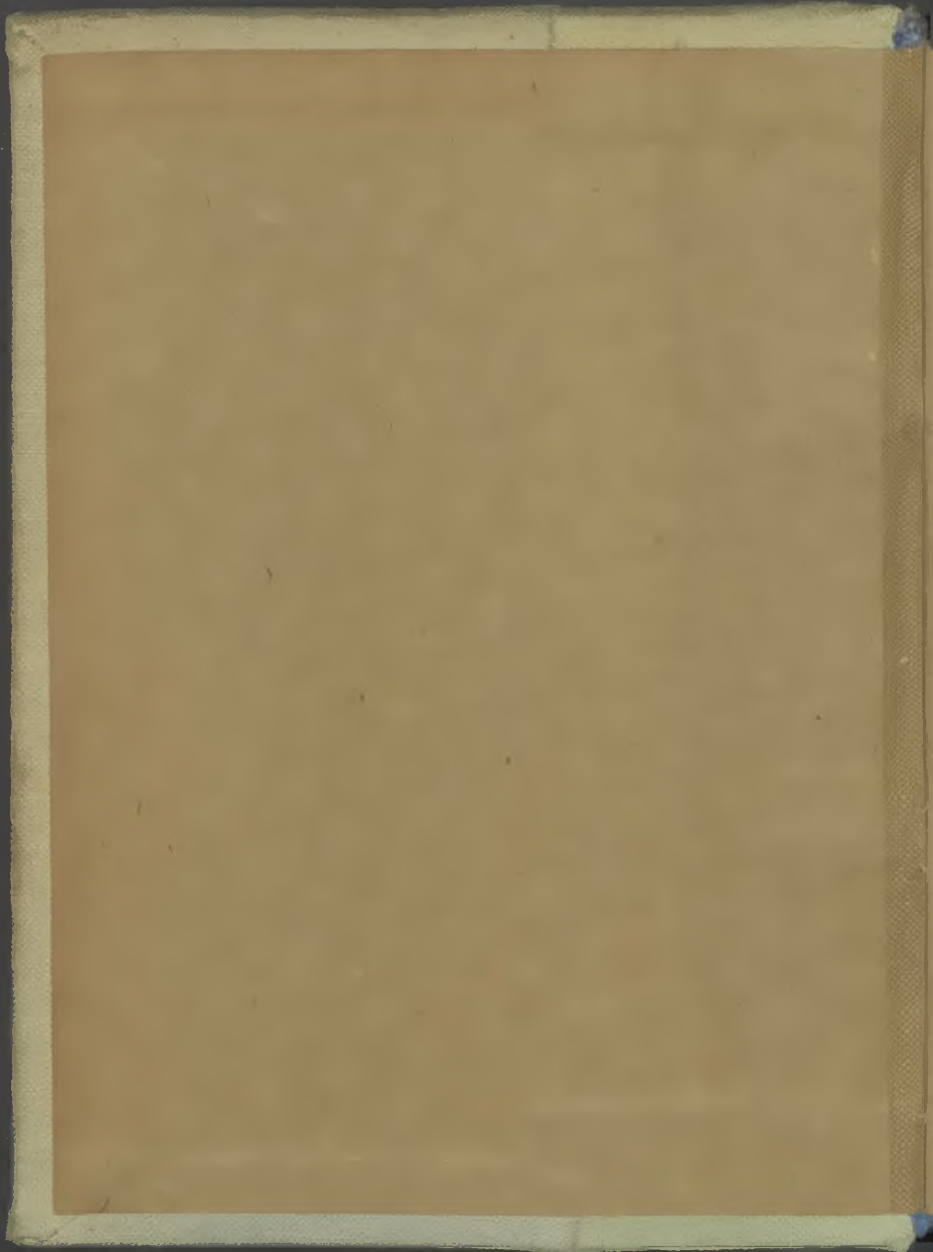
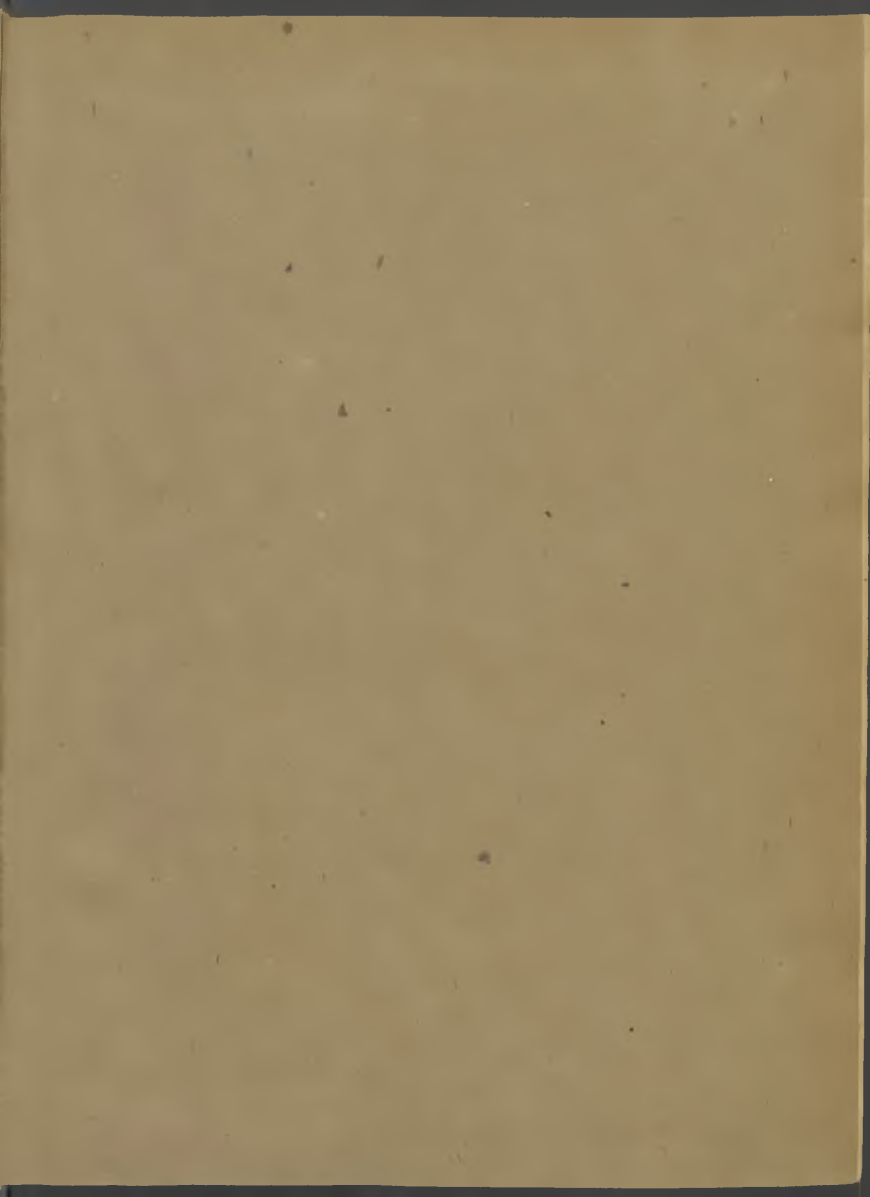

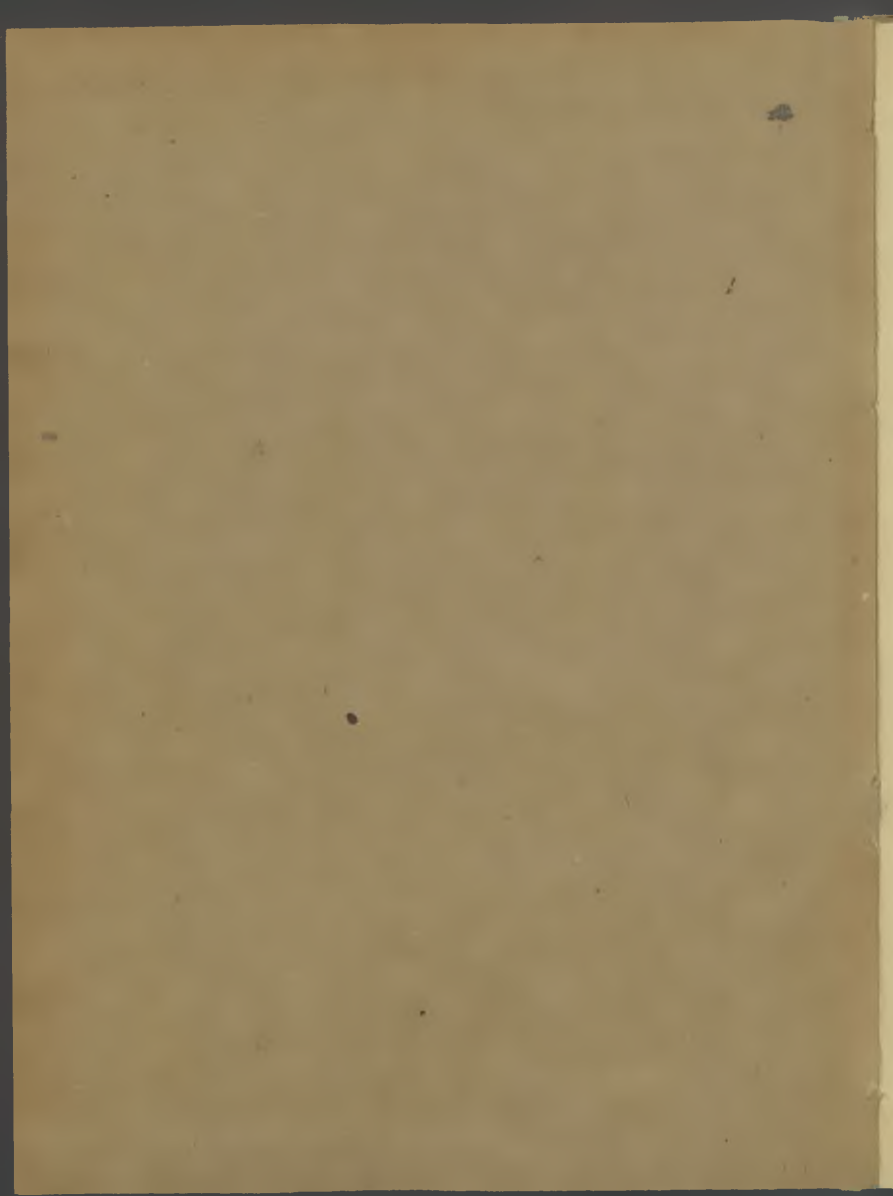
SK
SKI

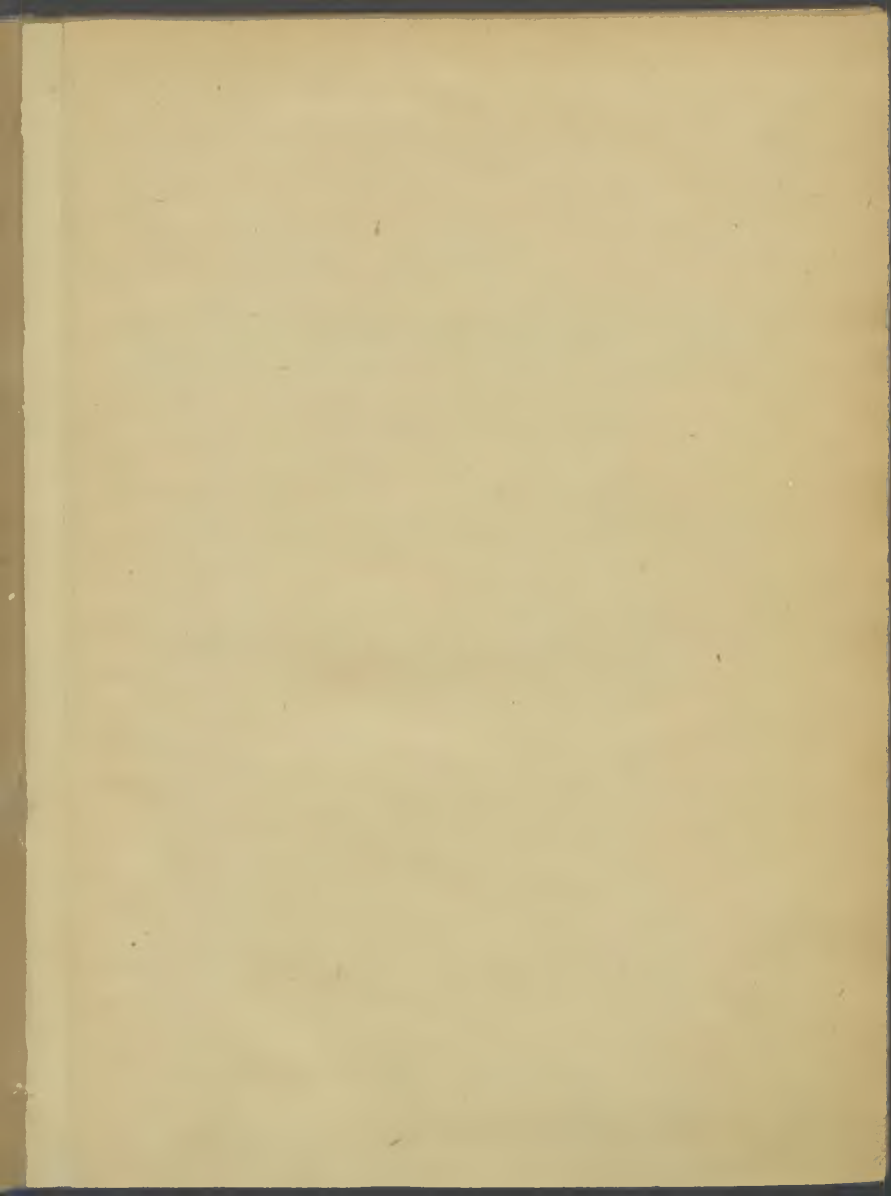
Konieczny

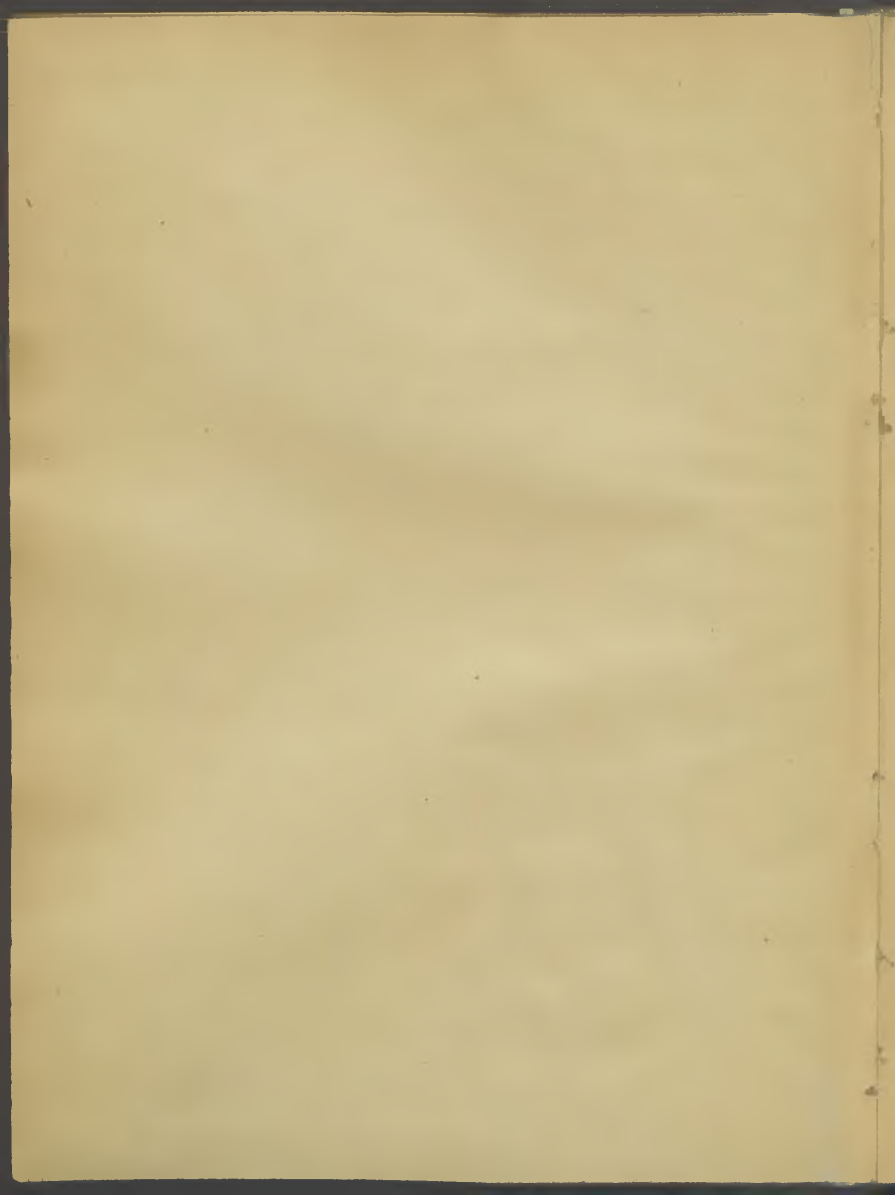
SŁOWNIK
ŁACIŃSKO-POLSKI

2526868

ŁUKASZ KONCEWICZ

NOWY

SŁOWNIK PODRĘCZNY

ŁACIŃSKO-POLSKI

OPRACOWANY PODŁUG NAJNOWSZYCH ŹRÓDEŁ

WARSZAWA — 1939

KSIĘGARNIA LITERACKA

3415/1944

1341418

A.

A. przed inieniem znaczy Aulus: a. u. c. ab urbe condita; a. d. = ante diem. Na tabliczkach, których używali sędziowie do głosowania, a, znaczyło absolvo, uniewinniam; na tabliczkach dawanych obywatelom do głosowania na zgromadzeniach, a, znaczyło antiquo, zostawiam co po dawnemu. Triumviri a. a. a. f. f. = auro, argento, aeri. flando. feruundo, Tryumwirowie menniczni.

A przed spółgłoskami, ab przed samogł. i spółgł., abs przed q. i t. kładzie się z przyp. szóstym 1) oznacza a) pochodzenie od miejsca, od osoby; od, a rege venire, ventus a septentrione oriens; ab eodem gradu depelli; przy imionach miast oznacza oddalenie się od strony zewnętrznej; od, ab urbe proficisci; ab Roma redii; ab Epidauro aduuctus. b) pochodzenie, stronnictwo; z, legati ab Ardea; Turnus ab Aricia; nostri illi a Platone (zwolennicy, stronnicy); unus ab novissimis. c) ze słowami biernymi i nieprzechodnemi oznacza przyczynę, powód lub sprawcę jakiego skutku; od, przez, ab aliquo amari, coli; urbs a Romulo condita; premi ab aliquo; perire a morbo, z choroby, ab ira, z gniewu, dolere albo laborare ab aliqua re (cierpieć na co); in insidias incidere ab aliquo; 2) ze słowami znaczącymi oddalenie, rozdział, wstrzymanie odstąpienie; od, remove, proficisci, deterrere ab aliquo, albo ab aliqua re. b) uwolnienie, oswobodzenie; od,

liberare ab aliquo; vacuus a defensoribus locus; obronę albo opiekę, defendere ab aliquo, albo ab aliqua re; magna cura custodire aliquid ab aliquo. c) odległość; od, ab aliquo loco esse, positum esse, abesse, distare, procul, longe, prope ab aliquo loco; decimo miliario ab urbe. d) przy wyobrażeniach różnicy; od, differre, dissentire ab aliquo, albo ab aliqua re; non (haud) ab re esse, (do rzeczy należeć, nie być od rzeczy). e) przy wyobrażeniach porządku; po, ut secundus a Sulla haberetur; 3) od czego coś kierunku bierze, z, a summo iugo collis conspiceret aliquid; a przeto dla oznaczenia strony, z której się coś uważa lub działa, Gallia attingit ab Sequanis flumen Rhenum; a latere, z boku, a tergo, a fronte, a dextro cornu praelium commisit; b) przy wyobrażeniach, od których działalność lub stan rzeczy lub osoby pochodzi; po, id se a Gallicis armis didicisse (po bronii); firmus ab equitatu (pod względem). Gallia a paludibus inuia (z powodu). c) stan albo związek, urząd, czynność, esse, stare, facere, agere, sentire ab aliquo, trzymać się jakiego stronnictwa, być z czyjś strony, działać na czyją korzyść; servus a pedibus, sługa; ab epistolis, a manu, sekretarz. 4) Przy wyobrażeniach czasu; od, quam quisque ad partem ab opere casu devenit; ab initio, ab anno vicesimo, a consulatu, a condisci-

- platu, a puero, a pueris, a parvulis (od dzieciństwa), ab umbra condita.
- Abâeus**, i, *m.* stół kuchenny, kredens, tablica rachunkowa
- Abâliênatio**, onis, *z.* oddalenie, przedaż, ustąpienie komu czego
- Abâliêno**, i, oddalić, pozbyć się, nieprzyjacielem uczynić.
- Abas**, antis, *m.* król Argós; stąd
- Abantiâdes**, ae, *m.* syn i potomek Ábasa; **Abantêus** i **Abantius**, a, um, należący do Abasa.
- Abâvus**, i, *m.* prapradziad.
- Abdêra**, ae, *z.* i **Abdera**, orum, *n.* miasto w Tracji; stąd **Abderita**, albo **Abderites**, ae, *m.* mieszkaniec **Abdery**.
- Abdicatio**, onis, *z.* zrzeczenie się, ustąpienie z urzędu.
- Abdico**, i, zrzec się, dictaturam, albo se dictatura, złożyć urząd dyktatora.
- Abdico**, dixi, dictum, 3. odmówić, zganić, zabronić; (wyrzecz wieszczków) sprzeciwić się, aves abdicunt, wieszczba się sprzeciwia.
- Abdite**, *przysł.* skrycie.
- Abdo**, didi, ditum, 3. oddalić; copias ab eo loco (cofnąć); se in literas, albo literis, oddać się naukom; se in silvam, skryć się do lasu.
- Abdômen**, inis, *n.* brzuch; żarłok.
- Abdûco**, duxi, ductum, 3. wyprowadzać, de foro, ex urbe aliquem; odprowadzać, aliquem ad aliquem; odstąpić, odmówić, legiones ab aliquo, a fide aliquem; usunąć, caput ab ictu; poniżyć, artem ad mercedem.
- Abella**, ae, *z.* miasto w Kampanii; stąd **Abellani**, orum, *m.* Abellanczycy.
- Abeo**, ii (rzadko iui), itum, 4. odchodzić, oddalać się, ex conspectu, comitio, domum, ad legionem, sub jugum; ab administratione reipublicae; zginać. e vita; przemijać, upływać, abiiit hora, tempus; prze mieniać się, in villos abeunt vestes
- Abërro**, i, zblądzić, zboczyć, a proposito; ad alia; aberrare a miseria, zapomnieć na chwilę o nieszczęściu; stąd aberratio a dolore, zapomnienie o cierpieniu
- Abesse**, patrz absum
- Abfôre**=abfuturum esse; abforem, = abessem, patrz absum.
- Abhinc**, *przysł.* odtąd, a, annis albo annos sex, od sześciu lat
- Abhorreo**, horroi, 2. brzydzić się, stronić, mieć wstręt; a scribendo; vitis; różnić się, quorum mores abhorrent a suis.
- Abies**, êtis, *z.* jodła; stąd abiegnus, a, um, jodłowy, hastile.
- Abigo**, egi, actum, 3. odganiać, odsyłać, muscas; curas abigere, trosk się pozbyć; wprowadzić, ukrasć, pecus.
- Abitus**, us, *m.* odejście, oddalenie się, zniknięcie, péstis; wyjscie, omnemque abitum custode coronant.
- Abiecte**, *przysł.* podle, wzgardliwie
- Abiectio**, onis, *z.* odrzucenie, upadek, trwożliwość, animi.
- Abiectus**, a, um, odrzucony, niedbało wykonany, senarii; wzgardliwy, nikczemny, rozpaczliwy, animus, upadły, pokonany, abjecto Bruto.
- Abjicio**, jêci, jectum, 3. odrzucić, rzucić, arma; aliquem, se ad pedes alicujus; zaniedbać, agros; zaniechać, consilium gerendi belli; poniżyć, osłabić, senatus auctoritatem; stracić odwagę, serce, upaść na duchu, animum.
- Abjûdico**, i, odsądzić, odrzucić, aliquid, ab aliquo; wyrzec się, sibi aliquid.
- Abjungo**, junxi, junctum, 3. wyprzęgać, oddalać, aliquem
- Abjûro**, i, odprzysięgać się, zapierać się, pecuniam

Ablatus, a, um, *śmierś*. od aufero.
Ablōgatio, ōnis, *z.* oddalenie, usunięcie, odprawienie.
Ablōgo, 1. wysłać, odprawić, oddać, honestos homines.
Abligurio, 4. pożerać, przemarnować, strwonić, patrimonio.
Ablōco, 1. najmować, domum.
Ablūdo, si, sum, 3. nie zgadzać się, być niepodobnym.
Abluo, lui, lūtum, 3. obmywać, oczyścić, squalorem sibi, usunąć.
Abnego, 1. niepozwalać, odmawiać, zaprzeczać, alicui aliquid.
Abnepos, ōtis, *m.* prawnuk; *abneptis*, is, *ż.* prawnuczka.
Abnooto, 1. nie nocować w domu.
Abnormis, e, nieforemny, nienależący do żadnej sekty.
Abnuo, nui, nuitum, nutum, 3. odkłinać, skinieniem zaprzeczyć, odmówić, colloquium, certamen; locus abnuit, miejsce nie sprzyja; stąd abnūto, 1. często odmawiać.
Abōleo, ēvi, ui, itum, 2. znieść, zniszczyć, monumenta; zatrzcć, dedecus; odebrać, magistratum alicui; unieważnić, testamentum.
Abōlesco, ēvi, 3. zniknąć, zgasnąć.
Abōlūto, ōnis, *ż.* zniesienie, legis.
Abolla, ae, *ż.* płaszcz.
Abōminor, 1. brzydzić się, abominandus, obrzydły. [kańcy.
Abōrignes, um, *m.* pierwotni miesz-
Abōrior, 4. odchodzić, zginąć.
Abrādo, rasi, rasum, 3. skrobać, golić, barbam; — przenoś. aliquid ab aliquo, wyludzić co na kim.
Abripio, ripui, reptum, 3. wydzierać, porywać, vi fluminis, tempestate abripi.
Abrōgo, 1. znosić, za nieważne uznać, legem; odbierać, magistratum alicui; uwłaczać, zaprzeczać, nie dawać wiary, fidein; stąd abrogatio, ōnis, *ż.* zniesienie, legis.
Abrumpo, rūpi, ruptum, 3. odry-

wać, odłączać, ramos; equites ab exercitu; niespodzianie coś przerywać, kończyć, iter, sermonem, vitam, dissimulationem.
Abrupte, *przyst.* nagle, raptem.
Abruptio, ōnis, *z.* oderwanie, zerwanie, gwałtowny rozdział.
Abruptus, a, um, stromy, przepaścisty, locus; *rzeczow.* abruptum, i, *n.* przepaść.
Ab, patrz a, ab.
Abscēdo, cessi, cessum, 3. ustąpić, a curia, e foro; ustawać, quantum ira abscedet; zaniechać, abscedere incepto.
Absoessio, ōnis, *z.* 1 absoecus, us, *m.* odjazd, oddalenie.
Abscido, cidi, cisum, 3. odcinać, truncos, funes, caput; odjąć, spem.
Abscindo, scidi, scissum, 3. odcinać; plantas; wrywać, comas; rozdzielać, exercitum in duas partes; pozbawić, zniweczyć, dulces reditus.
Abscissio, ōnis, *ż.* przerywanie.
Absoissus, a, um, urwisty, saxum.
Absocondite, *przyst.* potajmnie, skrycie, subtelnie, ciemno.
Absoconditus, a, um, skryty, insidiae; ciemny.
Absocondo, condidi, conditum, 3. ukryć, schować, gladium; juvenes in domo; se cavi; abscondi, ukryć się, zachodzić (mówiąc o gwiazdach); tracić z oczu, locum; zasłonić, zakryć, coelum.
Absens, tis, patrz absum.
Absentia, ae, *ż.* nieobecność.
Absimilis, e, niepodobny.
Absinthium, ii, *n.* piołun.
Absis, albo apsis, idis, *ż.* sklepienie.
Absisto, stiti, stitum, 3. odstąpić, oddalić się, a signis; odskakiwać, scintillae ab ore assistunt; zaniechać, rzec się, obsidione, spe; assiste timere, nie bój się.
Absolūte, *przyst.* doskonale, zupełnie.

- Ab solutio**, ónia, *ż* uwolnienie; aliquus (od czego); doskonałość, wykonczenie.
- Ab solutorius**, a, um, niewinniający, służący do uwolnienia.
- Ab solutus**, a, um, uwolniony; dokonany, doskonały, vita, liber, philosophus; bezwarunkowy, necessitudo.
- Ab solvo**, solvi, solutum, 3. uwolnić, se ab aliquo, iudicio; capitis, suspicione; ukończyć, opera, dialogos; — paucis aliquid, albo de aliqua re, w krótkości przedstawić.
- Ab solvus**, a, um, nieprzyjemnie brzmiący vox; niezgodny, nieodpowiedni, ab aliqua re, albo alicui rei.
- Absorbeo**, sorbui (sorpsi), sorptum, 2. pożerać, polykać, placentas; pochłaniać, absorbet humorem siccitas; — przenieś. unosić, absorbuit acetus gloriae.
- Absp-**, patrz Asp-
- Absque**, *przym.* rz. 6. przyp. bez, absque sale, oprócz, absque paucis syllabis
- Abstemius**, a, um, trzeźwy, na czczo będący {stineo.
- Abstentus**, a, um, *miest.* od ab-
- Abstergeo**, tersi, tersum, 2. i abstergo, 3. ocierać, lacrimas; przenieś rozproszyc, oddalić, koić, dolorem.
- Absterreo**, terrui, territum, 2. odstraszać, hostes, neminem a congressu. {stergeo.
- Abstersus**, a, um, *miest.* od ab-
- Abstinens**, tis, powściągliwy, skromny. {umiarkowanie.
- Abstinenter**, *przyst.* powściągliwie,
- Abstinentia**, ae, *ż.* powściągliwość, wstrzemięźliwość, prawość.
- Abstineo**, tinui, tentum, 2. wstrzymywać, manus ab alienis; w znacznym. wstrzymywac się, cibo, proelio; — abst. publico, nio pokazywać się publicznie
- Absto**, 1 stać z daleka.
- Abstraho**, traxi, tractum, 3. odciągać, odwozić, iumenta, liberos ab aliquo; ex oculis hominum; ex complexu matris aliquem; ciagnąć, gwałtem prowadzić, in servitutum, ad supplicium aliquem; — przenieś. a bono in pravum.
- Abstrudo**, trusi, trusum, 3. głęboko ukryć, pecuniam in loco, albo in locum; se; veritatem.
- Abstrusus**, a, um, ukryty, insidiae; — przenieś. stłumiony, dolor; ciemny, trudny, disputatio.
- Absum**, fui, esse, być nieobecny, dalekim, ab urbe, ex urbe, domo et foro; absum, nieobecny, me absente, w mojej nieobecności; alicui abesse, albo ab aliquo, nie być komu pomocnym; aberat illi diligentia, brakowało mu pilności; nihil abest, quin sim miserrimus, nic nie brakuje, abym był najbiedniejszym; tantum abest, tal jest rzecz daleka; po tém wyrażeniu kładzie się dwa razy ut: tantum abfuit, ut perturbarentur, ut potius fecerint; być niestosownym, musicam abesse a principis persona.
- Absumo**, sumpsi, sumptum, 3. trwożyć, pecuniam, tempus; absumi, niszczyć, gnąć, umierać, morbo, fame, ferro.
- Absurde**, *przyst.* nieharmonijnie, canere; — przenieś. niedorzecznie, respondere.
- Absurdus**, a, um, rażący uszy, vox — przenieś. niedorzeczny, niezdatny ratio, homo.
- Abundans**, tis, obfitujący, pełny, bogaty w co, rerum copia; ingenio, omnium rerum.
- Abundanter**, *przyst.* bogato, hojnie, coenam praebere; — przenieś. do wodnie, dokładnie, obficie, dicere.
- Abundantia**, ae, *ż.* obfitość, pełność, aquarum; rerum omnium; — przenieś. ingenii

Abundatio, ónis, *ż* wezbranie wod.

Abunde, *przysł.* obficie, dostatecznie, a. est mihi, a. habeo, abunde dictum esse, a. laudari et vituperari; a. facundus, a. gratus; a. cibi, a. fraudis.

Abundo, 1. wylewać z brzegów, obfitować, aqua abundat, pecunia abundat, copia frumenti; copiarum omni genere; doctrina et ingenio, honoribus.

Abundus, a, um, obfity, pełen.

Abusio, ónis, *ż* nadużycie wyrazów

Abusivo, *przysł.* z nadużyciem.

Abusus, us, *m.* nadużycie.

Abutor, usus, 3. nadużywać, dirigitis, otio; sanguine militum, libertate, legibus.

Abydus, i, *ż*. miasto w Małej Azji przy Hellespencie; stąd Abydénus, a, um, Abydenski; Abydéni, orum, *m.* Abydenczycy.

Ac, *spójnik* i, jak

Académia, ae, *ż*. miejsce niedaleko Aten, gdzie Platon uczył. Tak nazywał Ciceron miejsce w swojej posiadłości wiejskiej. — Stąd Academicus, a, um, quæstio, philosophus.

Acálanthis, i acanthis, idos, *ż*. szczygiel; ostatni wyraz znaczy także gatunek ziela.

Acanthus, i, *m.* ostrokrzew; stąd acanthinus, a, um, do ostrokrzewa należący.

Acanthus, i, *ż*. miasto w Chalcydyce.

Acarnan, anis, *m.* Akarnanczyk, mieszkaniec Akarnanii, krajiny między Epiroem i Etolią, stąd Acarnanius, a, um, akarnański.

Accanto, 1. przyspiewywać.

Accedo, accessi, accessum, 3. przybliżać, przybliżyć się, ad aliquem; ad urbem; in aedes, Arminum; propius tumulum; ad amicitiam; dosięgnąć, dostąpić, fama ad nos accedit; mieć udział, ad periculum a.; przybywać, huc ac-

cedit, ut albo quod, ad hanc corporis firmitatem plura animi bona accesserant; imperio R. Asia accessit; wzrastac, wzmagac się, febres accessisse, accedit animus

Accoéléro, przyspieszac, iter; stąd acceleratio, ónis, *ż*. przyspieszenie; pospieszac, si accelerare volent; ad id, quod natura cogeret

Accendo, cendi, census, 3. zapalać; lumina, acervos; focum; luna radiis solis accensa (oswiecony); — pobudzać, ad pugnam, aliquem in aliquem, contra aliquem, adversus aliquem, accensus ira; vis venti accensa est

Accenseo, 2. łączyć, przydawac.

Accensus, a, um, *smiesł.* od accendo

Accensus, i, *m.* sługa urzędowy; w licz. mnog. accensi, rodzaj żołnierzy lekko uzbrojonych.

Accentus, us, *m.* podniesienie głosu, akcent.

Acceptio, nis, *ż*. branie, przyjęcie.

Accepto, 1. przyjmowac. [mily

Acceptus, a, um, wzięty, przyjęty.

Accerso, iri, itum, 3. przyzywać, przywoływać, pozywać; częściej używa się arcesso.

Accessio, nis, *ż*. przybywanie, suis accessionibus; pomnożenie, paucorum annorum, dignitatis; accessiones facere in re, pomnażać ko-rzysci.

Accessus, a, um, zbliżony, dostępny

Accessus, us, *m.* zbliżenie, ad urbem; aestuum; loci; accessum dare, dać przystęp; maritimus, ze strony morza. [rzenie, przypadek.

Accidens, tis, *m.* okoliczność, zda-

Accido, oidi, 3. upadać, tela gravus accidunt; ad pedes alicujus, albo genibus; dochodząc, ad aurea, albo auribus; ad oculos animumque; zdarzac się, przytrafiac się, accidit illa calamitas, si quid gravus ei a Caesare accidisset. gdyby

- Cezar surowiej z nim postąpił; si quid accidat alicui, jeżeliby kogo coś spotkać miało. — Niesob. accidit, trafia się, zdarza się.
- Accido, cidi, cisum, 3.** ucinąć, arbores; niszczyć, rujnować, osłabiać, res hostium, copias; opes accisae; robur accisum.
- Accingo, cingi, cinctum, 3.** przypasać, lateri ense; gladiis accincti; uzbrajać się, opatrywać się w co, accingi facibus; brać się do czego, accingere se praedae, ad consulatum.
- Accio, civi (cii), citum, 4.** przyzywać, przywoływać, aliquem; classem ex Graecia; przyjąć w rachunki; ad regnandum Romam Curibus aliquem; in regnum aliquem; — przenoś. accire voluptatem, zgotować rozkosz; accire mortem, śmierć sobie zadać.
- Accipio, cēpi, cēptum, 3.** brać, przyjmować, pecuniam, arma, conditionem pacis; przyjąć w rachunki, wpisać do księgi rachunkowej, acceptum referre; ugościć, regem convivio, bene, male aliquem; przyjąć do związku, in amicitiam, in fidem; przyjąć do siebie, na swoje łono, Romanos acceperunt tumuli; otrzymać; ab aliquo millia pondo argenti; auxilia ab aliquo contra aliquem; provinciā, consulatum, honorem; doznać, voluptatem ex epistola; dolorem ex aliqua re; injuriam ab aliquo; cladem; spotrzędz, poznać, sensu, auribus, oculis accipere, często samo accipere; usłyszeć, fama aliquid, ut de Hercule accepimus; pojąć, zrozumieć, nauczyć się, elementa prima literarum; disciplinam ab aliquo; wytlómaczyć sobie na dobrą lub złą stronę, in bonam vel malam partem accipere.
- Accipiter, tris, m.** jastrząb
- Accisus i accitus, a, um,** patrz accido i accio.
- Accitus, us, m.** przyzywanie, używa się tylko w przyp. 6
- Acclāmātio, ōnis, ż.** krzyk radosny, przyjazny albo nieprzyjazny
- Acclāmo, 1.** krzyk wydawany pochwalając lub niepochwalając.
- Acclāro, 1.** objawić.
- Acclinis, e,** nachylony, skłonny.
- Acclino, 1.** nachylać, skłaniać się do czego, spryjać.
- Acclivis, e, i acclivus, a, um,** pochodzisty, spadzisty, pochły.
- Acclivitas, atis, i.** spadzistość, ukośne położenie czego ku dołowi
- Accōla, ac, m.** sąsiad.
- Accōlo, colui, 3.** być przyległym, blisko mieszkać; acc. viam, Rhenum
- Accommōdate, przysł.** stosownie, zgodnie.
- Accommōdātio, ōnis, ż.** stosowność, zastosowanie, ad aliquid, względność.
- Accommōdatus, a, um,** stosowny, zgodny, zastosowany, ad aliquid, albo alicui rei.
- Accommōdo, 1.** przystosować, coronam sibi ad caput; przypasać, ense lateri; — przenoś. umiarkować, sumptus ad mercedem; zastosować, orationem auribus auditorum; stosować się do kogo, starać się przypodobać, se accommodare alicui; poświęcić się, se humanitati accommodare. sowny, fraudi
- Accommōdus, a, um,** właściwy, sto-
- Accrēdo, didi, 3.** dowierzać.
- Accresco, crevi, cretum, 3.** przyrastać, alicui rei; wzrastać, przybywać, wzmagać się, accrescit flumen, dolor, fides.
- Accrētio, ōnis, ż.** przybywanie, przyrastanie.
- Accūbitio, ōnis, ż.** leżenie u stołu.
- Accūbo, cūbui, cubitum, 1.** leżeć obok, in conviviis alicui, apud aliquem.

Accumbo, cūbui, cubitum, 3 kłaść się przy stole, siadać do stołu, epulis albo in epulo.

Accumulāte, przysl. hojnie, obficie.

Accumulō, 1. gromadzić, pecuniam; aliquem donis, obdarzać, stād accumulātor, óris, który gromadzi, opum.

Accūrāte, przysl. starannie, dokładnie, aedificare; scribere de aliqua re; avaritiam alicujus accusare.

Accūrātio, ónis, ż. dokładność, troskliwość.

Accūrātus, a, um, pilny, dokładny.

Accūro, 1. przypilnować, dolożyć starania

Accurro, curri (cucurri), cursum, przybiegać, Romam: ad aliquem; ad albo in locum.

Accursus, us, m. przybieganie.

Accūsābilis, e, nagany godny.

Accūsātio, ónis, ż. obwinienie, skarga.

Accūsātor, óris, m. oskarżyciel.

Accūsātorie, przysl. oskarżając, niezyczliwie. [służący.

Accūsātorius, a, um, oskarżycielom

Accūsātrix, fois, ż. oskarżycielka

Accūso, 1. winować, oskarżać, aliquem crimine; proditionis; capitis; de veneficiis; avaritiam alicujus; accusatus est, quod.

Ace, es, ż. miasto w Galilei.

Acer, óris, n. klon.

Acer, acris, acre, kończaty, ostry, ferrum; bystry, przenikliwy, sensus videndi, acies ingenii; mocno brzmiający, tibia; silny, tempestas, impetus; tegi, hiems; gorący, sol; dotkliwy, dolor; srogi, animadversor, supplicium; nieublagany, inimicus; zajadły, srogi, dziki, leo, canis.

Acerbe, przysl. cierpko, ostro, srogo, surowo, dicere, facere, victoria ut; niecierpliwie, niechętnie, aliquid ferre.

Acerbitas, ótis, ż. cierpkość (owo-

ców); srogość, surowość, poenarum, morum sine aliqua ace.; przykrość, smutne położenie, temporum, hominis, omnes ace, perferre.

Acerbo, 1. goryczą zaprawić, pogorszyć.

Acerbus, a, um, cierpki, uva; zawczesny, funus; niedojrzały, res; przerażający, vox; surowy, ostry, hostis, vultus, convicium, imperium; bolesny, smutny, memoria, poena, mors

Acerus, a, um, klonowy

Acerra, ae, ż. kadzelnica

Acerrae, árum, ż. miasto w Kampanii; **Acerrani, órum, m.** mieszkańcy Acerry

Acervatim, przysl. gromadnie; acedicere, krótko mówić.

Acervo, 1. kupić, gromadzić; leges ac. pomnażać prawa.

Acervus, i, m. stós, gromada, frumenti; mnóstwo, facinorum

Aesco, acui, 3. kwaśnieć.

Acésines, ae, m. rzeka w Indyi

Acesta, ae, ż. miasto w Sycylii.

Acóstábulum, i, ż. naczynie w kształcie kubka; gatunek miary.

Acóstum, i, n. ocet; — przenośnie: uszczypliwy dowcip.

Achæi, órum, m. naród Achai, w ogóle Grecy. **Achæia, ae, ż.** kraina na północ Peloponezu; od r 146 przed Chr w ogólności Grecya; **Achæias, ádis, ż.** niewiasta Achai; **Achæicus** albo **Achæius**, a, um, Achajski albo grecki; **Achæis, idis** albo **idos, ż.** niewiasta Achai, albo Grecya; **Achivi, órum, m.** Grecy w czasach Homera; **Achivus**, a, um, Grecki.

Achæmènes, is, m. naczelnik rodu królów Perskich; **Achæménides, árum, m.** potomkowie Achemenesa; **Achæménius**, a, um, Achemeński, Perski.

Acharnae, arum, ż. miasteczko w At-

- tyce, stąd Acharnánus, a, um, Acharnański.
- Achélous, i, m. rzeka między Eto-
lią i Akarnanią; Achelóias, ádis
i Achelóis, idis, córka Achelousa;
w liczb. mn. Syreny; Aohelóius, a,
um, Achelowski.
- Achéron, ontis, m. 1) rzeka w Epi-
rze; 2) rzeka w krainie podziemnej
i sama kraina; 3) rzeka w Italii.
- Achilla, ae, r. patr. Acholla; Achil-
litáni, órum, Achillitańscy.
- Achilles, is, m. bohater Grecki w cza-
sie wojny Trojańskiej; Achilléis,
idis, ż. poemat, Achilleida; Achil-
léus, a, um, Achillesowy; Achil-
lides, ae, m. potomek Achillesa.
- Achivi i Achivus, patr. Achael.
- Acholla, ae, ż. miasto w Ryzacy-
um w Afryce. [rakuz.]
- Achrádna, ae, ż. część miasta Sy-
Acidálla, ae, ż. nazwisko Wenery
nadane od źródła w Beocyi.
- Acidus, a, um, kwaśny; — przenos.
uszczypliwy, przykry.
- Acies, éi, ż. ostrze, securis, hastae;
— przenos. żrenica, oko, acies falli-
tur, a. incolumis; bystrość, animi,
szk bojowy, prima, secunda, ter-
tia; aciem dirigere, instruere, con-
stituere; bitwa, in aciem producere
pedites, educere exercitum, acie
albo ex acie decedere. Mówi się
także o walce w wymowie, prodire
in aciem.
- Acilius, a, um, nazwisko Rzymskiego
rodu (gens): M'. Acilius Gla-
brio; stąd lex Acilia; Aciliánus,
a, um, Acylianowski.
- Acináces, is, m. krótka perska szabla.
- Acinus, i, m. i acinum, i, n. jago-
da, winne grono; stąd acinártius,
a, um, do winogron należący.
- Acipenser, éris, i acipensis, is, m.
jesiotr.
- Aois, idis, m. rzeka w Sycylii i na-
zwisko pasterza
- Aois, idis, ż. mały pocisk.
- Acmonia, ae, ż. miasto we Frygii;
stąd Acmonensis, e, Akmonenski;
i Acmonenses, Akmonénczy.
- Acónitum, i, n. tojad; trucizna
- Acor, éris, m. kwas.
- Acquiesco, quiévi, quiétum, 3. od-
poczywać, lassitudine; in lecto; sub
pellibus; somno, gravi sopore (spać);
anno acquievit septuagesimo (usnął,
umarł), aures acquiescunt aliqua
in re; — przenos. uspokoić się przy-
czém, uspokojenie w czém znaleźć,
ucieszyć się, być wesolym, in unico
filio; Clodii morte; przystać, zgo-
dzić się na co, alicui.
- Acquiro, quisivi, quisitum, 3. na-
być, dostać; ad vitae fructum ali-
quid; divitias; praedam; ad fidem
(kredyt powiększyć); zjednać sobie,
dignitatem.
- Acoraeus, a, um, na wyniosłości
uleszkający, mający świątynię
- Acoráas, antis, m. Agrygent, mia-
sto i góra w Sycylii.
- Aoratóphórum, i, n. naczynie do
wina niemieszanego.
- Aorioúlus, a, um, cierpki, drażliwy.
- Aorimônia, ae, cierpkość, ostrość,
— przenos. otwartość, żywość, sprę-
żystość.
- Aorisius, ii, m. król w Argos, oj-
ciec Danaí, dziad Perseusza; stąd
Aoristióades, ae, m. potomek
Akryzysza.
- Aoriter, przyst. dotkliwie, caedere
virgis; — przenos. bystro, videre
vitia; śmiało, mężnie, żywo, hostes
instare, pugnare, inire prolium;
acrius furit maro, bellua; bar-
dzo, occupatum esse; cupere, ex-
spectare.
- Aoritúdo, inis, ż. cierpkość, ostrość;
— przenos. żywość, duch mężny.
- Aoroóma, átis, n. wszystko, czego
się chętnie słucha, co się każe
grać lub czytać; rodzaj niewolni

ka, który bawi pana i towarzystwo muzyką, czytaniem lub żartami.

Acroasia, is, *ż.* miejsce do słuchania; uczone towarzystwo. [rzc.]

Acroœraunia, orum, *n.* góry w Epi-Acroœirinthus, i, *ż.* twierdza Koryncka.

Acta, ae, *ż.* brzeg morski.

Acta, orum, *n.* dzieje, czyny, sprawy, działania w senacie, albo na zgromadzeniach ludu; księgi publiczne.

Acte, es, *ż.* pobrzeże, dawne imię Attyki; stąd **Actaeus**, a, um, należący do brzegu Attyckiego; **Actaei**, orum, Ateńscy; **Actias**, adis, *ż.* Atenka.

Actio, õnis, *ż.* działanie, czynność, corporis; zajmowanie się czem, ułatwianie, rei; działanie publiczne, obrada, projekt, wniosek, actiones magistratus; przebiegi, zamieszki, rozterki, seditiosae, albo samo act.; Ciceronis actiones (działalność urzędowa); causae (prowadzenie procesu); skarga, proces, civilis; forma sądowa; mowa oskarżająca, Verrinae; mieć sprawę, actionem habere; termin sądowy, ac prima, altera; akcja krasomówcy albo aktora, poruszenie, gest, postawa, mina.

Actito, i, często działać, stawać w sprawach, causas; występować w teatrze, tragoedias.

Actium, ii, *m.* przylądek i miasto w Akarnanii, ze świątynią Apollina; stąd **Actiaeus**, a, um, Akcyjski, przy Akcyum; **Actius**, a, um, należący do Akcyum

Activus, a, um, czynny

Actor, õris, *m.* poganiacz, pecoris; sprawca, działacz, rerum; in procuratione reipublicae; zawiadowca, rządca, mówca publiczny, obrońca sądowy, strona powodowa; aktor w teatrze, personae actor.

Actor, õris, *m.* ojciec Menecyusa,

dziad Patrokla, skąd przydane im nazwisko Actõrides.

Actuarius, a, um, lekki, prędko, navis.

Actuarius, ii, *m.* pisarz.

Actuose, przyst. czynnie, rzesko, obrotnie.

Actõsus, a, um, czynny, ożywiony

Actus, a, um, *imst.* patrz ago.

Actus, us, *m.* pędzenie (bydła); pędzenie, przepędzanie dokąd bydła; działanie, szczególnie publiczne, uzędowe, rerum; forensis, działanie sądowe, wymiar sprawiedliwości; akcja mówcy, albo aktora; akt sztuki teatralnej; wiek ludzki, actus aetatis.

Actutum, przyst. wnet, natychmiast.

Aculeatus, a, um, ostry, kolący, uszczypliwy, wykrotny.

Aculeus, i, *m.* żądło, ostrość, apis, spinarum, sagittae; — przenos. bodziec, ad animos stimulandus; ciępkosć, przykrość, orationis, severitatis, sollicitudinis.

Acumen, inis, *n.* ostrze, kończatość, rostri, hastae; — przenos. bystrość umysłu, dowcip, acumen ingenii, genus acuminis.

Acuo, acui, acutum, 3. ostrzyć, palos, gladius, dentes; syllabam (oznaczyć głoskę znamięm prawém); — przenos. ćwiczyć, doskonalić, mentem, linguam; podlegać, pobudzać, ad crudelitatem, furores, ignaviam; wzniecać, iras hosti; zachęcać do nauk, studia.

Acus, õris, *n.* plewa.

Acus, us, *m.* igła; acu tetigisti, zgadłeś.

Acute, przyst. ostro, bystro, cernere; głośno, sonare; — przenos. subtelnie, dowcipnie, cogitare.

Acutulus, a, um, subtelný, sztuczny.

Acutus, a, um, ostry, konczaty, sudes, ensis, telum; — przenos. mocno na zmysły działający, unguentum, cibus; sol (palące); gelu (tegi); sonus (wysoki); febris, morbus, gwałtowny, silny, dowcipny, prze-

- myślny, obfity w pomysły, homines, ingenia; ad fraudem
- Ad**, *przym.* rząd. 4. przyp. do: ad nostram aetatem; summam senectutem; satiatalem; omnes ad unum, ku: vergit ad septentrionem; tendere manus ad coelum; ad vesperum; okolo: ad ducentos, ad duo millia; na: ad diem dictam; ad tempus venire; pod: pugnam habuit ad portam Collinam; u: ad pedes jacuit; podług: ad arbitrium alicujus [czego, juris jurandi
- Adactio**, ōnis, *ż.* przymuszenie do
- Adactus**, a, um, *imiest.* od adigo
- Adæque**, *przysł.* równie jak, tyleż.
- Adæquo**, 1. równać, tecta solo; cum virtute famam; aliquem alicui: równać się, alicui virtute; biegać równie prędko, adae. cursum; być w równej łasce, adae. gratia apud aliquem
- Adaggero**, 1. obsypać, nagromadzić
- Adāgium**, ii, *n.* przysłowie
- Adāmantēus** i **adamantinus**, a, um, dyamentowy; mocny, nieporuszony
- Adāmas**, antis, *m.* dyament; wszystko, co jest tak mocne i twarde, że zniszczonem być nie może
- Adāmo**, 1. kochać bardzo, lubić, equos, agros
- Adāpērio**, aperui, apertum, 4. odkryć, caput; widzialnym zrobić; objawić; otworzyć, fores, aures ad aliquid [się otworzyć
- Adāpērtilis**, e, otworzysty, dający
- Adapto**, 1. przyprowadzić co do czego.
- Adāquor**, 1. napawać.
- Adaugeo**, auxi, auctum, 2. przynmnażać, przydać, copiam hordeo: legiones; maleficia. [mnażać się.
- Adaugesco**, 3. przybywać, przy-
- Adbibō**, bibi, bibitum, 3. podpić sobie; — przenoś. wziąć co do serca.
- Ado-**, patrz acc-
- Addenseo**, 2 i addenso, 1. ścisnąć, zgęszczać
- Addico**, dixi, dictum, 3. przyzwać, aves non addixerunt, wieszczba nie była przychylna, przysądzić. bona alicui; bona alicujus in publicum (konfiskować); poddać, skazać, in servitum albo servituti aliquem; naznaczać, aliquem iudicem; poświęcić się, se alicui; łatwowiernie zaufać, alicui credulitatem suam; sprzedawać, aedes, consolatium, fidem alicui; przypisać, przyznać komu jakie pismo, fabulae, quae Plauti nomini addicuntur.
- Addictio**, ōnis, *ż.* przysądzanie
- Addisco**, didici, 3. douczyć się.
- Additamentum**, i, *n.* przydatek
- Additio**, ōnis, *ż.* dodawanie.
- Addo**, didi, ditum, 3. przydać. przyłączyć, custodem alicui; frenaequis; epistolam in eundem fasciculum; in sententiam; auxilia; provincias; ad superiores totidem naves; equites mulionibus, gradum (przypieszyć); res novas in edictum; ut nihil supra addi posset laborem ad quotidiana opera; vim victis; rumoribus z 4 przyp. i tryb bezok.; ad id, ad cetera, z 4 przyp i tryb. bezok.; adde huc, z 4 przyp albo z 4 przyp. i tryb. bezok., albo quod; animum albo animos alicui, zachęcić, osmielic [czac.
- Addōceo**, docui, doctum, 2. dou-
- Addūbito**, 1. wąpić nieco, de albo in aliqua re, aliquid albo num, utrum.
- Addūco**, duxi, ductum, 3. przyprowadzić, sprowadzić, doprowadzić, aliquem ad aliquem; iumenta ad oppidum; obsides in continentem. aliquem in jus; aliquem secum. febrem, sitim; exercitus alicui; aliquem ad desperationem, in invdiam; aliquem ad iracundiam, ad albo in eam consuetudinem, in spem, in metum; adduci ad credendum; adduci misericordia z nast.

ut; nakłonić. adductus precibus alicujus, hac oratione, auctoritate, spe i t. p. non adduci, ut credam (nie dać się przekonać); przyciągnąć, navem funibus; nateżyć, funes, arcum; ściagnąć, zmarszczyć, cutem, frontem.

Adductus, przysl. mocniej

Adductus, a, um, imiést. przyprowadzony; zmarszczony, ciemny, ścisły

Adēdo, ēdi, ēsum, 3. objadać, ogryźć. upalić, gładzić.

Ademptio, ōnis, 2. odjęcie, wydarcie.

Ademptus, a, um, imiést. od adimo.

Adeo, przysl. tak daleko, tak dalece, tak długo, tak bardzo, a nawet, zwłaszcza; odnosi się do przestrzeni i czasu; służy do oznaczenia stopniowania wyobrażeń przymiotowych: adeone (tak dalece) erat stultus; pauper; albo do stopniowania innych wyobrażeń: intra moenia atque adeo (a do tego) in senatu; tunc etiam, atque adeo (tém bardziej) vos; tuque adeo (zwłaszcza) Caesar.

Adeo, ii (ivi), itum, ire, dochodzić, przystępować, udawać się do kogo albo dokąd; ad aliquem; ad fundum, Romam atque in conventum; insulam; nationes; si adire non possit; adiri, być dostępnym; brać udział w zarządzie, adire ad rempublicam; narażać się, pericula; podejmować, labores; stawać u sądu, a. in jus.

Adeps, ipis, m. i 2. tłustość; — przynos. nadętość w mowie.

Adeptio, ōnis, 2. nabywanie.

Adeptus, a, um, imiést. od adipiscor.

Adēquito, 1. nacierać, najeżdżać, ad nostros, in primos ordines; portis; Syracusas; obok jechac.

Adēsus, a, um, imiést. od adedo.

Adf-, adg-, patz aff-, agg-

Adhæreo, haesi. haesum. 2. wisić

u czego, mocno się przywiązać; in aliqua re, albo alicui rei; graniczyc, być ościennym, stykać się, silva adhaerebat; bawić gdzie, siedzieć, castris, equo; trzymać się kogo, nie odstępować, alicui; mieć w czém udział, parti fortunae.

Adhæresco, haesi, haesum, 3. przylgnąć, utkwic, ad aliquid; in me conjurationis tela adhaeserunt — przemo. wpoić się, wrazić się, utkwic w umyśle; zatrzymywać się w jakim miejscu, mianowicie w mowie, oratio adhaerescit; adhaerescit in continuatione verborum; przywiązać się do kogo, być nierozłącznym, zwolennikiem; nie odstępować od czego, justitiae.

Adhæsitiatio, ōnis, 2. przylgnienie

Adhibeo, hibui, hibitum, 2. przyłożyć, przydać, nadstawić, manus ad vulnera; calcaria; frenos alicui; animum ad aliquid; diis honores; studium; aures; studio adhibito; poświęcić, tempus et diligentiam ad aliquid; użyć, aegro medicinam; morbis remedia; celeritatem, blanditias, solatia; zachować miarę, umiarkować, modum sumptibus; przypuścić, powołać, wezwać, zaprosić, ad concilium, in auxilium; ad albo in consilium, albo consilio; testem; medicum; obchodzić się, liberaliter, severius aliquem.

Adhinnio, i, vi, ii, itum, 4. rżec, equo.

Adhortatio, ōnis, 2. napominanie, zachęcenie. [pomina, zachęca.

Adhortator, ōris, m. ten, który na-

Adhortor, 1. napominac, zachęcać, pobudzać, aliquem; aliquem ad proelium; ad laudem; in bellum; także z ut i ne.

Adhuc, przysl. póty, dotąd; adhuc non, zamiast nondum; nihil adhuc, dotąd nic albo jeszcze nic; jeszcze, filio adhuc puero; nadto, prócz tego,

- et erat adhuc impudens; unam rem adhuc adjiciam; ze stop. wyż. adhuc paulo minus.
- Adiābēne**, *cs.*, *ż.* prowincya Assyrii; stąd *Adiabenus*, *a.*, *um.*, *Adjabcu-ski*; *Adiabeni*, *orum*, *Adjabcncy-cy*; **Adiabeniou**, *a.*, *um.*, przydomek cesarza Sewera.
- Adigo**, *egi*, *actum*, *3.* przypędzić, *pecus a vicis*; *aliquem ad umbras*; *arbitrum* albo *arbitrium* (przed sąd polubowny zaprosić, wezwac); — przybic, *clavum ad aliquid*; *pod-dac*, *flamma adacta turri*; *wbijać*, *tigna fistucis*; *harpen in pectus*; *sibi gladium*; *sagitta per loricam adacta*; — *przenoś.* przyprowadzić, *przyprawić*, *skłonić*, *ad mortem*; *aliquem ad jusjurandum*, albo *jurejurando*, albo *sacramento*; *in sua verba jusjurandum a.*, *skłonić* do przysięgi na rzecz swoją.
- Adimo**, *ēmi*, *emptum*, *3.* odjąć, odebrać, *alicui opes*; *dona*, *signa*, *imperium*, *prospectum*, *vitam*; *pozbawic*, *spem*; *uwolnić*, *dolores*; *wyrwać*, *aliquem leto*; *z tryb. bezok.* *ad. cantare.* [styl szumny.
- Adipātus**, *a.*, *um.*, tłusty; — *przenoś.*
- Adipiscor**, *eptus*, *3.* doścignąć, *fugientem*; *osiągnąć*, *otrzymać*, *przyjść* do czego, *senectutem*; *regnum*; *amicitiam*; *jus suum*; *victoriam*; *honores* ab aliquo; *omnia e natura*; *adeptus* czasem także *biernie*, *eandem accusant adeptam*. *Cic. Sen. 2.*
- Aditiālis**, *e.* tyczący się *przyjścia*, *przystępu*.
- Aditus**, *a.*, *um.*, *mięśl.* od *adeo*.
- Aditus**, *us*, *m.* *przyjście*, *tantae multitudinis aditu perterriti*; *przystąpienie*, *ad causam*; *możliwość*, *wolność*, *prawo udania się dokąd*, *zbliżenie się*, *przystęp*, *aditus mercatoribus est ad eos*; *natura situs difficilis aditu*; *aditus alicui patet ad aliquem*; *ad honorem*; *laudis*;
- aditum petere*, *dare* (*prosić*, *dawac* *posłuchanie*); *droga*; *ad urbem*; *templi*, *memoris*; *a. acclivis*.
- Adjāceo**, *2.* być *przyległym*, *Etruriam*, *mare*; *agro Romano*.
- Adjectio**, *ōnis*, *ż.* *przydawanie*, *przy-lżenie*. [żenie.
- Adjectus**, *us*, *m.* *przydawanie*, *zbli-*
- Adjicio**, *jōci*, *jectum*, *3.* *dorzucac*, *funes (saxis)*; *in litus telum*; *quo telum adjici posset*; *rzucić*, *zwrócić*, *oculos ad aliquem*; *oculum hereditati*; *animum ad aliquem* albo *ad aliquid (uwagę zwrócić)*; *wrzucić*, *olj#as in vas*; *sulphur aquae*; *lapides*; *dodawać*, *aggerem ad munitiones*; *captivos classi*; *adjecto Coelio monte*; *talenta ex praeda*; *vestes*; — *przenoś.* *ad belli laudem doctrinae glōriam*; *animos (dodać serca)*; *magnitudini Pori (więcej wywyżżyć)*; *dodać* *co mówiac*, *aliquid*, albo *z 4* *przyp. i tryb. bezok.*; *adjice aliquid*, albo *quod (że)*; *przy sprzedażach publicznych*; *więcej ofiarować*, *supra*.
- Adjūdice**, *1* *przysądzić*, *przynac*, *alicui magistratum*; *causam alicui (na czyją korzyść rozstrzygnąć)*.
- Adjūmentum**, *i*, *n.* *pomoc*, *ad aliquid*, *alicui rei*.
- Adjunctio**, *ōnis*, *ż.* *przyłączenie*, *związek*; *naturae ad hominem*; *datek*, *warunek*.
- Adjunctor**, *ōris*, *m.* *który co przy-czynia*, *przydaje*.
- Adjunctus**, *a.*, *um.* *przyłączony*, *do czego należący*; *adjunctum*, *i*, *n.* *rzeczow.* *to*, *co do czego należy*, *z czēm się łączy*; *adjuncta*, *orum*, *okoliczności uboczne*, *przyległe*.
- Adjungo**, *junxi*, *junctum*, *3.* *przy-wiązac*, *zaprzęgać*, *ulmis vites*; *tauros aratro*; *złączyć*, *navem ad alias*, *montes tres urbi*; *adjunctis de suis comitibus*; *przyłączyć*, *litteras*; *graniczyć*, *insula oppido ad-juncta*; *regio*, *mare*; — *przenoś.* *re-*

- bus praesentibus futuras; łączyć się z kim przyjaznią, przymierzem i t. p., aliquem socium sibi, amicum; socios; aliquam sibi matrimonio; ad amicitiam; in societatem urbes; sibi auxilium; przykładać się do czego, animum ad aliquod studium.
- Adjūro**, 1. przysięgać, przysięgać stwierdzać, aliquid albo z 4 przyp. i tryb. bezok.
- Adjūto**, 1. pomagać.
- Adjutor, ōris, m.** pomocnik, sprzymierzeniec.
- Adjūtōrium**, ii, *n.* pomoc, ratunek.
- Adjūvo**, 1. pomagać, wspierać, aliquem (in aliqua re); aliquem ad bellum; adjuvari opibus alicujus; prudentia; popierac, zasilac, podniecac, consilium; ignem; victoriam; multum eorum opinionem adjuvat, quod —; także samo *adj.* być pomocnē, zbawiennē, korzystnē; aliquid; non multum.
- Adl.**, patrz all. [gać.]
- Admātūro**, 1. przyspieszyć, pomagać.
- Admētior, meusus, 4.** odmierzyć, frumentum alicui ex area.
- Admētus, i, m.** 1) król Tessalii, mąż Alcesty; 2) król Molossów.
- Admīnicūlor**, 1. podpięrać, wspierać.
- Admīnicūlum, i, n.** podpora; — przenoś. pomoc, posiłek.
- Administer, stri, m.** sługa, pomocnik; uczestnik w złēm. [nica.]
- Administra, ac, 2.** służąca, pomoc.
- Administratio, ōnis, 2.** sprawowanie, kierowanie, zarząd, navis; belli; reipublicae; używanie, portus.
- Administrātor, ōris, m.** zawiadowca, wódz.
- Administro**, 1. zawiadywać, kierować, prowadzić, naves, classem, domum; bellum, exercitum, reipublicam, provinciam; sprawować, legationes; robić urządzenia, per se, quae videbantur, administrabant; troskać się, ea, quae commissa sunt; dextram partem operis (z prawej strony zajmować się pracami obłąźniczemi); rem albo ea quae quis imperat (zamiary albo rozkazy czyje wypełniać); wykonać, popelnić, cædem; dostarczyć, omnia populo Rom. administrata sunt.
- Admirābilis, e**, zadziwiający, szczególny.
- Admirābilis, ātis, 2.** podziwieniec.
- Admirābiliter**, dziwnym, niesłychanym sposobem.
- Admiratio, ōnis, 2.** podziwienie, szacunek; regis; rei; divitiarum; admirationem movere, habere.
- Admirātor, ōris, m.** chwalcza, wielbiciel, miłośnik, antiquitatis.
- Admiror**, 1. dziwić się, zdumiewać się, aliquem; aliquid, albo z 4 przyp. i tryb. bezok. albo z quod; uwielbiać, admiror et diligo, admiranda virtus.
- Admisceo, miscui, mixtum** albo **misctum**, 2. przymieszac, dodać, (alicui rei) aliquid; his legionibus Antonianis milites; versus orationi; wmieścić, se ad id consilium admiscere albo admisceri; pomieszać, lacte; — przenoś. hoc cum iis rationibus admisceri nolo.
- Admissarius, ii, m.** stadnik, ogier.
- Admissio, ōnis, 2.** przypuszczanie, łączenie bydlat; posłuchanie, przystęp.
- Admissum, i, n.** wykroczenie, wina.
- Admistus, a, um, imiest.** od admisceo.
- Admitto, misi, missum**, 3. przypuścić, aliquem ad se domum; milites in tabernaculum; ab eo admitti barbaros; przyłożyć, sibi aspidem; dać przystęp, posłuchanie, legatos; ad regem admitti; do narady, spraw i t. p. przypuścić, aliquem ad colloquium; ad consilium; horum in numerum; dostac się, in sedem Cyri admitti; łączyć zwierzęta, equum equo; — przen. przypuścić, ad aures.

- ad animum aliquid; precationem; aves admittunt, obiectują pomyslny wypadek;—dopuszcć się, popełnić, facilius, scelus, dedecus; puścić wolne cugle, equum ad albo in aliquem; equo admisso; przyspieszyć, admisso passu.
- Admixtio, ōnis, 2.** przyłączenie.
- Admixtus, a, um, imiesł.** od admisceo.
- Admōdum, przysł.** bardzo, nader, arcy, natura a. liberalis fuit; perniciosum a. hoc bellum fuit; non a. clare natus; ad. nihil, zgola nic; nullus a. zgola żaden; prawie, a. puer, adolescens, juvenis, senex; zupełnie, exacto a. anno; a. deditus religionibus; szczególnie, me a. diligunt; non a. aliquid affectare; przy liczbach: blisko, turres a. centum viginti; equites mille a.
- Admōrior, 4.** zdobywać się na siłę; rupes a. oszańcować się skalami.
- Admōneo, monui, monitum, 2.** przypominac, napominac, ostrzegac, aliquem priorum malorum; aliquem de aliqua re; aliquem haec; multa, praesidia nova; z 4 przyp. i tryb. bezok.; upominac się, aliquem acris alieni; zwracac na co uwage, przestrzegac, aliquem temporum; admonitus casu; literis; eum admoneri cupiebat; radzic, wzywac, upominac z ut, albo ne; także bez spój. z tryb. łącz. hunc admonet, iter caute faciat; napędzac, liberos, verberibus.
- Admōnitio, ōnis, 2.** przypominanie, verbi unius; upominanie się o zapłacenie długu; napominanie, przedstawienie, officii; naganianie, napędzanie do czego.
- Admōnitor, ōris, m.** ten, który co przypominia, zachęca do czego.
- Admōnitum, i, n.** upomnienie, przedstawienie. [moneo.
- Admōnitus, a, um, imiesł.** od ad-
- Admōnitus, ns, m.** przypomnienie, locorum; przedstawienie, admonitu tuo albo alicujus.
- Admordeo, mordi, morsum, 2.** nadkasić, nadgryzć.
- Admōtio, ōnis, 2.** przybliżanie.
- Admōveo, movi, motum, 2.** przybliżyć, przyłożyć, aspidem ad corpus; hastam pectori; se lateri alicujus; filius genibus regis admovetur; (upada do nóg); victimam aris, (prowadzić do ołtarza); narzędzia obłężnicze przystawić, opus ad turrim; arietes munimentis; scallas (możnibus); wojsko, flotę, prowadzić, exercitum ad urbem; propius urbem; copias in locum; copias oppido; classem litori; na strobier. admovetur acies; admoventur navis; — przenosi, przypuścić, aliquem ad munera publica, wyniesc, in idem fastigium; sciągnac, sprowadzić, genti bella civilia; externam opem; przyłożyć się do czego, wziac się, manum alicui rei, lanac, operi, vectigalibus; pobudzac, stimulos admovere; zastosowac, orationem ad sensus animum; albo animis iudicum; curationem ad aliquem; wzbudzić, alicui desiderium patriae, metum; przybliżyć, fasciculum ad nares; admoveri, być zbliżonym, aedificia non sunt admota muris; — przenosić. admovetur spes propius; occasio; admotus in propiorem amicitiae locum; przyspieszyć, diem leti.
- Admūgio, 4.** zarzycć.
- Admurmūratio, ōnis, 2.** szmer, szemranie.
- Admurmūro, 1.** mruzcć
- Adn-, patrz ann —**
- Adoleo, olēvi (olui), ultum, 2.** wydawać zapach; zapalać, tura; viscera tauri; altaria donis (dary na ołtarzach); penates flammis (ogień na kominie); igne altaria adolen-

- tur; cruce aras, (pokropić, popryskać).
- Adolescens**, tis, młody, młodzieniec, często się kładzie dla odróżnienia od innej starszej osoby tegoż samego nazwiska, Cn. Pompejus ad.
- Adolescentia**, ae, ż. młodość.
- Adolescentulus**, i, m. młodzieniaszek; żołnierz nowozaciągnięty.
- Adolesco**, olēvi, ultum, 3. dorastać, wzrastać, — przenoś. a. luna, aetas, republica, cupiditas.
- Adolesco**, 3. palić się.
- Adonis**, is, albo idias, ulubieniec Wenery; stąd Adonia, ōrum, n. święta Adonisa.
- Adopērio**, operui, opertum, nakrywać, zasłaniać.
- Adoptio**, ōnis, ż. przysposobienie prawne dziecięcia za swoje.
- Adoptivus**, a, um, przybrany, przysposobiony; filius; szczepiony.
- Adopto**, 1. przysposobić, przybrać, sibi patronum aliqueum; sibi filium; aliqueum testamentum; szczepić.
- Ador**, ōris, n. gatunek zboża.
- Adoreus**, a, um, zbożowy; adorea, ae, ż. nagroda żołnierzom dawana w zbożu; — przenoś. sława wojenna.
- Adōrior**, ortus, 4. uderzyć na co, napadać, najechać, udać się, aliqueum ferocius; locum; ad. ex insidiis; wziąć się do czego, coś przedsięwziąć, aliquid, albo z tryb. bezok.
- Adorno**, 1. uzbroić, opatrzyć, zarządzić potrzebne środki, przygotować, aliqueum armis; naves; accusationem; — ozdobić, ubierać, arma auro; tunicas gemmis; aliqueum insigni veste.
- Adōro**, 1. bóstwa wzywać, modlić się, uprosić, ubłagać, deum; pacem deum; czcić, uwielbiać, ubóstwiać, adorari se jussit.
- Adorsus** i adortus, patrz adordior i adorior.
- Adp**, adq, adr-, patrz app-, acq-, arr-.
- Adrādo**, rasi, rasum, 3. oskrobać ogolić
- Adramyttēum**, i, tudzież, -ion, ii, n. miasto w Myzyi; stąd Adramyttēnus, i. m. Adramyttēńczyk.
- Adrastus**, i, m. król Argos.
- Adria**-, -acus, -anus, patrz Hadr-.
- Adrumentum**, patrz Hadrum-.
- Adsc-**, adsp-, adst-, patrz asc-.
- Adse-**, adsi-, adso-, adsu-, patrz ass-.
- Adt-**, patrz att-. [Eburonów.
- Aduātūca**, ae, ż. zamek w krainie
- Aduātūci** albo -ici, orum, m. naród w Gallii Belgijskiej.
- Adulatio**, ōnis, ż. łaszenie się, pochlebstwo.
- Adulātor**, ōris, m. pochlebca.
- Adulātōrius**, a, um, pochlebny, pochlebstwem trącający.
- Adūlo**, 1. łasić się, pochlebiać.
- Adūlor**, 1. łasić się, pochlebiać, czcić niewolniczo, alicui albo aliqueum.
- Adulter**, era, erum, cudzołożny, fałszywy; stąd rzeczow. adulter; eri, m. i adultera, ae, ż. cudzołożnik, cudzołożnica
- Adulterinus**, a, um, cudzołożny, fałszowany, nieprawy, nieprawdziwy
- Adultērium**, ii, n. cudzołożstwo.
- Adultēro**, 1. cudzołożyć, gwałcić, fałszować.
- Adultus**, a, um, *imieszł.* od adolesco, dorosły, puer jam adulta aetate; mocny, kwitnący, pestis; Athenae; populus. [naśladowanie.
- Adumbratio**, ōnis, ż. pierwszy rys; Adumbrātus, a, um, zmyślony, fałszywy, próżny, lactitia; vir.
- Adumbro**; 1. zasłaniać, pierwsze rysy rzucić, zmyślić, ementiendo a., naśladować. [zagięcie.
- Aduncitas**, ātis, ż. zakrzywienie.
- Aduncus**, a, um, zakrzywiony, haczysty.
- Adūno**, 1. łączyć, jednoczyć.

A d u r g e o, 2. przypierać, popychać, rem; aliquem; ścigać, przesładować.

A d ū r o, ussi, ustum, przypalić, opalić, proxima, capillum, manus; odziebić, frigus a.; palac miłością.

A d u s q u e = usque ad z 4 przypad. aż do; zupełnie, wszędzie.

A d u s t u s, a um, przypalony, ogorzały, czarniawy, color.

A d v e c t i o t u s, a, um, sprowadzany skąd inąd, vinum. [co.

A d v e c t o, I. przywozić, przystawiać

A d v e c t u s, us, m. przywóz.

A d v e h o, v e x i, v e c t u m, 3. przywozić, dostarczać; frumentum; sestertium sexagies; peditum mille; advecta classis; advehi, dojechać wozem, koniem, curru, equo.

A d v e l o, 1, okryć, zasłonić.

A d v e n a, ae, m. przychodzień, obcy, nieświadomy, in sua patria.

A d v e n i o, v e n i, v e n t u m, 4. przybyć, dostać się, in provincia; Delphos; o czasie: zbliżyć się, nadchodzić; o słabościach, niebezpieczeństwach: wybuchnąć, zjawić się, powstać; o pomysłnych wypadkach: zdarzyć się.

A d v e n t i o t u s, a, um, przychodzący skąd inąd, obcy, copiac, doctrina; nadzwyczajny, przypadkowy, pecunia (nie po ojcu odziedziczone, ale przypadkiem, niespodzianie, otrzymane); coena, obiad dany na przybycie kogo obcego, cudzoziemca.

A d v e n t o, 1, przybliżyć się, nadchodzić, pospieszać, magno cum exercitu; adventante exercitu; ex Macedonia; ad Italiam; — przenoś. adventat tempus, senectus, mors.

A d v e n t u s, us, m. przybycie, nadzieje, zbliżenie się, ad urbem; alijus; in Galliam; pokazanie się, wybuch, lucis; malorum.

A d v e r s a r i u s, a, um, nieprzyjazy, przeciwny, dux; factio; quibus rebus nox adversaria est; — rzeczow. adversarius, ii, m. przeciwnik, w licz.

mn. adversaria, orum, n. pamiętnik, dziennik.

A d v e r s o, ōnis, ż. skierowanie; animi, uwaga, albo zajęcie umysłowe.

A d v e r s o r, opierać się, sprzeciwiać się, alicui, legi.

A d v e r s u s, a, um, naprzeciw czego będący, z przodu, collis a. huic et contrarius; duces; navis; hostes; nostris (navibus) a. naves; adverso pectore; vulnus adversum, rana z przodu zadana; adversis telis figebantur; colle adverso (na przeciwnym wzgórku); nieprzyjazy, niepomyślny, nieszczęśliwy, adversis diis, przeciw woli bogów; valetudo adversa, stan zdrowia niepomyślny; res adversae; casus adversi, nieszczęście; proelium; si quid adversi accidat.

A d v e r s u s i **a d v e r s u m**, *przysł.* naprzeciw, ire; arma ferro; *przym.* rząd. 4 przyp. przeciw, a. montem. ad. aliquem sentire; stare; esse; proficisci, venire, bellum gerere, dimicare, hunc a.; has a. copias; a. rempublicam facere; a. quod; invictus a. aliquem albo aliquid; ku, względem, excusatione uti a. aliquem; justitia, reverentia, aequitas, fides a. aliquem; w porównaniu, obok, a. veterem imperatorem comparabitur.

A d v e r t o, v e r t i, v e r s u m, 3, obracać, kierować, agmen parti; classem in portum; proras terrae; oculos, aures adv. ad aliquid, albo alicui rei; animum ad. (zwyczajnie animadvertere), uważać, spostrzegać, poznać, id, hoc, quod; qua re animum adversa, z 4 przyp. i tr. bezok; czasem samo advertere aliquid; — w poezyi: animis ad. (brac do serca, wziąć na pilną uwagę); — a. in aliquem, karac.

A d v e s p e r a s c i t, v e s p e r a v i t, 3, zmierzać się, ma się ku wieczorowi

Advigilo, 1. czuwać nad czém, ad aliquid.

Advocatio, óntis, ż. przywołanie obrońcy prawnego, termin sądowy, zwłoka, pomoc sądowa, narada prawnych obrońców. [poradnik.

Advocatus, i, m. obrońca sądowy, **Advoco**, 1. przyzwać, powoływać, aliquidem, populum in concionem, amicos in consilium; consilium; aliquidem aegro; — przenoś. animum ad se ipsum, (przyjść do przytomności).

Advolutus, us, m. przylatanie.

Advolo, 1. przylatywać, śpiesznie przybywać, rzucić się na kogo, in: redibili celeritate; citatis equis; ad castra; ad hostem; in Formianum, Romam e Lucania; — przenoś. fama mali advolat Aeneae.

Advolve, volvi, volutum, 3. przytoczyć, tocząc dostarczyć, ornos montibus; advolvi, albo se advolvere genibus, albo pedibus, także genua alicujus, (rzucić się komu do nóg). [świętyni; skrytość.

Adytum, i, n. wewnętrzna część

Acacus, i, m. król Egiptu, ojciec Peleusza i Telamona, dziad Achillea i Ajaksa: stąd **Acæoides**, ae, m. syn, wnuk, potomek Eaka; **Acæoidetus**, a, um, Eacydejski; regna Acæideia, Egiptu.

Aeaea, ae, albo **Aeæë**, es, ż. miejsce pobytu czarownicy Cyrce; stąd **Aeæus**, a, um, Eejski.

Aedes, is, ż. świątynia; aedes, aedium, dom; w ulu komórki pszczół; aedes aurata, katafalk.

Aedicula, ae, ż. pokój, w licz. mn. domek; 2) framuga. [dowa, budynek.

Aedificatio, óntis, ż. budowanie; bu-

Aedificatiuncula, ae, ż. domek.

Aedificator, óntis, m. budownik, twórca, nemo illo minus fuit aed., lubiący budować.

Aedificium, ii, n. budowa, ejus vici aedificia; vici aedificiaque.

Aedifico, 1. budować, zakładać, circum, forum, thermas, casas, domum, castellum, regiam, templum; multa aedificavit; Athenienses aedificantes prohibere sunt conati; — przenoś. urządzić, rempublicam.

Aedilicius, a, um, do edylów należący; *rzeczow.* aedilicius, ii, m. były edyl.

Aedilis, is, m. Edyl, Aediles plebis, edylowie ludu, do których należał nadzór świątyni Cerery (aedes Cereris) opiekunki ludu, tudzież pilnowanie religijnych ludowych uroczystości. W r. 388 od zbud. Rzymu przybyło dwóch edylów zwanych aediles curules, którzy mieli większe znaczenie. Wszystkich było obowiązkiem mieć dozór nad gmachami publicznymi, wodociągami, dowozem żywności, przestrzegać, aby ulice były utrzymane w czystości, i t. p. Szczególny nadzór nad targiem zbożowym oddany był r. 710 od. z. R. edylom zwanym aediles Cereales.

Aedilitas, atis, ż. edylstwo.

Aedituus, i, m. sługa kościelny, dozorca; ponieważ obcym osobliwości świątyni pokazywał, stąd aedituus znaczy także poeta albo mówcę, który ogłasza pochwały.

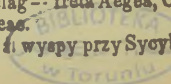
Aedui, orum, m. naród w Gallii Belgijskiej.

Aetês, albo, -a, ae, m. król w Kolchidzie, ojciec Medeji; **Aeëtas**, a, um, należący do króla Kolchidzkiego — **Aeëtas**, adis, i **Aeëtine**, es, ż. Medea, córka Aeety.

Aegae albo **Aegeae**, arum, ż. miasto w Macedonii (inne w Cylicyi), stąd **Aegeas**, atis, m. mieszkawiec Egei.

Aegaeus, a, um. Egejski; **Aegænum**, albo **Aegæum** mare, morze Egejskie, Archipelag -- freta Aegea, Cyclades Aegæas.

Aegætes, ium, ż. wyspy przy Syocylii.

Aegeae, Aegeas, patrz Aegae.

Aeger, aegra, agrum, cierpiący, słaby, chory, corpus; valetudo; aeger ascendit navem; ex vulnere albo vulneribus; sus, seges; — przenoś. stroskany, fraszobliwy, strapiiony, cierpki, aeger curis; amore; pełen trosk, kłopotliwy, bolesny, amor, mors; biedny, zły, wątpliwy, aegra pars reipublicae.

Aegēus, a, um, patrz Aegaeus.

Aegeus, ei, m. król Ateński, ojciec Tezeusza; stąd Aegides, ae, m. potomek Egeusza. [taginie.

Aegimūrus, i, ż. wyspa przy Kar-Aegina, ae, ż. wyspa w bliskości Aten; Aeginenses, ium, i Aeginētae, arum, mieszkańcy Eginy.

Aeginium, ii, n. miasto w Macedonii.

Aegion albo Aegium, ii, n. miasto w Achai; stąd Aegiensis, Egieniński, w licz. mn. Egienicy.

Aegis, idis, ż. Egidia, tarcza Jowisza, także Minerwy z głową Meduzy; — przenoś. obrona.

Aegisthus, i, m. syn Tyesta, morderca Atreusza i syna jego Agamemnona.

Aegios flumen, (po grecku Aegios potamos) rzeka na półwyspie Trackim: miasto.

Aegre, przyst. dotkliwie, przykro, cierpko, gniewliwie, aegre ferre aliquid, z 4 przypadk. i tryb. bezok. niechętnie znosić, pati; nie być zadowolonym, a. accipere, niechętnie przyjąć; a. obtemperare, z trudnością słuchać; flumen transire, impetrare, conficere aliquid.

Agresco, 3. chorować, stawać się chorym; trapić się.

Aegrimōnia, ae, ż. smutek, troska.

Aegritūdo, inis, ż. smutek, niespokojność, morbis atque aegritudinibus.

Aegrōtatio, ōnis, i. chorowanie; chorobliwy stan duszy.

Aegrōto, 1. chorować, być słabym na ciele i umyśle

Aegrōtus, a, um, chory, cierpiący, osłabione; także: respublica, animus.

Aegyptos, i, ż. miasto w Mezja.

Aegyptus, i, ż. kraj w Afryce; Aegyptius, a, um, Egipski; rzeczow. Egipcyanin.

Aelinos, i, m. śpiew żaloszny

Aelius, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Aelia; Aeliānus, a, um, Eliński.

Aemilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; Aemiliānus, a, um, nazwisko Scypiona Afrykańskiego; także imię jednego z cesarzów

Aemonia, patrz Haem

Aemulatio, ōnis, ż. współubieganie się, laudis; zazdrość, dignitatis

Aemulātor, ōris, m. współubiegający się, naśladowca.

Aemulātus, us, m. zazdrość

Aemulor, 1. iść na wycścigi, współubiegać się, naśladować, aliquid; alicujus virtutem; morem, gloriam; także alicui; zazdrościć, alicui, albo cum aliquo

Aemulus, a, um, współubiegający się, mulier aemula laudis; aemulus imperii, regni; zazdrośny, aem. Triton; rzeczow. zawistnik, remoto aemulo; aemula Romae, albo Romani imperii (Carthago); podobny, równy, alicui [Kampanii.

Aenāria, ae, ż. wyspa naprzeciw Aenēs, ae, ż. miasto w Chalcydzie; stąd Aenēates, um, m. Eneaci.

Aenēas, ae, m. syn Anchisesa i Wenerzy; Aenēādēs, ae, m. potomek i towarzysz Eneasza; Aenēis, idis, albo idos, Eneida, poemat Wirgiliusza; Aenēius, a, um, tyżący się Eneasza.

Aeneus, aenēus, ahēnēus, miedziany, brązowy, signa, statuac, loricae, coronae; proles (z wieku miedzianego) — przenoś. niepokonany

Aenia, patrz Aenea.

Aeniānes, um, *m.* lud w Tessalii.

Aenigma, ātis, *n.* zagadka, rzecz trudna do zrozumienia, somniorum.

Aēnipes, albo āhēn-, pēdis, miedziano-nogi.

Aēnus albo āhēn — miedziany, metaliczny; *rzeczow.* āēnum albo āhēn — naczynie miedziane; — przenoś. niepokonany, nieczuły.

Aenus albo Aenos, i, *ż.* miasto w Tracyi; Aenei, albo Aenii, orum, *m.* Enianie; 2) Aenus, i, *m.* rzeka Inn.

Aeōles, um, *m.* mieszkańcy Eolidy; Aeolius, a, um, Eolski; Aeolia, ae, i Aeolis, idis, *ż.* kraina w Azji mniejszej.

Aeōlus, i, *m.* bōżek wiatrów; Aeōlides, ae, *m.* syn albo potomek. Eola; Aeolis, idis, *ż.* kobieta pochodząca od Eola; Aeolius, a, um, do Eola należący.

Aequābilis, e, jednostajny, równy, partitio; jus, quod in omnes aequi est; bezstronny.

Aequābilitas, ātis, *ż.* jednostajność, motus; równość, bezstronność, łagodność. [równo, umiarkowanie.

Aequābiliter, *przyst.* jednostajnie,

Aequaeuus, a, um, równy co do wieku

Aequālis, e, równy, tumuli; pars ae. alteri parti; inter se i cum aliqua re; *rzeczow.* rōwiennik, rōwny wiekiem, rōwnoczesny; — przenoś. zgodny, aequalem se omnibus exhibere.

Aequālitās, ātis, *ż.* równość, podobna własność dwóch lub więcej rzeczy, verborum, fraterna; rōwność wieku, praw; tożsamość; jednostajność w zachowaniu się.

Aequāliter, *przyst.* rōwno, podobnym sposobem; distribuere; 2) jednokształtnie, collis ab summo ae. declivis. [równanie.

Aequātio, ōnis, *ż.* rōwny podział,

Aequē, *przyst.* rōwno, trabes ae. longae; tyleż, rōwnie jak, z nast. ac, atque, et, quam, ut, cum (jak) albo bez wyrazów porównawczych: ut postea numquam dextro (oculo) aequē bene usus sit; — przenoś. słusznie.

Aequi albo Aequicūli, orum, *m.* lud na granicy półn. wsch. Lacyum; stąd **Aequicus** i **Aequicūlanus**, a, um, należący do Ekwów.

Aequilibris, e, rōwnoważny; **Aequilibritas**, ātis, rōwny podział sił, rōwnowaga.

Aequilibrium, ii, *n.* rōwnowaga, rōwne ważenie się szal, zupełna rōwność.

Aequimōlium albo -maelium, ii, *n.* plac dawnego Rzymu, gdzie stał dom Sp. Meliusza, który był zniesiony, acquata solo; później miejsce przedaży, mianowicie zwierząt ofiarnych.

Aequinoctiālis, e, rōwnonocny, rōwnodzienny, tempus.

Aequinoctium, ii, *m.* porównanie dnia z nocą.

Aequipāro, i, rōwnać, porównywać, aliquem alicui; wyrōwnywać, aliquem labore corporisque viribus; urbem dignitate.

Aequitas, ātis, *ż.* rōwność, symetryczność; rōwność w obliczu prawa, słuszność, prawość, jednostajność, spokojność, powolność, łagodność, animi; zadowolenie, umiarkowanie; 2) dogodne położenie, loci.

Aequo, i, a) rōwnać, rōwno rozdzielać, sortes, pecunias; rōwność majątku wprowadzać; pedites (rōwną liczbę stawiać), b) zrōwnać, ae. solo; suas opes cum potentissimis aequari; fortuna certamen aequat; stawić w rōwni, tenuiores cum principibus; aliquem alicui; wyrōwnać, qui iam illis fere aequafunt; zwykle z 4 przyp. aquae fastigium; turres; wynosić, quinquaginta talenta; wy-

równać, *cursum equorum*, albo *cursum equum*; *aliquem speciem corporis*; *aliquem gloria, luxuria*.

Aequor, oris, n. równina, płaszczyna; *campi*; *maris, ponti*, powierzchnia morza; *morze*. [rza należący.

Aequoreus, a, um, morski, do mo-

Aequus, a, um, równy, *aequa latitudine atque ille agger fuerat*; *aequo fere spatio abesse*; *aequus arcibus agger, równo rozdzielony*; *aequis portionibus, albo pensionibus dare, solvere*; — przenoś. a) równy, *libertas, jus, conditio, certamen*; *aequa manu, albo aequo proelio, albo aequo Marte discedere* (z równym szczęściem, tak że ani jedna ani druga strona z placu buju nie odchodzi zwycięzko); *aequo Marte pugnare* (z równą nadzieją zwycięstwa). Stąd *ex aequo*, podobnym sposobem; albo z równym prawem; *in aequo*, w podobnym położeniu i jednakowych stosunkach, *aliquem alicui ponere, esse, stare*. b) słuszny, prawy, *postulatio, conditio; aequum est, słuszna jest, należy się, alicui, albo z 4 przyp. i tr. bezok.*; *rzeczow. aequum, i, n.* słusność, *in jure aut in aequo*; *gravius aequo; aequum et bonum*; albo *aequum bonum, co jest dobre i słuszne; leges ex bono et aequo*; *aequi bonique, albo aequi et boni facere aliquid*; c) bezstronny, *judicium; iudex, testis*; d) życzliwy, przychylny *laskawy, aures, aequo senatu; aequi et iniqui, przyjaciele i nieprzyjaciele*; 2) równy, płaski, *regio, locus*; a stąd *aequum, i, n.* równina, *in aequum descendere*, — przenoś. przyjazny, dogodny, *ae. alicui locus; et tempore et loco aequo*; spokojny, jednostajny, *powolny, aequo animo intus; i; profiteri, ferre, accipere aliquid*.

Aer, aeris, m. 4 przyp. *aera* niż-

sze powietrze (wyższe *aether*) *summus aer arboris, wysokość drzewa, aer obscurus, mgła*.

Aerarius, a, um, miedziany, *tyczący się miedzi, secturae aer. kopalnia miedzi; tyczący się pieniądzy, ratio aeraria, rachunek pieniędzy; aerarius, obywatel z najniższej klasy w Rzymie; aerarium, ii, n.* skarby publiczny

Aeratus, a, um, miedzią pokryty, okuty, *naves; classis*; (z okutymi miedzią przodami); *lecti, z bronzowemi nogami; obfityjacy w pieniądze, bogaty*; 2) z kruszcu zrobiony, *securis; acies* (z miedzianymi pancierzami); — przenoś. niepokonany.

Aerous, a, um, z miedzi. z kruszcu zrobiony, *ensis, clipei*; miedzią pobity, *puppis*. [wego noszący.

Aerifer, a, um, kruszcowy albo co kruszc-

Aeripes, pedis, m. miedzianc nogi mający. [miedź.

Aeriosus, a, um, brzmiący jak

Aerius, a, um, powietrzny, *animantium genus; nubes; wysoki, mons, Alpes*.

Aeröpe, es, i Aeropa, ae, i. matka *Agamemnona i Menclausa*.

Aeruginösa, a, um, zardzewiały, brudny

Aerugo, inis, i, rdza, *grynszpan, dawne piemadze*; — przenoś. *lakomstwo, chciwość, zawist, zazdrość*.

Aerumna, ae, i. utrudzenie, dolegliwość, *utrapienie, nędza*.

Aerumnösus, a, um, utrudzony, strapiony, biedny.

Aerusco, i. wyludzić.

Aes, aeris, n. miedź; *pedestris ex aere statua; w ogólności kruszec, bronz, aera refigere* (na miedzianych tabliczkach wyręć prawa); *aes cavum, kocioł; uncum, hak, aes ozuacza także pieniądze*. szczególnie używano *aes, zminst aes*

- aes; aes grave, dawno pieniądze mające wagę całego funta; terna millia aeris, t. j. assium. Aes alienum, pożyczone pieniądze, dług; facere, contrahere, zaciągnąć; in aes alienum incidere, zabrzeć, in aere alieno esse, być zadłużonym; laborare ex aere alieno, bardzo się zadłużyć, aere alieno expediti, exsolvi, uwolnić się; czasem także sam wyraz aes oznacza długi; in meo aere est, jest ze mną w skojarzeniu, jest moim przyjacielem; aes zapłata albo żołd, aes militare, albo samo aes; często w licz. mn. aera; — przenoś. wartość, homo alicujus aeris
- Aesar, aēris, m.** rzeka w Kalabryi; **Aesarcus, a, um,** Ezarski.
- Aeschines, is, m.** imię filozofa Atenskiego i sławnego mówcy.
- Aeschylus, t, m.** tragik Grecki, **Aeschyleus, a, um,** tyżący się Eschyla
- Aesculāpius, ii, m.** syn Apollina i Koronidy, bóg leczenia, któremu wąż był poświęcony
- Aesculētum, i, n.** gaj dębowy
- Aesculeus, a, um,** dębowy.
- Aesculus, i, ż.** gatunek dębu.
- Aesernia, ae, ż.** miasto w Samnium; stąd **Aeserninus, a, um,** Ezerniński; **Aesernini, orum, m.** Ezernińczycy; w licz. pojed. przydomek M Marcella, i imię szermierza.
- Aesis, is, m.** rzeka w Umbryi.
- Aeson, ōnis, m.** ojciec Jazona.
- Aesōpus, i, m.** bajkopisarz z Frygii za czasów Krezusa; stąd **Aesōpius, albo -eus, a, um,** tyżący się Ezopa; **Klaudiusz albo Clodius Aes.** aktor tragiczny w Rzymie współczesny Cyncerona.
- Aestas, ātis, ż.** lato (czas wiosny i lata), una hieme et aestate; inita aestate, prope exacta jam aestate; czas do wyprawy wojennej stosowny; w ściślejszem znaczeniu lato: lipiec, sierpień, wrzesień, in eunte aestate, media aestate, aestate summa; podług niego czas liczone: septima aestate; u poetów. **aestas, upał**
- Aestifer, a, um,** gorący, sprawujący upał [szacunku]
- Aestimābilis, e,** szacowny, godny
- Aestimatio, ōnis, ż.** szacowanie, ocenienie, szacunek, aestimationem facere, habere; in aestimationem venire, być oszacowanym; aes. frumenti; litis (kary prawnej); possessionis.
- Aestimātor, ōris, m.** ten, który szacuje, ocenia, taksator, frumenti; rerum; immodicus aes. sui, wiele o sobie rozumiejący
- Aestimo, i.** szacować, taksować; frumentum, litem (alicui albo alicujus) przedmiot sporu i kosztu processu szacować; ut aestimatur (jak oceniają); — przenoś. czcić, poważać trzymać o kim, uważać za co, z 2. albo 6. przyp. magis albo magno. (wielce), minoris (mniej), i przym. ex i 6. przyp. albo samym 6 przyp zasady, podług której oceniamy. ex veritate; quae pars (Aquitania) ex tertia parte Galliae est aestimanda (ma stanowić trzecią część Gallii); aliquem habitu corporis. animum vultu; civitate viribus. aliquid vita; aliquos pro sociis. vitam unicam bonum
- aestivus, a, um,** letni, tempus, dies. avis, sol; aura; aestiva, orum, n a) obóz letni wyprawa wojenna. b) letnie miejsce pobytu ludzi i zwierząt; także trzody tam przebywające.
- Aestuārium, ii, n** wylów od przybywającej wody morskiej
- Aestuo, i.** wrzeć, palić się, aestuat ignis; być gorącym, aestuat exustus ager, aer, sol; o ludziach: rozgizewać się, sub pondere; pałać

żądza, in aliquo; burzyć się, szumić, gurgus aestuat; być niepewnym, chwiać się, wahać się, dubitatione.

Aestuóse, przysł. z zapalem.

Aestuósus, a, um, gorący, parny, spiekły, via, Calabria; burzący się, freta.

Aestus, us, *m.* skwar, upał, gorączka, intolerabilis; aestu fatigari; ad aestus vitandos; burzenie się, szum gotującej się wody, burzenie się morza, balwany; — przenoś. gwałtowność, siła, żądza, curarum, ingenij, belli civilis; wahanie się, niepewność.

Aesúla, ae, *ż.* albo **Aesúlum**, i, *n.* miasteczko Ekwów; **Aesulánus**, a, um, Ezulański

Aetas, *atis*, *ż. a)* wiek, życie, quum aetas ejus incidisset in ea tempora; ea aetate esse, być w tym wieku; filius id aetatis, (w tym w.); sumus id aetatis; ab initio aetatis; ab ineunte aetate; flos aetatis, albo florens aetas (młodość); robur aetatis, siła wieku; — z bliższm oznaczeniem: militaris, consularis, puerilis, juvenilis, adulta, media, extrema, septuagenaria; quum tertium annum ageret aetatis; anno aetatis undevicesimo; czasem samo aetas znaczy wiek młodzieńczy, de decora, quae aetas ipsius pertulit; albo wiek podeszły, quum propter aetatem jam pedibus non valeret; *b)* czas, heroicis aetatibus; extrema imperatorum aetas; et sua aetate et posteriori tempore; ejus aetatis esse; aetatis suae, ad nostram aetatem (do naszych czasów) — *c)* przeciąg panowania, ut omni ejus aetate unus senator damnaretur; *d)* czas w ogóle: omnia fert aetas.

Aetátúla, ae, *ż.* latka, wiek dziecięcy.

Aeternitas, *atis*, *ż.* wieczność, ab omni aeternitate.

Aeterno, i, uwiecznić.

Aeternus, a, um, wieczny, od niepamiętnych czasów pochodzący, sordes; nieśmiertelny, memoria, gloria; na wieki, in aeternum, aeterno, wiecznie, ustawicznie, bezprzeżestannie

Aether, *éris*, *m.* wyższe, subtelniejsze powietrze; niebo, mieszkanie bogów; świat nadziemski, strona przeciwna krainie podziemnej.

Aethéreus, a, um, powietrzny, niebieski, natura; arces; z powietrza spadający, aqua; doziemskiego światła należący, aura ae. vesi (życ. oddychać).

Aethiops, is, *m.* Murzyn, w licz. mn. Aethiopes, um, *m.* Etyopowie, Murzyni; **Aethiopia**, ae, *ż.* Etyopia, kraina w Afryce podzielona na zachodnią i wschodnią.

Aethra, ae, *ż.* wyższe powietrze, niebo.

Aethra, ae, *ż.* matka Tezeusza; 2) córka Oceana, matka Hyad.

Aetna, ae, *ż.* góra ogień wybuchająca w Sycylii, którą Jowisz olbrzymów Tyfona i Encelada przywalił (onus Aetnae gravior); tam Wulkana i Cyklopów miały być kuznie. Aetnacus, a, um, Etnijski należący do Etny i w ogóle Sycylijski; Aetnaei, orum, *m.* Cyklopy; 2) miasto przy Etnie, stad Aetnensis, e, Etnenski, i Aetnaenses, ium, *m.* Etnenczycy.

Aetólus, i, *m.* Etolczyk, i *przym.* Etolski, w licz. mn. Aeteli, orum, Etolczycy, mieszkańcy Etolii. Aetolia, ae, *ż.* kraina w średniej Grecyi; **Aetólicus**, a, um, Etolski, **Aetólis**, idis, *ż.* Etoła, **Aetólius**, a, um, Etolski, heros (Dyomed)

Aevitas, *atis*, *ż.* dawna forma zamiat aetas.

Aevum, i, *n.* wiek, wieczność, życie = aetas, aevum agere (przepędzić); omne aevi sunt spatium; wiek

- ribus; verbis; sprawić, laetitia; nabawić, desiderio, aegritudine, ignominia, molestia, timore; zrzadzić, injuria; zabić, morte; — na stronie biernej: afflīci beneficio, otrzymać dobrodziejstwo; admiratione, dziwić się; metu, lękać się, obawiać się; dolore, bolée; calamitate, być dotkniętym, tabc, morbo, clade, inopia, difficultate, malo; być ukaranym, poena, supplicio, exsilio, verberibus; zziębnać, frigore; wywierać wpływ szkodliwy, aestus, labor, fames, sitis afficiunt corpora; przerazić, wzruszyć, dotknąć, zająć, ująć, ut eorum ita afficerentur animi; literae tuae sic me affecerunt; dodać, zbliżyć; biern. być w związku, ad id, de quo quaeritur.
- Affigo**, fixi, fixum, 3. przybijać, przymocować, przylepiać, literam ad caput, aliquem cruci; aliquem lecto (zmusić, żeby został w łóżku); pilum pectori (przeszyć, przebić); falces affixae longuriis; — przenoś. anno (wrazić, wpoić).
- Affingo**, finxi, fictum, 3. przydawać, kształtować, alicui manus; partem corporis; natura aut affingit, aut mutat; zmyslać, aliquid rumoribus; alicui falsam laudem.
- Affinis**, e, graniczący, gens a. Mauris; powinowaty; — przenoś. uczestnik, spółwinowajca, facinori; rei capitalis; alicujus culpae
- Affinitas**, ātis, ż. powinowactwo z małżeństwa, sąsiedztwo; — przenoś. związek, literarum.
- Affirmāto**, przysl. z zapewnieniem, swiecić, mocno [twierdzenie.
- Affirmātio**, ōnis, ż. zapewnienie, potwierdzenie.
- Affirmo**, i. wzmacniać, utwierdzać; societās jure jurando affirmatur; alicui spem; aliquid rationibus; virtutem armis; upewniać, zaręczać; twierdzić, aliquid albo z 4 przyp. i tryb bezok.
- Affixus**, a, um, przybity, przytwierdzony, przyprawiony, ad aliquid albo alicui rei
- Afflātus**, us, m. dmuchanie, powiewanie, dęcie, powietrze, maris; montium (od gór); ex terra (wyziew); solis (od upału słonecznego). — przenoś. divinus, natchnienie
- Afflotatio**, ōnis, ż. trapienie, dręczenie.
- Afflictio**, ōnis, ż. smutek, troska.
- Afflicto**, rzucać, miotać; se afflictare. albo afflicteri, trapić się, dręczyć się; być dręczonym, miotanym, naves tempestas afflictabat; afflictantur naves in vadis; afflicteri tempestate; morbo, aestu, febrigue.
- Afflictor**, ōris, m. który trapi, przesładowca.
- Afflictus**, a, um, utrapiony, upadły, nieszczęśliwy, respublica; conditio; rebus afflictis, w nieszczęsnym położeniu; *rzeczow.* afflictis succurrere (nieszczęśliwym); przerażony, homo; animi bonorum.
- Affligo**, flixi, flictum, 3. uderzać o co, navem ad scopulos, vasa parietibus, crus saxo; navim undae; uszkodzić, naves afflictas atque in litore ejectas; dręczyć, trapić, affl. bellis. 2) obalić, solo; affl. arborem, statuum; pobić, pokonać, Persas proeliis; victorem; — przenoś. a) poniżyć, lekceważyć, religiones; b) osłabić, senatus me non afflixit; dać upaść, causam susceptam; rem vituperando; trapić, zasmucać, aliquem, animos; se affligere, trapić się.
- Afflo**, i. dmuchać, chuchać, wiać, woi wyziewać; — przenoś. być przyjaznym, alicui, afflante fortuna przynieść, rumoris nescio quid owionąć, nieznacznie udzielić, letos oculis honores; 2) tchnąć na co, dmuchać na co, terga tantum afflante vento; taurorum afflari ore,

- aliquem fulminis ignibus (razić); afflari incendio (być ogarnionym); — przenoś. afflata est numine jam propiore dei, (natchmiona).
- Affluens**, tis, obfity, napływający, copiae; amicitia ditior et affluentior (która często więcej daje, jak od bióra); z przyp. 6. opibus, copiis.
- Affluenter**, przyst., obficie.
- Affluentia**, ae, ż. napływanie, obfitość, omnium rerum; munditiam, non affluentiam affectabat.
- Affluo**, fluxi, fluxura, 3. przypływać, napływać, monibus; przybywać w wielkiej liczbie, obfitości, hostis affluit; obfitować, aliqua re, divitiis, voluptatibus.
- Affor**, nieużyw. w 1. osob. przemawiać do kogo, aliquem versibus, nomine; żegnać się z kim, aliquem; błagać, przemawiać z prośbą, deos, Vestam.
- Affore** = affuturum esse, patrz assum.
- Affrico**, fncui, frictum, 1. nacierać; stąd affricatus, us, m. nacieranie.
- Affui**, patrz assum.
- Affulgeo**, fulsi, 2. zaśnieść, vultus ubi tunc affulsit; zabłysnąc, spes, fortuna, lux civitati.
- Affundo**, fudi, fusum, 3. przyléwać, aliquid alicui rei; dodawać, stawiać, aff. equites cornibus; biern. rozciągac się, leżeć przy czem, płynąc koło czego, affusae jacent tumulo; amnis plurimis affusus oppidis. [sun.]
- Affuturus**, a, um, *iniesł.* patrz afforem, afore, patrz absum.
- Afranius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; 2) Afranius, ii, m. wódz ze strony Pompejusza; Afranius, a, um, Afraniański, Afraniant, orum, m. Afraniancyzy.
- Afri**, orum, m. mieszkańcy Afryki, Afrykańczycy; zwykle mieszkańcy krajny Kartagiński; w licz. pojed. Afer. fra. frum; Afrykański, rze-
- czow.** Afrykańczyk. Africa, ae, f. część ziemi, Afryka, często oznacza krajną Kartagińską; Africanus, a, um, Afrykański, przydomek Scypiona; Africanae (bestiae), Afrykańskie dzikie zwierzęta. Africus, a, um; Afrykański, ventus, albo samo Africus, wiatr południowo-zachodni; Africae procellae, południowo-zachodnie.
- Agamēdes**, is, m. syn Ergina, króla Orchomenu, brat Trofoniusza.
- Agamemnon**, ōnis, m. król Mycen, brat Menelausa, wódz Greków w wojnie Trojańskiej; Agamemnonius, a, um, Agamemnoński.
- Aganippe**, es, ż. żona Akryzjusza, matka Dana; 2) źródło przy Helikonie w Beocyi. Aganippēus, a, um, Aganippejski; Aganippis, idos, ż. do Aganippy należąca, od niej pochodząca.
- Agāso**, ōnis, m. masztalercz.
- Agathōcles**, is, m. król Syrakuz.
- Agathyrna**, ae, f. miasto w Sycylii.
- Agathyrsi**, orum, m. naród w Scytyi.
- Agavē**, ēs, ż. córka Kadmusza, matka Penteusza.
- Age**, tr. rozk. od ago, wyraz wzmacniający, nalegający; nuż, nuż więc, zachęcający: mitte agendum; przechodząc do innego przedmiotu. ago sano, inquam. sed erat aequus; (dobrze! ale.)
- Agēlastus**, i, m. przydomek Krassa.
- Agellulus**, i, m. mała rola.
- Agellus**, i, m. mała rola, ogród.
- Agēma**, atis, n. oddział wojska u Macedonczyków.
- Agendioum**, i, n. miasto Scenonów.
- Agēnor**, ōnis, m. ojciec Kadmusza, król Fenicyi, od niego Dydona rod swój wiodła. Agenorēs, a, um, należący do Agenora, Fenicki, Kartagiński; Agēnorides, ae, m. potomek Agenora.
- Agens**, tis, 1) skuteczny, żywy,

- dzielny, acer orator, incensus et agens; 2) skarżyciel, powód (w znaczeniu sądowym); 3) rerum, rodzaj urzędnika policyjnego.
- Ager, agri, m.** 1) rola, pole; 2) posiadłość wiejska; 3) powiat, kraina, Helvetius, Falernus.
- Agésiláus, i, m.** król Sparty
- Agesis, to jest:** age sis, patrz ago.
- Aggémó, 3.** wzdychać.
- Agger, óris, m.** 1) materiał do grobli albo wału, ziemia, gruz i t. p. aggerem petere; comportare; aggere explere fossas, paludem; 2) grobla, szaniec, okop, wał, droga ubita, aggerem apparare, instruere, extruere, jacere, facere, agere; poet. wzniesienie, kupa, gromada, nivei, armorum sypka.
- Aggérátio, ónis, ż.** kupienie, nagromadzenie.
- Aggéro, 1.** kupić, gromadzić, usypać, trames inter paludes aggeratus; cadavera;—przen. powiększać, dictis iras; 2) zasypać, ziemią zapelnąć, spatium (maris).
- Aggéro, gessi, gestum, 3.** znosić, arborea, faces, terram, humum; 2) dodawać, powiększać, quadrantes patrimonio;—przenoś. zarzucać komu, probra, falsa.
- Aggestus, us, m.** znoszenie, dostarczenie, pabuli, lignorum; uasypka, arenae.
- Agglómero, 1** kupić, gromadzić, lateri agglomerant (se) nostro.
- Agglútino, 1.** przykleić, spajać, łączyć.
- Aggrávo, 1.** obciążyć; a. pondus, powiększyć ciężar; dolorem, sortem alicujus, pogorszyć.
- Aggrédio, óre** = aggreddior, gressus, 3. a) przystępować, zbliżać się, udać się do kogo, aliquem; działając na kogo, arte, pecunia, largitione; uderzyć na kogo, albo na co; aliquem ferro, latere operto, Praenestem, murum; b) wziąć się do czego, przystąpić, ad causam, ad rempublicam, ad dicendum; proelium; ancipitem causam, facinus; a. dictis, zacząć mówić; często z tr. bezok.
- Aggrégo, 1.** kupić, gromadzić, eodem aliquem; 2) przyjąć, przypuścić, przyłączyć, aliquem in sum numerum; filium ad interitum patris; aliquem equitibus; se ad amicitiam alicujus; se alicui.
- Aggressio, ónis, ż.** przystąpienie, najazd, napad; wstęp.
- Agilis, e, szybki, żartki, lekki, classis, rota, manus;—przenoś. prędki, sprawny, obrotny, sensus, animus, industria.**
- Agilitas, átia, ż.** prędkość, chyżość, navium, rotarum;—przenoś. żywość, naturae.
- Agis, idis, m.** 4. przyp. Agim albo Agiu, imię kilku Spartańskich królów.
- Agitábilis, e, ruchomy.**
- Agitátio, ónis, ż.** poruszenie, kolywanie, corporis, lecticae, linguae, maris;—przenoś. zajmowanie się czem, studiorum. poganiacz.
- Agitátor, óris, m.** który pobudza, Agitátus, a, um, poruszony, miotany.
- Agite, agitedum, patrz age.**
- Agito, 1.** poruszać, poganiać, pędzić, triremem; ventis agitatur pinus; hastam; mare ventorum vi ag; agitata fluctibus Helle;—przenoś. podburzać, poduszczać, gentem; zajmować, ćwiczyć, uprawiać, animum, ingenium: myśleć nad czem, rozmyślać, rozważać, aliquid in animo, in mente, albo animo, mente, albo agitare aliquid, de aliqua re; często z tr. bezok. z id, hoc, i następn. quod; Alexandrum interempturi agitabant, t. j. ut interimerent; b) pędzić, gonić, polować, equum; feras; prześladować, niepokoić, dreczyć, nękać, animum curis; aliquem in-

vidia stimulisque; pobudzać, in aliquid; stęrować, kierować, currus ad flumina; sprawować, imperium; *c)* bawić gdzie, przebywać, pro castris; pro muro agitari; zajmować się czém, mutas artes; miec straż, praesidia; postępować, arbitrio paucorum agitabatur; ferocius ag.; życie przepędzać, vitam; obchodzić, dies festos; wyprawiać, sporządzać, wydawać, convivium; choros, tańczyć; *d)* objawiać, okazywać, gaudium, atque laetitiam; odium; na str. bier. pa nować, pax agitur; agitantur indutiae

Agláia, ae, *ż.* jedna z trzech Gracyj.

Aglaophon, ontis, *m.* malarz z Tazos.

Aglauros, i, *z.* córka Cekropsa.

Agmen, inis, *n.* ciąg, gromada, tłum, orszak, poczet w ogóle; hominum, mulierum puerorumque, patriciorum, comitum; wojsko ciągnące, pochód wojska, explicare agmen (uszykować); agmine instructo; ag. quadrato (wojsko w czworoscian uszykowane); ag. obliquum (w szyku ukośnym); a. primum, przednia straż; medium, średnia; extremum, ultimum, novissimum, tylna; a. cogere, claudere, iść w końcu; a. constituere, wstrzymać kroki; — w ogóle zbiór wojska: huic tanto agmini dux deficit; pochód floty, bagażów, impedimentorum. rudis agminum, nieobznajomiony ze służbą wojskową; 2) gromada, mnóstwo, corvorum, ferarum, canum (sfora); 3) o ruchu rzeczy nieżywotnych, a. remorum, aquarum; 4) o kreceniu się i zwiżaniu się węzów, extremae agmina caudae; 5) o pociagu wojska, o marszu, in agmine dimicare; agmine impediti.

Agnasoor, natus, *3.* przyrość, przyrodzić się, o dzieciach urodzonych

po śmierci ojca, lub po zrobionym testamentie, i przybranych

Agnatio, ónis, *ż.* pokrewieństwo po ojcu.

Agnátus, a, um, urodzony po zrobionym testamentie; krewaj po ojcu [agnina, baranina]

Agninus, a, um, jagnięcy; *rzeczow.*

Agnitio, ónis, *z.* uznanie, poznanie.

Agnitus, a, um, *imiest.* ed agnosco

Agnóminatío, ónis *z.* zbliżenie do siebie dwóch wyrazów podobnych brzmieniem, a różniących się znaczeniem.

Agnosco, nóvi, nitum, *3.* znać, ogłosić, aliquem natum, filium, ducem, regem, — przyznać, przypisać co komu, crimen, facti, illius gloriam; omnia; także z 4 przyp. i tr bezok.; 2) poznać, reminiscendo a., filium, matrem; herbam, vocem, aliquem cultu regio; deum ex operibus; deos; ex se (biorąc miarę z siebie); 3) usłyszeć, sonitum, gemitum.

Agnus, i, *m.* baranek, jagnię.

Ago, égi, actum, *3.* 1) pędzić, prowadzić, pecora per colles; bovem Romam; jumenta; captivos prae se. aliquem vincunt ante se; aliquem in ultimas solitudines; agmen; agmen agitur (postępuje); se agere (iść); *b)* poruszać, quercus (o Orfeuszu); nubes, undas agere; flumen adversum agitur; navis obliqua agitur (plynie); *c)* prowadzić, kierować, currum, jumenta; navem, quadrirems ad urbem; classem in diversam partem; — przenoś. ad vitam agendam; animus cuncta agit (kieruje); aliquem transversum agere (na błędną drogę prowadzić); aliquem ad aliquid; animum aliquid ag. (wabić pociągać); 2) porywać, unosić, quo quemque metus agebat; szczególniej w znac. biern. turba fugientium actus; quo

multitudo-omnis agebatur. equo tenere acto; agi per auras; *b)* polować, gonić, ścigać, cervos, apros, cañes; praecipites Pompejanos; pędzić, aliquem de fundo (spędzić); aliquem in hostium urbem; in exsilium, hostes ad navem; —przenosić. agunt eum praecipitē poenae civium (spychają w przepaść); diris aliquem; (przeklinać, ścigać przekleństwem); — pobudzać, zachęcać, zagrzewać, aliquem; aliquem ad aliquem, albo in aliquid; *c)* wypędzić, wyprowadzić, sprzątnąć, zabrać z sobą, agmen (hostium) pecorum modo; boves: impedimenta secum; praedam albo praedas; ferre et agere aliquid; (wywieźć, wynieść); III) wznosić, wypuszczać (o roślinach), radices, folia, frondem; se laeta ad auras pinus agit; actae ad sidera pinus; spumas in ore, pienić się, piang toczyć; rimas, padac się, rysować się, dziurawić; agentes frigora venti (nioszące zimno); quas (aves) naturalis levitas ageret ad sidera; —przenosić vera gloria radices agit et propagatur; illum ager penna — fama superstes (wznieść); IV) zbliżać, przyspawać, vineas, turresque ad oppidum; testudines; robic podkopy, cuniculos, cloacam sub terra; parietem; zapuszczać, molem mari; wbijać, publicas oblique; *b)* cisnąć, rzucać, tela in aliquem; hasta alicui per armos acta; *c)* ścigać, spuszczać z góry, pinus ab alto in terram; *d)* miotać (= agitare); acta borea pinus; fundam circum caput; —przenosić powołać się, ubi multitudo aut studio agitur, aut ira; zachwiać się, nonitas, quae nullis casibus agitur; konać, animam agere; V) bawić, sprawować się, circa muros et in stationibus solute et negli-

genter; se ag. odznaczać się, tanta mobilitate se; negligenter se et svare agentes. VI) *a)* przedsiębrać, działać, sprawować, wykonywać, quid ageret imprimis quid legeret; haec fere egit; quaecumque a Romanis agerentur; quaecumque agerentur, fieri praecepto suo; omnia consilio alicujus; multa bene, strenue; egregias res; nihil non tranquillum et placidum agens; szczególniej w odniesieniu do czynności publicznych; senatum a. (zgromadzać); conventus a. (odprawiać, odbywać posiedzenia); census (robic popis, przegląd); censuram praefecturam urbi, proconsulatum, honorem (sprawować, piastować); bellum (kierować); proelia (staczać); custodiam, vigiliam, excubias (odbywać); curam (mieć); nakoniec: agere aliquid, być czynnym; nihil agere, niczego nie dokazać, quid agis? co robisz? jak się masz? quid agam? cóż pócnę? *b)* szczególniej w znaczeniu religijnem agone? (pytał ofiarnik); age, albo hoc age (odpowiadał kapłan przewodniczący ofiarom, przed zabiciem bydłęcia), mówiono także w innem znaczeniu hoc age, albo hoc agite (uważajcie), aliud, albo alias ros agere (nie uważać); id agere, ut albo ne, mieć co na myśli, starać się, zwracać na co uwagę, zakładac sobie za cel działania, do czego dążyć, aby, albo aby nie; dies festos a., obchodzić; choros, tańczyć; triumphum, odbywać. () działaniach w senacie i przed ludem: traktować o czem, mówić, agitur res, albo de aliquo, de aliqua re, in senatu, in curia, cum populo, per senatum albo per populum agi (być rozstrzygniętym); agere cum aliquo rem, albo de aliqua re z nastp. ut albo ne, uma-

wiać się, układać się, rozmawiać, agere, wniosek zrobić, myśl podać; illo auctore atque agente. W znaczeniu sądowem: causam albo rem, proces prowadzić, sprawy bronić, lege, jure; aliquem reum, oskarżyć, pozywać; — agitur res, albo de re, idzie o to; existimatio in ea se agitur; aguntur vectigalia; acta res est, albo actum est, stało się, przepadło! już po nas! zginęliśmy!; actam rem agere, robić to, co już zrobiono, niepotrzebnie zadawać sobie pracę; na mównicy i w teatrze żywo, dobitnie rzecz przedstawić: quae sic ab illo acta esse constabat oculis, voce, gestu, ut-; canticum; versum eo gestu; fabulam; primas partes (główną rolę); agere aliquem (grać rolę); a. gratias albo grates, laudes gratiasque albo gratesque alicui, podziękowanie pochwałą oświadczać; a. aetatem, vitam, iuventam, senectutem, hiemem, przepędzić; także samo agere, żyć; a. annum quartum, mieć rok czwarty; mensis agitur hic septimus: upływa ósmy miesiąc; aliud agendi, aliud quiescendi tempus, inny czas działania, inny spoczynku; postępować, obchodzić się, lenius, bene, male; agitur bene mccum, dobrze mi się dzieje.

Agon, ónis, m. walka, utarczka na igrzyskach.

Agónalia, órum, albo ium, święto na cześć Janusa; stąd Agonalis, e, należący do Agonaliów.

Agónius, ii, m. przydomek Janusa; Agonia, orum, n. toż samo co Agonalia, tudzież ofiara na uroczystość Janusa przeznaczona.

Agrrarius, a, um, rolny, rolniczy, leges, largitio, res (podział gruntów); — Agrarii, orum, m. ludzie przybijający podziałowi roli.

Agrestis, e, na polu rosnący, dziki, palmae, pavones, silva (z dzikimi drzewami); — przenoś. dziki, nieokrzesany, nieczuły, vultus, dominus żyjący na wsi, wieśniaczy, hospitium, vestitus, amiculum, vita; homo a. albo samo agrestis, wieśniak; musae agrestiores, nauki, które na złagodzenie i uszlachetnienie uczuć nie wpływają. przeciwne im, studia humanitatis

Agrioola, ae, m. rolnik

Agrioola, ae, m. teść Tacyta.

Agrioultio, ónis, z. uprawa roli

Agrioultor, óris, m. rolnik

Agrioultura, ae, z. rolnictwo, uprawa roli.

Agrioultum, i, n. miasto w Sycylii, stąd **Agrioultinus, a, um, Agrygentyński; Agrioultini, orum, m.** mieszkańcy Agrygentum

Agripeta, ae, m. domagający się ziemi sobie należnej; napadający na cudze role

Agrippa, ac, m. imię Rzymskie

Agrippina, ae, z. imię kobiet z rodziny Agryppy; stąd **Agrippinensis Colonia, miasto nad Renem, i Agrippinenses, jego mieszkańcy.**

Agyieus, ei, eos, m. przczwisko Apollina, jako opiekuna dróg i miejsc publicznych

Agylla, ae, z. miasto w Etrurji, później Caere; stąd **Agyllinus, a, um, Agylliński; Agyllini, órum, m. Agyllinczy.**

Agýrium, ii, n. miasto w Sycylii; stąd **Agyrinensia, e, Agryneński; Agyrinenses, ium, n.** Agryneńscy.

Ah, wykrzyknik.

Ahala, ae, m. imię Rzymskie

Aharna, ae, z. miasto w Etrurji.

Ahen-, patrz aen-

Al, wykrzyk uzalenia.

Ain' = aisne, patrz ajo.

Ajax, áois, m. imię dwóch Grec.

kich bohaterów, jeden syn Oilea, króla Lokrów; drugi Syn Telamona, króla Salamin.

Ajo, *st. utom.* potwierdzać, zapewniać, mówić; ain = aisne, czy tak mówisz? czy tak myślisz?
Ajus Loquens albo **Ajus Locutius**, który zbliżanie się Gallów przepowiadał, i później jako bóstwo był czczony.

Ala, *ae, Ź.* skrzydło ptaków, pszczół i t. p.; *poet.* obraz prędkości wiatrów, błyskawicy, piorunów, czasu, śmierci, fulminis, fati; pacha; skrzydło, oddział wojska składający się najprzód z jazdy Rzymskiej, później jazdy sprzymierzeńców; także w ogólności wojska pomocnicze; straż przyboczna królów Macedońskich.

Alabanda, *ae, Ź. i* **órum**, *n.* miasto w Karyi; stąd **Alabandēni**, *orum, m.* Alabandenowie; **Alabandensis**, *is, m.* Alabandenczyk; **Alabandēus**, *a, um, rodem* z Alabandy; **Alabandis** (*grec. l. m.*), **Alabandenczycy**; **Alabandus**, *i, m.* założyciel Alabandy.

Alacer, *cris, cre,* prędki, ochoczy, wesół, czynny, quod alacres animo sumus; ite alacres; ad rem gerendam; ad bella suscipienda; ad pugnandum, ad custodias; equus; clamor.

Alacritas, *ātis, Ź.* ochoczość, rzeskość, żywość, wesolość, animi; militum; a. reipublicae defendendae; a. belli gerendi; pugnandi; a. ad litigandum; perfecti operis; a. canum in venando.

Alacriter, *przysł.* żywo, rzesko, ochoczo.

Alamanni, patrz **Alemanni**.

Alapa, *ae, Ź.* policzek, alapam sibi ducere (dać); multo majoris alapae mecum veneant, u mnie wolność daleko drożej się sprzedaje; bo przy

udarowaniu wolnością otrzymał niewolnik od swego pana lekki policzek.

Alarius, *a, um,* skrzydłowy, do skrzydła wojsk należący, al. equites, cohortes, albo samo alarii; także alares.

Alatus, *a, um,* skrzydlaty.

Alauda, *ae, Ź.* skowronek; imię legionu Gallów z piórami na helmie; stąd **alaudae**, żołnierze tego legionu.

Alba, *ae, Ź.* imię wysoko położonych miast, *e)* **Alba Longa** najdawniejsze miasto Latynów; stąd **Albanus**, *a, um,* Albański, także Rzymski; **Albani**, *orum, m.* Albańczycy; **Albanum**, *i, n.* imię kilku wielkich posiadłości wiejskich; *b)* **Alba Fuentia**, albo **Fucentis**, albo **Marsorum**, miasto Marsów; Rzymska osada w Samnium; stąd **Albensis**, *o, Albenski, Albenses, ium, m.* Albenczycy.

Albani, *órum, m.* mieszkańcy Alby, patrz **Alba**; 2) mieszkańcy krainy Albanii, nad morzem Kaspijskiem.

Albanus, *a, um,* patrz **Alba**.

Albatus, *a, um* pobielany, biało ubrany.

Albensis, *e,* patrz **Alba**.

Albeo, 2. bielić się, białym się stawac; albens, biały, equi; albente caelo, ze świtem.

Albesco, 3. stawać się białym błyszczec, o morzu (oświeconem od słońca), o płomieniach; albescit lux, dnieje, świta.

Albici, *órum, m.* lud blisko Marsylii.

Albico, 1. bielić się, lśnić się.

Albidus, *a, um,* białawy.

Albinus, *i, m.* imię męzkie.

Albis, *is, m.* Elba.

Albius, *ii, m.* imię rodowe; stąd **Albianus**, *a, um,* Albiański.

Albŭlus, *a, um,* białawy; stąd **Al-**

- bula, ae, *ż.* a) dawno imię Tybru. b) Albula albo *Albulae aquae*, albo samo *Albulae*, źródło siarczane przy Tyburze.
- Album**, i, *n.* białosc, 2) publicznie wystawiona tablica biala, na której Pontifex Maximus wypadki każdego roku wypisywał; pretor przy wstępie swego urzędowania swoje zasady i rozporządzenia ogłaszał; al. senatorium, lista senatorów od czasów Augusta; al. iudicium, od pretorów sporządzona lista sędziów; al. profitentium citharodorum (którzy publicznie wystąpić chcieli).
- Albúnea**, ae, *ż.* gaj i grota na pochyłości Tyburn ze źródłem siarczanem.
- Alburnus**, i, *m.* góra w Lukanii.
- Alburnus**, i, *m.* płocica, ryba.
- Albus**, a, um, biały, color, coma, dentes, vestes, equi, także biał ubrany; *przystowie*: albus an ater sit nescio albo ignoro (to dla mnie jest obojętne); albis praecurrere equis (prześcignąć, wyprzedzić); alba avis (coś osobliwszego, rzadkiego); b) bład, płomy, o świetle zachodzącego słońca, księżycy, bładoci chorego, przelęknionego; c) jasny, notus (niesprowadzający deszczu); — przenoś. pomysłny, szczęśliwy, stella (Kastora i Polluksa) genius; a. calculum adjicere alicui rei, pochwalić. — porówn. album.
- Alceus**, i, *m.* poeta liryczny z Mityleny na wyspie Lesbos.
- Alcéménes**, is, *m.* snyczer z Aten.
- Alcáthōe**, es, *ż.* miasto w Achai, inaczej Megara. lożyciel Megary.
- Alcáthous**, i, *m.* syn Pelopsa, za Aloe, es, *ż.* miasto Karpetanów.
- Alcōdo**, inis, *ż.* zimorodek, ptak.
- Aloes**, is, *ż.* łoś.
- Alcestis**, is, i Alceste, es, *ż.* żona Admeta, władcy Fery
- Alceus**, ei, i eos, *m.* syn Perseusza, ojciec Amfitryona, dziad Herkulesa; stąd **Alcoides**, ae, *m.* Alcycda, Herkules.
- Alcobiádes**, is, *m.* wódz Ateński około r. 420 przed Chr. 2) Lacedemończyk w czasie wojny Rzymian z Grekami.
- Alcoides**, patrz Alceus.
- Alcímēde**, es, *ż.* matka Jazona.
- Alcinous**, i, *m.* król Feaków, miał wyborne ogrody owocowe; stąd poma dare Alcinoos (o rzeczy zbytnej); oddawał się z Feakami zmysłowemu rokoszom, stąd juvenus Alcinoi.
- Alcis**, idis, *ż.* przydomek Minerwy.
- Alomēo**, i -on, ónis, *m.* syn Amfiarausa, zabójca swjej matki Erifili; stąd **Alomēónius**, a, um, Alkmeoński.
- Aloména**, albo **Alcúmena**, ae, albo **Alomene**, es, *ż.* matka Herkulesa.
- Alcyon**, ónis, *ż.* zimorodek ptak; stąd **alcyonēus**, a, um, tyczący się zimorodka, medicamen alc. albo samo alcyoneum, i, *n.* piana morska.
- Alcyóne**, es, *ż.* a) córka Eola, b) Atłasa.
- Alea**, ae, *ż.* gra lotowa, kostka, ludere alea, aliquid perdere in alea; jacta est alea, już kość rzucona, *przystowie*; — przenoś. rzucać się na coś niepewnego, rem dare in aleam (ryzykować); alea inest alicui rei; in dubiam imperii servitique a. ire (rzucić się na los niepewny panowania albo niewoli).
- Aleátor**, óris, *m.* gracz w kostki.
- Aleo** albo **altec**, óeis, *n.* i **alex**, óeis, ślédz, sos, rosól z ryb; alex, hallex, alec, halec, palec wielki u nogi.
- Alecto**, us, *ż.* jedna z fury.
- Aléti campi**, kraina w Cylicyi.
- Alémanni**, orum, *m.* Alemanowie, lud między Dunajem, Benem i Menem.

Alémon, ónis, *m* ojciec Mysceli, który dla tego nazywa się Alémonides, *ae. m*

Ales, *ae. m* i *z* *przym.* skrzydlaty, prędki, lekki, szybki: auster ales, passus ales. *rzecz* ptak, Jovis, albo regia, albo minister fulminis (orzeł), Phoebelus (kruk); avida a albo samo ales (sęp); Chaonis, albo exterrita pennis (gołąb); Junonis (paw); cristatus (kogut); Palladis (sowa), Caystrius, albus, albo canorus (labędź), Maeonii carminis (śpiewak poematu homerycznego, bohaterkiego); szczególniej w wieszczbiarstwie ales, ptak, który przez to przepowiadał przyszłość, stąd mówiono o przepowiedni: alite bona, albo secunda, potiore, uala

Alésa. -sus, patrz Hal—

Alésia, *ae. f.* miasto Mandubiów w Gallii Lugdunenskiej.

Aletrium, *ii, n.* miasto Herników w Lacyum, stąd Aletrinas, *ctis*, Aletrynacki, i Aletrinales, *ium, m* Aletrynaci.

Alóvas, *ae. m.* potomek Herkulesa.

Alex, patrz Alec

Alexander, *dri, m.* imię męskie. *a)* syn Pryama, także Parysem zwany. *b)* władca Fery (Pheraeus) w Tessalii; *c)* imię dwóch królów Epiru, *d)* imię kilku Macedońskich królów, *e)* imię dwóch dowódców Aleksandra W — Stąd 1) Alexandria albo *és, ae. f.* imię kilku od Aleksandra W. założonych miast w Egipcie. w połud. stronie Troady: Al Troas, albo samo Troas. między Indyami i Baktrami (Al ad Caucasum). w Sogdyanie (Al. ultima); 2) Alexandrinus, *a, um*, Aleksandryjski, bellum, Cezara wojna w Egipcie po bitwie Kartalskiej, Alexandrinus, *orum, m* u mieszkańcy Aleksandryi

Alfénus, *i, m.* P Alfenus Varo, prawuk z Kremony.

Altius, *ii, m.* imię Rzymskie.

Alga, *ae, f.* mech morski, porost na morzu — *przysłowie*: vilior alga, ó rzeczy małej wartości.

Algeo, *alsi, 2.* ziębnać.

Algesco, *alsi, 3.* zaziębić się.

Algidus, *a, um, zimny, zmarzły.*

Algidus, *i, m.* góra w Lacyum; stąd *a)* Algidum, *i, n.* miejsce przy tej górze i miasto; *b)* Algidus, *a, um, Algidyjski.*

Algor, *óris, m.* zimno, mróz.

Algóeus, *a, um, mchem morskim porosły*

Aliaemon, patrz Haliaemon.

Alías, *przyst.* odnosi się do przestrzemi i czasu: 1) gdzie indziej, przy innej sposobności, inaczej, z resztą, non alias quam, w żadnym innym przypadku, chyba; nie inaczej, jak: 2) w innym czasie; inną razą; używa się o przeszłości i przyszłości, alias, alias, raz, drugi raz; bądź, bądź; już, już, alias aliter, raz tak, drugi raz inaczej. alias aliud sentire, już to, już owo. Alibi, *przyst.* gdzie indziej, alibi-alibi, tu, tam; alibi alius, jeden tu, drugi gdzie indziej; alibi aliter, jeden tym, drugi innym sposobem, w jedném miejscu tak, w drugiem inaczej.

Alica, *ae, f.* orkisz, zboże, albo z niego zrobiona kasza, papka, napój.

Alícíubi, *przyst.* gdzieś, gdziekolwiek.

Alicunde, *przyst.* skądkolwiek, al audire od kogokolwiek usłyszeć; od czegoś

Aliénatio, *ónis, f.* oddalenie, odstąpienie, oddzielenie się, alicujus ab aliquo, exercitus, al. mentis, albo samo al obłąkanie, zapamiętałość

Aliénigénus, *a, um, gdzie indziej urodzony, różnorodny, obcy, homo,*

hostis, dominus, dñi, testes alienigapas domesticis anteferre, *rzeczow.* *aliénigēna*, ae, m i *z* cudzoziemiec, cudzoziemka.

Alieno, i, oddalić, w obce ręce oddać, odrzucić, wypchnąć, odeprzeć, na str. bier w obcą moc się dostać; urbs i pars insulae alienata, me falsa suspicio alienatum; occisos al. (sprzątnąć); zbyć, sprzedać, res proprias, vestigalia; — przenos. umysł od czego oderwać, obojętnym na co uczynić, a memoria periculi, ab sensu (zobojeźnić, nieczulym zrobić); odstręczyć kogo, odrazić, odwieść, odmówić, omnes a se bonos; omnium suorum voluntatem; sibi aliquem; timore ab eo alienati; insulae alienatae, animus ab aliquo alienatus (niechętny, nieprzychylny); odmienić, głowę zawrócić; do stalenictwa przeprowadzić, obłąkać, al. alicujus mentem; alienatae discordia mentes hominum; alienata mente: relict alienatus sensibus (pozbawiony czucia); intestina alienantur (zmieniają się, psują się); membra alienata (obumarle).

Alienus, a, um, do kogo innego należący, cudzy, equus, fines, legiones, imperium, mores, virtus, fortuna, casus; aes al. dług; nomina, przez kogo innego zrobione zaciągnięcie długu; invidia (na kogo innego ściągnięta); *rzeczow.* alienum; cudzy majątek, własność cudza, latgiri ex albo de alieno. Osobliwie: niepołączony, pokrewieństwem, przyjaźnią, al. ab aliquo, alienus sanguine regibus; cudzoziemski, zagraniczny, loca. — przenos. obcy, nieoswojony, nieobznajomiony z czém, in physicis totus est alienus; ab aliqua re, albo alicujus rei, a literis, consilii, o miejscu i czasie nieprzyjazny.

niestosowny, niedogodny, szkodliwy, szczególnież o miejscu walki, i o innych rzeczach: niestosowny, niedogodny, nieodpowiedni, daleki, alienissimo sibi loco confligit. a vita mea; a dignitate; albo sua persona ant tempore; albo z 3 przyp. illi causae; także z 2 przyp. dignitatis, stąd non alienum est, albo (esse) videtur, jest albo zdaje się być stosownym, nie od rzeczy, z nastę. tryb. bezok. Pod względem uczuć i skłonności: niezyczliwy, nieprzychylny, alieno ab aliquo, albo in aliquem animo esse, alienum ab aliqua re animum habere; joci non alienus.

Alifae, Alifanus, patrz **Al-**

Aliger, era, erum, skrzydlaty

Alimentarius, a, um, tyżący się wyżywienia

Alimentum, i, n, zwykle w licz. um. żywność, pokarm, środek utrzymania życia, zasilek; o przedmiotach żywotnych i nieżywotnych. — przenos. addere alimenta rumoribus, alimenta nubibus affert flammae, vitiorum [nie.

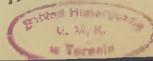
Alimonia, ae, *z*, żywność, utrzyma-

Alio, *przysł.* dokąd inąd, alius alio, jeden tu, drugi tam, causam regiam alio transferamus (do kogo innego); sermonem alio transferamus (do czego innego); plebem nunquam alio natam (nie do innego scilu); hoc longe a spectabat.

Alioqui albo alioquin, *przysł.* pod innym względem, zresztą; w przeciwnym zdarzeniu, nadto, oprócz tego

Aliorsum i -sus, *przysł.* dokąd inąd, odnosi się do osób i rzeczy. ju bet aliam aliorsum ire, aliorsum accipere aliquid, w innym znaczeniu.

Alipes, pedis, skrzydlatonogi, prekli-
Aliphae, Aliphanus, patrz **AU-**

Aliphēra, ac, *ż.* miasto w Arkadyi.
Alipilus, i, *m.* niewolnik, który panu w kąpeli włosy pod pachą wyrywał.

Aliptes albo **alipta**, ac, niewolnik, który pana w kąpeli maściami nacieral.

Aliquā, *przysł.* ktorędykolwiek, jakimkolwiek sposobem

Aliquamdiu, *przysł.* krótko, czas niejaki.

Aliquam multus, a, um, dosyć liczny

Aliquando, *przysł.* kiedyś, illucescet al. dies; raz przecie, tandem aliquando Catilinam ejecimus; niekiedy, czasem, utilitatem aliquantulo cum honestate pugnare.

Aliquanto, patrz Aliquantus.

Aliquantulus, a, um, niewielki, numerus frumenti; aliquantulum z przyp. 2. a. altitudinis, do pewnej, niejakięj wysokości, a. suspicionis, nieco podejżenia; al. avidior; al. progredi.

Aliquantus, a, um, niemały, spatium, numerus; al. oppida (dosyć wiele); aliquantum itineris; in al. altitudinis, do dosyć znacznej wysokości; ze *słow.* i *przymiot.* w stop. wyższym niemało, al. retardati sunt; al. mutare aliquem; aliquanto epulari; aliquanto crudelior; carinae al. planiores; aliquanto post, albo post aliquanto, po niejakiem czasie.

Aliquantēnus, *przysł.* poniekąd.

Aliqui i **aliquis**, qua, quod, w licz. mn. qui, quae, qua, *zaim. nieozn. przymiot.*, jakiś, scrupulus, occasio, detrimentum, per lucens jam aliqua lux; aliqua ex parte (po części); sine aliqua computatione; tres aliqui aut quatuor, około trzech lub czterech.

Aliquis, aliquid, *zaim. nieozn. rzeczow.*, ktoś, coś; ne aliquis dicat; si sibi aliquid polliceretur; civium suorum aliquis; aliqui suorum;

aliquid novi consilii; falsi aliquid; aliquid memorabile; aliquis ex vobis, aliquis de tuis; — 3) często tłómaczy się: dosyć znaczący, niezgorszy, dosyć dobry; aliquid albo aliquidem esse, aliquid assequi.

Aliquō, *przysł.* dokądkolwiek.

Aliquōt, *liczeb. nieozn.* kilka.

Aliquōtiēs, *przysł.* kilkakrotnie.

Aliso, ōnis, *m.* zamek nad Lippą, niedaleko Wesel.

Aliter, *przysł.* inaczej, non al. nieinaczej, właśnie tak; aliter atque, (ac, albo quam) inaczej jak; non (haud) a. quam si, albo quam quin, albo ac si, właśnie, zupełnie jak gdyby; non a. si, nieinaczej, jak gdyby nie; non aliter, quam ut, pod żadnym innym warunkiem, jak aby; oznacza także: przeciwnym sposobem, facere, fieri, cadere; aliter amicitiae stabiles permanere non possunt.

Alitūra, ae, *ż.* karmienie, żywienie.

Aliubi, *przysł.* gdzieindziej.

Aliunde, *przysł.* skąd inąd; alii aliunde, jeden stąd, drugi z owad. stare albo sentiro al., należec do innego stronnictwa; verbum sump-tum aliunde

Alius, a, ud, przyp. 2. **alius**, 3. alii, inni, nie ten, używa się z *rzeczw.* i bez *rzeczw.* dux alius; alia causa fuit damnationis; alii nuptum dare quam; quid alii laudaturi forent; alii Macedonum; aliud commodi; alius-alius, jeden-drugi; alius alium, jeden tego, drugi kogo innego; alius alio loco, jeden tu, drugi gdzie indziej; alii aliud muneratur, jednemu to, drugiemu co innego; każdemu co innego; alius, deinde (albo post) alius, jeden i drugi, już ten, już tamten; alius ac, albo atque, albo et, albo quam albo nisi, albo z 6 przyp. longe alia, ac tu scribis; non alius

essem, atque nunc sum; lux alia solis et lychnorum; nihil aliud quamprehendere; nec quidquam aliud libertate quaesisse; nihil aliud agerem, nisi defenderem. — Alio die, innego dnia, nie dzisiaj, formula używana przez wieszczków, kiedy zgromadzenie ludu odwlec chcieli. Alius zamiast alter, alius quoque consul; unus-alius-tertius, jeden-drugi-trzeci, — często bierze się za ceterus, reliquus, cum prope alia omnia bella cessarent (reszta wojen); Divitiaco ex aliis Gallis maximam fidem habebat; odmienny, różny, homines alii facti sunt, zmienili się; in alia omnia ire, albo discedere, albo transire, być przeciwnego zdania przy głosowaniu; aliud albo alias res agere, o głównym przedmiocie nie myśleć, zajmować się rzeczami ubocznymi.

Allusmódi, przyst. inaczej.

Allābor, lapsus, labi, przysunąć się, przypląć, dostać się, dochodzić, przypadać z przyp. 3. albo 4. Curretum all. oris; fama all. aures.

Allāboro, 1. pracować mocno, usilnie czem się zajmować.

Allāōmo, 1. i allacrimor, 1. zapłakać na coś, wspólnie płakać.

Allapsus, us, m. przysuwanie się, przyłączenie [przenos. lżyć.

Allātro, 1. szczerkać na kogo; —

Allātus, a, um, *miest.* od affero.

Allecto, 1. wabić.

Alliectus, a, um, *miest.* od allicio, albo allego

Allégatio, ónis, $\frac{z}{z}$ poselstwo, ad aliquem.

Allégo, 1. posyłać, wyprawiać, amicos; aliquem ad aliquem, albo aliquid; stąd allegati, posłowie. — przenos. coś przytaczać, przywozić, prawa swoje do czego udowodnić, wykazać, mandata; merita.

Allego, légi, lectum, 3. wybrać, przybrać, omnes de plebe; allegi suffragio Druidum; in senatum.

Allégória, ae, $\frac{z}{z}$. przenosne przedstawienie całego ciągu rzeczy.

Allévāmentum, i, n. ulga.

Allévātio, ónis, $\frac{z}{z}$. podwyższenie, podniesienie: — przenos. ulżenie, złagodzenie, doloris; in meis malis sine ulla allevatione permaneo.

Allévo, 1. podnosić, podźwignąć, prostratos, aliquem albo aliquid manu; se (o ludziach i zwierzętach); se clipeo; pelles tabernaculi, oculos; navigia (mówiąc o powodzi); — przenos. ulżyć, złagodzić, zmniejszyć, sollicitudines aliquid, odetchnąć, odpocząć, allevato tuo corpore: pocieszyć, animam a morte; allevari, rozweselić się, wzmódz się, sił nabrac; allevor, quum loquor tecum; wesprzęć, aliquid summis eloquentiae viribus. lerować.

Allévo i **Allévo**, 1. gładzić, po-

Allec, allex, patrz alec.

Allia, ae, $\frac{z}{z}$. rzeczka w Lacyum; stąd Alliensis, Allieński, przy Allii.

Alliōfācio, 3. wabić, nęcić, ad aliquid.

Alliō, lexi, lectum, 3. wabić, przyneść, aliquem; aliquem praemiis ad se; ściągnąć, zjednać, pozyskać, benevolentiam aliorum; pobudzać, ad misericordiam; ciągnąć, przyciągać (o magnesie), ferrum ad se.

Allido, lisi, lisum, 3. uderzyć o coś, allidi ad scopulos; — przenos. narazić ua szwank, uszkodzenie, niebezpieczeństwo, virtutem; allidi in re aliqua, nie wyjść bez szkody.

Alliensis, e, patrz Allia.

Allifā, arum, $\frac{z}{z}$. miasto w Samnium; stąd Allifanus, a, um, Allifanski, z Allify, i Allifana, órum, n. allifański naczytnia.

Alligo, 1. przywiązać, aliquem ad

statuam, albo ad palum (złoczyńcę); przytrzymać, ancora unco deute alligavit alterius proram; w ogóle: wiązać, kępować, aliquem; obwiązywać, vulnus, oculum;— przenoś. a) kępować, virtutem alligatam videas; ne forte hic alliger; związać, zobowiązać, przywiązać, alicui aliquem; nuptiis alligati; beneficium, benevolentiae significatio-ne alligari: lex omnes mortales alligat; foedere alligari; ad praecepta se, trzymać się prawideł; b) se alligare scelere, stać się winnym; c) układ wyrazów do pewnych prawideł stosować, verba quasi certa lege versus; orationem ad rythmos.

Allino, lévi, litum, 3. nasmarować, natrzeć, namazać;— przenoś. skazić, zarazić, aliquid alicui rei, vitia sua alicui.

Alliphæ, patrz Allifæ.

Allium albo alium, ii, n. czosnek.

Allobroges, um, m. Allobrogowie, naród w Gallii Narbonenskiej, w licz. pojed. Allobrox, Allobrog, w 4. l. mn. Allobrogas i -es; stąd Allobrogicus, a, um, do Allobrogow należący.

Allôcutio, ónia, f. przemówienie, pocieszenie, zachęta.

Allôquium, ii, n. przemówienie, namowa, pocieszenie.

Alloquor, loquutus (loctus), 3. mówić do kogo, przemawiać, cieszyć, aliquem.

Alluceo, luxi, 2. świecić, przyświecać, nobis alluxit.

Allucin-, patrz Alucin-.

Alludo, lusi, lusum, 3. igrać, żartować, ad aliquem albo alicui; co do czego stosować, versibus Homeri; (o wodzie) pluskać, uderzać o co, obléwać, oplókiwać, omnia fluctus salis alludebant.

Alluo, lui, 3 obléwać. terras: mœ-

nia alluuntur a mari; Asia rubro mari alluitur;— przenoś. barbariae fluctibus allui.

Alluvia, ei, f. powódź, wezbranie wód.

Alluvio, ónta, f. powolne powiększanie się ładu przez namulenie.

Alma, ae, m. góra przy Syrmium w Pannonii

Almana, ae, f. miasto w Macedonii

Almo, ónta, m. rzeczka przy Rzymio.

Almus, a, um, karmiący, żywiący, pokrzepiający, orzeźwiający, zacny, czcigodny, miły, szacowny, Ceres, terra, lux; fides.

Alnus, i, f. olsza; statek olszowy, czółno.

Alo, alui, altum (alitum), 3. żywić, karmić, utrzymywać, chować, zasilac, ludzi, zwierzęta, rośliny, ogień i t. p. ali aliqua re, czém się zasilac;— przenoś. podsycać, krzewić, pomnazać, morbum, materiam belli, luxuriam, gloriam, spem, audaciam, artes, otium serendis rumoribus.

Aloé, óa, f. aloes.

Alóeus, ei albo eos, m. mąż Ifimedyi, matki Otusa i Efiatesa, którzy dla tego zwali się **Alóida, arum, m.** [Opuntskich.

Alópe, es, f. miasto w Lokrach
Alpes, ium, f. Alpy, maritima nadmorskie albo Liguryjskie; A. Cottianæ albo Cottiae, Kottyckie, Grajac, Grajskie, Greckie, Peninæ, Penińskie, Lepontiorum, Leponckie; Rhetæ albo Rheticae, Retyckie i t. d.; **Alpius, a, um,** Alpejski; **Alpici, orum, m.** Alpejczycy; **Alpinus, a, um,** Alpiński
Alphéus, patrz Alpheus.

Alphéus albo -óos, éi, m. rzeka w Peloponezie; stąd **Alphéias, ádte, f.** Alfejada, nazwisko Aretuzy, żony Alfeusza; **Alpbéus, a, um,** Alpejski, od Alfeusza pochodzący.

Alpici i Alpinus, patrz Alpes.

Alsiensis, patrz Alsium.

Alsium, ii, *m.* miasto w Etruryi; stąd

Alsiensis, Alsyński, z Alsyum;

Alsiense, is, *m.* wiejska posiadłość Pompejusza.

Alsus, a, um, chłodny, zimny.

Altäre, is, Altäria, ium, *m.* ołtarz.

Alte, przysł. wysoko, substringere

caput; se tollere e terra; z wyso-

ka, cadere; — przenoś. altius emi-

nere; a. spectare, piąć się do wy-

sokich rzeczy; 2) głęboko, penetr-

trare; ferrum haud alte in cor-

pus descendit; sulcus altius im-

pressus; — przenoś. a. petere, se-

petere aliquid, z daleka zasięgać;

altius perspicere, bardzo zgłębiać

rzeczy.

Alter, era, erum, przyp. 2. alterius,

3. alteri (altero, alterae), jeden

z dwóch, inszy, *tak rzecz. jak przym.*

consul alter; alterum cornu; alter

consulum; qui nihil alterius causa

facit; alter ex censoribus; alterum

de duobus; non uterque, sed alter;

alter - alter, jeden - drugi. 2)

drugi = secundus: proximo, altero,

tertio die; anno trecentesimo (et)

altero; unus et (albo atque, aut,

vel) alter, jeden albo drugi, albo

mektórzy, kilku, cum altero aut

tertio equite; alterum tantum, dru-

gie tyle; altero tanto longior an-

fractus; drugi, najbliższy, coepit

poscere alterum consulatum; me

sicut alterum parentem diligit; 3)

inny, przeciwny, pars, factio, prze-

ciwne stronnictwo. [da, spór.

Altercätio, önis, *ż.* sprzeczka, zwa-

Altercoo, 1. sprzeczać się, klócić

się, być w sporze.

Alterné, na przemian, z kolei, ko-

lejno, = alternis.

Alterno, 1. na przemian co czynić,

kolejno postępować, z przyp. 4.

spes, timorque alternant fidem (ro-

bią to, że albo się wierzy, albo nie); bez 4 przyp. — alternanti po-

tior sententia visa est (gdý to

i owo myślał, był niepewny, wa-

hał się).

Alternus, a, um, naprzemial pö-

wracający, alternis versibus lon-

giusculis; alternos pedes; alterno

quatiant pede; alternis - alternis,

już - już; alt. boui, alt. mali.

Altérüter, utra, utrum, przyp. 2.

alterutrius, 3. alterutri, jeden

z dwóch, *rzeczw. i przymiot.* ne a.

alterum praecoccuparet; a. vestrum:

a. de filiis; alterutram partem;

i altera utra victoria.

Althöa, ae, *ż.* żona Eneusa, króla

Kalidonu.

Alticinotus, a, um, podkasany.

Altillis, e, karmiony, tuczony, alti-

lis, *rzech.* (o tuczonym drobiu, pta-

stwie), satur altilium.

Altinum, i, miasto Weneckie; stąd

Altinas, ätis, z Altynu; Altinates,

um, *m.* Altynaci.

Altisönus, a, um, w górze grzmiący;

— przenoś. wzniósły, poeta,

Maro.

Altitüdo, inis, *ż.* wysokość, arbo-

rum, montium, murorum, aedium,

turris, columnae; in altitudine

pedum duodecim vallum, okop;

szaniec 12 stóp wysoki; — przenoś.

szczytność, wzniosłość, animi, for-

tunae, gloriae, orationis; 2) głę-

bokość, fluminis, maris, spelun-

carum; in altitudine pressus al-

bo depressus (w głęb); — przenoś.

niezgnębioność, animi, ingenii.

Altiusculus, a, um, trochę wyższy.

Altivölans, tis, górnołotny, buja-

jący, wysoko się wzbijający.

Altor, öris, *m.* karmiciel, żywiciel.

Altrix, icis, *ż.* karmicielka, żywi-

cielka, mamka.

Altus, a, um, wysoki, mons, ripa,

murus, vallum, nives, mare; *rzech.*

- altum, i, *n.* wysokość: altiora petrae; demittit ab alto; — przenoś. wzniosły, dostojny, wspaniały. wielki, altiozem fieri; Apollo, Caesar; o stopniach godności dostojństw: dignitatis gradus; alta spectare; w odniesieniu do ducha i uczuć: wzniosły, animus, consilium, cogitatio, homo alta mente praeditus; o głosie: dobitny, mocny, alta voce clamare, głośno krzyzczyć; 2) głęboki, aqua, flumen, recessus, radix, portus, pectus: *rzec.* altum; i. *n.* głębia, ex alto. Stąd przenoś. głęboki, somnus, quies, sopor, silentium; głęboko wkorzeniony, małum, sollicitudo; premit altum corde dolorem; ukryty; tajemny, dissimulatio, venia: manet alta mente repostum; 3) daleki, dawny, genus alto a sanguine Teucris; ex alto petere albo receptere, z daleka zasięgać.
- Alūcinatio, onis, *ż.*** urojenie, marzenie.
- Alūcinor, i, *n.*** bredzić, bajać, marzyć, czasem z przyp. 4. quae Epicurus alucinatus est.
- Alūmen, inis, *n.*** alun.
- Alumnus, a, um, wychowany; alumnus, i, *m.*** i alumna, ae, *ż.* wychowaniec, uczeń, wychowawca, ego pacis, ut ita dicam, alumnus; bene constitutae civitatis quasi alumna quaedam eloquentia; 2) oznacza także tego, który wychowuje, żywi, herus atque alumnus tuus; Italia omnium terrarum alumna; numen alumnium (o Bachusie).
- Aluntium, ii, *n.*** miasto w Sycylii; stąd Aluntinus, a, um, Aluntynski.
- Alūta, ae, *ż.*** gatunek skóry miękkiej, zamś, alutae tenuiter confectae; trzewik, worek skórzany.
- Alveare, is, *ż.*** alvearium, ii, *n.* ul.
- Alveolus, i, *m.*** niecka, korytko (naczyńie), ciasne korytko rzeki; deska do grania w kostki; gra w kostki.
- Alveus, i, *m.*** wszelki rodzaj naczyń wydrążonych, niecka, korytko, czółno, dno okrętu, korytko rzeki, łł; deska do grania w kostki; gra w kostki.
- Alvus, i, *m.*** brzuch, żołądek.
- Alyattes, is, albo ei, *m.*** król Lidyi
- Alūmon, onis, *m.*** ojciec Ifimedyi
- Alyzia, albo -ea, ae, *ż.*** miasto w Akarnanii. [alicu]
- Amābilis, e, miły, kochania godny, Amābilis, atis, *ż.*** uprzejmość, przyjemność.
- Amābiliter, przysł.** wdzięcznie, mile, laskawie, przyjaźnie.
- Amalthēa, ae, *ż.*** córka króla Melissa na wyspie Krecie. Amaltheum, ei, *n.* majątek Attyka w Epirze, gdzie była jego biblioteka.
- Amandatio, onis, *ż.*** wydalenie.
- Amando, i, wydalac, wygnac, aliquem in ultimas terras; aliqueum Lilybaeum; aliqueum in Graeciam.**
- Amanicus, Amaniensis, patrz Amanus.**
- Amans, tis, kochający, miłujący alicujus, reipublicae; *rzec.* miłośnik; b) życzliwy, przyjazny, verba amantissima; nomen amantius.**
- Amanter, przysł.** uprzejmie, mile, życzliwie.
- Amantia, ae, *ż.*** miasto w Illiryi; stąd Amantiani, orum, *m.* Amantynowie. [tarz.]
- Amānuensis, is, *m.*** pisarz, sekretarz
- Amānus, i, *m.*** góry przedzielające Cylicyą od Syryi; stąd a) Amānicæ pylæ, wawóz między temi krajami. b) Amānienses, ium, *m.* Amanieńczycy
- Amāracus, i, *m.*** i *ż.* i Amaracum, i, *n.* majeran, roślina wonna
- Amārantus, i, *m.*** amarant, roślina, szarłatek
- Amāre, przysł.** gorzko. — przenoś.

dotkliwie, uszczypliwie, ostro, admonere, dicere.

Amaritúdo, inis, i rzadko amarities, ei, *ż.* gorycz; — przenoś. cierpkość użucia, troska, zgryzota; surowość, uszczypliwieć, ostrość mowy, carminum.

Amāror, ōris, m. gorycz.

Amārūlentus, a, um, bardzo gorzki, przykry.

Amārus, a, um, gorzki, przykry, cierpki; salix, amygdala; sonitus; rzecz. amarum i amara, gorycz; — przenoś. uszczypliwy, przykry, obrażający, dicta; sales: casus; rumor; cierpki, amariorem me senectus fecit. [Dyany.

Amārynthis, idis, ż. przezwisko

Amāsēnus, i, m. rzeka w Lacyum.

Amāsius, ii, m. kochanek, *przym.* zakochany.

Amastris, is, ż. miasto w Paflagonii; stąd **Amastriacus, a, um,** Amastryacki; Amastriani, orum, *m.* Amastriańczyk.

Amāthus, uitis, ż. miasto na Cyprze ze świątynią Wencry, którą stąd nazywano Amathusia; **Amathusiacus, a, um,** do Amatuntu należący.

Amātor, ōris, m. miłośnik, antiquitatis; wielbiciel, kochanek; stąd

Amatrix, iois, ż. kochanka.

Amātōrie, przysl. miłośnie.

Amātōrius, a, um, miłośny.

Amāzon, ōnis, ż. Amazanka, Amazones, Amazonki, kobiety wojownicze w Scytyi. Stąd **Amazōnis, idis,** Amazanka — używa się zwykle w licz. mn.; **Amazōnius, a, um,** Amazoński.

Ambactus, i, m. sługa, najemnik.

Ambāge, w licz. poj. w 6 tylko przyp.; w licz. mn. ambages, -gum, -gibus, krążenie, kołowanie, manowce; — przenoś. a) zбочenie od przedmiotu, rozwlekłość w mowie,

mittere am. (przystąpić wprost do rzeczy); b) ciemne, dwuznaczne, zagadkowe słowa w wyroczniach, ambage delphico deo mos est arcana tegere; per ambages, symbolicznie, zagadkowo; c) wybiegi, wykrety.

Ambarri, ōrum, m. lud w Gallii nad rzeką Arar.

Ambēdo, ēdi, ēsum, 3. objadać, ogryźć; (o ogniu) flammis ambeba, opalone.

Ambiāni, ōrum, m. lud w Gallii nad Sommą.

Ambigo, 3. powątpiewać, spór wieść, sprzeczać się; w znac. bier. podlegać wątpliwości, być wątpliwym, ii, qui ambigunt; si quid ambigitur de aliqua re, albo z nast. zdania. pyta.; ambigere cum aliquo. 2) obchodzić jakie miejsce, stronić, omijać, ambigens patriam.

Ambigue, przysl. dwuznacznie, dicere; wątpliwie, z niepewnym szczęściem, pugnare.

Ambiguitas, ātis, ż. wątpliwieć, dwuwykładność.

Ambiguus, a, um, na dwie strony skłaniający się, favor; dwojaką albo rozmaitą postać przybierający, lupus; Proteus, viri (Centaurowie), Salamis (druga podobna do pierwszej); o mowie dwu- albo wieloznaczny, ciemny, zagadkowy, verba, oracula; stąd ambiguum, i, *n.* dwuznaczność; niepewny, wątpliwy, viae, fides, domus; we względzie posiadania: ager; pod względem działania: aquae; pod względem wypadku, res; o biegu rzeki: lapsus; in ambiguo esse z (utrum) -an; non habere ambiguum, nie wątpić; wahający się, niezdecydowany, z przyp. 2. amb. consilii.

Ambiliāti, ōrum, m. lud w Gallii Belgijskiej.

Ambio, iui, ii, itum, 4. obchodzić.

z prośbą do kogo się udawać, zbliżać się prosząc szczególnie o króskę przy wyborze na urzędy: z przyp. 4. albo samo amb. 2) krążyć koło czego, terram (o księżycu); insulam, tworzyć wyspę (o rzece); uidiq̄ue ambientibus ramis (rozszerzać się); obwozić czym, otaczać, obciążać, clipei oras auro, domus muris, plagis silvas; vallum armis; terra ambita.

Ambitio, ōnis, f. obchodzenie, szczególnie ubieganie się o urząd; staranie się o zyczliwość, łaskę; nadskakiwanie; chciwość dostojenstw, zaszczytów, chęć wymiesienia się, duma, próżność.

Ambitiōe, przysł. z chęcią otrzymania dostojenstw, zjednania łaski, przychylności, z żądzą czci, sławy.

Ambitiōsus, a, um, u okrążający, amnis; bederis ambitiosior; b) ubiegający się o przychylność, przypochlebiający się; a. amiciciae, rogationes (dla interesu, zjednania sobie sławy); a. sententiaō (stronniczo wyrzeczone); preces (uniżone); c) wspaniały, okazały, pyszny, domus; zadziwiający, pulchritudo; dumny, roszczący sobie prawo do czego; próżny, turba; zbytkowny, ornamenta.

Ambitus, us, m. okrążenie, a) szczególnie nieprawne ubieganie się o urzędy, damnare ambitus; b) próżność, przepych, wystawność. 2) obieg, siderum; — przenoś. a) peryod czyli oktes mowy, obszerne rozwinięcie, circa rem ambitus facere; per ambitum verborum. b) obwód, obręb, parmac, folii, lacus, operis, castrorum, domus.

Ambivareti, ōrum, m. lud w Gallii.

Ambivariti, ōrum, m. lud nad rzeką Maas.

Ambo, ae, o, 4 przyp. ambo także ambos, obaj, jeden i drugi.

Ambracia, ae, f. miasto w Epirze. stąd a) Ambraciensis, e, Ambracyenski, Ambracienses, ium, m. mieszkańcy Ambracyi. b) Ambraciae, ādis, f. kobieta z Ambracyi; c) Ambraciōtes i -a, āe, m. z Ambracyi rodem; d) Ambracius, a, um, Ambracki.

Ambrōnes, um, m. plemię Celtyckie.

Ambrōsia, ae, f. nieśmiertelność, pokarm bogów; stąd ambrosius, a, um, nieśmiertelny, boski, corpus; przyjemny, cudny, succi.

Ambrysus, i, f. miasto w Focydzie.

Ambūbāja, ae, f. syryjska tancerzka.

Ambūlātiō, ōnis, f. chodzenie, przechadzanie się, przechadzka; a. conficere; a. subdialis; miejsce do przechadzki, chodnik, porticus et ambulationes.

Ambūlātiuncūla, ae, f. mała przechadzka, mały chodnik.

Ambūlātōrius, a, um, przenośny, ruchomy, turris (na walcach i kołach).

Ambūlo, 1. chodzić, przechadzać się, maszerować, postępować dalej, a. maria (po morzu żeglować); septingenta milia passuum; aves ambulans; nares ambulans; cum aliquo in hortis.

Ambūro, bussi, bustum, 3. opalić z wierzchu, osnalić, uszkodzić od zimna, odmrozić; na stronie bier. zdrętwieć od zimna, zziębnać; mówi się także o szkodzie doznanej na majątku: ambustas fortunarum mearum reliquias; i o tym, który wprowadzie wyrok nie został pojętym, ale jednak nie uznany za niewinnego: damnatione collegae et sua prope ambustus evaserat.

Amellus, i, m. gwiazdeczka, ziele.

Amēnānus, i, m. rzeka w Syoylii; *przym.* Amenana flumina.

Amens, tis, nierozumny, obłąkany, szalony, zapamiętały, pozbawiony

przytomności umysłu, z przyp. 6. dolore, conscientia sceleris, amore et metu; także a. consilium.

Amentatus, a, um, opatrzony rzemieniem, paskiem do rzucania pocisków, hastae; — przenoś. bardzo silny.

Amentia, ae, *ż.* szaleństwo, odejście od rozumu.

Amento, 1. nawiązać na rzemień pociski, silnie ciskać, miotać strzały, pociski; — przenoś. przytaczać mocny dowód.

Amentum, i, *n.* rzemień przy pociskach, służący do nadania większej sily rzutu, amenta torquere; jaculorum amenta.

Ameria, ae, *ż.* miasto w Umbryi; stąd **Amerinus**, a, um, Ameryński, i **Amerini**, *orum*, *m.* Amerynowie.

Ameriola, ae, *ż.* miasto u Sabinów
Ames, itis, *m.* soszki łowcze do rozciągania sieci.

Amestratus, i, *ż.* miasto w Sycylii; stąd **Amestratinus**, a, um, Amestratyński; **Amestratini**, *orum*, *m.* Amestratynowie.

Amethystus, i, *ż.* ametyst; stąd **amethystinus**, a, um, ametystowy, ametystem ozdobiony; fiołkowiełkitnego koloru.

Amica, ae, *ż.* patrz amicus.

Amice, przysł. po przyjacielsku, przychylnie, życzliwie, facere, vivere cum aliquo; loqui de aliquo; si quid amice de Romanis cogitabis (przyjazne uczucia mieć będziesz); vivere fideliter, vitaeque hominum amice.

Amito, cui albo ixi, ictum, 4. okryć, przyodziać, zaizucić co na siebie; se a. albo amiciri, odziać się, se togā; amictus togā, lenā, pallio; aliquid chartis, obwinąć; amicta vitibus ulmus; nube candentes humeros amictus (osłonięty).

Amicitia, ae, *ż.* przyjaźń w stosunku prywatnym i politycznym; gerere, zachować; locum amicitiae tenere, zajmować miejsce przyjaciela; nunquam me in amicitia cum Romanis fore; 2) amicitiae zamiast *amicji*; vir plurimis amicitis.

Amitotus, us, *m.* odzież, suknia, płaszcz, amictum alicujus imitari; — przenoś. zasłona, nebulae a.

Amicula, ae, *ż.* przyjaciółka.

Amiculum, i, *n.* płaszcz, wierzchnia suknia mężczyzn i kobiet.

Amiculus, i, *m.* przyjaciel.

Amicus, a, um, 1) przyjacielski, życzliwy, uprzejmy; w znaczeniu politycznym: sprzymierzony, reges amici; successor amicissimus; także: ventus, przyjazny; zwykle z przyp. 3. homines sibi conciliare amiciores; amicum est mihi, podobna mi się, jest podług mojej myśli. 2) rzeczow. amicus, i, *m.* przyjaciel, laskawca, faworyt, powiernik, doradca, spzymierzeniec; tytuł honorowy dawany królom. przyjaciel państwa; amici, straż przyboezna Aleksandra W. — agcma; b) amica, ae, *ż.* przyjaciółka, towarzysza.

Amitoar, patrz Hamilcar.

Aminæus albo *æus*, a, um, Aminejski, z Aminei w Picenum.

Amisio, *ōnis*, *ż.* utrata, rerum omnium, oppidorum.

Amisus, a, um, *iniesł.* od amitto

Amisus, us, *m.* strata, zguba.

Amisus albo -os, 1, *ż.* tudzież -um, i, *n.* miasto w Poncie.

Amita, ae, *ż.* stryjenka, siostra ojca.

Amiternum, i, *n.* miasto Sabinów; stąd **Amiterninus**, a, um, i **Amiternus**, a, um, Amiternuski; **Amiternini**, **Amiterni**nczy.

Amitto, misi, missum, 3. wypuścić, captum pisem; praedam de albo e

manibus, ex oculis manibusque; — przenoś. porzucić, zaniechać, zrzec się; occasionem, tempus, spem, metum, fidem; przeniewierzyć się; stracić, zgubić, naves, classem, arma impedimentaque, exercitum, signum, equos, superiorem locum, oppidum, pene omnia in Sicilia, Britanniam i t. p. unum, centum viginti suorum, uxorem, filium, patrimonium, lumen oculorum (oslepnąć), animam (umrzeć), optimates (laskę, życzliwość znaczniejszych obywateli); jus imperii; civitatem (prawo obywatelstwa).

Ammi, patrz **Admi**.

Ammon, ónis, m. Egipski i Libijski bożek ze sławną wyrocznią na pustyni Libijskiej; w Rzymie jako Jowisz Ammonski czczony w postaci barana; żąd **Ammoniacus**, a, um, Ammoński; sal ammoniacus, salmioniak.

Amnicola, ac, m. nad rzeką mieszkający, nadrzeczny, salix.

Amniculus, i, m. rzeczka.

Amnis, is, m. rzeka, poet. woda, amnes oceanus, morze; secundo a. z wodą; adverso a. pod wodę, przeciw wodzie.

Amo, i. kochać, se, być za nadto sobą zajęтым, uprzedzonym względem siebie; aliquem de albo in aliqua re, być za co obowiązanym; żąd prosić: amabo albo amabo te, będę ci wdzięczny, bądź tak dobry, bardzo proszę, także z nastę. ut albo ne; amabo te, ut transcas; am. te, ne adsignes; lubić, znajdować w czem upodobanie, literas, otia; amat janua limen (o drzwiach zamkniętych); z trybem bezok. a. dici pater atque princeps (lubisz, by cię nazywano); tecum vivere amem; chętnie co czynić, widzieć albo być do czego przyzwyczajonym, quae ira fieri amat.

Amoene, przyt. wesolo, przyjemnie. **Amoenitas**, atis, f. wesolość, przyjemność, loci, domus, hortorum, riparum, naturae; hanc amoenitatem sequor (o rozkosznem położeniu wioski); a. vitae.

Amoenus, a, um, wesoly, przyjemny, mily, rozkoszny, locus, rus, ager, silvae, recessus; fructus; cultus, piękne ubranie; vita, przyjemne życie; ingenium, zajmujący dowcip; amoena, orum, n. powabne, piękne, zachwycające okolice.

Amollor, 4. usuwać, oddalać, onera, aliquem a se, aliquem ex oculis; se, oddalić się; — przenoś. pominać milczeniem, nomen suum; oddalic, pericula, invidiam crimenque ab aliquo; dedecus; o mówcy: zbijać, zaprzeczyc, dać odpow. Żąd **amolito**, ónis, f. oddalenie, alicujus ex oculis.

Amomum, i, n. drzewko przyjemnej woni; balsam z niego.

Amor, óris, m. miłość, zamilowanie, erga aliquem; habere aliquem in amore; amore prosequi; amplecti; bożek miłości, czasem nawet w licz. mn.; osoba ukochana; żądza, chęć, pragnienie, consilium, cognitionis; eorum, quae cogitaveris; habendi; poet. amor cognoscere.

Amorgus, i, f. jedna z wysp Cyklad.

Amotio, ónis, f. oddalenie.

Amoveo, móvi, mótum, 2. ruszyć co z miejsca, oddalic, usunąć, poculum, frumentum, sacra ab hostium oculis; victum quotidianum ab aliquo; aliquem ex loco; ceteros longius; se am. usunąć się, oddalic się; odjąć, zabrac, sprzątnąć, bores per dolum; oddalic kogo, wygnac, aliquem in insulam; — przenoś. amoto ludo, żarty na bok; am. nomen zamilczec, pominać milczeniem; amovere a se culpam,

oczyścić się, niewinnić się; oddać, usunąć, powściągać, libidinem, odium, metum; opinionem, invidiam cupiditatesque, assentationem; sensum doloris.

Amphiaräus, i, m. wieszcz i król Argos, ojciec Alkmeona, który ztąd nazwany był *Amphiaräides*, ac, m.

Amphibölia, ae, ż. dwuznaczność.

Amphictyönes, um, m. Amfiktyonowie, zgromadzenie, które strzygalo spory i niezgody między państwami Greckimi i czuwało nad całością zasad religijnych, tudzież nad użyciem i zachowaniem skarbów świątyni Delfickiej.

Amphilöchi, örum, m. lud w Akarnanii, którego kraj *Amphilochia*, ac, ż. a główne miasto Argos *Amphilochium*, albo *Amphilochicum*, i, n. zwane założył *Amphilochus*, i, m. syn *Amphiaraus*, założyciel wielu miast w Cylicyi.

Amphion, önis, m. król Tebański, mąż Nioby, sławny muzyk; stąd **Amphionius**, a, um, amfiöński, należący do Amfiona.

Amphipölis, is, ż. miasto w Tracyi nad rzeką Strymon; stąd **Amphipolitänus**, a, um, Amfipolitański.

Amphissa, ae, ż. miasto w Lokrach; stąd *Amphissia saxa*, przylądek *Zephyrium*.

Amphitheätum, i, n. amfiteatr, budowla okrągła, miejsce widowisk szermierskich. [poet. ocean.

Amphitrite, es, ż. żona Neptuna.

Amphitryo, önis, m. syn *Alceusa*, król Tebański, mąż *Alkmeny*, ojciec *Herkulesa*, który stąd nazywa się *Amphitryöniädes*, ae, m.

Amphöra, ac, ż. naczynie z dwoma uszkami do wina, miodu i t. miara płynów, albo do oznaczenia objętości okrętów, *navis trecentarum amphorarum*.

Amphrysus, albo -os, i, m. rzeka w Tessalii, przy której *Apollo* past trzody *Admeta*; stąd *Amphrysus*, a, um, Amfrzyjski, do *Apollina* należący.

Amplö, przysł. bogato, znakomicie, obficie, dare agrum; okazałe światnie, wspaniale, *exornare triclinium*; offerri (być pogrzebanym); w mowie: obficie, okazałe, ozdoboie, loqui, dicere. Stop. wyż. *amplius*; a) w odniesieniu do czasu: dalej, dłużej, więcej, *non luctabor tecum a.*; *non esse a fortunam tentandam*, a. *pronunciare*; w znaczeniu sądowem: do dalszego rozpoznania odłożyć; przy wypłacie: a. *non peti (nie więcej się nie żada, nie nadto nie wymaga się)*. b) w odniesieniu do liczby: więcej niż, *ne amplius quam triginta navens habent*; *non a. quam triduum*; bez *quam*: *sexaginta vel a. armatorum milia*; w przyp. 6. *non am. quinis aut senis milibus passuum interesse*; *binas aut a. domos continuare*; a. *sunt sex menses*; *am. horis quatuor*. c) w innych względach: więcej, oprócz tego, *neque huc a quam pellets est adjecta*; *no quos a. Rhenum transire pateretur*; *aliquid a. quaerere, requirere, velle, sperare, exspectare i t. p. non* albo *nihil dicam a. nic więcej nie powiem*; *hoc (eo) a. nadto, a do tego*; *et hoc a. censeo, nadto: jest moje zdanie*; *nihil (nec, haud) a. quam, nic więcej, jak: nihil au nic prócz tego, tylko to*.

Amplector, plexus; 3. obejmowac, ogarniać, uściskać, *aliquem*; *dextram alicujus*; *cervicem alicujus manibus*; *saxa manibus*; *ansas acantho*; *hostium aciem (otoczyć)*; *spatium triginta pedum, septuaginta stadia*; *quindecim milia passuum circumitu amplexus (okopami*

otoczyć). — Przenos. a) szacować wysoko, zajmować się czem z upodobaniem, cum amote albo amicissime; hoc se amplecti uno (popisywać się, szczyć się, dać znać po sobie, że się wiele zrobiło); tanto amoro possessiones suas; artem. b) myślać co obejmować, rozmyślać, rozważać, aliquid consilio, cogitationem toto pectore; uważać rzecz jaką za toż samo, co i druga, quod idem (honestum) interdum virtutis nomine amplectimur. c) w opowiadaniu ustnie albo na piśmie: verbis, per scripturam; obrabiać, traktować o czem, aliquid.

Amplexor, 1. obejmować, ogarniać, uściskac, aliqueum; — przenos. wielką cenę do czego przywiązywać, zajmować się z upodobaniem, otium, virtutem, voluptatem.

Amplexus, us, m. objęcie, okolenie, otoczenie, serpentis, nemorum; uścisk, subtrahere se amplexu; ire in amplexus.

Amplificatio, ōnis, f. przewłoka, odplificatio, ōnis, f. rozszczenie, przyczynienie, powiększenie, pecuniae, rei familiaris; — przenos. honoris et gloriae; obszerniejsze wysłowienie w krasomówstwie

Amplificator, ōris, m. pomnożyciel, powiększyciel, dignitatis.

Amplifico, 1. rozszerzać, powiększać, urbem, civitatem, provincias, divitias; nateżać, sonum; — przenos. wywyższyć, uraczyć, zaszczycić, honore et gloria amplificati; szczególnie: w wynowio podnosić, w piękniejszym świetle przedstawić, obszerniej rozwinąć, ornare atque ampl. dicendo; orationem.

Amplio, 1. rozszerzyć, rozprzestrzenić, urbem, imperium; powiększyć, rem, majatek. — przenos. podnieść, honorem; szczególnie: przez wymowę podnieść, uswiecić, uwiel-

biać, virtutem alicujus. 2) wyrzeczenie wyroku sądowego odroczyć, co właśnie pretor formułą sądową (amplius) objawiał; potestas ampliandi; bis amplius est reus; causam; aliqueum.

Amplitudo, inis, f. obszerność, wielkość, przestwor, urbis, corporis, cornuum; powiększenie, amplitudines quaedam bonorum; — przenos. a) wielkość, wzniosłość, świetność, znakomitość, animi, nominis, rerum gestarum, triumphis; a. ac dignitas civitatis. b) obszerność, obfitość, wyższy polot mowy

Amplius, patrz ample.

Amplius, s, um, obszerzy, przestronny, wielki, domus, curia, insula, intervallum; amplius imperium; wielki, znaczny, znakomity, obfity, pecunia, copiae, numerus; ampliores copias exspectare; corporis forma; occasio, spes; stąd amplius, więcej, non daturus sum amplius; także: si a. obsidum dare velit. — Przenos. a) wielki, wspaniały, świetny, zaszczytny, praemia, res gestae, triumphus, munera, epulae, funus; amplum est alicui, jest zaszczytnem. b) wielki, wysoki, znakomity, odznaczający się, amplissimo genere natus; amplissimum genere copiisque; homo virtute cognita et spectata fide amplissimus; amplior ordo; stąd amplissimus, tytuł konsulów, dyktatorów i innych wyższych mężów stanu.

Ampisarii, ōrum, m. lud Germański nad Ems.

Ampulla, ac, f. naczynie dwa ucha mające na oliwę, ocet i t. p. — przenos. szumność, nadętość stylu, proicit ampullas.

Ampullor, 1. mówić tonem nadętym

Ampũtatio, ōnis, f. obcinanie, samentorum.

Ampũto, 1. obcinać, vitem ferro

falce ramos inutiles; in corpore quidquid est pestiferum a., chore członki odcinać; manum gladio, pedes securibus, crus ferro, aures, manus, membra; — przenosić, zmniejszać, skracać, obcinać, sententiarum multitudinem, narrationem; legionum numerum; infracta et amputata loquuntur; ukrócić nędzy, ramos miseriarum.

Ampycus, i, m. kapłan Cerery, 2) syn Peliasa, ojciec Mopsa, stąd **Ampyoides**, ac, m. potomek Ampyka, Mopsus.

Amsanotus, i, m. okolica i jezioro w krainie Hirpinów, przy niem jaskinia, skąd wychodziły duszące wyziewy, miejsce to było uważane za wnieście do krainy podziemnej.

Amussis, is, f. sznur ciesielski, linia, ad amussim, dokładnie, regularnie.

Amyclae, arum, f. miasto w Lakonii; stąd a) **Amyclaeus**, a, um, Amyklejski, fratres, (Kastor i Pollux): poet. Lacedemoński, Spartański. b) **Amyclides**, ac, m. Amyklida, potomek Amykla założyciela Amykli, Hyacynth. 2) miasto w Lacyum, stąd **Amyolanus**, a, um. Amyklański, sinus, odnoga morska Kajety.

Amygdalum, i, n. migdał, owoc; **amygdalus**, i, tudzież amygdala, ac, f. drzewo migdalowe

Amyntas, ae, m. greckie imię mężkie, mianowicie kilku macedońskich królów i wodzów, w liczbie ich był ojciec Filipa, który stąd nazywał się **Amyntiades**, ae, m.

Amyntor, oris, m. król Dolopów, ojciec Feniksa, który stąd nazywa się **Amyntorides**, ac, m.

Amystis, idis, f. wypróbnienie kielicha duszkiem.

Amytaon, onis, m. mieszkaniec Eolii, ojciec Melampa; stąd **Amytaonius**, Amytaonczyk.

An, spój. czy, tworzy drugą część

1) podwójnego zapytania: bezwzględno: utrum ea vestra, an nostra culpa est? albo względnego: inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam fierent hostibus; bez przodkującej partyk. utrum w pierw. części; uter eum plus deligeret, Cicero, an Hortensius; deliberatur, incendi place-ret, an defendi; czasem znaczy: może, czy może, quid ad se venirent: an speculandi causa? Sed quid Curio? an illam orationem non legit? Służy do zaprzeczenia pierwszego pytania: an non, albo nie, num tabulas habet, an non? 2) W zdaniach wątpliwych po wyrażeniach powątpiewania, niepewności i tp. oznaczających, jak np dubito, dubium est, incertum est, nescio, haesit, refert, interest i tp. desinite dubitare, utrum — an; dubito an, haud scio an, nescio an, wątpię, nie wiem, czy nie, zaledwiebym uwierzył, przypuszczam, że, dubito, an hunc primum omnium ponam; vir sapientissimus, atque haud scio an praestantissimus; nescio, an modum excesserint; przy zaprzeczeniu tych wyrażeń: dubitet, an turpe non sit; quod haud scio, an non possis. — Bez poprzedniego wyobrażenia wątpliwości: albo, albo może, albo też, Cn. Octavius est, an Cn. Cornelius quidam.

Anäces, um, m. przydzwisko Dioekurów, Kastora i Polluksa.

Anächarsis, idis, m. Scyta, który w czasach Solona do Aten przybył, i tam wielkie poważanie sobie zjednał.

Anäcreon, ontis, m. liryk Grecki, rodem z Teos w Jonii.

Anagnia, ae, f. główne miasto Her-

ników w Lacyum; stąd Anagninus, a, um, Anagninski, i Anagninus, i, m. Anagninczyk, i Anagninum, i, n. posiadłość wiejska Cyserona przy Anagnin.

Anagnostes, ae, m. ten, co komu czyta

Anaelectris, fdis, f. poduszeczka.

Analogia, ae, f. podobieństwo, stosunek, powinowactwo między dwiema lub więcej rzeczami.

Anapestus, a, um, anapestowy, pes, anapest (— —) versus, z anapestów składający się, albo samo anapaestus, i, m. jako stopa albo wiersz, i anapaestum, i, n. z anapestów składający się wiersz, albo poemat.

Anaphe, es, f. jedna z wysp Sporad.

Anápis, is, i Anápus, i, m. rzeka w Sycylii.

Anartes, ium, m. lud w Dacyi.

Anas, ae, m. rzeka w Hiszpanii.

Anas, ätis, f. kaczką; stąd anátioüla, ae, kaczę. centu.

Anátociemus, i, m. procent od pro-

Anáxagóras, ae, m. filozof z Klazomeny, nauczyciel Peryklesa.

Anáxarohus, i, m. filozof z Abdeiry, towarzysz Aleksandra W.

Anáximander, dri, m. filozof i fizyk z Miletu.

Anáximénes, is, m. filozof z Miletu, uczeń i naśladowca Anaksymandra.

Anope, oipitis, dwugłowy, Janus; dwojaki, podwójny, securis (obozyczny); bestiae quasi a. (zwierzęta ziemnowodne); fatorum via; w znaczeniu wojenném: munimenta a., na obie strony; tela a., z dwóch stron ciskane; a. ad ictum, z dwóch stron na strzały narażony; praellium, na lądzie i wodzie; acies, periculum, malum, terror, metus. — Przenoś. a) dwuznaczny, sententia, oraculum, jus; b) na dwie strony chwiejący się, wątpliwy,

niepewny, nierozstrzygniouy, causa; często: praellium pugna, Mars, aestimatio, conjectura crimen; fides; in anceps trahi (w powątpiewanie być wprowadzonym); matres; niepewny, niebezpieczny, ancipitibus locis premi, z dwóch stron wpasie w niebezpieczeństwo; inter ancipitia; in ancipiti est respública, z tryb. bezok. revocare eos anceps erat.

Anohiálos, i, f. miasto w Tracyi.

Anohises, ae, m. ojciec Eneasza, który stąd Anchisiádes, ae, m. nazywa się; Anchiséus, a, um, Anchizesowy

Anoile, is, n. przyp. 2. licz. mu anciliorum, mała tarcza, która za panowania Numy spaść miała z nieba, i z której utrzymaniem trwałość i dobry byt Rzymu był połączoney.

Ancilla, ae, f. służąca, niewolnica, ancilláriöulus, i, m. mierzadnik

Ancilláris, e, służebny, służemczy.

Ancillula, ae, f. młoda służąca

Ancon, önis, i Ancoña, ae, f. miasto w Picenie.

Anoöra, ae, f. kotwica, ancoram jacere, zarzucić; tollere, podnieść; praecidere, odciąć; navis in ancoris consistit albo stat; navem in ancoris tenere, albo consistere ad ancoram; in ancoris expectare; — przenos. ucieczka, ratunek, ancora fessis ultima Fabius. Ancorale, is, n. lina kotwiczna; anooráriu, a, um, ancoralis, e, do kotwicy należący; funis.

Ancus, i, m. imię Rzymskie, Ancus Martius, czwarty król Rzymski.

Ancyra, ae, f. główne miasto w Galacyi.

Andábäta, ae, m. szermierz Rzymski, który walezył z zasłonionemi oczyma.

Andania, ae, f. miasto w Messenii.

- Andes, ium, m.** lud w Gallii Celtyckiej.
- Andōoides, is, m.** mówca Ateński.
- Andrisous, i, m.** niewolnik, który się przyzuawał, że jest Filipem synem Perseusza, dla tego Pseudo-philippus nazwany.
- Andrógeós, albo eus, ei, m.** syn Minosa i Pazyfai.
- Andrōgynus, i, m. i Andrōgynē, es, f.** obupłciowy.
- Andrōmāche, es, i -cha, ae, f.** żona Hektora.
- Andrōmāde, es, i -da, ae, f.** żona Perseusza.
- Andrōnious, i, m.** Livius Andronicus, pierwszy poeta dramatyczny Rzymski z Tarentu.
- Andros, i -us, i, f.** jedna z wysp Cyklad.
- Anēmōne, es, f.** zawilec, ziele.
- Anēmūrium, ii, n.** przylądek Cylicy z miastem tegoż imienia, które się także Anemuriensis civitas nazywa.
- Anēthum, i, n.** koper:
- Anfractus, us, m.** załamanie, zagięcie, krażenie, objazd; a. solis, (kołowy bieg); a. annuus, (roczny obieg); szczególnież zakrzywicznie drogi, a. viae, collium, montium, littorum; albo samo anfractus: anfractum longiorem habere; anfractus intercedit. — Przenoś. wybiegi, wykrety, iudiciorum; rozwlekłość w mowie, gadanina.
- Angiportum, i, n. i -portus, us, m.** ciasna uliczka, zaułek.
- Ango, anzi, 3.** dusić, dławić, ścieśnić, guttur; tussis anhela angit agros sues; — przenoś. trapić, dręczyć, smucić, niepokoić, animum alicujus, albo aliquem; angi animo, albo samo angi, dręczyć się, suis incommodis; decessu amicorum; de aliqua re, z quod, z przyp. 4 i tryb. bezok.
- Angor, ōris, m.** duszenie, dławienie, aestu et angore vexari; — przenoś. smutek, utrapienie, niespokojność, angoribus confici, implicari; capere angorem; angoribus sese dedere, oddać się smutkowi.
- Anguioōmus, a, um, wężowłosy**
- Anguioōulus, i, m.** mały wąż.
- Anguifer, era, erum,** wężorodny,
- Anguigōna, ae, m. i f.** z węża zrodzony.
- Anguilla, ae, f.** węgorz.
- Anguineus, a, um,** wężowy.
- Anguinus, a, um,** do węża podobny.
- Anguipes, pēdis,** wężonożny, tak zwano Gigantów.
- Anguis, is, m. i f.** wąż; gwiazdozbiór (konstellacya); anguitōnens, tis, wężownik
- Angūlātus, a, um,** rogowy, narożny, węgielny.
- Angūlus, i, m.** ką, róg, hujus lateris alter a. ad septentrionem spectat; extremusa ng. Italiae; zatoka, a. Gallicus; ką matematyczny, pares. recti; — przenoś. literarum anguli, narabianie subtelnościami; podchwytliwe słowa; wykrety.
- Anguste, przysł.** ciasno, wąsko, w maléj przestuzeni, sedere, collocare, milites, pabulari, aliquem continere (zamknąć, otoczyć), — przenoś. o wymowie: augustius se habere, być w ograniczeniu; 2) skąpo, oszczędnie, uti re frumentaria; frumentum augustius provenerat; transportare milites; o wymowie: krótko, dicere, disserere.
- Angustiae, ārum, f.** rzadko w licz pojed. angustia, ae, f. ciasnota, aditus, itineris, wawóz; fretorum (ciaśnina); locorum, albo samo a. stąd o szczupłym zakresie, w którym się mowa rozwija: cur angustionem in tantas angustias compellimus? — przenoś. krótkość, temporis; brak, ubóstwo, pecuniae, rei frumentariae; kłopoty, przykre po-

łożenie, angustius premi, compelli, res est in angustiiis; angustiae spiritus (duszność); pectoris (małość ducha); petitionis, trudność otrzymania urzędu.

Angusto, *l.* ścieśniać, zacieśniać, domum turba servorum;— przenoś. ograniczać, gaudia.

Angustus, *a, um*, ciasny, wązki, często o miejscu: spatium, iter, ripa, pons; non angustior amne; *rzecz.* angusta viarum, przesmyk, wąwóz, trudne przejście; o innych rzeczach: wązki, krótki, clavus, wązkie obszycie purpurowe u stanu rycerskiego; habenae (krótkie); spiritus (krótki oddech).— Przen. *in angustum adducere, deducere, concludere*, ograniczyć; mianowicie *a)* o czasie: ograniczony, krótki, tempus, aevum, nox, dies; *b)* niedostateczny, skąpy, oszczędny, res frumentaria, aquatio; liberalitas; ograniczony, niepewny, wątpliwy, res, fides (kredyt); *rzecz.* angustum, *i, n.* niepewne położenie, kłopot, smutny stan, res est in angusto, *in angustum venire.* *c)* ograniczony, małego serca, homines angusti, animi angusti est; alii minuti et *a.* *d)* w wykładzie formy: ścieśniony, krótki, oratio, disputatio; pod względem treści: ograniczony: concertationes, interrogatiunculae.

Anhélitus, *us, m.* oddech, dech, krótki oddech, tchnienia, zapach, vini; wyziew, terrae.

Anhelo, *l.* być zadyszczanym, często i ciężko oddychać, equus; buchać, szumić, huczyć, ignis; w zn. przech. *a.* verba, z ciężkim tchnieniem, (z zadyszaniem w mawiac); — przenoś. *a.* scelus, crudelitatem ex uno pectore (oddychać, tchnąć zbrodnią, okrucieństwem).

Anhelus, *a, um*, ciężko oddychający, dychawiczny, equi, senes;

zmordowany, osłabiony, Mars; sprawujący duszność, połączony z dychawicą, cursus, tussis, febris.

Anicius, *a*, imię rzymskiego rodu; stąd **Aniciánus**, *a, um*, Anicyański, nota, napis na naczyniu z winem, które pochodziło z czasów konsulstwa Anicyusza Gallia.

Anicula, *ae, f.* staruszka. {Anio.

Anten, Aniensis, Anienus, patrz

Anigros, *i, m.* rzeka w Elidzie.

Anilis, *e*, babi, babski, ineptiae, basnie, brednie, androny.

Aniliter, *przyst.* po babsku.

Anima, *ae, f. a)* powietrze, wiatr, Thraciae, wiatry północne; quantum ignes animaeque valent (wiatr, który dęciem swoim ogień zasila i powiększa); *b)* dech, oddech, animam ducere, oddychać; continere, comprimere, zatrzymać; *c)* duch żywotny, siła żywotna, życie, edere, emittere, efflare, expirare, effundere, deponere, dare animam, ducha wyzonać, umrzeć; podobnież anima relinquit albo deficit aliquem; animam agere, ostatnio tchnienie wydawać, konać; purpurea anima, (ponieważ sądzono, że krew jest siedliskiem życia); *d)* dusza, jako ożywiająca ciało, non interire animas; szczególniej o duszach, cieniach świata podziemnego; także o ludzjach: Plotius, Varius, Virgiliusque animae quales, zapach, *a.* amphorae; dusza, duch, jako istota myśląca, anima ratio nis consilii que particeps; servientium animae.

Animadversio, *ónis, f.* baczność, postrzeżenie; 2) karanie, karcenie, nagana, censoria albo censoris, paterna; alicujus in aliquem; w czasach cesarstwa kara śmierci, capitalis.

Animadversor, *óris, m.* postrzegacz, karzący, strofujący

- Animadverto**, verti, versum, 3. uwa-
 żać, bacznąć zwracać, animadver-
 tere debere Arcadas, quales utra-
 que civitas cives proccasset: ze
 spoj. ut.: illud me non animadver-
 tisse, ut; szczególniej o liktorach,
 którzy zwracali uwagę, aby prze-
 chodzącym urzędnikom należną
 część oddawano: consul lictorem
 animadvertere jussisset; postrzegać,
 aliquem; quendam scribentem; ali-
 quid albo z 4 przyp. tryb. bezok.
 animadvertite habuisse rationem,
 z przym. in albo ex: in quo
 fortunae varietas est animadversa:
 karać, strofować, karcić, in ali-
 quem; res animadvertenda; — w cza-
 sach cesarstwa: karać śmiercią.
- Animal**, *alis, n.* zwierzę.
- Animālis**, *e.* powietrzny, natura;
 cibus (powietrze utrzymujące ży-
 cie); intelligentia (ożywiająca siła
 duchowa; duch żywotny), exem-
 plum, żywy przykład.
- Animans**, *tis, imiesl.* żyjący; oży-
 wiony, *a.* est mundus; imagines;
 stąd rzeczow. animans, *tis*, żyjąca
 istota; animantia sunt omnia in
 genera partita.
- Animatio**, *ōnis, f.* ożywienie; stwo-
 rzenie żywotne
- Animatus**, *a, um, żywy, żyjący,*
 antepnantur animata inanimatis;
 usposobiony, myślący, bene, male
 an in albo erga, albo circa ali-
 quem: infirme an., niestały, zmien-
 ny, chwiejący się.
- Animo**, *l.* ożywić, omnia animat;
 guttas in angues (przeistaczać); pu-
 eros orientes animari (obdarzać
 zdolnościami umysłowemi); acrius
 animari, wojowniczo być usposo-
 bionym; animari ad albo in ali-
 quid, skłonić się do czego.
- Animose**, *przysl., odważnie, śmiało,*
 gorliwie, z zapalem facere ali-
 quid; dicere.
- Animosus**, *a, um, mocno wiejący,*
 burzliwy, venti, Euris: gwałtow-
 nie oddychający, guttura: pelen
 życia, statuae; pelen otuchy, rzezki,
 ochoczy, phalanx, senectus; gorli-
 wy, żywy, zwawy, namiętny.
- Animula**, *ae, f.* wietrzyk, quiddam
 quasi animulae (ochłoda); animu-
 lus, *i, m.* serduszko, wyrz pie-
 szczoty.
- Animus**, *i, m.* duch żywotny, ży-
 cie, animus ille spirabilis: sanguis
 animusque; bestiae, quarum ani-
 mi rationis sunt expertes; animum
 offlare; stąd dusza (władza czucia.
 chcenia i myślenia), duch, animo
 magno, et corpore; animi corpo-
 risque virtutes: animi virtutes:
 bona; animo magis pugnare quam
 corpore; animi laborem perferre:
 stąd 1) dusza, serce, czucie, *a. ae-*
quus, iniquus; animi acqutitas:
 animi docilitas (dobroć serca): ani-
 mi metus albo timor (udręczenie):
 animo tremere; animo albo animi
 pendere, Szczegól. *a)* usposobienie
 umysłowe, charakter, magnus et
 excelsus; altus; ingens; alacer ac
 promptus; esse animi angustii, pu-
 sillii, parvi: animos omnium cog-
 noscere; usposobienie, nastroje-
 nie umysłu względem kogo, fidenti
 animo atque infesto Romanis; eo-
 dem *a.* erga Italiam esse; bono
 albo alieno animo esse in aliquem;
 inimico animo esse. *b)* śmiałość, od-
 waga, zaufanie w sobie, animus ma-
 gnus, maximus, singularis, fortis,
 strenuus, militaris, languidus, trepi-
 dus; animus est alicui infractus; ani-
 mo magno fortique sis: magnum *a.*
 ostendere; *a.* addere; *a.* alicui ac-
 cedit; patrz addo i accedo; animi
 militum; animis concidunt hostes;
 duma, wyniosłość, zuchwalstwo,
 szczegól. w licz. mn. regii, subli-
 mes; *animum* facere: comprimere

animos suos. *c)* gwałtowność, namiętność, zapal, gniew, vir animi immodici; animum albo animos vincere; alicujus animos retardare; temperare animo; animo suo obsequi. *d)* uciecha, zadowolenie, animi voluptatisque causa; także: me-spokojność, troska, opiniones, quae uui animum exaugeant. 2) życzenie, chęć, wola, przedsięwzięcie, zamiar, non idem animi sibi et militibus esse; habeo (in) animo, albo est mihi in animo; albo est, fert animus, z tryb. bezok. zamyslam, mam chęć, mam zamiar, przedsięwzięcie i t. p. także: animus est mihi ad moriendum; hoc animo, et-; animo bono aliquid facere. 3) duch, władza myślenia, animum advertere, albo attendere ad aliquid (patrz advertere); animo meditari, circumspicere, praesentire; animus praesagiens; omnium mentes animosque perturbare; semper in animo habui z 4 przyp. i tryb. bezok. (zawsze myślałem). We względzie *a)* wiedzy, przytomności umysłu, animus aliquid relinquit; animum revocare. *b)* pamięci, ex animo confluere, *c)* sądu, meo animo (podług mego zdania, zdaniem mojem).

Anio, ónis, i Anien, ónis, także **Anienus, i, m.** Anio rzeka wpadająca do Tybru; stąd Aniensis, *e, i* Anenus, *a, um,* Aniński.

Anius, ii, m. kapłan Apollina, król na wyspie Delos.

Anna Perenna, x, f. bóstwo Rzymskie, na którego cześć odbywała się uroczystość na wiosnę.

Annalis, e, roczny, lex (prawo, przez które wiek do piastowania urzędów był przeznaczony); stąd **annalis, is, m.** rocznik, zwykle w licz. mn. roczniki; dawniej spisywaniem ich zajmowali się kapłani zwani

pontifices; stąd **annales pontificum** albo **maximi,** później kronikarze, in **annali suo reliquit;** **an. laborum.**

Annato, i. przyplywac, terrae; ad **naves.**

Anneoto, nexui, nexum, 3. przywiązać, **scapha annexa;** **epistolas pedibus columbarum;** złączyć, połączyć, **annexae saxis arenae;** cum **insulae essent,** Alexander **annexuit** continenti; **exordium annexum orationi;** **rebus praesentibus** **annectit** futuris; **cognitione stupi** **regiae annexus.**

Annibal, patrz Hannibal.

Annioérii, orum, m. szkoła filozofów, tak nazwana od swego naczelnika Annicera, który był uczniem Arystypa.

Annioólus, a, um, roczny, virgo, filia, taurus.

Annitor, nisus albo nixus, 3. podpie rac się, wspierać, ad **adminiculum, iugentium columnae;** **hastis;** — przenosić, usiłować, usilnie się o co starać, **omnibus certatim annitentibus;** o **co de aliqua re;** ad **obtinentum decus;** hoc **idem;** z tryb. bezok. albo ze spój. **ut i ne;** dla kogo, pro aliquo.

Annius, a, um, nazwa **rodu Rzymskiego;** stąd **Annianus, a, um, Anianski,** **Anniosa** albo **Annii** dotyczący.

Anniversarius, a, um, coroczny, każdego roku powracający.

Annixus, a, um, smieszow patrz **Annitor.**

Anno, i. przyplywac, dopływac, do czego, **naves; navibus;** terrae 2) obok czego płynac, **equis**

Anno, patrz Hanno.

Annominatio, patrz Agnom.—

Annon, patrz an.

Annóna, ae, f. roczny zbiór, plon, dochód, vini, lactis, salaria; stąd w ogóle: żywność, zboże, **annonae**

caritas (drożyzna), vilitas (taniść), a szczególniej cena żywności, annovarietas: annona gravis, a. vetus: a. crescit; annonam levaro; annonæ perfugia (drożyzna); vilis amicorum annona.

Annōsus, a, um, stary, sędziwy, podeszły w lata.

Annōtatio, ōnia, f. uwaga, przypisek, objaśnienie [szloroczny.

Annōtinus, a, um, roczny, prze-

Annōto, 1. przypiski, uwagi robić, zapisywać, nomina; dostrzegać, cum annotasset insculptum.

Annul-, patrz anul-.

Annūmero, 1. zaliczyć, alicui pecuniam; policzyć do czego, his duobus adnumerabatur; cum vivis; in grege.

Annuncio, 1. oznajmić, oduieść, z 4 przyp. i tr bezok.

Annuo, nui, nūtum, 3. kiwać na kogo, annuentibus et vocantibus suis; skinieniem rozkazywać z nast. ut; skinieniem pochwalać, potwierdzać, czasem samo an., nec adversata potenti annuit; czasem z 4 przyp. i tryb. bezok. annuit, se amicitiam accipere; także z samym 4 przyp. id., omnia; z 3 przyp. coeptis; przyrzekać, obiecywać, quod semel annuisset; deditionem; alicui aliquid; skinieniem oznaczać, pokazywać, quos iste annuerat.

Annua, i, m. rok, superior, insequens; annos natus viginti septem (mając lat 27); quum haberet annos sexaginta: Eumenes annorum quadraginta (mając lat 40); vixit annos septuaginta; decem anni sunt, quum (dziesięć lat upłynęło od-tąd, jak); decem anni sunt, quum (lat temu dziesięć, jak); anni, wiek życia; annus meus, tuus, suus, rok życia, w którym podług prawa można było otrzymać urząd;

anni tempus, pora, roku, także: annus frigidus, hibernus; o zbiorze. plonie rocznym: annum expectare, anno, w ciągu roku. ter in anno, trzy razy na rok; prorogare imperium in annum, na rok. in hunc annum, na ten rok, ad annum, za rok na przyszły rok; anno ante, na rok wprzód; anno post, w rok potem.

Annuus, a, um, roczny, trwający przez rok, wystarczający na rok, tempus. spatium, imperium, magistratus, bini reges, merces. 2) wracający się rok w rok, coroczny, commutationes (zmiany pór roku). varietates frigorū et calorum, sacra, vota, stąd annuum i, n. roczna płaca, Galliae tributum nomine annuum imperavit sestertium quadringentes.

Anquiro, quisivi, quisitum, 3. a) śledzić, wyszukiwać, aliquem albo aliquid; b) dochodzić czego, badać, roztrząsać, aliquid a. aut agere; a. de aliqua re; c) oskarżać, a. aliquem capite, capitis, pecunia, oskarżać kogo wskazując razem, że oskarżony albo karze śmierci albo pieniężnej uleżz winien.

Anea, ae, f. rekojeść, rzoncek, ucho u naczynia. — przenoś. powód, sposobność, plures date alicui tanquam ansas ad reprehendendum; habere reprehensionis ansam aliquam, stąd ansatus, mający ucho albo rekojeść.

Anser, ōris, m. gęś. stąd anserculus, 1, m. gąsię, anserinus, a, um, gęsi.

Antandros, i, s. miasto w Myzji. stąd Antandrius, a, um, Antandryjski.

Ante, przysł. w przestrzeni: naprzód, na przodzie, ante ingredi, mittere, pugnare. paucis ante gradibus. b) w czasie: wprzód, przedtęm, et a.

et postea; neque antea, neque postea; qui pro eo a. pugnaverat; a. actae res; ut a. dictum est; nunquam a.; a. saepe; także: a. mala, poprzednie nieszczęścia, cierpienia, przykrości; z przyp. 6 bliższego oznaczenia czasu: multis an. seculis; paucis annis a. albo a. annis; paucis a. diebus; paullo a.; non multo a. albo a. multo, longo a., aliquanto a.; ante-quam, albo antequam, pierwój-niż, przed-tém, nim, z tryb. oznaj. albo łącz.; u poet. quam-ante, zamiast antequam. Lucret. III. 986. Martial. 6. 36. 6.

Ante, *przym.* z przyp. 4 przedmiotu, przed którym co jest, albo dzieje się, wodniesieniu a) do przetrzeni: przed, duxit a. currum obsides; aliquem vinctum a. se agere; a. januam; a. pedes; a. oculos esse; b) przy oznaczeniu wyższości albo pierwszeństwa; nad, ante aliquem esse, być wyższym uad kogo, przewyższać kogo w czem; unus a. alios carissimus, felix una a. alias virgo; quem ego ante me diligo (więcej niż siebie); ante omnia, przedewszystkiém, nade-wszystko, szczególniej. c) przy oznaczeniu czasu: przed, a. lucem; a. tempus, (przed czasem właściwym albo prawem oznaczonym); a. annum; a. diem, przed czasem oznaczonym; an. horam tertiam; a. praelium; a. rem; a. illum praetorem, przed jego preturą; a. hanc urbem conditam; a. Epaminondam natum; znajduje się także: quam ante, diem quam ante si solverint. Cic. Atti. VI. 1. Do wyrażenia ante diem jeżeli się dodaje liczebnik porządkowy np. a. d. V. Kal. April. to jest: ante diem quintum Kalendas Apriles, tłumaczy się nie przed dniem pią-

tym, ale dnia piątego, lub na dni pięć przed pierwszym kwietnia Pierwiastkowo należało ante do Kalendas, i mówiono: albo ante die octavo Kalendas, albo ante diem octavum Kal. ostatni sposób mówienia stał się panującym w użyciu, i ante spoilo się tak z wyrazem diem w jedno wyobrażenie (antediem), że nawet dodawano na początku przymki: in ante diem differre: ex ante diem (od dnia).

Antea, *przysł.* przedtém, pierwój, wprzód, niegdys, antea, quam, pierwój, prędzej, jak-, z następ. tr. ozn. albo łącz. antea, quam tibi successum esset.

Antecānis, is, m. psia gwiazda, konstellacya, patiz Procyon.

Antecāpio, cepi, captum i ceptum, 3. powziąć naprzód, przedstawić wprzód, antecepta animo rei quaedam informatio. 2) uprzędzić, nocem, nie czekać na nią; tempus legatorum; omnia luxu, przed czasem używać. 3) naprzód sobie przysposobić, naprzód obrac, opanować, zając, quae bello usui sunt; locum castris; pontem.

Antecōdo, cessi, cessum, 3. isc pierwój, przodkować, poprzedzać, cum equitatu; magnis itineribus (spiesznym pochodem); zwykle z 4 przyp. agmen, turmas, o ptakach: signa volatu (przed chorągwiami lecieć); i o innych przedmiotach antecedebat testudo pedum sexaginta; stellae antecedunt, pod względem czasu: ahem actate paululum, exercitatio a. cibum debet; fatum, famam, celeritatem famae a.; *rzecz.* antecedens i anteceden-tia, to, co poprzedziło, miało pierwój miejsc, jako działająca przyczyna; — przenos. przewyższać, mieć większe znaczenie, pierwszeństwo.

- celować, aliquem scientia atque usu rerum nauticarum; aliquem fortitudine, honore, gloria, indole; aliquem in doctrinis, in amicitia; pecudibus: auctoritate, odznaczać się powagą; fidem magnitudine rerum, wielkością czynów przewyżzyć wiarę.
- Antécello**, 3. górować; — przenos. celować, odznaczać się, alicui in aliqua re; ceteris eloquentia, humanitate; longe ceteris a. a. militari laude; także aliquem, albo aliquem aliqua re.
- Anteceptus**, a, um, *miest.* patrz antecapio.
- Antécessio**, ónis, 3. poprzedzenie, przodkowanie, orbium antecessiones; — przenos. działająca przyczyna, rerum progressus et quasi antecessiones.
- Antécursor**, óris, *m.* antecursor.
- Antécensus**, us, *m.* uprzedzenie; in a., naprzód.
- Antécursor**, óris, *m.* poprzednik, w liczb. mn. antecursores, byli ci, których wysyłano naprzód przed wojskiem, aby zrobili przysposobienia zwinności, obrali stanowisko i t. p.
- Anteéo**, ivi, ii, ire, uprzedzać, isc naprzód, alicui i aliquem; cursum; — przenos. a) przewyższać, celować, ceteris virtute; aliquem virtute, auctoritate, elegantia; samo a. odznaczać się, operibus; b) zapobiedz, sprzeciwić się, incendium, damnationem; auctoritati alicujus.
- Antéfero**, tūli, látum, ferro, meśó przodem, fascies; a. gressum (isc naprzód); — przenos. przekładać, wyżej cenie, aliquem, alicui; uter utri virtute anteferendus; pacem bello; Agesilaus antelatus est; voluntatem tuam commodo meo.
- Antéñxus**, a, um. przyczepiony, przybity, przypięty; *rzecz.* antéñxa, órum, *n.* wszystko, co dodawano na wierzchu domów i świątyn dla ozdoby, np. male posagi itp.
- Antégrédior**, gressus, 3. poprzedzać, postępować naprzód, o ludziach, zwierzętach i innych przedmiotach: stella antegreditur solem; signis antegressis; ex causis antegressis. [piérwój.]
- Antéñt**, *przysł.* przedtem, wprzód, Antéidea, daw. = antea. [antefero.]
- Antelatus**, a, um, *miest.* patrz Antélucanus, a, um, przeddniowy, przed świtem, tempus, cœna, industria.
- Antéméridiánus**, a, um, przedpołudniowy, ambulatio; sermo; literae.
- Antémitto**, missi, missum, 3. wprzód posyłać, equites.
- Antemnæ**, árum, 3. miasto Sabińów. stąd Antemnates, ium, *m.* Antemnaci.
- Antenna**, ae, 3. drag żaglowy, antennis demittere, zniżyć, spuścić.
- Anténor**, óris, *m.* znakomity Trojanczyk, założyciel Padwy (Pata-vium); stąd Antenorides, ae, *m.* Antenoryda, potomek Antenora.
- Antépes**, pédis, *m.* przednia noga.
- Antépilánus**, i, *m.* w liczb. mn. antepilani, órum, żołnierze Rzymscy, hastati i principes, tak nazwani, że stawali do boju przed żołnierzami zwanymi pilani albo triarii.
- Antépóno**, posui, positum, 3. klasc wprzód, stawic wprzód, quid antepones illi ientaculo, co mu dasz wprzód na śniadanie; — przenos. przekładać, przenosic, dawac pierwszeństwo, aliquem, albo se alicui; aliquid alicui rei; także oddzielnie: ante non pono, Cic., i ponente, Cic. Off. III. 17.
- Antequam**, patrz ante.
- Antéros**, ótis, *m.* bożek mściciel wżgardzonej miłości

- Antes, ium, m.** szeregi albo kwatery winnic.
- Antesignânus, i, m.** przed chorągwiami idący, w licz. mn. antesignani, żołnierze, którym obrona chorągwi powierzona była; esse in acie Pharsalica antesignanum; stać w przednich szeregach.
- Antêsto, albo antisto, stêti, 1.** stać na przodzie, stać przed kim; — przenoś. przewyższac, celować, alicui aliqua re; quanto antistaret eloquentia innocentiae.
- Antestor, 1.** (ante testor), kogo na świadka wzywać przed wprowadzeniem skargi, aliquem; licetne antestari?
- Antêvnto, vnti, ventum, 4.** wyprzedzić, iść przed kim, exercitum; zapobiedz, uprzędzić, consilia et insidias hostium; — przenoś. przewyższac, celować, alicui; rebus omnibus antevenit; plerosque.
- Antêverto, verti, versum, 3.** zwrócić się poprzednio do czego, uprzędzić, Fannius antevertit; ant. celeritate fama. 2) przekładać, czynić przedewszystkiêmi, omnibus consiliis anteventendum existimavit, ut- uznał, że mu to przedewszystkiêmi uczynić wypada, aby-.
- Anthêdon, ônis, ż.** miasto w Beocyi.
- Anthêmusia, ac, albo Anthêmusias, âdis, ż.** miasto i kraina w Mezopotamii.
- Antianus, Antias, patrz Antium.**
- Anticipatio, ônia, ż.** uprzedzenie, wyobrażenie czego. deorum (o bogach).
- Anticipo, 1.** w pierw powziąć, nabrać, anticipatum mentibus nostris (wrodzone); wprzód odbyć, viam, lndos; anticipare molestiam alicujus rei, naprzód się smucić, dręczyć, trapić.
- Antiolêa, ae, ż.** żona Laerta. matka Ulissesa.
- Antious, a, um, przedni, przodkowy**
- Antioÿra, ae, miasto w Focydzie.**
- Antidea, daw. = antea.**
- Antigône, es albo -a, ae, ż.** córka Edypa, siostra Eteokla i Poliniki.
- Antigônêa, ae, ż.** miasto w Epirze; stąd Antigonensis, e, Antygoneński; miasto w Chalcydycy.
- Antigônus, i, m.** imię kilku królów po Aleksandrze W.
- Antilibânus, i, m.** góry w Fenicyi i Celesyryi.
- Antiochus, i, m.** syn Nestora, przyjaciela Achillesa.
- Antimachus, i, m.** grecki poeta z Klaros.
- Antiochia, ae, ż.** nazwisko kilku miast, a) A. Epidaphnes, główne miasto Syryi przy Orontcie; stąd Antiochenses, ium, m. Antyocheńscy, i Antiochinus, a, um, Antyocheński; b) miasto w Karyi nad Meandrem.
- Antiochus, i, m.** imię trzynastu królów syryjskich, jak A. Magnus, A. Epiphancs. 2) imię kilku królów Komageny. 3) ostatni uczeń szkoły akademickiej z Askalon, nauczyciel Cyclerona; stąd Antiochêus, albo Antiochius, albo Antiochinus, a, um, z Antyochii pochodzący
- Antioÿa, ac, albo -e, es, ż.** matka Amfiona i Zetusa; stąd nazwisko tragedyi Pakuwusza. 2) żona Pierrusa, a matka Pieryd, czyli muz.
- Antipater, tris, m.** rzadca, następnie król Macedonii, ojciec Kassandra. b) jego wnuk, zięć Lizymacha. 2) A. Cyrenaicus, filozof, uczeń Arystyppa. b) Stoik z Tarsus, nauczyciel Panecyusza. c) Stoik z Tyru, przyjaciel Katona młodszego. cedonii
- Antipatria, ae, ż.** miasto w Macedonia
- Antiphâtes, ae, m.** władzca Lestrygonów

Antipölla, is, *ż.* miasto w Gallii Narbonenskiej.

Antiquarius, ii, *m.* i antiquaria, *ae.* *ż.* przyjaciel i znawca, albo przyjaciółka i znawczynie starożytnych języków i literatury.

Antique, *przysł.* podawnemu; dawno.

Antiquitas, *atis*, *ż.* starożytność, czasy dawne, ex ultima antiquitate; 2) dawność rzeczy, generis, civitatis; 3) dawni ludzie, dawne dobre czasy, dawna poczciwość, antiquitas proxime accedit ad deos; fabulose narravit antiquitas; 4) dzieje dawne, requirere aliquid de antiquitate; w licz. mn. antiquitates, pamiętniki dawnych czasów, opis zwyczajów, obyczajów, obrzędów itp.

Antiquitus, *przysł.* zdawna, niegdys, od długiego czasu, Belgas Rhenum antiquitus transductos; antiquitus paratum.

Antiquo, i. zostawić rzecz w dawnym stanie: stąd znieść, nie przyjąć, odrzucić, legem.

Antiquus, a, um, odnosi się do tego, 1) co dawniejsze było, ale już nie istnieje: dawny, w ogóle, przeszły, dictatura; antiquior dies (dawniejsza data); hiemes; stąd *rzc.* antiqui, orum, *m.* starożytni; antiqua, orum, *n.* starożytność, dawne wieki; — przenoś. dawny, szczyry, rzetelny, poczciwy, homines (starzej próby). 2) co od dawna istnieje: dawny, starożytny, consuetudo, genus, familia, templa, scripta; stąd a) dawny, stary, szanowny, czcigodny, antiquissima civitas, urbs, genus, nobilitas, b) w stop. wyż. i najw. ważniejszy, najważniejszy, świętszy, najświętszy, Claudiae genti nihil antiquius paterna majestate fuisse; nec sibi quidquam fore antiquius; ne quid vita existimem antiquius; ni-

hil (nec quidquam) antiquius habere, quam z nast. ut albo tryb. bezok.: longe antiquissimum ratus est sacra publica facere.

Antissa, *ae.* *ż.* miasto na wyspie Lesbos; stąd **Antisseni**, orum, *m.* Antyssejczycy.

Antistes, *itis*, *m.* i *ż.* przełożony, zwierzchnik, kapłan, arcykapłan, kapłanka, ksieni; mistrz, przodkujący w czém, artium dicendi; Plato sapientiae antistes.

Antisthenes, is albo *ae.* *m.* założyciel szkoły Cyników.

Antistita, *ae.* *ż.* arcykapłanka.

Antisto, patrz Antesto

Antium, ii, *n.* miasto w Lacyum, stąd a) **Antianus**, a, um, Ancyński, b) **Antias**, *atis*, *m.* mieszkaniec Ancyum, i **Antiates**, um, Ancyaci, c) **Antianinus**, i **Antianis**, e, — **Antianus**.

Antonianus, a, um, patrz Antonius.

Antoninus, i, *m.* imię kilku cesarzy Rzymskich, jak: A. Pius; A. philosophus; stąd **Antoninianus**, a, um, do Antonina należący, i Antoninianae (thermae) łaźnia w Rzymie, którą założył cesarz M. Aurelius Antonius Caracalla.

Antonius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd **Antonianus**, a, um, Antoniański, do Antoniusza należący; i Antoniani, orum, *m.* Antoniańczycy.

Antonömasia, *ae.* *ż.* zamiana imienia, kiedy osobę jaką lub rzecz nie właściwem imieniem, ale wziętém od jej przymiotu nazywamy: np. eversor Carthaginis, zamiast Scipio.

Antron, *ontis*, *ż.* miasto w Tessalii.

Antrum, i, *n.* jaskinia, grotta, jama.

Anubis, *idis*, *m.* bóstwo Egipcyan z psią głową.

Anülarius, *is*, *m.* pierścienik, co pierścienie robi

- Anulus**, *i*, *m.* pierścień, szczególniej do noszenia na palcach i pieczętowania: induere digitis; aptare digito; obsignare tabulas anulo
- Anus**, *i*, *m.* pośladek.
- Anus**, *us*, *ż.* kobieta wieku podeszłego, staruszka; kładzie się także *Przymiot.* anus matrona; *a.* cerwa, a nawet o rzeczach nieżyjących: charta *a.*; testa *a.*
- Anxie**, *przysk* frasobliwie, kłopotliwie.
- Anxietas**, *ātis*, *ż.* niespokojność, tęsknota, troskliwość. 2) utrapienie, udręczenie, kłopot, obawa.
- Anxifer**, *ōra*, *ōrum*, frasunek przynoszący, kłopotliwy.
- Anxitudo**, *inis*, *ż.* = Anxietas.
- Anxius**, *a*, *um*, pieczolowity, troskliwy, niespokojny, zakłopotany, scnes, mentes, aegritudines; anxius animi; anxium habere aliquem, (trapić, niepokoić, dokuczać); o co: tantis malis; inopiae; de curis instantibus; vicem suam (o swój los). Liv. VIII. 35; ze spoj. ne *i* an; także: zrobiony z wielką troskliwością, elegantia orationis *b*) obudzający niespokojność, niepokojący, curae, timer.
- Anxur**, *ūris*, *i* Anxurus, *i*, *m.* bōzek Wolsków. *ōj* Anxur, *π.* *i* *m.* miasto Wolsków, później nazwane Terracina, leżące na górze; stąd **Anxurae**, *ātis*, *z* Ansuru.
- Aon**, *ōnis*, *m.* dawny bohater Beocyi; stąd **Aōnes**, *um*, *m.* Aonowie, pierwotni mieszkańcy Beocyi *b*) Aonia, *ae*, *ż.* dawne nazwisko Beocyi; *c*) Aonides, *um*, Aońskie siostry t. j. muzy, jako mieszkanki Helikonu i Aganippy w Aonii. *d*) Aonius, *a*, *um*, Aoński, Beotycki, z Beocyi pochodzący; w B. urodzony, montes, aquae, A. Aganippe (źródło); sorores (muzy).
- Aornos**, *i*, *m.* 1) jezioro Awernęskie. 2) skała w Ludyach, 4 przyp. Aornon, inaczej Aornin od Aornis.
- Aōus**, *i*, *m.* rzeka w Illiryi.
- Apāge**, *wykrz.* precz stąd! z drogi! *a.* te; *a.* te *a* me.
- Apāmēa**, albo **-ia**, *ae*, miasto 1) w Apamenie w Syryi; 2) w W. Frygii; stąd Apamensis, *e*, Apameński. 3) w Bitynii.
- Apavortōne**, *es*, *ż.* kraina Partów, której mieszkańcy nazywają się **Zapaortōni**, *m.* grec. 2 przyp. *ōn.*
- Apella**, *ae*, *m.* imię Rzymskich wyzwoleńców szczególniej żydów: credit Judaeus Apella.
- Apelles**, *is*, znakomity malarz w starożytności z Kolofonu albo Efezu; stąd **Apellēus**, *a*, *um*, od Apellesa pochodzący, do Ap. należący.
- Apenninieōla**, *ae*, *m.* *i* *ż.* mieszkaniec Apenninów.
- Apenninigēna**, *ae*, *m.* *i* *ż.* zrodzony na Apenninach.
- Apennīnus**, *i*, *m.* łańcuch gór, które przedzielają wzdłuż Włochy.
- Aper**, *pri*, *m.* dzik; *prysłowie.* apros duos uno saltu capere, jednym strzałem dwie rany zadać; *a.* immitere liquidis fontibus, sobie samemu szkodzić.
- Aper**, *pri*, *m.* przezwisko Rzymskie.
- Aperantīi**, *ōrum*, *m.* lud w północnej Etolii; stąd Aperantia, *ae*, *ż.* kraina Aperantów.
- Apèrio**, *perui*, *pertum*, 4. odkrywać, zdejmować pokrycie, obnażać, caput, apertum corpus; apertopectore; widzialnym zrobić, pokazać, dać widzieć, unda dehiscens aperit terram; lux aperit hostem; ap. se, albo aperiri, dać się widzieć, pokazać się, formidatus nautis aperitur Apollo. 2) otwierać, odmykać, januam, portas, Janum geminum, urbem, sepulcrum, aeararium, literas, oculos; viam, duo itinera (utorować), aliud os (ujście).

woda; aperire locum, zrobić przystęp do jakiego miejsca, drogę utorować, mari novum iter; armis orbem terrarum; alicui Asiam; alium sibi orbem; cœlum alicui; aperire lulum (szkołę); a. locum, asylum, miejsce do ucieczki, schronienia; a. sibi aditum ad suos (ułatwić przystęp); occasionem ad invadendum (podać sposobność); a. annum (zaczynać). 3)—przenos. ze względu na oba wyżej podane znaczenia: odkryć, odsłonić, otworzyć, objawić, dać poznać, pokazać, wydać, casus futuros; sensus suos, albo se (swój sposób myślenia, chęci, charakter objawić); quid sentirent aperuerunt; qui sit, aperit (daje się poznać); aperuit in bello, qualis esset; quod magis aperiret eorum demerentiam; id si aperisset (gdyby wydał, wyjawił); dum se ipsa res aperiret (ażby się wyjaśniło); quod DCCC aperuisti (do liczenia przedstawiłeś); także z 4 przyp. i tr. bezok.

Aperte, przysł. otwarcie, na czystym polu, vincere (w otwartym boju); — przenos. jawnie, bez pokrywki, szczerze, widocznie, w oczach wszystkich, bellum parare; fugere, dicere, laetitiam ferre. *b*) jasno, wyraźnie, explicare aliquid; alicujus opibus adjuvari; apertius scripsi.

Apertus, a, um, niepokryty, navis (bez pokładu); cœlum, aether (pogodne, czyste); aperto latere (za odsłonieniem); humerus (niezasłoniiony tarczą); corpora Romanorum, apertos adire, Peloponnesus nulli apertior quam navali bello, wystawiony na co, mający sposobność. 2) otwarty, niezamknięty, przystępny, locus, loca, planities, campus, regio, collis, litus, mare, oceanus, aequor; acies albo Mars (otwarta,

swobodna walka); stąd apertum, i, n. miejsce otwarte, per a. ex aperto, in aperto; in aperta oceani. 3)—przenos. oczywisty, jawny, widoczny, latrocinium, simultates, periculum; szczególniej o charakterze: otwarty, szczerzy, rzetelny, homo, animus, pectus, *b*) jasny, wyraźny, zrozumiały, narratio; id mihi apertum est, albo apertum est z 4 przyp. i tr. bezok.; harum rerum nullum erat apertius crimen, quo argui posset; quis apertior in iudicio adductus est (widoczniej winny)? in aperto est, jest jasne, wyraźne, łatwe do wykonania; vota virtusque in aperto; także z tr. bezok.

Apex, icis, m. wierzchołek czego spiczasto zakończony, lauri, montis, apicem per aëra duxit (o plomieniu); szczególniej spiczasta biała czapka Rzymskich kapłanów Flamines zwanych, stąd apicem Dialem alicui imponere (wynieść na godność kapłana D.); wysoka ostrokąkowa infuła królów Azjatyckich i satrapów; a stąd korona królewska, najwyższa ozdoba i godność, apex senectutis est autoritas; wierzchołek helmu i sam helm, apicem summum incita hasta tulit; ardet apex capiti; także w pisaniu nad zgłoską znak długości ('później-'); i apices literarum, cugi pisma.

Aphæa, ac, z. przezwisko Britomartis nimfy u Eginetów.

Aphæreus, ci, m. król Messenzyków; stąd Apharëus, a, um, Afarejski, do Afarcia nalczący.

Aphrâotus, i, m. = navis aperta, okręt bez pokrycia.

Aphrôdisias, âdis, z. okolica w Eolidzie; *b*) miasto portowe w Cylicyi.

Apicatus, a, um, mitra kapłanska ozdobiony

- Apollus**, ii, *m.* przezwisko Rzymskie.
- Apidanus**, i, *m.* rzeka w Tessalii.
- Apis**, is, *z.* pszczoła; stąd *apicula*, *ae*, *z.* pszczołka; *apíarius*, ii, *m.* bartnik, i *apiarium*, ii, *m.* pasteka.
- Apis**, is, *m.* wół, któremu u Egipcyan cześć boską oddawano.
- Apiscor**, *aptus*, 3. dosięgnąć, dotykać, dostawać, *mare*, *legatos*; — przenoś. otrzymać, dostąpić, *summum honorem*; *laudem apisci*; *hereditatem sum aptus*.
- Apium**, ii, *n.* epich błotny, pietruszka.
- Aplustre**, is, *n.* tylna część okrętu ze swemi ozdobami, na której była bandera albo chorągiew wskazująca kierunek wiatrów; w licz. mu. *aplustria* i *aplustra*.
- Apócléti**, *orum*, *m.* zgromadzenie związku Etolskiego, które się naradzało nad sprawami publicznymi.
- Apódýtórium**, ii, *n.* miejsce w łaźni, gdzie się rozbięrało.
- Apollo**, *inis*, *m.* syn Jowisza i Latony, brat Dyany, naczelnik muz i wyroczni w Delfach, później czczony jako bóg słońca; u Gallów bóg sztuki leczenia (w ich języku Belis nazwany), u Tyryjczyków bóg słońca (w ich języku Baal). Stąd *a) Apollināris*, *e*, Apollinowy, do Apollina należący, i *Apollinare*, is, *n.* plac Apollina. *b) Apollinēus*, *a*, *um*, Apollina tyżący się. *c) Apollinis promontorium*, północny przylądek Apollina w Utyce.
- Apollódórus**, i, *m.* grammatyk i mytograf z Aten około r. 140 prz. Chr. *h)* filozof ze szkoły akademickiej w czasach Zenona. *c)* retor z Pergamu, nauczyciel Cesarza Augusta; stąd *Apollodorei*, *orum*, uczeniowie albo zwolennicy Apollodora. *d)* imię dowódcy Aleksandra W.
- Apollónia**, *ae*, *z.* twierdza Lokrów Ozolskich przy Naupakcie. 2) miasto w Illiryi. 3) miasto w Tracyi. 4) miasto w Macedonii. Stąd *a) Apolloniātes*, *ae*, *m.* Apolloniata z Apollonii, i *Apolloniatae*, *arum* albo *-tes*, *ium* albo *um*, Apolloniaci. *b)* Apolloniensis, *e*, Apolloniński, *civitas* (na północném po-brzeżu Sycylii); i *Apollonienses*, *ium*, *m.* mieszkańcy Apollonii w Tracyi.
- Apollónis**, *idis*, *z.* miasto w Lidyi; stąd *Apollonidenses*, *ium*, *m.* Apollonideniczycy.
- Apologus**, i, *m.* powieść allegoryczna, bajka. *apologatio*, *ónis*, *z.* bajeczna powieść.
- Apoplexia**, is, *z.* apopleksya.
- Apopróëgmena**, *orum*, *n.* = *rejecta*, *remota*, to co jest do odrzucenia (u Stoików). [wności, wina.
- Apotheca**, *ae*, *z.* skład zboża, żywności, okazałe, wytworne.
- Apparate**, *przyst.* kosztownie, świetnie, okazałe, wytworne.
- Apparatio**, *ónis*, *z.* wielkie przy-sposobienie, przygotowanie.
- Apparatus**, *a*, *um*, przygotowany, przyrządzony, opatrzony we wszystko; okazały, świetny; *oratio ap* wypracowana, wytworna.
- Apparatus**, *us*, *m.* przyrządzenie, przygotowanie, uzbrojenie, przy-sposobienie wojenne, *apparatum incendere*; *dimissus ap. auxiliorum*; *operis*, *belli*; *ingenti apparatu bellum instruere*; *labores et apparatus*; odnosi się mianowicie do narzędzi, sprzętów i środków do wykonywania, *a. tuniculus*, *argenteus*, *regiae magnificentiae*; *non belli*, *sed luxuriae*; *exsequendae rei*; — stąd okazałość, świetność, przepych, wystawność, *epularum*, *convivi*, *ludorum*, *spectaculorumque*, *funerum*; *regius*; w mowie przepych, okazałość, okrasa, *dicere nullo apparatu*

Appáreo, parui, paritum, 2. pokazać się, stawić się, dać się widzieć, plures armatos apparere; equus mecum demersus rursus apparuit; apparet lux (swita); stąd apparens, widoczny; służyć, stawić się na rozkazy, consulibus, aedilibus albo quaestioni; septem annos Philippo ap. (jako sekretarz).

— Przenos. stać się widocznym, res apparere non possunt (pokazać się we właściwym świetle); ut nihil in us (voluminibus epistolarum) non apparet. *b)* apparet aliquid, albo apparet (alicui) z 4 przyp. i tryb. bezok. albo następn. zdaniem zależnym, jest rzecz widoczna, jasna, quod post apparuit (co się wyjaśniło); także z 1 przyp. i tr. bezok. membra ita nobis data sunt, ut ad quandam rationem vivendi data esse appareant; apparibat atrocium plebe certamen (fore).

Appáritio, ónis, 2. zjawianie się, stawienie się do pełnienia jakiego obowiązku; dwór, służba, swita.

Appáritor, óris, m. sługa rządowy, publiczny, np. konsula, pretora.

Appáro, 1. przygotowywać, przygotowywać, przyrządzać, convivium, ludos, fugam, crimen in aliquem (wymyślić); aggerem, iter, bellum; quum in apparando acerrime esset occupatus; z tr. bezok. sposobić się, gotować się, hoc facere apparabat; ap. trajicere.

Appellátio, ónis, 2. wołanie, odezwa, prosba o pomoc, powołanie, tribunorum. 2) nazwanie, wymienienie tytułu, godności, urzędu, regum; inanis, debita; literarum (wymawianie głosek); wreszcie o imieniu rzeczownym a szczególniejszym pospolitem.

Appellátor, óris, m. który apelluje, odwołuje się do wyższego sądu.

Appello, 1. przemawiać, singulos,

milites, ille appellatus respondit literis, listownie; szczególniejsz. ap. aliquem nomine (albo bez nomine), nominatim, i t. p. przemówić z wymienieniem nazwiska; kogoś albo coś wymienić, nazwać, tytułować; na str. bior. być nazwanym, quos illi Cardacas appellant; quae (dignitas) dictatura appellatur; cognomine justus (bonus) est appellatus (otrzymał przydomek); kogoś albo coś obwołać, ogłosić, potwierdzić, aliquem regem (za władcę, króla uznać); aliquem Vergobretum ap. Aedui; a militibus imperator appellatus est. *b)* do kogo w pewnym celu przemawiać, aliquem; de pecunia (o wypłacie); aliquem ita, ut-; szczególniejsz. w znaczeniu sądowym: przemawiać o pomoc, apellować, praetorem, tribunos; kogo powoływać, oskarżać, aliquem; aliquem de prodicione; upominać się, aliquem de aliqua re. 2) wymawiać, literas.

Appello, pūli, pulsum, 3. napędzać, naganiać, przybliżać, turres ad opera; corpus appulit unda; szczególniejsz. w znaczeniu żeglugi: przyplynać, przyładować, przybić, zawiąć do brzegu, classem ad Ciliciam, classem in insulam; navigia littori; także aliquem oris; w znac. bior. classe ad Eubeam appulsa; navibus Messanam appulsis; quo fere omnes ex Gallia naves appelluntur; alios ad Siciliam appulsos esse (przyplynęli); ripae appelli; samo appellere, wylądować; ad insulam appulerunt, navis appellit;—przenosi. tuas rationes ad eos scopulos appulisses; zamiary, rachuby rozbiłyby się, nieudałyby się, speszłyby na niczym; mentem ad philosophiam (skierować, zwrócić).

Appendix, icis, 2. dodatek, przy-

czynek; przynależność; stąd *appendicula*, ae, *ż.* przyczepka, mały dodatek.

Appendo, pendi, pensum, 3. odważyć, aurum aurifici; — przenoś. ważyć, verba, zważając nie na liczbę wyrazów, lecz na ich moc i znaczenie.

Appētens, tis, pragnący czego, gloriae; appetentissimi honestatis, szczególniej: laskawy, chciwy, alicui; stąd *a)* appetenter *przyst.* chciwie. *b)* appetentia, ae, *ż.* pożądanie, pragnienie, ciborum, artium liberalium.

Appētītio, ōnis, *ż.* chwytanie, sięganie; namiętne staranie się o co, pragnienie, żądanie, alicui, principatus; żądza, chęć jedzenia, appetit.

Appētītus, us, *m.* namiętne pragnienie, żądanie, staranie się, voluptatis; w licz. mn. namiętności.

Appētō, petivi i petis, petitum, 3. sięgnąć do czego, zbliżyć się, solem manibus, appoti senos; godzić na kogo, rzuć, aliquem gladio, lapidibus, stercore, missilibus, insidiis; fata Vejos appetebant (zagrażały); cisnąć się do jakiego miejsca, zbliżyć się, zająć, opanować, mare terram appetens; alia atque alia appetendo loca (o wstratającóm mieście). *b)* — przenoś. namiętnie czego żądać, pragnąć, czynić zabiegi, majores res; amicitiam alicujus; voluptatem; honorem; regnum. 2) pod względem czasu: appetit lux, nox, tempus, dies.

Appia, Appiadcs, Appianus, patrz Appius.

Appiānus, a, um, Appiański, z Appii miasta we Frygii W.; stąd Appiani, orum, *n.* Appiańczycy.

Appingo, pinxi, pictum, 3. przymalować, *przysłowie*: delphinum

silvis appingere, odmalować delfiną w lesie, t. j. rzeczy z naturą sprzeczne wyrażać. 2) dopisać, aliquid novi.

Appius, li, *m.* i Appia, ae, *ż.* rzymskie imiona; stąd *a)* Appius, a, um, Appijski, do Appiusza odnoszący się, via Appia, albo samo Appia, droga Appiusza od Rzymu do Kapui, później do Brunduzyum rozciągająca się; aqua Ap., wodociąg Appiusza w Rzymie; forum Appii, miasteczko nad drogą Appijską w Lacyum. *b)* Appianus, a, um, do Appiusza należący. *c)* Appias, adis, *ż.* i Appiades, deae, posągi przy wodociągu Appiusza; także przydomek Minerwy. *d)* Appiētas, ātis, *ż.* wyraz utworzony przez Cyncerona, dla nazwania szlachetności rodu, z której się chępnij Appiusz.

Applauđo, plausi, plausum, 3. o co uderzać, corpus palmis; manu caput; 2) w znac. nieprzech. na znak zadowolenia klaskać, alicui.

Applicātio, ōnis, *ż.* przykładanie, usilność, skłonność, animi; jus applicationis, prawo, które obywatel miał do majątności osoby oddającej się pod jego opiekę.

Applico, plicavi albo ui, plicatum albo itum, 1. przykładać, przytykać, przybliżyć, przystawiać, opierać, aliquid alicui, se ad arborem, albo se trunco, corpus ad molem, albo arboris stipiti (oprzed się); scalas mœnibus; se ad flammam; applicato captivo (gdymjeniec był blisko przyprowadzony) Just. XI. 15.; Leucas colli applicata (leżąca przy-); praefectos lateri equitum; sinistrum cornu ad oppidum; castra flumini; ensem tenus capulo, (wepchnąć, utopić); se alicui; przyłączyć się do kogo: se ad aliquem quasi patronum; se ad amicitiam,

societatem alicujus; o rzecę: undas munimento arcis; — przenoś. przyłączyc, przydać, z czém połączyć, voluptatem ad honestatem; priora sequentibus. *b*) obwiniac, zarzucać komu co, crimen alicui. 2) do czego kierowac, zwracać; navem ad aliquem (stérować); navem ad terram; ad litora albo terrae (wylądowac); applicatis nostris ad terram navibus; czasem samo a. wylądowac, wysiać na ląd; ad terram; applicuisse naves hostium; podobnież applicari: ad oras; in terras; navis ripae applicatur; — przenoś. zwrócić, skierowac uwagę, umysł, se animus applicat ad aliquid; a. se ad aliquid, przykładać się, ad eloquentiam.

Applóro, 1. plakać z kim, z jego powodu, querebar applorans tibi.

Appóno, posui, positum, 3. przystawic, przylożyć, scalas; machinam; notam ad versum, albo epistolis (przypisac); manum ad os; wyraz stolowy: stól zastawiac, dawac potrawy, patellam; septem milia avium apposita traduntur; coenam lautiozem; aprum in epulis; dodac kogo do uslug straży i t. p. aliquem alicui custodem; magistrum consulibus; appositi erant custodes; — przenoś. vitiis modum apponere (polożyć kres). 2) dodac, alicui annos; a. lucro, policzyc za zysk; aliquid alicui gratiae (za laskę).

Apporrectus, a. um, rozciagniony, obok leżacy.

Apporto, 1. przenosić, sprowadzac, frumentum ad loca difficillima; — przenoś. przynosić, pociagac za soba, sprawiac, aetas semper aliquid apportat novi; morbos; damnum.

Apposoo, 3. prosic usilnie, domagac się.

Appósito, *przysl.* stosownie, właściwie.

Appósitus, a, um, przyblizony, przylegly, regio a. urbi; gentes a Thraciae; podobny, appósitum ac propinquum; właściwy, dogodny, menses ad agendum appositos; sklonny, alicui rei.

Appróoor, 1. prosic, blagac, deos.

Appréhendo, i apprendo, prehendi, prehensum, 3. chwytac, alicujus manum, aliquid morsu (ukasić); opanowac, zajać, Pharum, locum; — przenoś. quidquid apprehenderam, accusator e manibus extorquebat (cokolwiek na obronę przytoczyłem); caute aliquid a. (zaczac).

Apprime, *przysl.* wybornie, bardzo dobrze, szczególnie.

Appróbatio, ónis, potwierdzenie, przyzwolenie na co, mile przyjecie czego. 2) dowód.

Appróbator, óris, m. ten, który co potwierdza, pochwala.

Appróbo, 1. pochwalic, potwierdzic, rem, sententiam; (o bogach) sprzyjac, zezwolic. 2) zalecic swoja robotę dobrem wykonaniem, opus; dowodzić, okazac, udowodnic, propositionem; fidem suam; officium suum; industriam.

Appromitto, 3. przyrzekac.

Apprópéro, 1. przyspieszac, opus, gradum, mortem, albo z tr. bezok. intrare appropera. 2) pospieszac, spieszc się, ad cogitatum facinus, albo samo ap.

Apprópinquatio, ónis, przyblizenie.

Apprópinquo, 1. zblizac się, zblizac, ad insulam; ad hostes; munitionibus; hostibus; a. turrim mœnibus; pod wzgledem czasu: dies, hiems, ver, adventus alicujus, victoria appropinquat; — przenoś. qui primis ordinibus appropinquarent (zbliżali się godnością do-)

Appüléjus, i, m. imię wielu Rzymian, między którymi jeden z Madaury w Afryce urod. r. 130 po Chr. jako pisarz jest znany.

Appülia, ae, ż. kraina w niższej Italii, którą rzeka Aufidus rozdzielała na A. Daunna i Peucetia; stąd
a) Appülious, a, um, Appulijski;
b) Appülus, a, um, Appulski i Appulus, i, m. Appulczyk, w licz. mn. Appuli, Appulzycy.

Appulsus, a, um, *imiest.* patrz appello.

Appulsus, us, m. przybliżenie, solis; wyładowanie, także z przyp. 2. działanic, wpływ, frigidus et caloris; deorum.

Apricatio, ónis, ż. chodzenie i przebywanie na słońcu.

Apricitas, átis, własność słoneczna pod względem ciepła

Apritor, i, grzać się na słońcu.

Apricus, a, um, wystawiony na słońce, słoneczny, locus, także: apricum, i, n. stąd in apricum proferre, wystawić na jaw. 2) lubiący słońce, flores.

Aprilis, is, m. mēnsis, albo bez mēnsis, kwiecień; także *przymiot.*: Kalendae Apriles.

Aprontus, ii, m. imię Rzymskie, stąd Aprontānus, a, um, Aproniński, do Aproniusza należący.

Apsus, i, m. rzeka w Illiryi

Apte, *przym.* stosownie, w sam czas, ściśle, reponere aliquid, disponere, ad pedem convenire; cohaerere apte (ściśle się łączyć); inter se cohaerere; locare equitem, imponere sagittas, excutere tela, regere, dicere.

Apto, i, przystosować, przyłączyć, przyłożyć, przyczepić, przypiąć, dona postibus, vincula collo (włożyć); enses dextris (wziąć); arma corpori, albo se armis, mucronem sub pectus (przyłożyć); narządzić,

przyrządzić, przysposobić, arma, i arma pugnae, albo se pugnae, (być gotowym do walki); sarcinas itinere; armamenta (uzbroić); arma ad transcundum; z 6 przyp. opatrzyć w co, ense vaginā; clausum volis (opatrzyć wżagle); pinum armamentis (okręt uzbroić); omnes urbis partes testudinibus; —przenos. animos armis (do wojny skierować); bella modis citharae (opiewać); apt. verbum ad aliquid (zastosować); sententias vocibus; usum rei ad commoditatem.

Aptus, a, um, *imiest.* od nieużywanego apo, apōre, przyłączony, wiązający u czego, gladius e lacunari setā equinā aptus; —przenos. zależny, zawisły, qui est totus a. ex sese; vita apta virtute; b) połączony, spojony, apta dissolvere, apta inter se et cohaerentia; przyrządzony, sposobny, postawiony w możności, quinqueremes, arma, exercitus, provincia; także: cōsulm aptum stellis (opatrzone, ozdobione), Virg. Aen. IV. 482. 2) stosowny, dogodny, zdatny, calcei a. ad pedem; pallium esse aptum ad omne anni tempus; triremes a, ad navigandum; ingenium a. ad artes optimas; in quod (genus pugnae) minime apti sunt; cui aetati fuerit aptissimus; locus proelio aptior; iter a. insidiis tegendis; aptissimi concionibus; aptus mihi; także z qui i tr. łącz.; samo a. bez dołączenia przyp. rządzonego, stosowny, dogodny, sposobny, lar, occasio, oratio, tempus.

Apud, *przym.* z 4 przyp. przedmiotu, 1) przy którym, albo w którego bliskości co jest, albo się dzieje, a mianowicie: 1) przy osobach, u, przy, apud aliquem esse, versari, sedere, remanere, latere, cōnare, apud milites; stąd apud

me, te, u mnie, u ciebie, w mo-
 jém, twojém mieszkaniu; *a)* przy
 nazwiskach narodów, u, między,
 fuisse a. Threcas; a. Parthos con-
 sensuit; bellum a. Samnitas gere-
 batur; a. Hispanos res egregias
 gessit; eundem a. Lacedaemonios
 sic duritae se dedisse; *b)* przed,
 w obecności jakiej osoby: a. ali-
 quem contendere, profiteri, verba
 facere, dicere, queri, excusare. *c)*
 przy oznaczeniu autora jakiego pi-
 sma, prawa i t. p., u albo w, a.
 plerosque scriptum est; a. Solo-
 nem; apud Xenophontem Cyrus
 dicit. 2) przy oznaczeniu miejsca,
 przy, koło, a. urbem; a. arma sa-
 crificare; a. mensam. a. focum se-
 dere; zwłaszcza, *a)* przy imionach
 miast, miasteczek i t. p. a. Furcu-
 las Caudinas angustiis locorum
 conclusi; a. Argos occisus est; a.
 Nola pugnabit. *b)* przy rzekach,
 morzach, jeziorach, wyspach i kra-
 jach: przy, koło, w bliskości, vic-
 tos Romanos a. flumen Alliam;
 C. Flaminius a. Trasimenum oc-
 cidit; haec dum a. Hellespontum
 geruntur; a. Rhodum; a. Epirum
 et reliquam Graeciam; a. Thessa-
 liam. II) w odniesieniu do przed-
 miotu, z którym coś wchodzi w bli-
 ższy stosunek, a mianowicie: *a)* do
 osoby, pod względem jej znacze-
 nia, stanowiska: u, między, hujus
 a. omnes ingens metus et reveren-
 tia erat; tanto amore a. barbaros
 erat; in Miltiade erat magna auc-
 toritas a. omnes civitates; apud
 aliquem multum valere, posse;
 Athenienses tantam gloriam a. om-
 nes gentes erant consecuti, ut-
 ; aliquem cum imperio a. exercitum
 habere; a. aliquem legati locum
 tenere; *b)* do rzeczy we względzie
 jej znaczenia i użycia, quao a. nos
 partim infamia, partim humilia

ponuntur; quae a. illos turpia pu-
 tantur; quae omnia a. Graecos et
 grata et laude digua ducuntur; a.
 quem summum imperium populi
 est. Apud se esse, znaczy czasem
 być przytomnym na umyśle. Tra-
 fia się a. po wyrazie rządzonym:
 Misenum a. et Ravennam. Tacit.
 Annal. IV. 5.

Apulejus, Apulia, patrz App.

Aqua, ac, ź. woda, w najobszerniej-
 szém znaczeniu, a przeto używa
 się mówiąc o morzu: ad aquam;
 paullulum in aquam progrēdi; jam
 in aqua classis stabat; o jeziorze:
 Albanae aquae deductio; o rzecze:
 in aquam caeci ruebant; secundā
 a., z wodą; adversa a., przeciw
 wodzie; podobnie: aqua prona
 ferri, z wodą; o deszczu: cornix
 augur aquae; aquarum agmen; a-
 quae magnae, powódź; w licz. mn.
 o źródłach: aquarum abundantia;
 szczególniej o wodach mineralnych,
 kąpielach: ad aquas venire; Aqua
 Calidae, Cumanae, Sextiae i t. p.
 o wodociągach: aqua Claudia. W
 szczególném znaczeniu mówiono:
a) aquam praebere, wodę do umy-
 cia rąk, a ponieważ to się działo
 przy stole; znaczyło więc do stołu
 zapraszać, częstować. *b)* aquam da-
 re, mówiono o wodzie używanej
 do zegarów wodnych (clepsydra),
 podług których określano czas do
 mówienia publicznie, stąd czas do
 mówienia oznaczyć; aquam perde-
 re, czas na mówieniu nadaremnie
 strawić; aqua haeret mihi, nie mo-
 gę postąpić dalej w mówieniu, je-
 stem w kłopotcie; *b)* aqua et ignis,
 najważniejsze przedmioty potrzebne
 do życia, stąd aqua et igni inter-
 dicere alicui, albo arcere alicum,
 stosunki społeczne z kim zerwać,
 wyłączyć kogo ze społeczeństwa
 cywilnego, obywatelskiego, wy-

gnać z kraju, aquam et terram postulare, albo petere, od nieprzyjaciela poddania się żądać. *d*) aqua intercus, woda zaskórna, wodna puchlina. *e*) lzy, poet. ex oculis meis multa cadebat aqua. 2) aqua ae, *ż*. gwiazdozbiór.

Aquaeductus, us, *m*. wodociąg; przywilej prowadzenia wody przez obce grunta.

Aquarius, a, um, wodny, należący do wody, provincia; stąd *rzeczow.* aquarius, ii, *m*. *a*) wodnik, gwiazdozbiór. *b*) noszący wodę. *c*) rurmistrz, podwładny Edyla.

Aquaticus, a, um, i *āquātīlis*, e, wodny, w wodzie żyjący, rosący, aves, bestia, lotos. 2) wodnisty, wilgotny, deszcz sprowadzający, auster aquaticus.

Aquatio, ōnis, *ż*. nabieranie, sprowadzanie wody, aquationis causa: a. longa et angusta uti (wodę z daleka i skąpo sprowadzać); copiosa (obfitość wody); napawanie

Aquator, ōris, *m*. czerpiący, donoszący wodę.

Aquila, ae, *ż*. *a*) orzeł; *b*) znak główny Rzymskich legionów, decimae legionis aquilam ferre; in hostes aquilam ferre; aquilam hostibus prodere; stąd sam legionerat acies tredecim aquilis constituta; *c*) gwiazdozbiór; *d*) aquilae, z przodu i tyłu świątyni Jowisza Kapitolńskiego wyrobione wizerunki orłów, które szczyt utrzymywały, sustentantes fastigium aquilae

Aquilaria, ae, *ż*. miejsce w Zeugitanie, krainie Afrykańskiej

Aquileja, ae, *ż*. miasto w Gallii Cyzylpińskiej; stąd Aquilejensis, e, Akwilejski, Aquilejenses, ium, *m*. mieszkańcy Akwilei.

Aquilifer, eri, noszący orła, chorąży **Aquilius**, ii, *m*. imię Rzymskiego rodni; także *przymiot.* Akwilejski.

lex; stąd Aquilianus, a, um, Akwiliański.

Aquilo, ōnis, *m*. wiatr północny, vento aquilone venire (z wiatrem p.); w ogóle: północ, ad aquilonem conversus. 2) Aquilo, ojciec Kalaisa i Zetesa na górze Hemus mieszkający; stąd Aquilonius, a, um, od Akwilona pochodzący **Aquilōnāris**, e, północny.

Aquilōnia, ae, *ż*. miasto Hirpinów.

Aquinum, i, *n*. miasto Wolsków w Lacyum; stąd Aquinas, ātis, pochodzący z Akwinu, należący do Akw. i Aquinates, ium, *m* Akwinaci.

Aquitānus, i, *m* Akwitańczyk, w licz mn. Aquitani, ōrum, mieszkańcy Akwitani w Gallii południowej.

Aquor, i, nosić wodę, czerpać.

Aquosus, a, um, wodnisty, wilgotny, dżdżysty; a. languor, wodna puchlina

Aquula, ae, *ż*. mała woda.

Ara, ae, *ż* wszelkie wzniesienie nad powierzchnią, skała; stos, pomnik, szczególnież ołtarz w świątyniach, na ulicach, na dziedzińcach dla Penatów; tak jak dla bożków Lares zwanych przeznaczone były ogniska (foci). stąd arae et foci, dom i dwór (siedziba); est mihi tecum pro aris et focis certamen et pro deorum templis; — przenos. ponieważ ołtarz był miejscem ucieczki dla winowajców; stąd: ucieczka, opieka, obrona, confugere ad aram legum; ara tribunatus. 2) Ara, ae, *ż*. południowa gwiazda. 3) Arae, ārum, skały morskie naprzeciw Kartaginy. **Arābarches** i alabarches, ae, *m* poborca cła na wschodniej stronie Nilu, stąd tak przezwany Pompeusz, który się szczycił, że poumnożył dochody celne.

Arābes, um, *m.* Arabowie, Eoi zwani, ponieważ mniemano, że na brzegu oceanu ku wschodowi mieszkali; stąd Eoae domus Arabum. Stąd *a)* Araba, ābia, Arabski i rzeczow. Arab; *b)* Arabia, ae, ż. kraina Arabia; *c)* Arabiōus, Arabius i Arabus, a, um, Arabski; i Arabi, orum, Arabowie; Arabicus także rzeczow. jako przydomek.

Arabus, i, *m.* rzeka w Gedrozyi; stąd Arabitae, ōrum, lud tamże. **Arachne**, es, ż. córka Idmona Kolofonczyka, sławna zesztuki przedzenia.

Arāchōsit, ōrum, *m.* mieszkańcy Arachozyi, krainy w Persyi wschodniej.

Arachthus, i, *m.* rzeka w Epirze.

Arācyntus, s, *m.* góry w Etolii, Plin. H. N. VI. 13.; od poetów Rzymskich mylnie na granicy Attyki i Beocyi pomieszczone. Virg. Ecl. II. 24. [pobrzeżu Fenicyi.

Arādus, i, *m.* wyspa i miasto na Arānea, ae, ż. pajak, także pajęczyna; stąd *a)* araneola, ae, ż. i araneolus, i, *m.* pajaczek. *b)* araneōsus, a, um, pełny pajęczyny, podobny do pajęczyny. *c)* arāneus, a, um, pajeczny, stąd araneum, i, *n.* pajeczyna.

Arar albo Araris, is, *m.* rzeka w Gallii, 4 przyp. Ararim albo -in, 6. Arari albo -e.

Aratēus, a, um, patrz Aratus.

Arātio, ōnis, ż. oranie, w ogóle uprawa roli; arationes, pola publiczne ludu Rzymskiego, które rolnikom do uprawy dawano po włożeniu na nich dziesięcin, nascitur in arationibus; arationes desertas; hae arationes fructuosae.

Arator, ōris, *m.* oracz, rolnik, wieśniak; odnosi się także i do zwierząt używanych do uprawy roli, a. taurus, bos; *b)* dzierżawca gruntów publicznych. 2) Arator, gwiazdozbiór.

Arāstrum, i, *n.* pług.

Arātus, i, *m.* poeta grecki, autor poematu Phaenomena, który Cyceeron na język łaciński przełożył; stąd Aratēus, a, um, do Arata odnoszący się. 2) Ustanowiciel związku Achejskiego, z Sycyonu.

Araxes, is, *m.* rzeka *a)* w Armenii. *b)* w Persyi

Arbēla, ōrum, *n.* miasto w Assyrii.

Arbiter, tri, *m.* (ar. zamiast ad i bitere, iść), przytomny, świadek, dostrzegacz, sine arbitro, sine arbitris (bez świadków, oddalwszy świadków); 2) w sądownictwie: sędzia polubowny podług moralnego przekonania wyrokujący, vicini me cepere arbitrum; statuere aliquem arbitrum; — przenoś. inter antiquam academiam et Zenonem; 3) władca; imperii, rerum, Adriae; locus effusi late maris (nad morzem panujący); a. irae Junonis (wykonawca); a. bibendi (kierujący biesiadą).

Arbitra, ae, ż. pośredniczka, pogodzicielka, świadek.

Arbitrātus, us, *m.* dozór, alicujus arbitratu educari. 2) zdanie, wola, życzenie, upodobanie, dowolność, władza nieograniczona, vivere suo arbitratu; arbitratu consulis; in arbitratum victori se dedere.

Arbitrium, ii, *n.* przytomność, obecność; *b)* zdanie, wyrok polubowny, arbitrio alicujus; albo ex arbitrio; permitttere aliquid arbitrio alicujus; id a. negavit sui esse consilii; arbitria belli pacisque; arbitria de quoque agere; *c)* wola, upodobanie, vitam alieno a. dimittere; ejus a. omnia gesta sunt; ad suum a. imperare; *d)* a. salis vendendi (pozwolenie); *e)* arbitria funeris, kosza pogrzebowe.

Arbitror, 1. *g*ęsęstrywać się, przysłuchiwać się, uważać, canota ca-

riosius oculis; dicta alicujus; *h*) oświadczać, twierdzić, utrzymywać, być tego zdania, sądzić, myśleć, neque id sine causa arbitrari videbantur; *d*imicare utile arbitrabatur (uważał za użyteczne); zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok.; *c*) jako bierne: być uznanym, być osądzonym, quum ipse praedonum socius arbitraretur; quaestio in utramque partem arbitrata est.

Arbor, óris, ż. drzewo, a. fici (drzewo figowe); a. Jovis (dąb); a. Phoebi (drzewo wawrzynowe, laurowe); Palladis (oliwne d.) a. mali, albo samo arbor (drzewo masztowe, maszt); o okęcie: Pelias ar.; o wiosłach: fluctus verberat arbore.

Arbóreus, a, um, z drzewa, do drzewa należący, fœtus, umbra; 2) do drzewa podobny, gałęzisty, cornua.

Arbuscula, ac, ż. artystka mimiczna w czasach Cyclerona.

Arbustum, i, n. miejsce zasadzone drzewami (mianowicie wiązami, do których przywiązywano winorośle), drzewo; arbustus, a, um, drzewami zasadzony, ager.

Arbütum, i, n. jeżyna, owoc; a. frondentia (gałęzie z jeżyną); arbutus, i, ż. drzewo jeżynowe; arbutus, a, um, jeżynowy.

Arca, ac, ż. a) skrzynia, skrzynka, skład do sukien i t. p. szczególnie do pieniędzy, -kassa i same pieniędzy, arcae nostrae confidito; scis, cujus arca utar; *b*) trumna, arcam offendisse, in qua Numa situs fuisset; *c*) więzienie.

Arcades, Arcadia, -icus, -ius, patr Arcas.

Arcanum, i, n. dom wiejski brata Cyclerona w południowej stronie względem Arpinum.

Arcanus a, um, potajemny, ukryty, nieznamy; stąd arcanum, i,

n. tajemnica; zwykle w licz. mn., arcana fatorum; arcano *przyst.* potajemnie.

Arcas, ádis, m. naczelnik szczepu Arkadów; 2) Arcas, ádis albo ádos, Arkadyjski albo Arkadyjczyk; w licz. mn. Arcades Arkadyjczycy, mieszkańcy Arkadyi krajiny w Peloponezie. *b*) Arcadicus i Arcadius, a, um, Arkadyjski.

Arceo, arcui, 2. zamykać, ograniczać, trzymać w obrębie, flumina; — przenoś. iudex arcebitur; 2) wstrzymywać, przeszkadzać, aquas pluvias, copias hostium; transitum hostis; także z tr. bezok. lex arceat habere viros; często: aliquem albo aliquid ab aliqua re; albo aliquem aliquid aliqua re; ostrum pecori; aliquem missilibus (pociskami).

Arcósilas, ae, i Arcesiláus, i, m. filozof Grecki urodz. w Pitanie ok. r. 300 prz. Chr.

Arcésius, ii, m. dziad Ulissesa.

Arcessitus, us, m. przyzywanie, przywoływanie, ipsius arcessitu veni.

Arcesso, oessivi, cessitum, 3. przyzywać, przywoływać, Platonem; Aesculapium ex Graecia; exercitum ab Tanai; aliquem Athenis; arcessi ad se jubere; aliquem in patriam; arcessi mercede (za żołd); auxilio (na pomoc); w znaczeniu sądowém: pozywać, powoływać, a stąd oskarżać, obwiniać, aliquem iudicio capitis, albo samo capitis; pecuniae captae; majestatis; — przenoś. sprowadzić, zrządzić, sprawić, quies molli strato arcessita; gloriam ex periculo (zjednać); przedmiot do pisania, myśli brać, przywodzić, fabulas longe; argumentum; orationi aliquid splendoris (dodać); arcessitus, arcessitum, wyszukany, wymuszony, naciągany, dictum.

Archéláus, i, m. filozof grecki

z Miletu, uczeń Anaksagorasa. 2) król Macedonii. 3) wódz Mitrydaza W. 4) syn jego, mąż Bereniki, przeciwnik Ptolomeusza Auleta. 5) król Kappadocyi, wnuk powyższego.

Archias, ae, *m.* Aulus Licinius, poeta grecki z Antyochii. 2) wódz Tebanczyków. 3) stolarz, stąd *Archiacus lectus*, sofa.

Archilochus, i, *m.* poeta grecki z Paros; *Archilochius*, a, um, odnoszący się do Archilocha, metrum.

Archimedes, is, *m.* matematyk ze Syrakuzy.

Archipirata, ae, *m.* naczelnik rozbojników morskich.

Architector, i, tworzyć, budować.

Architectura, ae, *ż.* budownictwo.

Architectus, i, *m.* budowniczy, budownik; — przenos. sprawca, twórca, verborum, legis.

Archon, ontis, *m.* Archont w Atenach.

Archytas, ae, *m.* filozof pytagorejski z Tarentu.

Arctonens, tis, *m.* łucznik, trzymający strzałę; strzelec, gwiazdozbiór.

Arct-, patrz Art.

Arctophylax, acis, *m.* = Bootes, gwiazda północna.

Arctos, i, *ż.* niedźwiedź, ursa major, ursa minor, dwie konstellacje na półkuli północnej ciągle dla jej mieszkańców widzialne; stąd *arctos* znaczy także biegun północny, północ i noc.

Arcturus, i, *m.* gwiazda najmocniej świecąca w konstellacyi Boota (*Arctophylax*); czas jesienny. Virg. Geor. I. 67.

Arouatus, a, um, obłączysty; lukkiem opatrzony.

Arcula, ae, *ż.* skrzyneczka służąca do chowania różnych drobiazgów kobiecych do stroju i pachnidel; *arcula muliebris*; stąd — przenos. ar-

cula discipulorum Isocratis, zamiast ornamenta, ozdoby.

Arous, us, *m.* luk do strzelania; *arcum attendere* albo *adducere* (należyc); tęcza, a. *coelestis*, *pluvius*; arkada w budowie; luk tryumfalny; w ogóle wszystko, co ma kształt łuku: fala tocząca się lukiem, wzdymanie się morza, *aquarum*; zwiłanie się, kołowanie węzła, *immissus sinuatur in arcus*; *portus curvatur in arcum*.

Ardea, ae, *ż.* czapla.

Ardea, ae, *ż.* miasto Rutulów w Leucyum; stąd *Ardeas*, *Atis*, *m.* należący do Ardei, i *Ardeates*, um, *m.* Ardeaci. *b) Ardeatinus*, a, um, Ardeatyński, tycczący się Ardei, przy Ardei leżący, i *Ardeatinum*, i, *n.* wiejska posiadłość przy Ardei.

Ardeio, onis, *m.* skrętuły próżniak, który się tu i owdzie kręci, a nic nie robi, do wszystkiego się wtrąca, drobiazgami się zajmuje. Phædr. II. 5.

Ardeus, tis, *imiest.* patrz ardeo.

Ardenter, *przyst.* gorąco.

Ardeo, arsi, arsum, 2. gorąć, palić się, żarzyć się, płonąć, domus; — przenos. być dęczonym, fauces siti ardentae; drogæ doloribus a.; o namiętnościach: pałac, a. amore, odio, cupiditate, studio pugnae; ardere invidia, oznacza także: być nienawidzonym, być przedmiotem nienawiści; z tr. bezok. *ardemus scitari* et *quaerere causas*; samo *ardero*, o mówcy a szczególnie o miłości: *ardere aliquam* albo *in aliquam* albo *aliquem*; o spisku, sprzysiężeniu, wrzeniu umysłów, *quum arderet conjuratio*; *Galliam ardere*; *quum arderet Syria bello*; *ardent oculi*, iskrzą się, o blasku farby: *ardebat murice laena*.

Ardesco, arsi, 3. zacząć się palić.

zycząc się płomieniem, arsit arundo; mówi się o wszystkim, co w swoim rodzaju się wzmacnia, staje się mocniejszym, ostrzejszym, żywszym: ardescunt ignibus undae (błyszcza się); in mucronem ardescere, zaostriżyć, zaostreniem blask nadać; a. caede, pałać chęcią mord; tuendo; in iras, gniewem; fremitus ardescit equorum, . wzmacnia się, zwiększa się.

Ardor, ōris, m. gorąco, upał, słońce; regionis; błyszczenie, blask, stellarum, oculorum; żywość, a. vultuum atque motuum; o namiętnościach: zapal, popęd, palająca żądza, animi, cupiditatis, pugnae, militum; także: armorum, belli; ardor ille me urget (boleść); miłość albo przedmiot miłości, tu mihi ardor eris! ardor edendi, zbytne łaknienie. [gijskiej.]

Arduenna, ae, ż. las w Gallii bel-
Arduus, a, um, stromy, ostro spadzisty; stąd arduum, i, n. miejsce strome, wzniesienie przepaściste; per arduum ducuntur; per ardua niti; in ardua evadere; ardua terrarum; b) wysoki, wzniosły, cedrus, equus sese a. infert; a. aether; — przenoś. trudny, mozolny, opus; arduum factu; arduum est z tr. bezok.; in arduo est aliquid; nieprzyjemny, przykry, res arduae.

Area, ae, ż. płaszczyna, równina, plac wolny; campi; dziedziniec przeznaczony do przechadzki i zabawy młodzieży, area domus; plac gonitwy w cyrku, szranki; także w znaczeniu umysłowem: zawód, pole do działania, trosk i t. p. et patet in curas area lata meas; koło jasne około księżyca; klepisko.
Arēfāoio, 3. suszyć, na str. bier. arefieri, schnąć, więdnąć
Arēlas, ātis, ż. -ate, is, n. miasto w Gallii narboneńskiej;

Arēna, ae, ż. piasek, nigra (z ziemią czarną pomieszany), przysłowice: arenae mandare semina, siać na piasku, napróżno co robić; arena sine calce, mowa nie zwięzła; arenae aliquam emere, piaszczyste pole; arenae Libycae, pustynie; arena arcere, nie dopuszczać do brzegu; miejsce utarczki w amfiteatrze (piaskiem wysypane), plac szermierski a nawet i sama utarczka, dare se in arena; — przenoś. pole do działania, in arena mea, w moim zawodzie.

Arēnārius, a, um, piaskowy, tyzczący się piasku; stąd arenae, ae, ż. miejsce gdzie piasek kopia.
Arēnōsus, a, um, piaszczysty, litus.
Arens, tis, suchy, wyschły; stąd — pragnący, faux, także sitis.

Areo, arui, 2. schnąć, usychać, wysychać, tellus aret; stąd pragnąć, schnąć, mdleć od pragnienia, siti.
Arēōpāgos albo -us, i, m. pagórek Marsa w Atenach i sąd najwyższy rzeczypospolitej Ateńskiej, który się tam zgromadzał; **Areopagitis, ārum, m.** sędziowie Areopagu, Areopagici.

Aresco, arui, 3. schnąć, osychać, stawać się suchym.
Arestōrides, ae, m. syn Arestora.
Arētho, ōnis, i **Arethon, ōntis, m.** rzeka w Epirze.

Arēthūsa, ae, ż. źródło przy Syrakuzach; stąd Arethūsis, idis, Aretuzyjski.

Arganthōnius, ii, m. król Tartesyjski

Argēi, ōrum, m. miejsca w Rzymie przeznaczone do odprawiania obrzędów religijnych w marcu. 2) posągi robione z trzciny, które co rok w maju Westalki do Tybru rzuciły.

Argentānum, i, n. miasto Brucyów.
Argentāria, ae, ż. miasto Bauraków w Gallii belgijskiej

Argentarius, a, um, należący do srebra; metalla, kopalnie srebra; argentaria fodina; szczególniej to, co się tyczy pieniędzy, ar. taberna, albo samo argentaria, bank, sklep bankierski; argentarium facere, zajmować się bankierstwem. *b)* argentarius, ii, *m.* bankier, wekslarz.

Argentatus, a, um, srebrzysty, srebrem pokryty, posrebrzony.

Argenteus, a, um, srebrny, statua; aquila; jasny jak srebro; fons; srebrem ozdobiony, scena, acies; —przenoś. wiek srebrny, proles; flumen Argenteus alba samo Argenteus, i, *m.* rzeka w Gallii.

Argentoratus, i, *ż.* Strasburg; stąd Argentoratisensis, e, Strasburgski.

Argentum, i, *n.* srebro, argenti talenta ducenta; *a)* a. factum, albo samo arg. srebro przerobione na naczynia, stołowe srebro; argento ostiatim petito; purum (czyste, bez ozdób rzeźbiarskich); caelatum, wyroby srebrne rzeźbą ozdobione; *b)* a. signatum, albo samo arg. pieniądze srebrne, argentum numrare; quantum opus est tibi ar.; arg. alicui reddere; *c)* argentum vivum, żywe srebro, merkuryusz.

Argus, Argi, patrz Argos.

Argiletum, i, *n.* dzielnica w Rzymie, pełna sklepów, w których sprzedawano wyroby rzemieślnicze, księgi; stąd Argiletanus, a, um, do Argiletu należący, tam stojący **Argilla**, ae, *ż.* ziemia biała, glina. **Arginuse**, arum, *ż.* trzy wyspy przy pobrzeżu Eolidy.

Argo, us, *ż.* okręt, na którym Jazon z towarzyszami do Kolchidy się udał; Argonautae, arum, *m.* Argonautci, stąd Argonautica, orum, *n.* wyprawa Argonautów, poemat Weleryusza Flakka.

Argos, n, Argi, orum, *m.* kraina

w Peloponezie z głównym miastem tegoż nazwiska. Stąd *a)* Argæus, a, um, argejski, grecki. *b)* Argivus, a, um, argijski, argiowski; *rzeczow.* Argiwczyk; i Argivi, orum, Argiowie, w ogóle Grecy. *c)* Argolis, idis, *ż.* argolicka, argiwska; *rzeczow.* kraina Argolida; stąd Argolicus, a, um, argolicki, w ogóle grecki.

Argous, a, um, należący do okrętu Argo, albo do Argusa, który zbudował ten okręt.

Argumentatio, ónis, *ż.* dowodzenie; dowód; wniosek.

Argumentor, i, dowody przytaczac, objaśniać je i wnioski z nich wprowadzac.

Argumentum, i, *n.* dowód zasadniczy na istocie czynu oparty; argumento esse, za dowód służyć; albo jego forma: wnioski; znak, domysł, domniemanie, animi laeti. 2) przedmiot, treść pisma, rozprawy poematu, mianowicie bohaterskiego albo dramatu, ab saturis ausus est primus argumento fabulam serere, pierwszy się odważył zamiast utworu mieszanej treści, ułożyć sztukę mającą jeden główny przedmiot; tota haec fabella—quam est sine argumento; stąd o samej sztuce: argumenti exitus; hoc argumento (w téj sztuce); *b)* w sztukach pięknych przedmiot do roboty, ex e-bore perfecta argumenta.

Arguo, argui, argutum, 3. *a)* objawiac, dowodzić, utrzymywać, pokazywać. dac poznać, z 4 przyp. i tr. bezok. venisse arguebat. na str. bier. wydac się z czém, zdradzić się, genus arguitur vultu; *b)* przekonać kogo o czém, oskarżyć, z 4 przyp. osoby, 2 albo 6 rzecz, aliquem facinoris, avaritiae, crimine albo de crimine; także z 4 prz. i tr. bez. arguebant, corruptum

no luisse capere; na str. bier. sceleris particeps esse arguebatur; czasem samo ar. bez wymienienia przedmiotu, o który się obwinia, servos neque accuso, neque arguo; c) wytykać, wymawiać co komu, fałsz zadawać, culpam.

Argus, i, m. stuoki stróż Junony przy Ionie (Io).

Argüte, przysł. dowcipnie, sztucznie.

Argütis, arum, ż. (rzadko w licz. pojed.) dobitność, wyrazistość, vultus, operum, digitorum; — przenos. dowcip. wykrety, przebiegłość; argutiola, ae, ż. subtelnostka; wykret

Argütor, 1. paplać, świegotać.

Argütulus, a, um, dowcipny, wykretny

Argütus, a, um, dobitny, wyraziści, żywy, znamionujący, manus, oculi; w odniesieniu do słuchu: głośno brzmiący, szumiący, brzęczący i t. p., aves, ilex, nemus, hirundo, serra, forum; również o muzykach i poetach (w harmonijne brzmienia obfitujący); o utworach piśmiennych: gadatliwy, obfity w słowa; pod względem ważności myśli: pelen znaczenia. — przenos. dowcipny, wykretny, obrotny, chytry. (srebrną opatrzony.

Argyraspis, idis, m. i ż. tarczą

Aria, ae, ż. prowincya państwa Perskiego; stąd **Arii**, orum, m. Aryjczycy.

Ariadna, ae, i -e, es, ż. córka Minosa, która Tezeuszowi pomogła wyjść z labiryntu za użyciem kłębaka nici; stąd **Ariadnaeus**, a, um, należący do Ariadny

Aricia, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd **Aricinus**, a, um, Arycyński, i **Aricini**, orum, m. Arycyńczycy. 2) Nimfa, żona Hippolita.

Aridus, a, um, suchy, uschły, materia, folia, solum; poet.: viator

(spragniony); anhelitus (z suchych ust); fragor (trząsk drzewa suche-go); *rzeczow.* aridum, i, n. suche miejsce, ex albo in arido, in aridum; victus ar. liche pokarm; vita a., życie biedne; — przenos. o mowie i mówcy: oschły, niezodolny, niecieświwy, aridum genus orationis, sermo, orator; puer (nie-uk); 2) niszczący, wysuszający, febris.

Aries, étis, m. baran; a) taran, belka dębowa okuta w koncu żelazem na podobieństwo głowy baraniej, zawieszona na linie, służąca do rozbijania murów. b) belka ukosnie ustawiona do podpierania; stąd zapewne — przenos. arietem subjicere, wesprzeć. c) gwiazdozbiór.

Arieto, 1. a) uderzać, in aliquem; szturmować, in portas; — przenos. uderzyć się o co, potknąć się; b) obalić, in terram; — przenos. niepokoić

Ariminum, i, n. miasto w Umbryi, dziś Rimini; Ariminensis, e, Arimincensium, i, Arimincenses, ium, m. Arimincenzycy.

Ariobarzanes, is, m. imię perskich satrapów i królów Kappadocyi

Ariol-, patrz Hariol-.

Arion, ónis, m. grecki lutnista i poeta z Metymny na wyspie Lesbos; stąd **Arionius**, a, um, Aryoński, do Aryona należący.

Arista, ae, ż. miasto Troady.

Arista, ae, ż. ość kłosowa; sam kłos; post aliquot aristas, po kilku latach. **Aristæus**, i, m. syn Apollina, bōżek Greków.

Aristarchus, i, m. grammatyk aleksandryjski i krytyk surowy, którego imię poszło w przysłowie, gdy chciano mówić o światłym i surowym krytyku: mearum orationum.

Aristides, is, m. współczesny i

- współzawodnik Temistoklesa. 2) poeta z Miletu.
- Aristippus**, i, m. filozof z Cyreny, założyciel szkoły Cyrenajskiej; stąd
- Aristippéus**, a, um, Arystyppejski.
- Aristius**, ii, m. 1) Fuscus, poeta i grammatyk. 2) trybun wojskowy pod Cezarem.
- Aristo**, ónis, m. filozof z wyspy Chios, uczeń Zenona, sceptyk; stąd
- Aristonéus**, a, um, Arystonejski.
- Aristólóchia**, ae, ż. kokornak, roślina.
- Aristóphanes**, is, n. komik grecki w czasach Sokratesa; stąd **Aristophanéus**, a, um, do Arystofana należący. 2) nauczyciel Arystarcha.
- Aristóteles**, is, m. założyciel szkoły Perypatetyków ze Stagiry; stąd
- Aristoteléus**, a, um, do Arystotelesa należący. 2) przyjaciel Cicerona.
- Arithmēticus**, a, um, arytmetyczny; stąd **Arithmetice** i -a, ae, i **arithmetica**, orum, nauka rachunkowa.
- Ariúsius**, a, um, z Aryuzyi na wyspie Chios.
- Arma**, órum, n. broń, bierze się często zamiast tela, oręż, broń zaczepna i odporna; w ścisłym znaczeniu odnosi się szczególnie do tarczy, jako do głównej obrony u starożytnych: in a. se colligere (osłonić się tarczą); super arma ferebant (na tarczy); w rozleglejszym znaczeniu w ogóle całkowite uzbrojenie i wszelkie materiały wojenne: arma virique; viri armaque; equi, arma, viri i t. p.; bierze się także w znaczeniu siły zbrojnej, consilio arma Pergamenorum superavit. Oznacza wojnę (bo Rzymianie tylko w czasie wojny broń nosili), movere, a. inferre Italiae, a. ponere, albo componere (skończyć); a. referre (odnowić); potyczka, walka, in arma feror; potyczka piechoty; armorum et equitandí peritissimus. b) gatunek wojska: a. levia (lekkie uzbrojeni); a. auxiliaria (posiłkowe); stąd neutra a. sequi (do żadnej strony nie należeć); c) władza wojenna, armis tenere rempublicam; partem Italiae a. occupavit; armis, sine armis, w znaczeniu przeciwnym względem consilio i t. p. 2) przyrządy, narzędzia, naczynia, sprzęty do różnego użytku, equestria (siodła, rząd na konie); cerealia (do zrobienia chleba); agrestium (narzędzia rolnicze); a. navis, narzędzia, ryszturnek okrętowy.
- Armámaxa**, ae, ż. zakryta lektyka trybem Persów.
- Armámenta**, órum, n. sprzęt, ryszturnek okrętowy, wela, armamentaque; funibus, ancoris, reliquisque a. amissis; w ogóle sprzęty.
- Armamentárium**, ii, n. zbrojownia, skład broni, arsenał.
- Armárium**, ii, n. szafa.
- Armátúra**, ae, ż. uzbrojenie, levis armaturae (lekkie uzbrojony); gravis ar. (ciężko uzbrojony).
- Armátus**, a, um, uzbrojony; rzecz armati, órum, uzbrojeni, żołnierze; jako *przym.* z przyp. 6. w znac. właś. i przenoś. ferro, muris, audacia, fide.
- Armátus**, us, m. uzbrojenie, najczęściej w 6. przyp. 2) żołnierze, eodem armatu, jednakowej broni; levi, gravi armatu.
- Armônia**, ae, ż. kraina w Azji, A. major, minor; Armeniácus, a, um, i Armenius, a, um, Armeński, i Armenius, ii, m. Armeńczyk.
- Armentális**, e, do bydła roboczego należący.
- Armentum**, i. n. bydło robocze, trzoda; stado jeleni, sarn, tota armenta sequuntur (o jeleniach).
- Armifer**, òra, órum, broń noszący, zbrojny, wojenny

Armiger, 6ra, 6rum, bron noszący, uzbrojony; *rzecz.* giermek (który czyjąś broń nosi); a. Jovis, orzeł Sergius armiger Catilinae (uczestnik w zł6m).

Armilla, ae, z. naramiennik w kształcie k6łek, ozdoba m6żczyzn i kobiet.

Armilustrum, i, n. miejsce w Rzymie, gdzie Rzymianie raz na rok uzbrojeni występowali i czynili ofiary.

Arminius, ii, m. w6dz Cherusk6w.

Armipotens, tis, waleczny, wojownik.

Armipotens, a, um, szcz6k broni6 wydadaj6cy.

Armo, i, uzbraj6c, aliquem, aliquem in albo contra aliquem, tak6e in aliquid; opatrzyć w co, elephantos, naves; ferrum, sagittas veneno (zaprawi6 jadem, trucizn6); — prz6no6. a) wzmocni6, obwarowa6, multitudinem auctoritate publica; se eloquentia; se imprudentia alicujus (nieprzezorno6i czyj66 u6y6 za bro6 przeciw niemu); 6) podbechta6, pobudzi6, aliquem in, albo adversus aliquem; in aliquid.

Armori6us, a, um, nad morzem le66y, mieszkaj6cy, civitates (p6lnocne prowincye Gallii).

Armus, i, m. lopatka u zwierz6t, tudzie6 prz6d; 2) rami6.

Armus, i, m. rzeka Etruryi; st6d Arniensis, e, przy rzece Arno le66y.

Aro, i ora6, arans inventus est; a. terram; *przys6lowie:* arare litus albo litora, robi6 co napr66no; w og6lno6ci: zajmowa6 si6 rolnictwem, 6yc z roli, zbiera6, plus quam decem medimna ex jugero; quae homines arant, — prz6no6. venient rugae, quae tibi corpus arent; a. aequor, mare, aquas, 6eglowa6.

Arpi, orum, m. miasto w Apulii; st6d Arpinus, a, um, Arpi6ski, i Arpini, Arpinowie.

Arpinum, i, n. miasto w Lacyum; st6d Arpinas, 6tis, Arpinacki; *rzecz.* Arpinates, ium, m. Arpinas atis, n. posiad66 Cycerona.

Arqu, patrz -arc.

Arreotus, a, um, postawiony prosto, nastorczony, stromy, arrectiora Alpium.

Arr6po, repsi, reptum, 3. przycz6ga6 si6; — prz6no6. wkra6a6 si6, wciska6 si6, ad amicitiam; animis.

Arreptus, a, um, *imi66.* patrz Arripio.

Arr6tium, ii, n. miasto w Etruryi; st6d Arretinus, a, um, Arrety6ski, i Arretini, 6rum, m. Arrety6czycy.

Arrideo, risi, risum, 2. u6miecha6 si6 do kogo, alicui; — prz6no6. o rzeczach, kt6re zadowolenie sprawiaj6, s6 przyjemne, quod mihi arriserat; 6) za6mia6 si6 na co, albo z kim, arrisit juvenis; ridentibus arrident. 2) wysmiewa6, video, quid arriseris; nam si arriderentur,

Arrigo, rexi, rectum, 3. podnosi6. nastorczy6, arrectae horrore comae (naje6one); — prz6no6. podnosi6, zach6ca6, pobudza6, wzbudzi6, dodawa6 ochoty, aliquem oratione; ad spem erectus; st6d spes arrectae; szczeg6lniej6 animum alicujus, doda6 serca, odwagi.

Arripio, ripui, reptum, 3. porywa6, chwyt6c, filiam ejus; aliquem medium, chwyt6c kogo w poly; cohortes (pr6dko do siebie poci6gn6c); id quod in praesentia vestimentorum fuit; manum alicujus, arma, saxum; locum (spiesznie opanova6); terram velis (szybko skierowa6 flot6 ku-); szczeg6lniej6 uderza6 po nieprzyjacielu na kogo, albo na co, atakowa6, aliquem; castra; oskar6za6, obwinia6 s6downie, aliquem. — Prz6no6. spiesznie chwyt6c, facultatem, occasio-

nem, prędko objąć, pojąć, sermonem, albo gorliwie, z zapalem wzięć się do czego, literarum studium. *b)* otrzywać, zjednać sobie, przybrać, animum, cognomen ex imaginibus; także nieprawnie sobie przywłaszczyć, sibi imperium.

Arriſto, ónis, *ż.* uśmiechanie się.

Arródo, rosi, rosum, 3. nadgryźć, nadpsuć; — przenoś. rempublicam, uszkodzić, uszczuplić.

Arrógans, tis, duinny, zuchwały, zanadto sobie pozwalający.

Arróganter, przysł. zuchwale, dumnie.

Arrógantia, ae, *ż.* duma, zuchwalstwo; także: zawziętość, upór, krnąbrność.

Arrógátio, ónis, *ż.* uroczyste przypodobienie kogo dorosłego za własne dziecię.

Arrógo, 1. sibi aliquid, sobie coś przwłaszczać; przypisywać, alicui aliquid, komu coś przyznawać, nadawać; pretium chartis. Szczegół. *a)* przyjąć pełnoletniego za dziecię; *b)* przydąć, consuli dictatorem, decus imperis.

Ars, tis, *ż.* sztuka, biegłość, nauka, umiejętność, wiadomość, artes ingenuae, liberales, optimae, sztuki przyzwoite człowiekowi dobrego urodzenia, sztuki piękne, wyzwolone; w przeciwieństwie do sztuk zastawionych niewolnikom, artes sordidae; artes urbanae, znajomość prawa i wymowa; ars disserendi, dyalektyka, sztuka rozumowania; artem facitare albo exercere (zajmować się). Zbiór zasad, prawideł, przepisów, szczególniej odnoszących się do grammatyki i wymowy, ex arte dicere, scribere aliquid; artes oratoriae, rhetorum artes; *b)* sztuka i zręczność w wykonaniu czego, opus est vel arte vel diligentia; arte canere, laborare; prae-

tiosae artis vasa; medicus eximia artis; *c)* dzieło sztuki, artium, quae Parrhasius protulit. 2) we względzie moralnym: *a)* sposób postępowania, zwyczaj, usilność, dążność, hac arte; artes bonae malaeque, cnoty i występki; bonae, chwalebne usilowania; malae, złe nalogi. *b)* środek, zręczność, a. nocendi: consulares a. plany; magicae, podstępny, fortele, zdrady, malae a.; Pelasgae, ars nova.

Arsáces, is, *m.* głowa dynastji Arsacydów u Partów; stąd Arsacides, ae, *m.* Arsacyda, w lic. mn. Arsacidae, arum, Arsacydowie.

Arsia, ae, *ż.* rzeka i miasto w Istrii; 2) Arsia silva, w Etrurji.

Arsinoé, es, *ż.* imię żeńskie: córka Ptolomeusza Lagusa; córka Ptolomeusza Auleta i siostra Kleopatry. 2) imię miast w Cyrenaice i Cylicji.

Artábánus, i, *m.* król Partów z rodu Arsacydów

Artátus, a, um, scieśniony, ciasny, krótki.

Artaxáta, ae, *ż.* główne miasto W. Armenii.

Artaxerxes, is, *m.* dwaj królowie Perscy, jeden A. Macrochir, drugi Mneumon; stąd duo Artaxerxes.

Arte, przysł. ciasno, ściśle, wąsko, complecti, continere, illigare, collocare, stare; spiritus a. meat (krótki, słaby oddech); dormitare a. (mocno); — przenoś. a. tenere (mocno obstawać); diligere a. (bardzo). **Artémisium**, ii, *n.* przylądek wyspy Eubei.

Artéria, ae, *ż.* kanał oddechowy; zyla pulsowa.

Arthriticus, a, um, podagryczny, od arthritis, idis, *ż.* podagra.

Articulátim, przysł. wyraźnie, wybitnie, metodycznie

Articulſus, i, *m.* staw w członkach; crura sine articulis; articulorum

- dolores (ból podagryczny, łamanie w stawach); kolanka w zdźble, gałązkach, samentorum. 2) w ogóle, członek; — przenoś. a) część zdania articulis membrisque distincta oratio; części mowy, articuli orationis. b) punkt czasu, chwila, in ipso a. temporis (w stanowczej chwili); ar. rerum mearum.
- Artifex**, iois, m. i ż. sztukę jaką umiejący, biegły w czém, artifices statuarum, także z in albo ad aliquid, albo z tryb. bezok.; manus a. bieгла, wprawna; stilus a. (sztuczny, mistrzowski). 2) *rzecz.* mistrz w jakiej sztuce, twórca, deus artifex mundi; sprawca w dobrój lub złej myśli, scelus artificis.
- Artificiosè**, przysl. sztucznie.
- Artificiosus**, a, um, sztukę znający; sztucznie, stosownie do zasad sztuki wyrobiony, rhetores artificiosissimi; opus artificiosum; ignis; res.
- Artificium**, ii, n. sztuka, tenue et leve; opera et artificia, rzemiosła i sztuki (o dziełach sztuki); a) spis prawideł jakiej sztuki, memoriae (sztuka pamiętania); b) zdolność, biegłość, wprawa, scientia atque artificia gubernatoris; summum a.; simulacrum singulari artificio perfectum; albo w złej myśli, podstęp, chytryść, artificio vincere, decernere.
- Arto**, 1. ścieśniać; — przenoś. ograniczać, tempus; in praemiis, in honoribus, omnia.
- Artölägänuš**, i, m. placek.
- Artus**, a, um. a) ciasny, wązki, obcisły, gęsty, fauces, aditus, theatrum, silvac, toga, vincula, laquei, convivia (kiedy jest za wiele gości); *rzecz.* artum, i, n. ciasnota; in artum albo artius coire (ścieśniać się); in artius, in artissimum cogi; in arto; b) krótki, mały, mało znaczący, tempora somni; c) głęboki, somnus, teñebrae. 2) — przenoś. ograniczony, oszczędny, szczupły, commeatus, annona, stąd a) mały, petitio (z małą nadzieją); spem in arto ponere (ograniczyć); b) kłopotliwy, niepewny, res; artiora fiunt omnia.
- Artus**, us, m. staw, połączenie dwóch członków, dolor artuum; członek; — przenoś. moc, siła, a. sapientiae.
- Arüla**, ae, ż. ołtarzyk.
- Arundifer**, era, erum, trzcinę noszący.
- Arundinèus**, a, um, trzciną zarosły.
- Arundò**, inis, ż. trzcina, sitowie; piszczałka, flet; wrzeczono w członku u tkaczów; pióro do pisania; strzała; wędka, moderator arundinis, (rybak); konik drewniany; laska na której dzieci jeżdżą, equitare in arundine longa
- Aruspex**, patrz Haruspex.
- Arvæ**, arum, ż. miasto w Hirkanii.
- Arvälis**, e, należący do roli uprawnej, fratres, zgromadzenie dwunastu kapłanów w Rzymie, którzy corocznie w połowie maja obchodzili uroczyste pola i czynili bogom ofiary dla uproszenia urodzajów.
- Arverni**, örum, m. lud w Akwitanii.
- Arvina**, ae, ż. tłuściość, sadło. 2) Arvira, ae, m. rzymski przydomek.
- Arvus**, a, um, na rolę przeznaczony, ager; stąd *rzecz.* arvum, i, n. pole na zasiew przeznaczone, arvo studere, zajmować się uprawą roli; w ogólności: pole, kraina, okolica; pobrzeże; — przenoś. arva Neptunia, morze.
- Arx**, arcis, ż. wyniosłość warowna, twierdza, zamek, arx Capitollii, twierdza; a. Parnassi, szczyt: o zamku niebieskim Jowisza: arx summa, siderea; o niebie: a. aetherae, igneae; o świątyniach;

sacrae: Minervae; o miastach: bę-
atae (Korynt); septem arces, siedm
pagórków Rzymu.—Przenoś. a) n-
cieczka, obrona, schronienie, arx
omnium gentium, (Rzym); b) głów-
ny, istotny punkt czego; rzecz cel-
niejsza, in arcem causae invadere;
arcem Stoicorum defendis; eloquen-
tiae, szczyt wymowy.

As. assis. m. całość, której dwuna-
sta część nazywała się uncia, ex
asse haeres, dziedzic uniwersalny.
Jako moneta: a) as, pierwiastkowo
funt miedzi, od roku zaś 479 zni-
żony został i miał wartość tylko
dwóch uncyi, ad assem redigere,
przywieść do ubóstwa. b) jako waga
znaczy funt = libra.

Araanēna, ae. ż. kraina Armenii.

Ascendo, scendi, scensum, 3. wstę-
pować, wlażyć, wsiadać, ad murum,
in navem, in jugum montis, in e-
quum; montem, ripas, murum, na-
vem; vallum scalis, ripam equo;
stąd mons erat ascendendus;—prze-
noś. ad honores, ad gradum ami-
ciciae, in fortunam; eum gradum
(wznieść się do tego stopnia); super
aliquem albo aliquid, przewyższyc.

Ascensio, ōnis, ż. wstąpienie;—
przenoś. wygórowanie, postęp, o-
ratorum.

Ascensus, us, m. wstępowanie, pod-
chodzenie do góry, facilis; ascen-
sum dare, praebere, tardare; as-
censu aliquem prohibere, scalis as-
census tentare; miejsce którędy się
wchodzi, przystęp, ascensus collis
(przystęp do); arduus ad nostras
munitiones asc.; alio ascensu mit-
tere aliquem;—przenoś. in virtute
multi ascensus, stopnie.

Ascia, ac, ż. topór, siekięra.

Ascio, scivi, 4. przyjąć, przybrać,
socios

Ascisco, scivi, scitum, 3. przy-
zwać, przybrać, przyjąć, exsuli-

bus omnium civitatum ascitis; ali-
quem ad hoc sceleris foedus; ali-
quem in numerum civium; ali-
quem in societatem sceleris; su-
peris ascitus (policzony między-);
z dwoma przyp. 4mi, aliquem du-
cem, militem, socium ad bellum,
civem (jako obywatela).—Przenoś.
peregrinos ritus; amitti civitatem
(prawo obywatelskie), Romanam
alia ascita (obce przybrawszy);
amicitia propter utilitates; ascitus,
przybrany, obcy, nienaturalny,
lepor. b) przyjąć, leges, aliquid
incognitum, potwierdzić, przystać
na co, zezwolić, przypisać; sibi
aliquid, sibi sapientiam, także bez
sibi, imperium.

Asclēpiades, ae, m. lekarz z Prusy
w Bitynii. 2) imię poety. 3) filozof
Eretryjski z Fliuntu.

Ascra, ae, ż. miasteczko w Boecyi
przy Helikonie; stąd Ascraeus, a,
um, Askrejski, poeta A. albo sa-
mo Ascraeus, Hezyod; Ascraeum
carmen, poemat Hezyoda.

Asoribo, scripsi, scriptum, 3. przy-
dać, przypisać, nomen emptioni,
aliquid in legem, in legibus; ali-
cui salutem plurimam (kogo ser-
decznie pozdrowić); causam metus;
diem in literis.—Przenoś. przypis-
ać, przyznać, alicui incommodum;
sibi titulum regis; 2) przyjąć w po-
czet, wpisać do liczby, aliquem
civitati albo in civitatem; colonos
Venusiam, alios legatos; ordinibus
deorum, policzyć do rzędu bogów;
Scythas Asiae; aliquem ad albo in
numerum; aliquem ad amicitiam
tertium, przybrać.

Ascripticius, a, um, przypisany,
zaliczony, dodany, civis.

Ascriptio, ōnis, ż. przypisek.

Ascriptor, ōnis, m. który co po-
piera, przystaje na co, i na dowód
imię swoje podpisuje.

Ascūlum 1, *n.* główne miasto w Picenum; stąd **Asculanus**, *a*, *um*, Askulański, i **Asculani**, *orum*, *m.* Askulańczycy. 2) miasto w Apulii, **Asdrubal**, *patrz* Hasdrubal.

Asella, *ae*, *z.* mała oślica.

Asellus, *i*, *m.* zdrobn. osielek. Używa się także w znac. małej wartości = vilis asinus. 2) przczwisko Rzymskie.

Asia, *ae*, *z.* Azya, jedna z trzech części starego świata, *ex* Asia in Europam exercitu trajecto; *b*) królestwo Perskie: Europaeque succubait Asia. *c*) Azya Mniejsza, Asia, quae cis Taurum montem est. *d*) państwo Pergameńskie, także Troada. *e*) nakoniec Rzymska prowincya Azyatycka, t.j: państwo Pergameńskie z krainami Frygią, Myzją, Karyą i Lidją. Stąd *a*) **Asiagenes**, *is*, *m.* przydomek L. Korneliusza Scypiona. *b*) **Asianus**, *a*, *nm*, Azyatycki, i **Asiani**, *orum*, *m.* właściwie mieszkańcy prowincyi Azji, oprócz tego główni dzierżawcy dochodów Azji, także mówcy odznaczający się azyatycką nadętością, szumnością (**Asiaticum orationis genus**); **Asiane loqui**, szumnie mówić. *c*) **Asiaticus**, *a*, *um*, Azyatycki i Asiaticus, *i*, *m.* przydomek L. Korneliusza Scypiona. *d*) **Asis**, *idis*, *z.* = Asia. *e*) **Asius**, *a*, *um*, Azyjski, Azyatycki, palus i prata (bagnista okolica przy rzece Caystros w Jonii); *f*) Asia nimfa.

Asilus, *i*, *m.* giez.

Asina, *ae*, *z.* oślica. *b*) **Asina**, *ae*, *z.* rzymskie przczwisko.

Asinarius, *a*, *um*, i **Asininus**, *a*, *um*, osli, tyczący się osła.

Asia, **Asius**, *patrz* Asia.

Asopus, *i*, *m.* rzeka w Beocyi; 2) bożek rzeczny syn Oceana i Irtydy; stąd *a*) **Asopides**, *ae*, *m.* potomek Azopa, Eakus, wnuk Azopa.

b) **Asopis**, *idla*, *z.* Azopida (córka Azopa, jak Egina, Ewadnej. 3) rzeka we Ftyotydzie.

Asotus, *i*, *m.* marnotrawnik, rozrzutnik.

Asparagum, *ii*, *n.* miejsce w Illiryi. **Aspavia**, *ae*, *z.* miasto w Hiszpanii Betyckiej.

Aspectabilis, *e*, widomy, widzialny; godzien widzenia.

Aspecto, *l.* patrzeć, oglądać, aliquid, aliquid; pod względem okolicy: collis arcem aspectat (leży naprzeciw); — przenos. uważać, do czego się stosować, jussa.

Aspectus, *us*, *m.* wejrzenie, rzut oka, uno aspectu; *b*) wzrok, widzenie, amittere aspectum; cadere sub aspectu; venire sub asp. *c*) zakres widzenia, widok, aspectum definire; *a*. urbis; *d*) pokazanie się, zjawienie się, postać, *a*. belluae, regis; aspectum sustinere.

Aspello, *l.* odganiać, odpędzać.

Aspendos, *i*, *z.* miasto w Pamfilii; stąd **Aspendinus**, *a*, *nm*, Aspendyjski, z **Aspendu** pochodzący, i **Aspendii**, *orum*, *m.* Aspendyjczycy.

Asper, *era*, *erum*, chropowaty, szorstki, nierówny, loca, mons, jugum, silva, ripa; mare *a*. (burzliwe, gwałtowne); pocula aspera signis (ryte, rzniete); numus *a* (z niewytartym stemplem); in aspero accipere (w ważnej monecie); *recc.* aspera saxorum; aspera maris; asperrimo hiemis. 2) w odniesieniu do smaku i zapachu: *a*) ostry, cierpki, przykry, szczypiący, sapor; dulce amarum, lene asperum; *b*) do sluchu: dziki, surowy, przykry, vox; stąd o mowie: niegładka, nieokrzesaona, oratio; — przenos. ostry, uszczypliwy, nieprzyjemny, verba, vox, facetiae. 3) — przenos. *a*) o ludziach, ich charakterze i usposobieniu umysłowém: surowy,

dziki, przykry, monitoribus asper; Lucillus. as. (uszczypliwy); ze względu na sposób widzenia rzeczy, zajęcie: okrutny, dziki, groźny, gens bellis aspera; asperima studiis belli; *δ*) o zwierzętach: dziki, okrutny, lupus; *c*) o okolicznościach, mianowicie o wojnie, walce: przykry, trudny, zły, bellum, pugna, oppugnatio; tempora, res; *rzecz. aspera, orum, n. przeciwności. d*) o sądach i prawach; surowy, ostry, sententia, censura, lex. II) Aspor, eri, *m.* Rzymskie przezwisko.

Aspère, przysł. niegładko, chropowato; — przenos. dumnie, zachwale, ad populum loqui; tractare aliquem; surowo, ostro, facere, agere; ostro, cierpko, przykro, scribere de aliquo, albo in aliquem.

Aspergo, spersi, spersum. 3. skrapiac, zrosić, guttam bulbo, pigmenta in tabula; aliquem albo aliquid aliqua re, aram, mensam sanguine: — przenos. labeculam alicui (oczernić); splendorem vitae maculis (splamić); aspergi infamia (być okrytym niesławą). 2) posypać, glandem bubus; flores; alicui sextulam as. (zapisać); — przenos. sales orationi (uprzyjemnić mowę); molestiam alicui (sprawić); salem carnibus, olivam sale (posolić); canis aspergitur aetas (siwieje); mendaciunculis aliquid, pododawać kłamstwa.

Aspergo, inis, ż. skrapianie; aspergo caedis, poszlaka zabójstwa (krew).

Aspèritas, átis, ż. chropowatość, niegładkość, szorstkość; przykrość, locorum, saxorum, viarum; a. frigorum, mocne zimno. *δ*) w odniesieniu do smaku: cierpkość, szczypiący albo słony smak, aquarum.

c) co do słuchu: dzikość, przeraźliwość, soni; *d*) o mowie: cierpkość, zelżywość, uszczypliwość, nieprzyjemność, a. contentionis; judicialis verborum; *e*) o ludziach, ich usposobieniu: surowość, hardość, dzikość, naturae; alicujus; *f*) o wojnie: dzikość, srogość, okrucieństwo; *g*) o nieprzyjaznych okolicznościach, dolegliwościach, niedoli; in ea tanta asperitate; in his asperitatibus rerum. *h*) o środkach: surowość, remedii.

Aspernatio, ónis, ż. wzgarda, niechęć, odraza, wstręt.

Aspernor, i. wzgardliwie odrzucać, pogardzać, lekceważyć, aliquem; munus, conditionem, imperium novum, proditorem; odwracać, odpędzać, furorem et crudelitatem ab oris; z tryb. bezok. odmawiać, nieprzyzwalać; także w znac. bier. pauper aspernatur; ab omnibus aspernari.

Aspéro, i. chropowatém co uczynić, chropowatości nabawić, tabulam lapidibus aut ferro; a. undas (wzburzyć); pugionem, sagittas (zaostrzyć); — przenos. pobudzić, rozjatrzyć, in saevitiam; iram; powiększyć, crimina.

Aspersio, ónis, ż. skrapianie, aquæ; potrząsanie.

Asphaltites lacus albo samo Asphaltites, *æ, m.* jezioro Asfaltskie albo morze Martwe w Palestynie.

Aspicio, spexi, spectrum. 3. patrzeć, oglądać, wyglądać, zaglądać, spojrzeć, aliquem albo aliquid; ubi ille saepius appellatus asperxit ac restitit; rectum a.; intro as. Stąd w pewnym zamiarze na coś spoglądać, przypatrywać się czemu, patrzeć za czém, oglądać, situm omnem regionis; currum; non aspicias, ubi —: Bosotiam aspicere jussi; patrzeć na kogo z uszanno-

- waniem, więcej cenić, poważać, *cum magis milites aspiciebant; genus; znieść czyje wejście, aliquem in acie.* — Przenoś. pod względem położenia okolicy: *vineas (leży naprzeciw); zwracać na co uwagę, rozważać, badać, aliquid, albo z nast. zdaniem zależnym, albo samo asp.; mieć wzgląd na co, ściśle wejrzeć, aspice nos; si genus aspicitur.* 2) spostrzedz, ujrzeć, *aliquem albo aliquid.*
- Aspiratio, ónis, ż.** powiewanie, *aëris; wyziew, wypuszczanie pary, terrarum.* 2) przydech przy wymówieniu głoski, wyraz grammatyczny.
- Aspiro, 1.** oddychać, wiać, puchać, *pulmones aspirantes; suræ aspirant in noctem; tibia aspirat choro (towarzyszy); woń wydawać, wyziewać, amaracus aspirat; — przenoś. być przychylnym, pomagać, wspierać, aspirante fortuna; alicui albo alicui rei.* b) starać się aby się dostać gdzie, kusić się o co, *in curiam; ad pecuniam alicujus; equis Achillis; — przenoś. bellica laude ad aliquem; ad spem consulatus in partem revocandam.* 2) przywiewać, ventos alicui; — przenoś. natchnąć, wlać, *divinum amorem dictis; tantum ingenii alicui;* 3) wydać przydech w wymówieniu głoski, *consonantibus, albo samo aspirare.*
- Aspis, idis, ż.** żmija, *aspidem ad-movere ad corpus albo sibi admittere.*
- Aspis, idis, ż.** patrz Clupea. 2) *is, m. władca Kataonii w Azji mniejszej około r. 374.*
- Asportatio, ónis, ż.** odwóz, przewożenie.
- Asporto, 1.** odwieźć, przewieźć, *unosić, porywać; aliquid secum (zabrać z sobą); sua omnia Tre-*
- zena; literas ex Sicilia; simulacrum.*
- Asprétum, i, n.** chropowaczna, miejsce nierówne, kamieniste, zarosłe.
- Assaræcus, i, m.** syn Trosa, dziad Anchizesa, brat Ganimedes i Ilusa.
- Assocla i assécula, æ, m.** towarzysz, należący do orszaku, *prætoris; w znaczeniu wzgardliwem: nadskakujący, pasozyt, darmojad.*
- Assectatio, ónis, ż.** ze czcią połączone towarzyszenie komu.
- Assectator, óris, m.** towarzyszący komu, idący za kim; *stronnik, zwolennik jakiej nauki; także w znaczeniu wzgardliwem: darmojad.*
- Assessor, 1.** towarzyszyć komu, być w czym orszaku.
- Assensio, ónis, ż.** przyzwolenie, zgodzenie się na co.
- Assensor, óris, m.** przyzwalający na co, potakujący.
- Assensus, us, m.** przyzwolenie, zgodzenie się; — przenoś. odbicie się głosu, echo, *vox assensu nemotum remugit; zgodność dźwięków, odbicie się głosu, cornua conspirant assensu rauco.*
- Assentatio, ónis, ż.** potakiwanie, pochlebstwo; stąd zdrob. *assentatiuncula, æ, ż.* przymilanie się, pochlebstwo. [się, pochlebca.
- Assentator, óris, m.** przymilający
- Assentatorie, przysł.** z przymilaniem, pochlebnie.
- Assentio, sensi, sensum, 4.** przyzwalać, przytakiwać, *vultu; alicui; z nast. ut: assentiendum est temporibus (należy się stosować do okoliczności); Bibulo assensum est (zgodzono się); często jako czynbier. assentior, z 4. przyp. rzeczy cetera assentior Crasso.*
- Assentor, 1.** potakiwaniem pochlebiać, a. nihil (pod żadnym względem). — przenoś. *Bajæ nobis assentantur (stosują się do naszego zy-*

czenia przez swoją moc uzdra-
wiająca).

Assēquor, *quutus* albo *cutus*, 3. dociągnąć, doścignąć, dogonić, aliquidem, *agmen*, *vehiculum*:—prze-
noś. *a*) dostąpić, otrzymać, osią-
gnąć, *vi*, *fraude* aliquid, *gradum*
honoris, *magistratum*; plus; *illud*
z ut albo *ne*. *b*) wyrównać komu
w czém, aliquidem; *merita* aliquidus,
prudentialium, *ingenium*. *c*) poznać,
zrozumieć, pojąć, *animo* aliquid,
cogitationem aliquidus; *conjectura*
aliquid *as*. odgadnąć.

Asser, *ōris*, *m*. pal, belka, słup.

Assēro, *sēvi*, *situm*, 3. siać, sadzić
przy czém.

Assēro, *serui*, *sertum*, 3. przymo-
cować, przyłożyć. *a*) aliquidem *in* ser-
vitutem, brać jako swoją własność,
przez przyłożenie ręki, uznać za
niewolnika; w ogóle: przywłaszczyć,
przyswoić, sibi *patrem Jovem*, *om-
nia* sibi; *libertatem* sibi *æquam*,
aliquidem *cælo* (przynąć komu nie-
bo), w ogóle zapewnić, twierdzić.
b) aliquidem *in* *libertatem*, albo *in*
ingenuitatem, albo samo *asserere*
aliquidem, kogo przez przyłożenie
ręki wolnym ogłosić; *asserui* me
(wyswobodziłem się z niewoli);
stąd *se ab aliqua re*, uwolnić się
od czego. zabezpieczyć się; *liber-
tatem a*. *dignitatem a*. (bronić).

Assertor, *ōris*, *m*. dowodzący praw-
nie wolności czyjjej lub niewoli;
w ogóle: zbawca, oswobodziciel,
obronca, *dignitatus*; *a*. *Hispaniæ*
contra Romanos.

Asservio, 4. usługi swoje komu
ofiarować.

Asservo, 1. strzedz, pilnować, za-
chować, aliquidem albo aliquid; *sin-
guli* *singulos* *asservandos* sibi *de-
sumunt*: aliquidem *liberis* *custodiis*.

Assessio, *ōnis*, *z*. siedzenie przy
kim, pomoc w rządzie.

Assessor, *ōris*, *m*. siedzący przy
kim, pomocnik urzędowy.

Assēvéranter, *przyst.* upewniając,
twierdząc.

Assēvératio, *ōnis*, *z*. poważne twier-
dzenie, utrzymywanie czego, uro-
czyście zapewnienie.

Assēvéro, 1. uroczyście twierdzić,
zapewniać, aliquid, albo *z* 4 *przyp.*
i *trib.* *bezok.* także *de aliqua re*;
as. *gravitatem* (przybierać postać).

Assideo, *sēdi*, *sessum*, 2. przy kim,
albo przy czém siedzieć, aliquid;
parcus *assidet* *insano* (jest bardzo
podobny); *a*. *in carcere* (przy
więźniach) *valetudin* (ratować cho-
rego) *judiciis*; *gubernaculis* (trzy-
mac ster rządu); *litteris* (oddawać
się naukom); *assidet* *Jovi* (*illa* *ma-
jestas*, jest przy Jow.) *b*) na jakim
miejszu się zatrzymać, *urbis* *ruin-*
is; często się używa o obleganiu
miast, zamków: *assederint* *prope*
mœnia *Romæ*; *mœnibus* *assidet* *hos-*
tis; *muros*; *arces*, *urbs* *assidetur*.

Assido, *sēdi*, *sessum*, 3. usiąść, *in*
bibliotheca; *supér* *aspidem*; *dex-*
tera *Adherbalem* *assedit* (*z* *prawej*
strony); *simul* *assidamus*; *nulla*
apum *assidit* *in loco* *inquinato*.

Assiduitas, *ātis*, *z*. ciągła obecność,
trzymanie się czyjzego towarzystwa,
wytrwałość, *assiduitatem* aliquid
præbere; *assiduitate* aliquid *con-*
sequi, *perficere*; *as*. *medici*; trwa-
łość albo częste powtarzanie rze-
czy, *pilność*, *bellorum*, *molestiarum*,
epistolarum, *exercitationis*.

Assiduus, *a*, *um*, o ozdobach: usta-
wiczny, ciągły obecny, *audivi* *Ro-*
mæ *esse* *hominem* *et* *fuisse* *assi-*
duum; *wytrwały*, *pilny*, *agricola*.
accusator, *hostis*; o rzeczach: cią-
gły, ustawiczny, nieprzerwany, *in-*
bres, *lacrimæ*, *seditiones*, *bella*, *ob-*
testationes; *consuetudo*, *labor*, *opera*

Assignatio, ōnis, *ż.* naznaczenie, przeznaczénie komu czego, agrorum; stąd Sullanæ assignationes (podział gruntów).

Assigno, 1. wyznaczać, agros, jumenta, pŕdinem alicui; szczególniej w pŕwiny celu kogoś albo coś oddać, poruczyć, aliquem custodibus; quibus deportanda Roman Juno assignata erat; — przenoś. przysądzić, przyznać, alicui gloriam; culpam fortunæ; culpæ alicujus, quod —; aliquem famæ (publicznie objawić). 2) zapieczętować.

Assilio, stitŭi, sultum, 4. przyskoczyć, wskakiwać, mœnibus; podmywać, aqua assiliens; — przenoś. nagle przechodzić w mowie do innego przedmiotu, non assiliendum est statim ad illud genus.

Assimilis, e, podobny, zgodny, z przyp. 2 albo 3.

Assimulatio, ōnis, *ż.* zbliznienie się mówcy w objawieniu uczuć do widoku słuchaczów.

Assimulo (assimilo), 1. podobnie przedstawiać, naśladować, literæ omnes assimilatae; udawać, postać czyją brać na siebie, animum; se amicum; assimulatus; zmyślony, virtus; alia vera, alia assimilata; porównywać, za podobne uważać, porównawczo oznaczyć, naturam; grandia parvis.

Assis, patrz Axis.

Assisto, stiti, 3. wystąpić, dać się widzieć, ad fores; in conspectu patris; ante aras; propter aquilam, extra regiam, inter ceteros: tribunibus; — przenoś. pomagać, wspierać, mianowicie w sądzie, alicui. 2) stać, assiste illico; complet querelis nemus assistens; talus rectus assistit; solito assistentes ordine, lecto; divinis

Asso, 1. piec, przypiekać

Assoleo, 2. zwyknąć, ut assolet, jak bywa, jak jest zwyyczaj; veritas assolet signa præbere sui.

Assono, 1. przyspiewywać komu, odzywać się jak echo, plangentibus assonat Echo.

Assuofacio, fœoi, factum, 3. przyzwyczajac do czego, ad supplicia patrum plebem; aliquem genere pugnae; nullo officio aut disciplina assuefacti; aliquem operi; z tr. bezok. superari assuefacti; equos eodem vestigio remanere; parere.

Assuesco, suêvi, suêtum, 3. przyzwyczajac, pluribus mentem; aliquem in hoc unum sêrvitutis genus; pospolicie znaczy: 2) przyzwyczajac się do czego, nawyknać, ad homines; in hoc; genere pugnae, sermoni; juxta in via ac devia; z tr. bezok.: fremitu voce vincere assuetus, przyzwyczajony; ad aliquid; in omnia jura; labore assiduo et quotidiano; humori ac frigori; także z 2 przyp. Gallici tumultus; z tr. bezok. raptò vivere, comitari aliquem, adire regem, także z 4 przyp. i tr. bezok.: se nomen ipsum colere; assuetus jako *przym.* zwyyczajny, portula; tepor; assueti regis cultores; longius assueto (nawyczyszaj); motus corporum, cibus.

Assuêtodo, inis, *ż.* nawyknienie, przyzwyczajenie, mali (do-); alicujus, obcowanie.

Assuêtus, a, um, patrz assuesco.

Assultus, us, *m.* napad, najazd, napet.

Assum, affui, adesse, być obecnym; qui aderant (obecni); coram a. (osobiście); a. ad portam, in senatu; funeri, pugnae, omnibus periculis; o rzeczach: być, morbi, aderant; dona adsunt; adesse (frumentum) dicere, (mówili, że-); usus adest, (potrzeba); auctoritas alicui adest (towarzyszy); wodniesieniu do czasu:

być blizkim, zbliżać się, nadchodzić, aderat iudicio dies: adest certamen: finis vitae; discrimen rerum;—przen. adesse animo, uważać, także: być odważnym, mieć przytomność umysłu. 2) być obecnym w pewnym celu, np. przy układzie jako świadek, stąd scribendo a. δ) dopomóż, służyć, bronić, zasłaniać, ratować, alicui; alicui in consilio; rebus alicujus; in magnis rebus; alicui contra aliquem, (jako obrońca w sądzie), szczególnie) o bóstwach jako zyczenie: assis, adeste, it p c) wystąpić w duchu nieprzyjaznym, a. infensum, infestum; a. adversus aliquem (należąc do przeciwnego stronnictwa). 3) pokazać się, przybyć, a. ad imperandum; huc adesse; hi ex Africa affuturi videntur, z 3 przyp. aetheris sidibus: samo a. przybyć, nadsiągnąć; a. ad iudicium, pokazać się.

Assūmo, sumpsī, sumptum, 3. brać, przybierać, przyjmować, otrzymać, sibi aliquid; sacra Cereris de Graecia; alimenta a ventis; aliquem ducem; aliquam uxorem, aliquem sibi filium, albo in familiam nomenque (przysposobić).—Przenoś użyć, użytek z czego robić, omnis voluptas assumenda est; artes propter se assumendas; δ) sibi, coś sobie przybrać, przyswoić, przypisać, si id mihi assumo; nihil ex fastu regis; sibi licentiam; nomen regis. 2) przybrać, wziąć z sobą, na swoją stronę przeciągnąć, legiones, milites, octo juvenes;—przenoś assumere aliquantum jam etiam noctis; si quis in aliqua arte excellens aliam quoque artem sibi assumpserit; w logice: do wniosku dodać zdanie mniejsze; a w grammatyce: assumpta verba, są przymiotniki, albo wyrażenia przenośne.

Assumptio, opis, ż. przybranie, przyjęcie; w logice: zdanie mniejsze

Assumptivus, a, um, przybierający, causa, sprawa, której ważność wspiera się na dowodach branych skąd inąd.

Assuo, sul, sūtum, 3, przyszywać, latać

Assurgo, surrexi, surrectum 3 wstać, powstać, podnieść się, e morbo, zamierzyć się, zapędzić się do bicia, zamach czynić (in clipeum i dextra as), podnieść się dla okazania czci, uszanowania, viro chorus assurrexerit, stąd poet. vinis (zrobić pierwszeństwo), o miejscowości wznosić się, Delos assurgit; colles; o roślinach: seges, arbor; o budowlach: turres; o gwiazdach Orion o śniegu: septem assurgit in ulnas;—przenoś. assurgit irae (gniew się sroży, zapala); a. querelis (rozwoździć się z zalamami). o poet. i krasom. wzniosłości: raro assurgit Hesiodus.

Assus, a, um, snchy, sol (słońce, na które się wystawiano bez poprzedniej kąpieli lub namaszczenia); stąd assa, orum, n. łaźnia parowa, sucha wanna; duszony, smażony, pieczony, vitulinum assum, bubulum; stąd, assa, orum, pieczone, smażone.

Assyria, ae, ż. kraina w Azji; stąd Assyrius, a, um, Assyryjski; Assyrii, orum, m. Assyryjczycy; u poetów Assyrius używa się za medyjski, fenicki, palestyński, frygijski, indyjski

Ast, używawsze u poetów zamiast at, lecz, jednak

Asta, ae, i miasto w Hiszpanii beryckiej, stąd Astensis, e. Astenski

Astácidea, ae, m. syn Astaka Molanippus

- Astāpa**, ac, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej.
- Asterte**, es, *ż.* Fenicka i Syryjska bogini.
- Astēria**, ae, albo -e es, *ż.* córka Coeusa i Feby. 2) imie żeńskie.
- Asterno**, 3. kłaść, rozciągać co przed kim, zaścielać; bier. leżąc rozciągnionym.
- Astipulātor**, ōris, *m.* ten, który przy uroczystym układzie bywał powołany, aby później jako świadek mógł wystąpić; taki, który na czyje zdanie przyzwala.
- Astipulor**, 1, zgadzać się z kim, pomagać, alicui.
- Astituo**, stitui, stitutum, 3, przy stawić, ad lectum.
- Asto**, stiti, 1, stać przy czém albo przy kim, utroque latere astantibus; astante ipso; proxime; ad aditum; ante portam; supra caput in conspectu; mensae; 2) jeżyć się, squamae astantes.
- Astraea**, ac, *ż.*, bogini sprawiedliwości.
- Astracus**, i, *m.* Tytan, ojciec wiatrów, których zład nazywano fratres Astraeci.
- Astrēpo**, strepui, strepitum, 3, krzycząc pochwalać, objawiać zadowolnienie. 2) w znac. przechod. przyjmować co z okrzykiem zadowolnienia, a. aliquid; także: zagłuszać, aures precibus.
- Astricte**, *przysł.* dosadnie, dobitnie, krótko.
- Astrictus**, a, um, ścieśniony, ciasny; limen; aqua as. gelu (zamarzła); non a. soccus (nie dobrze leżący, mówi się o niedbałym sposobie pisania); mos ast. skąpy, ograniczony (sposób życia); eloquentia, zwięzła, krótka; numeris astrictior (poeta).
- Astringo**, strinxi, strictum, 3 m-cno wiązać, ścigać, vinculum, seriem vinculorum; pedes astricti crepidis; alvum (zatkać, zatwardzać); corpus (zaziębić); imbrem, nives, humum gelu (zamrozić); — przenoś. skrócić, argumenta. 2) mocno przywiązać, aliquem ad statum; ad columnam; spoić, opus bitumine; — przenoś. wzmocnić, fīdem, servitum; związać, zobowiązać, aliquem conditionibus; lege; religione deūm astringi; sacris; stać się winnym, se scelere a.
- Astrōlōgia**, ae, *ż.* nauka gwiazdarska.
- Astrōlogus**, i, *m.* zajmujący się wyrachowaniem obrotu ciał niebieskich (astronom), i sądzący z gwiazd o rzeczach ziemskich (astrolog).
- Astrum**, i, *n.* gwiazda, gwiazdozbiór, — przenoś. tollere in astra, albo ad a. albo educere in a. wynosić pod niebiosa, uwielbiać, wywyższać pochwałami; sic itur ad astra (tak się dostępuje nieśmiertelnej chwały); ex astris decidere (znaczenie i sławę utracić).
- Astruo**, struxi, structum, 3. przy budować, dodać w budowie, gradus; — przenoś. dodać, powiększyć; vix quidquam gloriae ejus. alicui laudem; ad necem utriusque parentis caedem fratris; victorias; formae animum (ożywić); doleris, aliquem priorum aetati. 2) zaopatryć w co, nakryć, contiguationem laterculo; — przenoś. obarczyć, aliquem falsis criminibus.
- Astu** albo **asty**, *n.* miasto, mianowicie Ateny; astu venire, accedere.
- Astupeo**, stupui, 2. zdumiewać się divitiis.
- Astūra**, e, *z.* rzeka w Lacyum i miasto tegoż nazwiska. 2) rzeka w Hiszpanii tarrakonenskiej.
- Astur**, is, *m.* Asturyjczyk, albo *przym.* Asturyjski, w liczbie mu

- Astures, um, *m.* Asturyjczycy, mieszkańcy kraju zwanego Asturia, ae. *z.* w Hiszpanii; stąd *a)* Asturicus, *a,* um, asturyjski i Asturicus, *i,* *m.* jako przydomek, *b)* Asturco, ónis, *m.* koń asturyjski.
- Astus, us, *m.* chytryść, przebiegłość, kłamstwo, podstęp wojenny. Astüte, przysł., chytry, podstępnic. Astütia, ae, *z.* chytryść, podstęp.
- Astütus, *a,* um, przebiegły, obrotny, chytry.
- Asty, *n.* patrz Astu.
- Astyánax, actis, *m.* syn Hektora i Andromachy. 2) aktor tragiczny
- Astypálaea, ae, *z.* jedna z wysp Sporadyjskich z miastem tegoż imienia; stąd *a)* Astypalaeenses, ium, *m.* Astypalczyzy. *b)* Astypaleius, *a,* um, Astypalczyzy.
- Asylum, *i,* *n.* miejsce uciezki, schronienia dla winowajców, gdzie nie mogli być chwytani.
- At, dawno: ast, spoj. lecz, ale, przynajmniej, łączy odmiennie albo przeciwnie myśli, używa się przy przejściu do innego przedmiotu, przy zarzutach, zbijaniu, nadmianianiu, prośbach, życzeniach, groźbach, z poprzedzającym si, etsi: si te nulla imago movet, at ramum hunc agnoscas (przynajmniej uznaj); si at certe (saltem); etsi- at tamen; w wykrzyknieniu: ach! bodaj! At tibi di persolvant grates dignas. Virg. Aen. II. 535
- Atábulus, *i,* *m.* wiatr suchy, właściwy Apulii.
- Atálanta, ae, *z.* sławna łowczyni, matka Partenopėja (Atalantiades); stąd Atalantacus, albo -eus, *a,* um, atalantejski.
- Atálanta, ae, *z.* wyspa przy Eubei.
- Atávus, *i,* *m.* prapradziad, w licz. mn. przodkowie. [betyckiej.
- Ategez, ae *z.* miasto w Hiszpanii
- Atolla, ae, *z.* miasto w Kampanii;
- stąd Atellanus, *a,* um, atellański; fabula A. albo samo Atellana, rodzaj dramatu treści żartobliwej, w którym szlachetniejsza nawet młodzież rzymska występowała; *rzeczow.* Atellanus, *i,* *m.* aktor sztuki Atellana zwaney, i Atellani. orum, *m.* mieszkańcy Atelli *b)* Atellanicus, *i* Atellanius, *a,* um, do Atellańskich widowisk należący, atellański.
- Ater, atra, atrum, czarny, ciemny, color, nemus; odor (wielki dym, para), mare (burliwe), filius (murzyn); lictores (czarno ubrani); — przenoś. ciemny, smutny, straszny, nieszczęśliwy, cupressus, Styx, serpens; dies, mors, cura, timor i t. p., nieżyczliwy, zjadliwy, złośliwy, versus; atro dento petere aliquid; ciemny, trudny do zrozumienia, Lycophron.
- Aternum, *i,* *n.* miasto przy rzece Aternus w Samnium.
- Athámānes, um, *m.* Atamanowie mieszkańcy Atamanii krainy w Epirze. Stąd Athamanis, idis, *z.* Atamanka.
- Athāmas, antis, *m.* syn Eola, ojciec Fryksusa, Helli, Melicerta i Learcha. Stąd *a)* Athamanteus, *a,* um, atamantejski. *b)* Athamantides, ae, *m.* potomek Atamasa = Palemon. *c)* Athamantis, idis, *z.* córka Atamasa = Helle.
- Athanagia, ae, *z.* miejsce Illegatów w Hiszpanii tarrakonenskiej.
- Athenae, arum, *z.* główne miasto Attyki; stąd Atheniensis, e, atenski, i *rzeczow.* Atenczyk.
- Athēnaeum, *i,* *n.* świątynia Minerwy w Atenach; *b)* szkoła w Rzymie, założona przez cesarza Hadryana. *c)* zamek w Atamanii
- Athénio, onis, *m.* dowódzca niewolników w drugim sycylijskiem powstaniu

Athénodorus, i. m. stoicki filozof
z Tarsosa, uczeń Pozydoniusza

Atheos, i. m., bezbożnik, ateusz

Athésta, is. m. Adiga

Athlétas, ac. m. zapasnik, szermierz.

stad athleucus, a, um, szermierski

Athos, albo **Atho**, m. góra w Macedonia

Attil, patrz **Attil**.

Atina, ae. i miasto w Lacyum.

stad Atinas, acia, m. atynacki, in

Atinau (agror) w Atynackiem. At-

nates, um, m Atynaci

Atinius, patrz **Atinius**.

Atintania, ae. i krajna Atintanów
tudu w Illiryi

Atius, patrz **Atius**

Atlas, antus, król Maurytanii, od
Persensza, któremu gościnniego
przejęcia odmówił, przemieniony

w górę tegoż nazwiska w Maurytanii,
ojciec Plejad i Hyad. Stad

a) **Atlantus**, a, um, do Atlasa nale-
żący, Plejades; albo zachodnio-
afrykański, libijski; finis. b) **Atlant-**

acus, a, um, litus c) **Atlantia-**
des, ac, m. potomek Atlasa (Mer-

kury i Hermafrodyty; d) **Atlantis,**

édis, i. córka Atlasa; e) **Atlanti-**
cus, a, um, Atlantycki, zachodnio-

afrykański, libijski, mare; f) **Atlan-**
tis, idia, i. pochodząca od Atlasa

(Elektra, jedna z Plejad) w liczb.

ma **Atlantides**, um, i. Plejady

i Hyady; silva **Atlantis**, isz cy-

trynowy na górze Atlas.

Atomus, i, i. proszek najdrobniej-

szy nie dający się dzielić na czę-

ści, atom

Atque, albo **ac**, spoj. łączy 1) po-

jedyncze wyrazy i, a do tego,

a przytem, sub dictaturae no-

mine atque honore. civitatem an-

tiquissimam atque ditissimam;

vigesimo atque octogesimo die, in-

vitavit atque rapuit; tranquille at-

que moderate; rzadko atque at-

que-, zamiast et-et-; przy dołą-

czeniu mocniejszego wyobrazila.

a nawet, co większa, rem difficil-

lem atque omnium difficillimam;

si hoc dissuadere est, ac non di-

sturbare ac pervertere; duabus

missis cohortibus s Caesaræ, at-

que his primis legionum duarum;

magna diu habenda est gratia, si-

que huic Jovi. Przy porówna-

niach: jak, po wyrazach aequo,

simul, idem, par, similis, totidem,

aliter, alius, secus i t. p., ex ita-

dem locis atque-; trucidant iner-

mes juxta atque armatos; cum ta-

ntidem navibus atque erat profec-

tus; aequam partem tibi sumpse-

ris, atque populo dederis; po stop

wyż. arctius atque hedera procera

astringitur illex; non pejus crucia-

verit, atque hic; 2) całe zdania: i,

1 tak, właśnie tak, atque hic, haec,

hoc; ac ne-; przy dołączeniu mo-

cniejszego zdania a nawet, szcze-

gólniej, zwłaszcza, atque hic, ts,

idem i t. p. przy dodaniu zdania

przeciwnego jednak, przecież,

wszelako, atque illis hoc commen-

tum placet, przy dalszym ciągu

opowiadania dla okazania związku

myśli a więc, a tak., a przeto,

zarém; osobliwie a) przy porówna-

niach: atque, ut-si, ac velut-si i t. p

tak właśnie jak, ac veluti magno

in populo, quum-; b) przy okazaniu

stosunków czasu: zataz, wnet, sko-

ro tylko, deperit te, atque hodie pri-

mum vidit; simul ac primum ei

occasio visa est.

Atqui, spoj. jednak, ale jednak.

czasem służy do potwierdzenia te-

go, co poprzedziło: i owszem; at-

qui si, jeżeli więc właśnie.

Atrao-, patrz **Atrax**.

Atramentum, i, n. farba płynna

czarna, sepnae, czernidło jakiegol-

wiek sztucznie przyrządzone atrament, a temperare: sutorum, szewskie, koperwas; przysłowie: atramento sutorio absolutus, uwolniony hańbiącym wyrokiem

Atrátua, a, um, czarnym kolorem pokryty, żalobę noszący

Atrátus, i, m., rzeczka we Włoszech

Atrax, ácia, 2 miasto w Tessalii, stąd a) Atracius, a, um, atracki, tessalski b) Atracides, ao, m Atracida (Caenous) c) Atracis Idia, 2 kobieta z miasta Atrax pochodząca (Hippodamia)

Atróbátea, um, m lud w Gallii belgijskiej, w licz poj Atrebas, Atróbata

Atrous, ei, m, syn Pelopsa i Hippodamii, ojciec Agamemnona i Menelausa, król Argos i Myceny

Stąd Atrides. ii. a. ae, m Atryda, w licz mn Atrydzi (Agamemnon i Menelaus)

Atrienais, is, m odzwierny, dozorca domu

Atriólum, i, n, przysłonek, sionka

Atrium, ii, n, plac wewnątrz domu przy wejściu, galeria przeddomowa, przedpokój, gdzie się znajdowały obrazy, popiersia i posągi przodków, miejsce zebrania rodzinnego, gdzie pod okiem gospodyni domu pracowały niewiasty. Korneliusz N. w przem nazywa to miejsce primus locus aedium, w gmachach publicznych, miejsce do sprzedaży, atria auctionaria, poet dom cały

Atrius, ii, m rzymskie imię wł

Atróeitas, atis, 2 okropność, surowość, zgroza, szkaradność, okrucieństwo, srogość, facti, scelens, criminis, poenae, dzikość, szorstkość, animi, morum; także surowość, nieugiętość filozofów i prawników

Atróeiter, przysł srogo, okrutnie. dicere, agere. in aliquem saevire, aliquid accipere (z wielką niechęcią, niezadowolaniem)

Atrox, ocis, srogi, okropny, okrutny, nieludzki, straszny, szkaradny, hora Caniculae, hiems, res. facinus, caedes, bellum, certamen, imperium, responsum, literae; nihil unquam atrox ausus est: o osobach i ich charakterze: dziki, niepokonany, nieposkromiony, gniewny, zapamiętały, ponury, zuchwały, nieugięty, o mowie: przykra, szorstka, grożąca, popędliwa

Atta, ae, m, rzymskie przyzwisko

Attágon, onis, m, jarząbek

Attálenses, ium, m, mieszkańcy miasta Attalii w Pamfilii

Attálus, i, m, imię kilku królów Pergamum; stąd Attalicus, a, um, attalicki, urbes (pergamenckie), vestes, wspaniałe, kosztowne, złotem przeszycane, wypalazek Attala Filometora, stąd conditiones at (bardzo świetne). b) Attalis, idis, 2 stowarzyszenie attalskie

Attámen, spój. przecie, jednakże wszelako

Attamino, i, zhańbic, zbezczerzić, splamic

Attendo, tendi, tentum, 3, wyprzezać, natężać, rozposcierać, arcum, signum ad aliquid. — przenoś natężać słuch, uwagę, uważać, myśleć o czym, aurem, animem ad cavendum (mieć się na ostrożności) aliquid rei, albo samo att.: attendere de necessitate, att. eloquentiae (przykładac się)

Attente, przysł. baczenie, uważnie, pilnie

Attentio, onis, bacność, pilność, przyłożenie się do czego, animi, albo samo att

attento, i nastawac, nacierać, na

- próbę wystawiać, urbem; — przenoś. starać się osłabić, jura.
- Attentus**, a, um, natężony, bacny, uważny, animus, cogitatio, auditor, z 3 przyp. zapobiegliwy, mocno czém zajęty, pilny, a. quac-sitis; pater familias, vita.
- Attēnuāte**, *przysł.* po prostu, bez ozdoby.
- Attēnuātio**, onis, ż. wycienczenie, zmniejszenie, *h)* verborum, prosty wykład bez ozdoby.
- Attēnuātus**, a, um, *a)* wycienzo-ny, skrócony, krótki; chudy, nie-ozdobny; *b)* słaby, vox, acclama-tio; uszczuplony, fortuna; wymu-szony, oratio.
- Attenuo**, 1. wycienzyć, uszczu-plić; — przenoś. osłabić, zmniej-szyć, legionem proeliis, at. vires, bellum, curas; poniżyć, w nieko-rzystnym świetle postawić, aliquem albo aliquid.
- Attēro**, trivi, tritum, 3, *a)* wycie-rać, se spinetis; caudam, ruszać ogonem, łasić się; manus opere, nagnieść; — przen. osłabić, zmniej-szyć, wyczerpać. opes, copias proeliis; atteri, doznać poniżenia w swo-jej godności; *b)* rozetrzeć, atterendo cibo; podeptać, potłuc, zgnieść, herbam; — przenoś. znieść ze szcze-tem, zniszczyć, attriti ingenti in-ternecione.
- Attestor**, 1. zaświadczać, potwier-dzać, attestante memoria; hoc at-testatur Aesopi fabula.
- Attexo**, texui, textum, 3. przygo-wić, dorobić, przyplatać, doprząść, spleść, loricae ex cratibus atte-xuntur; dodać, partem mortalem ad id, quod immortale erit.
- Atthis**, idis, ż. Attycka, *rzeczow.* Attyka. *h)* mieszkanka Aten, przy-jaciółka Safony.
- Attianus**, a, um, patrz Attius.
- Atticus**, a, um, Attycki, terra, *rze-*
- czow.* Attica, ae, ż., kraina srod-kowej Grecyi; Atticus, i, *m.* przy domek (M. Pomponius); Attici, orum, *m.* Attycy, Ateiczcy. *h)* we względzie przedstawienia at-tyckiego w naukach i sztukach: prosty, piękny, delikatny, lepos Atti-eus; stąd Atticum, sposób wyra-żenia Attycki i Atticismus, i, *m.* Attici, orum, *m.* mówcy atenscy.
- Attilius**, a, um, imię rzymskiego rodu; stąd Attilianus, a, um, at-tyliański, należący do Attyliusza.
- Attineo**, tinui, tentum, 2. trzymać, zatrzymać, przytrzymać, aliquem; dextram alicujus vi; aliquem spe pacis (mamić; ludzi); ripam Da-nubii (wzmocnić). 2. nieprzech. o narodach pod względem ich po-łożenia: ciągnąć się, rozszerzać się, graniczyć, Scythae ad Tanain atti-nent; — przenoś. należeć, tyczyć się, quod ad me, albo me att.: attinet aliquid, albo att z try. bez., być przydatnym, potrzebnym, quid att. plura dicere.
- Attingo**, tigi, tactum, 3. dotykać się, terram prioribus pedibus. *a)* mianowicie dla osiągnięcia pewne-go celu, pulsum venarum albo venam; aliquem digito uno (choćby jednym palcem się dotk-nąć w zamiarze obrażenia go czynnie); si Vertinus attingeret; de praeda teruncium, albo ar-ma (dotknąć się, aby sobie przy-właszczyć); graminis herbam (jeść); *b)* osiągnąć co, dojsć do czego; Britanniam, Siciliam; septuagena-riam actatem; graniczyć, być osien-nym, Ciliciam, Madenam, Ocea-num, Rhenum. *c)* — przenoś. dolor at. me, czuję boleść; voluptas: summas res at. (w krótkości coś opisać, rzeczy ważniejszych tylko dotknąć); wziąć się do czego, rem-publicam, rem militare; Graecag

litteras leviter at; (powierzchnownie uczyć się po grecku; poetycznie; aliquem cognatione at. (być spokrewnionym; necessitudine (być w bliskich stosunkach, w zażyłości).

Attinius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego; także *przym.* Attyński.

Attius, nazwisko rodu rzymskiego, poeta Atius około r. 150 przed Chr., wieszcz (augur), Attius Naevius, praetor w Afryce P. Attius Varus. Stąd Attianus, a, um, należący do Acjusa.

Attollo, 3. podnosić, manus ad coelum; oculos (humo); brachia, caput; aliquem; se in auras; se in aegrum femur.—przenos. vocem; supra modum sermonis attolli; famam a. (powiększać), nomen ad sidera (ubóstwiać); cuncta in majus; rempublicam bello et armis (rozszerzać); animos ad spem consulationis (pysznić się); aliquem laudibus, chwalić; 2) o budowlach: wznosić, molem, arcem tectis; turres. b) o górach: wznosić się, mons in coelum attollitur; o przedmiotach, które się coraz wyższemi wydają w miarę zbliżania się do nich, attollit se Lacinia.

Attondeo, tondi, tonsum. 2. strzydz, przystrzygać, obeinać, caput, oves, vitem; ogryzać, capellae virgulta; —przenos. osłabić, zmniejszać, laus attonsa.

Attonitus, a, um, jakby piorunem tknięty, odurzony, osłupiony, zachwiany, przerażony, zmysłów pozbawiony, attonito similis; mulier attonitae mentis; vigiles a.; miraculo, clamoribus, vino; przerażający, metus, curae; —przenos. natchniony, zachwycony, vates.

Attono, tonui, tonitum, 1. uderzyć piorunem, osłupić, ogłuszyć, wprawić w zadumienie

Attorqueo, torsi, tortum, 2. wywijać, attorqueus jaculum.

Attraho, traxi, tractum 3. przyciągać, magnes at. ferrum; lora, natężyć; arcum; aliquem Romam; aliquem ad se; —przenos. wciągnąć, wprowadzić, ad amicitiam, ad negotium.

Attrectatus, us, m. dotykanie, głaskanie.

Attrecto, 1. dotykać się, brać w ręce, aliquem; librum; szczególnież w zamiarze przywłaszczenia sobie, regias gazas, fasces securresque; —przenos. zająć się czem, przedsięwziąć, aliquid.

Attribuo, tribui, tributum. 3. wydzielić, wyznaczyć, nadać, equos, ordines centurionibus; provinciam, curam rei, locum: ternos (asses) alicui rei (jako daninę, jako pobór nałożyć); attributi, dłużnicy, do których kto otrzymał przekaz; dodać komu do posług, pomocy, alicui delectos; Sempronium at.; komu coś pod dźwóz, kierunek, przewodnictwo oddać, mianowicie żołnierzy, okręty, miasto, prowincją i t. p. podobnież lud albo naczelnika pod czyją władzę poddać, wcielić, insula Rhodiis attributa; qui Rhemis attributi erant; civitati populum. —przenos. udzielić, wlać, timor, quem mihi natura attribuit; senae horae in orbem operi attributae sunt; przydać, przylączyć, ad amissionem ceterorum amicorum miseriam nostram. Komu coś przyznawać, przypisywać, jako skutek albo winę, bonos exitus diis; aliis causam calamitatis, aliquid sibi soli; we względzie gram.: przyznać komu albo czemu jaki przedmiot, alicui, alicui rei, attribui, attributum esse.

Attributio, onis, ē przysądzenie, przyznanie; przekaz.

Attritus, a, um, wyciarty, zmęczony
attritus (u posagu); — przenos.
frons at., wytarte czoło; opes,
zmniejszona, zniszczona.

Atys, yos, m. naczelnik a) rodu kró-
łów Lidyjskich, którzy stąd Atya-
dae nazywają się. b) rodu Atia.

Aucopa, cupis, m. ptasznik: — prze-
nos. podchwytyjący co, ubiegają-
cy się zbytecznie za czém, sylla-
barum

Aucto, ōnis, f. pomnożenie, prze-
daz publiczna

Auctoriarius, a, um, do sprzedaży
służący

Auctōnor, l. wystawić na sprzedaż
publiczną

Auctito, i aucto, l. przyczyniać.
pomazac

Auctor, oris, m. 1) sprawca, twórca,
dawca, vulneris; statua incertu
auctoris; sermonis; cladis; pisarz,
autor, malae launitatis; ojciec, ge-
ueris; mihi Tantalus auctor; opo-
wiadacz, vani sermonis; inter au-
ctores discrepat; doradzca, me aucto-
re. aucter tibi sum; auctor legis.
przewodnik, przywódzca, senatus;
consilii publici; wzór, virtutum o-
nium auctor; opiekun, mulier nui-
to auctore; poręczyciel, rumor erat,
auctor erat nemo; przy sprzedaży:
przedawca, jeżeli to, co sprzedaje,
jest jego własnością, auctor pri-
mus; poręczyciel, jeżeli daje rękoj-
mie, auctor secundus; auctor fundi,
a malo auctore emere: świadek,
opiekun przy zawarciu ślubów mał-
żeńskich, nuptiarum auctor

Auctoramentum, i, n. zadatek, pie-
niądze za najem, nagroda za usłu-
gę; umowa, podjęcie się służenia
za pieniądze

Auctoritas, atis, f. wynalezienie, a.
alicujus et inventio. 2) przywódz-
two. ad a alicujus se conferre;
wzór, majorum, powaga, rada,

uchwała, senatus; znaczenie, wpływ
auctoritate valere, posse, supera-
re, anteire, praestare; moc, władza.
legum dandarum; prawo własno-
ści, fundi

Auctorō, l. najmować za opłatę; se,
zobowiązywać się, szczególnieję o
szermierzach, eas auctoratus url; —
przenosi. zgotować, mortem sibi a.

Auctumnālis, e, jesienny

Auctumnus, i, m. jesiień, poet.
septem auctumni, siedm lat

Auctumna, a, um, jesienny, frigus,
tempus

Auctus, a, um, stop. wyż. auctor,
powiększony, pomnożony, honori-
bus, obsypany godnościami, filio-
lo, obdarzony synem

Auctus, us, m. przybywanie, po-
mnożenie.

Aucūptum, ti, n. myślistwo na
ptaki, — przenosi. chwytywanie za
słówka, au verborum; delectationis
a., chęć przypodobania się.

Aucūpor, l. łowić ptaki; — przen.
podchwytywać, czatować na co,
uganiać się za czém, verba, gra-
tiam

Audācia, ae, f. śmiałość, odwaga,
męztwo, zuchwałość; w liczb. mn.
zuchwałe czyny.

Audāciter, albo częścię audacter,
przyst. śmiało, odważnie, zuchwa-
le, stop. wyż. audacius, za śmiało,
śmielęj, audacius transferre verba,
nadużywać przenosi.

Audax, acis, śmiały, odważny, nie-
ustraszony, zuchwały, a animi;
viribus; omnia perpeti.

Audēns, tis, śmiały odważający się,
zuchwały.

Audeo, ausus, 2. śmieć, odważać
się, non audeam confiteri; audere
facinus; talia; in re militari nihil
omnino ausus; scelus; extrema; in
proelia; czasem samo au; także
biernie: multa dole audebantur,

dopuszczano się wielu podstępów, Liv. 29. 9.

Audiens, tis, posłuszny, dicto audientem esse alicui; audiens dicto jussis magistratum. *k) rzeczowo. słuchacz.*

Audentia, ae, ź. posłuchanie, uwaga, audientiam facere sibi, albo orationi, zrobić to, żeby słuchacze pilnie uważali.

Audio, audivi, albo audii, 4. slyszec, sluchać, przysluchiwać się, id ut audivit; hac re audita; neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est (nie słyszano o-); aliquem querentem; vere gloriantem; i tak zwykle z imiesł. cz. teraz.; z prz. 4 i tr. bez.: audierunt, muros instrui; bier. Caezar a Gergovia discessisse audiebatur; de aliquo albo aliqua re (o kim, o czym); ex aliquo, albo ab aliquo (od kogo) rzadko de aliquo; in aliquem (coś złego o kim); ex quo loco posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio; sanno audito, po odebraniu wiadomości. Szczególne mówienia sposoby: *a)* o pogłosce, wieści: hoc non auditum, sed cognitum praedicamus; *auditi, ci*, którzy tylko z wieści są znani *b)* o wziętości: być nazwanym, rex paterque audisti; stąd bene, male a. zasłużyć na dobre lub złe mniemanie. *c)* domyślać się. *2)* przysluchiwać się, słuchać, acroama; audiente populo; studiosus audiendi; legatos, legationem; aliquem; albo de re, albo aliquid; o sędziach: słuchać, badać, audire aliquem; o uczniach: słuchać czyjś nauki; aliquem albo aliquid; o bogach i ludziach: wysłuchać; audire, zgadzać się na co; audio, pozwalam, dobrze; słuchać, być posłusznym, aliquem; poet. nec audit currus habenas.

Auditio, onis, ź. słuchanie, fabularum; odczyt, lekcyja, obire auditiones; *b)* słyszenie, wieść, pogłoska, a. levem pro re comperta habere.

Auditor, oris, słuchacz, uczeń.

Auditórium, ii, sala, miejsce do słuchania; słuchacze.

Auditus, us, m. słuchanie, słyszenie; słuch; przysłuchiwanie się.

Aufero, abstuli, ablatum, auferre, wziąć, unosić, uprzętać, zabierać, stercus ab janua; multa domum; o rzekach i wiatrach: unosić, porywać, auferor in scopulos; in silvam; auferi in ortus. W dobrej lub złej myśli: zabrać, rabować, łupić, kraść, pecuniam, pecuniam de aerario; vasa ab aliquo; caput alicui (uciąć); vitam alicui (wydrzeć, odebrać); oculos alicui (omamić, oszukać), — przenos. *a)* auferre curas, metum, auferri periculo; *b)* sprzątnąć, zniszczyć, zgubić, mors Achillem abstulit; Ardeam ignis abstulit. — przenos. *a)* zwabić, znieść, uwieść, ne te auferant aliorum consilia; *b)* unieść, otrzymać, ocalić, zachować, ochronić, caput incolume ore; praemium; paucos dies ab aliquo; responsum ab aliquo; doprowadzić do tego stopnia z ut, abstulisti, ut in foro statuerent; *c)* usunąć, aufer insolentiam; *z tryb, b.* przestać, aufer me vultu terrere; aufer te, wynos się, zabieraj się.

Aufidēra, ae, ź. miasto w Samnium.

Aufidius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd Aufidianus, a, um, Aufidyański, do Aufidyusza należący.

Aufidus, 1, m. rzeka w Apulii.

Aufugio, 3. uciekać.

Auge, es, albo Augea, ae, ź. matka Telefa.

Augeas, patrz **Augias**.

Augeo, auxi, auctum, 2. powiększać, pomnażać, podwyższać, opes, divitias, possessiones, numerum i t. p. aras domis (pomnażać liczbę darów) — Przenosić. a) w ogóle: dolores, luxuriam, benevolentiam, auctum alicujus (dodawac odwagi), metum, gloriam virtutibus i t. p.; b) przez mowę powiększać, w gorszym świetle przedstawiać, vim hostium; albo uwielbiać, podnosić, uświetniać, munus suum, rem laudando; c) obsypać bogato, obficie zaopatrzyć, zbogacić, aliquem agro, divitiis, copiis, scientia; augeri honore, liberalitate; także bez 6 przyp. komus do majątku, znaczenia, godności dopomódz, wzniesić, dźwignąć, te semper augendum atque orandum putavi; auctus adjutusque a Demosthene; 2) nieprzech. wzrastać, wzmagać się, augment labores. Lucr II, 1163.

Augesoo, 3. rość, zwiększać się.

Augias, i Augeas, ac, m. król Elidy

Augur, ūria, m. wieszcz, członek zgromadzenia kapłanów, którzy z lotu ptaków, śpiewu, chciwości jedzenia przepowiadali przyszłość: 2) w ogóle każdy wieszcz i wieszczka.

Augūrālis, e, do wieszczka lub wieszczki należący, libri au., lituus au., laska, stąd augurale, is, n. miejsce w obozie, w namiocie wodza, gdzie brano wieszczby, także sam namiot wodza.

Augūrātus, us, m. nauka albo godność augura

Augūrium, ii, n. wieszczbiarstwo, wrózenie z ptaków, a. capere; aliquid augurio experiri; auguria salutis (tyczące się pomyślności kraju); znajomość augurów, sztuka przepowiadania, tudzież znaki, cechy, których się w przepowie-

dniach trzymano, vir summus augurio; 2) w ogóle: przepowiednia, przeczucie, domysł, augurium quoddam futurorum in mentibus haeret; mea auguria rerum futurarum.

Augūrius, a, um, wieszcz, do wieszczów należący

Augūro, i. wróżyć z ptaków, res; locus auguratus (przez augurów poświęcone); augurato regnum adeptus (po zaradzeniu się wieszczby); 2) w ogóle: przepowiadać, przeczuwać, quid mens veri augurat; augurare sibi longos annos; animus augurat, quae futura sit suavis

Augūror, i wróżyć z ptaków, aliquid; ex alitis involatu; ex passerum numero; 2) przepowiadać, wróżyć, mortem alicui, futurae pugnae fortunae; przeczuwać, domyślać się, vultu alicujus, mente aliquid falsa per metum; quantum auguror conjectura, albo opinione, z nastę. 4 przyp. i tr. bez albo zdaniem względnym

Augusto, przysł. wspaniale, z uszanowaniem

Augustus, a, um, poświęcony, czcigodny, święty, o miejscach: Eleusina sancta et augusta; fons; szanowny, coś boskiego mający, o osobach i rzeczach: gravitas, mens.

Augustus, i, m. przydomek Oktawiana, od czasu jak objął władzę najwyższą, i wszystkich po nim Rzymskich cesarzów; stąd w licz. mn. filii Augustorum. b) *przym.*

Augustus, a, um, tyczący się Augusta; mens Augustus, sierpień **Aula**, ae, ż. dziedziniec w budowlach greckich; w ogóle: pałac, zamek, dwór znakomitych panów i książąt, służba i godność, rarissimam rem in aula consequi, senectutem; poet. — atrium; mieszkanie

pszczoł. aulac et cerea regna re-
lingunt

Aulaeum, i, *n* kobierzec, dywan, służący do pokrycia sofy, łożnicy, stołu: 2) zasłona w teatrze, która od początku sztuki opuszczano (*premitur*, albo *mittitur*), a na końcu podnoszono (*tollitur*), sposobem przeciwnym naszemu; *b*) także: szata długa wierzchnia haftowana

auleroti, *orum*, *m*. lud w Gallii Celtyckiej, na trzy galezie podzieleny: A. Brannovices, Cenomani i Eburovices

Auletos, *ae*, *m* gracz na flecie, przydomek jednego z Ptolomeuszów

Aulicus, *a*, *um*, dworski książęcy; *recl.* aulici, *orum*, *m*. dworzanie.

Aulis, *Idis*: miasto w Beocyi.

Auloedus, i, gracz na flecie.

Aulon, *onia*, *m*. góra winnicami okryta w Kalabrii

Aulus, *i*, *m* przydomek rzymski

Aura, *ae*: powiew wiatru, szmór, wiatr, *maius* nocturna aura uti, używać chłodu nocnego, także w ogóle: powietrze, *aurae aëriac*; *aurae vitales*, *captare naribus auras*; *para*, wyziew, *dulcis aura spiravit crinibus*. — przenoś. *dum flavit velis a. secunda meis*; *incertae famaë auram captare*; *a. ramoris*; *a. voluntatis* (znak żywotności); *a. popularis* (sprzyjanie ludu); *libertatis auram captare* (ubiegać się za wolnością); 2) *u* poet. siedlisko czystszyego, wyższego powietrza, niebo, *per auras*, *in auras*, *ad auras*; świat nadziemski, jako przeciwny krainie podziemnej, *venire superas ad auras*; światło, światło dzienne, jawność, *ferro sub auras* (objawić); *fugere auras* (unikać światła); stąd także *aura auri*, blask, połysk.

Auratus, *a*, *um*, złotony, złotem

pokryty, ozdobiony, wyszywany, *columna*, *navigium*, *tecta*, *milites* (z pozłaceniami tarczami); *tempora* (złotym szyszakiem okryte); *sinus* (ze złota sprzączką); 2) = *aureus*.
lyra

Aurelius, nazwisko rzymskiego rodu, jako *przym* Aurelijski, *via*, droga poprowadzona od Rzymu po nad morzem przez Hetrurya do Pizy; A. *forum*, miasto w Hetruryi

Aureolus, *a*, *um*, złoty; — przenoś piękny, okazały.

Aureus, *a*, *um*, złoty, ze złota, *numus* a albo samo *aureus*, pieniądź złoty — przenoś. złoty, szacowny, wyborny, okazały, powabny, *mediocritas*, *aetas*. 2) = *auratus*: *vasa*, *retia*, *vestis*, *urna*, *sella*; *Pactolus* (piasek złoty tocząca rzeka). 3) złotego koloru, *sidera*, *caesaries*, *maia*.

Auricomus, *a*, *um*, złotowłosy; — przenoś. złotolistny, *foetus auricomos*

Auricula, *ae*, z wierzchnia część ucha, w ogóle: ucho; *demittere auriculas*, opuścić uszy, *auriculas radere*, szczypać słowy.

Aurifer, *era*, *erum*, złotodajny, złotorodny

Aurifer, *fictis*, *m*. złotnik

Auriga, *ae*, *m*. woznica, szczególniej kierujący wozem na igrzyskach; — przenoś. sternik; 2) gwiazdozbiór, woznik

Aurigena, *ae*, *m*. ze złota zrodzony, przydomek Perseusza.

Auriger, *era*, *erum*, złoto niosący, *taurus* (ze złoceniami rogami)

Auris, *is*, *z*. ucho; *plures admove-re aures* (wielu słuchaczy), *b*) słuch, *aures teretes* (o dobrym smaku); *aures offenders*; *servire auribus*, pochlebiać; *c*) przyprawa o pługa, odkładnica do prowadzenia szerszej brzozy

- Aurītūlus**, a, um, długie uszy mający.
- Auritus**, a, um, uszaty, długie uszy mający, lepus, asellus; — przenoś. słuchający, posłuszny, uważny, testis a. który słyszał.
- Aurōrā**, ae, ż. jutrzeńka, zorza poranna; b) bogini, córka Hlperyusa, żona Tjtona; c) wschód.
- Aurum**, i, n. złoto; infectum, w masie, w bryle; factum, rzecz wyrobiona ze złota; złote ozdoby, sprzęty, naczynia, auro et argento abundare; equos jungit auro (zaprzęgi złote, wędzidła); crines nodantur in aurum; szczególnie o złotych pieniądzech: vide, quae so, ne qua lacuna sit in auro; — przenoś. a) o kolorze i blasku złotym, spiccae nitido flaventes auro; b) o wieku złotym, a. priscum.
- Aurunci**, orum, m. Aurunkowie, lud w Italii; stąd Auruncus, a, um, do Aurunków należący.
- Auscultātor**, ōris, m. słuchacz.
- Ausculato**, i. przysłuchiwać się, podsłuchiwać, aliquem; alicui; ad januam; 2) być posłusznym, mihi ausculat
- Ausētāni**, orum, m. lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd Ausetanus, a, um, Auzetański.
- Ausōnes**, um, m. Auzonowie, pierwotni mieszkańcy środkowej i niższej Italii. Stąd a) Ausona, ae, ż. miasto Auzonów. b) Ausonia, ae. ż. kraj auzoński, w ogóle: Italia. c) Ausonidae, arum, m. mieszkańcy Auzonii, w ogóle Italii; d) Ausonis, idis, ż. do Auzonii albo do Italii należąca. e) Ausonius, a, um, Auzoński, Italski, Rzymski, rzeczow. Ausonii, orum, m. Auzonowie.
- Auspex**, spicis, m. wieszczbiarz z uważania ptaków; aus. legis curiatae, który jako augur przed ustanowieniem tego prawa wieszczbą kierował; — przenoś. sprawca, naczelnik jakiego dzieła, auspice Teucro, musa; auspiciibus diis; nuptiarum a. albo samo a. kierujący obrzędami ślubnymi. 2) przym. pomyślny.
- Auspiciatus**, a, um, szczęśliwy, pomyslny wróżący, omnia; stąd auspicate, po zarządzeniu się wieszczby, szczęśliwie, w szczęśliwą godzinę.
- Auspiciotum**, ii, n. wieszczczenie z ptaków, przypatrywanie się ptakom wieszczbiarskim, uważanie ich lotu, jedzenia, krzyku przed rozpoczęciem jakiej ważnej, mianowicie publicznej czynności; in auspicio esse; szczególniej prawo do rzdzenia się wieszczby, służyło przy wojsku najwyższemu dowódcy; stąd auspicia habere, znańczyło mieć najwyższą władzę; a. ponere (złożyć urząd); imperio atque auspicio, ductu auspicioque (pod najwyższą władzą); tuis, illius auspiciis; w ogóle: a) władza, wola, samowolność; paribus auspiciis regere populum; suis a. ducere vitam; b) auspicia belli albo regni incipere, albo coepisse ab aliqua re, wojnę lub rządy zacząć od — 2) rozstrzygnięcie ptaków albo augurów, przepowiednia, a. optimum, felix, infaustum; a. victoriae; contra a. pugnare, dimicare.
- Auspicio**, 1. odbywać wieszczbę. 2) przez auspicia poświęcić miejsce, auspicate in loco; auspiciata comitia; stąd: zaczynać, in bello male auspicate.
- Auspicio**, 1. odbywać wieszczbę; 2) przy szczęśliwej wróżbie coś zacząć, auspiciandi gratia, aliquid albo z try. bezok.; w ogóle: zacząć, aliquid aliqua re, albo per aliquam rem; aliquid ab aliquo; aliquid a b

Idibus Januariis; podobniez: militiam; vitam; cantare a
Auster, tri, *m.* wiatr południowy; traj południowy
Austere, przysł srogo, surowo.
Austēritas, ātis, *f.* cierpkosć, surowość, ostrość
Austērus, a, um, cierpki, winum, w odniesieniu do zapachu. przystry; do koloru: ciemny: — przenos. ostry, surowy, nieprzyjemny, moścakże: uciążliwy, labor o mówcy: poważny, surowy,
Australis, e, południowy, populus. regio [ty czyn
Ausum, i, *n.* odwazenie się, śmiałość
Aut, *spójnik* wyborczy, używa się, gdy jedna rzecz wyłącza drugą, aut laborem aut sumptus, albo — albo; z przeczeniem tōmaczy się ani — ani, aullus aut miles aut eques ad Pompejum transierat. podług stosunku rzeczy: albo -- albo owszem; także: inaczej, w przeciwnym razie, aut irrita dona futura.
Autem, *spójnik*, służy do połączenia: 1) nowej myśli, objaśnienia, przerwane go ciągu myśli; dalej: 2) w szczególności do połączenia: a) dawniej przytoczonego słowa: 2) do połączenia zdania podrzędne go w szeregu zdań logicznych: a, 2) do połączenia przeciwnych myśli: ale, przeciwnie, zas
Authepa, ac, *f.* naczynie kuchenne do gotowania
Autolyous, i, *m.* ojciec Āntyklet, dziad Ulissea
Autómēdon, onta, *m.* woznica Achillea 2) w powszechności: zrzeczny woznica
Autōnōe, es, *f.* córka Kadmusa, matka Aktiona. stad Autonoeus, a, um Antonoejski
Auturn - patrz aucturno.
Autumo, i utrzymywac, mniemac, wierzyć, b) mówic, wymieniać

Auxiliāta, e, pomoocnicy, pomagajacy, szczegōł cohortes a. albo samo auxiliare, wojska posiłkowe, aes a. albo stipendia a. żołd wojsk posiłkowych; carmen a. (słowa czarowas wyręczone przez Medee dla dania pomocy Jazonowi). dea a. (Looyna)

Auxiliārius, a, um, = auxiliarius, mianowicie: miles, pedites i t. p.

Auxilium, ii, *n.* pomoc, posiłek wsparcie, allicujus auxilio (przy pomocy czyjej); a. rogare, postulare, petere, implorare, ab aliquo (o pomoc prosic); allicquem contra allicquem a. poscere (na pomoc); a. ferre. allicui praestare; auxilio accessere allicquem; allicquem allicui mittere (na pomoc); podobniez: auxilio venire, proficisci, allicui succurrere, allicui esse; podobniez, in auxilium allicquos habere, in auxilio allicui esse; srodek, ratunek, zasob, extremum; aux. rei; unum communi saluti a.; lekarstwo, auxilia adversae salutudinis; wszczegolnosci: o posiłkach wojskowych najczęściej w licz mn.; auxilia equitum ac peditum; auxilia ab aliquo petere, promittere (contra allicquem), comparare, colligere, exspectare, habere, accipere (contra allicquem), arcessere, allicui albo in Galliam mittere, in mediam aetnem conjicere, subministrare allicui

Auximum, i, *n.* miasto Picentyńow; stad Auximates, um, *m.* Awksymaci

Avare, przysł chciwio, lakomostka

Avaricum, i, *n.* miasto Biturigow w Akwitani. stad Avaricensis, e.

Awaryku (czytaj się, Awarycoski)

Avāritia, ae, *f.* chciwosc, lakomstwo, omnes a wszystkie podzajo chciwosci — przenos a gloriae, zadza, wielkie pragnienie chwaly

Avārus, a, um, lakomy, chciwy, skąpy; manus, litus (gdzie chciwi ludzie mieszkają); spes; nienasycony, mare, Acheron, venter; z przyp. 2 a. caedis; nullius praeter laudem avarus.

Aveho, veki, vectum, 3. uwozić, unosić, wyprowadzać, aliquid i aliquem; equites Aegyptum; sacra in finitimas urbes; aliquem a patria; na str. bier. odjeżdżać, odpływać, creditis avectos hostes

Avella, patrz Abelia.

Avello, velli i vulsi, vulsum, 3. odrywać, oddziierać, zrywać, odeprowadzać, poma ex arboribus; humeris caput; membra; crās canis; tabulas; sibi spiculum; rozdzierać, gwałtownie rozdzielac, aliquem de matris complexu; inhaerentem alicui, avulsus complexu Juh; avulsus a meis; zabrać, templo Palladium; odebrać, wydrzeć, lucrum; usunąć, mala; aliquem ab errore, (z błędu wyprowadzić).

Avēna, ae, ż. owies zwyczajny, owies dziki, owsik; b) wszelkie źdźbło, lodyga, a. lini; c) piszczalka, tenui Musam meditaris avena.

Aventinus, i, m. król Alby, od którego góra w Rzymie nazwana została Aventinus, i, m. tudzież um, i, n. stąd A. mons, jugum, humus; także: Diana Aventina i Aventinensis D. (czczona na górze Awentynskiéj).

Aveo, albo haveo, 2. pragnąć mocno, chcieć czego, scire; genus legationis.

Aveo, albo haveo. 2. być zdrowym, szczęśliwym, ave, używa się przy powitaniu: bądź szczęśliwy, witaj; także przy pożegnaniu: bądź zdrów; dicere alicui ave, pozdrowić; Marcus avere jubet, każe pozdrowić.

Avernus, i, m. albo Avernus lacus, albo Averno lacus, jezioro

przy Kamach w Kampanii, w bliskości którego miało być wnijsie do podziemnego światła; stąd a) Avarus poet. świat podziemny, także Acheron; Avārus, a, um, Awernejski, lucus, (grj Riekaty); freta (jezioro); Averno, o, um, n. okolica przy jeziorze; laca Averno, albo samo Averno, świat podziemny; Juno (Prozerpina); b) Avernalis, e, Avernalski.

Averrunco, 1. odwracać co złego, oddalac, deorum iram; dii averruncent.

Aversio, ōnis, ż. odzracanie, niechęć, wstręt, ex a. z tyłu; res aversione emta (ryczaltowo); — przenoś. postać krasomówska (apostrofe).

Aversor, 1. odwracać się z niechęcią, wzdrygać się, mieć wstręt, brzydzić się, niecierpieć, filium, amicum, preces; proelium facere (ociągac się)

Aversor, oris, m. odwracający; zabierający co niegodziwie na swoją korzyść, pecuniae.

Aversus, a, um, odwrócony, wstecz cofnięty, znajdujący się z tyłu, aversum transfixit (z tyłu); rzeczow aversa, orum, n. tylna strona, przeciwna strona; — przenoś. nieprzyjazny, niechętny, nieprzychylny, dii, amici, animus; aversus mercaturis; a. animo esse ab aliquo; aversus a musis.

Averto, verti, versum, 3. odwracać, odcigać, aliquid ab ocalis; a. iter ab Arari; ab Helvetiis; ab hominibus ad deos preces; ultimes ordines a fronte a. (tak ustawić, aby do stojących z przodu plecami byli obrócenii); a. puppes (uciekac); flumina (skierować bieg w inną stronę); Lepidus se avertit; se ab itinere (zwrócić się w inną stronę); podobnie bier. hostis avertitur in

- aliquem; equus fontes avertitur (brzydzi się; prora avertit (odwraca się). Stąd: a) odpędzić, odeprzeć, odepchnąć, barbaros a vallo; aliquem in fugam (do ucieczki przymusić); b) zabrac, pecuniam publicam; tauros a stabulis; praedam domum; c) odwrócić, oddalic, pestem ab Aegyptiis; incendia Teucris; causam in aliquem (zwalić); morbos; omen; — przenoś. a) czyje myśli, zamiary od czego odwrócić, populi opinionem a spe adipiscendi; aliquem ab incepto; b) zniechęcić, odstręczyć, aliquem, albo se ab amicitia alicujus; animum alicujus a se; animi alicujus avertuntur
- Avia**, ae, : babka, — przenoś dawny przesąd, veteres avias revellere
- Aviārium**, ii, n. ptaszarnia, miejsce na drob
- Avide**, przyśl. chciwie, z upragnieniem
- Aviditas**, ātis, ē. chciwość, żądza cibi, potionis, gloriae, albo samo a. łakomstwo, chęć zysku
- Avidus**, a, um, chciwy, łakomy, laudis; in res novas; ad rem; a cognoscere; pecuniae avidior, za uadło chciwy; avidae in direptiones manus (chciwe łupu); a. in novas res ingenia (chciwe nowości); chciwy walki, Vulcanus; chciwy władzy, ingenium
- Aviō**, is, ŋ. ptak. *zborow.* ptastwo. w odniesieniu do wieszczby: avibus bonis albo secundis, z pomysłu wieszczbą; avi mala, adversa, sinistra, albo sinistris avibus, pod dła wieszczbą, w nieszczęśliwej godzinie
- Avicus**, a, um, dziadowski, podziadku odziedziczony, bardzo dawny, a merum
- Avius**, a, um, zdrozny, bezdrozny, zbaczający z drogi, in montes se avius abdidit; itinera avia (uboczne); stąd: daleki, mało uczęszczany, montes; *ræczow.* avium, ii, n. zwykle w licz. mn. bezdroże, avia sultuum, a. oceani, Armeniae; — przenoś. odstępujący, zbaczający, avius a vera ratione vagaris; avius errat animus.
- Avóōstio**, ōnis, ŋ. odwołanie, wstrzymywanie od czego w sposób łagodny, ulga, a cogitanda molesna, roztargnienie, rozrywka, najczęściej w licz. mn.
- Avóco**, i. odwoływać, aliquem ad bellum, in arcem; a. arma (przy walce użyć fortelu, gdzieindziej mierzyć, gdzieindziej uderzyć); — przenoś. odciągać, odrywać, wstrzymać, senectus avocat a rebus gerendis; a peccatis.
- Avólo**, i. ulecić, odlecieć; prędko się usunąć, spiesznie się dokąd udac, ut hinc avolem; avolat ad equites.
- Avunóulus**, i, m. wuj; magnus albo major, brat babki; maximus, brat prababki, mąż siostry matczynej
- Avus**, i, m. dziad, avi, przodkowie. także o pszczołach: avi numerantur avorum
- Axónus**, i, m. niegościnnie, Pontus, później Euxinus nazwany
- Axilla**, ae, z. pachy, podpasze
- Axia**, is, oś wozu, wóz; os, kto której ciała niebieskie się obracają, stąd: biegun północny lub południowy, zwłaszcza północny, strona świata, nieba, boreus, hesperus, północna, zachodnia; w ogóle: niebo, Atlas axem humero torquet
- Axis**, is, m. deska
- Axius**, ii, m. rzeka w Macedonii
- Axónē**, ae, m. rzeka w Gallii belgijskiej

B.

- Babilon**, ónis, *ż.* stołeczne miasto Babilonii krainy w Azji; stąd Babilonicus i Babylonius, *a, um*, Babiloński, numeri Babilonii, rachunki astrologiczne, albo przepowiednia z gwiazd, w czem Chaldejczycy i Babilończykowie celowali; *rzeczow.* Babylonius, Babilończyk; Babilonia, Babilonka; Babilonii, *orum*, Babilończykowie.
- Bacaudae**, *arum, m.* imię, które sobie wieśniacy w Gallii pod Dyoklecyanem nadawali.
- Bacca**, *ae, ż.* jagoda, szczególniej oliwna; wszelki owoc drzewny, *bacca arboris*: -- przenoś. perla, *aureus in geminis baccae*: stąd *baccatus, a, um*, perlami obsadzony.
- Baccar**, *aris, n.* albo *baccaris, is, ż.* roślina, z której korzeni pędzono olejek przyjemnej woni.
- Baccha**, *ae, ż.* Bachantka. kapłanka Bachusa: *Bacchis initiare aliquem* (przypuścić kogo do tajemnic Bachusa przez poświęcenie).
- Bacchabundus**, *a, um*, szalejący, wrzeszczący jak Bachantki.
- Bacchanal**, *alis, n.* miejsce odbywania obrzędów religijnych na cześć Bachusa: w licz mn. *Bacchanalia, ium, i* *iorum, n.* święto Bachusa, które aż do r. 186 przed Chr. co trzy lata obchodzono; stąd *Bacchanalis, e*, do Bachusa należący
- Bacchantio**, *onis, z.* hałas, wrzawa Bachantek, uroczyść Bachusa obchodzących
- Bacche-Bacchi**-, patrz *Bacchus*.
- Bacchiadae**, *arum, m.* ród Bachiadów ze szczepu Heraklidów panujący w Koryncie
- Bacchus**, *i.* obchodzić święto Bachusa: stąd *bacchantes*, *bacchantik*; w odniesieniu: *a)* do ludzi w ogóle: hałasować unosić się, rzucać się w uniesieniu, szaleć z radości, miłości i t. p., *in antro, b)* o wiatrach: szaleć, szumić, srożyć się; o wieści szeroko rozniesionej: *bacchatur fama per urbem*. *2)* w znaczu przech. *a)* w natchnieniu składać utwory poetyczne, *carmen. b)* wydawać okrzyki, *evoc.* *3)* w znaczu. o miejscach, gdzie się rozlega odgłos zgiełkliwych uroczystości Bachusa, *bacchata Naxos*.
- Bacchus**, *i, m.* syn Jowisza i Semeli, bożek wina; używa się o winnicy i winie. *Bacchus amat colles*: *hilarans convivium Baccho*; *Baccho audit*, przy okrzykach *Jo Bacche* Stąd *a)* *Bacchejus*, *Baccheus* i *Bacchicus, a, um*, *Bachusowy*, do Bachusa odnoszący się. *b)* *Bacchidis, is, ż.* = *Baccha. c)* *Bacchius, a, um*, *Bacchijski*.
- Baccifer**, *era, erum*, jagodorodny wydający oliwki
- Baccenis**, *is, ż.* zachodnia część lasu Turyngow.
- Bacillum**, *i, n.* kijek, pręcik, zwłaszcza laska liktorów.
- Bactra**, *orum, n.* główne miasto Baktryanow, i sama kraina. Stąd *a)* *Bactri, orum, m.* Baktrowie, mieszkańcy miasta Baktry i krainy Baktryany. *b)* *Bactrianus, a, um*, Baktryański, *terra B.*, kraina *B.*: *Bactrianus, i, m.* Baktryanczyk, *Bactriani*, Baktryanicy.
- Bactrus**, *i*, rzeka przy mieście Bactra.
- Baculum**, *i, n.* także *baculus, i, m.* laska, kij; *2)* berło

- Baebius**, ii, *m.* nazwisko rodu rzymskiego; jako *przym.* Bebijski, tyżący się Bebiusza.
- Baecula**, ac, *ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej.
- Baetis**, is, *m.* rzeka w Hiszpanii; stąd a) Baeticus, a, um., Betycki, provincia, kraina Betyka w Hiszpanii; Baetici, orum, *m.* mieszkańcy Betyki. b) Baeticola, ae, *m.* i *ż.* przy rzece Betys mieszkający. c) Baetigena, ae *m.* i *ż.* przy rzece B. urodzony. d) Baeturia, ae, *ż.* północno-zachodnia część Betyki.
- Bagaudae**, *m.* patrz Bacaudae.
- Bagōas**, ae, i Bagous, i, *m.* rzeznik (wyraz perski).
- Bagrāda**, ae, *m.* rzeka między Utyką i Kartaginą.
- Bājae**, arum, *ż.* miasto w Kampanii, słynne ciepłymi kąpielami; stąd Bajanus, a, um., bajański; Bajanum, i, *n.* okolica bajańska.
- Bājūlo**, 1. dźwigać ciężary, sarcinas bajulans=bajulus, i, *m.* ciężary dźwigający.
- Balaena**, ae, *ż.* wieloryb.
- Bālānus**, i, *ż.* żołądz=głans; 2) gatunek dużych kasztanów.
- Bālātro**, ōnis, *m.* bałamut, hultaj, lizus, pieczeniarsz. 2) przezwisko figlarza Serwilliusza.
- Bālātus**, us, *m.* beczenie.
- Balbus**, a, um, zajakliwy, bełkot. 2) B. rzymskie przezwisko.
- Balbūtio**, 4. jękać się, zacinąć się w mowie;—przenoś. de natura deorum (niezrozumiale mówić); z 4 przyp. perpauca; pieszczotliwie nazwać, balbutit Scaurum.
- Bālēares insulae** albo **Balears**, ium, *z.* wyspy Balearskie na morzu Śródziemnym, Majorka, Minorka; stąd a) Balearis, e, Balearski, *rzeczw.* Balearis, is, *m.* Balearczyk, najczęściej w licz. mn. b) Balearicus, a, um., Balearski, *rzeczw.* Balearicus, przydomek Kw. Cocyl. Metella.
- Bālīneum**, i balneum, i, *n.* w licz. mn. balinea albo balnea, także balneae, arum, łaźnia, kąpiel.
- Ballista**, ae, *ż.* zamek w Liguryi.
- Ballista**, ae, *ż.* kusza, machina wojenna, używana przy oblężeniach do ciskania większych kamieni.
- Balneārius**, a, um, do kąpeli należący; stąd balnearium ii, *n.* miejsce do kąpeli.
- Balneātor**, ōnis, *m.* utrzymujący łaźnię.
- Bālo**, 1. beczęd.
- Balsāmum**, i, *n.* balsam; także drzewo balsamowe.
- Balteus**, i, *m.* także um, i, *n.* pas, pendent do miecza. 2) obwód, okrąg; = praecinctio w amfiteatrze.
- Bamballo**, ōnis, *m.* przezwisko rzymskie; wyraz obelżywy.
- Bandūsta**, ae, *ż.* źródło przy Wenuzyi.
- Bantia**, ae, *ż.* miasto w Apulii; stąd Bantinus, a, um, Bantyński.
- Bārāthrum**, i, *n.* otchłań, przepaść, kraina umarłych;—przenoś. b. macelli (o człowieku nienasyconym); barathro donare (przetrownić).
- Barba**, ae, *ż.* broda, u ludzi i zwierząt, b. promittere (zapuścić); b. promissa (długa); b. vellere alicui (znak wzgardy).
- Barbāna**, ae, *m.* rzeka w Illiryi.
- Barbāre**, *przysł.* po cudzoziemsku;—przenoś. błędnie, niezgrabnie, nieumiejętnie, loqui, exclamare, laedere aliquid.
- Barbāria**, ae, i -es, ei, *ż.* kraj obcy; niepoprawność w mowie, dzikość obyczajów, niezgrabność w obyczajności.
- Barbaricus**, a, um, cudzoziemski, obcy, *rzeczw.* barbaricum, i, *n.*, kraj obcy;—przenoś. nieobyczajny, prostacki, dziłki, nieokrzesany.

- Barbāriſmus**, *i. m.* niepoprawność w mówieniu.
- Barbarus**, *a, um*, cudzoziemski, obcy; *rzeczow.* barbarus, *i. m.* cudzoziemiec, barbara, *ae, Ź.* cudzoziemka, barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli. Grecy nazywali tym wyrazem wszystkich cudzoziemców; Rzymianie tych, co nie byli ani Rzymianami, ani Grekami, barbarus nihil doli subesse credens (o królu perskim); barbarorum maximam vim prostravit (o Persach). — przenoś. nieukształcony, nieokrzesany, dziki, barbarzyński, 'gentes immanitate barbare. [juvenis.
- Brabātūlus**, *a, um*, bródka mający,
- Barbātus**, *a, um*, brodaty, o ludziach i zwierzętach, unum aliquem ex barbatis illis (o dawnych Rzymianach, którzy brodę nosili); *Ń)* kozieł; hircus barbatus. 2) Barbatus, *i. m.* przydomek Rzymski.
- Barbitos**, *i. m.* i *Ź.* lutnia; także: poezya liryczna, nec Polyhymnia refugit tendere barbitos.
- Barbūla**, *ae*, bródka 2. Barbula, *ae, m.* przydomek rzymski.
- Barbus**, *i. m.* barwana, ryba
- Barcae**, patrz Barce.
- Barcāni**, orum, *m.* lud Partów.
- Barcās**, *ae, m.* naczelnik rodu Hamilkara i Hannibala, stąd przydomek pierwszego; *a)* Barcacus, *a, um*, od Barkasa pochodzący; *Ń)* Barcinus, *a, um*, należący do rodziny Barkasa, i Barcini, orum, *m.* familia Barkasa.
- Barce**, *es, Ź.* miasto w Cyrenaice; stąd Barcae, orum, *m.* Barceowie, plemię koczujące.
- Barcinus**, patrz Barcas.
- Bardus**, *a, um*, głupi, tępy
- Bargūsii**, orum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Bargyliae**, arum, *Ź.* i Bargyla, orum, *n.* miasto w Karyi; stąd *a)* Bargyletae, arum, *m.* Bargiletowie. *Ń)* Bargylicticus, *a, um*, Bargyletycki.
- Bārium**, *ii, n.* miasto w Apulii.
- Bāro**, *Ńnis, m.* głupiec.
- Barrus**, *i. m.* słoń,
- Bāsilius**, *a, um*, królewski, pański, wspaniały; basilica, *ae, Ź.* wspaniała z kolumnami gmach publiczny w Rzymie, gdzie się odbywały sądy i schodzili się kupcy (giełda).
- Bāsio**, *i. całować*
- Bāsis**, *is, Ź.* podstawa, spód, postument, statuae, columellae, tropacurum; trianguli.
- Bāsium**, *ii, n.* calus, całowanie. *b.* dare, jactare.
- Bassānia**, *ae, Ź.* miasto w Illiryi. stąd Bassanitae, arum, *m.* Bassanici.
- Bassāreus**, *ei, m.* przydomek Bachusa; stąd Bassaricus, *a, um*, Bachusowy; Bassaris, *idis, Ź.* = Baccha.
- Bassus**, *i. m.* przezwisko rzymskie.
- Bastarnae**, i Basternae, arum, *m.* dawny lud przy Karpatach.
- Bātāvi**, orum, *m.* Batawowie, Hollendrzy, lud Celtycki, od których wzięła nazwisko wyspa leżąca między rzekami Waal, Maas i morzem, insula Batavorum, stąd Batavus, *a, um*, Batawski, Hollenderski.
- Bātillum**, *i, n.* fajerka.
- Battus**, *i, m.* założyciel Cyreny w Libii; stąd Battades, *ae, m.* potomek Battusa, w liczb. mn. Cyrenejczycy
- Bātūlum**, *i, n.* miasto w Kampanii
- Batuo**, *ui, Ź.* bić, stukać, os, aliquid, nieprzech, walczyć, bić się.
- Baucis**, *idis, Ź.* żona Filemona
- Bazaria**, *ae, Ź.* kraina w Sogdyanc
- Bdellium**, *ii, n.* drzewo wysokości drzewa oliwnego, czarne, wonne
- Beāte**, *przysł.* szczęśliwie, błogo

Beatitas, *stis*, i beatitudo, *inis*, *ż.* szczęśliwość, błogosławieństwo.

Beatus, *a*, um, szczęśliwy, błogi, błogosławiony; *rzczo*. beatum, szczęście; w szczegól. *a*) w odniesieniu do dóbr doczesnych: majątny, zamożny, dobrze się mający, homo, mulier; stąd beati, bogacze; respublica, reipublicae status; rus (urodzajny); vox (pełny); ingenii ubertas, rerum verborumque copia; *b*) beati, zmarli, sedes beatae, beatorum insulae, (przy zachodnim brzegu okręgu ziemskiego podług dawnych wyobrażeń).

Bebryces, um, *m.* lud w Bitynii, dawniej Bebrycyi, krainie Azji Mniejszej. Stąd Bebrycius, *a*, um, Bebrycki, gens, albo króla Bebryksa dotyczący.

Belgae, arum, *m.* Belgowie, mieszkający Gallii Belgijskiej, Belga, *ae*, *m.* Belgijczyk. Stąd *a*) Belgicus, *a*, um, Belgijski; Gallia B. albo samo Belgica północna część Gallii. *b*) Belgium ii, część Gallii Belgijskiej.

Beli-, patrz Belus.

Bellaria, orum, *n.* wety, lakocie.

Bellator, *oris*, *m.* wojownik; *przym.* bitny, waleczny, wojowniczy, equus, koń do boju.

Bellatrix, *icis*, *ż.* bohaterka, do wojny usposobiona; — przenoś. iracundia.

Belle, *przysł.* grzecznie, przyjemnie, wybornie; epistola belle scripta; belle *se* habere, *b.* habere-albo *b.* esse, mieć się dobrze, być w dobrym stanie; *b.* adhuc, dotąd idzie, dotąd dobrze.

Belléróphon, *ontis*, *m.* i -ontes, *ae*, *m.* wnuk Syzyfa, który zabił Chimere; stąd Bellarophontes, *a*, um, do Bellerofonta odnoszący się.

Belliosus, *a*, um, waleczny, wojowniczy.

Belliosa, *a*, um, wojenny, ścigający.

cy się do wojny, disciplina, virtus; *rzczo*., bellicum, *i*, *n.* znak trąbą dany, hasło do bitwy, bellicum canere. 2) więcej poet. — bellicosus, Romulus, civitas.

Belliger, *era*, *erum*, bitny, wojenny.

Belligero, *i*, wojować, wojnę prowadzić, walczyć.

Bellipotens, *tis*, bitny, waleczny.

Bello, *i*, wojować, toczyć wojnę, w ogóle: walczyć, ne bellare perseveraret; cum aliquo; adversus aliquem, alicui, per aliquem, inter se; bellum bellare; animo bellare cum aliquo, być nieprzyjacielskiego usposobienia.

Bellocassi, orum, *m.* lud w Gallii luguńskiej.

Bellona, *ae*, *ż.* bogini wojny.

Bellōvaci, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej.

Bellua-bellui-, patrz belua.

Bellum, *i*, *n.* wojna, neque pax neque b.; *b.* Helvetiorum (z Helwetami); hoc bello bello i belli (w wojnie); vel domi vel belli, belli domique, domi bellique, domo bellique, domi belloque, bellum commovere, wzniecać; parare, comparare, adornare, przygotować się do wojny; administrare, gere, agere, prowadzić; ducere, przeciagać, przewlekać; inferre, wydać, wypowiedzieć; bello persequi aliquem, ścigać zbrojnie; bellum dclere, componere, przytłumić, ukończyć; administrare, zarządzać; bellum bellare, prowadzić; — przenoś. klótnia, spór, zwada, bellum indicare philosophis; cum improbis aeternum bellum suscipere; 2) zamiast proelium, bitwa, potyczka, copias ad bellum educere; bellum apud Cibalam instruens.

Bellus, *a*, um, zgrabny, udatny, ładny, dogodny, przyjemny, homo; epistola; subsidium senectutis bel-

lissimum; dobry, fama, zdrów, fac bellus revertare

Belua, i bellua, ae, *f.* zwierz, potwór, b. Lerna; o ludziach: immanis belua (Werres); non sum fera belua, inutilis, impura b także avaritia, b. fera. Stąd a) beluinus, a, um, zwierzęcy, bydłocy. b) beluōsus, a, um, pełen dzikich zwierząt, potworów

Belus, i. m. 1) założyciel państwa Babilońskiego; 2) król Egiptu. Stąd a) Belides, ae, m. Belida (syn albo wnuk Belusa). b) Belus, idia, *f.* zwykle w licz. mn. Belidy, wnuczki Belusa, córki Danausa. 3) bóstwo indyjskie. 4) rzeka w Fenycyi

Benacus, i. m. jezioro Garda

Bene, przysł. st. wyż. melius, najw. optime, dobrze we względzie fizycznym, umysłowym i moralnym. a zatem a) dobrze, przyjemnie, dozdnie, stosownie, obficie, dostatecznie, i t. p.; dobrze, rzetelnie, pocziwie i t. p., także, ze względu na skutek, szczęśliwie, pugnare, agere, vertere i t. p.; bene dicere, dobrze, dokładnie mówić; bene dicere alicui, b. kim dobrze mówić; bene facere, dobrze robić, dobry skutek wywierac (o lekarstwach); b. facta, dobre, szlachetne czyny, zasługi; bene facere alicui, komus dobrodziejstwo albo grzeczność wyświadczyć; sibi facere b., zrobić sobie przyjemność, co dobrego; działać na swoją korzyść; bene est alicui, dobrze się powodzi, dobrze mu z tém, bene est, bene habet, dobrze jest, dobrze idzie, jestem zadowolony; bene vendere, drogo przedawać, b. emere, tanio kupować; z przym. lub przysł. drugim: dosyc, bardzo, znacznie, b. magnus, robustus, b. longe, b. mane

Benedico, dixi, dictum 3 patrz bene

Benefacto, facti, factum 3 patrz bene

Beneficentia, ae, *f.* dobroczynność **Beneficiarius**, a, um, do dobrodziejstwa należący, res; stąd beneficiarii, orum, m. żołnierze uwolnieni od ciężkiej pracy (sypanie szauców, kopania rowów, nośzenie wody), z łaski wodza uprzywilejowani

Beneficium, ii, n. a) dobrodziejstwo, przysługa; beneficium, za pośrednictwem, wstawieniem się przyłożeniem się, z łaski, przy pomocy czyjś albo czego, nostri consulatus beneficium; quem Caesar, meo beneficium, in Novocoinenses retulit b) zaszczyt, wynagrodzenie, wywyższenie, cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur. c) beneficium liberarum, przywilej uwalniający od pewnych zobowiązań urzędowych, mianowicie od opieki takich, którzy mieli kilkoro dzieci, d) także osoby do wynagrodzenia lub wywyższenia przeznaczone, zwykle w tem znaczeniu używa się licz. mn.; in beneficiis ad aerarium relatus est

Beneficus, a, um, dobroczynny, usłużny, stop wyż. beneficentior, najwyż. beneficentissimus

Beneventum, i. m. miasto Hircynów w Samnium; stąd Beneventanus, a, um, Beneventański

Benevōle, przysł. życzliwie, łaskawie, dobrotliwie

Benevolentia, ae, *f.* życzliwość, sprzyjanie, dobroć, przychylnosc, miłość; także: dowód życzliwości, talem b. lacrimas accepit

Benevōlus, a, um, życzliwy, łaskawy, st. wyż. benevolentior, najw. benevolentissimus, erga aliquem, alicui **Benigna**, przysł. 1) pod względem chęci: dobrotliwie, łaskawie, chętnie, przyjaźnie, życzliwie: beati-

Verabam
uverbs
+
adoboniv
arabatis
n. obant
Ti
obcebam
bas
bat
dudicimus
doubatis
bant
III
vegebam
bas
bat
dequidam
vegebat
degebat
IV
vestibam
bas
bat
vestibam
mys
vestibam
tis
vestibam
bas
vran
emus
e. cat
evamus
evatis
evant

gne albo b. dicis, jesteś bardzo łaskaw, bardzo dziękuję, zobowiązany, wdzięczny jestem (nawet kiedy się czego nie przyjmuje, kiedy się odmawia) b. dicis, bardzo dziękuję, nie chcę, Hor. ep. I, 15, 62; 2) pod względem czynu: dobroczynnie, szczerobliwie, hojnie, obficie.

Benignitas, *ātis*, *z.* życzliwość, dobroć, dobroliwość, łaskawość, uprzejmość; dobroczynność, dobrodziejstwo, przysługa.

Benignus, *a, um*, 1) uprzejmy, życzliwy, łaskawy, przyjazny, oratio benigna; benigno vultu aliquem excipere; 2) szczerotliwy, usłużny, dobroczynny, z przyp. 2 b. vini somnique, szczerze używający; — przenoś. żyzny, bujny, płodny, ager, terra; vena ingenii.

Beo, 1. uszczęśliwiać, obdarzać, aliquem aliqua re

Berecynthius, *a, um*, tycający się góry Berecynth w Frygii, poświęconej Cybeli, stąd frygijski; mater, albo samo Berecynthia, Cybele; stąd Berecynthius, *a, um*, należący do Cybeli, jej czci i uroczyścioci, heros (Midas); tibia.

Berenice, *es, z.* 1) córka Ptolomeusza Filadelfa, żona Ptolomeusza Ewergeta; 2) imię kilku miast np. Cyrenaiki; stąd Berenice, *idis*, *z.* okolica Cyrenaiki

Bergömmum, *i, n.* miasto w Gallii cyzalpińskiej.

Beroea, *ac, z.* miasto w Macedonii; stąd a) Beroeaeus, *i, m.* Beroeczyk; b) Beroenses, *iun, m.* Beroecyzycy

Borones, *um, m.* lud w Hiszpanii tarakonenskiej.

Perytus, *i, z.* miasto na półwyspie fenickim

Bza, *bessia, m.* dwie trzecie części

całości, więc względem assa 8 uncji; foenus ex triente Idibus Quintilibus factum erat bessibus, procent z 1/3, postąpił na 2/3, to jest, podług naszej rachuby od 4 do 8. **Bessi**, *orum, m.* lud w Tracji; stąd Bessicus, *a, um*, Bessycki.

Bestia, *ae, z.* zwierzę, szczególniej fera b. albo samo bestia, dziki zwierzę; stąd ad bestias mittere condemnare (skazać na walkę z dzikimi zwierzętami). 2) Bestia, *ae, z.* przezwisko familii rzymskiej.

Bestiarius, *a, um*, tycający się zwierząt, ludus, igrzysko, walka człowieka ze zwierzętami dzikimi; *rzeczot.* bestiarius, *ii, m.* człowiek walczący ze zwierzętami.

Bestiola, *ae*, zwierzątko.

Beta, *ae, z.* ćwikła, burak.

Betula, *ac, z.* brzoza.

Bezira, *ae, z.* miasto w Azji u stóp góry Paropamizus.

Bias, *antis, m.* jeden z siedmiu mędrców z Pryeny w Jonii.

Bibaculus, *i, m.* rzymskie przezwisko.

Bibliopola, *ae, m.* księgarz.

Bibliotheca, *ac, z.* księgozbiór, biblioteka.

Bibulus, *i, z.* roślina egipska, na której liściach zasuszonych pisano

Bibō, *bibi*, 3. pić, b. egemma, albo b. gemma, b. auro (z kielichów drogiejmi kamieniami, złotem ozdobnych). b. uram; aut bibe aut abi, albo pij albo idź precz; bibere more Gracco, od małych kieliszków do wielkich puharów przejść; poet. b. flumen, mieszlać nad rzeką. — przenoś. nasiąkać, wysysać, ciągnąć w siebie, sat prata biberunt; hortus aquas bibit; lanæ colorum bibunt; hasta b. cruorem; b. amorem; b. auribus (słuchać chętnie)

Bibracte, *is, n.* główne miasto Eduów

- Bibrax, actis**, *ē* miasto Remów * (Gallii belgijskiej)
- Bibroot, orum** *m* lud w Brytannii
- Bibulus, a, um**, pragnący napoju, chciwie pijący. Falerni liquidus:—przenos. wciągający wilgoć, nubes, lapis, lada, arena, charta (bibula) papier przebijający. aures (chciwie słuchania). 2) **Bibulus, i, m** rzymskie przezwisko
- Biceps, capitis**, dwugłowy, dwuwierzchołkowy. Parnassus. na dwa stronnictwa podzielony, civitas
- Bicolor, ōris**, dwubarwny
- Bicorniger, era, erum**, dwurogi, przezwisko. Bachusa
- Bicornis, e, dwurogi, cāper, Faun, luna, furca, flavius** (na dwa ramiona dzieląca się, dwa ujścia mająca)
- Bicorpor, ōris**, dwucielisty
- Bidens, tris**, dwuzębny, *rzeczono* rodzaj *m* narzędzie do rozbijania ziemi, motyka, rodzaj *o* zwierzę ofiarne *o* dwóch zębach, szczególnie; owca w ogóle owca.
- Bidensia, patrz Bidis**
- Bidental, alis**, *n* piorunowisko, miejsce razowe piorunem na którym zwierze (bidens) dla przeobiegania bogów na ofiarę zabijano
- Bidis, is, ē** miasto w Sycylii, stał *a*) **Bidensis, e, bidenski** *b*) **Bidini, orum, m** Bidynczycy
- Biduum, i, n** przeciąg dwóch dni; biduo post, po dwóch dniach we dwa dni potem
- Biduus, a, um**, dwudniowy
- Biennium, ii, n** przeciąg dwóch lat, biennio, przez dwa lata
- Bifarium, przysł** na dwoje, na dwie strony
- Bifidus, a, um**, na dwie części rozłupany, podzielony
- Bifrons, e, o** drzewiach otwierających się na dwoje *b* valvae;
- 2) *o* ściecie mającym dwa otwory, do wydania wyższych i niższych tonów, biforem da tibia captum
- Biformatus, a, um, i biformis, e, dwukształtny** [Janus]
- Bifrons, tris** dwa czoła mający,
- Bifurcus, a, um, rosochaty, rozdwojony**
- Bigae, ae, z** zwykle w licz. mn. bigae, arum 1) uprząż parokonna, 2) wóz mający pałę zwierząt zaprzężonych; stąd bigatus, a, um (numus) pieniądz mający na stopie wóz parokonną
- Bigerra, ae, ē** miasto Oretanów * Hiszpanii tarrakoneńskiej
- Bigerriones, um, m**, lud Gallii akwitaniańskiej
- Bigugis, o** w parze zaprzężony lynces, equi, podwojny, fascies (pekł dwóch konsulów)
- Bigugus, a, um**, w parze zaprzężony, equi, albo samo bigugi, cet tamen bigugum, walka z wozem parokonnym
- Bilbilis, is, ē** miasto rzeka w Hiszpanii tarrakonenskiej
- Bilibris, ae, ē**, dwa fanty
- Bilibris, e, dwufuntowy, dwa fanty wazący**
- Bilinguis, e, dwujęzyczny, dwoma językami mówiący, mieszczery, o bilingwy**
- Bilis, is, ē**, żółć,—przenos gniew, niachęć, bilem movere, rozgniewać. 2) atra albo nigra, melancholia, bilis suffusa, albo suffusio bilis lu ndae, żółtaczka
- Bilix, tota, dwudrotowy, torca**
- Bilustris, e, dziesięcioletni**
- Bimaria, e, przy dwóch morzach leżący, Corinthus**
- Bimaritus, i, m**, mający dwie żony
- Bimater, tris, m** dwie matki mający, przezwisko Bachusa
- Bimembra, e, podwojne członki mający, jak Centaurowie**

Bimestris, e, dwumiesięczny.
Bimus, a, um, dwuletni; 2) do dwóch lat ściągający się, sententia, wyrok przedłużający rządzący prowincji na dwa lata.
Bini, ae, a, po dwóch, po dwie, po dwa, venationes binæ per quinque dies; z rzeczownikami, które tylko w liczb. mn. są używane, albo w liczb. mn. mają odmienne znaczenie: castra, literae, copiae; także przy liczbach: bina milia, si bis bina quot essent didicisset; o osobach i rzeczach, które się liczą razem, w parze: annui bini reges, consules (po dwóch na jeden rok); bini hoves (para wołów).
Binominis, e, dwuimienny.
Bion i **Bio**, ónis, m. uczeń Teofrasta znany jako satyryk, około r. 300 przed Chr., stąd **Bioneus**, a, um, uszczypliwy, dowcipny
Bipalmis, e, dwupiędzioły.
Bipartio, 4, dzielić na dwie części bipartitus, podzielony na dwie części, z dwóch części składający się; stąd bipartito, przysł. w dwóch częściach, podwójnie, z dwóch stron.
Bipátens, tis, z dwóch stron otwarty
Bipédális, e, dwustopowy.
Bipennifer, éra, érum, noszący obosieczną siekiere.
Bipennis, e, obosieczny, rzeczow. bipennis (securis), is, z. oręż obosieczny.
Bipes, pēdis, dwunogi, o dwóch nogach; rzeczow. w liczb. mn. bipedes, zwierzęta dwunożne.
Birémis, e, dwuwiosłowy, o dwóch wiosłach, jako rzeczow.. parva biremis; b) dwa rzędy wiosel mający, dwa rzędy ław dla robiących wiosłami.
Bis, przysł. dwa razy, b. consul factus, który dwa razy był konsulem; przysłowie bis ad eundem

(lapidem offendero), dwa razy jeden błąd popełnić.
Bisaltæ, arum, m. lud w Macedonii nad rzeką Strymon; stąd **Bisaltia**, albo **Bisaltia**, ae, f. kraj Bizaltów.
Bisaltis, idis, f. córka Bizaltesa (Teofana). [pontyda.
Bisante, éa, f. miasto nad Pro-Bistónes, um, m. Bistonowie, lud Tracki; stąd a) Bistonis, idis, z. do Bistonii należąca, rzeczow. rodem z Tracji. b) Bistonius, a, um, bistoński, tracki.
Bisulcus, a, um, na dwoje rozłupany, rozdzielony, ungula.
Bithyni, órum, m. Bityńczykowie, mieszkańcy krainy zwanej Bithynia, ae, f. w Azji Mniejszej. b) Bithynicus, a, um, bityński, rzeczow. Bithynicus, jako przydomek Pompejusza; c) Bithynis, idis, f. kobieta z Bitynii. d) Bithynus, a, um, należący do Bitynii.
Bito, albo **Biton**, ónis, m. orat Kleobisa, syn argiwskiej kapłanki Cydyppy.
Bitūmen, inis, n. klej ziemny, smolny, stąd bitumineus, a, um, dotyczący się kleju smolnego vires b. = bitumen.
Bituriges, um, m. Biturygowie, lud w Galli kwitanskiej, także: w liczb. pojed. Bituryx, Bituryg.
Bivium, ii, n. droga rozstajna; od bivius, a, um, rozstajny, o dwóch drogach; także: Bivius, ii, m. imię rzymskie.
Blandæ, arum, f. miasto w Lokanii.
Blande, przysł. pochlebnie, łagodnie, przyjemnie, grzecznie
Blandiloquens, tis, łagodnie, pochlebnie mówiący; stąd blandiloquentia, ae, z. mowa łagodna przymilanie się w mówieniu

- Blandimentum**, *i, n.* przymilanie się, pochlebianie, ponęta, njomowanie, najczęściej w licz. mn. multa blandimenta plebi data.
- Blandior**, *4.* pochlebiać, przymilać się, alicui, auribus: votis suis; coeptis; voluptas blanditur suaviter, sensibus nostris (wabi, przynećca).
- Blanditia**, *ae, f.* pochlebstwo, pieszczota, przymilanie się, najczęściej w licz. mn. adhibere blanditias; dicere blanditias alicui; ponęta, *b.* voluptatum; lectionis poetarum.
- Blandus**, *a, um*, przyjemny, pochlebny, przymilaniem się nakłaniający do czego, blandum ducere quercus; powabny, przyjemny, ludzacy, ponętny, vox, oratio, verba, consuetudo, voluptas, illecebrae voluptatis.
- Blatéro**, *1.* paplać, bredzić, *z 4* przyp. stulta, verba vitiosa; stąd blatero, onis, *m.* papla.
- Blatta**, *ae, rodzaj żeński mól;* stąd blattarius, *a, um*, tyjący się mólów; *b.* balnea, ciemne łaźnie.
- Blatta**, *ae, f.* purpura, szkarłat; stąd blattinus albo blatteus, *a, um*, szkarłatny, purpurowy.
- Blaudemius**, *a, um*, pochodzący z Blaudus we Frygii.
- Boarius**, *a, um*, do wołów odnoszący się, forum *b.*, rynek wołowy.
- Bochus**, *i, m.* król Maurytanii;
- 2)* roślina od jego imienia nazwana
- Boebe**, *es, f.* miasteczko i jezioro w Tessalii; stąd *a)* Boebelis idis, *f.* jezioro Boebe; *b)* Boebētus, *a, um*, bebejski, tessalski.
- Boeotarches**, *ae, m.* najwyższy urzędnik w Beocyi.
- Boeōti**, *orum* (w skróc. *um*), *m.* Beotowie, mieszkańcy Beocyi, krainy w Grecyi środkowej. Stąd *a)* Boeotius, *a, um*, beotycki i Boeotii
- orum, m.* Beotowie; *b)* Boeotus, *a, um*, beotycki.
- Boēthus**, *i, m.* filozof stoicki. *2)* sławny rzeźbiarz.
- Boji**, *orum, m.* lud mieszkający tu i owdzie w Gallii, Italii, Germanii i Noryku; stąd *a)* Boja, *ae, f.* kraina Bojów. *b)* Bochemum, albo Boichemum, *i, n.* kraj Bojów.
- Bolae**, *arum, f.* miasto Ekwów w Lacyum; stąd Bolanus, *a, um*, bolański, i Bolani, *orum*, Bolanowie.
- Bombyx**, *ycis, f.* jedwabnik, owad robiący jedwab'
- Bomilear**, *āris, m.* wódz kartaginski; *2)* przyjaciel Jugurty.
- Bona Dea**, bogini czczona od samych Rzymianek w domu żony kapłana zwanego Pontifex Maximus.
- Bonitas**, *ātis, f.* dobry przymiot, dobroć, agrorum, aquae, vocis; pod względem duchowym i moralnym: wyborność władz umysłowych, dobroć, dobroć serca, poczciwość, rzetelność, prawość, miłość rodzicielska, naturae, ingenii, causae, verborum.
- Bononia**, *ae, z.* miasto w Gallii cyzalpińskiej, Bologna; stąd Bononiensis, *e*, bonoński z Bononii, albo przy Bononii; *2)* miasto w Gallii belgijskiej, dziś Boulogne.
- Bonum**, *i, n.* dobro; *a)* w licz. mn. bona, *orum, n.* dobra, majątek, *b.* publicaro, vendere, restituere; possidere; esse in bonis, być w posiadaniu majątku; *b)* bonum, pożytek, korzyść; in bonum aliquid vertere; *b.* publicum; *b.* omnium, dobro powszechne, dobro kraju; leges ex bono et aequo, patz aequus; quis ullam ullius boni spem in eo haberet (któżby się od niego czego dobrego spodziewał), quid mihi

est boni (cożby mi to pomogło); cui bono (w jakim celu, na co); e) w duchowym i moralnym względzie: dobro, dar, talent, cnota, bona naturae, animi; multa alia ab natura habuit bona; naturali quodam bono; nihil quidquam melius a diis homini datum (żadne większe dobro, nic lepszego); summum bonum; bonum mentis est virtus; bona aut mala (zalety albo błędy): acer bonorum et vitiorum suorum iudex.

Bonus, a, um, stop. wyż. melior, najwyższ. optimus. 1) dobry, miarowicie: 1) w fizycznym i duchowym względzie: numi, calamus, portus; vox; carmina, scripta; artes (przymioty), indoles, memoria; a) pod względem rodu, pochodzenia: znakomity, szlachetny, b. genere natus, civem Afticam bonam, bonis prognatam; b) pod względem powierzchowności: piękny, ładny, przystojny, bona forma mulier; cervix; c) co do usposobienia i działania: dobry, zdatny, zręczny, dzielny, b. gubernator, poeta, artifices; szczególnie w działaniach wojennych. boni malique, boni atque ignavi; vir pace belloque bonus; bello meliores, optimi; d) co do liczby: dostateczny, znaczny, bona pars sermonis; b. pars hominum; sit bona librorum copia; 2) we względzie moralnym: dobry, prawy, rzetelny, poczciwy, szanowny, cnotliwy, b. animo facere, esse in aliquem. b. consilio; b. fides, amicitia, conscientia, opera, causa; o osobach paterfamilias, amicus, socius. femina; często: vir b. albo samo bonus, w przemówieniu przyjacielskiem do kogo: przyjacielu, mój kochany, o bone; bone; boni; czasem ironicznie: bone custos defensorque provinciae; bo-

ne accusator; także: Bonus, jako przydomek Focyan, poczciwy. e) Pod względem politycznym: a) brzo myślący, patriota, prawy, wierny, civis, vir, optimarum partium esse; b) laskawy, przychylny, życzliwy, des bonus veniam; vos Manes este boni; sis bonus e felixque tuus; eo velim uti possem bono in me; stąd Bona Dea (patrz wyżej) i przydomek Jowisza: J. Optimus, Maximus (pisze się zwykle J. O. M. II) pod względem stanu zdrowia, położenia, okoliczności: dobry, wyborny, czerstwy, zdrowy, silny, color, sanguis, aetas (młodość), valetudo, ovis; mens; bono animo esse, albo bonum animum habere być dobrej myśli; także: dobry, wyborny, pożądany, tempestas; omnibus optimis rebus usus (stan gospodarstwa pod każdym względem pomyslny); b. res, przysmaczki, iakocie; 2) dobry, przyjemny, przyjazny, szczęśliwy, dies, exitus; fata; fortuna; fama, spes; (porów gratia i venia); bonae res; pomyslnie położenie, szczęście: in bonam partem accipere; przyjazny, z dobrą wróżbą, aves, auspicium, bona verba, quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit (sposób mówienia przy rozpoczęciu jakiej ważnej rzeczy używany); bonum factum, formuła używana w edyktach; 3) ad aliquid, i alicui rei, dobry, stosowny, przydatny, odpowiedni; bonum est, melius est, to jest dobre, przydatne, pozytywne, lepsze i t. p., także z tryb. bezok. optimum esse iustus (uważając to za najlepsze i najstosowniejsze

Boo, 1. krzyżec, ryczeć, brzmieć.
Bootes, ae albo is, stróż nie-dzwiedzia, poganiacz; gwiazdozbiór

- Bora**, ae, *m.* góra w Macedonii.
- Boreas**, ae, *m.* wiatr północny; vento B. (przy wietrze pół-); stąd północ; boreus, a, um, północny.
- Bornis**, órum, *m.* zamek na półwyspie Tracim.
- Borysthènes**, is, *m.* rzeka w Sarmacji, Dniepr; stąd *a)* Borysthenidae, arum, *m.* mieszkańcy nad Dnieprem; *b)* Borysthenius, a, um, dotyczący się téj rzeki.
- Bos**, ovis, *m.* i ż. bydlę, wół, krowa; bovi clitellas imponere, wilkiem orać, *przysłowie*, poruczyć komu to, do czego niezdatny; 2) ryba morska, gatunek płaszczy.
- Bospórus**, i, *m.* Thracius, ciałnina Konstantynopolińska; Cimmerius, ciałnina Jenikale; samo Bosporus, kraina rozciągająca się od ciałniny Cymmeryjskiej aż do Kolchidy; miasto Bosporus. Stąd *a)* Bosporanus, a, um, bosporański i Bosporanus, i, *m.* Bosporańczyk, zwykle w licz. mn. mieszkańcy krainy Bosporu. *b)* Bosporius, a, um, i Bosporicus, a, um, bosporyjski.
- Boviánnum**, i, *n.* główne miasto Pentrów w Samnium.
- Bovillae**, arum, ż. miasto w Lacjum; stąd Bovillanus, a, um, bovillański, także: pugna Bovilla (o zamordowaniu Klodyusza przez ludzi Milona). 2) miejsce w krainie Arpinum, stąd Bovillanus, bovillański.
- Bovillus**, a, um, wołowy, grex.
- Braca**, ae, (bracca), zwykle w licz. mn. bracae, arum, ż. spodnie długie i szerokie; stąd bracatus, a, um, w spodnie bracae zwane ubranym; a ponieważ je pierwiastkowo Persowie, Gallowie i inni cudzoziemcy nosili, znaczy więc bracatus cudzoziemski; Gallia br. = Transalpina, Narbonensis; cognatio braccata, szydycz: pokrewieństwo z Gallami, jako z barbarzyńcami.
- Brachium**, ii, *n.* ręka dolna, od dłoni aż do stawu łokciowego (dalsza część nazywała się lacertus); w ogóle: ramię, supra dextrum brachium; *przysłowia*: brachia sua praebere alicui rei (pomagać, stać się uczestnikiem czego); levi brachio agere (chodzić koło czego niedbale); molli brachio objurgare (łagodnie strofować); dirigere brachia contra torrentem (opierać się mocniejszemu); — przenoś. o wszystkim, co ma podobieństwo do ramion: o kleszczach raka i niedźwiadka, brachium cancris omnibus majus; brachia contrahit scorpius: o drzewach: in brachia ramorum spargi; o rzekach: b. fluminis: o obłęzieniach: brachia ducere: o poprzeczném drzewie na maszcie: intendi brachia velis; o odnogach rzek: fluminis; o łańcuchach gór: brachia emittit. Stąd *a)* brachialis, e, ściągający się do ramion: *b)* brachiatus, a, um, mający ramiona lub gałęzie. *c)* brachiolum, i, *n.* ramionko, rączka.
- Bractea**, ae, ż. cokolwiek jest cienkiego, blaszkowatego, blaszka, listek, płatek, szczególniej złota; także zdrob. bracteola, ae, ż. auri. Stąd bracteatus, a, um, powleczoney blaszką; — przenoś. bracteatus leo (zółty jak złoto): felicitas (pozornie jaśniejące); dictum (złote, wyborne zdanie).
- Branchidae**, arum, *m.* Branchidowie, potomkowie Branchusa, kapłani Apollina w Dydimie.
- Brannovices**, patrz Auleri.
- Brassica**, ae, ż. kapusta.
- Bratuspontium**, ii, *n.* miasto w Galii belgijskiej.
- Breuni**, orum, *m.* mieszkający Alp w Recyi.

- Breviárium**, *ii, n.* skrócenie, krótki wykaz. *historiae Romanae; rationum, imperii.*
- Breviloquens**, *tis*, krótkomówny; ztąd *breviloquentia*, *ae*, ż. krótkość w mowie.
- Brevis**, *e*, krótki, pod względem wysokości: mały, niski, *judex*, forma, *hasta*, *virgulta*; co do głębokości: płytki, mialki, *brevia vada*, albo samo *brevia*, miałczyzna, mielizna, co do odległości i szerokości: mały, krótki, wazki, *via*, *iter*, *cursum*; *aqua*; w odniesieniu do czasu: krótki, *noctes*, *spatium*; *brevi tempore*, albo *spatio*, albo samo *brevi*, w krótkim czasie, wkrótce; *ad breve*, na krótki czas; ztąd o rzeczach krótkiej trwałości: krótki, *trajectus*, *occasio*, *labor*, *imperium*, *rosa* (nietrwała, znikoma), *dominus* (krótko żyjący); także o zgłoskach i wyrażeniu: krótki, *syllaba*, *narratio*; *brevi* albo *brevibus verbis*, w krótkości, w niewielu słowach; *breve faciam*, *dicam*, skrócić, w krótkości powiem; *in breve cogere*, skrócić; *brevis esse laboro*, *obscurus fio*; w ogólności: mały, szczupły, *mus*, *census*; *skromny*, *coena*, *mensa*.
- Brevisitas**, *átis*, ż. krótkość, *spatii*; *br. nostra*, nasz mały wzrost; o czasie: *b. diei*, *temporis*; o krótkości zgłoszek i wyrażenia: *syllabarum*, *pedum*; *br. respondendi*, w odpowiedzi; *brevitatis causa*.
- Breviter**, *przyst.* krótko, *brevius*, *brevissime*, *describere*; *parvo brevius*, w ciasniejszej przestrzeni:—*equum brevius compellere gyro*: o zgłoskach i rozwinięciu myśli: krótko, w kilku słowach, *dicere*, *exponere*, *describere*, *declarare*.
- Briareus**, *éi, m.* olbrzym sturęki; ztąd *Briarétus*, *a, um*, tyjący się Bryareja
- Brinlâtes**, *um, m.* lud w Liguryi.
- Briséis**, *idos, ž.* córka Krzysosa, *Hippodamia*.
- Britanni**, *orum, m.* Brytannowie, także: w liczb. poj. *Britannus*, *1*, Brytańczyk, od *Britannia*, *ae, ž.* *Britannia* (Anglia i Szkocya). Ztąd *Britannicus*, *a, um*, brytański i *Britannicus*, *i, m.* przezwisko syna cesarza *Klaudjusza*.
- Brito**, *ónis, m.* Brytańczyk.
- Britomartis**, *is, ž.* bóstwo Kretczyków. *nimfa Dyany*; 2) *Dyana kretenska*.
- Brixellum**, *1, n.* miasto w Gallii cyzalpińskiej.
- Brixia**, *ae, ž.* miasto w Gallii cyzalpińskiej; ztąd *Brixianus*, *a, um*, bryksyański.
- Brochus**, *1, m.* rzymskie przezwisko
- Bromius**, *ii, m.* hałasujący, przydomek *Bachusa* z powodu jego uroczytostki hałaśliwej; ztąd *przym.* *Bromius*, *a, um*, do *Bachusa* należący
- Bructéri**, *orum*, lud *Germani* nad rzeką *Ems*.
- Bruma**, *ae, ž.* (skrócone z *brevissima*); 1) zimowe przesilenie dnia z nocą, najkrótszy dzień w roku; ztąd 2) w ogólności: zima, *frigida*, *horrída*, *intractabilis*; 3) cały rok, *per quinquagenas brumas*; *ante brumas triginta*.
- Brumâlis**, *e*, ściągający się do zimowego przesilenia dnia z nocą, *signum*, *koziorożec*; *dies*, dzień najkrótszy, w ogóle: zimowy.
- Brundisium**, *ii, n.* miasto w *Kalabrii*; ztąd *Brundisinus*, *a, um*, do *Brunduzjum* należący; i *Brundisini*, *orum, m.* mieszkańcy *Brunduzjum*.
- Bruttii**, *orum, m.* *Bruttowie*, mieszkańcy południowo-zachodnich Włoch, w liczb. pojed. *Bruttius*, *ij*

- Bruttii, w krainie Bruttów. Stąd Brutianus, a, um, i zwykle Brutius, a, um, do Bruttów odnoszący się.
- Brutus, a, um, ciężki, ociężały, bez czucia, tellus; bez rozumu, głupi, tępy, szczególniej o zwierzętach; 2) Brutus, i, m. przewzisko Rzymian z rodu Juniuszów; stąd a) Brutianus, a, um, b) Brutinus należący do Brutusa.
- Bubacene, es, ż. okolica w Sogdyanie.
- Bubassus, i, ż. miasto w Karyi; stąd Bubasis, idis, ż. z Bubassu pochodząca.
- Bubile, is, n. wołownia.
- Bubo, onis, m. i ż. sowa.
- Bubulcus, i, m. parobek od wołów, wolopas.
- Bubulus, a, um, bydła tyzczący się, wołowy, krowi.
- Bucca, ae, ż. gęba; quidquid in buccam venit garrere, albo scribere (mówić, pisać, co ślina do gęby przyniesie, paplać, bajać); inflare buccas, grać na dętym instrumencie;—przenoś. gniewać się, nadymać się, quin Jupiter ambas buccas illis inflat. 2) grający na flecie; gaduła.
- Buccin-, patrz bucin.
- Bucula, ae, ż. gęba; część helmu zakrywająca policzki.
- Bucephala, ae, albo -us, i m. ulubiony koń Alexandra W.; ztąd Bucephalon, i, n. albo Bucephalia, ae, albo Bucephale, es, ż. miasto nad rzeką Hydaspes w Indyach przez Aleksandra W. założone, od tegoż konia nazwane.
- Bucerus, a, um, rogaty.
- Bucina, ae, ż. a) róg pasterski; b) trąba, która dó napadu na nieprzyjaciół, tudzież do zmiany strazy (vigilia) znak dawano; ztąd bucina prima, secunda, i t. d. c) koncha Trytona, na której trąbił.
- Bucinator, onis, m. trębacz;—przenoś. roznoszący jakie wieści, rozgadujący, existimationis meae.
- Bucolicus, a, um, pasterski; bucolica, orum, n. poemata pasterskie, sielanki.
- Bucula, ae, (zdrob.), krówka i buculus, i, m. byczek.
- Budalia, ae, ż. miasto w Pannonii.
- Bufo, onis, m. ropucha.
- Bulbus, i, m. cebula, także: główka u roślin cebulkowatych; 2) Bulbus, i, m. rzymskie przewzisko.
- Buleuterion, ii, n = curia.
- Bulla, ae, ż. bańka na wodzie, bańka. 2) dla podobieństwa: cokolwiek wydętego, okrągłego na pasach, drzwiach i t. p. 3) szczególniej tak nazywano ozdobę w kształcie serca, którą tryumfujący i dzieci aż do pełnoletności na szyi nosili, bulla aurea; bulla dignus, dziecinny.
- Bullio, 4. kiptać, wrzeć.
- Bullis, idis, ż. miasto w Illirii; ztąd Bullidenses i Bullienses, ium, albo Bullones, um, albo Bullini, orum, mieszkańcy miasta Bullis.
- Bullo, 1. bąble wydawać, wrzeć.
- Bumadus, i, m. rzeka w Assyrii.
- Bumastus, i, ż. winogrona duże, dorodno.
- Bupalus, i, m. rzeźbiarz z Chios, nieprzyjaciół poety Hipponaksa.
- Buris, is, ż. nasad plugowy.
- Bursavolenses, albo -nenses, ium, m. mieszkańcy miasta Bursavola w Hiszpanii.
- Bursiaone, es, ż. miasto w Meryi wyraz wątpliwy.
- Busiris, idis, m. dawny król Egiptu.
- Bustuarius, a, um, należący do stosów ku paleniu zmarłych; gladiator, szermierz walczący przed stosom zmarłego.
- Bustum, i, n. zgliszcze, stos, na

- którym palono umarłych: 2) grób: —przenoś. o człowieku burzącym, b. legum omnium ac religionum; b. reipublicae; b. nati (o Tereuzszu, który pożarł swego syna.)
- Buthrotum**, i, n. albo -os, i, ż. miasto w epirockiej krainie; stąd
- Buthrotius**, a, um, butrotycki i
- Buthrotii**, orum, m. Butrotowie.
- Butrôtus**, i, m. rzeka w krainie
- Bruttów**
- Buzentum**, i, n. miasto w Lukanii.
- Buzus**, i, s. i **Buzum**, i, n. bukszan, drzewo; 2) cokolwiek zrobionego z bukszpanu, np. piszczałka, grzebień.
- Byblus**, i, ż. miasto w Fenicyi.
- Byllis**, patrz **Bullis**.
- Byrsa**, ae, ż. twierdza w Kartaginie.
- Byzantium**, ii, n. Bizancjum, Konstantynopol, Caregród, Stambul; ztąd **Byzantius**, a, um, bizantyński, i **Byzantii**, orum, Bizantynowie.

C.

- C**, w skróceniu 1) **Cajus**; 2) **C**, jako liczba = 100; 3) **condemno**, uznają za winnego.
- Caballus**, i, m. koń, szkapa; *przystawie*: optat arare caballus (nikt nie jest ze swego losu zadowolony); ztąd **caballinus**, a, um, koński, caro.
- Cabillonum**, i, n. miasto w Gallii lugduńskiej.
- Cabira**, orum, n. miasto w Poncie.
- Cabyle**, es, ż. miasto w Tracyi.
- Cachinnatio**, ōnis, ż. chychotanie, śmiech głośny.
- Cachinno**, i, śmiać się głośno. do rozpuku; **cachinno**, onis, m. śmieшек, śmiejący się zbytecznie; *szyciorca*. [głośny.]
- Cachinnus**, i, m. śmiech zbytńi.
- Caco**, i, isb za stolec, in aliquem; c. odorem.
- Cacumen**, inis, n. wierzchołek, szczyt, koniec ostry, montis rupium, arboris, ramorum, pilorum; — przenoś. venire ad summum cacumen, wygórować najwyżej; dojść do największej doskonałości.
- Cacumino**, i, zakończyć ostro.
- Cacus**, i, m. syn Wulkan, zbójca w. Wioszech,
- Cadăver**, ōris, n. trup, ścierwo, wyraz obelgi.
- Cadme-**, albo **Cadmi-** patrz **Cadmus**.
- Cadmus**, i, m. syn króla fenickiego Agenora, założyciel Kadmej w Tebach, który wynalazł gloski albo je wprowadził z Fenicyi. Stąd a) **Cadmeis**, idis, ż. rodem z Kadmei (córka Kadmusa); b) **Cadmejus**, a, um, kadmejski; c) **Cadméus**, kadmejski, tebański; także: kartagiński; *rzeczow.* **Cadmea**, albo **Cadmia**, ae, ż. zamek w Tebach.
- Cădo**, eecidi, căsum, 3 upadać, spadać, velut si prolapsus cecidisset; ex equo; de manibus civium delapsa arma ceciderunt; pila levius casura; cadentia fulmina; lapsa cadunt folia; vela cadunt (związują się. spuszcza ją się); o grze, wypadkach losowych: wypadać, illud quod cecidit forte; fors ut cuique ceciderit; o gwiazdach: zachodzić, opadać, tristis Orion cadit; stąd cadente die, ku schyłkowi dnia; o raanych upadłych w walce: upadać, poledz, in acie, in proelio, cadere ab aliquo o bydłtach ofiarnych: być zabitym, multa hostia; boedus; o mia-

stach: zaginać, upaść, być zburzonym, Troja; civitas; o wiatrach: ncichnąć, uspokajać się, uśmierzać się, ustawać, venti vis cecidit; o sztukach teatralnych: upadać, niepodobać się, securus cadat, an recto stet fabula talo; o sprawach sądowych: przegrać, c. causā, formula; in iudicio; o interesach handlowych: upadać, stracić kredyt, nostrum uterque cecidit; w ogóle: zmniejszać się, pretia militiae casura; tracić odwagę, upadać na duchu, animis cadere; animi cadunt; wychodzić ze zwyczaju, z używania, vocabula; 2) upadać na co, in pectus cadit pronus; alicui ad pedes (do nóg); telum in humum; wpadać, in hostem cadunt; o źródłach, rzekach: in amnem, in Hircaniam; zapadać, sol in densam umbram; o zgłoskach, wyrazach: kończyć się, in syllabas longiores; numerose: similitur; melius cadat oratio. — Przenoś. wpadać, podpadać, in conspectum; sub oculos; sub sensum; in morbum; in unius potestatem, in suspitionem; sub unum fortunae ictum; spełznąć na niczém, nieudać się, ad albo in irritum; także: res irrita cadit; przypadać na czas, in alienissimum tempus; o wypłacie: przypadać, numi c. in eam diem; odnosić się do kogo albo czego, być stosownym, in te cadit superbia; non cadit in hos mores ista suspicio; in bonum virum non cadit mentiri (nie przystoi); b) z przyp. 3. alicui cadere, przytrafić się, zdarzyć się, wypaść; także: z określeniem przysłówkowym; percommodo hoc cadit; res praeter opinionem ceciderat.

Caduceator, oris, m. posel do nie-przyjaciół dla układania się o po-

kój, rozejm; parlamentarz, od caduceus, i, m. albo -um, i, n. laska poselska.

Caduoifer, era, erum, noszący laskę poselską, przezwisko Merkuriego.

Caducos, a, um, spadający, spadły, aqua, lacrimae, folia, fulmon; lignum c. in domini caput; także: bello caduci (polegli w boju); hereditas, possessio (nie mający prawnego dziedzica). 2) usposobiony do spadnięcia, dojrzały, zwiędły, vitis, frondes, flos; stąd juvenis, młody rycerz, mający zginać; — przenoś. znikomy, nietrwały, wątki, przemijający, płonny, próżny, corpus, res, spes, preces, felicitas, fama.

Caduroi, orum, m. lud w Gallii akwitańskiej; stąd Cadurceus, a, um, do Kadurków należący.

Cadus, i, m. naczynie na wino, oliwę, miód, owoce, cados siccaro (wypróżnić), także: na popioły i kości umarłych, ossa lecta cadō aeno. [Kaspijskiem.]

Cadusii, orum, m. lud nad morzem Caecilius, ii, m. imię rzymskiego rodu, którego familia najznakomitsza była Metelli; Caecilius i Caecilianus, a, um, Cecyliński, do Cecyliuszów odnoszący się.

Caecina, ae, m. imię rodu pochodzącego z Etrurji. :

Caecitas, atis, f. ślepotą, własność i przenoś. libidinis, mentis.

Caeco, l. zaślepiac, oślepiac, sol caecat—przenoś. zaślepić, omamać, mentes; caccatus cupiditate; b) zaćmić, oratio caccata.

Caecubus, a, um, cekubski, z Cekubu okolicy w Lacjum pochodzący, vinum C. albo samo Caecubum, sławne wino cekubskie.

Caeculus, i, m. syn króla Latyna, założyciel Prenesty

Caecus, a, um, ślepy, pozbawiony wzroku; corpus caeum, tył, grzbiet; — przenoś. zaślepiony, caecus, amentia, animo, cupiditate także: mens caeca fati, amor, impetus, timor, aestimatio: 2) ukryty, niewidzialny, tajemny, fores, arma, stili, vallum; vulnus, ictus (w plecy zadany); freta (z ukrytymi skałami); murmur, clamor (głuchy, przytłumiony); niepewny, wątpliwy, res, fata, sors; ciemny, ponury, posępny, nox, domus tenebrae, iter; acervus (zagmatwany, gdzie części trudno odróżnić); Mars (nocna walka); undae (nieznane morze); latebrae (nieodgadnione); expectatio (niepewne); eventus (niepewny, wątpliwy); crimen (nieodowiedziany, trudny do udowodnienia); ignes (bez celu, bez skutku); exsecrationes (próżne, daremne).

Caedes, is, f. ścinanie, obcinanie, frondium, mordowanie, zabójstwo, perpetrare caedem; arguere caedis; szczególniej w wojnie: wycinanie w pień, rzeź; zabijanie bydła na ofiarę, bidentium, — przenoś. zabici, trupy, ira rapit per medias caedes; krew rozlana przez zabici, locus recens tepida caede.

Caedo, caecidi, caesum, 3 bić, ciąć, sieć, januam saxis, aliquem virgis, albo toris; pugnīs; — przenoś. testibus caedi (być zgnębnym, zwalczonym); 2) ściąć, wycinać, wyrzynać, arborem, lucos, silvam, materiam, vasa dolabris: caedendo aperire saltum; proboscidem gladio, przystawie: ut vineta egomet caedam mea (szkodzić sobie samemu). 3) zabijać, mordować, wycinać w pień, pobić, porazić, hostes caesi; caesis hostis deos placare; victimas caedere; etiam caesus sanguis (zamiast ho-

minis caesi); 4) odcinać, obcinać, rozbijać, łamać, securibus humida vineta; murum; lapidem; toga rotunda et apte caesa.

Caelamen, inis, n. rzeźba, płasko-rzeźba.

Caelator, oris, m. rzeźbiarz.

Caelatura, ae, f. sztuka albo robota płaskorzeźbiarska.

Caelebs, ibis, bezzenny, nieżonaty, samotny, vita; — przenoś. platanus (koło którego winne latorośle nie są obwiniete).

Caelestis, patrz coelestis.

Caelibatus, us, m. bezżeństwo, stan niezamężny.

Caelius, patrz Coelius.

Caesio, i, ryc, wyrzynać, wyrabiać dłotem na kruszczach, kości, marmurze, drzewie, aliquid auro, argento; in auro; vasa caelata, opus caelatum; caelatum aurum et argentum; 2) haftować, wyszywać, caelata velamina; caelatum novem Musis opus (od Muz sztucznie wypracowane).

Caelum, i, n. dłuto.

Caelum, niebo, patrz coelum.

Caementum, i, n. kamień łomny do murowania.

Caena, i pochodne wyrazy, patrz coena.

Caenina, ae, f. miasteczko w Lacjum. stąd a) Caeninenses, ium, m. Cenińczycy b) Caeninus, a, um, ceniński. cyi.

Caenophrurium, ij, n. zamek w Tracypa, ae, f. cebula.

Caepio, onis, m. rzymskie przezwisko.

Caere, n. także. Caeres itis, f. miasto w Etruryi, dawniej Agylla zwane, stąd a) Caeres, itis i etis, ceretycki i Caerites albo Caeretes, um, m. Cerytowie, rzymscy obywatele bez prawa głosowania, in tabulas C. referri, utracić prawo

- głosowania, być przeznaczonym do najniższej klasy obywateli zwanych aerarii; Caerite cera digni. *b*) Caeretanus, a, um, ceretański i Caeretani, orum, *m.* Ceretanowie.
- Caerimon- patrz cerimon-
- Caerites, patrz Caere.
- Caeruleatus, a, um, błękitno farbowany, błękitno ubrany.
- Caeruleus, i caerulus, a, um, modrawy, błękitny, niebieski, caeruleum mare; Thybris; c. frater Jovis (Neptun), c. deus, c. Nereus, caeruleos habet unda deos; serpens; Germanorum c. pubes (z niebieskiemi oczyma); stąd *rzczoic.*, caerula coeli, błękit niebios; także: ciemno-zielony, arbor Palladis; ciemno-szarawy, fascia, vitta, nubes; szczególniej o tém, co się odnosi do świata podziemnego, c. equi Plutonis.
- Caesar, aria, *m.* imię rzymskiej rodziny rodu Juliuszów, z którego C. Julius Caesar jest najslawniejszym. 2) tytuł cesarza rzymskiego lub jego następcy. Stąd *a*) Caesareus, a, um, dotyczący Cezara; później cesarski. *b*) Caesarianus, a, um, Cezaryński, i Caesariani, orum, *m.* Cezaryanie, stronicy Cezara, później cesarscy. *c*) Caesariensis, e, przezwisko wielu miejsc, jak Mauritania C. *d*) Caesarinus, a, um, Cezaryński, tyżący się Cezara.
- Caesarea, ae, *ż.* miasto nadmorskie w Palestynie; 2) miasto w Maurytanii. 3) główne miasto w Kappadocyi. 4) miasto w Fenicyi dawniej Arca zwane.
- Caesareus, -ianus, -tensis. patrz Caesar
- Caesaries, ei, *ż.* włosy, szczególniej włosy na głowie u mężczyzn i kobiet
- Caesena, ae, *ż.* miasto w Gallii z tej strony Padu
- Caesennius, a, um, imię rzymskiej rodziny.
- Caesim, *przyst.* rąbiąc; 2) c. dicere, mówić urywkowo, w krótkich zdaniach.
- Caesius, a, um, niebieski, modry (o oczach); stąd modrooki (o ludziach i zwierzętach).
- Caeso, óntis, *m.* rzymskie przezwisko. (mili.)
- Caesónius, a, imię rzymskiej rodziny.
- Caespes, itis, *m.* murawa, dariani; 2) ołtarz, grób darnią pokryty; 3) nędzna lepianka darnią pokryta.
- Caestus, us, *m.* szermierskie rzemienie do obwijania ręki.
- Caet-Caetu-Caety, patrz Ca-
- Caicus, i, *m.* rzeka w Myzji.
- Cajéta, ae, albo -e, es, *ż.* miasto w Lacyum, miejsce grobu mamki Eneasza tegoż imienia; stąd Cajetanus, a, um, Kajetański, do Kajety należący.
- Cajus, a, imię rzymskie; stąd Cajanus, a, um, Kajanski, do Kajusza odnoszący się.
- Calabri, orum, *m.* Kalabryjczycy, mieszkańcy krainy zwanej Calabria, ae, w niższej Italii; *przym.* Calaber, bra, brum, Kalabryjski, z Kalabrii; Pierides C. utwory poetyczne Enniusza.
- Calacta, ae, i -e, es, *ż.* miasto w Sycylii; stąd Calactinus, a, um, Kalaktyński.
- Calagúris, is, *ż.* miasto w Hiszpanii tarrakonenskiej; stąd Calaguritan, orum, *m.* Kalagurytanie.
- Calais, is, *m.* syn Boreasza, brat Zetesa.
- Calamis, idis, *m.* rzeźbiarz za czasów Fidyasza.
- Calamister, stri, *m.* i -strum, i, *n.* żelazko do kędzierzawienia włosów — przenos. przesada w stylu; stąd calamistratus, a, um, kędzierzawy, żelazkiem przwlekany

Calamitas, *ātis*, *ż.* niedola, szkoda, nieszczęście, klęska, w odniesieniu do pól, owoców, bydła, tempestatis *c.*; fructuum (nieurodzaj); w ogóle: calamitati esse (wyjść na nieszczęście, być zgubą); afflictus singulari calamitate; o wypadkach działań wojennych i stanie państwa: calamitatem inferre alicui; cum imperium R. non dubia jam c. mutaret

Calamitose, *przysł.* nieszczęśliwie
Calamitosus, *a, um*, szkodę przynoszący, zgubny, tempestas; incendium, bellum; 2) w znac. hier. wystawiony na nieszczęście, agri vectigal coelo ac loco *c.*; w ogóle: bardzo nieszczęśliwy, biedny, homines fortunā magis quam culpā *c.*; otium, res.

Calamus, *i, m.* trzcina = arundo; 2) wszystko, co się ze trzciny robi: piszczałka, strzała, pióro do pisania. 3) łodyga, łatorośl, wędka, różyczka lepem namazana do łowienia ptaków.

Calāthus, *i, m.* kosz na kwiaty, owoce = quasillum; naczynie do cieczy; stąd calathiscus, *i, m.* koszyk

Calātia, *ae, ż.* miasto w Kampanii; stąd Calatinus, *a, um*, Kalatynski; *rzeczow.* Calatinus, przydomek M. Attyliusza; Calatini, *orum, m.* Kalatynowie.

Calatis, *is*, 4 *przyp. in, ż.* miasto w Mezji niższej.

Calatōr, *ōris, m.* sługa.

Calaurēa, *i -ia, ae, ż.* wyspa na odnodze Saronickiej.

Caloāneum, *i, n.* = calx.

Caloar, *āris, n.* ostroga, equo calcaria subdere, calcariibus subditis (pędem); — przenos. podnieta, bodziec, *c. addere, admovere alicui; c. adhibere.* (wątpliwy).

Caloātae, *arum, ż.* faszyna (wyraz

Caloamentum, *i, n.* obuwie.

Calceo, *1.* obuć; stąd calceatus, *us, m.* obuwie.

Calceolus, *i, m.* trzewiczek; stąd calceolarius, *ii, m.* szewc damski.
Calceus, *i, m.* obuwie okrywające całą nogę aż do łytek; calceos poscere, wstawać od stołu (ponieważ Rzymianie przed jedzeniem obuwie zdejmowali); calceos mutare, zostać senatorem (senatorowie bowiem szczególny rodzaj obuwia nosili).

Calchas, *antis, m.* wieszcz grecki.

Calcitro, *1.* wierzgać, kopać nogami; — przenos. upierać się przy czem, być sprzecznym.

Calcoo, *1.* deptać, tłoczyć, trącić, aliquid albo aliquid; agrum ad plenum; — przenos. gnębić, uciskać, gentem; libertas calcatur, stąd szydzić, uragać się, drwić, pogardzać, quasi fastidendo aliquid; fata sua; 2) chodzić, odwiedzać, viam; calcatus Jovi lueus; cruorem (brodzić we krwi).

Calcolus, *i, m. a)* kamyk; *b)* kamyk albo bierka w grze podobnej do szachów (latruncolorum, albo duodecim scriptorum ludus zwanój); — przenos. o działaniu: środek, krok, sposób, ut calculum reducas (abyś wstrzymał, cofnął kroki), si te alicujus dati poenitet. *c)* obliczenie, obrachunek, calculum subducere (obliczyć); vocare aliquem ad calculos (obrachować się z kim); — przenos. vocare amicitiam ad calculos (dokładnie obrachować, nie więcej grzeczności wyświadczać jak tylko tyle, ile się odbiera; *d)* kamyk, głos, kreska w sędzie, albo na zgromadzeniach ludu, kamyk biały oznacza przyzwolenie, uwolnienie, czarny przeciwnie; — przenos. album calculum ad jicere alicui rei (zgodzić się na co); u Traków białe kamy-

- ki służyły do oznaczenia dni szczęśliwych, czarne do nieszczęśliwych, stąd dies candidissimo calculo notandus; e) kamień (choroba), calculus pellere, frangere; cel. intus se opposuit.
- Calda**, patrz calidus.
- Calidus**, patrz calidus. 2) **Calidus**, i, m. rzymskie przezwisko.
- Calendonia**, ae, f. Szkocya.
- Calefacto**, albo calif-, feci, factum: 3. ogrzewać, rozgrzewać, ocieplac — przenos. forum aleatorium (zapalczywie grać); pobudzać, zapalać, zachęcać, corda tumultu; drezczyć, niepokoić, dokuczać, aliquem.
- Calefacto**, i. mocno rozgrzewać, zapalać.
- Calendae**, arum, f. pierwszy dzień miesiąca, calendis Januariis, pierwszego stycznia; tristes C. (dla dłużników z powodu, że tego dnia miesięczne procenta się opłacały); ad C. Graecas solvere (nigdy nie zapłacić, bo Grecy nie rachowali czasu podług calendae).
- Calenus**, patrz Cales.
- Caléo**, calui, 2. być zagrzany, gorącym, żarzyć się; — przenos. a) o osobach: zapalać się, ożywiać się, rozgrzewać się, zwawo się brać do czego, ab recenti pugna; in re; calere mero, spe, amore, cupidine laudis, trapić się, niepokoić się, w przykrém być położeniu, te jam calere puto; b) o rzeczach: nundinae calebant (pełno było ruchu); illud crimen caluit re recenti (zajmowano się mocno, wiele o tem mówiono).
- Cales**, is, albo zwyczaj. ium, f. miasto w Kampanii, miało być od Kalaisa syna Boreasa założone; stąd Calenus, a, um. Kalenski mieszkaniec miasta Cales.
- Calesco** calui. 3. rozgrzewać się, zapalać się, w znaczeniu właściwym i przenos.
- Calfacio**, patrz calefacio.
- Calidae Aquae**, kąpiele w Zengitanie
- Calide**, przysł. gorąco, z zapalem
- Calidus**, a, um. ciepły, gorący, stąd rzeczow. calida albo calda, ae, f. ciepła woda; — przenos. ognisty, porywczy, popędliwy, namiętny, zapamiętały; 2) Calidus, i, m. rzymskie przezwisko.
- Calendrium**, i, n. ubiór głowy kobiet u Rzymian z przyprawnych włosów
- Caliga**, ae, f. obuwie żołnierskie; stąd stan wojskowy, służba wojskowa.
- Caliginosus**, a, um. mglisty, ciemny; caliginosa nox (o przyszłości).
- Caligo**, inis, f. mgła, pomrok gęsty; stąd o zaslonie przed oczyma, videre albo cernere aliquid quasi per caliginem; oculis caliginem offundere (omamić); alicui magnitudine sua caliginem inducere: w odniesieniu do ducha: ciemnota, caligo mentis; ab animo tanquam ab oculis caliginem dispulit; w odniesieniu do okoliczności: smutne położenie, reipublicae, temporum; bonorum.
- Caligo**, i. być ciemnym, lucus caligans, nubes — przenos. pod względem ducha: w ciemności błądzić, caligare in sole, przystawie (przy największém świetle nic nie widzieć); w znac. przechod. zaciemniać.
- Caligula**, ae, m. przezwisko Kajusa cesarza (od caliga, ponieważ był wychowany w obozie).
- Calix**, icis, m. kielich, puhar, kubek, naczynie do picia; fecundum calices quem non fecere disertum (o winie). b) naczynie głębokie do cieczy

- Callaeci**, orum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd Callaicus, *i*, *m.* przydomek D. Juniusza Brutusa.
- Calleo**, callui, 2. dostać stwardnienia na skórze; callent rure manus, — przenoś. *a)* stawać się nieczułym, zdrętwieć, callent animus; *b)* mieć doświadczenie w czym, rozumieć, umieć co dokładnie, cal. fidibus, studio augurandi; cal. artem.
- Calliōula**, ae, *ż.* góra w Kampanii
- Callide**, *przysł.* biele, umiejętnie, zrećnie, przezornie, dicere, conjicere, cogitare, versari; albo chytrze, podstępnie, temporibus servire, c. moratus.
- Calliditas**, ātis, *ż.* umiejętność, biegłość, obrotność, zrećność, c. et celeritas īngonii; animi magnitudo et c; albo chytrość, podejście, podstęp, scientia, quae est remota a justitia, calliditas est appellanda.
- Callidromus**, *i*, *m.* część góry zwanej Oeta w Tessalii.
- Callidus**, a, um, biegły, wyćwiczony, doświadczony, zdalny, dowcipny, c. rei militaris; testudo callida resonare; albo chytry; interesowany, wyrachowany, liberalitas
- Callifae**, arum, *ż.* miasto Hirpinów.
- Callinium**, *i*, *n.* miasto w Mezopotamii.
- Calliōpe**, es, *ż.* (także Calliopēa, ae) Muza wiersza bohaterskiego, (stąd zamiast tego poematu); 2) w ogóle: muza.
- Callipōlis**, is, *ż.* miasto *a)* w Trakim, *b)* i Tauryckim Chersonesie.
- Callirrhoe**, es, *ż.* córka Achelousa; 2) źródło przy Atenach.
- Callis**, is, *m.* czasem *ż.* ścieżka; w ogóle: droga.
- Callisto**, us, *ż.* córka Lykaona, króla Arkadyjskiego, przemieniona w gwiazdę Helice, albo Ursa major.
- Callōsus**, a, um, stwardniały, twarzą skórą okryty, ova.
- Callum**, *i*, *n.* stwardniałość skóry; — przenoś. nieczułość, callum obduserat animis.
- Calo**, 1. zwoływać, comitia calata, zgromadzenia ludu, zwoływane szczególnie dla przedmiotów religijnych pod przewodnictwem kapłana zwanego Pontifex.
- Calo**, ōnis, *m.* pacholek, sługa, mianowicie wojskowy, przy bagażach.
- Calor**, ōris, *m.* ciepło, gorąco słońca, ognia, wody, powietrza i t. p.; c. vitalis, ciepło żywotne; mediis caloribus, wśród lata; także gorączka; — przenoś. uniesienie, zapal miłosny.
- Calpe**, es, *ż.* góra przy cieśninie Gadytańskiej, naprzeciw przyłądka Abyla w Afryce.
- Calpurnius**, a, imię rzymskiego rodu; *przym.* Calpurnius, a, um, stąd Calpurnianus, a, um, Kalpurniański.
- Caltha**, ac, *ż.* nogietek.
- Calumnia**, ac, *ż.* potwarz, pieniactwo, niesłuszne obwinienie u sądu, wykrety w tłómaczeniu prawa i zastosowaniu: jurare calumniā albo de calumnia, przysięgac, że sprawa nie dla pieniactwa jest wniesiona; 2) wykretne tłómaczenie ksiąg sybillińskich, c. religionis; 3) przesada w mówieniu, oratoris; 4) wykrety sofistyczne.
- Calumniator**, ōris, *m.* pieniacz, niesprawiedliwie skarżący, potwarzca.
- Calumnior**, 1. pieniać się, potwarzać kogo, fałszywie oskarżać, używać wykretów; se c. niedowierzając sobie samemu, surowo siebie sądzić.
- Calva**, *i* calvaria, ae, *ż.* czaszka głowy.

- Calveo, 2. byd' lysym i calvesco, 3. lysiec.
- Calvinus, i, m. rzymskie przerwisko
- Calvius, ii, m. rzymskie imię rodowe
- Calvities, ei, f. lysina
- Calvitium, ii, n. lysina
- Calvor, 3. intrygi podstępny robić, oszukiwać, także w znac. biern.
- Calvus, a, um, lisy
- Calx, cis, f. pięta. kopyto, remittere, wierzgąć; adversus stimulum calces remittere albo jactare, opierać się mocniejszemu
- Calx, cis, f. kamień. szczególniej wapienny, wapno; 2) sztuka, bierka używana w grze podobnej do szachów, calcem ciere, pojechać, pośunąć; 3) kres zawodniczy w cyrku rzymskim dla ubiegających się, który w początkach wapnem był oznaczony, a calce ad carceres revocari, od końca do początku wracać
- Calycadnus, i, m. przylądek i rzeka w Cylicyi (Isauria)
- Calydon, onis, f. dawna stolica Etolii, gdzie był królem Eneusz (Oeneus) ojciec Tydeusza, Melagry i Dejaniry. Stąd a) Calydonius, a, um, Kalidoński, b) Calydonis, idis, f. niewiasta Kalidonska
- Calymne, es, f. wyspa na morzu Egejskiem
- Calypso, us (rzadko onis), f. nimfa na wyspie Ortygii, córka Atlasa
- Calyx, yois, m. wszelka wklęsłość obejmująca co, stąd pączek albo kielich kwiatowy, lupina owoców, skorupa jaja.
- Camara, patrz camera
- Camarina, ae, miasto w Sycylii s bagniskiem tegoż imienia
- Cambūnii montes, góry stanowiące granice między Tanaią i Macedonią
- Cambyses, is, m. ojciec Cyrusa Starszego; 2) syn i następca Cyrusa.
- Camella, ae, f. zazwyczaj do picia
- Camellus, i, m. wielbłąd
- Camēna, ae, f. śpiewawca, muza; 2) poemat, utwór poetyczny.
- Camōra, ae, sklep, chlepieństwo; 2) statek wodny z zagłębionym w łub pokryciem
- Camera, ae, f. i Cameriana, ii, s. miasto w Lacyum; stąd Camerinus, a, um, Kameryński; rzeczow.
- Camerinus, i, m. rzymskie przerwisko i Camerini, ōrum, m. Kamerynowie
- Camerinum, i, n. miasto w Umbryi; stąd a) Camers, tis, Kamerycki; rzeczow. Camers mieszkaniec Kamerynu, w licz. mn. Camertes, tum, i um, Kamertynowie; b) Camertunus, a, um, Kamertyński
- Camillus, i, rzymskie przerwisko
- Caminus, i, m. ognisko, piec do topienia, komin kuźniany, piec albo kominiek do ogrzewania; stąd ogień kominkowy; przysłowie: oleum addere camino (złe pogorszyć)
- Camirus, i, f. miasto na wyspie Rodus
- Camœna, patrz Camena
- Campania, ae, f. kraina środkowych Włoch, stąd Campanicus i częścię Campanus, a, um, Kampaniski, morbus (jakis' gatunek wyrzutów albo brodawek na twarzy; rzeczow. Campani, ōrum, m. mieszkańcy Kampanii
- Campester, stris, stre, należący do równiny, równy, niegórzysty, eppidum, barbari, tter, manidens loca; szczególniej a) co się tyczy pola Marsowego, ludus, arma rzecz. campestre, is, s. fartuch szermierczy; b) to, co się odnosi do

zgrupowań ludu, na polu Marsowém odbywanych; certamen, gratia, quaestus.

Campus, *i*, *m.* płaszczyna, równina, pole, osobiwie do działań wojennych: pole otwarte, pole do bitwy, pobojowisko; campum deligere; campo pellere; także: równina morza, skały; *h)* szczególnie Campus Martius, albo samo Campus, otwarty Marsowi poświęcony plac nad Tybrem, miejsce zgromadzenia się ludu Rzymskiego (comitia centuriata); gdzie młodzież odbywała ćwiczenia fizyczne. — przenoś. pole czyli sposobność do mówienia, rozwinięcia zasobów wymowy, rhetorum campus; campus, in quo exultare possit oratio; campus ad laudem.

Canulodunum, *i*, *n.* miasto w Brytanii.

Canūrus, *a*, *um*, zakrzywiony.

Canace, *es*, *z.* córka Eola.

Canace, *arum*, *z.* miasto w Eclidzic.

Canalis, *m.* (rzadko *z.*), rynna, rura, kanał; także: droga, directo canali = recta via.

Canastraeum promontorium, południowo-wschodnie wzniesienie Palleny.

Canelli, *orum*, *m.* kraty, szranki, zakres, granica, w znac. własc. i przenoś.

Cancer, *cri*, *m.* 1) rak; 2) rak, wrzód; 3. gwiazdozbiór; południe, wielki upał.

Candavia, *ae*, *z.* górzysta kraina w Ilirii.

Candela, *ae*, *z.* świeca łojowa albo woskowa.

Candelabrum, *i*, *n.* lichtarz.

Candeo, *candui*, 2. być białym, śnieżnym, jaśnieć, błyszczyć, lśnić się, rozpałać się, żarzyć się.

Candescere, 3. zaczynać bieleć, jaśnieć, zaczynać rozpałać się.

Candidatorius, *a*, *um*, tyczący się kandydata.

Candidatus, *a*, *um*, biało odziany, rzecz. starający się o urząd, kandydat, tak nazwany od białej szaty, w której się pokazywał; 2) — przenoś. ten, który się za czemkolwiek ubiega, immortalitatis et gloriae.

Candide, *przysł.* biało; — przenoś. rzetelnie, uczciwie, szczerze, otwarcie.

Candidus, *a*, *um*, jasno-biały, avis, cygnus, candidum ovi, białek; biały, pięknej twarzy, Dido, dux; pogodny, jasny, dies, nox; siwy, caput, barba; — przenoś. dobitny, czysto brzmiący, vox; o mowie i mówcy: niewymuszony, genus dicendi; pod względem moralnym: rzetelny, szczerzy, bez fałszu, pectore candidus; animae candidiores; szczęśliwy fateo candidiore frui, wesoly, przyjemny, convivia; 2) = candidatus; 3) o wiatrach: rozpędzający chmury, Favonii.

Candor, *oris*, *m.* biały, jasniejący kolor, blask, połysk; — przenoś. w wymowie: świetność, naturalność; w charakterze: szczerłość, nieskazitelność, prawość, poczciwość, rzetelność, animi.

Caneo, *cantui*, 2. być siwym; canens senectus.

Canephōros, *i*, *z.* koszyk niosąca, w licz. mn. canephorae, dziewice w Atenach, które w czasie obchodów religijnych na cześć Minerwy świętości jej na głowie nosiły.

Canescere, 3. siwieć, bieleć; starzeć się; — przenoś. oratio canescit, dojrzewa.

CantoŃla, *ae*, *z.* *a)* piesek; *b)* kostka w grze. *c)* gwiazdozbiór = Sirius.

Canina, *ae*, *z.* rzymskie przewisko.

Caninus, *ii*, *m.* nazwisko rządu pie-

- bejuszów; stąd Caninianus, a. um. Kaniniański, do Kaninusza należący.
- Caninus**, a. um. psi, tyżący się psów, lac. far, dentes; — przenoś. grandium c. (bez wina); litera c. (R); facundia albo eloquentia (uszczypliwa).
- Cante**, is, m. i. ś. pies, venaticus, łowczy; pœuarius, od bydła; triformis, Cerber; b) konstellacya: major czyli Icarus; minor czyli Eri-gonejus; c) wyraz obelgi: lizus, pochlebca; także o ludziach kłó-tliwych, uszczypliwych; d) niezszczęśliwy w grze rzut kostek, in lusu talorum.
- Canistrum**, i, n. kôsz na chleb, owoce i inne rzeczy.
- Canities**, ei, ś. białość, biały kolor jakiej rzeczy, marmoris; 2) si-wizna, siwy włos.
- Canna**, ae, ś. trzcina; 2) flet, pi-szczalka.
- Cannabis**, is, ś. albo -bus, i, m. konopie.
- Cannae**, arum, ś. miasteczko w Apu-lii, gdzie Hannibal poraził Rzy-mian, Capuam Hannibali Cannas fuisse; stąd Cannensis, Kanneński, przy Kannach.
- Canninefas**, w licz. mn. Cannine-fates, um. m. plemię z Batawami spokrewnione. *przymiot.* Cannine-fatem tumultum
- Cano**, oecini, cantum, 3. dawać się słyszeć: 1) o ludziach: fidibus, tibia (grać); receptui canere, trąbić na odwrót; poet. receptus c.; samo canere, śpiewać. b) w znaczeniu przech. classicum albo signum, dawać znak do czego; carmen, ver-sus c., wierszem opiewać; uwiel-biać, alicujus laudes atque virtutes: deos regesve. stąd (ponie-waż pierwotnie robiło się to w kształ-cie wiersza) przepowiadać, proro-kować, aliquid albo z 4 przyp i tryb. bezok.; w ogóle: zwiasto-wać, ogłaszać, wykladać, prae-cepta. 2) o zwierzętach: śpiewać piąć, kraczeć, skrzeczeć, w znac. przech. ranae cecinere querelam. anser Gallos adesse canebat, nec ei cornix canere potuit recte eum facere; 3) o narzędziach muzy-cznych i muzyce: brzmieć, tubae cornuaque cecinerunt; classicum albo signum canit (hasło do napa-du, do powstania daje się słyszeć) symphonia canit
- Canopus**, i, m. miasto w niższym Egipcie przy ujściu Nilu: stąd poetycznie o niższym Egipcie i Egipcie w powszechności. Ca-nopeus, a. um. Kanopejski, i Ca-nopitae, arum, m. mieszkańcy Kanopu: 2) niezamieszkaną wyspą przed ujściem Nilu
- Canor**, óris, m. dźwięk, śpiewanie
- Canorus**, a, um. głośno brzmiały. harmonijny, vox, nugae (fraszk. brednie); a) o ludziach: turba (tre-bacze); orator; b) o zwierzętach aves, gallus, ales, cygnus; c) o narzędziach muzycznych: fides, aes (trąba)
- Canthabri**, orum, m. Kantabrowie: mieszkańcy Kantabrii w Hiszpa-nii północnej; *przymiot.* Cantabrus, a, um, i Cantabricus, a, um, Kan-tabryjski [la czarodziejska
- Cantamen**, inis, n. śpiew, formu-
- Cantērius**, ii, m. walcach, kon *przystawie*: minime sis canterium in fossa (bez potrzeby narazanie się na niebezpieczeństwo). [panska
- Cantharis**, idis, ś. mucha hisz-
- Cantharus**, i, m. duze naczynie do picia. 2) gatunek ryby morskiej
- Canthus**, i, m. szyna koła wozowego; koło
- Canticum**, i, n. pieśń, śpiew, tak-żę o muzykalnym szczy oddantu

w mowie krasomówczej; *b*) w sztukach teatralnych: monolog, agere canticum.

Cantilēna, ac, *ż.* pieśń; — przenoś. cantilenam eandem canis, zawsze prawisz jedno i toż samo; stąd gadanina, brednie.

Cantio, ōnis, *ż.* śpiew; formuła czarodziejska.

Cantito, 1. śpiewać często, albo grać.

Cantium, ii, *n.* kraina i przylądek Brytanii, Kent.

Cantiuncūla, ae, *ż.* piosenka.

Canto, 1 dawać się słyszeć, 1) o ludziach, tibiis, avenis grać na, albo samo cantare, śpiewać, in scena; ad chordarum sonum; także: o melodyjnym oddaniu rzeczy w mowie krasomówczej. W znaczeniu przech. śpiewać, tworzyć poetycznie, carmen; opiewać, uwielbiać, deum, convivia; proelia; istum Caesarem; o poetach i aktorach, opowiadać, przedstawiać, fabulam, Nioben, tragedias; *b*) z wyrazem carmen, albo samo cantare, odmawiać formułę czarodziejską; a stąd oczarować, czarami zaklinać, cantatae herbae; 2) o zwierzętach: śpiewać, piąć; 3) o narzędziach muzycznych: brzmieć, tibia cantat

Cantor, ōris, *m.* śpiewak, muzyk, aktor; wzgardliwie: c. formularum, który powtarza formuły prawne; wielbiciel, potakiwacz, c. Euphronis.

Cantus, us, *m.* 1) w odniesieniu do ludzi: śpiewanie, śpiew, proctwo, przepowiadanie, formuła czarodziejska; 2) o zwierzętach: śpiewanie, pianie; 3) o narzędziach muzycznych: dźwięk, brzęk, tibiae aut fidium; citharae; buccinarum; vocis et tibiarum nervorumque (wokalna i instrumentalna muzyka).

Canus, i, *m.* rzymskiego.

Canus, a, um, 1) biały, siox, plumae, cygni; *b*) siwy; c. capilli, i samo nawet cani; c) stary, dawny, fides, veritas; saecula; 2) Canus, i, *m.* rzymskie przezwisko.

Canusium, ii, *n.* miasto w Apulii, stąd Canusinus, a, um, Kanuzyński; rzecz. Canusinus, i, *m.* Kanuzyńczyk, w liczb. mp. Kanuzynowie, i Canusina, ae, *ż.* suknia z wełny kanuzyńskiej; stąd Canusinatus, a, um, ubrany w suknie z wełny kanuzyńskiej.

Capacitas, ātis *ż.* objętość, przestwor.

Capāneus, ei, albo eos, *m.* jeden z siedmiu książąt oblegających Teby; ztąd Capaneus, i -eius, *ż.* um, kapanejski.

Capax, ācis, przestronny, obszerny, wiele w siebie biorący, urna, scyphus; z przyp. 2 circus capax populi; — przenoś. łatwo przyjmujący, sposobny do przyjęcia, aures; pojmujący, ingenium, animus; zdatny, imperii, magnorum operum

Capēdo, inis, *ż.* naczynie z uchem do ofiar, i capeduncūla, ae, *ż.* zdrob. naczynko.

Capella, ae, *ż.* kózka, koza; 2) Capella, ac, *m.* rzymskie imię.

Capēna, ae, *ż.* miasto w Etrurii; stąd a) Capenas, ātis. Kapenacki; in agro C. albo samo in Capenate, w okolicy Kapeny, rzeczow. Capenates, Kapenaci, w liczb. poj. Capenas, rzeczka w gaju Feronii. *b*) Capenus, a, um, Kapencki, porta C. brama w Rzymie, przy wzgórku Coelius zwanym.

Caper, capri, *m.* kozieł; 2) smród od potu pod pachami.

Capesso, capessivi, (ii), capessitum, 3. brać, chwycić, arma, cibum oris hiatu et dentibus; — prze-

noś. piąć się do czego, dążyć, Mōlitam, Italiam; fugam capessere, uciekać; libertatem, odzyskać wolność; rempublicam, jać się rządu; wykonywać, magistratus, honores, imperium, jussū; wydawać, bellum, proelium, pugnam; przepędzić, noctem tutam in castris; wybadać, docere, zrozumieć, naturae sensus.

Caphareus, ei, *m.* południowy przyładek Eubel; stąd **Caphareus**, a, um, Kafarejski

Capillatus, a, um, włosami okryty.

Capillus, i, *m.* włosy na głowie 1) na brodzie; 2) sierć u zwierząt.

Capio, cepi, captum, 3. I) objąć, ogarnąć, zamykać w sobie, pomieścić, vix capit exercitum plautias; capiunt vehicula milites; iter vix quaternos capiebat armates; una domo capi non possunt, także: alter ab undecimo tum me jam ceperat annus; — przenoś. a) objąć, ogarnąć, capere ejus amantiam civitas, Italia, provinciae, regna non poterant; orbis te non caperet; b) znieść, wytrzymać, corpus, caput, onera; unus animus duorum non capit fortunam; capere magnitudinem fortunae, magni doloris; być zdatnym, sposobnym do wykonania, do zniesienia czego, concupiscis, quae non capis; quidquid mortalitas capere poterat; actas capit vix solertiam, animo tram; tram non capere suam; c) uczuć wiotkość albo wysokość znaczenia jakiego przedmiotu, non capiunt angustiae pectoris tui tantam personam; vix spes ipse suas animo capit; d) objąć rozumem, zrozumieć, quod mentes eorum capere possent; veram speciem Romani senatus; sapientiam; e) pod względem woli powziąć, consilium; aliquid consi-

lii aeri. II. wziąć: 1) dla zrobienia jakiegoż użytku, przyjąć do siebie, arma, esseda, cibum; fessos; aliquam conjugem (pojąć żonę, ożenić się); — przenoś. initium (rozpocząć się), finem (kończyć się), impetum (napadać), conatum (ucielować), fugam (uciekać); conjecturam (wnosić, wnioskować); poenas, pro aliquo (zemścić się); magistratum, consulatum, imperium (objąć); obracć, aliquem flaminem, sacerdotem; sibi tabernaculum; locum castris; aequiorem locum, infractum longiorem cepisse viae; tempus ad aliquem abundi; 2) wziąć w posiadanie, złapać, schwytacć, zabracć; pecuniam per vim; szczególniej w znaczeniu wojennem: hostes, Persarum nobiles, aliquem vivum, stąd captus, jeniec, wzięty do niewoli, miejsce jakie zabracć, odebracć, hostium castra, classem, montem, urbem, civitatem, Siciliae partem; post captam urbem (po zdobyciu miasta); także: zająć, dostacć się gdzie, locum extra urbem editum, montem fugam, insulam, portum; zdobyć co, elephantos, praedam, signa militaria, impedimenta; na łowach złapać, zabic, cervum, feram bestiam. — przenoś. a) nabywać, ująć, zjednać, benevolentia, beneficiis capitur; sensum verae gloriae; albo siłą wydrzcć, rempublicam; b) ująć, przejąć, spowodowacć, aurem, animos alicujus, aliquem oratione, sua humanitate, admiratione, elegantia vitae caeteros ceperat principes civitatis; viri captus misericordia, humanitate; capi vana religione, superstitione; capi consuetudine, obsequio Stąd złudzić, podejść, użyć podstęp, aliquem cibo, aliquem consilio, perfidia, perjurio, capi dolo alicujus,

collida contentatione; simulata amicitia; non dicto sed secunda fortuna adversariorum capti; c) nos servitutis oblivio ceperat (zapomniaeliśmy); desiderium me cepit (pragnę); taedium cepit (niechęć, wstręt); tesknota opanowała; 3) zabrać, odebrać, osłabić, oculos (ślepieć); altero oculo; oculis et auribus, membris omnibus, mente. III) dostać, otrzymać, fructum, stipendium, quinquaginta talenta vestigalia, pecunias ab regibus (być przekupionym); szczególniej w spadkach majątkowych: tantundem, quantum omnes heredes; a przeto: odziedziczyć; faciem, vultus priores (otrzymać, przybrać). — Przenos. a) otrzymać, dostać, nomen ex aliqua re, honores, gloriam, virtutis opinionem, dolores ex curatione, detrimentum, infamiam de aliqua re; b) używać, doznawać, czuć, somnum, quietem, laetitiam, voluptatem; fructum oculis e casu alicujus (cieszyć się widokiem).

Capis, idis, ż. naczynie ofiarne.

Capistro, i. uźdźnienie wkładać;

2) przywiązywać, vites.

Capistrum, i, n. uźdźnica, węzadło, kaganiec.

Capital, alia, n. zbrodnia godna ławy śmierci.

Capitalis, e, ściągający się do głowy, do życia, res, facinus, zbrodnia zasługująca na śmierć, poena, supplicium, kara śmierci; morbus (niebezpieczna, śmiertelna); także: inimicus, hostis, odium; — przenos. szczególny, osobliwy, w swoim rodzaju, celujący, ingenium; Philistus c. znakomity pisarz.

Capitium, ii, n. gorset, stanik; 2) miasto w Sycylii: stąd **Capitinus, a, um,** Kapifyński.

Capito, ōnis, m. głowacz, wielkiej głowy; b) gatunek ryby, jelec. c)

Capito, rzymskie przezwisko.

Capitolium, ii, n. świątynia Jowisza w Rzymie na skale Tarpejskiej; także: cała góra z zamkiem; stąd **Capitolinus, a, um,** kapitoński, i **renow.** jako przydomek Mianliusza; ludź c. igrzyska na cześć Jowisza odbywano; także: **capitolini (dom) homines,** zajmujący się wydawaniem tych igrzysk i w Kapitolium mieszkający.

Capitulatim, przysł. krótko, głównych przedmiotów dotykając, dicere, attingere.

Capitulum, i, n. główka; — przenos. główna część pisma, rozdział.

Capo, ōnis, m. kapłon.

Cappadoes, um, m. mieszkańcy Kappadocyi, w licz. poj. **Cappadox, ocis, m., Cappadocia ac, ō.** kraina w Azji Mniejszej.

Capra, ac, koza, koza dzika; stąd smród pod pachą od potu; 2)

gwiazda, inaczej capella zwana;

3) palus caprae, albo caprea, bagno w Rzymie, gdzie Romulus zginął. **Caprarius, ii, m.** pasterz kóz.

Capreae, ae, koza dzika, sarna; **przysłowie:** prius jungentur capreae lupis quam-

(o rzeczach niepodobnych do spełnienia).

Capreae, arum, wyspa niedaleko Neapolu; stąd **Capreensis, e,** Kapreński.

Capreolus, i, m. kozielek; — przenos. wiązanie w budowlu, podpora.

Capreornus, i, m. koziorożec, gwiazdozbiór.

Caprificus, i, ż. figa dzika, także: owoc z drzewa figowego.

Caprigenus, a, um, z koziego rodu.

Caprinus, a, um, kozi, do kóz odnoszący się; **przysłowie:** de lana caprina rixari, spór wieść o rzecz błahą.

- Capripes**, pēdis, kozionogi.
- Capsa**, ae, *ż.* schowanie, skrzynka.
- Capsa**, ae, *ż.* miasto w Byzacyum w Afryce; żąd Capsenses, ium, *m.* Kapsenczycy.
- Capsula**, ae, skrzyneczka, pudełko.
- Capsus**, i, *m.* miejsca do chowania, zakrycia.
- Captatio**, ōnis, *ż.* ubieganie się za czém, podchwytywanie, verborum; c. testamenti albo samo c. podstęp w dopięciu zapisów testamentowych; podstęp, fortel w fechtowaniu.
- Captator**, ōris, *m.* czatujący na co, ubiegający się, aurae popularis, stający się o względy ludu; dybiący na spadek (sukcesyją).
- Captiāni**, orum, *m.* lud w Azji.
- Captio**, ōnis, *ż.* ludzenie, oszukiwanie; mylny wniosek, sofizmat.
- Captiōse**, przysł. podstępnie.
- Captiōsus**, a, um, zdradliwy, podstępny, podchwytilwy, sofistyczny; stąd captiosa, orum, *n.* fałszywe wnioski.
- Captiuncula**, ae, *ż.* łapka, sidło, wybieg dążący do oszukania kogo; zdrob. od captio.
- Captivitas**, ātis, *ż.* niewola, pojmanie, zajęcie, zdobycie, urbis.
- Captivus**, a, um, pojmany, zdobyty, szczegł. w wojnie, rzeczow. captivus, i, *m.* jeniec; captiva, ae, *ż.* kobieta wzięta do niewoli; stąd captivus habitus (ubiór podbitych).
- Capto**, i. chwytac, łapać, godzić na co, polowac na co, auras; auras naribus, frigus; aquam hianti ore, feras laqueis.—Przenoś.: auribus, albo aure admota aliquid (podsluchiwać), auram fortunae (uganiać się za wieściami); assensionem alicujus (starać się pozyskać); occasionem (szukać); testamenta (ubiegać się o zapisy testamentowe, captare aliquem, nadskakiwać, pochlebiać; hostem insidiis robić zasadzki, zastawiać sidła).
- Captura**, ae, *ż.* łowienie, polów; zysk, nagroda.
- Captus**, us, *m.* branie, odjęcie; przenoś. a) zdolność pojmwania, pojętność; b) zarobek.
- Capua**, ae, *ż.* główne miasto Kampanii.
- Capulus**, i, *m.* rękojeść, sceptri; capulo tenus applicat ensem; trumna, mary.
- Capus**, i, *m.* = capo.
- Caput**, capitis, *n.* a) głowa ludzi, zwierząt; często: człowiek, osoba, liberum, noxium, carum; festivum, Dardanium; przy liczeniu ludzi i zwierząt: capitum Helvetiorum tria millia; bina boum capita; b) miedziane pieniądze w Rzymie miały z jednej strony głowę Janusa, a z drugiej wizerunek okrętu, stąd: aut caput, aut navim, gra dzieci, kiedy rzuciwszy w górę sztukę monety, uważały, która strona będzie obroconą do góry; c) ad Capita bubula, plac w Rzymie, gdzie na kamieniu wyrżnięte były wizerunki wołów; d) głowa, szczyt, najwyższa albo najniższa część jakiego przedmiotu, papaveris, tignorum, pontis, molis, columnae; arcus (końce); vitis, montis; o wodach, ich początku, źródle albo ujściu; ad lene caput aquae sacrae (przy źródle); Rhenus multis capitibus in oceanum influit (ujście). 2) — przenoś. a) głowa jako siedlisko życia, a stąd życie, quae contra c. ejus medicus spoondisset; aliquem subornare in caput alicujus; insidias comparare. albo insidiari capiti alicujus; caput suum credere albo permittere alicui; capite vicum emere. poenas persolvero, luere

(głowa, przyplacić); *capitis periculum, dimicatio, causa, poena*: często: *capitis accusare* (oskarżyć o winę zasługująca na śmierć); stąd *reus capitis*; *judicium capitis*; *capitis causam dicere* (mieć sprawę kryminalną); *capite* albo *capitis damnare* (skazać na śmierć), szczegó. życie we względzie cywilnym, to jest wyobrażenie wszystkich praw wolności obywatelstwa i rodzinnych, których utrata nazywa się *capitis deminutio maxima*, gdy tymczasem *cap. dem. media* utratę praw obywatelstwa, *cap. dem. minima* utratę praw rodzinnych oznacza; b) jako siedlisko duchowej działalności: *głowa, rozum, rozsądek*, c) jako główna część człowieka: *głowa, główna osoba, dowódca, naczelnik, główny sprawca, c. conjuratorum*; *omnium Graecorum concitandorum*; o rzeczach główny przedmiot, *caput est nosse rempublicam*; *caput coenae*, Hierosolyma *c. gentis*, Thebas *c. fuisse totius Graeciae*; w pismach i prawach: *duo capita epistolae, c. legis*; w rachunkach *summa, kapitał, naznaczona lub opisana ilość, de capite frumenti detraxit*; *deducere aes alienum de capite*

Capyo, yos, m. ojciec Anchizesa b) towarzysz Eneasza.

Car, patrz Cares.

Caracalla, ae, m. przezwisko cesarza M. Antoniusza Antonina, z powodu wprowadzenia u Rzymian szaty Gallijskiej *caracalla* zwaną.

Caralis, is, albe Carales, um, é miasto i przylądek w Sardynii, stąd *Caralitanus, a, um, Karalitan-ski i Caralitan, orum, m.* Karalitan-czycy.

Caralitis, idis, é jezioro w Pizydii

Carbaseus, a, um, robiony ze lnu lub płótna zwanego *carbasus*

Carbasus, i, é w l. m. carbaso, orum, n., gatunek lnu delikatnego hiszpańskiego; 2) wszelkie wyroby z niego, jako to płótno, żagle, suknie itp.

Carbo, ónis, m. węgiel;— przenos o czemś niepomysłnym. *carbouo notare* (węglem na czeluściach napisać); i o czemś mało znaczącem *carbonem prothesauro invenire*. 3) przezwisko rzymskie.

Carbonarius, a, um, węglisty, rzeczow. węglarz.

Carbunculus, i, m węgielek 2) gatunek drogiego kamienia. 3) wrzód

Carcaeo, ónis, é miasto w Gallii narboneńskiej.

Carcer, éris, m. więzienie. więznowie, *carcerem in me effudistis* 2) zwykle w licz. mn. szranki, punkt od którego zawód zaczynał się w cyrku Rzymskim — porów *calx*

Carchesium, ii, n. naczynie do picia z uszami we środku węższe, 2) wyższa część masztu

Cardaces, um, m. rodzaj żołnierzy Perskich, którzy żyli z łupów, nie pobierając żołdn.

Cardia, ae, é miasto na półwyspie Trackim, stąd *Cardianus*, z Kardyi; *Kardyanczyk*.

Cardiacus, a, um, chornjący na żołądek.

Cardo, inis, m. hak zawiasowy u drzwi, *cardinem vertere*, drzwi otworzyć; *cardines coeli* albo *mundi*, bieguny; granica, *Anconam velut cardinem habent*; strona świata, *quatuor mundi cardines*; c. anni, przesilenie dnia z nocą letnie; c. extremus, starość, główny punkt czego, *causae, litium, c. summo verti* (w największym niebezpieczeństwie)

Cardo, ónis, ż. miasto Celtybów w Hiszpanii.

Carduus, i, m. óscl.

Care, prayst. drogo; carius emere, drożej kupować; care aestimare, wysoko cenić.

Careo, carui, 2. nie mieć, być wolnym od czego, być czego pozbawionym, z przyp 6 dolore, feбри, somine, culpa, suspicione, sepultura; morte (być nieśmiertelnym); ripa caret ventis; 2) nie mieć czego z własnej woli, wstrzymywać się od jakiej rzeczy, nie używać jej, uchylać się od czego, cibo, muneribus, amicorum facultatibus; osobl. c. foro, senatu, publico (nie pokazywać się publicznie) c. declamationibus (nie bywać); 3) obchodzić się bez rzeczy pożądaných, czczenia godnych, czuć potrzebę czego czyli brak, patria, consuetudine amicorum, libertate, aspectu civium.

Caros, ium, m. Karyjczycy, w 1. p. Car, Karyjczyk, mieszkaniec krainy zwanéj Caria, ae, ż. w Azji Mniejszej; stąd Caricus, a um Karyjski, i Carica, ae. ż. gatunek fig; w ogóle figa. suszona.

Carex, iois, ż. sit, sitowie.

Caries, ci, ż. próchnienie, zgnilizna

Carina, ae, ż. spód okrętu, dno; poet. za cały okręt; b) Carinae, arum, ż. plac, albo ulica w Rzymie między górą Eskwilijską i Celiuszową, gdzie było wiele gmachów okazałych, między innemi dom Pompejusza.

Carissus, a, um, spróchniały, zbutwiały; -- przenos. senectus.

Caris, idis, ż. gatunek raka morskiego.

Caritas, átis, ż. drogość, drożyzna, wysoka cena, annonae; numorum (brak pieniędzy); miłość.

szacunek, sprzyjanie, civium, patriae.

Carmen, inis, n. śpiew, pieśń, szczeg. oda, pieśń liryczna; wieszczba, przepowiednia wierszem; formuła czarodziejska; formuły prawne, c. cruciatus, lex horrendi carminis; form. religijne, c. precationis; napis, breve carmen.

Carmentis, is, Carmenta, ae, ż. wieszczka; czczona jak bóstwo, matka Ewandra, która z nim z Arkadyi do Lacyum przybyła; stąd Carmentalis, e, tyczący się Karmenty, porta (u stóp góry Kapitolińskiej Scelarata); rzeczow. Carmentalia, ium, święta na cześć Karmenty.

Carmona, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Carmonenses, ium, m. Karmouhcnczyzy.

Carneades, is, m. filozof z Cyreny, założyciel nowéj szkoły akademickiej; stąd Carneadesus, i tus, a, um, Karneadejski.

Carni, orum, m. lud celtycki.

Carnifex, icis, m. kat; 2) wyraz obelgi -- przenos. dręczyciel, trapiiciel; przym. dręczący, trapiący pedes, podagryczne.

Carnificina, ae, ż. katownia; katowanie, męczenie.

Carnificos, i. katowac; stąd hostes jacentes (rąbac).

Carnis, is, ż. przestarz. = caro.

Carnuntum, i, n. miasto w Pannonii.

Carnutes, um, albo Carnuti, orum, m. lud w Gallii celtyckiej.

Caro, carnis, ż. ciało, mięso; c. putida, ścierw, wyraz obelgi; -- przenos. o szumności i nadętości w mowie.

Carpáthus, i, ż. wyspa na morzu Egejskiem, stąd Carpathius, a, um, Karpatyjski, mare, południowa część morza Egejskiego; w ogóle: morze Egejskie.

Carpentum, *i. n.* pojazd, miarowicie kobiety; w ogóle: pojazd.

Carpetāni i Carpēsiti, *orum, m.* Karpetanie, mieszkańcy krainy zwanej Carpetania, *ae, Ź.* krainy Hiszpanii.

Carpi, *orum, m.* lud w Dacyi

Carpo, carpsi, carptum, *3.* 1) część od całości odrywać, obrywać, odzierać, wydzierać, flores ex arbore; uvam de palmitē; coronas ex collo; setas inter cornua; o zwierzętach: skubać, pasć się, gramina; — przenoś. wyszukiwać, wybierać, flosculos; paucos ad ignominiam; 2) całość na części targać, rwać, vellera; pensum (prząść); jecur (rozdzierać); thyma (wysysać); rozkładac, rozdzielać, rozdrobić, in multas parvasque partes exercitum; amnem (rozdzielić na kanały); orationem membrīs minutioribus; brać do siebie, używać, własc i przenoś. auras vitales (żyć); diem (spędzić, przepędzić); — przenoś. *a)* pewną przestrzeń ująć, przebieść, przejechać, przeleceć campos pede; prata fuga, aera alis, i t p.; a stąd iter, viam (odbywać podróż, podróżować); iter supremum (o umierającym); *b)* wysmiewać, szydzić, drwić, dokuczać, obnawiać, przymawiać, przyganiać, aliquem maledico dente, sermonibus; vocibus militum. carpi: famam vitamque, *c)* szkodę wyrządzać, osłabiać, zmniejszać, niszczyć, wycieńczać, novissimum agmen, albo novissimos labor carpit corpus, coeco carpitur igni

Carptim, *przysł.* cząstkowo, pojedynczo, z różnych stron, carptim dimissi. convenire hostem ta cessere

Carrae, *arum, 2.* miasto w Mezopotamii

Carruca, *ae, f.* gatunek wozu.

Carruca, *ae, Ź.* miasto w Hiszpanii betyckiej.

Carrus, *i, m.* i carrum *i, n.* wóz transportowy

Carseoli, *orum, m.* miasto w Lacyum; stąd Carseolanus, *a, um* Karseolański.

Carsulae, *arum, Ź.* miasto w Umbryi; stąd Carsulanum, *i, n.* posiadłość wiejska przy Karsulach

Cartēja, *ae, Ź.* miasto w Hiszpanii betyckiej, stąd Cartejenis, *e, Kartejński.* 2) miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Carthaea, *ae, Ź.* miasto na wyspie Ceos; stąd Carthaeus i Carthēus, *a, um, Kartejski.*

Carthāgo, *intis, Ź.* miasto w Afryce północnej; Carthagini, w Kartaginie; stąd Carthaginensis, *rzeczow.* Kartagińczyk; i Carthaginensis, *e, Kartagiński.* 2) Nowa Kartagina w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Cartilāgo, *intis, Ź.* chrząstka.

Caruncula, *ae, Ź.* kawałek mięsa

Carus, *a, um, drogi.* — przenoś. szacowny, drogi, miły, o osobach i rzeczach; 2) Carus, *i, m.* imię rzymskie.

Carventāna *ara, zamek* przy mieście Carventum w Lacyum.

Caryae, *arum, m.* miasteczko w Lakonii ze świątynią Dyany.

Carystos, *i, m.* miasto na wyspie Eubei, stąd Carystēus, *i -ius, a, um, Karystejski, Caristii, orum, m* Karystyanie 2) miasto w Liguryi

Casa, *ae, f.* chałupa chata, domek zalus, altana i t p

Casca, *ae, m* rzymskie przymiotko

Casce, *przysł.* po staroświecku, po staremu od cascus, staroświecki

Caseus, *i, m* *ser* stąd caseolus *i, m*

Casia, albo cassia, ae, *ż.* krzew pachnącej kory, cynamon dziki; 2) wilcze lyko.

Casilinum, i, *n.* miasto w Kampanii; stąd: a) Casilinātes, um, *m.* i Casilinenes, ium, *m.* Kasylinaci, Kasylinowie; b) Casilinus, a, um, Kasyliński.

Casinum, i, *n.* miasto w Lacyum; stąd Casinas, ātis, Kasynacki.

Casius, ii, *m.* góra między Arabią i Egiptem; *przym.* tyczący się góry Kasyus.

Caspēria, ae, *ż.* miasteczko Sabbinów.

Caspium mare, albo pelagus i Caspius oceanus, morze Kaspijskie; stąd: a) Caspius, a, um, do morza Kaspijskiego należący, mons (góry między Armenią i Medyą ze sławnym wąwozem C. pylae albo C. via, C. claustra; b) Caspiādae, arum, i Caspiāni, ōrum, *m.* mieszkańcy nad morzem Kaspijskiem.

Cassandra, ae, *ż.* córka Pryama.

Cassandrēa, albo -ia, ae, *ż.* przez Cassandra odbudowane miasto Potidea; stąd: a) Cassandrenses, ium, *m.* Kassandreńczycy; b) Cassandrens, ōi, *m.* Kassandrejczyk (Apolodorus).

Casse, *przysł.* napróżno, nadaremnie.

Cassī, orum, *m.* lud w Brytanii południowej

Cassia, patrz Casia.

Cassida, ae, *ż.* szyszak, hełm.

Cassiōpe, es, *ż.* miasto i przylądek na wyspie Korcyrze.

Cassiōpe, es, *ż.* żona Cefeusza i matka Andromedy.

Cassis, idis, szyszak, hełm.

Cassis, is, *m.* zwykle w lic. mn. casses, ium, sieć łowcza, właśc. i przenos. casses alicui tendere.

Cassita, ae, *ż.* dzierlatka.

Cassius, a, um, nazwisko rodu

Rzymskiego: stąd Cassianus, a um, Kassyański, do Kassjusza należący.

Cassus, a, um, czczy, próżny, nux; zwykle z *przyp.* 6 albo 2, ogołocony, pozbawiony, lumine albo aethere (umarły)!—przenos. próżny, nadaremny, nieużyteczny, bezskuteczny, copia verborum; labores; iu cassum albo incassum, nadaremnie, bez korzyści, i cassa, orum, *n.* rzeczy daremne, nieużyteczne.

Castabulum, i, *n.* miasto w Cylicyi.

Castalia, ae, *ż.* źródło u stóp Parnasu; stąd Castalius, a, um, Kastalski.

Castanea, ae, *ż.* kasztan drzewo i owoc.

Caste, *przysł.* czysto, bez skazy, vivere; niewinnie, nieskażenie, święcie, sumiennie, labor caste integreque versatus: także: lingua latina uti (mówić czysto, poprawnie po łacinie).

Castellānus, a, um, zamkowy, do twierdzy należący; *rzeczow.* castellani, orum, *m.* mieszkańcy zamków.

Castellatim, *przysł.* po zamkach, po twierdzach; gromadami.

Castellum, i, *n.* miejsce warowne, zamek, twierdza;—przenos. obrońna, ucieczka, przytułek, c. latrocinii (stek lotrostwa).

Castigatio, ōnis, *ż.* strofowanie, karcenie.

Castigātor, ōris, *m.* karciciel, przyganiacz.

Castigatus, a, um, ścieśniony, pohamowany, ograniczony, strofowany.

Castigo, i. prostować, karcic, ganic, lając, lingua, verbis, literis, verberibus aliquid; morantes, segniores; nimiam lenitatem; poprawiać, carmen, vitia sua, ukrócić, hamować, equum frenis asperio-

- ribus; dolorem: poet. otaczać, ograniczać, insulam aquis.
- Castimonia**, ae, *ż* czystość ciała i duszy, niepokalaność, niewinność
- Castitas**, *ētis*, *ż* czystość we względzie moralnym, niewinność obyczajów, niepokalaność.
- Castor**, *ōris*, *m.* bóbr
- Castor**, *ōris*, *m.* syn Tyndara króla spartańskiego i Ledy, brat Heleny i Polluksa, z którym między gwiazdy przeniesiony, był bóstwem opiekunem żeglujących.
- Castoreum**, *i*, *n.* strój bobrowy.
- Castra**, patrz *castrum*
- Castrens**, *e*, tyczący się obozu, obozowy; *peculium c.*, to, co sobie syn w czasie służby wojskowej zebrał; *exsilium c.*, ciągła służba wojskowa.
- Castro**, *i*. czyścić, kastrować, kaflonic: — przenoś. osłabiać, łagodzić.
- Castrum**, *i*, *n.* warowne miejsce, zamek, twierdza, w licz. mn. *castra*, *orum*, *n.* obóz, *c. stativa*, *aestiva*, *hiberna*, obóz stały, letni, zimowy; *navalia* albo *nautica*, miejsce, gdzie okręty stoją w pogotowiu do bitwy; *castra habere contra aliquem*, wojnę z kim prowadzić; *c. movere*, obóz zwinąć, ruszyć z obozem, dalej się posuwać; *c. praetoriana*, koszary gwardyi cesarskiej; *c. cerca*, ule pszczelne; *dzienny* pochod żołnierzy, *tertiis*, *undecimis castris* Ancyram venit; służba wojskowa, *castris est vobis utendum*, *non palaestra*; *magnum in castris usum habere*: — przenoś. stronnictwo, zwolennictwo, *in Epicuri nos castra coniecimus*, *nil cupientium castra peto* 2) Nazwisko różnych miejscowości. **C. Album**, miejsce w Hiszpanii tarrakoneńskiej; **C. Jun**, albo samo **C.** miejsce Rutułów w Lacyum; **C. Novum**, osada Rzymska na pobrzeżu Etrurji. **C. Novum**, albo samo **C.** miasto w Picenie; **C. Truentinum**, albo **Truentum**, miejsce w Picenie; **C. Vergium**, miejsce w Hiszpanii tarrakoneńskiej; w licz. mn.: **Castra Alexandri**, miejsce w Egipcie niedaleko Peluzyum; **C. Corneliana** albo **Cornelia**, wzgórze między Utyką i rzeką Bagrada; **C. Cyri**, okolica w Kapadocyi niedaleko Tyany; **C. Posthumiana**, miejsce w Hiszpanii betyckiej.
- Castulo**, *ōnis*, *ż* miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd **Castulonensis**, *e*, *castulonenski*, *saltus Castus*, *a*, *um*, czysty, niezmazany, *a cruore civili*; także: *sermo*, czysta mowa, bez błędów; *cnottivy*, nieskazitelny, pocziwy, niewinny, święty, powściągliwy.
- Casus**, *us*, *m.* padanie, *nivis*, upadanie, upadek, obalenie się, zniszczenie, *graviore casu decidunt turres*; *urbis*; *loci* (zapadnięcie się przez trzęsienie ziemi). — Przenoś. *a*) zdarzenie, przypadek, *c. mirificus*; *quod fit coeco casu*; upadek, nieszczęście, *casum alicujus lacrimare*, *casibus fractus*; *a* stąd śmierć, *Saturnini atque Gracchorum casus*; w odniesieniu do czasu: koniec, *extremum sub casum hiemis*; przypadek grammatyczny, *rectus*, *obliquus*. 2) okoliczność, sposobność, *navigandi sese casum victoriae inventurum*.
- Catabathmos**, *i*, *m.* dolina między Egiptem i Libią
- Catadupa**, *orum*, *n.* katarakty Nilu.
- Catalauni**, *orum*, *m.* lud i miasto w Gallii belgijskiej.
- Catamitus**, *i*, *m.* Ganymedes. 2) rozpustnik, lubieżnik.
- Catana**, patrz *Catina*

- Catachnes**, um, *m.* Kataonowie, mieszkańcy krainy zwanéj Cataonia, *ae*, *ż.* w Azji Mniejszej.
- Cataphractes**, *ae*, *m* pancerz; stąd *cataphractus*, *a*, um, opatrzone pancerzem, pancerny.
- Cataplus**, *i*, *m.* przyplynie do portu; 2) flota.
- Catapulta**, *ae*, *ż.* kusza wojenna wielka, z której pociski strzaly i t. p. rzucano.
- Cataracta**, *ae*, *ż.* i -ctes, *ae*, *m.* wodospad; śluz; upust; spust.
- Catascopium**, *ii*, *n.* i -pus, *i*, *m.* okręt lekki na zwiady.
- Catasta**, *ae*, *ż.* rusztowanie.
- Cate**, *przysł.* zręcznie, przezornie, roztropnie.
- Catėja**, *ae*, *ż.* gatunek pocisku.
- Catellus**, *i*, *m* i *catella*, *ae*, *ż.* piesek (od *catuius*, *a*).
- Catellus**, *i*, *m.* i *catella*, *ae*, *ż.* łańcuszek (od *catena*).
- Catēna**, *ae*, *ż.* łańcuch, więzy, kajdany, *catenas inicere alicui*, albo in *catenas conjicere alicuem*; in *catenis tenere* albo *habere*; — przenoś. *catenis legum constrictus* (hamulcem wędzidłem praw wstrzymany); *animum compercere catēna*.
- Catenatus**, *a*, um, związany, skrępowany: — przenoś. połączony, spojony.
- Caterva**, *ae*, *ż.* tłum ludu, gromada, orszak, mnóstwo ludzi i zwierząt; *c. conductitiae*, wojsko najemnicze; *c. verborum*, mnóstwo wyrazów.
- Catervatim**, *przysł.* gromadnie, tłumnie.
- Catiānus**, *patrz* *Catius*.
- Catillna**, *ae*, *m.* nazwisko Rzymskie; stąd *Catilinarius*, *a*, um, tycający się *Katyliny*.
- Catillus**, *i*, *m.* miseczka.
- Catillus** i **Catilus**, *i*, *m.* syn *Amfarausa*, który z braćmi swymi, Koraksem i Tyburtem założył Tybur.
- Catina**, *ae*, *ż.* miasto w Sycylii; stąd *Catinensis*, *e*, *Katyneński* i *Catinenses*, *ium*, *m.* *Katynehczycy*.
- Catinus**, *i*, *n.* misa płaska, fajerka.
- Catius**, *ii*, *m.* filozof epikurejski z *Insybryi*; stąd *Catiānus*, *a*, um, *Kacyański*.
- Cato**, *ōnis*, *m.* rzymskie imię, *familii*: *M. Porcius Cato*, starszy i młodszy; 2) w ogóle: człowiek surowych obyczajów. Stąd *a)* *Catonianus*, *a*, um, *Katoniański*, tycający się *Katona*; *b)* *Catonini*, *orum*, *m.* zwolennicy *Katona*.
- Catōnium**, *ii*, *m.* świat podziemny
- Catti**, *orum*, *m.* lud *Germanii*.
- Catula**, *ae*, *ż.* suczka.
- Catullus**, *i*, *m.* rzymskie nazwisko.
- Catūlus**, *i*, *m.* piesek; w ogóle; mówi się i o innych młodych zwierzętach; 2) rzymskie nazwisko.
- Caturiges**, *um*, *m.* lud w *Gallii narboneńskiej*.
- Catus**, *a*, um, zręczny, chytry, roztropny, dowcipny, *c. jaculari*; *c. legum*, biegły w prawie.
- Caucasus**, *i*, *m.* łańcuch gór między morzem Czarném i *Kaspijskiém*; stąd *Caucasius*, *a*, um, *Kaukazki*.
- Cauda**, *ae*, *ż.* ogon; *caudam jacitare popello*, pochlebiać, *nadszka kiwać*, *lasić się*; *caudam trahere*, *sztydzić z kogo*.
- Caudex**, *icis*, *m.* pień, stąd *caudicarius*, *a*, um, z *pnia* zrobiony.
- Caudium**, *ii*, *n.* miasto w *Samniūm*; stąd *Caudinus*, *a*, um, *Kaudynski*, i *Caudini*, *orum*, *m.* *Kaudynowie*.
- Caulae**, *orum*, *ż.* otwór; loch, zagroda.
- Caulis**, *is*, *m.* lodyga, głąb, *zwłaszcza kapusty*; *kapusta*.
- Caulon**, *ōnis*, *m.* i *Caulonia*, *ae*, *ż.* miasto *Brucyów*.

Caunus, *i* *ś.* miasto w Karyi; stąd **Cauneus**, albo **-ius**, *a*, *um*, Kaunijski; **Caunii**, *orum*, *m.* Kaunijczycy i **Caunae**, albo **Caunae**, *arum*, *ś.* figi kaunijskie.

Caupo, *ōnis*, *m.* szynkarz, karczmarz, przekupień.

Caupona, *ae*, *ś.* karczma, dom szynkowy.

Cauponius, *a*, *um*, do gospody ściągający się, karczmarz, *artes c. exercere*, zajmować się szynkiem

Cauponor, gospodę utrzymywać, dla zysku co czynić.

Cauponula, *ae*, *ś.* karczemka.

Caurus, albo **corus**, *i*, *m.* wiatr północno-zachodni.

Causa, albo **caussa**, *ae*, *c.* *a)* sprawa, przedmiot, rzecz, interes, *c. republicae*; *populi Romani*; *causa*, *quam Pompejus susceperat*; *optimatium causam agere*; *permisit, ut omnem causam in se transferrent*; *qui super tali causa oodem missi erant*; szczególniej sprawa sądowa, proces, *causae publicae*, *privatae*; *causam dicere*, mówić w sprawie sądowej, mieć proces, bronić się w sądzie; *c. capitis dicere*, mieć proces kryminalny; *c. cadere*, przegrać sprawę; *indicta causa*, bez obrony; *b)* położenie, stosunek, *alia in causa M. Cato fuit*, *alia ceteri*; *in eadem causa esse*; *est alicui causa cum aliquo* (związek); *c)* przyczyna, zasada, powód, pobudka, *hanc nactus appellationis causam*; *mihi causam explicandae philosophiae attulit gravis casus civitatis*; *alia causa fuit damnationis*; *cum causa accedere ad accusandum* (z pewną zasadą); *armis inferiores non causa fuissent*, *justis de causis*; *non sine causa*; a stąd *causā* z po-

przedzającym przyp. 2. dla, *vestri honoris causa*; z zaimkami *dierzmeś*, *tuś*, *suś*, *causā* (dla mnie i t. d.); pozor, pokrywka, przyczyna pozorna, *causam intererere*, *interponere*, *inferre*; *quo facilius causam bellandi reperiret*, wymówka, uniewinnienie, *causam accipere*; *d)* *causa sontica*, wymówka ważna, prawna dla słabości.

Causarius, *a*, *um*, słaby, chorowity; *receptow.* żołnierz odprawiony dla słabości.

Causidicus, *i*, *m.* obrońca sądowy.

Causor, *i*. przytaczać za powód, wymawiać się czem, *aliquid*, albo z 4 przyp. i tr. bez.; z *quod*.

Causula, *ae*, *ś.* drobna, mała okoliczność; mała sprawa.

Caute, *przyst.* ostrożnie, przeczornie.

Cautes, *is*, *ś.* ostra skala.

Cautio, *ōnis*, *ś.* ostrożność, przeczorność, *mea c. est*, do mnie należy być ostrożnym; *res cautionem habet* (wymaga ostrożności; albo przedstawia możność ustrzeżenia się); szczegól. zabezpieczenie, rękojmia, kaucya; także: ustne zapewnienie.

Cautor, *ōnis*, *m.* poręczyciel.

Cautus, *a*, *um*, przeczorny, pilnujący się, ostrożny, *in aliqua re: cautus assumere*; chytry, przebiegły, *vulpes*; 2) ubezpieczony, zapewniony, *res* (majątek) *numi*; — przenoś. bezpieczny, pewny, *in eam partem peccare, quae est cautior*.

Cavaedium, *ii*, *n.* dziedziniec środkowy.

Cavea, *ae*, *ś.* przestrzeń ogrodzona, zamknięta zewsząd; *a)* klatka, ul; *b)* miejsce dla widzów w teatrze; teatr, zgromadzenie, grono widzów

Caveo, cavi, cautum, 2. strzedz się, mieć się na baczności, chronić się, unikać, quum animum attendisset ad cavendum (zwrócił uwagę na to, aby się ustrzedz); ab aliquo, albo aliqua re; aliquem, albo aliquid; stąd biernie: cavenda etiam gloriae cupiditas; także z tr. bezok.; ze spój. ne, i ut; cave credas, nie wierz; cave existimas, nie myśl; cavere ab aliquo, zrobić zastrzeżenie, zapewnienie; 2) cavere alicui, mieć o kim albo o czém staranie, dbać; h) cavere obsidibus de pecunia, przez zakładników zabezpieczyć oddanie pieniędzy; c) prawnie, na piśmie coś zastrzedz, lege, testamento, cautum est in lege de re, albo ne- albo ut; d) nieść, dać pomoc sądową, in iure. [pieczara.]

Caverna, ae, ż. jaskinia, grota, **Cavillatio**, ōnis, ż. szyderstwo, drwiny, przymówka; wykrety sofistyczne.

Cavillator, ōris, m. szyderca, wykrętacz, sofista.

Cavillor, 1. drwić, szydzić, przy-mawiać, przyganiać, aliquem.

Cavillum, i, n. albo -us, i, m. drwiny.

Cavo, 1. wydrażać, lintres arboribus, wyrabiać; clipeum gladio, przebić.

Cavus, a, um, wydrażony, czczy; próżny; poet. trabs (statek wodny); flumen (głęboki); nubes i umbra (osłaniający); rzecz. cavum, i, n. wydrążenie, dół, jama.

Caystros, albo -us, i, m. rzeka w Jonii; stąd Caystrius, a, um, należący do rzeki Kaistrus.

Cea i **Cia**, ac; także Ceos (4 przyp. Ceo) ż. jedna z wysp Cykladyjskich; stąd Ceus, a, um, Cejski z wyspy Cei, i Cei, orum, m. mieszkańcy wyspy Ce'

Cebenna, albo **Cerenna**, ae, m. góry w Gallii

Cebrén, enis, m. bożek rzeczny w Troadzie, ojciec Hesperyi, która stąd nazywa się Cebrenis, idos, ż.

Cecrops, ōpis, m. pierwszy król Ateński; stąd a) **Cecropides**, ac, m. **Cekropida**, w liczn. mn. Ateńczycy; b) **Cecropis**, idis, ż. pochodząca od **Cekropsa**, *przymiot* **Cecropis**, Attycka; c) **Cecropius**, a, um, **Cekropski**, Attycki; arx **Cecropia** albo samo **Cecropia**, ae, ż. zamek Aten.

Cedo, cessi, cessum, 3. iść, in tutum; — przenoś. iść, udać się, wypaść, prospere, male; utcunque cesserit. W szczegól.: 1) odejść, oddalić się, ustąpić, urbc, Italia, loco (swoje stanowisko opuścić); e concione, e patria; de oppidis; ab ordine; vita albo e vita (umrzeć); — przenoś. odstąpić czego. zrzec się, alicui hortorum possessione; przyznać co, zostawić, aliquid amicitiae; currum alicui; także: z ut, albo 4 przyp. i tr. bezok.; h) ustąpić, vestigio c. (o piasku: ustąpić się pod nogami); — przenoś. uleść, hosti, fortunae, temporis, invidiae civium, pertinaciae alicujus, malis, alicui; majorum auctoritati, precibus; ustąpić komu pierwszeństwa, nie wyrównać w czém; alicui virtute, caritate, alicui in aliqua re; c) przeminać, upłynąć, zniknąć, cedit dies, hora, gloria, fiducia i t. p.; 2) dostać się, przejść, przemienić się w co, alicui; alicui in usum; alicui praedae, albo in praedam alicujus; także cohortes fortitudinis praemia cedunt (stają się nagrodą mężstwa); cui triplicis cessit fortuna novissima regni (o Plutonie); res omnis Albana in Roma-

num cessit imperium, cessit in proverbium, poszło w przysłowie
Cedo, ulom *daj*, powiedz; weź, pozwólno, cedo aquam; cedo, quid faciam.

Cedrus, 1, *ż.* cedr drzewo; 2) olejek cedrowy, który chroni od zbotwiałości i robactwa, stąd carmina linenda cedro, godne nieśmiertelności.

Celaenae, arum, *ż.* miasto we Frygii; stąd Celacnaeus, a, um, Celenejski

Celaeno, us, *ż.* córka Atlasa. 2) jedna z Harpij.

Celēber, bris, bre, uczęszczany od ludzi, locus, oraculum, także: ludny, urbs, loca urbis; poet. celeberrima fontibus Ide (obfita w źródła); stąd a) przez liczne zbranie uświetniony, uroczysty, triumphus; populi gratulatio: b) sławny, uwielbiony, znakomity, głośny, słynny, res, fama, nomen; celebres nominibus, opibus, gratia, amicitii; viri diversis virtutibus celebres; Medus magicae artis c. 2) = creber, obfity, częsty, verba, usus sagittandi.

Celebratio, ōnis, *ż.* liczne zebranie, zgromadzenie, uroczysty obchód, uroczystość.

Celebratus, a, um, często używany, res celebratissima omnium sermone; uroczysty, świętny, dies, supplicatio.

Celebritas, ātis, *ż.* liczne zebranie, kupienie się, in celebritate viae versari; szczególnież o zgiefkliwem życiu w Rzymie; stąd: a) uroczystość, obchód uroczysty, supremi diei; ludis celebritatem addere; b) wziętość, sława, consequi celebritatem sermonis hominum

Celēbrō, 1. licznie i często odwiedzać, uczęszczać, domum, viam; napelniać, celebrantur aures quo-

tidie novis nominibus; conciones convicio. Stąd: a) często co czynić, mówić, używać czego, artes; legem omnibus concionibus; b) uroczyście obchodzić, festos dies, nuptias; milesimus annus Romae celebratus est; tota celebrante Sicilia sepultus est (przy uroczystem współuczestnictwie całej Sycylii); c) chwalić, wysławiać, uwielbiać, nomen alicujus scriptis; hoc tota Graecia celebratum est; memoriam nominis; virum, heroa; lyrā; stąd oznajmić, objawić, ogłaszać, rem.

Celēlātes, um, *m.* lud Liguryjski.

Celenna, ae, *ż.* miasto w Kampanii.

Celer, celeris, celere, prędko, skory, szybki, auxilium, rumor, victoria, ignis, oratio (ożywiona); remedia (skutkujące); — przenoś. animus, żywy; w złym znaczeniu: gwałtowny, porywczy; także z tr. bezok. irasci. Celeres, straż przyboczna Romulusa złożona ze 300 jeźdźców.

Celeripes, pedis, szybko nogi.

Celeritas, ātis, *ż.* prędkość, szybkość, raćność; celeritate uti, prędko, żywo brać się do rzeczy; celeritas faeae; remedia (prędko skutek); — przenoś. animorum, ingenii (przytomność) consilii (prędkość w obmyśleniu środków stanowczych).

Celeriter, przyst. prędko, szybko, rychło, celerius opinione, prędziej nad mniemanie; quam celerrime, jak najprędziej.

Celeriuscule, przyst. nieco prędziej.

Celero, 1. przyspieszać; 2) w znac. nieprzech. spieszyć się, ad Asiam. Celetrūm, i, *n.* miasto w Macedonii.

Celeūs, i, *m.* król i kapłan Cerery w Eleuzynie.

Cella, ae, *ż.* komórka, izdebka, dla sług i niewolników; spiżarnia, skład, olearia, vinaria; komórki w plastrach; 2) w świątyni miejsce, gdzie stał posąg jakiego bóstwa (framuga, kaplica) c. *Concordiae*; c. *Jovis*.

Celo, 1. taić, ukrywać, *aliquem aliquid*, coś przed kim; także: *aliquem de aliqua re*; *celor de te* (ukrywają coś względem ciebie przede mną); bardzo rzadko: *id Alcibiadi diutius celari non potuit*; *celabitur auctor*; *id quum minus diligenter esset celatum*; nakoniec z nastę. zdaniem względem, *celans qua voluntate esset*.

Celox, *ois*, *ż.* statek lekki.

Celsitudo, *inia*, *ż.* wysokość.

Celcus, a, um, wysoki, wyniosły; — przenoś. znakomity, szlachetny, *animus celsior*; *celsus mente*; dumny, *celsi praetereunt*.

Celtae, arum, *m.* mieszkańcy południowej Gallii; stąd *Celticus*, a, um, Celtycki do połudn. Gallii należący.

Celtibéri, orum, *m.* lud mieszkający w środkowej Hiszpanii, zwanej *Celtiberia*, ae, *ż.*; stąd *Celtibericus*, a, um, Celtyberski.

Cenaeum, i, *n.* północno-zachodni przylądek Eubei; stąd *Cenaeus*, a, um, Cenejski.

Cenchreae, arum, *ż.* port Koryncki.

Cenimagni, orum, *m.* lud w Brytanii.

Cenomani, patrz *Aulerci*.

Censeo, censui, censum; 2. szacować, oceniać; szczegł. o cenozrze: majątek obywateli szacować; stąd *capite censi*, najuboższa klasa obywateli, którzy oprócz samych siebie nic nie mieli do zapisu: *censendi formula*, formula, zasada, podług której majątek obywateli był szacowany, *legem*

censui censendo dicere; zasadę do tego ustanowić; *esse censui censendo* (o majątku, który powinien być objęty spisem); *đ*) mniemać, sądzić, z 4 przyp. i tryb. bezok. albo z nastę. spój. *quid mihi animi censes fore*; *senatus censuit*, ut; *veremini, censeo, ne-*; *vera c.* (uważać z zgodne z prawdą); *alicui aliquid*, uznać co komu za stosowne przy naradach: głosować, zdanie swoje objawiać, *ut censuit*, zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok., albo ze spój. ut; także z 4 prz. *pars eruptionem censebant*; *deditionem*; o senacie: uchwalić, postanowić, *quae patres censuerunt*; *bellum alicui*, także z nastę. ut, albo 4 przy. i tr. bezok.

Censor, *oris*, *m.* Cenzor, urzędnik Rzymski; było ich dwóch; zajmowali się spisem obywateli i oszacowaniem ich majątku, czuwaniem nad ich publicznem i prywatnem życiem, pod względem moralności i rzadności, wydzierżawianiem dochodów publicznych. 2) przyganiacz, krytyk, *censor castigatque minorum*.

Censorinus, i, *m.* rzymskie przezwisko.

Censorius, a, um, do cenzorów ściągający się, cenzorski; *animadversio, tabulae*; *homo c.* albo samo *censorius*, były cenzor; 2) poważny, surowy.

Censura, ae, *ż.* cenzura, urząd cenzora; — przenoś. wszelki sąd o czém, krytyka.

Census, us, *m.* spis ludności i majątków u Rzymian przez cenzorów sporządzany, *censum habere, agere, facere*, sporządzać spis; *censu prohibere* albo *excludere*, odmawiać przyjęcia do spisu; stąd: *a*) wykaz, lista obywateli, *omnibus in censum relatis*; *đ*) majątek, bo-

- gactwo, posiadłość, senatorius, equester, homo sine censu; tenui censu.
- Centaurus, i, m.** Centaur: tak nazywano dzikich mieszkańców Tesalii, którzy spostrzeżeni siedzący na koniu uznani byli za istoty z góry do człowieka, a od stóp do konia podobne; nobilis (o Chironie); stąd centaureus, a, um, Centaurów tyczący się. 2) gwiazdzbior w stronie południowej; 3) nazwisko okrętu.
- Centēni, ae, a, po stu, a poetów także w liczb. poj.** (zwisko)
- Centēnius, ii, m.** rzymskie przenieśmian, a, um, setny; rzeczow centesima, ae, ź. procent jeden od sta miesięcznie, albo dwanaście rocznie.
- Centiceps, cipitis, stugłowy**
- Centies, przysł. stokrót, setnie, centies sestertium, dziesięć milionów sestercyów.**
- Centimānus, a, um, sturęki**
- Centō, ōnis, m.** lachmany, odzieży licha.
- Centrōnes, um, m.** imię ludów w Gallii narbonenskiej i belgijskiej.
- Centum, sto; w ogóle, bardzo wiele.**
- Centumalus, i, m.** rzymskie przenieśmian.
- Contumgeminus, a, um, stokrót; sturęki, Briareus.**
- Centumvir, i, m** w l. m. centumvirii, orum, stu mężów, zgromadzenie sędziów do spraw prywatnych; stąd centumviralis, e, tyczący się centumwirów
- Centuncūlus, i, m.** licha pokrycie.
- Centuria, ae, ź. setnia, oddział wojska pierwiastkowo ze stu, a później z szesćdziesięciu żołnierzy złożony; b) część ludu rzymskiego, który Serwiusz Tulliusz na 193 setni podzielił.**
- Centuriatim, centuryami, dzieląc na centurye.**
- Centuriatus, us, m.** setnictwo, posada setnika.
- Centurio, i, dzielić na setnie, homines, iuventutem; porów. comitium**
- Centurio, ōnis, m.** setnik.
- Centuripae, arum, ź. albo Centuripina, orum, n.** miasto w Sycylii stąd Centuripinus, a, um, Centurypinski i Centuripini, orum, m Centurypinowie
- Ceos, patrz Cea.**
- Cepa, patrz caepa**
- Cephalenes, um, m.** Cefalenczy, mieszkańcy wyspy na morzu Jonckim, zwanej Cephallenia, ae, ź
- Cephaloedis, is, ź. i Cephaloedium, ti, n.** miasto na wyspie Sycylii; stąd Cephaloeditānus, a, um. Cefaledytanski i Cefaloeditāni, orum, m. Cefaledytanczy.
- Cepheis, -ius, patrz Cepheus.**
- Cephenes, um, lud w Etyopii**
- Cepheus, ei, i eos, m.** król w Etyopii, mąż Cassiopei, ojciec Andromedy; stąd Cephēis, idis, ź. i Cepheius, a, um, od Cefeusza pochodzący, Cefejski.
- Cephissus, i, m.** rzeka. 1) w Focydzie i Beocyi; jako bożek rzeczny, ojciec Narcyssa zwanego Caphissus; stąd Cephissis, idis, ź. z Cefissu. 2) w Attyce; stąd Cefissis, ādis, ź do Cefissu odnosząca się.
- Cēra, ae, ź. a) wosk; w liczb. mn. b) susz pszczelny; c) tablica woskiem powleczone u starożytnych, na której pisali, stąd wszelkie pismo; d) signum cerae albo samo cera, pieczęć; e) cerae, popiersia, obrazy przodków.**
- Ceramicus, i, m.** dwa place tego imienia, jeden w Atenach, a drugi z miastem.
- Cerāřium, ii, a** podatek, pieczęć.

- Cerastae arum, *m* pierwotni mieszkańcy wyspy Cypru.
- Cerasus, *i*, *ż.* wiśnia.
- Ceraunus, *i*, *m*. piorun; stąd Ceraunius, *a*, *um*, dotyczący się piorunu; stąd Ceraunii montes, albo Ceraunia, orum, *n*. pasmo gór między Epirem i Illiryą, z przylądkiem Acroceraunia, znanym z burz.
- Cerbérus, *i*, *m*. Cerber, pies strzegący progów piekieł; stąd Cerbereus, *a*, *um*, do Cerbera należący.
- Cercétæ, arum, *m*. lud w Sarmacji azyatyckiej.
- Cercétius, *ii*, *m*. góra w Tessalii.
- Cercina, *ac*, *ż.* wyspa i miasto przed małą Syrtą; stąd Cercinates, *um*, *m*. Cercynaci.
- Cercópes, *um*, *m*. lud na wyspie Pitekuzie.
- Cercurus, *i*, *m*. gatunek ryby morskiej; 2) okręt lekki.
- Cercyo, *ónis*, *m*. rozbójnik w Attyce, którego Tezeusz zabił.
- Cerealis, *patrz* Ceres.
- Cerebrósus, *a*, *um*, szalony, gniewliwy, popędliwy.
- Cerebrum, *i*, *n*. mózg; rozum, gniew.
- Ceres, Cereris, *ż.* córka Saturna, matka Prozerpiny, bogini zboża; 2) zboże, chleb, owoce, potrawy, terra ferax Cereris; Cererem canistris expediunt; Ceres corrupta undis. Stąd Cerealis, *e*, dotyczący się Cerery, albo zboża, albo zasiewu, munera, chléb; arma, narzędzia zbożowe.
- Cereus, *a*, *um*, woskowy, (*rzecz.* świeca woskowa); podobny do wosku, żółty jak wosk; — przenoś. miękki, gibki, łatwo dający się przekształcić, cereus in vitium flecti.
- Cerimónia, *ac*, *ż.* obrządek religijny, cześć bogom oddawana przez oznaki zewnętrzne; 2) świętość ja-
kiej rzeczy, polluero cerimoniam legationis.
- Cerinthæ, *ac*, albo *-e*, *es*, *ż.* roślina, którą lubią pszczoły.
- Cerno crevi, cretum, *3*. odłączać, oddzielać, per foramina (przesiewać); cernere oculis, albo samo cernere, widzieć, dostrzedz aliquid albo aliquid; z 4 przy. i tr. bez albo ze zdaniem względnem; — przenoś. *a*) animo, ingenio aliquid, poznać, spostrzedz, zwykle samo cernere aliquid, albo z 4 przyp. i try bezok; cerni aliqua re, albo in aliqua re, dać się poznać, pokazywać się; *b*) = decernere, rozstrzygnąć, inter se ferro, pro patria. (walczyć) cernere hereditatem, odziedziczyć spadek albo oświadczyć, że się ma chęć przyjęcia spadku.
- Cernuus, *a*, *um*, twarzą ku ziemi pochylony.
- Cero, *1*. woskować, woskiem napuszczać, powlekać.
- Cerritus, bezrozumny, waryat.
- Certamen, *inis*, *n*. spór, sprzeczka. współubieganie się, honoris, divitiarum; w odniesieniu do działań wojennych: walka c. pugnae; = proelium; certamine comisso; c. navale albo classicum, bitwa morska.
- Certatim, *przyst.* ubiegając się, na wysścigi.
- Certatio, *ónis*, *ż.* spór, walka, sprawa u sądu, w znac. własn. i przen.; c. poenae albo mulctae, publiczne rozprawianie się w sądzie względem naznaczonej kary.
- Certe, *przyst.* pewnie, niezawodnie, *b*) przynajmniej, jednakże.
- Certo *przyst.* pewnie, z pewnością, c. scio, wiem z pewnością, jestem przekonany.
- Certo, *1*. walczyć, spór wieść. armis, acie, proelio; cum aliquo do

- aliqua re; pro aliqua re; także: verbis, oratione, odiis, joco; cum usuris fructibus praediorum, cały dochód folwarczny obracać na zapłacenie czynszu; w znaczeniu sądowém: certandae multae dies, dzień do rozprawiania się, względem naznaczonej kary; w ogóle: iść na wyścigi, chcieć kogo przewyższyć, certare cum aliquo officiis; poet. certant illudere capto.
- Certus**, a, um, rozstrzygniony, postanowiony, certum est (mihi), także moje postanowienie, wola; tryb. bez. certus mori; z gerund. eundi, desciscendi; stąd oznaczony, pewny, dies, numerus, locus, signum, naves i t. p.; czasem = quidam, pewny, jakiś, i dla tego często w połączeniu z tym zaimkiem: insolentia certorum hominum; certis quibusdam verbis; — przenoś. o osobach i rzeczach, na które się spuścić można: pewny, niezawodny, niewątpliwy, amicus, Apollo; certissimum signum amoris; spes; matricida; id parum certum est; certum habere, pro certo habere, scire affirmare, dicere i t. p. certi aliquid explorari non potest; certius cognoscere de aliqua re; o osobach, które się o czém z pewnością uwiadamia, certiore facere aliquem de aliqua re, alicujus rei, z nastę. 4 przy. i try. bezok., albo z nastę. zdaniem względném, uwiadomić kogo o czém; w znac. bier. certiore fieri, być uwiadomionym; poet. Anchisen facio certum.
- Cerula**, ae, ż. kawałek wosku, c. emiata, wosk czerwony, którym oznaczano miejsca uszkodzone albo niedokładne i błędne w rękopismach, stąd: miniaturae tuae, c. o surowej krytyce.
- Cerussa**, ae, ż. blejwas; stąd cerussatus, a, um, blejwasem pociągiony.
- Cerva**, ae, ż. lania, w ogóle: jelen.
- Cervicula**, ae, ż. szyjka.
- Cervinus**, a, um, jeleni, tyżący się jelenia.
- Cervix**, cis, ż. szyja, kark, cervicem frangere, kark skrócić; — przenoś. imponere aliquid cervicibus suis, aliquid sustinere; in cervicibus alicujus esse, impositum esse, stare, siedzieć na karku; in cer. alicujus collocare (włożyć komu na kark, obarczyć); a cervicibus alicujus repellere, albo depellere aliquem albo aliquid (usunąć, oddalić); dare cervicem crudelitati (podać kark); zaś: alicujus jugum rigida cervice subire, nie poddawać się pod jarzmo, bronić się upornie; qui erunt tantis cervicibus, którzy będą tak uporci, odważni.
- Cervus**, i, m. jelen; rosochate pale, rogatki, kobylice dla wstrzymania nieprzyjaciela.
- Cessatio**, ónis, odpoczywanie, próżnowanie, nieczynność.
- Cessator**, ónis, ociągający się, guzdracz. [wstecz.
- Cessim**, przyst. wspan, w tył.
- Cessio**, ónis, ż. ustąpienie prawne.
- Cesso**, l. zwlekać, ociągac się, albo in aliqua re, albo z samym 4 przyp.; także: quid cessas mori? umieraj; b) ustac, skonczyć się, imperium consulare cessavit. cessat usus oculorum: non cessat de nobis detrahere (nie przestaje); e) być nieczynnym, próżnowac, c. ab armis, officio; o roli: leżec odlogiem, agri cessant; d) popełnac błędy, z dobrę drogi zbaczac, quid multum cessas?
- Cestosphendone**, es, ż. machina wojenna do ciskania kamieni.

Cestus, patrz caestus.
Cetarius, ii, handlujący rybami;
 cetarium, ii, *n.* sadzawka.
Cete, patrz cetus.
Ceteroqui, albo -quin, *przysł.*
 wreszcie, w innym względzie.
Ceterus, a, um, najczęściej w licz.
 mn. ceteri, inni; przysłówkowo:
 ceterum, zresztą; jeżeli quidem,
 albo przeczenie poprzedza: ale
 wszelako, przeciwnie; także: =
 alioquin, pod innym względem;
 cetera 1 de cetero, przysłówkowo:
 zresztą; vir cetera sanctissimus;
 de cetero in ceterum, także: na
 przyszłość, pax in ceterum pacta.
Cethegus, i, *m.* rzymskie nazwisko.
Cetra, ac, *ż.* mała tarcza skórzana;
 stąd: cetratus, a, um, żołnierz u-
 zbrojony tarczą cetra zwaną; c.
 cohors, i cetrati, odpowiada żoł-
 nierzom greckim zwanym peltastae.
Cetus, i, *m.* wszelka większa ryba
 morska, mianow. wieloryb, w licz.
 mn. ceto.
Ceu, *przysł.* podobnie, jakby, jak
 gdyby, ceu lupi, c. flamma; c. si-
 ne quo nemo; jakby ten, bez któ-
 rego nikt, i t. d.
Ceus, patrz Cea.
Ceyx, yota, *m.* król Trachiny, mąż
 Alcyony.
Chaerónēa, ae, *ż.* miasto w Beo-
 cyi; stąd Chaeronensis, e, pocho-
 dzący z Cheronei.
Chalcēdon, ōnis, *ż.* miasto w Bi-
 tynii; stąd Chalcedonius, a, um,
 Chalcedoński, z Chalcedonu.
Chalcoidensis, i, -dicus, patrz
 Chalcis.
Chaloiococ, i, *ż.* przezwisko Mi-
 nerwy w Rzymian.
Chaloiōpe, es, *ż.* córka Acetesa,
 siostra Medei.
Chalōis, idis, *ż.* miasto w Eubei;
 stąd a) Chalcidensis, e, z Chalcy-
 dy pochodzący, i Chalcidenses, ium,

m. Chalcydeanczyzy, z Chalcydy,
 w ogóle: Chalcydyjszy Jonczyzy
 z Eubei, założyciele Kumi; b)
 Chalcidicus, a, um, Chalcydyjski;
 także: Kumejski, arx (Kuma).
Chaldaeus, a, um, Chaldei (połud.
 zachod. część Babilonii) tyczący się,
 Chaldejczyk, rzecz. Chaldaeus, orum,
m. Chaldejczyzy, sławni astrolo-
 gowie i wieszczbiarze.
Chaldaicus, a, um, Chaldejczyk, rations
 (astrologia).
Chalybētus, a, um, stalowy.
Chalybes, um, *m.* a) lud przy Pon-
 cie; b) w Celtyboryi przy rzece Cha-
 lybs, ýbis, *m.* w Hiszpanii tarra-
 koneńskij.
Chalybs, ýbis, *m.* stal.
Chane, es, *ż.* ryba morska.
Cháōnes, um, *m.* lud w Epirze;
 stąd: a) Chaonia, ae, *ż.* Chaonia;
 b) Chaonis, idis, *ż.* i Chaonius,
 a, um, Chański, Epiroński, szcze-
 gól. Dodoński.
Chaos, i 6 przyp. chao, *n.* mate-
 rya pierwiastkowa, pomieszanie
 żywiołów, z których się przy stwo-
 rzeniu świat rozwinął: 2) kraina
 umarłych, świat podziemny, pró-
 żnia głęboka i ciemna.
Chara, ae, *ż.* korzeń nam nieznan.
Charax, áois, *ż.* miejsce obwaro-
 wane na dolinie Tempe.
Charites, um, *ż.* Gracye (Aglaja,
 Eufrozyna i Talia).
Chariatia, orum, *n.* familijna uro-
 czystość w Rzymian, którą obcho-
 dzono 22 lutego; wtedy krewni
 robili sobie nawzajem podarunki,
 częstowali się i ofiarowali kadzi-
 dło swym krewnym zmarłym.
Charon, ontis, *m.* przewoźnik u-
 marłych.
Charta, ae, *ż.* papier zrobiony z ro-
 śliny krzewu egipskiego papyrus;
 2) pismo, list, i t. p.
Chartula, ae, *ż.* papierek, piśmko

- Charybdie**, is, *ż.* wir niebezpieczny w cieśninie Sycylijskiej naprzeciw skały Scylla: — przenosić coś niebezpiecznego; także: utratnik, marnotrawca, bonorum.
- Chauoi i Chauchi**, orum, *m.* lud niemiecki przy morzu Północnem.
- Chelae**, arum, *ż.* kleszcze u raka: 2) gwiazdozbiór, waga.
- Chelidonium promontorium**, przyładek w Licyi.
- Chelydrus**, i, *m.* gatunek węzów jadowitych i smrodliwych.
- Chelys**, 4 przyp. yn, 6. y, *ż.* = testudo: — przenosić. narzędzie muzyczne, lutnia. [chiragra.
- Cheragra**, ae, *ż.* ból w rękach.
- Cherronesus i Cherson**, i, *ż.* półwysep Tracki: stąd Cherronesenses, tum, *m.* mieszkańcy Chersonesu.
- Cherusci**, orum, *m.* lud Germański między Wezera i Elba.
- Chilliaroha**, ae, *m.* przelożony nad tysiącem zbrojnych i Chiliarchus, i, *m.* u Persów pierwszy urzędnik po królu, kanclerz państwa.
- Chimaera**, ae, *ż.* potwór podobny z przodu do lwa, w środku do kozy, z tyłu do smoka: zabity od Bellerofonta; stąd chimaerifer, era, erum, rodzący chimere (o Licyi, skąd ten potwór pochodził).
- Chione**, es, *ż.* córka Dedaliona, matka Aulikusa, 2) matka Eumolpa, który stąd nazywał się Chionides.
- Chios i Chius**, i, *ż.* wyspa na morzu Egipskiem: stąd Chius, a, um, z Chios pochodzący: rzecz. Chius, Chijczyk, zwykle w licz. mn.; i Chium, i, *n.* wino z Chios.
- Chirográphum**, i, *n.* pismo własnoręczne, 2) rewers; oblig, weksel.
- Chiron**, ónie, *m.* Centaur, sławny ze sztuki leczenia, muzyki i przepowiadania przyszłości.
- Chirurgia**, ae, *ż.* leczenie ran, chirurgia.
- Chius**, patrz Chios.
- Chlamys**, idis, *ż.* szeroka welmiana zwierzcchnia suknia, płaszcz.
- Chlōris**, idis, *ż.* = Flora.
- Choaesper**, is, *m.* rzeka a) w Szyamie; b) w Indyach.
- Chorągium**, ii, *n.* to co do przyrządzenia teatralnego i ozdób należy; 2) wszelkie przysposobienie, nuptiarum, funebre; środki, gloriae.
- Chorda**, ae, *ż.* stróna do narzędzi muzycznych.
- Chorea**, ae, *ż.* taniec ze śpiewem połączony.
- Chorēus albo ohorius**, i, *m.* = trochaeus.
- Chorus**, i, *m.* taniec, chór w sztuce teatralnej; zebranie, gromada.
- Christianus**, a, um, chrześcijański.
- Chrýsas**, ae, *m.* rzeka w Sycylii.
- Chryses**, ae, *m.* kapłan Apollina z miasta Chryse w Troadzie, ojciec Astynomy, która stąd nazywa się Chryseis, idis, *ż.*
- Chrysippus**, i, *m.* filozof, stoik z Cylicyi w trzecim wieku przed Chryst. 2) imię dwóch wyzwolenców. Stąd Chrysippēus, a, um, Chryzypejski.
- Chrysóphris**, ýos, *m.* ryba jakas nad okiem złota cętkę mająca.
- Cibāle**, arum, miasto w Pannonii.
- Cibārtus**, a, um, należący do pokarmu, stąd rzecz. cibaria, orum, *n.* pokarm, żywność, pożywienie, pasza, c. cocta decem dierum, zapas żywności na dni dziesięć; b) podły, lichy, panis, vinum.
- Cibo**, i, karmić, żywić; cibari nolite, nie chcieć się posilać.
- Ciborium**, ii, *n.* czara, kubek, kielich; 2) po kształcie owocu bohu Egipskiego naczynia depicta.
- Cibus**, i, *m.* pożywienie, pokarm, potrawa, pasza; hospes non multi

- cibi, nie wiele jedzący; — przenoś. *cibus animalis*, powietrze, *cibus arborum imber*; *c. furoris*, podnieta.
- Cibýra**, ae, *ż.* miasto Frygii; stąd
a) Cibyrata, ae, *m.* i *ż.* z Cibiry;
b) Cibyratious, a, um, Cybyratycki.
- Cioáda**, ae, *ż.* konik polny, owad.
- Cioátrix**, icis, *ż.* blizna, — przenoś. kłeska, *c. reipublicae*.
- Cioar**, *śris*, *n.* groch włoski.
- Cioéro**, ónia, *m.* sławny mówca i konsul rzymski.
- Cichoréum**, i, *n.* podróżnik ziele.
- Cioónes**, um, *m.* lud Tracki.
- Cioónla**, ae, bocian.
- Cicour**, úria, oswojony, chowany w domu.
- Cioúta**, ae, *ż.* świnia wesz, ziele jadowite; także: piszczałka.
- Cidáris**, is, *ż.* zawój, korona królów perskich.
- Cioo**, civi, citum, 2. i cio, cire, pobudzać, poruszać, w ruch wprawiać, mare, aequora, fluctus, coelum tonitru, orbem, puppem; lacrimas, — przenoś. erctum c. dzielić; pobudzać, wzniecać, sprawiać, spowodować, być przyczyną czego, fletus, murmur, motus, bellum, pugnam, proelium; 2) powoływać, przyzywać, aliquem, aliquem ad se, ad arma, ad pugnam; wzywać wołać po imieniu, non homines tantum, sed foedera et deos; nazywać, mianować, wymieniać, nomen aliqujus; patrem (aby dowieść swego pochodzenia szlachetnego).
- Cilices**, um, *m.* Cylicyante, mieszkańcy krainy zwanéj Cilicia, ae, *ż.* w Azji Mniejszej. Stąd *a) Ciliciensis*, e, Cylicyński; *b) Cilicis*, a, um, należący do Cylicyi; *rzeczow.* cilicium, ii, *n.* tkanka z koziej sierci; *c) Cilix*, icis, *m.* Cylicyanin, Cilissa, ae, *ż.* Cylicyanka.
- Cilla**, albo Cylla, ae, *ż.* miasto w Eolidzie.
- Cilntus**, a, um, nazwisko rodu etruskiego w Arrecyum.
- Cimbri**, órum, *m.* lud w Germanii północnej; w licz. poj. Cimbor jako *rzeczow.* Cymber, i *przym.* Cymbryjski; stąd Cimbricus, a, um, Cymbryjski.
- Cimex**, icis, pluskwa.
- Ciminus**, i *m.* jezioro w Etruryi, do którego się rozciągała góra Ciminus mons albo saltus, Ciminii saltus, także Ciminia silva.
- Cimmerii**, órum, *m.* lud w Tracyi; stąd Cimmerius, a, um, Cymmeryjski; 2) bajeczni mieszkańcy Italii przy Bajach, którzy się w dzień mieli kryć po norach.
- Cimótus**, i, *ż.* jedna z wysp Cykladyjskich.
- Cincinnatus**, a, um, kędzierzawy; 2) Cincinnatus, i, *m.* rzymskie przezwisko.
- Cinctinnus**, i, *m.* kędzior, włos w pierścieniach; — przenoś. wytworne ozdoby w mowie.
- Cinctus**, a, um, nazwisko familii rzymskiej.
- Cinctus**, us, *m.* opasanie; *c.* Gabinus, opasanie się pewuém zarzuceniem togi.
- Cinctútus**, a, um, przepasany.
- Cinga**, ae, *ż.* rzeka w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Cingo**, cinxi, cinctum, 3. opasac, przypasac, ense latus cinxit, przypasał miecz do boku; uwieńczac, wieńcem przyozdobić, comam lauro, tempora floribus; otaczać, ze wszech stron zamknąć, urbem muro, castra vallo; flumen oppidum cingit; być z kim w towarzystwie, towarzyszyć, latus, pantomimos.
- Cingulum**, i, *n.*, albo -us, i, *m.* albo a, ae, *ż.* pas, *c.* Orionis, gwiazdozbiór.

Ciniflo, ónia, m. sługa rozpalająca żelazko do trefienia włosów.

Cinis, éris, m. i ż. popiół; dummodo absolvar cinis (po mojej śmierci); post cinerem (po spalaniu zwłok); — przenoś. in cinerem vertere (zniszczyć, w perzynę obrócić); Troja virum et virtutum omnium acerba cinis.

Cinna, ae, m. imię rzymskiej rodziny; stąd Cinnanus, a, um, Cynnański, do Cynny należący

Cinnamum, i, n. cynamon

Cinyra, ýpis, m. rzeka w Afryce przy Syrtach; stąd Cinyphius, a, um, Cynifijski; w ogóle: libijski, afrykański.

Cinýra, ae, król Assyrii, ojciec Adonisa i Mirry; Cinyrétus, a, um, Cinyrejski.

Cio, cire, patrz ciec

Cios i Chius, ii, ż. miasto w Bitynii; stąd Ciāni, orum, m. Cynowie

Cippus, i, slup, filar. w licz. mn. ostremi palami nastroszony szanec.

Circa, 1) przyst. naokoło, quae circa essent (w okolicy), non sunt passi hi, qui circa erant (którzy otaczali, najbliżsi przyjaciele. II); *przym.* rządzi 4 przyp. a) przedmiotu, w którego obrębie coś jest, albo się dzieje. koło, około, fossas circa murum duxit, ligna contulerunt c. casam; quos c. se habebat; naokoło, na wszystkie strony, legatos circa vicinas gentes misit, — przenoś. względem, we względzie, civilis circa amicos; c. omnes communis, diligens c. aeternum, quomodo circa se animati essent; c. bonas artes socordia; b) w którego bliskości coś jest, albo dzieje się: w okolicy, w bliskości, blisko, c. Siciliam, c. Sabinos, c. Armeniam, także quos circa se haberet (których miał przy sobie,

którzy go otaczali); 2) w odniesieniu do czasu: koło, c. vespere; c. ortum lucis; c. eadem tempora; 3) przy wyrażeniu ilości w sposobie zbliżonym: koło, blisko, prawie, ea fuere oppida c. septuaginta; czasem się kładzie nie przed, ale po wyrazach, którymi rządzi, mianowicie po qui, quae, quod, quam circa. Cic. Verr. IV, 48.

Circe, es, i ae, ż. córka Heliosa, siostra Acetesa; stąd Circaeus, a, um, Cyrcejski, jugum albo litus, przyładek Cyrcejski w Lacyum, dokąd Cyrce z Kolchidy uciekła; poculum C. (czarodziejski, bo Cyrce była czarownica)

Circéji, orum, przyładek i miasto w Lacyum, stąd Circejensis, e, Cyrcejeński i Circejensea, m. Cyrcejeńczyk

Circensis, e, tyżący się placu w Rzymie zwanego Circus, ludi.

Circessum, i, n. miasto w Mezopotamii [tać naokoło.

Circino, 1 zaokrąglać; auras, la-
Circinus, i, n. cyrkiel.

Circiter, 1) przyst. około, blisko, prawie, circiter parte tertia celata; ex omni copia c. pars quarta erat; 2) *przym.* z przyp. 4 około, blisko, e. meridiem, quartam c. vigiliam, octavam c. horam; loca haec c. mihi excidit

Circueo, patrz circumeo.

Circuitio, omis, ż. obchodzenie, krążenie. — przenoś. omówienie, obszerniejsze wysłowienie, quid opus est circuitione?

Circuitus, us, m. obieg, krążenie, solis; obwód, okrąg, obręb, circuitu, albo in circuitu; w mowie: okres, c. verborum; 2) obchodzenie, kołowanie, longo circuitu; circuitu exercitum ducere; w mowie: omówienie, obszerniejsze wysłowienie, zboczenie.

- Circularor**, 1. zbierać się gromadnie, totis castris milites circulari.
- Circulus**, 1. *m.* koło, krag; *h*) c. auri, lancuch; *c*) obieg gwiazd, stellae circulos conficiunt; pas na niebie, droga mleczna, c. lacteus; *d*) grono ludzi, towarzystwo, cum in circulum venisset.
- Circum**, *przysł.* naokoło, quae circum essent; 2) jako *przym.* kładzie się przed albo po 4 przyp.: około, terra circum axem se convertit; także: po, oras et litera circum errantem; c. villulas errare; pueros circa amicos dimittere; do, legatio c. insulas missa; w okolicy, w bliskości, circum haec commorabor; c. Aquileam; c. Bactra; a stąd qui c. aliquem sunt (towarzysze, przyjaciele, stronnicy, zwolennicy).
- Circumâgo**, *ęgi.* actum, 3. obracać, wykręcać, kierować, equum frenis, se ad aliquid: circumagi in frontem: — przenos. se c. albo circumagi, o czasie: upływać, mijać, ubiegać, annus circum agitur, se aestas circumegit: circumactis decem et octo mensibus; 2) kołować, nakładac drogi. włóczyć się, circumagi, nil opus est te circumagi; — przenos. circumagi rumoribus vulgi, być przedmiotem rozmowy powszechnej.
- Circumâro**, 1. oborywać, agrum.
- Circumoido**, cidi, cisum, 3 obcinać, obrzynac, vulnus, arbores; — przenos. ograniczyć, zmniejszyć, sumtus, multitudinem.
- Circumcirca**, *przysł.* w około.
- Circumcisus**, a, um, obcięty obetknięty; spadzisty, urwisty, stromy, collis; krótki, c. orationis genus.
- Circumcludo**, clusi, clusum, 3. zamknąć, otoczyć, circumcludi exercitu; oprawić, cornua argento; — przenos. otoczyć, Catilina consiliis meis circumclusus.
- Circumcôlo**, êre, mieszkać naokoło.
- Circumdo**, dēdi, dātum, 1. kłaść na około, stawiać, ligna, custodias, exercitum castris, munitiones oppido; brachia collo (uściskać); 2) otoczyć, opasać, osłonić, okryć, epidum vallo, aliquem vesta, amiculo circumdatus; post. chlamydem circumdatus: — przenos. ograniczyć, munus oratoris exiguis finibus.
- Circumdūco**, daxi, ductum, 3. obwodzić kogo, oprowadzać, aliquem; aliquem per castra; także a podwójnym przyp. 4 quos Pompejus omnia sua praesidia circumduxit (od straży do, straży); c. aedes aliquem (oprowadzać po domu); także: praeter castra hostium circumduxit (maszerował); — przenos. oszukać, podejściem czego dostać, aliquem auro; obszerniej określić, opowiedzieć, aliquid longius.
- Circumêo** i **circueo**, ivi, ii, itum, ire, obchodzić, objeżdżać, chodząc naokoło, odwiedzać, incolas, aciem, fores omnes; orbem Romanum, praedia; saucios; otaczać, circumiri ab hostibus, circumitis hostium castris; aciem a latere opero; ut ab hostibus circumiretur; circumiri muro turribusque; — przenos. circumiri fluctibus belli.
- Circumêquito**, 1. objeżdżać konno, moenia.
- Circumfêro**, tuli, latum, ferre, obnosić, nosić w koło, caput alicujus pilo per urbem; merum; mulsum; poculum; codicem (dla obejrzenia, pokazania); sol circumfertur, obraca się; we względzie religijnym: przez obnoszenie jakiego przedmiotu oczyścić, tersocios unda, t. j. undam circum so-

- cios; roznosić na wszystkie strony; bella; nadstawić, clipeum ad ictus; — przenoś. gentium spolia profundo ventre (roztrząsnąć); rozglaszać, dictum et factum alicujus, quae se circumferat esse Corinnam; rzucić na wszystkie strony, obracać, oculos, acies, vultum; dextra levaeque [ad circumstantia] agmina, oculos manusque c.; ad nutum alicujus circumferri.
- Circumflecto**, flexi, flexum 3. zawracać, wykrecić naokoło, nakierować.
- Circumfio**, 1. owiewać, wiać zewsząd.
- Circumfluo**, fluxi, fluxum, 3. oblewać, otaczać, oceanus terras c.; latus circumfluit aequoris unda; — przenoś. znajdować się obficie, res circumfluentes; obfitować, optywać w co, omnibus copiis, rebus omnibus; także: frontem circumfluit ignis, wstyd rumieni czoło.
- Circumfluus**, a, um, oblewający, amnis, mare, humor; 2) obłany, otoczony, insula.
- Circumforaneus**, a, um, znajdujący się na rynku, domus; 2) aes c. pożyczone pieniądze, dług; 3) z rynku na rynek, z miasta do miasta chodzący, włóczęący się.
- Circumfundo**, fudi, fusum, 3. oblewać, rozlewać, stąd circumfundi, rozlewać się koło czego, circumfunditur urbi; — przenoś. czepiać się czego, tulić się, juveni; circumfusae undique molestiae, voluptates (napływające zewsząd); otaczać, oskrzydlać, opasywać, aliquem, aliqua re; aliquem oera (balsomować); multo nebulae amictu; multis circumfusus libris; circumfusum esso caligine, luce; copiis, concursu hostium
- Circumgemo**, ěre, mruczeć naokoło
- Circumgesto**, ěre, obnosić.
- Circumgredior**, 3. otoczyć, oblegać, opasać.
- Circuminjicio**, ěre, narzucać w koło.
- Circummitio**, -itus, patrz circuit.
- Circumjaceo**, ěre, leżeć naokoło, Europae.
- Circumjectus**, us, m. otoczenie, okrażenie, aether, qui terram circumjectu amplectitur.
- Circumjicio**, jeci, jectum, 3. obrzucić, stawić naokoło, multitudinem hominum moenibus; sagittariis circumjectis; circumjici z 4 przyp. anguis vectem circumjectus (okrecony, obwinięty); otoczyć, aliquid aliqua re, vallum sarcinis; stąd circumjectus, naokoło znajdujący się, circumjecta nemora.
- Circumligo**, 1. aliquid aliqua re, obwiązywać, chartam lino; otaczać, trepidum circumligat umbra.
- Circumlino** 4 i Circumlino, livi, livi, litum, 3. obmazać, powlekać, otoczyć, musco circumlita saxa; — przenoś. ozdobić, simplicem naturam vocis pleniore sono circumlinire. [wać.]
- Circumluo**, ěre, oplókiwać, oble-
- Circumluvio**, ōnis, ŕ. miejsce wzbieraniem wód uformowane nakształt wyspy.
- Circummitto**, misi, missum, 3. obсылać na wszystkie strony.
- Circummunio**, 4. wzmocnić naokoło, obwarować, aliquid, aliqua re.
- Circumunitio**, ōnis, ŕ. obwarowanie, okop, szanec.
- Circumnavigo**, 1. żeglować naokoło.
- Circumpadanus**, a, um, mieszkający nad bizegami Padu.
- Circumpondeo**, ěre, wisić w koło.
- Circumplaudo**, ěre, klaskać w koło, oklaskiwać, z oklaskami licznymi witać.

- Circumplector**, plexus, 3. obejmować, otaczać, collem opero.
- Circumplico**, 1. obwijać, okręcać naokoło.
- Circumpōno**, posui, positum, 3. okładać, stawiać naokoło; biernie: leżąc naokoło.
- Circumpotātio**, ōnis, ż. picie kolejno.
- Circumquōque**, przysl. zewsząd, wszędzie, naokoło.
- Circumretio**, 4. usidlać, ogarnąć siecią.
- Circumrodo**, rosi, rosum, 3. ogryzać; przysłowie: circumrodo dudum, quod devorandum est, długo się dręcząc tem, o czémby zapomnieć należało; circumrodi dentē, być przez obmowę szarpanym.
- Circumscindo**, ēre, obcinać, obdzierać.
- Circumscribo**, scripsi, scriptum, 3. opisać, orbem (wykreślić koło); stantem virgula (określić); ograniczyć, oznaczyć, terminis jus; mente sententiam; także; alicui curriculum vitae, alicui locum habitando; genus hoc oratorum; aliquid c. ograniczyć, ścięsnąć, ukrócić władzę jakiego urzędnika; b) usidlić, uwikłać, podejść, oszukać, odwrócić, aliquid fallacibus interrogationibus; stąd: wykretnic tłumaczyć, sententias, tempus, legem; c) barwić, pokrywać, facetus jocis sacrilegium
- Circumscripte**, przysl. odrębnie, stanowczo, wyraźnie, rem complecti, 2) peryodycznie, dicere.
- Circumscriptio**, ōnis, ż. zamknięcie kołem, a stąd samo koło, — przenoś. a) okres w mowie; b) granica, zakres, temporis, terrae; c) podejście, oszukaństwo.
- Circumsriptor**, ōris, m. oszukaniec, wykretacz.
- Circumsriptus**, a, um, określony, ograniczony; okresowy, oszukany, zdradzony.
- Circumsēco**, secui, sectum, 1. obcinać, obrzynac, radices, tuberculum, armarium.
- Circumsēdeo**, sēdi, sessum, 2. obsiadać, oblegać, otaczać, aliquid, albo aliquid; — przenoś. a lacrimis omnium, albo blanditiis muliebribus circumsessus (opanywany).
- Circumsēpio**, sepsi, septum, 4. ogadzać, otaczać, zabezpieczać.
- Circumsessio**, ōnis, ż. obleżenie, opasanie.
- Circumsido**, ēre, oblegać, opasywać aliquid albo aliquid.
- Circumsisto**, stētī, 3. obstąpić, otoczyć z przyp. 4. navos, signa i bez przyp.
- Circumsono**, sonui, sonitum, 1. brzmieć naokoło, dźwięk wydawać; aliqua res, aures circumsonant his vocibus (głos objaja się o uszy); także z 4 przyp. clamor hostes circumsonat; bier. circumsonor. brzmia koło mnie.
- Circumsōnus**, a, um, brząjący naokoło.
- Circumspectio**, ōnis, ż. oglądanie się w około, ostrożność.
- Circumspecto**, āre, oglądać się na co. przepatrywać; huc et illuc; b) z 4 przyp. alius alium: — przenoś. rozważać rozmyślać, być ostrożnym. dubitans, circumspectans, haesitans
- Circumspectus**, a, um. obejrzany, ostrożny, przeczorny
- Circumspectus**, us. m. oglądanie; pogląd; — przenoś. rozważa, baczność
- Circumspicio**, spexi, spectrum, 3. oglądać się, rzucac wzrok na wszystkie strony; — przenoś. być przezornym, mieć się na ostrożności; 2) oglądać co, przeglądać,

z przyp. 4 situm urbis; munimenta; -- przenoś. a) rozważać, zglębiać co, pilnie się zastanawiać, animo aliquid; b) oglądać się na co, szukać czego, auxilia, locum fugae.

Circumsto, stēti, 1. stać około, własc. i przenoś. 2) alikiem albo aliquid, otaczać, obstępować, własc. przenoś. omnia nos fata circumstant, difficultas me c.

Circumtextus, a, um, tkany około. **Circumtōno**, tonni, 1. grzmieć w kolo, loskot wydawać.

Circumvado, vasi, 3. otoczyć. oskrzydlić, własc. i przenoś.

Circumvāgus, a, um, który w kolo obiega.

Circumvallo, 1. obwozić wałem, groblą, opasywać okopami, hostes; -- przenoś. otaczać, tot res me circumvallant.

Circumvectio, ōnis, ż. obieg, solis; 3) rozwożenie (towarów).

Circumvecto, 1. obwozić, circumvector, objeżdżać, żeglować naokoło; -- przenoś. opisywać; singula.

Circumveho, vevi, vectum, obwozić, circumvehor, objeżdżać, żeglować naokoło, equo, clase, navibus, z przyp. 4 (kolo czego); także: muliones circumvehi collibus jubet; -- przenoś. opisywać obszernie, rozwozić się nad czem, omnia verbis.

Circumvōlo, ōre, osłonić, okryć.

Circumvōnio, vēni, ventum, 4. otaczać, oskrzydlać, operum magnitudinem circumveniunt cavernae ingentes; planities locis superioribus circumventa; hostes albo moenia vallo fossaque, montem opera; circumveniri per insidias, albo insidiis; aliquid circumventum tenere; -- przenoś. napastować, przyciskać, nękać, trapić; aliquid iudicio; circumveniri ab inimicis;

falsis criminationibus; ancipiti malo; podejść, oszukać, innocentem pecunia, dolo, fenore.

Circumverto, verti, sum, ōre, obracać naokoło; na str. biernej, obrzć się (z 4 przyp.) circumvertitur axem (kolo osi).

Circumvestio, ire, osłonić, odziać; -- przenoś. se dictis (bronieć się).

Circumvolito, 1. latać około, oblatywać; -- przenoś. limina potentium (czeptać się progów).

Circumvōlo, 1. latać około czego; c. ordines, objeżdżać.

Circumvolvo, volvi, volutum, 3. obracać, toczyć w kolo; bier. sol circumvolvitur annum (biegiem wypełnia rok).

Circus, i, m. kolo; candens, droga mleczna; stąd plac okrągły w Rzymie na igrzyska, circus maximus, albo samo circus, od Tarquiniusza Pysznego między górą palatynską i awentyńską urządzony; c. flaminus za obrębem Rzymu w miejscu zwanem prata Flaminia.

Ciris, is, ż. ptak morski, w którego się zamieniła Scylla.

Cirrus, i, m. kędzior, pukiel, frendzla.

Cirta, ae, ż. miasto w Numidyi; stąd Cirtenses, ium, m. Cyrteńczycy.

Cis, *przym.* rządzi 4 przyp., z tej strony, cis Rhenum; także; w przeciagu, cis decimum mensem.

Cisalpinus, a, um, z tej strony Alp leżący. [kolach.]

Cisium, ii, lekki wózek o dwóch kołach. **Cisrhēnanus**, a, um, z tej strony Renu mieszkający.

Cisseus, i, m. król Tracyi, ojciec Hekuby, która stąd Cisseis, idis, ż. nazywa się.

Cista, ae, ż. skrzynka

Cistophorus, i, ż. moneta azyatycka.

- Citativm**, *przysł.* prędko, śpiesznie.
- Citatus**, a, um, pośpieszny, prędko, citatus fertur Rhenu; citato gradu, przyspieszonym krokiem; citato equo, galopem.
- Citer**, era, erum, z tej strony leżący; stąd citerior, ius, bliższy, Hispania; oltimus, albo oltumus, a, um, najbliższy, stella citima.
- Cithaeron**, ónis, *m.* góra między Attyką i Beocją.
- Cithära**, ae, *ż.* lutnia, cytra.
- Citharista**, ae, *m.* lutnista, grający na lutni.
- Cithariso**, äre, grać na lutni.
- Citharoedus**, i, *m.* ten, który śpiewa przygrywając na lutni; stąd citharoedicus, a, um, do lutnisty należący.
- Citimus**, patrz citer.
- Citium**, ii, *m.* miasto na wyspie Cyprus; stąd a) Citiensis, o, z Cocyum, Cocyńczyk. b) Citiëus, a, um, z Cocyum i Citici, orum. *m.* Cytyjejscy.; 2) miasto w Macedonii.
- Cito**, *przysł.* stop. wyż. citius, najw. citissime, prędko, żwawo, non tam cito (nie tak prędko, nie tak łatwo); citius diceres (prędzej, pierwej, raczej).
- Cito**, i, poruszyć, w bieg wprawić, przyzwać, pozwać do sądu jako świadka, poręczyćciela, do kogo się odwoływać, wymieniać, victorem citari; c. censorem; c. io Bacche (wołać).
- Citra**, i) *przysł.* z tej strony, neo c. mota nec ultra; bliżej, saepe etiam c. licet; citra quam, unieć jak; 2) *przym.* z 4 przyp. z tej strony, c. flumen; c. Velham; przed, bliżej, c. syllabam tertiam; —przenos. bez, peccavi c. scelus, bez zbrodni (lubo było blisko); przeciw, pomimo, c. morom; c. spem; b) w odniesieniu do czasu: przed, c. Trojana tempora.
- Citreus**, a, um, cytrynowy (citrus drzewo afrykańskie, z którego Rzymianie kosztowne sprzęty wyrabiali) c. mensa.
- Citro**, patrz ultro.
- Citus**, a, um, prędko, żwawo.
- Civicus**, a, um, obywatelski, tyzczący się obywateli; corona c. (wieńiec z liścia dębowego, który dawano obywatelowi rzymskiemu, kiedy obywatela od śmierci wyswobodził, i przytęm nieprzyjaciela zabił).
- Civilis**, e, obywatelski, bellum c. vojna domowa; victoria c. (nad współobywatelami, albo w wojnie domowej); negotia, res, artes, studia c., zajęcia w czasie pokoju; —przenos. ludzki, przystępny, uprzejmy, civilem se agere. quid civilis illo? 2) tyzczący się rządu państwa, polityczny, scientia, ratio. oratio; rerum civilium cognitio.
- Civilitas**, ätis, *ż.* ludzkość, uprzejmość, przystępnosć.
- Civiliter**, *przysł.* po obywatelsku; —przenos. ludzko uprzejmie, vivere.
- Civis**, is, *m.* i *ż.* obywatel, obywatelka, współobywatel, współobywatelka.
- Civitas**, ätis, z. obywatelstwo, prawo obywatelstwa, ciało polityczne, państwo, kraj; także miasto.
- Clades**, is, *ż.* strata, dextrae manus; w ogóle: szkoda, nieszczęście, klęska, szczegöl. w wojnie: porażka.
- Clam**, *przysł.* potajemnie, skrycie, clam facere 2) jako *przym.* z przyp. 4 albo 6 c. patrom; c. filio (bez wiedzy).
- Clamator**, óris, *m.* krzykacz, krzykała.
- Clamito**, i, mocno, silno krzyzcć, wywoływać, aliquem, ali-

quid, albo z 4 przyp. i tr. bezok;
— przenos. odkryć, wyjawić. cal-
diditatein.

Clamo, 1. krzyzcć, mocno wołać,
zalić się, i t. p. w znac. przech.
wywoływać, przyzywać, aliquem;
aliquem regem (nazywać); z 4
przyp. i tr. bezok. albo z ut.; —
przenos. widocznie pokazywać, ve-
ritas clamat.

Clāmor, ōris, m. krzyk, mocne
wołanie, okrzyk, krzyk wojenny,
wrzawa, krzyk płaczliwy, żaloszny;
— przenos. c. montium, 'scopulo-
rum, echo, odgłos.

Clāmosus, a, um, krzykliwy,
Clanoūlum, przyst. skrycie potaje-
mnie. [kątny.

Clandestinus, a, um, skryty, po-
Clangor, ōris, m. dźwięk dętych
narzędzi muzycznych, tubarum;
głos zwierząt; szelest bicia skrzy-
dłami, magnis quatiunt clangori-
bus alas.

Clantus, ii, m. rzeka w Kampanii.
Clāre, przyst. jasno, głośno, wyra-
źnie; w odniesieniu do wzroku i
słuchu; — przenos. c. natus ze
świeotnego rodu; c. explendescere,
świeotnie się odznaczać; eo clarius
periculum apparet (tém widocz-
niej); clare profiteri (otwarcie).

Clareo, ěre, jaśnieć, świecić się;
— przenos. odznaczać się, słynać.

Claresco, clarui, 3. stawać się ja-
snym, wyraźnym, widocznym, —
przenos. in eo animi corporisque
virtutes claruerunt; 2) głośno
brzmieć.

Clarigatio, ōnis, Ź. przytrzymanie,
aresztowanie człowieka w miejscu
zakazaném spotkanego

Clarisonus, a, um, głośno-brzmiący.
Claritas, atis, Ź. i claritudo, inis,
Ź. jasność, blask, wyrazistość; —
przenos. sława, świetność, znako-
mitość, generis, nominis,

Claro, 1. objaśniać, oświecać, ja-
snym czynić; — przenos. wsławić,
okryć chwałą, labor Isthmius non
clarabit pugilem.

Claros, i, Ź. miasto w Jontii, stąd
Clarius, a, um, Klaryjski, z Kla-
ros i rzeczow. Clarius, ii, m. przy-
domek Apollina.

Clarus, a, um, w odniesieniu do
wzroku i słuchu. jasny, świeca-
cy, dobitny, donośny, głośny; tak-
że: aquilo (wypogadzający niebo,
sprowadzający pogodę); przenos.
a) jasny, wyraźny, zrozumiały; b)
często: świetny, odznaczający się;
sławny; c) rzadko osławiony.

Classarius, a, um, należący do
floty; rzecz. classarii, orum, m.
żołnierze morscy, także: majtkowie.
Classiōula, ae, Ź. mała flota, flo-
tylla.

Classicus, a, um, tycający się po-
działu ludu Rzymskiego na klas-
sy; stąd classici, obywatle nale-
żący do klasy pierwszej; b) nale-
żący do wojska, stąd rzecz. classis-
cum, znak dany żołnierzom trąbą,
hasło, classicum canere, inflare;
c) tycający się floty: classicum
certamen, bellum, rzecz. classici
orum, żołnierze morscy, albo majt-
kowie.

Classis, is, Ź. oddział ludu Rzy-
mskiego (Serwiusz, Tulliusz podzie-
lił lud Rzymski, pod względem
majątku, na klasę sześć, szóstęj
jednak obejmującej najuboższych,
(capite censi) najczęściej nie liczo-
no, stąd quinta classis u Cycero-
na uważana jest za ostatnią; b)
'wojsko lądowe, Hortinae classes;
c) flota, classe proficisci, odpły-
nać; classem instruere, armare,
classe albo classi, na okręcie, de-
cernero i t. p. u poetów classes
= naves.

Classidium, ii, n. Claterna, ac,

- ż. miejsca w Gallii zwanój Cispadana.
- Clathri, orum, *m.* krata.
- Claudeo, ère, i claudio, ère, kuléc, być kulawym.
- Claudianus, a, um, patrz Claudius.
- Claudicatio, ónis, ż. chromanie.
- Claudio, i, kuléc, być kulawym; — przenos. być niedokładnym, in officio claudicare.
- Claudius, i, Clódius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego, jako *przym.* Klaudyjski, via, aqua, leges Clodiae (od Klodyusza pochodzące); stąd Claudianus i Clodianus, a, um, Klaudyński, Klodyński.
- Claudo, clausi, clausum, 3. zamknąć co, zatkać, zatamować, portam, regiam, fontes; zamknąć kogo, aliquem; se in loco; — przenos. oculus, aures (ad aliquid); fugam hostibus (przeciąć odwrot); clausa consilia habere (ukrywać, tacić); poet. rura gelu claudit hiems; zamknąć, skończyć, epistolam; c. agmen (być w tyle wojska, trzymać straż tylną); lustrum octavum, skończyć lat 40: vitam laqueo, udušić; zamknąć, otoczyć, iter sepe. urbem obsidione, operibus; portus custodiá; Persis montium iugis clauditur; locorum angustiis claudi, zasłonic sinistrum cornu oppido claudebatur. także bez 6 przyp. Hellespontus claudit terras; także: verba pedibus. pisać wiersze: oratio clausa, okresowa.
- Claudo, ère, patrz claudeo.
- Claudus, a, um, chromy kulawy, altero pede. na jedną nogę: *przysłowie* iste claudus pilam (domi retinet) o tym który z jakiej rzeczy nie umie zrobić użytku); navis albo navigium. uszkodzony; carmina c. alterno versu wiersz
- elegiacki; pars officii; oratio, niedostateczna, niedokładna.
- Claustrum, i; *n.* zamek. zapora, zasuwka, zamknięcie, brama, grobla, szanice, przedmurze; intra unum clastrum. reservare; claustra imperii, warownia; claustra montium, wąwoz; — przenos. claustra pudoris refringere, przelamać zapory wstydu; c. naturae = arcana.
- Clausula, ae, ż. zakończenie, zamknięcie.
- Clava, ae, ż. maczuga, drag, pałka.
- Clavicula, ae, ż. witeczka do podwiązywania winnej macicy.
- Claviger, a, um, noszący maczugę (ad clava) Hercules. [clavis], Janus.
- Claviger, a, um, noszący klucz (od Clavis, is, ż. klucz, adulterina albo adultera, wytrych; claves uxori adimere (rozłączyć się z żoną); także: zamek, zapora, rygiel, alias claves portis imponere.
- Clavus, i, *m.* gwóźdź: do oznaczenia liczby lat u dawnych Rzymian na ścianie świątyni Jowisza wbijano corocznie gwóźdź, stąd, ex co die clavum anni movebis (liczyć początek roku); rękojeść u steru okrętu i sam ster; stąd przenos. clavum imperii tenere (trzymać ster rządu); 3) obszycie purpurowe obywateli rzymskich na sukni tunika zwanój, u senatorów szersze (latus c.) u stanu rycerskiego węższe (angustus c.).
- Clazomēnae, arum, ż. miasto w Jonii, stąd Clazomenius, a, um, z Klazomeny, Klazomeński i Clazomenii orun. *m.* Klazomenczycy.
- Cleathes, is, *m.* filozof stoicki z Assos w Azji Mniejszej.
- Clemens, tis, spokojny, łagodny, powolny, łaskawy, iudex; in disputando; genus columbarum clementius (oswojony); clementissimus annis

- Clementer**, *przysł.* łaskawie, łagodnie, *jus dicere*, spokojnie, *exercitum ducero* (nie narażając mieszkańców na żadne szkody); *collis clementer assurgens* (zwolna podnoszący się, nie stromy).
- Clementia**, *ae, ż.* łagodność, spokojność, pobłażliwość, względność, łaskawość; *c. hiemis, ventorum*, łagodność; *c. aetatis*, umiarkowane lato.
- Cleobis**, *is, m.* patrz Bitō.
- Cleōnae**, *arum, ż.* miasto w Argolidzie; stąd *Cleonaeus*, *a, um*, Kleonejski.
- Clepo** i *clepsō*, *clepsi, cleptum*, 3. kraść.
- Clepsydra**, *ae, ż.* zegar wodny, szczególnie jako wymiar czasu dozwolonego do mówienia w sądzie, stąd *clepsydras petere*, darc.
- Clibanarius**, *ii, m.* zbroją odziany.
- Clieus**, *tis, m.* klient, który będąc w uboższym stanie obierał sobie między możniejszymi obrońcę zwanego *patronus*; 2) u Gallów i Germanów: lennik, wazał; 3) w odniesieniu do narodu: sprzymierzeniec, związkowy; 4) w Numidyi w ogóle: poddany.
- Clieuta**, *ae, ż.* klientka.
- Cientēla**, *ae*, obrona, opieka, stosunek zachodzący między patronem i klientem; *h)* klienci; 2) w Gallii: przymierze; *h)* sprzymierzenicy.
- Clinātus**, *a, um*, nachylony.
- Clio**, *us, ż.* muza dziejów
- Clipeātus**, *a, um*, opatrzony tarczą: *reeczow* *clipeati*, *orum, m* noszący tarczę
- Clipeus**, *i, m.* i *clipeum*, *i, n.* tarcza żołnierzy rzymskich, kształtu okrągłego; — przenoś. tarcza słonca; *h)* popiersie; *c)* obrona, opieka.
- Clitellae**, *arum, ż.* juki, łożmaki wkładane na zwierzęta dźwigające ciężary; stąd *clitellarius*, *a, um*, dźwigający juki.
- Cliternum**, *i, n.* miasto Ekwów; stąd *Cliterninus*, *a, um*, Kliterniński.
- Clitor**, *ōris, m.* i *Clitorium*, *ii, n.* miasto w Arkadyi; stąd *Clitorius*, *u, um*, Klitoryjski.
- Clitumnum**, *i, m.* rzeczka w Umbryi.
- Clivōsus**, *a, um*, górzysty, spadzisty.
- Clivus**, *i, m.* pagórek; — przenoś. trudność.
- Cloāca**, *ae, ż.* kanał podziemny, do wyprowadzenia nieczystości, spust.
- Clođ-** patrz *Claud*.
- Cloellus**, *a, um*, nazwisko Albańskiego, później rzymskiego rodu.
- Clōtho**, *us, ż.* prządka, jedna z trzech Park.
- Clūnis**, *is, ż.* pośladek.
- Clupea**, *ae, ż.* albo *Clupeae*, *arum, ż.* przylądek i miasto w Byzacym *Clustum*, *ii, n.* miasto w Etruryi; stąd *Clusinus*, *a, um*, Kluzyński, i *Clusini*, *orum, m.* Kluzynowie.
- Clūstus**, *ii, m.* klucznik; przewisko Janusa w czasie pokoju, gdy świątynia jego była zamkniętą.
- Cluvia**, *ae, ż.* miasto w Samnium; stąd *Cluvianus*, *a, um*, Kluwiański.
- Clymēne**, *es, ż.* córka Oceana, matka *Factona*, który stąd nazywał się *Clymenēja proles*.
- Clymēnus**, *i, m.* przewisko Plutona.
- Clypea**, patrz *Clupea*.
- Clypeatus**, *clypeus*, patrz *Clip-*
- Clytemnestra**, *ae, ż.* córka Ledy, siostra Heleny, Kastora i Polluksa, żona Agamemnona, matka *Orestesa*, *Elektry* i *Ifigenii*.
- Clytie**, *es, ż.* nimfa morska, córka Oceana i *Tetydy*.
- Cn=Cnaeus**, *i, m.* nazwisko rzymskie.
- Cnidus** albo **Gnidus**, *i, ż.* miasto w Karyi; stąd *Cnidus*, *a, um*

- Knidyjski i Cnidii, orum, *m.* Knidyjczycy.
- Cnosus, patrz Gnosus.
- Coacervatio, ōnis, *ż.* nagromadzenie, argumentorum.
- Coacervo, 1. gromadzić. właśc. i przenoś.
- Coacesco, acui, 3. kwaśnieć.
- Coactor, ōris, *m.* poborca, kassyer.
- Coactus, us, *m.* przymus, używa się tylko w przyp. 6.
- Coaduno, 1. jednoczyć, spajać.
- Coaedificio, 1. budować razem, budowlami otoczyć.
- Coaequalis, e, w równych latach, rówieśnik, towarzysz.
- Coaequo, 1. równać, czynić równym, postawić w równi, coaequati dignitate.
- Coagmentatio, ōnis, *ż.* spojenie, połączenie.
- Coagmento, 1. spajać, łączyć, właśc. i przenoś; pacem (zawierać).
- Coagmentum, i, *n.* spojenie, połączenie.
- Coagulum, i, serzysko, podpuszczka.
- Coalesco, alui, alitum, 3. zrasta się, łączyć się, rosnać, novus in viridi coalescit cortice ramus; inter saxa, przyjąc się, puszczać korzenie; vulnus c. zrasta się zamyka się, goi się; — przenoś. incredibile est quam facile coaluerint, łatwo się stali jednym narodem; animi coaluerant concordia, połączyły się; coalescit auctoritas, wzrasta, nabiera mocy.
- Coangusto, 1. ścieśniać, okréślać.
- Coeroto- patrz coart-.
- Coarguo, argni, argutum, 3. dowodzić, wykazywać, odkrywać, wyjawiać, perfidiam; cum coarguisset, defensionem ejus nullam posse excusationem accipere; 2) obwinać, oskarżać, aliquem avaritia.
- Coartatio, ōnis, *ż.* ścieśnienie.
- Coarto, 1. ścieśniać, zbijać, ścisnąć, c. fauces, udusić się, powiesić się; — przenoś. c. consulatum, ograniczyć, skrócić.
- Cocalus, i, *m.* król Sycylii, który przyjął Dedala.
- Cocum, i, *n.* jagoda dająca farbę szarłatną, a stąd farba szarłatna, cocco tingere, rubore, fulgere.
- Cocche, es, *ż.* twierdza przy Ktozyfoncie nad rzeką Tygrys.
- Cochlea, ae, *ż.* ślimak.
- Cocles, itis, *m.* jednooki; przezwisko Horacyusza, który odparł na moście rzeki Tybru wojsko Etrusków dążące do Rzymu.
- Cocosates, ium, *m.* lud w Gallii akwitańskiej.
- Cocullis, c. palony, wypalony, laterculus; murus, z cegieł.
- Cocus, patrz coquus.
- Cocytus, i, *m.* rzeka w krainie podziemnej.
- Codex, icis, *m.* pniak, pień drzewa; a ponieważ starożytni, pierwotkowo na tabliczkach drewnianych, woskiem powleczonych, pisali, stąd codex książka, mianowicie: c. accepti et expensi, książka dochodów i wydatków; roferre in codicem, zapisać do księgi rachunkowej
- Codicillus, i, *m.* pniaczek; codicilli, orum, *m.* tabliczki woskiem powlecone do pisania; także: list, prośba, przypisek, własnoręczne pismo cesarskie i t. p.
- Coegi, patrz cogo.
- Coelē Syria, albo Coelēsyria, ae, *ż.* część Syrii zawarta między Libanem i Antylibanem.
- Coelebs, patrz caelebs.
- Coeles, itis, niebieski, w licz. mn. niebianie, bogowie.
- Coelestis, e, niebieski; c. aquae (deszcz); boski; coelestes, ium, *m.*

niebianie, bogowie; — przenoś. cudny, wyborny, nadzwyczajny, animus, ingenium, carmina, Cicero coelestis in dicendo vir.

Coelianus, a, um, patrz Coelius.

Coeliocła, ae, m. mieszkaniec nieba, niebianin.

Coelioulus, patrz Coeliolus.

Coelifer, ęra, ęrum, niebo dźwigający, podpierający.

Coelimonium, ii, n. dzielnica Rzymu, od pagórka Coelius nazwana; stąd Coelimonianus, a, um, cellmontański.

Coeliolus, i Coeliolus, i, m. część pagórka Colijskiego.

Coelitus, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; stąd Coelianus, a, um. Celiński i Celianna, orum, n. pisma L. Celiusza Antypatra. 2) Coelius mons, pagórek Celijski w Rzymie.

Coelum, i, n. niebo, de coelo tangi, być uderzonym, rażonym od piorunu; widnokrąg, strona świata, okolice, coelum non animum mutant, qui trans mare currunt; powietrze, klimat, serenum crasum, tenue, caliginosum, hibernum; 2) niebo jako siedlisko bogów; także: bogowie sami; stąd nieśmiertelność, Musa coelo beat; e. sperare; najwyższy stopień szczęścia, sławy, in coelum tollere albo ferre (laudibus) i t. p.; aliquem de coelo detrahere, pozbawić sławy; 3) świat żyjących w porównaniu do krainy umarłych, falsa ad coelum mittunt insomnia Manes.

Coelus, i, m. ojciec Saturna.

Coemo, ęmi, emtum, 3. skupować.

Coemptio, ęnis, ę. zakupowanie; 2) obrzęd zawarcia małżeńskich związków, przez który narzeczony i narzeczona siebie niby kupowali wzajemnie, stąd senex coemptio-

nalis, który do zawarcia takich związków był używany.

Coena, ae, ę. główne jedzenie u Rzymian popolicie około trzeciej godziny po południu, stół, uczta, obiad, wieczerza, sio coena ei coquebatur; coenam alicui dare; invitare ad coenam; inter coenam (przy stole).

Coenaculum, i, n. pokój jadalny, zwykle znajdujący się na piętrze; stąd piętro, wyższa część domu, górna izba, poddasze.

Coenatio, 1. często wieczerzać.

Coeno, 1. jeść, wieczerzać, apud aliquem; cum aliquo; foris; apud eum coenatum est; także depon.: quum jam coenatus esset; stąd coenatus, który wieczerzał. 2) przechodne: jeść co, aprum, pulmenta. Coenula, ae, krótka uczta.

Coenum, i, n. błoto, wyraz obelgi.

Coeo, ii, (rzadko iiii), itum, fre, schodzić się, zgromadzać się, zbierać się, ad aliquem; ad albo in aliquem locum; ad sonitum vocis; także po nieprzyjacielsku: spotkać się, uderzyć na siebie; 2) połączyć się, ściągnąć do jednego punktu, coit agmen utrumque; inter se; c. in orbem, albo samo o. utworzyć koło; stąd w szczególności a) w pewnym zamiarze połączyć się, sprzyśladz się, ępisek zrobić, duodecim adolescentes coierunt; cum aliquo, de aliqua re; cum aliquo, ut-; poet, coeant in foedera dextrae; także: nuptiis, connubio cum aliquo, połączyć się związkiem małżeńskim; cum aliqua; nakoniec w znac. przechod. societatem coire cum aliquo, wejść w przymierze; stąd societas coitur; b) ęcieśniać się, in artum albo in artius; zrestać się, zamykać się, goić się, vulnus; schodzić się, stykać się, rami coeutes; zlewać

się, flumina in vallem; ścinać się, krzepnąć, sanguis formidare coit; —przenoś. łączyć się, ut placidus coeant immitia; non possunt ista coire.

Coepi, coeptum, coepisse, zaczynać, rozpoczynać, *a)* przech. cursum; bellum coeptum esse; zwykle z tryb. bezok.: coepit ille in periculo esse; res romana crescere coepit; z tr. bez. bier. consules coepere creari; vasa conjici coepta sunt; lapides jaci coepti sunt; Africanus appellari coeptus est; undique premi sunt coepti; stąd coeptus, zaczęty, coepto bello; *b)* nie przech. ubi dies coepit; (zaczął się); fervidissimum tempus coeperat; bellum coeperat.

Coepto, 1. częstotli. rozpoczynać, z przyp. 4 fugam; z tryb. bezok. diffidere.

Coeptum, *i*, *n.* dzieło zaczęte, zamiar, przedsięwzięcie, c. immanc, audax; coepta enuntiare.

Coeptus, *us*, *m.* zamiar, zamysł, zwykle w licz. mn.

Coercéo, *ercoi*, *ercitum*, 2. obejmować, wstrzymywać, aby się co nie rozeszło, coercet vitta capillos, fibula vestem, ograniczać, ograżać, hamować, Euphrates crepidibus coerchetur; amnis ripis coerctus; frenis ora equorum; vitem (obcinać); intra muros coerchetur hostis; —przenoś. numeris verba (ująć w miary wierszowe, wiersze pisac); powściągać, na wodzy trzymać, seditionem, cupiditates, impetum, aliquid, milites; karac, karcic; civem multa, vinclis, verberibus, suppliciiis.

Coercitor, *oris*, *m.* trzymający na wodzy; disciplinae militaris, utrzymujący karność wojskową.

Coetus, *us*, *m.* zebranie, zgromadzenie, hominum virorum.

Coëus, 1, *m.* jeden z olbrzymów ojciec Latony. [ważnie.]

Cogitatio, *przysł.* rozmyślenie, u-
Cogitatio, *ónis*, *z.* *a)* myślenie, rozmyślanie, cogitatione, aliquid complecti, comprehendere, percipere (myśleć o czém, wyobrażać sobie), z przyp. 2. cogitationem habere argenti; *b)* myśl, mniemanie, plan, przedsięwzięcie, postanowienie, omni cogitatioe ferri (zajmować się różnemi planami).

Cogito, 1. myśleć, wyobrażać sobie, aliquid cum suo animo; stąd cogitatum, *i*, *n.* myśl, zwykle w licz. mn. W szczególi.: *a)* rozważać coś, aliquid albo z 4 przyp. i tr. bez.; także z nast. zdaniem względnie; *b)* o czém myśleć, mieć zamiar, chęć, postanowić, zamysłać, facinus, scelus, parricidium, nefas in aliquem; quod ad perniciem fuerat cogitatum; stąd cogitata, zamiary; —przenoś. quid Auster cogitet; 2) nie przech. myśleć, *a)* rozważać, zastanawiać się, prius cogitare, quam conari; *b)* namyślać się, być na co uważnym, ad aliquid; de aliqua re; z nast. ut; *c)* być usposobionym, si quid amice de Romanis cogitabis.

Cognatio, *ónis*, *z.* pokrewieństwo, propinqua (blizkie); longa (dalekie); 2) krewni, cognationis magnae homo; —przenoś. związek, stosunek, studiorum et artium.

Cognatus, *a*, *um*, krewny, z jednego rodu, szczepu pochodzący, cognatus Julo, corpora c. także: *rzeczow.* krewny, krewniak; —przenoś. cognata vocabula rebus, wyrazy dobrze rzecz malujące; nihil est mentibus nostris magis cognatum quam numeri, nic się nie znajduje, coby miało większy związek z naszym usposobieniem jak harmonia.

*Indicatum futuri ager
-b-
utaloo
10
utaloo
utaloo
11
timebi
12
timebi
13
timebi
14
timebi
15
timebi
16
timebi
17
timebi
18
timebi
19
timebi
20
timebi
21
timebi
22
timebi
23
timebi
24
timebi
25
timebi
26
timebi
27
timebi
28
timebi
29
timebi
30
timebi
31
timebi
32
timebi
33
timebi
34
timebi
35
timebi
36
timebi
37
timebi
38
timebi
39
timebi
40
timebi
41
timebi
42
timebi
43
timebi
44
timebi
45
timebi
46
timebi
47
timebi
48
timebi
49
timebi
50
timebi
51
timebi
52
timebi
53
timebi
54
timebi
55
timebi
56
timebi
57
timebi
58
timebi
59
timebi
60
timebi
61
timebi
62
timebi
63
timebi
64
timebi
65
timebi
66
timebi
67
timebi
68
timebi
69
timebi
70
timebi
71
timebi
72
timebi
73
timebi
74
timebi
75
timebi
76
timebi
77
timebi
78
timebi
79
timebi
80
timebi
81
timebi
82
timebi
83
timebi
84
timebi
85
timebi
86
timebi
87
timebi
88
timebi
89
timebi
90
timebi
91
timebi
92
timebi
93
timebi
94
timebi
95
timebi
96
timebi
97
timebi
98
timebi
99
timebi
100
timebi*
Cognitio, ónis, f. śledzenie, oglądanie, rozważanie; badanie sądowe, de aliqua re; albo z przyp. drugim; 2) wiadomość, poznanie, wyobrażenie, inde est cognitio facta, to dało poznać.

Cognitor, oris, m. znawca, poświadczający tożsamość osoby; 2) adwokát, obrońca; 3) prokurator, agent skarbu publicznego.

Cognitus, a, um, znany, doświadczony, incognita pro cognitis habere; homo fide et industria cognita.

Cognómen, inis, n. przydomek, nazwisko familii, w ogóle nazwisko.

Cognómentum, i, n. = cognomen
Cognominátus, a, um, mający też samo znaczenie.

Cognominis, e, i, miennik, mający też samo imię

Cognómino, i, nazywać, przezywać

Cognosco, nóvi, nitum, 3. 1) poznać, dowiedzieć się, spostrzedz, widzieć, słyszeć, czuć, doświadczyć, aliquid albo z 4 przyp. i tr. bezok., albo ze zdaniem względném; także: multo aliter rem publicam se habentem cognovit; aliquid ab, albo ex aliquo (od kogo); aliquid de aliquo, albo de aliqua re (o czem); ab armis (po bronii); ex quo cognosci potest z 4 przyp. i tryb. bez., z czego zrozumieć można, że-, talem eum futurum, qualem cognitum judicarunt (jak go poznali); his (rebus) cognitiss albo samo cognitio (po otrzymanej wiadomości); cognitum est, spostrzeżono, albo dało się widzieć, pokazało się, z 4 przyp. i tryb. bezok. albo ze zdaniem względném; cognitum habere aliquid; 2) czytać, przeczytać, librum; literis cognitiss; 3) zasięgnąć wiadomości, ex perfugis cognovit numerum militum reliquiasque; 4) wyrozu-

mieć, poznać sprawę, causa cogitata; de re c. 5) = agnoscere; c. sua, uznać za swoje.

Cogo, coęgi, coactum, 3. spędzić, oves; pecus; sprowadzić w jedno miejsce; ad iudicium omnem suam familiam; multitudinem hominum ex agris; ściagnąć, exercitum albo copias in unum locum; milites, naves; zamknąć, aliquem intra oppidum; o senacie: zgromadzić, senatum; cogi in senatum albo in curiam, na skutek wezwania zbierać się w senacie; być zaproszonym do senatu; senatus cogitur, zgromadza się; zbierać, obrywać, uvas, vinum; wybierać, pecuniam a civitatibus; ściśnąć, zamknąć (patrz agmen); stąd zgęścić, ścińać, hiems cogit frigore mella; aërem in nubes; coacta, órum, n. gesta tkanka z welny; —przenoś. zebrać, jus in certa genera; wnosić, wnioskować, hinc cogitur; aliquid ex aliqua re; 2) przymusić, zniewolić, znglić, aliquid ad defectionem, aliquid ad depugnandum, aliquid ad mortem; ad lacrimas; quod natura cogeret (do czego); quid non mortalia pectora cogis; z tryb. bezok. ad officium redire coęgit (insulas); ze spój. ut.: Eumolpidas coactos, ut se devoverent; także samo cogere: ut militum cogebat voluntas; coactus hac necessitudine, odio ingratae civitatis i t. p., stąd lacrimae coactae, łzy udawane; ó) w odniesieniu do przestrzeni: wpedzić, wbić, cuneis coactis, wbiwszy kliny; in altissimas ripas cogi; in tenuem alveum c. (o ścieśnieniu rzeki); saltus in altis coactus fauces (zachodzący; porów. artus; ograniczyć co do czasu, in semihorae curriculum; intra sex mensium et anni spatium.

- Cohaerentia**, ae, *ż.* spojenie, związek.
- Cohaereo**, haesi, haesum, 2. być w związku, mieć styczność, alicui sanguine; vix cohaerebat oratio; cum aliqua re; cum aliquo sacris, moribus; inter se tempore; *b)* utrzymać się, mieć trwałość, legibus cohaeret status civitatis.
- Cohaerescio**, haesi, 3. stykać się z czém, mieć związek.
- Cohères**, edis, *m.* i *ż.* współdziedzic, współdziedziczka.
- Cohibeo**, hibui, hibitum, 2. trzymać w spojeniu, zebrać, crinem nodo; obwinać, okryć, brachium togâ, zamykać w sobie, terra semen cohibet; aliquid in se; 2) hamować, zatrzymywać, powściągać, aliquem intra castra; in porta cohiberi; cervos arcu (ubić); carcere ventos; tela; wstrzymywać, aquilones; milites a praelio; manus, oculos, animum ab auro; assensionem a rebus incertis; iracundiam; bellum (nie dopuszczać, przeszkadzać); także z tryb. bez timor cohibebat committere; ze spoj. quo minus. [szczycić.
- Cohonesto**, 1. uczyć, uczynić, za-
- Cohorresco**, horruî, 3. wzdrygać się, drżać od strachu; zimna.
- Cohors**, tis, *ż.* zbiór, kupa, gromada, tłum, c. praetoria, orszak praetora na prowincyi; 2) w znaczeniu wojskowém; oddział wojska, dziesiąta część legionu; c. practoria, przyboczna straż wodza.
- Cohortatio**, oñis, *ż.* zachęcenie, napomnienie, przemówienie, cohortationem militum facere (zachęcać żołnierzy).
- Cohortor**, 1. zachęcać, pobudzać, napominać aliquem, także z tryb. bezok. albo z ut, albo ne.
- Coinquino**, 1. splamić, zeszpecić; zarazić.
- Coitio**, oñis, *ż.* schodzenie się, spisek.
- Colchi**, orum, *m.* Kolchijczycy, mieszkańcy krainy zwanej Colchis, idis, *ż.* nad morzem Czarném. Stąd: *a)* Colchicus, a, um, Kolchicki; *b)* Colchis, idis, kobieta z Kolchidy; *c)* Colchus, a, um, Kolchicki.
- Coleus**, i, *m.* jądro.
- Collabefacto**, 1. zachwiać.
- Collabeflo**, factus, fieri, być zachwianym, wstrząśnionym; — przemość. upaść, być przywiedzionym do upadku, collabefactus a Themistocle Aristides.
- Collabor**, lapsus, 3. upaść, runąć, omdlewać, umrzeć; 2) zabnąć w co, in corruptelam.
- Collacrimatio**, oñis, *ż.* płkanie nad czém.
- Collacrimo**, 1. płakać z kim nad czém; aliquid, casum, oplakiwać.
- Collatatus**, a, um, rozszerzony, rozpostarty; oratio, obszernie rozwinięta.
- Collatia**, ae, *ż.* miasto Sabinów; stąd Collatinus, a, um, Kollatynski, rzeczow. Kollatynczyk, jako przydomek L. Tarkwiniusza; Collatini, orum, *m.* Kollatynowie.
- Collatio**, oñis, znoszenie, składanie, składka, pecuniae, stipis; porównanie; 2) utarczka, signorum, ścieranie się, spotkanie się dwóch wojsk.
- Collatus**, us, *m.* zetknięcie się w boju, bitwa, napad, armorum.
- Collaudatio**, oñis, *ż.* pochwała.
- Collaudo**, 1, pochwałać.
- Collecta**, ae, *ż.* składka,
- Collectitius**, a, um, zebrany.
- Collectio**, oñis, *ż.* zbieranie, zebranie; powtórzenie w skróceniu.
- Colléga**, ae, *m.* spółurzędnik, pomocnik, kollega, towarzysz.
- Collegium**, ii, *n.* zgromadzenie.

zebranie osób jednego urzędu, stanu, cech, bractwo, giełda.

Collibet, libuit, libitum est, 2. podobą się, chce się.

Collido, lisi, lisum, 3. uderzać czém o co, trącić czém o co, navigia inter se; naves colliduntur, magno motu collidi (o rzekach); vasa collisa; — przenoś. o kłótni, niezgodzie, 'collidit gloria fratres; Graecia Barbariae collisa (o wojnie trojańskiej).

Colligatio, ónis, ż. połączenie, związanie.

Colligo, 1. związać, połączyć, manū; in lecto cubantem vinculis; — przenoś. połączyć, homines sermonis vinculo; res inter se; stąd objąć, annorum septingentorum unemoria uno libro; 2) zatrzymać, Brutum in Graecia, wstrzymać, powściągnąć, impetum Antonii.

Colligo, légi, lectum, 3. zbierać, fructus, flores, uvas, sarmenta, venenatas serpentes, vasa, spolia, pecuniam; pulverem Olympicum (brać udział w gonitwach igrzysk olimpijskich); sparsos crines in nodum (splęść, związać, zebrać), zgromadzić, sprowadzić, zebrać, skupić, exercitum, auxilia, gentes, vires i t. p.; manu collecta; se colligere; colligi in aestuaria uciec, schronić się; c. elephantos (pozganiać do kupy); b) poznosić, porzucić na gromadę, sarcinas; c. vasa, spakować bagaże, gotować się do wyjścia z obozu; c. arma (związać żagle); se in orbem (uformować koło); se in armā (osłonić się tarczą); se in spiram, w kłęb się związać (o węzłach); 2) — przenoś. zebrać, republicae naufragium; multa vitia in aliquem (zwałić); zjednać sobie, zarobić, zasłużyć, dostać, zyskać, uskarbić sobie, gratiam, dignitatem, ex hoc labo-

re; auctoritatem; invidiam crudelitatis ex eo; odium; robur; vires, vitium; rabiem; b) w myśli albo w mowie zebrać, wystawić, res Romanas brevi narratione, strictim (krótko opowiedzieć); omnes excusationis causas; omnia bella civilia; wnioskować, wnioski wyprowadzać, sic collige (mecum); ex eo colligere potes; c) przyjść do siebie, do przytomności, nabrać odwagi, se c. ex timore; animum, animos, albo mentem c.

Collino, 1. zmierzać, kierować do celu, sagittam, hastam; 2) nieprzech. trafić, omnia facere, ut collineat.

Collino, lévi, litum, 3. pomazać. **Collinus**, a, um, pagórkowy, porta collina, przy pagórku Kwirynalskim i Wiminalskim.

Colliquēfactus, a; um, roztopiony, rozpuszczony, glacies, venenum.

Collis, is, m. pagórek.

Collisio, ónis, ż. wstrząśnienie, uderzenie jednego przedmiotu o drugi.

Colloctio, ónis, ż. umieszczenie, położenie, verborum; wyposażenie, wydanie za mąż, filiae.

Collōo, 1. umieścić, postawić, położyć, diadema in manibus alicui; praesidia in litore; aliquid in sella (posadzić); turrim in muros (naprzeciw); ante fundum insidias; impedimenta post legiones; lecticas, tabulas et signa propalam; c. currus ita, ut-. W szczegó.: a) żołnierzy, osadników, umieścić, osadzić, mieszkanie im naznaczyć, milites in hibernis, caestivos in Gallia; Romanos in Moesia; multitudinem in agris; exercitum in provinciis; legiones pro vallo, t ante aciem; comites apud hospites; se Athenis (osiąść); b) za mąż wydać, wyposażyć, virgines in

- amplissimarum familiarum matrimonii; filiam in matrimonium; sororem nuptum in alias civitates; alicui virginem filiam, i samo: filiam albo virginem; c) pieniądze dać na procent, pecunias magnas in ea provincia; in funde dotem; stąd: użyć na co, obrócić, matrimonium in reipublicae salute; — przenoś. beneficium apud aliquem bene collocare, omne studium in cognitione et scientia (oddać się); adolescentiam in voluptatibus (przepędzić); d) pochować czyje kości, ossa alicujus; 2) urządzić, rozporządzać, nuptias; rebus, quas constituissent, collocandis atque administrandis tempus dare; memoriae gratiam (uzasadnić).
- Collocuplêto**, 1. zbogacić; — przenoś. upiększać, przyozdabiać (mowę).
- Collocutio**, ónis, ż. rozmowa.
- Colloquium**, ii, n. rozmowa, venire in colloquium, facere, serere, habere.
- Collôquor**, loquutus albo locutus, 3. rozmawiać z kim, obcować, colloquendi tempus sumitur; utrum colloqui malis an per literas agere; cum aliquo, de aliqua re; inter se de aliqua re; cum aliquo per internuntios; cum aliquo per literas; quas (res) tecum colloqui volo (umówić się).
- Colluceo**, ére, ze wszystkich stron świecić, jaśnieć. błyszczyć, własc. i przenoś. z przyp. 6: fulgore, flammis, armis; qua mare a sole collucet; agri floribus.
- Collúdo**, lusi, lusum, igrać z kim, paribus: poet. summa nantes in aqua plumas colludere; 2) porozumieć się z kim, zmówić się potajemnie.
- Collum**, 1, n. szyja ludzi i zwierząt; także: szyja flaszy; collum
- lagenae, lodyga, papavera demisere caput collo.
- Colluo**, lui, lutum, 3. wypłókać, zmoczyć, oraque nulli colluerant fontes, ust źródła nie zwilżyły.
- Collusio**, ónis, ż. tajemne porozumienie, zмова; igranie.
- Collusor**, óris, m. współgrający, 'bawiący się z kim; 2) będący w zmovie.
- Collustro**, 1. oświecić; — przenoś. oglądać, przejrzeć, omnia oculis.
- Colluvies**, ei, ż. colluvio, ónis, ż. splyw, stek brudów — przenoś. c. omnium scelerum; c. gentium, mieszanina rodów; napływ różnych narodów; c. hominum albo samo colluvies, stek pospólstwa.
- Collÿrium**, ii, n. balsam na oczy.
- Colo**, colui, cultum, 3. doglądać, chodzić koło czego, obrabiać, uprawiać, vitem, arbores; vineas; agrum, rura; corpora; brachia auro (zdobić); stąd culta, orum, n. pola uprawne, niwy; b) przebywać, przemieszkować, bawić gdzie, urbem, domum, prope Oceanum. c) — przenoś. trudnić się czém, zajmować się, mieć staranie, zwracać na co troskliwość, aliquem, aliquem arte; artes et studia, fortitudinem, amicitiam, justitiam, fidem; a stąd czcić, szanować, wielbić, Apollinem eximia religione; Mercurium, regem divinis honoribus; aliquid pro deo, arbores, sacrarium, templum; aliquem parentis loco; cultus praecipuo honore; także: zaszczycić, aliquem donis; lÿteris coli.
- Colocástum**, ii, n. roślina po bagnach i jeziorach rosnąca w Egipcie i Azji.
- Colóna**, ae, ż. wieśniaczka.
- Colónae**, arum, ż. miasto w Troadzie.
- Colonêus**, a, um, należący do Ko-

- lonos, okolicy Ateńskiej, ojczyzny Sofoklesa.
- Colonia**, ae, *ż.* osada, kolonia, colonos deducere in colonias; in coloniam mittere; constituere; 2) osadnicy, koloniści, coloniam deducere, mittere.
- Colonicus**, a, um, tyczący się osady, cohortes, w osadach zaciągione.
- Colonus**, i, m. wieśniak, gospodarz wiejski, dzierżawca; 2) osadnik, mieszkaniec osady, kolonista, 3) mieszkaniec.
- Colophon**, onis, *ż.* miasto w Jonii; stąd Colophonius, a, um, Kolofonski, z Kolofonu, i Colophonii, orum, *n.* Kolofonczycy.
- Color**, oris, m. barwa, kolor, farba, colorem ducere, nabierać koloru; cera, kolor twarzy, coloris mutatio (ze wstydu albo przestraszenia); — przenos. zewnętrzna postać, pozór, powierzchowność, kształt, charakter, cecha, vitae; civitatis; omnis Aristippum decuit c. (potrafił się znaleźć w każdym położeniu); eundem c. ducere (przybrać ten sam charakter); homo nullus coloris, nieznan; okrasa mowy, orationis colorem requiritis.
- Coloratus**, a, um, kolorowy, farbowany.
1. farbować, pira colorantem (wzajemnie barwią); — przenos. albo colorari, n.
- Columbus**, i, m. gołąb samiec, wogóle: gołąb.
- Columella**, ac, słupek, podpora.
- Columen**, inis, *n.* wierzch, szczyt; 2) podpora, filar; — przenos. podpora, reipublicae, amicorum.
- Columna**, ae, *ż.* słup, filar; c. Maenia, albo samo col. na forum w Rzymie, gdzie złodzieiów i niewolników sądzono i karano; c. Trajani; c. Herculis, gdzie cieśnina Gibraltarska; c. Protei, ostatnie krance znanej ziemi, granice Egiptu; 2) — przenos. podpora, obrona, ne proruas stantem columnam (o rzeczypospolitej).
- Columnarius**, a, um; tyczący się słupów, *rzeczow.* a) columnarius, przy kolumnie Maenia osadzony winowajca lub dłużnik; b) columnarium, ii, *n.* podatek od filarów, ustanowiony w Rzymie dla zapobieżenia zbytowi w budowie.
- Colurnus**, a, um, leszczynowy, z leszczyny
- Colus**, i, i us, *ż.* kądziel, także wełna na kądzieli.
- Coma**, ac, *ż.* włosy na głowie, także: grzywa końska, włosy na szyszaku, wełna, liść, kwiaty.
- Comagene**, patrz Comagenae.
- Comana**, orum, *n.* miasto: a) w Kappaonii, prowincyi Kappadocyi; b) w Poncie (stąd Pontica); Comani, orum, m. Komanowie.
- Comans**, tis, włosami okryty, galea; — przenos. stella c., kometa; silva c., okryty liściem.
- Combibo**, onis, m. spółpijący.
- Combibo**, bibi, bibitum, pić spółpić, połykać, maculas com. dostają; bier. być pochłonięty; cominus combibitur in abywac, artes.
- Com. 3. spalic
- Com. 3. spalic

Comédo *ēdi*, *esum*, i *estum* 3 (comesset i comēsse, zamiast comederet, comedere); zjeść, pożerać; — przenoś. zmarnować, strwonić, patrimonium, rem familiarem; so c. zniszczyć się, gryźć się, trapić się; c. oculis, chciawie poglądać na co.

Comes, *itis*, *m.* i *Ź.* towarzysz, uczestnik, ochmistrz, towarzyszyka i t. d. w licz. mn. orszak, świta, szczególniej rządców prowincyj; — przenoś. mortis comes gloria.

Comess- patrz commiss-

Comētes, *ae*, *m.* kometa.

Comice, *przysł.* komicznie.

Comious, *a*, *um*, ściągający się do komedyj, komiczny; *rzeczow.* poeta komiczny, komik.

Cominium, *ii*, *n.* miasto Hirpinów.

Cominus, albo *comminus*, *przysł.* wręcz, z blizka, stare, pugnare, res gerere, c. ire in apros; c. cervos obtruncare ferro; aspicere aliquem c.; — przenoś. arva cominus insequi.

Cōmis, *e*, uprzejmy, uczynny, ludzki, grzeczny.

Comissābundus, *a*, *um*, biesiadujący

Comissatio, *ōnis*, *Ź.* biesiada, uczta nadto hojna.

Comissator, *ōris*, *m.* oddający się rozpustnym biesiadom

Comissor, *l* bankietować rozpustnie.

Comitas, *ātis*, *Ź.* uprzejmość, łagodność, ludzkość, grzeczność.

Comitātus, *us*, *m.* towarzystwo. świta, orszak; 2) transport, wana.

Comiter, *przysł.* nie, łagodnie

Comit

Comitātus, *us*, *m.* zgromadzenie ludu na sejm.

Comitium, *ii* *n.* plac w Rzymie przy rynku, gdzie się sejm odbywał. Spartańskie także Ephoreum nazywano Comitium: ut si privatus in comitio esset Spartae. *Ź)* comitia, *orum*, *n.* zgromadzenia ludu rzymskiego w celu stanowienia lub znoszenia praw, wyboru urzędników i t. p. Sejmy to były trojaki: centuriata, curiata, tributa, podług tego jak lud podzielony na części zwane centuriae, tribus i curiae, głosował; comitia consularia, censorum, quaestoria nazwane od tego, jak zajmowano się na nich wyborem tych albo owych urzędników; c. facere, gerere, habere, odbywać.

Comito, *l.* = comitor, towarzyszyć komu, iść z kim, jechać, comitant vestigia nostra; stąd comitatus odprowadzony, przeprowadzony w towarzystwie, bene, parum com. pueris c.; puero ut uno esset comitator.

Comitor, *l.* towarzyszyć komu, iter, quae com. vitae; magna comitante caterva; comitante toto exercitu; comitantibus omnibus bonis; poet. supremum honorem (o pogrzebie).

Commaculo, *l.* splamieć.

Commagene, *es*, *Ź.* kraina w rzy; stąd Commagene z Kommageny, — czyk.

Com

- 3) żywność, c. importare in coloniam; subvehere.
- Commeditor**, *ari*, rozmyślać.
- Commemini**, przypominać sobie, aliquid albo aliquem.
- Commemorabilis**, *e*, pamiętany, pamięci godny, znakomity.
- Commemoratio**, *onis*, *f.* przypomnienie, nominis; fuit in assidua commemoratione flagitiorum.
- Commemoro**, 1. przypominać, przywozić sobie na pamięć, gratiam; 2) wspominać, czynić wzmiankę, opowiadać, aliquid pluribus verbis; causas, beneficia, calamitatem; także: *x* 4 przyp. 1 tryb. bezok; albo de aliquo, de aliqua re albo rem in aliquo, mówić o kim z pochwałą.
- Commendabilis**, *e*, chwalebny, godzien pochwały. [jący, literae.
- Commendaticius**, *a*, *um*, zaleca-
- Commendatio**, *onis*, *f.* zalecenie, 2) zaleta, wdzięk, przyjemność, piękność, *oris* atque orationis; *c.* formae, ingenii; *c.* patris (zasługi ojca).
- Commendatrix**, *icis*, *f.* zalecicielka, która co zaleca; *lex*.
- Commendatus**, *a*, *um*, zalecony, chwalony.
- Commendo**, 1. poruczyć, zlecić komu, powierzyć, aliquid, albo aliquid, alicui albo alicui rei, aliquid prudentiae, fidei, auctoritati; 2) zalecać, zachwalać, aliquid de meliore nota, quae non minime commendantur; habere aliquid sibi commendatum.
- Commentariolum**, *ii*, *n.* krótkie podanie, małe pismo.
- Commentarius**, *ii*, *m.* i -ium, *ii*, *n.* pamiętnik, zbiór krótki, wykład, objaśnienie.
- Commentatio**, *onis*, *f.* rozmyślanie, mortis; rozprawa, *c.* Aristotelis de natura animalium.
- Commenticius**, *a*, *um*, wymysłowy, wynaleziony, fałszywy.
- Commentor**, 1. rozmyślać, rozważać, *rem*, albo *de re*; commentatus także używa się w znac. *bier.* 2) napisać, wypracować, rozprawić, objaśnić; *com. de disciplina militari*; *carmina commentando ceteris nota facere.*
- Commentor**, *oris*, *m.* wynalazca, sprawca.
- Commentum**, *i*, *n.* zmyślenie, wynalezienie, zamiar.
- Commeo**, 1. przejeżdżać się, przechodzić z jednego miejsca na drugie, *sidera ab ortu ad occasum*, *commeantia*; *quo omnes mercatores undique eum mercibus comeant*; — przenoś. *cujus in hortos libidines omnium commearunt.*
- Commeretum**, *ii*, *n.* handel; prawnoprowadzenia handlu, *salis*; 2) obcowanie, stósunki, *plebis* (z ludem); *cum Musis*; rozmowa, *sermonis*; znoszenie się listowne, *pistolarum*; *linguae*, spólność języka, który dwa narody rozumieją; *belli*, układy podczas wojny względem pokoju albo wykupiecia jeńców i t. p.
- Commereor**, 1. skupować.
- Commereo**, *morui*, *meritum* 2. zaslugiwać.
- Commétior**, *mensus*, 4. mierzyć, wymierzać; — przenoś. stosować, porównywać, *cum aliqua re*.
- Commigro**, 1. przeprowadzić się, przenosić się.
- Commilitium**, *ii*, *n.* wspólna służba wojskowa; współczestnictwo, *studiorum*.
- Commilito**, *onis*, *m.* towarzyszyć w służbie wojennej, spóluczeń.
- Commintatio**, *onis*, *f.* groźba.
- Commingo**, *mixi*, 3. złać moczem.
- Committiscor**, *mentus*, 3. wymyślić,

- zmyślić, wynaleźć, literas novas, deos; vectigal, dolum; commentus w znac. bier. wymyślony.
- Comminor**, 1. zagrażać, impetum, pugnam, alicui necem.
- Comminuo**, minui, minutum, 3. zmniejszać, rozdrabiać, rozkruszyć, rozbić, podruzgotać, argenti pondus; statuam, vasa, alicui caput; 2) — przenoś. osłabić, wycieńczyć, zwątlić, aliquem; opes alicujus; re familiari comminutum esse (podupaść); vires ingenit; animum; miękzczać, rozczulać, aliquem lacrimis.
- Commisceo**, miscui, mixtum albo mistum 2) zmieszać, pomieszać; aliquid cum aliqua re; multa in unum; fumus in auras commixtus (z powietrzem się zmieszał).
- Commiseratio**, ōnia, ż. mowa wzbudzająca litość, commiserationem brevem esse oportet.
- Commiseror**, 1. ubolewać, litować się nad kim, żalownie co przedstawiać, fortunam Graeciae; aliquem.
- Commissio**, ōnia, ż. spuszczenie szermierzy do walki, a stąd początek walki.
- Commissum**, i, n. rzecz powierzona, tajemnica, commissum teges; 2) wykroczenie, вина, ploro turpe commissum.
- Commissura**, ae, ż. spojenie.
- Comitto**, misi, missum, 3. zesłać do kupy, połączyć, posyłać na spotkanie; a) do walki, aliquem cum aliquo, aliquos, manum Teucris (zetrzeć się, spotkać się), c. proelium, rozpocząć potyczkę, stoczyć walkę; w ogóle: zaczynać, bellum; ludos, spectaculum, obsidionem, sermonem; iudicium (złożyć); także samo committere, stoczyć bitwę; b) złączyć, malos (belki); dextram dextrae; moenia, maria, silvas, urbem continenti; committi, złączyć się, Caucaso; commissa inter se munimenta; commissa moenia; nondum commissum opus; pistris delphinum caudas utero commissā luporum, potwór morski, mający ogony delfinów zrosło z brzuchem wilczym, Virg. Aen. III. 428; 2) zdać co komu, na kogo powierzyć, poruczyć, se in fidem albo fidei alicui, rem in aciem, in fidem; in casum ancipitis eventus; quum senatus ei commiserit, ut videret-; hereditas Veneri commissa, narazić, wystawić, rempublicam in discrimen; b) popelnić, wykroczyć, contra legem, adversus testamentum; flagitium, furtum; dopuścić, pozwolić, non commitam ut, cur, quare; c) ściągnąć, c. poenam albo multam; d) devotio commissa, spełnione życzenie.
- Commōde**, przysł. dobrze, stosownie, należycie, zręcznie; w odniesieniu do czasu: właśnie w sam czas, w przyzwoitym czasie
- Commoditas**, ātia, ż. stosowność, dogodność, zręczność, sposobność, uprzejmość; 2) pożytek, korzyść.
- Commodo**, 1. urządzić, zastosować, robić dogodność, usłużyć, przysłużyć się, aliquid alicui, albo alicui rei; alicui aliqua re, albo in aliqua re, albo de aliqua re; 2) pożyczyc, dać do użycia, aedes, aurum.
- Commodum**, i, dogodność; 2) pożytek, korzyść; w licz. mn. dochody, tribunatus, militiae; 3) pożyczka, commodis amicorum (porów. commodo).
- Commodus**, a, um, stosowny, przydatny, należyty, wygodny, właściwy, cyathi; valetudo (dobre); anni tempus; si commodum est (jeżeli się podoba); commodis-

simum esse statuit, z nast. 4 prz. i tr. bezok. uważał to za najstosowniejsze; dum commodum erit, skoro będzie czas po temu; 2) o osobach: grzeczny, ludzki, uprzejmy.

Commoliōr, 4. przedsiębrać, knuć, dolum

Commonefācio, fēci, factum, 3. napominać, przypominać, zwracać na co uwagę, aliquem; aliquem beneficii; eum commonefaciunt, ut-

Commonēō, monui, monitum, 2. przypominać, ostrzegać, exempla me comonent; miseriarum; de periculo; także ze spój. ut, ne.

Commonstro, 1. dokładnie pokazać.

Commorātio, ōnis, ż. bawienie, przebywanie gdzie, mieszkanie, alicujus; w wymowie: dłuższe zatrzymanie się mówcy nad ważnym jakim przedmiotem.

Commorior, mortuus, 3. razem z kim umierać, cum aliquo, albo alicui.

Commoror, 1. zatrzymywać się, bawić gdzie, apud aliquem: Romae; w mowie: in ea sententia; pluribus verbis in eo.

Commōtio, ōnis, ż. wzruszenie; animi, namietność.

Commotiōncūla, ae, ż. lekkie wzruszenie.

Commōtus, a, um, poruszony, wzruszony.

Commoveo, mōvi, mōtum, 2. poruszać, membra, alas, sacra (obnosić); numum (puszczać w obieg); arma Cretae (postawić pod bronią); se (ruszyć się); oddalić, usunąć, columnas, saxa, castra ex loco (poruszyć), se ex loco; hostes (spędzić, do odwrotu przymusić); podobnież: przenoś. cornua disputationis; cervum, columbam, spłoszyć,

wystraszyć; — przenoś. nova quaedam, nowych dowodów w rozmowaniu użyć; memoriam alicujus rei, odnowić; perleviter commoveri, być nieco cierpiącym, niedomagać; mente, capite, cierpieć na co; pobudzać, niepokoić, przerazić, zatrzwożyć, aliquem, animum cujuspiam aut oculos; Hispanias ad bellum; commotus aliqua re; także: ex aliqua re commoveri; wzbudzić jakie uczucie, alicui bilem, lacrimas, dolorem, misericordiam, invidiam, odium, studia multorum; poczynac, bellum.

Communicātio, ōnis, ż. udzielenie, udział; sermonis, rozmowa

Communico, 1. podzielić co z kim, udzielić czego, przypuścić do uczestnictwa; aliquid cum aliquo; consilium cum aliquo, objawić swój zamiar, consilia cum aliquo, umówić się; tantas (pecunias) ex suis bonis cum dotibus, połączyć; gloriam facti cum laude alicujus; połączyć; b) podzielać co z kim, brać w czem udział, inimicitias cum aliquo, provinciam, praemium; 2) nieprzech. naradzać się z kim, cum aliquo de aliqua re; inter se de societate.

Commūnio, 4. zewsząd obwarować, uzbroić; — przenoś. wzmocnić, auctoritatem.

Commūnio, ōnis, ż. uczestnictwo, wspólność, związek, sanguinis, pokrewieństwo.

Communis, e, wspólny, pater, liberi, affinis, inimici; classis (połączona); aerarium, utilitas, vitium, odium i t. p.; reliqua communia; illa omnia communia imperatoribus cum militibus; stąd a) powszechny, jus gentium; loca miejsce publiczne; loci, miejsca popollite w wymowie, źródła do-

- wodów; consensus, periculum; b) populary, zwyczajny, wszędzie używany, mimi, salutatio, sepultura, mens, vita. Stąd *recl.* commune, *n.* gromada, gmina, społeczność, Siciliae; gentis Peiasgae, *m.* commune conferre, na użytek powszechny, dla dobra publicznego; 2) przystępny, ludzki, nimis circa omnes communis; c. omnibus, par principibus.
- Communitas, ātis, f.** społeczność, wspólność, związek, est alicui cum aliquo; vitae; 2) obywatelska sprawiedliwość, oddawanie sprawiedliwosci każdemu, communitas civilis.
- Communitas, przyst.** wspólnie, c. cum iis diem delegerunt ad-; stąd w powszechności, bez wyjątku.
- Commurmōror, i.** mruzcć, szemrać.
- Commūtābitis, c.** zmienny.
- Commūtāte, przyst.,** inaczćj, w sposób odmienny.
- Commūtātio, ōnis, f.** zmiana, przemiana, własc. i przenos. aestum, wzdymanie się i opadanie morza.
- Commūto, i.** odmienić, własc. i przenos.; na str. bier. zmienić się, commutari animo; 2) zamienić, studium belli gerendi agricultura.
- Como, compsi, comptum, 3.** zebrać, powiązać, ułożyć porządek, mianowicie co do włosów, capillos, uczesać.
- Comoedia, ae, f.** komedia, vetus, media, nova; agere, facere, grac.
- Comoedus, i, m.** aktor komedyi.
- Comosus, a, um,** włosem obrosły, kosmaty
- Compactio, ōnis, f.** zbiecie, spojenie (od compingo).
- Compactum, i, n.** patrz compasciscor.
- Compactus, a, um,** patrz compingo.
- Compāges, is, f.** spojenie, połączenie, lapidum; zapora, compagibus arctis claudentur portae; — przenos. więzy, corporis.
- Compāgo, inis, f.** = compages.
- Compar, pāris, rōwny,** odpowiadni; *recl.* towarzyszy.
- Comparābilis, c,** dający się porównać, mogący iść w równi.
- Comparāte, przyst.** w porównaniu.
1. **Compāratio, ōnis, f.** (od comparo 1) przysposobienie, przygotowanie, a stąd nabywanie, nabieranie, zakupywanie, frumentorum
2. **Compāratio, ōnis, f.** (od comparo 2) porównanie, orationis suae cum scriptis alienis; 2) ugoda, układ.
- Comparativus, a, um,** mogący iść w porównanie, porównawczy.
- Compareo, parui, 2.** pokazać się, zjawić się, stawić się osobiście
1. **Comparo, 1.** (od parare) przygotować, przysposobić, convivium, incendium, insidias alicui; iter, przygotować się do podróży; copias, exercitum, classem; tribunus (zjednać sobie); se comparare ad aliquid. comparari in Boetiam (spсобić się do podróży do B.); comparatus ad aliquid; tempore ad comparandum dato; poet. urere comparat; sic fuimus comparati ut. bylibyśmy w tém położeniu; legibus comparatum est, postanowiono; 2) dostać, nabyć. kupować, zarobić, własc. i przenos. auctoritatem, laudes; reddere comparata (rzeczy kupione na licytacyi).
2. **Comparo (od par) 1,** stawiać

w parze, obok siebie, non possunt videri, ne male comparati sitis (o cenzorach zle dobranych z odmiennem usposobieniem); stawia naprzeciw, comparavit hunc boplomacho; aliquem cum aliquo; ad supremum certamen comparati duces — Przenos. porównywac, aliquem albo aliquid cum aliquo, albo cum aliqua re; aliquem albo aliquid alicui, albo alicui rei; res inter se: nullius consilium non modo antelatum, sed no comparatum quidem est (nie wytrzymał nawet porównania); ze zdaniem względnem w porównaniu dowiesc, okazac, deinde comparat, quanto-, compara, cui fiat; 2) comp inter se, umawiac się, układac się, provincias: o urzędnikach umawiających się między sobą, który z nich ma dostac jaką prowincyą)

Compasso, pāvi, pastum, 3 pas- sąc razem

Compassuus, a, um, na wspólnie pastwisko przeznaczony

Compellatio, onis, f odezwa, przemówienie strofowanie, nagana

Compello, 1. przemawiac do kogo, aliquem blande, volac po imieniu, nomine albo nominatum; nacterac, voce, verbis, dictis i t. p. powstawac, lajac, gromic, lzyc, aliquem, neque adspexit (filium), quin eum fratricidam, impiumque detestans compellaret; gladiatores Samnitium nomine; aliquem pro runciatore segnem; także: crimine compellari (dla zarzutu zbrodni byc pociągnionym do odpowiedzialności); stąd oskarzac, iudicem, edicto, lege.

Compello, pūli, pulsus, 3 zganiać, spędzac w jedno, pecus, homines, hostes intra muros ad ca-

stra; navos hostium in portum: — przenos. bellum Medulliam; Pometiam; szczegól. zmuscic, przywieśc do czego, pobudzic, ad bellum, ad arma; in hunc sensum; zachęcic, ad virtutem; eo, ut z tryb. łącz.; także: compulit imitari; compulsus angustiis rei frumentariae, terrore i t. p.

Compendiarius, a, um, skrócony, via quasi c.

Compendium, ii, n. skrócenie, via, krótsza, bliższa droga; verba conferre ad compendium; stąd oszczędność, facero rem compendii, oszczędzić; 2) korzystać, pożytek, capti compendio, privatum c.

Compendo, 3. zwazyć

Compensatio, onis, f. obustronne rozważenie, równanie jednego z drugim, incommoda vitae compensatione commodorum lenire; zamiana, mercium

Compenso, 1. w równej wadze odważyc — przenos. zrównac, laetitiam cum dolore. 2) wynagrodzić zastapic co czém, vitia diligentia

Comperendinatus, us, m. odwołka prawna, odłożenie sprawy na pojutrze, albo na dłuższy czas.

Comperendino, 1 odroczyć sprawę na pojutrze, albo czas dalszy.

Comperio, pēri, pertum, 4. dowiedziec się, powziac wiadomość, aliquid, albo z nast. 4 przyp. 1 tryb. bezok.; do aliqua re, ab aliquo i per aliquem z 4 przyp. 1 tryb. bezok.; aliquid ex literis; si compertum est (jeżeli to jest pewne); compertum mihi est, albo compertum habeo (mam pewną wiadomość, wiem z pewnością); auditionem habere pro re comperta (uwazac wiadomość za pewną, niewatpliwą); comperto, z pewnością, podług pewnych wiadomo-

- ści); compertus z przyp. 2. probri, sacrilogii, przekonany, któremu czego dowiedziono; *h*) poznać, znaleźć, qualem Romam comperrisset.
- Compes**, pēdis, *ż.* kajdany (na nogi), pęta; — przenos. nivali compepede vincitus, skutym lodem.
- Compesco**, pescui, *3.* hamować, dolores; gasić, sitim; przytłumiać, ignes; obcinać, ramos.
- Competitor**, ōris, *m.* spółzawodnik.
- Competitrix**, icis, *ż.* spółzawodniczka.
- Compēto**, petivi, petii, petitum. *3.* wspólnie się o co ubiegać, starać się; *2)* schodzić się, zbiegać się gdzie, in unum competunt; — przenos. być zdatnym, sposobnym do czego, ad arma capiēda.
- Compilatio**, ōnis, *ż.* rabunek, kradzież literacka, zbieranie z różnych ksiązek.
- Compilo**, *1.* rabować właśc. i przenos. oppidum, sapientiam, scrinia.
- Compingo**, pēgi, pactum, *3.* zbijać, aliquid; compactus, zbity, ściśle połączone; mocny, krępy, zwięzły, trabes, corpus; *2)* wsadzić, wtrącić, in pistrinum; in carcerem; ukryć (dla bezpieczeństwa) parentes.
- Compitālis**, e, należący do dróg rozstajnych, lares; *rzeczow.* compitalia, ium, albo iorum, *n.* uroczystość na cześć bożków lares; compitalicius, a, um, tyczący się uroczystości compitalia zwanęj, ludzi.
- Compitum**, *1, m.* zbieg wielu dróg, rozstajne drogi, compita frequentia, drogi rozst. napełnione ludem; poet. lud na tych drogach.
- Complāno**, *1.* równać z ziemią, znieść, domum, opera, juga montium.
- Complector**, plexus, *3.* obejmować, otaczać; pochwycić, dextram (ściskać); w walce: inter se complexi (poszedłszy w zapasy); quoad stans complecti (posset et contendere; w ogóle: ogarnąć, opasać, zawierać, milia passuum; spatium (około odznaczyć); aratro (oborać); nadto w znac. bior. być otoczonym, objętym; — przenos. *a)* objąć, pojąć, zrozumieć, c. cogitatione, mente, animo, memoria aliquid; *b)* o śnie: opanować, somnus artior complexus est; *c)* opisać, wykladać, verbis, oratione, literis complecti, lub samo complecti aliquid; także: krótko zebrać, powtórzyć; *d)* kochać, być życzliwym, uprzejmym, dobroczynnym, aliquem caritate, beneficis i t. p.; *e)* otrzymać, dostać, facultatem.
- Complementum**, i, *n.* uzupełnienie.
- Compleo**, plēvi, plētum, *2.* napełniać, wypełniać, amphoras plumbo, statuas pecunia, fossas sarmentis; ponarzucać, naves serpentibus, zapłacić, quum 130 elephantorum numerus omnia itinera complebat; iter odoribus; obsadzić ludźmi, załudnić, montem hominibus; loca agminibus; multitudine, navigia militibus, naves colonis i t. p., dopełnić co do liczby, uzupełnić, decem milia armatorum; legiones; — przenos. *a)* napełnić, aures; locum clamore, vocibus, luctu, gemitu, terrore; cuncta pavore; aliquem spe, gaudio; *b)* zupełnie opatrzyć, uzbroić, exercitum omni copia, navigia (przeladować); *c)* skończyć, annus unus completus est; septem et triginta annos; non completo biennio; his rebus completis; sortem rerum humanarum, complem ea beatissimam vitam.

complement ea summam promissi (spełnić, uzupełnić); stąd completus, doskonały.

Complexio, ónis. : a) objęcie, zebranie, atomorum (połączenie); verborum (połączenie wyrazów); verborum c. albo samo compl. (okres); b) bonorum, spis, tresć; c) wbiosek; d) dilemma; e) postać krasomówska: powtarzanie kilkakrotnie tego samego wyrazu.

Complexus, us, m. objęcie, obwód, mundus omnia complexu suo coercet; uściskanie, uścisk, remove aliqueam a complexu; avellere de matris complexu; poet. complexibus ambire, = complecti; także w walce: venire in complexum alicujus, ścierać się z kim.

Complicio, i. składać, epistolam; — przenoś. notio complicata, ciemne, zawile wyobrażenie.

Comploratio, ónis, f. i comploratus, us, m. oplakiwanie, mulierum, sui patriaeque

Comploro, i. oplakiwać

Complures, a, albo ia, wiele, wielu, bardzo wiele.

Compono, posui, positum, 3. (compostus=compositus), a) składać pospołu, zestawiać, postawić jedno obok drugiego, zbliżyć do siebie, spoić, zjednoczyć, manus manibus atque oribus ora; indocile genus hominum (pojednać); układać co warstwami, porządkiem; założyć, budować, lignum aridum, aggere tumulos; templa, urbem; układać co na piśmie, napisac, verba; carmen, poemata et tragoedias, librum, perpetuum edictum; — przenoś. przygotować, zrobić, do skutku przyprowadzić, uskutecznić, insidias, foedus, pacem; postanowić, uchwalić, oznaczyć, wyznaczyć, dolum, leges, diem rei gerendae; ex composito, albo

samo composito, podług umowy, zmyslić, wymyślić, crimen, fabulam, b) uporządkować, ustawić, podzielić, composito agmine (w ścisłym szyku); composita in turmas; exercitum componere in hibernaculis; stąd: sztucznie układać, porządkować, crimes albo capillum; togam; feros vultus (dzikię twarz) nadac postac uprzejmą; se c. (zdobić się); — przenoś. urządzić, porządkować, causam, res, rempublicam; spory załatwiać, rozstrzygać, pogodzić, uspokoić, controversias, lites, contentiones, turbata, bellum; amicos aversos; componi, podejmować się, pogodzić się, poet. fluctus albo mare, uspokoić; c) stawieć naprzeciw, do walki, Aeserninum cum Placidiano, — przenoś. pugnansia secum adversis frontibus; stąd porównywać, dignitati alicujus suam; causam adversarii cum causa nostra; d) o spoczynku, śmie, pogrzebie: polozyc, zložyc, membra defessa, se thalamis; somno vinoque compositus (śpiący i pijany); omnes composui (pochowałem, pogrzebałem); compostus placida pace quiescit (pogrzebany); aliqueum tumulo c. albo samo componere; — przenoś. skonczyć, diem vesper componit; soles cantando

Comporto, i znosić, zwozić, frumentum ex agris in loca tuta, cespites i t p

Compos, potis. władający, mający w swej mocy, mentis (przy zdrowym umyśle); vix albo non satis mentis suae c. (prawie bez zmysłów); corpore atque animo vix compos. b) uczestnik, który jest w posiadaniu czego, praeda iugenti compos exercitus; aliqueum compotem patriae suae facere (pозwoić na powrócenie do ojczy-

zny); scientiae et consilii (zdatny, uzdatniony); voti (którego życzenie jest spełnione).

Composite, *przysł.* porządnie, składnie, sztucznie.

Compositio, *ónis*, *ż.* składanie, łączenie różnych rzeczy; unguentorum, membrorum; ułożenie, układ na piśmie, juris pontificalis; porządny układ okresów, verborum c., albo samo c.; postanowienie, urządzenie, magistratum; zgoda, rozstrzygnięcie sporu pojednawczym sposobem; postawienie do walki szermierzów.

Compositor, *óris*, *m.* autor, operum; ten który co układa, dzieli porządnie, anni.

Compositus, *a*, *um*, złożony, wymyślony, zmyślony; 2) ułożony, sztuczny, porządny, pugna, literae, orator; 3) usposobiony, zdatny do czego, nemo compositor ad; nomen compositum terrori (imię straszne).

Compotatio, *ónis*, *ż.* wspólna piątyka.

Compótor, *oris*, *m.* współpijący.

Compransor, *óris*, *m.* współbiciadujący.

Compreatio, *ónis*, *ż.* prośba, wzywanie o pomoc.

Compreeor, *l.* uroczyste wzywać, prosić, błagać, deos, fidei coelestem.

Comprehendo, *prehendi*, *prehensum*, 3. zagarnąć, ogarnąć, a stąd: uściskać, utrumque; — przenoś. amicitia, żyć w przyjaźni; humanitate, zaszczycać ludzkością, c. animo albo mente aliquid, albo samo compr. pojąć, poznać; memoria, objąć pamięcią; scientia, nauczyć się, dostrzedz; aliquid verbis, dictis, opisywać, opowiadać, aliquid numero, policzyć; 2) uchwycić, porwać, aliquid ma-

nibus; lanceam laeva; funos; schwytać, złapać, aliquem, equos; naves, signa; złapać na gorącym uczynku, in furto, latrocinio, noxa; o ogniu i przedmiotach palnych: ignis comprehendit robora, ogarnia; casae ignem comprehenderunt, zapaliły się; o chorobach: comprehensus morbo toto corpore, złożony chorobą.

Comprehensibilis, *e*, dający się pojąć, łatwy do pojęcia.

Comprehensio, *ónis*, *ż.* objęcie, ogarnienie; — przenoś. połączenie, consequentium rerum cum primis; c. verborum i samo comprehensio, okres, zdanie; 2) schwytnie, przytrzymanie, solum; — przenoś. pojmanie, pojęcie, poznanie, rerum.

Compresse, *przysł.* zwięźle, krótko.

Compressio, *ónis*, *ż.* krótkie przedstawienie.

Compressus, *us*, *m.* ścieśnienie, skrócenie.

Comprimo, *pressi*, *pressum*, 3. ścisnąć, ścieśniać, digitos, ora; *przystawie*: compressis manibus sedere, siedzieć założywszy ręce. próżnować; compressi ordines, ściskane szeregi; versus ordinibus c. ściśle pisać; 2) wstrzymywać, tamować, gressum, hostes; frumentum albo annonam. zatrzymywać na czas droższy; — przenoś. a) hamować, wstrzymywać, powściągać, przytłumiać, uśmierzać, lacrimas. exsultantem laetitiam, furores, seditionem, tumultum, conscientiam (zagłuszyć, przytłumić głos); b) pokryć milczeniem, zamilczeć, zataić, famam alicujus rei; delicta.

Compróbatio, *ónis*, *ż.* pochwalenie, potwierdzenie.

Compróbator, *óris*, *m.* pochwalający, potwierdzający.

Compróbo, *l.* pochwalić, potwier-

dzic, przystać na co, aliquid albo
 1) przyp. i tryb. bezok. 2) do-
 wodzić, udowodnić, aliquid, ali-
 qua re.

Compromitto, misi, missum, 3.
 wzajemnie przyrzekać, obiecywać
 co komu; zdać się na wyrok są-
 dziego polubownego; stąd com-
 promissum, i. n. wzajemna obiec-
 nica, przyrzeczenie.

Compsa, ac, i. miasto Hirpinów;
 stąd Compsanus, a, um, Kom-
 psanski; *rzeczow.* Komspsanczyk.

Comptus, a, um, upiękuszony, o-
 zdobny.

Compungo, punxi, punctum, 3.
 klóć, cechować, kropkami ozna-
 czac; trapić.

Computo, i. obliczać, rozważać.

Comum, i, n. miasto w Gallii czy-
 alpińskiej; stąd Comensis, e, Ko-
 menski; *rzeczow.* Comenses, lum,
 n. Komenczycy.

Conamen, inis, n. usiłowanie.

Conatum, i, n. patrz conor.

Conatus, m. usiłność, przedsię-
 wzięcie, popęd, zapal, ad aliquid.

Concaléficio, feci, factum, 3. za-
 grzewać; na str. bier. concalefio,
 fieri.

Concalesco, calui, 3. zagrzewać
 się, nabierać ognia.

Concallesco, callui, 3. twardnieć,
 drętwieć; 2) stawać się niezulym;
 3) stawać się przebiegłym.

Concánus, i, m. lud w Kantabryi.

Concávo, i. wydrążyć, wyłobiac,
 zaginac, zakrzywiać.

Concávus, a, um, wydrążony,
 skrzywiony, dęty; aqua (wzbu-
 rzona).

Concedo, cessi, cessum, 3. I) nie-
 przech. skąd odejść, oddalic się,
 totá Italia (ustąpić); alicui agro
 (odstąpić); ab superioris, um-
 rzec; — przenos. a) dies coelo
 concesserat (przemnął, zeszedł);

w ogóle. irae deum concessere;
 uleść siłę, przemocy, c. naturae,
 umrzeć; b) ustąpić w czem, być
 ułyszym, zostawić pierwszeństwo,
 alicui; alicui de victoria; aetati,
 non albo vix conc. alicui aliqua
 re albo de aliqua re. c) skłonić
 się do czyjej woli, ządania, wy-
 magania, alicui, postulationi ali-
 cujus; d) potakiwać komu, przy-
 stać na czyje zdanie, c. veris;
 przebaczać, pobłagać, alicui; to-
 mere dicto; 2) dokąd się udać,
 oddalic się; ustąpić, ab eorum
 oculis aliquo; in locum, Argos
 habitatum; retro; — przenos. vi-
 ta concessit ad manes; in senten-
 tiam alicujus, albo in aliquem,
 zgodzić się na czyje zdanie; in
 deductionem, poddać się; in gen-
 tem nomenque imperantium, przejść,
 in paucorum potentium jus (zasto-
 sować się); II) przechod. odstąpić,
 pozwolić, ustąpić, udzielić, locum,
 praedam militibus; — przenos. a)
 przyznac, pozwolić, dopuścić, ali-
 cui principatum; victoriam; pa-
 cem, impunitatem, libertatem, ri-
 tum, gloriam i t. p. także z tryb.
 bezok. c. loqui; ze spoj. ut: non
 concedam, ut., na str. biern.: nun-
 quam concessa est moveri Came-
 rina (nie pozwolono się zmienić);
 b) zaniechać, odstąpić, zostawić,
 petitionem suam alicui; przeba-
 czyć, darować, odpuścić, alicui
 injurias, multa virtuti alicujus;
 factum beneficium; aliquem alicui,
 ulaskawic.

Concedere, i często odwiedzać,
 uczęszczać, convivium; 2) pilnie się
 czem zajmować, studia; 3) uro-
 czysto obchodzić, diem natalem,
 spectaculum, funus; 4) wszędzie
 rozgłaszać, obwieszczać, fama et
 literis ejus diem victoriam; stąd:
 uwielbiac, wysławiac.

Concentio, ónis, *ż.* wspólne śpiewanie lub granie.

Concentus, us, *m.* wspólne granie albo śpiewanie, zgodność dźwięków, tubarum ac cornuum, signorum; — przenos. związek, zgodność, actionum, doctrinarum.

Conceptio, ónis, *ż.* objęcie, ogarnienie; — ułożenie, brzmienie (formuły sądowych) iudiciorum privatorum; 2) conceptus i conceptio, poczęcie.

Concerpo, cerpsi, cerptum, 3. rozdzierać, rozszarpać, epistolam; — przenos. sztydzić; dotykać kogo uszczypliwie, verbis.

Concertatio, ónis, *ż.* spór, sprzeczka.

Concertatōrius, a, um, dotyczący się sporu.

Concerto, 1. spierać się, spór wieść, verbo; cum aliquo de aliqua re; walczyć, proelio.

Concessio, ónis, *ż.* przyznanie, zezwolenie, przychylenie się.

Concessus, us, *m.* zezwolenie, przychylenie się, zwykło w 6 przyp.

Concha, ae, *ż.* muszla; zwłaszcza perłowa; ślimak purpurowy, żółwik morski; róg albo trąba kształtu ślimaczego.

Conchyliātus, a, um, purpurowo zafarbowany.

Conchylium, ii, *n.* każda muszla albo ślimak; 2) muszla purpurowa; 3) kolor purpurowy; 4) suknia purpurowa.

Concido, cidi, cisum, 3. (od caedo), ścinać, zabijać, zniszczyć, zwalić, porazić, aliquem albo aliquid; — przenos. obalić, osłabić, znieść, auctoritate senatus; testamentum, 2) przerzynać, przecinać, itinera concisa sunt aestuariis; — przenos. concidere sententias, rozdrabiać; caede, concili-

de, użyj wszelkich możliwych środków, aby swego dokazać.

Concido, cidi, 3. (od cado), upadać, runąć, concidet turris, conclave; c. in cursu, sub pondere; c. in proelio, poledz; — przenos. macie concidere, schudnąć; venti concidunt, uciszają się; upadać, tellus Ilia, fides (kredyt), auctoritas, artes; in causa, przegrać sprawę; c. animo albo animis, albo samo concidere, tracić serce, upadać na duchu.

Concio, civi, citum, 2. i concio, civi, citum, 4. przyciągać, przywabić, zwoływać, homines miraculo novae rei; multitudinem ad se; aliquos ad arma; poruszać gwałtownie, concita tela, szybko miotane; c. flumina, bystre; naves, saxa; equum calcaribus (spinać); wzbudzać, podniecać, poduszczać, iram, turbas, risum, misericordiam, simulatas, bellum.

Conciliabulum, i, miejsce zebrań, targ, rynek.

Conciliāti, onis, *ż.* zjednoczenie, połączenie, hominum; — przenos. ujęcie, zaskarbienie, zjednanie sobie życzliwości, dobrej woli, gratiae.

Conciliator, óris, *m.* pojednawca, pośrednik; ten który czego do starcza, c. carnis suillae, rzeźnik.

Conciliatricūla, ae, pośredniczka

Conciliātrix, icis, *ż.* pośredniczka, następczyni, sprawczyni.

Conciliātus, a, um, życzliwy, przyjazny, alicui, ad aliquid albo alicui rei.

Concilio, 1. a) połączyć, skojarzać, — przenos. zaprzyjaźnić, zjednać, aliquem sibi aliqua re; sibi animum alicujus; aliquem alicui; conciliari alicui (stać się czyim przyjacielem); 2) dostać, zarobić pecunias; zjednać, sprawić, scia

- znać, otium toti insulae, otium nomine servitutem (pod pozorem pokupu wkładac kajdany); nuptias; pacem; alicui regnum; alicui amicitiam cum aliquo; sibi amorem ab omnibus; fortunam (szczęście sobie zapewnić).
- Concilium**, *n. n.* skójarzenie, połączenie, związek, hoc mihi tecum c. manebit; coire in concilium; 2) zebranie się, schadzka, zgromadzenie, pastorum, deorum; szczególniej o politycznych zgromadzeniach ludu: c. plebis; populi; c. habere, ad concilium vocare; adhibere aliquem in c.: c. dimittere; c. Achaeorum.
- Concinne**, *przyst.* składnie, gładko, pięknie, przyjemnie
- Concinnitas**, *atis, Ź.* i concinnitudo, *inis, z.* trafne ułożenie, zgodność, szykowność
- Concinno**, *1.* zgodnie łączyc, składać
- Concinnus**, *a, um,* trafnie złożony, piękny, składny, c. ad persuadendum. właściwy do przekonania; c. in brevitate respondendi, zręczny w odpowiedzi; c. amicis, grzeczny, uprzejmy.
- Concino**, *cinui, centum, 3.* wspólnie śpiewac, grac, concinunt tubae, signa, dają znak do natarcia: — przenos. zgadzac się, cum aliquo; inter se; 2) w znaczeniu przech.: nócic, opiewac, glosic, haec quum concinuntur, dies laetos; Caesarem; o ptakach wieszczych: przepowiadac, tristia omina concinunt aves.
- Concio**, (*contio*), *ōnia, Ź.* zgromadzenie ludu albo wojska, in concione venire, procedere; 2) mowa miana na zgromadzeniu, habere concionem, (apud milites); legi tuam concionem; c. funebris, uowa pogrzebowa: 3) pozwolenie mówienia do ludu, c. dare; 4) mównica, miejsce mówienia do ludu, ascendere in concionem.
- Concionābundus**, *a, um,* do zgromadzonego ludu przemawiający.
- Concionālis**, *e,* zgromadzeniu służący; bywający na zebraniach.
- Concionarius**, *a, um,* należący do zgromadzen.
- Concionātor**, *ōris, m.* mówca do ludu zebranego; Cynceron tłómaczy ten wyraz na złą stronę: podburzający.
- Concionor**, *1.* mówić do zgromadzenia, c. e superiore loco, apud milites; także z 4 przyp i tryb. bezok.; 2) znajdować się na zgromadzeniu.
- Concipio**, *cepi, ceptum, 3.* nabrac, brac w siebie; semina; medicamentum venis; auras (wciągać w siebie, oddychać); Iris concipit aquas (wciąga w siebie); nubes humorem; ex albo de aliquo, wydac plód; spicam (dostawac kłosów); stąd concipi, formowac się, powstawac, własc. i przenos., torrens imbris conceptus; dolor a se ipse conceptus; concepta hinc ordini turpitude atque infamia. Podobnież *a)* wykladac co na piśmie, wyrazac podług oznaczonej formuly, verba, iusjurandum; vadium (wyslowić pewną formule przed sądem, zaręczajac, że się kto stawic będzie na dzien oznaczony); także: powtarzac za mówiącym, foedus, vota, preces, verba plenissima; albo zapowiadać, ogłaszac, obwieszczac, Latinas (foras); auspicia; *b)* w myśli ułożyc, c. animo albo mente, albo samo concipere: zrozumieć, pojac, wyobrazic sobie, pomyslć; tantos mente furores; mento nefas; żywic w sobie jaką myśl, pragnac, sięgac myślą, majora; aethera

- mente; zamyslać co złego, malum albo scelus: flagitium cum aliquo; scelus in se. II) uchwycić, wiaść. i) przenos.; ignem, flammam, zająć się od ognia; vim ventū (o żaglach); III) dostać, odfzywać, vires; nabrać, ściągnąć, maculam ex paterno sanguine; dedecus.
- Concisio, ónis, ź.** pocięcie, podział na krótkie zdania (styl ucinkowy).
- Concisus, a, um,** rozdrobniony, ucinkowy, krótki.
- Concitatō, ónis, ź.** żywe poruszenie, remorūm; — przenos. burzliwe poruszenie, concitationes multitudinis, poduszczanie, buntowanie; 2) animi albo mentis, poruszenie umysłu, namiętno unieśnienie.
- Concitatōr, oris, m.** burzyciel, multitudinis; podżegacz, seditio-nis, belli.
- Concitatus, a, um,** poruszony, prędki, żywy; — przenos. gwałtowny, uniesiony, pobudzony.
- Concito, i.** poruszać, w ruch wprawiać, equum calcaribus (spinać); concitato equo (w szybkim pedzie); equum in aliquem (naciarać konno); remos, classem remis; naves; feras (gonić); se in aliquem (rzucić się); se in fugam, śpiesznie uciekać; turmas in aliquem; concitato cursu, w szybkim pedzie; spiritus acris c. (krótki oddech); tela concitare, szybko wyrzucać, miotać; mare vento concitatum (wzburzone). — Przenos. a) podburzać, buntować; b) wzbudzać, wzniecać, misericordiam, invidiam.
- Concitor, óris, m.** pobudziciel, belli, stąd burzyciel, vulgi.
- Concituōla, ae, ź.** krótka mowa do ludu.
- Conclamatio, ónis, ź.** krzyk, okrzyk.
- Conclamo, i.** krzyzcć wspólnie, z nast. 4 przyp. i tryb. bezok. albo z tryb. łącz. i spoj. ut, albo samym tryb. łącz.; także: victoriam, laetum pasana; bez 4 przyp. wydawać okrzyk wojenny; mianowicie: ad arma, do natarcia, do uderzenia; vasis conclamatis, znak, aby żołnierze byli w pogotowiu do wymarszu, podobnie samo conclamari iussit; b) wspólnie wołać o pomoc, socios, agrestes; 2) wołać na umarłych starorzymskim zwyczajem, dla przekonania się, czy nie dadzą znaku życia; stąd mówienia sposób: conclamatum est, już rzecz stracona.
- Conclavo, is, n.** izba, pokój.
- Concludo, clusi, clusum, ź.** zamknąć, otoczyć, conclusum mare; locum sulco; animum in corpore; — przenos. a) zamknąć, zakończyć, epistolam; b) argumentum albo rationem c. albo samo concludere z 4 przyp. i tryb. bezok. zamknąć rzecz dowodem; zrobić wniosek; c) versum albo orationem, kończyć harmonijnym spadkiem; 2) w skróceniu przedstawić, jus civile in locum angustum; uno volumine vitam excellentium virorum; artibus conclusa (systematycznie rzecz ułożona).
- Concludere, przysł.** o mowie: z akragleniem, ze spadkiem harmonijnym, dicere.
- Concludō, ónis, ź.** zamknięcie, opasanie, obleżenie, blokada, portum; — przenos. a) zamknięcie, koniec, orationis, muneris ac negotii; b) wniosek; c) okresowe akraglenie, verborum albo sententiarum.
- Conclustuncula, ae, ź.** wniosek (zdrob. od conclusio).
- Concoenatio, onis, ź.** współbiesiadowanie.

- Concoólor**, ória, podobnego koloru.
- Concóquo**, coxi, coctum, 3. ugotować, uwarzyć, trawic, cibus facillimus ad concoquendum; — przenos. a) znieść, strawić, aliquidem, aliquid; b) rozważać, rozmyślać, zastanawiać się, consilia, z utrum i t. d.
- Concoordia**, ae, f. zgoda, zgodność, przyjazne połączenie.
- Concordia**, ae, z. bogini zgody; 2) miasto w wyższej Italii.
- Concorditer**, przysl. zgodnie, jednomyślnie
- Conoordo**, 1. zgadzać się, cum aliquo; carmina nervis.
- Conoora**, cordis, zgodny, jednomyślny.
- Conorédo**, oredidí, oreditum, 3. powierzać, poruczać.
- Conorémo**, 1. spalić.
- Concrépo**, crepi, crepitum, 1. loskot wydawac, szczełkac, c. gladius ad scuta; c. armis; concrepuere arma, concrepuit ostium, skrzypnęły; c. digitus, klaskac; 2) przechod. roznosić brzmienie, napędzić brzmieniem, acra.
- Concresco**, crevi, cretum, 3. zrostac się, zsiadac się, gęstnieć, krzepnąć, scinać się, concretus, zgęszczony, zsiadły, gęsty, stwardniały, glacies; lac; poet. dolor (bez placzu); labes (głęboko wkorzeniona); lumen concretum lunae (słabe); b) sformowac się, powstac, urosć, valles inundationibus concreverunt.
- Conorétio**, ónia, z. zgęszczenie, zrostanie; 2) materya, mens segregata ab omni concretionemortali.
- Concretus**, us, m. zroszenie, zgęszczenie
- Conoubina**, ae, z. nalożnica i concubina, i, m. nalożnik.
- Concubitus**, us, m. spółkowanie.
- Conoubius**, a, um, do snu należący, c. nocte w pierwszym głębokim śnie.
- Conoubo**, cubui, cubitum, 1. leżec przy kim.
- Conulooc**, 1. zdeptać, roztratowac; — przenos. źle się z kim obchodzić, znieważać, pogardzać.
- Concumbo**, cubui, cubitum, 3. kłaść się obok kogo.
- Concupiens**, tis, pragnący czego, concupientes regni.
- Concupisoo**, cupivi, i cupii, cupitum, 3. pożądać czego, ubiegac się o co, aliquid albo z tr. bez.
- Concurro**, cum (cucurri), cursum, 3. zbiegac się zewsząd, pośpieszac dokąd; ad curiam; ad arma, ad incendium; conc. obviam; uciekac się, przytulku szukać, ad Leonidam concurrentibus; w znaczeniu wojenném: staczać walkę, potykać się, scierac się, equites inter se; naves; concurritur, alicui, cum aliquo, adversis frontibus, contra aliquem, in aliquem; stykac się, concurrunt montes, rami, conc. asperae literae, schodzą się, concurrit dextra laevae (o oklaskach); przypadać, zdarzac się w jednym czasie, sponsalia in idem tempus.
- Conoursatio**, ónia, 2. zbieganie się, zbieg, percontantium: puero-rum; — przenos. zgadzanie się, somniorum; 2) bieganie tu i owdzie, formicarum: jeżdżenie, harcowanie; ruch mówcy nadzwyczajny, praebat copiam vorborum cum multa concursatione.
- Conoursator**, ória, m. przebiegający tu i owdzie, harcownik, hostis, pedes.
- Conoursio**, omis, f. zbieg, zejście się.
- Conoursio**, 1 przejeżdżac się, podróżowac, przebiegac, circuitu mi-

ites; 2) w znac. przechod.: objeżdżać, obiegać, domos.

Concursus, us, *m.* zbieg, natłok, nacisk, hominum: w znaczeniu wojenném: uderzenie, najarcio napad, zejście się do walki, navium; laborare ex concursu; in proelii concursu: satis spatii ad concursum; *b)* połączenie, atomorum, torrentium, verborum; — przenoś. spor, sprzeczka, philosophorum; wspólnie działanie, studiorum.

Concutio, cussi, cussum, 3. (od quatio), wstrząsać, caput, quercum, frena, miotać, ciskać, arma manu; equum (poganiać); terra ingenti concussa motu est; munitamenta arietibus; freta; — przenoś. *a)* zachwiać, osłabić, opes Lacedaemoniorum; rempublicam; imperium; *b)* zastraszać, przerażać, aliquem; Asiam; casu concussus acerbo; także poet. casu concussus animum; malo concussa mentem; *c)* do działania pobudzać; fecundum pectus; se; *d)* se conc. zastanowić się nad sobą, porachować się.

Condemno, 1. oskarżać, obwiniać, sądownie i prywatnie, aliquem eodem crimine, aliquem alicujus rei; 2) potępić, skazać, osądzić, aliquem, aliquem alicujus rei; do aliqua re, aliquem denis milibus aeris; aliquem sibi (na swoją korzyść); 3) ganić, factum alicujus.

Condensus, a, um, gęsty, ścieśniony.

Condicto, dixi, dictum, 3. umówić się, alicui; oznaczyć, przeznaczyć, tempus et locum, zapowiedzieć, oznajmić, c. coenam alicui, albo cond. alicui, zaprosić się.

Condimentum, i, *n.* przyprawa, cibi; — przenoś. sermonum, amicitiae.

Conditio, condivi, condii, conditum, 4. przyprawić, smaczniejszém co uczynić, cibos, vinum; — przenoś. uprzyjemnić, orationem; 2) balsamować, mortuum.

Condiscipulatus, us, *m.* spółuczennictwo.

Condiscipulus, i, *m.* spółuczeń.

Condisco, didici, 3. razem się uczyć, przyzuczać się, nawykać.

Conditio, ónis, *ż.* (od condio), przyprawa, mieszanie się, ciborum.

Conditio, ónis, *ż.* (od condo), położenie, stan człowieka, infima conditio servorum: stan rzeczy, stosunek, własność, imperii; *b)* warunek, projekt, wniosek, ofiarowanie czego, żądanie, con. pacis; sub ea con.; sub his c.; his (iisdem) c.; aequis, durissimis conditionibus i t. p.; ugoda przedślubna, partya (maż, żona), sibi conditionem filiae quaerendam esse; conditionis non habere potestatem.

Conditor, óris, *m.* założyciel, sprawca, arcis, urbis; pisarz, autor, historiae, juris, carminum.

Condo, didi, ditum, 3. składać w jedno, zakładać, zaprowadzać, utworzyć, zbudować, urządzać, collegium, aram, urbem, civitates, colonias; post Romam conditam, albo ab urbe condita (po założeniu Rzymu); post conditum Romanum imperium; . Parthos (być założycielem państwa Partów); conditum esse ab aliquo (brać od kogo początek); — przenoś. nova fata; aurea saecula, mores gentis, somniorum intelligentiam; szczegół. układać co na piśmie, carmen, leges; opisywać, laudes alicujus, bella; 2) zachowywać, przechowywać, frumentum, pecuniam in crumenam, sortes; *a)* chować na trwałość; corna in liquida faece; *b)* o

umarłych: chowac, mortuos cera circumlitos; tria milia cum aliquo; aliquem in sepulcro, terra, humi; c) wsadzić, wtrącić, uwięzić, aliquem in carcerem, in custodiam, in vincula: 3) ukryć, schować, alicquem albo se in alicquem locum, in aliquo loco, aliquo loco; o o-blokach: c. solem, lunam, lucem; conditus in nubem sol; c. nitorem sideris sui (o księżycu); condit se sol in undas; conditur in tenebras coelum; ense, gladios, scuta, opes; caput umbra; caput inter nubila; okryć, odziać, otulić, guttura; — przenoś. somnus condit lamina (zamyka oczy); condita mente signa teneto; 4) utopić, wsadzić, ense in pectus, albo in pectore; tegum jugulo; ferrum in pectore; — przenoś. stimulus in pectore; 5) strawić, przepędzić, przeżyć, diem, soles cantado.

Conducēfacio, fēci, factum, 3. przyuczać, wkładać do czego, tirones, belluas, elephantos, animum.

Condoceo, docui, doctum, 2. wprawić do czego, przyzwyczajając, oswajając, uczyć, alicquem z tryb. bezok.

Condolesco, dolui, 3. ból cierpieć, czuć dolegliwość, boleć.

Condonatio, ōnis, ż. darowanie.

Condono, 1. darować, dać co w darzo, pecuniam alicui; — przenoś. ofiarować, poświęcić, se vitamque suam reipublicae; darować dług, pecunias debitoribus; — przenoś. darować winę, przebaczyć, odpuścić, alicui crimen, injuriam reipublicae et dolorem suum alicujus precibus; ulaskawić przez wzgląd na kogo, za czyjśm pośrednictwem, alicui filium; Divitiaco fratri (Dumnorigem) condonare.

Condrūsī, oruin, m. lud w Gallii belgijskiej.

Conducibilis, c, pożyteczny, przydatny.

Conduco, duxi, ductum, 3. sprowadzać, zgromadzać, ściągać, exercitum in unum locum; eo clientes; copias; — przenoś. łączyć, propositionem et assumptionem in unum; 2) nająć, wziąć w dzierżawę, milites; domum; vectigalia: stąd: conductum, i, n. najęte mieszkanie; i conducti, orum, m. (milites) najemne posiłkowe wojsko; podjąć się roboty lub przedsiębiorstwa za pieniądze, columnam faciendam; praebenda, quae ad exercitum opus essent; II) w znac. nieprzech. tylko w 3 osobie, służyć do czego, być przydatnym, pożytecznym, conducit in rem tuam, ad vitae commoditatem; reipublicam.

Conductitius, a, um, najemniczy.

Conductio, ōnis, ż. znoszenie, połączenie; 2) najęcie, wzięcie w dzierżawę; 3) przekupienie sądu.

Conductor, ōris, m. dzierżawca; 2) przedsiębiorca, c. alicujus operis.

Conduplicatio, onis, ż. powtórzenie tegoż samego wyrazu na początku następnego zdania.

Conduplico, 1. podwajać.

Confarreo, 1. (od far), zawierac uroczyscie związek małżeński przy ofierze, do której używano placka z mąki w obecności 10 świadków i kapłana zwanego Flamen Dialis.

Confatalis, e, jednémże przeniezczeniem złączony, uległy temuż wyrokowi losu.

Confectio, onis, ż. dokonanie, wypracowanie, materiae, libri; dokończenie, belli; wybieranie podatków, tributorum; 2) gryzienie, żucie, escarum; — przenoś. osłabienie, zwątlenie, valetudinis.

Confeotor, ória, m. sprawca, wykonawca, negotiorum; dokonywacz, belli ignis; 2) niszczyciel, c. omniau totius.

Conferolo, fersi, fertum, 4 napelnić, natłoczyć, napchać.

Confero, contuli, collatum, ferre, 1) znosić w jedno miejsce, frumentum, materiam, aggerom, arma, ligna circa casam, sarcinas in unum locum; in medium gradum (zejsc się); capita (stykać, zetknać); collatae aquae (połączone); pecuniam cum aliquo; tributa, quadringenta talenta Delum; collatis numis (przez zebranie składki pieniężnej); b) w znaczeniu wojennem: sciagnąć, połączyć, castra castris alicujus; castra oppidum; signa in unum locum; c. signa ad aliquem (połączyć się); signis collatis; c) sciagnąć, skrócić, verba sua in duos versus, ut in paucis conferam, 2) zbliżyć, stawiać naprzeciw, po nieprzyjacielsku, pectora pectoribus (zetknać); pedem conf. uderzyć na kogo, także: pedem cum pede c.; pede collato, gradum c. (napaść); manum i manus c. walczyć, bić się wręcz, z blizka; podobnie: conf. cum aliquo, albo se alicui; arma albo signa cum aliquo, arma in tor se, signa c. in laevum cornu, uderzyć na lewe skrzydło; collato Marte (=comminus); mecum confertur Ulixes (przeciw mnie staje do walki); poet. lites c., spór wiesć, kłócić się; b) zbliżyć dla porównania, porównywać, inter se, aliquem cum aliquo albo alicui; aliquid cum aliqua re, albo alicui rei; c. vires, facta, faciem moresque i t. p. 3) wspólnie działać, rozmawiać się, naradzać się, sermones; podobnie: aliquid coram, albo inter se, consi-

lia, porozumiewać się, cur non confertis, nc- 4), na jaki punkt zaniesć, dostawic; se c. udać się, przybyć, se suaque in naves, in oppidum; munera alicui; nihil domum suam; pecunias in privatam domum; frumentum in publicum; eodem conferri (przybyć, o okrętach); legiones ad mediam aciem; se ad aliquem (udac się); ad fugam; in eam civitatem, Athenas; ad pontificem, skierować, iter ad Brundisium; przeniesć, bellum confertur circa Corinthum. Szczogół. se albo aliquid z przyj. in i 4 przyp.: przemienić się, se ex homine in belluam, corpus in volucrem. — Przenosić. a) zwaćlić na kogo, składać, przypisywać winę, crimina in aliquem, culpam in me, vitia in adversarios; b) zdać na kogo, do rozstrzygnięcia zostawić, rem ad me esse collatam, spem salutis ad clementiam victoris; c) wyświadczyć, okazać, beneficium in aliquem; plurimum benignitatis; u dzielić, praemia alicui; munera; d) skierować, zwrócić na co, uzyć do czego, animum huc; omnes curas in rempublicam; speciem hominum ad deos (wyobrazić sobie bogów w postaci ludzkiej); causam in tempus; vocem ad quaestum, legem ad perniciem civitatis; se et arma ad salutem republicae; aliquid in historiam (historycznie opisać); se c. zająć się czem, se ad philosophiae studium, ad amicitiam alicujus (starać się o czyją przyjaźń); e) odłożyć, aliquid in longiorem diem

Confertim, przysł. tłumnie, gęsto, natłokiem

Confertus, a, um, (od confertio), pełon, napchany, nadoczony, tci-

- śnięty, *vita plena et conferta voluptatibus*, c. legio, c. agmine.
- Confervesco**, ferbuł, 3. zagrzewać się, zawrzeć; — przenoś. zapalić się, unosić się, c. ira.
- Confessio**, ónis, ż. przyznanie się, wyznanie.
- Confestim**, przyst. zaraz, wnet, niezwłocznie.
- Conficiens**, tis, sprawujący, działający, *causac*; *civitas conficiantissima literarum*, utrzymująca dokładny rachunek.
- Conficio**, fęci, factum, 3. zrobić, wypracować, sporządzić, wykonać, skończyć, przyprowadzić do skutku i t. p. *anulum, soccos sua manu, vestem*; *tabulas literis Graecis, libros Graeco sermone, orationes*; *liber Graece confectus de negotium, facinus, caedem, bellum, proclium, mandata, delectum, rem, rem divinarum*; *quibus rebus confectis* (gdy się to stało); *legitimis quibusdam confectis* (po dopełnieniu pewnych formalności); *odbyć, iter, tertiam partem itineris, dimidium fere spatium, magnum spatium, immensum aequor, cursus, iter equo*: *δ* dostarczyć, zebrać, zgromadzić, *exercitum, legiones, obsides, magnam multitudinem (serpentum)*; *pecuniam; centurias; hortos*; *e)* ułożyć się z kim o co. porozumieć się, *conf. de aliqua re cum aliquo*; 2) w odniesieniu do czasu: *przepędzić, przeżyć, skończyć, noctem; dies confectus; vigilia prima confecta; hieme confecta*; o. *centum annos*; *conf. omnem vitae suae cursum in labore*; *munus annuum, stipendia*; 3) — przenoś. *a)* sprawić, zrobić, zrządzić, wyrobić, wyjednać, *motus animorum; animum auditoris misericordem; alicui redditum; cause, quae ipse conficiunt*; porów.: *conficiens*; *δ)* wnosić, wnioskować, *aliquid ex aliqua re*; stąd *conficci*, iść za czem, z czego wynikać, *ex aliqua re, ex quo conficitur, ut- II)* pożyć, strawić, *cibos, escam*; zmarnować, *patrimonium*; o ogniu: *zniszczyć, ignes conficiunt silvas*; *conficere incendio*; zabić, trupem położyć, *aliquem*; *conficci in fuga*; wycieńczyć, znękać, osłabić, *aliquem*; *Numantium fame*; *conficit vetustas, senectus, moeror, desiderium, cura*; *podbić, ujarzmić, Samnitas proeliis, Athenienses; provinciam.* [minis.
- Conflictio**, ónis, ż. zmyślanie, *cris-*
- Confidens**, tis, zaufany, śmiały, odważny, *zuchwały.*
- Confidenter**, przyst. śmiało, *zuchwale, confidentissime resistere.*
- Confidentia**, ae, ż. śmiałość, *zbytnie zaufanie, zuchwalstwo, odwaga.*
- Confido**, fisub sum, 3. (rzadko perf confidi), ufać, spuszczać się na co, polegać na czem, sibi; *virtuti vestrae; natura loci; de salute urbis opibus domesticis* (w dostatek dla ocalenia miasta); samo c. być pewnym swęj sprawy; także z 4 przyp. i tr. *bezok. c. illum fore in officio; te valere.*
- Configo**, fixi, fixum, 3. spinać, spajać, *transtra clavis*; 2) przebić, przeszyć, *aliquem ictibus, sagittis i t. p. albo samo conf.*; — — przenoś. *ejus sententias confixus, skrepuwany.*
- Configo**, finxi, fictum kształcić; — — przenoś. wymyślić, zmyślić, *aliquid, albo z 4 przyp. i tryb. bez.*
- Confinis**, o, pograniczny, sąsiedni, *ager, templa, confines hiorant Senonibus*; *rzeczow. confiuia, um, granica, bliskość*; — — przenoś. *blizki, spowinowacony, podobny z przyp. 2 albo 3.*

Confinium, n, granica, pogranicze, w licz. mn. bliźkość, sąsiedztwo; *conf. lucis, noctis, aëtis, zmerch;* — przenoś. *conf. boni et mali.*

Confio, fieri, być zrobioném, stać się, *confieret facilius per te res tota; ex quo summa pactae mercedis confieret* (ślądy zebrać u mówioną summę)

Confirmate, *przysł.* mocno

Confirmatio, ónis, z. utwierdzenie. — przenos. *libertatis; b)* uspokojenie, pociecha, samo c. albo c. animi; *c)* wzmocnienie, zapewnienie, *alicujus; d)* dowód.

Confirmator, ónis, m. poręczyciel.

Confirmatus, a, um, wzmocniony, śmiały, odwagi; *b)* potwierdzony, udowodniony, pewny.

Confirmo, 1. utwierdzić, wzmocnić, pokrzepić, *valetudinem; vires nervosque; confirmari, ozdrowieć, przyjsc do zdrowia; confirmare se transmarinis auxiliis, pokrzepić się;* — przenoś. *a)* utwierdzić, utrwalić, potwierdzić, *regnum, imperium; pacem cum aliquo; pacem et amicitiam cum aliquo; lege protectionem; confirmatis rebus: dodac serca, odwagi, ducha, aliquem libertati, zachęcać, aby się stał godnym wolności; utwierdzić w czem, bene animatas insulas: homines; b)* stwierdzać dowodami, zapewniać, *alicui aliquid, argumentis, iurejurando, z 4 przyp. i tryb. bez. także: c. de rebita; c)* potwierdzać, *decreta*

Confisio, 1. wnieść do kassy, pecuniam, *confiskowac, zabrać na skarb, hereditates*

Confisio, ónis, z. zaufanie.

Confiteor, fessus, 2. wyznać, przyznać się, *omnia, crimen; z 4 prz. i tryb. bez. deos esse; se victos;*

confessa deam (dała się poznać); stąd *confessus*, niewątpliwy, jawny, niezawodny, *res; b)* pokazywać, *wydac, vultibus iram.*

Confragro, 1. splonąć, zgorzeć, spalić się, *urbis incendio confragata;* przenos. *c. invidia,* stać się ofiarą nienawiści.

Conflictio, ónis, z. walka, spór.

Conflictio, 1. uderzyć o co, ustr. bier. *spierac się, walczyć z kim, cum aliquo, cum adversa fortuna; 2)* wycieńczać, dręczyć, *tragic, bier. być trapiionym, cierpieć, gravi morbo, tempestate, molestis; inopia: fortuna duriore i t. p.*

Conflictus, us, m. starcie się, uderzenie się dwóch rzeczy, *lapidum, nubium. potyczka, walka, cum adversario*

Configo, fluxi, flictum, 3. walczyć, potykac się, spór wiesć, własc. i przenos. *contra albo adversus aliquem; classe; venti confligunt; 2)* porównywać *factum cum scripto.*

Confio, 1. poddymać, poddmuchać, wzniecić, *incendium, ignem;* — przenos. *wzniecić, bellum, alicui invidiam; 2)* topić; stopić, przerobic, *falces in eam;* — przenos. *zbierac, nagromadzić, pecuniam, exercitum; aes alienum* (zadłużyc się); *zgotowac, zrzadzić, być przyczyną, alicui periculum; negotium* (narobic kłopotu); *biernie: powstac z czego, conflari ex aliqua re; wymyslic, mendacium; 3)* połączyć, *zlac, ut una ex duabus naturis conflata videatur.* — przenos. *consensus paene conflatus* (prawie jednomyślna zgoda).

Confloens, us, zbieg, zbieganie się, *splyw. Mosae et Rheni; ad confluentes collocat castra.* stąd **Confluentes**, um, t. Koblenec

Conflo, fluxi, fluxum 3 sply-

wać, schodzić się (o rzekach); — przenos. tłumnie się zbierać, zbiegać się, schodzić się, ad aliquem, albo ad aliquem locum; ad haec studia; confluit ad eos laus, honos, dignitas (spływa na nich).

Confodio, fodi, fossum, 3. skopać, hortum; 2) przebić, przesyć, aliquem lanceis, telo, albo samo conf. aliquem; confossus vulneribus, conjectu telorum i t. p. — przenos. tot iudicii confossus, (potępiony, znękany).

Conformatio, ónis, ż. kształt, układ, ułożenie, oris et corporis; verborum; vocis (intonacya, podwyższenie, znizanie głosu); sententiarum; conf. animi, albo samo conf. wyobrażenie, pojęcie, conf. doctrinae, ukształcenie naukowe.

Conformo, 1. kształcić, kształt nadawac, urządzić, hominem, mundum, mores; se ad voluntatem alicujus (stosować się).

Confragosus, a, um chropowaty, nierówny.

Conframo, fremui, 3. szumić, szmer wydawac, pomrukiwać.

Confringo, frēgi, fractum, 3. kruszyć, łamać; — przenos. niszczyć; superbiam alicujus (ukrócić).

Confugio, fugi, fugitum, 3. uciekać dokąd, szukać schronienia, ad aliquem, in locum; Phylum; — przenos. ad opem alicujus, in fidem alicujus, in misericordiam, ad clementiam i t. p.

Confugium, ii, n. ucieczka, miejsce schronienia.

Confundo, fūdi, fūsum, 3. mieszać z czém, mieszać, cum aliqua re conf.; także na str. biernej: mieszać się, wpadać do, z prz. 3 (o rzekach); połączyć, multitudinem; — przenos. a) decorum cum virtute; vera cum falsis; fas nefasque; in unum c. (razem przed-

stawić); in unum confundi (upowszechniać się); zagmatwać, do nieładu przywieść, summa imis; annus confusus, agmen, ordines; foedus (nadweryżyc, naruszyć); ora i notas oris (zmienic, zrobić nie do poznania); vultum lunae (zachmurzyć, zasępic); δ) zmieszać, przerazić, animos audientium; aliquem; 2) rozlać, rozszerzyć, na stronie bier. rozszerzyć się, rozlewać się, rozchodzić się, cibus in venam; — przenos. aliquid in totam orationem; biern. rozszerzać się, lata et confusa sunt.

Confuse, przyst. pomieszanie, bez porządku.

Confusio, ónis, ż. zlewanie; — przenos. pomieszanie, połączenie, virtutum; religionum; nieporządek, nieład, zawichrzenie, temporum, suffragiorum, patrz confusus.

Confusus, a, um, pomieszany; — przenos. a) nieporządku, bez ładu, concio, oratio, c. suffragia (kiedy głosowano nie trzymając się porządku podług centurj, lecz głowa na głowę); δ) zmieszany, przerażony, c. animo albo samo conf.; ore confuso; confusus irā; pudore.

[rzutów..

Confutatio, ónis, ż. zbijanie za-

Confuto, 1. uśmierzyć kipienie; — przenos. a) uśmierzyć, przytłumić; poskromić, dolores, audaciam; δ) dać odpór, zbić zarzuty, dowody, opinionis levitatem; argumenta Stoicorum.

Congelo, 1. zaziębić, zamrozić, w lód obrócić; — przenos. in lapidem, w kamień zamienić; 2) nieprzech. zamarznąć; przén. stwardnieć, stać się bezwładnym.

Congemino, 1. podwajać.

Congemo, gemui, 3. wzdychać, jęzczyć; — przenos. trzeszczyć (o walać się drzewie).

- Congeries**, ei, *ż.* kupa, stos, zgłisz-
cze, pogorzeliško; 2) chaos
- Congèro**, gessi, gestum, 3 znośie,
zbierac, składać na kupę, nudi-
que, quod idoneum ad munien-
dum putarent; undique saccos
aggerem, frondem; budować,
wznosić, aram sepulchri arbo-
ribus; oppida manu; o ptakach
gnieździe się, śląc gniazda, quo
congressere palumbes; o pszczo-
lach: znośie, in alvearium; 2) obić,
plagać alicui, — przenos. zwalić,
składać na kogo, przyznac, przypisac
co komu, maledicta in ali-
quem, okryć przekleństwami, cau-
sas in aliquem; ornamenta omnia,
laudes gratiasque.
- Congest itius**, a, um, poznoszony,
zebrany
- Congestus**, us, *m.* znoszenie, sku-
pienie; 2) kupa, gromada, stós.
- Congiarium**, ii, *n.* naczynie za-
wierające miarę congius zwana;
2) (donum) congiarium, dar udzie-
lany ludowi i żołnierzom, składa-
jący się z oliwy, wina, soli, zbo-
ża, później na pieniądze zamie-
niony.
- Conglacio**, i, marznąć, lodowa-
cieć, — przenos. stawac się nie-
czynnym; tribunatus conglaciat.
- Conglòbo**, i, zaokrąglać; zgroma-
dzać, skupiac, conglobata in u-
num multitudo.
- Conglutinatio**, ónis, 2. sklejenie,
spojenie, własc. i przenos
- Conglutino**, i, skleic. — przenos.
łączyć, kojarzyć, amicitias
- Congratulor**, 3. wieszowac, alicui,
z 4 przyp. i tr. bez
- Congrédior**, gressus, 3. schodzić
się z kim, spotykac się, ad col-
loquium, z nieprzyjacielem się
potykac, bic się, walczyć, armis
cum aliquo, proelio c., bitwę sto-
czyć, cum aliquo, contra albo ad-
- versus aliquem, często samo cong.,
post alicui, congressus Achilli
- Congregabilia**, e, łatwy do zebra-
nia, towarzyski
- Congregatio**, ónis, z zebranie, to-
warzystwo
- Congrègo**, i, zbiorac, spędzac do
kupy, oves, se c. albo bier. con-
gregari, zbierac się, łączyc się,
libenter cum aequalibus; apum e-
xamina congregantur
- Congressio**, ónis, 2. zejście się;
natarcie, bitwa, potyczka
- Congruens**, tis, zgadzający się,
clamor; cum aliqua re, albo ali-
cui rei, stosowny
- Congruenter**, przyst., stosownie, zgo-
dnie.
- Congruo**, 3. schodzić się; 2) zga-
dzac się, inter se, de aliqua re
cum aliqua re albo alicui rei; in
eum morem; aliqua re (w czém);
congruit aliquid alicui, albo ali-
cui rei, przystoi, jest stosowne;
3) zdarzac się w jednym czasie,
cum aliqua re
- Congruus**, a, um, zgodny, sto-
sowny
- Conifer**, a, um, szyszkorodny.
- Coniectio**, ónis, 2. rzucanie, telo-
rum; — przenos. domysł, wykład,
tłómaczenie, somniorum
- Coniecto**, i rzucac, mrotać; wtra-
cac; — przenos. dorozumiewac się,
wrdzić, domyslac, się czego, ali-
quid; aliquid ex aliqua re; ali-
quid eventui; z 4 przyp. i tr. bez;
ze zdan. względń
- Conjector**, óris, *m.* wróżek, wiesz-
czek, somniorum, tlómacz snów
- Conjectura**, ae, *ż.* domysł, zgady-
wanie, conjecturam capere albo
facere ex causa, ex personis (do-
myslac się); conjecturá indicare
scire, assequi, consequi i t. p.
wnioskowac; 2) tlómaczenie, wy-
kład (o snach)

Conjecturális, e, na domyśle o-party.

Conjectus, us, m. rzucanie, ciskanie, lapidum, telorum; venire ad teli conjectum, zbliżyć się na rzut pocisku, jak grot dosięgnąć może; — przenos. zwrócenie, skierowanie, oculorum in aliquem, animorum.

Conjicio, jēci, jectum, 3. zbierać, składać na kupę, znosić, sarcinas in acervum, in medium; — przenos. wnioskować, wnosić, domyślać się, aliquid ex aliqua re; ex oraculo de aliqua re; de futuris callidissime; z 4 przyp. i tryb. bez. ex quo conjici potest; ze zdaniem zależ.; male conjecta (niestosowne domysły); wróżyć, przepowiadać, prorokować, bene; e morbo, z 4 przyp. i tryb. bezok.; 2) rzucać, ciskać, miotać, strzelać, bić, wtrącić, przesadzić, przenosić i t. p., serpentes in vasa fictilia; vasa in naves; torrem in ignes; tela in nostros; pila in hostes; gladium in aliquem, in os; cultros in aliquid; także; ferrum in guttura (utopić); jaculum inter ilia; vinculum collo galeas igni; anguem alicui i t. p. vestes super (zarzucić na siebie); sortem alicujus, albo alicui (na kogo, na czyją korzyść losować); tela (miotać); cultros (wepchnąć) i t. d. wtrącić, aliquem in carcerem; in vincula, in catenas, in custodiam; hostem in fugam (przymusić do ucieczki); wpędzić, exercitum in angustias; zwrócić, auxilium in mediam aciem; homines in locum, nakoniec: se ex fuga in templum Minervae (schronić się); se in signa manipulosque; se in sacrarium; se sub scalas (skryć się); se in latebram; b) — przenos. proelium in noctem (przeciwnąć); se in

noctem conjicere, albo conjici in noctem (zapóźnić się w noc); pecuniam in aliquid, przemarnować; maledicta, miotać, rzucać; culpam in aliquem, crimen in tempus; składać; causas simultatum; rzucać postrach, aliquem in metum, in terrorem; animos in terrorem; rempublicam in perturbaciones, zrobić zaburzenie; se mente in versum, oddać się; oculos in aliquem (zwrócić); orationem in clarissimos viros; petitiones ita conjectas.

Conjunctio, ōnis, Ź. przywiązywanie; powinowactwo wyrazów.

Conjugalis, e, małżeński.

Conjunctum, ii, połączenie, związek, zwłaszcza małżeński; 2) małżonkowie, para, stać małżeńskie.

Conjugo, 1. łączyć, sprzegać; verba conjugata, wyrazy z jednego źródła pochodzące.

Conjuncte, przysl. łącznie, zależnie; 2. ściśle, poufale, cum aliquo vivere.

Conjunctim, przysl. wspólnie, razem.

Conjunctio, ōnis, Ź. połączenie, zjednoczenie, szczegól. a) małżeństwo, pokrewieństwo, przyjaźń; także: mentis cum externis mentibus, zgoda; b) związek wyobrażeń; c) spójnik.

Conjunctus, a, um, złączony, spojony; przenos. a) związkiem małżeńskim połączony, viro; spokrewniony, zaprzyjaźniony, spoufalcony, z bliższem oznaczeniem, albo bez określenia, np. propinqua cognatione; propinquitatibus affinitatibusque; genere inter se; sanguine; íntima familiaritate; także Pompejus conjunctus; conjuncti; civitas c. populo Romano; amicitia conjunctior; b) związek z czem

mający, zgadzający się, zbliżony do czego, *judicium cum re conjunctum*, *praecepta officii conjuncta naturae*; stąd *conjunctum*, 1, *n* związek; 2) blizki, graniczący, sąsiedni, *tecta conjuncta muro*

Conjungo, *jungi*, *junctum*, 3. łączyć, jednoczyć, *aliquid cum aliqua re*; albo *alicui rei*, np. *montes cum muro*; *dextram dextrae*, *columellas inter se*, *aliquid aliqua re*; *calamos corā*; stąd *a*) we względzie wojennym, łączyć, połączyć, *eas cohortes cum exercitu suo*; *oppidanos sibi*; *se* albo *copias*, *exercitum*, *castra cum aliquo*, albo *alicui*, łączyć się albo swoje wojska z kim połączyć; *conjungi*, *nadejść*, *zetniąć się*, łączyć się; *castra castris*, jeden obóz utworzyć; *b*) połączyć, nocem *dies* *c.* do późnej nocy *podrozować*; *pauca scribebenda conjungendaque huic commentario statui* (dodać, przydać), *vocales*, skracać, *seruare bellum*, wspólnie prowadzić; *c*) połączyć związkiem małżeńskim, *aliquem cum aliquo*; także *nuptias* (skojarzyc); połączyć związkiem przyjazni, pokrewieństwa, *c.* *amicitia*, *affinitate*, albo samo *conjungere*, *se c.* (oznać się, pójść za mąż), *eum amicum cupiebat sibi conjungi*; także *amicitiam*, *skojarzyc*, *aliquem sibi*, zjednać sobie kogo do celów politycznych, wogóle *causam alicujus cum communi salute*, *aliquem cum deorum laude* (stawić w równi), *religionem suam cum testibus* (dac wiare)

Conjuratio, *omnis*, 2. sprzysiężenie, spisek; 2) sami spiskowci.

Conjuro, 1. razem przysięgać, zobowiązywać się przysięgą z przyp. 4 i tryb bez, stąd poet. łączyć

się, *agmina conjurata*; *conjuratae mille rates* (okręty połączonych (Greków); *b*) sprzysięgać się, *knuc spisek*, *inter se*, z nast. 4 przyp i tr. bezok.; *conjur. contra rempublicam*; *cum aliquo in caedem alicujus*; *in omne flagitium*; *conjuratum est in eum a senatoribus* (sprzysięgli się na niego senatorowie); *cum aliquo c.* *ad aliquid faciendum*; także z nast. *ut*, z tr. bezok.; poet. *arma conjurata* (bron sprzysiężonych); często *reccio* *conjurati*, *orum*, *m.* spiskowci, sprzysiężeni; *c*) łączyć się, dawać wzajemną pomoc, *conjurat amice*.

Conjux i **conjunx**, *jugis*, *m.* i *f.* małżonek, małżonka, mąż, żona, poet. narzeczona, oblubienica

Con- i **conm-** *patriz coll-* i **comm-**

Connecto, *nexui*, *nexum*, 3. związać, połączyć, włąć, i przenosić; *res*; *aliquid cum aliqua re*, albo *alicui rei*; *res inter se*; stąd *connexus*, łączony, związany, spojony, *connexi his funeribus dies*, najbliższe; *szczegół* = *concludo*, dołączac zdanie wnioskowe; *reccio*, *connoxum*, 1, *n.* połączenie, powiazanie

Connitor, *nisus*, 3. z całej siły opierać się, wspierać się, aby powstać, *c.* *ad surgendum*, *connituntur*, *ut se erigant*; stąd *silic se*, *piąć się*, *wdrapać się*, *włać na wyzso miejsce*, *in summum jugum*; — *przenosić usiłować*, *zadawać* — *sobie pracę*, z tr. bez. albo z *ut* i tr. łącz. także samo *conniti*

Conniveo, *niui*, albo *nixi*, 2. zażywać, mruczyć, *oculos* — *przenosić przez szpary patrzec*, *pobłażac*, *in hominum sceleribus connivetur*, *b*) *zwolnieć w gorliwości*, *virtus conniveret*

Connubialis, *e*, małżeński

- Connubium**, ii, *n.* małżeństwo; prawo zawierania związków małżeńskich.
- Conopseum**, i, *n.* i conopium, ii, *n.* zasłona przeciw komarom.
- Conor**, 1. przedsiębrać, starać się, być w chęci, usiłować, aliquid; tecum agere, attingere; conati, si- (czy); ne frustra dehortando impedire conemini (nie zadawajcie sobie próżnej pracy w odradzaniu); multa stulte (wiele nierozsądnych zamiarów przedsiębrać); prius cogitare, quam conari; stąd conatum, i, *n.* przedsięwzięcie, zamiar, conata perficere, najczęściej w licz. mn.
- Conquassatio**, ónis, *ż.* wstrząśnienie; — przenos. osłabienie, zwą- glenie, valetudinis.
- Conquasso**, 1. mocno wstrząsać; — przenos. zwąglać, skołatać, stargać, osłabić, mens conquassatur; provinciae conq.
- Conqueror**, questus, 3. żalić się, skarżyć się, narzekać na co, aliquid, albo z 4 przyp. i tr. bez.; de aliqua re; cum aliquo, przed kim. [us, *m.* użalenie się.
- Conquestio**, ónis, *ż.* i conquestus, **Conquiesco**, quieti, quietum, 3. wypoczywać, spać, ustawać, być nieczynnym, meridae conquiesce- rat; ab armis; navigatio; — przenos. zajmować się czem z upodo- baniem, przestawać na czem, znaj- dować zadowolenie; in nostris stu- diis libentissime conquiescimus; in amici benevolentia.
- Conquiro**, quisivi, quisitum, 3. poszukiwać, dostarczać, dostawiać, socios, arma, obsides; — przenos. sprawiać, dostarczać, voluptatem, suavitates; 2) śledzić, szukać, ali- quem; 3) zapędzać się za czem, zamyślać co, chcieć popelnić, vo- luptates; piacula irae deum; ali- quid sceleris.
- Conquisite**, przysł. starannie, wy- bornie.
- Conquisitio**, ónis, *ż.* wyszukiwa- nie, pecuniarum; zaciąg żołnierzy, werbunek. [cy, werbownik.
- Conquisitor**, óris, *m.* wyszukiwa- jący.
- Conquisitus**, a, um, wyszukiwa- ny, wybrany.
- Con-** patrz corr-.
- Consalutatio**, ónis, *ż.* pozdrowie- nie, przywitanie.
- Consaluto**, 1. pozdrawiać, przywi- tać, aliquem regem, dictatorem.
- Consanescio**, sanui, 3. przychodzić do zdrowia, wyzdrowieć.
- Consanguineus**, a, um, związkiem krwi połączony, spokrewniony, umbrae, cienie krewnych; *rzeczow.* krewny, krewniak; w licz. mn. ty- tuł honorowy ludów, które jednako- we z Rzymianami prawa i przy- wileje miały, qui eodem jure et iisdem legibus utuntur; — przenos. podobny, consan. leti sopor.
- Consanguinitas**, átis, *ż.* pokre- wienstwo, powinowactwo.
- Consaucio**, 1. ranić.
- Consoelératus**, a, um, zbrodnicy, niegodziwy; vultus, mens, impet- us consce. (twarz, i t. d. zbro- dniarza).
- Conscelero**, 1. splamic zbrodnią.
- Conscendo**, scendi, scensum, 3. wstępować, wsiadać, equum, al- bo in equum, currum, Capitolium, navem albo in navem, albo samo conscendere, wsiąść na okręt, postquam conscendisse suos vidit.
- Conscensio**, ónis, *ż.* wsiadanie, in naves.
- Conscientia**, ae, *ż.* wspólna wia- domość o czem, plurium; de ali- qua re, albo alicujus rei; alicujus conscientiam metuere; 2) poczu- wanie się do czego, sceleris, facti- sumienie, recta, bona, mala; ma- gna est vis conscientiae.

- Conscindo, scindi, scissum, 3.** rozszarpać, rozdzierać: przenoś. lżyć, szarpać, trapić, maledictis; conscindunt hominem curae.
- Consocio, scire, poczuwać się do czego, sibi aliquid.**
- Conscisoo, scivi, scitum, 3.** wspólnie postanowić, uchwalić, bellum; zgadzać się, in illo uno laudando conscierunt; 2) aliquid sibi, in se, albo samo aliquid, nabawić sobie czego, zadać, zrządzić, narazić (sibi) mortem, necem, exitium, facinus in se ac suos foedum.
- Conscius, a, um,** wspólnie z kim świadomy, wiedzący o czym; rzeczow. świadek, uczestnik, uczestniczka, alicui sceleris, wspólnie z kim wiedzący o: c. conjuratio-nis (sprzysiężony); conscius facinori; de aliqua re; multis conscis, quae (res) gererentur (gdy wielu e tém wiedziało); sine ullo conscio; conscios celare; — przenoś. cons. fati sidera; c. nox. silva; 2) sibi conscius, poczuwający się do czego, alicujus injuriae, caedis, sermonis; etsi mihi sum conscius, z 4 przyp. i tr. bez.; quum sibi c. esset, ze zdaniem względ.; — przenoś. virtus c. wewnętrzne przeświadczenie o mężtwie; animus c. (poczuwający się do winy).
- Conscribo, scripsi, scriptum, 3.** spisać, milites, legiones (zaciągać). tres centuriae equitum conscriptae sunt (utworzone zostały): patres conscripti, tytuł dawany senatorom; pater conscriptus factus sum, i poet. quod sit conscripti officium; 2) napisać, układać na piśmie, epistolam, librum, testamenta, legem; 3) zapisać co czém, całą przestrzeń piśmem zapisać, aliquid aliqua re.
- Conscriptio, ónis, f.** spisanie, ułożenie na piśmie, falsae c. quae-stionum, sfalszowanie protokołu śledczego.
- Consecro, secui, sectum, 1.** pokrajać, porznać, podrobić.
- Consecratio, ónis, f.** święcenie poświęcenie
- Consecro, 1.** święcić, poświęcać, aliquid alicui, aliquid aliqua re. Carthaginem veterem, bogom poświęcić; Liberum; Romulus consecratus est; consecrata immortalitas, ubóstwienie; — przenoś. niewieczność, unieśmiertelnic, memoria et literis, amplissimis monumentis; aliquem ad immortalitatis et religionem et memoriam consecrare
- Consecrarius, a, um,** idący za czém, wynikający z czego, następny; rzeczow. consecrarium, ii, m wniosek
- Consecratrix, íois, f.** ubiegająca się za czém
- Consecutio, ónis, f.** rozcięcie, rabanie, arborum
- Consector, 1. isc,** zmierzać, postępować za kim, towarzyszyć, sci-gać, hostes, naves, praedones. — przenoś. godzić na co, ubiegać się za czém, opes et potentiam, imitan-do aliquid (dokładnie naśladować), b) czepiać się czego, trzymać się, verba
- Consecutio, ónis, f.** następstwo, wniosek, związek, verborum
- Consensio, senii, 3** zestarzec się, consenti in armis, ignobili ser-vitute; in aliquo loco, albo aliquo loco, circa aliquem locum; stąd stracić czerstwość, upadać naślach, moerore et lacrimis. — przenoś. consensescunt vires, animus patris consenti, wyjść ze zwyczaju, upadac, tracić powagę, cujus cognomen (Magnus) consensescit; leges; auctores
- Consensio, ónis, zgoda, zgadza-**

nie się, gentium; naturae, spiknie-
nie się, sprzysiężenie się, liberta-
tis vindicandae, dla odzyskania wol-
ności; globus consensionis, klub dla
wykonania wspólnego zamiaru.

Consensus, us, *m* zgoda, jedno-
myślnie zezwolenie, wybór, sena-
tus, militum, exercitus, omnium;
quorum consensu praeerat classi;
defectionis (spólnictwo, uczestnic-
two); stąd consensu, jednomyślnie,
podług życzenia powszechnego;
— przenoś. naturae (harmonia,
zgoda); omnium doctrinarum.

Consentaneus, a, um, zgodny.
stosowny, odpowiedni, przyzwoi-
ty, cum aliqua re, albo alicui rei;
stąd consentaneum est, przystoi,
jest rzecz zgodna z rozumem, z tr.
bez., tudzież z 4 przyp. i tr. bez.

Consentia, ae, *ż* miasto Brucyów;
stąd Consentinus, a, um, Konsen-
tynski, i Consentini, orum *m*.
Konsentynowie.

Consentio, sensi, sensum, 4. zga-
dzać się, być jednego zdania, być
w porozumieniu, de aliqua re,
cum aliquo de aliqua re; ad
republicam conservandam, czę-
sto samo cons. z 4 przyp. albo
z ut i trybem łącz.; jednomyślnie
postanowić; także: consentire in
aliquem regem (zgodzić się na wy-
bór króla); trzymać z kim, pro
Romanis tota consensit Italia; w złej
myśli: sprzysiądz się, spiknąć się,
contra aliquem, ad aliquem op-
primendum; belli faciendi causa;
— przenoś. consentit omni ex parte
secum oratio, zgodna mowa we
wszystkich swych częściach: con-
sentunt omnes inter se partes: his
principiis reliqua c.

Consēpio, sepsi, septum, 4. ogra-
dzac płotem, murem otaczać

Consequens, tis, stosowny, przy-

zwoity, consequens est, idzie za
tém, stąd wypada, wynika, z 4
przyp. i tr. bez. albo z ut i tr.
łącz.; rzeczow. wniosek, domysł.

Consequentia, ae, *ż*. następstwo,
skutek

Consequor, cutus albo quitus, 3.
iść za kim, następować, aliquem
albo aliquid; po nieprzyjacielsku:
ścigać, gonić, reliquos, copias;
pod względem czasu: następować,
zbliżać się, aliquem actate albo
samo aliquem, annus qui conse-
quitur; omnes anni consequentes;
has tam prosperas res consecuta
est subita commutatio; — prze-
noś. a) naśladować wzór, zwyczaj,
iść za czém, za kim, aliquem;
eum morem; alicujus sententiam;
b) następować jako skutek, quod
dictum magna invidia consecuta
est; ex quo illud natura consequi,
ut-. 2) doścignąć, dogonić, aliquem,
naves; samo cons. nadejść potem,
interim reliqui legati sunt conse-
cuti; — przenoś. osiągnąć, otrzy-
mać, dostąpić, dopiąć, pozyskać,
hereditates, opes quam maximas,
praemium, quaestum, vi domina-
tionem, magistratum, benevolen-
tiam, familiaritatem alicujus; glo-
riam, famam, majora, multum in
eo i t. p. mors consequitur timi-
dissimum (dosięgnie, dotknie); pro-
speritas, felicitas consequitur ali-
quem (spotka, będzie udziałem);
3) wyrównać, aliquem majorem;
dokładnie, odpowiednio wyrazić,
przedstawić, laudes alicujus ver-
bis; oratione magnitudinem; 4) po-
jąć, objąć, poznać, dociec, simili-
tudinem veri; aliquid memoria;
conjectura (domyślić się).

Conséro, serui, sertum, 3. złączyć,
spoić, spleść, skojarzyć, własc. i
przenoś. lorica conserta hamis; la-
tus lateri; sermonem c. rozmawiać,

szczegół. w znac. wojen. virum viro, arma armis; conserta robora virorum (ścierający się z sobą najdzielniejsi mężowie); często: cons. pugnam, proelium, certamen, manum, manus, potykać się, staczać bitwę, wręcz walczyć; navis conserta, ścierający się w walce z drugim; — przenoś. haud ignotas belli artes inter se.

Consēro, sevi, situm, 3. (w przeszł. dok. rzadko: conserui), zasiewać, zasadzać, agros, aliquid frumento; insula conserta palmis; 2) siać, sadzić, arbores; stili caeci consiti, pale ostre ukryte, zasadzone w ziemi.

Conserte, przysl. ściśle, łącznie.

Conserva, ae, ż. spółniewolnica.

Conservatio, ōnis, ż. zachowanie, utrzymanie w całości, frugum; przestrzeganie, zachowanie, decoris, aequabilitatis.

Conservator, ōris, m. zbawca, wybawca, obrońca, zachowawca.

Conservatrix, iois, ż. zbawczyni, opiekunka.

Conservo, 1. zachować, utrzymać bez uszkodzenia; rem familiarem obronić, ochronić, ocalić, uratować, homines; dopełnić, zachować, leges; jusjurandum.

Conservus, i, m. spółniewolnik.

Consessor, ōris, m. współsiedzący (przy stole, w sądzie).

Consessus, us, m. siedzenie obok; zgromadzenie siedzących osób, posiedzenie.

Considerate, przysl. rozważnie, bacznie.

Consideratio, ōnis, ż. rozważa, uwaga, przypatrywanie się.

Consideratus, a, um, uważny, baczny, ostrożny, oględny, homo, verbum

Considēro, 1 ze wszęch stron przypatrywać się, przepatrywać, przeglądać. frumentum, formam

ludi gladiatorii; rozważać, brać na uwagę, zastanawiać się, aliquid de aliqua re, cum aliquo; z następn. zd. względ.; z ut albo ne, uważać na to, aby-, alto aby nie.

Considius, ii, m. imię rodziny rzymskiej.

Consideo, sēdi, sessum, 3. a) usiąść, aliquid considero jubere; longis considerare scamnis; in aliquo loco; inter ulmos, sub ilice, ante focos; i t. p.; b) osiąść, in finibus Ubiorum; his regnis; c) zasiąść do narady, do sądenia spraw, in aliquo loco, ad jus dicendum; d) o żołnierzach: rozłożyć się obozem, trzymać posterunek, in aliquo loco, sub monte ad ripas, trans flumen i t. p. e) o rzeczach nieżyjących: osiąść, opaść, zapaść się, consedit terra, urbs, navis, pulvis; także o mowie: konczyć się, varie considat (junctio verborum); — przenoś. urbem consedissee luctu (pograżone w smutku); uspokoić się, zwolnieć, przestac, ustać, ira, furor, ardor animi; oddać się nieczynności, in otio; aliquid consedit in mente (wkorzeniło się, utkwilo).

Consigno, 1. opieczętować, tabulas signis, pacta; — przenoś. potwierdzić, udowodnić, wykazać, antiquitas monumentis consignata; 2) spisać, zapisać, aliquid literis, commentariis; -- przenoś. quasi consignatae in animis notiones.

Consiliarius, ii, m. poradnik, doradca

Consillor, 1. radzić, amice, naradzać się, consiliandi cum suis causa.

Consillium, ii, n. narada, namysł, obradowanie, quasi consilii sit res; consilium habere: adhibere: mittere, ire in consilium. a) rada, kto-

ra się komu daje, c. dare, spernere, exsequi i t. p. b) zamiar, postanowienie, przedsięwzięcie, plan, pomysł, c. capere, sequi, inire i t. p., eo consilio, w tym zamiarze; consilio, umyślnie, z namysłem; victus consiliis Themistoclis; 2) jako przymiot: roztropność, mądrość, przytomność umysłu, vir maximi consilii; vis consilii expertus; non magnitudine copiarum, sed consilio; 3) osoby naradzające się, cognita voluntate consilii; ex sententia consilii.

Consimilis, e, podobny z przyp. 2 i 3.

Consipio, sipui, 3. mieć rozum.

Consisto, stiti, 3. 1) stać się, stanąć razem, cum aliquo;—przełożyć się, zgodzić się, verbis; II) zatrzymać się, stanąć, wstrzymać kroki, viatores consistere cogunt; in aliquo loco; ante vestibulum; ad mensam; circa albo juxta aliquem; post aliquem; cum aliquo (aby się rozmówić). Stąd a) w znac. wojenném: copiae ordinatae consistunt, equites constiterunt; naves nostris adversae constiterunt; c. in acie, in vallo, sub muro, contra equites; a fuga; b) zatrzymać się, bawić, negotiandi causa, in urbe; c) stanąć, zatrzymać się, jactus venereus consistit (o szczęśliwym rzucie kostek); Ister frigore consistit, zatrzymuje się, marznie; sanguis consistit (ustaje, przestaje płynąć); d) — przenoś. utrzymać się przy czem, obstawać, zając swoje stanowisko, animo confirmato in causa consistere; ultra citraque nequit consistere rectum; neque mente neque lingua consistere (ani myśleć, ani mówienie można); hunc miserum tandem c. posse; c. in dicendo, zatrzymać się w mowie, in eo constitit, ob-

stawał przy tém; e) zostawać, causa consistit apud magistratum; consilium consistit, utrzymuje się; stąd: być gdzie, znajdować się, mieścić się, in te consistit idem exitus; in aliis suspicio consistebat; zależeć, polegać, składać się z czego, bonum in honestate; spes in se; in una virtute spes salutis; in eo salus et vita optimi cuiusque consistit; in studiis rei militaris; in lacte, caseo, carne; f) ustawać, omnis administratio belli consistit; ira constitit.

Consitio, zasianie, zasiewanie.

Consitor, ōris, m. zasiewacz, ogrodnik, uvae.

Consitūra, ae, ż. zasiewanie, szczypanie, sadzenie.

Consobrinus, i, m. i -a, ae, ż. siostrzeniec, siostrzenica, stryj, ciotka.

Consociatio, ōnis, stowarzyszenie, związek, połączenie

Consociatus, a, um, połączony stowarzyszony.

Consociō, i, wspólnie coś przedsiębrać, ułatwić, połączyć, aliquid cum aliquo; rem inter se; se in omnia belli consilia

Consolābilis, e, dający się pocieszyć.

Consolatio, ōnis, ż. pociecha, mowa pocieszająca; zlagodzenie, doddawanie serca c. timoris.

Consolator, ōris, m. pocieszyciel.

Consolatorius, a, um, pocieszający, literae.

Concolor, i, cieszyć, pocieszać, qui colloqui consolarique cuperent; spes hominem in miseris consolari solet; łagodzić, dolorem alicujus, desiderium tui, dodawać serca, pokrzepiać, consolatus hortatusque est; także biernie: consolatus militibus.

Consōno, sonui, 1. zabrzmić wspólnie

- nie, dźwięk wydać, clamor consonans (jednoznaczny), stąd consonans, tis, *ż.* spółgłoska; 2) brzmieć, rozlegać się, consonat nemus strepitu.
- Consónus**, a, um, spółbrzmiący, fila lyrae; — przenoś. zgodny, harmonijny, stosowny.
- Consópio**, 4. uspić, somno consopiri sempiterno.
- Consors**, tis, współdziedzic, do wspólnego działu należący, współuczestnik majątku i rodu, tres fratres cohorsites; frafer consors consorsis; poet. brat, siostra, cons. Phoebi, Dyana; w ogóle: równy udział w czém mający, uczestnik, cens. mecum illorum temporum; c. mendacitatis; c. sacrorum; thalami; c. socius (spólnik w interesach handlowych); stąd poet.: wspólny, tecta.
- Consortio**, ónis, *ż.* i consortium, ii, n. uczestnictwo; zażyłość.
- Conspectus**, a, um, widoczny, oczywisty, — przenoś. okazały, znamienity, odznaczający się.
- Conspectus**, us, m. spojrzenie, wejrzenie, widok, patriae; cons. est in Capitolium, quo longissime oculi conspectum ferebant; stąd: obecność, bliskość, in conspectum dare aliquid, wystawić na widok; in c. se dare albo prodire, stawić się przed kim, pokazać się; in conspectu senatus, w obliczu senatu. — przenoś. pogląd, rozważanie, naturae, aetatum antiquissimarum; uno in cons. videre (od razu); brevi in conspectu posita descriptio.
- Consperso**, spersi, spersum, 3. pokropiać, zrosić, aliquid lacrimis, — przenoś. obsypać, caput Tauri stellis conspersum est; zaprawić, uprzyjemnić, hilaritate quadam; ozdobić, oratio consper-
- sa, quasi verborum sententiarumque floribus.
- Conspiciendus**, a, um, uwagi godny, znakomity.
- Conspicio**, spexi, spectrum, 3. spoglądać, oglądać, uważać, widzieć, spozrzędz, ujrzyć, zoczyć, lucus qui ex insula conspiciabatur (był widzialny); postquam naves completas conspexerunt serpentibus; conspici, wpaść w oczy, ściągnąć na siebie uwagę, sprawić wrażenie, arma et equi conspiciabantur; ut in neutram partem conspici posset (supellex); z 4 prz. i tr. bez.; na str. bier. z 1 przyp. i tr. bez.
- Conspicior**, 1. spozrzędz, zoczyć, aliquid albo aliquid, z 4 przyp. i tryb. bez.; ze zdán. względ.
- Conspicuos**, a, um, widzialny, omnibus; undique c. tabernaculum; sidus e terris c.; verticem late c. tollere; 2) odznaczający się okazały, znamienity consilio, manu, voce c.; viri laude conspiciui.
- Conspirare**, przysl. jednomyślnie.
- Conspiratio**, ónis, *ż.* jednomyślność, ścisły związek, zgoda, spisek.
- Conspiro**, 1. (od spiro), razem dać, brzmieć, cornua conspirant; — przenoś. zgadzać się, łączyć się (w dobr. znaczeniu); ad liberandam rempublicam; sprzysięgać się, spiskować (w złém znac.); in cadedem, ad res novas; conspiratus, sprzysiężony.
- Conspiro**, 1. (od spira), w kłęb zwijąć, se conspiravit anguis.
- Conspondeo**, spondi, sponsum, 2. wzajemném zaręczeniem łączyć się.
- Consponsor**, ónis, m. spółrzeczyciel
- Conspuo**, spui, sputum, 3. opluć. — przenoś. Alpes iuve c. Jupiter (okryć)

Conspūto, 1. opluć.

Constans, tis, stały, stateczny, trwały, jednakowy, nieodmienny, vultus gradusque; conversio stellarum; motus lunae; — przenoś. stateczny, poważny, actas; stały, niezmienny, amicus, pax, fides; c. fidei; c. in iisdem vitiis; jednoznaczny, rumor, fama, sermo; uparty, zawzięty, inimici.

Constanter, przysł. stałe, niezmiennie, conficere vicissitudines; jednoznacznie, nunciare; c. sibi dicere, zgodnie ze swoim charakterem, sposobem myślenia mówić; c. pugnae, instare, abnuere, mocno, wytrwale, uporczywie.

Constantia, ae, ż. jednostajność, vocis atque vultus; in vultu; stałość, nieodmiennność, stellarum; — przenoś. stateczność, nieodmiennność, słowność, pewność, promisi; zgodność, dicatorum omnium factorumque; stałość charakteru, stateczność, wytrwałość, animi, alicujus; in adeundis periculis; c. oppugnandi.

Constantinópolis, is, ż. dawniej zwane miasto Byzantium.

Consternatio, ónis, ż. spłoszenie się, np. koni; — przenoś. przerażenie, trwoga, niespokojność, rozruch.

Consterno, strāvi, strātum, 3. usłać, pokryć, paludem ponte; most zarzucić na-; także: pontes consternuntur; navis constrata; opatrzony pomostem, pokładem; vehicula constrata; maria classibus; amnem navigiis c. pokryć; 2) obalać, rzucać o ziemię, signa.

Consterno, 1. straszyc, spłoszyc, rozhucać, equos; bicr. przestraszyc się, pecorum in modum consternatos caedunt fugantque; consternari in fugam (pójść w rozsypkę, pierzchnąć); wprawić w za-

mieszanie, nieład, nabawić strachu, zatrwożyć, hostes; consternari animo, zatrwożyć się, upadać na duchu.

Constipo, 1. stlaczać, skupiać, milites, numerum hominum in agrum.

Constituo, stitui, stitutum, 3. I) zalożyć, budować, wystawić, ustanowić, oppidum, urbem, monumentum; domicilium sibi; aedem, sacra ac templa, sacellum, castella, turres, moenia, portum, statuam, i t. p. — ustanowić, zgotować, zjednać, zapewnić, ustalić, iudicium, accusationem, sibi auctoritatem, amicitiam cum aliquo; pacem, także: accusatorem, testem.

II) ustawić, postawić, zatrzymać, legionem, legiones pro castris, in acie, in armis contra hostem; octo cohortes, phalangem in fronte; impedimenta in colle; aciem inter silvas, naves; ad latus apertum, albo aperto latere; in alto; classem apud Salamina; także: aciem (classium); signa ante tribunal; vineas testudinesque; hiberna in Belgis; agmina albo signa (zatrzymać). W ogóle: na miejscu oznaczonym w pewnym celu; 1) żyjące istoty postawić, umieścić, osadzić, przenieść, aliquem aut pedes alicujus; taurum ante aras; plebem in agris; Helvetios aliquo loco; obrać, ustanowić, naznaczyć, reges in civitate; aliquem regem; patronum huic causae; 2) przedmioty nieżyjące, złożyć, umieścić, posadzić, infinitum aurum, arma in templo; quercum tumulo; ustanowić, urządzić, imperium, regnum, rempublicam, decemviralem potestatem; aerarium, Chersonesum, res; rem familiare; corpus bene constitutum; b) wyznaczyć, oznaczyć, pretium frumento; famam pretiumque rebus; diem concilio, colloquio

- pugnae; die constituta; mercedem funeris; locum; leges moresque; także ze zdaniem zależ.; de aliquo albo de aliqua re c., postanowić, rozporządzić, rozstrzygnąć; aliquid cum aliquo, albo alicui, inter se, albo samo const. umówić się; aliquid c. albo z tr. bez., albo z 4 przyp. i tr. bez. albo ze spój. ut i tr. łącz., umyślić, postanowić sobie, powziąć zamiar, qua constituerat proficiscitur.
- Constitütio**, önis, ž. ułożenie, skład, stan, własność, causae; c. firma corporis; urządzenie, porządek, religionum; ustanowienie, oznaczenie, summi boni.
- Constitütum**, i, n. umowa, ugoda, układ, ad cons. stosownie do umowy.
- Consto**, stiti, stätum, stäre, stać razem, priusquam constaret hostium acies: — przenos. a) zgadzać się, e. cum superioribus; hoc mihi tecum constat, w tém się zgadzamy; constare sibi, zgadzać się z sobą, nie być z sobą w sprzeczności; in aliqua re; b) ratio constat, rachunek się zgadza; 2) być statecznym, jednakim, nie zmienić się, wytrwać, ut iidem ordines manipuli que constarent, numerus legionum constat; color ei non constat (zmienił się); mente constare, mieć przytomny umysł; sententia constat animo (mocne postanowienie); cuncta videt coelo constare sereno (nic się nie zmieniło); summä tamen omnia constant, wszystko zostało bez zmiany; constat mihi, postanowilem niezmiennie; z następ. zdan. względném; b) kosztować, dimidio minoris (o połowę mniej, quadringentis millibus; victoria constabat morte plurimorum virorum, zwycięstwo opłacone stratą
- wielu ludzi; c) być jawnem, wiadomém, pewném, constat factum, c. de aliquo; constat albo c. inter omnes albo omnibus; constat mihi (wiem z pewnością); z przyp. 4 i tr. bez. 3) składać się z czego, ex animo et corpore; polegać na czém, victoriam in virtute constare.
- Consträtum**, i, n. pokład.
- Constringo**, strinxi, strictum, 3. związać, sarcinas; marszczyć, frontem, — przenos. skracać, constricta narratio; 2) krępować, ścieśniać, ograniczać, catenis, legibus, jurejurando.
- Constructio**, önis, ž. spojenie, złączenie, budowa, hominis: — przenos. c. verborum albo samo cons., składnia.
- Construo**, struxi, structum, 3. składać w stos, w kupę, pecuniam, res; budować, wznosić, mundum, aedificium, pyram, nidos.
- Constuprator**, öris, m. nierządnik
- Constuprö**, 1, gwałcić
- Consualia**, patrz Consus.
- Consuasor**, oris, m. doradzca.
- Consüdo**, 1. potnieć, pocić się.
- Consuefacio**, feci, factum, 3. przyzwyczajać, aliquid z tr. bez.
- Consuesco**, suävi, suätum, 3. przyzwyczaić się, nawyknać, pronunciare. dolori; consuevit hoc accidere (to się zwykle zdarzy); b) consuescere cum aliquo, albo aliqua, żyć z kim w poufałych stosunkach, prowadzić życie nierządne; consuetus, przyzwyczajony, circo, zwykły, zwyczajny, c. libido; pericula consuetä habere. verba consuetissima, Ovid. Met. XI. 637
- Consuetüdo**, inis, ž. obcowanie, zażyłość, poufałość, związek, consuetudine juncti inter nos sumus, dafe se in consuetudinem alicui;

insinuare se in c. alicujus; consuetudo epistolarum, obcowanie listowne; c. dissoluta, rozpusta: 2) zwyczaj, nałóg, sposób życia, pro albo ex albo samo consuetudine, podług zwyczaju, zwyczajem; prae-ter cons. wbrew zwyczajowi; venire in c. wejść we zwyczaj albo przyzwyczać się; contra c. Romanae libertatis (inaczej, jak wolni Rzymianie byli przyzwyczajeni); assimulata castrorum consuetudine (gdy naśladował zwyczajny obozowy porządek); in cons. licentiae venire (przyzwyczać się do życia rozpustnego); cons. loquendi albo samo cons. zwyczaj mówienia.

Consul, *ũlis*, *m.* Konsul, w licz. mn. Consules, Konsulowie, dwaj na rok jeden wybierani najwyżsi urzędnicy w czasach rzeszypopolitej Rzymskiej, z początku z władzą królewską, od której później oddzielono wydział sądowy przez ustanowienie Pretorów. Stali na czele rządu, zwoływali senat i zgromadzenia ludu, przewodniczyli im i wykonywali ich postanowienia. Mieli rozległą władzę karną, która jednak przez prawo odwołania się do ludu (provocatio) była ograniczona. Mieli dwunastu liktorów, którzy przed nimi z pękami różg chodzili. Za obrębem Rzymu byli konsulowie naczelnymi wodzami wojska, nie służyło im jednak prawo zawierania pokoju i robienia układów. Zresztą po upływie rocznego urzędowania byli obowiązani sprawę z niego zdawać. Imiona Konsulów służyły do oznaczenia lat, jak np. L. Genucio et Q. Servilio Coss. (za konsulostwa); także: L. Acmi-lio Cos. Czasem consul używa się za prokonsul

Consularis, *e*, konsularny, imperium, potestas; comitia c. (na których obierano konsulów); vir consularis albo samo consularis, były konsul.

Consulãriter, *przysl.* po konsulowsku, jak przystoi konsulowi.

Consulãtus, *us*, *m.* godność konsula, konsulat.

Consũlo, *consului*, *consultum*, 3.

a) naradzać się, consulendi occasio; de salute alicujus; in medium albo in commune (naradzać się wspólnie względem przedmiotów dobra publicznego); postąpić względem kogo, obejść się, crudeliter, gravior, superbe; także: de aliquo gravior; *b*) radzić się kogo, prosić o radę, aliquem; *c*. aliquem ze zdaniem zależ.; aliquem de aliqua re; radzić się wyroczeni, Apollinem z nast. zdaniem zależ.; Delphos mittere consultum ze zd. zależ.; vates, haruspicem; stąd cons. exta, sortes i t. p.; za-pytywać o radę znawców, stąd consultus, biegły, zdalny do porady, juris albo jure consultus, prawnik; quid agent, consulunt, naradzają się, rozważają; — przenoś speculum; *c*) zaradzać, mieć o czém albo o kim staranie, civibus, victis, reipublicae; maie patriae; sibi (poradzić sobie w czém); saluti alicujus; vitae suae; rebus suis; dignitati, famae gloriae; timori magis quam religioni; 2) radzić, rady udzielać, manu c. militibus, skinieniem dawać radę.

Consulte, *i* *consulto*, *przysl.* roz-myślnie, z zamiarom.

Consulto, 1. obradować, radzić o czém, de aliqua re; aliquam rem; in medium, o przedmiotach dobra publicznego, ad eam rem consultandam; także z nast. zd. zależ. *b*) cons. reipublicae, mieć staranie;

- Consultor, oris, m.** radzący się kogo, klient, consultor ubi ostia pulsat; 2) doradca własn. i przenos. ira et cupido pessimi consultores.
- Consultrix, iols, f.** doradczyni, dozorczyń.
- Consultum, i, n.** uchwała, postanowienie w skutku narady; senatus c.
- Consultus, a, um, roztrząsany, rozbierany, rozważany; 2) bigły, patrz consulto.** [zorność.
- Consultus, us, m.** rozważa, przemyślenie.
- Consummo, i, n.** zbierać w jedno; -- przenos. in suum decus nomenque velut consummatam ejus belli gloriam (promienie sławy tej wojny jakby w jednym ognisku w jego głowie do jego uświetnienia zebrane); wykonać, wydoskonalić, wykonać, consummata ars, eloquentia.
- Consumo, sumpsi, sumptum 3.** brać do czego, spotrzebować, zużyć, strawić, przejść, zmarnować, roztrwonić, pecuniam, patrimonium, omnia bona; biernie z 6 przyp. consumi flammis, incendio, splonac; morbo, moerore, fame, siti, być wycieńczonym, znękanym; zwątléc; 6) -- przenos. łożyc czas, poświęcać, przepędzać na czym, horas sermone; agro Tarentino aestatem; także: zmarnować, strawić, magna parte diei consumpta, c) wyczerpać, misericordiam (nie spodziewać się litości, nie zasługiwać na nią); 2) obrócić na co, użyć, in aliqua re; także nadaremnie: orationem, preces, próżno mówić, prosić; mare, terras, napróżno podróżować.
- Consumptio, onis, f.** nakład, koszt, 2) niszczenie.
- Consumptor, oris, f.** niszczyiciel, marnotrawca.
- Consurgo, surrexi, surrectum. 3.** powstać, podnieść się wspólnie, senatus; honorifice alicui; w znaczeniu wojenném: powstać, wybuchnąć, in arma; sublatum alie consurgit in ensem; -- przenos. terno consurgunt ordine remi; quercus geminae consurgunt. 2) wystąpić do mówienia, -- przenos. consurgit bellum.
- Conurrectio, onis, f.** powstanie.
- Consus, i, m.** dawny bóg Rzymian, na cześć którego w sierpniu święto Consualia, ium, n. obchodzone.
- Contabesso, tabui, 3.** zwolna schudnąć, chudnąć, wycieńczać się.
- Contabulatio, onis, f.** piętro, pokład, obicie deskami.
- Contabulo, i, n.** piętrzyć, obijać deskami.
- Contactus, us, m.** dotknięcie, zetknięcie się z kim; stąd zaraza.
- Contagio, onis, f.** zetknięcie się, uczestnictwo; stąd zaraza fizyczna i moralna; 6) wpływ; działanie.
- Contagium, ii, f.** zetknięcie się, związek; zaraza, zwykle w liczbie mn. szczegól. u poet. mutua contagia lucris, scelcerum.
- Contamino, i, n.** zeszpecić, splugawić, skazić, aliquid albo se aliqua re, fizycznie i moralnie; stąd contaminatus, a, um, skalany, zhańbiony, sromotny, scelere, vitis.
- Contego, texi, tectum, okrywać, przykrywać, aliquid, albo aliquid aliqua re; ukrywać, tać, injuriam, vitia fronte; schronić, milites in tecta.**
- Contemero, i, n.** znieważyc, zhańbic, zgwałcić.
- Contemno, tempsi, temptum, 3.** gardzić, mało cenić, lekceważyc nie przywiązywac wagi do czego, nie bac się, aliquid albo aliquid;

- se contemnere, mało o sobie try-
 mać; contemnendus, a, um, wzgar-
 dy godny, podły, nikczemny.
- Contemplatio, ónis, przypatrywa-**
 nie się, rozważanie, naturae;
 wzgląd, contemplatione justitiae,
 przez wzgląd na-.
- Contemplator, óris, m.** postrze-
 gacz, rozważający co.
- Contemplatus, us, m.** zastanawia-
 nie się, rozważanie.
- Contemplor, i.** przypatrywać się,
 oglądać, uwagę na co zwracać,
 aliquem albo aliquid; contempla-
 tus, a, um, także w znac. bier.
- Contemptim, przysł.** wzgardliwie,
 ze wzgarda, z lekceważeniem.
- Contemptio, ónis, ź.** pogarda,
 lekceważenie.
- Contemptor, óris, m.** i contemp-
 trix, icis, ź. wzgardziciel, wzgar-
 dzicielka, animus lucis contemptor.
- Contemptus, a, um, wzgardzony,**
 wzgardliwy, mało znaczący.
- Contemptus, us, m.** wzgarda, lek-
 ceważenie, esse contemptui, być
 przedmiotem wzgardy; habere a-
 liquid contemptui, pogardzać czém.
- Contendo, tendi, tentum; 3. 1)**
 przech. ściągać, zwiazywać, vin-
 cula; — przenos. porównywać, a-
 liquid cum aliqua re, albo alicui
 rei; *δ)* napinać, natezać, wyprę-
 żać, naciagać, arcum, nervos; fi-
 des nervis, tormenta, navem, re-
 mulco; jako skutek: ciskać, strze-
 lać, telum in auras; hastam; —
 przenos. usilnie się starać, usilo-
 wać, zadawać sobie pracę, id,
 hoc; tantum itineris (przedsię-
 brać), zwykle z ut albo ne; czę-
 sto z tryb. bez., cum his legionibus
 ire contendit (pośpieszać, da-
 żyć), także: quo contendit (perve-
 nire) pervenit; domagać się usilnie,
 dopraszać się; quippiam ab aliquo,
 albo ab aliquo, ut; utrzymywać,
- twierdzić, uroczyście zapewniać,
 aliquid contra aliquem; często z 4
 przypad. i tryb. bez. contendit,
 falsa esse delata; contendo-nostram
 aetatem tulisse; II) nie przech.
a) rozprawić się z kim, spierać
 się, walczyć, spółubiegać się, cum
 aliquo; cum aliquo armis, bello,
 proelio, copiis, verbis, dolis atque
 fallaciis; magis virtute quam do-
 lo; contra aliquem armis, adver-
 sus hostium vires, quoad stans
 complecti posset atque contende-
 re; inimica mente eum contendis
 se; cum aliquo (w podaniu ceny
 na sprzedaży publicznej); cum ali-
 quo de principatu, de honore re-
 gni, de potentatu; *δ)* spieszenie
 się udać, pospieszyć, dążyć, z przyim.
 ad, in, per i 4 przyp. domum,
 Ephesum, Lacedaemonem; usilnie
 się o co starać, piąć się do cze-
 go, ad salutem, ad gloriam; de
 aliqua re.
- Contente, przysł.** z nateżeniem,
 mocno, usilnie.
- Contentio, ónis, ź.** nateżenie, wy-
 silenie, vocis, animi; summa lub
 ingenti contentione pugnare, dimi-
 care; — przenos. usilne staranie
 się, ubieganie się o co, honorum;
 2) porównanie, nAprzeciwstawie-
 nie; 3) spór, kłótnia, bitwa, con-
 tentiones facere, venit in conten-
 tionem.
- 1. Contentus, a, um** (od contén-
 do), napięty, wyprężony, funis, po-
 ples; — przenos. nateżony, usil-
 ny, studium.
- 2. Contentus, a, um** (od contineo)
 zadowolony, aliqua re; z tryb.
 bez.; z quod.
- Conterminus, a, um,** graniczący,
 ościenny, sąsiedni, fonti, Aegypto.
- Contéro, trivi, tritum, rozetrzć,**
 na proch zetrzć, pabula, cornua
 cervi; — przenos. injurias quasi

- voluntaria oblivione (w niepamięć puścić); 2) zszarzać, zepsuć przez używanie, zużyć, ferrum; librum legendo; — przenoś. conterere, quae sunt temporum illorum (wyczerpać); czas przepędzić, tempus in studiis; diei brevitatem conviciis; se conterere, albo conteri in aliqua re, ciągle się czém zajmować; *b)* uznać, poczytać za nieważne, nie mające wartości, praemium.
- Conterreo**, terrui, territum, 2. straszyc, przestraszać, aliquid, aliquem aliqua re, conterritus conspectu, metu, nova sorte pugnae i t. p.; aliquem ze spoj. nc.
- Contestor**, 1. świadczyć się, na świadectwo wzywać, deos, homines; szczegól. litem cont. rozpocząć proces przez przywołanie świadków; także: contestata lite; sąd contestata virtus, wiadoma, znana, doświadczona.
- Contexo**, texui, textum, 3. utkać, villos ovium; spleść, aliquid virginibus, vineas; warstwami, rzędami coś ułożyć, złożyć, złączyć, omne opus contextitur, equum trabibus acernis; tigna directa materie; — przenoś. ułożyć, utworzyć, napisać, commentarios; historia contexta illorum temporum; *o)* związać, z czém połączyć, extrema cum primis; carmen longius (dalej) ciągnąć, wysnuć, dalszy ciąg pisać; interrupta (na nowo złączyć).
- Contexte**, przysl. łącznie, w związku.
- Contextus**, us, m. związek, połączenie.
- Contioeo**, 2. zamilknąć.
- Contioesco**, ticui, 3. umilknąć, milczeć, własc. i przenoś. actas nulla de tuis laudibus.
- Contignatio**, ónis, ż. spojenie belki piętro.
- Contiguo**, 1. opatrzeć w belki, spajać
- Contiguus**, a, um, dotykający się, blizki, graniczący; 2) którego dosięgnąć można, hunc ubi contiguum missae fore credidit hastae.
- Continens**, tis, stykający się, sąsiedni, graniczący, blizki, óścienny, cum re albo alicui rei; w odniesieniu do czasu: continentibus diebus (w dniach następnych); timori perpetuo malum ipsum c. fuit (tuż w ślad postępowało); 2) pod względem przestrzeni: ciągly, nieprzerwany, silvae ac paludes; agmen; terra cont. albo samo continens, ład stały; pod względem czasu: ciągly, labor, impetus, bella, ex continenti, natychmiast; 3) wstrzemięzliwy, umiarkowany, powściągliwy, in aliqua re, albo samo cont.; *rzeczow.* non intemperater concupiscere, quod videas, continens duci debet; continens causae, grunt sprawy.
- Continenter**, przysl. ciągle, nieustannie, bez przerwy; 2) powściągliwie.
- Continentia**, ae, ż. powściągliwość, wstrzemięzliwość, umiarkowanie, panowanie nad sobą, ograniczenie.
- Contineo**, tinui, tentum, wiązać, łączyc, pons fluminis oppidum continet; ut singulae trabes singulis saxis interjectis contineantur; — przenoś. artes cognitione quadam inter se continentur, qui ejus hospitio contineretur (związkiem gościnności był z nim połączony); ut non beneficiis mutuis, sed communi odio contineri viderentur (zdawali się byc połączeni). 2) utrzymać w całości; bier. utrzymać się, nie uleść zniszczeniu, quum agger altiore aqua contineri non posset; membranae oculorum ut continerentur; — przenoś. utrzymać, zachować w całości, rempu-

blicam, jura, disciplinam; in officio aliquem (utrzymać w posłuszeństwie, w uległości); także: aliquem in fide; se in aliqua re, utrzymać się przy czem, trzymać się czego, ciągle się czem zajmować, in exercitatione, in perennibus suis studiis; 3) wstrzymać, zatrzymać, exercitus, ceteros in armis, merces; b) zatrzymać, wstrzymać, spiritum, animam, gradum, incendium; omnes flumina continebant; c) trzymać, copias in castris; exercitum castris; milites sub pellibus (trzymać w obozie); suo se loco; ut intra Taurum se contineret (został); szczegół. trzymać w zamknięciu, beluas septis, aliquem angustissime; sese oppido; se intra silvas; se in occulto; także: luctus non muris continetur (wychodzi za obręb murów); stąd contineri aliqua re, być nokoło otoczonym; d) powściągać, hamować, vocem, risum, cupiditates, alacritatem, animi aequitate plebem; se in aliqua libidine; stąd c aliqua re, wstrzymywać od czego; suos a proelio; se ab aliqua re; ab exemplis; vix me contineo, quin- (zaledwie się wstrzymać mogę, żebym-); contineri non posse, quin-; vix contineri, quominus-; naród w posłuszeństwie utrzymać, poskromić, uśmierzyć, Macedones, omnem regionem; 4) zatrzymać w sobie (o żołądku). c. quod recepit; — przenoś. przy sobie zatrzymać, zamilczć; librum (nie wydać); dicta; 5) w sobie zamykać, obejmować, in se vim caloris; primus liber continet res gestas regum; reliquum spatium mons continet (zajmuje); sagittarii media continebantur acie (znajdowali się, byli); — przenoś. a) zamykać, mendum; b)

stanowić istotę rzeczy, quod rem causamque contineret, stąd biern. contineri aliqua re, na czem polegać, opierać się.

Contingo, tinxī, tinctum, 3. skropić, zrosić, zlać.

Contingo, tigi, tactum, 3. dotykać, contingunt inter se trabes (styka się); ut contingant inter se milites; stąd często: graniczyć, sąsiadować, rozciągać się do jakiego miejsca, aliquem locum; — przenoś. zbliżać się, być w styczności, w stosunkach, aliquem propinquitate; aliquem propiore gradū amicitiae; deos propius; Romanos consultatio nihil contingit; 2) przez zbieg okoliczności spotkać, stać się uczestnikiem, poszczęścić się, hic honos huic uni contigit, quod nescio, an nulli, ut-; contigit alicui, ut-, zdarzyło się, iż-; i t. p.; także: mihi fratrique meo destinari praetoribus contigit; 3) dotknąć się, aliquid mento, manu (uchwycić); osculo (ucałować); manum; dextras consulum; stąd contingere ore, albo samo cont. kosztować, pożywać; aliquid ferro, trafic; — przenoś. udzielić; stąd contingi, stać się uczestnikiem, zarazić się, być wciągniętym do spółnictwa, contacti eo scelere, violatione templi, noxā, pristinā i t. p., b) dojsć dokąd, dostac się, metam, Italiam, arcem, aures; — przenoś. znaleźć, naturam sui similem.

Continuatio, ōnis, 3. ciągle trwanie, imbrium; powiązanie, następstwo, causarum; verborum (okres).

Continuo, przysł. natychmiast, zaraz, bezzwłocznie.

Continuo, 1. wiązać, łączyć, przydawać, przyczyniać, aliquid alicui rei; domos, fundos, agros; verba (łączyć w okresy); w znac-

bier. stykać się, łączyć się, trwać ciągle; *h*) robić co bez przerwy, iter die ac nocte; opus, saxa trabosque (ciągle rzucać); cont. magistratum, urząd jaki w roku następnym dalej piastować, albo inny urząd po skończonym roku otrzymać; cont. alicui magistratum; urząd na rok następny komu przedłużyć.

Continuus, a, um, ciągły, nieprzerwany, nieustanny; ustawiczny, połączony, montes, tecta, translationes; poet. Leucas continua (ze stałym ładem połączona); w odniesieniu do czasu: per duos c. menses (przez dwa miesiące bez przerwy); dies continui quinque (pięć dni wciąży) i t. p. iter, labor, calamitates; incommoda, felicitas.

Contio i pochodzące wyrazy, patrz concio.

Contorqueo, torsi, tortum, 2. kręcić co w koło, obracać, w znac. własc. i przenoś. contorquere amnem in alium cursum, zwrócić koryto rzeki w inną stronę; ad remissionem animi (kierować); *b*) ciskać, miotać, machać, brachium; pilum viribus contortum, hasta viribus contorta; telum inter nubila contorsit; spicula; — przenoś. o mowie pod względem mocy i uniesienia: fulmina (verborum) Demosthenis numeris contorta.

Contorte, *przysł.* zawikłanym sposobem, ciemno; silnie.

Contortio, *ōnis*, *ż.* kręcenie, obracanie, miotanie, machanie, dextrae; zawikłanie, orationis

Contortulus, a, um, nieco zawikłany.

Contortus, a, um, zawikłany, ciemny, res. 2) silny, jedyny, oratio.

Contra, 1) *przysł.* przeciwnie, z przeciwnej strony, contra elata

mari Gnosia tellus; — przenoś.

a) przeciwnie, zaś, inaczej con. atque (ac), quam-; e contra; *b*) c. licere, podawac w kupnie wyższą cenę, podkupywać; consistere, opór stawiać; dicere, sprzeciwiać się; także: oskarżać; c. venire obviam, natrzeć na kogo; II) *przym.* przeciw, przeciwko, naprzeciw z prz. 4 contra pedites consistere; Britannia contra eas regiones posita; c. aliquem arma ferre; pugnare, contendere i t. p. c. barbaros proficisci; contra aliquem suadere, conjurare; majestatis c. se rei; *b*) przeciw, w sprzeczności z czém, wbrew, c. consuetudinem; contra rationem belli; c. auspicia, c. religionem sacramenti; c. opinionem, c. expectationem; c. spem; c. naturam; c. legem; c. officium i t. p. contra ea, przeciwnie; czasem się kładzie po wyrazie rządzącym; quos contra, Cic. Or. 10. Italiam contra. Virg. Aen. 1. 13.

Contractio, *ōnis*, *ż.* ściąganie, skracanie, orationis; bijanie dwóch zgłosek w jedną; marszczenie, frontis; — przenoś. zwątpienie o sobie, smutek, animi; stąd contractiuncula, mały przystęp smutku, ucisk serca, nieśmiałość

Contractus, a, um, ograniczony, ciasny, mały, wązki, introitus contractior; noctes contractiores, krótsze; oratio, krótka. -- przenoś. ograniczony, paupertas; odosobniony, samotny, contractus leget.

Contradico, dixi; dictum, 3. zaprzeczać, mówić przeciw komu, alicui, contradictum est a Marcello, sprzeciwił się.

Contraho, traxi, tractum, 3. ściągac, zbierac, sprowadzac w jedno miejsce, zgromadzac, łączyć. atiquos ad colloquium; szczegól. w znaczeniu wojenném cohortes

ex regionibus; praefectos in praetorium; undique copias; exercitum, albo impedimenta in unum locum; auxilia Babylonem; copias eo; exercitum, copias, manum, multos equites, dispersos, i t. p. naves, magnam classem. — Przenos. zrobic, sćiągnąć na siebie, negotium (przykrość, kłopot); bellum cum aliquo (dać powód, spowodować, sprowadzić); certamen inter aliquos contrahitur (wszczyna się); aliquid damni, molestias, aes alienum (zaciągać); poenam sibi; invidiam cladem i t. p. inopia contraxerat pestem; virtus plus invidiae quam gloriae contraxit. Stąd: *b*) sćiesnić, skurczyć, skulić, skrócić, zmniejszyć, zmarszczyć, pulmones, membra, collum, frontem, vela (zwinąć); orationem; contractus, skurczony; — przenos. hamować, sćiesniać, ograniczać, powściągać, appetitus, cupidinem; animum (tracić odwagę); 2) umawiać się, robić z kim układ, rem cum aliquo; res contractae; *b*) nihil cum populo contrahere (nie mieć nic do czynienia).

Contrarie, przyst. przeciwnie.

Contrarius, a, um, naprzeciw znajdujący się, ripa; collis adversus huic et contrarius; tigna iis contraria; — przenos. *a*) przeciwny niezgodny, sprzeczny, contraria virtutum; nihil est tam contrarium rationi; contraria inter se; c. ac, atque; si rex contraria vult; in contrarium mutari; często: ex lub e contrario, przeciwnie, przeciwnym sposobem; *b*) nieprzyjajny, niechętny, szkodliwy, otium maxime c. esse; contrarius alicui; in contrarium verti (wyjść na złe); *c*) wzajemny, contrario ictu uterque transfixus.

Contractatio, ónis, ń. dotykanie.

Contracto, 1. dotykać się, brać w rękę, librum manibus; — przenos. pilnie się czem zajmować, chodzić koło czego, c. mente; studia philosophiae.

Contremisco, tremui, 3. drżać; 2) — przenos. lękać się, periculum.

Contremo, tremui, 3. drżać; 2) — przenos. chwiać się, lękać się, virtus fidesque, także z 4 przyp. periculum.

Contribuo, tribui, tributum; 3. przyłączyć, dodać, wcielić, gentem satrapiae Susianorum; se Aetolis; oppidum sibi eos contribuisse: cum Oscensibus erant contributi; in unam urbem contributi; quae ad condendam Megalopolin contributae essent; 2) znosić, składać.

Contristo, 1. zasmucać, martwić; — przenos. zaciemniać, zasepiać, coelum pluvio frigore.

Contritus, a, um, starty, zniszczony, zużyty, powszechnie znany.

Contróversia, ae, ń. kłótnia, spór, sprzeczka, sine cont. niezaprzeczenie.

Controversósus, a, um, sporny.

Controversor, 1. sprzeczać się, spierać się, de rebus.

Controversus, a, um, sporny, będący przedmiotem sporu.

Contrucido, 1. zabijać, mordować, wyciąć w pień, własc. i przenos. rempublicam.

Contrúdo, trusi, trusum, 3. wtrącić, wtłoczyć, aliquos in balneas.

Conturbentis, e, obozujący pod jednym namiotem; towarzyszący naczelnemu wodzowi i z nim mieszkający, in consulatu; w ogóle: towarzysz, kolega.

Conturbentum, ii, n. wspólny namiot; stąd: *a*) towarzystwo wojenne, spólmieszkanie, szczególniej przy wodzu dla obznajmienia się

- ze służbą wojskową; *b)* obcowanie, pożyczcie, związek małżeński mianowicie niewolników, wspólna siedziba zwierząt.
- Contueor,** tuitus, 2. ze wszystkich stron uważnie przypatrywać się, oculis duobus non uno.
- Contuitus,** us, *m.* spoglądanie, widok.
- Contumacia,** ae, *ż.* zuchwalstwo, krnąbrność, upór, obstawanie przy swoim.
- Contūmax,** acis, uporny, wytrwały, krnąbrny; *contumaciter,* przyst. zuchwale, upornie, krnąbrnie.
- Contumēlia,** ae, obelga, zniewaga, zelżywość, hańba, złe obejście się przez czyny i słowa, c. *facere, dicere, pati; c. verborum;* — przenoś. uszkodzenie, c. *fluctuum naves perferunt.*
- Contumēliōse,** przyst. zelżywie, hańbieńie, sromotnie.
- Contumēliōsus,** a, um, zelżywy, znieważający, pełen obelg.
- Contūmulo,** 1. układać w kształt pagórka; pogrzebać.
- Contundo,** tūdi, tūsum, 3. tłuc, roz tłuc, pobić, rozbić, — przenoś. naruszyć, ubezwładnić, cheragra c. *articulos;* osłabić, zniszczyć, uskromić, animum, audaciam, populos feroces.
- Conturbatio,** ōnis, *ż.* zamieszanie, nieład; — przenoś. przerażenie, trwoga, niespokojność, *conturbatio est metus excutiens cogitationem*
- Conturbatus,** a, um, pomieszany, zatrwożony, zaniepokojony, oculus *conturbatus,* naruszone
- Conturbo,** 1. zamieszać, zawichrzyć, w nieład wprawić, *ordines Romanorum;* *republicam;* — przenoś. *a)* trwożyć, niepokoić, *animos;* *b)* c. *rationem* albo samo c
- być w kłopotach pieniężnych, bankrutować.
- Contus,** i, *m.* drag, dzida, pika.
- Cōnus,** i, *m.* ostrokrag, wierzchołek szyszaka, gdzie się osadza kita.
- Convalesco,** valui, 3. wracać do zdrowia, nabierać sił, *ex morbo;* — przenoś. wzrastać, wzmagać się, brać górę, *ignis, flamma;* nabierać mocy, brać górę, rozszerzać się, *civitas, opinio, fama.*
- Convallis,** is, *ż.* dolina.
- Convecto,** 1. zwozić, sprowadzać.
- Convector,** ōris, *m.* towarzysz podróży, żegluga.
- Convēho,** vxi, vectum, 3. zwozić, sprowadzać, *frumentum;* *aes ad aerarium.*
- Convello,** velli, vulsum, 3. wyrwać, odrywać, burzyć, psuć, *vectibus infima saxa turris; repagula; munitiones; aliquid ex suis sedibus; e sacrario; signa, chorągwie wyrwać z obozowiska; a* stąd: wyruszyć z obozu; — przenoś. podkopywać, wstrząsać, zachwiać, zniszczyć, zburzyć, *opinionem; gratiam, rempublicam, auxilia reipublicae;* 2) roztrzaskać, rozedrzyć, *convulsae naves undis Euroque;* przenoś. *conv. verbis pectus.*
- Convēnae,** arum, *m.* zebrani z różnych stron, przybylcy.
- Conveniēns,** tis, zgodny, jednomyślny, amici; stosowny, dobrze leżący, dobrze przystający, toga, — przenoś. stosowny, przydatny, zgodny, *cum aliqua re,* albo *alicui rei;* *ad aliquid;* *inter se.*
- Convenienter,** przyst. stosownie, zgodnie, *cum aliqua re,* albo *alicui rei;* *ad aliquid.*
- Convenientia,** ae, *ż.* zgodność.
- Convenio,** vēni, ventum, 4. 1) nieprzech. o ludziach schodzić

się, zbierać się, zgromadzać się, ex provincia; ad iudicium; in concilium; in colloquium; in unum locum; in unum; ad aliquem; ad aliquem defendendum; c. gratulatum; locus, quo conveniretur; quum ad regia principia conveniretur; civitates quae convenirent in id forum (do miasta na prowincyi, gdzie się sądy odbywały); — przenos. zgadzać się w czem, być jednego zdania, convenire inter se, zgodzić się, ułożyć się między sobą; convenit inter omnes, wszyscy się zgadzają; convenit, jest zgoda; convenire alicui cum aliquo; pogodzić się, położyć koniec sporom, c. de re; często z przyp. 4 i tr. bez., także z ut i tr. łącz. albo samym tryb. łącz.; ze zdaniem względnem; także: conv. pax, zgodzono się na pokój; conveniunt conditiones, jest zgoda na warunki; 2) o rzeczach: schodzić się, classis convenit; — przenos. zbiegać się, multae causae conveniunt unum in locum; zgadzać się, haec tua deliberatio non convenit cum oratione Ligarii; ut Latina eruditio nequaquam cum Graeca conveniret; b) przypadać, dobrze leżeć, ad pedem apte; — przenos. padać, stosować się, odnosić się, in quem ea suspicio convenit; hoc maxime in Alcibiadem convenire videbatur; quod ipsorum moribus conveniat (coby się zgadzało, było odpowiedniem); non hoc convenire Antigoni prudentiae, ut-; stąd convenit, przystoi, z tr. bez. albo z ut i tr. łącz. II) przech. udac się do kogo, przystąpić, odwiedzać kogo, adversarios ejus convenit; Epaminondam c. b) matrimonium c. lub in manum alicujus, pójść za mąż.

Conventio, si, n. wynagrodzenie za zjawienie się na zgromadzeniach ludu.

Conventioölum, i, n. schadzka, miejsce do schadzki.

Conventum, ngoda, umowa, układ.

Conventus, us, m. zebranie, zgromadzenie w ogóle; w szczegól. a) zgromadzenie obywateli w miasteczkach prowincjonalnych, osadach; b) zebranie sądowe po prowincjach; sądy prowincjonalne, stąd powiat, okręg sądowy; miasto okręgowe; 2) = conventum.

Converbéro, i, bic, os; karcić, karac, vitia.

Converro, verri, versum, 3. zmiać, sabulum; — przenos. zagarnąć, hereditates omnium

Conversatio, önis, ż. obcowanie, przestawianie z kim, alicujus.

Conversio, önis, ż. obracanie, obrót, coeli; stąd: peryodyczny powrót, mensium annorumque; — przenos. a) powtarzanie jakiegoś słowa na końcu zdania, b) peryodyczne zaokrąglenie, orationis, verborum c. albo samo conversio. 2) odmiana, c. et perturbatio rerum

Converso, i, obracać, — przenos. animus se ipsum conversans: zwykle conversor, i, bawić gdzie, in regia; żyć z kim, alicui albo cum aliquo.

Converto, verti, versum, 3. obracać, se c. albo converti, obracać się, signa convertere, zwracać się do ucieczki; w témże zn.: conversae sunt cohortes: signa conversa inferre, odwrócićszy kierunek natrzec: terga c. uciekać; vias c. powrócić, 2) w ogóle zwrócić dokąd, posuwać, kierować, zaniesć; se c. albo converti, zwrócić się, udac się dokąd, wpaść i t.p. często własc. i przenos. mianowse in albo ad aliquem c. w na-

dziel i zaufaniu do kogo się zwrócić, nadzieję w kim położyć; oculos albo aliquem, ad albo in se, oczy albo uwagę czyją na siebie zwrócić, ściągnąć; także samo c. nie dodając ad se, in se: hominum oculos, albo omnes, albo plebem; ora vulgi; animos; aliquem ad se c. zjednać sobie czyją życzliwość; 3) przemienić, zmienić, nadać inny kierunek, itinere converso; rempublicam c. do nieładu przywieść; conversa subito fortuna est, zmieniło się szczęście; conversae sunt omnium mentes; in aliam naturam convertuntur; — przenoś. przekładać, tłumaczyć, orationes e Graeco; aliqua de Gracis; librum in Latinum; II) nieprzech. zwrócić się, powrócić; — przenoś. obrócić się w co, zwrócić się do czego, wyjść na co, przemienić się, hoc vitium huic uni in bonum convertibat; in superbiam dominationemque; con. ad curam se tuendi.

Convestio, 4. odziewać, corpora; — przenoś. okrywać, otaczać, sol convestit omnia luce; domus convestita lucis.

Convexus, a, um, stromy, spadzisty, vertex c. ad aequora; iter; 2) sklepiony, obłaczysty, coelum; pondus (mundi); poet.: foramina terrae; orbis lunae; *rzeczow.* convexus, i, n. sklepienie, convexa coeli tueri, supera convexa; in convexo nemonum, w głębi.

Conviciator, óris, m. izucający obelgi, potwarca.

Convictor, 1. lajać, lżyć, robić wyrzuty.

Convictum, ii, n. krzyk wspólny; stąd klótnia, głośnie upominanie, wyrzut, lajanie, lżenie, obelga, c. dicere, facere alicui, conviciis proscindere lajać, lżyć; conv. aurium,

nagana; c. tacitum cogitationis, w myśli.

Convictio, ónis, ż. wspólne przebywanie, pożycie; convictiones domesticae, domownicy, służby.

Convictor, óris, m. spółmieszkaniec, spółstołownik.

Convictus, us, m. wspólne życie, pożycie; 2) biesiada, uczta.

Convincto, vici, victum, 3. przekonywać kogo o czém, aliquem; aliquem conjurationis; aliquem multis avaritiae criminibus; aliquem in pari peccato, złapać, zastać na uczynku; także z tr. bez. *h*) udowodnić, wykazać, errores Epicuri; avaritiam; poetarum et pictorum portenta (wykazać ich nieprawdziwość); convicta praedia (zaprzeczony komu); ratio et veritas convincit z 4 przyp. i tr. bez.

Conviso, 3. oglądać, zwiedzać.

Conviva, ae, m. spółbiesiadnik, gość.

Convivālis, albo convivialis, e. biesiadniczy, do uczyty należący, vasa; oblectamenta.

Convivator, óris, m. sprawujący ucztę.

Convivium, ii, n. biesiada, uczta, bankiet; 2) goście zaproszeni na ucztę.

Convivo, vixi, victum, 3. żyć z kim mieć z kim zażyłość. 2) biesiadować z kim.

Convivor, 1. być na wspólnym obiedzie lub uczcie. 2) sprawiać, wydawać ucztę.

Convocatio, onis, ż. zwołanie.

Convoco, 1. zwoływać, powoływać zzywać, aliquos, aliquos ad se; ad concilium; equites undique; aliquos in colloquium; homines in societatem vitae.

Convolo, 1. zlatywać się, pędko się zbierać, ad sellas consulum (po śpieszać)

Convulvo, volvi, volutum, 3. zwiąć, skręcać, na str. biernej convolví, zwiąć się; 2) toczyć naokolo, se convolvens sol; stąd testudo convoluta omnibus rebus (otoczony).

Convómo, 3. opluc.

Convulnero, 1. ranić, hostem jaculis; — przenos. obrażać, mores et vitam.

Cooperto, operui, opertum; 4. pokryć, aliquem lapidibus, ukamienować. — przenos. coopertus sceleribus, zbrodniarz, coopertus versibus famosus, obsypany paszkwiłami.

Cooptatio, ónis, ż. wybór.

Coopto, 1. wybierać, przybrać, in patres: tribunos plebis; magistrum equitum.

Coortor, ortus, 4. powstać, wszczynać się, wybuchnąć, tempestas, bellum, seditio, pugna, ventus; dać się widzieć, wystąpić, in rogationes, ad bellum.

Coos, albo Cous, 1, tudzież Cos, Co, ż. jedna z wysp Sporadyjskich na morzu Egejskiem; stąd Cous, a, um, odnoszący się do wyspy Koos, vestis; także: Coa, orum, π. rzeczow. delikatna jedwabna odzież (tunica); gdyż mieszkańcy tej wyspy słynni byli z wyrabiania lekkich cienkich tkanin; rzeczow. Coi, orum, m. mieszkańcy wyspy Koos.

Copa, ae, ż. szynkarka, utrzymująca gospode.

Copae, arum, z. miasto Beocyi; stąd Copais, idis, Kopajski, palus, bagno w Beocyi.

Copia, ae, ż. majątek, bogactwo, dobry byt, obfitość, mnóstwo, dostatki, zasoby, c. frumenti, c. omnium rerum, c. omnibus circumfluere; o wojsku: zwykle w licz. mn. c. peditum, equitum, pedestres, equestres, armatorum i t. d. także samo copiae, wojsko; o mo-

wie: obfitość, verborum copia, albo samo copia; facultas dicendi et c. albo o. facultasque dicendi, obfitość i łatwość; — przenos. moc, możność, sposobność, copiam alicujus rei dare, albo facere, podać sposobność; in copia pugnac fiat; copiam alicujus habere, mieć kogo w swej mocy; non est cunctandi copia, nie jest czas do namysłu; modo copia detur, byleby była sposobność; facere alicui consilii sui copiam, dać komu sposobność poradzenia się; dare c. rei, pozwolić co zrobić; 2) Copia, ae, ż. bogini obfitości.

Copiolae, arum, ż. garstka wojska Copiose, przyst. obficie, dostatnio, natura c. pastum comparavit; 2) obszernie, wymownie, copiosius disputare.

Copiosus, a, um, dostatni, obfity, bogaty, zapaśny, argento, agris, aedificiis; 2) ludny, oppidum, 3) obfity w słowa, wymowny, c. ad dicendum; copiosior legendo factus.

Copis, idis, ż. miecz perski zakrzywiony.

Copula, ae, ż. związanie; rzemień do wiązania, sznur, lina; — przenos. zwiázek, węzeł miłości, przyjaźń, copula talium virorum, quos tenet irrupta copula.

Copulatio, onis, ż. powiązanie, połączenie, rerum, verborum.

Copulatus, a, um, połączony, spojony, nihil est copulatus quam morum similitudo bonorum (nie ma, coby mogło więcej posłużyć do połączenia, jak-)

Copulo, 1. zwiázac, złączyć, -- przenos. kojarzyć, jednoczyć, pogodzić, societatem cum aliquo, se cum inimico; Sophene copulatur Armeniae; utwierdzić; o. concor diam.

- Coquo, coxi, coctum, 3.** gotować, warzyć, cibaria cocta decem dierum; suszyć, opalać, coquit glebas aestas matutinis colibus; telum solidum robore cocto; do stanu dojrzałości doprowadzać, poma cocta et matura; skwasić, zgnoić, vos Austri coquite horum opsonia; calore omnia cocta et confecta (od ciepła organicznego); — przenoś. trapić, dręczyć, curae coquebant; zamyslać co, rozważać, bellum; consilia secreto.
- Coquus, i, m.** kucharz.
- Cor, cordis, n. serce;** — przenoś. a) o osobach, corda aspera, mężowie nieugięci; c. fortissima, mężowie waleczni; b) uczucie, umysł, usposobienie umysłowe, forti corde ferre mala; sedato corde; w połączeniach: corda animique; cordi est mihi, przypada mi do serca, podobna mi się; c) rozum, rozsądek, instructa sunt mihi in corde consilia; hebeti cognoscere corde; quantum corde perspicio meo; cor habere, lub non habere, d) żołądek, morbida vis in cor motum confluerat aegris.
- Corā, ac, ż.** miasto w Lacyum.
- Corallium, i** curalium, ii, n. koral.
- Coralli, orum, m.** lud w Mezyi niższej.
- Coram, w** obliczu, w obecności, przed, a) przysł. coram venire; c. data copia fandi; b) *przym.* z prz. szóst.: c. frequentissimo legationum conventu; coram populo; Diomedonte c. 2) o sobiście, ustnie, sam, c. loqui, adesse, perspicere, cernere, agere, disceptare; se ipse c. offert: cum coram sumus.
- Corbis, is, kosz,** także: kosz obłężniczy.
- Corbita, ae, ż.** okręt ładowny, przewozowy
- Corbulo, onis, m.** Rzymskie przezwisko.
- Corculum, i, n.** serduszko; przezwisko Scypiona Nazyki.
- Corcyra, ae, ż.** wyspa na morzu Jońskim, dziś Korfu; stąd Corcyraeus, a, um, Korcyrejski, i Corcyraei, orum, m. Korcyrejczycy; 2) C. nigra, wyspa na morzu Illiryskim.
- Cordatus, a, um, baczny, roztropny.**
- Cordax, acis, m.** taniec choru dawniej komedyi u Greków, odznaczający się nieprzyzwoitością; 2) miara wiersza, trochej, — —.
- Corduba, ae, ż.** miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Cordubensis, c. Kordubeński, i Cordubenses, ium, m. Kordubeńczycy.
- Corduēni, orum, m.** mieszkańcy Korduenu, wschodniej krainy w Armenii nad rzeką Tygris.
- Corfinium, ii, n.** główne miasto Pelignów; stąd Corfiniensis, e, Korfinieński.
- Corinthus, i, ż.** sławne handlowe miasto w Peloponezie; stąd: a) Corinthius, um, Koryntski, należący do Koryntu, aes c., mieszanina kruszców, złota, srebra, miedzi; stąd vasa C. albo samo Corinthia, *rzeczow.* Corinthii, orum, mieszkańcy Koryntu; b) Corinthiacus, a, um, Koryntski, sinus.
- Corioli, orum, m.** miasto Wolsków w Lacyum; stąd Coriolanus, a, um, Koryolański, także jako przezwisko Kajusza Marcyusza, i Coriolani, orum, Koryolańczycy.
- Cortum, ii, n.** skóra, kora, lupina.
- Cornelius, ii, m.** nazwisko szeroko rozgależonego Rzymskiego rodu; *przym.* Cornelius, a, um, do Korneliusza należący, stąd Forum Corneliuum albo Corneliij, od Korneliusza Sulii założone miasto Lin-

gonów w Galli Cyspadańskiej; stąd Cornelianus, a, um, Korncliański, patrz castrum.

Corneđlus, a, um, rogowy; podobny do rogu.

1. Corneus, a, um, (od cornu), rogowy, rostrum; — przenoś. twardy, nieczuły.

2. Corneus, a, um (od cornus) dereniowy, virgulta, arcus.

Cornicen, oinis, m. trębacz; 2) Cornicen i Cornicinus, nazwisko rodu Oppiusów.

Corniođla, ac, ź. mała wrona.

Corniođlum, i, n. rózek; ozdoba szyszaka, którą dowódzca obdarzał żołnierzy.

Corniođlum, i, n. miasto Latynów; stąd Corniođlanus, a, um, z Kornikulum.

Corniger, ěra, ěrum, rogaty.

Cornipes, pědis, rogonogi, equus; Faunus.

Cornix, is, ź. wrona; przysł. cornicum oculos configere, chytrego, przezornego oszukać; także: cornici oculum.

Cornu, us, n. i cornus, us, m. róg u zwierząt; Cornu Copiae, pomiędzy gwiazdy przeniesiony róg kozy Amaltei, z którego miał wypływać nektar, stąd obraz żyzności i obfitości; obraz burzliwości, przymiot bożków rzecznych; godło siły, przymiot Bachusa; godło męznego oporu i w ogóle męztwa, tollere cornua in aliquem (śmiało nacierać na kogo); cornua sumere; obvertere alicui; cornua addere alicui, dodać odwagi ośmielić, natchnąć męztwem; b) kopyto, dziób u ptaków; c) rzeczy z rogu zrobione, vulcanum in cornu gerere (ogień w latarni nosić); narzędzie dęte muzyczne z rogu zrobione, perstringis aures murmurare cornuum, róg dolny fletu fry-

gijskiego, i sam flet; łuk z rogu, curvarit flexile cornu; naczynie do oliwy; lejek z rogu; przedmioty kształt rogu mające, mianow. cornua lunae, rogi księżyca; nota reparat c. Phoebe; fluminis, ramiona, odnogi rzeki; terrae, przyładki; skrzydła wojska, c. dextrum, sinistrum; aequitatum in cornibus locare; końce jakiego miejsca, assidebat in cornu tribunalis; ozdoba helmu wznosząca się naksztalt rogu, cornua cristae; alterum cornu galeae; koniec drąga żaglowego, stąd cornua obvertere, wyładować; szczyt góry, cornua Parnassi; koniec walca, na którym się zwiżyły księgi.

Cornum, i, n. dereń, owoc dereniowy; 2) = cornus, dereń drzewo. Cornus, us, m. patrz cornu.

Cornua, i, ź. dereń drzewo; b) pociśk z drzewa dereuniowego.

Corollarium, ii, n. wieniec ze srebra lub innego kruszcu, który dawano aktorom odznaczającym się na teatrze; później w miejsce tego podarunku dawano pieniądze odpowiedniej wartości; stąd wszelki dar albo naddatek do zasłużonej nagrody lub zapłaty.

Corona, ac, ź. wieniec, korona. sub corona vendere, sprzedawać jeńców, jak niewolników, których przy sprzedaży wiencono; alicui Delphica lauro cingere coronam (o sławie poetyckiej); alicui necitere coronam, upleść komu wieniec chwały (uwielbiać, chwalić); wieniec jako nagroda, którą dawano wojownikom, zobacz wyrazy: triumphalis, civica, muralis. navalis, classica, obsidionalis; wojsko obłężnicze: obłężenie, opasanie, urbem, muros i t. p.; oconna cingere, circumdare, oppugnare; oconna vallum defendere; w o-

góle: gromada ludzi, zgromadzenie, kolo towarzyskie, vulgi stan-
te corona; gwiazdozbiór, wieniec
Aryadny, stąd Gnoisia stella Co-
ronae i Cressa Corona.

Coronaeus, patrz Coronca.

Coronarius, a, um, do wienca na-
leżący; aurum, złoto czyli pienią-
dze, które mieszkańcy prowincyi
składali na wieniec złoty dla wo-
dza mającego odprawiać tryumf.

Corone, es, ż. miasto w Messenii.

Coronēa, ae, ż. miasto w Beocyi,
stąd: a) Coronaeus, a um, Koro-
nejski i Coronaci, orum, m, Ko-
ronejczycy; b) Coronensis, e, Ko-
roneński.

Coronēus, i, m. król Focydy, oj-
ciec Korony zamienionj w wronę.

Coronīs, idīs, ż. córka Flegiasa
Tessalczyka, matka Eskulapa, któ-
ry stąd nazywa się Coronides,
ac, m.

Corono, i. uwienzczać, coronari
'Olympia, otrzymać wieniec na
igrzyskach olimpijskich; ozdabiać
wieniec i pełno nalewać, cratera,
vina, magnum cratera corona in-
duit implevitque mero, otaczać,
obwodzić, opasać, omnem abitum
custode.

Corporeus, a, um, do ciała nale-
żący, mający ciało, mięsisty.

Corpus, oris, n. ciało zwierzęce
w przeciwności do animus; posta-
wa, budowa ludzi, homo maximi
corporis; fuit corpore exiguo, ma-
gnō corpore: osoba: delecta virum
corpora; fidissima corpora: nato-
rum: vile atque infame c.; c. in-
victum, captivum, liberum i t. p.
Stąd. a) część mięsista w ciele
zwierzęcym, ossa subjecta corpori;
c. subducere, amittere, schudnąć;
c. facere, utyc; b) o ciałach nie-
żyjących, zwłokach. c. mortui; c.
Ptolomaei, Darii i t. p.; c) człon-

ki rodne; — przenoś. 2) połącze-
nie wielu ludzi, społeczność, cech,
gromada, gmina, oddział wojska,
non modo partes, sed corpus repu-
blicae; c. civitatis; Sabini sui cor-
poris regem creari volebant; unus
de corpore militum; 3) rzeczy nie-
żywotnych zbiór, massa, corpore
in uno; individua corpora (atomy);
magnarum navium corpora; omnis
juris Romani corpus.

Corpusculum; i, n. ciałeczko.

Corrado, rasi, rasum, 3. zagarnąć,
zebrać, pecuniam.

Correctio, oris, ż. poprawa, spro-
stowanie.

Corrector, oris, m. poprawiacz, mo-
rum dissolutorum, legum, civita-
tis i samo corr. 2) Correctores pro-
vinciarum, byli urzędnicy rzymscy
pod cesarzami posyłani do pro-
wincyi dla dozorowania; stąd cor-
rectura, ae, ż. ich urząd.

Correpto, repsi, reptum, 3. włazić,
wciskać się, in onerarium navem;
— przenoś. in dumeta Stoicorum,
wdać się w przedmioty Stoików,
trudne do rozwiązania.

Correpte, przyst. skróconym sposo-
bem, krótko.

Correptio, oris, ż. skrócenie.

Corrigia, ae, ż. rzemyk u obuwnia

Corrigo, rexi, rectum, 3. sprostowa-
wać rzecz skrzywioną, aegre cor-
rectus cursus (classis); — przenoś
poprawić, naprawić, sprostować,
do porządku przyprowadzić, mo-
res civitatis, sententiam alicujus.
aliquem ad frugem.

Corripio, ripui, reptum, 3. porwać,
pochwycić, złapać, zabrać, res
suas, saxa manibus, arcum manu,
arma; złupić, zrabować, zagrabić,
effigiem, pecunias vectigalia, cor-
pus e somno e stratis (spiesznie
się zerwać); se c. (prędko się pod-
nieść); poet. viam i gradum (przy-

śpieszycy; spatia i campum (śpiesznie przejść, przejechać); zniejszyc, skrócić, impensas, verba; syllaba correpta; 2) strofować, karcić, łajac, ganić, aliquem convicio; przyciągać, omnium partes c. atque amplecti; ogarać, flamma corripuit tabulas; corripere igui casas; o słabościach, cierpieniach: często na str. bier. corripit dolore, być dotkniętym boleścią, morbo, zachorować; morte subita, umrzeć nagle; o namiętnościach: opanować, zająć, unieść, correptus cupidine fratris; militia, imagine eximiae formae.

Corrobōro, 1. wzmacniać, pokrzepiać, militem opere assiduo; aetas corrobōrata, wiek dojrzały, męzki; virtus corrobōrata, mocno utwierdzona

Corrōdo, rosi, rosum, 3. pogryźć.

Corrōgo, 1. dostać czego za pomocą prośby, wyżebrać.

Corrūgo, 1. zmarszczyć, nares, zakrzywić nos, wstręt, obrzydzenie pokazać

Corrumpo, rūpi, ruptum, 3. własc. rozrywać, stąd zepsuć, niezdatnem do użycia zrobić, uszkodzić, frumentum, hordeum, alimenta, aquam, coria; oculos lacrimis; pulchritudo formae sorte corrupta; corpus nulla tabe corruptum; stąd żyjące istoty wycieńczyć, osłabić, wychudzić, na str. bier. podupaść, być wycieńczonym, schudnąć, corrupti equi macie; corruptos nuper viderat boves; także. zniszczyć co, zrujnować, res familiares Stąd: a) sfalszować, przekreślić, zmniejszyć, nadwężyć, literas publicas, alicujus nomen, famam rerum gestarum, zepsuc, zgorszyć, mores; przekupić, do złego nakłonić, c. largitione, pecunia, donis, albo samo corrump; b) pozbawić się

czego, zniweczyć, magnas opportunitates, gratiam; quodcunque addebat subsidio, id corruptum timore fugientium.

Corruo, rui, 3. upadać, runać, aedes; corruit obrutus telis; — przenosić. upadać, ze szczeniem zgiąć, przepaść, bankrutować, Lacedaemoniorum opes c., explicata Carneadis sententia, Antiochi ista corruent (zdanie, systemat upadnie); 2) wpaść na kogo, uderzyć, zerzeć się, velut rostris inter se corruerent (accipitres).

Corrupte, przysł. mylnie, błędnie, iudicare.

Corruptēla, ae, ż. zepsucie, przekupstwo, zwodzenie.

Corruptio, ōnis, ż. zepsucie, skazenie, totius corporis, opinionum.

Corruptor, ōris, m. skaziciel, zwodziciel, zgorszyciel, przekupujący.

Corruptrix, ōis, ż. zwodzicielka, gorszycielka.

Corruptus, a, um, zepsuty, uszkodzony, iter factum corruptus imbrī; 2) skazony, quis corruptus, quis perditus inveniri potest, qui-

Corsī, orum, m. mieszkańcy wyspy zwanj Corsica, ae, ż. na morzu Śródziemnem; stąd Corsus, a, um, i Corsicus, a, um, Korsykański.

Cortex, ōis, m. czasem ż. u poet., kora, skóra, lupina: 2) drzewo korkowe, levior cortice, plochy; przysłówie: nare sine cortice, nie potrzebować pomocy.

Cortīna, ae, ż. kociel; 2) trójnog kapłanki Apollina.

Cortona, ae, ż. miasto w Etrurji; stąd Cortonensis, e, Kortoneński, i Cortonenses, ium, m. Kortoncńczycy

Corus, patrz Caurus.

Corusco, 1. a) przech. szybko poruszać, miotać, machać, wywiąć, linguas (o węzach); hastam, telum,

ferrum; b) nieprzech. szybko się ruszać ze drganiem, trząść się, coruscant apes pennis; — przenoś. lśnić się, migotać, drżący blask rzucać, fulgore coruscant.

Coruscus, a, um, chwiejący się, szybko ruszający się, drgający, silvae; lśniący, błyszczący, migoczący się, ferro, auroque.

Corvus, i, m. kruk, przysłowie: in cruce pascere corvos, być powieszonym; 2) hak żelazny do zatrzymywania okrętów w czasie bitwy, ad implicanda navigia validis asseribus corvos illigaverant; 3) Corvus, i, m. przezwisko rodu Valeria.

Corÿbas, antis, m. kapłan Cybeli, zwykle w licz. mn. stad Corybantius, a, um, Korybantski.

Corÿcius, a, um, 1) należący do grotty Koryckiej przy Parnasie; stad Coryeides nymphae, córki Flistusa; 2) patrz Corycos.

Corÿcos, albo -us, i, m. miasto portowe w Cylicyi, w bliskości którego skałami otoczona dolina z grotą; stad Corycius, a, um, Korycki, specus, nemus; crocum (szafran z owej doliny); w ogóle: pochodzący z Cylicyi, senex; 2) przyładek w Jonii z portem tegoż nazw. 3) miasto w Pamfilii.

Corylëtum, i, m. miejsce zarosłe leszczyną.

Corÿlus, i, ż. leszczyna.

Corymbifer, a, um, bluszczem uwieńczony.

Corymbus, i, m. grono bluszczowe lub podobnych bluszczowi krzaków.

Corÿthus, i, 1) ż. miasto w Etrurji, nazwane później Cortona. 2) m. założyciel tego miasta.

Corÿtus, i, m. kołczan, sajdak.

Cos, cötis, ż. wszelki kamień twardey, glaz, krzemień; w licz. mn.

skały; 2) oselka do ostrzenia; — przenoś. c. fortitudinis iracundia, gniew zaostrza odwagę.

Cos, Co, patrz Coos.

Cos, skrócone, zamiast Consul.

Cosa, albo Cossa, ae, ż. i Cossae, arum, ż. miasto i port w Etrurji; stad Cosanus, a, um, Kozkański, in Cosano, w Kozkańskim, i Cosani, orum, m. Kozanowie 2) = Compsa, miasto w Lukanii.

Coscontius, ii, m. imię rzymskiej rodziny.

Cosmos, orum, urząd u Kreteńczyków, składający się z dziesięciu członków.

Coss, skróc. zamiast Consules.

Cossa, patrz Cosa.

Cossael, orum, m. lud w Suzyanie. Cossyra i Cossura, ae, ż. wyspa między Sycylią i Afryką.

Costa, ae, ż. żebro; — przenoś. bok, ściana, aheni.

Costum, i, m. i Costus, i, ż. krzew indyjski, z którego korzeni wydobywano masę kosztowną.

Cosura i Cosyra, patrz Cossyra.

Cothon, ónis, m. port przy Adrumecie w Byzacenie.

Cothurnatus, a, um, ubrany w kofturn; tragiczny, wzniosły

Cothurnus, i, m. obuwie używane od myśliwych i aktorów tragicznych; stad: b) tragedya, styl górny, hunc socci cepere pedem grandesque cothurni; carmina digna Sophocleo cothurno.

Cotid-, patrz quotid-.

Cotoneus, i -ius, patrz Cydonia.

Cotta, ae, m. przezwisko rodu Arelia.

Cottius, ii, m. imię dwóch królów panujących w Alpach Kottyckich, ojca i syna, za czasów Augusta; stad Cottianus, a, um, Kocyański, Alpes Cottiae, Cottianae, patrz Alpes.

Coturnix, icis, *f.* przepiórka.
Cotys, yos, i **Cotus**, i *m.* imię Trackich królów.
Cotyto, us, *f.* bogini rozwiązłości i bezwstydu, na której cześć obchodzone uroczystość Cottytia, *orum, n.*
Cous, patrz Coos.
Coxa, ae, *f.* biodro.
Crabra aqua albo Crabra, ac, rzeczka białąca początek pod Tuskulum, wpadająca do Tybru.
Crabro, onis, *m.* szerszeń; przysłowie: crabrones irritare, drażnić rozgniewanych; oleju da ognia przylewać
Cragus, i, *m.* góra w Licyi
Crambē, ēs, *f.* kapusta.
Cranii, *orum*, *m.* miasto na wyspie Cefalenii i jego mieszkańcy.
Cranon (Crannon), *ōnis*, *f.* miasto w Tessalii; stąd **Crānōnius**, a, um, Kranoński.
Crantor, *ōris*, *m.* giermek Peleusa; 2) filozof dawnój szkoły akademickiej.
Crapula, ae, *f.* zbytek w użyciu mocnego napoju, podchmielenie; szum w głowie od upicia się.
Cras, *przysł.* jutro, w ogół. u poet. w przyszłości.
Crasse, *przysł.* gęsto, grubo; — przenoś. niezgrabnie
Crassesco, 3. grubieć, gęstnieć, tyć.
Crassitudo, inis, *f.* grubość, gęstość, *aēris*, *parietum*; *digitū pollicis crassitudine*.
Crassus, a, um, gruby, gęsty, tłusty, *aēr*, *nebula*, *coelum*, *tenebrae*; *filum*, *toga*; *ager*, *terga*; — przenoś. *crassa Minerva agere*, mówić nieudolnie.
Crassus, i, *m.* przymiotnik rodziny Licinia; stąd **Crassianus**, a, um, Krassyński, do **Krassusa** należący.
Crastinus, a, um, jutrzejszy; 2) *przysł.* in *crastinum*.

Crataeis, idis, *z.* matka Scylli
Crater, *ōris*, *m.* i *cratera*, as, *f.* naczynie do mieszania wina z wodą; także naczynie na oliwę; — przenoś. otwór wulkaniczny. 2) **Crater**; *o*) odnoga przy Bajach (**Bajae**); *b*) gwiazdozbiór.
Cratērus, i -os, i, *m.* wódz Aleksandra W. 2) sławny lekarz za czasów Cycerona.
Crates, is, *f.* wszelka rzecz splecioną, krata, kosz, płot; faszyna; — przenoś. dla podobieństwa c. *favorum*, susz pszczelny; c. *spinac*, grzbiet, pacierz, c. *pectoris*.
Crathis, idis, *f.* rzeka między Lukania i Brucyem.
Cratinus, i, *m.* grecki pisarz dawniej komedyi.
Creatio, *ōnis*, *f.* tworzenie, wybieranie na urząd.
Creator, *ōris*, *m.* stwórca, sprawca.
Creatrix, icis, *f.* matka, sprawczyni, twórczyni.
Crēber, bra, *brum*: 1) w przestrzeni: gęsty, liczny, *lucus crebro salicto oppletus*; *aedificia creberriima*; — przenoś. bogaty, obfity, *fama et opibus*; 2) w czasie: częsty, *literas mittere crebriores*; u poet. *crebra* = *crebro*; — przenoś. o tym, który co często robi, *Africanus creber procellis* (często burze sprawiający); *creber pulsat* (często puka); *in eo creber fuisti* (często mówiłeś).
Crebresco (*crebesco*), *crebrui* (*crebui*); 3. częściej się stawać, wzmagać się, rozszerzać się, *fama*, *sermo*, *horror*.
Crebritas, *ātis*, *f.* gęstość; — przenoś. mnogość, *periculorum*; 2) częstota, często powtarzanie, *litterarum*.
Crebro, *przysł.* często.
Credibilis, e, *ds* uwierzenia podobny, *credibile dicta*.

Credibiliter, *przysł.* wiarogodnie.

Creditor, *ōris*, *m.* wierzyciel.

Oredo, **credidi**, **creditum**, 3. po-wierzyć, poruczyć, alicui aliquid; aliquidem albo se alicui; se suaque alicui; aliquidem fidei potestatique alicujus; pożyczać co komu, alicui pecuniam; populus; pecuniae albo res creditae, albo creditum, pożyczka; *δ*) położyć w kim zaufanie, zaufać, polegać na czym albo na kim, nadzieję pokładać alicui; alicui; virtuti alicujus; fortunae; oculis suis; wierzyć, dawać wiarę temu, co kto utrzymuje, mówi, Thucididi credo; alicui de aliqua re; crede mihi, albo mihi crede (uroczyste zapewnienie), wierzą mi; credor, wiorzą mi; creditus, któremu wierzą. Cassandra non credita Teucris; mniemać, utrzymywać, sądzić, z 4 przyp. i tryb. bez., tutos fore creditis illos; bier. z 1 przyp. i tr. bez. creditur esse genitus de semine Jovis: crederes, myślałbyś, mniemałby kto; credo wtrącone nawiasowo: mniemam, myślę, zapewne, zdaje się, attingit quoque poticem, credo, ne ejus expertus esset suavitatis.

Credulitas, *ātis*, *ż.* łatwowierność.

Credulus, *a*, *um*, łatwowieorny, auditor; 2) łatwo znajdujący wiarę, fama.

Oremēra, *ae*, *ż.* rzeka w Etruryi.

Oremo, 1. palić, corpus, tecta; spalić na ofiarę, spolia hostiam Jovi victori.

Oremōna, *ae*, *ż.* miasto w wyższej Italii; stąd Cremonensis, *e*, Kremonoński.

Oremōnis jugum, część Alp.

Oremor, *ōris*, *m.* sok wyciśnięty z jakiej rzeczy.

Oreo, 1. tworzyć, wydawać, rozdziać, stąd creatus, urodzony; *resciv.* potomek, syn, dziecko; —

przenoś. wybierać na urząd, reges, consules, dictatorem, tribunos plebis, praetores, imperatorem, principem; aliquidem Augustum; — przenoś. zrządzić komu co, narazić na co, przyczynić się do czego, alicui periculum, errorem, odium, seditionem.

Oreo i **Creon**, *ontis*, *m.* król Koryntu, ojciec Kreuzy.

Crēpida, *ae*, *ż.* obuwie, pantofle.

Crepidātus, *a*, *um*, noszący pantofle.

Crepido, *inis*, *ż.* grunt, podstawa, podmurowanie, obelisci; — przenoś. zasada, podstawa, omnia tanquam crepidine quadam sustinentur; 2) brzeg wyniesiony, grobla urbis crepidines; *c.* portus; crepidae saxi (z kamienia); *c.* magnae molis; altera *c.*

Crepito, 1. trzaskać, szczękać, grzechotać, łoskot wydawać, klekotać.

Crepitus, *us*, *m.* trzask, szczęk, grzechotanie, łoskot.

Crepo, **crepi**, **crepitum**, 1. trzaskać, szczękać, grzechotać, remi crepuere; 2) przech. crepare lacertos sonos manibus, radośnie oklaski wydawać; — przenoś. głośno o czym mówić, chęlnie się, *cr.* post vina gravem militiam aut pauperiem; si quid veri crepat; crepat, ut-tolerarit. Lucr. II 1167.

Crepundia, *orum*, *n.* brzękliwe narzędzia muzyczne; brzękadło do zabawy dla dzieci.

Crepusculum, *i*, *n.* brzask, świt zmierzch.

Cres, **Crētis**, *m.* Kreteńczyk, *przym.* Kreteński; w licz. mn. Crētes, Kreteńczykowie sławni łucznicy. Stąd: *a*) Cressa, *ae*, *ż.* Kreteńska, albo *rzeczow.* mieszkanka Krety (Aryadna i Aeropa); *b*) Crētisus, *a*, *um*, Kreteński; *c*) Creta, *ae*, i Crētē, *es*, *ż.* wyspa na morzu

Srodziemném; d) Cretacus, a, um, Kretejski, e) Cretensis, e, Kreteński i Cretenses, ium, m. Kreteńczycy; f) Creticus, a, nm, Kretycki; *rzeczow.* przywisko Metella; g) Cretis, idis, Kretycki.

Cresco, crevi, cretum, 3. rosnąć, wychodzić na wierzch, wyrastać, stąd cretus, pochodzący od kogo, urodzony, creti Alconore; Trojano a sanguine; przemienić się w co, stać się czém, crimes in frondem; — przenoś. pomnażać się, wzrastać, wzmagać się, Liger ex nivibus creverat; crescentes morbos; crescentibus annis; mihi crev. amici; crescit annona, inopia omnium; malum, odium; amicitia eorum; fama hostium; crescunt Atheniensium opes, hostium opes animique; crescit alicui albo alicujus animus, audacia, ardor animorum; stąd poet. samo crescere, nabierać odwagi; o osobach: wzmagać się w czém, nabierać znaczenia, powagi; non minus dignitate, quam gratia fortunaque, virtutum laude, quum fama tum opibus; albo przez co, jakimi środkami, przy jakiej pomocy wznieść się, przyjść do znaczenia, labore atque justitia; populi Romani opibus, in tantas opes; ex aliquo; per aliquem; także: crescendi occasio.

Creta, i pochodzące od niego patrz Cres.

Crēta, ae, gatunek ziemi glinkowatej białej, kreda, używana do bielienia i pieczętowania z jakąś przyprawą, także do oznaczania wypadków szczęśliwych, creta an carbone notandi.

Cretaeus, a, um, patrz Cres.

Cretatus, a, um, kredą pobieleny; cretata ambitio, ubieganie się o urząd, patrz Candidatus.

Cretensis i Creticus, patrz Cres.

Crētio, ōnis, Ź. (od cernere za cernere) formalne oświadczenie swęj woli względem przyjęcia spadku.

Cretis, patrz Cres.

Cretula, ac, kredka do pieczętowania.

Cretus, a, um, *imiest.* od cerno i od cresco.

Creūsa, ae, Ź. córka Kreonta króla Koryntu, żona Jazona; 2) córka Pryama, żona Eneasza; 3) miasto w Beocyi.

Cribrum, i, n. sito, przetak

Crimen, inis, n. a) badanie sadowe, in cr. vocare, oskarżyć, obwinić; in cr. vocari, być obwinionym, oskarżonym; b) oskarżenie, zarzut, auctor criminis; crimina adversariorum; hoc crimine absens proditiois damnatus est, (skutkiem tego oskarżenia); facere sibi albo afferre albo subire cr. (ściągać na siebie zarzut); dare alicui aliquid criminis (robić komu zarzut); esse crimini (być winną, być powodem do winy); hoc crimine compellari (z powodu tego zarzutu być powołanym do odpowiedzi, do usprawiedliwienia się); invidiae crimine accusari; Paro crimine est accusatus (obwinięto go, że wyspy Paros nie chciał zdobyć); cr. propulsare, defendere, diluere (zbijać, oddalać, usuwać zarzuty); eris crimen posteritatis (będziesz przedmiotem zarzutu dla potomności, potomność obwiniać cię będzie); propulsare crimen conjurationis, c) wszelkie przewinienie, przekroczenie, przestępstwo, fictis criminibus; hoc crimine argui; powód do zlego, se causam clamat crimenque caputque malorum; crimina belli; przedmiot przewinienia, impressa signat sua crimina gemma.

- Criminatio**, *ōnis*, *ż.* obwinianie, oskarżanie, zarzucanie zbrodni.
- Criminor**, 1. obwiniać o przestępstwo, oskarżać kogo, obmawiać, osławiać, potwarzać, aliquid apud aliquem; aliquid albo samo crim.; także criminari w znaczeniu hier.: być obwinionym; 2) zarzucać co, robić zarzuty, aliquid albo z 4 prz. i tryb. bezok.; aliquid apud aliquem.
- Criminosae**, *przysł.* z zarzutami, *ę* osławiając, potwarzając.
- Criminosus**, *a, um*, pełen zarzutów, potwarzy, złośliwy, uszczypliwý, in aliquem albo alicui.
- Crimisus**, *i, m.* rzeka w Sycylii.
- Crinatis**, *e*, do włosów należący, uakształt włosów.
- Crinis**, *is, m.* włos; — przenoś. ogon komety, crinem argentea sidera ducunt.
- Crinitus**, *a, um*, włosisty, długowłosy; — przenoś. stella cr., kometa; cr. galea triplici juba, przyłbica z trzema kitami; 2) Crinitus, *i, m.* przyzwisko cesarza Trajana.
- Crispuloans**, *tis*, wężykowaty, wężykiem wijący się, fulmen.
- Crispo**, 1. kędzierzawić; 2) wywijać, miotać, hostile manu.
- Crispus**, *a, um*, kędzierzawy; 2) Crispus, *i, m.* rzymskie przyzwisko.
- Crista**, *ae, ż.* grzebień albo czub u ptaków; kita u szyszaka.
- Cristatus**, *a, um*, czubaty, aves; mający kitę, galea; Achilles.
- Crithote**, *es, ż.* miasto na półwyspie Trackim.
- Crithous**, *i, m.* krytyk, wyrokujący o dziełach mianowicie piśmiennych.
- Crōceus**, *i orocinus, a, um*, szafranowy, mający kolor szafranu.
- Crocodylus**, *i, m.* krokodyl.
- Crocota**, *ae, ż.* suknia kobiet od uroczystości koloru szafranowego.
- Crocum**, *i, n.* i crocus, *i, m.* szafran; 2) kolor szafranowy; 3) Crocus, *i, m.* młodzieniec w krzewu szafranu zamieniony.
- Crossus**, *i, m.* król Lidy; w ogóle bogacz.
- Crommyuacris**, *idis, ż.* przyładek na wyspie Cyprze.
- Cromyon**, *ōnis, ż.* miasteczko w Megarydzie.
- Crotolum**, *i, n.* brzękadło, talerzyki, w które uderzając płaśano.
- Croto (Croton)**, *ōnis*, także Crotona *ae, ż.* miasto w Brucyum; stąd: *a)* Crotoniades, *ae, m.* mieszkaniec Krotony; *b)* Crotoniensis, *e*, Krotonski z Krotony i Crotonienses, *ium, m.* Krotonczycy.
- Crotopiades**, *ae, m.* potomek Krotopa króla Argiwów, którego córka Psamathe była matką Linusa, stąd Linus Crotopiades.
- Cruciabilis**, *e*, pełen udręceń, trapiący, okrutny.
- Cruciabiliter**, *przysł.* okrutnie.
- Cruciamentum**, *i, n.* męczarnia, udręczenie.
- Cruciatu**, *us, m.* męka, trapienie, summus, ostatnia kara, najśrodsza męka.
- Cruoto**, 1. męczyć, trapić, dręczyć, wiać i przenoś.
- Crudelis**, *e*, ostry, surowy, okrutny, homo, mulier; *b)* z okrucieństwem wykonany, okropny, sententia, poena, facinus, scelus, bellum, dominatio; *c)* dla okrucieństwa zuienawidzony, nomen tyranni; *d)* gwałtowny, amor; *e)* żalostny, funus.
- Crudelitas atis**, *ż.* srogość, okrucieństwo, barbarzyństwo, nieludźkość, erga nobiles, in supplicio.
- Crudeliter**, *przysł.* okrutnie, nielitościwie; se gerere; bardzo mocno, gwałtownie, crudelius amare.
- Crudescio**, *crudi, 3.* jatrzyć się, pogorszać się, ira, morbus, seditio.

- Cruditas**, *ātis*, *ż.* przejadowanie żołądka, niestrawność.
- Crūdus**, *a*, *um*, krwawy, pełen krwi, surowy, niestrawiony, nie-trawiający; o owocach: niedojrzały, poma; stąd o ludziach: za młody, niedojrzały, puella; świeży, zielony, niezwydły, palmes; stąd *senectus cruda*, czerstwa; nieobrobiony, *solum*, okrutny, straszny, dziki, *pater, ensis, bellum*.
- Cruente**, *przyst.* krwawo, okrutnie.
- Cruento**, *l.* skrwawić, zakrwawić, *manum, gladium*; — przenoś. *rem-publicam*.
- Cruentus**, *a*, *um*, krwawy, skrwawiony, poet. *gaudens Bellona cruentis* (rozlewem krwi); — przenoś. czerwony, myrta; okrutny, krwi chciwy, *hostis, ira, Achilles*; krwawy, nieszczesny, *victoria, annus*.
- Crumēna**, *ae*, *ż.* worek na pieniądze; 2) pieniądze, *deficiente crumena*.
- Cruor**, *ōris*, *n.* krew ciekąca z ciała, *lupus avidus cruoris*; — przenoś. rozlew krwi, rzeź, mordy, *parase cruori humano*.
- Crus**, *crūris*, *n.* goleń.
- Crusta**, *ae*, *ż.* skorupka, skóra (na chlebie), powłoka; 2) płaskorzeźba na naczyniach.
- Crustulum**, *i*, *n.* ciasteczko, łakocie, *blandi doctores dant crustula pueris*.
- Crustum**, *i*, kawałek chleba, *ciasta i t. p.*
- Crustumēria**, *ae*, *ż.* albo *crustumerium*, *ii*, *n.* albo *Crustumerii, orum*, *m.* dawne miasto Sabinów; stąd: *a)* *Crustuminius*, *a*, *um*, Krustuminiński, in *Crustuminum*, do Krustuminińskiej okolicy, i *Crustumini, orum*, *m.* Krustuminiowie; *b)* *Crustumius*, *a*, *um*, Krustumski.
- Crux**, *crūcis*, *ż.* krzyż, *aliquem in cruce tollere*, albo *cruci* (in cruce, in cruce) *suffigere*, albo *cruci affigere*, ukrzyżować; — przenoś. męczarnia, udrczenie, zmartwienie.
- Crystallinus**, *a*, *um*, kryształowy
- Crystallum**, *i*, *n.* *i*, *crystallus*, *i* *ż.* kryształ.
- Ctesiphon**, *ōntis*, *ż.* miasto nad Tygrem
- Cubiculāris**, *e*, *i* *cubicularius*, *a*, *um*, do pokoju należący; *rzeczow* *cubicularius*, *ii*, *m.* służący pokojowy.
- Cubiculum**, *i*, *m.* pokój, mianowicie sypialny.
- Cubile**, *is*, *n.* legowisko, łoże; poet. *solis Hesperium cubile*, zachód słońca; *avaritiae c*, widoczne ślady łakomstwa.
- Cubital**, *ālis*, *n.* poduszka dla podporcia rąk.
- Cubitālis**, *e*, tyczący się łokcia łokciowy.
- Cubito**, *l.* legać.
- Cubitum**, *i*, *n.* *i* *cubitus*, *i*, łokieć u ręki, łokieć miara.
- Cubo**, *cubui*, rzadko *cubavi*, *cubitum*, *l.* leżeć, in *lectica*; *argenteis lectis*; leżeć u stołu, *alicui, super albo infra aliquem albo samo cubare*; spać, *cub. in lecto*, albo samo *cubare*, *cubitum ire*, iść spać; leżeć, być chorym, *pueri menses jam quinque cubantis*; poet. mieszkać, bawić gdzie; — przenoś. zniżać się, opadać, osiadać, *Usticiae cubantis*; *unda freti cubat*.
- Cubus**, *i*, *m.* kostka; sześcian liczebny, iloczyn z liczby wziętej trzy razy za czynnik.
- Cuculus**, albo *cucūlus*, *i*, *m.* kukulka; także wyraz naganany, obelgi: leniwy, głupi
- Cucūmis**, *is*, albo *ēris*, *m.* ogórek.
- Cucurbita**, *ae*, *ż.* dynia; 2) bańka do stawiania na ciele.

Cudo, cudi, cusum 3. kuć, tłum; przysłowie: isthaec, in me cudetur faba, na mnie się skrupi; ja za to odpokutuję; cudere nummos, argentum, wybijać pieniądze.

Culcumbōdi, jakimkolwiek sposobem, bądź co bądź, c. es; c. sunt.

Cujas, ātis, skąd rodem.

Cujus, a, um; 1) *zaim. pyl. czyj*, do kogo należący, cujum pecus, cuja ros sit; 3) *wzgl. czyj*, którego, ne is redimeret, cuja res esset. [ju.

Cujusōmōdi, jakiegobądź rodzaju
Cujusdammōdi, albo cujusdam modi, pewnego rodzaju, jakiś.

Cujusmodi, albo cujus modi, jakiego rodzaju? jakich własności?

Cujusquemodi, albo cujusque modi, każdego rodzaju, wszelaki.

Culoita, ae, ź. poduszka, materacyk.

Culeus, albo cullens, i, m. miech skórzany.

Culex, iols, m. komar.

Culina, ae, ź. kuchnia; 2) potrawa.

Culleus, patrz culeus.

Culmen, inis, n. wierzch, szczyt, wierzchołek czego, Alpium; aedis, tecti; także dach, evado ad fastigia summi culminis; łodyga, źdźbło; —przenoś. szczyt, wyniosłość, wysoki stopień, dignitatis, fortunae.

Culmus, i, m. źdźbło.

Culpa, ae, ź. wina, wykroczenie, przewinienie; culpa mea, z mojej winy; vacare culpa, być wolnym od winy; a culpa abesse, być dalekim; eximere aliquem ex c., liberare c., uwolnić od winy; c. in aliquem conferre, zwać na kogo winę; culpam in se admittere, ściągnąć na siebie winę.

Culpatus, a. um, naganny.

Culpo, i. ganić, przeganiać, condimenta, versus duos; 2) obwinać, winę na co albo na kogo składać, coeli intemperiem.

Culte, *przysł.* ozdobnie, pięknie.

Cultellus, i, m. nożyk.

Culter, tri, m. nóż, przysłowie: mo sub cultro linquit, opuszcza mię w złym razie.

Cultio, ōris, ź. uprawa, agri.

Cultor, ōris, m. pilnujący, dogładowający czego, zajmujący się czem. agri, terrae, vitis, pecoris; c. virentis agelli; mieszkaniec, collis ejus; nauczyciel, kształciciel, juvenum; —przenoś. czciciel, deorum; przyjaciel, miłośnik, veritatis.

Cultrix, iols, ź. dogładowająca, pilnująca czego, mieszkanka, obywatelka; —przenoś. czcicielka, deorum.

Cultura, ae, ź. uprawa, pilnowanie, dogładowanie czego, agri, vitis; —przenoś. kształcenie, c. animi, albo samo cultura; cześć, uszanowanie, potentis amici.

Cultus, a, um, uprawiony, uprawny, *rzeczow.* culta, orum, n. uprawno pola, niwy; —przenoś. ozdobny, strojny, ukształcony, ingenia culti pra.

Cultus, us, m. uprawa, zajmowanie się czem, agrorum; humanus; corporis; stąd w odniesieniu do życia: urządzenie, sposób życia, wykształcenie, okrzeseanie, quotidianus, modicus, domesticus, liberalis i t. p. w połączeniu z victus, vestitus, humanitas; eundem cultum, eundem victum esse; cultum vestitumque mutavit; a cultu et humanitate Provinciae longissime absunt; miałowicie pod względem ubioru, ozdoby, przepychu, okazałości, świetności, wytworności w urządzeniu domu, regius, amoenior, i t. p. c. triumphī; —przenoś. a) ukształcenie, wychowanie, c. animi, ingenii, albo samo cultus; b) cześć, oddawanie czci, alicui cultum tribuere; cultus deorum.

Culullus, i. m. naczynie do picia, puhar.

Cum, spoj. patrz quum.

Cum, przym. z przyp. 6 osoby albo rzeczy; 1) z którą kto, albo co zostaje w związku, z, wespół z-, Ardeam cum ipso rege oppugnabat; fulmine ictus cum domo sua arsit; capti sunt cum civitate simul Brundisini; eam quoque urbem cum regis fratre cepit i. t. p. w szczegól.: a) w związku przyjaznym: est mihi cum aliquo aliquid, albo nihil, mam z kim stunki albo nie mam nic wspólnego; quid mihi cum re? co mnie to obchodzi?; stąd należeć do czyjego stronnictwa, consentire, face-re cum aliquo; b) w stosunkach nieprzyjaznych, z, przeciw, bellum gerere, pugnare, dimicare, controversiam habere i. t. p. cum aliquo; queri cum aliquo, użalać się na kogo przed kim; dissidere cum aliquo; 2) która komu albo czemu towarzyszy, jest w orszaku, w połączeniu razem; a) o osobach: z, cum uxore et liberis suis fugit; privatus cum uxore consenuit; cum consule sequi; Demosthenes cum ceteris sunt expulsi; negaretis hoc mihi cum diis (t. j. mihi et diis), i tak często u poet.; b) o osobach i rzeczach: z, razem z, licząc w to, Roma habuit milia civium Romanorum cum his, qui in agris erant. Ponticum mare in circuitu cum Bosporo; c) o rzeczach: z, w, opatrzony w co, okryty czem, homo cum sica inventus, cum telo esse; sedere cum tunica; esse cum imperio, cum honore dictatoris ad id bellum profectus est; cum ingenti gloria Romam redire, venire, regredi i. t. p. W odniesieniu do czasu: a) a, przy, tuż po, cum prima luce; c. primo sole, cum his

(verbis) po tych słowach, albo to mówiąc; b) o współczesnych działaniach i skutkach: z, nie bez, cum voluptate audire; c. cruciatu magno necare; magno cum periculo; magna cum offensione, cum gravi calamitate i. t. p., tłumaczy się przysłówkowo: cum bona gratia, łaskawie; cum gloria, chlubnie, chwalebnie; c. cura, starannie, troskliwie; cum silentio, pokryjomu, skrycie; cum eo, z tym, albo pod tym warunkiem, z nast. ut, albo quod; 3) która w czem udział bierze, albo wspólnie w czem działa, a mianowicie: a) przez przymierze: z, wespół, societatem habere cum aliquo; cum aliquo bellum gerere, bellum reparo; b) pod dozorem, zwierzchnictwem, kierunkiem; z, pod, legiones, quas cum Titurio amiserat; Marcellus cum parva manu equitum dimicavit; c) przy pomocy: z, przy, c. beneficio vestro; cum diis bene juvantibus. Kładzie się po zaim. osob. mecum, tecum, secum, nobiscum, także po wzgl. quocum i quocum, quicum, quibuscum.

Cumae, arum, ż. miasto w Kampanii; stąd: a) Cumaeus, a, um, Kumejski, Sibylla c.: carmen c., proroctwo Sybilli; i Cumaeos in annos vivant (tak długo jak Sybilla); b) Cumanus, a, um, Kumański, Aquae C., kąpiele, później Bajae nazwane; stąd Cumani, orum, m. Kumanowie; Cumanum i, n. posiadłość wiejska Cyceroną niedaleko Kumy

Cumounque, wtedy gdy, wtenczas kiedy

Cumera, ae, z. beczka, skrzynia do chowania zboża.

Cumtium, i, n. kminek.

Cumprimis, przysl. szczególniej, osobliwie, nadewszystko.

Cumque, i cunque, wyraz przyrastający, tłumaczy się przez: kolwiek, quicunque, ktokolwiek.

Cumulāte, *przysł.* obficie, hojnie, sowicie, pełna.

Cumulātus, a, um, nagromadzony, zwiększony; napelniony, doskonaly, poet. veniam cumulatam remittere (t. j. cumulate).

Cumulō, 1. nagromadzać, piętrzyć, stipites, sabulum, arenas, nivem, aurum argentumque; arma in ingentem acervum; struem saxorum super alia; także: res saeculi in unum diem; b) pomnażać, powiększać, skupiać, aliud super aliud familiae funus; aes alienum usuris; — przenoś. alio scelere hoc scelus; eloquentia bellicam gloriam, invidiam i t. p.; c) wysoko pokryć, napelnic, obsypać, zlewać na kogo, cumulatus locus strage semiruti muri; altaria donis; cumulant altos feruida musta lacus; — przenoś. cumulari maximo gaudio, voluptatibus, omni laude, duplici dedecore, i t. p., ad cumulandum gaudium, na domiar, dla uwieńczenia-radości.

Cumulus, i, m. kupa, gromada, zbiór, saxorum, arenae, armorum, sarcinarum, hostium coacervatorum; aquarum, wezbranie; cumulo ferri, insequi; cumulis, gromadnie, hurmem; — przenoś. dodatek, nadmiar, powiększenie, dierum, mercedis, commendationis; accedit cumulus ad aliquid albo alicui rei; in cumulum accedere.

Cunābūla, ōrum, n. kolebka, a cunabulis, od kolebki, niemowlęctwa; miejsce urodzenia, początek, Jovis, urbis, gentis nostrae; 2) siedlisko pszczół, apes sese in cunabula condunt.

Cunae, arum, kolebka, stąd począ-

tek życia, primae cunae; 2) gniazdo zwierząt.

Cunctābundus, a, um, wahający się, ociągający się.

Cunotans, tis, ociągający się, powolny; glebae cunctantes, ziemia twarda, trudna do uprawy.

Cunctanter, *przysł.* ociągając się, zwlekając, leniwo.

Cunctātio, ōnis, f. odwłoka, ociąganie się, namysł, wahanie się.

Cunctātor, ōris, m. ociągający się, zwłóczyciel; rozważny; stąd Cunctator jako przydomek Kw. Fabiusza Maksyma.

Cunctor, 1. zwlekać, ociągać się, namyslać się, wahać się, greasus; profiteri; nil cunctatus.

Cunctus, a, um, cały, ogółem wzięty, wszystek, w licz. poj. z imionami zbiorowemi, populus, civitas; w licz. mn. wszyscy, homines, oppida; także: z prz. 2: cuncti hominum; cuncta terrarum.

Cuneātim, *przysł.* w klin, klinowato. [klina, spiczasty.

Cuneātus, a, um, mający postać

Cuneo, 1. klinowato zakończyć.

Cuneolus, i, m. klinek.

Cuneus, i, m. klin, w licz. mn. cunei, kliny, które służyły do spójnienia i podtrzymania pokładów dolnej części okrętu, jamque cunei labant; 2) szyk wojska nakształt klina ustawiony; cuneum facere, dare; 3) lawy w teatrze dla widzów, ut vero cuneis notuit res omnibus.

Cunicūlus, i, m. podkop, mina, w znac. własc. i przenoś.

Cunnus, i, nierządnic.

Cūpa, ae, f. kadź, beczka.

Cupēdia, ae, f. chęć do przysmaczków, lakotliwość.

Cupide, *przysł.* chciwie, lakomo, namiętnie, gorąco, appetere agros; elaborare.

Cupidinēus, a, um, do Kupidyna należący.

Cupiditas, ātis, ̄. chęć, żądza, zapal, ad venandum, c. cibi, apetyt; bellandi; c. pecuniae albo samo cupiditas, chęć zbiorów; c. muliebris, próżność; w licz. mn. namiętności, cupiditates coercere, explere; cupiditatibus imperare.

Cupido, inis, ̄. także m. chęć, chciwość, żądza, urbis condendae, także z tr. bez. c. proloqui; 2) bożek miłości, syn Wenery, w tém znaczeniu także w licz. mn. mater saeva Cupidinum.

Cupidus, a, um, chciwy, pragnący, literarum; przychylny, życzliwy, nostri cup.; in perspicienda cognoscendaque natura; c. attingere; stronniczy, testis, iudex; — przenoś. c. manus, życzliwa.

Cupiens, tis, pragnący, żądający, alicujus.

Cupio cupivi, albo cupi, cupitum, 3. pragnąć, żądać, chcieć, życzyć, aliquem albo aliquid; zwykle z tr. bez. także ze spój. ut; cupere alicui, życzyć komu dobrze, być przyjacielem; cupio omnia, quae vis, życzę ci jak najlepij.

Cupressētum, i, n. lasek cyprysowy.

Cupresseus, a, um, cyprysowy, z cyprysu.

Cupressifer, a, um, rodzący cyprysy.

Cupressus, i, ̄. cyprys, w licz. mn. także: cyparissi coniferae; i w licz. poj. Cyparissus, i, m. młodzieniec w cyprys przemieniony; 2) rzeczy z cyprysu zrobione.

Cuprum, i, n. miedź.

Cur, przysł. dla czego, czemu, z jakiej przyczyny, względ. i pytaj.

Cura, ae, ̄. staranie, troskliwość, uailność, zajmowanie się czém,

res curae est alicui, ma o tém staranie, baczny jest na to, dba o to, ma to na pieczy; curae est alicui de aliqua re; curae (sibi) habere aliquid, albo aliquem; b) zajmowanie się sprawami publicznymi, rerum publicarum; c) leczenie, przynoszenie ulgi, aquae, doloris; poet. o tym, który koło czego troskliwie chodzi, stąd w rodz. m. curam praetorii unum; także o piśmie starannie wypracowanym; 2) troska, kłopot, frasunek, niespokojność, obawa, hoc affert mihi curam, cura absumi; confici; curam levare; non sine cura; stąd przenoś. osoba albo przedmiot mocno zajmujący, tua cura Lycoris; palumbes tua cura.

Curatio, ōnis, ̄. staranie, chodzenie koło czego, sprawowanie urzędu; b) leczenie, morborum, curationem adhibere morbis.

Curator, ōris, m. dozorca; urzędnik, opiekun (małoletniego aż do 25 roku).

Curatus, a, um, pielęgnowany, dogładany.

Curculio, ōnis, m. wolek, robak.

Cures, ium, ̄. miasto Sabinów; poet.: mieszkańcy miasta Cures; stąd Curenis, e, Kureński.

Curētēs, um, m. dawni kapłani Jowisza na wyspie Krecie; stąd Curetius, a, um, Kuretycki albo Kretański i Curetis, idis, ̄. niewiasta Kretańska.

Curia, ae, ̄. Kurya, jedna z trzydziestu części, na które Romulus lud Rzymski podzielił; stąd miejsce ich zebrania nazywało się Curia; b) c. Hostilia, Julia, gmach na obrady senatu przeznaczony, curia pauperibus clausa est; curiam alicui dare, dać posłuchanie w senacie; dies curiae, w ogóle dzień, w którym ważne się obra-

dy odbywały; c) curia Saliorum, miejsce zebrania kapłanów Marsa zwanych Salii; d) miejsce obrad w Syrakuzie, Salaminie i t. d.

Curiālis, e, należący do Kuryi.

Curianus, a, um, patrz Curius.

Curiatim, przysł. podług kuryi.

Curiatii, ōrum, m. Kuryacysze z Albańskiego rodu.

Curiatius, a, um, tyżący się kuryi, comitia, zebrania, na których lud na kurye podzielony głosował; lex, prawo na tém zebraniu uchwalone.

Curio, ōnis, m. przełożony nad kurya, kapłan, który obrzędy religijno w należącej do siebie kuryi wykonywał; c. maximus, przełożony nad wszystkimi trzydziestą kuryami pod względem obrzędów religijnych.

Curio, ōnis, m. przezwisko rodu Scribonia.

Curiōse, przysł. starannie, ciekawie.

Curiōsitas, ātis, ciekawość, staranność w dowiedzeniu się.

Curiositāe, arum, m. lud w Galii lugduńskich.

Curiosus, a, um, troskliwy, staranny, in aliqua re; ad investigandum, badawczy, ciekawy

Curis, is, ż. pocisk.

Curius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego, z którego M. Curius Dentatus najwięcej jest znany z powodu umiarkowania i powściągliwości: stąd Curius imię pospolite, człowiek powściągliwy, qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt; przysłowie o udawanj skromności, umiarkowaniu: Curianus, a, um, Kuryański, do Kuryusza odnoszący się.

Curo, l. starać się, mieć o czém staranie, troskać się o co, zajmować się czem; sprawować, aliquem albo aliquid, exercitum transpor-

tandum navibus (starać się zarządzić, aby było przewiezione); munos reficiendos curare (kazać naprawić); nec docti legere curarent; non curo rem, nie dbam; ze spójut, albo ne, albo samym trybem łącz.; także: de aliqua re, myśleć o czém; 2) rządzić, zarządzać, dowodzić, provinciam: in dextra et in sinistra parte curare jubet, na prawém i lewém skrzydle dowodzić; 3) leczyć, goić, pielegnować, vulnera, morbos, adolentes; 4) corpus exanimu curare, balsamować; 5) załatwiać kupno, sprawić, alicui signa; zajmować się wypłatą, płacić, pecuniam pro eo frumento legatis; quibus nominibus pecuniam Romae curari oporteret; me cui jussisset curaturum (zapłać, komuby polecił).

Curriōulum, i, n. bieg, bieganie, gonitwa, wyscigi; 2) miejsce gonitwy, plac wyscigów, zawód, szranki, własn. i przenoś. 3) powóz lekki

Curro, cōcurri, cursum, 3. biedz, z przyim. ad, in, per, trans i 4 przyp.; exercebatur plurimum currendo et luctando; stadium, aequor, jechać, biedz, płynąć przez; curritur ad praetorium; przysłowie: currentem incitare (pobudzać do działania tego, który już jest czynnym); o przedmiotach nieżyjących: currente rotā; amnes currunt in aequora, ad dextram partem, per ultima Indiae; classis currit iter tutum; rubor per ora cucurrit, rumieniec na twarzy wystąpił; tremor per ossa (dreszcz przejął); aetas currit; eosdem currus c. (takież same środki przedsiębrać).

Currus, us, m. wóz; poet.: currum lavare aequore (o wozie słowacz-

- nym); wóz tryumfalny, tryumf; konie w powozie, *curtus infrenare*.
- Cursim**, przysł. biegiem, szybko, w skok.
- Cursito**, 1. biegać tu i owdzie, także na wyścigach: ubiegać się, cum aliquo.
- Curso**, 1. biegać.
- Cursor**, *ōris*, *m.* biegacz, goniec, posłaniec; zawodnik na igrzyskach; 2) **Cursor**, przezwisko L. Papi ryusza.
- Cursus**, *us*, *m.* bieg, pochód, podróż, omnium *cursus est ad eos*; inhibere *cursum*; *cursum*, śpieszenie, w szybkim biegu; magno *cursum*, z wielkim pośpiechem; *cursum effuso*, w największym pędzie; *quam lub quanto maximo cursu poterat*. jak mógł najspieszniej; *Stadium*: podróz, *mihī cursus in Graeciam per provinciam tuam*; in *Epīrum brevis cursus*; o rzeczach: *stellarum*, *navium*, *lunae*; *c. absconditus*, *segnior* (o rzece); — przenoś. bieg, kierunek, ciąg, *rerum*; *temporum*; *vitae*; *vocis per omnes sonos*; in *cursu esse* (być w biegu, w zawodzie); in *eodem cursu esse* (być w tém samém położeniu). Stąd: *a*) jazda, żegluga, *cursum direxit, quo tendebat*; *cursum tenero* (nie zbaczać); *cursum transmittere* (przejechać, przeprowadzić się); *cursum excuti* (być spędzonym z drogi, np. nawałnością morską); *alium cursum petere*; *cursum expectare* (czekać na wiatr pomyślny); *b*) jazda na koniu, *cursum aequestrem ducere* (o gonitwach); *c. deformis*; *c*) lot, lata- nie, *cursum per auras dirigere* (o gołębiach).
- Curtius**, *a*, nazwisko rzymskiego rodu; **C. lacus**, jezioro.
- Curto**, 1. obcinać, skraćć.
- Curtus**, *a*, um, obcięty, kusy, niedostateczny, obrzezany, właśc. i przenoś.
- Curulis**, *e*, do wozu albo do jazdy należący; *sella curulis*, krzesło ozdobione słoniową kością, którego najprzód królowie, a później wyżsi urzędnicy: dyktator, konsul, pretor i edyl zwany *curulis*, używali; poet. *c. ebur*.
- Curvamen**, *inis*, *n.* zakrzywienie, zgięcie.
- Curvatura**, *ae*, *z* zakrzywienie, zgięcie, obwód.
- Curvo**, 1. zakrzywiać, naginać, brachia, *arcum* (napiać); *se curvare* (o gałązkach); *se in cornua* (o księżycu); w znac. bier. *curvari in montis speciem*, albo *faciem* (podnosić się); *curvatus*, skrzywiony, zagięty, krzywy, *gladius*; *amnis flexibus c.*; *jugum sinu c.*; — przenoś. nakłaniać, łagodzić.
- Curvus**, *a*, um, krzywy, zgięty, *falx*, *cornu*, *ungues*, *tibia*, *flumen*. *arator*, *litora*. *senecta*; *mare* albo *aequor* (piętrzące się, wzburzone); — przenoś. *curvo dignoscere rectum* (proste od krzywego, czyli dobre od złego).
- Cuspis**, *idis*, *z*. ostrze, kolec, żądło; stąd: *a*) pocisk, oszczep; *b*) trójząb Neptuna.
- Custodia**, *ae*, *z*. straż, *c. canum* (czuwanie psów); *c. corporis* (straż przyboczna, opieka, czuwanie nad-); stąd: *a*) miejsce straży, stanowisko, placówka, in *hac custodia collocati sumus*; *b*) żołnierze straż trzymający, zwykle w licz. mn. *custodias disponere*; 2) pilnowanie, dozór, chowanie, *libera*, areszt domowy; *alicui custodiam alicujus tradere*; — przenoś. (*eloquentiam*) *septam liberali custodia*; stąd często: więzienie, *publica*; in *custo-*

dłam dare, tradere, conjicere; eadem c. tenere; e custodia educere, emittere, eripere.

Custodio, 4. strzedz, pilnować, templum, portam, corpus domumque, maritimam oram duabus navibus longis; provinciam; aliquid ab aliquo; se c., mieć się na baczności, wystrzegać się, pilnować się; — przenoś. aliquid memoriā, zachować w pamięci; dicta literis, napisać dla zachowania; 2) schować, zatrzymać, librum; zatrzymać w więzieniu, aliquem in vinculis; aliquem; aliquem alicui custodiendum tradere.

Custos, ódis, *m.* i ż. stróż, dozorca, obrońca, alicujus lub alicujus rei; custos corporis, albo custodes corporis; straż przyboczna; także: c. impedimentorum, urbis, zaloga; praefectus custodum, położony nad strażą; juvenis custode remoto, młodzieniec po oddaleniu przewodnika; — przenoś. c. telorum, kołczan, sajdak; c. turris acerra; sapientia c. et procuratrix totius hominis

Cutis, is, ż. skóra człowieka i zwierząt, przysłowie cutim curare, dbać o swoje wygody, pieścić się.

Cyāne, es, ż. źródło przy Syrakuzach; nimfa przemieniona w źródło **Cyāneae**, es, ż. córka Meandra.

Cyāneae, arum, ż. dwie wyspy skaliste na bosporze Trackim, dawniej Symplegades zwane

Cyāthus, *i*, *m.* kielich. ad cyathum statui, posługiwać w nalewaniu wina; 2) miara stanowiąca dwunastą część miary zwanej sextarius

Cybaeus, *a*, *um*, wypukły, pękaty, navis c. albo samo cybaea, statek przewozowy, kupiecki

Cybēle, albo **Cybēbē**, es, albo ae, ż. bogini Frygijska, u Rzymian

Ops, której kapłani nazywali się Galli; stąd Cybelētus, *a*, *um*, do Cybeli należący; 2) góra we Frygii. **Cȳbistra**, órum, *n.* miasto w Kartaonii u stóp góry Taurus.

Cyclas, ádis, ż. Cyklada, zwykle w licz. mn. Cyclades, Cyklady. gromada wysp na morzu Egejskiém.

Cyclicus, *a*, *um*, kolisty; scriptor cyclicus, poeta, który opiewał wypadki od początku świata aż do Telegona syna Ulissesa.

Cyclops, ópis, *m.* Cyklop, w licz. mn. Cyclopes, Cyklopowie, bajeczny, jednooki, olbrzymi lud Sycylii; ponieważ mieszkali przy górze Etnie, stąd powstała wieść bajeczna, że pomagali Wulkanowi w kuciu piorunów dla Jowisza; Cyclopius, *a*, *um*, do Cyklopa należący. **Cyon-**, patrz Cygu-

Cydnos, albo -us, *i*, *m.* rzeka w Cylicyi

Cydon, ónis, *i* Cydonia, ae, ż. miasto na wyspie Krecie.

Cydon, onis, *m.* Cydonczyk, mieszkaniec miasta Cydonii; stąd: *a*) Cydoniatae, arum, *m.* Cydoniaci; *b*) Cydonius *i* Cydonēus, *a*, *um*, Cydoński, w ogóle: Kretenski.

Cygnējus, *a*, *um*, do Cygnusa syna Hyryi należący

Cygnēus, *a*, *um*, labędzi

Cygnus, *i*, *m.* labędź, starożytni mniemali, że miał pięknie śpiewać, quidenim hirundo contendat cygnis; stąd brano wyraz cygnus za poetę: c. Dircaeus (o Pindarze); 2) Cygnus w labędzia przemieniony: *a*) król Liguryi, syn Stenela, *b*) syn Neptuna, ojciec Tenesa

Cylindrus, *i*, *m.* walec, wałek, w szczegól. wałek do równania ziemi

Cylléne, es, *i* ae, ż. góra w Peloponezie, miejsce urodzenia Merku-

rego; stąd: a) Cyllenius i Cylle-nēus, a, um, Cyllenejski, szczegó-l. tyczący się Merkurego; b) Cylle-nis, idis, ż. Cyllenejska, pocho-dząca od Merkurego; 2) miasto w Elidzie.

Cylōnius, a, um, tyczący się Cy-lona Ateńczyka, C. scelus, na stronnikach Cylona popełnione za-bójstwo, interfectio sociorum Cy-lonis supplicium ad aram ab Athe-niensibus facta.

Cymaeus, a, um, patrz Cyme.

Cymba, ae, ż. łódź, czółno.

Cymbalum, i, n. narzędzie mu-zyczne, złożone z dwóch metalo-wych talerzy, używane mianowicie podczas uroczystości Cybeli, gatunek brzękadła, zwykle w licz. mn. cymbala, orum.

Cymbium, ii, n. naczynie do picia w kształcie czółenka.

Cyme, es, ż. miasto w Elidzie; stąd Cymacus, a, um, z Cymy, Cy-mejski, i Cymaei, orum, m. Cy-mejczycy.

Cynegētia, orum, n. poemat o myślistwie.

Cynicus, i, m. cynik, filozof sek-ty cyników; *przym.* cynicus, a, um, cynicki.

Cynocēphalus, i, m. mający psią głowę, Anubis bógyszcze Egipcyan, przedstawiane w postaci człowieka z psią głową.

Cynōsarges, is. n. gimnazjum, miejsce ćwiczeń przy Atenach ze świątynią Herkulesa.

Cynoscephalae, arum, ż. dwa wzgórza przy Skotusie w Tessalii.

Cynosūra, ae, niedźwiadek, gwiaz-dopodobny na północy; stąd Cyno-suris, idis, ż. do Cynozury na-leżąca.

Cynosūrae, arum, ż. przylądek w Attyce.

Cynthus i, m. góra na wyspie

Delos, miejsce urodzenia Apolli-na i Dyany; stąd Cynthius, a, um, Cyntyjski, t. j. Apollo i Dya-na, i Cynthia, nazwisko dziew-czyni.

Cynus, i, ż. przylądek i miasto portowe w Lokrach Opuntskich.

Cyprus, albo -os, i, ż. wyspa na morzu Śródziemnym, główne miej-sce czci Wenery; stąd Cyprius, i Cypriacus, a, um, Cypryjski; C. aes, albo cyprium, ii, n. miedz; *rzeczow.* Cyprii, orum, m. Cy-ptyjczycy.

Cyrea, patrz Cyrus.

Cyrēnē, ēs, i Cyrenae, arum, ż. główne miasto Cyrenaiki w Libii, założone przez Battusa z Thery; stąd Cyrenāicus, i Cyrenaeus, a, um, Cyrenejski, Cyrenaica philosophia, szkoła filozofów przez Arystypa z Cyreny założona, któ-rego zwolennicy nazywali się Cy-renaici i Cyrenaei; także: Cyrenaei, orum, m. mieszkańcy Cyreny; b) Cyrenensis, e, Cyrenenski i Cyrenenses, ium, m. Cyrenenso-wie; 2) Cyrene, es, ż. córka Hypseusza, syna Peneja, matka Arysteusza.

Cyros, i, ż. wyspa Korsyka; stąd Cyrnēus, a, um, Cyrnejski, Kor-sykański.

Cyrtaei, i Cyrtii, orum, m. lud w Persyi i Medyi.

Cyrus, i, m. nazwisko królów Per-skich; 2) nazwisko architekta, któ-ry żył za czasów Cyceroną; stąd Cyrēa, orum, n. budowle przez Cyrusa wzniesione.

Cyssus, untis, ż. port Erytrei w Jonii.

Cythēra, orum, n. wyspa namo-rzu Egiejskiem, sławna czcią We-nery; stąd: a) Cytheriacus, a, um, do Cytery należący; poet. Wene-rze poświęcony. *myrtus:* b) Cy-

theréa, ae, *ż.* i **Cytheréis**, *idis*, *ż.* Cytterejska, przydomek Wenery.
Cytheréias, *adis*, *ż.* Wenerze poświęcona, columbae; *rzeczow.* Cythereia, ae, *ż.* przydomek Wenery.
Cytisus, i, *m.* i *ż.* cytissum, i, *n.* szczodrzyńiec, roślina.
Cytórus, i, *m.* góra w Paflagonii, obfitująca w bukszpan; stąd Cy-

toriacus, a, um, Cytoryacki, należący do góry Cytorus, pecten, bukszpanowy.

Cyzicus, albo -os, 1, *ż.* i Cyzicum, i, *n.* wyspa i miasto Propontydy; stąd **Cyzioćenus**, a, um, z Cyziku, Cyzyceński, Diomedon Cyzicenus; pugna C.; *rzeczow.* Cyziceni, orum, *m.* Cyzycenowie

D.

D = Decimus; jako znak liczebny: 500; a d. = ante diem.

Daci, orum, *m.* mieszkańcy krainy zwanéj Dacia, ae, *ż.* t. j. Węgry na wschód Cisy, Siedmiogród, Bukowina, Mołdawia i Wołoszczyzna.

Dactylicus, a, um, daktylowy, złożony z daktyłów

Dactylus, i, *m.* miara wiersza,

Daedala, orum, *n.* miejsce obronne w Karyi; 2) kraina Indyi z téj strony Gangesu.

Daedalus, i, *m.* sławny architekt grecki, za czasów Tezeusza i Minosa, który wybudował Labirynt na wyspie Krecie; stąd: a) **Daedalus**, Dedalejski; b) **Daedalus**, a, um, dowcipny, przemyślny, sztuczny, signa

Dahae, arum, *m.* lud Scytyjski nad morzem Kaspijskiém.

Dalmatae, arum, Dalmatowie, mieszkańcy krainy zwanéj Dalmatia, ae, *ż.* przy brzegu wschodnim morza Adryatyckiego; stąd **Dalmaticus**, a, um, Dalmacki.

Dama, ae, *ż.* daniel, koza dzika.

Damascus, albo -os, i, główne miasto Celesyryi.

Damnatio, *onis*, *ż.* skazanie, potępienie, reorum, ambitus.

Damnatorius, a, um, potępiający

Damnatus, a, um, potępiony, skazany; odrzucony.

Damno, 1. potępiac, obwinać, skazać, ipsique damnati sunt; quibus publice damnati tradi solent: hoc iudicio damnatur; aliquem nomine sceleris; damnatus ob eam causam; zwykle z przyp. 2 albo 6 przewinienia i kary, crimine, caedis; ambitus; peculatus; damnari decem milibus aeris ab aliquo. — Przenos. 1) skazać, ukarać czém, aliquem longi laboris; lumina nocte; a stąd: a) kogo do czego zobowiązać, aliquem voti albo voto, do uiszczenia się ze ślubu albo obietnicy po spełnieniu życzenia; stąd nunc demum se voti esse damnatum (teraz dopiero osiągnął to, czego pragnął); także z tr. bez.; b) przeznaczać, poświęcać na co, caput Orco; quem damnet labor; 2) odrzūcać, ganić, nie chcieć, libros, consilium, moras, sacrificia, spem salutis; fidem alicujus (nieufać).

Damnose, *przysł.* szkodliwie, bi-bere, pić nad miarę.

Damnösus, a, um, szkodliwy, szkodę przynoszący

Damnium, i, *n.* kara pieniężna; w ogóle: uszczerbek, szkoda, strata, przegrana: damna aleatoria. d

sarcinarum; damno duarum cohortium (ze strata); d. lunae (ubywanie księżycy); d. contrahere, accipere, facere, ferre, pati (ponieść); u poet.: nieszczenie, strata drogić osób, aliena damna non valent levare luctum; damna mei generis.

Dámon, ónis, *m.* sławny przyjaciel Fintyasa (Phintias); 2) muzyk grecki z Aten.

Danaë, és, *z.* córka Akryzyusza, matka Perseusza; stąd Danaëjus, *a*, um. Danaejski.

Danaus, *i*, *m.* syn Bachusa, brat Egipta, ojciec pięćdziesięciu córek, założyciel Argos; stąd Danans, *a*, um, argiowski, grecki; i Danai, orum, *m.* Argiowie, Grecy.

Danubius, ii; *m.* Dunaj.

Daphne, és, *z.* córka Peneja bożka rzecznoego w laurowe drzewo przemieniona; 2) miasteczko w Syryi przy Antyochii; stąd Daphnenses, ium, *m.* Dafneńscy.

Daphnis, idis, *m.* syn Merkurego, pasterz w Sycylii, uczeń Pana, wzór pasterzy.

Daps, dāpis, *z.* uczta ofiarna, potrawy bogom zastawione; w ogóle: potrawa, biesiada.

Dardani, órum, *m.* Dardanowie mieszkańcy krainy zwanój Dardania, *ac*, *z.* w Mezji Wyższej.

Dardānus, *i*, *m.* syn Jowisza i Elektry, naczelnik szczepu królów Trojańskich, a stąd także pochodzących od Enesa Rzymian. Stąd: *a*) Dardanides, *ae*, *m.* potomek Dardana, Trojanczyk, także *przym.*: pastores Dardanidae (Trojańscy); *b*) Dardānis, idis, *z.* pochodząca od Dardana (o Kreuzie); w ogóle: Trojanka, *c*) Dardanius, *a*, um, Dardański, w ogóle Trojański; *rzc.* Dardania,

ae, *z.* miasto przy Hellesponcie; poet. o Troi; *d*) Dardanus, *a*, um, Dardański, w ogóle: Trojański.

Dareus i Darius, *i*, *m.* nazwisko kilku królów Perskich.

Dātio, ónis, *z.* danie; 2) prawo dania, albo darowania.

Dator, óris, *m.* dawca, laetitiae, Bacchus.

Daulis, idis, *z.* miasto w Focydzie; stąd: *a*) Daulius, *a*, um, Daulijski; *b*) Daulias, ádis, *z.* należąca do Daulidy, Dauliades puellae, Progne i Filomela.

Daunus, *i*, *m.* król Apulii Daunijskiej, ojciec Turnusa, króla Rutulów, teść Dyomedesa; stąd: *a*) Daunius, *a*, um, Daunijski; w ogóle: Rzymski; *b*) Daunias, ádis, kraina Daunia, w ogóle: Apulia.

De, *przym.* z przyp. 6. przedmiotu, od którego się coś oddziela, odłącza albo oddala; I) w przestrzeni, *z*, od, de digito annulum detrahere; de provincia aliquem depellere; de foro; de parte agri decedere; de finibus suis exire; de templo elatus est; de civitate aliquem ejicere; de scripto dicere; de Assyria revocavit exercitus; de Perside victor rediens; nihil de insidiis agere; szcęgól. przy wyobrażeniach odbierania, nabywania jak np. capere, sumere, petere, emere, mercari, quaerere; w kierunku z wyższego miejsca na niższe: *z*, praecipitari de saxo; se de superiore parte aedium dejicere; de vehiculo dicere; de sella ac tribunali pronunciare; także: pendere de collo (na szyi); de clunibus pinnas habere; — przenoś. *a*) w ogóle: de diutina contentione destiterunt (zaniechali długiego sporu); de eo sumptum est supplicium (został ukarany); *b*) przy

oznaczeniu przedmiotu, z którego się co robi: z, verno de flore corona; de templo carcerem fieri; captivum de rege facere; de meo, de tuo, de suo (z mojego, twojego, swojego majątku); de eodem oleo et opera exarare aliquid; c) przy oznaczeniu pochodzenia: z, po, copo de via Latina; rabula de foro; dicere aliquem de alicujus nomine (po imieniu); d) przy wymienieniu przyczyny i zasady: dla, z powodu, o, se de ea re legatos ad eos missurum; legati de redimendis captivis missi; legati de pace venerant; flebat de suo supplicio; in jus de sua re nunquam iit; de injuria queri; de uxore exprobrare; de aliquo bene sperare; diffidere lub desperare e belli eventu; de aliqua re timere, albo pertimescere; capere infamiam de detrimento; często: dla, z, gravi de causa; qua de causa, eadem de causa; certis de causis i t. p. e) względem, w przedmiocie, idem de Dacia facere conatus; quidnam facerent de rebus suis; ut de his rebus annum mihi tempus des; si quid amice de Romanis cogitabis; quae regi de opprimenda Graecia pollicitus esset; cui nos plurimum de Persicis rebus credimus; recte non credimus; recte non credis de numero militum; de numero dierum Caesarem fidem conservaturum; providere de aliqua re; de injuriis satisfacere (za krzywdy): spes de aliqua re; meritis de aliquo; bardzo często: o, mianowicie przy słowach: cogitare, mentionem facere, scribere, exponere, referre, dicere, loqui, praedicare, perferre, comperire, accipere (dowiedzieć się); audire, quaerere, cognoscere, explorare, agere, tractare,

deliberare, iudicare, dimicare, consilium capere, statuere, decernere i t. p.; stąd satis de hoc; i jako napis, tytuł: de regibus, de amicitia; f) stosownie, podług, za, de sententia alicujus; de consilio; de compacto; II) przy wyobrażeniach liczbowych dla oznaczenia: a) odejmowania: od, annis duobus de viginti; b) podziału: z, z pomiędzy, viginti de exercitu perdidit; triginta de suis habuit secum; magna pars de exercitu Hannibalis; ne de majoribus natu quidem quisquam; także po: quidam, unus, nemo, pauci, quid, aliquid, nihil, nobilissimus de senatoribus; actate proximus de his, qui-; homo de plebe; homo de schola. III) Przy wyobrażeniach czasu dla oznaczenia: a) natychmiastowego, bezpośredniego następstwa: zaraz po, od, somnus de praudio; statim de auctione venire; diem de die, dzień po dniu; ode dnia do dnia; b) początku: de die potare, epulari; porów. jednak następ. c) przeciągu: podczas, w ciągu, o, de die vivere cum latronibus (przez cały dzień); de tempore (w czasie zwyczajnym); de nocte (w nocy), media de nocte; media do luce; de tertia vigilia.

Dea, ae, *ż.* bogini.

Dealbo, 1. pobielać, gipsem albo wapnem tynkować, columnas.

Deambulo, 1. przechadzać się.

Dearmo, 1. rozbrajać.

Debachor, 1. być w uniesieniu, srożyć się.

Debellator, oris, *m.* zwycięzca, pogromca.

Debello, 1. zwyciężyć, pokonać, superbos; położyć koniec wojnie, nondum debellatum cum Volscis esse; debellato, po skończeniu wojny.

Debeo, debui, debitum; 2. być winnym, dłużnym, alicui pecuniā; pecunia, frumentum alicui debetur (należy się); alicui; longius debere; stād debita pecunia, i debitum, i, *n.* dług. — Przenos. być winnym co, t. j. a) być do czego obowiązany, mieć dla kogo obowiązek, alicui gratiam; multum alicui; cum patriae, quod debes, solveris; musieō, być powinnym, zwykle z tryb. bezok. debent habere vim; debitus, należny, winny, należący się, i debitum, i, *n.* dług, obowiązek. Stād-być na co przeznaczonym, debere urbem (być przeznaczonym do założenia miasta); fatis debitus (na śmierć przeznaczony); Pergama debita (na zniszczenie przeznaczona); naturae debitum reddere (wyplacić dług naturze, t. j. umrzeć śmiercią naturalną); debemur morti nos nostrāque; debere ludibrium ventis (być wystawionym na igrzysko wiatrów); *δ*) być za co obowiązany, być komu co winnym, alicui beneficium, salutem, vitam; alicui plurimum pro beneficiis; nil jam coelestibus ullis debentem.

Debilis, e, ułomny, słaby, osłabiony, właś. i przenos.

Debilitas, ātis, ułomność, wada, linguae; słabość, animi.

Debilitatio, ōnis, *z.* osłabienie, zwątlenie; d. atque abjectio animi, upadek na duchu, zwątpienie o sobie.

Debitio, 1. osłabiać, wycieńczać, alicquem albo aliquid; -- przenos. nisi civium suorum invidia debilitatus esset (gdyby nie doznał przeszkody w działalności swojej); ne animi debilitarentur militum (żeby nie były zrażone, zniechę-

cione); dolor fortitudinem, magnitudinem animi debilitat.

Debitio, ōnis, *z.* dług, należność, właś. i przenos. vitae; gratiae.

Debitor, ōris, *m.* dłużnik, obowiązany komu za co; -- przenos. animae, vitae.

Debitum, i, *n.* patrz debeo.

Decanto, 1. śpiewać, wysławiać, decantatae fabulae (oklepane, aż do uprzykrzenia powtarzane); 2) przestać śpiewać, albo mówić, sed jam decantaverunt fortasse.

Decedo, cessi, cessum, 3. odejść, oddalić się, ustąpić de foro; de agri partē tertiam; de via albo viā (zejść z drogi, zbłądzić właś. i przenos.); ex Italia; cursu suo Stād w szczegól. a) w znac. woj. odejść, wyruszyć, de colle, de vallo, ex his regionibus; Stollia loco superiore; *δ*) z urzędu ustąpić, przestać urzędować, de albo ex provincia; ex Africa; provinciā; c) d. de vita, albo samo decedere, rozstać się z tym światem, skonać, umrzeć; morbo d. (umrzeć na jaką słabość); d) alicui d. ustępować komu z drogi dla uszanowania; 2) o czasie: schodzić, upływać, tempora decedentia; o gwiazdach: zachodzić; sol, stellae; o wodach: opadać; o febrze: zmniejszać się; opuszczać; -- 3) w znac. umysłu.: ustępować, cura cessit de aliquo, albo alicui; ira mente decedit (ustępuje, łagodnieje); de jure suo: de officio, odstąpić z drogi powinności; de sententia: także: a superioribus decretis; ustępować, być niższym co do wartości, peritis; Hymetto mella decedunt.

Decelēa, albo -ia, ae, *z.* zamek w Attyce.

Decem, dziesięć, per annos d.; decem sunt facti, qui-; d. delegerat.

- quibus; decem primi, albo decem-primi, orum, *m.* dziesięciu najstarszych radców, senatorów w miastach municypalnych i koloniach.
- December**, bris, *m.* grudzień; *przym.* grudniowy, calendae, idus, d.; poet. o roku: hic tertius d. ex quo-.
- Decempēda**, ae, *ż.* miara dziesięcio-stopowa.
- Decempedātor**, oris, *m.* mierniczy.
- Decemplex**, plicis, dziesięciokrotny, dziesięć razy większy.
- Decemprimi**, patrz decem.
- Decemscalmus**, a, um, dziesięciowiosłowy.
- Decemvir**, viri, *m.* jeden ze zgromadzenia dziesięciu mężów; w licz. mn. decemviri, orum, dziesięciu mężów, decemwirowie, d. legibus scribendis, najwyżsi urzędnicy w Rzymie 303—305 po założeniu Rzymu ustanowieni do zebrania i ułożenia praw; d. sacrorum albo sacris faciendis, zgromadzenie kapłanów do nadzoru i tłumaczenia ksiąg sybillińskich, d. litibus iudicandis, sędziowie do rozstrzygnięcia pewnych spraw; d. agris metiendis dividendisque, urzędnicy do wymiaru i podziału ziemi w koloniach.
- Decemviralis**, e, tycający się decemwirów
- Decemvirātus**, us, *m.* godność, urząd decemwira.
- Decens**, tis, przystojny, przyzwoity, amictus, piękny, Gratiae decentes.
- Decenter**, *przysł.* przystojnie, przyzwoicie, stosownie.
- Decentia**, ae, *ż.* przystojność, przyzwoitość.
- Deceo**, decui, 2 (nieosob.), być stosownym, przyzwoitym, id quemque deest (przystoi), minus diligens quam tantum principem decuit; non decere se arbitratum asseclam esse praetoris; quod deceat in oratione.
- Decerno**, crēvi, crētum, 3. rozstrzygać, rem dubiam, pugnam; postanowić, uchwalić, aliquid de aliqua re; aliquid; z nast. ut; przyznać, zezwolić na co, triumphum, honores, statuas; poruczyć, alicui bellum; provincias privatis; decreta est ei Gallia; umyślić, ułożyć sobie w myśl, z tryb. bez. decreram cum eo vivere; także z 4 przyp. i tryb. bezok. illud tempus expectandum decraverunt. 2) nieprzech. a) rozstrzygnąć, ukończyć, załatwić, w dobry sposób: expetenda est magis ratio decernendi quam decertandi; b) w sędzie: spór toczyć, uno iudicio de fortunis omnibus, decapitate; c) rozstrzygnąć orężem, walczyć, acie, proelio, ferro, armis; classe, cornibus; cum aliquo; contra vim hostium; apud Padum decernit; d) uznać, osądzić, illam decrerunt dignum
- Decerpo**, cerpsi, cerptum, 3. cberywać, zrywać, flosrem, folia; pomum arbore; a stąd używać, fructus ex re; — przenos. odejmować, zmniejszać, ne quid locus de gravitate decerperet; nihil sibi ex ista laude centurio decerpiť.
- Decertatio**, ōnis, *ż.* spór
- Decerto**, 1. walczyć, petykać się, spierać się, proelio, pugna, caesi aliquo, cum toto exercitu; często samo dec.; Demosthenes et Aeschines inter se decertare soliti sunt, poet. Africanus Aquilonibus
- Decessio**, ōnis, *ż.* odejście, ustąpienie (z urzędu), umniejszenie, ubywanie
- Decessor**, ōris, *m.* poprzednik w urzędzie.
- Decessus**, us, oddalenie się, usta-

- plenie (z urzędu); zmniejszenie, aestus; zejście, śmierć.
- Decet**, patrz *deceo*. [belgijskiój.]
- Decetia**, ae, *ż.* miasto w Gallii
- Decianus**, patrz *Decius*.
- Decido**, oidi, oisum, 3. odcinać, odrywać; — przenoś. spór rozstrzygnąć, załatwić, stać ugodzić się, wejść w ugodę, rem, negotia, de aliqua re; cum aliquo.
- Decido**, oidi, 3. spadać, opadać, ex arboribus; ex equo; ab equo; equo; ex equis in terram; decidunt comae; stać wstąpić do grobu, umrzeć; o rzece: wpadać, ex dorso montis in mare; — przenoś. a) upaść, być pokonanym, non virtute hostium, sed amicorum perfidia; a spe (w nadziei być zawiedzionym); b) popaść, in fraudem.
- Decies**, przysł. dziesięćkroć, d. centena (centum) milia passuum; HS. dec. centena, albo samo decies, milion sestercyj.
- Decima**, patrz *decimus*
- Decimānus**, albo *decum-*, a, um, tyczący się dziesiątej części, ager, z którego pobierano na rzecz skarbu część dziesiątą; frumentum, dane w dziesiątej części; stać *decimanus*, i, m. ten który wziął w dzierżawę dziesięcinę (mulier); *decumana*, żona dzierżawcy; b) do dziesiątego legionu należący, miles; zwykle w licz. mn. *decimani*; c) należący do dziesiątej kohorty, porta (główna brama obozu Rzymskiego, przy której były umieszczone dziesiąte kohorty).
- Decimus**, a, um, dziesiąty; *decimum*, dziesiąty raz; rzecz. *decima*, ae, *ż.* dziesiąta część, dziesięcina; jakiś dar, który składano senatorom, później cesarzom; b) bardzo wielki, ogromny, unda.
- Decimus**, i, m. rzymskie przezwisko
- Decipio**, oépi, ceptum, 3. łapać; podejść, zdradzić, ludzić, mamić, szukać, aliquid; *decipi fraude*; casu magis quam virtute; *decepti ordine atque vestitu*; poet. niepostrzeżenie, nieznanie przepędzić, diem, noctem; *zapominać*, w niepamięć puszczać, dulci laborum (laborem) *decipitur sono* (zapomina o udręczeniach).
- Decisio**, ónis, *ż.* ugodą, układ.
- Decius**, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; stać *Decianus*, a, um, *Decyński*.
- Declamatio**, ónis, *ż.* deklamacya, ćwiczenie krasomówskie, dla zastosowania tonu do myśli i dokładniejszego jej wyrażenia; 2) krzyk w mówieniu [w wymowie.
- Declamator**, óris, m. ćwiczący się
- Declamatorius**, a, um, do ćwiczeń krasomówskich należący.
- Declamito**, 1. ćwiczyć się w wymowie, miewać mowy dla wprawy; causas; gotując się do mówienia przeciw komu, de aliquo.
- Declamo**, 1. ćwiczyć się w wymowie; krzyżać, piorunować, contra albo in aliquem.
- Declaratio**, ónis, *ż.* objawienie, objaśnienie, przedstawienie.
- Decláro**, 1. oznaczyć, dac poznać, pokazać, *ducis nave declarata suis*; — przenoś. a) unaocznic, opisać, skreślić, *tantas res tam breviter potuisse declarari*; quod pertinet ad eam (imaginem vitae) *declarandam*; b) wykazać, dowieść, udowodnić, objawic, *summam benevolentiam*; *quod quum in aliis rebus declaravit, tum*; z 4 prz. i tr. bez; z *utrum-necne-*; często samo *decl.* c) zapowładać, zwiastować, manera; publicznie ogłaszać, consulem; *declaratus rex Numa*; *aliquem victorem*; d) przepowładać, *res futuras*

- Declinatio**, *ōnis*, *ż.* zgięcie, nachylenie, corporis, capitū; klimat, kraj świata, mundi, coeli; unikanie, chronienie się, laboris, malorum.
- Declino**, 1. odwracać, zwracać, agmen; ictum; iter eo; wymijać, unikać, urbem; regionem; impetum; 2) nieprzech. usuwać się, uchylać się; zbaczać, de via, ab aliquo; a Capua; via; — przenoś. odstępować, unikać, a proposito; a malis.
- Declivis**, *e*, spadzisty, pochyły; *rzeczow.* per declive erat receptus (przez miejsce spadziste); i declivia, *n.* urwiska.
- Declivitas**, *ātis*, *ż.* spadzistość.
- Decoctor**, *ōris*, *m.* marnotrawca, utratnik.
- Decollo**, 1. ścinać, uciąć głowę.
- Decolor**, *ōris*, zmieniony co do koloru; Indus (opalony od słońca); — przenoś. szpetny, brzydki, dec. fama, niesława.
- Decoloratio**, *ōnis*, *ż.* blakowanie, puszczanie farby [kolor].
- Decoloro**, 1. blakować, zmieniać
- Decoquo**, *coxi*, *coctum*, 3. ugotować, olus; — przenoś. suavitas decocta (zniewieściała); 2) stopić, quartam partem argenti; — przenoś. zmarnować, trwonić, praetextatum te decoxisse; hunc alea decoxit.
- Decor**, *ōris*, *m.* przystojność, ozdoba, wdzięk, piękność.
- Decore**, *przysł.* przystojnie, ozdobnie, pięknie.
- Decoro**, 1. zdobić, stroić, aliquem albo aliquid aliqua re; — przenoś. uwielbiać, uświetniać.
- Decorus**, *a*, *um*, przystojny, ozdobny, piękny, d. fronde, ozdobiony, — przenoś. przyzwoity, przystojny, nihil magis decorum est, quam aequalitas universae vitae;
- rzeczow.* decorum, *i, n.* przystojność, przyzwoitość.
- Decrepitus**, *a*, *um*, bardzo stary, zgrzybiały.
- Decresco**, *crevi*, *cretum*, 3. ubywać, zmniejszać się, febris, luna, dies.
- Decretum**, *i*, *n.* (od decerno), wyrok, postanowienie, uchwała, rozporządzenie; prawo zasadnicze, zasada nauki.
- Decumanus**, patrz decimanus.
- Decumbo**, *cūbui*, 3. kłaść się; o pokonanym szermierzu: upaść.
- Decumo**, *decumus*, patrz decim-
- Decuria**, *ae*, *ż.* dziesiątek, dziesięcioro czego, osób lub rzeczy; w ogóle: oddział niekoniecznie ściśle z dziesięciu złożony.
- Decuriatio**, *ōnis*, *ż.* i decuriatus, *us*, *m.* dzielenie na dziesiątki.
- Decurio**, 1. na dziesiątki dzielić.
- Decurio**, *ōnis*, *m.* naczelnik dekury; 3) urzędnik wyższy lub senator w miastach mniejszych i osadach.
- Decurionatus**, *us*, *m.* dostojństwo dekuryona.
- Decurro**, *cucurri*, *i* *curri*, *cursum*, 3. zbiegać, splywać, de tribunali, de montibus, ab arce; ex montibus in vallem; tramite; in portum, in mare; ad regionem; ad aliquem; b) dla osiągnięcia pewnego celu: biedz dokąd, śpieszyć, jechać, płynąć, ad calcem; rus; quam si in spatium (w zawodzie) decurreret; szczególniej o obrotach wojskowych: manewrować dla ćwiczenia, decurrere in armis; — przenoś. uciekać się do czego, ad haec iura, ad preces, decurritur ad il-lud extremum S. C. 2) przebiegać, spatium (zawód, plac gonitwy); — przenoś. a) skończyć, dokonać, una labore; dec. vitam albo aetatem, przepędzić życie;

- b) opowiadać, wykładać, quae de arte decursa sunt.
- Dēcurso**, ōnis, zbieganie, gonitwa, wycieczka, ćwiczenia woj-skowe.
- Dēcursor**, us, m. zbieganie, spły-wanie, d. rapidus (amniū); aquae e montibus, de montibus; spadzi-stość, pochyłość, planiciej; obroty wojenne, natarcie; 2) przebie-ganie; — przenoś. mei temporis, schylek mego zawodu; honoram; skończenie urzędowania.
- Dēcurto**, 1. skraćć, obcinać.
- Decus**, ōris, n. ozdoba, piękność; — przenoś. świetność, sława, go-dność, czyn świetny, verum decus in virtute positum; belli decora.
- Decusso**, 1. dzielić na krzyż.
- Decūtio**, cussi, cussum, 3. zbijać, strącać; — przenoś. odpędzać, wy-pędzać
- Dēdeceo**, decui 3. (nieos.), nie przypadać, być nieprzystojnym, nieprzyzwoitym, si quid dedecet; aliquem; simulare.
- Dedēcor**, ōris, nieprzystojny, ha-niebny.
- Dedecōro**, 1. hańbić, znieważać.
- Dedecorōse**, przysł. haniebnie.
- Dedecorōsus**, hańbę przynoszący, haniebny.
- Dedēcus**, ōris, n. niesława, hań-ba; wstyć; dedecori esse, być hańbą, hańbić; dedecus admittere, dopuścić się czynu haniebnego.
- Dedicatio**, ōnis, ż. poświęcenie, aedis, templi.
- Dedico**, 1. mówić, wykazywać, in censu praedia; 2) poświęcać, tem-plum alicui; delubrum alicujus; także: Concordiam (t. j. simula-crum Concordiae) aede; podobnie Junonem, Fidem, Virtutem; 3) przypisać, ofiarować, libram ali-cui; poświęcić, equi memoriae et Romini urbeff.
- Dēdigner**, 1. jako niegodnego od-rzucić, pogardzać, lekcewazyć, aliquem; comitem; aliquem patrem, z tryb. bez. venire.
- Dedisco**, didici, 3. odczytać się, odwyknąć, zapominać, aliquid; z tr. bez.
- Dediticius**, a, um, ten który się poddał w moc czyją; dediticii, poddani, w przeciwieństwie wzglę-dem socii.
- Deditio**, ōnis, ż. poddanie się, fa-cere deditioem hosti, poddać się; także: deditioem facta; aliquem albo urbem in d. accipere, reci-pere, przyjąć na swoją łaskę i wolę nieograniczoną; in d. veni-re i subire d., poddać się
- Deditus**, a, um, oddany czemu, vita flagitiis dedita, życie wylane na rozpustę; przychylny, przy-wiązany, Epaminondas praeceptorii.
- Dēdo**, didi, ditum, 3. poddać, oddać, wydać, aliquem alicui ad supplicium; aliquem ad necem albo neci; aliquem in cruciatum; aliquem telis hostium; dedere se, poddać się na łaskę i nielaskę; d. se in ditionem alicujus; se ali-cui, se et suos alicui; se suaque omnia, se atque oppidum; Cirtam; stąd deditus, ten, który się pod-dał, poddany, podległy, często w licz. mn.; — przenoś. wystawić kogo na co, aliquem libidini al-terius; aures suas poetis (słuchać, przysłuchiwać się); se d., poświę-cić się, oddać się, se patriae, rei-publicae, litoris, amicitiae alicu-jus; se ad scribendum; se lacri-mis; także: se alienis moribus; dedita opera, umyślnie, z na-myśłu.
- Dedūco**, duxi, ductam, 3. 1) wy-wozić, odwieźć, wyprowadzać, od-dalać; 1) o ludziach i zwierzętach: suos ex agris; ex provincia ali-

quem; pecora, a stąd w szczególności **a)** we względzie wojennym: odciągnąć, kazać wyjść, wyprowadzić, praesidia de iis oppidis; praesidia ab Argis; legionem ab opere; exercitum ex his regionibus; legionem Orico; civitatibus praesidia; milites ex hibernis ad aliquem: legionem in hiberna; vigiliis (zaciągać, rozstawiać); **b)** z posiadłości wypędzić, wyrugować, aliquem ex ea possessione; aliquem de fundo (z miejsca będącego przedmiotem sporu wyrugować); **c)** kolonią czyli osadę zaprowadzić, założyć, qui initio deduxerant (coloniam); coloniam in locum albo in loco Narbona colonia deducta est; deducti eo cives Romani; homines agris publicis; **d)** odprowadzić, aliquem in carcerem. — Przenoś. **a)** odwieść kogo z prawej drogi, od sposobu życia i t. p., odciągnąć, zniechęcić, odstreczyć, wyprowadzić z czego, uwolnić, aliquem a recta via, aliquem de animi pravitate, aliquem a pristino victu, aliquem de sententia, de fide; aliquem ab humanitate, pietate, religione; aliquem a timore, tristitia; **b)** odwieść kogo od stronnictwa, oderwać, aliquem; adolescentes praemio deducti; **2)** o rzeczach nieżyjących: **a)** przeprowadzać, sprowadzać wodę, rivos, aquam Albanam; — przenoś. wyprowadzić, wywodzić, nomen ab Anco, genus ab aliquo, mos unde deductus (skąd powstał zwyczaj) **b)** odciągać w rachunku, ut centum numi deducerentur de capitale (od kapitału); — przenoś. oddać, haec de corpore; curas animo; **II)** sprowadzać: **a)** o ludziach: milites de vallo; ex locis superioribus in campum; in inte-

riorem Galliam; milites in planum; exercitum in campum; **b)** o rzeczach nieżyjących: carmina posunt coelo deducere lunam; ornos montibus; montes in aequor, in planum; amnes deducunt undas in mare; vela albo carbasa; naves Babyfōnem; classem; spuścić, ex navalibus navem; unam navem ex navalibus eorum; naves a Meloduno; naves litore; naves in aquam: — przenoś. sprowadzić, orationem de coelo; **III)** o ludziach: **a)** zaprowadzić, odprowadzić, wziąć z sobą, towarzyszyć komu, aliquem secum Romam; aliquem ad aliquem albo in locum; in forum (odprowadzić dla uszanowania); quo se deduci vellet; ex Sardinia Q. Ennium poetam; **b)** stawic przed kim dla posłuchania, ad Eumenem deductus; aliquem in conspectum Caecaris; **c)** jako gościa: wprowadzić, aliquem ad hospitem; hospites domum; **d)** na naukę zaprowadzić, aliquem ad aliquem; **e)** deducere nuptam, wprowadzić po zaślubieniu żonę do domu męża, virginem ad aliquem albo alicui; **f)** prowadzić w uroczystym pochodzie, aliquem triumpho; — przenoś. doprowadzić kogo do jakiego stanu, usposobienia, aliquem ad aliquam disciplinam; aliquem ad iniquam pugnandi rationem; aliquem in eum casum, in periculum, ad fletum misericordiamque; aliquem in amplitudinem; Dokać zwabić, quod in ea loca erat deductus; skłonić do czego, namówić, pobudzić, aliquem ad eam sententiam; sibi esse facile Seuthen deducere, ut eos terra depelleret; **2)** rzeczy nieżywotne: zaprowadzić, wprowadzić, impedimenta in collem, naves in portum; — przenoś. rzecz do czego dopro-

wadzić, narazić, rem ad arma: rem in periculum: rem huc, ut-; rem in eum locum, ut-; quem in locum res deducta sit, vides (do czego przyszło). IV) wyciągać nić, prząć, levi pollice filum; stąd — przenos. argumentum in tela (umieścić; audi, quo rem deducam (do czego doprowadzę); versus, poemata, wysnuć, wypracować; ad mea perpetuum deducite tempora carmen: przeciągnąć, rem in noctem; skreślić, literam mero.

Deductio, ōnis, ż. sprowadzenie, wyprowadzenie: 1) o osobach: a) rozpozalenie wojska, in oppida militum crudelis ded. b) wypędzenie, wyrugowanie z posiadłości, vi; c) przeprowadzenie, przeniesienie osady, qua erit in agros istos ded. 2) o rzeczach nieżywotnych: a) sprowadzanie, spuszczenie wody, Aquae Albanae; b) porzucanie w rachunkach, ex qua (peunia) ne qua ded. fieret; II) wywód w rozumowaniu, ratiōnis.

Deductor, ōris, m. ten, który kogo odprowadza, komu towarzyszy.

Deductus, a, um, wyciągniony, cienki, słaby; — przenos. carmen ded. o poezji pasterskiej, wiersz odznaczający się prostotą.

Deerro, i. zabłąkać się, zabłądzić, itinere; in itinere; — przenos. sors deerrabat ad parum idoneos.

Defatigatio, ōnis, ż. utrudzenie, znużenie

Defatigo, i. zmordować, zmęczyć, defatigatus, zmęczony, strudzony.

Defectio, ōnis, ż. odstąpienie, odpadnienie, w znac. własn. i przenos. 2) ubywanie, brak; solis, lunae (zaciemnienie); virium, upadek sił; animi, upadek na duchu.

Defectus, a, um, osłabiony, podupadły na siłach.

Defectus, us, m. ubywanie; brak,

solis i lunae, zaciemnienie słońca i księżyca.

Defendo, fendi, fensum; 3. odwracać, oddalać, odpicrać, wstrzymywać, hostem (a fossa); ignem a tectis; solstitium pecori; aestatem capellis; ardores solis; ignem jactum et lapides, ictus, bellum; vim, injuriam, pericula; furorem, i tym pod.; crimen alicujus rei (odpicrać zarzut); b) zasłaniać, bronić, ochraniać, se suaque ab aliquo; a ceteris se; se a finitimis; ab hoste deos publicos; Veientes adversus populum Romanum; aliquem contra injuriam; Aeduos; se armis; manu; se loco superiore, opportunitatibus loci; aliquem in periculis; in judiciis defensus; nullis defendentibus (bez zadużej obrony); Italiam ab hostibus; Galliam ab injuria; vitam a telis; e jus existimationem ab inimicis; civitates contra aliquem; Capitolium, oppidum, patriam, provincias, innocentiam i t. p; c) zapewniać, utrzymywać, locum suum, officium censurae; d) bronić słowami, utrzymywac, twierdzić, walczyć o co, rem; id, ut-; verissime defenditur, nunquam aequitate ab utilitate posse sejungi; także: na obronę co przytaczać, id quod defendit, velim concedere; e) uwolnić, oswobodzić, urbem captam ferro.

Defensio, ōnis, ż. odpicranie, oddalenie, zbijanie zarzutów, criminis, sceleris; obrona, orężem albo słowami; urbium dignitatis; w sądzie: qua defensione illis periculo liberatis; także: niewinnienie. crimini d. quaeritur; pismo, mowa na obronę, Demosthenis, Cicconis.

Defensio, i. często bronić, causas,

Dēfensio, 1. gorliwie bronić, mecum, aliquem ab hostibus.

Dēfensor, **ōria**, *m. ten.*, który co odwraca, odpiera, necis, periculi; *h)* obrońca, juris et libertatis; — przenoś. słup; belka obrończa, palisada.

Dēfero, tuli, latum, znosić, nanosić, ramalia tecto; Tybris defert purgamina in mare; dolia, quae annis deferret; deferri, runać, spadać, in praecipit, in foveas; — przenoś. znieść, zburzyć, aedes in planum; **II)** zanieść, oddać, przynieść, przenieść, literas ad Caesarem; libros ad aliquem; aurum in aerarium; munera alicui, palmam alicui. Stąd zapędzić, zanieść, w znac. bier. być zanieścionym, dostać się, aestus defert naves in terram; navis delata Oricum; longius delatus aestu; onerariae duae paullo infra delatae sunt; hac (navi) delatus in Ciliciam; Germani ad castra Romanorum delati sunt; errore deferri per quatuor stadia (błąkać się, tulać się); umieścić, złożyć, signa; — przenoś. polecać kogo, przedstawiać do wynagrodzenia, aliquem ad aerarium in beneficiis; **δ)** przelożyć co komu, deferre aliquid ad aliquem, zdać co na kogo, zostawić do czyjego uznania, rozstrzygnięcia, rem, causas, controversias litesque, i t. p. **c)** ofiarować, powierzyć, przyznać co komu, udzielić, nadać, ad aliquem summam imperii, summam belli, rerum summam; alicui bellum contra aliquem, regnum civitatis, consulatum, honorem, studium; także: qui (honores) a populo ante deferebantur; propter frequenter delatos honores; consulum praetorumque praefecturae delatae; quod delatum accipere

noluissem (o pieniądzach ofiarowanych); szczegól. hujus tantum memoriae delatum est (wspomnienie czynów jego tak było drogo cenione); **d)** donieść,awiadomić, oznajmić, dać znać; ab aliquo aliquid; aliquid ad aliquem albo alicui, aliquid per aliquem; alicui suam voluntatem per literas; de quibus quod inimici detulerunt; de defectione patris detulit; res elata defertur ad Aristomachen; id Carthaginem delatum; vera, falsa, vana i t. p.; stąd nomen alicujus, alicui def. albo aliquem def. oskarżać; **e)** podawać do spisu, omnibus in censum delatis.

Defervesco, fervi albo ferbui, 3. przestać się gotować, wyburzyć się, wyszumieć, ochłonać, uspokoić się, własc. i przenoś. ira, studia, adolescentia.

Defetisco, fessus, 3. utracić siły, z mordować się; często: defessus, zmęczony, znużony, aliqua re.

Deficio, feci, fectum; 3. 1) nieprzech. 1) odpaść, przemieć się, stać się wiarolomnym; ab Aeduis, a rege, a republica, ab amicitia alicujus (ab aliquo) ad aliquem, przejść na czyją stronę; qui defecerant; defecit Samos; — przenoś. a virtute, a re, a defecerem, odstąpić, odstąpić od zasad; 2) wyjść, ustac, niedostać, brakować, spadać, schnąć, niszczyć, deficit materia, frumentum, copia, fructus ex arboribus, tempus anni ad bellum gerendum; deficiunt arma, munimenta; quum non solum vires sed etiam tela nostris deficerent; deficit sol, luna (jest zaćmienie słońca, księżycy); deficit mons (kończy się); stąd **a)** osłabnąć, upadać na siłach, omdleć, upadać z trudu, deficit miles; deficiunt membra; def. tot

- bellis; stąd def. zemdlęc, umierać; *b*) d. animo albo samo def., stracić odwagę, upadać na duchu, zwątpić o sobie; deficit ingenti luctu rex ipse Latinus; *c*) legibus def. naruszyć, zgwałcić; II) przech. kogo albo co opuszczać, odstąpić, brakować, deficit aliquem aqua, frumentum, vox, anima, tempus; deficient aliquem vires, latera; aliquem sanguis viresque deficient i t. p.; stąd defici, być pozbawionym, ratione; animo defeciti, upadli na duchu.
- Defigo, fixi, fixum, 3.** wsadzić, wetknąć, utkwić, wbić, asseres in terra; columellas in aliqua re; cruce in campo; sudas sub aqua; cuneos inter saxa; arborem terrae; hastam tellure; sicam in corpore (ustopić); gladium jugulo. — Przenos. *a*) wlepić, na co skierować, zwrócić, oculos in aliquem, albe in vultu alicujus; ora in terram; mentem orationemque albo curas in aliqua re (zatopić); *b*) ściśle, stanowczo oznaczyć, określić, quae augur injusta defixerit; *c*) w zadumienie wprawić, osłupiałym zrobić, przerazić, aliquem albo animam alicujus; oculi defixi (osłupiałe); także poet defixus lumina.
- Defingo, finxi, fictum, 3.** kształtować.
- Definio, 4.** ograniczać; przenos. *a*) ściśle oznaczyć miejsce i czas; także: przepisać, legem; *b*) objaśnić, opisać, określić; 2) skończyć, zamknąć.
- Definite, przysl.** wyraźnie, jasno.
- Definitio, ónia, ż.** określenie, oznaczenie, objaśnienie.
- Definitivus, a, um,** objaśniający.
- Definitus, a, um,** oznaczony, określony, wyluszczony.
- Defio, fieri, brakować, niedostawać.**
- Deflagratio, ónia, ż.** spalenie się, splonienie; — przenos. zniszczenie, upadek.
- Deflagro, 1.** przech. i nieprzech. spalić i spalić się, zgorzeć; — przenos. *a*) przech. zniszczyć; nieprzech. przepaść, ze szczeniem zgiąć; *b*) uspokoić się, uśmierzyć się, ira, seditio.
- Deflecto, flexi, flexum, 3.** odgiąć, odwracać, se de curriculo; in alium cursum deflecti (o rzeckach); novam viam (robić drogę na bok idącą); — przenos. odmieniać, inaczej urządzić. rationem medendi; 2) nieprzech. zbacać właśc. i przenos. de spatio; oratio redeat illuc, unde deflexit.
- Defleo, flevi, flētum, 2.** oplakiwać, aliquem albo aliquid; 2) nieprzech. spłakać się, wyplakać się.
- Defloresco, flori, 3.** okwitnąć, przekwitnąć, vitis; — przenos. niszczyć, tracić żywość, moc, znaczenie, formae dignitas; deliciae.
- Defluo, fluxi, fluxum, 3.** spływać, ściekać, spadać, flumen monte, sudor a capite; defluit lapidosus rivus; pedes vestis defluit ad imos; defluunt coronae; ex equo in terram (skoczyć); cohors defluit ad terram equis relictis; płynąć, secundo amne; Ostium Tiberi; ad insulam; alicui (do kogo); — przenos. e sophistarum fontibus id dicendi genus ad forum defluit (przeszedł); a necessariis artificibus ad elegantiora; 2) upłynąć, kończyć się, dum defluat amnis; o vlosach: wypadać, capilli mihi defluunt; — przenos. kończyć się, ubywać, ubi salutatío defluit; unus me absente defluit, (rbył, odstąpił mnie, przeniewierzył się).
- Defodio, fodi, fossum, 3.** wyko-

- pac, kępać, specus, síros, terram; 2) zakopać, wkopać, aurum; sígnum in terram; in comitio; sub tecto aliquid.
- Defore**, patrz desum.
- Deformátio**, ónis, *ż.* zeszpecenie.
- Deformátis**, e, niekształtny, zeszpecony, brzydki, szkaradny, właśc. i przenos. motus corporis statusve; d. lucrum (nikczemny); laurea d. luctu (wieniec zhańbiony); deformé est de se ipso praedicare.
- Deformitas**, átis, *ż.* szpetność, brzydkość, niekształtność, corporis, aedificiorum; — przenos. szpetność, hańba, sromota, ohyda, fugae, animi.
- Deformo**, 1. (od formo), skreślić, odrysować, oznaczyć, locum, speciem operis.
- Deformo**, 1. (od forma), zeszpecić, zhańbić, zepsuć, domum; homo multis vitiis deformatus.
- Defraudo**, 1. krzywdzić, oszukiwać, ubliżyć, aliquem aliqua re, albo aliquem aliquid; defraudare suum genium, żałować sobie, ujemować.
- Defrenátus**, a, um, rozkiczlnany, wyzudany.
- Defricio**, fricui, fricatum i frictum, 1. ocierać, wycierać, wyskrobać, pupillas, equum; — przenos. szczytać, szydzić, sale multo urbem.
- Defringo**, frégi, fractum, 3. odłamać.
- Defugio**, fugi, fugitum, 3. uciekać; 2) usuwać się od czego, unikać, niechcić, dimicationes; proelium; assentationem vulgi.
- Defundo**, fudi, fúsum, 3. zlewać, odlewać, nalewać, delibamenta Mercurio, vinum pateris.
- Defungor**, functus, 3. ukończyć, wykonać, odbyć, honoribus defunctus, który piastował godności; defungi fatalibus malis (wybrnąć); d. laboribus (pozbyć się przykrości); parco victu (przeżewać na oszczędnej żywności); d. vita, temporibus suis, morte, umrzeć; także bier.: utinam sit defunctum, oby to już było wykonane, Terent. Ad. III. 5. 63.
- Degéner**, éris, wyrodny, patrit oris, ten, który nie ma gójcowskiej wymowy; 2) podły, nikczemny, degeneres animos timor arguit.
- Degenéro**, 1. wyrodzić się, o ludziach, zwierzętach i roślinach, właśc. i przenos. degenerat homo; d. a parentibus; in mores Persarum; 2) przech. psuć, animos.
- Deglúbo**, glupsi, gluptum, 3. obłupić, obdzierać ze skóry.
- Dego**, degi, 3. spędzać, aetatem, vitam, albo samo degere, żyć.
- Degrádinat**, przestaje grad padać
- Degrávo**, 1. obciążać; — przenos. być ciężarem, dokuczać, być przeskodą, aetas d.; vulnus degrabat.
- Dégrédior**, gressus, 3. schodzić, zstępować, ex arce; monte; in campum; ad pedes, zsiadać z konia.
- Dégrunio**, ire, krząkać.
- Dégusto**, 1. kosztować, aliquid; z lekka się dotykać, corpus; doświadczać, probować, starać się co poznać, vis degustare vitam et fortunam meam.
- Dehino**, przyst. w następstwie, o miejscu i czasie: odtąd, potem, później, dalej.
- Dehisco**, ére, rozstępować się, rozpadać się.
- Dehonesto**, 1. znieważać, bezczęścić.
- Dehortor**, 1. odradzać, frustra dehortando; ab aliqua re, albo z następ. ne.
- Deianira**, ae, *ż.* córka Enéusa (Oeneus), siostra Tydeusa, żona Herkulesa.
- Dein**, patrz deinde.

Deinceps, przyst., następnie, z kolei, jeden po drugim, potem, zaraz potem, w odniesieniu do miejsca i czasu.

Deinde i dein, przyst. odtąd, później, potem, dalej (w przestrzeni i czasie).

Deionides, ae, m. syn Dejony, Miletus.

Deiphōbe, es, ż. córka Glaukusa.

Deiphōbus, i, m. syn Pryama i Hekuby

Dejectio, onis, ż. wyrzucenie z posiadłości; alvi, rozwolnienie żołądka; — przenoś. animi, zwątpienie o sobie.

Dejectus, a, um, nizki, pochyły, spadzisty; loca; — przenoś. trwożliwy, powątpiewający o sobie, animo, spe.

Dejectus, us, m. zrzucenie, upadek; spadzistość.

Dejer- patrz dejur.

Dejicio, jēci, jectum, 3. zrzucić, strącić, zepchnąć, aliquem de ponte, de saxo; se de muro (rzucić się); se per munitiones, se in mare; de superiore parte aedium; aliquem equo; aliquem in inferiori locum; in Tiberim dejectus; wrzucić, librum in mare; zapędzić, naves ad inferiorem partem insulae dejiciuntur; spuścić, securim elatam in caput; strącić, sciać, caput uno ictu; nakoniec dejicere tylko z 4 przyp.: deji. statuas, hermas, turrim, muros, antennas, fundamenta murorum, libellos; sortes (wrzucać do urny); lacrimas (wylewać). Stąd w szczegól. a) wyprzeć, wypędzić, praesidia ex saltu; praesidia inde; nostros loco; hostes muro turribusque; — przenoś. hoc dejecto (po jego upadku); de gradu albo de statu dejicere (zrazić kogo, zmieszać); de sententia (przypro-

wadzić kogo do zmiany zdania); b) wypędzić z posiadłości, aliquem; aliquem de agro communi; c) zabić, ubić, paucis dejectis; feras; avem ab alto coclo; 3) spuścić, vultum, oculos in terram; poet. dejectus oculos (spuściwszy oczy); odwrócić, oculos de isto nunquam; oculos a republica; — przenoś. a) oddalić, odrzucić, odwrócić, jugum servile a corvibus; quantum mali de humana conditione dejeceris; vitia a se ratione; cruciatum a corpore; b) zrzucić, strącić, pozbawić, aliquem de possessione imperii; dejecta conjuge tanto (pozbawiona); aliquem de honore; aliquem honore, aedilitate, praetura, principatu; consulatu; spe.

Dejūro, 1. przysięgać.

Delabor, lapsus, 3. spuszczać się, spadać, spływać, zlecić, z przyjm. de, ex, albo a i przyp. 6; także: in aliquid, wpaść w co, dostać się dokąd; — przenoś. a) wziąć się skąd, powstać, genera ab his plura delapsa sunt; b) wpaść w co, albo na co, in morbum, in suspiciones; in istum sermonem; a majoribus ad minora.

Delāmentor, 1. oplakiwać, żalić się, z płaczem narzekać.

Dēlasso, 1. zmordować, utrudzić.

Dēlātio, ōnis, ż. doniesienie, oskarżenie.

Dēlātor, ōris, donosiciel, oskarżyciel.

Dēlectāmentum, i, n. uciecha, zabawa, rozrywka.

Dēlectātiō, ōnis, ż. przyjemność, uciecha.

Dēlecto, 1. bawić, sprawiać przyjemność, rozrywkę; se libris, znajdować przyjemność w książkach; aliquem; me delectat aliquid, albo z tr. bez.; często: delectari ali-

- qua re, albo in aliqua re, zajmować się czém z przyjemnością, mieć w czém upodobanie.
- Delectus**, us, *m.* wybor, verborum; zaciąg do wojska, instituere, habere, facere.
- Delegatio**, ōnis, *ż.* przekaz, zlecenie (do wypłaty).
- Delego**, 1. posyłać, odsyłać, aliquem ad senatum; aliquem ad illud volumen; aliquem in Tullianum; zlecić, poruczyć, obsidione delegata in curam collegae; przekazać, przelać na kogo (o wypłacie długu), debitorem; — przeność. zwalić na kogo, przypisać komu, aliquid alicui, albo ad aliquem.
- Délénimentum**, i, *n.* środek łagodzący, ulga; ponęta.
- Delénio**, ōnis, łagodzić; także: ująć sobie kogo, zjednać, aliquem aliqua re; animum alicujus.
- Delenitor**, ōris, *m.* ujmujący, przymilający się komu.
- Déleo**, delēvi, delētum, 2. wymazać co napisanego; — przeność. zmazać, zatrzeć, maculam; zburzyć, zniszczyć, urbes; spalić, urbem inceudio; znieść, wytepić, exercitum omnem; skończyć, bellum totum.
- Delétrix**, ōis, *ż.* niszczycielka, wygubicielka.
- Delta**, Deliacus, patrz Dolos.
- Deliberābundus**, a, um, który się wiele namyśla, rozważa.
- Deliberātiō**, ōnis, *ż.* namysł, naradzanie się.
- Deliberativus**, a, um, naradzający się, do narady należący.
- Deliberātor**, ōris, *m.* ten, który rozmyśla, rozważa, naradza się.
- Deliberātus**, a, um, rozważany, roztrząsany, pewny.
- Delibēro**, 1. rozważać, namyślać się nad czém, naradzać się, delib-
- erandi spatium (czas do namysłu); cum aliquo; deliberata re; de aliqua re; z utrum -an, albo z samém an-; w szczegól. a) radzić się, pytać o radę, Dolphos deliberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem; deliberantibus Pythia respondit; b) jako skutek: postanowić, mihi deliberatum est, postanowiłem.
- Delibo**, 1. skosztować, spróbować, dotknąć się lekko, cząstkę z czego zdejmować, własc. i przeność. aliquid, albo aliquid de aliqua re, zmniejszać, ujmować, deli. de gloria alicujus.
- Delibro**, 1, (od liber), odzierać z kory
- Delibuo**, libui, libutum, 3. namazać, namaszczać, delibuta veneno dona, zatrute; — przeność. delibutus gaudii, przejęty radością.
- Delicāte**, przysł. przyjemnie, łagodnie, uprzejmie.
- Delicātus**, a, um, ucieszny, roskoszny, wytworny, miękki, pieszczośliwy, zmysłowości oddany.
- Deliciae**, arum, *ż.* u późn. pisarzy delicum, ii, *n.* uciecha, roskosz, pieszczota; przepych, okazałość; osoba albo rzecz droga, ulubiona, Terentia mel meum et deliciae. Stąd zdrob. deliciolae, arum, *ż.* roskosz.
- Delictum**, i *n.* przestępstwo, wykroczenie, błąd.
- Deligo**, 1. (od ligare) wiązać, przywiązać, aliquem albo aliquid ad aliquid; sarmenta in cornibus iumentorum; także: saucios, vulnus (opatrywać, obwiązywać).
- Deligo**, legi, lectum, 3. (od legerē), brać, wybierać, obierać, locum talem; diem ad inimicos opprimendos; ejus potissimum affinitatem: duces (ad bellum gerendum); deligebatur, qui proximus

- esset affinitate; duces sibi adversus barbaros; magistratus; idoneos rei homines; locum domicilio; locum castris; ex senatu in hoc consilium; stąd delectus, wybrany; w licz. mn. *rzeczow.* delecti quidam (wybór); delecti principum; delecti Aetolorum; delecti militum; equites ex omni copia; decem milia ex copiis; d. legio; d. manus; 2) oddzielać, wylącać, wydzielać, ex acedibus.
- Delino**, lini, levi, livi, litum, zmaczać, przekreślić; namazać, nasmarować.
- Delinquo**, liqui, lictum, 3. uchybić, zbłądzić, wykroczyć, zawinąć, si quid delinquitur.
- Deltiquesco**, licui, 3. roztopić się, rozpuszczać się; — przenoś. niszczyć, upadać.
- Deliratio**, ónis, *ż.* wyboczenie z brózd w oraniu; — przenoś. obłąkanie umysłu.
- Deliro**, 1. wyboczyć z brózd w oraniu; — przenoś. mieć obłąkanie umysłu, szaleć, bredzić.
- Delirus**, a, um, obłąkany na umyśle, obrany z rozumu.
- Delttesco**, litui, 3. ukrywać się, chować się, własc. i przenoś. in aliquo loco; aliquo loco; sub aliqua re; inter saltus. [się.]
- Delttigo**, áre, klócić się, spierać
- Délos** i **Delus**, i, *ż.* wyspa na morzu Egiejskiem, miejsce urodzenia Apollina i Dyany; stąd: a) **Delius**, a, um, Delijski; *rzecz.* **Delias**, Apollo; **Delia**, Dyana; także nazwisko dziewczyny; **Delium**, ii, *n.* miasto w okolicy Tanagry w Beocyi ze znakomitą świątynią Apollina; **Deliacus**, a, um, Deliacki, Delijski.
- Delphi**, orum, *m.* miasto w Focydzie przy górze Parnassus, sławne wyrocznią Apollina; stąd **Delphos** corrumpere est conatus (przekupić wyrocznię Apollina). Stąd: a) **Delphi**, orum, *m.* mieszkańcy Delfów; b) **Delphicus**, a, um, Delficki, mensa Del., stół na trzech nogach, na wzór trójnogu delfickiego.
- Delphinus**, i, i **Delphin**, fnis, *m.* delfin, zwierz morski; 2) gwiazdozbiór.
- Delta**, *n.* głoska grecka w kształcie trójkąta, stąd dla podobieństwa niższa część Egiptu oblana ramionami Nilu i morzem. [zbiór.]
- Deltóton**, i, *n.* trójkąt, gwiazdozbiór.
- Delúbrum**, i, *n.* świątynia.
- Delúdo**, lusi, lusum, 3. zwodzić, oszukiwać, drwić z kogo. [łędzwie.]
- Delumbis**, e, mający skaleczone
- Delumbo**, 1, skaleczyć łędzwie; — przenoś. osłabić, sententias.
- Delus**, patrz Delos.
- Démando**, áre, przekazać, poruczyć, powierzyć, polecić, aliquem curae alicujus; aliquem albo aliquid alicui.
- Démens**, tis, obłąkany, bezrozumny; głupi, zapamiętały, temeritas, discordia, furor.
- Démenter**, *przysł.* szalenie, zapamiętałe, nierozumnie.
- Démentia**, ae, *ż.* szaleństwo, nie rozum, zapamiętałość.
- Démereo**, merui, meritum, 2. demereor, meritus, 2. zasługiwać, zarabiać, zasługiwać się komu, zobowiązywać sobie kogo czem.
- Demergo**, mersi, mersum, 3. zanurzać, zatapiać, naves; demergi, pograżać się, utonać; — przenoś. plebs acre alieno demersa (pospólstwo zabnęło w dług); patriam demersam extuli; quem paulo ante extulerat (fortuna); demergere est adorta (poniżyć, upokorzyć, pograżać). [rozmierzyć.]
- Demétior**, mensus, 4. odmierzyć,

Demeto, messui, messum, 3. *zać.* ściągać; poet. florom pollice, zervac kwiatek; ense caput

Demigratio, *ōnis*, *ż.* przeprowadzenie się, przeniesienie się.

Demigrō, 1. wynosić się, wyprowadzić się, de oppidis; ex aedificiis, ex insula; in alia loca; Athenas; — przenoś. hinc d. (rozstać się z tym światem, umrzeć); strumae ab ore demigrarant; de suo statu.

Deminuo, minui, *minūtum*, 3. zmniejszyć, osłabić, ująć, własc. i przenoś. vires, bona; aliquid de bonis; aliquid ex potestate; *b)* capite deminui, patrz caput.

Demnūtio, *ōnis*, *ż.* zmniejszenie, uszczuplenie, osłabienie, własc. i przenoś. de aliqua re, albo alicujus rei; *b)* zbywanie, sprzedawanie, de bonis privatorum publice; *c)* d. capitis, patrz caput

Demiror, 1. dziwić się, aliquid, albo z 4 przyp. i tr. bez.; czasem znaczy podziwienie połączone z niewiadomością, demiror, ubi nunc ambulet

Demisso, *przysł.* nizko; — przenoś. *a)* pokornie; *b)* podle, nikczemnie.

Demissio, *ōnis*, *ż.* zníženie, spuszczenie z góry; — przenoś. animi, smutek, upadek na duchu.

Demissus, a, um, spuszczoney, wiszący, aures; nizki, loca, ripae; — przenoś. *a)* przytłumiony, słaby, vox; *b)* pokorny, skromny, orator; *c)* skolatany, małego serca, fracto animo et demisso; *d)* niewykwiniony, prosty (o mowie); *e)* pochodzący, a magno demissum nomen Julio.

Demitigo, *āre*, zmiękzczać, łagodzić; bier. łagodnić.

Demitto, misui, missum, 3. wpuszczać, equum in flumen; aliquem per tegulas; wsadzić, aliquem in

carcerem; posłać na tamten świat; skazać na śmierć, aliquem ad imos Manes, albo morti; se d. albo demitti, spuścić się, udać się, demitti de muris per manus; se in Ciliciam; nachylić się; se ad aures alicujus; se ob assem; se ad planiora d. (zejść z wyższego miejsca); spuścić, lumina, vultum, caput; zesłać, imbrem coelo; wylęwać, lacrimas; zapuścić, sublicas in terram, fundamenta in terram; huc stipites; zatopić, ferrum in ilia, albo jugulo; wykopać, altę in solido puteum; wąż względzie wojennym: sprowadzić, aciem e jugo montium; agmen, exercitum, i t. p. in inferiorem campum, in vallem; albo samo: agmen, levem armaturam; se demittere, zejść. — Przenoś. se in causam (wdać się w sprawę, przyjąć na siebie); aliquid in pectus, wziąć do serca; se animo, albo animum, mentem, stracić serce, odwagę, upaść na duchu; demitti ab aliquo; wywodzić swój ród od kogo.

Demiturgus, i, *m.* najwyższy urzędnik w niektórych rzeczach pospolitých greckich.

Dēmo, dempsi, demptum, 3. ujmować, odejmować, własc. i przenoś. alicui molestiam, sollicitudinem; d. nubem supercilio, nie być smutnym, posępnym; d. partem de die solido (przepędzić); d. de capite, odrzącić, ująć z kapitału; demto fine, bez końca.

Democritus, i, *m.* filozof nowszéj szkoły Eleatyckiej z Abdery; stąd **Democritēus**, albo -ius, a, um, do Demokryta odnoszący się; rzeczow. Democritei, orum, *m.* zwolępnicy Demokryta, i, Democritea, orum, *n.* nauki Demokryta.

Demolior, 4. rozwalić, zburzyć, statuum, domum, tectum; — przenoś.

tyrannidis propugnacula; jus; d. culpam, zrzucić winę.

Demolitio, ónis, ź. obalenie, zburzenie.

Demonstratio, ónis, ź. okazanie, wskazanie; — przenos. a) żywe, dobitne opisanie; b) rodzaj mowy, której przedmiotem jest pochwała albo nagana; c) dowód.

Demonstrativus, a, um, obejmujący pochwałę albo naganę.

Demonstrator, óris, ten, który co wykazuje.

Demonstro, 1. pokazywać, wskazywać, aliquid, albo ze zdaniem zależnym; — przenos. pokazywać, opowiadać, przedstawiać, udowodnić, unaocznic, alicui aliquid, albo alicui z 4 przyp. i tr. bez.; silva, quae supra demonstrata est; ze zdaniem zależnym; ut supra demonstravimus; demonstratum est.

Démordeo, ére, odgryźć, odkąsić.

Demórtor, mortuus, 3. umrzeć, odumrzeć. [czyć.

Démóror, 1. zatrzymywać, zwłó-

Demóveo, movi, motum, 2. oddać, odpędzać, odsuwać, własc. i przenos., aliquem de loco; culpam ab aliquo; w szczegól. a) oddać kogo z urzędu, usunąć od godności, gradu aliquem; — przenos. animum loco et certo de statu; b) wypędzić kogo z posiadłości, aliquem de suis possessionibus; albo pozbawić prawa do posiadania.

Démúgitus, a, um, rykiem napełniony, paludes.

Démulceo, mulsi, mulsum, 2. głaskać, muskać.

Démum, przyst. właśnie, wreszcie, wtedy dopiero, teraz dopiero, teraz właśnie, nunc demum; jam d.; tum d.; quint. d. anno; orto sole d.; osobliwie, szczególnie, rzeczywiście, w istocie; id d.; eo d.; ea d. *amicitia firma est*

Demurmuro, 1. mruzczyć, pętać, kiwać.

Demutatio, ónis, ź. przemiana.

Demuto, 1. przemieniać.

Denarius, ii, m. i denarius numm., rzymska moneta, która z początku dziesięć (od deni), a potem sznaście assów albo cztery małe sestercyj zawierała.

Dénarro, 1. w szczególności coś opowiadać, d. matri, ut- (jak-).

Dénato, ére, z wodą płynąć, wypłynąć.

Dénego, 1. zaprzeczyć, odmówić, aliquid, alicui aliquid.

Déni, ae, a, po dziesięć, w przyp. 2. donorum albo donum; w ogóle: dziesięć, bis deni.

Denicális, e, rodzaj obrzędów religijnych, odprowadzanych dziesiątego dnia po czyjej śmierci.

Dénique, przyst. 1) przy wyliczeniu: nakoniec, wreszcie, w końcu; 2) w przejściu do ogólnych wyobrażeń: w ogóle; przy stopniowaniu: a nawet, aut demum; 3) przy zakończeniu: w ogóle zaś, krótko mówiąc, jednym słowem; 4) podobnie jak demum, właśnie, dopiero, nunc d.; tam ó; octavo d, mense; mortuo d. (dopiero po śmierci).

Denominatio, ónis, ź. przewanie.

Denomino, 1. przeważać, nazwać kogo od czego.

Dénormo, 1. nieforemnie zrobić.

Denoto, 1. naznaczyć, cíves Romanos necandos denotavit; 2) odróżnić, poznać, sposzredz.

Dens, tis, m. ząb; — przenos. uncus dens (o lewicy), podobnie róg kotwicy, sierp, grzebień; 3) dens maledicus, złośliwość; nianawisć.

Dense, przyst. gęsto, ściśnięto, cięsto.

Denseo, densui, 2. zgęszczać.

Denso, 1. zgęszczać, skupiać; den-

eatus, gęsty, densata agmina, ścieśnionem hufce.

Densus, a, um, gęsty, zgęszczony, gęsto skupiony, silva: gęsty, rzęsisy, imber; pełny, obficie okryty, d. caesarie caput; częsty, liczny, pericula.

Dentālia, ium, n. nasad u pluga, albo sam plug

Dentatus, a, um, zębaty, ząbkowaty, serrula d. 2) zębem gladzowy, charta. II) Dentatus, rzymskie przezwisko.

Denūbo, nupsi, nuptum, 3. iść za małż.

Denūdo, 1. obnażać, odkrywać, objawiać, własc. i przenos.; 2) obdzierać, ogołacać, własc. i przenos.

Denunciātio, ōnis, ż. oznajmienie, doniesienie, zapowiedzenie, zagrożenie.

Denunoto, 1. oznajmiać, donosić, zapowiadać, wypowiadać, grozić, aliquid, albo z 4 przyp. i tr. bez.: z ut albo ne i tr. łącz. albo samym tr. łącz.; rozkazać, veteranis; 2) przepowiadać, denunciata mors ejus per crinitam stellam.

Denuo, przysł. znów, na nowo, jeszcze raz.

Deo, us, ż. Cerera; stąd Deois, idis, ż. córka Cerery, Prozerpina; i Deoius, a, um, Cererze poświęcony.

Deonēro, 1. ulżyć ująć ciężaru.

Deorsum, przysł. z góry na dół, sursum deorsum, w górę i na dół.

Dépascisor, pactus, 3. wejść w układy, godzić się o co, wymówić sobie co, tria praedia sibi; cum aliquo, ut.

Dépaso, pavi, pastum, 3. o pastwach: spasać; wypasać; o bydłach: wyjść, wygryźć, agros; d. altaria (zjeść, pożreć to, co jest na ołtarzach); saepes salicti florem depasta apibus, poet. zamęst: sae-

pes, cujus flores depascuntur ab apibus, plot, którego kwiaty służą za pokarm dla pszczół;— przenos. luxuriem orationis stilo, odciąć w mowie, co jest zbytecznego.

Dépaso, pastus, 3. wypasać: — przenos. niszczyć, febris depascitur artus.

Dépeoto, pexi, pexum, 3. czesać uczesać. [rarii]

Depeculātor, ōris, m. zdzierca, as-Dépeculor, 1. zdzierać, okradać, fana; — przenos. pozbawiać, honorem familiae.

Dépello, pūli, pulsum, 3. odpędzać, odganiać, wypędzać, aliquem de provincia, ex urbe; aliquem tota Sicilia; barbarorum praesidia ex his regionibus; hostem ab operibus; aliquos terra; odłączać, odstawić, ab ubere matris; a lacte; — przenos. oddalać morbum; zaspokajać, sitim, famem; odwieść, oddalić, aliquem de spe, de causa suscepta; a Syraculis servitutum; a superioribus consiliis depulsus; suspicionem a se; instans periculum; omnes molestias; alicui multam, metum; 2) spędzać, zganić, spychać, zrzucić, aliquem de loco; equus equitem dorso non depulit; teneros fetus; we względzie wczajennym: spędzić z wyższego stanowiska, defensores vallo; hostes loco; ab eodem gradu depulsus est (wyparty został, korzystnego położenia pozbawiony); ab aliqua re depulsus (doznał przeszkody w swoich zamiarach, w działaniu).

Dépendeo, 2. wisić na czym, u czego, nodo ex humeris d. amictus; laqueo dep.; — przenos. pochodzić od czego, dać się wyprowadzić, augurium d. origine verbi; zależeć od czego, fides d. a reniente die.

Dependo, pendī, pensum, 3. odważyć, płacić; — przenoś. ponieść karę, zapłacić, pocnaś.

Deperdo, perdīdi, perditum, 3. zniszczyć, inopia deperditus (zubożały); 2) utracić, postradać, właśc. i przenoś, non solum bona sed etiam honestatem.

Depereo, perii, peritum, 4. ginać, w niwecz się obracać, podupać; in amore alicujus albo in aliquo, szalenie się w kim zakochać, ginać, przepadać za kim.

Depingo, pinxi, pictum, 3. odmalować, — przenoś. a) w słowach co przedstawić, opisać; b) wyobrazić w myśli; wystawiać sobie, cogitatione aliquid.

Dēplango, planxi, planctum, 3. oplakiwać.

Deploro, 1. płakać, narzekać, lamentabili voce deplorans; de incommodis; 2) przechod. oplakiwać, calamitates; mieć co za stracone, agros, spem.

Dēpono, pōsuī, positum, 3. rzucić, zrzucić, wyrzucić, librum de manibus; arma: zdjąć, onera jumentis; wysadzić, exercitum in terram albo legiones; dać w zakład, vitulam; quidquam de grege; — przenoś. uspokoić, sitim; złożyć, porzucić, zaniechać, utracić, wypuścić, personam actoris; opinionem, consilium; amicitiam, similtates, gloriam, spem, odium: memoriam alicujus rei, aliquid ex memoria; prius animam oedium; b) odrzucić, rzec się, provinciam; 2) dla bezpieczeństwa albo do schowania co złożyć, umieścić, pecuniam apud aliquem; HS. sexagies in publicum; amphoras in templo; praedam in silvis; matrem et liberos in urbe; obsides apud aliquem; saucios; liberos suaque omnia in silvas; — prze-

noś. powierzyć, jus populi Romani in vestra fide ac religione depono; tutis auribus; in aure; pokładac, spem salutis in morte alicujus; 3) składać, caput in gremio alicujus; arma; armis depositis (po złożeniu broni); — przenoś. depositus, opuszczony, stracony, bez ratunku; amarī, maximo aegra et prope deposita reipublicae pars; złożyć, składać, insigne; imperium, magistratum; depositam resumere potestatem.

Depopulatio, ōnis, *ż.* spustoszenie, zrabowanie.

Depopulatio, ōnis, *m.* pustoszyiciel, niszczyciel, rabuś.

Dēpopulor, 1. niszczyć, pustoszyć, plądrować, rabować, także w formie czynnej depopulo: agros depopulavit i depopulata Gallia; depopulatis agris.

Dēporto, 1. znieść, przenieść, ossa ejus in Cappadociam ad matrem; sua in oppida; quae (navis) ad eum deportandum erat missa; arma Brundisium; sprowadzić, exercitum e Graecia; odnieść, otrzymać, praedam ex Asia; gloriam ex illa gente; nihil aliud de provincia nisi illius benevolentiam; cognomen Athenis, triumphum; b) wypędzić, na wygnanie posłać, in insulam.

Deposco, posposci, 3. żądać bardzo, domagać się czego, sibi id muneris, sibi partes istas; aliquid a magistratu; istam provinciam asperrima ad laborem; b) żądać wydania kogo, ukarania, aliquem; aliquem in poenam, ad supplicium, aliquem ad mortem, żądać ukarania śmiercią; c) aliquem sibi, wyzywać kogo do walki.

Depostulo, 1. żądać, dopraszać się.

Depraedor, 1. łupić, rabować, plądrować

Depraváte, przyst. opacznie, zepsucie.

Depravátio, ónis, ż. przekreślenie, zepsucie, właśc. i przenoś. animi.

Deprávo, 1. wykręcać, spaczyć, wykrzywić, oculos; — przenoś. zepsuć, uwieść, puerum indulgentia; plebem consiliis.

Depracátio, onis, ż. usilna prośba, dopraszanie się, błaganie, d. aequitatis; prośba o przebaczenie, łaskę; przepraszanie; d. deorum, wzywianie bogów: dirae deprecationes, przekleństwa; d. periculi, prośba o odwrócenie niebezpieczeństwa.

Depracátor, óris, m. błagający, wstawiający się, pośrednik; d. periculi, który przez prośbę oddala niebezpieczeństwo.

Depracóor, 1. zanosić prośbę, błagać, dopraszać się, aliquem, albo z nast. ne, quominus i tr. łącz.: vitam multorum ab aliquo, prosić o darowanie życia; d. periculum, mortem, poenam, prosić o uwolnienie, prośbą uwolnić; także biernie: deprecatum bellum, prośbą odwrócona wojna.

Deprehendo, i deprendo, di, sum, 3. schwytac, złapać, hostem; deprehensus a custodibus; — przenoś. zastać, zejść kogo na czém, in manifesto scelere; deprehendi, być napadniętym, zaskoczonym (np. od burzy); video me deprehensum, widzę, że się wywinać nie mogę (o mowie); b) dostrzedz, odkryć, poznać, res magnas saepe in minimis rebus.

Deprehensio, óntis, ż. złapanie, odkrycie.

Depressus, a, um, niski, w dole leżący, domus; — przenoś. vox depressissima, przytłumiony.

Deprimo, pressi, pressum, 3. zniżac, cisnąć na dół, navem dep

zatopić, saxum in mirandam altitudinem; fossam, głęboko wykopać, — przenoś. przytłumić, ucisnąć, osłabić, zrazić, do milczenia przymusić, veritatem, opis fortunam, hostem; preces alicujus taciturna sua obstinatione.

Deproellor, 1. walczyć, ścierac się, venti.

Deprómo, prompsi, promptum, 3. wydobywac, pecuniam ex arca, sagittam pharetra; aliquid de jare civili.

Depropéro, 1. spieszyć się, przyspieszac.

Depsó, depsi, depsum, 3. rozczyniac, zagnieść.

Depúdet, puduit, 2. bardzo się wstydzic, non dep. aliquem z tr. bez. 2) wstyd tracić, nie wstydzic się, także z tr. bez.

Depugno, 1. walczyć, potykać się, wojowac, bić się, copias paratas ad depugnandum; — przenoś. cum fame; voluptas d. cum honestate.

Depulsio, óntis, ż. oddalenie, niegnanie, usunięcie, doloris; pravi. **Depulsor, óris, m.** który coś oddala.

1. **Depúto, 1.** obcinać.

2. **Depúto, 1.** poczytywac za ea

Depýgis, e, słaby na lędtwio

Derbe, es, ż. miasto w Likazaii, stąd **Derbótes, is,** z Derby, mieszkaniec Derby

Derbices, um, m. lud w Margiane w Azji

Dercótis, is, i Derceto, us, ż. bogini u Syryjczyków.

Derectus, a, w prostym kierunku idący

Derelictio, óntis, ż. opuszczenie, zaniechanie

Derelictus, a, um, opuszczony, pusty

Derelinquo, liqui, licitum, 3. zostawic, zaniechać; — przenoś. za-

- niebdać, causam; 2) zostawić po sobie, praesidium in arce.
- Dorépo**, repsi, 3. zczolgać się, zlażyć.
- Derideo**, risi, risum, 2. wysmiewać, wyszydzać, drwić.
- Derigescio**, rigui, 3. krzepnąć, drętwieć, deriguit gelidus formidine sanguis; krew się ścięła; comae, najeżyły się włosy; oculi, osłupiały.
- Daripio**, ripui, reptum, zerwać, wyrwać, wydrżać, de manu: ensem vagina: — przenoś. ująć, zmniejszyć, quantum de mea auctoritate deripisset.
- Derisor**, oris, m. szyderca.
- Derivatio**, oris, ż. prowadzenie, skierowanie, fluminum.
- Derivo**, 1. prowadzić, ściągać, aquam de fluvio; — przenoś. składować, zwałac, culpam in aliquem.
- Derogatio**, oris, ż. częściowe ujmowanie, ograniczenie prawa.
- Dorógo**, 1. dawne prawo znieść częściowo, ograniczyć, de lege, albo legi; w ogóle ująć komu co, odjąć, odmówić, ubliżyć, umniejszyć, de fide alicujus, albo fidem alicui
- Deróeus**, a, um, ogryziony.
- Dertóna**, ac, ż. miasto w Liguryi
- Deruo**, rui, rúrum, 3. rozrzucić, zburzyć; — przenoś. cumulum de laudibus alicujus, ująć, zmniejszyć.
- Deruptus**, a, um, spadzisty, przepaścisty; rzeczow. derupta, orum, m. miejca: przepaściste.
- Desaevio**, saevii, 4. srożyć się, bużyć się.
- Descendo**, scendi, scensum, 3. zstąpić, schodzić, de coelo, de rostris; ab alto coelo; coelo; ad lub in forum, in naves; in flumen; obviam alicui in Piraeum; zsiadać, ex equo; udać się dokąd, domum, huc, ad aliquem; wkroczyć, wtargnąć, wylądować, in Graeciam; — przenoś. wchodzić, zatapiać się, ferrum in corpus descendit; stąd: verbum descendit in pectus; cura descendit in animos; spadać, infra genua (o sukni); skłaniać się, przychyłać się do czego, przystać na co, in preces, ad ejusmodi consilium, ad sententiam alicujus, ad inimicitias, ad verborum contumelias; brać się do czego, ad supplicia innocentium; ad vim atque ad arma; rzucić się na co, chwycić się, ad omnia; ad extrema; pochodzić od kogo, ród wywodzić, a patriciis; si descendere ad ipsum ordine perpetuo quaeris.
- Descensus**, us, m. schodzenie; droga wiodąca na dół, qua illi d. erat; descensus Averno.
- Descisco**, scivi, scii, scitum, 3. odstąpić, porzucić, a populo Romano; przejść do kogo, ad aliquem; — przenoś. odstąpić, a veritate; a vita, życia dokonać; ad saevitiam, stać się okrutnym.
- Describo**, scripsi, scriptum, 3. opisać, przepisać, ab aliquo librum: epistolam alicui dare describendam; 2) opisać, napisać, skreślić, wyrysować, geometricas formas in arena; formas in pulvere: carmina in foliis; vitam votiva tabella: facta eorum non amplius quaternis quinisque versibus; — przenoś. przedstawić, hominum sermones moresque; nacechować, me latronem describebant; dotknąć, aliquem malo carmine; 3) describere aliquid z przyim. in i 4 prz. albo z przyp. 3. rozpisać, rozdzielić, przeznaczyć, civitatibus pecuniarum summas; vecturas frumenti civitatibus, jura civitatibus. alicui tributum; sociis quindecim millia peditum; także bez przyp.

3 albo 4 z przyim. in, z samym 4 przyp.: pecuniam, rationem belli, officia i. t. p. b) describere aliquid z przyim. in i 4 przyp. podzielić, civitatem in provincias; annum in duodecim menses; agmina.

Descripte, przysł. porządnie.

Descriptio, ōnis, ż. określenie, wystawienie, opis, nominis, personarum; 2) podział, rozkład, porządek, audificiorum.

Descriptus, a, um, oznaczony, należycie urządzony. [oderznać.

Desēo, secui, sectum, 1. odciąć,

Desēro, serui, sertum, 3. opuścić, odstąpić kogo w potrzebie, porzucić, nie ratować, zaniedbać, aliquem albo aliquid, właśc. i przen. sacra cultumque deorum; vadimonium (nie stawić się w sądzie na czas oznaczony); nisi me lucerna desereret; deserit aliquem res, tempus, fama; descri a re familiari, a republica; a mente (stracić głowę); leo desertus viribus.

Desertio, ōnis, ż. odstąpienie, zaniedbanie.

Desertōr, ōris, m. który odbiega kogo, opuszcza, zaciędbuje, amicum; communis utilitatis; b) zbieg wojskowy.

Desertus, a, um, opuszczony, samotny, pusty, d. loca; samo deserta, ōrum, n, pustynie.

Deservio, 4. usłużyć komu w czém, alicui; mieć o czém staranie, corpori; oddać się jakiemu przedmiotowi, studiis; rebus divinis.

Deses, sidis, gnuśny, leniwiec, próżniak.

Desideo, sēdi, sessum, 2. długo gdzie siedzieć; próżnować, gnuśnić.

Desiderabilis, e, pożądany, upragniony [czenie.

Desiderātio, ōnis, ż. żądanie, ży-

Desidērium, fi, n. żądanie, pragnienie, tęsknota; b) potrzeba; c) strata, albo żal po stracie.

Desidēro, 1. żądać, pragnąć, wy magać, aliquem, albo aliquid; aliquid ab aliquo albo in aliquo, z 4 przyp. i tr. bez.; 2) widzieć, spostrzegać brak czego, hunc diu desideraverunt; cum primis pauci, deinde plures desiderarentur, najprzód kilku, potem wielu brakowało.

Desidia, ae, ż. gnuśność, próżnowanie, lenistwo.

Desidiosus, a, um, gnuśny, próżnujący, opieszaly.

Desido, sēdi, sessum, 3. osiadać, opadać.

Designatio, ōnis, ż. oznaczenie, plan

Designator, ōris, m. przestrzegacz porządku; zawiadowca obrzędów pogrzebowych; naznaczający miejsca w teatrze.

Designo, 1. oznaczyć, wytknąć, fines templo Jovis; urbem aratro (określić); aliquem digito (wskazać); aliquem oculis ad aliquid (rzutem oka na coś przeznaczyć); w haście lub tkaninie co przedstawiać, naśladować, Europen. — Przenos. przedstawiać, oznaczać, znamionować, aliquid verbis; aliquem hac oratione; aliquem nota infamiae; nimiam luxuriam; w szczegól. a) mianować, na urząd obierać, aliquem; stąd designatus consul (obraný, który jeszcze urzędowania nie rozpoczął); b) aliquid, urządzić, rozporządzić; 2) sprawić, narobić, zrządzić, dokazać, quid non ebrietas designat?

Desilio, silui, sultum, 4. zeskakiwać, zsiadać, lecto; de rheda; ex navi; ad pedes; in artum.

Desino, sivi, albo sii, situm, 3. zaniechać, zaprzestać, aliquid; opu-

ścić, aliquem; d. urgere; locis communibus; querelarum; 2) konczyć się na czem, in piscem.

Desipio, sipui, 3. być głupim, działać niedorzecznie; desipiens, bezrozumny.

Desisto, stitī, stitum, 3. zaprzestać, zaniechać, odstąpić czego, de illa mente; a sententia; itinere; pugnae; agere causas; non desistam, quin eruam; także samo des.

Desōlo, 1. opuszczać, pustkami zostawiać, zniszczyć.

Despecto, 1. patrzeć z góry, aliquid; aliquid ex alto; — przenos. regionem despectat oppidum (góruje); pogardzać, ne victi despectentur.

Despectus, us, m. patrzenie z góry na dół, ex oppido in campum, in mare, w licz. mn. wzgórze; — przenos. pogarda. [bez nadziei.

Desperanter, przysł. rozpaczliwie, **Desperatio**, ōnis, ż. rozpacz, utrata nadziei, vitae, victoriae; ad desperationem venire.

Desperatus, a, um, bez nadziei, bez ratunku, desperatis rebus, w rozpaczliwym położeniu; morbi desperati.

Despēro, 1. tracić nadzieję, rozpaczając, de aliqua re; sibi, albo alicui rei; przechod. aliquid albo z przyp. 4 i tr. bez.; res desperatur (wątpią o-); porów. desperatus; desperatis generi rebus, gdy położenie zięcia było rozpaczliwe; provinciarum d. rebus, gdy nie mieli nadziei utrzymania prowincyj; desperato (gdy stracił nadzieję).

Despicatio, ōnis, ż. wzgarda.

Despicatus, a, um, wzgardzony, godzien wzgardy.

Despicatus, us, m. pogarda, si quis despicatus ducitur

Despicio, spexi, spectrum, 3. spoglądać z wyższego miejsca, de vertice montis in valles; a summo coelo in aequora; quā despici poterat; także przechod. z góry spostrzedz, spoglądać, summo ab aethere terras; varias gentes et urbes; — przenos. nie dbać o co, rei familiaris fructum: stąd zamiedbywać, gardzić, lekce sobie ważyć, aliquem albo aliquid; quae res huic despecto salutis fuit; także: despiciens sui; 2) gdzieindziej patrzeć, na stronę spojrzeć

Despicioor, 1. gardzić.

Despōlio, 1. ogolocić, obedrzeć, wyzucić, pozbawić, aliquem armis; hominem; templum; — przenos. despoliari triumpho, być pozbawionym tryumfu.

Despondeo, spondi, sponsum, 2. przyrzekać, obiecywać, alicui aliquid; sibi aliquid, wymówić sobie co, zastrzedz; zaręczyć kogo z kim, filiam alicui; — przenos. spes despondetur anno (pokłada się nadzieja w roku); animo d. (z pewnością oczekiwać); zaś desp. animum (stracić odwagę, nadzieję).

Desponso, 1. zaręczyć, przyrzec w małżeństwo.

Despūmo, 1. pianę zbierać, odszumować.

Despuo, spui, spūtum, 3. spluć, wypluć.

Destillo, 1. ściekać, spadać kroplami.

Destinatio, ōnis, ż. przeznaczenie, postanowienie.

Destino, 1. naznaczyć, oznaczyć, muros urbis polenta; stąd za cel przeznaczyć, aliquem ad ictum; locum oris; rzeczow. destinatum, i, n. cel, velut destinatum petentes; certo ictu destinata ferire; sagittas destinare (do celu strzelać); — przenos. umyślić, posta-

nowić, przeznaczyć, uznać za co, tempus locumque ad certamen, domum publicis usibus, ambitum muris, finem imperio; diem sacro; alicui imperium, regnum, provinciam, diem necis; aliquem ad mortem; aliquem operi, arae, capitali supplicio; aliquem in locum alicujus regem (jako króla); aliquem animo parem alicui (uważać za równego); aliquem animo auctorem caedis; aliquem ut furem; destinatus, przeznaczony, uchwalony; dies, vices, causas, sententiae; stad destinata, orum, n. plan, zamysł, d. exsequi, impedire; ut destinatum erat; 2) przywiązać, przymocować, rates ancoris; antennas ad malos; falces; 3) targować, kupować, quanti destinat aedes? za jaką cenę dom kupuje?

Destituo, stitui, stitutum, 3. stawić, umieścić, cohortes extra vallum; aliquem ante tribunal; aliquem; — przenoś. a) opuścić, odstąpić, porzucić, zniweczyć, aliquem albo aliquid; nudum in causa; destituit femora pugnantem; destituit aliquem ventus; navigia destituta, na mieliznę zapełdzone i osiadłe; somnus me destituit, sen mię odbiegł, opuścił; destituit aliquem mens, memoria; destitutus, opuszczony, ogolocony, pozbawiony, d. ducibus albo ab omnibus; aliorum consiliis, promissis, praeceptis albo samo dest., opuszczony, bez pomocy; b) podejść, oszukać, zrobić zawód, deos mercede pacta; morando spem; destituit fortuna spem; stad. destitui spe albo a spe, si destituit spes

Destitutio, oñis, f. opuszczenia, zawód, oszukanie, podejście.

Destringo, strinxi, strictum, 3. ze-

drzyć, ściągnąć, odciągnąć, aliquid bonis; dobyć, gladium, onsem, securim; dextra gladiis, dobywszy mieczów; 2) zlekka dotykać, drasnąć, aequora alis; pectus sagitta; — przenoś. ganić, nicować, scripta.

Destruo, struxi, structum, 3. psuć, obalać, burzyć, navem, aedificium, templum; — przenoś. zniszczyć, osłabić, magnitudine alicujus.

Desudo, 1. pocić się; — przenoś. mozolić się nad czem, in aliqua re.

Desuesco, suevi, suetum, 3. odzwyczajając, oduczać, aliquem; desuetus, odzwyczajony; res desueta, voces jam mihi desuetae; desueta sidera, których widok jest rzadki, niezwykły; 2) nieprzech. odzwyczajając się, bello, triumphis; pati clamorem [odzwyczajenie].

Destitudo, inis, f. odwyknienie, **Desultor**, oris, m. zeskakujący, przeskakujący z konia jednego na drugiego w biegu podczas igrzysk Cyrceńskich; — przenoś. niestateczny, niestały

Desultorius, a, um, należący do jeźdźca zwanego desultor, equus; rzecz. jeździec przeskakujący.

Desum, defui, deesse, brakować, pecunia deesse coepit: deest alicui aliquid; non enim maledici tanto viro deesse poterant; duas sibi res, quominus in foro diceret, deesse; nie znajdować się przy czem, nie brać w czem udziału, convivio, bello; komu swój pomocy odmówić, nie być komu pomocą, opuścić kogo, deesse alicui opera, consilio, labore; nullo loco alicui d.; de fama dimicanti deesse; sibi d. (szkodzić sobie); często: alicui rei d.; nos consules desumus (nie robimy tego co do nas należy); non deero (będę pomocą)

- Desūmō**, sumpsi, sumptum, 3. brać co komu albo od kogo; — przenoś. wybierać, obierać sobie, brać na siebie; hostem sibi certum d.; consules asservandos sibi
- Desūper**, przyst. z góry, nad, ponad, powyżej.
- Desurgo**, surrexi, surrectum, 3. wstać od czego, podnieść się, coena
- Detēgo**, texi, tectum, 2. odkryć, odsłonić, obnażyć, aliquid, aedes detecta, bez pokrycia; — przenoś. odkryć, wykryć, wydać, wyjawić, insidias, consilia conjuratorum.
- Detendo**, tendi, tensum, 3. spuszczać co natężonego, tabernacula, zwinąć namioty.
- Detergeo**, tersi, tersum, 3. ocierać, ścierać, osuszyć, sudore deterso; lacrimas. — przenoś. a) rozpedzić, nubila; b) o pieniądzach: urwać, zagarnąć, octoginta detersimus; 2) zerwać, rozbić, potrzaskać, remos.
- Detērior**, ius, stop. najwyż. deterimus, gorszy, pod lepszy, słabszy, właśc. i przenoś.
- Determinatio**, ōnia, ż. granica, koniec, kres, określenie.
- Determino**, 1. ograniczać, kończyć.
- Detēro**, trivi, tritum, 3. wycierać; — przenoś. umniejszać, ujmować, uwłaczać, laudes alicujus.
- Deterreo**, terrui, territorum, 2. odstraszać, wstrzymywać, aliquid de albo ab aliqua re; aliquid aliqua re; aliquid z nast. ne, quin, quominus i tr. łącz.; także samo aliquid; odwracać, oddalać, vim a censoribus; nefas. [szkaradny.
- Detestabilis**, e, obrzydły, ohydny,
- Detestatio**, ōnia, ż. obrzydzenie, przeklinanie; scelerum, odpokutowanie; wzywanie świadków; d. sacrorum, zobowiązanie się do przyjęcia obrzędów religijnych przywiązanych do dziedzictwa.
- Detestor**, 1. brać na świadków, przeklinać, aliquid in alicujus caput; z obrzydzeniem wspominać, aliquid albo aliquid; detestatus, obrzydzony, przeklęty; oddalic, odpędzić, odwrócić, wstrzymać, invidiam; detestamini hoc omen
- Detexo**, texui, textum, 3. utkac, skończyć tkaninę; upleść; — przenoś. skończyć, opisać, fabellam paucis.
- Detineo**, tinui, tentum, 2. wstrzymać od czego, aliquid ab aliqua re; 2) przeszkadzać w dalszym postępie, zajmować czem, aliquid albo aliquid aliqua re, detineri aliqua re; — przenoś. wiązać, kępować, zajmować czem, aliquid in aliqua re; animum studiis.
- Detondeo**, tondi, tonsum, 2. postrzygać, obcinać; — przenoś. frondes detonsae frigore (ogolone z liści).
- Detōno**, tonui, 1. grzmieć, — przenoś. przestać się srożyć, sustinet nubem belli, dum detonet.
- Detorqueo**, torsi, tortum, 2. skrecać, odwracać, zwracać, a latere in dexteram partem; animum a virtute; proram ad undas; se alio.
- Detractio**, ōnis, ż. odciąganie, odejmowanie, ujęcie, umniejszenie.
- Detrahō**, traxi, tractum, 3. ściągnąć, zdjąć, odjąć, wydrżać, equitibus annulos, albo annulum digito; stramenta e mulis; nomen Pompeji ex scutis: alicui torquem, amiculum; scutum; equos; cohortes legioni; galeam capiti; tegumenta scutis; vestem; signo detracto (po oderwaniu pieczęci, po odpieczętowaniu); odjąć, odtrącić, multae novem partes; aliquid ex ea samma; nihil de vivo; — przenoś. ujmować, uwłaczać, poniżać, libenter de his detrahunt: de rebus gestis d. b) szkodzić, być

- szkodliwym, multum ei detraxit, quod alienac erat civitatis; 2) oddalic, usunąć, aliquem ex aliquo loco, sprowadzić, przyciągnąć, naves ad terram.
- Detrectatio, ōnis, ȳ** wzbramianie się, ociąganie się, usuwanie się, militiae
- Detrectator, ōris, m.** ten, który ubliża, uwłacza, laudum
- Detrecto, 1.** wzbramać się, ociągac się, nie chcieć czego, militiam; pugnam; *b)* uwłaczać, ubliżać, laudes alicujus; livor detrectat ingenium Homeri.
- Detrimentōsus, a, um,** szkodliwy, uszczerbek przynoszący
- Detrimentum, i, n** uszczerbek, szkoda. strata; detrimento esse alicui, szkodzić komu; facere; sarcire; ne quid republica detrimenti capiat; klęska wojenna, porażka, magnis illatis detrimentis; cum magno detrimento repulsi
- Detrūdo, trusi, trusum, 3** strącać, spychać, naves scopulo, in praeceps; spędzić, wypędzić, wyprzeć, hostem muris, hostem finibus; aliquem do agro quem et ex quanto regno ad quam fortunam detrusisset; w odniesieniu do czasu odwlec, comitia in adventum Caesaris, odwieść kogo od czego, aliquem de sua sententia, przyprowadzić do czego, aliquem ad id, quod facere possit
- Detrunco, 1** odciąć od pnia, kadłuba, caput, obcinać, okrzesywać, vitem, arbores, corpora
- Deturbo, 1** rzucić, wywrocić, obalic, zwałić, statuas, tegulas a tecto, aedificium, spędzić, wyprzeć, hostes ex praesidiis et statione aliquem de tribunali, ab arce, de fortunis, in mare, a sedibus, moenibus, aliquem certa re et possessione, — przenos aliquem de salute ac mente (odjąć); deturbari ex magna spe, albo spe (być pozbawionym nadziei).
- Deucalion, ōnis, m.** syn Prometeusza, król Ftyi (Phthia) w Tessalii, mąż Pyrry; stąd: Deucalionēus, a, um, do Deukaliona należący.
- Déunx, uncis, m.** jedenascie dwunastych.
- Deūro, ussi, ustum, 3** przypalić, spalić, vicos et agros; oppidum; — przenos. zmrozić, hiems arbores deusserat; aquilones deurunt.
- Deus, dei, m.** (przyp. 5 deus; w licz. mn. 1 przy, dei, dii, di; 3 i 6 deis, diis, dis, (Bóg, Bóstwo, u poetów zamiast dea, ducente deo (o Wenerze); dii meliora, dii melius (bron Boże, uchwaj Boże), si dñs placet (jeżeli Bóg da); — przenos o człowieku odznaczającym się dobrocią, potęgą, biegłością, te in dicendo semper putavi deum, tu mihi deus videri soles, namque erit ille mihi semper deus
- Deutor, usus, 3.** surowo się z kim obchodzić, victo
- Devasto, 1** zupełnie zniszczyć, spustoszyć
- Devēho, vehi, vectum, 3.** wozić, zwozić, zawieźć, aliquem in ultimas terras, w znac. bier devēhi, dostać się, być zawiezionym, Veham devectus, naveam dedit, qua Corinthum devēheretur
- Devello, velli, vulsum, 3** urywać, obrywać, odrywać, ramum trunco.
- Develo, 1** odkrywać, odsłaniać, ora
- Devēnor, 1** czcić, cześć wyrażać.
- Devonio, vēni, ventum, 4** zejść, zstępować, przychodzić do kogo albo dokąd, ad senatum, in partem atquam domum Charonis; —

- przenoś. dostać się dokąd, wpadać w co; wziąć się do czego, in insidias; ad juris studium; nolebam nostrum junonem in alienas manus devenire.
- Deversor**, 1. wstąpić do kogo, zajechać, bawić, przebywać u kogo, apud aliquem, in domo; parum laute.
- Deversor, óris, m.**, gość.
- Deversoriolum**, 1. s. mała gospoda.
- Deversorium**, 11, s. gospoda, dom gościnny.
- Deverticulum**, 1, n. wyboczenie; gospoda; — przenoś. wybieg, wykręt, peccatis deverticula dare.
- Deverso**, verti, versum, 3. odwracać, aliquem; aciem; biernie deverti, oddalać się, odchodzić; 2) nieprzech. a) oddalać się, zbaczać, via, Thasum; — przenoś. zbaczać od przedmiotu w mowie, redeamus ad illud, uide devertimus. b) udać się dokąd, odjechać, ab Aegypto Africam; zajechać do kogo, wstąpić; stanąć gospodą, in villam; ad Terentiam.
- Deversus**, a, um, spadzisty, stromy, pochyły; — przenoś. skłonny, ad otium aetas.
- Devincio**, vinxī, vinctum, 4. obwiązać, związać, skrępować, aliquem albo aliquid aliqua re; — przenoś. a) połączyć, przywiązać, se affinitate cum aliquo; aliquem se affinitate cum aliquo; także: verba comprehensione (ściśle spoić); b) krępować, robić zaległym, se cupiditate mala, uledz występnej żądzy; se scelere, wplatać się, uwikłać się; se d. necessitate facti, poddać się konieczności przeznaczenia; c) zobowiązać, ująć sobie kogo, aliquem liberalitate, beneficio, jurejurando; homines sibi benevolentia et caritate; beneficis alicui devinctum esse.
- Devincio**, victi, victum, 3. pokonać, zwyciężyć, aliquem albo aliquid; — przenoś. multorum obtractatio devicit unius virtutem.
- Devinctus**, a, um, zobowiązany, oddany komu albo czemu, alicui; studiis.
- Devitatio, ónis, f.** unikanie, uchylanie się.
- Devito**, 1. unikać, odchodzić, chronić się.
- Devius**, a, um, uboczny, ustronny, itinera d. albo samo devia, manowce, bezdroża; na ustroniu mieszkający, odległy, — przenoś. zbaczający z prawej drogi, niebaczny, obłąkany, niestały, vita d. zdrożne.
- Devoco**, 1. wzywać, przyzywać, powoływać, suos ab tumulo; aliquem de provincia ad gloriam; refixa sidera coelo; zapraszać do siebie, do stołu, omnes; — przenoś. a) przywoływać, philosophiam et coelo; b) narażać, wystawiać na co, suas fortunas in dubium; in suspicionem; stultum consilium ad perniciem mortales devocat; stąd nęcić, wabić, ad voluptatem.
- Devolo**, 1. zlatywać; — przenoś. przybiegać prędko, spieszyć, spadać, de tribunali; in forum; sibi de coelo devolaturam in sinum victoriam; ignis devolat in terram.
- Devolveo**, volvi, volutum, 3. zwałić, stoczyć, cupas de muro; saxa per montes, clypeos e muris; saxa; w znac. bier. staczać się, spadać, o ludziach, zwierzętach, rzekach; pensa fuis d., praesent; — przenoś. devolvi, spadać, ad spem inanem pacis, uwodzić się próżną nadzieją; eo res devolvitur, ut de tego przychodzi, iż-

Devōro, 1. polykać, pożerać, ci-bos; — przenoś. a) przemarnować, strwonić, patrimonium; rem recen-tem; b) oculis aliquid, chciwie na co spoglądać; libros, z chciwością czytać; c) tłumić, w cichości zno-sić, lacrimas, gemitus, molestiam paucorum diorum; d) polykać, ale nie strawić, nie zupełnie zro-zumieć, orationem alicujus.

Devōtio, ōnis, ż. ślub jako ofiara, poświęcenie czego bogom; poświęce-nie życia, vitae albo capitis; Decio-rum; 2) przekleństwo, pilaeque illae, in quibus d. erat scripta, in mare praecipitatae; devotionis e-xemplum

Devōtio, 1. poświęcać bóstwu przez ślub uczyniony, poświęcać śmierci, aliquidem.

Devōtus, a, um, alicui, zupełnie oddalony; devoti, orum; m, odda-ni, przywiązani, wierni; 2) prze-klety, arbor, sanguis, manus.

Devōtio, vōvi, vōtum, 3. bóstwu jako ofiarę poświęcać, ła ofiarę przynosić, ofiarować (alicui) ali-liquid; w szczegól. kogo za śmierć poświęcić; se d. ofiarować się na śmierć, umrzeć, morti, pesti; ani-mam alicui, caput alicujus; se a-licui rei (poświęcić się); 2) co na morderstwo przynosić, sicam; przeklinać, aliquidem

Dextella, ae, ż. prawa rączka.

Dexter, tēra, tērum, albo tra, trum, stop. wyż. dexterior, ius, najwyż. dextimus, prawy (w prze-ciwnieństwo do lewy), oculus. ma-nus, brachium, cornu, latus, hume-rus i t. p. rzeczow. dextera i dex-tra, ae, ż. prawica, prawa ręka, dextrā, na prawo; stąd prawa strona, est in d. Danubio, jako godło uroczystego zapewnienia. doxtram dare, fidem dextora da-

re; udzielenie pomocy, dextera alicui porrigere albo tendere; me-tro, meā, suā dextra; urbs po-rriret dextra; o tēm co jest na prawej stronie: Janus; doxter a-bis, dexter stetit; — przenoś. szcžo-ście lub zbawienie przynoszący. pomyslny, łaskawy, dextor adi; b) stosowny, dogodny, przyda-tny, tempus; modus.

Dextere, albo dextre, przysł. zrzęcznie, stosownie.

Dexteritas, ōtis, ż. zrzęczność, zry-kowność.

Dextroraeum, 1, -us, przysł. w pra-wo, na prawej stronie

Di, dis, patrz Deus

Dia, ae, ż. dawne nazwisko wyspy Naksos.

Diabintes, um, m. plemię Auler-ków w Gallii lugduńskiej.

Diadēma, ātis, n. przepaska, prze-wiązka biała na głowie, znamię godności królewskiej, nim zaczęto używać korony

Diaeta, ae, ż. sposób życia we względzie lekarskim

Dialecticus, a, um, tyczący się rozprawiania. rzecz. dialecticus, 1. m. mistrz sztuki rozumowania; dia-lectica, ae, 1 -e, es, ż. sztuka ro-zumowania, dyalektyka, dialectu-ca, orum, badania dyalektyczne; przysł. dialectice, podług praw-dy dyalektyki.

Diālis, e, do Jowisza należący flamen, apex, nakrycie głowy kapłanów

Diālogus, 1, m. rozmowa.

Diāna, ae, ż. córka Jowisza, sio-sra Apollina, bogini kszycyca i łowow; stąd Dianus, a, um, do Dyany, do łowów należący, rzecz. Dianum, 1 n, n. a) świątynia Dy-ny; b) przylądek w Hiszpanii

Diārium, 11, n. dzienne wycywie-nie, płaca

Dibáphus, 1, 2. suknia purpurowa, jako oznaka wyższych urzędników

Dica, ac, spór sądowy, proces, d. sortiri, sędziów, którzy mają sądzić sprawę, losem wybierac.

Dicacitas, átia, ź. żart uszczypliwy, dowcipkowanie

Dicatio, ónia, ź. przyjęcie do praw obywatelskich w jakimś mieście.

Dicax, áois, uszczypliwy, dowcipkujący, Demosthenes non tam dicax fuit quam facetus.

Dichoreús, i, m. miara wiersza z dwóch choreów złożona — — —

Dicia, przyp. drugi z wyrazami *causa*, *gratia*, dla pozoru, dla formalności

Dico, 1. poświęcac co bóstwu albo człowiekowi: se alicui, poświęcac się, oddac się; se civitati albo in civitate, wpisać się do obywatelstwa jakiego miasta, zostać obywatelem.

Dico, dixi, dictum, 3. 1) mówić, rzec, powiedzieć, utrzymywać, rozprawić ustnie lub na piśmie, aliquid; z 4 przyp. i tryb. bez., w for. bier. dicor, eris, itur, mówią, że ja-ty-ou- z prz. pierw. i tr. bez.; także czasem nieosob. dicitur, z 4 prz. i tr. bez. dicitur, matrem vixisse, Nep. Paus. 5. W szczegól. a) opisywać, opowiadać, facta, solitos amores; reliqua stilo majore; de aliquo; alicui ze zdaniem zależnym; b) odpowiadać, z 4 przyp. i tryb. bez. a quo quum quaesisset, quo se deduci vellet, et ille Athenas (dom. se deduci velle) dixisset; także: potwierdzać, w przeciwieństwie do negare; c) naznaczać, stanowić, locum, multam, diem nuptiis, iudicem, legem; alicui aliquid, komu co przyrzekać, obiecywać, data est Eument Cap-

padocia, sive potius dicta; z nast. ut albo ne, zapowiadać, rozkazywać, qui diceret, ne discederet; d) przepowiadać, u poet. 2) mówić, mieć mowę, ars dicendi, wymowa, krasomówstwo; satis exercitatus in dicendo, dicendo valere; ut nemo ei dicenti resistere posset (gdymówił, gdy miał mowę); de vehiculo d.; de aliquo, albo de aliqua re. za kim albo za czem, w obrone mówić, albo przeciw—, contra aliquem pro aliquo apud centumviros; acerbe in aliquem; a lub pro scripto (słownego wyrażenia bronić); 3) nazywać, wymieniać, aliquem crudelium nomine; eum prudentem, vir dicendus (godzien wspomnienia), facta alicujus: omnes dicuntur tyranni, qui. Corvus est dictus; neque quidquam similis potest dici, quam dictatura antiqua huic imperii potestati (nie można wymieniać żadnej godności, któraby do terazniejszej władzy Cesarzów była podobniejszą, jak dawniejsza dyktatura); stąd a) mianować, obierać czem, dictatorem, magistrum equitum, consulem, tribunum militum. 4) anie-mać, mieć co na względzie, Hilarum dico (mysłę o-); 5) wymawiać, literam

Dicrótus, a, um, dwuwiosłowy: rzecz. dicrota, ae, ź. lub dicrotum, i, n. statek o dwóch rzędach wiosel

Dictaeus, a, um, patrz Dicte

Dictamnus, i ź. ziele rosnące na górze Dicte, dyptan

Dictáta, orum, n to, co nauczyciel dyktuje, naznacza uczniom do nauczenia się.

Dictátor, óris, m. najwyższy, nadzwyczajny urzędnik w Rzymie, który tylko w gwałtownych oko-

licznościach był przez konsula wybierany, miał władzę nieograniczoną tak nad wojskiem, jako też nad całym państwem, dictatorem dicere, facere legere; Mam. Aemilio dictatore (za dyktatorstwa M. E.); najwyższy rządca w Lanuwium i Albie.

Diotatōrius, a, um, dyktatorski, do dyktatora należący.

Diotatūra, ae, ż. dyktatura, godność dyktatora.

Diothe, es, ż. góra na wyspie Krete; stąd dictaeus, a, um, dykteeski, kreteski.

Dictio, ōnis, ż. mówienie, opowiadanie, wykład; w szczegól. a) oznaczenie, postanowienie, multa; b) odpowiedź wyroczeni; 2) wyrzeczenie mowy, dictioni operam dare; stąd mowa krasomówska, subitae dictiones: także sposób mówienia = genus dicendi

Dictio, 1. mawiać, często mówić, aliquid albo z 4 prz. i tr. bezok., b) udawać, dawać za powód, dictitabant se egere; c) miewać sprawę, być obrońcą sądowym

Dicto, 1. dyktować, mówić dla piszącego.

Dictum, i, n. słowo, wyraz, wyrażenie, b) myśl dowcipna, dictum dicere, c) rozkaz, dicto audientem esse albo parere, d) przyrzeczenie, non dicto sed secunda fortuna adversariorum capti. e) wymowa, wysłowne, u poet. dicti studiosus

Dictynna, ae, z. przezwisko Artemidy, jako bogini polowania; stąd Dictynnaeum, albo -eum, i n. miejsce świątyni Artemidy przy Sparcie.

Dido, us, i ōnis, z. córka Belusa króla Tyryjskiego, żona Sycheusza, założycielka Kartaginy.

Dido, dididi, diditum, 3. rozdzie-

lac, rozdawać, muna; b) roztrwonić, dide ac dissipare; c) w formie. didi, rozszerzać się, diditur subito rumor per agmina Trojana. Didūco, dūxi, ductum, 3. rozprzawdzać, rozciągać, rozwodzić, rozzerwać, diductis lecticulae palliis; rictum risu; nodum manu; suas copias propter exiguitatem non facile diduci; diducendi erant milites; diductis copiis, navibus, — przenoś. vulgus in diversa consilia; animus varietate rerum diductus (rozerwany); animus diducitur in curas omnes; 2) dzielić, assem in partes centum; b) gwałtownie oddzielać; odłączając, aliquem ab aliquo

Didymaeon, albo -eōn, i, n. świątynia i wyrocznia Apollina w miejscu Didyma zwanem przy Milecie. Diecula, ae, ż. dzionek krótki przeciąg czasu.

Dies, ei, w licz. poj. m. i z; w mn. m. dzień, diem de die albo ex die, dzień po dniu, codzienny, in dies, codziennie; in diem, na jeden dzień; postridie ejus diei, nazajutrz; via dierum fere decem erat, była podróż prawie dziesięciodniowa, cibaria cocta dierum decem, na dni dziesięć; die jam praecipiti, ku schyłkowi dnia; ku wieczorowi; multo die, późno w dzień, gdy już znaczna część dnia upłynęła. O przedmiotach będących w związku z dniem, a mianowicie. a) o tém, co się w dniu dzieje, objawia, o stanie powietrza. d. obscurus, procellosus; b) o świetle dziennem, a stąd o życiu: videre diem. 2) dzień oznaczony, termin sądowy lub do wypłaty, diem dicere, naznaczyć termin, quod fundum emisset in diem, dzień śmierci, obire diem supremum, albo upadku, diem profert

Diespiter

Illo; 3) czas, w którego przeciągu co powstaje, albo się niszczy, quod est dies allatura; dies levat luctum: longior dies, długi przeciąg czasu.

Diespiter, tris, m. = Jupiter.

Diffāmo, 1. rozgłaszać, rozsiewać, rozslawiać.

Diffērentia, ae, ż. różnica, honesti; tn principiis; 2) gatunek, notio ad plures differentias pertinens. Cic. Top. 7

Differo, distūli, dilātum. differre, 1) przech. a) roznosić, rozszerzać, ignem; rozsadzac, ulmos in versum: — przenoś. rozgłaszać, roznosić. aliquid rumoribus; celebri rumore dilato; b) rozpędzić, rozrzucić, membra insepulta; classem; nubila; c) odwlekać, odroczyć, in crastinum differo res severas; pugnam (proelium) differendo, zwlekając, aliquem in aliud tempus, zbyć kogo obietnicą, kazac mu czekać: disputationem in adventum, in posterum diem: 2) nieprzech. różnić się czem od kogo albo od czego, inter se, ab aliquo; cum aliqua re, lub alicui rei, comoedia differet sermone. Hor. sat. I. 4. 48; aliquid differt (jest jakaś różnica); stąd differens, różniący się, odmienny, niepodobny, ab aliquo

Differtus, a, um, pełny, napelniony, napchany, natłoczony, corpus differtum odoribus conditur (nabalsamowane)

Difficile, przysł. trudno

Difficilis, e, trudny, przykry, uciążliwy, niebezpieczny, electio, iter, tempus anni, id quod difficilium putatur; quod difficillimum fuit; często z supin. albo z przym. ad i gerund.: difficile dictu: ad eloquendum, z tr. bez. d. excipere, — przenoś. o osobach: przykry, nieprzystępny, nielaskawy,

Diffugio

nienżyty, zrzędny, dziwak, avunculus difficillima natura; in aliquem, albo alicui, albo precibus alicujus.

Difficiliter, przysł. trudno, ciężko
Difficilius, przysł. stop. wyż. trudniej.

Difficultas, ātis, ż. trudność, przykre położenie, przykrość, res est in magna difficultate; brak, niedostatek, annonae; numaria; — przenoś. zle obchodzenie się, usposobienie dziwaczne, dziwactwo, multorum difficultates pertulit

Difficulter, przysł. trudno, ciężko.
Diffidens, tis, niedowierzający, nieufny.

Diffidenter, przysł. niedowierzając, bojaźliwie

Diffidentia, ae, ā, nieufność, niedowierzanie.

Diffido, fisis sum, 3. niedowierzać, powątpiewać, de aliquo, de belli eventu, alicui, albo alicui rei; z 4 prz. i tryb. bez. invenire se posse diffisi sunt.

Diffindo, fidi, fissum, 3. szczepać, łupać, saxum; stąd otwierac, portas muneribus; — przenoś. zaprzeczac, zbijać, nihil huic possum d.: 2) diem d., odwlekać, odłożyć sprawę na dzień inny.

Diffingo, finxi, fictum, 3. przekształcać, odmieniac.

Diffiteor, 3. zapierać się, przeczyć.

Diffuso, fluxi, fluxum, 3. rozlewać się, rozszerzac się, in plures partes; quasi extra ripas; — przenoś. o mowie: rozszerzac się zbytecznie w budowie okresów; 2) d. sudore, oblewać się potem, mocno się pocić; otio et luxuria, oddawać się próżnowaniu i zbytkom, zatapiać się; natura animantium diffluit amittens corpus, ulega zniszczeniu

Diffugio, fugi, fugitum, 3. ucie-

kać, rozpierzchnąć się, iść w rozsypek, *ex castris*; *armenta*; — przenos. niknąć, *diffugiunt stellae*: topic się, *nives*.

Diffundo, *fūdi*, *fūsum*, 3 rozlewać, zlewać, *vina* (przelewać w inną naczynia); *aqua* se *diffundit* albo *diffunditur*, rozlewa się, rozszerza się; *sanguis per venas in omne corpus*; *jussit diffundi freta*. — przenos. a) rozszerzać, rozprzestrzeniać, *rami diffunduntur*; rozpuszczać, *comas*; *diffusis capillis*, b) rozszerzać, rozlewać, *diu vim suam longe lateque*, *affectus per totam orationem*; *sprawić, oblivionem*; *zmniejszać, dolorem flendo*; *wypogadzać, vultum*; *stąd animos munere Bacchi*; *bier. Jupiter diffusus nectare*; *bonis amici quasi diffundi*; *wyzionąć ducha, undantique animam diffundit in arma cruore*.

Diffuse, *przysł.* rozwlekle, obszernie.

Diffusus, a, um, rozlany, rozszerzony, rozprzestrzeniony, rozciągnięty, *platanus diffusa ramis*; *silvae in immensum spatium diffusae*; — przenos. *jus civile quod nunc diffusum est i t. d. obszerne*, rozwlekle.

Digamma, *ātis*, *γ*, podwójna gamma (*Γ*) u Eolczyków; żartobliwie: *tuum d. videram* (twoją księgę rachunkową; której napis był FE NVS).

Digentia, ac, 2, strumyk w kraju Sabinów

Digero, *gessi*, *gestum*, 3. a) roznosić, rozsądzać, b) rozkładać, *capillos*, *jus civile in genera*; c) porządkiem co opowiadać, *aliquid*, porządkiem wnosić, *zapisywać, nomina in codicem accepti et expensis*; d) objaśniać, tłumaczyć, *ita digent omnia Calchas*, e) dzielić,

rozdzielać, *Nilus in septem cornua digestus*.

Digestio, *ōnis*, 2. rozdzielenie, rozkład, uporządkowanie

Digitulus, i, m. paluszek.

Digitus, i, m. palec; *digito cœlum attingere*, być bardzo szczęśliwym, *stanać u szczytu szczęścia*; *extremis digitis attingere*, z lekka się czego dotknąć, *brać rzeczy powierzchownie*, nie zgłębiać — nie mieć gruntownej znajomości czego; *digitum tollere*, podnieść palec, na znak podawania wyższej ceny przy sprzedaży publicznej; także: *digito liceri*; *numerare per digitos*, liczyć na palcach; *stąd: novi tuos digitos*, *znam twoją biegłość w rachowaniu*; *digito monstrari*, być sławnym; *ne digitum quidem alicujus rei causa porrigere*, ani palca nawet do czego nie wyciągnąć; *ne digitum a re discedere*, w najmniejszym względzie od rzeczy nie odstąpić; *in digitos arrectus constitit*, stanął na palcach; 2) miara, cal; 3) *Digiti Idaei*, kapłani Cybeli = *Corybantes*

Digladior, i, walczyć; a) *orezēm, inter se*; b) *słowami: spór wieść, sprzeczać się, cum aliquo*; *inter se do aliqua re*.

Dignatio, *ōnis*, 2. ocenianie, *wzgląd uwaga*, *in principum dignationem pervenit*; *poważanie, czesć*

Digne, *przysł.* godnie

Dignitas, *ātis*, 2. godność, zasługa, *zdatność, honos dignitate impenetratus*, *laudare aliquem pro dignitate*, *d consularis imperatoria*, jako skutek. a) *poważanie, znaczenie, dignitas est alicujus honesta auctoritas et cultu et honore et verecundia digna*; *stąd urząd, dostojenstwo, sperata, d. adeptus est*; *pod względem zewnętrznym,*

światłość, okazalność, columnae non habent plus utilitatis quam dignitatis; honesta: splendor ac d. vitae; corporis: ut ipsam urbem dignitate aequipararet; b) godność, szlachetność, przyzwoitość, suam pristinam dignitatem obtinere; res non habet dignitatem, nie zgadza się z przyzwoitością.

Digno, 1. uczcić, uznać.

Dignor, 1 za godnego poczytać, aliquem honore; 2) osądzić za rzecz przyzwoitą, nemo Romanorum pacis mentionem facere dignatus est; aliquem filium, raczyć przyjąć za syna.

Dignosco, gnóvi, gnótum, 3. rozróżniać, rozpoznawać, aliquid ab aliqua re, albo aliqua re.

Dignus, a, um, godzien, o osobach i rzeczach, d. memoria; rzadko d. memoriae; d. dictu; z qui i tryb. łącz.; z tryb. bezok. d. peire, legi; dignus samo. godny, zasługujący na pochwałę albo nagane; 2) stosowny, odpowiedni, przyzwoity, facere, quid homine docto et amico dignum fuerit; genus scripturae leve et non satis dignum summorum virorum personis iudicent, uważają za nieodpowiadające godności znakomitych mężów; także z przyp. 2 dignissimum suae virtutis; samo dignus, d. est, jest rzeczą przyzwoitą.

Digredior, gressus, 3. odchodzić, oddalać się, rozchodzić się, ab aliquo; ex lub ab aliquo loco; viá; digredientem se animadvertisse (przy oddaleniu się); — przenos. odstąpić, zboczyć, de causa; ab eo, quod proposueris.

Digressio, ónis, ż rozstanie się, oddalenie się. — przenos. zboczenie, odstąpienie, a proposito

Digressus, us, m. oddalenie się, odjazd

Dijudicatio, óris, ż rozsądzenie, rozsądzenie.

Dijudico, 1. rozsądzić, sądzera rozstrzygnąć, inter duas contentas; controversiam; 2) rozróżnić, vera a falsis; vera et falsa.

Dilabor, lapsus, 3. upadać, rozwałać się, sedes; rozplynać się, roztopić się, rozpuścić się, glaciem; — przenos. upadać, przyjąć do upadku, niszczyć, res publica, res communis, res familiaris, divitiae, vis corporis; concordia parvae res crescunt, discordia maxime dilabuntur; rozbiegać się, rozchodzić się, zemknąć, wymknąć się, wyróżnić się, futurum ut Thaci dilaberentur; ab signis; ex procedio, in oppida, domum, ad pedes; ad epulas; — przenos. rozdzielić, wymknąć się, wypaść, ustąpić, peccata impune; memoria (z pamięci); dilapsis curis.

Dilacero, 1. rozdzierać, rozszarpać; mersisque in corpore rostris dilacerant; — przenos. rempublicam.

Dilatio, 2. rozszarpać, rozciągać, właśc. i przenos.

Dilargior, 4. rozdać, rozszafować, rozdarować.

Dilatatio, ónis, ż. zwłoka, odkładanie, zwlekanie.

Dilato, 1. rozszerzać, rozciągać, właśc. i przenos. manum, castra, imperium, gloriam, legem in aliquem; argumentum; literas (przeciągać w wymawianiu).

Dilator, óris, m. odwołujący.

Dilaudo, 1. bardziej chwalić, wychwalać.

Dilectus, a, um, drogi, miły.

Diligens, tis, wybierający co pilnie, stąd: troskliwy, pilny, baczny, staranny, imperii, w obowiązkach dowódcy pilny; officii, w wykonaniu obowiązków; rei

- familiaris, staranny, gospodarny; veritatis, miłośnik prawdy; 2) o przedmiotach starannie wypracowanych: scriptura, literae.
- Diligenter**, przysł. pilnie, starannie, dokładnie, oględnie.
- Diligentia**, ae, pilność; baczność, staranność, oględność, oszczędność, gospodarność, res familiaris conservatur diligentia; non est ista diligentia, sed avaritia.
- Diligo**, lexi, lectum, 3. wybierać, robić wybór, stąd: poważać, szanować, kochać, civitates affectae beneficiis eum diligebant.
- Dilorio**, 1. rozdzierać na kim ubiór, tunicam.
- Diluceo**, luxi, 2. jaśnieć, zajaśnieć; — przenos. być widocznym, coepit dilucere id, quod erat.
- Dilucescit**, luxit, 3. zaczyna jaśnieć, świta.
- Dilucide**, przysł. jasno, wyraźnie.
- Dilucidus**, a, um, jasny, zrozumiały.
- Diluolum**, 1, n. świt, brzask.
- Diludium**, ii, n. czas odpoczynku dozwolany szermierzom; — przenos. zwłoka, diludia posco.
- Diluo**, luti, lutum, 3. rozmaczać, rozpuszczac, roztwarzać, rozczyniac, rozrabiac, medicamentum in poculo; venenum (przysposabiać); — przenos. osłabiać, zmniejszac, molestias; oczyszczać się z zarzutu, zbijac, crimen.
- Dilutus**, a, um, roztworzony, vinum, pomieszane z wodą.
- Diluvies**, et, f. powódź, wezbranie wód.
- Diluvium**, ii, n. powódź, potop, — przenos. zniszczenie, nieszczęście, diluvio ex illo diversa per aequora vecti. [walczący.
- Dimachae**, arum, m. pieszo i konno
- Dimano**, 1. wszędzie się rozlewać, rozchodzić się, rozgłaszać się.
- Dimensio**, onis, f. wymiar, rozmiar.
- Dimetior**, mensus, 4. rozmierzać, wymierzać.
- Dimeto**, i depon. dimetor, 1. odgraniczać, odznaczać, wytykać, locum castris.
- Dimicatio**, onis, f. walka, bój, spór, d. universae rei i d. universae; b) narażenie się, niebezpieczeństwo, vitae, capitis, famae, fortunae; se in dimicationem obijicere.
- Dimico**, 1. walczyć, potykać się, bitwę staczać, spór wiesć, proelio, acie, cum hoste; in terra; mari, circa Carras; contra lub adversus aliquem; de imperio, pro legibus; cum loco; b) z największą usilnością o co się ubiegac, z następow. ut i tr. łącz. omni ratione erit dimicandum, ut possimus; c) narażać się na niebezpieczeństwo, de vita, de capite; de fortunis reipublicae. Timotheo de fama dimicanti deesse.
- Dimidiatus**, a, um, podzielony na dwoje
- Dimidius**, a, um, połowiczny, na pół podzielony; pars d albo dimidium, połowa, dimidio plus, o połowę więcej, dimidio minoris constabit, o połowę mniej kosztować będzie.
- Diminuo**, minui, minutum, 3. rozrabiać, uszczuplać.
- Dimissio**, onis, f. posłanie, wysłanie. 2) odprawienie, oddalenie, remigum
- Dimitto**, misi, missum, 3. rozsyłać, circum amicos, uuntios in omnes partes; literas passim in alias urbes; — przenos. aciem (oculorum) in omnes partes, rzucac wzrok na wszystkie strony; 2) odsyłać, uwalniać, aliquem a se, aliquem incolumem, legatos. cap-

tivos, milites in oppidum ad regem, legatos domos; rozpuścić, milites, exercitum; rozpuścić, rozwiązać zgromadzenie, senatum, concilium; oddalić, aliquem a se, uxorem; zostawić, aliquem inhumatum; upuścić, wypuścić, signa ex metu, librum e manibus; opuścić, zrzec się czego, ripas, oppida, provinciā, praedam; — przenoś. opuszczać, zaniechać, occasionem, tempus rei gerendae, oppugnationem, imperium; zrzec się, victoriam, jus suum; zostawić, vitam alieno arbitrio; injuriam impunitam; spuścić, zwolnić, zmniejszyć, zaniechać, iracundiam suam republicae; 3) spuścić z góry, imbres coelo; se in valles.

Dimóveo, móvi, mótum, 2. wzruszać, rozdzielać, tepidum cinerem foco; ora talibus sonis (otworzyć): aquam corpore; terram aratro; także: obstantes propinquos; 2) oddalać, usuwać, rozpedzać, rozpraszać, umbram, aera tenebrosum; odciagać, odwracać, odwozić kogo od kogo albo od czego, equites Romanos a plebe; de mente, de suo cursu; fide socios; 3) pobudzić, skłonić, nunquam (eum) dimoveas, ut.

Dindýmus, i, m. i Dindyma, orum, n. góra we Frygii, poświęcona Cybeli, która stąd nazywa się Dindymène, es, ź.

Dinumeratio, ónis, ź. wyliczenie, wyluszczenie, obszerne opowiadanie.

Dinuméro, 1. wyliczyć, płacić, pecuniam alicui; liczyć, policzyć, porachować, tempora, stellae, noctes.

Diochares, is, m. wyzwoleniec Cezara, stąd Diocharinus, a, um, do Dyocharesa należący.

Dioecesis, is, ź. wielkóradztwo, dioeceses appellabantur admini-

strationes provinciarum, quae in unum coactae per praefectos praetorio et eorum vicarios regebantur. **Dioecetes**, ao, ź. zawiadowca skarbu publicznego.

Diogenes, is, m. imię kilku filozofów: Joński z Apollonii; Cynicki z Synopy; Stoik, nauczyciel Karneadesa i Celiusza (Caelius); 2) przyjaciel M. Celiusza Rufusa; 3) syn Archelausa, wodza Mitytada.

Diomedes, is, m. syn Tydeusza, króla Kalidonii, zięć i następca Adrasta w Argos, należał do wyprawy na wojnę Trojańską, po Achillesie najmężniejszy z Greków. Po zburzeniu Troi założył miasto Arpi w Apulii (magna Diomedis urbs, campus); stąd **Diomedeus**, albo -ius, a, um, **Dyomedejski**, **Dyomedesa** tyczący się. **Dioné**, es, i -a, ae, ź. córka Twtana, matka Wenery; 2) sama Wenery; stąd **Dionaeus**, a, um, od Wenery pochodzący; jej poświęcony.

Dionýsius, ii, m. 1) imię dwóch władców Syrakuzy; 2) D. Heraclotes, uczeń Zenona; 3) D. Magnes, mówca azyatycki współczesny Cycleronowi; 4) wyzwoleniec Cyclerona, także niewolnik jego; 4) biegły muzyk i śpiewak w Tebach, nauczyciel Epaminondasa. **Dionýsus**, albo -os, i, m. **Bachus**; stąd **Dionysius**, a, um, tyczący się Bachusa; **Dionysia**, dom. sacra, święto Bachusa. [do wina.

Dióta, ae, ź. naczynie dwuuszne **Diphilus**, i, m. grecki pisarz komedy z Synopy; 2) budowniczy w Rzymie.

Diplóma, átis, n. pismo polecające dawane od najwyższej władzy tym, którzy się udawali na prowincyą.

Dipylon, *n.* brama podwójna, tak się zwała jedna z bram Ateńskich

Dirae, patrz **dirus**

Dirae, *és*, *f.* Dirca, *ae*, *z.* żona Likusa króla Teb; 2) źródło w Beocyi przy Tebach; stąd Dirceus, *a*, *um*, dyrcejski, w ogóle: tebański, beotycki; cygnus D., Pindar.

Directe, *przysł.* prosto, w prostym kierunku. — przenos. wprost, dżcere.

Directo, *przysł.* prosto, w prostym kierunku, wprost, bez ogródki, wbrew; haec ad fidem directo pertinent, *d.* transversas trabes injecerunt.

Directus, *a*, *um*, prosty, w prostym kierunku idący, lateres, tigna, via, iter, tuba aeris directi; — przenos. homo, prosty, bez wybiegów, surowy, otwarty; oratio, mowa wprost, kiedy się kogoś mowiącego wprowadza.

Diremptus, *us*, *m.* rozerwanie, odłączenie.

Diruptio, *ónis*, *z.* zrabowanie, spustoszenie, sociorum, bonorum; urbem relictam diruptioni et incendiis.

Diruptor, *óris*, *m.* łupieżca, pustoszciciel, rabuś.

Dirubitio, *ónis*, *z.* rozdzielanie, rozdawanie tabliczek do głosowania

Dirigo, *rex*, *rectum*, *z.* wprost wyciągać, uszykować, aciem (w linii bojowej ustawić); lituo regiones urbis, laską wieszczbiarską określić, oznaczyć; fines, naprostować, uregulować; molem recta fronte, w prostej linii ustawić; ordines arborum, drzewa pod sznur sadzić; — przenos. kierować, iter ad cursum siderum (podług biegu gwiazd); oznaczyć, spatium mensium ad modum lu-

nae; 2) wprost dokąd zmierzać, kierunek nadać, kierować, gubernatorem jubet eo dirigere navem; cursum direxit, quo tendebat; cursum ad litora; cursum Gades; hastam, tela in corpus, hastam in os; spicula arcu (wypuścić, wystrzelić); vulnera alicui (zadawać rany); także nieprzech.: planities hinc dirigens (rozciągająca się); — przenos. zmierzać do czego, kierować, stosować, orationem in aliquem; cogitationes ad aliquid, aliquem ad hanc opinionem; naprowadzić, nakierować, iudicium aliquo; ad veritatem; vitam ad certam rationis normam, utilitatem officium; sententiam suam ad voluntatem alterius

Dirimo, *émi*, *emptum*, *z.* rozdzielać, rozłączać, rozbierać, tabellas, tabliczki do głosowania, dla przekonania się, wiele kandydat mają głosów za i przeciw; urbs flumine dirempta; acies, castra; urbem a continenti; — przenos. przerwać, rozrywać, rem tempus (zrobić, żeby ukończenie jakiej czynności na inny czas było odłożone); rozstrzygnąć, skończyć, controversiam, litem, colloquium; zniweczyć, auspicia; hostibus societatem mutui auxillii.

Diripio, *rupi*, *reptum*; *z.* a) rozrywać, rozszarpać, dapes; aliquem equis; b) pustoszyć, rabować, szczególnie w znaczeniu wojennym, domum, patriam, socios; impedimenta; c) odrywać co od kogo, alicui ornamenta; insigne ex capite.

Diritas, *átis*, *z.* fatalność, godło nieszczęściem grożące, diei; obrzydliwość, srogość.

Dirumpo, *rupi*, *rumpum*, *z.* rozrywać, druzgotać, rozłup, partem nubis; caput; homo diruptus; rupturę majacy; — przenos. a) se

d. albo dirumpi; być rozerwanym na wszystkie strony z powodu wielu zatrudnień; dirumpi ira, pękać ze złości; prope se dirupit dolore, o mało co nie umarł z żalu; b) zrywać, targać związki, społeczeństwem, amicitiam.

Diruo, rui, rūtum, 3. burzyć, rozwalić, niszczyć, urbem, muros, regna, tecta, agmina, Bacchanalia (rozwalić budowę, gdzie się odprawiły ofiary na cześć Bachusa); — przenoś. dirui aere, zbankrutować

Dirus, a, um, straszny, okrutny, srogi, Hannibal; gens. hydra, facies, venena, fames, mens; *rzeczow.* dirae, arum, *ż.* i dira, orum, *n.* znaki złowrogie, nieszczęściem grożące

Ditis, ditia, *m.* i *ż.* dite, *n.* ditior, ditissimus, bogaty, ditem Asiam; delubra ditia donis; także z prz. 2. ditissimus agri.

Ditis, Ditis, *m.* Pluton; domina Ditis, Prozerpina; piekło, kraina podziemna, patet atri janua Ditis; bóg nocy u Celtów

Discedo, cessi, cessum, 3. 1) o istotach żyjących; a) rozchodzić się, rozdzielać się, inter se longe; in duas partes; quum diversi discessissent; b) oddalać się, odchodzić, de foro; e Gallia; a foribus; nunquam tristom ab imperatore; Capua; finibus; neque prius inde discessit; ex fuga in civitates; ex castris domum; in silvas; domos suas. Stąd w szczególności: 1) o wojsku wyruszyć, udac się, oddalic się, ab Artemisio; a Brundisio; ex hibernis; Tarracone; in cornua, adversarii si discessissent; ad corpora curanda; z pola walki odejść zwyciężcą, albo pokonanym, porażonym, inferiorem copias, superiorem omnibus proeliis d.,

sine detremento d.; opuścić, a signis, a duce; 2) w znaczeniu sądowym: odejść, oddalić się, superiorem discedere; a iudicio capitis maxima discessit gloria; ab eodem in iudiciis defensus aliquoties liberatus discesserat; consulum iudicio probatus discessit; — przenoś. opuścić kogo lub co, odstąpić, ab amicis; a consuetudine, ab officio, a fide iustitiae; a se; a albo ex vita, tanquam ex hospitio, umrzeć; a re, w mowie odstąpić od przedmiotu; a gloria sperata; wyjaść, wyłączyć, te existimare velim, cum a vobis discesserim, neminem esse, cujus (was wyjąwszy); ut, cum ab illo discesserint, me habeant proximum (oprócz niego, albo jego wyjąwszy); o senacie: być jakiego zdania, in aliquam sententiam, przeciwnego zupełnie być zdania, in alia omnia; quo nunquam ante discessum est, do czego przed tem nigdy się nie posunięto. II). o przedmiotach nieżyjących: a) rozchodzić się, rozstępować się, otwierać się, discedit terra, caelum; b) oddalać się, ustępować, opuszczać, quartana ab eo discedit; sol discedens; — przenoś. a) uchodzić, injuria alicujus impunita discedit; b) ginać, wygasnąć, ustępować, nunquam ex animo meo discedit illius diei memoria, hostibus spes potuundi oppidi discedit.

Disceptatio, onis, 3. roztrząsanie, rozbieranie rzeczy, spór.

Disceptator, oris, *m.* badacz, sędzia.

Disceptatrix, icis, *ż.* pośredniczka, spór rozstrzygająca.

Discepto, 1. walczyć, spór wieść, spierać się, de aliqua re; inter se armis; 2) rozsądzać, rozstrzygać

- spór, inter aliquos; controversias; in uno proelio omnis fortuna republicae discepat (polega).
- Discerno**, crevi, cretum, 3. dzielić, rozdzielać, discretus, rozdzielony; — przenoś. rozróżniać, alba et atra; victos a victoribus; suos; stultum a sapiente; z nast. zdan. zależ.
- Discerpo**, cēpsi, cēptum, 3. rozszarpać, aliquem albo aliquid; o wiatrach: discernunt irrita venti; aurae omnia d. (rozpraszają); — przenoś. w mowie: dzielić, res quasi in membra discernitur.
- Discessio**, ōnis, ż. rozdzielenie się senatorów Rzymskich przy głosowaniu, przejście na czyją stronę; senatus consultum per discensionem facere; in alicujus sententiam discensionem facere.
- Discessus**, us, m. rozstąpienie się, coeli; coelum visum discedere, cuius hiatus vertices flammae apparuerunt (błyskawica); 2) oddalenie się, odjazd, odejście, wyruszenie z miejsca, pochod; ab urbe; wygnanie, wydalenie się z kraju, de patria.
- Discidium**, ii, n. rozłączenie się, rozstanie się, corporis atque animae; te acerbissime discidium nostrum tulisse; rozwód, eonjugis; — przenoś. poróżnienie, niezgoda, ne qua amicorum discidia fiant.
- Discinctus**, a, um, rozpustny, rozwiązły, wyuzdany, niedbały.
- Discindo**, scidi, scissum, 3. rozciąć, rozerwać, rozedrzeć, tunicam, vestem; — przenoś. rozerwać, amicitias.
- Discingo**, cinxī, cinctum, 3. rozpasać, odpasać.
- Disciplina**, ae, ż. nauka, wychowanie, dare filium alicui in disciplinam; b) sposób życia, myślenia, zasady, metoda, mea disciplina instructus; eadem nos utimur disciplina; c) znajomość, militaris (sztuki wojennej) także: militiae, albo bellica; d) umiejętność, juris, quibus disciplinis et a quibus sit eruditus; d. liberales; d. Druidum; e) urządzenie, karność, d. majorum, populi Romani, republicae albo civitatis; d. militaris (karność wojskowa), disciplinam severissime regere; exercitum ad d. Romanam reduxit.
- Disciplinabilis**, e, dający się wykladać.
- Discipula**, ae, ż. uczennica
- Discipulus**, i, m. uczeń.
- Discludo**, cludi, clusum, 3. rozdzielać, przedzielać, mons qui Arvernos ab Helvetiis discludit; Nerea ponto; tigna d. (w równej od siebie odległości rozkładać); poet. viribus haud ullis valuit discludere morsus roboris, wyrwać włócznię głęboko utkwioną w twarde drzewie; — przenoś. perturbatio nes semotas a mente et disclusas.
- Disco**, didici, 3. uczyć się, dowiadywać się, aliquid lub z tryb. bez. lub z 4 prz. i tr. bez. lub ze zdaniem względnym; d. ab aliquo; ex eo facillime disci arbitratur (że się nauczy, dowiedzieć można); virtutem ex me; d. quid sit vivere; crimine ab uno disce omnes (poznaj); discere fidibus (sc. canere) uczyć się grac; rzadko: didici esse infelix; w znaczeniu sądowym: d. causam, obznajmiać się ze stanem sprawy; — przenoś. discit mentiri lana colores.
- Discolor**, ōris, odmienny co do farby, pstry, 3) niepodobny pod względem kształtu, odmienny.
- Disconvento**, tre, nie zgadzać się, nie stosować się, różnić się w czem. vitae disconvenit ordine toto.
- Discordia**, ae, ż. niezgoda, niepo-

rozumienie, d. sedare, concitare; d. incertae mentis, wahanie się, walka namiętności; 2) Discordia, bogini niezgody

Discordiōsus, a, um, swarliwy, wzniecający niezgodę

Discordo, i, nie zgadzać się, być w niezgodzie, inter se, cum aliquo; discordant oppidani; — przenoś. być niepodobnym, być w sprzeczności parcus avaro; a sermone tenui sublimo discordat

Discors, cordis, niezgodny, niezgadający się, niepodobny, różny, homines moribus et linguis; natura maris, actus ventis discordibus, fetus (pół wołu, pół człowieka)

Discrepantia, ae, ż. niezgadanie się, różność, rerum et verborum, scripti et voluntatis

Discrepātio, ōnis, ż. niezgadanie się, inter consules

Discrepo, crepavi, albo crepui, i, nie zgadzać się, być w niezgodzie, różnić się, facta cum dictis; inter se, ab humanitate. oratio verbis discrepans, philosophi de rebus discrepantes; aetas d.: d sibi (być z sobą w sprzeczności), niosob. discrepat, nie ma zgody, inter scriptores; de aliqua re

Discrimen, inis, n, przedział, to co przedziela jedno od drugiego, przerwa, medium, tenue; agminum, minimum inter quos discrimen murus, d. dentium, d. vocum, spatium discrimina fallit (odległość usuwa przed oczyma przedziały). — przenoś. a) różnica, odmiana, victi et victoris; tenue parvi discriminis umbrae, haud in magno ponere discrimine, nie robie wielkiej różnicy; także b) władza, zdolność rozróżniania, rozpoznawania, in vulgo non est d., c) rozstrzygnięcie, d. facere

albo dare; d. belli, pugnae; stąd chwila stanowcza, walka rozstrzygająca, niebezpieczeństwo, niebezpieczne położenie, in quo discrimine, illum hoc majore foro in discrimine; per tot discrimina rerum; adducere aliquem in d. capitis; d) ważność, consilia magna discriminis; powód, zasada, quo discrimine ripas linquunt

Discrimino, i, rozdzielać, Etruriam; rozróżniać, oznaczac, vigiliarum somnique nec die nec nocte discriminata tempora

Discrucio, i, męczyć, dręczyć, trapić; discruciam, trapić się, dręczyc się, animi

Discumbo, cūbui, cubitum, 3, kłaść się do stołu, mensis, antro: isc spac, coenatu discubuerunt ibidem

Discurro, cucurri albo curri, cursum, 3, rozbiegać się, rozjeżdżać się, rozsypać się, biegać tu i owdzie, in muris, circa, vias, in tabernacula, ad praedam i t. p. — przenoś. mens discurrit utroque (zajmuje się dwoma przedmiotami); fama tota urbe discurrit (rozszereza się, rozchodzi się)

Discursus, us, m, bieg, bieganie, rozbieganie się, jeżdżenie w różne strony

Discus, i, m, krąg płaski kamienny lub metalowy, z otworem pośrodku, używany do ciskania dla zabawy i ćwiczenia, discum audire quam philosophum maluit

Discutio, cussi, cussum, 3, roztrzącać, rozbijac, roztluc, murum, delubra fulmine, rozdzielic, rozproszyc, coetus, concubium, favillam. — przenoś. rozpędzić, zniszczyć, umbras, somnum, dolorem, febrem

Diserte, przysł. jasno, wyraźnie, wymownie

Disertus, a, um, porządnie wy-

pracowany, wymownie ułożony. oratio, epistola disertissima. 2) wymowny, wykładający rzecz porządnie. orator; disertus leporum et facetiarum.

Disiectus, a, um, rozrzucony, rozproszony, elephants; manus.

Disiocio, jeci, jectum, 3. rozrzuć, rozproszyć, a stąd zburzyć, moenia, munitiones, copias barbarorum, nubila; disjice corpora ponto; także. ille consensionis globus unius dissensione disiectus est. — przenoś. zniweczyc, zniszczyć, udaremnić. consilia ducis; zerwać, pacem

Disiuncte, i disjunctim, przysł. rozdzielnie, osobno.

Disiunctio, ónis, ż. rozłączenie, rozdzielenie. w logice sąd rozłączny; w wymowie: postać krasomówska. — przenoś. różność, odmienność, sententiae

Disiunctus, a, um, rozłączony, oddalony, daleki; disjunctissima loca; w logice. rozłączny; w mowie: oderwany, nie połączony, concursus verborum disjuncti; — przenoś. różny, odmienny doctores

Disiungo, junxi, junctum, 3. rozłączać, rozdzielać, Cappadociam ab Armenia, disjungiunt oris Italiae. — przenoś. oddalać, różnić kogo z kim, Pompejum a mea familiaritate, ab amicitia alicujus; rozróżniać, insaniam a furore; honesta a commodis

Dispálor, 1. rozproszyć się, rozbiegać się, dispalati in agris; multitudinem dispalatam immisit.

Dispar, páris, nierówny, niepodobny, różny, gladii, colores, undae, facies, mores i t. p. proclium, piechoty z jazdą; habitu corporis d.; fratres nec aetate nec viribus dis-

pares; d. alicui lub alicui rei; inter se; quidquam dispar sui.

Disparilis, e, nierówny, odmienny.

Dispáro, 1. rozdzielać, rozróżniać, rozesłać w różne strony, disparandos curare; rzeczow. disparatum, zdanie przeciwstawne, kiedy jeden sąd zaprzecza wprost, co drugi twierdzi: sapere i non sapere.

Dispello, púli, pulsum, 3. rozpełzać, rozproszyć, equites, nebulam, umbras; — przenoś. caliginem ab animo, tenebras calumniae.

Dispendium, ii, n. koszt, nakład, wydatek, strata, sine dispendio; d. morae, strata czasu przez zwłokę.

Dispensatio, ónis, ż. odważenie, rozważenie, stąd: {a} rozdzielenie, inopiae (szczipłego zapasu zboża); {b} zawiadywanie cztm, zarządzanie, aerarii, pecuniae, annonae; i samo d.; urząd zawiadowcy, regia (przy królu).

Dispensátor, oris, m. zawiadowca, przełożony nad cztm, podskarbi.

Dispenso, 1. odważyć, rozważyć. stąd rozdzielać, rozdawac, oscula per natos; aquas; rozporządzać, urządzać, annum intercalariibus mensibus interponeudis ita, ut; victoriam, bella; zawiadywać, zarządzac, res domesticas, pecuniam. poet. mortalia fila, mieć w swojej mocy (o Parkach)

Disperditio, ónis, ż. zguba, zniszczenie, zburzenie, urbis

Disperdo, perdidí, perditum, 3 zniszczyć, zgubic, aliquem; przemarnować, strwonić, possessiones

Dispéreo, perii, perire, ginac, mszczec, disperii, zginałem, już po mnie; dispeream, ni- (rodzaj zapewnienia) niech zginę, jeżeli nie-

Dispergo, spersi, spersum 3. roz-

siewac, rozsypywac, rozrzucac, membra per agros; — przenos. rozsiewac, rozgłaszcac, rozszerzac, rumore; vitam in auras, umrzeć.

Disperse, przyst. cząstkowo, rozerwanie, tu i owdzie

Dispersus, us, m. rozproszenie, rozsypka, dispersu illorum

Dispertio, 4. rozdzielać, secundam mensam servis; — przenos. tempora voluptatis et laboris; także jako depon. administrationem inter se dispertiri

Dispioto, spexi, spectrum, 3. oczy otwierac, przejrzeć; — przenos. dostrzedz, dociec, wynalezc, acie mentis; verum.

Displiceo, plicu, plicitum, 2. nie podobac się, alicui; d. sibi, byc w złym humorze, przykrzyc sobie, z siebie samego nie byc zadowolonym; pax displicuit, conditiones Carthaginiensibus displicuerunt, nie byly przyjęte. quum continuas calamitates Romanis displicerent, zmiechacili, zasmucili

Displodo, plosi, plosum, 3. rozdać, rozciągnąć.

Dispolio, 1. obedrzeć, zrabowac

Dispono, pesu, positum, 3. rozkładać, rozstawiac, rozsadzac, w pewnych przerwach umieszczać, lapides crebris intervallis, w znaczeniu wojennem. stationes portis, praesidia ad ripas, tormenta in muris, tormenta per muros, reliquas cohortes castris praesidio, ut singuli ab peritissimo imperatore dispositi viderentur. sagittarios ab utroque latere, 2) uporządkowac, porządnie ulozyc, comas, libros Homeri, d. verba ita, ut pictores varietatem colorum, — przenos. urzadzic, zastosowac, ad aliquid, fata sibi (nad swoim losem panowac).

Disposito, przyst. porządnie, w nalezytym porzadku.

Dispositio, ónis, 2. rozloženie, n-porzadkowanie, układ.

Dispositus, a, um, ulozony, ustawiony porządnie, disposita ad honorem studia (przydatne, słuzące).

Dispungo, punxi, punctum, 3. rozdzielać, rozkladać, oznaczac, aliquid alicui rei

Disputatio, ónis, 2. rozprawa, rozwodzenie się nad czem, wykład, badanie.

Disputator, órie, m. rozprawiacz, broniacy jakiego twierdzenia.

Disputo, 1. rozprawiac o czem, rozwodzić się nad czem, mowic, twierdzić, aliquid, de aliqua re, in utramque partem

Disquirō, quisiui, quisitum, 3. badac, roztrzasac

Disquisitio, ónis, 2. badanie, śledzenie, roztrzasanie.

Dissemino, 1. rozsiewac; — przenos. rozgłaszcac, rozsiewac, roznosic, rozszerzac, sermonem, malum

Dissenso, ónis, 2. różność zdau, niezgoda, nieporozumienie, civilis, orta est inter aliquos d., sic ille consensionis globus hujus unius disensione disiectus est; sprzeczność, niezgodność, utilium cum honestis. (alicui rei.

Dissentaneus, a, um, niezgodny.

Dissentio, sensi, sensum, 4. nie zgadzac się, różnic się od kogo, byc odmiennego zdania, ab aliquo, cum aliquo, inter se; byc w nieporozumieniu, w niezgodzie, cum aliquo, albo samo diss.; byc w sprzeczności, sprzeciwac się, odstępowac, a ceterarum gentium more, ipsum a se

Dissépio, sepsi, septum, 4. przegradzac, przedzielać, odgraniczac, disseperat certus limitibus.

- Disserenáscit, serenávit, 3.** zaczyna się wypogadzać
- Disséro, sevi, situm, 3.** rozsiewać, rozsądzać; — przenoś. *seditionosa d.* (buntownicze wieści rozsiewać).
- Dissero, serui, sertum, 3** włas. rozkładać, stąd rozprawić, zasadnie rzecz rozwijać, roztrząsać, *aliquid pluribus verbis; de hoc teste subtiliter et copiose; de jure; de philosophia; pro legibus suis; contra omnia; in contrarias partes; in hunc modum; ars, subtilitas, ratio disserendi.*
- Dissertatio, ónis, 3.** roztrząsanie, rozprawa, wykład.
- Dissideo, séda, sessum, 2.** oddzielnie siedzieć, być oddzielnym, oddalonym, *castris;* — przenoś. nie zgadzać się, myśleć inaczej, różnić się z kim, *inter se;* odio capitali ab aliquo, cum aliquo; alicui; być w sprzeczności, nie zgadzać się z cżem, a *sententia; voluntas cum scripto; toga dissidet impar* (złe łęzy).
- Dissido, silui, sultum, 4.** tozskakiwać, rozpadać się, rozsypać się, własc. i przenoś. risu, śmiać się do rozpuku; *d. gratia fratrum,* zerwała się zgoda.
- Dissimilis, e,** niepodobny, *inter se; alicui; alicujus; diss. quidem Chares horum et factis et moribus, z nast. ac, atque, et, quod non est dissimile atque ire.*
- Dissimiliter, przysł.** niepodobnie.
- Dissimilitudo, inis, 3.** niepodobienstwo, odmiennosc, *morum cum artibus, in uno homine esse tantam d.* (tak wielka sprzeczność).
- Dissimulanter, przysł.** nieznacznie, skrycie, nieszczerze. [ukrywanie.
- Dissimulantia, ae, 3.** nieszczerosc, [ukrywanie.
- Dissimulatio, onis, obluda, nieszczerosc, ukrywanie, ironia.**
- Dissimulátor, oris, obludnik, jus libet rei d.**
- Dissimulo, 1.** ukrywac, *tauro dissimulante virum; nec se dissimulat* (nie przybiera innej postaci); *Achilles veste virum longa dissimulatus erat* (ukrył się w ubiorze niewieścim, przebrany za kobietę); — przenoś. nie dać znac po sobie, nie pokazywać, zamilczać, tać, *aegritudinem animi, odium, gaudia; dissimulare non potero mihi, quae acta sunt, displicere; quae cognoverat, dissimulanda sibi existimavit.*
- Dissipabilis, e,** dający się rozproszyc.
- Dissipatio, ónis, 3.** rozsypanie, podzial, *praedia;* — przenoś. rozloženie wyobrazeń na pojedyncze części.
- Dissipatus, a, um,** rozproszony, rozsypany, nie dobrze polączone.
- Dissipo, 1.** rozsypac, rozproszyc, rozszerzyc, *ignis se dissipat; sol dissipat ardorem in omnes partes;* — przenoś. rozsiewać, rozszerzać, roznosić, *famam, rumorem;* 2) silą coś zburzyc, zniszczyć, *tecta; o majątku: przemarnowac, roztrwoniec, stracic, patrimonium convitiis; o wojsku rozpędzić, rozproszyc, exercitus ex dissipata fuga passim reliquiae* (resztki rozpedzonego wojska, które się po ucieczce zebrały); *collectis ex dissipato cursu militibus* (gdę się rozproszeni zebrałi).
- Dissociabilis, e,** nie dający się polączyć, *res;* 2) rozdzielający, rozłączający, *abscidit terras oceanodissociabili.*
- Dissocio, 1.** rozłączac, rozdzielac, *zrywac, homines antea dissociati* (nie żyjący w społeczeństwie); *dissociata locis concordiae ligavit; ni* (montes) *dissociantur opaca*

- valle; zrywać, amicitias; poróżnić, animos
- Dissolūbilis**, e. dający się rozwiązać, rozdzielić
- Dissolūte**, *przysł.* bez powiązania, bez używania wyrazów łączących, dicere, scribere; 2) gnusnie, niedbale, iudicare.
- Dissolūtio**, onis, 4. rozłączenie, rozwiązanie, naturae (śmierć); — przenos. zniesienie, legum. iudiciorum, imperii; także: zabicie dowodów, zarzutów, criminum; 2) opuszczanie spójników w mowie. — przenos. bezsilność, słabosc, brak mocy, animi
- Dissolūtus**, a, um, rozwiązany, nie spojony, navigium; nie powiązany, nie połączony, sermo vulgi. — przenos. bezsilny, gnusny, leniwy, opieszaly, niedbaly, in re familiari; 2) wyuzdany, rozpustny, swawolny, dissolutissimus hominum; filius; consilia, in omnem lasciviam d. (oddany rozpuszcie), także z 2. przyp. d. morum
- Dissolvo**, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozwolnić, scopas, nodum, apta, ut pons dissolveretur (miał być rozebrany, zdjęty); — przenos. znosić, zerwać, societatem, legem, amicitiam, iudicia publica, mors cuncta mala dissolvit, kładzie koniec, konczy, zbijać, zarzuty, criminationes, 2) oddzielać, odrywać, uwalniać, dissolvi me. uwolniłem się, załatwiłem się, dissolve me (odpraw mię, załatw), powiedz mi); zapłacić, aes alienum, pecuniam i t. p.
- Dissonus**, a, um, niezgodny co do dźwięku, niezgodnie brzmiący, clamor; — przenos. odmienny, d. gentes sermone et moribus.
- Dissors**, sortis, niejednostajny, nieforemny, niepodobny, fetus; nie mający uczestnictwa, wspólnego udziału (w przeciwieństwie względem consors), ab aliquo.
- Dissuadeo**, suasi, suasum, 2. odradzać, legem
- Dissuasio**, onis, 4. odradzanie
- Dissuasor**, oris, m. odradzający
- Dissuavior**, arsi, bardzo, z rozkoszą całować.
- Dissulto**, are, rozpaść się, rozchodzić się, crepitus.
- Dissuo**, sui, sūtum, 3. rozpruć, stąd otworzyć, sinum; zwolna zrywać, amicitias
- Distantia**, ac, z oddaleniem; — przenos. różnica, morum studiorumque.
- Distendo**, tendi, tentum i tensum, 3. rozciągać, rozposcierać, w znaczeniu wojennem rozrywać, w wielu miejscach razem zatrudniać, copias hostium. — przenos. d. velut in duo pariter bella curas hominum (rozdziałać, rozrywając). distendit ea res animos Samnitum (zatrzymała w stanie wabania się, niepewności, co zrobić mają); 2) natkać, napelniac, nectare cellas, ubera cytiso, distentae lacte capellae, uber distentus
- Distentus**, a, um, 1) porów. distendo, 2) od distineo, wielostronnie zajęty
- Distermino**, 1 oddzielać, odłączac, aliquid ab aliqua re
- Distinote**, *przysł.* jasno, wyraźnie, wybitnie, dicere, scribere
- Distinctio**, onis, 2. rozroznienie oznaczenie, różnica, rozdzielone znakami pisarskiemi, 2) ozdobicie, upięknienie
- Distinctus**, a, um, oddzielony, ozdobny, patrz distingo
- Distineo**, tinui, tentum, 2. rozrywać, ciągnąć w rozmaite strony, w znaczeniu wojennem w różnych miejscach zatrudniać, rozdziałać, nie dozwolic połączyć się, hostem, także: distineri maximis

occupationibus, być wielostronnie zatrudnionym, ciągnionym na różne strony, — przenos. rozdzielać, duae sententiae senatum distinebant (rozdzielały, w rozdwojeniu trzymały); distineor ac divellor dolore (przepadam z boleści); wstrzymywał, kłaść tamę, przeszkadzać, pacem, victoriam.

Distinguo, stinxi, stinctum, 3. odzileć, odróżnić, w znac. własc. 1 przenos. z przyim. a 1 z przyp. 6 albo samym przyp. 6. vera a falsis, artificem ab inscio; rozmaicie zdobić, stroić, odznaczyć, poculum gemmis; coelum astris; orationem; historiam varietate locorum (przeplatać dzieje przyjemną różnaitością).

Disto, are, być odległym, oddalonym, odłączonym, a) pod względem miejsca: castra a castris; inter se; tignorum junctura; summa labra distabant; b) pod względem czasu: Codrus ab Inacho; — przenos. różnić się, vita hominum a vita bestiarum.

Distorqueo, torisi, tortum, 2. wykrzywiać, wywracać, przekręcać, oculos, pedes.

Distortio, ónis, 2. wykręcanie.

Distortus, a, um, ułomny, krzywy, brzydki; — przenos. przewrotny.

Distrahió, ónia, t. rozciąganie, rozrywanie; roztargnienie, rozbrat niezgoda.

Distractus, a, um, rozerwany, wielostronnie zatrudniony.

Distráho, traxi, tractum, 3. rozrywać, rozciągać, rozszarpać, in diversa distrahi; non prius distracti sunt, quam (nie można ich było pierwój rozerwać, aż-); acies distrahitur (rozrywa się na drobne oddziały); fuga distrahit eos (ucieczka ich rozprasza); stąd roz-

dzierać, materiam; rozrzucac, valium; roztargać, comam; wydrapać, lumina; podrapać, pokaleczyć, genas, rozprzedawać pojedynczo, instrumenta regii cultus facta sectione distraxit; przeciągać, przewlekać, przedłużać w wymawianiu, voces; — przenos. rozrywać, ciągnąć w różne strony, distrahi in contrarias partes; dzielić się na przeciwne stronnictwa, in contrarias sententias; oratoris industrias in plura studia distrahere; republicam (rozdawając); in delibendo animus in plures partes distrahitur, samo distrahi, wahac się, nie być pewnym, nie być z sobą w zgodzie; zerwać, znieść, omnem societatem civitatis; concilium, rozstrzygnąć, załatwić, rozwiązać, skończyć, controversiam, rem; także: distrahi cum aliquo, poróżnić się z kim, być w nieporozumieniu; 2) odrywać, oddalać, odciągać usuwać, aliquem a complexu suo- rum lub ab aliquo; — przenos. aliquid a virtute, animum a sollicitudine

Distribuo, tribui, tributum, 3. rozdzielić, wydzielić, copias in tres partes; sanguinem in corpus, często z przyim. in 1 4 przyp. albo z przyp. 3 rozdzielać między- albo na- albo komu przeznaczać, milites in legiones; equos pedibus, praedam militibus; frumentum civitatibus; jura in civitates (różne prawa przeznaczać); leges Atheniensium in omnes terras d., rozszerzone; w mowie: logiczny podział robić, porządkować

Distribúte, przyst. w porządku logicznym

Distribútio, ónis, 2. rozdzielanie, podział logiczny

Distribútus, a, um, rozdany, rozdzielony, patrz distribuo

- Districtus**, -a, um, zatrudniony, zajęty, bellis; ancipiti contentione; cura rerum; districtior a negotiis.
- Distringō**, strinxī, strictum, 3. ciągnąć w rozmaite strony; stąd w znaczeniu wojenném: w wielu punktach zatrudniać, copias regias, hostes; porów. districtus; — przenoś. districtus enim mihi videris esse (wahający się, chwiejący się); d. curas, powiększać troski, przyczyniać trosk. [zburzenie.
- Disturbatio**, ōnis, ż. rozwalenie, **Disturbo**. 1. rozegnać, rozpedzić, concionem; zburzyć, tecta, opera; niszczyć, ignis cuncta disturbat; — przenoś. zamieszać, poróżnić, societatem; zniszczyć, zniweczyć, legem.
- Dito**, patrz dis.
- Dithyrambus**, i, m. przywisko Bachusa; 2) pieśń na cześć jego; 3) wszelka pieśń odznaczająca się uniesieniem i niezwyčajnym zapalem; stąd dithyrambicus, a, um, dytyrambiczny, należący do dytyrambu.
- Ditio**, ōnis, ż. panowanie, moc, władza, posiadanie, esse in ditione, redigere in ditionem.
- Ditior**, ditissimus, patrz dis.
- Dito**, 1. z bogacac, aliquem, urbem triumphis, sermonem patrium.
- Diu**, przysł. w dzień, w połączeniu; noctu diuque; 2) długo, przez długi czas, diu multumque, satis diu, w stop. wyż. diutius dlužej, z nast. quam, albo bez quam; w stop. najw. diutissime, najdłużej, bardzo długo; 3) od dawna, od dawnego czasu, quae diu cupimus.
- Diurnus**, a, um, dzienny; 2) trwający przez dzień jeden, codzienny, na dzień jeden przeznaczony, cibus; poet. vos exemplaria Graeca nocturna, versate manu, versate diurna (zajmujcie się w dzień i w nocy)
- Dius**, a, um, boski; — przenoś. znakomity, szlachetny, wielki, piękny, Camilla; sententia.
- Diutinus**, a, um, długo trwający, długi pod względem czasu, militia, servitus.
- Diutius**, diutissime, patrz diu.
- Diurne**, przysł. długo=diu.
- Diurnitas**, ātis, ż. długość czasu, długi przeciąg czasu, belli, pacis; d. ac felicitas militiae, długo i szczęśliwa służba wojskowa.
- Diurnus**, a, um, długotrwały, długi, labor, pax; 2) długo żyjący, hic qui diligitur, vellem diurnior esset.
- Divagor**, 1. błąkać się, tu i owdzie błądzić. [gnać.
- Divarico**, 1. rozpościerać, **Divello**, velli, albo vulsi, vulsum, 3. rozrywać, rozdierać, rozszarpać, corpus, artus; — przenoś. przerywać, somnum; distineor ac divellor dolore, straszny ból cierpię, do niezniesienia; zniszczyć, commoda civium; rozerwać, affinitatem, amicitiam; 2) odrywać, wrywać, liberos a complexu parentum, membra ab aliquo; ramum suo trunco; — przenoś. divelli a voluptate, ab otio, być oderwanym od roskoszy, od spoczynku.
- Divendo**, vendidi, venditum, 3. rozprzedawać, praedam, bona.
- Diverbero**, 1. rozbijać, rozdzielać, przecinać, frustra ferro deverberet umbras; sagitta volucres; d. auras.
- Diverbium**, ii, n. rozmowa dwóch lub więcej aktorów na scenie.
- Diverse**, przysł. po różnych miejscach, tu i owdzie, trahere; rozmaicie, dicere [znica.
- Diversitas**, ātis, ż. różność, różnorodność, różnorodność, różnorodność, różnorodność.
- Diversus**, a, um, a) mający rozmaity kierunek, w różne strony skierowany, ubi plures diversae semitae erant; quum d. discessis

sent; diversi abiere; age diversas puppes; in diversa abire, labi; fuga d. — przenoś. metu ac libidine diversus agebatur; in diversum auctores trahunt, utrum- an-, nie zgadzają się; b) oddzielny, każdy osobno, quum diversos dissipatosque fugere vidissent; diversi pugnant; diversi gerunt bellum; diversos inter se aditus habere; c) odległy, oddalony, procul a patria, diverso orbe; ex locis tam longinquis tamque diversis; 2) odwrócony, na bok idący, zbaczający, cur diversus abis; iter a proposito diversum (nieodpowiednia), in diversum iter concitati equi; arva diversa Aetnae; c) przeciwny, przeciwległy, cinguli duo maxime inter se diversi; duo d. maria, ripae, litus; e diverso, in diversum, przeciwnie; — przenoś. różny, niepodobny, przeciwny, w sprzeczności będący, innego trzymający się zdania z przyim. a i przyp. 6 albo z 3 przyp.; inter se; studia et artes, duo vitia diversa, avaritia et luxuria; consilia, natura; fortuna alicujus (los niestały, zmienny); in diversum mutare.

Diverticŭlum, 1, n. ustronie, wyboczenie; — przenoś. odstępianie od przedmiotu w mowie; wybieg, wykret, peccatis diverticula dare.

Diverto, verti, versum, 3. zbaczać, zjechać z drogi, w inną stronępodróż skierować, via; Massiliam.

Dives, divitis, bogaty, dives agris, d. positis in fenore nummis; pecoris, także: gaza, terra dives amodo; campi; Nilus (obfitujący w wodę); ramus (kosztowna); cultus (okazały); — przenoś. vena (obfita); spes i epistola, wiele obiecujące, lingua, wymowny.

Divexo, 1. w'ac, psuć, niszczyć

agros, rem; — przenoś. trapić, dręczyć.

Divido, visi, visum, 3. dzielić, rozdzielać, rozłączać, vicum in duas partes; genus in species, rozciąć, rozłupać, rozwalić, caput securi; muros; medium divisit securi fortissima Tyndaridarum; — przenoś. animum huc illuc, wahać się, umysł niepewny, chwiejący się na różne skłaniać strony; sententiam, pojedyncze punkta przedmiotów do głosowania w senacie osobno przedstawiać, o każdej rzeczy osobno mówić; zmniejszać, zniszczyć, consensum, iram; 2) wydzielać, wyznaczać, rozdawać; rozkładać, agrum, praedam, agros civibus; praedam per milites, bona viritim; sic inter eos divisa est respublica; omnia temporibus, rozkładać podług okoliczności; equitaturam in omnes partes; copias hiematum, porozstawiać; bellum, rozszerzać, roznosić.

Dividuus, a, um, podzielony, rozdwojony, munus; dividuum, połowa, fac dividuum, podziel na dwie; 2) podzielny, dający się podzielić.

Divinatio, ōnis, ŷ. wieszczenie, wrózenie, dar przepowiadania przyszłości, duch boski, boskie usposobienie, przeczucie, dorozumiewanie się, prudentiam quodammodo esse divinationem; 2) badanie i postanowienie sądowe, kto z kilku osób w jakiej sprawie ma być oskarżycielem.

Divine, przyst. z boskiego na tchnienia, duchem wieszczym, div praesensa et praedicta; 2) cudownie, przewybornie, duo d. Tullius servavit.

Divinitas, ŷtis, ŷ. bóstwo, boska natura, dar boski, menti tribut

divinitatem; 2) cudowność, znamienność, oratoris, loquendi.

Divinitus, *przysł.* boskiem zrzędzeniem, z boskiego natchnienia; 2) cudownie, przewybornie, loqui, scripta divinitus.

Divino, *l.* wieszczyc, wróżyć, przepowiadać, zgadywać, domyślać się, przewidywać, de exitu.

Divinus, *a, um*, boski, bogów tyczący się, od bogów pochodzący, z nieba zesłany; res divinae, obrzędy religijne; także: res d. w przeciwieństwie do res humanae, sprawy boskie; cui viro divinum quiddam inesse existimabatur; 2) boskiemi przymiotami obdarzony, boskiej natury, od bóstwa natchniony, vates, mens, provisio, i t. p. z przyp. 2. divina futuri scientia; avis d. imbrum; *rzeczow.* divinus, wieszcz; — przenoś. a) podobny do bogów, niebiański, przewyborny, nierównanny, divina vis ingenii; nihil est in homine divinius; dona divinissima; b) za czasów cesarzów Rzymskich wyrazem divinus nazywano to wszystko, co się ich tyczyło, domus.

Divisio, *ōnis*, *ż.* dzielenie, podział

Divisor, *ōris*, *m.* ten, który dzieli, np. pola między osadników; rozdawca tabliczek do głosowania; a ponieważ przytém głosujący bawali przekupywani, znaczy więc: przekupujący, szafujący pieniędzmi, per quem divisorem tribus corrupta est; poena in divisores constituta.

Divisus, *us*, *m.* rozdzielone, podział, facilis divisui, esse divisui, być podzielonym

Divitiae, *arum*, *ż.* bogactwo, dostatki, obfitość, divitiis aliquem augere, ornare; divitiis affluere;

kosztowności, demite divitias (o zausznicach); — przenoś. płodność, obfitość, ingenii.

Divortium, *ii, n.* rozdzielenie się dróg, rzeki na odnogi, ad divortia nota; aquarum; — przenoś. rozwód, rozstanie się, rozbrat, divortium facere cum uxore.

Divulgatus, *a, um*, pospólicy, rozgłoszony.

Divulgo, *l.* rozgłosić, rozpowszechnić, rozszerzyć, librum alicujus nomine; rem sermonibus; consilium.

Divus, *a, um*, boski, boskiemi przymiotami obdarzony; *rzeczow.* divus, bożek; divi, bogowie; diva potens Cypru, bogini Cypru (Wenera); tytuł ten dawano także cesarzom Rzymskim po śmierci w poczet bogów policzonym; 2) niebieski, stał divum, otwarte niebo, sub divo, pod gołym niebem; sub divum rapere.

Do, *dedi*, *datum*, *dāre*, *dać*, *po-*
dać, *dextram*, *donum* alicui; *aliquid* alicui munere (w darze); *dotes*; *signum*, alicui epistolam; *gladium*, *vestmentum*, *praesidium*; *ludos* (wydać); *poenas* (byc ukaranym, ponieść karę); *fidem dextra* albo *fidem alicui* (dać słowo); *verba* (oszukać); *librum alicui legendum* (do czytania); *alicui regem*; *milites* (postawić); *hunc* albo *modum dare alicui rei* (położyć koniec); *causam dare alicui*, *dać powód*, *spowodować*; *in conspectum dare*, *pokazać*, *dać widzieć*; *se in conspectum d.*, *dać się widzieć*, *pokazać się*. *rzeczow.* *datum*, *i, n.* *datek*: b) wyplacić, wyliczyć, *aurum*; *argenti talenta ducenta*; *quantum quisque daret*; c) odstąpić, darować, ofiarować, *agros alicui*; *vineas colendas*; *alicui annulum suum*; *amiculum*;

alicui coronam, ut haberet, quod statim daret; omnia ex sua re familiari dedit; poet. data, orum, dary, upominki; *d*) podać, oddać, aliquid ad aliquem; literas ad aliquem albo alicui; librum a Pharnabazo datum; aliquem ad supplicium; in custodiam; se, udać się dokąd, in viam, in fugam albo fugae; *e*) powierzyć, alicui negotium, potestatem, regnum, provinciam, consulatum, Italiam, classem; vela ventis, albo in altum, żeglować; *f*) wydać, naves, obsides alicui, obsidem filium i t. p. sine pretio dari eos, qui in publica custodia essent; *g*) dodać, przydać, ad ephoros alicui testimonium, tutorem alicui; duo collegae dati; dato adiutore; huic in consilium dantur duo; *h*) dać, udzielić, dozwoić, zostawić, data occasione, potestate, hujus si virtuti par data esset fortuna; spatium animo (zostawić czas do gniewu); annum mihi tempus des; tempore ad comparandum dato; neque locum nocendi dedit; d. alicui veniam; veniam et pacem, aditum conveniundi; senatum (posłuchanie w senacie); datur alicui senatus; indutias; alicui statum (dozwoić, aby mu posąg wystawiono); d. famae (robić co dla sławy); datur = licet; *i*) oddać, wystawić, poświęcić, se alicui; se doctrinae; se in sermonem albo sermonibus; se duritiae, civilibus fluctibus, se ad lenitatem; qui adversariis ejus se dabant; victum manus dare; operam dare, zadawać sobie pracę, przykładać się, poświęcać się; noctem operi dare, noc pracy poświęcić; *k*) poczytywać, przypisywać, aliquid alicui vitio, albo laudi (za-), quae adversarii crimini dabant;

aliquid alicui crimini; także: famae; tantum ingenio: 2) wydawać z siebie, voces; dant sonitum spumosi amnes, wydają szum spienione rzeki; stąd: *a*) mówić, oznajmiać, datur, mówią, poet.; wymienić, przytaczać, unum da mihi ex illis oratoribus, date aliquem; *b*) oznaczać, wyznaczać, alicui diem, judices, albo rozstrzygnąć, litem secundum tabulas; *c*) spowodować, dać powód. sprawić, alicui dolorem, reditum. Doceo, docui, doctum, 2. uczyć, nauczać, opowiadać, udzielać wiadomości, awiadamić kogo o czem, wykładać, quis musicam docuerit Epaminondam; aliquem literas: d. fidibus, uczyć grać na lutni; rerum exemplis lectores docebimus; qui de meo adventu doceant; biernie z przyp. 4 rzeczy; aliquem z nast. zdaniem względnie; aliquem tacere; albo z 4 prz. i tr. bezok.; studio discendi et docendi; sicut supra docuimus; 2) d. fabulam, wyuczać rolę, sztukę na scenę wyprowadzać (o poetach dramatycznych); vel qui praetextas, vel qui docuere togatas; 2) d. causam, sędziogo o stanie sprawy objaśniać, Sillii causam te docui; aliquem de causa, de injuriis, i t. p. *c*) samo docere byc nauczycielem, nauki wykładać, uczyć, mercede, apud aliquem.

Dochmius, ii, *m.* gatunek miary wierszowej gdzie wchodzi, jambus i creticus — — — —.

Docilis, e, pojętny, judex, belua; d. ad imitandum humanae vocis sonum; d. modorum, pravi; ingenium.

Docilitas, ātis, 2. pojętność, ingenii, łatwość w uczeniu się; także: powolność, łagodność, dobroć serca, łaskawosc, animi,

- Docto**, *przysł.* uczenie, uczyonym sposobem, po uczonemu, biegle, doctissime eruditus literis Graecis; 2) chytrze, przebiegle, d. meditari dolos.
- Doctor**, oris, *m.* nauczyciel, mistrz.
- Doctrina**, ae, *ż.* nauka, umiejętność, znajomość rzeczy uczonych, biegłość, naukowe wykształcenie, omnium doctrinarum studiosus; neque id fecit naturá, sed etiam doctrina.
- Doctus**, a, um, uczoney, biegły, wprawiony, wyćwiczony, homo albo vir, mędrzec, w licz. mn. docti, uczeni, filozofowie i t. p.; literis doctus; d. fandi, d. dulces modos; poet.: d. psallere; d. tendere sagittas; — przenoś. manus, vox, carmina, libelli; docta prece blandus.
- Documentum**, i, *n.* dowód, przykład, przestroga, nauka, esse documento ceteris, służyć za przykład inszym; sui dare lub ostendere documentum, dać z siebie dowód; dederas documenta, quam contemneres.
- Dodóna**, ae, *ż.* miasto w Epirze, w bliskości którego był las dębowy na górze Tomaros i świątynia Jowisza, siedlisko najdawniejszej wyroczni Greków; stąd Dodona używa się zamiast lasu dębowego, victnm Dodona negaret; Dodonaeus, a, um, Dodonejski, w ogóle: należący do Epiru: Dodonis, idis, *ż.* tycząca się Dodony.
- Dodrans**, tis, *m.* trzy czwarte części, facere heredem ex dodrante, solvere dodrante.
- Dodrantarius**, a, um, i dodrantalis, e, d. trzech czwartych części należący.
- Dogma**, átis, *n.* prawidło, zasada.
- Dolabella**, ae, *n.* imię Rzymskiej familii
- Dolabra**, ae, *ż.* narzędzie żelazne do rozbijania murów i rozkopywania ziemi.
- Dolenter**, *przysł.* boleśnie, ze smutkiem, dicere, deplorare.
- Doleo**, dolui; 2. bólć, ból cierpieć, trapić się, ubolewać, casum, vicem alicujus; de Hortensio, ex commutatione rerum; z tryb. bez.; z quod, dolet mihi, quod stomacharis; z nast. si: doliturus, si placeant spe deterius nostra, jeżeli się podobają mniej, niżeli się spodziewamy; doleo tanquam in propria orbitate.
- Dolium**, i, *n.* beczka.
- Dolium**, ii, *n.* beczka, stągiew.
- Dolo**, 1. ociosać, obrabiać siekierą, okrzykiwać, robur; aliquem fuste, obić; — przenoś. historiam, cokolwiek z grubszego obrobić.
- Dolo**, albo dolon, ónis, *m.* bodziec, kij w końcu ostrém żelazcem opatrzoney; 2) żądło, 3) mały żagiel na okręcie.
- Dolops**, ópis, *m.* zwykle w licz. mn. Dolopes, Dolopowie, lud w Tessalii, którego szczep na wyspie Scyrus głośnym był z rozbojów morskich, stąd Dolopia, ae, *ż.* kraina Dolopów
- Dolor**, óris, *m.* ból, boleść, także przedmiot sprawujący boleść, przenos. d. animi, albo samo d., smutek, żal, troska, zmartwienie, gniew, zawziętość, rozjątrzenie, d. suscipere, capere, doznac, czuć; facere alicui, być komu przyczyzną, sprawić; resistere, oprzeć się, nie ulegać; hoc mihi est dolori, to mi bolesno, dolor armat in hostes; quo dolore incensus.
- Dolose**, *przysł.* zdradliwie, chytrze, agere.
- Dolosus**, a, um, zdradliwy, podstępny, chytry, consilium, vulpes, cinis

- Dolus**, *1, m.* zdrada, podstęp, podejście, oszukaństwo, dolo malo facere, działać podstępnie; dolo capere, dolos versare, zdradzać; dolo pugnare, contendere, walczyć zdradliwie.
- Domābilis**, *e*, dający się poskromić, podbić, Cantaber non ante domabilis.
- Domesticus**, *a, um*, do domu, do rodziny należący, domowy, familijny; *d.* difficultas, kłopot gospodarski, niedostatek domowy; luctus; *d.* otior, w domu żyje swobodnie; *rzeczow.* przyjaciel domu, członek rodziny; *za cesarstwa:* żołnierze straży przybocznej; *w liczn.* mn. domownicy, członkowie rodziny; 2) krajowy, swojski, ojczysty, wewnętrzny, *d.* opes; domesticus summo genere esse, w ojczyźnie odznaczać się znacząco pochodzenia, rodu; bellum, wewnętrzna wojna; sermo, ojczysty język; *d.* rebus (własnymi siłami) minus robustum esse; alienigenas domesticis anteferre; — przenoś. Furiae (wewnętrzne wyrzuty sumienia).
- Domitellum**, *ii, n.* mieszkanie, siedlisko, *d.* sibi collocare, constituere in urbe, osiąść; *d.* orbis terrarum imperii, Rzym, stolica świata.
- Domina**, *ae, 2.* pani, gospodyni domu; domina Ditis, Proserpina; leones subiere curram dominae (o Cybeli); przenoś. iustitia *d.* virtutum, fortuna rerum humanarum *d.*
- Dominatio**, *onis, 2.* panowanie, władanie, zwierzchnia władza, dyktando; Cinnae; crudelis; *d.* refringere; — przenoś. przewaga, wielkie znaczenie, in iudiciis.
- Dominator**, *oris, m.* władca, panujący.
- Dominatrix**, *icis, 2.* władczyni, pani wielowładna.
- Dominatus**, *us, m.* panowanie; 2) dyktando; imperio tenere, być samowładcą; in homine omnis *d.* terrenorum commodorum
- Domitium**, *ii, n.* ucztę domową; miejsce uczt.
- Dominator**, *1.* panować, być panującym, władać czem, właś. i przenoś. libido; usus dicendi; fortuna in omni re dominatur; 2) być rządzącym.
- Dominus**, *1, m.* pan, władca; posiadacz, właściciel, navis, clipeus, aedificii; *przym.* pański; o cesarzu Domicyanie: dominum se primum appellari iussit; stąd po nim tytuł Cesarzów: Domino Valenti; 2) ten, który czem zawiaduje, co urzęduje, sprawuje, ludorum, auctionis, epuli.
- Domiporta**, *ae, 2.* dom noszący (o żołwiu, ślimaku).
- Domitius**, *ii, m.* nazwisko Rzymskiego rodu; także *przym.* Domitianus, *a, um*, Domicyanski, do Domicyusa należący.
- Domito**, *are*, poskromić, ukroczyć, usmierzyć.
- Domitor**, *oris, m.* pogromca. usmierzyciel, zwycięzca, equorum, Hispaniae
- Domitrix**, *icis, 2.* pogromicielka, usmierzycielka.
- Domitus**, *us, m.* uskromienie, pogromienie, oswojenie.
- Domo**, *domu, domitum, 1.* ugłaskać, oswajać, ulagadzać, elephantos; zwyciężyć, ujarzmić, gentes, nationes; — przenoś. ukroczyć, pohamować, libidines, iracundiam, spiritum; zmiękczyć, terram aratro; warzyć, aliquid ferventibus undis
- Domutio**, *onis, 2.* powrót do domu
- Domus**, *us, ui, 6* przyp. domo,

- w licz. mn. domus, domuum, lub domorum, domibus, domos, ż. dom, mieszkanie, siedziba, siedlisko, miejsce pobytu bogów, ludzi, zwierząt, d. Ditis; avium; d. cornea (o żółwiu); stąd dom, familia, rodzina, d. te salutat; inimicissimi domus Philippi; szkoła filozofów, remigrare in domum veterem e nova; 2) miejsce rodzinne, ziemia rodzinna, ojczyzna. Na pyt. dokąd, do domu, do ojczyzny, domum meam, tuam i t. d., podobnie w licz. mn. ut domos suas discederent; domo, z domu, z miejsca rodzinnego; domi, w domu, domi meae, tuae, suae i t. d. u mnie, u ciebie i t. d., także: alienae, domi Caesaris; est mihi domi albo habeo (jestem w posiadaniu); często: domi bellique, belli domique, domi militiaeque, albo et domi et militiae i t. p. na wojnie i w domu; na wojnie i w czasie pokoju
- Donarium**, ii, *n.* dar ofiarny, ofiara; 2) miejsce do składania ofiar: ołtarz, świątynia.
- Donatio**, ōnis; ż. udarowanie, dar.
- Donec**, spój. aż, donec regina sacerdos dabit prolem; 2) dopóki, tak długo jak, donec eris felix.
- Donicum** = donec.
- Dono**, 1. darować, udarować kogo czem, obdarzyć, alicui aliquid, aliquidem aliqua re; poet. z tr. bez. frui paratis valido mihi Latoë dones (dozwól); loricae donat habere viro; *b)* od długu albo jakiego zobowiązania zwolnić, zrzec się czego, alicui aes alienum; mercedis habitationum annuas creditoribus; alicui causam; *c)* darować, ulaskawić, przewymienie przebaczyć, culpam precibus; *d)* poświęcić, zrobić z czego ofiarę, ca-
- put Junoni iniquae; inimicitias suas reipublicae.
- Donum**, i, *n.* dar, upominek, dare, ferre dono (w darze); 2) dar ofiarny, ofiara, dona deum templis ferebat; Apollini se dedisse; dona ultima albo suprema, ostatnia usługa, która się wyświadcza umarłemu, albo ofiara na cześć jego.
- Donusa**, ae, ż. wyspa na morzu Egipskim.
- Dores**, um, *m.* Doryjczycy, szczepek Hellenów, nazwany od Dorusa syna Helleny; stąd *a)* Dorius, a, um, Dorycki; *przyst.* dorice, po dorycku, w ogóle: po hellensku; *b)* Dorienses, ium, *m.* Doryjczycy; *c)* Dorius, a, um, Dorycki.
- Doris**, idis, ż. córka Oceana i Tetidy, żona Nereusza, stąd u poet. zamiast morza: Doris amara suam non intermisceat undam; 2) żona Dyonizjusza Starszego króla Syrakuzy.
- Dormio**, 4. spać, własn. i przenos. beneficia dormientibus deferuntur, jakby we śnie, niespodzianie, kiedy o nich nie myślimy.
- Dormito**, 1. być sennym, drzémac; przenos. być nieczynnym, niedbaly, marzyć, quandoque bonus dormitat Homerus; oscitans et dormitans sapientia.
- Dorsum**, i, *n.* grzbiet; — przenos. szczyt, wyniosłość, wierzch, montis, maris.
- Dorylaeum**, i, *n.* miasto we Frygii; stąd Dorylenses, ium, *m.* Dorylcnowie.
- Doryphorus**, i, *m.* włócznię noszący, włócznią uzbrojony; w licz. mn. straż przyboczna królów perskich.
- Dos**, dotis, ż. posag, wiano; -- przenos. dar, własność, przymiot, ingenui, formae.

Dotatiss, c. posagowy, do posagu należący

Dotatus, a. uposażony, właśc. i

przenoś. Chione dotatissima forma.

Dotō, 1. wyposażyć, opatrzyć czem, obdarzyć

Drachma, ae. z. pieniądz grecki, znaczący tyle, co rzymski denarius, na naszą monetę przeszło złoty

Draco, ōnis, m. smok, rodzaj węża; 2) gwiazdozbiór; 3) pierwszy prawodawca Ateński.

Draconigēna, ae, m. i ż. z węża zrodzony, urbs (Teby).

Draecae, albo **Drangae**, arum, m. mieszkańcy Perskiej prowincji Drangiana

Drepanum, 1, n. i **Drepana**, orum, n. miasto Sycylii; stąd **Drepanitanus**, a, um, **Drepanitański**, do **Drepanu** należący, i **Drepanitani**, orum, m. mieszkańcy **Drepanu**.

Dromas, ādis, m. camelus, rodzaj wielbłąda

Dromoa, 1, m. równina koło Sparty na gonitwy przeznaczona.

Druentia, ae, m. rzeka w Gallii narboneńskiej.

Druidae, ārum, i **Druides**, um, m. Druidowie, uczeni i kapłani Celtów

Drusus, 1, m. nazwisko rodu Rzymskiego.

Dryantides, ae, m. syn Dryasa, **Likurg**, król Tracyi.

Dryas, ātia, ż. nimfa leśna.

Dryopes, um, m. lud Pelazgów.

Dubio, przysl. wątpliwie, non albo haud dubie, bez wątpienia, bez zaprzeczenia, z pewnością.

Dubietas, ātia, ż. wątpliwość, powątpiewanie.

Dubis, is, m. rzeka w Gallii lugdunęńskiej.

Dubitabilia, c. wątpliwy, niepewny, virtus.

Dubitanter, przysl. wątpliwie, dicere; 2) z namysłem, wahając się. pericula non d. adire.

Dubitatio, ōnis, ż: powątpiewanie, niepewność, res nullam habet dubitationem; 2) namysł, rozważanie, wahanie się, chwieianie się, ociąganie się, sine ulla dubit. respondeo.

Dubito, 1. wątpić, powątpiewać, być niepewnym, de aliqua re: quod nemo dubitat, o czem nikt nie powątpiewa; non dubito, quid agendum putes; dubito, an hunc primam omnium ponam; pytając i przecząc ze spoj. quin albo 4 przyp. i tr. bez.; an est quisquam qui dubitet, tribunus offensus esse: non dubito fore plerosque; non d., quin mirere; 2) namyślać się, wahać się, zastanawiać się, ociągać się, non dubitavit conflagere; diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret; dubitabitis, quin vendatis? — przenoś. fortuna dubitat (los niepewny).

Dubius, a, um, będący w powątpiewaniu, wahający się, dubius sum, d. animi albo mentis; d. sententiae, consilii; spemque, metumque inter dubii; dwuznaczny, in aliquem; 2) wątpliwy, niepewny, nierozstrzygniony, victoria; non d. calamitas, d. coena (uczta, w której dla wielości potraw nie wie kto, co ma brać); ut nemini dubium esse debeat, quin-; in dubium vocare, revocare, powątpiewać; sine lub procul dubio; b) niebezpieczny, w przykrém położeniu zostający, res, loca, navis, aeger, tempora; vita est in dubio; dubius vitae; in dubium devocare (postawić w przykrém, niebezpiecznym położeniu), libertas et anima nostra in dubio est.

Duceni, ae, a, po dwustu, p. dwieście

Ducentesimus, a, um, dwusetny.
 Ducenti, ae, a, dwieście.
 Ducenties, przyst. dwieście razy.
 Duco, duxi, ductum; 3. prowadzić, kierować, odprowadzić, przeprowadzić, qui Aspim ducebant: ut si feram bestiam captam duceret; aliquem per castra; frena manu; remos (robić wiosłami); currum (o koniach); vix qua singuli carri ducerentur; aliquem secum (zabrać z sobą); podobnie: uxorem in convivium; poet. duxit sua praemia victor; ne tolleret secumque duceret (amphoras); także: iter ducit ad urbem, quo via ducit; spes aut pavor ducit aliquem. W szczególności: a) do sądu i t. p. prowadzić, aliquem in jus, in carcerem, in vincula, ad mortem, ad supplicium, ad necem; także samo: ducere aliquem; b) w znac. wojenném: wojsko prowadzić, kazać iść, devius itineribus militem; exercitum ab Allobrogibus in Segusianos; cohortes ad munitiones; exercitum adversus Lacedaemonios; exercitum Olynthum, Uticam; naves in Asiam (kazać płynąć); ducere contra hostes; adversus aliquem; in Etruriam; duci, postępować; wojsko albo oddział wojska prowadzić, dowodzić wojskiem, być wodzem, exercitum, ordinem, primum pilum, antesignanos, agmen (rej wodzić); aliquem in triumphum (kogoś w tryumfie prowadzić); także: ante curram ducere i duci; c) uxorem domum, w dom wprowadzić, ożenić się; Cleopatram duxit uxorem; eodem patre natas uxores; in matrimonium filiam alicujus; d. a. aliquam; — przemość. familiam, być najpierwszym, najznakomitszym w rodzie; funus alicui, pompam, exsequias alicujus, prowadzić zwo-

li, zajmować się obrzędem pogrzebowym. II) ciągnąć, wyciągać, sortes, ferrum vagina; os, usta krzywić, wykrzywiać, wykreczać, sznurować; volantia sidera crinem ducunt (ciągną za sobą); capellam. Stąd: 1) przenoś. a) ciągnąć, wyciągnąć, zrobić, fossam, fossas circa murum (wybić, wykopać); muros; parietem; vallum ex castris in aquam (usypać); ocreas leves argento; alapam alicui (dać policzek); rimam, rozpadać się, rysować się; formam lub colorem, nabierać, przybierać; lanas, prząść; carmina, versus, epos, składać, ułożyć; b) o czasie: spędzić, przepędzić, aetatem in literis; aetatem adversis Austris; flecto horas, vitam; aetatem; przeciągnąć, przedłużyć, przewlec, tempus; bellum; bellum in hiemem; rem prope in noctem, diem ex die; wstrzymywać, kazać długo czekać, aliquem; c) wciągać, wciągać w siebie, nabierać, aërem spiritu; frigus ab umbra; spać, somnos; wyciągnąć, wychylić, wypić, pocula Lesbii; nectaris succos; 2) rationem ducere, rachunek prowadzić; stąd alicujus rei r. d., mieć co na względzie, na uwadze; w ogóle: rachować, obrachować, obliczyć, otaksować, ocenić, nonaginta milia medimnum; fenus quaternis centesimis; summam aeris alicui; centesimas; policzyć w poczet, umieścić w liczbie, aliquem in hostium numero; aliquid in malis, nihil in bonis praeter virtutem; b) poczytywać, uważać za co, laudi; aliquem victorem; qui se regem esse ducebat, continentis debet duci, należy to uważać za znak; mało albo wiele co sobie ważyć, cenić, z przyp. 2 oznaczającym wartość, parvi, plu-

ris, także: pro nihilo; aliquid optimum; cur tanta poena digna duceretur; quae laude digna ducuntur; multo gloriosius duxit, si; quae non aliena esse ducerem a dignitate tua; jucundius esse duxit; satius d.; c) wyprowadzać, wywozić, nomen ex aliqua re; principium ab aliquo; originem; genus ab aliquo; przyprowadzić, skłonić do czego, ad credendum; d) zaczynać, ab eodem verbo ducitur saepius oratio; e) duci re, mieć w czem upodobanie, z przyjemnością się zajmować, lubić co, fabellarum auditione ducuntur; studio philosophiae ductus; uwodzić się czem, errore duci; często: ductus, powodowany, non magis amore, quam more; caritate patriae; falsa suspicione.

Ducto, 1. być wodzem, hetmanić, dowodzić, equites, exercitus.

Ductor, *ōris*, *m.* wódz, dowódzca, naczelnik, classis; — przenoś. duces capita alta ferentes (o jełeniach).

Ductus, *us*, *m.* sprowadzenie, a- quae; wyprowadzenie, ciąg, muri; dowództwo, ductu alicujus.

Dudum, *przysł.* przedtém, oddawna, vocat me jam dudum; zaraz, czém prędzej, jam d. sumite poenas.

Duellum, *i*, *n.* = bellum.

Duilius, *a*, *um*, należący do rzymskiego rodu Duiliuszów; *rzeczow.* Duilius sławny odniesioném zwycięstwem na morzu nad Kartagińczykami.

Duim, *duis*, *duint*, forma przestarzala zamiast dem, des, dent.

Dulce, *przysł.* słodko, przyjemnie.

Dulcedo, *inis*, *ē*, słodycz, przyjemność, właśc. i przenoś. cantus, vitae.

Dulcesco, *ere*, stawać się słodkim, gabiierać słodyczy

Dulciculus, *a*, *um*, słodkawy.

Dulcis, *e*, słodki, matura dulcior uva; dulce, słodycz; dulcia, słodycze; — przenoś. miły, powabny, przyjemny, łagodny, sonus, orator, frater, epistola, verba; quibus libris nihil potest esse dulcius. **Dulciter**, *przysł.* słodko, przyjemnie. **Dulcitus**, *inis*, *ē*, słodycz.

Dulichium, *ii*, *n.* wyspa na morzu Jońskim, w stronie południowo-wschodniej względem Itaki, należąca do Uliesses; stąd Dulichius, *a*, *um*, Dulichijski, poet. Dulichia manus (o Uliessie).

Dum, *przysł.* łączy się z wyrazami przeczącemi: nondum, necd. nequed- jeszcze nie; nihild. jeszcze nie; nullus d., jeszcze zaden, nullas d. civitates socias habebat; także: **vixdum**, zaledwie jeszcze; z tryb. rozkaz. nuż, przecie, ma- ne dum; 2) *spój.* oznacza: a) jednoczasowość: kiedy (bez pytania), podczas gdy, najczęściej z nast. cz. teraźn. tr. oznaj. ego in Arcano opperit, dum ista cognosco: tak długo jak, dum ida studuit munire, nullius vitae pepercit; b) nieprzerwane, bezpośrednio następstwo: aż, expectandum, dum se res ipsa aperiret; dum rejecti sunt; c) warunek, byle, byleby, z tr. łącz. ze wzmocnieniem: dummodo, byleby tylko, dum prosim tibi; neque quidquam pensi habebat, dum sibi regnum pararet; dumne, byleby nie, dummodo ne, byleby tylko nie, dumne tibi videbar, non laboro.

Dumētum, *i*, *n.* cierniem zarosło miejsce; — przenoś. zawikłanie, dumeta Stoicorum.

Dummodo, patrz dum.

Dumōsus, *a*, *um*, ciernisty, mons.

Dumtaxat, *przysł.* o ile się dotyczy, de tyła, hoc recte d.; sint

ista pulchriora d. aspectu; 2) tyłko, jedynie, przynajmniej, bonus, sed d. bonus; sed peditatu d. ad speciem utitur.

Dūmus, i, m. ciernie, krzaki, zarosłe

Duo, ac, o, (przestarzałe w rodz. n. dua; przyp. 2. duum, 4. duo i duos; 3 i 6 duobos, duabus, duobus), dwaj, dwie, dwa, d. triumphi, collegae, bella i t. p. 2) obadwaj, obiedwie, obadwa, d. Scipiones; d. superiores, d. consules i t. p.

Duodēcim, dwanaście; d. (XII) tabulae albo samo duodecim, prawa dwunastu tablic.

Duodecimus, a, um, dwunasty.

Duodēni, ae, a, po dwanaście; dwanaście.

Duodequadrāgēsīmus, a, um, trzydziesty ósmy i duodequadrīginta, trzydzieści ósm.

Duodequinqūāgēsīmus, a, um, czterdziesty ósmy, i duodequinqūīginta, czterdzieści ósm.

Duodesexāgēsīmus, a, um, pięćdziesiąty ósmy, i duodesexīginta, pięćdziesiąt ósm.

Duodetrīcēsīmus, a, um, dwudziesty ósmy i duodetrīginta, dwadzieścia ósm.

Duodetrīcies, przyst. dwadzieścia ósm razy.

Duodevīcēni, ae, a, po ósmnaście.

Duodevīcēsīmus, a, um, ósmnasty, i duodevīginti, ósmnaście.

Duplex, icis, podwójny, dwoisty, dwojaki, triumphus, stipendium; gruby, amiculum; poet. zamiast ambo, duplices tendens ad sidera palmas; — przenoś. chytry, nieszczerzy, Ulysses.

Duplicarius, a, um, miles, podwójna żywność biorący. [jako.

Dupliciter. przyst. podwójnie, dwo-

Duplico, i. podwajać, numerum; powtarzać, albo robić wyraz złożony, verba; pomnażać, powiększać, opinionem de aliquo; poet schylać, zginać (niby we dwoje), d. virum; duplicato poplite.

Duplus, a, um, podwojony, dwa razy tyle zawierający pod względem ilości, wielkości, długości i t. p.; *rzeczow.* duplum, i, n. drugie tyle, dwójnasób, poenam dupli subire, lub in duplum ire, być skazanym na zapłcenie dwa razy tyle.

Dupondius, ii, m. dwa asse zawierający; tuus d, dwa asse twego majątku.

Durābilis, e, trwały.

Dūre i **duriter**, przyst. stop. wyz. durius, najw. durissime, twardo; — przenoś. w mowie i sztuce: niezgrabnie, niegładko, pleraque dure dicere; quid fusum durius esset; w obejściu się: nieludzko, surowo, ostro, źle, d. accipere, appellare: niegrzecznie, po grubian-sku.

Duresco, durui, twardnieć, krzepnąć, d. frigidibus humor.

Duritas, ātis, ż. twardość, surowość, nieludzkość.

Duriter, patrz dure.

Duritia, ae, ż. twardość; surowy sposób życia, sic duritiae se dedit; stąd także: nieczulość, brak uczucia, nieużytość.

Durities, ei, ż. twardość, saxi — przenoś. odrętwiałość, nieczulość duritie ut ferrum superes; sirowość życia, virilis.

Durius, albo durūs, a, um, drewniany

Duro, i. stwardzać, suszyć, uvam fumo. — przenoś. a) wzmacniać, ukrzepić, stąd także: nieczulym robić, przytępić; b) wytrzymać, znieść, labore; vix durare pos-

sint imperiosius aequor; 2) nie-przech. stwardnieć, zdrętwieć; — przenos. a) wytrwać, durate et vosmet rebus servate secundis; b) przetrwać, byc, istnieć, Troja durante; res Romana duratura erat

Durocortōrum, 1, q. główne miasto Remów w Gallii belgijskiej.

Durus, a, um, twardy; pod względem smaku: przykry, cierpki; co do sluchu: przykry, niekształcony, vox; w sztuce i poezji: niezgrabny, nieprzyjemny, durus componere versus; przywykły do pracy i trudów, wytrzymały. Dardanidae, Ligures d. in armis genus; pod względem zewnętrznym: niekształcony; niezgrabny, ne quid durum sit ac rusticum; pod względem uczuć i usposobienia wewnętrznego: nieprzyjazny, przykry, nieugięty, hardy, uparty, nieczuły, iudex; quis fuit tam durus ac ferreus? durior inventus est Coelius; w mówieniu: ostry, obrażający, oratione d.; o porach roku i stanie powietrza: przykry, ostry, d. anni tempus; twardy, ciężki do uprawy, terra; w odniesieniu do stanu i okoliczności życia: przykry, trudny, tempora, conditio, servitus; rzeczow. dura, orum, przykre położenie, nędza, niedostatek

Duumvir, viri, m. zwykle w licz. mn. duumviri, duumwirowie, dwaj mężowie, którzy wspólnie jaką władzę piastowali; d. perduellionis, sądzili tych, którzy się stawali nieprzyjaciółmi rzeczypospolitej, dopuścili się zbrodni stanu; d. sacrorum lub sacris faciundis, mieli nadzór nad księgami sybilskimi i radzili się ich w wa-

nych kraju okolicznościach; porów. decemvir; d. aedi faciendae (locandae) dedicandae, którzy zezwalali na budowę i poświęcenie jakiej świątyni; d. navales, do których należało uzbrojenie i zaopatrywanie okrętów wojennych; d. (juri dicundo) po miastach wolnych i osadach (municipia, colonia) zajmowali się sądownictwem i mieli urząd równający się władzy konsulów w Rzymie.

Dux, dūctis, m. wódz, przewodnik, wskazujący drogę, d. itineris, d. recte vivendi natura; w szczegól a) głowa, naczelnik jakiego stronnictwa, sprzysiężenia, zgrai, ducem se praebere facinoris, d. impietatis, b) naczelnik, dowódzca wojska, hetman, duce L. Furio (pod dowództwem); quo duce Mar-donius fugatus; ducibus Spartaco-Crixe et Oenomao; c) książę, panujący, sic jocata est tanti majestas ducis.

Dyardānes, is, m. rzeka w Indyach

Dŷmas, antis, m. ojciec Hekuby, którą stąd nazywano Dymantis proles albo samo Dymantis, idis, Dymantyda

Dymas, arum, ż. miasto w Achai; stąd Dymaeus, a, um, Dymejski, i Dymaei, orum, m. Dymejczycy.

Dynastes, ae, m. władzca nieudzielny, zależny od mocniejszego, ab regibus ac dynastis civitati, busque.

Dyrrhachium, ii, n. miasto w Iliryi, dawniej zwane Epidamnus; stąd Dyrrhachinus, a, um, Dyrrachiński, należący do Dyrrachium i Dyrrhachint, albo -ōni, orum m. Dyrrachinowie.

E.

E, *przym.* patrz ex.

Ea, *przysł.* tamtędy, transitum ea non esse; ut ea ire posset.

Eadem, *przysł.* tamtędy, tąż samą drogą.

Eatenus, *przysł.* dopóty, o tyle, eatenus feram, quoad-

Ebenus, i, ż. heban.

Ebibō, bibi, bibitum, 3. wypić; — przenoś. przetrwonić, przepić, przehulać, imperium heri, pijąc zapomnieć o-.

Eblandior, 4. wyludzić, pochlebstwem czegoś dostać, coś osiągnąć, aliquid, albo ze spoj. ut i tr. łącz.; także w znacz. bier. eblandita suffragia.

Ebōra, ae, ż. zamek w Hiszpanii tarrakoneńskiej. [tania.

Eboracum, i, n. miasto w Bry-

Ebrietas, ātis, ż. pijaństwo, podochocenie, podchmielenie.

Ebriositas, ātis, ż. nałóg pijanstwa.

Ebriōsus, a, um, który się często upija; *rzeczow.* pijak, pijanica.

Ebrius, a, um, pijany; — przenoś. epojony, regina fortuna dulci ebria

Ebullio, 4 kipiść, wykipiść, wyrzucać warząc się; — przenoś. chełpić się czem, virtutem

Ebulum, i, n. i -us, m. hebd, roślina

Ebur, ōris, n. kość słoniowa; przedmiot ze słoniowej kości wyrobiony, albo tąż kością ozdobiony, ebur ense vacuum, pochwa; inflavit ebur (o flecie); ebur curule, krzesło

Eburneolus, a, um, słoniowy, ze słoniowej kości zrobiony.

Eburneus, a, um, zrobiony ze

słoniowej kości, słoniowy; — przenoś. biały, brachia, colla, cervix.

Eburnus, a, um, słoniowy, ozdobiony kością słoniową, porta, ensis.

Eburōnēs, um, m. lud w Gallii belgijskiej.

Ebuovices, patrz Aulerci.

Ebusūs, albo -os, i, ż. jedna z wysp przy Hiszpanii z miastem tegoż nazwiska.

Ecbatana, orum, n. główne miasto Medyi.

Ecbolima, orum, n. miejsce na górze Aornos w Indyach.

Ecce, *przysł.* oto, ecce me, oto ja; ecce tuae literae. oto twój list.

Ecdiceus, i, m. urzędnik w niektórych miastach greckich, podobny do obrońcy ludu (tribunus plebis) u Rzymian.

Echidna, ae, ż. wąż, żmija; jako imię wł. Echidna, potwór świata podziemnego, matka Cerbera, hydry Lernejskiej i t. p.; stąd **Echidneus**, a, um, Echidnejski.

Echinādes, um, ż. gromada wysp na morzu Jońskim.

Echinus, i, m. jeż; 2) naczynie do płókania.

Echion, ōnis, m. ojciec Penteusza, mąż Agawy, stąd: a) **Echionides**, ae, m. Echionida (o Penteuszu); b) **Echionius**, a, um, Echionowski, do Echiona należący, w ogóle Kadmejski, Tebański (ponieważ Echion Kadmusowi przy budowaniu Teb pomagał); 2) syn Merkurego, stąd **Echionius**, a, um, Echionowski, Echiona tycający się; 3) malarz Grecki około r. 350 przed Chr.

Echo, us, ż. odbicie głosu, odgłos.

Ecloga, ae, ż. wybór, pismo celniejsze wybrane, 2) sielanka.

Eclipsis, 19, *z. solis, lunae*, zaciemienie słońca, księżycy.

Eclogarii, orum, wybrane celniejsze miejsca z autorów; 2) ci, którzy z pism wyciągi robią, notent eclogarii

Equando, *przysł.* czyż kiedy? equando te rationem redditurum putasti?

Equi, i equis, quae lub qua, quod, czy jaki, czy też, quaeris, ecquae spes sit, czy też jest jaka nadzieja?

Equis, quid, czy kto, czy czasem co, czy może co, rogato, equid contulerit; 2) equid, czy też, czy przecie, czy może, equid in Italiam venturi sitis, fac sciam; 3) equo, dokąd też, equo te tua virtus provexisset.

Equuleus, patrz equuleus.

Edacitas, *atis, z. żarłoczność*, obżarstwo.

Edax, *acis, żarłoczny, pożerający*; przenoś. gryzący, niszczący, tempus, edax rerum: dissipat curas edaces; ignis edax volvitur.

Edera, patrz hedera.

Edessa, ae. *z. główne miasto Osdroeny w Mezopotamii*

Edico, dixi, dictum, 3. z 4 przyp. i tr. bez., albo z ut lub ne i tr. łącz., albo z samym tr. łącz., naznaczyć, diem exercitui ad conveniendum; diem comitiis; zapowiadać, oznajmiać, edixit se iudicium non esse facturum; rozkazać, nakazać, edicto, ut haberetur; zakazać, edico tibi, ne vim facias; objawić, jussus, quae sciret, ediceret.

Edictum, i, *n.* ogłoszenie, obwieszczenie, rozporządzenie, postanowienie, nakaz urzędowy, ed. constituere, proponere, zrobić, wydać; perpetuum composuit ed. (po dług poprzednich rozporządzeń

pretorów ułożył edykt powszechny, któryby służył za zasadę do wymiaru sprawiedliwości); stąd także: novae res in edictum addidit, do dawniejszych postanowień nowe dodał.

Edisco, didici, 3. nauczyć się, wbić sobie co w pamięć, magnum numerum versuum, poznać, ed. usum; ed. quid pararet; w czasie przesz. dok. znać, wiedzieć.

Edisséro, disserui, dissertum, 3. i edissero, 1. dokładnie opowiedzieć, objaśnić, wyłożyć, vera roganti; rem ordine alicui.

Editicius, a, um, ogłoszony, mianowany, wybrany, iudices; porów. *edo*.

Editio, *onis, z.* ogłoszenie, mianowanie, tribunal, porów. *edo*; 2) wydanie dzieła, libri; 3) rozporządzenie, munus.

Editus, a, um, wysoki, wzniosły, podniesiony; locus; paululum e planicie collis; in conclavi edito, w wyższej części domu; — przenoś. viribus editior, silniejszy.

Edo, *edi, esum, edere, lub esae*, przybiera od sum te zakończenia osób, które się od es zaczynają; np. es, estis, essem i t. d. jeść, pożerać; przysłowie: multos modios salis simul edisse, zjeść z kim kilka beczek soli (o doświadczonej, dokładnie poznanej przyjaźni); — przenoś. gryźć, niszczyć, edit animus cura; mollis flamma medullas.

Edo, didi, ditum, 3. wydać co z siebie, stąd: wyjawiać, wydać na świat, rodzić, o żyjących, aliquem partu, często: editus. urodzony, editus regibus; o ziemi; fructus edere; o głosie: wydać, clamorem, gemitum; o zwierzętach: hinnitus, zarżać; latratus, zaszczekać, — przenoś. czyn jaki wykonać, zdzia-

- łać co, sprawić, zbroić, facinus, opera, ruinas, caedem, strages, calamitatem; proelium, pugnam (wydać); omnia exempla crudelitatis in aliquem (wymierzyć kary najokrutniejsze, dla przykładu, przestrogi, przestraszenia): spectaculum (wyprawiać); 2) wypuścić, wyzionąć, animam lub extremum vitae spiritum: podobnie: vitam; także: cuniculus armatus repente edidit (z podkopów uzbrojeni nagle wypadli); na str. bier. o rzekach: rozlewać się; — przenoś. objawić, wyrzec, ogłosić pisma, objaśnienia, wieści i t. p.; aliquem auctorem alicujus rei, wyjawić kogo jako sprawcę; w szczegół. a) o odpowiedziach wyroczeni, kaplanów i t. p. ogłosić, wyjawić, Apollo oraculo edidit; b) w przedmiotach sądowych: objawić, wydać, postanowić, naznaczyć, iudicium; tribus (naznaczyć do wyboru sędziów w sprawie zwanéj causa sodalicionum, gdzie wybrani sędziowie nazywali się iudices edictici; c) rozkazać, iis editis imperiis; ederet consul, quid-; poet. edita, orum, rozkazy.
- Edoceo, docui, doctum.** 2. wyuczyć czego dokładnie, kogo z czem gruntownie obznajmić, o czém dokładną wiadomość podać, z 4 prz. osoby i rzeczy; z nast. zdaniem względ.: juventutem mala facinora; eadem senatum edocet; hunc, quae fieri vellet, literis edocet: sed id (argentum) unde, edoce; edoctus artes belli; disciplina in qua edoctus esset; edoctus cuncta per legatos; także: ratio, fama docet, z 4 przyp. i tr. bez.
- Edolo,** 1. toporem obrabiać, ocio-sywać, gladzić; — przenoś. pismo poprawiać, doskonalić, librum
- Edomo, domui, domitum,** 1. po-
- skromić, ukrócić, pokonać, wład i przenoś. naturam; mos et lex maculosum edomuit nefas.
- Edoni, orum, m.** lud Tracki, głośny ze czci Bachusa; stąd Edonus, a, um, Edoński. i Edonis, idis, ż. kobieta z Edonu, także Bachantka; w ogóle: mieszkanka Tracyi.
- Edormio,** 4. wyspać się, także: z 4 przyp. crapulam, wytrzeźwić się; Ilionam (rolę Iliony przespać).
- Educatio, onis, ż.** wychowanie, pielęgnowanie.
- Educator, oris, m.** wychowujący żywiciel.
- Educatrix, icis, z.** ta która hoduje, wychowuje, karmi, pullorum, przenoś. earum rerum parens est educatrixque sapientia.
- Educo,** 1. żywić, karmić, wycho-wywać, aliquem liberaliter, in sermone matris, senectam alicujus (żywić, pielęgnować kogo w starości); o roli: herbae, quas humus educat; — przenoś. educata hujus nutrimentis eloquentia
- Educo, duxi, ductum,** 3. wyprowadzić kogo skąd, wyciągnąć kogo, co, aliquem ex custodia; copias e navibus lub ex classe (wysadzić na ląd); hominem de senatu; aliquem secum lub samo aliquem (wyprowadzić, zabrać z sobą); naves ex portu (kazać wypłynąć, wyprowadzić pod żagle) w znac. wojen. wyprowadzić, kazać wyjść, ex urbe, e castris, ab urbe, pubem castris i t. p. albo samo: milites, cohortes, equites i t. p. albo z oznaczeniem kierunku, dokąd, w jakim celu: exercitum in expeditionem, copias ad bellum, exercitum in aciem i t. p. także samo educere, tribus simul portis, ad aliquem in aciem; duplici acie ad legionem; 2) wydo-

byó gladium (e vagina); sinu pugionem; wyciągnąć, sortem; stąd: tres homines ex urna; tribus; 3) zaskarżyć, zapoznać, aliquem in jus; pociągnąć, wezwać, aliquem ad consules, albo samo aliquem; 4) uprzątnąć, usunąć, zabrać, wywieźć, impedimenta ex castris; spuszczać, wyprowadzić, wypróżnić, locum; 5) wznieść, podnieść, aliquem ad superas auras; wznieść, wybudować, turris summis sub astra educta tectis; aram coelo; Cyclopum educta moenia; sepulcrum; także: podnieść, aulaca; wyhodować, odchowac, aliquem; wydać na świat, urodzić. [dzenia.

Edule, e, jadalny, zdalny do je-

Edurus, a, um, przytwardy.

Eetion, ónis, m. ojciec Andromachy, król Tebów w Cylicyi; stąd

Eetioneus, a, um, Eetyonejski.

Effarcto, farsi, fartum, 4. nadzie-

wać, napchać, natkać.

Effatum, i, n. wyrzeczenie, przepowiednia, wieszczba; 2) zdanie.

Effectio, ónia, ż. skutecznienie, działanie; 2) przyczyna działająca, siła twórcza.

Effector, órie, m. sprawca, wykonawca, i **effotrix**, óis, ż. sprawczyni

Effectus, us, m. wykonanie, działanie, quae sunt in effectu; 2) skutek, następstwo, aliquid ad effectum adducere. [ly, nie mężki.

Effeminatus, a, um, zniewiesciał.

Effeminato, przysl. zniewiesciałe.

Effemino, i. w niewiastę zmienić; zniewiesciałym zrobić, quae ad effeminandos animos pertinent; vocem eff [dziki, dzidzwały.

Effatus, a, um, barbarzyński,

Efferitas, atis, ż. dzikosc.

Efferro, i. dzikim zrobić, speciem oris, vultum; terram immanitate beluarum efferari (zdziczyć); equi

dolore efferati; — przenos. rozjatrzyć, rozgniewać, oburzyć, efferavit ea caedes Thebanos ad odium Romanorum; odio iraque efferati; zrobić nieczulym, animos mali assuetudine; robić dzikim, solitudo efferat ingenia.

Efferro, extuli, elatum, efferre, wynieść, zabrać, ex acie aliquem; de templo aliquem; — przenos. wydawać, rodzic, ager, efferit fruges; cum decimo (dziesięciokrotnie); wymawiać, przedstawiać w słowach, sententias inconditis verbis; pokazać się, dać się widzieć, se efferre; 2) wynosić, usuwać, sprzątać, vexilla e castris; signa extra urbem; literas (wysłać, wyprawić); cibaria sibi domo (zabrać z sobą); także: frumentum ab Iberda; ut sua liceret efferre; wynieść umarłego, pochować, quam extulit annorum nonaginta; ut, qui efferretur, vix reliquerit; efferri funere publico; amplo funere efferri (mieć pogrzeb okazały); — przenos. wydawac co na jaw, wyjawiać, rozgłaszać, res elata, in vulgus disciplinam efferre; in vulgus militum; priusquam clandestina consilia efferantur; b) gwałtownie porywać, unosić, quem impetus per castra ad hostes extulit; efferri ad novissimam aciem; si me efferret ad gloriam animi dolor; ad nullam insolentiam elatus; efferri laetitia, dolore; 3) podnieść, wznieść, scutum supra caput; pulvis elatus, se avium modo; summa placidum caput extulit unda; — przenos. quorum animi altius se extulerunt; elatus studio; quem paulo extulerat fortuna; szczegól. a) kogo przez mowę lub pismo wynosić, uwielbiać, sławić, quorum paulo ante in coelum fuerat elatus laudibus; stąd off. aliquem lub aliquid verbis,

versibus, laudibus, lub eff. aliquem lub aliquid bez 6 przyp. h) se efferre lub efferri, wynosić się, pysznić się, nadymać się, chęłpić się, być dumnym, wiele o sobie rozumieć; stąd często: elatus aliqua re, secunda fortuna magnisque opibus elatus; spe, laetitia victoriae; victoria i t. p.; także: elatius se gerere coepit; 4) znosić, laborem; malum patiendo (cierpliwie znosić).

Efferus, a, um, dziki, rozszrożony, juvenus

Effervesco, ferui i ferui, 3. burzyć się, wrzeć, pontus, iracundia.

Efferuo, 3. wybuchnąć, burzyć się, z szumem się rozlać, in agros

Effetus, a, um, osłabiony, wycieńczony, corpus, vires; poet. senectus ef. veri, nie dostrzegająca prawdy.

Efficitas, etis, 2. skuteczność, działalność.

Effaciter, przysł. skutecznie, dzielnie.

Efficax, acis, skuteczny, dzielny.

Efficiens, entis, skutkujący, virtus est efficiens voluptatis, cnota jest źródłem rozkoszy.

Efficienter, przysł. skutecznie, dzielnie.

Efficientia, ae, 2. skuteczność, skuteczne działanie.

Efficio, feci, fectum, 3. zrobić, wykonać, dokazać czego, sprawić, uskutecznić, utworzyć, omnia efficere nitens; natura quid efficere possit; nihil eum non efficere posse ducebant; neque hoc per senatum efficere potuit; wybudować, pontem, rates, turres; castellum, portum; utworzyć, insulam; wypełnić, wykonać, mandata, destinata, munus; ujsć, odbyć, spatium cursu, zrobić, tantos progressus; zebrać, unum consilium

totius Gracciae; sprawić, wzbudzić, clamores, admirationem; montem arcem (zrobić z góry warownią), aliquem dictatorem (miauować, obrać); milites alacriores; exercitum confirmatiorem i t. p.; ze spój. ut, ne i tr. łącz., ut valeret (lex), effecit; summi ut sint laboris, efficiunt; także: ze spój. quin, gdy poprzedza przeczenie, ut effici non possit, quin-oderim; dostać, wydobyć, wystarać się, wymódz (o pieniędzach), quod a Curione effeceram; wystawić, zebrać, ściągnąć, zaciągnąć, tredecim cohortes, legionem, exercitum; unam legionem ex duabus; classem; wydac, przynosić korzyść (ager), qui plurimum ef.; cum octavo, ośmiokrotne, quantum ille bonis suis efficere posset; pewną liczbę przedmiotów zebrać, zgromadzić, magnam multitudinem (serpentium); numerum cratium; o samcj liczbie: tworzyć, stanowiąc, wynosić, qui modus sexaginta milia armatorum efficiebat, pokazywać, dowodzić, wnosić, wnioskować z 4 przyp. albo z 4 przyp. i tr. bez., albo z ut i tr. łącz. hoc multo magis efficit naturae ratio: vult efficere, animos esse: efficitur, idzie zatem, stąd wynika, stąd wypada, z 4 przyp. i tr. bez. albo z ut i tr. łącz. ex quo efficitur, hominem homini nocere non posse; ex quo efficitur, ut- idem sit utile.

Effigies, ei, 2. wizerunek, obraz, wzór, kształt, postać, włas. i przenoś. cerea; effigies justii imperii, reliquit effigiem humanitatis suae filium; ef. probitatis, 2) cień umarłego.

Effingo, finxi, fictum, 3. wyrażać, wystawiać, przedstawiać, wyobrażać, naśladować, casus effun-

gere in auro, wyryć na złocie; gressus euntis; udawać, naśladować czyj chód; manus, ułożyć; animo, przedstawić sobie w umyśle; mores, przedstawić w mowie, opisać; e foro sanguinem spongiis, zetrzeć

Efflagitatio, ónia, ż. i efflagitatus, us, m. naleganie, usilno żądanie, domaganie się.

Efflagito, 1. żądać bardzo czego, domagać się, epistolam, miseriam cordiam; signum a ducibus; effl. ut- [zabić.]

Effligo, flixi, flictum, 3. zgładzić,

Efflo, 1. wyzionąć, ignem ore, naribus ignes; animam, umrzeć.

Effloresco, florui, 3. zakwitnąć, rozwijać się, okazać się świetnym, laudibus ingenii, słynąć dowcipem, zdolnością umysłową; ex rerum cognitione, znajomością rzeczy

Effluo, fluxi, fluxum, 3. wypływać, upływać, in Oceanum; — przenos. o przedmiotach niepłynnych i umysłowych: wypadać, urnae manibus; annulus, capilli; o czasie: upływać, przemijać, schodzić, tempus, aestas, actas; ex animo effluere lub samo eff. pójść w zapomnienie; quod totum effluserat; wyjść na jaw, id quod effluet

Effodio, fodi, fossam, 3. wykopać, kopaniem wydobyć, argentum, aes, ferrum; effodiuntur opes, irritamenta malorum; 2) wykłóc, wylupić, wydrapać, oculos alicui; 3) wydrążyć, latebras, locum; 4) rozkopać, przeaurtować, przetrząść, domos; — przenos. effodit memoria illius pectus meum, pamięć o nim przesywa mi serce.

Effor, 1. wymówić, wyzrec; a) cf. fari templum, mówiono o wieszczach (augures), gdy z pewną mo-

dlitwą granice świątyni, która miała być wystawiona, oznaczali i poświęcali; albo określali przestrzeń, na której wieszczbiarskie spostrzeżenia robić mieli; stąd effatus, oznaczony; b) słowami co wyrazić, quod ita effabimur.

Effrenate, przysl. bez pohamowania, popędliwie

Effrenatio, ónis, ż. wyuzdanie, niepowściągliwość, animi impotentis

Effrenatus, a, um, wyuzdany, niepohamowany, rozpasany, furor, cupiditas.

Effreno, 1. rozkiesznąć, wyuzdać.

Effrenus, a, um, nieokiesznany, equus; — przenos. niepohamowany, niepowściągniony, gens, juvenata.

Effringo, frēgi, fractum, 3. wylać, wybić, fores, januas; 2) rozbić, roztluc, zdruzgotać, cistam, crus, cerebrum.

Effugio, fūgi, fugitum, 3. uciekać, uchodzić skąd, umykać, gladiatores effugerunt; ex vinculis publicis, e manibus; de proelio, a ludis; stabulis; ad regem; często w znac. przech. uniknąć, uchronić się, własn. i przenos. periculum, invidiam, impetum alicujus; offensionem, nihil te effugit, nic tobie nie jest tajno; cura rei effugit, nie troszczę się o to

Effugium, ii, n. ucieczka, droga do ucieczki; effugium alicui praecludere; 2) środek albo sposobność do ucieczki, effugia pennarum

Effulgeo, fulsi, 2. jaśnieć, blyszczyć, blask wydawać, ductores effulgent ostro decori; Aurora effulget tenebris fugatis.

Effultus, a, um, podparty, wsparty.

Effundo, fūdi, fūsum, 3. wylać, wypróżnić, procella imbrem effuderat; effundi, wylewać się, imber effunditur deszcz leje; nu-

tibus, z obłoków; super ripas Tiberis effunditur, występuje z koryta. — przenoś. a) spiritum extremum, animam, vitam, wyzionać ducha, skonać, umrzeć; także: voces tales, wymawiać, mówić; tales pectore questus, żał wyrnużyć; vox in turbam effunditur (rozchodzi się); iram, odium in aliquem; furorem; rodzić, wydawać, fruges; haec aetas effudit hanc copiam oratorum; b) se eff., wypadać gromadnie, ex carceribus; castris. II) rozlewać, rozsypywać, anulos; saccos numorum; rozwinąć, rozpuścić, sinum; popuszczać, zwalniać, habenas; effundi; rozszerzać się, incendium; — przenoś. honores in mortuos; effudi; vobis omnia, quae sentiebam; rozszerzać, terrorem; b) poeński w wielkiej massie rzucić, tela, telorum ingentem vim in aliquem; — przenoś. targać się, rzucić się na kogo gwałtownie, impetum; c) gromadnie wpędzić, spędzić dokąd, Teucros in aequum; universos in hostes; equitatum; se eff. albo effundi, zwalić się, wysypać się, uderzyć na kogo, se in agros; eff. ad ripas; in suos; effundi obviam; obalić; zrzucić, aliquem sub portis altis; aliquem solo; equus effundit equitem; puścić się na co, oddać się jałkiej rzeczy namiętnie, zatopić się w czém, in vinum, in amorem alicujus; in lub ad luxuriam; lacrimis, zalewać się łzami; 2) przetrwonąć, przemarnować, patrimonium; aerarium, pecuniam, praedam, sumptus; — przenoś. gratiam alicujus (stracić, pozbawić się); wysilać się, napróżnołożyć, vires; supremum auxilium; ibi omnis effusus labor.

Effuse, przysł. szeroko, obszernie,

rozległe, na wielkiej przestrzeni, fluere, sequi, praedari; vastare, vagari; — przenoś. nieumiarkowanie, zbyt, zbytecznie, gwałtownie, bez miary, exsultare, flere; 2) hojnie, zbyt, rozrzutnie, donare.

Effusio, onis, ż. wylanie, rozlanie, aquae; b) tłumne, gromadne wysypanie się, hominum ex oppidis; c) rozrzutność, pecuniarum; d) nieumiarkowanie, animi in laetitia; wylanie się dla kogo, effusio ipsius in alios.

Effusus, a, um, wylany, nubibus imber; obszerny, rozległy; o żołnierzach: w nieporządku, nie w szeregach stojący, rozproszony, agmen, exercitus, także: effusi pugnantes; fuga effusior i t. p.; o włosach: rozpuszczone, comae, poet. nymphae caesariem effusae per candida colla; o cuglach, wędzidłach: popuszczone, zwolnione, effusissimae habenis invadere hostes, bardzo gwałtownie natrzeć; stąd o biegu: prędki, gwałtowny, effuso cursu; — przenoś. niezmierny, nieumiarkowany, zbyt, sumptus, laetitia, ambitus, honores, zbyt hojnie udzielane; 2) rozrzutny, quis in largitione effusior; munificentiae effusissimus.

Egêlidus, a, um, nieco chłodny
Egens, tis, ubogi, potrzebujący czego, pecunia; consili.

Egenus, a, um, potrzebujący, pozbawiony czego, cierpiący niedostatek, omnium; locus aquae.

Egeo, egui, 2. z prz. 2 albo 6; 1) potrzebować, medicinae; pecunia, oculis ad cernendum; 2) = careo, nie mieć czego, być pozbawionym; lucis egens acrius, rebus omnibus; non egens virtutis, mężny, waleczny; 3) = desidero, pragnąć, armis; si plausoris eges

aulaca manentis; qui tantulo eget, quanto opus est.

Egéro, gessi, gestum, 3. wywozić, wynosić. wyprowadzać, lapides ex mari; tantum nivis; limum: przeność, oddalać, usuwać, robić ulgę, egeritur dolor (lacrimis); 2)

a) wyrzucać, wydawać z siebie, dapes; aquam vomitu; b) porywać, zabierać, unosić, praedam ex tactis; pecuniam ex aerario; aurum; c) o czasie: przepędzać, diem, noctem metu

Egestas, átis, 2. ubóstwo, nędza, degere vitam in egestate; — przeność. mentis, rationis, animi, patrii sermonis; 2) niedostatek, cibi, frumenti atque aliarum rerum

Egestósus, egestósus, a, um, ubogi, potrzebujący czego

Ego, ja; często przydaje się met dla wzmocnienia, natężenia: ego-met, ja sam; ad me, do mnie, do mego domu, do moich; a me, z mojego, z moich pieniędzy, a me solvere

Egrédior, gressus, 3. wychodzić skąd, wyjść, ex oppido; ex suis finibus; ex castris; portis; tabernaculo; convivio; urbe; wypłynąć (o okrętach), e portu; d) wyjść, wystąpić (z wykazaniem kierunku dokąd); ad portam, in terram; obviam alicui: in quem locum egressi (ex) navi egr. albo samo egredi, wysiąść z okrętu, wylądować, w znac. wojenném: wyciągnąć, wyruszyć (ex) castris albo samo egredi; portá; ad proelium; in pacata; c) przechodzić, przestąpić, extra vallum; extra fines; także: w znac. przech.: munitiones; fines, flumen; egredi annum aetatis sextum, skonać sześć lat; — przeność. fortunam hominis, a propo-aito (odstąpić); d) iść do góry,

wstąpić, ad summum montis; in altitudinem

Egregie, przyst. wybornie, wyśmienicie, znamienicie.

Egregius, a, um (e i grex) właśc. z trzody wybrany; stąd wyborny, odznaczający się, znamienity, wyśmienity, poeta, indoles, fides, rzadko poet. z przyp. 2. egregius animi, formae; rzeczow. egregia, orum, n. znakomite czyny.

Egressus, us, m. wychodzenie, wyjście, odjazd. wylądowanie, qua optimum egressum cognoverat; ujście rzeki

Eia, *wykrzyknik*, ach! ut elegans est; sic non decet, a! tak się niegodzi; 2) nuż, tedy, d:léj! eia! age, rumpe moras, nuż więc pośpieszaj

Ejaculor, 1. wyrzucać, ciskać, wytryskać, aquas; sanguis ejaculatus

Ejectio, ónis, 2. wyrzucenie, wzięcie, wygnanie.

Ejecto, 1. wyrzucać, arenas, favillam.

Ejloio, jéci, jectum, 3. wyrzucić, wypchnąć; 1) żyjące istoty: aliquem ex oppido; sessoris veteres urbe insuláque; aliquem in viam, beluas (o morzu); se, wypaść, wyskoczyć, ex oppido, ex silvis; porta; navi; ex navi in molem; in agros; foras; wypędzić, wygnać, wydalić, wywołać, usunąć, post ejectos reges; aliquem e civitate lub e republica, aliquem a suis penatibus; aliquem domo; aliquem in exsilium; aliquem de collegio; de lub e senatu; wygubić, wytepić, wykorzenieć, stirpes omnes; — przeność. amorem ex animo; ganić, nie pochwałać, odrzucać; 2) o przedmiotach nieżywotnych: zwłoki niepogrzebane zostawić, wyrzucić, corpus; cadaver ejectum; o okrętach: wylądować, naves in terram;

- nares ad Chium, w znaczu bier być wyrzuconym, wpędzonym na mieliznę, classis ad Baleares ejicitur; ejici in litore; także o osobach: litore ejectus; ejectus, rozbił; bilem, wyrzucać z siebie; linguam, wyciągnąć, pokazać; — przenos. voluptates se ejiciunt, pokazują się; superstitiones.
- Ejulatio, ónis, ż.** i ejulatus, us, *m.* narzekanie, utyskiwanie, jęczenie, krzyk żalony.
- Ejulo, 1.** krzyczeć żalony, z płaczem, płakać z jękiem.
- Ejuro, 1.** wyprzysięgać się, przysięga czego się zapierać; wyrzec się czego; stąd w ogóle: odrzucać, forum sibi iniquum; magistratum, *consulatum, imperium; zaprzeczać co zupełnie, bonam copiam.
- Ejusdemmodi, podobny** (co do kształtu i innych własności).
- Ejusmodi, taki, takiego rodzaju, fuisse ejusmodi, qualem ego vidissem; 2)** zamiast ita: sunt ejusmodi constituti, ut.
- Elabor, lapsus, 3.** wymknąć się, wysliznąć się, wypaść, wysunąć się, anguis ex columna lignea elapsus; elapsae manibus cecidere tabellae; quum sol elaberetur et abiret; clapsa est sica; super galeam, trans eervicem equi (o pocisku); -- przenos. ex isto ore verbum elabi potest; b) uciec, umknąć, ująć, ex proelio; de caede, manibus, telis, occulto aditu; per portam; inter tumultum; ut elabi non posset (exermitus); c) w znaczeniu sądowem. wybrnąć, być uwolnionym, ex crimine, ex judicio, i samo elabi; d) wpaść, in servitutum, dostać się na górę, wznieść się, ignis frondes elapsus in altas; — przenos. uchronić się, uniknąć, omni suspicione causa
- mihi elapsa est (przegrałem, sprawa upadła); assensio elabatur (ustaje).
- Elaboratio, ónis, ż.** wypracowanie.
- Elaboro, 1.** pilnie robić, usiłować, pracować nad czém, in literis, także z nast. ut i tr. łącz. 2) w znaczu. przech. wypracować, wyrobić, versus, orationem: elaboratus, starannie wypracowany, także wytworny; — przenos. dapes non elaborabunt dulcom sapore.
- Elamentabilis, e,** żalony, gemitus
- Elanguesco, langui, 3.** gnusnieć, słabić.
- Elate, przysł.** wzniosłe, górnio, porównaj effero.
- Elatejus, a, um,** Elatejski, od Elata pochodzący, proles.
- Elatio, ónis, ż.** wzniosłość, górnio polot, animi, orationis.
- Elatro, áre,** wyszczekać, wymawiać co komu, elatrare aliquid acriter.
- Elatatus, a, um,** wyniosły; porów effero.
- Eléa, ae, ż.** miasto w niższej Italii (Velia); stąd: a) Eleates, ae, *m.* Eleata, mieszkawiec Elei, o Zenonie założycielu szkoły eleackiej; b) Eleaticus, a, um, eleacki.
- Electe, przysł.** z wyborem.
- Electio, ónis, ż.** wybór, obieranie.
- Elector, óris, m.** wyborca.
- Electra, ae, ż.** córka Atlasa, matka Dardana; 2) córka Agamemnona żona Piladesa, siostra Oresta i Ifigenii.
- Electrum, i, n.** bursztyn; 2) mieszanina składająca się ze złota i piątąj części srebra.
- Electus, a, um,** wybrany, wyborowy, viri electissimi civitatis.
- Electus, us, m.** wybór.
- Elégans, tis,** wyborny, udatny, piękny, nadobny, wytworny, de-

likatny, grzeczny, poeta elegantissimus; epistola, genus jocandi.

Eleganter, przyst. wybornie, pięknie, przyjemnie, wytwornie, udatnie, scribere, dicere, latino loqui, saltare.

Elegantia, ae, ż. przystojność, piękność, delikatność, vitae, verborum, orationis.

Elēgi, orum, *m.* wiersze elegiackie, elegia. [giacki.

Elegia, ae, ż. elegia, poemat ele-
Eleleus, i, *m.* przezwisko Bachusa; stąd: Eleleides, um, ż. Bachantki.

Elementum, i, *n.* pierwiastek, żywioł, w licz. mn. pierwiastki pisma, głoski, początkowe zasady czytania i pisania, el. (prima) discere i docere; pierwiastkowe zasady nauk, el. literarum; poet. początek, prima elementa (Romae).

Elēphantus, i, *m.* i ż. i elēphas, antis, *m.* słoń; u poet. kość słoniowa.

Elēus, a, um, patrz Elis.

Eleusini i **Eleusis**, inis, ż. miasto w Attyce ze świątynią Cerery; stąd: Eleusinius, a, um, Eleuzyński; Eleusinia sacra, obrzędy religijne na cześć Cerery.

Eleutherooiliaces, um, *m.* wolni Cylicyjscykowie.

Elēvo, l. wznosić, podnosić, podwyższać, contabulationem; — przenosić, ująć ciężaru, ulżyć, łagodzić, aegritudinem; zmniejszać, osłabiać, uwłaczać, auctoritatem alicujus, famam.

Elis, patrz Elis.

Elicio, licui, licitum, 3. wywabiać, hostem ex paludibus, aliquem insidiis (przez zdradę); hostem extra muros; omnes citra flumen; aliquem foras; dobywać, vocem e faucibus; sonos nervorum; ferrum e terrae cavernis; lapidum ictu ignem (wykrzesać); lacrimae gaudio elicidae (wyciśnięte); wy-

musić, wymódz, przyniewolić, literas ab aliquo; verbosiores epistolas; verbum ex aliquo de aliqua re; sermonem; wykryć wybadać, dowiedzieć się, arcana; causas alicujus rei; sentimentia; obudzić, wzbudzić, poruszyć, iram alicujus; misericordiam; przez czarodziejskie zaklęcia: a) wywołać, manes, animas inferorum; b) przyzywać, sprowadzać, coelo Jovem; aquas pluvias; przyprowadzić, przywieść do czego, aliquem ad proelium, ad certamen; ad iudicium, ad disputandum; wprowadzić, aliquem in insidias.

Elitius, ii, *m.* kierujący piorunami, przezwisko Jowisza.

Elido, lisi, lisum, 3. zepchnąć, strącić, aurigam e curru; — przenosić, usunąć, uleczyć, tussim, morbum; 2) wpędzić, wcisnąć, wprowadzić in angustiozem alveum elisum flumen; elisus amnis fertur; 3) rozbić, rozłuc, rozgnieść, roztrząskać, aliquem lub aliquid; — przenosić. nervos virtutis; aegritudine elidi.

Eligo, lēgi, lectum, 3. wrywać, wykorzeniać, herbas; fibrae stirpium eligendae; wybierać, suorum ex numero adolescentes quosdam; sedem condendae urbi; corpore ac statura simillimum sui; e malis minima; elige de duobus, quem velis; szczegól. wybierać kogo na urząd, dostojenstwo, ducem ex natione; a militibus imperator (Augustus) electus; ad imperium consensu militum electo.

Elimino, l. (od limen), wypędzać, wyganiać z domu; — przenosić, wygadać, wyaplać, dicta foras.

Elimo, l. (od lima) wygładzić, wypolerować; — przenosić, wydoskonalić, poprawić, rationes ad teue elimatas.

Elinguis, o, niemy, ośmiętały, elinguem reddere.

Eliquo, 1. (o płynach) wyklarować, przedczdzić.

Elis, idis, ż. miasto i kraina w Peloponezie, gdzie się odbywały igrzyska Olimpijskie; stąd: a) Eleus i Elius, a, um, Elejski, z Elidy pochodzący; Elei i Elii, orum, m. Elejczycy, mieszkańcy Elidy; b) Elias, ádis, ż. należąca do Elidy

Elissa (Elisa), ae, ż. imię Dydony, królowej Kartaginy

Elius, patrz Elis.

Elixus, a, um, uwarzony, ugotowany

Elóco, 1. wynająć, puścić w dzierzawę, fundum; gens elocata, czynsz oplacający, hołdowniczy.

Elocutio, ónis, ż. wysłowienie, wykład krasomówski

Elogium, ii, n. napis, tytuł, sepulcrorum. monumentorum; 2) wykaz, wiadomość, cokolwiek się wypowiada, zeznaje.

Elóquens, tis, wymowny

Eloquentia, ae, ż. wymowa.

Elóquium, ii, n. krasomówskie wysłowienie, wymowa.

Elóquor, loquutus i locutus, 3. wymawiać, wyrzec, wysłowić, eloquar, an sileam, z 4 przyp. lub z 4 przyp. i tryb. bez.; szczegól o krasom. cogitata praeclare eloqui.

Elórus, 1, m. rzeka w Sycylii; stąd: a) Elorius, a, um, Eloryjski; b) Elorini, orum, m. Elorynowie.

Elpénor, óris, m. towarzysz Ulisesa

Elócoo, luxi, 2. jaśnieć, błyszczyć, własc. i przenos. virtutibus eluxit (zajaśniał, odznaczył się), ejus eloquentia eluxit, amicitia magis inter aequales el. (pokazuje się).

Eluctor, 1. pasować się, z trudno-

ścią się dobywać, aqua eluctabitur omnis; także z 4 przyp. el. nives, wybrnąć z zamieci śnieżnych.

Elóucubro, 1 -or, 1. wypracować co przy świecy

Elúdo, lusi, lusum, 3. mówiąc o walczących: uniknąć ciosu, uchylić się, zastawić się czem; w ogóle: oszukać, podejść; podstęp zrobić, canes; aliquem aliqua re; dla igraszki go robić, pugnam; — przenos. drwić z kogo, żartować, najgrawać się, wyszydzać, gloriam alterius; artem; 2) nieprzech. o wodzie: oplókiwać, mare litoris.

Elúgeo, luxi, 2. złożyć žalobę; 2) oplakiwać stratę, patriam.

Elúo, lui, lutum, 3. wymyć, wyplókać, wyprać. — przenos. zatrzeć, zagładzić, maculas furtorum; crimen; rozpedzić, oddalić, curas.

Elusátes, ium, m. lud Gallijski w Akwitanii.

Elútus, a, um, wypłokany, słaby, wodnisty, niepożywny.

Eluvia, ei, ż. wezbranie wody, powódź; — przenos. zguba, zniszczenie, civitatis; 2) przepaść, otchłań, głębia

Eluvio, ónis, 2. powódź, wylew

Elymáis, idis, ż. kraina Perska; stąd Elymaeus, a, um, Elimejski i Elymaei, orum, m. Elimeowie.

Elysium, ii, n. miejsce pobytu cnotliwych w krainie podziemnej; stąd: Elysus, a, um, Elizejski, campi Elysi

Emancipio, 1. wypuszczać syna z władzy ojcowskiej, czynić go panem swój woli; usamowolnić; b) dziecię z pod władzy swojej oddać pod władzę ojca przybranego, filium alicui; c) odstąpić komu co na własność, agrum. Stąd

a później. pisarzy emancipatio, onis, *ż.* usamowolnienie, zrzeczenie się praw swoich do czego.

Emāno, 1. wypływać, ex fonte: — przenos. pochodzić, powstawać, wynikać, brać początek, mala nostra istinc emanant; ex quibus generibus emanant partes; 2) rozchodzić się, rozgłaszać się, rozszerzać się, fama; in vulgus; nieosob. emanat, jest rzecz widoczna, widać, pokazuje się.

Emathia, ae, *ż.* dawne nazwisko Macedonii, później kraina Macedonii; u poet. Tessalia. Stąd: a) Emathis, *ādis*, *ż.* do Ematy należąca, w ogóle Tessalska; b) Emathius, a, um, Ematycki, Macedouski, Tessalski.

Ematūresco, maturui, 3. dojrzewać; — przenos. lagodnić, ira.

Emax, *ācis*, mający chęć do kupowania.

Emblēma, *ātia*, n. wykładana robota, mozaika; 2) ozdoby w rodzaju płaskorzeźby, do naczyń, które się dodawały i zdejmowały bez żadnego uszkodzenia, pocula cum emblematis; emblemata detrahebantur.

Embolium, *if*, n. wtrącenie, dodatek między aktami jakiej sztuki scenicznej.

Emendābilis, e, dający się poprawić, łatwy do poprawienia.

Emendāto, *przysł.* bez błędu, poprawnie, loqui.

Emendātio, *ōnis*, *ż.* poprawa.

Emendātor, *ōris*, m. poprawiacz.

Emendatrix, *icis*, *ż.* poprawicielka.

Emendatus, a, um, poprawiony, bezbłędny, we względzie moralnym łobry, bez nagany.

Emendo, 1. poprawiać, polepszać; we względzie moralnym: poprawiać, prostować, do porządku, do

posłuszeństwa przyprowadzać, civitatem legibus; vitia adolescentiae virtutibus, błędy wieku młodego nagrodzić dobrami przymiotami.

Ementior, 4. skłamać, zmyślić, fałszywie przedstawiać, ementiti sunt iu eos; genus suum; ementior, me obstrictum esse — w znac. bier. ementita auspicia (zmyślone). Cj. Phil. II. 35.

Emereo, merui, meritum, 2. i emereor, meritus, 2. zasłużyć na co, zarobić, zjednać sobie prawo do czego, pecuniam; emeruit habere fidem, em. poni. b) położyć u kogo zasługi, zobowiązać sobie kogo, aliquem emeruisse; 2) wysłużyć, stipendia; także biernie: skończyć się, annuae operae ementur, stipendia emerita, tempus suum emeritum habere, wysłużyć swoje lata; stąd emeritus, wysłużony, zużyty, niezdatny do użycia, aratrum.

Emergo, merui, mersum, 3. wyciągnąć, wydobyć, z głębi; se em. lub emergi, wydobyć się, wybrnąć, e flumine; ex undis; profunda palude; — przenos. se e malis, wyratować się, wybrnąć z nieszczęść; 2) w znac. nieprzech. wydobyć się, pokazać się, wyjść na jaw, equus emersit ex flumine; em. e patrio regno; — przenos. a) wydobyć się. uwolnić się, civitates emeruerunt; ex iudicio peculatus emergere; valetudine incommoda; em. mendicitate; b) pokazać się, dać się widzieć, ex quo emergit veritas.

Emetica, ae, *ż.* lekarstwo sprawujące wymioty; em. facere.

Emétior, mensus, 4. wymierzyć, przemierzyć. spatium oculis; przebiegać, przejechać, odbyć drogę. spatium, iter; także biernie: pars

itineris emensa. 2) przypisywać, przyznawać, udzielić, cur non aliquid patriae tanto emetiris acervo? alicui voluntatem. (wykosić.

Emeto, messui, messum, 3. wyżać.
Emico, micui, are, wyskoczyć skąd, zabłysnąć, prędko wystąpić, pokazać się, własn. i przenoś flamma e monte; cor emicat (drga); 2) wyskoczyć w górę, saltu in currum; ter solo emicuit; scopulus emicat (wystaje, sterczy, wznosi się)

Emigro, 1. wyjść, wynieść się, wyprowadzić się; domo lub e domo, ileusin. — przenoś e vita, skonczyć życie.

Eminens, tis, wydatny, wysoki, wzniosły. — przenoś. odznaczający się; znamienity, celujący, dignitate vir.

Eminentia, ae, f. wyniosłość, wydatność, habere eminentiam, odznaczając się postawą, — przenoś a) dostojność, wyższość; b) w malarstwie: co szczególnie w oko wpada, światło, pictores multa vident in umbris, et in eminentia, quae nos non videmus

Emineo, minui, 2. sterzczyć, wystawiać, ex terra; aqua; super fluctus dorso. per cervicem, in altitudinem quinquaginta pedum, albo samo em. — przenoś. a) wystąpić, wykazać się, być widzianym, crudelitas ex toto ore, b) odznaczać się, celować, Demosthenes inter omnes; super ceteros; in negotiis, altius, c) wydobywać się, uwalniać się, animus eminebit foras

Eminus, przysł. opodal, zdaleka, pugnare; jacere, ostentare.

Emiror, 1. podziwiać, dziwić się, aliquid.

Emissarium, ii, n. kanał, upust, row odpływowy

Emissarius, ii, m. wysłaniec, szpieg.
Emissio, ōnia, f. wypuszczenie, serpentis, anguis. 2) wyrzucanie, ciskanie machin wojennych, tel. ballistarum

Emitto, misi, missum, 3. wysyłać, wyprawiać, equitatus pabulandi causa emissus; aliquos pabulatum, paucos navigio in ripam, kazac wyruszyć, kazac wyjść, odśelać, essedarios ex silvis; cohortes ex statione, oexercitus in Asiam; equitibus emissis; także, Thracas in beluas, kogo wypędzić, wygnac, wyprzeć, aliquem ex domo; aliquem, ciskać, miotać, rzucac, pila, hastam in fines eorum; in nave saxa, fulmina, o owadach aculeos in aliquem (wypuszczac); — przenoś maledictum em., miotać złorzeczeństwa; factum dictum, żartować, pismo ogłosić, wydac, puścić w świat, aliquid dignum nostro nomine, elegos, wypuszczac, wydawać, equitatum, — przenoś. animam em., wzionąć, często: a) o głosie, tonach i t. p. wydawać z siebie, dawac się słyszeć, wyrzec, wymówić; sonitus varios linguae, vocem; vox coelo emissa, semel emissum volat irrevocabile verbum; b) o wodzie: wypuszczac, sprowadzac, aquam ex lacu Albano; osusac, lacum, także, lacrimas em., lzy ronic, plakać. 2) dozwoić wyjść, puścić, aliquem noctu per vallum; w wyscigach, gonitwach i t. p. dozwoić wystąpić w szranki, aliquem e carceribus; wypuścić, uwolnić z wzięcia, aliquem e lub de carcere, ex vinculis, e custodia; neque legibus Atheniensium emitte poterat; w znac. wojenném aliquem ex obsidione, albo samo aliquem aliquem sub jugum; także libra et aere liberatum. upu-

ścić, arma manu (z ręki); caseum ore (z dziobu); także: scutum manu (złożyć); — przenos. puścić, wypuścić, aliquem de manibus; hostem de lub e manibus; certamen manibus; emissa de manibus res est.

Emo, **ēmi**, **emptum**, 3. kupować, aliquid de aliquo; bene lub parvo (tanio), male lub magno (drogo); minoris (tanięj); także: kupić, nabyć na sprzedaż publicznej; semel empta retinere; *rzeczow.* emptum, 1, *n.* kupno; kontrakt kupna; — przenos. ujmować kogo, przekupić, na swoją stronę przeciągnąć, zobowiązać, iudicem donis; custodem munere; okupić, honorem vita; aeternum nomen sanguine.

Emodēror, **āri**, umiarkować, zmniejszyć, dolor emoderandus erit.

Emodūlor, **ari**, melodyjnie opiewać.

Emolimentum, 1, *n.* dolożenie wielkiej pracy, usiłowanie, trud.

Emolior, 4. zrobić co, wykonać z pracą.

Emollio, 4. zmiękczyć; b) zwolnić, humor arcus fundasque ot amenta emollierat; — przenos. łagodzić, mores artibus; zniewieściałym zrobić, exercitum.

Emolumentum, 1, *n.* pożytek, korzyść, emolumento esse alicui, być pożytecznym komu, 2) dobry skutek, skuteczność.

Emōneo, **ēre**, bardzo napominać.

Emorior, **mortuus**, **mori**, umierać; — przenos. zaginać, zniknąć, laus emori non potest.

Emōveo, **mōvi**, **mōtum**, 2. wyrzucić; wyrugować z miejsca, usunąć, oddalić, wypędzić, plebem de medio, e foro; aliquem senatu, arma tectis; legatos curia; — przenos. pestilentiam ex agro Romano; his dictis curae emotae;

2) wzruszać, wstrząsać, muros fundamentaque.

Empedocles, **is**, *m.* filozof grecki z Agrygentu w Sycylii, Pitagorejczyk; stąd Empedocleus, a, um, Empedoklejski i Empedocleas, **ōrum**, *n.* nauki, zasady Empedoklesa.

Empirici, **ōrum**, *m.* lekarze, którzy się głównie na doświadczeniu opierają.

Empōrium, **ii**, *n.* plac publiczny, targowy, rynek.

Emptio, **ōnis**, **ē**, kupno, kupowanie zwyczajne lub na sprzedaż publicznej; także: rzeczy kupione, ex istis emptionibus nullam desidero.

Emptor, **ōris**, *m.* kupujący, nabywca, licytant, zakupujący na sprzedaż publicznej.

Emungo, **munxi**, **munctum**, 3. ucierać nos; — przenos. oszukać, odrwić, aliquem; homo emunctae naris, dowcipny, obrotny.

Emuniō, 4. należycie umocnić, obwarować dobrze, locum, murum.

En, *wykrz.* oto, z przyp. 1 albo 4 en memoria; en aras; en aspice, patrzno; en unquam audisti? czy kiedy nie slyszales? en haec promissa fides est? takaz to jest pewnosć obietnicy?

Enarrābilis, **e**, dający się opowiedzieć, łatwy do opowiedzenia.

Enarratio, **ōnis**, **ē**, wykład, opowiadanie, objaśnienie.

Enarrō, 1. opowiadać, wykladać, rem ordine; objaśniać, poemata.

Enascor, **natus**, 3. wyrastać z czego.

Enāto, 1. wypływać; — przenos. wybrnąć z przykrego położenia, wywikłać się, ex aere alieno tandem enavit.

Enāvigo, 1. odplynać, wypływać; — przenos. wydobyć się, wybrnąć, e quibus tanquam e scruposis co-

tibus enavigavit oratio. 2) przepłynąć, przebyć, unda omnibus enaviganda.⁶

Enceládus, 1, *m.* jeden z gigantów

Endo, *przym.* dawn. = in

Endymion, ónis, *m.* syn Etlisuza (Aethlius), ojciec Etola, podług powieści bajecznej od Semeli w Karyi na górze Latmus w śnie wiecznym pogrążonym został; stąd: somnusus Endymionis

Enéco, necui, nectum, 1. zabić, zamordować; 2) dręczyć, wycienzczać, nękać, provinciam enectam tradere. Tantalus siti enectus; avis fame en.

Enervátus, a, um, osłabiony, bezsilny, wycienzczony, watty, właś. i przenoś. philosophus; oratio, sententia.

Enervo, 1. osłabiać, watić, non plane me enervavit senectus.

Enēti, órum, *m.* lud w Paflagonii, który pod dowództwem Antenora osiadł na wybrzeżu morza Adryatyckiego

Engonasi, lub engonasin, nieprzyplękający, konstellacya

Engyon, yi, *n.* miasto w Sycylii. stąd **Enguinus**, a, um, Enguin-ski i Enguini, órum, *m.* Enguinowie

Enim, spóy (zwykle nie kładzie się na początku), bo, albowiem, mianowicie że, zwłaszcza że, 2) czasem zamiast enimvero, profecto, ille enim revocatus, ou w samej rzeczy przywołany; 3) at enim, sed enim, ale właśnie, ale juzci, sed enim audierat duci progeniem: enim superabat Vertumnus.

Enimvero, 1) w istocie, rzeczywiście, prawdziwie; 2) atoli, jednak.

Enipeus, éi, albo éoa, *m.* rzeka: 1) w Tessaliotydzio. 2) w Pieryi, krajnie Macedonskiej.

Enisus, patrz enixus i enitor

Eniteo, nitui, 2. błyszczyć, świecić się, jaśnieć, odznaczać się, blask wydawać, właś. i przenoś. Athenae enitebant; virtus enituit; decus enituit ore.

Enitesco, nitui, 3. jaśnieć, błyszczyć, właś. i przenoś.

Enitor, nisus i nixus, nateżać się dla wydobycia się, przedzierać się, per adversos fluctus: w znac. przech. wydawać, rodzić; 2) piąć się, włazić na górę, ut primi non facile eniterentur; in verticem montis, qua vix recentes enitantur equi; poet. viribus furcarum. — przenoś. usiłować, nateżać siły dla osiągnięcia czego, in aliqua re ad consulatum; ad dicendum: omni opera enitere, ut quam plurimis prosis, tantum ut- także biernie: ab iisdem enisum est, ne tale decretum fieret, Sallust. Jug 25.

Enixus, a, um, usilny, enixior cura.

Enixe, *przysł.* usilnie, gorliwie. z wielkiem nateżeniem, operam dare, enixius opem ferre.

Enna, ae, *ż.* miasto w Sycylii stąd: a) Ennaeus, a, um Ennejski, b) Ennensis, e, Ennenski, i Ennenses, ium, *m.* Ennenczycy

Ennius, ii, *m.* jeden z najdawniejszych rzymskich poetów, pochodzący z Rudyi, miasta Kalabrii.

Eno, 1. wypływać, wypływając uchodzić, e concha. in terram. 2) wylecieć, lecieć dokąd. insuetum per iter gelidas enavit ad Arctos

Enodáto, *przysł.* jasno, wyraźnie

Enodáto, ónis, *ż.* objaśnienie

Enodátus, a, um, wyjaśniony, wytłómaczony.

Enódis, e, bez seków, gładki

Enódo, 1. obcinać seki. — przenoś. objaśniać, tłómaczyć, nomina, praeccepta.

- Ensifer, i ensiger, era, erum, miecz** niosący.
- Ensis, is, m.** miecz.
- Entella, ae, ż.** miasto w Sycylii; stąd: Entellinus, a, um, z Entelli, Entelliński; Entellini, orum, m. Entellinowie.
- Enthyméma, átis, ż.** gatunek wnioskowy, w którym się opuszcza zdanie pośrednie czyli mniejsze.
- Enúbo, nupsi, nuptum, 3.** idąc za mąż przejść do niższego stanu, patriciam plebejo nuptam, quod e patribus enupsisset, sacris arcuerant.
- Enucleáto, przyst.** prosto, bez ozdób, jasno, wyraźnie, dicere.
- Enucleátus, a, um, czysty, szczerzy; 2)** jasny, wyraźny, ale bez ozdób, genus dicendi.
- Enucleo, 1.** wyluszczyć;—przenoś. wyjaśnić, wyłożyć, wytłómaczyć.
- Enumerátio, ónis, ż.** wyliczenie, krótkie powtórzenie jakiej rzeczy.
- Enoméro, 1.** wyliczać, odliczać; 2) wymieniać, objąć opowiadaniem, multitudinem beneficiorum; longum est enumerare proelia, ne plura enumerando defatigamus lectorem.
- Enunciátio, ónis, ż.** oznajmienie, objaśnienie, wyrzeczenie; wykład.
- Enunciátum, i, m.** wyrzeczenie, zdanie.
- Enuncio, 1.** wymówić, wysłowić, wyrazić, objaśnić; 2) wygadać, wypaplać, wydać, mysteria; consilia hostibus.
- Enuptio, ónis, ż.** wydanie córki za mąż za osobę niższego stanu, gentis.
- Enutrio, 4.** wyżywić, wykarmić, wychować.
- Eo, ivi, albo ii, itum, ire, isć, ad** aliquem; ad coenam; ad Campaniam; ea, tamtędy; eo loco, quo, retro; sacris (od obrzędów religijnych); spectatum ludos; cubitum; domos, ire pedibus (pieszo); ire viam longam (przedsiębrać daleką podróż); iter constitutum (zamierzoną podróż odbywać); ite, consulite; poet.: ire equis lub samo ire, jechać konno, quos omnes euntes mirata fremit iuventus; pupibus ire, albo samo ire, płynąć, żeglować, ipsi, quibus aspera quondam visa maris facies, ire volant. W szczegól. a) w znaczeniu wojenném: isć, ciągnąć z wojskiem, copias non ituras; in Macedoniam, i t. p. Sardes iturum se; in aciem; per fines; ante prima signa; suis subsidio, alicui subsidio in Aegyptum: maximis itinibus ire (śpiesznym isć pochodem); ire ad saga lub ad arma (jąć się broni, brać się do oręża, uzbrajać się do wojny); ire in, lub ad lub contra aliquem, rzucić się na kogo; obviam ire alicui (wyjść na spotkanie, zastąpić droge); b) o glosujących: ire in sententiam (pedibus), przystawać na czyje zdanie; przeciwnie: in alia omnia ire, być przeciwnego zdania; c) ire in aliquid, brać się do czego, in poenas, karać; in scelus, popelić zbrodnię; in lacrimas; in jus do sua re, proces w swęj sprawie prowadzić; in duplum, podwoić; d) ire per gladios przechodzić przez miecze; per laudes, chwalić; 2) połączone z supinum znaczy: mieć zamiar, chęć, dążyć do czego, omnes bonos perditum ire; 3) przenoś. it ad aethera clamor, wznosi się; rumor it, rozchodzi się, rozszerza się; circulus auri obtorti it per collum, łańcuch otacza szyję; eunt anni, przemijają, upływają; it fluvius, płynie; si non tanta quies iret, gdyby nie trwała, nie utrzymywała się ciągle tak wielka spoko-

- ność; incipit res melius ire; zaczyna się lepiej powodzić; res eodem cursu eunt.
- eo**, przysł. (przestarzały przyp. 3. od zaim. is); a) tam, na pyt. dokąd, venire, reverti; se recipere; b) co usque, aż do tego czasu; c) do tego, accedere; d) tak daleko, tak dalece, do tego punktu, eo rem adducam; także z przyp. 2: eo rerum ventum est; 2) przyp. 6. tam, (na pyt. gdzie), eo loci; przy stop. wyż. tēm, eo melius; przez to, dla tego, non eo dico.
- Eodem**, przysł. przestarzały przyp. 3, na pyt. dokąd: tamże, do tegoż, pertinere; 2) szósty przyp. na pyt. gdzie: tamże, eodem loci.
- Eois**, eois, ż. zorza poranna; stąd
- Eous**, a, um, wschodni. *rzeczowo*
- Eous**, i, m a) kraj wschodni. b) jutrzienka
- Epastus**, a, um, pożarty
- Ephēbus**, i, m. młodzieniec, mający od 16 do 20 lat.
- Ephemeric**, idis, ż. dziennik.
- Ephesus**, i, ż. jedno z dwunastu miast Jońskich w Azji Mniejszej; stąd Ephesius, a, um, Efezyjski.
- Ephippiatus**, a, um, używający siodła eques.
- Ephippium**, ii, n. siodło. przysłowie: optat ephippia bos, piger optat arare caballus, stosuje się do tych, którzy nie są ze swego losu zadowoleni.
- Ephorus**, i, m. efor, dozorca, Eforowie byli urzędnicy u Lacedemonczyków w liczbie pięciu przy królach.
- Ephya**, ae, i -e, es, ż. dawne nazwisko Koryntu; stąd a) Ephyraeus, a, um, Koryncki; b) Ephyrēus, a, um, Koryncki; 2) nazwisko nimfy morskiej.
- Epibata**, ae, m. żołnierz okrętowy.
- Epicōpos**, on, wiosłami opatrzony.
- Epicrātes**, is, m. mocny, potężny.
- Epicūrus**, i, m. założyciel nazwanej od niego sekty Epikurejczyków; stąd Epicurus, a, um, Epikurejski i Epicuraci, orum, m. Epikurejczykowie, uczniowie i zwolennicy Epikura.
- Epicus**, a, um, epiczny, bohater-ski, poeta, carmen.
- Epidaurus**, i, ż. miasto; 1) w Dalmacyi. 2) w Argolidzie ze świątynią Eskulapa; stąd Epidaurius, a, um, Epidauryjski
- Epigramma**, ātis, m. napis; 2) krótki poemat myśli dowcipną zawierający.
- Epidōgus**, i, m. zakończenie mowy.
- Epmētheus**, ēi, m. brat Prometeusza; stąd Epmethis, idis, ż córka Epimeteusza. Pyrra.
- Epiphānēa**, ae, ż. miasto w Gyllyi.
- Epiphōra**, ae, ż. katar.
- Epirus**, i, ż. kraina w Grecyi północnej; stąd: a) Epirensis, e, do Epiru należący; b) Epirōtes i Epirōta, ae, m. Epirota, mieszkaniec Epiru; c) Epiroticus, a, um, do Epiru albo Epirotów należący.
- Epistolā**, ae, ż. list, ep. exarare, list napisać, signare, obseignare, zapieczętować; solvere, rozpieczętować.
- Epitaphius**, a, um, pogrzebowy, in epitaphio (sermone).
- Epitōme**, es, ż. wyciąg, krótki zbiór
- Epōdes**, um, m. gatunek ryby morskiej.
- Epops**, ōpis, m. dudek.
- Epos**, n. wiersz bohater-ski.
- Epōto**, potari, potum, 1. wypić - przenosić, wyssać, nabrać w siebie, pochłonać; przepić, terreno hiatu Lycus epotus; (argentum) comesum, epotum.
- Epūlae**, ārum, ż. potrawy, zwłaszcza

- cza wytworne; uczta, biesiada, bankiet.
- Epulâris**, e, biesiadny, bankietowy, do uczty należący, dîes; sacrificium, ofiara połączona z biesiadą.
- Epûlo**, ônis, m. człowiek ze zgromadzenia kapłanów (triumviri lub septemviri epulones), którzy byli przełożeni nad uczciami religijnymi, dawanymi na cześć bogów.
- Epûlor**, 1. biesiadować, bankietować; saliare in modum, kosztownie; modice cum sodalibus, skromnie; także w znac. przech. aliquem epulandum tradere (ponere).
- Epûlum**, i, n. uczta, biesiada, dare, praebere, Jovis epulum ludorum causa.
- Equa**, ae, ż. klacz.
- Eques**, itis, m. i ż. jadący konno, jeździec, szczególn. w znac. wojen.; w licz. mn. equites, jazda; także w znac. zbiorowém w licz. poj. integrum equitem; magister equitum, naczelnik jazdy; 2) obywatel ze stanu rycerskiego.
- Equester**, stris, stre, do jazdy należący, spolia equestria; 2) należący do stanu rycerskiego, census, dignitas.
- Equidem**, przysł. (ego i quidem), najczęściej z osob. 1. l. p., ja zaś, ja przynajmniej, co do mnie, equidem non video; equidem doleo; kładzie się i z innymi osobami, zaiste, zapewne, equidem non est credibile.
- Equille**, is, stajnia.
- Equinus**, a, um, koński.
- Equiria**, ôrum, n. igrzyska konne i wozowe w Rzymie na cześć Marsa ustanowione.
- Equitâbilis**, e, zdalny do jazdy.
- Equitâtus**, us, m. jazda; 2) stan rycerski.
- Equite**, 1. jechać konno; — przenoś. o burzy: przebiegać, przelatywać, Euris per Siculas equitavit undas.
- Equuleus**, ôi, m. konik, źrebię; — przenoś. gatunek tortury.
- Equus**, i, m. koń, jungere equos, zaprzęgać, rheda juncta equis, wóz z zaprzęgiem konnym; merere equo, służyć w jeździe; equi virique, jazda i piechota; stąd equis viris, lub viris equisque, lub equis virisque, z całą siłą, z wojskiem piechą i jazdą; 2) equus bipes, koń morski; 3) gwiazdozbiór, Pegaz.
- Equus Tutius**, i, miasteczko w niższej Italii.
- Eradico**, 1. wykorzenieć, wyrwać z korzeniem; — przenoś. wyniszczyć.
- Erâdo**, rasi, rasum, 3. wyskrobać, — przenoś. wytepić, elementa cupidinis; curam habendi.
- Erâna**, ae, miasteczko w Cylicyi.
- Erasinus**, i, m. rzeka w Argolidzie.
- Erâto**, us, ż. muza śpiewów miłosnych, w ogóle: muza.
- Ercisco**, 3. dzielić się czém, rozdzielać między siebie majątek, actio erciscundae familiae, rozdzielenie majątku między współdziedzicami.
- Erectum**, i, n. dziedzictwo nierozdzielone; e. ciere, dzielić.
- Erêbus**, i, m. bóstwo podziemne, 2) świat podziemny, kraina umarłych; stąd Erebeus, a, um, podziemny.
- Erechtheus**, ei, m. król Ateński; stąd: a) Erechtheus, a, um, Erechtojski; b) Erechthidae, arum, Erechtydowie, Ateńczycy; c) Erechthis, idis, ż. pochodząca od Erechtesza, Orithyia albo Procris.
- Erectus**, a, um; wyprostowany,

wzmiesiony, prosty, prosto stojący; — przenós. *a)* śmiały, pełen zaufania, ochoczy, ad libertatem recuperandam; *b)* uważny, pilnie słuchający, studium; *judex; c)* szlachetny, wspaniałomyślny, vir.

Erépo, repsi, reptum, 3. wdrapać się na co, wleźć, erepsemus = erepsissemus.

Ereptio, ónis, 3. wydarcie.

Ereptor, óris, m. wydzierca.

Erétria, ae, 3. miasto 1) w Tessalii; 2) na wyspie Eubei; stąd *a)* Eretricus, a, um, Eretrycki, philosophus (Menedemus, założyciel szkoły filozoficznej), stąd Eretriaci i Eretrici, orum, m. uczniowie, albo zwolennicy Menedema; *b)* Eretriensis, e, z Eretryi i Eretriensis, ium, m. Eretryeńczycy.

Erétum, i, n. miasto Sabinów nad Tybrem.

Erga, *przym.* rządzi 4 prz. osoby, albo przedmiot, do którego działanie, usposobienie albo skłonności przyjazne lub nieprzyjazne są skierowane, ku, względem, na-przeciw, benevolentia erga aliquem; tua voluntas erga me; crudelitas erga nobiles.

Ergastulum, i, n. więzienie, w którym niewolnicy, czasem nawet dłużnicy pracowali.

Ergo, 1) *przym.* kładzie się po drugim przyp. dla, legis e.; ejus victoriae e.; virtutis e.; 2) *spój.* kładzie się na początku, albo na drugім lub trzecim miejscu zdania, więc, tedy, zatem, przeto.

Erichthónius, ii, m. król Ateński po wydaleniu Amfiktyona; 2) król Trojański, ojciec Trosa; stąd Erichthonius, a, um, Erychtoński, Trojański.

Erioiua, ii, m. jeź; 2) belka kolczasta w bramach dla przeszkodzenia wjazdu, objectus portis ericius.

Eridánuś, i, m. rzeka w Itali. = Padus, Po; 2) gwiazdozbiór.

Erigo, rexi, reatum, 3. podnosić, prostować, mactum (maszt); oculos, vultum; erecta coma et capite; jacentem; se er. lub erigi, podnosić się; 2) wystawić, wznieść, zbudować, scalas ad moenia; riam in arcem; turrem; aras; pontem; brachia; 3) w znaczeniu wojenném: agmen in adversum clivum (collem), kazać wejść na pagórek wojском do bitwy uszykowanym; in tumulum; — przenós. *a)* natężyć, skłonić, mentes auresque; animum ad audiendum; *b)* zachęcić, ożywić, dodać serca, podnieść ducha, animum alicujus; contumelia non fregit eum, sed erexit; animos ad spem lub in spem; se.

Erigóne, es, z. córka Ikara, przeniesiona między gwiazdy; stąd: Erigonósius, a, um, do Erigony należący.

Erigónus, i, m. rzeka w Illiryi i Macedonii.

Erinnys, ýos, 3. furja, mścicielka zbrodni; — przenós. niszczyтельница, Trojae et patriae communis Erinny (o Helenie); wściekłość, quo tristis Erinnys vocat.

Eriphýla, ae, i -e, es, 3. żona Amfiarausa, króla Argos.

Eripio, ripui, reptum, 3. wyrwać skąd, wydrzcć, wyciągnąć, ensem vaginā, aliquem ex faucibus; aliquem ex equo (zsadzić); 2) wydrzcć komu, odebrać, zabrać, odebrać, frumentum ab aratoribus; telum subalare alicujus; arma ab aliquo; pecuniam; torrem ab igni; id a me ereptum pervenisse; Asiam Tauro tenus regi. Stąd *a)* siłą kogo uwolnić, oswobodzić, wyba-wić, wyratować, aliquem lub se e. lub de manibus militum; aliquem ex periculo; aliquem flamma; pe-

culo; se ab illa miseria, se flammis; ex morte, ex insidiis; także w znaczeniu sądowym: obwinionego wyratować, aliquem; eripi, nagle, zawczasie umrzeć; b) errorem, wyprowadzić z błędu; timorem, wybawić z bojaźni; spem, potestatem, prospectum oculis, pozbawić nadziei, możliwości, widoku; 3) poet. eripere fugam, przyspieszyć ucieczkę.

Erogatio, onis, ż. wydatek, szafowanie, pecuniae.

Erogo, i, m. wydawać, wypłacać, pecuniam ex aerario; si quid opus erit, in sumptum erogat.

Errabundus, a, um, błakający się; poet. errabunda bovis vestigia.

Erraticus, a, um, błakający się; — przenoś rozszerzający się, krzewiący się dziko, vitis.

Erratio, onis, ż. zblądzenie.

Erratum, i, n. błąd, omyłka, zdrożność, wykroczenie, errati veniam impetrare.

Erratus, us, m. błakanie się.

Erro, i, m. błakać się, tulać się, waleśać się, cum vagus et exul erraret; animalia errant per montes; także o krętym biegu rzeki: flexibus errat Mincius; u poet. w znaczeniu przech.; stąd hier. errata litora; — przenoś. być niepewnym chwilać się, rumoribus errant; 2) zablakać się, zablądzić, zejść z właściwej drogi, via, — przenoś. a) wyrażać się, natura errans in alienos fetus; b) być w błędzie; mylić się, zbaczać od prawdy, vehementer, toto coelo; a vero, erratur in nomine; z nast. si; c) we wzgl. moral. błądzić, wykraczać.

Erro, onis, m. włóczęga, tulać.

Error, oris, m. błakanie się, tulanie się, Daedalus implet innumeras errore vias; actus erroribus pelagi; także o rzece: fessae erro-

ribus undae. — przenoś. niepewność, wątpliwość, defugiunt, quo quemque trahit error; 2) zboczenie z właściwej drogi, viarum.

— przenoś. a) jako usposobienie umysłu: urojenie, przywidzenie, błąd, errore duci; in errore induci, rapi; errorem tollere, alicui eripere i t. p. errore lub per errorem; omamienie, zaślepienie, malus me abstulit error, obłakanie, mentis; b) jako działanie: omyłka, uchybienie, ejus errore eo esset deducta illa multitudo militum; we względzie moralnym: oszukaństwo, zdrada, wykroczenie, aut aliquis latet error

Erubescio, rubui, 3 rumienie się, wstydzic się, płońać od wstydu. in aliqua re lub aliqua re, z tryb bezok.; także z 4 i. zyp. ora alicujus, wstydzic się pokazać przed kim; erubescendus, zawstydzający, to, czego się wstydzic należy

ErUCA, ae, ż. brukiew

Eructo, i, m. womitować, wyrzucać.

Erudio, i, m. wywieść z dzikości; stąd uczyć, kształcić, aliquem; aliquem omni disciplina, omnibus doctrinis, artibus; in jure civili; in his rebus, erudiendi causa (dla nauki).

Erudite, przysł. uczenie, umiejętnie.

Eruditio, onis, ż. nauczanie, 2) naukowe wykształcenie, wiadomość naukowa.

Eruditus, a, um, wykształcony, wyuczony, biegły w czem, eruditissimus disciplina juris civilis. — przenoś. umiętny, doświadczony, wytrawiony, wprawny, subtelny, oculi, aures.

Erumpo, rupi, ruptum, 3 1) w znaczeniu przech. a) wydąć, wydobyc, fontibus erumpit terra liquores; se, wyrwać się, wypaść, portis se foras, b) wywierać, wyzio-

nać; — przenoś. stomachum in aliquem; iram; c) erumpere nubem ardebant, rozerwawszy obłok pokazać się chcieli. Virg. Aen. I. 550; 2) nieprzech. dobyć się, wybuchnąć, ignes e vertice Aetnae; wytryskać, undae; wypaść, ex concione, ex urbe, ex castris; loco, portis; wydobyć się, ex carcere; h) natrzeć, napaść, uderzyć na kogo albo na co, in naves; in subeuntes; przetrząść się, iść na przebój, ad Catilinam; ad penates; inter tela hostium; per hostes, per mediam aciem; wtargnąć, qui (Parthi) jam moliebantur erumpere; — przenoś. a) wystąpić z czcym, wybuchnąć, in iurgia; iracundia erupit; b) pokazać się, wyjść na jaw, conjuratio ex tenebris erupit; c) wyjść na co, mieć jaki skutek, haec quo sint eruptura, timeo.

Eruo, ruī, rutum, 3. wykopać, wygrzebać, wydobyć, aurum terra; mortuum; inde posterius erutus; demersa in coenum; segetem ab radicibus imis; wylupić, alicui oculos; poet. eruitur oculos; — przenoś. wykryć, aliquem ex latebris; uwolnić, oswobodzić, wybawić, aliquem difficultate numaria; wydobyć, memoria alicujus rei ex annaliū vetustate; hoc mihi erui non potest (nie dam sobie tego odebrać); 2) wzruszać, przewracać, aqua remis eruta; stąd: wywrócić, zburzyć, zniszczyć, urbem; Trojanae ut opes et lamentabile regūm cruerūt Danaī; wypłoszyć, wystraszyć; aliquem.

Eruptio, ōnis, ̄. wyleczka, eruptionem facere in provinciam.

Erum, ̄, n. wyka.

Erycinus, Erycus, patrz Eryx.

Erymanthos, i, m. góra w Arkadyi; stąd: a) Erymanthis, idis, ̄. Erymantska. należąca do Arkadyi;

b) Erymanthius, Erymantski, aper (którego Herkules zabił); 2) rzeka na granicy Elidy.

Erysichthon, ōnis, m. syn Tryopasa króla Tessalii.

Erythea, ae, ̄. wyspa na odnodze Gadytańskiej; stąd: Erytheis, idis, ̄. Erytejska, z Erytei, praeda (trzoda, którą Herkules królowi Geryonowi zabrał).

Erythinus, i, m. ryba morska, barwona.

Erythrae, arum, ̄. miasto: 1) w Etoлии, 2) w Jonii, 3) w Beocyi; stąd Erythraeus, a, um, Erytrejski. terra lub samo Erythraea, ae, ̄. okolica miasta Er., i Erythraei, orum, m. Erytrejczycy.

Erythraeum mare, morze Czerwone.

Eryx, ̄cis, m. góra i miasto w Sycylii, mons Erycus, stąd Erycinus; a, um, Erycyński, Venus Erycina albo samo Erycina, ae, ̄. Wenera, która sławną świątynię w tém mieście miała.

Esca, ae, ̄. pokarm, żywność, strawa; — przenoś. ponęta, podnieta, malorum.

Escendo, scendi, scensum, 3. wstępować na co, in rostra, in malum (mąszt), in concionem; wysiąść z okrętu, wyładować, Pergamum; Delphos cum escendissent.

Escit, przestarz.: = erit; escunt = erunt.

Esculentus, a, um, zdalny do jedzenia; rzeczow. esculenta, orum, n. strawa, jadlo, pokarm.

Esquil-, patrz Exquil-

Essedarius, ii, m. walczący z wozu.

Essedum, i, n. wóz wojenny, o dwóch kołach u Gallów i Brytannów; u Rzymian do podróży używany.

Esubi, albo Esuvii, orum, m. lud w Gallii lugdunskiej.

Esúrias, ei, *ś.* laknienie, zgłodniałość, głód.

Esúrio, ire, laknać, chcieć jeść, być głodnym; — przenoś. pragnąć czego 'usilnie, żądać; 2) głód cierpieć.

Et, *spój.* a) łączy wyobrażenia współrzędne, bez przyznania żadnemu z nich większej ważności: Rheae Silviae filius et Martis; militem vitiosum et ignavum, ad deos transisse creditus est et consecratus; male et injuste; ferus et incivilis ingenit, interfectus est et cum eo mater; hos remisit et cum his Gongylum; przy wyliczaniu kilku wyobrażeń kładzie się et przed ostatniem. inter Picenum, Campaniam et Apuliam, albo wszystkie łączą się przez et, aurum et omnia militaria signa; mariti et patri et amicis; sceleratissimus et funestissimus et qui etiam Tiberii dedecora purgaverit, de moribus ingenitque facultatibus et si qua alia memoria digna erunt, et niger et capillo longo barbaque promissa, non- et, nec lub neque- et; et- nec, nec miror et gaudeo; neque nata est et aeterna est, b) et quidem, ma moc powiększenia, a do tego, a nawet, i to, a zwłaszcza, duo milia iugerum et quidem immunia. venit Octavius et quidem in villam Pompeji; czasem samo et; de uno hoste loquitur, et de eo hoste. quum in opere et arans esset inventus; multa bella et felicia, ameo Danaos et (nawet) dona ferentes. c) po alius, idem, par. aequę i innych wyrazach porównawczych, jak, nisi aequę amicos et nosmet ipsos diligamus, lux longe alta est solis et lychnorum.

Etenim, *spój.* bo, albowiem

Eteocles, is i eos, *m.* syn Edypa, brat Polinicesa.

Etésiae, arum, *ś.* wiatry peryodyczne w niektórych krajach corocznie w pewnym czasie wiejące.

Ethimantus, i, *m.* rzeka w Indyach.

Ethológus, i, *m.* który ruchem i głosem kogo udaje.

Etiam, *spój.* teraz także, aż dotąd, nondum i vixdum etiam, dotąd jeszcze nie, teraz-zaledwie, quum iste etiam cubaret (jeszcze); neque etiam, i jeszcze nie; 2) także, nadto, jeszcze, additis etiam his, quae in principum vita egregia exstiterunt, szczegóły przy wykazaniu stopniowania: jeszcze, nawet, magis etiam quam; non solum (modo)- sed etiam, nie tylko, ale nawet; neque solum- sed etiam. neque vero tantum — sed etiam. neque vero — sed etiam, neque — sed etiam; non solum non — sed etiam i t. p. quum- tum etiam, etiam tum — quum; oppugnaturus etiam patriam, ut etiam his opprimere posset hostes; quin etiam, addam et illud etiam. Szczegóły.

a) przy odpowiedziach. tak, aut etiam aut non respondere, numquid vis? etiam, b) przyznając, twierdząc; tak, etiam, inquit, beatam, sed non beatissimam, 3) jeszcze raz, znowu, dic etiam clarius; etiam atque etiam, częściej, usilniej, z naleganiem, te vehementer etiam atque etiam rogo

Etiamnum, albo etiamnunc, *przyst.* teraz jeszcze, dotąd jeszcze, do tej pory, non etiamnum, dotąd nie, nullus et., dotąd żaden.

Etiamsi, *spój.* chociaż gdyby nawet, lubo.

Etiamtum, albo etiamtunc, *przyst.* jeszcze naówczas, wtedy jeszcze kiedy jeszcze, quum etiamtunc

Etrúria. ae. *ś.* kraina w Italii.

- stađ: Etruscus, a, um, Etruskí, do Etruryi należący, i Etrusci, orum, Etruskowie.
- Etsi**, spoj. chociaż, lubo, aczkolwiek, z odpowiedniem sobie w następniku, tamen, czasem téż bez takiego następstwa; etsi quae fuit ista temeritas?
- Euboea**, ac, ż. wyspa na morzu Egiejskiem; stađ Euboicus, a, um, Eubejski; a ponieważ miasto Kummy było osadą Eubei, więc Eubejski = Kumański; urbs Euboica, miasto Kummy; carmen, wyrocznia sybilli Kumańskiej.
- Euclides**, is, m. filozof z Megary; naczelnik sekty megarejskiej; 2) matematyk w Aleksandryi.
- Euergetae**, arum, m. dobroczyncy.
- Eumonia**, ae, ż. miasto we Frygii.
- Eumenis**, idis, ż. zwykle w licz. mn. życzliwe, nazwisko furyj.
- Eumolpus**, i, m. syn Neptuna, wojownik i kapłan Cerery, zaprowadził w Atenach tajemnice Eleuzyńskie; stađ Eumolpidae, arum, m. znakomita familia w Atenach, kapłani, przełożeni nad tajemnicami Eleuzyńskimi.
- Eunuchus**, i, m. eunuch, rzeźnic.
- Euphorbus**, i, m. Trojańczyk, którego dusza, jak Pytagoras mniemał, przeszła w jego osobę.
- Euphrates**, is, m. główna rzeka w Azji zachodniej; poet. o mieszkańcach nad Eufratem i w ogóle o ludach Azyatyckich, Caesar fulminat Euphraten bello.
- Eurípides**, is, m. tragik grecki w Atenach; stađ Eurípideus, a, um, tyczący się Eurypidesa.
- Eurípus**, i, m. cieśnina morska; szczegól. między Eubeą i Beocya; 2) kanał, przekop, rów.
- Európa**, ae, ż. i -e, es, ż. córka Agenora, króla Fenicyi, matka
- Minosa; stađ: Europaens, a, um, od Europy córki Ag. pochodzący; 2) część kuli ziemskiej; stađ: Europaeus, a, um, Europejski.
- Eurótas**, ae, m. rzeka w Lakonii.
- Euróus**, a, um, wschodni.
- Eurus**, i, m. wiatr wschodnio-południowy.
- Eurydamas**, antis, m. szeroko władający, przydomek Hektora
- Eurydice**, es, ż. żona Orfeusza; 2) babka Alexandra, matka Filipa, wdowa po królu Amyntasie drugim.
- Eurymides**, ae, m. syn Euryma = Telemus.
- Eurynome**, es, ż. córka Oceana i Tetydy, matka Leukotoi.
- Eurypylus**, i, m. syn Herkulesa, król na wyspie Kos; 2) syn Eumona, jeden z dowódców w wojnie Trojańskiej.
- Eurystheus**, oi, m. syn Stenela, króla Mycen.
- Eurýtus**, i, m. król Echalii (Oechalia), brat Joli i Dryopy; stađ Eurýts, idis, ż. córka Eurýta = Jole. i
- Euterpe**, es, ż. rozweselająca, muza nad muzyką przełożona.
- Euxinus**, a, um, gościnny, Pontus Euxinus albo samo Euxinus, morze Czarne
- Evadne**, es, ż. żona Kapaneusa, jednego z wodzów w wojnie Tebańskiej.
- Evádo**, vasi, vasum, 3. a) wyjść, wychodzić, wydobyć się, ex corpore; retro ex insidiis; balneis; oppido; — przenoś. wyjść na co, stać się czem, wykształcić się, evaserat perfectus orator; juvenis evasit verae indolis; b) wyjść do kad, dostać się, in diversum; in terram lub in ripam (wylądować); in mare, wpaść (o rzece); inter vtrigulta; ante oculos; — przenoś.

mieć jaki skutek, wychodzić na co, quum, quorsum evaderent (haec), timeret; pestilentia in longos morbos; c) wstąpić na wysokość, wleźć, wdrapać się, ex sedibus in haec loca; in muros. in turres; in verticem collis; in arcem; in jugum i t. p. ad fastigia: super capita hostium. często samo evad., także z 4 przyp.: ardua, gradus altos; przebrnąć, przeprowić się, dostać się, evadit ripam iremeabilis undae, media castra; d) ująć, uciec, wymknąć się, nchronić się, qui cum multis militibus evasit; (e) periculo, e morbo, wzmagać się, przychodzić do zdrowia; ab (improbis) iudiciibus, pugnae, in ultimam aciem, inter stationes; ad aliquem; także z 4 prz. flammam, periculum, necem.

Evagino, āre, dobywać z pochwy, gladium.

Evāgor, 1. biegać tu i owdzie, bujać, wałęsać się. — przenos. a) o namiętnościach: występować z granic, appetitus evagantur; b) o słabościach: szerzyć się, upowszechniać się, evagata est vis morbi; 2) zbaczać, odstępować, ordinem

Evalesco, valui, 3. stać się silnym, siły nabierać; z tryb. bez. móżdż, być w stanie, pervincere, medicari.

Evan, m. przezwisko Bachusa (od radosnego krzyku Bachantek); stąd evans, tis, wołająca, evan, wydająca radosne okrzyki, evantes orgia circumducebat Phrygias, wśród okrzyków obchodziła święto Bachusa.

Evander, dri, 1 -drus, dri, m. syn Hermesa i Nikostraty, zwanego także Karmenta, założyciel miasta na górze Palatynskiej; stąd: Evandrius, a, um, do Evandra należący.

Evanesco, sanui, 3. uiknąć, ex

oculis; cornua lunae; ulotnić się, wyparować, wywietrzć, vinum; — przenos. zniknąć, ginąć, tracić moc, rumor, spes, memoria.

Evanius, a, um, nikiący.

Evasto, 1. pustoszyć, agrum, templum.

Evēho, vexi, vectum, 3. wywozić, wyprowadzać, merces; aquas; aliquid plostris ex fanis; na str. bier. wyjechać, wypłynąć, evectus equo extra aciem; także z 4 przyp. amnis evectus os; — przenos. a) Piraeo eloquentia evecta est; 2) wprowadzić dokąd, zanieść, dostawić; evehi, pojechać, popłynąć, przepłynąć, ubi tranquillitas maris classes in altum evexisset; ad regem evecti sunt; in hostem; in ancoras (naprzeciw, w przeciwnym kierunku); ad mare (o rzece); także: insulam evecti; — przenos. unosc, vana spe evectus; inconsultius vehi (w mowie); 3) podnosić, podwozić do góry, in collem evehi. wjechać na górę; — przenos. wznosić, wynosić, aliquem usque in tertium consulatum; aliquem ad deos lub ad aethera lub ad coelum; urbem ad tantum fastigium; quos tantis evexit honoribus.

Evello, velli (vulsi); vulsum, 3. wyrwać, wydzierać, hastam ex corpore; sagittam, ferrum; capillos; linguam alicui. — przenos. wybić z głowy, evellere ex animo opinionem insitam; alicui ex animo scrupulum: wygładzić, zatrzeć, zniszczyć, consules non solum ex memoria, sed etiam ex fastis.

Eveninus um, patrz Evenus.

Evénio, véni, ventum, 4. wychodzić, wynurzać się, pulchrior evenit (mari); dostać się komu, provincia evenit Manlio, alicui bellum Gallicum evenerat; — przenos. nastąpić, spotkać kogo, zda-

rzyć się, trafić się, pax evonit; si quid secundi evenisset; quidquid praeter spem eveniat; evenit, ut; wyjść na co, mieć jaki skutek, bene, feliciter; ex sententia, in eaput nostrum.

Eventum, *1, n.* wypadek, skutek, następstwo, zdarzenie.

Eventus, *19, m.* wypadek, skutek, koniec, orationis, rei eventum experiri; pugnae; ad eventum festinat; dies hunc habuit eventum; zdarzenie, los, ad omnem eventum paratum esse; quemvis eventum fortiter ferre.

Evénus, *1, m.* rzeka w Etolii przy Kalidonie; stąd: Eveninus, *a, um*, Eweniński, z ponad Eweninu.

Everbéro, *1.* uderzać, bić o co, rozbić, mare remis; fluctus; clipeum alis; hastis os oculosque ejus

Evergo, *ére*, wylewać.

Everriculum, *1, n.* włok, niewód, sieć do łowienia ryb. Cyceron używa tego wyrazu przenośnie mówiąc o Werresie; quod unquam hujusmodi everriculum in illa provincia fuit? czy kiedy miała provincia podobnego łupieżcę?

Everro, *verri, versum, 3.* wymiatać; — przenoś. rabować, provinciam

Eversio, *ónis, 2.* wywrócenie, obalenie, columnae; — przenoś. zburzenie, zniszczenie, reipublicae, vitae, rei familiaris.

Eversor, *ónis, m.* burzyciel, niszczyciel

Everto, *verti, versum, 3.* przewracać co z gruntu, aequora ventis; aquas, u poet.; wywracać, obalać, arborem, murum, aedificia, navem, currum; w ogóle: niszczyć, burzyć, urbem, castellum, arcem; — przenoś. zniszczyć, zniweczyć, obalić, legem,

philosophiam, spem, civitates, opes, testamenta; virtutem; gentes, Africam funditus; także: aliquem (pozbawić znac. polit.); 2) wyrzucić, wypędzić, aliquem agro; totos in apertum aequor; — przenoś. przyprawić o stratę, aliquem bonis. fortunis patriis.

Evestigátus, *a, um*, wysledzony, docieczony.

Evias, *ádis, 2.* bachantka.

Evidens, *tis*, oczywisty, jawny, widoczny.

Evidenter, *przysł.* oczywiście, widocznie, jawnie, wyraźnie.

Evidentia, *ae, 2.* oczywistość, jasność, wyrazistość.

Evigilo, *1.* obudzić się, nie spać, czuwać; in quo evigilarunt curae meae; 2) w znac. przech. czuwając noc przepędzić, noctem; w nocy wypracować, libros; rozmyślać nad czém, consilia.

Evincto, *vinxi, vinctum, 4.* obwiązać, okryć, suras cothurno, tempora ramis.

Evincto, *vici, victum, 3.* zwyciężyć, zupełnie pokonać; z wysiłkiem co przebyć, aequora; przedrzeć się, przerwać tamy i groble, oppositas gurgite moles (o rzece); przewyższać w liczbie, platanus caelebs evinctet ulmos; — przenoś. z nast. ut i tr. łącz. dopiąć czego, dokazać, do tego rzecz doprowadzić, iż-, eviceruntque rogando, ut literae sibi darentur; z 4 prz. i tr. bez. przekonać, wykazać, dowieść, udowodnić; 2) nakłonić, wzruszyć, wymóżyć, zmiękczyć, ująć czém, lacrimis, precibus, dolore, donis; ad miserationem.

Eviscéro, *1.* wyjąć wnętrzości; rozszarpać. [uniknąć.]

Evitábilis, *e*, uchronny, dający się

Evito, *1.* uchronić się, uniknąć, ująć czego, suspiclonem.

Evito, 1. (od vita) zabić, pozbawić życia; wyraz przestarz. poet.

Evius, albo -os, ii, m. przymiotnik Bachusa, porów. Evan.

Evocatio, ōnis, ż. wyzywanie, wywabianie, wywołanie.

Evocator, ōris, m. poduszczyciel.

Evoco, 1. powoływać, wywoływać, wzywać do siebie, aliquem e curia; animas Orco; mercatores undique ad se; aliquem literis. Stąd w szczegól. a) wzywać do walki, aliquem ad pugnam; b) o wodzach: ev. deos, bogów z obleżonego miasta wywoływać, przyrzekając im gdzieindziej wystawić świątynię; c) o zwierzchności: powoływać, wzywać do siebie, kazać się stawić, aliquem ad se; aliquem ex loco; in solum; także samo ev.; d) żołnierzy powoływać; stąd evocati, wysłużeni żołnierze na nowo wezwani do służby, veterani; 2) — przenoś. wabić, wzbudzać, pociągać, nęcić, wywołać, reges per blanditias ad se; tacitas cogitationes in medium; misericordia nullius oratione evocata.

Evoo, wykrzyk radosny Bachantek.

Evolo, 1. wylecieć, ex quercu; wybiedz, wypaść; ex omnibus partibus silvae; 2) odlecieć, śpiesznie się oddalić, e conspectu; — przenoś. ująć, uniknąć, wymknąć się, ex severitate alicujus; e poena; poenam vix evolabit; ex corporis vinculis, tanquam ex carcere; ita evolavit oratio; 3) ulecieć w górę; — przenoś. wznieść się na wyższy stopień; consultum non est, ut ille altius evolet.

Evolutio, ōnis, ż. wartowanie, czytanie, poetarum, librorum.

Evolvo, volvi, volūtum, 3. wytać, wydobywać, wyprowadzać, ex aequore Titan rotantes evolvit equos; fumus specu evolutus; —

przenoś. odkryć, odsłonić, rzetelnie przedstawić, evolutus tegamentis dissimulationis; pozbawić, ogolocić, aliquem ex aliqua re; wytoczyć, wylać, se extra munimenta (o rzece), wpaść, se in mare; zwalić, stoczyć, ex alto fluctus in litus; 2) usunąć, montes; odprząść, skończyć przędzę, nić życia, skończyć (o Parkach), fusos; 2) rozwinąć, rozwikłać, anguis repente evoluta; vestem, volumen epistolarum; czytać, librum; fastos; rozwikłać, t. j. a) uporządkować, quae postquam evolvit; b) wyjaśnić, naturam rerum, notationem.

Evomo, vomui, vomitum, 3. wyrzucać; wydawać z siebie, conchas, arenam (o morzu); — przenoś. urbs pestem evomuit, miasto wyrzuciło z siebie szkodliwego człowieka; in aliquem orationem ex ore impurissimo ev.; virus acerbitatis apud aliquem, wyzionąć jad gniewu swego.

Evulgo, 1. rozgłaszać, obwieszczać, rumorem.

Evulsio, ōnis, ż. wydzieranie, wyrwanie.

Evulsus, patrz Evello.

Ex lub e, *przym.* rzadzi 6 prz. i oznacza w ogóle oddalenie lub wyłączenie: A) mianowicie: I) na pyt. z czego? skąd? z, ex aliquo loco evocare, educere, emergere, migrare, proficisci, venire, copias educere i adducere, excedere, deeedere, exire, egredi, redire, reverti, expellere, ejicere, fugere, fugare i t. p.; ze wskazaniem celu poruszenia: Romam advolavit e Lucania; ex aliquo loco in aliquem locum fugere, venire, redire, migrare i t. p. lub ad aliquem locum navigare, pervenire i t. p. neque se movit quo-

quam ex urbe; stąd: ex persona alicujus (o roli aktora). Stąd przy wyrazach oznaczających przedmioty: a) z których się co wyrabia: z, statua ex aere facta; ut muri ex sacellis sepulcrisque constarent; his ex manubiis arx Athenarum est ornata; pocula ex auro; vas ex una gemma; Eñnius in sepulchro constitutus e marmore; b) z których się czerpie jaki nakład: z, quod ex praeda tripodém aureum Delphis posuisset; ex sua re familiari reficere muros; ex fisco solvi; largiri ex alieno; c) przy przedmiotach, z których się część jaka bierze; z, z pomiędzy, między, ex Pompeji filii major occisus est, minor fugit; nobilissimus ex senatu; quidam ex Gallis; neque cujusquam ex sua stirpe funus vidit; unus ex iis; duodecim adolescentuli ex his, qui; ex his Antigonus occisus est; qui superfuerunt ex partibus Bruti; heredem fecit ex dodrante; magna ex parte, w znacznej części; ex maxima parte, po największej części; ex medietate, z połowy. — Przenoś. a) przy wykazaniu rodu: z, ex qua sex liberos habuit; ex qua duos filios generavit; Numa ex filia nepos; qui ex familia Fabia erant; ex obscuriore matrimonio; przy wyrazach: genitus, natus, oriundus i t. p.; także o pochodzeniu wyrazów: od, urbem ex suo nomine Romam vocavit; b) oznacza powód, zasadę, przyczynę: laborare ex oculis, cierpieć na oczy; ex pedibus; perire ex vulneribus, z powodu ran, i t. p.; vultum nec ex gaudio, nec ex moerore mutare; ex quo (skąd, z którego powodu) cognomine bonus est appellatus; damnatus est ex Sardinia; ex temporis brevitate:

ex ea causa; ex eadem causa; ex ea re; qua ex re i t. p.; ex eo quod lub quia; ex quo factum est, accidit; II) oddalenie w kierunku: a) ku dółowi, z, ex equo delabi, desilire; ex montibus decurrere; stąd ex equo colloqui; b) do góry, collis ex planicie editus; III) ze słowami znaczącymi odbieranie, pytanie, badanie, słyszenie, powzięcie wiadomości, mianowicie: capere, sumere, percipere, accipere, haurire, petere, auferre, tollere, colligere, deligere, eximere, comperire, certiorum facere, intelligere, cognoscere, discere, percontari, scitari i t. p.; z oznaczeniem celu: e servitute in libertatem vindicare. Stąd przenoś. z wyrazami, które zasadę działalności oznaczają: podług, według, stosownie do, ex aliqua re iudicare, aestimare, pendere, consulere i t. p.; ex voluntate, ex arbitrio; ex sententia, ex more alicujus, ex conditione pacis, ex senatus consulto, ex fodere, ex lege, ex jure, ex bono, ex aequo i t. p.; ex animo, z serca; ex sententia, podług życzenia; ex mea, tua re, dla mego, twego dobra. B) w odniesieniu do czasu: a) z, ceteri ex veteribus bellis agro multati; b) od, ex eo tempore; ex illo die, quo-; ex adolescentia tua; ex eo (tempore); ex quo, odkąd; stąd hunc iudicem ex Cal. Januariis habebimus; c) po, bezpośrednio po, zaraz po, ex itinere; ex fuga; Cotta ex consulatu profectus est in Galliam; aliud ex alio, jedno po drugim; diem ex die expectare; dzień po dniu; ex oratore arator factus; pierwój był mówcą, potem został rolnikiem; ex Caesare fecit Augustum; missus est Pub. Servilius ex consu-

le. 0) tłumaczy się także przysłówkowo, wspólnie z wyrazem rządzonem: ex facili, łatwo; ex industria, umyślnie; e vestigio, natychmiast; ex tempore, nagle, natychmiast.

Exacerbo, 1. rozdrażnić, rozjątrzyć, hostes contumeliis.

Exactio, ónis, ż. wygnanie, wydalanie, wywołanie z kraju; 2) wybieranie podatków, pobór, pecuniarum, nominum.

Exactor, óris, m. ten, który wygania; 2) poborca; 3) przestrzegacz, dozorca.

Exactus, a, um, dokładny, ścisły, numerus, fides; z przyp. 2. exactior artis.

Exacuo, acui, acutum, 3. ostrzyć, zaostrzać, mucronem; — przenoś. dentes, palatum; oculorum, ingenii aciem; pobudzać, zachęcać, aliquem ad lub in aliquid; ira exacui, jątrzyć się na kogo, gniewać się bardzo.

Exadversum, i -versus, przym. rz. prz. 4. naprzeciwko (o miejscu), exad. Athenas classem constituere; przeciw, mówiąc o nieprzyjawnym usposobieniu względem kogo; exadversus Thrasybulum fortissime pugnabat.

Exaedificatio, ónis, ż. wybudowanie; — przenoś. wypracowanie, historiae.

Exaedifico, 1. wybudować, wystawić co, oppidum; — przenoś. wykończyć, dokończyć, opus.

Exaequatio, ónis, ż. równanie.

Exaequo, 1. równać, tumulos tumulis; — przenoś. wyrównać, se eum aliquo lub alicui; równać się, exaequari dignitate cum aliquo; stać się równym; facta dictis sunt exaequanda, czyny ze słowami zgadzać się powinny.

Exaestuo, 1. wrzeć, burzyć się,

wybuchnąć, wznosić się z siłą, mare; ima unda vorticibus; — przenoś. mens exaestuat ira.

Exaggeratio, ónis, ż. wyniosłość, anini.

Exaggero, 1. usypać, wzniesić, stąd — przenoś. wynosić, wychwalać, virtutem; zwiększać, pomnażać, rem familiarem, opes.

Exagitator, óris, m. przyganiacz.

Exagito, 1. wypędzać, ścigać; — przenoś. a) przesładować, niepokoić; dręczyć, nagrawać się, wyszydzać, fraudes: conscius animus exagitabat; b) wzruszać, podburzać, zrobić zamieszanie, rozruch, wzbudzać namietności; vim hominum; furores corde; ingens cupido exagitabat.

Exalbesco, albi, 3. zbladnąć.

Examen, ínis, n. (od exigo); 1) rój, apum; mnóstwo, gromada ludzi, juvenum, servorum, ditis domus examen = servi; 2) skazówka u szali; — przenoś. badanie, roztrząsanie, legum.

Examino, 1. ważyć; — przenoś. śledzić, badać, roztrząsać, rozważać, male examinat omnis corruptus judex.

Examplexor, ári, uściskać.

Exanco, 1. wytrzymać, wycierpieć, labores.

Exanimatio, ónis, ż. przestraszenie, przeleknięcie, trwoga.

Exanimis, e, i exanimus, a, um, nieżywy, martwy, bez tchu, ledwie żywy, przestraszony, vigilare metu exanimem; exanimis trepidabant.

Exanimo, 1. tchu pozbawiać, oddech zatamować, wycieńczać, osłabiać, stąd zabijać; na str. bier. ducha wyzionąć; metus me exanimat, drętwieję ze strachu.

Exantlo, patrz exanco.

Exardesco, arsi, arsum, 3. rozpa-

lać się, zapalać się; — przenos. pałać, desiderio; Alecto exarsit in iras; wybuchnąć, bellum, scditio

Exaresco, arui, 3. schnąć, wysychać, annes, vestimenta, — przenos. niszczyć, więdnąć, tracić czerstwość, moc, cum vetustate exaruit opinio, dawne mniemanie straciło swą wziętość.

Exarmo, 1. rozbrajać, własc. i przenos.

Exaro, 1. wyorać, oraniem wydobyć; zorać; oraniem pozyskać, frumentum; — przenos. a) ryłcem co na tablicy woskiem powleczonej wyrazić; stąd pisac, hoc literarum exaravi; b) zorać, zmarszczyć, quum senectus exaret frontem rugis.

Exaspéro, 1. nierównem, chropówałem co zrobić, wzburzyć, mare, fretum; — przenos. oburzyć, rozjątrzyć, rozdrażnić, animos.

Exauctóro, 1. uwalniać od obowiązku, od służby, zwłaszcza żołnierzy; se, służbę opuścić, uwolnić się.

Exaudito, 2. usłyszeć, ze słyszenia o czem się dowiedzieć; 2) wysłuchać prośby, życzenia, dać posłuchanie, preces; rogantem.

Exauguratio, ónis, ż. sprofanowanie, zbezczeszczenie

Exauguro, 1. miejsce święte czci pozbawić, sprofanować.

Excaeco, 1. oślepić, zaślepić; przenos. zatamować, flumina.

Excalceo, 1. zzuwać, zdjąć obuwie, pedes; excalceari, rozzuć się.

Excandescencia, ae, ż. guiewliwość, porywczosć.

Excandesco, candui, 3. rozpalać się, — przenos. zapalać się, ira.

Excanto, 1. zaklinać, oczarować, za pomocą czarów wywabić.

Excarnifico, 1 męczyć kogo, o śmierć przyprowadzić.

Excavo, 1. wydrążyć, wyżłobiac, wydłubywać.

Excedo, cessi, cessum, 3. wychodzę skąd, oddalac się. Zprzym. ex i przyp. 6. albo samum prz. 6; — przenos. e pueris (wyjść z wieku dziecinnego); e vita lub vita (umrzeć); reverentia animis excedit; 2) wyjść dokąd, wydalić się, przeniesić się, agro hostium in Boeotiam; — przenos. ad deos; in annum (przypadac), wyjść na co, przemienić się w co, in magnum certamen. Sąd przedrzeć się, usque Aegyptum; in Pontum; występować, wystawać, ut nulla pars excederet ultra; in altius terrae fastigium excedit; in altitudinem, odejść, oddać się, odstąpić. — przenos. a) pristina consuetudine; szczegó. w mowie: odstąpić od przedmiotu. II) w znac. przejść, miejsce jakie opuścić, opróżnić, curiam, urbem; przejść co, przechodzić, przekroczyć, przestąpić, fastigium crepidinis, formam humanae magnitudinis, tempus finitum; summam octoginta milium, fastigium humanum, hdem

Excellentia, tis, wzniosły, wysoki, znakomity, odznaczający się.

Excellenter, przysł. znakomicie, wybornie.

Excellentia, ae, znakomitosć, wyższość, animi, propter excellentiam, w zaszczytnym sposobie

Excello, cellui, 3. celować, górować, odznaczać się, inter omnes; aliis, in aliqua re, dignitate, ingenio scientiaque.

Excelse, przysł. wysoko, wzniosłe, excelsius dicere et sentire

Excelaitas, átis, ż. wysokość, wzniosłość, wspaniałość

Excelsus, a, um, wysoki, wyniosły, mous, porticus, signum; rzecz ab excelso, z wysokiego miejsca.

in excelso collocare, w wysokim punkcie; -- przenos. wzniosły pod względem znaczenia, godności, sposobu myślenia i stylu, animus, orator; *rzeczow.* in excelso vitam agunt, na wysokim stanowisku; alta et excelsa, wysokie godności i zaszczyty.

Excerptio, ōnis, Ź. wyjęcie, ograniczenie, wyjątek; 2) sądowe wniesienie przeciwko czemu.

Excepto, are, wybierać, brać skąd, mullos de piscina; 2) brać w siebie, chwycić, auras; 3) brać na siebie, na plecy, singulos exceptans in murum extulit.

Excerno, crēvi, crētum, 3. odłączać, oddzielać, captivorum numero.

Excерро, cerpsi, cerptum, 3. wybierać z czego, wylączać, semina pomis; -- przenos. a) ex malis, si quid inesset boni; robić wyjątki, wyciągi z pisma, aliquid; b) opuszczając, wykreślać, de numero; me illorum numero excerpam.

Excessus, us, m. wyjście; -- przenos. e vita, lub vitā, lub vitae, lub samo exc. rozstanie się z tym światem, śmierć; 2) oddalenie się, odstąpienie od czego, zboczenie, a pudore.

Excēstra, ae, Ź. wąż, zmija, -- przenos. niewiasta zła, jędza, wyraz obelżywy.

Excidium, ii, n. zburzenie, obalenie, urbis.

Excido, cidi, 3. wypadać, wypaść, ut cujusque sors exciderat; puppi; de manibus; wypaść, zginać, literas excidisse in via; -- przenos. a) ująć, uciec, umknąć, wymknąć się, vinclis; libertas in vitium excidit, wyrodziła się, stała się szkodliwą; verbum ex ore alicujus excidit; vox alicui excidit; libellus, oratio excidit; b) ginać, ni-

knać, iść w zapomnienie; pacis mentio exciderat ex omnium aulim; nomen tuum mihi excidit; poet. excidit optarem, wyszło mi z pamięci, zapomniałem życzyć; 2) stracić co, zgubić, być czego pozbawionym, być w czym nieszczęśliwym, magnis excidit aulis.

Excido, cidi, cisum, 3. wycinać, wyrąbywać, lapides e terra (łamać); columnas rupibus; arbores; linguam, uciąć, urznąć; także. saxum, latus Euboicae rupis excisum in antrum (wydrążyć); vias inter montes; burzyć, obalać, portas, urbem, domos; Fidenae captae et excisae; exercitum; -- przenos. zniszczyć, wytepić, wygładzić, zatrzeć, tempus ex animo; vitium irae.

Exciteo, civi, citum, 2. i excio, civi, citum, 4. wyruszyć kogo, wypłoszyć, wystraszyć, suem latebris; wywabić, sprowadzić albo pobudzić do wyjścia, wywołać, kazać wyjść, z przyp. 6 miejsca na pyt. skąd, albo z przyim. a lub ex, i przyp. 6 albo samo exc.: aliquem Romam, huc Magonem fratrem; Antiochum in Graeciam; excitus literis. Stąd w szczegól. a) exc. somno, albo samo exc. (obudzić); pobudzić, aliquem ad dimicandum (do walki); aliquem aliqua re (przez co): excivit ea caedes Bructeros; b) poruszać, wstrząsać, quam molem (bałwany, burzę) subito excierit; pulsuque pedum tremit excita tellus; c) -- przenos. sprawić, zrządzić, wzbudzić, tumultum; timorem; poenitentiam.

Excipio, cēpi, ceptum, 3. zbierać, chwycić, przyjmować, sanguinem patera, spiritum alicujus ore suo; -- przenos. słuchać cę-

tnie lub niechętnie, przyjąć co dobrze lub źle. tłumaczyć co sobie, assensu populi excepta vox consulis: podzwignąć, podtrzymywać, labentem, moribundum: chwytac, łapać, łowić, servos in pabulatione; aprum; caprum excipere insidiis. II) wyjąć, wyłączyć z czego z przym. ex lub de i prz. 6; także: aliquem servitute (uwolnić); — przenos. wyjąć, wyjątek zrobić, aliquem lub aliquid: ze spoj. quominus lub ne i tr. łącz.; excepto, quod-, wyjąwszy, że: ograniczenie albo warunek położyć, zastrzedz, z nastę. spój. ut lub ne i tr. łącz. III) wspierać, podeprzeć, corpus clipeo, corpus poplitibus exceptum, se (in) pedibus (utrzymać się na nogach); adminiculo corporis sui aliquem excipere (podeprzeć). Stąd: a) przyjąć: kogo życzliwie, terra patria excipit aliquem, clamore, plausu aliquem; hospitio; benigno vultu; w znaczeniu przeciwnem najczęściej poet. targnąć się, rzucić się na kogo, ubi, aliquem in latas, aves; b) leżeć, być położonem w pewnej stronie, porticus excipit Arcton (na północ); pod względem następstwa czasu: dalej prowadzić, ciągnąć, proclium dubium; zachować, zatrzymać, memoriam viri excipient omnes anni sequentes; albo następować, aestas hiemem exceptit, turbulentione inde annus exceptit, mówić następnie, hunc excipit Labienus; nastawać, czekać, bellum, casus me excipit; usłyszeć, dowiedzieć się, podsłuchiwać, verba, sermonem. IV) otrzymać, dostać, odbierać, narażać się na co, zaościć, vulnera, tela, impetum hostium, dolores, pericula, invidiam, has partes, laudem ex aliqua re.

Excisio, ónis, ż. zburzenie, zniszczenie.

Excitatus, a, um, mocny, silny, sonus, clamor.

Excito, 1. ruszyć kogo z miejsca, kazać wystąpić, wypędzić, aliquem de spectaculis; wypłoszyć, feras, leporem; wywoływać, wyzywać, wskrzeszać, aliquem a mortuis lub ab inferis, testes ab inferis; śpiącego obudzić, (e) somno; zemdlącego orzeźwić; czuwającego ożywić, pobudzić, wzruszyć, do działania zachęcić, dodac serca, aliquem: afflicto; często z przym. in lub ad i przyp. 4. ad laborem; a) o przedmiotach nieżywotnych, mianowicie o budowlach: wznosić, turrem, sepulcrum, na str. biernej wznosić się; o ogniu: wzniecić, ignem, incendium; — przenos. excitata fortuna, wzrastające szczęście; szczegól. o namiętnościach i t. p.: podniecać, pobudzać, wzbudzać, podzegać, hominum studia, iras, motum in animis, spem, desiderium alicujus; odnowić, wznowić, odświeżyć, alicui memoriam caram.

Exclamatio, ónia, ż. wykrzyknienie. wykrzyk.

Exclamo, 1. wołać, głos podnosić, wykrzykiwać; z nast. spój. ut i tr. łącz. gdy zaaczy rozkaz albo żądanie; z przyp. 4. wymienić głosno, wołać po imieniu, Cicero-nem exclamavit.

Excludo, clusi, clusum, 3. wykluczać, wylegać, pullos ex ovis; 2) wypychać, wyłączać, oddalać, usuwać, aliquem; aliquem a portu; aliquem ab hereditate; aliquem moenibus; nie dopuścić, zamknąć komu drogę, aliquem a re frumentaria; ab acie; aliquem reditu; aliquem Capua; hostem ora maritima; temporibus excludi

- (doznawac przeszkody z powodu okolicznosci czasowych); oddzielać, przedzielać, locum
- Excogitatio, ónis, ź.** wymyślenie.
- Excogito, 1.** wymyślić, aliquid; aliquid ad ornatum portarum; excogitata est a quibusdam; 2) zgłębiać, wyrozumiewać, przeni-
kac, quae tua ratio sit, excogita-
re non possum.
- Excólo, colui, cultum, 3.** upra-
wiać, starannie obrabiać; — prze-
nos. a) nauczać, kształcić, ani-
mos doctrina; se philosophia; b)
przyozdabiać, vitam, urbem; po-
większać, gloriam; poet. czcić,
wielbić, pietas excolit deos.
- Excóquo, coxi, coctum, 3.** wywa-
rzać, wygotować, topieniem czy-
ścić, vitium metallis
- Excors, cordis, bezrozumny, głupi.**
- Exorémentum, i, n.** odchód, gnój.
- Excresco, crevi, 3.** wyrastać; —
przenos. górę brać, wznosić się,
wzmagać się.
- Exorúcio, 1.** męczyć, mordować;—
przenos. dręczyć, martwić, trapić.
- Excúbias, árum, ź.** straż, czuwa-
nie, excubias agere
- Excubitó, óris, m.** żołnierz na
warcie stojący.
- Excubitus, us, m.** straż.
- Excúbo, cubui, cubitum, are,**
1) za domem nocować; 2) straż
trzymać; — przenos. czuwać, być
troskliwym o kogo lub o co, consilio,
labore excubabo pro vo-
bis; sapiens animo excubat.
- Excúdo, cudi, cusum, 3.** wykrze-
sać, scintillam silici; 2) wykuć,
excudent alii mollius spirantia
aera;—przenos. o robocie pszczół:
arte excudent ceras; także o pi-
śmie: excudere opus.
- Excúlo, 1.** deptać, wybijać, wy-
deptac.
- Excurre cucurri lub curri, cur-**
sum, 3. wybiegac, mianowicie
w znac. wojen.: robić wycieczki,
ex Africa, omnibus portis; —
przenos. o źródle: wyplywac, ex
summo montis cacumine; 2) wpa-
dać, w znac. wojen. najeżdżac
in fines Romanos; — przenos. o
miejscowości: wystawac, wysu-
wac się, występować, sterczeć,
rozciągac się, Sicania excurrit in
aequor tribus linguis. peninsula
ab intimo sinu exc.; usque ad ma-
re; wykazac się, odznaczać się,
campus in quo excurrere virtus
possit; rozwodzić się w mowie, no
longius excurrat oratio; 3) wybo-
czyć z drogi, dojechać dokąd, do-
biedz, in Pompejanum;—przenos.
o mowie i mówcy: odstępować od
przedmiotu.
- Excursio, ónis, ź.** wybieganie,
mianow. w znac. woj. a) wyciecz-
ka; b) napad, najazd, — przenos.
gwałtowne wystąpienie w mowie,
orationis
- Excursor, óris, m.** najezdny żoł-
nierz, który napada, robi wy-
cieczki.
- Excursus, us, m.** wybieganie na-
pad, wycieczka; 2) wypływanie,
naviglorum; 3) wylatywanie, a-
pum. (dny
- Excusábilis, e,** przebaczenia go-
- Excusáte, przysl** z wymówką, z u-
niewinnieniem się.
- Excusátio, ónis, ź.** uniewinnienie
się, z przyp. 2. a) osoby, która
się uniewinnia, Pompeji; b) i rze-
czy, z której się usprawiedliwia,
peccati.
- Excúso, 1.** uniewinniać, uspra-
wiedliwac, se apud aliquem lub
se alicui; se de aliqua re; aliquid.
aliquid alicui (przed kim): 2) przy-
taczać co na usprawiedliwienie,
czém się uniewinniać, inopiam et
calamitatem suam.

Excūtio, cussi, cussum, 3. wybi-
 jac, wydzierać, wyrywać, postem
 será, agnam ore lupi: — prze-
 nos. wzbudzić, sudorem; risum;
 somno excuti, wybić się ze snu;
 b) otrząsać, zrzucać z siebie, upu-
 ścić, wylać i t. p. pulverem, are-
 nam; ancoram e nave; excussi
 manibus radii; literas in terram;
 procellae excusserunt imbrem; z ko-
 nia, z wozu i t. p. zrzucać, equi-
 tem, aliquem curru; aliquem e
 puppi; c) wstrząsać, zburzyć,
 zniszczyć, moenia; — przenos. zry-
 wać, foedus, d) wyciągać, rozcią-
 gać, rudentes, lacertum; e) wy-
 rzucać, ciskać, miotać, strzelac,
 glandem, sagittam, tela, hastas i t. p.:
 wygnac, wypędzić, wyrugowac,
 wydalic, aliquem patria, aliquem
 vallo, excutere cursu, zbić z dro-
 gi; — przenos. wybić z głowy,
 opinionem, cogitationem periculi;
 pozbyć się, metus de corde; stąd:
 pozbawić, ogołocić, aliquem ali-
 qua re, navis excussa magistro,
 aliquem sceptris; f) zatrząść, po-
 ruszać na wszystkie strony; cesa-
 riem, pennas, brachia; stąd: prze-
 trząsać, przeglądać, non excutio
 te, — przenos. badać, śledzić,
 roztrząsać, verbum; delata.

Exēdo, edi, esum, 3. wyjadać,
 wygryzać, wydrażać; o wodzie:
 podmywać, molem; o czasie: niszy-
 czyc, monumenta vetustas exedat;
 excisis posterioribus partibus
 versicolorum (na grobowcu); ar-
 bor exesa (wypróbniale); — prze-
 nos. gryźć, dręczyć, aegritudo.
 exest animus; animos cogitatio-
 nibus; curis exesus.

Exēdra, ae, ź. izba albo miejsce,
 gdzie były rozstawione ławki dla
 osób zbierających się do rozmowy;
 exedrium, ii, n. zdrob. od exe-
 dra.

Exemplar, áris, n. wypis, kopia
 wizerunek, amicum, qui intuetur,
 tanquam exemplar aliquod intue-
 tur sui; 2) wzór, model, ad imi-
 tandum positum exemplar.

Exemplum, i, n. 1) wypis, kopia,
 epistolae exemplum mittere; w sztu-
 ce: wizerunek, wycisk; w ogóle:
 sposób, kształt, uno exemplo vi-
 vere; exemplo nubis aquosae fer-
 tur; 2) przykład, formuła; pod
 względem sprawowania się, po-
 stępowania, zachowania się, wzór,
 przykład dla nauki albo przestrogi,
 exemplum capere, sumere, exempl.
 alicujus sequi; także kara, która
 służy za przykład, in aliquem om-
 nia exempla cruciatusque edere;
 3) to, co służy za objaśnienie, do-
 wód, potwierdzenie: przykład,
 bajka, powieść, exempli causa lub
 gratia, in exemplum, na przykład,
 Aesopus nobis hoc exemplum pro-
 didit.

Exentēro, 1. wyjąć wnętrześci.

Exeo, ivi, (zwykle ii), itum, ire,
 wychodzić skąd, wynieść się, wy-
 prowadzić się, wyruszyć, wypły-
 nać, de triclinio; hinc ne exire
 posset; ex navi lub samo exire
 (wysiąść na ląd); ab aliquo: a pa-
 tria: domo alicujus, de cassibus;
 w kierunku dokąd: in provinciam;
 ad pugnam; in pascua, in maris
 aquas, — przenos. exiit sors; ni-
 hil neque insolens neque glorio-
 sum ex ore ejus exiit; ex aere a-
 lieno; także: nomen exiit; wyra-
 stać, wznosić się w górę, exiit
 ad coelum arbor; ex lub de vita
 (umierać); ex lub de potestate
 (mentis), tracić przytomność; o
 wieści, pogłosce: rozchodzic się,
 fama exierat; si in turbam exis-
 set; przypadać, w odniesieniu do
 czasu, in hunc mensem; uchodzić,
 umknąć, uciec, vivus exiit: —

przenoś. o czasie: upłynąć, przejść, kończyć się, dies indutiarum exit; quinto anno exeunte; II) jako przech. a) przekraczać; — przenoś. modum; b) ująć, uniknąć, tela oculis vigilantibus; vim viribus.

Exerceo, *ercoi*, *ercoitum*, 2. poruszać, przewracać, undas; uprawiać, vomere colles; humum in messem, patria arva bobus suis; zatrudniać, ćwiczyć, doskonalić fizycznie i umysłowo, memoriam, ingenium; vocem et vires suas; se laboribus; in venando; aliquem ad aliquid; także w złej myśli: dręczyć, przykrość robić, niepokoić, prześladować, sprawiać dolegliwości; te de praedio exerceri; exercentur poenis; te exercent auminis irae, wykonywać, sprawować co, zajmować się czém, zarządzać, kierować jaką czynnością, arma; palaestras; studiosius mare quam terras; artem, medicinam; cantus, diem (dzień na pracy przepędzać); imperia, inimicitias cum aliquo (być z kim w nieprzyjaźni); victoriam foede in captis, używać w sposób okrutny prawa zwyczajtwa względem jenców avaritiam in socios, crudelitatem in aliquo, iudicium, quaestionem, vectigalia, obrabiać co, robić, wyrabiać, Cyclopes exercebant ferrum; exercet aranea telas, poet.

Exercitatio, *ónis*, 2. ćwiczenie, wprawa, corporis, 2) wykonanie, virtutum

Exercitatus, *a*, *um*, zatrudniony, zajęty, agris subigendis; bardzo niepokojony, Syrtis exercitatae noto; 2) wycwiczony, wprawny, eopiae exercitatores

Exercitium, *ii*, *n*. ćwiczenie.

Exercito, 1. owiczye.

Exercitus, *a*, *um*, cwiczony, wprawiony, biegły, exercitus militia, multa lectione.

Exercitus, *us*, *m*. wojsko; w ogóle: tłum, mnóstwo, gromada, corvorum.

Exhalatio, *ónis*, 2. wyziew

Exhálo, 1. wyziewać; animam lub vitam, umierać.

Exhaurio, *hausi*, *haustum*, 4. wyczerpać, wybierać, terram manibus; pecuniam ex aerario, praedam ex agris; wyrzucić, sentinam, wykopać, lignonibus humum, — przenoś. odebrać, odjąć, ująć, sibi vitam; partem ex laudibus, amore, dolore; poenarum ex haustum satis est (wyczerpano srodki zemsty); 2) wypróżnić, fossas cloacasque; poculum; — przenoś. wyczerpac. wypróżnić, wycienzyć, aerarium, facultates patriae; patriam exhaustam sumptibus; Atheniensibus exhaustis; viris exhaustus (pozbawiony), wyczerpac, znużyć, osłabić, corpora, vires, actionem, wytrzymać, znosić, dura et aspera belli; tantum laboris; pericula, wykonac, doprowadzić do konca, mandata, vim aeris alieni (wyplacic).

Exhérédo, 1. wydziedziczyc.

Exhéres, *herédis*, wydziedziczony, pozbawiony dziedzictwa.

Exhibeo, *hibui*, *hibitum*, 2. wydawac z siebie; sonos querulos; — przenoś. sprawić, wyrządzić, molestiam alicui; negotium alicui, narobić koma kłopotu; 2) dostawiac, dostarczać, naves quae frumenta exhibebant; wydac, alicui omnia integra; ducenta milia modiorum tritici populo donum exhibuit; ut centum leones exhibuisse tradatur; vias tutas (uczynić, zeby byly bezpieczne); sprawiac, wydawac uczy, biesiady, coenam,

convivia; pokazywać, przedsta-
wiać, wystawiać, fratres suos; se
adorandum; aequalem se omnibus
exhibens, se auctorem meae liber-
tatis; se ducem Graeciae; obrócić
na co, użyć, horam; ofiarować,
podać na co, pignus iudicii; oka-
zać, benevolentiam, fidem alicui;
naśladować, udawać, linguam pa-
ternam; 3) żywić, utrzymywać,
liberos, alimentis Scythas.

Exhilāre, 1. rozweselać, uprzyje-
mniać, aliquem, servitutum.

Exhorresco, horruī, 3. drętwieć,
truchleć, metu; 2) w znac. przech.
łękać się czego, neve exhorrescat
vultus amicos.

Exhortatio, ōnis, 2. zachęcanie,
upominanie.

Exhortor, 1. zachęcać, pobudzać

Exigo, ēgi, actum, 3. wydoby-
wać, wyciągać, ensem; pobierać,
wybierać, domagać się, dopomi-
nać się czego, peditum numerum
a civitatibus; obsides ab aliquo;
pecunias, vectigalia, portoria; viam
(żądać, aby droga była zrobiona,
urządzona); omnia sarta tecta (do-
magać się, aby wszystkie budo-
wlo w dobrym stanie były utrzy-
mane); — przenoś. żądać, doma-
gać się, nalegać na co, quum
hoc vehementer exigeret; hoc
quoque a Romanis exigere coepe-
runt; poenas de aliquo lub ali-
cui (kogo ukarać); także: piacula
ab aliquo; exigere ex te, ut-
badac, pytać o co, facta alicuius;
2) przebić, przeszyć, illum exi-
git hasta, ensem per juvenem;
o czasie: upłynąć, minąć, mediam
dies jam exegerat horam; -- prze-
noś. skończyć, dokonać, opus, mo-
numentum, u poet.; exacta aetate
mori, 3) wypędzić, wygnać, wy-
dalia, reges ex civitate; post
exactos reges; także poet. nie dać

komu pokoju, dręczyć, kłopotać;
sprzedawać, fructus; — przenoś. fa-
bulam, wygwizdac sztukę teatral-
ną; 4) exigere ad aliquid, wyko-
nywać co podług rozmiarów; sto-
sować do pewnych zasad, colum-
nas ad perpendiculum; — przenoś.
a) oceniać podług czego, sądzić,
ad veritatem jus; ad leges; stąd:
roztrząsać, rozbierać, zastanawiać
się, naradzać się, tempus secum
opusque; cum eo de his rebus;
non satis exactum, quid agam
(nie jest rzecz rozstrzygnięta, nie
jest pewna); b) urządzić podług
czego, zastosować, cultu ad lu-
xuriam exacto.

Exigue, przyst. szczupło, skapo,
krótko.

Exiguitas, ātis, 2. małość, mała
ilość jakiej rzeczy, copiarum; w od-
niesieniu do czasu: krótkość.

Exiguus, a, um, mały, szczupły,
mniej znaczny, nieokazały, niepo-
zorny, niepokazny, castra, pars, ci-
vitas, numerus, copiae, mus;
rzeczow. exiguum, i, n. małość, mała
ilość jakiej rzeczy, aquae; o cz-
sie: krótki, — przenoś. mały, bla-
hy, słaby, mało znaczący, fortuna,
spes, significatio voluntatis.

Exilis, e, cienki, chudy, suchy,
artus, ubogi, biedny, domus, res;
nieczodobny, oschły, mdły, oratio,
genus scribendi, exordium ora-
tionis.

Exilitas, ātis, 2. cienkość, chu-
dość, suchość; — przenoś. oschłość
stylu, dicendi.

Exiliter, przyst. cienko, słabo, ver-
ba exiliter exanimata; oschle, bez
ozdoby, dicere, scribere, dispu-
tare.

Eximie, przyst. wybornie, prze-
dziwnie, wyróżnicie.

Eximius, a, um, wybrany, osobli-
wy, uprzywilejowany, wyborowy,

tu mihi unus es eximius; 2) niepospolity, przedziwny, wyśmienity, virtus: eximius spe adolescens.

Eximo, emi, emptum, 3 wyjmować, wylączać, aliquem de numero proscriptorum; aliquem numero beatorum; diem ex mense; aliquem ex aerariis; — przenoś. a) wylączać, usunąć, benevolentiae conjunctionem ex natura rerum; curas, dubitationem; religionem; ująć, alicui onus; przepędzić, diem dicendo; b) uwolnić, oswobodzić, aliquem ex lub de reis; aliquem ex culpa; agrum aliquem ex obsidione; agrum de vectigalibus; aliquem crimini, servitio

Exin, patrz exinde.

Exinātio, 4. wypróżnić, nawem; wyczerpac, zniszczyć, roztrwoić, patrimonium; splondrować, agros.

Exinde, 1 exin, przysł. potem, od-tąd, od tego czasu; w skutek tego, zatem.

Existimatio, ónis, 2. mniemanie, sąd; existimationi satisfacere; 2) dobre imię, poważanie, wziętość, detrimentum existimationis facere; praeposuit bonam existimationem; 3) w przedmiotach pieniężnych: kredyt.

Existimo, 1 a) szacować, oceniać z przyp. 2. wartości: magni (wysoko), non minoris (niemniej); hoc quale sit, facilius existimabitis, qui-; b) mieć za co, poczytywać, uważać za co, z podwój. przyp. 4 aliquem avarum (uważać kogo za skąpca), vitam mortem, quod me tui similem existimavisti; na str. bier z podwój. 1 przyp. apud nos mercenarii scribeae existimantur; także: ut semper optimarum partium existimaretur; c) sądzić, trzymać o kim lub o czém, de aliquo lub aliqua re, bene lub

male de aliquo; także z nast. zdaniem zależ. albo pytaj.: vix, existimari potest, utrum avarior, an crudelior sit; d) mniemać, myśleć, z tr. bez. albo z 4 przyp. 1 tryb bez. rei frumentariae prospiciendum existimavit; na str. bier. complures minores insulae objectae existimantur (jest mniemanie, że-); często: existimans, w tém mniemaniu, w téj myśli

Exitiabilis, e, 2. zgubny, szkodliwy.

Exitialis, e, 2. zgubę przynoszący, zgubny, donum Minervae.

Exitiosus, a, um, szkodę przynoszący, zgubny

Exitium, ii, 2. zguba, zagłada, zniszczenie; także: środek albo przyczyna do zguby lub do upadku, adversus aliquem omnibus exitiis saevire; omnibus meis exitio fuero

Exitus, us, m. wychodzenie, wyjście, miejsce do wyjścia; per corpora salutem et exitum sibi pariebant; portarum angustus exitus; — przenoś wypadek, skutek, exitus verba sequitur; res habuit exitum; fuga exitum non habebat, los, armorum; koniec, vernis, vitae; civitates hos solent exitus habere.

Exlex, logis, żadnemu prawu nie uległy

Exodium, ii, 2. sztuka dodatkowa treści wesolej, którą grywano w teatrze po tragedyi

Exolesco, exolevi, exoletum, 3 wyrastać, dorastać; stąd: exoletus, dorosły, dojrzały; także rozpustny; 2) przestać rość; — przenoś. słabić, niszczyć, gasnąć, wychodzić z pamięci lub z używania, exoletum vetustate odium; dolor non-dum exoleverat.

Exonéro, 1. ulżyć ciężaru, wypróżnić, naves; przasać kadziel,

colos; o rzekach, które do morza albo do innych rzek wpadają, se exonerare; — przenoś. ulżyć, uwolnić, animum sollicitudine; civitate metu; conscientiam lub fidem suam, zaspokoić swoje sumienie przez wypełnienie obowiązku.

Exoptatus, a, um, pożądany, uciążliwy.

Exopto, 1. żądać czego bardzo, pragnąć mocno, życzyć, aliquid; pestem alicui; z tryb. bez.; z ut i tr. łącz.

Exorabilis, c, łatwy do uproszenia.

Exordior, orsus, 4. osnować, nałożyć robotę (w tkaniu); — przenoś. zacząć, rozpocząć, aliquid, albo z tryb. bez. scribere, dicere, ab ipsa re; rzecz. exorsa, orum, n. początek, wstęp mowy, non te hic per ambages et longa exorsa tenebo

Exordium, ii, n. początek, osnowa w tkaniu; w ogóle: początek, zaczęcie, wstęp mowy.

Exorior, ortus, 4. wschodzić, jak słońce, gwiazdy i t. p. sol exoriens; jubare exorto; powstawać, tempestas, wschodzić jak rośliny, arbusta exorta e terra; o osobach: powstać, wystąpić, wybuchnąć, repentinus nobis Sulla exoritur; stac się, zostać, rex exortus est Lydiae; wzmagać się, orzezwiac się, nunc paululum exorior; — przenoś. powstać, exoritur discordia inter civis; exoritur fama alicujus rei lub de aliqua re; timor ex conscientia peccatorum.

Exornatio, ónis, ż. przyozdobienie, upiększenie, ozdoby wykład przedmiotu, sine ulla exornatione simpliciter exponere.

Exornatus, a, um, przystrojony, ozdobiony.

Exorno, 1. uzbroić, opatrzeć, urzą-

dzić, classem; vicinitatem armis; aciem (postawić wojsko w szyku bojowym); convivium; b) ozdobić, ubierać, stroić, aliquid lub aliquid aliqua re.

Exoro, 1. prosić usilnie, błagać; aliquid aliquid lub samo aliquid, wyprosić co, doprosić się czego; 2) nakłonić prośbą, zmiekczyć, ułagodzić; na str. bier. dać się nakłonić, ze spoj. ut i tr. łącz.

Exorsus, us, m. początek, orationis.

Exortus, us, m. wschód, solis.

Exostra, ae, ż. machina w teatrze, za której obfacaniem można było widzieć, co się w głębi teatru działo.

Exósus, a, um, nienawidzący, si nondum exosus ad unum Trojanos, jeżeli tobie Trojanie do jednego nie zbrzydli; 2) znieawidzony, universis ob scelera.

Expallesco, pallui, 3. blednieć, lękać się, pindarici fontis non expalluit haustus, nie bał się czerpać ze źródła Pindara, naśladować jego płynność wymowy.

Expavesco, pavi, 3. przestraszyć się, ensem.

Expectoro, are, wyrzucić z serca, z myśli.

Expedito, pedivi, i pedii, peditum, 4. wyplatać, wywikłać, uwolnić, se ex laqueis; caput laqueis mortis; se ab omni occupatione; hinc tamen se expeditit; clausus locorum angustiis noctu se expeditit; L. Julium Calidum expeditit (uwolnił od wygnania); nodum; rem (zaradzić, załatwić); iter fugae (ułatwić). Nicosob. expedit aliquid lub samo expedit, wypada, jest rzecz pożyteczna, przynależy, non idem ipsis expedire et multitudinibus; expedit omnibus, ut; omnibus bonis expedit, salvam esse rem-

publicam; przygotować, przyspobić, virgas; dobyć, Cererem canistris; zaspokoić, zapłacić, nomina; ułatwić, aditum; przysposobić, rem frumentariam; otworzyć, sibi locum; ratować, bcałic życie, salutem; naprawić, przygotować, arma; naves; classem; vineas; remigem militemque; vicarium; do skutku przyprowadzić, res; exitum orationis; prope jam expedita Caesaris victoria; opisać, opowiedzieć, expediam dictis; altius expediam famam; expedi, quid fecerim, poet.

Expedito, przysł. łatwo, bez trudności, prędko

Expeditio, ónis, ż. wyprawa wojenna, przysposobienie do wojny, in expeditionem milites aducere, mittere.

Expeditus, a, um, wolny, swobodny, bez przeszkód, bez trudności, locus, iter, ad suos receptus; motus, manus, res frumentaria; pecunia (pieniądze, których łatwo można dostać); nomen (dług pewny); także: fides; lekki, lekko ubrany, o żołnierzach: bez bagażów lekko uzbrojony, gotowy do boju, legiones; pedites equitesque expeditores ad iter: o okrętach: gotowy do wyjścia pod żagle; racy; prędko, skory, expedi to nobis homine opus est; exp. ad caedem; ad dicendum, animus ad nutum, i t. d. in expedito esse, byc na doręczu.

Expello, pūli, pulsum, 3 wypędzić, odpędzić, wypchnąć, naves ab litore in altum: ratis expellitur; navigia in ripam expulsa (wpedzone); sagittam arcu (strzelać): o osobach: wypędzić, wygnać, aliquem domo, civitate; ex republica; stąd: expulsi, wygnancy; — przenoś. oddalić, morbum

bilemque; odjąć, somnos; usunąć, dubitationem rei; wybić co z pamięci, memoriam rei; pozbawić, spem; aliquem aliqua re, vitā, potestate.

Expendo, pendi, pensum, 3. ważyć, odważać, a stąd a) ponieważ starożytni złoto, srebro. i t. p. jako pieniądze pod wagą dawali: wypłacać, wydawać, numos; auri pondo centum; alicui rei (wypłacać za co); eum expensum sumptui ferre solitum (przeznaczać zwykły fundusz na wydatki domowe); numos certis nominibus (umieścić dobrze pieniądze); ferre alicui expensas pecunias (wylczyć pieniądze, pożyczyć); poenas alicui (ponieść karę, być ukaranym); b) — przenoś. rozważać, brać pod rozwagę, omnia; voluptates; argumenta; meritis expendite causam (oceniajcie podług zasług).

Expergefacio, feci, factum, 3. obudzić, ocucić; — przenoś. pobudzić, poruszyć, przerazić, Italiam tumultus expergefecit terrore subito

Expergisoor, perrectus, 3. obudzić się, ocknąć się; — przenoś. ożywić się, wyjść z odrętwienia albo nieczynności.

Experiens, tis, czynny, przedsiębierczy, vir acer et experiens; 2) doświadczony, laborum, poet. **Experientia**, ae, ż. próba, doświadczanie.

Experimentum, i, n. próba, doświadczenie, dowód na doświadczeniu oparty; edere experimenta virtutis, dać dowody cnoty.

Experior, pertus, 4. doświadczać, dochodzić, próbować, na próbę wystawiać, vim veneni in servo; amicos; amorem, taciturnitatem alicujus; in hoc natura, quid efficere possit, videtur experta; mie-

rzyć się z kim, pójść z kim w zapasy, ut interire, quam Romanos non experiri, mallet; si iterum experiri velint; prawować się, sądownie przeciw komu wystąpić, cum aliquo, de tantis injuriis; gravi judicio; robić w czém próbę; zrobić z czego użytek, omnia; omnia de pace; rei eventum; ultima; auxilium extremum; libertatem; imperium; primum experiri voluit, ut-; jus experiri lub samo exp., prawa swego sądownie dochodzić; omnia legibus; iudicium populi Romani (oddać pod rozstrzygnięcie ludu Rzymskiego); 2) doświadczyć, doznać, przekonać się, aliquid; aliquidem fortem inimicum; z 4 przyp. i tryb. bez. lub ze zdaniem wzgl.; poznać, wnioskować, de me experior; experiendō cognoscere aliquid.

Expers, tis, nie mający w czém żadnego udziału, nie obznajmiony z czém, nie mający czego, pozbawiony, ogołocony; humanitatis, eruditionis, literarum; rzadko z 6 przyp. fama atque fortunis.

Expertus, a, um, ten który doświadczył, laborum, servitudinis; bier doświadczony, virtus.

Expēto, petivi, petitum, 3. chcieć co osiągnąć, a mianowicie: a) żyćć sobie, pragnąć, scire aliquid; mortem, divitias; b) domagać się, upominać się, żądać, auxilium ab aliquo; poenas ab aliquo (żądać ukarania); poenas alicujus rei (pociągnąć do kary za co); podobnie: supplicium; - przenoś. tempora mea expetunt medicos; mare medium terrae locum expetens (wciśkające się).

Expilatio, ōnis, ̄. oczyszczenie religijno, odpokutowanie; diis violatis expiatio debetur.

Expilatio, ōnis, ̄. zdzierstwo, zrabowanie.

Expilator, ōris, m. zdzierca, łupieżca.

Expilo, 1. zrabować, złupić, własn. i przenoś.

Expingo, pinxi, pictum, 3. wymalować; - przenoś. opisać co żywo, motus hōminum.

Expio, 1. a) oczyścić, pod względem religijnym, od skazy występku, forum a sceleris vestigiis; arma nondum expiatis uncta crucibus; b) gniew bogów ułagodzić, odwrócić zesłane od nich złowrogie znaki, prodigium; vocem nocturnam; c) ze zbrodni się oczyścić, odpokutować, scelus supplicio: - przenoś. naprawić, nagrodzić, incommođum virtute; cladem victoriis; dolorem (uspokoić, ukoić).

Expiscor, 1. wylawiać ryby; - przenoś. dowiadywać się pilnie, dochodzić, badać.

Explanāte, przyst. jasno, wyraźnie, wyrozumiale.

Explanatio, ōnis, ̄. wykład, wyjaśnienie, tłumaczenie.

Explanatus, a, um, jasny, wyraźny.

Explāno, 1. równem co czynić, wyrównywać; b) rozszerzać, rozprzestrzeniać, - przenoś. wykladać, wyjaśniać, tłumaczyć.

Expilōo, plēvi, plētum, 2. napelnić, wypełniać, fossam aggere; paludem retibus atque aggere: cavernas; także bovem frondibus (nasycić, nakarmić), se sanguine alicujus. Stąd w szczególności: a) w znac. wojen.: miejsce jakie zupełnie obsadzić, locum; omnem munitionem vigiliis stationibusque; 2) dopełnić co do liczby, uzupełnić, numerum, legiones, numero cohortes; quod deperierat expletur; centurias, tribus (otrzy-

mac tylko głosów na zgromadzeniu ludu, ile potrzeba, aby być wybrany na urząd); *b)* wynosić, czynić, acies ducenta milia expleverat; aurum quod summam talenti expleret; także: justam muri altitudinem (doprowadzić do należytej wysokości); *c)* poet. przebież, przelecieć, quinque orbis cursu, — przenoś. *a)* o mowie: sententias mollioribus numeris (napelnić, w sposób harmonijny wyrazić); *b)* wypełnić, wykonać, uczynić zadosyć, officium, munus susceptum; omnem expectationem desiderii nostri; oraculi sortem; stąd: do skutku przyprowadzić, damnationem; supplicium; vitam beatam cumulate (zupełnie uszczęśliwić) *c)* zaspokoić, nasycić, sitim, iram, odium; avaritiam pecunia, severitatem suam aliena invidia; animum (chętkę zaspokoić), poet. za przyp. 2. animum explesse juvabit ultricis flammae (zaspokoić zemstą). Virg. Aen II. 586.

Expletio, ónis, ę napelnienie, nasycenie. {nały.

Expletus, a, um, zupełny, doskonały.
Explicare, przysł. jasno, wyraźnie, dicere.

Explicatio, ónis, ę rozwijanie, rozciąganie, rozpościeranie, rudentis, — przenoś. *a)* zaplalenie; *b)* wykład, tłumaczenie, objaśnienie, nominum, fabularum.

Explicator, óris, m. wykładacz, tłumacz.

Explicatrix, ícis, ę wyjaśnicielka.

Explicatus, a, um, urządzony, uporządkowany, provincia; causa; 2) wyjaśniony, jasny, wyraźny, pewny.

Explicatus, us, m. wykład, wyjaśnienie.

Explicitus, a, um, jasny, łatwy,

consilium explicitius, zamiar podobniejszy do wykonania.

Explico, avi, átum, lub ui, itum, 1. rozwijać, roztoczyć, vestem, volumen: 1 t. p. rozmarszczyć, wypogodzić, frontem; 2) w znaczeniu. rozszerzyć, rozprzestrzenić, dać się rozwinąć, copias, ordines, agmen; naves; equites se explicare coeperunt; ut multitudo navium explicari non potuerit. 3) — przenoś. *a)* ustnie lub na piśmie co rozwijać, wyjaśniać, verbum; philosophiam; causas rerum; rationem alicujus rei; consilia; sententiam suam; opowiadać, wykladać, opisywać, vitam alterius totam; res (dzieła, czyny); Romanorum imperatores; także: tłumaczyć, summorum oratorum Graecas orationes; *b)* przez badanie, rozmyślanie, śledzenie starać się rzecz wyjaśnić w przedmiocie zakłamanym, trudnym do rozstrzygnięcia, illos Verutios; wymyślić, wynaleźć, ut explicarem, quid esset optimum factu; *c)* sprawę załatwić, nomen (dług zapłacić); w ogóle. w rzeczy jakiej przeskody, trudności usunąć, negotia, rem frumentariam; sumptus rei militaris; do skutku przyprowadzić, wykonać, mandata, praecepta, consilia, res; ulatwić, per artus fratris explicuit fugam; de hortis explica (przywiedź do skutku); z niebezpiecznego, przykrego położenia wyprowadzić, wyratować, rempublicam; ut legatos fuga explicuerit.

Explodo, plosi, plosum, 3. wypchnąć, wyrzucić, wygwizdać, wysmiać, zganić.

Explorato, przysł. pewnie, niewątpliwie, exploratus promittere.

Exploratio, ónis, ę badanie, śledzenie, rozważanie.

Explorator, óris, m posłany na zwiady, szpieg.

Exploratus, a, um, pewny, niewątpliwy, niezawodny, pro explorato habere, mieć za rzecz pewną; exploratum mihi est, wiem z pewnością.

Exploro, 1. wybierać, upatrywać, regionem; locum castris idoneum; zbadać, wywiedzić się, zasięgać wiadomości, locum, hostium iter, rem, consilium hostium; regis animum; de voluntate alicujus; Pharnabazum misit exploratum, dla dowiedzenia się; explorato, po osiągnięciu wiadomości; ze zdapiem zależ. pytającym, explorato utrum; myśleć o środkach i drodze do czego, fugam domini; lupus insidias explorat ovilia circum (szuka miejsca, któreby się mógł do owczarni dostać); probować, przekonywać się, portas (czy są dobrze obwarowane); delata.

Exploratio, ónis, f. odrzucenie, wygwizdanie.

Expolio, 4. wygładzić; — przenoś. wykształcić, wyćwiczyć, wydoskonalić, aliquem doctrinis.

Expolitio, ónis, f. wygładzenie, ozdobienie, urbana (upiększenie domu w mieście); — przenoś. przyozdobienie; wykształcenie, oratio expolitione distincta.

Expolitus, a, um, wygładzony; — przenoś. wykształcony, wydoskoniony, doctrina graeca

Expōno, posui, positum, 3. wystawiać, pokazywać, vasa Samia; wyrzucać, pueros in proxima alivie; wysadzać kogo, wykladać co na ład, milites ex navibus; aliquem in litore; socios de puppibus altis; Lemnos non haberet te expositum; aliquem in terra lub in terram; copias opportunis locis; ibi Themistoclem exponit; copias; os Or-

phelarenis, na ład wyrzucić, poet.; — przenoś. wystawiać na niebezpieczeństwo, narażać na co, aliquem ad ictus; domus exposita cupiditati et voluptatibus; ad convicia; 2) ustawić, postawić, ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit; Suanium expositum (wystający, sterczący); — przenoś. przedstawiać, stawiać przed oczy, praemia alicui, vitam suam ad imitandum factum (do naśladowania, na wzór); 3) wykladać; — przenoś. opisywać, opowiadać, kręślić, in majorum virtutibus exponendis; antiquitatem totam in eo volumine; mores Grajorum; rem pluribus verbis; conditiones pacis; de vita imperatorum; vitam alicujus; alicujus beneficia, in iisdem (libris) exposuit ita, ut; versibus exposuit ita, ut-także z 4 przyp. i tr. bez.

Exporrigo, rexi, rectum, 3. rozciągać, przedłużać, equites in longitudinem; munitiones prope eorum aciem.

Exportatio, ónis, f. wynoszenie, wywóz.

Exporto, 1. wynosić co skąd, wyprowadzać, wywozić, sua omnia; signa ex fanis; corpora luce carentum tectis; funus ejus per vespillones exportatum; res quae exportantur; a) arum ex Italia Hierosolyma; b) oddalać, wygnać, wywołać, in ultimas terras.

Exposco, poposci, 3. prosić bardo, usilnie, dopraszać się, victoriam a diis; misericordiam; quod deos expoposci; pacem deum; precibus exposcentes plebem, darent; 2) domagać się wydania, ad poenam; sui exposcendi gratia; quum exposceretur publice.

Expositio, ónis, f. wyrzucenie, podrzucenie, infantis; 2) wykład,

przedstawienie, wykaz, sententiae suae; rerum gestarum.

Expostulatio, *ónis*, *ż.* usilne domaganie się; 2) zaskarżenie, skarga.

Expostulo, 1. domagać się bardzo, nalegać, aliquid ab aliquo; 2) u-skarżać się, żalić się na kogo, klócić się o kogo lub o co, cum aliquo de aliqua re; cum aliquo aliquid lub aliquem; z 4 przyp. i tryb. bez., se esse relictum.

Expresse, *przysł.* wyraźnie, dobitnie, trafnie.

Expressio, *ónis*, *ż.* wyciskanie, wyrażenie.

Expresus, a, um, dobitny, wyraźny, widoczny.

Exprimo, *pressi*, *pressum*, 3. wytłaczać, wyciskać, succum ex scama; wymawiać wyraźnie. *litteras*; — przenoś. siłą wymóżyć co na kim, wymusić, pecuniam ab aliquo; alicui confessionem; z ut i tr. łącz. *expressi*, ut negarent; 2) wyrazić, wyrobić, simulacra ex auro; yultus per abenea signa, figura; — przenoś. wyrazić słowami, a mianowicie: a) opisywać, wykładać, wystawiać, imaginem consuetudinis et vitae alicujus; dicendo sensa; oratione mores, bellum; b) tłómaczyć, przekładać, aliquid latine; verbum e verbo, ad verbum de Graecis, c) naśladować, oratorem imitando, vitam et consuetudinem alicujus, 3) podnieść, wynieść do góry, aquam machinationibus; agger exprimit turres (podnosi).

Exprobratio, *ónis*, *ż.* wyrzut, wyrzucanie komu czego, alicui alicujus rei

Exprobro, 1. wyrzucać co komu, wymawiać, wyrzuty robić, alicui aliquid, alicui de aliqua re; z 4 przyp. i tryb. bez.

Exprobo, *prompsi*, *promptum*, 3

wydobywać, moestas voces; — przenoś. pokazywać, objawiać, vim eloquentiae; odium, crudelitatem; iudiciam et laborem; wyrażać słowami, opowiadać, wykładać, causas et ordinem belli; leges de religione; expromere, quid dici possit.

Expugnabilis, e, który może być zdobyty.

Expugnatio, *ónis*, *ż.* zdobycie, oppidi, urbis, castrorum.

Expugnax, *áotis*, zniewalający, silnie działający.

Expugno, 1. pokonać, zwalczyć, per vim lub vi; obsidione; w ogóle: zdobyć, zająć, oppidum, urbes, naves; — przenoś. a) pokonać, zniewolić, nakładać, przewyciężyć, animum, pertinaciam; fames obsessos expugnaverat; coepta (do skutku przyprowadzić); przemóżyć, wydrzczyć, zgwałcić, pudicitiam; decus muliebre; regnum; b) wymóżyć, legationem; summa vi expugnatum esse, ut tribunus crearentur; aegre expugnavit, ut-

Expulsió, *ónis*, *ż.* wypędzenie, wygnanie.

Expulsor, *óris*, *m* wyganiacz.

Expultrix, *icis*, *ż.* ta, która wyganja.

Expungo, *pünxt*, *punctum*, 3. wymazać, wykreślić, nomen.

Expurgo, 1. oczyszczać, se expur. uniewinniać się; sermonem, poprawiać.

Expúto, 1. myśleć, rozważać, zgłębiać.

Exquiliae, *árum*, *ż.* pagórek w Rzymie, gdzie były groby niewolników i złoczyńców, stąd: **Exquilíarius**, a, um, Eskwiliarski; **Exquilinus**, a, um, Eskwiliński, **Exquilius**, a, um, Eskwilijski, ty-czący się pagórka Eskwilińskiego

Exquiro, *quisivi*, *quisitum*, 3

wyszukiwać, wybierać, dobierać, honores alicui; verba ad sonum;

2) badać, śledzić, pytać, dowiadywać się; aliquid ab lub ex aliquo; aliquid per aliquem; sententias; causas; veritatem; roztrząsać, facta alicujus ad aliquid;

3) żądać, wymagać, haec non nimis exquiro a Graecis.

Exquisita, orum, *n.* badania.

Exquisite, *przysł.* dokładnie, gruntownie, wytwornie.

Exquisitus, a, um, wyborny, wysmienity, wytworny, także: szukany, badany

Exsacrificio, *äre*, ofiarować.

Exsaevio, *ire*, przestać się srożyć.

Exsanguis, e, krwi pozbawiony, martwy, z sił obrany, errant exsanguis et sine corpore umbrae; zbladły ze strachu, metu exs.; diffugimus visu exsanguis;—przeoś. oschły, nieożywiony, orationis genus; *b)* sprawujący bladłość, cuminum

Exsarco, sarsi, sartum, 4. naprawiać, nagradzać szkodę, aliquid aliis rebus.

Exsatio, 1. nasycac, vino ciboque; — przenoś. zaspokoić, ne morte quidem alicujus exsatiari

Exsaturabilis, e, nasycony.

Exsaturo, nasycac, własn. i przenoś. animum.

Exscoensio, *ónis*, *é.* wysiadanie z okrętu, wylądowanie.

Exscindo, *aoidi*, scissum, 3. wyciąć, zniszczyć, zburzyć.

Exsoribo, scripsi, scriptum, 3. wypisywać, przepisywać

Exsculpo, sculpsi, sculptum, 3. wyskrobać, versus; *b)* wyryć, wyrznić, wyrobić dłotem, aliquid e quercu; signum ex lapide.

Exsécio, scui, sectum, 1. wycinac, wytrzynać, wytepiac, trzebić, własn.

i przenoś. linguam; partes vitiosas reipublicae.

Exsecrabilis, e, obrzydzenia godny, bezecny, obmierzły, odium. superbia; *b)* carmen, formuła przeklinania

Exsecratio, *ónis*, *é.* przysięga z zaklęciem, zlorzeczenie, przekleństwo.

Exsecratus, a, um, przeklęty, obrzydły.

Exsecror, 1. przeklinać, zlorzeczyć, aliquem lub aliquid; lub samo exs. miotać zlorzeczenia, in aliquem; z nast. ut. i tr. łącz.; także: zaklinać się, z zaklęciem przysięgać; exsecrandus, ohydny, obrzydzenia godny, obmierzły, bellum.

Exsecutio, *ónis*, *é.* wyrznięcie, wyćcinanie.

Exsecutio, *ónis*, *é.* wykonanie, wypełnienie, negotii

Exsecutor, *ónis*, *m.* wykonawca, propositorum.

Exsequiae, arum, *é.* pogrzeb, obchód pogrzebowy, spoliatus exsequiis; exsequias celebrare, solvere

Exsequialis, e, pogrzebowy, do pogrzebu należący, carmen.

Exsequor, quitus lub cutus, 3. ścigać, przesładować, aliquem ferro et igni; dochodzić prawnie, utrzymywać, jus; popierać, armis jus suum; mścić się, karać, karcic, rem tam atrocem; *b)* wykonywać, skutecznic, wypełniać, mandata, imperia, jussa, munia, consilia scelus; także bier. exsecuto imperio. poddać się, znieść, fatum alicujus; *c)* opowiadać, opisywać, verbis; aliquid pluribus, obszernie rozwodzić się; *d)* przez pytania, badania, rozmyślanie dochodzić czego, wykryć co, w połączeniu z gerund. quaerendo, in

quirendo, sciscitando, cogitando; 2) ciągnąć rzecz dalej, prowadzić dalej, incepta; aliquid usque ad extremum.

Exséro, serui, sertum, 3. dobywać, wystawiać, pokazać, linguam; caput ponto; odkryć, obnażyć, brachia, humeros; poet. Amazon unum exserta latus; — przenoś. pokazać, wyjawiać, narratio exserit.

Exserto, are, dobywać.

Exsibilo, 1. wygwizdać.

Exsiccatús, a, um, wysuszony, uschły; — przenoś. oschły, bez ozdób, orationis genus.

Exsiccó, 1. suszyć, wysuszyć; — przenoś. wypić, vina culullis.

Exsigno, 1. zapisywać, opisywać.

Exsilio, silui, (silii), sultum, 4. wyskoczyć skąd dokąd, in siccum; oculi exsiluere; 2) podskoczyć, porwać się, ex lub de sella, stratis, gaudio exs.

Exsiliúm, ii, n. wygnanie, wywołanie z kraju, in exsilium pellere, expellere, agere; miejsce pobytu za granicami kraju i sam pobyt, diversa exsilia et diversas quaerere terras

Exsisto, stiti, 3. pokazywać się, wychodzić, e latebris, spelunca; w znac. wojen.: wystąpić, e loco subito. — przenoś. powstawać, stać się, ex amicis inimici existunt: hujus ex sermone existierunt doctissimi viri; existit aestus: ex quo existit, ut- (wynika), 2) wychodzić na górę, e terra; ab inferis, inter aures unum cornu existit, magna flamma existit, fluctus existunt, fons existit, - przenoś. wznosić się, wszczytnąć się, wychodzić na jaw, pokazać się, existit motus, periculum, bellum, terror i t. p.; existit controversia inter eos, tak-

że: magnus hic vir existit, victor existit; quae in principum vita egregia exstiterunt.

Exsolvo, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozpętać, rozplatać, restem; rozpuścić, roztopić, glaciem; oddalić, famem; 2) uwolnić, wiaś. i przenoś. se corpore (umrzeć), se occupationibus; wypłacić, zaspokoić, uiścić długi, nomina; wypelnnić, dopełnić, wywiązać się z przyrzeczenia, exsolvit, quod promiserat.

Exsomnia, e, bezsenno.

Exsorbeo, sorbui, 2) wyciągnąć, wyszac, sanguinem; — przenoś. pokonać, wytrzymać, znieść, difficultatem; pochłonać, zagarnąć, zabrać, praedas; wycieńczyć, viros.

Exsortis, sortis, nie podpadający losowaniu, equus exs., kon wybrany, nie ciągniony losem, wyborny, poet.; 2) który nie losował, nie przez losowanie otrzymał, exsortem ducere honores; 3) nie mający w czém udziału, culpa; exsors ipsa secandi.

Exspatior, 1. wybaczając z drogi, equi exspatiantur (rozbiegają się); rozszerzać się, flumina exspatiata ruunt, poet.

Exspectatio, ónis, ż. oczekiwanie, pożądanie, pragnienie, wyglądnienie czego, ciekawość, z przyp. 2 tego, który oczekuje, omnium; tudzież osoby albo rzeczy, na którą się oczekuje, tanta fuit exspectatio (ciekawość) visendi Alcibiadis; także: movere alicui exspectationem de aliqua re; praeter lub contra exspectationem, niespodzianie, wbrew oczekiwaniu.

Exspectatus, a, um, oczekiwany, pożądany, upragniony, quibus ab oris exspectate venis.

Exspecto, 1. czekać, oczekiwać, aliquid lub aliquid, exspectabat,

quid consilii caperent; z nastę-
dum. donec, -si (czy), ut i tr.
łącz.; poet. me tranquilla senectus
expectat (nadchodzi, zbliża się);
2) ciekawym być, spodziewać się;
obawiać się, lękać się: rem avi-
dissime; cum magna spe; mortem;
majorem motum Galliae; — prze-
noś. potrzebować, oleae falcem
expectant.

Exspergo, speret, spersum, 3.
skropić

Exspes, bez nadziei, pozbawiony
nadziei.

Exspiratio, ónis, ż. wyziew

Exspiro, 1. wyziewać, flammas
pectore; auras lub animam, lub
samo exp. wyzionać duszę. n-
mrzyć, 2) powstawać, wszczynac
się (o wiatrach), vis ventorum ex-
spirare cupiens.

Exsplendesco, splendi, 3. zaja-
śniać, zabłysnąć; — przenoś. świe-
tnie się wydawać, celować, prze-
wyższać, clarius exsplendescebat.

Exspolio, 1. złupić, ogołocić, po-
zbawić czego, aliquem aliqua re:
fana atque domos; sese, przy-
wieść siebie do ubóstwa; — prze-
noś. pozbawić, honorem et digni-
tatem alicujus, aliquem auxilio
suo

Exsterno, 1. przestraszyć bardzo,
exsternata fugam tentabat; exster-
nati equi.

Exstimulo, 1. pobudzać, podusz-
czać, virum dictis.

Exstinctio, ónis, ż. zgaszenie,
zniszczenie, zgon.

Exstinctor, ória, m. ten, który
gasi, incendii; — przenoś. niszc-
zyciel, regiae domus, który co
przytłumia, koniec czemu kładzie,
conjuracionis, belli

Exstinguo stinxi, stinctum, 3. zga-
sić, wygasić, ignem, incendium,
lucem, faces, cinerem i t. p. na

str. biern. gasnąć, ignis extin-
guitur; — przenoś. ngasić, sitim;
zabić, pozbawić życia, juvenem;
na str. biern. być zabitym, umrzeć,
extinctus amabitur idem; przy-
tłumić, furorem alicujus, puścić
w zapomnienie, sermo oblivione
posteritatis extinguitur; w ogóle:
zniszczyć, przyprowadzić do upad-
ku, extincto senatu; gloriam rei
militaris; b) wysuszyć, aquam ri-
vis, succum.

Exstirpo, 1. wykorzenić, właśc.
i przenoś. vitia.

Exsto, are, wystawać, występować,
sterzczyć, z prz. 6 i przyim. ex lub
de lub samym przyp. 6; stąd: a) być
widocznym, pokazywać się, wpa-
dać w oczy, exstant vestigia; b)
być, trwać, zostawać, exstant e-
pistolae.

Exstructio, ónia, ż. budowanie

Exstruo, struxi, structum, 3
wznosić, stawiać, budować, ro-
gum, aggerem, tumulos, turres i t. p.
quum satis altitudo muri exstru-
cta videretur (gdy zdawało się, że
mur do znacznej wysokości jest
wzniesiony); nagromadzić, nazbie-
rać, divitias, zaopatrzyć, focum
lignis, mensam epulis; — prze-
noś. dojść do czego, nabyć co,
altitudinem excellentiamque vir-
tutum.

Exsúdo, 1. wypócić się, wydawać
wilgoć, exsuda inutilis humor; —
przenoś. z 4 przyp. nad czém się
pocić, moziłić się, pracować
z ciężkim trudem, quum Pedius
causas exsudet

Exsul, súlis, m. i ż. wygnaniec
i kobieta wygnana z kraju, z prz. 2;
— przenoś. exsul mentis, pozbaw-
iony rozumu

Exsúlo, 1. być wygnanym, wy-
wołanym z kraju, in Volscos ex-
sulatum abiit.

- Exsultabundus**, a, um, wyskakujący z radości, uniesiony radością.
- Exsultatio**, ónis, ż. wyskakiwanie; — przenos. cieszenie się, unoszenie się radością.
- Exsultim**, przyst. wyskakując.
- Exsulto**, 1. wyskakiwać, podskakiwać, brykać, equus: boves in herba; o wodzie: poet. burzyć się, wrzecz, bałwanic się, vada, latices aestu; — przenos. unosić się, laetitia, gaudio; o mowie i mówcy: unosić się, bujać myślami, popisywać się, oratio exsultat in laude virtutum; verborum audacia.
- Exsuperabilis**, e, dający się przewyciężyć.
- Exsuperantia**, ae, ż. znamienitość, wydatność.
- Exsuperatio**, ónis, ż. przesada.
- Exsupero**, 1. wznosić się, wzmacniać się, górować, flammae; — przenos. celować, virtute, nobilitate; 2) z 4 przyp. przebyć, jugum, wystawać nad czym, iuba sanguineae exsuperant undas; — przenos. przewyższać, aliquem superbia; laudes alicujus (okazać się wyższym nad pochwały); przemódz, pokonać, consilium caecum.
- Exsurdo**, 1. ogluszyć, — przenos. palatum, przytępić smak.
- Exsurgo**, surrexi, surrectum, 3 wstać, powstać, podnieść się, a genibus, — przenos. wznosić się, powiększać się, wzrastac, Roma aedificans; wzmacniać się, dolor; porzeczając się, nabierać mocy, respublica.
- Exsuscitatio**, ónis, ż. wzbudzenie uwagi.
- Exsuscito**, 1. obudzić, ocucić z uśpienia; wznicić, flammam aura; magnum incendium; — przenos. ożywić, pobudzić, zachęcić, animos.
- Exta**, orum, n. wnętrzości zwierząt, z których starożytni przepowiadali przyszłość.
- Extabesco**, tabui, 3. schnać na ciele, nędzmieć, uiszczec; — przenos. upadać, opinionones vetustate.
- Extemplo**, przyst. natychmiast, wnet, zaraz.
- Extendo**, tendi, tensum i tentum, 3. rozciągać, rozpościerać, digitos; — przenos. obalić kogo, aliquem arena; na str. biern. rzucić się na ziemię; w znac. wojen. rozciągnąć, rozwinąć, aciem latus; powiększać, agros; podwyższać, pretium; przeciągać, przewlekać, pugnam ad noctem. przenos. a) rozszerzać, famam factus; nomen in ultimas oras, sławę swego imienia rozciągnąć jak najdalej; b) sięgać nadzieją, spem; c) silić się, robic wysilenia, se supra vires; se magnis itineribus, lub itinera ext. (spiesznym zdając pochodem); avidos cursus, poet.
- Extensus**, a, um, lub extensus, rozciągly, obszerny, rozwlekly.
- Extenuatio**, ónis, ż. zmniejszenie, przedstawienie rzeczy w mowie w sposób zmniejszający.
- Extenuatus**, a, um, rozrzedzony, aer; — przenos. mały, słaby, vires.
- Extenuo**, 1. rozcieńczac, zmniejszać; w znac. wojen. zwęzać, sciesniać, angustiae extenuabant agmen; — przenos. zmniejszać, spem, errorem, molestiam. poużać w mowie, munus.
- Exter**, lub exterus, a, um, zewnętrzny, obcy; stop. wyż. exterior, ius, comes exterior, idący z lewej strony; stop. najw. extremus, i rzadko extimus, a, um ostatni, ostateczny, in extremo libro, na końcu książki extremo bello, w końcu wojny: rzeczow. extromum, i, n koniec, mundi,

- acstatis, vitae; czasem samo *extremum* bez przyp. 2, ad *extremum*, na końcu, także w liczb. mn. *extrema imperii*, granice państwa; w znaczeniu *przysł.* *extremum* lub *extremo*, wreszcie, na koniec; — przenoś. a) najgorszy, najmniejbezpieczniejszy, największy, tempora, res, casus, spes, fames i t. p., ad *extrema pervenire*; b) najniższy, najmniejszy, sors, ingenium.
- Exterebro**, 1. wywiercić, wyświdrować.
- Extergeo**, tersi, tersum, 2. wycierać, ucierać.
- Exterior**, patrz *exter*; *exterior*, patrz *extra*.
- Externus**, a, um, zewnętrzny, obcy, zagraniczny, *rzeczow.* cudzoziemiec, arcebat suis *externos finibus omnes*; *externa*, orum, n. przedmioty podpadające pod oczy.
- Extéro**, trivi, tritum, 3. wycierać, scierać, rozcierać, wykruszyć, grana, cibum; rozłuc, frontem *calcibus*.
- Exterreo**, terrui, territum, 2. przestraszyć, zastraszyć, species *improvisa exteret*; *exterrita monstria*; poet *timuit exterrita penis*, zadrżała ze strachu.
- Exterus**, patrz *exter*.
- Extimesco**, timui, 3. lękać się bardzo, być w wielkim strachu, aliquid; de aliqua re, *illud unum extimescebam*, ne quid turpiter facerem.
- Extimus**, a, um, patrz *exter*.
- Extispex**, iols, m. wróżący z wnętrzości zwierząt ofiarnych (*exta*).
- Extollo**, 3. podnosić, wznosić, pugionem *alte*; aliquid in *sublime*; oculos *ad sidera*; — przenoś. pyszczyć się, nadymać się, animos; dodawać komu serca, odwagi, *alicui animos*; chwalić, wysławiać, wynosić pod niebiosa, aliquid in *coelum laudibus* lub aliquid *ad coelum*, alicujus *meritum verbis*; aliquid in *majus*; fortunam *vestram extollitis*; wynosić kogo na godność, aliquid.
- Extorqueo**, torsi, tortum, 2. wydrzeć, wytrać, arma, sicam, hastam, ferrum *ex* lub *de manibus*; — przenoś. siłą co wydobyć, wymódz, wycisnąć, *cognitionem ex animis*, *veritatem*; ze spoj. *ut* i *tr.* łącz.; wyprowadzić kogo z błędu, *alicui errorem*; 2) męczyć kogo, *servilem in modum extorti*.
- Extorris**, e, wygnany, wywołany z kraju; wygnaniec, ab solo *patrio in hostium urbem*; *agro Romano*; *hinc extorres profugerint*.
- Extrá**, *przysł.* z wierzchu, zewnątrz, stop. *wyż.* *exterior*, *nil extra est in nuce duri*; *extra quam si-*, wyjąwszy jeżeli-. 2) *przym.* zewnątrz, za, po za, za obrębem, *extra urbem*, *provinciam*; *wylączając*, *oprócz*, *extra duces*; *extra istam conjurationem*; *wbrew*, *pomimo*, *extra ordinem*, *wbrew przyjętemu*, *zwyczajnemu porządkowi*; *extra consuetudinem*; *bez*, *extra jocum*, *extra culpam*.
- Extráho**, traxi, tractum, 3. wyciągać co skąd, wyprowadzić, *wywiekać*, *si ferrum extraxisset*; aliquid *domo*; *copias ex hibernaculis*; *telum de vulnere*; aliquid *vi in publicum*; *hostes in aciem*; *suos omnes incolumes*; — przenoś. wyprowadzić, uwolnić, *urbem ex periculis*; *religionem ex animis*, *wybić komu z głowy skrupuły*; *wydać co na jaw*, *scelera in lucem*; *wynieść kogo*, *wywyższyć*, aliquid *ad honorem*; 2) *odkładać co*, *odwlekać*, aliquid; aliquid *in tertium annum*; aliquid *usque ad noctem*; *in lucem*, *in multum dies*,

- rem in adventum consulis; uwodzić kogo czem, aliquem ext.; przepędzić czas na czem, diem dicendi mora, triduum disputationibus; tempus noctis simulatione deditiois; aestatem i t. p.
- Extraneus**, a, um, zewnętrzny, powierzchowny, ornamenta; obcy, cudny, cognomen.
- Extraordinarius**, a, um, nadzwyczajny, niepospolity, niezgodny ze zwyczajnym porządkiem i biegiem rzeczy, imperium, honor.
- Extrarius**, a, um, zewnętrzny, przychodni, obcy
- Extremitas**, atis, f. ostateczność, koniec, granica, obwód.
- Extremus**, a, um, patrz exier.
- Extrico**, 1. wywikłać, rozplątać, cervam plagis; — przenoś. zdobyć się na co, dostać skąd, numos; extricas nihil, nic nie dotkasz.
- Extrinsèous**, przysł. z wierzchu, zewnątrz, ze strony zewnętrznej, imagines extrinsecus irrumpunt in animos; oprócz tego, infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem cepit.
- Extrudo**, trusi, trusum, 3. wypchnąć, wygnać, wyrzucić kogo lub co skąd, aliquem domo; 2) wypędzić, wypchnąć dokąd, aliquem in viam, in Macedoniam, odeprzec, utrzymać, mare aggere, pozbyć się, zbyć, sprzedać, merces.
- Extundo**, tūdi, tusum, 3. wybijac, wyrzynać, robić płaskorzeźbę, ancilia, wyrobic, wymyślić, quis nobis extudit hanc artem? — przenoś. rozpedzić, labor extudit fastidium.
- Exturbo**, 1. wypychać, wyganiać, wyrzucac, plebem ex agris; coplæ campo, aliquem civitate, provincia, wycuc z posiadłości, aliquem e possessionibus, aliquem fortunis omnibus; — przenoś. nabawić niepokojem, mentem alicuius; zniszczyć, spem pacis.
- Exubero**, 1. obfitowac, opływać w co, pomis exuberat arbor, luxuria foliorum exuberat umbra.
- Exulcero**, 1. jątrzyć, rozrnić, — przenoś. a) pogorszyc, zepsuc, res; b) rozjątrzyć, rozgniewac, urazic, exulceratus animus; gratiam exulcerare; ira exulcerati animi.
- Exululo**, 1. wyc; exululatus, a, um, ten który wyl, lub dziki krzyk wydawał.
- Exundo**, 1. wylewać, występować z brzegów, burzyć się.
- Exuo**, ui, utum, 3. wyciągać, wydobywać, telum e vulnere, ense in vagina, membra pellibus exuerunt, zrzucili z siebie skórę zwierzęcą, Hor. Epod. 17, 15, se monstria, złożyc dziką, nienaturalną postać; hordea de palca, oczyścić z plewy; — przenoś. se ex laqueis, wydobyć się; mihi ex animo exui non potest, esse deos, nie mogę się wyrzec tej myśli; hominem ex homine, wycuc się z uczuc ludzkości; so jugo lub jugum, wydobyć się z pod jarzma, zrzucic z siebie jarzmo. 2) zdjąć, zwlec, odjac, vestem, amiculum, alas, pharetram humero, alicui clipeum, poet.: exiuit cornua, pozbywa się rogów; — przenoś. a) stracić, wycuc się, humanitatem, antiquos mores; uwolnić się, pozbyć się, oswobodzić się, servitutum, feritatem i t. p. b) wycuc, pozbawić, ogołocić; w znaczeniu wojen. hostem armis, impedimentis, castris.
- Exuro**, ussi, ustum, 3. wypalic, aliis scelus exurit igne, 2) spalic, w perzynę obrócić, classem, navigium, oppidum i t. p.; także o słońcu. loca solis, ardoribus

exusta; exustus ager, — przenoś. niszczyć, vis veneni ferrum exurit; b) o pragnieniu: dokuczać, dręczyć, sitis exurit fatigatos. Exustio, ōnis, ż. wypalenie, spalanie.

Exuviae, arum, ż. suknie, odzież i to wszystko, co się zdajmuje z kogo; 2) łupy nieprzyjacielskie; Hector exuvias indutus Achilles; nauticae; 3) skóra ściągnięta ze zwierząt, leonis, bovis.

F.

- Faba, ae, ż. bób, przysłowie: isthaec in me cudetur faba, to się na mnie skrępi.
- Fabalis, ae, ż. bobowy, do bobu należący.
- Fabaris, is, m. rzeka w krainie Sabinów.
- Fabarius, a, um, bobowy.
- Fabella, ac, ż. a) krótka powieść; b) bajeczka; c) mała sztuka teatralna.
- Faber, bri, m. w ogóle: rzemieślnik, przydany wyraz pokazuje gatunek rzemiosła, lignarius, cieśla; ferrarius, kowal; aerarius, bronzownik, kotlarz i t. p.; w licz. mn. fabri, orum, m. rzemieślnicy przy wojsku, na których czele był magister fabrum (t. j. fabrorum); — przenoś. faber suae fortunae, sprawca swojego losu.
- Faber, bra, brum, sztuczny, mi-sterny.
- Fabius, ii, m. nazwisko rodu Rzymskiego; stąd przym. Fabius i Fabianus, a, um, do Fabiusza należący; fornix lub arcus, łuk lub brama tryumfalna, którą Q. Fabius Maximus wystawił.
- Fabratēria, ae, ż. miasto Wolsków, stąd: Fabraterni, orum, m. Fabraternowie.
- Fabrefacō, feci, factum, 3. sztucznie co wyrabiać, składać.
- Fabrica, ae, ż. rzemiosło, sztuka, szczegól. budownictwo; 2) wyrobienie, obrobienie, wyrób; aeris et ferri: membrorum; naturae diligentem fabricam imitata est hominum verecundia; 3) rękodzielnia, warsztat rzemieślniczy, zakład.
- Fabricatio, ōnis, ż. kształtowanie, budowa, hominis; w odniesieniu do wymowy: sztuka.
- Fabricator, ōris, m. rzemieślnik, twórca, budownik, sprawca, tanti operis; wynalazca, doli.
- Fabricius, ii, m. nazwisko rodu Rzymskiego; stąd: przym. Fabricius i Fabricianus, a, um, tycający się Fabrycyusza.
- Fabrico, 1. tworzyć, kształcić, cratora.
- Fabricor, 1. budować, wyrobić z twardego materiału, wykuć, i t. p., gladium, fulmen, signa; tworzyć, verba.
- Fabrilis, e, rzemieślniczy, tycający się rzemiosła lub sztuki, tractat fabrilis fabri, rzemieślnik oddaje się tej robocie, na której się zna.
- Fabŭla, ae, ż. wieść, pogłoska, fabulam fieri lub esse, stać się, lub być przedmiotem mowy; — przysłowie: lupus in fabula, o wilku mowa, a wilk w sieci; 2) bajka, powieść zmyślona, Aesopi; 3) sztuka teatralna, tragedia, komedia, fabulas dare, docere.
- Fabŭlor, 1. gadac, bredzić, pleść, bajac.

Fabulōsus, a, um, bajeczny, pełen bajek, carmina; Hydaspes f., rzeka w Indyach, o której wiele bajek p̄sano; antiquitas f.

Facesso, facessivi, facessitum, 3. sprawić co rozkazano, wykonać, wypełnić, jussa, praecepta; w znaczeniu przeciwném: nabawić kogo czém, alicui negotium (narobić kłopotu); 2) nieprzech. oddalić się, usunąć się, ex urbe finibusque; ab omni societate reipubl.

Facēte, przysl. dowcipnie, żartobliwie, dicere, irridere.

Facētia, ae, ż. i facetiae, arum, żart dowcipny, aliquem superare sale facetiisque.

Facētus, a, um, udatny, delikatny, pełen powabu; stąd: facetum, i, n. przedmiot przyjemny, molle atque facetum Virgili annuerunt gaudentes rure Camaenae; 6) dowcipny, żartobliwy, wesołego usposobienia.

Facies, ēi, ż. postać czegokolwiek, powierzchowność, widok, montis; reipublicae, civitatis; 6) oblicze, twarz, de facie aliquem nosse.

Facile, przysl. łatwo, bez trudności, ediscere, resistere, quo facilius intelligi posset; bez wahania, chętnie, pati, carere; pewno, bez zaprzeczenia, bez wątpienia, f. princeps; f. deterrimus; Graeciae f. doctissimus.

Facilis, e, łatwy, swadny, nietrudny, dogodny, sposobny, zręczny, łatwy do obrobienia, wykończenia, wykonania, skutecznienia, zniesienia i t. p.; facile ad credendum; facile dictu, intellectu; sibi esse facile z tr. bez.; quod ei fuit facillimum, ut-; campus operi f.; in facili, e lub ex facili, z łatwością, łatwo; 2) skłonny, chętny, gotowy, commercio; ustępujący, przystępny, towarzy-

ski, grzeczny, uprzejmy, laskawy populus, homo; auris, mores; f. ad concedendum; f. in hominibus admittendis; f. impetrandae veniae; f. amicitia; 6) łatwo dający się poruszyć, kierować, zwrotny, obrotny, oculi; łatwo się tłómaczący, f. ad dicendum.

Facilitas, ātis, ż. przystępność, uprzejmość, grzeczność, powolność, dobroć i t. p.

Facinorōsus, a, um, występny, zbrodniczy.

Facinus, ōris, n. uczynek, czyn, praeclara rei militaris facinora, 2) gdy nie ma dodanego przmiotnika, oznacza występek, bezprawie, facinus admittere, suscipere; facinus est vincire civem Romanum.

Facio, feci, factum, 3. (w znac. bier. fio, factus sum, fieri); 1) robić, działać, sporządzać, tworzyć, librum, versus, orationem, epigramma; uskutecznić, wykonać, facinus, caedem; o ogniu: rozniecić, ignem ex lignis; nabyć, zrobić, nagromadzić, magnam pecuniam ex metallis; praedas ab aliquo; divitias ex aliqua re; zebrać, wystawić, manum (oddział wojska); 4) dać, tributum; fidem f.; zjednać wiare; audientiam f., dać posłuchanie; negotium alicui f., wprawić w niebezpieczeństwo, narobić komu kłopotu; audaciam f., ośmielić; animum f., dodać serca; copiam f., dać sposobność; jacturam lub detrimentum f., ponieść stratę; stipendia f., służyć w wojsku; quid faciam? cóż pocznę?; quidnam facerent de rebus suis, coby mieli zrobić w swém położeniu; quid hoc homine lub huic homini facias, coby wypadało zrobić z tym człowiekiem?; facere z ut i tr. łącz. dokazać, fac, u-

albo samym tr. łącz (dla wzmo-
cnienia wyobrażenia działalności),
fac, cogites, pomyśl; z tryb. bez
przypuszczad, wystawiać sobie,
fac animos non remanere; z prz. 2.

a) w znaczeniu posiadania, ali-
quid potestatis lub ditionis suae
facere, zagarnąć co pod swoją
władzę; omnia arbitrii sui, wszyst-
ko zrobić zależnym od swój wła-
dzy lub woli; aliquem proprii ju-
ris, zrobić kogo niezależnym; b)
w znac. wartości: centio, szaco-
wać, parvi, magni. pluris; quanti
me faceres; lucrī facere, zyskać
(porów. aequus); z podwójnym
przypp. 4 kogo lub co zrobić czém,
aliquem consulem, regem, heredem,
testem, reum; Siciliam provin-
ciam; także: verbis se locupletem,
mówić o sobie, że się posiada
bogactwa; z imiesł. cz. ter.: kogo
jako mówiącego, działającego wpro-
wadzać, przedstawiać; II) nie-
przech. a) działać, postępować,
z przysł. recte aut perperam; a-
mice, imperite, aegre alicui; b)
w znac. relig. czynić ofiary, ali-
cui; vitula; c) należeć do czyjego
stronnictwa, trzymać z kim, sprzy-
jać komu, cum aliquo lub ab
aliquo; zaś: f. adversus aliquem,
działać przeciw komu; 2) o przedm.
niezujących: a) służyć, być przy-
datnym, poet. nec coelum nec
aquae faciunt; b) stosować się, u-
chodzić; ad talem formam non fa-
cit iste locus, poet.

Factōa, forma grec. zamiast fa-
ciendum, w żarcie.

Factio, ōnis, ż. robienie, testamen-
ti f. prawo robienia testamentu; 2)
stowarzyszenie, związek prywatny
lub polityczny, cum factioni suae
Becaudarum nomen imponerent;
spisek, militaris; quae inter bonos
amicitia est, inter malos factio.

Factiosus, a, um, ubiegający się
o zjednanie sobie wielu stronni-
ków; chciwy panowania.

Factito, i, często czynić, quod
veteres factitaverunt, zwykli byli
robić; naznaczać, aliquem he-
redem.

Factum, i, n. czyn, dzieło, rzecz
zrobiona, illustre, egregium, praec-
clarum.

Factus, a, um, sztucznie wyrobio-
ny, argentum; sunt auri pondera
facti; o mowie: wypracowana,
oratio polita et facta; o ludziach:
uczony, wykształcony, domi facti
artifices.

Facultas, atis, ż. łatwość działa-
nia. stąd: 1) siła, moc, uzdolnie-
nie, usposobienie, talent, dar przy-
rodzenia, ingenii; 2) możność,
spodobność, srodek do załatwienia,
uskutecznienia czego, dare facul-
tatem rei faciendae; stąd: a) ma-
jątek, zamożność, zwykle w licz.
mn. ne major sit benignitas, quam
facultates; b) zapas, znaczna ilość,
omnium rerum in oppido summa
facultas; navium.

Facunde, przysł. wymownie.

Facundia, ae, ż. łatwość mowie-
nia, wymowa.

Facundus, a, um, wymowny, ho-
mo; vox, lingua, oratio.

Faecula, ae, ż. lagier.

Faesulae, arum, ż. miasto w Etru-
ry. stąd: Faesulanus, a, um, Fe-
zulanski, rzeczow. Fezulanczyk.

Faex, faecis, ż. drożdże, osad, la-
gier, falerna faece miscet vina; —
przenoś. o ludziach: motloch, ga-
wiedz.

Fagineus, i faginus, a, um,
bukowy.

Fagus, i, (us, poet.), ż. buk.

Falarica, ae, ż. pocisk wielki, grot
palny.

Falcarius, ii, m. robiący kosy,

bandlujący kosami; inter falcarios, odnosi się do ulicy, gdzie się tego rodzaju wyroby znajdowały.

Falcatus, a, um, kosami uzbrojony, opatrzony, currus, quadrigae; 2) mający kształt kosi, ensis.

Falcidius a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd **Falcidianus**, a, um, falecydyński.

Falcifer, ęra, ęrum, noszący kosę, uzbrojony kosą; przydomek Saturna.

Falco, ńnis, m. sokół.

Falerii, ńrum, m. miasto Falisków.

Falérinus, a, um, = Falernus.

Falernus ager, pole w Kampanii słynące niegdyś przewyborném winem; stąd: vites lub uvae Falernae, prela F.; i *rzeczo*. Falernum, i, n. wino Falernejskie, także: Falernum nazywała się posiadłość wiejska Pompejusza.

Falisci, orum, m. lud w Etruryi i główne jego miasto: cepit et Faliscos, non minus nobilem civitatem; stąd: Faliscus, a, um, do Falisków należący, ex Falisco, z krainy Falisków.

Fallacia, ae, ę. oszukaństwo, podstęp, podejście, zdrada.

Fallacilõquus, a, um, nieszczerze, chytry mówiący.

Fallaciter, przysł. zdradliwie, chytry, fałszywie.

Fallax, ńcis, zdradliwy, zwodniczy, mylny, chytry, podstępny, astrologi, spes, imitatio virtutis.

Fallo, febelli, falsum, 3. omylić, oszukać, podejść, fallit me aliquid, mylę się w czém; ea res illum fefellit, to go w błąd wprowadziło; si fallo, jeżeli nie dodotrzymuje słowa; stąd: nieosob. fallit me, ludzę się, mylę się; także z nast. quin, i tr. łącz. neque Caesarem fefellit, quin ab his

cohortibus initium victoriae oritur, nie mylił się Cezar, wiedział dobrze, iż; w formie bier. fallor, mylę się. W szczegól. a) aliquid aliqua re, oszukać kogo w czém; fallere depositum, wespół podstępny zabrać, zażrywać przedmiot sobie powierzony; fidem, promissum, dextram, złamać wiarę, niedotrzymać słowa, obietnicy; mandata, nie wykonać zlecenia. b) fallere aliquem lub samo ę., być niepostrzeżonym, ujść czyjś wiadomości; także z imiesł. fallit hostis incedens, nieprzyjaciel nadchodzi niepostrzeżony, niezacznie; nec fefellit veniens Tusculanum ducem; wódz T. spostrzegł go nadchodzącego; e) czas tak przepędzać, że niepostrzeżenie upływa, noctem, horas sermonibus; także o przykrościach, które się niezacznie przebywa, labores: curam vino et somno fallere, topić troski we śnie i w winie; d) ukrywać, taić, furta; e) zmyślać, udawać, faciem alicujus; f) gradus instabilis fallit aliquem, krok niepewny, słaby sprawuje, że się kto ehwieje, potyka; vestigium fallero (o ślizkiej drodze, na której pewnych kroków stawiać nie można); podobnie: in prono pede se fallente.

Falso, patrz falsus.

Falsus, a, um, zmyślony, nieprawdziwy, fałszywy, mylny, literae, gaudium; obłudny, homo; *rzeczo*. falsum, i, n. fałsz, kłamstwo, falsum pro vero credere; przysł. falso, fałszywie, mylnie, falso nunciabatur; czasem samo falso, speraus oculi posse; falso, w tém mylił się.

Falx, falcis, ę. kosa, sierp, także nóż ogrodniczy, falce vitam premere; falces murales, lub samo

falces, haki zakrzywione służące do niszczenia murów podczas oblężenia, lub do ściągania obłożonych z muru.

Fama, ae, ż. wieść, pogłoska, de aliqua re, lub z przyp. 2: fuit fama, venenum sumpsisse; f. exierat, Artaxerxem comparare classem; b) dobre imię, wziętość, sława, bonam famam expetere; fama consulere; magnum sui famam relinquere; c) niesława, famam inconstantiae pertimescere; d) u poet. Fama wieść w postaci osoby: Fama malum, quo non aliud velocius ullum.

Fames, is, ż. głód, łaknienie, chęć do jedzenia; famem depellere, explere; niedostatek żywności, Saguntini fame victi sunt; fames, quae tum erat in Asia; nisi tanta fames fuisset i t. p. — przenoś. chciwość, zbyteczne pragnienie czego, auri sacra fames; b) oschłość mowy, brak rozwinięcia, ożywienia.

Familia, ae, ż. (z przyp. 2 familias po wyrazach pater, mater, filius, filia), czeladź, służba, służący, usus est familia optima, vix mediocri; stąd: niewolnicy, poddani jakiego pana, Orgetorix omnem familiam coegit; także zbiór, gromada szermierzy, f. gladiatorum lub samo f., familiam ducere, byc na czele szermierzy; b) domownicy, osoby dom składające (wolni i niewolnicy); c) majątność, majątek, dziedzictwo, zapasy, zasób, familiae eriscundae causam agere; decem dierum; d) familia, krewin, którym służyło jedno imię (cognomen) i którzy stanowili część podrzędna rodu (gens), illustris familia; e) sekta filozofów, zwolennicy.

Familiaris, e, do domu należący,

domowy, lares, copiae; res f., gospodarstwo, majątek; należący do rodziny, familijny, funus, constilium; b) poufały, będący w zażyłości, familiarissimus quisque; rzeczow. familiaris, is, m. przyjaciel, powiernik, unus ex intimis meis familiaribus; c) także o przedmiotach nieżywot.: poufały, sermo, aditus; jura, prawa przyjaźni; d) pars f. lub fissum f., w wieszczbiarstwie, część rozciętych wnętrzności bydlecta ofiarnego, która rokowała względem przyszłości powodzenia osób domowych, przyjaciel i rzeczypospolitej.

Familiaritas, atis, ż. poufałość, zażyłość, scisła przyjaźń, venire in familiaritate alicujus; contrahere f. **Familiariter**, przysł. poufale, po przyjacielsku, vivere cum aliquo, uti aliquo.

Famósus, a, um, sławny, słynący, zawołany; często także w złej myśli: okrzyczany, osławiony. 2) krzywdzący czują sławę, potwarczy, libelli, carmen.

Famula, ae, ż. patrz famulus.

Famularis, e, odnoszący się do sług, niewolników.

Famulátus, us, m. służba, niewola, włas i przenoś.

Famúlor, l. służący, pełnić obowiązki sługi, qui praesesse debent, famulantur.

Famúlus, służący, posługujący. o żywot i nieżywot. przedmiotach. rzeczow. a) famulus, i, m. sługa, służebnik; b) famula, ae, ż. sługa, służebnica, niewolnica, włas i przenoś.

Fanaticus, a, um, natchniony od bóstwa, zagorzały, homo, carmen, error i t. p.

Fannius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu: stąd: Fannianus, a, um, Fannianski.

- Fanum**, *i*, *n.* miejsce bóstwu poświęcone; świątynia wraz z obwodem do niej należącym.
- Fanum**, *f*, *n.* miasto w Umbryi.
- Farris**, *n.* zboże wszelkie; 2) jęczmień, orkisz.
- Fartio**, *farsi*, *fartum*, *4.* napychać, nadziewać.
- Farina**, *ae*, *ż.* mąka.
- Farrago**, *inis*, *ż.* mieszanina zboża.
- Fartor**, *oris*, kielbaśnik.
- Fas**, *n.* meodmien. prawo boskie, stąd: *a*) święty obowiązek, prawo święte, prawo natury; wszystko, co się godzi, co jest pozwołone, można, *fas est*, z tr. bez. *si fas est dicere*; *si eos hoc appellari nomine fas est*; także z sup. *fas est dictu*; *b*) los, przeznaczenie, *fas erat me sociare*.
- Fascia**, *ae*, *ż.* przepaska, przepiązka, zawiązka.
- Fasciulus**, *i*, *m.* pęk, wiązka, pakiet, *librorum*; *florum*, bukiet.
- Fascino**, *1.* urzekać, oczarować.
- Fascinum**, *1.* — penis.
- Fasciola**, *ae*, *ż.* mała przepaska.
- Fascis**, *is*, *1.* pęk, wiązka; *fasces* pęki rozg noszone przez liktorów przed urzędnikami najwyższymi dla oznaczenia ich władzy, *praeferre*; stąd o wysokich godnościach: *deferre fasces indigno*.
- Fasti**, *orum*, patrz *fastus*.
- Fastidio**, *4.* brzydzić się czem, wstręt, odrazę mieć od czego, gardzić, mianow. w odniesieniu do pokarmów i napojów, *olus*; — przenoś. gardzić, odrzucać co, *aliquem* lub *aliquid*; także niezadowolone objawiać, *in recte factis fastidiunt*; z tr. bez. *accipere aliquem in numerum*.
- Fastidiosus**, *przysł.* niechętnie, ze wstrętem, z przykrością.
- Fastidiosus**, *a*, *um*, znarowiony, zdruzony czem, przykrzący sobie
- co*, *terrae*, *literarum latinarum*; trudny do zaspokojenia, *wybredny*; także: pogardzający, *brzydzący się czem*, *wynoszący się*; 2) *ckliwość* sprawujący, *obrzydliwy*, *copla*, *aegritudo*.
- Fastidium**, *il*, *n.* wstręt, brzydzenie się, *ckliwość*, *obrzydliwość*, *odraza*, *wzgarda*, *właśc.* i *przenoś.* *magna movent stomacho fastidia*; *cibi*; *audiendi*.
- Fastigium**, *il*, *n.* wzniesienie, wysokość, szczyt, *wierchołek*, *altitudinis*; *aquae*; *munitio*, *muri*, *templorum*, *Capitolii*; — *przenoś.* *wysokość*, *a* *mianowicie*: *a*) *górnosc*, *znaczenie*, *dostojność*, *stan*, *et pari fastigio steterit in utraque fortuna* (był w jednakowym stanie usposobienia umysłowego); *urbem ad tantum f. evehere*; *f. regium*; *f. imperii*; *sum*; *tantum*; *ejusdem fastigii cives*; *b*) *szczyt*, *in summo aut fastigio aut periculo*; *praeteritae fortunae*; 2) *spadźliwość*, *paulatim angustiore ad infimum fastigio*; *mollis*, *leniore fastigio*; *declivis locus tenui fastigio vergebat*; *f. terrae*; 3) *głębokość*, *scrobibus*, *quae sint fastigia*. *Virg. Geor. II. 288*.
- Fastigo**, *1.* ostro zakończyć, *biera ostro się kończyć*, *sterzczyć*, *wznosić się*, *in acutum acumen*; *testudo fastigata*; 2) *spuszczać na dół*; *bier. spuszczać się*, *obniżać się*, *fastigatus coltis*; *f. tigna*.
- Fastus**, *us*, *m* *duma*, *dumne* *bejście się*, *pogarda*, *okazałość*.
- Fastus**, *a*, *um*, w połączeniu z *wyrazem dies*, zwykle w *licz. mu.* oznacza *dnie*, w których *pretor w Rzymie mógł odbywać sądy*. *Spis takich dni znajdował się długo w ręku kapłanów zwanych Pontifices*; dopiero w r. 449 od *zaloż. Rz.* wykaz ich był obja-

wionym publicznie. Do tego wykazu przyłączono obszerniejsze wyszczególnienie dni świątecznych, ofiar, igrzysk i ważniejszych wypadków rzeczypospolitej; stąd wyraz fasti oznacza kalendarz. Fasti consulares lub magistratum, obejmowały poczet najwyższych urzędników porządkiem lat spisany.

Fatális, e, od losu przeznaczony, wybrany, rządzony, consulatus ad salutem reipublicae fatalis fuit; virga; libri (księgi sybillijskie); mors, naturalna; deae, parki, kierujące losami; *ó*) nieszczęśliwy; zgubny, aurum, equus, scandit fatalis machina muros.

Fataliter, *przyst.* podług wyroku przeznaczenia; mori, umrzeć śmiercią naturalną.

Fateor, fassus, 2. wyznawac, przyznawać się, aliquid; 2) pokazać, dać poznać, wyjawić, vultu iram; animum clamore; z 4 przyp. i tr. bezok. także czasem bier. pudor fassus Ovid.

Faticānus i faticinus, a, um, wieszcz, prorocki.

Fatidicus, a, um; wieszcz, przepowiadający przyszłość, *rzeczow.* wieszcz.

Fatifer, éra, érum, śmiertelny, śmierć niosący.

Fatigatio, ónis, *ż.* utrudzenie, z mordowanie; 2) dokuczanie, żartowanie z kogo, vel levi fatigatione aliquem taxare.

Fatigo, 1. z mordować, utrudzić, gonić na wszystkie strony aż do znużenia, cervos jaculo cursuque fatigat; osłabić, fame; poet.: silvas, ciągle się uganiać po lasach; diem noctemque remigio, dzień i noc zegłować; — przenoś. niepokoić, ciągle zatrudniać, Romanos exercitus, Romanam virtutem; Mes-

potamiam; dręczyć, fame, verberibus, tormentis, igni i t. p. *ó*) słowami: ciągle zachęcać, pobudzać, sócios; ciągle, usilnie prosić, precibus.

Fatiloquus, a, um, przepowiadający przyszłość; *rzeczow.* wieszcz wieszczka.

Fatisco, ére, i fatiscor, fatisci, rozpadać się, rozstępować się, naves fatiscunt.

Fatuitas, átis, *ż.* nierozum, głupota.

Fatum, i, *n.* wyrok, wola bogów, fata implere; przepowiedzenie, przepowiednia, fata Sibyllina; przeznaczenie, los, quo fata trahunt: si fatum tibi est convalescere: przeznaczenie pod względem długości życia, maturius exstingui quam fato suo; fato cedere; fata proferre (przedłużyć życie); satis illis ad fata vel unum vulnus erat (żeby uległ śmierci); — przenoś. o tym, który jest sprawcą zguby; duo illa reipublicae paene fata.

Fatuor, ári, być natchnionym od bóstwa.

Fatuus, a, um, niedorzeczny, głupi, śmieszny.

Fatuus, a, um, prorocki, wieszcz; stąd Fatuus, i, *m.* imię Fauna i Fatua, ae, *ż.* żona albo córka Fauna.

Faunus, i, *m.* dawny król Latynów, wnuk Saturna, ojciec Latyna, po swojej śmierci jako wieszcz, czy bożek pól i lasów czczony, później brano go za toż samo bóstwo, co Pan u Arkadyjczyków **Fauste**, *przyst.* szczęśliwie, pomyslnie.

Faustitas, átis, *ż.* płodność, żyźność jako bóstwo, nutrit rura Ceres, almaque Faustitas.

Faustus, a, um, szczęśliwy, błogi; 2) Faustus, i, *m.* rzymski przydomek

Fautor, ōris, m. łaskawca, pomocnik, opiekun.

Fautrix, ōis, f. łaskawczyni, opiekunka.

Faux, faucis, f. zwykle w licz. mn. gardziel, gardło, paszczyka, sitis fauces urit; — przenoś. wązkie, ciasne przejście, cieśnina, wąwóz, fauces portus angustissimae; in faucibus Ciliciae; rozpadlina, otchłań, terrae; lupus incitatus improba fauce (chciwością, głodem); quum faucibus premeretur (gdy był w największym niebezpieczeństwie); urbem ex bell. ore ac faucibus ereptam esse.

Faventia, ae, f. miasto w Gallii cypadańskiej.

Faveo, fāvi, fautum, 2. sprzyjać, być życzliwym, łaskawym, objawiać swoją życzliwość, alicui, rebus alicujus; partibus Cinnanis; dignitati ac gloriae alicujus i t. p.; o widzach w teatrze: klaskaniem lub wołaniem objawiać zadowolenie, linguis animisque favete; plaude favente manu; przy obrzędach religijnych: milczeć, nie wymawiać nic złowieszczonego lub każdego świętość ofiary, favete linguis.

Favilla, ae, f. perzyna, popiół.

Favonius, ii, m. wiatr zachodni.

Favor, ōris, m. przychylność, względy, łaska, przychylnie zdanie, non respondero favorem spectatum meritis; amplecti aliquem favore.

Favorabilis, e, ten któremu sprzyjają, mający u kogo względy; 2) jednający przychylność, animi docilitas.

Favus, i, m. plastr miodu.

Fax, ōis, f. pochodnia; b) zjawiska na niebie, faces coelestes, coeli lub samo faces (komety); o słońcu i planetach: rosca fax solis,

Phoebi; — przenoś. podnieta, subicere faces invidiae alicujus; o osobach: podzégacz, Antonius omnium inqendiorum fax.

Faxim, faxo, zamiast fecerim, fecero.

Febrioula, ae, f. mała gorączka.

Febrio, ire, mieć gorączkę.

Febris, is, f. gorączka, febra, accedit, wzmagą się; decedit, wolnieje, zmniejsza się, ustępuje; 2) jako bóstwo w Rzymie.

Februarius, mensis lub samo februarius, ii, m. luty, miesiąc oczyszczalny, bo w nim ofiary oczyszczalne robiono; do czasu decemwirów był ostatnim miesiącem roku.

Februus, a, um, oczyszczalny, tycający się religijnego oczyszczania; rzeczow. februa, orum, n. 6ródek oczyszczenia, mianowicie w znaczeniu religijném.

Fecunditas, ōtis, f. żyzność, płodność, dostatek, obfitość; -- przenoś. płodność, animi.

Fecundo, 1. użyźniać.

Fecundus, a, um, żyzny, płodny, obfity, bogaty, właś. i przenoś. terra, segetes; ingenium, saecula culpaefecunda (płodne w niecnoty). 2) użyźniający, Nilus.

Fel, fellis, n. żółć; — przenoś. o gniewie: exarserat atro felle dolor.

Feles i felis, f. kotka.

Felicitas, ōtis, f. szczęście, pomyslné powodzenie, rerum gestarum; żyzność, urodzajność, terrae; 2) Felicitas, jako bóstwo w Rzymie.

Felicititer, przysł. szczęśliwie, pomyslnie; przy wynurzeniu życzenia: feliciter, daj Boże szczęście; także o żyzności ziemi: illic veniunt felicius uvae.

Felis, is, patrz feles.

Felix, tcis, urodzajny, arbor, Cam-

- pania, Arabia; b) szczęśliwy, uszczęśliwiony; obdarzony szczęściem; poet. cerebri; quo non felicitior alter ungeret tela manu; felix prole virum; c) uszczęśliwiający, laskawy, życzliwy, sis felix tuis! stąd: quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit.
- Femen**, *n.* udo.
- Femina**, *ae*, *ż.* kobieta, niewiasta; samica; niewieściuch.
- Feminatus**, *a, um*, zniewieściawy, siły mekkiej pozdawiony.
- Femineus**, *a, um*, kobiecy, niewieści, słaby, niemiecki.
- Femur**, *óris*, *n.* udo
- Fenēbris**, *e*, lichwiarski, lichwy tyczący się.
- Feneratio**, *ónis*, *i*. lichwa, lichwiarstwo.
- Fenerátor**, *oris*, *m*. kapitalista pożyczający na procent, na lichwę, lichwiarz, acerbissimí feneratores.
- Fenéro**, *i*. pożyczac na procent lub na lichwę, trudnić się lichwiarstwem.
- Fenēror**, *i*. dawac na lichwę, pecunias; binis centesimis; samo *f.* zajmować się lichwiarstwem; — przenoś. provincias, lichwą wycienzczać; beneficium, czynić dobrze dla interesu.
- Fenestella**, *ae*, *ż.* nazwa małej bramy w Rzymie.
- Fenestra**, *ae*, *ż.* okno w mieszkaniu; 2) otwór w murze dla wypuszczania strzałów, fenestrae ad tormenta mittenda.
- Feneus**, *a, um*, z siana, sienny.
- Feniculārius**, *a, um*, koprowy, campus, kraina w Hiszpanii tarraconeńskiej.
- Fenile**, *is*, *n.* szopa na siano.
- Fenisēca**, *ae*, *m*. kosiarz.
- Fenum**, *i*, *n.* siano; *przysłowie*. fenem in cornu habet, uciekaj, niebezpieczny to człowiek.
- Fenus**, *óris*, *n.* procent, lichwa numos ponere in fenore; pecuniam occupare grandi fenore; fenore obrui, mersum esse, laborare.
- Fera**, *ae*, patrz ferus.
- Feraciter**, *przysł.* płodny, urodzajnie.
- Ferális**, *e*, tyczący się umarłych, pogrzebowy, żalobny; *rzecz.* feralia, *ium*, *n.* obrzędy religijne poświęcone pamięci umarłych w końcu lutego (jako ostatniego miesiąca w dawnym rzymskim kalendariuszu); stąd tempus ferale lub dies feralis, smutny, zgubny.
- Ferax**, *acis*, żyzny, płodny, obfity, z przyp. 2 lub 6 właś. i przenoś. ferax venenorum; oleo; ingentis.
- Ferculum**, *i*, *n.* sprzęt, naczynie do noszenia czego, *f.* pomparum (z posagami bogów, które obnoszono na igrzyskach); pompa ferculorum illustri (z obrazami krajów i miast podbitych, tudzież bogów, którzy tamże byli czczeni i t. p.); 2) potrawa, multaue de magna superessent fercula coena.
- Ferē**, *przysł.* prawie, niemal, przy oznaczeniu liczby i czasu: quingenti fere saucii; hora fere tertia; non *f.*, niebardzo, niekoniecznie, nihil aut non fere multum; 2) zwykle, zwyczajnie, ut fere fit.
- Ferentārius**, *ii*, *m*. żołnierz lekko uzbrojony.
- Ferentium**, *i*, *n.* miasto Herników; stąd: a) Ferentinus, *a, um*, Ferentyński, caput aquae *F.* lub caput Ferentinum, źródło rzeczki przy Ferentyńcu; *rzeczow.* Ferentina, *ae*, *z.* bogini Ferentynów; b) Ferentinas, *atla*, *z.* Ferentynu, w licz. mn. Ferentimates, Ferentynaci.

Feretrius, ii, m. przezwisko Jowisza, któremu łupy zwane spolia opima ofiarowano.

Ferëtrum, i. n. nosidło, mary.

Feriae, arum, ż. dnie świąteczne, uroczyste, wolne od pracy; forias indicere in triduum; f. forenses; —przenoś. spokojność, pokój, praestare Hesperiae longas ferias.

Feriatus, a, um, wolny od roboty, dies, świąteczny.

Ferinus, a, um, tyżący się dzikich zwierząt, dziki, caedes (zabijanie zwierzyny); caro f. lub samo ferina, zwierzyna.

Ferio, ire, bić, ciąć, kłóć, caper cornu ferit; murum arietibus; uderzać o co, sublimi feriam sidera vertice; zabijać, aliquem securi; rozlegać się, ferit aethera clamor; foedus f., zawierać przymierze (dla tego mówi się ferire, bo przytém świnie zabijano na ofiarę); verba palato, wymawiać; medium f., trzymać się średniej drogi; acre ferit frigus (razi).

Feritas, atis, ż. dzikość, feritatem exuere, deponere.

Ferme, przyst. prawie; bez mała, około, niemal, przy oznaczeniu liczby i czasu, sex ferme onerariae; haud f., non f. prawie nic, haud ferme invenias, nie łatwo znajdziesz; 2) zwykle, zwyczajnie.

Fermento, i. kwaśić, rozczyniać na str. bier. kwaśnić, kisać.

Fermentum, i, kwas, rozczyn; stąd: napój z jęczmienia (piwo), pocula vitea imitantur fermento.

Fero, tūli, látum, ferre, w ogóle: nieść, nosić, aliquem lub aliquid; w szczególności: I) w znaczeniu wojenném: arma ferre posse, być zdolnym do noszenia broni; arma ferre contra lub adversus lub in aliquem; signa ferre, wyruszyć z wojskiem, uderzyć, natrzeć;

II) z różnemi wyobrażeniami względniemi; a) obnosić, ogłaszać, powiadać, na str. bier. być przedmiotem mowy powszechnéj, być w ręku wszystkich, cujus scripta feruntur; stąd: ferunt z 4 przyp. i tryb. bez. lub fertur, feruntur z 1 przyp. i tr. bez. mówia, głoszają; fama fert; wieść niesie z 4 przyp. i tryb. bez.; ferre z podw. 4 przyp. sławić, głosić, uznawać kogo za co; se ferre aliquem, uważać siebie za co, mienić się czém, quamvis fers te nullius egentem; majorem se ferebat; nobilis ferebatur, uchodził, był głośny; b) wnosić, ferre alicui aliquid expensum; porów. expendo; c) unosić, wynosić, zabrać, zagarnąć (w złyj myśli), ferre et agere, patrz ago; otrzymać, dostać (w dobrej myśli); partem praedae, fructus i t. p.; d) wydawać z siebie, rodzić, terra fert fruges; —przenoś. aetas poetam tulit; oratore prope perfectum; 2) —przenoś. a) udawać jaką osobę, grać rolę, personam alienam f.; aliquem in oculis ferre, wielce miłować; prae se ferre aliquid, lub z 4 przyp. i tryb. bez. dać poznać, pokazywać, wydawać, wyrzucać, wystawić na jaw; także bez prae se, paullo apertius lub apertissime aliquid f.; obscure et clam f., taić, ukrywać; b) doznać, otrzymać, calumniam, repulsam; non tacitum feram (nie zamilczę); impune lub inultum aliquid ferre, ująć kary, zemsty; c) znosić, wycierpieć, aliquid lub aliquem; także z tryb. bez.; często: aliquid aegre, moleste, indigne, graviter, moderate, aequo animo i t. p., znosić, przyjąć; aegre ferre z 4 przyp. i tr. bez.; moleste fers de illo. III) przynosić, dawać, ofia-

rować, dona, sacra i t. p.; — przenoś. a) przynosić, dawać, zrzadzić, spowodować, auxilium, fidem, perniciem, i t. p.; b) donosić, objawić, uwiadomić, a stąd: przedstawić, nastęrczyć, ofiarować, aliquam (za żonę); conditionem; c) sententiam lub suffragium, wyrokować, głosować; legem, rogationem, uchwalić, wniosek zrobić, przedstawić: podobnie: ferre ad populum de aliqua re; zalecić, nastęrczyć, podać, alicui iudicem; d) pociągać za sobą, wymagać, dopuszczać i t. p., quid res, quid causae, quid tempus feret; ut opinio et spes fert; fors, fortuna fert; consuetudo fert; natura fert, ut. IV) nieść dokąd, prowadzić, pędzić; se ferre lub ferri, rąco lub szybko się poruszać, szybko iść, śpieszyć, wpaść, lecieć pędem, jechać, szybko płynąć i t. p. quocunque pedes ferent; pedem ferre (iść); gradus ingentes f. (robić); coelo supinas manus (wznosić); quo ventus fert (pędzi, niesie); se alicui obviam (wychodzić na spotkanie czyje); se extra tecta; ad eum omni celeritate ferri; cursu in hostem ferri; ferri equis; ferri pennis per aethera; Rhenus citatus fertur ad-; tempestate ferri (być porwanym, uniesionym); stellae circum terram feruntur i t. p. — przenoś. aliquem in lub ad coelum laudibus (wychwalać kogo, wynosić pod niebiosa), laude, fama ferri (być chwalonym, słysząc); rem supra f. quam fieri potest; incerta in majus (powiększać); omni cogitatione ferri ad aliquid (zwrócić, skierować myśl do czego); animus fert dicere (chcę mówić); ferri odio, crudelitate (być uniesionym); ad studium audiendi;

2) prowadzić, o drogach; ad lub in locum: — przenoś. si qua ad verum via feret inquirentem.

Ferōcia, ae, ż. dzikość, zapęd, wyuzdanie, zuchwalstwo, upór; ferocitas animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens.

Ferocitas, ātis, ż. nieustraszonosc, odwaga, śmiałość; w złej myśli: zuchwalstwo, hardosc, zawziętość, ferocitatem comprimere.

Ferōciter, przysł. dziko, srogo, zuchwale, odważnie, śmiało, f. dictae sententiae.

Ferōcūlus, a, um, odważny, niepohamowany; śmiały.

Ferōnia, ae, ż. bóstwo Sabinów, którego najznakomitsza świątynia była w Kapenie, nieście Etruryi.

Ferox, ōcis, dziki, srogi, nieustraszony, zuchwały, śmiały, odważny; victoria ferociore reddit.

Ferramentum, i, n. żelazne naczynie, narzędzie, sprzęt.

Ferrārius, a, um, do żelaza należący, faber ferrarius (kowal); officina (kuźnia): rzeczow. ferraria, ae, ż. kopalnia żelaza.

Ferrātus, a, um, okuty żelazem, orbes rotarum? wojsko pancerne, agmina; 2) z żelaza, żelazny, postes belli, poet.

Ferreus, a, um, z żelaza, żelazny: — przenoś. a) mocny, silny, vox; nieugięty, animus Catonis; b) nieczuły, nieludzki, nieużyty, okrutny, ferreus essem; c) ciężki, twardy, sors: scriptor, którego styl twardy; senatus f., sen twardy, żelazny, śmierć.

Ferrugineus, a, um, koloru żelaznego, rdzawy, ciemno-brunatny. Ferrūgo, inis, ż. rdza; stąd: kolor żelazny, ciemno-brunatny.

Ferrum, i, n. żelazo; stąd: wszelkie narzędzie żelazne, sierp, topór, szczegól. miecz; ferro et igni

- (ogniem i mieczem); ferro lacesse-
re regna (zbrojna ręka, siłą nie-
przyjacielską; — przenos. twar-
dość, nieczułość serca, solidum in
pectore ferrum gerit. poet.
- Fertilis**, e, żyzny, urodzajny, pło-
dny, obfity, hominum frugumque;
także: użyźniający, Ceres, Nilus.
- Fertilitas**, ātis, ż. płodność, ży-
zność, urodzajność, agrorum.
- Fertus**, a, um, poet. = fertilis.
- Ferula**, ae, ż. zapaliczka, roślina.
- Ferus**, a, um, dziki, nieugiaskany,
po pustyniach żyjący lub ro-
snący; *rzeczow.* fera, ae, ż. dziki
zwierz, zwierzyna; także: ferus,
i, m. dziki zwierz, u poet.: — prze-
nos. a) dziki, nieokresany, nieu-
kształcony, vita; b) nieczuły, okru-
tny, srogą, Jupiter, ensis, bella.
- Fervefacio**, fēci, factum, 3. zago-
tować, rozpalić, rozżarzyć.
- Fervens**, tis, gorący, wrzący, roz-
żarzony; — przenos. gwałtowny,
ingenium ferventium rapido amni;
zażarty, zajadły, latro.
- Ferverter**, *przysł.* gwałtownie, z za-
palem, loqui.
- Ferveo**, i poet. fervo, ferui i fer-
bui, ēre i ēre, wrzść, żarzyć się;
o morzu: burzyć się, fervet aestu
pelagus; — przenos. a) pałać,
wrzść, unosić się, animus ferve-
bat ab ira; fervet avaritia. b) rocić
się, występować w wielkiej liczbie
do działania, fervet opus, robo-
ta wykonywa się z zapalem; totam
Marte fervere Leucaten; semita fer-
vet opere.
- Fervidus**, a, um, wrzący, palają-
cy, gorący, pars mundi fervida;
axis; burzący się, aequor; —
przenos. gwałtowny, wzruszony,
ożywiony, ingenium; dicendi ge-
nus; orator
- Fervo**, patrz ferveo.
- Fervor**, ōris, m. wrzenie, burze-
- nie się, gorąco, zapal, właśc.
i przenos. maris; aetatis.
- Fescennia**, ae, ż. i -um, ii, n. mia-
sto w Etruryi; stąd Fescenninus,
a, um, Fescenniński, versus,
wiersz niezgrabny, odznaczający
się uszczypliwością, szyderstwem,
śpiewany przy obchodach wesel-
nych i t. p. nazwany od miejsca,
w którym wziął początek.
- Fessus**, a, um, zmordowany, znu-
żony, strudzony, zmęczony, zne-
kany, rerum; aetate; słaby, w złym
stanie będący, niezdatny do użyt-
ku, artus; naves; fessis rebus fi-
nem ferre, nieszczęściom, przy-
krym okolicznościom koniec po-
łożyć.
- Festinanter**, *przysł.* skwapliwie,
śpiesznie.
- Festinatio**, ōnis, f. pospiech,
skwapliwość, omni festinatione
properare.
- Festino**, i, spieszyc, kwapić się,
ad reliqua; festina lente; śpiesz-
nie co robić, przyspieszać, z przy-
pad. 4. fugam; iter festinatum;
także z tryb. bez. migrare.
- Festinus**, a, um, śpieszny, pręd-
ki, skwapliwy.
- Festive**, *przysł.* przyjemnie, we-
solo, grzecznie, delikatnie.
- Festivitas**, ātis, ż. grzeczność, żart
dowcipny, delikatność w obejściu
się i w wykładzie mówcy.
- Festivus**, a, um, przyjemny, we-
soły, żartobliwy, dowcipny, acroa-
ma, poema, sermo.
- Festus**, a, um, świąteczny, uro-
czysty; *rzeczow.* festum, i, n. świę-
to, uroczystość.
- Fetialis**, is, m. w licz. mn. Fe-
tiales, zgromadzenie kapłanów,
którzy mieli sobie poruczoną wła-
dzą wypowiedzenia wojny, zawie-
rania przymierza i pokoju; roz-
strzygali spory z obcemi naroda-

- mi, i domagali się od nich zadosyć uczynienia (res repetere). Ten z nich, który do takiej czynności był użyty, nazywał się pater patrus.
- Fetūra**, ae, *ż.* płodzenie, wydawanie płodu; 2) płód, przyplódek.
- Fetus**, us, *m* rodzenie, płodzenie; 2) płód, owoc, arborei, nucis; multiplices fetus procreant.
- Fetus**, a, um, brzemienny, zapłodniony; żyzny, urodzajny, obfity, terra feta frugibus; pełny, poet. loca feta furentibus austris; machina fatalis feta armis.
- Fibra**, ae, żyłka, włókno, mianowicie we wnętrznościach, z których przyszłe wyroki bogów przepowiadano; poet. wnętrzności.
- Fibrēnus**, i, *m.* rzeka w Lacyum.
- Fibūla**, ae, *ż.* haftka, spinka, sprzączka, kłamra i t. p.
- Ficāna**, ae, *ż.* miasto w Lacyum.
- Ficte**, *przyst.* na pozór, nieszczerze.
- Fictilis**, e, gliniany; *rzeczow.* fictile, is, *sc.* naczynie gliniane; fictilia deorum, posagi z gliny.
- Fictio**, ōnis, *ż.* formowanie, tworzenie, udawanie, zmyślanie.
- Fictor**, ōris, *m.* snycerz, rzeźbiarz, także przy ofiarach sługa kapłanów, który placki ofiarne, tudzież wizerunki ofiarnych zwierząt z ciasta lub wosku robił; u poet. który co zmyśla lub rzeczy zmyślone przedstawia, fictor fandi Ulysses.
- Fictrix**, icis, *ż.* ta, która co kształtuje.
- Ficūlea**, ae, miasto Sabinów; stąd: Ficulensis, e, Fikuleński, in Ficulensi, w okolicy Fikulei i Ficulenses, ium, *m.* Fikulenowie.
- Ficulnus**, a, um, figowy.
- Ficus**, i, lub us, *ż.* drzewo figowe; figa, owoc; ficus prima, początek jesieni.
- Fidētia**, ae, *ż.* naczynie gliniane, garnek; szczególn. naczynie od tynku, pobielania, duos parietes de eadem fidelia dealbare, *przyst.* słowie, za jednym bankietem dwa wesela odprawić.
- Fidēlis**, e, wierny, rzetelny, pewny, amicus, servus; oculi, consilium; *rzeczow.* fideles, ium, *m.* ludzie wierni, godni zaufania, si quem tuorum fidelium roles; *b)* trwały, tęgi, mocny, lorica.
- Fidelitas**, ātis, *ż.* wierność, sumiennosc.
- Fideliter**, *przyst.* wiernie, rzetelnie, uczciwie, monere, vivere; pewno, z pewnością, quo fidelius literae ad te perferantur; pilnie, discere ingenuas artes.
- Fidenae**, arum, i -a, ae, *ż.* miasto Sabinów; stąd: Fidenas, ātis, do Fidenów należący i Fidenates, ium, *m.* Fidenaci.
- Fidens**, tis, ufający, ufny, fidens animi, poet.
- Fidenter**, *przyst.* bezpiecznie, z ufnością; śmiało.
- Fidentia**, ae, *ż.* ufność, mocne zaufanie. [czyłapińskięj.]
- Fidentia**, ae, *ż.* miasto w Gallii
- Fides**, ei, *ż.* zaufanie, ufność, wiara, krejyt; stąd: *a)* wierność wzbudzająca zaufanie, rzetelność, sumiennosc, (ex) bona fide, w dobrej wierze; iudicia de mala fide, w sprawie, kiedy kto przekonany o niesłuszności dzierży rzecz cudzą; *b)* przyrzeczenie, zapewnienie, zażeczenie; fides publica lub samo fides, przyrzeczenie opieki osobistej, zabezpieczenie, straż, accepta, interposita fides; venire, se permittere in fidem alicujus lub in fidem ac potestatem alicujus, zdać się na czyją łaskę i nielaskę; sequi fidem alicujus, oddać się pod czyją opiekę; in fidem recipere aliquem, wziąć kogo pod opiekę;

- tradere in f.** oddać pod opiekę, powierzyć opiece; c) wiarogodność, pewność, niezawodność, prawdziwość, literae auctoritatem et fidem habent: fides est, można wierzyć; a stąd: pewny dowód, manifesta fides, in lub ad fidem alicujus rei; spełnienie, skutek (u poetów, mówiąc o wyroczni), promissa exhibere fidem.
- Fides, is,** ż. strona instrumentu muzycznego; w licz. mn. lutnia, lira, fidibus canere; 2) gwiazdozbiór.
- Fidicen, cinis,** m. lutnista, grający na lutni; 2) poeta liryczny, fidicen lyrae Romanae.
- Fidicula,** ż. strona instrumentu muzycznego; w licz. mn. lira, lutnia i t. p.
- Fidius,** bożek, podług niektórych ten sam co Herkules, także: Fidius Sancus; wzywano go szczególnie w formułach zapewnienia, przysięgi: per deum Fidium lub me dius Fidius, zaiste, na moje sumienie, zapewniam, Bogiem się świadczę, Bóg świadkiem.
- Fido, fisis sum,** 3. ufać, pokładać nadzieję, wierzyć, spuszczać się na kogo, na co, sibi; hac duce, fidis manare poetica mella te solum.
- Fiducia, ae,** ż. zaufanie, ufność, alicujus lub alicujus rei (w kim, w czym); mea (we mnie); benevolentiae; rerum suarum; tantane vos generis tenuit fiducia vestri?; 2) śmiałość, odwaga, fiduciam hosti augere; 3) w znaczeniu sądownym zawierzenie komu posiadania jakiego przedmiotu, zdając się na dobrą wiarę, że go odda, iudicium fiduciae, sprawa sądowa o powrócenie tego, co było dane z warunkiem zwrócenia, iudicium in fiducia lub in fiduciis; stąd: zakład, zastaw, rękojmia, fiducia accepta.
- Fiduciarius, a, um,** zastawny, do czasowego posiadania oddany, czasowemu zarządowi powierzony.
- Fidus, a, um,** wierny, rzetelny, pewny, amicus, pax, iudex i t. p. alicui; poet. z przyp. 2., regina tui fidissima.
- Figo, fixi, fixum,** 3. przytwierdzić, przybić, utkwic, wetknąć, wrazić, wbić, wsadzić; aliquid (in aliquo loco); aliquem in cruce lub cruci; verubus trementia figunt; cuspidem in terra, arma ad postes lub (in) postibus (zawiesić); leges, przybić w miejscu publicznym, ogłosić; oculos solo, wlepić; vestigia, zatrzymać; sarissam in medio gutture (wepchnąć); sagitta in medio crure fixa; stąd: aliquem telis i t. p. albo samo aliquem, przeszyć, zastrzelić, zabić; caligas auro (okuć); — przenos. dicta animis, wrazić; mentem in aliqua re, uwagę zwrócić; modum nequitiae, położyć koniec.
- Figulus, i,** m. garncarz.
- Figura, ae,** ż. kształt, postać, hominis, corporis, signorum; non tam magno corpore, quam figura venusta; — przenos. sposób, species et quasi fig. dicendi; quasi forma figuraque dicendi; postać w wymowie: wyrażenie odstępujące od mowy zwyczajnej.
- Figuro,** 1. kształcić, nadawać postać, wlas. i przenos. os tenerum balbumque poeta figurat; w umyśle sobie wystawiać, wyobrażać, animo species inanes.
- Filia, ae,** ż. (przyp. 3 i 6 filiabus i filiis), córka; f. virgo, uiezamężna, — przenos. silvae filia nobilis.
- Filicatus, a, um,** mający postać paproci na sobie wyrytą, paterae, lanceae.

Filiola, ae, *ż.* córeczka; mówi się także o mężczyźnie zwiędziałym, duce f. Curionis.

Filiolus, i, *m.* synek.

Filius, ii, *m.* syn; w licz. mn. synowie lub w ogóle dzieci; filius fortunae, dziecię szczęścia; f. terrae, nieznamy, nizkiego rodu człowiek.

Filix, icis, *ż.* paproć.

Filum, i, *n.* nić, *przysłowie*: tenui pendere filo, na włosku wisieć, być w wielkiem niebezpieczeństwie; nić życia ludzkiego, którą przedły Parki, śmierć, extrema Parcae fila legunt; stróna narzędzia muzycznego, lyrae; — przenoś. o mowie, sposobie przedstawienia rzeczy, tenui deducta poemata filo.

Fimbria, ae, *ż.* brzeg, szlak, frenzla; końce włosów trefionych.

Fimbria, ae, *m.* przyjaciel i towarzyszy Maryusza.

Fimus, i, *m.* i fimum, i, *n.* guń, nawóz.

Findo, fidi, fissum, 3. lupać, szczerpac, rozdzielać, dzielić, se f. lub findi, rozdzielać się, rozchodzić się, rozpadać się; poet.: finditur in solidum cuneis via (robi się otwór klinami); fissum jecoris lub jecorum lub in extis, rozcięcia, rozdziały na wnętrznościach zwierzęcia zabitego na ofiarę, z których jedna część nazywała się pars familiaris, druga zaś pars hostilis; stąd także: fissum familiare lub hostile.

Fingo, finxi, fictum, 3. kształcić, kształt nadawać, tworzyć, robić, aliquid ex argilla; pocula e cera; apes fingunt favos; hirundo luteum opus; a Lysippo fingi volebat; imago ficta; natura fingit hominem; maleficam nactus est naturam in corpore fingendo; —

przenoś. a) zrobić, sprawić, fortunam; przerobić, przeistoczyć, zmienić, vitam subito flecti fingique posse; z podwój. 4 przyp. miserum fortuna Sinonem finxit (zrobił nieszczęśliwym); b) wyobrażać sobie, wystawiać w myśl, animo, cogitatione f. lub samo fingere; często: finge, fingite, wystaw sobie, wystawcie sobie, z nast. 4 przyp. i tr. bezok., finge, aliquem fieri i t. d. c) wymyślić, zmyślić, causas, novas sibi religiones; crimina in aliquem; także z 4 przyp. i tr. bezok. carmen f.; fabula f.; ficta ad voluntatem (podług życzenia); poet. fictum, i, *n.* rzecz zmyślona, wymysł, fałsz, ficti pravique tenax; d) myśleć o czém, zamyslać, przedsiębrać, perfectionem. 2) urządać, porządkować, układać, okrzesywać, vitem putando; capillos, comas, układać, kędzierzawić, fryzować; vultum, układać, przybierać, postać twarzy, przymilać się; ficto pectore fatur, mówi obłudnie; stąd: fictus, i, *m.* poet. obłudnik, fictum astutumque vocamus; wycwiczyć, wykształcić, aliquem lub aliquid; se ad aliquid lub ex aliqua re, do kogo, do czego się stosować, kroki stosowne robić.

Finiens, tis, widnokrąg, horyzont.

Finlo, 4. ograniczać, granicami oznaczac, określać, imperium populi Romani; signum animo; lingua finita dentibus; — przenoś. ograniczać, powściągać, cupiditates; libidinem; censuram; potestatem; oznaczać, tempus; spatium temporis numero noctium; numerum; modum; mors est omnibus finita; finitur, ne- (przeznacza się, aby nie-); kończyć, bellum, vitam i t. p.; stąd: poet. finiri

tu późniejszych zaś pisarzy finire, życie kończyć, umrzeć; finire przestać mówić, finireat Telamone satius; sententias verbis, kłaść słowa na końcu zdań: finitus, harmonijnie wysłowiony.

Finis, is, m. (czasem ż.). a) granica, w liczb. mn. granice, kraj, kraina, in mediis Eburonum finibus; fine z przyp. 2. aż do; b) miara, trwanie, temporis; qui finis istius consilii? (usque) ad eum finem, tak długo, tak daleko; quem ad finem, jak długo? c) koniec, finem facere, skończyć, ad finem aż do końca; ad finem venire, przyjść do końca, osiągnąć skutek; u później. pisarzy koniec życia; d) — przenoś. co najwyższego, największego, bonorum, malorum (najwyższe dobro, najw. zle); honorum (najwyższe dostojęństwo); cel, zamiar, domus finis est usus; referre ad illum finem.

Finite, przysł. z określeniem, z ograniczeniem.

Finitimus, a, um, graniczący, pograniczny, sąsiedzki, bellum (z narodami sąsiednimi); *rzeczow.* finitimi, orum, m. ludy sąsiednie; — przenoś. będący z czem w związku, podobny, bliski, nomen finitimum periculo; metus finitimus est aegritudini.

Finitio, ónis, ż. oznaczenie, zakreślenie.

Finitor, óris, m. mierniczy.

Fio, factus sum, fieri (tr. rozk. fi), stać się, stać: a) być robionym, zrobionym, carinae fiebant ex levi materia, robiono; statua ei fit insidiae ei fiunt; fit vis in eum. sumptus fiunt in classem i t. p. b) z podw. przyp. pierw. być mianowanym, obranym, factus est Valerius Publicola consul (konsulem). fit praetor i t. p. c) z prz. 2

wartości: być szacowanym, cenionym; poważanym, magni, wysoko, pluria, plurimi; d) powstać, wszczynać się, fit strepitus. clamor, fletus gemitusque, proelium, caedes i t. p.; e) dźiać się, wynikać z czego, iść za czem, byc skutkiem czego, factum est ejus aequitate, ut-; quid his lub de his fieri vellet; hoc fieri volo; ut fit lub ita ut fit lub fieri solet, jak zwyczajnie, jak za zwyczaj, jak bywa; multo fit aliter, dzieje się daleko inaczej; fieri potest, być może; ita fit, ut- stąd wynika, wypływa, że-; quo factum est, ut-, stąd poszło, że-; quo facto, po czem, za czem, skutkiem czego; f) w znaczeniu religijném, o ofiarach: quum pro populo fieret.

Firmamen, inis, n. podstawa, podpora, utwierdzenie.

Firmamentum, i, n. podstawa, utwierdzenie, tigna, quae firmamento esse possint; — przenoś. reipublicae; szczegól. dowód potwierdzający, główny punkt.

Firmanus, a, um, patrz Firmum.

Firme, przysł. mocno, stale, stanowczo.

Firmitas, átia, ż. moc, trwałość; — przenoś. stałość, moc ducha, animi.

Firmiter, przysł. mocno, trwale, stale.

Firmitudo, inis, ż. moc, trwałość; — przenoś. stałość, wytrwałość, moc ducha.

Firmo, i. utwierdzać, wzmacniać: w znac. wojen. obsadzić, locum munitionibus; cornua subsidiis; aciem, muros. — przenoś. a) utwierdzać, utrwalić. imperium, pacem, fidem, foedus dictis i t. p.; b) odważyć dodać, osmielić, aliquem, animum; 2) wzmocnić, pokrzepić, posilic, vires, corpus labore, cibo, quiete milites, cibo ac potio-

ne firmari, wzmocnić się, posilić się; praesidium lub aliquem praesidiis; vocem; — przenoś. wzmocnić, potwierdzić, zapewnić sobie, aliquid jurejurando; civitates obsidibus; także z 4 przyp. i tryb. bezok.: firmat se ea facturum esse; stąd: dowodzić, udowadniać, aliquid ex aliqua re.

Firmum, i, n. miasto w krainie Piceńskiej; stąd: Firmanus, a, um, Firmański, *rzeczow.* Firmanum, i, n. wiejska posiadłość przy mieście Firmum i Firmani, orum, m. Firmanowie.

Firmus, a, um, mocno stojący, niechwiejący się; solum, janua, muri, arbor, robora, carina; trwały, vinum; — przenoś. stały, stateczny, amicus, firmior in amicitia, in sententia, in causa; 2) silny, rami, corpus, manus i t. p., mianowicie: zdalny, usposobiony do oporu, copiae, cohortes, praesidium, civitas, populus: f. exercitus ad bellum; cohortes f. ad dimicandum; poet. z tr. bez. fundus pascere firmus; — przenoś. pewny, niezawodny, literae, spes; hoc, quod dico, firmum fore.

Fiscoalis, e, tyżący się skarbu publicznego.

Fiscina, ae, ż. koszyk, ficorum, do fig.

Fiscus, i, m. plecione naczynie, kosz; 2) kosz na pieniądze, fisco cum pecunia; szczegól. kassa publiczna, skarb państwa; w czasach cesarstwa: skarb cesarski, dochody cesarskie.

Fissilis, e, dający się łupać, lupki.

Fissio, ónis, ż. łupanie, szczypanie.

Fiscum, i, n. patrz fudo.

Fistula, ae, ż. kafar do wbijania palów.

Fistula, i, wbijać pale; ubijać ziemię, równać.

Fistula, ae, ż. rura, kanał; stąd: piszczalka; flet ze trzciny, i t. p. — przenoś. fistula, ustawiczne cieczenie.

Fistulátor, óris, m. grający na piszczalce.

Fistulosus, a, um, przedziurawiony nakształt piszczalki; 2) dziurkowany.

Fixus, a, um, mocny, nieodmienne, stały, illud fixum in animis vestris tenetote.

Flabellum, i, n. wachlarz; — przenoś. fl. seditionis, podnieta.

Flabilis, e, powietrzny, oddychalny.

Flabrum, i, n. wianie, dęcie, Boecae.

Flaceo, ére, zwiędnąć, zmięknąć; — przenoś. słabieć, ustawać w czém.

Flacesco, flaccui, 3. więdnąć, schnąć; — przenoś. słabieć, ustawać, tracić żywość, oratio.

Flaccidus, i flaccus, a, um, zwiędły, uschły, mdły, stąd: flaccus, obwisłe uszy mający; 2) Flaccus, przewisko wielu rodów rzymskich.

Flagello, i. biczować, smagać, bicz. **Flagellum**, i, n. bicz; — przenoś. zgrzyzota sumienia; 2) rzemień u pocisku; b) w liczb. mn. młode gałązki, szczegól. winorośli; c) odnogi polipów, poet.

Flagitatio, ónis, ż. domaganie się, naleganie, upominanie się.

Flagitátor, óris, m. ten, który się upomina, który nalega, z przyp. drug. triumphii.

Flagitiose, *przysł.* zelżywie, haniebnie.

Flagitiosus, a, um, zelżywy, haniebny, sromotny, bezecny, vita, homo; civitas ex pulcherrima pessima ac flagitiosissima facta est.

Flagitium, ii, *n.* postępek hańbiący, szkaradny, hańba, sromota, f. committere, admittere, facere; także o osobach: niecnota, niecnotliwy, szkaradne stworzenie.

Flagitac, i. domagać się, upominać się z naleganiem, metuo, ne te flagitent; mercedem ab aliquo; promissa; quum stipendium ab legionibus flagitaretur: wymagać, quae tempus flagitat; quid studia a te flagitant: z podwójnym przypad. 4.; frumentum me flagitabant; z nast. ut i tr. łącz. flagitavi, ut convocaremur; chcieć wiedzieć, badać, dochodzić, crimen; quae sint ea numina divum, flagitat.

Flagrans, tis, pałący się, onerariae; crinis; — przenoś. pałający, lumina (oczy); genae; gwałtowny, uniesiony namiętnością, amore, odio.

Flagrantia, ae, ź. pałanie, upał, skwar, solis; — przenoś. o namiętnościach: oculorum, lubieżność, pałająca miłość, która się w oczach maluje; materna, gorąca miłość macierzyńska.

Flagro, i. palić się, płonąć, płomieniem wybuchnąć; — przenoś. pałać, cupiditate, desiderio, amore, odio, bello; flagrabant vitia apud illum; infamia lub rumore malo (być osławionym); inopia (być w wielkim niedostatku).

Flagrum, i, *n.* bicz, batóg.

1. **Flamen**, inis, *m.* kapłan, który sprawował obrzędy religijne przywiązane do czci szczególnego bożka. Z początku było ich trzech: Fl. Dialis, Jowisza; Martialis, Marsa; Quirinalis, Romulusa; późniejszą liczbą ich została powiększoną. Dzielili się na wyższych (maiores) i niższych (minores); pierwszych wybierano z rodu pa-

trycyuszów, drugich z plebejuszów. Najznakomitszym między nimi był Fl. Dialis.

2. **Flamen**, inis, *n.* a) wianie wiatru, regunt flamina diverso tractu; stąd: wiatr, ferunt sua flamina classem, wiatr unosi flotę; b) granie na dętym instrumencie, tibiae, poet.

Flaminium, ii, *n.* godność kapłana flamen zwanego.

Flaminus, ii, *m.* nazwisko rodu Rzymskiego; stąd: Flaminus i Flaminianus, Flamiński, Flaminiański.

Flamma, ae, ź. płomień, także o świetle gwiazd i błyskawicach, poli fixae flammae; deum genitor rutilas per nubila flammis spargit; — przenoś. gwałtowność, zapal namiętności, amoris; zapal mówcy, vis et quasi flamma oratoris.

Flammeus, a, um, płomienisty, ognisty; fl. lumina, iskrzące oczy.

Flammifer, a, um, płomienisty, ognionośny.

Flammo, i. palić się, pałać, flammantia lumina; w znac. przech. zapalić, flammatus aliqua re; — przenoś. flammato corde, w umyśle rozjątronym.

Flammula, ae, ź. płomyk.

Flatus, us, *m.* a) wianie wiatru, stąd: wiatr, fl. secundus, wiatr pomyślny; — przenoś. prospero flatu fortunae uti, używać szczęścia; b) także o miechu do rozdymania ognia; ignem accendere: o granii na flecie: complere spissa sedita flatu. c) oddech, odychanie; — przenoś. nadymanie się, pycha.

Flaveo, ere, byc płowym, żółtym, flavens cera; avenae; także o włosach jasnych, flaventes abscissa comas, poet.

- Flavesco**, ěre, stać się płowym, żółtym, żółknąć, płowieć, campus flavescit arista.
- Flavina**, ac, ż. miasto w Etruryi; stąd: Flavinus, a, um, Flawiński.
- Flavius**, nazwisko rzymskiego rodu.
- Flavus**, a, um, żółty, żółtawy, płowy, Tiberis, arva; capilli (włosy blond).
- Flebilis**, e, oplakania godny, multis ille bonis flebilis occidit; 2) do płaczu pobudzający, ultor; 3) płacziwy, żaloszny, vox, modi, sponsa i t. p. *przysłówkowo*, flebile.
- Flebiliter**, *przysł.* płacziwie, żalownie.
- Flecto**, flexi, flexum, 3. zginać, naginać, skrzywić, ramum; napiąć, naciagać, arcus; iter lub viam (inną drogą się udać, w inną stronę drogę zwrócić); vocem, cantus (głos w śpiewaniu lub graniu do harmonii układać); — przenoś. odmienić, vitam, fata deum precando; animum lub aliquem; b) kierować, zwracać, cursum de foro in Capitolium; equos; navem, cursus in locum; iter Demetriadem; flecti in gyrum (kręcić się na około); se f. zwracać się, silva se flectit sinistrorsus; — przenoś. odwracać, odciągać, odwozić, a studio ad imperium; aliquem a proposito; animum a vero; wzraszyć, zmiękczyć, naklonić, superos, aliquem oratione; c) wyminąć, opłynąć, promontorium; 2) nieprzech. zwrócić się, ex Gabino in Tusculanos colles; ad Oceanum.
- Fleo**, flēvi, flētum, 2. płakać, de aliqua re; 2) w znac. przech. oplakiwać kogo lub co, Miscenum, filium, casus suos; bier. flenda fortuna, los godzien oplakania; multum fleti ad superos.
- Fletus**, us, n. płacz, lzy, largos effundere fletus.
- Flexanimus**, a, um, rozczulający, tkliwy.
- Flexibilis**, e, giętki, gibki, łatwy do zgięcia, arcus; vox, genus vocis (giętki, urobiony); — przenoś. łatwy do powodowania, do naklonienia, niestały, aetas.
- Flexilis**, e, giętki; 2) skrzywiony.
- Flexilōquus**, a, um, dwuwykładny, dwuznaczny, ciemny, oracula.
- Flexio**, ōnis, ż. naginanie, zgięcie; laterum; w mówieniu i śpiewaniu podwyższanie, zniżanie tonu, vocis, modorum; — przenoś. w licz. mn. wyboczenia z prawej drogi, wybiegi.
- Flexipes**, pēdis, krzywonogi.
- Flexuōsus**, a, um, kręty, pełen zakrętów.
- Flexus**, us, m. zakrzywienie, zgięcie, fluminis; flexus w cyrku, okrażanie około kresu zawodniczego (meta), które ubiegający się o nagrodę w gonitwach robili; stąd: flexus metae; meta fervidis evitata rotis: przejście od jednego wieku do drugiego, in hoc flexu quasi actatis; 2) zбочenie, manowiec, in quo flexus est ad iter Arpinas; flexu Armeniam petunt.
- Flictus**, us, m. uderzenie czego o co, scuta et galeae dant sonitum flictu.
- Flo**, 1. dmuchać, dać, wiać, ventus; w znac. przech. zdmuchnąć co, pulvis vento flatus, tibia flatur, gra się na flecie.
- Floccus**, i, m. kosmyk, rzecz drobniawowa, fraszka, flocci facere, pendere, aestimare, malo cenic.
- Flora**, ae, ż. bogini kwiatów; stąd: Floralis, tyżący się Flory, sacrum, uroczystość na cześć Flory obchodzona 27 kwietnia, zwana także Floralia.
- Florens**, tis, kwitnący, znakomity,

zamożny, dostatni, res florentissimae.

Floreo, florui, 2. kwitnąć, być w stanie kwitnącym, aliqua re; odznaczać się, jaśnieć, błyszczeć, florentes aere catervas; — przenoś. sływać, studiis et artibus; multis virtutibus ac beneficiis; fama iustitiae; być w stanie świetnym, obfitować w dostatki, tempora, quibus Macedones florebant; omnibus copiis.

Floresco, ère, poczynać kwitnąć, — przenoś. zaczynać sływać, wslawiać się, Sulpicio ad summam gloriam florescenti vita erepta est.

Floreus, a, um, kwiecisty, ubarwiony kwiatami, rura.

Floridus, a, um, kwiecisty, pełen kwiatów; — przenoś. o wieku i mówcy: kwitnący, ożywiony, pełen życia; 2) z kwiatów, kwiatowy, seria.

Florilégus, a, um, zbierający kwiaty lub robiący co z kwiatów, apes.

Flos, floris, m. kwiat, zbior. kwiecic: w licz. mn. sok z kwiatów, miód, poet. — przenoś. stan kwitnący, byt pomysłny, flos Graeciae; wiek kwitnący, młodzieńczy, fl. aetatis lub iuventae lub samo flos; siła młodzieńcza, fl. virium; ozdoba, Gallia est flos Italiae; iuventutis lub in iuventute; nobilitatis et iuventutis; broda młodzieńcza, pierwszy porost brody, prima genas vestibat flore iuventa = lanugo.

Floscùlus, i, m. kwiatek, kwiateczek; — przenoś. o miejscach w mowie obfitujących w ozdoby.

Fluctuatio, ónis, f. kołysanie się wzburzonego morza; — przenoś. chwianie się, wahańie się, niepewność w zdaniu, animorum.

Fluctuo. 1. chwiać się, chelbać

się, bałwanić się jak wzburzone morze; migać się, fluctuat tellus aere renidenti; — przenoś. burzyć się, unosić się, zrywać się, ira fluctuat; fluctuat irarum aestu; 2) być pędzonym, unoszonym, miotanym od bałwanów, o ludziach i statkach wodnych; — przenoś. być niepewnym, wahać się, chwiać się w zdaniu, acies fluctuans; animo nunc huc, nunc illuc fluctuat; genus orationis.

Fluctuor, 1. być miotanym od fal; — przenoś. wahać się, chwiać się w zdaniu, animo.

Fluctus, us, m. plynienie, upływ; stąd: fale, bałwan; — przenoś. w licz. mn. rozruchy, niepokoje, zamieszanie w życiu publicznym, ruch namietności, fl. concionum; irarum; civiles.

Fluentum, i, n. płynąca woda, częściej w licz. mn. Xanthi fluenta.

Fluidus, a, um, płynny, płynący; ciekły; — przenoś. a) o ubiorze: spływający, przestronny, obwisły, vestis; b) opadły, mdły, lacerti, corpora; także: osłabiający, calor.

Fluito, 1. pływac, płynąć łodzią, okrętem i t. p.; — przenoś. chwiać się w zdaniu, wahać się, spe dubiae horae; 2) fluitantia lora, wolno puszczane.

Flumen, inis, n. płynąca woda: vivum (woda rzeczna); flumine secundo, adverso, za wodą, pod wodę, przeciw wodzie; stąd: rzeka, potok; flumen Rhenum; — przenoś. obfitosc, obfity wylew czego, orationis; ingenii, largo humectat flumine vultum.

Flumentana porta, brama w Rzymie nad Tybrem.

Flumineus, a, um, rzeczny, do rzeki należący.

Fluo, fluxi, fluxum, 3. płynąć, spływać, zalewać się, oblewać się.

sudore, cruore, buccae fluentes barwiczkowane; madida fluens in veste (w sukni, z której splywała woda), poet.; — przenos. o ubiorze nieobcisłym, nodo sinus collecta fluentes; o mowie: płynąć, ex ejus lingua melle dulcior flubat oratio; ex eodem fonte; ab isto capite; w szczegóól. pod względem kierunku: a) dokąd płynąć z przym. in i przyp. 4; — przenos. bez przeszkody wypadać, wypływać, in aeternum tempus (o przyczynach i skutkach); stąd: o powodzeniu: iść, eodem cursu: ad voluntatem (podług życzenia); res fluit ad interregnum (przechodzi); b) splywać z przym. de i 6 prz. sudor de corpore; wypadać, fluent arma de manibus; spadać, flunt poma; c) upływać, przemijać, nikać, o czasie i o tém, co się do czasu odnosi, fluit voluptas, quae dilapsa jam-fluxerunt: tarda fluunt tempora; d) w odniesieniu do rozszerzania się pojedynczych części jakiej cieczy: rozplywać się, rozchodzić się, rozszerzać się; — przenos. o członkach i siłach ciała: osłabnąć, zmięknąć, wátlec; stąd: fluere luxu, voluptate, zaptapiać się w zbytku, w rozkoszach, mollitie, stać się zniewieściałym; e) o drzewach: rozszerzać się, rami fluentes; — przenos. o naukach: powoli rozchodzić się, rozszerzać się, upowszechniać się, doctrina Pythagorae longe lateque flueret.

Fluviális, e, rzeczny, należący do rzeki, w rzece albo nad rzeką będący.

Fluvius, ii, m. splywająca woda. rzeka, potok.

Fluxio, ónis, ż. płynienie. cieczenie.

Fluxus, a, um, płynący, płyn-

ny, — przenos. a) obwisły, habona; b) znikomy, przemijający, gloria, fides; stąd: niestały, bez charakteru, animus; c) rozplywający się; — przenos. zniszczony, res focale, is, n. przewiązka, chustka na szyję.

Foculus, i, n. małe ognisko; stąd

a) mała fajerka; b) mały oltarz

Focus, i, m. ognisko, — przenos. a) cały dom, posiadłość; porów. ara; stąd: dom ojczysty, rodzinny, domo et focus patriis ejicere; b) oltarz, dis tribus ille focus totidem de cespite ponit; c) stos do palenia, maerentes ruebant ossa focus

Fodico, are, klóć, bóść, przeszywać, latus; — przenos. martwić, trapić, animus

Fodina, ae, ż. kopalnia. góra kruszcowa

Fodio, fodi, fossum, 3. kopac, wykopać, zwykle w znacz. przech. kopaniem wydobyć, puteum; cubilia; argentum, aurum; 2) klóć. przeklóć, przebić, przeszyć, aliquem telis; equum calcaribus repugnantes; lub wyklóć, lumina; — przenos. o bolesci: utrapić przeszyć, fodit dolor

Focund- patrz fecund-

Foede, przyst. brzydko, haniebnie perire: okrutnie, straszliwie, pugnare

Foederatus, a, um, sprzymierzony

Foedifragus, a, um, zrywający przymierze, wiarołomny

Foeditas, átis, ż. szkaradnosc. obmierżość. obrzydliwość; 2) okropność, straszliwość

Foedo, 1. zeszcścić, splugawic splamic; — przenos. zhańbic, zbezczescić, gloriam majorum; zacić lumina, spustoszyć, agros; zranic skaleczyć, przebić, ferro foedare latebras, zabić, volucres

Foedus, a, um. szpetny, szkara

- dny, obrzydliwy, straszny, właśc. i przenoś. odor, locus: facinus; incendium.
- Foedus**, ēris, *n.* przymierze, sojusz, związek; 2) poet.: urządzenie, ustawa, prawo, natura imposed foedera certis locis
- Foen-**, patrz fen-
- Foeteo**, ēre, śmierdzić.
- Foetidus**, a, um, śmierdzący
- Foetor**, ōris, *m.* smród
- Folium**, ii, *n.* liść
- Follicūlus**, i, *m.* miasek skórzany.
- Follis**, is, *m.* worek skórzany; 2) miech kowalski
- Fomentum**, i, *n.* ciepłe okładanie, ogrzewanie, naparzenie; —przenoś. zasilek, pomoc, ulga. dolorum, curarum.
- Fomes**, itis, *m.* próchno, żagiew, podnieta.
- Fons**, fontis, *m.* źródło, właśc. i przenoś. scribendi recte sapere est principium et fons; poet.: woda zdrojowa, alii fontemque ignemque ferebant. [jowy.
- Fontānus**, a, um, źródłany, zdrojowy
- Fontējus**, i, *m.* nazwisko rzymskiego rodu; stąd: *przym.* Fontejus i Fontejanus a, um, fontejski, fontejański
- Fonticūlus**, i, *m.* źródelko.
- Fontinālis**, e, tycający się źródła, porta, brama Kapeńska w Rzymie.
- For**, fatus sum, l. mówić, wypowiedzieć, przepowiedzieć, memores fandi atque nefandi (pamiętają o tém, co godzi się i czego nie godzi się mówić, o dobrych i złych czynach).
- Forabilis**, e, łatwy do przedziurawienia.
- Forāmen**, inis, *n.* otwór, dziura.
- Foras**, *przyst.* na zewnątrz, na dwór, se edere, se promere, wychodzić; dare, ogłosić.
- Forcēps**, oīpis, *m.* i ż. kleszcze, obcegi.
- Fordus**, a, um, brzemienny; *rzeczow.* forda, ae, ż. krowa cielna.
- Forem** (= fuerem od fuo) toż samo co: essem, fuissem; tr. bezok. fore, toż samo co: futurum, am, um esse.
- Forensis**, e, tycający się rynku, na rynku będący, factio lub turba (zgraja ludzi włóczących się po rynku); vestitus, suknia paradna, galowa, którą brano występując na miejsce publiczne; 2) należący do sądu, sądowy, causa, opera, genus dicendi; Mars f. (wymowa sądowa).
- Forentum**, i, *n.* miasto w Apulii; stąd: Forentani, orum, *m.* mieszkańcy Forentu, Forentanowie.
- Forfex**, icis, *ż.* nożyczki.
- Foris**, is, ż. drzwi, wrota; w licz. mn. podwoje; 2) przystęp, wejście
- Foris**, *przyst.* zewnątrz, na pyt. gdzie, intra vallum et foris; za domem, za miastem, zewnątrz Kuryi, zewnątrz kraju, foris coenare, expectatus foris; otium domi et foris habere; 2) na pyt. skąd, od strony zewnętrznej, foris petere, venire; telum foris flagitare.
- Forma**, ae, ż. kształt, postać, skład części zewnętrzny, postawa, corporis; imperatoria; navium; cornuum; falcium i t. p.; *fo:na* (z powierzchni); szczególn. piękna uroda, piękność; —przenoś. wizerunek, wyobrażenie, ideał; 2) figura, obraz, znak, oznaka, cecha; poet. omawiając: formae luporum (wilcy); —przenoś. rys, opisanie, rerum publicarum; officii i t. p., w ogóle: rodzaj, sposób, własność, rei; pugnae; w logice: gatunek; 3) model, stempe, menniczy, argentum formasignatum (pieniądz srebrny); kopyto szewckie.

Formiae, arum, *z.* miasto Aurunków na pobrażu Lacyum; stąd: **Formianus**, a, um, formiański; *rzeczow.* **Formiani**, ōrum, *m.* Formianie, i **Formianum**, i, *n.* posiadłość wiejska przy Formiach.

Formica, ae, *m.* mrowka

Formidabilis, e, straszny, straszliwy, grozny.

Formido, i, lękać się bardzo, tworzyć się, często w znac. przech. lękać się czego, aliquid, omnia; aquae formidatae, wodowstręt, wściekliczna.

Formido, inis, *ż.* strach, przestraszyć, trwoga; stąd: straszdyło, szczegół. na zwierzynej i ptaki

Formidolose, *przysł.* bojaźliwie; straszliwie

Formidolösus, a, um, lękliwy, bojaźliwy; straszny

Formo, i. kształcić, postać nadawać, materiam; o mowie: verba sicut mollissimam ceram (urabiać); orationem; — przenos. kształcić, urządzić, porządkować; regnum i t. p. szczegół. przyuczać, przyzwyczajać do czego, puerum dictis; aliquid in suos mores; se in mores alicujus; boves ad usum agrestem, ingenia hominum; animos iudicum, ad eum quem volumus, habitum (uzusobić tak, jakbyśmy sobie zyczylili); 2) tworzyć, wystawiać, przedstawiać, o malarstwie, rzeźbiarstwie, budownictwie, widowiskach scenicznych, utworach piśmiennych; — przenos. wystawiać sobie, wybierać w myśli, tacita mente gaudia.

Formösitas, ätis, *ż.* piękność, nadobność, uroda

Formösus, a, um, piękny, nadobny, urodziwy.

Formüla, ae, *ż.* kształt, urządzenie, układ, disciplinae; stąd: przepis, prawidło, ustawa, szczegół.

formüla, sponsionis, testamenti, formalność w sądownictwie, postępowanie pretora lub w ogóle biegłego w prawie; 2) sposób, dicendi.

Formäcölis, e, tytczący się pieców; dea, bogini Fornax; stąd: Fornacalia, ium, *n.* obrzędy religijne na cześć tej bogini.

Fornacöla, ae, *ż.* piecyk.

Fornax, äois, *ż.* piec, komin kowalski; 2) bogini opiekująca się piecywem.

Fornicätus, a, um, sklepiony.

Fornix, icis, *m.* sklepienie obłaczyste; w licz. mn. sklepy; w szczegól. a) Fornix Fabii, przez Kw. Fabiusza Maksyma wystawiony łuk tryumfalny przy drodze zwanej via sacra, nazywany także Fornix Fabius lub Fabianus; b) podziemne mieszkanie, miejsce schadzki do celów niemoralnych.

Fors, *ż.* (tylko w przyp. 1 i 6) przypadek, traf; fors fortuna, szczęśliwy wypadek, szczęście; także *przysłówkowo*: fors = fortasse, podobno; może, kiedy, właśnie, u poet.; w przyp. 6 forte, przypadkiem, przypadkowym sposobem, właśnie, po si, sin, ne, nisi i t. p. może; także: si forte, jeżeli szczęśliwym trafem; forte temere, na szczęście; 2) jako bóstwo: dea Fors, Fors Fortuna, bogini szczęśliwego trafu.

Forsan, forsit, forsitan i dawne: fortan, *przysł.* może, może kiedy, podobno.

Fortasse, *przysł.* może; 2) przy liczeniu: blisko, około, triginta fortasse versus; biennio fortasse major

Forte, patrz fors.

Forticöulus, a, um, nieco mocny, odważny.

Fortis, e, mocny, trwały, ligum.

pons, taurus; accessione virium fortior, mocniejszy, bardziej wzmoconiony; — przenoś. pignus (odpowiedni co do wartości); pełen siły, odwagi, dzielny, mężny, waleczny, o osobach i ich usposobieniu umysłowem, skłonnościach, mowie, czynach i t. p.: vir ad pericula fortis; fortior in dolore; fortissima cupiditas; genus dicendi forte; fortissimus contra audaciam

Fortiter, przysł. mocno, tęgo, dzielnie, mężnie, odważnie, nieustraszenie, venari, bellum gerere; ferre dolorem; resistere.

Fortitudo, inis, ż. moc, siła ciała; — przenoś. męstwo, odwaga, dzielność, waleczność; w lic. mn. objawy, oznaki, dowody dzielności, czyny waleczne, domesticae fortitudines non inferiores militariibus.

Fortuito, przysł. przypadkowo, przypadkowym sposobem.

Fortuitus, a, um, przypadkowy, trafunkowy, trafem zarządzony.

Fortuna, ae, z. przypadek, zdarzenie przypadkowe, w związku z przyległemi wyrazami, prospera, secunda, florens; adversa, misera, już szczęście, już nieszczęście, niepomysłne powodzenie oznacza; także bogini szczęścia, porów. Fors; 2) los, stan zewnętrzny, okoliczności, stosunki, stąd: dostatki, majątek, dobra, najczęściej w lic. mn. fortunis maximis ornatus; nostras fortunas defendere; quo mihi fortunas, si non conceditur uti?

Fortunate, przysł. szczęśliwie, pomysłnie.

Fortunatus, a, um, uszczęśliwiony, szczęśliwy; poet. fortunatus laborum (w nieszczęściu); szczególnie w pomysłnych okoliczno-

ściach będący, obfitujący w dostatki, zamozny, bogaty.

Fortuno, i. poszczeniście, obdarzyć szczęściem, pobłogosławić komu w czem, patrimonium tibi dii fortunat; quamcumque deus tibi fortunaverit horam.

Forul, órum, m. miasteczko Sabińów.

Forul, órum, m. półka na książki.

Forum, i, n. wolny plac, dziedziniec, podwórze, z wyjątkiem zaś: plac targowy, których w Rzymie było wiele: f. Romanum, także: f. vetus, f. magnum, lub samo forum, w północno-zachodniej stronie z Kapitołińskim, na południe z Palatyńskim pagórkami graniczący, obsadzony na około sklepami do sprzedaży i układow pieńicznych; główne miejsce do publicznych i sądowych czynności: średni punkt wszelkiego publicznego życia: forum Caesaris; f. Augusti, Trajani, od Cezara, Augusta i Trajana założone również do czynności sądowych; jako targowe rynki były: f. boarium, przeznaczony do sprzedaży bydła między Tybrem i placem Circus Maximus zwanym; f. olitorium, gdzie sprzedawano jarzyny, między Tybrem i pagórkami Kapitołińskim; f. piscarium lub piscatorium, targ rybny; f. cupedinis, targ łokoci. Ze względu więc, że forum było głównym punktem: a) życia publicznego, mówiono: de foro decedere, usunąć się od życia publicznego: verba de foro, tyżące się spraw publicznych; b) różnych interesów, np. pińicznych i t. p., in foro versari, załatwiać interesa, mianowicie pińiczne; ratio pecuniarum, quae in foro versatur, obrót interesów pińicznych, który się odbywa na

rynku; *cedere foro*, zbankrutować; *fidem de foro tollere*, zniszczyć kredyt publiczny; stąd: *forum rerum venalium totius regni*, główny punkt handlowy; *c)* rządowych, szczególnie zaś sądowych czynności: *forum attingere*, zaczynać brać udział w sprawach rządowych; także: *in foro esse coepit*; *2)* na prowincyi *forum* nazywano miasto, gdzie się odbywały sądy, i było siedlisko zarządu; *forum agere*, mówiono o tym, któremu zarząd prowincyi był powierzony. Stąd imiona miast: *a)* *Forum Appii*, miasteczko przy drodze Appijskiej; *b)* *F. Aurelium*, przy drodze Aurelijskiej; *c)* *F. Cornolii*, miasto Lingonów w Gallii Cypadańskiej; *c)* *F. Julii* lub *Julium* miasto w Gallii Narboneńskiej; *f)* *F. Voconii* miasto Saliów w Gallii Narboneńskiej.

Forus, *i*, *m.* w licz. mn. *fori* i *fora*, przechody w okręcie; siedzenia, lawy w teatrze; pokład plastrów w ulu.

Fossa, *ae*, *ż.* dół, rów, przekop, *fossa et vallo septum*.

Fossio, *ōnis*, *ż.* kopanie.

Fossor, *ōris*, *m.* kopacz, grabarz.

Fovea, *dōl*; — przenosić. podstęp, sidło, podejście, *paene incidi in foveam*.

Foveo, *fōvi*, *fōtum*, *2.* rozgrzewać, ciepło trzymać, *pullos pennis*; *pulli a matribus exclusi foti* (ogrzewane, pielęgnowane); *f. sinu* lub *gremio* (brać na łono); *plexu* (trzymać w objęciu, ścisnąć), szczegōl. *naparzać*, rozgrzewać rażone części ciała, *nares vapores aquae calidae*; *artus*; *vulnus lymphae*; *poet. f. ora*, leczyć; *ipse aeger*, *anhelans colla fovet*, ciężko oddychający dla zrobienia sobie ulgi opiera kark o drzewo;

miejsce jakie trzymać ciepło, to jest ciągle gdzie bawić, zamieszkiwać, *coluber fovit humum*; *fov. castra*, trzymać się w obozie; stąd: *pēvien* przeciąg czasu przepędzić, *hiemem inter se luxu*; — przenosić. pielęgnować, *aliquem*; *pieścić*, *poehlebiać*, *sensus hominum*; *wspierać*, *dogadzać*, *voluntatem patrum*; *żywić*, *aliquem certa spe*; *sprzyjać*, *popierać*, *bella*.

Fractus, *a*, *um*, złamany, osłabiony, *znękaný*, *bezsilny*.

Fragilla, *e*, kruchy, dający się zламać, *2)* giętki, *cera*: — przenosić. niestateczny, *znikomy*, *ułomny*, *słaby*, *res humanae*; *corpus*: *divitiarum et formae gloria fluxa atque fragilis est*; *3)* trzeszczący, *pekający*, *laurus*.

Fragilitas, *ātis*, *ż.* kruchość; — przenosić. *znikomość*, *nietrwałość*, *ułomność*, *niestateczność*, *humanigenis*; *natura communis*.

Fragmen, *inis*, *i* *fragmentum*, *i*, *n.* odłamek, *urywek*, *okruszyna*.

Fragor, *ōris*, *m.* trzask, *loskot*: *coclestis*, *grzmot*.

Fragōsus, *a*, *um*, *pelen* odłamków, *chropowaty*, *nierówny*; *2)* *szumiący*, *huczny*, *pelen* trzasku.

Fragum, *i*, *n.* poziomka

Franea, *a*, *ż.* rodzaj pocisku u Germanów.

Franci, *orum*, *m.* Frankowie, *lud* między rzekami *Waal* i *Maas*.

Frango, *fregi*, *fractum*, *3.* *łamać*, *rozłamywać*, *łuc*, *rozbijać*; *se frangere* lub *frangi*, *rozbijać* się, *fluctus a saxo frangitur*; *zmniejszać* się, *osłabiać* się, *calores aut frigora se fregerunt*; *skracać*, *diem mero* (*nieposurzezenie*, *nieznacznie spędzić*); — *przenosić*. *a)* *osłabiać*, *sił pozbawiać*, *nękać*, *niweczyc*, *udaremnić*, *fracti tot casibus*; *proeliis frangi*; *frangere vim*, *opes*

- audaciam, sententiam, consilium; obrazić, nadwreżyć, dignitatem; złamać, nie dotrzymać, fidem, foedus; *b*) powściągnąć, poskromić, ukrócić, pokonać, opanować, Corcyraeos fregit; cupiditates; impetum; is eum differendo pugnam ab impetu fregit; frangi cupiditate, metu, dolore; upokorzyć, odjąć serce, pozbawić odwagi, przygnębić, aliquem; animum alicujus; quae contumelia non fregit eum, sed erexit; exiles res animi magnitudinem etsi non frangebant, tamen minuebant; frangi cura; *c*) zmiękczyć kogo, złagodzić, wzruszyć, nakłonić; pozyskać dla siebie, zjednać, aliquem; misericordia alicujus frangi; fletus fregere virum; te ut ulla res frangat?
- Frater**, tris, *m.* brat, także: krewny, szwagier, w licz. mn. rodzeństwo (brat i siostra); fratres germani, rodzeni, z jednego ojca; uterini, z jednej matki; 2) przyjaciel; w licz. mn. jako tytuł zaszczytny sprzymierzeńców; także o rzeczach podobnych, o książkach jednego autora: bracia, poet.
- Fraterculus**, 1, *m.* braciszek.
- Fraterne**, przysł. po bratersku; — przenos. serdecznie, szczerze, amare, facere.
- Fraternus**, a, um, braterski, do brata lub do krewnego należący, fraterna peto, poet. — przenos. szczerzy, przyjacielski.
- Fratricida**, ae, *m.* bratobójca
- Fraudatio**, ónis, *ż.* oszukanie, zdrada
- Fraudator**, óris, *m.* oszukaniec.
- Fraudo**, 1. oszukać, odrwić, ukrzywdzić, zdradzić, pozbawić czego, aliquem in segetibus; aliquem pecunia, milites praeda; stipendium equitum
- Fraudulentus**, a, um, zdradliwy, szalbierski.
- Fraus**, fraudis, *ż.* oszukaństwo, zdrada, szalbierstwo, podstęp; ze względu na siebie: błąd, pomyłka, in fraudem incidere, delabi, omylić się; jako skutek: szkoda, uszczerbek, nieszczerze, alicui fraudem ferre; fraudi esse; in eandem fraudem incidet; 2) zbrodnia, wykroczenie, fraudem concipere, suscipere, committere.
- Fraxineus**, i fraxinus, a, um, jesionowy.
- Fraxinus**, 1, *ż.* jesion; poet. pocisk z jesionu, ferrata fraxinus collo adacta
- Fregellae**, arum, *ż.* miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Fregellanus, a, um, fregellański, i Fregellani, orum, *m.* Fregellanie.
- Fregēnae**, arum, *ż.* miasto w Etrurii.
- Fremebundus**, a, um, szumiący, mrużący; 2) dąsający się.
- Fremitus**, us, *m.* gwar, szmer, trzask, szcęk, hurkot i t. p., o ludziach: mruczenie, szemranie, szczególniej mruczenie z oznaką niezadowolonia.
- Fremo**, fremui, fremitum, 3. mruzczyć, szumić, szemrać, dąsać się, circum claustra fremunt; cuncti coelicolae fremebant assensu) 2) z przyp. 4. eadem omnes fremebant; arma fremit, poet. (wola o broń).
- Fremor**, óris, *m.* = fremitus.
- Frendo**, lub frendeo, frendui, frendum, ère i ère, zgrzytać zębami; w znac. przech. zgrzyść, zetrzeć, rozżuć; — przenos. być niechętnym, z 4 przyp. i tr. bez albo -samo fr
- Freni**, órum, *m.* patrz frenum.
- Freno**, 1. zakiełznać, obuzdac, equitatus frenatus, z końmi zakieł.

znanemi; — przenoś. powściągnąć, poskromić, ukrócić, pohamować, furorem, voluptates temperantia.

Frentáni, orum, m. szczep Samnitów w Italii wschodnio-południowej; stąd: *Frentanus, a, um, fren-tanski.*

Frenum, i, n. w licz. mn. *freni* i *frena*, wędzidło, uzda, hamulec, cugle; — przenoś. *frena imperii* (wodze rządu), *alicui frenos adhibere, inhibere, powściągnąć, wstrzymać, pohamować; frenum lub frenos mordere (wziąć na kiel, uwziąć się, przeciwnikom swoim zęby pokazać); frenum accipere, poddać się; velut freni domitarum gentium.*

Frequens, tis, liczny, licznie zebrany, gromadny i t. p. legatio; legationum conventus; senatus; frequentes fuimus; frequentes veniunt; o miejscowości: uczęszczany, gęsto zaludniony, pełen czego, theatrum, municipium, emporium; loca frequentia aedificiis; 2) często gdzie bywający, przestający z kim, erat Romae frequens, Demosthenes frequens fuit Platonis auditor; cum aliquo frequentem esse; o przedmiotach niezwywotnych: częsty, pospolity, często się zdarzający, często używany, frequentibus proeliis victus; propter frequentes honores delatos; familiaritatem reddidit frequentiore.

Frequentatio, ónis, z. nagromadzenie, częste używanie czego, argumentorum.

Frequentatus, a, um, pelen czego, obfity, zaludniony, zamieszkały; 2) często używany.

Frequenter, przysł. często, licznie, mnogo.

Frequentia, ae, ż. liczno zebranie, liczny orszak, mnogość, stipari

frequentia; reducebatur domum maxima frequentia; 2) częstość, częste powtarzanie. epistolarum.

Frequentio, 1, licznie zgromadzać, populum, soribas ad aearium; lub gromadnie odwiedzać, do kogo się udawać, aliquem: na uroczystość jaką licznie się zgromadzać, obchodzić, ludos, ferias, sacra; miejsce jakie zaludniać, licznie obsadzać ludnością, urbes, templa; copias sagittarum (wzmocnić); — przenoś. skupać, gromadzić, est quasi luminibus distinguenda et frequentanda omnis oratio; 2) często przy kim lub na jakim miejscu się znajdować, często odwiedzać, amicos salutandi causa; quae loca minus frequentata sunt; o przedmiotach niezwywotnych: często lub zwyczajnie używać czego, powtarzać, verbi translationem; Hymenaeae frequentant (często wolają Hym.).

Fresus, patrz frendo.

Fretensis, e, należący do cieśniny.

Fretum, i, n, i fretus, us, m. cieśnina morska, kanał; szczegół o cieśninie Sycylijskiej: — przenoś morze, Euxinum, Libyeum, Hesperium; in freta dum fluvii current.

Fretus, a, um; ufający, zaufany, pelen ufności w kim lub w czém, juventa fretus; ingenio; w złej myśli: ośmielony, uzuchwalony, malitia fretus fecit.

Fretus, us, m. patrz fretum.

Fricco, fricui, frictum, i fricatum, 1. nacierać czém, drapać.

Frigeo, ere, ziębnać, krzepnąć od zimna, corpus frigentis (zmarłego); — przenoś. być nieczynnym, gnusnąć, leniwieć, stygnąć do czego, frigent effetae in corpore vires; być oziębłe, obojętnie przyjętym, zostać bez skutku; oratio frigebat.

Frigesco, *ře*, ziębnać, marznąć, krzepnąć; — przenoś. stać się nieczynnym, gnuśnym.

Frigide, *przysl.* zimno, chłodno; — przenoś. bez zapalu, bez ożywienia, agere.

Frigidulus, *a, um*, chłodny, nieco zimny.

Frigidus, *a, um*, zimny, chłodny, sub Jove frigido, na zimnem powietrzu; o umarłych: illa frigida nabat Stygia cymba; — przenoś. a) zimny, bez zapalu, bez ognia, mdły, słaby, lentus in dicendo et paene frigidus; frigida bello dextera; b) płaski, niedorzeczny, acumen.

Friigo, *frixi, frixum i frictum, 3.* smażyć, przypiekać.

Frigus, *ōris, n.* zimno, mróz, chłód, zimne powietrze, mianowicie zimowe, stąd: zima, poet.; zimno od strachu, dreszcz, solvuntur frigore membra; także o zimnym kraju: frigus non habitabile; — przenoś. obojętność, oziębłość, nieczynność, zimne przyjęcie, obejście się obojętne. tantum fuit frigus in senatu

Frivolus, *a, um*, błahy, marny; — przenoś. niedorzeczny, płochy.

Fronđator, *ōris, m.* obcinacz gałęzi.

Frondeo, *frondui, 2.* okryć się liśćmi, gałęziami, zielenić się; frondens, liściem okryty.

Fronesco, *ře*, dostawać liści.

Frondeus, *a, um*, mający liście, gałęzie

Fronđosus, *a, um*, obficie liściem, gałęziami okryty.

Frons, *frondis, f.* liście, gałąź zielona; wieniec z gałązek liściem okrytych, cingere tempora frondibus; fronde tegente comas.

Frons, *frontis, f.* czoło; stąd: przednia część, front, castrorum, na-

vium; przy wymiarze pól: szerokość, mille pedes in fronte; — przenoś. frons pristina, dawna powaga; fr. proterva, beczelność; fronte, z pozoru, na pozór.

Frontale, *is, n.* ozdoba czoła.

Fronto, *ōnis, m.* szerokiego czoła; jako *imię własne*, rzymski przydomek.

Fruotifer, *a, um*, wydający owoce, urodzajny.

Fruotuarius, *a, um*, urodzajny, płodny; ager fr., pole od którego placono podatek.

Fruotuosus, *a, um*, żyzny, urodzajny, pożyteczny; właś. i przenoś. fundus; virtus.

Fruotus, *us, m.* używanie, użytkowanie, fructum oculis ex ejs casu capere, bawić czem oko; ad animi mei fructum; *zhiorowe*: plon. dochód, praediorum; pecuniae. — przenoś. owoc, korzyść, przyjemność, fructum percipere: fructus animi.

Frugalis, *e*, gospodarny, rządny, oszczędny, umiarkowany, uczciwy

Frugalitas, *ātis, f.* gospodarność, umiarkowanie, oszczędność, uczciwość.

Frugaliter, *przysl.* gospodarnie, rządnie, oszczędnie, uczciwie.

Fruges, *i frugi*, patrz frux

Frugifer, *a, um*, owocorodny, urodzajny, pożyteczny, właś. i przenoś. ager, messes; philosophia.

Frugilęsus, *a, um*, zbierający zboże, owoce

Frumentarius, *a, um*, do zboża należący; *rzeczow* handlarz zbożowy

Frumentatio, *ōnis, f.* dostarczanie zboża, furazowanie

Frumentator, *ōris, m.* dostarczający zboża, kupiec zbożowy.

Frumentor, *i*, dostarczać zboża.

Frumentum, *i, n.* zboże.

Frucor, fructus i fructus sum, frui, używać; z przyp. 6, bonis suis, commodis in vita, voluptate, gaudio, luce, vita, civitate, pace i t. p. także: fruenda sapientia; ad rem fruendam oculis; 2) użytkować, mieć z czego korzyść, fundis certis; agrum fruendum locare.

Frusino, ōnia, m. miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Frusinas, ōtia, Fruzinacki, i Frusinates, um. m. Fruzinaci.

Frustra, przysł. darmo, nadaremnie, próżno, bezskutecznie; także: bezzasadnie, bez celu.

Frustratio, ōnis, ŝ. ociąganie się, przewłoka, zawód.

Frustror, i deponens frustror, i. zawód robić, ludzić, non frustrabo vos; 2) w niwecz obrócić, udaremnioć, ictus.

Frustum, i, n. kęs, kawał czego.

Frutex, icis, m. krzew, krzak, w licz. mn. zarosło.

Fruticostum, i, n. gestwina, zarosło.

Frutico, i. i fruticor, rozrastac się, krzewić się; puszczać się gesto

Fruticosus, a, um, krzewisty, rozrastający się, vimina; o miejscowości: pelen krzaków.

Fruax, frugis, ŝ. wszelki plód ziemi, owoc na drzewach, frugem in agro reperire; przenoś. a) owoc, korzyść, fruges industriae; b) zdatność do czego, expertia frugis; szczegół. we względzie moralnym: ad bonam frugem se recipere (poprawić się); stąd: - frugi, zdalny, porządny, uczciwy, rządny, servus frugi, vita frugi; permodestus et bonae frugi.

Fucatus, a, um, ubarwiony, upstrzony; — przenoś. podrobiony, fałszywy, secernere fucata a sinceris et veris

P.-1. w

Fucinus, i, m. jezioro w krainie Marsów w Italii.

Fuoco, i. farbować, barwić, upiększać

Fuocōsus, a, am, ubarwiony, ozdoblony; — przenoś. fałszywy, merx; udany, zmysłony, amicitia.

1. **Fuoua**, i, m. porost na skałach morskich koloru czerwonego, mech skalny; stąd: kolor purpurowy, róż, rumienidło, u poet.; — przenoś. zbytejnie ozdoby (stylu), pozór, udawanie; fucum facere, zamydlić oczy; sine fuco, bez udania.

2. **Fucua**, i, m. szerszeń, truteń.

Fufius, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu; przym. Fufijski.

Fuga, ae, ŝ. uciekanie, ucieczka, fugam dare, uciekać; lub poet. dać sposobność do uciezki, Virg. Aen. VII. 24.; podobnie: fugam facere, uciekać lub przymusić do uciezki; także: uciezka z ojczyzny, wygnanie z kraju; prędki bieg, upływianie, temporum; szybka jazda, żegluga poet. — przenoś. unikanie, laboris, bellandi; morbi, culpae.

Fugaciter, przysł. uciekając, pierzochliwie.

Fugax, acis, pierzochliwy, przedko uciekający, mors et fugacem persequitur virum; — przenoś. przedko przemijający, upływający, anni; strzegący się czego, unikający, cy, chroniący się, ambitionis.

Fugiens, entis, uciekający, unikający czego, laboris.

Fugio, fugi, fugitum, 3. uciekać, uchodzić, z przyim. ex (lub a i 6 przyp. lub samym 6 przyp., z przyim. ad, in, per i 4 przyp. lub samo fug; także: szybko biedz, lecieć, mijać, o wozie słonecznym, o czasie; 2) w znac. przech. unikać, strzedz się, chronić się, bellum, iudicium, conventus hominum,

potula; mors fugitur; zaprzestać, nie chcieć, wzbraniać się, u poet. z tryb. bez. fuge quacrerere (nie pyta); ująć, Acheronta; — przenoś. aciem lub visus (nie być widzianym); scientiam alicujus (ująć czyjej wiedzy); procurationem reipublicae (uchylać się od-); szczegół. fugit aliquem aliquid, nie wie o tem, ale zważa na to; nie myśli o tem, zapomina; hoc me non fugit, wiem o tem bardzo dobrze; wiadomo mi jest.

Fugitivus, a. um, zbiegły, servus: a domino; *rzeczow.* zbieg.

Fugito, i. uciekać, unikać, necem: quaestionem.

Fugo, i. zmusić do ucieczki, rozpedzić, rozproszyć, equitatum: wypędzić, wygnać, wydalic z kraju, posłać na wygnanie, aliquem: oddalić, flammas a classe.

Fulcimen, inis, n. podpora, podstavek

Fulcio, falsi, fultum, 4. wspierać, podpierać; stąd poet.: utwierdzać, wzmacniać, zachowywać, obice postes, januam sera: — przenoś. wspierać, chronić od upadku, nie dać upaść, animum, rempublicam, ruinas consulum sua virtute.

Fulcrum, i, n. podpora, podstavek, noga u łoża aurea fulcratoris; 2) sofa, łoże, poet.

Fulfulae, arum, ž. miasto Samnitów.

Fulgens, tis, błyszczący, jaśniejący, oculi; fulgentes aere cetervae, — przenoś. celujący, odznaczający się, świetny, imperio.

Fulgeo, fulsi, 2. (poet. także: fulgo, žre) błyskać, Jove fulgente; — przenoś. o mówcy, 2) w ogóle: świecić, rzucać promienie, luna fulgebat; oculi: nova purpura fulget; — przenoś. jaśnieć, odznaczać się. fulgebat jam tum in a-

dolescentulo indoles virtutis; virtus fulget honoribus; tribus fulgens triumphis.

Fulgina, ae, ž. miasto w Umbryi; stąd: Fulginas, atis, Fulginacki. **Fulgor**, oris, m. błyskawica; stąd: blask, oculorum, vestis, solis, armorum; — przenoś. sława, świetność, nominis; urit fulgore suo, qui praegravat artes infra se positas.

Fulgur, ūris, n. błyskawica.

Fulgurālis, e, tyccący się błyskawicy; libri (obejmujące rzecz o błyskawicach).

Fulgurātor, oris, m. mlotający błyskawice; 2) wieszcz tłómaczący znaczenia błyskawic.

Fulgūro, i. błyskać, Jove fulgurante.

Fulica, ae, i fulix, icis, ž. lyska, aurek.

Fuligo, inis, sadza.

Fullo, onis, m. foluszniak.

Fulmen, inis, n. piorun, Jupiter fulmine percussit; spargit in terras, emittit, torquet; przenoś. a) o przedmiotach zrzadzających nieszczęście, zniszczenie; o surowej karze, duo fulmina domum perculerunt; f. fortunae: tuo de fulmine partem deme; b) o sile nieprzepatęj, nadzwyczajnej, verborum; duo fulmina imperii nostri (o dwóch Scypionach, jako bohaterach niezwycczonych).

Fulmineus, a, um, piorunowy, od pioruna pochodzący, icus; podobny do pioruna. zabijający, morderczy, ensis.

Fulmino, i. piorunować, miotać pioruny; — przenoś. Caesar fulminat bello; 2) w znac. przech. uderzać piorunem, zabic, u późniejszej. pis

Fultura, ae, ž. podpora; — przenoś. posilenie ciała pokarmem. n

cibus atque ingens accedat stomacho fultura ruenti.

Fulvius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Fulviaster, stri, m. naśladowca Fulwiusza.

Fulvus, a, um, żółtawy, czerwony, rudy.

Fumeus, a, um, pełen dymu, dymny, dymiący.

Fumidus, a, um, pełen dymu, dymiący, taeda.

Fumifer, a, um, pełen dymu, dymiący, ignes.

Fumificus, dymiący, trącający dymem, wyrzucający dym.

Fumigo, 1. dymić.

Fumo, 1. dymić, kopcić.

Fumosus, a, um, pełen dymu, zakopciały, fumosae imagines, obrazy dawnych przodków, poświadczające dawną znakomitość rodu.

Fumus, i, m. dym, para, in fumum et cinerem vertere, z dymem puścić, w perzynę obrócić, zniszczyć, przemarnować.

Funalis, e, do liny należąca, na linie idąca; stąd: *ręczow. funale*, is, n. a) sznur, rzemień do rzucania pocisków; b) pochodnia, pajak do oświetlenia, poet.

Funambulus, i, m. tancerz na linie.

Functio, ōnis, f. sprawowanie, muneris.

Funda, ac, f. rzemien do procy; proca; 2) gatunek sieci na ryby, inaczej rete, jaculum zwanéj.

Fundamen, inis, n. grunt, zasada, fundamina rei ponere

Fundamentum, i, n. grunt, zasada, fundamenta jacere lub agere, założyć, rzucić, a fundamentis, z gruntu; — przenoś. zasada, podstawa, libertatis, virtutum.

Fundanus, a, um, patrz Fundi.

Fundator, ōris, m. założyciel, ustanowiciel, urbis.

Fundatus, a, um, na dobrej podstawie oparty; — przenoś. trwały, mocny, amicitia; mocno na czym opierający się, nihil veritate fundatum.

Fundi, orum, m. miasto nadmorskie w Lacyum; stąd: Fundanus, a, um, Fundański i Fundani, orum, m. Fundanowie.

Funditor, ōris, m. proczar.

Funditus, przysł. z gruntu, z korzenia; — przenoś. całkiem, zgoła, zupełnie, do szczytu, vincere, perire; evertere amicitiam; tollere veritatem.

Fundo, 1. zakładać, budować; — przenoś. zaprowadzać, disciplinam; utwierdzać, umacniać, utrwać, imperium; urbem legibus.

Fundo, fūdi, fūsum, 3. lać, wylewać, rozlewać, sanguinem e patera; poet. pateram; aquae magnam vim in aliquam partem; humi merum; lacrimas, także: glandes (wylewać); w znac. bier. rozlewać się, płynąć, flumen latius funditur; imber fusus; — przenoś.

a) wyzionąć, multo vitam cum sanguine; wydać, sonos; wyrzec, haec dicta; oracula; preces e peccatore; miotać, convicia in aliquem; rodzić, wydawać z siebie, ova fundunt fetum; terra fruges fundit; quem Maja fudit, poet. b) w znac. wojen. spędzić, hostes de jugis; pobić, porazić, zwyciężyć, pokonać, aliquem proelio; multis proeliis; cum magnis copiis; copias; hostem; Mardonius fusus; turpi fuga fundi; o strzałach, pociskach: rzucac, ciskać, miotać, picem, tela, sagittas; poet.: luna per fenestram se fundebat (prze-ciskał się); c) wyrzucać, wysypywać, segetes in Tiberim; nuces fusae; rozszerzać, ne vitis fundatur; latissime fundi; late lub la-

- dus incendium; ignem late; virtutes et vitia fundi quodammodo et quasi dilatari; rozpuszczac, crines fusi; poet. fusus barbam; zmaruwać. opes
Fundus, *i*, *m.* grunt, dno, wlas. i przenos. szczegól. pole, wlosc.
Funébris, *e*, pogrzebowy, tytcący się pogrzebu; epulum, vestimentum; poet. smutny, nieszczesny.
Funérens, *a*, *um*, do pogrzebu nalezacy, pogrzebowy, facos; poet. nieszczesny, zlowrogi, bubo.
Funéro, *l*. trupem položyc, zabic.
Funesto, *l*. zabójstwem skazic, zniewazyc.
Funestus, *a*, *um*, zalobny, trupa majacy w domu, familia; smiertelny, smutny, zgubny, scelus; morsus lupi, venenum: funesta pestis reip-
Fungor, *functus*, *3*. sprawowac, wykonywac, odbywac, wypelniac, officis, munere, fungar vice cotis i t. p.; coś przykrego, nieprzyjemnego wytrzymac, wycierpiec. f. periculis; umierac, f. morte; rzadko z przyp. 4.
Fungus, *i*, *m.* grzyb; — przenos. ostrzyżyny knota, poet.
Funiculus, *i*, *m.* sznurek, powrozek
Funie, *is*, *m* powróż, sznur, funem ducere, rej wodzic, rozkazywac; sequi, sluzyc, przystawic: funem ex arena facere, bicz z piasku kręcic.
Funus, *eris*, *n*. pogrzeb, obchód pogrzebowy, ducere, facere: stąd: a) zwłoki zmarłego, funus ejus per vespillones exportatum est; lacrum: b) śmierc, mord, morderstwo, sub ipsum funus, przed samą śmiercią; crudeli funere extinctus; edere funera, zabijac, mordowac; funeris causa fui; — przenos. śmierc, zguba, zniszczenie; o osobach: zniszczyciel, reipublicae.
Fuo, *fui* lub *fui*, *3*. byc (perf. wzięte do słowa sum).
Fur, *furis*, *m*. i *z*. zlodziej, zlodziejka.
Furaciter, *przyst.* po zlodziejsku.
Furax, *acis*, zlodziejski, sklonny do zlodziejstwa, manus; nihil est furacius illo.
Furca, *ae*, *z*. widly; b) do widel podobna podpora, furcas subiere columnae; c) sztuka drewna rosachata, która kladziono na szyje niewolników lub przestepców, ire sub furcam, został niewolnikiem.
Furoifer, *eri*, *m*. noszacy widly, wyraz obelgi: lotr, nieuczota.
Furoilla, *ae*, *z*. widelki.
Furoûla, *ae*, *z*. podpórka w kształcie widel; — przenos. niewielki wawóz, furculae Caudinae.
Furenter, *przyst.* szalenie, wściekle, zapalczywie.
Furfur, *ûris*, *m*. otręby.
Furia, *ae*, *z*. wścieklosc, szaleństwo, concepit furias, wpadł w szaleństwo, poet.; jako bóstwo Furia, w licz. mn. Furiae, trzy siostry: Alecto, Megaera, Tisiphone, mścicielki zbrodni; — przenos. o szalonym czlowieku i o namiętnych poduszczeniach do złych czynów.
Furiâlis, *e*, wściekly, szalony, zapamiętały; 2) doprowadzający do szaleństwa.
Furialiter, *przyst.* wściekle, po szalonemu.
Furiani, patrz Furius.
Furibundus, *a*, *um*, wściekly, szalony, zapalczywy, homo, impetus; 2) natchniony, vatum furibundae praedictiones.
Furina, *ae*, bóstwo u Rzymian.
Furio, *4*. wprawiac w szaleństwo; 2) na chwał

- FuriŒe**, *przysl.* wŒciekle, szalenie, po szalonemu
- FuriŒus**, a, um, wŒciekly, szalony, zapalczywy: 2) dajacy natchnienie
- Furius**, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; *przymiot.* do Furyusza naleŒacy; stąd: Furiani, *Œrum*, m. Œolnierze Furyusza Kamilla.
- Furnus**, i, m. piec.
- Furo**, furui, 3. wŒciekać siê, szaleć, unosić siê gniewem, chciwoŒciã, radoŒciã, miłoŒciã; takŒe przenoŒ. o morzu, burzy i t. p., stroŒyć siê, tempeŒtas f.; furit aestus arenis.
- Furor**, i, m. kraŒć, kradzieŒ popeliñiac, aliquid ab aliquo lub alicui; w ogóle: chytrze, potajemnie co sobie przywlaŒczyć, przybrać.
- Furor**, *Œris*, m. wŒciekłoŒć, szaleñstwo; 2) uniesienie, zapęd; natchnienie; — przenoŒ. o burzy, nawañnoŒci, coeli.
- Furtim**, *przysl.* ukradkiem, potajemnie, skrycie.
- Furtive**, *przysl.* ukradkiem, potajemnie, po Œlodzijsku.
- Furtum**, i, n. kradzieŒ (jako czyn i rzecz skradziona); furtum facere, kraŒć, kradzieŒ popeliñić; — przenoŒ. czynnoŒć potajemna, fugam abscondere furto; stąd: furto, ukradkiem, potajemnie; Œczegół skryte miłoŒtki, podejŒcie, oszukañstwo wzglêdem nieprzyjaciela, f. belli; pozór, pretekst, cessationis.
- Furunculus**, i, m. mały Œlodziêj.
- Furvus**, a, um, ciemny, czarny; — przenoŒ. znajdujãcy siê w Œwiecie podziemnym, Proserpina; furva hostia, oñara przeznaczona dla bogów podziemnych.
- Fuscina**, ae, Œ. trŒjzãb
- Fusco**, i. czernić. brunatno farbować.
- Fuscus**, a, um, brunatny, czarniawy; — przenoŒ. o głoŒie i dŒwiêku: nieczysty, chrapliwy.
- Fuse**, *przysl.* obszeranie, obficie. dicere, disputare.
- Fusilis**, e, lany, roztopiony, plynny.
- Fusto**, *Œnis*, Œ. lanie, wylewanie.
- Fustis**, is, m. kij.
- Fustuarium**, ii, n. bicie kijami (na Œmierć) jako kara
- Fusus**, a, um, plynny, genus orationis; 2) o wloŒach: rozpuszczony; 3) rozłoŒony, fusi per herbam; o miejscowoŒci: rozciãgniety, rozciãgajãcy siê, obszeray, campi.
- Fusus**, i, m. wrzecziono; o Parkach: tunc sorores debuerant fusos evolvisse meos, wtedy Parki powinny byly wypraŒc osnowe Œycia mego.
- Futilis**, e, latwo siê wylewajãcy, ciekãcy, glacies (kruchy); — przenoŒ. lekki, plochy, próŒny, nikczemny, omylny, sententia, ha-ruspex. [prŒznoŒć.]
- Futilitas**, atis, Œ. nikczemnoŒć,
- Futuo**, ui, utum, 3. słuŒyć Wenerze
- Futurus**, a, um, *imieŒl.* od suo przybrany do sowa sum, przysŒly, majãcy byc; *rzeczow.* futurum, przysŒloŒć, videre id futurum; haud ignara futuri; czêŒto w licz mn. prospiciens futura.

G.

Gabali, *Œrum*, m. lud w Gallii Akwitañskiej.

Gabara, ae, Œ. kraina w Sogdyanie.

GabiŒ, *Œrum*, m. miasto w Lacyum.

- stąd: Gabinus, a, um, Gabiński i Gabini, orum, *m.* Gabinowie.
- Gabinus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; *przym.* Gabiński, *lex*, i Gabinianus, a, um, do Gabiniusza należący.
- Gabinus, a, um, patrz Gabii.
- Gades, ium, *ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej; stąd: Gaditanus, a, um, Gadytański, i Gaditani, orum, *m.* Gadytanie.
- Gaesum, i, *n.* gatunek ciężkich pocisków u Gallów i innych narodów.
- Caetuli, orum, *m.* lud w północno-zachodniej Afryce; stąd: Caetululus, a, um, Getulski, w ogóle: Libijski, Afrykański.
- Gajus, a, patrz Cajus.
- Galaesus, i, *m.* rzeka w niższej Italii.
- Galatae, arum, *m.* Galatowie, lud, który w trzecim wieku przed Chr. przybył do Frygii; stąd: Galatia, ae, *ż.* Galacya, kraina Galatów.
- Galba, ae, *m.* przeczyszczenie Rzymskie; także imię władcy Swessydonów.
- Galbāneus, a, um, z galbanu, galbanowy.
- Galbānum, i, *n.* galban, roślina.
- Galbānus, a, um, żółtawy, żółtozielony. [hołm.
- Galea, ae, *ż.* szyszak, przyłbica.
- Galeo, i, opatrzeć, okryć szyszką; galeata Minerwa.
- Galeotae, arum, *m.* imię tych, którzy tłumaczyli zjawiska nadzwyczajne (prodigia), w Sycylii.
- Galērus, i, *m.* czapka, kapelusz.
- Galla, patrz Galli.
- Gallaeci, orum, *m.* Gallicyanie, Gallicyanie, naród w Hiszpanii Tarrakoneńskiej, od których użyczenia Brutus otrzymał przydomek Gallaecus.
- Galli, orum, *m.* Gallowie, szeroko rozgałęziony naród Celtycki, który pierwiastkowo między Renem i Garonną miał swoją siedzibę; w licz. poj. Gallus, i, *m.* Galla, ae, *ż.* Stąd: a) Gallia, ae, *ż.* kraina Gallów, Gallia, podzielona przez Rzymian na część zwaną Gallia Cisalpina z tej strony Alp względem Rzymu lub Citerior (bliższa) lub Togata (Wyższa Italia) tudzież Gallia Transalpina lub Ulterior, (dalsza) lub Comata (Francya). Ostatnia rozdzieloną została na część zwaną: Gallia Narbonensis lub Braccata lub Provincia, także Romana provincia (Languedocya i Prowancya), Aquitania (na południe między Loarą i górami Pireuejskimi), Gallia Lugdunensis (między Loarą, Sekwaną, Marną i Saoną), Gallia Belgica (pierwiastkowo część od Marny aż do Renu, do której August południowe okolice przyłączył); w licz. mn. Galliae = Gallia ulterior; b) Gallicanus, a, um, Gallickański, do Gallii Prowincyi należący; c) Gallicus, a, um, Gallicki, ager, część Umbryi; stąd: Gallica, ae, *ż.* obuwie Gallów; 2) = Gallograeci Gallicanus, Gallicus, patrz Galli.
- Gallina, ae, *ż.* kura.
- Gallināceus, i gallinārius, a, um, kurzy; *rzeczow.* gallinarius, dozierający drobiu.
- Gallograecia, ae, *ż.* = Galatia; stąd: Gallograecus, a, um, Galatycki, i Gallograeci, orum, *m.* Galatowie.
- Gallus, i, *m.* kogut.
- Gallus, i, *m.* rzeka we Frygii; stąd: Gallicus, a, um, Gallicki, w ogóle: Frygijski; 2) kapłan Cybeli, i turba Gallica, kapłani Izedy (której część religijna była podobna do obrzędów Cybeli).
- Gallus, i, *m.* Rzymski przydomek Gaméllion, ónls, *m.* siódmy miesiąc w roku Ateńczyków.

- Ganea**, ac, *ż.* i gancum, *i*, *n.* gar-
kuchnia, dom nierządny
- Ganeo**, *ónis*, *m.* lubieżnik, roz-
pustnik
- Gangába**, ae, *m.* tragarz u Persów.
- Gangaridae**, *árum*, *m.* lud mieszkający nad Gangesem
- Ganges**, *is*, *m.* główna rzeka Indyi; stąd: Gangeticus, *a*, um, należący do Gangesu, *b*) Gangetis, *idis*, *ż.* do Gangesu odnosząca się, przy Gangesie będąca, terra.
- Gannio**, *ire*, skowyczcć, skomleć, canis, vulpes.
- Gannitus**, *us*, *m.* skowyczenie, skomlenie
- Ganýmédes**, *is*, *m.* syn Trosa, króla Trojańskiego, pomiędzy gwiazdy przeniesiony (Wodnik).
- Garamantes**, *um*, *m.* lud w głębi Afryki; stąd: *a*) Garamanteus, *a*, um, *i* Garamantis, *idis*, *ż.* z Garamantu, w ogóle: z Afryki.
- Garganus**, *i*, *m.* odnoga gór w Apulii; *przym.* Garganus, *a*, um; do Garganu odnoszący się.
- Gargaphiè**, *és*, *ż.* dolina i źródło Dyany przy Platei w Beocyi.
- Gargára**, *orum*, *n.* szczyt góry Idy w Myzyi.
- Gargettus**, *i*, *m.* gmina (demos) w Attyce, miejsce urodzenia Epikura, który z tego powodu nazywał się Gargettius.
- Garites**, *um*, *m.* lud w Akwitanii.
- Garrio**, *4*. paplać, bredzić, pleść.
- Garrulitas**, *átis*, *ż.* gadatliwość, wielomówstwo, szczebiotliwość.
- Garrúlus**, *a*, um, gadatliwy, szczebiotliwy, wielomówny; — przenoś. szeleszczący, mrużący, riuus.
- Garum**, *i* garon, *i*, *n.* rodzaj słonego sosu, który się robił z ryby garus zwanéj.
- trumna, ae, *ż.* Garonna rzeka Gallii; stąd: Garumni, *orum*, *m* mieszkańcy przy Garonnie
- Gaudeo**, *gavisus*, *2*. cieszyć się, radować się, de aliqua re lub aliqua re; tot hominum salute (z powodu ocalenia); in tacito sinu gaudere, cieszyć się wewnętrznie, w cichości; poet. z przyp. 2; gaudent scribentes (piszą z radością); z tryb. bez. gaudes illudere rebus humanis; często z 4 prz. i tryb. bez., także czasem ze spoj. quod; 2) gaudere jako formuła pozdrowienia: Celso gaudere referi (pozdrow Celsa).
- Gaudium**, *ii*, *n.* radość, uciecha, ukontentowanie, gaudio aliquem afficere, ucieszyć kogo, uradować: gaudium percipere, mieć radość, uciechę z czego: gaudio lub gaudiis lub prae gaudio (z radości) triumphare, exsultare; lecz: ingenti omnium gaudio mortuus est (na wielką wszystkich pociechę); ex gaudio, skutkiem radości; w licz. mn. gaudia, objawy, oznaki radości: także: gaudium alicujus rei, radość, którą jaka rzecz przynosi, sprawuje; poet. o przedmiocie radości
- Gaurus**, *i*. *m.* góra w Kampanii, zachodnie pasmo gór, których część wschodnia nazywała się Massicus, a północna Falernus
- Gausápe**, *is*, *n.* lub -a, ae, *ż.* lub -es, *is*. *m.* rodzaj grubego, komsatego sukna, które służyło na odzież, lub do przykrywania stolów i łózek.
- Gavisus**, patrz gaudeo
- Gaza**, ac, *ż.* (wyraz perski), skarb królewski, gazae regiae custos, podskarbi królewski; w ogóle: skarb, majątek, dostatki, lactus gaza agrestis beatis Arabum invides gazis.
- Gaza**, ae, *ż.* miasto w Palestynie.
- Gebenna**, ae, *ż.* góra w Gallii Narboneńskiej

Gedrōsi, orum, *m.* mieszkańcy krainy zwanój Gedrosia, ae, *ż.* w Persyli.

Gedusanus ager, kraina Geduzanska w Azji.

Geidūni, orum, *m.* lud Gallii, który zostawał pod opieką Neriów.

Gela, ae, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: a) Gelensēs, ium; *m.* Gelensowie;

Gelōus, a, um, Gelojski.

Gelae, ae, *m.* rzeka w Sycylii.

Gelide, przysł. zimno; — przenos. oziębłe, niechętnie, bez zapalu, bez życia, res omnēs g. ministrat.

Gelidus, a, um, zlodowaciały, zimny; — przenos. oziębający, zimno sprawujący, horror, tremor, metus, mors, u poet.

Gellius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Gelo, 1. zamrozić, lodem pokryć; na str. bier. zmarnać, zdrętwieć.

Gelōni, orum, *m.* naród scytyjski, lub sarmacki nad Dnieprem; w liczb. poj. Gelonus, Gelończyk.

Gelous, patrz Gela.

Gelu, us, lub gelum, i, *n.* lub gelus, us, *m.* mróz, zimno mroźne, stąd: lód; — przenos. o wieku podeszłym, tarda gelu senectus.

Gemellipārus, a, um, rodzący bliźnięta. Latona.

Gemellus, a, um, bliźnięcy; stąd: gemelli, bliźnięta, o ludziach i zwierzętach; — przenos. podwójny, legio (z dwóch legionów składający się); równy, podobny, par fratrum amore gemellum; ad cetera paene gemelli.

Geminatio, ōnis, *ż.* podwojenie.

Gemino, 1. podwajać; geminatus, podwojony, podwójny; 2) dwie rzeczy połączyć, non ut serpentes aribus geminentur, tigribus agni.

Geminus, a, um, razem urodzony, bliźnięcy; rzeczow. bliźnię, bliźniak; — przenos. a) podwójny;

dwukształny, Chiron (pół człowieka, pół konia); Janus (dwulicowy, o dwóch twarzach); 2) dwolity, lumen, portae; także: dwa, oba, pes, pedes, acies; c) równy, podobny, audacia; illud geminum consiliis Catilinae et Lentuli; 2) Geminus, i, *m.* Rzymski przydomek.

Gemitus, us, *m.* jęk, wzdychanie, stękanie; gemitum dare, edere, tollere, ciere, ducere, wydać; 2) szum, szelest, huk, łoskot. tellus dat gemitum; gem. dedere cavernae, g. pelagi.

Gemma, ae, *ż.* kamień drogi; cokolwiek z drogiego kamienia; kamień ryty w pierścieniu; stąd: gemmam imprimere, pieczętować, wycisnąć pieczęć, o kielichu, bibere e gemma; — przenos. o oczkach, pączkach drzew, krzewów.

Gemmatus, a, um, drogiemi kamieniami wysadzany, ozdobiony

Gemmeus, a, um, z kamienia drogiego zrobiony; poet. drogiemi kamieniami ozdobiony.

Gemmo, 1. być ozdobionym drogiemi kamieniami, lśnić się, błyszczyć od drogich kamieni, sceptrum gemmantia; — przenos. pączki puszcząć, rozwijać się.

Gemo, gemui, gemitum, 3. stękać, wzdychać, jęczeć, z 4 przyp. aliquid, na co; gemens ignominiam; o zwierzętach: hućać, gruchać; o rzeczach nieżywojących: skrzypieć, trzeszczyć, fenestra, rota.

Gena, ae, *ż.* częściłej w liczb. mn. wyższa część lica, policzek; poet. powieki, oczy.

Genabum, i, *n.* miasto Karnutów w Gallii Celtyckiej; stąd: Genabensis, e, Genabeński, i Genabenses, ium, *m.* Genabeńczycy.

Genauni, orum, *m.* lud Wende-lików.

- Genealogus**, a, um, ród czyj wywodzący.
- Gener**, eri, m. zięć, mąż córki, poet. także: narzeczony córki; 2) mąż siostry, szwagier.
- Generalis**, e, tyczący się rodzaju lub gatunku; 2) ogólny, powszechny.
- Generaliter**, przysł. ogólnie, wogóle.
- Generatim**, przysł. podług rodzaju, gatunku; copias educere, osobno, oddzielnie, podług narodów; 2) ogólnie, powszechnie.
- Generátor**, oris, m. rodzic, ojciec; naczelnik szczepu.
- Genéro**, i, rodzic, płodzić, tworzyć; na str. bier. pochodzić, powstawać, Troja generatus Acestes; semina unde essent omnia orta, generata. [niale.]
- Generóse**, przysł. szlachetnie, wspa-
Generósus, a, um, szlachetny, zagnego rodu, pochodzenia, o żyjących i nieżywotnych istotach; — przenoś. szlachetnego sposobu myślenia, wspaniałomyślny, wzniosły, rex, virtus.
- Genérix**, iois, ż. rodzicielka, matka, sprawczyni, właśc. i przenoś. frugum (Cererą)
- Genéva**, ae, ż. miasto Allobrogów w Gallii Narboneńskiej.
- Geniális**, e, dotyczący się bożka zwanego Genius; stąd: a) nowożeński, godowy, małżeński; b) wesoly, ucieszny, radoszy, przyjemny.
- Geniáliter**, przysł. wesolo, uroczysto, agere festum.
- Genicolátus**, a, um, kolankowaty, mający kolanka, culmus.
- Genicolúm**, i, n. kolanko u rośliny
- Genista**, ac, ż. janowiec, krzew.
- Genitális**, e, do rodzenia, płodzenia zdalny, rodzający, wydający na świat; rzeczow. Genitalis, is, ż. przydomek Dyany.
- Genitívus**, a, um, przyrodzony, wrodzony; nomina, imiona rodowe.
- Genitor**, oris, m. rodzic, ojciec, sprawca, właśc. i przenoś. deum genitor (Jowisz); quae genitor produxerit usus.
- Genitrix**, iois, ż. patrz genitrix.
- Genitúra**, ae, ż. godzina urodzenia i z niej wypływający los człowieka.
- Genius**, ii, m. bożek opiekuńczy, towarzyszący ciągle wszystkim żyjącym i nieżywotnym istotom; 2) skłonność do biesiad, wesolości, curare genium, indulgere genio, dogadzać sobie we wszystkim.
- Geno**, genui, genitum, 3. dawna forma zamiast gigno.
- Geno**, gentis, ż. ród, szczep, o ludziach i zwierzętach, Cornelia, Branchidarum; gentes cognationesque hominum; patricii majorum et minorum gentium (pierwsi od Romulusa, drudzy od Tarkwiniusza pochodzący); dii majorum, minorum gentium (wyżsi i niżsi bogowie); poet. o jednej osobie: gen-deum (o Eneaszu); 2) naród, okolica, kraj, miasto, ubinam gentium sumus (gdzie, w jakiej stronie świata jesteśmy); longe gentium, daleko; minime gentium, wcale nie, bynajmniej; 2) gentes, barbarzyńcy, cudzoziemcy.
- Gentilićius**, a, um, rodowy, do rodu należący, sacra.
- Gentilis**, e, z tegoż samego rodu; rzeczow. krewny, tegoż samego imienia rodowego; 2) rodak, ziomek
- Gentilitas**, átis, ż. pokrewieństwo oparte na wspólności imienia rodowego.
- Genu**, u, n. (rzadko genus, ns, m) kolano. [w Ligu ? i.]
- Genna**, ae, ż. miasto nadmorskie.

Genuale, is, *n.* przewiązka koło kółan, rodzaj ozdoby.

Genuine, *przysł.* szczerze, rzetelnie.

1. **Genuinus**, a, um, przyrodzony, wrodzony, zgodny z przyrodzeniem (od geno, gigno).

2. **Genuinus**, a, um, licowy, policzkowy (od gena).

Genus, ěris, *n.* rodzaj, o ludziach; rasa, o zwierzętach; humanum, hominum; ferarum; equorum; piscium; w szczegól. ród, plemię, szczep, pochodzenie, qui ex genere Achillis originem trahebant: quod genus et proavos jactas; nobilissimo genere vir; nobili genere natus, ex genere antiquissimo; materno, paterno genere (ze strony matki, ojca, z linii macierzyńskiej, ojcowskiej) i t. p.; stąd: poet. genus deorum (potomek bogów); g. Adrasti (potomek, wnuk); naród, lud, qui Asiam incoherent, Graeci genere; Ligures, clarum genus; genus armis ferox; 2) rodzaj, pleć męzka, żeńska, virorum, muliebre; rodzaj, gatunek, sposób, cibi, armorum, loricarum, pugnae, exercitationum, copiarum, munitionis, scripturae, virtutum i t. p. Aesopi, sposób pisania; cujus generis (colonorum) quom magnus numerus esset; cursorem ejus generis, qui-; munera cujusque generis; domus in omni genere diligens (pod każdym względem); quod genus virtus est (jakiego rodzaju); - przenoś. sposób, stosunek, własność, położenie, varius in omni genere fuit (w każdym położeniu).

Genus, us, patrz Genu.

Genusus, i, *m.* rzeka w Illiryi greckiej.

Geographia, ae, *ż.* krajopisarstwo, geografia

Geometria, ae, *ż.* miernictwo, geometrya.

Geometricus, a, um, tyczący się geometryi, geometryczny; *rzecz.* geometrica, orum, *n.* przedmioty geometryczne.

Georgicus, a, um, ziemiański, uprawy roli tyczący się; *rzeczow.* georgica, orum, *n.* poemat, ziemianstwo.

Geraesticus, portus, port w Jonii.

Geraestus, i, *m.* główne miasto na wyspie Eubei z przyładkiem tegoż nazwiska

Gergovia, ae, *ż.* miasto: a) w Gallii Akwitańskiej; b) Bojów na południe względem Loary.

Germálus, i, *m.* szczyt niższej części góry Palatyńskiej.

Germáne, *przysł.* szczerze, rzetelnie, po bratersku.

Germáni, orum, *m.* lud między Renem, Dunajem, Wisłą, północnym i wschodniem morzem. Stąd: a) Germanus, a, um, Germański; b) Germania, ae, *ż.* kraj Germanów; c) Germanicus, a, um, Germański; d) Germanicianus, a, um, w Germanii znajdujący się, milites, żołnierze rzymscy, którzy odbywali służbę w Germanii.

Germanitas, átis, *ż.* braterstwo, rodzeństwo, powinowactwo; 2) o miastach: wspólność pochodzenia.

Germanus, a, um, rodzony, frater, soror, także: samo germanus, germana, *rzeczow.* rodzony (brat, rodzona siostra; 2) braterski, tyczący się brata, siostry lub bliższych krewnych; 3) istotny, szczerzy, prawdziwy, patria, justitia, ironia, germanissimas Stoicus

Germanus, patrz Germani.

Germen, inis, *n.* kiel, pączek, wyrostek, latorośl; 2) potomek.

Gero, gessi, gestum, 3. nosić, teram, sacra manu; sata in mu-

- ros; Vulcanum (ogień) in cornu; szczegól. nosić na sobie, vestem, galeam, effigiem alicujus; hastam; virginis os habitumque; tempora umbrata civili quercu i t. p.; poet. rodzic, wydawać plód, quidquid terra gerit; stąd o przedmiotach umysłowych: mieć w sobio, żywić, utrzymywać, amicitiam, inimicitias cum aliquo; odium in aliquem; curam pro aliquo; prae se gerere, wydawać się z czém, pokazywać się, dać poznać po sobie, animum fortem; utilitatem. — Przenoś. *a)* wykonywać, sprawować, działać, prowadzić i t. p., quae gessimus; dum haec (ea) geruntur; negotium, rem bene lub male, czyność swoją dobrze lub źle odbywać, być szczęśliwym lub nieszczęśliwym w prowadzeniu interesów majątkowych; podobnie: *b)* w znaczeniu wojenném: rem lub res gerere, mieć dowództwo, dowodzić, kierować; res gestae, czyny, mianowicie wojenne; res magnas gerere, ważne czyny wykonywać; bellum gerere, prowadzić, cum aliquo lub adversus aliquem lub in aliquem; cum aliquo adversus aliquem, w połączeniu z kim przeciw komu; *c)* sprawować urząd, wykonywać czynności publiczne, rempublicam, imperium, honores, magistratum, consulatus, comitia i t. p. *d)* czas przepędzić, przeżyć, aetatem cum aliquo: tempus adolescentiae; *e)* z zaimkami me, te, se, sprawować się, postępować, obchodzić się, z przysł. moderate, recte, honeste; crudelissime; contumacius; turpiter i t. p.; se pro cite (postępować, działać jak obywatel), se pro victore; personam alicujus gerere, grać czyją rolę; regem gerere, postępować po królewsku; *f)* morem gerere, być posłusznym, porów. mos.
- Gerónium**, ii, *n.* miasto w południowej Italii.
- Gerúlus**, i, *m.* noszący, tragarz, drażnik.
- Geryon**, ónis, i Geryónes, ae, *m.* potrójne ciało mający, o trzech ciałach; król na wyspie hiszpańskiej Erytei (Erytheia).
- Gessi**, patrz Gero.
- Gestámen**, ínís, *n.* noszenie czego na sobie, ciężar, brzemień, clypeum magni gestamen Abantis.
- Gestio**, ónis, *z.* noszenie; sprawowanie, negotii.
- Gestio**, 4. czynić młny, poruszenia rozmaite, a mianowicie: *a)* okazywać radość znakami zewnętrznyemi, nie posiadać się z radości, laetitiam, voluptate nimia, alacritate; otio; laetitia gestiens, radość nieumiarkowana; *b)* mocno sobie czego życzyć, pragnąć, mieć ochotę, upodobanie, scire omnia; gestit animus aliquid agere; studio lavandi (mieć ochotę do-).
- Gesto**, 1. nosić, aliquid in aliqua re, aliquem lectica; aquam utribus; arma; saxa, non obtusa adeo gestamus pectora Poeni.
- Gestus**, us, *m.* noszenie-się, irzymanie się, corporis, ruch, poruszenie ciała, giest; edendi, przy jedzeniu; gestu aliquid significare; szczegól. akcja zewnętrzna, poruszenie mówcy, aktora.
- Getae**, arum, *m.* Getowie. lud Tracyi; w licz. poj. Geta lub Getes; także: Getae, Rzymski przydomek; stąd: *a)* Geticus, a, um, Getycki, do Getów należący, w ogóle: Tracki; *b)* Getice, przysł. po getycku.
- Gibbus**, i, *m.* garb.
- Gigas**, antis, *m.* zwykle w licz. mu. Gigantes, synowie ziemi, ol-

brzymi; stąd: a) Giganteus, a, um, tyżący się olbrzymów, olbrzymi, triumphus; b) Gigantomachia, ae, ż. walka olbrzymów z bogami

Gigno, genul, genitum, 3. rodzic, plodzić, wydawać, o istotach żyjących i nieżywotnych; genitus, zrodzony, splodzony, powstały; rzeczow. gignentia, ium, n stworzenia, twory, rośliny, drzewa; — przenos. tworzyć, sprawiać, wzbudzać, iram, sitim, perturbationes

Gilvus, a, um, żółtawy, płowy.

Glaber, bra, brum, nieobrosły, goły, lysy, o żyjących istotach i roślinach.

Glabresco, ěre, lysieć.

Glacialis, o, lodowy, lodowaty.

Glacies, ei, ż. lód.

Glacio, 1. w lód zamieniać, zamrażać.

Gladiator, ěris, m. szermierz, walczący na igrzyskach zapasniczych, w których do walki występowali niewolnicy, jeńcy, czasem nawet wolni za nagrodą pieniężną, zwaną auctoramentum; stąd nazywali się: auctorati; gladiatores także znaczy igrzyska szermierskie; — 2) przenos. wyraz obelgi.

Gladiatorium, a, um, szermierski, tyżący się szermierzy, ludus, szkoła, igrzysko; familia, zebranie; manus, banda; spectaculum, arma, certamen; stąd: gladiatorium, ii, n. pieniądze, za które ludzie wolni brali udział na igrzyskach

Gladius, ii, m. miecz, szabla, gl. destringere, stringere, e vagina educere, dobyć miecza; gl. vagina vacuus, miecz dobyty z pochwy; przysłowie: scrutari ignem gladio przydawać zle do złego; — przenos. plumbeo gladio jugulari,

słabemi dowodami być pokonanym Glandifer, ěra, ěrum, rodzący żołądzie

Glanis, dis, ż. żołądz, bukiew; 2) kula ołowiana lub gliniana procarska

Glarosa, ae, ż. żwir, piasek gruby.

Glaucous, a, um, błękitny, modrawy, szary.

Glaucous, i, m. rybak w Antedonie w Beocyi, w morskiego bożka wieszczego przemieniony; 2) syn. Syzyfa

Gleba, ae, ż. skiba, bryła ziemi, grunt, pole; — przenos. kawałek, bryłka, sevi ac picis

Glis, gliris, m. szczur

Glisco, ěre, zatlić się, zająć się. ignis, o wietrze: wszcząć się, powstawać; — przenos. o namiętnościach i namiętnie wykonanych czynach: brać górę, szerzyć się, zapalać się do czego, seditio, invidia.

Globosus, a, um, kulisty

Globus, i, m. kula, kłęb; — przenos. o ludziach: tłum, gromada, armatorum, equitum, consensus

Glomero, 1. związać w kłębek, lanam in orbem, poet. annus glomerans (bieg roku); — przenos. skupiać, zgromadzać, o żywotnych i nieżywotnych istotach, manum, agmina, tempestatem; se glomerare lub glomerari, skupiać się, przyłączać się, lateri; poet. superbos gressus (o gwałtownym pedzie jazdy).

Glomus, ěris, n. kłęb

Gloria, ae, ż. chwala, sława, gloriam expetere, consequi, in summam gloriam venire; gloria excellere; poet. ozdoba, taurus armenti gl.; 2) chęć, żądza sławy, generandi melis; 3) chępliwość, chlubięcie się, ventosa gl

- Gloriatio**, *ōnis*, *ż.* chwalenie się, chępienie się.
- Gloriola**, *ae*, *ż.* promyk chwaly.
- Glorior**, 1. chępić się, chlubić się, szczyścić się, de divitiis; sua victoria; z 4' przyp. i tryb. bezok. gloriabitur se assecutum; gloriari idem quod Cyrus; haec glorians; stąd: beata vita glorianda.
- Gloriose**, *przysł.* chlubnie, chwalebnie; 2) chępliwie.
- Gloriosus**, *a, um*, chlubny, chwalebny, zaszczytny, factum, mors; 2) chępliwy, chępiący się, chciwy sławy, miles.
- Glos**, *gloris*, *ż.* siostra męża lub żony
- Glabo**, *glupsi, gluptum*, 3. obłupić, obedrzeć z kory.
- Gluten**, *inis*, lub *glutinum*, 1, *n* klój.
- Glutinator**, *ōris*, *m.* sklejący
- Glutino**, 1. kleić.
- Glutinōsus**, *a, um*, kleisty, lepki
- Gnaeus** lub **Cnaeus**, *i, m.* Rzymskie przezwisko w skrót. *Cn*
- Gnaritas**, *atis*, *ż.* świadomość, znajomość.
- Gnarus**, *a, um*, świadomy czego, obznajmiony z czém, reipublicae; *gnarus, quibus modis pelleretur*, także; z 4' prz. i tr. bez.
- Gnatia**, *ae*, *ż.* skrót. zam. Egnatia, nazwisko Rzymskiej rodziny
- Gnatus**, = *natus*, *patrz* nascor.
- Gnav-** *patrz* nav-
- Gnosus**, *i, ż.* miasto na wyspie Krecie, stolica Minosa, sławna z Labiryntu; stąd: *a)* **Gnosiōsus**, *a, um*, Gnozyjaki, w ogóle. Kretejski; *b)* **Gnosias**, *ādis*, *ż.* Gnozyjska, w ogóle. Kretejska, *rzeczow.* mieszkanka wyspy Kreta; *c)* **Gnosis**, *idis*, *ż.* Gnozyjska, w ogóle. Kretejska; *rzeczow.* kobieta rodem z Kreta; *d)* **Gnosius**, *a, um*, Gnozyjski; stąd: **Gnosiō**, *orum*, *m.*
- Gnozyjczycy, w ogóle: mieszkańcy Kreta.
- Gobius**, *ii, i* gobio, *ōnis, m.* kiełb, ryba.
- Gomphi**, *ōrum, m.* miasto w Tesalji; stąd: **Gomphensis**, *e*, **Gomfeński**; *rzeczow.* **Gomphenses**, *iium, m.* **Gomfensowie**.
- Gordaei**, lub **Gordyaei** *montes*. góry W. Armenii; stąd: **Gordiaei**, lub **Gordyaei** lub **Gorduēni**, *orum, m.* lud W. Armenii.
- Gordium**, *ii, n.* główne miasto W. Frygii.
- Gorgo**, *ōnis*, lub *us, ż.* w licz. mn. **Gorgones**, trzy córki Forkusa (**Phorcus**): **Stheno**, **Euryale** i **Meduza**, z których Meduza matka **Perseusza** była najstraszniejszą; stąd: **Gorgoneus**, *a, um*, **Gorgonejski**, do Meduzy odnoszący się.
- Gortyna**, *ae, i -e, es, ż.* miasto na wyspie Krecie; stąd: *a)* **Gortynius**, *a, um*, **Gortynski**; *rzeczow.* **Gortynii**, *orum, m.* **Gortynowie**, w ogóle. mieszkańcy Kreta; *b)* **Gortyniacus**, *a, um*, **Gortyniacki**.
- Gothi**, *orum*, **Gotowie**, lud północnej Germanii.
- Grabatus**, *i, m.* łóżko, sofa
- Gracchus**, *i, m.* imię familijne rodu **Semproniuszów**; stąd: **Gracchanus**, *a, um*, do Gracha należący
- Gracilis**, *e*, szczupły; o głosie delikatny, cienki, — przenos. prosty, niewykwintny
- Gracilitas**, *ātis, ż.* wysmukłość, chudość, szczupłość; — przenos. oschłość. *orationis*.
- Graculus**, *i, m.* kawka, sójka
- Gradatim**, *przysł.* krok w krok, stopniowo, zwolna postępując
- Gradatio**, *ōnis, ż.* stopniowanie
- Grador**, *gressus*, 3. iść, postępować, chodzić
- Gradivus**, *i, m.* postępujący (od

gradior) nazwanie Marsa, Mars Gr. pater, rex Gr. lub samo Gr.

Gradus, us, *m.* krok, gr. corripere, addere, przyspieszyć kroku; sistere, zatrzymać się; referre, vertere, cofnąć się; de gradu pugnare, waicząc stać mocno; gradu movere lub demovere lub depellere aliquem, ruszyć, zbić, wyprzecz, spędzić kogo z miejsca; — przenoś. de gradu dejicere, demovere lub gradu depellere, pozbawić korzystnego położenia; 2) stopień, szczebel, templorum gradus completi erant; — przenoś. honorum, imperii, aetatis, temporum, officiorum i t. p.; stąd: godność, dostojęństwo, eodem gradu esse (też samą godność piastować); gradum in militia obtinere.

Graeci, orum, *m.* Grecy, w licz. poj. Graecus, Grek. Stąd: a) Graecus, a, um, grecki; *rzeczow.* Graecum, i, *n.* greczyzna, język grecki, literatura, graeca leguntur in omnibus gentibus; *przysł.* Graece, po grecku, greckim językiem; b) Graecia, ae, *ż.* w ściślejszym i rozleglejszym znaczeniu; Magna Graecia lub samo Graecia, Grecya Wielka, osady greckie w Niższej Italii; c) Graeculus, a, um, grecki, w znaczeniu wzgardliwem; *rzeczow.* Graeculus, i, *m.* o greckich filozofach i retorach, którzy się w domach znakomitych panów jako pasożyci do niższych posług używać dawali.

Graecor, 1. naśladować Greków w sposobie życia, żyć po grecku, assuetus graecari.

Graecostās, is, *ż.* budowle w Rzymie przy Kuryi, miejsce gdzie przebywali greccy i inni cudzoziemscy posłowie, poselskagospoda. **Graeculus**, Graecus, patrz Graeci. **Grāji**, orum, *m.* Grecy, w licz.

poj. Grajus, Grek; stąd: Grajus, a, um, grecki.

Grājocēli, orum, *m.* lud Gallów na Alpach grajskich czyli greckich.

Grajus, patrz Graji.

Grāmen, inis, *n.* trawa, roślina, ziele.

Grāmineus, a, um, z trawy, z ziół, caespes; 2) pelen trawy, trawą zarosły, campus, u poet.

Grammaticus, a, um, grammatyczny; *rzeczow.* a) grammaticus, i, *m.* grammatyk, filolog, uczoony; b) grammatica, ae, *ż.* grammatyka, nauka języka, filologia; także: grammatica, orum, *n.* przedmioty należące do grammatyki, do filologii.

Grandaevus, a, um, podeszły, sędziwy, stary.

Grandesco, ěre, rosnać, wzrastać.

Grandilōquus, a, um, górnym stylem mówiący lub piszący; *rzeczow.* samochwał.

Grandinat, nieosob. grad pada.

Grandis, e, wielki (pod względem rozciągłości i treści), tumulus, saxum, liber, epistola, hordea, vas, cothurni; także o żyjących istotach: puer, bestia; pod względem wagi i liczby: ciężki, znaczny, pondus argenti, pecunia, aes alienum, peditatus, praesidium; w odniesieniu do czasu: stary, dawny, daleko posunięty, grandior aetas; także o osobach: stary, podeszły, grandis natu lub aevo; grandior natu; także samo grandis; quum plane grandis esset; — przenoś. wielki, znaczący, ważny, res, vitium, exempla; o wyrażeniach: wzniosły, górny, szczytny, oratio; oratores grandes verbis; caudicus amplus atque grandis; pod względem uczucia i sposobu myślenia: szlachetny

Granditas, *ātis*, *ż.* wielkość, wzniosłość, górność, verborum.

Granditer, *przysł.* wzniosło.

Grando, *inis*, *ż.* grad; grando saxea, grad kamienny.

Granicus, *i*, *m.* rzeka w małej Myzyi.

Granifer, *era*, *erum*, ziarnorodny, ziarna wydający.

Granum, *i*, *n.* ziarno, nasienie wszelkiego zboża.

Grāphium, *ii*, *n.* narzędzie do pisanja, pióro, styl.

Grassator, *ōris*, *m.* napastujący po drogach, zwłaszcza w nocnej porze, rabownik.

Grassor, *1.* iść, chodzić; — przenoś. ad lub in aliquid lub in aliquo loco; ad gloriam virtutis via, stąd: postępować, jure; vi, dolo, dissimulatione et artibus; in aliquem hac via; obsequio (okazywać się posłusznym): szczególnie ostro postępować, srożyć się, in senatum; adversus hostes; 2) chodzić tu i owdzie, włóczyć się.

Grate, *przysł.* chętnie, mile, przyjemnie; 2) wdzięcznie, facere, excipere.

Grates, *ż.* licz. mn. dzięki, alicui gr. agere, dicere, oświadczać; referre lub persolvere, czynami wdzięczność okazywać; superis decernere grates.

Gratia, *ae*, *ż.* łaska, przychylność, względy, in gratiam alicujus, przez wzgląd, przez życzliwość dla kogo: gratiā, z przyp. 2. dla, z powodu, przez wzgląd na-, hominum gr., brevitatis gr., także. mea gratia, dla mnie, przez wzgląd na mnie. 2) wdzięczność, podziękowanie, gratiam habere alicui, poczuwać się do wdzięczności; gratias agere, dziękować, wdzięczność oświadczać, gratiarum actio, oświadczenie wdzięczności, podzię-

kowanie; laudes gratiasque alicui congerere, uwielbienie i dzięki oświadczać; gratiam persolvere lub referre, odwdzięczać się, czynami wdzięczność okazywać; gr. referre parem, lub gr., reddere lub rependere, wet za wet oddać, powetować; memoriae gr. wdzięczna pamięć; gratiis, darmo; bez nagrody; 3) wziętość u kogo, powaga, kredyt, gratiam inire ab aliquo, lub apud (ad) aliquem, lub alicujus, zjednać sobie czyje względy; in gratia esse, być w łaskach, być lubionym; magna gratia esse apud aliquem, mieć wielkie względy; modicae apud aliquem gratiae esse, mieć mały wpływ; 4) przyjazne stosunki, przyjaźń, gratiam alicujus sequi; gratiam firmare: esse in gratia cum aliquo, być w przyjaźni; in gratiam redire cum aliquo, pojednać się, pogodzić się z kim; ponere in gratia lub in gratiam, zaprzyjaźnić; in gratiam recipere; wpływ, znaczenie, gratiā augeri, valere, multum posse; convelle gratiam alicujus, II) Gratiac, arum, *ż.* wdzieki, boginie wdzięków: Euphrosyne, Aglaja, Thalia.

Gratificatio, *ōnis*, *ż.* dar łaskawy, grzeczność, przysługa.

Gratificor, *1.* przysługę, grzeczność lub łaskę komu wyświadczyć, alicui; pro aliquo, z ogół. 4 przyp. hoc (w tem); de aliqua re (chętnie z czego udział zrobić), 2) poświęcić, ofiarować, potentiae paucorum decus atque libertatem sui, aliena et sua.

Gratis, *patrz* gratia.

Gratiosus, *a*, *um*, uprzejmy, łaskawy, missio (z łaski lub łaskawie udzielone), 2) ulubiony, przyjemny, właś. i przenoś. [z łaski, **Gratis**, *przysł.* = gratis, darmo,

- Grator**, 1. okazywać radość; winzować, z radością dziękować.
- Gratuito**, *przysł.* darmo, bez zapłaty.
- Gratuitus**, a, um, bezpłatny, bez nagrody, bezinteresowny, suffragia.
- Gratulābundus**, a, um, winszujący.
- Gratulatio**, ōnis, *ż.* spółradowanie się ze zdarzeń pomysłnych, winszowanie; 2) publiczna uroczystość dziękczynna, gratiae nostrae diis gratulationes.
- Gratulātor**, ōris, *m.* winszujący.
- Gratūlor**, 1. okazywać radość, radować się z czyjego powodzenia, winzować komu czego, alicui; alicui de aliqua re, in aliqua re lub samo aliqua re; alicui lub apud aliquem z 4 przyp. i tryb. bez.; alicui z nast. quod; z 4 prz. 2) z radością dziękować, wynurzać wdzięczność, alicui; alicuius iudicio.
- Gratus**, a, um, miły, przyjemny, Antium; gratior it dies; neque ulla victoria Romanis gratior fuit; grata et laude digna; conviva; gratac in vulgus leges fuere; stąd: wdzięczny, animus; erga aliquem; quoad ille gratus erat, qui acceperat; gratissimus animo; 2) podziękowania godny, z podziękowaniem przyjęty, pożądaný, gratum lub -gratum acceptumque habere lub gratum alicui facere.
- Gravāte**, i gravātim, *przysł.* ciężko, z trudnością, niechętnie.
- Gravedinōsus**, a, um, podległy katarowi, zakatarzony.
- Gravēdo**, inis, *ż.* katar.
- Graveolens**, tis, mocno woniejący; 2) wydający smród.
- Gravesco**, ěre, być obciążonym, obarczonym, uginąć się pod ciężarem [mięnością.
- Graviditas**, ātis, *ż.* ciąża, brze-
- Gravidō**, 1. brzemienia nabawić.
- Gravidus**, a, um, brzemienny, właś. i przenoś. pełny, ciężko obciążony, nubes, manus, z prz. 6 lub 2 u poet. pharetra grav. sagittis; mellis apes grav.
- Gravis**, ciężki, ważny, obciążony, ciężko obciążony; poet. ciężarny, brzemienny. Stąd: 1) o ziemi i przedmiotach do żywności służących: ciężki, tłusty, trudny do strawienia, niestrawny; *h)* pod względem ruchu: leniwy, nieruchomy; szczególnież dla wieku i słabości: ociężały, osłabiony, mdły, ciężki, morbo, aetate; *c)* o miejscowości i powietrzu: niezdrowy, szkodliwy, przykry, tempus anni gravissimum; autumnus; locus; solum coelumque; o ranach: ciężki, bolesny, vulnus; także pod względem działania na zmysły: mocno woniejący, cuchnący, hircus; chelydri; nizki, gruby (o głosie), sonus, vox, genus vocis; *d)* o liczebnej wartości: wielki, wiele znaczący, pretium; 2) — przenoś. ciężki, uciążliwy, nieprzyjemny, przykry, dotkliwy, fortuna; dies; oppugnatio; concio; procellae; proscriptiones; poenae; multa et gravia perpessus; hoc si tibi grave est; także z 4 przyp. i tr. bez.; o osobach, tudzież ich zamiarach, postanowieniach, rozkazach; stąd: si quid ei a Caesare gravius accidisset; aliquid gravius statuere in aliquem; o namiętnościach i gwałtownych działaniach osób, stąd: pugna lub proelium (główna bitwa, krwawa), bellum; crudelitas; saevitia; *h)* ważny pod względem treści: liber, causa, sententia; litrae; senatusconsultum i t. p.; wiarogodny, auctor, testis, historicus; pod względem znaczenia, mocy i potęgi:

civitas; auctoritas; Stoicus gravis-simus; co do charakteru: poważny, pełen godności, rozważny, homo; aetas; genus epistolarum; pod względem wykładu: wzniosły, pełen godności, tum graves sumus, tum subtiles.

Graviscoae, arum, i Gravisca, ae, ż. miasto w Etrurii.

Gravitas, átis, ż. ciężkość, ciężar, armorum, armaturae; navium; stąd: ociężałość, capitis, membrorum; ciężkość, trudność w wymawianiu; linguae; niezdrowe położenie, niezdrowy stan, coeli; loci; 2) — przenoś. a) srogość, injuria gravitate tutior est; także: gwałtowność, wielkość, morbi, belli; b) ważność, moc, sententiarum; imperii, civitatis; stąd o charakterze: moc, stateczność, stałość, powaga, godność, viri; Lacedaemoniorum; neque gravitas ejus sine facilitate erat; gravitas comitate condita; cum gravitate vivere lub facere; gravitate mixtus lepos; oris gr.: godność, wzniosłość mowy i mówcy.

Graviter, przyst. ciężko, mocno, silnie, tego, bardzo, cadere; ferire aliquem: hasta gr. pressa; stąd: chorowicie, źle, se habere; o głosie: nisko, grubo, sonare; 2) — przenoś. a) ciężko, bardzo źle, aegrotare, dolere, vulnerare; terreri; gravius accepti sunt; gr. suspectus; gr. dissentientes, gravissime victi sunt (zupełnie); naves gravissime afflictatae; lub: ostro, surowo, agere, decernere, accusare, judicare de aliquo; irae gravius ultae; gravius in aliquem vindicare; albo: z trudnością, niechętnie, z przykrością, aliquid ferre, aliquid accipere; b) dobitnie, mocno, aliquid tractare, queri; albo: poważnie, z godnością, agere.

Gravo, i. obciążać, obarczać, mem-

bra gravabat onus; poma gravantia ramos; gravatus onere; ciężko dotknięty, osłabiony, gravatus vulneribus; zmorzony somno vinoque gr.—przenoś. a) przyciskać, ciężko dotknąć, o nieszczęściu; obarczać, o obowiązkach uciążliwych: officium me gravat; b) dać uczuć, pogorszyć, fortunam.

Gravor, i. niechętnie brać się do czego, namyślać się, wahać się, z tr. bezok. albo samo gr., haud gravati, bez namysłu; także wznaczn. przech. niechętnie znosić, odrzucać, aliquem.

Gregalis, e, do trzody należący; — przenoś. a) należący do towarzystwa; rzec. gregales, ium, m. towarzysze, koledzy, przyjaciele, gr. Catilinae; b) należący do wielkiej gromady, pospolity, prosty, amiculum, habitus (odzież prostego żołnierza).

Gregarius, a, um, tyżący się trzody; — przenoś. miles, prosty żołnierz.

Gregatim, przyst. gromadnie.

Gremium, ii, n. łono; — przenoś. medio Graeciae gremio (we środku Grecyi).

Gressus, us, m. chód, krok, gressum tendere ad moenia, iść, dążyć do; comprimere, zatrzymać się; recipere, cofnąć się.

Grex, gregis, m. trzoda, stado; — przenoś. a) orszak, towarzystwo, zebranie; grege facto, skupiwszy się; b) wzgardliwie: motloch, grex indocilis.

Groma, ae, ż. środkowy punkt obozu, gdzie laska miernicza do jego wytknięcia była zasadzona; stąd: gromaticus, a, um, tyżący się rozmierzania gruntów lub obozu.

Grudii, orum, m. lud Belgijski.

Gruis, patrz grus.

Grumus, i, m. kupa ziemi, pagórek.

- Grunium**, ii, *n.* zamek we Frygii.
- Grunio**, 4, kwiczcć.
- Grus**, gruis, i gruis, is, *m.* i 4. zóraw.
- Grynja**, ae, 2, i **Grynium**, ii, *n.* miasto w Eolidzie; stąd: **Grynëus**, a, um, Grynejski.
- Gryps**, gryphis i gryphus, i, *m.* gryf (ptak bajeczny).
- Grypus**, i, *m.* mający nos zakrzywiony, orli; 2) przydomek.
- Gubernaoûlum**, i, *n.* stér; — przenoś. stér rządu, kierowanie, rząd, reipublicae; civitatum.
- Gubernatio**, ónis, 4. sterowanie, kierowanie; — przenoś. rządzenie, zarząd.
- Gubernátor**, óris, *m.* stérnik; — przenoś. rządzca, i gubernatrix, tois, 4. która rządzi.
- Guberno**, 1. sterować, kierować okrętem; — przenoś. rządzić, kierować, vitam, aliquem consiliis.
- Gula**, ae, 4. kanał pokarmowy; szyja, gulam laqueo frangere, uduśić; — przenoś. obżarstwo, gulae parere; g. ingenua, gęba wytworna, delikatna.
- Gulósus**, a, um, żarłoczny, lubiący łakocie.
- Gumia**, ae, *m.* 4akotnik.
- Gummi**, *n.* i gummis, is, 4. gumma.
- Gurges**, itis, *m.* wir, topiel, przepaść wodna; — przenoś. stek, turpitudinis, vitiorum; poet. morze, jezioro, głębia.
- Gurgustium**, ii, *n.* 4iche pomieszkanié, chałupa
- Gustatus**, us, *m.* smak, smakowanie, kosztowanie.
- Gusto**, 1. kosztować, używać czego, aliquid; — przenoś. zasmakować w czém, amorem vitae; studia literarum. [kowanie; smak.
- Gustus**, us, *m.* kosztowanie sma-
- Gutta**, ae, 4. kropla; — przenoś. plama, cętka na zwierzętach.
- Guttur**, úris, *n.* gardło, szyja, g. frangere, uduśić.
- Guttus**, i, *m.* naczynie z szyją wązką i długą do lania kroplami.
- Gyáros**, i, 4. i Gyári, orum, *m.* jedna z wysp na morzu Egjejskiem, dokąd Rzymianie na wygnanie zwykli byli posyłać.
- Gyges**, is, i ae, *m.* jeden z Gigantów; 2) ulubieniec króla Kandaula w Lidyi, a po jego śmierci następcą; 3) imię młodzieńca z Gnidu.
- Gymnäsarches**, ae, i -chus, i, *m.* przełożony nad gimnazyum.
- Gymnasium**, ii, *m.* miejsce publiczne do odbywania ćwiczeń fizycznych dla dzieci i osób dorosłych; często: miejsce zbierania się filozofów i sofistów.
- Gymnióus**, a, um, tyczący się ćwiczeń fizycznych, gimnastycznych.
- Gynaecoûm**, lub -ium, i, *n.* i Gynaecónitis, idis, 4. mieszkanie oddzielne dla kobiet wewnątrz domu u Greków.
- Gypso**, 1. gipsować, gypsatus pes, to jest: servilis, gdyż gipsem naznaczano jeńców lub niewolników, których przedawano; gypsatissimis manibus, o aktorach odgrywających role kobiet.
- Gypsum**, i, *n.* gips.
- Gyrus**, i, *m.* koło robione przez ruch, zawód, szranki; gyrum ducere, robić koło (w lataniu lub jeźdźeniu); gyrum trahere (o węzłach); in gyrum rationis ducere (przyprowadzić kogo do rozumu).
- Gythëum**, lub -ium, i, *n.* miasto i port w odnodze Lakońskiej.

H.

Habena, ae, *ż.* rzemień, którym się co wiąże, przytrzymuje, zwłaszcza cugle, wędzidło, wodze, habenas adducere lub premere, powściągać, wstrzymywać; effundere, emittere, dare, laxas dare, popuszczać; effusis lub laxatis habenis (puściwszy cugle, w wielkim pędzie); — przenoś. habenas classi immittere (plynąć z rozpiętymi żaglami); habenis uti (o sterniku), u poet.; powodowanie, amicitiae; władza kierująca, rząd państwa, legum; tenendae reipublicae; populi, rerum, poet.

Habeo, habui, habitum, 2. I) mieć; 1) w powszechności: a) o żyjących istotach, a mianowicie: α) w odniesieniu do przedmiotów nieżywotnych: mieć, posiadać, domum, naves, hortos, praedia, vineas, heredium, possessiones, monumentum, opes, in numis et praediis, wgotowiznie i w dobrach i t. p.; zamieszkiwać, Capuam, Corinthum, moenia, urbem; bawić gdzie, castra; stąd: samo habere, posiadać majątek, być w dobrym stante majątkowym, habere in Bruttis, hab. in Vejente; habendi amor, chęć posiadania, chciwość; β) w odniesieniu do istot żyjących: aliquam in matrimonio, uxores; liberos; filium infamem; ex qua liberos sex habebat; duos semper reges; collegas duos; magnas copias; sedecim armatorum milia; exercitum i t. p., γ) w odniesieniu do przedmiotów oderwanych, umysłowych: mieć, morandi tempus, annos circiter sexaginta, satis eloquentiae; acerrari curam; fi-

duciam regni potiundi; suspicionem; summum imperium; variam fortunam; periculum, bellum; pugnam lub proelium (stoczyć, wydać); pacem; bona exordia; spem; timorem; odium; auctoritatem, i t. p. b) o istotach nieżywotnych: mieć, cujus columnae altitudo — pedes habet; Roma habuit capitum — milia civium; urbs habet muros; altera via tanto longiorem habuit anfractum; Romanum imperium a Romulo exordium habet (bierze); hunc finem habuerunt duo bella. 2) W szczegół. a) z podwójnym 4 przyp. mieć, brać, uważać za co, sororem Persei habuit uxorem; socerum habuit Hipponicum; philosophiae praeceptorem habuit Lysim; aliquem in consulatu collegam; aliquem parentem i t. p.; quam habebant optimam civitatem (co u nich uchodziło za najlepsze); quam prope aequalem habebat (która prawie w równym wieku była); aliquem carissimum habere (najmocniej kochać, uważać za najmilszego); hunc auctorem habebant; ut templa deorum sancta haberent; na str. bier. z podwój. 1 przyp.: id nefas habetur; semper habiti sunt fortissimi, także: aliquem pro hoste; aliquid pro certo. W połączeniu z imiesł. bier. czasu przeszł. dla oznaczenia zupełnego skutku jakiej czynności: ubi milites congregatos habebat (gdy zgromadził); percepta habere praecepta, głęboko zatrzymać w pamięci; także: persuasum habere (być przekonanym); aliquid cognitum habere (poznać); spem habe-

re positam in aliqua re (pokładać nadzieję); spem habebant in eo maximam; *δ*) z przyp. 3 mieć za przedmiot czego, za co uważać, ludibrio (za pośmiewisko); rempublicam quaestui; aliquid religioni; duritiam voluptati, aliquid probro; także: in auxilium; curae sibi habere, mieć na pieczy, przykładać starania, z tryb. bezok. *c*) alicui aliquid, mieć co dla kogo, okazywać, przyznawać komu co, alicui honorem; officium; fidem, *c*) secum, z sobą nosić, przy sobie mieć, venenum s. h.; często: aliquem s. h.; Trebatium nobiscum habemus; *e*) cum aliquo aliquid h., mieć co z kim, być z kim w stosunkach, cum aliquo societatem, contentionem, pacem; *f*) se h., mieć się, znajdować się w pewnym położeniu, w pewnym stanie, o ludziach i rzeczach: quemadmodum so haberet; melius s. h.; multo aliter rempublicam se habentem cognovit; res sic lub ita habet; sic lub ita se habet, tak się rzecz ma, taki jest stan rzeczy; także: sic habet; bene habet, dobrze idzie; 3) zawierać w sobie, zamykać, mieścić, nihil epistola habebat, quod-; habet res ista iniquitatem; difficultatem; prowadzić, pociągać za sobą, mieć jaki skutek, castrorum mutatio quid habet? beneficium habet querelam; także: wzbudzać, wzniecać, sprawić; nullam invidiam habuit corona; misericordiam i t. p. *δ*) mieć co w myśli, zamyslać co, być w chęci, in animo lub samo animo h. z tr. bez.; stąd: samo habere, zamyslać; przedsiębrać, h. polliceri; często: iter aliquo, podróż dokąd obrócić; także: diis agere gratias atque habere (okazywać, oświadczać i mieć w ser-

cu); pacis mentionem habere (w myśli pokój sobie przedstawiać); z tr. bezok. mieć, mózdz, habeo etiam dicere; haec habui dicere; ze zdaniem względnym lub pytającym, umieść, wiedzieć, ut haberet, quo fugeret ad salutem; quod, quid diceret, non haberet; non habeo, quid scribam; *c*) mieć, dostać, otrzymać, odnieść z czego korzyść, owoc, skutek, ex qua opsonium haberet; ut collatis a populo nummis sumptum sepulturae habuerit; oraculi sententiam; ejus conveniendae potestatem; non magnam clementiae gloriam; tantum amorem omnium; talem exitum vitae; multa alia ab natura habuit dona. II) trzymać, jaculum, quod manibus habemus. Stąd: 1) w szczegól. z wyobrażeniem wstrzymanego ruchu: zatrzymać, trzymać w skrępowaniu, w obłęzieniu, opanować, hostis habet muros; me infelix habuit thalamus; me quoque pontus haberet, Tartara habent Panthoiden; timor, metus, ira aliquem habet (opanował); custodes somnus habebat, u poet.; senatum in curia; aliquem in vinculis; in custodia; aliquem in armis (spowodować, przymusić do pozostania pod bronią); aliquem in obsidione, in potestate; milites in stativis castris; pecora inter silvas; 2) z wyobrażeniem trwałości w czasie: trzymać, utrzymywać, mare infestum (ciągle w stanie niebezpiecznym utrzymywać); aliquem sollicitum (ciągle w kłopotliwym położeniu trzymać); aliquem impunitum (zostawić bez ukarania); w ogóle: przepędzić, spędzić, aetatem procul a republica; ubi adolescentiam habuere; 3) przenosić. *a*) odbywać, odprowadzać, mieć, concilium populi, comitia; amicorum consi-

lium; censum, delectum, rationem, quaestionem, iudicium, sermonem, convivia, dies festos, expeditiones, res novas i. p.; *b*) zachowywać, przestrzegać, ordines; *c*) mieścić wliczbie, poczytywać za co, aliquem numero hostium; numero sapientum; in summis ducibus habitus est; iu damno h.; *d*) obchodzić się z kim, bene, male, liberalissime h. aliquem; także: ut in eadem familiaritate, qua antea, habuerit (że się z nim tak przyjaźnie obchodził, jak przedtem); *e*) satis h., poprzestawać na czém, być zadowolonym, uważać za dostateczne, neque vero id satis habuit.

Habilis, e, dający się dobrze ująć, składny, dogodny, przydatny, sposobny, arcus; calcei; publico muneris; in iisdem rebus; 2) prędki, zwinny, obrotny, ręczy, currus; puella; także: venit illi habilis membris vigor (objawiła się w nim siła nadająca zdolność do działania).

Habilitas, ātis, ż. zdatność, zręczność.

Habiliter, przysł. zręcznie, łatwo.

Habitabilis, mieszkalny, zdatny do mieszkania.

Habitatio, ōnis, ż. mieszkanie.

Habitator, ōris, m. mieszkaniec.

Habito, 1. zamieszkiwać, oppidum, urbes, casas, terras i t. p.; często nieprzech. mieszkać, apud aliquem; in Epiro; Athenis; dispersis tuguriis; cum aliquo; ad litora; lucis opacis; vallibus imis; — przenoś. często gdzie bywać, przebywać, czém się zajmować, in foro, in rostris, in oculis (być ustawicznie widzianym); animus cum curis habitans; in eo genere (ciągle się tém zajmować); in una ratione tractanda.

Habitudo, inis, ż. postawa, skład, corporis.

Habitus, us, m. postać, postawa, skład ciała, corporis; oris et corporis, oris, infantium, decorus, haud indecorus i t. p.; habitus, in quo mors quemque deprehenderat; 2) odzież, ubior, habitu Romano, togati scilicet; Persicus; citharoedicus vel tragicus; privatus, civilis, solemnis i t. p. — przenoś. własność, usposobienie, stan, położenie, domicilii; peculiarium; pro habitu fortunae; habitus naturae prope divinus; novae fortunae; civitatis; animi; optimo habitu; suo habitu vitam degere.

Haec, przysł. tu, tędy.

Hactenus, przysł. dotąd, pod względem miejsca; sed haec hactenus; pod względem czasu: hactenus moverat ora; — przenoś. o tyle, tak daleco, z nast. quoad, quod, ut, ne.

Hadria, ae, ż. miasto w Picenie; 2) w Etruryi przy odnodze Padu. od którego morze Hadryatyckie wzięło nazwisko; stąd: Hadria oznacza samo morze, u poet. quo non arbi ter Hadriae maior. Od tego pochodzi: *a*) Hadriaticus, a, um. Hadryatycki; *b*) Hadriānus, a, um. Hadryański, i Hadriani, orum, m. mieszkańcy Hadryi.

Hadrūmētum, i, n. główne miasto Byzacyum w Afryce; stąd: Hadrumetini, orum, m. mieszkańcy Hadrumetu.

Haedilia, ium, n. kozłarnia.

Haedinus, a, um, kozli, kozłowy.

Haedui, patrz Aedui.

Haedūlea, ae, ż. kózka.

Haedūlus, i, m. kozielek. [zbiór.

Haedus, i, m. kozieł; 2) gwiazdo-

Haemonia, ae, ż. dawne nazwisko

Tessalii; stąd: *a*) Haemonis, idis,

ż. mieszkanka Tessalii; *b*) Haemonius,

a, um, Hemoński, Tessalski;

artes, sztuki czarodziejskie. [Tracyi.

Haemus, i, m. góra w północnej

- Haereo**, haesi; haesum, 2. tkwić,IGNAĆ, trzymać się mocno, właś. i przenoś. z przyim. in i przyp. 6; lub z przyp. 6; albo z 3 albo samo haer.; in equo lub equo, mocno siedzieć: classis in vado; curus voraginibus; os devoratum fauce: stąd: a) być wstrzymanym w swoim postępie, przestać, victoria haesit; amor haesit; zostawać gdzie długo, bawić się długo nad czym, hic haereo; in jure; circa muros urbis unius; h. in tergis, lub tergis, lub in terga hostium (nacierać mocno, być na karku); b) ze strachu stanąć jak wrytym, zdrętwieć, aspectu territus haesit; lingua haeret metu; także: vox faucibus haesit; -- przenoś. być w zakłopotaniu, nie wiedzieć co począć, zwykle samo haer.; in nominibus haer., nie być w stanie odgadnienia; inter pudorem cupiditatemque haer., wahać się.
- Haeresco**, haesi, 3, zostać, uwięznąć, być gdzie stale, tergo haesere sagittae.
- Haerēsis**, is, ź. sekta, stronnictwo.
- Haesitantia**, ae, ź. jąkanie się.
- Haesitatio**, ōnis, ź. jąkanie się, trudność wymowy.
- Haesito**, 1. uwięznąć, ulgnać, in aliquo loco; in vadis, lub samo haes.; lingua, jąkać się, zacinąć się w mowie; 2) wahać się, chwiać się w zdaniu, być niepewnym, inter fidem timoremque; diu haesitavi, quid facere debcrem; non haesitans respondebo; z nast. an i tr. łącz.; in majorum institutis (nie być obznajmionym); często samo haes
- Hales**, ētis, m. rzeka w Lukanii przy Welii
- Halesa**, ae, ź. miasto w Sycylii; stąd: Halesinus, a, um, Halezyński, rzeczow. Halezyńczyk.
- Halēsus**, i, m. potomek Agamemnona.
- Haliacmon**, ōnis, m. rzeka w Macedonii.
- Haliacētos**, i, m. orzeł morski żyjący rybami.
- Haliartus**, i, ź. miasto w Beocyi; stąd: Haliartii, orum, m. Haliartowie.
- Halicarnassos**, i, ź. miasto w Karyi; stąd: a) Halicarnassenses, ium, m. mieszkańcy Halikarnassu; b) Halicarnasseus, ei, m. z Halikarnassu, Cleon.
- Halicyaē**, ārum, ź. miasto w Sycylii; stąd: Halicyensis, e, Halicyeński, z Halicyi, w licz. mn mieszkańcy Halicyi.
- Haliēuticus**, a, um, tyżący się ryb; stąd: Haliēutiōn (liber) pismo o rybolówstwie.
- Halitus**, us, m. tchnienie, oddech
- Halluc**-, patrz Aluc-.
- Halo**, 1. tchnąć, wydawać woń, croceis halantes floribus horti
- Haluc**-, patrz Aluc-
- Halys**, yos, m. rzeka w Paflagonii.
- Hamādryas**, ādis, ź. nimfa leśna.
- Hamātus**, a, um, haczysty, wędkowaty, zakrzywiony.
- Hamm**-, patrz Amin-.
- Hamus**, i, m. hak, wędka; 2) ogniwo, kółko w łańcuchu lub w pancerzu, hamis conserta lorica; 3) poet. szpony.
- Hannibal**, lub Annibal, ālis, m. syn Hamilkara, znakomity wódz Kartagiński w wojnie z Rzymianami.
- Hara**, ae, ź. chlów, karmnik.
- Hariolatio**, ōnis, ź. wróżenie.
- Hariōlor**, 1. wróżyć, przepowiadać.
- Hariōlus**, i, m. wrózek, wieszczek
- Harmonia**, ae, ź. zgodność, zgodny dźwięk
- Harmonia**, ae, lub -e, es, ź. córka Marsa i Wenery, żona Kadmusa

Harpágo, ónis, *m.* hak; drąg długi z hakiem jak sierp zakrzywionym do niszczenia murów lub zahaczania okrętów

Harpē, ēs, *ż.* miecz zakrzywiony (ferrum lunatum)

Harpýia, ae, *ż.* zwykle w licz. mn. Harpije, bajeczne ptaki, z twarzą niewieścią.

Hārudes, um, *m.* lud Germanów.

Haruspex, icjs, *m.* wieszczek, przepowiadacz przyszłości z trzewiów bydła, zabijanych na ofiarę.

Haruspicius, a, um, wieszczbiarski, wieszczy, do wieszczbiarstwa należący, liber; *rzecz.* haruspicina, ae, *ż.* sztuka przepowiadania z wnętrzości bydła ofiarnych, haruspicinam facere.

Haruspitium, ii, *m.* wieszczba, wrózenie, przepowiadanie.

Hasta, ae, *ż.* tyka, laska, hastae auratae igne; hasta graminea (trzcina bambusowa); szczególn. żelazem okuta tyka, włócznia, oszczep, dzida, pocisk; hastas torquere, conjicere, mittere; przy sprzedażach publicznych dla oznaczenia miejsca i zwierzchniej władzy zatykano włócznię, stąd: sub hasta vendere; hasta venditionis; ad hastam publicam nunquam accessit; emptio ab hasta; — przenoś. hastam abjicere, stracić odwagę.

Hastatus, a, um, uzbrojony dzidą; *rzeczow.* kopijnik, hastati, orum, *m.* jeden z czterech gatunków pieszych żołnierzy rzymskich, którzy do boju stawali w pierwszym rzędzie; byli oni podzieleni na dziesięć oddziałów; stąd: *a)* primus hastatus (ordo), pierwszy oddział tego gatunku wojska; *b)* primus, secundus i t. d. hastatus (centurio) dowódca tych żołnierzy.

Hastile, is, *n.* drzewo u dzidy, osada, ferrum, quod ex hastili in

corpore remanserat; stąd: poet. sama dzida; *2)* ostra gałąź, lodyga, densis hastilibus horrida myrtus, poet.

Haud, *przysł.* nie, bynajmniej, haud dubie (bez wątplenia); h. longe, h. procul, h. multo post (wkrótce potem); haud ita longe, haud ita magna manu i t. p.; haud dum, jeszcze nie; haud scio an, nie wiem, czy też nie; podobno, może, porównaj *an*.

Haurio, hausi, haustum, *4.* czerpać, aquam ex puteo; aquam galeā; terram (wykopać); suspiria (wzdychać); — przenoś. sumptum ex aerario; haurio ex vano (z niepewnego źródła); h. de faece (w odniesieniu do złych mówców).

W szczegól. *1)* wyczerpać, wypóźnić, wypić, pateram, pocula; — przenoś. *a)* przeszyć, przebić, latus gladio; ictu ventrem; *b)* pavor haurit corda, tamuje woli obieg krwi; wytrzymać, wycierpieć, calamitates, supplicia, dolorem; *c)* przebieść, wypełnić, sol igneus medium coelo hauserat orbem; *2)* nabierać w siebie, alveus haurit aquas; żążyć, venenum; pecudes hausere lucem, ujrzały światło, przyszły na świat; pochłonać, multos flamma hausit; aqua haurit hominem; arbores in profundum haustae sunt; usłyszeć, dowiedzieć się, his auribus hausit; widzieć, h. oculis, poet. *b)* — przenoś. powziąć, nabrać, spem animo; praecepta vitae beatae; hoc animo hauri (przyjmij to do serca); alacritatem alicujus; szczególn. używać, doznawać, voluptates, dolorem; *3)* wylać, przelać, sanguinem; cruorem.

Haustus, us, *m.* czerpanie, fontium; h. aquae (przywilej czerpania wody); stąd: *a)* picie, lyanie,

- lyk, u poet. bibere exiguis haustibus; — przenos. Pindarici fontis haustus (o naśladowaniu Pindara); *h*) wciąganie, coeli h. (oddychanie); aetherii h., duchy niebieskie.
- Have**, haveo, patrz avco.
- Hebdōmas**, ādis, *ż.* przeciąg siedmiu dni, tydzień, szczegól. siódmy dzień krytyczny, dzień przesilenia choroby.
- Hēbē**, es, *ż.* młodość, poet. bogini młodości, córka Jowisza, żona Herkulesa.
- Hēbeo**, ēre, być tępym; — przenos. tracić moc, żywość, gnuśnieć, sanguis; acies mentis.
- Hebes**, ētis, tēpy, nieostry, gladius; młdy, słaby, acies oculorum; niejasny, color; tēpy, słaby, aures hebetiores; przytępiony, nieczujący smaku, os; co do władz umysłowych: przytępiony, niepojętny, niedoleżny, ograniczony, ingenium. quis adeo hebes inveniretur; ut crederet?; stłumiony, dolor.
- Hebesco**, ēro, stępieć.
- Hebēto**, 1. tēpić, stępić, przytępować, hastas; tela; — przenos. osłabić, vires reipublicae; flammās.
- Hebrus**, i, *m.* rzeka w Tracyi.
- Hecate**, es, *ż.* bogini Traków; różne były o niej wyobrażenia: brana ją już to za toż samo co Dyna, już to za Prozerpinę; voce vocans Hecaten coelo ereboque potentem; stąd: *a*) Hecatēis, īdis, *ż.* Hekatejska, czarodziejska; *b*) Hecatejus, a, um, należący do Hekaty, czarodziejski.
- Hector**, oris, *m.* syn Pryama, mąż Andromachy; stąd: Hectoreus, a, um, należący do Hektora, w ogóle: Trojański, poet. [Pryama.
- Hecūba**, ae, lub -e, es, *ż.* żona Hedēra, ae, *ż.* bluszcz. [wonny.
- Hedychrum**, i, *n.* balsam, olejek
- Hei**, *wykrz.* ach! biada!
- Helōna**, ae, lub -e, es, *ż.* córka Lody, siostra Polluksa, Kastora i Klitemnestry, żona Menelausa, matka Hermiony; 2) miejsce warowne w Gallii Narboneńskiej.
- Helōnus**, i, *m.* syn Pryama.
- Hēlias**, ādis, *ż.* zwykle w licz. mn. Heliades, córki słońca, siostry Faetona.
- Helice**, es, *ż.* miasto nadmorskie w Achai; 2) gwiazdozbiór, wielki niedźwiedź.
- Helicon**, ōnis, *m.* góra w Beocyi Apollinowi i Muzom poświęcona; stąd: Heliconius, a, um, do Helikonu należący.
- Heliōpōlis**, is, *ż.* miasto w niższym Egipcie ze świątynią Słońca.
- Helle**, ēs, *ż.* siostra Fryksusa, eđ której wziął nazwisko Hellespont
- Hellēbōrus**, i, *m.* lub -um, i, *n.* ciemierzyca (veratrum).
- Hellespontus**, i, *m.* cieśnina między morzem Egiejskim i Marmorą, Hellespont; cieś. Dardanejska; 2) kraj nad tą cieśniną leżący, stąd: Hellespontiacus, a, um, i Hellespontius, Hellespontski, Hellespontius jako *rzeczow.* mieszkańiec Hellespontu.
- Helotae**, i Ilotae, arum, *m.* Ilotowie, dawni mieszkańcy Holos w Lakonii, po zdobyciu Peloponezu przez Doryjczyków, niewolnicy Spartańczyków.
- Heluātio**, ōnis, *ż.* rozpusta, marnotrawstwo, zbytkowanie w jedzeniu i picciu.
- Heluo**, ōnis, *m.* rozpustnik, marnotrawca, żarłok.
- Heluor**, i. zbytkować, żyć rozpustnie; także w znac. przech. trwonić, marnować, sanguinem reipublicae.
- Helvella**, ae, *ż.* wszelka drobna ogrodowina, jarzyna.
- Helvétii**, orum, *m.* Helwetowie,

- dawni mieszkańcy Szwajcaryi; stąd: **Helvétius** i **Helvéticus**, a, um, Helwecki.
- Helvi**, orum, *m.* lud w Gallii Narboneńskiej.
- Hem**, *wykrz.* owoż, oto, hej, hem tibi hominem, oto go masz.
- Hemeródrómos**, *m.* w licz. mn. hemerodromos, przez cały dzień biedz mógący, biegacz, goniec, posłaniec.
- Hemlollus**, *i, m.* pół osła, wyraz obelgi.
- Hemicyolium**, *ii, n.* półokrągłe krzesło z poręczami.
- Hemina**, *ac, ż.* miara wynosząca połowę sextarii, pół kwarty.
- Heniochi**, orum, *m.* lud w Sarmacji azjatyckiej; stąd: **Heniochus**, a, um, do Heniochów należący.
- Heptéris**, *is, ż.* statek o siedmiu rzędach wiosel.
- Héra**, *ac, ż.* pani, gospodyni domu.
- Hera**, *ac, ż.* bogini Juno; stąd: **Heraea**, orum, *n.* igrzyska uroczyste na cześć Junony.
- Heraclea**, *ae, ż.* miasto Herkulesa, nazwisko wielu miast: *a)* w Grecyi Wielkiej; *b)* w Tessalii przy Tomopilach; *c)* w Bitynii przy morzu Czarnem; *d)* w Sycylii przy rzece Halycos; *e)* H. Sintica lub ex Sintiis w Peonii krainie Macedońskiej. Stąd: *a)* **Heracleenses**, um, *m.* Heraklejczycy; *b)* **Heracleotae**, arum, *m.* Herakleoci; *c)* **Heracleus**, a, um, Heraklejski, lub do Herkulesa należący.
- Heracleum**, *i, n.* miasto w Macedonii.
- Heracleus**, a, um, patrz **Heraclea**.
- Heracleides**, *ae, m.* potomek Herkulesa, Heraklida.
- Heraea**, orum, *n.* patrz **Hera**.
- Heraea**, *ae, ż.* miasto w Arkadyi.
- Herba**, *ac, ż.* trawa, ziele, zielone zboże, *h. frumenti*; 2) ogrodowi-
na, jarzyna, *vivere herbis*, **herbas ita condunt**.
- Herbesco**, *ěre*, zielenić się, wscho-
dzić.
- Herbidus**, a, um, obfity w trawę Epirus.
- Herbifer**, a, um, = **herbidus**.
- Herbigradus**, a, um, chodzący po trawie, czolgający się.
- Herbita**, *ae, ż.* miasto w Sycylii: stąd: **Herbitensis**, e, **Herbiteński**. w licz. mn. **Herbiteńczy**.
- Herbósus**, a, um, pełen trawy, obfitujący w trawę.
- Herbula**, *ae, ż.* ziółko, trawka.
- Hercóus**, *i, m.* przezwisko Jowisza, jako mającego opiekę nad domem.
- Hercle**, patrz **Hercules**.
- Herculaneum**, *i, n.* miasto w Kampanii; *a)* **Herculanensis**, e, **Herculanęński**, in **Herculanensi**, w okolicy **Herkulanum**; *b)* **Herculanus**, lub **-eus**, a, um, **Herkulański**.
- Hercóles**, *is* lub **-i, m.** syn Jowisza i **Alkmeny**, mąż **Dejaniry**, bohater Tebański; **Hercules!** i **Hercule!** lub **Hercle!** me **Hercules!** me **Hercule**, rodzaj przysięgi, zapewnienia, zaiste, zaprawdę. Stąd: *a)* **Herculeus**, a, um, do Herkulesa odnoszący się, od Herkulesa pochodzący; *b)* **Herculis columnae**, słupy Herkulesa: góry **Calpe** w Europie i **Abyla** w Afryce.
- Hercónta silva**, las **Hercyński** od źródła Dunaju, aż do granic **Daocy**.
- Heredtarius**, a, um, dziedziczny, do dziedzictwa należący; 2) prawem spadku otrzymany, odziedziczony.
- Hereditas**, *stis, ż.* odziedziczenie, dziedzictwo, włas. i przenoś. *aliquid mihi hereditate venit*; *hereditatem consequi*, *adire*; *hered. gloriae*.
- Herédium**, *ii, n.* grunt, majątek dziedziczny.

- Heres, *edis*, *m.* 1) z. dziedzic, dziedziczka, *secundus*, podstawiony w miejsce właściwego; 2) — przenoś. dziedzic, następca, *nominis*, *Academiae*.
- Heri, *przyst.* wczoraj.
- Herillis, *e*, pański, gospodarski, do pana, do gospodarza należący.
- Herillus, *i*, *m.* filozof z Kartaginy; stąd: Herilli, *orum*, *m.* uczniowie Herylla. [cyi.]
- Hermæum, *i*, *n.* miasteczko w Beo-
- Hermathēna, *ae*, *ż.* posąg Merkurego i Minerwy na jednej podstawie.
- Hermēraclēs, *is*, *m.* posąg Merkurego i Herkulesa na jednej podstawie.
- Hermes, *ae*, *m.* Merkury, posłaniec bogów; 2) posąg Merkurego lub popiersie bez rąk i nóg na słupie ustawione.
- Herminius mons, góra Herminiska w Luzytanii.
- Hermiōne, *es*, lub *-a*, *ae*, *ż.* córka Menelausa, żona Oresta; 2) miasto w Argolidzie; stąd: Hermiōnicus, *a*, *um*, Herminyony tycający się.
- Hermus, *i*, *m.* rzeka w Lidyi.
- Hernīsi, *orum*, *m.* lud w Lacyum; stąd: Hernicus, *a*, *um*, do Herników należący.
- Hero, *us*, *ż.* kapłanka Afrodyty w mieście Sestus w Tracyi.
- Heroicus, *a*, *um*, bohaterowski, *car-men*, *versus*.
- Herois, *idis*, *ż.* półbogini, bohaterka.
- Heros, *ōis*, półbożek, bohater, sprawca wielkiego czynu.
- Herōus, *i*, *m.* bohaterowski.
- Herus, *i*, *m.* pan domu, gospodarz.
- Hesiōdus, *i*, *m.* poeta grecki niewiele później od Homera żyjący; stąd: Hesiodēus, *a*, *um*, dc Hezyoda należący.
- Hesiōne, *es*, lub *-a*, *ae*, *ż.* córka Laomedona króla Troi.
- Hesperia, *patrz* Hesperius.
- Hespēris, *idis*, *ż.* zachodnia, do zachodnich krajów należąca; w licz. mn. Hesperides, Hesperidy, córki Nocy na zachodnim krańcu ziemi mieszkające.
- Hespērius, *a*, *um*, w zachodniej stronie leżący, zachodni; *rzeczow.* Hesperia, *ae*, *ż.* kraj zachodni, Hiszpania, Italia.
- Hespērus, lub *-os*, *i*, *m.* gwiazda wieczorna, *Wenus*.
- Hesternus, *a*, *um*, wczorajszy
- Hetrur- *patrz* Etrur-.
- Heu, *wykrzyknik*, ach! heu me infelicem!
- Heus, *wykrzyknik*, hej! nuż! heus juvenes monstrate viam.
- Hexamēter, *tri*, *m.* sześciostopowy, sześciomiarowy, *versus*.
- Hexapylon, *i*, *n.* brama w Syrakuzie, lub część tego miasta sześcioma bramami opatrzona.
- Hexēris, *is*, *ż.* statek o sześciu rzędach wiosel.
- Hiātus, *us*, *m.* otwór, szpara, rozpadlina, spelunca vasto hiatu: zbieg samogłosek; mowa zbyt wiele obiecująca, *quid dignum tanto feret hic promissor hiatu*.
- Hiberna, *orum*, *n.* *patrz* hibernus.
- Hibernācula, *orum*, *n.* zimowisko, leże zimowe.
- Hibernia, *ae*, *ż.* Irlandya.
- Hiberno, *l.* zimować, być na leżach zimowych
- Hibernus, *a*, *um*, zimowy, *tempus*, *mensis*; *rzeczow.* hiberna, *orum*, *n.* zimowe leże, *exercitum in hiberna dimittere*, burzliwy, *ventus*, *mare*, *noctes*, *u* *poet.*
- Hiberus, *patrz* Iberus.
- Hibrida, *ae*, *m.* 1) *ż.* dwójakiego rodu lub początku (jeżeli ojciec jest Rzymianinem lub wyzwolen-

com, matka zaś cudzoziemką lub niewolnicą).

Hic, haec, hoc, *zaimek wskazujący*, ten, ta, to, używa się tak przymiotnio jak i rzeczownię; stąd: hoc commodi est, quod-, ta jest korzyść, że-; hoc copiarum; jeżeli o dwóch przedmiotach jest mowa, hic odnosi się do bliższego, ille do dalszego, hic, ten, ille, tamten, ów; hic idem, tenże sam, ten właśnie; hos eosdem motus perturbationes dixerimus; często rodzaj zaimka hic położonego w znaczeniu subiektu zgadza się z predykatem i tłumaczy się przez to, hic ego sum, to ja jestem; hanc speciem libertatis esse, jest to pozór wolności; hic labor est, jest to praca; hoc ze stop. wyż. tém, de quo hoc plura referemus, quod-; atque hoc amplius; hoc libentius; hoc curiosior; także *przysłówkowo*: hoc, quod-, dla tego, że-, w tym zamiarze, in hoc, ut aliis esset materiae satis; ex hoc, stąd: per haec lub his, pizez to, tym sposobem; ob haec, dla tego; ad hoc, a do tego, nadto, oprócz tego; 2) w odniesieniu do czasu: ten, obecny, teraźniejszy, usque ad hanc aetatem; hoc tempore; his diebus; haec imperii potestas; haec, obecne okoliczności; *przysłówkowo*: post haec, potem; inter haec, tymczasem; 3) w odniesieniu do następowania względnego: ten, taki, de his rebus, de quibus colloqui volo; ex iis locis, in quibus; hae sedes, e quibus; za nast. ut lub ne i tr. łącz., hoc animo esse debetis, ut-; hoc consilio, ut-; his conditionibus; ze spój. quod, sed hoc superari, quod- excedebant.

Hic, *przysł.* tu, na tém miejscu; także: na to, wtedy, przy tém: przy tej sposobności.

Hicce, haecce, hocce, tenże, taż, toż; pytając: hiccine, tenzeto i t. d. **Hiemalis**, e, zimowy, tempus; burzliwy, na burzę wystawiony, navigatio.

Hiemo, 1. zimować, być na leżach zimowych; 2) burzyć się, być burzliwym, mare hiemat.

Hiems, hiemis, *ż* burza, nawalność, niepogoda, zima; stąd: zimno, właś. i przenoś. u poet.; przy oznaczeniu lat: post certas hiemes.

Hiero Come, *ż*. miasteczko w Karyi. **Hiero, ónis**, *m.* imię dwóch królów Syrakuzy; stąd: Hieronicus, a, um, do Hierona należący.

Hierophanta, lub -es, ae, *m.* wykładacz obrzędów religijnych i kapłan u Greków i Egipcyan.

Hierosolýma, orum, *n.* i -a, ae, *ż*. główne miasto Judei; Jeruzalem; stąd: Hierosolymarius, zdobywca Jeruzolimy; przydomek Pompejusza.

Hilare, *przysł.* wesolo; z wypogodzonym czołem.

Hilaris, e, wesoly, dobrej myśli.

Hilaritas, *átis*, *ż*. wesołość, wypogodzenie oblicza, risus cum hilaritate:

Hilariter, *przysł.* wesolo.

Hilare, 1. rozweselić, wprawić w humor wesoly, aliquem; sensum.

Hilarulus, a, um, nieco wesoly.

Hilla, ae, *ż*. kiszka nadziewana, kiełbasa.

Hilum, 1, *n.* odrobina, bardzo mało czego, neque (nec) hilum, ani odrobiny, wcale nic.

Himella, ae, *ż*. rzeczka w krainie Sabinów.

Himera, ae, *ż* nazwisko dwóch rzek w Sycylii; także miasto nad tą rzeką; Himera, orum, *n.* u poet.

Hino, *przysł.* 1) w przestizeni:

a) stąd, z tego miejsca, a nobis hinc profecti; nos hinc Roma qui veneramus; — przenoś. stąd, z tej przyczyny, hinc effingis; hinc illae lacrimae; odium; b) z tej strony, hinc illinque lub hinc atque illinc, na tej i tamtej stronie, po obu stronach; także: hinc atque hinc vasti scopuli; 2) w czasie: odtąd, od tego czasu, hinc consules coepere creari.

Hinnio, 4. różc.

Hinnitus, us, m. rżenie.

Hinnuleus, i, m. jelonek, sarna samiec.

Hio, 1. rozstępować się, rozpadać się, otwierać się, pekać, szczególn. dyszeć usta otworzywszy; stąd: chcia się za czém ubiegać, ne inducat emtorem hiantem; dziwić się, hunc plausus hiantem corripuit; — przenoś. hisutia loqui, mówić bez połączenia okresowego.

Hippagoe, orum, ż. statki wodne do przewożenia koni.

Hippo, óntis, m. nazwisko kilku miast; 1) w Afryce: H. regius, w Numidyi; b) H. diarrhytus, w krainie Kartagińskiej; 2) w Hiszpanii Tarrakonenskiej.

Hippocentaurus, i, m. bajeczne zwierzę z konia i człowieka złożone

Hippocréne, es, ż. źródł w Beocyi przy Helikonie.

Hippodámē, ēs, i -ia, ae, ż. córka Enomausa (Oenomaus) króla Pizy w Elidzie; 2) żona Pirytousa.

Hippodromos, i, m. plac gonitwy dla koni, wozów.

Hippolitē, es, lub -a, ae, ż. królowa Amazonek, siostra Antypopy i Menalippy, żona Tezeusza; 2) żona Akasta.

Hippolytus, i, m. syn Tozeusza.

Hippoménes, ae, lub is, m. mąż Atalanty; 2) ojciec Limony, która

stąd: Hippomenēis, idis, ż. nazywa się.

Hippónax, actis, m. uszczypliwy jambiczny poeta z Efezu; stąd Hippónactēus, a, um, do Hippónaksa należący, Hipponacteos effugere vix possumus versus.

Hippotādes, ae, m. przydomek Eola, jako wnuka Hippotesa.

Hippotoxóta, ae, m. łucznik konny. Hippūrus, lub -os, i, m. gatunek ryby.

Hir, rēka, wyraz dawny z greckiego.

Hircātus, i, m. kozielek.

Hircous, i, m. kozieł; parkot kozli.

Hirnella, ae, ż. dzbanek, naczyńko do ofiar.

Hirpini, orum, m. lud w niższej Italii; stąd: Hirpinus, a, um, do Hirpinów należący, ager, pubes.

Hirsūtus, a, um, kosmaty, najeżony, szorstki.

Hirtius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Hirtinus, a, um, Hirtyński.

Hirtus, a, um, kosmaty, kudłaty, najeżony, szorstki; oves, tunica; — przenoś. nieokrzesany, ingenium.

Hirudo, intis, ż. pijawka; — przenoś. niszczyiciel, aerarii.

Hirundo, intis, ż. jaskółka.

Hisco, ére, rozstępować się, otwierać usta, przebąknąć; 2) przech. ustnie przedstawiać, mówić, reges et regum facta.

Hispalis, is, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej.

Hispania, ae, ż. Hiszpania, półwysep Pirenojski, rzeką Iberis podzielona na część zwaną Hispania citerior, później H. Tarracónensis, i H. ulterior, później Lusitania lub Baetica; Hispaniae, obie Hiszpanie; stąd: a) Hispaniēnsis, e, Hiszpański; b) Hispanus, a, um, Hiszpański; rzecz.

- Hispani, orum, *m.* Hiszpanie, mieszkańcy Hiszpanii.
- Hispidus, a, um, szorstki, chropowaty, najezony.
- Hister, patrz Ister.
- Historia, ae, *ż.* wiedza, znajomość, poznanie, si quid in ea epistola historia dignum; stąd: opowiadanie, opisanie dziejów, historia, dzieło historyczne.
- Historious, a, um, tyczący się dziejów, dziejopisarski; *rzeczow.* dziejopis, historyk.
- Histrion, onis, *m.* aktor teatralny
- Hiulce, *przysł.* rozpadając się, roztwierając się; h. loqui, mówić z otwartemi ustami, dla zbiegu samogłosek.
- Hiulus, a, um, rozpadły, roztwarty, rozłupany, concursus verborum lub voces h. (mowa mająca obfity zbieg samogłosek).
- Hoc, *przysł.* dawna forma zamiast huc, ku tej stronie, hoc omnipotens descendit.
- Hodie, *przysł.* dzisiaj, dnia dzisiejszego; także: tej nocy; 2) teraz, obecnie, hodie quoque, jeszcze teraz, hodieque, i dziś jeszcze, do dnia dzisiejszego.
- Hodiernus, a, um, dzisiejszy, ad hodiernum diem, do dnia dzisiejszego.
- Hoed- patrz haed-
- Homērus, i, *m.* sławny starożytny poeta Grecki; stąd: Homerius, a, um, do Homera odnoszący się, od niego pochodzący.
- Homicida, ae, *m.* zabójca, męzbójca; 2) rycerz waleczny, straszny, który na wojnie wielu nieprzyjaciół zabił; poet. o Hektorze.
- Homocidium, ii, *n.* męzobójstwo.
- Homo, inis, *m.* człowiek, w znaczu ogóln. mężczyzna lub niewiasta, osoba, w liczu mn. homines, ludzie; inter homines esse, żyć, obcować z ludzmi; b) także w ogóle, zamiast is lub hio, persuasit homini, zamiast ei; ibi homo coepit me obsecrare; c) w odniesieniu do rozmaitych przymiotów, uczucia, rozumu, charakteru i t. p., nihil hominis est, zły człowiek, nikczemnik; si homo esset, gdyby miał uczucie; Demosthenes et Homerus summi sunt, sed tamen homines, podlegający ułomnościom, błędom: d) człowiek należący do kogo, skuga, niewolnik, homines arcesse; a tuis hominibus abesse; e) w liczu mn. żołnierze piesi; tribus milibus hominum occisis; triginta milibus hominum et quatuor milibus equitum; f) człowiek z tem co posiada, własność człowieka, hominis maniceps fit Chrysogonus.
- Homōis, es, *ż.* góra w Tessalii.
- Homullus, i, *m.* człowieczek, biedaczek, biedny człowiek.
- Homuncio, onis, i homunculus, i, *m.* człowieczek.
- Honestamentum, i, *n.* ozdoba, pacis; nullo honestamento eget virtus.
- Honestas, atis, *ż.* cześć, dobre imię, imię, honestatem omnem amittere; w liczu mn. odznaczenie się, znakomitość; 2) uczciwość, zacność, przystojność, vitae; remota ab honestate; 3) piękność, okazałość.
- Honeste, *przysł.* zaszczytnie, przyzwoicie; 2) uczciwie, cnotliwie.
- Honesto, i, uczcić, zaszczycić, ozdobić, upiększyć, aliquem honore, laude; beneficiis; arma honestabant.
- Honestus, a, um, zaszczytny, czcigodny, znakomity, honesto genere, loco i t. p. vir, civis, adolescens, miles; honesti, ludzie znakomici, poważani; 2) uczciwy, cnotliwy, przyzwoity, honesta atque turpia; honestum, cnota; o rze-

czach nieżywojących: a) okazały, convivium, funus; chlubny, zaszczytny, stipendia; b) piękny, przystojny, os; honestum, coś pięknego; nomen, pięknie brzmiące.

Honor, patrz honos.

Honorabilis, e, czcigodny, szanowny.

Honorarius, a, um, dla wyrażenia komu czci zrobiony, dany, obrany, vinum, frumentum; opera, arbiter, tumultus; delectare honorarium est (robi się dla wyrażenia czci słuchaczom).

Honorate, przysł. zaszczytnie, ze czcią.

Honoratus, a, um, czczony, szanowany, poważany, będący w poszanowaniu, apud aliquem; locus, militia i t. p.: 2) zaszczycony godnościami, homo, vir.

Honorifice, przysł. ze czcią, z uszanowaniem.

Honorificus, a, um, zaszczyt przynoszący, zaszczytny, czcigodny; stop. wyż. honorificentior; najwyż. honorificentissimus; mentio, imperium.

Honoro, 1. czcić, szanować, zaszczycać, cześć oddawać, aliquem; virtutem; aliqua re, donis, sella curuli; toga pretexta; stąd: uświetnić, diem; obchodzić ze czcią, exsequias alicujus

Honorus, a, um, cześć przynoszący, zaszczytny, fama.

Honos, i honor, óris, m. cześć, uszanowanie, zaszczyt, honorem alicui tribuere; aliquem honore afficere; esse in honore apud aliquem; dostojność, urząd, godność, honores non petiit; honoribus amplissimis perfunctus; ofiara, cześć wyrządzana bogom, poet. supplex aris imponat honorem, Baccho dicemus honorem; ozdoba, piękność, wieniec, laetos afflavit honores;

cinctus honore caput; o płodach ziemi: ruris honores; o liściach drzew: aquilo decussit honores silvis; Honos, bożek czci i zaszczytów.

Hóra, ae, ż. czas, verni temporis; zwykle: godzina, prima (od 6 do 7); quarta (od 9 do 10); octava (od 1 do 2); nona (od 2 do 3) i t. d.: suprema (o śmierci); in horas, od godziny do godziny, co godzina: una hora, lub in hora, w jednej godzinie, w licz. mn. zegar, mittere ad horas; moveri horas; 2) Hora, ae, ż. imię ubóstwionej Hersylii, bogini młodości; 3) Horae, arum, ż. córki Jowisza i Temidy, bogini pór roku.

Horatius, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu.

Hordeum, i, n. jęczmień.

Horitae, arum, m. plemię Indyjskie.

Hornotinus, a, um, tegoroczny.

Horus, a, um, tegoroczny.

Horologium, ii, n. zegar.

Horrendus, a, um, straszny, okropny; przysł. horrendum, strasznie, bellua horrendum stridens; 2) zadziwiający, podziwienią godny, virgo.

Horreo, óre, jeżyć się, z przyp. 6. horret seges aristas; phalanx horrens hastis; corpora horrent setis; mare h. fluctibus; hastae horrentes, capilli, comae horrent; 2) o istotach żywojących: od zimna drętwieć, drżeć; lękać się, drżeć od strachu, horrere animo; z nast. zdan. pytającym, horreo, quemadmodum accepturi sitis; ze spójne i tryb. łącz.; w znac. przech. lękać się czego, wzdrygać się na co, crimen, crudelitate alicujus, tela, periculum, iudicium et dolorem; także. z tr. bezok. horreo dicere, aspicere.

Horresco, horruí, 3. jeżyć się,

- z przyp. 6. brachia horrescunt villis; h. setis; seges horrescit ensibus strictis; mare coepit horrescere; 2) o istotach żyjących: z bojaźni drżać, wzdrygać się, horresco referens, drzę, gdy to mówię; także w znac. przech.: lekąć się czego, morsus futuros; mortem; z tryb. bez. progredi.
- Horreum**, i, n. szpichlerz, magazyn, skład zbożowy, stodoła; poet. nl pszczelny, floribus horrea te-
tent; skład mrówek.
- Horribilis**, e, straszny, przerażający, przejmujący zgrozą; 2) dziwny, podziwienia godny, celeritas.
- Horride**, przysł. bez ozdoby, po prostu.
- Horridulus**, a, um, niegładki, nieokrzesany, nieozdobny.
- Horridus**, a, um, sterczący, najezony, caesaries, barbula, myrtus; nieuprawny, locus; przykry, ostry, surowy, tempestas; o osobach, sposobie życia, charakterze, ukształceniu: surowy, odpychający, dziki, gors; te negligit horridus; o sposobie wyrażenia myśli: prosty, bez ozdoby, oratio; Tubero ut vita sic oratione horridus; 2) o zimnie: przeraźliwy, ostry, sprawujący drżenie, decembris; bruma horrida gelu; straszny, okropny, grandis, bella, proelia
- Horrifer**, a, um, postrach niosący, przerażający, prodigium, Erynnis; 2) zimno niosący, boreas.
- Horrifico**, 1. przerażać.
- Horrificus**, a, um, przerażający.
- Horrissonus**, a, um, straszliwie brzmiający.
- Horror**, oris, m. dreszcz, drżenie, w skutku zimna, febris, bojaźni i t. p.; 2) strach, trwoga, szczegól. bojaźń we względzie religijnym, uszanowanie, numinis.
- Horta**, ae, ż. miasto w Etrurii; stąd: Hortinus, a, um, Hortynski.
- Hortamen**, inis, i hortamentum, i, n. środek zachęcania, zachęta, podnieta.
- Hortatio**, onis, ż. zachęcanie, pobudzanie.
- Hortator**, oris, m. pobudzający, zachęcający do czego, studii; podżegacz, scelerum.
- Hortatus**, us, m. pobudzanie, zachęcanie, namawianie, hortatu alicuius.
- Hortensius**, nazwisko Rzymskiego rodu; przym. Hortensius i Hortensianus, a, um, do Hortensyusza należący, lex H.; illa Hortensiana, pismo o filozofii pod tytułem Hortensius.
- Hortinus**, patrz Horta.
- Hortor**, 1. napominać, zachęcać, zagrzewać, dodawać ochoty, pobudzać, namawiać, milites; ze spój. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz.; ad lub in aliquid; de aliqua re; z 4 przyp. rzeczy, h. pacem; z tryb. bezok.: h. accipere; sequi; multis hortantibus; także w znac. biern. hoste hortato; o przedmiotach nieżywotnych: multae res hortabantur, wiele miał pobudek do tego.
- Hortulus**, i, m. ogródek, w licz. mn. część winnicy.
- Hortus**, i, m. ogród; w licz. mn. ogrody dla rozrywek; także: jaryzna, ogrodowina.
- Hospes**, itis, m. 1) obcy, przybylec, nieobeznajmiony z czem, in aliqua re; hujus urbis; zwykle 2) gość lub 3) przyjmujący gości; 4) połączony związkiem gościnności.
- Hospita**, patrz hospitus.
- Hospitalis**, e, gościnny, gości ty-
czący się, Jupiter, dii, opiekujący się gościnnością; 2) gości chę-

nie przyjmujący, in suos curiales.

Hospitalitas, *âtis*, *ż.* gościnność, przyjmowanie przyjacielskie, gościnne.

Hospitaliter, *przyst.* ludzko, gościnnie.

Hospitium, *il, n.* gościnność, związek gościnności, przyjaźni, uważany za święty u starożytnych, intercedit mihi cum aliquo hospitium; facere cum aliquo hospitium, stąd: *a*) gościnne przyjęcie, ugoszczenie, aliquem hospitio accipere, excipere, invitare; *b*) gospoda, dom gościnny, h. parare, rennuciare, adducere lub deducere in hospitium: *c*) mieszkanie, przebywanie zwierząt, pecus it in deserta sine ullis hospitibus.

Hospitus, *a, um, obcy, rzeczow.* hospita, obca kobieta, gość; *2*) gościnny, przyjacielski, terra, urbes, tecta: *rzeczow.* hospita, *ae, ż.* gospodyn.

Hostia, *ae, ż.* bydlę ofiarne; ofiara blagalna.

Hosticus, *a, um, nieprzyjacielski; in hostico, w kraju nieprzyjacielskim.*

Hostilis, *e, nieprzyjacielski, pars, porów. familiaris; 2*) nieprzyjazny, hostilia, *ium, m.* kroki nieprzyjacielskie, przygotowania do wojny, *i t. p., hostilia facere, audere.*

Hostiliter, *przyst.* po przyjacielsku, agere.

Hostilius, *a, um, nazwanic Rzymskiego rodu: przym. do Hostyliusza należący.*

Hostio, *ire, oddać wet za wet; 2*) bic

Hostis, *is, m. i ż. obcy, cudzoziemiec, zwykle: nieprzyjaciel, z przyp. 3. nieprzyjazny, nieprzyjaźnie usposobiony we względzie*

wojennym i politycznym, czasem nawet w stosunkach prywatnych: omnium hominum; humani generis; domesticus.

H. S., znaczy Sestertius, co porów. **Huc**, *przyst.* tu, na pyt. dokąd: huc ex Asia decedens; h. excire; mittere, venire *i t. p.*; *2*) do tego, nadto, huc addunt; huc accedat; *3*) do tego stopnia, tak dalece, rem huc deduxi; huc malorum ventum est (do tego stopnia nieszczęść przyszło); huc arrogantiae venerat (do takiego zuchwalstwa się posunął).

Hucine, *przyst.* czy aż tu? czy tak daleko? hucine omnia reciderunt?

Hucusque, *przyst.* aż dotąd, aż tak dalece.

Hui, *wykrzyknik zdziwienia!*

Hujuscemōdi i **hujusmōdi**, *taki, takowy, tego rodzaju.*

Humane, *przyst.* po ludzku; *2*) rozumnie, rozsądnie, loqui; intervalla vides h. commoda (dosyć znaczne, wielkie); *3*) grzecznie, łaskawie, humanissime nobiscum jocatur.

Humanitas, *âtis, ż.* człowieczeństwo, ludzkie uczucia, skłonności, ludzkość, uprzejmość, życzliwość, łagodność, humanitatem exuere; humanitatis est aliorum commodis consulere; polorowność, smak delikatny, uczucie delikatne, politior humanitas; stąd studia humanitatis, nauki piękne.

Humâniter, *przyst.* po ludzku; stąd: grzecznie, uprzejmie, łaskawie, literae humanus scriptae.

Humânitus, *przyst.* po ludzku, obyczajem, sposobem ludzi, si quid mihi humanitus accidisset (gdybym umarł).

Humânus, *a, um, ludzki; humanum est, jest rzecz ludzka; res huma-*

nae lub humana, los człowieka, przypadki, przygody i t. p.; humanus, należący do rodu ludzkiego, człowiek, possum falli, ut h.; uprzejmy, grzeczny, homo bellus et humanus: uczony, wykształcony; homines periti et humani.

Humatio, ónis, *ż.* pogrzebanie, pogrzeb.

Humectio, 1. zwilżać, skrapiać, lacrimis ora.

Humectus, a, um, odwilżony; skroplony, wilgotny

Humeo, ére, byc mokrym, wilgotnym; humens, wilgotny, pugnant humentia siccis.

Humérus, i, *m.* ramię, barki; -- przenoś. comitia humeris suis sustinere; 2) u zwierząt: łopata.

Humesco, ére, zwilgotnieć, stawać się mokrym, wilgotnym.

Humidulus, a, um, nieco wilgotny.

Humidus, a, um, wilgotny, mokry, *rzeczow.* humidum, i, *n.* miejsce wilgotne.

Humifer, a, um, wilgotny, wilgoć przynoszący

Humilis, e, nizki, niewysoki, mały; pod względem wzrostu: humilis statura: -- przenoś. a) nizki, niskiego pochodzenia, niskiego stanu; pod względem znaczenia i władzy: mało znaczący, słaby; pod względem zasług: nizko stojący; także o rzeczach nieżywotnych: biedny, lichy, pospolity; małej wartości, vestitus, ars; b) pod względem nastrojenia umysłowego: upadły na duchu, pokorny, unizony, uległy, ulegający, humili animo ferre, także: podły, płaszczący się, assentator; c) pod względem przedstawienia: nizki, prosty, bez wyższego polotu, oratio.

Humilitas, átis, *ż.* nizkość, nawią, niska budowa; siderum, nizkie położenie; animalium, ar-

borum, nizki wzrost; -- przenoś a) nizkość rodu, pochodzenia; w odniesieniu do znaczenia i mocy: mała władza, słabość, id se facile ex humilitate sua probare posse (może usprawiedliwić tém, że małe ma znaczenie, małą władzę) b) pod względem usposobienia umysłowego: upadek na duchu, unizoność; habet humilitatem metus; saepe magnificentia plus proficit, quam humilitas et obsecratio.

Humiliter, *przysł.* biednie, ubogo, exsequias alicujus sepelire; 2) podle, unizenie, niewoluiczo, sentire, servire.

Humo, 1. grzebać umarłych, sprawić pogrzeb.

Humor, óris, wszelka wilgoć, ciecz, woda i t. p.; h. Bacchi, wino; h. lacteus, mleko; h. circumfluus, morze, poet.

Humus, i, *ż.* ziemia, zwierzchnia część ziemi, grunt, humi i humo, na ziemi; surgere humo, powstać z ziemi; 2) poet. kraj, okolica, Pontica, Punica.

Hyacinthinus, a, um, hyacyntowy.

Hyacinthus, i, *m.* młodzieniec Lacedemoński, gdy nieszczęśliwym przypadkiem został zabity, z krwi jego powstał kwiat hyacinthus, i, *m.* hyacynth; stąd: Hyacinthia, orum, *n.* święto trzydniowe w Lakonii na cześć Hyacyntha.

Hyades, um, *ż.* siedm gwiazd na czole konstelacji Byka, podług bajecznej powieści miały to być córki Atlasa.

Hyaena, ae, *ż.* hyena.

Hyálus, i, *m.* szkło

Hyampólis, is, *z.* miasto w Focydzie

Hyantes, um, *m.* pierwotna nazwa Beotów od króla Hyasa; stąd: a) Hyanthés, a, um, Beotycki;

- h) Hyantius, a, um Beotycki, rzeczow. Hyantius, Akteon, wnek Kadmusa, króla Beotyckiego.
- Hyarotis**, idis, m. rzeka w Indyach. [cicc lub brat Hyad]
- Hyas**, antis, m. syn Atlasa i oj-
- Hybla**, ae, lub -e, es, z góra w Sycylii obfitująca w rośliny przydatne dla pszczół; stąd Hyblaeus, a, um, Hyblejski. 2) imię trzech miast w Sycylii; stąd Hyblenses, ium, m. Hyblensowie
- Hydaspes**, is, m. rzeka w Indyach
- Hydra**, ae, z. wąż wodny; 2) gwiazdozbiór (anguis); 3) b. lernaca lub samo h., dziwotwór w jeziorze Lerna zabity przez Herkulesa.
- Hydraulus**, i, m. narzędzie muzyczne wodne.
- Hydria**, ae, z. dzbanek. naczynie gliniane do wody
- Hydropicus**, a, um. wodną puchlinę cierpiący
- Hydrops**, opis, m. wodna puchlina.
- Hydrus**, lub -os, i, m. wąż wodny, poet. w ogóle wąż
- Hydrus**, untis, z. i Hydruntum, i, n. miasto w Kalabrii
- Hylas**, ae, m. syn Tyodama, towarzyszył Herkulesa w wyprawie Argonautów
- Hyllus**, i, m. syn Herkulesa, mąż Joli
- Hymen**, onis, m. bożek małżeństwa, którego przedstawiano w postaci młodzieńca przystrojonego z pochodnią w ręku; 2) śpiew weselny
- Hymenaeus**, lub -os, i, m. piosenka weselna, poet. wesele; 2) = Hymen.
- Hymettus**, lub -os, i, m. góra w Attyce, obfitująca w zioła dla pszczół przydatne i w marmur, stąd Hymettius, a, um, do Hymettu należący
- Hypaepa**, orum, n. miasto w Lidyi
- Hypánis**, is, m. rzeka w Sarmacji Europejskiej
- Hypásis**, is, m. rzeka w Lidyiach.
- Hypáta**, ae, z. miasto w Tessalii. stąd a) Hypataeus, a, um, Hypatejski i Hypataei, orum, m. Hypateowie. b) Hypatensis, e, Hypatenski.
- Hyperbórei**, orum, m. lud bajeczny w kramie najdalej na północ posuniętej mieszkający, stąd Hyperboreus, a, um zabóreaszowy, północny
- Hypérion**, onis, m. syn Urana i Ziemi, ojciec Słońca, Księżycy i Jutrzenki, lub samo Słońce; stąd Hyperionis, idis, z. córka Hyperyona, Jutrzenka.
- Hypermnestra**, ae, z. najmłodsza z Danaid, żona Luceusza.
- Hypbasis**, patrz Hypasis
- Hypodidascálus**, i, m. podnauczyciel, zastępca nauczyciela.
- Hypomnéma**, átis, n. objaśnienie, przypisek, zapisanie dla pamięci
- Hypothéca**, ae, z. zastaw, zakład, bezpieczeństwo, które się zapisuje wierzycielowi mianowicie na dobrach nieruchomych.
- Hypsipýle**, es, lub -a, ae, z. córka Toasa, królowa Lemnu, stąd Hypsipyléus, a, um, do Hypsipyli należący
- Hyrcáni**, orum, m. mieszkańcy kramy zwanej Hyrcania, ae, z. leżącej między Medya, Partami i morzem Kaspijskim. Stąd a) Hyrcanus, a, um, Hyrkanski. b) Hyrcanus, a, um, Hyrkanski, mare, część morza Kaspijskiego
- Hyrie**, es, z. miasto i jezioro w Beocyi
- Hyrieus**, éi, m. ojciec Oryona; stąd Hyrieus, a, um, do Hyryeusa należący
- Hyrtácides**, ae, m. syn Hyrtaka, Nizus.
- Hystaspes**, is, lub i, m. ojciec Daryusza

I.

- Iacohus**, i, *m.* przezwisko Bachusa; poet. wino.
- Iambéus**, a, um, jambicki, tyczący się jambu.
- Iambus**, i, *m.* miara wiersza dwuzgłoskowa —; stąd: wiersz jambicki, poemat jambicki, Archilochum proprio rabies armavit iambo.
- Iapétus**, i, *m.* ojciec Atlasa, Epimeteusza i Prometeusza; stąd: **Iapettónides**, ae, *m.* potomek Iapeta.
- Iapydes**, um, *m.* lud w Illiryi; stąd a) Iapys, ýdis, do Iapydów należący; b) Iapydia, ae, *ż.* kraina Iapydów
- Iapyx**, ýgis, *m.* syn Dedala, który panował w kraju nazwanym od jego imienia. Iapygia, ae, *ż.* część Apulii lub Kalabryi; stąd: *przym.* Iapyx, ygis, i Iapygius, a, um, do Iapyga lub do Iapygu należący; 2) wiatr zachodnio-połudny, przyjazny dla żeglujących z Brundyzum do Grecyi
- Iarba**, i -as, ae, *m.* król Afrykański, stąd. Iarbita, ae, *m.* Maurytancyk
- Iardánis**, idis, *ż.* córka Iardana (Omalc). ((Iasius).
- Iasides**, ae, *m.* potomek Jazyusa
- Iasion**, ónis, i Iasius; ii, *m.* brat Dardana, zamłowany w rolnictwie.
- Iason**, ónis, *m.* syn Ezona (Oeson) króla Tessalii, wódz Argonautów; stąd. Iasonius, a, um, do Jazona należący; 2) władzca Fery (Phera) w Tessalii.
- Iaspis**, idis, *ż.* jaspis.
- Iassus**, i, *ż.* miasto w Karyi; stąd: Iassenses, tum, *m.* mieszkańcy Jassu
- Iazyges**, um, *m.* lud Sarmacyi Europejskiej nad Dunajem; w lioz. poj. Iazyx.
- Iberes**, um, *m.* Iberowie, lud w Hiszpanii; **Iber**, óris, *m.* Iberyńczyk, Hiszpan; stąd: 1) Iberia, ae, *ż.* Iberyja: a) Hiszpania od słupów Herkulesa aż do gór Pyrenejskich; b) kraina Georgii w Azji; 2) Ibericus, a, um, Iberyjski, Hiszpański; 3) Iberus; a, um, Iberyjski i Ibori, orum, *m.* Iberowie, Hiszpanie.
- Iberus**, i, *m.* rzeka w Hiszpanii Tarrakoneńskiej, Ebro.
- Iberus**, a, um. patrz Iberes.
- Ibi** *przysł.* tam, pod względem miejsca. 2) tam, w odniesieniu do rzeczy, zamiast in ea re, ibi-que iuventutem suam exercuit; 3) pod względem czasu. wtedy, wtenczas, ibi demum, ibi tum, wtedy dopiero. ibi culpam in te transferet, wtedy winę na ciebie złoży
- Ibidem**, *przysł.* tamże, używa się w tychże znaczeniach, co ibi.
- Ibis**, is, i ídis, *ż.* bocian, ptak poświęcony Izydzie.
- Ioaria**, ae, *ż.* wyspa na morzu Egejskiem.
- Ioártus**, ii, *m.* syn Oebala, brat Tyndareusa, ojciec Penelopy; stąd. a) Ioariótis, idis, *ż.* Ikarjotyda (Penelopa).
1. **Ioárus**, i, *m.* ojciec Erygony, który do Aten przybywającego Dyonizusa gościnnie przyjął, pomiędzy gwiazdy przeniesiony; stąd: Icarius, a, um, Ikarjyski. canis, gwiazdozbiór.
2. **Icarus**, i, *m.* syn Dedala, od

którego wzięło nazwisko morze Ikaryjskie; stąd: Icarus, a, um, Ikaryjski; I. mare lub samo Icarium, część morza Egiejskiego przy wyspie Icaros lub Icaria

Iccirco, patrz idcirco.

Ioólos, i. m. brat Morfeusza.

Ioóni, órum, m. lud w Brytannii południowej.

Iohneumon, ónis, m. szczur Egipski.

Ico, ici, ictui, 3. uderzyć, ugodzić, cios zadac, ictus, ugodzony, zabity, lapide, telo, ferro, pugno, fulmine, e coelo; subito sanguine ictus, tknięty apopleksją; stąd: foedus icere, zawrzeć przymierze (ponieważ przy tem zabijano bydle na ofiarę). — przenoś. ictus, przerażony, dotknięty, poruszony, zamępokojony, nova re, metu, conscientia

Ioonium, ii, n. miasto w Likaonii.

Ictus, us, m. uderzenie, cios, ułkocie, hastae, pilorum, zapęd, natarcie, uno ictu contendere, nieustannie walczyć; także: wymiar, takt: — przenos cios, dotkliwe prześladowanie, calamitatis, fortucae; voluptas non habet ictum (nie ma silnego powabu)

Ida, ae, lub -ó, es, z. góra we Frygii, miejsce czci Cybeli: 2) góra na wyspie Krecie, gdzie Jowisz był wychowany; stąd: Idaeus, a, um, do Idy odnoszący się.

Idálum, ii, n. przylądek i miasto na wyspie Cyprze ze świątynią i gajem Wenery; stąd: a) Idalius, a, um, Idalijski, i Idalia, ae, z. okolica miasta Idalium, b) Idalhe, ós, z. przydomek Wenery

Idcirco, przyst. dla tego, dla tej przyczyny; 2) tak dalece, w miarę tego jak

Idem, eadem, idem, tenże sam, używa się rzeczow. i przymot. stąd: idem z przyp. 2., ista habent ju-

ris idem; idem saporis, alter idem. zamiast alter ego alter, tu, a. ille, amicus est tanquam alter idem (drugi ja); hic idem (tenże sam zupełnie); idem ille (właśnie ten sam); z nast. qui, atque (ac), quam, ut i t. p. jak, jakby, co, eadem virtus, quae in tuo proavo; unum et idem videtur esse, atque id. iisdem fere verbis, ut actum est; eandem potestatem restituit, quam si lata esset lex. stąd: z przyp. 3. podobnie jakby, invitum qui servat, idem facit occidenti (podobnie jakby zabijał); czasem znaczy: także, razem, również, satrapem—eundemque generum regis; idem multo plura bona feci; suavissimus et idem facillimus, viros fortes eosdem bonos esse; musici, qui erant quondam iisdem poetae; w połączeniu z et i que, a nawet, certissimi, idemque acerrimi; Asiam refertam. eandemque delicatam.

Idemidem, przyst. często, powtarzając.

Ideo, przyst. dla tego, z téj przyczyny

Idióta, ae, m. nieumiejętny, nieuczony, prostak.

Idmon, ónis, m. ojciec Arachny; stąd: Idmonius, a, um, do Idmona odnoszący się.

Idoméneus, ei, lub eos, m. syn Deukaliona, król Krety, wnuk Minosa

Idónee, przyst. stosownie, przydatnie, składnie.

Idoneus, a, um, zdatny, sposobny, stosowny, dostateczny, tempus locus, causa, verba i t. p. idoneus arti cuilibet; ad rem; z tryb. bez. fons rivo nomen dare idoneus. idoneum visum est dicere. 2) godny, pewny, niewątpliwy, wiarogodny, zwykle z qui i tryb łącz.,

idoneus est, qui impetret; res idonea, de qua quaeratur; lub z prz. 6 lub samo idoneus; saepe hominibus idoneis de re familiari impetrandum; idoneus habeo auctores; satis idonei testes et conscii.

Idūme, *ēs*, *i* -*aea*, *ae*, *ż.* kraina w Palestynie; stąd: Idumaeus, *a*, *um*, Idumejski, poet. Palestyński.

Idus, *uum*, *ż.* dzień miesiąca 15, w marcu, maju, lipcu i październiku; w innych zaś miesiącach trzynasty.

Idyia, *ae*, *ż.* matka Medei.

Igniliūm, *ii*, *n.* wyspa na morzu Tyrreńskim.

Igitur, *spój.* więc, zatem, tedy, przeto, przy wyprowadzeniu wniosku ze zdań poprzednich kładzie się na początku, często też po jednym lub kilku wyrazach: *igitur primum*: habes *igitur*-; pro his *igitur*-; jeżeli chcemy wniosek uwydatnić, kładzie się *igitur* na początku; jeżeli związek mowy jest przerwany, przez nawias lub przytoczenie dłuższych zdań podrzędnych wyjaśniających, wtedy, wracając do głównego przedmiotu, używa się *igitur* i znaczy toż samo co *inquam cum causam diceret*—*hoc igitur causam dicente*.

Ignarus, *a*, *um*, nieświadomy, niebiegły, niewiedzący, nieznający, z przyp. 2, także: z 4 przyp. i tryb. bez. lub zdaniem względ-
nym; 2) nieznanym, nieznanym, regio hostibus ignara; lingua.

Ignave, *i* *ignaviter*, *przysł.* gnuśno, leniwo, opieszale, niedbale; nieodważnie

Ignavia, *ae*, *z.* gnuśność, opieszalność, lenistwo; bojaźliwość, trwożliwość.

Ignavus, *a*, *um*, opieszwały, gnuśny, leniwy; trwożliwy, bojaźliwy; o przedmiotach nieżywotnych: nie-

żywny, nieurodzajny, nemus; ignavo stupuerunt verba palato (umilkli); nieskuteczny, pozbawiony mocy, succus; 2) czyniący gnuśnym, leniwym, frigus.

Ignesco, *ēre*, *zaognić się*; zapalać się; — przenoś. o namiętnościach, *ignescunt irae*, gniew się zapala.

Igneus, *a*, *um*, ognisty, pośen ognia, gorący, sol, aestas; poet. podobny do ognia, świecący się, purpura; — przenoś. ognisty, zapalczywy, zapalony, prędko, vigor, furor.

Ignioūlus, *i*, *m.* mały ogień; — przenoś. iskierka, virtutum; 2) żal, tęsknota, ign. desiderii.

Ignifer, *a*, *um*, ognionośny, ognisty.

Ignigēna, *ae*, *m.* w ogniu zrodzony, przydomek Bachusa.

Ignipes, *pēdis*, *ogniście nogi* mający.

Ignipotēns, *tis*, *m.* władający ogniem, przydomek Wulkana.

Ignis, *is*, *m.* ogień; sacer ignis, święty ogień Persów; ogień nocny straży, często w licz. mn. ignibus extinctis; pożar; poet. o błyskawicy i gwiazdach: igni corusco nubila dividens, siderei ignes: blask, jasność, żywość, ignis oculorum; zarumienienie twarzy, ignis ob os suffusus; stąd: sacer ignis, rodzaj choroby; — przenoś. igni spectatus (który wytrzymał próbę w ogniu); o nienawiści: novum ignem subjicere; poet. o miłości: caeco carpitur igni; o osobach ulubionych: meus ignis; o gwałtownym gniewie: o natchnieniu i zapale poetyckim.

Ignobilis, *e*, nieznanym, niesławny, szczególnie o osobach z nizkiego stanu pochodzących (u Rzymian) o tych, których przodkowie żadnego nie mieli udziału w piastowaniu najwyższych urzędów); nikczemny, vulgus; słaby, lichy, ma-

- oznaczy, civitas, oppidum, vicus, agmen i t. p.
- Ignobilitas, ātis, Ź.** niesłynność, małoważność, małe znaczenie, res est obscura ignobilitate virorum, 2) nizkość rodu, generis.
- Ignobiliter, przysl.** niepocześnie, niepozornie, niepokaznie.
- Ignominia, ae, Ź.** pozbawienie dobrego imienia, stąd: obelga, hańba, niesława, zniewaga, zawstyżenie, ignominia aliquem afficere, ignominiam injungere, inurere, okryć hańbą; ignominiam delere, zagażać hańbę; ignominia notare, mówiono o naganie, którą dawali Cenzorowie.
- Ignominiose, przysl.** obelżywie.
- Ignominiosus, a, um,** obelżywy, pełen hańby, wstydu.
- Ignorabilis, e,** niewiadomy, nieznan
- Ignorantia, ae, Ź.** niewiedomość, nieznanosc, ignorantia bonarum rerum, nieznanie się na przysmaczkach.
- Ignoratio, ōnis, Ź.** meznajomość, brak wiadomości, rerum maximum, causarum.
- Ignoro** 1. nie wiedzieć, nie znać, nie umieć: non ignoro, wiem dobrze; minime omnium ignoras, wiesz najlepiej; aliquem lub aliquid lub de aliquo, z 4 przyp. i tryb bez. non ignorabat ea vere scripta, non ignoro, quis ignorat, ze spójnikiem quin i tryb łącz. ze zdani. względ non ignorat, quid distent aera lupinis, id vos ignorare nolui (nie chciałem tego przed wami ukrywać); ignorari, być nieznanym, ignorans z przyp 2, eventus belli; ignoratus, meznajomy, niepoznany ignosco, novi, nōtum, 3. nie wiedzieć, nie znać; 2) przebaczyć, odpuszczać, darować, alicui, alicui
- peccatum, delicta; alicujus inscitiae, festinationi, vitis; ignotus, przebaczony
- Ignotus, a, um,** nieznan, meznajomy; z nizkiego rodu: 2) nie znający kogo lub czego, me obeznajmiony, simulacra ignotis nota faciebat; ignoti faciem ejus quum intuerentur
- Iguvium, ii, n.** miasto w Dumbryi. stąd: Iguvini, orum, m. Iguwowie i Iguvines, um, m. Iguwiniaci
- Ile, is, n. i ilium, ii, n.** zwykle w licz. mn. ilia, kiszki, jelita. wnetrzności; ilia ducere, robić bokami; demittit in ilia ferrum rumpantur ut ilia Codro (niech pęknie).
- Ilercaonenses, ium, lub Ilergāōnes, um,** Illurgavonenses, ium, m. lud w Hiszpanii Tarrakoneńskiej; stąd. cohors Illurgavonensis
- Ilerda, ae, Ź.** główne miasto Ilerdów w Hiszpanii Tarrakoneńskiej
- Ilergētes, um, m.** lud w Hiszpanii Tarrakoneńskiej.
- Ilex, icis, Ź.** gatunek dębu.
- Ilia, Iliacus, Iliades, Ilias, patrz Ilion**
- Ilicet, = ire licet,** wolno odejść, formuła używana u Rzymian dla wskazania końca jakiej czynności, np. obrzędu pogrzebowego, sądowej umowy; 2) natychmiast, prędko.
- Ilienses, ium, m.** lud w Sardynii
- Ilienses, patrz Ilion**
- Iliguus, a, um,** dębowy
- Ilion lub Ilium, ii, n. i Ilios, ii, Ź.** główne miasto krainy Trojańskiej, zwane także Troja. Stąd: a) Iliacus, a, um, Trojański. b) Iliades, ae, m. Trojanczyk (Ganimedes), c) Ilias, ātis, Ź. Trojancka tudzież sławny poemat Homera Iliada, d) Ilienses, ium, m. mieszkańcy miasta Ilion, później

- na miejscu zburzonej dawnej Troi
wybudowanego; c) Ilius, a, um,
Ilijski, Trojanski; stąd: Iliā, ae,
ż. pochodząca z Ilionu (Rea Syl-
wia, córka Numitora, matka za-
łożycieli Rzymu); Iliades, ae, m.
potomek Ilii (Romulus lub Remus,
obadwaj: Iliadae fratres).
- Iliona, ae, i -e, es, córka Pry-
ma, żona Polimnestra; 2) Hekuba;
Iliōnam edormit, patrz Edormio.
- Ilios, ii, patrz Ilium.
- Ilithyia, ae, ż. bogini opiekująca
się położnicami.
- Illabēfactus, a, um, niezachwiany.
- Illābor, lapsus, 3. wsunąć się,
wpaść, wejść, właśc. i przenoś.
in stomachum; ad sensus; animis;
2) obalić się, upaść, si fractus
illabatur orbis.
- Illāo, przyst. tam; 2) tamtędy, for-
te revertēbar illac.
- Illacrimābilis, e, nieopłakany; 2)
nieubłagany, nie dający się łzami
zmiękczyć, Pluta.
- Illacrimo, 1. płakać nad czēm, o-
plakiwać, malis; 2) kroplami wil-
goć wydawać, pocić się, ebur
moesum illacrimat templis, poet.
- Illacrimor, 1. płakać nad czēm,
opłakiwać co, morti; 2) płakać
w ogóle, si paulum potes, illa-
crimare.
- Illacrus, a, um, nieuszkodzony,
nieskażony.
- Illacētābilis, e, niewesoły, nieprzy-
jemny, ora.
- Illaqueo, 1 usidlić; — przenoś.
krępować, munera illaqueant duces.
- Illatus, a, um, patrz Infero.
- Illaudatus, a, um, nie pochwal-
ony; 2) nie zasługujący na po-
chwale.
- Ille, illa, illud, ów, owa, owo,
w przeciwstawieniu do hic, uży-
wa się tak przymiotnie jak i rze-
czownik; hic et ille, ten i ów,
- ten i ten, jedon i drugi; ille aut
ille, ten albo ten; ille et ille,
ten i ten; ille ipse lub idem, ten-
że sam, ten właśnie; w szczegól-
a) dla pokazania znakomitości ja-
kiej osoby lub rzeczy: ille, ten,
ów, znany, sławny, Pittacus ille;
magno illi Alexandro; w odnie-
sieniu do zdania następnego: ten,
ta, to, unum illud dico, quod-
Illecēbra, ae, ż. przyłuda, ponęta,
podnieta, voluptatis, peccandi, vi-
tiorum.
- Illectus, a, um, nieczytany.
- Illectus, a, um, imięst. patrz Illicio.
- Illepide, przyst. niezgrabnie, nie-
przyjemnie.
- Illepidus, a, um, niezgrabny, nie-
przyjemny.
- Illobātus, a, um, nienaruszony,
nietknięty, divitiae.
- Illobērālis, e, nieszlachetny, ską-
py, nieuczynny, nieużyty.
- Illobērālitās, ātis, ż. nieszlachetno
postępowanie; skąpstwo, sknerstwo.
- Illobērāliter, przyst. nieszlachetnie.
podle, skąpo.
- Illico, przyst. tam, w tamtej rzeczy.
- Illicio, lexi, lectum, 3. wabić,
przynęcać, pociągać do czego, ad
lub in aliquid.
- Illicitus, a, um, niepozwolony, za-
kazany.
- Illico, przyst. zaraz, wnet, natych-
miast.
- Illico, lisi, lisum, 3. trącić o co,
uderzyć o co, manus ad vulnus;
naves; 2) rozbić, roztluc, roztra-
cić, serpens illisa.
- Illigo, 1. przywiązać, związać, a-
liquid in aliqua re, lub aliquid
rei; manus post tergum; przypra-
wić, przytwierdzić, przymocować,
emblemata in poculis; przyłączyć,
lepores in oratione; — przenoś.
zobowiązać, ująć, aliquem pignori-
bus; pacem conditionibus (zrobić

zależnym od warunków); 2) wmiczać, paeonem in orationem: uwikłać, wplątać, illigari bello, sermonibus

Illim, *przysł.* = Illinc.

Illimie, e, bez mulu, czysty, fons.

Illino, *przysł.* stamtąd, z tamtego miejsca; 2) z tamtej strony, hinc illinc, z téj i tamtej strony

Illino, *lōvi*, litum, 3 namaszczyć, smarować, collyria oculis, namaszczyć oczy balsamem. pocula ceris, powlec woskiem. nives agris, pokryć pola śniegiem — przenoś. dona inimicorum veneno illita.

Illiquefactus, a, um, roztopiony, rozpuszczony

Illiteratus, a, um, nienczony, nie umiejący czytać i pisać

Illo, *przysł.* tam, na owo miejsce, do owéj rzeczy, haec omnia Caesar eodem illo pertinere arbitratur, mniemał Cezar, że to wszystko do tego dążyło

Illotus, a, um, niemyty, brudny — przenoś. nieprzywoity, nieprzy stojny, sermo.

Illuc, tam, na pyt. dokąd (w odniesieniu do miejsca, rzeczy i osoby), adversarios illuc contraxisse copias; sed illuc redeamus, do tego przedmiotu, illuc facere, do tego stronnictwa należeć.

Illucesco, lub illucisco, luxi, 3 poczynać jaśnieć, świecić, sol ill dies ill, dzień nastaje, samo illucescit, dnieje, świta, rozwidnia się; — przenoś. vox illuxit, głos okazał się słyszeć.

Illudo, lusi, lusum, 3 żartować, żarciki stroić, alicui rei, in aliquem, stąd: drwić, szydzić z czego, z kogo najgrawać się, dignitati, alicui; gaudent illudere capto, często w znac. przech.: illi virtutem verbis superbis, illis Cre-

tabus omnibus; no plane illudamur ab accusatoribus; 2) igrać, bawić się czém, ubi quid datur otii, illudo chartis, w czasie wolnym bawię się pisaniem; illusac auro vestes, suknie wyszywano złotem, poet. [wic].

Illumināte, *przysł.* ozdobnie (mó-

Illumino, 1. oświecać, luna illuminata a sole; — przenoś. w pełnem świetle dać poznać, virtutem. 2) ozdobić, orationem sententiis.

Illūsiō, ōnis, 2. szyderstwo, ironia.

Illustris, e, świetny, jaśniejący, świecący, stella. — przenoś. widoczny, jasny, wyraźny, factum, res, oratio, b) znakomity, świetny, illustriore loco natus; multo illustrior atque etiam honorator, vir femina, c) odznaczający się, pamiętny, pamięci godny, sławny, res, factum, proelium, nomen, maxime fuit illustro, quum i t. d. **Illustris**, *przysł.* w stopniu wyższym, jaśniej

Illustro, 1. oświecać, sol cuncta luce maillustrat; — przenoś. a) obja wiać, consilia; b) objaśniać, tłumaczyć, philosophiam veterem, jus obscurum. c) uswietniać, wysławiać, aliquem lauditas, amplitudinem alicujus, ut brevi tempore illustraretur (wsławił się, stał się sławnym)

Illuvies, ei, 2. brud, plugastwo, 2) wylanie wody z brzegów, powódz.

Illyrit, ornm, m. Illiryjczycy, mieszkańcy kraju Illyricum, i, n przy morzu Adryatyckiem, podzielonej na Illyris barbara lub Romana, od rzeki Arsia aż do Drylonu i Ill. Graeca od Drylonu aż do gór Ceraunjskich; *przym.* a) Illyrius, a, um, Illyryjski; b) Illyris idis, Illiryjska; *rzeczow.* Illyris, Illyria

Ilotae, arum, *m.* patrz Helotes
Ilius, i, *m.* syn Trosa, ojciec Laomedona, założyciel miasta Ilium.
 2) = Julius

Ilva, ae, *ż.* wyspa leżąca na zachód względem Etrury

Imachara, ae, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: Imacharensis, e, z Imachary, Imachareński, w licz. mn. Imacharenczycy.

Imaginarius, a, um, urojony, zmyślony, pozorowy

Imagino, i, wyobrażać co sobie.
Imago, inis, *ż.* obraz, wizerunek, jako dzieło rzeźby lub malarstwa, ex aere, picta; marzenie we śnie, somni, noctis, odbicie głosu, echo, cuius recinet iocosa nomen imago, skreślenie słowy, opis, podobieństwo, haec a te non multum abuldit imago: - przenos. obraz, imago consuetudinis atque vitae; uluda, decoris; cień, postać zewnętrzna, powierzchowność, republicae, tribuniciae potestatis, equitis Romani; 2) imagines majorum, zwane także cerae, wyciski z wosku, w płaskorzeźbie popiersia przodków umieszczane zwykle w przysłonkach domów, ale ci tylko mieli do tego prawo, których przodkowie kurulne urzędy piastowali 3) widok, zjawienie się, pokazanie się, Turni, mortis; - przenos. myśl o czym, wyobrażanie sobie czego, ponti, caedis, periculi, poenae; pictatis.

Imbecillitas, atis, *ż.* słabość, corporis, salutudinis, virium, generis humani, materiae (drzewa) - przenos. słabość, niemoc, niedołęność, sociorum, niedołęność, trwożliwość, animi

Imbecillus, przysł w stop. wyz. słabiej, wahając się.

Imbecillus, a, um, słaby, bezsilny; słabowity, chorowity, filius,

aetas. - przenos. słaby, niedołężny, animus, consilium, regnum, medicina.

Imbellis, e, słaby, bezbronny, multitudo, niezdalny do wojny, hasta; lekliwy, tchórzliwy, hostes; 2) bez wojen, spokojny, annus, columba

Imber, imbris, *m.* deszcz nawalny, nawałnica, stąd. poet. niepogoda, słońca; w ogóle woda, z przyp. 2 lub przymiotnikiem dla bliższego określenia, accipiunt inimicum imbrem. - przenos. lactis, lapidum, ferreus ingruit imber
Imberbis, e, bez brody, niebrodaty
Imbibo, bibi, 3. nabrac w siebie przez wsiąkanie. - przenos. powziąć, animo opinione de aliquo: przedsięwziąć, aliquid lub z tryb. bez. petere fasces

Imbrex, icis, *m.* 1 z. dachówka

Imbrifer, a, um, deszcz przynoszący

Imbrus, i, *ż.* wyspa w bliskości Hellespontu, stąd Imbrus, a, um, do Imbru należący

Imbuo, ui, utum, 3 napawać, przejąc wilgocią, namaczać, wlaś. i przenos. aliquid aliqua re; 2) dać uczuć smak do czego, zaprawić kogo do czego, napełnić czym, przyzwyczaić do czego, se studijs, imbui cupiditatibus, pectora pietate, aures promissis bellum odio imbutum praeceptis parentum szczególi o tych którzy nieobszernych, niegruntownych o jakim przedmiocie nabyli wiadomości dialecticis ne imbutus quidem es doświadczac, próbę zrobić, imbue ipse opus tuum

Imitabilis, e, dający się naśladować

Imitamen, inis, *n.* rzecz naśladowana, 2) naśladowanie

Imitatio, ōnis, Ź. naśladowanie, ad
imit. fratris (za przykładem brata).

Imitator, ōris, m. naśladowca; 2)
niewolniczy naśladowca, o imita-
tores, servum pecus.

Imitatrix, ōis, Ź. ta, która na-
śladuje.

Imitor, 1. naśladować, na wzór
czyj robić, aliquem lub aliquid;
imitatus także bier. naśladowany,
imitata simulacra. Cic. Univ. 3.;
o przedmiotach nieżywotnych: być
podobnym, cornua imitata lunam;
używać czego za co, zastąpić co
czem, aliquid aliqua re, pocula
vitea sorbis, poet. 2) udawać, wy-
rażać, aliquid penicillo; molles
capillos aere; spulchnić, solum
putre arando.

Immalesco, maui, 3. zwilgotnieć,
zmoknąć.

Immane, przysł. strasznie, bardzo,
immane quantum discrepat.

Immanis, e, niezmierny, ogromny,
nadzwyczajny, magnitudo, pocu-
lum, pecunia; — przenoś. straszny,
okrutny, dziki, hostis, bellua, fa-
cinus, audacia; immane dictu,
zgroza mówić.

Immanitas, atis, Ź. wielkość nie-
zmierna; 2) okrucieństwo, srogość,
nieładność, dzikość, gentes im-
manitate barbarae.

Immanusctus, a, um, nieogłaska-
ny, nieuślaskawiony, dziki, bos;
ingenium.

Immatūritas, atis, Ź. niedojrzałość;
skwapliwość, pośpiech.

Immatūrus, a, um, niedojrzały,
rychły, interitus, mors, zgon przed-
wczesny.

Immedicābilis, e, nieuleczony,
nie dający się uleczyć, vulnus.

Immēmor, ōris, niepamiętny, nie-
pomny, beneficii, mandati; nie
mający względu na co, nie zasta-
nawiający się, sepulcri.

Immemoratus, a, um, niesłysza-
ny, niewzmiankowany, immemora-
ta, rzeczy nowe, o których nikt
nie mówił.

Immēnsitas, atis, Ź. niezmierność,
latitudinum, camporum.

Immensus, a, um, niezmierny,
nadzwyczajnie wielki, *rzeczow.*
immensum, niezmierność, immen-
sum altitudinis, niezmierna głę-
bokość, per immensum ventis actus,
przez niezmierną przestrzeń pę-
dzony burzą; mons in immensum
editus, góra niezmiernie wysoka;
samo immensum *w znac. przysłów.*
niezmiernie, nadzwyczaj, immen-
sum crescere.

Immērens, tis, niezasługujący, nie-
winnie, *rzeczow. i przymiót.*

Immergo, mersi, mersum, 3. za-
nurzyć, zatopić, aliquem unda; se
alto; immersus in flumen; wnie-
szać się, se inter mucrones hos-
tium; wcisnąć się, se in consue-
tudinem alicujus.

Immeritus, a, um, niewinny; 2)
niezasłużony, laudes.

Immerito, przysł. niesłusznie, nie-
winnie, accusare.

Immersābilis, e, niedający się po-
grażyć, zatopić; — przenoś. un-
dis adversis rorum.

Immetatus, a, um, niezmierny.

Immigro, 1. wprowadzić się, in
aedes; — przenoś. wkraść się, za-
gnieździć się, avaritia in repu-
blicam; wędba immigrarunt in
suum locum (słowa były w miejscu
właściwem użyte).

Immineo, ste, sterczeć nad czem,
wisić nad czem, collis imminet
urbi, stykać się, graniczyć, tu-
mulus moenibus imminens; luna
imminente, gdy księżyc nad głó-
wami przyswiewca; — przenoś. o
wojnie i przykrych okolicznościach,
niebezpieczeństwach: wisić nad

elowa. zblizka zagrazac, zblizac się, nastawac, periculum, mors. iminebant Seleucus. Lysimachus i t. d., grozie wydarciem, zabranie, toti Asiae. imperto fortunis vestris. w ogóle. czyhać na co. dybac, in occasionem lub occasione: in victoriam. ad caedem; spei tantae i t. p.

Imminuo, *minui*, *minutum*, 3 zmniejszacz, uszczuplac, oslabiac, naruszacz, nadwierzacz i t. p. włas. i przenos. copias, vires; laudem alicujus; aliquid de voluptate; nihil ex consuetudine.

Imminutio, *ōnis*, ż. umniejszenie, uszczuplenie, 'włas. i przenos., corporis: uwłaczanie, dignitatis

Immiscuo, *miscui*, *mixtum* lub *mixtum*, 2° w mieszac, pomieszacz z czem, manus manibus, bic się; se immiscere lub immisceri, w mieszac się, gregi, bello, colloquis.

Immiscerābilis, c. nad którym się nikt nie lituje.

Immisericors, *dis*, nielitosciwy, niemilosierny

Immissio, *ōnis*, z sadzenie, szczepienie, sarmentorum

Immitis, e. sierpki, niedojrzały, uva, — przenos. ostry, surowy, srogi, okrutny; Parcae: claustrum; mors (zawczesna)

Immitto, *missi*, *missum*, 3 wpuszczacz, napuscic, nastlac, napędzić, z przym. in lub ad i 4 przyp. także z 3 przyp. multitudinem magnam (juuencorum) dispatatam immisit. naves in classem Pompejanam cohortes equitatum i t. p. se imm., rzucic się, in hostes, in medium agmen, in mare, se equo in hostes, ciskac, miotac, tela, ignes: skierowacz, mare in specus: aquam. wpuscic, wprawic, tigua trahibus; zasadzić, zaszczeplacz, plantas. -- przenos. podbudzić, ali-

quem in rempublicam wyrzadzic, injuriam in aliquem być powodem, spowodowacz, alicui fugam, 2) popuscic, juga (zaprzag); — przenos. habēnas classis, rozpiac zagle, rudentes velis, palmes laxis immisissis habenis (o bujajm wzroscie!); furit immisissis Vulcanus habenis; stąd: immisissus, długi, zapuszczony, capilli.

Immo, patrz imo.

Immobilis, e, nie dajacy się poruszyc, nieruchomy; — przenos. ardet inexcita Ausonia atque immobilis ante, (nie zamieszana ruchami wojennemi).

Immobilitas, *ātis*, ż. nieruchomość, nieporuszoność, aquae: animi.

Immoderate, *przysl* bez miary, bez prawidła; niepomiarowanie, zbytlowne, vivere.

Immoderatio, *ōnis*, ż. niepomiarowanie.

Immoderatus, a. nm, nieumiarowany, zbytcechny, cupidus, motus animi; niezmierny, nieskonczony, nieograniczony, aether.

Immodeste, *przysl*. bez miary, niepomiarowanie, nieskromno.

Immodestia, *ae*, z nieskromność, 2) niesformność, mekarnosc, militum.

Immodestus, a, um, nieskromny, nieumiarowany.

Immodice, *przysl* nieumiarowanie, bez miary, gloriari

Immodicus, a, um, nieznajacy miary, nieumiarowany, niepowsciagliwy, namienny, rixa, lingua, niezmierny, zbytcechny, frigus. także z przyp. 2

Immodulatus, a, um, nieprzyjemnie brzmiacy, poema

Immolatio, *ōnis*, z. ofiarowanie religijne.

Immolator, *ōnis*, m. ofiarnik.

Immolutus, a, um, zbudowany, postawiony

Immōlo, mąka ofiarą bydłę na ofiarę przeznaczone posypywać, stąd: religijnie ofiarować, Jovi hostias; bovem; także: quibus hostiis immolandum cuique deo; — przenoś. zabić, Pallas immolat.

Immōrior, mortuus, mori, umrzeć przy czém, lub w czém, sorori, aquis; immoritur studiis, niszczenie zbytnią troskliwością.

Immōror, 1. bawić gdzie lub przy czém, zajmować się czém.

Immorsus, a, um, ukąszony.

Immortalis, e, nieśmiertelny, dii; wiecznie trwałe, niepożyty, memoria, odium, gloria; stąd: *rzeczow.* immortalis, w licz. mn. immortales: a) bogowie, b) wyborowy oddział żołnierzy u Persów, których liczba, skoro który z nich umarł, zaraz uzupełniana była.

Immortalitas, ātis, Ź, nieśmiertelność, wiecznotrwałość, wieczność, animorum: immortalitati tradere, commendare, uwiecznić; 2) boskość, ubóstwienie.

Immortaliter, przyst. nieśmiertelnie, nieskończenie, niezmiernie, gaudeo.

Immōtus, a, um, niewzruszony; — przenoś. niezmienny, trwałe, stały, mens, pax.

Immūgio, mugii, 4. ryczyć przy czém.

Immulgeo, ēre, nadoić do czego, lac labris.

Immundus, a, um, nieczysty, brudny.

Immūnis, e, wolny od czego, mianowicie: od służby wojskowej, od posług krajowych, od podatków (civitas, ager), od naprawy dróg i t. p. z przyp. 2. militarium operum, portorium; operum; w ogóle: wolny od czego, nie mający w czém udziału, na którym co nie ciąży, z przyp. 2 lub 6 z przyim. ab,

lub samym 6 przyp., mali, caedis; metu, a dolore; bez wymuszenia, dobrowolny, tellus immunis dabat per se omnia; 2) nieuślužny, nie przykładający się do wspólnej pracy, próżnujący, fucus.

Immunitas, ātis, Ź, uwolnienie od posług publicznych, od podatków, z przyp. 2. rerum omnium; w ogóle: uwolnienie od czego, magni muneris; stąd: u późniejszych pisarzy pozwolenie, przywilej.

Immunitus, a, um, niewarowny, nieobronny, castella; także: niebrukowany, via.

Immurmūro, āre, mruzczyć, szumieć, z przyp. 3. silvis immurmurat Auster.

Immutābilis, e, nieodmienny.

Immutābilitas, ātis, Ź, nieodmienność, stan nieodmienny.

Immutātio, ōnis, Ź, odmiana, w mowie: przemiana, zamiana, verborum.

Immutātus, a, um, nieodmienny, stały.

Immūto, 1. odmieniać, zmieniać, ordinem verborum; aliquid de institutis priorum; vulgi immutata est voluntas; homines me aliquando immutarunt tibi (erga te); immutata oratio (allegorya).

Imo, lub immo, *przyst.* i owszem, a nawet.

Impācātus, a, um, niespokojny, nieprzyjaciel pokoju.

Impar, pāris, nierówny, pod względem przestrzeni, liczby i czasu; ludere parimpar; grać w ceino lub lichu; — przenoś. a) odmienny, benevolentia, forma; b) niewyrównujący, niedostateczny, niesposobny, niezdatny z prz. 3 lub 6. impar congressus Achilli; tibi miles impar; honoribus, nobilitate; nierówny co do sił, pugna, certamen

Imparātus, a, um, nieprzygot-

wany, nieopatrzone należyście, imparatissimus omnibus rebus (zupełnie nieopatrzone); a militibus, a pecunia (nieopatrzone w żołnierzy, w pieniądzu).

Imparilis, c, nierówny.

Impariter, przysl. nierówno.

Impastus, a, um, nienakarmiony, głodny, zgłodniały.

Impatiens, tis, niecierpliwy, niewytrzymały, niewytrwały, z przyp. 2. o przedmiotach żywot. i niezbyt.: laborum, vulneris; cora impatiens caloris; popędliwy, imp. irae, gniewliwy, niepohamowany w gniewie.

Impatientia, ae, ż. niecierpliwość, niewytrzymałość, u późn. [lo

Impavide, przysl. nielekliwie, śmia-

Impavidus, a, um, nielekliwy, nieustraszony, impavidum ferient ruinae.

Impedimentum, i, n. przeszkoda, zawada, trudność, esse impedimento, lub impedimenti loco, byc na przeszkodzie; w licz. mn. impedimenta, w znac. woj. bagaże, tabor, obłogi, różne ciężary; armis impedimentisque amissis; ad impedimenta et carros suos se contulerunt.

Impedio, 4. (in -pes) własc. nogi uwikłać; stąd w ogóle: uwikłać, wplatać, zaplatać, crura visceribus; alternis orbitibus orbes impediunt (wzajemnie się wikłają); miejsce jakie nieprzebyteń zrobić, esse paludem, quae locum magnopere impediret; saltum munitionibus, — przenos. a) wikłać, plątać, se ipsum; pomieszzać, zakłopotać, mentem dolore; tot me impediunt curae; b) przeszkadzać, tamować, hamować, wstrzymywac, aliquem, celeritate alicujus, aliquem ab aliqua re; aliquem in iure suo, ad propulsan-

da pericula; impediti ad committendum (w stoczeniu walki); z nast. quominus lub ne; także z tr. bez. ne mora impediatur educere; 2) otaczać, opasać, caput myrto, crus pellibus; cornua sertis; vitta impedit comas, poet.

Impeditio, ónis, ż. przeszkoda

Impeditus, a, um, doznający przeszkody, a mianowicie o żołnierzach: obladowany, obarczony, objuczony tak, że walczyć nie może, impeditos consecuti interfecerunt; o miejscowości: trudny do przejścia, silva, saltus, locus impeditissimus ad iter faciendum; — przenoś. trudny, niebezpieczny, navigatio; tempora reipublicae; victori ntl impeditum, omnium impeditis animis (gdy wszyscy byli zakłopotani).

Impello, pūti, pulsus, 3. trącać o co, ruszać, uderzać, chordas; impulit aures luctus; cuspide montem impulit in latus; jako skutek: pędzić, poganiac, biremem vectibus; navem (remis); obliquo flumine impelli; w ruch wprawiac, wypuścić, sagittam nervo, aliquem in fugam (przymusić do ucieczki); hostes lub aciem (do cofania się przymusić), — przenos. a) wprowadzić, aliquem in peregrina mala; przyprowadzić do czego, aliquem in hunc casum; in periculum; b) nakłonic, pobudzić, zachęcić, aliquem, aliquem ad aliquid lub in aliquid; aliquem zo spój. ut lub ne i tryb. łącz.; z tr. bezok. educere, exquirere: często impelli. byc powodowanym, impulsus aliqua re, zmuszony czem, spowodowany, impulsus ira, uniesiony gniewem.

Impendeo, ére, wisić nad czem, cervicibus; montes impendentes (wznoszące się); z prz. 3. saxum

impendere Tantalo; — przenoś. wi-
sić nad głową, zagrażać, być
blizkiem, terror impendet omnibus;
omnes in me terrores: tanta te im-
pendent mala: impendentem evita-
re tempestatem.

Impendio, przyst. znac. e; = mul-
to, impen. magis, dalejno więcej.

Impendium, ii, n. na'ład, koszt,
impedio suo; 2) procent, lichwa,
impen. recusare; 3) strata, szkoda.

Impendo, pendi, pensum, 3. na-
kładać na co,łożyć kosza; pecu-
niam in aliquid lub pro aliqua re;
także: quod impenditur (co się
placi tytułem procentu); — prze-
noś. poświęcać,łożyć, sanguinem
tot milium in aliquid; studia eru-
diendis juvenibus; operam. labo-
rem, curam; vitam versa.

Impenetrabilis, e, nieprzebyty,
trudny do przebycia, nieprzeni-
kliwy.

Impensa, ae, ż. koszt, nakład; im-
pensam facere in aliquam rem;
nulla impensa, bez koszu; — prze-
noś. użycie, poświęcenie czego na
co, operum, officiorum.

Impense, przyst. kosztownie, dro-
go, z nakładem; — przenoś. tar-
dzo, usilnie, mocno, z nalega-
niem, orare, colere, promittere,
gratias agere.

Impensus, a, um, wielki, znaczny,
impenso pretio lub samo impensó,
za wysoką cenę, drogo; — prze-
noś. usilny, mocny, wielki, volun-
tas, cura, preces.

Imperátor, ória, m. wydający roz-
kazy, naczelnik; jako tytuł hono-
rowy nadawany wodzowi Rzym-
skiemu przez wejsko i senat po
odniesionem znakomitem zwycięż-
twie: później tytuł cesarzów: Im.
Augustus.

Imperatórius, a, um, do naczel-
nika odnoszący się; cesarski.

Imperátrix, ícis, ż. władczyni.

Imperátum, i, n. patrz impero.

Imperceptus, a, um, niepoznany
niepojęty.

Impercussus, a, um, nieuderzony.

Imperditus, a, um, niezgubiony,
niezabity, et vos, o Grajis imper-
dita corpora Teucrici.

Imperfectus, a, um, niedoskona-
ły, niedokonany.

Imperfossus, a, nm, nieprzebyty,
nieprzeszyty.

Imperiális, e, cesarski.

Imperiósus, a, um, rozkazujący,
panujący, dicitura; srogí, gro-
źny, gwałtowny, imperiosius ae-
quor, burzliwe morze. [niebiegle.

Imperíte, przyst. nieumiejętnie,
Imperitia, ae, ż. nieumiejętność,
nieznajomość.

Impérito, i. rozkazywać, mieć do-
wództwo, legionibus, oppido.

Imperitus, a, um, nieumiejętny,
nieświadomy, niebiegły, belli, con-
suetudinis, rerum omnium

Imperium, ii, n. zwykle: moc roz-
kazywania, władza, domesticum;
belli; custodiae, nadzor nad wię-
zieniem; pro imperio, jako ma-
jący władzę rozkazywania; szcze-
gól. a) rząd, panowanie, najwyż-
sza władza w mieście lub w kra-
ju; imperio Galliae potitus; re-
gere urbem imperio; b) najwyż-
sze dowództwo w wojnie na
lądzie i na morza, summum
imperium lub summa imperii;
imperia magistratusque (dostojeń-
stwa wojenne i cywilne); duo im-
peria (wojenne godności); c) im-
peria, osoby zarządzające, nacti
vacuas ab imperiis Sardiniam et
Siciliam; d) państwo, Romanum.
Imperjúrátus, a, um, na którego
lub na co nie można lub niezwy-
kło się krzywoprzysięgać, aqua
(Styx).

Impermissus, a, um, niedozwolony.

Impéro, i. rozkazywać, nakazywać, kazać, aliquid; z s. spoj. ut lub ne i tr. łącz.; także z samym tr. łącz.: imperat alant; z tr. bez. imperat serpentes colligi; hanc in vincula duci imperabis; w szczegól. a) władać, rządzić, dowodzić, panować nad kim, tak w prywatnych jako i publicznych stosunkach, liberis suis, gentibus; illo imperante; — przenos. panować, powściągać, hamować, cupiditatibus, irae; mieć moc nad sobą, animo suo: imp. arvis (uprawiać), poet.; b) nakazywać wykonanie, przysposobienie czego, coenam: szczegó. w życiu publicznem nakazać, nałożyć, frumentum, commeatum, arma, nares, equites, milites, obsides i t. p. Stąd: *rzeczow.* imperatum, i, n. rozkaz, ad imperatum venire; imperatum lub imperata facere, wykonywać rozkazy.

Imperterritus, a, um, nieustraszony

Impertio, 4 udzielić, dać co komu, uczestnikiem zrobić, poświęcić, alicui aliquid, lub alicui de aliqua re, aliquid temporis cogitationi, quibus (doctrinis) aetas puerilis imperari debet (jakie nauki powinny być udzielane); imp. salutem alicui (pozdrowić kogo).

Imperturbatus, a, um, niepomieszany.

Impervius, a, um, nieprzebyty, trudny do przebycia, nie mający przejścia

Impes, pētis, m. popęd

Impetibilis, e, nieznosny

Impetrabilis, e, łatwo się dający uprosić, wyjednać, venia.

Impetratio, ōnis, f. uproszenie, wyjednanie. (z wieszczby.

Impetratio, 4. mieć dobrą nadzieję

Impetro, i. uprosić, wyjednać, otrzymać, rem, pacem, veniam, dignitatem, civitatem; amicitiam; de induciis, uzyskać zawieszenie broni; ab aliquo de salute, być ulaskawionym; impetrabis a Caesare, ut-; ab animo (suo), przewieść na siebie; impetrato, ut manerent, dokazawszy tego, że pozostali.

Impetus, ns, m. napad, natarcie, zamach, zapęd, impetum facere; tum rursus impetu facto enituntur; magno impetu oppugnare oppidum, armatorum; primo imp. hostium pulsos; impetum gladiatoris comprimere; gwałtowność, impetus ventorum; imp. fert navem, libero imp. evchi; quinquere mis praelata impetu; febris imp. ruch, obieg ciała niebieskich, coeli imp.; — przenos. pragnienie, chęć, ochota, popęd, skłonność do czego, puerilis; animi i animorum, dicendi; impetum concipere regis occidenti. impetu rapi ad omnes affectus: impetus est currere, jest ochota do biegania; także: namiętność, gwałtowne uniesienie; impetu magis quam consilio; imp. multitudinis; gwałtowność, belli; zapal, in dīendo, imp. dicendi; natchmienie imp. divinus, sacer.

Impexus, a, um, nieuczestany; — przenos. nieokrzestany, antiquitas.

Impie, przyst. bezbożnie, bezsumiennie.

Impiētās, ātis, f. bezbożność, bezsumiennosc.

Impiger, pigra, pigrum, nieleniwy, ochozy.

Impigritas, ātis, f. rzeczkość, pilność niespracowana.

Impingo, pēgi, pactum, 3. ad-rzyc, bić, trącić, rzucić, fustem

alicui; lapidem; clitullas (narzu-
cić); — przenoś. a) narzucić komu
co, narazić na co; wplątać, uwik-
łać w co, dicam alicui (w pro-
ces); b) napędzić, wpędzić, agmi-
na muris; hostes in vallum.

Impius, a, um, bezbożny, niego-
dziwy, bezsumienny, o osobach:
miles, civis, impius erga paren-
tes; o rzeczach: impia manus, en-
sis; bellum, saecula: impius, *roz-
czow.* niecnota, zloczynca.

Implacabilis, e, nieubłagany, fra-
ter, odium, iracundia, in aliquem
lub alicui.

Implacatus, a, um, nieubłagany; —
przenoś. nienasycony, gula.

Implacidus, a, um, niełagodny,
dziki.

Impianus, a, um, nierówny, gó-
rzysty.

Implecto, plexi, plexum, 3. wplą-
tać, wplątać, uwikłać, implexae
crinibus angues Eumenides, ma-
jące włosy przepłatanę wężami.

Impleo, plévi, plétum, 2. napeł-
nić, zapełnić, aliquid aliqua re,
lub aliquid alicujus rei; mero pa-
teram; amphoram ad summum;
urbem laments; implentur vete-
ris Bacchi pinguisque ferinae, b) w
odniesieniu do liczby: uzupeł-
nić, triginta legionum instar, sex
milia armatorum; pod względem
czasu: skończyć, przeżyć, quater
undenos decembres; c) — prze-
noś. napełnić, florem juventutis
spei animorumque; aliquem reli-
gionis; hostes formidinis; omnia
potestatis suae; wypełnić, oraculi
sortom; fata; stąd: zadowolić, od-
powiedzieć oczekiwaniu, Demo-
sthencs non semper implet aures
meas; spełnić, votum, desideria
naturae; zastąpić czyje miejsce,
censorem.

Implicatio, ónis, f. spleatanie, po-

wiązanie, nervorum; zamieszanie,
powikłanie, zły stan, rei familia-
ris; 2) pomieszanie, locorum com-
muniun.

Implicatus, a, um, zawikłany
zagniatwany.

Implicite, przysł. ciemno, niewy-
raznie.

Implico, es, avi, lub ui, štum,
lub itum, áre, połączyć, przy-
czepić, se dextrac parvus Julus
implicuit; nodos in semet ipsos;
wpuszczac, zapuszczac, wrazić,
vim suam naturis hominum; 2)
zwikłać, zmieszać, inter se lub
alicui rei, ordines inter se impli-
cati, zmieszane szyki; — przenoś.
wplątać, aliquem bello; se impli-
care lub implicari, wmieszać się,
wplątać się, wejść w jaką stycz-
ność, tantis rebus; utraque tyran-
nide implicatus; familiaritatus;
se societate civium; wpaść, peri-
culo, morbo lub in morbum,
wprawic w zamieszanie, zamipo-
koic, aciem; aliquem incertis re-
sponsis; 3) obwnąć co czóm, oto-
czyc, okręcić, comam auro; tem-
pora ramo; lacertos circum colla.

Imploratio, ónis, f. wzywianie na
pomoc.

Imploro, 1. wzywać na pomoc,
błagac, usilnie ze łzami prosic,
aliquem, auxilium alicujus; auxi-
lium ab aliquo; fidem, misericor-
diam, ze spój. ut lub ne i tryb.
łącz.

Implumis, e, bez pierza, goły

Impluo, plui, 3. deszczem zmoczyć.

Impluvium, ii, n. dziedzińiec,
gdzie woda deszczowa z dachów
spływała.

Impolite, przysł. niezdobnie.

Impolitus, a, um, niewygladzony,
nieokrzesany, niewykńczony.

Impono, posui, positum, 3. wkła-
dać w co, amieszczac wewnątrz,

wsadzać, wstawiać, z przyim. in i 4 lub 6 przyp.; albo z przyp. 3 albo 6. exercitum in naves; carinae; custodem in hortis; 2) wkładać na co, z temi samemi przypadkami, coronam alicui; onus alicui; clitellas bovi; pontes paludibus; dona aris; — przenosć.

a) przełożyć kogo nad czém, villicum; regem Macedoniae; nałożyć, narzucić, alicui onus, labores; negotium; vectigal agris; tributum in capita; invidiam belli consuli; vadimonium alicui (zobowiązać kogo, aby się stawił w sądzie, wpłacać w proces); stipendium victis; mulctam in civitates; b) podejść, oszukać, omamić, praefectis Antigonis; si mihi imposuisset aliquid; ei egregie. imposuit Milo; 3) przyłożyć, przywiesić, obłożyć, claves portis; manum calathis, collo aliquid; — przenosć. extremam manum lub manum supremam alicui rei (przyłożyć się do wykonczenia czego, wykończyć, ukończyć); impensam; modum dolori, ukość żal; finem alicui rei, położyć koniec; frenos felicitati; stąd: a) nadać, przydać, nomen alicui; b) zadać, vulnus, plagam alicui; vim alicui; zrządzić, sprawić, labem.

Importatitius, a, um, przywozowy, sprowadzony z obcych stron, frumentum.

Importo, 1. sprowadzać co skąd, vinum ad se; comeatum in urbem; 2) zaprowadzać, artes; 3) sprawiać, zrządzić, przynosić, detrimentum alicui; calamitatem; multis adjumenta; ściągnąć odium sibi libellis.

Importune, przysł. nie w czas, natrętnie.

Importunitas, etia, ę. niedogodność;

natrętność, grubianstwo, bezczolność.

Importunus, a, um, niedogodny, niestosowny, nieprzydatny, locus machinationibus; niesprzyjający, tempus; b) nieprzyjemny, przykry, uciążliwy, pauperies, morbus; c) o osobach: grubiański, natrętny, bezczelny.

Importuonus, a, um, bez portu, nieprzystępny dla okrętów.

Impos, ótis, nie mający władzy nad czém, adolescens animi sui impos, nie panujący nad sobą.

Impotens, tis, bezsilny, bezwładny, słaby; 2) nie mający władzy nad czém, z przyp. 2. irae, laetitiae, amoris; z tryb. bez. sperare poot.; stąd: nieumiarkowany co do namiętności, nie mocący ich powściągnąć, rozpustny, rozpasany, gwałtowny, o osobach i czynach, homo; dominatio; z przyp. 3. militibus, względem żołnierzy.

Impotenter, przysł. słabo; 2) niepowściągliwie, niepohamowanie, wyuzdanie, popędliwie, reguare.

Impotentia, ae, ę. niedoleźność, słabość; niepowściągliwość, porywczność, popędliwość, animi, militum.

Impraesentiarum, (t. j. in praesentia rerum), teraz, w obecnem rzeczy położeniu.

Impransus, a, um, naczczo, bez obiadu, bez śniadania.

Imprecor, 1. życzyć.

Impressio, ótis, ę. wyciśnienie, wyrażenie; dobitne wymawianie, vocum; przecięcia, podziały w okresach; wrażenie, jakie zjawiska robią na duszy; 2) napad, natarcie, najazd, uderzenie gwałtowne, impressionem facere in fines hostium; non ferentes impressionem Latinorum.

Imprimis, przysł. szczególnie, mia-

nowicie, przedewszystkiem, osobliwie.

Imprimo, pressi, pressum, 3. wycisnąć, wyrazić, wytłoczyć, sulcum altius, głębiej zorać; naciśnąć, przycisnąć, impresso genu nitens; pieczęć przyłożyć, zapieczętować, annulum literis; sigillum in cera: annuli sigillo impresso; signo suo impressae tabellae; wypiętnować, signum pecori: wyrzyć, memoria tabulis publicis impressa; wyrządzić, sprawić, nabawić czego, duplex reipublicae dedecus; crater impressus signis, naczynie, na którym były wyźłobione, wyrżnięte ozdoby; — przenoś. an imprimi quasi ceram animum putamus? (że można wycisnąć na duszy, jak na wosku); flagitiorum vestigiis municipia impressa (napiętnowane); szczególn. o wrażeniach na umyśle, wzbiorzeniach, pojęciach i t. p.: speciem in animo; notionem deorum in animis omnium.

Improbatio, ois, ż. przygana, odrzucenie czego.

Improbo, przysł. niegodziwie, niepoczciwie, bezwstydnie.

Improbitas, atis, ż. niepoczciwość, niegodziwość, bezczelność.

Improbo, 1 ganić, uznawać za niezdadne, odrzucać.

Improbus, a, um, zły, niepoczciwy, występny; *rzechow.* niegodziwiec; 2) niezmiernie wielki, zbyteczny, labor improbus vincit omnia; nienasycony, rabies ventris; anguis; nierezsądny, szalony, amor, o osobach: bezwstydnny, zuchwały.

Impromptus, a, um, niewprawny, nie na doręczu będący; *linguā*, zająkliwy.

Improperatus, a, um, niespieszny, powolny. (nieszczęśliwy.

Improsper, a, um, niepomysławy,

Improvide, przysł. nieostrożnie, nieprzezornie, niebacznie.

Improvidus, a, um, nie-przeczuwający, nie spodziewający się, futuri certaminis; improvidos incautosque hostes opprimere (nie spodziewających się); zwykle: nieostrożny, nieuwazny, dux, senex, aetas, mens, pectora.

Improviusus, a, um, nieprzewidywany, niespodziewany, nagły, de lub ex improviso lub samo improviso, nagle, niespodzianie.

Imprudens, tis, nie przewidujący, nie przygotowany, ut omnes imparatos imprudentesque offenderet; aliquem imprudentem opprimere, adoriri; 2) nieświadomy, nie znający czego, imprudens ipse suus fuit accusator: Tiribazo sciente an imprudente (za wiedzą, czy bez wiedzy), z. przyp. 2. rerum, maris, laborum; także z 4 przyp. i tryb. bez.

Impudenter, przysł. przez niewiadomość; 2) nieostrożnie, nieroztropnie, non impudenter feceris.

Imprudencia, ae, ż. niewiadomość, nieznajomość, per impr. przez niewiadomość, niespodzianie; 2) nieostrożność, nieogłędność, nieroztropność, nieprzezorność, impr. teli emissi (nieostrożnie wypuszczenie pocisku); propter praetorum impr. iuscitiamque belli: per imprudentiam, przez nieroztropność; se armat imprudentia Dionis.

Impubes, eris, i impūbis, e, nie dochodzący wieku męzkiego; impubes, dzieci; 2) bezżenny, qui diutissime impubes permanserunt.

Impudens, tis, bezwstydnny, bezczelny, homō; mendacium.

Impudenter, przysł. bezwstydnie, bezczelnie.

Impudentia, ae, bezczelność, bezwstydnosc.

Impudice, przysł. niewstydliwie, wszetecznie.

Impudicitia, ae, ż. wszeteczność, lubieżność, nieczystosc.

Impudicus, a, um, niewstydlawy, wszeteczny, bezwstydn.

Impugnatio, ois, ż. dobywanie.

Impugno, I napadac, nacierać, Syracusae a cive impugnatae; nisi qui prior impugnare voluit; acrius; Galliam, — przenos. zbijać, sententiam alicujus; targać się na co, dignitatem alicujus.

Impulsio, ois, ż. popychanie, działanie zewnętrzne; — przenos. popęd namiętny, zachęcanie, ad hilaritatem.

Impulsor, oris, m. ten, który pobudza, namawia do czego, podżegacz, Apro impulsore (za namową).

Impulsus, us, m. uderzenie o co, scutorum; — przenos. pobudzanie, podnieta; zachęta, impulsu vestro; impulsu hominum, paucorum; szczególn. popęd namiętny.

Impune, przysł. bezkarnie, facere, ferre, dicere, vulnerare; 2) bezpiecznie, bez narażenia się na szkodę, abire, venire, in otio esse; revisens aequor Atlanticum impune; tendere iter pennis impune.

Impunis, e, nieukarany, wolny od kary.

Impunitas, atis, ż. bezkarność; 2) rozpusta, wyzdana wolność, flagitiorum, gladiatorum; 3) w odniesieniu do mowy: zbytek, impunitas dicendi juvenilis.

Impunitus, a, um, nieukarany, bezkarny; wyzdana.

Impure, przysł. bezecznie, wszetecznie, haniebnie. {sprosność.

Impuritas, atis, ż. nieczystosc,

Impurus, a, um, nieczysty. — przenos. bezczny, sprosny, wszeteczny

Imputatus, a, um, nieobciety, nieokrzesany.

Imputo, I. liczyć, rachować. — przenos. przypisywać co komu, obwinać o co, culpam, caedem alicui.

Imus, a, um, patrz Infer.

In, przym. rzadzi: A) przypadkiem 4; 1) o miejscu na pyt. dokąd? do, w, na, in urbem exercitum adducere; se in medios hostes mittere, trajicere in Europam; redire in Asiam. revocare in patriam. abire in aliquas terras; in fines pervenerat; in Galliam contendere; Caesar in hiberna exercitum deduxit, ipse in ulteriore Galliam profectus est; in humeros efferre; in aram confugere; in Orcum demittere; ku: in meridiem versus, ku południowi, pod względem rozmiaru: in longitudinem; in latitudinem, wzdłuż, wszertz; 2) o czasie: aż do, dormire in lucem (aż do dnia); somnus in horam primam; differ in annum; in diem vivere; usque in adventum ejus; na: in omne tempus (na zawsze); in posterum diem; in tertium annum; in futurum annum; in reliquum tempus; szczególn. in diem, na pewny dzień, lub na czas oznaczony, fundum emere in diem solvendum; in dies lub in dies singulos, ode dnia do dnia lub codziennie; in horas, co godzina; in singulos annos, od roku do roku, na każdy rok, in tempus, w samą porę, na czas in futurum, in posterum, in perpetuum i t. p., 3) przy oznaczeniu liczbowym. na, Gallia est omnis divisa in partes tres; in duodecim menses describere annum, descri-

bere censors binos in singulas civitates; sextantes conferuntur in capita (na każdego w szczególności); frumentum assibus in modios aestimatum; 4) w innych stosunkach, a) dla wyrażenia celu, przeznaczenia: dla, in, colloquium venire (dla rozmówienia się; na, pecuniam in rem militare dare; in haec, dla tego; in hoc; b) dla oznaczenia sposobu, prawidła, zasady: in eam sententiam loqui (w tym duchu mówić); jurare in verba alicujus (przysięgać na czyje słowa); in rem esse; in modum: in speciem; in universum (w powszechności); in vicem, na wzajem; c) przy wyrażeniu usposobienia i działań przyjaznych lub nieprzyjacielskich: względem, przeciw, bono animo esse in aliquem; impietas in deos; bellum gerere in aliquem; statuere in aliquem; inveni in aliquem i t. p.; d) dla okazania przemiany: mutare viros in deforme animal; in sollicitudinem versa fiducia est. — B) przypadkiem 6. 1) o miejscu, na pyt. gdzie? w: esse in Sicilia, habere in castris, dicere in senatu; na: sedere in solio; między: qui in hostibus erant; na, in eo flumine pons erat; — przenos. a) dla oznaczenia okoliczności, stosunków, w których się co znajduje, lub wśród których coś się dzieje: w, in tanta paupertate decessit, at; magno in aere alieno esse (być bardzo zadłużonym); stąd: o osobach i rzeczach, do których stanu i stosunków coś się odnosi, o, idem in bono servo dici solet; in una urbe capta universam ceperitis Italiam, za zdobyciem jednego miasta zdobędziecie całą Italię; b) dla okazania stanu lub działalności, w, in motu esse, byc w ruchu; przy,

in opere inventus est, znaleziono go przy robocie, lub zajętego robotą; in maximis luctibus esse, być w stanie oplakany; in facili est, rzecz jest łatwa, jest łatwo; in difficili; in integro cum tibi tota res esset, kiedy ci jeszcze wszystko służyło; c) przy oznaczeniu przedmiotu ukształcenia, w, in bonis literis educatus; exercere mentem in aliqua re; 2) w, esse in veste domestica; in Persico vulgari habitu; z, excubare in armis, z bronią; patriis in Trojam missus est in armis; horridus in jaculis; Neptunus in hasta; potare in rosa, z wieńcem róż; 3) o czasie: w, podczas, w ciągu, in multis annis; in extremo tempore aetatis; in pueritia, in adolescentia; in bello; in itinere; in deliberando; in quaerendis suis; in qua potestate Pheras cepit; in tali tempore; in eo est, ut, do tego przyszło, iż; często: in tempore, w sam czas; 4) o liczbie: między, pomiędzy, Pausanias ceperat complures Persarum nobiles atque in his nonnullos regis propinquos; często: in his; in Epaminondae virtutibus commemoratur, saltasse eum commode; in magnis viris non est habendus; nomen in barbaris erat obscurius; esse in civibus clarissimis. — C) Czasem z wyrazami oznaczającymi spoczynek rządzi in przyp. 4. esse in amicitiam; Cic.; esse in praedonum potestate, Cic. nullam litteram in nomen Licinii videtis, Cic.; i odwrotnie przy słowach oznaczających poruszenie, 6 przyp. zamiast 4 in conspectu meo audet venire Phaedr. V. 1, 15. Inaccessus, a, um, niedostępny. Inacesco, acui, 3. kwaśnieć; — przenos. być przykrym, haec tibi inacescunt.

Inachus, 1, *m.* założyciel i król miasta Argos, syn Oceana i Te-tydy; stąd *a)* *Inachides*, *ae. m.* *Inachida* (*Enafus*, wnuk *Inacha*); *b)* *Inachis*, *idris*, 2: do *Inacha* należąca; *rzeczow.* *Inachida* (lo. córka *Inacha*); *c)* *Inachus*, *a, um*, w ogóle Argiński, Grecy.

Inado-, patrz *inace-*

Inadp-, patrz *inapp-*

Inadsc-, patrz *inasc-*

Inadsp-, patrz *inasp-*

Inads-, patrz *inas-*

Inadt-, patrz *inatt-*

Inadustus, *a, um*, nieprzypalony.

Inaedifico, 1. wybudować, przybudować, *celeriter erant inaedificata*, *aliquid in locum* lub *in loco*; *loriculam coronis*; 2) przebudować, *sacella*; *portas*; *vicos plateasque*.

Inaequalis, *e*, nieregularny, *varietas*.

Inaequalis, *e*, nierówny co do położenia, *niestały*, *niejednostajny*, *odmienny*, *autumnus*; 2) *wzburzący*, *wznoszący fale*, *mare Caspium vexant inaequales procellae*, *poet*.

Inaequaliter, *przysł.* nierówno, *niejednostajnie*.

Inaequo, 1. zrównać, *aliquid cratibus terraque*.

Inaestimabilis, *e*, *nieoszacowany*, *nieoceniomy*, *t. j.* *a)* który się nie da ocenić, *trudny do ocienienia*, *nil tam incertum, tam inaestimabile, quam animi multitudinis*; *b)* *bardzo wielkiej wartości*, *nadzwyczajny*, *homo*; 2) *nie wart szacunku*.

Inaestuo, *äre*, *wrzec*, *burzyć się*, *zapalać się*; *si melis inaestuatur praecordiis libera animus*.

Inalpini, *orum, m.* *mieszkańcy Alp*.

Inamabilis, *e*, *nieprzyjemny*, *przykry*, *smutny*, *feritas*, *regnum (inferorum)*.

Inamaresco, *äre*, *gorzknąć*.

Inambitiösus, *a, um*, *nie ubiegający się* *chciewie o godności*, *nie-próżny*

Inambulatio, *önis*, *ż.* *przechadzanie się*; *przechadzka*.

Inambulo, 1. *przechadzać się*.

Inamoenus, *a, um*, *nieprzyjemny* (dla oka), *smutny*. (*tchu.*)

Inanimus, *a, um*, *bez duszy*, *bez*

inänio, 4. *wypróżniać*.

Inänis, *e*, *próżny*, *czczy*, *o przedmiotach świata podziemnego* *bez ciała*, *imago*, *cień*; *inania regna Ditis*; *rzeczow.* *inane*, *is*, *n.* *próżna przestrzeń*; *per inane i per inania*, *przez powietrze*; *u poet.* *ubogi*, *bez majątku*; *także o zoładku* *czczy*, *głodny*; — *przenoś.*

a) *próżny*, *czczy*, *bez treści*, *elocutio*; *dat inania verba*, *dat sine mente sonum*; *b)* *marny*, *czczy*, *żadnej wartości nie mający*, *cogitationes. minae*; *ostentatio, species*; *decus. opera, nomen i t. p.* *inania. rzeczow.* *czczość*, *nicosość*, *famae. c)* *próżny*, *chępliwy*, *ingenium*, *animus*, *superbia*; *nil in me inane*.

Inanitas, *ätis*, *ż.* *próżna przestrzeń* — *prizenos. próżność*, *marność*.

Inaniter, *przysł.* *próżno*, *nadaremnie*.

Inapparatio, *önis*, *ż.* *niegotowość*, *brak przygotowania*.

Inaratus, *a, um*, *niezorany*.

Inardesco, *arsi*, 3. *zapalić się* *na czem*; *munus humeris Hercules inarsit*; 2) *rozpłomienić się*, *zarumienić się*, *nubes solis inardescit radiis*.

Inaresco, *arui*, 3. *schnąć*.

Inaro, 1. *zaorać*

Inassuetus, *a, um*, *nieprzyzwyczajony*; *niezwyczajny*.

Inattenuatus, *a, um*, *nieuszczerplony*, *nieosłabiony*.

Inaudax, scis, nieśmiały, trwożliwy

Inaudio, 4. dosłyszć, podsłuchać, aliquid de aliquo: ex alique de aliqua re; re inaudita, fore ut-

Inauditus, a, um, niesłuchany; 2) nieprzesłuchany, aliquem punire inauditum.

Inauguro, 1. radzić się wieszczby ptaków: inaugurato, pę zapytaniu się wieszczby; 2) poświęcić miejsce radząc się w tém wieszczby ptaków, locum, templum: poświęcić osobę i wprowadzić na urząd religijny, flaminem, augurem.

Inauro, 1. pozłacać, inauratus, pozłacany, columna: złotem przerabiany, vestis — przenoś. z bogactw. ut te liquidus Fortunae rivus inauret.

Inauspicatio, przysł. bez wieszczby.

Inauspicatus, a, um, postanowiony lub odbywający się bez zarządzenia się wieszczby.

Inausus, a, um, to, na co się nie zwykło odważać.

Inb- patrz Imb-

Incaedus, a, um, nierabany, nieścianany, silva, lucus.

Incalesco, calui, 3. zagrzewać się, zapalać się, własi i przenoś.

Incalfacio, ore, zarzewać.

Incallide, przysł. niebiegle, niezgrabnie, niechyttrze.

Incallidus, a, um, niezdatny, niesposobny, niebiegły.

Incandesco, candui, 3. rozpalac się, rozognić się.

Incanesco, canui, 3. bieleć.

Incanto, 1. słowa czarodziejskie wymawiać, czarować.

Incānus, a, um, siwy.

Incassum, patrz Cassus.

Incastigatus, a, um, niekarcony, niekarany

Incaute, przysł. nieostrożnie, nieogłędnie.

Incautus, a, um, nieostrożny, niebaczny, niezapobiegający, a fraude fraterna; futuri: ad credendum; 2) bier. a) nieopatrzony, niestrzeżony; b) nieprzewidziany, niespodziewany.

Incēdo, cessi, cessum, 3. iść, chodzić, pedibus, equis, postępować pieszo, konno: laevum alicui inced., iść po lewej stronie: także z 4 przyp. Aegyptum, wchodzić, wkraczać; w znac. woj. rzucić się, puścić się, posuwać się, munto agmine; in Romanos; cohortes incedere jubet. — przenoś. ogarnać, opanować, napadać, vis morbi in castra incessit; z 4 przyp. incessit aliquem admiratio, cupido; incessit animos formido; desperatio; także: incessit animo cupido; lub samo: incessit religio, timor, cupido; postquam tenebrae incedebant.

Incendium, n, n. pożar; incendium conflare, facere; incendio delere; poet. pochodnia, incendia poscit: — przenoś. a) zapal namiętny, zbyteczne poruszenie umysłu, cupiditatum, animorum; b) zniszczenie, klęska, niebezpieczeństwo, belli civilis; civitatis; invidiae.

Incendo, cendi, censum, 3. wznieść pożar, zapalić, classem, naves, oppida; oświecać, luna radiis solis incensa; — przenoś. incensus aestus, gorączka; zapalać, rozognić, pobudzać, aliquem; aliquem tanta cupiditate bellandi, incensus calcaribus equus; na str. biern. o gwałtownych namiętnościach: uniesć się, zapalić się, incendi dolore, ira, desiderio, amore i t. p.; adeo erat incensus, ut (zagniewany, uniesiony gniewem); także: incendere cupiditatem, odia (podniecić, wzbudzić); coelum clamore (napelnić); regiam luctu;

- h)** powiększać. pudor incendit vires
- Incensio**, *ōnie*, *z.* zapalenie. urbis; Capitolii
- Incensus**, *a, um*, (od census), nie objęty spisem cenzora.
- Incensus**, *a, um*, patrz Incendo.
- Inceptio**, *onis*, *z.* zaczynanie.
- Incepto**, *1.* zaczynać.
- Inceptum**, *i, n.* zaczęcie, przedsięwzięcie. [zamiar.
- Inceptus**, *us, m.* przedsięwzięcie.
- Incertus**, *a, um*, niepewny, omylny, iter, tempora, fama, spes, casus i t. p.; poet. sol. niepewne co do skutku, słabo grzejące; tres soles incerti, dni pochmurne; słabo utkwiony, securis, excussit cervicē incertam securim; rozrzucony, w nieładzie, crines; niespokojny, lękliwy, vultus; 2) niepewny (co do płci) infans; *rzeczow.* incertum *i, n.* niepewność; in incerto esse lub habere; ad incertum revocare; incerta belli, niepewne, odmienne wypadki; incerto, wśród niepewności; *przyst.* incertum, niepewno, niewiadomo; *h)* o osobach: w niepewności będący, niewiedzący, nieświadomy z przyp. 2. locorum: salutis; rerum suarum (swego położenia).
- Incesso**, *cessivi*, *1* cessi, *3.* nachodzić, napadać, nacierać, napastować, muros; in erumpentes; — przenoś. opanować, timor incensit patres. indignatio inc. Aequos; *h)* przymawiać, ganić, lżyć, lajać, ausus est reges inceasere dictis.
- Incessus**, *us, m.* chód, chodzenie.
- Inceste**, *przyst.* sprośnięcie, nieczysto.
- Incesto**, *are*, zbezczęścić, skaląć, zgwałcić.
- Incestus**, *a, um*, nieczysty, niewstydlivy, sprosny, wszeteczny. *rzeczow.* incestum, *i, n.* nieczystość, sprośność.
- Incestus**, *us, m.* nieczystość, kazirodztwo.
- Inchoo**, *1.* dać początek, zaczynać, templum, delubrum, aram; signum; facinus a capite alicujus; belli initia, mentionem alicujus rei; przygotować, rzucić do czego zasady, philosophiam; quod inchoasti de oratoribus: inchoatus, nieukończony, cognitio; rem tam praeclaram inchoatam relinquere; perfecta antepouuntur inchoatis.
- Incido**, *cidi*, *oisum*, *3.* wpadać, upadać, a mianowicie: 1) przypadkowo: w co lub na co, in foveam, ad terram; castris: turris super agmina incidit; tela incidentia; — przenoś. in insidias, in manus alicujus; in morbum; in pericula; in eandem invidiam, inter catervas armatorum; alicui lub in aliquem (spotkać się z kim przypadkowo); także z 4. przyp. deus animos incidit (bożek natchnął umysły); w odniesieniu do czasu: przypadać, trafiać, in hunc diem, in ea tempora; wpadać, trafiać przypadkiem, in mentionem alicujus rei; in sermonem illum; incidit mihi in mentem (przyszło mi na myśl); zdarzać się, trafiać się, incidunt saepe tempora, quum: incidit obrectatio inter aliquos, incidit bellum civile; quoniam facto incidisset, ut-; forte inciderat, ne-; 2) z zamiarem: wpadać po nieprzyjacielsku, in hostem, in milites; — przenoś. wszcząć się, powstać, opanować, pestilentia incidit in urbem; incidit alicui malum; adversa valetudo, terror i t. p.
- Incido**, *cidi*, *oisum*, *3.* wyrzucać, uaciać, nacięcia robić, karbować arborem, poet. dentes (zęby w piłę wycinać); ryc. wyrzynać, leges in aes: in pila lapidea exemplum. nomina in tabula; amores arbori-

bus; feedus in columna; literas cortici; verba ceris; b) obcinać, obrzynać, pinnas; vites falce; c) rąbiąc, rozcinając przysposobić, novas faces, poet. 2) ucinąć, przecinać, rozcinać, funem; vincula; pulmo incisus;—przenoś. a) przerywać, tanować, sermonem, ludum, deliberationem; b) odjąć, pozbawić, zniszczyć, spem.

Incoingo, cinxi, cinctum, 3. opasać, otoczyć, urbes moenibus; tempora lauro.

Incoipio, coepi, ceptum, 3. zaczynać, opus, oppugnationem; z tryb. bez. gerere, facere; także samo incipere w znaczeniu: zacząć mówić lub śpiewać, incipe Damoeta, tu deinde sequere Menalca; 2) nieprzech. zaczynać się, febricula incipit.

Incoise, lub incoisim, przysł. w krótkich zdaniach, ucinkowo.

Incoisto, oñis, ż. i incisum, i, n. przecinek, oddział.

Incoitamentum, i, n. pobudka, poñeta, bodziec, laborum.

Incoitate, przysł. żwawo, prędko, śpiesznie.

Incoitatio, oñis, ż. pobudzanie, zachęcanie, populi languentis; 2) żywe poruszenie, sol tanta fertur incitatione, ut; wewnętrzny popęd, animi lub mentis.

Incoitatus, a, um, prędko, śpieszno, szybki, skory; incitatio cursu, w szybkim pędzie; incitatio equo lub incitatis equis, cwałem.

Incoito, 1. w żywy ruch wprawiać, popędzać, popychać, equos; nave remis incitare (prędko żeglować); se incitare lub incitari, szybko iść, jechać, biedz, lecić, spieszyć, se ex castris; se in hostem; aestus ex alto se incitat; stellarum motus incitantur; — przenoś. pobudzać, podniecać, podusz-

czać, napędzać, aliquem lub aliquid; omnes studio suo; studio incitati; cupiditate imitandi; aliquem in lub contra aliquem; aliquem ad bellum; ad studium et laborem; natchnąć, wzbudzić zapal, Pythiam; mente incitati. 2) zwiększyć, amnis incitatus pluvibus; — przenoś. eloquendi celeritatem.

Incoitus, a, um, w żywy ruch wprawiony, prędko, szybki, vis venti, hasta.

Incoivilis, e, niegrzeczny, nieobyczajny, nieprzyjazny, dumny, surowy; incivilia, okrucieństwa.

Incolamo, 1. wołać kogo, na kogo, aliquem nomino, aliquem i alicui; wzywać o pomoc, deorum atque hominum fidem; 2) krzyczyć na kogo, fukać, łajać, aliquem i alicui

Incolaresco, ore, wślawiać się, odznaczać się czem.

Incolemens, tis, niełagodny, surowy, niełaskawy.

Incolenter, przysł. niedelikatnie, niełagodnie, ostro, surowo, in aliquem dicere.

Incolementia, ae, ż. niełudzkość, surowość, ostrość.

Incolinatio, oñis, ż. nachylanie, nagięcie: vocis, zniżanie i podwyższanie; — przenoś. zwrócenie, skłonienie, skierowanie, ad meliorem spem; skłonność, voluntatis: zmiana, przemiana, inclinationes temporum.

Incolinatus, a, um, nachylony; — przenoś. a) upadający, upadły, domus; res, fortuna; b) skłonny, przychylny, ad pacem; ad Poenos.

Incolino, 1. nachylać, zginać; — przenoś. a) skłaniać, zwracać, haec animum inclinans, ut credam; składać na kogo, zwalac, culpam in aliquem; oera in dites a pauperibus; b) rzeczy jakiej inny kie-

runek nadać, omnia simul inclinante fortuna; lub stanowczy obrót nadać, rozwiązać, przeważać, rozstrzygnąć, fraus rem inclinavit; 2) se inclinare lub inclinari, nachylać się; chwiać się, ustępować, cofać się, w znac. woj. acies inclinatur; jam inclinatae erant tyrannorum copiae; inclinari in fugam; także: acies inclinat (dom. se) wojsko ustępuje, cofa się; o słońcu i czasie dziennym: pochylać się, soł se meridie inclinavit lub meridies inclinat; inclinatio in pomeridianum tempus lub in vesperum die, in vesperum inclinabat dies; w odniesieniu do położenia. leżeć, pochylać się ku jakiej stronie, rupes inclinant ad orientem; — przenoś. fortuna se inclinat, szczęście się odmieńca; inclinari timore, być skłonnym bojaźnią; w sposobie widzenia rzeczy. przechylać na jaką stronę, ad Stoicos, ad pacem inclinare: animus inclinat, ut-; inclinavit sententia multorum, ut-; także: inclinavit sententia z tryb. bez.; pod względem uczuć i chęci: skłaniać się do czego, mieć skłonność, in stirpem regiam studiis inclinare; ad misericordiam; ad scelus inclinari

Inclitus, patrz Inclutus.

Includo, clusi, clusum 3. zamykać, aliquem in cella; aliquem carcere; se Heraclea lub Heracleam; corpora furtim includunt coeco lateri; coś w czym umieścić, osadzić, w co wstawić, w co oprawić, castra minora majoribus; emblemata in scyphis; smaragdum auro, orationem in epistolam; aliquid orationi; senatus consultum in tabulis; verba versu (ująć zszę takt wiersza); orationem libro (pisać, napisać, umieścić); tempo-

ra fastis (zapisać); — przenoś. vox carcere inclusa est: nullis neque temporis neque juris inclusus angustis (nieskrepowany, nieścieszony); 2) zamknąć, przeciąć, zatamować, viam.

Inclusio, ōnis, 2. zamknięcie, honorinis.

Inclutus, a, um, sławny, słynny, chwały godzien, głośny. armis; gloria incl. fama.

Inconatus, a, um, który nic nie wyczerał

Incogito, are, myśleć nad czym. wymyślić co, non fraudem socio incogitat ullam.

Incognitus, a, um, nieznanomy, incognitum aliquem habere, nie znać kogo; incognitus famae, o którym nigdy nie słyszano, ani wieści nie było; *rzezano*. incognita, orum, n. rzeczy nieznanę, mianowicie: nie uznane za własność, incognita sub hasta veniere; 2) niebadany, nieroztrząsany, incognita re lub causa (bez poprzedniego badania).

Incola, ae, m. 1. ż. mieszkaniec, mieszkanka, w przeciwieństwie do wyrazu civis, mieszkaniec w ogóle, chociaż nie mający praw obywatelskich.

Incolo, colui, cultum, 3. zamieszkiwać, aliquem locum; w znac. nieprzech. mieszkać, qui trans Rhenum incolunt; inter mare Alpesque; uno in loco.

Incolumis, e, uienaruszony, cały, dobrze utrzymany, w dobrym stanie, transducere exercitum incolumem.

Incolumitas, atis, 2. dobry stan, całość, ocalenie, bezpieczeństwo, incolumitas est salutis tuta atque integra conservatio.

Incomitatus, a, um, bez orszaku, bez towarzystwa

- Incommendātus**, a, um, niepolecony, opuszczony, zaniedbany.
- Incommōde**, *przysł.* uiedogodnie, niewczas. nie na rękę, niezręcznie, nieszczęśliwie, venire, accidere, navigare.
- Incommoditas**, *ścis. ż.* niedogodność, niewczas, temporis.
- Incommōdo**, l. sprawić przykrość, byc na przeszkodzie, zawadzać.
- Incommōdus**, a, um, przykrość, szkodę przynoszący, niedogodny, nieprzyjemny, nieprzyjazny, inc. valetudo, słabe zdrowie; non incommodum videtur (zdaje się nie odrzeczy), z tryb. bez.: *rzeczow.*
- Incommodum**, i, n, niedogodność, szkoda, klęska, przykrość, przeciwność, incommodo valetudinis tuas, z uszczerbkiem twojego zdrowia; alicui incommodum ferre, dare, importare, sprawiac.
- Incommutābilis**, e, nieodmienny.
- Incompertus**, a, um, nieznaný, niedocieczony.
- Incomposite**, *przysł.* nieporządnie.
- Incompositus**, a, um, nieporządkowy, meuszkywany, agmen, oratio.
- Incomptus**, a, um, nieuczestany, nieustrojony; oratio inc., styl niezadobny.
- Inconcessus**, a, um, zakazany, niedozwolony, hymenaei.
- Inconcinuus**, a, um, niezgrabny, niekształtny, nieskładny.
- Incondite**, *przysł.* nieporządnie, nieskładnie, bez rozmiaru określonego.
- Inconditus**, a, um, nieporządny, pomieszany, acies; nie mający oglady, nieokrzesany, incondita dicendi consuetudo.
- Inconsequens**, tis, źle wyprowadzony, nie wiążący się w formie wnioskowania.
- Inconsiderantia**, ae, *ż.* nieostrożność, niebaczność, nieuwaga.
- Inconsiderāte**, *przysł.* nieostrożnie, niebacznie, bez rozważy.
- Inconsiderātus**, a, um, nieostrożny, niebaczny, inconsiderator in secunda quam in adversa fortuna; także skwapliwy, temeritas, cupiditas.
- Inconsolābilis**, e, niepocieszony, meutulony, meukojony.
- Inconstans**, tis, niestaly, zmienny.
- Inconstanter**, *przysł.* niestatecznie, płocho, loqui.
- Inconstantia**, ae, *ż.* niestałość, zmiennosc, mentis; fortunam nemo ab inconstantia sejunget.
- Inconsulto**, *przysł.* nierozważnie, nierozmysłnie, nieostrożnie, dicere, proelium committere.
- Inconsultus**, a, um, ten, od którego nie zasięgało rady, niepytany. inconsulto senatu. 2) pozbawiony rady, inconsulti abeunt. 3) nierozważny, niebaczny, homo, turba, ratio, largitio, pavor; stąd: inconsulto, nierozważnie.
- Inconsumptus**, a, um, niezużyty, niezimniejszy.
- Incontaminatus**, a, um, niepokalany, czysty.
- Incontentus**, a, um, nienależony, nienastrojony.
- Incontinens**, tis, niepowściągliwy, niewstrzemięzliwy, chciwy.
- Incontinenter**, *przysł.* niewstrzemięzliwie, nieumarkowanie.
- Incontinentia**, ae, *ż.* niepowściągliwość, niewstrzemięzliwość, łakomstwo, chciwość.
- Inconveniēns**, tis, niepodobny, różny, corpus.
- Incoquo**, coxi, coctum, 3. warzy w czem, z czem, radices Baccho (w winie); poet.: vellera Tyrios incocta rubores (farbowane).
- Incorrectus**, a, um, niepoprawiony.
- Incorrupte**, *przysł.* nieskażenie, niesfałszywie, bezbłędnie, iudicare.

- Incorruptus**, a, um, nieczepsty. nieskażony, cały, czysty, właśc. i przenos.; succus et sanguis; integritas latini sermonis; sensus, animus; nieprzekupiony, nieposzlakowany, wierny, custos, testis.
- Increbrēscō**, brui, i increbesco, crebui, 3. wzmacać się, wzrastać, powiększać się, rozszerzać się, brać górę, ventus, fama, sermo, consuetudo; increbuit proverbio, poszło w przysłowie.
- Incredibilis**, e, niepodobny do wiary, nadzwyczajny; z supinum: incredibile auditu, memoratu, dictu, rzecz niesłychana.
- Incredibiliter**, przysł. nie do uwierzenia.
- Incredūlus**, a, um, niewierzący, niedowierzający.
- Incrementum**, i, n. wzrost, przybyt, przybywanie, właśc. i przenos. w licz. mn. stopnie dostojęństw: illis incrementis fecit viam, temi stopniami utworzył drogę; incremento novare exercitum, pomnożyć wojsko nowym zacięciem; poet. incr. ducum, szkoła; także wychowaniec, dziecię, Jovis; kiel, nasienie, deutes incrementa populi futuri, poet.
- Increpito**, 1. powstawać na kogo, lając, upominając, strofować, vocibus, verbis, aliquem lub aliquid.
- Incrēpo**, ui, itum, i avi, ātum, āre, 1) nieprzech. trzaskać, szelęścić, szczęk wydawać, chrobotać, simul ut discus increpuit; quidquid increpuerit; b) zakrzyzczać na kogo, odepnąć się. 2) przech. uderzać z szelęstem o co, increpuit unda latus; h) głośno wolać, ostro przemawiać, lając, strofować, aliquem nomine, clara voce, seditiosis verbis i t. p.: poet.: morantes aeris rauci clamor increpat; carmina increpant pectus (wzruszają serce); c) dawać sływać; minas, sonitum, lyram digitis (grać na lirze); z 4 przyp. i tryb. bez. wolać, increpans, timeri hostes; wyrzucać, wymawiać, perfidiam.
- Inresco**, crevi, 3. rość nad czēm, narastać, squammae cuti increscunt; 2) wzrastać, wzmacać się, właśc. i przenos. aequora ventis; dolor increvit.
- Incrētus**, a, um, nieoddzielony, piper cum sale incretum.
- Incruentatus**, a, um, nieskrwawiony.
- Incruentus**, a, um, niekrwawy, incruenta victoria, zwycięstwo bez krwi przelewu, incruento exercitu, bez przelewu krwi wojska.
- Incrusto**, 1. powlekać czēm, sincerum vas incrustare cupimus, czyste naczynie brzydką powlec chcemy polewą, cnotę oznaczyć imieniem występku.
- Incubo**, avi, ātum, i ui, itum, āre, leżać na czēm, pellibus: inc. Jovi, spać w świątyni Jowisza, aby za pośrednictwem snu otrzymać wiadomość od wyroczeni: in fano Pasiphaae; — przenos. a) bawić gdzie, przebywać, Erymantho, poet. b) leżać na czēm, z chciwością strzedz, pilnować, pecuniae; auro defosso; divitiis; c) o nocy: zalegać, ponto nox incubat atra.
- Incūdo**, cudi, cusum, 3. wykuć, lapis incusus, obrobiony.
- Inouleo**, 1. deptać, przydeptać; — przenos. a) o mowie: umieścić, wmieszać, wtrącić, verba Graeca; inania verba; b) w odniesieniu do pamięci, wzroku, słuchu: wbić, utkwic, wrzucić, wpoić, memoriae, animis; oculis imagines; se aribus alicujus.
- Inculpatus**, a, um, nienaganny, niewinny, nieobwiniony.

Incolite, przysł. niekształtnie, nieodborne, bez wytworu, prosto.

Incoltus, a, um, nieuprawny, nieosiadły, pusty, locus, regio, ager; nieutorowany, via; nieulożony, zaniedbany, comae; homines intonsi et inculti; acies; — przenoś. nieokrzesany, nieukształcony, ingenium; homo ut vitā sic oratione durus, incultus, horridus; nieobrobiony, zły, versus.

Incumbo, cubui, cubitum, 3. leżeć, wspierać na czem, z przym. in i 4 przyp. albo z 3.; in gladium lub gladio, ferro, wspierać się na mieczu; także w znac. nieprzyjacielskiem: nacierać, nastawać, in aliquem; in Macedoniam; — przenoś. o przedmiotach nieżywot. poet. nakłaniać się, nachylać się, wznosić się, wisieć nad czem, laurus incumbens arae; opanować, nova cohors februm incubuit terris; venti veloque marique incumbunt; tempestas incubuit silvis; zajmować się czem, oddawać się czemu, przykładać się do czego, in aliquod studium; ad laudem; ad ulciscendas iniurias; qui divitiis soli incubuere repertis; ze spój. ut i tr. łącz.: incubuit, ut dicerent; przyspieszyć, ne fato urgenti incumbere vellet.

Incunābula, orum, n. kolebka; — przenoś. miejsce urodzenia, pierwiastkowe miejsce pobytu, początek, Jovis incunabula (o Krecie); doctrinae. inde ab incunabulis, od dzieciństwa.

Incurātus, a, um, nieuleczony
Incuria, ae, f. zaniedbanie, niestaranność, niedbalstwo, alicujus rei, aedes vetustate atque incuria detecta.

Incuriose, przysł. niestarannie, niedbale.

Incuriosus, a, um, niedbaly, nie dbający, niestaranny, nieuważny.

Incurro, curri (cucurri), cursum 3. wbiegać, wpadać, wpływać; 1) z zamiarem: natrzeć, uderzyć, napadać, in columnas; armentis, cornibus, in latus hostium; in confertissimos hostes; suos jam incurrentes tubā revocavit; wtargnąć do jakiego kraju, in Macedoniam; — przenoś. zelżyć, złażyć, in aliquem; 2) przypadkowo: a) o osobach: napotkać kogo, natrafić, wpaść w co lub na co, in aliquem; in oculos alicujus; — przenoś. wpaść na co, natrafić przy czytaniu, pisaniu, mówieniu, in aliquid; wpaść w nienawiść, in odium; w kłopoty, in difficultatem; w słabość, in morbum; spotkać kogo, przytrafić się komu, incurrit in aliquem casus bene meritum; casus, qui in sapientem potest incurrere i t. p. b) o przedmiotach nieżywotnych, a mianowicie o miejscowości: graniczyć, stykać się, in locum; agri, qui in publicum incurrebant; o czasie: przypadać, in hunc diem; w ogóle: zdarzać się, trafiać się, incurruunt tempora.

Incursiō, ōnis, f. nabieganie, atomorium; 2) napad, najazd, natarcie, wtargnienie, incursionem facere in fines; prohibere hostes ab incursionibus.

Incursito, āre, wpadać, wlatywać, wbiegać; 2) napadać, nacierać.

Incurso, i. wtargnąć, napasć, natrzeć, najechać, juvenus armata in agmen Romanum incursovavit; in hostem; in aciem, także aciem, agros; agmen incursum ab hostibus; — przenoś. incursoabit in te dolor (dotknie cię boleść); 2) wpadać na co (przypadkowo), uderzyć, ramis, rupibus.

- Incursus**, us, *m.* nabieganie; napad, najazd, wtargnienie, hostium; equitum incursus sustinere.
- Incurvesco**, lub **incurvisco**, *ĕre*, naginać się, krzywić się, ubertate baccarum.
- Incurvo**, 1. zakrzywić, naginać, validis flexos incurvant viribus arcus.
- Incurvus**, a, um, zakrzywiony, krzywy, aratrum, jugum.
- Incus**, oŭdis, *ŕ.* kowadło; male tornatos incudi reddere versus, zło zrobicne wiersze przerabiać; *przystawie*: eandem incudem tundere, toż samo ciągle robić.
- Incusatio**, ōnis, *ŕ.* oskarżenie, obwinienie.
- Incuo**, 1. obwinać, skarżyć się, ganic, aliquem probri.
- Incustoditus**, a, um, niestrzeżony.
- Incutio**, cussi, cussum, 3. uderzyć o co, scipionem in caput; alicui colaphum: 2) ciskać, rzucać, miotać, faces, saxa, hastas. — przenos. wrażyć, wzbudzać, sprawić, zrzadzić, nabawić, alicui timorem, metum, desiderium: nadać, vim ventis.
- Indagatio**, ōnis, *ŕ.* śledzenie, badanie, veri.
- Indagator**, ōris, *m.* badacz, śledzący, indagatrix, fois, *ŕ.* śledząca.
- Indago**, 1. tropić, węchem dochodzić. — przenos. śledzić, badać, szperać, aliquid.
- Indago**, inis, *ŕ.* roztoczenie sieci, obstawienie, okrażenie, wyraz myśliwski, saltus indagine cingere.
- Inde**, *przyst.* stamtąd, z owego miejsca, haud procul inde, inde a Stygia lauda prospiciens, inde ad Atticam accesserunt: inde Ephesum pervenit; inde per Ligures transit; 2) w odniesieniu do rzeczy: stąd, ex avaritia erumpit a-
- dadia, inde omnia sceiera gignuntur; inde tibi, quod imitere, capias; 3) o czasie: potém, inde tollunt se celeres; odtąd, inde usque repetens; często się mówi: inde a, w takim razie inde nie tłumaczy się na język polski: inde a principio, od początku; jam inde a cunabulis.
- Indébitus**, a, um, nienałożny, praemia.
- Indeclinatus**, a, um, stały, nieodmienny, qui perstas indeclinatus amico.
- Indeóbre**, *przyst.* nieprzystojnie, niepięknie.
- Indeóbris**, e, nieprzystojny, szpetny, niechwalebny.
- Indeóbro**, 1 hanbic.
- Indeórus**, a, um, nieprzystojny.
- Indefensus**, a, um, nieobroniony, bez obrony.
- Indefessus**, a, um, niespracowany, niezmordowany, agendo.
- Indeflētus**, a, um, nieopłakany, animae.
- Indejectus**, a, um, niezrzucony, nieobalony, domus.
- Indeflēbilis**, e, niezgłodzony, niezatarty, nie mogący zaginać, nomen erit indelebile nostrum.
- Indelibatus**, a, um, nieknięty, nienaruszony, opes.
- Indemnatus**, a, um, niepotępiony.
- Indemnis**, e, nieuszkodzony.
- Indepioratus**, a, um, nieopłakany.
- Indeprensus**, lub **indepressus**, a, um, niedostrzeżony, error, vestigia.
- Indesertus**, a, um, nieopuszczony, regna.
- Indestructus**, a, um, nieknięty, iterantiony, indestructus abibo.
- Indetonsus**, a, um, nieostrzyżony.
- Indevitatus**, a, um, nieochybnny, nieunikniony, telum.
- Index**, iste, *m.* 1 *ŕ.* donosiiciel.

oznajmiciel; o przedmiotach niezwywot.: znak, znamię, cecha, skazówka, imago animi vultus, indices oculi; digitus index, palec wskazujący, czyli drugi palec u ręki; tytuł, napis; kamień probierski.

Indi, orum, *m.* Indyanie. mieszkańcy kraju zwanego India, *ao. ł.* w Azji, podzielonego na: India extra i intra Gangem; w licz. poj. Indus, Indyanin; Indus = rector elephantis, dozorca słoniów; w licz. mn. poet. o Arabach i Etyopach; stąd: Indus i Indicus, *a*, *um*, Indyjski; dens, kość słoniowa

Indicens, tis, *n.* nie mówiący, me indicente (gdy tego nie mówilem).

Indicium, ii, *n.* wyjawienie, odkrycie, wskazanie; także w przedmiocie sądowym: wyznanie, zeznanie, iudicium proferri; adferre ad aliquem indicium rei, ztobić zeznanie, zeznać; 2) nagroda za wyznanie, partem indicii accipere; 3) znak, znamię, cecha, dowód, skazówka, benevolentiae, innocentiae, irae, sceleris; oratio indicio fuit, mowa była dowodem; indicio fuit z 4 przyp. i tryb. bez.; indicio esse alicujus rei lub alicui rei lub ze zdan. wzgl.

Indico, i, wskazać, wyjawic, wydać, aliquem lub aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez.; aliquid alicui; alicui de aliqua re; aliquid aliqua re: quum se ipse indicasset; ind. conscios; de conjuratione; vultus indicat mores; 2) szacować, oceniać, fundum alicui.

Indico, dixi, dictum, 3. zapowiadać, oznajmiać, ogłaszać, obwieszczać, comitia, diem comitiis; consilium alicui in diem certam; supplicationem; ferias; wypowiadać, bellum alicui; dać rozkaz do stawienia się, exercitum aliquo lub

in aliquem locum; nakazać, nałożyć, naznaczyć, tributum.

Indictus, a, *um*, niepowiedziany, niewzmiankowany; poet. nieopiewany, adhuc indictum ore alio; nec tu carminibus nostris indictus abibis; indicta causa, bez wysłuchania sprawy.

Indicus, patrz Indi.

Indidem, *przyst.* stamtądże, stamtąd właśnie (dodaje się samo miejsce) indidem Thebis, właśnie z Teb; ind. ex Achaja; z tegoż rzeczy, stąd także, exibant venena indidem.

Indidi, patrz indo.

Indifferens, tis, *n.* rzecz obustronna, obojętna.

Indifferenter, *przyst.* obojętnie, bez różnicy.

Indigena, ae, *m.* i *ł.* krajowy, swojski, bos, *apcr.* rzeczow. krajowiec, rodak.

Indigentia, ae, *f.* niedostatek, potrzeba; 2) żądza nicnasycona.

Indigeo, igui, 2. potrzebować, z przyp. 2. lub 6. consilii, praesidii, alienarum opum, existimatione, medicina; indigens, potrzebujący, z przyp. 2; *reczow.* indigens, biedny, ubogi; 2) nie mieć czego, być pozbawionym, pecunia; 3) pragnąć, non auri indigere.

Indiges, etis, *m.* ojczysty, krajowy; indigetes dii, ubóstwieni od Rzymian przodkowie, jako bóstwa ich opiekuńcze.

Indiges, is, potrzebujący, poet.

Indigestus, a, *um*, pomieszany, nieuporządkowany, moles.

Indignabundus, a, *um*, pełen gniewu, niechęci.

Indignans, tis, gniewający się.

Indignatio, ōnis, *ł.* niechęć; 2) wzbudzenie niechęci (postać krasomówska).

Indigne, *przyst.* niegodnie, niesłusznie, haniebnie, perire; 2) nie-

- chetnie, z niechęcią, z przykrością, pati, ferre.
- Indignitas**, *ētis*, *Ź* niedogodność, alicujus lub alicujus rei; stąd: inegodue, nieprzyzwoite obejście się, zelzywość, omnes indignitates perferre: indignitatibus compulsus; 2) niechęć.
- Indignor**, 1. uważać za rzecz niegodną, być niechętnym, gniewać się, aliquid; de aliqua re; z nast. quod; indignantes milites, quod conspectum suum hostes ferre possent; z 4 przyp. i tryb. bcz. indignari coepit, regem evocari; z tr. bcz. non indignabere vinci; indignandus, rażący, oburzający, wzbudzający niechęć: poet. pontem indignatus Araxes.
- Indignus**, a, um, niegodny, nie zasługujący, nie wart, z przyp. 2. lub *Ź* avorum honore; z sup. digna atque indigna relatu vociferans; z tryb. bez.: referri, poet., z ut lub qui i tryb. łącz. indigni, ut redimeremur; indigni, qui impetrarent; niezasłużony, nieprzyzwoty, oburzający, haniebny, niegodziwy, indigna morte peremptus; o quam indigna perpeteris. indignum est, z 4 przyp. i tryb. bez., rzecz niegodna, niesłuszna, haniebna facinus indignum: samo indignum! jako wykrzyknik o hanbol; indigna hiems, ostra, nieznosna.
- Indigus**, a, um, potrzebujący. opis
- Indiligens**, tis, niedbały, niestaranny; non indiligeus, troskliwy, pilny
- Indiligenter**, *przysł.* niedbale, niestaranie.
- Indiligentia**, ae, *Ź* niedbalstwo, opieszalosc, hominis, literarum.
- Indipisoor**, eptus, 3. otrzymać, osiągnąć, dostac, dopiąć.
- Indiscretus**, a, um, nierozdzielony, nierozłączony, nierozróżniony, bez różnicy, contraria cum usdem ind. vicissim habens, nie odróżniając się przytem jako wyższy godnością.
- Indiserte**, *przysł.* niewymownie.
- Indisertus**, a, um, niewymowny, niedobrze wysłowiający się, ubogi w słowa.
- Indissolubilis**, e, nierozzerwany, nie dający się rozwiązać.
- Individuus**, a, um, niepodzielony, corpora, atomy, ciała najdrobniejsze nie dające się podzielić; stąd: individuum, 1, *n.* atom.
- Indo**, didi, ditum, 3. wpuszczać, venenum potioni; ornamenta gemmarum vestibus (ozdobić suknie drogiemi kamieniami). 2) — przenos. nadac, przydac, nomen alicui (z przyp. 3. dodanego imienia); puero ab inopia Egerio nomen inditum; Superbo et Romae inditum cognomen.
- Indocilis**, e, tępy, niepojętny, nieumiejętny, poet. z tryb. bez. pauperem pati; ciemny, nieswiadomy, genus indocile; niezdatny do czego terra indocilis Cereri, 2) trudny do pojęcia, disciplina.
- Indoote**, *przysł.* nieumiejętnie, nieuczemnie, niebiegle.
- Indoetus**, a, um, nieuczony, nieswiadomy, niesposobny, niezręczny, poet. z przyp. 2. pilae discive. z tryb. bez. ferre juga. niezgrabny. indoctum canere
- Indolentia**, ae, z. nieczulość, odtretwialosc na bóle.
- Indoles**, is, *Ź* własność przyrodzona, frugum szczegol. o ludziach: charakter, zdolnosc, talent, szlounosc, sposób myślenia, ad virtutem lub virtutis; virtutum ac victorum.
- Indolesco**, dolui, 3. boleć, smu-

cić się, quis fuit, qui non indoluerit; z 4 przyp. i tr. bez.; ze spój. quod lub quia; z przyp. 6.; także poet.: id ipsum indoluit Juno.

Indomitus, a, um, nieogłaskany, dziki, equus, pastores; ingenia Gallorum; niezwycięzony, niepokonany, nieukrócony; Mars, ira, vires, dextra.

Indormio, 4. spać na czém, przy czém, congestis saccis; — przenoś. zaspać, zaniedbywać, causae, tempori, in isto homine colendo tam diu indormivi.

Indotatus, a, um, nienposażony, ubogi, soror: — przenoś. ars ind. bez ozdoby.

Indubito, 4re, wątpić, niedowierzac, nie ufać, absiste viribus indubitare tuis.

Inductae, patrz Indutiae.

Induco, duxi, ductum, 3. wprowadzić, w ogóle: prowadzić dokąd, doprowadzić, exercitum in Macedonia; Aegyptum; milites in pugnā; cohortes in medios hostes; messorum arvis; in senatum, in regiam; wprowadzić na plac szermierski lub na scenę, gladiatores; personam alicujus; kogo mówiącego wprowadzić, alicquem commemorantem; Gyges inducitur; — przenoś. obyczaje, zwyczaje, mowę . t. p. wprowadzając; aliquid in nostros mores; verbum novum in linguam Latinam; dowodzić, być dowódczą, princeps turmas inducit Asylas; wnosić do księgi rachunkowej, zaliczyć, kłaść na rachunek, pecuniam in rationem, in rationibus, alicui agros pecunia ingenti (wysoko porachować); wprowadzić, wprawić, alicquem in errorem; wnieść, wznieść, discordiam in civitatem, postawić co sobie, umyślić, uroić, animum lub in animum ind. z tr.

bez.; do czego przyprowadzić, skłonić, zniewolić, pobudzić, dać powód, alicquem ad bellum, ad misericordiam, ad pudendum; uwodzić, alicquem spe, pretio, promissis, gratia; ze spój. ut i tr. łącz., inductus cupiditate regni; zwieść, omamić, oszukać, podejść, socios; przywieść, przytoczyć, rationem alicujus; causam; powlec, pokryć, rozciągnąć nad czém, tectorium; coria super lateres; z prz. 3. plumas membris, umbras terris; pontem fluminis (postawić); także o ubiorach: poet. toga inducitur artus; z przyp. 6. powlec, pokryć czém, scuta pelibus; brachia penna; powlec woskiem co napisanego, wymazać, nomina; stąd: znieść, skasować, unieważnić, senatus consultum, locationem, venditionem.

Inductio, onis, 2. wpuszczanie, sprowadzanie, aquarum, kanał, wodociąg; wprowadzenie, juvenum armatorum; personarum ficta ind. (zmyślane wprowadzenie osób do mowy); — przenoś. ind. animi, skłonność, przedsięwzięcie; ind. erroris, prowadzenie do błędu; w logice inductio, gatunek rozumowania (z wielu szczególnych podobnych zdań, przykładów, wyprowadzanie zdania powszechnego).

Inductus, us, m. namowa, nakłanianie, inductu alicujus lub alieno.

Indulgens, tis, łagodny, łaskawy, pobłażający, pater; civitas indulgens in captivos

Indulgenter, przysł. łagodnie, łaskawie, pobłażliwie, loqui: habere captivos.

Indulgentia, ae, 2. względność, łaskawość, łagodność, czulość, pobłażliwość.

Indulgeo, dulsi, dultum, 2. pobłażać, być powolnym, z prz. 3

naturae; sibi, dogadzać sobie, po-
 bliżać swoim namiętnościom; od-
 dać się czemu, dolori, vino, e-
 pulis, luxuriae, spei; si aviditati
 indulgeretur: dogadzać, pilno-
 wać, mieć staranie, być troskli-
 wym, valetudini; zajmować się,
 labori; hospitio, być życzliwym,
 sprzyjać, legioni, civitati; novis
 amicitiis, wchodzić w nowe sto-
 sunki przyjaźni; genio patrz genius.
Induo, dui, dūtum, 3. przywdziac,
 włożyć na siebie, lub na kogo,
 vestem, tunicam alicui; vestes hu-
 meris; soleas pedibus; galcas; ar-
 ma alicui; anulum articulis; indui
 veste; indutus soccis; indutus ves-
 tem, poet.: ind. scalam (wziąć
 drabinę); — przenoś. a) wziąć,
 przybrać, dii induiti specie huma-
 na, bogowie, którzy przybrali na
 siebie postać ludzką; alicui spe-
 ciem latronis, udawać kogo za
 zbójcę; poet.: przemienić, homi-
 nes in vultus ferarum; arbor in-
 duit se in florem (okryło się); in
 flore novo pomis se induit arbor.
 przybrać, mores Persarum; sibi
 cognomen; novum ingenium; b)
 wpaść między co, zawikłać się,
 zaplątać się, se vallis, hastis; sti-
 mulis; se in laqueos; se in cap-
 tiones; indui confessione sua (dać
 się złapać); se mucrone (prze-
 bić się).

Indūresco, durui. 3. twardnieć,
 drętwieć, corpus induruit usq.

Indūco, 1. stwardzać, nadawać
 twardość, hartować. — przenoś.
 induratus timor, wzmocniona bo-
 jaźń.

Indus, patrz Indi.

Indus, 1. m. główna rzeka w In-
 dyi; 2) rzeka we Frygii i Karyi,
 zwana także Calbis.

Industria, ae, ż. nieustanna czyn-
 ność, działalność, usilność, nate-

żenie sił, pilność, przemysł, ma-
 gna industria bellum apparavit:
 ponere industriam in scribendo:
 non mediocris est industriae, z tr.
 bez., do lub ex industria, umyśl-
 nie, z zamiarem.

Industrie, przyst. pilnie, staran-
 nie, przemysłnie, przezornie, cas-
 tra a cohortibus industrie defen-
 debantur; quis dixit industrius?

Industrius, a, um, pilny, skrzę-
 tny, starowny.

Indūtiae, arum, ż. rozjem, zawie-
 szenie broni, facere, petere, con-
 servare, per indutias, przez czas
 rozjemu.

Inēbrio, 1. upajać

Inēdia, ae, ż. wstrzymanie się od
 pokarmu, głód, vigiliis et inedia
 necatus; inedia sustinere.

Inēditus, a, um, nieogłoszony,
 incobwieszczony, niewiadomy.

Inēlōgans, tis, niepiękny, źle do-
 brany, neudatny, copia orationis.

Ineleganter, przyst. niepięknie, nie-
 kształtnie, bez smaku, scribere.

Ineluctabilia, e, nieuchronny, nie-
 unikniony, venit summa dies et
 ineluctabile tempus; fortuna om-
 nipotens et ineluctabile fatum.

Inemōrior, mori, umierac przy
 czem. spectaculo dapis.

Inemptus, a, um, niekupiony, da-
 pibus inemptis onerare mensas

Inenarrabilia, e, niewymowny,
 trudny do opisania, labor.

Inenarrabiliter, niewymownie, nie-
 wypowiedzianie, w sposobie trud-
 nym do opisania.

Inenodabilia, trudny do rozwiąza-
 nia, ciemny, zawły.

Ineo, ii (czasem iui), itum, Ire,
 wchodzić, in urbem; — przenoś.
 zaczynać, poczynać, iniens aetas
 (wiek młodzieńczy); vitia inuentis
 adolescentiae; ab ineunte actato,
 adolescentia; 2) przech. wejść w co

- lub na co, domum, urbem, agrum Romanum, convivium, viam; zaczynać, inita aestate, hieme, tertia vigilia (z początkiem trzeciej strazy); — przenoś. a) wchodzić w urządowanie, lub czynność jaką rozpoczynać, magistratum, consulatium, honorem, imperium, iter, convivium de die; pugnam, proelium; bellum cum aliquo; b) roztrząsać, rozważać, rozpoznawać, rationem alicujus rei; podać, pokazać, numerum alicujus rei; powziąć, przedsięwziąć, ułożyć, postanowić, consilium de aliqua re, alicujus rei, contra aliquem; z tr. bez. tollere; in consilia inire, radzić o czym; in aliquam viam, udać się jaką drogą; talem rationem inire, wyrachować, roztrząsać, także: kroki zrobić; gratiam ab aliquo lub apud aliquem, zjednać, zaskarbić sobie czyje względy; societatem cum aliquo, wejść z kim w związki stowarzyszenia; suffragia, zacząć głosować; poet. somnum, zasnąć
- Inepte**, przysł. niestosownie, niedorzecznie, nie w swoim czasie.
- Ineptia**, ae, ż. niedorzeczność, nierozum, rzecz niestosowna, w licz. mn. brednie.
- Ineptus**, a, um, niesposobny, niedorzeczny, niestosowny, nihil insolens aut ineptum.
- Inequitabilis**, e, o miejscu, gdzie konno jeździć nie można, campus.
- Inermis**, e, i inermus, a, um, bezbronna, nieuzbrojony; — przenoś. nieobeznany, słaby, in philosophia; nieobrażający, nieuszczypliwy, carmen.
- Inerrans**, tis, nie błądzący, rzeczow. w licz. mn. inerrantes, gwiazdy stale.
- Ines**, eris, bez sztuki, niezgrabny; zwykle: nieczynny, beżwładny, gnuśny, tępy, leniwy, homo, senectus; — przenoś. nieruszający się, stojący, aqua; leżący odłogiem, terra, glebae; nietrawiawy, stomachus; na próżnowaniu spędzony, tempus, horae; poet.; także: wprawiający w nieczynność, somnus, frigus, poet
- Inertia**, ae, ż. niezgrabność, brak sztuki; zwykle: nieczynność, gnuśność, lenistwo, laboris operis
- Ineruditus**, a, um, nieuczony, nieumiejętny [i przenoś.
- Inesco**, I. przynęcać, wabić, wlas.
- Inevitabilis**, e, nieuchronny, nieunikniony
- Inexcitatus**, a, um, nieporuszony, spokojny.
- Inexcusabilis**, nis, nie mogący się uniewinnić.
- Inexercitatus**, a, um, niewprawny, niewycwiczoney, miles, histrio, eloquentia
- Inexhaustus**, a, um, niewyczerpany, metalla; nienasycony, aviditas legendi
- Inexorabilis**, e, nieubłagany, nieuproszony, in aliquem, adversus aliquem. [budzony
- Inexperrectus**, a, um, nieprze-
- Inexpertus**, a, um, nie mający w czym doświadczenia, z prz. 3 lub 4. z przyim. ad: exercitus bonis lub ad bona inexpertus atque insuetus; 2) niedoświadczoney, nieprobowany, ne quid inexpertum frustra moritura relinquat; b) niewyprobowany, niesprawdzony, puppis: remedium; fides
- Inexpiabilis**, e, nieubłagany, zawzięty, zacięty, odium; 2) nie dający się oczyścić (religijnie). scelus
- Inexplebilis**, e, nienasycony, stomachus; cupiditas
- Inexplētus**, a, um, nienapojony, nienasycony, poet

- Inexplicabilis**, e, nierozwikłany, scisły, nie dający się rozwikłać, vinculum; — przenoś. via imbribus; droga trudna do przebycia dla deszczów; res, legatio, niepodobne do wykonania; facilitas, do niczego nie prowadząca; haec inexplicabilia esse dictis, niepodobne do wyjaśnienia, niezbadane.
- Inexploratus**, a, um, niewysledzony, nieznan, vada; explorato, bez wysledzenia, bez zasiągnięcia poprzednio wiadomości.
- Inexpugnabilis**, niepodobny do zdobycia, arx; locus; — przenoś. via, nieprzystępna, niepodobna do przebycia; poet.: gramen, trawa trudna do wykorzenia.
- Inexpectatus**, a, um, nieoczekiwany, niespodziany.
- Inextinctus**, a, um, nieugaszony, niepodobny do ugaszenia, ignis; — przenoś. nienasycony, niezaspokojony, fames, libido; niewygasły, nieśmiertelny, nomen.
- Inexsuperabilis**, e, nieprzebyty, trudny do przejścia, niedostępny, munimentum, altitudo; — przenoś. a) niepokonany, vis fati; b) nieprzewyższony, inexsuperabilia haec erant.
- Inextricabilis**, e, nie dający się rozwikłać, skąd się trudno wydobyc, errores (o labiryncie).
- Infabre**, przyst. niesztucznie, niekształtnie.
- Infabricatus**, a, um, nieobrobiony, robora.
- Infacete**, przyst. niedelikatnie, bez smaku.
- Infacetus**, i infocetus, a, um, niedelikatny, niezgrabny, non infacetus, dość przystemny.
- Infacundus**, a, um, niewymowny, uiebiegły w wymowie.
- Infamia**, ae, ż. niesława, hańba, rei: infamia adspergi, flagrare, być okrytym hańbą; resarcire infamiam, poprawić sławę; poet. o osobie, która hańbę przynosi: nostri infamia seculi.
- Infamis**, e, osławiony, nieczny, homines vitii infames, Alpes frigidibus infames; 2) hańbiący, niesławę przynoszący, pax; quae omnia apud nos infamia ponuntur.
- Infamo**, 1. osławiać, obwiniać, mocno przyzywać, aliquem.
- Infandus**, a, um, trudny do słowienia, niesłychany; smutny, straszny, dolor, caedes, mors; rzeczow. infanda, orum, n. straszne rzeczy, okropności; przyst. infandum lub infanda, straszliwie, okropnie.
- Infans**, fantis (od in i for), niemowięcy, niemy, homo, statua; szczegół. o dzieciach nie mogących jeszcze mówić: jeszcze młody, mały, filius, puer; rzeczow. infans, niemowlę; — przenoś. dziecienny, tyżący się dzieci, pectora infantia: infanti vagiat ore puer: omnia fuere infantia; niewymowny, nie mający daru wymowy, nihil Lentulo infantius; ne infantissimus extimarer; Fannii historia.
- Infantia**, ae, ż. niemożność mówienia, linguae; szczegół. a) niemowlęstwo, wiek dziecienny, dzieciństwo; b) brak wymowy.
- Infantilis**, e, do niemowlęstwa ściągający się, dziecienny.
- Infarcio**, farsis, fartum, 4. napychać co czém, nadziewać.
- Infatuo**, are, odurzyć, omamic, glupim czynić.
- Infustus**, a, um, nieszczęśliwy; niepomysłny, homo infustus bellis; amicitia; auspiciam.
- Infector**, oris, m. farbierz.
- Infectus**, a, um, nieobrobiony, niewyrobowiony, argentum, aurum (w sztukach, w massie); 2) nie-

zrobiony, niewykonczony, to infecta i infectis rebus, nie skonczywszy rzeczy; infecta victoria (nie odnioslasy zwyciestwa); infecto bello (nieukończony wojny); reddere infectum (przeszkodzić skutkom, w niwecz obrócić); pro infecto habere: facta atque infecta canere, co było i czego nie było głosić: 3) niemożny, niepodobny, rex nihil jam infectum Metello credens.

Infecundus, a, um, niepłodny, niezyczny, nieurodzajny.

Infelicitas, ātis, nieszczęście.

Infelicitas, przyst. nieszczęśliwie.

Infelix, icis, nieszczęśliwy, homo, puer, patria: z przyp. 2 animi (co do usposobienia umysłowego); b) sprawujący, zapowiadający nieszczęście, nieszczęśliwy dla kogo, exsilium: monstrum, vates: arbor inf., drzewo, którego owoce poświęcono były bogom podziemnym, na którym zwykle złoczyńców wieszano; c) nieurodzajny, niepłodny, oleaster; terra frugibus infelix.

Infense, przyst. po nieprzyjacielsku.

Infenso, i. być nieprzyjaczny, postępować po nieprzyjacielsku.

Infensus, a, um, nieprzyjaczny, zagniewany, rozjątrzony.

Infer i **infērus**, a, um, dolny, loca, mare (Toskańskie m.); o zachodzie gwiazd: infers tu loca abire; szczegól. podziemny, flumina, dii; *rzeczow.* inferi, orum, m. podziemni, umarli, świat podziemny, ab inferis excitare, revocare, wskrzęsić; 2) st. wyż. inferior, niższy co do położenia, pars, locus, spatium, Pannonia i t. p.; versus (pentameter); inferiora, niższe części; pod względem czasu. późniejszy, nowszy, młodszy, aeta-

te inferior. erant inferiores, quam illorum aetas; co do liczby: mniejszy, słabszy, inferior numero navium. inferior copiis; pod względem rodu, stanu, godności, znaczenia, mocy i t. p., niższy, słabszy. podłojszy, inferiore esse, decedere, być pokonanym; ordines, causa; inferiores animo; indignius vinci ab inferiore; dignitate non inferior; non inferiora secutus; 3) stop. najw. a) infimus, a, um, najniższy,* ostatni, inf. radices montis; ad infimos montes (u spodu gór); collis infimā apertus (u spodu); także: ab infimo; pod względem stanu, godności i t. p., najniższy, najmniejszy, najpodłojszy, faex populi; ex infima plebe: infimo loco natus; infima conditio servorum; *rzeczow.* infimi, orum, m. najniżsi, z nizkiego bardzo rodu, ut communis infimis, par principibus videretur; adversus infimos justitiam servandam esse; także: precibus infimis (najpokornieji) petere; b) imus, a, um, najniższy, radices montis, gradus. sedes, conviva; vox (bas); ab imis unguibus ad verticem, od stóp do głowy; ab imo pectore, z głębi piersi; *rzeczow.* ab imo, z dołu: imo, w głębi; ima petrae; summa imis confundere (wszystko pomieszać); pod względem stopnia, godności: superi imique deorum; pod względem czasu: ostatni, mensis; ad imum Thrax erit, wreszcie, na koniec.

Infercio, patrz Infarcjo.

Inferi, patrz Infer.

1. **Inferius**, a, um (od infero), przyniesiony, podany na ofiarę, stąd: vinum inferium, wino ofiarne, ofiarowane bogom przed skosztowaniem; inferiae, arum, ż. ofiary czynione ceniom zmarłych.

2. Inferius, *przym* w stop. wyz. rzecz. n. patrz Infer; 2) patrz Infra. Infernas, *atis*, który jest z miejsc niskich.

Infernus, *a, um, nizki*, partes; stagna; szczegól. podziemny; dii; rex (Pluton); Juno (Prozerpina); palus (Styks).

Infero, *intuli, illatum, inferre*, wnosić co na co, w co, z 4 prz. i *przym*. iu lub ad, lub z prz. 3; pedem inferre, wchodzić, wstępować, także poet.: gressum: mortui corpus eodem (pogrzebać). Stąd w szczegól. a) we względzie religijnym: składać ofiary, przynosić na ofiarę, spumantia cymbia lacte; honores Anchisae, poet.; b) wnosić do rachunków, rationes; porachować co komu, sumptum civibus: we względzie nieprzyjacielskim: manus alicui lub in aliquem, napadać na kogo; vim alicui, gwałt komu zadać; pedem alicui, uderzyć na kogo; także: gradum: pugnam; se inferre lub inferri, wpaść, *przym*. in i 4 prz. lub z prz. 3.; se per medios; quo se inferebat; concitato impetu se inferre; signa inf. in hostem lub hostibus, nieść chorągwie naprzeciw nieprzyjacielowi, napasc na niego, uderzyć; bellum inf. wydać wojnę, wypowiedzieć, alicui; Italiae; in Italiam; contra patriam, arma inferre, wkroczyć z wojskiem, wojnę zacząć; 2) — przenoś. w ogóle: a) se ipse inferebat, wmixszał się; se in periculum, wystawić się na niebezpieczeństwo; b) sprawić, wyrzucić, zadać, zrobić, alicui vulnus, injuriam, moram, controversiam de re, wszcząć; spem, misericordiam, wzbudzić; terrorem, przestraszyć; mortem, zabić; vulnera gloriae alicujus, ujmować komu sławy, c) wszcząć, sermonem,

mentionem alicujus rei; wnieść przytoczyć dac. causam; alicui causam bulli, szukać pozoru; d) wyraz logiczny: wnioskować, wniosek zrobić.

Inferreo, *ferui*, 2. rozgrzać się. Infeste, *przysł.* po nieprzyjacielsku, facere.

Infesto, 1. wpadać po nieprzyjacielsku, napastować, niepokoić, mare, munitiones, Africam; Scylla latus dextrum, laevum Charybdis infestant.

Infestus, *a, um*, 1) bier. wystawiony na niebezpieczeństwo, niepokojony, via, itinera, civitas, vita; infestum habere aliquid (= infestare); 2) w znaczu czyn. zagrażający, nieprzyjazny, przykry, nieławistny, dokuczający, canes, regiones, exercitus, provincia; zwykle z *przym*. 3. animo infesto Romanis; gens infestissima nomini Romano; quum ei esset infestissimus; o rzeczach, które nieprzyjacielskie natarcie wskazują: lancea, pila, infestis signis impetum facere.

Inficet-, patrz Infacet-.

Infictae, patrz Infictae.

Inficio, *feci, factum*, napszczać, aliquid aliqua re; szczegól. a) farbami napszczać, farbować, se vitro (pomalować się); rivos sanguine (zafarbować); poet.: ora pavor albus inficit, nigri volumina fumi infecere diem, kłęby czarnego dymu dzień zaciemniły. — przenoś. uczyć, kształcić, napoić wtajemniczać, infici debet iis artibus; b) zaprawić czém szkodliwym, pocula veneno; stąd: zepsuć, zatruć, zarazić, pabula tabo, ac infectus; — przenoś. animum delictis, desidia inficere; vitilis inf.; inficimur opinionum pravitate; poet. aliis eluitur infectum scelus (inni

oczyszczają się ze zbrodni, która zostali skalani).

Inficior, patrz **Infitor**.

Infidelis, e, niewierny, niedotrzymujący obietnic, nierzetelny.

Infidelitas, **ätis**, **ätis**, **ätis**, niewierność, nierzetelność, brak wiary, amicitiarum.

Infidus, a, um, niepewny, zawodny, fałszywy, zdradliwy, niewierny, nie wart zaufania, amicus; societatis regni; pax: promissa; mens; civitas Rhodiorum.

Infigo, **fixi**, **fixum**, 3. wbić, utkwąć, utkwić, wrazić, sidera certis infixa sedibus (osadzone, umieszczone); signum inf. (utkwić chorągiew); gladium hosti in pectus: lanceam pectori; sagitta per thoracem infigitur; dentes in vulnere; hamos w znacz. bię. być utkwionym, hasta infigitur portae; tela corporibus infixa; pila infixa; infixum corpori signum; vulnus — przenoś. inf., zadać ranę; wpoić, wrazić, utkwić, zatopić, cura erit infixa animo, res memoriae infixa, animus infixus est in patriae caritate; infixus pectori dolor haeret.

Infimus, a, um, patrz **Infer**.

Infundo, **fidi**, **fissum**, 3. rozłupać, rozdzielić, sulcos telluri, brzozy robić, sulcos mari inf., próc morze.

Infinitas, **ätis**, **ätis**, **ätis**, nieograniczoność, nieskończoność, infinitatem omnem peregrinabatur, po całym świecie wędrował.

Infinita, *przysł.* nieskończenie, nieograniczenie, bez granic.

Infinitio, **önis**, **önis**, nieskończoność.

Infinitus, a, um, nieograniczony, bez granic; pod względem czasu bez końca, nieskończony; pod względem liczby: niezliczony, bardzo liczny, rozliczny, bardzo mnogi; inf. nobilitas, bardzo znaczna licz-

ba szlachty; si cui nimis infinitum videtur (jeżeli się komu za nadto obszernem wydaje); *rzeczow.* infinitum, i, n. nadzwyczajna mnogość, auri atque argenti; — przenoś. nieograniczony, bez granic. imperium, potestas, spes, odium; infinita animo complexi; 2) nieoznaczony, nieokreślony, ogólny, res; quaestio.

Infirmitas, **önis**, **önis**, osłabienie, odpiękanie dowodów, zbijanie zarzutów

Infirme, *przysł.* słabo, niebardzo; inf. animatus, niebardzo ożywiony.

Infirmitas, **ätis**, **ätis**, słabość, valetudinis, virium, puerorum; — przenoś. w odniesieniu do umysłu: słabość, niestałość, animi, mentis, lub samo infirmitas; veritus infirmitatem Gallorum (niestałości).

Infirmitas, 1. osłabiać, siły nadwierać; — przenoś. osłabiać, fidem testis, nieważniać, odjąć moc, legem

Infirmus, a, um, słaby, chory, bezsilny, pod względem ciała i zdrowia, corpus annis infirmum; — przenoś. słaby, niedołężny, lękliwy, trwożliwy, animus: terrentur infirmiores (lękliwi).

Infirmitas, sl. ułomne, zaczyna, z tryb. bez. postulare, praedicare; czasem samo infirmitas; et talibus infirmitas, tak mówić zaczyna; najczęś. u poet.

Infirmitas, arum, **ätis**, zaprzeczanie, używa się tylko w 4 przyp. ze słowem eo, infirmitas ire, zaprzeczac; quod nemo it infirmitas; także z 4 przyp. i tryb. bez. alterum infirmitas eo nos — dedisse.

Infirmitas, e, przeczący, quaestio.

Infirmitas, **önis**, **önis**, przeczenie, zaprzeczanie.

Infirmitas, **önis**, *m.* zaprzeczający, szczegól. wypierający się składu

pleniężnego, albo otrzymanej wyplaty; zły dłużnik.

Inflitor, 1. przeczyć, zapierać się czego, nie chcieć o czem wiedzieć, aliquid; non est inflitandum Hannibalem praestitisse.

Inflammatio, ōnis, 2. zapalenie, pożar; — przenoś. zapal poetycki.

Inflammo, 1. zapalać, rozpalać, taedas; — przenoś. pobudzać, zażrzewać, zapalać, ad gloriam; cupiditate honorum; 'populum in aliquem.

Inflāte, przysl. nadęto, dumnie, pysznie, z przesadą, inflatus perscribere; inflatus fama percubuerat (wieść rozgłosiła coś w postaci przesadzonej). [wzdymanie.

Inflatio, ōnis, 2. nadziecie, wzdęcie,

Inflatus, a, um, nadęty, wzdęty, stąd: rozpuszczony, capilli.

Inflatus, us, m. dęcie, tibicinis; — przenoś. natchnienie, divinus.

Inflexio, flexi, flexum, 3. nachylać, zginać, zakrzywiać, bacillum; na str. bier. schylać się, zakrzywiać się, sinus ad urbem inflectitur; zwracać, vestros oculos; zmieniać, vestigia sui cursus; o głosie: vocem inf., na ton żaloszny nastroić; — przenoś. nakłaniać, wzruszać, rozczulać, aliquid lub sensus; precibus; nakrecać, jus gratia.

Inflatus, a, um, nieopłakany.

Inflexio, ōnis, 2. zgięcie, laterum.

Infligo, flixi, flictum, 3. uderzyć czem w co, o co, caput parietibus; alicui alapam, dać policzek; alicui vulnus, zadać ranę; — przenoś. sprawić, wyrządzić, alicui turpitudinem.

Inflō, 1. nadymać, dąć w co, tibias infl. lub samo inflare, grać na dętym instrumencie; także: inflare scutum aliquem, zanucić; 2) nadymać, odymać, ambas buccas; wzdymać, amnis inflatus aquis;

inflavit vehementius, dał się lepiej słyszeć. — przenoś. podnieść, zwiększyć, animos, spem; na str. bier.: nadymać się, pysznić się, inflari secundo proelio.

Influo, fluxi, fluxum, 3. wpływać, wpadać, in Pontum, in oceanum; in amnes; lacum; stąd: a) zwalić się, wpadać, wchodzić w wielkiej liczbie, influentes in Italiam Gallorum copiae; b), wkraść się, wciskać się, in aures populi; in animos.

Infodio, fodi, fossum, 3. zakopać, zagrzebać, hominem, puerum; corpora terrae; wkopać, taleas in terram.

Informatio, ōnis, 2. wyobrażenie, pojęcie,

Informis, e, niekształtny, brzydki, szpetny, hiems, cadaver.

Informo, 1. nadać kształt materji, clypeum; wystawić w słowach obraz jakiego przedmiotu, opisać jakim ma być, oratorem; nadać kształt w myśli; wyobrazić co sobie, cogitationem; kształcić przez naukę, aetatem puerilem ad humanitatem.

Infortunatus, a, um, nieszczęśliwy.

Infortunium, ii, n. nieszczęście.

Infra, przysl. (= inferā, od infer) na dole, w dolnej części, u spodu, stop. wyż. inferius, niżej; infra nihil est, nisi mortale; 2) przylim. rządzi prz. 4. a) pod, poniżej, infra oppidum; infra eum locum; b) w odniesieniu do wielkości; magnitudine infra elephantos (mniejszy jak słon); c) pod względem wartości i godności, res humanas infra se positas arbitrari; omnia infra se esse

Infractio, ōnis, 2. nadłamanie; — przenoś. animi, upadek na duchu, brak odwagi.

Infractus, patrz infringo.

Infragilis, e, nie dający się zła-
macć, skruszyć; — przenoś. mo-
cny, vox.

Infrēmo, fremui, 3. szemrać, mru-
cząć.

Infrēnātus, a, um, nieokielznany,
equites, jazda, której konie są nie-
okielzane.

Infrēndo, ēre, i -ea, ēre, zgrzy-
tać, dentibus infrēdens.

Infrēnis, e, i -us, a, um, bez
wędzidla; Numidae (na koniach
bez wędzidel).

infrēno, i. okielznać, wkładać wē-
dzidło; infrēnant currum (kiel-
znają do zaprzęgu konie); — prze-
noś. hamować, ukrócić, wstrzy-
mywać.

Infrēnus, patrz Infrēnis.

Infrēquens, tis, 1) w przestrzeni:
a) nieliczny, niegromadny, w ma-
łej liczbie znajdujący się, nieu-
pełniony co do liczby, hostes;
copiae, senatus; b) nielicznie od-
wiedzany, uczęszczany, obsadzony,
zamieszkały, pars urbis infrēquens
aedificiis erat; signa infrēquentia
armatis; infrēquentissima urbis,
części miasta najmniej zaludnione;
causa, mało słuchaczów mająca;
2) w odniesieniu do czasu: rzad-
ki, rzadko gdzie bywający, lub
wyjący co, sum Romae infr.;
cultor deorum.

Infrēquentia, ae ż. nieliczne ze-
branie, senatus.

Infrico, fricui, frictum i fricātum,
i. nacierać.

Infringo, fregi, fractum, 3. poła-
macć, nadłamać, skruszyć. remum,
lilia, vestes (podrząć); — przenoś.
przemódz, powściągnąć, aliquem;
osłabić, wycieńczyć siły, zniwe-
czyć, znieść, vim militum, cona-
tus adversariorum, spem; animus:
pacem; improbitatem hominum;
gloriam; infractus, osłabiony, zrs-

żony, animus, Latini; Juno: b) roz-
bić co na czém lub na kim, in-
fregit cratera viro; zranić, skale-
czyć, lumbos postibus.

Infrons, frondis, bez gałęzi, bez
drzewa; ager, pole bezlesne.

Infucātus, a, um, ubarwiony, u-
piększony, ozdobny, oratio.

Infūla, ae, ż. infūla, przykrycie
głowy kapłanów i Westalek białe
i szkarłatne z materyi wełnianej,
przewiązywane przepaskami; uży-
wali także tej infūly proszący
uroczyście o pokój, przebaczenie,
opiekę lub łaskę, inermes cum in-
fulis sese porta foras proripiunt;
zdobiono nią także bydłęta prze-
znaczone na ofiarę; hostia stans
ad aram, lanae dum nivea circum-
datur infula vitta; w ogóle: ce-
cha religijnego poświęcenia, stąd:
infulae imperii Romani, nienaru-
szalne, nietykalne grunta państwa
Rzymskiego.

Infundibūlum, i, n. lejek.

Infundo, fūdi, fusum, 3. wyle-
wać co w co, lub na co nalewać,
aquam; nasum; venenum alicui;
nimbis desuper alicui, ceram
tabellis; poet. poculum alicui;
o przedmiotach suchych: nasypać,
narzucać, gemmas litoribus; ju-
mentis hordea; sagittas ratibus.
Stąd: przenoś. na str. bier. a) wejść
w wielkiej liczbie, wtargnąć, wpaść,
agmina infusa in Graeciam; po-
pulus infusus circo; poet. sole in-
fuso (dom. terris), ze światem, z po-
czątkiem dnia; b) poet. humeris
infusa capillos, mając włosy spa-
dające na ramiona; infundi gre-
mio, collo, rzucić się na łono, na
szyję, uściskać; 2) wciskać się,
wchodzić, homines humiliores in
alienum infunderentur genus; roz-
szerzać się, vitia in civitate; de-
trimenta civitati.

- Infusco**, 1. sńiadem robić, przyćmić, poczernić; — przenoś. splamić, zeszpecić, zepsuć, przyćmić, gloriam, militiam gloriosam.
- Ingauni**, orum, *m.* plemię Liguryjskie w wyższej Italii, którego główne miasto nazywało się Albingaunum, stąd: Albingauni Ligures, mieszkańcy tego miasta.
- Ingemino**, 1. podwajać, powtarzać, voces, ictus, terrorem; nieprzech. ingeminant austria, wznagają się, clamor, curae, ignes.
- Ingémisco**, gemui, 3. wzdychać nad czém, ulli mało.
- Ingémo**, gemui, 3. wzdychać nad czém, in aliqua re, alicui rei; także: aliqua re; 2) oplakiwać, interitum.
- Ingénéro**, 1. wszczepić, zaszcześcić; aliquid: non ingenerantur hominibus mores; 2) tworzyć, rodzic, wydać, societas, quam ingeneravit natura.
- Ingeniósse**, przyst. dowcipnie, prze-myślnie, verba collocare.
- Ingeniósus**, a, um, usposobiony, zdalny z przyrodzenia do czego, ager ad segetes; vox sonis imitandis; o osobach: dobreimi zdolnościami obdarzony, bystry, przenikliwy, dowcipny; poet. res est ingeniosa. dare, (dawanie wymaga wiele przezorności).
- Ingenium**, ii, *n.* własność przyrodzona, carorum; o ludziach: a) temperament, charakter, sposób myślenia, ing. docile, come, mite; ingenia ferocia, molliora; vir ingenii pravisimí, parum civilis; ingenia immitia naturá (dzięké usposobienie); uti ingenio suo; ing. suo vivere; /) zdolność przyrodzona, talent, zdalność, admodum subtilis ingenio; mores ingenii que facultates; ingenium atque virtus; tardum, acutum, magnum. ing.; in-
- genii acies lub acumen (bystrość umysłu); versari in re cum ingenio (dowcipnie, rozumnie); c) geniusz, siła twórcza, dowcip, który się objawia w wynalazieniu różnych rzeczy i w delikatnych żartach, calliditas et celeritas ingenii; superari ingenio, auctoritate; ingenio abundare; ad fingendum.
- Ingens**, gentis, bardzo wielki, ogromny, nadzwyczajny, pecunia, praeda, acervus; numerus; znacny, znakomity, ingens genus; ingens haberi coepit; ingens viribus (bardzo silny).
- Ingénue**, przyst. jak przystoi człowiekowi szlachetnego rodu, educatus; 2) szczerze, otwarcie, confiteri.
- Ingenuitas**, átis, *ż.* stan wolno urodzonego, szlachetno urodzenie; stąd: szlachetny sposób myślenia, uczciwość.
- Ingenuus**, a, um, wolno urodzony, pochodzący od rodziców, którzy nie byli niewolnikami; stąd: a) szlachetny, uczciwy, przyzwoity, jak wypada na człowieka wolnie urodzonego, animus, studia artes, mores; b) słaby, vires, poet.
- Ingéro**, gessi, gestum, 3. wnosić, wkładać w co, rzucać, ligna foco; szczegół. o pociskach: hastas in tergus; saxa, tela, missilia, jacula in aliquem lub alicui; stąd: verbera ing. (bić); — przenoś. ing. se omnium oculis, wszędzie się pokazywać, także: naturae causa se ingessit, probra, convicia alicui (miotać, rzucać); alicui omnia imperia, narzucać; podobnie: aliquem (narzucać sędziego stronie).
- Ingligno**, gēnui, genitum, 3. nadać co z przyrodzenia; ingenita, wrodzone zdolności.
- Inglórtius**, a, um, niesławny, niez-

- Inglūvies**, *ei*, *Ź*. gardło; — przenoś żarłoczność
- Ingrāte**, *przysł.* nieprzyjemnie; 2) niewdzięcznie.
- Ingrātia**, *ae*, *Ź*. w 6. przyp. *ingratiis*, wbrew woli czyjś, na złość (*alicujus*); niechętnie
- Ingrātus**, *a*, *um*, nieprzyjemny, oratio, *alicui*; 2) niewdzięczny, niepamiętny. *in aliquem*, *contra aliquem*, z przyp. 2. *salutis*, za ocalenie; *b)* niezawdzięczony, *sin ingrata esse sciam*.
- Ingravēscō**, *ēre*, stawać się ciężkim; — przenoś. zwiększać się, *studium philosophiae*; *ingr. morbus*, pogorsza się, *wzmaga się*, *fenus*, *annona*, powiększa się; *actas*, *aevum* (przybywa lat) i t. p.; 2) doznawać ociężałości, *corpora defatigatione ingravescunt*.
- Ingrāvo**, 1. obciążyc, obładować, *puppem*; — przenoś. pogorszyć, robić nieznośnym, *ingravat haec saevus Drances*.
- Ingrēdiōr**, *gressus*, 3. 1) nieprzech. *a)* wstępować, wchodzić; po nieprzyjacielsku: *wtargnać*, *wkroczyć*, z *przym.* *intra*, *in*, *ad* i przyp. 4. lub z *prz.* 3.: — przenoś. jać się czego, *począć jaką rzecz*, *przystąpić do czego*, *wdać się w co*, *in eam orationem*, *in sermonem*, *in causam*, *in bellum*, *in rationem studiorum*: *in rempublicam* (zacząć sprawować urzędy publiczne); *b)* postępować, *iść*, *tardius*; *pedibus*; *vestigiiis* (iść w ślad); *in arvis*; *per nivem*; *quacunq̄ue ingreditur*; — przenoś. *vestigiiis patris* (wstępować w ślady, naśladować). 2) *przech.*: *w co* lub *na co* wchodzić, *wstąpić na co*, *przystąpić do czego*, *aquam*, *domum*, *urbem*, *viam*; *iter*, *udać się w podróż*; *pontem*; po nieprzyjacielsku. *uderzyć na kogo*, *napaść*, *targnać się*, *wkroczyć* dokąd, *wtargnać*, *aliquem*; *fines*; *regnum*; — przenoś. *a)* narazić się, *pericula*; *naśladować*, *vestigia patris*; *b)* *wdać się w co*, *rozpocząć*, *causam*, *orationem*; z tryb. *bez.* *dicere*, *scribere*, *facere*, *describere*; *samo ingredi*, *zacząć mówić*, *poet. sic contra est ingressa Venus*; *lacrimis ingressus obortis*.
- Ingressio**, *ōnis*, *Ź*. wejście, *fori* (na rynek); — przenoś. *wstęp*, *począć*⁴, 2) *chód*, *chodzenie*.
- Ingressus**, *us*, *m*. wejście, *wchód*, *prohiberi ingressu*; — przenoś. *wstęp*, *początek*, *ingressus capere*, *wziąć początek*; 2) *chód*, *chodzenie*.
- Ingruo**, *grui*, 3. *spadać*, *z walić się*, *rzucić się na co*, *Aeneas ingruit Italis*; — przenoś. *zbliżać się*, *zagroźać*, *nastawać*, *periculum*, *vis*; *terror*, *fuga*, *defectio sociorum*, *belli clades ingruerunt*; *morbi ingruunt in remiges*; *armorumque ingruit horror*.
- Inguen**, *inis*, *n*. przednia część biodra, *slabizna*, *lono*, *częścić w licz. mn. niższa część brzucha*.
- Ingurgito**, 1. o *zbytkowaniu w pokarmach i napojach*: *objadać się*, *opijać się*; — *przenos.* *zatopić się*, *zabrnać*, *se in flagitia*; *opanować*, *zabrać gwałtownie*, *se in copias alicujus*.
- Ingestātus**, *a*, *um*, *niekosztowany*, *nietknięty*.
- Inhabilis**, *e*, *niezręczny*, *niezgrabny*, *trudny do użycia*, *navis*, *telum*; *niezdatny*, *niedogodny*, *ad aliquid*.
- Inhabitābils**, *e*, *niemieszkalny*, *pusty*, *niezamieszkaný*
- Inhabito**, 1. *zamieszkać*.
- Inhaereo**, *haesi*, *hacsum*, 2. *więznąć*, *lgnać*, *przyklepić się*, *trzymać się czego*, *ad saxa inhaerentes*; *sidera sedibus suis inhaer-*

- rent; -- przenoś. być z kim w połączeniu, alicui; oddać się czemu, studiis; utkwić, in mente; być w związku, virtutes virtutibus; poet. inh. oculis, snuć się przed oczyma; canis inhaesuro similis, jakby już miał chwycić zwierza.
- Inhaeresco**, haeſi, haeſum, 3. zahaczyć się, zabrać; -- przenoś. utkwić, poetae leguntur et inhaerescunt in mentibus.
- Inhālo**, 1. tchnąć na co, ochuchać, owionąć, alicui aliquid.
- Inhibeo**, hibui, hibitum, 2. wstrzymywać, zatrzymywać, tamować, kłaść tamę, przeszkadzać, własc. i przenoś. impetum victoris, equos, fugam; inhiberi vix potuit, quin; navem retro inhib. lub inh. remis lub samo inhibere, w tył płynąć, cofać się, nie obracając statku, aby nie dać poznać, że się cofa; 2) naznaczyć, ograniczyć, modum; wykonywać, sprawować, używać, imperium in deditos; supplicia alicui; naznaczać, damnum (karę pieniężną).
- Inhibitio**, ōnis, ż. zatrzymywanie; remigum, cofanie okrętu.
- Inhio**, 1. otwierać usta z powodu zdumienia lub chciwości, uberi-bus: -- przenoś. żądać czego chciwie, pragnąć czego bardzo, hereditatem, aurum; upatrywać chciwie, inbiens reclūsis pectoribus consulti exta.
- Inhoneste**, przyst. nieuczciwie, haniebnie.
- Inhonestus**, a, um, nieuczciwy, haniebnny, poet. brzydki na spojrzanie.
- Inhonorātus**, a, um, nieuczczony, bez czci, vita, bez znakomitego urzędu; 2) nieudarowany, niewy-nagrodzony, aliquem inhonoratum dimittore. bez znaczenia.
- Inhonorus**, a, um, nieuczczony, **Inhorreo**, ere, drętwieć od strachu lub zdumienia, domus principis inhorruit.
- Inhorresco**, horrui, 3. sterczyć, najeżać się, spicea jam campis messis inhorruit; aper inhorruit armos, dzik grzbiet najeżył; mare inhorrescens, wzburzone, najeżone falami; inhorruit unda tenebris (wzburzyło się morze i strasz-nym zaćmiło się mrokiem); o ludziach: drętwieć, drzeć od strachu; inhorrescit vacuis; także: vim; poet.: inhorruit aer; mobilibus adventus veris inhorruit foliis (wiatr wiosenny poruszył liście).
- Inhospitālis**, e, niegościny. [nośc.
- Inhospitālitās**, atis, ż. niegościny.
- Inhospitus**, a, um, niegościny, tecta; 2) niezamieszkanym, Syrtis; tesqua.
- Inhumāne**, przyst. nieludzko, dzi-ko, nieczule; niegrzecznie.
- Inhumānitās**, ātis, ż. nieludzkość, mianowicie: a) dzikość, okrucieństwo; b) niegrzeczność, grubiaństwo; c) skąpstwo, sknerstwo.
- Inhumāniter** przyst. nieludzko, niegrzecznie.
- Inhumānus**, a, um, nieludzki, mianow. a) dziki, okrutny; b) nie-grzeczny, grubiański; c) nieukształcony
- Inhumātus**, a, um, niepogrzebiony.
- Inibi**, przyst. tamże, inibi esse, w tém samém miejscu, albo tuż prawie być; 2) w odniesieniu do czasu: zaraz, wnet, quod sperare debemus aut inibi esse, aut jam esse confectum.
- Inimice**, przyst. po nieprzyjacielsku.
- Inimicitia**, ae, nieprzyjaźń, zwykłe w lic. mn. inimicitias gere-re cum aliquo, być z kim w nie-przyjaźni; concipere ex aliqua re, poróżnić się o co; deponere, po-godzić się

Inimico, 1. powasnić, poróżnić, pokłócić, ira miseram inimicitatibus.

Inimicus, a, um, nieprzyjazy, nieprzychylny, alicui; inimicissimum nomine Romano; *rzeczow.* nieprzyjaciel, ne inimicissimum suum secum haberet; Philippi domus ac familiae inimicissimos; aliquem insectari tanquam inimicum et hostem, także o narodach: inimici populi Romani; o rzeczach nieżywotnych: przeciwny, szkodliwy, odor nervis inimicus; inimicum est, jest szkodliwe. 2 = hostilis, nieprzyjacielski, we względzie politycznym, poet

Inimitabilis, e, trudny, niepodobny do naśladowania.

Iniquus, *przyst.* nierówno; — przenoś. niegodziwie, niesprawiedliwie; 2) niechętnie, ferre.

Iniquitas, atis, ż. nierówność, niedogodne położenie, loci; — przenoś. przykry, niekorzystny stan, rerum, tempus; 2) nierówny podział; — przenoś. niesłuszność, niesprawiedliwość, niegodziwość, hominis.

Iniquus, a, um, nierówny, pugna (co do sił), locus (co do położenia); — przenoś. nieżyczliwy, niezręczny, defestio, niedogodny, tempus; b) niecierpliw, niechętny, iniquo animo aliquid ferre, animo iniquo audire aliquid; 2) nierówno rozdzielony, a zatem: za wielki, pondus, sol (upał); albo za mały, hemina; przenoś. niesprawiedliwy, niesłuszny, niegodziwy, surowy, lex; conditio; iniquum est, z tryb. bez.; *rzeczow.* nieprzyjaciel.

Initio, 1. przypuszczać do tajemnic religijnych, aliquem Cereri; aliquam Bacchis.

Initium, ii, n. początek, zaczęcie

jakięj rzeczy sumere, ponere, dare, facere, zrobić, wziąć, dać początek, zacząć; initio, na początku, początkowo; w liczb. mn. a) pierwsze początki, pierwiastki; b) początkowe zasady jakieęj umiejętności, artificiorum, mathematicorum; c) punkt wyjścia, cognoscendi; d) ród, pochodzenie, natus obscurissimis initiis; e) wieszczba (auspicia), od której się wszystkie ważniejsze czynności zwykle zaczynały; 2) tajemnicza cześć religijna Cerery, Bachusa, tajemnico Eleuzyjskie, Bachanalia, także Kabirów w Samotracyi.

Initus, us, m. przyjscie, przybycie, volucres te, diva, tuumque significant initum.

Injicio, jeci, jectum, 3. wrzucić, wtrącić, rzucić, z przym. in i 4. przyp. lub z przyp. 3.; se in medios hostes; — przenoś. a) wdawać się w co, zwracać się do czego, rozpocząć, manus se injicit in aliquid; b) w mówieniu: dać się słyszeć, napomknąć, nadmienić, wspomnieć, alicui aliquid; alicui de aliqua re; imperitis injecerat nomen meum; także samo inji; nuper injecit; c) sprawić, zrządzić, być przyczyna, przyczynić się do czego, przyprowadzić do czego, nabawić, napełnić, natchnąć, alicui timorem, pavorem, terrorem; curam, studium, spem, suspicionem, admirationem sui, certamen, tumultum, moram, cunctationem, cogitationem, religionem; 2) narzucac, rzucac na kogo lub na co, securim alicui; terram alicui; arbores cumulo saxorum, brachia collo; pellis huc injecta est; pontem flumini; narzucić, włożyć, wdziac, sibi vestem: pallium alicui; alicui frenos, catenas, vincula, laqueum; w przedmiocie

- prawniczym: injicere manum alicui, pozwać do sądu; zwyczajnie zaś: przywłaszczyć sobie, opanować, zagarnąć co jako swoją własność; — przenoś. mihi veritas manum iniecit; iniecere manum Parcae.
- Injuounde**, przysł. nieprzyjemnie.
- Injuounditas**, atis, ż. nieprzyjemność.
- Injuoundus**, a, um, nieprzyjemny, niemily, przykry, ostry.
- Injungo**, junxi, junctum, 3. spoj., wprawić, wstawić, tignos in asseres; 3) przyłączyć, przydać, vineas et aggerem muro; vineas moenibus; — przenoś. a) zrządzić, wyzrądzić, alicui injuriam, ignominiam, detrimentum reipublicae; b) włożyć, narzucić, obarczyć, alicui onus, laborem, servitutum; inimicos alicui; nec sibi ullius rei moram necessitatemque injungebat, quin-, nie dał się niczém wstrzymać, aby-.
- Injuratus**, a, nieprzysięgły, który nie przysięgł.
- Injuria**, ae, ż. krzywda, niesprawiedliwość, zniewaga, hańba, obelga, złe obchodzenie się, injuriam alicui inferre, imponere, immittere, facere; injuria aliquem afficere, wyrządzić krzywdę; propulsare, repellere, odpierać; z prz. drug. tak wznacz. czynném, kto wyrządza, jako i bier., kto doznaje, stąd: injuria amicorum, suorum civium (od nich pochodząca); inj. judicii, niesprawiedliwość wyroku; przeciwnie: inj. raptorum, legatorum, soceri, patriae (im wyrządzona); injuria tua (która wyrządziłeś); injuria, niesłusznie, niesprawiedliwie, z krzywdą; haud injuria, słusznie; nec injuria, i słusznie; per injuriam, z krzywdą; 2) przedmiot niesprawiedliwości, rzecz niesprawiedliwie zabrana,
- injuriam obtinere, odebrać to, co było niesłusznie wzięte; 3) zemsta, kara za krzywdę wyrządzoną, inj. caedis.
- Injuriöse**, przysł. niesprawiedliwie, z krzywdą.
- Injuriösus**, a, um, niesprawiedliwy, krzywdzący, in proximis; — przenoś. swawolny, szkodliwy, ventus, poet.
- Injurius**, a, um, niesłuszny, niesprawiedliwy.
- Injussus**, a, um, nie mający rozkazu, injussa virescunt gramina, same z siebie, bez uprawy.
- Injussus**, us, m. bez rozkazu, używa się tylko w 6 przyp. injussu imperatoris, ne injussu pugnam iniret.
- Injuste**, przysł. niesprawiedliwie, przeciw prawu.
- Injustitia**, ae, ż. niesprawiedliwość.
- Injustus**, a, um, niesprawiedliwy, nihil injustum agens (nic niesprawiedliwego); — przykry, zbyteczny, nad siły. onus, fascis; surowy, ostry, neverca
- Inl-** patrz ill-.
- Inm-** patrz imm.
- Innabilis**, e, niezdatny do pływania, unda.
- Innascor**, natus, 3. rodzić się gdzie, wyrość na czém, z przyp. 3. lub 6. eodem solo; silix agris; — przenoś. powstać, brać początek, in hac elatione cupiditas innascitur.
- Innato**, 1. wpływać w co, płynąć dokąd; in concham; innata unda dulcis freto; 2) pływać gdzie, na czém, w czém, z przyp. 3; poet. z przyp. 4. undam innata alnus.
- Innatus**, a, um, wrodzony, przyrodzony.
- Innavigabilis**, o, nieżeglowny, nieopławny, niezdatny do żeglugi.

- Innecto**, nexui, nexum, 3. wplatać, splatać, wiązać, obwijać, okręcać, comas; tempora sertis; fauces laqueo, vincula gutturi; — przenoś. causas morandi, zebrać i przytoczyć razem przyczyny zwłoki; innectere fraudem alicui, uknuć zdradę.
- Innitōr**, nixus i nixus, 3. wspierać się na czém, podpierać się, opierać się o co, in cubitum, baculo, templa innixa columnis; poet. latac, avis innixa alis; — przenoś. wspierać się, haec in humeris omnium nostrum innituntur.
- Inno**, 1. pływać po czém, fluvio; poet. fluvios innare rapaces; przepływać, Stygios innare lacus; paras Stygiam innare paludem.
- Innocens**, tis, nieszkodliwy, innocentis pocula Lesbii; epistola; contentiones; ruina; 2) niewinny, cnotliwy, praetor, homo innocentissimus.
- Innocenter**, przysł. niewinnie, cnotliwie, opes innocenter paratae.
- Innocentia**, ae, ż. niewinność, poczciwość, powściągliwość, prawność.
- Innōcuae**, przysł. nieszkodliwie, nienagannie.
- Innocuus**, a, um, nieszkodliwy, herbae; bezpieczny, litus; stąd: niewinny, nienaganny, viximus innocuae; agere causas innocuas, stawać w sprawie w obronie niewinnych; 2) nieuszkodzony, carinae.
- Innotesco**, notui, 3. dać się poznać, aliqua re.
- Innōvo**, 1. odnowić, wznowić, se ad suam intemperantiam, do niepowściągliwości powrócić.
- Innoxius**, a, um, nieszkodliwy, tela; stąd: niewinny, pocziwy, bez winy, maluit innoxium plecti; plurimos innoxios occidit; z prz.
- 2) lub 6; 2) nieuszkodzony, nieuszkodzony, navigia, magistratus.
- Innubo**, nupsi, nuptum, 3. wejść do rodziny przez połączenie się związkim małżeńskim, ne thalamis Auram patiare innubere nostris; ea, quae innupsisset.
- Innūbus**, a, um, nieożeniony, niezamężna, innuba permaneo (o Sybilli); laurus (w odniesieniu do Dafny w laur przemienionej, która została niezamężna).
- Innumerābilis**, e, niezliczony.
- Innumerabilitas**, ātis, ż. niezliczonosc, niezliczone mnóstwo.
- Innumerabiliter**, przysł. bez liku.
- Innumērus**, a, um, niezliczony, bardzo liczny, gentes; hostis.
- Innuptus**, a, um, niepołączony związkim małżeńskim, puella, Minerva.
- Innutrio**, 4. karmić gdzie, wychowywać, innutriri castris.
- Ino**, us, ż. córka Kadmusa, żona Atamasa; stąd: Inōus, a, um, tyżący się Iay.
- Inoblitus**, a, um, pomny.
- Inobrūtus**, a, um, nieprzywalony, niezatopiony, Deucalioneas effugit inobrutus undas.
- Inobservatus**, a, um, niepostrzeżony.
- Inocco**, 1. bronować.
- Inoffensus**, a, um, niedoznający przeszkody, zawady, pedem inoffensum referre; mare inoffensum, niemające przeszkód do żegluga; vita, szczęśliwe, na żadne przeszkody, przykrości nienarażone.
- Inofficiōsus**, a, um, nieczyniący zadość swoim powinnościom; niegrzeczny, in aliquem; 2) zrobiony przeciw powinności, testamentum.
- Inolesco**, olēvi, 3. wyrastać na czém, wrastać, udo libro; multa diu concreta modis inolescere miris.

Inominātus, a, um, bez dobrej
wieszczy, nieszczęśliwy.

Inopia, ae, ̄, brak, niedostatek,
ubóstwo, frumentaria, publica;
frugum, rei frumentariae; tecti;
loci, consilii, rerum omnium; ami-
citiā ex inopia natam; inopiam
tolerare mercede manuum.

Inopinābilis, e, nie dający się
wystawić w myśli, wyobrazić. -

Inopinans, tis, niespodziewający
się, nieprzygotowany, inopinante
Curione, przeciw mniemaniu K;
inopinantes deprehendit, na nie-
przygotowanych napadł.

Inopinātus, a, um, niespodziany,
nagły, nieprzewidziany, res, ma-
lum, praeda, finis vitae; *rzeczow.*
inopinatum, coś niespodziewane-
go; nihil inopinati, nic nieśpo-
dziewanego, inopinato, niespodzia-
nie, znienacka.

Inopinus, a, um, niespodziewany,
poet. visus, quies, facies.

Inops, opis, bez pomocy, bez ra-
tunku, będący w niedostatku, ubo-
gi, inopes relictī a duce; solare
inopem, inops aerarium; z prz. 2.
auxilii, consilii, patris, laris et
fundī; acris; somni cibique, sae-
culum inops oratorum; mentis et
animi (bez rozumu); versus ino-
pes rerum; inops amicorum, tak-
że: ab amicis; causa inops verbis.

Inorātus, a, um, nieopowiedziany
urzędownie; legati re inorata re-
verterunt, nie przelożywszy urzę-
downie przedmiotu, dla którego
byli wysłani.

Inordinātus, a, um, nieuporząd-
kowany, będący w nieporządku,
militēs, hostes; *rzeczow.* inordina-
tum, i, n. nieporządek, nieład,
idque ex inordinato in ordinem
adduxit.

Inornāte, *przyst.* nieozdobnie.

Inornātus, a, um, nieozdobny,

prosty, niewykwintny, verba; 2)
niechwalony, niesławiony, non ego
te meis chartis inornatum sileri
patiar.

Inous, a, um, patrz Ino.

Inp- patrz Imp.

Inquam, patrz Inquo.

Inques, ̄tis, niespokojny, huma-
num genus.

Inquētus, a, um, niespokojny,
animus.

Inquillinus, i, m. mieszkaniec bez
prawa własności, dzierżawca, prae-
diorum alicujus; privatarum ae-
dium; inquillinus civis Romae, nie
w Rzymie urodzony.

Inquināte, *przyst.* nieczysto, bru-
dno, bez wyboru.

Inquinātus, a, um, nieczysty,
oszepeony, splamiony, skalany;
nieślachetny, adolescentia vitiiis
inquinata.

Inquino, 1. splamnić, zeszpecić, za-
nieczyścić, właś. i przenoś. ve-
stem, aquam venenis; aere tem-
pus aureum (wiek złoty zamienić
na miedziany); so vitiiis; famam
alterius.

Inquo, zwykle inquam, inquis,
inquit, *słowo ułomne*, mówię, po-
wiadam, kładzie się po jednym
lub kilku wyrazach, po zaczęciu
przytoczenia cudzych słów; est ve-
ro, inquit, signum; przy powta-
rzaniu dla większej dobitności;
hunc unum diem, hunc, inquam,
defendo; po nawiasie, zwłaszcza
długim.

Inquiro, quisivi, quisitum, 3. wy-
szukiwać, śledzić, właś. i przenoś.
corpus; honestas, quam natura
maxime inquiri; 2) badać, roz-
trząsać, in aliquem, patrios in an-
nos; in se; omnia ordine; vitia
alicujus; de capitalibus; ze zda-
niem względnym: cum inquiritur,
quid sequatur; szczególn. w znac.

- sąd.: roztrząsać to, co jest do skargi przeciw komu potrzebnem, in aliquem
- Inquisitio**, ōnis, ż. wyszukiwanie, śledzenie; 2) roztrząsanie, badanie, veri; szczególn. w znaczeniu prawnem: roztrząsanie przedmiotów potrzebnych do skargi przeciw komu.
- Inquisitor**, ōris, m. śledziiciel, badacz, rerum; 2) śledzący sądownie, oskarżyciel.
- Inquisitus**, a, um, *imiest.* od Inquiro.
- Inr-** patrz Irr.
- Insalūbris**, e, niezdrowy.
- Insalutātus**, a, um, niepozdrowiony, niepożeguany
- Insanābilis**, e, nieuleczony, niedający się uleczyć, morbus; — przenoś. niedający się poprawić, ingenium, homo, caput.
- Inسانی**, przysł. bezrozumnie, szalenie.
- Inسانی**, ae, ż. utrata rozumu, szaleństwo, zapamiętałość, żądza nieumiarkowana, zbytne uniesienie, in insaniam incidere; aliquem ad insaniam adigere, scelestata insaniam belli (szal); libidinum; 2) natchnienie poetyczno, au meludii amabilis insaniam?
- Insanio**, 4. szaleć, wściekać się, tracić rozum; poet. o zapędach miłości, zbytnej żądzy: insanit status emendo; scelere et malis (w skutku); także: insaniens Bosphorus; z przyp. 4. similem errorem (szaleć w podobny sposób); solennia (jak zwykle).
- Insanitas**, ātis, ż. zły stan zdrowia, choroba
- Insanus**, a, um, 1) bier.: bezrozumny, szalony, wściekły; uter est insanior horum; — przenoś. szalony, burzliwy; fluctus, venti; nadzwyczaj wielki, silny, montes, moles, trepidatio, cupiditas; natchniony, vates, poet.; 2) w znac. czyn.: sprawujący szaleństwo, aqua.
- Insatiables**, e, nienasycony; — przenoś. cupiditas, avaritia, crudelitas, animus; 2) taki, którym się nasycić nie można, ciągle się podobający, pulchritudo, varietas, species.
- Insatiables**, e, nienasycony, abdomen.
- Insatiables**, przysł. nienasyconie, nienasyconym sposobem.
- Inscendo**, scendi, scensum, 3 wlażyć na co, wstępować, wsiadać, in currum, in arborem; 2) quum.
- Insciens**, tis, niewiedzący, nieświadomy; inscientie so, bez jego wiedzy.
- Inscienter**, przysł. nieumiejętnie, inflare tibiam; niebacznie, nieroztropnie, facere.
- Inscientia**, niewiedomość, nieznanomość, we względzie podmiotowym: se propter inscientiam levitatemque vulgi nihil gravius se civitate iudicare (dla niemożności); we względzie przedmiotowym: locorum, belli, usus lini; 2) brak wiedzy, w znaczeniu filozoficznem.
- Inscite**, przysł. nieumiejętnie, niezgrabnie.
- Inscitia**, ae, z. nieumiejętność, nieświadomość czyja: barbarorum. nieznanomość czego: negotii gerendi; rerum, artis, legum.
- Inscitus**, a, um, niewiedzący, nieświadomy, niesposobny, nierozumny; 2) nieznan.
- Inscius**, a, um, niewiedzący, nieświadomy rzeczy, nieobeznajmiony, homo; non sum inscius, wiem: omnibus insciis (bez wiedzy, gdy nikt o tem nie wiedział, potajemnie) z przyp. 2. omnium rerum;

culpa² ins. (wolny od winy); ze zdaniem względem. inscī, quid in Aeduis gereretur.

Inscribo, scripsi, scriptum, 3. pisać co na czym, wpisać, nomen in scutis; libris nomen suum; regum nomina tropaeis: ut in periculo suo inscriberent (aby w wyroku wydanym na niego dopisać); — przenos. a) wrazić, aliquid in animo; nacechować, wypiętnować, aliquid in fronte alijus; b) przypisać, przyznać, sibi nomen philosophi; c) uważać za sprawcę, współuczestnika czego, deos sceleri, osłaniać zbrodnię pozorami religijnymi, poet.; 2) dać napis (tytuł, adres), epistolam patri; libros inscripsi rhetoricos; oratorem meum, sic enim inscripsi; oratio, quae inscribitur: pro Sulla; poet.: a) wskazywać, sua quemque deorum inscribit facies; b) oznaczać, wydrzącać rysy, ¹ versa pulvis inscribitur hasta.

Inscriptio, ōnis, *ż.* napisanie, nominis; 2) napis, tytuł księgi.

Insculpo, sculpsi, sculptum, 3. wyrzeć, wyrześć rylcem, foedus insculptum columna; — przenos. wrazić, res habere insculptas in animo.

Inseco, secui, sectum, 1. nacinać, rozcinać, aliquid dentibus.

Insectatio, ōnis, *ż.* ściganie, gonienie za kim, hostis; — przenos. prześladowanie, przymawianie, nagana, principum.

Insectator, ōris, *m.* prześladowca, nieprzyjaciel, plebis.

Insector, 1. uganiać, ścigać, aves; także bier.: insectatus, ścigany; — przenos. karcieć słowami, audaciam improborum; dokuczać, aliquem vehementius; lżyć, aliquem maledictis; b) pilnie uprawiać, terram fastris.

Insectus, a, um, patrz inseco.

Insenesco, senui, 3. zestarzeć się przy czym, libris.

Insepelio, sepelii, sepultum, 4. pogrzebać; — przenos. ukryć.

Insepultus, a, um, niepogrzebiony; sepultura insepulta, pogrzeb bez przywoitych obrzędów odbyty.

Insequor, secutus, 3. następować (w odniesieniu do czasu, przestrzeni, kolei), hunc Themistocles insecutus est; annus insequens; proximus huic insequitur; nox insecuta est; insequitur clamorque virum stridorque rudentum; 2) ścigać, gonić, nastawać, aliquem gladio stricto, aliquem bello; clamore et minis: mors insequitur aliquem; — przenos. arva jacto semine, pilnie uprawiać, poet.; convellere vimen insequor, pracuję nad tēm, aby; — non te insequor, ut erudiam (nie mam zamiaru); ścigać, prześladować, nunc eadem fortuna viros tot casibus actos insequitur; dokuczać, irridendo; Antonii familiares insequabantur; powstawać na co, turpitudini vitae.

Insero, sēvi, situm, 3. wsiewać, wszczepiać, zaszczepiać, zasadzać; — przenos. a) wcielić, in Calatnos; zaszczepić, novas opiniones, vitia; stąd: insitus, wrodzony, lub przez wychowanie nabyty, insitus menti cognitionis amor; odium; b) połączyć, corpora animis.

Insero, serui, sertum, 3. wprawić, wsadzić, wetknać, pueris cibum in os, ramos terrae; falces longuriis; collum in laqueum; furca capiti ejus inserta; rostrum lagenae; — przenos. oculos in peccata alijus, zajrzeć w serce; dodać, wtrącić, pauca verba sermoni, jocos historiae; wmieścić

deos minimis rebus; se turbae, proeliis, bellis; pomieścić, stellis; obłożyć, wysadzić, przyprowadzić, przyozdobić, gemmas soleis; włożyć, catenam collo.

Inserto, 1. wsadzić, wetknąć, sinistrastram clipeo.

Inservio, 4. służyć, być na usługę, nadskakiwać, holdować, alicui; stosować się do czego, temporibus; 2) starać się o co, oddać się czemu, ubiegać się, studiis eorum; artibus; honoribus; commodis; magis firmitati corporis quam ingenii acuminis; omnibus rebus, wszelkie siły nateżać na co.

Insubilo, 1. świstać, gwizdać, Eurus.

Insideo, sēdi, sessum, 2. siedzieć na czym, in dorso; toro; oquo; osiaść; vapor insedit Apuliae; — przenoś. zająć, opanować, osiaść gdzie, utkwic; in animo; in mento species; 2) przech. opanować, locum; ad insidenda itinera.

Insidiae, arum, ż. a) ludzie zasadzeni, którzy na kogo czyhają; insidias equitum collocare, disponere; b) miejsca zasadzki, in insidiis collocare milites; insidias intrare; c) podejście, zdrada, podstęp, zamach, insidias facere vitae; struere, instruere; parare; per insidias lub insidiis, zdradziecko.

Insiadiator, ōris, m. żołnierz będący na zasadzce, czatujący; 2) czyoniący zamach, godzący na co, imperii.

Insidior, 1. zasadzać się, robić zasadzki, alicui; Piraeo; quosdam insidiari; czyhać, czatować na co, somno maritorum; tempori lub temporibus.

Insiōse, przysł. zdradliwie, podstępnie.

Insiōsus, a, um, zdradliwy, pod-

stępny, verba; facies oculis insidiosa meis.

Insidō, sēdi, sessum, 3. usiaść na czym, z przyp. 3. apes insidunt floribus; osiaść gdzie, zając jakie miejsce, z przyp. 3. lub 4. silvis, jugis Etruriae; tumulos; cineres insedissee supremos; credit digitos insidere membris, zdaje mu się, że palce jego wraziły się, wtoczyły się w członki posagu (wykutego z kamienia); — przenoś. utkwic, zakorzeniec się, fervor invenis, dolor; in animo, in memoria; tibi insedissee suspicio; macula insedit in nomine populi Romani.

Insigne, is, n. patrz Insignis.

Insignio, 4. odznaczać, przyozdabiać, clipeum auro; agros tropaeis; na stronie bier. odznaczyć się, stać się pamiętnym, tempora nullis calamitatibus insignirentur, nulla tristi nota insignitus est.

Insignis, e, odznaczający się, uderzający, znaczny, maculis insignis; Phoebus insignis crinibus; insignis ad deformitatem; — przenoś. odznaczający się, znakomity, nadzwyczajny, studium, improbitas, impudentia, contumelia. Stąd: rzeczow. insigne, is, n. a) znak wojenny, hasło; b) chorągiew, flaga; c) w licz. mn. insignia; oznaki godności, urzędu, sacerdotum, pontificalia, regia; w ogóle: ozdoby, świetność, virtutis, gloriae; distinctio guere orationem verborum et sententiarum insignibus.

Insignite, przysł. znacznie, bardzo impudens, improbus.

Insigniter, przysł. bardzo, w sposób odznaczający się, quo insignis ornarentur milites; republicam insigniter moderaturus.

Insignitus, a, um, znaczny, łatwy do poznania, wyraźny, conforma-

tio, imago; 2) w oczy wpadający, odznaczający się, invidia, facinus.

Insilio, silui i sili, sultum. 4. wskoczyć w co lub na co, rzucić się, najechać, in equum, in phalangas; Aetnam; undas; arboris ramis; prorae puppique.

Insimulatio, ónis, 3. oskarżenie, obwinienie.

Insimulo, 1. obwinać, zarzucać co komu, posądzać, aliquem; falso aliquem; falso crimine aliquem; aliquem proditiōnis lub proditiōnis crimine; criminibus falsis; cupiditatis, avaritiae; także: quod ego insimulo; z 4 przyp. i tryb. bez.: insimulant hominem discessisse; quod eos insimulemus omnia incerta dicere.

Insincerus, a, um, zepsuty, cruor.

Insinuatio, ónis, 3. wkradanie się do serca, ujmowanie sobie kogo.

Insinuo, 1. wprowadzać przez miejsce ciasne lub kręte, ordines, quacunq̄ue intervalla data essent; se ins. lub insinuari, wciskać się, wkradać się, zwykle z przym. in lub inter i 4 przyp. se in turmas equitum; inter corpus et arma; z prz. 3. se ins. alicui; — przenoś. se insinuare, lub insinuari, lub insinuare in alicujus familiaritatem, lub in alicujus familiarem usum; in consuetudinem alicujus lub alicui; se in sermonem hominum; wlać, wpoić, wrazić, vitam morosque feris mentibus.

Insipiens, tis, nierozsądny, bezrozumny.

Insipienter, przyst. nierozsądnie, głupio.

Insipientia, ae, 3. nierozum, głupota.

Insisto, stiti, 3. stanąć, stąpać na co, opierać się na czem, in jugo, institerant ramis, poet. z przyp. 4. utque pedum primis infans vesti-

gia plantis institerat; gdy pierwsze kroki stawiać dziecię zaczęło; firmiter, mocno stanąć; szczególn. nastawac na kogo, ścigać, acrius hostibus institit; — przenoś. gorliwie koło czego chodzić, zajmować się, et mente et animo in bellum; z 4 przyp. rationem belli; munus; także: spei (oddać się); poet.: sic institit ore (tak zaczął); 2) stać spokojnie, zatrzymać się, stellae insistent; — przenoś. zostac przy czem, zatrzymać się nad czem, vitiis alicujus; importune; z tryb. bez. flagitare.

Insitio, ónis, 3. szczepienie, sadzenie płonok; 2) czas szczepienia.

Insitivus, a, um, wszczepiony; — przenoś. nieprawdziwy, podsunięty, liberi

Insociabilis, e, nietowarzyski.

Insolens, tis, nieprzyzwyczajony, z przyp. 2. belli; malarum artium; insolens emiratur; niewprawny, in dicendo; 2) niezwyčajny, uderzający, nieużywany, verbum; niezwyčajny, wielki, laetitia, voluptas; niepohamowany, dumny, swawolny, ne insolentiores redderentur; nihil unquam neque insolens neque gloriosum ex oro ejus exiit.

Insolenter, przyst. przeciw zwyczajowi, niezwykle, nad miarę, zbyt często, insolentius abutitur; 2) zuchwale, dumnie, hardo, gloriari.

Insolentia, ae, 3. menawyknięnie do czego, nieswojenie się z czem, fori, loci, disputationis; rerum secundarum; 2) nowość; verborum; nieumiarkowanie, zuchwałość, duma.

Insolēso, ēre, stać się dumnym, zuchwałym, zbytującym.

Insolidus, a, um, słaby, herba.

Insolitus, a, um, nieprzywykły,

- nieprzyzwyczajony, rerum bellicarum; ad laborem; 2) niezwykczajny, insolita mihi loquacitas.
- Insomnia**, ae, *ż.* bezsenność.
- Insomnis**, e, nieśpiący, bezsenny, insomnem ducere noctem.
- Insomnium**, ii, *n.* marzenie we śnie, zwykle w licz. mn., falso ad coesum mittunt insomnia Manes.
- Insōno**, sonui, sonitum, 1. wydawac dźwięk, klaskać, trzaskać, dać się slyszć, calamus; spiritus Boreae insonat Aegaeo; ins. flagello lub verberare, biczem trzaskać.
- Insons**, sontis, niewinny, sanguinis; 2) nieszkodzący, Cerberus.
- Insoptus**, a, um, nieuśpiiony, czujny.
- Inspectio**, ōnis, *ż.* oglądanie, rozważanie.
- Inspecto**, 1. poglądać na co, przypatrywać się, inspectantibus nobis, w naszych oczach.
- Inspērans**, tis, niemający nadziei, niespodziewający się, insperanti mihi accidit, trafiło mi się niespodzianie.
- Inesperatus**, a, um, niespodziany, gaudium, praesidium, consilium.
- Inspergo**, sperasi, spersum, 3. wysypać, wlać, pokropić, molam et vinum.
- Inspicio**, spexi, spectrum, 3. wpatrywać się, wglądać, in speculum lub samo speculum; stąd: czytać, leges, verba; 2) spoglądać, oglądać, przeglądać, rem; jako ofiarnik: exta; w zamiarze kupienia: candelabrum, aedes, equos; robić przegląd, arma, classem, viros, equos; — przenoś. roztrząsać, starać się poznać, aliquem a puero.
- Inspico**, āre, zaostrzać, kończatém co robić, facces
- Inspiro**, 1. dmuchać, dać w co, conchae; 2) przech. a) wdmuchać, medicamenta per calamum: wlać, wpuścić, wpoić, venenum morsibus; — przenoś. wzbudzić, mentem, alicui fortitudinem; natchnąć, aliquem.
- Inspoliātus**, a, um, niezłupiony, niezrabowany.
- Instābills**, e, niestały, ruchomy; — przenoś. chwiejący się, niestateczny, niejednostajny, niepewny, motus, animus, fortuna; 2) na którym stać nie można, instabilis telus, innabilis unda.
- Instans**, tiŝ, obecny, terażniejszy; *rzeczow.* instantia, ium, *n.* rzeczy obecne, terażniejszość, de instantibus verissime iudicabat.
- Instantia**, ae, *ż.* obecność, terażniejszość.
- Instar**, *n.* nięodm. rys, obraz, podobieństwo, wzór, naksztalt, jakby, quantum instar in ipso est; Plato est mihi instar omnium; ut navalis belli instar efficeret; u później. pis. ad instar; w odniesieniu do liczby: około, do, habet instar septuaginta.
- Instaurātio**, ōnis, *ż.* odnowienie.
- Instaurativus**, a, um, ponowny, ludi.
- Instauro**, 1. odnowić, powtórzyć, sacrificium, epulas, bellum; odplacić, oddać wet za wet, dii talia Graiis instaurate, poet.
- Instigātio**, ōnis, *ż.* pobudzenie, poduszczanie, auditorum.
- Instigo**, 1. pobudzać, poduszczać, Romanos in Hannibalem; in arma; instigante te, za twojem poduszczaniem, namową.
- Instillo**, 1. wpuszczać kroplami; — przenoś. wrazać, wpajać, praecceptum auribus; 2) spadać kroplami, saxa, na skały.
- Instimulātor**, ōris, *m.* podszuczawacz, podżegacz, seditiosis.
- Instimulo**, āre, pobudzać, zachęcać.

Instinctus, us, *m.* pobudka, po-
pęd, natchnienie, divinus.

Instinguo, stinxi, stinctum, 3. po-
budzać, aliquem; instinctus, po-
budzony, natchniony, furore et
audacia.

Instita, ae, *f.* obłoga, falbana
u tuniki bogatych Rzymianek; poet.
dama wyższego rzędu.

Institiō, ōnis, *ż.* zastanowienie się,
zatrzymanie się, stellarum.

Institor, ōris, *m.* kupcepień, kra-
marz, pomocnik kupca.

Instituto, stitui, stitutum, 3. usta-
wić, umieścić, aciem duplicem;
remiges ex provincia; zakładać,
zaczynać, przedsiębrać, naves; mu-
nitiones, pontem, officinam; po-
łożyć, zakładać, conditionem; wy-
stawić, dać, exemplum: — prze-
noś. rozporządzać, urządzić, przed-
siębrać, zaczynać, delectum, iter,
siam, historiam, sermonem; z tr.
bez.: postanowić, scribere, oppu-
gnare; tempus ejus interficiendi
quaerere; *b)* ustanowić, naznaczyć,
aliquem heredem, tutorem; cen-
sum, ludos, dies festos; ei deae
pulvinar; legem, pocnam; ratio-
nem operis; ze spój. ut i tr. łącz.
postanowić, rozporządzić, Arcesil-
las instituit, ut-; także z tr. bez.
quotannis facere instituerat; hoc
sibi pulcra suum ferri Proserpina
munus instituit; *c)* urządzić, po-
rządkować, civitates; *d)* uczyć,
kształcić, sposobić, aliquem ad
dicendum; institutus est ad philo-
sophiam; aliquem ad omne officii
munus; aliquos sibi amicos; ele-
phantos.

Institutiō, onis, *ż.* urządzenie, re-
rum; zwyczaj, conservans institu-
tionem nostram; ćwiczenie, nauka.

Institutum, i, *n.* przedsięwzięcie,
zamiar; 2) ustawa, urządzenie,
zwyczaj, majorum, patriae; ex in-

stituto, podług umowy; 3) nauka,
zasada, w licz. mn. praecepta in-
stitutaque philosophiae.

Insto, stiti, 1. stać na czém, saxo,
jugis; ścigać, vestigiis; nacierać,
dokuczać, uciskać, trapić, z prz.
3. lub 4. alicui; hostes; inst. fer-
ro, a fronte, acrius, cupidius;
instat curru cristatus Achilles; si
instetur; zbliżyć się, nastawać.
grozić, instat dies, hiems, nox,
bellum, periculum, discrimen,
pocna; — przenoś. poświęcać się
gorliwie, z zapalem jakiej rzeczy,
przyśpieszać wykonanie czego,
operi; currum; de Milonē; in-
stant ardentem Tyrii; z tr. bez.; ze
spój. ut lub ne i tr. łącz.

Instratus, a, um niezasłany,
niezakryty.

Instratus, a, um, patrz Insterno.

Instronus, przysł. niechętnie, nie-
mężnie, nierzesko.

Instronus, a, um, niemężny, nie-
odważny, niedbały, animus.

Instrepo, strepui, strepitum, 3.
skrzypieć, brzęczeć, sub pondere
axis inst.

Instructe, przysł. z przygotowa-
niem, instructius facere ludos.

Instructiō, ōnis, *ż.* ustawianie,
szykowanie, signorum.

Instructor, ōris, *m.* ten, co szy-
kuje, w porządek układa, convivii.

Instructus, a, um, opatrzoney, ali-
qua re, instructus dimicationi, 2)
wyuczony, doctrinis, artibus.

Instructus, us, *m.* przygotowanie,
przysposobienie.

Instrumentum, i, *n.* sprzęt, przy-
gotowanie; — przenoś. *a)* sprzężyna,
oratoris, caesarum; *b)* srodek po-
mocniczy, regni; artium; ad obti-
nendam sapientiam.

Instruo, struxi, structum, 3. bu-
dować, stawiać, nauros, aggeres;
tuguria conchis; przysposabiać,

- urządzać, zastawiać; mensas;; 2) porządkować, mianowicie: a) wojsko w szyku bojowym ustawiać, aciem, agmen, copias, exercitum in aciem; elephantos; także: insidias; robić zasadzki; — przenoś. zdradę przygotowywać, fraudem; b) porządnie ustawiać, należycie opatrzeć, 'convivium, domus instructa, horti instructi, szczegóły: c) we wzgl. woj. opatrzeć, exercitum, milites, classem omnibus rebus; socios armis; instructi paratique cum ingenti exercitu; vias copias, obsadzić; d) w znaczu. sąd. potrzebne kroki zrobić, accusationem (do osk-) lub w potrzebne objaśnienia zaopatrzyć, testes; c) nauczyć, zaprawić do czego, ćwiczyć, artibus instrui ad usum forensem; ad omne officii genus; 2) spoić, połączyć, contabulationem in parietes.
- Insuavis**, e, niemiły, nieprzyjemny, cibus, vita.
- Insuaves**, ium, lub um, m. lud w Gallii Cyzalpińskiej, w licz. poj. Insuber, Insubrejczyk lub *przym.* Insubrejski.
- Insudo**, are, pocić się przy czém, libellis insudat manus.
- Insuefactus**, a, um, do czego przyzwyczajony.
- Insuesco**, suevi, suetum, 3. przyzwyczaić się do czego, z *przym.* ad i przyp. 4. lub z przyp. 3. także z tryb. bez. 2) kogo do czego przyzwyczaić, insuevit pater hoc me.
- Insuetus**, a, um, nieprzyzwyczajony, nieprzywykły do czego z przyp. 2. 3. lub ad i przyp. 4; laboris; moribus; ad onera portanda; z tr. bez. vera audire, vinci. 2) niezwykajny, solitudo, iter, *przysł.* insueta, niezwykajnie, insueta rudentem, poet.
- Insula**, ae, f. wyspa na morzu lub rzece; — przenoś. dom odosobniony, który zwykle był najmowany i oddawany pod dozór niewielkiemu, zwanemu stąd insularius; 2) na wyspie leżąca część miasta Syrakuzy (Nasos), arcem et insulam adiunctam oppido.
- Insulanus**, i, m. wyspiarz.
- Insulares**, ium, m. stróża i mieszkańcy świątyni (jako budowy odosobnionej).
- Insulse**, *przysł.* bez smaku, głupio.
- Insultitas**, atis, f. głupstwo, nieczemność, Graecorum; orationis.
- Insulsus**, a, um, niesmaczny, niesłony; — przenoś. niedorzeczny, głupi, genus ridiculi.
- Insulto**, 1. skakać, wskakiwać z przyp. 3.; — przenoś. uchwałę się z kim obchodzić, uragać się, szydzić, alicui lub aliquem in calamitate; in rempublicam.
- Insium**, fui, esse, być w czém, przy czém, z przyp. 3. — przenoś. mieszkać z kim, z *przym.* in i przyp. 6. lub z przyp. 3.
- Insuimo**, sumpsi, sumptum, 3. wziąć co na co, obrócić, aliquid in aliquem lub in rem.
- Insuo**, sui, sutum, 3. wszywać, z przyp. 6 lub 3. haftować, aurum vestibus; przyszyć, przyczepić, terga boum insuto plumbo.
- Insuper**, *przysł.* nadto, oprócz tego.
- Insuperabilis**, e, nieprzebyty, niedostępny; — przenoś. niepokonany, niezwykajony, nieunikniony.
- Insurgo**, surrexi, surrectum, 3. powstać, podnieść się, ins. remis, silnie napierać wiosła, podnosić się, o balwanach burzy; — przenoś. robić zamach, zagrażać, regnis, poet.
- Insusurro**, 1. poświśtywać, Favonius; szeptać, ad aurem, in aures, alicui.

Intabesco, tabui, 3, roztopiać się, rozplywać się, cera; wysychać, niknąć.

Intactus, a, um, nietknięty, nieuszkodzony, niepokonany; — przenoś. wolny od czego, aliqua re; 2) nowy, dotąd niepisany, carmen.

Intaminatus, a, um, niepokalany, nieskażony, honores.

Integellus, a, um, czysty, bez zmyzy, niezepsuty.

Intēger, tegra, tegrum, w całości, nieuszkodzony, 1) o istotach żywo-nych i o tém, co się do nich odnosi; a) co do ciała: nienaruszony, nieskaleczony, niewycieńczony; jeszcze świeży, silny, zupełnie zdrowy, przy pełnej sile, kwitnący; także: nieskalany, czysty; czasem: integer ab aliqua re; poet. integer aevi, w kwitającym wieku; b) co do ducha: a) zdrowy, wolny od namiętności, nieuprzedzony, bezstronny, poet.: int. mentis lub animi; β) nieuprzedzony, nieprzesądny, integer laudo; integrum se servare; c) co do obyczajów i sławy: niezepsuty, niewinny, nienaganny, nieposzlakowany; czysty, testis; int. vitae, poet.; 2) o przedm. nieżywo-: nienaruszony, cały, niezmnieszony, nieuszkodzony, niezmiesszony, niezepsuty, świeży, czysty, pełny, całkowity, zupełny: re integra (gdy rzecz była jeszcze w dobrym stanie), integris rebus; integerrima omnia ad pacem sunt, wszystko się skłania ku pokojowi; de lub ab integro, na nowo; szczegół. aliquem lub aliquid in integrum restituere, przywrócić kogo lub co do dawnego stanu; — przenoś. o czasie: nieskrócony, cały, integro die, z początkiem, kiedy się jest jeszcze na czczo, — przenoś. a) nieskażony, nieskazitelny, jus;

b) nierozstrzygniony, nierozsądzo-ny, causa, res; in integro mihi res est lub est mihi integrum w mojej jest mocy.

Intego, texi, tectum, 3, pokrywać powlekać, aliquid aliqua re.

Integre, przysł. nieskażenie, t. j. a) niezepsucie, czysto, dicere; b) bezstronnie, iudicare; c) nieposzlakowanie, bezinteresownie, in privatorum periculis versari.

Integritas, ātis, ż. stan rzeczy do-bry, niezepsuty, valetudinis, corporis; b) zdrowy stan ducha; c) czystość, sermonis Latini, d) niewinność, nieskażoność, poczciwość.

Intēgro, 1. wznawiać, lacrimas: pugnam; 2) odświeżać, orzeźwiać, animum.

Integumentum, i, n. pokrycie, zasłona, włás. i przenoś. nequitia frontis involuta integumentis.

Intellectio, ōnis, ż. zrozumienie.

Intellectus, us, m. postrzeżenie; — przenoś. a) rozumienie, wyobraze-nie, pojęcie, smak w odniesieniu do dzieł sztuki; b) myśl, znaczenie, litera alium intellectum facit.

Intelligens, tis, rozumny; umie-jetny, biegły, znawca sztuki.

Intelligenter, przysł. rozumnie, voluptates legere.

Intelligentia, ae, ż. rozum, po-znanie, rozumienie, znajomość, obznajomienie się z nauką, umie-jetnością lub sztuką, smak.

Intelligo, lexi, lectum, 3. zmy-słami: spostrzegać, czuć i t. p.; rozumem: spostrzegać, dostrzedz, na str. bier. pokazać się, ex quo intelligitur lub intelligi potest, lub intelligendum est; facile intellectu est; lub przyjść do poznania czego, otrzymać o czém pojęcie, wobrażenie, zrozumieć, poznać, znać, umieć, wiedzieć, w obydwóch odniesieniach z 4. prz.

lub z 4 przyp. i tryb. bez. lub zo zdan. wzgl.; int. aliquid aliqua re, poznać co po czém; z podw. 4 przyp., co przez co rozumieć; quid intelligit honestum; w szczegól. a) umiejętność lub sztukę poznać, znać się na czém, być znawcą, biegłym w sztuce; b) potrafić kogo należyście ocenić.

Intemēlli, *δρῦμ*, *m.* szczep Ligu-ryczyków na wschodniej stronie Alp

Intemerātus, *a*, *um*, niezgwałco-ny, nieskażony, czysty, nienaruszony, fides, munera.

Intempērans, *tis*, niepowściągli-wy, niepomiarkowany, niepowstrzy-many, gwałtowny, zapamiętały, animus.

Intemperāter, *przysł.* nieumiarkowanie, niepowściągliwie.

Intemperātia, *ae*, *ż.* brak umiar-kowania, niepowściągliwość, nic-popoluszeństwo, zuchwalstwo, libi-dinum.

Intemperāte, *przysł.* nieumiarko-wanie, vivere.

Intemperātus, *a*, *um*, nieumiarko-wany, benevolentia.

Intempēries, *ei*, *ż.* stan gwałto-wny, nieumiarkowany; aquarum, wylew; ebrietatis; — przenoś. nie-stateczność, amici; 2) niepogoda, cępli.

Intempēstive, *przysł.* nie w swoim czasio.

Intempēstivus, *a*, *um*, niewczes-ny, niedogodny, niestosowny, niezręczny.

Intempēstus, *a*, *um*, niewczesny, int. nox, późna noc, północ; illic intempesta nox silet; b) niezdro-wy, Graviscaae.

Intēdo, *tēdi*, *tensum* i *tentum*, 3. natężyć, napiąć, rozciągać, chordas, arcum, tormenta, taber-nacula velis, rozbić namioty poet.

sagittam, wypuścić; nubes se in-tendunt coelo, rozszerzają się, okry-wają; se intendentibus tenebris, gdy się rozciągnęła ciemność; tak-że: dextram ad statuas; brachia remis; corpus, fauces, spiritum, na-tężyć, wyprężyć; aciem in omnes partes, natężyć; iter in locum, skierować; se intendere lub intēdi in locum, iść, zmierzać dokąd; — przenoś. skierować, zwrócić, ani-mum ad lub in aliquid lub ali-cui rei; curas in aliquid; se int. in aliquid, lub samo int. ad ali-iquid lub alicui rei, zwrócić na co uwagę, bacznąć, uważać; szczegól. grożąc: litem alicui (po-zywać); periculum in omnes par-tes; z 4 przyp. lub tryb. bez., coś przedsiębrać, zacząć, fugam lub fugere; dolum; z 4 przyp. i tryb. bez. utrzymywać, zapewniać.

Intentatus, *a*, *um*, nieprobowany niedoświadczany, nil intentatum nostri liquere poetae.

Intente, *przysł.* z natężeniem, usil-nie, petere aliquid.

Intentio, *onis*, *ż.* natężenie, cor-poris; — przenoś. a) uwaga, ani-mi, cogitationum; b) zaskarżenie sądowe.

Intento, *i.* wyciągać, w znacz. nieprzyjacielskiem: manus in ali-quem lub alicui, wyciągać ręce na kogo w celu ujęcia; alicui stipitem, sicam, (grozić); — przenoś. grozić czém, arma alicui (wojną), praesentem mortem alicui; sądow. napastować, quasi intentantis loco.

Intentus, *a*, *um*, od intendo, wy-prężony, natężony, arcus, oculi; — przenoś. animus in lub ad lub ad-versus aliquid; lub z 3 przyp., na co uważny, baczny, pełen oczeki-wania; także: z nast. sive-sive lub quam i tryb. łącz.; alicui rei lub (in) aliqua re, gorliwie czém

zajęty; samo int. pilny, ciekawy, usilny, zajęty, cura, custodia.

Intentus, us, *m.* wyciąganie, rozciąganie, palmarum.

Intēpeo, tepui, zletnieć być ciepłym.

Intepesco, tepui, 3. stawać się ciepłym.

Inter, *przym.* rządzący przyp. 4. o przedmiotach; 1) w przestrzeni; w stanie spoczynku lub ruchu w miejscu ograniczonym: między, Gallia, quae inter Alpes flumen Rhodanum, Rhenum et Oceanum est; qui medii sunt inter Picenum Campaniam, et Apuliam; portus jacens inter Cyrenas et Aegyptum; inter Callinicum Carrasque congressus; morari inter aras; templa; porów. manus; inter homines esse; inter omnes constat; inter pastores latrocinarii t. p.; stąd: inter falcarios, inter lignarios; inter sicarios; — przenoś. dla oznaczenia a) stronnictwa i tego, co ma z nim związek: między, inter Marcellos et Claudios iudicare; divisorem regni inter filios esse iussit; inter has sententias diiudicare. b) stosunków z osobami i t. p. między, amicitiam nisi inter bonos esse non posse; pacem inter aliquos facere, conciliare, intercedit amicitia inter aliquos; w znac. nieprzyjacieli: inter aliquos oritur dissensio, est contentio; incidit obtractatio; varia inter eos bella; bellum inter aliquos conflare; c) wzajemności: z, między, inter se, inter nos, vos, ipsos, wzajemnie, z obu stron, amare, timere inter se; genere inter se conjuncti fuerunt; gerere bellum inter se; colloqui inter se; complexi inter se; także. inter se nondum satis noti; ut caedes civium inter se fiat, inter se, inter ipsos;

haud procul inter se esse (ed siebie); colles propinqui inter se; res inter se similes, do siebie; d) różnicy między przedmiotami: między, przy słowie interesse, differre i tym podob. wyobrażeniach: stąd także: inter spem et desperationem haesitare; e) pierwszeństwa, wyższości: między, przed, unus eminent inter omnes in omni genere dicendi; erat inter eos dignitate regia, clari inter suos; inter cuncta; inter omnia, przedewszystkiem; inter cetera, mianowicie; inter paucas lub inter paucos (o ludziach), należący do małej liczby, odznaczający się osobliwością; także przy stop. najwyż.: 2) w stanie ruchu: między, pomiędzy, inter stationes hostium emissi; inter densas fagos assidue veniebat; II) pod względem czasu, a mianowicie: a) przy oznaczeniu dwóch punktów czasu albo zdarzeń, między którymi co przypadło: między, luce inter horam tertiam et quartam tenebrae obortae fuerant; b) o czasie, w przeciągu którego coś się dzieje: wpośród, w ciągu, inter noctem; inter tot annos: podobnie przy zjawiskach, zdarzeniach, czynnościach i t. p.: podczas, inter huic tumultum; inter coenam; inter coenandum i t. p., inter haec, inter quae, wpośród tego, tymczasem. III) w liczeniu i stosunkach porządkowych, a mianowicie przy oznaczeniu liczby lub klasy; a) do jakiej kto należy i t. p., między, inter omnes unus excellit; potens vir inter sui corporis homines; inter corporis custodes iter facere; qui inter legatos sollicitari non potuerat; inter alios venit etiam Attalus; inter alia egregia; b) pomiędzy których co się dosta-

je: pomiędzy, inter patres lectus; inter eos divisa est respublica; inter divos referri. Niekiedy się przekłada, lub odrywa od wyraża do którego należy, si quos inter. Cic. Am. 22; haec inter, Phaed. II. 8. 20. inter errem nuda leones, Hor. Od. 3. 27, 51.

Interamenta, orum, *n.* drzewo potrzebne do wewnętrznego opatrzenia okrętów wojen.

Interamna, ae, *ż.* miasto; a) w Umbryi przy rzece Nar; b) w Lacjum; stąd: Interamnās, ātis, Interamnacki, w licz. mn. Interamnates, Interamnaci.

Interaresco, ěre, usychać, stawać się suchym. [ny, dies, mensis.

Intercalāris, e, wtrącony, wstawio-Intercalarius, a, um, wtrącony, wstawiony, przybyszowy, mensis.

Intercaōlo, 1. wtrącić, dodać dzień przestępny; 2) odkładać na inny czas, poenam. [przerwa.

Intercapēdo, inis, *ż.* przestanek,

Intercaōdo; cessi, cēssum, 3. chodzić pomiędzy, stawać między: — o czasie upływającym między zdarzeniami: nox nulla intercessit; nullus dies intercessit, quo non scriberet; 2) wchodzić w co, wkroczyć; — przenos. nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat; szczegól. a) protestować, mianowicie ze strony Trybunów ludu; z przyp. 3. lub ze spój. quo minus i tryb. łącz.; stąd: z przeszkodą na drodze stanąć, być na przeszkodzie, quum nulla senatus intercessisset auctoritas; b) wdać się w co, wstawić się za czém lub za kim (aliquid) pro aliquo; c) zdarzać się, przytrafić się, intercedunt magni casus, res i t. p. nulla inter eos querimonia intercessit; 3) być pomiędzy czém, leżeć, intercedit palus;

intercedunt silvae inter aliquos; — przenos. mieć miejsce, zachodzić być, inter nos vetus usus intercedit; interc. cum aliquo causa necessitudinis, hospitium, affinitas, societas; bellum; ut nulla intercederet obtrectatio.

Interceptio, ōnis, *ż.* przejęcie, wzięcie, zabranie, poculi.

Interceptor, ōris, *m.* który co przejmuje, chwytą, praedae.

Intercoessio, ōnis, *ż.* stawienie się między czém; — przenos. a) opieranie się, sprzeciwianie się; b) wstawianie się, pośrednictwo, przemawianie za kim.

Intercessor, ōris, *m.* który między czém staje; — przenos. zaprzeczający, przeskadzający, niedozwalający, dictaturae; b) pośrednik, zaręczyciel.

Intercido, cidi, cisum, 3. przycinać, rozcinać, przelamać, venas fontis cuniculis; pontem; montem; przerywać, przedzielać, colles intercisi vallibus, jugum intercisi valle a castris.

Intercido, cidi, 3. spadać między czém; — przenos. ginać, niszczyć, uknąć, int. alicui lub memoria alicujus; 2) zdarzyć się, trafić się, si quas interciderunt.

Intercoino, ěre, śpiewać między czém, acu quid medios intercinat actus.

Intercipio, cēpi, ceptum, 3. przejąć, przyjąć, Ganges decursurum in mare Aesinem intercipit; stąd: przejąć, wziąć to, co dla kogo innego było przeznaczone, hastam, venenum; szczegól. uchwycić, odebrać, wykraść, aliquid lub aliquidem; także: porwać, życie odebrać, aliquidem; — przenos. odebrać, pozbawić, wydrzeć, usum alicujus rei; honorem, gloriam; b) przerwać, przeszkodzić, iter.

- Intercise, *przysł.* w sposób przyrywany, w nieładzie.
- Intercúdo, *clusi, clusum*, 3. przecinać, zamykać, aliquid, w szczegól. a) aliquid ab aliqua re, odciąg od czego: — przenoś. przeskodzić, z nast. quo minus; b) zamknąć, otoczyć, aliquid locorum angustiis.
- Interclúsió, *ónis*, *ż.* zamknięcie, zatamowanie.
- Intercolumnium, *ii*, *n.* przestrzeń między dwiema kolumnami.
- Intercurro, *cúcurri* i *curri*, *cursum*. 3. biegać między; — przenoś. wmiczać się, wtrącić się, *exercitationibus dolor intercurrit*; 2) wystąpić między co, — przenoś. wdać się w co, być pośrednikiem; 3) chwilowo gdzie bawić, *Vejos*.
- Intercurso, *are*; biegać między czém, przebiegać
- Intercursus, *us*, *m.* wbieganie prędkie
- Intercus, *cúti*, *zaskórny*, *aqua* (wodna puchlina)
- Interdico, *dixi*, *dictum*, 3. a) zakazywać, zabraniać, *alicui aliquid*; *alicui aliqua re*; stąd: *non potuit interdici socero genero*; ze spój. *ne* lub *ut* *ne* i *tryb.* łącz.; szczegól. *interd.* *alicui aqua et igni*, zabronić komu wody i ognia, posłać na wygnanie, wywołać z kraju; *sacrificiis interd.*, wyłączyć od obrzędów religijnych; b) nakazywać, rozkazywać, ze spój. *ut* i *tr.* łącz., mianowicie o Pretorze: *wydać wyrok, de aliquo; de aliqua re*, z nast. *ut* lub *samym tr.* łącz. 2) przy czém wspomnieć, nadmienić, zrobić uwagę, *impraesentiarum hoc interdiceret non alienum fuit*.
- Interdictio, *ónis*, *ż.* zabronienie, *aquae et ignis*, skazanie na wygnanie.
- Interdictum, *i*, *n.* zakaz urzędowy: b) wyrok, rozporządzenie Pretora.
- Interdiu, *przysł.* w dzień
- Interductus, *us*, *m.* przecinkowanie, kropkowanie, przedzielanie znakami pisarskimi.
- Interdum, *przysł.* czasem, niekiedy. [wszelako
- Interea, *przysł.* tymczasem; jednak, *Intereo*, *ii*, *itum*, *ire*, *ginać*, *prze-*paść, o żyjących i nieżywotnych istotach: *fame aut ferro; naves naufragio intereunt; int. segetes; novae pergunt interire lunae*.
- Interéquito, *äre*, przejeżdżać się konno wśród czego, z *przyp.* 4. *ordines*, *agnina*
- Interfatio, *ónis*, *ż.* (id *interfor*) przerywanie komu mowy.
- Interfector, *öris*, *m.* zabójca
- Interficio, *föci*, *fectum*, 3. zabić, zamordować, *aliquem*: porazić, pobić na głowę, *exercitum*; zniszczyć, wytepić, *messes*; *herbas arescere et interfici*.
- Interfluó, *fluxi*, *fluxum*, 3. przepływać między czém, z 4 *przyp.* *Naupactum et Patras interfluit*.
- Interfor, 1. mówić między czém: przerywać komu mowę
- Interfulgeo, *äre*, błyszczyć między czém, z *przyp.* 3. *aurum cumulo aliarum rerum interfulgens*.
- Interfundo, *fúdi*, *fusum*, 3. rozlać co między czém; na *str.* bier. rozlewać się, płynąć między czém, *quos novies Styx interfusa coërcet*: — przenoś. *maculis interfusa genas* = *habens genas interfusis maculis*
- Intërim, *przysł.* tymczasem. 2) wszelako, jednak.
- Interimó, *emi*, *emptum*, 3. odjąć, porwać, zabrać: stąd: *sprzątnąć ze świata, zabić, zniszczyć*; — przenoś. *me interimunt voces*

Interior, ius, st. wyż. wewnątrzny, wewnątrz, w głębi znajdujący się, pars aedium, fossa; Falernum interiore nota (w głębi piwnicy schowane, wyborniejsze); interiore ire (iść z prawej strony); int. ictibus (wolny od postrzału, bezpieczny); int. periculo vulneris (wolny od-); *rzeczow.* interiores, wewnątrz miasta zamknięci; *szczegół.* w głębi kraju mieszkający, nationes; pars Britanniae; interiora regni, Aegypti; stąd: interiores Arabes, w głębi kraju mieszkający Ar-; mniejszy, krótszy, gyrus, cursus; — przenoś. a) poufały, amicitia; skryty, tajemny, consilia; głęboko zakorzeniony, timor; głęboko w rzecz wchodzący, bardzo uczony, literae; 2) stop. najw. intimus, a, um, najbardziej w głąb zachodzący, sacrarium; diversorii pars; — przenoś. a) najzauważniejszy, najpoufalszy; *rzeczow.* intimus, pizyjaciel najpoufalszy; b) najrzadszy, najtrudniejszy, największy, disputatio, ars; c) najdzielniejszy, najskuteczniejszy, vis.

Interitio, ōnis, *ż.* zguba, strata.

Interitus, us, *m.* zniszczenie, zatrącenie, śmierć, rerum omnium; Gracchi immaturus interitus.

Interius, patrz Interior i Intra.

Interjaceo, ěre, leżeć między czêm, campus interjacens Tiberi ac moenibus.

Interjectio, ōnis, *ż.* myśl uboczna, nawiasowa

Interjicio, jeci, jectum, 3. rzucić co między co; rubos sentesque; saxa; w ogóle: umieścić co między czêm, postawić, sagittarios inter equites; legionarias cohortes; na str. bier. być między czêm, leżeć, znajdować się, aër interjectus inter maro et coelum; nasus oculis interjectus; interjectis paucis portibus;

pod względem czasu: interjecto anno, po roku, interjectis paucis diebus, po kilku dniach.

Interjungo, junxi, junctum, 3. łączyć z sobą, dextras.

Interlabor, lapsus, 3. wpadać między co, wpływać, inter enim labentur aquae

Interlęgo, ěre, zbierać co między czêm, przebierać, poma.

Interlino, lęvi, litum, 3. wymazać między czêm; stąd: a) w odniesieniu do tabliczek woskiem powleczonych, na których starożytni pisali: sfalszować, tabulas; testamenta; b) powlec, namazać, caementa luto; muros bitumine.

Interluceo, luxi, 2. świecić między czêm; — przenoś. a) pokazać się, dać się widzieć, corona militum; quibus inter gradum dignitatis et fortunae aliquid interlucet (pokazuje się różnica; b) świecić przez co.

Interlunium, li, *n.* nów księżyca.

Interluo, lui, 3. płynąć przez co, arva et urbes.

Intermenstruum, i, *n.* nów księżyca.

Interminatus, a, um (od terminus) nieokreślony, nieskończony, magnitudo.

Intermino i **interminor**, 1. grozić; 2) grożąc zakazywać, interminatus cibus.

Intermisceo, miscui, mistum lub mixtum, 2. przymieszać co do czego, pomieszać, aliquem dignis; intermixti hostibus

Intermissio, ōnis, *ż.* zaniechanie, opuszczenie, przerwa.

Intermitto, misi, missum, 3. opuszczać, lecum custodiis, nie obsadzić straży; na str. bier. być we środku, przerywać, non certis spatiis intermissis; planicies intermissa collibus; intermissis passibus quadringentis; pars oppidi a flu-

mine intermissa; intermissa vallis (we  rodku leżąca); trabes paribus spatii intermissae (niepołączone, oddzielone); w odniesieniu do czasu: opuścić, dać przemiąć, neque diem neque noctem; intermisso brevi tempore; quinque intermissis diebus; tempus ab opere (po pracy odpocząć); nullum tempus ad laborem; neque ullum diem intermittebat, quin-; — przenoś. a) opuścić, od współczesnictwa wyłączyć, intermissis magistratibus; b) porzucić, provinciam Daciam intermisit; 2) przez czas niejaki zaniechać, zawiesić, odłożyć, przerwać, proelium, iter, opus, laborem remigandi, studia, sacrum; z tryb. bez.: dare obsides; na str. biernej: być przerywanym, ustać, vento intermisso; intermissa flamma. II) nieprzech. przetrzeń we  rodku zostawić, przerwę zrobić, qua flumen intermittit; sic canere coepisse, ut non intermitterent.

Intermórior, mortuus, 3. umrzeć; — przenoś. ginać, ustawać, niszczyć, ignis; res, memoria, conciones; 2) omdlewać, intermortuus paulo post exspiravit

Intermundia, órum, n. przestwoiry między rozmaitemi  wiatami.

Intermúralls, e, znajdujący się między murami.

Internasoor, uatus, 3. rosnać między cz em.

Intern cio,  nis,  . zupełna zagłada, wyćpienie, zniszczenie, upadek, civium; improborum; Lucerini ad internecionem caesi.

Interneçivus, a, um, morderczy, zgubny, bellum.

Internecto, 3. wiązać, spinać, crimem auro

Interniteo, nitui, 2. l nić się pomiędzy cz em, sidera.

Intern dium, ii, n. część  odygi między dwoma kolankami; 2) goleń

Internosco, nõvi, nõtum, 3. rozpoznawać, rozr żniać, blandusamicus a vero internosci potest.

Internuncio, 1. z obu stron posłańców wyprawiać, nawzajem oznajmiać.

Internuncius, a, posłaniec, posłanka, pośrednik, pośredniczka.

Internus, a, um, wewn trzny.

Int ro, trivi, tritum, 3. wdrobić, wkruszyć.

Interpell tio,  nis,  . przerywanie (w mówieniu); w ogóle przeszkadzanie.

Interpell tor,  ris, m. przeszkadzający, przerywający komu mowę.

Interpello, 1. przerywać mowę komu, aliquem; wprowadzać co jako zarzut, zarzucać, quod interpellavit Hortensius; często w ogóle: przeszkadzać, aliquem in iure suo; aliquem ze sp j. ne i tryb. łącz.; interpellatum erat; aliquid, mianowicie: epulas ludis; otium bello; comitia, victoriam i t. p.; poet. z tr. bez. quantum interpellat inani ventre durare diem; 2) dokuczać komu pytaniami, prośbami i t. p. być natr nym, naprzykrzać się.

Interp lo, 1. przerabiać tu i owdzie, przemieniać, togam praetextam; stąd: fałszować, tabulas.

Interpõno, p sui, positum, 3. włożyć, położyć, umieścić co między cz em, z przyim. inter i 4. prz. lub 3. lub samo interp.; szczeg ł. wsuwać, wtrącać, menses intercalares; hoc loco libet interponere, quantae i t. d.; — przenoś. a) dać czas, spatium ad recreandos animos; spatio interposito, po niejakiem czasie; zwlekać, robić zwłokę, moram; przykładać starania,

operam, laborem, studium; neque ulla belli suspicione interposita, gdy nie było podejrzenia; *b*) przedstawiać, przytaczać, iudicium summum, dubitationem, accusatorem, suspicionem, edictum, decretum, postulata; auctoritatem, causam, gladiatores (jako powód do skargi); querelas; fides in aliquid lub in aliqua re (słowo dawać); jusjurandum (pod przysięgą zapewniać); *c*) przybierać, przyzywać, diis immortalibus interpositis iudicibus (jako sędziów) accusatorem; *se* interp. in aliquid lub alicui rei, wdać się w co, wnieść się, pośredniczyć, nihil me interpono; semper se interposuit, zawsze się w to wdał, pośpieszył z pomocą; *d*) int. rationes, fałszować rachunki.

Interpositio, ónis, ż. wtrącenie, pomieszczenie między czém, personarum.

Interpositus, us, m. pomieszczenie między czém, terrae (między słońcem i księżycem).

Interpres, prētis, m. i ż. pośrednik, pośredniczka, posłannik, pacis; 2) tłumacz, który co objaśnia, wykładowca, juris; effert animi motus interprete lingua; int. coeli, astronom; tłumacz, który przekłada z jednego języka na drugi, nec verbum verbo curabit reddere fidus interpres.

Interpretatio, ónis, ż. wykład objaśnienie, tłumaczenie, juris.

Interpretor, 1. objaśniać, wykładać, aliquid, lub z 4 przyp. i tr. bez.; także: przekładać; — przenoś. *a*) uważać za co, sądzić o czém; aliquid ex aliqua re, wnioskować; *b*) pojmować, voluntatem alicujus, recte sententiam alicujus, epistolam; *c*) wyrokować, sądzić,

neque, recte an perperam, interpretor

Interpunctio, ónis, ż. rozdzielenie wyrazów w pisaniu za pomocą znaków pisarskich.

Interpungo, punxi, punctum, 3. za pomocą znaków pisarskich oddzielać wyrazy; *recc.* interpunctum, *i, n.* rozdzielenie wyrazów za pomocą znaków pisarskich, zwykle w licz. mn. interpuncta verborum.

Interqueror, questus, 3. żalić się przy czém.

Interquiesco, quiēvi, quiētum, 3. odpoczywać, przestawać w działaniu na czas niejaki.

Interregnum, i, n. bezkrólewie; po zniesieniu monarchii czas zastępstwa najwyższych urzędników w Rzymie, w razie ich śmierci lub nieobecności.

Interrex, regis, m. zastępca króla po jego zgonie; w czasie zaś rzeczypospolitej urzędnik nadzwyczajny, wybierany z patrycyuszów, gdy ani konsulów, ani dyktatora, ani trybunów wojskowych z władzą konsularną nie było.

Interritus, a, um, nieustraszony, spectat interrita pugnam; classis interrita fertur (o pomyślniej żegludze).

Interrogatio, ónis, ż. zapytanie; badanie sądowe; wnioskovanie.

Interrogatiuncula, ae, ż. wykrętne, sztuczne zapytanie; wniosek.

Interrogo, 1. pytać, zapytywać, aliquid de aliqua re; aliquid, ze zdaniem pytającym; aliquid (o co). aliquid aliquid; ad interrogata respondere; szczegól. badać, w znaczeniu sądowém; z dodaniem tege lub legibus, oskarżać.

Interrumpo, rupi, ruptum, 3. przerywać, zrywać, pontem; rozrywać, interrupti ignes, rzadkie, gdzie niegdzie; — przenoś. prze-

rwac, przeszkodzić, iter, colloquium, orationem, querelas; voces; opera, officium.

Interrupte, przyst. przerywając, w sposób przerywany, narrare.

Interscindo, scidi, scissum, 3. przecinać, rozrywać, pontem, aggerem; opera; rozdzielać, Chalcis interscinditur freto.

Intersēco, secui, sectum, 1. wyrzynać, wycinać; — przenoś. in animis auditorum, wrazić w umysły słuchaczy.

Intersēpio, sepsi, septum, 4. zamknąć, obwarować, urbem vallo; oddzielić, urbem vallo ab arce; przeszkodzić, iter.

Intersēro, serui, sertum, 3. wkładać, umieścić między czém; — przenoś. causam interserens, przytaczając za powód; oscula interserens mediis verbis (dołączając ucałowania).

Interspiratio, ōnis, ź. oddychanie wśród czego, np. w ciągu mowy.

Intersterno, stravi, stratum, 3. prześcielać co czém.

Interstrēpo, ēre, między czém chrobotać, szelścić, brzmieć.

Intersum, fui, esse: 1) w przestrzeni być, znajdować się, leżeć gdzie, z przym. inter i 4 przyp. lub samo interesse; Tiberis inter eos interesset; 2) w czasie: a) upływać, inter primum et sextum consulatum sex et quadraginta anni interfuerunt; b) przy czém znajdując się, być obecnym, z przym. in i przyp. 6. lub z przyp. 3. lub samo interesse; proelio, rebus divinis, negotio, consiliis, in convivio; si ipse interfuerit; 3) — przenoś. różnicę stanowić, wyróżniać, z przyp. 2 lub 3. stulto intelligens quid interest; ab aliqua re; in his omnibus nihil omnino interest (zadnej nie ma

P.-1. W.

różnicy); tempus interesse, czas stanowi różnicę; inter hominem et beluam hoc maxime interest; z następ. ne- an (ne); neque interesse, iposne interficiant, impedimentisne exuant; b) nieosob. interest, zależy na tēm, z przyp. 2 osoby lub rzeczy, interest omnium recte facere; reipublicae; rei familiaris; wyjmują się od tego zaimki osobowe, w miejsce których kładą się dzierżawcze: zależy moje, tobie i t. d., interest mea, tua, sua nostra, vestra; dla okazania, jak wiele zależy; multum, quautoperc; magni, parvi; magni int. z 4 prz. i tryb. bez. magni interest salvam esse rempublicam; dla okazania rzeczy, na której zależy, z tr. bez. lub z 4. przyp. i tr. bez. lub z zdaniem względ.; także: vestra hoc interest, lub samo int. non tam interest, quo animo i t. d.

Intertexto, texui, textum, 3. przetkać, wyszyć, haftować, chlamys auro intertexta; przepieść, pomieszać, pars telae habet flores hederis intertextos, poet.

Intertrimentum, i, n. wytarcie, ubytek przez ocieranie się, argenti; — przenoś. strata, szkoda.

Interturbatio, ōnis, ź. zamieszanie, niepokój.

Intervallum, i, n. właściwie przestrzeń między dwiema palisadami (vallus); stąd: przestrzeń, odległość, ex intervallo, zdaleka; pari intervallo, w równej odległości; o czasie: przeciąg (ex) tanto intervallo, po tak długim czasie; annum, regni; — przenoś. różnica, niepodobieństwo, sonorum.

Intervenio, vēni, ventum, 4. wchodzić pomiędzy co, nadejść na co, pokazać się, zjawić się, z prz. 3. querelis alicujus, lub samo interv.; — przenoś. o rzeczach nie-

- żywothnych: wpłynąć, fluvius intervenit; w odniesieniu do czasu: z przyp. 3. quum nox proelio intervenisset, gdy noc zaskoczyła; także bez 3 przyp. nocte interveniente; — przenoś. zdarzyć się, przytrafić się, spotkać, z prz. 3. nulla res mihi potest intervenire tanta; także bez 3 przyp. mirificus casus intervenit; 2) wdąć się w co, wpływem swoim roztrzygnąć, wtrącać się, sprzeciwić się, senatu interveniente, ze spój. ne i tryb. łącz.
- Interventor**, óris, m. który się w co wdaje, posrednik.
- Interventus**, us, m. nadejście, hominis, noctis.
- Interverto**, verti, versum, 3. prowadzić na stronę, dać inny kierunek, stąd: przeszkodzić, aedilitate interversa; odebrać, zabrać, na swoją korzyść obrócić, donum regale.
- Intervisio**, visi, visum, 3. oglądać, 2) kiedy niekiedy odwiedzać, widzieć się z kim.
- Intervolito**, áre, przelatywać między czém.
- Intervolo**, áre, latać pomiędzy czém.
- Intestabilis**, e, niezdatny na świadka; stąd: bez czci, bezecny, niepocziwy, is intestabilis esto.
- Intestatus**, a, um, który nie zrobił testamentu; intestato lub ab int. bez testamentu.
- Intestinus**, a, um, wewnętrzny, dolor; *rzeczow.* intestinum, i, n. trzewia, кишки, wnętrzości; b) domowy, bellum, caedes, facinus, discordia, malum i t. p.
- Intexo**, texui, textum, 3. nahaftować, naszyć, w tkaniu przydać, purpureas notas filis; album tunicae, vestes auro intextae, złotem wyszywane: — przenoś. dodać.
- przymieszać, parva magnis; aliquid in causa; 2) obetkać, tkaną obwieść, opleść, aliquid coriis, scuta intexta viminibus; venae toto corpore intextae (rozchodzące się po całym ciele); 3) powlec, hastas foliis, hederæ solent intexere truncos.
- Intime**, przyst. wewnętrznie, potajemnie; — przenoś. bardzo poufale; uti aliquo int., żyć z kim w wielkiej poufalości; 2) bardzo usilnie, commendari.
- Intimus**, patrz Interior.
- Intingo**, tinxí, tinctum, 3. zmaczać czém, facies sanguine.
- Intolerabilis**, e, nieznośny, nie do wytrzymania, dolor, verba.
- Intolerandus**, a, um, nieznośny, licentia.
- Intolerans**, tis, nieznoszący, niecierpiący, corpora intolerantissima laboris; vir aequalium intolerans.
- Intoleranter**, przyst. nieznośnie, niepomiarkowanie, intoler. gloriari
- Intolerantia**, ae, ż. nieznośność, brak umiarkowania.
- Intono**, tonui, i. grzmieć, intonare poli; 2) przech. wrzask, dźwięk, szelest wydawać, quum haec intonuisset; minas intonuisse; intonata fluctibus hiems, burza z balwanami nadchodząca.
- Intonsus**, a, um, niestrzyżony, brodaty, niedbały pod względem porządnego utrzymania włosów na głowie; — przenoś. okryty liściem, quercus intonsa coelo attollunt capita.
- Intorqueo**, torsi, tortum, 2. kręcić, wykręcać, obracać, ramos; rudentes lub funes intorti; mentum in dicendo (wykrzywiać); talum (wywichnąć); 2) ciskać, rzucać, miotać, telum in hostem; hastam ter-

go lub equo, navem vorticibus; — przenoś. ardentem oculos lumine glauco, poet. intorquentur inter fratres gravissimae contumeliae (miotają na siebie bracia wzajemnie obelgi).

Intra, 1) *przyst.* wewnątrz, stop. wyż. interiorius; — przenoś. ne insistat interiorius, żeby był krótki.

II) *przym.* rządzi 4. przyp. przedmiotu; 1) w przestrzeni wewnątrz, intra Italiam bellum gestum est; quum et intra vallum et foris caderentur; lub przy słowach oznaczających dążenie dokąd, wewnątrz, quum adversarios intra moenia compulissent; intra fines, intra praesidia se recipere; także: intra verba peccaro (tylko w słowach);

2) w czasie: w, w ciągu, w przeciągu, intra sex dies; intra novum diem; intra triennium; intra unam aestatem 3) przy oznaczeniu liczebnym: niżej, mniej jak, intra centum; — przenoś. intra legem epulari (mniej aniżeli prawo pozwała); intra naturale desiderium.

Intrabilis, e, przystępny, łatwy do wnijscia.

Intractabilis, e, niedający się dotykać, ugłaskać, surowy, dziki; — przenoś. nie zamieszany, pusty, loca frigore intractabilia.

Intractatus, a, um, nieugłaskany, nieujężdżony, equus; nowy, nieznan, niedoświadczony, scelus, poet.

Intrémisco, i intrémo, tremui, 3. drżać, lękać się

Intrépidus, a, um, nieustraszony.

Intrínscous, *przyst.* wewnątrz.

Intritus, a, um, nieoszlabyony.

Intritus, *miestl.* od Interio.

Intro, *przyst.* wewnątrz, do środka, intro vocare; sequere intro me.

Intro, 1. wchodzić wkraczać.

z *przym.* in lub ad, lub intra i 4 przyp. lub samym 4 przyp. in hortos, ad se, intra limen; januam; quo qui intrarat, także: portum, wpłynąć; — przenoś. wnikać, zagłębiać się, in rprum naturam, in familiaritatem alicujus (zabrać z kim przyjaźń); intravit animum gloriae cupido, powstała w sercu żądza chwały.

Introductio, duxi, ductum, 3. wprowadzać, z *przym.* in, ad, inter lub samo introd. — przenoś. wprowadzać, philosophiam in domos, exemplum in republica; consuetudinem; twierdzić, utrzymywać co (w mowie), rozprawić, z 4 prz i tryb. bez.

Introductio, ónis, ź. wprowadzenie.

Introeo, ivi, lub ii, itum, ire, wchodzić, wkraczać, in urbem; in castra; in tabernaculum; ad aliquem; curiam; theatrum; Syracusam; quum multitudo visendi gratia introisset; portam (przez bramę).

Introfero, tūll, latum, ferre, wnosić, z *przym.* ad i 4 przyp. lub z 3 przyp.; lectica introferri.

Introgredior, gressus, 3. wchodzić, wkraczać

Introitus, us, m. wejście, wkroczenie, wtargnienie, in urbem; Smyrnam; militum, 2) miejsce, któredy się wchodzi, wejście aedis, portus; introitus praeculderre; — przenoś. początek, wstęp, fabulae; defensionis.

Intromitto, misi, missum, 3. wpuścić, kazać wejść, posłać, legiones.

Introrsum, *przyst.* wewnątrz, do środka, hostem intror. accipiunt; 2) we środku, nihil int. roboris esse.

Introrumpo, rumpi, ruptum, 3. wtargnąć, wedrzeć się.

- Introspectio**, *spexi, spectrum*, 3. wglądać w co, z przym. in i 4 prz. właś. i, przenoś. in partes reipublicae; fortunam.
- Introvoco**, *āre*, wołać dokąd, przywolywać.
- Intūbus**, *i, m. i ż. lub -um i, n.* endywia.
- Intueor**, *tuitus*, 2. przypatrywać się, in aliquem, aliquid; także: samo int, szczegól. z podziwieniem, spoglądać, aliquem; — przenoś. rozważać, swoją uwagę na co zwracać, roztrząsać, aliquid.
- Intumesco**, *tumui*, 3. nadymać się, puchnąć.
- Intumulātus**, *a, am*, niepogrzbiony.
- Intuor** = *intueor*, spoglądać na co, alienam opulentium fortunam.
- Intus**, *przyst.* wewnątrz, we środku, właś. i przenoś. intus in corpore esse, adductos intus agere equos (sięgać bliżej mety); 2) wewnątrz w kierunku dokąd, ire, duci.
- Intūtus**, *a, um*, niebezpieczny, niestrzeżony, nieobwarowany, castra, urbs.
- Inūla**, *ae, ż. oman.*
- Inultus**, *a, um*, niezemszczony, nieukarany, injuriae, mors ejus inulta non fuit; no inultus esset; poet.: preces, niewysłuchane; 2) niepokonany, bezpieczny, aliquem inultum sinere lub pati; catulos ferae celent inultae.
- Inumbro**, 1. ocienić, cieniem okryć, palmae vestibulum aut ingens oleaster inumbret.
- Inundatio**, *ōnis, ż.* powódź, wezbranie wód, potop.
- Inundo**, 1. zalewać, wylewać z brzegów, Tiberis agros inundavit; także o mnóstwie ludzi: densi inundant Troes; 2) nieprzech. być pełnym czego, sanguine.
- Inungo**, *unxi, unctum*, 3. namaszczać.
- Inurbane**, *przyst.* niedelikatnie, nieobyczajnie.
- Inurbanus**, *a, um*, niedelikatny, nieobyczajny, homo; habitus orationis, dictum.
- Inuro**, *assi, ustum*, 3. przypalać, piętnować; 2) zapalić, rozognić, sanguinem vulnere, poet.
- Inusitate**, *przyst.* niezwyczajnie, sposobem niezwykłym, loqui, scribere.
- Inusitātus**, *a, um*, niezwyczajny, niesłychany, nadzwyczajny, rzadki, magnitudo, lepos.
- Inutilis**, *e*, nieużyteczny, nieprzydatny, szkodliwy, z przym. ad i przyp. 4. lub z 2. przyp.; z przyp. 6.
- Inutilitas**, *ātis, ż.* nieużyteczność; szkodliwość.
- Inutiliter**, *przyst.* nieużytecznie, szkodliwie.
- Inuus**, *i, m.* bożek Pan, opiekujący się trzodami.
- Invado**, *vasi, vaŕum*, 3. napadać, nachodzić, wpadać, in cas urbes, in rupem lub portum, viam, in collum (wpaść na kark); stąd: wziąć się do czego, coś przedsięwziąć, zacząć, aliquid magnum, poet.; pugnam fundis sagittisque; także: Martem, poet.; zięgól. po nieprzyjacielsku, napaść, najechać, natrzeć, uderzyć z przym. in i 4 prz. zwyk. e z samym 4 prz. lub samo inv.; o przedmiotach nieżywot. o ogniu, słabościach i innych nieszcześciach: opanować; — przenoś. napaść słowami, continuo invasit z nast. mową wprost; b) często o namiętnościach, pogłoskach, strachu i t. p. opanować, z przym. in i 4 przyp.; lub samym 4 przyp. lub z przyp. 3; także: tantus terror invasit (roz-

szerzył się); 2) opanować, zabrać, zagarnąć siłą, wziąć w posiadanie, in aliquid; totam Asiam; — przenos. regnum, imperium.

Invalesco, valui, 3. wzmacniać się, siłę nabierać, opibus.

Invalidus, a, um, słaby, niedołężny, chory.

Invectio, ōnis, ż. wprowadzenie np. towarów; 2) gromienie, lajanie, powstawanie.

Inveho, vехi, vectum, 3. wprowadzać, przywozić, vinum in Galliam; pecuniam in aerarium, mare fluminibus; — przenos. wprowadzać, divitiae avaritiam invehere; quae (mala) tibi casus invexerat; nadać, Romano imperio regiae consuetudinis formam magis, quam Romanae libertatis; 2) invehī, wjeżdżać, wpływać, z bliższem określeniem, jak np. equo curru, nave i t. p. lub bez określenia, z nast. in i 4 przyp. lub z 3 przyp.; invehens, jadąc, płynąc na-; se invehere lub invehī, dokąd wejść, wtargnąć, wpaść, o ludziach i zwierzętach; — przenos. invehunt se fluctus; invehī in aliquidem, napaść na kogo, powstawać; także: in oratione sua multa in aliquidem; nonnulla in aliquidem; 3) sprowadzać na dół, spuszczać, torrentes aquas (o rzecze).

Invento, veni, ventum, 4. włas. nadchodzić na co, natrafic, kogo albo co znaleźć, aliquidem; in opere et arans est inventus, znaleziono go przy robocie; naves, lintres, vadum i t. p.; dowiedzieć się, powziąć wiadomość, apud plerosque auctores invenio; — przenos. poznać, aliquidem si invenisset idoneum; ipsis durior inventus est; b) przyjść do czego, otrzymać, zjednać sobie, nomen, veniam ab hoste; 2) wynaleźć, odkryć, quas in

arce invenerat; locum, ubi esset; facile inventuros; argenti venas; na str. bier. być znalezionym; znajdować się, być, inventa sunt civium capita i t. d.; spolia ibi inventa; — przenos. a) skutecznie, dokonać, per me inventa salus; inventis auspiciis; b) przez badanie: wynaleźć, wydobyć, dowiedzieć się, ex captivis; conjurationem; lub przez rozmyślanie, zastanawianie się; wynaleźć, wymyślić, remedium; nihil in eis causis; 3) se invenire, znaleźć się, pokazać się, zjawić się, dolor se invenit, poet.

Inventio, ōnis, ż. wynalezienie, wynalazek, także: przemysł.

Inventor, ōris, m. wynalazca, twórca, sprawca.

Inventrix, tricis, ż. wynalazczyni, sprawczyni

Inventum, i, n. wynalazek, pomysł.

Invenustus, a, um, nieprzyjemny, niekształtny

Inverecundus, a, um, bezwstydney.

Invergo, ěre, nachylać, nalewać, aliquid; 2) lać na co, vina fronti, poet

Inversio, ōnis, ż. zamiana, verborum (ironia)

Inverto, verti, versum, 3. wywracać, przewracać, na wszystkie strony obracać, aliquid; poet. vomere terras graves, campum (uprawiać); mare (wzruszać, burzyć); także: inversus annus (zima); — przenos. zburzyć, zmieszać, zepsuć, ordinem; inveni mores; szczegł. nadać inne znaczenie virtutes; verba (używać w znaczeniu ironicznem).

Invesperascit, ěre, już się ma ku wieczorowi.

Investigatio, ōnis, ż. śledzenie, badanie, rerum, veri

- Investigátor**, óris, m. badacz, śledziciel.
- Investigo**, 1. śledzić, iść w ślad. tropić; -- przenoś. śledzić, badać. poszukiwać
- Inveterasco, veterāvi**, 3. zestarzec się, wkorzenić się, zagnieździć się, bello; miles; exercitus in Gallia inveterascit; consuetudo, opinio invet.; neque inveterascere eorum aca alienum patiebatur (zadawnić się, długo nie być splaconym); inveteravit z ut i tr. łącz. (dawny to jest zwyczaj, że-); 2) pójść w zapomnienie, si (res) inveteravit.
- Inveterátio, ónis**, ż. błąd zadawniony, wkorzeniony.
- Invetéro**, 1. zadawnić, utrwalić, stąd: inveteratus. a, um, dawny, zastarzały, w nałóg zamieniony.
- Invicem**, przysł. naprzemian, in armis esse, proeliari, requiescere i t. p. 2) nawzajem, wzajemnie, zobopólnie, his invicem sermonibus; scribere, se occidere, sermonem consumere, natare; 3) na odwrót, przeciwnie, populationum invicem ultor; requiescat Italia, uratur inv. Africa
- Invictus**, a, um, niepokonany, niezwycięzony, imperator, Germani; inv. morior; invicte jako 5 prz. połącz. z przym. a i przyp. 6; z przym. ad lub in i 4 przyp.: z przyp. 6 armis, bello, terra; -- przenoś. adamas; animus; robur; fides (niezlomna); defensio (niezbita).
- Invidentia**, ae, ż. zawiść; zazdrość.
- Invidio, vidi, visum**, 2. zazdrościć, alicui, lub alicui rei; alicui aliquid, alicui in aliqua re; alicui alicujus rei, poet.; z tr. bez; także: quod multi invideant; w znac. bier. invidetur alicui lub alicui rei; poet.: ego cur invideor; invidendus: godzien zazdrości; 2) inv. alicui, nie chcieć, być niechętnym.
- Invidia**, ae, ż. zazdrość, smutek z cudzego szczęścia, nienawiść, niezadowolenie z kogo, obmowa, uwłaczanie, facere alicui invidiam, conflare; subire, narazić się na nienawiść; extinguere. invidiam a se removere
- Invidiöse**, przysł. zazdrośnie, nienawistnym sposobem, cierpko dicere, criminari.
- Invidiösus**, a, um, zazdrośny, który zazdrości, także biernie, a) któremu zazdroszą, godzien zazdrości; b) nienawistny, znienawidzony.
- Invidus**, a, um, zazdrośny, zawistny, potentiae; rzeczow. zazdrośnik, invidia meis.
- Invigilo**, 1. pilnować, czuwać nad czem, z przyp. 3. lub z przym. pro i 6 przyp., u poet. pro casibus nostris.
- Invioläte**, przysł. nienaruszenie, niezgwałconym sposobem.
- Inviolätus**, a, um, niezgwałcony, nienaruszony, nietknięty, cały, homo, amicitia; aliquid integrum atque inviolatum praestare; nienaruszalny, nieetykalny, którego się tknąć nie godzi. templum; tribunus plebis.
- Inviso, visi, visum**, 3. zwiedzić, obaczyć, obejrzeć, aliquid; szczegól. kogo lub jakie miejsce, Delum invisit Apollo
1. **Invisus**, a, um (od in i video) niewidziany, nieznan, res
2. **Invisus**, a, um (od invideo), nienawistny, cupressus, alicui; quam invisus sit singularis potestas.
- Invitamentum**, i, n. przyłuda, pojęta, naturae.
- Invitatio, ónis**, z. zapraszanie, wzywanie; 2) pobudzanie, zachęcanie, invitatio, ut graeco more biberetur; 3) uczta, benigna.
- Invitätus**, us, m. zaproszenie.
- Invite**, przysł. niechętnie

Invito, 1. zapraszać, w ogóle: wzywać, powoływać, aliquem; aliquem in legationem, hostem ad deditonem; ad dimicandum; ad spectaculum ludorum vicinas nationes; poet.: z tryb. bez. vicina invitet decedere ripa calori; szczegól. na ucztę, w gościnę zapraszać, ad coenam, ad epulas, in hospitium, domum, hospitio, tecto ac domo, apparatus epulis i t. p.; se, uczestować się; — przenoś. wabić, pobudzać, przynęcać, pociągać, praemiis aliquem ad rem; praeda invitati; appetitum animi; invitat hiems; ubertas terrae; somnos (do snu pobudzać).

Invitus, a, um, niechętny, przeciw własnej woli czyniący; invito me, te i t. d. wbrew mojej, twojej i t. d. woli; poet. o tém co się niechętnie robi, invita ope.

Invius, a, um, bezdrożny, nieprzechodny; *reczow.* invia. orum, n. bezdroża.

1. **Invocātus**, a, um (od in i voco) niepwołany, niezaproszony.

2. **Invocātus**, a, um, *imiest.* od invoco.

Invoco, 1. wzywać, przywoływać, deos testes, bogów na świadectwo; stąd: nazywać, aliquem optimum regem; aliquam reginam.

Involātus, us, m. lot, latanie

Involito, 1. wlatywać.

Involō, 1. wlatywać; — przenoś. rzucić się na kogo, najeżdżać, ač aliquem; stąd: opanować, in possessionem.

Involucrum, i, n. powłoka do zawijania czego, własn. i przenoś. clipei; ingenii.

Involūtus, a, um, okręcony, obwinięty, ciemny, res involutas explicare.

Involvo, volvi, volūtum, 3. po-

toczyć co na co, cupae involutae; często u poet.; 2) obwinać, otoczyć, okryć, sinistras sagis; manum ad digitos usque, nenus flammis, często u poet. — przenoś. se literis, oddać się naukom, zatopić się; bellum pacis nomine involutum (ukryta pod-).

Invulgo, 1. ogłosić, obwieścić.

Invulneratus, a, um, nieraniony.

Io! *wykrzyknik* wyrażający szyderstwo; także: żal, radość.

Io, us i ōnis, ż. córka Inacha, króla Argos, matka Epafusa (Epaphus).

Iolāus, i, m. syn Ifiklusa.

Iolcos, lub -us, i, ż. miasto w Tesalii; stąd: Iolciāus, a, um, Iolcyjski.

Iōlé, es, ż. córka Eurytusa, króla Echalii (Oechalia)

Iōnes, um, Jonowie, należący do Greckich plemion, którzy powiększj części w Azji Mniejszej mieszkali; stąd: a) Ioniāus, a, um, Joński, mare, morze między Italią, Sycylią i Grecyą, także samo Ionium zwane; stąd: Ionia, ae, ż. kraina na wybrzeżu Azji Mniejszej między Karyą i Eolią.

Iphias, ādis, ż. córka Ifisa, Ewadna

Iphigenia, ae, ż. córka Agamemnona.

Iipse, ipsa, ipsum, 2 przyp. ipsius, 3 ipsi, jako przymiot. sam; przy oznaczeniu liczb i czasu: właśnie ten; także stopniując: nawet, już; często: *reczow.* ja sam, ty sam, on sam, z przyciskiem: on właśnie, ten właśnie, tenże sam; ipse per se, sam przez się, sam z siebie.

Ira, ae, ż. gniew, zemsta, chęć zemsty, iram concitare, excitare, attollere

Iracundia, ae, ż. guiewliwość, skłonność do gniewu, popędli-

- wość, iracundiam fortitudinis esse cotem.
- Iracundus**, a, um, gniewliwy, po-pędliwy; iracunda loquem ponere fulmina, poet.
- Irascor**, iratus, 3. gniewać się, in aliquid lub alicui; nostram vicem, na nas; irasci eos nefas duxit.
- Irâte**, przyst. gniewliwie, zgniewem.
- Irátus**, a, um, zagniewany, alicui; — przenoś. mare, burzliwe; venter, zgłodniały.
- Iris**, idis, ż. córka Taumasa i Elektry, siostra Harpij, posłanka bogów i bogini tęczy.
- Ironia**, ae, ż. ironia.
- Irrauresco**, rausi, 3. chryпки dostać.
- Irreligátus**, a, um, niezwiązany, comas, poet.
- Irreligiósus**, a, um, bezbożny, niesumienny.
- Irremeabilis**, e, miejsce, z którego się wydobyć, którego drugi raz przepłynąć nie można, Styx.
- Irreparabilis**, e, czego naprawić lub odzyskać nie można, tempus.
- Irrepertus**, a, um, nieznałczony, aurum.
- Irrepro**, repsi, reptum, 3. wlażyć, wcisnąć się, wczolgać się; — przenoś. wkradać się, wciskać się, in mentes hominum; eloquentia irrepit in sensus.
- Irreprehensus**, a, um, nienaganny.
- Irrequietus**, a, um, niespokojny, czyniący niepokój, Charybdis.
- Irresectus**, a, um, nieobcięty.
- Irresolútus**, a, um, nierozwiązany, nierozwolniony, vincula.
- Irrétio**, 4. uwikłać w sieć: — przenoś. podejść kogo, illecebris voluptatum, asidlić ponętami rokoszy.
- Irretortus**, a, um, nieodwrocony, oculo irretorto, obojętném okiem.
- Irrevocâbilis**, e, nieodwołalny, którego odwołać, cofnąć nie można, verbum.
- Irvocátus**, a, um, nieodwołany; 2) niewstrzymany.
- Irrideo**, risi, risum, 2. śmiać się z czego, wysmiewać się, szydzić; 2) przech. wyszydzać kogo albo co, aliquid; aliquid.
- Irridicûle**, przyst. nieśmiesznie, bez dowcipu.
- Irrigátio**, ónis, ż. skrapianie, polewanie, zwilżanie.
- Irrigo**, 1. zwilżać, skrapiać, polewać; — przenoś. fessos sopor irrigat artus, sen rozlewa się po znużonych członkach; 2) sprowadzać wodę, imbres plantis.
- Irriguus**, a, -um, polewany, zmoczony, zroszony, hortus, herba; 2) zwilżający, fons.
- Irrisio**, ónis, ż. wysmianie, wyszydzenie.
- Irrisor**, óris, m. szyderca.
- Irrisus**, us, m. szyderstwo.
- Irritabilis**, e, uciążliwy, pochopny do gniewu.
- Irritamen**, inis, n. i irritamentum, i, n. pobudka, drażnienie, podnieta, malorum, do złęgo.
- Irritatio**, ónis, ż. drażnienie.
- Irrito**, 1. drażnić, pobudzać, ad aliquid; in aliquid; wzniecać, sprawiać, voluptatem, iram, i t. p. szczegóół. do gniewu przyprowadzać, aliquid; poet.: quietos omnes, poruszyć.
- Irritus**, a, um, zniweczony, nieważny, testamentum facere irritum (unieważnić); stąd często: próżny, nadaremny, labor, inceptum, tela, dona; literas irritas habuit, listy były bezskuteczne; stąd: irritum, i, n. rzecz próżna, daremna, ad irritum cadere, chybić celu; ad irritum redigere, zniweczyć, udaremnić: — przenoś.

o osobach: czyniący co bezskutecznie. irritus urget, z prz. 2 irrita spei, bez nadziei, próżna mając nadzieję

Irrogatio, *ōnis*, *ż.* naznaczenie. nałożenie, multae

Irrōgo, 1. stanowić co, naznaczać przeciw komu, alicui legem, multam, poenam

Irrōro, 1. zrosić, zwilżyć, zmoczyć, z przyp. 6. oculos lacrimis; z przyp. 3. lacrimae irrorant foliis, spadają na liście, poet.; liquores vestibus et capiti. spadają kroplami, poet.

Irrumpo, *rūpi*, ruptum, 3. wpaść wtargnąć, wlecieć, włascić przenosić. in partem hostium, portam; thalamo; wciskać się, imagines in animos per corpus irrumpunt; także: samo irr., ne qua minima bestiola conaretur irrumpere: opanować, patrimonium alicujus.

Irruo, *ruī*, 3. rzucić się na co, wpaść, uderzyć na kogo lub na co, z przyim. in i 4 przyp. in aliquem, in mediam aciem; — przenosić. opanować, zagarnąć. in alienas possessiones: wpaść. in odium

Irruptio, *ōnis*, *ż.* wtargnienie, napad, irruptionem facere.

Irruptus, *a*, *um*, microzerwany, quos irrupta tenet copula.

Irus, *i*, *m.* żebrak z wyspy Itaki; stąd przysłowie: Iro pauperior; Irus est subito, qui modo Croesus erat.

Is, *ea*, *id*, *zaim.* wskaz. ten, ta, to, is mihi literas abs te dedit; is obiit mortem; często się kładzie zamiast talis, hujusmodi, ego is in illum sum, quem tu me esse vis, takim jestem względem niego, jakim mię mieć chcesz; czasem się kładzie dla nadania większej mocy, id quod necesse erat

accidero (i to właśnie); et is et ea, et id, atque is, atque id, isque (a do tego jeszcze), cum una legione, eaque vacillante; imprimis nobis sermo, isque multus de te fuit; te annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare; nec is, i wcale nie, certa flagitii merces, nec ea parva; jako rzeczow. z przyp. 2. ad id locorum, do tych miejsc; ad id temporis, do tego czasu; id actatis, w tym wieku; eo, ze stop. wyż. odpowiada następnemu lub poprzedzającemu quo, tēm, im; w znaczeniu przysł. in id, do tego, dla tego, ex eo, stąd; porów. eo i ea.

Isara, *ae*, *ż.* rzeka w Gallii.

Isauri, *orum*, *m.* mieszkańcy krainy Isauria, *ae*, *ż.* w Azji Mniejszej przy Taurus; stąd: Isauricus i Isaurus, *a*, *um*, Izaurijski; jako przydomek, Izauryk.

Isēum, *i*, *n.* świątynia Izidy Egipskiej.

Isis, *īdis*, *ż.* bóstwo Egipcyan, żona Ozyrysa, godło natury; stąd: Isiacus, *a*, *um*, do Izidy należący

Ismāros, lub *-us*, *i*, *m.* i Ismara, *orum*, *n.* góra w Tracyi z miastem tegoż nazwiska; stąd: Ismarius, *a*, *um*, Izmaryjski, w ogół. Tracki.

Ismēnus, lub *-os*, *i*, *m.* rzeka w Beocyi; stąd: *a*) Ismenis, *īdis*, *ż.* mieszkająca przy Izmenie, Tebanka; *b*) Ismenius, *a*, *um*, Izmeński, Tebański.

Isocrātes, *is*, *m.* retor w Atenach, uczeń Prodika i Gorgiasza; stąd: Isocratēus, *a*, *um*, do Izokrata należący

Issa, *ae*, *ż.* wyspa na morzu Adrytyckim; stąd: *a*) Issensis, *e*, Issenski; rzeczow. Issenses, *i*um, *m.* Issenczynicy; *b*) Issacus i Issaicus, *a*, *um*, Issajski.

Issus, lub -os, i, *ż.* miasto w Cylicyi.

Iste, a, ud, 2. przyp. **Istius**, poet. **Istius**, *zaim. wskaz.* ten, .ta, to, ów, owa, owo, tak *rzeczow.* jak *przym.*; szczególn. w znaczeniu wzgardliwém, *lex quam idem iste tulerat.*

Ister, lub **Hister**, stri, *m.* nazwisko Dunaju u Greków, a niższego Dunaju u Rzymian.

Isthmus, lub -os, i, *m.* międzymorze przy Koryncie; stąd: **Isthmius**, um, **Istmijski**, *rzeczow.* **Isthmia**, orum, *n.* igrzyska **Istmijskie**. **Istic** (**isthic**), **istaec**, **istoc** lub **istuc**, tenże sam, ma moc natężającą; z przyp. 2. **istuc actatis esse**, być w tymże wieku.

Istic (**isthic**), *przysł.* tam; — przenoś. w tym razie, *neque istic, neque alibi tibi usquam erit in memoria.*

Istim, *przysł.* tam.

Istino (**isthinc**) z owego miejsca, stamtąd.

Istiusmodi, w takim sposobie, w takim rodzaju, taki, taka, takie.

Isto, *przysł.* tam, ku owemu miejscu; do owój rzeczy. [scu.

Istoo, *przysł.* tam, ku owemu miej-

Istri, orum, *m.* **Istrowie**, mieszkańcy krainy zwanej **Istria**, ae, *ż.* na pograniczu **Illiryi**; stąd: a) **Istriáni**, orum, *m.* **Istryanie**; ó) **Istricus**, a, um, **Istryjski**.

Istricus, a, um, **Istryjski**.

Istricus, patrz **Ister** i **Istri**.

Istuo, *przysł.* tam, do owego miejsca.

Ita, *przysł.* tak, w ten sposób, *est ita, factum est ita* (używa się chcąc jakie zeznanie, wyrzeczenie potwierdzić), stąd: **ita**, tak jest, w rzeczy samej; **itane?** **itane vero?** więc w istocie? (dla okazania niechęci lub podziwienia); **itane censes?** tak więc myślisz? **quid ita?** jak to? dla czego to? **Mia-**

nowicie dla uwydatnienia: a) **jakiego** przymiotu czyli własności; tak a tak rzecz się ma, **ita res sunt nostrae**, w takim stanie są rzeczy nasze; **si ita sum; quocum ita sint**; często ze spój. **ut i tr. łącz.** **ego ita ero, culpa ut abstineam;** b) sposobu następstwa; tak, w takich okolicznościach, w tém położeniu, zdarzeniu, **illum adolescentem aegrotasse aliquot dies et ita esse mortuum;** **ita legati comiter dimissi;** szczególn. w zdaniach wnioskowych: a tak, przeto, **zatem**, **si igitur non sunt** (nie istnieją), **nihil possunt esso; ita ne miseri quidem sunt;** c) stopnia: tak, tak bardzo, w tym stopniu, **non (haud lub nec) ita, nie tak bardzo; non ita multi; haud ita magna manu; non (neque) ita multum lub multo; non (haud) ita multo post; haud ita multo aute; haud ita longe;** 2) przy porównaniach: tak, zwykle z odpowiadającym sobie **ut (jak), rzadko: quomodo, quemadmodum** i t. p., **influit incredibili lemitate, ita ut iudicari non possit, in utram partem fluat;** przy uroczystych zapewnieniach, zaklinaniu się, **przysiędze; ita z tryb. łącz. -ut z tr. ozn. lub łącz.; ita deos mihi velim propicios, ut perhorresco; ita vivam (jak mi życie miłe); ita me dii juvent;** 3) przy wykazaniu warunku lub ograniczenia: tak, tak jednak, tylko o tyle, **tibi imponam (onus) ita tamen, ut nolim tibi molestus esse; pax ita convenit, ut; hoc ita justum est, si est volutarium (o tyle, o ile); ita ne (tamen), tak- byleby nie.**

Italia, ae, *ż.* **Italia** (Włochy); stąd: a) **Italicus**, a, um, **Italski**; *rzeczow.* **Italici**, orum, *m.* **związkowe** ludy **Italii** w wojnie domowej;

Italica, ae, *ż.* nazwisko miasta Corfinium; *b)* Italis, idf., *ż.* należąca do Italii, ora; *rzeczow.* mieszkanka Italii; *c)* Italicus i Italus, a, um, Italski, do Italii należący; *rzeczow.* Itali, orum, *m.* Italowie, mieszkańcy Italii.

Italica, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Italicensis, e, Italiczeński; *rzeczow.* Italicenses, fum, *m.* mieszkańcy Italiki.

Itaque, *spój.* 1) = et ita; 2) więc, przeto (zwykle się kładzie na początku zdania); itaque ergo, tak więc, a przeto; 3) po nawiasie, gdy się powraca do przerwanej myśli: owoż, otóż tedy, deinde homo acutus — itaque attulit.

Item, *przysł.* podobnież, tymże sposobem, item milites cogebat; z odpowiadającymi sobie ut, sicut i t. p. item ut in versu fecisti; item uti praedones solent; quasi quum caletur — item parasi-ti latent.

Iter, itinēris, czasem iteris (dawna forma itner) *n.* chodzenie, jechanie, podróż, droga, pochód, jazda; in itinere, w drodze, w pochodzie, ex itinere redire, powrócić z podróży; iter facere, odbywać; itineri se committere, puścić się w drogę; iter contendero, przyspieszać podróż, spiesznie dążyć; *b)* prawo, przywilej chodzenia, przejeżdżania jaką drogą; *c)* miara, sposób odprawiania drogi pod względem prędkości, przeciągu czasu, iter unius diei, podróż jednodniowa, modicum, justum, bre-vius; magnis itineribus contende-re, bardzo spiesznym iść pochodem; — przenoś. droga, zamiar, sposób, fortuna salutis monstrat iter; iter facere sceleri; patiamur illum ire nostris itineribus; iter hujus sermonis quod sit, vides;

2) droga, gościniec, przejście pod względem miejscowości, in Tauro iter fecit; itinera munit; itinora patefacere, intercludere; facile, angustum, difficile; erant omnino itinera duo; także: iter, quo me-ant navigia.

Iteratio, ōnis, *ż.* powtórzenie, podwojenie, verborum.

Iteratio, *przysł.* drugi raz, po-wtórnie.

Itēro, *l.* powtarzać, znowu co czynić, ponowić, pugnam, cursus; agrum, drugi raz zorać; aequor, drugi raz żeglować; lanam, dwa razy farbować.

Itērum, *przysł.* znowu, powtórnie, semel atque iterum lub iterum-que, raz i drugi raz, kilka razy; iterum atque it. lub iterumque wielekroć; 2) przeciwnie, wzajemnie, na odwrót, ut non oportet — sic iterum nos esse iniquos.

Itāica, ae, i -e, es, *ż.* wyspa na morzu Jońskiem; stąd: *a)* Ithacensis, e, Itaceński; *b)* Ithacus, a, um, do Itaki należący; *rzecz.* mieszkaniec Itaki (Ulisses).

Itidem, *przysł.* podobnie, tymże sposobem.

Itiner, patrz Iter.

Itio, chōd, chodzenie.

Itius, (Iccius) portus, port w Gallii belgijskiej.

Ito, are, iść, chodzić, ad legio-nem; ad coenas.

Itōne, es, *ż.* i Itonus, i, *m.* miasto w Beocyi; stąd: Itonius. a, um, Itoński.

Itāraei, lub Ityrēt, orum, *m.* Iturejczycy, mieszkańcy Ituryi w północno-wschodniej części Palestyny

Itus, us, *m.* chodzenie.

Itys, yos, *m.* syn Tereusza i Progny.

Iulēus, a, um, Julia syna Eneasza tyżący się; 2) odnoszący się do Juliusza Cezara i jego familii, Ja-

lijski, calendae Juleae, pierwszy dzień lipca.

Iulius, i, m. syn Eneasza, inaczej zwany Ascanius; 2) Iulus Antonius, syn tryumwira Antoniusza. **Ixiouf, ónis, m.** król Lapitów w Tessalii, ojciec Pirytousa; stąd: a)

Ixionius, a, um, Ikxyoński, orbis, koło ciągle obracające się, w które Ikxyon był w krainie podziemnej za karę wpleciony; b) Ixionides, ae, m. potomek Ikxyona (Pirytous).

J.

Jaceo, jacui, jacitum, 2. leżeć, o żyjących i nieżyjących istotach, stąd: w szczegól. a) leżeć przy stole, o jedzących, tudzież o spoczywających, śpiących, chorych, umarłych, humi, sub arbore, in lecto, in triclinio; te jacente, gdy byłeś chory; (rana) rupto jacuit corpore, pękła; b) o miejscowości: leżeć, być położonym, znajdować się, (portus) jacens inter Cyrenas et Aegyptum; także: quae gens jacet supra Ciliciam (mieszka); lub poet. rozciągać się, hanc super planities ignota jacet; tantum campi jacet; w gruzach leżeć, jacet Ilion ingens; poet. o członkach: być sę uszczonym, oculi jacentes, śpiące, snem zmorzone; vultusque attolle jacentes; o ubiorze: wlec się, spadać, praeverrunt jactas veste jacente vias; c) — przenoś. o ludziach: zapomnianych, in oblivione; pogrążonych w smutku, moerore; pozbawionych znaczenia, Pompejus ut totus jacet; si jacens vobiscum ageret; pauper ubique jacet; nie mających nadziei, quum septimum annum post praeturam jaceret; o pokonanych: jacet hi suis testibus; jacet tota conclusio (upadł wniosek); o rzeczach zaniedbanych, mianowicie: o naukach, sztukach, umiętnościach,

cnotach i t. p., ars tua jacet; studia; justitia omnesque virtutes; judicia; quomodo tibi tanta pecunia jacet; jacet pretia praediorum, grunta staniały; verba jacentia sustulit de medio, znane powszechnie, pospolite, będące na zawołaniu.

Jacetani, orum, m. lud w Hiszpanii tarrakoneński.

Jacto, jēci, jactum, 3. rzucać, ciskać, stosownie do wyrzów, z którymi się łączy: a) zarzucać, ancoram; rzucać; sypać, wysypywać, flores, semen; odrzucać, porzucać, ciskać, miotać, arma; tela manu; lapides, ignem; rzucać, talos, aleam; stąd: alca jacta est, patrz alea; in profundum lub se culmine terris; — przenoś. rzucać, miotać, contumeliam in aliquem, probra, suspicionem; terrores; minas, grozić; injuriam, krzywdę wyrządzać; dać się z czem słyszeć, napomykać, quod jactis obscure; de aliqua re, z 4 przyp. i tryb bez. jecit oportere rescindi; b) zakładać, stawiać, fundamenta urbi, muros; wysypać, wznieść, aggerem, vallum; — przenoś. zakładać fundamenta pacis; robić, gradum atque aditum ad rem; zasadzać, zakładać, salutem in arte.

Jactans, tis, chełpliwy, chełpiący się.

Jactatio, *ōnis*, *ż.* poruszanie, wstrząsanie, vulneris; equi crebra jactatione cervicum jugum excusserunt; rzucanie się, ruszanie się, róbienie gościw, corporis; miotanie, rzucanie, mówiąc o nawałności morskiej; — przenoś. *a)* poruszenie, niespokojność, animorum; *b)* publiczne występowanie, chęć okazania się, nadskakiwanie, jactationem habere: zwykle: próżność, chełpliwość, alicujus; z 2 przyp. przedmiotu, cultus.

Jactatus, *us*, *m.* ruch mocny, trzepotani, pennarum.

Jactito, *āre*, publicznie o czém mówić.

Jacto, 1. często rzucać, miotać, ardentem faces, fulmina, hastas, ossa post tergum; se in praecipuum e muris; wyrzucać, materiam (o wulkanach); wydawać, odorem late; — przenoś. w mowie: głosić, opowiadać, mówić, verba, versus, preces; jocosa dicta in aliquem; talia jactanti, gdy to mówił; rzucać, miotać, minas, probra in aliquem; 2) wstrząsać, poruszać, cerviculam, brachium; jactata flumine navis; jactari in alto; maritimis fluctibus, szczegół. o mówcy i tancerzu: robić ruchy, giesta, manus; se; — przenoś. niepokoić, bior. doznawać niepokoju, być niepokojonym, aestu febrigue jactari; tales jactantem pectore curas, kiedy go takie troski niepokoją; opiniones se jactantes; krzyżujące się zdania; se jactare lub jactari, mocno się czém zajmować, przykładając się do czego, so in causis centumviralibus; forensi labore jactari; *b)* kilka razy coś wspominać, przywozić, przytaczać, wzmiankować, nadmieniać, rem in concione; aliquem beatum; (nazywać); se stirpem Jovis praedi-

catione; stąd: mieć co zawsze w ustach, chlubić się czém, chlubić się, gratiam urbanam, genus et nomen; in eoque se jactasset; quo se plus jactat Apollo; z 4 prz. i tryb. bez. jactavit, victoriam sui operis fuisse.

Jactura, *ae*, *ż.* wyrzucanie; mianow. wyrzucanie rzeczy z okrętu dla ulżenia ciężaru, de illis potissimum jactura fit, quia pretii minimi sunt; in mari jacturam facere; stąd: *a)* strata, szkoda, uszczerbek, jacturam alicujus rei facere, accipere, ferre, pati, ponieść stratę, uszczerbek; rei familiaris; vitae, juris; causae, honoris, dignitatis; *b)* koszt, nakład, ofiara, eos ad se magnis jacturis pollicitationibusque perduxerant; magnis jacturis sibi quisque animos eorum conciliabat.

Jactus, *us*, *m.* rzucanie, rzut, ciskanie, miotanie, fulminum, talorum, tesserarum; ad teli jactum venire, na odległość wystrzału przyjsć; intra teli jactum, na donośność strzału; extra teli jactum esse lub stare, stać w takiej odległości, że strzał nie dosięgnie.

Jaculabilis, *e*, zdalny do rzucania, telum [ciski].

Jaculātor, *ōris*, *m.* rzucający po-
Jaculātrix, *icis*, *ż.* rzucająca pociski; przydomek Dyany.

Jacūlor, 1. rzucać pocisk, strzelać; — przenoś. probris in aliquem, miotać obelgi; 2) przechod. ciskać co, saxa, ignes; *b)* ciskać na kogo lub na co, aliquem, cervos, rubente dextra sacras jaculatus arces; — przenoś. walczyć o co, ubiegać się za czém, quid multa jaculamur?

Jacūlum, *i*, *n.* grot, pocisk, strzała; 2) sieć, hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis.

Jam, *przysł.* właśnie, teraz, wnet, natychmiast, już, odnosi się do terażniejszości, przeszłości i przyszłości: sunt duo menses jam, już miesiące dwa upłynęło; vidi ego jam juvenem; jam videbimus; jam omnes exstinguentur; non jam, jeszcze, non jam de eo sumptum esse supplicium; więcej nie, już nie, ut jam se sustinere non posset; przy wyliczaniu: jam — jam, już — już, bądź — bądź, jam secundae, jam adversae res; jam jam, już właśnie; jam jam futuris rusticus, już właśnie miał zostać wieśniakiem; jam jamque, już prawie, jam jamque tenet simillisque tenenti est; już prawie chwytą i zdaje się, że już schwycił; niekiedy ma moc połączenia i używa się przechodząc do innego przedmiotu; o toż, owoż więc, jam quantum consilio valeat, sacpe cognostis.

Janiculum, *i, n.* lub Janiculus mons i collis, jeden z siedmiu pagórków Rzymu.

Janigēna, *ae, m. i ż.* dziecię Janusa.

Janitor, *ōris, m.* odzwierny.

Janua, *ae, ż.* drzwi; — przenoś. wstęp, przystęp; janua ingredi in causam.

Janus, *i, m.* podług powieści mitologicznych dawny król Lacyum, który zbudował zamek na górze Janiculum: jako bożek słońca uczczony w świątyni, mającej dwa wchody przeciwległe, które w czasie pokoju zamykano, a otwierano podczas wojny; stąd: Janus Clusius, Patulcius: 2) miejsce pokryte służące do przejścia; 3) miejsce publiczne w Rzymie posągami Janusa ozdobione, które kupcy, przekupnie i t. p. zajmowali, podzielone na trzy części: sammus,

medius, imus; 4) miesiąc styczeń poświęcony Janusowi; stąd: Januarius, *a, um,* {do Janusa należący, mensis Jan. lub samo Januarius, styczeń.

Jecur, *jecōris* lub *jecinōris* lub *jocinōris, n.* wątroba.

Jecuscūlum, *i, n.* wątróbka.

Jejūne, *przysł.* czczo, oschle, disputare, dicere.

Jejunitas, *ātis, ż.* czczość, żołądka; — przenoś. oschłość stylu.

Jejunium, *ii, n.* post; 2) głód, poet.; 3) chudość, wychudzenie.

Jejunus, *a, um,* na czczo będący; stąd: głodny, chudy; sanies (w małej ilości); — przenoś. *a)* bez mocy, ubogi, lichy, mało znaczący, cognitio, oratio; *si non jejunum, quod gessi;* *b)* ograniczony, małki, jejuni et inanis animi; humile aut jejunum.

Jentacūlum, *i, n.* śniadanie.

Jocatio, *ōnis, ż.* żartowanie.

Jocor, *1.* żartować, cum aliquo de re; in morbum, z choroby; żartem co mówić, haec jocatus sum.

Jocōse, *przysł.* żartobliwie.

Jocōsus, *a, um,* żartobliwy, res; sermo, dicta; — przenoś. imago vocis, odbicie głosu, echo zabawne; Nilus joc. z powodu, że Egipcyanie prowadzili życie wesołe.

Jocularis, *e,* żartobliwy, zabawny, ucieszny; *rzech.* jocularia, *ium, n.* żarty.

Joculātor, *ōris, ż.* żartowniś, śmieszek.

Jocūlor, *1.* żartować, drwić.

Jocus, *i, m.* żart, w licz. mn. joci, pojedyncze zdania żartobliwe; joca, żartowanie w ogóle: joco lub per jocum, żartem; extra jocum lub remoto joco, bez żartu, żart na stronę; 2) igraszka, zabawka, neu sis jocus.

- Jovis**, is, *m.* dawny przyp. pierw = Juppiter.
- Juba**, ae, *ż.* grzywa; grzebień, czub u ptaków; kita u szyszaka.
- Jubar**, āris, *n.* blask, światło promieniste, mianowicie ciał niebieskich; stąd: poet. słońce, gwiazdy, jubare exorto.
- Jubātus**, a, um, grzywiasty, grzywę mający, mający grzebień.
- Jubeo**, jussi, jussum, 2. rozkazywać, kazać, nakazać; na str. bier. jubeor, rozkazują mi, z 4 przyp. i tryb. bez. czynnym, jeżeli wyrażona jest osoba, której się coś rozkazuje; biernym zaś, jeżeli się nie wymienia osoba, do której się rozkaz odnosi: jusserunt Hannibalem pugnare; filium ejus sic educari jussit; ipse redire in Africam jubetur; a Maximo jussus occidi; Dionysium jube salvere (pozdrow odemnie D.); jussi valere illum (pożegnałem się z nim); także z nast. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. jussit, ut peterent; jube, mihi respondeat; z samym przyp. 4. tego, co się rozkazuje; nakazać, nałożyć, nadać, stąd: na str. bier. jussa poena; z 4 przyp. osoby i rzeczy; literae, non quae te aliquid juberent; stąd: bier. quod jussi sunt, faciunt; samo jub.: Scipione jubente (na rozkaz Scypiona); *rzeczow.* jussum, i, *n.* rozkaz, nakaz, jussa efficere, capessere, wykonywać, jussis obediens. Szczegół. o senacie j ludzie: postanowić, uchwalić, zwykle z ut i tryb. łącz.; także z 4. przyp. i tryb. bez. lub z 4 przyp. np. legem, foedus; lub de bello; *rzeczow.* jussum, i, *n.* uchwała, postanowienie, rozporządzenie; stąd o prawach: nakazywać, polecać, lex jubet aut vetat.
- Jucundo**, *przysł.* przyjemnie, z zadowoleniem, vivere, bibere; jucesse, być zadowolonym.
- Jucunditas**, atis, *ż.* przyjemność, uciecha, rokosz, jucunditate perfundi; dare se jucunditati; w licz. mn. przyjemne, uprzejme usługi, jucunditatibus tuis.
- Jucundus**, a, um, przyjemny, miły, kochania godny.
- Judaea**, ae, *ż.* kraina żydowska, Palestyna, stąd: a) Judaeus, i, *m.* żyd; b) Judaicus, a, um, żydowski, tycczący się żydów.
- Judex**, icis, *m.* sędzia, rozstrzygający sprawy i dający wyrok w przedmiotach prawnych; judicem dare, wyznaczyć; dicere, mianować; ferre, wskazać; apud judicem causam agere, sprawę wytoczyć; judex quaestionis, zastępca pretora; 2) w ogóle: sędzia, znawca, studiorum; — przenoś. vespā judice; 3) wielkorządca, namiestnik, hunc primum Aegyptus Romanum judicem habuit.
- Judiciatio**, ōnis, *ż.* sądowe rozbioreanie rzeczy, roztrząsanie przedstawionego usprawiedliwienia; w ogóle: wyrok, osądzenie.
- Judiciatum**, i, *n.* rzecz osądzona, judicatum facere, zrobić to, co wyrok nakazuje.
- Judicatus**, us, *m.* urząd sędziego.
- Judicialis**, e, i **Judiciarius**, a, um, sądowy, sadowniczy, consuetudo, genus dicendi.
- Judicium**, ii, *n.* sądowe śledzenie; sądy u Rzymian dzieliły się na sądy zwane judicia privata i j. publica, tamte zajmowały się szcogólnymi prawami pojedynczych osób, czyli gdzie szło o własność prywatną, te zaś sprawami bezpieczeństwa publicznego; jud. de aliqua re, lub z przyp. 2 (o co); stąd: a) proces, sprawa, judicium habere; j. vincere (wygrać), j. ca-

pitis (sprawa kryminalna); *δ*) urząd sędziego; także sędzia, j. sortiri, implorare, hoc judicio damnatur; c) miejsce sądu, in j. venire; 2) rozpoznanie, rozstrzygnięcie, wyrok, sąd zdanie, sposób widzenia rzeczy, w oznaczeniu sądowem i niesądowem, meo judicio. podług mego zdania; meum semper fuit iudicium, zawsze byłem tego zdania, zawsze tak myślałem; stąd: a) władza sądenia, rozsądek, smak, habere intelligens iudicium; b) rozważa, uwaga, non inertia, sed iudicio.

Judicio, 1. sądownie rozpoznawać, być sędzią; 2) wyrok sądowy wydać, sądownie rozstrzygnąć, osądzić, aliquid contra aliquem; gravius de aliquo, aliquem capitis; poenae; iudicatus pecuniae; aliquem hostem; exsulem; hostis iudicatus est; iudicata causa, res (rozstrzygnięta); w przedmiotach niesądowych: umyślic, postanowić, rozstrzygnąć, sibi ipsi, de aliqua re; iudicatum est (jest rzecz rozstrzygnięta, pewna); w ogóle: a) sądzić, de aliquo lub de aliqua re, lub z 4 przyp. i tr. bez.; ale z przyim. ex i 6 przyp. lub samym 6 przyp. oceniać, aequo; si utilitate iudicandum est; b) uważać, poczytać, aliquid pulcherrimum; ogłosić, uznać, aliquem sapientissimum; aliquem hostem.

Jugālis, e, do jarzma należący, zaprzężny, sprzężajny, equi iumentaque jugalia; gemini jugales (zaprzęg z dwojga bydła); — przenoś. małżeński, vinculum, dona; stąd: poet. ignes enixa jugales (wydała na świat syna Parysa który miał być przyczyną wojny, pożaru, zniszczenia).

Jugatio, ōnis, ż. przywiązanie wiorośli.

Jugērum, ŗri, i ŗris, n. morg, przestrzeń ziemi wynosząca 240 st. wzdłuż, 120 wszerz.

1. **Jugis**, jarzmowy, zaprzężny, auspicium (połączona), branie wieszczby ze spotkania bydła zaprzężonych.

2. **Jugis**, e, ciągle trwający, puteus, aqua; jugi tricunio, trzy lata wciąż.

Juglans, dis, ż. orzech włoski

Jugo, 1. przywiązywać; — przenoś. połączyć związkami małżeńskim, aliquem lub aliquam alicui; połączyć, virtutes inter se jugatae sunt.

Jugōsus, a, um, górzysty.

Jugulatio, ōnis, ż. zamordowanie.

Jugūlo, 1. zabić, zamordować ludzi i zwierzęta; — przenoś. zniszczyć, pognać, pokonać, aliquem factis decretisque; jugulari sua confessione; his literis te jugulatum esse.

Jugūlum, i, n. obojczyk; zwykle: gardło, crudelitate a jugulis vestris avertite; obsidis jugulum mucrone resolvit.

Jugum, i, n. jarzmo, chomać; stąd: zaprzęg, multa juga; poet. o zaprzężonych koniach: aurigae concussere lora immissis jugis; w ogóle: para, j. impiorum nefarium; — przenoś. związek małżeński, j. ferre; stan niewolniczy, servile; j. accipere, exuere; ferre j. pariter (o stanie niepomyślnym); j. fortunae praesentis; imperii. Szczegół. a) żerdzie poprzeczne do przywiązywania winnych latorośli; poprzecznice u szalek (stąd: waga jako gwiazdozbiór); waga u dyszla; sub jugum mittere lub sub jugo, rodzaj upokorzenia i hańby wojskowej dla zwyciężonych: zbijano dwie żerdzie z trzecią poprzeczną u góry i kazano wojsku

zwycięzonymu przechodzić przez tę jakby bramę; poet. członko albo nawój, na który tkacze przędzę nawijają; pokłady na statku wodnym; często: *b*) wierzchołek gór, szczyt, grzbiet, pasmo wysokie, in jugo consistere; summum jugum nacti.

Jugurtha, ae, *m.* król Numidy; stąd: Jugurthinus, a, um, Jugurtyński, bellum, conjuratio.

Julius, a, um, nazwisko rodu Rzymskiego, z którego szczególnie odznaczył się C. Julius Caesar i przysposobiony przez niego za syna Octavius, który się odtąd nazywał C. Julius Caesar Octavianus; *przym.* Julius, do Juliusza odnoszący się, mensis lub samo Julius, miesiąc Lipiec, dawniej Quintilis, na cześć Juliusza Cezara tak nazwany.

Jumentum, i, *n.* zwierzę do pościgu, zaprzężne konie, woły, osły, muly, vectus jumentis junctis; jumenta sarcinis levare

Juncous, a, um z sitowia, vincula.

Junoösus, a, um, pełen sitowia.

Junotio, öntis, *ż.* złączenie, spojenie.

Junctura, ae, *ż.* złączenie, spojenie; w mowie: związek, połączenie wyrazów, notum si callida verbum reddiderit junctura novum; junct. generis, spowinowacenie.

Junctus, a, um, połączony, bliski, junctior cum exitu; junctior Haemonia est ponto; o mowie: oratio, dobrze połączona, harmonijna; — przenoś. połączony przyjaźnią, junctissimus illi et comes.

Junous, i, *m.* sit, sitowie.

Jungo, junxi, junctum, *3.* łączyć, sprzęgać, spajać, inter se; aliquid cum aliqua re; aliquid alicui rei, naves, rates, currus i t. p. Stąd: 1) w szczegól. *a*) zwierzęta zaprzę-

gać, equos curru (= currui); equos; juncti boves; juncta bina juga, dwa zaprzęgi; vehi jumentis junctis; *b*) wóz opatrzyć zaprzęgiem, zaprządź do wozu, rheda equis juncta; junctum vehiculum; *c*) o miejscowości: połączyć, insulam continēti (za pośrednictwem mostu); urbem; zwykle: fluvium ponte, most zarzucić na rzecę; na str. bier. o miejscowości: opierać się o co, łączyć się, blisko leżóć, graniczyć, Italia Dalmatis juncta; Aegyptio juncta Africa, junctior Haemonia ponto i t. p.; także o czasie: bezpośrednio następować, consularum praetextam praetoriae; consilio belli bellum; *d*) o wojskach: połączyć, copias; alicui pedites; sibi exercitum; socia arma Rutulis; se alicui; se alicui contra aliquem; 2) składać wyrazy, verba jun.; 3) — przenoś. łączyć, kojarzyć, cum hominibus consuetudines, amicitias; res rationesque; improbitas scelere juncta; szczegól. *a*) połączyć związkiem małżeńskim; aliquam sibi matrimonio lub secum (in) matrimonio; se alicui; jungi cum aliquo (połączyć się); jure matrimonii jungi; connubio jungam stabili; także: przywiązywać, juncta vitis ulmo; *b*) pokrewieństwem, przyjaźnią być połączonym, se ad aliquem; alicui jungi; a sanguine materno junctus; amici juncti; stąd: wchodzić w takie stosunki, zawierając, affinitatem, amicitiam cum aliquo; *c*) przez przymierze: societate lub foedere alicui jungi; stąd: foedus, pacem cum aliquo, zawierając.

Junior, patrz Juvenis.

Junius, ii, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu; Junius mensis lub samo Junius, miesiąc Czerwiec; stąd:

Junianus, a, um, tyccący się Juniusza, causa.

Junio, Ńnis, ż. córka Saturna, siostra i żona Jowisza, królowa bogiń, opiekunka małżeństw, Juno inferna, Avena = Proserpina; urbs Junonis = Argos; stąd: a) Junonatis, e, do Junony należący, tempus (miesiąc czerwiec); b) Junonicola, ae, m. i ż. czciiciel, czciicielka Junony; c) Junonigēna, ae, m. syn Junony (Wulkan); d) Junonius, Junoński, do Junony należący, custos (Argus); ales (paw').

Juppiter, Jōvis, m. syn Saturna; brat Neptuna i Plutona, mąż Junony, najwyższy z bogów u Rzymian (J. Optimus Maximus), władca nieba, opiekun państwa, rodziny, domu i t. p. porów. Ammon, Feretrius, Hospitalis; stąd: niebo, powietrze: sub Jove, pod gołym niebem; malus, pluvius, uvidus, frigidus, metuendus; aethera, quem homines Jovem appollant.

Jūra, ae, m pasmo gór między Galią narbonneńską i belgijską.

Jurandum, i, n. przysięga.

Juratus, a, um, przysięgą zobowiązany, ille eadem nobis juratus in arma.

Jureconsultus, patrz Jurisconsultus.

Jurejuro, i, przysięgać.

Jureperitus, patrz Jurisperitus.

Jurgium, ii, n. sprzeczka, spór, zwada, kłótnia.

Jurgo, i, klócić się, szczegóć. prawować się, rozprawiać się z kim w sądzie.

Juridicialis, e, tyccący się prawa, prawny.

Juridicus, i, m. sędzia.

Jurisconsultus, i, m. prawnik, biegły w prawie.

Jurisdictio, Ńnis, ż. władza sądownicza, wymierzanie sprawiedliwości w sprawach prywatnych,

oparto na edyktach pretorów, urbana, peregrina.

Jurisperitus, a, um, biegły w prawie, znawca prawa.

Juro, i, przysięgać, per Jovem, per deos, zaklinać się na bogów, wzywać na świadectwo; jur. in verba alicujus, przysięgać podług przepisanej formuły: in litem, przedmiot sporu przysięgą stwierdzać; jurantia verba, słowa przysięgi; jurare in verba magistris, ślepo się trzymać zdania; 2) przech. a) stwórdzać co przysięgą, aliquid lub z 4-przyp. i tryb. bez. jurat se cum non deserturum; juravit se non reversurum; b) zaklinać się na rógó lub na co, deos, Jovem lapidem: maria aspera; jurata numina; bóstwa, na które się kto zaklął; c) calumniam, przysięgać na dobrą wiarę w sprawie.

Juror, = Juro, przysięgać, aliquid lub z 4-przyp. i tryb. bez.; in legem; jurato mihi crede, zawnierz mi, jako temu, który pod przysięgą twierdząc.

1. Jūs, jūris, n. polewka.

2. Jūs, jūris, n. prawo, ustawa, juris conditor, wydawca prawa, zbieracz; stąd: jus Flavianum, Papirianum; civile; jura dare; miejsce sądu, sąd, in jus adire, vocare; illum in jure relinquere; 2) prawo, moc, upoważnienie; stąd: a) przywilej, wzgląd szczegóćny, optimo jure provinciam obtinere; optimo jure censor creatus est; jus civitatis; jura muliebria; b) prawo, moc, władza, jus agendi cum plebe; jus patrium; homines recipere in jus ditionemque; sui juris esse (być niezależnym); aliquidem sui juris facere; suo jure imperare (samowolnie); jus fortunac.

Jusjurandum, i, n. przysięga, j. da-

re alicui, składać przysięgę; accipere, odebrać, przyjąć; servare lub conservare, dotrzymać; jusj. inter se dare, zobowiązać się wzajemnie przysięgą.

Jussum, i, n. patrz Jubeo.

Jussus, us, m. rozkaz, nakaz, jussu populi; jussu vestro coactus.

Juste, przysł. słusznie, sprawiedliwie, należycie, juste et legitime imperare.

Justinus, i, m. Rzymski dziejopis, który z pism Troja Pompejusza zrobił wyciąg.

Justitia, ae, ż. sprawiedliwość; 2) prawne obchodzenie się; łagodność, dobroć, sperare se pro ejus justitia impetraturos.

Justitium, ii, n. wstrzymanie biegu sądownictwa; w ogóle: przerwa, zawieszenie czynności publicznych, omniū rerum.

Justus, a, um, sprawiedliwy, vir, judex, j. in socios; ut praeter ceteros justus appellaretur; często: o tém co jest zgodne z prawem, prawny, prawy, słuszny, przyzwoity, rex; supplicium; imperium, bellum; exitus; causa; uxor (prawym związkiem połączona); justum colere, zachować sprawiedliwość; także: vir justitenux; stąd: a) należyty, dostateczny, numerus; exercitus; altitudo; plus justo, zanadto, więcej jak należy; justo major; *rzeczow.* justa, orum, n. to co się podług praw i zwyczaju robić powinno, należytość, justa praebere servis; j. hospitalia, militaria; ludorum; szczególn. funebria, oddanie ostatniej posługi, pogrzeb; b) formalny, porządny, bellum, proelium, pugna, victoria; iter (pochód, jaki zwykle odbywano w dniu jeźnym); justo jure, najsprawiedli-

wiej; c) uzasadniony, causa formidinis; timor, ira; preces.

Juturna, ae, ż. źródło w Lacyum; 2) nimfa, siostra Turnusa.

Juvenalis, o, młodociany, młodzieńczy, corpus.

Juvenous, a, um, młody, equus; *rzeczow.* a) juveneus, i, m. młodzieniec, młodzik, matres metuunt suis juvenis; młody byk, aratra jugo referunt suspensa juveni; b) juvenca, ae, ż. dziewczyna; także jałowica.

Juvenesco, juvenui, 3. dojsc do lat młodzieńczych, wyrastać, vitulus; 2) odmłodzić, homo

Juvenilis, e, młodzieńczy, anni.

Juveniliter, przysł. zwyczajem ludzi młodych; z zapalem młodzieńczym

Juvenis, is, m. i ż. młody, młodzieńczy, stop. wyż. junior; *rzecz.* młodzieniec, młody człowiek, w sile wieku (od 20 do 40 lat); także młoda kobieta.

Juvenor, ari, sprawować się zwyczajem młodych osób, robić wybryki

Juventa, ae, ż. wiek młodzieńczy, młodość, młodzi ludzie, moderator juventae.

Juventas, atis, ż. wiek młodzieńczy, młodość; także: bogini młodości, inaczej zwana Hebe.

Juventus, utis, ż. młodość, wiek młodzieńczy (od 20 do 40 lat, mniej więcej); 2) młodzień, młodzieńcy zdadni do służby wojskowej; princeps juventutis, a) pierwszy na czele spisu stanu rycerskiego w czasach rzeszypospolitej; b) za cesarzów, syn cesarski.

Jūvo, jūvi, jutum, 1. pomagać, wspierać, być pożytecznym, aliquem aliqua re, ad aliquid, przyczynić się do czego; juvante deo lub diis (bene) juvantibus (przy boskiej pomocy); juvor, doznają

pomocy, proscriptum juvari vetat; o przedmiotach nieżywot.: pomagać, facundia juvat causam; disciplinam beatae vitae; onera alicujus (użyć); 2) bawić, cieszyć, sprawiać zadowolenie, przyjemność, multos castra juvat; nec me mea vita juvaret, z tr. bez. juvat me tibi profuisse; forsan et haec olim meminisse juvabit; stąd: chce się, podoba się, juvat ire et Dorica videre castra.

Juxta, przysł. obok, podle, blisko, j. posita recens statua; legio, quae j. constiterat; sellam j. ponere; fuit juxta tumultus; qui j. erant; także: accedere juxta; zarówno, podobnie, aliaque castella j. ignobilia; ceteri j. insontes; j. aestimo; z nast. ac, atque, que, quam (jak); ac, si (jak gdyby), juxta

hieme atque aestate; j. in via ac devia; j. ac si meus frater esset; także z przyp. 3. lub 6. z przyim. cum; rem parvam ac juxta magnis difficilem; juxta mecum omnes intelligitis; 2) *przyim.* rząd. 4 prz. osoby, obok, blisko, juxta se in sella collocare; j. hostem castra habere nautica; o miejscowości: victi sunt j. flumen Rhodanum; j. murum castra posuit, juxta theatrum occisus est; sepultus est j. viam Appiam; czasem się kładzie po wyrazie rządzonym; hunc juxta; — przenoś. a) zaraz po, najbliżej, apud quos juxta divinas religiones fides humana colitur; b) prawie tak, juxta se conjuges vexari; c) wedle, podług, j. praecipuum; j. responsum; j. nocturnum visum.

K.

K. = Kaeso (Caeso), ónia, m. nazwisko rodu Sabinów.

Kalendae, patrz Calendae.

Karthaginiensis, Karthago, patrz Carth.

Kometes, ae, m. patrz Cometes.

L.

L. skrócenie imienia Rzymskiego Lucius; 2) w liczbach znaczy 50; 3) LL. duae librae, LLS. lub HS. sestertius lub sestertium.

Labasco, šre, chwiać się, być blizkim upadku.

Labeates, ium, m. lud w północnej stronie względem Macedonii, na wschód Illiryi; stąd: Labeatis, idis, ź. do Labeatów należąca.

Labeoŭla, ae, ź. mała skaza, plama, — przenoś. l. aspergere alicui, przypiąć komu łatkę.

Labefacio, feci, factum, na str.

bier. labefio, factus, fieri, wstrząsać, zachwiać, osłabić; — przenoś. a) zniszczyć, osłabić, aliquid lub aliquem; poet.: labefactus amore animus; b) wprowadzić w stan wahania się, zachwiać w przedsięwzięciu, aliquem.

Labefacto, l. wstrząsnąć, zachwiać; — przenoś. osłabić, zniszczyć, nadwerężyć, aliquem; amicitiam; fidem; opinionem; rempublicam; na str. bier. chwiać się, być zachwianym.

l. Labellum, i, n. mała wargę (od l. labrum).

2. Labellum, i, n. wanienka (od 2. labrum).

Labeo, ónis, m. przewisko Rzymskie.

Labérius, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu.

Labes, is, ż. upadnienie, zapadnienie, rozstąpienie się, terrae; plama, skaza, victima labe carens; — przenoś. a) upadek, strata, zniszczenie, innocentiae; b) plama, skaza, conscientiae, civitatis, imperii, vita sine labe peracta.

Labioł, órum, m. dawne miasto Latynów; stąd: Labicanus, a, um, Labikanski, rzeczow. Labicanum, i, n. okolica miasta Labici.

Labieniús, i, m. jeden z wodzów Cezara; stąd: Labieniánus, a, um, do Labiena należący.

Labium, ii, n. warga.

Labo, i, chwiać się, być blizkim upadku; — przenoś. a) niszczyć, upadać, słabnąć, memoria; b) chwiać się w myślach, wahać się, być niepewnym, cum ei Antonius labare videretur; L fides sociorum.

Labor, lapsus, 3. posuwać się, toczyć się, padać, spadać, z przyim. a, de, ex i 6 przyp. lub samym 6. przyp., ab arbore, ex oculis, de coelo; sunąć się, serpens labitur; płynąć, per aequora fate, medio labitur amni: wypływać, lapsi de fontibus amnes; spuszczać się, per funem demissum; toczyć się, obracać się, sidera labentia coelo; — przenoś. o czasie i życiu: upływać, schodzić, l. aetas; tot jam labentibus annis; tacito pede lapsa vetustas; wpadać w co, z przyim. in lub ad i 4 prz. ad somnos, in segnitiam, in vitium, ad mollitiam; b) omylić się, zbłądzić, błąd popełnić, consilio, opinione, casu, per errorem, propter imprudentiam; in officio; hac spe

(być zawiedzionym); 2) rozchodzić się, rozszerzać się, populus in diversa labitur; — przenoś. a) rozchodzić się, illico res foras labitur; wciskać się, rozszerzać się, dolor lapsus ad ossa; labique somnum sensit in artus, uczuła (Irys), że sen ogarnia jej członki; b) upadać, niszczyć, ginać, domus; o umierających: labuntur frigida leto lumina; labitur exsanguis; c) ująć, wymknąć się, wypaść, e manibus custodientium; poet. quam nostro illius labatur pectore vultus; d) odbić się napróżno, chybić celu, ne adjectae voces laberentur atque errarent.

Labor, óris, m. praca, móżół, trud, natężenie sił, corporis; podjąć się pracy, laborem sibi sumere; l. insumere in rem; przedsiębrać, adire, suscipere, obire; se maximis laboribus frangere, trudzić się móżółnymi pracami; o trudach wojennych: labor militiae lub belli, lub samo l., b) skutek pracy, czyn, dzieło, rei militaris; poet. o czynach Herkulesa: perripit Acheronta Herculeus labor; o dziełach sztuki: operum laborem miratur i t. p.; 3) pracowitość, czynność, działalność, vivere in studiis laboribusque; stąd: przykrość, cierpienie, utrapienie, uciążliwość, dolegliwość, nieszczęście, maximos labores summaque adiiisse pericula; in labore meo; supremum audire laborem; audire Iliacos labores; poet.: labores solis, lunae (zaćmienie słońca, księżycy); labores boum (praca rolnicza); [istota uosobiona w miejscach podziemnych, dolegliwość, terribiles visu formae: Lethumque Labosque.

Laborifer, a, um, wytrzymały w pracy, znoszący trudy.

Laboriöse, *przysł.* pracowicie.

Laboriösus, a, um, uciążliwy, przykry, trudny, opus laboriosissimum; 2) pracowity, czynny, gorliwy, homo; znękaný trudami, Ulixes.

Laboro, 1. pracować, trudzić się, zadawać sobie pracę, dokładać starania, in aliqua re; de aliqua re; także: idem; pro salute alicujus; ze spój. ut lub nē i tryb. łącz.; z tr. bez.: quae nunc quoque ferre laboro; stąd: a) być o co troskliwym, troskać się, kłopotać się, aliēnis malis; noli laborare; non laboro, nihil l., nie dbam, nic mię to nie obchodzi; b) cierpieć jaką dolegliwość, chorować, być trapionym, ex pedibus; aere alieno, być zadłużonym; a re frumentaria, annona, doznawać braku żywności; fame, inopia, cierpieć głód, ubóstwo; także: ex invidia lub odio, być zniechędzonym; ob avaritiam; często: samo lab., cierpieć, być w przykrém położeniu, undique suis laborantibus succurrebant; o przedmiotach nieżywotnych: ut trifemes ex concursu laborarent; aquilonibus querceta lab.; 2) przech. pracować co obrabiać, wyrabiać, aliquid; vestes auro laboratae; dona laboratae Cereris (o chlebie), poet.

Labos, óris, m. = Labor.

1. Labrum, i, n. warga; 2) brzeg, cornuum, fossae; — przenoś. primoribus labris gustasse aliquid, z lekka się czego dotknąć, nie zgłębić rzeczy.

2. Labrum, i, n. wanna.

Labrusca, ae, ź. dzika winorośl; i labruscum, i, n. owoc dzikiej winorośli.

Labyrinthus, i, m. Labirynt, gmach mający bardzo wiele pokojów tak

rozłożonych, że wyjście z niego trudne było.

Lac, lactis, n. mleko; 2) sok niektórych roślin; 3) poet. o kolorze mlecznym: a fuit labes, cetera lactis erant.

Lacaena, ae, ź. Lacedemońska, Spartańska; *rzeczow.* Spartańska.

Lacedaemon, ónis, ź. 6 przyp. Lacedaemone lub -i, miasto i państwo w połud. części Peloponezu, inaczej Sparta zwane; stąd: Lacedaemonius, a, um, Lacedemoński; *rzeczow.* Lacedemończyk, mieszkaniec miasta Sparty i krainy Lakonii.

Lacer, a, um, podarty, poszarpany, corpus, currus; także czyn.: szarpiący, artus lacero divellere morsu.

Laceratio, ónis, ź. szarpanie, rozdzieranie.

Lacerna, ae, ź. zwierchnia suknia u Rzymian, którą się odkrywali od niepogody lub zimna; stąd: lacernatus, a, um, suknią lacerowaną zwaną odziany.

Lacero, 1. szarpać, rozdzierać, w ogóle: niszczyć, vestem, navem; — przenoś. a) reliquias vitae, puścić na sprzedaż; zniszczyć, zgubić, aliquem, patriam; szczególn. strwnić, przemarnować, boza patria, pecuniam; b) szarpać kogo słowami, lżyć, złorzeczyć, aliquem, famam alicujus.

Lacerta, ae, ź. jaszczurka.

Lacertösus, a, um, mocny, silny, barczysty.

Lacertus, i, m. zwykle w licz. mn. muskuły, szczegól. wyższa część ręki aż do łokcia; — przenoś. o pszczołach: aptant lacertos, zbierają siły do walki, poet.; o mocy wymowy: in Lysia sunt lacerti; 2) = Lacerta; 3) gatunek ryby morskiej.

Lacesco, lacessivi, lub ii. laces-

- eſtum, 3. drażnić, wyzywać, napastować, napadać, aliquem ferro, telis, proelio, bello, jurgiis, injuria; ad bellum i t. p.; aliquem scripto lub ad scribendum (do pisanía pobudzać); deos (dokuczać prośbami, naprzykrzać się), poet.: ferro regna; pelagus carinā (żeglować); aera fulgent sole lacesita (rażone); aliquid, do czego pobudzać, wyzywać, zaczynać co, pugnam, proelium, sermones.
- Lacētāni, órum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskóej; stąd: Lactantia, ae, *ż.* Lactantia.
- Laohēsts, is, *ż.* jedna z Park, która przędła nić życia ludzkiego
- Laciādos, ae, *m.* mieszkaniec gminy Lacia w Attyce
- Lacinia, ae, *ż.* brzeg szaty, obtinere lacinia, zatrzymać z trudnością, zaledwie.
- Lacinium, ii, *n.* przyładek w krainie Bruttów ze świątynią Junony zwanój Lacinia, stąd: attolit se diva Lacinia, poet.
- Laco, ónis, *m.* Lakończyk, rura regnata Laconi Phalanto; fulvus L., pies z Lacedemonu odznaczający się siłą i czujnością; w licz. mn. Lacoñes, um, *m.* Lakonowie, Lacedemończycy. Stąd: a) Laoñicua, a, um, Lakoński, Lacedemoński; *rzeczow.* Laconica, ae, lub -e, es, *ż.* kraina w Peloponezie; Laconicum, i, *n.* Jaźnia; b) Laoñtis, idis, *ż.* Lacedemonka.
- Lacrima, ae, *ż.* łza; effundero, profundere, wylewać; tenere, comprimere, wstrzymać: oculos suffusa lacrimis, mając łzy w oczach, poet.
- Lacrimābilis, e, żalorny, oplakana godny.
- Lacrimabundus, a, um, płaczący.
- Lacrimo, i, lacrimor, 1. łzy wylewać, płakać; z 4 przyp. oplaki-
- wać, casum alicujus, — przenoś. o roślinach, które z siebie sok, żywicę wydają, lacrimatas cortice myrrhas
- Lacrimōsus, a, um, zaplakany, lumina; 2) do płaczu pobudzający, funus, bella, carmen.
- Lacrimūla, a, *ż.* lezka.
- Lacteo, óre, ssać; poet. lactens annus, wiosna; 2) mieć w sobie mleko, być mlecznym, sata lactentia
- Lactesoo, óre, w mleko się obracać.
- Lacteus, a, um, mleczny, humor (mleko); pelen mleka, ubera; poet. biały jak mleko, cervix; via lub orbis (droga młeczna).
1. Lacto, 1. (od lac) mleko w sobie zawjerać; 2) ssać
2. Lacto, 1. (od lacio). ważyć do siebie, nęcić.
- Lactūca, ae, *ż.* sałata.
- Lacūna, ae, *ż.* kałuża, bagno, sadzawka; poet. głębia, przepaść; przerwa, stąd: dołek na licach; — przenoś. strata, brak, lacunam rei familiaris explere.
- Lacūnar, áris, *n.* półap, strop.
- Lacūno, 1. sklepić, wkleślém co robić, ozdabiać w tafle, jak sufit.
- Lacunōsus, a, um, dolgowaty, pelen wydrażeń, nihil eminens, nihil lacunusum.
- Lacus, us, *m.* jezioro, bagno, sadzawka, staw; poet. w ogóle: woda, zbiór wody; 2) koryto z wodą, w którym kowale gaszą żelazo; kadź, stągiew, naczynie na wszelkie płyny; stąd: przenoś. oratio quasi de musto ac lacu fervida, niewystała, niewytrawiona.
- Ladon, ónis, *m.* rzeka w Arkadyi.
- Laedo, laesi, laesum, 3. mocno uderzyć o co, zwykle: uszkodzić co, urazić, naruszyć, cursu aristas; frondes; herba morsu; collum (powiesić się), — przenoś.

a) nadwreżyć, naruszyć; fidem, pietatem; zaszkodzić, aliquem perjurio suo; b) obrazić, zasmucić, zmartwić, aliquem; tunc tua me infortunia laedent; szarpać kogo słowami, universos.

Laellus, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Laelianus, a, um, do Leliusza należący.

Laena, ae, ż. suknia zwierzchnia podszyta nakształt płaszcza.

Laertes, lub -a, ae, m. ojciec Ulisses; stąd: a) Laërtiades, ae, m. syn Laerta; b) Laërtius, a, um, do Laerta należący.

Laesio, ónis, ż. powstawanie, natarcie słowami na przeciwnika.

Laestrygones, um, m. lud w Sy-cylii, w licz. poj. Laestrygon, Lestrygończyk; urbs Lami L. (miasto Formia, które Lamus założył); stąd: Laestrygonius, a, um, Lestrygoński.

Laetabilis, e, przyjemny, wesoły.

Laetatio, ónis, cieszenie się.

Laete, przyst. wesoło, radośnie.

Laetifico, l. rozweslać, aliquem; użyźniać, Indus agros lactificat.

Laetificus, a, um, radość sprawiający.

Laetitia, ae, radość, wesołość; laetitiam capere, percipere, laetitia frui; laetitiam alicui afferre; — przenoś. żyźność.

Laetor, l. cieszyć się, radować się, aliqua re, lub z 4 przyp.; in aliqua re; in hoc, quod; często z 4. przyp. i tr. bez.

Laetorius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Laetus, a, um, wesoły, uradowany, zadowolony, wypogodzony, de aliqua re; aliqua re, lub z 2 prz. l. laborum; laetum facere aliquid (chętnie), także: lubiący co, mający w czém upodobanie, aliqua re; 2) rozweselający, przyjemny, spe-

ctaculum, aspectus; segetes, trunci, armenta, colles; omnia erant facta laetiora; — przenoś. a) pomyślny, błogi, dobrze wróżący, haud laetum id somnium regi esse; b) obfity, bujny, żyzny, pascua, pabuli laetus ager; lucus laetissimus umbrae; genus orationis; flumina mammis pressis laeta manabunt.

Laeve, przyst. z lewej strony; — przenoś. opacznie, niezręcznie, accipere jussa.

Laevigatio, -igo, -is, -o, -or, patrz lev-.

Laevus, a, um, lewy, z lewej strony leżący, ut laevus incederet, szedł z lewej strony; rzeczow. laeva, ae, ż. lewa ręka; także: lewa strona, in laeva Danubii, na lewym brzegu Dunaju; także: laeva, orum, n. lewa strona, laeva Propontidis intrat; — przenoś. a) niedogodny, tempus, lub nieprzyjazny, nieszcześliwy, picus; u Rzymskich augurów: szczęśliwy, pomyślny, przyjazny, numina; laevum intonuit (z lewej strony); b) niezręczny, niedorzeczny, głupi, nieuważny, o ego laevus!; si mens non laeva fuisset.

Lagänum, i, n. gatunek ciasta z mąki i oliwy.

Lagëna, ae, ż. naczynie z wązką szyjką i uchem, flasza.

Lagëos, a, um, vitis lub samo lag. gatunek winorośli greckiej.

Lagöis, idis, ż. podobno cietrzew.

Lajus, lub Laius, i, m. syn Lajdaka, król Teb, ojciec Edypa; stąd: Laiädes, ae, n. potomek Lajusa (Edyp).

Lallo, äre, śpiewać, nucić przy kolebce dziecięcej.

Lama, ae, ż. jama, dół, bagno.

Lambitus, us, m. lizanie.

Lambo, lambi, lambitum; 3. lizać,

- oblizywać; — przenos. z lekka dotykać, chwytac się, flamma properabat lambere tectum; podmywać, quae loca lambit Hydaspes.
- Lamentabilis**, e, oplakania go-dzien, regnum; 2) żaloszny, płaczliwy, vox, także: funus. z płaczem polączony.
- Lamentatio**, ónis, ż. krzyk żaloszny, narzekanie.
- Lamentor**, i, krzyk żaloszny wydawać, żale rozwodzić; przech. oplakiwać co, aliquem lub aliquid.
- Lamentum**, i, n. krzyk żaloszny, narzekanie, najcz. w licz. mn. parcere lameutis, zaprzestać narzekań.
- Lamia**, ae, ż. czarownica.
- Lamia**, ae, przydomek familii Eliuszów; stąd: Lamianus, a, um, Lamiański.
- Lamia**, ae, ż. miasto we Stryotydzie
- Lamina** i lamna, ae, z. płaski kawał kruszcu, marmuru, drzewa; blacha; poet. o srebrze i złocie: inimicus lamnae; laminae ardentis, gatunek tortur
- Lampas**, pãdis, ż. pochodnia, zapaloną głównia, świeca; poet. Phoebea l. słońce.
- Lampsacum**, i, n. i -us, i, z. miasto w Myzji przy Hellesponcie; stąd: Lampsaceni, órum, m. Lampsaceniowie.
- Lamus**, i, m. król Lestrygonów, założyciel Formii.
- Lamyrus**, i, m. gatunek ryby morskiej.
- Lana**, ae, ż. wełna, lanam duce-re, praść; stąd: wyroby z wełny, lanam facere lub tractare, zajmować się wyrobami wełnianemi; lanae dedita; wełnistość na owocach, liściach i t. p.; bawełna; poet. vellera tenuia lanac, delicate obłoki; porów. caprinus
- Lanatus**, a, um. wełnisty, noszący wełnę, ovis.
- Lancea**, ae, ż. dzida, oszczep.
- Laneus**, a, um, wełniany, pallium.
- Langobardi**, orum, m. naród północnej Germanii.
- Languefacio**, fēci, factum. 3. gnuśnym uczynić; osłabić
- Langueo**, langui, 2. być mdłym, wątłym, znużonym, o osobach i częściach ciała: nostri languentes; brachia mihi languent; i morbo; — przenos. być nieczynnym, gnuśnym, słabieć, languet juven-tus (in) otio; languent vires; languet amor; favor; stąd: languens, tis, mdły, słaby, bezsilny, nieczynny, nieskuteczny, ocięzają, vox; stomachus, hyacinthus; senatus, spes.
- Languesco**, langui, 3. mdłym się stawać, słabieć, gnuśnieć, senec-tute; także o przedmiotach nieży-wotnych: flos; poet. Bacchus languescit in amphora (łagodnieje); — przenos. słabieć, tracić moc, sprężystość.
- Languide**, przyst. słabo, leniwo, opieszale, versari languidius in opere; zniewieściale, nie po mężku, languidius dictum.
- Languidulus**, a, um, słaby, mdły, ocięzają, powolny, o żyjących i nieżywotnych istotach, homo, pecus; flumen; vina languidiora, które straciły cierpkosć, złagodniały; — przenos. zniewieściał, niemęzki, philosophus, opieszają, studium; wycieńczający, osłabiający, voluptates
- Languor**, óris, m. znużenie, utrudzenie, słabość sił, o ludziach, zwierzętach i częściach ciała; szczegól. przez chorobę, omdlałość, osłabienie, aquosus, wodna puchlina; — przenos. nieczynność, gnuśność, languori se dare.

Laniátus, us, *m.* szarpanie, rozdzieranie, ferarum.

Lanicium, ii, *n.* wełna.

Laniēna, ae *ż.* jatka.

Lanificium, ii, *n.* urabianie wełny, przedzenie, tkanie.

Lanificus, a, um, robiący z wełny, ars, sztuka przedzenia i tkania.

Laniger, a, um, noszący wełnę, wełną okryty; *rzeczow.* laniger, eri, *m.* baran, jagnię.

Lanio, l. rozszarpać, rozedrzeć, podrapać, heminem; artus; ora digitis; poet. laniata genas.

Lanista, ae, *m.* nauczyciel szermierzy; — przenoś. herszt rabusiów; podżegacz do rokoszu, do wojny.

Lanius, ii, *m.* rzeźnik.

Lanósus, a, um, wełnisty.

Lanūgo, inis, *ż.* kosmacizna, wełnisty porost na owocach, liściach; mech na twarzy, pierwszy zarost brody.

Lanuuium, ii, *n.* miasto w Lacjum ze świątynią Jnnony zwanój Sospita; stąd: Lanuuius, a, um, do Lanuuium należący; *rzeczow.* Lanuuium, i, *n.* posiadłość wiejska przy Lanuuium i Lanuuii, orum, *m.* Lanuuiowie.

Lanx, lancis, *ż.* misa, szala, szalka.

Laocoon, ontis, *m.* kapłan Neptuna w Troi, który podczas ofiary razem ze swoimi dwoma synami od dwóch węzów napadnięty i życia pozbawiony został.

Laodámia, ae, *ż.* córka Akasta, żona Protezylausa.

Laodicēa, ae, *ż.* miasto: a) we Frygii W.; b) w Seleucydzie w Syrii; stąd: Laodicensis, Laodyceński; **Laodioēni**, órum, *m.* LaodyceNOWIE.

Laomédon, ontis, *m.* król Trojański, ojciec Pryama; stąd: a) Laomedontēus, a, um, Laomedon-

tejski, w ogóle: Trojański; b) Laomedontius, a, um, do Laomedonta należący; c) Laomedontiādes, ae, *m.* potomek Laomedonta (Pryam); w licz. mn. Trojanie.

Lapáthum, i, *n.* i -thus, i *ż.* szczaw

Lapicida, ae, *m.* kamieniarz.

Lapicidina, a, *ż.* łomy kamienna, kopalnie kamieni.

Lapidatio, ónis, *z.* ciskanie kamieni, kamienowanie.

Lapidator, órls, *m.* ciskający kamieniami.

Lapideus, a, um, kamienny

Lapido, l. kamienować, aliquem; nieosob lapidat, kamienie spadają (o deszczu kamiennym), także: de coelo lapidatum est.

Lapidósus, a, um, kamienisty, ager; 2) twardy jak kamień, corna.

Lapillus, i, *m.* kamyk, l. Libycki, kawalki z marmuru Numidyjskiego; 2) drogi kamień, niveos viridesque lapillos, u poet.

Lapis, idis, *m.* kamień, poet. Phrygius, marmur; l. albus pocula sustinet (o stole z białego marmuru); u poet: drogi kamień; b) kamień milowy, miliaris, stawiano je z napisem przy drogach dla oznaczenia odległości co tyśiąc kroków; stąd: ad quintum lapidem (o pięć mil Rzymskich); c) kamień, czyli kamienne wzniesienie, na którym wozy stawał przy sprzedawaniu niewolników, stąd: duos de lapide emptos tribunos (uszczypliwa przymówka); d) posąg kamienny, Jovem lapidem iurare.

Lapitha, ae, *m.* i *ż.* i Lapithes, ae, *m.* w licz. mn. Lapithae, arum, *m.* Lapidowie górale przy Olimpie i Pelionie; stąd: a) Lapithaeus, a, um, do Lapidów należący; b) Lapithēus, a, um, LapiTejski.

Lappa, ae, *ż.* łopian, roślina.

Lapsio, ōnis, *ż.* upadanie.

Lapso, āre, chwiać się.

Lapsus, us, *m.* każde prędkie poruszenie, plynienie, lot, bieg i t. p. rapidos lapsus fluminum; volucrum; rotarum; dracones effugiunt lapsu; sidera volvuntur lapsu; szczególn. upadek, sustinere a lapsu; — przenoś. błąd, omyłka, przeoczenie.

Laquear, āris, *n.* sklepienie, sufit, strop, połap.

Laqueatus, a, um, ozdobiony sufitem, tecta; templa.

Laqueus, i, *m.* sidło, laqueis captare feras; sznur do obwieszania, duszenia, collum inserere in laqueum; — przenoś. sidło, zdrada, zasadzka, l. alicui ponere, disponere; in laqueos cadere.

Lar, lub Lars, Lartis, *m.* książę Etrusków; stąd: jako przydomek, Lar Tolumnius; ad Lartem Porsennam.

Lar, Laris, *m.* w licz. mn. Lares, bóstwa opiekuńcze Etrusków i Rzymian, domestici, familiares, privati, patrii, bóstwa opiekujące się domem; rurales, agri custodes, opiekunowie rolnictwa; permarini, żegluzi; — przenoś. mieszkanie, dom, lare certo gaudere, ad sum larem familiarem redire; także poet. gniazdo ptaków.

Lara, ae, *ż.* nazwisko nimfy.

Larentalia, ium, *n.* uroczystość obchodzona na cześć karmicielki Romulusa i Rema zwanój Acca Larentia.

Largo, przysł. szczodrze, obficie.

Largifluus, a, um, obficie płynący.

Largitor, 4. hojnie udarować, obficie udzielić, Hortensio summam copiam dicendi natura largita est; ex lub de alieno, z cudzej własności; przyznać co komu, popu-

lo libertatem; civitatem alicui: być powolnym, nie sprzeciwiać się, inertiae aliquid; sprawiać, laetitia; nastęrczyć, podać, occasio-nem; z nast. ut i tr. łącz.; ze zd. względ.

Largitas, atis, *ż.* hojność, szczodrobliwość.

Largiter, przysł. szczodrze, hojnie, obficie; 2) wiele, largiter posse.

Largitio, onis, *ż.* szczodre adarowanie, maximas largitiones facere; przekupowanie, ujmowanie sobie kogo darami, tribum turpi largitione corrumpere; udzielanie, przyznanie civitatis.

Largitor, ōris, *m.* dawca szczodrobliwy, praedae; ten, który przekupuje, ujmuje sobie kogo darami.

Largitudo, inis, *ż.* szczodrobliwość, hojność.

Largus, a, um, obfity, mnogi, vino largiore uti; l. opum; szczodry, hojny, duo genera sunt largorum, alteri prodigi, alteri liberales; poet. z tr. bez. donare.

Largus, i, *m.* Rzymski przydomek. Laridum, skrót. lardum, i. *n.* słonina.

Larinum, i, *n.* miasto Frentanów w niższej Italii; stąd: Larinas, ātis, należący do miasta Larinum; Larinates, um, *m.* Larynaci.

Larissa, ac, *ż.* miasto w Pelazgiotydzie w Tessalii; stąd: Larissaeus, a, um, Laryssejski; rzeczow. Larissaei, ōrum, *m.* Larysseowie lub Larissenses, ium, *m.* Larysseńcy; 2) L. Cremaste, miasto we Ftyotydzie w Tessalii, 3) L. Phriconis, miasto na pobrzeżu Myzyi; 4) nazwisko zamku w Argos.

Larius, ii, *m.* jezioro w wyższej Italii (lago di Como).

Larix, icis, *m.* i *ż.* modrzew.

Lars, patrz Lar, tis.

Larva, ae, *ż.* widmo, straszdydło;
2) maska.

Lasānum, i, *n.* urywał.

Lascivia, ae, *ż.* swawola, weso-
łość bez granic; rozpusta, roz-
wiązłość.

Lascivio, lascivii, 4. swawolić,
igrać, agnus; pozwalać sobie za-
nadto, plebs.

Lascivus, a, um, swawolny; 2)
rozpustny, rozwozły; poet. hede-
ra, okręcający się, czepiający się.

Lassitudo, inis, *ż.* znużenie, zmor-
dowanie, strudzenie, opperitur u-
num diem ad lassitudine mili-
tum sedandam; lassitudine confici.

Lasso, i. zmordować, utrudzić.

Lassus, a, um, znużony, zmordo-
wany, zmęczony, ab aliqua re lub
aliqua re; poet. z przyp. 2. mar-
ris et viarum; — przenoś. wy-
cieńczoney, humus lassa fructibus
assiduis; pochyłony, lasso papa-
vera collo.

Late, *przyst.* szeroko, wszere, roz-
legle, quam latissime possint ignes
faciant (w jak największej rozle-
głości); longo lateque incensis ae-
dificiis (daleko, na wszystkie stro-
ny); poet.: late rex (rozległe ma-
jący panowanie); także: l. tyran-
nus; sanguis latus manat (mo-
cniój); — przenoś. ars late patet;
latus opibus uti (z rozrzutnością);
w odniesieniu do mowy: obszernie,
szczegółowo, loqui, perscribere.

Latēbra, ae, *ż.* kryjówka, schro-
nie, ferarum; poet. terebrare la-
tebras uteri, otworzyć wewnątrz
(o koniu trojańskim); l. teli, miej-
sce, w którym tkwi pocisk; —
przenoś. a) kryjówka, tajnik, ob-
scuritatıs, tajemniczy mówienia
sposób; b) wykręt, wybieg, se in
latebram conicere; wymówka, la-
tebram habere

Latebrōsus, a, um, pełen kry-
jówek, via; poet.: pumex, pełen
dziur; l. flumina służące za kry-
jówki.

Latenter, *przyst.* skrycie, potaje-
mnie.

Lateo, latui, 2. kryć się, być u-
krytym, apud Volumnium; anguis
in herba; in paludibus; tuta la-
tet arce viator; poet.: latet sub
classibus aequor, morze okryte
flotami; być nieznanym, żyć pry-
watnie, nie ubiegając się o urzędy,
qui bene latuit, bene vixit: — prze-
noś. a) o przedmiocie, który jest
komu nieznanym, który jest tajemni-
cą, nec latuere doli fratrem Ju-
nonis et irae; neque id, qua ra-
tione consecutus sit, latet; b) do-
znawać opieki, sub umbra alicu-
jus lub amicitiae alicujus; facili
praesidio latet.

Later, ēris, *m.* cegła.

Laterculus, i, *m.* cegielka, cocti-
lis, wypalona.

Laterensis, is, *m.* przydomek fa-
miliii Juwencyuszów.

Latericius, a, um, ceglany, z ce-
gieł zbudowany; *rzeczow.* lateri-
cium, ii, *n.* robota z cegły

Laterna, ae, *ż.* latarnia.

Laternarius, a, um, noszący la-
tarnie.

Latesco, ēre, ukrywać się.

Latex, icis, *m.* wszelka ciecz, poet.
a) woda, marinus; b) wino, meri,
Lyaeus; c) oliwa, Palladii.

Latialis, — aris, patrz Latium

Latibulum, i, *n.* kryjówka, schro-
nie, łozysko, legowisko, serpens
e latibulis; — przenoś. przytułek,
doloris mei.

Laticlavus, a, um, obsyty sze-
rokim purpurowym szlakiem, tu-
nica.

Latifundium, ii, *n.* rozległa ma-
jętność.

- Lätine**, Latini, Latinjensis, Latinitas, patrz Latium.
- Latinus**, a, um, patrz Latium.
- Latinus**, i, m. król w Italii w krainie Laurentyńskiej.
- Latío**, ónis, ż. niesienie, dawanie, auxilii; 1. legis, podanie wniosku do prawa; suffragii, głosowanie.
- Latito**, 1. ukrywać się.
- Latitúdo**, inis, ż. szerokość, rozległość, obszerność, possessionum; 2) verborum, wymawianie zbyt otwartemi ustami.
- Latium**, ii, n. kraina w Italii z miastem Rzym, stąd: a) Latialis, e, do Lacyum należący; b) Latiaris, e, Lacyarski, Łaciński, Juppiter, jako opiekun związku Latynów; stąd: Latiar, aris, n. uroczystość obchodzona na cześć Jowisza Lacyarskiego na górze Albauskiej; c) Latinus, a, um, Łaciński, feriae L. lub samo Latinae, uroczystość czterodniowa obchodzona na cześć Jowisza przez Latynów; rzeczow. Latinus, mieszkaniec Lacyum; stąd: a) latine, przyst. po łacinie, loqui; także: dobrze, czysto; b) Latiniensis, e, do Lacyum należący i Latinienses, ium, m. Latynowie; g) Latinitas, ätis, ż. łacina, język łaciński, albo prawo czyli przywilej Latynów, inaczej jus Latii nazywane, wydane dla urządzenia stosunków Rzymian z Latynami.
- Latmus**, lub -os, i, m. góra w Karyi; stąd: Latmius, a, um, latmijski.
- Lato**, us i Latona ae, ż. córka tytana Ceosa i Feby, matka Apollina i Dyany; stąd: a) Latöis i Letöis, idis lub idos, ż. do Latony należąca, Dyana; b) Latöius lub Letöius, a, um, do Latony odnoszący się; rzeczow. Latöius, Apollo, Latöla, Dyana; c) Latonygena, ae, m. i ż. dziecię Latony; c) Latönus, a, um, latoński; e) Latöus, a, um, latojski.
- Latobrigi**, örum, m. lud w Gallii.
- Latona**, i pochod. patrz Lato.
- Lator**, öris, m. nosiciel, legis, podający wniosek do ustawy
- Lätöus**, a, um, patrz Lato.
- Latrátor**, öris, m. szczekacz.
- Latrátus**, us, m. szczekanie.
- Latro**, 1. szczekać, latrans, szczekający, rzeczow. pies. — przenoś. o ludziach, a szczegöl. o złych mówcach: wrzeszczć, klócić się; o falach morskich: szumieć; poet.: stomachus latrans, zgłodniały; 2) szczekać na kogo, aliquem.
- Latro**, önis, m. rozbójnik, rabus, lotr, ut jugulent homines surgunt de nocte latrones; 2) bierka w warcabach; 3) myśliwy, leo imparidus frangit telum latronis.
- Latro**, önis, m. Rzymski przydomek.
- Latrocintum**, ii, n. rozbój, rozbijanie po drogach; 2) zgraja rozbójników, si ex tanto latrocinio unus tollatur; 3) podstęp, zdrada, intryga, przewrotność; 1) gra w warcaby.
- Latrocinator**, 1. rozbijać, lotrostwem się zajmować, latrocinati navibus Romanorum erant.
- Latruncötus**, i, m. rozbijający po drogach.
- Latus**, a, um, *emiest.* patrz fero.
- Latus**, a, um, szeroki, z prz. 4. lub 6. fossa quindecim pedes lata; duodecim cubitis latus; w ogóló: obszerny, wielki, rozległy, locus, fines, regio, planities, moenia i t. p. — przenoś. latus ut in circo spatiere (dumny, wzięwszy się pod boki); o mowie: obfity, treściwy, cujus tu lata verba imitaris; disputatio, quaestio

Latus, éris, *n.* bok ludzi i zwierząt, lateris lub laterum dolor, ból boku, klócio; lateri alicujus haerere, adhaerere, junctum esse, być przy czyim boku, nie odstępować kogo; stąd: *a)* a latero, mówi się o najbliższych krewnych, przyjaciółach, osobach otaczających; artifices lateris, baletnicy, tancerze; utroque latero adstare, otaczać z obu stron; latus dare (w walce szermierskiej), odsłonić się przeciwnikowi; stąd: latus apertum; *b)* piersi, płuca, siła, es nobilitatus ex lateribus et laertis tuis; legem magna voce et bonis lateribus suasi; valentiorum haec laterum sunt; poet. w ogóle: cialo, latus fessum longa militia; penna latus vestit; reddes forte latus; *c)* bok, strona domu, okrętu, wyspy, wojska i t. p. ab latere, a lateribus i ex lateribus; latero aperto i ab latere aperto, z boku nie zaslonionego; ad latus apertum hostium constitui; naves ad latera disponit; l. castrorum insula, cujus unum latus est contra Galliam

Laudabilis, *e*, chwalebny, pochwały godny, orator; carmen, fides

Laudabiliter, *przysł.* chwalebnie

Laudatio, ónis, *ż.* chwalenie, pochwała, mowa pochwalna; laudatua, mowa przez ciebie wyrzeczona; z przyp. 2 przedmiotu pochwały, matronarum; w szczegól. *a)* przychylné świadectwo przed sądem; *b)* mowa pogrzebowa; *c)* zaszczytne świadectwo dane urzędnikowi Rzymskiemu od prowincyi, którą zarządzał.

Laudator, óris, *m.* wielbiciel, pochwalacz, rerum gestarum; temporis acti se puero; w szczegól. *a)* ten, który składa przyjazne świadectwo przed sądem; *b)* ma-

jący mowę pochwalną (na pogrzebie).

Laudatrix, fois, *ż.* wielbicielka, która występuje z mową pochwalną.

Laudatus, *a*, *um*, chwalebny, pochwały godny, wyborny.

Laudo, *l.* chwalić, aliquem lub aliquid; vere laudantibus occasionem magnificentissimi praestare exempli; w szczegól. *a)* życziwe świadectwo przed sądem składać; *b)* mieć mowę pochwalną; *c)* uwielbiać, unosić się nad czém z pochwałą; głosić za szczęśliwego; zazdrościć, agricolam laudat jurisperitus; 2) przytaczać, wspominać, przywozić, auctorem.

Laurea, patrz Laureus.

Lauréatus, *a*, *um*, uwieńczony, wieniec laurowym ozdobiony; litterae, list wodza do senatu donoszący o zwycięztwie.

Laurentum, *i*, *n.* miasto w Lacjum; stąd: *a)* Laurens, *tis*, do Laurentu należący, *rzeczow.* Laurentes, *ium*, *m.* Laurentowio; *b)* Laurentius, *a*, *um*, Laurentski.

Laureola, *ae*, *ż.* gałązka laurowa lub wieniec, znak zaszczytny tryumfujących; stąd także: tryumf

Laureus, *a*, *um*, laurowy, wawrzynowy, corona; stąd: *rzeczow.* laurea, *ae*, *ż.* *a)* laur, wawrzyn; *b)* gałązka laurowa lub wieniec, ozdoba Apollina, poetów i tryumfujących; zdobiono nią także obrazy przodków i listy obejmujące doniesienie o zwycięztwie; stąd oznacza także tryumf lub zwycięztwo

Lauriger, *a*, *um*, wawrzynem uwieńczony.

Laurus, *l*, lub *us*, *ż.* laur, wawrzyn; *b)* wieniec laurowy, gałązka; *c)* tryumf, zwycięztwo, nostra laurus incurrit in oculos; porów. laurea.

- Laus**, laudis, *ż.* chwala, pochwała, sława; laus alicujus rei, chwala z powodu czego; laus est z tr. bez., principibus placuisse viris non ultima laus est; laudem habere, być chwalebny; non l. habet de me, nie może się chlubić z mojego powodu; laudem ferre, otrzymać pochwałę; in laudibus est lub laudi ducitur, uważa się za pochwałę, z tr. bez. in summa laude esse, być bardzo uwielbianym; summis laudibus alicquem ferre lub efferre, zaszczycać kogo wielkimi pochwałami; habere laudes de aliquo, mieć mowę pochwalną; laudes gratiasque congerere alicui lub laudes et grates agere alicui, uwielbienie i dzięki składać; — przenoś. czyn chwalebny, zasługa, abundans bellicis laudibus; sunt hic etiam sua praeimia laudi.
- Laus**, laudis, *ż.* miasto w Gallii cyzalpińskiej.
- Laute**, *przyst.* wspaniale, okazało, świetnie, vivere.
- Lautia**, órum, *n.* gościnne podejmowanie przybyłych do Rzymu posłów.
- Lautitia**, ae, *ż.* zwykle w licz. mn. okazałość, wspaniałość.
- Lautulus**, arum, miasteczko Wolsków w Nowém Lacyum.
- Lautumia**, lub Latómia, ae, *ż.* kopalnie kamieni, lomy kamienne; 2) więzienie w skale wykute w Rzymie i Syrakuzie.
- Lautus**, a, um (od lavo), chędogi, czysty; *b)* okazały, wspaniały; znakomity, świetny, wielki, przyzwoity.
- Lavacrum**, i, *n.* kąpiel, łaźnia.
- Lavatio**, ónis, *ż.* mycie; 2) wanna, łaźnia.
- Laverna**, ae, *ż.* bogini złodziejów i filutów.
- Lavernium**, ii, *n.* miejsce w Lacyum Nowém.
- Lavio** patrz Labic.
- Lavinia**, ae, *ż.* córka Latyna, żona Eneasza.
- Lavinium**, ii, *n.* miasto w Lacyum; stąd: Lavinii i Lavinus, a, um, tycczący się Lavinium.
- Lavo**, lavi, lautum, *äre* i *äre*, myć, kąpać; lavari i nieprzech. lavare, kąpać się; poet. zwilżać, skrapiać, vultum lacrimis; mare lavit arenas; — przenoś. zmyć, zgładzić, pozbyć się, mala vino.
- Laxamentum**, i, *n.* rozszerzanie, przestwór; — przenoś. złagodzenie, zwolnienie, laxamentum dare legi; przerwa, a bello.
- Laxatus**, a, um, rozprzestrzeniony, rozszerzony, custodiae (pojedynczo stojące).
- Laxe**, *przyst.* przestronnie, obszernie, habitare; laxius, wolniej, nie od razu; wolno, słabo, vincere alicquem; — przenoś. swobodnie, bez przeszkody, in hostico laxius raptó vivere.
- Laxitas**, átis, *ż.* obszerność, przestronność.
- Laxo**, 1. rozprzestrzeniać, rozszerzać, rozciągać, forum, foramina, manipulos, ordines; poet. wypręzać, rudentes; 2) spuścić, zwolnić, popuścić, arcum; habenas (zwolnić cugle, wiaś. i przenoś.); funes, claustra; compages operis se laxant; sinus montium paulatim se laxant; vincula epistolae, rozpieczętować; — przenoś. a) zwolnić, złagodzić, uśmierzyć, ex eo, quo astricti sumus, laxari aliquid velim; aliquid laboris; vis morbi videbatur laxata; ubi dolor vocem laxaverat; także z mniejszym staraniem i zapalem co robić, pugnare, custodias; *b)* ulgę przynieść, pokrzepić, uwolnić, oswobodzić,

membra quiete; spiritum, animum curamque; animum curis; quum laxati curis sumus animum ab assiduis laboribus

Lexus, a, um, przestronny, obszerny, szeroki, male *laxus calceus*; w odniesieniu do czasu: daleki, *diem statuo satis l. naznaczam termin daleki*, — przenoś. *in quo laxior negligentiae locus esset*, 2) niewypreżony, obwisły, *arcus, funis, habena, tunica*; stąd: otwarty, *janua, compages*; — przenoś. wolny, łatwy, *annona laxior*. łatwiejszy dowóz, a stąd: niższa cena żywności; *laxiore imperio milites habere*, niedość przestrzegać karności wojskowej

Lea, ae, ż. lwica

Leaena, ae, ż. lwica

Learchus, i, m. syn Atamasa i Iny (Ino); stąd: *Learcheus*. a. um, do Learcha należący

Lebadia, ac, miasto w Beocyi

Lebædus, i, ż. miasto w Jonii

Lebes, ætis, m. naczynie metalowe kocioł, miednica

Lechacum, i, n. miasto portowe przy odnodze Korynckiej

Lectica, ae, ż. lektyka, krzesło do noszenia, 2) mary, na których niesiono do grobu bogatszych i znakomitszych

Lecticarius, ii, m. noszący lektykę.

Lecticula, ae, ż. mała lektyka także: mary dla bogatszych. *elatus est in lecticula*

Lectio, ōnis, ż. zbieranie, stąd wybieranie, wybór, *judicium*; 2) przegląd, odczytanie listy senatorów przez cenzora

Lectisternium, ii, n. uczta wyprawiana dla bogów, zastawiano stoły z potrawami, około których umieszczano sofy z poduszkami, a na tych sofach posągi bogów.

Lectito, i, czytać co s uwaga, często odczytywać

Lectiuncula. ae, ż. krótkie czytanie

Lector, ōris, m. czytelnik; niewolnik czytający swemu panu.

Lectulus, i, m. łoże, łóżko do spoczynku, sofa na której leżano przy jedzeniu

Lectus, a, um, wybrany, *pueri*; *verba*; *milia lectissima*, tysiąc ludzi wyborowego wojska: dobry, wyborowy, *Massicum*

Lectus, us, m. łoże. łóżko. sofa. patrz *lectulus*

Lēda, ae, lub *Lēdē*, es, ż. żona Tyndara króla Spartańskiego, matka Kastora i Polluksa Heleny i Klitemnestry; stąd: *Ledaeus*, a, um, do Ledy odnoszący się; poet w ogóle Spartański dii (Kastor i Polluks)

Legatio, ōnis, z. urząd posła, poselstwo, *legationem suscipere*, obierać, *administrare*, *peragere*; *legationis munus, officium, jus, libera*, honorowe poselstwo, tytularne, do którego żadna czynność urzędowa nie była przywiązana; zazwyczaj tym tytułem znakomitszych ludzi, udających się w interesie własnym na prowincyą, dla nadania im przez to większego poważania; b) zlecenie, cel, treść poselstwa i zdanie sprawy z niego, *legationem renunciare* lub *referre*; c) posłowie, *legationem mittere*; *legatio venit*; *legationi responde-re*; *legationem audire*; *leg. Carthaginiensium, legationum conventus*; 2) urząd legata albo namiestnika przy wodzu lub rządzący prowincy

Legatorius, a, um, do legata należący

Legatum, i, n. zapis testamentowy
Legatus, i, m. poseł; 2) legat

- pomocnik albo namiestnik wodza lub rządzący prowincyi.
- Legifer**, a, um, przepisujący prawa, Minos, Ceres.
- Legio**, ónis, *ż.* legion, oddział wojska składający się z dziesięciu kohort, od 4,200 do 6,000 żołnierzy pieszych i 300 jazdy; 2) u poet. w ogóle: wojsko, cetera dum legio campis instructa manebat.
- Legionarius**, a, um, do legionu należący, cohors, milites.
- Legitime**, *przysł.* prawnie, zgodnie z prawem.
- Legitimus**, a, um, prawem oznaczony, zgodny z prawem, uprawniony, prawny; dies; horae; impedimentum; quaestio; legitimis quibusdam confectis (przy zachowaniu prawnych formalności; 2) stosowny, przywoity, właściwy, prawdziwy, numerus, verba, poema, vox; niefałszywy, sonus.
- Legiuncula**, ae, *ż.* mały legion.
- Lego**, 1. a) wyprowadzić kogo w poseselstwo; aliquem; aliquem ad aliquem; in Africam; a) senatum; b) mianować kogo legatem, aliquem; aliquem sibi (przybrać sobie za legata); 2) testamentem co przekazać, zapisać, pecuniam alicui; alicui aliquid ab aliquo (tak, aby zapis przez dziedzica testamentem ustanowionego był wypłacony).
- Legera**, légi, lectum, 3. zbierać, zdejmować, zrywać, nuces, spolia caesorum; oleam; mala ex arbore; flores; alicui capillos (wyrwać); stąd: a) wybierać, wyszukiwać, obrać, centum ex senatoribus; de classe biremes; sibi domum; aliquem in senatum; in patres; milites in supplementum; viros in bella; aliquem ad obtinendum imperium; iudices; milites; dictatorem et magistrum equitum i t. p.; b) u poet i późn. pisarzy: związać,
- extrema Lauso Parcae fila legunt; navita ponto humida vela legit; zabierać, kraść, qui nocturna sacra divum legerit; przebiegać, salus; tortos orbis; vestigia alicujus (w ślady czyje wstępować); przepłynąć, opłynąć, oram Italiae; terram; stąd: oram litoris primi (w pisaniu: nie zapuszczać się daleko); c) przeglądać, przebiegać co oczyma, omnes adversos; stąd: czytać, libros; volumen; veteranorum facta; quum relatum legeret; senatum l., odczytać spis senatorów (o cenzorze); princeps in senatu lectus est (najpierwszy przeczytany został).
- Legulsius**, i, m. lichy prawnik.
- Legumen**, inis, n. jarzyna.
- Lelöges**, um, m. lud Pelazgów; stąd: a) Lelögéis, idis, *ż.* do Lelögów należąca; b) Lelegsius, a, um, Lelegejski.
- Lemannus**, lub Lemánus, i, m. z wyrazem lacus, lub samo Lem. jezioro Genewskie.
- Lembus**, i, m. lekki statek wodny, łódź, czółno.
- Lemniacus**, Lemnias, Lemnicola, patrz Lemnos.
- Lemnicatus**, a, um, wstęgami ozdobiony, palma l. (jako najświetniejsza nagroda). [u wieńca.
- Lemnicous**, i, m. ozdoba ze wstęg.
- Lemnos**, lub -us, i, *ż.* wyspa na morzu Egejskiem; stąd: a) Lemnias, ädis, *ż.* niewiasta z Lemnu (przyp. 3. licz. mn. Lemniasi); b) Lemniäcus, a, um, do wyspy L. należący, pater L. lub samo Lemnius = Wulkan; furtum (Prometeusza, który Wulkanowi ogień na wyspie Lemnos wykradł); *rzczoło*.
- Lemnii**, orum, m. Lemnijczycy;
- Lemnioöla**, ae, m. mieszkaniec Lemnu (Wulkan); Lemnicolae stirps (Erychtoniusz),

Lemonia tribus, oddział wiejski
Indności przy drodze zwanej via
Latina

Lemōnum, 1, m. sub Limo, onis,
m. miasto w Gallii akwitańskiej.

Lemovices, um, m. lud w Akwi-
tanii.

Lemures, um, m. dusze umarłych,
z których dobre były czczone ja-
ko Lares; złe zaś uważane były
jako strachy nocne (larvae); dla
przeblagania ostatnich obchodzono
uroczystość Lemuria, ornum, n.
przez trzy noce w Maju

Lēna, ae, f. wabicielka, nastre-
czycielka nierządu; — przenoś.
natura est quasi sui l., wabi do
siebie.

Lenaeus, a, um, Lenejski, do Ba-
chusa należący; L. pater lub samo
Lenaeus = Bacchus.

Lēne, przyst. łagodnie, aqua lene
sonans.

Lenimen, inis, f. i lenimentum, 1, n.
złagodzenie, ulga, senectae: la-
borum.

Lēno, 4. łagodzić, sprawiać ulgę,
uśmierzyć, uspokoić, dolentem ali-
quem solando; iras; seditionem,
clamorem; odium suum bonitate.

Lenis, e, łagodny, powolny, umiar-
kowany, vinum, ventus, somnus;
ingenium, sententia, homo lenis et
facilis; venenum, zwolna działają-
ca; fastigium, niegwałtownie spa-
dzisty.

Lenitas, ātis, f. łagodność, powol-
ność, o rzecze: influit incredibili
lenitate; 2) łagodność charakteru,
animi; non est jam lenitati locus,
severitatem res flagitat.

Leniter, przyst. łagodnie, powol-
nie, niegwałtownie, spokojnie, le-
nius desunt; iter facere; lenius
agere, dicere, sentire; leniter tra-
ducere vitam; cierpliwie, ferre
aliquid

Lenitudo, inis, f. łagodność, ora-
tionis, animi; in aliquem.

Lenium, ii, n. miejsce w Łużytanii.

Leno, ōnis, m. stręczyciel nierzą-
du; pośrednik w złym zamiarze.

Lenocinium, ii, n. utrzymywanie
domu nierządnego; 2) ponęta, po-
wab, cupiditatum; 3) upiękwienie
zbyteczne, lenocinii negligens

Lenocinor, 1. utrzymywać dom nie-
rządny; — przenoś. pochlebiać,
alicui.

Lens, tis, f. gnida.

Lente, przyst. pomału, powoli, len-
tius subsequi; 2) długo, lentius
spo, dłużej niżeli się spodziewa-
no; — przenoś. powolnie, spokoj-
nie, obojętnie, dicere; rozważnie,
z uwagą, probare.

Lentesco, ēre, stawać się lepkiem,
klejowatym, tellus picis in morem
lentescit; — przenoś. ustawać, zwol-
nieć, curae

Lentiscoifer, a, um. rodzący drze-
wo mastyksowe

Lentisous, i, f. 1 -um, 1, n. ma-
styks, drzewo

Lentitudo, inis, f. ociężałość; —
przenoś. opieszłość, obojętność.

Lento, 1. zginać, poet. robić wio-
słem, lentandus remus in unda

Lentulus, a, um, nieco ciągly; o-
pieszwały, leniwy (w wyplacie)

Lentulus, i, m. imię rodziny z ro-
du Korneliuszów; stąd: Lentuli-
tas, ātis, f. dawna znakomitość
rodziny Lentula

Lentus, a, um, giętki, ciągly,
lepki; stąd: a) powolny, leniwy,
in lento marmore luctantur tonsae
(w spokojnym morzu) poet.; —
przenoś. spokojny, cierpliwy, albo
powolny, obojętny, opiesz-
wały; b) nieskory, ociągający się
w wyplacie lub udzielaniu po-
życzki; — przenoś. uparty, upor-
czywy, zacięty, fastus, poet.

- e) w odniesieniu do czasu: długi, długotrwały, lentus abesto (nie bywaj długo) poet.; ignis; carbones, długo żarzące się; remedia, długo skutkujące; spes, która nie prędko się spełnia.
- Lenunculus, i, m. mały statek wodny, bat, łódź.
- Leo, ónis, m. lów; także gwiazdozbiór.
- Leo, ónis, m. imię Rzymskiej famillii.
- Leocóron, ii, n. po łacinie Leocatioum, i, n. świątynia w Atenach na cześć trzech córek Leosa.
- Leon, ontis, m. miasteczko w Sycylii.
- Leontini, orum, m. miasto w Sycylii; stąd: Leontinus, a, um, leontyński, i Leontini, orum, m. Leontynowie.
- Leopardus, i, m. łampart.
- Lepide, przysł. trafnie, pięknie, zabawnie, uciószenie.
- Lepidus, a, um, delikatny, miły, piękny, puer; inurbauum lepido seponere dicto.
- Lepidus, i, m. przydomek rodu Emiliuszów.
- Lepontii, orum, m. lud w Gallii cyzalpińskiej.
- Lepor, lub lopus, óris, m. wdzięk, przyjemność, uprzejmość, dicendi; wesoly dowcip, żart dowcipny, insit lepos.
- Leptis, is, ź. 1) w Afryce: magna, miasto między Syrtami w okolicach miasta Tripolis; minor, miasto w Byzacenie przy Lapsus; stąd: Leptitani, orum, m. Leptytanie; 2) miasto w Hiszpanii betyckiej (wątpliwe).
- Lepus, óris, m. zając; także gwiazdozbiór.
- Lepusculus, i, m. zajączek.
- Lerna, ae, lub Lerne, es, ź. bagno jezioro, rzeka i miasto przy Argos w Peloponezie; stąd: Lerp-l. w.
- naeus, um, lernejski, anguis, hydra.
- Lesbos (us), i, ź. wyspa na morzu Egiejskiem; stąd: a) Lesbiacus, a, um, lesbijski, libri, na wyspie Lesbos miano rozmowy Dycearcha; b) Lesbias, ádis, ź. do Lesbos należąca, Lesbianka; c) Lesbis, idis, ź. Lesbianka; L. puella lub Lesbis (Safó); d) Lesbius, a, um, lesbijski, civis (Alceusz); stąd: plectrum Lesb. (alcejski lub liryczny); także: pes; Lesbium, wino Lesbijskie; e) Lesbous, a, um, Lesbowski, do Alceusza odnoszący się, Lesboum tendere barbiton.
- Lessus, i lub us, m. narzekanie, płacz w czasie pogrzebu.
- Lethalia, e, śmiertelny.
- Lethaeus, patrz I ethe.
- Lethargia, ae, ź. letarg, śpiączka; stąd: lethargicus, a, um, letargiczny.
- Lethargus, i, m. letarg, śpiączka.
- Lethe, es, ź. rzeka w krainie podziemnej, której wodę cienie piły celem zapomnienia przeszłości; stąd: Lethaeus, a, um, do Lety, do świata podziemnego należący, letejski; vincula L. abrumpere alicui, wskrzesić, przywrócić życie, poet.; sprawujący zapomnienie, somnus, succus. [sprawujący.
- Letifer, a, um, śmiertelny, śmierć
- Leto, áre, zabijać.
- Letois, -ius, patrz Lato.
- Létum, i, n. śmierć, leto dare aliquem, zabić; leto perire lub affici, być zamordowanym, pari leto est affectus; letum ferre, być powodem śmierci; letum alicui adimere, wyratować od śmierci;—przenos. zguba, zniszczenie, Teu-crum res eripe leto, poet.
- Leucadia, ae, ź. i Leucas, ádis, ź. wyspa na morzu Jońskim z glównym miastem Leucas; stąd: Leu-

cadus, a, um, do Leukadyi odnoszący się, mos (zwyczaj, podług którego Leukadyjczycy corocznie człowieka w morze rzucali, tak jednak, że nie utonął); *rzeczow.* Leucadia, ae, ż. sztuka teatralna Turpilusza: i Leucadii, orum, m. Leukadowie. [jony.

Leucaspis, idis, białą tarczą uzbrojona, lub -es, ae. m. także: Leu as, adis, ż. przyładek na wyspie Leukadyi.

Leuce, es, ż. miasto w Lakonii.

Leuci, orum, m. lud w Gallii belgijskiej

Leucippus, i. m. ojciec Feby i Hylairy; stąd: Leucippis, idis, ż. córka Leucyppa: 2) filozof grecki, nauczyciel Demokryta

Leucopetra, ae, ż. przyładek w Bruccium

Leucosia, ao, ż. wyspa na morzu Etruskim przy Pestum (Paestum).

Leucosyri, orum, m. lud w Kapadocyi

Leucothea, ae, lub -thee, es, ż. przydomek Inony, córki Kadmusa.

Leuctra, orum, n. miasteczko w Beocyi; stąd: Leuctrius, a, um, należący do Leuktrów.

Levaci, orum, m. lud w Gallii belgijskiej

Levamen, inis, i levamentum, i, n. alga, miserarium: res est mihi levamento

Levatio, onis, ż. podnoszenie, — przenos. a) ulatwienie, ulga, acgritudinum; a) zmniejszenie. vitiatorum

Leviculus, a, um, za lekki, płochy, prózny

Levidensis, e, rzadki, cienki: — przenos. małej wartości, lichey, minusculum.

Levigo, i. gładzić.

Levipēs, pedis, lekkonogi, szybkonogi, lepus

1. *Levis*, e, gładki, niechropowaty, locus; corpuscula alia levia, alia aspera; stąd: a) lśniący, pocula; b) bez brody, nie zarosły włosami, juvenas; lyses, senex; świeży, młodzieńczy, piękny, pectus, humeri; c) ślizki, sanguis; 2) gładki, plynny, concursus verborum; oratio: sectantem leviam norvi deficiunt.

2. *Levis*, e, lekki, pondus, armatura (lekkie uzbrojenie, lub lekko uzbrojeni żołnierze); także: agmen; humus, lekka, nieurodzajna, chuda. Stąd: a) pod względem ruchu: chyży, prędki, rączy, cursus, saltus, cervus, Parthi; ut ad motus concursusque essent leviores; ventus, hora; b) co do skutku: nie mocno ciężący, terra; lagodny, lekki, somnus, malvae; 2) — przenos. a) pod względem wykonania: łatwy, quod levissimum videbatur; z tr. bez.: leviora tolli Pergama (Troja łatwa do zburzenia), poet; b) co do skutku: nieuciążliwy, nieprzykry, lagodny; reprehensio; fatigatio; c) pod względem wartości: małej wagi, mało znaczący, praesidium; periculum, bellum, proelium, dolor; ea quae ipsis leviora sunt; szczegół. meritum; auditio (wieść niepewna, bezzasadna); genus scripturae, musa, levi calamo ludere; causa; auctor; leviam et potius contemnenda; d) pod względem sposobu myślenia i uczuć: lekkomyślny, płochy, niestały, homo, amicitia

1. *Levitas*, atis, ż. gładkość

2. *Levitas*, atis, ż. lekkość, armorum, sagittae, corporum; stąd. prędkość, szybkość, lotność, quae mobiliter summa levitate feruntur. 2) — przenos. a) bezzasadność, nioważność, małoważność, opinio; b) lekkomyślność, płochy.

amatoriae levitatos; c) niestałość, zmienność, hominis, vulgi, animi; zły stan, niedbalstwo, niedokładność w wykonaniu, iudiciorum.

Leviter, przysł. lekko co do ciężaru, armatus; nieszkodliwie; niebardzo dotkliwie, levius casura pila; — przenoś. omnia levius casura, wszystko pójdzie pomyślniej, lepij; mało, niewiele, niebardzo, lekko, eminerere, aegrotari; dolere; significare; l. saucius, aeger, miser, cruditus, fastigatus; łagodnie, dicere; cierpliwie, spokojnie, ferre.

1. **Lēvo**, l. gładzić, nimis aspera levabit (o piśmie).

2. **Lēvo**, l. podnosić, dźwignąć, aliquem; se l. i levari, podnieść się, se de cespite; corpus; arma super caput; se pennis lub alis, podlecieć, wzbić się do góry; superpositum capiti decus; navigia (przez wezbranie wody); oprzeć, corpus in cubitum lub cubito, membra gramine lub humo; zdjąć, alicui vincula; stipites onere; oddalić, usunąć, icum dextra; — przenoś. a) oddalać, odpierać, usuwać, inopiam, vim solis, vim morbi; motum; curam, desiderium, sollicitudinem, suspicionem, invidiam; uwolnić kogo od czego, zrobić w czem ulgę, aliquem aliqua re, hibernis, metu; se aere alieno; b) wzmocnić, orzeźwić, rozweselić, corpus rore; fessos corporis artus; aliquem; me levat tuus adventus; levari alicujus luctu; stąd: wesprzeć, vires auxilio; zmniejszyć, osłabić, fidem, auctoritatem.

Lex, legis, ż. projekt albo wniosek do prawa lub uchwały, legem ferre lub rogare, podawać projekt; perferre, dokazać, żeby wniosek był przyjęty i zamieniony w prawo;

sciscere lub jubere, przyjąć prawo; antiquare, odrzucać, stąd: w prawo zamieniony wniosek, w ogóle a) postanowienie, rozporządzenie, prawo, leges constituere; ponere, condere, statuere, scribere; legibus parere; legis pocnam subire; leges libertasque, wolność, żyć według własnych praw; legibus suis uti, mieć własną formę rządu; lege lub legibus, podług prawa, prawnie; lege agere cum aliquo. prawnie z kim postępować, pozyskiwać, skarżyć, legibus experiri, zaskarżyć sądownie, dochodzić prawnie; lex est, ze spoj. ut i tryb. łącz.; b) prawidło, przepis postępowania w sztukach, umiejętnościach i t. p. versibus certa est lex; hanc ad legem formanda est oratio; vitae lex; stąd: porządek, qua sidera lego mearent; lege sua fruges mitescunt; lex fati; sine lege; w ogóle: właściwy przedmiot, haec ex lege loci commoda Circus habet; 2) formuła, venalium vendendorum; stąd: warunek, pacem his legibus constituerunt; compositae leges foederis; homines ea lege natos; umowa, kontrakt, mancipii; censoria, umowa, którą cenzorowie przedsiębiorcom robot publicznych przedstawiali i z nimi zawierali.

Lexis, is, ż. słowo, wyraz.

Lexarii, lub -vii, orum, m. lud w Gallii lugdunenskiej.

Libamen, inis, n. wszystko, co się na cześć bogów przy ofierze wylewa lub wysypuje, ofiara; — przenoś. pierwsze dotknięcie, odjęcie czego, strata, capies libamina famae; poet.

Libamentum, i, n. wszystko, co na cześć bogów jako ofiarę wylano lub wysypywano, ofiara.

Libānus, *l.*, *m.* góra w Syrii południowej.

Libatio, *ōnis*, *ż.* wylewanie lub wysypywanie czego na ofiarę bóstwu, ofiarowanie.

Libella, *ae*, *ż.* pieniążek wartości *assa*, stąd: przysłowie: *ad libellam*, do ostatniego grosza, dokładnie; — przenoś. całość czego, np. dziedzictwa, *fecit te heredem ex libella*.

Libellus, *l.*, *m.* małe pismo, pisemko, *libellum malus poeta subjectit*; *b)* dziennik, spis, *memoriae causa retulit in libellum*; *mandatorum*; *c)* skarga, doniesienie, *libelli conjurationem nuntiantes danti*; *d)* prośba na piśmie, *libellum composuit*; *e)* pismo zapraszające (*afisz*), *gladiatorum libelli*, wykaz szermierzy mających wystąpić na igrzyskach do walki; *f)* obwieszczenie, *de jicere libellos*.

Libens lub **libens**, *tis*, chętny, ochoczy, *libenti animo*, chętnie; *libentissimis omnibus*, za zgodą wszystkich.

Libenter, lub **lubenter**, *przyst.* chętnie, z serca; ochotnie, *audire*; *eo libentius*, tym chętniej; *nusquam se libentius coenasse* (z większym apetytem, zadowoleniem).

Libentina, i **Lub-**, *ae*, *z.* przydomek Wenery.

Liber, *era*, *erum*, wolny, *rzeczow.* z wolnych rodziców urodzony, *nemo liber*; *liberi atque servi*; wolny od daniny, podatków, od służby, od obowiązków, *ab omni sumptu, munere; agri, civitates*; wolny od przeszkód, *liberae aedes*; *loca ab arbitris libera*; wolny od długów, nieobdłużony, *ut rei familiaris liberum quidquam sit*; 2) wolny, nieskrępowany, *libera a ferro crura*; *liber religione* (animus); *liber cura*; *liber laborum*, *poet.*;

wolny, swobodny, bez przymusu, niezawisły, *adolescentia, custodia* lub *conclave*; *tempus* lub *otia*; *consuetudo peccandi*; *judicium senatus*, *sententia*, *intercessio*; *fide libera* (bez przyrzeczenia, bez zobowiązania się obietnicą); *liberum habere aliquid* (postępować według własnej woli); mieć co zostawioném swojej woli); *liberum est mihi* (jest w mojej mocy, wolno mi); *z tr. bez.*; *toga, vestis l.*, *toga meza*; w myśleniu i mowie: otwartość, szczerość, *lingua*; *voce libera* (muttere); 3) we względzie moralnym: wolny, *qui metuens vivit*, *liber mihi non erit unquam*; rozpuśtny, *vita liberior*.

Liber, *bri*, *m.* lyko, kora cienka na drzewie; a ponieważ starożytni na korze pisali, stąd: pismo, list (*gravis*), spis; w ogóle: księga (jako oddział większego dzieła lub całe dzieło), *l. scribere*, *conscribere*, *componere*, *edere*.

Liber, *éri*, *m.* u dawnych mieszkańców Italii bóstwo płodności; później przydomek Bachusa: *Liber pater* lub samo **Liber**; stąd: *poet* o winie, *praecordia aperit Liber*. **Libera**, *ae*, *ż.* Prozerpina, córka Cerery, siostra Bachusa; 2) **Aryadna**, żona Bachusa.

Liberālia, *um*, *n.* uroczystość obchodzona na cześć Bachusa.

Liberālis, *e*, tycający się wolności, *causa* (sprawa, w której idzie o wolność); 2) godny człowieka wolnego, szlachetny, przystojny, *mens*; *artes* lub *studia* lub *disciplinae*, sztuki i nauki piękne: *puzya*, *wymowa*, *historia*, *znajomość języków*, *filozofia* i t. p.; stąd: *a)* szcudrobliwý, *hojny*, o osobach; także z przyp. 2. *pecuniae*; *b)* łaskawy, usłużny, *uprzejmy*, *voluntas*, *responsum*; *lib. in*

aliquem; natura liberalis admodum fuit.

Liberalitas, *ātis*, *ż.* szlachetny sposób myślenia i postępowania, szlachetne usposobienie serca; stąd: *a)* szczodrobliwłość; w licz. mn. hojne dary; *b)* łaskawość, uelężność, uprzejmość.

Liberaliter, *przysł.* *a)* szlachetnie, przystojnie, educatus; *b)* szczodrobliwie, hojnie, donare, accipit; liberalius sibi indulgere, żyć wystawniej; bogato, obficie; instructus; *c)* łaskawie, grzecznie, uprzejmie, polliceri alicui aliquid, promittere, facere.

Liberatio, *ōnis*, *ż.* oswobodzenie państwa; 2) uwolnienie, uniewinnienie, culpa.

Liberator, *ōris*, *m.* oswobodziciel, wybawca.

Libere, *przysł.* swobodnie, bez zawady bez przeszkody, vivere, vagari, aquari, respirare, facere, decernere; stąd: *a)* dobrowolnie, bez przymusu, ipsaque tellus omnia liberius ferebat; poet. *b)* otwarcie, szczerze, profiteri, loqui, dicere.

Liberi, *orum* (także: *liberūm*), *m.* dzieci (rzadko w licz. poj. liber).

Libero, *i.* uwalniać, aliquem (z niewoli, więzienia, zamknięcia) pullos cavē; w ogóle: oswobodzić, wybawić, a terrore, ex incommodis; invidia, culpa, poena, periculo, obsidione, suspicione, aere alieno; Athenas totamque Graeciam; occasio liberandae Graeciae; castra; obsidionem urbis (znieść); fidem suam (spełnić przyrzeczenie); nomina (długi spłacić); ocułos (zejść z oczów); templa liberata (odsłonię); a dictatore capitis damnatus ingenti favore militum [et populi liberatus est; ab eodem in iudiciis defensus aliquoties liberatus discesserat; z 1 przyp. i tryb.

bez.: Milo liberatur non profectus esse. Cic. Mil. 18.

Liberta, *ae*, *ż.* patrz *Libertus*.

Libertas, *ātis*, *ż.* wolność, w przeciwieństwie do stanu niewolniczego; se in libertatem vindicare; servos ad libertatem vocare; aliquem libertati confirmare; 2) prawa i korzyści obywatela Rzymskiego, Romana; lib. aequa; szczegól. prawo głosowania na zgromadzeniach ludu; stąd: usurpare libertatem, mieć wolność głosowania; eripere lib., pozbawić prawa głosowania; niezawisłość, niezależność państwa, libertate donare civitatem; libertatem reddere Syracusanis; leges libertatemque civitatibus reddere; — przenos. *a)* wolność, pozwolenie, z przyp. 2, a szczegól. z gerund. omnium rerum; praeidere sibi libertatem vivendi; fandi; *b)* rozwiążność, rozpusta; *c)* śmiałość w mówieniu, otwartość, niustraszoność; 3) jako bogini wolności, której świątynia była na placu forum zwanym i na pagórku Awentyńskim w Rzymie.

Libertinus, *a*, *um*, tytujący się stanem wyzwoleniców; *rzeczow.* libertinus, *i*, *m.* wyzwoleniec w stosunku do swojego stanu, nie zaś do swojego pana, bo w tym ostatnim względzie nazywał się libertus; libertina, *ae*, *ż.* wyzwolenica.

Libertus, *a*, *um*, na wolność wypuszczony; *rzeczow.* libertus, *i*, *m.* wyzwoleniec, w stosunku do swojego pana; liberta, *ae*, *ż.* wyzwolenica.

Libet albo **lubet**, *libuit* i *libitum est*, 2. podoba się, chce się, quod libet; hec loco libet interponere; non libet mihi deplorare vitam; non libet plura scribere.

Libethrum, *i*, *n.* miasto w Tessalii ze źródłem i grota poświęcona

- muzeum; stąd: Libethris, *idis*, *z* do Libetrum należąca, *nymphae* (muzy).
- Libidinose**, *przyst.* samowolnie, namiętnie, *aliquid facere, cogitaro*.
- Libidinösus**, *a*, *um*, namiętny, samowolny, rozpustny, *homo dissolutus, libidinosus*.
- Libido**, *inis*, *z*, żądza, pragnienie, chęćka, upodobanie, ad libidinem lub *ex libidine* lub *libidine*, podług upodobania; *l. ulciscendi: juvenis magis in armis libidine habebat*; szczegól. *a)* niepowsięgniona żądza, samowolność; w lic. mn. *naganno żądze; b)* często: rozpusta; lubieżność, wszeteczność.
- Libitina**, *e*, *z* bogini pogrzebu, w której świątyni można było kupić lub nając to wszystko, co do obchodu pogrzebowego należało; stąd: *a)* narzędzia i sprzęty pogrzebowe; *b)* śmierć, *poet. multa-que pars mei vitabit Libitinam*.
- Libo**, *l.* wziąć cząstkę z czego, ująć, urwać, *libas ex omnibus: a natura deorum libatos animos habemus; ex variis ingeniis excellentissima libavimus*. Stąd: mianow. u *poet. a)* kosztować pokarmu, napoju, *cibos, jecur, panem, epulas, amnem*; *z* lekka dotykać, *cibos digitis; oscula, całować; altaria pateris, pokropić; b)* wylewać co na ofiarę bogom; *laticum libavit honorem*; w ogóle: ofiarować co bogom, *diis dapes; frugem Cereri; tura diis; — przenoś. alicui lacrimas*
- Libo**, *ontis*, *m.* Rzymski przydomek.
- Libra**, *ae*, *z*, waga; *libra et aere, za oplata, gotowizna*; także: gwiazdozbiór. rzymski funt z wyrazem *pondo* lub *samo libra, coronam auream libram pondo*, 2) waga do wynalezenia poziomu; stąd: *ad libram, proste, prostopadła*
- Libramen**, *inis*, *n.* siła odśrodkowa.
- Libramentum**, *i*, *n.* ciężar, waga, *l. plumbi*; 2) równowaga, linia horyzontalna.
- Librariöus**, *i*, *m.* zajmujący się książkami, mianowicie przepisywaniem ich lub przedażą.
- Librarius**, *a*, *um*, tyżący się książek, *scriptor, zajmujący się przepisywaniem; rzeczow. a)* librarius, *ii*, *m.* przepisywacz ksiąg; *b)* librarium, *ii*, *n.* miejsce, gdzie chowano książki i inne pisma.
- Librätus**, *a*, *um*, rzucony z zamachem, *glans, ictus, telum*.
- Librilis**, *e*, *funtowy*, mający wagę funta; *rzeczow. librilia, ium, n.* funtowe kamienio lub maszyny wojenne do ciskania ciężkich kamieni.
- Libro**, *l.* ważyć; 2) równać, równoważyć, w równowadze utrzymać, *terra librata ponderibus*; 3) utrzymywać w staniu bujania, *vela librantur ab aura, poet.* 4) ciskać, miotać, *telum, saxa fundä; geminas libravit in alas suum corpus (wzniósł się na skrzydłach); se l. wznosić się, wzlatywać, o pszczołach i ptakach; corpus in herba. rzucić się na trawę, poet.*
- Libum**, *i*, *n.* placek, mianowicie ofiarny, *liba recuso; lancesque et liba feremus*; podobne ciasta pieczono na dzień urodzin.
- Liburnia**, *ae*, *z*, kraina w Illiryi; stąd: *a)* Liburnus, *a*, *um*, do Liburnii należący; *rzeczow. Liburni, orum, m.* Liburnowie, słynni żeglarze, i Liburna, *ae*, *z*, lekki statek wodny; *b)* Liburnicus, *a*, *um*, liburnicki, *classis*.
- Libya**, *ae*, *i* -*e*, *es*, *z*. Libia, starożytnym znana północna część Afryki; stąd: *a)* Libycus, *a*, *um*, libijski, afrykański, *lapilli (z marmuru aumidyjskiego); b)* Libya,

vos, *m.* Libijczyk; *cj* Libystis, idis, *ż.* kobieta z Libii.

Libyophoenices, *um, m.* naród w Libii, pochodzący z Fenicyi, mianowicie w Bizacyum.

Libyssa, *ac, ż.* miasto w Bitynii.

Licens, *tis, wolny, nieskrępowany, licentior dithyrambus.*

Licenter, *przysł.* śmiało, 'odważnie, bez obawy, zuchwale, samowolnie, dicere, scribere.

Licentia, *ac, ż.* wolność, pozwolenie, pueris non omnem ludendi licentiam damus; *l. largiri; l. concessam habere;* pozwalanie sobie, śmiałość, licentiam sibi sumere; w mówieniu i pisanu, poetarum, dicendi; wołność, niekarność, militum; swawola wyuzdana, rozpušta, cupiditatum suarum.

Liceo, licui, licitum, *2.* być wystawionym na sprzedaż, być szacowanym, z przyp. *2.* wartości, quanti licuisse tu scribis.

Liceor, licitus, *2.* podawać na cenę, licytować, contra *1.*, podkupować, podawać cenę wyższą; illo licente contra liceri audet nemo, nikt nie śmie z nim współubiegać się w sprzedaży publicznej; *1.* digito; hortos.

Licet, licuit i licitum est, *2.* wolno, godzi się, można, alicui; zwykle z tryb. bez. lub *4.* prz. i tr. bez.: si suo jure imperare licuisset; licet cuivis ephoro hoc facere regi; *1.* consulere, loqui; nos frui liceret; praescripta servantem licet magnifice vivere; także: Themistocli licuit esse otioso; civi Romano licet esse Gaditanum; per leges ei consulere fieri licet; si Virginiac liberae vivere licitum fuisset; z tryb. łącz. fremant omnes licet; sis licet felix; per me licet (nie sprzeciwiam się, nic nie mam przeciw temu); si per te licebit (jeżeli

pozwołisz); si per suos esset licitum; quoad licitum est; *2)* przy wprowadzeniu zdania przyzwalającego: licet, może być, że-; przypuściwszy, że-; chociaż, lubo, z tr. łącz. omnes fremant licet, dicam, quid sentiam; licet terreat-serve; licet tibi significarim, ut ad me venires, tamen intelligo.

Lichas, *ac, m.* sługa Herkulesa.

Licinus, *ii, m.* nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* do Licyniusza należący. [zwisko.

Licinus, *i, m.* Rzymskie prelicitatio, *ōnis, ż.* podawanie ceny przy sprzedaży publicznej.

Licitor, *1.* podawać cenę, licytować.

Licitus, *a, um,* pozwolony, godziwy, sermo.

Licium, *ii, n.* watek, licia telae addere, rozpocząć robotę tkacką; w ogóle: nić.

Lictor, *ōris, m.* liktor, w licz. mn. lictores, liktorowie, słudzy publiczni najwyższych urzędników Rzymskich, przed którymi postępowali w miejscach publicznych dla ułatwienia im przejścia przez tłum ludu (submovere) i ostrzegali lud, aby przechodzącemu urzędnikowi należną cześć okazał (animadvertere). Oni także wykonywali kary, na jakie winowajcy byli przez tych urzędników skazani.

Lien, *ōnis, m.* śledziona. [wiązka.

Ligamen, *inis, n.* związanie, prze-Ligarius, *a, um,* nazwisko Rzymskiego rodu, stąd: Ligarianus, *a, um,* do Ligaryusza należący, oratio *L.* lub samo Ligariana (mowa Cyncerona w obronie Ligaryusza).

Ligēa, *ac, ż.* nazwisko nimfy

Liger, *ōris, m.* rzeka w Gallii (Loire).

Lignarius, *ii, m.* tyczący się drzewa; stąd: inter lignarios, tak uzwana ulica w Rzymie.

- Lignatio**, ónia, *ż.* ścinanie, zbieranie drzewa w lesie.
- Lignator**, ória, *m.* sprowadzający drzewo z lasu.
- Ligneolus**, a, um, zrobiony z drewniek.
- Ligneus**, a, um, drewniany.
- Lignor**, l. sprowadzać drzewo z lasu.
- Lignum**, i, n. drewno, w licz. mn. drwa na opał; przysłowie: ligna ferre in silvam, drwa do lasu nosić, tłusty poleć smarować; 2) poet. zamiast arbor.
- Ligo**, l. wiązać, przywłączywać, obwiązywać, aliquid aliqua re; poet.: pisces in glacie ligati (zamarzle); nimbi ligati (lód); — przenoś. połączyć, zjednoczyć, dissociata locis concordia pace ligavit.
- Ligo**, ónia, *m.* motyka.
- Ligula** lub **lingula**, ae, *ż.* języczek; — przenoś. międzymorze.
- Ligures**, a, um, *m.* lud w Italii wyższej, także używa się i o krainie Liguryi; w licz. poj. Ligus, rzadko Ligur, ória, *m.* i *ż.* mieszkaniec lub mieszkanka Liguryi. Stąd: a) Liguria, ae, *ż.* Ligurya; b) Ligustinus, a, um, Ligustyński, Liguryjski, ager.
- Ligurio**, lub **ligurrio**; 4. lizać, zlizywać, furta (potajemnie łasować); — przenoś. a) być chciwym, pożądać, lucra; curationem agrarum; b) przykładać się do czego, oddać się czemu, et hoc quoque liguriis.
- Liguritis**, ónia, *ż.* lakotliwość, chęć do przysmaczków
- Ligustrum**, i, n. ligustr, gatunek krzewu
- Lilium**, ii, n. lilia: — przenoś. w sztuce woj. rów, który jak lilia ku dołowi się zwęzał, a z jego środka słupek zaostrzony sterczał.
- Lilybaeum**, i, n. przylądek i miasto w Sycylii; stąd: Lilybaeanus, a, um, Lilibetański; b) Lilybæus, a, um, Lilibejski.
- Limæte**, przysł. gładko, starannie, dokładnie, limatus scriptum.
- Limætus**, a, um, wygladzony, wypracowany, dokładnie, dicendi genus.
- Limbus**, i, *m.* obszycie, obrąbek, oblamowanie, szlak.
- Limen**, inis, n. próg, 2) wejście, drzwi, penetrare limina regum; 3) dom, pokój, miejsce pobytu, limina deorum; — przenoś. a) początek, oporum laborumque; in limine victoriae stare, u późn. b) kres zawodniczy, szranki na widowiskach, limenque relinquunt.
- Limæa**, itis, *m.* miedza, granica, kopicieć lub kamień graniczny; 2) droga, kierunek komet i innych zjawisk nadpowietrznych; koryto rzeki, aquarum dum currant flumina limite; — przenoś. a) różnica, brevis limite; b) środek, eundem limitem agere, tegoż samego sposobu się chwycić, poet.
- Limite**, l. ograniczać, oznaczać granice.
- Limo**, l. gładzić; — przenoś. a) wykształcać, ogladzać, poprawiać, se ad aliquid, sposobić się do czego; b) badać, roztrząsać, zgłębiać, mendacium, veritatem; 2) opilować; — przenoś. ująć, zmniejszyć, de altero; commoda alienus oculo obliquo.
- Limo**, patrz Lemonum.
- Limosus**, a, um, mulisty, błotnisty, lacus.
- Limpidus**, a, um, przezroczysty
- Limus**, a, um, ukośny, krzywy.
- Limus**, i, *m.* purpurą obsyty, fartuch ofiarników.
- Limus**, i, *m.* muł, błoto, szlam.
- Limyra**, órum, n. Limyra, es, *ż.* miasto w Licyi.
- Lindus**, lub **os**, i, *ż.* miasto wyspy Rodus

- Linea**, ae, *ż.* nić, sznur, szczegół. sznur czyli prawidło do prostowania roboty rzemieślniczej, ad lineam i rectis lineis, prostopadłe, pionowo; linea discere uti; 2) linia, kres zawodniczy, zakres, stąd: tanquam transilire lineas (przekroczyć zakres); mors ultima linea rerum est; *b)* przegroda, przedział w siedzeni. ch teatru.
- Lineamentum**, i, *n.* kréska, pociąg pióra lub kredy i t. p., w licz. mn. główne rysy w obrazie lub posagu; zewnętrzna postać, corporis; rysy twarzy, oris; — przenos. charakter duszy, animi.
- Lineo**, i, pionowo prowadzić.
- Lineus**, a, um, lniany, ze lnu.
- Lingones**, um, *m.* lud w Gallii celtyckiej.
- Lingua**, ae, *ż.* język, stąd: *a)* mówienie, mowa, commercia linguae (zamiana słów, rozmowa); libertas linguae; vitemus linguas hominum; linguae acerbae et immodice liberae fuit; Aetolorum linguas retundere; dar wymowy, largus opum, lingua melior; glos, brzmienie, śpiew, linguae volucrum; *b)* język; mowa, Graeca, Latina, Persica, peregrina i t. p.; lingua uti, być oboznajmionym z językiem; 2) przenos. międzymorze, także: przylądek.
- Lingula**, ae, *ż.* patrz Ligula.
- Lingiger**, ora, crum, płóciennie odzienie noszący; o kapłanach Izdy i o niej samej.
- Lino**, livi lub lēvi, litum, 3. namazać, nasmarować, zasmarować, spiramenta cera; spicula felle; oblać, vinum levi (pice); pociągnąć, pokryć, powlec, auro tocta; wykreślić, wymazać; *b)* zbrudzić, splugawić, splamić, splendida facta carmine foedo.
- Linquo**, liqui, lictum, 3. zostawić, opuścić, urbem, terram; solitudo linquitur; porzucić, socios ignotae terrae (in terra ign.); — przenos. *a)* linqui animo lub samo linqui, omdleć; także: linquente animo i animus liquit; linquentem animum revocare; o umierających: l. dulces animas; podobnież: linquente spiritu ac sanguine; *b)* porzucić, zaprzestać, zaniechać, linquamus igitur haec; severa; nil intentatum nostri liquore potae.
- Linteatus**, a, um, płóciennie odzienie noszący, legio; senex.
- Linter**, tris, *ż.* łódka, czółno; — przenos. in liquida nat tibi linter aqua; masz dobrą porę, sposobność; 2) niecka, koryto.
- Linteus**, a, um, płócienny, libri (na płótnie pisano); *rzeczow.* linteum, i, *n.* płótno, także: żagiel.
- Lintriolus**, i, *m.* czółenko.
- Linum**, i, *n.* len, *b)* lina, sznur, sznur u wędki, moderabar arundine linum; *c)* sieć lowiecka, lina madent cruore ferarum; *d)* włók, niewód, pelago trahit humida lina; *e)* płótno, velati lino.
- Linus** lub **Linos**, i, *m.* syn Apollina i Terpsychory, nauczyciel Orfeusza i Herkulesa; podług dawniejszej powieści syn Apollina i Uranii.
- Lipara**, ae, i, -a, es, *ż.* największa z wysp Eolskich; w licz. mn. Liparae, wyspy Eolskie; stąd: Liparensis, e, dŕ Lipary odnoszący się; i Liparenses, ium, *m.* Lipareńczycy.
- Lippio**, 4. -mieć, zaropiałe oczy, chorować na oczy.
- Lippitudo**, inis, *ż.* zaropienie, zapalenie oczu.
- Lippus**, a, um, cierpiący na oczy, stąd: niewidzący dobrze, lippis et tonsoribus notum (o rzeczy, którą każdy widzi, zna).

- Liquefácio**, facti, factum, 3. na str. bier. liquefactus, factus, fieri, roztopić, rozpuścić, viscera liquefacta (zepsute, zgnile): — przenos. osłabić, pectora liquefiunt curis.
- Liquentia**, ae, 3. rzeka w krainie Wenecyjskiej.
- Liqueo**, liqui lub licui, 2. być płynnym; — przenos. być jasnym, jawnym, widocznym. non liquet, (formuła prawna, na tabliczkach wyrażona w skróceniu NL., używana w razie, gdy sędzia nie był dostatecznie o jakim czynie przekonany, tak że ani za, ani przeciw zdania swego wyrzec nie mógł).
- Liquesco**, licui, 3. topnieć, stawać się płynnym, nix, cera; stąd: gnić, psuć się: liquescunt corpora; — przenos. a) rozpywać się, zatapiać się, voluptate; b) niknąć, fortuna.
- Liquet**, patrz liqueo.
- Liquide**, przyst. jasno; — przenos. pewno, niewątpliwie, liquidius negare.
- Liquidus**, a, um, płynny, płynący; rzeczow. liquidum, i, n. plyn, woda i t. p. stąd: jasny, czysty, wypogodzony, właś. i przenos.; ad liquidum veritas explorata (z pewnością, dokładnie); przyst. liquido, z zupełnym przekonaniem, z pewnością, sumiennie, dicere, confirmare, jurare.
- Liquo**, i. topić; vinum, cedzió.
- Liquor**, oris, m. płynność np. wody, stąd: sama rzecz płynna, amonium, salis (= maris); fluidus (= tabes); także: samo l. o morzu: post. medius liquor Europen ab Afro secernit.
- Liquor**, 3. topnieć, rozpywać się; — przenos. słabiej, niszczyć, uchościć, niknąć, aetas.
- Lira**, ae, 3. bródza.
- Liriópe**, es, 3. matka Narcyssa.
- Liris**, is, m. rzeka w lacyum
- Liro**, i. brózdzić, brózdę robić.
- Lis**, litis, 3. zwada, klótnia, spór, proces sądowy, intendere, zapoznać: discernere, rozstrzygnąć: componere, uspokoić; także: przedmiot sporu, litem aestimare (porów. aestimo).
- Lissus**, i, 3. lub Lissum, i, n. miasto w Illiryi greckiej.
- Litatio**, ónis, 3. ofiara pomyślna.
- Litera**, ae, 3. głoska, i. tristis (C. t. j. condemnio), salutaris (A. t. j. absolvo); literae legis (ścisło trzymanie się prawa); stąd: sine literis (bez zasad prawa); pismo, przypisanie, rewers, spis i t. p. poet.; także: własnoręczne pismo (manus); w licz. mn. pisanie, pismo, list, oznajmienie, polecenie na piśmie, per literas; dare literas; dare literas alicui lub ad aliquem; szczególi.: mowa, pamiętniki piśmienne, dzieje, księgi, nauki, umiejętność, literatura, experts literarum graecarum; literarum studium, literarum scientia.
- Literate**, przyst. wyraźnie, rzetelnie, i. et scito perscriptae rationes; stąd: dosłownie, responderc; 3) uczenie, uczonym sposobem, loqui: dicta.
- Literátor**, oris, m. nauczyciel języka.
- Literatúra**, ae, pisanie głosek; 2) wiadomości objęte zakresem nauk pięknych.
- Literátus**, a, um, uczony, naukowo wykształcony.
- Liternum**, i, n. miasto w Kampanii nad rzeką Liternus; stąd: a) Liternus, a, um, do Liternu należący; b) Liternius, a, um, Liternijski i Literninus, i, n. wiejska posiadłość Scypiona Afrykańskiego.
- Literula**, ae, 3. mała głoska; w licz.

- mn. liścik; często: nieco nauk, wiadomości.
- Liticea, inis, m.** trębacz.
- Litigiosus, a, um,** kłótlivy, disputatio; poet.: forum, pelen spraw sądowych; o osobach: pieniacz, kłótlivy; 2) sporny, będący przedmiotem sporu, praediolum; ager.
- Litigo, 1.** spierać się, spór wieść, prawować się.
- Lito, 1.** czynić ofiarę z dobrą wroźbą, z przyp. 6. proximā hostiā saepe litatur; anima litandum Argolica; non litato, bez ofiary; ofiarę czynić, zadowolić, litemus
- Lentulo:** także o samej ofercie: dawać dobrą wroźbę, victima nulla litat; szczęśliwie ofiarować, sacris litatis; sacra forda bove, u poet. — przenoś. pomścić się, centurionum interitio hac adversariorum poena litata est.
- Litoralis, c, i litoreus, a, um,** pobrzeźny, tycający się brzegu.
- Littora, Littus i** pochod., patrz Lit-
- Litura, ae, Ź.** wymazywanie, poprawianie pisma na tabliczkach woskiem powleczoney; stąd: wyraz wymazany, miejsce wykreślone, unius nominis litura; multa litura; poet.: plamy od łez, które padły na pismo.
- Litus, ōris, n.** brzeg morski; przysłowie: litus arare (napróżno pracować); arenas in litus fundere (o pracy nieużytecznej); poet. także: brzeg rzeki; okolice nadbrzeżne.
- Lituus, 1, m.** zakrzywiona laska augurów; 2) dęte narzędzie muzyczne wojskowe; lituo tubae permixtus sonitus; — przenoś. nakłaniający, namawiający do czego, podzegać, perfectionis.
- Livens, tis, siny, zsiniały.**
- Liveo, ēre, być** sinym, livent rubigine dentes; — przenoś. zazdrościć.
- Liviānus, a, um,** patrz Livius.
- Lividus, a, um,** siny, zsiniały, śl-nawy; — przenoś. zazdrosny, niezyczliwy, nos nostraque lividus odit; oblivio (kiedy kto zazdrością powodowany puszcza w niepamięć czyje zasługi).
- Livius, a, um,** nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Liviānus, a, um, do Liwiusza należący.
- Livor, ōris, m.** siność, siniak; — przenoś. zazdrość, nienawiść; si livor obtrectare curam voluerit.
- Lixa, ae, m.** ciura, przy wojsku sprzedający przedmioty żywności; w lic. mn. czeladź obozowa.
- Locatio, ōnis, Ź.** wynajęcie, wydzierżawienie; stąd: umowa dzierżawcza.
- Locator, ōris, m.** wynajmujący, puszczający w dzierżawę; stąd: locatōrius, a, um, tycający się wydzierżawienia.
- Loco, 1.** umieścić, położyć, postawić, castra; milites supra vallum, homines in custodiis; aliquem sacra sede; w szczegól. a) in matrimonio (wydać za mąż; także: aliquam alicui nuptiis); b) wydzierżawić, wynająć z przyp. 6. za co, agrum frumento; stąd: locatum, i, n. wydzierżawienie, rzecz wydzierżawiona; c) umówienie się względem wykonania jakiej czynności, secunda marmora; statuam faciendam; columnas aedificandas; d) wypożyczać, łożyć na co, argentum, pecuniam; stąd: benefacta male locata, poet.
- Locri, orum, m.** mieszkańcy krajny zwané, ocris, idis, Ź. w Grecyi; stąd: Locrenses, ium, m. Lokrenowie; 2) miasto w Italii niższej, którego mieszkańcy nazywali się Locri lub Locrenses.
- Locutus, i, m.** małe miejsce; b) w lic. mn. często schowanie,

skrzynka z przegrodami, przedziałami, numum in loculos demittere; *e)* w licz. poj. trumna.

Locuples, *ētis*, mający wiele posiadłości gruntowych; w ogóle: bogaty, majątny; — przenoś. pewny, wiarogodny, testis, auctor, mogący dać rękojmię, reus l.

Locupletator, *ōris*, *m.* który zbogaca, familiarium.

Locupletissime, *przysł.* bardzo bogato, hojnie.

Locupletio, l. zbogacać, własn. i przenoś. hominem fortunis; eloquentiam instrumento artium.

Locus, *i*, *m.* w licz. mn. loci lub loca, miejsce, plac; w szczegól.

a) dom, mieszkanie, miasto, okolica i t. p., l. primus aedium, l. campestris, l. munita, loca nocte tacentia (królestwo umarłych); *b)* stanowisko szermierza lub żołnierza; locum tenere; se loco tenere; locum excedere; loco pellerē; stąd: stanowisko, wpływ, korzystne położenie; loco ille motus est (o Katorylinie); także: locum virtutis deseruit; *e)* loci lub loca, macica;

d) miejsce w książce, l. de natura verborum; loci communes, główne względy, pod którymi zwykliemy rzeczy uważać i o nich myśleć; *2)* przenoś. *a)* czas, cognoscendi et ignoscendi dabitur locus; ad id locorum, do tego czasu; ad locum, natychmiast; in loco lub loco, w stosownym, właściwym czasie; *b)* sposobność, powód, nocendi i t. p., locus est lub non est alicui rei; locum alicui rei facere; *c)* własność, położenie, stan, okoliczności, meliorem loco erant res nostrae; in eo loco res est; res erat eo loci; *d)* locum dare lub relinquere misericordiae, zlitować się; locum habere, mieć miejsce; nihil loci est alicui rei, to uśe ma

miejsca; często: eo loci, w tym punkcie, w tym stanie rzeczy; *e)* miejsce, we względzie porządku, następstwa, priore, posteriore loco; secundo loco; *f)* miejsce, uważanie, znaczenie, stąd: loco z przyp. 2 w miejscu, zamiast, za, jak; eodem loco habere; habere eo loco, tak szacować, tak cenić; loco patris habere, uważać za ojca; nihil loco numerare, nie mieć za nic, si eo loco esset, gdyby był w tym położeniu; *g)* miejsce, urząd, godność lub stan, pochodzenie, ród, quorum in locum ac numerum pervenire velis; loco honesto; loco summo, illustriori natus.

Locusta, *ae*, *ē*, szarańcza.

Locutio, lub loquutio, *ōnis*, *ž.* mówienie, mowa, szczegól. wymawianie.

Locutus, patrz **Ajus**.

Logium, *ei*, *n.* archiwum, skład urzędowych papierów.

Logicus, *a*, *um*, logiczny; *rzeczow.* logica, *orum*, *n.* logika.

Logos, lub *-us*, *i*, *m.* słowo, wyraz; logi, bajki, baśnie, żarty.

Loligo, *inis*, *ž.* ryba morska, sepie, wypuszczająca sok czarny; — przenoś. złośliwość, hic nigrae succus loliginis.

Lolium, *ii*, *n.* kłkol.

Lollus, *a*, *um*, nazwanie Rzymskiego rodu.

Lomentum, *i*, *n.* umywadło, masa z maki bobowej używana od Rzymianek dla nadania delikatności cery.

Longaevus, *a*, *um*, stary, sędziwy, senex, sacerdos.

Longe, *przysł.* daleko, progredi, abesse, videre, petere, audire i t. p.; l. gradi, postępować szerokim krokiem; często: l. lub haud (non) l. ab aliquo loco; longe ultra Rhenum; longe lateque,

wzdłuż i wszerz, obszernie, na wszystkie strony; 1. gentium, daleko w świat, gdzieś w dalekich stronach; 2) w odniesieniu do czasu: długo, daleko, wiele, bardzo, l. ante; longius anno; longius debere, oddanie długu przeciągnąć dalej niż termin jest oznaczony; quam longissime tempus ducere; — przenoś. ne longius abeam, abym się zanadto nie rozwódził; tam longe repetita principia, z daleka wyprowadzone zasady; abesse a vero; a humanitate; l. abesse ab aliquo; l. alicui esse, wcale nie pomagać; szczegół. przy wyobrażeniach różności, jak przy dissimilis, diversus, alius i t. p.; longe alio spectare; l. inter se discedere; l. dissentire; longissimo voluntas abhorrebat; i t. p.; nareszcie przy stop. wyższym i najwyższym, tudzież przy wyobrażeniach wyższości: bardzo wiele, daleko, nierównie, longe melior, l. nobilissimus; l. princeps; praestare, anteponeo antecellere, superare.

Longinuitas, *Ńtis*, *Ń.* dalekość, odległość miejsca; 2) pod względem czasu: długość, długotrwałość, alicujus rei; lub samo long.

Longinquus, *a, um*, daleki, odległy w przestrzeni i czasie, ex locis tam longinquis; victoria tempore longinqua; oppugnatio, consuetudo; morbus.

Longinus, *i, m.* Rzymskie przerwisko.

Longitudo, *inis*, *Ń.* długość w przestrzeni, agminis; in longitudinem, wzdłuż; 2) o czasie: consulere in longitudinem, zarządzać na przyszłość.

Longiusculus, nieco długi.

Longobardi, patrz Langobardi.

Longula, *ae, Ń.* miasto Wolsków.

Longulus, *a, um*, za długi, nieco długi.

Longurtus, *ii, m.* żerdź, drąg.

Longus, *a, um*, długi; navis, okręt liniowy, wojenny; z przyp. 4. dla oznaczenia długości, ferrum tres pedes longum; stąd: daleki, bardzo oddalony, longa a domo militia; — przenoś. cognatio; poet. także w ogóle: rozległy, rozciągający się daleko, wzdłuż i wszerz, pontus, fluctus, freta; 2) w odniesieniu do czasu: a) długi, długotrwały, in longum, na długo, na długi czas; in longiore die aliquid conferre, odłożyć co na czas dłuższy, dalszy; ex longo, od dawnego czasu; ne longum fiat lub ne l. faciam, krótko mówiąc; longum est enumerare, zadługo byłoby to wyliczać; dicere longa mora est; także: nolo esse longus, nie chce się zanadto rozszerzać; b) daleki, daleko sięgający, spes; longus spe, pełen dalekiej nadziei, poet.

Longus, *i, m.* Rzymskie przerwisko.
Loquacitas, *Ńtis*, *Ń.* wielomowność, gadatliwość.

Loquaciter, *przyŃ.* wielomownie.

Loquax, *Ńcis*, wielomowny, gadatliwy; poet.: rana, skrzeczająca; nidus (z powodu świegotania piskląt); stagna (gdzie się słyszeć daje głos łabędzi); lymphae (szmer wydajaco).

Loquela, *ae, Ń.* mowa, słowo, język, poet.

Loquor, *locutus (loquutus)*, 3. mówić, rozmawiać pure et latine; lingua Graeca; liberius, ferocius; vere ac libere; plane et dilucide; ornate; cum aliquo; de aliquo lub de aliqua re; pro aliquo, za kim, lub w czyjém imieniu; apud populum aut in senatu; ad aliquem; — przenoś. consuetudo loquitur; res ipsa loquitur; poet.: pinus loquan-

tes (szumiące); 2) przech. mówić co, o czém, pugnantis; falsa; aliquid cum aliquo; pauca apud aliquem; często: loquuntur, powiadają, głoszą z 4 przyp. i tr. bez.; szczegól. ciągle o czém mówić, mieć w ustach, classes, proelia; Catilinam; — przenoś. jakby mówić, pokazywać wyraźnie, oculi loquuntur, quemadmodum affecti simus.

Loramentum, *f*, *n*. rzemień.

Lorica, *ae*, *f*. pancerz, zbroja; — przenoś. szaniec, blanki, kosz szanecowy; turres contabulantur, pinnae loricaeque ex cratibus attextuntur. Lorico, *i* uzbroid pancerzem; lorricatus, okryty pancerzem, pancerzny.

Loricula, *ae*, *f*. mały pancerz, mały szaniec.

Lorium, *ii*, *n*. miasteczko w Etrurji. Lorum, *i*, *n*. rzemień; 2) cugle, dare lora; 3) bicz, loris non ureris.

Lotophagi, *orum*, *m*. lud w Afryce w bliskości małej Syrty.

Lotos, lub -us, *i* *f*. komonica (zizyphus lotus) drzewo afrykańskie, którego owoc służył za pożywienie ludom zwanym stąd Lotophagi; *b*) flet zrobiony z tego drzewa; 2) gatunek drzewa w Italji, wydającego owoc pestkowy; 3) roślina pastewna, korniczyna.

Lotus, patrz Lavo.

Lua, *ae*, *f*. bogini, której bron zdobytą ofiarowano.

Lubet i pochodne patrz Libet.

Lubricus, *a*, *um*, ślizki, gładki, saxa, humus, anguis, conchyliis; *szecz.* lubrica, *orum*, *m*. miejsca ślizkie; szybko ulatujący, predki, amnis: także: annus, poet.; żywy, ruchawy, membra, oculi: — przenoś. *a*) ślizki, niebezpieczny, niepewny, via vitae; viao adolescentiae: actas puerilis; defensionis re-

tio; poet. z tryb. bez.; *szeczow.* in lubrico versari lub stare; *b*) zwo-dniczy, fortuna; poet.: nequidquam patrias tentasti lubricus artes.

Luca, *ae*, *f*. miasto w Etrurji; stąd: Lucensis, *e*, należący do miasta Luki.

Lucani, *orum*, *m*. lud w niższej Italji. Lukanowie; stąd: *a*) Lucania, *ae*, *f*. kraina Lukania; *b*) Lucanus, *a*, *um*, należący do Lukanii; *szeczow.* lucanica, *ae*, *f*. kielbasa. [rywka.

Lucellum, *i*, *n*. mały zysk, ob-Luceo, *ludi*, *2*. świecić, jaśnieć, wydawać światło; lucet, dnieje, świta; — przenoś. być jawnym, jasnym, widocznym, res lucet argumentis; być świetnym, virtus; splendor imperii.

Luceres, *um*, *m*. jeden z trzech najdawniejszych oddziałów (tribus) ludu Rzymskiego.

Luceria, *ae*, *f*. miasto w Apulji; stąd: Lucernus, *a*, *um*, do Luceryi należący i Lucerni, *orum*, *m*. Lucerynowie.

Lucerna, *ae*, *f*. lampa.

Lucesco, *tub* lucisco, *ere*, zaczynać świtać, lucescit lub luciscit, dnieje, rozwidnia się.

Luci = luce, w dzień, ventre.

Lucide, *przysł.* jasno, wyraźnie, dobitnie, definire verbum.

Lucidus, *a*, *um*, jasny, świetny, sidera; — przenoś. jasny, wyraźny, ordo.

Lucifer, *era*, *erum*, niosący światło, equi; *szeczow.* lucifer, *eri*, *m*. jutrzienka, Venus; podług mytów syn Aurory i Ceyksa; poet.: dies, tres de mense supersunt luciferi; 2) wydająca na świat, Dyana.

Lucifugus, *a*, *um*, unikający światła, odludek, homo.

Lucillus, *a*, *um*, nazwanie Rzymskiego rodu.

- Lucina**, ae, *ż.* bogini ułatwiająca wydanie na świat płodu, opiekująca się położnicami.
- Lucisco**, patrz *Lucesco*.
- Lucius**, ii, *m.* imię Rzymskie.
- Lucretillus**, is, *m.* góra w kraju Sabinów; stąd: **Lucretinus**, a, um, lukretyński.
- Lucretius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.
- Lucrifacio**, fcti, factum, na str. bier *lucrifio*, factus, fieri, zyskać, zarobić, pecuniam; — przenoś. popełnić bezkarnie, maleficium.
- Lucrinus**, i, *m.* Lukryńczyk w Kampanii; *przym.* **Lucrinus**, a, um, i **Lucrinensis**, e, Lukryński, lacus.
- Lucror**, i. zyskiwać, zarabiać, pecuniam; nomen, otrzymać; — przenoś. *lucretur* indicia veteris infamiae, przebaczyć mu, pominić, nie przytoczyć.
- Lucrosus**, a, um, zyskowny, korzystny, zysk przynoszący.
- Lucrum**, i, *n.* zysk, korzyść, in *lucris* ponere lub *lucro* apponere, uważać co za zysk; *lucri* facere mieć w zysku; de *lucro* vivere (uważać za zysk, że się żyje, uniknąć niebezpieczeństwa); stąd: poet. bogactwo, periculosum semper vitavi *lucrum*.
- Luctamen**, inis, *n.* usiłowanie.
- Luctatio**, ōnis, *ż.* pasowanie się, chodzenie w zapasy; w ogóle: walka, usiłowanie; — przenoś. spór, sprzeczka, cum *Academicis*.
- Luctator**, ōris, *m.* zapaśnik.
- Luctificus**, a, um, smutek przynoszący, żalony, clades.
- Luctisōnus**, a, um, smutno brzmiący, żalony, mugitus.
- Luctor**, i. pasować się, mocować się, w ogóle: walczyć, cum *aliquo*, lub z samym *przym.* 6.; in *turba*; siliō się, usilować, z tryb. bez., *telum* eripere; — przenoś.
- spór wieść, sprzeczać się; inter se; non *luctabor* tecum *amplius*.
- Luctuosō**, *przyst.* żalownie, canere.
- Luctuosus**, a, um, smutny, żalony, sprawujący smutek, *luctuosum* est z tryb. bez. *tradi* alteri; 2) pełen smutku, mocno zasmucony, *Hesperia*.
- Luctus**, us, *m.* smutek, żal, miłowicie po stracie ulubionej osoby, objawiony przez oznaki powierzchnowe; także: uosobienie smutku, poet.: *Luctus* et *ultrices* posuere *cubilia* *Curae*: powód do smutku, tu *luctus* *eris* *levior*.
- Lucubratio**, ōnis, *ż.* pracowanie w nocy przy świetle; także: praca wykonana w nocy przy świetle.
- Lucubro**, i. pracować w nocy przy świetle; *przech.* w nocy przy świetle co wypracować, *opus* *lucubraturum*.
- Luculente**, *przyst.* jasno, wyraźnie, wyrozumiale, *scribere*, *dicere*; 2) pięknie, wybornie.
- Luculenter**, *przyst.* pięknie, wybornie, *texebatur* *opus* *luculenter*.
- Luculentus**, a, um, jasny, światły, *caminus*; — przenoś. a) jasny, wyraźny, zrozumiały, *verba*, *scriptor*, *oratio*; b) zuałomity, znaczny, wielki, *plaga*, *patrimonium*; *factum*; stąd: *wiarogodny*, *auctor*.
- Lucullus**, i, *m.* imię famiłii z rodu *Licyntuszów*.
- Lucumo**, ōnis, *m.* tytuł pospolity niegdyś królów i książąt *Etrurii*.
- Lucus**, i, *m.* gaj, las bóstwu poświęcony, poet.; w ogóle las.
- Ludibrium**, ii, *n.* szyderstwo, pośmiewisko; *ludibrio* *alicui* *esse*, być przedmiotem pośmiewiska; ad *lud.* *recidere*, stać się pośmiewiskiem; *per* *lud.* *uragajac* się, in *longum* *sui* *ludibrium*, na hańbę, na uraganie się; stąd: a) *igraszka*, *igrzysko*, *ludibria* *ventis*; i. *fortu-*

- nae; ludibria excogitat fortuna; *δ*) złudzenie, omamienie, is l. verius quam comes; l. oculorum; vanissimi cujusque.
- Ludibundus**, a, um, żartujący; 2) igrając, bez pracy, niepostrzeżenie.
- Ludicer**, lub **ludicrus**, a, um, rozrywkowy, do zabawy służący, certamen, ars armorum; sermo; *rzeczow.* ludicra, orum, n. zabawki; szczegól. 2) należący do widowisk i aktora, ars, sztuka dramatyczna; *rzeczow.* ludicrum, i, n. wszelki rodzaj widowisk, igrzysk, Olympiorum i t. p.; l. edere.
- Ludiflōtio**, ōtis, ż. drwiny, naśmiewanie się.
- Ludiflōo**, 1. drwić, naśmiewać się, aliquem.
- Ludiflor**, 1. drwić, uragać się, aliquem; — przenoś. podstępnie niweczyć, locationem; ea, quae hostes agerent.
- Ludimāgister**, stri, m. nauczyciel.
- Ludio**, ōtis, m. = Ludius.
- Ludius**, ii, m. aktor, baletnik.
- Ludo**, lusi, lusum, 3. grac, alea, talis, trocho; ludis Circensibus; ludere qui nescit, campestribus abstinet armis; — przenoś. a) igrać żartować, żarciki stroić, ad ludendum, na żart; poet.: cymba ludit in lacu; jubae ludunt, igraja (poruszane od wiatru); b) dla rozrywki czém się zajmować, bawić się, armis, palaestra, versibus; 2) w znac. przech. grać, proelia latronum (w warcabu); alea luditur; poet.: ludum insolentem, swawolic; — przenoś. a) drwić, żartować, szydzić, aliquem, verbum; stąd: podejść, oszukać, ludzić, aliquem; b) bawić się, zajmować się czém dla zabawy, carmina; żartem przedstawiać, bonum civem.
- Ludus**, i, m. gra, zabawa, szczegól. ludi, widowiska, igrzyska publiczne, Circenses; scenici, gladiatorii; ludis, w czasie igrzysk; — przenoś. igraszka, rzecz, która się łatwo i bez wszelkiej pracy robi, illa perdiscere ludus esset; per ludum, igrając, bez trudu; ludum jocumque lub l. et j. fuisse (było to igraszka); *δ*) żart, drwiny, amoto ludo; per ludum et jocum, żartem, dla zabawy; c) miejsce ćwiczenia ciała i umysłu, gladiatorius, szkoła szermierska; effracto Capuae ludo; militaris, miejsce ćwiczeń wojennych; l. literarum lub discendi, szkoła, gdzie uczo-no czytać, pisać, rachować i t. p. in ludo (w szkole), aliquem cognosse; ludum habere, udzielać nauki; l. aperire, otworzyć szkołę; magister ludi; d) tytuł sztuki teatralnej Newiusza, in Naevii ludo.
- Lues**, is, ż. zaraza; — przenoś. niepoczciwy, zły, szkodliwy człowiek.
- Lugdūnum**, i, n. miasto w Gallii lugdunęńskiej.
- Lūgeo**, luxi, luctum, 2. smucić się, boleć, nosić żalobę; poet.: lugentes campi (smutne pola w krainie podziemnej; 2) przech. oplakiwać, żalować, nunc cassum lumine lugent; mortem alicujus; z 4. przyp. i tryb. bez. Catilina urbem ex suis faucibus ereptam esse luget.
- Lugūbris**, e, żalobny, w żalobie będący, domus; *rzeczow.* lugubria, ium, n. żalobna odzież; Punico lugubre mutavit sagum: smutny, żaloszny, pełen smutku, żalu, verba; clamor, vox; bellum; poet.: lugubre jako *przyst.* sanguinei cometae lugubre rubent: także: złowieszczy, ales.
- Lumbus**, i, m. lędźwie.
- Lumen**, inis, a. światło; solis;

- stąd: światło dzienne, dzień, lumine secundo si te hic offendero; także: świeca, pochodnia, latarnia i t. p. lumine apposito; luminis oleum instillaro; wzrok. oczy, luminibus amissis; lumine torvo; życie, l. adimers; cassus lumine; — przenos. światło, środek objaśniający, ułatwiający, ordo est, qui memoriae lumen affert; ozdoba, zaszczyt, hoc vestrum lumen est; consularius, civitatis; 2) okno, fenestrarum angustiae.
- Luminare**, áris, n. otwór w ścianie, to co daje światło: — przenos. zaszczyt, ozdoba, luminaribus tot extinctis.
- Luminosus**, a, um, jasny, wydatny, odznaczający się, luminosae partes orationis.
- Luna**, ae, ż. księżyc, także: bogini, córka Latony i siostra Słońca.
- Luna**, ae, ż. miasto na granicy Liguryi i Etruryi; stąd: Lunensis, e, lundeński.
- Lunaris**, e, do księżyca należący, księżycowy, cursus; 2) do księżyca podobny, inerant lunaria frontis cornua.
- Luno**, l. zakrzywić naksztalt rogów księżyca; stąd: lunatus, obłączysty, zgięty, pelta.
- Luo**, lui, luitum, lub lütum, 3. obmywać, płókać; — przenos. zmyć wjnę, przypłacić czém, odpokutować, noxam pecuniã; scelus supplicio; delicta majorum; przez pokutę lub ofiarę odwrócić, pericula; b) dług zapłacić, aes alienum; stąd: ponieść karę, l. poenam, poenas, supplicia i t. p.
- Lupa**, ae, ż. wilczyca; 2) nierządnicą; stąd: lupanar, áris, mieszkanie nierządnic.
- Lupatus**, a, um, ostremi kolcami naksztalt wilczych zębów opatrzoną, rzeczow. lupati, orum, m. lub
- lupata, orum, n. krygi, wędzidło z kolcami na konie narowiste.
- Lupercal**, ális, n. ludicrum lub w licz. mn. Lupercalia, ium, n. uroczystość obchodzona w lutym na cześć Luperka; 2) jaskinia poświęcona Luperkowi na górze Palatyńskiej.
- Lupercus**, i, m. imię bożka, Pana licejskiego (Lycacus); 2) kapłan tegoż bożka.
- Lupia**, ae, ż. rzeka w Germanii, Lippe.
- Lupinus**, a, um, wilczy; rzeczow. lupinus, i, m. i lupinum, i, n. słonecznik strączyty.
- Lupus**, i, m. wilk, przysłowia: lupus in fabula, o wilku gadka, a wilk w sieci; ovem lupo committere, zrobić kozła ogrodnikiem; lupus non curat numerum (ovium), bierze wilk i liczone; lupus ultro fugiat oves (o rzeczy niemożliwej, przeciwniej przyrodzeniu); — przenos. a) wędzidło ząbkowate, kryga (frenum lupatum); b) ferrei, haki wojenne; 2) Lupus, Rzymskie przezwisko.
- Lura**, ae, ż. wór skórzany; brzuch, wnętrzości.
- Luridus**, a, um, blady, żółtawy, spelzły, membra, pellis; 2) bladeść sprawujący, horror: lurida miscent aconita novercae.
- Luscina**, ae, ż. słowik.
- Luscus**, a, um, jednooki.
- Lusto**, ónis, granie, gra, pilae.
- Lusitania**, ae, ż. Luzytania, dziś Portugalia; stąd: Lusitanus, a, um, do Luzytanii odnoszący się; rzeczow. Lusitani, orum, m. Luzytanci.
- Lustus**, ii, m. rzeka w Arkadyi.
- Lusor**, óris, m. gracz; bawiący się czém.
- Lusórius**, a, um, do gry należący

Lustralis, *e*, oczyszczalny, błagalny, służący do oczyszczenia w sposobie religijnym, sacrificium, aqua, exta.

Lustratio, *onis*, *ē*. oczyszczenie religijne przez ofiary, sacro lustrationum peracto; obejrzenie w objęzdzie, municipiorum; bieg, solis.

Lustro, *i*. oświecać, lustrabat lampade terras orta dies; *b*) oglądać, quae sit circum me copia; — przenoś. rozważać, rozmyślać, omnia rationē animoque; *c*) zwiedzać, objęzdzać, Aegyptum, terram; aequor navibus; 2) błagalnemi ofiarami oczyszczać, viros; *a* ponieważ *a*) przy takich ofiarach odbywał się przegląd, stąd: lustrare, przeglądać, robić popis, exercitum; *b*) bydłęta ofiarne w obec todu oprowadzano; stąd: lustrare, obchodzić, czynić obieg kołowy, okrążyć, aliquem choreis, poet.

Lustrum, *i*, *n*. (od lino lub lavo), kaluża, bagno, jama, jaskinia; *b*) tożysko zwierząt, ferarum; poet.: las, horrentia, in via lustra; *c*) dom urzędu; — przenoś. rozpusta, lustris confectus.

Lustrum, *i*, *n*. (od luceo) ofiara oczyszczalna, co pięć lat dopełniana przez cenzorów po uczynionym przeglądzie, w ogóle: zwyczajna ofiara oczyszczenia; stąd: przeciąg czasu pięcioletni, Troja obsessa lustris duobus; w ogóle: okres lat niekoniecznie pięciu, np. czterech, stu.

Lusus, *us*, *m*. grame, bawienie się, żartowanie, apti lusibus anni.

Lutätius, *a*, *um*, nazwanie Rzymskiego rodu.

Luteolus, *a*, *um*, żółtawy.

Lutetia Parisiorum, miasto w Galii lugdunenskie.

1. **Luteus**, *a*, *um*, żółtawy, szafranowy, złotożółty (od lutum 1).

2. **Luteus**, *a*, *um*, gliniany, mulisty; — przenoś. podły, nieczemny (od lutum 2).

Lutulentus, *a*, *um*, błotnisty; zabłocony; — przenoś. nieczysty, plugawy, brzydki, homo, vitia.

1. **Lutum**, *i*, *n*. farbownik, roślina żółta (farbująca; 2) farba żółta.

2. **Lutum**, *i*, *n*. błoto; także wyraz obelgi: podły, plugawy człowiek.

Lux, *lucis*, *ē*. światło gwiazd; stąd *lucēs*, świecące ciała niebieskie, światło dzienne; stąd: dzień, luce lub luci, w dzień; 1. centesima; crastina; natalis; w ogóle: światło, blask, lychnorum; oczy, damnum lucis adeptae; życie, negant intueri lucem fas esse; lucem propriam accipere, urodzić się; luce privare, życia pozbawić; luce magis dilecta; — przenoś. *a*) światło, świetność, ozdoba, urbs lux orbis terrarum; *b*) światło, jasność, objaśnienie, historia testis temporum, lux veritatis; sententiae auctoris lucem desiderant; *c*) znakomitość, zaszczyt, familias e tenebris in lucem vocavit; *d*) widoczność, jawność, widok publiczny, benefacta in luce collocari volunt; in luce Italiae (przed oczyma, w oczach); res occultas in lucem proferre.

Luxuria, *ae*, *i*-es, *ei*, *ē*. wybujałość, zbyteczna płodność, in oratione ut in herbis est luxuries, 2) zbytkowanie w pokarmach, upojach, ubiorach, przepych, rozrzutność, rokoszowanie, luxuries Hannibalem corruptit

Luxurio, *i* **Luxurior**, *i*. być bujnym, o ziemi i roślinach, humus, seges, virgae arborum; bujać, skakać, pecus; ut serpens luxuria-

- re solet; membra luxuriant (objawiają młodzieńczą żywość, dziańskosc); — przenos. zbytkowac, roskoszowac, oddawac sie rozpuscieniu, psuc sie, z przyp. 6. animi otio; Gapuam luxuriantem felicitate.
- Luxuriöse**, *przysl.* zbytkownie, rozrzućnie, rozpustnie, vivere.
- Luxuriosus**, a, um, bujny, frumenta, vitis, seges; zbyteczny, otium; — przenos. rozpustny, wyłany na zbytki, marnotrawny, homo.
- Luxus**, us, *m.* wybujałość roślin; — przenos. zbytek, marnotrawstwo.
- Lyaeus**, i, *m.* uwalniający od troski, przeciwko Bachusa; poet. wino, latex Lyaeus; curam dulci Lyaeo solve.
- Lycaeus**, i, *m.* góra w Arkadyi; *przym.* licejski, nemus.
- Lycambes**, ae, imię jakiegoś Tebanczyka; stąd: Lycambēus, a, um, do Likambesa należący.
- Lycaon**, ōnis, *m.* król Arkadyi, syn Pelazga, ojciec Kallisty; stąd: a) Lycaōnis, idis, ż. córka Likaona; b) Lycaonius, a, um, do Likaona należący, Arctos, gwiazdozbiór, i axis, północna strona, w której jest ten gwiazdozbiór; 2) syn Kallisty
- Lycāones**, um, *m.* Likaonowie, lud w Azji mniejszej; stąd: a) Lycaonius, a, um, do Likaonów należący; b) Lycaonia, ae, ż. kraina Likaonia.
- Lycaonia**, patrz Lycaon.
- Lycōum**, i, *n.* sławne gimnazjum w Atenach, gdzie Arystoteles wykladał naukę filozofii; 2) miejsce w Tuskułum posiadłość Cyncerona.
- Lychnūchus**, i, *m.* lichtarz, podstawa pod lampę.
- Lychnus**, i, *m.* lampa, kaganiec.
- Lycia**, ae, ż. kraina w Azji mniejszej, Licya; stąd: Lycius, a, um,
- do Licyi należący i Lycii, orum, *m.* mieszkańcy Licyi.
- Lycomēdes**, is, *m.* król na wyspie Scyros.
- Lycōrias**, ādis, ż. córka Nereusza i Dorydy.
- Lycōris**, idis, ż. aktorka mimiczna, wyzwolenica senatora Wolu-mhinsza.
- Lycormas**, ac, *m.* rzeka w Etolii.
- Lyctus**, i, ż. miasto na wyspie Krećie; stąd: Lyctius, a, um, liktyjski, kretenski.
- Lycurgus**, i, *m.* syn Dryanta, król Edonów w Tracyi; 2) syn Aleusa i Neery (Neacta), ojciec Anceusza, król Arkadyi, stąd: Lycurgides, ae, *m.* syn Likurga; 3) mówca w Atenach; stąd: Lycurgēi, orum, *m.* stronnicy Likurga, surowi ganiciele; 4) prawodawca Spartan.
- Lycus**, i, *m.* rzeka; a) w Paflagonii; b) we Frygii, wpadająca do Meandry; c) w Assyrii wpadająca do Tygrysu
- Lydia**, ae, ż. kraina w Azji mniejszej, z głównym miastem Sardes, stąd: a) Lydus, a, um, lidyjski, także: etruski (ponieważ podług dawnego podania Etruskowie od Lidów wzięli początek); b) Lydus, a, um, do Lidów odnoszący się; Lydus, i, *m.* lidyjczyk, Lydi, orum, Lidowie, poet. także: Etruskowie.
- Lympha**, ae, ż. woda, poet. loquaces lymphae desiliunt.
- Lymphaticus**, a, um, obłąkany, szalony, wodowstrętny pavor, nagły, raptowny, pomieszanie sprawujący.
- Lymphātus**, a, um, = lymphaticus; i. mens; velut lymphati, nagłym strachem przejęci, prawie od przytomności odchodzący.
- Lyncestes**, ae, *m.* mieszkańiec

krainy Lyncestae w Macedonii lub jęj głównego miasta Lyncus, i, *ż.* stąd: Lyncestius, a, um, do Linku miasta lub do krainy Lincosty należący.

Lyncaeus, ei i eos, *m.* Messenczyk, jeden z Argonautów, bystrym wzrokiem obdarzony; stąd: a) Lyncēus, a, um, tyczący się Linceusza; — przenoś. daleko widzący, przenikliwy, quis est tam lyncaeus?; contemplari oculis lynceis; b) Lyncides, ae, *m.* potomek Linceusza; 2) syn Egipta, małż. Hipermnestry.

Lyncus, i, *m.* król Scytów; Lyncus, r, *ż.* porów. Lyncestes.

Lynx, cis, *m.* i *ż.* ostrowidz.

Lyra, ae, *ż.* lutnia. lira; stąd

u poet.: pieśń, poczyna liryczna non haec jocosae conveniunt lyrae; 2) gwiazdozbiór.

Lyroōsus, i, *m.* źródło w Peloponezie; *przym.* lircejski.

Lyricus, a, um, liryczny; *rzeczw.* lyrici, *m.* poeci liryczni.

Lyrnessus, lub Lyrnesus, i, *ż.* miasto w Troadzie; stąd: a) Lyrnesis, idis, *ż.* do Lirnezu należąca; *rzeczw.* mieszkanka Lirnezu (Bryzeida lub Hippodamia); b) Lyrnesius, a, um, tyczący się Lirnezu.

Lysimachia, ae, *ż.* miasto w Tracyi; stąd: Lysimachienses, ium, *m.* mieszkańcy Lizymachii.

Lysis, is, *m.* rzeka w Azji mniejszej; 2) filozof z Tarentu, nauczyciel Epaminondasa.

M.

M. skrócenie imienia Rzymskiego Marcus; M' skrócenie imienia Manius; 3) M. znak liczebny — milite lub millesimus.

Macareus, ei i eos, *m.* syn Eola; stąd: Macareis, idis, *ż.* córka Matareusa (Issa).

Macedo, i -on, ōnis, *m.* Macedończyk, mieszkaniec krainy zwanej Macedonia, ae, *ż.* diffidit urbium portas vir Macedo (Filip); legio Macedonum; jako *przym.* Macedoński, miles. Stąd: Macedonicus i Macedonius, a, um, Macedoński.

Macellum, i, *n.* jatkii, miejsce sprzedaży rozmaitej żywności.

Maceo, ēre, być chudym.

Macer, cra, crum, chudy, taurus; solum; przenoś. stroskany, wynędzniały od troski, si me palma negata macrum reducit.

Macer, cri, *m.* imię Rzymskiej rodziny.

Macēria, ae, *f.* ogrodzenie kamiennie lub z cegły.

Macēro, i. krnszyć, miękzyć; 2) osłabiać, wycieńczać, aliquem macerare fame; 3) dręczyć, martwić, trosk nabawiać, aliquem desiderio; mentem de rebus futuris: lentis penitus maceror ignibus.

Macesco, ēre, schnąć, chudnąć.

Machaera, ae, *ż.* miecz; stąd: Machaerophorus, i, *m.* noszący miecz, drabant.

Machaōn, ōnis, *m.* syn Eskulapa; stąd: Machaonius, a, um, odnoszący się do Machaona.

Machina, ae, *ż.* machina, narzędzie do pomnożenia skutków siły; szczegól. kusza wojenna do wyrzucania ciężkich pocisków (ballista, catapulte); także: wieża, szopa wojenna i t. p., stąd: przenoś. sztuczny

obrot, wykręt, podejście, machinas omnes adhibere, użyć wszelkich sprężyn; 2) ruszowanie, na którym wystawiano niewolników na sprzedaż.

Machinamentum, *i*, *n*. machina.

Machinatio, *ō*nis, *ż*. użycie machin, wprawienie w ruch, mechaniczne, sztuczne poruszanie; *b*) machina używana przy obłożeniach i zdobywaniu miejsc warownych, także do pociągu okrętów, navalis; — przenos. biegle użycie środków, judex machinatione quadam in partes rei est flectendus.

Machinator, *ō*ris, *m*. wynalazca machin, mechanik; — przenos. sprawca, poduszczyciel, scelerum.

Machinor, *i*. sztucznie co wynaleźć, ułożyć, opera, versum; szczegól. coś złego zamysłać, knuć, necem alicui, perniciem, dolum; także: machinatus w znac. bier. ułożony, uknowany.

Macies, *ē*i, *ż*. chudość, wyschłość, turpis macies decentes occupat malas.

Maera, *ae*, *m* rzeka w Italii; 2) **M. Come**, *ż*. miasteczko w Lokrydzie.

Macresco, *macrui*, 3. chudnąć.

Maeri Campi, *ō*rum, *m*. okolica w Italii wyższej.

Macrochir, *m*. = Longimanus, długoreki, przezwisko Artakserksesa króla Persów.

Macrocolum, *i*, *n*. papier regalowy.

Macte, *maci*, *patrz* Mactus.

Macto, *i*. pomnażać część bogów, uświetniać, łagodzić, przebłagać, extis deos manes; — przenos. obdarzyć, zaszczylić, uraczyć, uczcić, aliquem honoribus; w ogóle: ofiarować, hostiam; mactant lectas de more bidentes Cereri; — przenos. poświęcać na co, przeznaczać; aliquem Orco; zabić, aliquem sum-

mo supplicio; zgubić kogo, testamento aliquem; zniszczyć, jus civitatis.

Mactus, *a*, *um*, pomnożony, uświetniony; stąd: macte i maci, wyrażenie, gdy życzymy komu zwycięstwa i wytrwania, darz Boże! szczęść Boże! macte nova virtute puer, ciesz się z twojego męstwa i utwierdź się w niém; macte bez przyp. ślicznie! bardzo dobrze! wybornie.

Macula, *ae*, *ż*. plama, skaza, maculas auferre de vestibus; cętka, equus maculis albis; oko w sieci, reticulum minutis maculis; — przenos. plama, skaza, hańba, niesława, delenda est vobis illa macula bello suscepta; non ego paucis offendar maculis.

Maculo, *i*. splamić, zbrudzić, terram tabo; — przenos. splamić, zhańbić, nomen crimine.

Maculosus, *a*, *um*, mający plamy, vestis; pstry, lynx; — przenos. zhańbiony, senatores.

Madafactio, *fecit*, *factum*, 3. (na str. bier. madafacto, factus, fieri), zmoczyć, zrosić.

Madena, *ae*, *ż*. część Armenii.

Madeo, *madui*, 2. być mokrym, wilgotnym, zlanym, zbroczonym, terrae madent pluvialibus Austris terra sanguine; madens, wilgotny, mokry, poet. o śniegu: topić się, sole; także: zmięknąć, być uwarzonym, ugotowanym, igni exiguō; — przenos. obfitować, opływać w co, być oswojonym z czém, przejętym czém. sermonibus madet Socraticis.

Madesco, *madui*, 3. stawać się mokrym, wilgotnieć, pluvio madescit ab Austro.

Madidus, *a*, *um*, wilgotny, mokry. poet.: pełen wody, fossa.

Maeander, *dri*, *i* -droa, *dri*, *m*

- rzeka w Jonii i Frygii, nadzwyczaj kręto płynąca; stąd: *imię społ. krzywość, zakręt, wybocze-
nie, kołowanie*; także wężykowa-
te obszycie u sukien, *victori chla-
mydem auratam, quam plurima
circum purpura maeandro dupli-
ci curcurrit*; stąd: *Maeandrius, a,
um, do Meandru należący.*
- Maecenas, ātis, m.** imię Rzymskie-
go, pierwotnie Etruskiego rodu.
- Maecius, a, um,** nazwisko Rzym-
skiego rodu; 2) nazwisko okolicy
w Lacyum, *ad Maecium is locus
dicitur.*
- Maedi, orum, m.** naród w Tracji;
stąd: *Maedicus, a, um, do Me-
dów należący, i Maedica, ae, Ź.*
kraina Medów.
- Maellius, a, um,** nazwanie Rzym-
skiego rodu; stąd: *Maelianus, a,
um, do Meliusza należący i Me-
liani, orum, m.* stronnicy Me-
liusza.
- Maena, i mena, ae, Ź.** mała ryba
morska.
- Maenades, patrz Menas.**
- Maenalus, i, m i -la, orum, n.**
góra w Arkadyi z miastem tegoż
nazwiska Maenalus lub Maenalum.
Stąd: *a) Maenalis, idis, Ź.* rodem
z Menalu, do góry Menalu odno-
sząca się; *b) Maenalius, a, um,*
menalijski, poet. arkadyjski.
- Maenas, ādis, Ź.** obłąkanego umy-
słu niewiasta; *Bachantka.*
- Maenius, a, um,** nazwanie Rzym-
skiego rodu; *columna M. porów.
columna*; stąd: *Maenianus, a, um,*
meniński; *rzeczow. Maenianum, i,
n. ganek, galerya.*
- Maeōnes, um, m.** Meonowie, miesz-
kańcy krainy Maconia, *ae, Ź.* w Li-
dyi; u poet. Meonia nazywa się
także Etrurya, powiewaŹ Etrusko-
wie od Lidów nieli pochodzić.
Stąd: *a) Maeonides, ae, m.* Lidyj-
czyk (Homer), poet.: mieszkaniec
Etruryi; *b) Maconis, idis, Ź.* Lidyj-
ka, rodem z Lidyi; *c) Maconius, a,
um, meoński, lidyjski; senex lub
vates (Homer) także do Homera
odnoszący się, bohaterŹski, pes, car-
men; poet. etruski.*
- Maetotis, idis, lub idos, Ź.** meoty-
cka, do Meotów ludu scytyjskie-
go należąca, ora, pałus: w ogóle:
scytyjska, hiems.
- Maetotius, a, um,** meotycki, *do
Meotów należący, tellus.
- Maereo, Źre, 2.** smućić się, być
pograżonym w głębokim smutku,
trapić się, *suo incommodo, 2)*
przech. *a) ubolewać nad czém,
casum, mortem alicujus; calami-
tatem reipublicae, lub z przyp. 4.
i tryb. bez. b) żalostínie narzekać,
z żalem opowładać, talia mae-
renti.*
- Maeror, oris, m.** smutek głęboki,
żałostí, żaloba, *maeror est aegri-
tudo flentis; conficere se maero-
re; maerorem atque luctum de-
ponere.*
- Maesia silva, las w krainie We-
jentów.**
- Maeste, przysł.** smutno, żalostínie.
- Maestitia, ae, Ź.** smutek, żal, *mac-
stitiam pellero ex animis; — prze-
noŹ. smutna postać, orationis.*
- Maestus, a, um,** smutny, żalostíny;
poet.: zapowiadający smutek, zło-
wrogi, *avis; smutek zrzadzający,
funus; nieszczęsny, niebezpieczny,
tectum.*
- Maga, ae, Ź.** czarownica.
- Magalia, ium, n.** chaty, chałupy,
miratur molem, *magalia quondam.*
- Mage, = magis, u poet.**
- Magicus, a, um,** czarodziejski, ars.
- Magis, przysł.** bardzićj, więcój,
z nast. *quam (jak, niŹeli); magis
ut consuetudinem servem, quam-
non magis quam, nie więcój jak,*

również; obok 6 przyp. eo, hoc, tanto m., tém więcej, et eo lub coque m., a to tém bardziej; multo magis, daleko więcej; nihilo magis, nie więcej, również; magis etiam, więcej jeszcze; magis et magis, coraz więcej; quotidie lub in dies m., codziennie więcej; z nast. quo, quod, quoniam, si, ut, ne; z przym. i przysł. które nie mają stopnia wyższego; m. anxius, troskliwszy; m. necessaria ratione; 2) = potius, raczej, non equidem invideo, miror magis; magis id dicere; magis est, quod gratulem; jest raczej powód, abym winał; magis est, ut ipse moleste ferat. II) w stop. najwyż. maxime, nader, bardzo, nadzwyczaj; przy wyrazach unus omnium, multo, quum unus omnium maxime floreret, między wszystkimi najbardziej się odznaczał; quam maxime, vel m., jak najwięcej; tam sum amicus reipublicae, quam qui maxime, ut qui m., jak tylko można najwięcej; ut quisque m. — ita m., domaczy się przez st. wyż. im więcej — tém bardziej, ut quisque maxime opis indiget, ita maxime ei opitulari; ut quisque animi magnitudine maxime excellit, ita maxime vult princeps esse; z przymiotnikami, które nie mają stop. najwyż. maxime necessarius, m. naturalis; 2) = potissimum, głównie, osobliwie, szczególnie, zwłaszcza, mianowicie, quae ratio poetas et maxime Homerum impulit; quae vel maxime suspicionem movent; in hunc m. modum lub hoc m. modo; nunc quum m., teraz szczególnie, teraz właśnie; ut Jugurtham m. vivum sibi tradrent (o ile można).

Magister, stri, m. przełożony, zwierzchnik, uczelnik, populi, equitum,

navis, morum (Cenzor); societatis, przełożony nad stowarzyszeniem dzierżawców cel; artium, ludzi m., nauczyciel; 2) podlegacz, poradnik, m. ad despoliandum templum.

Magisterium, il, n. zwierzchnictwo, urząd przełożonego; — przenoś. rada, nauka.

Magistra, ae, f. przełożona; nauczycielka, vita rustica parsimoniae magistra est.

Magistratus, us, m. urząd, magistratum petere, inire, accipere, deponere; urzędy u Rzymian były: ordinarii, zwyczajne, stałe, w oznaczonym czasie rozdawane, jak konsulaty; extraordinarii, nadzwyczajne, które miały miejsce tylko w okolicznościach nadzwyczajnych, jak dyktatura; curulos, wyższe, konsulaty, pretura i edylostwo kurulne; albo plebeji, dla osób z gminu; majores, rozdawane na zgromadzeniach ludu zwanych comitia centuriata, jak konsulaty, pretura, cenzura, lub minores, rozdawane na zebraniach ludu zwanych comitia tributa; edylostwo, trybunał ludu i t. d.; porów. imperium; b) urzędnik, proprium magistratus intelligere se gerere personam civitatis.

Magnanimitas, atis, f. wielkość duszy, wspaniałomyślność.

Magnanimus, wielkomyślny, bohaterki, vir.

Magnes, etis, m. mieszkaniec krainy lub miasta Magnezyi, przym. lapis M. lub samo M., magnes; w licz. mn. Magnetes, um, m. Magnezyanie, mieszkańcy krainy zwanej Magnesia, ae, f. przy morzu Egiejskiem. Stąd: a) Magnesa, ae, f. Magnezyanka; b) Magnetarches, ae, m. najwyższy urzędnik Magnezyi; c) Magnetis,

idis, *ż.* do Magnezyi odnosząca się, Argo, okręt w mieście Pagazie w krainie Magnezyi zbudowany.

Magnesia, ae, *ż.* miasto: a) w Karyi; b) w Lidyi.

Magni campi, örüm, m. miejsce niedaleko od Utyki.

Magnifice, przysł. (stop. wyż. -centius, najw. -centissime), okazałe, wystawnie, wspaniale, świetnie, hojnie, przepysznie, znakomicie, donare aliquem; convivio aliquem pascere; convivium comparare; exornare triclinium; habitare, vivere; zaszczytnie, vincere, triumphare: w wyrazach i przedstawieniu się; szumnie, górnio, chępliwie, collaudare aliquem; jactare aliquid; loqui; z przesadą, incedere; pod względem uczuć i usiłowań: wielkomyślnie, bardzo, sentire, loqui, appetere.

Magnificentia, ac, *ż.* przepych, okazałość, epularum; funerum ac sepulcrorum; aedificiorum; wielkość duszy, szlachetny sposób myślenia; chępliwość; górniość mowy, verborum.

Magnificus, a, um, (st. wyż. -centior, najwyż. -centissimus) przepych lubiący, elegans non magnificus; w czynach: szlachetny; w słowach i obejściu się: chępliwy, próżny, pyszniący się, poważny; w charakterze: wielkomyślny; o przedmiotach nieżywotnych: okazały, świetny, znakomity, wystawny, apparatus, funus, exemplum, ornatus; o czynach: świetny, aedilitas, factum; o słowach i myślach: wzniosły, pełen zapału, dicendi genus.

Magniloquentia, ae, *ż.* wzniosłość, szczytność, górniość mowy; 2) chępliwość.

Magniloquus, a, um, górnio mówiący;

2) chępliwy, talia magniloquus tumido memoraverat ore.

Magnitudo, inis, *ż.* wielkość, a mianowicie: w przestrzeni, wielkość, ogrom, maris, fluminum, fluctuum; pod względem liczby: wielkie mnóstwo, copiarum; fractuum; pecuniae, aeris alieni; co do działania: wielkość, moc, tęgość, frigoris; — przenoś. a) wielkość, znakomitość, rerum gestarum; beneficii; szczegł. wysokie stanowisko, godność, dostojność, imperatoria; b) wielkość, wysoki stopień, supplicii, doloris, amoris, odii, periculi; szczegł. wielkość duszy, animi.

Magnopere, lub magno opere, przysł. bardzo, mocno, usilnie, z naleganiem; velle, desiderare, petere, cohortari, suadere, curare i t. p. w stop. najwyż. maximopere petere; indigne ferre; w wysokim stopniu, bardzo, nadzwyczaj, szczegł. perturbationi, delectare, pertinere ad aliquid; res magno opere gestae (znakomite czyny wojenne); non m., nie bardzo, non m. ordines servare; nulla m. clade accepta (nie poniosłszy żadnej wielkiej klęski); ut mihi dicendum nihil magnopere videatur (zdaje się, że nic tak daleko ważnego nie ma, coby powiedzieć wypadało).

Magnus, a, um, stop. wyż. major, najwyż. maximus, wielki, większy, największy, we wszelkich względach, a mianowicie: 1) w przestrzeni: wielki, wysoki, wzniosły, mons. domus, maximi aestus maritimi; maximus Danubius; — przenoś. wielki, ważny, znaczny; lub wysoki, trudny, res; magnum pondus habituras literas; magnum rēcz wielka, wielkiej wagi, magna curant dii; pod względem znaczenia, mocy, potęgi, zasług:

wielki, znakomity, magnus hoc bello Themistocles fuit; nec bello major; stąd: Jupiter Optimus, Maximus (potentissimus); praetor maximus = dictator; w złej myśli: obrotny, przebiegły, fur; w wyrażeniu: mocny, przesady, verba, imperia, minae; stąd: in majus extollere, przesadzać, przedstawiać co więkzém, aniżeli jest w istocie; in majus accipere; in m. celebrare; in m. ferre; chępliwy, próżny, verba m.; sermones; lingua; stąd: aliquid magnam dicere, chępić się; puduit magna locutum cedere; 2) w czasie: a) znaczny, długi, długo trwający, anni, menses; magno (post) tempore; b) w odniesieniu do lat życia: stary, mater magno natu (w podeszłym wieku); filius maximo natu (najstarszy); majores natu, starzy (o senacie); samo majores, przodkowie; major annis sexaginta, mający lat przeszło 60; 3) co do liczby, ilości i wagi: liczny, znaczny; stąd: w odniesieniu do wartości, ceny: kosztowny, wysoki, drogi; magni lub magno, wysoko, drogo; majoris, drożej; maximi, bardzo drogo, przy słowach: emere, vendere, aestimare, facere; existimare (poczytywać za rzecz ważną); magni esse (wielkie mieć znaczenie); magno illi ea cunctatio stetit (wiele go to ociąganie się kosztowało; 4) co do mocy; silny, mocny, wielki, głośny, sonus, vox, clamor, stridor i t. p.

Magus, a, um, czarodziejski, ars; rzeczow. magus, i, m. czarnoksiężnik; maga, ae, ż. czarownica.

Maja, ae, ż. córka Atlasa i Plejony, matka Merkurego.

Majalis, is, m. wieprz

Majestas, atis, ż. wielkość, zaszczyt, godność, dostojność ludu

Rzymskiego w czasach rzeszypolitéj, a później cesarza; crimen majestatis, zbrodnia obrazy majestatu; lex majestatis, prawo dotyczące obrazy majestatu; stąd: majestatem minuere, laedere, wykroczyć przeciw godności monarchy albo ludu; majestatis condemnari; majestatis rei.

Major, patrz magnus.

Majus, a, um, majowy, do maja należący; mensis M. lub sam M., miesiąc maj.

Majusculus, a, um, nieco większy, cura.

Maia, ae, ż. szczęka; 2) policzek.

Malaca, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej.

Malacia, ae, ż. cisza morska.

Male, przysł. (stop. wyż. pejus; najwyż. pessime), źle, olerę; vestitum esse; male alicui est; pejus alicui accidit, gorzej się komu powodzi. Stąd w szczegól.: a) pod względem postępowania i zachowania się: źle, przewrotnie, opacznie, loqui; m. audire, być osławionym, być w złej opinii; consulere alicui; mereri de aliquo; pessime agitur necum, bardzo mi się źle powodzi, nieszczęśliwy jestem; m. accipere aliquem, źle się z kim obejść, dać się komu we znaki; m. habere, carpere, źle się obchodzić; m. agere; m. facere alicui, wyrządzić komu krzywdę; b) pod względem skutku, następstwa: źle, nieszczęśliwie, niekorzystnie, zgnębnie, rem gerere, pugnare, vagari, cadere (wypaść); emere, redimere (drogo); vendere (tanie); poet. napróżno, bezskutecznie, ter m. sublato ense; c) źle, zadradliwie, agere; cogitare, zamyslać co złego; szkodliwie, nioprzyjaźnie, sentire, existimare de aliquo; d) w odniesieniu do miejsca i cza-

- su: nie na swoim miejscu, niewczas, w porze niewłaściwej, m. si palpere; m. salsus; m. sedulus, u poet. e) dla oznaczenia miary i stopnia: bardzo, tego, mocno, mulcare, nocere, odisse; cane pejus et angue vitabit chlamydem; m. raucus, dispar; stąd: o stopniu zanadto wygórowanym i wielkiej mierze: zbyt, zanadto, male laxus, superbus, parvus, poet.; albo o niskim stopniu i małej mierze; nie dosyć, niedostatecznie, zaledwie, tegere, haerere, sustinere arma; m. densatus agger; m. percepti fructus (w małej ilości); m. fortes undae; m. viva caro; stąd: m. plenus, niezupelny; m. sonus, nieroztropny; m. gratus, niewdzięczny; m. parens, nieposłuszny; digitus m. pertinax (tylko pozornie okazujący upor); statio m. fida carinis (przystań niepewna, niebezpieczna dla okrętów). [Lakonii
- Malëa** i **Malëa**, ae, ż. przylądek
- Malëdice**, przysł. zlorzeczwie.
- Maledicens**, tis, zlorzeczący, potwarzający.
- Maledico**, dixi, dictum, 3. zlorzeczyć, lżyć, szkalować.
- Maledictum**, i, n. zlorzeczenie, obelga, in aliquem conferre, conjicere; w licz. mn. także: poduszczanie, podburzanie
- Maledicus**, a, um, zlorzeczwliwy, stop. wyż. -centior, najw. centissimus; rzecz. oszczerca, potwarca.
- Malefäcio**, feci, factum, 3. źle czynić, szkodzić.
- Malefactum**, i, n. zły uczynek, występki.
- Malefictum**, il, n. zły uczynek, przestępstwo, zbrodnia, sine maleficio iter facere, bez zrobienia szkody.
- Maleficus**, a, um, zło czyniący, niecznotliwy, niezczwliwy, bezbożny, stop. wyż. -centior, najw. -centissimus; naturam maleficam nactus est in fingendo corpore; rzecz. zloczynca.
- Malesuadus**, a, um, źle doradzający, fames, poet.
- Maleventum**, i, n. miasto Hirpinów w Samnium (Behewent).
- Malevölens**, tis, niezczwliwy, nieprzyjazny.
- Malevölentia**, ae, ż. niezczwliwość, niechęć, nienawiść; także: radość z czyjej szkody, voluptas ex malo alterius sine emolumento suo.
- Malevölus**, a, um, stop. wyż. -volentior, najw. -volentissimus, niezczwliwy, zazdrośny, alicui lub in aliquem; rzeczow. nieprzyjaciel, zazdrośnik, zawistnik.
- Malies**, eon, m. lud w południowo-zachodniej stronie Tessalii; stąd: a) Maliacus sinus, odnoga morza między Tessalią i Achają. b) Maliensis, e, malieński.
- Malifer**, era, erum, rodzący jabłka.
- Maligne**, przysł. złośliwie, niezczwliwie, zazdrośnic, dicere; detrectare benefacta; skąpo, zbyt oszczędnie, dividere agrum plebi.
- Malignitas**, ätis, ż. złośliwość, niechęć, zazdrość. 2) skąpstwo, sknerstwo.
- Malignus**, a, um, złośliwy, źle żyjący, zazdrośny; vulgus; skąpy; -przenoś. nieczyzny, nieurodzajny, terra, collis; słaby, mały, lux; szczupły, aditus.
- Malitia**, ae, ż. złość, zło, niegodziwe postępowanie, podejście, zdradliwość, chytryść, malitia est versuta et fallax nocendi ratio.
- Malitiösus**, przysł. zdradliwie, podstępnie, agere äliquid.
- Malitiösus**, a, um, zdradliwy, podstępny, chytry, złośliwy, interpretatio juris; silva Malitiosa, las w krainie Sabínów

Maltiv, patrz Maler.

Malleolus, i, m. młotek; — przenoś. a) młoda gałązka, zraz, latorośl, mianowicie winna. b) pocisk ogniasty do zapalenia obłożonego miasta.

Malleus, i, m. młot, szłaga.

Malli, orum, m. lud w Indyach nad rzeką Hydraotem.

Mallosa, ae, ż. miasto w Tessalii.

Mallos, i, ż. miasto w Cylicyi.

Malo, malui, malle, bardziej chcieć, woleć, przekładać jedno nad drugie, aliquem, lub aliquid; z tryb. bez. rem obtinere; z 4 przyp. i tryb. bez. maluit se diligi quam metui; carere me aspectu civium malleim, quam conspici; z tryb. łącz. malleim, dedisses mihi; malle alicui omnia, lub m. alicui, być dla kogo życzliwszym.

Malobathron, lub -um, i, n. drzewo syryjskie, z którego otrzymywano olejek wonny do namaszczania. 2) tenże sam olejek.

Malum, i, n. patrz malus.

malum, i, n. jabłko; aurea (pigwy) przenoś. discordiae mittere, rzucić jabłko niezgody, dać powód do kłótni; ab ovo usque ad mala, od początku do końca.

malus, a, um (stop. wyż. pejor; najwyż. pessimus), zły, lichy, podły, mianowicie: a) powierzchownie: niepokorny, niepokazny, brzydki, pes, facies, crus; stąd: malum, i, n. ułomność; b) pod względem uzdatnienia w wykonaniu czynności: zły, niezdatny, lichy, sutor, poeta. c) pod względem moralnym: zły, złośliwy, niegodziwy, bezbożny; malum, i, n. wada, przywara, ułomność; poet. także: bezprawie, zły postępek, zbrodnia, effodiuntur opes, irritamenta malorum; we względzie politycznym: zły, źle myślący, ciwes. 2) we względzie stauu cia-

ła i umysłu: zły, słaby, valetudo; valetudo animi; quum omnis aeger fere pejor fiat; malum, i, m. cierpienie, słabość; przykry, odor; szkodliwy, szkodzący, manus, falx; szczegól. o truciznie i rzeczach jadowitych: virus, cicuta, gramina, dapes, także: lingua, oszczerczy, jadowity, złośliwy; carmen, uszczypliwy; querimonia, nikczemne; o przepowiedniach: nieprzyjazny, złowrogi, avis, ales; o wieściach, pogłoskach, doniesieniach: przykry, szkodliwy, nuncijs; rumor; o mniemaniu względem kogo, ocenianiu kogo: malam opinionem de aliquo habere, zły, niekorzystne powzięć o kim mniemanie; m. fama, niesława; m. pudor, fałszywy; także: ambitio; hańbny, libido; zły, szkodliwy, niebezpieczny, facinora, artes, exemplum, mos; smutny, szkodliwy, nieszczęśliwy, res, pugna, exitus; in pejorem partem mutari, zmienić się na gorsze; in pejorem rure, pogorszyć się; poet. malum = male, ne gallina malum responset dura palato. Stąd: rzeczow. malum, i, n. nieszczęście, niebezpieczeństwo, przygoda, utrapienie, dolegliwość, zguba, malo assuetus; malo cum tuo; malum jako wykrzyknik w gniewie: quae, malum, est ista audacia? jakaż u licha jest ta odwaga?

Malus, i, ż. jabłoń; 2) malus, i, m. maszt, celeri saucius Africo; 3) drag, za pomocą którego zawieszano zasłonę w teatrze lub cyrku przeciw słońcu lub promieniom słonecznym, carbasus magnis intenta theatris, malos inter jactata trabesque.

Malva, z. słaz.

[familii.

Mamercus, i, m. imię Rzymskie] Mamertini, orum, m. mieszkańcy

miasta Messany w Sycylii; stąd: Mamertinus, a, um, do Mamer-
tynów należący.

Mamilius, a, um, imię Rzymskiójk
familii.

Mamilla, ae, *ż.* pierś.

Mamma, ae, *ż.* pierś, cycek.

Mamurius, ii, *m.* nazwisko rze-
mieślnika, który robił tarcze zwa-
ne ancilia, patrz ancile.

Mamurra, ae, *m.* bogaty Rzymia-
nin stanu rycerskiego z miasta
Formii.

Maniceps, opis, *m.* zakupnik, na-
bywca, dzierżawca dochodów rzą-
dowych; przedsiębiorca publicz-
nych budowli i t. p. [zwisko.

Manofnus, i, *m.* Rzymskie prze-
-

Mancipium, lub mancipium, ii,
n. prawne, formalne kupno; lex
mancipii, kontrakt kupna; jus man-
cipii, prawo kupna; mancipio da-
re, oddać jako własność, sprzedać,
accipere, kupować; 2) prawo wła-
sności jakiej rzeczy, własność; res
mancipii, przedmioty, do których
kto ma prawo własności; 3) nie-
wolnik lub niewolnica.

Mancipo lub mancipio, 1. oddać
co komu na własność, quaedam
mancipat usus, przez używanie
nabywa się prawo własności.

Mancus, a, um, ułomny, kaleka;—
przenoś. niedokładny, słaby, virtus,
praetura.

Mandatum, i, *n.* polecenie, poru-
czenie, ustny lub na piśmie roz-
kaz, *m.* persequi, wykonywać; fal-
lere, frangere, nie wypełniać; ju-
dicium mandati, proces w przed-
miocie niewypełnienia zlecenia.

Mandatus, us, *m.* polecenie, roz-
kaz, mandatu praetoris, z polece-
nia pretora. [Sabinów.

Mandela, ae, *ż.* miejsce w krainie

Mando, 1. polecić, przykazać, dać
rozkaz ustny lub na piśmie, ali-

cui aliquid, alicui de aliqua re,
res mandata; ze spoj. ut lub ue
i tryb. łącz.: Volusenus mandat,
ut revertatur; Trebonius manda-
verat, ne pateretur; huic mandat,
Remos adeat; alicui lub ad ali-
quem, kazać komu co powiedzieć,
z 4 przyp. i tryb. bez. lub z mo-
wą wprost (oratio directa); powie-
rzyć, poruczyć, alicui magistra-
tum, honores; se lub vitam fugae
(ratować się ucieczką); aliquid men-
tibus (wrazić); aliquid memoriae
(nauczyć się na pamięć); aliquid
literis (napisać, podać na piśmie);
versibus; historiae; fruges vetusta-
ti (długo przechowywać); alicui
stationem tuendae reipublicae; ali-
cui curam rei; poet.: hordea sul-
cis, corpus humo.

Mando, mandi, mansum, 3. *ż.*uc,
przeżuwać; *rzechow.* mansa, orum,
n. rzeczy przeżute; stąd: jeść,
niszczyć, manditque trahitque mol-
le pecus; lora.

Mandūbi, orum, *m.* lud w Gallii
celtyckiej.

Manduria, ae, *ż.* miasto Salenty-
nów w niższej Italii.

Mane, nieodm. *n.* poranek, rano,
cum primo mane, zo światem; mul-
to mane, bardzo rano; a mane diei,
od rana, mane erat; vigilabat ad
ipsum mane. 2) *przysł.* rano, bene
mane, bardzo rano; hodie m., cras
m., postridie m.

Maneo, mansi, mansum, 2. zоста-
wać na miejscu, przebywać, ba-
wić, mieszkać gdzie; manetur, zo-
staje się; domi; in loco; apud
aliquem; sub Jove frigido; z wyo-
brażeniem trwałości: pozostać, cią-
gle trwać, o żyjących i nieżywot-
nych istotach, z dodatkiem nunc,
adhuc, ad nostram aetatem i t. p
nihil semper suo statu manet; mo-
numenta ad nostram memoriam

manserunt, omnes munitiones integrae manserunt; nomenque tuum laudesque manebunt; stąd: wytrwać, wiernym pozostać, in amicitia, in pactione, in fido, in officio; maneat ergo, niech więc tak będzie; — przenos. grozić ingens periculum; czekać, praemia manent; 2) przech. czekać, oczekiwać, adventum hostium; — przenos. czekać, te gloria manet, te triste manebit supplicium.

Manes, ium, m. dusze zmarłych, cienie świata podziemnego; stąd: a) poet., o świecie podziemnym: veniet sub Manes imos.

Manica, ae, ż. długi rękaw przy tunice; — przenos. więzy na ręce, okowy, manicis jacentem occupat; manicas levare jubet.

Manicatus, a, um, długie rękawy mający, tunica.

Manifeste, przyst. jawnie, widocznie.

Manifesto, 1. objawić, odkryć, hoc manifestatur, to się jasno daje widzieć.

Manifesto, przyst. jawnie, widocznie.

Manifestus, a, um, jawny, oczywisty, widoczny, res, scelus, peccatum; velle manifesta magis ex illo habere, chciéć dokładniej z niego samego wyczerpać; z przyp. drugim, manifesta vitae, dająca znaki życia; mendacii, sceleris.

Manilius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Manilianus, a, um, do Maniliusza odnoszący się.

Manipularis, e, należący do oddziału żołnierzy pieszych, zwanego manipulus; prosty, miles; manipularis, dein centurio.

Manipulatum, przyst. kompaniami, rotami.

Manipulus, 1, m. garść, wiązka; — przenos. rota, kompania, oddział

żołnierzy pieszych, składający się z 120 ludzi; żołnierzy zaś zwanych triarii 60. Takiemu oddziałowi w czasach Romulusa służyła wiązka siana za chorągiew; 2) w ogóle: gromada.

Manius, ii, m. imię Rzymskie, przez skrócenie M'.

Manlius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; *przym.* do Manliusza należący; stąd: Manlianus, a, um, tyżący się Manliusza, i Manlianus i, n. posiadłość wiejska Cycrona.

Mannus, i, m. (wyraz celtycki), koń Gallów, Celtów, ulubiony z powodu szybkiego biegu.

Mano, 1. ciec, wypływać, sączyć się, fons sub ilice manat; aqua m. de nive; także o powietrzu i innych rzeczach: rozchodzić się, rozszerzać się, wychodzić; aer, qui per maria manat; manant ex arbore guttae; Herculis simulacrum multo sudore manavit (spotniał); — przenos. a) powstawać, pochodzić z przym. ex lub a i 6 przyp. fama manaret a Mutina; peccata ex vitibus; b) rozchodzić się, rozszerzać się, z przym. per i 4 przyp. malum m. per Italiam; fidei nomen m. latius; rozgłaszać się, stać się znanym publiczności, orationem nunquam manaturam putavi; c) uchodzić, zuikać, pójść w zapomnienie, de pectore; 2) przech. dać płynąć, wylewać, lacrimas; — przenos. te manero solium mella poetica. (wanie gdzie.

Mansio, ōnis, ż. pobyt, przebywanie; **Mansuefactio, fēci, factum, 3.** (na str. bier. mansuefactus, factus, flecti), oswoić, ogłaskać, obłaskawić (o dzikich zwierzętach); — przenos. ulagodzić, usmierzyc, uspokoić, plebem; ze stanu dzikości wprowadzić, ubyczczać, homines.

Mansuesco, sūevi, sūetum, 3. łagodnieć, oswoić się, dać się oglądać.

Mansuete, przysł. łagodnie, łaskawie.

Mansuetudo, ūnis, ż. oswojenie się (dzikich zwierząt); — przenoś. łagodność, powolność, imperii, morum, animorum; 2) tytuł, którego używano w przemawianiu do cesarzów, mansuetudo tua.

Mansuetus, a, um, oswojony; — przenoś. łagodny, spokojny, cichy, cur tam subito mansuetus fuerit, quum tam fuisset ferus.

Mantēle, lub **mantile**, is, n. ręcznik.

Mantioa, ae, ż. sakwy.

Mantina, ae, ż. miasto w Arkadyi, krainie Peloponezu.

Manto, us, ż. córka Tyrczyasa, matka Mopsnsa; 2) nimfa, wieszczka, matka Enusa (Oenus).

Mantua, ae, ż. miasto w Italii wyższej.

Manūbiae, arum, ż. łupy, zdobycz wojenna; pieniądze ze sprzedaży łupów; udział wodza w zdobyczy.

Manubrium, ii, n. rekojeść, trzonek, ucho u naczynia.

Manumissio, ōnis, ż. udarowanie wolnością niewolnika; a) justa, urzędowe, formalne; per censusum, per vindictam, per testamentum; non justa, mniej uroczyste; inter amicos, per epistolam, per mensam.

Manumitto, misi, missum, 3. wyzwolić, wolnością niewolnika udarować.

Manupretium, ii, n. zapłata za robotę; — przenoś. w ogóle: nagroda, eversae civitatis.

Manus, us, m. ręka, in manus sumere, (in) manu tenere; per manus trahere, z rąk do rąk porywać; (de) manu, własną ręką; inter manus auferri; in manibus esse; do manu in manum tradere; dla

oznaczenia bliskości w przestrzeni i obecności w czasie; in manibus esse, być w bliskości; victoriam in manibus videre; ad manum esse, habere aliquem ad manum scribae loco (pod ręką, przy sobie); stād: inter manus esse (pod ręką); tenere manu, wiedzieć z pewnością; manibus teneri, wpaść w oczy; — przenoś. c) trąba słonia; d) manus ferrea; hak żelazny, wojenny, porów. harpago; e) garść, stado, gromada, oddział żołnierzy, piechoty i jazdy, manum facere, armare, colligere, conducere, comparare, cogere; m. exigua, paŕva, si nova manus cum veteribus copiis se conjunxisset; w ogóle: zebranie ludzi, orszak, zgraja, bonorum, comitum, conjuratorum, juvenum; poet. robotnicy, nos aera, manus, navalia demus; 2) mężtwo, waleczność, manu fortis; manu capere urbes; asu manūque; (victas) manus dare (podać się); manu vincere; poet. committere manum Teucris; manum ferre in proelia; ad manum venire, accedere, bić się wręcz, zetrzeć się; także: ad lub in manus venire; manum conserere, bić się; non manu neque vi; 3) w ogóle: moc, władza, haec non sunt in manu nostra; expedita manus, swobodna, bez przeszkód; porów. infero, injicio i t. p.; 4) praca, robota ręczna, dzieło sztuki, manu quaerere; manu sata; oppidum manu munitum; artificum manus miratur; poet. aptius a summa conspiciare manu, pokaż się wtedy, gdy będziesz jak najpiękniej wystrojony; 5) pismo, styl, alia, Alexidis manum amabam; manum ejus falso imitatus.

Mapále, is, n. namiot, chałupa, także: wieś.

- Mappa**, ae, *ż.* serweta do stołu;
 2) chustka, którą w cyrku dawa-
 no znak do rozpoczęcia gonitw
- Maracanda**, orum, *n.* główne mia-
 sto w Sogdyanie.
- Marathon**, onis, *m.* i *ż.* miejsce
 w Attyce, pamiętne zwycięstwem,
 które Milcyades odniósł nad Per-
 sam; stąd Marathonius, a, um,
 do Maratonu odnoszący się.
- Marathon**, i, *ż.* miasto Fenycyi; stąd:
 Marathonus, a, um, z Maratos
 pochodzący, marateński.
- Marathrus**, i, *m.* lub -um, i, *n.*
 koper.
- Marcellus**, i, *m.* imię Rzymskiej
 familii; stąd: Marcellia, orum, *n.*
 uroczystość obchodzona na cześć
 familii Marcella.
- Marceo**, marculi, 2. być zwiędłym,
 wątłym, bezsilnym, rozmarzonym.
- Marcesoo**, ere, wiednać, gnuśnieć,
 upadać na siłach.
- Maroidus**, zwiędły, lilia marcida
 demittunt caput.
- Marcus**, a, um, nazwanie Rzym-
 skiego rodu; *przym.* do Marcyu-
 sza należący, saltus (w Liguryi);
 stąd: Marcianus, a, um, do Mar-
 cyusza odnoszący się.
- Marcōmanni**, orum, *m.* szczep Swe-
 wów w Germanii; stąd: Marco-
 mannicus, a, um, do Markoma-
 now należący.
- Marous**, i, *m.* Rzymskie przezwisko.
- Mardi**, orum, *m.* lud przy morzu
 Kaspjskiem, w lic. poj. natione
 Mardus; 2) lnd w górach provin-
 cyi Persydy.
- Mare**, is, *n.* morze; mari, na morzu;
 nostrum, Śródziemne; superum,
 Adryatyckie i Jońskie; inferum,
 Etruskie; przysłowia: mare coelo
 miscere, największe wysilenia ro-
 bić dla dopięcia czego; polliceri
 maria et montes, złote góry obie-
 cywać; in mare fundere aquas,
 P.-1. w.
- tlusty polec smarowac; stąd: we-
 da morska, Chium maris expers.
- Marea**, lub Mareōta, ae, *ż.* jezio-
 ro i miasto w niższym Egipcie;
 stąd: a) Mareotis, Idis, lub idos,
ż. do Mareoty odnosząca się, vit-
 tis; palus; b) Mareoticus, a, um,
 mareotycki; Mareoticum (wino m.).
- Margarita**, ae, *ż.* perła.
- Margino**, i, wykładać, wysadzać
 brzegi, viam.
- Margo**, lonis, *m.* i *ż.* krawędź,
 brzeg, longo margine terrarum.
- Margum**, i, *m.* miasto w Mezyi
 wyższej.
- Marianus**, a, um, patrz Marius.
- Marios**, ae, *ż.* nimfa przy Mintur-
 nie nad rzeką Liryjs, której gaj
 dęhowy był poświęcony, zwany
 lucus Maricae, lub samo Marica.
- Marinus**, a, um, do morza nale-
 żący, w morzu urodzony, morski,
 humor, latex, Venus.
- Marita**, ae, *ż.* patrz maritus.
- Maritalis**, e, małżeński, vestis.
- Maritimus**, a, um, na morzu znaj-
 dujący się lub odbywający się,
 praedones, imperium, cursus, di-
 micatio; nadmorski, civitas, ora,
 villa; maritima, orum, *n.* pomo-
 rze, okolice nadmorskie.
- Marito**, i, żenic, wydawca za
 mąż; — przenosi. przywiązywać la-
 torość do podpory, do drzewa,
 adulta vitium propagine altas ma-
 ritat populos.
- Maritus**, a, um, małżeński, do mał-
 żeństwa należący; *reczow.* mari-
 tus, i, *m.* mąż, małżonek, i mari-
 ta, ae, *ż.* żona, małżonka; poet. ma-
 ritus olens, kozioł.
- Marius**, a, um, nazwa Rzymskie-
 go rodu, *przym.* do Maryusza na-
 leżący; stąd: Marianus, a, um,
 maryjański.
- Marmarides**, ae, *m.* mieszkaniec
 z Marmaryki (w Afryce).

- Marmor**, ónis, *m.* marmur, ducent de marmore vultus: u poet. płaszczyna morska, morze, infidum: in lento luctantur marmore tonsae: spumant vada marmore verso.
- Marmóreus**, a, um, z marmuru, marmurowy; poet. podobny do marmuru, biały, gładki jak marmur, cervix, palma. (lii.)
- Maro**, ónis, *m.* imię Rzymskiej rodziny Maronéa, lub -fa, ae, *ż.* miasto a) w krainie Samnitów. b) w Tracyi: stąd: Maronites, ae, *m.* mieszkaniec Maronei, Maronita.
- Marpésus**, i, *m.* góra na wyspie Paros; stąd: Marpesius, a, um, należący do Marpezu, cautes, rupes.
- Marrubium**, ii, *n.* miasto w Lacjum; stąd: Marrubius, a, um, do Marrubium należący, gens.
- Marrucini**, orum, *m.* lud w Italii nad morzem Adryatyckim, stąd. Marrucius, a, um, Marrucynów tyczący się.
- Mars**, Martis, *m.* bóg wojny, ojciec Romulusa i Rema, stąd uważany za bóstwo opiekuncze narodu Rzymskiego, także: stella Martis, Mars; planeta; stąd: a) rozruch wojenny, zgiełk, wrzawa, walka, bitwa, invadunt Martem, rozpoczynają walkę, suo Marte, o własnych siłach, bez obcej pomocy; także: rodzaj walki, equitem suo Marte pugnare (gdy jeździec walczył siedząc na koniu); alio Marte (gdy walczył pieszo zsiadłszy z konia); b) szczęście wojenne, wypadek walki, aequato lub aequo Marte, M. anceps; c) waleczność, Martem accendere cantu, si patrii quid Martis habes. Stąd: a) Martialis, marsowy; także: do legionu Marsa należący, milites; b) Martius, a, um, do Marsa należący, od niego pocho-
- dzący, marsowy; M. mensis, marzec, Marsowi poświęcony, Calendae M., pierwszy dzień marca; campus M., pole marsowo; legio M., legion Marsa; — przenoś. wojenny, bitny, M. proles; także: do planety Marsa należący, fulgor.
- Marsi**, orum, *m.* lud w Lacjum niedaleko jeziora Fucinus, miał czynny udział w wojnie ze sprzymierzeńcami, zwanéj bellum sociale, *przym.* Marsus, a, um, do Marsów odnoszący się, duellum (bellum); aper: Marsicus, a, um, tyczący się Marsów
- Marsupium**, ii, *n.* worek na pieńniędze.
- Marsyas**, lub -ya, ae, *m.* satyr, flecista. 2) rzeka we Frygii wilekiej, wpadająca do Mcandru.
- Martialis**, e, patrz Mars.
- Marticola**, ae, *m.* i *ż.* czciciel albo czcicielka Marsa.
- Martigéna**, ae, *m.* i *ż.* syn lub córka Marsa.
- Martius**, a, um, patrz Mars.
- Mas**, máris, *m.* mężczy, rodzaju męskiego; *rzeczow.* męczyzna, samiec; 2) mężny, odważny, śmiały, aui-mos mares exacuit.
- Masculinus**, a, um, mężczy.
- Masculus**, a, um, mężczy, genus; — przenoś. mężny, odważny, nieustraszony, proles.
- Massa**, ae, *ż.* massa, materyał niewyrobowiony, bryła, lactis coacti, ser; auri; acris; quae pressa diu massa latuere sub illa (o pierwiastkowym odniecie żywiołów świat składających).
- Massaesyli**, orum, *m.* lud w Numidy.
- Massagétæ**, árum, *m.* lud w Scytyi azyatyckiej nad morzem Kaspijskim.
- Massicus**, i, *m.* góra między Lacjum i Kampanią, vinum M.; hu-

- mor M. i samo Massicum, wino massyckie.
- Massilia**, ac, ż. miasto w Gallii narboneńskiej; **Massiliensis**, e, do Massylli należący i **Massilienses**, ium, m. Massylięńczycy.
- Massyli**, orum, m. lud w Numidyi; stąd: **Massylus**, a, um, massylski, w ogóle: afrykański.
- Mastruca** lub -ga, ae, ż. kozuch barani; stąd: **mastrucatus**, a, um, takim kozuchem odziany.
- Matera**, patrz **Materis**.
- Matello**, ōnis, ż. nocne naczynie.
- Mater**, tris, ż. matka, (o boginiach, ludziach i zwierzętach), magna mater deorum, Cybele; żona, małżonka, matres atque viri; pani, gospodyni domu, mater familias; — przeroś. pień drzewa, absciudens plantas de corpore matrum; źródło, przyczyna, początek czego, sapientia bonarum artium mater; intemperantia omnium perturbationum mater; poet.: miłość macierzyńska, matrem labare sensit.
- Materoŭla**, ae, ż. matczka, matuleńka.
- Materia**, ae, i materies, ei, ż. material, przedmiot do pożywienia, palenia, budowli i t. p.; ovum durum valentissimae materiae est; arborum consectione omnique materia partim ad calefaciendum igni adhibito et ad mitigandum cibum utimur, partim ad aedificandum; — przenoś. a) powód, przyczyna, seditionis, belli, malorum, invidiae; b) materia, treść, przedmiot, ad jocandum; sermonum; artis, aequitatis; sumite materiam, qui scribitis, vestris aequam viribus; pro m., stosownie do przedmiotu; poet.: zasob, zapas, ficti; c) usposobienie, in humanis animis; ad audaciam, ad cupiditatem; ingentis decoris;
- alicujus; poet.: charakter, non sum materia digna perire tua.
- Materio**, l. z drzewa budować, aedes male materiae.
- Materior**, tri, robić zapas drzewa, sprowadzać drzewo.
- Matēris** lub **mataris**, is, lub **matara**, ae, ż. (wyraz celtycki) rodzaj pocisku.
- Maternus**, a, um, macierzyński, od matki pochodzący.
- Matertēra**, ae, ż. siostra matki, ciotka.
- Mathematicus**, a, um, matematyczny; *rzeczow.* matematyk.
- Matinua**, i, m. góra w Apulii; stąd: **Matinus**, a, um, do Matinu odnoszący się, avis Matina; cacumina.
- Matisco**, ōnis, ż. miasto w Gallii lugdunęńskiej.
- Matius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.
- Matralla**, ium, s. święto bogini zwanój **Mater Matuta**, które obchodziły same tylko kobiety 11. czerwca.
- Matricida**, ae, m. matkobójca.
- Matricidium**, ii, s. matkobójstwo.
- Matrimonium**, ii, s. małżeństwo, habere aliquam in matrimonio, mieć żonę; in matrimonium ducere, ożenić się.
- Matrimus**, a, um, mający matkę jeszcze żyjącą.
- Matrix**, icis, ż. maciora.
- Matrona**, ae, ż. niewiasta poważna stanem i wiekiem; w ogóle: żona, małżonka.
- Matrona**, ae, m. rzeka w Gallii lugdunęńskiej, Marna.
- Matronalis**, e, ściągający się do matrony, małżeński; **matronalia**, ium, święto obchodzone przez kobiety w marcu na cześć Marsa.
- Matruella**, is, m. i ż. brat cioteczny lub siostra.

- Matta**, ae, ż. mata, rogózka z si-
towia.
- Maturáto**, przyst. wczéśnie, ry-
chlo.
- Maturátio**, ónis, ż. kwapienie się,
przyspieszenie.
- Maturó**, przyst. w czas, w poró,
occurrere, sentire; b) prédko, wczé-
śnie, proficisci, venire i t. p.; ex-
spectatione maturius (prédzej ani-
żeli się spodziewano); zaprédko,
mature decessit, mature senem
fieri.
- Maturesco**, maturui, 3. dojrzewáć,
frumentum; — dorastać, dochodzić
lat, wieku dojrzálego, puella; —
przenoś. przychodzić do doskona-
łości, virtus maturescens.
- Maturitas**, átis, ż. dojrzalóść, fru-
gum, frumentorum; właściwa po-
ra, czas po temu, aetatis ad pru-
dentiam; temporum; rei; — przen.
dojrzalóść, doskonale rozwinięcie,
illud in me esse perfectum et ha-
bere maturitatem suam.
- Matúro**, 1. dojrzalóść przyspieszać,
annus maturat uvas; na str. bier.
dojrzewáć, — przenoś. a) w czasie
właściwym, w stosownej porze co
robić, multa maturare datur, poet.;
b) przyspieszać, coepta; alicui mor-
tem; necem; iter; fugam; z tryb.
bezok. venire, ab urbe proficisci;
transducere; pergere iter; signum
dare; 2) nieprzech. śpieszyć, in
Africam; maturandum ratus; ma-
turato opus est.
- Matúrus**, a, um, dojrzály, fruges,
poema; o wieku: dojrzály, dore-
sly, pełnoletni; także: sędziwy,
stateczny, aevi maturus Acestes;
pod wzglédem rozwinięcia dzia-
łania: dojrzály, przysposobiony,
blizki, seditio; quae jam matura
videtis; causa belli (należycie uza-
sadniona): maturum videbatur re-
peti patriam (zdawało się, że jest
- stosowna pora); także maturum
ratus; quibus erat missio matura;
scribendi expectandum tempus
maturius (właściwszy); aetas ma-
tura tantis rebus; w odniesieniu
do rozumu: dojrzály, animi lub
animo, u poet.; 2) wczesny, rychly,
hiems, decessio, mors, honores;
sum maturior illo (wczéśniej przy-
byłem); nagly, prédki, szybki,
victoria, iudicium.
- Matúta**, ae, ż. Ino, córka Kadmu-
sa, jako bogini zwana u Rzymian
Mater Matuta, u Greków Leu-
cothea.
- Matutinus**, a, um, porankowy,
ranny, tempora; salutatio: poet.:
pater (Janus) m. w rannój porze
wzywany: Aeneas se m. agebat,
rano przybył.
- Mauri**, orum, m. Maurowie; *przym.*
a) Maurus, a, um, do Maurów
należący; w ogóle: afrykański,
także: punicki; b) Mauritania, ae,
ż. kraina Maurów w północnej
Afryce.
- Maurúsia**, ae, ż. = Mauritania; stąd:
Maurusius, a, um, maurytański,
w ogóle: afrykański i Maurusii,
Mauruzyanie, Maurytanowie.
- Mavors**, tis, m. wyraz daw. i poet. =
Mars; stąd: Mavortius, a, um,
marsowy, do Marsa należący, po-
chodzący od niego, *rzeczow.* o Mc-
lcagrze, który był synem Marsa.
- Maxilla**, ae, ż. szczéka.
- Maximo**, patrz magis.
- Maximopere**, patrz magnopere.
- Maximus**, patrz magnus.
- Mazáca**, ae, ż. główne miasto Kap-
padocyi.
- Mazágae**, arum, ż. miasto w Indyach.
- Meátus**, us, m. ruch, przechód,
bieg, solis lunaeque.
- Meddix**, icis, m. urzędnik u Os-
ków; stąd: Meddixtuticus, naj-
wyższy urzędnik.

- Medēa, ae, ż. córka Eety króla Kolchidy, siostra Absyrta; głósna z czarów; stąd: Medcis, Ydis, ż. należąca do Medei, czarodziej-ska, herbca.
- Medēla, ae, ż. leczenie, lekarstwo.
- Medeor, žri, leczyć, być pomo-cnym, zarządzać, włás. i przenós. z przyp. 3 rzadko z 4; morbo, ca-piti; inopiae rei frumentariae; in-commodis omnium; ars medendi, sztuka leczenia; medens, lekarz.
- Medi, orum, m. Medowie, mie-szańcy krainy zwanéj Media, ae, ż. Medya; w ogóle: Persowie, As-syryjczycy, Partowie; w licz. poj. Medus, Medyjczyk, Pers; stąd: Medicus, a, um, medyjski; wogó-le: perski, assyryjski.
- Mediastinus, a, um, sługa, nie-wolnik doróžnych posług używany.
- Medicābilis, e, dający się uleczyć.
- Medicāmen, inis, n. lekarstwo, śro-dek ratowania zdrowia, vita medicamine reddita; poet. czary, agnus medicamine fiet; przypra-wa; poet. piększydło, bielidło, formae.
- Medicāmentum, i, n. lekarstwo wewnętrzne lub zewnętrzne; medicamentis delibutus; salubre, sa-lutare;—przenós. środek pomocni-czy, laborum: trucizna; piększyd-ło; —przenós. środki przyozdo-bienia mowy, medicamenta fuca-ti candoris.
- Medicātus, a, um, pomocny zdro-wiu, służący do leczenia.
- Medicātus, us, m. czarowanie, czary.
- Medicina, ae, ż. lekarstwo, medi-cinam adhibere, dare alicui; nau-ka lekarska, m. exercere;—przen-środek zaradczy przynoszący ul-gę, pociecha, non ego medicina; expectare medicinam temporis.
- Medico, 1. leczyć, uzdrawiać; —przenós. przyprawiać, zaprawiać, zwilżać, smarować, nacierać i t. p. u poet. i późn. pisarzy; somnus medicatus (czarami sprowadzony).
- Medicor, 1. leczyć, u poet.
- Medicus, a, um, lecczący; digitus medicus, lub samo med., czwar-ty palec u ręki; rzeczow. medi-cus, i, m. lekarz.
- Medie, przysł. miernie, średnio.
- Mediētas, ātis, ż. środek.
- Medimnum, i, n i -us, i, m mia-ra u Greków zawierająca około 12 garncy; przyp. drugi l. m. medi-mnūm.
- Mediocris, e, mierny, niewiele znaczący, małoważny, w znac. włás. i przenós; orator, familia, eloquentia; non m., znaczny; non m. animus, wzniosły, wysoko się-gający; mediocria gerere, rzeczy małej wagi robić.
- Mediocritas, ātis, ż. mierność, nie-wielkie znaczenie, mediocritas, quae est inter nimium et parum; ma-gnificentiam ad mediocritatem re-vocare; aurea, ingenii; in dicendo.
- Mediocriter, przysł. miernie, śro-dnio; non m., znacznie, bardzo, niemało; 2) łagodnie, z umiarko-waniem, non m. ferre aliquid.
- Mediolānum, i, n. miasto Insu-brów w Gallii cyzalpńskiej; stąd: Mediolanensis, e, należący do Medyolanu, i Mediolanenses, ium, m. Medyolańczykowie.
- Mediomatrici, ōrum, m. lud w Gal-lii belgijskiej.
- Medion, ōnis, miasto w Akarna-nii; stąd: Medionii, orum, m. mieszkańcy Medyonu.
- Meditābundus, a, um, zamyślo-ny, pilnie się nad czém zastana-wiający.
- Meditatio, onis, ż. rozmyślanie, zastanawianie się, rozważa w ce-lu uskutecznienia czego, obeundi muneris; multi naturae vitium mc-

ditatione sustulerunt; sposobienie się do czego, mortis; futuri mali.

Mediterraneus, a, um, śródziemny, opodal od morza leżący, regio; *rzeczow.* mediterranea, orum, n. środkowa część kraju.

Meditor, i. rozmyślać nad czém, rozważać, roztrząsać; aliquid, de aliqua re: ze zdán. względ: meditator, quomodo cum illo loquar; meditatus, bier. rozważany, roztrząsany, nihil feci non ante meditatum, Cic. Harusp. 2; szczeg. myśleć o czém, w celu przysposobienia, versus; ad dicendum: in proelia; także: z tryb. bezok. proficisci; śleczyć nad czém, pilnie się ćwiczyć, Demosthenes profecit meditando.

Medium, ii, patrz medius.

Medius, a, um, 1) w przestrzeni a) średni, we środku znajdujący się, z przyp. 2; eligere locum earum regionum medium; poet. medium coeli terraeque per aëra, (między); także: medio coeli terraeque: pośród, in m. colle; a medio spatio, od połowy; ex medio itinere, wśród podróży; e mediis Caesaris partibus, z pośród; *rzecz.* medium, ii, n. środek, punkt środkowy, mianow. w wojsku: hufiec, oddział średni; w państwie: miejsce, w którym się coś publicznie odbywa, w którym kto publicznie występuje; stąd: in medio ponere, przedstawić do wspólnego naradzenia się; in medio relinquere, rzecz nierozstrzygniętą zostawić; w ogóle: powszechność, świat, życie, de medio recedere, ustąpić z miejsca publicznego; aliquid tollere de medio, zgładzić, sprzątać, zabić; e medio, z życia publicznego; verba e medio, słowa powszechnie znane, i t. p.; in medium proferre aliquid, dać się

słyszéć, odezwac się z czém; publicznie coś objawić; in medium quaerere, dare (na użytek publiczny); in medio posita (rzeczy do wspólnego wszystkich użytku służące); in-medium consulere, wspólnie się naradzać względem przedmiotów dobra publicznego; b) -przenoś. we środku stojący, trzymający się drogi średniej; skłaniający się na dwie strony; u poet. pośredniczący lub przeszkadzający, medium se gerere; pacis bolique medius; fratris et sororis (między bratem i siostrą); paci se medium offerre (być pośrednikiem); bezstronny, dwuznaczny, obojętny, responsum; mierny, mało znaczący, zwyczajny, pospolity = mediocris, bejla, vulgus, plebs; non m., niepospolity; 2) w odniesieniu do czasu: pośredni, połowiczny, środkujący między dwoma punktami czasu, m. dies, południe; in medios dormire dies (do południa); media aestate, wśród lata; stąd: medio sermone, wśród rozmowy; *rzeczow.* medium, ii, n. środek, czas pośredni; poet.: nec longum in medio tempus, nie wiele upłynęło czasu w pośród tego

Medius Fidius, patrz Fidius.

Medix, patrz Meddix.

Medobrega, ac, ż. miasto w Luzytanii; stąd: Medobregenses, iun. m. Medobregensowie.

Medon, ontis, m. syn króla Kodrusa, pierwszy archon w Atenach; stąd: Medontidae, arum. m. potomkowie Medonta.

Medulla ac, ż. szpik, rdzeń, jadro; -przenoś. o uczuciu wewnętrznej boleści: est (comedit) mollis flamma medullas; certius accipiet damnum propiusque medullis; o serdeczném przywiązaniu tu mihi haeres in medullis.

- Medullia**, ae, *ż.* miasteczko w Lacjum; stąd: Medullinus, a, um, z Medullii rzymski przydomek.
1. Medus, i, *m.* patrz Međi.
2. Medus, i, *m.* rzeka w Persyi, poet.: Medum flumen; 2) syn Međei.
- Medusa**, ae, *ż.* córka Forkusa, matka Pegaza, jedna z Gorgon (patrz Gorgo); stąd: Medusaeus, a, um, do Meduzy odnoszący się.
- Megara**, ae, *ż.* jedna z trzech furyj.
- Megälensia** i **Megalesia**, ium, *n.* Megalezja, uroczystość obchodzona na cześć Cybeli zwanej Magna Mater w dniu 4 kwietnia; także: Megalesia ludi.
- Megalopölis**, is, *ż.* miasto w Arkadyi; stąd: a) Megalopolitac, arum, *m.* Megalopolici. b) Megalopolitänus, a, um, megalopolitański i Megalopolitani, Megalopolitanie.
- Megära**, ae, *ż.* zwykle: Megära, orum, *n.* miasto w Megarydzie; stąd: a) Megarëus, a, um, megarejski; Megarea, orum, *n.* pola do Megary należące. b) Megareus, ei i eos, *m.* z Megary. c) Megaricus, a, um, do Megary należący i Megarici, orum, *m.* zwolennicy Euklidesa z Megary. d) Megarus, a, um, do Megary należący, 2) miasto w Sycylii.
- Megareus**, eos, *m.* patrz Megara, 2) syn Neptuna, ojciec Hippomenesa; stąd: Megarëus, a, um, do Megareusa należący.
- Megäria**, idis, *ż.* miasto w Sycylii
- Megarus**, a, um, patrz Megara.
- Mehercule**, patrz Hercules.
- Mejo**, ëre, moczw wypuszczać.
- Mel**, mellis, *n.* miód; przenoś. słodycz, przyjemność, hoc iuvat et mellis est; fidis enim, manare poetica mella te solum.
- Melae**, arum, *ż.* i Meles, ium, *ż.* miasteczko w Samnium.
- Melampus**, pödis, *m.* syn Amytaona, lekarz i wieszcz.
- Melanchölious**, a, um, melancholicznj.
- Melanippe**, ës, *ż.* siostra Antypy królowej Amazonek; 2) córka Eola lub Desmontesa, matka Beota i Ankla.
- Melanippus**, i, *m.* syn Akasta, Tebańczyk.
- Melanthius**, ii, *m.* pasterz kóz Uliessa.
- Melantho**, us, *ż.* córka Deukaliona i nimfy morskiejj.
- Melanthus**, i, *m.* rzeka Sarmacyi; 2) król Elidy, ojciec Kodrusa.
- Melanürus**, i, *m.* gatunek ryby morskiejj.
- Melas**, änis, lub änos, *m.* imię kilku rzek: w Tessalii, Tracyi i w innych miejscach.
- Meldi**, orum, *m.* lud w Gallii celtyckiejj.
- Meleäger** i **Meleägros**, i, *m.* syn Eneusza króla Kalidonii i Altei; stąd: Meleagrides, um, *ż.* siostry Melcagra.
- Meliboea**, ae, *ż.* miasto w Tessalii; stąd: Meliboeus, a, um, melibejski, dux (filoktet); purpura.
- Melicerta**, lub -tes, ae, *m.* syn Inony i Atamanta.
- Melicus**, a, um, muzykalny, liryczny, sonus, poema.
- Melilötös**, i, *ż.* i -ton, i, *n.* gatunek koniczyny.
- Melior**, patrz bonus
- Melispbyllum**, i, *n.* melissa
- Melita**, ae, i -ë, ës, *ż.* wyspa Malta między Sycylią i Afryką z miastem tegoż nazwiska; stąd: Melitensis, e, meliteniski, maltański z Malty 2) nazwisko nimfy morskiejj

Melius, patrz bene i bonus.

Melioscule, przysł. lepiej nieco, od meliosculus, a, um, trochę lepszy.

Mella, i Mela, ae, ż. rzeka w Italii wyższej. [apis.

Mellifer, era, erum, miodorodny,

Mellitus, a, um, miodowy, miodem zaprawny; — przenos. miły, przyjemny.

Melodunum, i, n. miasto w Gallii celtyckiej.

Melos, n. śpiew, pieśń, poet.

Melos, i, ż. jedna z wysp Spordyjskich na morzu Egejskim; stąd: Melius, a, um, do wyspy Melos odnoszący się.

Melpomēne, es, ż. muza poezji tragicznej.

Membrana, ae, ż. błona w ciele zwierząt; poet. skóra węża; pargamin do pisania.

Membrana, ae, ż. skóreczka, pargamin.

Membratim, przysł. częściami, członkami, od członka do członka; deperdere sensum; — przenos. pojedynczo, po szczególe, w zdaniach krótkich, urywkowych, dicere.

Membrum, i, n. członek ciała; 2) część całości, np. domu, okrętu; część okresu.

Memet, patrz ego.

Memini, isse, przypominać sobie, pamiętać, mieć w pamięci, z prz. 2. lub 4. constantiae; beneficia, numeros; et haec meminisse iuvabit; z przym. de, do omnibus; z przyp. 4 i tr. bez. memini te mihi narrare; meministis, me ita distribuistis; ze zdaniem względ.: meministis, quanta hominum esset admiratio; zé spój. quum, memini, quum mihi desipere videbare; 2) wspominać o czém, wzmiankować, meministi de exsilibus.

Memmius, a, um, nazwanie Rzym-

skiego rodu; stąd: Memmianus, a, um, do Memmianus należący.

Memnon, ōnis, m. syn Tytona i Aurory, król Etyopii; stąd: Memnonius, a, um, wschodni, color (czarny); 2) Grek z wyspy Rodus, wódz Dariusza Kodomana; 3) wódz Aleksandra Wielkiego.

Memor, ōris, pomny, pamiętny, cristinarum virtutum; wdzięczny, beneficiorum; mściwy, ob iram memorem saevae Junonis; b) baczny; c) mający dobrą pamięć; 2) przypominający nam co, impressit memorem dente notam; perscribere aliquid memori versu.

Memorabilis, e, wspomnienia godny, zasługujący na wspomnienie, znakomity.

Memorandus, a, um, pamiętny, pamięci godny.

Memoria, ae, ż. pamięć, władza przypomniania, bona, tenacissima; memoria tanta fuit, memoriae mandare: memoriam exercere; memoria comprehendere, complecti, tenere; hoc in memoria mea penitus insedit; hoc est mihi in memoria; a) memoria exponere (mówić z pamięci); 2) pamiętanie; a) w odniesieniu do przeszłości: przypomnianie, alicujus lub alicujus rei, memoria dignus; memoriam alicujus rei deponere; memoria alicujus rei excidit lub abiit lub abolevit (zapomniano o czém); in memoriam alicujus rei redire (przypomnieć); memoriam rei oblivione delere (zapomnieć); haec res affert mihi memoriam Platonis (przypomina mi); b) względem rzeczy przyszłych: myśl, rozmyślanie, periculi; belli inferendi; 3) często się odnosi do czasu i rzeczy przeszłych, których trwa pamięć; nostra memoria, za naszych

czasów; philosophi hujus memoriae; usque ad nostram memoriam, aż do naszych czasów; in omni memoria; omni m. et ante et postea; paullo supra hanc m.; pueritiae memoriam repetere; memoria multorum annorum; post hominum memoriam, jak dawno pamięć ludzka zasięgnąć może; stąd: zdarzenie, wypadek, veteris cujusdam memoriae recordatio; opowiadanie, dzieje, pamiętniki, de Magonis interitu duplex memoria prodita est; m. publica.

Memóriola, ae, *ż.* mała pamięć.

Memoriter, przysł. na pamięć, z pamięci, respondere, pronuciare; przypominając co sobie, cognoscere.

Memoro, 1. wspominać, opowiadać, mówić, aliquid lub z 4 prz. i tryb. bez.; de aliqua re; ze zd. względ.

Memphis, is, lub Ydis, *ż.* miasto w środkowym Egipcie, stolica królów Egipskich; stąd: a) Memphiticus, a, um, tycczący się miasta Memfis, albo Egiptu, poet.; b) Memphitis, Ydis, *ż.* należąca do Memfis lub do Egiptu.

Menae, arum, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: Menaeni, orum, m. Meneńczycy

Menander, i -drus, i, m. poeta komiczny, Ateńczyk; 2) wódz Aleksandra Wielkiego; 3) wyzwoleńiec Ampiusza Balba.

Menapii, orum, m. lud w Gallii belgiickiej; stąd: Menapia, ae, *ż.* główne miasto tego ludu.

Mendacium, ii, n. kłamstwo, mendacio fallere; zmyslenie, poetarum; — przenos. o przedmiotach nieżywotnych: złudzenie, oculorum reliquorumque sensuum.

Mendaciunculum, i, n. małe kłamstwo.

Mendax, ācis, kłamliwy; *rzeczow.* kłamca; — przenos. o rzeczach nieżywot.: a) ludzacy, zwodniczy, visa, speculum, forma; poet. fundus, grunt, który zdaje się wiele obiecywać, a zawodzi nadzieję; b) zmyślony, fałszywy, damnus, infamia; c) nienaturalny, przyprawny, penna.

Mendes, ētis, *ż.* miasto w Egipcie; stąd: Mendesius, a, um, mendezyjski.

Mendicitas, ātis, *ż.* żebractwo, stan wielkiego niedostatku, mendicitatem perpeti. [mużnę.]

Mendico, 1. żebrac, prosić o jałmużnę; **Mendicous**, a, um, żebracki, bardzo ubogi; *rzecz.* żebrak; w licz. mn. o kapłanach Cybeli, którzy dla siebie jałmużnę zbierali; — przenos. instrumentum mendicum, narzędzie bardzo nikczemne.

Mendose, przysł. błędnie, nieoprawnie, scribere.

Mendosus, a, um, błędny, nieoprawny, pełen błędów, historia mendosior; 2) robiący błędy, np. w pisaniu, servus.

Mendum, i, n. i menda, ae, *ż.* wada, skaza na ciebie; — przenos. błąd, omyłka w pisaniu, rachowaniu, libroriorum menda tollere.

Meneclous, is, m. retor z Alabandy; stąd: Meneclius, a, um, do Meneklea należący.

Menelaus, lub -os, i, m. syn Atreusza, brat Agamemnona, mąż Heleny

Menēnius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Meneniānus, a, um, meneniński, do Meneniusza należący. [spa przy Afryce.]

Meninx, lub Menix, gis, *ż.* wy-Mennis, is, *ż.* miasto w Babilonii. Menocoeus, ei i eos, m. syn Kreonta, króla Tebańskiego.

Menoetius, ii, m. syn Aktora, oj-

ciec Patrokla, który stąd nazywał się Menoetiades, ae, m.

Mens, mentis, ż. a) umysł, sposób myślenia, usposobienie umysłu, sana, divina, fida, prava; vestrae mentes atque sententiae; stąd: b) serce, dusza, animi, qui nostrae mentis sunt, skłonności. uczucia naszęjduszy; quorum mentes sensusque vulneras; c) rozum, mens et ratio; mentem animumque perturbare; mente comprehendere lub complecti, pojąć rozumem; esse suae mentis; suae mentis compotem esse, mieć zdrowy rozum; mente captus lub inops mentis, obłąkany, pozbawiony rozumu; animus et mens, serce i rozum; mentis acies; mentem intendere; d) rozwaga, rozmyślanie, zastanawianie się, przytomność umysłu, quae tanta mente fiant; mens destituit aliquid; mens ut rediit; mentem eripere, prae-pedire, colligere; e) myśl, mentem injicere, dare, mittere, rzucic, nasunąć; podać myśl; venit in mentem, przychodzi na myśl, z prz. 1. lub 2 osoby lub rzeczy, która przychodzi na myśl: si quid in mentem veniet; solet mihi in mentem venire illius temporis; in mentem venit omnibus hominis illius; sanare mentes, na lepsze myśli naprowadzić; stąd: mniemanie, zdanie, eadem mente esse; longe mihi alia mens est; zamiar, przedsięwzięcie, hac mente; muta jam istam mentem; classem ea mente comparavit, ut-; f) odwaga, addere mentem; 2) jako bóstwo myślenia, rozważy.

Mensa, ae, ż. stół jadalny, apud mensam; mensas onerare dapibus; pisces imponere mensis; — przenoś. jedzenie, potrawy, mensa secunda, drugie danie, wety; b) bank, stół bankowy, numeravit

a mensa publica; c) ołtarz albo skład naczyń poświęconych, mensae deorum.

Mensarius, ii, m. bankier publiczny; m. triumviri lub quinqueviri, bankierowie ustanowieni od senatu do uregulowania wypłaty długów.

Mensio, ōnis, ż. mierzenie, rozmiar.

Mensis, is, m. miesiąc, primo mense, na początku miesiąca.

Mensor, ōris, m. miernik, mensor signavit humum limite.

Menstruus, a, um, kaźdomiesięczny, usura; 2) miesięczny, trwający przez miesiąc, na jeden miesiąc obrachowany, stąd: menstruum, i, n. żywność jednomiesięczna.

Mensura, ae; ż. mierzenie, miara, narzędzie, naczynie, za pomocą którego co się mierzy, mensuram rei facere; mensura ex aqua, patrz clepsydra; majore mensura reddere; nosse mensuras itinerum; qui modus mensurae medimnus appellatur; — przenoś. ficti mensura crescit (wielkość); mensuram nominis implere, dosyć uczynić, odpowiedzieć wielkości oczekiwania.

Menta, ae, ż. mięta.

Mentio, ōnis, ż. wzmianka, wspomnienie, mentionem facere alicujus rei lub de aliqua re sub de aliquo; szczegł. przedwstępne przełożenie lub wniosek w senacie lub na zgromadzeniach ludu, mentionem intulit, quid eo die faciendum esset; także: m. habere, jacere, movere, agitare; m. de aliqua re inchoare.

Mentior, 4. kłamać, nieprawdę mówić, ne joco quidem mentiri; de aliqua re; in aliqua re; — przenoś. łudzić, zawodzić, frons, oculi, vultus saepe mentuntur; meu-

- tiens, wniosek fałszywy, w szczegól. a) zmyślać; b) nie dotrzymywać słowa, przyrzeczenia, honestius; alicui; 2) z przypad. 4 zmyślać co, wymyślić, fałszywie co powiedzieć, aliquid lub z 4 przyp. i tr bez.; poet.: zawodzić, seges mentita apem; stąd: a) fałszywie co przedstawiać, używać czego za pozor, ludzi, udawać, auspicia, fugae causam, capitis dolores; także: mentitus w znac. bier. zmyślony, udany, i t. p. primi clipeos mentitaque tela agnoscunt, et se mentitis superos celasse figuris; b) fałszywie przywłaszczać, przybierać postać osoby lub rzeczy, regiae stirpis lub alicujns originem; centum figuras; także: nec varios discet mentiri lana colores.
- Mentor**, ōris, m. sławny płaskorzeźbiarz; jako imię pospol., naczynie ozdobione rzeźbą jego roboty, u poet.; 2) wódz Daryusza Kodomana.
- Mentum**, i, n. podbródek.
- Meo**, 1. isć, jechać, płynąć, krążyć, celeri equo per terga amnis; qua sidera lege mearent.
- Mephitis**, is, ż. wyziew szkodliwy,
- Meracous**, a, um, czysty, nie mieszany, nie fałszowany, vinum meracius.
- Meroabilis**, e, kupny.
- Mercator**, ōris, m. kupiec, handlujący; 2) kupujący, nabywający co przez kupno, mercatores provinciarum.
- Meroatura**, ae, ż. kupiectwo, handel, mercaturam lub mercaturas facere, kupczyć, zajmować się kupiectwem.
- Meroatus**, us, m. kupczenie, handlowanie, kupno i sprzedaż; 2) miejsce kupna i sprzedaży, targ, jarmark; 3) publiczne zgromadze-
- nie, literae recitatae in mercatu Olympico.
- Meroedula**, ae, ż. mała nagroda lub małe dochody.
- Meroenarius**, a, um, najety, płatny, milcs; equites, scriba; *rzeczow.* najemnik.
- Meroes**, cedis, ż. zapłata, nagroda, mercede conducere aliquem; milites arcessere mercede; także: m. temeritatis (kara); non sine magna m., wielkim kosztem; non alia bibam mercede, nie pod innym warunkiem; 2) dochód, zysk, praediorum, habitationum.
- Meroor**, 1. kupiectwem się trudnić, sprzedawać, ire mercatum, aliquid ab aliquo.
- Merourius**, ii, m. syn Jowisza i Mai, posłaniec bogów, bożek kupców, przemysłu, wymowy, ćwiczeńzapaśniczych. Posąg Merkurego, Hermae, patrz Hermae; 2) jedna z gwiazd. Stąd Mercurialis, e, tyżący się Merkurego; viri Mercuriales lub samo Merc., uczeni i poeci, mianowicie liryczni, ponieważ Merkury był wynalazcą liry; *rzeczow.* Mercuriales, um, m. kupcy.
- Merda**, ae, ż. gnój, odmiot zwierzęcy.
- Mereo**, merui, meritum i mereor, meritus, 2. zasłużyć, zarobić, pozyskać, aliquid, quid mereas lub mereri velis, ut-, cóżbyś wziął za to; poet.: hinc meret aera liber Sosis (mieć będzie wielu kupujących); otrzymać, pozyskać co drogą zasług, nomen, triumphum; nihil non venerationis; praemia, laudem; immortalitatem; na złą stronę; zasłużyć, ściągnąć na siebie, odium, poenam; lub z tryb. bez.: meruit inter deos referri; meruisse mori; ze spój. ut i tryb. łącz.: quid hic meruit, ut juve-

nes amitteret filios? także: nec meruerant Graeci, ut diriperentur. Często także: mereri de aliquo lub de aliqua re, przysłużyć się, położyć zasługę względem kogo lub czego, de republica bene mereri; male mererer de meis civibus; 2) służyć w wojsku, być żołnierzem, merere lub mereri stipendia; merere triplex stipendium, otrzymać żołd potrójny; sub aliquo imperatore; merere imperante aliquo; equo lub equis, służyć w jeździe; pedibus, w piechocie. Stąd: merens, godny lub winny, bene merenti tribuit; scelus expendisse merentem; meritus, a, um, godzien, który zasłużył, meriti iuveni, poet., które położyły zasługi; słuszny, należący się, mors; dona, iracundia. **Meretricius**, a, um, nierządny, wszeteczny.

Meretriciosa, ae, ż. nierządnicza.

Meretrix, icis, ż. nierządnicza.

Merges, itis, ż. snop.

Mergo, mersi, mersum, 3. zanurzać, zatapiać, pograżać, in aquam, in mari, sub aequore, lub samo aequore; quatuordecim naves; biernie: utonać, utopić się, być zatopionym, terrae profundo sale mersae; ad caput aquae Ferentinae mergi; aqua languida mergi; vicino in aequore; w ogóle: zapuścić w głąb, zagłębić, wetknąć, utkwić, wsadzić, caput in terram effossam; in viscera; canes immersis in corpore rostris dilacerant dominum; o gwiazdach: mergi, zachodzić; — przenoś. a) ukryć, vultus in cortice; pograżyć, aliquem malis; wtrącić, aliquem funere acerbo; mergi in voluptatibus, zatopić się w rozkoszach; b) mersus vino somnoque, bardzo pijany i w głębokim śnie

pograżony; morsus rebus secundis, zatopiony w szczęściu; c) niszczyć, pochłaniać, usurae mergunt sortem. **Mergus**, i, m. nurek, ptak.

Meridianus, a, um, południowy, tempus, hora; 2) w stronie południowej leżący, vallis.

Meridiatio, ōnis, ż. spoczynek w porze południowej.

Meridies, ei, ż. południe, czas południowy, permansit ad meridiem; 2) strona południowa, ad meridiem spectat.

Meridio i **meridior**, 1. przesytać się w południe.

Meriones, ae, m. kierujący wożem Idomeneusa w czasie wojny. Kreteńczyk.

Merito, āre, zasłużyć, zarobić, zyskać za pracę.

Merito, *przym.* słusznie, podług zasług.

Meritum, i, n. zasługa, propter hoc m.; merito tuo feci; pro meritis talibus; merita et patris et fratris; ob m. victoriae; magnitudo tuorum in me meritorum; 2) wina, przewinienie, uchybienie, występki; non meo merito, nie z mojej winy; nullo meo in se m.; chociaż nie względem niego nie zawiniłem; quo suo merito? meriti sui in Harpagum oblitus; alterius meriti cur ego damna tuli? 3) wartość, quo sit merito quaeque notanda dies.

Meritus, a, um, patrz Meroo.

Meroe, es, ż. wyspa Nilu w Etypii.

Merope, es, ż. córka Atlasa, żona Syzyfa, jedna z Plejad.

Merops, ōpis, m. król Etypii, mąż Klimeny, ojciec Faetona.

Merops, ōpis, m. żółna, ptak.

Meros, i, m. góra w Indyach, z tej strony Gangesu.

Merso, āre, zanurzać, topić w wodzie; — przenoś. mersari civili-

- bus undis, oddawać się sprawom publicznym.
- Merüla**, ae, ż. kos; 2) gatunek ryby morskiej.
- Merüla**, ae, imię Rzymskiej rodziny.
- Merus**, a, um, czysty, niepomieszany, vinum m. lub samo merum, wino niepomieszane z wodą; --przenoś. a) sam, sam jeden, tylko, nic więcej jak, monstra; m. bellum loquitur, o niczem więcej nie mówi tylko o wojnie; b) prawdziwy, prawy, principes; libertas.
- Merx**, mercis, ż. towar, m. expedire, permutare.
- Mesembria**, ae, ż. miasto w Tracji; stąd: Mesembriacus, a, um, do Mezembrii należący.
- Mesopotamia**, ae, ż. kraina Azji między Eufratem i Tygrem.
- Messala** lub **Messalla**, ae, m. imię rodziny rodu Waleryuszów; stąd: Messalina, ae, ż. żona cesarza Klaudyusza.
- Messana**, ae, ż. miasto w Sycylii. 2) = Messeno, stąd: Mossanius, a, um, messański.
- Messapia**, ae, ż. dawne nazwisko krajny w Italii niższej; stąd: Messapius, a, um, do Messapii odnoszący się, także: apulski, kalabryjski i Messapii, orum, m. mieszkańcy Messapii.
- Messapus**, i, m. król Apulii lub Kalabrii.
- Messene**, es, lub -a, ae, ż. główne miasto Messenii w Peloponezie; stąd: Messenius, a, um, odnoszący się do Messeny i Messenii, orum, m. Messenicy.
- Messis**, is, ż. żniwo; poet.: podbieranie miodu, duo tempora messis; 2) plody zebrane lub mające się zebrać, ruperunt horrea messes; frustra expectant promissas horrea messes; 3) czas żniwa, ante focum, si frigus erit, si messis, in umbra; przysłowie: adhuc tua messis in herba est (jeszcze pszenica twoja nie kwitnie, daleka jeszcze nadzieja); -- przenoś. messis temporis Sullani (o licznych wywołaniach z kraju za czasów Sullii).
- Messor**, oris, żniwiarz.
- Messorius**, a, um, żniwiarz.
- Meta**, ae, ż. kres zawodniczy, kamień naksztalt piramidy, umieszczony po obu końcach Cyрку, który obiedz lub objechać trzeba było nie zawadzwszy, metaque fervidis evitata rotis; stąd: a) miejsce, które się objeżdża, metas lustrare Pachyni; b) cel, koniec, granica, często u poet. optatam cursu contingere metam; vitae metam tangere: nox mediam coeli metam contigerat.
- Metallum**, i, n. kruszec, potiore metallis libertate caret; 2) kopalnia, najczęściiej w licz. mn., condemnare ad metalla.
- Metapontum**, i, n. miasto w Lukanii; stąd: Metapontinus, a, um; do Metapontu należący i Metapontini, orum, m. Metapontynowie.
- Metator**, oris, m. ten, który wytyka, oznacza granice jakiego miejsca, castrorum.
- Metaurus**, i, m. rzeka w Umbryi; przym. Metaurum flumen, poet.
- Metellus**, a, um, imię rodziny rodu Cecyliuszów; stąd: Metellinus, a, um, tyżący się Metella.
- Methymna**, ae, ż. miasto na wyspie Lesbos; stąd: a) Methymnaeus, a, um, do Metymny odnoszący się i Methymnaei, orum, m. mieszkańcy Metymny; b) Methymnias, adis, ż. kobieta z Metymny.

- Metilius**, a, um, imię Rzymskiej rodziny
- Métior**, mensus, 4. mierzyć, odmierzać, agrum; altitudinem; numeros, frumentum alicui; pedes syllabis (podług); hier.: mensa spatia, Cic. Nat. Deor. 2. 27; — przenoś. a) przejść jaką przestrzeń, przebiec, przejechać, przepłynąć, sacram metiente viam; Aegaeas metiri aquas; b) o czasie: przejść, upłynąć, jam duas lucis partes Hyperiore menso, poet.; c) oceniać, sądzić o czym, brać miarę z czego, aliquid auribus, oculo; magnos homines virtute non fortuna; fidelitas, quam ego ex mea conscientia metior.
- Métius**, ii, m. sławny krytyk, Metius Tarpa; descendat in aures Metii iudicis.
- Meto**, messui, messum, 3. żąć; przysłowie: ut sementem feceris, ita et metes, jaka praca, taki owoc; jak pościelesz, tak się i wyśpisz; 2) przech. żąć, kosić, ścinać, pabula falce; proxima quaeque gladio; — przenoś. sprzątać, metit Orcus grandia cum parvis; o pszczołach: purpureos metunt flores, zbierają sok z kwiatów.
- Méto**, ónis, m. astronom Ateński.
- Metor**, 1. mierzyć, zmierzyć, odznaczać, regiones, agros; castra metari iussit, wytknąć miejsce na obóz.
- Metrodórus**, i, m. uczeń Epikura z Aten, zwykle zwany Lampsacenus. 2) retor i filozof ze Scepsis, stąd Scepsius nazwany, uczeń Karneadesa.
- Metropólis**, is, ż. miasto w Tessalii; stąd a) Metropolitae, arum, m. Metropolitanie; b) Metropolitānus, a, um, Metropolitanski.
- Mettilius** lub Mettus, m. wódz Albańczyków.
- Metuens**, tis, lękający się, bojaźliwy, legum, deorum, futuri.
- Metuo**, metui, metūtum, 3. obawiać się, być w obawie, lękać się, ab aliquo, kogo; de aliquo, o kogo; de aliqua re lub alicui rei, o co; 2) przech. bać się kogo, czego, deos, insidias ab aliquo; nihil tale; z nast. ne, aby; lub ut, ne non, aby nie i tryb. łącz.; ważyć się, strzedz się, starać się unikać, nie chcieć, aliquid; lub z tryb. bez. metuentis reddere soldum; illum ager penna metuente solvi fama superstes; poet. fides metuit culpari.
- Metus**, us, m. bojaźń, obawa, esse in metu, w dwojakiem znaczeniu: albo być w obawie albo być przedmiotem obawy, być strasznym; mihi unum de malis in metu est; metum habere, obawiać się lub bojaźń wzbudzać, być strasznym; bojaźń, troskliwość o kogo, propter aliquem, lub de aliquo: obawianie się kogo lub czego, z przym. a i przyp. 6. lub z przyp. 2, metus ab hoste et a cive; metus existimationis vivorum; ze spoj. ne i tr. łącz., ne solus rerum potretur; poet.: poszanowanie religijne, laurus multos meta servata per annos.
- Meus**, a, um, mój, do mnie należący, z przyp. 2 bliżej osobę określającym; mea dicta consulis; mei, orum, moi przyjaciele, ziomkowie, powinowaci, extrema flamma meorum; crimina mea, zarzuty przeciwko mnie; meus sum, jestem przy zdrowym rozumie, pavidum (nie) virque meum firmat dens; także: meus sum, nie jestem niczym naśladowcą, trzymam się moich zasad; meum est, z tryb. bez. jest moją rzeczą, jest moim obowiązkiem, do mnie należy.

- Mevánia**, ae, *ż.* miasto w Umbryi.
Mezentius, ii, *m.* król Ceretanów w Etruryi.
- Mica**, ae, *ż.* okruszyna, odrobina.
Mico, micui, *äre*, ruszać się ze drganiem, drgać, tętnić, venae et arteriae micant; corda timore micant; o wężu: linguis micat ore trisulcis; micare digitis, zabawa, w której otwierając szybko palce u ręki, każe się drugiemu zgadywać, ile otworzono, a ile jest zamkniętych; 2) błyskać, lśnić się, migać, rzucić promienie, iskrzyć się, micat ignibus aether; Julium sidus; — przenoś. oculis micat ignis; vultus hostis ardore animi.
- Midaton**, ii, *n.* miasto we Frygii; stąd: Midacenses, ium, *m.* Midacensowie.
- Midas**, ae, *m.* syn Gordyusa, król Frygii, który za to, że w walce muzycznej Apollina z Panem przyznał pierwszeństwo Panowi, dostał uszy osłe.
- Migratio**, ónis, *ż.* przeniesienie się, wyprowadzenie się z jednego miejsca na drugie; 2) przenośnia.
- Migro**, 1. wyprowadzić się skąd, przesiedlić się, ab lub ex aliquo loco; in aliquem locum; ad aliquem; — przenoś. ex lub de vita, umrzeć; equiti migravit ab aure voluptas ad oculos (przeszła), poet. 2) przech. a) wynieść, przynieść, difficilia migratu; b) przestąpić, przekroczyć; — przenoś. jus civile.
- Milanton**, ónis, *m.* mąż Atalanty.
- Mile**, milites i pochod. patrz mill-.
- Miles**, Ytis, *m.* żołnierz, mianow. prosty żołnierz w przeciwieństwie do oficerów; żołnierz pieszy lub zbior. wojsko piesze, piechota, milite atque equite; milites equitesque; — przenoś. szach, warcab.
- Milētus**, i, 1) *m.* ojciec Kaunusa i Biblidy; 2) *ż.* miasto w Karyi; stąd: a) Milesius, a, um, do Miletu należący; Milesii, orum, *m.* Milezyanie, mieszkańcy Miletu; b) Miletis, Idis, *ż.* córka Mileta, Bibliida lub do Miletu odnosząca się, urbs (Tomi, osada Milezyan).
- Militaris**, e, wojskowy, do wojska należący, żołnierski. vir lub homo *m.* wojownik, dzielny żołnierz; via *m.* gościniec wojenny, droga dla przechodu wojsk
- Militariter**, przysł. po żołniersku, po wojskowemu.
- Militia**, ae, *ż.* a) służba wojskowa; militiae, na wojnie, domi militiaeque, w pokoju i na wojnie, lub w służbie cywilnej i wojskowej; b) wyprawa wojenna, D. Bruti *m.*; *m.* adversus Graccos; c) wojsko, żołnierz, cogere militiam; cum omni *m.* — przenoś. wszelkie urzędowanie, służba, urbana.
- Milito**, 1. być żołnierzem, pełnić służbę wojskową; *m.* gloriae (dla chwały); poet.: bellum militatur, odbywa się wyprawa wojenna; w ogóle: służyć, poet. catulus militat in silvis.
- Militum**, ii, *n.* proso.
- Mille**, tysiąc, w licz. poj. nieodm. w licz. mn. millia, millium, millibus; jako rzeczow. z przyp. 2. hominum, militum; jako apozycja: equites quindecim millia numero; mille passuum, tysiąc kroków, mila rzymska, ut mihi ultra quadringenta millia liceret esse; — przenoś. liczba nieokreślona, ale wielka, tentat mille modis, mille trahens varios colores.
- Millēni**, ae, a, po tysiąc.
- Millesimus**, a, um, tysiączny.
- Milliarius**, a, um, zawierający liczbę tysiąc, stąd: milliarium, ii, *n.* kamień milowy, oznaczający

- odległość tysiąca kroków: miłą rzymska.
- Millies**, przysł. tysiącokroć; 2) niezliczenie, bardzo wiele razy.
- Milo**, ónis, *m.* sławny szermierz z Krotony; 2) imię rodziny z rodu Anniuszów; stąd: Miloniānus, *a*, *um*, do Milona odnoszący się.
- Milvinus**, *a*, *um*, kani; — przenoś. drapieżny.
- Milvus**, lub poet. miluus, *i*, *m.* kania, ptak drapieżny; 2) ryba jakaś drapieżna; 3) gwiazdozbiór.
- Milyas**, ádis, *ż.* kraina we Frygii W.
- Mima**, *ae*, *ż.* aktorka sztuki scenicznej zwanej mimos; patrz mimos.
- Mimallōnis**, Ydis, *ż.* bachantka.
- Mimas**, antis, *m.* góra i przylądek Jonii niedaleko Kolofonu; 2) imię olbrzyma.
- Mimicus**, *a*, *um*, mimiczny.
- Mimūla**, *ae*, *ż.* = mima.
- Mimus**, *i*, *m.* aktor sztuki scenicznej, który przez migi i ruchy ciała wyrażał myśli, uczucia i charakterystyki osób; 2) dramat mimiczny.
- Mina**, *ae*, *ż.* rodzaj wagi u Greków, która zawierała sto drachm attyckich; 2) srebrna moneta grecka, mająca wartość stu drachm attyckich, lub denarów rzymskich.
- Mināciter**, przysł. groźnie, grożąc, minacius dicere quam facere.
- Minae**, ārum, *ż.* błanki na murach. — przenoś. groźby, minas exercere; minis aliquem insequi; o wężu: tollentem minas.
- Minanter**, przysł. groźnie, z groźbą.
- Minātlo**, onis, grożenie, odgrazanie się.
- Minax**, acis, sterczący, wyniesiony, scopulus; — przenoś. groźny, grożący, homo, literae, vox, verba.
- Mincius**, *ii*, *m.* rzeka koło Mantui.
- Mineo**, ēro, stercząc.
- Minerva**, *ae*, *ż.* córka Jowisza, bogini sztuk i umiejętności, tudzież z roztropnością prowadzonej wojny (armipotens, praeses belli, dea bellica); wynalazczyni przędzenia i tkania; crassa lub pingui Minerva agere, bez sztuki, znajomości, niezgrabnie, nieudolnie; invita M., bez zdatności, bez talentu; sus Minervam (docet), głupi chce uczyć mądrego; poet.: przędza, tkanina, cui impositum tolerare vitam colo tenuique Minerva. Stąd: *a*) Minervium, *ii*, *n.* miasto i zamek w Kalabrii, ze świątynią Minerwy, najdawniejsza siedziba Salentyńców; poet. Minervae arx; *b*) Minervae promontorium, przylądek w Kampanii przy wyspie zwanej Capreae.
- Mingo**, minxi, minctum, 3. moc wypuszczać. [bowany.
- Miniēnus**, *a*, *um*, cynobrem far-
- Miniatūlus**, *a*, *um*, farbowany czerwono, cerulae.
- Miniātus**, *a*, *um*, cynobrem farbowany.
- Minime**, patrz parum.
- Minimus**, patrz parvus.
- Minio**, onis, *m.* rzeczka w Etrurji.
- Minister**, stra, strum, służący; *rzeczow.* minister, *i*, *m.* i ministra, *ae*, *ż.* sługa, pomocnik, pomocnica i t. p. właś. i przenoś. o żywotnych i nieżywotnych istotach: sługa ołtarza, kapłan, *m.* Martie, pomocnik, podwładny urzędnik na prowincyi, imperii, np. legatūs, Calchante ministro, przy pomocy Kal.; minister fulminis, poet. (orzeł); seditionum; virtutes voluptatum ministrae; in malefclis.
- Ministerium**, *ii*, *n.* służba, posługa, wypełnianie powinności, zatrudnienie i t. p. ministerium imperii; scribarum; nauticum, ministerio fungi.

Ministra, patrz *minister*.

Ministrátor, óris, *m.* pomocnik, doradzca.

Ministrátrix, ícis, *ż.* służąca, pomocnica.

Ministro, 1. usługiwać, posługiwać, alicui. mianowicie przy stole. dawac na stół, podawac, coenam. nectar: także z tryb. bez.: Jovi bibere ministraret, zamiast potum, poculum:—przenos. *a)* dodawac, dostarczac, facces furiis Clodianis: poet.: furor arma ministrat; vinum. quod verba ministrat; vires animumque; *b)* zatłwac, jussa medicorum: rządzić, zawiadywac, kierowac, velis.

Minitábundus, a, um, grożący

Minitor, 1. grozić, zagrażac, alicui mortem: alicui ignem ferrumque: urbi ferro ignique; vulnera.

Minium, ii. *n.* minia, cynober

Minois, Minoius, patrz *Minos*.

Minor, 1. sterzec, wznosić się, in coelum, —przenos. grozić, alicui: alicui aliquid; lub z 4 przyp. i tryb. bez. minabitur se abiturum esse; poet.: orbus minatur (grozi upadkiem); nec semper feriet, quodcumque minabitur arcus; obiecycwac, zapowiadac chelpliwie. multa et praeclara.

Minor, patrz *parvus*.

Minos, óis, *m.* syn Jowisza i Euryropy, brat Radamanta, król i prawodawca kretenski, po śmierci sędzia w krainie podziemnej; 2) syn Linkastes, wnuk pierwszego *Minosa*, król na wyspie Krecie, mąż Pazyfai; ojciec Deukaliona, Aryadny i Fedry; przy pomocy Dedala wystawił labirynt. Stąd: *a)* *Minóis*, *Idis*, *ż.* córka *Minosa* (*Aryadna*); *b)* *Minóius*, a, um, do *Minosa* odnoszący się, w ogóle: kretenski, *c)* *Minotaurus*, i, *m.* syn Pazyfai, potwór (pół czło-

wieka pół byka), którego Tezeusz przy pomocy Aryadny zabił.

Minturnae, arum, *ż.* miasto w Lacjum; stąd: *Minturnensis*, e, *Minturneński*, i *Minturnenses*, ium, *m.* mieszkańcy *Minturny*.

Minúcius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Minumo, i -us, patrz *parum* i *parvus*.

Minuo, minui, minútum, 3. zdrobic, poszczepac, rozłupac, ligna; zmniejszyc, uszczuplic, sumptus; se *m.* lub minui, lub samo minuere, ustawac, zmniejszac się, minuente aestu; chudnac, mizerniec, minuuntur corporis artus; —przenos. *a)* zmniejszac, oslabiac, gratiam, spem, auctoritatem, gloriam, curas, timorem; censuram (ograniczac); rationem audaciae (śmiałość usprawiedliwiac); na str. bier. ustawac, diligentia minuitur; być oslabionym, upać na siłach, na duchu, consul vulnera minutus; porów. caput; *b)* podkopac, zrujnowac, zniszczyc, suspicionem; opinionem; controversias (połozyc koniec); *c)* zniewazyc, majestatem populi; religionem.

Minus, patrz *parum* i *parvus*.

Minuscólus, a, um, zamaly, villa, epistola.

Minútátim, *przysl.* po kawalku, kawalkami; *b)* stopniowo, zawsze coś dodajac, interrogare; *c)* powoli, pomalu, minutatim aliquid additur; se recipere; cedere.

Minúte, *przysl.* drobno na drobne kawalki, concidere; przenos. oschle, sucho, drobiazgowo, minute grandia dicere; minutius rem tractare.

Minutius, patrz *Minucius*.

Minútus, a, um, maly, drobny, minutae res, drobnostki; —przenos.

lichy, blahy, mało znaczący, imperatores; philosophi; genus sermonis; animus m., upadek na duchu.

Minyas, ae, m. król Orchomenu, dziad Jazona; stąd: a) Minyae, arum, m. Minyanie, Argonauci; b) Minyčias, ždis, ž. i Minyčis, Idis, ž. córka Minyasa; c) Minyčius, a, um, do Minyasa należący.

Mirābilis, e, godny podziwienia, zadziwiający, nadzwyczajny; osobliwy, niesłychany; dziwny, cupiditas pugnandi; mirabile est, quam non multum differat; także z nast. quantum, quod; z sup. na u: mirabile visu, auditu, dictu.

Mirabiliter, przyst., dziwnie, w sposób zadziwiający, loqui de aliquo; divinare; bardzo, wielce, laetari.

Mirabundus, a, um, bardzo dziwiający się.

Miraculum, i, n. cud, dziw, cudowne zdarzenie, dziwna postać, esse miraculo, wydawać się cudem; verti in miracula; transformare se in miracula rerum, przybrać dziwną postać; m. magnitudinis, nadzwyczajna wielkość.

Mirandus, a, um, podziwienia godny.

Miratio, ōnis, ž. podziwienie, facere mirationem, wzbudzić podziwienie.

Mire, przyst., dziwnie, bardzo, niezwykle, favere.

Mirifico, przyst., dziwnie, bardzo, nadzwyczajnie, dolere, laudare, delectari.

Mirificus, a, um, dziwny, zadziwiający, mirifico studio esse in aliquem, bardzo sprzyjać komu.

Mirmillo, ōnis, m. rodzaj szermierzy, którzy z innymi zwanymi

Threces i retiarii zwykle walczyli.

Miror, 1. dziwić się, podziwiać, aliquem lub aliquid; z 4 przyp. i tr. bez. si miratur me descendere; z nast. quod, mirari se ajebat, quod non rideret haruspex; także z nastę. si, cur, unde i t. p.; id mirandum est, dziwić się nad tém wypada; neque id mirandum, nic w tém dziwnego; nieprzech. miratus motusque tumultu; 2) cenić wysoko, szacować, Tyrios colores; signa, tabulas pictas.

Mirus, a, um, dziwny, zadziwiający, nadzwyczajny, hoc mirum videtur; mirum quam lub quantum, do podziwienia, jak bardzo, jak wiele; mirum ni, z tr. łącz. byłoby rzecz dziwną, gdyby nie—; mirum in modum, osobliwie, dziwnym sposobem.

Misceo, miscui, mistum lub mixtum, 2. mieszać, pomieszać, aliquid aliqua re, lub cum aliqua re, lub samo aliquid, właś. i przenoś.; certamina lub proelia miscere, walczyć, potykać się; poet.: vulnera, zadawać rany wzajemnie; se mis. alicui lub ahcui rei, wmieścić się; wdawać się; misceri, połączyć się, miscentur densae circa regem, poet.; napój przyrządzać, alicui mulsum; poet.: pocula; b) aliquid aliqua re; napełniać, domum gemitu et luctu; omnia flamma ferroque; pulvere campum; c) wzbudzać, wzniecać, sprawiać, murmura, incendia, mala; motus animorum; mianowicie gdy się mówi o rozprzężeniu porządku i spokojności, coelum terramque; magno murmure pontum; miscent se maria (o burzy); przysłowię: coelum ac terras miscere (o wielkiem zamieszaniu); często w znaczeniu polityczném: rempu-

blicam; omnia; plura; większe zaburzenie wzniecić; plurimā, robić bardzo wielki nieporządek.

Misēnum, i, *n.* przyładek i miasto w Kampanii; poet. Misenus (o przyładku).

Miser, era, erum, nędzny, biedny, nieszczęśliwy, politowania godny, z przyp. 2, miser animi (pod względem usposobienia umysłowego); miserum! co za nieszczęście!

Miserābils, e, godny pożałowania, oplakany; poet. miserabile, jako *przyst.* w sposób wzbudzający politowanie; 2) żalony, smutny, rozrzewniający, vox, elegi.

Miserabiliter, *przyst.* w sposób godny politowania, perire; *b*) żalować, w tonie żalonym, epistola m. scripta; deflere aliquid.

Miserandus, a, um, godny pożałowania, homo fortuna; m. in modum. w sposób oplakania godny.

Miserātio, ōnis, *ż.* litowanie się, żalowanie; 2) użalanie się, ton mowy wzbudzający litość, współczucie, miseratione mens iudicum permovenda est.

Misēre, *przyst.* nędznie, biednie, nieszczęśliwie, vivere; 2) usilnie, koniecznie, misere cupis abire; bardzo, szalenie, amare.

Misēreo, miserui, miseritum lub misertum i misereor, miseritus lub misertus, 2. litować się, misere-mini sociorum; nieosob. miseret lub miseretur me tui, lituję się, ubolewam nad tobą.

Miseresco, ěre, litować się, mieć litość, regis.

Miseret, patrz misereo.

Miseria, ae, *ż.* nędza, bieda, ubóstwo, niedola, in miseriis versari; levare aliquem miseria; 2) jaka osoba: córka Erebu i nocy

Misericordia, ae, *ż.* litość, politowanie, misericordia est aegritudo ex miseria alterius; misericordia alicujus, litowanie się nad kim; misericordia commoveri, captum esse; 2) położenie, okoliczności wzbudzające litość.

Misericors, cordis, litościwy, miłosierny, in aliquem.

Miseritus, patrz misereor.

Miseror, 1. żalować, litować się, ubolewać, inopem, amicum, infandos labores Trojae; u późniejsi pisarzy także z przyp. 2; m. animi lub animo, czuć litość w sercu; poet.: juvenem animi miserata.

Missilis, e, pociskowy, do ciskania przydatny, telum, ferrum, fundae lapidesque missiles; także samo missile, is, *n.* pocisk, strzała.

Missio, ōnis, *ż.* posłanie, wyprawienie, legatorum, literarum; 2) wypuszczenie, uwolnienie; *a*) jeńca, lub od służby wojskowej; *b*) uwolnienie szermierza od walczenia; stąd: dare munus gladiatorium lub gladiatores odere sine missione, bez ulaskawienia, nie uwalniając od walki aż na śmierć.

Missito, 1. często posyłać

Missor, ōris, *m.* strzelec, sagittae.

Missus, us, *m.* posyłanie wyprawianie poselstwa, missu Caesaris; 2) ciskanie, telorum, pili.

Mite, *przyst.* łagodnie, mitissime legatos appellare.

Mitella, ae, *ż.* czapeczka, zawój.

Mitesco, ěre, dojrzewać, uvae; mięknać, mitescere flammā, przez gotowanie, warzenie; łagodnieć, nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit; hiems; frigora: oswajając się, ferae quaedam nunquam mitescunt; o namietności, rozruchach: ustawiać, uśmierzać się, ira, discordia.

Mithres, ac, *m.* bóstwo Persów, Solem Mithren invocare.

Mithridates, is, *m.* król Pontu (Ponticus); także imię jakiegos świadka w sprawie przeciw Flakusowi; stąd: Mithridaticus, do Mitrydatesa odnoszący się.

Mitifico, 1. miękzyć, łagodzić.

Mitigatio, ōnis, *ż.* łagodzenie, kolenie.

Mitigo, 1. zmiękzyć, uwarzyć, upiec, cibum; do stanu dojrzałości przyprowadzić, fruges; spulchnić, użyźnić, agrum; o zwierzętach: oswoić, aures elephantorum ad aliquid, (przyzwyczać); o namiętnościach, uczuciach i t. p.: uspokoić, ułagodzić, usmierzyć, ukoić, animum alicujus, tristitiam et severitatem; invidiam; dolorem; iram.

Mitis, e, miękki, dojrzały, poma, urae; łagodny, Bacchus (wino); pulchny, żyzny, solum; łagodny, powolny, spokojny, fluvius; oswojony, ukrócony, taurus; o ludziach, ich charakterze, zasadach, namiętnościach, mowie i t. p.: łagodny, powolny, spokojny, dobry, homo, animus, oratio, verba; poet.: mitior animum, łagodniejszy pod względem usposobienia umysłowego.

Mitra, ae, *ż.* zawój, rodzaj czapki; u ludów Azyatyckich, (u Greków i Rzymian nosiły ją szczególnie kobiety i zniewieściali mężczyźni).

Mitto, mīsi, missum, 3. wysłać, posłać, wyprowadzić, ze wskazaniem celu z przyim. de i przyp. 6, z przyim. ad lub in i przyp. 4, z przy. 3: z ut lub qui i tr. łącz; z supinum: de deditone; aliquem ad mortem lub morti; in arma: misimus, qui solveret; miserunt Delphos consultum; nuncios lub li-

teras, posłańców lub list wyprowadzić; kazać powiedzieć, oświadczyć, napisać, donieść, uwiadomić, z nast. 4 przyp. i tryb. bez.; z ut i tryb. łącz., misit, se venturum; ad Caesarem mittit, paratum, se esse; misit in Siciliam, uti duae legiones ad se mitterentur; Attico mitteret, quid ageret; stąd: a) wydać, objawić, dać się słyszeć, pokazać, vox de quaestura nulla missa est; oratio ex ipsius ore Pompeji mitti videbatur, zdawało się, że wychodzi z ust samego Pompejusza; signum timoris (objawić), o księżycu: luna mittit lucem in terras; o deszczu: coeli mitti; o pociskach i strzałach: ciskać, wyrzucać, miotać, pila, tormenta, telum, hastam; także o ludziach: rzucić się, se ab alto saxo; wtrącić, aliquem in foveam; poet.: corpus saltu ad terram; animas in pericula; fert missos patella cibos; zaprowadzić kogo, odprowadzić, animas sub Tartara; Italos mittere (dostaniesz się do-), u poet.; m. sanguinem, krwi upuścić; b) — przeność. wprowadzić, aliquem in possessionem; se in foedera, zawrzeć, zrobić przymierze; lares sub titulum, dom wystawić na sprzedaż; orbem sub leges, holdowniczym zrobić, narzucić prawa; allicui mentem, podać myśl; funera Teucris, przygotować zgnęb T.; 2) puścić, wypuścić, aliquem; mitti eum jubere; rzucić, porzucić, dać upaść, arma; o zgromadzeniu: rozpuścić, pozwolić się rozejść, senatum; praetorium; wypuścić na wolność, uwolnić, quin missum eum fieri juberet; — przeność. mittere lub missum facere aliquid, porzucić, przestać, zaniechać, moestum timorem mittite; odium; iram mis-

sum facere; mitte precari; wowie: opuścić, pominać, ut haec missa faciam; de aliqua re; także: mitto, quod; zrzec się czego; honores.

Mixt-, patrz misceo.

Mnemon, ònis, *m.* mający dobrą pamięć, przydomek Artakserksesa II.

Mnemonides, um, *ż.* muzy córki Mnemozyny.

Mnemosýne, es, *ż.* pamięć, matka muz.

Mobilis, e, ruchomy, łatwo poruszać się dający, oculi, aequor, aër; — przenoś. *a)* giętki, łatwy do powodowania, drażliwy, aetas, ardor; *ad* aliquid; *b)* zmienny, niestały, niestateczny, płochy, populus, animus, voluntas; in aliqua re.

Mobilitas, átis, *ż.* ruchomość, prędkość, szybkość, equitum, navium; — przenoś. zmiennosc, niestałość, animi, fortunae, hominis.

Mobiliter, *przysł.* ruchawo, przędko, zwinnie, obrotnie.

Moderabilis, e, umiarkowany, dający się umiarkować.

Moderamen, Inis, *n.* środek kierowania, stér, navis; 2) kierowanie, powodowanie, ingenium eget moderamine nostro.

Moderate, *przysł.* umiarkowanie, spokojnie, z powolnością, uti rebus secundis; omnia humana ferre.

Moderatio, ònis, *ż.* powściągnięcie, populi, cupiditatum; ograniczenie, rei familiaris; — przenoś. kierowanie, mundi, oculorum; 2) zachowanie pewnej stosownej miary we względzie fizycznym, moderationem in cibo adhibere; umiarkowany stan powietrza; w odniesieniu do mowy: harmonijny układ wyrażeh, vocis, numerorum ac pedum; we względzie umysłowym

i moralnym: *a)* powściągliwość w mówieniu; *b)* często: umiarkowanie, łagodność, przyzwoitość; *c)* ostrożność, ingenti labore et moderatione.

Moderator, òris, *m.* kierujący, rządzca, przełożony, sternik, w znaczeniu właś. i przenoś.

Moderatrix, Icis, *ż.* przewodniczka, władczyni, temperantia est moderatrix omnium commotionum;

Moderatus, a, um, umiarkowany, mierny, convivium, oratio, ventus; szczegól. o osobach: spokojny, łagodny, przyzwoity, homo, senex.

Modèror, l. powściągać, w ograniczeniu trzymać, panować nad czém, właś. i przenoś. iraq; animo et orationi; animos in secundis; rzadzić, kierować, navem; res rusticas; equum; consilia officio; ita rem moderandę, taki dając obrot albo kierunek rzeczy.

Modeste, *przysł.* z umiarkowaniem, rozsądnie, modeste munificum esse, być umiarkowanym w szafowaniu darów; 2) powolnie, spokojnie, *m.* aliquid ferre; 3) skromnie, obyczajnie, uczciwie, qui modeste paret.

Modestia, ae, *ż.* umiarkowanie, powściągliwość; łagodność; 2) skromność, przyzwoitość w zachowaniu się pod względem czasu i miejsca; obyczajność, uczciwość.

Modestus, a, um, *a)* umiarkowany; *b)* powolny, spokojny, łagodny; *c)* skromny; *d)* obyczajny, uczciwy.

Modice, *przysł.* z umiarkowaniem, spokojnie, łagodnie, facere, dicere, ferre; 2) miernie, nie bardzo, minae Clodii modice me tangunt, *m.* iocuples.

Modicus, a, um, mierny, umiarkowany, *m.* severitas; modicis con-

Trivis delectari; niebardzo wielki, mało znaczący, pecunia, acervus; z przyp. 2. m. virtum, niebardzo silny; 2) skromny, wstrzemięzliwy, domi modicus.

Modifico, 1. rozmierzyć należycie, verba, membra.

Modius, ii, m. miara na zboże, pleno modio, pełną miarą, obficie.

Modo, przysł. tylko, a) przy życzeniach i wymaganiach: vide modo, uważaj tylko; tende modo plagas; vos modo parcite. b) przy zdaniach warunkowych: modo ut lub samo modo, aby tylko; qui modo, kto tylko; si modo, jeżeli tylko, byleby tylko; modo ne, byleby nie; modo ut tacere possis; quis ignorat, qui modo scire curaverit; modo ne summa turpitudine sequatur; c) non modo — sed etiam lub verum, nietylko — ale; już nie — ale; non modo in causa, verum in aliquo honesto praesidio spem collocasset; non modo in auribus, sed in oculis; non modo ductores, sed universi etiam exercitus; non modo ad expeditiones, sed vix ad quietas stationes sufficienter; non modo non, — sed ne — quidem, nietylko że nie, — ale nawet nie; non modo frumenta matura non essent, sed ne pabuli quidem satis magna copia suppeteret; 2) w odniesieniu do czasu: teraz właśnie, teraz dopiero, świeżo, dopiero co, advenis modo; modo gratia floruimus; modo egens, repente dives; stąd: już — już —, przy wyliczaniu różnych wyobrażeń współrzędnych: modo — modo; modo — nunc i t. p.; m. Mucianum, modo principem; modo recta capessens, interdum malis obnoxia: m. accedens, tum autem recedens.

Modulatio, przysł. harmonijnie, w takt, canere.

Modulatio, ōnis, ż. harmonijny układ, wymiar w muzyce i wierszach.

Modulatio, ōnis, m. muzyk, śpiewak.

Modulatus, a, um, rozmierzony, podług taktu ułożony, verba.

Modulus, 1. rozmierzyć, mianow. wyrazy podług taktu i harmonii ułożyć; stąd: śpiewać, grać harmonijnie; carmina; barbitos modulatus alicui (zam. ab aliquo).

Modulus, i, m. miara, przysłowie: metiri se suo modulo ac pede, mierzyć się własną piędzią.

Modus, i, m. miara, objętość, wielkość, długość; w szczegól. a) w muzyce: takt, melodia, flebilibus modis concinere; fidibus Latinis Thebanos aptare modos; b) miara, cel, granica, kres, koniec, modum alicui rei dare, imponere. statuere, facere i t. p.; modum adhibere, ograniczyć się; extra modum lub praeter modum, nad miarę; z przyp. 2. gerund., modum legendi facere; u poet. z tr bez. saevire; c) miara, prawo przepis, kierunek, alius modus pacis ac belli facere; ad primum modum redigere; in modum venti, podług kierunku wiatru d) w ogóle: sposób, concludendi i t. p.; modo lub in modum lub ad modum z bliższym określeniem przez dodanie przymiotnika lub przez przyp. 2., jak, podobnie jak, in vaticinantis modum apud more modoque; servilem in modum, podobnie jak niewolnik w sposób niewolniczy; hostilem in modum, po nieprzyjacielsku.

Moecha, ae, ż. cudzołożnica.

Moechor, 1. cudzołożyc.

Moechus, i, m. cudzołożnik

Moene, is, *n.* mur, zwykle w licz. mnogiej.

Moenia, ium, *n.* mury otaczające miasto, urbem moenibus cingere; — przenoś.; a) w ogóle to co otacza jaką przestrzeń, navis, theatri, ściany; b) domy miasta, miasto, fusi per moenia Teucrici; poet. o mieszkaniu Plutona, moenia triplici circumdata muro.

Moereo, i pochod. patrz maereo.

Moesi, ōrum, *m.* lud w dzisiejszej Serbii i Bułgarii, mieszkańcy krainy, która się zwała Moesia, ae, *ż.* była podzielona na dwie części: superior i inferior; stąd w licz. mn. Moesiae.

Moeste, i pochod. patrz maeste.

Mōgontiacum, i Magontiacum, i, miasto w Germanii.

Mola, ae, *ż.* młyn; 2) mola salsa lub samo m., mąka, którą posypywano bydłęta ofiarne; w tém znac. mówiono także: salsae fruges, salsa farra.

Molāris, is, *m.* kamień młyński; w ogóle: wielki kamień.

Moles, is, *ż.* massa ogromnej wielkości, rudis indigestaque moles; stąd: grobla, tama, moles oppositae fluctibus; zaspia piaszczysta, naturalis; wielkie gmachy, budowle, exstructae moles opere magnifico; *m.* propinqua nubibus; maszyny wojenne, refectis vineis aliaque molo belli; balwany morskie, quam *m.* subito excierit, poet.; 2) wielkość, siła, właś. i przenoś.: exercitus, clipei, invidiae; ad muros mole feruntur; stąd: a) wysilenie, natężenie sił, trudność, majore mole pugnare; tantae molis erat Romanam condere gentem; b) bieda, niebezpieczeństwo, major domi *m.* exorta est.

Molestae, *przysł.* z przykrością, niechętnie *m.* faro, jest mi przykro,

nieprzyjemnie; 2) uciążliwie, do naprzykrzenia, amici *m.* seduli.

Molestia, ae, *ż.* przykrość, nieprzyjemność, zmartwienie; molestiam ex re capere, doznać przykrości; molestiam alicui exhibere, aspergere, zrobić komu przykrość; 2) rażące, wymuszone wyrażenie, przesada w mówieniu, elegantia diligens sine molestia.

Molestus, a, um, przykry, ciężki, nieprzyjemny, dokuczliwy, inimicus; labor, mures; 2) rażący, przesadny, wymuszony, verba.

Molimen, ūnis, i molimentum, i, *n.* nsilowanie, natężenie sił, ważne przedsięwzięcie.

Molior, 4. a) z natężeniem sił do ruchu pobudzić, ruszyć z miejsca co ogromnego, num montes tua sede moliri paramus; wylamać. portam; ciskać, miotać, ignem, fulmina; — przenoś. zachwiać, podkopać, osłabić. fidem; b) orać, kopać, terram, arva ferro; przebrnąć, sabulum; c) zakładać, tworzyć, budować, muros, classem, arcem; — przenoś. przedsiębrać, brać się do czego, zamierzać, myśleć o wykonaniu czego, starać się o co, aliquid lub z tryb. bez. multa, res, expeditionem, bellum, defectionem, insidias; alicui calamitatem, pestem patriae; res novas (chcieć zrobić wstrząśnienie polityczne, i przywłaszczyć sobie panowanie); qui jam moliebantur erumpere; efficere molitur; d) wzbudzić, wzniecić, morbos, amorem, odium i t. p.; zrobić, moram; 2) nieprzech. poruszyć się, usilować, wyruszyć, odplywać, molientem hinc Hannibalem; na ves molientes a terra.

Molitio, ōnis, *ż.* wprawianie w ruch czego ciężkiego, uprzątanie. rz-

walanie, burzenie, valli; 2) przy-
spობanie czego z trudem.

Molitor, ōris, *m.* twórca, budo-
wnik, mundi, ratis.

Mollesco, ěre, mięknąć; — przenos.
łagodnieć, stawać się zniewieścia-
łym.

Mollis, 4. nadać giętkość, mięk-
kość, zmiękczyć, artus oleo, aquis;
ceram pollice; dum ferrum mol-
liat ignis; herbas flamma; Cere-
rem (chleb) in vino; humum foliis;
glebas, agros (spulchnić); lanam
trahendo (prząść); odjąć ostrość,
złagodzić, fructus feros colendo;
poprawić, vitia locorum remediis;
także o wzgórzach: clivum, collem,
ułatwić wejście na wzgórze przez
kołowanie; — przenos. *a)* złago-
dzić, znośniejszym zrobić, impe-
rium, dissensiones; poenam, opus;
verba usu; o osobach i ich na-
mietnościach, ukroćci, poskromić,
złagodzić, aliquem; animum ali-
cujus; impetum, iras; *b)* zniewie-
ściałym zrobić, animos, legionem.

Mollipes, pēdis, miękkonogi.

Mollis, e, miękki, ruchawy, gibki,
łagodny; o miejscowości: niestromy,
nieprzepaścisty, niespadzisty,
clivus, fastigium; o dziełach rzeź-
by: wytwornie, delikatnie wyro-
biony, signa; molles imitabitur
aere capillos; w odniesieniu do
wymowy i utworów poetycznych:
miły, łagodny, płynny, oratio; ver-
sus; — przenos. *a)* miły, przyje-
mny, umbra; mollia ridere, przy-
jemnie uśmiechać się; łagodny,
aestas; Zephyri; czuły, cor, pec-
tus; *b)* łatwy, wygodny, aditu:
viri molles, dający się łatwo skłonić,
in obsequium; animus ad ac-
cipiendam et deponendam offensio-
nem; zmienny, nihil est tam mol-
le, quam voluntas erga nos civium;
zniewieściały, rozpustny, philoso-

phus; Sabaci; nie czyniący oporu,
słaby, powolny, consul; trwożli-
wy, lękliwy, pecus.

Molliter, przyst. giętko, miękko,
łagodnie; w odniesieniu do miej-
scowości: niestromo, zwolna, nie-
przykro, collis molliter asurgens;
o wyrobach rzeźby: dokładnie,
pięknie, delikatnie, excurrent alii
mollius spirantia aera (natchną
życiem dokładnie wyrobione pośa-
gi); — przenos. *a)* łagodnie, po-
wolnie, ferre; *b)* słabo, lekko, lac-
dere aliquem; rozpustnie, zniewie-
ściałe, vivere; curasti te molliter,
uraczyłeś się.

Mollitia, ae, i -es, ei, ż. giętkość,
ruchawość, cervicum; — przenos.
drażliwość, czułość, tkliwość, ani-
mi, pectoris; słabość, brak ener-
gii, zniewieściałość, rozpusta, mo-
res ad mollitiam lapsi.

Mollitudo, inis, ż. miękkość, in
pulmonibus est mollitudo; giętkość,
vocis; czułość, humanitatis.

Molo, molui, molitum, 3. mląć,
molita cibaria, zmielone zboże.

Molo, ōnis, *m.* przydomek retora
greckiego Apollodora na wyspie
Rodus.

Molorchus, i, *m.* winiarz przy Ne-
mei; poet.: Molorchi luci, lasy
przy Nemei.

Molossi, orum, *m.* Molossowie,
mieszkańcy krainy zwanój Molos-
sis, idis, ż. w części wschodniej
Epiru; stąd: Molossus, a, um, na-
leżący do Molossów; canis M. lub
samo M., pies z krainy Molossów.

Moly, yos, *n.* roślina z białym
kwiatem i czarnym korzeniem, le-
karstwo przeciwko czarom.

Momentum, i, *n.* cokolwiek poru-
sza, przeważa ciężar; 2) w prze-
strzeni: odległość, parvo momento
antecedere; 3) w czasie: upływie-
nie, ciąg, przeciąg, momento

(unius) horac; tam brevi horarum momento (w kilku godzinach); stąd: krótka część czasu, chwila, certis momentis; momento (temporis). w oka mgnieniu; siła poruszająca i skutek, nacisk, uderzenie, levi momento impulsae (arbores); — przenos. a) użyciesiły, środków, praebere momenta salutis; b) skutek, wpływ, powód, m. ad mutandos animos habere; parvae res magnum in utramque partem m. habent; wpływ stanowczy, ważność, waga, znaczenie, wartość; także o osobach. nullius momenti esse apud exercitum, żadnego nie mieć znaczenia; levi m. aestimare aliquid, mało cenić, lekceważyć; magnum habere m., wiele znaczyć.

Móna; ae, ż. wyspa leżąca między Hibernią (Irlandyą) i Brytannią.

Monases, is, m. imię dowódcy Partów

Monédula, ae, ż. kawka.

Moneo, monui, monitum, 2. przypominać co komu, aliquem de aliqua re; aliquem; z przyp 4 i tr. bez.; zwykle: a) przedstawiać, objaśniać kogo w czém, nauczać, ostrzegać, aliquem; aliquem de aliqua re; quod me mones; ea, quae monemur; quum Phocion moneretur Nicanorem insidiari; b) doradzać, napominać, powoływać, pobudzać, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz.; moneo, ut vitet; eos hoc moneo, desinant furere; z tr. bez., soror monet succurrere Lauso Turnum; odradzać, odwracać kogo od czego, ostrzegać, ze spój. ne i tryb. łącz. annus monet, ne speres; także o natchnieniu wieszczów i przepowiedniach: tu vatem diva mone (natchnij); ni monisset cornix (gdyby nie przepowiedziała wrona)

Monēris, is, ż. okręt o jednym rzędzie wiosel.

Monēta, ae, ż. matka muz; 2) przydomek Junony, ze świątyni w Rzymie, w której była mennica; stąd: moneta, ae, ż. mennica; u poet. i później. pisarzy, pieniądze.

Monetālis, e, należący do mennicy, triumviri, przełożeni nad mennicą, stąd: monetalis, chciwy na pieniądze.

Monetārius, ii, m. pracujący w mennicy.

Monile, is, n. naszyjnik, ozdoba, którą kobiety i dzieci nosiły na szyi, gesserat collo monile bacatum

Mōnim-, patrz monum-

Monitio, ōnis, ż. przypomnienie, rada, przestroga.

Monitor, ōris, m. przypomniacz, pomocnik w sądzie, także = nomenclator; 2) napomniacz, przestregacz, monitoribus asper.

Monitum, i, n. przypomnienie, przestroga; 2) przepowiednia, wyrocznia Carmentis nymphae

Monitus, us, m. przypomnienie, przestroga; 2) przepowiednia, wyrocznia, monitu divum.

Monoecus, i, m. osobno mieszkający, przydomek Herkulesa, Monoeci arx lub portus, przylądek i port w Liguryi.

Monogramos, on, z pierwszych zarysów składający się, dui monogrammi, bogowie bez ciała.

Monopōdium, ii, n. stół jednonogi.

Mons, montis, m. góra, przysłowie; maria montesque polliceri (o zbytecznych obietnicach), złote góry obiecywać; — przenos. praeruptus mons aquae, balwan wody wysoko wzniesiony; poet. skala.

Monstrātor, ōris, m. pokazujący, nauczyciel, aratri (o Tryptolemie).

Monstro, i. pokazywać, wskazy-

wać, aliquid digito; iter; 2) mówić, nauczać, oznajmiać, quo scribi possent; numero, monstravit Homerus; monstrare, si vidistis (powiedzcie); 3) nakazywać, polecać, monstratas excitat aras; piacula; 4) doradzać, pobudzać, ira monstrat.

Monstrum, i, *n.* oznaka woli bogów, monstra deum; nec dubiis ea signa dedit Tritonia monstribus; coś przeciwnego naturze, dziw, potwór, *m.* horrendum; foedissimum; fatale; oculis objicitur monstrum: stąd: monstra narrare, dicere, loqui, prawieć dziwolagi.

Monstruöae, *przysł.* nienaturalnie, dziwnie, cogitare.

Monstruösus, a, um, dziwotworny, straszny.

Montänus, i, *m.* Rzymskie przezwisko.

Montänus, a, um, górny, na górach znajdujący się, cacumina, oppida; castella; fraga; Ligures; flumen (z gór spadająca); *rzeczow.* montani, orum, *m.* gorale, mieszkańcy gór; i montana, orum, *n.* okolice górne; 2) górzysty, Dalmatia, poet.

Montiöda, ae, *m.* i *ż.* goral, mieszkawiec gór.

Montivägus, a, um, włóczący się po górach.

Montuösus, i montosus, a, um, górzysty, pełen gór.

Mozumentum, i, *n.* pomnik, pamiątka, z bliższem określeniem lub bez określenia, oznacza świątynię, dom, posag, grobowiec i t. p.; także dzieło piśmienne: monumenta rerum (gestarum), księgi dziejów; annalium, roczniki; orationum; *m.* expeditionis, ważniejsze szczegöły wyprawy wojennej; — przenoś pamiątka, furtorum; laudis, amoris; clementiae; crudelitatis.

Mopsöpius, a, um, do Mopsopii (dawne nazwisko Attyki) należący. Attycki, Ateński, Mopsopia urbs, Ateny.

Mopsuestia, i Mopsuestia, ae, *ż.* miasto w Cylicyi.

Mopsus, i, *m.* z Tessalii wieszcz Argonautów; 2) syn Kreteńczyka Rakiusa i wieszczki Manto, dał początek wyroczni Apollina w Azji Mniejszej; 3) imię pasterza.

1. **Mora**, ae, *ż.* zwłoka, przeszkoda, nihil in mora habuit, quominus perveniret, nie zwlekał przybycia, nie dał się wstrzymać; esse in mora, zwlekać, moram trahere, moliri, sprawiać zwłokę; rumpe moras, nie zwlekaj, pośpieszaj; nulla mora est, nie ma żadnej przeszkody; sine mora lub nulla mora interposita lub poet. haud *m.* niezwłocznie; 2) pobyt na jakim miejscu, przebywanie, segnis; placidae morae; 3) wypoczynek w pochodzie; 4) przestanek w mowie; 5) przeciąg czasu, w ogóle: czas, dolor finitus est morä; moliri morä.

2. **Mora**, ae, *ż.* oddział wojska Spartańczyków.

Morälis, e, moralny, tyozący się obyczajów.

Morätor, öris, *m.* przeszkadzający, publici commodi nieprzyjaciel, obra publicznego; w sädzie: redzaj zlych obroñców, którzy przez swoje przemawianie i zarzuty bieg sprawy przewlekali; 2) włóczęga wojskowy, maroder.

Morätus, a, um, patrz moror.

Morätus, a, um, (od mos) uobyczajony, dobremi obyczajami odznaczający się, bene, melius, optime, probe, egregie i t. p.; 2) do obyczajów i charakteru ludzi zastosowany, poëma, fabula.

Morbösus, a, um, chory.

- Morbus**, i, m. choroba, słabość, morbo laborare, affici, afflictari, być dotkniętym chorobą; morbo decedere, perire, skończyć życie śmiercią naturalną; — przenoś. choroba duszy: namiętność.
- Mordacitar**, przysł. uszczypliwie, ostro, mordacius scripsit.
- Mordax**, ācis, kąsający, canis; parzący, urtica; ostry, securis; gryzący, pumex; szczypiący, sal: — przenoś. uszczypliwy, cierpki, carmen; Cynicus; dokuczający, sollicitudo.
- Mordeo**, momordi, morsum, 2. kasać, canis; poet. gryźć, żuć, pabula; o zimnie i upale: dokuczać, dopiekać, frigora matutina mordent; aestus; spinąć, mordet fibula vestem; podmywać, amnis m. rura; — przenoś. a) szczypać, szydzić, drwić, aliquem dictis; b) gryźć, dręczyć; morderi conscientia, czuć zgryzotę sumienia; occulto dolore; scribis, morderi te, że cię to boli, że ci jest przykro.
- Mordicus**, przysł. kąsając zębami; — przenoś. upornie, mocno, rem tenere m.
- Morētum**, i, n. potrawa wiejska z czosnku, ruty, octu, oliwy.
- Moribundus**, a, um, umierający, konający
- Morigéror**, 1. dogadzać komu, stosować się do czego, voluptati auris debet morigeram oratio.
- Morini**, ōrum, m. lud w Gallii belgijskiej.
- Morior**, mortuus, 3. (imiesł. czasu przysł. moriturus) umierać, ferro, morbo, curis, frigore: mori in aliqua re, zajmować się czém aż do śmierci. moriar, si lub nadałbym gardło, niech zginę, jeżeli, rodzaj przysięgi, przenoś. o roślinach: niszczyć, usychać, segetes; o pamięci i wdzięcznym wspomnieniu, wygasnąć, memoria beneficiorum nunquam moriatur. Stąd: mortuus, a, um, umarły; rzeczow. trup, a mortuis excitare, wskrzesić; — przenoś. mare m., morze martwe; plausus, leges, pozbawione mocy.
- Moritūrio**, Ire, chcieć umrzeć.
- Mormyr**, fris, ē. gatunek ryby morskiej.
- Moro**, āre = moror.
- Moror**, 1. bawić gdzie, przebywać, przemieszkiwać, Brundisii; in villa; apud oppidum, circa flumen; ibi diutius; in gente inimica; także poet. i przenoś. o przedmiotach nieżyjących: znajdować się, rosa quo locorum moretur; zajmować się czém, in externis; morandi in imperiis cupiditas, pragnienie pozostania przy władzy; b) zatrzymywać się, zwlekać, ociągac się, auxilia morantur; morantes castigare; poet.: haud multa i nec plura moratus, długo, dłużej nie ociągając się; z tryb. bez. inferre bellum; nihil moror, quominus abeant, nie przeszkadzam bynajmniej, nie jestem wcale przeciwny, żeby odeszli: 2) zatrzymywać kogo lub co, kazać czekać, przeszkadzać komu, aliquem, agmon; amnem, agilitatem rotarum, iter, impetum, reditum, victoriam, celeritatem belli, i t. p. aliquem ab itinere, a fuga; non moror z nast. quominus; nihil vos moramur patres conscripti (mówił konsul przy rozpuszczaniu senatu); ne te morer lub ne multis morer, że bym cię długim mówieniem nie nudził; nec dona moror, nie chcę darów; nihil moror eos salvos esse, nie jestem temu przeciwny, nie mam nic przeciwko temu, aby; b) poet. krępować, zajmować czém, populum, oculos auresque alicu-

- jus, novitate morandus spectator.
Moróse, *przysł.* dziwacznie.
Morositas, *átis*, *ż.* dziwactwo, zrzędnosc, in morositatem incidere.
Morósus, *a*, *um*, zrzędný, dziwaczny, senex; uporczywy, morbus.
Morpheus, *eos*, *m.* bóg snu.
Mors, *mortis*, *ż.* śmierć, zgon; mortem lub morti occumbere, uleść śmierci; *m.* afferre lub dare, zabić, życia pozbawić; in morte, w czasie śmierci lub po śmierci; in extrema *m.*, w ostatniej chwili śmierci; także: suprema morte; w licz. mn. śmierć wielu osób, mortes imperatoriae; meorum; wypadki śmierci, rodzaje śmierci, omnes per mortes animam dedissem; totidem *m.*; clarae *m.*; zwłoki, ciało zmarłego, mortem ejus lacerari.
Morsus, *us*, *m.* ukąszenie, ugrzyzienie, dziobanie, serpentis, avium; poet. zacczepianie, chwytnie, unco non alligat ancora morsu; *m.* roboris, szpara w której uwiązł pocisk; — przenoś. *a)* dokuczanie słowami, uszczypliwość, commoda mea morsu venenat; *b)* zmartwienie, udrczenie, zgryzota, libertatis intermissae; ex discessu.
Mortalis, *e*, śmiertelny, znikomy, przemijający, właśc. *i* przenoś. *rzeczow.* mortalis, *is*, *m.* człowiek, szczegól. w licz. mn. nil mortalibus arduum est; multos mortales defendo; istot śmiertelnych tycający się, ludzki, od ludzi pochodzący, ziemski, conditio vitae; acta mortalia; opera; mortalia facta peribunt; mortale, *is*, *n.* *rzeczow.* rzecz ludzka; nec mortale sonans, mówiąca głosem nadludzkiem; często w licz. mn. mentem mortalia tangunt, poet.
Mortalitas, *átis*, *ż.* śmiertelność,
- znikomosc; u później. pis. śmiertelni, ludzie, człowieczeństwo.
Morticinus, *a*, *um*, zdechły.
Mortifer, *era*, *erum*, śmierć przynoszący, śmiertelny, vulnus, morbus.
Mortuus, *a*, *um*, patrz morior.
Morum, *i*, *n.* morwa.
Morus, *i*, *ż.* drzewo morwowe.
Mos, *moris*, *m.* wola, postanowienie, morem gerere alicui, czynić zadosyć czyjś woli, słuchać, być dla kogo powolnym; także: voluntati alicujus morem gerere; 2) obyczaj, zwyczaj, sposób życia, vitae mores; est hoc in more positum; more et exemplo populi Romani; często w licz. mn. obyczaje, charakter, est ita temperatis moribus; *m.* suavissimi; boni et modestiores; vir morum veterum, dawnej pocziwości; cum moribus notis, znanego charakteru; — przenoś. *a)* sposób, własność, coeli, siderum, apis more; torrentis; in morem fluminis; *b)* u poet. przepis, prawidło, prawo, mores viris ponet; pacis imponere morem; in morem, porządnie; sine more furit tempestas, nadzwyczajnie, okropnie sroży się burza.
Mosa, *ae*, *m.* rzeka w Gallii belgijskiej.
Mosella, *ae*, *m.* rzeka Mozela.
Mótio, *ónis*, *ż.* ruch, poruszenie, corporum; animi, wzruszenie.
Motus, *us*, *m.* ruch, poruszenie tak naturalne jak sztuczne; motus terrae, trzęsienie ziemi; *m.* Jonici, taniec Joński; *m.* palaestrici, ruch szermierzy; corporis motus plenus artis, giestykulacya mówcy; także o obrotach wojennych: ut ad motus concursusque essent leviores; — przenoś. *a)* wzruszenie, żywe uczucie, namiętność, cohibere motus animi; działalność umysłu, celes res ingenii motus; pociąg, popęd,

natchnienie, *divino concita motu*, *Bellonae motu est agitata*; *b*) we względzie politycznym: poruszenie, *magnificentissimus m. Italiae*; także w złej myśli: niespokojność, powstanie, bunt; *motum afferre reipublicae*, zaburzyć; *magno motu concutere imperium*, zachwiać, osłabić.

Movéo, *mōvi*, *mōtum*, 3. poruszyć, w ruch wprawić, *se movere* lub *moveri*, poruszyć się; także: *movere*, poruszyć się, trząść się, *terra movit*; o ruchu strún muzycznych: *fila sonantia*; *citharam*; o ruchu ust przy śpiewie: *ora sonantia*; o ruchu tanecznym: *Cyclopa moveri*, w pantomimach przedstawiać: *arma movere*, wziąć się do broni, wojnę prowadzić, poet.; *agrum m.*, uprawiać, orać; *mare*, poruszać, próc, morze wiosłami, płynąć. Stąd: 1) ze względu na punkt wyjścia: z dołu co w ruch wprawiać, wydobywać, *limum e gurgite*; *motum ex profundo mare*; *testa moveri digna bono die*; *pnum centesimis ab aliquo wydobyć*, odebrać; o pączkach: rozwiać się, *de palmito gemma moveretur*; — przenoś. wzbudzić, wzniecić, pobudzić do czego, *risum*, *fletum*, *dolorem*, *jocum*, *discordias*, *suspicionem* i t. p.; wnosić, wprowadzać, przytaczać przedmiot do działania, roztrząsania, *consultationem*, *actionem*; *historias*; czynność rozpocząć, zacząć, *cantus*; *bellum*, *seditionem*; także: *ne quid a tergo moveretur*; *jam undique pugna se moverat* (rozpoczęła się); w znaczeniu oddalenia: usunąć, uprzętnąć, wyprowadzić, wyparować, wypchnąć, wywalić; *se movere* lub *moveri*, oddalić się, ustąpić, odejść, *res quae moveri possunt*, ruchomości; także o przemianach: *quo-*

rum forma semel mota est; w znaczeniu wojenném: *m. signa*, *castra* i t. p., *se m. lub samo movere*, wyruszyć, odejść; *primis tenebris movit*; *se m. lub moveri*, ruszyć się; także w znaczeniu religijném: *bidental movere*, naruszyć; *Dianae non movenda numina*; *wydalić*, *wypędzić*, *wyprzeć* z siedziby, posiadłości, placu boju, z urzędu, z przyim. *ex* lub *de* i przyp. 6. lub samym przyp. 6. *senatu*; *aliquem loco senatorio*, *tribu*; także: od mniemania odwieść, *de sententia*; z drogi prawdy, *a vero*; 2) w ruch działalności wprowadzać; *se movere* lub *moveri*, przysposabiać się, zabierać się do czego, gotować się, *impigre*; *ad bellum*; *a*) w odniesieniu do zmysłów; *robić wrażenie*, *m. sensus*; *pulchritudo corporis movet oculos*; na str. bier. doznawać wrażenia, *consuetudine loci moveri*; w złej myśli: szkodliwie działać, szkodliwy wpływ wywierać, o słabości, *upale* i t. p., *vis aestus omnium corpora movit*; *b*) w odniesieniu do ducha, wyobrażeń i t. p.; *rozwiać*, *roztrząsać*, *multa animo*; *animus eadem illa movebat*, knuł te same zamysły, zajmował się temiż myślami; *acute moveri* (przenikliwie myśleć); *se m. ad* lub *in aliquid*, zwracać myśl swoją na co; *aliquem thyro* (natchnąć); *c*) w odniesieniu do uczucia, do serca: *wzruszyć kogo*, *pobudzić*, *zmiękczyć*, *czulość*, *życzliwość*, *współczucie wzbudzić*, *quem quum minus moveret*; *miser cordia moveri*; *precibus*; w złej myśli: *zaniepokoić*, *przerazić*, *niepokoju nabawić*; na str. bier. *niepokoić się*, *przerazić się*, *absiste moveri*; *d*) w odniesieniu do woli, postanowienia: *skłonić*, *tanta auctoritate*,

consilio; *e)* we względie politycznym. pobudzić, wzniecić rozruch, wzburzyć, Hispaniam adversus Romanos; na str. bier. oburzyć się, zbuntować się, powstać; *f)* w ogóle: zachwiać, osłabić, sententiam alicujus; fidem; fatum (zmienić).

Mox, *przysł.* wkrótce, zaraz, wnet, natychmiast, se mox venturum; mox revertar. mox ubi, skoro, potem gdy, mox ubi publicas res ordinariis; 2) w ogóle: potem, następnie, fusi. mox intra vallum recepti

Mucidus, a, um, spleśniały

Mucius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd Muciānus, a, um, do Mucyusza odnoszący się

Mucor, ōris, m pleśń.

Mucro, ōnis, m kończatość, ostrze, mianowicie miecza; stąd: miecz, mucronem stringere, dobyć miecza, mucronem extulit, pugnare mucrone; — przenoś. moc, dzielność, defensionis.

Mucus, i, m. smark.

Mugio, 4. ryczyć, greges mugientium, bydłęta; — przenoś. trzeszczć, malus Africis procellis; dźwięk wydawać, huczyć, clangor tubae.

Mugitus, us, m. ryk, boum m dare, edere, ciero, tollere — przenoś. huk, loskot, terrae.

Mula, ae, ź. mulica.

Mulceo, mulsi, mulsum, 2 głaskać, z lekka się dotykać, barbam manu. Zephyri mulcebant flores, poet.; — przenoś. *a)* przymilać się, zachwycać, bawić, aliquem carmine; mulcebant carmina aures; *b)* łagodzić, uspokajać, aliquem lub animos dictis, verbis i t. p.; poet tigris carmine, fluctus; aethera cantu lub aera concentibus (o ptakach); także vulnera m (przyno-

sic ulgę); corpora duris fessa laboribus (usypiać).

Muloiber, bēris i bēri, m. przydomek Wulkana; poet. ogień, ceras urebat. •

Mulco, 1. bić, chłostać, źle się obchodzić, dać się we znaki, hominem; popsuć, uszkodzić, navem; male mulcatus graculus, źle przyjęta, oskubana.

Muleta, i pochod. patrz mult-

Mulctra, ae, ź. i mulctarium, ii, n. i mulctrum, i, n. skopek, donica

Mulgeo, mulsi, mulctum, 2. doić.

Muliebris, e, kobiecy, niewieści, do niewiast należący, vestis, venustas; *rzeczow.* muliebria, ium, n. rzeczy kobietom właściwe; 2) zniewieściał, animus.

Muliebriter, *przysł.* po kobiecemu, zniewieściale, dedere se lamentis; facere.

Mulier, ēris, ź. kobieta, niewiasta. 2) żona, mężatka, virgo aut mulier

Mulierārius, a, um, kobiecy

Muliercula, ae, ź. kobietka, kobiecina.

Mulierōsitas, ātis, ź. namiętna miłość, jurność.

Mulierōsus, a, um, jurny, kobieciarz.

Mulio, ōnis, m. poganiacz mulow

Mulōnius, a, um, należący do poganiacza mulów.

Mullus, i, m. barwenna, ryba morska.

Mulsus, a, um, z miodem pomieszany; *rzeczow.* mulsum, i, n. wino zaprawne miodem.

Multa, ae, ź. kara pieniężna.

Multāticus, a, um, należący do kary pieniężnej.

Multatio, ōnis, ź. skazanie na karę pieniężną; kara na majątku, bonorum

- Multicāvus**, a, um, dziurkowaty, wiele wydrzeń mający.
- Multicius**, a, um, z gęstej i cieniejszej tkaniny zrobiony, vestimenta.
- Multifariam**, przysł. z wielu stron, na wielu miejscach.
- Multifidus**, a, um, na wiele części rozłupany, podzielony, fax.
- Multiformis**, e, wielokształtny.
- Multifōrus**, a, um, dziurkowaty, wiele dziur, otworów mający.
- Multijūgus**, a, um, i -jugis. e, wielosprzężny, equi; — przenoś. rozmaity, liczny, literae.
- Multimōdis**, przysł. rozmaicie, różnym sposobem, pod różnemi względami, multimodis reprehendi potest.
- Multiplex**, plīcis, wielofaldowy, alvus; obszerny, pełen manowców. domus: vitis serpens multiplici lapsu, rozmaicie poplątana, kręto rosnąca; poet.: lorica, pancerz z pierścieni w ognia połączonych składający się; b) liczny, mnogi, praesidium, fetus; wielokrotny, consulatus; multiplex clades utrimque facta; wiele razy większy, liczniejszy, jak-, multiplex quam pro numero damnum est; rzeczow. si multiplex alterius arbitrio accipiat, jeżeliby daleko większą liczbę otrzymał; c) rozmaity, wielostronny, obfity, bellum; ratio disputandi; sermones; cura, expectatio; rozmaite powody dający, ad suspicionem et similitates; wieloznaczny, verborum potestates, niezbadany, nicodgadniony, naturae hominum; ingenium; często: niestały, animus i t. p.
- Multiplicābilis**, e, dający się pomnożyć; 2) rozmaity.
- Multiplicatio**, ōnis, ż. mnożenie.
- Multiplico**, 1. mnożyć, pomnażać, powiększać, aes alienum, usuras; regnum, auxilia.
- Multitudo**, inis, ż. mnożstwo, mnogość, wielka liczba, hominum, navium, jumentorum, beneficiorum; multitudine domum ejus circumdederunt (wielkim tłumem ludzi). 2) gmin, pospólstwo, imperita; judicio multitudinis moveri; magnus multitudini timor est injectus.
- Multo**, 1. karać, skazać na karę, poenā, morte, exsilio, multā i t. p.; za karę skazać na utratę czego, pecunia, agris, finibus, Antiochum Asia; parte regni; aliquem parte membrorum, za karę pozbawić; z przyp. 3. za karę na czyją korzyść oddać swoje mienie, Veneri esse multatum, zrzec się dziedzictwa na rzecz Wenery. [multus.
- Multo**, i multum, przysł. patrz
- Multus**, a, um, liczny, gromadny, mnogi, stop. wyż. plus, pluris, więcej; zwykle w licz. mn. plures, plura. stop. najw. plurimus, a, um, bardzo liczny; rzeczow. multi, wielu, szczegół. wielka gromada, mnogość, mnożstwo, una e multis; multa w licz. mn. wielka ilość, wiele rzeczy, ne multa lub ne multis (słowem, krótko mówiąc), podobnie: quid plura, pluribus, obszerniej plurimi, największa liczba, najw. część; poet. plurimus dicet, bardzo liczni, bardzo wielu; przy określaniu materii: mnogi, obfity, caro, sanguis, supellex, victima, aurum, sudor i t. p., plurima rosa; pl. Aetna, największa część Etny; wielki, pars Europae; plurimus collis; w odniesieniu do mowy: obszerny, rozwlekły, oratio, ne multus sim; o czasie: postquam dies jam multa erat, gdy już znaczna część dnia upłynęła, podobnie: multo die; multa nocte, w późnej porze nocnej; ad multam noctem; multo mane, bardzo rano; pod względem

mocy skutku: mocny, silny, wielki, silnie działający, sermo, labor, cura, libertas; plurimus sol, największy upał; silva, najgęstszy las; pl. coma, canities, fons, labor i t. p. multum est (to wiele znaczy) poct.; — przenoś. pod względem działalności: częsty, nieustanny, ustawiczny, gorliwy, pilny, multa viri virtus; ad vigiliis multus adesse; multus instans; legor plurimus in orbe; multum est (bywa to często, daje się często słyszeć); naprzykrzony, nudny, nieprzyjemny, natrętny, aut inconcinuus aut multus. Stąd 2) multum a) rzeczow. wielka część, wielkie mnóstwo, plus, większa część, większa ilość; plurimum, bardzo wiele, tylko w przyp. 1. lub 4. z przyp. 2. multum diei; plus virium, plurimum studii; quam plurimum, jak można najwięcej; w przyp. 2. dla oznaczenia wartości, ceny: multi, wysoko, bardzo, drogo; pluris, drożej, wyżej; plurimi, bardzo wysoko, bardzo drogo, ze słowami aestimare, putare, facere, habere, vendere, emere; mea conscientia pluris mihi est, quam sermo hominum i t. p.; w przyp. 6. dla oznaczenia stopniowania i różnicy: multo, o wiele, znacznie, daleko, multo pauciores; iter multo facilius; multo plura; ze stop. najwyż. multo jucundissimus, najprzyjemniejszy; non multo post, wkrótce potem; multo ante lub ante multo, o wiele wprzód; b) przysł. multum, wiele = multo przy stop. wyż. rzadko; o czasie: często, wiele razy, multum mecum est; bardzo, multum loquax; m. dispares; plus, więcej, plus posse; z quam, non plus quam stipitem; z przyp. 6. non plus duobus mensibus.

Mulus, i, m. muł.

Mulvius, a, um, mulwijski; pons, most na rzece Tybrze koło Rzymu.

Mummius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Munatius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Munda, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Mundensis, e, mundeński, i Mundenses, ium, m. mieszkańcy Mundy.

Mundanus, i, m. obywatel świata. Munditia, ae, i -es, ei, ż. czystość, ochędstwo; w stylu: ozdobność, czystość.

Mundus, a, um, czysty, chędogi, supellex; strojny, ozdobny, wykwintny, cultus justo mundior; piękny, zgrabny, wytorny, verba. Mundus, i, m. świat powszechny; niebo ozdobione gwiazdami, m. lucens, ardens; okrąg ziemski; 2) stroje kobiece, m. muliebris.

Munero, 1. obdarzyć kogo czém, aliquem aliqua re.

Munero, 1. darować, alicui commodum; obdarzyć, udarować, aliquem aliqua re; opipare.

Munia, ium, n. obowiązki, czynności stosowne do powołania, candidatorum; munia regis obire; m. vitae servare.

Municeps, cipis, m. i ż. obywatel lub obywatelka miasta zwanego municipium; 2) ziomek, rodak, współobywatel, współobywatelka.

Municipalis, e, municypalny, do miasta municipium zwanego odnośzący się.

Municipium, ii, n. miasto wolne mające prawo obywatelstwa Rzymskiego.

Munifice, przysł. hojnie, szczerobliwie.

Munificentia, ae, ż. hojność, szczerobliwość.

Munificus, a, um, hojny, szczerdy;

- dobroczynny, stop. wyż. -ficientior; najwyż. -ficientissimus.
- Munimen**, *inis*, *n.* środek zasłonięcia, obrona.
- Munimentum**, *i*, *n.* obrona, środek obwarowania, okopy, wał i t. p.
- Munio**, *4.* obwarować, postawić w stanie obronnym; w ogóle: zasłonić, zabezpieczyć, locum muros; aditus insulae mirificis operibus; portus aggere; Alpius Italiae munierat natura; — przenoś. se multorum benevolentia; 2) drogę torować, własn. i przenoś.
- Munitio**, *ōnis*, *ż.* obwarowanie, zabezpieczenie za pomocą wałów, warowni; oszacowanie, urbeni munitionibus sepire; 2) utorowanie drogi, gwał. i przenoś.
- Munito**, *1.* utorować, wiam.
- Munitor**, *ōris*, *m.* robiący szaniec, okopy, castrorum; 2) zajmujący się utorowaniem dróg.
- Munitus**, *a*, *um*, obronny, obwarowany, bezpieczny, silny, oppidum munitissimum; insula; se munitiorem ad vitam tuendam fore.
- Munus**, *ūs*, *n.* służba, powinność, obowiązek, szczegól. służba rządowa, urząd, munus administrare, explere susceptum munus reipublicae: muneribus perfunctus scilicet; 2) usługa, przysługa przyjacielska, uczynność, *m.* afferre; totum hoc tui muneris est; munere alicujus, przy pomocy; ostatnia usługa dla umarłych, pogrzeb, amplexu munere efferre; fungi inani munere; decorare supremis muneribus; 3) dar, podarunek, upominek, mittere alicui aliquid muneris; munere donare; divino munere datus reip.; *m.* Liberi, Cereris; 4) widowisko, walka szermierzy sprawiona dla przyjemności ludu, *m.* dare, praebere; magnificentissima munera Pompeji, budowla publiczna na igrzyska; stąd: budowle w ogóle; także budowa świata; moderator tanti operis et muneris.
- Munusculum**, *i*, *n.* mały podarunek, upominek.
- Munychia**, *ae*, *ż.* port koło Aten; stąd: Munychius, *a*, *um*, do Munichium odnoszący się, w ogóle Ateński.
- Mursena**, *ae*, *ż.* ryba morska bardzo lubiona od starożytnych.
- Muraena**, *patrz* Murena.
- Muralis**, do muru odnoszący się, mury, corona *m.*, wieniec dawany w nagrodę temu, który się pierwszy dostał na mury nieprzyjacielskie.
- Murcia**, *ae*, *ż.* przezwisko Wenery (= Myrtea, od mirtu, który był jej poświęcony); ad Murciae (aram) lub ad Murciam, dolina w Rzymie między pagórkami Palatyńskim i Awentyńskim.
- Murēna**, *ae*, *m.* imię Rzymskiej rodziny.
- Murex**, *ycis*, *m.* gatunek ślimaka morskiego; *b)* poet. o jego skorupie, która służyła za trąbę Trytonowi, tudzież do zdobienia grot; *c)* sok z tego ślimaka farbujący purpurowo; *d)* *m.* acutus, skała spiczasta; *m.* ferrei, kolce, ćwieki ostre.
- Murgantia**, *ae*, *ż.* miasto: *a)* Samnitów; *b)* w Sycylii; stąd: Murgentinus, *a*, *um*, do Murgantyni należący, i Murgentini, *orum*. *m.* Murgentynowie.
- Muria**, *ae*, *ż.* rosół słony.
- Murica**, *patrz* myrice.
- Murinus**, *a*, *um*, do myszy odnoszący się; pelles *m.*, skórki z kun lub gronostajów.
- Murmur**, *ūs*, *n.* szmer, szemranie, mruczenie i t. p., jucundo la-

- bentes murmure rivi; o pszczołach: strepit omnis murmur campus; 2) loskot, grzmot, huk, incipit coelum misceri murmure; 3) dźwięk narzędzi muzycznych, perstringis aures minaci murmure cornuum.
- Murmūro**, 1. mruzczyć, szumić, szeleścić.
- Murra** lub **murrha**, patrz **myrrha**.
- Murrha**, ae, ż. kamień lub *massa*, z której robiono bardzo kosztowne naczynia do picia; stąd: *murrhinus*, a, um, z *murry* zrobiony, *pocula*.
- Mursa**, lub **Mursia**, ae, ż. miasto w Pannonii.
- Murtetum**, patrz **myrtetum**.
- Murteus**, patrz **myrteus**.
- Murūs**, i, m. mur około miasta, *muris urbem sepire, cingere oppida muris*; skąd: *muri* za miasto, *repetens patrios muros*; 2) wał, grobla, okop; — przenoś. obrona, tarcza, warownia, *Achilles murus Grajorum*.
- Mus**, *muris*, m. mysz (do tego rodzaju zwierząt liczono także szczury, gronostaje, kuny, sobole i t. p.); 2) *Mus*, przydomek rodu *Decyuszów*.
- Musa**, ae, ż. muza, bogini nauk i sztuk; liczono ich dziewięć; *Calliope, Clio, Melpomene, Thalia, Euterpe, Erato, Urania, Polyhymnia, Terpsichore*; 2) pieśń, poemat, *Dauionis musam dicemus*; m. *procar*; 3) zatrudnienie naukowe, *cum Musis, id est, cum humanitate et doctrina*.
- Musaeus**, i, m. poeta grecki.
- Musca**, ae, ż. mucha.
- Muscōsus**, a, um, mchem obrosły.
- Muscūlus**, i m. myszka; — przenoś. a) w ciele: muskuł; b) machina wojenna, szopa, pod której osłoną oblegający zbliżali się do murów.
- Muscus**, i, m. mech.
- Musēum**, i, s. miejsce posiedzeń uczonych, czytelnia, biblioteka, *akademia* i t. p.
- Musica**, ae, i -e, es, ż. muzyka, która podług wyobrażenia starożytnych obejmowała sztuki i umiejętności muzom poświęcone, zwłaszcza poezją, wymowę, muzykę.
- Musicāni**, orum, n. lud w Indyach z tej strony Gangesu.
- Musicus**, a, um, tytający się muzyki, muzykalny, muzyczny; stąd: *rzeczow. musicus*, i, m. znawca muzyki, muzyk, i *musica*, orum, n. muzyka, *dedere se musicis*, oddać się muzyce.
- Mussito**, āre, mruzczyć, szmer wydawać.
- Musso**, āre, mruzczyć, szmer wydawać; o pszczołach: brzęzczyć; lękać się mówić lub czynić, ociągając się, namyslać się, *dicere mussant*; *mussat rex ipse Latinus, quos generos vocet, poet.*
- Mustāceum**, i, n. lub -eus, i, m. placek, w którym mąka z moczczem, liściem laurowym i innymi przyprawami była pomieszana; przysłowie: *laureolam in mustaceo quacrerere, szukać sławy w małych rzeczach*.
- Mustela**, lub **mustella**, ae, ż. łasica.
- Mustum**, i, n. moszcz; poet. *jesień*, w licz. un. *tercentum musta videre*.
- Muta**, ae, ż. niema, jedna z nimf.
- Mutābilis**, e, zmienny, niestały, *pectus*.
- Mutabilitas**, ātis, ż. niestałość, zmienność, *mentis*.
- Mutātio**, ōnis, ż. zmiana, odmiana, *consilii*; 2) zamiana, przemiana, *mutatio officiorum, dando accipiendo, wzajemność przysług*.
- Mutilo**, 1. obciąć, kaleczyć, *aures*; zepsuć, uszkodzić, *naves*; — przenoś. zmniejszyć, *exercitum*.

Mutilus, a, um, obcięty, alces mutilae cornibus; — przenoś. mutila loqui, mówić bez należytego rozwinięcia i zaokrąglenia okresów.

Mutina, ae, ż. miasto w Italii, dziś Modena; stąd: Mutinensis, e, do Mutyny odnoszący się, Mutynieński. [wiedzieć z cicha.

Mutio, 4. bąknąć, mrucnąć, po-
Mutius, patrz Mucius.

Mūto, 1. ruszyć, poruszyć, przenieść gdzieindziej, ne quis invitus civitate mutetur, żeby nie był wydalony; se mutare lub mutari wydalic się, aliquo loco; o drzewach: przesadzać, aut scrobibus mandet mutata subactis, poet.; stąd: zwyczaj.

a) zmieniać, odmieniac, nihil mutavit de cultu; mutari i czasem mutare, zmieniać się, quantum mutatus ab illo Hectore; przemieniac kolor, farbować, vellera luto; naprawiac, factum; zepsuć, sfalszować, vinum mutatum; b) pomieniac się na co, aliquid cum aliqua re; o wygnaniach: mut. solum lub locum, pójść na wygnanie; lecz: terras lub lares et urbem, do innego kraju się przenieść; quid terras alio calentes sole mutamus? mutare vestem, wdziac žalobę.

Muttio, patrz Mutio.

Mutuatio, ōnis, ż. pożyczanie, pożyczka. [wzajem.

Mūtue, przyst. wzajemnie, na-
Mutuo, przyst. wzajemnie, nawzajem; 'm. sentire, podobnie myśleć, mieć podobny sposób myślenia; m. miseri, podobnie nieszczęśliwi.

Mutuor, 1. pożyczac, pecunias ab aliquo; także samo m., cogor mutuari; — przenoś. brać skąd, otrzymać, virtus nomen a viris mutuata est.

Mutus, a, um, niemy, niemówią-

cy, milczący, cichy, pecudes; artes, sztuki piękne w porównaniu do wymowy; także: o sztukach mało rozgłosu i zysku przynoszących, maluit mutas agitare inglorius artes.

Mutuus, a, um, pożyczony, pecunias mutuas sumere ab aliquo; mutuo, pożyczonym sposobem; 2) wzajemny, obustronny, benevolentia; officia voluntas erga aliquem; stąd: per mutua lub samo mutua, nawzajem. wzajemnie. pedibus per mutua nexis.

Mutyće, es, ż. miasto w Sycylii; stąd: Mutycensis, e, Mutyceński.

Mycāie, es, ż. przylądek w Jonii naprzeciw wyspy Samos.

Mycēnae, ārum, 1 -a ae, ż. miasto w Argolidzie; stąd: a) Mycenaeus, a, um, Miceński; b) Mycenenses, ium, m. Micencykowie; c) Mycēnis, Ydis, ż. pochodząca z Micen (Ifigenia).

Mycoōnos, lub -us, 1, ż. jedna z wysp Cykladyjskich.

Mygdōnes, um, m. lud Tracyi; stąd: a) Mygdonis, idis, ż. Migdonka, urodzona w Migdonii; b) Mygdonius, a, um, Migdoński, Frygijski (ponieważ Migdonowie przeszli do Frygii).

Mygdonides, ae, m. Migdonida, syn Migdona, króla Frygijskiego.

Mylae, ārum, ż. zamek w Sycylii.
Mylāsa, ōrum, n. miasto w Karyi; stąd: a) Mylasenses, ium, m. Milazeńcy; b) Mylasius, a, um, do Milazy należący; c) Mylaseni, orum, m. Mylasenowie.

Myndus, lub -os, i, ż. miasto w Karyi; stąd: Myndii, orum, m. Mindowie.

Myopāro, ōnis, m. lekki okręt korsarski.

Myricē, es, i myrica, ae, ż. tamaryszek, krzew.

Myrina, ae, *ż.* miasto w Eolii.
Myrmeceides, ae, *m.* imię rzeźbiarza.
Myrmiadones, um, *m.* lud w Tessalii.
Myro, ōnis, *m.* sławny rzeźbiarz z Eleutery.
Myrrha, ae, *ż.* drzewko mirrowe; 2) żywica z niego sącząca się; stąd: **Myrrha**, córka Cynirasa, która w drzewo mirrowe była przemieniona.
Myrrheus, a, um, nakrapiany balsamem mirrowym, crinis.
Myrrhinus, a, um, namaszczone balsamem mirrowym; 2) zrobiony z masy murrha zwanój, patrz murrha, murrhinus.
Myrtētum, lub murtetum, i, *n.* miejsce mirtem zarosłe; w licz. mn. myrteta, miejsce przy Bajach.
Myrteus, a, um, mirtowy, mirtem zaprawny, ozdobny.
Myrtilus, i, *m.* syn Merkurego, woznica Enomausa (Oenomaus).
Myrtos, i, *ż.* wyspa przy Eubei; stąd: **Myrtōus**, a, um, Mirtejski, mare Myrtoum, część morza Egiejskiego koło wyspy Mirtos, między Kretą, Eubeą i Peloponezem.
Myrtum, i, *n.* owoc mirtowy.
Myrtus, i, *ż.* mirtowe drzewo, mirt
b) las mirtowy; *c)* włócznia z drzewa mirtowego, poet

Myscelus, i, *m.* syn Alkmona, rodem z Achai, założyciel Krotony.
Mysi, orum, *m.* Mizowie, mieszkańcy krainy zwanój Mysia, ae, *ż.* w Azji mniejszój, sławni łucznicy, pogardzani z powodu tępości władz umysłowych: tritum est, si quis despiciatui ducitur, ut Mysorum ultimus esse dicatur; w licz. poj. **Mysus**, Mizyjczyk; stąd: **Mysius** i **Mysus**, a, um, należący do Mizyi.

Mysta, lub -es, ae, *m.* kapłan tajemniczych obrzędów religijnych.
Mystagōgus, i, *m.* wprowadzający do miejsc tajemnic religijnych.

Mysteria, orum, *n.* tajemnicze obrzędy religijne, mianow. Cerery w Eleusis; 2) w ogóle: wszelkie tajemnice, skrytość, rzeczy tajne, mysteria rhetorum aperire; epistolae nostrae habent tantum mysteriorum.

Mysticus, a, um, tajemny, tyczący się tajemnic religijnych.

Mytilēnae, arum, i -e, ēs, *ż.* główne miasto na wyspie Lesbos; stąd: **Mytilenaeus**, a, um, do Mityleny odnoszący się; *rzeczow.* Mityleńczyk, w l. mn. Mytileni, orum, Mityleńczycy.

Mytilus, i, *m.* gatunek małży.
Myus, untis, *ż.* miasto w Karyi.

N.

N. jako skrótowiec = Numerius.
Nabathaei (Nabataei), *m.* Nabateowie, lud w Arabii skalistój; stąd: **Nabathaeus**, a, um, Nabatejski, w ogóle: Arabski, wschodni, u poet., regna.
Nablium, lub naulium, ii, *n.* narzędzie muzyczne strúnowe.
Naotus, a, um, *smieśl.* patrz nanciscor.

Nae, *przysł.* zaiste, zaprawdę, zapewne.

Naenia, patrz nenia.

Naevius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: **Naevianus**, a, um, Newiański, do Newiusza odnoszący się.

Naevus, i, *m.* znamię, brodawka, znak z przyrodzenia.

Najas, ādis, często: Nais, Idis lub

- Ydos, *ż.* Najada, nimfa wodna; poet. puellae lub sorores Naidēs; w ogóle: nimfa.
- Nam, *spój.* bo, ponieważ, albowiem, stoi na początku zdania i służy do uzasadnienia poprzedzającej myśli.
- Namque, *spój.* bo, albowiem, ponieważ, kładzie się na początku zdania i służy do udowodnienia poprzedzającej myśli.
- Nanciscor, nactus i nactus, 3. dostać, otrzymać, dostąpić, osiągnąć, nomen poetae; provinciam; captivos; spem; turmas; naviculam; znaleźć, doczekać się, dignum exitum; tempestatem idoneam, ventum secundum; n. morbum, wpaść w chorobę; nactus silentia ruris, dostawszy się na ciche pola; quidquid est nacta vitis, czegokolwiek dosięgła.
- Nannētes, lub Namnetes, um, *m.* lud w Gallii celtyckiej.
- Nantuātes, um, *m.* lud w Gallii narboneńskiej.
- Napaeus, a, um, tyżący się dolin lesistych, nympheae N. lub samo Napaeae, nimfy opiekujące się dolinami leśnymi.
- Nar, naris, *m.* rzeka wpadająca do Tybru.
- Narbo, ōnis, *ż.* miasto od którego Gallia narboneńska wzięła nazwisko; stąd: Narbonensis, e, do Narbony odnoszący się.
- Narcissus, i, *m.* narcys, kwiat; jako imię własne: syn Cefiza i Liryopy, młodzieniec cudnej piękności.
- Nardus, i, *ż.* i nardum, i, *n.* nard, roślina pachnąca, zwłaszcza nard indyjski, z którego kwiatu robiono balsam, olejek wonny, nardo uncti; madefactus tempora nardo, poet.
- Naris, is, *ż.* nozdrze, w licz. mn. nares, nozdrza, nos, ad nares ad-movere, wachać; homo obesae naris, nię mający wężu delikatnego; nieprzenikliwy, ograniczony; emunctae naris, człowiek bystrogo dowcipu, przenikliwy; acutae nares, delikatny węż; naribus uti, drwić, szydzić.
- Narnia, ae, *ż.* miasto w Umbryi; stąd: Narniensis, e, do Narnii odnoszący się.
- Narrabilis, e, dający się opowiedzieć.
- Narratio, ōnis, *ż.* opowiadanie; powieść.
- Narrator, ōris, *m.* opowiadacz.
- Narratus, us, *m.* opowiadanie.
- Narro, 1. opowiadać, objawiać, dać wiadomość, wykladać co w mowie, w ogóle: mówić, alicui; alicui aliquid; de aliqua re; narravit mihi te sollicitum esse; ut res gesta est, narrabo ordine; si res publica tibi narrare posset, quomodo se haberet; także z 1 przyp. i tryb. bez. Graecia narratur collisa duello (mówią, że-).
- Narthēcium, ii, *n.* puszczyca, słońka na maść, na lekarstwo.
- Narycius, a, um, z Naryksu (miasta Lokrów ozolskich), narycyjski; w ogóle: lokryjski; Narycia (Locri miasto w Italii); stąd: pix N. (z Lokrów w Italii).
- Nasāmon, ōnis, *m.* Nazamończyk, w licz. mn. Nasamones, um, Nazamończycy, lud w Afryce w południowo zachodniej stronie od Cyrenaiki aż do wielkiej Syrti; stąd: Nasamoniacus, a, um, do Nazamonów należący.
- Nascor, natus, 3. rodzić się, z przym. ex lub de lub a i przyp. 6. lub samym przyp. 6.; post homines natos, od początku rodu ludzkiego; w ogóle: pochodzić, brać początek, antiquo genere, amplissima

familia, honesto loco i t. p.; o przedmiotach nieżywotnych: rość, rodzić się, wschodzić, humi nascentia fraga; wszczynać się, powstawać, brać początek, bellum; unde nigerrimus Auster nascitur; wznosić się, zaczynać się, ab eo flumine nascitur collis; nascente luna, na nowiu. Stąd: natus, a, um, urodzony, n. Macedo, rodem z Macedonii; clare, obscurissime natus; z 4 przyp. czasu: oznacza wiek, octodecim annos natus, mający lat osmnaście; często: zdatny, z przyrodzenia usposobiony do czego, ad aliquid lub alicui rei; z przysłówkowym określeniem: ita natus locus est, taką ma własność; versus male nati, wiersze źle ułożone; pro re nata, z powodu następującej się zręczności. *Rzeczow.* natus, nata, syn, córka, nati, orum, dzieci.

Scypionów.

Nasica, ae, *m.* przezwisko familii

Nasidius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Nasidianus, a, um, do Nazydyusza należący.

Naso, ónis, *m.* przezwisko Rzymskie.

Nasus, i, *m.* nos, poet. siedlisko wężu, wąż, nasus illis nullus erat; aliquem lub aliquid suspendere naso (adunco), szydzić, drwić z kogo lub z czego.

Nasute, *przysł.* szyderczo, scripta destringere.

Nasutus, a, um, nosal, z dużym nosem; 2) przebiegły, szyderczy.

Nata, patrz nascor.

Natalicus, a, um, ściągający się do urodzin, praedicta, przepowiednie z położenia gwiazd w czasie urodzenia czyjego; natalicia, orum, *n.* uczta z powodu urodzin, dat n. in hortis.

Natalis, e, ściągający się do urodzin, diem natalem suum agere,

obchodzić dzień swoich urodzin; — przenós. dies natalis reditus mei, dzień powrotu z wygnania; *rzeczow.* bożek, duch opiekuńczy, który towarzyszył każdemu od urodzenia; miejsce urodzenia, czas urodzenia; w licz. mn. urodzenie, stan, familia.

Natatio, ónis, *ż.* pływanię, miejsce do pływania.

Natator, óris, *m.* pływacz.

Nates, patrz natis.

Natio, ónis, *ż.*ród, pokolenie, plemię, szczep; stąd: pewien gatunek ludzi, gromada, candidatorum, optimatum; często ze wzgardą: deteriores cavete, quorum magna est natio.

Natis, is, *ż.* jedna z części pośladowych, w licz. mn. pośladek.

Nativus, a, um, rodzony, powstały przez rodzenie się, dii, verba n., wyrazy pierwotne. 2) niesztuczny, naturalny, comā, sensus, sermo, lepos.

Nato, 1. pływać, in Oceano; nantant aequore pisces; z 4 przyp. freta, aquas; stąd: bier. unda nantatur piscibus, ryby pływają po falach; natantes, ium, *m.* ryby, poet.; 2) wahać się, kołysać się, chwiać się jak zboże za powiewem wiatru, segetes altae campique nantantes; — przenós. chwiać się, być niepewnym, Democritus natare videtur in natura deorum; pars multa natat; 3) wylewać, wzbierać, rozlewać się, występować z koryta, Tiberinus campo iberiore natat; 4) o oczach mdłych, omdlonych, sennyh, condit natantia lumina somnus.

Natrix, icis, *ż.* lub *m.* wąż wodny

Natu, patrz natus, us.

Natura, ae, *ż.* urodzenie, natura filius, frater; naturā calamitosi; 2) przyrodzona własność czego, a) mia-

now. rzeczy nieżywotnych: położenie, kształt, postać, montis; ruch, bieg, fluminis i t. p.; o człowieku: własności fizyczne, naturae et virium infirmitas; naturam vincere studio; Demosthenes impedi-
menta naturae diligentia industria-
tus superavit; pod względem uspo-
sobienia umysłowego: charakter,
skłonności, temperament, natura
ferus, liberalis, mitis i t. p. dif-
ficillima natura; naturam expellas
furca, tamen usque recurret, na-
tura ciągnie wilka do lasu (o trud-
nym pokonaniu skłonności); na-
lóg przemieniony w naturę, in na-
turam vertere; b) bieg rzeczy przy-
rodzonych, porządek, n. civitatum;
powszechność istot stworzonych,
świat cały, natura rerum lub sa-
mo natura; siła twórcza Bóstwa,
natura ipsa est fabricata; działal-
ność, rei, deorum.

Naturālis, e, przyrodzony, rodzo-
ny, pater; b) z natury powstały,
moles, tumulus; wrodzony, mo-
tus, notio, bonitas; c) zgodny
z przyrodą, conditio factorum; d)
tyczący się przyrody, quaestiones.

Naturāliter, przysł. zgodnie z przy-
rodą, naturalnie, istotnie, divinare.
alacritas n. innata omnibus

Natus, patrz nascor.

Natus, us, m. zwykle w przyp 6.
rodzenie się, wiek, lata, rośnię-
cie, magno n. esse, być w pode-
szłym wieku; major, maximus n.,
starszy, najstarszy wiekiem; ma-
ximo natu filius, najstarszy; mini-
mus natu, najmłodszy.

Naucum, i, n. i naucus, i, m
drobnośka, rzecz mało znacząca.

Naufragium, ii, n. rozbicie okrę-
tu, naufragium facere, rozbić się
z okrętem; — przenoś. klęska,
przygoda, szkoda, strata, patrimo-

nii; rei familiaris; 2) szczątki z roz-
bitego okrętu; — przenoś o lu-
dziach i rzeczach: addite illa nau-
fragia Caesaris amicorum; naufra-
gia reipublicae colligere.

Naufragus, a, um, ten który uległ
rozbiciu się okrętu; — przenoś. zniszc-
zony, zrujnowany, patrimonio nau-
fragus; 2) poet. sprawujący rozbi-
cie okrętu, mare.

Naupactus, i, ż. miasto w Etolik,
stąd: Naupactēs, a, um, do Nau-
paktu odnoszący się.

Nauplius, ii, m. król wyspy Eu-
bei, ojciec Palamedesa, który stąd
nazywa się Naupliades, ac, m.

Nausea, ae, ż. choroba morska,
ckliwość, skłonność do wymiotów;
w ogóle: nudność, wymioty.

Nauseo, 1. ulegać chorobie mor-
skiej, mieć skłonności do wymio-
tów; — przenoś. a) czuć wstręt,
obrzydlivość; b) bredzić, paplać,
bajać, si qui stulti nauseant.

Nausēola, ae, ż. mała ckliwość.

Nauta, ae, m. patrz navita.

Nauticus, a, um, okrętowy, żę-
glarski, morski; n. homines lub sa-
mo nautici, marynarze, rzajtłkowie.

Navālis, e, żeglarski, morski; bel-
lum, certamen, corona; rzeczow.
navale, is. n. stanowisko okrętów,
port; w licz. mn. navalia, ium, n
miejsce, warsztat do budowania
okrętów, także materiały do bu-
dowy okrętów

Navarchus, i, m. kapitan okrętu
Navicūla, ae, ż. bacik, łódź, czółno
Naviculārius, a, um, tyczący się
małych kupieckich statków; stąd. a)
navicularia, ae, ż. żeglowanie ma-
łymi statkami, n. facere, zajmo-
wać się przewożeniem towarów
lub osób za opłatą; b) navicularius,
ii, m. właściciel statku przewożo-
wego, przewoźnik

Navifrágus, a, um, = naufragus.

Navigabilis, e, żeglowny, splawny, mare, amnis.

Navigatio, ōnis, ż. żeglowanie, żegluga, fluminis (po rzece)

Navigiolum, i, n. mały statek do żeglugi, bacik.

Navigium, ii, n. statek do żeglugi, łódź, czółno.

Navigo, 1. o ludziach: pędzić statek, płynąć, navigus; o okrętach: płynąć, classis navigavit; o wyprawie wojennej: belli impetus navigavit; 2) przech. a) przepłynąć na okręcie, gens navigat aequor, opłynąć; okrażyć, terram; b) zarabiać za pomocą żeglugi, quae homines navigant.

Navis, is, ż. okręt, longa, wojenny, liniowy; oneraria, przewoźny; navem ornare, uzbroić, opatrzyć; przysłowie: navibus et quadrigis, wszystkimi siłami; — przenoś. o rzeczypospolitej; una n est bonorum omnium; o wspólności losu: ubicumque es, in eadem es navi.

Navita, skrót. nauta, ae, m. żeglarz, marynarz, majtek lub właściciel okrętu, kupiec.

Navitas, ātis, ż. rzeźkość, pilność, staranność, gorliwość.

Naviter, przyst. rzeźko, pilnie, starannie, dzielnie.

Navo, 1 usilnie nad czem pracować, zajmować się czem pilnie; operam, „dzielnie się trzymać w walce; operam alicui, gorliwie nieść pomoc, pomagać; także: a-liam operam, w inny sposób być pomocnym.

Navus, a, um, czynny, rzeźki, starowny, pilny.

Naxos, i, ż. wyspa na morzu Egiejskim, największa z Cyklad.

Ne, 1) przyst. nie, ne-quidem, ani-nawet, wyraz, na który pada przycisk, kładzie się w środku, ne in oppidis quidem; ut ne, aby nie, ut ne cui quis noceat; w szczegól. w zdaniach niezależnych, które prośbę, wezwanie, rozkaz zamykają: nie, tylko nie, z tr. roz. i łącz. czasu teraz. lub przeszł. dok., mortuum in urbe ne sepelito; ne conferas culpam in me; w zdaniach zawierających życzenie: niechaj nie, ne id Jupiter sineret; przy zaklęciach: ne vivam, niech nie żyje; ne salvus sim; w przypuszczeniach: ne sit sane summum malum dolor, przypuśćmy, że-; byleby nie, sint misericordes, ne illis sanguinem nostrum largiantur; dum ne; modo ne, dum modo ne, tantum ne, tylko nie, byleby nie; ze stop. wyż., tylko nie, ne plus; ne minus i t. p.; 2) spój. z tr. łącz. a) dla oznaczenia celu, zamiaru, skutku zamierzonego, aby nie, ne multa dicam lub ne multa, lub ne multis, krótko mówiąc; semper id egi, ne interessem; b) po słowach: wystrzegania się, odmawiania, zakazywania, zabrania, przeskadzania: Decii corpus ne inveniretur, nox quaerentes oppressit (impedit); sententiam ne diceret, recusavit; cave, ne studeas; c) po wyrazach: obawy, troskliwości, ne, aby nie, kiedy życzymy, aby się to nie spełniło, czego się obawiamy: timeo, ne deseras; ut lub ne non, kiedy życzymy sobie, aby się co spełniło, lecz obawiamy się, że się może nie spełni, videris vereri, ut epistolas illas acciperem; timeo, ne non impetrem; przy słowach rozważania, badania, zastanawiania się, ne non, czy może nie, czy czasem nie; vide, ne non

- sit facile; 2) *ne*, part. pyt. *a)* w pytaniu pojed. wprost, czy, czy nie, izaliż, izali nie, jamne vides? jamne sentis, itane? quine putatis difficile, czy może sądzicie, że; w zależ., czy może, czy może nie, liceretne mittere; *b)* w pyt. złoż. wprost, isne, an non; honestumne factu, an turpe; w złoż. zależ. *ne*—*ne*; utrum—*ne*, utrum pluris patrem matremne faceret; sintne, nec *ne*; maturarent, traherentne bellum.
- Neapolis**, *is*, *ż.* część miasta Syrakuzy w Sycylii; 2) miasto w Kampanii; stąd: Neapolitanus, *a*, *um*, Neapolitański, i Neapolitani, *orum*, *m.* Neapolitańczycy; 3) miasto w Zeugitanie w Afryce.
- Nebula**, *ae*, *ż.* mgła, para, poet. obłok, et multo nebulae circum dea fudit amictu;—przenoś. wszystko, co jest cienkie, np. wełna, u poet.
- Nebulo**, *ōnis*, *m.* wyraz obelgi: hultaj, pustak, bałamut, nicpoń, pędziwiatr.
- Nebulosus**, *a*, *um*, mglisty, chmurny, ciemny, coelum.
- Nec**, *i* neque, *spój.* *i* nie, *ani*; także *ani* nawet, de quo ego consulto neque apud vos feci ante mentionem, przy zapyt. zależném podwójném służy do połączenia przeczących myśli, necne, czy też nie, albo nie, utrum ex usu esset, necne; przy wyrazach: enim, vero, tamen, etiam, znaczy toż samo co non; neque vero, w istocie nie, rzeczywiście nie; neque tamen, przecież nie, jednak nie; neque enim, ponieważ nie, mianowicie nie; neque non etiam (et) *i* pewno też; neque non tamen, *i* pewno jednak; nec — quidem, *ani* — nawet, nec jucunde quidem; 2) w podwójném przeczeniu czyli
- w połączeniu dwóch lub więcej przeczeń: nec — nec lub neque — neque lub nec — neque lub neque — nec, *ani* — *ani*; neque — et, częścią nie — częścią; nietylko nie — ale owszem, nec miror et gaudeo; neque — que, nie — *i* przeciwnie; bynajmniej — owszem; et — neque, częścią — częścią nie; wprawdzie — ale nie.
- Necdum**, lub nequedum, *i* jeszcze nie, necdum perfecta canebat; necdum audierant.
- Necessarie**, *przysł.* koniecznie, nieodbycie, nieodzownie.
- Necessario**, *przysł.* koniecznie, z potrzeby, mimo woli, cum quibus vivo necessario.
- Necessarius**, *a*, *um*, potrzebny, konieczny, nieuchronny, nieochybny, mors, usus, egressus, lex *i* t. p.; necessarium est senatori nosse rempublicam; non neces., niekoniecznie potrzebny; eos cives non esse necessarios; necessarium, konieczność, konieczna potrzeba, która kogoś do czego zagnała; stąd: *a)* n. rogationes, z potrzeby wynikające; *b)* naglące okoliczności, tempus, causa, res *i* t. p. 2) mający z kim związki, przyjaciel, krewny, połączony węzłem pokrewieństwa, klient, patron, ab homine tam necessario; cum utriusque vis maxime necessarius; familiaris ac necessarius.
- Necesse**, *przysł.* koniecznie, niezbędnie, id quod necesse erat; *n.* est, jest potrzeba, konieczność z tryb. bez. homini necesse est mori, musi koniecznie umrzeć; z tryb. łącz. Leuctrica pugna immortalis sit necesse est; est mihi *n.* lub *n.* habeo, uważam za rzecz konieczną, co minus *n.* habeo scribere.
- Necessitas**, *ātis*, *ż.* potrzeba, ko-

nieczność, rzecz niezbędna, przeznaczenie, los, mors est necessitas naturae; b) nagła okoliczność, temporis; praesens; necessitate coactus, permotus, astrictus, adductus, i t. p. propter necessitatem; n. foederis, z konieczności zawarte przymierze; c) potrzeba, brak, niedostatek, aedificia ad nec. constituta; suarum necessitatum causa; publicae necessitates; 2) — przenoś. a) pokrewieństwo, przyjaźń, necessitatem violare; b) obowiązek miłości, szacunku, magnum necessitatem possidet paternus maternusque sanguis.

Necessitudo, inis, ż. nieuchronność, konieczność, coactus rerum necessitudine; — przenoś. a) związek rzeczy, stosunek, rerum ordo et necessitudo; b) związek krwi, fiberorum; przyjaźni, sunt mihi cum eo omnes amicitiae necessitudines; koleżeństwa, towarzyszenia w urzędowaniu, quaesturae; gościnności, propter necessitudinem regni; opieki, cum municipio Caleno mihi magna necessitudo est; w licz. mn. przyjaciele, krewni, u późn. pis.

Necessum est = **necesse est**, z tryb. bezo. paucis respondere.

Necne, patrz nec. [dzić.

Neco, 1. zabić, zamordować, zgładzić. **Necopinans**, tis, nie spodziewający się, necopinantem liberavi.

Necopinatus, a, um, niespodziewany, ex necopinato i necopinato, niespodzianie, nagle.

Necopinus, a, um, niespodziewany, mors; 2) niespodziewający się, accipiter necopinum rapit.

Nectar āris, n. napój bogów, balsam bogów; — przenoś. słodycz, przyjemność, dulci distendunt nectare cellas (o miodzie); flumina nectaris ibant, poet.

Nectareus, a, um, nektarowy, z nektaru.

Necto, nexui i nexi, nexum, 3 splateć, spajać, flores, coronam myrto, vasa ex viminibus; wiązać, krępować, więzić, nexi (ob aes alienum) dłużnicy; — przenoś. zobowiązywać, sacramento nexi; łączyć, wiązać, omnes virtutes inter se nexae; knuć, dolum alicui; wszczynać, jurgia; causas inanes, przytaczać próżne wymówki.

Necubi, spoj. aby gdzie nie.

Necunde, spoj. aby skąd nie.

Nedum, przyst. iż nie powiem, tém bardziej, daleko mniej z następ. tryb. łącz. lub z ut i tr. łącz. lub samo nedum, nedum sermonum stet honos; nedum ut ulla pars fieret; na początku zdania z następ. sed etiam, tłumaczy się: nietylko-ale-nawet, nedum morbum removisti, sed etiam gravedinem.

Nefandus, a, um, bezbożny, niegodziwy, przeklęty, scelus, odium

Nefarie, przyst. bezbożnie, niegodziwie.

Nefarius, a, um, bezbożny, niegodziwy, zbrodniczy, homo, societas, bellum, facinus; stąd: rzeczow. nefarium, ii, n. niegodziwość, bezbożność, zbrodnia, multa commemorare nefaria in socios.

Nefas, n. nieodm. bezbożność, zbrodnia, grzech, niegodziwość, postępek szkaradny, nefas dictu, niegodzi się mówić: patria irasci nefas esse ducebat; corpora viva nefas Stygia vectare carina; per fas et nefas, środkami godziwemi i niegodziwemi; jako *wykrzyknik*: okropność! zgroza! heu nefas! także o osobach: zbrodzień, extinxisso nefas, poet.; 2) niemoż-

ność, niepodobieństwo, quidquid corrigere est nefas.

Nefastus, a, um, przeciwny prawom boskim, niepozwolony, zakazany, dies, dzień, w którym niewolno było odbywać sądów; stąd: a) nieszczęśliwy, źle wróżyć, nefasto to posuit die; b) bezbożny, quae augur injusta, nefasta defixerit; — przenos. quid intactum nefasti liquimus.

Negantia, ae, ż. zaprzeczenie.

Negatio, ōnis, ż. przeczenie, zapieranie się, facti.

Negito, āre, uporczywie zapierać się, przeczyć.

Neglectio, onis, ż. zaniedbanie.

Neglectus, a, um, zaniedbany; wzgardzony, mało ceniony.

Negligens, tis, niedbały, leniwy, gnuśny, opieszaly, obojętny, negligentior legis, officii, amicum; 2) marnotrawny, rozrzutny.

Negligenter, przyst. niedbale opieszale, nieuważnie.

Negligentia, ae, ż. niedbalstwo, opieszalność, niestaranność, nieuwaga; 2) małe uważanie, zaniedbanie, pogarda, obojętność.

Negligo, lexi, lectum, 3. zaniedbywać, nie dbać o co, rem familiarum, trwonić majątek: z tr. bezok. obire diem edicti; 2) mało cenić, pogardzać, imperium alicujus; lo-ges; periculum, sacramentum; z tr. bezok. lub z 4 przyp. i tr. bez. 3) przepuścić, pobrażać, darować, injurias; pecuniam captam; vitam ereptam.

Nego, 1. przeczyć, zapierać się, mówić, że nie—, alicui; potes his impune negare; 2) przech. a) zaprzeczać, aliquid; z 4 przy. i try. bezo. negavit se sentimentiam rogatum; negor z przy. 1 i tryb. bez. mówią, że ja nie—, negor casta (esse); non nego, z następ. quin

i tryb. bez., negare non posse, quin rectum sit; b) odmawiać czego, nie przyzwalać, alicui aliquid; quod quum esset negatum

Negotiālis, o, ściągający się do rzeczy.

Negotiatio, ōnis, zajmowanie się handlem, kupczenie.

Negotiator, ōris, m. zajmujący się interesami, kupiec ryczałtowy, bankier. [sprawka]

Negotiolum, i, n. mały interes.

Negotior, 1. zajmować się interesami, kupczyć, trudnić się handlem; omnes per agros vicinasque urbes; negotians = negotiator.

Negotiosus, a, um, zatrudniony interesami.

Negotium, ii, n. a) wszelkie zatrudnienie, interes, quid mihi negotii est, co mam robić? często z połączeniem wyobrażeniem trudności: nihil habituri negotii essent, nie mieliby żadnych trudności; satis habuit negotii in sanandis vulneribus, neque esse quidquam negotii, nie jest to bynajmniej trudna robota, zadanie; quid negotii est, cóż to trudnego; n. alicui exhibere lub facere lub facessere, narobić komu kłopotu; est alicui n. cum aliquo, ma z kim do czynienia, jest z kim w sporze; nullo n. lub sine negotio, bez kłopotu, z łatwością; b) zlecenie, poruczenie, n. alicui dare, mandare; suscipere, gerere i t. p.; podjęcie się czego, zawód, urzędowe zatrudnienie, urzędowanie, publica, bellica vel civilia; interessa pieniężne, handlowe zwykłe w liczb. mn. negotia gerentes; interesa domowe prywatne, n. małe, praeclare gerere; — przenos. osoba, n. inhumanum, lentum, położenie, atrox.

Nelcus, i, m. ojciec Nestora, król

- w Pylos; stąd: *a)* Nelējus, a, um, do Neleusza odnoszący się; *rzeczow.* Neleius, i, *m.* Nestor; *b)* Nelēus, a, um, Nelejski; *c)* Nelides, ae, *m.* Nelida = Nestor.
- Nemea**, ae, *ż.* miejsce w Argolidzie; stąd: *a)* Nemeaeus, a, um, Nemejski; *b)* Nemea. orum, *m.* igrzyska Nemejskie.
- Nemēsis**, ios, *ż.* bogini sprawiedliwości; imię kobiet.
- Nemētes**, um, *m.* lud w Gallii belgijskiēj.
- Nemetocenna**, ae, *ż.* miasto w Gallii belgijskiēj.
- Nemo**, inis, *m.* i *ż.* nikt, n. unus, nikt pojedynczo, ani jeden; n. alius, nikt inny; non n., ktoś, ten lub ów; nemo non, każdy; *przymiotnie*, żaden, n. homo, civis, hostis i t. p.
- Nemorālis**, e, gajowy, leśny, umbra, antrum, templum Dianae.
- Nemortultrix**, icis, *ż.* przebywająca w gaju, sus.
- Nemorōsus**, a, um, pełen lasów, mons; gęsto drzewami zarosły, silva.
- Nempe**, tak jest, bez wątpienia, zaiste, ma się rozumieć, to jest.
- Nemus**, ōris, *n.* gaj; w szczegł. gaj poświęcony Dyanie przy Arycji, gdzie były Rzymskie villae; u poet. w ogóle: las.
- Nenia**, ae, *ż.* pieśń żalobna, pogrzebowa; u poet. śpiew smutny, Cea n. wiersz czarodziejski, mixta cum magicis Marsa venena sonis; w ogóle: pieśń, śpiew lichy.
- Neo**, nēvi, nētum, 2. prażać; tkać.
- Neocles**, is, *m.* ojciec Temistoklesa, który stąd nazywa się Neoclidēs, ae, *m.*
- Neoptolēmus**, i, *m.* syn Achilleasa, inaczej Pirrusem zwany.
- Neotērici**, orum, *m.* nowi, niedawni
- Nepa**, ae, *ż.* niedźwiadek; rak morski; 2) gwiazdozbiór.
- Nepe** i **nepēte**, is, *n.* miasto w Etrurii; stąd: Nepesinus, tytczący się miasta Nepetu; w licz. mn. Nepesini, orum, *m.* Nepezinowie.
- Nephēle**, es, *ż.* matka Fryksusa i Helli; stąd: Nephelēis, Idos, *ż.* córka Nefeli.
- Nepos**, nepōtis, *m.* wnuk; poet. w ogóle: potomek, magna de stirpe nepotum; często: utratnik, marnotrawca.
- Nepos**, ōtis, *m.* imię Rzymskiēj familii.
- Neptis**, is, *ż.* wnuczka.
- Neptūnus**, i, *m.* Neptun, syn Saturna, mąż Amfitryty, bożek morza; stąd u poet.: morze, immergere Neptuno; Neptūnius, a, um, do Neptuna odnoszący się; arva lub prata, morze; heros. Tezcusz, potomek Neptuna; dux, Sekst. Pompejus, jako mniemany syn Nep.; aquae, źródło przy Terracynie.
- Nequam**, nieodm. stop. wyż. nequior, najw. nequissimus, zły, niepocziwy, niegodny, rozpustny, lacedaco.
- Nequāquam**, *przyst.* bynajmniej, wcale nie.
- Neque**, nequedum, patrz nec, necdum.
- Nequeo**, quivi i qui, quitum, fre, nie módz, nie zdołać.
- Nequicquam** lub **nequidquam**, *przyst.* nadaremnie, napróżno, niepożytecznie, bezskutecznie.
- Nequifor**, nequissimus, patrz nequam.
- Nequiter**, *przyst.* stop. wyż. nequius, zło, nikczemnie, niepoczciwie, niegodziwie.
- Nequitia**, ae, i ies, ei, *ż.* złość, niepoczciwość rozpusta, nikczemność.

- Nereus**, eos, i ei, *m.* syn Oceana, mąż Dorydy, ojciec Nereid, bożek morski; stąd: a) Nereis, Ydis, *ż.* Nereida, nimfa morska; b) Nerėjus, a, um, do Nereusza odnoszący się; c) Nerine, ěs, *ż.* Neryna, nimfa morska.
- Neritos**, lub -us, i, *m.* wyspa na morzu Jońskiém; stąd: Neritius, nerycki, do Itaki, do Ulissesa odnoszący się.
- Nero**, onis, *m.* imię familii rodu Klaudyuszów; stąd: Neronianus, a, um, tyczący się Nerona.
- Nersae**, arum, *ż.* miasto w Italii.
- Nerulum**, i, *n.* miejsce w Lukanii.
- Nerva**, ae, *m.* Rzymskie przerwisko
- Nervii**, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej; stąd: Nervicus, a, um, do Nerwiów należący.
- Nervose**, *przyst.* silnie, mocno, dobitnie, dicere, disserere.
- Nervosus**, a, um, pełen mocnych nerwów; -- przenos. silny, jędrny, dobitny w mowie, quis Aristotele nervosior?
- Nervus**, i, *m.* nerw, nervi in omne corpus ducuntur; 2) rodzaj więzów, in nervis teneri, eximere de nervo; nervis vinctus; 3) strona muzyczna, resonare nervis; 4) cięciwa, nervis aptare sagittas; -- przenos. a) moc, dobitność, jędrność w mowie, sectantem levia nervi deficient animique; b) siła, organ, wszystko, przez co możemy skutecznie działać, vectigalia nervos esse reipublicae; nervos belli pecuniam esse; c) główna osoba, nervi conjurationis.
- Nescio**, 4. nie wiedzieć, aliquid; z 4 przyp. i tr. bez., z zdaniem wzgl. pyt.: nescio qui, quis, nie wiem, który, kto, przywiązując do tego wyobrażenie o osobie lub rzeczy nieznanój, małego znaczenia, caudicum, nescio quem; nescio quid literularum; albo przedmiotów odznaczających się ważnością, których określić nie możemy, tum illud nescio quid praeclarum solere exsistere, coś nadzwyczajnego, coś niepojętego; 2) nie znać, aliquem; hiemem; 3) nie móżdż, nie być w możności, nie umieć, nie rozumieć, quiescere; equo haerere; graece, latine; imitari, irasci; nescit vox missa reverti.
- Nescius**, a, um, niewiedzący, nieświadomy czego; z przyp. 2 lub z przyp. de i przyp. 6; z przyp. 4 i tryb. bez.; non sum nescius, wiadomości; ne sis nescius, abyś o tém wiedział; 2) ten, który nie może, nie rozumie, nie chce, nie zwykł, z tryb. bez. nescia fallere vita, Pelides cedere nescius; 3) niewiadomy, nieznaný, locus, causa, poet.
- Nesis**, Ydis, *ż.* wyspa przy Kampanii na odnodze Puteolańskiej.
- Nessus**, i, *m.* rzeka w Tracyi; 2) centaur w Etolii; stąd: Nessus, a, um, do Nessusa odnoszący się.
- Nestor**, oris, *m.* syn Neleusa, król w Pylos w Elidzie.
- Netum**, i, *n.* miasto w Sycylii, stąd: Netini, orum, i Netinenses, ium, *m.* Netynowie.
- Neu**, patrz neve.
- Neuter**, neutra, neutrum przyp. drugi neutrius, trzeci neutri, żaden ze dwóch, quid bonum, quid malum, quid neutrum; in neutram partem moveri, być objętym.
- Neutiquam**, *przyst.* bynajmniej, wcale nie.
- Neutralis**, e, nijaki.
- Neutro**, *przyst.* na żadną z dwóch stron, n. inclinata pugna.
- Neve** i neu, *spoj.* i żeby nie, ma przed sobą ut lub ne, ut retine-

ent, neu perturbationem; ne contrahas, (neve sinas; neve (neu) — neve (neu), ani — ani.

Nex, necis, *ż.* śmierć gwałtowna, mord, zabójstwo; u później. pis. w ogóle: śmierć.

Nexum, i, *n.* uroczyste zobowiązanie w przedmiocie długu, i wynikający stąd stosunek między dłużnikiem i wierzycielem.

Nexus, a, um, *imiest.* patrz necto.

Nexus, us, *m.* związanie, związok, węzeł; — przenos. zobowiązanie, szczegól. z powodu długu.

Ni, zamiast nisi, jeżeli nie, gdyby nie, ocius hinc te ni rapis; ni copia pugnae feret; 2) quid ni, czemu nie?

Nicaea, ae, *ż.* miasto w Bitynii; stąd: Nicaeenses, ium, *m.* Nicańczykowie; 2) miasto i zamek w Lokrydzie; 3) miasto w Indyach przy wschodniej stronie Hidaspu.

Nicomēdes, is, *m.* imię kilku królów Bitynii; stąd: Nicomēdia, ae, *ż.* główne miasto w Bitynii, i Nicomedienses, ium, *m.* mieszkańcy Nikomedyi.

Nicopolis, is, *ż.* miasto: a) w Akarnanii, b) w małej Armenii.

Nicto, 1. mrugać, migać.

Nictus, us, *m.* mruganie, miganie.

Nidor, ōris, para, zapach, swąd od rzeczy tłustych przypalonych.

Nidūlor, āri, gnieździć się.

Nidūlus, i, *m.* gniazdeczko.

Nidus, i, *m.* gniazdo, nidum facere, fingere, construere; 2) pisklęta w gnieździe, nidi loquaces; 3) siedziba, siedlisko, dom, tu nidum servas.

Niger, nigra, nigrum, czarny, ciemny; *rzeczow.* nigrum, czarność, czarna plama: przysłowie: facere candida de nigris, zmyśloną, udaną cnotą pokryć występki; — przenos. a) dies, n., hora n., dzia-

godzina zgonu; ignis n., stos, na którym ciała zmarłych palono; stąd: poet. nieszczęsny, nieszczęście przynoszący, sol; złowrogi, avis; b) o ludziach: zły, złośliwy, niepoczciwy, hic niger est, hunc tu Romane caveto; 2) zaciemniający, zaczerniający, ventus, auster, imber, u poet.

Niger, gri, *m.* Rzymskie przezwi-sko.

Nigidius, ii, *m.* imię Rzymskiej rodziny.

Nigresco, nigrui, 3. stawać się czarnym, ciemnym, coelum nigrescit ab austris.

Nigro, 1. być czarnym; nigrans, czarny, poet. nigrantes terga juvenecos.

Nihil, skróc. nil, u poet., nieodm. nic, agere, loqui, timere; z przy. 2 nihil vini, n. rerum humanarum, n. occasionum; n. reliqui, n. mali; lub n. justum, n. cruentum, atrox i t. p.; n. esse, uic nie zna-czyć, nie mieć żadnej wartości; aliquem n. putare, za nic nie mieć; n. dicere, nic nie mówić grunto-wnego; nihil agis, próżne są two-je usiłowania, nie dokazesz tego; n. est, cur lub quod lub ut, nie ma potrzeby, nie ma przyczyny, żeby-, nihil orat, quod scriberem; n. est, cur gestias; n. mihi est cum illo, nic nie mam z nim do czynienia; n. ad me, n. ad rem, nic to do mnie, nic to do rzeczy nie należy; także: n. est ad Coelum, niczém jest w porównaniu de C.; n. non, wszystko, ut nihil ei non tribuerit fortuna: non nihil, coś, nieco, non n. temporis tribuit literis; n. aliud nisi, quam, n. prae-ter quam, nic, nic innego oprócz; n. quidquam, n. unum, nic wcale, nic zgola; b) przysłówkowo: w niczém, pod żadnym w.

- n. cedimus Graeciae; n. graviora ausus; non nihil, po części, w pewnym względzie; n. aliud quam: n. nisi, tylko, jedynie, amare nihil aliud est, nisi-.
- Nihildum**, *przysł.* jeszcze nie.
- Nihilum**, i, *n.* skrót. nilum u poet. nic, ex nihilo oriri; de nihilo fieri; ad n. redigere, venire: in nihil interire, occidere (do szczytu zginać, być zniszczonym); pro nihilo putare, ducere, habere; pro nihilo est (jest tak jak nic); ex quo idem (homo) nihili dicitur (ladaco, nic nie wart), non nihilo aestimare, nieco szacować; de nihilo, o nic, bez przyczyny, nihilo ze stop. wyż. i wyrazami oznaczającymi różnicę, równy, nihilo majus discrimen; nihilo minus, n. secius jednakowo; n. segnius, nieguśnie, lub równie skrzątnie; n. sapientior, wcale nie mędrszy, równie mądry; n. benevolentior, równie życzliwy; n. aliter, nie inaczej.
- Nil**, nilum, patrz nihil, nihilum.
- Nilus**, i, *m.* Nil, rzeka w Egipcie; stąd: Niliacus, a, um, do Nilu należący, w ogóle: Egipski; 2) rów, kanał.
- Nimbifer**, ěra, ěrum, nawalnicę, burzę przynoszący, burzliwy.
- Nimbosus**, a, um, burzliwy, burzę przynoszący, ventus; assurgens fluctu nimb. Orion.
- Nimbus**, i, *m.* deszcz ulewny, nawalny; poet. ferreus (o żelaznych pociskach); 2) burza, nawalnica, chmura grożąca burzą; toto sonuerunt aethere nimbi; stąd: oblok, Venus obscuro faciem circumdata. bimbo; wielka ilość, tuman kurzu, arenae; pocisków, telorum, saxorum; mnogość wpadających żołnierzy: insequitur n. peditum, poet; — przenoś burza, nagle nieszczęście, nimbum hunc cito transisse laetor.
- NimiŃtas**, ětis, *ż.* zbytek, nadmiar; zbyteczna mnogość.
- Nimio**, patrz nimius.
- Nimirum**, *przysł.* tak jest, bez wątpienia, pewnie, zaiste.
- Nimis**, *przysł.* zbyt, zbytecznie, za wiele; non nimis lub haud nimis, nie zbyt, niebardzo.
- Nimius**, a, um, zbyteczny, bardzo wielki, przechodzący miarę, celeritas, imber: o osobach: niemiarkowany, gwałtowny, z prz. 6. lub 2. nimius fiducia, nimius animi; także: in decernendis honoribus; nimium quantum. bardzo, nadzwyczajnie, sales nimium quantum valent; *rzeczow.* nimium, to, co jest nadto, rzecz zbyteczna, quod est inter nimium et parum; *przysł.* nimium, bardzo, o fortunatos nimium agricolas, sua si bona norint; nimio, ze stop. wyż. zanadto, dolere nimio plus.
- Ningit**, uinxit, 3. śnieg pada.
- Niobē**, ěs, i -a, ae, *ż.* córka Tantala, żona Amfiona, stąd: Niobēus, a, um, do Nioby odnoszący się.
- Niphates**, ae, *m.* odnoga góry Taurus między Armenią i Mezopotamią.
- Niptra**, orum, *n.* kąpiele; sztuka sceniczna Pakuwiusza.
- Nireus**, ei, lub eos, *m.* syn Charopa, najpiękniejszy z bohaterów Greckich walczących pod Troją.
- Nisaeus**, Niseis, Nisejus, patrz Nisus.
- Nisi**, *spój.* jeżeli nie, z tr. ozn. nisi ego insanio; gdyby nie, z tr. łącz. nisi nos vicina villa recepisset; quod nisi domi debilitatus esset, a gdyby nie; 2) oprócz, chyba, tylko, wyjąwszy: nisi si quis scripsit, wyjąwszy, jeżeli kto napisał; nisi quod, wyjąwszy że, chyba że, nisi quum, wyjąwszy

gdy; n. vero, n. forte, chyba może; non n., tylko; także w znac. ironicznem, nisi tu mihi tutor es, przecież nie jesteś moim opiekunem.

Nicias, patrz Nisus. [tamii.

NiŃibis, is, ż. miasto w Mezopotamii, a, um, *imięsl.* patrz nitor.

Nisus, i, m. krogulec; 2) *imię wł.* król Megary; stąd Nisaeus, a, um, do Nizusa należący; Niseis, idis, ż córka Nizusa, Scylla

Nisus, i nixus, us, m. wspieranie się, silenie się; 2) zapęd, penarum nisus inanis; 3) obrot, ruch gwiazd, astra nisu suo conglobata.

Nitedula, ae, ż. myszka polna.

Nitens, tis, lśniący, jaśniejący, błyszczący, arma, nitentior ostro flos. frondes auro renidente nitentes; — przenoś świetny, homo nitens gloria recenti; 2) otyły, wypasły, dobrze wykarmiony, taurus; — przenoś. okazały, piękny, oratio, oculi

Nitens, tis *imięsl.* od nitor.

Niteo, nitui, 2 błyszcząc, jaśniejąc, lśniąc się, właś i przenoś coelum lumine, oratores nituerunt; 2) być tłustym, otyłym, unde sic nites? być w dobrym stanie, vectigal in pace niteat.

Nitescio, ěre, zaczynać lśnić się, stawać się świetnym, stellarum candore.

Nitidus, a, um, lśniący się, jaśniejący, ebur, caput; jasny, pogodny, dies; 2) spasty, tłusty, dobrej tuszy, jumenta, nitidus bene curata cute; 3) piękny, okazały, verba; genus verborum; ukształcony, okrzęsany, strojny, ex nitido fit rusticus.

Nitiobriges, um, m. lud Celtów w Akwitanii.

Nitor, nisus i nixus, 3. wspierać się, podpierać się, z prz. 6 baculo, scopulo; hasta lub in hastam; usiłować,

starać się usilnie, silić się, perrumpere; utrzymać się w locie, latać, motis in aera pennis, piąć się, starać się wleźć, wejść na wyższe miejsce, gradibus: per ardua, ad sidera; także in adversum, w przeciwną stronę; — przenoś. a) polegać na czém, spuszczać się na co, in vita alicujus; tu eris unus, in quo nitatur salus civitatis; consilio alicujus; animo (spuszczać się na odwadę), auctoritate; regno; insidiis, b) usiłować, wszystkie siły zebrać, usilnie się starać, trudzić się, pro aliquo lub pro aliqua re; często z tr. bez. irrumpere, recuperare; z przym. ad lub in i 4 przyp., ad gloriam, in vetitum; contra aliquem lub aliquid, działać przeciw komu lub czemu; z ut i tr. łącz. nalegać, obstawać przy czém, Miltiades maxime nitentur, ut castra fierent; ze spoj. ne i tr. łącz. starać si przeszkodzić, nitentur, ne consuieretur; z przyp. 4 i tr. bez. starać się dowieść, zę-, nitatur igitur nihil posse percipi.

Nitor, ōris, m. blask, połysk, auro-rae, argenti; 2) piękność, Hebri, pennarum; — przenoś. świetność, generis; ozdoba, okrasa, piękność, orationis.

Nitrum, i, n. saletra.

Nivālis, e, śnieżny, dies; — przenoś. biały jak śnieg, equi candore nivali; 2) śniegiem pokryty.

Niveus, a, um, śnieżny, ze śniegu, agger; — przenoś. biały jak śnieg, color, lacertus, vestis.

Nivosus, a, um, pełen śniegu, hiems; Scythia.

Nix, nivis, ż. śnieg; — przenoś. nives capitis, siwizna, poet.

Nixor, āri, podpierać się, silić się.

Nixus, a, um, *imięsl.* patrz nitor.

Nixus, us, m. patrz nisus.

No, 1. pływać; przysłowie: rare

sine cortice, nie potrzebować pomocy; poet.: latac (o pszczołach), nare per aestatem liquidam.

Nobilior, ōris, *m.* Rzymski przydomek rodziny Fulwiuszów.

Nobilis ē, znany, znajomy, neque, iis unquam nobilis fui; stąd: *a)* znakomity, sławny, rhetor, oppidum, multi in philosophia nobiles; głośny, crimen; *b)* szlachetny, znakomitego rodu; u Rzymian ten, z którego rodziny jeden lub kilku piastowało urzędy najwyższe zwane magistratus curules; w licz. mn. *rzeczow.* nobiles, szlachta; — przenoś. wyborny, dobrego gatunku, equae, canis, fundi i t. p.

Nobilitas, ātis, *ż.* sława, wziętość, nobilitatem virtutis habere summam; sływać z mężstwa; 2) znakomitość urodzenia, szlachetność rodu, znakomity stopień, stąd zbiorowo: szlachta, omnis nobilitas interit; wyborność, wysmienitość, eloquio tantum nobilitatis inest.

Nobiliter, *przysł.* znakomicie, szlachetnie.

Nobilito, 1. ogłaszać, wiadomem czynić, rem, famam; stąd: *a)* wsławić, disciplina militari nobilitatus est, wsławił się znajomością sztuki wojennej; osławić, flagitiis; *b)* uznać, znakomitym uczynić.

Nocens, tis, szkodliwy, szkodę przynoszący; występny; *rzeczow.* winowajca, złoczyńca, nocentem defendere.

Noceo, nocui, nocitum, 2. szkodzić, alicui lub alicui rei; alicui aliqua re; bier. nieos. ne cui noceatur, aby nie szkodzić nikomu; n. noxam, dopuścić się przestępstwa; nocendi locum dare, podać sposobność do szkodenia.

Noctilūca, ae, *ż.* świecący w nocy; crescentem face noctilucam (o księżycu).

Noctivāgus, a, um, blakający się w nocy.

Noctu, *przysł.* (dawny przyp. 6. od noctus = nox) w nocy, dum noctu sterit; n. aliquid describere.

Noctua, ae, *ż.* sowa.

Noctuabundus, a, um, czyniący co w nocy, podróżujący w nocy.

Nocturnus, a, um, nocny, tyżący się nocy.

Nocuus, a, um, szkodliwy.

Nodo, 1. zawiązać węzeł, związać, zapiąć, crines in aurum.

Nodōsus, a, um, pełen węzłów, sękowaty; plagae; stipes; — przenoś. Cicuta n., lichwiarz za czasów Horacego, który dłużników swoich trudnemi warunkami krępował.

Nodus, i, *m.* węzeł, vinctus nodis; sęk, baculum sine nodis tenens; staw w budowie ciała zwierzęcego, crura sine nodis; poet. o tēm, co jest związane, np. pukiel włosów, exiguum nodum fronte relinquere; pas, nodo sinus collecta fluentes, poet.; — przenoś. *a)* węzeł, związek, amicitiae; *b)* trudność, przeszkoda, nodum explicare, expedire; poet. o osobie: zawada, u. pugnae; przysłowie: nodum in scirpo quaerere, zadawać sobie niepotrzebna pracę.

Nola, ae, *ż.* miasto w Kampanii, stąd: Nolānus, a, um, do miasta Noli należący, i Nolani, orum, *m.* mieszkańcy Noli.

Nolo, nolui, nolle, nie chcieć, aliquid lub z tryb. bez. n. mittere; lub z 4 przyp. i tryb. bez. id vos ignorare nolui; noli z tryb. bez. zamiast ne z tryb. łącz. noli putare, nie myśl, nie sądź, nolite existimare; non n., chcieć; quod nolim, czego bym sobie nie życzył; nollem, nierad bym; n. alicui, nie sprzyjać komu.

Nomas, ādis, *m.* pasący, nomades

um, narody koczujące, pasterskie;
2) Numida.

Nomen, *nis*, *n* imię, nazwanie, nazwa, *vocare aliquem nomine*, wołać po imieniu, *est mihi nomen* z przyp. 1, 2 lub 3, *ei morbo est nomen avaritia*, *nomen Mercurii est mihi*; *cui Egerio inditum nomen*; *militiae n. dare*, *profiteri*, zapisać się zaciągając się do wojska; *n. accipere*, *przyjąć*, zapisać; w znac. sądowém: *nomen alicujus deferre*, oskarżyć kogo, *n. recipere*, *przyjąć oskarżenie*. Stąd: w szczegól. ród, *familia*, *nostrum in nomen ituras*, *przejdą do naszego rodu*; *b)* tytuł, *sub dictaturae nomine*; *imperatoris*: *c)* dług: *nomen* lub *nomina facere*, *pożyczać komu*; *exigere*, *domagać się oddania*; *solvere*, *dissolvere*. *expedire*, *exsolvere*, *płacić dług*, *zaspokajać*; 2) osoba, *nomina tanta*, *tak znakomici mężowie*; *vestrum n. (= vos)*; *n. Latinum*, wszystkie pod imieniem Latynów połączone ludy; *n. Romanum*, naród Rzymski; 3) imię, tytuł, powód, *nomine meo*, *tuo* i t. d., w mojem, twojem imieniu, z *mająj*, *twojój strony*, *co do mnie*, *co do ciebie*: *nomine alicujus*, z *czyjój stroay*; *nomine* z przyp. 2. pod imieniem, *ped* tytułem, *jako*, *nomine tributum*, *praedae*, *dotis*, *lucris*, *obsidium* i t. p.; *eo nomine*, dla tego, z tego powodu; także: *pozór*, *honesto n.*; *b)* często: imię, *sława*, *wziętość żyjących* i *nieżyw. istot*, *clarum n. Scipionis*; *urbis Romae*; *populi Romani*; *rex tanti nominis*; *bellum magni nominis*; *et nos aliquod nomenque decusque gessimus*; *sine nomine*, *niesławny*; *poet. nec pomis sua nomina servat*.

Nomenclatio, *ōnis*, *z.* nazywanie po imieniu.

Nomenclator, *oris*, *m.* nazywający po imieniu; niewolnik, który towarzyszył swemu panu, *proszącemu ludu zgromadzonego w miejscu publiczném o kreski i wymieniał*, *jak się który obywatel nazywał*.

Nomentum, *i*, *n.* miasto w krainie Sabinów, stąd: *Nomentanus*, *a*, *um*, do miasta Nomentum należący; *rzeczow.* *Nomentani*, *orum*, *m.* *Nomentanowie*, *i* *Nomentanum*, *i*, *n.* majątek ziemski *Attyka* *kolo Rzymu*.

Nominatim, *przysł.* po imieniu, *wyraznie*; *dicere*, *decernere*.

Nominatio, *ōnis*, *z.* nazwanie, mianowanie, *wybranie na urząd*.

Nominatus, *a* *um*, *mianowany*; *sławny*.

Nomino, *1.* *mianować*, *nazywać*, *quae nominantur*, *tak nazwane*; także: *przezywać*, *idem etiam Pius nominatus*; *amor*; *ex quo amicitia est nominata*; 2) *wymieniać* po imieniu, *przytaczać*, *philosophi ab Aristippo nominati*; *ze złości wspominać*, *Sulla*, *quem ego honoris causa nomino*; *donieść zwierzchności*, *zaskarżyć*, *aliquem*; *mianować na urząd*; *interregem*; *aliquem augurem*; *a senatu Augustus nominatus*.

Non, *przysł.* *nie*; *n. homo*; = *nemo*; *n. nihil*, *cokolwiek*, *coś*, *nihil n.*, *wszystko*; *non nemo*, *ktokolwiek*, *któs*; *nemo non*, *każdy*; *nonnulli*, *niektórzy*; *nullus n.*, *każdy*; *ze stop. najw. homo n. probatissimus*, *nie bardzo poczciwy*; *n. beatissimus*, *nie w najlepszym byciu*, *wcale niemajątny*; *n. ita*, *n. tam*, *nie tak bardzo*, *niekoniecznie*, *nieszczególnie*; *n. quod* lub *quo*, *nie dla tego żeby*; *non quod sola ornent*; *n. quo sit mihi quidquam carius*; *n. modo (solum)* *sed etiam (quoque, et)*, *nietylko*,

lecz także, lecz nawet; n. modo (solum) non- sed etiam (sed nequidem), nietylko nie-, lecz ani nawet; non zamiast non ne, non amentia est?

Non skróć. zamiast nonae.

Nonácris, is, *ż.* miasto i kraina w Arkadyi; stąd: a) Nonacrius, a, um, Nonakryjski, w ogóle: Arkadyjski; Nonacria = Atalanta; b) Nonacrius, a, um, Nonakryjski, w ogóle Arkadyjski.

Nōnae, arum, *ż.* siódmy dzień marca, maji, lipca i października, innych zaś miesięcy dzień piąty; III. Non. Sept. dnia 3-go września; pridie Non. Jan., dnia 4-go stycznia.

Nonagēni, ae, a, po dziewięćdziesiąt

Nonagesimus, a, um, dziewięćdziesiąty.

Nonágies, *przysł.* dziewięćdziesiąt razy.

Nonaginta, dziewięćdziesiąt.

Nondum, *przysł.* jeszcze nie.

Nongentēsimus, i noningentesimus, a, um, dziewięćsetny.

Nongenti, i noningenti, ae, a, dziewięćset.

Nongenties, i nonigenties, *przysł.* dziewięćset razy.

Nonius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.

Nonne, czy nie? czyby nie, nonne animadvertis? quaero, nonne id numeris effecerit.

Nonnemo, nonnihil, patrz nemo, nihil.

Nonnullus, a, um, niejaki; w licz. mn. nonnulli, niektórzy *przym.* i *rzeczow.*

Nonnunquam, *przysł.* niekiedy, czasem.

Nonus, a, um, dziewiąty; *rzeczow.* nona, ae, *ż.* godzina dziewiąta (trzecia po południu, o któ-

rój zwykle obiadowali), post nonam venies.

Nora, orum, *n.* miasto w Sardynii; stąd: Norenses, ium, *m.* Norensowie; 2) twierdza graniczna w Kappadocyi.

Norba, ae, *ż.* miasto w Lacyum; stąd: Norbanus, a, um, do Norby należący i Norbani, orum, *m.* Norbanowie.

Noricum, i, *n.* kraina między Dunajem i Alpami: Noricus, a um Norycki, rex, ager.

Norma, ae, *ż.* węgielnica; — przenoś. prawidło, przepis, n. loquendi; ad rationis normam vitam dirigere.

Nortia, ae, *ż.* bogini Etrusków.

Nos, mý, w licz. mn. od ego.

Noscito, i. spostrzegać: 2) poznać, aliquem facie.

Nosco, nōvi, nōtum, 3. poznawać, rozeznawać, nec noscitur ulli; dociekać, praecepta philosophiae; 2) w czasie przesz. dok. znać, wiedzieć, nosti cetera, wiesz reszcie; si bene me noví, jeżeli siebie dobrze znam; 3) w znac. sąd. u późn. pis. roztrząsać; 4) czasem także: = agnoscere, uznać, przystać na co, przyjąć, causam (wymówkę).

Noster, stra, strum, nasz, amor n. = erga nos; Furnius n., nasz F.; nasz przyjaciel F.; nostri, orum, *m.* nasi, nasze wojska; nostra, orum, *n.* nasza własność; stąd: przychylny, n. Mars: dogodny, n. loca: w zarcie: noster = ego.

Nostras, ātis, krajowiec, współziomek.

Nota, ae, *ż.* znak, znamię, oznaka, właś. i przenoś. w szczegól.: znak, który się w piśmie kładzie dla okazania pochwały lub nagany jakiego miejsca, notam apponas ad malum versum; notae literarum, glo-

ski; poet. pismo, list; notae libratorum; w piśmie znaki przestankowe; tajemniczy sposób pisania, mianowicie w formulach, które prawnicy swoim klientom podawali; 2) znak, plama, cętką, vitulus, qua notam duxit; oris notae (rysy twarzy); b) piętno, compungere notis; — przenoś. nota turpitudinis inusta est vitae tuae; homo omnibus notis turpitudinis insignis; c) znak na naczyniach wina, dla okazania jego wartości lub gatunku, seu te bearis interiore nota Falerni; optimae notae vini; — przenoś. de meliore nota, z lepszego gatunku; d) cenzora przygana ustnie lub na piśmie objawiona, motis senatu ascribere notas; e) stępel na monecie, n. numaria.

Notabilis, e, znakomity, odznaczający się, candore notabilis ipso; także: osławiony, znany ze złej strony, gravi saevitia notabilis.

Notatio, ōnis, ̄, oznaczenie, naznaczenie, tabularum, tabliczek używanych do głosowania rozmaitym woskiem powleczonych; 2) wywód słów, źródłosłów; 3) opisanie; 4) postrzeżenie, uważanie, naturae; temporum; quae notatione et laude digna sunt; stąd: n. censoria, postrzeżanie, uwaga cenzora; n. iudicum, roztrząsanie przy wyborze.

Notatus, a, um, naznaczony, znaczny.

Notesco, notui, 3. dać się poznać.

Nothus, a, um, z nieprawego łoża; o zwierzętach: mieszańiec.

Notio, ōnis, ̄, zabranie znajomości, zaznajomienie się; stąd: poszukiwanie, badanie, pontificum; populi; censoria; 2) pojęcie, wyobrażenie, rei lub de aliqua re; animi (które jest w umyśle); znaczenie, moc, neque ulla alia huic verbo subjecta notio est.

Notitia, znajomość, obznajmienie się, alicujus lub alicujus rei; stąd: wyobrażenie, poznanie, wiedza, rei; corporis sui; dei notitiam habere; notitiām aperire (wyobrażenie wyjaśnić); 2) znajomość z kim, propter notitiam intromissi (ponieważ byli znajomi, znani); in notitiam venire (być poznanym, zaznajomić się); hoc plus notitiae dedit (to posłużyło do bliższego zaznajomienia się).

Noto, 1. oznaczać, naznaczać, tabellam cera; poet.: genas ungue (podrapać); w znaczeń. a) oznaczać, określać, loca, tempora cursu lunae; res nominibus; aliquid verbis latinis; aliquem dedecore (napiętnować); b) naznaczyć, przeznaczyć, oculis ad caedem unumquemque; mianowicie o cenzorze: imię obywatela naznaczyć z dodaniem nagannęj uwagi; stąd: ukarać, aliquem armis (siłą oręź); aliquem ignominia; ganić, verbis aliquem; rem; c) zapisywać, wspominać, wzmiankować, przytaczać, legem, res singulas; poet.: dicta mente lub memori pectore, zatrzymać w pamięci; 2) znakami co wyrażać, stąd poet.: pisać, verba, literam, nomina; lecz: chartam n. zapisać, n. pisemem zapisać; 3) uważać, czynić postrzeżenia, cantus avium; sidera; fortem fumum; ex vultu aliquid.

Notos, patrz notus.

1. **Notus**, a, um, znany, a mianowicie: a) w znac. bier. komuś znany, aliquid notum habere, wiedzieć; z przyp. 2. n. in fratres animi paterni, znany z życzliwego usposobienia; noti, znajomi, przyjaciele; poet.: zwyczajny, sedes, munera, velamina; znakomity, sławny, fama super aethera notus; także osławiony; — przenoś.

- dóświadczony, uznany, virtus; 2) w znaczn. czyn. znający, świadomy, noti, którzy kogo znają; notis sed etiam ignotis.
2. Notus lub notos, i, m. wiatr południowy; w licz. mn. poet. w ogóle: wiatr, tendunt vela Noti; powietrze.
- Novacula, ae, ż. brzytwa.
- Novalis, e, odmłodnienia tycający się; *rzeczow.* novalis, is, ż. i novale, is, n. ugor; 2) nowina (o gruntach); 3) pole uprawne, novalia culta.
- Novatrix, icis, ż. odnowicielka.
- Novo, *przysł.* nowo, nowym, niesłychanym sposobem; 2) novissime, w odniesieniu do czasu, niedawno, świeżo, nakoniec.
- Novellus, a, um, młodzutki, niedorosły, arbor, vitis, prata; w ogóle: nowy, nieużywany, frena; niedawno osiadły, n. Aquilejenses.
- Novem, dziewięć.
- November, bris, mensis november lub samo nov., listopad, dziewiąty miesiąc roku Rzymskiego, zaczynając od marca.
- Novendialis, dziewięciodniowy, sacrum, lub feriae, święta lub ofiary odbywane przez dni dziewięć, z powodu jakiejś oznaki zapowiadającej nieszczęście; 2) odbywający się dnia dziewiątego; pulveres n., popioły zmarłego przed dziewięcioma dniami.
- Novensides lub Novensiles dii, dopiero później w poczet bogów zaliczeni.
- Novenus, a, um, imię liczeb. *podziałowe*, po dziewięć, ter novenae virgines.
- Noverca, ae, ż. macocha; przysłowie: apud novercam queri, napróżno się żalić.
- Novi, patrz nosco.
- Novictus, a, um, nowy, świeży, nowo przybyły, mianow. o niewolnikach, novicii, orum; m.
- Novies, *przysł.* dziewięć razy.
- Noviodunum, i, n. miasto: a) Eduów w Gallii lugdunenskiej; b) Biturygów w Gallii akwitańskiej; c) Swessyonów, w Gallii belgijskiej, później Augusta Suessionum.
- Novitas, atis, ż. nowość, rei; anni, początek roku; n. generis, nowe szlachectwo; w licz. mn. novitates, o świeżo skojarzonych przyjaźniach; 2) nadzwyczajność, osobliwość, rerum, pugnae, remedia.
- Novius, ii, m. imię męskie.
- Novo, 1. odnawiać, transtra; orzeźwiać, wzmacniać, membra; odmieniać, aliquid in legibus; niepokój w kraju wszczynać, nov. res lub samo novare; ne quid novaretur; zmieniać, corpus, formam; nomenque simul faciemque novavit, poet.; 2) wymyślić, tworzyć co nowego, verba.
- Novus, a, um, nowy, świeży; res nova, nowość, nowe zjawisko; res novae, nowiny, odmiany, i t. p. mianow.: zmiany w kraju pod względem politycznym, rozruchy, zaburzenia, novis rebus studere; novas res moliri; quaerere res novas; *rzeczow.* novum, i, n. coś nowego, nowość; n. homo, lub homo novus, człowiek nie mający szlacheckich przodków, świeżo zaszczycony godnością szlachectwa, porów, nobilis; novae tabulae, świeże ksiązki rachunkowe; Novae tabernae lub samo Novae, sklepy wekslarskie w północnej stronie rzymskiego forum, które po pożarze na nowo były odbudowane; — przenos. a) często: nowy, dotąd nieznan, niesłychany, niespodziewany, osobliwy, nadzwyczajny, hostis, species, sidus,

genus belli, supplicium; consilium, flagitium, i t. p.; b) nieprzyzwyczajony, equus; 2) nowy, drugi, n. Camillus; n. Liber pater; 3) novissimus, a, um, ostatni, najpóźniejszy, histrio; acies, agmen, tylna straż, wojsko odwodowe; n. cauda, koniec ogona; bellum n., ostatnia wojna; nov. tempore, niedawno, w ostatnim czasie; novissimi, marodery.

Nox, noctis, *ż.* noc, właś. i przenoś. nocte, w nocy; per noctem, podczas nocy; de nocte media, o północy; prima nocte, ze zmierzchem; ciemność. imber noctem ferens; także: ciemność w mowie; ślepotą, nox perpetua; to co się dzieje w nocy: sen, oculis noctem accipit; śmierć, jam te premet nox; omnes una manet nox; in aeternam clauduntur lumina noctem; zaburzenie w kraju, smutne okoliczności, reipublicae offusa sempiterna nox esset; niepojętność, ograniczenie umysłu, animi.

Noxa, ae, *ż.* szkoda, noxae esse, szkodzić; 2) przestępstwo, wina, noxam fateri; quam ob noxam; 2) kara, noxae dare.

Noxia, ae, *ż.* wina, wykroczenie.

Noxius, a, um, szkodliwy, szkodę przynoszący, tela; przestępny; kary godny, n. conjurationis, obwiniony o spisek.

Nubecula, ae, *ż.* obłoczek; — przenoś. pośepność, ponurość, surowość frontis.

Nubes, is, *ż.* oblok; — przenoś. a) tuman kurzu, pulveris, kłęby dymu; mnóstwo, locustarum; equitum peditumque; volucrum; cieni, zasłona, ciemność, nubem objicere fraudibus; czczość, nicość, nubos et inania captare; ponurość, pośepność, deme supercilio nubem; smutny stan państwa, caecis

reipublicae nubibus, ogrom walki, n. belli.

Nubifer, ěra, ěrum, obłoczysty, chmurami okryty, Apenninus; chmury przynoszący, notus.

Nubigēna, ae, *ż.* zrodzony z obłoków (o Centaurach).

Nubilis, is, dorosła, zdatna do zameżcia, filia, virgo.

Nubilus, a, um, pochmurny; nubila, orum, *n.* chmury, obłoki, nubila conducere, sprowadzać; disjicere, rozpędzać; — przenoś. ciemny, ponury, Styx; smutny, niešťczęśliwy, tempora, poet.; 2) chmury sprowadzający, auster.

Nūbo, nupsi, nuptum, 3. okrywać, osłaniać; stąd: pójść za mąż (gdź w czasie wesela oblubienica była okryta zasłoną i tak oddana oblubieńcowi); filiam alicui nuptum dare; nuptam esse cum aliquo; aliquam nuptum collocare; nubere in familiam clarissimam; nupta filia, mulier, zaślubiona; nupta, ae, *ż.* meżatka, żona, małżonka.

Nuceria, ae, *ż.* miasto w Kampanii; stąd: Nucernus, a, um, należący do Nuceryi, i Nucerni, orum, *m.* Nucerynowie.

Nucleus, i, *m.* jądro, pestka.

Nudius, = unnc dius (t. j. dies), jest teraz dzień, w połączeniu z liczebnikami porządkowymi tertius, quartus, quintus i t. d., onegdaj dni trzy, cztery, pięć temu.

Nudo, 1. obnażać, hominem nudari jussit; partem corporis; corpus; — przenoś. vis ingenii scientia juris nudata; 2) telum, gladium vagina, wydobyć z pochwy; pozbawić, murum defensoribus; collem hominibus; navem epibatis; agros, zebrać zboże; messes, wymłócić zboże; w znac. wojen. ogolocić, nie obsadzić, spatium,

litora, ripam; terga fugā, wystawić na pociski (na sztych), ucić; — przenoś. wyjawić, dać spostrzedz, animos (sposób myślenia); consilia; 3) pozbawić własności, środków, aliquem; omnia; aliquem praesidio; tribuniciam potestatem omnibus rebus; praecepta alea nudat.

Nudus, a, um, nagi, goły, bez odzieży; poet.: nudus membra; nudus ara, w lekkiej odzieży tylko w tunice; — przenoś. sam tylko, z niczem nie połączony, czysty, veritas; ira; nuda si ista ponas; 2) niepokryty, niezastłoniiony, vertex, terga; goły, ensis; dextra (bez miecza); pectus; latus; subsellia (próżne); solum, silex, calles, goły, niezarosły, bez trawy; stipites (bez liści); humo nuda sedere; nudus in paludibus latuit (sam bez towarzyszków); nudus iacabis in arena (bez pogrzebu); — przenoś. bez ozdoby, prosty, naturalny, capilli, commentarii Caesaris; 3) pozbawiony, niemający czego z przyp. 6 i przyim. a lub samym przyp. 6. republica nuda a magistratibus; n. agris, remigio; z przyp. 2. arboris; z przyp. 4. poet. omnia nudus.

Nugae, arum, ż. fraszki, baśnie, brednie, balamuctwa, nugas agere, bredzić; także o osobach płochych, próżnych, balamutnych, amicos habet meras nugas.

Nugator, oris, m. bajarz, pleciuch.

Nugatorius, a, um, balamutny, bredzący.

Nugor, i. pleść, bredzić, niedorzecznie mówić, gawędzić, fraszkami się zajmować, Graecia nugari coepit.

Nullus, a, um, żaden, przyp. 2, nullius, trzeci nulli (rzadko wro-

dzaju m. nullo, np. nullo usui; rzeczow. nullus zam. nemo, nikt, in murō consistendi potestas erat nulli; w rodz. n. nullum, nic, Graecis nullius avaris; nullus zamliast non, Philoxenus nullus venit; nullo periculo, bez niebezpieczeństwa; n. ordine bez porządku, n. mora, bez zwłoki, niezwłocznie; nullus sum, już po mnie, jestem zgubiony; także: nic wart, blahy, nikczemny, nullum argumentum; nullos iudices habemus; ob nullam rem misit.

Num, przysl. czy, także, numne, w zapyt. wprost, numne vis audire? num igitur censes, czy więc sądzisz? i t. d. num genu posuit, czy ugiął kolano? num quid, czy może, num quid duas habetis patrias? w zapyt. nie wprost: czyby, czyby może, scire velim, num quid necesse sit esse Romae; num quid vis? przy pożegnaniu: maszże co powiedzieć, czy masz co do rozkazania, jestem .na twoje usługi; nec, cum discederet, num quid vellem, rogaret.

Numantia, ae, ż. miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Numantinus, a, um, Numantyński i Numantini, orum, m. Numantynowie.

Numerius, numatus, patrz numm —.

Numen, inis, n. skinienie głową na znak twierdzenia, potakiwanie; stąd: wola, rozkaz, mianow. bóstwa, terram sine meo numine miscere; moc boska, potęga, dopuszczenie, zrządzenie, sit fas numine vestro pandere res; 2) bóstwo, numina montis adorant.

Numerabilis, e, łatwy do zliczenia, stąd: nieliczny, populus.

Numerius, ii, m. imię Rzymskie, którym się odróżniały osoby do

jednego rodu i familii należące, Num. Fabius, Vibulanus.

Numéro, 1. liczyć, rachować, aliquid per digitos; wylczyć, wyplacić, alicui pecuniam stipendium militibus; stąd: numeratum, numerata pecunia, gotówka, argentum n.; non erat numeratum, nie było gotówki; — przenos. a) kłaść w liczbę, mieć za co, z przyim. in i przyp. 6, lub z inter i z przyp. 4, Bias numeratur in septem sapientibus; numerare aliquem inter amicos; także z podwójnym 4 przyp. Sulpicium accusatorem suum numerat; b) opowiadać, przytaczać, auctores suos; dies deficiat, si velim numerare, quibus bonis male euenierit.

Numerōse, *przysł.* w odniesieniu do muzyki: w takt, fidiculae num. sonantes; w mowie: z harmonijną pełnością okresów, dicere.

Numerōsus, a, um, liczny, obfity, mnogi, amici, provinciae, gentes anni; si cum amicis numerosioribus esset epulandum, u późn pis.; — przenos. w muzyce i tańcu: taktowny; w mowie: harmonijny, pełny, Horatius; oratio.

Numērus, i, m. liczba, ilość, numero, in numero, w liczbie; in numerum, do liczby, ad numerum, w zupełnej ilości; poet.: nos numerus sumus, motloch, tylko dla powiększenia liczby; — przenos. a) członek, część całości, animalia trunca suis numeris; elegans omni numero poema; officium omnes numeros habet; zupełny, expletus omnibus suis numeris et partibus; quod omnes in se habet numeros veritatis; b) takt w tańcu, in numerum exsultant; takt w muzyce i sama muzyka, melodia, obloquitur numeris septem discrimina vocum; numeros

memini, si verba tenerem; miara wiersza, res gestae — quo scribi possent numero, monstravit Homerus; numerus gravis, wiersz bohaterki; w wymowie: harmonijna pełność okresów, n. in soluta oratione; c) znaczenie, stanowisko, miejsce, stopień, godność, in aliquo numero et honore esse; obtinere aliquem numerum; numero aliquo putare, szacować, cenić, stąd: numero lub in numero z przyp drug. jak, za, habere in numero hostium, uważać, mieć za nieprzyjaciela; deorum numero ducere, policzyć między bogów; d) poet. in numerum lub numero, porządnie; digerere in numerum; compositi numero in turmas; ad numeros quidque suos exigere, podług właściwego porządku, prawidła; e) także: powinność, obowiązek, Veneri numeros suos eripere.

Numicitus, ii, i Numicus, i, m. rzeka w Lacyum.

Numida, ae, m. mieszkaniec krajny zwanój Numidia, ae, ż. w Afryce; *przymiot.* Numidyjski, leo, jaculatores; stąd: Numidicus, a, um, Numidyjski, należący do Numidyji i Numidicus, przydomek Kwinta Cecyljusza.

Numisma, lub nom-, ātis, n. picuiąd.

Numitor, ōris, m. król Alby, ojciec Ilia, dziad założyciela Rzymu.

Nummarius, a, um, do pieniędzy należący, pieniężny; 2) przedajny, przekupny, judex.

Nummātus, a, um, pieniężny bogaty.

Nummūlus, i, m. mały pieniądz, pieniążek.

Nummus, i, m. pieniądz, moneta, habere in nummis, mieć w gotówce; in suis nummis esse lub

versari, mieć pieniądze; szczególn. sestertius lub samo nummus, pieniądz rzymski małej wartości, ad nummum convenit, zgadza się co do grosza; nummo sestertio addicere aliquid alicui, za bezcen, za fraszkę, za byle co.

Numquam, przysł. nigdy; n. non, zawsze; non n. niekiedy, czasem; n. z nastę. quin lub ut non, nigdy, żeby nie; numquam desitum interim turbari.

Numus, i, *m.* patrz nummus.

Nunc, przysł. teraz, w tym czasie; n. ipsum, teraz właśnie, tylko co, dopiero; n. jam lub jam n., teraz już; n. demum, teraz dopiero; etiam n. dotąd jeszcze; ut n. est, jak teraz jest, w obecnych okolicznościach; nunc-nunc, już-już, n. huc n. illuc curro, tu i owdzie biegam; 2) niekiedy kładzie się zamiast sed, verum, ut, lecz, już zaś, i służy do połączenia zdań przeciwnych lub odmięnej natury

Nuncia, ae, *ż.* patrz nuncius.

Nunciatio, ōnis, *ż.* oznajmienie, obwieszczenie, ogłoszenie.

Nuncio, i. oznajmiać, uwiadamić, donosić, alicui aliquid; salutem alicui nunciare, pozdrowić; lub z 4 przyp. i tr. bez. misit, ut e nunciaret adversarios in fuga esse; na str. bier. z pierw. przyp. i tr. bezo. equites adesse nunciabantur; z ut lub ne i tr. łącz.; nieos. nunciatum Romam i Romae est (doniesiono, oznajmiono); nunciatio, po odebraniu wiadomości.

Nuncio, a, um, oznajmujący, donoszący, zwiastujący, rumor, littera; *rzeczow.* a) nuncius, ii, *m.* posłaniec, goniec, mittere nuncios ad aliquem; wiadomość, doniesienie, nunciū afferre; list rozwodowy, zapowiedzenie rozwodu,

nunciū uxori remittere, — przemość. n. remittere virtuti, wyrzec się cnoty, zrobić rozbrat z cnotą; b) nuncia, ae, *ż.* oznajmicielka, posłannica, historia nuncia vestustatis; nuncia Jovis; c) nunciū, ii, *m.* ogłosiciel, wskaziciel, przyimionach rodz. *m.* verba nuncia animi mei.

Nuncupatio, ōnis, *ż.* uroczyste wyrzeczenie, votorum.

Nunūpo, i. mianować, nazywać; szczególn. a) uroczyscie co wymawiać, vota, czynić śluby; b) uznać kogo czem, aliquem heredem.

Nundinae, patrz nundinus.

Nundinatio, ōnis, *ż.* kupczenie, handel.

Nundinor, i. kupczyć, handlem się zajmować; przech. kupować, przedawać; — przemość. frymarczyć, jus; 2) licznie się zgromadzać.

Nundinus, a, um, tycający się dni dziewięciu; a) nundinae, arum, *ż.* targ, jarmark w Rzymie; handel, sprzedaż; b) nundinum, i, *m.* przeciąg czasu od jednego targu do drugiego; trinum nundinum, czas w którym targi miały miejsce, albo dni 17; in trinum u., ua trzeci dzień targowy.

Nunquam, patrz numquam.

Nunti, — patrz nunci.

Nuo, ěre, kiwać (nieużywane, od niego pochodzi: nuto, nutus).

Nuper, przysł. stop. najw. nuperrime, niedawno, świeżo, mało co przedtęm; nuperrime maxime; dopieruteńko; także: kiedyś, niegdys przed wieloma laty, nuper, id est paucis ante seculis.

Nupta, ae, *ż.* patrz nubo.

Nuptiae, arum, *ż.* wesela, gody małżeńskie, zaślubienie.

Nuptialis, e, godowy, weselny, ściągający się do ślubów małżeńskich, donum, faces, pactio, carmen.

- Nureis**, ae, *ż.* miasto Sabinów; stąd: Nursinus, a, um, do miasta Nursyi należący, i Nursiniorum, *m.* Nursynowie.
- Nurus**, us, *ż.* synowa, żona syna; u poet. w ogóle: młoda kobieta.
- Nusquam**, *przyst.* nigdzie, na żadnym miejscu; *n. gentium*, nigdzie (w świecie); przy słowach znaczących poruszenie, nigdzie, w żadną stronę, *n. abeo*; *n. moturos*; nigdzie, w niczym, *sumptum nusquam melius posse poni*; do niczego, *n. alio*.
- Nuto**, *l.* kiwać, *n. capite*, chwiać się wahać się, schylać się, *n. tantem vulnerat ense, ornus nutat*;—przenoś. *a)* chwiać się, być w niebezpiecznym położeniu; być blizkim upadku, *quum Romanum imperium non dubia jam calamitate nutaret*; *b)* chwiać się w zdaniu, wahać się, *in natura deorum*.
- Nutricius**, a, um, żywiący, karmiący; *rzeczow.* *nutricius*, *ii, m.* wychowujący dzieci, *puerorum*.
- Nutrior**, *l.* karmić, żywić, wychowywać.
- Nutriciula**, ae, *ż.* mamka, karmicielka;—przenoś. *praediorum, seditiosorum*.
- Nutrimen**, inis, *i* *nutrimentum*, *i, n.* pokarm, pożywienie;—przenoś. *zasilek, eloquentiae*; *podnieta, n. ignis; arida circum nutrimenta dedit*.
- Nutrio**, *4.* karmić, żywić, zasilać, hodować, utrzymywać; *pueros; aper nutritus glande*;—przenoś. *amorem; pectora vatum*.
- Nutrior**, *iri, =nutrio*, *poet.*
- Nutrix**, icis, *ż.* mamka, żywicielka, właśc. i przenoś.
- Nutus**, us, *m.* skinienie, *digitus saepe est nutuque locutus*;—przenoś. skinienie, rozkaz, *ad nutum praesto esse; ad nutum alicujus se fingere*.
- Nux**, nucis, *ż.* orzech; *n. cassa*, fraszka; 2) wszelki owoc twardą łupiną pokryty, *castaneae nuces*; 3) drzewo orzechowe.
- Nyctelius**, a, um, nocny, *N. pater* lub samo *Nyctelius*, przezwisko Bachusa, z powodu jego bachanaliów obchodzonych w nocy.
- Nycteus**, ei *i* eos, *m* syn Hyryeusa, ojciec Antypy, która stąd nazwana *Nycteis*, *idis*, lub *Idos*, *ż.*
- Nympha**, ae, *Nymphē*, es, *ż.* nimfa, w lic. mn. *Nymphae*, arum bóstwa opiekujące się, wodami, górami, lasami, łąkami, stąd różne ich nazwiska: *Oreades*, nimfy gór; *Dryades* lub *Hamadryades*, leśne; *Nereides*, morskie; *Najades*, wodne. Często także od poetów muzy nimfami bywają nazywane, *Nymphae Libethrides*.
- Nymphaeum**, *i, n.* przylądek, miasto i port w Illiryi.
- Nysa**, ae, *ż.* miasto i góra w Indyach; stąd: *a)* *Nyseis*, *Idis*, *ż.* Nizejska; *nymphae*, które Bachusa wychowały; *b)* *Nyseus*, ei lub eos, *m.* przydomek Bachusa; *c)* *Nysias*, *adis*, *ż.* = *Nyseis*; *d)* *Nysius*, a, um, Nizejski; *rzeczow.* przydomek Bachusa; 2) miasto w Karyi; stąd: *Nysaci, orum, m.* Nizejczycowie; 3) imię syna Dyonizjusza starszego.

O.

O, w skróceniu: Jupiter O. M. znaczy Optimus Maximus.

O! *wykrz.* o! ach! radości, smutku, podziwienia, z przyp. 5. lub 4. o vir fortis! o paterni generis oblite! o me miserum! o! si, życząc, o gdyby, o mihi praeteritos referat si Jupiter annos. [cie.

Oaxes, is, m. rzeka na wyspie Krete; Ob, *przym.* rządzi przyp. 4. przed, ob oculos versari; ignis qui est ob os offusus; stosownie, odpowiednio, frustra an ob rem; dla, z powodu, ob eam rem, quam ob rem, ob ea, ob haec, ob quae, ob id, ob hoc, ob aliquod emolumentum.

Obaeratus, a, um, zadłużony, długami obarczony; obacрати, orum, m. dłużnicy.

Obambulo, 1. przechadzać się, krążyć, chodzić naokoło, ante vallum; gregibus obambulat lupus; Aetnam; in herbis.

Obarmo, 1. uzbrajać, dextras.

Obaro, 1. oborać, zorać.

Obbrutesco, brutui, 3. rozum stracić.

Obc-, patrz occ-.

Obdo, didi, ditum, 3. zastawić co czém, zapierać, pessulum ostio; wystawić na co, nadstawić, latus apertum nulli malo.

Obdormio, 4. i obdormisco, ěre, zasypiać.

Obduco, duxi, ductum, 3. oprowadzać, obwódzić w koło, aliquem (przedstawić jako kandydata na urząd); alicui aliquid, stawiać naprzeciw, zastawiać czém, vallum viis; aulaea tectis, fossam; obciągać czém, powlekać, okrywać:

na str. bier. okrywać się, obducitur vulneri cicatrix lub samo obducitur cicatrix, zabliznia się, goi się; — przenos. luctus obductos annis rescindere, odnawiać smutek ukojony upływem czasu, poet.: callum dolori, stać się odrętwiałym na boleść; dolor obductus; 2) także: nubes lub nox coelo obducitur, chmury i noc zaciemniają niebo; stąd: obducta nocte, wśród ciemnej nocy; — przenos. tenebras rebus; frons obductus, zasępione, zachmurzone, zmarszczone; 3) aliquid aliqua re, powlekać, pokrywać, trunci obducuntur libro aut cortice; 4) wciągać w siebie, wypić, venenum; 5) obd. diem posterum, przydać, czyli jeszcze dzień jeden przepędzić, strawić.

Obductio, ōnis, ż. zakrycie, osłonięcie, capitiss.

Obduresco, durui, twardnieć; — przenos. stawać się nieczułym, animus ad dolorem novum.

Obduro, 1. wytrzymywać cierpliwie, przetrwać.

Obediens, tis, posłuszny, uległy, ob. dicto; imperiis obedientissimus; *rzeczow.* poddany.

Obedienter, *przysl.* posłusznie, ulegle, imperata facere.

Obedientia, ae, ż. posłuszeństwo, uległość.

Obedio, 4. być posłusznym, uległym, słuchać, ulegać, iść za czyją radą, alicui; praecepto; voluntati; legi; — przenos. dogadzać, ob. ventri; stosować się, tempori.

Obeo, ivi lub ii, Itum, Ire, 1) nieprzech.: a) opierać się, podolać, ad omnes hostium conatus; ad

- omnia bella: *b*) schodzić, zstępować, in infera loca; stąd: umrzeć; także o gwiazdach: zachodzić; 2) w znac. przech.: obchodzić, objężdżać, zwiedzać, colonias, regiones, provinciam, urbes; bywać gdzie, uczęszczać, coenas, nundinas, comitia; — przenoś. okiem przebiegać, oglądać, visu aliquid; przebiegać w mowie, wyliczać, oratione aliquid; o ogniu: ogarnąć, obit aliquem flamma; jąc się czego, wziąć co na siebie, sprawać, legationem, negotium. munera consularia i t. p.; vadimonium lub diem, stawić się na dzień oznaczony; diem supremum lub diem lub samo obire, umrzeć; także: obire mortem; obire morte repentina, umrzeć nagle; *b*) okrażać, otaczać, chlamydem limbus obibat aureus; okrywać; quem fulva pellis leonis obit totum, poet.
- Obequito**, 1. przejeżdżać się konno tu i owdzie, objeżdżać, castris, stationibus.
- Oberro**, 1. błąkać się, z przyp. 3. oculis, snuć się przed oczyma; o rzece: przebiegać, przepływać; błądzić, mylić się, fałszować, chorda qui semper oberrat eadem.
- Obesus**, a, um, obżarty, stąd: opasły, otyły; gruby, nabrzmiały; — przenoś. tępy, głupi, ograniczony, porów. naris.
- Obex**, obicis, i objicis, *m.* i *ż.* zapora, rygiel, tama, zawada, przeszkoda, portas objice firma cluserat; maria tumescunt objicibus ruptis; objices viarum.
- Obf.**, patrz off.
- Obirascor**, sci, gniewać się, alicui; obiratus, a, um, zagniewany; stąd: obiratio, onis, *ż.* gniew, rozgniewanie się.
- Obiter**, przysł. przytém, obok tego, nawiasem, przy zdarzonej okoliczności.
- Obitus**, us, *m.* zejście, zgon, śmierć, ante obitum supremae funera; zachód gwiazd, signorum; zniszczenie, klęska, omnium rerum; ustąpienie na wygnanie, post obitum occasumque nostrum.
- Objaceo**, jacui, 2. leżeć przy czém lub przed czém, saxa objacentia pedibus.
- Objectatio**, ōnis, *ż.* zarzut.
- Objecto**, 1. wystawić na co, rzucić, pograżać, caput fretis; — przenoś. *a*) wyrzucić, wymawiać, robić zarzuty, alicui probum; *b*) narażać, aliquem periculis; *c*) sprawić, zrzadzać, moras.
- Objectus**, a, um, naprzeciwno leżący, insula objecta Alexandriae: vallo munitiones; — przenoś. narażony, wystawiony, fortunae; ad omnes casus.
- Objectus**, us, *m.* stawianie naprzeciw, leżenie przed czém, insula portum efficit objectu laterum; 2) przedmiot, widok, zjawienie się, quo repentino objectu viso.
- Objicio**, jēci, jectum, 3. wyrzucać co przed czém, aliquem bestiis; corpus feris i t. p.; w ogóle: nadstawiać, stawiać przed czém, przykładac, alicui alicui rei; vinum naribus, claustrum, fores i t. p., szczególn. w znac. wojen. tarcze, wozy, okręty i t. p. na obronę stawiać, carros pro vallo, clipeos, navem faucibus portus; na str. bier. pokazać się, objawić się, dać się widzieć, objicitur monstrum oculis; signo objecto; — przenoś. wyrzucać, wymawiać co komu, robić zarzuty, alicui aliquid lub de aliqua re lub de aliquo; ze spój. quod, non tibi objicio, quod spoliasti; z 4 przyp. i tryb. bez. objicit, mihi, me ad Bajas fuisse;

stąd: objecta, zarzuty; 2) stawiać naprzeciw, wystawiać, se copis, se telis hostium, peditem hosti; — przenoś. a) narażać, wystawiać, caput furori civium; consulatum concionibus seditiosorum; in tantas dimicationes; b) wlać, natchnąć, nabawić; na str. bier. nawinać się, nasuwać się, objicitur monstrum oculis; error objicitur iudici; objectis difficultatibus; objecta religione; c) zrządzić, sprawić, terrorem, metum et dolorem; spem, furem; podać, mentem.

Objurgatio, ōnis, ż. łajanie, strofowanie, nagana. [ganiący.

Objurgator, oris, m. strofujący.

Objurgatorius, a, um, tyczący się strofowania, epistola, list z wyrzutami.

Objurgo, 1. łajać, karcieć, ganić, robić wyrzuty, aliquem in lub de aliqua re; aliquem lub aliquid; z nast. quod, quum objurgarer, quod desperem; z ut i tr. łącz. objurgas me, ut sim firmior.

Oblanguesco, langui, 3. osłabnąć, ustawać.

Oblectamen, inis, i oblectamentum, i, n. rozrywka, przyjemność, uciecha, puerorum, senectutis.

Oblectatio, ōnis, ż. uciecha, rozkosz, vitae beatae; animi

Oblecto, 1. bawić, rozweselać; se obl. i oblectari aliqua re, bawić się czem, zajmować się czem z przyjemnością; tempus studio, przyjemnie czas przepędzić na nauce.

Oblido, lisi, lisum, 3. przycisnąć, udusić, zadławić.

Obligatio, ōnis, ż. obwiązanie; zobowiązanie, linguae, trudność w wymawianiu, zająkliwość.

Obligatus, a, um, obwiązany; zobowiązany.

Obligo, 1. związać, przywiązać,

oprawić, corio obl.; — przenoś. a) wiązać, kępować, ograniczać, iudicio; b) aliquem scelere, wplatać, pociągnąć kogo do zbrodni; na str. bier. stać się winnym; fraude impia obligari, dopuścić się zdrady; 2) związać, obwiązać, vulnus; także: aliquem; oculos; często przenoś. zobowiązać, aliquem sua liberalitate, beneficium; dać w zastaw, praedia obligata; poet.: uroczyste przyrzec, obligatam dapem redde Jovi.

Oblimo, 1. zamulać, agros, fossas; — przenoś. przemarnować, strwonić, rem patris.

Oblino, lēvi, litum, 3. oblepić, obmazać, unguentis; w ogóle. okryć, actor oblitus divitiis (odziały); w złej myśli: splamić, splugawić, se externis moribus; oczernić, aliquem versibus atris.

Oblinquo, przysł. na ukos, poprzek, krzywo.

Oblinquo, 1. dać kierunek ukośny, oculos, zézem spoglądać.

Oblinquo, a, um, ukośny, krzywy, ab obliquo i per obliquum, z boku, oculo obliquo aspicere (zézem).

Oblitero, 1 zagładzić, zamazać; — przenoś. zatrzeć w pamięci, puścić w niepamięć, offensionem; famam rei male gestae; res obliterata vetustate.

Oblitescio, litui, kryć się, nie ukazywać się na świat, ab aspectu.

Oblivio, ōnis, ż. zapomnienie, niepamięć, dare oblivioni, puścić w zapomnienie, capit me oblivio rei, nie pamiętać; ab oblivione vindicare, nie dozwolić, aby co poszło w zapomnienie; lex oblivionis, amnestya.

Obliviosus, a, um, zapominający; 2) odejmujący pamięć, vinum, poet.

- Obliviscor**, litus, 3. zapominać, contumeliae; res praeclarissimas; obliviscor, esse viros primarios; 2) nie mieć względu na co, paterni generis; quid deceat, quid non, oblit; obl. sui, nie postępować podług swego zwyczaju, poet.
- Oblivium**, ii, n. zapomnienie, poet. oblivia ducere, zapominać.
- Oblōco**, 1. najmować kogo do zrobienia czego.
- Oblongus**, a, um, podługowaty.
- Obloquor**, loquutus lub locutus, 3. przerywać rowę, sprzeciwiać się w mowie, przeszkadzać, alicui; 2) przyspiewywać, przygrywać, obloquitur numeris septem discrimina vocum.
- Obluctor**, 1. opierać się, biedzić się, walczyć, genibus adversae obluctor arenae.
- Obmolitor**, 4. zatamować, zatykać, zawałać, saxa.
- Obmurmūro**, 1. odmrukiwać, szemrać na co
- Obmutesco**, mutui, 3. oniemieć, stać się niemym, żamilknąć, właś. i przenoś. de me nulla obmutescet vetustas; obmutuit animi dolor.
- Obnāscor**, natus, 3. wyrastać koło czego, obnata ripis salicta.
- Obnitor**, nirus lub nixus, 3. opierać się na czém, z przyp. 3. także z tr. bez; 2) opierać się czemu z wysiłeniem, nec nos obniti contra sufficimus.
- Obnixus**, a, um, stały, zacięty.
- Obnoxie**, przysł. niewolniczo, bojaźliwie, sententias dicere.
- Obnoxius**, a, um, zasługujący na karę, winny w czém, z przyp. 3. delicto, libidini; z przyp. 2 pecuniae debitae bona debitoris non corpus obnoxium; także bez przyp.: obn. capita vestra; 2) ulegający komu, posłuszny, subjecti atque obnoxii vobis essemus; 3) obowiązany komu, plerique Crasso ex negotiis publicis obnoxii; 4) podły, nikczemny, animus; aut superbus, aut obnoxius videar; 5) wystawiony, narażony na co, z przyp. 3. bello, periculo, odio.
- Obnubilus**, a, um, zaćmiony, mgłą zakryty, loca.
- Obnūbo**, nnpsi, nuptum, 3. zasłaniać, zakrywać, caput, comas amictu.
- Obnunciatio**, ōnis, Ź. obwieszczenie wróżby niepomysłuj, comitiorum dies tolluntur obnuntiationibus.
- Obnuncio**, 1. obwieszczać co złego.
- Oborior**, ortus, 4. zjawić się, powstać, obortis tenebris; visus est obortus.
- Obp-**, patrz opp-.
- Obrepo**, repsi, reptum, 3. przyczołgać się, przywlec się, przygramolić się; — przenoś. nieznacznie nadchodzić, zaskoczyć, senectus adolescentiae; wcisnąć się, ad honores; imagines in animos obrepunt.
- Obrepto**, āre, wciskać się w sposób niepostrzeżony, nieznacznie nadejść, mihi decessionis dies obreptat.
- Obriresco**, rigui, 3. krzepnąć.
- Obrimas**, ae, m. rzeka we Frygii wpadająca do Meandru.
- Obrōgo**, 1. ustawę w części lub całkowicie znosić, stanowiąc nową, lex nova antiquae obrogat; stąd: obrogatio, onis, Ź. podawanie wniosku do ustawy, przez którąby dawne prawo było zniesione lub w części zmienione.
- Obruo**, rui, rūtum, 3. przywalić, zasypać, zagrzebać, zakopać, thesaurum, se arena; pogrążyć, zatopić, submersas obrue puppes; zabić, zniszczyć, obrue dextra; —

przenoś. zakryć, zatrzeć, zagładzić, zagrzebać w niepamięci; perpetua oblivione; nomen alicujus; se vino, pić nad miarę.

Obrussa, ae, *ż.* próba złota.

Obsaepio, patrz obsepio.

Obscoene, *przysł.* sprośnię, bezwstydnie, wszetecznie.

Obscoenitas, *ātis*, *ż.* sprośność, wszeteczność.

Obscoenus, a, um, szkaradny, plugawy, brzydki, wszeteczny, w rod. n. w licz. pojed. lub mn.: obscoenum lub obscoena, dom. membra, członki wstydlive; versus obscoenissimi, wszeteczne; także: jocandi genus; źle wróżący, omen; poet.: obrzydliwy, canes, volucres, fames.

Obscuratio, *ōnis*, *ż.* zaćmienie, ciemność, nieznacznosc.

Obscure, *przysł.* ciemne; —przenoś.

a) niewyraźnie, niezrozumiale, memorare; b) nieznacznie, w cichości, tajemnie, malum obscure serpens; obs. ferre aliquid; c) o pochodzeniu: obscurissime natus obscurus imperavit, pochodząc z bardzo niskiego rodu, mnić się odznaczył w panowaniu.

Obscuritas, *ātis*, *ż.* ciemność, brak światła; —przenoś. a) niezrozumiałość, verborum; b) pod względem pochodzenia: nizkość, generis.

Obscuro, i. zaćmić, sprawić ciemność, coelum; —przenoś. a) ciemno, niezrozumiale wykladać, aliquid dicendo; b) zaćmić, świetności pozbawić, fortuna res celebrat obscuratque; 2) ukryć, zakryć, caput lacerna; —przenoś. zatrać, znieść, consuetudinem.

Obscurus, a, um, ciemny, niejasny, bez światła, coelum; poet.: ibant obscuri (w ciemności): *rzeczow.* obscurum, i, *n.* ciemność, sub obscurum noctis; mętny, aquae, poet.; posępny, zasepiony, vultus; —

przenoś. a) niewyraźny, niezrozumiały; non obscurum est, rzecz oczywista; b) nieznanym, mieszlawny, niskiego rodu, obs. loco genere; obscuris ortus majoribus; nomen obscurius; 2) ukryty, niewidzialny, locus; obscurus delitui; —przenoś. skryty, nieznanany, co do sposobu myślenia.

Obsecratio, *ōnis*, *ż.* usilna prośba, błaganie; 2) modły publiczne, dzień pokuty; 3) zaklinanie i zapewnienie przy wzywaniu bogów. Obscero, i. prosić usilnie, zaklinać na wszystko, co jest święte, błagać. z podwójnym 4 przyp., te hoc obscero; z ut lub ne i tr. łącz. obscero, ut mihi ignoscas; obs. ne facias; często się wtrąca, obscero te, nawiasowo: Attica mea, obscero te, quid agit; sed ubi est? obs. te, proszę cię, słuchajno! dla Boga!

Obscundo, i. stosować się do czyjś woli, być na skinienie posłusznym, alicui.

Obsēpio, sepsi, septum, 4. zagrozić, zatamować, nieprzystępnym zrobić, iter, viam, właś. i przenoś. Obsequēla, ae, *ż.* uległość, powolność, dogadzanie komu, orationis.

Obsequens, tis, powolay, dogadzający w czém komu.

Obsequenter, *przysł.* ulegle, z powolnością, parere alicui.

Obsequentia, ae, *ż.* powolność dogadzanie komu, uległość.

Obsequium, ii, *n.* uległość, powolność, uprzejme zachowanie się; ventris, żarłoczność, obżarstwo; dzielność, spełnienie życzenia; inter obsequia fortunae, gdy szczęście sprzyjało; posłuszeństwo, wierność, jurare in obsequium alicujus, przysięgać na wierność.

Obsequor, sequutus i secutus, 3.

- ulegać, być powolnym, posłusznym, alicui in omnibus; stosować się do czego, voluntati alicujus; animo suo, żyć podług swego upodobania, dogadzać swemu widzimi się; studiis, oddać się naukom, poświęcić się.
- Obsĕro**, 1. zamknąć (na zamek), aedificium; — przenoś. obseratis auribus fundis preces.
- Obsĕro**, sĕvi, sĭtum, 3. zasiewać, obsiewać, nasadzić, aliquid aliqua re; obsĭtus, zasiany, zarosły, pokryty, pełny, aliqua re.
- Observans**, tis, szanujący, observantissimus mei.
- Observantia**, ae, Ź. uważanie, temporum; uszanowanie, poważanie, cześć, in regem, mea tibi observantia nunquam deficit.
- Observatio**, ōnis, Ź. uważanie, ostrzeżenie, siderum; 2) ostrożność, troskliwość, ścisłość, dokładność, summa erat observatio in bello movendo.
- Observo**, 1. uważać, spostrzegać, motus stellarum; strzedz, pilnować czego, januam, greges; wykonywać, wypełniać, mieć co na względzie, stosować się do czego, przestrzegać czego, praeceptum, leges, foedus; szanować, czcić, me ut parentem observat; populi regem observant.
- Obses**, sĭdis, m. i Ź. zakładnik, obs. accipere, dare, retinere; 2) poręczyciel, rękojmia, ejus rei obsidem fore, że za to zaręczy: obsides non dedit z 4 przyp. i tryb. bezok.
- Obsessio**, ōnis, Ź. obleżenie, otoczenie jakiego miejsca, militaris.
- Obsessor**, ōris, m. bawiący gdzie, aquarum, poet; 2) obleżyciel, curiae, urbis.
- Obsideo**, sedi, sessum, 2. siedzieć na okolo, mieszkać, bawić gdzie ciągle; 2) otaczać, oblegać, wziąć w obleżenie, obsaczyć, hominem, aditus, fores, urbem; clausi ab hostibus obsidebantur; — przenoś. opanować, ścieśniać, ograniczać, qui tempus mihi obsideret, którzyby mi czas zajął; 3) czatować na co.
- Obsidio**, ōnis, Ź. obleżenie, osaczenie, obsidione cingere, premere; in obs. tenere, obsidione liberare; więzienie; — przenoś. grożące niebezpieczeństwo, qui ex obsidione feneratores exemerit.
- Obsidionalis**, e, obleżniczy, do obleżenia odnoszący się, corona, wieniec zwycięzki, który dawano wodzowi za uwolnienie miasta od obleżenia.
- Obsido**, sedi, sessum, 3. obsadzić, opanować, milite campos; vias.
- Obsignator**, ōris, m. pieczętarsz, który co pieczętuje.
- Obsigno**, 1. pieczętować, pieczęcią stwierdzić, epistolam, testamentum; w znacz. sąd. cum aliquo contra aliquem literas, ze skargą przeciw komu wystąpić; tabellis obsignatis agis mecum, odwołujesz się do moich własnych wyrazów.
- Obsisto**, stĭti, sĭtum, 3. stawid się przeciw; drogę zamknąć, abeunt; sprzeciwić się, opierać się, opór stawiać, injuriae, opinionibus; hamować, dolori; obstitit, ne res conficeretur; famae alicujus, zaćmić czyją sławę; 2) obstita, pionowisko, miejsce rażone pionem.
- Obsolesco**, olĕvi, 3. wychodzić ze zwyczaju, tracić moc, wartość, oratio; quae propter vetustatem jam obsoleverint; stąd: obsolĕtus, a, um, przestarzały, verba, studia militaria; zużyty, vestis; — przenoś. spowszedniały, honores, gaudia, crimina; splugawiony, pater-

- nis sordibus: obsolete, *przysł.* po staroświecku, obsoleteus vestitus.
- Obsōnium, ii, n. wszystko co się dodaje w jedzeniu do chleba, jaryzna, mięso, ryba i t. p. w licz. mn. obsouia, orum, potrawy rybne.
- Obsōno, i obsōnor, 1. skupować żywność na kuchnię; — przenos. zaostriąć apetyt, obson. famem ambulando.
- Obsorbeo, sorbui, 2. połknąć, chlić.
- Obstētrix, fēis, ż. kobieta przy położu odbierająca dzieci.
- Obstināto, *przysł.* upornie, uporczywie, obstinatissime recusare.
- Obstinātio, ōnis, ż. upor, uporczywość, sententiae; taciturna obs., uporczywe milczenie.
- Obstinātus, a, um, uporczywy, uparty, stały, voluntas, animus.
- Obstino, 1. upierać się, uporczywie obstawać przy czém, mocno sobie postanowić, obstinaverant animis aut vincere, aut mori.
- Obstipus, a, um, pochylony, skurczony, stes capite obstipo, mentuenti similis.
- Obsto, stīti, 1. stawać naprzeciw, sprzeciwiać się, być na przeszkodzie, alicui; alicujus commodis; consiliis, sceleri; z następn. quin, quo minus, ne i tr. łącz. quid obstat, quo minus sit beatus? obstitit, ne res conficeretur.
- Obstrēpo, strepui, strepitum, 3. szmer, szum na przeciw wydawać, pluvia; mare Bajis obstrepens; mianowicie: krzykiem, hałasem swoje niezadowolenie objawiać, szmerem, mrużeniem mowę przerywać, decemviro obstrepitur; — przenos. przeszkadzać, naprzykrzać się, ut tibi literis obstrepere non auderem.
- Obstringo, strinxī, strictum, 3. związać, mocno ścisnąć, skrępo-
- wać, ventos (w zamknięciu trzy-
mać); zwykle przenos. a) zobowiązać, ująć, aliquem beneficio, jurejurando, foedere, religione i t. p.; b) wplątać, uwikłać, aliquem lub se scelere.
- Obstructio, ōnis, ż. przeszkoda.
- Obstruo, struxi, structum, 3. budować przed czém, zabudować, frontem munitionum auxiliis; odbudować, novum murum pro diruto; zabudować, zasłonić komu widok, światło, luminibus alicujus; zamknąć, zatamować, zaważyć, iter, aditus, portas; — przenos. być na przeszkodzie, cognitio est difficultatibus obstructa; perfugia improborum obstruere.
- Obstupefācio, feci, factum, 3. na str. bier. obstupefio, factus, fieri, zdumiewać, w zadumienie wprawiać; obstupefactus, osłupiały. zdumiały.
- Obstūpesco, stupui, 3. odchodzić od przytomności, zdumiewać się.
- Obsum, fui, esse, zawadzać, być na przeszkodzie, szkodzić.
- Obsuo, sui, sūtum, 3. obszyć, zaszyć; 2) zatkać, aures, poet.
- Obsurdesco, surdui, 3. ogłuchnąć, stać się głuchym, aures sonitu obsurdescunt; — przenos. stać się głuchym, nieczułym, nie chcieć słuchać, obsurdescimus nescio quomodo.
- Obtego, texi, tectum, 3. przykryć, okryć, zasłonić, se corpore alicujus; — przenos. pckryć, utaić, nihil dissimulem, nihil obtegam; bronić, armis.
- Obtemperātio, ōnis, ż. posłuszeństwo.
- Obtempēro, 1. słuchać, być opłusznym, ulegać, stosować się do czyjś woli, alicui; imperio alicujus, voluntati, auctoritati i t. p.
- Obtendo, tendi, tentum, 3. co

przed czém rozciągnąć, rozpiąć, opiąć, zasłonić, coria munitionibus; nebulam pro viro; poet.: obtenta nocte, gdy się noc rozpostarła; quasi velis obtenditur uniuscujusque natura.

Obtento, āre, utrzymywać, wspierać, me spes obtentabat.

Obtentus, us, *m.* zaslanianie, frondis obtentu inumbrant;—przenoś. pozor, pokrywka.

Obtĕro, trĕvi, trĕtum, 3. ścierać, zgnieść, zgruchotać, duro pede;—przenoś. zniszczyć, zniweczyć, majestatem populi: jura populi.

Obtestatio, ōnis, *ż.* zaklinanie, formula, której używano przy wzywaniu bóstwa: 2) usilna prośba, błaganie.

Obtestor, 1. wzywać na świadectwo deum hominumque fidem: 2) zaklinać, błagać, usilnie prosić, aliquem: obtestor vos, ut misericordiam tribuatis: id sibi ne eripiat is obtestatur

Obtexo, textui, textum, 3. zakryć, zasłonić coelum umbra obtexitur.

Obticeo, ticui, 2 umilknąć.

Obtineo, tinui, tentum, 2. dokażać, dowieść, dopiąć; si minus id obtinebis; his obtinuit, ut praeferretur: obtinebo, eam (sententiam) leviozem fuisse; także: duas contrarias sententias (utrzymać się w dowodzeniu przy-); 2) mieć w posiadaniu, dzierżyć, piastować, otrzymać, trzymać w swęj mocy, zarządzać, własn. i przenoś. regnum, imperium, magistratum, provinciam; zajmować, opanować, caligo noctem; rem. obt., otrzymać zwycięstwo; locum proverbii obtinuit, poszło w przysłowie; 3) mocno się czego trzymać, nie odstępować od czego, mocno czego przestrzegać; dignitatem suam; necessitudine cum publicanis;

także: samo obtinere, ciągle się przy czém utrzymywać, trwać, uchodzić za co, pro vero; fama obtinuit; in eo gloria bonitatis obtinuit.

Obtingo, tĕgi, 3. wydarzyć się, przytrafić się, spotkać, dostać się, quod cuique obtigit, co się komu dostało; provincia tibi obti.; si quid mihi obtigerit, gdyby mię co spotkało (przez eufemizm czyli delikatne omówienie: gdybym umiał).

Obtorpesco, torpni, 3. drętwieć, cierpnąć, martwieć, własn. i przenoś. manus prae metu; subactus miseris obtorpei.

Obtorqueo, torŕi, tortum, 2. skręcać, zakręcać. obtorta gula in vincula abripi (gwałtem).

Obtrectatio, ōnis, *ż.* uwłaczanie, obmowa; zazdrość, zawist, gloria alicujus.

Obtrectator, ōris, *m.* uwłaczający, obmówca, zazdrośnik.

Obtrecto, 1. uwłaczać, alicui; gloriae alicujus; także: laudes.

Obtrunco, 1. obcinać, okrzęsywać, 2) ścinać głowę, zabić, hostes, cervos.

Obtundo, tūdi, tusum i tunsum, 3. obić, pobić, wybić, wytłuc, pugnisi; 2) stepić, przytępić, aures alicujus (słuch). także, naprzykrzać się komu, aliquem longis epistolis; w odniesieniu do ducha, władzy myślenia: przytępić, aciem ingenii: o czuciu, namiętności: osłabić, przytłumić, dolore, aegritudinem.

Obturbo, 1. zmącić, pomieszać;—przenoś mieszać, przeszkadzać, solitudinem; literae me non obturbant.

Obtūro, 1. zatykać, aures.

Obtusus, a, um, tępy, przytępiozny, telum; o słuchu: ogłuszony, strudzony, aures, o świetle: przy-

ćmiony, acies stellis obt; o duchu, władzy myślenia: tepey, ograniczony, acies animi obtusior; non obtusa adeo gestamus pectora; pod względem działalności: słaby, vires.

Obtutus, us, *m.* rzut oka, spojrzenie.

Obucula, ae, *ż.* lub **Obuculum**, i, *n.* miasto w Hiszpanii betyckiej.

Obumbro, 1. ocieniać, cieniem okrywać, zaciemniać, humum; aethera telis; — przenos. a) okryć, ukryć, ubarwić, crimen; b) bronić, zasłaniać, nomen reginae, poet.

Obuncus, a, um, zakrzywiony, rostrum, hamus.

Obustus, a, um, w koło opalony; — gleba gelu obusta, ziemia zmarzła, ścięta od mrozu.

Obvallo, 1. otoczyć wałem; — przenos. ubezpieczyć, omni ratione.

Obvenio, vēni, ventum, 4. nadejść na co, pugnae; 2) spotykać się, qui mihi primus obvenisset; stąd: a) dostać się, Scipioni obv. Syria: hereditas alicui; 3) wydarzyć się, nadarzyć się, occasio.

Obversor, 1. znajdować się gdzie, być obecnym, uwijać się gdzie; — przenos. pokazywać się, przedstawiać się, snuć się, ante oculos mihi obversatur reipublicae dignitas; memoria cladis non animis modo sed prope oculis obv.

Obverto, verti, versum, 3. obrócić ku jakiej stronie, zwrócić, skierować, arcus in aliquem; ora ob (ad) os alicujus; proras pelago; terga alicui, uciekać przed kim; obverti, zwrócić się; obversus, zwrócony, ad matrem.

Obviam, *przysł.* naprzeciw, obv. ire alicui, procedere, prodire, fieri, wyjść naprzeciw, spotykać się; 2) wystąpić w zamiarze przeciwickstwa, hostibus; sprzeciwić

się, opterać się, ire obv. cupiditati, irae, sceleri, superbiae nobilitatis; narażać się, periculis.

Obvius, a, um, spotykający, znajdujący się na drodze, obviū caedebantur; ab omnibus obviiis; multo obvio hoste; obv. esse lub fieri, spotykać; obv. ire, iść naprzeciw; 2) o przedmiotach nieżywot.: leżący, znajdujący się na drodze, montes, qui obviū erant itineri; 3) wystawiony, furis ventorum, poet.

Obvolvo, volvi, volūtum, 3. obwiązać, okrywać, caput; — przenos. osłaniać, ubarwiać, vitium verbis decoris.

Occaeco, 1. osłepić, zaślepić; — przenos. zaślepić, occ. animos fortuna, poet.: artus, pozbawić uczucia; 2) zaćmić, caligo occaecaverat diem; pokryć, niewidzialnym zrobić, semen; — przenos. zaciemnić, niezrozumiałym zrobić, orationem.

Occallesco, callui, 3. skamienieć, dostać stwardnienia, an tumor occalluerit; — przenos. stać się nieczułym, jam prorsus occallui.

Occasio, ōnis, *ż.* zręczność, pora, sposobność, z przyp. 2. opprimendi, pugnandi; occasione data, inventa, reperta, oblata, przy nadarzonej sposobności; occasionis res est, zależy to od szczęścia, trafu; occ. temporis, chwila przyjazna; nihil occasionum praetermittens, nie zaniedbując żadnej sposobności; per occasionem, przy sposobności.

Occasus, us, *m.* zachód słońca, gwiazd, solis, Majae; stąd: zachód, strona nieba, ad occasum, na zachód, w stronie zachodniej; — przenos. zguba, zniszczenie, upadek, reipublicae: śmierć, Eumenis.

Occatio, ōnis, *ż.* bronowanie.

Occento, 1. śpiewać przed kim, przyspiewywać komu; hymenaeum, nōcić, śpiewać pieśń weselną, śmieszują.

Occidens, tis, zachód, strona, kraina zachodnia; sol occidens, zachód słońca.

Occidio, ōnis, ż. porażka, klęska, zagłada, occisione occidere, na głowę porazić.

Occido, cidi, cāsum, 3. upadać, alii super alios occiderent; o gwiazdach: zachodzić, sol; ginać, umierać, być zabitym, poledz, in bello; vulnera; —przenoś. upaść, zniszczyć, przepaść, funditus occidimus; occidit spes omnis et fortuna nostri nominis; causa occidit.

Occido, cidi, cīsum, 3. obalić, zabić, zamordować; 2) dręczyć, trapić nactwem, saepe rogando.

Occiduus, a, um, zachodzący, zachodni co do strony nieba; blizki śmierci, senecta, poet.

Occino, cinui, centum, 3. śpiewać, krakać, dać się słyszeć, corvus clara voce occinuit.

Occipio, cōpi, ceptum, 3. zaczynać, rozpoczynać, magistratum; z tryb. bezok. agere, loqui.

Occisio, ōnis, ż. zabicie, zupełna zagłada, occisione occidere copias, na głowę porazić.

Occludo, clusi, clusum, 3. zamknąć.

Occo, 1. bronować

Occubo, cubui, cubitum, 1. leżeć, spoczywać (o umarłych), tumulo occ. Hector.

Occulto, 1. zdeptać.

Occulo, cului, cultum, 3. ukryć, utaić, zasłonić, schować, vulnera; classem sub rupe cavata.

Occultatio, ōnis, ż. ukrywanie za-taienie.

Occultator, ōris, m. przechowy-wacz.

Occulte, przysł. skrycie, potaje-mnie.

Occulto, 1. kryć, ukrywać, taić, vitia, insidias; se occultare lub occultari, ukrywać się.

Occultus, a, um, skryty, tajemny, rzeczow. in occulto lub ex occ., w ukryciu, skrycie, pokryjomu; occulta, orum, m. tajne miejsca, templi: —przenoś. tajemnice, occulta servis credere.

Occumbo, cūbui, cubitum, 3. upadać, zapadać, stąd: a) o gwiazdach, zachodzić; b) occ. mortem lub morti lub morte lub samo occumbere, poledz, umrzeć; także poet. occ. neci.

Occupatio, ōnis, ż. zajęcie czego, opanowanie, fori; ante occupatio, uprzedzenie, postać krasomowska: kiedy mówca sam sobie czyni zarzuty, i takowe zbija; zatrudnienie, maximis occupationibus impediri, distineri, implicari.

Occupo, 1. zająć, opanować, wziąć pod swoją moc, regnum, portum; napelnić, Armeniam cohortibus; napasć, uderzyć na kogo, aliquem gladio, saxo; wchodzić, Aeneas aditum occ. poet.; wstąpić, wleść, wsiadac na co, currum; —przenoś. a) opanować, ogarnąć, timor occ. exercitum, pavor animos; animus occupatur ab iracundia; b) zająć, zatrudnić czém, occupatum esse in aliqua re; c) pecunias apud aliquem occ., wypożyczyć, pecuniam grandi fenore, pożyczyc na wysoki procent lub włożyć w co w nadziei otrzymania wielkich korzyści; uprzedzić, rates; ortum solis; aestum maris; aliquem celeritate; diem fati; munus suum facere; bellum facere, in agrum Sabinum transire; także: samo occ., num quid vis? occupo, uprzedzam zapytując, czy.

Occurro, curri (także: cucurri), *cursum*, 3. iść naprzeciw, spotykać, alicui, lub samo *occ.*, w myśli nieprzyjacielskiej: uderzyć, rzucić się na kogo, *legionibus*; *eques a tergo occurrendo*; także w mowie: odpowiadać, *occurritur nobis*; huic loco sic solemus *occurrere*; o przedmiotach niezryw.: nastęrczać się, spotykać, *silex ferro* (przy kopaniu); — przenoś. przeszkadzać, zapobiegać, zarządzać, uprzedzać, opierać się, sprzeciwiać się, *rebus*; *consiliis alicujus*; *incendio*; *utriusque rei, expectationi*; 2) przybyć na co, pilnować czego, być przy czém obecnym, *concilio* lub *ad concilium*; *comitiis*; jać się czego, *signis, negotiis*; nastęrczać się, nawijać się, *oculis*; *facies terribiles occurrunt*; *pedes ipsi occurrent orationi*; — przenoś. *ad animum, in mentem, animo* lub samo *occ.*; wpadać, przychodzić na myśl; *desiderium quietis occurrit alicui*.

Occursatio, ōnis, *z.* wyjście na spotkanie kogo z uszanowaniem.

Occurso, 1. spotkać się, alicui; uderzyć na kogo, natrzeć, *gladio*; — przenoś. sprzeciwić się; 2) nadchodzić, przybywać, stawiać się, *portis*.

Occursus, us, m. spotkanie.

Océanus, i, m. Ocean; podług powieści bajecznych mąż Tetydy; *przym.* mare *Oceanum, Oceanitis, Idis*, *z.* córka *Oceana*.

Ocellus, i, m. oczko; — przenoś. wybór, ozdoba, *ocellos Italiae, villulas nostras*.

Ocelum, i, n. miasto, w Gallii cyzalpińskiej.

Ochus, i, m. rzeka w Baktryanie; 2) imię Perskie.

Ocior, ius, stop. wyż. pędzący, najw. *ocissimus*.

Ociter, przyst. pędko, szybko, stop. wyż. *ocius, prędzej*; rychlej, *serius ocius*, czy później czy prędzej; stop. najw. *ocissime*.

Ocnus, i, m. założyciel Mantui.

Ocrea, ae, z. nagolenice, gatunek obówia; stąd: *ocreatus, a, um*, będący w takiém obówiu.

Ocrifolium, i, n. miasto w Umbrii; stąd: *Ocriculānus, a, um*, do Okrykulum należący i *Ocriculani, orum, m.* Okrykulanie.

Octavius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: *Octavianus*, do Oktawiusza odnoszący się; *rzeczow.* *Octavianus*, nazwisko cesarza Augusta z rodu Oktawiuszów do rodu Juliuszów przeniesionego.

Octāvus, a, um, ósmy, *octavum*, po ósmy raz; *rzeczow.* *octava, ae*, ósma część.

Ooties, przysl. ośm razy.

Ootingēni lub *ootingentēni, ae, a*, po ośmset.

Ootingentesimus, a, um, ośmsetny.

Ootingenti, ae, a, ośmset.

Ootingentes, przysl. ośmset razy.

Ootipes, pēdis, ośmionogi.

Octo, nieodm. ośmił

Octōber, bris, m. październik (ósmym miesiąc licząc od marca).

Octodécim, nieodm. ośmnaście.

Ootodurus, i, m. miasteczko w Gallii narboneńskiej.

Octogēni, ae, a, po ośmdziesiąt.

Octogesa, ae, z. miasto w Hiszpanii nad rzeką Iberus.

Octogesimus, a, um, ośmdziesiąty.

Ootogies, przysl. ośmdziesiąt razy.

Ootoginta, ośmdziesiąt.

Ootojūgis, e, ośmiosprężny.

Ootōni, ae, a, po ośm.

Ootóphōros, oa, przez ośmiu noszony.

Ootuplicatus, a, um, ośmrotnie powiększony.

Octūplus, a, um, osmiokrotny; *rzeczow.* octuplum, i, n. ilość ośm razy większa, damnare octupli, skazać na zapłacenie ośm razy więcej.

Octussis, is, m. pieniądz wartości ośmiu assów.

Oculātus, a, um, jawny, pod oczy podpadający.

Oculus, i, m. oko; oculorum luminā, oczy, wzrok; oculum lub oculos amittere, stracić wzrok; oculos auferre, zamydlić komu oczy, oszukać; ante oculos lub in oculis lub sub oculis, przed oczyma, w obecności; (in) oculis omnium, w obec wszystkich; — przenoś. in oculis esse alicujus lub alicui, być bardzo kochanym, szanowanym; oculus mundi, słońce, poet.; oc. orae maritimae (o Koryncie i Kartaginie).

Oda, ae, lub odē, es, ż. śpiew, pieśń = carmen.

Odēum, i, n. miejsce publiczne ukształt małego teatru dla muzyków i śpiewaków.

Odi, odisse (od dawn. odio, odivi lub odi, osum, odire), nienawidzić, aliquem; także z tr. bez. oderunt peccare boni virtutis amore.

Odiōse, przysł. nienawistnie, nieprzyjaźnie, dicere, facere.

Odiōsus, a, um, nienawistny, przykry, genus hominum, verbum; multa odiōsa, wiele rzeczy sprawujących przykrość.

Odiūm, ii, n. nienawiść, nieprzyjaźń, odraza, z przyp. 2. przedmiotu, na który nienawiść jest zwrócona, servitutis; albo osoby nienawidzącej, incurrere in odia hominum, popaść w nienawiść, lub ściągnąć na siebie nienawiść ludzi; in odium ventre alicui, lub in od. alicujus pervenire: esse alicui odio lub es o apud aliquem in odio,

być znienawidzonym, niecierpiącym; habere od. alicujus rei lub in aliquem, nienawidzić; nihil odii habet, nie jest znienawidzony; magno odio in aliquem ferri, bardzo nienawidzić; magnum cepit me odium alicujus, bardzo nienawidzę, nie cierpię, wielką mam odrazę; 2) przykrość, natrętność, nieprzyjemność z czyjś strony, nieprzyjemne obejście się lub mowa, odio qui posset vincere regem; odio et strepitu senatus coactus est perorare.

Odor, ōris, m. zapach, woń, suavitas odorum; odor teterrimus, smród; 2) para, volvitur ater odor tectis; rzeczy pachnące, balsamy i t. p. szczegól. w licz. mn. odoribus liquidis perfusus; — przenoś. przeżucie, domysł, od. dictaturae nonnullus est, jest podobieństwo, że obiorą dyktatora.

Odorātlo, ōnis, ż. wachanie, powonienie.

Odorātus, a, um, pachnący, woiny, capilli.

Odoratus, us, m. zapach, powonienie.

Odorifer, era, erum, pachnący, wydający zapach.

Odoro, 1. zaprawiać wonnością, nadawać zapach.

Odōror, 1. wachać, węchem śledzić; — przenoś. badać, śledzić, quid futurum sit; w znac. wzgardliwem: starać się o co, dążyć do czego, hunc decemviratum.

Odōrus, a, um, pachnący przyjemnie, flos, myrrha; 2) dochodzący węchem, od. caam vis.

Odos, ōris, m. = odor.

Odrýsae, arum, m. lud w Tracyi; stąd: Odrýsius, a, um, do Odrýzów należący, w ogóle: Tracki i Odrýsi, orum, m. Odrýzowie. **Odyssēa**, ae, ż. poemat Homera,

- przedstawiający przypadki w podróży Ulissea.
- Odysseae portus, port w południowej stronie Sycylii.
- Oeagrus, i, m. król Tracji, ojciec Orfeusza; stąd: Oeagrius, a, um, do Eagra odnoszący się, w ogóle: Tracki.
- Oebalia, ae, ż. miasto Tarent (od Ebalidów to jest od Spartan zamieszkałe).
- Oebalus, i, m. król Spartański, ojciec Tyndara, dziad Heleny; stąd: a) Oebalides, ae, m. Ebalida, w ogóle: Spartańczyk; b) Oebalis, Idis, ż. Ebalska, w ogóle: Spartańska; także: Sabińska (ponieważ Sabinowie od Spartan mieli pochodzić); c) Oebalius, a, um, Ebalijski, w ogóle: Spartański, także: Sabiński.
- Oechalia, ae, ż. miasto na wyspie Eubei.
- Oeolides, ae, m. syn Ekleusa (Oecleus, Ampharaus).
- Oeconomius, i, m. tytuł pisma Ksenofonta o gospodarstwie.
- Oedipus, i, lub podis, m. król Tebański, syn Lajusa i Jokasty; ojciec Eteokla, Polinicesa, Izmony i Antygony; stąd: Oedipodionius, a, um, do Edypa należący.
- Oeneus, ei i eos, m. król w Etolii lub Kalidonii, mąż Altei, ojciec Meleagra; stąd: a) Oenēus, a, um, do Eneusa należący; b) Oenides, ae, m. syn lub potomek Eneusza (jak Meloagor, Dyomedes, syn Tydeusza).
- Oenomāus, i, m. król w Elidzie, ojcie Hippodamii, teść Pelopsa, dziad Atreusza.
- Oenonē, es, ż. nimfa Frygijska.
- Oenophōrum, i, n. naczynie na wino.
- Oenōpia, ae, ż. wyspa nazwana później Ęgina; stąd: Oenopius, a, um, do Oenopii należący.
- Oenōpion, onis, m. król na wyspie Chios.
- Oenōtria, ae, ż. kraina w niższej Italii od Enotra króla nazwana; stąd: Oenotrius i Oenotrus, a, um, Enotryjski, w ogóle: Italski, Rzymski.
- Oenus, a, um, daw. zamiast unus.
- Oestrus, i, m. giez, gzik.
- Oesus, i, m. daw. zamiast usus.
- Oesypum, i, n. nieczystość u węży owczej.
- Oeta, ae, lub aetē, es, ż. pasmo gór w południowej Tessalii; stąd: Oetaeus, a, um, należący do góry Ety.
- Offa, ae, ż. sztuka, kęs, kawalek ciasta lub czego podob., galka melle soporatum et medicatis frugibus offam objicit.
- Offendo, fendi, fensum, 3. uderzyć się o co, zawadzić, z przyp. 3. lub z przyim. in i przyp. 6., solido; puppis in scopulis; — przenoś. a) uchybić, wykroczyć, zbłądzić, in eo, quod-; si quid offenderit; b) mieć co do zarzucenia, do uganiania, si Caesarem probatis, in me offenditis; c) uderzać, razić, nie podobać się, quum consulare nomen offenderet; stąd offensus, raziący, obmierzły, zainawidzony, niemiły, argumentum; d) wpaść w niebezpieczeństwo, w nieszczęście, doznać szkody, naves in redeundo offenderunt; si in re navali offendisset; 2) przech: zawadzić, uderzyć, caput, pedem, głową, nogą; scutum, limen, o tarczę, o próg; pes offensus; razić, uszkodzić, zadać boleść, latus vehementer; także: existimationem, nadwężyć dobre imię, wziętość; natrafić na kogo; spotkać, znaleźć, omnes imperatos impru-

dentisque; — przenoś. obrazić, aliquidem lub animum alicujus; animum in aliquo (czuć się obrażonym od kogo); także: razić, cos splendor offendit; na str. bier. obrażać się, gniewać się, oburzać się, animus offendebatur multis rebus; poet.: z tryb. bez. ut non offendar surripi; stąd: offensus, obrażony, oburzony, zagniewany, animus; alicui off. aliqua re.

Offensa, ae, *ż.* uderzenie się eżem o co, zawadzenie; — przenoś. a) obraza, krzywda, offensas vindicare; b) nienawiść, nieprzyjaźń, in magna offensa sum apud Pompejum.

Offensio, ōnis, *ż.* usterka, uderzenie się o co, pedis; także: przedmiot, o który zawadzamy, zawada, mundum ita ornavit, ut nihil haberet offensiois; zły stan zdrowia, dolegliwość, corporum; gravis; — przenoś. a) błąd, pomyłka, uchybienie, iudiciorum; obraza, gniew, sine ejus offensione animi; nienawiść, odraza, wstręt, niechęć, offensionem esse, lub offensionem habere; b) przygoda, nieszczęście, niepomyślność, offensione permotus; off. belli, iudiciorum.

Offensiuicūla, ae, *ż.* zdrob. od offensio; — przenoś. a) obraza, gniew, animi; b) niepomyślność, off. accipere (doznać).

Offenso, are, uderzyć się o co.

Offero, obtuli, oblatum, offerre, nieść naprzeciw, zanieść dokąd, aliquid alicui; quam in partem fors obtulit; se off. i na str. bier. offerri, nastreczyć się, nasunąć się, stawić się, zjawić się, opportune te offers; wystawiać się, narażać się, se periculis; morti i t. p.; — przenoś. a) nastreczać, pokazywać, speciem; na str. bier. pokazywać się, nastreczać się, oblata

religio est; offertur mini occasio; in rebus difficillimis auxilium ejus oblatum est; b) wyświadczyć, beneficium alicui; w złej myśli: wyrzucić co komu, nabawić kogo czem, zadać, sprawić, mortem lub necem alicui, incendium; c) oświadczyć, przyrzec, ofiarować, operam suam alicui; off. alicui z nast. ut: offerentibus Romanis, ut; d) zarzucać co komu, crimina; o-pierać się, sprzeciwiać się, se off. sceleri alicujus.

Officina, ae, *ż.* rękodzielnia, ar-morum; — przenoś. falsorum commentariorum; dicendi.

Officium, feci, fectum, 3. właś. czynić co naprzeciw; stąd: zawadzać, przeszkadzać, szkodzić, commodis alicujus; libertati; luminibus mentis; laetis frugibus herbae; rzadko z 4 przyp. adversariorum iter, przeciąć drogę.

Officiōse, przyst. usłużnie, uczynnie, grzecznie.

Officiōsus, a, um, obowiązkowy, zgodny z powinnością, labor, sedulitas; uczynny, usłużny, uprzejmy, voluntas, amicitia.

Officiperda, ae, *m. ten.* który zrobionych sobie przysług na złe używa.

Officium, ii, *n.* obowiązek, powinność; posłuszeństwo, uległość, in officio esse, permanere; continere; ad officium redire; 2) urząd, służba, officia atque honores; off. legationis; maritimum; off. itineris, w pochodzie (w marszu); 3) usłużność, grzeczność, przysługa przyjacielska, okazywanie czci i uszanowania, mianow. ze strony klientów swoim patronom, summo officio praeditus, bardzo uczynny, uprzejmy.

Offigo, tixi, fixum, 3. wbić, umocować.

Offirmatus, a, um, uporczywy, staly.

Offirmo, 1. umocnić, utwierdzić.

Offula, ae, ż. kasek, kawaleczek.

Offulgeo, fulsi, 2. zajaśnieć, nora lux oculis offulsit.

Offundo, fudi, fustum, 3. wylać co przed kim, przed czym, wysypać; stąd: rozciągnąć, rozszerzyć; na str. bier. rozszerzyć się, zprzyim. ob i przyp. 4. ignis ob os; zwykle z 3. przyp. caliginem oculis off.; 2) zaćmić, lumen lucernae luce solis offunditur: — przenoś. napelnić, pavorem alicui; Marcellorum memoria meum pectus offudit.

Ogulnius, ii, m. Rzymskie przezwisko.

Ogyges, is, m. założyciel i król Teb; stąd: Ogygius, a, um, do Ogygesa odnoszący się, w ogóle: Tebański.

Oileus, ei lub eos, m. król Lokrów, ojciec Ajaksa (Ajax Oileos lub Oilei lub A. Oileus).

Olbia, ae, ż. miasto w Sardynii; stąd: Olbiansis, e, do Olbii odnoszący się.

Olea, ae, ż. oliwa; 2) drzewo oliwne.

Oleaginus, a, um, oliwny, radix, virgulae.

Olearius, a, um, ściągający się do oliwy.

Oleáros, i Oliaros lub -us, i, ż. jedna z wysp Sporadyjskich na morzu Egiejskiem.

Oleaster, stri, m. dzikie drzewo oliwne.

Olenos, Olenius, patrz Olenus.

Olenis, tis, pachnący; 2) cuchnący.

Olenus, lub -os, i, ż. nazwisko dwóch miast w Achai i Etolii; stąd: Olenius, a, um, do Olenu należący, w ogóle: Achajski, Etolski.

1. Oleo, olui, ere, pachnąć, za-

pach wydawać; cuchnąć, śmierdzić, bene; male; z przyp. 6. Arabo rore capillus olet; lub z 4. crocum olet, ma zapach szafranu; — przenoś. pokazywać znaki czego, malitiam; nihil peregrinum; zwąchać, aurum huic olet (zwąchał u mnie złoto, miarkuje, że je mam); non olet, undesit? czyliż nie widać, skąd jest?

2. Oleo, ere, rosnąć. używa się tylko w złożonych słowach: aboleo i t. p.

Oleum, i, n. oliwa, przysłowie: oleum et operam perdere, nadaremnie pracować.

Olfacio, feci, factum, 3. wąchać; — przenoś. zwietrzyć, zwąchać, numum.

Olfactus, us, m. węch, powonienie.

Olidus, a, um, pachnący; 2) śmierdzący, cuchnący.

Olim, przysl. kiedyś, niegdys (o przeszłości), sic olim loquebantur; 2) kiedyś (w przyszłości), non si male nunc, et olim sic erit; 3) niekiedy, czasem, pueris olim dant crustula blandi doctores.

Olior, oris, m. ogrodnik warzywny.

Oliorius, a, um, warzywny, forum oliorium.

Olivetum, i, n. ogród oliwny.

Olivifer, cra, erum, oliworodny, arum.

Olivum, i, n. oliwa.

Olla, ae, ż. garnek.

Ollus, a, um, (dawny wyraz) = ille.

Olor, oris, m. labędź.

Olorinus, a, um, labędzi, od labędzia, pennae, alae.

Olus, oris, n. jarzyna, warzywo.

Olusculum, i, n. jarzynka, olusculis pascere.

Olympeni, patrz Olympus.

Olympia, ae, ż. okolica w Elidzie poświęcona Jowiszowi, gdzie się od-

bywały igrzyska Olimpijskie; stąd: a) Olympiacus, a, um, Olimpijski; b) Olympias, ādis, ż. Olimpiada, przeciąg lat czterech, po którego upływie igrzyska Olimpijskie ponawiano; u poetów znajduje się wyraz ten w znaczeniu przeciągu pięcioletniego, quinquennis Olympias acta est; c) Olympicus, a, um, Olimpijski; d) Olympicum, i, n. świątynia Jowisza Olimpijskiego; e) Olympionices, ae, m. zwycięzca na igrzyskach Olimpijskich; f) Olympium, ii, n. miasteczko w Sycylii ze świątynią Jowisza; g) Olympius, a, um, Olimpijski; stąd: Olympia, orum, n. igrzyska Olimpijskie, coronari Olympia (na igrzyskach Ol.), poet

Olympias, ādis, ż. patrz Olympia.

Olympias, ādis, ż. matka Aleksandra W.

Olympos i -us, i, 1) m. a) góra na granicy Macedonii i Tessalii, siedlisko bogów Greckich; poet.: niebo; b) flecista uczeń Marsyasa; 2) ż. miasto przy Olimpie; stąd: Olympēni, ōrum, m. Olimpczowie.

Olynthus lub -os, i, ż. miasto w Chalcydyce krainie Macedonii; stąd: Olynthii, orum, m. mieszkańcy Olintu.

Omasum, i, n. kiszka, flaki.

Omen, inis, n. przepowiednia, wieszczba, wróżba; optima omina, najlepsze życzenia; poet.: o tém, co było zwykle z wróżba połączone, a zatem: prima omina = primae nuptiae; także: uroczysty obrzęd, który się od wieszczby zaczynał, hic sceptra accipere et primos attollero fasces regibus omen erat.

Omentum, i, n. błona pokrywająca kiszki; 2) wnętrzości.

Ominor, i, przepowiadać, wiesz-

czyć male ominatis parcite verbis, wstrzymajcie się od wyrazów złowrogich.

Omitto, inīsi, missum, 3. porzucić, puścić, opuścić, arma, habenas; — przenoś. a) zaniechać, spem, metum, timorem, consilium, pugnam, obsessionem, pietatem i t. p.; z tryb. bezok. przestać, urgere; b) spuścić z oka, z uwagi, zostawić w spokojności, nie zważać, hostem; Scythas, Galliam; c) zaniedbać, opuścić, tempus, navigationem; pila (nie używać); d) pominać, zamilcząć, ut omittam Philippum; aliquid in praesens tempus; de reditu Gabinii.

Omnifer, era, erum, wszytko-nośny.

Omnigēnus, a, um, wszelkiego rodzaju, omnigenum deum monstra. sobami.

Omnimōdis, przyst. wszelkimi sposobami, przyst. w ogóle, de hominum genere aut omnino animalium; zupełnie, całkiem, wcale, zgoła, koniecznie, aut omnino, aut magna ex parte; nihil omnino; non tamen omnino Teucros delero paratis.

Omnipōtens, tis, wszechmocny, wszechwładny.

Omnis, e, wszystek, wszystka, wszystko; rzeczow. omnes, wszyscy; omne, omnia, wszystko, omnia tribuere, deferre ad aliquem; ante omnia, przedewszystkiem; szczególniej, omnia hostium, wszystko, co do nieprzyjaciół należy; omnia esse, być wszystkiem, mieć u kogo znaczenie, Demetrius iis unus omnia est, 2) każdy, omnis actas; omni tempore; omnibus mensibus; omnibus rebus, pod każdym względem; 3) wszelki, omne olus; o diligentiae provisio; omnia lascivia; omnibus suppliciis; omni-

- bus tormentis; omnibus sceleribus, probris; omnes secundi proventus rerum; 4) cały, Gallia omnis; o. patrimonium; omne corpus intendere; omnis in eo sum; poet.: non omnis moriar.
- Omnivagus**, a, um, wszędzie blakający się.
- Onchae**, arum, ż. miejsce w Syrii.
- Onchesmites**, ae, m. wiatr wiający od Onchezmu portu w Epirze.
- Onerarius**, a, um, ładowny; o. navis lub samo oneraria, okręt przewozowy, kupiecki.
- Onero**, 1. obciążyć, obładować, naves commeatu, saxis et arena plaustra; poet.; vina cadis, napełnić naczynia winem; dona Cereis canistris; przeciążyć, przeładować, aliquem lub aliquid aliqua re; se epulis et vino, przebrać miarę w jedzenia i picia; uzbroić, manum jaculis; przykryć, membra sepulcro; ossa aggere terrae; zastawić, mensas dapibus; poet.—przenoś. a) o. aliquem mendaciis, potwarzać, zadawać komu rzeczy niezgodne z prawdą; poet.: przykrzyć się, aethera votis; verba lassas oncrantia aures; b) obсыпать, aliquem laudibus, contumeliis, promissis; c) pogorszać, inopiam alicujus, invidiam, dolorem.
- Onerosus**, a, um, ciężki, praeda, aer onerosior igne; przykry, uciążliwy, quantum non onerosus ero; sors.
- Onus**, oneris, n. ciężar, ładunek, naves cum suis oneribus; onera afferuntur lintribus; gravius dorso subit onus; — przenoś. oneri alicui esse, być komu ciężarem; magnum munus atque onus suscipere, przyjąć ciężki urząd; oneribus premi, być obarczonym podatkami, onera graviora injungere.
- Onustus**, a, um, obciążony, obładowany, obarczony, praeda; naves frumento; pełny, napełniony, aliqua re.
- Onyx**, ychis, m. gatunek marmuru; 2) rzeczy z czego wyrabiane, jako to: naczynka, słoiki na balsamy, perfumy i t. p.
- Opaco**, 1. ocienić, cieniem osłonić.
- Opacus**, a, um, cienisty, ocieiniony, nox; 2) oleniający, arbor: zaciemniający nubes.
- Opella**, ae, ż. mała praca, usługa.
- Opera**, ae, ż. praca, staranie, robota, usilność, operam dare alicui rei, przykładać staranie, chodzić pilnie koło czego, zajmować się czym; op. dare z następ. ut lub ne i tr. łącz. starać się o to, pilnować tego, aby lub aby nie; operam dante aliquo, przy czym staraniu; operae pretium facere, robić to co jest warte pracy; operae pretium habere, mieć korzyść za swoją pracę; operae pretium est, jest rzecz warta trudu, pracy, jest pożyteczna; data lub dedita opera, umyślnie; 2) usługa, przysługa, zajęcie się dla drugiego; także wina, operam polliceri, offerre alicui, praestare in aliqua re, navare i t. p.; opera alicujus uti, użyć kogo do czego; in operis alicujus esse, być komu na usługi; operam dare sermoni alicujus, przysłuchiwać się; auctioni, funeri i t. p. znajdować się, być obecnym; w znaczn. sąd.: operam dare, zajmować się rozstrząsaniem i rozstrzygnięciem jakiej sprawy, cepere me arbitrum, dixi me operam daturum: stąd; opera forensis; w przyp. 6 mea, tua, alicujus operis, za mojem i t. d. staraniem. przyłożeniem się, pomocą; consulis opera amissum (przez wine); 3) czas, który na

- co poświęcić możemy, est mihi operae, mam czas, także: mam ochotę, chce mi się; deest mihi opera, non operae est mihi, nie mam czasu, ochoty; 4) osoba pracująca, robotnik, najemnik, zwykle z liczn. ma. numos dividere operis.
- Operarius**, ii, *m.* robotnik, najemnik, homo op. lub samo op.; operarius lingua, lichy mówca.
- Operculum**, i, *n.* nakrywka, wieko.
- Operimentum**, i, *n.* nakrycie.
- Opērio**, operui, operum, 4. okryć, zakryć, zaslonić, aliquid (aliqua re); — przenos. a) okryć, judicia operata dedecore; b) ukryć, utaić, res operatae; 2) zamknąć, ostium, lecticam.
- Opēror**, 1. pracować, zajmować się czem, oddawać się jakiej czynności, in cute curanda; capillis ornandis; studiis Dianae; operas cris lub samo operari, czynić ofiary, zajmować się obrzędami religijnymi. [zownie.
- Operōse**, *przysł.* pracowicie, mo-
- Operōsus**, a, um, zadający sobie wiele pracy, senectus, colonus; 2) połączony z wielką pracą, trudny, artes, opus; 3) skutecznie działający, herba.
- Opertum**, i, *n.* miejsce ukryte, tajemnica.
- Opes**, patrz Ops.
- Ophion**, ōnis, *m.* jeden z towarzyszy Kadmusa; stąd: Ophionides, ac, *m.* syn Ofiona (Amycus).
- Ophiūchus**, i, *m.* = Anguitenens, węzownik.
- Ophiusa**, ae, *ż.* dawne nazwisko Cypru, stąd: Ophiusius, a, um, do Ofiuzy odnoszący się, Cypryjski.
- Opifer**, era, erum, dający pomoc, pomocny.
- Opifex**, fīcis, *m.* i *ż.* twórca, sprawca, pracownicy, rzemieślnik.
- Opīllus**, ii, *m.* imię rodziny Rzymskiej; Op. Macrinus, imię cesarza.
- Opimius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Opinianus, a, um, do Opimiusza odnoszący się.
- Opimo**, 1. tuczyć.
- Opimus**, a, um, żyzny, urodzajny, ager, regio; tłusty, utuczony, bos; obfity, bogaty, praeda; spolia opima, bion odjęta przez naczelnika naczelnikowi nieprzyjaciół; później: broń odjęta nieprzyjacielowi przez zwycięzcę; w odniesieniu do mowy: nadęty, genus dictionis.
- Opinābilis**, o, na domniemaniu oparty.
- Opinātio**, ōnis, *ż.* domysł.
- Opinātor**, ōris, *m.* domysląjący się
- Opinātus**, a, um, mniemany, bonum
- Opinio**, ōnis, *ż.* mniemanie, przy puszczeniu, domysł, spodziewanie, oczekiwanie, ut mea fert opinio, podług mojego zdania; praeter opinionem, nad spodziewanie; pro opinione, jak się spodziewano; opinione celerius, prędzej, niż myślano, niż się spodziewano; opinia, zdanie, mniemanie o przymiotach, zdolnościach, habere opinionem virtutis, integritatis, ingenii; summam habent justitiae et bellicae laudis opinionem; ejus diei, sława walki tego dnia stoczonej; u późn. pis.: wieść, pogłoska.
- Opiniōsus**, a, um, pełen domysłów.
- Opinor**, 1. mniemać, myśleć, multa falso; de aliquo bene, male; z przyp. 4 i tryb. bezok., opinatus sum, me exiturum; ut opinor, jak mniemam, podług mego zdania; miesł. opinatus w znac. biermniemany, Ctc.

- Opipäre**, *przysł.* okazałe, kosztownie, *parare convivium*.
- Opiparus**, a, um, okazały, kosztowny.
- Opis**, is, ż. nimfa z orszaku Dyany.
- Opitolor**, 1. pomagać, dawać pomoc, alicui; inopiae alicujus.
- Opobalsamētum**, i, n. miejsce zarosłe drzewami balsamicznymi, od opobalsamum, i, n. balsam.
- Oportet**, oportuit, 2. *sl. nieosob.* należy, potrzeba, wypada, z tryb. łącz. *ex rerum cognitione efflorescat oportet oratio*; z 4 przyp. i tryb. bezok. irritari Antonium non oportuit. [wiatry.
- Oppédo**, ére, wypuszczać z siebie
- Oppórtor**, peritus lub pertus, 4. czekać, oczekiwać, unum diem, jeden dzień; *classem adversarium*.
- Oppéto**, petivi lub petii, petitum, 3. iść naprzeciw, mortem opp. lub samo oppetere, iść na śmierć, umrzeć.
- Oppidānus**, a, um, miejski, z małego miasta; *rzeczow.* oppidani, orum. *m.* mieszkanie, mieszkańcy małego miasta.
- Oppido**, *przysł.* bardzo, nader, niepospolicie, nadzwyczajnie, ridiculus; opp. opportune.
- Oppidūlum**, i, n. miasteczko.
- Oppidum**, i, n. miasto, miejsce warowne; *aliquod oppida et castella cepit*; oriundus ex Africa, oppido Lepti; in oppido Uzidae.
- Oppignéro**, 1. zastawić co u kogo, dać w zakład, libellos; filiam.
- Oppilo**, 1. zatykać, zamykać, ostium, scālas.
- Oppius**, a, um, nazwisko Rzymskiej familii.
- Oppleo**, plēvi, plētum, 2. napelnić, zapelnić, nives omnia oppl.; — *przenoś.* Gracciam haec opinio opplēvit.
- Opplóro**, áre, plakać przed kim, auribus alicujus, nabijać uszy plakaniem.
- Oppóno**, pösui, positum, 3. stawiać naprzeciw, nadstawiać dla obrony lub odporu; *manum ante oculos*; fronti, zasłaniać oczy, czolo; *manum ad os*, przykładając do ust na znak potrzeby milczenia; — *przenoś.* a) przedstawiać słowami, *formidines alicui*; *terrorem*; często: przytaczać dla udowodnienia lub obrony, *nomen alicui*; *valetudinem*, *auctoritatem*; w ogóle: stawiać przeciw czemu, na str. bier. być przeciwnym, *vitium virtuti opponitur*; stąd: stawiać naprzeciw dla porównania, porównywać, *multis secundis proeliis unum adversum opponere*; b) wystawiać, narażać, *se periculis*; *ad omne periculum opponi*.
- Opportüno**, *przysł.* dogodnie, w stosownej porze, *venire*.
- Opportünitas**, ätis, ż. dogodność, korzystne położenie, loci, fossae; sposobność, zdolność, usposobienie, *corporis*; *in animis ad res maximas*; korzyść, *inter viros tales amicitia habet tantas opportunitates*; opp. aliqua data, przy danej sposobności; 2) stosowna pora, *temporis*
- Opportünus**, a, um, dogodny, przydatny, locus; opp. consilio urbs; narażony, wystawiony na co, *Romanus opp. huic. eruptioni fuit*; często: opp. injuria; *rzeczow.* opportuna, orum, n. miejsca narażone na napad nieprzyjacielski; pożyteczny, korzystny, *res opp. sunt singulae singulis, opp. homines*; 2) w odniesieniu do czasu: stosowny, dogodny, sprzyjający, *tempus, aetas*; *nox opp. eruptioni*.

Oppositio, ōnis, *ż.* stawianie naprzeciw.

Oppositus, a, um, leżący naprzeciw, mons; z prz. 3. lub z przyim. contra i 4 przyp.

Oppositus, us, *m.* stawianie naprzeciw, corporum.

Oppressio, ōnis, *ż.* gwałtowne zajęcie, opanowanie jakiego miejsca, curiae; — przenoś. zniesienie, zniszczenie, legum. [gnębićciel.

Oppressor, ōris, *m.* uciemięzyciel,

Opprimo, pressi, pressum, 3. przycisnąć, sinistra manu mulieris pectus; zamykać, os loquentis; stąd: udusić, zadławić, zabić, zasypać; przytłumić, vis flammae opprimitur; ruina conclavis opprimi; oppressus est factio militari; przeciwnika, nieprzyjaciela w wojnie zwyciężyć, pokonać, zwalczyć, bello opp.; — przenoś. a) ucisnąć, przycisnąć, znękać, szczegó. na str. bier. być znękanym, dręczonym, przyciśniętym, obarczonym, opprimi aere alieno, corporis doloribus, timore, metu, lassitudine, onere officii; somno oppressus, ujęty snem; przytłumić, uśmierzyć, orientem ignem, motum, tumultum; przeszkodzić, orationem; zniweczyć, quaestionem, fraudem; b) pokryć milczeniem, nie chcieć mówić o czém, mentionem alicujus rei; ukryć, utaić, iram, dolorem; c) czepiać się kogo, moleno obstawać przy czém, institit, oppressit, non remisit; 2) napasać na kogo, natrzeć, aliquem inopinantem; incautos; Massiliae oppressus; in tabernaculo opprimi; zaskoczyć nagle, oppressit aliquem mors, nox, ignis, clades i t. p.; luce opprimi; — przenoś. opp. consilio aliquem; subito ab aliquo opprimi (być podchwyconym, nagle zapytany).

Opprobrium, ii, *n.* hańba, zakala, sromota, civitati esse opprobrio; 2) słowa zelżywe, obelgi, opprobria dicere, fundere; morderi opprobriis.

Oppugnatio, ōnis, *ż.* uderzenie, napasać, właś. i przenoś.

Oppugnator, ōris, *m.* oblegający, napadający; — przenoś. nastający na co, patriae, salutis meae.

Oppugno, 1. dobywać, oblegać, oppidum, castra; — przenoś. aliquem pecunia, chcieć ująć, przekupić; clandestino consilio, podejść.

Ops, opis, *ż.* (w licz. poj. tylko w przyp. 2, 4 i 6-tym w licz. mn. opes, opum, opibus), moe, siła, omni ope, wszelkimi siłami; pomoc, zasilek, opem ferre alicui; alienarum opum indigere; szczegó. w licz. mn. bogactwa, majątek, skarby, ruris; avitae; inter opes inops; potega, siła zbrojna, Trojanus ut opes eruerit Danaï; Lacedaemoniorum opes concussit; tantas opes prostravit.

Ops, opis, *ż.* Ziemia jako bóstwo, matka ziemiopłodów, bogini urodzajności, obfitości, siostra i żona Saturna.

Opson- patrz Obson.

Optabilis, e, pożądaný.

Optatio, ōnis, *ż.* życzenie.

Optatus, a, um, pożądaný, upragniiony; *rzczo*w. optatum, i, *n.* życzenie; optatis meis fortuna respondit; stąd: optato, podług życzenia, optato ventis coortis.

Optimas, ātis, jeden z najlepszych i najszlachetniejszych; *rzczo*w. ten który ma na celu dobro ogólne, dobro kraju, umiarkowany patriota, trzymający zwykło z senatem i możliwymi, w przeciwieństwie do popularis.

Optime, patrz bene.

Optimus, patrz bonus.

Optio, ōnis, *ż.* wolny wybór, wola, optio vobis datur.

Optivus, a, um, wybrany, poządany.

Opto, 1. wybierać, upatrywać, wyszukiwać, locum tecto; ut optaret, quem vellet; opta, utrum vis; 2) życzyć, alicui aliquid; optant, ut vivant; hunc videre saepius optabamus.

Optume, optimum = optime, optimum.

Opulens, tis, i, zwykle opulentus, a, um, zamożny, dostatni, obfity, bogaty, exercitus op. praedae lub praeda; możny, potężny, factis; gens opulentissima armis virisque; żyźny, arva Etruriae.

Opulenter i opulente, *przysł.* bogato, wspaniale, kosztownie.

Opulentia, ae, *ż.* dostatek, bogactwo, habemus publice egestatem, privatim opulentiam; potęga, invidia ex opulentia orta.

Opulento, are, z bogacać.

Opulentus, a, uia, patrz opulens.

Opuntius, a, um, patrz Opus.

1. **Opus**, ōris, *n.* praca w obszernym znaczeniu, opus quaerere; hic opus non defuit; 2) jako skutek pracy: rzecz przez pracę wykonana, dzieło, w odniesieniu do sztuk i nauk, opus perfectum; pocula sagina, opus Alcimedontis; opus habeo in manibus (książkę, pismo); opus oratorium; w sztuce wojennej: nondum opere castrorum perfecto; urbem vincis aliisque operibus (machinami oblężniczemi) oppugnare; operibus aditus praemunire; poet.: duo tela diversorum operum (różne co do skutku); 3) sprawa, czyn, dzieło, opera immortalia edere: op. egregium, memorabile; sui operis fuit (było jego dzieło); virtutis opus edere; 4) usilność, quanto, tanto opere

(jak bardzo, tak bardzo), także: nimio opere (zanadto).

2. **Opus**, *n.* nicodm. w połączeniu: opus est, potrzeba; dnx nobis opus est; si quid ipsi a Caesare opus esset; z 6 przyp. opus est celeri auxilio; quid factu opus sit, cobv trzeba było zrobić; rzadko z przyp. quanti argenti opus fuit; z tryb. bez. lub z 4 przyp. i tryb. bez. quid opus est affirmare? nihil opus est, te expectare; sic opus est.

Opus, untis, *ż.* miasto Lokrów; stąd: Opuntius, a, um, do Opuntu należący i Opuntii, orum, *m.* mieszkańcy Opuntu, Lokrowie Opuntscy. **Opusculum**, i, *n.* dziełko.

1. **Ora**, ae, *ż.* brzeg, granica. ora maritima lub samo ora, brzeg nadmorski, pobrzeże; 2) kraina. stro-na świata, quibus Hector ab oris expectate venis? orae belli, widowia (teatr) wojny; 3) strefa, ora gelida.

2 **Ora**, ae, *ż.* lina okrętowa, oras praecidere.

Ora, ae, *ż.* nazwisko Hersylii jako bogini.

Oraculum, i, *n.* wyrocznia, jako miejsce, gdzie otrzymywano odpowiedzi bogów; — przenoś. domus jureconsultorum, oraculum civitatis; 2) odpowiedź wyroczni, or. poscere, dare, edere; — przenoś. ważne zdanie, or. physicorum.

Oratio, ōnis, *ż.* mowa, a mianowicie: a) zdolność mówienia, słowa, wyrazy, apud quem saepe haec oratio (te słowa) usurpata est; 2) język, utriusque orationis facultas; 3) wymowne wysłowienie, satis in eo fuit orationis; orationem latinam efficias pleniorem; mowa krasomowska. orationem facere, conficere, habere, exprimere, recitare, dicere.

Oratiuncula, ae, *ż.* mówka.

- Orator**, ōris, *m.* mówca; 2) posel do obcych narodów wyprawiany z ustn^{em} zleceniem, Fabricius ad Pyrrhum de captivis missus orator; induciarum oratores feciales.
- Oratorie**, *przysł.* wymownie, po krasomówsku, dicere.
- Oratorius**, a, um, krasomówski, ornamenta; vis dicendi.
- Oratrix**, icis, *ż.* prosząca.
- Orátus**, us, *m.* prośba.
- Orba**, ae, *ż.* patrz orbus.
- Orbator**, ōris, *m.* który kogo z czego ogołaca.
- Orbiculus**, i, *m.* krążek, kółko.
- Orbis**, is, *m.* okrąg, koło; in orbem torquere, obracać w koło; a) w znac. woj. in orbem consistere, w szyku utworzyć koło; orbem facere, colligere; ex orbe excedere; b) or. signifer, zwierzyniec niebieski, zodyak; lacteus, droga mleczna na niebie; orbes finientes, widnokrąg, horyzont; orbis terrarum lub samø orbis, okrąg ziemi, ziemia, gdyż dawni uważali ziemię za płasko-okrągłą, nie za kulę; także: część ziemi, kraj, okolica, or. Eous, kraje na wschodzie; Scythicus; Crete, quae meus est orbis; c) ruch kołowy: o kłębach, które waz robi przy posuwaniu się, angues immensis orbibus incumbunt pelago; o biegu rocznym: or. anni; triginta magnos orbes explebit; 2) zaokrąglenie: or. genuum, jabłko w kolauc; or. mensae, stół okrągły; or. lunae, solis, tarcza księżycy, słońca, stąd: luna implet orbem (o pełni księżycy); miejsce oczu, inanem luminis orbem (o Polifemie pozbawionym wzroku); także same oczy, poet. — przenoś. orbis orationis lub verborum, zaokrąglenie peryodyczne; orbis in republica est conversus, zaszła zmiana w rzeczypospolitej.
- Orbita**, ae, *ż.* kolej, ślad, który koła wyciskają na ziemi.
- Orbitas**, atis, *ż.* pozbawienie miłych osób, osierocenie, owdowienie, stracenie dzieci; — przenoś. orb. reipublicae virorum talium.
- Orbo**, 1. pozbawić rodziców lub dzieci, filio orbatus — przenoś. pozbawić przedmiotów lub osób wielkiej wagi, aliquem sensibus; Italiam juventute; patria multis claris viris orbata.
- Orbōna**, ae, *ż.* bogini opiekująca się rodzicami, którzy utracili dzieci.
- Orbus**, a, um, osierocony; pozbawiony dzieci, filius; senex; *rzeczow.* orbus, i, *m.* i orba, ae, *ż.* sierota; — przenoś. pozbawiony osób lub rzeczy wielkiej wagi, z prz. 6. fratribus: z prz. 2. poet. auxilii.
- Orca**, ae, *ż.* bezcka.
- Orcades**, um, *ż.* gromada wysp przy Szkocyi.
- Orchas**, ādis, *ż.* gatunek oliwek
- Orchomēnus**, i, *m.* i -on, i, *n.* miasto w Beocyi; stąd: Orchomenius, a, um, do Orchomenu należący, i Orchomenii, orum, *m.* Orchomeńczycy; 2) miasto w Arkadyi.
- Orcus**, i, *m.* świat podziemny, kraina umarłych; stąd: a) bōżek świata podziemnego, Pluton; b) śmierć.
- Ordinarius**, a, um, zwyczajny, pospolicity, consules, najpierwej w ciągu roku wybrani; consulatus, roczny konsulat; consilium.
- Ordinātim**, *przysł.* porządnie, szeregami, sequi.
- Ordinātio**, ōnis, *ż.* uporządkowanie, urządzenie.
- Ordinātus**, a, um, uporządkowany; porządny.
- Ordino**, 1. porządkować do po

rządu przyprowadzać, copias, agmina; partes orationis; urządzić, disciplinam, litem, pacem inter aliquos (skojarzyć); gentem; census; przeznaczyć, rozporządzić, consilibus ordinatis in futurum annum; ordinavit provide multa et disposuit: fata; porządnie opisać, res publicas.

Ordior, orsus, 4. osnować, nałożyć tkaninę na krośna, telam; zacząć, rozpocząć, causam; z tryb. bez. disputare, loqui; paulo altius de re; przejść w opisanii do czego, bellum, reliquos lub reliquas res: zacząć mówić, sic orsus Apollo, poet.; 2) zaczynać się, brać początek, unde est oratio.

Ordo, Inis, *m.* porządek, rozkład, ułożenie każdej rzeczy na swoim miejscu, cespitum, cratium, olivarum, remorum, rerum, temporum i t. p., ordine, in ordine, porządkiem, porządnie; ex ordine, porządkiem, z kolei, pasmem, bez przerwy; in ordinem cogere, do porządku przyprowadzić, uspokoić, ukrócić; extra ordinem, nie zachowując porządku, provinciam alicui decernere: albo: nadzwyczajnie, niepospolicie, spem quam de te extra ordinem habemus. Stąd: 1) w szczegól. a) w znacz. wojenném: rota, hufiec, oddział, setnictwo, ordiuem ducere, dowodzić setnictwem, być setnikami; nullo lub sine ordine, nie trzymając się wojskowego porządku, sine signis, sine ordinibus, equites pedines permixti; między setnictwami były stopnie, stąd: inferiores et superiores ordines legionum; omnium ordinum centuriones, wszystkich stopni; primi ordines oznacza także dowódców pierwszego stopnia, fortissimi centuriones, aui iam primis ordina-

bus appropinquabant; tmbunis militum primisque ordinibus coactis; b) stan w Rzymie: senatorski, senatorius lub amplissimus; rycerski, equester; gminny, pedester lub plebejus; w ogóle: klasa, oddział, publicanorum, libertinorum, scribarum, haruspicum, aratorum, mercatorum; c) rzędy wiosel z obu stron okrętu, ternò consurgunt ordine remi; siedzenia w teatrze podług godności każdego, in quatuordecim ordinibus sedere, siedzieć na miejscu przeznaczoném dla stanu rycerskiego; 2) — przenoś. porządek, oznaczona droga, porządny układ, res in ordinem adducere lub redigere; ordinem sequi, tenere, conservare, immutare: eum quisque ordinem percurrit; sceleris (plan); strenuao militiae ordine (przez porządek i dzielność); hoc ordino na tej drodze, tym sposobem.

Oreas, Źdis, *ż.* nimfa gór.

Orestae, arum, *m.* mieszkańcy krajiny zwanój Orestis, między Epiem i Illiryą.

Orestes, ae, lub is, *m.* syn Agamemnona i Klitemnistry, brat Ifigenii, Elektry, przyjaciel Piladesa; stąd: Orestes, a, um, do Orestesa należący.

Orgia, ōrum, *n.* nocne obrzędy religijne na cześć Bachusa.

Orichalcum, i, *n.* mosiądz.

Oricos, lub -us, i, *ż.* i -um. i, *n.* miasto w Illiryi; stąd: a) Oricius, a, um, Orycki; b) Oricini, ōrum, *m.* Orycynowie.

Oriens, tis, wschodzący, oriens (sol) wschód słońca; kraje wschodnie, subjectos orientis oris Seras et Indos: nunc oriens ultime noster eris.

Orientâlis, e, wschodni; orientales, ium, *m.* ludy na wschodzie mieszkające.

- Origo**, Inis, *ż.* początek, źródło; boni, virtutum; 2) urodzenie, pochodzenie. ród, familia, paterna, materna; ab origine ultima stirpis Romanae; 3) twórca, nadający początek, mundi melioris origo; origines, nazywano miasta, z których wysyłano mieszkańców na osady czyli kolonie; 4) pismo Katona Starszego: Origines, pierwotne dzieje.
- Orion**, ōnis i ōnis, *m.* gwiazdozbiór.
- Orior**, ortus (oriturus), orīri, (w cz. ter. orior, orēris, oritur, orimur, orīmini) wstawać, podnosić się, consul oriens de nocte silentio; o słońcu i gwiazdach: wschodząc, sol ortus, poranek, porówn. oriens; stąd: luce orta lub oriente, ze świtem, za nadejściem dnia; oriens sol, wschodzące słońce, wschód; 2) o rzekach: wypływać, Rhenus ex Lepontis oritur; o krajach: zaczynać się, Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur; 3) w ogóle: powstawać, brać początek, pochodzić, wynikać, tempestas, ventus, flētus, clamor, invidia, seditio, timor; 4) o ludziach: pochodzić z jakiego rodu, plerosque Belgas ortos a Germanis; equestri loco ortus; 5) o roślinach: wyrastać, ura; flos e sanguine ortus; także: juvenes orientes (dorastający).
- Orithya**, ae, *ż.* córka Erechtesa, króla Aten, matka Zetesa i Kalaisa; 2) królowa Amazonek.
- Oriundus**, a, um, pochodzący, ród swój wiodący, liberis parentibus; ab Syracusis; ex Etruscis.
- Ormēnis**, Idis, *ż.* Ormenida, wnuczka Ormena, Astydamia.
- Ornamentum**, i, *n.* uzbrojenie, opatrzenie, zapasy wojenne; 2) ozdoba, strój, gemmarum; capitis; triumphī; fani; signa aenea et pictae tabulae et alia urbis ornamenta; — przenoś. a) ozdoba, senectutis; sententiarum i dicendi; b) godność, zaszczyt, quaecunq̄ue a mo ornamenta in te proficiscuntur; nullum ab eo habebat ornamentum.
- Ornate**, przysł. ozdobnie, świetnie, pięknie, dicere, causas agere, defendere.
- Ornatrīx**, fcis, *ż.* służąca do trefienia włosów pani.
- Ornatūs**, a, um, opatrzony w rzeczy potrzebne, uzbrojony; 2) przyozdobiony, ustrojony; — przenoś. a) zaszczycony, honoribus amplissimis; jako tytuł, vir ornatissimus, bardzo szanowny; b) zaszczytny, locus ad dicendum ornatissimus.
- Ornatūs**, us, *m.* uzbrojenie, opatrzenie, militaris, gladiatorum, 2) przyozdobienie, przystrojenie, portarum; ozdobny ubiór, strój, regius; — przenoś. ozdoba, ornatum afferre orationi.
- Orno**, i, uzbrajać, opatrywać w rzeczy potrzebne, urządzać, classem, naves; provinciam; convivium; aliquem armis; ozdabiać, stroić, cornua scertis; ornabant monilia colum; — przenoś. uwielbiać, zaszczycać, aliquem laudibus, sententiis; beneficiis; alicujus egressum frequentia, uczcić czyj odjazd licznym orszakiem.
- Ornus**, i, *ż.* jesion.
- Oro**, i, mówić, pro se: modlic się, talibus dictis, poet.: prosić, de sua salute precibus; ze spoj. ut lub ne i tr. łącz.; 2) przecz. a) ustnie co przedstawiać, mieć mowę, stawac w sprawie, litem; orabunt causas melius; b) prosić, aliquem pro salute asicujus; auxilium: illud te oro; aliquem z nast. ut lub ne i tryb. łącz.

- poet.: z tr. bezok.: oro te, oro vos, używa się jako formuła dla wzbudzenia uwagi.
- Orphas**, ādis, ż. gatunek ryby morskiej.
- Orpheus**, ei, i eos, *m.* syn Kallio-py i Apollina lub Eagra (Oeagrus), mąż Eurydyki, sławny śpiewak i muzyk w starożytności; stąd: a) Orphēus, a, um, i Orphicus, a, um, tyczący się Orfeusza.
- Orsa**, orum, *n.* zaczęcie, usiłowanie; poet. słowa, orsa ore refert.
- Orsa**, us, *m.* rozpoczęcie.
- Ortōna**, ae, ż. miasto Frentanów.
- Ortus**, us, *m.* wschód, solis et lunae reliquorumque siderum; także: strona wschodnia; — przenoś. a) początek, źródło, juris; tribuniciae potestatis; b) urodzenie, puerorum; primo ortu, zaraz po urodzeniu; ortu Tusculanus, rodem z Tuskulum.
- Ortygia**, ae, i -8, 8s, ż. część miasta Syrakuzy; 2) nazwisko wyspy Delos; stąd: Ortygius, a, um, do Ortygii należący.
- Os**, ōris, *n.* twarz, oblicze; poet. maska, ora horrenda sumunt; usta, in ore est omnium, in ore habere i t. p., uno ore, jednogłośnie; otwór, wejście, portus; o rzekach: źródło albo ujście; przód okrętu, ora navis rostrata; — przenoś. obecność, przytomność, oblicze, in ore omnium versari; in ore provinciae; śmiałość, bezczelność, która się na twarzy maluje, os durum, os hominis insignemque impudentiam cognoscite; quo ore redibo? (z jakim czołem).
- Oss**, ossis, *n.* kość, ossa legere, zbierać kości umarłych po spaleniu dla pochowania; in ossibus lub ossibus, wskrós, do żywego; gelidus cucurrit per ossa tremor; — przenoś. ossa nudare mówić, piśać oschle.
- Ossa**, ae, ż. miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Oscensis, e, Osceński, i Oscenses, ium, *m.* Osceńczykowie.
- Osoen**, inis, *m.* ptak, z którego śpiewu lub głosu przepowiadano przyszłość.
- Osoi**, orum, *m.* Oskowie, lud w Kampanii, stąd: Oscus, a, um, należący do Osków.
- Oscillum**, i, *n.* lalczka, mały wizerunek Bachusa.
- Oscitanter**, przyst. ospale, ociężałe, niedbale, aliquid agere.
- Oscito**, āre, i ościtor, āri, otwierać usta, ziewać; — przenoś. oscitans, ospały, leniwy, niedbaly.
- Osculatio**, ōnis, ż. całowanie.
- Oscūlor**, i, calować.
- Oscūlum**, i, *n.* usteczka; 2) całowanie, dare, ferre, jungere.
- Oscus**, a, um, patrz Osci.
- Osdroēnē**, 8s, ż. zachodnia część Mezopotamii; stąd: Osdroeni, orum, *m.* Ozdroenowie.
- Osiris**, Idi8 *m.* mąż Izydy, bóstwo opiekuńcze Egipcyan.
- Osismii**, orum, *m.* lud Gallii celtyckiej.
- Ossa**, ae, *m.* góra w Tessalii wschodniej; stąd: Ossaesus, a, um, należący do góry Ossy.
- Osseus**, a, um, kościany, z kości zrobiony.
- Ostendo**, tendi, tentum, lub ten-sum, 3. nadstawić, stąd: pokazać, dać widzieć; aliquem lub aliquid (alicui), se, aciem, legiones, aby nieprzyjaciela zastraszyć albo złudzić, omamić; poet. vocem, dać się słyszeć, odezwać się; — przenoś. a) pokazać, objawić, se alicui inimicum; virtutem, documentum sui; wykazać, wynurzyć, oświadczyć, uwiadomić.

- mić o czym, aliquid; z 4 przyp. i tryb. bezok. lub ze zdaniem względnem; b) przyrzekać, obiecywać, munus; zapowiadać, victorias; sprawić, zrobić, wzbudzić, spem, metum; 2) wystawić na co, supinatas Aquiloni glebas, poet.
- Ostentatio**, ōnis, *ż.* pokazywanie, w znac. woj. ostentationis causa latius vagari, dla pokazania się, zwrócenia na siebie uwagi i omamienia lub zastraszenia nieprzyjaciela; 2) objawianie, ab ostentatione saevitiac; 3) chęplenie się, chęplliwość, vitanda ostentationis suspicio; 4) pozór, udawanie, zmyślanie, consul veritate non ostentatione popularis.
- Ostentator**, ōris, *m.* człowiek chępliwý, samochwał, factorum.
- Ostento**, 1. nadstawiać, ofiarować, jugula sua pro capite alicujus; stąd: pokazać, dać widzieć, passum capillum; dolentis speciem; equitatum omnibus locis; equum armaque capta; --przenoś. a) pokazywać, objawiać, pericula, se alicui inimicum, se in aliqua re; przedstawiać, dowodzić, oświadczać, ostentari tibi, me istis esse familiarem; b) przyrzekać, obiecywać, aliquid verbis; spem pro re; praemia; agrum; grozić, caedem; c) chęplić się, prudentiam suam; se; se inani simulatione (czym pozorem); odwoływać się do kogo lub do czego, aliquem; aetatis honorem.
- Ostentum**, i, *n.* znak cudowny, dziw, zjawisko, przepowiednia.
- Ostentus**, us, *m.* pokazywanie, stawianie za dowód, ostentul esse scelerum Jugurthae, służyć za dowód zbrodni Jugurty; 2) pozór, omamienie, illa deditiois signa ostentui credere.
- Ostia**, ae, *ż.* miasto przy ujściu Tybru; stąd: Ostiensis, e, należący do tego miasta.
- Ostiarium**, ii, *n.* podatek od drzwi.
- Ostiatim**, przysl. od drzwi do drzwi, od domu do domu.
- Ostiensis**, patrz Ostia.
- Ostium**, ii, *n.* wejście, drzwi; 2) ujście rzeki, Rhodani, Nili.
- Ostrea**, ae, *ż.* ostryga.
- Ostrifer**, era, erum, obfitujący w ostrygi.
- Ostrum**, i, *n.* krew ślimaka morskiego farbująca purpurowo; stąd: vestes ostro perfusae, suknie szarłatne; stratoque super discumbitur ostre (na posłaniu purpurowém).
- Osurus**, a, um, *imiest.* od słowa odi.
- Otacilius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Otho**, ōnis, *m.* Rzymskie nazwisko.
- Othryades**, ae, *m.* syn Otrysa, Pantus; 2) nazwisko dowódcy Spartańskiego.
- Othrya**, yos, *m.* góra w Tessalii.
- Otiolum**, i, *n.* krótki wypoczynek.
- Otiol**, 1. nie mieć zatrudnienia.
- Otiolse**, przysl. bez zatrudnienia; 2) powoli, nie spiesząc się.
- Otiolus**, a, um, próżnujący, wolny od zatrudnień, mianowicie publicznych, urzędowych, dies, senectus; 2) wolny od niepokojów, niezagrożony, ab hoste; 3) bez trosk, kłopotów, si otiosum Fabium reddideris; 4) wolny od namietności, otiosus stilum prehenderat; 5) bezstronny, bezinteresowny, spectatores pugnac; 6) nieużyteczny, nieprzydatny, peregrinatio.
- Ottum**, ii, *n.* czas wolny od zatrudnień mianowicie urzędowych, quantum mihi respublica otii tribuet, ad scribendam conferam; per otium, lub otio, mając czas; spokojnie; 2) pbet. otia nostra,

moje utwory poetyczne w czasie wolnym napisane; 3) spokojność, pokój, ab hoste otium fuit; 4) bezstronność, obojętność.

Ovatio, ōnis, *ż.* mniejszy tryumf, gdy wódz zwycięzca nie na wozie tryumfalnym, lecz konno wjeżdżał do miasta lub wchodził pieszo uwieńczony myrtem.

Ovicula, ae, *ż.* owieczka.

Ovidius, ii, *m.* znakomity poeta Rzymski z czasów Augusta.

Ovilis, e, owczy, tyżący się owiec, *rzeczow.* ovile, is, *n.*; a) owczarnia, także: koziarnia; b) miejsce ogrodzone na polu Marsowem, gdzie się odbywały sejmy.

Ovillus, a, um, owczy, grex.

Ovis, is, *ż.* owca.

Ovo, ōre, odprawiać mały tryumf, decretum est, ut ovans urbem ingrederetur, patrz Ovatio; 2) radować się, wykrzykiwać z radości.

Ovum, i, *n.* jaje: przysłowie: ab ovo usque ad mala (od początku aż do końca), ponieważ jaja dawano u Rzymian na początku jedzenia, a na końcu owoce. W licz. mn. ova, oznaczało siedm jaj drewnianych wytkniętych w Cyрку, służących do obliczania obiegów w gonitwach, ova curricularis numerandis.

Oxos, lub Oxus, i, *m.* rzeka w Azji przy Baktryanie. [dyach.

Oxydracae, ōrum, *m.* lud w In-

P.

P. w skrót. = Publius; **P. C.** = patres conscripti; **P. R.** = populus Romanus.

Pabulatio, ōnis, *ż.* szukanie paszy.

Pabulator, oris, *m.* zajmujący się dostarczaniem paszy (picownik).

Pabulor, i, dostarczać paszy (picować), pabulatum mittere.

Pabulum, i, *n.* pasza. żywność, właś. i przenoś. animorum.

Pacalis, e, do pokoju ściągający się, będący godłem pokoju, olea, laurus.

Pacatus, a, um, uspokojony, uśmierzony, spokojny; *rzeczow.* pacata, orum, *n.* kraje spokojne, ex pacatis praedas agere.

Pachynum, i, *n.* lub -os, i, *ż.* przylądek południowo-wschodni w Sycylii.

Pacifer, era, erum, przynoszący, zwiastujący pokój, oliva; *rzeczow.* przydomek Merkurego.

Pacificatio, ōnis, *ż.* zawarcie pokoju.

Pacificator, ōris, *m.* dawca pokoju. **Pacificatorius**, a, um, należący do zawarcia pokoju.

Pacifico, i -cor, i, zawierać pokój, venerunt pacificatum; ad pacificandum.

Pacificus, a, um, pokój zawierający; spokojny.

Paciscor, pactus, umawiać się z kim, wchodzić w układy, cum aliquo: pacti sunt inter se; z nast. ut lub ne i tr. łącz.; zawarować sobie co, vitam ab aliquo, pacem; nuptias filiae cum aliquo, zaręczyć komu córkę; także: ex aliqua domo feminam; dać w zamian, vitam pro laude, poet.; pactus, a, um, w znac. bier. wymówiony, zastrzeżony, zawarowany; stąd: pacto, podług umowy. no zawartym układzie.

Paco, i, uspokoić, uśmierzyć, nadać pokój; poet. silvas vomere, uprawiać.

- Pacta**, ae, *ż.* zaręczona, oblubienica.
- Pactio**, ōnis, *ż.* umowa, ugoda, układ, warunkowe przyrzeczenie, rozejm, zawieszenie broni, pactio-nem inire, talibus p. pacem face-re; bellicas p. perturbare perjurio; także w złej myśli: przekupstwo, tajemny układ, spiszek.
- Pactōlus**, i, *m.* rzeka w Lidyi, która miała złoty piasek, Pactolus irrigat auro; stąd: Pactolis, Idis, *ż.* należąca do Paktolu, nymphae.
- Factor**, ōris, *m.* pośrednik, za którego pomocą robi się umowa.
- Pactum**, i, *n.* umowa, ugoda, traktat, pacta servanda sunt; manere in pacto; pacto stare; często: eo, isto, quo pacto, tym, jakim sposobem; nullo p, w żaden sposób; alio pacto, innym sposobem.
- Pactyē**, ēs, *ż.* miasto w Tracyi.
- Pacuvius**, ii, *m.* Rzymski poeta dramatyczny; stąd: Pacuviānus, a, um, do Pakuwiusza należący.
- Padus**, i, *m.* rzeka w Italii wyższej (Po).
- Padūsa**, ao, *ż.* kanał ciągnący się od rzeki Po aż do Rawenny.
- Pāean**, ānis, *m.* przewisko Apollina jako bożka sztuki lekarskiej; 2) hymn uroczysty na cześć Apollina; w ogóle: śpiew radosny na pochwałę zwycięzców.
- Paedagōgus**, i, *m.* przewodnik, dozorca dzieci. [chłujstwo.
- Paedor**, ōris, *m.* nieczystość, nie-
- Paemani**, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej.
- Paene**, lub pone, *przyst.* prawie, jakby, bez mała nie.
- Paeninsula**, ae, *ż.* półwysep.
- Paenūla**, ao, *ż.* płaszcz gruby używany w podróży i od wojskowych; przysłowie: paenulam alicui scindere, usilnie kogo prosić, aby pozostał.
- Paenulātus**, a, um, płaszczem ozdiany.
- Pacon**, ōnis, *m.* miara wiersza składająca się z trzech zgłosek krótkich i jednej długiej.
- Paēones**, um, *m.* lud Macedonii, w licz. poj. Pacon, Peończyk; stąd: a) Paconia, ae *ż.* kraj Peonia; b) Paconis, Idis, *ż.* rodem z Peonii.
- Paconius**, a, um, do bożka lekarzy należący, lekarski, zdrowy, zbawienny.
- Paestum**, i, *n.* miasto w Lukanii; stąd: Paestānus, a, um, należący do Pestu, i Pestani, orum, *m.* Pestanie.
- Paetūlus**, a, um, zdrobn. od paetus.
- Paetus**, a, um, zezem spoglądający, blaskooki, przymrużający oczy.
- Pagānus**, a, um, wiejski, należący do wsi; *rzeczow.* wieśniak.
- Pagāsa**, ae, i Pagasae, arum, *ż.* miasto w Tessalii, gdzie okręt Argo był zbudowany; stąd: Pagasaeus, a, um, tyżący się miasta Pagazy i okrętu Argo, w rodzaju *m.* przydomek Jazona.
- Pagātim**, *przyst.* po wsiach.
- Pagella**, ae, *ż.* zdrobn. od pagina.
- Pagina**, ae, *ż.* stronnica papieru, książki.
- Paginūla**, ae, *ż.* zdrobn. od pagina.
- Pago**, ěre, daw. słowo = pango.
- Pagur**, *m.* gatunek ryby.
- Pagus**, i, *m.* wieś, poet. mieszkańcy wsi, pagus agat festos; w ob-szerniejszém znaczeniu. powiat, gmina, omnis civitas Helvetia in quatuor pagos divisa.
- Pala**, ae, *ż.* rydel, łopata; 2) tarcza pierścienia, osada.
- Palaemon**, ōnis, *m.* bożek morski = Melicerta; 2) imię pasterza.
- Palaeophasālus**, i, *ż.* część dawna miasta Pharsalus w Tessalii.
- Palaeoté**, ēs, *ż.* miasto w Epirze;

- stąd: Palaestinus, a, um, należący do Palesty, deae (furye).
Palaestina, ae, *ż.* kraina w Azji, Palestyna; stąd Palaestinus, a, um, należący do Palestyny, i Palestini, orum, *m.* mieszkańcy Palestyny.
Palaestra, ae, *ż.* miejsce, gdzie się zapasnicy i szermierze ćwiczyli; in gramineis exercent membra palaestris; 2) ćwiczenia zapasnicze, wprawa, zręczność, zwinność nabyta przez ćwiczenia ciała, palaestrae operam dare, ćwiczyć się w sztuce zapasniczej: discere palaestram; castris utendum non palaestra; 3) w odniesieniu do wymowy: ćwiczenie, wprawa, non tam armis institutus quam palaestra.
Palaestrioe, *przysł.* sposobem zapasniczym.
Palaestrius, a, um, odnoszący się do Palesty.
Palaestrita, ae, *m.* zapasnik; mistrz zapasników.
Palaetyros, i, *ż.* Tyr dawny w Fenicji.
Palam, 1) *przysł.* otwarcie, bez ogródki, w obliczu, w przytomności, proferre, agere; palam, in ore atque in oculis provinciae aliquid gerere; jawnie, wiadomo, palam est, wiadoma jest rzecz; palam facere, objawić; p. fieri, stać się jawnym; 2) *przym.* z przyp. 6 w obecności, w oczach, przed = coram, p. populo; me p.; p. luce, w dzień.
Palamodes, is, *m.* syn Naupllusa, towarzysz Agamemnona przy oblężeniu Troi.
Palatium, ii, *n.* pagórek i część miasta Rzymu, gdzie było mieszkanie cesarza Augusta i jego następców; stąd: = pałac, zamek cesarski; poet.: mieszkanie bogów;
Palatinus, a, um, Palatyński; tribus Palatina lub samo Pal., dzielnica Palatyńska; także: cesarski.
Palatum, i, *n.* (daw. palatus, i, *m.*), podniebienie; poet.: p. coeli, sklepienie nieba.
Palea, ae, *ż.* plewa.
Palear, aris, *n.* podgardle u bydłęcia.
Pales, is, *ż.* bogini opiekująca się pasterzami, trzodami; stąd: Palilis, e, należąca do bogini Pales; festa P. lub samo Palilia, ium, *n.* święto oczyszczalne na cześć bogini Pales, obchodzone 21 kwietnia, w czasie którego, po dopełnionych ofiarach, ogień słoma lub sianem rozniecano i przezeń skakano (flamma Palilis); poet.: sacra lub lux Palis.
Palioi, orum, *m.* bliźnięta, synowie Jowisza z nimfy Talii, bóstwa opiekuńcze Sycylijskie, których świątynia była przy mieście Palica
Palilia, Palilis, patrz Pales.
Palimpsestus, i, *m.* pergamin, który, po wytarciu na nim pierwszego pisma, powtórnie służył do pisania, in palimpsesto scribere.
Palinurus, i, *m.* sternik Eneasza, który koło przyładku Lukanii wpadł w morze; stąd ten przyładek od jego imienia został nazwany, locus Palinuri nomen habebit.
Palla, ae, *ż.* zwierzchnia szeroka suknia, szczegól. Rzymskich kobiet.
Pallas, adis lub ados, *ż.* nazwisko Minerwy; invita Pallade = invita Minerva, patrz Minerva; extincti Palladis ignes (ogień Westy, gdyż w świątyni Westy Palladium było umieszczone); poet.: o świątyni i posągu Pallady, conspecta Pallade; capta Pallade; o drzewie oliwném i oliwie: P. baccifera; Palladem infundere. Stąd: Palla-

- dius, a, um, należący do Pallady; *rzeczow.* Palladium, ii, *n.* posąg Pallady w Troi, przez Ulissessa i Dyomedesa zabrany; później, jak utrzymywano, dostał się w posiadanie Rzymian, i zachowany był w świątyni Westy.
- Pallas**, *antis*, *m.* syn Pandjōna; 2) przodek Ewandra; stąd: *a*) Pallantēus, a, um, Pallantejski; *rzeczow.* Pallanteum, i, *n.* nazwisko miast w Arkadyi i Italii; *b*) Pallantias, ādis, *ż.* i Pallantis, Idis lub Idos, *ż.* jutrenka, Aurora, jako pochodząca od Giganta Pallanta; *c*) Pallantius, a, um, pochodzący od Pallanta, heros, Ewander.
- Pallens**, *tis*, *blady*, o przedmiotach świata podziemnego: umbrae, animae; żółto-zielony, herbae; 2) sprawujący błądność, morbi.
- Pallens**, *pallui*, 2. być bladym, z przyp. 6 metu, ze strachu; morbo, z powodu choroby; tracić kolor naturalny, ne vitio coeli palleanat aegra seges; — przenos. zbłądnąć, zblednieć, lękać się, troskać się, niepokoić się, z przyp. 4 lub 3. pontum, lękać się morza; pueris, obawiać się o dzieci.
- Pallesco**, *pallui*, 3. blednieć, żółknąć; — przenos. lękać się, niepokoić się, nulla culpa.
- Palliatus**, a, um, odziany płaszczem zwanym pallium; tém się różnili Grecy od Rzymian używających tog; Graeculus *p.*, Grecki filozof.
- Pallidus**, a, um, *blady*; *p.* in femina, zakochany; 2) sprawujący błądność, mors. [kaptur.
- Palliolum**, i, *n.* płaszczyk; 2)
- Pallium**, ii, *n.* okrycie, zasłona; płaszcz używany od Greków, a szczególnie filozofów.
- Pallor**, ōris, *m.* błądność, ora pallor albus inficit; speliży kolor, pallorem ducunt rami; strach, trwoga; także: jako osoba, bożek strachu.
- Palma**, ae, *ż.* dłoń, także: ręka, arcebant vincula palmas; 2) drzewo palmowe; 3) gałązka tego drzewa, jako znak zwycięstwa, palmae victoribus datae; w ogóle: nagroda, zaszczyt, chluba; na złą stronę: mordy, zabójstwo, plurimarum *p.* gladiator; 4) latorośl lub gałąź jakiego drzewa, stipitis; palmae ramique; 5) owoc drzewa palmowego, daktyl.
- Palmaris**, e, *zasługujący na pierwszeństwo*; odznaczający się, sententia; statua.
- Palmatus**, a, um, *haftowane palmy na sobie mający*, toga, tunica
- Palmes**, Itis, *m.* winna latorośl.
- Palmētum**, i, *n.* *miejsce zarosłe palmami.*
- Palmifer**, era, erum, *palmy rodzący.*
- Palmōsus**, a, um, *obfity w palmy.*
- Palmūla**, ac, *ż.* dolna szersza część wiosła; wiosło.
- Palor**, 1. *bląkać się, rozpraszac się*; często: palantes i palati; — przenos. animi palantes.
- Palpebra**, ae, *ż.* powieka.
- Palpito**, 1. *drgać, cor p.*, bije mocno serce; lingua, *belkoce.*
- Palpo**, i palpor, 1. *z lekka dotykać, głaskać*; — przenos. pochlebiać, przymilać się.
- Paludamentum**, i, *n.* *płaszcz żołnierski, szczególn. płaszcz purpurowy wodza naczelnego Rzymskiego.*
- Paludatus**, a, um, *odziany płaszczem żołnierskim, zwanym paludamentum.*
- Paludōsus**, a, um, *bagnisty.*
- Palumbes**, is, *m.* i *ż.* *dziki gołąb, grzywacz.*
- Pálus**, i, *m.* *pal.*

Palus, ūdis, *ż.* bagno, woda stojąca.

Paluster, stris, stre, błotnisty, bagnisty.

Pamphylia, ac, *ż.* kraina w Azji mniejszej; stąd: Pamphylus lub -lus, a, um, do Pamfilii należący; mare, na pobrzeżu Pamfilii; i Pamphylia, orum, *m.* mieszkańcy Pamfilii.

Pampineus, a, um, winny, zrobiony z gałązek i liści winnych.

Pampinus, i, *m.* i *ż.* winna gałązka; liść winny.

Pan, Panos, przyp. 4. Pana, *m.* Arkadyjski bóg lasów, trzód, pasterzy, ovium custos, w licz. mn. Panes, bóstwa pól, pinu praecincti cornua Panes.

Panaetolicus, i Panaetolius, a, um, do całej Etolii odnoszący się, concilium.

Panathenaicus, a, um, należący do świąt Ateńskich Panathenaea zwanych; *rzecow.* rodz. *m.* mowa Izokratesa miana w czasie uroczystości obchodzonej na cześć bogini Ateny.

Panchaia, ac, *ż.* bajeczna wyspa na morzu Erytrejskiem przy wschodnim brzegu Arabii; stąd: Panchaeus, Panchaicus i Panchaius, a, um, Panchajski.

Panchrestus, a, um, bardzo, wszędzie pożyteczny, medicamentum, pieniądże.

Panoration, ii, *n.* gatunek ćwiczenia szermierskiego, zawierający pasowanie się i walkę na kułaki.

Pandion, ōnis, *m.* król Aten, ojciec Progny i Philomeli; stąd:

Pandionius, a, um, należący do Pandyonu, w ogóle: Ateński.

Pando, pandi, pansum i passum, 3. rozwinąć, rozpląć, rozszerzyć, vela; crines passii, capillus passus, rozpuszczone włosy; suszyć, race-

mi passii, uva; poet.: lac passum, zwarzone mleko; otwierać, ostia; na str. bier. otwierać się, rozszerzać się, planicies, mare; — przenoś. *a)* rozciągać się, mieć wpływ, wpływać na co, divina bona longe lateque se pandunt, *b)* otwierać, dać widzieć, spectacula; torować, viam salutis; viam ad dominationem; poet.: objawiać, nomen; res caligine mersas.

Pandrosos, i, *ż.* córka Cekropsa

Pandus, a, um, krzywy, zgięty.

Panegyricus, i, *m.* mowa Izokratesa, w której zasługi Ateńczyków w korzystnym świetle przedstawia, zachęca ich do jedności i pobudza do wojny przeciw Persom.

Pangaea, orum, *n.* góra w Tracii na pograniczu Macedonii.

Pango, panxi, panctum i od dawnego pago, pēgi lub pepigi, pactum, 3. wbijać, wtykać, wsadzać, clavum, ancoram litoribus; o poetach. tworzyć, poemata; aliquid Sophocleum; opiewać, facta patrum; — przenoś. *a)* oznaczać, określać, terminos, fines; *b)* w czasach dokon. zawrzeć, pacem, foedera, inducias, amicitiam cum aliquo; z nast. ut lub ne i tr. łącz. Panicum, i, *n.* zboże jakieś (tatarska).

Panificio, ii, *n.* piekarstwo; 2) pieczywo, chleb.

Panis, is, *m.* chleb.

Paniscus, i, *m.* mały Pan (bóg).

Pannōnii, orum, *m.* mieszkańcy krajny zwanęj Pannonia, ae, *ż.* (dziś Węgry), która była podzieloną na dwie części: P. inferior i P. superior; stąd: Pannonius, a, um, należący do Pannonii.

Pannōsus, a, obszarpany, w lachmanach.

Pannus, i, *m.* sukno lub suknia, duplex p., gruba wełniana; 2) pła-

tek, przewiązka, gałganek, lachman; stąd: panni, odzież zszarżana, obszarpana, lataaa, pannis obsitus.

Panomphaeos, *i*, *m.* przezwisko Jowisza, jako pietwszego sprawcy wszelkich wyroczeni i przepowiedni.

Panopē, *ēs*, *ż.* miasto w Focydzie.

Panopēa, *ae*, *ż.* nimfa morska.

Panormus, lub *os*, *i*, *ż.* i *-um*, *i*, *n.* miasto na północnem pobrzeżu Sycylii (dziś Palermo); stąd: **Panormitanus**, *a*, *um*, z Panormu, należący do Panormu i Panormitanów, *m.* Panormitanie.

Pansa, *ae*, *m.* przezwisko Rzymskie.

Pantāgēs, *ae*, *m.* rzeka w Sycylii.

Panther, *ēris*, *m* i **Panthēra**, *ae*, *ż.* ryś.

Panthus, *i*, *m.* (przyp. 5 Pantu) syn Otrysa, ojciec Euforba; stąd: **Panthoides**, *ae*, *m.* Pantoida: *a*) Euforbus; *b*) Pitagoras, ponieważ utrzymywał, że był Euforbem.

Pantioāpeon, *i*, *n* miasto przy cieśninie Cymmyjskiej.

Papāver, *eris*, *n.* mak.

Papavēreus, *a*, *um*, makowy.

Papius, *a*, *um*, patrz Paphos.

Paphlagon, lub *-o*, *ōnis*, *m.* Paphlagonczyk, mieszkaniec krainy zwanéj Paphlagonia, *ae*, *ż.* w Azji mniejszój.

Paphos, lub *-us*, *i*, 1) *m.* syn Pigmaliona; 2) *ż.* miasto na wyspie Cyprze ze świątynią Wenery; stąd: Papius, Pafijski, Cypryjski, Wenery poświęcony.

Papilio, *ōnis*, *m.* motyl.

Papilla, *ao*, *ż.* brodawka na pierśsi, pierś.

Papirius, *a*, *um*, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Papirianus, *a*, *um*, do Papiryusza odnoszący się.

Papius, *a*, *um*, nazwisko Rzym-

skiego rodu, **Papia lex**, prawo Papiusza (de peregrinis exterminandis).

Pappo, *i*. jeść (wyraz dziecienny).

Papūla, *ae*, krostka, wysypka.

Papyrifer, *era*, *erum*, wydający krzew zwany papyrus.

Papyrus, *i*, *m.* i *ż.* lub *-um*, *i*, *n.* krzew Egipski, z którego lyka wyrabiano papier do pisania.

Par, *pāris* (przyp. 6. *pari*, *rzeczow.* także *pare*), równy, alicui lub alicui rei; cum aliquo; inter se; in aliqua re lub aliqua re, lub ad aliquid, równy pod jakim względem, in amore; vel ingenio vel industria; ad virtutem; z nast. *ac*, *atque*, et lub *quam*, magistrum equitum *pari ac* dictatorem imperio, z równą władzą dyktatorskiej; *pari spatio atque est ex* Gallia in Britanniam, w takiej odległości, jak-; *rzeczow.* rodz. *m.* lub *ż.* towarzyszy, towarzysza, równiennik, *pares cum* paribus *facillime congregantur*; poet.: mąż, żona; rodz. *n.* rzecz równa, *par pari* respondere; *paria paribus referre*, odwzajemnić się, oddać wet za wet; *par impar* ludere, grać w cetno, lichy; także: para dwie osoby, dwie rzeczy, *p. gladiatorum*; *tria aut quatuor paria amicorum*; *paria scyphorum*; 2) sposobny, zdolny, mający siły po temu, *universi pares esse possunt*, połączeni mogą podolać, opór stawiać; *rzeczow.* przeciwnik, *parem habere*, *aspernari*; 3) równie usposobiony w rozmaitych względach, ut *par sis in utriusque orationis facultate*; *animo ac viribus par*; 4) przyzwolity, stosowny, godziwy, zgodny ze słusnością, *par est*, słusna jest rzecz; z 4 przyp. i tr. bez. *par est, ipsum esse bonum virum*; *quid me facere par sit*.

- Parābilis**, c, łatwy do nabycia.
- Parada**, ae, ż. miasto w Zeugitanie.
- Parādōxa**, orum, *n.* zdania przeciwnie powszechnemu mniemaniu.
- Paraetācae**, arum, i Paraetacēni, orum, *m.* mieszkańcy krainy zwanej Paraetacēnē, ēs, ż. między Medyą i Persyą.
- Paraetōnium**, ii, *n.* miasto i port w Marmaryce, na granicy Egiptu.
- Parapam-**, patrz Paropam-.
- Parasita**, ae, ż. pasożytki, żywiąca się cudzēm, pochlebniça.
- Parasitus**, i, *m.* wspólnie jedzący; w znaczeniu wzgardliwēm: pasożyt; darmozjad.
- Parāte**, *przysł.* z przygotowaniem, paratius dicere.
- Parātio**, ōnis, ż. przygotowanie, dążenie do czego, regni.
- Parātus**, a, um, gotowy, na pogotowiu będący, tak dobrze jak pewny, urbs, victoria, praeda i t. p., parati in armis, stojący pod bronią; przygotowany na co, chętny do czego, z przyp. 3 lub z 4 przyp. i przyim. ad, veniae; ad omnem eventum; ad navigandum; z tr. bez. perpeti; trajicere; sic animo paratus, ut-, tak usposobiony, iż-; dobrze opatrzoney, uzbrojony, ad aliquid; usposobiony w jakim przedmiocie, in rebus maritimis.
- Parātus**, us, *m.* przysposobienie, przygotowanie, triumph; ubiór, strój, Tyrios induta paratus, poet.
- Parca**, ae, ż. Parka, w licz. mn.
- Parcae**, trzy boginie, od których złoś i osnowa życia ludzkiego zawisła (Clotho, Lachesis, Atropos).
- Parce**, *przysł.* oszczędnie, skąpo, vivere; mało, scribere, gaudere; rzadko kiedy, parcius quatiunt fenestras.
- Parcimonia**, patrz parsimonia.
- Parco**, pepercī (rzadko parsi), par-citum lub parsum, 3. ochraniać, szanować, starać się zachować, valetudini, aedificiis; darować, nullius vitae pepercit; oszczędzać, skąpić, sumptui, labori; ne cui rei parcat; parcendo, przez oszczędność; wstrzymywać się od czego, auxilio, a caedibus; zaniechać, nie chcieć, fidem jactare; parce metu, nie bój się; wystrzegać się, periculo; poet.: luminibus, odwrócić oczy.
- Parcus**, a, um, oszczędny, skąpy, parcissimus donandi; nieobfity, mały, w małej ilości, sal; quæstusum vento lintea parca dari, żaliłam się, że okręt powoli plynie; umiarkowany, łagodny, verba; ira parcior = minor.
- Pardālis**, is, ż. i pardus, i, *m.* rys.
- Parens**, tis, *rzeczow.* poddany, parentes abunde habemus.
- Parens**, tis, *m.* i ż. ojciec, matka, parentes, rodzice; — przenoś. początkodawca, założyciel, twórca, Socrates philosophiae parens; w licz. mn. przodkowie, krewni, more parentum; także: w licz. poj. krewny, parens et ipse Tarquinii.
- Parentālis**, e, rodzicielski; 2) ściągający się do umarłych rodziców lub krewnych, dies; *rzeczow.* parentalia, ium, *n.* obrzędy, ofiary czynione na cześć zmarłych rodziców lub krewnych.
- Parento**, 1. odprawiać obrzędy przy grobie rodziców lub krewnych; 2) pomścić się czyjś śmierci zgubą zabójcy, Cethego; w ogóle pomścić się. irae aliqua re; przebłagać cienie, umbris.
- Pareo**, parui, paritum, 2. pokazać się, dać się widzieć, zjawić się. paret, rzecz widoczna, jawna. do-wiedziona: 2) stawić się na roz-

- kaz, stąd: a) być posłusznym, powolnym, powodować się, ulegać, stosować się do czego i t. p. irac plus quam utilitati; necessitati, legibus, consiliis alicujus; także o przedmiotach nieżywotnych: parerent arva colono, poet.; b) być poddанныm, być pod rozkazami, pod panowaniem, Romanis; duobus; imperio.
- Paricid-** patrz Parricid-.
- Paries**, ētis, ż. ściana.
- Pārietinae**, arum, ż. rozwaliny starego muru.
- Parilia**, patrz Palilia. [tas, vox.
- Parilis**, c, podobny, równy, ae-
- Pario**, pepēri, partum, 3. (imiesł. czasu przyszł. pariturus), rodzić, wydać plód na świat, liberos; optima matrum terra parit; wynaleźć, tworzyć, verba; — przenoś.
- a) zjednać, sibi salutem; amicitiam cum aliquo, laudem, libertatem; otrzymać, victoriam ex lub de aliquo; parta, orum, n. rzecz nabyta, majątek; b) ultionem malorum alicui, wyrzucić zemstę; wzbudzić, wzniecić, sprawić, dolorem, suspicionem; zadać, lethum sibi manu, poet.
- Paris**, Idis, m. syn Pryama, i He-kuby, który był przyczyną wojny Trojańskiej.
- Parisi**, orum, m. lud w Gallii Celtyckiej.
- Pariter**, przysł. równie, zarówno, niemińej, podobnie, z nast. ac, atque, et, que, ut, równie jak; także; z przyp. 3.; 2) razem, Numidae pariter cum equitibus; Jugurtham et Bocchum p. superavit; p. et a lateribus et a fronte; studia cum aetate p. crescunt; 3) także, postquam p. Nymphas incedere vidit, poet.
- Paritor**, ōris, m. sługa, żołnierz na zawołaniu, na straży.
- Parium**, ii, n. miasto w Mizyi; stąd: Parianus, a, um, należący do tego miasta.
- Parius**, a, um, patrz Paros.
- Parma**, ae, ż. mała tarcza okrągła; u poet. w ogóle: tarcza.
- Parma**, ae, ż. miasto w Gallii Cypadańskiej; stąd: Parmensis, e, do Parmy odnoszący się; *rzeczow.* Parmensis, Parmeńczyk.
- Parmātus**, a, um, opatrzony w tarczę parma zwaną.
- Parmensis**, patrz Parma.
- Parmūla**, ae, ż. zdrobn. od parma.
- Parnāsus** i **Parnassus**, i, m. góra w Focydzie, przy której były Delfy i źródło Kastalskie; stąd: a) Parnāsius, a, um, do Parnasu należący, poet. w ogóle: Delficki; b) Parnāsis, Idis, ż. rodem z Parnasu.
1. **Paro**, 1. gotować, przysposabiać, convivium, se ad rem; uzbierać się, se proelio; bellum: przedsiębrać, iter; zabierać się do czego, fugam; zamyslać o czem, zamierzać, alicui necem; z tryb. bezok. proficisci, zabierać się do odjazdu; perficere, do wykonania: 2) zbierać, copias, exercitum, comectus; uzyskać, locum ac sedes; latos fines; starać się o co, divitias, pacem, amicitias, necessitudines; nabywać, kupować, jumę, ta inmenso pretio; hortos, praedia; aere, argento paratus, o niewolniku.
2. **Paro**, 1. (od par) porównywać, se paraturum cum collega.
- Parōohus**, i, m. przedsiębiorca, który urzędnikom Rzymskim podróżującym dostarczał rzeczy potrzebnych do wygody; poet. w ogóle: urządzający biesiady.
- Paropamisus**, i, m. góra na północ Indyj; stąd: Paropamisādae,

arum, *m.* mieszkańcy na południowej pochyłości góry Parop. Paros lub -us, *i*, *ż.* wyspa, na morzu Egiejskiem; stąd: Parius *a*, *um*, tyżący się wyspy Paros, *i* Parii, orum, *m.* mieszkańcy wyspy P. Parra, *ac*, *ż.* ptak złowrogi, puszczyk?

Parrhāsia, *ae*, *ż.* kraina i miasto w Arkadyi; stąd: *a*) Parrhasis, *idis*, *ż.* rodem z Parrazyi, w ogóle: z Arkadyi; Arctos lub ursa, konstellacya, patrz Arctos; *rzeczow.* = Callisto; *b*) Parrhasius, *a*, *um*, do Parrazyi należący, w ogóle: Arkadyjski.

Parrhasius, *ii*, *m.* sławny malarz z Efezu.

Parricida, *ae*, *m.* ojcobójca, matkobójca, zabójca powinowatych; także: targający się na ojczyznę, zdrajca stanu.

Parricidālis, *e*, ojcobójczy, zbrodniczy, bezbożny.

Parricidium, *ii*, *n.* zamordowanie rodziców, krewnych, w ogóle: mężobójstwo, także: spisek przeciwko ojczyźnie, zbrodnia stanu.

Pars, partis, *ż.* część, pars-pars, zam. alii-alii, jedni-drudzy; parte-parte, po części-po części; ex aliqua parte, po części; magna ex parte, w znacznej części, majore lub maxima ex parte, po większej lub największej części; maxam partem, w znacznej części; maximam partem lacte vivunt, po największej części, najwięcej żyją mlekiem; partim (4 przyp.) w części; in parte, po części; 2) strona, okolica, Alpes ea parte inviao; partes Orientis: p. Coae; ex omnibus partibus advolaverunt; ex una parte ex altera, (in) omnibus partibus; reliquis partibus: quam in partem, dokąd; —przenoś strona względ., ex ulla parte;

nulla parte, wcale nie, bynajmniej, pod żadnym względem omni ex (a) parte, lub omni parte, pod każdym względem; multis partibus (bardzo); omnibus partibus (pod każdym względem, we wszystkim); in eam partem peccant, pod tym względem wykraczają; scripsi in eam partem, nie, napisałem w tym zamiarze, aby nie; in utramque partem, na obie strony, za i przeciw; nullam in partem, pod żadnym względem; 3) stronnictwo, pars Mariana i partes Marianae; Antouius partium Caecaris; p. Sullanae; conspiratis factionum partibus; p. optima, patryoci; 4) udział, uczestnictwo, pars mea nulla erit in hoc; partes omnium corripere; partem habere in aliqua re; partes dare, habere (w przedsiębiorstwach pieniężnych i t. p.); 5) w licz. mn. rola aktora, p. primae, secundae, tertiae; —przenoś. obowiązek, urząd, meae, tuae p.: priores; omnium ordinum; excepit has partes; 6) spóśób, gatunek = species.

Parsimonia, *ae*, *ż.* oszczędność.

Parthāon, ōnis, *m.* syn Agenora i Epikasty, król Kalidonu, ojciec Eneusa (Oeneus); stąd: Parthaōnius, *a*, *um*, do Parthaona odnoszący się

Partheniae, arum, *m.* = spurii.

Parthenius, *ii*, *m.* góra między Argolidą i Arkadyą; poet. Parthenium nemus; Partheniae valles i t. p.

Parthenopaeus, *i*, *m.* jeden z siedmiu wodzów oblegających Teby. Parthenope, *es*, *ż.* dawne nazwisko Neapolu; stąd: Parthenopeius, *a*, *um*, Partenopejski, Neapolitański. Parthenopōlis, *is*, *ż.* miasto w niższej Mezyi

Parthi, orum, *n.* Partowie lud

- Scytyjski; stąd: a) Parthia, ae, *ż.* kraj Partów; *δ*) Parthicus, a, um, należący do Partów; c) Parthiēnē, *ēs, ż.* = Parthia; stąd: Parthienū, orum, *m.* = Parthi; d) Parthus, a, um, należący do Partów.
- Parthini, orum, *m.* lud w południowej Illiryi.
- Parthyaol, orum, *m.* = Parthi.
- Particeps, cīpis, mający w czém udział, voluptatis, belli; *rzeczow.* uczestnik, spółnik, towarzysz; regni, conjunctionis; rzadko z przyp. 3.
- Partiopo, 1. robić uczestnikiem, dzielić, suas laudos cum aliquo; także hier.: nos esse factos ad participandum alium ab alio.
- Partiōula, ae, *ż.* cząstka, odrobina.
- Particulātim, *przysł.* częściami, cząstkowo.
- Partim, częścią, w części, patrz pars. [dzielony.
- Partio, 4. dzielić, partitus, po-
- Partior, 4. dzielić, praedam in socios; curas cum aliquo; copias inter se; poet.: campum limite, oddzielać, rozdzielać.
- Partite, *przysł.* z należytym podziałem, dicere.
- Partitio, *ōnis, ż.* podział, rozkład.
- Partūrio, Ivi, ii, 4. silić się na wydanie płodu; — przenos. a) trapić się, si tanquam parturiat unus pro pluribus; b) respublica p. periculum, jest w stanie niebezpiecznym; ira p. minas, gniew zagroża; 2) = pario; poet.: Notus p. imbres, wydaje, sprowadza, jest przyczyną; arbor parturit, rozwija się; ager parturit zaczyna się zielenić.
- Partus, us, *m.* rodzenie; 2) płód wydany, potomstwo, partum edere, eniti, także: owoc.
- Parum, *przysł.* mało, niedosyć, sapientiae, splendoris; parumne est, quod-, czyż to jeszcze niedosyć; parum habere, nie być zadowolonym, nie przestawać na czém; z tryb. bezok. violare parum habet; 2) stop. wyż. minus, mniej, nie tak bardzo, także: zamalo, dicere; z przyp. 2 minus quatuor millium; non lub haud *m.*, nie mniej, tyleż, tyle właśnie; nihil *m.*, wcale nie; plus minus, mniej więcej, około, blisko; minus minusque (lub ac, atque minus), coraz mniej; z nast. ac, atque, quam, (jak) peccas minus atque ego; z przyp. 6. przed młotu wchodzącego do porównania albo liczby, ilości i t. p. nemo fuit illo minus emax; minus triginta dies; multo *m.*, daleko mniej; paullo *m.*, nieco mniej; me minus uno, mnió jednego wyjąwszy, poet.; quo *m.* lub quominus, aby nie; si minus, jeżeli nie; sin minus, jeżeli zaś nie, w razie przeciwnym; 3) stop. najw. minime, najmniej, bynajmniej, irasci *m.* decet; *m.* omnium ad te pertinebat, wcale do ciebie nie należało; *m.* saepe, bardzo rzadko; w odpowiedziach: placet — Catilinae? minime, bynajmniej.
- Parumper, *przysł.* nieco, trochę, na krótki czas, pulsus corde dolor; abduco p. animum a molestiis.
- Parunoūlus, i, *m.* mały okręt patrz myoparo.
- Parus, i, *ż.* patrz Paros.
- Parvitas, *ātis, ż.* małość, drobnosc.
- Parvulus, a, um, bardzo mały, malutki, mało znaczący, navicula, oppidum, pecunia, proelium, detrimētum, causa i t. p.; hoc parvulum, ta drobnostka; 2) bardzo mały, b. młody, *rzeczow.* male dziecię, a parvulo - lub a parvulis, od dzieciństwa.

Parvus, a, um, stop. wyż. minor, najw. minimus; 1) pod względem przestrzeni, liczby, ilości i wagi: mały, mało znaczący; *rzeczow.* parvum, i, *n.* drobnotka, troszczečka, odrobina; minus, rzecz mniejsza, ilość mniejsza; minimus, rzecz bardzo mała, lub *przysł.* bardzo mało, praemia apud me m. valent; non m., nie mało; ne m. quidem, bynajmniej, wcale nie. — Przenoś. a) pod względem wartości: mały, mało znaczący, dona, munera; parvo pretio; *rzeczow.* parvum, i, *n.* coś małego, parvi lub minoris ducere, aestimare, pendere, mało albo mniej cenić; parvi esse, mało znaczyć, parvo emere, tanio kupować; minoris vendere, taniej sprzedawać; b) pod względem mocy i znaczenia: mały, mało znaczący, malój wagi, res, labor, detrimentum, momentum, fides i t. p.; si parva licet componere magnis; poet.: carmen, modi (łatwe) w lekkim rodzaju; vox (słaby, cichy); o osobach, małego znaczenia, niższego rzędu: dii, senator; parvum parva decent; parvi et ampli, niżsi i znakomici, poet.; pod względem sposobu myślenia: małoduszny, parvi animi haberi; w odniesieniu do mowy: pokorny, animis verba minor; verbis minoribus uti; pod względem ducha: non tibi parvum est ingenium, wielkie masz zdolności; stąd: operosa parvus carmina fingo, mało mając zdolności, z wielką pracą składam wiersze; 2) pod względem czasu i wieku: mały, krótki, pars noctis; dies sermone minor fuit; minima pars temporis; parvus, mały, młody; minor, mniejszy, młodszy; minimus, najmniejszy, najmłodszy; *rzeczow.* parvus, i, *m.* mały chłopiec; parva, ae,

ż. mała dziewczyna; parvi, małe dzieci; a parvo lub a parvis, od dzieciństwa; minores, młodzież; poet.: potomkowie, utrunque ferent ea facta minores.

Pasargadae i **Persagadae**, arum *ż.* zamek w Persyi.

Pasoo, pavi, pastum, 3. paść, pasać, greges armentaque; sues; samo pascere, hodować bydło; w ogóle: paść, karmić, żywić, o zwierzętach i ludziach, nos olusculis soles pascere; legationes convivio, podejmować, ugościć; — przenoś. a) kogo lub co utrzymywać, zasilać, karmić, żywić, dać rosnać, pomagać do wzrostu, aliquem rapinis et incendiis; barbam, crines (zapuszczać); animum, spem (podsycać). poet.; b) paść, lubować się czém, oculos in aliqua re; oculos animumque aliqua re; pasci aliqua re; 2) wypasać, asper-rima collium; — przenoś. pożerać, niszczyć, pustoszyć, polentam, campos; pastus cibus.

Pascor, pastus, 3. pożerać, paść się, o zwierzętach; 2) wypasać, silvas, arbuta; mała gramina pastus.

Pascuus, a, um, pastewny, na pastwisko przydatny, ager; *rzeczow.* pascua, orum, *n.* pastwisko.

Pasiphaë, ës, lub -aa, ae, *ż.* córka Słońca i Persydy, siostra Cyrcy, żona Minosa króla Krety, matka Minotaura, Androgeusa, Fedry i Aryadny; stąd: Pasiphaëus, a, um, od Pazyfai pochodzący.

Pasitigris, is, *m.* nazwisko połączonych rzek Eufratu i Tygru (dziś Szat-el Arab).

Passer, ëris, *m.* wróbel; 2) ryba, płaszcz morski.

Passereulus, i, *m.* wróbelek.

Passim, *przysł.* (od pando) tu i owdzie, po rozmaitych miejscach,

- considerere; 2) w rozmaite miejsca, confugere; 3) bez różnicy bez wyboru, u późn. pisarzy.
- Passum**, i, (od pando), wino z jagód suszonych.
- Passus**, a, um, *imięsl.* od Patior i Pando.
- Passus**, us, *m.* krok: passu admissio, śpiesznie; jako miara: mille passus, mila rzymska; ślad, saepe tui specto si sint in litore passus, poet.
- Pastillus**, i, *m.* galeczka z ciasta, pigułka.
- Pastor**, ōris, *m.* pasterz.
- Pastoralis**, e, pasterski. [lilia.
- Pastoricus**, a, um; sacra = **Pa-**
- Pastus**, us, *n.* pasienie, pasza; — przenoś. p. animorum, pokarim umysłowy.
- Patalus**, a, um, należący do Patali, okolicy przy ujściu Indu.
- Patāra**, ōrum, *n.* miasto w Licyi ze świątynią Apollina; stąd: *a)* Patareus, ei lub eos, *m.* Patarejczyk (Apollo); *b)* Patareus, a, um, Patarejski; *c)* Patarani, orum, *m.* mieszkańcy Patary.
- Patāvium**, ii, *n.* Padwa, miasto we Włoszech; stad: Patavinus, a, um, należący do Padwy, i Patavini, orum, *m.* mieszkańcy Padwy.
- Patefactio**, feci, factum, 3. na str. bier. patefio, factus, fieri, otworzyć, portas, aures assentatoribus; 2) utorować drogę, ułatwić przejście, vias, iter, loca, Alpes ea parte invias; Pontum; 3) uczynić widzialnym, widok otworzyć, orbem; Sejanum; poet.: sulcum (bródzdy zrobić, uprawić, zorać); — przenoś. objawić, wydać na jaw, odkryć, dać do zrozumienia, rem, conjurationem, consilia, verum, odium; se alicui (objawić swój sposób myślenia, chęci, zamiary).
- Patefactio**, ōnis, *ż.* otwarcie, odkrycie, objawienie, rerum.
- Patella**, ae, *ż.* naczynie płaskie do potraw; 2) jabłko w kolanie.
- Patens**, tis, otwarty, niezasloniony, widzialny ze wszęch stron, via, campus, loca, coelum; — przenoś. domus patens et exposita voluptatibus; jawny, causa.
- Patenter**, *przysł.* otwarcie, jawnie.
- Pateo**, patui, 2. stać otworem, być otwartym, patent valvae, nares; patet alicui domus, regia; także: p. alicui auditus, via, iter, semitae, portus; 2) rozciągać się, in latitudine, in longitudine; late; circuitu ad; latitudo silvae; stąd: — przenoś. *a)* hoc praecipuum latius patet, ma obszerniejszy zakres; *b)* być otwartym, nie mieć przeszkody, patet via rei agenda, via ad fugam, fuga alicui; Europa victoribus; patent alicui honores, magistratus, omnia i t. p.; *c)* leżeć przed oczyma, być widocznym, jawnym, nomen in adversariis patet; causa patet; res patet; samo patet, jest rzecz widoczna, z 4 przyp. i tr. bezok., patet illos deceptos; *d)* być wystawionym, narażonym na co, insidiis alicujus, morbis, vulnere, casibus.
- Pater**, tris, *m.* ojciec, w licz. mn. ojcowie, rodzice, przodkowie; patrum nostrorum memoria, za pamięci ojców naszych; p. familias lub familiae, gospodarz, pan domu; p. coenae, sprawiający ucztę; jako tytuł zaszczytny z powodu wieku, wyświadczonych dobrodziejstw, szczególnych zasług, (o bogach i ludziach) Gradivus p. Mars; rexque paterque audisti; p. patriae: p. conscriptus, senator; patres, senatorowie, w ogóle: patrycyusze; p. patrus, patrz Fe-

tialis i patro; u poet.: sprawa, początkodawca; także: starzec.

Patēra, ae, *ż.* czara, naczynie ofiarne.

Patercūlus, i, *m.* Rzymskie przozwisko.

Paterfamilias, patrz pater.

Paternus, a, um, ojcowski, od ojca pochodzący, odziedziczony, genus, origo, hospitium; provincia, mores, fortuna, regnum, bona, odium; nihil paternum (żaden z przymiotów ojcowskich; 2) ojczyzy, terra; ripa paterni fluminis, poet.

Patesco, patui, 3. stać otworem, otwierać się, atria, fores, portus; rozciągać się, campus; — przenoś. stawiać się jawném, res, insidiae.

Pathalius, patrz Patalius.

Patibilis, e, znośny, dolor; 2) uczuciem obdarzony, natura.

Patibulum, i, *n.* szubienica.

Patiens, tis, cierpliwy, wytrzymały, wytrzymały, z przyp. 2 laboris, operum; corpus p. inediae, vigiliae, alboris; amnis navium p., spławna; powolny, dający się powodować, uległy, taurus aratri; poet.: twardy, nieuginający się, aratrum.

Patienter, przysł. cierpliwie, ferre, accipere.

Patientia, ae, *ż.* cierpienie, znoszenie, paupertatis, famis, frigoris; stąd: wytrzymałość, cierpliwość, patientia est honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum ac difficilium voluntaria ac diuturna perpressio; patientiam alicujus tentare; patientia abuti; przedstawianie na mierności; uległość.

Patina, ae, *ż.* misa płaska; patelnia.

Patio, ěre, dawn. sł. = patior.

Patior, passus, pati, cierpieć, wytrzymywać, znieść, famem, do-

lorem; o fortes pejoraque passit także: samo pati, przetrwać, przeżyć wśród przykrości i niedostatku, per novem secula; in silvis; 2) ponieść, doznać, naufragium, repulsam, calamitatem; pozwolić, dozwolić, dopuścić, przystać na co, aliquid; z tryb. bezok.; z 4 przyp. i tryb. bezok. lub ze spój. ut i tr. łącz., patitur tangi; nullo se implicari negotio passus est; nou patiendum est, ut arbitrarentur; quamdiu diei tempus est passum; czesto: z przyszłów. facile. libenter, indigne, moleste; i t. p.: z przymiotnikiem w znaczeniu predykatu: zostawić, nihil intactum neque quietum; nec quidquam satitis tutum munientibus pati.

Patrae, arum, *ż.* miasto w Acha; stąd: Patrensis, e, Patreński; i Patrenses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Patratio, ōnis, *ż.* wykonanie, spełnienie.

Patria, ae, *ż.* patrz patrius.

Patricius, a, um, do patrycyuszów należący; *rzeczow.* patricius, patrycyusz. Patrycyusze stanowili w Rzymie najdawniejszą szlachtę; wyprowadzali swój ród od senatorów, których Romulus i Tarquinius Priscus postanowił; magistratus patricii, urzędnicy wybierani z rodu patrycyuszów.

Patrimonium, ii, *n.* dziedzictwo, spuścizna po ojcu.

Patrimus, a, um, osoba, która ma ojca przy życiu.

Patrius, a, um, ojcowski, od ojca lub od rodziców pochodzący, po rodzicach odziedziczony, fundus, regnum; stąd: patria, ae, *ż.* ojczyzna, miejsce urodzenia; stąd: patrius, a, um, ojczysty, krajowy, dii, sermo, mores, nemus i t. p.

Patro, i, sprawić, wykonać, zdzia-

- łać, promissa, spełnić obietnicę; pacem, zawrzeć pokój; bellum, skończyć wojnę; facinus, zbroić co, popełnić; jusjurandum (przy zawarciu przymierza wykonać przysięgę z dopełnieniem przepisanych obrzędów = zawrzeć przymierze); pater patratus, ten z pomiędzy kapłanów zwanych Fetiales, który przy zawarciu przymierza przysięgę w imieniu ludu Rzymskiego składał.
- Patrocinium**, ii, *n.* opieka, pomoc, mianowicie obrona oskarżonego; 2) klient, si tu in patrocinii tuendis consuetudinem tuam servas.
- Patrocinor**, i. bronić, opiekować się, alicui.
- Patrocles**, is, lub -us, i, *m.* syn Menecyusza, przyjaciel Achillesa, z pod Troi.
- Patrōna**, ae, *ż.* obronicielka, opiekunka.
- Patrōnus**, i, *m.* obrońca, opiekun, patron, który miał pieczę nad pojedynczymi osobami (klientami), tudzież miastami i prowincjami, stawał w ich obronie; 2) po wyzwoleniu niewolnika pan jego dawniejszy był jego patronus; 3) w ogóle: obrońca sądowy, causae p. lub samo patr.
- Patruēlis**, e, pochodzący od brata ojcowskiego, frater lub samo patruelis, brat stryjeczny, tudzież syn siostry ojca; 2) tyżący się synów brata ojcowskiego, im wspólny, do nich należący, dona.
- Patruus**, i, *m.* stryj, wuj, — przemość. ganićiel, przyganiacz, zwłaszcza młodzieży, ne sis patruus mihi; *przym.* patruus, a, um, stryjowski.
- Patulcius**, ii, *m.* (od pateo), przydomek Janusa, z powodu, że w czasie wojny świątynia jego stała otworem; 2) imię Rzymskie; stąd:
- nomen Patulcianum, długi Patulcyusza.
- Patūlus**, a, um, otwarty; fenestra: rozłożysty, szeroki, rami, quercus.
- Paucitas**, ātis, *ż.* mała liczba, niewielość, oratorum, hostium.
- Pauculus**, a, um, maluczki (co do liczby), zwykle w licz. mn. bardzo mało, niewiele.
- Paucus**, a, zwykle w licz. mn. mało, niewiele, paucis diebus w kilku dniach; *rzeczow.* pauci, niewielu (domyśl. homines); paucis temeritas est bono; pauca, mała ilość, in pauca conferam, w kilku słowach zamknę, króko powiem; in paucis alicui carum esse (być bardzo miłym, lubionym).
- Paulātim**, *przyst.* pomału, zwolna
- Paulisper**, *przyst.* trochę, na chwilę, na krótko, intermittere proelium.
- Paulo**, patrz paulus.
- Paulūlus**, maluchny, bardzo mały; *rzeczow.* paululum, nalość, mała rzecz, drobnostka, paululum est, quod requiram; *przyst.* trochę, nieco, operiri, respirare.
- Paulus**, a, um, mały *rzeczow.* paulum, drobnostka, nihil aut paulum abstulerat: post paulum, w krótkim czasie; paulo przy stop. wyż. nieco, trochę, melius; *przyst.* paulum i paulo, nieco, mało, commorari; recreare; paulo ante, nieco pierwej; paulo post, wkrótco potem.
- Paulus**, i, *n.* Rzymskie nazwisko.
- Pauper**, ēris, ubogi, cierpiący niedostatek; *rzeczow.* biedak, żebrak.
- Pauperies**, ēi, *ż.* ubóstwo, niedostatek.
- Paupēro**, i. zubożyć, przyprowadzić do ubóstwa, aliquem aliqua re.
- Paupertas**, ātis, *ż.* ubóstwo, niedostatek, nędza.

Pausa, ac, ż. przerwa, przestanek.
 Pausae, ac, ż. gatunek oliwek.

Pausias, ae, sławny malarz z Sy-
 cyonu; stąd: Pausiæcus, a, um,
 tyczący się Pauzyasza.

Pauxillulus, i pauxillus, a, um,
 bardzo mały.

Pavefactus, a, um, przestraszony,
 przelękniony.

Paveo, pavi, 2. bać się, lękać się,
 drżać ze strachu, pavet agna lu-
 pos; novitate; ad omnia; także:
 z tryb. bez. laedere; pavens, lę-
 kliwy, bojaźliwy, stroskany.

Pavescio, ěre, lękać się, trwożyć
 się.

Pavide, przyst. lękliwie, z trwoga,
 fugere.

Pavidus, a, um, lękliwy, pełen
 obawy, przestraszony, lepus, avcs;
 przysłówkowo: pavidum, bojaźli-
 wie, z bojaźnią, pavidum blandi-
 ta, poet.; 2) bojaźni wzbudzający,
 religio.

Pavimento, 1. układać posadzkę.

Pavimentum, i, n. gatunek po-
 sadzki.

Pavio, 4. ubijać, terram.

Pavito, ěre, lękać się, drżać.

Pavo, ōnis, pāv.

Pavor, ōris, m. drżenie, bicie ser-
 ca z powodu jakiego gwałtowne-
 go uczucia; corda exsultantia pa-
 vor haurit, poet.; 2) strach, wiel-
 ka bojaźń, pavor omnes occupavit;
 ze spoj. ne, pavor cepit milites,
 ne vulnus esse mortiferum; 3)
 Strach, jako bóstwo, któremu Tul-
 lus Hostilius świątynię wystawił.

Pax, pācis, ż. pokój; także: bogi-
 ni pokoju; in pace lub pace, w cza-
 sie pokoju; cum bona pace dimit-
 tere, rozstać się w dobrej przyja-
 żni spokojnie; 2) pozwolenie, pa-
 ce tua, za pozwoleniem; pace ali-
 cujus loqui; dicere; 3) łaska, po-
 moc, divum; manium ac deac; pa-

cem deorum exposcere; 4) spokoj-
 ność, animi.

Paxillus, i, m. kołek.

Peccatum, i, n. wykroczenie, wi-
 na, grzech, błąd.

Peccatus, us, m. błąd, uchybie-
 nie, in manifesto p. tenebatur,
 naocznie mu dowodzone.

Pecco, 1. błędzić, wykroczyć, prze-
 winić, grzeszyć, in se lub in ali-
 quem (względem-), in aliqua re,
 w jakim przedmiocie; verbo lub
 intra verba, mową; multa, wiele
 błędów popełnić; oderunt pecca-
 re boni.

Pecten, ŷnis, n. grzebień; 2) pło-
 cha, narzędzie tkackie, grępla do
 czesania wełny, grabie; 3) zała-
 mywanie rąk w utrapieniu, digi-
 tis inter se pectine junctis; 4) pre-
 cik, narzędzie, którym oderzano
 strony lutni, pectine pulsat ebur-
 no; stąd: pieśń, poemat, alterno
 pectine (o wierszu elegiackim, do
 którego naprzemian wchodzi he-
 xameter i pentameter).

Pecto, pexi, pexum, 3. czesać, pe-
 xus, uczesany; vestes pexa, suknia
 obfita w wełnę, nowa, nie wy-
 tarta.

Pectus, ōris, n. pierś, kość pier-
 siowa; poet. żołądek: — przenoś.
 a) serce jako siedlisko uczuć, sklon-
 ności, odwagi, toto pectore, z cale-
 go serca; homo sine pectore; for-
 ti p., odwaźnić; pectus capax bo-
 nae spei; poet. o osobach: cara
 sororum pectora, miłe siostry; b)
 dusza, myśl, rozum, toto pectore
 cogitare; poet. non tu corpus eras
 sine pectore; excidere pectore ali-
 cujus, być zapomnianym od ko-
 go; oculis pectoris hausit.

Pecu, u, n. w licz. mn. pecua,
 trzody, bydła.

Pecuarius, a, um, ściągający się
 do bydła; res, hodowanie bydła

- reeczow.* a) pecuarius, ii, m. utrzymujący bydło; w licz. mn. dzierżawcy skarbowych łąk i pastwisk na prowincyi; b) pecuaria, ae, ż. hodowanie bydła, u późn. pis.; pecuaria, orum, n. trzody bydła, poet.
- Peculátor**, ōris, m. dopuszczający się kradzieży skarbu publicznego.
- Peculātus**, us, m. kradzież skarbu publicznego.
- Peculiāris**, e, własny, właściwy, testis, hoc mihi peculiare fuerit; szczególny, osobliwy, nadzwyczajny, munus, edictum, provincia.
- Pecūlio**, 1. obdarzyć kogo własnością, udarować; peculiatu, a, um, obdarzony własnością, zubożony.
- Pecūlitium**, ii, n. właściwie majątek składający się z bydła; stąd w ogóle: majątek, cupiditas peculii, cura p.; własność udzielną, to co sobie syn zostający pod opieką ojca, mianowicie jako żołnierz lub na innej drodze przez własny obrót zbierał; peculia servorum, to co sobie niewolnik przez własne zabiegi zebrał.
- Pecunia**, ae, ż. majątek (pierwotkowo składający się z bydła), publica, dochody publiczne; pieniądze, p. numerata, gotowe pieniądze, gotowizna; pec. confiscare, zabrać; curare, kazać wypłacić; dare mutuum, pożyczyć komu; collocare foenori graviore, pożyczyć na wysoki procent; dies pecuniae, termin wypłaty; pecunias magnas in provincia collocatas habent, wielkie summy pieniężne; p. grandis, immanis; vitiatas pecuniis, fałszywemi pieniędzmi.
- Pecuniārius**, a, um, pieniężny, tycający się pieniędzy; inopia rei pecuniariae, brak pieniędzy; praemia rei pecuniae, nagrody w pieniądzech,
- Pecuniōsus**, a, um, bogaty obfitujący w pieniądze; *reeczow.* kapitalista.
- Pecus**, ōris, n. bydło (jako gatunek); p. lanigerum, equinum, setigerum; tylko poetycznie o sztukach pojedynczych; — przenoś. o ludziach: imitatorum servum pecus.
- Pecus**, ūdis, ż. bydłę (jako sztuka pojedyncza), ż. pierze, konie, ryby, pszczoły i t. p., szczegól. owce i kozy; tylko poet. jako gatunek; czasem oznacza zwierzęta lądowe, pecudes pictaeque volucres.
- Pedālis**, e, stopowy, na stopę długi, szeroki, trabs pedalis in latitudine.
- Pedārius**, a, um (od pes); senatores p. lub samo pedarii, niższego rzędu senatorowie, którzy jeszcze żadnego kurulnego urzędu nie piastowali.
- Pedes**, poditis, m. pieszo idący, mianow. pieszy żołnierz, i zbiorow. piechota; także: wojska lądowe; — przenoś. = plebejus.
- Pedestor**, stris, stro, pieszy, copiao, i exercitus lub u późn. pis. samo pedestres, wojsko piesze, piechota, także wojsko lądowe; scutum, pugna, proelium ped., tarcza, bitwa piechoty, lub wojska lądowego; iter. p. podróż lądem; — przenoś. a) plebejuszowski, ordo; b) prozaiczny, mowa niewiązana wyrażony, historiae; lub prosty bez poetycznego polotu, sermo, Musa.
- Pedetentim**, przysł. noga za nogą, powoli, zwolna.
- Pedica**, ae, ż. sidło, więzy.
- Pediculus**, i, m. nóżka; 2) wesz.
- Pedissequus**, a, um, idący za kim; *reeczow.* sługa; — przenoś. scientia p. eloquentiae.
- Peditātus**, us, m. wojsko piesze.
- Pedius**, a, um, nazwisko Rzym-

skiego rodu; także: do Pedyusza należący.

Pedo, *pedēdi*, *peditum*, 3. puszczać wiatry z siebie.

Peducaeus, *a*, *um*, imię Rzymskiej rodziny; także: do Peduccusza należący.

Pedum, *i*, *n*. laska pasterska.

Pedum, *i*, *n*. miasto w Lacyum; stąd: **Pedānus**, *a*, *um*, **Pedański**; *rzeczow.* **Pedant**, *orum*, *m*. mieszkańcy miasta Pedum.

Pegāsis, *Idis*, *z*. nimfa źródeł; *porow.* **Pegasus**.

Pegāsus, lub *-os*, *i*, *m*. **Pegaz**, koń skrzydlaty, powstał ze krwi Meduzy; gdy w ziemię uderzył kopytem, wytrysnęło źródło Hippocrene; *imię* *posp.* posłaniec, goniec; stąd: **Pegasis**, *Idis*, *z*. tycząca się Pegaza, *undac*, źródła muz; *rzeczow.* **Pegasides**, muzy.

Pegma, *ātis*, *n*. rzecz złożona z desek; półka na książki, szafa.

Pejero, 1. fałszywie przysięgać; *ius* *pejeratum*, krzywoprzysięstwo.

Pejor, *pejus*, patrz *malus*, *male*.

Pelagius, *a*, *um*, = *maritimus*.

Pelagōnes, *um*, *m*. Pelagonowie, mieszkańcy krainy zwanéj Pelagonia, *ae*, *z*. i w Macedonii północnej, także: imię miasta tamże.

Pelāgus, *i*, *n*. morze; *poet.* woda rzeki, *pelago* *premit* *arva*.

Pelāgi, *orum*, *m*. Pelazgowie, pierwsiastkowi mieszkańcy Grecyi; *poet.* w ogóle: Grecy; stąd: *a*) **Pelāgias**, *ādis*, *i* **Pelāgis**, *Idis*, *z*. Pelazgijska, Grecka; *b*) **Pelāgus**, *a*, *um*, Pelazgijski, Grecki.

Pelethronii, *orum*, *m*. przewisko Lapidów, mieszkańców Tessalii, **Pelethronius**, *a*, *um*, **Peletronski**, tyczący się Lapidów.

Peleus, *ei*, lub *-eos*, *m*. król Tessalii, syn Eaka, brat Telamona, wąż Tetydy, ojciec Achillesa;

stąd: *a*) **Peliācus**, *a*, *um*, do Peleusa lub Achillesa należący; *b*) **Pelides**, *ae*, *m*. Pelida (Achilles)

Pelias, *ādis*, *z*. patrz **Pelion**.

Pelias, *ae*, *m*. król Tessalii, brat Neleusa, Ezona (Aeson), teść Admeta; stąd: **Peliādes**, *um*, *z*. córki Peliasa (Alcestis i inne).

Pelides, patrz **Peleus**.

Pelignii, *orum*, *m*. lud w Samnium, głośny z czarodziejstw; stąd: **Pelignus**, *a*, *um*, należący do Pelignów, *frigora*; *anus* **P.**, czarownica.

Pelion, *ii*, *n*. góra w Tessalii; stąd: *a*) **Pelias**, *ādis*, *z*. tycząca się góry Pelion, *arbor*; *b*) **Pelios**, *a*, *um*, odnoszący się do góry Pelion.

Pella, *ae*, lub **Pelle**, *es*, *z*. miasto w Macedonii; stąd: **Pellaeus**, *a*, *um*, **Pellejski**, w ogóle: Macedoński; a ponieważ Aleksander zdobył Egipt, stąd u *poet.*: Egipski.

Pellax, *ācis*, *z*. zwodniczy, podstępny, **Ulysses**.

Pellectio, *ōnis*, *z*. odczytywanie.

Pellex, *icis*, *z*. naloźnica.

Pellicātus, *us*. *m*. naloźnictwo.

Pellicio, *lexi*, *lectum*, 3. wabić, nęcić, ciągnąć do siebie, *aliquem ad se*, *populum in servitutum*, *animum adolescentis*.

Pellioŭla, *ae*, *z*. skórka, *pelliculam curare*, dogadzać sobie zbytecznie.

Pellis, *is*, *z*. skóra, futro, *caprina*, *leonis*; do okrywania namiotów zimowych: *tabernaculi pelles*; *sub pelibus contineri*; do powlekania tarcz: *pellibus scuta inducere*; do obuwia i okrycia ciała: *pes in pelle natet*; *pellibus tecta tempora*; — przenoś. *detrahere alicui pellem*, wykryć czyją wadę; także o pozorze, *powierzchnowności*, *speciosus pelle decora*.

Pellitus, *a*, *um*, okryty skórą, fu-

trem; oves p., okryte lub obszyte owce dla zachowania piękności wełny.

Pello, pepŭli, pulsum, 3. trącać, nderzać, tłuc, terram pede, tupać; fores, kołatać, stukać; puer pulsus, obity; poet.: vulnere pulsus, raniony; — przenoś. a) poruszyć, wzruszyć, zrobić wrażenie, animum auresque; visa mentem acriter pepulerunt; b) nderzać, ugodzić, dotknąć, nulla me pepulit insignis injuria; 2) nderzając lub trącając do działania, do ruchu pobudzić, nervos in fidibus, lyram, sagittam; poet.: Haemum, wstrząsnąć; — przenoś. pobudzać, dać powód, longi sermonis initium; 3) wypędzić, wywalić, oddalić, usunąć, z przyim. ex lub a i przyp. 6 lub samym przyp. 6 na pyt. skąd; lub z przyim. in i przyp. 4 na pyt. dokąd; także z 6 na pyt. czém, własc. i przenoś; mianowicie: a) przymusić do ustąpienia, odeprzec, odpędzić, hostium aciem; hostes; pulso Narseo; pellor ab agris; flumen pellitur; stąd: do ucieczki przymusić, pobić, pogromić, porazić, hostes, exercitum, adversariorum copias; b) z miasta, z kraju, z posiadłości wygnąć, wypędzić, aliquid civitate, in exsilium; praesidium ex arce; possessionibus; ut Tarquinii pellereuntur; pulsus regibus.

Pellŭcco, i perlŭcco, luxi, 2. przebijając się, świecić przez co, wychodzić na jaw, lux perlucens: — przenoś. przebijając się, być widocznym, maxime perlucet ex iis virtutibus; 2) być przezroczystym, perlucens aether, omictus; — przenoś. perlucens oratio, mowa jasna, zrozumiała.

Pellŭcidus, i perlŭcidus, a, um,

przezroczysty, fons; bardzo jasny, stella.

Pelops, Pelŏpis, m. syn Tantalą, mąż Hippodamii, zięć Enomausa, ojciec Atreusza i Tyestesą, przybył z Azyi Mniejszej do południowej części Grecyi i nadał jej nazwisko Peloponezu. Stąd: a) Pelopĕias, ädis, ż. tycząca się Peloponezu, Peloponezka, poet.; b) Pelopĕius, a, um, należący do Pelopsa; *rzeczow.* Pelopeja, osoba z famii Pelopsa, poet. Peloponezka; c) Pelopĕus, a, um, należący do Pelopsa; poet. Peloponezki; *rzeczow.* Pelopea, wnuczka Pelopsa, córka Tyestesą; d) Pelopidae, arum, m. Pelopidowie, potomkowie Pelopsa; e) Peloponnĕsus, i, ż. Peloponez stąd: α) Peloponnenses, ium, m. mieszkańcy Peloponezu; β) Peloponnesiäcus i Peloponnesius, a, um, Peloponezki i Peloponnesii, orum, m. mieszkańcy Peloponezu.

Pelŏris, idis, ż. gatunek muszli.

Pelŏros, i, m. przyładek w północno-wschodniej części Sycylii; stąd: Pelorias, ädis, i Peloris, Idis, ż. należąca do przyładku Pelora.

Pelta, ae, ż. mała, lekka tarcza; stąd: peltastae, arum, m. żołnierze taką tarczą uzbrojeni.

Pelŭsĭum, ii, n. miasto w Egipcie; stąd: Pelusius i Pelusiäcus, a, um, Peluzyjski, należący do miasta Peluzyum.

Pelvis, is, ż. miednica.

Penârius, a, um, szpiźarniany, cella.

Penâtes, ium, m. z wyrazem dii, lub samo P., bóstwa domowe, opiekuńcze rodziny, (minores, familiares, privati); bóstwa opiekuńcze kraju, państwa (majores, publici); stąd: mieszkanie, dom, siedziba, nostris succedere penatibus hospes; poet.: o ulu pszczoł.

Penätiger, era, erum, noszący bóstwa domowe, Aeneas.

Pendeo, pependi, 2. wisieć, in lub ex arbore; in cervice; de collo: sagittae pendent ab humero; dulces pendent circum oscula (ora) nati, poet.; być obwisłym, spadać, obwisnąć, fluidos pendere lacertos; palcaria p. a mento; zawiesić się, cur aliquis de trabe pependit?; unosić się, bujać, niby wisieć, nubes p. in aëre; pendere pennis (latać); illic prora pependit; scopulus p. wznosi się; trzymać się czego, przebywać gdzie, in limine alicujus, poet.; — przenoś. a) w ogóle: ex lub ab ore alicujus p., uważnie przysłuchiwać się; omnia sunt hominum tenentia pendentia filo (o niepewności rzeczy ludzkich); b) pochodzić, ex una origine: quum ejus origo paterna a Numa P. penderet; być od kogo lub od czego zawisłym zależać, polegać; ex quo verbo tota causa pendeat: ex parvis rebus saepe magnarum momenta pendent; c) zawiesić czynność, zaniechać, pendent opera interrupta, poet.; być niepewnym, chwiać się, wahać się, animo, animis lub animi; pendent animi (wahające się) także: pendet belli fortuna, los wojny niepewny; być blizkim upadku, pendentem amicum corrueere patitur.

Pendo, pependi, pensum, 3. ważyć, odważyć herbae pensae; — przenoś. rozważać, rozeznawać, sądzić, res non verba; res ex levi conjectura, sądzić o rzeczach z bezzasadnego domniemanja; oceniać, szacować, aliquem non ex fortuna, sed ex virtute; magni, plurimi; parvi, minoris, wysoko, nizko; malo, mniëj. Stąd: a) płacić, wyplacać (ponieważ sta-

rożytni wartość pieniędzy oznaczali wagą) pecuniam, vectigal, tributum, stipendium, bina millia aeris, partem usurae: — przenoś. ponosić, cierpieć, co się zasłużyło, przypłacić czem (ponieważ dawniej kary oplacano pieniędzmi) poenam, supplicium, ignominiam, temeritatis magnas poenas; b) ważyć, być ciężkim, minus pondo octoginta.

Pendulus, a, um, wiszący, obwisły, pochylony; — przenoś. niepewny, wątpliwy, spe.

Pene, przysl. patrz paene.

Peneis, i Peneius patrz Pencus.

Penelopa, ac, i -æ, ës, ż. żona Uliksesa, matka Telemaka; stąd: Penelopous, a, um, należący do Penelopy.

Penes, przym. rządzi przyp. 4 przy, co do miejsca, penes quem miles sit; w rękę, w posiadaniu, w mocy, penes reges summa potestas est, w rękę królów jest najwyższa władza: penes te culpa est, twoja wina; penes te es? czy jesteś przy zdrowym umyśle?

Penetrabilis, e, przenikliwy, corpus p. telo; przenikający, frigus, poet.

Penetrâlis, e, wewnętrzny, środkowy; rzeczow. penetrare i penetrat, alis, n. w licz. mn. penetralia, wewnętrzna część domu lub świątyni.

Penëtro, 1. przenikać, wkradać się, wchodzić, wciskać się, przedzierać się, włas. i przenoś. ad urbes, ad aures, in palaestram: ad sensum judicis; hominum ratio in coelum; także przech.: sinus Illyricos; penetratis gentibus.

Penëus, lub ës, i, m. główna rzeka w Tessalii; jako bożek rzeczny, ojciec Cyreny; stąd: a) Peneis, ldis, ż. należąca do téj rzeki, un-

- da; b) Penēus i Penēus, a, -um, należący do tej rzeki, od niej przerżnięty, arva, Tempe.
- Penicillum, i, n. lub -us, m. pędzel; stąd: przenoś. o malarstwie i stylistycznym przedstawieniu.
- Peninsula, patrz paeninsula.
- Peninus, patrz penninus.
- Penis, is, m. ogon, członek męzki.
- Penitus, przysl. wewnątrz, głęboko, p. in Thraciam se abdidit, saxum p. excisum; daleko, p. rēpostae gentes; terrae penitus penitusque jacentes, poet.: —przenoś. głęboko, ea animis p. mandate; b) usilnie, serdecznie, rogare; c) dokładnie, gruntownie, videre, nosse, perspicere, intelligere, pervidere; d) zupełnie, całkowicie, Dalmatia p. tum subacta; se p. perdidit; p. expers alicujus rei; p. diffidere; non p. reprehendere.
- Penius, ii, m. rzeka w Kotchidzie.
- Penna, ae, ż. pióro, w licz. poj. i mn. skrzydła; latanie, lot; poet. pennas explicare, celeritate pennae effugere necem; pióra u strzały i strzała, poet.; —przenoś. pennas mihi inciderant, podcięto mi skrzydelka; także: humilis decisis pennis, pozbawiony majątku.
- Pannatus, a, um, skrzydlaty, w pióra i skrzydła opatrzoney.
- Penniger, era, erum, skrzydlaty, mający pióra i skrzydła, genus animantium.
- Penninus, a, um, Peniński, mons lub samo Penninus, góra ś. Bernarda; Alpes lub juga, pasmo gór od góry ś. Bernarda, aż do ś. Gotarda.
- Pennula, ae, ż. piórko, skrzydelko.
- Pensilis, e, wiszący, zawieszony, uvae; na arkadach urządzony, wiszący, horti.
- Pensio, ōnis, ż. płaca, termin wypłaty; u późn. pis. nakład, podatek.
- Pensito, i, ważyć, ściśle odważyć, lanam; przenoś. dokładnie rozważyć, roztrząsać, aliquid; 2) wypłacić, zapłacić, vectigalia; stipendium; praedia, quae pensitant, posiadłości, od których należy się podatek, danina.
- Penso, i, ważyć, odważyć, aurum; —przenoś. a) rozważać, rozpoznawać, zastanawiać się nad czem, mieć wzgląd na co, hostis vires; consilium, honesta; stąd: z przyim. ex i 6 przyp. lub samym 6 przyp. oceniać, szacować, amicum ex factis; scriptores eadem trutina; vires magis oculis quam ratione; z przyp. 6 porównywać, adversa secundis; nova maleficia veteribus malefactis; b) nagradzać, powetować, beneficia impensa exigua; 2) zapłacić, opłacić, aliquid aliqua re; —przenoś. odpokutować za co, przyplacić czem, vulnus vulnere; necē.
- Pensum, i, n. rzecz odważona, mianowicie wena rozdawana niewolnicom pod wagą na robotę dzienną, stąd: pensum trahere; carpentes pensa puellae; przemoż. zadanie, powinność, urząd.
- Pensus, a, um, ważny, stąd: nihil pensi habere, mieć za nic, nie dbać, być na wszystko obojętnym; nec quicquam pensi habere lub ducere, żadnej wagi, żadnej wartości do czego nie przywiązywać, nie uważać na co.
- Pentelicus mons, góra w Attyce sławna białym marmurem; przymiotnik Pentelicus, a, um, należący do tej góry, Hermae, popiersia zrobione z marmuru tej góry.
- Pentéris, is, ż. okręt o pięciu rzędach wiosel.

Penthesilëa, ae, ż. królowa Amazonek, sprzymierzona z Pryamem.
 Pentheus, ei, lub eos, m. król Tebański, wnuk Kadmusa; stąd: a) Penthëus, a, um, do Pentheus-a odnoszący się; b) Penthides, ae, m. potomek Pentheus-a (Likurg).
 Penüria, ae, ż. niedostatek, brak czego, edendi, cibi, civium.
 Peñus, us lub i, m. i ż. lub penum, i, n. lub penus, öris, n. zapas żywności, jej skład.
 Peparëthus, lub -os, i, ż. wyspa na morzu Egjejskiem z miastem tegoż nazwiska.
 Peplum, i, n. lub -us, i, m. suknia zwierzchnia wspaniała, którą na uroczystości obchodzonej co lat pięć w Atenach na cześć Minerwy strojono jej posąg: 2) w ogóle: zwierzchnia szeroka suknia kołbieca.
 Per, *przym.* rządzi przyp. 4; 1) w przestrzeni, a) oznacza: przejście przez nią, przez, po, z: sanguis per venas in omne corpus diffunditur; per manus, z ręki do ręki; p. domos, z domu do domu; b) oznacza ruch w jakimś miejscu lub znajdowanie się, rozłożenie się na nióm przedmiotu, po, wśród, transire p. corpora, przejść po trupach; equites per oram maritimam erant dispositi; spuma fluit p. armos; p. forum: p. munitiones; p. gradus, p. mare; p. temonem; p. silvas, p. castra, p. compita, p. herbas; p. feras; ire p. umbras, w cieniu, w krainie podziemnej, p. Apuliam, p. Italiam;—przeńs. oznacza a) przejście przez różne okoliczności, przez różne koleje, per tot imperia ad summum fastigium evectus; p. multa ac varia officia atque honores ad administrationem venit; per varios casus, per

tot discrimina rerum tendimus in Latium; per omnia, wszędzie, we wszystkióm; fortuna per omnia humana potens; b) srodek czyli narzędzie; przez, za pomocą, per Anci filios occisus est; i tak zwykle o osobach: per me, per te, per se, sam z siebie, sam przez się, bez pomocy, per me tibi obstiti; per se virtus esset expetenda; ea facere ipsa per se laetitia; także: per literas, listownie; per epistolas et munera rogatus; per insidias caesi sunt; p. manus, rękami; per vim, p. contumeliam; p. virtutem; p. simulationem; p. causam, p. ludum et jocum; częściej jednak używa się w tém znaczeniu przyp. 6; p. fidem fallere aliquem, pod pozorem, pod zasłoną dobrej wiary oszukać kogo; c) zasadę, czyli powód: dla z, przez, z przyczyny, per astatem, p. avaritiam, p. metum, p. gloriam; p. iram; per haec, dla tego; szczegól. o osobach lub rzeczach, które za pomagające lub przeszkadzające przyczyny są uważane: dla, z, z przyczyny, urbs recipi, per Antiochum, non poterat; si p. valetudinem posses, gdyby ci stan zdrowia pozwolił; si per fata licuisset; per me licet, z mojej strony, co do mnie, nie przeszkadzam; si per te frui libertate non licet, z twojej przyczyny; si per vos licitum erit, jeżeli z waszej strony nie będzie przeszkody; stąd: przy prósbach, zaklinaniach, przysięgach, dla, na, oro te per deos, per dextram; i t. p. per deos jurare; per deos immortales; 2) co do czasu: a) przy wyrażeniu trwania czynności, na pyt. jak długo? przez, per quinos dies; decem p. dies ludi sunt facti; per duas noctes; p. duos

- menses, p. hosce annos; p. septem reges; p. biduum; b) na pytanie: kiedy? podczas, w, per eos dies; p. noctem; p. idem tempus; p. hoc tempus; per somnum; p. concilium; per ludos; p. otia; p. indicias; p. multa bella.
- Pera**, ae, ż. wór, torba.
- Perabsurdus**, a, um, bardzo niedorzeczny.
- Peracommodatus**, a, um, bardzo stosowny, przyzwoity.
- Peracer**, cris, crc, bardzo ostry.
- Peracerbus**, a, um, bardzo cierpki, przykry, peracerbum mihi est, bardzo mi jest przykro.
- Peractio**, ónis, ż. wykonanie, uskutecznienie; 2) dokończenie, actatis.
- Peracüte**, przysl. bardzo ostro; — przenoś. dowcipnie, przenikliwie.
- Peracütus**, a, um, bardzo ostry; o głosie: bardzo donośny; — przenoś. bardzo dowcipny.
- Peradolescens**; tis, młodzieńczy.
- Peradolescentulus**, i, m. młodzieniaszek.
- Peraea Rhodiorum**, pobrzeże w południowej części Karyi.
- Peraea**, ae, ż. miasto w Argolidzie. [żnicy.
- Perasque**, przysl. równie, bez różnicy.
- Peragito**, i. gonić, poruszać, niepokoić, hostes.
- Perágo**, égi, actum, 3. przerabiać, przewracać, uprawiać, humum; odbywać, navigationem, cursum, concilia, conventus, comitia; — poet. quum sol duodena peregit signa; stąd: przeżyć, przepędzić, vitam, aetatem, noctem; wykonać, skutecznie, incepta, mandata, postulata: jusjurandum; dokończyć, coeptas ante laudes; cetera, ut orsus est, peregit; consulatu peracito, po ukończeniu konsulatu; doprowadzić do końca, odegrać, fabulam; skargę, proces aż do wy-
- rzeczenia wyroku doprowadzić, causam rei, albo ścigać oskarżonego, aż do jego potępienia, póki nie będzie za winnego uznany, reum; poet. ense latus, przeszyc, przebić; dona p. porozdawać dary: fortunam p. wytrzymać, znieść; opisywać, bello res gestas; rozmyślać, rozważać, animo aliquid.
- Peragrätio**, ónis, ż. wędrówka, przejażdżka.
- Peragro**, i. przejść, przejechać, przewędrować, zwiedzać kraje, provincias, agros; poet. litora classe; bier. terras esse peragratas; — przenoś. latebras suspicionum, przeniknąć, odkryć powody do podejrzeń; b) bez przyp. 4, dojść, dostać się gdzie; — przenoś. eā fama peragravit; per animos hominum, przeniknąć skrytość umysłów ludzkich.
- Peramans**, tis, bardzo przywiązany, nostri.
- Peramanter**, przysl. bardzo mile, uprzejmie, serdecznie, observare aliquem.
- Perambulo**, i. przechodzić, zwiedzać, rura; — przenoś. frigus perambulatur artus, zimno przenika członki; crocum floresque perambulatur fabula (o ulubionej sztuce teatralnej) poet.
- Peramplus**, a, um, bardzo wielki, b. obszerny.
- Peranguste**, przysl. bardzo ciasno, b. wązko.
- Perangustus**, u, um, bardzo ciasny, bardzo wązki, iretum, via.
- Perantiquus**, a, um, b. dawny.
- Perappositus**, a, um, bardzo stosowny, b. przyzwoity, aliquid.
- Perarduus**, a, um, bardzo trudny do wykonania, perarduum est demonstrare.
- Perargütus**, s, um, bardzo dowcipny.

Perarmatus, a, um, dobrze uzbrojony.

Peráro, 1. przeorác: — przenos. a) pomarszczyć, rugis ora; b) pisać, olandis verbis.

Perattente, przysl. bardzo uważnie, audiro.

Perattentus, a, um, bardzo uważny, animus.

Perbacchor, 1. spędzić na biesiadach, multos dies.

Perbeatus, a, um, bardzo szczęśliwy.

Perbelle, przysl. bardzo dobrze, zgrabniutko.

Perbeñe, przysl. bardzo dobrze.

Perbenevólus, a, um, bardzo życzliwy, alicui.

Perbenigne, przysl. bardzo łaskawie.

Perbibo, bibi, 3. wypić, wyssać; — przenos. bra w siebie, wciągać, terra lacrimas {mrujący.

Perblandus, a, um, bardzo ujemny.

Perbonus, a, um, bardzo dobry.

Perbrevis, e, bardzo krótki, p. tempore lub samo perbrevis, w krótkim bardzo czasie.

Perbreviter, przysl. bardzo krótko, exponere, attingere.

Percalesco, callui, 3. odrętwieć: — przenos. stracić czucie, civitatis patientia percalluerat; 2) obeznawać się z czem, usum rerum.

Percarus, a, um, bardzo drogi.

Percautus, a, um, bardzo ostrożny.

Percelebro, 1. bardzo rozślawiać, versus; na str. bier. słynać.

Perceler, celeris, e, bardzo prędki, rący.

Perceleriter, przysl. bardzo prędko.

Percello, cūli, culsum, 3. uderzyć gwałtownie, alicui femur; aliquem genu; obalić, wyrzucić, rzucić o ziemię, stąd: pobić zupełnie, hostes; — przenos. a) zniszczyć, zgubić, obalić, imperium; b) prze-

razić, zatrwożyć, przestraszyć, timore perculsa civitas; deorum ira percelli; percussus plaga.

Percenseo, censui, 2. przejrzeć, oglądać, przebież w rachunku, obliczyć, perc. promerita numerando; oceniać, orationes; przejsć, przejechać, Thessaliam; totum orbem.

Perceptio, õnis, ż. zebranie, frugum; — przenos. poznanie, pojęcie, nauczanie się.

Percio, civi, cĭtum, 4. i percio 2. wzruszyć, pobudzić, stąd: percitus; a) poruszony, pobudzony, uniesiony, irā; b) porywczy, łatwy do poruszeń, burzliwy, gwałtowny, ingenium.

Percipio, cēpi, ceptum, 3. chwycić, zbierać, otrzymać, fructus (włk. i przenos); praemia; poet.: auras, chwycić powietrze; otrzymać wrażenie za pomocą zmysłów, wiedzieć, słyszeć i t. p., sensibus oculis (visu), auribus aliquid; lub samo perc., sonum, luctus, quarelas; fugam; percepta fuga Trevirorum; percipite diligenter, quae dicam (słuchajcie); perc. voluptatem, salubritatem; pojąć, zrozumieć, nauczyć się, usum rei militaris; praeepta percepta habuerat; nomen perceptum usu a nostris (znane, wiadome); ratione aliquid; ut cito dicta percipiant; facilius aliquid; percepta artis, zasadniczo wiadomości.

Percõlo, 1. precedzać.

Percõmis, e, bardzo uprzejmy, grzeczny.

Percommõde, przysl. bardzo dogodnie, b. dobrze, accidit; factum est.

Percommõdus, a, um, bardzo dogodny, wygodny.

Percontátio, õnis, ż. dowiadywanie się, zapytanie.

Percontátor, óris, *m.* zapytujący, wywiadujący się.

Perceptor i percunctor, atus, 1. badać, wywiadywać się, zapytywać, aliquid, aliquom aliquid, solebat ex me percontari disciplinam augurii; p. a peritis; ille me do nostra republica percontatus est; ze zdaniem pyt. i względ. percunctabere doctos, qua ratione.

Percoquo, coxi, coctum, 3. przegotować; — przenoś. doprowadzić do dojrzałości, mora percoquit uvas.

Percrebro, crebri, 3. rozgłaszać się, rozszerzać się, rozchodzić się, fama, opinio.

Percrepo, crepui, crepitum, 1. bardzo brzmieć, rozlegać się, lucus percrcpat vocibus.

Perculsus, a, um, patrz percello.

Percultor, ónis, *m.* czciciel, wielbiciel, doctorum.

Percount-, patrz percent-.

Percupidus, a, um, bardzo chciwy; bardzo przywiązany do kogo, tui.

Percupio, óre, mocno pragnąć.

Percuriósus, a, um, bardzo ciekawy. [czyó, vulnus.

Percuro, 1. uleczyć, doskonale le-

Perourro, cucurri lub curri, cursum, 3. nieprzech. a) przebieść, przeskoczyć, per temonem; b) pospieszyc dokąd, dojechać, dobieść, z przyim. ad lub in i 4. przyp.; Philam; citato equo Calos; 2) przech. przebieść, przejechać, agrum Picenum; conventus omnes; pectine telas; pollice chordas; iter (o rzekach); — przenoś. a) przebiegać, salubritas omnes partes anni percurrit; multa legendo; paginas; b) przebiegać w mowie, oponadać, multas res oratione; quae breviter a te percursa sunt; c) przebiegać w myśli, multa animo.

Percursatio, ónis, przebieganie, przejazd, Italiae.

Percursio, ónis, *z.* przebieganie; — przenoś. przebieganie prędkie w mowie lub w myśli rozmaitych rzeczy, propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

Percurso, 1. przebiegać, finibus nostris.

Percussio, ónis, *z.* uderzenie, capitis; digitorum (pstrykanie palcami); wybijanie taktu w muzyce, numerorum, intervallorum.

Percussor, óris, *m.* zabójca, zwłaszcza nasłany, namówiony.

Percussus, us, *m.* gwałtowne uderzenie, pchnięcio.

Peroutio, cussi, cussum, 3. przebić, przeciąć, przeszyć, rostro navem; aliquem lancea, pectus; 2) gwałtownie, mocno bić, uderzać, forem virgā; janua manu; poet.: palmis percussa lacertos; aliquem fulmine, turres do coelo; poet.: pennas p, latać; lyram, grać; stąd: a) ranić, caput, brachium gladio; — przenoś. zadać ranę, zranić, boleścią dotknąć, percussus vulnere fortunae, calamitate; przerazić, zatwożyć, percussus atrocissimis literis, suspicione; pectora pavore; aliquem inani cogitatione (przez samo urojenie, przywidzenie nabawic strachu); opanować, amare; b) zabić, zamordować, aliquem fusti, securi; manu Diocletiani percussus est; foras; stąd: fodus, zawierać przymierze (ponieważ przytém zabijano bydła na ofiarę); c) odrwić, oszukać, aliquem.

Perdifficilis, e, bardzo trudny, aditus, quaestio.

Perdifficiliter, przyst. bardzo trudno.

Perdignus, a, um, bardzo godny, aliqua re.

- Perdiligens**, tis, bardzo pilny, starowny, troskliwy.
- Perdiligenter**, *przysł.* bardzo troskliwie.
- Perdisco**, didici, 3. doskonale się nauczyć.
- Perdiserte**, *przysł.* bardzo wymownie.
- Perdite**, *przysł.* nader zło, se gerere.
- Perditor**, ōris, *m.* niszczyciel, rei-publicae, dignitatis.
- Perditus**, a, um, zgubiony, stracony, bez nadziei, bez ratunku, aeger, valetudo, res, iudicia; szczególnie. luctu, moerore (w smutku pogrążony); w znac. moral.: zły, zepsuty, nie do poprawienia, adollescens, mores.
- Perdiu**, *przysł.* bardzo długo, przez długi czas.
- Perdiuturnus**, a, um, bardzo długotrwały.
- Perdives**, divitis, bardzo bogaty
- Perdix**, icis, *m.* i *ż.* kuropatwa.
- Perdo**, didi, ditum, 3. (daw. cz. ter. tryb. łącz. perduim), marnować, trwonić, oleum et operam, tempus; stąd: stracić, oculos, liberos, regem, naves, agrum, civitatem, imperium; przegrać sprawę, litem, causam; przegrać w grze, sic ne perdiderit, non cessat perdere lusor; poet.: zabić, serpentem; arma p., rzucić broń, uciekać; zgubić, nieszczęśliwym zrobić, amicos; se ipsos penitus perdiderunt.
- Perdōceo**, docui, doctum, 2. doskonale uczyć, aliquem; aliquid; z 4 przyp. i tryb. bez.
- Perdoctus**, a, um, bardzo uczony, usposobiony.
- Perdōleo**, dolui, dolitum, 2. bardzo bolewać, smucić się, z 4. przyp. i tryb. bez., suam virtutem irrisui fore perdolnerunt.
- Perdōmo**, domui, domitum, 1. podbić, uskromić, ujarzmić, tauros; perdomitique sunt omnes; Latium; Apulia.
- Perdūco**, duxi, ductum, 3. doprowadzić, przyprowadzić, aliquem Romam; legionem in Allobrogas; comprehensos ad Caesarem; omnes naves incolumes; do pewnego miejsca i pewnej wysokości doprowadzić, przeciagnąć budowlę, mur, rowy, wodę i t. p., murum fossamque ad montem; munitiones in castella i t. p., turris altitudinem ad contabulationem; przeciagnąć, doprowadzić do pewnego czasu, ad mediam noctem; in seram; ad centesimum annum; — przenoś. doprowadzić, rem ad extremum casum, do ostateczności; wynieść, aliquem ad summam dignitatem; ad honores amplissimos; także: nakłonić, aliquem ad lub in suam sententiam; ad suam voluntatem; aliquem ad se; 2) namaścić, corpus odore ambrosiae.
- Perductor**, ōris, *m.* stręczyciel.
- Perduellio**, ōnis, *ż.* postępowanie nieprzyjacielskie; zbrodnia stanu, targnięcie się na rząd, na władzę.
- Perduellis**, is, *m.* nieprzyjaciel zbrojny.
- Perduim**, patrz perdo.
- Perdūro**, 1. wytrzymać, trwać, in longum aevum.
- Perēdo**, ēdi, ēsum, 3. przegryźć, niszczyć, quos durus amor crudeli tabe peredit.
- Peregre**, *przysł.* na pyt. gdzie? nie w domu, w obcej stronie, habitare; na pyt. skąd? z obcej krajiny, prodigia p. nuntiata; na pyt. dokąd? w obce strony, exire; — przenoś. peregre est animus sine corpore velox, umysł daleko buja, zapuszcza się w głębokie myśli, poet.

- Peregrinābundus**, będący w chęci podróŜowania.
- Peregrinātio**, ōnis, *Ź.* wędrowka, zwiadczenie obcych krajów.
- Peregrinātor**, ōris, *m.* wędrownik.
- Peregrinātas**, ātis, *Ź.* cudzoziemczyni, mowa i obyczaje cudzoziemskie, infusa est in urbem.
- Peregrinor**, 1. być obcym, cudzoziemcem, in urbe; 2) podróżować; — przenoś. animus longē lateque peregrinatur.
- Peregrinus**, a, um, obcy, cudzoziemski, divitiāe; *rzeczow.* cudzoziemiec, nie mający prawa obywatelstwa tam gdzie przebywa, nieobywatel; stąd: provincia peregrina lub sors inter peregrinos, urząd sędziego rozstrzygającego sprawy między cudzoziemcami przebywającymi w Rzymie; — przenoś. nieświadomy, aures; orator in nulla re debet esse peregrinus.
- Perelēgans**, tis, bardzo piękny, kształtny, udatny, oratio.
- Perelēganter**, *przyst.* bardzo pięknie, wybornie, dicere.
- Perelōquens**, tis, bardzo wymowny.
- Perennis**, e, tyjący się przeprawienia się przez rzekę, auspicia.
- Perendie**, *przyst.* po jutrze.
- Perendinus**, a, um, pojutrzejszy, dies.
- Perenna**, patrz Anna.
- Perennis**, e, cały rok trwający, zostający, militia; — przenoś. trwały, nieustanny, continuo te in tuis perennibus studiis; fons, aquae, amnis (nieustannie płynące); niepożyty, monumentum acre perennius.
- Perennitas**, ātis, *Ź.* ciągle trwanie, trwałość, fontium.
- Perenno**, 1. trwać przez wiele lat.
- Pereo**, perii (perivi), peritum, perire, przyjeść, odejść, stąd: a) zginąć, przepaść, życie stracić, umrzeć, proelio, w bitwie; morbo lub a morbo, skutkiem choroby; ex vulneribus; pereundum sibi esse; peream, si lub nisi lub ni, niech zginę, jeżeli lub jeżeli nie, (rodzaj przysięgi); amore, przepadać z miłości, szalenie się zakochać; o przedmiotach nieżywotnych: niknąć, ginać, urbes funditus perierunt; regna peritura; nix perit, tonnieje, poet.; b) pod względem znaczenia: upaść, podupaść, meo vitio pereo; o rzeczach nieżywotnych: być straconym, ne opera et oleum perierit; si auxili perierunt tempora; upadać (o procesie) quia multis actiones et res peribant.
- Perequito**, 1. przejeżdzać się konno, per agmen; iater duas acies; ea viā longe; objeżdżać, aciem.
- Pererro**, 1. błąkać się, krajeć, zwiadczać, forum; freta; pererrato ponto; ← przenoś. aliquem totum luminibus, obejrzeć całego, przypatrzeć się.
- Pereruditus**, a, um, bardzo uczony.
- Pereundum**, patrz pereo.
- Perexcelsus**, a, um, bardzo wysoki, wzniosły.
- Perexigue**, *przyst.* bardzo szczupło, skąpo, praebere.
- Perexiguus**, a, um, bardzo szczupły, w małej ilości, semen; spatium; b. krótki, dies.
- Perfacēte**, *przyst.* bardzo dowcipnie, dicta.
- Perfacētus**, a, um, bardzo dowcipny.
- Perfacile**, nader latwo.
- Perfacilis**, e, nader łatwy; perfacile factu, rzecz bardzo łatwa do wykonania; z tryb. bez. sententias

- impetrari perf. est. 2) grzeczny, uprzejmy, chętny, in audiendo
 Persecundus, a, um, bardzo wymowny
 Perfamiliaris, e, bardzo poufaly, alicui: rzeczoŭ przyjaciel, poufaly
 Perfecte, przysl. doskonale, eruditus
 Perfectio, onis, ż wykończenie, dokonanie, doskonałość: maximerum operum
 Perfector, oris, m, wykończający, udoskonalający
 Perfectus, a, um, wykończony, doskonały
 Perferens, tis, cierpiący, wytrzymujący, injuriarum
 Perféro, tui, latum ferre donieść do miejsca, do celu, tapis non pertulit ictum, nie doleciał, nie trafił alveus fluminis non pertulit gravissimas naves: quos pavor pertulerat in silvas, zaniósł, zapędził: zatrzymać, zachować, intrepidus ad fatanovissima vultus: — przenoś a, ponieść, wytrzymać, poenam decem annorum w ogóle, znieść meźnie, wycierpieć onus, cruciatus, omnes indignitates contumeliasque, servitutum, seditio-nem, luxuriam, vigiliis także omnes, b, popierać, legem, rogationem, zrobić, żeby wniosek do prawa został przyjętym, perfertur lex, 2) przynieść, zanieść, donieść, literas, mandata ad aliquem: nuncium alicui: praedam Romam: perferri, dojść, fama Romam perlata est, dostac się, przejeść, agrum perferri ad paucos, samo perferre, przynieść wiadomość, uwiadomić, equites pertulere, consulem obsideri na str. bier. otrzymać doniesienie, byc uwiadomionym, perfertur ad me
 Perfiolo, feci, fectum, 3. wykonać, skutecznie, dokonac, opus, nullum, munitionem, pontem, covata, cogitata, mandata: skończyć, tellum: przeżyć, skończyć, cennum annos: odbyć, eomitia, lustrum, census: doprowadzić do skutku, senatus consulta: zrobić, dokazać, ze spoj. ut, eloquentia perfecit, ut, privarentur.
 Perfidolis, e, bardzo wierny.
 Perfidens, tis, pełen zaufania, spuszczający się na kogo.
 Perfidia, ae, ż, zdrada, wiarolomność, przeniewierzenie się.
 Perfidiöse, przysl. zdradliwie, wiarolomnie.
 Perfidiösus, a, um, zdradliwy, perfidiosum est idem frangere.
 Perfidus, a, um, zdradliwy, wiarolomny, perfidum ridens, poet.
 Perflabilia, e, przewiewny, na przewiew wystawiony.
 Perflagitiösus, a, um, bardzo występny.
 Perflo, i, przewiewać, terras turbine: dać, wiać na co, z przyp 4 i przyim ad.
 Perfluo, przepływać, przeciekać: — przenoś wydać się z czem, nie zachować tajemnicy, hac atque il-lac perfluo.
 Perföldio, födi, fossum, 3. przekopać, przebić, parietem: wykopać, fretum manu.
 Performidölösus, a, um, bardzo lekliwy, bojaźliwy
 Perföro, i, dziurawić, przebić, przewiercić, aliquid rostro, ense, spiculis, uno ictu: odkryć widok, Stabianum; duo lumina perforata: przedziurawić, zatopić, trizemem.
 Perfrömo, öre, szum, dźwięk wy-dawać.
 Perfrequens, tis, bardzo ludny, emporium.
 Perfrico, fricui, fricatum i frictum 1 nacierać, namaszczać, caput unguento: capnt, skrobać się w glo-

- wę; wahać się, nie wiedzieć co począć; frontem, os, stracić wstyd, czło, stać się bezwetydny.
- Perfrigidus**, a, um, bardzo zimny.
- Perfringo**, frēgi, fractum, 3. przełamać, połamać, rozbić, zniszczyć, aliquid dolabra; claustra, munitiones, tabulationem i t. p.; także: naves perfrigerant proras; — przenoś. zniszczyć, zniweczyć, obalić, leges, decreta senatus, jus civile potentia; omnia cupiditate ac furore; 2) przełamać, siłą sobie drogę utorować, aciem. phalangem hostium; — przenoś. pokonać trudności, omnes angustias, omnes altitudines; animos, siła wzmowy poruszyć.
- Perfruor**, fructus, 3. używać czego z przyjemnością, auctoritate, gloria, laude: salva republica; także: ad perfruendas voluptates; 2) spełnić, mandatis.
- Perfuga**, ae, m. zbieg; — przenoś. odstępca, przemiewiera.
- Perfugio**, fugi, fugitum, 3. uciekać, szukać schronienia, Cofinthum; ad aliquem; uciekać do nieprzyjaciół, przejść na stronę nieprzyjaciół, ad aliquem; in castra Caesaris; ad imperatores nostros.
- Perfugium**, ii, n. miejsce schronienia, przytułek, nullum perfugium ac praesidium salutis
- Perfunctio**, ōnis, ż. odbywanie, wykonywanie, laborum; piastowanie, sprawowanie, honorum.
- Perfundo**, fūdi, fūsum, 3. oblewać, polewać, zmoczyć, lacrimis; perfudit toto corpore sudor; kapać, pecus fluvii; na str. bier. być oblanym lub oblać się, kapać się, aliqua re; poet.: ostro perfusae vestes, suknie purpurowo farbowane; — przenoś. napełnić, przepełnić, przejąć czém, religione
- animum; horror me perfudit; perfundi laetitia, gaudio, timore, metu.
- Perfungor**, functus, 3. odbywać, sprawować, wykonywać, rebus amplissimis; piastować, honoribus; munere et gravi opere; często: wytrzymać, przebyć, znieść, laboribus, molestia i t. p.; perfunctus, ten który co przebył, wytrzymał, periculis; zaś: perfunctum periculum w znac. bier. niebezpieczeństwo, które kto przebył, Cic. Sext. 4.; rzadko: używać z przyjemnością, bonis omnibus; epulis.
- Pērfūro**, ēre, bardzo szaleć.
- Pergamum**, i, n. lub Pergamus lub -os, i, ż. u poet.: Pergama, orum, n. twierdza Troi; stąd: Pergameus, a, um, Pergamejski, Trojański; 2) miasto w Mizyi W., stolica królów państwa Pergamejskiego; stąd: Pergamēnus, a, um, Pergameński, i Pergameni, orum, m mieszkańcy Pergamu. {żyć.
- Pergaudeo**, ēre, bardzo stę cież.
- Pergo**, perrexi, perrectum, 3. (od per i rego), dążyć, postępować dalej, iter; p. ire, z przyim. ad, in, adversum i 4 przyp., p. navigare Peloponncsum; stąd: samo pergere, posuwać się, iść dalej, domum; Romam, ad castra, ad forum; in Macedoniam ad Planciumque; in solitudines; adversum hostes; — przenoś. postępować dalej, rzecz dalej prowadzić, dalej mówić, pergamus ad reliqua; perge de Caesare; perge reliqua; często: z tr. bez. agere, insequi, sciscitari, docere, explicare i t. p.
- Pergrandis**, e; bardzo wielki; p. natu, w podeszłym wieku, bardzo stary. -
- Pergratus**, a, um, bardzo przyjemny, pergratum mihi feceris, zrobiłbyś mi wielką przyjemność.

- Pergravis**, e. bardzo ciężki. 2) wiele znaczący. ważny, poważny, testis
- Pergraviter**, *przysł.* bardzo ciężko, dotkliwie offensus b. ostro, reprehendere
- Pergula**, ae z. kram sklep. galek budka
- Pergus**, i m jezioro w Sycylii
- Pernibso**, hibui, hibitum, 2. stawiac przedstawiac, aliquem suo nomine. od siebie jako pełnomocnika) - przenoś nazywac. vatem hunc perhibebo optimum. w ogóle: mówic, głosić, ut perhibent: nuntii fnlsse perhibentur
- Perhonorifice**, *przysł.* bardzo szlachetnie. z wielką czcią
- Perhonorificus**, a, um, bardzo szlachetny, consalutatio; 2) okazujący uszanowanie. szanujący, in aliquem
- Perhorresco**, horruī, 3. drzeć, wstrząsac się, aeqnor perhorruit: clamore perhorruit Aetne; 2) drzeć od strachu, lękać się, toto corpore: z przyp. 4. hanc religionem, fugam
- Pernorridus**, a, um, bardzo najeżony; stąd: straszny, stagna perhorrida situ.
- Perhumaniter**, *przysł.* bardzo uprzejmie, grzecznie, scribere.
- Perhumanus**, a, um, bardzo ludzki, uprzejmy, grzeczny. sermo, epistola.
- Periollitatio**, ōnis, z. doświadczenie, próba.
- Periclitor**, 1. doświadczac, robic próbę, remigio, wiosłem; periclitentur in iis exemplis; często ze zdaniem względnym: periclitabatur, quid nostri valerent; stąd: być wystawionym na niebezpieczeństwo. ut potius Gallorum vita, quam legionarium periclitaretur; in acie, ingenii famā. 2) przech. doświadczac, probowac, fortunam. periclitandae vires ingenii. szczegó! narażac na niebezpieczeństwo, non est salus periclitanda reipublicae.
- Periclymēnus**, i m syn Neleusa i Chlorydy
- Periculōse**, *przysł.* niebezpiecznie, acrotare, navigare.
- Periculōsus**, a, um, niebezpieczny bellum; narażający się na niebezpieczeństwo, fuissemus in nosmet ipsos periculosi
- Periculūm**, i, n. doświadczenie, próba, p. facere alicujus lub alicujus rei, doświadczac, probowac, periculum sui facere, dac z siebie dowód, zrobic na sobie próbę; in isto periculo, w tém dziele w tem piśmie ułożonem na próbę. 2) niebezpieczeństwo, meo p, z mojem niebezpieczeństwem, na mój karb. periculo alicujus, na czyją szkodę z czyjem niebezpieczeństwem, p. facere alicujus rei, odwazyc się na co; pericula obire, ingredi, snbire, suscipere, narażic się na niebezpieczeństwo; p. alicui creare, conflare, intendere, injicere, inferre, facessere, facere, comparare, moliri, narażic, wystawic kogo na niebezp.; in periculo esse lub versari, znajdowac się w niebezp.; abesse a periculo, byc dalekim od n.; a tergo p. non habere, nie byc zagrożonym żadnym niebezpieczeństwem; p. est alicui ab aliquo, zagraża komu z czyjój strony n.; periculo certaminis, z obawy lub obawiajac się walki; p. est, ne-, jest obawa, aby nie-; 3) proces, sprawa sądowa, amicorum; wyrok, protokół, ut in periculo suo inscriberent; pericula magistratuum.
- Peridoneus**, a, um, bardzo zdatny, dogodny, alicui rei; ad rem.

- Perillustris, e, bardzo jasny, jawny; 2) bardzo znakomity, zacny.
- Perimbecillus, a, um, bardzo słaby.
- Perimo, emi, emptum, 3. całkiem objąć, sensum; zniszczyć, obalić, simulacra deorum; zgładzić, zabić, indigna morte peremptus; przeszkodzić, reditum, ludos, consilium alicujus.
- Perimpeditus, a, um, pełny zawad, nieprzybyty, trudny do przejścia, locus. [dogodnie.
- Perincommöde, przysł. bardzo niedogodny, alicui.
- Perincommödus, a, um, bardzo niedogodny, alicui.
- Perinde, przysł. równie, podobnie, właśnie w ten sposób, z wyrazami: ac, atque, ut, jak; tanquam, quasi, ac si, jakby, jak gdyby; p. tamen, z następn. ut i tryb. łącz., tak jednak że-.
- Perindulgens, tis, bardzo pobłażający; b. tkliwy, in patrem.
- Perinfirmus, a, um, b. słaby.
- Peringeniösus, a, um, bardzo dowcipny.
- Periniquus, a, um, bardzo niesprawiedliwy; 2) bardzo niechętny, periniquo patiebar animo.
- Perinsignis, e, bardzo odznaczająca się.
- Perinthus lub -os, i, ż. miasto w Tracji (późn. Heraklea).
- Perinvisus, a, um, bardzo znienawidzony.
- Perinvitus, a, um, bardzo niechętny.
- Periödus, i, ż. okres (= ambitus verborum).
- Peripatëticus, a, um, przechadzający się; a ponieważ Arystoteles przechadzając się uczył, stąd: Peripateticus, tyczący się szkoły Arystotelesa, Peripatetici, orum, uczniowie, zwolennicy Arystotelesa.
- Peripëtasma, ätis, n. zasłona, kobierzec, obicie.
- Perirätus, a, um, mocno rozgniewany, alicui.
- Periscölis, Ydis, ż. podwiązka.
- Periströma, ätis, n. kobierzec, obicie.
- Perite, przysł. biegle, umiejętnie, dicere, versari in re.
- Perithous, patrz Pirithous.
- Peritia, se, ż. biegłość, znajomość czego, locorum.
- Peritus, a, um, biegły, umiejętny, obeznany z czém, z przyp. 2 lub 6, rerum multarum, earum regionum; belli navalis; jure, scientia bellandi; z przyim. ad i 4 prz. ad usum et disciplinam (pod względem); z tryb. bezok. cantare; często samo peritus *przym.* i *rzeczo.*
- Perjuönde, przysł. nader przyjemnie, z wielką przyjemnością.
- Perjuöndus, a, um, bardzo przyjemny, miły, literae, disputatio.
- Perjurium, ii, n. krzywoprzysięstwo.
- Perjüro, 1. krzywoprzysięgać, dii perjurati, bogowie krzywoprzysięstwem obrażeni, poet.
- Perjurus, a, um, krzywoprzysięcki, krzywoprzysięzca, poet. kłamca.
- Perläbor, lapsus, 3. przebiegać, przesuwac się, rotis undas; dojść dokąd, wcisnąć się, dostać się, aura famae.
- Perlaetus, a, um, nader wesoly.
- Perläte, przysł. bardzo szeroko, rozlegle, p. patere, daleko się rozciągać.
- Perläteo, latui, 2. ciągle się ukrywać.
- Perlectio, patrz collectio.
- Perlëgo, lëgi, lectum, 3. przeczytać, librum, epistolam; przypa- trzyć się w szczegółach, dispositas coras per atria; o senacie: robić przegląd.
- Perlëvis, e, bardzo lekki, małej wagi.

Perleuitor, *przysł.* bardzo lekko, bardzo mało, commotus.

Perlibens, -libenter, patrz perlub-
Perliberalis, e, dobrze wychowa-
ny, szlachetny.

Perliberaliter, *przysł.* bardzo szczo-
drze, uprzejmie.

Perlito, patrz pellicto.

Perlito, 1. szczęśliwie czynić bo-
gom ofiarę, z dobrą wróżbą; nieo-
sob. perlitatum est.

Perlitus, a, um, zboczony, cru-
delitate sanguinis.

Perlongus, a, um, bardzo długi.

Perlubens, tis, bardzo chętnie co
widzący, mający w czém upodo-
banie.

Perlubenter, *przysł.* bardzo che-
tnie.

Perluc-, patrz Pelluc-.

Perluctuosus, a, um, bardzo smu-
tny, żaloszny, funus.

Perluc-, lui, lütum, 3. umyć, wy-
myć, manus undä; na str. bier.
kąpać się, in fluminibus; gelida
cum perlucor undä, poet.

Perlustro, 1. przejrzeć, oculis; za-
stanawiać się nad czém, uważać,
animo aliquid; 2) zwiedzić, agros.

Permagnus, a, um, bardzo wiel-
ki; interest permagni, bardzo wie-
le na tém zależy; vendere perma-
gno, sprzedawać bardzo drogo.

Permäle, *przysł.* bardzo źle, nik-
czemnie.

Permäneo, mansi, mansum, 2 zo-
stać, wytrwać, in acie; in disci-
plina, in officio, in libertate, in
sententia, in amicitia, in proposi-
to susceptoque consilio, in volun-
tate, i t. p.; trwać ciągle, ntrzy-
mywać się, qui (ludi) ad nöstram
memoriam permanent; aqua plures
dies permansit; corpora perma-
neant diuturna; Athenis ille mos
permansit.

Permáno, 1. przechodzić, przeni-
kać przez co jak plyn, venenum
in omnes partes; succus ad jecur, -
przenos. rozchodzić się, docho-
dzić, fama ad aliquem; ad aures
alicujus; permanat doctrina in ci-
uitatem, macula ad animum.

Permansio, önis, ż. trwanie, in
sententia.

Permarinus, a, um, morski, słu-
żący do żeglugi; Lares permari-
ni, od żeglarzy wzywane bóstwa,
których posagi brano na okręt
dla szczęśliwej podróży.

Permatüresco, maturui, 3. dojrze-
wać zupełnie, pomum.

Permediöcoris, e, bardzo mierny.
Permeo, 1. przechodzić, przewę-
drować, maria ac terras; nieosob.
iter, quo in Galliam permeatur
(którędy się dostaje do G.).

Permessus, i, m. rzeka w Beocyi.
Permëtior, mensus, 4. przemie-
rzyć, zmierzyć, aliquid decempe-
dä; -przenos. przebyć, przejechać,
przepłynąć, aequor, poet.

Permingo, minxi, 3. zlać uryną.

Permirus, a, um, bardzo dziwny.

Permisceo, miscui, mistum lub
mixtum, 2. zmieszać, pomieszać,
cum suis permixti; -przenos. ira
et aegritudo permixta sunt; fruc-
tus magna acerbitate permixtos
tuli; wprawić w zamieszanie, do-
mum, Graeciam; zagmatwać, jura
divina humanaque.

Permissio, önis, ż. zostawienie czo-
go do woli komu; poddanie się
komu bezwarunkowo; pozwolenie,
mansionis.

Permissus, us, m. pozwolenie, per-
missu magistratus, dictatoris, le-
gis, (za pozwoleniem).

Permitto, misi, missum, 3. prze-
puścić, pozwolić przejść, qua equi
permitti possent; equos concitatos

calcaribus permittere, pędzić konno; se permittere in hostem, puścić się pędem na nieprzyjaciela; o pociskach: miotać, ciskać, wypuszczać, saxum in hostem; tela longius; — przenoś. a) tribunatum p., używać władzy trybuńskiej bez ograniczenia, nadużywać, puszczać cugle władzy tr.; porzucić, zaniechać, inimicitias patribus conscriptis et temporibus reipublicae (przez wzgląd na senat i okoliczności rzeczypospólitéj); przebaczać, iracundiae tuae permitto; b) powierzyć, poruczyć, zostawić, oddać, alicui potestatem; arbitrium alicujus rei; summam belli, rempublicam; fortunas suas fidei alicujus; se in fidem atque potestatem alicujus; pozwoić, zostawić czyjéj woli, dopuścić, nie sprzeciwiać się, z nast tr. bezok. lub z ut i tr. łącz. lub samym tr. łącz.: ei permisit eligere; permisit, ut partes faceret; permisum ipsi erat, faceret; permittente senatu, za zezwoleniem sen.; permittor, wolno mi, u późn.; permissio, ut regnaret; permissum, *rzeczowo*. pozwolenie, utor permissio, korzystam z pozw. [w nieladzie.

Permixte, przysł. w pomieszaniu, **Permixtio**, ónis, ż. pomieszanie, mieszanina, — przenoś. zamieszanie, zamieszki, reipublicae.

Permodestus, a, um, nader skromny, umiarkowany.

Permolesce, przysł. bardzo przykro, z wielką przykrością, ferre aliquid.

Permolesus, a, um, bardzo przykry, dotkliwy.

Permōlo, ěre, zmleć.

Permōtio, ónis, ż. poruszenie, wzruszenie; natchnienie, animi lub mentis; szczególn. namiętność.

Permōveo, mōvi, mōtum, 2 w ruch

wprawiać, wzruszać, poruszać; — przenoś. a) nakłaniać, aliquem pollicitationibus; często: permotus, powodowany, przywiedziony, auctoritate, injuriis, ignominia et dolore i t. p.; b) rozjątrzyć, rozdrażnić, oburzyć, aliquem; rozeczulić, mentem judicum; permoveri animo, stracić odwagę; mente, wpaść w uniesienie, przyjąć do szaleństwa; permoveri laboribus itineris, zrazić się, zniechęcić się trudami podróży; permotus metu, iracundia, odio, z obawy, gniewu, nienawiści.

Permulceo, mulsi, mulsum, lub mulctum, 2. glaskać, gładzić, comas; aliquem manu; z lekka dotykać; aram flatu permulcet spiritus austria (o łagodnym powiewie); languida lumina virgā; — przenoś. a) pochlebiać, przymilać się, pieścić, aliquem; lechtać, aures; sensum voluptate; b) łagodzić, uspokajać, animum alicujus; animos dictis; pectora dictis; iram alicujus; efferatos; senectutem consolatione, pocieszać.

Permultus, a, um, bardzo liczny. permulti viri; permultum i permulta, bardzo wiele, permulta fecit; permulto przy stop. wyż. o wiele, znacznie, daleko, p. clariora; permultum interest, bardzo wiele na tém zależy; p. ante certior factus eram, daleko wprzód.

Permūnio, 4. ukoić czyj twierdzę, zupełnie obwarować; 2) w ogóle: zasłonić, zabezpieczyć.

Permutatio, ónis, ż. edmiiana, rerum; wymiana, przemiana, captivorum, pecuniae.

Permutio, 1. zupełnie odmienić, statum reipublicae; 2) przemienić, zamienić co na co, aliquid aliqua re; stationum vices; szczególn.

a) wypłacić przez przekaz (weksel), illud, quod permutavi tecum; ut cum quaestu populi pecunia permutaretur; ut permutetur Athenas, aby weksel był posłany do Aten; b) wykupić, odkupić; captivos; puellas triginta milibus.

Perna, ae, *ż.* pośladek.

Pernecessarius, a, um, bardzo potrzebny, naglący, tempus; 2) zostający w blizkich stosunkach z powodu pokrewieństwa, przyjazni; i t. p. *reczow.* poufały przyjaciel, pernecessarios meos.

Pernecesse, *przysl.* koniecznie, esse
Pernegō, i. stale zaprzeczać, z 4 przyp. i tryb. bezok.

Perniciabilis, e, szkodliwy, zgabę przynoszący.

Perniciālis, e, zgubny, śmiertelny, morbus.

Pernicies, ei, *ż.* (dawn. przyp. 2 i 3, pernicii), zguba, upadek, nieszczęście, res illis perniciēi fuit; perniciem alicui moliri; także: osoba zniszczenie przynosząca, perniciēs provinciae Siciliae (o Werreście): p. macelli, żarłok; klęska, porażka, victus est ultima pernicie.

Perniciōsus, a, um, zgubny, szkodliwy, consilia; perniciōsissimum fore videbat, widział, że to najzgubniejsze pociągnie za sobą skutki.

Perniciōtas, ātis, *ż.* prędkość, chyżość, pedum.

Pernicioiter, *przysl.* predko, chyżo.

Pernix, icis, prędky, chyży, rączmy, pernicibus alis; z tr. bezok. amata relinquere pernix, poet.

Pernobilis, e, bardzo sławny.

Pernocto, i. przenocować, całą noc przepędzić, venatores in nive; in publico; loco; apud aliquem lub cum aliquo.

Pernosco, nōvi, 3. poznać z grun-

tu, doskonale, aliquid ex aliqua re; stąd pernotus, a, um, bardzo znajomy.

Pernox, noctis, trwający przez noc całą, luna p. erat, księżyc cały; noc świecił, luna pernocte, poet.
Pernumēro, i. obliczyć, przeliczyć.

Perpōnis, m. gatunek obuwia.

Perobscūrus, a, um, bardzo ciemny, quæstio.

Per odiōsus, a, um, bardzo zniechęcony, niemiły.

Perofficiōse, *przysl.* bardzo uprzejmie, grzecznie, aliquem observare.

Peropportūne, *przysl.* bardzo dogodnie, w sam czas, venire.

Peroportūnus, a, um, bardzo dogodny, diversorium.

Peroptātus, a, um, bardzo pożądanym, peroptato, podług życzenia.

Peroratio, ōnis, *ż.* domówienie, ostania część mowy.

Perornātus, a, um, bardzo ozdobny, in dicendo.

Perōro, i. dokładnie o czém rozprawić, rzecz roztrząsać, rozbiierać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok.: de aliqua re; 1) zakończyć mowę, przestać mówić, quoniam satis multa dixi, est mihi perorandum; res illa die non peroratur; narratione perorata.

Perosus, a, um, bardzo nienawidzący, lucem, solitudinem; perosum esse, bardzo nienawidzić, plebs nomen consulum perosa erat.

Perpaco, i. zupełnie uspokoić, usmierzyć.

Perparvulus, a, um, malutki.

Perparvus, a, um, bardzo mały

Perpastus, a, um, dobrze utuczony, tłusty, canis.

Perpauculus, a, um, bardzo nieliczny, gressus.

Perpaucus, a, um, bardzo mały,

- neliczny; perpauci homines, niewielu, bardzo mała liczba; perpauca dicere, krótko mówić
- Perpaululus**, a, um, bardzo mały, co do ilości; perpaululum, bardzo mała ilość czego.
- Perpaulum**, *przysł.* bardzo mało.
- Perpauper**, ěris, bardzo ubogi.
- Perpello**, pūli, pulsum, 3. cała siła, użyciem wszelkich środków zgnalić, zmusić, nakłonić, doprowadzić do czego, urbem ad deditum; często: aliquidem z nast. ut lub ne i tryb. łącz. perpellit, ut mittat; cōlegam perpulerat, no sentiret.
- Perpendicūlum**, i, n. kula zawieszona na nici dla znalezienia prostopadłości; ad perp. columnas exigere, pod linią prostą, prostopadle, pionowo.
- Perpendo**, pendi, pensum, 3. pilnie rozważać, roztrząsać, ad disciplinae praecepta aliquid; consilium; aliquid aliqua re; ze zdaniem względnym, perp. quantum quisque possit.
- Perpēram**, *przysł.* źle, opacznie, iudicare, dicere; niebacznie, przez pomyłkę, ad castra venire.
- Perperna**, ao, m. nazwisko Rzymskiej familii.
- Perpresso**, ōnis, ż. cierpienie, znoszenie, laborum, dolorum.
- Perpētior**, pessus, znosić, cierpieć, dolorem; indigna; poet. z tr. bez perp. memorare.
- Perpētro**, 1. wykonać, skutecznie, caede perpetrata, dopuściwszy się zabójstwa; bello perpetrato, po skończeniu wojny.
- Perpetuitas**, ātis, ż. ciąg nieprzerwany, ciąga trwałość, vitae, cały ciąg życia; sermonis, ciąg mowy bez przerwy; ad perp. na zawsze.
- Perpetuo**, 1. nie przerywać, nie przestać, trwać w czem, aliquid. Perpetuo, *przysł.* patrz perpetuus. Perpetuus, a, um, nieprzerwany, ciągly; carmen, pocmat, w którym zbiór powieści stanowi całość, poet.; w odniesieniu do czasu: ciągle trwający, amicitia, ignis Vestae; perpetua vita, przez cały ciąg życia; p. quaestiones, badania sądowe kryminalne, które stale przez pretorów były zalatwiane; in perpetuum, na zawsze, na wieki; perpetuo, ciągle, bez przerwy; 2) co do przestrzeni, ciągly, nieprzerwany, munitiones, stationes, agmen; Apenninus tendens perpetuis jugis; trabes perpetuae in longitudinem; 3) co do rozległego znaczenia rzeczy: powszechny, edictum, jus, quaestio; 4) jako tytuł cesarzów Rzymskich: Perpetuus Augustus.
- Perplaeo**, ěre, podobać się bardzo
- Perplexe**, *przysł.* zawikłanie, ciemno, loqui, indicare.
- Perplexus**, a, um, zawikłany, zamiatwany, iter silvae, błędna droga; — przenoś. ciemny, zawiły, niezrozumiały, dwuznaczny, sermones, responsum.
- Perpluo**, ěre, przociekać.
- Perpōlio**, 4. wygładzić; — przenoś. wydoskonalić, wypracować (dzieło piśmienne), opus.
- Perpolite**, *przysł.* ozdobnie.
- Perpolitio**, ōnis, wygładzenie.
- Perpopūlor**, 1. zupełnie spustoszyć, zrabować; perpopulatus, w znac. bier. spustoszony, ager.
- Perporto**, 1. nosić dokąd, przewozić, praedas.
- Perpotatio**, ōnis, ż. pijatyka.
- Perpoto**, 1. długi czas na pijatyce przepędzać, totos dies.
- Perprimo**, ěre, bardzo tłoczyć, uciskać.

Perpropinquus, a, um, bardzo blizki.

Perpugnax, ācis, ochoczo walczący, kłótniwy, zwadliwy.

Perpusillus, a, um, bardzo mały, perpusillum rogabo (dwuznacznie: albo prosić będą kogo małe znaczenie mającego, albo bardzo mało).

Pērquam, *przysł.* bardzo, perquam flebiliter.

Perquiro, quisivi, quisitum, 3. ściśle, dokładnie badać, dowiadywać się, zasiągać wiadomości, res, vias: perquirunt, quid causae sit.

Perquisite, *przysł.* starannie, pilnie, perquisitus conscribere, spisać po pilnym zbadaniu.

Perrāro, *przysł.* bardzo rzadko.

Perrārus, bardzo rzadki.

Perreoñditus, a, um, bardzo skryty, ratio consuetudinis meae.

Perrhaebia, ae, ż. kraina w Tessalii: stąd: Perrhaebus, a, um, należący do Perrebił, Tessalski i Perrhaebi, ōrum, mieszkańcy téj okolicy.

Perridicōle, *przysł.* bardzo śmiecznie.

Perridicōlus, a, um, bardzo śmiechu godny.

Perrōgo, āre, zapytywać z kolei, sententias.

Perrumpo, rūpi, ruptum, 3. przełamać; gwałtem sobie drogę torować, przedrzeć się, per medios hostes, per aciem, in urbem; 2) przez. przełamać, przeciąć, rates, limina bipenni, poet; siłą sobie drogę otworzyć, wtargnąć, munitionem, paludem, cuneos hostium; perripit Acheronta Hercules labor; — przenoś. pokonać, zniweczyć, zniszczyć, periculum, fastidia, leges, quaestiones.

Persa, ae, ż. nimfa. matka Aeete-

sa i Cyrcy; stąd: Persēis, Ydis, ż. Perseida, córka Persy, albo = Persa; Perseides herbae, zioła czarodziejskie; także: nazwisko poematu; 2) nazwisko psa.

Persae, arum, m. (w liczb. pojed. Perses, ae), Persowie, mieszkańcy krainy Persydy w Azji. in Persas proficisci, do Persyi udać się; stąd: a) Persis, Ydis, ż. Perska; *rzeczow.* Persis i Persia, ae, ż. Persyda kraina, państwo Perskie; b) Persicus, a, um, należący do Persyi, mare, zatoka Perska; Persica, orum, m. dzieje Perskie; Persice porticus, krużganek w Sparcie zbudowany kosztem łupów zdobytych na Persach, także portyk w posiadłości wiejskiej Brutusa.

Persaepae, *przysł.* bardzo często.

Persagadae, patrz Pasargadae.

Persalse, *przysł.* bardzo dowcipnie, gratias agit.

Persalsus, a, um, bardzo dowcipny.

Persalutatio, ōnis, ż. pozdrowianie. Persaluto, 1. pozdrowiać wielu, jednego po drugim.

Persapiens, tis, bardzo mądry.

Persapienter, *przysł.* bardzo mądrze.

Perscienter, *przysł.* bardzo biegle.

Perscindo, scidi, scissum, 3. przeciąć, rezodrzeć.

Perscitus, a, um, bardzo udatny, zrečný, delikatny; rozdziela się: per mihi scitum videtur.

Perscribo, scripsi, scriptum, 3. opisać dokładnie, spisać, zapisać. mianowicie: a) wnieść do ksiąg publicznych, senatus consultum; w ogóle: b) donieść dokładnie, zdać sprawę, uwiadomić listownie, rem gestam; haec uberiora Romam ad suos perscribebant; z 4 przyp. i tryb. bezok. lub z *przym.*

de i przyp. 6. perscribit in literis hostes discessisse; de rebus meis ad Lollium perscripsi; także: orationem alicui, przesłać; c) wpisać do księgi rachunkowej, nomen, usuras; d) pieniądze przekazać, przez przekaz wypłacić, pecuniam se perscripsisse dicunt; si quid emptum foret, a quaestore perscriberatur; pecuniam in aedem sacram reficiendam; e) odrysować, skreślić, castelli planiciem.

Perscriptio, ōnis, *ż.* wnoszenie do ksiąg rachunkowych, suarum perscriptionum et liturarum adversaria; b) kontrakt, weksel, przekaz do wypłaty.

Perscriptor, ōris, *m.* używany do pisania umowy, wekslu, wpisujący do księgi rachunkowej.

Perscrutor, 1. szperać, badać, śledzić, własc. i przenoś. omnia; naturam criminum.

Persēco, secui, sectum, 1. przeciąć, wytępić, wykorzenić, persēca et confice.

Persecutio, *ż.* ściganie sądowe skarga.

Persēdeo, sēdi, sessum, 2. przesadywać. bez przerwy siedzieć, in equo dies noctesque persedendo.

Persegnis, bardzo gnuśny, opie-szały.

Persēis, patrz Persa.

Persentio, sensi, sensum, 4. czuć głęboko; 3) wyraźnie spostrzegać.

Persēphōne, ēs, *ż.* = Proserpina.

Persēpōlis, is, *ż.* główne miasto Persyi.

Persēquens, tis, ścigający, flagitii.

Persēquor, secutus lub sequutus, 3. ustawicznie chodzić za kim, aliquem ipsius vestigiis (w ślad); vestigia alicujus; vestigia muri, ciągle chodzić koło-; zwiedzać,

omnes solitudines, stąd: 1) w szczegól. a) trzymać się jakiej sekty, stronnictwa, sectam et instituta alicujus; b) ścigać po nieprzyjacielską; ā mianowicie: a) w znaczeniu wojennym: aliquem equitatu; Romanos armis; fugientes, civitatem bello; także: feras lub beluas (polować, gonić); β) w znaczeniu sądowym: dochodzić, poszukiwać, jus suum; bona sua lite atque iudicio; pecuniam ab aliquo; γ) mścić się, karać, aliquem jure belli; injurias, inimicitias; jus legationis; mortem alicujus; maleficia; 2) opowiadać, opisywać, wykładać, aliquid versibus; scriptura aliquid; de vita et moribus plura; philosophiam literis latinis: przebiegać z uwagą, dies: 3) — przenoś. a) wyszukiwać, upominać się, omnes vias (chwycić się wszelkich środków); starać się osiągnąć, voluptates; b) naśladować, ironiam; aliquem; c) gorliwie się czem zajmować, artes, bella; d) dalej rzecz prowadzić, trwać w czem, trzymać się czego, societatem, vitam inopem; kończyć, spełnić, incepta, mandata. II) doścignąć, dogonić, aliquem; ubiegać się o co, starać się, hereditates; pisać za mówiącym, celeritate scribendi, quae dicuntur.

Perses, ae, *m.* Pers, patrz Persae; 2) ostatni król Macedoński inaczej Perseus zwany.

Perseus, ei, lub eos, *m.* syn Jewizsa i Danai; 2) nazwisko ostatniego króla Macedonii; stąd: a) Persēius, a, um, Perski; b) Persēsus, a, um, Perski.

Perseverans, tis, wytrzymały.

Perseveranter, przysł. stale, uporczywie, tueri.

Perseverantia, ae, *ż.* wytrzymałość, wytrwałość, p. est stabilis

et perpetua permansio; długotrwałość, belli.

Persōvēro, 1. trwać w czém statecznie, in vitiis, in errore; obstawać przy czém, in sententia; bellis continuis, ciągle wojny prowadzić; u późn. pis. przebywać gdzie, apud Carnuntum; także: trwać z oznaczeniem jak długo, dignitas tribunorum non diu perseveravit; triennio perseveraverunt (tribuni militares); z 4 przyp. quo id constantius perseveraret; z tr. bez. bellare, urgere; z 4 przyp. i tryb. bez. perseveraret se esse Orestem; z ut i tr. łącz.

Persice, Persicus, patrz Persae.

Persido, sēdi, sessum, 3. wchodzić w co, przeniknąć, frigidus imber altius ad vivum persedit.

Persigno, āre, oznaczyć.

Persimilis, e, bardzo podobny, z przyp. 2 lub 3. statum istius persimilem; isti tabulae.

Persis, patrz Persae.

Persistat, ěre, trwać, stać przy swoim, in eadem impudentia.

Persolvo, solvi, solūtum, 3. rozwiązać; — przenoś. objaśnić; 2) zapłacić, wyliczyć, zaliczyć, uiścić; alicui aliquid; pecuniam ab aliquo, zapłacić przez przekaz, albo pożyczonemi od kogoś pieniędzmi; pretium militiae, należny żołd wypłacić; — przenoś. wywdzięczyc się, grates: gratiam diis; officium; honorem diis, dziękować bogom przez ofiarę; poenas, ponosić karę; vota, promissa, wypełniać śluby, przyrzeczenia; epistolae, odpowiedzieć na list.

Persōna, ae, ż. maska, której używali aktorowie teatralni; stąd: osoba przedstawiana w teatrze lub rola, jaką człowiek w świecie odgrywa, personam gerere lub tenere, odgrywać; sibi accommoda-

re lub suscipere, przyjąć, wziąć na siebie, p. petitoris capere; accusatoris deponere; — przenoś. charakter, stan, personis summorum virorum non dignum; abest a persona principis; altera p. sed tamen secunda, druga z dwóch znakomości, lecz niższa; p. mea, tua, aua, ja, ty, on.

Personātus, a, um, zamaskowany, w masce; 2) fałszywy, obłudny.

Persōno, sonni, sonitum, 1. brzmieć, rozlegać się głośno, dźwięk wydawać, cantu, vocibus, gemitu; id personabat totis castris, dało się słyszeć, o tém mówiono; poet.: grać, cithara; 2) przech. głosem, dźwiękiem, krzykiem napelniać, regna Caëborus, aurem; stąd: krzyżeć, z 4 przyp. i tryb. bez.

Perspectus, a, um, dobrze poznany, pewny, virtus; perspectum habere, znać dobrze.

Perspicūtor, 1. pilnie uważać, poglądać, de vallo.

Perspergo, ěre, pokrapiać, posypywać, orationem tanquam sale.

Perspicacitas, ātis, ż. przezorność, przenikliwość.

Perspicax, ācis, przezorny, przenikliwy.

Perspicientia, ao, ż. dokładne poznanie, veri.

Perspicio, spexi, spectrum, 3. zajrzeć, quo non modo non intrari, sed ne perspicere quidem posset; 2) przech. a) dostrzedz, rozpoznać, prae densitate arborum, prae caligine non (vix) persp. aliquid; b) dokładnie ze wszystkich stron obejrzeć, przypatrywać się, uważać, domum, villam; in castra venire operis perspicendi causa; epistolas p., przejrzeć; — przenoś. spostrzedz, dostrzedz, poznać, doćiec, rozpoznać, fidei alicujus; virtutem, conditionum aequitatem;

ut perspicere posses, quanti te facerem; z 4 przyp. i tryb. bezok.; perspectum habere aliquid, być o czém przekonany.

Perspicue, *przyst.* widocznie, oczywiście, wyraźnie.

Perspicuitas, *ātis*, *ġ.* oczywistość, jasność, wyraźność.

Perspicuus, *a, um*, przezroczysty, aqua;—przenoś. widoczny, wyraźny, oczywisty.

Persterno, *strāvi, strātum*, 3 całkiem usłać, viam, wyłożyć kamieniami.

Persto, *stīti, stātum*, 1. stać mocno, pozostać, tota nocte; ad valium; trwać statecznie, perstet hiems; si perstiterit ira dei; obstawać przy czém, upierać się, insistentia, eadem mens perstat mihi; poet. z tr. bezok. persto condere semen.

Perstringo, *strinxi, strictum*, 3. zadrasnać, solum aratro (orać, uprawiać); stąd: lekko zranić, uderzyć, summam cutem; femur; aures, (ogłuszyć);—przenoś. *a)* nieprzyjemne zrobić wrażenie, przerazić, przejąć, horror ingens spectantes perstringit; animos horrore; consulatus meus eum perstrinxerat; *b)* w mowie: w krótkości dotknąć, napomknąć, reliquum vitae cursum; perquam leviter p. atque attingere; przymawiać, dotykać uszczypliwemi słowy, aliquem asperioribus facetiis.

Perstudiōse, *przyst.* bardzo chętnie.

Perstudiōsus, *a, um*, bardzo przywiązany, całkiem oddany czemu, pilnie zajmujący się, literarum.

Persuādeo, *suasi, suasum*, 2. przekonywać, militibus; hoc volunt persuadere; dicere ad persuadendum accommodare; z 4 przyp. i tr. bezok. velim tibi persuadeas, me tuis consiliis non defuturum; de

aliqua re; na str. bier. mihi persuadetur, jestem przekonany, z 4 przyp. i tr. bezok.; mihi persuasum habeo, mam zupełne przekonanie, z następ. 4 przyp. i tryb. bezok.; rzadko: persuasus est; 2) namawiać, nakłaniać, usposabiać do czego, z przyp. 3 osoby lub bez przyp. 3; ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tr. łącz. lub ze zdaniem względném lub z tr. bezok. huic persuadet, ut ad hostes transeat; huic persuadet, regnum petat; persuadet ei finem facere; na str. bier. mihi persuadetur, daję się skłonić, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tr. łącz.; rzadko: persuasi mori, umyślili, postanowili umrzeć.

Persuasio, *ōnis*, *ġ.* przekonywanie, namawianie.

Persubtilis, *o*, bardzo delikatny, udatny, piękny, oratio.

Persulto, 1. biegać, latać, bujać, in agro; loco stabili.

Pertaedet, *tacsum est*, 2. przykrzyć sobie w czém, obmierzić sobie co, nunquam suscepti negotii cum pertaesum est.

Pertendo, *tendi, tensum (tentum)* 3. dążyć, iść dokąd, Romam: ad castra.

Pertento, 1. badać, dochodzić, vada;—przenoś. rozważać, rozmyślać, zastanawiać się nad czém, causam; 2) przenikać, przejmować, tremor pertentat corpora; pertentant gaudia pectus, poet.

Pertēnuis, *e*, bardzo szczupły, bardzo mały, spes.

Perterebro, 1. przewiercić, columnam.

Pertergeo, *tersi, tersum*, 2. ścierać, obcierać, mensam.

Porterreo, *terrui, territum*, 2. przestraszyć, przerazić, aliquem; ze spój. ne i tryb. łącz.; porterritus

fama, conscientia; także często: metu, timore.

Pertexo, textui, textum, 3. dotkać, dokończyć tkanie; w odniesieniu do mowy: wykończyć, pertexe modo, quod exorsus es.

Pertio, ae, ź. drag, żerdź, tyka. **Pertimescitur**, a, um, bardzo przestraszony.

Pertimesco, timui, 3. bardzo się lękać, obawiać się, stracić przytomność, potentiam; de capite ac fortunis suis; pertimuerunt, ne descisceret.

Pertinacia, ae, ź. upor, zaciętość. **Pertinaciter**, przysł. uporczywie, stale, nieporuszenie.

Pertinax, acis, mocno trzymający, digitus male p; — przenoś. uporny, krnąbrny, niewzruszony.

Pertineo, tui, 2. rozciągać się, dochodzić do czego, z przym. in lub ad i przyp. 4; nervi toto corpore, po całym ciele rozchodzą się; we względ. geogr. graniczyć, dochodzić aż do-, Aquitania a Garumna pertinet ad Pyrenaeos montes; Belgae pert. ad inferiorem partem fluminis Rheni; gentes ad Caucasum et Tanaim pertinentes; — przenoś. a) rozciągać się, z przym. per lub ad i przyp. 4; b) ścinać się, mieć wpływ na co, należeć do czego, ad aliquem, ad aliquid, eodem, i t. p.; hoc nihil ad me pertinet; ad rem pertinere visum est, z następ. 4 przyp. i tr. bezok.

Pertisum, = pertaesum, patrz pertaedet.

Pertractatio, ōnis, ź. zajmowanie się, trudnienie się czém, reipublicae.

Pertracto, 1. dotykać się czego, aliquid manibus; — przenoś. zajmować się czém, badać, roztrząsać. zgłębiać, omni cogitatione; philosophiam.

Pertraho, traxi, tractum, 3. przyciągać, wlec gwałtem, aliquem in castra, naves ad ripam; także: wprowadzić, zwabić, in locum iniquum.

Pertracto, patrz pertracto.

Pertristis, e, bardzo smutny, carmen; ponury, posepny, tetryczny, patruus.

Pertumultuāe, przysł. bardzo burzliwie.

Pertundo, tūdi, tūsum, 3. przebić, przewiercić, przedziurawić; pertusus, przedziurawiony; przysłowie: in pertusum dolium congerere, nadaremnie pracować, czas tracić.

Perturbāto, przysł. nieporządnie, bez ładu, dicere.

Perturbatio, ōnis, ź. zamieszanie, zamęt, coeli (burza); — przenoś. nieporządek, nieład, exercitus, vitae; niepokój, zaburzenie, zawichrzenie, quantas perturbationes habet ratio comitiorum; gwałtowne uniesienie, wzruszenie umysłu, namiętność, perturbatio est aversa a recta ratione contra naturam animi commotio.

Perturbatrix, icis, ź. wichrzycielka.

Perturbatus, a, um, pomieszany, zatrwożony.

Perturbo, 1. bardzo pomieszać, wprowadzić w nieład, ordines, aciem; — przenoś. naruszyć, nadwreżyć; zniszczyć, aetatum ordinem; conditiones pactionesque bellicas; fortunas omnium; zaburzyć, zawichrzyć, provinciam; civitas seditionibus perturbata; zmieszać, przestraszyć, zatrwożyć, aliquem; perturbari animo; animo aliqua re, de aliqua re.

Perturpis, e, bardzo brzydki, nieprzystojny, haniebnny.

Perungo, unxi, uactum, 3. sma-

- rówać, namaszczać, corpora oleo; peruncti faecibus ora, poet.
- Perurbānus, a, um, b. delikatny, wykształcony, dowcipny, grzeczny.
- Perũro, ussi, ustum, 3. wypalić, spalić, agrum; colla perusta, zao-guione, zranione; Ibericis peruste funibus latus, osmagany; terra per-usta gelu, zmarzła, poet.; — prze-noś. perurimur aestu (amoris) pa-lamy; perustus inani gloria, pa-lający żądzą próżnej chwały.
- Perũsta, ae, Ź. miasto w Etruryi; stąd: Perusinus, a, um, należący do Peruzyi i Perusini, orum, m, Peruzynowie.
- Perutĩlis, e, bardzo użyteczny.
- Pěrvādo, vasi, vasum, 3. przechod-zić, per loca; — przenoś. rozcho-dzić się, rozszerzać się, murmur totam concionem, incendium per agros; 2) dostać się, dojść, własc. i przenoś. cohors usque ad val-lum; quo non illius diei fama pervaserit.
- Pervagātus, a, um, rozszerzo-ny, rozgłoszony, fama; powszech-nie znany, pervagatissimus versus; wielu przedmiotom wspólny, pars pervagator.
- Pervāgor, 1. błąkać się tu i ow-dzie, bujać, przebiegać, omnibus in locis; in omnes partes; — prze-noś. rozszerzać się, rozchodzić się, in exteris nationibus usque ad ul-timas terras; no honor nimium pervagetur; 2) przech. przebiegać, orbem terrarum; ogarnąć, cupiditates omnium mentes pervagantur.
- Pervāgus, a, um, błąkający się wszędzie, puer. [cie, p. narrantur.
- Pervārie, przyst. bardzo rozma-i.
- Pervasto, 1. do szczętu spustoszyć.
- Pervēho, vexi, vectum, 3. przewo-zić, commeatus; na str. bier. prze-jechać, przepłynąć, freto Siciliae pervehitur; 2) zawieźć dokąd, vir-
- gines et sacra Caere; — przenoś. wynosić, aliquem in coelum; na str. bier. dostać się dokąd, in por-tum; — przenoś. ad exitus optatos, dojść do zamierzonego celu.
- Pervello, velli, 3. skubać, szczy-pać, targać, obrywać, aurem ali-cui; — przenoś. drażnić, stoma-chum; dręczyć, si te dolor per-vellerit; ganić, sztydzić, nicować, jus civile.
- Pervēnio, vēni, ventum, 4. przyjść, dojść, dostać się dokąd, z przym. ad lub in i przyp. 4 własc. i prze-noś., in tutum, in fines, in sum-mum montis; ad portam; in ami-citiam, pozyskać przyjaźń; in odium, in invidiam, popaść w nienawiść, być znienawidzonym; ad octoge-simum annum, dożyć do; o przed-miotach niezwyw.: dostać się, dojść, secures in praedonum potestatem; pecunia ad Verrem; clamor ad au-res; perventum est, przyszło się.
- Perverse, przyst. przewrotnie, opa-cznie, dicere, interpretari.
- Perversio, ōnis, Ź. przewrócenie, przekręcenie.
- Perversitas, ātis, Ź. przewrotność, hominum, opinionum.
- Perversus, a, um, przewrócony, perversissimi oculi, bardzo zezo-wate oczy; — przenoś. przewrotny, zły, zepsuty, mos, homo.
- Perverto, verti, versum, 3. prze-wracać zburzyć, tecta; — przenoś. a) zupełnie znieść, zniszczyć, zgwał-cić, justitiam, sacra, amicitiam, jura, mores, civitatem, aliquem; b) przestraszyć, nunquam ille me ullo artificio pervertet.
- Pervespēri, przyst. bardzo późno w wieczór. [danie, śledzenie.
- Pervestigātio, ōnis, Ź. pilne ba-
- Pervestigo, āre, śledzić, badać.
- Pervētus, ēris, bardzo dawny.
- Pervetustus, a, um, bardzo dawny

Pervicacia, ae, *f.* wytrwałość, upór, krnąbrność.

Pervicaciter, *przysł.* uporczywie, zacięcie, mocno.

Pervicax, acis, uporczywy, uporny, zacięty.

Pervideo, vidi, visum, 2. oglądać, przeglądać, przypatrywać się, rozpoznawać, wlaś. i przenoś. sol, qui pervidet omnia; mens oculis pervidet suis; 2) poznać dokładnie, qui hoc non pervidet.

Pervigil, vigillis, bardzo czujny, nox, noc bezsennie przepędzona.

Pervigilatio, onis, *ż.* czuwanie przez noc całą.

Pervigilia, ae, *ż.* czuwanie przez noc całą.

Pervigilium, ii, *n.* czuwanie przez całą noc; obrzęd religijny w Rzymie obchodzony w nocy.

Pervigilo, 1. czuwać, noctem, noc na czuwaniu przepędzić, in armis.

Pervilis, e, bardzo tani.

Pervinco, vici, victum, 3. otrzywać zwycięstwo; — przenoś. pervicit Cato, utrzymał swoje zdanie; 2) przech. zupełnie zwyciężyć, pokonać; — przenoś. przewyżżyć, voces pervincunt senum; skłonić, przekonać, dokazać czego, dopiąć, wymóżyć, z nast. ut i tryb. łącz. rationibus Rhodios pervicerat, ut retinerent.

Pervius, a, um, przechodni, mający przejście; dostępny

Pervolito, are, przelatywać, loca.

Pervolo, 1. przelecieć, latać przez co, aedes pervolat hirundo; przebiec, przejechać prędko, sex milia passuum cisiis; 2) prędko się szeregować, rozchodzić się, rumor pervolat, poet.; 3) lecieć dokąd, in hanc sedem.

Pervolo, volui, velle, bardzo chcieć, mocno pragnąć, scire ex te per-

selim; czasem per oddziela słowa, per videre ve Cic

Pervoluto, are, przewracać; libros czytać.

Pervolvō, volvi, volūtum, 3. przewracać, włóczyć, tarzać; — przenoś. bier. zajmować się czem pilnie, ut in iis locis pervolvatur animus.

Pervulgatus, a, um, bardzo zwyczajny, pospolity, spowszedniały, consolatio; 2) znany powszechnie, sławny, res pervulgata et nota.

Pervulgo, 1. ogłaszać, obwieszczać, tabulas.

Pés, pēdis, *m.* noga ludzi i zwierząt, pedibus iter facere, pieszo lub na łądzie; pedibus vincere, w gonitwach pieszych; servus a pedibus, sługa do posylek. Stąd: 1) w szczegól. a) w znaczeniu woj.: ad pedes descendere lub digredi, z koni zsiadać; ad pedes desilire, skoczyć z konia; deducere equitem ad pedes, kazać zsiąść z konia; pedibus merere, służyć w piechocie; purna it ad pedes, walka przemienia się na pieszą; porów. conferre, referre; b) w senacie: pedibus ire in sententiam alicujus, w głosowaniu zgodzić się na czyje zdanie; no (quis) pedibus iret; 2) poet. a) o płynącej wodzie: revocat pedem Tiberinus; crepante lympha desilit pede; o czasie: cito pede labitur aetas; b) noga łożka, stolu i t. p.; lectulus ilignis pedibus; p. mensae; c) pes veli, lina okrętowa, którą się żagiel kieruje stosownie do wiatru; stąd: pede aequo lub pedibus aequis, gdy okręt przy pomysłnym wietrze płynie; pedem facere, napiąć żagiel stosownie do wiatru; d) stopa, miara, cujus altitudo centum quadraginta quatuor pedes habet; u-

- num pedem discessisse; — przenosić. pede suo se metiri, mierzyć się swoją piędzą, stosować się do swój możliwości, poet.; c) miara wiersza, stopa, p. citus, jamb.: seu celer, extremum seu trahat ille pedem; stąd: gatunek wiersza, Lesbius; hunc socci cepere pedem; 3) — przenosić o szczęśliwem przybyciu: secundus, felix, dexter, poet.; dla oznaczenia obecności: ante pedes esse; przemocy albo odporu: sub pedibus; pedem opponere; wzgardy lub poniżenia: sub pedibus esse lub jacere, być w poniewierce; sub pede ponere.
- Pessime**, i -us, patrz male i malus.
- Pessinus**, nuntis, ż. miasto w Galscy; stąd: Pessinuntius, a, um, tyczący się Pessynuntu.
- Pessum**, przysł. na dół, pa dno, w połączeniu: p. ire, spadać na dół, przepaść, zginąć ze zszczętem; pessum do lub pessumdo, zniszczyć, zgubić, zrobić nieszczęśliwym; na str. bier. pessumdari ad inertiam, oddać się gnusności.
- Pestifer**, i pestiferus, a, um, zgubny, śmiertelny.
- Pestifere**, przysł. zgubnie, szkodliwie.
- Pestilens**, tis, szkodliwy zdrowiu, niezdrowy, zaraźliwy, locus, aedes, aspiratio; w ogóle: szkodliwy, zgubny, munus.
- Pestilentia**, ae, ż. zaraza, morowe powietrze, gravi pestilentia conflictari; szkodliwo powietrza, niezdrowe miejsce, auctumni; agrorum genus propter pestilentiam desertum.
- Pestis**, is, ż. zaraza, morowe powietrze, szkodliwe powietrze; — przenosić. zguba, zniszczenie, servatae a peste carinae; także: o osobach i przedmiotach szkodliwych: pestis patriae (Clodius).
- Petasatus**, a, um, mający na sobie kapelusz podróżny; gotowy do podróży.
- Petäus**, i, m. kapelusz do podróży.
- Petälia**, ae, ż. miasto Brncyów; stąd: Petälnus, a, um, należący do Petälii.
- Petesso**, i petisso, ěre, ubiegać się o co, laudem.
- Petitio**, önis, ż. watarcie, zamach, cios, petitiones tuas eßagi; powstawanie na kogo (w mowach sądowych); dopraszanie się, prośba, ubieganie się, staranie się o co, z przyp. 2. consulatus, sacerdotii; sądów: skarga, roszczenie, prawa do czego; także: prawo żądania, mea est petitio.
- Petitor**, öris, m. starający się o urząd, generosior descendat in campum petitor; 2) poszukujący sądownie, skarżyciel, powód.
- Petitörio**, ire, chcieć prosić o co, czynić zabiegi.
- Peto**, petivi, petii, petitum, 3. chcieć co osiągnąć, starać się, sięgać, a mianowicie: a) aliquem dexträ, podać komu rękę, poet.; b) godzić na kogo, uderzać, ciskać, aliquem aliqua re, saxo; arcu alta petens; szczegöl. w walce: cios zadawać, aliquem lub alicujus caput, latus i t. p.; także: cujus latus mucro ille petebat; stąd: napadać, napastować, zagrazać, aliquöm; aliquem insidiis, armis, bello, exercitu, signis inferendis; także poet.: Trojans haec monstra petunt; c) pójść dokąd, jechać; udać się w pochód, wyruszyć, loca calidiora; non castra sed naves; drogę przedsięwziąć, iter; alium cursum; aliam in partem fugam; leciść, petere iter pennis, poet.; o rzekach: płynąć, campum petit amnis, poet.;

o górach: wznosić się, sterczeć, mons petit astra; d) nalegać, prosić, domagać się, dopraszać się, żądać, aliquid lub aliquid ab aliquo lub z ut i tryb. łącz. albo samym tr łącz.; także: quantum res petit, ile rzecz wymaga; w szczególności α) pragnąć co osiągnąć, wyjednać, czynić o co zabiegi, consulatum, virginem; β) sądow.: poszukiwać, domagać się, hereditatis possessionem; stąd: skargę zanieść, p. ab aliquo: is, a quo petitur, oskarżony; is, qui petit, skarżący, powód; 2) pragnąć osiągnąć, a) szukać, upatrywać, sedes apibus statioque petenda; — przenoś. szukać, starać się o co, salutem fuga, mortem, gloriam, sapientiam, laudem; b) iść po co, szukać, dostać, aggerem, comaeum, pabulum, aquam; pożyczyc, wystarać się, argento ostiatim petito; wydobywać, wydawać, gemitus alto de corde; latere imo spiritum; — przenoś. aliquid a Gracis; initium rei demonstrandae altius; praesidium ex benevolentia aliquid.

Petoriturum, lub **petorrūtum**, i, n. gatunek powozu.

Petra, ae, ż. skała.

Petra, ac, ż. brzeg nadmorski w Iliryi; 2) miasto w Sycylii, którego mieszkańcy Petrini, orum, m. Petrynowie.

Petrėjus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd: Petrejanus, a, um, Petrejański.

Petrinum, i, n. miasteczko i posiadłość wiejska w Kampanii.

Petroobrit, drum, m. lud w Akwitanii.

Petronius, i Petrosidius, a, um, nazwiska Rzymskich rodów.

Petulan, tis, swawolny, rozpustny.

Petulanter, przysł. swawolnie, rozpustnie, vivere.

Petulantia, ae, ż. rozpusta, swawola, złośliwa radość.

Petulous, a, um, bodzący, bodliwy, haedi.

Peucetia, ae, ż. kraina w Apulii; stąd: Peucetius, a, um, do Peucetyi należący.

Phaeaces, um, m. mieszkańcy wyspy Korcyry, w licz. poj. Phaeax, ācis; stąd: a) Phaeacis, Idis, ż. rodem z Feacyi; rzeczow. nazwisko poematu o pobycie Ulissesa w krainie Feaków; b) Phaeacius, a, um, do Feaków należący.

Phaedra, ae, ż. córka Minosa, króla Kreteńskiego, siostra Aryadny, żona Tezeusza.

Phaestum, i, n. miasto na wyspie Kreće; stąd: a) Phaeastias, ādis, ż. rodem z Festu; b) Phaestius, a, um, należący do Festu; 2) miasto w Tessalii.

Phaeton, ontis, m. przyświecający, przydomek Heliosa czyli Słońca; 2) syn Heliosa i Klimeny; stąd: a) Phaethontēs, a, um, do Faetona odnoszący się; b) Phaeontias, ādis, ż. należąca do Faetona; rzeczow. Phaethontides, um, ż. siostry Faetona.

Phaetusa, ae, ż. siostra Faetona.

Phalanga, ae, ż. walek, drąg, lewar do podnoszenia i posuwania machin.

Phalangitae, arum, m. żołnierze należący do szyku zwanego phalanx.

Phalantus, i, m. Spartańczyk, założyciel Tarentu.

Phalanx, phalangis, ż. gromada, oddział wojenny, poet. Tuscorum, Trojanorum: w szczególności a) szyk ścięśniony w kształcie czworokąta u Ateńczyków i Spartan; b) oddział wojska Macedońskiego, od

- 4 do 16 tysięcy; c) szyk wojenny Gallów i Germanów.
- Phalära**, orum, *n.* miasto w Tessalii.
- Phalära**, orum, *n.* patrz Phalerum.
- Phalerae**, arum, *ż.* ozdoby drogic, które noszono na piersiach; także: kosztowne rzędy, któremi zdobiono konie.
- Phalerätus**, a, um, ozdobiony rzędem, equus.
- Phalërum**, i, *n.* i Phalära, orum, *n.* port Ateński z miasteczkiem tegoż imienia; stąd: a) Phalëreus, ei, lub eos, *m.* Falerejczyk; Phalereus, a, um, Falerejski; b) Phalerëcus, a, um, Falerycki.
- Phänae**, arum, *ż.* przylądek na wyspie Chios; stąd: Phanaeus, a, um, Fanejski, rex Ph. (o winie Fanejskiém).
- Phantäsos**, i, *m.* syn bożka snu.
- Pharëtra**, ac, *ż.* sajdak, kołczan.
- Phareträtus**, a, um, kołczanem opatrzony.
- Pharitae**, Pharius, patrz Pharos.
- Pharmacutria**, ac, *ż.* czarownica.
- Pharmacopöla**, ac, *m.* sprzedawcy lekarstwa, lekarz jarmarczny.
- Pharos**, lub -us, i, *ż.* wyspa przed portem Aleksandryi w Egipcie, na której była wzniesiona sławna wieża z latarnią; stąd: a) Pharitae, arum, *m.* mieszkańcy tej wyspy; b) Pharius, a, um, Faryjski, poet. Egipski.
- Pharsälos**, lub -us, i, *ż.* miasto w Tessalii; stąd: Pharsalëcus i Pharsalius, a, um, tyccący się miasta Farsalu i okolic.
- Pharus**, patrz Pharos.
- Phasëlis**, Idis, *ż.* miasto w Licyi; stąd: Phaselitae, arum, *m.* Fazelici.
- Phasëlus**, i, *m.* gatunek malego okrëtu; 2) fasola.
- Phasis**, Idis, *m.* rzeka w Kolchidzie (przyp. 5 Phasi); w r. *ż.* miasto i port przy ujściu rzeki Fazyz: stąd: a) Phasis, Idis i Phasias, ädis, *ż.* Fazyjka, mieszkanka Kolchidy, poet.; b) Phasiäcus, a, um, Fazyacki, poet. Kolchicki.
- Phëgeus**, ei lub eos, *m.* ojciec Alfezybei; stąd: a) Phegëjus, a, um, do Fegeusa odnoszący się; b) Phegis, Idis, *ż.* córka Fegeusa; c) imię króla Indyjskiego.
- Phëneös**, lub -us, i, *ż.* miasto w Arkadyi; stąd: Pheneätae, ärum, *m.* Feneaci.
- Phërae**, arum, *ż.* miasto: a) w Messenii; b) w Tessalii; stąd: Pheraeus, a, um, Ferejski, z Fery, Alexander Ph. lub samo Pheraeus, Ferejczyk i Pheraei, orum, *m.* Ferejczycy; poet. w ogóle: Tessalski.
- Pherëclus**, i, *m.* budowniczy, który wystawił okrëty Parysowi do porwania Heleny; stąd: Phereclëus, a, um, tyccący się Fereklnsa, puppis.
- Pherëcydes**, is, *m.* filozof z wyspy Scyros, nauczyciel Pitagorasa; stąd: Pherecydëus, a, um, tyccący się Ferecydesa; 2) pisarz dziejów z Aten przed Herodotem.
- Pheres**, ëtis, *m.* władzca Tessalii, ojciec Admeta, który stąd nazywa się Pheretiädes, ac, *m.*
- Phidias**, ac, *m.* znakomity snycerz Ateński; stąd: Phidiäcus, a, um, odnoszący się do Fidyasa.
- Phiditia** (lub philitia), orum, *n.* wspólne, skromne jedzenie u Lacedemończyków.
- Philadelphus**, i, *m.* kochający brata, przydomek króla Egipskiego Ptolomeusza.
- Philaeni**, orum, *m.* dwaj bracia z Kartaginy; stąd: arae Philaëorum lub Philaënon, port na grënicy Cyrenaiki.

- Philammon, ōnis, *m.* syn Apollina.
- Philēmon, ōnis, *m.* mąż Baucydy.
- Philippēus, patrz Philippus.
- Philippi, ōrum, *m.* miasto w Macedonii, wslawione walką Oktawiana i Antoniusza, przeciwko Brutusowi i Kassyszowi, którzy tam byli pokonani.
- Philippus, *i, m.* imię kilku królów Macedońskich, z których najznakomitszym był ojciec Aleksandra W.; poet.: pieniądze złote wybijane za panowania Filipa, retulit acceptos regale nomisma Philippos. Stąd: *a)* Philippēus, *a, um,* do Filipa odnoszący się, *numus;* *b)* Philippicus, *a, um,* tyżący się Filipa; *2)* nazwisko Rzymskie.
- Philitia, ōrum, *n.* patrz Phiditia.
- Philoctēta, lub -es, *ae, m.* syn Peanta, towarzysz Herkulesa; stąd: Philoctetaeus, *a, um,* do Filokteta odnoszący się.
- Philolōgia, *ae, ż.* (chęć do badań uczonych); zajmowanie się nauką języków i literatury, jako to: grammatyki, retoryki, poezji i t. p.
- Philolōgus, *i, m.* miłośnik literatury, literat, uczonec.
- Philomēla, *ae, ż.* córka Pandyona króla Ateńskiego, siostra Prekny, z których tamba w słowika, a ta w jaskółkę przemienioną była; stąd poet.: słowik.
- Philomēlium, *ii, n.* miasto we Frygii; stąd: Philomelienses, *ium, m.* mieszkańcy tego miasta.
- Philorhōmaeus, *i, m.* przyjaciel Rzymian, jako tytuł honorowy.
- Philosophia, *ae, ż.* miłość mądrości, filozofia; przedmiot filozoficzny; de ph. sermonem habere; w licz. mn. sekty, systemata, szkoły filozoficzne.
- Philosōphor, *1.* filozofować, oddawać się badaniom filozoficznym.
- Philosōphus, *a,* filozof, filozofka.
- Philtrum, *i, n.* napój miłosny.
- Philýra, *ae, ż.* lipa; stąd: lyko lipowe.
- Philýra, *ae, ż.* nimfa, córka Oceana, matka Chirona; stąd: *a)* Philyrējus, *a, um,* do Filiry odnoszący się; *b)* Philyrīdes, *ae, m.* Filiryda (Chiron).
- Phīmus, *i, m.* puszczyka do grania w kostki.
- Phineus, *i, m.* król Tracki, od bogów ślepota ukarany, wieszcz; stąd: Phinējus i Phinēus, *a, um,* do Fineusza odnoszący się; *2)* brat Cefeusza króla Etyopów.
- Phintia, *ae, ż.* miasto w Sycylii.
- Phlegēton, *ontis, m.* rzeka w krainie podziemnej (ogniem płynąca); stąd: Phlegethontis, *idis, ż.* należąca do téj rzeki, unda, lympha.
- Phlegra, *ae, ż.* miejsce w Macedonii, zwane później Pallene; stąd: Phlegraeus, *a, um,* Flegrejski, tyżący się Flegry.
- Phlōgyas, *ae, m.* król Lapitów, ojciec Iksyona i Koronidy; *2)* w licz. mn. lud w Tessalii.
- Phlius, *untis, ż.* miasto i okolica w Peloponezie; stąd: Phliāsius, *a, um,* Fliazyski, Phliasii, *orum, m.* Fliazowie.
- Phobōtor, ōris, *m.* syn bożka snu.
- Phōca, *ae, i -e, es, ż.* cieleń morskie; pies morski.
- Phocaea, *ae, ż.* miasto w Jonii; stąd: *a)* Phocaeensis, *e,* Foceński i Phocaeenses, Foceensowie; *b)* Phocaei, *orum, m.* mieszkańcy Focei; *c)* Phocaicus, *a, um* Focejski; *d)* Phocenses, *ium, m.* mieszkańcy Focei.
- Phōcis, *idis, ż.* kraina w średniej Grecji; stąd: *a)* Phocaius, *a, um,* Focejski; *b)* Phocenses, *ium, m.* mieszkańcy Focydy; *c)* Phocēus, *a, um,* Focejski; *rzeczow.* Focej-

czyk (Pilades); d) Phocii, orum, *m.* mieszkańcy Focydy.

Phocus, i, *m.* syn Eaka, brat Peleusa i Telamona.

Phoebas, patrz. Phoebus.

Phoebe, es, *ż.* siostra Feba—Diana; 2) córka Leucyppa; 3) córka Ledy, siostra Heleny.

Phoebus, i, *m.* właś. jaśniejący, świecący, przymiot Apollina, Ph. Apollo, poet. samo Ph. = Apollo, albo o słońcu: Phoebi pallidus orbis, i sub utroque Phoebos, na wschodzie i zachodzie; stąd: a) Phoebas, ūdis, *ż.* kapłanka Feba; b) Phoebėjus i Phoebėjus, a, um, tyczący się Feba; c) Phoebigēna, ae, *m.* syn Feba (Eskulap).

Phoenices, um, *m.* Fenicyanio, w licz. poj. Phoenix, Fenicyanin, mieszkaniec krainy zwanėj Phoenicē, es, lub Phoenicia, ae, *ż.* przy wschodniej stronie morza Śródziemnego; stąd: a) Phoenicėjus, purpurowy; b) Phoeniciŭs, a, um, Fenicki; c) Phoenissa, ae, *ż.* Fenicyanka, z Fenicyi; Phoenissae, Fenicyanki, poemat dramatyczny.

Phoenix, icis, *m.* syn Amyntora, towarzysz Achillesa w czasie wojny Trojańskiej; 2) ptak bajeczny, który żył lat przeszło 500 i spał się w swoim gnieździe. Z jego popiołów powstał nowy feniks.

Pholoë, es, *ż.* góra w Arkadyi.

Phorcus, i, lub Phorcys, ūnos, lub Phorcyn, ūnos, *m.* syn Neptuna, ojciec Meduzy, po śmierci uważany za bożka morskiego; stąd: Phorcynis, Idis lub Idos, *ż.* i Phorcys, Idis, *ż.* córka Forkusa, Meduza.

Phoroneus, ei i eos, *m.* król w Argos, syn Inacha brat Jony (Jo); stąd: Phorōnis, Idis, *ż.* Foronida (Jo).

Phraates, is, *m.* nazwisko króla Partów.

Phreneticus, a, um, szalony, obłąkany; *rzeczow.* phrenetici, orum, *m.* szaleńcy.

Phrixus, i, *m.* syn Atamasa i Nefeli, brat Helli; stąd: Phrixėjus, a, um, do Fryksusa należący.

Phryges, um, *m.* Frygijczycy; w licz. poj. Phryx, Frygijczyk, Ph. pius, Eneas. Stąd: a) Phrygia, ae, *ż.* Frygia, kraina w Azji mniejszej, podzielona na wielką i małą Frygią; b) Phrygius, a, um, Frygijski, poet. Trojański, mater (Cybele); modi, muzyka żywa, pełna namietności, używana podczas obrzędów odbywanych na cześć Cybeli; vestes (haftowane szaty, ponieważ Frygijczycy słynęli ze sztuki haftowania); lapis, marmur; *rzeczow.* Phrygiae, Frygijskie niewiasty.

Phryx, Phrygis i Phrygius amnis, rzeka w Lidyi.

Phthia, ae, *ż.* miasto w Tessalii; stąd: a) Phthias, ūdis, *ż.* mieszkanka Ftyi; b) Phthiōta, lub -es, ae, *m.* Ftyota, Ftyjczyk; c) Phthiōtis, Idis, *ż.* kraina w Tessalii; d) Phthiōtėjus, a, um, Ftyotycki, w ogóle: Tessalski; e) Phthius, a, um, Ftyjski, Tessalski, z Ftyi (Peleus, Achilles).

Phylacē, es, *ż.* miasto: a) w Molosydzie w Epirze; b) w Tessalii; stąd: a) Phylacėjis, Idis, *ż.* Filacejka, Tessalka; b) Phylacėjus, a, um, Filacejski.

Phylacus, i, *m.* ojciec Ificyusza, dziad Protezylausza, męża Laodamii; stąd: Phylacides, ae, *m.* Filacyda, Protezylausz.

Phylarchus, i, *m.* naczelnik pokolenia.

Phylô, es, *ż.* mały zamek w Attyce na granicy Beocyi.

- Phyllis, Idis, lub Idos, *ż.* nazwisko dziewczyny.
- Phyllos, i, *ż.* miasto w Tessalii; stąd: Phyllėjus, a, um, tyzczący się tego miasta; poet. Tessalski.
- Physica, ao, *ż.* fizyka, nauka przyrodzona.
- Physice, *przysł.* fizycznie.
- Physions, a, um, fizyczny, tyzczący się przyrody; *rzeczow.* fizyk, badacz przyrody; physicum quiddam, coś z nauki przyrody; physica, orum, *n.* rzeczy przyrodzone, fizyka.
- Phyotognōmon, ōnis, *m.* poznający charakter i skłonności człowieka, zwłaszcza z rysów twarzy.
- Physiologia, ac, *ż.* znajomość czyli badanie przyrody.
- Piabilis, e, w znac. relig., dający się odwrócić przez ofiary.
- Piacularis, o, błagalny, mający moc oczyszczenia, p. sacrificia, lub samo piacularia.
- Piaculum, i, *n.* ofiara oczyszczalna, błagalna; w ogóle; wszelki środek naprawienia czego; a) środek zaradczy, lekarstwo, sunt certa piacula, quae te ter pure lecto poterunt recreate libello; b) kara, gravia p. exigere; 2) to, co wymaga ofiary oczyszczalnej, wykroczenie, występki, p. committere, sibi contrahere, mereri.
- Piāmen, Inis, *n.* środek religijny przeblągania.
- Picea, ac, *ż.* sroka.
- Picāria, ac, *ż.* smolarnia, miejsce gdzie wytapiają smołę.
- Picea, ac, *ż.* świerk.
- Picēnum, i, *n.* kraina w Italii; stąd: a) Picens, tis, Picentyński, i Picentes, um, *m.* Piceatynowie; b) Picēnus, a, um, Piceński.
- Piceus, a, um, czarny jak smoła.
- Pico, i, smolą zalewać, napuszczać.
- Pictōnes, um, *m.* lud w Akwitanii.
- Pictor, ōris, *m.* malarz
- Pictor, oris, *m.* Rzymski przydomek.
- Pictūra, ae, *ż.* malowidło; malowanie; 2) wyszywanie, haftowanie, p. textilis; 3) w mowie: malowniczo rzeczy przedstawienie
- Picturātus, a, um, wyszywany, haftowany, vestes.
- Pictus, a, um, malowany; haftowany, acu chlamys; ozdobiony, orationis genus.
- Pio, *przysł.* religijnie; z przywiązaniem względem rodziców, dzieci i t. p.
- Piēria, ae, *ż.* kraina Macedonii.
- Piēros, lub -us, i, *m.* król Ematyl; 2) Macedończyk, ojciec dziecieniu Muz; 3) góra w Tessalii; stąd: a) Pierides, um, *ż.* córki Pierusa, Muzy; b) Pierius, a, um, Pieryjski, Tessalski; *rzeczow.* w licz. mn. Pieriae, Muzy; stąd: poet. mości, via.
- Piētas, ātis, *ż.* bogobojność; 2) miłość ku rodzicom, rodzeństwu krewnym, ojczyźnie; 3) uszanowanie, wdzięczność; 4) łagodność, tklliwość, miłosierdzie; 5) sprawiedliwość.
- Pigeo, pigni; 2) czuć wstręt, odrazę, przykrość, zwykle nieosob. piget, piguit lub pigitum est, z przyp. 4 osoby i 2 rzeczy, me piget stultitiae meae; pigere eum facti coepit, zaczął żałować, że to zrobił; 2) wstydzić się, pigebat fateri.
- Piger, pigra, pigrum, niechętny, leniwy, opieszaly, gnuśny, inilitia; ad militaria opera; poet. z przyp. 2. militariae; lub z tryb. bez., ferre laborem; poet. o przedmiotach nieżywot: a) nieżywny, campus, radix; b) powolny, po-

- woli upływający, bellum, annus;
c) niezniży, pectora.
- Pigmentarius**, ii, m. farbami lub mąsciami trudniący się.
- Pigmentum**, i, n. farba, piększydło; — przenoś. ozdoba krasomowska, orationis.
- Pignerator**, oris, m. biorący w zastaw.
- Pignero**, l. zastawiać dawać co w zastaw.
- Pignoror**, l, braci w zastaw; — przenoś. a) zobowiązać, quemque; b) uważać za rzecz niezawodną, quod mihi das omen, pignoror, poet.
- Pignus**, pignoris, n. zastaw, zakład; p. ponere, pignore certare, zakładać się; o osobach: zakładnik; adde natos natasque et nepotes, pignora cara, dzieci i wnuki, jako zakład miłości małżeńskiej; — przenoś. zakład, dowód, znak pewny, voluntatis, injuriae.
- Pigre**, przysł. opieszale, niechętnie, nieochoczo.
- Pigritia**, ae, ż. gnuśność, lenistwo.
- Pigror**, ari, lenić się, być opieszalym, scribere.
1. **Pila**, ae, ż. mozdierz; — przenoś. a) słup, filar, pontis; lapidea; b) tama kamienna, saxea pila cadit.
2. **Pila**, ae, ż. piłka do grania, pilae studio teneri; przysłowie: claudus pilam, o tym, który z jakiej rzeczy nie umie zrobić użytku.
- Pilanus**, i, m. = trarius.
- Pilat**, a, um, pociskiem uzbrojony.
- Pileatus**, a, um, czapkę na głowie mający.
- Pilentum**, i, n. powóz na pasach dla kobiet.
- Pileolus**, i, m. i -um, l, n. czapczka.
- Pileus**, i, m. i -um, i, n. czapka, którą nosili wyzwolenicy; ad pileum vocare, zachęcać niewolników do broni, przyrzekając im wolność.
- Pilo**, are, włosy obrywać, rabować.
- Pilosus**, a, um, kosmaty, włosami obrosły.
- Pilum**, i, n. pocisk piechoty Rzymskiej; p. murale, pocisk, który obłożeni na obłożenców z murów rzucali.
- Pilumnus**, i, m. syn Daunusa, dziad Turna.
1. **Pilus**, i, m. oddział żołnierzy zwanych triarii lub pilani; stąd: primus p., pierwszy oddział tego wojska; centurio primi pili lub qui primum pilum ducit; 2) primus pilus lub primipilus, sam setnik pierwszego oddziału tryaryów.
2. **Pilus**, i, m. włos, palpebrae munitae vallo pilorum; — przenoś. małą czego, fraszka, rzecz mała, pilo minus; ne pilum quidem, ani na włos; ne ullum pilum viri boni habere dicatur, ani troche.
- Pimplea**, ae, ż. miasteczko w Pieryi, tudzież góra i źródło muzom poświęcone; stąd: Pimplaeus, a, um, tyczący się tego miejsca, naczający do muz, i Pimplea, ae, ż. muza.
- Pinarius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Pinarus**, i, m. rzeka w Cylicyi.
- Pindarus**, i, m. sławny poeta liryczny Grecki, Tebańczyk; stąd: Pindaricus, a, um, do Pindara odnoszący się.
- Pindenissus**, i, ż. miasto w Cylicyi; stąd: Pindenissae, arum, m. mieszkańcy Pindenissu.
- Pindus**, lub -os, i, m. góra w Tesalii.
- Pinetum**, i, n. las sosnowy.

- Pineus**, a, um, sosnowy.
- Pingo**, pinxi, pictum, 3. malować, tabula picta, obraz, malowidło; 2) acu p. lub samo pingere, haftować, wyszywać, stragulum textile magnificis operibus pictum; 3) namazać czém, sanguineis frontem motis et tempora pingit; 4) ozdobić, bibliothecam; 5) w mowie: odmalować, malowniczo, żywo przedstawić.
- Pinguesco**, ěre, tłusćić, stać się tłustym.
- Pinguis**, e, tłusty, stłuszczony, spasty, otyły, o żyjących i niezżyw. istotach, mianow. o roli: ager, solum, campus, żyzny, obfity; także: oliva lecta de pinguisimis ramis arborum; pinguis stabula apum, poet.; *rzeczow.* pingue, is, *n.* tłustość; — przenós. niezgrabny, nieokrzęsany, nieudatny, bez ożywienia, Minerva; nadęty, verba; spokojny, somnus, quies, amor, poet.
- Pinguitudo**, ĩnis, *z.* tłustość.
- Pinifer**, lub piniger, era, erum, sosnorodny.
1. **Pinna**, ae, *ż.* pióro, w licz. mn. pióra, skrzydła; 2) pletwy u ryb; 3) blanki murów.
2. **Pinna**, ae, *ż.* gatunek ślimaków.
- Pinnatus**, a, um, skrzydlaty, pierzasty.
- Pinniger**, era, erum, mający skrzydła lub pletwy. amor (kupidyn), piscis.
- Pinnoteres**, ae, *m.* pilnujący ślimaków, gatunek raka.
- Pinso**, ěre, tłuc, na proch zetrzeć.
- Pinus**, us lub i, *ż.* sosna; — poet. pochodnia, manum pinu flagranti implet; okręt, pinus in undis navigat.
- Pio**, 1. błagać przez ofiary, Tellurem porco, Silvanum lacte; oczyścić religijnie, si quid tibi pandum fuisset; w ogóle: naprawić, damna; odwrócić, imaginem noctis (straszne sny); także: zemścić się, ukarać, culpam morte, poet.
- Piper**, ěris, *n.* pieprz.
- Piraeus**, ei, 4. przyp. -eum lub -ea, *m.* sławny port Ateński; triplex Piraei portus, złożony z 3-ch stacyj, Zea, Aphrodisium i Cantharus; poet.: Piraea tuta; stąd: Piraeus, a, um, do portu Ateńskiego należący, litora.
- Pirata**, ae, *m.* rozbójnik morski, korsarz.
- Piraticus**, a, um, korsarski, bellum, wojna z korsarzami; *rzeczow.* piratica, ae, *ż.* rozbójnictwo morskie, korsarstwo, piraticam facere, rozbijać na morzu.
- Pirēnē** ěs, *ż.* źródło w Koryncie; stąd: Pirenis, ĩdis, *ż.* należąca do źródła Pireny, unda; Pirenis Elphyre, Korynt.
- Pirithous**, i, *m.* syn Iksyona, król Lapitów, przyjaciel Tezeusza.
- Pirum**, i, *n.* gruszka, owoc.
- Pirus**, i, *ż.* grusza, drzewo gruszkowe.
- Pirustae**, arum, *m.* lud w Illiryi.
- Pisa**, ae, *ż.* i Pisae, arum, *ż.* miasto w Elidzie przy rzece Alfeus; stąd: Pisaeus, a, um, Pizejski i Pisaea, ae, *ż.* pochodząca z Pizy (Hippodamia); 2) w licz. mn. miasto w Etruryi; stąd: Pisanus, a, um. Pizański, i Pisani, orum, *m.* mieszkańcy Pizy.
- Pisaurum**, i, *n.* miasto w Umbryi; stąd: Pisauensis, e, należący do Pizauru.
- Piscator**, oris, *m.* rybak.
- Piscatorius**, a, um, rybacki, navis.
- Piscatus**, us, *m.* rybołówstwo, ryby.
- Pisciculus**, i, *m.* rybka.
- Piscina**, ae, *ż.* sadzawka rybna.

Piscinarius, a, um, mający upodobanie w utrzymywaniu stawów, sadzawek rybnych.

Piscis, is, *m.* ryba; 2) pisces, gwiazdozbiór; *p.* major (aquosus), gwiazda w stronie południowej.

Piscor, 1. ryby łowić.

Piscosus, a, um, rybny, obfity w ryby.

Pisida, ae, *m.* rodem z Pizydy; w licz. mn. Pisidae, arum, *m.* Pizydowie, mieszkańcy krainy zwanej Pisidia, ae, *ż.* w Azji mniejszej.

Pistratus, i, *m.* samowładca Ateński; stąd: Pistratides, ae, *m.* Pizystratyda, potomek Pizystrata.

Piso, ōnis, *m.* nazwisko Rzymskiej rodziny.

Pistor, ōris, *m.* roztlukujący, rozcierający np. zboże w młynach lub w żarnach; 2) piekarz.

Pistorium, ii, *n.* miasto w Etrurii; stąd: Pistoriensis, e, Pistorijski, z miasta Pistorium.

Pistrinum, i, *n.* miejsce, gdzie przed wynalezieniem młynów zboże w młynach lub w stępie tłuczono na mąkę; później do obracania kamienia młyńskiego używano koni lub niewolników za karę; stąd: dare aliquem in pistrinum; — przenoś. o przykrém położeniu rzeczy: tibi mecum in eodem pistrino est vivendum.

Pistris, lub **pristis**, is, i **pistris**, lub **pristis**, Icis, *ż.* gatunek wieloryba; 2) gwiazdozbiór, wieloryb; 3) gatunek okrętu.

Pitané, ēs, *ż.* miasto w Argolidzie w Azji Mniejszej.

Pitheosae, arum, *ż.* wyspa na morzu Tyrreńskim.

Pittheus, ei, lub **eos**, *m.* król Trezeny (Troezen), ojciec Etry (Aethra); stąd: a) Pitthēis, Idis, *ż.*

Pittheida (Etra): b) Pitthēus lub -eus, Pitthejski.

Pituita, ae, *ż.* ślina, flegma.

Pituitosus, a, um, załęgiony.

Plus, a, um, szauujący, przywiązany; a) względem bogów: bogobojny, pobożny, religijny; b) względem tych osób, z którymi związkiem krwi lub dobrodziejstw jesteśmy połączeni: przywiązany, życzliwy, tkliwy, uprzejmy; c) sprawiedliwy, cnotliwy, poczciwy, słuszny; pii, błogosławieni, szczęśliwi (o cieniach zmarłych na polach Elizejskich), piorum sedem consecuti; pius est, tego wymaga bogobojność, z tryb. bez., poet.; 2) Rzymski przydomek

Pix, picis, *ż.* smoła, żywica.

Placabilis, o, dający się łatwo przebłagać, se inimicis placabilem praebere; 2) służący do przeblągania, te ipsum purgare ipsis coram placabilibus est, łatwiej przebłagasz uniewinniając się, poet.

Placabilitas, ātis, *ż.* pojednalność, łatwość do przebaczenia.

Placamen, Idis, *n.* środek pojednawczy.

Placāte, przysł. spokojnie, cierpliwie, łagodnie, omnia humana ferre.

Placātio, ōnis, *ż.* ułagodzenie, ublaganie, deorum.

Placātus, a, um, ublagany, ułagodzony, exercitus; stąd: łagodny, spokojny, status animi.

Placenta, ae, *ż.* placck.

Placentia, ae, *ż.* miasto w Gallii Cypadańskiej; stąd: Placentinus, a, um, tyżący się Placencyi, i Placentini, orum, *m.* mieszkańcy Placencyi.

Placeo, placui, placitum; 2. podobać się, alicui; pl. sibi, być z siebie zadowolonym, być peł-

nym miłości własnej, zaufać sobie, być zarozumiałym; placet mihi, lub samo pl., uważam to za dobre, pochwalam, zgadzam się na to; ze spoj. ut i tryb. łącz., placuit, -ut conscriberemus; z 4. przyp. i tryb. bez. duo placet esse Carneadi genera visorum; placere sibi ternas tabellas dari; uchwalić, postanowić, polecić, z 4. przyp. i tryb. bez. senatui placere, Cassium provinciam obtinere; suggestum adornari placuit; także: z ut i tryb. łącz.; placitum est, postanowiono.

Placide, przyst. łagodnie, spokojnie, ferre dolorem; loqui; 2) zwolna, colles pl. acclives, mało spadziste.

Placidus, a, um, łagodny, spokojny, nihil non tranquillum et placidum agens; niebystry, niegwałtowny, amnis.

Placitus, a, um, podobający się, miły; *rzeczow.* placitum, i, n. upodobanie, życzenie, ultra placitum, więcej niż sobie życzone.

Placo, 1. błagać, uspokajać, łagodzić, przejednać, wlaś. i przenoś. divinum numen precibus; aequor; aliquem in aliquem lub alicui, pojednać kogo z kim; esca ventrem iratum, głód usmierzyć; homo ipse sibi placat, sam z sobą w zgodzie; uspokojony.

1. **Plaga**, ae, ż. raz, cios, uderzenie, stąd jako skutek: rana, accipere, infligere, imponere; — przenoś. nieszczęście, szkoda, hac ille percussus plaga, wrażenie, oratio gravem plagam facit.

2. **Plaga**, ae, ż. sieć myśliwska, tendere plagas; — przenoś. zawikłanie, sidła. in majores plagas incidendum est; 2) strona, okolica, kraj, pl. Materina, powiat, okrąg M.

Plagiarius, ii; m. ludokradzca, który niewolników wykradał lub wolnych ludzi w niewoli trzymał.

Plagiosus, a, um, lubiący bić, skory do bicia.

Plagula, ae, ż. zasłona, firanka.

Planicus, i, m. nazwisko Rzymskiej familii; stąd: Plancianus, a, um, tyżący się Planka.

Planctus, us, m. bicie się w pierś na znak wielkiego żalu lub żaloby; głośne narzekanie.

Plano, przyst. równo, po równinie; — przenoś. a) wyraźnie, zrozumiale, jasno, loqui, explicare, scribere; b) zupełnie, całkiem, pleruditus; cognoscere; carere sensu communi.

Plango, planxi, planctum, 3. bić, uderzać; poet. na str. bier. bić się w pierś przy gwałtownym żalu, smutku, pectora palmis; femur; lacertos; także: samo plangere lub plangi, placząc i narzekając, tłuc sobie pierś, załamywać ręce i t. p., agmina plangentia; planguntur matres.

Plangor, oris. m. uderzenie z łoskotem; mianow. tłuczenie pierś, załamywanie rąk, głośne narzekanie, plangoribus aedes femineis ululant, poet.

Plangunculula, ae, ż. lalka.

Planitia, ae, lub -es, ei, ż. równina, płaszczyna.

Planta, ae, ż. płonka, latorośl, szczep; roślina, plantam defigero in hortis; 2) stopa nogi, pl. pedis lub samo planta.

Plantaris, e, tyżący się latorośli; *rzeczow.* plantaria, ium, n. szkółka drzew.

Planus, a, um, równy, płaski, *rzeczow.* planum, i, n. płaszczyna; — przenoś. a) łatwy, bez trudności, via; de plano promittere;

- 6) jasny, zrozumiały, narratio; planum facere, wyjaśnić.
 Planus, i, m. włóczęga, szalbierz, oszust, ludzigrasz.
 Plastes, ae, m. wyrabiający co z gliny, gipsu i t. p.
 Plataeae, arum, ż. miasto w Beocyi; stąd: Plataeenses, ium, m. mieszkańcy Platei.
 Platalea, ae, ż. gęś dzika.
 Platānus, i, ż. jawor.
 Platēa, ae, ż. (także: platēa) ulica.
 Plato, ōnis, m. filozof Ateński, uczeń Sokratesa; stąd: Platonīcus, a, um, Platonīski, tyjący się Platona; 2) Epikurejczyk rodem z Sardes.
 Plaudo (plodo) plausi, plausum, 3. klaskać, manibus, na znak zadowolenia; alicui rei; sibi, być z siebie zadowolonym, populus me sibilat, at mihi plaudo; klaskać, szelest wydawać skrzydłami, plausit pennis; figit columbam plaudentem alis; 2) przech. u poet. uderzać o co, pectora manu; plausa colla equorum; tańczyć, pedibus choreas; plausis verberat alis, uderzywszy skrzydłami.
 Plausibilis, e, na oklask, na pochwałę zasługujący.
 Plausor, ōnis, m. dający oklaski.
 Plaustrum, i, n. wóz ładowny; 2) wóz gwiazdozbiór, ursa major.
 Plausus, us, m. klaskanie, oklask na znak zadowolenia; 2) bicie skrzydłami, dant plausum pennis.
 Plautius, lub Plotius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Plautiānus, tyjący się rodu Plucyuszów.
 Plautus, i, m. Rzymski poeta, komik; stąd: Plautinus, a, um, tyjący się Plauta.
 Plebeoīla, ae, ż. gmin w znaczeniu wzgardliwém.
 Plebējus, a, um, gminny do sta-
- nu plebejuszów należący; — przenoś. popospolity, lichey, sermo; philosophi.
 Plebes, ēi, ż. = plebs.
 Plebioīla, ae, m. przyjaciel gminu, popularny.
 Plebiscitum, i, n. (dawn. 6 przyp. plebiscitu), ustawa, uchwała ludu.
 Plebs, plebis, ż. gmin, pospólstwo, plebejusze, w przeciwieństwie do patriciū, patres, i senatus; — przenoś. plebs superum, bogowie niższego rzędu.
 1. Plecto, plexi i plexum, 3. spleść, upleść; — przenoś. se plecterē, obrócić się, quo se pacto plecteret.
 2. Plecto, 6re, karać, zwykle w formie biernej, być ukaranym, tergo; plectar pendens; multis in rebus negligentia plectimur; być naganionym, cavit, ne qua in re iure plecteretur.
 Plectrum, s, smyczek, pręcik do bicia w strómy lutni; stąd: lutnia, także: poezya liryczna, quaere modos leviores plectro, poet.
 Pleias, i Plejas, lub Plias, ādis, ż. Plejada, często w licz. mn. Plejades, siedm córek Altanta i Plejony, które w liczbie gwiazd umieszczone zostały, zwane także Vergiliae.
 Pleiōnē, ēs, ż. córka Oceana i Tetydy, żona Atlasa, matka Plejad.
 Plēmmyrium, ii, n. przyładek w Sycylii.
 Plēne, przysł. pełno; — przenoś. obficie, dostatecznie, dokładnie, praestare; aliquid perficere; plenus aequo laudare, chwalić nad słuszność.
 Plenitudo, inis, ż. pełność, zupełność.
 Plenus, a, um, napelniony, właś. i przenoś.; poet. nasycony, plenus eras minimo; przesycony, zu-

dzony czém, quod cupide petit, mature plena reliquit. Stąd: 1) w szczegól. a) z przyp. 2 lub 6 obfitujący, obficie w co opatrzoney, Gallia plena civium Romanorum; argenti; vita plena voluptatibus, omni apparatu: b) samo plenus, pełny, gruby, tłusty, otyły, homo, corpus; brzemienna, ciężarna; często: obfitujący we wszystko, bogaty, urbs, domus, mensa, homo i t. p. 2) pod względem mnogości, liczby: liczny, agmen; lub cały, zupełny, annus, numerus, legio, cohortes; nieskrócony, verbum; pleno gradu, raczym, sporym krokiem, w cwał albo porządnie; — przenoś. doskonały, zupełny, gaudium, concordia; ad plenum philosophiae scientiam adipisci, nabyć dokładnej znajomości filozofii; b) pod względem mocy: silny, mocny, vox.

Plerique, plerumque, patrz plerisque.

Plerisque, plerūque, zwykle w licz. mn. plerique, pleraeque, pleraque, większa część, po większej części, wiele, bardzo wielu, plerique omnes, prawie wszyscy, *rzeczow.* plerumque, większa część, z przyp. 2, pl. noctis processit; i *przyst.* po większej części, ogólnie, po spolicie, bardzo często.

Pleumoxii, orum, m. lud w Gallii Belgijskiej.

Pleuron, onis, ż. miasto w Etolii; stąd: Pleuronius, a, um, należący do tego miasta.

Plias, patrz Pleias.

Plico, 1. składać, związać, fałdować

Plinius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.

Plisthēnes, is, m. syn Pelopsa, brat Atreusza i Tyestes, ojciec Agamemnona i Menelausa; stąd: Pli-

sthenicus, a, um, do Plistenesa należący.

Plodo, patrz plaudo.

Ploratus, us, m. głośne płkanie, omnia mulierum ploratus sonant.

Płoro, 1. rzewnie, głośno płakać, kwilić się, conducti plorant in funere; 2) przech. oplakiwać kogo, co, juvenem raptum; turpe commissum; także: z tryb. bezok. lub z 4 przyp. i tryb. bezok., ploravere, suis non respondere favore speratum meritis.

Plotellum, i, n. wózek.

Plotius, a, um, = Plautius.

Pluit, patrz pluo.

Pluma, ae, ż. puch, pierze; — przenoś. pierwszy zarost brody, mech, quum venerit pluma superbiae; płochość umysłu, qui pluma facilius moventur.

Plumbeus, a, um, ołowiany; — przenoś. tępą, pugio, gladius; ciężki, przykry, auster; głupi, nieświadomy, tępą, in physicis

Plumbo, 1. ołowiem spajać

Plumbum, i, n. ołów; — przenoś. cokolwiek z ołowiu, np. kula, rura ołowiana.

Plumeus, a, um, puchowy, puchem wypchany, culcita.

Plumo, 1. okrywać pierzem; — lorica plumata, zbroja łuskowata, zrobiona z blach zachodzących na siebie nakształt łuski.

Pluo, plui i plūvi, 3. padać (mówiąc o deszczu); zwykle nieosob. pluit, deszcz pada; sanguinem lub sanguine pluit, krew pada nakształt deszczu; tantum pluit glandis, tyle pada żołądź, poet.

Plures, od plus, patrz multus.

Pluries, przyst. częstokroć, wiele razy.

Plurimum, plurimus, patrz multus.

Plus, patrz multus.

Plusculus, a, um, trochę więcej,

- za wiele, plusculum z przyp. 2 plusc. negotii, za wiele pracy, kłopotu, lub z nast. quam, pl. quam concedet veritas, więcej niż.
- Pluteus**, i, m. i pluteum, i, n. szopa obłężnicza, pod którą żołnierze oblegający zabezpieczeni od pocisków nieprzyjaciół prace obłężnicze wykonywali; 2) zasłona z desek.
- Pluto** i **Pluton**, ōnis, m. bożek, władca świata podziemnego, brat Jowisza i Neptuna, mąż Prozerpiny; stąd: **Plutonium**, a, um, tyżący się Plutona i Plutonia, orum, n. kraina w Azji mniejszej ze świątynią Plutona.
- Plūtus**, i, m. bożek bogactw.
- Plūvia**, ae, ż. deszcz.
- Pluviālis**, e, dżdżysty, słotny, auster, deszcz przynoszący; aqua, deszczowa, z deszczu powstająca; fungi, rosnące w dżdżystej porze.
- Pluvius**, a, um, dżdżysty, deszcz sprowadzający, ventus; naksztalt deszczu spadający, aurum.
- Pocillum**, i, n. kubeczek.
- Poculum**, i, n. kubek, puhar; 2) napój, p. mortis exhaurire; pocula infundere, ad pocula venire; pocula sunt fontes liquidi; pocula desideria, amoris.
- Podagra**, ae, ż. podagra, choroba.
- Podalirius**, ii m. syn Eskulapa, lekarz; 2) nazwisko Trojańczyka.
- Podex**, Icis, m. pośladek.
- Poenas**, antis, m. ojciec Filokteta, który stąd nazwany Poeaniades, ae, lub Poeanthus heros lub Poeanthia proles.
- Pocūlō**, ēs, ż. galerya, portyk w Atenach ozdobiony sławnymi obrazami.
- Poēma**, ātis, poemat, utwór poetyczny (przyp. 3 licz. mn. poematis).
- Poenā**, ae, ż. kara, pokuta, pomsta, poenas dare, solvere, luere, karę ponieść, być ukaranym; poenas verborum capere, mścić się za słowa; poena aliquem afficere, poenas de aliquo capere, sumere, ukarać kogo; 2) u późn. pis. udręczenie, męka, trud, dolegliwość, ultimis poenis afficiuntur; post longam poenarum patientiam.
- Poenus**, i, m. Kartagińczyk, w licz. mn. Poeni, orum; stąd: a) Poenus, a, um, Kartagiński, Fenicki, gdyż Kartagińczycy od Fenicyan pochodzą, leo; b) Punicus, a, um, Punicki, Fenicki, Kartagiński, bellum; perfidia, fides; poet. szarłatny, czerwony, sagum.
- Poenio**, Ire, i poenior, jako depon. = punio
- Poenitentia**, ae, ż. żal z przyczyny jakiego uchybienia, z przyp. 2. **Poeniteo**, poenitui, 2. żałować, si poenitere possint; poenitens, żałujący, locus poenitendi; corrigere errorem poenitendo; zwykle nieosob.: z przyp. 4. osoby i 2 rzeczy, me poenitet consilii; quum populum iudicii sui poeniteret; solet Dionysium poenitere; z zaim. rodz. nij., quod poenitere possit; z 4 przyp. osoby i tryb. bez. me poenitet didicisse; non te poenitet calamo trivisse tabellam; 2) przyganiać, nie być zadowolonym, haud poenitet sententiae eorum, nie razi mię ich zdanie, nie wy-daje mi się przeciwne.
- Poēsis**, is, ż. poezya.
- Poēta**, ae, m. poeta.
- Poētica**, ae, i ē, ēs, ż. poetyka, sztuka poetycka.
- Poēticae**, przyst. poetycznie.
- Poēticus**, a, um, poetycki, należący do poezyi, verbum, numerus.
- Poētria**, ae, ż. poetka.
- Pol**, *wykrz.* rodzaj przysięgi, zakłęcie się na Polluksa.

- Polëmo, ònis, *m.* król Pontu, stąd: Polemoniäcus, *a, um,* do Polemona należący, Pontus; 2) filozof grecki w Atenach, nauczyciel Zenona; stąd: Polemönius, *a, um,* Polemoński, tyczący się Polemona.
- Polenta, *ae, ź.* krupy jęczmienne.
- Polio, *4.* gładzić, polerować, columnas, albo pobielać; — przenoś. wygładzać, poprawiać, carmina, orationem.
- Polite, *przysł.* ozdobnie, gładko, pięknie, dicere, scribere.
- Polites, *ae, m.* syn Pryama.
- Politia, *ae, ź.* rządzenie państwem; tytuł pisma Platona.
- Politicus, *a, um,* tyczący się rządu państwa, polityczny.
- Politus, *a, um,* ozdobiony, pięknie urządzony, domus; — przenoś. okrzestany, wykształcony, oratio; iudicium; omni liberali doctrina politissimus.
- Pollen, *inis, n.* i pollis, *inis, m.* i ź. bardzo delikatna mąka, pyłek.
- Pollens, *tis,* potężny, wiele mogący, silny, mocny, z przyp. 2 lub 6.
- Pollentia, *ae, ź.* moc, potęga; uosobiona jako bogini.
- Polleo äre, módz, przemagać, mieć znaczenie, ważyć, plurimum in republica; terra marique; plurimum pollet oratio.
- Pollex, *Icis, m.* wielki palec u ręki; utroque pollice laudare, chwalić bardzo.
- Polliceor, pollicitus, 2. przyrzekać, obiecywać, aliquid; alicui aliquid; z tryb. bez. lub z 4 przyp. i tryb. bez.; benigne lub liberalissime alicui, laskawie przybięcać; pollicitus, w znac. bier. obiecany, przyrzeczony, pollicitam dictis adde fide[m] Ovid. Fast. III. 366.; pollicitum, *i, n.* obietnica, przyrzeczenie, pollicitis corrumpere a-liquem.
- Pollicitatio, ònis, *ź.* obietnica, przyrzeczenie.
- Pollicitor, 1. obiecywać.
- Pollio, ònis, *m.* imię Rzymskiej familii.
- Pollius, *a, um,* Pollijski, tribus.
- Polluo, pollui, pollütum, 3. skałać, zwałać, oszpecić, splugawić, ora cruore; — przenoś. zbezczęścić, znieważać, zgwałcić, divina atque humana jura scelere; pollütus, znieważony, zgwałcony, sacra.
- Pollux, ücis, *m.* syn Jowisza (lub Tyndara) i Ledy, brat Kastora, Heleny i Klitemnestry.
- Polus, *i, m.* biegun północny, gelidus, glacialis; południowy, australis; 1) niebo, nox polum tenebat; kula niebieska, na której umieszczone są gwiazdy, poet.
- Polydamas, *antis, m.* Trojańczyk, przyjaciel Hektora.
- Polydectes, *ae, m.* król na wyspie Seriphos, wychował Perseusza syna Danaí.
- Polydorus, *i, m.* syn Pryama; stąd: Polydorëus, *a, um,* do Polidora odnoszący się.
- Polyhymnia, *ae, ź.* (wielośpiewna) jedna z 9 Muz.
- Polymnestor, *i -mestor, öris, m.* król Tracyi, zięć Pryama, mąż Iliony.
- Polyphëmus, *i, m.* syn Neptuna, Cyklop jednooki
- Polypus, *i, m.* (wielonogi), polip morski; narośł w nozdrzach.
- Polyxëna, *ae, ź.* córka Pryama.
- Pomarius, *a, um,* owocowy, tyczący się owoców; *rzeczow. a)* pomarius, *ii, m.* handlujący owocami; 2) pomarium, *ii, n.* ogród owocowy. [południowy.
- Pomeridiänuš, *i postun-, a, um,* po-

Pomerium, patrz Pomoerium.
 Pomētia, ac, *ż.* i Pometii, orum, *m.* miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Pometinus, a, um, należący do miasta Pomecyi. [autumnus.
 Pomifer, era, erum, owocorodny,
 Pomoerium, ii, *n.* próżna przestrzeń zostawiona po obu stronach muru otaczającego miasto.
 Pomōna, ae, *ż.* bogini owoców.
 Pompā, ae, *ż.* uroczysty pochód, orszak postępujący, p. lictorum, p. funeris; mianowicie w czasie igrzysk Cyrceńskich, gdy obnoszono posagi bogów; — przenoś. przepych, wystawność, okazałość, in dicendo adhibere pompam; petitio pompae plena.
 Pompēji, orum, *m.* miasto w Kampanii; stąd: Pompejanus, a, um, Pompejański; *rzeczow.* Pompejanum, i, *n.* posiadłość wiejska Cycerona przy Pompejach i Pompejani, orum, *m.* Pompejanie.
 Pompējus, i, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu; Pompejus, a, um, należący do Pompejusza, domus; stąd: Pompejanus, a, um, tycczący się Pompejusza i Pompejani, ōrum, *m.* stronnicy Pompejusza, Pompejanie.
 Pompilius, ii, *m.* Numa, drugi król Rzymski; *przym.* Pompilius, do Pompiliusza odnoszący się, sangius.
 Pompilus, i, = nautilus.
 Pomponius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd: Pomponianus, a, um, tycczący się Pomponiusza. Pompt-, lub Pomt- patrz Pont-
 Pomum, i, *n.* owoc drzewa; — przenoś. drzewo owocowe.
 Pomus, i, *ż.* drzewo owocowe.
 Pondēro, l. ważyć; — przenoś. rozważać, roztrząsać, sądzić o czém aliquid; z *przym.* ex i przyp. 6 lub samym przyp. 6.

Ponderōsus, a, um, ciężki, wiele wagi mający; — przenoś. ważny pod względem treści, epistola.
 Pondo, (6 przyp. od daw. wyrazu pondus, i) co do wagi, corona libram pondo; zwyczaj. pondo funt (bez libra), triginta milia pondo argenti; quingentis milibus pondo argenti; auri pondo septuaginta i t. p.; uncia pondo, dwa lōty.
 Pondus, ōris, *n.* waga, używana do ważenia czego, pondera a Gallis allata; taleae ferreae ad certum pondus examinatae; p. facti argenti; 2) ciężkość, ciężar, magni ponderis saxa lub vasa; gemuit sub pondere cymba; równowaga, motus oritur extra pondus (wychodzi z linii prostej, przechyla się); trans pondera porrigere dextram (gdy się kto zanadto zgina); tellus ponderibus librata suis, utrzymująca się w równowadze; 3) ciało ciężkie, in terram feruntur omnia pondera; lub mnogość, mnożstwo, wielka ilość, infinitum auri argentique p.; aeris p. — Przenoś. a) znaczenie, ważność, lacrimae habent vocis pondera; persona testimonii pondus habet; pondera verborum; tuae literae maximi apud me sunt ponderis; b) ciężar, uciążliwość, troska, amara pondera senectae, in tantum pondere rerum.
 Pone, *przyst.* z tyłu, ante et pone moveri; pars pontum pone legit; 2) *przym.* rządzi 4 przyp. za kim, za czém, p. castra populatum ibant.
 Pono, pōsui, posītum, 3. położyć, postawić, posadzić, ustawić, umieścić, złożyć, a mianow.: a) dona in Capitolio, złożyć, ofiarować; b) artus in ripa, in litore, położyć się; corpus lub aliquem in terra, złożyć do grobu, pogrzebać; c) u-

mieścić, osadzić, aliquem in aliquo loco; 2) -- przenos. a) legem, prawo ustanowić; finem lub terminum alicui rei, położyć koniec; b) przytoczyć, powiedzieć, ut paulo aute posui; c) przypuszczać, positum sit igitur, przypuścmy więc; d) pomieścić, policzyć, aliquem inter veteres; aliquid in malis, in vitis; poczytać, pro certo, aliquid in beneficiis; quae ego in beneficii loco non pono; quae omnia infamia ponuntur; e) pokładać, opierać, zasadzać, spem in aliquo; in fuga, in celeritate, in virtute; positum esse in aliqua re, na czym polegać, być od czego zawisłym; f) uważać za co, in dubio p.; haud in magno ponere discrimine; szczegó. mianować kogo czym, obrać, ustanowić, custodem alicui; z podwójnym 4 przyp. aliquem custodem frumento publico; aliquem principem in bello; na str. biern. princeps positus est; g)łożyć, poświęcić czas na co, przepędzić na czym, tempus, menssem, diem totum in consideranda re; unum tecum diem libentius posuerim; oddać się czemu, zajmować się czym, se totum in aliqua re; totum animum, omnem curam, operam diligentiamque suam in re; 3) siać, zasadzać, uprawiać, pone ordine vites; piro, arbores, semina; budować, postawić, statuum, tropaeum, templa i t. p.; w znac. wojenném: postawić, umieścić, praesidium; legio tuendae orae maritimae posita; założyć, rozłożyć, castra contra aliquem; złożyć, arma; o pieniądzech: pecuniam in praedio, włożyć w gospodarstwo; apud aliquem in fenore, dać komu na lichwę; -- przenos. beneficium, munus apud aliquem, wyświadczyć komu do-

brodziejstwo, przysługę; o dziełach sztuk: poet. wyrznąć, wyrzązić, Orpheam in medio poculo poet.; hominem coloribus (wymalować); o wiatrach: uspokoić, quum venti posuere (dom. se); także: ponere vult freta; flammae atque incendia vires indomitas posuere; positus, spadły, nix; leżący, znajdujący się, Roma in montibus posita; Delos in Aegaeo.

Pons, pontis, m. most, pontem in flumine facere; amnem jungere ponto; pontem rescindere; pokład okrętowy do wsiadania na okręt i wysiadania, socios de puppibus altis pontibus exponit; 3) pomost u wież obłężniczych; 4) mostek albo kładka, przez którą lud Rzymski przy głosowaniu na zgromadzeniach pojedynczo wchodził do zagrody septum zwanéj dla złożenia tabliczek.

Pons, Pontis, m. 1) Argenteus, miejsce i most na rzece Argenteus w Gallii Narboneńskiej; 2) Campanus, most na rzece Savo na drodze Appijskiej.

Ponticulus, i, m. mostek, kładka.

Ponticus, 1) przym. patrz Pontus; 2) i, m. imię Rzymskiego poety.

Pontifex, ffcis, m. kapłan w Rzymie, który czuwał nad obrzędami religijnymi, był z początku jeden; później ustanowiono ich czterech; następnie liczba ich powiększona została. Najstarszy nazywał się Pontifex Maximus. Stąd: a) Pontificialis, e, tyżący się kapłana pontifex zwanego, insignia, auctoritas; b) pontificatus, us, m. urząd lub godność tego kapłana; c) pontificius, a, um, odnoszący się do tych kapłanów, libri, jus.

Pontinus, lub Pomtinus, a, um, Pontynski, palus i paludes, bagnista okolica w Lacym, przez

- którą przechodziła droga Appijska; ager P. lub Pomtinum, i, n. kraina Pontyńska; Pomtina summa, ae, ż. wyższa część bagien Pontyńskich.
- Ponto**, ōnis, m. gatunek okrętów Gallijskich przewozowych.
- Pontus**, i, m. głębia, głębokość, maris; stąd poet.: morze.
- Pontus**, i, m. morze Czarne, Euxinus; 2) kraina nad tym morzem w Azji mniejszej między Bitynią i Armenią, Pont, królestwo Mitrydata; później Rzymska prowincya; stąd: Ponticus, Pontycki, mare.
- Popa**, ae, m. ofiarnik, zabijający bydłęta na ofiarę.
- Popellus**, i, m. gmin, pospólstwo, mótloch.
- Popiltus**, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.
- Popina**, ae, ż. garkuchnia; także: potrawy, które w niej sprzedają.
- Popino**, ōnis, m. żarłok, włóczący się po garkuchniach.
- Poples**, Itis, m. podkolanek, także: kolano.
- Poplioła**, ae, m. patrz Puplicola.
- Populabilis**, e, podległy zniszczeniu.
- Populabundus**, a, um, pustoszący.
- Popularis**, e, krajowy, swojski, flumina, oliva, leaena, poet; *ręczow.* popularis, is, m. ziomek, rodak, krajowiec; także: uczestnik, współnik, sceleris, conjurationis; 2) ludu, gminu tyczący się, od niego pochodzący, dla ludu przeznaczony, ludowy; stąd: popularny, t. j. a) miły gminowi, ingenium, sacerdos; clementia; nihil est tam populare; nomen censorium populare factum est; quo nihil popularius est; b) starający się o miłość ludu nadskakujący: *ręczow.* populares, ium, m. stronnictwo w Rzymie trzymające z gminem, demokraci, w przeciwieństwie do obywateli awanych optimates, ex quo eveniunt alii populares, alii studiosi optimi cujusque.
- Populariter**, *przysl.* gminnie, sposobem zwykłym gminowi, loqui, scribere; 2) popularnie, nadskakując ludowi, agere.
- Populatio**, ōnis, ż. spustoszenie, zrabowanie; 2) łupy, grabież, pleńni populationum.
- Populátor**, ōris, m. pustoszyciel, łupieżca, rabuś.
- Populeus**, a, um, topolowy.
- Populifer**, era, erum, topolorodny.
- Populiscitum**, i, n. ustawa, uchwała ludu.
- Populo** i **populor**, l. pustoszyć, rabować, niszczyć, agros; poet. w ogóle: pozbawiać czego, aliqua re.
- Populonia**, ae, ż. i ii, orum, m. miasto w Etruryi; stąd: Populonienses, ium, m. mieszkańcy Populonii.
- Populor**, patrz populo.
- Populus**, i, m. lud, naród; poet. i u późn. pis. mnóstwo, fratrum; 2) lud, gmin, w przeciwieństwie do senatu i stanu rycerskiego, jus su populi; diutius quam populus jusserat; w przeciwieństwie do znaczniejszych obywateli, populi potentiae non amicus et optimum fautor, (nie sprzyjający demokratom); także civitas popularis, in qua in populo sunt omnia; lud, wszystkie stany z senatem na czele, stąd: senatus et populus; w ogóle lud, ludność; w przeciwieństwie do wyska: et populum urbanum in sua tenuit potestate, et apud exercitum plurimum valuit.

Populus, i, ż. topola.

Porca, ae, ż. świnią

Porcellus, i, m. prosie.

Porcius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu, lex Porcia, prawo Porcyusza.

Porculus, i, m. prosie. prosiak.

Porcus, i, m. wieprz. p. femina, maciora: 2) wyraz obelgi rozkosznik. rozpustnik. p. de grege Epicuri

Porgo, porxi. 3. = porrigo. poet. Porrectio, ōnis, ż. rozciągnięcie. digitorum.

Porrectus, a, um, patrz porticio i porrigo.

Porricio, porrectum. 3. daw forma = projicio, wyraz ofiarny: bogom co ofiarować. p. exta in mare lub in fluctus. rzucić jako ofiarę.

Porrigo, inis. z strupy na głowie. lupież na głowie.

Porrigo, porrexi porrectum. 3. rozciągać. wyciągać membra, manum, crus, brachia alicui (do kogo). coelo. neque erat quo manus porrigeret, nie miał po co sięgać manus avaras ad aliquid; aciem. rozciągnąć liną szyku do boju. na str. bier rozciągać się, corpus porrigitur per novem jugera, poet. 2) o miejscowości sięgać, dochodzić scopolus frontem porrigit in aequor poet., na str. bier rozciągać się, Rhodope porrecta sub axem, poet.; stąd: porrectus rozciągly. dlugi pod względem przestrzeni, locus. litora; dlugi w odniesieniu do czasu, morbus in id tempus 3) powalić, obalić. ubić, hostem. in herbis, poet: 4) - przenos. se p. rozciągać się, posuwać się, quo se tua porrigit ira, poet. II) dac podać. alicui aliquid dextram gladium po-

cula;—przenos. praesidium clientibus opemque amicis

Porro, przyst. daleko. w oddaleniu, quae sint ea flumina porro: dalej. ire, agere armentum. porro loqui. dicere, mówić dalej, postępować w mowie; sequitur porro. et sic porro, i tak dalej; 2) w odniesieniu do czasu w dalszym czasie, na przyszłość. quid agam. porro intelligas

Porrum, i, n. i porrus, i, m. lulek. roślina.

Porta, ae, ż. brama. w ogóle: wchód wyjście. decumana i t. p.: coeli; portae Ciliciae, wąwozy; p. Taenaria, loch, przepaść, którą Herkules miał się dostać do piekieł; portae jecoris

Portatio, ōnis, ż. noszenie, przewożenie czego.

Portendo, tendi, tentum, 3. wskazywać, przepowiadać, zapowiadać, rokować, o bożkach, ptakach wieszczących, laetiarach, dii mihi sacrificanti laeta omnia portendere: na str. bier pokazywać się, zanosić się na co, quidquid monstro portenditur isto

Portentifer lub portentificus, a, um, sprawujący dziwy, cuda; straszny.

Portentosus, a, um, dziwotworny. potworny, nienaturalny, portentosa e pecude aut ex homine nata.

Portentum, i, n. znak przyszłego wypadku, przepowiednia, nadzwyczajne zjawisko. w szczegól. a) dziwotwór, strazydło, poczwara; także o zepsutym i szkodliwym człowieku, p. reipublicae (o Pizonie); b) dziwne zmyślenia, poetarum et pictorum.

Porticula, ae, ż. przysioneczek, mały krużganek

Porticus, us, ż. krużganek, przysionek, 2) dach ochronny = vinea, przy obłężeniach, pod którym żoł-

nierze oblegający byli zabezpieczeni od pocisków nieprzyjaciół. 3) szczególny przysionek, w którym się zgromadzali zwolennicy szkoły Stoików, stąd porticus oznacza także zasady tejże szkoły, qui fulcire putatur porticur Stoicorum: Chryssippi p. et grex

Portio, ōnis, *ż.* część stosunkowa, dział, wymiar, stać. pro portione i u późn. samo portione, stosunkowo.

1 **Portitor**, ōris, *m.* (od portus) poborca, pobierający opłatę od wprowadzenia i wywozu towarów.

2. **Portitor**, ōris, *m.* (od porto) przewoźnik, który przewozi okrętem, łodzią, orci, (Charon).

Porto, *l.* nieść, przynosić, przynosić, przewozić, panem humeris; frumentum secum; navis, quae milites portaret; jechać, portari vehiculo; equus me portet; 2) portare et agere, rabować; —przeność. przynosić, zwiastować, laetum nuncium ad aliquem; portantia verba salutem.

Portorium, ii, *n.* cło od towarów, vini; solvere, dare, exigere; opłata za przewóz, circumvectionis.

Portūla, ae, *ż.* fórtka.

Portūnus lub **Portumnus**, i, *m.* bożek portów u Rzymian.

Portuōsus, a, um, wiele portów mający.

Portus, us, *m.* port, przystań; przysłowie: in portu esse lub navigare, być w miejscu bezpiecznym; 2) ujście rzeki, per septem portus in maris exit aquas, poet: —przeność. ucieczka, schronienie, in portum philosophiae se conferre.

Posco, poposci, 3. żądać, domagać się, wymagać, o żywot. i niezzyw. przedmiotach, aliquid, munus ab aliquo; aliquem aliquid; quod res poscere videbatur; usus

poscit; poscor aliquid, wymagają czego ode mnie. poscor Palilia, żądają, abym opiewał uroczystość obchodzoną na cześć bogini Pales, z tr. bezok. poet., w szczegól.: a) oskarżać sędownie, żądać ukarania, quos populus poscit; dictatorem, reum: b) wyzywać do walki, aliquem in proelia lub aciem, poet.; bez 4 przyp. poscunt majoribus poculis (dom. bibere); c) pytać, badać, z 4 przyp. veniendi causas; lub ze zdaniem wzgl.; quae sit sententia. posco. poet. d) wołać, wzywać, poscor Olympo, Olimp mię wzywa, poet.; numina poscere. poet.

Positio, ōnis, *ż.* położenie, postawienie, u późn. pis.

Positor, ōris, *m.* założyciel, budownic, templorum.

Positus, us, *m.* położenie, urbis.

Possessio, ōnis, *ż.* posiadanie, esse in possessione bonorum; possessionem bonorum dare alicui; posiadłość, aes alienum ex possessionibus solvere; feci iter per ejus possessionem

Possessiunculā, ae, *ż.* mała posiadłość, mająteczek. [ściciel.

Possessor, ōris, *m.* posiadacz, właściciel, sēdi, sessum 2) posiadać, mieć w posiadaniu, bona, partem agri; —przeność nomen, ingenium; plus fidei quam artis; 2) obsadzić, forum armatis.

Possido, sēdi, sessum, 3. opanować, bona, agros armis, loca, quae hostes possiderent.

Possum, pōtui, posse (od potis, e, i sum) móc, być w możności, z tryb. bezok. lub samo posse; fieri potest, być może, z nast. ut i tryb. łącz.; non potest fieri, ut non lub quin, mus' to byc; także: facere non possum, ut non lub quin i tr. łącz. muszę; potest, mo-

zna lub być może, nos dignitatem, ut potest, retinebimus; potuit, ut commiserit; quantum potui, ile mogłem, ile możliwości; także: ut gravissime potui; 2) móżdż, mieć znaczenie, znaczyć, multum in re militari potest fortuna; qui apud me plurimum possunt; plurimum posse ad morsus serpentum, bardzo skutecznie działać przeciw ukąszeniu węzów; 3) być w dobrém zdrowiu, possunt oculi, caput, pulmones, possunt omnia.

Post, 1) *przysł.* w odniesieniu do przestrzeni: z tyłu, qui post erant; ante aut p. pugnare; — przenoś. invidia atque superbia p. fere (za nic były miane) 2) w czasie: potém; paullo post lub p. paullo, wkrótce potém; multo p. lub p. multo, daleko późniéj; non (haud) multo p. lub p. non multo, niedługo potém; aliquanto p. lub p. aliquanto (aliquantum), po niejakim czasie; multis p. annis, po wielu latach; anno post, w rok potém; biennio p., po dwóch latach; aliquot annis p., po kilku latach; anno quarto post, quam —, we cztery lata od czasu, jak —; porów. postquam; primo-post; primum-post najprzód-potém lub następnie; II) *przym.* rząd. przyp. 4 przedmiotu; 1) w przestrzeni: za, esse post aliquem; collocare impedimenta p. legiones; p. tergum, z tyłu; przenoś. pod względem godności: po, secundus p. Tarkinium fuit; honor ei secundus p. Romulum delatus est; 2) w czasie: po, od, post Trojae excidium, anno i t. d. p. hanc urbem constitutam; p. Hannibalem devictum; p. hominum memoriam, ile pamięć ludzka zasięgnąć może; post annum, po upływie roku, w rok potém: tertio anno p. reges exac-

tos; p. Romam conditam; p. ea lub p. haec, lub p. quae, potém po czém; z nast. quam, post annum quartum, quam expulsus fuerat; post diem tertium gesta res est, quam dixerat.

Postea, *przysł.* potém, późniéj, następnie, postea quam lub posteaquam, potém, gdy.

Posteaquam, *spój.* patrz postea.

Posteritas, *atis*, *ż.* przyszłość, potomność, posteritati servire; amicitiam notam posteritati fore; in posteritatem, na przyszłość.

Posterus, a, um, następny, postero die, w dniu następnym; z nast. quam, postero igitur die, quam illa erant acta, nazajutrz potém, gdy to się stało; postera nocte: postero anno; p. tempore, następnie; in posterum (dom. diem), na dzień następny, na potém, na przyszłość; p. acies, dnia następnego; p. laus, chwała przyznana przez potomność; *reczow.* posteriorum, *m.* potomkowie; 2) st. wyż. posterior, ius, późniejszy, dalszy, gdy mowa o dwóch przedmiotach, et sua aetate et posteriore tempore fere primus; p. tempora; cogitationes; *przysł.* posterius, późniéj potém; — przenoś. gorszy, późniejszy, posterius et nequius isto nihil; 3) stop. najw. a) postremus, ostatni, najdalszy w rządzie; in p. libro, na końcu książki; *przysł.* postremo lub ad postremum, na końcu; postremum, po raz ostatni; — przenoś. najgorszy, najpóźniejszy, najpośledniejszy, homo; servitus omnium malorum postremum est; hoc non in postremis; nec tibi cura canum postrema (niepoślednie, osobliwe); b) postumus, a, um, ostatni, szczeróból. o dzieciach po śmierci ojca urodzonych, *reczow.* pogrobwiec.

Postfĕro, ferre, kłaść niżej, mniej cenić, uposledzać, alicui aliquid; opes suas libertati.

Postgĕniti, orum, *m.* potomkowie.

Posthābeo, hābui, hābitum, 2. mniej cenić; mniej zważać na co, omnibus rebus posthabitis; posthabita Samo.

Posthac, *przysł.* potem, nadal, później.

Posticus, a, um, tylny; partes aedium, tylne części domu; *rzeczow.* posticum, i, *n.* tylne drzwi, atria servantem postico falle clientem, wymknij się tylnymi drzwiami przed klientem pilnującym wejścia do domu.

Postis, is, *m.* podwoje; poet. drzwi.

Postliminium, ii, *n.* powrót na własne progi, do domu, czyli prawo powrotu do własnego kraju, tudzież do przywilejów dawnych; postliminio, prawem takiego powrotu.

Postmeridianus, patrz pomeridianus.

Postmōdo, i postmōdum, *przysł.* potem.

Postpōno, posni, positum, 3. mniej cenić, mniej dbać o co, omnia; aliquid alicui.

Postprincipia, orum, *n.* dalszy ciąg po wstępie.

Postquam, *spój.* skoro, gdy, kiedy już, najczęściej z tr. ozn. p. excessit ex ephebis; eo p. pervenit.

Postremo, -us, patrz posterus.

Postridie, *przysł.* nazajutrz, dnia następnego, prima luce postridie; z 4 przyp. p. ludos; postridie ejus diei, rodzaj pleonazmu, nazajutrz.

Postsum, fui, esse, następować po czém; — przenoś. mniej znaczyć, invidia atque superbia postfuere.

Postulatio, ōnis, *ż.* żądanie, wymaganie, domaganie się, prośba, alicujus postulationi concedere, resistere; 2) w znac. sąd. skarga.

Postulatum, i, *n.* żądanie, deferre ad aliquem postulata alicujus; postulata facere.

Postulatus, us, *m.* domaganie się sądowe.

Postulo, 1. żądać, domagać się, nalegać, prosić kogo o co, aliquid ab aliquo; aliquid aliquid; stąd: non postulatus, nieządany; często: ze spój. ut lub ne i tryb. łącz., lub samym tr. łącz., postulare, ut quaedam sibi concedantur; postulavit, ne quem adducerent; z tryb. bez., non parere sed imperare postulabant; p. de colloquio, chcieć się z kim rozmówić; także o rzeczach nieżywot.: wymagać, quod tempus necessitasque postulat; pro ut postulet locus; amicitia nostra postulat; 2) w znac. sąd. a) żądać, domagać się, iudicem, iudicium, quaestionem; b) skarżyć, pozywać, aliquid; aliquid proditionis; aliquid de ambitu.

Postumius, i Postumus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Postumianus, a, um, do Postumiusza należący.

Postumus, patrz Posterus.

Potens, tis (od possum), mogący, stąd: a) zdolny do czego, armorum tenendorum; neque pugnae, neque fugae; b) możny, potężny, civis, civitas; z przyp. 2 władnacy czém, diva p. Cypro (Wenera); frugum (Ceres); nimborum tempestatumque (Eol); dum mei potens sum, dopóki panuję nad sobą; p. sui, umiarkowany, ograniczony w swoich żądaniach; p. mentis, będący przy zdrowym rozumie; p. irae, powściągający gniew; p. consilii, będący w możności wykona-

nia swego postanowienia; c) silny dzielny, skuteczny, vir in bello potens (dzielny żołnierz); nihil est potentius auro; arma, verba, herba; 2) ten, który czego dopiął, p. voti; który co spełnił, jussi; poet.: bogaty, parvo potens.

Potentátus, us, m. najwyższa władza.

Potenter, przysl. mocno, silnie, potężnie, potentius ictu fulmineo; 2) stosownie do sił, cui lecta potenter erit res, poet.

Potentia, ae, ż. możność, stąd: a) moc, działalność, skuteczność, solis, morbi, formae, herbarum, poet.; b) możność, zdolność, siła, supra humanam potentiam; c) pod względem politycznym: znaczenie, wpływ osoby lub państwa, potentiam alicujus invidiose criminari; p. nobilitatis; erant in magna potentia, qui consulebantur, szczegó. prze-waga, najwyższa władza, victoris; populi (gminowładztwo); singularis (władza monarchiczna); p. rerum (naczelna władza).

Potestas, atis, ż. możność, stąd: a) moc, siła, działalność, skuteczność, wartość, znaczenie, herbarum, verborum; b) moc, władza, habere potestatem vitae necisque in aliquem; mihi est p. lub est in potestate mea, jest w mojej mocy; esse in potestate senatus, ulegać, być posłusznym senatowi; esse in sua p., być panem własnej woli; in potestate mentis esse, być przy zdrowym rozumie; exire ex lub de potestate (mentis), stracić rozum, głowę, unieść się zbytęcną namiętnością; szczegó. a) moc, władza, redigere aliquem in (sub) potestatem suam lub alicujus; in p. venire; esse in ditio-ne ac potestate alicujus; infinitum auri pondus in potestatem Roma-

norum redactum; Thessaliam in potestate redigere; β) zwierzchnia władza, godność, urząd zwierzchni-czy, imperii (władza cesarska); se-vere praefuit ei potestati; ut po-testates ibi majores non essent; stąd: magistratus aut aliqua po-testas; poet o Jowiszu: hominum divumque p. (władzca, król); γ) zleconie, potestate data; c) moc możność, zręczność. sposobność, szczegó. pozwolenie, z przyp. 2; facere alicui potestatem sui, o-fiarować komu swoje usługi; czę-sto: wdać się w walkę, quum ca-stris se tenuisset, neque sui po-testatem fecisset; facere alicui lub praebere potestatem sui, lub con-veniendi sui, dać komu do siebie przystęp lub dać posłuchanie; fit mihi p. dicendi, veniendi i t. p., pozwalają mi mówić, przyjść.

Potio, ż. picie, napój; 2) lekarstwo, trucizna w napoju, napój miłosny.

Potior, 4. (także: potitior, poet), opa-nować, dostać, osiągnąć, dopiąć, z przyp. 6 lub 2 impedimentis castrorum, praeda; urbis, regni; rerum, otrzymać władzę najwyższą; także z 4 przyp. urbem, victoriam; stąd: potiundorum castrorum spes; 2) posiadać, mieć w posiadaniu, trzymać, władać; mari, oppido; mare, quo nunc hostes potiuntur; rerum p. mieć zwierzchnictwo; summam imperii, mieć najwyższą władzę.

Potis, e, mogący, zwykle p. est lub sano potis, może, u poet., at non Evandrum potis est vis ulla tenere; pote, być może, hoc quidquam pote impurius? 2) stop-wyż. potior, potius, oris, znako-mitszy, lepszy, godniejszy, hercs; sententia; eligere potiozem; potio-rem aliquam rem habere (wyżej cenić); często: z nast. quam, cives

potiores quam peregrini; lub z przyp. 6 potior paire; z nast. ut lub qui i tryb. łącz., potiores habui, quibus crederem; *przysł.* potius, raczėj, bårdziej, lepiėj, magnus vel p. summus: z nast. quam, jak, niżej, Galliam p. esse Ariovisti quam Caesaris; niekiedy się opuszcza, tamen statuit congregi quam refugere; czasem stoi zbytecznie przy słowach malle, pracstat, patriae potius opes quam regis augeri maluit, 3) st. najw. potissimus, a, um, najznakomitszy, najglówniejszy, najcelniejszy, quid potissimum sit; potissimum credere, za najlepsze uważać; *przysł.* potissimum, najbardziej, nadewszystko, zwłaszcza, miauowicie, quo potissimum accedam; existat aliquis et potissimum Caecus ille.

Potitius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.

Potniae, ārum, ż. miasteczko w Beocyi; stąd: Potnias, ādis, ż. tycająca się tego miasteczka, equae lub quadrigae (które w szalonym pędzie Glaukusa życia pozbawiły).

Poto, 1. (sup. potum), pić, aquas: huc ipsi potum veniunt juveni, u poet.; potus, wypity, sanguine potu, po wypiciu krwi; poti cadi; stąd: upijać się, oddawać się pijatyce, totes dies potabatur; frui voluptate potandi; potus, u pojony, pijany, anus; bene potus; — przenoś. wciągać w siebie, potentia vellera fucum.

Potor, ōris, m. pijący, aquae; Rhodani, mieszkający przy Rodanie; 2) pijak, acres potores, u poet.

Potrix, icis, ż. pijaczka.

Potentulus, a, służący do picia; *rzeczow.* potentula, orum, n. napoje.

Potus, a, um, patrz potu.

Potus, us, m. picie, napój.

Prae, [1] *przysł.* z nast. quam lub ut, w porównaniu z tém, praequam quod molestum est, w daw. łacinie; 2) *przym.* rząd. przyp. 6 przedmiotu w przestrzeni, przed, prae se mittere, agere, ferre: — przenoś. a) prae se ferre lub gerere, objawiać, pokazywać, dać poznać, scelus et facinus prae se ferens; animum altum prae se gerebat; b) względem, w porównaniu do-, w stosunku do-, przed, nad, Atticos praese barbaros putat (w porównaniu do siebie); omnes prae illo parvos futuros; prae nobis beatus; Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitatis nostra contemptui est; c) przy oznaczeniu przeszkoży, najczęściej w zdaniu przeczącem: dla, z powodu, non prae lacrimis possum renqua scribere; solem prae jaculorum multitudine non videbitis; nec loqui prae moerore potui; prae ira, gaudio, metu i t. p.

Praeacutus, a, um, z przodu spiczasty, ostry.

Praealtus, a, um, bardzo wysoki, bardzo głęboki, rupes, flumen.

Praeboo, praebui, praebitum, 2. dawać, parvulo ubera; manum verberibus; nadstawiać, os ad contumeliam; terga (uciekać); dostarczać, podawać, urbem ei donat, quae ei panem praeberet; omnia large ad epulas, — przenoś. a) sprawiać, zrzędzać, być przyczyną, być powodem, sonitum, terrorem, tumultum, suspitionem, alicui admirationem; b) przedstawiać, speciem horribilem; speciem pugnantium; opinionem timoris; c) z tryb. bez. pozwolić, praebuit ipsa rapi (se), dała się porwać; także: se continendam, 2) pokazać, dać widzieć; — przenoś. wyświadczyć, okazać, udowodnić,

operam alicui; fidem alicui; se pr., okazać się, se virum, se timidum; se aequum (bezstronnym); se misericordem; se dignum majoribus suis; 3) wystawiać, se telis hostium; aliquem hosti ad caedem.

Praebibo, bibi, 3. pić naprzód, pić do kogo.

Praebitio, ōnis, ż. dawanie, dostarczenie.

Praebitor, ōris, m. dostawca, dostarczyciel.

Praecānus, a, um, przed czasem osiwiśla.

Praecāveo, cāvi, cautum, 2. być ostrożnym, mieć się na ostrożności, strzedz się, ab insidiis; ab ira multitudinis, ze spój. ne i tr. łącz., Caesar praecavendum existimabat, ne id accideret; zabezpieczać, sibi, decemviris; 2) przech. zapobiegać, starać się odwrócić, peccata, quae difficillime praecaventur; nihil.

Praecēdo, cessi, cessum, 3. poprzedzać, uprzedzać, iść naprzód, ad capiendum locum, — przenoś. fama praecessit ad aures; 2) przech. poprzedzać, currum alicujus; agmen; custodes; — przenoś. przewyższać, aliquem aliqua re.

Praecellens, tis, wyborny, znamienity, vir animo et virtute p.

Praecello, ěre, górować, celować, odznaczać się, przewyższać, u późn. pisarzy.

Praecelsus, a, um, bardzo wysocki, wyniosły, locus, rupes.

Praecentio, ōnis, śpiewanie, przygrywanie przed ofarami.

Praecepti, patrz Praecipio.

Praecepta, cipitīs, gwałtownie spadający (mając głowę naprzód podaną), dare se praecipitem; se praecipitem tecto dedit; ab equo praeeptus decidit in arvā; prędko,

szybki, praecipites se fugae mandant; p. columbae; amnis, ventus; o czasie: będący na schyłku, die jam praecipiti; praeeptus in occasum sōl; — przenoś. a) agunt eum praecipitem Poenae civium Romanorum (ścigają go na złamanie szyi Jędze, zemsta obywateli Rzymskich); quoniam ab inimicis praeeptus agor (ponieważ nastają na mnie, pragną mej zguby); p. amenitiā ferebare, unosili się zapędem szalonym; dający się z łatwością skłonić do czego, p. ingenio in iram erat; ad flagitia; b) gwałtowny, zapalczywy, homo in omnibus consiliis pr.; vir pr. animi; ingenium, consilium, furor. c) dążący do upadku, libertas; niebezpieczny, krytyczny, tempus; naglący, naciskający, tam praecipiti necessitate; 2) spadzisty, przepaścisty, urwisty, locus, saxa, rupes. fossa; iter, saltus; *rzeczow.* praeeptus. n. miejsce przepaściste, przepaść, głębia; in pr. deferri, se jactare; ex praecipiti devolvi; — przenoś. via, iter ad finitimum malum; *rzeczow.* przepaść, zguba niebezpieczeństwo, rempublicam in pr. dare.

Praeceptio, ōnis, ż. przepis, prawidło, nauka, recti, Stoicorum; 2) pierwsze wyobrażenie, zarys w myśli.

Praeceptor, oris, m. nauczyciel.

Praeceptrix, Icis, ż. nauczycielka.

Praeceptum, i, n. przepis, prawidło, nauka, rada, praeepta dare; praeeptis philosophiae abundare; pr. artis; 2) rozkaz, p. facessere, poet.

Praecepto, cerpsi, cerptum, 3. przed czasem zrywać; — przenoś. laetitiae praeepta, niezapelną; fructum officii, zmniejszać.

Praecertatio, *ōnis*, *ż.* współubieganie się.

Praecido, *cidi*, *cisum*, *3.* uciąć, urznąć, manus alicui, caput; ancoras (przeciąć liny kotwic); naves (uszkodzić); — przenoś. skracać, brevi praecidam; praecide, powiedz w krótkości; odjąć, pozbawić, sibi reditum, spem; także: obciąć, zao-kraglić, quod quia plane praeciderat, 2) przeciąć, cutem novacula; — przenoś. raptownie zerwać, amicitiam.

Praecingo, *cinxi*, *cinctum*, *3.* przepasać, opasać, na str. bier. opasać się, praecingi ense, mieć miecz przypasany do boku; praecinctus przepasany, mówiono o porządny człowieku, którego tunika gładko i obcisło leżała, recte praecincti pueri.

Praecino, *cinui*, *3.* przyspiesywać; przygrywać, deorum pulvillaribus et epulis; 2) przepowiadać, wieszczyc, magnum aliquid populo Romano.

Praecipio, *cēpi*, *ceptum*, *3.* brać pierwój, wcześniój, pecuniam mutuum; Piraeum, zająć wprzód; zawiąć; iter festinando lub samo iter, wyprzedzić, prześcignąć; longius spatium fugā; lub aliquantum intervalli; alique; tempore praeccepto (gdy to się wcześniój stało); — przenoś. *a)* objąć, ogarnąć, samo praecipere lub z wyrazami animo, cogitatione, consilio prudentiaque; opinione, fama i t. p.; *p.* consilia hostium, na-przód sobie wystawiać w myśli; res humanas praecceptas habere, na-przód poznać; *b)* przypominać, ostrzegać, radzić, w ogóle: uczyć, wykładać, lectoribus; hoc tibi praecipio; alicui rationem tempē-statum; praecipere de eloquentia, wykładać zasady wymowy; *c)* roz-

kazywać, zalecać z nast. ut i tr. łącz. praecipit, ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent; lub z samym tr. łącz., praecipit, omnes mortales pecunia aggrediantur; z tr bezok., sunt, qui praecipiant herbas sumere, poet.

Praecipito, *1.* strącać, spychać gwałtownie (na lew), na str. bier spadać, na pyt. skąd, z przym. e lub *de* i *6* przyp. lub samym *6* przyp. e Lencade; de turri; pontibus; na pyt. dokąd, z przym. in i *4* przyp., se in fossas; — przenoś; *a)* strącać, spychać, alique ex altissimo dignitatis gradu; stąd: zniszczyć, rempublicam; pozbawić, spem; praecipitatus, zbliżony do końca, będący na schyłku, nox, aetas; *b)* przyspieszać, moras, obitum, consilia praecipitata; 2) nieprzech. spadać, ex montibus altis, nimbi praecipitant in vada; — przenoś *a)* o słońcu i czasie: mieć się ku schyłkowi, sol praecipitans; hiems; *b)* zbliżać się do upadku, republica; *c)* wpaść, in insidias; *d)* spieszyć się, sustinenda est assensio, ne praecipitet.

Praecipue, *przysł.* szczególnie, osobliwie.

Praecipuus, *a*, *um*, właściwy, wyłączny, szczególny, osobisty, jus; fortuna; sors periculi; *b)* wyborny, znamienity, odznaczający się, vir; honor; praemium i t. p.; praecipui fuerunt inter conjuratos duo Bruti (najznakomitsi); praecipua, *orum*, *n.* rzeczy osobliwe.

Praecise, *przysł.* krótko, w krótkości; 2) bezwarunkowo, negarć.

Praecisio, *ōnis*, *ż.* przemilczenie, postać krasomowska.

Praecisus, *a*, *um*, przepaściasty, saxum; iter utrinque pr.

Praecläre, *przysł.* jasno, wyraźnie, explicare, intelligere; 2) wy-

bornie, bardzo dobrze, gerere negotium; praeclearissime facta.

Praeclārus, a, um, bardzo jasny, lux, sol.; 2) wyborny, bardzo znakomity, homo in philosophia praeclearus; indoles; genus dicendi, victoria; b) odznaczający się, znany ze złej strony, sceleribus suis.

Praeclūdo, clusi, clusum 3. zamykać co przed kim, właś. i przenoś. portas alicui; maritimos cursus; sibi curiam.

Praeco, ōnis, m. woźny, ogłosiciel, zapowiadacz; 2) mówca pochwalny, wielbiciel, virtutis.

Praecogito, 1. wprzód rozważać namyślać się, facinus.

Praecōlo, colui, cultum, 3. wprzód uprawić; — przenoś. wypracować.

Praecompositus, a, um, wprzód ułożony.

Praeconinus, i, m. Rzymskie pręzwisko.

Praeconius, a, um, tyczący się woźnego; *rzeczow.* praconium, ii, n. urząd, powinność woźnego, p. facere, być woźnym; — przenoś.

a) ogłoszenie, obwieśzczenie publiczne, w licz. mn. u poet., nostra per immensas ibunt praeconia gentes; b) pochwała, wielbienie, wysławianie, laborum; pr quod Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit.

Praeconsumo, sumpsi, sumptum, 3. przed czasem strawić, zniszczyć, vires.

Praecontrecto, āre, wprzód dotykać się.

Praecordia, orum, n. błona otaczająca serce i płuca, otoczyna; 2) serce, piersi i t. d. wyższe wnętrzości; 3) uczucia, myśli, verax aperit praecordia Liber.

Praecorumpo, rūpi, ruptum, 3. wprzód ująć, przekupić, donis.

Fraecox, ōcis, wczesny, zawczesny, właś. i przenoś.

Fraecurro, cucurri i curri, cursum 3. wybiegać naprzód, wyprzedzać, ante omnes; ad aliquem; — przenoś. eo iam fama praecurrerat; *rzeczow.* praecurrentia, ium, n. rzeczy poprzedzające; 2) aliquem aliqua re, uprzedzać, uterque Isocratē actate praecurrit; także: ut certis rebus certa signa praecurrerent; praecurrit amicitia iudicium; przewyższać, celować, aliquem celeritate, nobilitate, studio.

Fraecursio, ōnis ż. uprzedzanie, wściganie.

Fraecursor, ōris, m. biegnący przed kim, wysłany na zwiady, goniec; w licz. mn. przednia straż.

Fraecutio, cussi, cussum, 3. miotać przed sobą, na przedzie, trząść. taedas, faces.

Praeda, ae, ż. zdobycz nieprzyjacielska, łup, magnas facere praedas ab hostibus; praedam militibus donat; dare praedas urbem (wystawić na łup); zdobyc z myślistwa i t. p. cervi praeda luporum; — przenoś. zysk, mianow. niesprawiedliwy, magnas (maximas) praedas facere (ab aliquo).

Praedabundus, a, um, plondrujący, biorący łupy.

Praedamno, 1. zawczasu potępiać, aliquem; — przenoś. przed czasem wyrzec się, spem.

Praedātor, ōris, m. łupieżca, rabuś; 2) łowczy, myśliwy.

Praedātorius, a, um, rozbójniczy, łupieżki, naves.

Praedēlāso, āre, przed czasem znękać, z mordować.

Praedestino, 1. przed czasem coś sobie przeznaczać, zamierzać, triumphos.

Praediātor, ōris, m. zakupujący majątki ziemskie, tudzież oswojo-

- ny z formalnościami ściągającemi się do takiego kupna.
- Praediatórius**, a, um, ściągający się do kupna dóbr ziemskich, jus. **Praedicābilis**, e. chwały godny, sławny
- Praedioctio**, ōnis, z. publiczne opowiadanie, głoszenie. 2) pochwała, wielbienie, beneficiorum
- Praedicātor**, ōris, m. głoszący pochwały, wielbiciel, beneficii
- Praedico**, 1. publicznie ogłosić, obwieścić, zapowiedzieć, w ogóle: mówić, hoc non auditum sed cognitum praedicamus, paucitatem militum nostrorum suis praedica-verunt; consul praedicans participem fore; 2) słać, wychwalać, wielbić, mówić z pochwałą, aliquid miris laudibus; de se praedicari volunt; vere potest praedicare, se plus valuisse.
- Praedico**, dixi, dictum, 3. mówić, wspominać o czém wprzód, praedictus, wprzód wspomniony, wzmiankowany; w szczegól. a) przepowiadać, wieszczyć, defectionem solis multo ante praedicere; z 4 przyp. i tryb. bezok.; b) oznajmić wyznaczyć, diem; polecić, radzić, ostrzegać, z nast. ut lub ne i. tr. łącz., praedixit, ne prius legatos dimitterent; praedixit, ut exciperent.
- Praedictio**, ōnis, z. przepowiednia, proroctwo, rerum futurarum; mali; vatum.
- Praedictum**, i, n. umowa, velut ex praedicto; 2) przepowiednia, proroctwo. Chaldaeorum; vatum; 3) rozkaz, dictatoris.
- Praediólum**, i, n. mała posiadłość wiejska.
- Praedisco**, didici, 3. wprzód o czém się dowiedzieć, aliquid.
- Praedispositus**, a, um, wcześniej na różnyh miejscach pozostawiany.
- Praeditus**, a, um (od prae i do) obdarzony, zaopatrzony, mający co. sensibus, opibus, spe.
- Praedium**, ii, n. majątność ziem-ska, posiadłość.
- Praedives**, divitis, bardzo bogaty.
- Praedo**, ōnis, m. łupieżca, rabuś; maritimus, korsarz.
- Praedóceo**, docui, doctum, 2. wprzód nauczyć, uwiadomić.
- Praedor**, 1. rabować, exire praedatum. wychodzić na zdobycz; poet.: pisces calamo, łowić; — przenoś. przez podstęp zabierać, zyski ciągnąć, in bonis alicuius; de aratorum bonis; ex alterius imprudentia; 2) przech. zrabować, porwać, ovem unam (o wilku); — przenoś. złowić kogo, usidlić, aliquem, singula de nobis anni praedantur euntes (lata zabierają, ujmują, wydzierają).
- Praedūco**, duxi, ductum, 3. prowadzić przed czém, obwodzić, murum, fossam castris, fossas viis.
- Praedulcis**, e, bardzo słodki; — przenoś. bardzo przyjemny, decus.
- Praedūrus**, a, um, bardzo twardy; — przenoś. bardzo silny, krzepki, hartowny, homo praedurus viribus.
- Praeco**, ivi lub ii, Itum, Ire, iść wprzód, uprzedzać, Romam; — przenoś. carina praeeunte, poet.; wskazywać drogę, natura praeeunte, za skazówką przyrodzenia; stąd: a) mówić wprzód, ut vobis voce praecirent, quae iudicaretis; mianow. poddawać, komu słowa, podpowiadać, verba, carmen, preces; czytać rotę przysięgi, iurare te praeeunte; pr. alicui; b) rozkazywać, omnia, ut decemviri praecierunt, facta.
- Praefátio**, ōnis, z. przemowa, w szczegól.: a) przy rozpoczęciu religijnych lub publicznych czyn-

ności słowa przedwstępne, sacrorum; donationis. *b)* na początku pisma. wstęp do dzieła, przemo-
wa, przypisanie.

Praefectūra, ae, *z* przełożenstwo, dozór, mianow w życiu publicz-
ném; *a)* pr. morum, nadzór nad obyczajami (cenzura); pr. urbi, patrz praefectus; zwierzchnictwo nad jazdą, equitum, lub nad woj-
skiem na prowincyi, multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut — (od wielu konsułów i pretorów ofiaro-
wane); stąd: miasto w Italii za-
wisłe bezpośrednio od Rzymu, ja-
ko nie mające praw oddzielnych
Praefectus, i, *m.* przełożony, urzęd-
nik, naczelnik; *a)* pr. morum, czu-
wający nad obyczajami; pr. cu-
stodum, naczelnik straży, pr. an-
nonae, mający nadzór nad targami;
pr. urbis lub urbi, zastępca
nieobecnych konsułów w Rzymie
w czasach rzeczypospolitéj, pod
cesarzami zaś stały urzędnik, pr
fabrum, przełożony nad rzemieś-
nikami przy wojsku, pr praetorio,
naczelnik straży przybocznej
cesarskiej (gwardyi); pr classis,
admiral; pr. navis, kapitan okrę-
towy; *b)* pr. equitum, czasem samo
prefectus, naczelnik jazdy; także:
copiarum, najwyższy wódz
wojska królów Azyatyckich, pr
regis lub regius; *c)* namiestnik za-
rządzający krajem, Lydiae, Ioniae,
totiusque Phrygiae; Bactrianae re-
gionis; Damasci.

Praefēro, tūli, lātum, ferre, nosic
co przed kim, przed czém, urbis
praeclarissima ornamenta ante ali-
quem; Herculis simulacrum ag-
mini: facies praetoribus; arden-
tem facem; insignia laureae: prae-
lata est ingens pecunia; in trium-
pho signa militaria; ferrum ali-

cui, lanceas dextrā, i. t. p.; — prze-
noś., *a)* uprzedzać, diem triumphi;
b) oświecać, clarissimum lumen
menti; objawiac, pokazywać, wy-
dawać się z czém, dolore animi
vultu, motu animi oculis, avari-
tiam, iudicium, amorem, sensus,
in vultu habituque insignem
memoriā ignominiae acceptae;
opinio praefertur (rozgłasza się,
objawia się); *c)* przekładać, przy-
znawać pierwszeństwo, cenić wy-
żęj, aliquem sibi, ut omnibus
principibus merito praefertur:
otium labori, voluntatem commo-
dis; se alicui; praelatus honor.
z tr. bezok praetulerim scriptor
delirus inersque videri, (wolał-
bym), poet.; praeferrī alicui aliqua
re, kogo w czém przewyższać; *2)*
przenosić mimo, stąd: na str bier
przebiegać, przejeżdżać, praeter
castra praelati; także: praelati ca-
stra; praelati hostes: *3)* udawać,
zasłaniać się czém, titulum spe-
ciosum facinoris; titulum officii
solemnis sceleris (używać za po-
krywkę zbrodni); speciem pietatis
odio suo, (ukrywać nienawiść pod
płaszczkiem miłości).

Praefērox, ōcis, bardzo porywczy,
gwałtowny

Praefervīdus, a um, bardzo gorą-
cy, palający, zapalczywy, ira.

Praefestino, l bardzo się spie-
szyć, kwapić się.

Praefica, ae, *z* narzekalnica, któ-
ra najęta na pogrzebie płakała.

Praeficio, fēci, fectum, *3.* prze-
łożyć kogo nad czém postawić
na czele, zrobić zwierzchnikiem,
aliquem provinciae, powierzyć za-
rząd prowincyi; aliquem in exer-
citu, imperatorem bello, poruczyć
dowództwo; praefici pari impe-
rio, o'zyskać dowództwo z równą
władzą.

- Praefidens**, tis, za nadto zaufany, sibi, zuchwały.
- Praefigo**, fixi, fixum, 3. zatknąć, wbić na przedzie, arma puppibus; capita in hastis; praefixae sudēs; 2) opatrzyć czem, obić, okuć, ora capistris (zamiast capistra eribus), podobnie: cornua ferro; hastilia praefixa ferro.
- Praefinio**, 4. wprzód oznaczyć, określić, postanowić, diem; sump-tum funerum; aliquid aliuid.
- Praefloro**, 1. wcześniej pozbawiać kwiatu; — przenoś. zmniejszyć, gloriam victoriae.
- Praefluo**, ěre, mimo płynąć, Au-fidus regna Dauni praefluit; infima valle pr. Tiberis.
- Praefoco**, 1. udusić, zadławić.
- Praefodio** fodi, fossum, 3. wykopać dół przed czem, portas; 2) wprzód zakopać, aurum.
- Praefor**, 1. mówić wprzód, ustnie lub na piśmie coś wyrzec, obja-wić, aliquid lub z 4 przyp. i tr. bezok.; pr. honorem, uczcić czy-je uszy, żeby się mową nie obra-ził; poet.: praefatus divos solio rex infit ab alto, zaniósłszy mo-dły do bogów, król z tronu mó-wić zaczyna; 2) przepowiadać, wieszczyc, talia praefantes Parcae.
- Praefracte**, przysl. uporczywie, za-cięcie, defendere.
- Praefractus**, a, um, chropowaty, niepłynny (o stylu); 2) uporczy-wy, nieugięty.
- Praefrigidus**, a, um, bardzo zimny.
- Praefringo**, fręgi, fractum, 3. od-lamać z wierzchu, z przodu, has-tas, cornu galeae.
- Praefulcio**, fulsi, fultum, 4. po-stawić co za podporę; — przenoś. wesprzeć.
- Praefulgeo**, fulsi, 2. bardzo błysz-czeć, lśnić się, jaśnieć, rzucić blask.
- Praegelidus**, a, um, bardzo zimny.
- Praegestio**, ire, bardzo sobie cze-go życzyć, pragnąć mocno, praeg-estit animus videre.
- Praegnans**, tis, brzemienna, cię-żarna.
- Praegravis**, e, bardzo ciężki, o-nus; — przenoś. bardzo przykry, trudny, uciążliwy.
- Praegravo**, 1. obciążać, na dół cią-gnać, scuta praegravata inhaeren-tibus telis; — przenoś. być przy-krym, uciążliwym, dantem et ac-cipientem; przytłumiać, corpus onustum hesternis vitis animum quoque praegravat; przewyższać, mieć przewagę, artes infra se po-sitas.
- Praegręditor**, gressns, gredi, iść przed kim, wprzód postępować; uprzedzać, aliquid, famam sui adventus; 2) przejść mimo, castra.
- Praegressio**, onis, ż. poprzedzanie. causae.
- Praegustator**, oris, m. ten, który wprzód kosztuje, probuje, np. po-trawy, nim się poda do stołu; — przenoś. posługiwacz w czem, li-bidinum tuarum.
- Praegusto**, 1. wprzód kosztować.
- Praejudicium**, ii, n. sąd lub wy-rok przedstanowczy przed wyro-kiem ostatecznym, powód do osta-tecznego wyroku; 2) wypadek, przykład służący za zasadę do działania lub sądenia, vestri facti praejudicio Pompejus Italia ex-cessit; Africi belli praejudicia squimini.
- Praejudico**, 1. uprzednio osądzić; de aliqua re; re semel atque ite-rum praejudicata; stąd: praejudi-catum = praejudicium; *imiśl.* praejudicatus, poprzednio osądzo-ny, eventus belli; opinio praeju-dicata, przesąd, uprzedzenie, po-wzięte mniemanie o rzeczy przed

należytém jój roztrząśnieniem, stąd pro praejudicato ferre.

Praelabor, lapsus 3 przesunąć się koło czego, przemknąć się, przepłynąć, przejechać. flumina rotis

Praelambo, lambi, 3. licząc wprzód.

Praeligo, 1 przewiązywać, przywiązywać. sarmenta cornibus bo-um; 2) zawiązać, os.

Praellium, i t d. patrz procl-

Praelongus, a, um, bardzo długi

Praeluceo, luxi, 2) przyświecać, wlas. i przenoś.; poet.: przewyższać, nullus sinus praeiucet Bajis.

Praelustris, o. bardzo świetny, znakomity: praeiustria vita, unikaj wielkiego świata. poet

Praemando, 1 polecieć, terra marique ut conquireretur praemandavi. praemandatis requisitus.

Praematūrus, a, um, zawczesny

Praemedicātus, a, um, za pomocą lekarstw lub czarów ocalony

Praemeditātio, ōnis, ż. przemyślanie, przewidywanie, malorum.

Praemeditor, 1. przemyślać, namyslać się, wprzód się zastanawiać, przewidywać. praemeditari, ferendum esse; pr quo animo accedam. także biernie. praemeditata mala, przewidziane.

Praemetuens, tis, wcześniej lękający się z przyp. 2 ovis pr. doli.

Praemetuo, ěre, wprzód się lękac, z bojaźnią-przewidywać, troszczyć się, z przyp. 3 alicui, o kogo; 2) przech. lękac się czego, aliquid.

Praemitto, misi, missum, 3. wprzód wysyłać, wyprawiać naprzód, legatum cum cohortibus; literas alicui; legiones in Hispaniam; aliquid ad explorandum lub exploratum; z nast. qui i tryb, łącz., a quo jam sciam esse praemissos, qui praestolarentur.

Praemium, ii, n. pierwszeństwo.

zaszczyt, zwykle: nagroda, praemio aliquem afficere, donare, udarować. zaszczycić nagrodą; praemium dare, tribuero, dać, udzielić; pr. consequi, otrzymać; poet. łup, zdobycz, praemia pugnae; spectat sua praemia raptor (o zdobywczy z łowów).

Praemolestia, ae, ż. zawczesna troska, obawa o przyszłość.

Praemōitor, 4. przygotować, res.

Praemōneo, monui, monitum, 2. wcześniej ostrzegać, przypomi ać, aliquem de aliqua re; z nast. ut lub ne i tr. łącz. me praemonebat, ut caverem: praemonito filio, ne crederet; 2) wróżyć, przepowiadać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb bez.

Praemonitus, us, m. przestroga, prorocstwo, deorum.

Praemonstro, 1. przepowiadać.

Praemrior, mortuus, 3. umierac przed czasem; — przenoś. praemortui pudoris homo, człowiek bez wstydu.

Praemūnio, 4. obwarować, umocnić, utwierdzić, loca; aditum operibus; Isthmum; — przenoś. genus dicendi praemunitum; 2) mówić wprzód dla mocniejszego poparcia, quae praemuniunt sermoni; illud praemuni, to niech będzie pierwszym staraniem.

Praemunitio, ōnis, ż. obwarowanie; — przenoś. przygotowanie w krasomówstwie, kiedy mówca stara się zjednać umysły słuchaczy dla zapewnienia sobie dobrego skutku.

Praenāto, āre, wprzód płynąć; 2) przepływać, płynąć mimo, amnem, qui domos praenatat, poet.

Praeneste, is, n. miasto w Lacyum; stąd Praenestinus, a, um, Prenestyński, tyczący się Prenesty

i Praenestini, orum, *m.* Prencstynowie.

Praeniteo, nitui, 2. bardzo jaśnieć, odznaczać się blaskiem: — przenoś. celować, przewyższać, cur tibi praeniteat junior.

Praenomen, Inis. *n.* przedimię, które się kładzie zwykle w skróceniu przed imieniem rodu, M. Tullius Cicero.

Praenosco, nōvi, nōtum, 3. wprzód dowiedzieć się, wprzód wiedzieć.

Praenōtio, ōnis, *ż.* wrodzone pojęcie, wyobrażenie, deorum.

Praepubilus, a, um, 3. bardzo mglisty, ciemny, lucus.

Praenuncio, 1. przepowiadać, zapowiadać, futura; de eorum adventu.

Praenunciatus, a, um, 3. przepowiadający; *rzeczow.* zwiastun, zwiastunka; lucis, kogut; veris, jaśkółka.

Praeoccupatio, ōnis, *ż.* zajęcie wprzód, locorum.

Praeoccupo, 1. wprzód zająć, opanować, vias, iter, colles, saltum, loca, Macedoniam; — przenoś. animos: se praeoccupatum legatione a Pompejo (otrzymał wprzód miejsce legata od Pompejusza); quas (partes) praeoccupavit oratio tua; praeoccupatis beneficio animis; 2) uprzędzić, ne alteruter alterum praeoccuparet; z tryb. bez. ipsi praecoccupaverunt ferre legem, uprzędzili (trybunów) z podaniem wniosku do prawa.

Praeopto, 1. bardziej sobie czego życzyć, przekładać, exsilio modicam fortunam domi; często z tr. bez.: emittere scutum et nudo corpore pugnare. [rozwinąć.

Praepando, ēre, wprzód otwierać,

Praeparatio, ōnis, *ż.* przygotowanie, przysposobienie, praeparationem diligenter adhibere.

Praeparatus, us, *m.* przygotowanie.

Praeparo, 1. przygotować, przysposabiać, aliquid; bene praeparatum pectus; quae animo praeparasset, co przedsięwziął; z prz. 3. lub z przyim. ad lub in i prz. 4, arva frumentis; animos ad sapientiam; se ad proelia frumentum in decem annos; z tryb. bez. navigare ad filium; ex praeparato, z przygotowaniem.

Praepedio, 4. uwięzić, usidlić nogi, zaplątać, uwikłać, se sine modo praeda, obciążyć się zadato zdobyczą; 2) zatrzymać, zatamować, przeszkodzić, sonos; praepeditus morbo; naves ad omnia praepeditae, — przenoś. timor praep: bonas artes animi et corporis aviritia praepediebat.

Praependeo, pendi, 2. wisić przed czem.

Praepes, pētis, latający prędko, chyży, pr. avis lub samo praepes, rodzaj ptaków wieszczbiarskich, z których lotu wróżono; stąd: pr. penna; 2) mający pióra, skrzydlaty, deus (kupidyn), poet.; *rzeczow.* ptak, pr. Jovis; pr. subrolat.

Praepilatus, a, um, 3. tępo zakończony, galką na końcu opatrzony, pr. missilia.

Praepinguis, e, 3. bardzo tłusty.

Praepollens, tis, przemożny, znakomity, divitiis, virtute.

Praepolleo, ēre, przemagać, mieć przewagę.

Praepondéro, 1. przeważać, więcej ważyć; przech. przewyższać, więcej znaczyć, neque volunt emolumenta praeponderari honestate. nie chcą, aby uczciwość więcej znaczyła niż korzyści.

Praepóno, pōsui, pōsitum, 3. przekładać, kłaść przed czem, pauca; ultima primis; versus in prima

- fronte, także pod względem czasu: causae praepositae (poprzedzające); 2) przekładać, postawić na czele, dać zwierzchnictwo, aliquem provinciae; bello; navibus; hibernis; negotio; praepositum esse, mieć zwierzchnią władzę; 3) przekładać co do wartości, wyżej cenić, aliquem alicui; fratri praeponeudus; amicitiam patriae; salutem reipublicae vitae suae; *rzeczow.* praeposita, orum, *n.* rzeczy osobliwe (u Stoików dobra względne albo wypadkowe, np. zdrowie, bogactwo i t. p.).
- Praepositio**, ōnis, *ż.* przełożenie, pierwszeństwo; 2) przyimek.
- Praepostere**, *przysł.* opacznie, agere cum aliquo.
- Praeposterus**, a, um, opaczny, ordo; nowoczesny, consilium, gratulatio; przewrotny, homo.
- Praepotens**, tis, przemożny, przeciważny, bardzo wiele mogący, viri; terra marique pr. armis Romanus; Juppiter omnium rerum pr.; *rzeczow.* praepotentes, ium, *m.* wielcy, przemożni; — przenoś. pr. philosophia.
- Praepropere**, *przysł.* bardzo skwapliwie, prędko, śpiesznie, agere.
- Praeproperus**, a, um, bardzo śpieszny, prędko, skwapliwy, festinatio, bardzo wielka skwapliwość.
- Praequam**, patrz prae.
- Praequoror**, questus, 3. wprzód się żalić, multa.
- Praeradio**, are, rzucić z przodu promienie, celować blaskiem.
- Praerapidus**, a, um, bardzo porywczy, prędko.
- Praeripio**, ripui, reptum, 3. przed kim porwać, wziąć, zabrać, wydrzeć, alicui, aliquid; 2) wprzód zabrać, omnia incendio (zniszczyć); — przenoś. uprzedzić, wcześniej się dowiedzieć, consilia hostium.
- Praerodo**, rosi, rosum, 3 z przodu ob. yżć, ugryźć.
- Praerogativus**, a, um, ten, którego się najprzód o zdanie pytają, stąd: najprzód głoszący, centuria pr. lub samo praerogativa, setnia, która na zgromadzeniu ludu pierwsza do głosowania była wezwana; 2) praerogativa, ae, *ż.* lub praerogativa, orum, *n.* poprzedni wybor, t. j. głosy, kréski dane przez najpierwszą centurję lub oddział tribus zwany; 3) omen pr. wróżba lub przepowiednia, którą brano z głosowania pierwszego oddziału, triumphus.
- Praerumpo**, rūpi, ruptum, 3. z przodu odłamać, oderwać, w ogóle: odłamać, oderwać, przerwać, funes; retinacula.
- Praeruptus**, a, um, oderwany, urwisty, przepascisty, stromy, saxum; aquae mons; *rzeczow.* praerupta, orum, *n.* urwiska; — przenoś. wzniesający obawę, periculum; gwałtowny, p. animo.
- Praes**, praedis, *m.* ręcyciel, praedem esse pro aliquo; praedem alicujus rei fieri; 2) majątek ręcycieli, in praediis praedibusque vendendis.
- Praesagio**, 4. przeczuwać, domyslać się, qui ante sagit, quam oblata res est, dicitur praesagire.
- Praesagitio**, ōnis, *ż.* przeczuwanie, przepowiadanie, divina.
- Praesagium**, ii, *n.* przeczucie, przepowiednia.
- Praesagus**, a, um, mający przeczucie, mens praesaga mali; viszczy, fulmen. dowiedzieć.
- Praescisco**, scivi, 3. wprzód się
- Praescius**, a, um, wprzód wiążący, przewidujący, vates praecia futuri,

- Praescribo**, scripsi, scriptum, 3. wprzód pisać, na czele co pisać, pagina, quae sibi praescripsit nomen Vari, wiersz, na którego czele wypisane jest imię Warusa, poet.; auctoritates praescriptae, imiona obocznych senatorów wypisano na czele uchwały; 2) przepisać, polecić, rozkazać, stanowić, oznaczyć, jura civibus; senatui, quae sunt agenda; ostrzegać, tibi praescribo, ne.
- Praescriptio**, ōnis, *ż.* napis, tytuł, legis; senatus consulti; — przenoś. pozor, pokrywka, płaszczyk, honesta praescriptione rem turpissimam tegere; 2) przepis, prawidło, prawo, naturae, rationis; ograniczenie, semihorae.
- Praescriptum**, i, *n.* przepis, polecenie, prawidło, praescripta servare; agere ad praescriptum; ex communi praescripto; intra praescriptum.
- Praesecō**, secui, secātum i sectum 1. wprzód co uciąć; odciąć, przeciąć, praesectum ad unguem castigare, bardzo dokładnie wygładzić.
- Praesens**, tis, obecny, przytomny, me presente, w mojej obecności; in rem praesentem venire, przybyć na miejsce, gdzie się co stało; lub in re praesenti, na miejscu, o które spór idzie; in praesenti, w obecnym położeniu, teraz; in praesens lub in praesentia, na teraz; ex praesentibus, podług obecnych okoliczności; w szczegól.: a) niezwłoczny, poena, mois; decretum; diligentia consulis; pr. pecunia, gotowizna; b) skutoczny, dzielny, pewny, niewatpliwy, auxilium; quo non praesentius ullum; malum; z tryb. bezok. mogący, tollere mortale corpus, poet.; życzliwy, pomocny, opiekuńczy, łaskawy, deus, dea; c) widoczny, jawny, oczywisty, naoczny, insidiae; jam praesentior res erat; d) przytomny, animus; animo praesens, poet.
- Praesensio**, ōnis, *ż.* przeczcucie, zgadywanie, rerum futurarum.
- Praesentia**, ae, *ż.* obecność, in praesentia, wtedy właśnie; quod in pr. erat, co właśnie było pod ręką, na doręczu; 2) dzielność, działanie, veri, poet.; 3) pr. animi, przytomność-umysłu, odwaga.
- Praesentio**, sensi, ensuum, 4. przeczować, przewidywać, futura; animus praesentit in posterum.
- Praesento**, ōre, przedstawić, pokazać.
- Praesēps**, is, *n.* żłób; — przenoś. stół, ul, poet.
- Praesēpio**, sepsi, septum, 4. zagrozić, zawalić, aditum trabibus.
- Praesertim**, przyst. zwłaszcza, osobliwie, z nast. quum lub si.
- Praeses**, sidis, *m.* i *ż.* przełożony, przełożona, zwierzchnik, naczelnik, pr. provinciae; Aquitaniam praesidis honore administrans; per praesidem dimicavit (za pośrednictwem namiestnika); 2) opiekun, obrońca, reipublicae; templorum, libertatis.
- Praesideo**, sēdi, sessum, 2. pierwsze miejsce zasiadać; 2) rządzić, mieć zwierzchność, przewodniczyć, rebus urbanis, regioni, arci; in Piceno praesidebat; 3) opiekować się, bronić, ochraniać, urbi et reipublicae; dii patrii, qui huic urbi atque huic imperio praesidetis.
- Praesidiarius**, a, um, ściągający się do obrony; milites, załoga.
- Praesidium**, ii, *n.* siedzenie z przodu albo na wyższym miejscu; 2) ochrona, pomoc, alicui praesidio esse lub proficisci ferre pr. ali-

cui; pr. sperare ab aliquo; spem praesidii offerre; in fuga sibi pr. ponere; przedmiot broniący, classis pr. provinciae; Pollio insigne praesidium reis; ad iudicium cum praesidio venit; praesidia generis; quod satis esset praesidii; quaerere sibi praesidia; mianowicie w znaczeniu wojenném: załoga, obrona, praesidio esse; ut sexaginta naves ad pr. Italiae salvae essent; osoby stanowiące obronę: modico pr. relicto; regis p. interficere; pr. ex arce expellere; cum praesidiis morari in loco; pr. dare, constituere, disponere; locum praesidiis firmare; stanowisko, obóz, quum legio praesidium occupavisset et munire coepisset; in praesidiis alicujus esse, być w czym obozie; praesidio decedere; pr. relinquere; intra pr. Romana.

Praesignifico, are, przepowiedzieć, hominibus futura.

Praesignis, e, odznaczający się, znakomity.

Praesono, sonui, wprzód dźwięk wydawać.

Praestabilis, e, wyborny, celujący, zacny, virtute excepta, nihil amicitia praestabilius.

Praestans, tis, znakomity, wyborny, niepospolity, celujący, omnibus ingenio; virtute; poet. z prz. 2. praestans animi juvenis; także: z tryb. bezok. non praestantior alter aere ciere viros

Praestantia, ae, ż. wyższość, wyborność, znakomitość, virtutis, dignitatis.

Praestes, stitis, m. i ż. przelożony nad czém lub przelożona; opiekun, opiekunka, Lares praestites

Praestigia, ae; ż. (zwykle w licz. mn.) kuglarstwo, mamidło, oszukaństwo, non per praestigias, sed palam-compilare

Praesti, orum. m. lud nad rzeką Indus.

Praestituo, stitui, stitutum, 3. wprzód wyznaczyć, przepisać, postanowić, diem operi, tempus alicui.

Praesto, przyst. obecnie, pod ręką, na doreczu, praesto esse, być gotowym, obecnym, pokazać się, także: być na usługi, służyć, być pomocnym, falsi amici sereno tempore vitae praesto sunt (są na usługi); praesto multis esse, ratować wielu; commeatum exercitui praesto fore, żywność będzie dostarczona.

Praesto, stiti, stitum (także: praestaturus), 1. stać na przedzie, na czele; -- przenos. celować, odznaczać się; longe praestare inter aequales; przewyższać, omnibus humanitate; omnes eloquentia; nieosob. praestat, lepiej jest, jest rzeczą korzystniejszą, z nast. tryb bezok. tacere quam loqui; 2) ręczyć za kogo lub za co, hos praestabis; alicui damnum, periculum; a vi; de re nunaria. de me; także: z 4 przyp. i tryb bezok. praedones nullos fore, quis praestare poterat? 3) wyświadczyć, uczynić, dać, auxilium, operam. fidem (dotrzymać słowa); zachować, alicuic incolunem, socios salvos; także: utrzymać, pacem, rempublicam; jus hospitii; zrobić, alicuem opulentiorem; wypełnić, suum munus: okazać, dowieść, fidem, voluntatem, virtutem, benevolentiam, memoriam benevolentiae; alicui pictatum; honorem debitum patri, honores; nihil; se eum praestare, takin się pokazać; se invictum; wynurzyć, senatui sententiam; wypłacić, stipendium exercitui; quaterna milia argenti. dimidium eorum tributorum.

Praestōlor, 1. czekać, adventum alicujus; alicui lub alicui rei; apud aliquem.

Praestringo, strinxī, strictum, 3. bardzo ścisnąć, skrępować, faucem laqueo; 2) musnąć, dotknąć; 1) osłabić, przyćmić, przytępić, oculos lub aciem oculorum; — przenos. przytępić, osłabić, aciem animi lub mentis

Praestruo, struxi, structum, 3. wprzód co budować — przenos. sibi fidem in parvis, zjednać sobie wiarę w małych rzeczach, aby potem w większych podejść, oszukać; 2) zamknąć, nieprzystępnym zrobić, poet. aditum.

Praesul, sūlis, *m.* i *ż.* i praesultōtor, ōris, *m.* pierwszy tancerz, tańczący na przedzie, stąd: najstarszy z kapłanów Marsa zwanych Salii.

Praesulto, āre, wyskakiwać przed kim, rej wieść w tańcu.

Praesum, fui, esse, być z przodu, przodkować; stąd: kierować, rządzić, być przelożonym, panować nad czem, z przym. 3, status facienda; alicui negotio, exercitui, classi; ibi, Lissi, in provincia, in Brutiis; 2) mieć w czem wielki udział, temeritati, crudelitati alicujus; dignitati, laudi; 3) bronić czego, opiekować się, moenibus, poet.

Praesūmo, sumpsī, sumptum, 3. wprzód brać, uprzedać w braniu, neve domi praesumas dapes; — przenos. wprzód sobie wystawiać, wyobrazać, arma parate animis, et spe praesumite bellum, u poet.

Praesumptio, ōnis, *ż.* wzięcie, przyjęcie wprzód; 2) domysł, domniemanie, przypuszczenie uprzedzenia, nadzieja, u późniejszych pisarzy.

Praesuo, sui, sūtum, 3. zaszyć,

okryć, osłonić, praesuta foliis hasta.

Praetendo, tendi, tensum i tentum, 3. rozpiąć z przodu, roztoczyć, postawić przed czem, rozciągnąć, sepe segeti; vestem ocellis; poet.: praetendit manu ramum olivae (trzymał przed sobą); sermonem praetendere decreto, powiedzieć przed wyrokiem; na str. bier. rozciągać się, leżeć przed czem, litus; Sicano praetenta sinu jacet insula; — przenos. a) objawiać, okazywać, nec conjugis unquam praetendi taedas (nigdy nie oświadczałem, że jestem małżonkiem), poet.; b) często: zasłaniać się czem, dawać pozorną przyczynę, pokrywać czem, przywozić co na pozór, aliquid seditioni; nomen hominis doctissimi moribus tuis barbaris; legato- rum decretum calumniae.

Praetento, 1. wprzód doświadczać, próbować, iter baculo; pollice chordas; vires, poet.

Praetēpesco, tepui, 3. wprzód się rozgrzać.

Praeter, I) *przym.* rządzi 4 przym a) koło, przed, blisko, copias praeter castra transducere; pr. Arbela; praeter omnium oculos. b) więcej jak, unus praeter ceteros audivisti, ty jeden więcej jak inni słyszałeś; c) oprócz, wyjąwszy, nihil praeter rem locuti sumus, nic oprócz tego, co do rzeczy należało; pr. calamitates, quae in proelio acciderunt; omnes praeter eum; neque vestitus, praeter pelles, habeant quidquam; praeter haec lub ea, oprócz tego; ut praeter se denos adducerent (z sobą); często: z nast. etiam lub quoque; d) przeciw, w nieprzychylnym rozumieniu; pr. voluntatem; p. consuetudinem; p. naturam;

- pr opinionem, p spem, e) nad. p modum; II) *przysł.* wyjawszy, oprócz. omne frumentum, praeter, quod. secum portaturi erant; quae vendae sunt familiaritates, praeter hominum perpaucorum; nulla civitas praeter Plataeensium.
- Praeterāgo**, āgi, actum, 3. pędzić mimo, diversoria nota praeteragendus equus
- Praeterēa**, *przysł.* oprócz tego, nadto: 2) nadal, potem, et quisquam numen Junonis adoret praeterea? poet.
- Praetēreo**, ivi, lub li, itum, ire, mijać, przechodzić mimo, o żywotnych i nieżywotnych istotach: nuda, flumina; także o czasie: upływać, hora, aetas, aetas, anni, suavitas verni temporis; 2) przech. a) koło czego przechodzić, aliquem locum, hortos; o czasie: praeteritus, upłyniony, przeszły, praeterita, orum, rzeczy przeszłe; — przenoś. a) z wyrazem silentio lub samo praeterire, zamilczeć, opuścić, nie wspomnieć, pominąć, pokryć milczeniem; także: nullam partem orationis silentio (bez okazania zadowolenia, bez dania okłasków); o cenzorach: imię jakiego senatora przy odczytaniu listy opuścić, a przez to usunąć go z senatu, przy wyborze na urzędy: pominąć, populus solet dignos praeterire; saepius suffragiis praeteritur; Philippus et Marcellus praetereunt; podobnie przy zapisach testamentowych: filium fratris praeteriit; b) non praeterit me, wiem, jest mi wiadomo; c) przebrać w czém miarę, modum pr.; kogó wyprzedzić, aliquem cursu pr.; — przenoś. przewyżżyć, aliquem.
- Praeterequito**, āre, mimo przejechać konno.
- Praeterfōio**, tūli, lātum, ferre, nieść mimo; na str. bier. przejść mimo, przebieść, przejechać, a-cies praeterlata est latebras.
- Praeterfluo**, āre, płynąć koło czego, amnis praeterfluit; moenia (kolo murów); — przenoś. mijać, upływać, voluptas praeterfluit.
- Praetergrēdior**, gressus, 3. przechodzić mimo, castra.
- Praeterlābor**, lapsus, 3. przesunąć się mimo, przejść, przejechać, tumulum; — przenoś. definitio ante praeterlabitur, quam percepta est (ulatuje z pamięci).
- Praetermissio**, ōnis, ż. opuszczenie, formae; 2) zaniechanie, niestarnie się o co, aedilitatis.
- Praetermitto**, misi, missum, 3. opuścić, pominąć, neminem; — przenoś. a) opuścić, dać upłynąć, nullum diem; occasionem; nihil occasionem; b) pominąć, opuścić w mówieniu, w pisaniu, quod memoria dignum visum est, praetereundum non existimavimus; c) zaniechać, nie dbać o co, officium, gratulationem, defensionem; nullum genus quaestus (nie użytkować); z tryb. bezok. facero.
- Praeterquam**, *przysł.* oprócz, wyjawszy, pr. si, chyba gdyby; pr. quod, chyba, że; 2) nadto, do tego.
- Praetervectio**, ōnis, ż. przejeżdżanie, żeglowanie mimo.
- Praetervēhor**, vectus, 3. blisko, koło czego, mimo przejeżdżać konno, wozem, żeglować, z 4 przyp. ostia; — przenoś. pomijać w mowie, scopulos praetervecta est oratio; oratio quae non praetervecta sit aures vestras (nie doszła); także: z wyrazem silentio lub samo praetervchi, pokryć milczeniem, zamilczeć.
- Praetervōlo**, āre, mimo lecieć,

przelatywać, quom praetorvolat ales; — przenoś. mijać prędko, uchodzić, sententiae sensus hominum praetervolant.

Praetexo, texui, textum, 3. wytkać z przodu, obszyć szlakiem, obramować, toga lub tunica purpura pr. lub toga pr. lub samo praetexta, ae, ż. purpurą obszyta suknia, która nosili wyżsi urzędnicy i dzieci z wolnych rodziców urodzone, do lat 17; 2) z przodu obsadzić, osłonić, puppes praetextunt litora; Mincius ripas arundine, poet.; carmen primis literis sententiae praetexitur (pierwsze głoski każdego wiersza porządkiem wzięte składają wyraz lub myśl); Augusto praetextum nominis templum (z napisem Aug.); — przenoś. natura omnia lenioribus principiis praetexit, w naturze wszystko zaczyna się od rzeczy mało znaczących; calpam nomine conjugii, pokryć winę tytułem małżeństwa.

Praetextatus, a, um, odziany togą zwaną praetexta.

Praetextus, us, m. pozór.

Praetingo, tinxī, tinctum, 3. wprzód zmoczyć, zwilżyć, semina praetincta veneno.

Praetor, oris, m. (od praeeo), naczelnik, dowódzca, przełożony, zwierzchnik. W Rzymie najwyższy urzędnik po zniesieniu władzy królewskiej, regio imperio duo sunt iique praeeundo, consulendo, iudicando praetores, consules, iudices appellantor; praetor maximus = dictator. Od r. 387 po założ. Rz. pretor był najwyższym urzędnikiem sądowym; następnie było dwóch pretorów, z których jeden urbanus rozstrzygał sprawy sądowe między obywatelami; drugi *223* peregrinus między cudzo-

ziomcami lub między obywatelami i cudzoziemcami. Od r. 526 wybierano pretorów do zarządu prowincyi. Później liczba pretorów została powiększoną, którzy wszyscy po jednorocznem urzędowaniu w Rzymie obejmowali zarząd prowincyi pod tytułem propretorów, stąd często: propraetor zamiast praetor; 2) Rzymscy pisarze nazywają pretorami najwyższych dowódców wojskowych u obcych narodów, stąd: praetor Athenensium i t. p.

Praetorianus, a, um, tyczący się pretora, p. milites lub samo praetoriani, straż przyboczna cesarska (gwardya); praefectura pr. = munus praefecti praetorio.

Praetorius, a, um, tyczący się pretora lub pretorów, pretorski, comitia (zgrómadzenie ludu, w którym byli wybierani), potestas, jus; lub propretorski, domus (na prowincyi); cohors; *rzeczow.* praetorius, ii, m. były preter i praetorium ii, m. mieszkanie propretora; 2) navis praetoria, okręt admiralski; imperium, naczelne dowództwo przy flocie; porta, brama obozowa z tej strony, gdzie był namiot wodza; cohors, straż przyboczna wodza; *rzeczow.* praetorium, ii, n. a) namiot wodza; także: rada wojenna, która się w nim odbywała; stąd: pr. mittere lub dimittere, rozwiązać radę wojenną; poet.: komórkę matki pszczoł; b) straż przyboczna cesarska, praefectus praetorio, naczelnik straży przybocznej cesarskiej. [pictura.

Praetura, ae, i. urząd praetora. **Praetutii**, orum, m. lud w krainie Picenum zwaney; stąd: Praetutianus, a, um, tyczący się tego ludu.

Praeustus, a, um, z przodu, z końców opalony, hasta; sudes.

Praeut, patrz *prac*.

Praevaleo, valui, 2. przemagać, mieć przewagę, większe znaczenie, *praevalens equus* (bardzo mocny); *praevalens populus*; *ingenium praevalens virtute* (więcej znaczy niż-).

Praevallo, are, obwodzić wałem, oszańcować.

Praevaticatio, ōnis, .ż. przestępstwo, postępek przeciw obowiązkom, mianowicie obrońców sądowych, przeniwierzenie się, zmowa ze stroną przeciwną.

Praevaticator, ōris, m. przeniwierca, oszukujący tych, których obrony się podjął, *causae publicae*.

Praevariator, 1. właśc. chodzić nieprostą linią; — przenoś. postępować przeciw obowiązkom, mianowicie: działać zmownie za stroną przeciwną, z przyp. 3. *accusationi*.

Praevého, vaxi, vectum, 3. wyznosić, wywozić naprzód, na str. bier. wyjechać naprzód, *equites praerecti*; 2) mimo przenosić, przewozić, na str. bier. mimojechać, *biedz*, *lecieć*, z *przym.* *praeter* i 4 *przyp.* *praeter undecim fasces praerectus*.

Praevēnio, vēni, ventum, 4. wyprzedzić, uprzedzić, *breuiore viā*; także: z *przyp.* 4 osoby lub rzeczy, *hostem*; *famam adventus sui*; *exitium fortuna morte*; stąd: *morte praeventus* (którego śmierć naprzędziła); *ut praeveniretur, ab illemdem interfectus est*.

Praeverro, ēre, wprzód zamiatać, *vias veste*.

Praeverto, verti, versum, 3 i *depon.* *praevertor*, *versus*: 3. klasę wyżej, przenosić, *quod huic sermoni praevertendum putes*; jako *depon.*, zwracać na co szczegól-

niejszą uwagę, czém się zając, *illuc praevertamur*; *eam rem omnibus*; *ad aliquem opprimendum*; 2) wyprzedzić, prześcignąć, *cursum pedum praevertere equos*; *ventos equo*, *poet.*; — *przenoś. brać nad czém górę, pokonać*, *praevertunt me fata*; *przeszkodzić, zniweczyć*, *quorum usum opportunitas praevertet*; *wprzód ując, zając, animos amore*.

Praevideo, vidi, visum, 2. przewidzieć, *futura*; 2) *ustr.* edz się zaradzić, *nisi quid praeridisset*.

Praevitio, 1. wprzód skazić, zepsuć.

Praevius, a, um, wprzód idący, poprzedzający.

Praevolo, 1. wprzód lecieć.

Pragmaticus, i, m. znawca świata, biegły polityk; 2) *biegły prawnik*.

Prandeo, prandi, pransum; 2) *śniadać, jeść śniadanie, luscinas, olus*.

Prandium, ii, n. śniadanie, posiłek ranny.

Pransus, a, um, który już śniada!; *curatus et pr.*, gotowy do wyruszenia z miejsca (do marszu); *pransus, potus*, ten który przeladował żołądek pokarmem, *napijem*.

Prasii, orum, m. lud w Indyach.

Pratensis, e, tyżący się łaki.

Pratulum, i, n. łączka.

Pratum, i, n. łąka; *poet.*: *Neptunia pr.*, morze; *trawa na łące, tenerrima prata subsecuisse*.

Prave, *przysł.* *pacznie, źle, niedorzecznie, versus prave facti*.

Pravitas, ātis, .ż. krzywość, niekształtność, *oris, corporis, membrorum*; — *przenoś. niedorzeczność, złość, nieprawość, hominis; consulum; animi, mentis*.

Pravus, a, um, krzywy, niezgrabny, niekształtny, membra; talus; — przenoś. zły, nieprawy, niegodziwy, consilium, ingenium, affectio.

Praxitēles, is, m. sławny rzeźbiarz z Aten; stąd: Praxitelius, a, um, tyczący się Praksytęlesa.

Precārius, a, um, wyjednany przez prośby, otrzymany z łaski, auxiliium, libertas; stąd: precario, przez prośbę, drogą prośby, aliquid possidere; dare; 2) pożyczony, forma, poet.

Precātio, ōnis, ż. prośba, modły.

Preces, um, ż. patrz prex.

Preciae lub **pretiae**, arum, ż. gatunek winorośli. [akwitańskiej.

Preciāni, orum, m. lud w Galli

Precor, 1. prosić, aliquem; aliquid ab aliquo (kogo o co); z nast. ut lub no i tryb. łącz.; czasem samo precor, wtrąca się we środek innego zdania, parce, precor, fasso; 2) modlić się, ad deos; 3) życzyć, alicui aliquid; male; także: przeklinać, alicui.

Prehendo i **prendo**, prehendi (prendi), prehensum, (prensum) 3. chwycić, porywać, aliquem manū; dextram (alicujus); schwycić, zatrzymać kogo, ująć za rękę dla pomówienia, modo me prehendit, ait, se-; poet.: dostać się, oras Italiae; zająć, opanować, quam prendimus arcem? — przenoś. pojąć, zrozumieć, naturam.

Prehensio, onis, ż. winda, machina do dźwigania ciężarów.

Prehensio i **prensio**, 1. porywać, chwycić, manus, brachia; 2) ścisnąć w celu prośzenia, błagania, mianowicie głosujących przy staraniu się o urząd.

Prelius lacus, jezioro w Etrurji.

Premo, pressi, pressum, 3. cisnąć, przyciskać; a) ręką: natos ad pec-

torā; habenas, (natężyć, krótko trzymać); nogami: anguem, depać; zębami: frena dente, gryźć; aliquid ore, żuć; vitem falce, obcinać; całym ciałem: niby naciskać, torum, sedilia, ebur, terga equi, humum i t. p. (siedzieć, leżać, upaść na co); wszystko to u poet.; saltus montium praesidiis, obsadzić; trzymać się jakiego miejsca, nie oddalać skąd, litus, poet.; lub często gdzie się znajdować, forum; membra rotis, przejechać; juvenci pressi jugo, zaprzężyć; insulam premit amnis, otacza; fronde crinem, canitiem galeā, pokryć; carinae pressae, obladowane; premere aliquid terrā, zakopać; ossa, pochować, pogrzebać; stąd: pokryć, ukryć, własn. i przenoś.; b) uciskać, prześladować, dokuczać, trapić, aliquem; necessitas, aerumnae, aliquid premunt; hostes; partem castrorum, nacierać; oppidum obsidione, oblegać; na str. bier. premi, być wystawionym na przykrości, dokuczliwości, niedostatek, niebezpieczeństwo i t. p. premi aere alieno; tanquam a senatu premeretur: ancipitibus locis, ancipiti periculo, telis, pabulatione, re frumentaria, valetudine, multitudine tributorum; premere cervos ad lub in retia, napędzać do sieci, przez napominania, wymagania dokuczać, nalegać, aliquem (aliqua re); na str. bier. być nagłonym, doznawać przykrości, premi ab aliquo, premi ad exeundum; — przenoś. argumentum premere, przedmiot jaki dalej prowadzić, popierać; 2) w szczególnych odniesieniach: a) kierować na dół, currum, na dół zjeżdżać; na str. bier. spuszczać się, staczać się, mundus premitur devexus in austros, pochy-

la się; aulacum premitur, spuszcza się, spada, poet.; — przenoś. ditione aliquem lub imperio aliquid, panować, poet.; poniżać słowami, aliquem; arna Latini; humana omnia (pogardzać): facta pre-munt annos, są wyższe nad lata, poet. *b)* wrazić, wcisnąć, dentes in vite; presso vomere, zapuścićwszy w głąb lemiesz; cubitum pr. oprzeć; rem notā, naznaczyć, nacechować, poet.; stąd: zasadzić, virgulta per agros, lub wycisnąć, wytłoczyć, vina; ignem, wykrze-sać, wydobyć, poet.; *c)* ścisnąć, fauces alicui, guttur, collum la-queo; os, oculos, zamknąć; — prze-noś. skrócić, quae dilatantur a no-bis, Zeno sic premebat; tamować, wstrzymywać cursum; vestigia; poet.: vocem (milczec); vocem ali-cujus, (przymusić do milczenia); 3) wyciskać, wyrabiać, cascoc, lac, poet.; wykopać, fossam, sul-cum; caveao in altitudine pres-sae; presso alveo.

Prendo, patrz prehendo.

Prensatio, ōnis, ż. ubieganie się o urząd.

Preonso, patrz prehensio.

Presse, przyst. krótko, nierozwle-
kle, bez ozdób, po prostu, dice-re; 2) ściśle, dobitnie, dokładnie, disputare; pressius agere.

Presso, are, ścisnąć, ubera pal-mis, doić.

Pressus, a, um, tłoczony, ciśnio-ny, presso pede lub gradu ince-dere, iść powoli; — przenoś; *a)* o głosie: przytłumiony, umiarko-wany, vox; soni, modi; o mowie i mowcy: krótki, prosty, bez ozdób, orator; oratio pressior; 2) dokła-dny, ścisły, Thucydides verbis pressus.

Pressus, us, m. ciśnienie, ponde-rum; ściskanie, palmarum, oris

Pretiae, patrz preciae.

Pretiosus, przyst. drogo, kosztow-
nie, vasa pretiose caelata.

Pretiosus, a, um, kosztowny, equus; possessiones; 2) wiele wydatkuja-cy, emptor, poet.

Pretium, ii, n. cena, wartość, pre-tium constituens; parvi pretii; mi-nimi; 2) pieniądze, pretio, za pie-niądze: magno, parvo pr., drogo, tano; poet.: converso in pretium deo, gdy bożek przemienił się w złoto; sine pretio captivos redde-re, bez wykupu; pieniądze nale-żące się za kupno, pretio domi-nis reddito; wartość pieniężna, est pretium in pretio; 2) nagroda, za-plata, właś. i przenoś. z przyp. 2, manus, za robotę; carminis; ma-gni pretium certaminis esses; po-rów. opera.

Præx, præcis, ż. prośba, zwykle w licz. mn. preces, um, prośby, precibus infimis petere, najpo-korniej prosić; ad miseram preces decurrere; 2) modły, in prece to-tus eram; ni Cloanthus fudisset preces; 3) życzenie, damus alter-nas accipimusque preces; 4) prze-kleństwo, misit Thyestes preces.

Priamus, i, m. syn Laomedona, król Trojański, mąż Hekuby, oj-ciec Hektora; stąd: *a)* Priamëis, Ydis, ż. córka Pryama, Kassandra; *b)* Priamëus, a, um, tyżący się Pryama; *c)* Priamides, ae, m. Pryamida, syn Pryama.

Priapus, lub -os, i, m. bożek opiekun ogrodów i winnic.

Pridem, przyst. dawno, za daw-nych czasów; 2) mało co przed-tém; 3) kiedyś, niegdys.

Pridie, przyst. dniem wprzód; pri-die cum diem; usque ad pr. Cal Sept.; pr. Cal. Januarias; pr. ejus diei, pleonazm; także: z nast quam.

Priéné, *es*, *ż.* miasto w Jonii.

Primaevus, *a*, *um*, w pierwszych latach życia, młodociany.

Primarius, *a*, *um*, znakomity, celniczy, jeden z pierwszych.

Primigenia, *ae*, *ż.* przydomek Fortuny, bogini szczęścia.

Primipilus, *i*, *m.* patrz pilus.

Primitiae, *arum*, *ż.* pierwiastki owoców; primitias dare Cereri; — przenos. pierwsze owoce zwycięstwa; pr. miserae, pierwsze próby walki, poet. [pierwszy.

Primitus, *przyst.* najprzód, po raz

Primo, *przyst.* najprzód.

Primordium, *ii*, *n.* początek, źródło, mundi, urbis.

Primoris, *e*, pierwszy, przodkowy, na przedzie będący, primoribus labris gustare, ledwie się dotykać ustami, powierzchownie się czém zajmować; 2) najznakomitszy, najcelniczy, primore juventute conscripta; *rzeczow.* primores, *um*, *m.* najpierwsze, najznakomitsze osoby, civitatis; populorum; patrum.

Primum, *przyst.* najprzód, na początku; quam primum, jak najprędzej, ut, ubi, quum, simulac pr., skoro tylko, ut primum potestas data est; simulac pr. niti possunt; 2) po najpierwszy raz.

Primus, *a*, *um*, patrz prior.

Princeps, *cipis*, *m.* i *ż.* pierwszy, co do znaczenia: najznakomitszy, principibus placuisse viris non ultima laus est; gravitate pr. Platonis; prin. juventutis, najznakomitszy z młodzieży, szczególn. pierwszy ze stanu rycerskiego; także; pr. senatus; 2) mający do czego szczególniejsze usposobienie z przypad. 2 lub z przyim. ad i przyp. 4, pr. eloquentiae; hunc mihi principem ad suscipiendum fuisse: 3) *sprawa*, przywódca, doradca,

głowa; 4) panujący, monarcha, w czasach cesarstwa; 5) w znaczeniu wojennem: principes, żołnierze ciężko uzbrojeni, trzymający środek w czasie bitwy między oddziałami zwanymi hastati i triarii; stąd: princeps, dom. ordo, kompania tego oddziału; signum primi principis, pierwszego oddziału żołnierzy zwanych principes; prior princeps, dowódca pierwszego takiego oddziału; także: stopień, ranga centuriona żołnierzy zwanych principes, mihi princeps prioris centuriae est assignatus.

Principalis, *e*, początkowy, pierwotny, causae; 2) portae principales, dextra, sinistra, bramy w obozie, które prowadziły do miejsca zwanego principia.

Principatus, *us*, *m.* pierwsze miejsce, przodkowanie, pierwszeństwo, tenere principatum sententiae, w głosowaniu; także: belli impulsandi; szczególn. najwyższa władza, naczelne dowództwo, u późn. pis. godność, panowanie cesarza, ab initio principatus ejus i t. p.; — przenos. a) początek, źródło; b) kierownicza zasada, animae.

Principium, *ii*, *n.* początek, źródło, criminis; ducere principium ab aliquo; urbis, pierwszy zakład; a principio, od początku; 2) ten, który co rozpoczyna, Faucia curia fuit pr. (najprzód głosowała); poet.: Graecia pr. moris fuit, była początkiem, dała początek; 3) w znac. woj.: czoło, pierwsza linia wojska, post principia; także: miejsce w obozie, gdzie się odbywały sądy wojenne, gdzie były znaki wojskowe i t. p. jura redere in principis; główna kwatery; 4) zasady, pierwiastki, rerum, naturae, juris

Prior, prius, stop. wyż. pierwszy, (gdy jest mowa o dwóch), przedni, na przedzie będący, pedes; w odniesieniu do czasu: wcześniejszy, dawniejszy, poprzedni, ut prior angustias occupaverit; priore aestate; prioribus comitiis; pod względem wieku: starszy, Dionysius prior; stąd: priores, przodkowie, poprzednicy; pod względem porządku, stopnia, godności, znakomości: znakomitszy, przedniejszyszy, celniejszy, nulla ales prior foret, *przysł.* prius, patrz niżej prius; 2) stop. najw. primus, a, um, z przodu będący, przodkowy, pars aedium; primis labris, powierzchownie, patrz labrum; *rzeczw.* primum, przód, czoło (front), provalant in primum; pod względem czasu i porządku: najpierwszy, primo quoque tempore, przy najpierwszej sposobności; in prima pugna, na początku bitwy; także często: prima nocte, z początkiem nocy; primus triumphans urbem ingressus est, najprzód, najpierwszy; *rzeczw.* primum, i, n. początek, a primo, od początku, początkowo; in primo, najprzód; w liczb. mn. prima, początki, pierwiastki, żywyły. prima naturae; e primis facta minutis; pod względem stanu, stopnia, godności: najpierwszy, najznakomitszy, najzaszczytniejszy, homines pr.; juvenum primos miserit Orco; partes primae lub samo primae, główna rola, primas agere, cedere, concedere, deferre; prima gloriae, najgłówniejsze czyny chwały; ad prima, zwłaszcza, osobliwie; in primis, szczególnie, osobliwie; in primisque i cum primis = in primis quoque; primo i primum jako *przysł.* patrz wyżej.

Prisco, *przysł.* po dawnemu, po

staroświecku, po prostu, bez ogródki, agere.

Priscus, a, um, dawny, staroświecki, szczególnie z pochwałą w odniesieniu do złotego wieku, gens mortalium; mores, severitas; 2) przeszły, poprzedni, priscum nomen cum corpore mutat, poet **Priscus**, i, m. Rzymski przydomek **Pristinus**, a, um, dawny, przeszły, dignitas, mos, amicitia, consuetudo; 2) wczorajszyszy, niedawne przeszły, dici pristini perfidis. **Pristis** i **pristix**, patrz **pistris**.

Prius, *przysł.* wprzód, pierwój, przedtém, z nast. quam; a) wprzód niż, nim, aż, neque prius fuga destiterunt, quam pervenerint; 2) raczej niż, hoc prius iudicio populi debere restitui, quam sine beneficio videri receptas.

Priusquam, patrz prius.

Privatim, *przysł.* prywatnie, nieurzędownie, niepublicznie, w wiadokach osobistych, privatim se tenere, nie pokazywać się publicznie, żyć w zaciszu domowym; 2) ze swego własnego majątku. publice privatimque ditans omnes **Privatio**, ōnis, f. pozbawienie, odjęcie, doloris.

Privatus, a, um, prywatny, osobisty, vita, agri; privatus census erat brevis; homo pr. lub samo privatus, nie piastujący urzędu, nie biorący udziału w sprawach publicznych; w rodz. n. in privato, w domu; ex privato, z domu, in privatum, na prywatny, osobisty użytek; ex privato, ze swego majątku.

Privernum, i, n. miasto w Lacynum; stąd: Privernas, atis, m. tyczący się miasta Pryvernu; *rzeczw.* in Priverenate, w domu wiejskim koło Pr. i Privernates, um, m. Pryvernaci.

Privigna, ae, *ż.* pasierbica.

Privignus, i, *m.* pasierb.

Privilegium, ii, *n.* (od privus i lex), prawo lub rozporządzenie ty-
czące się jednej lub kilku osób,
pr. de aliqua re ferre; szczegól
przez prawo otrzymany przywilej
albo pierwszeństwo.

Privo, 1. ogolacac, pozbawiac,
wyzuwac, odjac, aliquem, somno,
vita, luce; commeatu, przeszko-
dzic w dowozie zywnosci; *rzeczow.*
privantia, ium, *n.* wyrazy lub
zdania przeczace; 2) uwolnic, do-
lore; injuria, exsilio.

Privus, a, um, pojedynczy, homi-
nes; ut privos lapides ferrent, aby
kadzy niosl jeden kamien; 2) pry-
watny, osobisty, wlasny, tiremis;
milites binis privis tunicis do-
nat.

1. Pro lub proh, *wykrz.* podziwie-
nia, swiadczenia sie i zalu, o!
ach! z przyp. 1, 4 lub 5, pro dii
immortales, przebog! pro denm
immortalium fide.

2. Pro, *przym.* rzadz. przyp. 6
przedmiotu w przesrzeni: przed,
na widoku, w obliczu, po slo-
wach oznaczajacych spoczynek,
sedens pro aede Castoris; albo
dzialalnosc, pro castris constituit;
copias pro oppido collocaverat,
rem pro suggestu pronuntiare,
z wyzszezo mjejsca; pro tribunali;
po slowach ruchu: copias produ-
cere pro castris; 2) dla oznaczenia
stosunku: stosownie. do-, w sto-
sunku do-, w miare, podlug, za,
pro multitudine hominum et pro
gloria belli ac fortitudinis; pro
scelere; pro rata parte; pro tem-
pore atque pro re; non pro opi-
nione; pro patriae caritate; agere
pro viribus; pro dignitate lauda-
re; pro facultatibus; pro suis opi-
bus, i t. czesto; pro se quisque,

kadzy stosownie do sil swoich;
pro eo, podlug tego, z nast. ac,
atque, quam (jak), quantum (ile).
ut (jak), pro eo ac debui, podlug
tego, jak powinienem byl, stoso-
wnie do mojej powinności, pro eo
quod, dla tego ze, pro eo quod
nomen ejus magnum erat; 3) przy
oznaczeniu zastepstwa, zmiany:
zamiast, w miejscu, za, pro vallo
canes objecerant; pro noxiis; pro
funibus; pro numo; pro consule;
pro magistro; pro patre alicui esse
(ojca miejsce zastepowac); stad:
dla okazania rownej wartosci, zna-
czenia: tak dobrze jak, nonnulli
ab insciis pro noxiis conciduntur;
quum jam pro damnato esset; tran-
sire pro transfuga; se pro cive
gerere (jak obywatel, t. j. obo-
wiazki i prawa obywatelskie wy-
konywac); pro certo scire, wie-
dziec z pewnoscia; pro iufecto
habere, uwazac rzecz, jakby sie
nie stala; id pro non dicto ha-
bendum; pro eo ac si, podobnie
jak gdyby, pro eo ac si conces-
sum sit; takze przy oznaczeniu
wynagrodzenia: za, solvere pro
vectura, accipere pecuniam pro
aliquo; pro meritis gratiam refer-
re; amare aliquem pro ejus sua-
vitate; 4) w znaczeniu obrony, o-
pieki, korzysci; dla, za, na ko-
rzysc; planities pro equitibus e-
rat; petere pro aliquo; dimicare
pro legibus, pro libertate; hoc
non modo pro me, sed contra me
est potius; przez, za posrednic-
twem, fieri pro tribuno aedilem;
ut pro suffragio renunciaretur.

Proagorus, i, *m.* najwyzszy urz-
ednik w niektorych miastach Sy-
cylia.

Proavia, ae, *ż.* prababka.

Proavitus, a, um, pradziadowski,
po przodkach odziedziczony, regna.

Proavus, i, *m.* pradziad; w ogóle: przodek, vestri proaví.
Probabilis, e, do wiary, do prawdy podobny, causa, conjectura: 2) pochwały godny, dobry, orator.
Probabilitas, ātis, *ż.* wierogodność, podobieństwo do prawdy.
Probabiliter, *przysł.* prawdopodobnie, dicere, rem exponere.
Probatio, ōnis, *ż.* doświadczenie, badanie: 2) chwalenie, przyzwolenie.
Probator, ōris, *m.* pochwalający, przyzwalający, facti.
Probatus, a, um, doświadczony; wyprobowany, roztrząsany, badany; 2) dobry, wyborny, zacny, poczciwy; 3) przyjemny, alicui.
Probe, *przysł.* dobrze, należyście, curare, scire, iudicare, definire.
Probitas, ātis, *ż.* poczciwość, prawość.
Probo, 1. doświadczać, badać, rozpoznawać, aliquid ex aliqua re, lub samo aliqua re; stąd: a) uznawać za dobre, pochwalać, być z kogo lub z czego zadowolonym, przystać na co, potwierdzić, aliquid lub z tryb. bezok., rationem officii; Caesar probabat mare transire; aliquem; aliquem imperatorem: b) komu co jako dobre, pochwały godne przedstawić, alicui aliquid lub de aliqua re; aliquem pro aliquo, udawać kogo zrecznie; se alicui, podobać się komu; alicui minus probatum esse, niepodo- bać się; stąd: przedstawiać co, jako podobne do prawdy, dowodzić, przekonywać, causam paucis verbis; z 4 przyp. t tryb. bezok.: perfacile factu esse illis probat.
Proboscis, Idis, *ż.* ryj, trąba słonia.
Probrōsus, a, um, haniebny, sromotny, ohydny, crimen.
Probrum, i, *n.* czyn szkodny, haniebny, mianowicie cudzołóstwo;

2) hanba, probum inferre alicui, zhańbić; szkalowanie, mowa zelżywa, obelga, bonos probris omnibus maledictisque vexare; litesas plenas probrorum.
Probus, a, um, dobry, należyty, zdalny, res, navigium, argentum; artifex; ingenium; pod względem moralnym: dobry, uczciwy, cnotliwy; 2) Probus i, *m.* Rzymski przydomek.
Proca, i Procas, ao, *m.* król Albanów.
Procācitas, ātis, *ż.* wymaganie posunięte aż do bezwstydu; natręctwo, procacitatem manibus coercere.
Procaciter, *przysł.* zuchwale, bezczelnie, swawolnie, procacius stipendium flagitare.
Procax, ācis, natrętny, zuchwały, swawolny, nieumiarkowany, libertas; vernae.
Procédo, cessi, cessum, 3. z przyjm. a, de lub e-i przyp. 6; z ad, usque ad, in; ante, extra i 4 przyp. a) wystąpić, posunąć się, wyruszyć, ante agmen, ante portam, e portu, extra munitiones, castris, in aciem; wystąpić, pokazać się, in publicum, in solem, longius, obviam alicui; —prze- ność. posteaquam philosophia processit; o gwiazdach: wschodzić, processit Caesaris astrum! b) o czasie i wieku: upływać, jam dies alterque dies processit; ubi plerumque noctis processit, pr. vesper; procedente jam die; aetate procedere, stawać się starszym; trwać ciągle, stationes procedunt; c) postąpić w rachubie, powiększać się, przybywać, stipendia; także: aera procedunt militibus; posuwać się dalej, eo processit scordiae. ut; in dando et credendo longius; mentio eo processit; irae proce-

- dunt longius, gniew za daleko się posuwa; in multum vini processerat, za wiele pił wina; d) postąpić dalej, uczynić postęp, in philosophia tantum; eo magnitudinis; honoribus longius; laude dicendi multum; e) powodzić się źle albo dobrze, omnia prospere; minus prospere; magis ex sententia respublica vestra vobis procedat; alicui bene: quasi ei pulcherrime priora processerint; quum parum procederet consuli res; benefacta mea reipublicae procedunt (na dobre wychodzą).
- Procella**, ae, ż. burza, nawałność, striden^a aquilone; navis quassata procella; -- przenoś. natarcie, mianowicie jazdy, pr. equestri hostem circumfundere; zaburzenie, zamieszanie procellae civiles: temporis, seditio num
- Procellōsus**, a, um, pełen nawałności, ver; sprawujący burzę, ventus.
- Procer**, ěris, jeden z najmniejszych; w licz. m. proceres, najznakomitsi mężowie.
- Procere**, przysł. długo, wzdłuż.
- Proceritas**, ātis, ż. długość, wysokość, wysmukłość, arborum; w mowie: pr. pedum, gdzie się wiele długich zgłosek znajduje.
- Procerus**, a, um, wysokiego wzrostu wysmukły, długi, wysoki; alnus, populus (topola); aves procerō rostro; -- przenoś. numerus, miarā wiersza przydłuższa.
- Processio**, ōnis, ż. pochód
- Processus**, us, m. postęp, posuwanie się; -- przenoś. postęp w czem, powodzenie, pomyślność, szczęście, tantos processus efficiebat.
- Prochŷta**, ae, i -tĕ, ěs, ż. wyspa na morzu Tyrreńskim.
- Procido**, cŷdi, 3. upadać, spadać, muri pars; ad pedes Achillei.
- Procinotus**, us, m. przepasanie, stąd: uzbrojenie, gotowość do boju; in procinctu, w uzbrojeniu, testamentum in pr. facere, zrobić testament przed samą bitwą.
- Proclamator**, ōris, m. krzykacz (o złym patronie).
- Proclāmo**, 1. mocno wołać, krzyzcć, aliquid lub z 4 przyp. i tr. bezok., patre proclamante, se iudicasse; pro aliquo (w znaczeniu wzgardliwem, o złym patronie).
- Proclino**, 1. pochylać; -- przenoś. res proclinata, rzecz na schyłku, blizka upadku.
- Proclivis**, e, i proclivus, a, um, pochyły, spadzisty, via; per lub in proclive lub samo proclive, z góry; per pr. pelli; pr. labantur; -- przenoś. a) skłonny, ad morbum; ad comitatem, ad perturbationes; b) łatwy, proclivia omnia sunt iis; proclive dictu: z tryb. bezok. quibus erat proclive transare flumen.
- Proclivitas**, ātis, ż. pochyłość, spadzistość; -- przenoś. skłonność.
- Procliviter**, przysł. łatwo, proclivius currit oratio.
- Proclivus**, a, um, patrz proclivis.
- Proconĕ**, ěs, ż. córka Pandyona, siostra Filomeli, zona Tereusza, przemieniona w jaskółkę, stąd: poet. jaskółka.
- Proco**, ěre, i procor, āri, nalegać, domagać się czugo.
- Proconsul**, is, m. prokonsul, rządcą prowincyi, albo dowódzca wojsk pod prokonsulem zarządzającym prowincyą.
- Proconsulātus**, us, m. prokonsulostwo, godność prokonsula.
- Procor**, āri, patrz proco.
- Procrastinatio**, ōnis, ż. odwłoka, odłożenie do jutra.
- Procrastino**, 1. odkładać do jutra,

- w ogóle: odwlekać, rem differre ac procrastinare.
- Procreatio**, ōnis, *ż.* rodzenie.
- Procreator**, ōris, *m.* ojciec, twórca; w licz. mn. rodzice.
- Procreatrix**, Icis, *ż.* matka.
- Procreo**, 1. spłodzić, wydać, z przyinkiem ex lub de i przyp. 6 własn. i przenoś.
- Pocris**, Idis, *ż.* córka Erechteusza, żona Cefala. [tyce.
- Procrustes**, ae, *m.* rozbójnik w At-Prooūbo, cubui, leżeć.
- Prooūdo**, cudi, cusum, 3. wykuć, ukuć, enses; wybić, numum; — przenoś. wykształcić, linguam.
- Procul**, *przysł.* daleko, opodal, zdaleka, procul teſa conjicere; procul este profani (oddalcie się); często z przyim a i przyp. 6 lub samym 6 przyp., a castris: urbe; — przenoś. bez, pr. dubio, bez wątpienia; bardzo, pr. errare; pr. tanto facinore abhorre; daleko, haud pr. seditione res erat.
- Proculoo**, 1. deptać, segetes, przebrnąć, nives.
- Prooūlus**, i, *m.* imię senatora Rzymskiego.
- Procumbo**, cūbui, cubitum, 3. nachylać się, naginać się, certamine summo procumbunt (o majtkach, którzy nachylają się robiąc wiosłami); in latera pr. (o okrętach); frumenta imbribus; planities sub radicibus; montium procumbit (rozciąga się); stąd: upadać, spadać, ad pedes alicui, ad genua alicujus lub genibus; procumbit humi bos; qui vulneribus confecti procubuissent; domus procubuit in domini caput; emoti procumbunt cardine postes; — przenoś. pogorszać się, ginać, przepadać, ulegać zniszczeniu, res.
- Procuratio**, ōnis, *ż.* zajmowanie się czem, zawiadywanie, republicae, annonae; 2) w znaczeniu religijnem; odwracanie zlej wróżby przez ofiary lub modły, prodigii.
- Procurator**, ōris, *m.* zawiadowca, rzadzca, sprawujący interesa z poruczenia, regni; szczegł. zarządzający majątkiem ziemskim.
- Procuratrix**, Icis, *ż.* dozorczyni, zawiadowczyni.
- Prooūro**, 1. zawiadować, mieć staranie, sacrificia, corpus; zajmować się interesami, negotia alicujus, zarządzać, hereditatem; imperium alienum (być namiestnikiem); 2) odwracać złą wróżbę przez ofiary, modły, prodigia, monstra, ostenta, quae a diis hominibus portenduntur; procuratum est.
- Procurro**, cūcurri lub curri, cursum, 3. wybiegać, in vias, in publicum, in proximum tumulum; repente; wystąpić, wyruszyć, ex castris; extra aciem; ad hostem repellendum, — przenoś. sterczeć, wystawać, saxa procurrentia; zachodzić gdzie, sięgać, terra in aequor.
- Procuratio**, ōnis, *ż.* wycieczka.
- Procurator**, ōris, *m.* żołnierz z przedniej straży lekko uzbrojony
- Procurso**, are, robić wycieczki.
- Procursum**, us, *m.* wybieganie naprzód w celu walczenia, procursum rapido invadunt.
- Procursus**, a, um, krzywy, zgięty, litora; falx.
- Procus**, i, *m.* zalotnik, starający się o rękę.
- Procyon**, ōnis, *m.* gwiazdozbiór Antecānis zwany, także: gwiazda najjaśniejsza w tym gwiazdozbiore.
- Prödeo**, ii, Itum, Ire, wychodzić, występować, wypływać, wyruszyć, ex portu; in proelium; ad colloquium; in aciem; longius pr.:

obviam alicui; szczegł. pokazać się, zjawić się na zgromadzeniach ludu, w sądzie, w teatrze i t. p.:— przenos. a) wystawać, sterczeć, immodico prodibant tubere tali; b) pokazać się, powstać, nastać, consuetudo prodire coepit; eloquentia quam sero prodierit in lacem; nocens ferrum ferroque nocentius aurum prodierat; pr. bellum; c) postąpić, posunąć się dalej, est quadam prodire tenus, jest kres, do którego się można posunąć; sumptu extra modum, przekroczyć miarę w wydatkach; ad extremum, do ostateczności.

Prođico, dixi, dictum, 3. przepowiadać, ea quae futura sunt; 2) zapowiedzieć, naznaczyć, ne nisi producta die quis accusetur; 2) przewlekać, odraczać, diem.

Prođictator, ōris, m.: zastępca dyktatora.

Prođicus, i, m. Grecki sofista z wyspy Ceos: stąd: Prođicitus, a, um, do Prodyka odnoszący się.

Prođige, przysł. marnotrawnie, rozrzutnie, vivere.

Prođigiālis, e, cudowny, nadzwyczajny, dziwny.

Prođigialiter, cudownie, cudownym sposobem, nadzwyczajnie, variare rem pr.

Prođigiōsus, a, um, cudowny, dziwotworny, mendacia vatum.

Prođigium, ii, n. znak cudowny, nadzwyczajne zjawisko, potwór;— przenos. potwór, republicae, (o Klaudyuszu i Katylinie).

Prođigo, ōgi, actum, 3. trwonić, marnotrawić.

Prođigus, a, um, marnotrawny, rozrzutny;— przenos. prodigus animae, narażający, poświęcający życie; 2) bogaty, bujny, żyzny, tellus; locus pr. herbae, poet.

Prođitio. ōnis, Ź. zdrada.

Prođitor, ōris, m. zdrajca.

Prođo, dīdi, dītum, 3. wydawać, wydobywać, alto suspiria pectore; rodzic, wydać, foetum olivae; 2) ogłaszać, podawać do powszechnój wiadomości, decretum, exemplum; z podwójnym 4 przyp. mianować kogo czém, aliquem interregem, flaminem; 3) podawać do potomości, wspominać, wzmiankować, memoriae lub memoriā prodere aliquid, lub samo prod. de aliquo; wyjawić, odkryć, conscios; u poet. i późn. pis.: wydać, pokazać, dać poznać, crimen vultu; foetore cadaveris prodita est mors; cultu prodi; stąd: 4) zdradzić, wystawić na zgubę, na niebezpieczeństwo, urbem; prodere rem Danaum finxit; rem et causam et utilitatem communem; wydać, classem praedonibus; opuścić, officium; proditus a socio; 5) przekazać, zostawić, sacra posteris; regnum a Tantalō proditum; 6) poet. rozkrzewiać; rozpleniać, genus a sanguine Teucri.

Prođoceo, ēre, wprzód powiadać, uprzednio uczyć.

Prođrōmus, i, m. posłaniec, goniec wypławiony naprzód; 2) wiatr północny, który wieje przez osm dni przed wśchodem Syryusza.

Prođuco, duxi, ductum, 3. wyprowadzić, wywabić, wyciągnąć, stawić przed czém, z przyim. pro, ex i przyp. 6; z przyim. in i 4 przyp. iub samo prod.; poet.: aliquem funere, odprowadzić, towarzyszyć orszakowi pogrzebowemu; w szczegł.: wyprowadzić na widok publiczny, na zgromadzenie ludu, na widowisko i t. p. z przyim. ad lub in i 4 przyp. miejsca, lub samo prod. aliquem; aliquem in conspectum populi Romani; ad

populum; testem in iudicium; 2) dalej naprzód wyprowadzić, posunąć, unam navem longius; panlulum cornu; w wymówieniu: przedłużyć, primam literam, syllabam; przedłużyć, przewlec, aliquid ad lub in multam noctem, do późnej nocy; sermone longius; coenam, convivium; poet.: aliquem, przy życiu zostawić; odwlec, odłożyć, rem in hiemem; res producitur, idzie w odwłokę; diem pr., termin przedłużyć; stąd: wstrzymać, aliquem conditionibus; przedłużyć, vitam aliqua re; — przenoś. a) doprowadzić, spowodować; na str. biern. być spowodowanym, produci aliqua re; ze spój. ut i tr. łącz., producti sumus, ut loqueremur; b) wynieść kogo, uświetnić, aliquem ad dignitatem; aliquem omni genere honoris; aliquem.

Producte, przysł. z przedłużeniem (wymawiać).

Productio, ōnis, ż. przedłużenie, temporis, verbi.

Productus, a, um, 1) znamienity, producta, orum, n. podług zasad Stoików rzeczy które, ściśle mówiąc, nie są dobrami, ale przekładają się nad inne; 2) przedłużony, długi, o wyrazach, zgłoskach; b) długo ciągnący się, exitus orationis.

Proëgmens, orum, n. = producta (patrz productus, 1)

Proelator, ōris, n. wojownik.

Proellor, 1. staczać bitwę, walczyć.

Proelium; ii, n. walka; bitwa; — przenoś. spór, kłótnia.

Proetus, i, m. król w Tyryncie (Tyrys), brat Akryzyusza; stąd: Proetides, um, ż. córki Pretusa.

Profano, 1. znieważać, zbeze-

ścić, dies festos; pozbawić, wydrżać, pudorem.

Profanus, a, um, niepoświęcony, pospolity, locus; rzeczow. profanatorium, n. rzeczy niepoświęcone, w przeciwieństwie do sacra; secernere sacra profanis; — przenoś. bezbożny, bezecny, mens, vorba, u poet.; 2) wyłączony od tajemnic bóstwa, procul esto profani; pr. vulgus, poet.; 3) złowrogi, bubo.

Profectio, ōnis, ż. odjazd, odejście, oddalenie się; — przenoś. przychód, pecuniae.

Profecto, przysł. zaiste, rzeczywistości.

Profectus, us, m. (od proficio), postęp, wzrost, korzyść.

Profectus, a, um, *imiest.* patrz proficiscor.

Profero, tūli, lātum, ferre, wynosić, wydobywać, pecuniam ex arca; arma ex oppido; caput e stagno; aliquid in conspectum lucemque; 2) wydać, dostawić, arma; 3) pokazać, in conspectum literas, tabulas testamenti; 4) odkryć, ogłosić, artem; 5) przytoczyć, przywozić, wspomnieć, testimonia; stawić, testes. II) dalej zanieść, dalej posunąć, rozciągnąć, rozszerzyć, castra, exercitum, fines reipublicae, pomoerium, vineas, munitiones, aggerem; arma in Europam; imperium ad mare; imperium super Indos; pr. signa, udać się w pochód; w odniesieniu do czasu: przedłużyć, beatam vitam usque ad rogam, być szczęśliwym aż do śmierci; odwlekać, przeciągać, diem; diem de die, ode dnia do dnia; res proferre, gdy się sądy i sprawy publiczne zawieszają; stąd: res prolatae, zawieszenie publicznych spraw i sądów, ferye; — przenoś. a) dalej posunąć, si paullo longius pietas

et fraternus amor L. Caecilium protulisset; *b)* rozciągnąć, contentiam in fortunam regni.

Professio, ōnis, *ż.* jawne wyznaczenie, pokazywanie po sobie, voluntatis; 2) podanie swego nazwiska, majątku, długów; stąd: spis imion, majątku, quae solae ex illa professione obtinent tabularum publicarum auctoritatem; 3) rzemiosło, sztuka, nauka, powołanie, którym się kto oddaje, honestarum artium; artis magicae; bene dicendi.

Professor ōris, *m.* nauczyciel publiczny.

Profestus, a, um, nieświęteczny, nieuroczysty, dies lub lux, dzień roboczy.

Proficĭo, fĕci, fectum, 3. posuwać naprzód; stąd: *a)* o osobach: wykonać, dokazać, zrobić postęp, do skutku przyprowadzić, aliquid in philosophia; aliquid celeritate; tantum ad spem salutis; satis ad laudem; nihil in oppugnatione; nihil his rebus; parum ad reliqui temporis pacem; haud sane auctoritate apud aliquem; adeo loci opportunitate profecit; multitudine telorum; *b)* o rzeczach: być skutecznym, pomagać, posłużyć do czego, raro; plurimum, aliquid; nihil; parva certamina in summa totius profecerant spei.

Proficiscor, fectus, 3 (od pro i facio), udać się, puścić się w drogę, wyruszyć z miejsca, wypłynąć, ex Asia Komam versus; ĕ castris portu; ad bellum; in pugnam; contra quosdam barbaros, Aegyptum oppugnatum erat profectus; a Concordia civitate Altinum; — przenoś. *a)* wyjść, zrobić początek, ab hoc initio profectus legem promulgavit; zaczynać się, brać początek, powstać, quae a falsis iuitiis profecta, ve-

ra esse non possunt; quae a me in te profecta sunt, cō tobie wyświadczyłem; *b)* przechodzić, nunc proficiscemur ad reliqua; qui in mediocre genus orationis profecti sunt.

Profiteor, fessus, 2. jawnie, otwarcie wyznać, magna, wielkie robić nadzieje; z 4 przyp. i tryb. bez. profitetur, se recusare; także w znac. bier. professa culpa, wyznana, wiadoma; dux pr., znany, mors pr., pewna; 2) ogłaszać się za co, nazywać się, se grammaticum; amicum; se digniorem; także: z 4 przyp. i tryb. bezok. me defensore m. esse profiteor; przyznawać się do czego, oświadczać się ze znajomością jakiej nauki, rzemiosła; philosophiam, jus; 3) dobrowolnie przyrzec, ofiarować, operam, studium; porów. indicium; 4) publicznie, urzędownie podać, wykazać, jugera, frumentum; także: nomen pr. lub samo profiteri, podać się (do służby wojskowej lub do urzędu).

Profigatus, a, um, zgubiony, upadły, nieszczęśliwy, homo; iudicia senatoria; 2) niepocząty, zepsuty, homo; tu profligatissime.

Profigo, 1. porazić, zniekać, zwyciężyć, copias hostium; classēm, hostes; — przenoś. *a)* zniszczyć, zgubić, rempublicam, opes tantas; *b)* załatwić, skończyć, bellum, rem; quantum in iuventute profligatum sit, jak wiele dokonano, dokazano.

Proflō, 1. wydymać, wyziewać, flammam; — przenoś. proflabat somnum toto pectore, spał, chrapał.

Profluens, tis, płynny, expedita, et profluens oratio.

Profluenter, *przysł.* płynnie; — przenoś. omnia pr. poddostatkiem.

Profluentia, ae, *ż.* obfity wpływ; —

przenoś. loquendi, potok wyrazów.

Profluo, fluxi, fluxum, 3. płynąć, wypłynąć, Mosa ex monte Vogeso, in mare; sudor profluens; aqua profluens, płynąca; — przenoś. płynąć, cujus ore sermo melles dulcior profluebat; przechodzić, ab his fontibus profluxi ad hominum famam.

Profluvium, ii, n. plynienie, sanguinis; pr. ventris, biegunka.

Profor, i. wymówić, powiedzieć, tum breviter-profatur.

Profugio, fugi, fugitum, 3. uciekać, ex oppido: domo; in exsilium; pójść na wygnanie; ad aliquem; in aliquem locum; także: samo prof.; 2) przech. uciekać przed kim, unikać, aliquem lub aliquid.

Profugus, a, um, uciekający, zbiegły, z przym. ex i przyp. 6 lub samym przyp. 6; lub samo prof. *rzeczow.* profugus, zbieg, wygnaniec; — przenoś. koczujący, blakający się, Scythes.

Profundo, fudi, fusum, wylewać rozlewać, se prof. lub profundi, wylewać się, być wylanym, sanguinem suum; lacrimae se profunderunt; 2) se prof. lub profundi, o żyjących istotach: wysypać się, wypaść, multitudo sagittariorum se profudit; o głosie: wydać, vocem, clamorem; sonitum; o technieniu: wyzionąć, animam, spiritum; o roślinach: dobywać się, rodzić się, quae frugibus atque baccis terrae fetu profunduntur; 3) dawać obficie, rozdawać, szafować, poświęcać, non modo pecuniam, sed vitam etiam profundere;łożyć, poświęcać, omnes vires animi; w złej myśli: trwonić, przemarnować, patrimonium; pecunias in aliquid; divitias; se in aliquem, wylać się dla kogo, być hojnym;

4) wychodzić na wierzch, pokazywać się, subito se nonnunquam profundunt voluptates; 5) wywierać, odium in aliquem; se in questus flebiles profuderunt, rozpływali się we łzach i narzekali. **Profundus, a, um, głęboki, profundum, głębia, głębokość, aquae; Manes pr.** (świat podziemny); także: nox Erebi; profundum, morze, profundo vela dabit: — przenoś. bezdenny, niewyczerpany, niezmierny, bardzo wielki, altitudo, libidines; avaritia, Pindari os: 2) wysoki, coelum, poet.

Profuse, przyst. nieumiarkowanie, zbyt wolnie, profusius sumptu deditus erat.

Profusio, ōnis, ż. wylanie; — przenoś. trwonienie, marnotrawstwo.

Profusus, a, um, nieumiarkowany, hilaritas, genus jocandi; 2) rozrzutny, marnotrawny, sui; z wielkim kosztem urządzony, epulae.

Progenēro, i. rodzic, wydawać na świat.

Progenies, ċi, ż. ród, plemię, familia; 2) potomstwo, dziecię, syn, córka, Sarpedon mea progenies; potomkowie, principes ex Hercules progenie; poet. o zwierzętach: potomstwo, progeniem nidosque fovent: także o utworach poetycznych: progenies mea, moje dzieło.

Progenitor, ōris, m. naczelnik rodu.

Progigno, genui, genitum, 3. rodzić, wydawać plód na świat.

Prognatus, a, um, urodzony, deo; pochodzący, ex Cimbris; a Dite; Penelope pr.

Progne, patrz Progne.

Prognosticum, lub -on, i, n. znak wieszczy, przepowiednia.

Progredior, gressus, 3. wyjść na-przód, ex domo; portā; wystąpić,

pokazać się publicznie, in publicum; in concionem, ad certamen singulare; ad colloquium; cultius pr.; iść dalej, posuwać się, szczegół. w znaczu wojen. tridui viam; paulum; longius a castris; z przyim. in, ad, praeter i 4 przyp. in locum iniquum; ad urbem; ad amnem; praeter paludes; naves audacius progressae;—przenoś. posuwać się, postąpić; a) w wieku: aetate progressus; b) w myśli: divinatio conjectura nititur, ultra quam progredi non potest; c) w mowie: ad reliqua progredior; d) w ncoie, uczuciach, namiętnościach i t. p.: in virtute; quatenus amor in amicitia progredi debeat; quoad progredi potuerit hominis amentia.

Progressio, ōnis, ż. postęp, wzrost; w krasomówstwie następstwo coraz mocniejszych wyrazów.

Progressus, us, m. postępowanie, posuwanie się naprzód, stellarum; arcere aliquem progressu;—przenoś. a) wstęp, początek, primo progressu, na wstępie; b) postęp, dalsze rozwinięcie zdarzeń, causas rerum videt, carumque progressus — non ignorat; c) postęp, wzrost, aetatis; in studiis progressus facere; in virtute.

Proh, wykrz. patrz pro.

Prohibeo, hībui, hībītum, 2. nie dopuszczać, wstrzymywać, przeszkadzać, zabraniać, vim hostium ab oppidis; hostem a pugna; hostem rapinis populationibusque; aliquem cibo tectoque; exercitum itinere; ut eos id prohiberet; aliquem z następ. tr. bezok. lub 4 przyp. i tr. bezok., prohibiti estis pedem ponere; quid prohibet inesse nomen; ze spój. ut, ne, quo minus i tr. łącz. dii prohibeant, at-; potuisti prohibere, ne fieret;

hiemem prohibuisse, quo minus de te certum haberemus; 2) bronić, zabezpieczac, ochraniać od czego, tenuiq̄res injuria; rempublicam a periculo.

Proinde, więc, zatem, przy zachęceniach i napomnieniach, pr. fac.; 2) podobnie, równie, z wyrazami porównywanącemi, ac, atque, ut, jak; quasi, ac si, jak gdyby, pr. aestimans, ac si usus esset.

Projectio, ōnis, ż. rzucanie, wyciąganie naprzód, brachii.

Projectus, a, um, wystający, wydatny; — przenoś. niepowściągliwy, nieumiarkowany, audacia; cupiditas; homo ad audendum pr. śmiałek; 2) porzucony, leżący, ad pedes; ad terram; ante simulacra; in antro; — przenoś. wzgardzony, opuszczony, consulare imperium.

Projicio, jēci, jectum, 3. naprzód rzucić, wyrzucić, wyciągnąć, cibum, brachium, pedem laevum; hastam (spnąć po attaku), clipeum, scutum; wytrącić, wypchnąć, wypędzić, foras; se ex navi, rzucić się z okrętu; projectus ad saxa, wyrzucony (z morza) na skały; poet. wygnać, Sarmaticas in oras; o budowlach: wznosić, robić wydatném, na str. bier. wznosić się, sterced, quod tectum projiceretur; 2) rzucić, porzucić, wyrzucić, z przyim. ante, in lub intra i 4 przyp.; lacrimas pr. wylewać; se pr., rzucić się, ad pedes alicujus; lub cisnąć się, tłoczyć się, in forum; in iudicium;—przenoś. milites ad inconsultam pugnam, na sztych wystawić; se projicere, narazić się na niebezpieczeństwo; odrzucić, złożyć, arma, velamenta, insignia; se pr. poniżyć się, in muliebres fletus; gardzić, lekceważyć, malo cenić, porzucić, virtutem; libertatem; pudorem;

- ampullas et sesquipedalia verba; animam pr., życie sobie odebrać.
- Prolābor**, lapsus, 3. ześliznąć się, posunąć się na dół; stąd:—przenoś. a) zabrać w co, przyjść do czego, huc libido est prolapsa; z przym. in lub ad i 4 przyp. skłonić się, in misericordiam; libenter ad istam orationem tecum prolabere, longius pr., być obszernym w opowiadaniu, rozszerzać się w mowie; b) uchybić, omylić się, zbłądzić, wykroczyć, cupiditate, timore; stąd: przyjść do upadku, zginąć ze szczeniem, prolapsa Pergama, prolapsa juvenis, disciplina; wypaść, wymknąć się, verbum ab aliqua cupiditate prolapsum.
- Prolapsio**, ōnis, ż. potknięcie się, usterk.
- Prolātio**, onis, ż. opowiadanie, wykład, przytoczenie, exemplorum; 2) odłożenie na inny czas, odroczenie, iudicii, diei; rerum (zawieszenie czynności publicznych).
- Prolāto**, 1. odkładać, odwlekać, odraczać, comitia; prolatando extrahere tempus; diem belli.
- Prolatus**, patrz profero
- Prolecto**, 1. wabić, nęcić, aliquem spe largitionis.
- Proles**, is, ż. dziecię, potomek, potomstwo; 2) młodzi ludzie, sternitur Arcadiae proles; 3) także plemię zwierząt, equorum; owoce drzew. prolem tarde crescentis olivae.
- Proletārius**, a, um, odnoszący się do potomstwa; *rzeczow.* proletarius, ii, m. obywatel najuboższej klasy ludu Rzymskiego, który nie płacił do skarbu i tylko potomstwem swoim przynosił korzyść krajowi.
- Prolūdo**, ōre, zwabić, przynęcić.
- Prolūzo**, *przysł.* szczodrze, hojnie, promittere, facere.
- Prolūzus**, a, um, rozciągly, długi, szeroki (od laxus); stąd:—przenoś. a) życzliwy, przychylny, chętny, natura, animus, prolūxor in aliquem; b) pomyślny, szczęśliwy, cetera spero prolūza esse his competitoribus.
- Prolūgus**, i, m. wstęp, przemowa.
- Prolūquor**, locutus lub loquutus, 3. wymówić, wyrzec, z przyp. 4 lub z 4 przyp. i tryb. bezok.
- Prolūdo**, lusi, lusum, 3. grać na próbie;—przenoś. quibus (sententiis) prolūdatur, które służą na próbie; ad pugnam pr., gotować się do walki.
- Proluo**, lui, lūtum, 3. wyrzucić, genus natantum; 2) splókać, zmyć, tempestas ex omnibus montibus proluit nives, silvas Eridanus; stąd poet.: umyć, obmyć, zmoczyć, in vivo prolue rore manus; pleno se proluit auro, wypił pełen kielich wina; multa prolutus vappā, opiwszy się zepsutym winem.
- Prolūso**, ōnis, ż. próba przed rozpoczęciem czego.
- Prolūvies**, ōis, ż. wylew, powódź; 2) poet. wymioty, wyrzutki, plugastwo, ventris, alvi.
- Promēreo**, merui, meritum, i promereor, meritis, 2. zasłużyć, zjednać sobie prawo do czego, suo beneficio pr., se ut ames; albo zawinić, ściągnąć na siebie winę, poenam; levius punitus, quam sit promeritus; *rzeczow.* promeritum, zasługa, wina; 2) promereor, zasłużyć się komu, de multis; ego te nunquam negabo promeritam.
- Promētheus**, ei, lub ees, m. syn Japeta, brat Epimeteusa, ojciec Deukaliona, który stąd nazywa się Promethides, ae, m.; Prome-

thūs, a, um, odnoszący się do Prometeusza.

Promineo, miui, 2. być wydatnyra, sterczcć, w różnym kierunku, in altum; collis longo acumine in pontum; coma in vultus, spadają na twarz; rozciągać się, z Tauro monte in Aegeum usque mare; sine pectoris prominentes, podając się naprzód piersiami; — przenoś. rozciągać się, gloria in posteritate prominet.

Promiscue, przysł. bez różnicy, wspólnie, promiscue stultis ac sapientibus a natura datum.

Promiscuus, a, um, pomieszany, wspólny, comitia plebi et patribus; in promiscuo esse, być wspólnem; 2) jednakowy, bez różnicy, divina atque humana promiscua habere, za jedno uważać, nie robić różnicy.

Promissio, ōnis, ż. obietnica, przyrzeczenie, zapewnienie, provinciae, auxilii.

Promissor, ōris, m. ten, który obiecuje, quid dignum tanto ferret hic promissor hiatu.

Promissum, i, n. przyrzeczenie, obietnica, pr. facere, implere, promissa servare, promissis stare.

Promitto, mihi, missum, 3. puszczać naprzód, stąd: a) zapuszczać, capillum et barbam; promissus capillus, długie włosy; promissa barba; b) przyrzekać, obciocywać, zapewniać, z 4 przyp., si quid promittore de me possum; z 4 przyp. i tr. bezok. promitte, Caesarem fore; ad fratrem promiserat, przyrzekł, że będzie u brata; ad coenam mihi promitte, przyrzecz, że przyjdiesz na wieczerzę; bene promittere, dobrą czynić wróżbę; c) ślubować, domum Jovi; d) przepowiadać, id futurum, quod evenit.

Promo, prompsi, promptum, 3. do-

bywać co skąd, dostawać, brać, pecuniam ex aerario alicui, vina dolio; — przenoś. dawać, consilia; dobywać, vires; odkrywać, objaśniać, obscura, iura clienti; opowiadać, promendo, quae acta essent.

Promontorium, ii, n. część góry stercząca, przylądek.

Promōta, orum, n. = producta, patrz productus.

Promōveo, mōvi, mōtum, 2. posuwać dalej, pomykać, popychać, saxa vectibus; z nast. ad lub in i przyp. 4, mianow. w znac. woj. castra ad Carthaginem; legiones, copias; aggerem ad urbem; — przenoś. odkrywać, wyjawiać, arcana loco, poet.; 2) rozszerzać, przedłużać, rozciągać, powiększać, imperium; vires immensum in orbem, poet.; se in latitudinem; — przenoś. a) wynosić, wywyższać, ad eum gradum promotus, u pōn. pis.; b) podnosić, powiększać, doctrina vim promovet insitam, poet.; 3) odsuwać, oddalać, atiem longius ab adversariorum copiis; 4) przesunąć, in balneariis assa in alterum angulum.

Prompte, przysł. prędko, szybko, niezwłocznie; 2) łatwo biegle.

Promptus, a, um, dobytly, stąd: widoczny, jawny, aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere, vultu promptum habuit et lingua; o osobach i rzeczach: łatwy, gotowy, homo, fides, defensio; promptus in rebus gerendis; promptum est z tr bezok., nec mihi dicere promptum nec facere est isti; szczegół. o osobach: skłonny, ochoczy, chętny, Gallorum animus ad bella gerenda promptus; ad defendendam rempublicam; z przyp. 2 lub 6, belli promptissimos deligebant; ingenio, lingua, manu pr., waleczny

- Promptus, us, m.** używa się tylko w przyp. 6 z przyim. in i ze słowami, esse, habere, ponere; in promptu esse, być widoczném, in pr. ponere, zrobić widzialném; in pr habere, pokazać; 2) ea dicam, quae mihi sunt in promptu, powiem co mam na pogotowiu, co mi na myśl przychodzi; 3) in promptu esse, być łatwém, quadrapedes regere in promptu est.
- Promulgatio, oñis, ż.** obwieszczenie, ogłoszenie.
- Promulgo, l.** ogłosić, obwieścić, podać do wiadomości publicznej (mówiąc o prawach) legem, rogationem; w ogóle i o innych rzeczach, proelia.
- Promulsis, ydis, ż.** pierwsza potrawa, pierwsze danie.
- Promus, i, m.** szafarz.
- Promutuus, a, um,** przed czasem zaliczony, p. vectigal insequentis anni, podatek za rok następny przed terminem wyplacony.
- Prone, przysł.** przychylnie, chętnie.
- Pronepos, oñis, m.** prawnuk.
- Pronoem, ae, ż.** opatrność.
- Pronominatio, oñis, ż.** nadanie innej nazwy przedmiotowi, np. eversor Carthaginiis, zamiast Scipio.
- Pronuba, ae, ż.** swachna tarzysząca zaślubionej przy obrzędzie weselnym; Juno pr., bogini małżeństw; Bellona pr., opiekunka nieszczęśliwego małżeństwa.
- Pronunciatio, oñis, ż.** publiczne ogłoszenie, obwieszczenie, rozkaz, wyrok; 2) założenie logiczne; 3) krasomowskie wyrzeczenie mowy, deklamacya.
- Pronunciator, oñis, m.** opowiadacz.
- Pronunciatum, i, n.** założenie.
- Pronuncio, l.** ogłosić, wyrzec, oznajmić, opowiedzieć, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok. lub ze zdani. względ. ; mianowicie: a) publicznie co ogłosić, obwołać, zapowiedzieć, oznajmić, na zgromadzeniu ludu, y senacie i t. p. victorum nomina; vocatis ad concionem praemia pronunciat; pronunciatum, ne quis violaretur; jusserunt pr., ut impedimenta relinquerent: praeconibus circummissis pr. jubet — sine periculo licere; b) wyrok ogłosić, rozstrzygnąć, de tribunali pronunciat, sese recepturum: judex ita pronunciat; b) wyrzec, wygłosić, przeczytać, wierszo, mowę, versus multos uno spiritu; multa memoriter.
- Pronurus, us, ż.** żona wnuka.
- Pronus, a, um,** nachylony, naprzód podany, corporis motus; w odniesieniu do miejscowości: pochyło leżący, stoczysty, zniżający się, via; urbs in paludes; rzeczow.: nihil proni habere; per prona montium (pochyłość, spadzistość); o gwiazdach zbliżających się do zachodu, Orion, sidera; o czasie: przedko upływający, menses; — przenoś. skłonny do czego, pr. in obsequium; ad tyrannidem pronior; pr. ad credendum. Stąd: a) przychylny, laskawy, życzliwy, pronior fortuna; b) łatwy, nie mający przeszkód, omnia virtuti prona; pronius ad fidem, rzecz podobniejsza do prawdy.
- Prooemium, ii, n.** wstęp, przemowa.
- Propagatio, oñis, ż.** rozmnożenie drzew, krzewów, vitium; — przenoś. a) rozkrzewienie rodu, nominis; b) rozszerzenie granic, finium imperii nostri; c) przedłużenie, temporis, vitae.
- Propagator, oñis, m.** przedłużający; provinciae, zatrzymujący kogo dłużej na wielkorządztwie.

Propágo, 1. rozkrzewiać, rozmnażać, stirpem, animantium genus; 2) rozciągać dalej, rozszerzać, terminos populi Romani; 3) pod względem czasu: przedłużać, bellum; imperium alicui in annum; posteritati aliquid, przekazywać potomności; laudem alicujus ad sempiternam gloriam, unieśmiertelnić czyją chwałę.

Propágo, inis, ż. laterośl, płonka, vitium; — przenoś. plemię, potomstwo, dzieci, ród, Romana; da pignora, genitor, per quae tua vera propago credar; także i o zwierzętach: catulorum pr.

Propálam, przyst. jawnie, w obecności drugich, publicznie, dicere.

Propatius, a, um, otwarty, gdzie każdemu wolne wejście, locus; rzeczow. propatulum, i, n. wolne, otwarte miejsce, in propatulo, publicznie, jawnie; in pr. aedium, na dziedzińcu; in prop. habere aliquid, wystawiać na sprzedaż.

Prope, I) przyst. 1) w przestrzeni; a) blisko, stop. wyż. propius, bliżej; stop. najw. proxime, najbliżej; bardzo blisko, volebam prope alicubi esse; — przenoś. pod względem zbliżenia i podobieństwa; blisko, dokładnie, propius res adspice nostras; lub podobnie, równie, insanis et tu stultique prope omnes; proxime atque ille; prawie, quum pr. alia omnia bella cessarent; jam pr. erat, ut-, nie wiele brakowało, aby-; propius nihil est factum quam ut-; b) przy oznaczeniu miejsca kładzie się także prope z przyimkiem a, prope a Sicilia, blisko S.; prope a meis aedibus sedebas; tam prope ab domo detineri; 2) w odniesieniu do czasu: blisko, prope adest, zbliża się czas, jam prope erat, ut pelle-

rentur, mało brakowało, żeby-; proxime, mało co przed tém, świeżo, niedawno, quem proxime nominavi; literae, quas proxime accipi- civitates, quae pr. bellum fecerant; II) przyim. z przyp. 4, czasem z 3; 1) w przestrzeni: blisko, pr. castra; propius urbem, bliżej; proxime hostem, bardzo blisko; także: propius Tiberi; proxime hostium castris; — przenoś. pod względem zbliżenia i podobieństwa: vitium propius virtutem erat, występki zdawał się być zbliżonym do cnoty; proxime morem Romanum, bardzo podobnie do zwyczaju Rz.; 2) pod względem czasu: blisko, około, pr. Calendae Sextiles.

Propēdem, przyst. wkrótce, lada dzień, te videbo.

Propello, pūli, pulsum, 3. pędzić przed sobą, wyganiać, popychać, navem in altum, navem remis, pecus extra portam; zrzucać, spychać, corpora in profundum; szczególn. w znac. woj.: odpędzać, hostem a castris; przymuszać do ucieczki, hostes, multitudinem equitum; — przenoś. a) posuwać dalej, orationem dialecticorum remis; pobudzać, powodować, ad ultima propulsus, do ostateczności doprowadzony; b) oddalać, odpiierać, vitae periculum ab aliquo; famem aliqua re; vim firmiore praesidio.

Propemōdo, przyst. prawie.

Propomōdum, przyst. prawie, podobnie, prawie tak.

Propendeo, pendi, pensum, 2. przechylić się, przeważać, lanx propendet; — przenoś. bona propendent, mają przewagę, więcej są warte; skłaniać się do czego, si propendent, quo impellimus.

Propensio, ōnis, *ż.* skłonność, in virtutem aut vitia.

Propensus, a, um, przechylony, nachylony; — przenoś. *a)* skłonny, ad misericordiam; ad voluptates; ad lenitatem; in eum fere est voluntas nostra propensior; propensior benignitas esse debet in calamitosos; *b)* zbliżający się, ad veritatem; *c)* przeważający, id fit propensius.

Properanter, przyst. spiesznie, prędko.

Properantia, ae, *ż.* skwapliwość.

Properatio, onis, *ż.* prędkość, skwapliwość.

Propere, przyst. spiesznie, prędko, skwapliwie, egredi; se recipere.

Propere, 1. śpieszyć, kwapić się, in Italiam; ad praedam; Romam; 2) przech. przyspieszać, opus; mortem; fulmina Cyclopes properant; z tryb. bezok., pr. invenire; z sup., licentiam in vos auctum et adjutum properatis.

Properus, a, um, śpieszny, prędki, skwapliwy.

Propexus, a, um, na dół uczesany, barba.

Propino, 1. pić do kogo, aliquid alicui.

Propinquitas, atis, *ż.* bliskość, loci, hostium; ex propinquitate pugnare, z blizka walczyć; — przenoś. powinowactwo, pokrewieństwo, propinquitate proximus, bardzo blizki krewny.

Propinquo, 1. zbliżać się, z przyp. 3 lub 4 fluvio; propinquantes amnem Tartanium; — przenoś. dies propinquat; 2) przyspieszać, przybliżać, augurium, mortem.

Propinquus, a, um, blizki pod względem miejsca i czasu, tumultus, in propinquo esse, być blizko: ex propinquo, z blizka; ex propinquis locis itineris; prop.

reditus, blizki co do czasu; — przenoś. *a)* zbliżony podobieństwem, z przyp. 3, motus propinqui his animi perturbationibus. *b)* blizki z powodu pokrewieństwa. powinowactwa, krewny, genere propinqui; comitem et consanguinitate propinquum.

Propior, ius, bliższy, w odniesieniu do przestrzeni i czasu: portus, tumulus, epistola; z przyp. 3 lub 4.; propiora tenere, zajmować bliższe miejsca; veniunt ad propiora; — przenoś. *a)* bliższy pod względem podobieństwa, podobniejszy, tauro; philosopho; sceleri; *b)* pod względem stosunków przyjaźni, pokrewieństwa, bliższy, bliżej obchodzący, amicus, societas; locus amicitiae; periculum, alicui; *c)* stosowniejszy, lepszy, dogodniejszy, exemplum; portus pr. huic aetati; Latium supplemento propius esse; 2) stop. najw. proximus, a, um, bardzo blizki, najbliższy w przestrzeni: via, collis, iter i t. p.; z przyp. 3 lub 4; in proximo, w blizkości, w sąsiedztwie; ex proximo, z najbliższego miejsca; pod względem czasu: następny, nadchodzący, nox, aestas, annus; lub świeżo upłyniony, ostateń: nox, dies, triennium; literae (świeżo otrzymane); bellum; qui proximus ante me ierat, mój poprzednik; pr. actate. — przenoś. *a)* pod względem podobieństwa: bardzo zbliżony, podobny, deo; ficta proxima veris; *b)* pod względem związków przyjaźni, pokrewieństwa: najbliższy, cognatione, propinquitate; proximi, krewni, injuriosi sunt in proximos; *c)* we względziesposobu myślenia i uczuć: bardzo oddany jakiemu przedmiotowi, wylany, religioni suae.

Proptio, 1. błagać, jednać prośba

przychylność, życzliwość, Jovem carmine i t. p. u późn. pisarzy.

Propitius, a, um, przychylny, życzliwy, łaskawy, dzi; homo: custodes; — przenoś. praebere aures propitias, słuchać łaskawie; voluntas pr., życzliwość, łaskawość.

Propius, patrz prope.

Propōla, ae, m. przekupień.

Propōno, pōsui, positum, 3. wystawiać, przedstawiać, wykladać, aliquid venale, vexillum, signum pugnae; wydawać, ogłaszać, do powszechnej wiadomości podawać, edictum; leges in publicum; epistolam in publico, fastos populo; voluntatem senatus; w ogóle: wspominać, mówić o czém, opowiadać, aliquid lub z przyp. 4 i tryb. bez. lub ze zdaniem względnem, viros notissimos; pr. esse nonnullas; ut proponat, quid dicturus sit; de Galliae moribus; 2) zapowiadać, zagrażać, mortem, poenam improbis; lub przyrzekać, oblecycwać, praemia alicui; 3) objawiać, oświadczać, podawać, quaestionem (przedmiot do rozprawiania); remedia morbo; sic est propositum, de quo disputaremus; 4) stawiać, przedstawiać, aliquem sibi ad imitandum, conditionem; sibi salutem, spem (pocieszać się czém, robić sobie nadzieję); pr. sibi metum (przejmować się obawą); animo aliquid sibi (wystawiać sobie w myśli); 5) przedsięwziąć, postanowić, ułożyć sobie, zamierzyć, animo aliquid; sibi aliquid; propositum habere aliquid; także: iter (zamierzyć sobie); 6) utworzyć zdanie zasadnicze do wniosku.

Propontis, Ydis lub Ydos, ż. Propontyda, morze Marmora; stąd:

Propontiacus, a, um, Propontski, tyczący się Propontydy.

Proportio, ōnis, ż. stosunek.

Propositio, ōnis, ż. wystawienie, vitae; postanowienie, animi; 2) założenie, rzecz główna, przedmiot, o którym się ma mówić; 3) główne zasadnicze zdanie w syllogizmie.

Propositum, i, n. założenie, przedmiot wzięty do rozwinięcia w mowie, ad prop. reverto; a pr. declinare, aberrare; 2) zamiar, przedsięwzięcie; pr. tenere, habere, peragere; assequi; a pr. deterredi; id pr. est huius epistolae, ut laudem; propositi tenax; 3) sposób życia, powołanie, urgere pr.; vir proposito sanctissimus; mutandum tibi est propositum et genus vitae; 4) główne założenie w syllogizmie.

Propositus, a, um, przeznaczony, arti; 2) wystawiony, telis fortunae, ad praedam; 3) zagrażający, p. vitae periculum; invidia.

Propraetor, ōris, m. rzadzca prowincyi; praetor, który po jednorocznym piastowaniu pretury w Rzymie, wysłany był na prowincyą jako namiestnik, bez władzy wojсковej.

Proprie, przysł. osobiście, wyłącznie, we względzie osobistej własności, korzyści, w przeciwieństwie do commune, proprie id tuum est; 3) szczególnie, mianowicie, cetera universe mandavi, il-lud proprie; 3) właściwie, dokładnie, w znaczeniu właściwem, pr. vereque dicere.

Proprietas, ōtis, ż. właściwość, rerum; frugum.

Proprius, a, um, wyłączny, osobisty w przeciwieństwie do communis, z przyp. 2 lub 3, hominis est propria veri investigatio; tempus agendi mihi proprium; często

- w połączeniu z *zał* dzierz.: *sua propria facultate*; *rzeczow.* *proprium*, *ii*, *n.* własność; *proprium* est *alicujus*, jest to rzecz właściwa, jest to właściwa cecha, to znamionuje kogo, z *tryb.* bez. lub z ut i *tryb. łącz.*; 2) szczególny, osobliwy, *judices et defensores*; *pr. regis veneratio*; *pr. praesidium*; 3) właściwy, *verbum, nomen*; 4) stały, trwały, ciągły, *victoria*; *munera non propria*; *proprium dicabo*; stąd często łączy się z wyrazami *perpetuus* i *perennis*.
- Propter**, 1) *przysł.* blisko, *pr. est spelunca*; *fili* *pr. cubantes*; *pr. volans*; 2) *przym.* rząd. 4 *przyp.* a) blisko, *przy, koło*, *insulae pr. Siciliam*; *pr. mare*; *pr. venas*; *pr. aedem Vulcani*; *pr. urbem*; b) *przy okazaniu powodu albo zasady*: dla, *quos senatores nominavit pr. senectutem*; *amicitia pr. se expetenda*; *pr. necessitate* (z potrzeby); *pr. metum, timorem* (z bojaźni); *pr. eum* (z jego powodu, dla niego); c) dla okazania przyczyny działającej: *przez, propter te salvus sum*; *pr. quos vixit*.
- Propterea**, *przysł.* dla tego, z tej przyczyny, często z *nast. quod*.
- Propudium**, *ii*, *n.* bezwstydnosc; także o człowieku, wyraz obelgi: *bezecnik*.
- Propugnaculum**, *i*, *n.* przedmurze, twierdza, warowne miejsce, *oppositum barbaris*; — *przenoś.* *tranquillitatis*.
- Propugnatio**, *ōnis*, *ż.* walka dla obrony, *dignitatis*; *pro ornamentis tuis*.
- Propugnator**, *ōris*, *m.* walczący dla obrony, *obronca*; — *przenoś.* *juris, senatus, fortunarum*.
- Propugno**, 1. *wypadając skąd walczyc, ex silvis*; *e muris*, *stojąc na murach*; *walczyc za kogo* lub *za co*, *bronic kogo, czego, pro partu suo*; — *przenoś.* *bronic, walczyc, pro salute*; *pro aequitate*, *pro fama alicujus, gloria*: *nugis, poet.*
- Propulsatio**, *ōnis*, *ż.* odpieranie, oddalanie, *periculi*.
- Propulso**, 1. *odganiać, odpędzać, hostem*; *odpierać, tela clipeo*; *oddalać, bellum a moenibus*; *frigus: famem; periculum a capite*; *suspicionem a se*; *inurias*.
- Propylaeon**, lub *-um, i, n.* plac, miejsce przed bramą, *przedsionek*: *w licz. mn. propylaea, orum, n.* miejsce przed świątynią *Minerwy* w zamku *Aten*.
- Proquaestore**, *prokwestor, kwestor* na prowincyi, który *czuwał nad dochodami państwa, przyjmował je do kassy, opłacał wojsko*.
- Prora**, *ae, ż.* przód okrętu; 2) *poet.* *cały okręt*; *przysłowio: prora et puppis mihi fuit, cały mój plan od początku do końca*.
- Prorēpo**, *repsi, reptum, 3.* *wypelzać, wyłazić, z przym. ex i* *przyp. 6* lub *samym przyp. 6*.
- Proreus**, *ei*, lub *eos* i *prorēta, ae, m.* *podsternik*.
- Proripio**, *ripui, reptum, 3.* *porywać, repente hominem proripi jubet*; *pr. pedes, wybiedz, wyskoczyc; se pr. wypaść, ex curia; portis foras; domo; in publicum*; — *przenoś.* *wybuchnąć, quae libido se non proripiet*; 2) *se pr., wyrwać się, wymknąć się, uciec, se custodibus*; także: *quo proripis? dokąd biegniesz, uciekasz*; — *przenoś.* *ne virilis cultus proriperet in caedem, żeby ubiór mężk! nie powołał do wojny*.
- Prorogatio**, *ōnis, ż.* *przewłoka, odwłoka, diel (terminu)*; *przedłużenie, imperii*; *obszerniejsze tłóma-*

- czenie, zastosowanie do obecnego wypadku, legis.
- Prorōgo**, 1. własc. zapytać ludu sejmującego, czy dozwoli dać komu w jakiej rzeczy przewłokę; stąd: przedłużyć, imperium alicui, provinciam; Latium in alterum lustrum; lub odwlec, odłożyć, odroczyć, dies ad solvendum.
- Prorsus**, przysł. naprzód, przed sobą; stąd: przenos. a) prosto, bez namysłu, pewno, hoc mihi prorsus valde placet; b) właśnie, ita pr. existimo; zupełnie, verbum prorsus nullum intelligo; c) w ogóle, krótko mówiąc, non solum nobis, sed prorsus omnibus.
- Prorumpo**, rūpi, ruptum, 3. wypychać, wypuszczać, nubem atra ad sidera; na str. bier wypadać, wybuchać, wyrywać się, mare proruptum, poet.; także: w prozie zwykle prorumpere (domyśl. se) wypadać, wpadać, wybuchać, o żywotn. i nieżywot. przedmiotach, z przyim. in, per i 4 przyp. lub samo pror., Tiberinus in mare; in densos hostes; pror. pestis, vis morbi
- Proruo**, rui, rūtum, 3. nderzyć na kogo, wypaść, in hostem; 2) przech. powalić na ziemię, obalić, zniszczyć, columnam, vallum, munitiones.
- Proruptio**, ōnis, ż. wypadanie, wycieczka, hostium.
- Proruptus**, a, um, niepohamowany, niepowsciagniony, audacia.
- Prōsus**, a, um (od prorsus), prozajiczny; p. oratio lub samo prosa, proza, mowa niewiązana, u późn. pisarzy.
- Prosāpia**, ae, ż. pokolenie, plemię, linia rodu.
- Proscenium**, ii, n. miejsce przed sceną; w ogóle: teatr.
- Proscindo**, scīdi, scissum, 3. rozzerznąć, rozłupać, stąd poet.: orac, campum ferro, terram; — przenos. łączyć, szkalować, docinać, aliquem.
- Proscribo**, scripsi, scriptum, 3. obwieścić, ogłosić co przez pisma publiczne, Calendas, auctionem, legem i t. p.; lub z 4 przyp. i tryb. bez.; 2) przez pisma przedstawić co do sprzedania, wydzierżawienia, bona, fundum, insulam; 3) ogłosić konfiskatę majątku, zabrać co na skarb, aliquem, possessiones; 4) skazać na wygnanie, wygnąć z kraju, aliquem; proscriptus, wygnaniec.
- Proscriptio**, ōnis, ż. publiczne obwieszczenie przez pisma: a) zabrania dóbr na skarb, bonorum, praediorum; b) wywołania z kraju, wygnania.
- Proscriptūrio**, Ire, chcieć kogo wywołać z kraju.
- Prosēco**, secui, sectum, 1. odciąć zwłaszcza część ofiar na spalenie; stąd: ofiarować, cxta; rzeczow. prosecta, orum, n. części odcięte na ofiarę.
- Prosemino**, 1. zasiewać, rozmnażać; — przenos. familiae proseminatae sunt.
- Prosequor**, secūtus, lub sequutus, 3. iść za kim, towarzyszyć, eum milites electi prosecuti sunt; exsequias pr. należeć do orszaku pogrzebowego; diem, uroczyście obchodzić; — przenos. a) uczcić, okazać cześć, verbis, vocibus, oratione; virtutem alicujus grata memoria; praeterita veneratione, przeszłe rzeczy szanować; udarować kogo, zaszczycić, aliquem beneficiis, liberalitate, laudibus; honore, donis; omnibus officiis, czynić wszelkie usługi; lacrimis pr. opłakiwać; b) mówić, rozpra-

wiać o czém, quod non longius prosequar; poet.: mówić dalej; prosequitur paritans; 2) ścigać, gonić, fugientes longius pr. — przenoś. prześladować, aliquem.

Proséro, serui, sertum, 3. pokazywać, wystawiać, linguam.

Proserpina, ae, ż. córka Jowisza i Cerery, żona Plutona, królowa miejsc podziemnych.

Prosilto, silni (także: silivi i silii); 4. wyskoczyć skąd, ex tabernaculo, de navi, a sede sua; sanguis prosilit (wytryska); — przenoś. prosiliet frenis natura remotis, poet.; wyskoczyć dokąd, pośpieszyć, in concionem.

Prosócer, eri, m. dziad żony.

Prospecto, 1. wyglądać, ex fenestris; spoglądać, przypatrywać się, proclium questre, pontum e puppi; Capitolia ex aede; — przenoś. a) rozciągać się, być obroconym, villa Siculum mare; b) oglądać się na co, oczekiwać czego, myśleć o czém, z 4 przyp. lub ze zdaniem zależnym, exsiliū; diem de die prospectans, equod auxilium appareret; c) zanosić się na co, czekać, te quoque fata prospectant paria.

Prospectus, us, m. widok, wyglądanie, wyjrzenie, prospectum praebere ad urbem, impedire, adimere, prohibere; eripere oculis; poet. o oczach: aequora metior prospectu meo; 2) widok, widzialność, esse in prospectu, być widzianym; in prospectum populi producere; portus pulcherimo prospectu, z którego się bardzo piękny przedstawia widok.

Prospecūlor, āri, spoglądać, de vallo; wywiadywać się, zasięgać wiadomości, Siccium prospeculatum mittunt; także przech.: uj-

rzeć, zoczyć, spostrzedz, adventum imperatoris e muris.

Prosper, i prospērus, a, um, pożądana, pomyślny, błogi, status, fortuna, eventus, proelium, incōles i. t. p.; *rzeczow.* prospera, orum, n. pomyślność, pomyślne okoliczności; 2) sprawujący pomyślność, uszczęśliwiający, Bellona; z przyp. 2. u poet.

Prosperē, przysł. szczęśliwie, pomyślnie, podług życzenia, cedere, minus pr. procedere; rem gerere.

Prosperitas, ātis, ż. pomyślność, dobre powodzenie, valetudinis (dobry stan zdrowia); vitae; improborum prosperitates.

Prosperō, 1. poszczęścić, pobłogosławić, pożądaną skutek sprawić, uti populo Romano vim victoriamque prosperetis.

Prosperus, a, um, patrz prosper. Prospicientia, ae, ż. przezorność, ostrożność, bacznność.

Prospicio, spexi, spectum, 3. spoglądać, ex castris in urbem, longe, procul, multum, daleko sięgać wzrokiem; oglądać się, uważać, a janua, toto die; — przenoś. mieć o czém staranie, być o co troskliwym, z przyp. 3. sociis, patriae, liberis suis, salutis, rei frumentariae; także z nast. spój. ut lub ne i tryb. łącz.; 2) przech. a) daleko widzieć, aliquem lub aliquid, szczegł. upatrywać kogo, oglądać się za kim, ex speculis adventantem hostium classem; — przenoś. a) pod względem położenia: być obroconym, leżeć ku jakiej stronie, domus agros prospicit; b) przewidywać, tempestatem futuram; casus futuros; multum in posterum; ante animo; stąd: mieć o czém staranie, zapewniać, zabezpieczać, sedem segetuti; prospecti comiteatus.

Prosterno, strāvi, stratum, 3. podesać, obalić na ziemię, powalić, wyrzucić, se ad pedes alicujus, rzucić się komu do nóg; corpus humi, hostem, oppida; — przenoś. *a)* zniszczyć, zgubić, aliquem; omnia furore; mores civitatis; Galliam; *b)* poniżyć, spodlić, se.

Prostituo, stitui, stitutum, 3. wystawiać publicznie na sprzedaż, aliquidem lub aliquid; — przenoś. vocem foro ingrato.

Prosto, stiti, statum, 1. być wystawionym, stąd: *a)* wystawiać, sterczcć; *b)* nadstawiać się publicznie; *c)* o towarach: być na sprzedaż, ut prostes Sosiorum pumice mundus. [terram.

Prosubigo, ěre, wyryć, skopać, **Prosum**, fui, prodesse, być pożytecznym, służyć do czego, nec sibi nec alli; nil tibi meae literae profuerunt; ad virtutem; proforo = profuturum esse, quae proforo credam; także z tryb. bez.: nec quidquam tibi prodest tentasse.

Protectus, a. um, osłoniiony, okryty, zabezpieczony, protector sapientia.

Protěgo, texi, tectum, 3. zakryć z przodu, osłonić, aliquem lub aliquid aliqua re; — przenoś. *a)* ukryć, pokryć, insidias; nequitiam supercilio truci; *b)* zasłonić, zabezpieczyć, portus navis a ventis protegit; 2) dać obdasek, qui aedes protexisset.

Protělo, 1. odegnać, odpędzić.

Protělum, i, n. ciąg, pociąg, sprzężaj; — przenoś. nieprzerwany ciąg, postep, protelo stimulator fulgure fulgur.

Protendo, tendi, tensum lub tentum, 3. wyciągać przed sobą, dextram; hastas; brachia in mare; stąd: protentus, a, um, wyciągniiony, długi, in octo pedes.

Protěnus, lub protinus, przyst przed sobą, naprzód, ire, agere, pergere; stąd: *a)* o przetrzeniu: ciągle, bez przerwy, quum pr. utraque tellus una foret; obie ziemie (Italia i Sycylia), stanowiły jedną całość, były z sobą połączone; *b)* w odniesieniu do czasu: nieprzerwanie, nieustannie, ciągle; albo: natychmiast, bez zwłoki, zaraz z początku, in Africam transducere exercitum; ad aliquem mittere; pr. Carthaginem ituros; monere; pr. de via.

Protěro, trivi, tritum, 3. rozetrzcć, zgnieść, zdeptać, stłuc, agmina curru; — przenoś. *a)* zniszczyć, ruinā sua proteri; *b)* zupełnie wzgardzić, mieć za nic, aliquem; 2) zacierać; — przenoś. wypychać, ver proteriit aestas.

Proterreo, terrui, territum, 2. wystraszyć, wypłoszyć, hostes.

Proterve, przyst. bezwstydnie, bezczelnie, facere.

Protervitas, ātis, Ź. bezczelność, zuchwałstwo.

Protervus, a, um, niszczący, stella canis (która zbytecznym upalem wszystko niszczy); — przenoś. bezwstydnny, bezczelny; także. zuchwały, manus pr. intentare.

Protesilāus, i, m. mąż Laodamii, który najpierwszy z pomiędzy Greków pod Troją został zabity.

Proteus, ei, lub eos, m. wieszcz bożek morski, pasterz trzód Neptuna; miał tę własność, że mógł się przemieniać w rozmaite postaci; poet. Protei columnae, granice Egiptu; jako imię posp. człowiek niestały, zmienny, chytry.

Protinus, patrz protěnus.

Protraho, traxi, tractum, 3. wywlec, pedibus cadaver; — przenoś. wyjawić, odkryć, facinus per indicium; auctorem facinoris; 2) za-

- prowadzić, aliquem in convivium; ad operas mercenarias; — przenoś. skłonić do czego, sprowadzać, ad indicium; 3) przeciągnąć, przewlec, na str. bier. przedłużyć się, przeciągnąć się, bellum Cimbricum protrahēbatur.
- Protrūdo**, trusi, trusum, 3. popchnąć, cylindrum, wypchnąć, aliquem foras; 2) odłożyć, odroczyć, comitia in Januarium.
- Protrurbo**, 1. wypchnąć, wyгнаć, wyrzucić, aliquem aliquo loco; 2) obalić, wyrzucić, silvas, poet.
- Prout**, przyst. jak, podług tego jak, w miarę jak, pr. res postulat.
- Provectus**, us, m. podniesienie, wywyższenie.
- Provehō**, veki, vectum, 3. wywozić, na str. bier. provehi equo, ante stationes, wyjechać; provehi navi, cum classe fretu, portu in altum, pelago, a terra, odplynąć; wyplynąć; — przenoś. a) posuwać dalej, provectus aetate, w podszłym wieku, sędziwy; longius aetate pr.; vestra benignitas provezit orationem meam, przedłużyła mowę moją, pozwoliła obszerniej mówić; haec spes provexit, ut-, nadzieja do tego posunęła, doprowadziła, iż; aliquem ad largius vivendum; gaudio provehente (mie); na str. bier. provehi, posunąć się dalej, unosić się, zapędzić się, pr. amore, vino, divino instinctu, in amicitia longius; in maledicta; b) powiększać, podwyższać, vim temperatam in majus; wynosić, posuwać do wyższych godności, aliquem in consulatus, na str. bier. posuwać się, postępować wyżej.
- Provenio**, vēni, ventum, 4. wyjść, wystąpić; — przenoś. wyrastać, frumentum angustius provenerat; u późn. pls. o ludziach: rodzic się, quibus provenere liberi; — przenoś. provenere ibi scriptorum magna ingenia; 2) udawać się, powodzić się, carmina proveniunt; u poet. i późn. pis.
- Proventus**, us, m. wyjście, wschodzenie, wyrastanie; stąd: plon, urodzaj, onerat sulcos proventu, poet.; 2) wypadek, koniec, zwłaszcza pomysłny, temporis superioris.
- Proverbium**, ii, n. przysłowie; in pr. venit, poszło w przysłowie; in proverbio est, jest to przysłowie; proverbio veteri, podług dawnego przysłowia. [źnie.
- Provide**, przyst. przezornie, ostro.
- Providens**, tis, ostrożny, przezorny.
- Providenter**, przyst. ostrożnie, przezornie, bacznie.
- Providentia**, ae, ż. przezorność, przewidywanie, pr. est, per quam futurum aliquid videtur; 2) opatrność, deorum providentia mundum administrari.
- Provideo**, vidi, visum, 2. a) nieprzech. daleko widzieć, prócz; stąd: przewidywać; być przezornym, ostrożnym; często: mieć staranie, pieczolowitość, troskliwość, multum in posteram; providetur de aliqua re; alicui rei; b) przech. daleko widzieć, zoczyć, aliquem; stąd: przewidywać, prov. animo lub samo providere aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok.; non provisus, nieprzewidziany, niespodziany; często: mieć o czém staranie, dbać o co, zajmować się troskliwie, ze spój. ut lub ne i tryb. łącz, albo ze zdaniem wzgl. cura et provide, ne quid ei desit; providebo, ut rectissime agantur omnia; stąd: dostarczać, rem frumentariam; ea, quae ad usum navium pertinent, providere instituant; zaradzać, starać się uuiknąć, aliquid.

Providus, a, um, przewidujący, rerum futurarum; opinio pr. futuri; 2) przeczorny, ostrożny, animal hoc providum, sagax (homo); 3) troskliwy, staranny, natura provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Provincia, ae, ż. powierzony ko-
zau zakres działalności urzędowej
w ogóle; w szczegól. zaś zakres
czynności konsułów, pretorów, wo-
dów tak w pokoju jak i w czasie
wojny; stąd o preturze: provincia
urbana, peregrina; także: decre-
vere patres, ut alteri consulum
Italia bellumque cum Hannibale
provincia esset; 2) zarządzanie
jakim krajem zewnątrz Italii, któ-
ry był podbity przez Rzymian,
provinciam prorogare, depouere;
3) sam kraj podbity nazywał się
provincia, jak Gallia i t p.;
szczegół. zaś wschodnia część Gal-
lii narboneńskiej i królestwo Per-
gamu, jako prowincya Azyatycka,
porów. Gallia i Asia.

Provincialis, e, do prowincyi od-
noszący się, prowincjonalny, z pro-
wincyi; *rzeczow.* provinciales, ium,
m. mieszkańcy prowincyi.

Providus, ōnis, ż. przeczorność,
baczność, animi; 2) przewidy-
wanie, animi; stąd: troskliwość,
pieczołowitość; opatrność, divina,
ogłędność, temporis posteri; omni
diligentiae provisione, z całą tro-
skliwością; także: unikanie, wy-
strzeżenie się, vitiorum.

Proviso, ere, oglądać się na co,
uwagać, patrzeć.

Provisor, ōnis, m. obmyślający
nadal, czyniący zapas, utilium
tardus provisor.

Provocatio, ōnis, ż. wyzywanie
(przeciwnika do walki), ex provo-
catione hostem interemit; 2) od-
wołanie się do wyższego sądu, est

provocatio, wołno odwołać się
wyżej.

Provocator, ōnis, m. rodzaj szer-
mierza, który wyzywał do walki.

Provoce, 1. powoływać, wzywać,
mandat, ut ad se provocent Simo-
nidem; poet.: Aurora roseo oro
diem pr.; pobudzać, provocari a-
liqua re, beneficiis, sermonibus;
drażnić, maledictis, injuriis; wy-
zywać do walki, pr. ad pugnam
lub samo provocare; 2) odwoły-
wać się do kogo, ad aliquem.

Provo, 1. wylecieć; — przeność.
szybko wybiedz, wyjechać, sub-
ito omnibus copiis pr.; provolant
duo Fabii.

Provolvo, volvi, volūtum, 3. zwa-
lić, stoczyć, rzucić, cupas arden-
tes in opera; saxa in subeuntes;
se cum armis; se pr. lub provolvi,
spaść, zwalić się, ad genua,
ad pedes, upaść do nóg.

Proxime, patrz prope.

Proximitas, ātis, ż. bliskość, są-
siedztwo; — przenoś. a) podo-
bieństwo; b) blizkie powinowactwo,
pokrewieństwo.

Proximo, āre, zbliżyć się, być
blisko, z przyp. 3 capiti Equi
proximat Aquarii dextra.

Proximo, *przyst.* niedawno.

Proximus, a, um, patrz propior.

Prudens, tis (złoż. z pro-videns),
naprzód wiedzący, przewidujący,
quos prudens praetereo, wiedząc,
z namysłem, umyślnie pomijam;
2) dobrze co zujający, dobrze
z czem obeznajmiony, biegły,
z przyp. 2 rei militaris, także:
z 4 przyp. i tryb. bezok.; 3) prze-
zorny, baczny, roztropny, male-
bant eum nimis timidum quam
prudenter existimari; vir ad con-
silia prudens; in existimando.

Prudenter, *przyst.* przezornie, ogłę-

- dnie, bacznie, roztropnie, persc-
qui, facere.
- Prudentia**, ae, *ż.* dokładna znajomość, umiejętność, biegłość, juris publici, civilis; futurorum; physicorum est ista pr., 2) przeczność, oględność, roztropność. pr. est rerum expetendarum fugiendarumque scientia; także: chytróść, suspecta alicujus pr., u późn.
- Prūna**, ae, *ż.* szron; poet.: a) śnieg, corpora circumfusa pruinis; b) ziema, ad medias sementom extende pruinas.
- Pruinōsus**, a, um, szronisty, pełen szronu, nox, herba.
- Prūna**, ae, *ż.* węgle rozżarzone, zarzewie. [izewia, torris.
- Prunitus**, a, um, tyczący się za-
Prūnum, i, n. śliwka (owoc).
- Prūnus**, i, *ż.* drzewo śliwkowe.
- Prūrio**, Ire, świerzbieć;—przenos. mieć chętkę do czego.
- Prusa**, ae, *ż.* miasto w Bitynii.
- Pritanēum**, i, n. gmach publiczny, w niektórych miastach Greckich, gdzie najwyżsi urzędnicy zbierali się i jadali; tamże zastużeni mężowie mieli kosztem publicznym zapewnione dla siebie dożywotnie utrzymanie.
- Prytānis**, is, m. jeden z najwyższych urzędników w niektórych miastach Grecyi.
- Psallo**, psalli, 3. grać na instrumencie stróhowym; śpiewać przygrywając.
- Psaltērium**, ii, n. instrument muzyczny podobny do cytry.
- Psaltria**, ae, *ż.* grająca na instrumencie strónowym.
- Psecas**, ādis, *ż.* nazwisko niewolnicy, która włosy swęj pani wonnym olejkiem nakrapiała, trefła; 2) nazwisko nimfy
- Psephisma**, ātis, „ uchwała ludu, wyrok u Greków.
- Pseudocato**, ōnis, m. fałszywy, Katon malpujący Katona
- Pseudodamasippus**, i m. malpujący Damazyppa
- Pseudōlus**, i, m. kłamca, Igarz, tytuł komedy; Plauta
- Pseudomēnos**, i, m. fałszywy syllogizm = mentiens
- Pseudoperseus**, i, m. fałszywy Perseusz
- Pseudophilippus**, i, m. patrz Andricus.
- Pseudothȳrum**, i, n. tyłne skryte drzwi; — przenos. quemadmodum ad istum postea per pseudothyrum lub pseudothyro (numi) revertantur (tajemnym sposobem).
- Psittācus**, i, m. papuga.
- Psophis**, Idis, *ż.* miasto w Arkadyi.
- Psychomantium**, ii, lub -ēum, ei, n. miejsce, w którym wywoływano dusze zmarłych w celu ich zapytywania
- Psythius**, a, um, psytyjski vitis ps. lub samo psythia, gatunek greckich winorośli
- Pteleon**, lub Pteleum, i, n. miasto i port w Tessalii
- Ptisanarium**, ii, n. odwar z jęczmienia lub ryżu.
- Ptolemaeus**, i, m. imię królów Egipskich po śmierci Aleksandra Wielkiego, z których pierwszy nazywał się Pt Lagj (syn Mace dończyka Lagusa i Arsinoi). stąd. a) Ptolemaeus, a, um. do Ptolemeusza odnoszący się. b) Ptolemāis, idis, *ż.* imię kilku miast w Egipcie, Fenicyi, Cyrenaico.
- Pubeo**, ēre, być w wieku dojrzałym, młodziańskim. stąd: pubens, młodzieniec dorosły.
- Pubertas**, ātis, *ż.* męźkość, wiek młodziaństwa; stąd: znaki męźnienia, zarastanie, mech na brodzie

Pubes, pubēris, będący w wieku młodzieńczym, zarastający, dorosły; stąd: *rzczoow.* puberes, osoby dorosłe, dojrzałe; — przenoś. o mehu na liściach: puberibus caulis foliis, poet.

Pubes, is, ż. męskość; stąd: do-rośli, lojrzali ludzie; omuem Italiae pubem; poet. miejsce zarastania, Iono.

Pubesco, pubui, 3. przychodzić do lat młodzieńczych; w ogóle: o płodach ziemi, dorastać, dojrzawać. pubescunt, quae oriuntur ē terra; stąd: zarastać, okrywać się porostem, aequali tecum pubesceret aervo; — przenoś. i poet. powlekać się, okrywać się, prata pubescunt flore.

Publicānus, a, nm, tyżący się dochodów publicznych; *rzczoow.* publicanus, i, m. dzierżawca główny dochodów państwa Rzymskiego z cel. pastwisk i dziesięcin zbożowych. Dzierżawcy ci zwykle byli ze stanu rycerskiego.

Publicatio, ōnis, ż. zabranie na skarb

Publice, *przysl.* z polecenia lub w imieniu narodu, rządu, frumentum, quod essent publice polliciti; w interesie państwa z korzyścią lub szkoda, publice maxime putant esse laudem; nakładem, kosztem publicznym, elatus; wesci; alero; 2) publicznie, w obliczu rządu; publiczności, p. est interfectus; tractus per urbem Romam p.

Publicius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; clivus P., pagórek w Rzymie od jednego z Publicyuszów nazwany; stąd: Publicianus. a, um, publicyański.

Publico, 1. zabierać na skarb, regnum Iubae, bona, agros, pecunias, Ptolemaeum, jego majątek;

2) dozwolić na użytek powszechny, Aventinum (zająć pod uprawę). Publicola, ae. m. przyjaciel gminu, zasługujący się ludowi, przydomek Waleryusza i jego potomków.

Publicus, a, um, tyżący się rządu państwa, miasta, gminy, wspólony; w imieniu lub nakładem państwa urządzony; *rzczoow.* a) publicus, i, m. osoba pełniąca obowiązki rządowe, urzędnik; b) publicum, i, n. własność narodowa, kraina do skarbu należąca, Campanum, quod ejus (agri) publicum populi Romani esset; często: majątek narodowy, skarb publiczny, dochody państwa, addicere in publicum; in p. redigere, deponere, deferre; in p. emere; convitari de publico; ex p. tradere; frui publico; dzierżawa publiczna, in eo p. esse, publica male redimere; societas omnium publicorum; miejsce publiczne, plac. rynek, droga, skład publiczny, in p. conferre, prodire. in publico epulavi; proripere se in publicum; in publico esse. nie być w domu; publico carere, zostawać w domu; nudus per p. ductus, przez ulicę; 2) powszechny, wszystkim do użytku dozwolony, lux mundi (słońce); libertas; luctus; verba; p. moribus degere (zwyczajnym sposobem); structura carminis p. budowa wiersza pospolita, nie-sobliwa. [skiego rodu.

Publius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; ii, m. Rzymskie przedimie.

Pudendus, a, um, haniebny, zawstydzający, sromotny, causa, vita.

Pudens, tis, wstydlivy, skromny, obyczajny.

Pudenter, *przysl.* wstydliwie, skromnie, rogare, vivere.

- Pudeo**, pudui, pudĭtum, 2. wstydzic się, pudendo, przez wstydzic: zwykle nieosob.; osoba wstydzająca się kładzie się w przyp. 4. a to, o co się kto wstydzi, w przyp. 2. pudet me alicujus rei lub alicujus, wstydzę się czego, kogo; także: me antem quid pudeat, qui: ja zaś czegoż się mam wstydzic, który-; z tr. bez.: quem Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? plebem pudet reverti.
- Pudibundus**, a, um, wstydzający się, wstydliwy, matrona.
- Pudicitia**, ae, ż. wstydlivość, skromność, czystość; także jako bóstwo: Pudicitia patricia i plebeja.
- Pudicus** a, um, wstydliwy, skromny, obyczajny, uxor, mores.
- Pudor**, ōris, m. wstydz, bojaźń słusznj nagany, famae; ex quo fit, ut pudorem rubor, terrorem pallor consequatur; 2) obyczajność, czystość, wstydlivość, oblitata pudoris; 3) także o tĕm, czego się mały wstydzic: nec pudor est; pudori esse, sprawiać hańbę, quantus pudor esset obsideri; cum pudore alicujus, na wstydz, ze wstydem, proh pudor! co za wstydz, hańba!
- Puella**, ae, ż. dziewczyna; poet.: Danae puellae, córki; w ogóle: mloda kobieta, mloda żona.
- Puellāris**, e, dziewczęcy, tycający się dziewczyny.
- Puer**, ěri, m. chłopiec, zwykle do lat 17; a puero i a pueris, od dzieciństwa, od wieku dziecinnego; ex pueris excellere, wyjść z wieku dziecinnego: admodum p., jeszcze bardzo mlody: cum filio adhuc puero, gdy był jeszcze w wieku dziecinnym; poet. i u późn. pis.: syn, Latoniae, Iadae; w licz. mn. dzieci, mlodzi ludzie;
- 2) sluga, niewolnik. pueri literatissimi; regius; 3) niezony, poet.; 4) czasem znaczy lekka naganę; zniewieściały, u późn. pis.
- Puerilis**, e, dziecinnie, mlodocienny, aetas, anni; — przenoś. dziecinnie, nierozważny, płochy, niebaczný, consilium, sententia.
- Pueriliter**, przysl. dziecinnie, po dziecinnemu; nierozważnie, niebacznie, ludere, facere.
- Pueritia**, ae, ż. dziecinstwo, wiek dziecinnie do lat 17, e ludo atque pueritiae disciplina: pueritiae adolescentia obrepit.
- Puerpĕra**, ae, ż. poloźnica.
- Puerpĕrium**, ii, n. pológ.
- Puertia**, ae, ż. = pueritia
- Puerŭlus**, i, m. chłopczyzna, puero me, gdy byłem jeszcze malym chłopcem.
- Pugil**, ilis, m. szermierz walcający na kulaki, opatrzony w rękawice ziemienne, caestus.
- Pugilatio**, ōnis, z. walka na kulaki
- Pugio**, ōnis, m. szylet, puginal; — przenoś. plumbeus p., słaby dowód
- Pugiuncŭlus**, i, m. mały szylet.
- Pugna**, ae, ż. bitwa, walka, potyczka, equestris, pedestris; pugnaavalem facere, committere, pugna decertare; p. singularis, pojedynek; — przenoś. a) spór, kłótnia uczonych, doctissimorum hominum; b) linia bojowa, szyk, p. media, średni hufiec; ordinata pugna.
- Pugnaciter**, przysl. z zapalem do walki, natarczywie, zacięcie.
- Pugnator**, ōris, m. walcający.
- Pugnax**, ācis, chciwy walki, wojowniczy, bitny; 2) gwałtowny, silny, exordium; 3) zwadliwy, zacięty.
- Pugno**, 1. walcać, bitwę staczać, bene, male, szczęśliwie, nieszczęśliwie, pugnare, proclium pugna-

- re, poet.: bella pugnata; — przenoś. a) spierać się, klócić się, cum aliquo; de aliqua re; poet. o rzeczach nieżywotnych: frigida pugnant calidis; stąd: być w sprzeczności, secum; alicui rei; pugnantia loqui; b) ze spój. ut lub ne i tr. łącz. usilnie się starać, usilować, id ne impetremus, pugnabis; poet. z tryb. bezok. pugnat molles evincere somnos.
- Pugnus**, i, m. pięść, kula, poet. walka pięściowa, pugno victus; superare pugnis.
- Pulchellus**, a, um, ładniuchny, szczególn. w znaczeniu wzdargliwym, ironicznie, Pulchellus jako przydomek Klodyusza.
- Pulcher**, chra, chrum i pulcer, cra, crum, piękny, hoży, urodziwy, puer; — przenoś. a) piękny, wyśmienity, wyborny, sławny, exemplum, potma. consilium; pulchrum est, piękna jest rzecz, z tr. bezok. cui pulchrum fuit in mediis dormire dies; pulchrumque mori succurrit in armis; b) błogi, szczęśliwy, dies, victoria; se pulchrum ac beatum putare.
- Pulcher**, chri, m. Rzymską przydomek; 2) Pulchri promontorium, przylądek w Afryce.
- Pulchre**, lub pulcre, przyst. pięknie, wybornie, dobrze, p. est mihi, błogo mi; jako wykrzyknik: bravo! wybornie! clamabit enim pulchre, bene, recte.
- Pulchritudo**, inis, ż. piękność, corporis, colorum, verborum; — przenoś. świetność, zacność, wspaniałość, virtus tantam habet pulchritudinem, ut; pulchritudinis duo genera snnt, quorum in altero venustas, in altero dignitas.
- Pulegium**, i, lub pulegium, ii, n. polej, roślina pachnąca; — przenoś. przyjemność, ad cuius rutam
- pulejo mihi tui sermonis utendum est, przyjemność twojej rozmowy.
- Pulex**, icis, m. pchła.
- Pullarius**, ii, m. zajmujący się utrzymywaniem kurcząt, których używano do wróby. przypatrując się jak jadły rzucone sobie zboże.
- Pullatus**, a, um, żalobną suknią odziany.
- Pullulo**, i, puszczać odrostki, rozwijać się; — przenoś. tot pullulat atra colubris, najeżona mnóstwem węzów; szczyć się, pullulare incipiebat luxuria.
- 1. Pullus**, a, um, młody; rzeczow. pullus, i, m. w ogóle: młode zwierzątko, szczególn. kurczę; — przenoś. pullus milvius, jastrzębie plemię, o zdziercy, chciwym zdobycy człowieka.
- 2. Pullus**, a, um, ciemny, czarniawy, czarny, pulla vestis, toga, tunica i t. p. ciemna odzież, żalobna; także: rzeczow. pullum, i, pulla, orum, n. poet.
- Pulmentarium**, ii, n. przysmak, jedzenie służące do zaostrenia apetytu; — przenoś. pulmentarium quaere sudando.
- Pulmentum**, i, n. przykask do chleba; 2) jedzenie, potrawa, coenes pulmenta laboribus emptā.
- Pulmo**, onis, m. płuca, także w licz. mn. pulmones.
- Pulpa**, ae, ż. mięsista część u zwierząt. [sa.]
- Pulpamen**, inis, n. potrawa z mł. Pulpamentum, i, n. potrawa z mięsa, przykask, środek, jedzenie do zaostrenia apetytu, pul. fames.
- Pulpitum**, i, n. miejsce wzniesione dla mówców, aktorów, Aeschylus modicis instravit pulpita tignis.
- Puls**, pultis, ż. zacierka z maki i jarzyn, używana od Rzymian pierwej nim chleb wypiekać zaczęli;

rzucano ją zwykle kawalkami na karm kurom wieszczym, stąd: of-
fa pultis.

Pulsatio, *ōnis*, *Ź* bicie, trącanie.
Pulso, *1*. trącać, udewać, stukać,
bić, aliquem lub aliquid; poet.
o koniach: pedibus spatium Olym-
pi, przebiegać; także: campus as-
siduis pulsatus equis; stąd o ja-
dących: curru Phoebo medium
pulsabat Olympum; o rzeczach
nieżywotnych: pulsarunt arva li-
gones (potłukły, pokruszyły, upra-
wily); erupere nervo pulsatae sa-
gittae (wypadły strzely przez wy-
prężenie cęciwy); — przenoś. *a*)
uderzać o co, surdas aures (groch
na ścianę rzucać; na str. bier być
uderzonym, otrzywać wrażenie,
adventitia vislone pulsari; *Ź*) po-
budzać, skłaniać do czego, quae
te recordia pulsant, qui lacessas
Pirithoum? *c*) niepokoić, corda
pavor pulsans, poet.

Pulsus, *us*, *m* uderzenie, bicie,
trącanie, tupanie, pedum, lyrae
(granie na l.); — przenoś. wra-
żenie, pulsus animos dormientium
commovet.

Pulvèreus, *a*, *um*, prochowy,
z prochu, z kurzu powstały, nu-
bes, tuman kurzawy; 2) zakurzony,
pełen kurzu solum, także:
wznoszący kurz, palla.

Pulverulentus, *a*, *um*, pełen ku-
rzawy albo prochu: poet. praem-
ia, połączone z wielkim trudem.

Pulvillus, *i*, *m*. poduszczyk; 2)
Pulvillus, Rzymskie przezwisko.

Pulvinar, *āris*, *n*. poduszka, wez-
głowie; w świątyniach łoża czyli
sofa, na której umieszczano po-
sągi bogów przed zastawionemi dla
nich potrawami, porów. lectister-
nium; 2) małżeńskie łożo cesa-
rzowój.

Pulvinarium, *ii*, *n*. łożo czyli so-
R.I.W.

fa w świątyniach, na której u-
mieszczano posągi bogów.

Pulvinus, *i*, *m*. poduszka, wez-
głowie, materac.

Pulvis, *ēris*, *m*. rzadko *Ź*. proch,
kurzawa, pył; przysłowie: sulcos
in pulvere ducere, napróżno pra-
cować; p. eruditus, piasek, pyłek,
na którym dawni matematycy kre-
ślili figury; stąd: hominem a pul-
vere excitabo. poet: hibernus, su-
cha zima; 2) pole, miejsce utarczki,
cwiczeń, exercitur equis, domi-
tantque in pulvere currus; — prze-
noś. *a*) pole, miejsce działalności,
in suo pulvere, w swoim zawodzie;
in solem atque pulverem procedere,
wystąpić publicznie; *Ź*) o dzia-
łalności: palma sine pulvere, bez
walki, bez trudu, poet.

Pumex, *Yois*, *m*. pumeks, kamień;
u p. et. skała dziurkowata.

Pumiceus, *a*, *um*, tyczący się
pumeksu, z pumeksu zrobiony.

Pumilio, *ōnis*, *m*. i *Ź*. karzeł,
karlica.

Punctim, *przyst.* kołąc, punctim
magis quam caesim petere hostem.

Punctum, *i*, *n*. (od pungo) krop-
ka, punkt; w szczegól. *a*) znak
otrzymanego głosu czyli zdania
przychylnego na zgromadzeniu lu-
du przy wyborze urzędników; po-
nieważ przed wprowadzeniem ta-
bliczek rogator liczbę głosów, r. a
tablicy woskiem powleczonej, kłó-
ciem odznaczał, quot in ea tribu
puncta tuleris; w ogóle: pochwa-
ła, zdanie przychylnie, omne tulit
punctum, qui miscuit utile dulci;
Ź) znak do oddzielania zdań i sa-
me oddziały w mowie, interroga-
tiunculis, quasi punctis; puncta
argumentorum; *c*) punkt matema-
tyczny, stąd: każda najmniejsza
część w przestrzeni, quasi p. ter-
rae; w czasie: chwila, temporis

- puncto, w okamgnieniu; p. temporis eodem; omnibus minimis temporum punctis
- Pungo**, pupūgi, punctum, 3. klóć; — przenos. martwić, trapić, robić nieprzyjemność, epistola tua me p.; qui se dies noctesque stimulat ac pungit.
- Punicus**, a, um, Fenicki, Kartagiński; 2) czerwony, do purpury zbliżony, chlamys.
- Punicus**, a, um, patrz Poenus.
- Punio**, i depon. puniōr, 4. karać, soutes, maleficia: prohibenda in puniendo ira est; 2) mścić się, dolorem, necem.
- Punitor**, ōris, m. karzący, mściciel.
- Pupa**, ae, -ż. dziewczę; lalka.
- Pupilla**, ae, ż. dziewczeczka; sierota.
- Pupillāris**, e, sierocy, tyżący się sieroty.
- Pupūlus**, i, m. chłopczyk, sierota.
- Pupinia**, ae, ż. kraina w Lacyum, niedaleko od Tuskulum, nazywana także Pupiniensis ager.
- Pupius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: lex P.
- Puppis**, is, ż. tylna część okrętu; poet. okręt, puppibus illa prius, patulis nunc hospita plaustris; advertere puppim, wylądować; arvertere puppes, odpływać, uciekać; — przenos. o trzymaniu steru rządu, sedebamus in puppi et clavum tenebamus.
- Pupūla**, ae, ż. dziewczę (wyraz pieszczoły), laleczka; 2) żreniça.
- Pupūlus**, i, m. chłopczyña.
- Pupus**, i, m. chłopiec.
- Pure**, i poet. puriter, przyst. czysto, pure lauta corpora: jasno, świetnie, splendens Pario mar-more purius: naturalnie, bez osłony, w naturalnej postaci, appare-re, poet.; — przenos. a) w odnie-
- sieniu do mowy: poprawnie, czysto, loqui; b) niewinnie, nieskażenie, bez skazy, acta aetas; c) doskonałe, zupełnie, quid p. tranquillet, poet.
- Purgāmen**, Inis, n. śmiecie, nieczystość, gnój; 2) środek oczyszczenia pod względem religijnym, mali, caedis, poet.
- Purgamentum**, i, n. brud, plugaństwo; — przenos. w licz. mn. halastra, mołoch, gawiedź, urbium, servorum, u późn. pis.
- Purgatio**, ōnis, ż. czyszczenie, alvi; — przenos. uniewinnienie, usprawiedliwienie.
- Purgo**, 1. czyścić, przeczyszczać, wyprózniać, quid radix ad purgandum possit; purgor bilem, poet.; także: purgatum te illius morbi esse, że się wyleczyłeś z tej słabości, poet.; — przenos. oczyścić, urbem; uniewinniać, usprawiedliwiać, aliquem de aliqua re; se alicui, usprawiedliwiać się przed kim; civitatem facti dictique; p. crimina, zbijać zarzuty; oczyszczać sposobem religijnym, populos, nefas, poet.; qui etiam Tiberii dedecora purgaverit.
- Puriter**, przyst. patrz pure.
- Purpūra**, ae, ż. ślimak wydający farbę szarłatną; stąd: a) farba szarłatna, purpura; b) suknia szarłatna, bramowana purpura, którą nosili królowie, wyżsi urzędnicy i cesarze, purpuram accipere, sumere, zostac cesarzem; nosilo ją także pospólstwo, ale w lichym gatunku, p. plebea.
- Purpurātus**, a, um, szarłatna suknia, odziany; rzeczow. purpuratus, i, m. wyższy urzędnik przy pauujących na wschodzie, miuister, general, dextro cornu purpuratorum unus praecerat.
- Purpureus**, a, um, purpurowy,

szarłatny czerwony, czerwony, fioletowy, i t. p. vestis, amictus, pallium: conscia purpureus venit in ora rubor; poet. piękny, świetny, lumen juventae purpureum; olores ver; — przenoś. purpurą odziany, rex; purpurą okryty, torus, poet.

Purus, a, um, czysty, aqua, terra, humus, aere purior ignis; sol; coclum, czyste, pogodne. stąd: a) czysty, gładki, bez ozdób, parma: argentum, naczynie srebrne bez rzeźby; basta, włócznia bez żelaza; vestis, toga, bez obszycia purpurowego; b) wolny, niezabu dowany, nie zarobczy; campus; c) o zysku: czysty, po odrzuceniu kosztów, quid possit ad domum puri ac reliqui pervenire; d) w odnie-ieniu do mowy: czysty, bez błędów, bez ozdób krasomówski h, naturalny; we względzie sądowym: prosty, bezwarunkowy, bez wyjątków, bez zastrzeżeń, iudicium; e) we względzie moralnym: czysty, bez skazy, nieskalany, prawy, uczelwy skromny; stąd: lecus, niezbezcieszczone nieuczyszczane; f) wolny od żaloby, wesoly, familia, dies.

Pūs, puris, n. ro a: — przenoś mowa jadowita, złośliwa, Rupilius atque venenum.

Fusillus, a, um bardzo mały szczupły, drobny, epistola; habuimus in Cumano quasi fusillam Romam — przenoś. mały ma-ło znaczny drobiazgowy causa: niedoleżny, bojaźliwy, homo, animus.

Pusto, ōnis, m. chłopczyk.

Pustūla, ae, Ź. krostka, pęcherzyk na cielo.

Puta, (tr. rozk. od 2 puto), na- przykład, to jest.

Putāmen, Iuis, n. lupina, skorupa.

P.-l. w.

Putatio, ōnis, Ź. (od 1 puto) obcinanie, arborum ac vitium.

Puteal, Źlis, n. opasanie i przykrycie studienne: — przenoś. o miejscu nie przykrytym, lecz tylko opasanym, które szanowano jako święte i na które wchodzić nie godziło się; takie np. było na placu zwanym comitum p. Libonis lub Scribonianum. Przy niem zgromadzali się zwykle bankierowie i lichwiarzo dla robienia układów pieniężnych p. Libonis mandabo sicis

Puteālis, o, studzienny.

Puteo, putui, 2. cuchnąć, tracić zgnilizną.

Puteoli, orum, m. miasto na półwyspie Kampanii (dziś Pozzuolo); stąd: Puteolanus, a um, tytujący się Puteolow; rzeczow. Puteolanum, i, n posiadłość wiejską przy Puteolach i Puteolani, orum, m Puteolanie.

Puter, putris, putro i putris, o. spróchniały, zółwiałły, zgniół, jama, fanum; — przenoś. a) pulchny, kruchy, solum. gleba, sulci; b) obwisły, mamma; lubieżny, oculi.

Puteus, i, m. studnia; 2) dół, jama, p. demittere, wykopać.

Putide, przysl. smrodliwie. — przenoś. nieprzyjemnie, z przesadą, zbyt wytwornie, dicere, literas exprimare.

Putiditacūlus, a. um, nieco przesadny pedantyczny.

Putidus, a, um, zgniół, zółwiałły, stęchły; — przenoś. cerebrum putidus, głowa przewrócona. człowiek nierozsądny; 2) drobiazgowy, peda tyczny, ne aut obscuro sit, aut putidus; 3) przesadny w mowie.

1. Puto, 1. obcinać, okryszować vitem

2. **Puto**, 1. obliczać, obrażować, rationem cum publicanis; szczególniej pod względem wartości wewnętrznej: a) oceniać, szacować, uważać za co, z podwój. przyp. 4., na str. bier. z podwój. przyp. 1, quod idoneum ad munendum putarent; jam latrones putabantur; z przyp. 2 wartości: magni, pluris, tanti, i t. p. wysoko, wyżej, tak bardzo, tyle; z przym. pro i 6 przyp.: aliquid pro nihilo; aliquid pro certo; także: aliquid in parentis numero putare; aliquid denariis quingentis; b) myśleć, mniemać, sądzić, facta puta, quaecunque jubes, uważaj to tak, jakby już było wykonane; zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok., często z opuszczonem esse, tempus transmittendum putavi; na str. bier.: ut putarentur etiam cum numinibus habere sermonem: często samo puto lub ut puto, nawiasowo, jak myślę, jak sądzę, at. puto, est contenta; 2) rozważać, rozmyślać, roztrząsać, multa putans sortemque animo miseratus iniquam.
- Putrefacio**, fēci, factum, 3 (na str. bier. putrefeo, factus, fieri), zgnoić, zrobić zbótwiałem, na str. bier. zgnić, zbótwić, putrefacta per imbres; 2) skruszyć, saxa infuso aceto.
- Putresco**, putruj, 3. spróchnieć, zbótwić, vestis p. in arca.
- Putridus**, a, um, zgniły, spróchniały, zbótwiały.
- Putris**, patrz puter.
- Putus**, a, um, czysty, jasny, zrozumiały, naturalny, putissimae orationes.
- Pydna**, ae, ż. miasto w Macedonii, stąd: Pydnaei, orum, m. Pydnejczycy.
- Pyga**, ae, ż. pośladek
- Pygmaei**, orum, m. bajeczny lud karłowaty w Indyach, Tracyi i Etyopii, stąd: Pygmaeus, a, um, do Pigmejczyków odnoszący się.
- Pygmälion**, ōnis, m. wnuk Agenor; 2) król Tyru i brat Dydona.
- Pylades**, ae lub is, m. syn króla Strofiusa, przyjaciel Oresta; stąd: Pyladesus, a, um, tyczący się Piladesa, amicitia, bardzo tkliwa, czuła.
- Pylae**, arum, ż. wąwozy, przechody między górami, P. Tauri, Amanicae, Susides: także w Tessalii zwane Thermopylae; stąd: Pylaeicus, a, um, w wąwozach mający miejsce, conventus, concilium, zebranie w Termopilach.
- Pylus** i **Pylos**, i, ż. imię miast: w Messenii i Elidzie, gdzie panował Nestor; stąd: Pylius, a, um, do miasta Pylos należący; rzeczow. Pylius, Pylejczyk (Nestor), Pylius, a, um, do Nestora odnoszący się, dies.
- Pyra**, ae, ż. stós drzewa (do palenia trupa); 2) miejsce na górze Oeta, gdzie Herkules spalił się.
- Pyramis**, Idis, ż. piramida.
- Pyramus**, i, m. kochanek Tysby.
- Pyramus**, i, m. rzeka w Cylicyi.
- Pyrenē**, ēs, ż. a) jedna z pięćdziesięciu córek Danausa; b) górnica Beryksa, pochowana w górach Pirenejskich, które od niej wzięły nazwisko; stąd: Pyrenaeus, a, um, od Pireny nazwany, Pirenejski, Pyrenaeus saltus, Pyrenaei montes lub samo Pyrenaeus, góry między Hiszpanią i Gallią.
- Pyrethron**, lub -um, i, n. zębownik, roślinna.
- Pyrgi**, orum, m. miasto w Etruryi; stąd: Pyrgensis, pochodzący z tego miasta.
- Pyrgo**, us, ż. mamka dzieci Pryama.

Pyrōpus, i, m. mieszanina z trzech części miedzi i jednej złota.

Pyrrha, ao, i Pyrrhō, ēs, ż. córka Epimeteusa, żona Deukalliona; 2) miasto na wyspie Lesbos; stąd: **Pyrrhias**, ādis, ż. pochodząca z tego miasta.

Pyrrho, ōnis, m. Grecki filozof z Elidy, założyciel szkoły Sceptyków, stąd: **Pyrrhonēi**, orum, m. zwolennicy Pirrona.

Pyrrhus, i, m. syn Achillesa i Deidamii, z przydomkiem Neoptolemus; stąd: **Pyrrides**, ac, m. potomek Pirrusa, w licz. mnog. mieszkańcy Epiru, gdzie Pirrus założył królestwo; 2) król Epiru.

Pythagōras, ac, m. Grecki filozof z wyspy Samos, założyciel filozofii Italskiej w Krotonie i Metapontcie w niższej Italii; stąd: a) **Pythagorēus**, a, um, do Pytagora-

sa odnoszący się; *rzeczow.* Pitagorejczyk, uczeń i zwolennik Pitagorasa; b) **Pythagoricus**, a, um, Pitagorejski; *rzeczow.* Pythagorici, orum, m. Pitagorejczycy.

Pytho, us, ż. dawne imię okolicy w Focydzie przy Parnasie, gdzie były Delfy; stąd: a) **Pythicus**, a, um, pityjski, delficki, Apollo, oraculum, vox; b) **Pythius**, a, um, pityjski, delficki; *rzeczow.* **Pythia**, ac, ż. kapłanka Apollina w Delfach i Pythia, orum, n. igrzyska Pityjskie na cześć Apollina przy Delfach.

Python, ōnis, m. wąż wielki przy Delfach, którego Apollo zabił.

Pyxis, Idis, ż. puszczyka do chowania wonnych olejów, robiona pierwiastkowo z bukszpanu, a potem z żelaza, ołowiu i t. p.

Q.

Q. jako przedimie= Quintus; w wyrażeniu: S. P. Q. R. znaczy que, Senatus Populusque Romanus.

Qua, przysł. którejdy, pontem fecit in Histro flumine, qua copias traduceret; qua sex mensibus iter fecerat, eadem i t. d.; duae erant viae, qua ad hibernacula posset erveriri; 2) jakim sposobem, jak, illuc, qua veniam? qua facere id possis, nostram nunc accipe mentem; 3) qua-qua, częścią-częścią, tak-jak, qua dominus, qua advocati; 4) ne qua, aby czasem nie, aby przypadkiem nie; si qua, jeżeli tylko, jeżeli jakim sposobem, si qua fata sinant; 5) o ile, effuge, qua potes.

Quacumque, lub **quacunque**, przysłówek, którejdykolwiek, quacun-

que iter fecit, quacunque ingredimur; qua se cunqne tulit, poet. **Quadamtenus**, przysł. do pewnego kresu, punktu, poniekąd.

Quādi, orum, m. lud w południowo wschodniej Germanii.

Quadrāgeni, ac, a, po czterdziestu.

Quadrāgēsīmus, a, um, czterdzięty. **Quadrāgies**, przysł. czterdzieści razy.

Quadrāginta, czterdzieści.

Quadrans, tis, m. czwarta część całości: w odniesieniu do wagi, czwarta część funta, trzy nuncye; jako pieniądz: czwarta część asa.

Quadrantarius, a, um, to, czego bardzo tanio, za czwartą część asa dostać można.

- Quadratus**, a, um, czworograniasty; quadrato agmine incedere, w szyku czworobocznym postępować; *rzeczow.* quadratum, i, n. czworobok, kwadrat.
- Quadrāennis**, e, czteroletni.
- Quadrāennium**, ii, n. przeciąg czterech lat.
- Quadrifāriam**, *przyst.* na czworo, dividere, disperire.
- Quadrifidus**, a, um, podzielony na czworo, sudes.
- Quadrīga**, ae, ż. zwykle w licz. mnog. quadrigae, zaprząg czterokonnny albo wóz czterozaprzężny, aurora quadrigis jam medium trajecorat axom, poet.; o gonitwach konnych: quum carceribus se effudere quadrigae; — przenos. aut equis aut quadrigis poeticis; navibus atque quadrigis potimus bene vivere (usilnio).
- Quadrīgārius**, ii, m. woźnica kierujący zaprzęgiem czterokonnym, mianew. w Cyрку.
- Quadrīgātus**, a, um, napiętnowany wyrażen em wozu czterokonnego (o stepu na pieniądżach).
- Quadrīgūla**, ae, ż. mały wóz czterozaprzężny.
- Quadrījūgis**, e, i quadrījūgus, a, um, czterozaprzężny, equi; *rzeczow.* quadrījūgi, orum, m. cztery konie sprężone, quod simul ac sensere quadrījūgi.
- Quadrīmus**, a, um, czteroletni, merum.
- Quadrīngenārius**, a, um, zawierający w sobie liczbę czterysta, cohortes.
- Quadrīngēni**, ae, a, po czterysta.
- Quadrīngētēsimus**, a, um, czterysty ny.
- Quadrīngēntī**, ae, a, czterysta.
- Quadrīngēnties**, *przyst.* czterysta razy, sestertium qu., czterdzieści milionów sesterców mniejszych.
- Quadrīpartitus**, a, um, na cztery części podzielony.
- Quadrīrēmīs**, is, ż. okręt mający cztery rzędy wiosel.
- Quadro**, 1. obrobić, ociesać w czworogran; — przenos. należycie co zrobić, uzupełnić, wydoskonalić, quadrāndae orationis industria; 2) nieprzech. być czworograniastem; — przenos. przypadać, stosować się, ad lub in aliquid; quoniam ita tibi quadrat, ponieważ to się wydaje tobie stosownem, zgadzasz się na to; o liczbach: zgadzać się, quomodo sexcenta eodem modo quadrarint.
- Quadrum**, i, n. patrz quadrus
- Quadrupēdāns**, tis, czworonożny; galopujący, cwałujący, sonitus, tontent cwałującego konia, poet.; 2) koń, quadrupedantum pectora, poet.
- Quadrūpes**, pedis, czworonożny; *rzeczow.* zwierzę czworonożne, quocursus (koni), poet.
- Quadruplātor**, ōris, m. we czwórnasób co pomnażający; donosiciel, oskarżyciel, skarżący w nadziei otrzymania za to nagrody.
- Quadrūplex**, plīcis, poczwórny, czworaki.
- Quadrūplus**, a, um, czworonasobny, cztery razy tyle mający; in quadruplum, we czwórnasób.
- Quadrus**, a, um, czworograniasty, *rzeczow.* a) quadra, ae, ż. czworogran; w licz. mn. skórki z chleba, których Trojanie zamiast talerzy używali, patulis nec parcere quadris; w ogóle: czworograniasty kawalek chleba lub placka, poet. dividuo findetur munere quadra; b) quadrum, i, m. czworokąt; — przenos. redigere in quonumerumquo sententias, uporządkować, w sposób harmonijny wyrazić.

Quaerito, 1. pilnie poszukiwać, badać, wypytywać, śledzić, ali-
quid.

Quaero, quaesivi, lub quaesii, quaestum, szukać, wyszukiwać, badać; w szczególności: a) starać się zarobić, zyskać, rem mercaturis faciendis; numos aratro ac manu; opus est quaesito, trzeba zarobić; b) szukać na próżno, spostrzedz brak czego, quaerit Boeotia Dirceu.: amissam occasionem: numerum iugerum et dominorum; 2) — przenoś. a) starać się zjednać, pozyskać, viros ad administrandam rem publicam; amorem sibi aliqua re; gloriam belli domique; z tryb. bezok. exaggerare quaerit omni vigilia: stąd: osiągnąć, wyjednać, honores alicui; nobilitatem periculis; ściągnąć, invidiam in aliquem; b) wypytywać, zapytywać, dowiadywać się, aliquid lub aliquid, o kogo, o co; a, de, ex aliquo, pytać kogo, ex ipsis quaesit; eadem secreto ab aliis quaerit; zwykle z nast. zdani. pyt., quaerant, numquid-; quaero, cur?: quid quaeris? o cóż się pytasz? nie pytaj, dosyć tego, co powiem; si quaeris, jeżeli się chcesz dowiedzieć: szczegól. w badaniach naukowych, zadawać pytanie, natura fieret laudabile carmen an arto, quaesitum est; badać sądownie, conjurationem; de tanta re; de morte alicujus; de servo in dominum; satis quaesitum videri; w ogóle: badać, naradzać się, zasięgać rady, tempus perfectionis: rationem perficiendi; c) wymagać, domagać się, czuć potrzebę, eloquentiam; dietatoriam majestatem.

Quaesitor, ōris, m. badacz.

Quaesitum, i, n. pytanie, accipe quaesiti causam.

Quaeso, quaesivi, 3. prosić. z nast.

ut i tryb. łącz. quaeso a vobis, ut mihi detis hanc veniam; z samym tryb. łącz.; quaeso, quaesumus używa się często bez rzędu, nawiasowo: tu, quaeso, crebro ad me scribe; proszę cię, słuchajno, dla Bogal

Quaestioŭlus, i, m. mały zysk.

Quaestio, ōnis, Ź. zapytywanie, badanie, captivorum: magna quaestio est, ważne jest zapytanie: quaestionis res est; res in quaestione versatur, zachodzi pytanie; in quaestionem vocare, badać; szczegól. badanie sądowe, quaestionem decernere: qu. habere (alicujus rei, de lub ex aliquo, de aliqua re); quaestiones perpetuae, badania sądowe tyżące się przestępstw kryminalnych, odbywane pod przewodnictwem pretorów od r. 149 przed Chr., iudex quaestionis, naczelny sędzia w badaniach spraw kryminalnych; 2) przedmiot badania, rzecz do mówienia wzięta, zadanie, główny punkt, o który idzie, qu. de natura deorum; Academica.

Quaestiuncŭla, ae, Ź. małe pytanie, badanie.

Quaestor, ōris, m. kwestor, z początku sędzia do rozstrzygania spraw kryminalnych; 2) urzędnik zawiadujący skarbem publicznym; quaestor urbanus, aerarii lub samo quaestor; 3) później konsulom, pretorom udającym się na prowincyę dla objęcia jej zarządu dawało kwestora, do którego szczególniej skarbowość należała, quaestor provincialis, proquaestor.

Quaestorius, a, um, tyżący się kwestora, od niego pochodzący, kwestorski; porta, brama w tej stronie obozu, gdzie był namiot kwestora; rzeczow. quaestorium, ii, n. namiot kwestora w obozie;

2) będący w charakterze kwestora, mający stopień kw., legatus; *reczow.* quaestorius, były kwestor
 Quaestuosus, a, um, korzystny, zyskowny, mercatura, ager, annus, res; est multo quaestuosius; 2) zbożacy, gens navigatorum spoliis quaestuosus; 3) pilnujący zysku, chciwy, homo.

Quaestura, ae, ż. urząd kwestora, kwestura; także: kassa kwestora; translator quaesturae.

Quaestus, us, m. nabytek, pecuniae; stąd: a) przemysł, rzemiosło pracujących za nagrodą, środek utrzymania się, improbantur ii quaestus, qui in odia hominum incurrunt; b) zysk, korzyść, quaestui habere aliquem lub aliquid, zysk z kogo lub z czego ciągnąć; pecuniam in quaestu relinquere, dać na procent; autumnus gravis Libitinae quaestus acerbae, poet. o wielu umierających w porze jesiennej.

Qualis, e, jaki, w zapytaniu: co za jeden, qualis est istorum oratio? co to za mowa tych ludzi? w znaczeniu wzgl.: jaki, z nast. talis lub bez niego, qualem nosti talis est, jest takim, jakieś go poznał; nieozn. quale, jakiegokolwiek, mające jakąś własność.

Qualiscumque, qualescumque, jakiegokolwiek, jakiegobądź własności mający, nieozn. homines, locus; w znaczn. względ. z nast. talis, qualescumque — viri fuerint, talem civitatem fuisse.

Qualitas, atis, ż. jakość, własność, przymiot.

Qualiter, *przysl.* jak, jakim sposobem, równie jak.

Qualitercumque, *przysł.* jakkolwiek.

Qualum, i, n. i qualus, i, m. koszyk

Quam, *przysl.* jak, zwykle z odpowiedniem sobie tam. nemo tam multa scripsit, quam sunt nostra, *szczegól.* a) ze stop. najw. i ze slowem posse lub bez posse, tak jak można, ile być może, do quo, quam verisse potero, dicam; re frumentaria, quam celerrime potuit, comparata; qu. maximo possum voce dido, tak mocnym glosem, jak tylko można; także: quam maximus numerus, jak największa być może liczba; qu. plurimi: qu. angustissime, longissime, diutissime, latissime, qu. primum, jak można najprędzej; poet.: nocte quam longa est, przez całą noc; b) quam, po stop. wyż. jak, major quam qui-, większy, jak ten. który-; major quam ut-, większy jak aby-; non quidquam libentius facio, quam ad te scribo; nihil optabilius, quam dignitas; longior quam latior, więcej mający długości, jak szerokości; non acrior quam pertinacior, równie natarczywy, jak uporny; także po slowach: malle, praestare, velle, statuere, a *szczegól.* po wyrazach porównawczych, mianow.: aequae, supra, ultra, contra, secus, aliter, alius i t. p.; także: ne quis Asiae rex sit, quam ille, quam pro, jak w stosunku do, castra metatus latius, quam pro captis; dimidium tributis, quam quod pendere soliti erant; nakoniec po stop. najwyż., cum tyranno, quam qui unquam saevissimo; c) quam przy wyrażeniu czasu: jak, niż gdy, potem gdy, seculis multis ante, quam-; sexto fere anno, quam-; post annum quartum quam-; postea vero quam-; vicissima die quam creatus erat, dictatura se abdicavit; haec epistola est pridie data, quam illa; 2) dla oznaczenia stopnia:

jak, jak bardzo, jak małe, szczegół. przy wykrzyknieniach: quam familiariter; quam illius diei cogitatio delectat.

Quamdiu, *przysł.* jak długo, tak długo jak, dopóty dopóki.

Quamlibet, *przysł.* ile się podoba, podług woli, qu. lambe otio; chociażby nawet, q. infirmas adjuvet ira manus.

Quamobrem, *przysł.* pyt. i wzgl.: dla czego, czemu, dla jakiej przyczyny; dla tego, przeto.

Quamplurimus, quamprimum, patrz quam.

Quamquam, *spój.* chociaż, lubo, z nast. tamen lub bez tamen, z trybem oznaj.; 2) jednak, wszakże, poprawiając rzecz w mowie, quamquam quid loquor?

Quamvis, *przysł.* jak chcesz, ile chcesz, quamvis multos proferre; dla oznaczenia stopnia: bardzo, quamvis copiose dicere; 2) *spój.* chociaż, lubo, zwykle z tryb. łącz. qu. in rebus turbidis sint.

Quanam, *przysł.* którędy, quom circumspicaret, quanam transirent.

Quandiu, patrz quamdiu.

Quando, 1) *przysł.* pyt. lub wzgl. o! rus, quando ego te aspiciam; quando te visuri essemus, non potui suspicari; nieozn.: kiedykolwiek, po num, ne, si, num quando amici novi veteribus sint antepoenendi; 2) *spój.* przyczynowy, ponieważ, quando unam societatem esse volumus; czasowy, gdy, kiedy, tum, quando misimus.

Quandocumque, *przysł.* kiedykolwiek, qu. trahunt invisa negotia Romam; kiedyś, qu. mihi poenas dabis; -czasem się rozdziela, quando consumet cumque.

Quandoque, *przysł.* kiedykolwiek, qu. trahet; kiedyś, ne qu. parvus

hic ignis incendium iugens exusscitet; ponieważ; zamiast et quando. **Quandoquidem**, *spój.* gdyż, ponieważ, kiedy właśnie.

Quamquam, patrz quamquam.

Quantitas, ātis, -ż. wielkość, mnogość, ilość, u późn. pis.

Quanto, patrz quantus.

Quantopere, lub quanto opere, z jak wielką pracą, starannością; stąd: w jak wysokim stopniu, jak bardzo, ile; często: z odpowiedniem: tanto opere, tak bardzo.

Quantulus, a, um, jak mały, jak drobny, jak szczupły.

Quantuluscumque, quantulacum, quantulumc., jakkolwiek mały, de hac mea, quantulacumque est, scientia; *rzeczow.* w rodz. n. jakkolwiek mało; czasem się rozdziela: quantulum id cumque est.

Quantum, patrz quantus.

Quantumvis, ile chcesz, wiele, bardzo, quantumvis licet excellas; chociaż, lubo, ille catus, rusticus.

Quantus, a, um, 1) względ. w odniesieniu do przestrzeni, liczby, czasu, mocy i znaczenia: jak wielki, jak znaczny, jak długi, jak mocny i t. p. quot, quantas, quam incredibiles hausit crudelitates; quantos acervos scelerum reperietis; z poprzedzającym tantus, tak wielki, quantus, jaki lub jak, tantam dimicationem, quantanumquam fuit; ze stop. najw. i słowem posse, oznaczają nateżenie, czyli nadaje większą moc przymiotowi, tanta est inter eos, quanta esse potest maxima, morum distantia, jaka może być największa; quanta maxima poterat vi; quantis maximis poterat itineribus; 2) *rzeczow.* quantum (jako przyp. 1 i 4), jak wiele, samo lub z przyp. 2, qu. importunitatis;

quantum in ipsis fuit, ile mogli; in quantum, jak dalece; quanti, do oznaczenia wartości, ceny, jak drogo, jak wysoko, emit tanti, quanti Pythius voluit; vide, quanti apud nos sis; quanti quanti, tak drogo, tak wysoko, jak tylko być może; nakoniec 6. przyp. quanto, przy stop. wyż., tudzież przy słowie praestare i innych mających znaczenie wyższości: ile, o ile, im, tēm, quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior; quanto praestat; o ilo jest wyższym; quanto antecedebat; 3) *przysl.* quantum, jak wiele, quantum potest, quant. sentio; quantum przy stop. wyż. z nast. eo, im, tēm, quantum magis insinuabant, eo magis; przy stop. najw., quantum maxima potuit voco, jak mógł najgłośniej; także: quantum potes, ile możesz;

4) w pytaniach i wykrzyknieniach; quantum mutatus ab illo Hectore! 5) quantus, ironicznie, jak mały, nequaquam cum quantis copiis ante tenerat ad Pachynum classem; homunculi quanti estis!

Quantuscumque, quantac., quantumc. jakkolwiek wielki, bona quantacunque erant; *przysl.* quantumcumque, ile tylko, debeo, qu. possim; 2) jakkolwiek mało znaczący.

Quantuslibet, quantal., quantuml., jakbykolwiek wielki.

Quantusvis, quantav., quantumv., jakbykolwiek wielki.

Quapropter, *przysl.* dla czego, czemu, quid sit quapropter te erocato jussi; 2) przeto, dla tego. quapr vos moneo.

Quare, *przysl.* przez co, multas res in edictum addidit, quare Inxuria reprimeretur; 2) dla czego, nescio quare; quid causae fuerit,

quaro consilium mutaris; 3) stąd, przeto, zatem.

Quartanus, a, um, do czwartego należący; szczegól. co czwarty dzień przypadający, febris quartana lub samo quartana.

Quartarius, ii. m. ćwierć, albo czwarta część miary.

Quartus, a, um, czwarty; qu. decimus, czternasty; *przysl.* quantum lub quarto, czwarty raz.

Quasi, *przysl.* jak, jako, quasi parens; qu. pueri; jakby, jak gdyby, quasi consilii sit res: często w połączeniu z ita, sic, perinde proinde, tam, idem i t. p., sic avide arripui, quasi vellem; c) około, prawio, quasi decem fiscos: est enim quasi in extrema pagina.

Quasillus, i, m. i quasillum, i, n. koszyk na wełnę do przedziwa. Quassatio, ōnis, ż. poruszenie, wstrząśnienie, capitis.

Quasso, i. wstrząsać, poruszać, alas, caput, hastam; ramum super tempora (uderzać) poet.; często jako skutek: stłuc, zbić, rozbić, podziurawić, naves quassatae (podziurawione); classis ventis quassata; quassata muri, rozwaliny muru; — przenoś. skolatać, zachwiać, nadwerżyć, osłabić, quassata respublica; 2) nieprzech. wstrząsać się; jako skutek, następstwo: chrobotać, siliqua quassante.

Quassus, a, um, *imiest.* patrz quatio.

Quassus, us, m. wstrząśnienie.

Quatrefacto, fēci, 3. wstrząsnąć, zachwiać, aliquem.

Quatenus, *przysl.* póki, do jakiego kresu, qu. tuto possent, Italiam spectatum irent: — przenoś. a) jak daleko; qu. amor in amicitia progredi debeat; b) ponieważ, qu. virtutem odimus. 2) w od-

nieśieniu do czasu: jak długo, qu. haberem.

Quater, *przysł.* czterokroć; qu. decies, czternaście razy; tér et (aut) quater i terque quaterquo, wielokroć, bardzo, wielce, terque quaterque beati.

Quaterni, ae, a, po czterech.

Quatio, quassi, quassum, 3. wstrząsać gwałtownie, poruszać, alas, caput, aquas, silvas; poet.: risu populum, śmiech mocny wzbudzać; uderzać, trącać, quatit ungula campum; aliquem prae se, pędzić przed sobą; jako następstwo: rozbić, roztluc, muros arietibus; quassae naves; quassi muri; — prae nos. multo tempora quassa mero (o człowieku pijanym, rozmarzonym, odurzonym); trapić, acgritudine; dokuczać, nękać, oppida bello, mordować, męczyć, equum cursu; także: artus; vox quassa, głos zwątlony.

Quatriduum, i, n. przeciąg czterech dni.

Quatuor, i, quattuor, cztery.

Quatuordecim, czternaście, sedere in quatuordecim (ordinibus), siedzieć na widoku na 14 ławach dla stanu rycerskiego przeznaczonych; należeć do stanu rycerskiego.

Quatuorviri, orum, m. zgromadzenie składające się ze czterech urzędników najwyższych w miastach wolnych i osadach czyli w municipiach i koloniach; stąd: quatuorviratus, us, m. urząd czterech mężów.

Quæ, *spój.* i, kładzie się zwykle po wyrazie i z nim się zrasta; niekiedy stoi nie przy właściwym wyrazie: pacis erat mediusque belli = belli pacisque; terra dum sequiturque mari = terra marique; czasem kilka razy się powtarza:

sideraque ventique; tectumque laromque armaque; que-et, tela in hostem, hastaque et gladius; etque, et laudes gratesque; 2) czasem wyjaśnia: to jest, largitiones teneritatisque invitamenta; 3) albo: praecipitare, subjectisque urere flammis; 4) lecz: nihil remittere debemus, dareque operam

Quis, daw. = quibus.

Quemadmodum, *przysł.* jak, w jaki sposób, praescriberet, qu. uteretur; qu. spero; z nast. sic, ita, eodem modo, item i t. p. quemadmodum soles, sic de amicitia disputabis.

Queo, quivi, lub quii, quatum, quire, módz.

Quercetum, i, n. las dębowy.

Querceus, a, um, dębowy.

Quercus, us *ż.* dąb, poświęcony Jowiszowi; 2) poet. wieniec z liści dębowych który dawano jako nagrodę za ocalenie obywatela w czasie wojny, umbrata gerunt civili tempora quercu.

Querela, ae, *ż.* uzalenie się, narzekanie, de injuriis; epistola plena querelarum; poet. odnosi się do zwierząt i przedmiotów żalony ton wydających, mugire boves, atque omne querelis impleri nemus; querelas, quas tibia fundit.

Queribundus, a, um, uzalający się, vox.

Querimonia, ae *ż.* uzalenie się, narzekanie, versibus impariter junctis querimoniae inclusae: skarżenie, criminos, t. j. de crimine: Romae querimoniae de injuriis habebantur.

Queror, questus, 3. żalić się, narzekać, uskarżać się, suum fatum, omnia; injuriam; verba, żalose wyrazy wymawiać; multa querens, mocno się żaląc; de aliquo

lub de aliqua re, do Milone expulso, na wygnanie Milona: de injuria; z 4 przyp. i tr. bezok., querebatur abesse tam diu; apud aliquem; cum aliquo lub alicui aliquid lub de aliqua re, przed kim o co; z nast. quod, legatos miserunt Athenas questum, quod; poet. o zwierzętach lub przedmiotach smutny głos wydających: queruntur in silvis aves; flebile nescio quid queritur lyra.

Querulus, a, um, żalostliwy, skłonny do żalenia się, senex difficilis, querulus, laudator temporis acti se puero; dolor; vox, sonus; o zwierzętach i narzędziach muzycznych wydających głos żalony, poet.: cicadae; querulus volucrum nidus; flebiles percurrit pollice chordas.

Questus, us, m. żalenie się, narzekanie, effundit pectore questus; poet. o słowiku: maestis late loca questibus implet.

1. **Qui**, quae, quod (w 6 przyp. qui zamiast quo i qua; quois lub quis zamiast quibus; 1) względ. który, która, które, z poprzedzającym lub następującym wyrazem wskazującym (mianow. is) stosuje się w rodz. i licz. do wyrazu, do którego się odnosi, i albo określa go ściślej, albo przedstawia w związku z tryb. łącz. zamiar lub skutek; po wyrazach is, talis i t. p. po dignus, idoneus, i t. p., dignus sum, qui lauder; nemo est tam afflictus, qui non possit; po esse, reperire, invenire i t. p. z tryb. ozn. lub łącz., sunt, quos juvat; est, qui nec veteris pocula Massici spernit; erunt, qui me finxisse loquantur; czasem qui nie zgadza się w rodzaju z poprzedzającym, lecz z następnym wyrazem: locus in carcere, quod

Tullianum appellatur; domicilia, quas urbes dicimus; animal plenum rationis et consilii, quem vocamus hominem; niekiedy w przyp. stosuje się do wyrazu poprzedniego, eorum, quorum consuesti; b) quod używa się w zdaniach nawiasowych, servi, quod nunquam antea, manumissi et milites facti sunt, co nigdy przedtém nie było, nie miało miejsca; obsides, quod nulli antea, Persae ei dederunt; częściej w tym razie kładzie się id quod, compluribus navibus fractis, magna, id quod necesse erat accidere, totius exercitus perturbatio facta est; 2) w zapytaniu i wykrzyknieniu: Xenophon qui vir! co to za mąż? qui me est confiditior?

2 **Qui**, dawny przyp. 6 od powyższego qui; a) względ. in tanta paupertate decessit, ut, qui esseret, vix reliquerit, za co byłby pochowany; habeo, qui utar; b) w pytaniu: jak, jakim sposobem, qui potest e-se in ejus modi trunco sapientia? qui fit Maecenas?

Quia, spój. ponieważ, bo; poet.: quiane, czy dla tego, quiane auxilio juvat ante levatos? quianam, dla czego? quianam sententia vobis versa retro?

Quicumque, patrz quisquam.

Quoquid, patrz quisquis.

Quiquam, patrz cum.

Quicumque, quaec., quodc., któkolwiek, cokolwiek, jakikolwiek, wszelki, *przym. i rzeczow.* quacumque ratione potui, placavi; fortunam, quaecumque accidat, experiamur; quicumque is est, któkolwiek ten jest; ut, quodcumque vellet, liceret facere; hoc, quodc. est lub vides, to wszystko; quodcumque est lucri, cały zysk.

Quid, patrz quia.

Quidam, quaedam, quoddam, *zaimek nieozn. przym.* jakiś; quidam, quaedam, quoddam, *rzeczow.* ktoś, coś (kiedy jakiej osoby lub rzeczy wymienić lub przynajmniej bliżej oznaczyć nie możemy lub nie chcemy) z przym. ex lub de i przyp. 6: quiddam divinum, coś boskiego; inanimus quiddam, coś nieżywego; quiddam mali, coś złego; w liczb. mn. niektórzy pewni, niektóre, pewne, quaedam pewne rzeczy, in quibusdam w pewnych względach.

Quidem, *spój.* właśnie, wprawdzie, consules bonos quidem, sed duntaxat bonos; dobrych wprawdzie, lecz tylko dobrych; oritur et quidem aliquot diebus, i właśnie w kilku dniach; przynajmniej, mihi quidem eae verae videntur; zaiste, fratris me quidem pudet, quidem—sed lub verum, wprawdzie—ale; ne—quidem, ani—nawet; si quidem, jeżeli właśnie.

Quidnam, patrz quisnam.

Quidpiam, patrz quispiam.

Quidquid, patrz quisquis.

Quies, *ētis*, *ż.* wypoczynek, wytchnienie, wczas, laborum, se-nectutis; quietem capere, wypocząć; mianow wypoczynek nocny, sen, alta; in quiete, we śnie; tradere se quieti, udać się na spoczynek; ire ad quietem; 2) śmierć, dura; 3) spokojne życie, pokój, diuturna; 4) umiarkowane powietrze w czasie wiosennym, si non tanta quies iret frigusque caloremque inter

Quiesco, *quiēvi*, *quiētum*, 3. spoczywać, w szczegól. a) spać; poet. o umarłych, sedibus ossa quietunt; b) ustać, zaprzestać, wstrzymać się od czego, indoctus pilae, trochive, discive quietit; 2) uciszyć się, milczeć, quum qui-

escunt, probant; usunąć się od spraw publicznych, być nieczynnym, quiescendum in praesenti decreverunt; w odniesieniu do wojny: zachować się spokojnie, nie należeć do żadnego stronnictwa. quod quierim; poet. o rzecz. niezryw.: uspokoić się, flamma quievit; alta aequora; — przenos. a) pozwolić, quiescas; tamen quiescat rem adduci ad interregnum. b) ustać, nie mieć znaczenia, nimia ista potentia in hoc solo genere quiescit; c) zostać nienaruszonym, quietura foedera; d) mieć pokój, nec unquam Syracusas quieturas, donec i t. d.

Quiēto, *przysł.* a) spokojnie, vivere; b) powolnie, bez zapalu, se recipero; ferre aliquid

Quiētus, a, um, spokojny, amnis; aer; aequor, poet.; 2) zachowujący się spokojnie, nie należący do stronnictw, domi quietus fuit; w odniesieniu do miejscowości: spokojny, wolny od zaburzeń, zamieszek, tribunal; respublica, Gallia; a bello ut quieta esset provincia; spokojny, łagodny, powolny, homo, animus, sermo.

Quilibet, *quael.*, *quodl.* każdy bez różnicy, wszelki, którykolwiek; w liczbie mn. wszyscy; *rzeczow.* quodlibet, cokolwiek; w znac. wzgardl. quilibet, pierwszy lepszy

Quin, *spój.* (z qui i no) 1) po przeczących zdaniach głównych, aby nie, ktoby nie, coby nie, czegoby nie, z tryb. łącz. nihil praetermisi, quin scriberem, Messaniam nemo venit, quin videret, quum nemo asset, quin hoc se audisse diceret; nihil est tam difficile, quin quaerendo investigari possit; non quin, nie dla tego żeby nie, non quin ipse dissentiam; non quin breviter reddi respon-

sum poterit, sed ut-; b) po słowach znaczących powątpiewanie, niewiadomość, położonych z przeczeniem lub pytaniem, non dubito, non ignoro, non est dubium, quis ignorat? i t. p. że, non dubito, quin unire, nie wątpię, że się dziwisz; quis ignorat? quin tria genera sint; także: negare non posse, quin rectum sit; neque abest suspicio, quin ipse sibi mortem consciverit, że sam sobie śmierć zadal; po słowach znaczących przeskodę, zwlekanie, wzbranianie, quin, tłumaczy się, aby nie, albo razem ze słowem przez rzeczownik słowny, vix resisti posse, quin obruat res, zaledwie można przeskodzić zniszczeniu; non poterit, quin acciperet, recusare; 2) w zdaniach głównych quin z tryb. oznaj. przy zachęceniu lub wzywaniu, w mowie ożywionej, gwałtownej: czemu nie? quin conscendimus equos?; quin continetis vocem? z tryb. oznaj. rozk. lub łącz., dalej tedy, nuże, quin tu uno verbo dic.; przy wzmacnianiu wyobrażeń i stopniowaniu: nawet, i owszem, quin etiam, imo.

Quinam, quatenus, quodnam, którzyż, któraż, któreż?

Quinot, patrz quint-.

Quinounx, uncis, m pięć dwunastych części jakiej całości; postać piątki Rzymskiej (V). Kształt ten był używany do sadzenia drzew, directi in quincuncem ordines; obliquis ordinibus in quincuncem dispositis.

Quinöplex, plicis, pięcioraki.

Quindecies, piętnaście razy.

Quindecim, piętnaście, qu-primi, piętnastu pierwszych senatorów wolnego miasta (municipium).

Quindecimviri, orum, m. zgromadzenie złożone z piętnastu mężów,

mianow.: qu. sacris faciundis lub samo qu., zgromadzenie kapłanów, którym straż ksiąg Sybillijskich była powierzona.

Quingenarius, a, um, z pięciuset składający się.

Quingeni, ac, a, po pięćset.

Quingentesimus, a, um, pięćsetny.

Quingenti, ae, a, pięćset.

Quingentes, pięćset razy.

Quini, ac, a, po pięć; quini deni, po piętnaście; quini viceni, po dwadzieścia pięć.

Quinimo, patrz quin.

Quinquagēni, ae, a, po pięćdziesiąt.

Quinquagēsimus, a, um, pięćdziesiąty; *rzeczow.* quinquagesima, ae, ż pięćdziesiąta część, gatunek podatku.

Quinquages, pięćdziesiąt razy.

Quinquaginta, pięćdziesiąt.

Quinquātrus, uum, ż uroczystość na cześć Minerwy obchodzona przez dni pięć, majores, minores.

Quinque, pięć; quinque primi, pięciu pierwszych senatorów wolnego miasta (municipium).

Quinquagēntiāni, orum, m. lud w Cyrenaice; także: Quinquagēntianae nationes.

Quinquennalis, e, pięcioletni, to jest, co pięć lat odbywający się albo pięć lat trwający.

Quinquennis, e, pięcioletni, mający lat pięć, vinum; lub poet. obchodzony co lat pięć.

Quinquennium, ii, n. przeciąg lat pięciu.

Quinquēpartitus, a, um, na pięć części podzielony.

Quinquerēmis, e, mający pięć rzędów wiosel; *rzeczow.* ż. okręt o pięciu rzędach czyli ławach dla robiących wiosłami.

Quinquevir, viri, zwykle w licz.

mn. zgromadzenie z pięciu mężów złożone, urzędnicy, którzy się zajmowali rozdzielaniem gruntów, naprawą murów i uregulowaniem wypłaty długów i t. p.; *quinquevirātus*, us, *m* urząd pięciu mężów.

Quinques, pięć razy.

Quintānus, a, um, do piątego należący; *rzeczow.* *quintana*, ae, *ż.* jedna z ulic obozu, która także służyła za targowisko.

Quintianus, patrz *Quintius*.

Quintilis, is, *m.* *mensis*, lub samo *quin*, piąty miesiąc zaczynając od marca, później *Julius nazwapy*.

Quintius, ii, nazwisko Rzymskiego rodu, *przym.* od Kwincjusza nazwany; stąd: *Quintiānus*, a, um, do Kwincjusza odnoszący się.

Quintus, a, um, piąty; *przysł.* *quintum*, w odniesieniu do czasu: po raz piąty; *quinto*, na piątym miejscu; u późn. pis. w odniesieniu do czasu, po raz piąty. [skic.

Quintus, a, um, przedmię Rzym **Quintusdecimus**, a, um, piętnasty.

Quippe, *spój.* służy do zapewnienia i udowodnienia; zapewne, zaiste, jużci, *quippe vides*; *quippe vector fatis*, zapewne losy są mi na przeszkoździe, (ironicznie); *mo vet me quippe lumen curiae*; -2) jako, *Democrito, quippe homini erudito*; *diis carus ipsis, quippe ter et quater anno revisens aequor Atlanticum impune*; *quippe qui, jako ten który*; *qu. quum*; *qu. ubi*, mianowicie gdy.

Quippiam, patrz *quispiam*.

Quirina, ae, *ż.* jeden z oddziałów ludu Rzymskiego, *tribus*.

Quirinus, i, *m.* wojowniczy, tak zwano *Romulusa* po jego ubóstwieniu, tudzież *Augusta*; stąd:

a) *Quirinus*, a, um, *Kwirynski*, *Kwirynalski*, *collis*; b) *Quirinālis*, e, *Kwirynalski*, do *Romulusa* odnoszący się, *rzeczow.* *Quirinālia*, ium, *n.* uroczystość obchodzona na cześć *Romulusa* d. 17 lutego.

Quiris, patrz *Quirites*.

Quiritātio, ōnis, *ż.* żaloszny krzyk. wołanie o pomoc.

Quirites, ium lub um, *Kwiryci*, mieszkańcy *Sabińskiego miasta Cures*; po złączeniu się *Sabińczyków* z *Rzymianami*, *Rzymian* także nazwano *Quirites*, *populus Romanus Quiritium* lub *pop. Rom. Quiritesque* lub *Quirites Romani* lub *populi Romani Quirites*, w lic. poj. *Quiris*, *Itis*, *Kwiryta*, *Rzymski obywatel*

Quirito, āre, i dep *quiritor*, āri, właśc. wzywać pomocy *Kwirytów*; stąd: *uskarżać się*, *żałośnie krzyczyć*, o pomoc wołać, *vox quiritantium*.

1. **Quis**, quid, *zaim. pył.* 1) *rzeczow.*: *kto? co?* *quid* z *przyp. 2* *co*, jak wiele, *quid pictarum tabularum*; *quid inimicitiarum*; *przysł.* *quid? co? jak?* jako wyraz podziwienia i niechęci: *quid? tu me hoc tibi mandasse existimas? jact? ty sadzisz, że tobie to polecilem?*; *quid? zundem destitisti?*; często także: *po co? dla czego?* *fare, quid venias?*; *sed quid argumentor? quid ita?* 2) *przym.* *co za jeden, jedna, jedno, rogat, quis vir esset; quid hominis sit, co to za człowiek?*; *quid hoc rei est? co to znaczy? quid causae est?*

2. **Quis**, quid *zaim. nieozn.* *ktoś, coś*, *rzeczow.* 2 *przyp. 2* *si quid secundi evenisset; si quid adversi accidisset.*

3. **Quis**, = *quibus*, patrz *qui*.

Quisnam, quidnam, *któż, kto też, cóż, quisnam tuebatur memoriam?*

czasem znaczy kto, co, num quisnam praeterea? cum quidnam amplius?

Quispiam, quaeq., quodq., lub *rzeczow.* quidpiam i quippiam, ktoś tam, ktokolwiek, coś tam, jakiś tam, si pecuniam cuiuspiam ademit: quidpiam, *przysłówkowo*, nieco, niewiele. si grando quidpiam nocuit. 2) ntejedem.

Quisquam, quaequ., quidquam lub quicquam, kto, ktokolwiek, co, et quisquam numen Junonis adoret praeterea? cujusquam imperio; nec quisquam, i nikt; ne quisquam, aby nikt, nec quidquam, i nic; nihil quidquam, nic wcale. qu. unus, ktoś, ktokolwiek, pierwszy lepszy, nec qu. unus, ani jeden.

Quisque, quaeque, quodque, quidque, każdy, każda, każde, z zaimkami sui, sibi, se, suus, kładzie się albo przed albo po nich: quum suo cuique judicio sit utendum; quisque suos patimur manes; dicere nomine quemque suo, przy stop. wyższym, quo quisque melior est, im kto jest lepszy; przy stop. najw., nobilissimus quisque, każdy najszlachetniejszy, to jest, wszyscy najszlachetniejsi. doctissimus quisque: antiquissimum quodque tempus, najdawniejsze czasy; także po liczebnikach porządkowych: primo quoque tempore lub die, jak tylko można najrychlej; quinto quoque anno, co piąty rok; primum quodque videamus, co najpierwsze zobaczymy; 2) = quicunque, cujusque populi cives vicissent.

Quisquillae, arum, ż. smiecie, wyrzutki: — przenos. o ludziach: motloch, hałastr, stek, seditionis.

Quisquam, quaeque, quodquod i *rzeczow.* quidquid lub quicquid,

ktokolwiek, cokolwiek, którykolwiek, jakikolwiek, quisquis es: quoquo tempore fuerit: quisquis erit vitae color; dicam, quoquo animo me auditurus est: z przp. 2 deorum quisquis amicitior Afris; deorum quidquid regit terras; qu. lucis internitebat (wszystko świeciło, które-); quidquid malorum (wszystkie przykrości); quidquid, *przysłówkowo*, dokądkolwiek, im dalej, qu. progredior; quidquid proferent arma; 2) każdy, wszelki, quocumque in loco quisquis est. **Quitus**, patrz queo.

Quivis, quaevis, quodvis, i *rzeczow.* quidvis, każdy, ktokolwiek, cokolwiek, wszystko bez różnicy, quivis unus, pierwszy lepszy.

Quo, *przysł. względ.* a) przy słowach bytności i spoczynku: gdzie, quo loci; stąd przenos.: a) przed stop. wyż. albo: im; z nast. eo, tém, quo difficilium, eo praeclarium; albo z nast. tryb. łącz.: aby, aby tém, zamiast, ut eo; quo minus, po słowach oznaczających przeszkodę, si te infirmitas valetudinis tenuit, quo minus venires; β) przez co, skąd, dla czego, quo factum est, ut-, skąd poszło, iż-; δ) przy słowach oznaczających poruszenie: dokąd, quo scelesti ruitis? stąd przenos.: dla oznaczenia α) stopnia: jak daleko, do jakiego stopnia, quo amentiae; β) celu: do czego, quo tandem pecuniam? quo mihi fortunam? dixit, quo vellet aurum.

Quoad, *przysł.* 1) w przestrzeni: jak daleko, dopóki, quoad progredi potuerit: — przenos. jak daleko, do jakiego stopnia, quoad possunt cognosci; qu. ejus facere possum, tyle, ile zrobić mogę; 2) w odniesieniu do czasu: a) dopóki, tak długo jak, quoad vixit, virtutum

laude crevit, ut, quoad ille viveret, ipsi secum esse non possent: b) aż, ferrum usque meo tenuit, quoad renuntiatum est, vicisse Boeotios; także z tryb. łącz.; quoad usque, tak długo aż.

Quocirca, spoj. przeto, czasem się rozdziela, quo, bone, circa vive beatus, poet.

Quocumque, przysl. dokądkolwiek, rozdziela się, quo nos cumque ferret melior fortuna.

Quod (rodz. n. od 1. qui), 1) *przysl. wrzł.* ile, jak daleko, quod continens memoria sit; quod sine jactura fieri posset; est quod z tryb. łącz., jest zasada, jest powód, est quod gratuler; in viam quod te des, nihil est, nie masz powodu, potrzeby; stąd: na początku zdania, quod, dla tego, quod te obscuro, vitae me redde priori; quod te oro: quod si, a jeżeli, jeżeli więc, quod si tibi unquam sum visus fortis; quod nisi, i jeżeli nie, jeżeli więc nie, quod nisi assiduis terram insectabere rastris; quod ubi, quod quum, gdy przeto: 2) na początku zdania: quod, co się tyczy tego, że; że, quod scribis te venturum; quod te petiisse dicis; przy oznaczeniu czasu: inde quod, odtąd jak; dla oznaczenia przyczyny, że, mirari, quod non rideret; fecisti mihi pergratum, quod librum ad me misisti; accusatus quod corrumperet juventutem; consolabar me, quod non dubitabam.

Quodammodo, przysl. poniekąd, w pewnym względzie, niejako.

Quolibet, przysl. dokądkolwiek, dokąd się podoba

Quom = quum.

Quominus, patrz quo.

Quomodo, przysl. jak jakim sposobem.

Quomodo cumque, przysl. jakkolwiek, jakimkolwiek sposobem.

Quomodonam, przysl. jakże przecie.

Quonam, przysl. dokąd; — przenoś. do czego, quonam haec omnia pertinere?

Quondam, przysl. niegdys, przedtém, populus Romanus qu. lenissimus existimabatur; 2) niekiedy, czasem, qu. suscitavit Musam; kiedyś w przyszłości, nec Romula qu. se tellus jactabit.

Quoniam, spoj. (od quum i jam), bo, ponieważ, gdy.

Quoquam, przysl. dokądkolwiek, w którakolwiek stronę.

1. **Quoque, przysl.** także, (nie kładzie się na początku).

2. **Quoque,** 1) 6 przyp. od quisque; 2) = et quo.

Quoquo, przysl. dokądkolwiek, terrarum (w świecie).

Quoquoversus, lub-versum, przysl. na wszystkie strony.

Quorsus, i quorsum, przysl. dokąd, w jaką stronę; przenoś. do czego? w jakim celu? qu. haec spectat tam longa oratio?

Quot, jak wiele, ile; quot — tot, ile — tyle; tot — quot: quot annis, corocznie.

Quotannis, patrz quot.

Quotcumque, ile tylko.

Quoteni, ae, a, jak wiele, jak wiele.

Quotidianus, a, um, codzienny, usus, labor, sumptus; 2) zwyczajny, pospólity, verba.

Quotidie, przysl. codziennie.

Quoties, i quotiens, przysl. ilekroć, ile razy; toties — quoties, tyle razy — jak

Quotiescumque, przysl. ile razy tylko.

Quotquot, ile tylko.

Quotus a, um, jak uczny, który

(z porządku), quota hora est, która godzina? quotā, o której godzinie? quoto quoque loco libebit, gdzie się tylko spodoba; quota pars terrae, jak mała część ziemi; quota pars laudis, bardzo mała część chwały; quotus enim quisque philosophorum invenitur, jak mała bowiem jest liczba filozofów; quotocuique lorica est?

Quotuscumque, quotac., quotumc., jakikolwiek co do liczby, ilości, qu. pars, jakakolwiek część, choćby najmniejsza.

Quotuscumque, patrz quotus.

Quousque, przyst. jak długo, dopóki, do jakiego czasu.

Quum, lub cum, daw. quom, spój. (od 1 qui); 1) przy oznaczeniu czasu: a) gdy, w połączeniu z wyrazami czas wskazującymi, tum, tunc, nunc, jam, także: eo tempore; fuit quoddam tempus, lub samo fuit, dies decem intercesserant i. p.; quum recte navigari poterit, tum naviges; quum primum, skoro tylko; często także: quum repente, qu. subito, qu. interim i. t. p.; b) ile razy, quum ad aliquod op-

pidum venerat, in cubiculum deferebatur; veniebat in theatrum, quum ibi concilium populi haberetur; c) odtąd jak, multi anni sunt, quum Fabius in acre meo est, d) gdy, z tryb. łącz. czasem przeszłym niedok. lub zaprzyszłym dla wyrażenia czynności jednoczesnej lub dawniejszej względem zdania głównego: quum pluribus verbis flens peteret, Caesar manum ejus prendit; Caesari quum nunciatum esset, maturat ab urbe proficisci; 2) że, quum imperium abrogabat, poterat videri facere id juste; praecclare facis, quum puerum diligis; 3) chociaż, pauci potentes quum tabulas emunt, tamen divitias vincere nequeunt; 4) przy oznaczeniu przyczyny: ponieważ, gdy, quae quum ita sint; 5) quum—tum, jak—tak; nietylko—ale też, quum gloria—tum licentia; quum multas commoditates amicitia contineat, tum illa viminum praestat; quum doctrina, tum imprimis pietate excellens; b) quum maxime, szczególniej, właśnie.

R.

R. jako skrócenie—Romanus w wyrażeniu: S. P. Q. R.

Rabide, przyst. wściekle.

Rabidus, a, um, wściekły; —przenes. namiętny, gwałtowny, ira, fames, ventus; — poet. natchniony duchem wieszczym, os Sibyllae. rabida ora quierunt.

Rabies, ei, ż. wściekłość, szaleństwo; — przenos. gwałtowność, namiętne uniesienie, animi; wzburzenie, ventorum, noti, coeli marisque; także o natchnieniu Sybilli rabie fera corda tument

Rabio, ðre, wściekać się.

Rabiōse, przyst. wściekle.

Rabiosulus, a, um, nieco wściekły; nieco zajadły, literae.

Rabiōsus, a, um, wściekły, szalony; zapalczywy, fortitudo; poet. fugio rabiosi tempora signi (o kankule).

Rabirius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Rabiriānus, a, um, do Rabiryusza odnoszący się.

Rabūla, ae, w. zły adwokat, krzykacz.

Racemifer, a, um, gronoński; 2)

uwieniczony gronami winnemi, Bacchus.

Racemus, i, m. grono, szczególnie winne grono, lecti de vite racemi.

Racilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu

Radiatus, a, um, promienisty

Radicitus, przysł. z korzeniem, — przenos. zupełnie, do szczytu, cupiditas est tollenda jactu extra henda rad.

Radicula, ac, ż. korzonek

Radio, i dep. rador, 1. znaczyć promienie, świecić, aliqua re: radians, promienisty, luna, astra. radiantia lumina solis.

Radius, ii, m. pręt, laska; 2) szpica u koła, radius rotarum districti pendent, wiszą wplecieni w koła; 3) iglica tkacka, członko; 4) gatunek podługowatych oliwek; 5) promień koła; 6) promienie światła, błyskawicy, słońca; radii aurati, korona promienista, promieniste otoczenie głowy.

Radix, icis, ż. korzeń roślin, drzew, warzywo, radices agere, puszczać korzenie: segetem a radicibus imis evellere, wyrwać z korzeniem; 2) osada języka, radix micat ultima linguae; 3) podnóże, najniższa część góry, skały, domu, ab infimis radicibus montis; saxo, quod viva radice tenetur; 4) początek rodu, iisdem, quod nos radicibus natum; — przenos. vera gloria radices agit; szczególnie. początek, źródło, patientiae; zasada, na której co polega, tis radicibus Cassium delegit.

Rado, rasi, rasum, 4. skrobać, drapać, gładzić, czyścić; szczególnie. golić, strzydz, caput et supercilia, corpus; — przenos. u poet. a) iść, jechać, płynąć mimo, litora (o żeglujących): raditur ultima meta (o jadących), zbliża się do kresu;

posse putes illos sicco freta radere passu, że mogliby suchą nogą przebiec przez morze; zamiatać, aquilo radit terras; 6) zrywać, unosić, splawiać, eurus radit arra imbribus.

Raet, patrz Rhaet.

Ramale, is, n. sucha gałąź.

Ramentum, i, n. oskrobiny. epilki, trociny

Rameus, a, um, gałęziowy, z gałęzi, fragmenta.

Ramnes i **Ramnenses**, ium, m. jeden z trzech najdawniejszych oddziałów ludu Rzymskiego (porów. Lucerez i Tities), z których trzy tegoż nazwiska centurie jazdy powstały; poet. Ramnes = equites. celsi praetereunt austera poemata Ramnes.

Ramosus, a, um, gałęzisty. rozłożysty, cornua cervi.

Ramulus, i, m. gałązka

Ramus, i, m. gałąź, właśc. i przenos.; poet. drzewo i jego owoce; w liczbie mn. rosochy, końce u rogów, rami late diffunduntur.

Rāna, ac, ż. żaba; r. marina, gatunek ryby morskiej.

Rancidus, a, um, zgnily, stęchły, zgorzkle.

Ranunculus, i, m. żabka; żartobliwie: o mieszkańcach Ulubry w bliskości bagien Pontyńskich.

Rapacitas, ātis, ż. drapieżność, skłonność do zdzierstwa, rabusiostwo.

Rapax, ācis, gwałtownie porywający, ogarniający, ventus, ignis; — przenos. chciwy, z przyp. 2.; 2) rabus, łupieżca, drapieżny, furem aut rapacem accusare; lupi; bestiae; poet.: Orcus.

Rapide, przysł. bystro; porywco, predko.

Rapiditas, ātis, ż. bystrość, predkość, fluminis.

Rapidus, a, um, bystry, gwałtownie porywający, o żyw. i nieżyw. istotach; poet.: gwałtowny, flamma, ignis, Sirius, sol, aestus; — przenios. oratio; rapidus in consiliis (porywczy, zbyt skwapliwy); 2) drapieżuy, chciwy zdobywszy, ferae, poet.

Rapina, ae, ż. grabież, zdzierstwo; poet. lup, zdobywca.

Rapio, rapui, raptum, 3. chwycić, łapać, arma manu; rapta hasta; flammam in fomito (zachwycić, złapać); rapiunt ruuntque, poet., mianow. prędko zdobyć, castra urbesque primo impetu; Syriam; poet. szybko przebiegać, silvas; o wężu: immensos orbis per humum (robiąc wielkie kłęby posuwać się szybko); — przenos. a) o rzeczach nieżyw. prędko przybierać, comae nigrum rapuero colorem; b) porywać dla siebie, przywłaszczyc co, commoda ad se; victoriae gloriam ad se; c) chwycić z pośpiechem, skwapliwie używać, occasionem de die; Venerem, poet.; d) spiesznie odbywać, viam, nuptias; 2) prędko zabierać, wydzieierać, odrywać, scalas; pilam; corpus consulis, aures; ossa ab ore canis; ab aede funale; lanceam ex manibus; repagula de poste; ab ubere infantes; także aliquem hinc; rapi a domo longius; ex subsidiariis manipulos aliquot in primam aciem secum; Turno mille populos; poet. o żegludze, jeździe: per aequora navem; rapit ungula currus; rapimur rhedis; se r., pośpieszać; stąd w szczegól. a) gwałtownie co porywać, unosić, wlec, raptus Hector equis; lembum rapere, unosić z sobą (o rzece) u poet.; do sądu, do więzienia i t. p. ciągnąć, in jus ad regem, ad consulem; e carcere ad

palum et necem; ad supplicium³ jako zdobywca zabierać, porywać⁴ coenam; virgines; armenta stabulis; stąd: rzeczow. rapta, ae, ż. branka, porwana kobieta, propter raptarum injuriam; i raptum, i, n. zdobywca, rapto lub ex rapto vivere; rapto gaudere; stąd: rabować, plondrować, villas; rapiunt incensa feruntque Pergama, poet.; o śmierci: porywać, wydzieierać, amicus raptus; labor rapit, u poet.; b) — przenos. limis (oculis) rapere, śpiesznie czytać; simul tecum solatia rapta, razem z tobą porwane pociechy, t. j. zniknęły, poet.; przynosić, dostarczać, ipsae res verba rapiunt; porywać, prowadzić, in adversum; animum in partes varias, poet.; aliquem rapere in invidiam, in odium, wzbudzić nienawiść przeciw komu; rapi in errorem, być wprowadzonym w błąd; porywać, ciągnąć kogo do czego namiętnie, homines huc illuc; rapi cupiditate, unosić się chciwością; ad omnes affectus impetu rapi; ad divinarum rerum cognitionem rapi, brać się namiętnie do; cupiditas ad oppugnandam Capuam rapit; animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebat.

Raptim, przysł. porywco, spiesznie, rem agere, r. mutatione facta; haec r. scripsi.

Rapto, 1. gwałtem ciągnąć, porywać, uxorem, conjugem; spiesznie posyłać, prowadzić, legiones huc illuc; włóczyć, poet. Hectora circum Iliacos muros; viscera viri per silvas.

Raptor, ōris, m. drapieżca, wydzieieracz, porywacz.

Raptus, us, m. porwanie, gwałtowne zabranie z sobą.

Rapulum, i, n. rzepka

Rārē, *przyst.* rzadko.

Raresco, ēre, stawać się rzadkiem, rozrzędzać się, nubila.

Raritas, ātis, ż. rzadkość, dziurkowatość, in pulmonibus inest r.; — przenoś. rzadkość, osobliwość.

Rāro, rzadko, nieczęsto, prodest oratio.

Rarus, a, um, rzadki, dziurkowaty, cribrum; cienki, przezroczysty, tunica; 2) rozsypany, pojedynczy, nieskupiony, loca, aedificia: coma, racemi: w znac. wojennem: porozdzielany, rozsypany, rari magnisque intervallis proeliantur; rari equis insidentes juvenes; rari ordines; rarior acies; 2) gdzie nigdzie znajdujący się, w małej liczbie, fontes; portus; genus (amicorum); literae, beneficium; apparent rari nantes; optimum quidque rarissimum; omnia praeclara rara: z przyp. 2: aditus, (rzadko przystępny, o osobie); także: nec Iliacos coetus nisi rarus adibat (rzadko); stąd: rzadki w swym rodzaju, osobliwy, odznaczający się, rara quidem specie, sed rarior arte canendi, u poet i późn. pis.

Rasilis, e, skrobany, wygładzony; 2) dający się wygładzić, buxum.

Raster, stri, m. lub rastrum, i, n. motyka.

Ratio, ōnis, ż. rachunek, obrachowanie, obliczenie, par est r. acceptorum et datorum; rationem *ducere*, *habere*, *referre*, *inire*; rationes *subducere*, *conficere*, *deferre* i t. p.; przegląd statystyczny, carceris; interes, sprawa, ratio Gallicana, numaria, domestica, fori iudicijque; civitatis; committiorum; i t. p. rationes publicae privataeque; rationes meae tuae i t. d., mój, twój interes, ko-

rzyść; rationes meas vestrae salutis anteposuissem; — przenoś a) obrachowanie, wyjaśnienie, zdawanie sprawy, rationem habere; reddere alicujus rei, lub alicui; reposcere ab aliquo; inita subductaque ratione. Stąd: a) stosunek, względ, rationem habere lub aliquid rationis habere cum aliquo (być z kim w stosunkach); także: ratio est lub intercedit alicui cum aliquo, zachodzi stosunek; rationem habere, ducere, mieć względ, uważać na co, quorum (civium Romanorum) vobis habenda ratio est diligenter; β) sposób, prawo, scriptionis; in dicendo; r. alicujus; ratio belli; rationes belli gerendi; contra rationem belli; haec ratio vatum est; rationem inire, reperire, quaerere; vitae rationes susceptae; omnibus rationibus satis facere; porządek, metoda, ratione et viā; r. et numero; modo et r.; lub urządzenie, układ, własność, gatunek, sposób, pontis, rei militaris; vitae naturaeque nostrae; pecuniarum; rationes civitatum; juris r.; qua ratione; alia ratione; b) obrachowanie umysłowe, myślenie, rozważanie; stąd: władza myślenia, rozum, rozsądek, roztropność i t. p. corpus ita afficiendum, ut obedire consilio rationique possit; homo rationis particeps; quod nobis nulla ratione factum a Pompejo videtur; ratione providere; ratione ac consilio vincere; in ratione esse; ratio non est z tryb bezok. to nie jest zgodne z rozumem. Stąd: a) pobudka, powód, zasada, nostra confirmare argumentis et rationibus; rationem alicujus rei quaerere, afferre, subjicere; ad hanc sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio

eos deducit, quod-; ea ratione, qua ratione; sposób dowodzenia, rozumowania, rationem concludere, cogere: β) zdania zasadnicze, system, umiejętność, ars aut ratio; r. ant scientia; r. disciplina; Stoicorum; Epicuri r.; r. vivendi; γ. cirilis; r. belli; γ) zdanie, sposób widzenia, myślenie, in eam rationem loqui, scribere; popularis (demokratyczny).

Ratiocinatio, ōnis, *ż.* rozważanie, rozumowanie, wnioskowanie, wniosek.

Ratiocinativus, a, um, oparty na rozumowaniu, z rozumowania wynikający.

Ratiocinator, ōris, *m.* rachmistrz, biegły w rachunkach; — przenoś. ut boni ratiocinatores officiorum esse possimus, abyśmy dobrze obrachować, rozważyć mogli nasze obowiązki.

Ratiocinor, 1. obrachować, obliczyć; — przenoś. a) rozważyć, ze zdałem względ.; b) wnioskować, wprowadzać wniosek, ex eo, ut ille quid sit; inter se z nast. 4 przyp. i tryb. bezok.

Rationalis, e, tycający się rachunków, *rzeczov.* prowadzący rachunki, podskarbi, u późn. pis; 2) odnoszący się do rozumu; rozumny.

Ratis, is, *ż.* tratwa; poet. lódź, okręt, rates quassas reficere.

Ratiuncula, ae, *ż.* rachunczek; — przenoś. a) słaby dowód; b) słaby wniosek, concludunt ratiunculas.

Ratus, a, um (od reor), obliczony, pro rata parte lub pro rata, w stosunku, stosunkowo; — przenoś. a) nieodmienny, stały, motus siderum; cursus lunae; astrorum ordines; b) ważny, pewny, nihil fore ratum; id iussum ratum ac firmum futurum; censo-

rae subscriptiones in perpetuum ratae; ebrietas spes jubet esse ratae; ratum habere, ducere, za pewną rzecz uznawać; facere, potwierdzać; mihi ratum est aliquid, pochwalam, potwierdzam; neque pax rata fuit; poet. rata sint visa sua, niechaj się spełnia.

Raucio, rausi, rausum, 4. mieć chrypkę.

Raucitas, ātis, *ż.* chryпка.

Raucus, a, um, chrapliwy, o ludziach i zwierzętach; vox raurum; cornix, cicada; poet: vicinia rauca reclamat., w bliskości daje się slyszć głos chrapliwy; raucum sonare; poet: wydający głos przytłumiony, chrapliwy, fluctus Hadriae, fluenta; murmur undae, tympana, aes r. (o trąbie i tarczy); nisi rumor jam raucus erit factus.

Raudius, a, um, Raudyjski, campi, równina w wyższej Italii.

Raudus, lub rudus, ěris, *m.* miedz, pieniądz miedziany; stąd: raudusculum, i, n. mała summa pieniężna.

Rauraci, orum, *m.* lud w Gallii nad Renem.

Ravenna, ae, *ż.* miasto w Gallii cyspański; stąd: Ravennas, ātis, mieszkaniec Rawenny.

Ravis, is, *ż.* chryпка.

Ravus, a, um, ciemno żółty.

Rea, ae, patrz reus.

Reapse, *przysł.* (z re eapse, to jes ipsa) w is:cie, rzeczywiście w rzeczy samej.

Reate, n. miasto Sabinów; stąd

Reatinus, a, um, do Reaty odnoszący się i Reatini, orum, m. Reatynowie.

Reatus, us, *m.* stan oskarżonego, revocare aliquem ad reatum, aby się bronił w przedmiocie oskarżenia

Rebellatrix, icis, *ż.* ponawiająca wojnę, buntująca się na nowo, provincia.

Rebellio, ōnis, *ż.* odnawianie wojny, buntowanie się, rebellionem facere.

Rebellis, e, odnawiający wojnę; buntownik, powstaniec.

Rebellium, ii, *n.* — rebellio.

Rebello, i, *wn.* wznowiać wojnę, burić się; poet. wznowiać walkę, tauro mutatus membra rebello.

Rebillus, i, *m.* nazwisko Rzymskiej rodziny.

Reboo, āre, powtarzać głos, dawać odgłos, reboant silvae et Olympus.

Recalcitro, āre, wierzgać, udcierać tylnymi nogami, — przenoś. nie dać przystępu, poet.

Recalefacio, i recalfacio, feci, factum, *3.* odgrzewać, telum sanguine.

Recāleo, ēre, znowu być ciepłym, fluenta sanguine.

Recalesco, calui, *3.* znowu się rozgrzewać, własc. i przenoś.

Recandesco, candui, *3.* znowu się zabielić, zapienieć się, unda; — przenoś. znowu się rozpalić, terra aestu; r. irā.

Recanto, āre, odczarować, przez czary oddalić, curas; — przenoś. odwołać, opprobria, poet.

Recedo, cessi, cessum, *3.* cofnąć się, oddalić się, undae accedunt et recedunt; a Mutina; in castra; poet o miejscowości: być oddalonym, leżeć daleko, Anchisae domus recessit; recedentia longius a mari; quae procul recessere: lub o miejscach, które na widnokręgu giną z oczu dla jadących, provehimur portu, terraeque urbesque recedunt; ubi terra recessit; także o czasie: anni recedentes; 2) odejść, usunąć się, wyprowadzić się, wynieść się; o ży-

jących istotach, recede de medio; ab armis; a conspectu suorum; thalamo; poet.: caput (e) cervice recedet, oddzieli się; — przenoś o majątku: zginać, przepaść, być straconym, quum res ab eo recessisset et ad heredem transisset; poet.: zniknąć, in ventos vita recessit; ustępować, pariter Phoebe, pariter maris ira recessit; odstąpić, zaniechać czego, ab armis; ut a maritimis proeliis recederetur; ab oppugnatione; a caritate patriae (wygasić w sobie); ab officio, ab aequitate; a verbo, nie dotrzymać słowa; nomen hostis a peregrino recessit, straciło znaczenie „obcy”; res ab usitata consuetudine recedit

Recello, ēre, podawać się w tył.

Recens, tis, świeży, nowy, tectorium calcis, aqua, lac, flos, caespes, prata, vestigia, vulnus, incendium, dolor, injuria, victoria i t. p.; *rzeczow.* recentiores, nowsi (o pisarzach); recenti re lub negotio, za świeża, natychmiast, na gorącym uczynku; recens ab aliqua re, bezpośrednio, zaraz po czém następujący; recenti memoria, za świeżej pamięci; recens a lub ex aliquo loco, lub z samym przyp. 6 miejsca, świeżo skąd przybyły; poet.: tepida caede locus recens, miejsce, gdzie świeżo popełnione było zabójstwo; — przenoś pod względem siły: mocny, silny, niespracowany, o ludziach i zwierzętach, a szczególnie o żołnierzach, którzy świeżo przybyli do liczby walczących, nie byli jeszcze zużyczeni, recentes defatigatis succederent; non facile recentes sustinebant; także: animus, vires; 2) *przystółkowo*: świeżo, niedawno, dopiero, sole r. orto, poet. Roma r. condita; r. accepta clades

Recensio, censui, censitum i censum, 2. przeliczyć, przebiegać w celu badania, przeglądać, numerum suorum; exercitum; equites (o cenzorze): poet. (o słońcu) przebiegać, signa recensuerat bis sol sua; także: przebiegać w myśli, rozważać, albo opowiadać, fortia facta.

Recensio, ōnis, ż. przegląd, (o cenzorze), us, m. przegląd, popis, agere, (o cenzorze).

Recenter, przysł. świeżo

Recentōricus, ager, pole w Sycylii należące do skarbu publicznego.

Receptacūlum, i, n. skład, miejsce do przechowania, cibi: także z przyp. 3, mercibus; 2) ucieczka, miejsce schronienia się, przytułek, hostium, militum; ad detrectandam militiam.

Receptio, ōnis, ż. przyjęcie

Recepto, 1. przyjmować, dać schronienie, mercatores; 2) se rudać się, cofać się, poet.: quo stella se receptet; 3) wyrwać, wyciągnąć, hastam r. ossibus haerentem

Receptor, ōris, m. odbierający, quasi r. Orientis Occidentisque, u późn. pis.; 2) przechowywacz; — przenoś. ipse ille latronum occultator et r. locus.

Receptrix, Icīs, ż. przechowywaczka, praedarum ac furtorum.

Receptus, a, um, patrz recipio.

Receptus, us, m. cofnięcie, nimis pertinacis sententiae; 2) cofanie się wojska, pochód odwrotny, wsteczny obrot, Caesar receptui suorum timens; signum receptui dare; receptui canere; — przenoś. a malis consiliis r.: receptum ad poenitendum non habere; canere receptui a molestiis; szczególn. ucieczka, przytułek, receptum habere ad aliquem, ad gratiam atque amicitiam alicujus; tutus receptus

Recessus, us, m. ustępowanie, cofanie się, odwrót, recessum primis ultimis non dabant; accessus et r. maris, przyływ i odpływ, wzbieranie i opadanie; lunae accessus et r., zbliżanie się do słońca i oddalanie się; — przenoś. natura dedit bestiis accessum (pociąg) ad res salutare et ad pestiferas recessum (wstręt); tum accessus ad causam, tum recessus, już zajmowanie się sprawą, już odstąpienie od niej; recessus quidam animi et fuga, brak odwagi; 2) wydrażenie, spelunca vasto submota recessu; ustronie, osobność, kryjówka, kąć; — przenoś. skrytość, in animis hominum sunt tanti recessus.

Recidivus, a, um, odnawiający się, powracający, febris; poet. Pergama, Troja znou byt swój odzyskująca.

Recido, cīdi, cāsus, 3. wpadac, in aliquem; — przenoś. a) in graviolem morbum, uleż cięższej chorobie, spaść, recidit ad aliquem potentatus omnis; także in aliquem, in caput alicujus; b) przyjść do czego, popaść w co, ze stanu lepszego w gorszy, ex laetitia et voluptate ad luctum et lacrimas; ad nihilum; in eam fortunam; regiae majestatis imperium eo recidere; ex quantis opibus quo recidissent Carthaginensium res, c) wpaść, in periculum, ad ludibrium, stać się przedmiotem pośmiewiska; wpaść znou, wrócić do dawnego stanu, in invidiam; in eandem fortunam; in antiquam servitutem; recidunt haec eodem; d) quorsum recidat reponsum tuum, non magnopere laboro, jaki weźmie kierunek, jaki skutek mieć będzie; e) przypadać w jakim czasie, in nostrum

annum; in aliorum consulum vigiliam; *f*) spadać na kogo, ścigać się, maleficium in aliquem; *g*) o głosie: zniżyć się, contentio nimia vocis reciderat.

Recido, cidi, cisum, 3 obciąć, oberznąć, barbam, ungues; odciąć, caput, vulnus ense; przeciąć, przerwać, pontem; — przenosić, usunąć, ambitiosa ornamenta; quod obstet imperio; wytepić, culpam supplicio; nationes.

Recingo, cingi, cinctum, 3. odpassać, rozpassać, tunicas, zonam; vestis recincta; recingi, rozpassać się, rozbierać się; stąd: sumptum recingitur anguem, odejmuje węźa, który się nakształt pasa okręcił, poet.

Recino, ěre, śpiewać; 2) brzmieć, in vocibus nostrorum recinit quiddam urbanus; 3) przech. opiewać, głosić, cuius recinit jocosa nomen imago; lyrā Latonam; haec recinunt juvenes dictata senesque.

Reciper-, patrz *recuper*-.

Recipio, cēpi, ceptum, 3. 1) odebrać, arma; pecuniam mutuam, res amissas; se rec., powrócić, udać się na dawne miejsce, cofnąć się, schronić się, ex Sicilia; ad castra; in portum; in silvam ad suos; intra sua praesidia; si legiones se recepissent inde; eo se recipere coeperunt; stąd: ratować kogo, uwolnić, wyrwać; ex servitute; medio ex hoste recepi; zatrzymać sobie, ruta caesa; — przenosić. powrócić, se recipere ad bonam frugem; se ad reliquam cogitationem belli; vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum (zniżyć); 2) znowu otrzymać, znowu dostać, odzyskać, znowu przyjąć, in regnum recipi; — przenosić. spiritus et vocem; rec. animam, przyjąć do

przytomności, odzyskać odwagę; a lub ex pavore se rec., ochłonać z przestraschu, przyjąć do siebie; ex aliqua re; II) przyjąć, otrzymać, ferrum (cios śmiertelny); także: telum toto corpore; ab latere aperto tela; frenum r., podać się; stąd: w szczegól.: *a*) przyjąć kogo, aliquem; aliquem ad epulas; aliquem in castra, in oppidum, in civitatem, aliquem intra fines; aliquem tecto, oppidis, urbe et portibus; aliquem domum suam domum ad se hospitio; recipi in equis; przyjąć kogo do stanu, godności, przyjazni i t. p., aliquem in ordinem senatorium; in numerum deorum; aliquem in fidem, in deditionem, in amicitiam; in parem conditionem juris libertatisque; in fastigium (na tron); *b*) zająć, wziąć w posiadanie, zdobyć, oppidum, castra, civitatem, provincias; Sicilia recepta; recepto Asculo; rempublicam armis; *c*) dochód z czego otrzymać, pecuniam ex novis vectigalibus; *d*) o pretorze: nomen rec. lub nomina, przyjąć skargę lub skargi; 2) — przenosić. *a*) przyjąć na siebie, in se religionem, mandatum, officium, przyjąć zobowiązanie, zobowiązać się do czego, podjąć się czego, obiecać co uczynić, dać rękojmię, in se lub sibi lub samo recipere aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok., mihi receperat se defeisurum; pro aliquo aliquid lub de aliqua re; *b*) dozwolnić, dopuścić, cunctationem res jam non ultra recipit, rzecz nie cierpi zwłoki.

Reciprōco, 1. wracać tą samą drogą, animam, oddychać; o wznoszeniu się i opadaniu morza: in motu reciprocando; reciprocare i reciprocari, wracać się, quinquere mem in ad-

versum aestum reciprocari non posse; — przenos. wzajemnie po sobie następować, si quidem ista sic reciprocantur.

Recisus, a, um, krótki.

Recitatio, ōnis, ż. odczytywanie, literarum; legis.

Recitator, ōris, m, czytający głośno (w obecności drugich)

Recito, 1. czytać głośno, publicznie, literas in senatu; testimonium; senatum (spis senatorów); non recito cuiquam nisi amicis, idque coactus.

Reclamatio, ōnis, ż. okrzyk nagan, niezadowolonia

Reclamo, ōre, opierać się, sprzeciwić się, głośno zaprzeczać.

Reclamatio, 1. wydawać okrzyk niezadowolonia, sprzeciwić się, głośno zaprzeczać, alicui; orationi; una voce omnes, ne juraret, reclamasse; często samo recl; także: z 4 przyp. i tryb. bezok., reclamant omnes vindicandam injuriam; 2) sprawiać odgłos, aequora, poet. [oparty

Reclinatio, e, na tył pochylony,

Reclino, 1. w tył nachylać, zginać, se; scuta; paululum reclinatae quietem capiunt; reclinatus in gramine, leżący; 2) uchylać, odwodzić, nullum a labore me reclinat otium

Recludo, clusi, clusum, 3. otwierać, portas hosti; reclusa domo vigilare; — przenos. odkryć, otworzyć, viam, fontes; ensem, dobyć; tellurem unco dente, wzruszyć, spulchnić; pectus mucrone, przesyć; operta recl., wyjawić tajemnice; iram omnem, wybuchnąć z gniewem, poet.; 2) zamykać, aliquem; — przenos. zmienić, non lenis precibus fata recludere, poet.

Recognitio, ōnis, ż. rozważanie, scelerum

Recognosco, nōvi, nītum, 3. na nowo rozpoznawać, badać, rzecz wprzód znaną rozbierać, sua; 2) przegłądać, agros, numerum militum; 3) rozbierać, roztrząsać, decretum, codicem, leges; 4) uznawać, wnosić, ex eo recognoscere poterit.

Recolligo, lēgi, lectum, 3. znowu zbierać, captivos; poet.: primos annos, odmłodzić; animum alicujus r., przebłagać; se recol. nabrać odwagi; 2) znowu wziąć, gladium. znowu przyjąć, parvulum.

Recolo, colui, cultum, 3. na nowo uprawiać, obrabiać, terram; metalla intermissa; poet.: znowu odwiedzać, nemo libenter recolit locum. qui laesit; — przenos. a) znowu się zajmować czēm, ćwiczyć się czēm, studia; b) przywracać, na nowo wprowadzać, dignitatem. c) rozważać, rozmyślać, quae si tecum ipse recolis: studio recolens. d) poet. przypominać sobie, nam recolo

Recompōno, posui, positum, 3. znowu uporządkować, comas

Reconcoiliatio, ōnis, ż. przywrócenie, concordiae; gratiae lub samo rec., pojednanie.

Reconciliator, ōris, m. pojednawca, pacis.

Reconcilio, 1. pojednać, pogodzić, inimicos in gratiam, aliquem cum aliquo lub alicui; animam alicujus alicui rec.; 2) odzyskać; przywrócić, Parum insulam; — przenos. existimationem judiciorum, pacem, gratiam cum aliquo; concordiam, amicitiam; diuturni laboris detrimentum.

Reconcino, ōre, znowu co złożyć; 2) poprawić, tribus locis aedifico, reliqua reconcino.

Reconditus, a, um, schowany, ukryty, locus; venae auri argentine; *rzeczow.* occulta et recondita templi, wewnętrzne, tajemne miejsca świątyni: — przenoś. a) tajemny, sekretny, res, literae; w odniesieniu do charakteru, skryty, naturā tristi ac recondita fuit; b) głęboko obmyślony, grantownie rozważony, sententiae, ratio.

Recondo, condidi, conditum, 3. znowu schować, ukryć, wsadzić, gladium in vaginam; senatus consultum tanquam in vagina reconditum; poet.: oculos (znowu zamknąć); 2) odłożyć, a mianow. a) zachować, przechować, victum tectis; b) ukryć, opes; Ascanium curva valle; poet. ense in palme i gladium lateri (zatopić); avida recondidit alio (potknął): — przenoś. ukryć, zamilczć, quos fama obscura recondidit, poet.

Recoquo, coxi, coctum, 3. znowu warzyć, przewarzyć, przegotować, Peliam (dla odmlodnienia); przetopić, przekuć, aurum, enses; — przenoś. recoctus scriba, który świeżo na ten urząd postąpił.

Reoordatio, ōnis, Ź. przypominanie, wspomnienie, temporis, patris.

Recordor, 1. przypominać sobie co, bujus meritū in me; flagitiorum; desperationes eorum, memoriam pueritiae ultimam; de lacrimis; de suis liberis; ze zdaniem zależ. recordor, quantum nobis detraxerint; z 4 przyp. i tryb. bez., hoc mihi jam ante placuisse, potes ex superioribus meis literis recordari; 2) rozważać, myśleć o czém, haec tacitus recordor; virtutem; także z 4 przyp. i tryb. bezok.

Reoreo, 1. odnowić, poprawić, o-rzeźwić ożwić, pokrzepić, ali-

quem lub aimum alicujus; mentem; hunc Tigranes recreavit; ex aliqua re se recreare lub na str. bier. recreari, poprawić się, przyjsć do siebie, ex gravi morbo; także o państwie: wzmocnić, do dobrego stanu przyprowadzić, Siciliam; na str. bier. wzmocnić się, civitas, respublica recreatur.

Reorēpo, ēre, odgłos wydawać.

Reoresco, crēvi, crētum, 3. odrastać, znowu wyrastać, luna quater pleno orbe recrevit.

Reorudesco, crudui, 3. odnawiać się, vulnus; — przenoś. na nowo się wszczynac, seditio, pugna; quae consanuisse videbantur, recrudescunt.

Reotā, *przysł.* prostą drogą, tendimus hinc recta Beneventum.

Recte, *przysł.* prosto, w prostym kierunku, aliae suo nutu r. ferentur (o atomach); — przenoś. a) dobrze, należyście, podług przepisn, facere, dicere, vivere, concludere; b) dobrze, pomysłnie, szczęśliwie, procedere, powodzić się; pożytecznie, otia recte ponere; drogo, korzystnie, vendere.

Rectio, ōnis, Ź. rządzenie, kierowanie, reipublicae.

Rector, ōris, m. kierujący, cursus elephanti; r. navis, sternik; r. et gubernator civitatis, rządzca; r. reipublicae, dyktator; poet. r. Olympi, superum, Jowisz, r. pelagi, maris, Neptun; r. Thebarum, Dotopum, król.

Rectus, a, um, prosty, nieskrzywiony, linea; recto itinere contendunt; in rectum lub rectum, wprost; — przenoś. a) prosty, niewykwinny, naturalny, commentarii Caesaris sunt recti; quae sunt recta et simplicia, laudantur; rectum in oratione; b) składny, kształtny, puella, pięknej postawy; c) grun-

towny, zdrowy, recta consilia dare; *d*) przyzwoity, prawy, cnotliwy, Caesar firmus est et rectus; natura r; stąd: *rzeczowo* rectum, prawość, cnota, recti pravique partes; mens conscia recti; ante oculos rectum pietasque pudorque constitierant.

Recūbo, āre, leżać, spoczywać, in hortulis, sub arbore, sub tegmine fagi; solo.

Recumbo, cubūi, 3. znowu się położyć, dein, quum se collegisset, recubuisse; 2) położyć się, in herba, in conclavi; si potes Archiacis convivā recumbere lectis; 3) upadać, opadać, in humeros cervix collapsa recumbit; nebulae campo recumbunt.

Recuperatio, ōnis, 3. odzyskanie, libertatis.

Recuperator, ōris, *m.* odzyskujący; w licz. mn. recuperatores, zgromadzenie sędziów z trzech lub pięciu członków złożone, które się zajmowało rozstrzygnięciem sporów w przedmiocie przyznania komu własności, później w ogóle sprawami wymagającymi prędkiego załatwienia; stąd: recuperatōrius, a, um, tyczący się tych sędziów.

Recūpeto, i. odzyskać, znowu nabyć, villam suam ab aliquo; rem suam iudicio; suos obsides; — przenoś. zjednać, adolescentulos laudatione, recuperare voluntatem ejus non potui.

Recurro, curri cursum, 3. w tył biedz, cofać się, wracać, o istotach żyw. i nieżywot., właśc. i przenoś., ad navos, inque suos fontes versa recurret aqua: naturam expellas furca, tamen usque recurret; poet. o biegu słonecznym i uplywio lat: sol recurret equis conversis; recurrentes per annos.

Recurso, āre, biedz nazad, wra-

cać; — przenoś. multa viri virtus animo recursat: sub noctem cura r.

Rekursus, us, *m.* bieg odwrotny, powrót, ut recursus pateret.

Recurvo, i zgiąć w tył, zakrzywić, colla equi; poet. undae recurvatae, bieg wody wężykowaty; aquas in caput, cofać.

Recurvus, a, um, w tył zgięty, zakrzywiony, cornu recurvo intendit vocem; poet.: hederæ serpenti nexu recurvo, okręcają się wężykowato; tectum r., labirynt.

Recusatio, ōnis, 3. odmówienie, sine recusatione negotium susceperunt; 2) zarzut.

Recūso, i. wymawiać się, wzbraniać się, sprzeciwić się, odmawiać, nie przyjmować, aliquem disceptatorem; amicitiam populi Romani; z tryb. bezok. mori, facere; z ne i tryb. łącz. sententiam ne diceret, recusavit; lub gdy poprzedza przeczenie, ze spoj. quin lub quominus, neque recusare, quin armis contendant; non recuso, quominus legant; de stipendio; nullo recusante, gdy nikt się nie sprzeciwił; także o przedmiotach nieżyw., ignis non unquam alimenta recusat (przyjmuje); w znaczeniu sąd robić zarzut, zastrzeżenie, quoniam satis recusavi.

Recūtio, cussi, cussum, 3. odbijać; 2) wstrząsać, utero recusso.

Redactus, a, um, patrz redigo.

Redamo, āre, wzajemnie kochać.

Redardesco, ěre, znowu się zapalić.

Redarguo, argui, argūtum, 3. zbijać dowody, illa redargui possunt; redargue me, si mentior, przekonaj dowodem; 2) ganić, obwiniać, inconstantiam tuam.

Reddo, reddidi, redditum, 3 od-

dać, wydać, zwrócić, kogo lub co, aliquem lub aliquid; se red. lub reddi z przyp. 3 miejsca, wrócić dokąd, convivio; reddi tenebris, wrócić do świata podziemnego; w szczegól. a) wydać z siebie, janua stridorem reddit; arteria aspera animam respirat et reddit; lucem (= vitam) umrzeć; także: debitum naturae, wypłacić dług naturze; verba male, bene, wymawiać; verba novissima, powtarzać za kim; dictata magistro, carmen i t. p. powiedzieć, odmówić, wyspiewać; causam, dać, przytoczyć, powiedzieć; alicui jus, wyrokować; poet.: aliquem nomine, nosić czyje imię, quite nomine reddet Silvius Aeneas; b) oddać, doręczyć, przywrócić, właśc. i przenoś. literas alicui; Macedoniam alicui; poenas impietatis; przepłacić, ponieść karę za; suum cuique honorem; rationem, zdać rachunek albo sprawę; iudicium, dać wyrok; otium; stąd: przyznać, ustąpić, dać, zostawić, urbem, agros, leges suas; sacra; conubia; alicui salutem, zostawić, przy życiu; reddo ac remitto, zrzekać się; c) z podwójnym przyp. 4. zrobić kogo albo co czem, wpłynąć na jego odmianę, aliquem ferocem, iratum; placidum; aliquem suum hostem; itinera infesta; loca tuta; domum inanem; rempublicam fortunatam; na str. bierstać się, ne insolentiores redderentur; 2) oddać co za co, wzajemnić się, vitam hominis pro vita hominis; beneficium; terrorem illatum; responsum red., odpowiedzieć, 3) przełożyć, przetłumaczyć, latine, verbum pro verbo; nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres.

Redemptio, *ōnis*, *ż.* wykupienie,

okup, *captivorum*; sacramenti, od służby wojskowej; 2) przekupienie, *judicii*; 3) wzięcie w dzierżawę.

Redemptor, *ōnis*, *m.* zakupujący, *frumenti*; 2) przedsiębiorca, podejmujący się jakiej roboty za pieniądze.

Redemptura, *ae*, *ż.* podejmowanie się czego, *up.* budowy, objęcie dzierżawy.

Redeo, *redii*, *reditum*, *rodire*, *isc* nazad, powracać, o żyw i nieżyw. przedmiotach; a *Caesare*; a *coena*, e *provincia*, *aede suburbana rediens*; *rure*; unde *redierat*; ad *castra*; ad *exercitum*; ad *uavim*; in *tectum*, in *urbem*, *illuc*, *Romam*, lub samo *redire*; nieosob.: *postquam domum reditum est*; *manerent*, *dum rediri posset*; *redire viam*, powracać drogą, *itique reditque viam toties*; *redeunt gramina campis*; *arboribus frondes*. Stąd: a) o dochodzie: *wplywać*, *pecunia ex metallis*; *ex qua regione quinquaginta ei talenta redibant*; b) *Caesar ad duas legiones redierat*, *Cesarowi pozostały tylko dwa legiony*; *collis ad planitiem redibat* (ginał, kończył się w płaszczyźnie); — *przenoś.* a) *in gratiam cum aliquo*, pojednać się z kim; *in amicitiam*, znowu się zaprzyjaźnić; *in viam*; poprawić się, upamiętać się; *ad se*, przyjsć do siebie, *wydobrzeć*, często także: *ad se r.*, powrócić do swoich obyczajów, *nalogów*; *in memoriam*, przypominać sobie, *rozmyślać* o rzeczach przeszłych; b) *ad* lub *in aliquid redire*, *jać się czego*, *przyjsć do czego*, *być do czego doprowadzonym*, *ad gladios*; *ad manus*; *bona in tabulas publicas redierunt* (były wystawione na sprzedaż publiczną); *ad interregnum* *ad pa-*

tres; quorum ad arbitrium summa rerum redeat, na którychby woli polegała, od którychby wyroku zależała.

Redhibeo, hibui, hibitum, 2. wracać kupno z powodu dostrzeżonej wady; mancipium.

Redigo, redēgi, redactum, 3. odpędzić, odegnąć, hostes ad mare, aliquem ad Capuam; zanieść, złożyć, pecuniam ad quaestorem; pecuniam in publicum; stąd: a) zebrać, wybrać, pecuniam (ex aliqua re); na str. bier. wpłynąć, multum auri redactum; tantum acri redactum est, ut; b) pod względem liczby: doprowadzić, familia ad paucos redacta; ad paucitatem redigi; ex hominum milibus sexaginta ad quinque redactum esse; 2) przenoś. a) przywieść, in memoriam; rem ad pristinum rationem belli; b) ad lub in lub sub aliquid, do czego doprowadzić; ad internectionem; ad pacem; in unum; ad certum; ad vanum et irritum (zniweczyć); opanować, wziąć, zebrać, przymusić, aliquem lub aliquid in i sub potestate suam (alicujus); sub populi R. imperium; in servitute; in ditionem alicujus; aliquem ad deditionem; zamienić, in formam provinciae; także: z podwójnym 4 przyp. aliquos infirmiores (osłabić); quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat (zrobiła); 3) wypędzić wydalic, in exsilium, u późn. pis.

Redimicūlum, i, n. przepaska, strój głowy lub szyi u kobiet, r. mulieri praebeat in collum et crines.

Redimio, redimii, redimtum, 4. przewiązać, otoczyć, uwieńczyć, tempora vittā; redimitus coronis; poet: redimitus tempora quercu.

Redimo, redēmi, redemptum, 3. znowu kupić, odkupić, domum, fundum; 2) okupić, otrzymać to za co, pacem parte fructuum; pacem obsidibus; largitione voluntates militum; belli moram pecunia; 3) podjąć się czego za zapłatę; w nadzieję korzyści, być przedsięwzięciem, opus; 4) wziąć w dzierżawę, vectigalia, portoria, picarias; 5) wykupić, nwołnić z przym. a lub ex i przyp. 6 od kogo, z czego, a Gallis, e servitute, i 6 przyp. sposobu (poena, pecunia, auro, pretio, suo sanguine, morte) lub samo red. captivos i t p.; poet.: corpus, ratować; w znacz. sąd.: litem r., skończyć proces przez układ.

Redintegratio, ōnis, ż. odnowienie; 2) powtórzenie, verbi.

Redintegro, 1. odnawiać, proelium, iram, spem, memoriam potestatis; powtarzać, verbum; uzupełniać, deminutas copias.

Reditio, ōnis, ż. powrót, celeritas reditionis; reditio domum.

Reditus, us, m. powrót, domum, Romam, in Asiam, ad aliquem; reditum habere in civitatem; także: est alicui reditus in curiam; reditu infercludi; 2) przychód, dochód, w licz. poj. i mn.; 3) o kolowym biegu ciał niebieskich, r. solis; — przenoś. powrót, r. ad rem, ad propositum; r. in amicitiam patet; r. in gratiam lub gratiae, pojednanie, pogodzenie się, przebłaganie.

Redivivus, a, um, odświeżony, rzeczow. redivivum, i, n. i w licz. mn. stare materiały powtórnie do budowy użyte.

Redōleo, olui, 2. pachnąć, wydawać zapach, z przyp. 6 redolent thymo fragrantia mella; także: z 4 przyp., vinum; — przenoś.

okazywać ślady, doctrinam; ex illius orationibus Athenae redolere videntur.

Redomitus, a, um, uśmierzony, poskromiony.

Redones, patrz Rhedones.

Redōno, 1. wrócić komu, oddać, aliquem diis patriis; 2) odstąpić komu, zrzec się, iras et invisum nepotem Marti, poet.

Redūco, duxi, ductum, 3. odprowadzić, naprowadzić, przywrócić, z przyim. ex lub a i przyp. 6; z ad lub in i przyp. 4, często samo red. aliquem lub aliquid właś. i przenoś. ad officium; ad disciplinam Romanam; przyjąć znowu, uxorem; przywrócić, regem; 2) cofać, wstrzymywać, calculum, falces, plantas, hastam, aliquem a morte; reductus, oddalony, na ustroniu będący, vallis, sinus; reducta w rozumieniu Stoików oznacza rzeczy późniejsze, niższą wartość mające, w przeciwstawieniu do producta, porów. productus. [gis.

Reductio, ōnis, przywrócenie, re-
Reducto, 1. odprowadzać, exercitum.

Reductor, ōris, m. odprowadzający, plebis in urbem.

Reduncus, a, um, w tył zgięty, zadarty.

Redundantia, ae, ż. wezbranie wody; — przenoś. zbytek wyrazów.

Redundo, 1. wylewać, wzbierać; poet.: aquae redundatae, wezbranie, wylane z koryta; — przenoś. a) być przepelnionym, z przyp. 6, mianow. o mowie: red. ornamentis; b) wyjawiać się, wyswiecać się, pokazywać się jawnie, ex ea causa redundat reus Postumius, pokazuje się widocznie, że Postumiusz jest winowajcą; sermones red., dają się słyszeć; ex meo te-

nui vectigali aliquid etiam redundabit, coś spłynie, coś pozostanie; c) rozciągać się, rozszerzać się, nationes in provincias redundare poterant; nullum in me periculum redundavit ex-; redundat in aliquem detrimentum, calamitas; infamia ad amicos.

Redūvia, ae, ż. zanokcica; przysłowie: capiti mederi debeo et reduviam curo, zajmuję się fraszkami, a zaniedbuję rzeczy ważniejsze.

Redux, ūcis, odprowadzający, towarzyszący przy powrocie, Jupiter; te reduce; 2) powracający, socii, exercitus, navis; reducem me esse voluistis, chcieliście, żebym wrócił z wygnania, ite reduces domos; aliquem reducem sistere domum.

Refello, felli, 3. zbijać, zaprzeczać, aliquem lub aliquid; poet.: crimen ferro, zgładzić, zniszczyć.

Refercio, fersi, fertum, 4. zapchać, zapelnąć, cloacas corporibus; — przenoś. aures istis sermonibus; libros puerilibus fabulis; libris omnia referferunt; w mowie: skupiać, zwierze wystawiać ut ea, quae refersit peranguste in oratione, dilatet atque explicet.

Referio, Ire, odbijać, speculi referitur imagine Phoebus, odbija się słońce.

Refero, tūli, lātum, ferre, nazad przynieść, odwieźć, aliquem in castra; frumentum ad aliquem; signa militaria; praedam i t. p.; se referre lub na str. bier. referri, powrócić, Romam; ad philosophiam; także ut eo se referat oratio; podobnie: pedem lub gradum ref., cofać się; stąd: poet. vestigia, ustępować; o okrętach: referri, być odpartym, powrócić, aves eodem, unde essent profectae,

relatas; m: referunt pedes in Tusculanum, powracam do Tusku; o sile wiatrów: referuntur vento ad oras; auster adversus retulit me Rhegium; o morzu: aestus te in portum refert; — przenoś. a) stosować, odnosić, originem sui ad regem; consilia et facta ad dignitatem; omnia ad suum arbitrium; alienos mores ad suos (porównywać); divinationem ad naturam deorum; omnia ad voluptatem corporis; poet. in melius aliquid (poprawić); na str. bier. referri, odnosić się, tyczyć się, stosować się, hoc refertur ad te: ad virtutem: leges in historia ad veritatem referuntur, in poemata ad defectationem; b) domieść, objaśnić, cognoscere et ad se referent; legati ad regem retulerant; 2) oddać, panum, pateram; aliquid in publicum (do skarbu publicznego); — przenoś. a) o dźwiękach i t. p. na str. bier. referri, odbić się, sonus relatus, ut usque Romam voces referantur; b) być podobnym, naśladować, aliquid ore; nomine avum; animo manibusque parentem; c) oddać wzajemnie, salutem alicui, nawzajem pozdrowić; gratiam alicui, odwdzięczyć się; par pari, wet za wet oddać; poet. vicem; d) odpowiadać, zarzucać co przeciw czemu, zbijać, quid a nobis refertur? defensionem alicujus; e) powtórzyć, probra; idem illud responsum; poet.: przypominać, rozważać, referens convivia; f) odnowić, wprowadzić coś nowego, consuetudinem, laudem Valeriae gentis; mysteria, sacra, arma (= bellum); 3) zwrócić, obrócić, skierować, oculos in aliquid; gemmam non ad os, sed ad genas, poet.; stąd: a) podać, przynieść, wnieść, rationes ad aerarium; pe-

cuniam ad fiscum; magnum pondus auri Romam; caput ad aliquem; binorum hostium spolia; wpiąć, zaciągnąć, wnieść, nomen in tabulas; in tabulas publicas; pecuniam multae nomine; operi publico (na budowy publiczne); senatus consultum; porów. accipio; stąd: policzyć między-, umieścić w liczbie, przenieść do liczby, in reos; in proscriptos lub in proscriptorum numerum; in deorum numero lub numerum; in deos; inter divos, u późn. pis.; numerum ref., liczyć, poet.; b) — przenoś. zwrócić, animum ad veritatem; przynieść, zanieść, donieść, mandata, responsum, sermonem ad aliquem; zdać sprawę, legationem, z poselstwa; praerogativam, z głosowania pierwszej centuryi zwaney praerogativa; wnieść, rościć wniosek, podać pod rozstrzygnięcie, radzić się, ad senatum ref. lub samo referre; ad populum; ad consilium; ad aliquem; ad se ipsum; ad animum, namysłać się; omnia ad oraculum, radzić się; opowiadać, mówić, przytaczać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez. talia voce refert; res horrenda relatu; quum relatum legend.

Refert, retulit, referre, zależeć; jak wiele: magni, parvi, multum, plurimum, nihil i t. p.; komu: meā, tuā, sua, nostra, vestra lub z przyp. 2. ref. omnium lub ad aliquem lub z samym przyp. 4.; na czym; z tryb. bez. lub ze zdaniem zależ., quod referret scire; permagni referre arbitror, ut sentiat.

Refertus, a, um, napełniony, napełniany, obfitujący z przyp. 2 lub 6. Gallia referta negotiatorum; insula referta divitiis; domicilia omnibus rebus referta: także z 6. przyp. i przym. de. lub samym

- przyp. 6. libri referti de nugis; Asia referta.
- Reserveo**, ěre, burzyć się, wrzęć.
- Reserveo**, ěre, wrzęć, burzyć się, kipiść; 2) stygnąć, oratio refererat.
- Reficio**, fęci, fectum, 3. znowu robić, arma, tela, znowu wybrać, tribunus. 2) poprawiać, do dawnego stanu przywracać, uzupełniać. ordines, muros, pontem; naves, rates, classem, arma, aedes, fana diruta i t. p. copias, exercitum; orzeźwić, pokrzepić. exercitum ex labore atque inopia: milites quiete; equos, jumenta; herbas: wyleczyć, saucios; se ref. lub na str. bier. refici, sił nabrać, przyjść do siebie: se ex labore; cibo somnoque refici, pokrzepić się; także: animum; animos militum a terrore, wzbudzić odwagę; pod względem potęgi: Lacedaemoni post Leuctricam pugnam se nunquam refecerunt. już się nie dzwignęli, si paulum modo res essent refectae. 3) mieć skąd dochód, zyskać, tantum ex possessionibus; plus mercedis ex fundo; nagradzać co sobie, mieć zwrócone wydatki, impensas belli alio bello.
- Refigo**, fixi, fixum, 3. zdejmować, oddzierać co przybitego, tabulas: signa templis; leges r., znosić, zniszczyć, unieważnić; 2) wbić, zapakować, nostra.
- Refingo**, ěre, znowu ulepić, kształcić, cerea regna, poet.
- Reflantus**, us, *m.* wiatr przeciwny.
- Reflecto**, flexi, flexum, 3. odginać, odkręcać, odwracać, na str. bier. odwracać się, cervicem; poet. longos reflectitur ungues, przekształca się; — przenoś. animum, mentes, skłonić do litości, złagodzić; poet.: orsa in melius; animum reflexi, zwróciłem uwagę.
- Reffo**, 1. wiać przeciwnie, wiaść i przenoś. reflantibus ventis, za powiewem przeciwnych wiatrów; quum fortuna reflavit, affligimur.
- Reffuo**, fluxi, fluxum, 3. nazad płynąć, ambigno cursu refluitque fluitque; 2) rozlewać się, campis, poet.
- Reffuus**, a, um nazad płynący, cofający się. obawa.
- Reformidatio**, ōnis, ż. lękanie się.
- Reformido**, 1. lękać się, obawiać się, bellum, reprehensionem hominum; z tryb. bezok. lub z nast. quod, dicere; reformidare, quod Pompejus dixisset; — przenoś. vires ferrum, szkodzi im obcinanie.
- Reformo**, 1. przekształcać, inuą postać nadawać, przemieniać, reformatus in annos primos; dum, quod fuit ante, reformet; 2) przywracać, pacem, u późn. pis.
- Refōveo**, fōvi, fōtum, 2. znowu rozgrzać, orzeźwić, corpus; artus admoto igne, rozniecać, ignes tepidos, poet.; — przenoś. orzeźwiać, ożywiać, cuncta (o pokoju).
- Refractariolus**, i refractarius, a, um, uporny, kłótlivy.
- Refræen**, patrz refren.
- Refragor**, 1. sprzeciwiać się, opierać się, być przeciwnym, iść na przekór, aliquid lub aliquid rei; ze spój. ne i tr. łącz., pars optimatium refragabatur, ne promissa civitatibus persolverentur; — przenoś. gloriae suae.
- Refréno**, 1. wstrzymywać wędzidłem, hamować, equos; — przenoś. wstrzymywać, powściągać, iuventutem; aliquid a gloria; licentiam; libidines; animum, impetum; poet. fluvies, aquas.
- Refrico**, fricui, fricatum, 1. znowu drapać, skrobać, rozdrapać, vulnus, cicatricem; — przenoś. odnowić, odświeżyć, wzbudzić na nowo, desiderium ac dolorem; me-

- moriam alicujus rei; 2) nieprzech. znówu się objawiać, nec haec, quae refricant. hic me magis angunt.
- Refrigero**, 1. chłodzić, na str. bier. ochłodzić się, membra; refrigerari umbris; — przenoś. na str. bier. stać się oziębłym, być zniechęconym, refrigeratus ab aliquo.
- Refrigesco**, frixi, 3. stygnąć, ziębnać, post tela educta refrixit:—przenoś. osłabnąć, ustawać, iść o poprem, vereor, ne hasta Caesaris refrixerit; sortes refrixerunt, ustaly, straciły wziętość; Scaurus refrixerat, stracił nadzieję otrzymania urzędu.
- Refringo**, frēgi, fractum, 3. wylamać, wybić, gwałtem otworzyć, portas, carcerem; claustra, postes; poet.: vestes, rozedrzeć; —przenoś. powściągnąć, osłabić, vim fluminis, vim fortunae, dominationem Atheniensium; poet.: pokonać, Achivos.
- Refugio**, fūgi, fugitum, 3. uciekać, uchodzić, umykać, uciekać się do kogo, szukać przytułku, z przyim. ex lub a i przyp. 6, acie; z przyim. ad lub in i przyp. 4 lub samym 4 przyp., Syracusas i t. p.: refugit a litore templum, oddala się, odsuwa się; visa refugit humis; 2) *przech.* uciekać przed kim lub przed czém, unikać, judicem; mandatum opus; pudore a dicendo; a toto hoc genere sermonis; poet. z tr. bezok. Polyhymnia refugit tendere barbyton.
- Refugium**, ii, *n.* ucieczka; 2) miejsce schronienia, przytułek.
- Rēfugus**, a, um, uciekający; —przenoś. cofający się, ustępujący, unda.
- Refulgeo**, fulsi, 2. odbijać blask, zabłysnąć, zajaśnieć, refulgentia arma; stella refulsit, aura auri ref.; sol refulget a liquida aqua
- Refundo**, fūdi, fūsum, 3. wylać się, wzbierać, stagnā refusa vadis; equor refundit in aequor; fletu super ora refuso.
- Refutatio**, ōnis, *ż.* zbijanie zarzutów.
- Refūto**, 1. odpierać, ukrócić, znękać, nationes bello; —przenoś. a) powściągać, hamować, clamorem: cupiditatem; conatum; b) zbijać, maledicta, contraria, testes.
- Regalis**, e, królewski, należący do króla, sceptrum, potestas; poet.: carmen lub scriptum, wiersz, pismo głoścące czyny królów; odpowiadający godności króla, ornatus, magnificentia, animus.
- Regaliter**, *przyst.* po królewsku, okazale, conficere sacrificium; w sposób nakazujący, grożący, regaliter minas addere precibus, poet.
- Regero**, gessi, gestum, 3. odnosić, odrzucać, humum, tellurem; —przenoś. odpierać, zbijać Stoicos; convicia.
- Regia**, ae, *ż.* patrz regius.
- Regie**, *przyst.* po królewsku.
- Reglenses**, ium, *m.* patrz Regium.
- Regifice**, *przyst.* wspaniale, okazale, po królewsku.
- Regificus**, a, um, wspaniały, okazały, królewski.
- Regillus**, i, *m.* miasto Sabinów; stąd: Regillensis, Regilleńczyk; 2) jezioro w Łacyum; także: lacus R. i Regilli lacus; stąd: Regillensis, is, *m.* przydomek Postumiuszów (z powodu zwycięstwa odniesionego nad Latynami 496 prz. Chr. pod dowództwem dyktatora Postumiusza); 3) przydomek rodu Emiliuszów.
- Regimen**, inis, *n.* kierowanie, rządzenie; 2) rządzca, panujący, rerum; 3) poet. narzędzie do kierowania, stēr, regimen flectere.

Regina, ac, *ż.* królowa: 2) dama znakomitego rodu; 3) żona kapłana zwanego rex sacrorum;— przenoś. r. pecunia; r. oratio; justitia omnium est domina et regina virtutum.

Reginūs, i, *m* Rzymski przydomek.

Regio, ōnis, *ż.* (od rego) kierunek, linia, recta regione, w prostym kierunku; regione platearum, w kierunku ulic; regione occidentis, ku zachodowi; r. castrorum, linia; de regione deflectere, zboczyć; e regione, w prostym kierunku, prosto, moveri; lub wprost naprzeciw z przyp. 2 lub 3 lub bez przyp., e regione oppidi; e regni pontium; esse e reg. nobis; acie e regione instructa; stąd: a) linia graniczna, granica, zwykle w licz. mn. własć. i przenoś. Romulus regiones direxit; res, quas gessimus, orbis terrae regionibus continentur; stąd: o linii zakreślonej przez aúgurów, per lituum regionum facta descriptio; b) strona nieba, świata, aquilonaris, australis, meridiana; poet.: vespertina; stąd: okolica, kraina, pole, własć. i przenoś. regiones inhabitabiles; dicendi regio; przedmiot lub zakres wymowy; officii; dzielnica miasta czyli okręg.

Regionátim, *przyst.* stronami.

Regium, ii, *n.* miasteczko Bojów w Galli Cyspadańskiej (Reggio); stąd: Regienses, ium, *m.* Regianowie, Reginowie.

Regius, a, um, a) królewski, króla tycczący się, od króla pochodzący, potestas; b) wspinały, okazały, moles, gmach, budowa, jam pauca aratro jugera regiae moles relinquent; c) morbus regius, żóltaczka; 2) *rzeczow.* a) regia, ae, *ż.* mieszkanie królewskie, P.-l. w.

pałac, zamek, Croesi regia Sardes; zamek króla Numy, stąd: atrium regium; b) familia królewska; namiot królewski; gmach w Rzymie, dokąd się schodzili kapłani zwani pontifices; c) regii, orum, *m.* słudzy królewscy; w odniesieniu do Persów: wojska królewskie, wielkorządcy, dworzanie. **Regnátor**, ōris, *m.* władzca, panujący.

Regno, 1. królować, panować, rządzić, Numa regnante, za panowania Numy; poet. z przyp. 2 agrestium populorum; nieosob. Romae regnatum est per septem reges (siedmiu królów panowało); regnari omnes volebant, chcieli, żeby król panował, żeby byli rządzani przez króla; — przenoś. panować, rozkazywać, rządzić po królewsku, stąd o osobach: być samowładnym, mieć przewagę, grać rolę panującego, w dobrej i złej myśli, in quibus (conturiis) tu regnas; vivo et regno; tribunos tantum licentiae novem annis, quibus regnant, sumpsisse; regnantem audacia videtis; o przedmiotach nieżywothnych: ignis regnat; 2) *przech.* zarządzać, tylko na str. bier. poet., regnata rura Phalanto.

Regnum, i, *n.* dostojność królewska, rządy królewskie, regnum appetere, sub regno esse; stąd: królestwo, kraj rządzony przez króla, in Prussiae regno esse; qui erant regno ejus finitimi; poet.: o świecie podziemnym, kranie cieniów, Cerberus haec regna personat; panowanie, władza, przeważne znaczenie, forense, judiciorum, judiciale; także w złej myśli: samowolność; poet. regna vini, w czasie biesiady, urząd obranej łosem osoby, która prze-

pisywała, ile toastów i jakie mia-
no spełnić.

Rego, rexi, rectum, 3. kierować, przewodzić, habenas, ratem, clavum, currus, motum mundi, diem animos; 2) rządzić, panować; rozkazywać, władać, imperio populos, rempublicam; 3) oznaczać, wytykać, terminos, fines; 4) prowadzić, poprawić, errantem; si peccas, te regere possum.

Regredior, gressus, 3. wracać, ustępować, iść na powrót, regredi quam progredi malo; inde: Romam; także: z przyim. ad lub in i przyp. 4; w znac. woj. cofać się, regrediens, w odwrotnym pochodzie; — przenoś. in illum annum.

Regressus, us, m. ustępowanie, cofanie się, powrót, dare alicui regressum, pozwolić komu powrócić; — przenoś. ab ira, ochłodnienie.

Regūla, ae, 3. linia. w ogóle: pręt prosty, listwa, lata, belka; laska miernicza, sznur do pomiaru; — przenoś. prawidło, zdanie zasadnicze, consuetudinis; habere regulam, qua vera et falsa iudicentur; consilia sua ad regulam virtutis dirigere et referre.

Regūlus, i, m. król, książę. 2) królwicz: należący do rodziny królewskiej.

Regūlus, i, m. Rzymskie przezwisko.

Regusto, 1 znowu kosztować: — przenoś. odczytać, crebra regusto tuas literas.

Reicio, patrz rejicio.

Reintegro, patrz redintegro

Rejectaneus, a, um. do odrzucenia; *rzeczow.* rejectanea. ōrum, n odrzutki, wybiórki, brak.

Rejectio, ōnis, 3. odrzucenie, wyrzucenie; — przenoś. odrzucenie, nieprzyjęcie, wyłączenie alicujus

lub alicujus rei; r. iudicium lub samo rejectio; zwalenie na kogo, in alium.

Rejectus, a, um, wart odrzucenia; *rzeczow.* rejecta, orum, n. = rejectanea.

Rejiciendus, a, um, wart odrzucenia, res rejiciendae i rejicienda = rejectanea.

Rejicio, jēci, jectum, 3. rzucać za siebie, trzymać z tyłu, parmas. poet.; o żołnierzach: in postremam aciem, w tyle postawić; stąd: a) odrzucać, odpędzać, odpiierać, o ludziach i zwierzętach, hostem ab Antiochia: eos in oppidum; capellas, boves: o okrętach: rejici tempestate; — przenoś. a) oddalać, odsuwać, wstrzymywać, odrzuwać, odciągać, odwozić, aliquid; aliquid ab aliquo; aliquem a libris; odesłać dokąd, rem senatus a se ad populum rejecit; rem ad novos consules; rem ad Pompejum; ad ipsam te epistolam rejicio; odieżyć, reliqua in Januarium; β) odrzucić, wzgardzić, aliquid lub aliquem; β) odjąć, zdjąć, zrzucić, vestem ab ore; vestem de corpore; amictum ex humeris; sagula; pila, librum e gremio; 2) rzucić, cisnąć, telum in hostem. 3) wdać się w co; si huc te rejicis.

Relabor, lapsus, 3. odpaść, pomknąć się w tył; płynąć nazad, powrócić, in sius relabere nostros, powracasz — przenoś. nunc in Aristippi furtim praecepta relabor, poet.

Relanguesco, langui, 3. osłabnąć, ustać, stracić siły, odwagę, ochotę, zapal. ardor relanguit; animi: ut imperus relanguescat regis.

Relatio, ōnis, 3. odnoszenie; — przenoś. zwalenie na kogo innego, criminis 2) powrócenie, po-

wtórzenie; 3) wyniesienie, wydobycie; — przenos. *a)* sprawozdanie, wnoszenie jakiego przedmiotu do roztrząsania do senatu; *b)* opowiadanie, oznajmianie, u późn. pis.

Relátor, ōris, *m.* sprawozdawca.

Relaxatio, ōnis, *ż.* rozszerzenie, rozwolnienie; — przenos. ulga, doloris; odetchnienie, odpoczynek, rozrywka, animi.

Relaxo, *l.* rozwalniać, rozszerzać, na str. bier. rozszerzać się; 2) otwierać, rozwiązywać, claustra, ora fontibus, vias, tunicarum vincula, u poet.; 3) rozprężyć, zmniejszać napięcie; — przenos. zwalniać, łagodzić, risus severitatem ac tristitiam relaxat; pater, quidquid astrinxit, relaxat, dolor r., łagodnieje, zmniejsza się; często: se rel. lub samo relaxare lub relaxari, orzeźwić się, odpocząć: relaxare animum; dać wypoczynek umysłowi, rozpogodzić umysł; ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante, gdy nawet nocnym spoczynkiem nie przyniósł sobie ulgi po całodziennj pracy.

Relegatio, ōnis, *ż.* odesłanie, wygnanie.

Relēgo, *l.* wywołać, wygnać, wydaleć za karę, aliquem ab aliquo, in aliquem locum; Cyprum; 2) oddać, daleko usunąć, relegati a ceteris; terris gens relegata ultimis; 3) odsyłać, wskazać, studiosos Catonis ad illud volumen relegamus.

Relēgo, lēgi, lectum, *3.* na powrót zbierać, filo relecto (przez zwinięcie nici Aryadny); — przenos. na powrót odbyć drogę, znova zwiedzić, litora; navis Hellespontiacas relegit aquas; 2) znova czytać, odczytywać, scriptorum i scripta. [stygnąć.

Relontoso, ōre, znova słabieć,

Relēvo, *l.* podnosić w górę, corpus e terra; membra in cubitum, oprzeć; 2) ulżyć; — przenos. *a)* złagodzić, zmniejszyć, usunąć, famem, sitim, morbum, communem casum, luctum; *b)* przynieść ulgę, pocieszyć, pokrzepić; na str. bier. doznać ulgi, wydobrzeć, wzmódz się, przyjsć do zdrowia, relevetur ut aeger; relevata respublica; relevari cura et metu.

Relictio, ōnis, *ż.* opuszczenie, rei-publicae; consulis.

Relicuus, patrz reliquus.

Religatio, ōnis, *ż.* przywiązywanie.

Religio, ōnis, *ż.* bojaźń, cześć, uszanowanie względem Boga, religio deorum pio cultu continetur; puram religionem suscipere; religionem minuere; świętość miejsca lub przedmiotu, fani; Diana loco mutata, religionem non amisit; 2) sumiennosć, judicis; homo sine ulla religione, exemplar antiquae religionis; nienagannosć, nieskazitelnosć, vitas; 3) skrupuł, religionem alicui injicere, incutere, offerre, afferre; religione impediri; res venit in religionem; 4) zobowiązanie, sacramenti, jurisjurandi, officii, societatis; religione obstringere, constringere aliquem; 5) wina, przewinienie, grzech; religio haeret in republica; religione solvere; *b)* zabobonosć, vana; religiones suscipere. U późniejszych pisarzy zbiór wszystkich religijnych zwyczajów i urzędzeń, stąd: religio Christiana.

Religióse, *przysł.* sumiennie, wiernie, dokładnie, testimonium dicere; promittere; święcie, religijnie, templum religiosissime colebant.

Religiósus, *a, um,* sumieny, praebuit se in testimonio religiosum; religiosum est, jest rzecz

sumienia; ścisły, dokładny, autor, aures; święty, religijny, quid- quid religiosissimum in templis erat; r. dies (o dniu bitwy nad rzeką Alia), dzień żałoby.

Religo, 1. związać, manus post tergum; comam; 2) uwiązać, przywiązać, aliquid aliqua re, ad aliquem locum; poet.: classem ab aggere i clasem litore.

Relino, lēvi, litum, 3. podbierać, mella servata thesauris, poet.

Relinquo, liqui, lictum, 3. zostawić gdzie, aliquem lub aliquid; aliquem ad lub apud exercitum; relicto in Hispania Hannibale: legatum castris praesidio; quod satis visum est praesidio castris; legionem in praesidio; paululum frumenti; opuścić, patriam; Britanniam relictam conspiceret; 2) zostawić po sobie, domum hereditate; fundos: aliquem (testamento) heredem; aliquem successorem; rempublicam alicui, filios, liberos; historiam; reliquit scriptum; aeris alicui aliquantum; memoriam nullam; famam sui; 3) zostawić, dać, pozwolić, equitatus partem; nullum granum, naves inanes; sibi spatium deliberandi; sibi tempus ad aliquid; tempus munitioni; facultatem sui colligendi; na str. bier pozostać, relinquitur tempus, via, fuga, spes i t. p.; także: ze spoj. ut i tr. łącz. relinquitur, ut quiescamus; opuścić, wystawić, urbem direptioni; relictis iis, quae occupaverat; 2) opuścić, porzucić, aliquem; domos; loca superiora; rem; relinquit aliquem animus, mdleje; lub anima, umiera; zaniechać, zaniedbać, porzucić, puścić mimo, ius suum, injurias; caedes (nie wspomniéć); relictis omnibus rebus (zaniechawszy).

Reliquiae, arum, ż. ostatki, resztki, szczątki, copiarum, vini, cibi; conjurationis; rel. terra condere (o popiołach umarłego).

Reliquus, a, um, pozostały, resztujący; *rzeczow.* reliquum, i, n. i w licz. mn. pozostałość, reszta; reliquum est, z nast. ut i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. reliquum est, ut egomet mihi consulam, pozostaje, abym sam sobie radził; rel. est — prosequar; nihil est reliqui, nic nie pozostaje; reliquum facere aliquid, pozostawić, także: opuścić aliquem, przy życiu zostawić; quod fortuna reliqui fecit; nihil reliqui facere, nic nie zostawić albo nie zaniedbać, wszystko zrobić, co tylko można; 2) o długach: pozostały, niedopłacony, quum tanta reliqua sint; 3) w odniesieniu do czasu: pozostały, przyszły, in reliquum tempus, na przyszłość; 3) inny, drugi, ut ei magistratus reliqui omnes parenter; exercitus; reges; privata aedificia; quod reliquum est, z resztą, co do reszty; także: de reliquo; reliqui, iani; reliqua, inne rzeczy; lub *przyst.* wreszcie.

Religio, patrz religio.

Reluceo, luxi, 2. odbijać światło, świecić się, freta igni relucet.

Relucesco, luxi, 3. znowu zajaśnieć, solis imago.

Reluctor, 1. pasować się, opierać się, hostis reluctans; — przenosić sprzeciwiać się, z przyp. 3 lub samo rel.

Remando, 1 nawzajem kazać powieździć, oświadczyć, remandat- tum Pyrrho a senatu est, z 1 przyp i tryb. bezok u późn. pis. **Remaneo**, mansi, mansum, 2. pozostać, domi; Romae; in aliquo loco; ad urbem; lub samo rem

- pars integra remanebat; — przenoś. si ulla apud vos memoria remanet avi mei; gloria remansi.
- Remansio**, ōnis, *ż.* pozostanie.
- Remēdium**, ii, *n.* lekarstwo; przenoś. pomoc, środek zaradczy, timoris lub timeri; ad dolorem tolerandum; r. exercitus deficientis.
- Remeo**, 1. powracać, aēr rem.; victor ad Argos; urbes patrias. poet.
- Remētor**, meus, 4. znowu mierzyć; — przenoś. iść nazad tą samą drogą, stadium; bier. remenso spatio, poet.; znowu uważać, rite astra.
- Remex**, remigis, *m.* robiący wiosłem, majtek; poet. w znaczeniu zbiorowem, remex zamiast remiges.
- Rēmi**, orum, *m.* lud w Belgii.
- Remigatio**, ōnis; *ż.* robienie wiosłem.
- Remigium**, ii, *n.* cały przyrząd potrzebny do robienia wiosłami; wiosła, nudum remigio latus; poet.: o skrzydłach Merkurego i Dedala: volat per aera remigio alarum; sacrauit remigium alarum (suarum); 2) robienie wiosłami; 3) majtkowie, remigium classicique milites eveci. [nać.
- Remigo**, 1. robić wiosłami, płyć.
- Remigro**, 1. powrócić na swoje miejsce, na powrót się wprowadzić, własc. i przenoś. Romam lub z przym. in, ad i 4 przym. in locum: ad justitiam.
- Reminiscor**, sei, przypominać co sobie, przywozić co sobie na pamięć, veteris fama; amicos; 2) wymyślić, plura bona; 3) rozważać, ea potius reminiscere.
- Rēmisco**, miscui, mistum lub mixtum, 2. pomieszzać, vera falsis.
- Remisso**, przysł. zwolna, łagodnie, utrum severe agere malit, an remisse.
- Remissio**, ōnis, *ż.* odesłanie, pu-
- szczenie od siebie, 2) spuszczenie. superciliorum; r vocis, niżenie głosu; — przenoś. a) r. animi, rozorwanie umysłu; rozrywka, odcznienie; b) zwolnienie, zmniejszenie, złagodzenie, poenae, morbi; r. usus, zaniechanie stosunków, obcowania; animi in injuria; względność, przepuszczenie komu; stąd: łagodność.
- Remissus**; a, um, nienatężony; — przenoś. a) słaby, mdły, leniwy, opieszaly, niedbały, in labore: in petendo; animus remissus i remissus animo; b) wesoly, zabawny, ucieszny, jocus; cum remissis hominibus jucunde vivere; c) zwolniony, łagodny, ventus, frigus; — przenoś. mały, aestimatio; d) powolny, niegwałtowny; spokojny, homo in sermone, dicendi genera; cantus remissior, głos mniej natężony.
- Remitto**, misi, missum, 3. odesłać, puścić od siebie; odprawiać, aliquem; aliquem alici; aliquem Roman; domum; in hiberna; obsides; rozpuścić, concionem; nuncium uxori, posłać list rozwodowy, zapowiedzenie rozvodu; — przenoś a) calces (wierzgać); vincula (rozwiązać); poet.: spuścić, brachia, digiti sopore remissi; tunica remissa; arma; także: wypuszczać z siebie, sanguinem e pulmone; wydać, sonum, zrzędać, atramenta; labem; b) popuścić, zwolnić, ramulum adductum; habenas; frena equo; arcum; appetitus, puścić cugło swoim żądom; mella liquefacta remittere, roztopić; vere remissus ager (rola wolna od lodu, śniegu); se rem. odpocząć; przysł. zwolna, dać wypoczynek umysłowi; o wiatrach, deszczu, bolu i t. p.: remitti, lub se remittere lub samo remittere,

zwołnić, uspokoić się, ubi primum remiserunt pedes: quum remiserant dolores pedum; zaniechać, zaprzestać, zwolnić w czym, odstąpić od czego, de celeritate; industriam; contentionem; inimicitias; curam, aliquantum; aliquid de pristina virtute; opinionem animo; poet.: z tr. bezok., remitte quaerere, nie pytaj, nie badaj; zrzec się, ustąpić, darować, przebaczyć, navem; multam, poenam, pecunias, stipendium; injurias; pozwolić, przyznać, aliquid; alicui aliquid; remissitibus tribunis: 2) odwrócić nazad, oddać napowrót, odrzucić, alicui aliquid lub ad aliquem, pila, telum odbijać, vocem nemora remittunt, poet.: stąd: przenoś. oddać nawzajem, wywzajemnić się, wywdzięczyc się, alicui beneficium: poet.: veniam r.

Remmius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Remmia, prawo Remmiusza.

Remōtor, 4. odwalić, pondera terrae.

Remollesco, 3re, mięknać, stawac się miękkim, cera remollescit sole; — przenoś. a) łagodnieć, precibus, poet.: b) robić się zniewieściałym.

Remollio, 4 zmiękczyć: — przenoś. zniewieścić, pozbawić mocy, artus, poet.

Remorāmen, 3is, n. zwlekanie, opóźnienie.

Remordeo, 3re, wzajemnie kąsać, odgryzać się: — przenoś. c) niepokoić, dręczyć, animum; quando haec te cura remordet; d) odcinać się, nawzajem komu docinać, aliquem, poet.

Remōris, e, powolny, opieszaly.

Remōror, 1. zatrzymywać się, in Italia: 2) przech. wstrzymywać,

powściągać, przeszkadzać, aliquem; iter alicujus; aliquem a negotiis. **Remōte**, przyst. odlegle, daleko. **Remotio**, 3nis, 3. usuwanie, cofanie, brachii: — przenoś. zbijanie. criminis.

Remōtus, a, um, oddalony, daleki, z przyim. a i przyp. 6 lub samym przyp. 6 lub samo rem.; — przenoś. a) wolny od czego, a culpa; ab omni suspitione; ab honestate, nieprzystojny, nieprzyzwoity; b) mający wstręt do czego, ab inani laude; c) wart odrzucenia; *rzeczow.* remota = rejecta.

Remōveo, 3mōvi, 3mōtam, 2. oddalać, usuwać, praesidia ex locis; suspitionem a se; se a negotiis publicis; se artibus: plura de medio removebat; wyrzucać, aliquid ex oratione; remotis arbitris, bez świadków, po usunięciu świadków; remoto joco, bez żartu, żart na stronę.

Remūgio, 3re, ryczyć, Sibylla remugit antro; — przenoś. odgłos wydawać, brzmieć, grzmieć, vox ingeminata; coelum; 2) ryknąć na co, ryknem odpowiedzieć, ad mea verba remugis, poet.

Remulceo, 3mulsi, 3mulsum, 2. głaśkać; 2) tulić pod siebie, caudam. **Remulcum**, i, n. lina, którą się ciągnie statek wodny.

Remūlus, i, n. król Alby; 2) imię jakiegoś bohatera.

Remuneratio, 3nis, 3. zawdzięczenie, benevolentiae.

Remūneror, 1. wzajemnie udarować, zawdzięczyć, aliquem aliqua re; także czynne: remunero.

Remūria, ae, 3. miejsce w Rzymie na pagórku Awentyńskim, gdzie Romulus radził się wieszczby względem założenia miasta.

- Remurmúro**, *äre*, odzywać się mru-
czeniem, mruzczyć, unda.
- Rémus**, *i*, *m.* wiosło, właś. i prze-
noś, dncere remos, robić wiosła-
mi: remis inenbere, silnie robić
wiosłami: poet.: o rękach i nogach
pływającego, także o skrzydłach
ptaków alarum remis; przysłowie:
remis velisque lub ventis remis
lub velis remisque, bardzo usil-
nie, wszystkimi siłami, remis ve-
lisque petivit; v. r. festinare.
- Remus**, *i*, *m.* brat Romulusa.
- Ren**, *rēnis*, *m.* nórka, zwykle w licz-
mn. laborare ex renibus.
- Renarro**, *äre*, znowu opowiadać;
powtórzyć, priora.
- Renascor**, *nātus*, *3.* odradzać się,
odrasnąć, wzmacniać się, znowu
się zjawiać, właś. i przenoś. multa
renascetur vocabula; Trojae re-
nascens fortuna.
- Renāvigo**, *äre*, nazad żeglować.
- Reneo**, *äre*, odsuwać co sprzedzo-
nego.
- Renideo**, *äre*, jaśnieć, blask wyda-
wać, luna; aureum lacunar; —
przenoś. uśmiechać się, ore reni-
denti.
- Renitor**, *nisus* lub *nixus*, *3.* opie-
rać się, sprzeciwiać się.
- Reno**, *1.* nazad płynąć.
- Reno**, *ōnis*, *m.* (może), renifer: re-
nonum tegumentum, lub samo r.,
kożuch, futro, którego używali
Germanowie
- Renódo**, *1.* związać, comam longam;
2) rozpuścić.
- Renovāmen**, *īnis*, *n.* zmiana kształtu.
- Renovātio**, *ōnis*, *ž* odnowienie,
mundi; timoris.
- Renóvo**, *1.* odnawiać, odświeżać,
właś. i przenoś. templum; pro-
lium, bellum: vulnera; memoriae,
amicitiam; powtarzać, renovabo id,
quod dixi: pod względem siły: po-
krzepiać, orzeźwiać, animum; se
r., znowu do sił przychodzić.
- Renumēro**, *1.* odliczyć, zylczyć.
- Renunciātio**, *ōnis*, *ž* oznajmienie,
obwieszczenie, ogłoszenie, consu-
lum; suffragiorum.
- Renuncio**, *1.* ogłaszać, oznajmiać,
aliquid lub z *4* przyp. i tr. lez.
lub ze zdan. względ. renunciatum
est, patrem esse mortuum; ut re-
nunciaret, num eodem modo undi-
que obsiderentur; *2)* w znaczeniu
urzędowém: oznajmić, wnosić, ad
senatum; in consilium aliquid; le-
gationem (o skutkach poselstwa);
ogłosić kogo publicznie, ter prae-
tor primus renunciatus sum; wy-
kazać, numerum hostium; *3)* od-
mówić, wypowiedzieć, hospitium,
amicitiam alicui; stąd: wyrzec się,
opuścić, Stolicis.
- Renuo**, *nui*, *nūtum*, *3.* odmawiać,
zaprzeczać, nieprzystawać na co,
z przyp. *3.* lub *4* crimini; con-
vivium.
- Reor**, *rātus*, *rēri*, rachować, patrz
ratus; szczegól. w skutek ducho-
wego obrachowania: mniemac, są-
dzić, aliquid lub z *4* przyp. i tr.
bezok., delenda carmina esse reor;
in quibus eas virtutes esse remur;
aliquid optimum, uważać co za
najlepsze; reor, ut reor, nawiaso-
wo, sędzę, jak sędzę, nam, reor,
nullis — posset esse iucundior.
- Repāgūla**, *ōrum*, *n.* zapory, szran-
ki, pedibus rep. pulsant; — prze-
noś. repagula juris et officii per-
fringere.
- Repandus**, *a*, *um*, zadarty, zakrzy-
wiony.
- Reparābilis**, *e*, dający się naprawić,
nagrodzić, damnum.
- Repáro**, *1* znowu nabyć, odzyskać,
res amissas, urbes, tribuniciam
potestatem; *2)* odbudować, na no-
wo uzbroić, urządzić, naves; clas-

- sem; Carthago reparata est; 3) uzupełnić, exercitum, copias; odzyskać, vires; poet. reparabat cornua Phoebe; 4) odnowić, zacząć na nowo, powtórzyć, bellum, proelium; 5) u poet.: otrzymać w zamian, vina Syrā reparata merce; nec latentes classe cita reparavit oras, nie uciekła, nie schroniła się.
- Repastinatio**, ōnis, *ż.* przeorywanie, powtórne skopywanie gruntu.
- Repastino**, 1. przeorywać, powtórnie skopywać.
- Repecto**, pexi, pexum, 3 znowu zaczesać.
- Repello**, pūli, pulsui, 3. (w czas. przesz. dok. poet. reppuli); 1) odepchnąć, aliquem a genibussuis; odeprzeć, odbić, repagula; poet.: telum aere repulsum, strzał, pocisk, odskoczył od tarczy; naves a terra, odbić od lądu; poet.: tellurem repulit hasta, oparłszy się na włóczni, wznosił się nad ziemię; także: amnes Oceani pede; — przenoś. *a)* wzgardzić, odrzucić, aliquem lub aliquid; repulsus, odrzucony, mianowicie ten, który doznał zawodu w ubieganiu się o urząd; *b)* zbijać, illatas criminationes; zwalczyć, pokonać, repulsus veritatis viribus; 2) odpędzić, wypędzić, wyrugować, Hannibalem a Nola; aliquem ex urbe; na pyt. czém, telis, fundis, hastis i t. p.; — przenoś. oddalić, odpędzić, dolorem a se; odeprzeć, vim vi; ictus; bellum; wstrzymać się, iracundiam, contumeliam, od gniewu, obelgi; injuriam ab aliquo, bronić, zasłaniać kogo od krzywdy; oddalać, aliquem a gubernaculis civitatum; repellere a spe, być pozbawionym nadziei.
- Rependo**, pendi, pensum, 3. ważyć, odważyć, pensa, poet.: 2) oplacać co, placić za co, aurum pro capite; caput auro; stąd: wykupić, miles auro repensus; — przenoś. wywzajemnić się, wynagrodzić, odwetować, gratiam; magna; vitam dote; damna formae ingenio (nagrodzić, zastąpić); culpam culpa; stawiać co przeciw, fatis contraria fata.
- Repens**, tis, nagły, niepodziwiany, adventus, casus, discordia; przysłówkowo: Janus repens obtulit
- Repente**, przyst. nagle, niespodzianie
- Repentinus**, a, um, nagły, niespodziany, nieprzewidziany, vis, periculum, adventus; repentino, nagle, także: eum repentinus oppressit nagle.
- Repercūtio**, cussi, cussam, 3. odbijać co od siebie, na str. bier. odbijać się, o głosie i świetle: valles repercussae (clamoribus), doliny, w których się krzyk rozlega; clara repercusso reddebant lumina Phoebo, za odbiciem się słońca.
- Reperto**, peri, pertum, 4 (u poet. repperio), znaleźć, natrafić, aliquem lub aliquid; — przenoś. *a)* znaleźć, dostrzedz, dowiedzieć się, aliquid, lub z 4 przyp. i tr. bez., lub ze zdau. względ., neque reperire poterat, quibus institutis uterentur; uznawać kogo albo co za co, z podwójnym 4 przyp. lub na str. bier. z podwój. przyp. 1, Stoici inopes reperitur; *b)* wynaleźć, wymyślić, seruae reperit usum: nihil novi; zjednać sobie, uzyskać, nabyć, dorobić się czegoś, gloriam, salutem sibi.
- Repertor**, ōris, *m.* wynalazca, twórca, medicinae.
- Repetitio**, ōnis, *ż.* powtórzenie, ejusdem verbi crebra.
- Repetitor**, ōris, *m.* dopominający się.
- Repeto**, petivi i petii, petitum, 3. powracać, urbem, portum, patriam,

castra, Macedoniam; retro in Asia, viam (tą samą drogą powracać); odliczyć, repetitis atque enumeratis diebus; 2) znowu lub napowrót domagać się, upominać się, żądać zwrotu, aliquid lub aliquidem; mianow. a) res repetere, kiedy Fetiales w imieniu rządu domagali się od narodu sąsiedniego zwrotu grabieży lub w ogóle zadosyćuczynienia; pecuniae repetundae, lub samo repetundae, pieniądze albo inne rzeczy wydarte komu przez urzędnika; w ogóle: upominać się o swoje prawo, jus suum; rationem ab aliquo, żądać zdania sprawy; poenas ab aliquo, domagać się czyjej kary; także: nkarzać; b) sięgać, zasięgać, wywodzić, wyprowadzać, auxilium procul; aliquid longius: fabulas ab ultima antiquitate; originem domus; aliquid alte et a capite; repetunt ab Erechtheo; initia amicitiae ex parentibus; stąd także: znowu podnieść co, na nowo się zając, praetermissa; 3) znowu napisać, uderzyć na kogo, aliquem cuspede; na nowo rozpocząć, odnowić, pugnam, consuetudinem; w myśli i mowie: powtórzyć, decies repetita placebit.

Repetundae, patrz **repeto**.

Repleo, plēvi, plētum, 2. znowu napelnąć, domos exhaustas, scrobes terra; stąd: uzupełnić, znowu opatrzyć, exercitum; exercitum frumento et pecore; consumpta; 2) napelnąć, nasycić; włas. i przenoś. aliquid aliqua re; repletus, napelniony, pełny z przypad. 6; 3) zarazić, eadem vi morbi repleti

Replicatio, ōnis, ż. zwracanie się nazad, mundi, bieg kołowy.

Replico, 1. roztaczać, rozwijać, memoria annalium lub temporum, rozmyślać nad dziejami. prze-

biegać w myśli; temporis primam quidque, rozwijać, rozbierać wszystko porządkiem.

Repo, repsi, reptum, 3. pelzać, czołgać się, lazić, qua unus homo vix poterat reperere (przeleźć); iść powoli, milia tum pransi tria repimus; — przenoś. sermones repentos per humum, o stylu niskim, poet.

Repōno, posui, positum, 3 (*imięśl.* repostus = repositus, u poet.), a) składać, chować, arma; pecuniam in thesauris; poet.: sensibus imis aliquid, wrazić głęboko; b) odłożyć, złożyć, zdjąć, zrzucić, poet. telas; faciem deae vestemque; stąd: zrobić niepotrzebnym, falcem arbusta reponunt, drzewka obcięte nie potrzebują kosy, noża; — przenoś. zaniechać, caestus artemque, poet.; c) pochować zwłoki, pogrzebać, tellure repostus; 2) składać na czém, grues in terga volantium colla et capita reponunt literas in gremio; ligna super foco; stąd: — przenoś. umieścić, in numero deorum lub in deos; uważać za co, rem in artis loco; zaszadzać, pokładać, opierać na czém, in virtute; nihil spei in caritate civium; in iudicium humanitate; in fide Siculorum; in aliquo, in armis dextrisque salutem et dignitatem repositam esse; II) znowu włożyć, położyć, postawić nazad, umieścić, lapidem suo loco; columnas; vina mensis; donata: diadema alicui lub insigne regium; poet.: se in cubitum, znowu się opieść (przy stole, przy jedzeniu); aliquem in scepra, przywrócić do panowania; fabulam i Achillem, znowu na scenie przedstawić; plena pocula, znowu postawić; także: mollia crura (stawiać nogi, iść); III) umieścić, praecia-

rum diem illis diebus festis; in ejus locum reponi; — przenoś. *a)* odpowiedzieć, ne tibi ego idem reponam; *b)* wywzajemnić się, aliquid pro aliqua re, poet.

Reporto, 1. nazad odnosić, odwozić, przeprowadzać, amphoras argento plenas; milites navibus in Siciliam; exercitum, legiones; se ad aliquem (powrócić); — przenoś. *a)* donosić, tristia dicta; regis ad ahres; z 4 przyp. i tr. bezok. fama reportat advenisse viros, poet.; *b)* odnieść, otrzywać, duo signa, a rege insignia victoriae; laudem ex hostibus; spem bonam; 2) powtórzyć, audita verba, poet.

Reposco, ěre, domagać się napowrót, upominać się znowu, aliquem ab aliquo; z podw. przyp. 4. aliquem simulacrum; Parthos signa; dopraszać się aliquid ab aliquo; 2) żądać, domagać się, rationem ab aliquo; poenas; aliquem ad poenam, foedus flammis.

Repostor, ōris, *m.* przywróciiciel.
Repostus, a, um, oddalony, daleki, terras tentare repostas.

Repōtia, orum, *n.* uczta powtórna po godach.

Repraesentatio, ōnis, *ż.* płacenie gotowizna.

Repraesento, 1. uobecnić, stawić co przed oczy, aliquid; 2) wyrażać, naśladować, virtutem moresque Catonis; 3) niezwłocznie wykonać, wypełnić, zrobić, quod in longiore diem collaturus esset, se repraesentaturum; wypłacić natychmiast, a Faberio repraesentabimus.

Reprehendo i **reprendo**, prehendi (prendi), prehensum (prencum), 3. schwycić, wstrzymać, zatrzymać, aliquem manu; reprehensi ex fuge Persae; seinel elapsum non ipse possit Jupiter reprehendere;

genus pecuniae; — przenoś. *a)* prostać, ganić, Pausanias in eo est reprehensus; temeritatem cupiditatemque; *b)* zaprzeczać, zbijając zarzuty, quem quomodo reprehenderent; *c)* przypominać, przytaczac, id. quod erat imprudentia praetermissum.

Reprehensio, ōnis, *ż.* wstrzymywanie, zatamowanie; stąd: ograniczenie, przeszkoda, sine r. dicere; 2) nagaua, obwinienie, in varias reprehensiones incurrere; a reprehensione temeritatis absum; 3) zbijanie, zaprzeczenie.

Reprehenso, āre wstrzymywać, reprehensans singulos.

Reprehensor, ōris, *m.* przyganiacz; stąd: poprawiacz, comitorum.

Repressor, ōris, *m.* powściągacz, cacidis quotidianae.

Reprimo, pressi, pressum, 3. powściągać, hamować, wstrzymywać, własc. i przenoś. impetus hostium; conatus alicujus, edium; impudentiam alicujus; gemitum; odpierać, represso Catulo; opóźniać, itinera, cursum; se r. powściągać się, wstrzymywać się.

Reprōmissio, ōnis, *ż.* wzajemne przyrzeczenie.

Reprōmitto, mīsi, mīsum, 3. wzajemnie zobowiązać się, przyrzec. **Repto**, 1. czolgać się, suwać się, lazić, silvas inter reptare salubres (przechadzać się).

Repudiatio, ōnis, *ż.* odrzucenie, nieprzyjęcie czego, pogardzenie.

Repūdio, 1. odrzucić, wzgardzić, vota, conditionem aequissimam, usunąć consilium senatus a republica; rozwieść się, rozłączyć się, uxorem.

Repudium, li, rozwód.

Repuerasco, ěre, odmłodnić; 2) zdzięcinnić, postępować po dzięcinnemu.

Repugnāter, przyst opornie, ze wstrętem, accipere.

Repugnātia, ae, *ż.* sprzeczność.

Repugno, 1. opierać się, być przeciwnym, nie dopuszczać, sprzeciwiać się, crudelitati; contra veritatem: z tryb. bezok. lub ze spój. ne i tryb. łącz. u poet., 2) nie zgadzać się, być w sprzeczności, alicui rei: haec inter se repugnant; pugnat enim recte accipere et invitum reddere: rzeczow. repugnātia, ium, *n.* rzeczy sprzeczne.

Repulsa, ae, *ż.* odrzucenie, nieprzyjęcie, odmowa, nieudanie się zabiegów o urząd, repulsam ferre, pati, accipere, doznać odmowy, vota secura repulsae, życzenia pewne skutku, poet.: repulsa acdilicia: sine repulsa factum esse consulem.

Repulsus, us, *m.* odbijanie, odbicie: odgłos, scopulorum.

Repungo, ěre, znowu ukłóć: — przenoś. znowu trapić, dręczyć, animos.

Repurgo, 1. oczyszczać, iter: wypogadzać, repurgato coelo; poet. oddalać, usuwać, quidquid in Aenea fuerat mortale repurgat.

Repūto, 1. rozważać, rozmyślać, zastanawiać się nad czem, multa secum reputans: ze zdaniem zależ., reputate animis vestris, num—.

Requies, ětis, *ż.* (4 przyp. requietem i requiem, 6 przyp. requiete i requie) odpocznienie, spoczynek, rozrywka, zabawa, requies curarum; ad requiem animi et corporis: dum sibi requiem, dum risus undique quaerit; poet.: miejsce rozrywki, spoczynku.

Requiesco, quievi, quietum 3 spocząć, wypocząć, sub umbra: ossa tuta requiescite in urna; z 4 przyp. poet.: mulata suos requierunt flumina cursum; — przenoś. uspokoić

się, requiescunt similtates consilio amicorum: stąd: requietus, a, um, ten który odpoczął.

Requiro, quisivi, quisitum, 3. znowu szukać; szukać, poszukiwać, aliquid: stąd: a) znowu zapytawać: badać, roztrząsać, dowiadywać się, aliequem lub aliquid, o kogo lub o co: aliquid a lub ex aliquo, kogo o co: ze zdaniem względ. quae sit tellus habitanda requirit; b) wymagać, żądać, domagać się, vestrum auxilium; neque amplius requisivit; także: widzieć brak, majorum prudentiam in aliqua re, multos inde requiro, poet.

Requisitum, 1, *n.* potrzeba, ad requisita naturae descendere.

Rēs, ěi, *ż.* w ogóle: rzecz, przedmiot, ubi rebus nox abstulit atra colore; quid hoc rei est? w szczegól. wyraz ten przybiera rozliczne znaczenia, które się pokazują z przydanych przymiotników, słów lub przymków: a) majątek, mienie, res eorum deficere coepit, rem augere, conficere (strwonić); b) stan, położenie, okoliczności, si res ita postulabit; vestrae res meliores facilioresque erunt: belli res adversae; c) sprawa, czynność, interes, si qua in re ci opus fuerit; me de illius re laborare; d) stosunek z kim, tecum mihi res est, mam z tobą do czynienia; e) w znac. sąd.: sprawa, proces, susceptis rebus vel receptis; de rebus ab ipso cognitis; f) dzieło, czyn, clamorem est res secuta: w licz mn. dzieje, res Persicae; populi Romani; g) zdarzenie, wypadek, zjawisko, quis rem tam veterem pro certo affirmet; h) rzeczywistość, prawda, re ipsa, re vera, w rzeczy samej, w istocie: re multo magis quam verbis re-

futata; *g*) środek, sposób, fortuna, quibuscumque rebus possim, tueri; *k*) skutek, res indicabit; *l*) korzyść, in suam rem convertere; sua re moveri; *m*) dowód, vincam te rebus necessariis; *n*) res publica lub respublica, państwo, Rzeczpospolita, r. Romana; r. Albana; rerum potiri, mieć najwyższą władzę; potēga, moc, majores nostri majorem hanc rem fecerunt.

Resāoro, āre, uwolnić od klątwy
Resaevio, ire, znowu się srożyć.
wpaść w zapalczywość.

Resalūto, l. wzajemnie pozdrowić
Resanesco, sanui, 3. ozdrowieć: -
przenoś error resanuit.

Resarco, sarsi, sartum, 4. znowu
naprawić, damna.

Rescindo, scīdi, scissum, 3. znowu
przeciąć, vulnus; - przenoś
odnowić, luctus obductos, poet.:
2) zerwać, pontem; przerwać, val-
lum: stąd: otworzyć, os ulceris:
locum firmatum; 3) rozciąć, roz-
zdrzec, latebram teli, poet. -
przenoś. zniszczyć, unieważnić, vo-
luntates mortuorum; pactiones; res
judicatae; acta Caesaris i t. p.

Resciso, scivi lub scil, scitum,
3. dowiedzieć się, powziąć o czym
wiadomość, quum id rescierit; de
adventu; z 4 przyp. i tr. bezok.

Rescribo, scripsi, scriptum, 3. od-
pisać, epistolam; listownie komu
odpowiedzieć, alicui lub ad ali-
quem; ad literas (epistolam) lub
literis (na list); także samo rescr.
z 4 przyp. i tr. bezok., Pompejus
rescriperat, sese deducturum, 2)
na nowo zaciągnąć pod chorągiew,
ex eodem milite novas legiones;
cantus rescripti sunt vocum sonis,
wytazy odpowiednio do śpiewu
ulożone; 3) ad equum rescribere
(milites), piechotę zamienić na ja-

zdę, quod tu nunquam rescribere
possis, co wzięles wypłacić, od-
dać; reliqua, zapisać jako pozos-
tałość.

Resēco, secui, sectum, 1. ode-
rznąć, obciąć, wyciąć, truncos;
resecta lingua; partem do tergo-
re; ad vivum, do żywego obciąć; -
przenoś. *a*) skrócić, ograniczyć,
spatio brevi spem longam, nie
sięgać daleko nadzieją, poet.; ad
vivum resecare, brać rzeczy bar-
dzo ściśle; *b*) hamować, powścią-
gać, libidinem.

Resēmino, āre, na nowo siać, ro-
dzić, ales se reseminat odradza
się (o feniksie), poet.

Resequor, sequūtus i secūtus, 3.
aliquem, odpowiadać, talibus re-
secuta est Pallada dictis; his est
resecuta rogantem, poet.

Resēro, 1. otwierac, odmykać, por-
tas hosti; januam; limina, poet.: -
przenoś. objawiać, oracula; za-
czynać, annum, poet.

Reservo, 1. zachować, oszczędzać,
zostawić, commeatum ad obsidio-
nem urbis; legiones ad pericula;
odkładać, aliquid praesenti ser-
moni, do ustnego rozmówienia
się; zatrzymać, nihil ad similitu-
dinem hominis.

Reses, sīdis, nieczynny, niezat-
rudniony, opieszaly, cum resi-
dem tempus terere; resides mo-
vebit Tullus in arma viros, od-
wykłych od boju.

Resideo, sēdi, sessum, 2. siedzieć,
zostawać, własc. i przenoś. z przym.
in i 6 przyp., lub samym przyp. 6.
arbore, in solio; in corpore nul-
lum residere sensum (nie zostaje);
in nutu residere auctoritas (by-
ła widoczna); 2) być nieczynnym,
spoczywać, qua resident mortui.

Resido, sēdi, sessum, 3. osiadać
w celu zamieszkania, Siculis ar-

vis; dla wypocznienia: ne ille in villa resideret: o miejscowości: zniżać się, osiadać, si montes resedissent; poet.: maria tumescunt rursusquo in se ipsa residunt, burza się i opadają; także: jam jam residunt cruribus asperae pelles, osiadają:—przenoś. uspokajać się, uśmierzać się, tumor animi, ira, impetus animum ardorque; być znużonym, longiore certamine residere Samnitium animos.

Residuus, a, um, pozostały, resztujący; *rzeczow.* residuum, i, n. pozostałość, reszta, ostatek.

Resigno, 1. odpieczętować, otwierać, literas, testamenta;—przenoś. a) objawiać, venientia fata, poet.; b) niszczyć, niweczyć, znosić, fidei tabularum; c) poet.: lumina morte resignat (Mercurius), zamknięć; 2) z jednej księgi rachunkowej przenieść do drugiej; stąd: oddać, zwrócić, wypłacić, cuncta; quae dedit.

Resilio, silui i silii, sultum, 4. odskakiwać, odbijać się, resilit grando a culmine tecti;—przenoś. a) ab hoc crimen resilit, nie ma u niego miejsca: b) zmniejszać się, in spatium breve, poet.

Resimus, a, um, w górę zadarty, nares.

Resina, ae, f. żywica.

Resipio, ěre, trącić czem.

Respiro, sipui, i sipivi, 3. przychodzić do siebie po jakiej słabości, wydobywać; 2) przyjąć do rozumu, opamiętać się.

Resisto, stitii, stitum, 3. opierać się, czynić opór, własc. i przenoś. hostibus; libidini; contra veritatem; eos esse solos, qui adversus resistere auderent; ze spoj. ne i tr. łącz., restitit, ne status poneretur; nieosob. a Cotta restititur; 2) stać, zatrzymać się, wstrzymać kro-

ki, własc. i przenoś. cervus ad fontem; in occulto; media in voce resistit, zacina się; także: pozostać, qui Romae restiterunt: si restitero; 3) znowu stać, ubi lapsi resistamus.

Resolutus, a, um, rozwiązany, rozpuszczony, rozwolniony, słaby.

Resolvo, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozpuścić, puella resoluta capillos, z rozpuszczonymi włosami; vestes; equos, wyprzęgać; gleba se resolvit lub resolvitur, spulchnia się, robi się kruchą; nivem r. topić; nebulas, tenebras, rozpędzać, rozpraszać;—przenoś. jura pudoris, obrazić, zgwałcić; litem lite, zakończyć; curas, rozpędzić; dolos, zniweczyć; te piacula nulla solvent, nie uwolnią, poet.; 2) otworzyć, literas; utrem; ora; fauces in verba, do mówienia, poet.; zapłacić, ea summo studio.

Resonabilia, e, wydający głos.

Resono, sonavi, 1. wydawać odgłos: aedes resonant plangoribus; przech. doces resonare Amaryllida, aby brzmiało imię Amaryllidy; lucos cantu, napelnić, u poet.; -- przenoś. gloria virtuti resonat tanquam imago, chwala jest odgłosem cnoty.

Resonus, a, um, brzącający, rozlegający się, voces.

Resorbeo, ěre, znowu w siebie wciągać, połykać, fluctus.

Respecto, 1. oglądać się na co, ad tribunal; stąd: wyglądać, oczekiwać, par munus ab aliquo;—przenoś. mieć wzgląd, troskliwość, si qua pios respectant numina, poet.

Respectus, us, m. oglądanie się, z przyp. 2. incendiorum, na pożary; sine respectu fugere, bez oglądania się; ucieczka, przytułek, ad

senatum, si nullus alio sit quam ad Romanos respectus; 3) względ, respectu sui, przez względ na siebie; resp. rerum privatarum; resp. hujus fabulae: sine majestatis resp.

Respergo, spersi, spersum, 3. pokropić, popryśkać, pobryzgać, aliquid aquis; manus respersae sanguine.

Respersio, ðnis, ż. skropienie, pigmentorum; sumptuosa.

Respicio, spexi, spectrum, 3. oglądać się, ad aliquem lub samo aliquem; — przenoś. a) ściągać się, należeć, ad hunc summa imperii; b) cofać się myślą, przypominać sobie, quoad longissime potest mons mea respicere spatium praeteriti temporis; c) mieć względ na co, mieć o czém staranie, rempublicam; commoda populi; neglectum genus et nepotes; d) wyglądać, oczekiwać, subsidia; spem a Romanis; 2) za sobą widzieć, post terga; quod ubi respexit rex; 3) w ogóle: widzieć, aliquem in solio: poet. z 4 przyp. i tryb. bez. respiciunt volitare favillam.

Respiramen, inis, n. kanał oddechowy.

Respiratio, ðnis, ż. oddychanie, oddech; sine r. pugnare, bez oddechnienia; 2) przestanek w mowie wymierzany oddechem; 3) wyziewy, parowanie, aquarum.

Respiratus, us, m. oddychanie, oddech.

Respiro, 1. oddychać, animam lub samo respirare; 2) wytchnąć, odetchnąć; — przenoś. przyjąć do siebie ze strachu, z nieszczęścia i t. p.; a metu; a continuis cladibus; si armis positus civitas respiraverit; ustawać, zwolnić, cupiditas atque avaritia respiravit; oppugnatio respiravit.

Respondeo, spondi, sponsum, 2.

odpowiadać, tak w ogóle jako też w szczegól. o wyroczniach, wieszczach i przenoś. o odgłosie, interroganti tribuno; epistolae: saxa respondent voci; ad aliquid, contra contumeliam; adversus haec: multa, nihil; często z 4 przyp. i tryb. bez.; także: ze spoj. ut i tr. łącz., Pythia respondit, ut moenibus ligneis se defenderent; responsum est, odpowiedziano; respondendi brevitatis; 2) odpowiadać na zawołanie, uwiadamić o swój dbecności, a więc: stawić się, jawić się; milites ad noinia non respondebant, nie byli obecni przy czytaniu listy; Verrem non responsurum, nie stanie przed sądem; respondere vadatus debebat; — przenoś. (pedes) respondere non vocatos, stawić się; resp. ad tempus, zapłacić w czasie właściwym; 3) odpowiadać pod względem położenia, leżeć naprzeciw contra respondet Gnosia tellus poet.; stąd: zgadzać się być podobnym, odpowiednim, stosownym, z przyp. 3. lub z przyim. ad i przyp. 4. verba verbis; optatis fortuna; haudquaquam ad spem eventus respondit; wywajemniać się, amori amore; liberalitati; podolać czemu, dać odpór, orationi illorum.

Responso, ðnis, ż. odpowiadanie; sibi ipsi resp., odpowiadanie samemu sobie, postać krasomówska.

Responsito, are, odpowiadać, dawać objaśnienia (o prawnikach)

Responso, are, odpowiadać (o odgłosie), ripae responsant; poet. 2) opierać się, cupidinibus; gardzić, coenis opimis; 3) być stosownym, ne gallina malum responset dura palato, poet.

Responsum, i, n. odpowiedź (w odniesieniu do wyroczni i prawni-

- ków), Apollinis; dei Delphici; Sibyllae; jurisconsultorum.
- Respublica**, ae, *ż.* patrz res.
- Respuo**, spui, spũtum, 3. odrzucać, gardzić, nie przyjmować, własc. i przenoś. poetas; conditionem; defensionem; munera.
- Restagno**, are, wylewać z brzegów, rozlewać się, unda restagnantis maris fecit paludem; także: is locus late restagnat, zalane wodą.
- Restauro**, 1. odbudować, wystawić na nowo, odnowić.
- Restibilis**, e, corocznie odnawiany.
- Restillo**, 1. znowu kropkami spadać.
- Restinotio**, õnis, *ż.* gaszenie.
- Restinguo**, stinxi, stinctum, 3. gasić, ignem, incendium; ad restinguendum concurrere; — przenoś. a) zgasić, przytłumić, uśmierzyć, sitim; odium; ardorem cupiditatum; mentes auditorum inflammatas; zniszczyć, studia ceterorum; morte restingui; sermunculum rest. koniec położyć.
- Restipulatio**, õnis, *ż.* wzajemne przyrzeczenie, zobowiązanie się.
- Restipulor**, ari, żądać wzajemnego zobowiązania się, wzajemnie się zobowiązać.
- Restia**, is, *ż.* powróż, sznur.
- Restito**, are, ociągać się, zwiekać, opór czynić, prope restitantes consules in concionem pertraxerunt.
- Restituo**, stitui, stitutum, 3. znowu postawić, statuam; stąd: a) oddać, zwrócić co komu, emptoribus pretia, i tak często: alicui aliquid, amissa, fraudata; Arpi restituti ad Romanos; poet.: apibus fructum suum (jako własność); se alicui, stać się znowu przyjacielem; b) nazad przywołać, przywrócić, in patriam; causa restituendi mei; sospites Romam ad propinquos; 2) przywrócić do dawnego stanu, muros, aedes, oppida. a-
- ciem; res perditas, libertatem; iudicia (zniweczyć dawne wyroki, sądzić na nowo); provinciam in antiquum statum; aliquid in pristinam dignitatem; aliquem in regnum; in antiquum locum gratiae; in suam dignitatem, in honorem tribunicium; aliquem in amicitiam suam i t. p.; aliquem in integrum; Aetolos Romanis finibus suis imperium Romanum; odnowić, zacząć na nowo, proelium, pugnam, samo aliquem rest., przywrócić kogo do używania praw, przywilejów, także: ulaskawić; 3) zdobyć na nowo, Gallias r.; Galliae restitutae.
- Restitutio**, õnis, *ż.* przywrócenie do dawnego stanu; 2) odwołanie z wygnania, ulaskawienie, alicujus.
- Restitutor**, õris, m. przywróciiciel, salutis, templorum.
- Resto**, stiti, 1. zostawać, hic restat actus; qui pauci restant; majora restant; restat z nast. ut i tr. łącz. r. ut hic respondeam; poet.; z tryb. bez. iro r.; restabat verba referre; poet.: dona pelago et flammis restantia, szczątki uratowane, ocalone; także: hoc latio restare canunt, to czeka, to jest zostawione, przeznaczone; quod restat, na przyszłość; 2) opór czynić, opierać się, summa vi; neosob.: qua minima vi restatur, gdzie najmniejszy jest opór.
- Restrictio**, przysł. skąpo, oszczędnie, facere aliquid; dokładnie. ściśle; ostro, surowo, praecipere, observare.
- Restrictus**, a, um, ograniczony, skąpy, oszczędny, homo.
- Restringo**, strinx, strictum, 3. wiązać, kępować, restrictis laceratis; — przenoś. ograniczać, oszczędzać.
- Resudo**, 1. potnieć, pocić się; —

- przenos. solum resudat i huzmore resud.
- Resulto** ãre, odskakiwać, odbijać się, tela resultant galeã; — przenos. imago vocis resultat, odbija się echo; colles clamore resultant, krzyk rozlega się po wzgórkach, poet.
- Resũmo**, sumpsi, sumptum, 3. znowu brać, tabellas; — przenos. a) znowu otrzymać, dostać, dignitatem; depositam potestatem, u późn. pis.; b) odzyskać, vires; ad spem arrectus resumendi fastigii, poet. u późn. pis.
- Resupino**, i. w tył (w znak) obalić, assurgentem umbone.
- Resupinus**, a, um, w znak leżący, resupinum fundere, obalić; — przenos. dumny, zadzierający głowę, tulerat gressus resupina per urbem, poet.
- Resurgo**, surrexi, surrectum, 3. znowu powstać, znowu się podnieść; poet.: luna resurgit, znowu wschodzi; — przenos. powstawać na nowo, wszczynać się, resurgit bellum; wzmacniać się na nowo, nabierać świetności, urbs resurrexit; res Romana velut resurgeret.
- Resuscito**, ãre, znowu obudzić; — przenos. znowu wzniecić, odnowić, positam iram, poet. [ka.]
- Retardatiũ**, õnis, ż. opóźnienie, zwłoka.
- Retardo**, 1. opóźniać, zatrzymywać, aliquem in persequendi studio: motus stellarum retardantur, odbywają się powoli; — przenos. zatrzymywać, impetus hostium; aliquem a scribendo; opóźniać, przeszkadzać, auxilium.
- Retẽ**, is, n. sieć.
- Retẽgo**, texi, tectum, 3, odkrywać, otwierać, thecam numariam; poet.: homo relectus, nie osłoniiony tarczą; orbem radiis, oświecić pro-mieniami; także: jam rebus luce relectis; — przenos. wykryć, wyjawić, consilium, scelus.
- Retendo**, tendi, tensum i tentum, 3. zwolnić rzecz natężoną, napiętą, arcum.
- Retentio**, õnis; ż. zatrzymywanie, aurigã; pecuniae; — przenos. r. assensionis.
- Retento**, 1. (od retineo) wstrzymać, equos, frenã; — przenos. utrzymywać, sensus vitamque.
- Retento**, 1. (re i tento) na nowo próbować, doświadczać, fila lyrae; studium; także: z tryb. bezok., retentans infringere vestes, poet.
- Retentus**, a, um, *imiẽst.* od retendo lub retineo.
- Retexo**, texui, textum, 3. odpróć, rozebrać tkaninę, rozpleść co było utkanẽm, quasi Penelope telam retexens; o księżycu: plenum tenuata retexuit orbem (zmniejszył) poet.; — przenos. a) przerobić, scriptorum quaeque, poet; b) zniweczyć, znieść, odwołać, co ~~...~~ orationem; 2) tkãć na nowo, ponowić, fila properata; facta; orbis, poet.
- Retiãrius**, ii, m. szermierz, który używał sieci na uwikłanie swego przeciwnika.
- Reticeatũ**, ae, ż. milczenie. zamilczenie (przerwanie rozpoczętej mowy, postać ~~...~~ trasomowska).
- Reticeo**, tici, 2. milczec, z przym. de i przyp. 6, o czym, de injuriis; z przyp. 3 milczec, nic nie odpowiadać, alicui; z przyp. 4 zamilczec, rem.
- Retiõulum**, i, n. i reticũlus i, m, siatka.
- Retinaõulum**, i, n. to, co służy do zatrzymania czego: hak, klamra, lina, powróż, cugle i t. p. u poet
- Retinens**, tis, trzymający się cze-

go, obstający przy czém, jaris sui dignitatisque.

Retineo, *tinui*, *tentum*, 2. wstrzymać, *aliquem*; *aegre sunt retenti*, *quin oppidum irrumperent* (trudno ich było wstrzymać), także: *retineri non posse*, *quin*; lub zatrzymać, *semel empta i t. p. aliquem obsidem*, jako zakładnika; — przenoś. wstrzymać, *cursum*; poet.: *lacrimas*, *gaudia*, *rabiem*; utrzymać w pewnym zakresie, w *Klubach*, *aliquem in officio*; *in fide*; *aliquem sub sua potestate*; lub zatrzymać, *nomen*; *hunc morem usque adhuc*; *memoriam alicujus rei*, lub *aliquid memoria*, zatrzymać w pamięci, pamiętać; utrzymać się przy czém, *jus suum*; *statum suum*; *suum ordinem*; *potestatem*; *pristinam virtutem*; uważać, przestrzegać, mieć co na względzie, *officium*; *utilitatem et fidem in amicitia*; 2) trzymać, *aliquem*; *aliquid manu*; — przenoś. krepować, *aliquem*

Retorqueo, *torsi*, *tortum*, 2. skręcać, zwracać, *oculos ad urbem*; *caput in aliquid*; *agmen ad dextram retorquetur* (zwraca się na prawo); poet.: *brachia tergo retortae* *litore undae*, odparte od brzegu; *pantherae terga* lub *amicium*, w tył zarzucić, odwinąć; — przenoś. *mentem lactata retorsit*, zmieniła.

Retorridus, *a*, *um*, wyschły, spiekły od słońca; zmarszczony, skurczony.

Retractatio, *ōnis*, *ġ*. przejrzenie, poprawka; 2) ociąganie się, *sine retractatione*.

Retractatus, *a* *um*, poprawiony, przejrzany.

Retracto, 1. znowu się czego chwytając, brać się do czego, *ferrum*,

arma; *vulnera*; *znowu wydobywać*, *verba desueta*; — przenoś. *a*) *znowu rozważać*, *aliquid diligenter*; *dum prima retractant fata domus*; *b*) *odświeżać*, *odnawiać*, *causas doloris*; *dolorem retractando augere*; *vetera odia*; *secum memorata*, poet.; 2) *cofać*, *odciągając*; — przenoś. *a*) *cdwolać*, *nihil est, quod dicta retractent Aeneadae*; *b*) *ociągając się*, *opierać się*, *sprzeciwiać się*, *nullo retractante*.

Retractus, *a*, *um*, oddalony, usunięty, ukryty, *retractior a mari murus*; *emporium in intimo sinu*.

Retraho, *traxi*, *tractum*, 3. odciągnąć, cofnąć, *Hannibalem in Africam*; *manum*; *ex itinere*; wstrzymać, *fugientom*; *retractus ex fuga*; *se retr.* usuwać się, *a convictu*; — przenoś. wstrzymywać, *consules a foedere*; *ocalić*, *uno proelio Thebas ab interitu retractit*; 2) *in odium*, *ohydzić*, *podać w nienawiść*.

Retribo, *tribui*, *tributum*, 3. zwrócić, oddać na powrót, *populo pecuniam acceptam*; 2) *ustąpić* *co komu*, *przyznać*, *fructum*, *quem meruerunt*.

Retro, *przysł.* na pytanie *dokąd?* *wstecz*, *w tył*, *se recipere*, *regredi*, *referre pedem*, *respicere*; *na pyt. gdzie?* *w tyle*, *z tyłu*, *quid retro atque a tergo feret*; — przenoś. *r.* *ponere*, *poniżać*, *upokaszczając*; poet.: *sententia vobis versa retro*, *zmieniliście zdanie*; 2) *w odniesieniu do czasu*. *w przeszłości*, *et deinceps r. usque ad Romulum*; *quodcumque retro est, to, co przeszło*.

Retrocedo, *cessi*, *cessum*, 3. iść na powrót, *cofać się*, *ustępować*. **Retrorsum** i **retorsus**, *przysłów.* *wstecz*, *naзад*, *vela dare*; — przenoś. *odwrotnie*.

- Retroversus**, a, um, tyłem obrócony, odwrócony.
- Retrusus**, a, um, oddalony; 2) ukryty, voluntas.
- Retundo**, tūdi, tūsum, 3. odbijać; — przenos. powściągać, linguas Aetolorum; sermones; superbiam; impetum; poskromić, hostēm; 2) stępić, przytępić, tela; — przenos. a) mucronem stili censorii, nieskutecznym zrobić, odebrać moc, pozbawić mocy; gladius lub ferrum alicujus, zniweczyć morderczy zamiar.
- Retūsus**, a, um, tępy, stępiony, tela retusa cadunt; — przenos. ingenium.
- Reus**, i, m. i rea, ae, ź. winowajca, obwinionv, obwiniona; reum facere lub agere aliquem, oskarżać, reum fieri lub agi, być obwinionym, oskarżonym, z przyp. 2, rzadko z 6 przedmiotu oskarżenia; — przenos. zobowiązany, voti, do spełnienia ślubu; suae partis tutandae.
- Reualeo**, valui, 3. wzmacniać się, przychodzić do zdrowia.
- Revēho**, vxi, vectum, 3. odwozić, tela; exsequias Romam; praeda revecta; na str. bier. powracać (wozem, konno, lub na okręcie) ad proelium; per circum; Ithacam; revectus equis; — przenos. ad superiorem actatem revecti sumus (powróciliśmy, cofnęliśmy się w mowie).
- Revello**, velli, vulsum, 3. wydzierać, wyrwać, odrywać, tela de corpore; telum ab alta radice; stipites; scuta; claustra portarum; puerum; morte ab aliquo revelli; quos Sidonia urbe revelli; usque proximos revellis agri terminos; — przenos. niszczyć, wytepić, consulatum ex omni memoria; injurias; 2) rozdzierać, rozrywać, humum dente curvo (uprawiać), poet. sepulcra; także poet.: cinerem manesque.
- Revēlo**, 1. odkrywać, odsłaniać.
- Revēnio**, vēni, ventum, 4. powracać.
- Revērā**, lub rē verā, w rzeczy samej, rzeczywiście, istotnie.
- Reverbēro**, āre, odbijać.
- Revērendus**, a, um, czcigodny, szanowny.
- Revērens**, tis, szanujący, pelen úszanowania.
- Revērentia**, ae, ź. uszanowanie, adhibenda est quaedam reverentia adversus homines; famae.
- Revēreor**, veritus, 2. lękać się, assentandi suspicionem; 2) czcić, szanować.
- Reversō**, ōnis, ź. zwrócenie się z drogi przed dojechaniem do miejsca, reditu vel potius reversione; 2) powrót, sol binas in singulis annis reversiones facit.
- Reverto**, verti, versum, i revertor, versus, 3. powracać, właśc. i przenos., ex itinere, ad aliquem; in gratiam cum aliquo; ad propositum; id malum in civitate revertat; nescit vox missa reverti.
- Revincio**, vixi, vinctum, 4. związać, juvenem manus post terga revinctum, poet.; 2) przywiązać, przymocować, ancoras catenis: trabes; stipites ab infimo; poet.: zona summo de poste revincta; insulam revinxit Gyaro.
- Revincō**, vici, victum, 3. pokonać, zwalczyć, catervae revictae; przenos. przekonać, iudicio amicorum revincetur; crimina revicta rebus.
- Reviresco**, virui, 3. znowu się zazielenić, silvae; — przenos. powracać do dawnych sil, odmłodnić, ad renovandum bellum re-

virescent; revirescere posse parentem.

Reviso, visi, visum; 3. odwiedzić, zwiedzić, obejrzeć, revise nos aliquando; te reviset tuas vates; domos revisebant; poet.: aut quae fortuna satis digna revisit te (szczęście spotkało ciebie).

Revivisco, vixi, 3. odrodzić się, ożyć, własc. i przenos. reviviscunt adventu nostro justitia, abstinencia; civitates revixerunt.

Revocabilis, e, dający się odwołać, cofnąć, non r., nieodwołalny.

Revocamen, Inis, n. odwołanie; 2) wstrzymanie, powściąganie.

Revocatio, ōnis, f. odwołanie, a belko; — przenos. a) verbi, przywrócenie; b) povab, ponęta, ad contemplandum; ad voluptates.

Revoco, 1. odwołać, aliquem; aliquem z przym. de, ex, a i prz. 6; z ini przyp. 4., wznac. woj. copias; aliquem aliqua re, aliquem certo signo, suos tubā; — przenos. zwać, zwrócić nazad, spes Campanae defectionis Samnites in Apuliam versos rursus ad Caudium revocavit; oculos, lumina; cofnąć, revocat pedem Tiberinus ab alto; gradum; ograniczyć, ukrócić, comitia in unum diem; vitem (obciąć); u późn pis. także: odzyskać, zdobyć na nowo, omnia militaria signa; a) kogo, aliquem ad vitam lub a morte, wyratować, ocalić; aliquem in memoria alicujus rei, przypominając komu; se ad ea revocat, przywołać do siebie na pamięć; stąd: se ad se. lub samo se r. wchodzić w siebie samego, zastanawiać się nad sobą; także: se ad industrias; wstrzymać, odciągnąć, odwrócić, aliquem a turpissimo consilio; a cupiditate; a scelere; animum ab ira; b) co nazad przywieść, przywrócić, wznowić, vi-

res; animos; Romanam ditionem ad pristinas vires; priscos mores; memoriam alicujus rei, lub aliquid; studia intermissa; odwołać, facta; 2) znów powołać, wezwać, in suffragium; w znac. sąd. na nowo pozwać: hominem; w teatrze: przywoływać, quum saepius revocatus vocem obtudisset; millic revocatum est, wolano, żeby powtórzyć; primos tres versus, żądać powtórzenia pierwszych 3-ch wierszy; o poecie: revocatum eandem rem dicere; 3) powoływać, wabić, abi, quo blandae juvenum te revocant preces; — przenos. doprowadzić do czego, rem ad manus, do bitwy, do rozstrzygnięcia przez bitwę; spem consulatus in partem; rozdwójć; aliquid in dubium, podać w wątpliwość; stosować do czego, odnosić, aliquid ad snas res; ad se aliquid; omnia ad gloriam; consilia ad naturam; także: prowadzić, aliquem ad virtutem; odwoływać się do czego, powoływać się na co, ad aestimationem alicujus; 4) nawzajem zaprosić, aliquem, vulpem.

Revolo, 1. nazad lecieć; — przenos. szybko wracać, telum.

Revolubilis, e, mogący się w tył toczyć, poudus, poet.

Revolvo, volvi, volutum, 3. w tył toczyć, zwiąć, aliquid; poet.: iter fallacis silvae lub aequora, przechodzić, podróżować; se revolvere lub na str. bier. revolveri, powracać, nazad się toczyć, revolver in Tusculanum; lub spadać, toro; revolutus equo; rev. librum, czytać (ponieważ przy czytaniu książek trzeba było je rozwijać); o czasie: revoluta dies, wracający dzień; revoluta secula, upłynione wieki, u poet.; na str. bier. wpaść na co, natrafić, ad patris

sententiam; ad dispensationem inopiae; in sollicitudinem suspicionemque; quid ad ista revolver?

2) znowu rozwijać; znowu czytać, loca jam recitata; lub znowu opowiadać, powtarzać, haec ingrata; lub znowu rozmyślać, zastanawiać się, Numa visa revolvit; na str. bier. znowu wpaść w co, in luxuriam; rursus ad superstitionem, u późn. pis.

Revómo, vomul, 3. znowu z siebie wyrzucić, fluctus, poet.

Revorto, patrz revertó.

Rex, régis, *m.* kierujący, najwyższy rządcza kraju, król; w licz. mn. król i jego małżonka; także: familia królewska, reges Syriae (o synach króla Antyocho); poet.: populus late rex, rozlegle mający panowanie; o bożkach niektórych: o Jowiszu, Neptunie, Plutonie, r. deorum, r. aquarum, r. Stygius; charakter, urząd królewski, rex patrem vicit; *b)* w znac. relig.: rex sacrorum lub sacrificus lub sacrificulus, kapłan w Rzymie sprawujący ofiary, które przedtem królowie sprawowali; *c)* o rzekach: fluviorum rex Eridanus; o zwierzętach: r. ferarum; reges apum; *d)* r. pueritiae, przewodnik młodzieży; *e)* obrońca, patron, coram rege suo de paupertate tacentes; *f)* w ogóle: bogaty, możny, szczęśliwy, rex eris, si recte facies.

Rex, gis, *m.* przezwisko Rzymskie.

Rhadamanthus, lub -os, *i, m.* syn Jowisza, brat Minosa, sędzia w krainie podziemnej.

Rhaeti, orum, *m.* mieszkańcy krainy zwanej Rhaetia, ae; ż. między Dunajem a Renem; stąd: Rhaeticus i Rhaetus, *a, um,* Retycki.

Rhamnus, untis, *ż.* miasteczko w Attyce; stąd: *a)* Rhamnūsis, Ydis, Rannuzijska (Nemesis); *b)*

Rhamnusius, *a, um,* Ramnuzyjski i Rhamnusia, jako przydomek Nemezydy.

Rhapsodia, ae, *ż.* część poematu śpiewana lub deklamowana przez Rapsodów; secunda, druga księga Iliady Homera.

1. Rhēa, ae, *ż.* Silvia, córka Numitora, króla Albańskiego, matka Romulusa i Rema.

2. Rhēa, ae, *ż.* imię Cybeli. [kołach. Rhēda, ae, *ż.* powóz o czterech Rhedarius, *ii, m.* woźnica. Rhedōnes, *um, m.* lud w Gallii celtyckiej.

Rhegium, lub -on, *ii, n.* miasto Bruttów; stąd: Rheginus, *a, um,* odnoszący się do Regium i Rhegni, *orum, m.* Reginowie.

Rheno, patrz reno.

Rhēnus, *i, m.* Ren.

Rhesus, *i, m.* król Tracyi.

Rhētor, ōris, *m.* nauczyciel wymowy; także: mówca.

Rhetōricae, *przysł.* po krasomówsk.

Rhetoricos, *a, um,* tyżący się wymowy; ars rh. lub samo rhetorica; ae, lub -e, -es, *ż.* sztuka krasomówska; 2) rhetorici doctores, retorowie, nauczyciele wymowy; libri rh. lub samo rhetorici, *orum, i* rhetorica, *orum, n.* pisma obejmujące prawidła wymowy.

Rhidāgus, lub Ridagnus, *i, m.* rzeka w kraju Partów.

Rhinoceros, ōtis, *n.* nosorożec.

Rhinocōtura, ae, *ż.* miasto w Palestynie nad morzem Śródziemnym w bliskości Egiptu.

Rhinton, ōnis, *m.* poeta z Tarentu.

Rhion, i Rhium, *ii, n.* przylądek w Achai.

Rhipacus, *a, um,* mons lub poet. arces, góry w północnej stronie Sarmacyi lub Scytyi.

Rhison, ōnis, miasto w Illiryi;

- stad: Rhizōntae, arum, mieszkańcy miasta i okolic Ryzonu.
- Rho, *n.* głoska grecka, *r.*
- Rhōda, *ae, Ź.* miasto w Hiszpanii tarrakoneński.
- Rhōdanus, *i, m.* Rodan.
- Rhodium, *patrz* Rhodos.
- Rhodopē, *ēs, i -pa, ae, Ź.* góra w Tracii i jej okolice; *poet.:* o Tracii w ogóle; stad: Rhodopējus, *a, um,* rodopejski, w ogóle: tracki, *u poet.*
- Rhōdos, *lub* Rhodus, *i, Ź.* wyspa na morzu Śródziemnym z miastem tegoż nazwiska; stad: Rhodius, *a, um,* należący do Rodu i Rhodii, *orum, m.* Rodyjczyk.
- Rhoecus, *patrz* Rhoetus.
- Rhoetēum, *i, n.* przylądek i miasto w Troadzie; stad: Rhoetēus, *a, um,* retejski, w ogóle: trojański, *u poet., i Rh.* profundum *lub* samo Rhoetum, morze w bliskości Reteum.
- Rhoetus, *i, m.* imię olbrzyma; 2) król Marrubiów albo Marsów.
- Rhombus, *i, m.* bąk, fryga; motowidło używane do czarów; 2) gatunek ryby morskiej, płaszczka.
- Rhosos, *lub -us, i, Ź.* miasto nadmorskie Cylicy; stad: Rhosiācus, *a, um,* do tego miasta odnoszący się.
- Rhythmici, *orum, m.* nauczyciele rytmu, od *rhythmus, i, m. = numerus,* *takt w muzyce.*
- Rictinium, *ii, n.* suknia, której Rzymianki używały w czasie żałoby.
- Rictus, *us, m.* także rictum, *i, n.* rozdzwianie gęby albo paszczęki, risu diducere rictum; *r.* Cerberei.
- Rideo, *risi, risum,* 2. śmiać się, alicui *lub* ad aliquem, *usmiechać się* do kogo: — *przenoś.* o przedmiotach niezwy.: przyjemny przedstawiać widok, florum coloribus almus ridet ager: ille terrarum angulus mihi praeter omnes ridet (podoba się); domus ridet argento (jaśniej); 2) śmiać się z kogo *lub* czego, wysmiewać, naszmiewać się, hominem; impudentiam; ridetur ab omni conventu.
- Ridicule, *przysł.* śmiesznie, to jest: *a)* żartobliwie, zabawnie; *b)* śmiechu godnie.
- Ridiculus, *a, um,* śmieszny, to jest: *a)* zabawny, ucieszny; *poet.:* z tr. bezok. ridiculus totas simul absorbere placentas (śmiano się z niego, że-); *rzeczow.* ridiculum, *i, n.* żart, rzecz śmieszna; *b)* wysmiania godny, z tryb. bez. est ridiculum nihil dicere.
- Rigens, *tis,* skrząply, zdrętwiały, stwardniały, sznoppa rigentia gelu; *poet.:* vestes auro rigentes (wysztywane, haftowane).
- Rigeo, *ere,* być skrząplym, zdrętwiałym, partes terrae frigore rigent; — *przenoś.* sterczyć, jeżyć się, sine frondibus arbor nuda riget; gelido comae terrore rigent, *poet.*
- Rigesco, *rigui,* 3 drętwieć, krzepnąć, aquae in grandines; — *przenoś.* w czasie przeszłym dok. najeżyć się, metu riguisse capillos, *poet.*
- Rigide, *przysł.* twardo, — *przenoś.* surowo.
- Rigidus, *a, um,* stęzaly, skrząply, twardy, aqua; tellus; najeżony, capilli; — *przenoś.* *a)* niezachwiany, nieporuszony, vultus, mens, innocentia; stad: surowy, nieugięty, censor, satelles virtutis; *b)* nieokrzesany, gruby, niezgrabny, mores; signa rigidiora; *c)* dziki, okrutny, ferae; Getae; Sabini; ferrum.
- Rigo, *l.* prowadzić którądy wodę *lub* inny płyn, aquam per agros; stad: oblewać, żwilać, skrapiać, lucum fons perenni rigabat aqua;

- poet.: ora lacrimis lub fletibus; karmić, uberibus gravidis natos vitali rore rigabat: — przenoś. zasilać, ingenia omnium.
- Rigor**, ōris, *m.* twardość, sztywność, niezgiętość, ferri, auri; zdrętwiałość od zimna i samo zimno, gelidus rigor; Alpinus r.; — przenoś. brak poloru, meokrzesanie, poet.
- Riguus**, a, um, zlewający, polewający, zwilżający, amnes; 2) polany, zwilżony, horti.
- Rima**, ae, *ż.* rozpadlina, szpara, rysa, rimas agere lub ducere, padać się, dostawać szpar; per angustam rimam reperat; poet.: igitur rima micans (o błyskawicy.)
- Rimor**, 1. robić szpary, brózdę, łupać, terram rastris, krajać, uprawiać; stąd: szukając rozkopywać, szperać, badać, poszukiwać, o ludziach i zwierzętach, właśc. i przenoś. vultur viscera rimatur epulis; canes elatis rimantur naribus auras.
- Rimōsus**, a, um, pełen szpar, rozpadlin, dziurawy; poet.: r. auris, tego, który nic nie zamilczy.
- Ringor**, rictus, 3. wyszczerzać zęby: — przenoś. być niechętnym, dąsać się.
- Ripa**, ae, *ż.* brzeg rzeki; poet. i u późn. pis. także brzeg morza (= litus).
- Ripula**, ae, *ż.* mały brzeg rzeki.
- Risor**, ōris, *m.* śmieшек, wyśmiewacz, szyderca.
- Risus**, us, *m.* śmiech, uśmieszek, risum edere, tollere, rozśmiać się; movere, rozśmieszyć; tenere, wstrzymać się od śmiechu; in risum vertere, w żart obrócić: 2) szyderstwo, ille est risui omnibus, jest przedmiotem szyderstwa, pośmiewiska.
- Rite**, *przysł.* stosownie do przepisów religijnych, z zachowaniem należnych obrzędów, exequiis so-
- lutis; deos colere; sacrum facere; 2) zwyczajnym sposobem, podług zwyczaju, vagas rite trahunt domos; religatos ritu carpero gremen equos, poet.; stąd: w znac. sądow.: prawnie, jak przepis prawa mieć chce, testes rite affuerunt; należycie, przyzwoicie, quae potest appellari rite sapientia; rebus r. paratis; 3) szczęśliwie, r. propinquare augurium.
- Ritus**, us, *m.* obrząd religijny; 2) wszelki obyczaj, zwyczaj, sposób, ritu, podług zwyczaju, jak, z prz. 2. pecudum ritu, jak bydła.
- Rivālis**, is, *m.* współzalatnik.
- Rivālitās**, ātis, *ż.* współzalatność, zazdrość.
- Rivulus**, i, *m.* strumyk, właśc. i przenoś. tardi ingenii est rivulus consecrari, fontes rerum non videre.
- Rivus**, i, *m.* strumień, *przysłowie*: e rivo flumen iacere, z małej rzeczki zrobić wielką; — przenoś. fertunae.
- Rixa**, ae, *z.* kłótnia, spór, zwada.
- Rixor**, 1. kłócić się, spór wieść, cum aliquo de aliqua re.
- Rōbigo**, Inis, *ż.* rdza; poet. o zepsuciu zębów: — przenoś. gnuśność, ingenium longa robigine torpet; 2) rdza na zbożu, zaraza; stąd: 3) bogini, broniąca od téj szkody.
- Robōreus**, a, um, dębowy.
- Robōro**, 1. wzmocnić, umocować, utwierdzić, właśc. i przenoś. gravitatem (animi) a natura acceptam.
- Robur**, ōris, *n.* dąb; wszelkie drzewo twarde; 2) rzecz zrobiona z dębu, ława, zagroda, rękonoś, pocisk, r. praefixum ferro; o koniu drewnianym pod Troją, sacrum; miejsce w więzieniu publicznem, r. Tullianum; — przenoś. trwałość, twardość, ferri, navium; siła, dzielność, w znac. fizycznem, duchowem i moralnem: si satis ae-

tatis atque roboris haberet; vir incredibili robore animi; dummodo plus in virtute roboris teneamus; w znaczn. zbiorowém: wybór, czolo, kwiat, robora pubis, centurionum, peditum, virorum, populi Romani; quantum roboris in acie erat.

Robustus, a, um, z dębu lub innego twardego drzewa zrobiony; stąd: mocny, twardy; — przenoś. silny, mocny, corpus; animus, improbitas; robustior aetate, starszy.

Rodo, rosi, rosum, 3. gryźć, ogryzać, vitem; zjadać, cibaria; 2) niszczyć, psuć, ferrum robigine roditur; — przenoś. obmawiać, czernić, absentem.

Rogālis, e, należący do stosu drzewa, do zgłiszcza, flammae, poet.

Rogatio, ōnis, 3. 1) pytanie; szczegól. 2) podanie wniosku do prawa zgromadzonemu na obrady ludowi, rogationem (ad populum) ferre; rogationem perferre; accipere, promulgare; 3) prośba, r. gratiosissima.

Rogatiuncula, ae, 3. krótkie pytanie; 2) projekt do prawa.

Rogator, ōris, m. pytający ludu obradującego; podający projekt do prawa; przewodniczący zgromadzeniu ludu i zbierający głosy, patrz punctum.

Rogatus, us, m. prośba, używa się zwykle tylko w przyp. 6., ejus rogatu, na jego prośbę.

Rogito, 1. pytać.

Rogo, 1. pytać, aliquem; aliquid (o co); aliquem causam alicujus rei; de aliqua re; z następ. zdaniem zależ., rogavi, pervenissentne Agrigentum; w, szczegól. a) rogare sententiam lub rogare aliquem, pytać o zdanie, consules populum jure rogaverunt; legem r. lub samo rog. przedstawiać do zatwier

dzenia projekt do prawa; rog. magistratum, ludowi kogo do wyboru na urząd przedstawiać; comitia consulibus rogandis; także: z podwójnym 4 przyp., qui plebem Romanam tribunus plebis rogaret; interrege rogante; b) milites sacramento rog., do przysięgi powoływać, zobowiązywać przysięgą; 2) prosić, dopraszać się, aliquid; hoc te vehementer rogo; ab aliquo; quidquid rogabatur, o cokolwiek go prozono; z nast. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz., rogat, tentes.

Rogus, i, m. stos drew, na którym palono umarłych.

Roma, ae, 3. Rzym główne miasto Lacyum i całego państwa Rzymskiego; stąd: Romānus, a, um, Rzymski; rzeczow. Rzymianin, Rzymianka.

Romilius, a, um, Romilijski, tribus.

Romulus, i, m. brat Rema, założyciel i pierwszy król Rzymu; stąd: a) Romuleus, a, um, do Romulusa odnoszący się; poet.: Rzymski; b) Romulus, a, um, Rzymski, telus, gens, poet.; c) Romulides, ae, m. potomek Romula, w licz. mn. poet. Rzymianin.

Rorarius, ii, m. zwykle w licz. mn. gatunek żołnierzy lekko uzbrojonych, którzy w boju w tyle za żołnierzami zwanymi triarii stali.

Roro, 1. spuszczać rosę; rorat, spada rosa; — przenoś. kapać, ciec, sączyć się kroplami, rorabant sanguine vepres; 2) przech. spuszczać kroplami, rorate aquae; minuta atque rorantia pocula, małą ilość wina mające.

Roa, rōris, m. rosa; każda ciecz sącząca się, kroplami spadająca, poet., np. woda, deszcz, lzy i t. p. spargens rore levi (woda); stillabit ex oculis rorem; rores pluvii; 2) ros

- marinus, rozmaryn; u poet. ros maris.
- Rosa**, ae, ż. róża; w znaczu zbior. róże, wieniec z róż, reticulum plenum rosae; redimitus rosa; poet. krzak róży, rosa Paesti bis florens.
- Rosarius**, a, um, różany, z róż, rzeczow. rosarium, ii, n. miejsce zasadzone różami
- Roscidus**, a, um, rosisty, pełen rosy; mella, spadające kroplami; poet: Iris roscida pennis, zroszona.
- Roscius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: a) Roscianus, a, um, tyczący się Roscyusza, imitatio; b) Roscius, a, um, od Roscyusza pochodzący, lex, prawo, trybuna ludu Roscyusza Otona, przez które stan rycerski otrzymał osobne miejsce w teatrze (in quatuordecim).
- Rosea**, ae, ż. okolica w Sabińskiej krainie przy mieście Reate; stąd: Roseus, a, um, do Rosei odnoszący się, Rosea rura.
- Rosetum**, i, n. ogród różany.
- Roseus**, a, um, różany, z róż; poet. różowy, ruber; o Jutrzence i Apollinie; cervix i os (Wenery).
- Roseus**, a, um, patrz Rosea.
- Rosmarinus**, patrz Ros.
- Rostratus**, a, um, opatrzony w dziób, kończaty, navis; columna r., columna w Rzymie ozdobiona przodami okrętów, która na cześć Duiliusza z powodu jego zwycięstwa nad Kartagińczykami była wystawiona; corona r., wieniec dawany w nagrodę temu, który najpierwszy wskoczył na okręt nieprzyjacielski; albo w ogóle za odznaczenie się w bitwie morskiej; stąd: cui tempora navali fulgent rostrata coronā.
- Rostrum**, i, n. dziób, pysk, ryj; 2) przenoś. a) kończaty przód okrętu do odpierania i dziurawienia okrętów nieprzyjacielskich; b) w licz mn. rostra, mównica w Rzymie ozdobiona przodami okrętów zdobytych na Ancyatach r. 416, in rostra ascendere; descendere de rostris; consul concionari conantem de rostris deduxit.
- Rota**, ae, ż. koło wozowe, poet. wóz, pedibusve rotave; 2) koło garncarskie, currente rota cur urceus exit; 3) rodzaj kary u Greków, in rotam ascendere; stąd: poet. o kole Iksyona; 4) koło fortuny, t. j. jej niestateczność, rota fortunae; 5) poet. rotae impares i disparcs, o nierówności wierszy elegiackich.
- Roto**, 1. obracać w koło; rotare eusem, wywijać mieczem; klebić, klebami toczyć, flammae rotantes fumum; na str. bier. obracać się w koło, rotatis obviam ire polis; także: poet. rotantia saxa, obracające się.
- Rotula**, ac, ż. kółko.
- Rotunde**, przysł. okragło; — przenoś. o stylu: z zaokrągleniem; gładko
- Rotundo**, 1. zaokrąglić, rotundatus, zaokrąglony; — przenoś. zebrać w jedno, mille talenta rotundentur
- Rotundus**, a, um, okrągły, poet.: mutat quadrata rotundis; także o człowieku, teros atque rotundus; — przenoś. potoczysty, płynny, gładki, verborum constructio rotunda; rotundo ore loqui.
- Rubefacio**, feci, factum, 3. zaczerwienić, cruore.
- Rubens**, tis, czerwony.
- Rubeo**, rubui, 2. być czerwonym, Tyrio murice lana; rumienić się, np. ze wstydu.
- Ruber**, rubra, rubrum, czerwony; canicula, gorąca; Rubrum mare, morze Czerwone; Saxa Rubra, miejsce w Etruryi.

- Rubescere**, *rbui*, 3. czerwienić się, stawać się czerwonym, *arva caede*; rumienić się, *rubuere genae*.
- Rubētum** *i*, *n*. krzak jeżyny.
- Rubeus**, *a*, *um*, jeżynowy.
- Rubi**, *orum*, *m*. miasto w Apulii.
- Rubico**, *ōnis*, *m*. rzeka w Italii przy Rawennie.
- Rubicundus**, *a*, *um*, czerwony, *Ceres r.*, zboże czerwone, żółtawe, dojrzale.
- Rubig-** patrz **Robig-**.
- Rubor**, *oris*, *m* czerwoność; 2) rumieniec, zaplonienie od wstydu. *rubore suffundi*; stąd: albo wstydlivość albo wstyd, hańba.
- Rubra saxa**, patrz **Ruber**.
- Rubrica**, *ae*, *z*. glina czerwona, *okra*; *proelia rubrica picta*; 3) tytuł prawa i samo prawo, ponieważ je oznaczano czerwono.
- Rubrius**, *ii*, *m*. nazwisko Rzymskiego rodu.
- Rubus**, *i*, *m*. krzew jeżyny, tudzież jagoda jeżyny.
- Ructo**, *i* *depon.* *ructor*, 1. womitować, *cibum*; — przenoś. w znaczu. *wzgardliwem*, *ructatur versus sublimes*, głosi wymawia wiersze nadęte, przesadne.
- Ructus**, *us*, *m*. womity.
- Rudens**, *tis*, *m*. lina mocna, mianow. okrętowa; przysłowie: *rudentibus apta fortuna*, szczęście bardzo niepewne.
- Rudera**, patrz **rudus**.
- Rudiae**, *arum*, *z*. miasto w Kalabrii; stąd: *Rudinus*, *a*, *um*, z *Rudyi*, *homo* (*Ennius*) i *Rudini*, *orum*, *m*. Rudyjczycy.
- Rudimentum**, *i*, *n*. początek jakiej sztuki lub uniejętności, pierwsza próba, szczegól. w odniesieniu do sztuki wojennej, *militare*; *dura rudimenta belli*.
- Rudinus**, patrz **Rudiae**.
- Rudis**, *e*, nieobrobiony, surowy, *lana*, *moles*; nieuprawny, *campus*, — przenoś. niekształcony, nieusposobiony, nieświadomy, nieobeznajmiony z czēm. nie mający w czēm doświadczenia, *rerum omnium*; *exemplorum*; *belli*; in *republica*; in *jure civili*; *arte*; *ad pedestria bella*, *ad mala*.
- Rudis**, *is*, *z*. pręt, palcat dla wprawy ćwiczeń szermiarskich; jako znak zaszczytny wysługi szermiarskiej; *tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti?* u poet. o uwolnieniu zaszczytnem od obowiazków: *me donari jam rude*.
- Rudo**, *rudivi*, *ruditum*, 3. ryczyć, o zwierzętach i ludziach, *insueta rudentem telis premit*; także: o przedmiotach nieżywot. *prora rudens*, skrzypiący.
1. **Rūdus**, *ēris*, *n*. gruz; *novum r.* lub samo *rudus*, wapno z piaskiem pomieszane, *tynk*.
2. **Rudus**, *ēris*, *m*. patrz **raudus**.
- Rufinus**, *i*, *m*. Rzymski przydomek.
- Rufrae**, *arum*, *z*. miasto w Kampanii.
- Rufrium**, *ii*, *n*. miasto Hirpinów.
- Rufūlus**, *a*, *um*, czerwonawy; *rufuli*, *orum*, *m*. imię trybunów wojskowych, których wódz sam obierał, przez lud zaś wybierani nazywali się *comitiati*.
- Rūfus**, *a*, *um*, czerwonawy, *lisowaty*; 2) **Rufus**, *i*, *m*. Rzymski przydomek.
- Ruga**, *ae*, *z*. marszczka z powodu wieku *podszlego*. *jam meos vultus ruga senilis arat*; *labuntur anni, nec pietas moram rugis et instanti senectae auferet*; z powodu smutku, surowości, gniewu *dolor et curae rugaque tristis abii*; *rugas coegit*, przybrał surową minę.
- Rugio**, *ire*, ryczyć, stąd. *rugitus*, *us*, *m*. ryk.

Rugósus, a, um, zmarszczony, genae, pellis; frigore pagus, mieszkańcy osady skurczeni od zimna, poet.

Ruina, ae, ż. obalenie się, concavis, ruinam dare, facere, trahere, opaść, obalić się; w licz. mn. zwaliska, ruinas ascendit; Troja ruinas ostendit; ruinas transcendere; poet.: r. coeli. burza; — przenoś. upadek, zguba, zniszczenie, fortunarum; śmierć, ille dies utramque ducet ruinam; o osobach: niszczyciel, reipublicae; 2) napad, uderzenie na kogo, primi ruinam dant ingenti sonitu, pierwsi nacierają, poet.

Ruinósus, ae, um, grożący upadkiem, chylący się do upadku: poet.: rozwalony, domus r.

Rullus, i, m. Rzymski przydomek.

Ruma, ae, rumis, is, ż. i rumen,

luis, m. pierś, cycek.

Rumina, ae, ż. bogini ssących u Rzymian; stąd: Ruminālis ficus, drzewo figowe, pod którym wilczyca karmiła Romulusa i Rema, później Rominalis nazwana; także: Rumina lub Romula ficus, u poet.

Ruminatio, ōnis, ż. przeżuwanie; — przenoś. częste rozważanie jakiegó rzeczy.

Rumino, i ruminor, 1. przeżuwać, pallentes herbas.

Rumor, ōris, m. przytłumiony, głuchy szmer, mruczenie, szum (wiatru, wody), labitur uncta vadia abies rumore secundo, przy sprzyjającym pociągu wiosłami, poet.: 2) wrzawa, tłumne i zgielkliwe wołanie, quas vos ad coelum effertis rumore secundo, zgodnie z powszechnym głosem gminu, poet.; 3) zwykle: głucha wieść, wiadomość niepewna z przyp. 2. rumor periculi lub de aliqua re; rumor est; affertur, perfertur i t. p.

z nast. 4 przyp. i tr. bez., celeris rumore dilato, Dioni vim illatam; 4) głos, opinia w znaczeniu pochwały, zadowolenia lub nagany, rumori servire, ubiegać się o dobrą opinię, uważanie; rumore adverso esse, rumore malo flagrare, być źle widzianym, za złego uważanym, być w złej opinii.

Rumpo, rupi, ruptum, 3. zerwać, rozzerwać, rozedrzeć, rozszarpać, catenas; vestes a pectore; arcum; vincula carceris; ventus rumpit carinam; vis venti rumpit nubem; na str. bier. rumpi, pękać (od śmiechu, gniewu, zazdrości) rumpantur ut ilia Codro; 2) przeciąć, przerwać, aditum; 3) gwałtownie, siłą otworzyć, ferro, cuneo viam, aditus; 4) przebić, przeszyć, przetrząść, przeciąć, ferro, cultro, securi, gladio; 5) wydobyć, dura Medusaei praepetis ungula rupit fontem; has voces; także: questus; se rumpere lub rumpi, wydobywać się, wypadać, wybuchać, wylewać się, amnes rumpuntur fontibus; inter nubila se rumpunt radii; tantus se nubibus imber ruperat; 6) — przenoś. a) zerwać, zniweczyć, złamać, zniszczyć, pacem, foedera, fidem, jus, edicta, testamentum, societatem, nuptias, imperium i t. p; b) przerwać, przeszkodzić, moras, somnum, sacra, visum, silentia i t. p.

Rumusculus, wieść mało znacząca, gadanina.

Rūna, ae, ż. gatunek pocisku.

Runcina, ae, ż. hebel; stąd: runcino, āre, heblować, polerować.

Runco, āre, pleć, oczyszczać z chwastów.

Ruo, rui, rūtum (także: ruiturus), 3. 1) nieprzech. a) leciść, spieścić, biedz, rzacać się na co, ad urbem, in Cappadociam; ad proe

lia; huc omnis turba ruebat: — przenoś. ad lub in aliquid, leciść, biedz, ad interitum, in pełni-
ciem i t. p.; upaśó, stracić zna-
czenie, doznać niepowodzenia, in
dicendo, in agendo; aliquem rue-
re pati; ruere rem publicam; b)
wypaść skąd, wylatywać, portis;
o głosie: wychodzić, wydobywać
się, antrum, unde ruunt totidem
voces responsa Sibyllae, poet.; c)
upadać, spadać, tecta ruunt; alto
a culmine Troja; poet. o burzy:
ruit aether; — przenoś. vis consilii
expers mole ruit sua; mijać, scho-
dzić, upływać, ruit imbriferum
ver; nox ruit, noc ma się ku
schyłkowi; przeciwnie: ruit Ocea-
no nox, nadchodzi; 2) przech.,
zbierać, zabierać, cinerem et con-
fusa ossa focis; unde divitias ac-
risque ruam cervos; unosić, nu-
bem ad coelum; obalać, imma-
nem molem volvuntque ruuntque;
rozbijać, skruszyć, roztluc, cu-
mulos ruit male pinguis arenae;
wzruszać, przewracać, totum ma-
re a sedibus imis; spumas salis
aere, próc wody żeglując; ruta
(et) caesa, surowy materyał.

Rupes, is, skała, aëria, praecel-
sa; ardua; rupem munire, pan-
dere, torować przechód, drogę
przez skałę; cavae rupes, jaskinie.

Rupillus, a, um, nazwisko Rzym-
skiego rodu.

Ruptor, òris, m. zrywający, gwał-
ciciel, foederis, induciarum.

Ruricola, ae, m. i ż. wiejski, zie-
miański, rolniczy, Ceres, deus;
boves, aratrum.

Rurigéna, ae, m. i ż. urodzony
na wsi; w licz. mn. rurigenae,
wieśniacy.

Rursum i **rursus**, przysł. wstecz,
wtył, trahere, se recipere, rever-
tere; 2) znowu, ut rursus plebs

sevocanda videatur; 3) naodwrót,
r. in suum locum cogere.

Rus, rüris, n. grunt, rola, pole,
gospodarstwo wiejskie, laudato in-
gentia rura, exiguum colito; 2)
wieś w przeciwieństwie do mia-
sta, posiadłość wiejska; w 4 przyp.
na pyt. dokąd? rus ibo; in sua
rura venire; w przyp. 6 na pyt.
skąd? rure huc advenit; także
w przyp. 6 na pyt. gdzie? ruri
esse, vivere; rure erit; z przymiot.:
rure paterno, rure suo; — przenoś.
prostactwo, brak poloru, manent
vestigia ruris, poet.

Ruscino, ònis, m. miasto w Gallii
narboniejskiej.

Ruscum, i, n. lub ruscus, i, ż.
mirt dziki.

Ruspina, ae, ż. miasto w Byza-
cencie w Afryce północnej.

Rustianus, i, m. Rzymski przy-
domek.

Rusticanus, a, um, wiejski. vita,
vir; rusticani, orum, m. wieśnia-
cy, u późn. pis.

Rusticatio, ònis, ż. przebywanie
na wsi, życie wiejskie.

Rustice, przysł. po wiejsku, lo-
qui; — przenoś. po prostacku, gbu-
rowato, facere, urgere.

Rusticitas, ätis, ż. gospodarstwo
wiejskie, stan wiejski; — przenoś.

a) nieśmiałość, wstyd niepotrze-
bny; b) prostactwo, niezgrabność.

Rusticor, 1. bawic, przebywać na
wsi, haec studia rusticantur no-
biscum.

Rusticulus, i, m. wieśniaczek.

Rusticus, a, um, wiejski, wie-
śniaczy; rzeczow. wieśniak. — prze-
noś. a) prosty, bez przesady; b)
niezgrabny, nieokrzesany, carmi-
na; rzeczow. prostak, prostaczka,
rusticus es; rustica sim sane, dum
non oblita pudoris.

Rutä, ae, ż. ruta, roślina; -prze-

- noś. nieprzyjemność, gorycz, patrz pulejum.
- Ruta caesa, patrz ruo.
- Rutabulum, i, n. narzędzie do mieszania, ozóg: kopystka, warzocha.
- Rutēni, orum, m. lud w Gallii Akwitańskiej.
- Rutilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Rutiljanus, a, um, do Rutyliusza odnoszący się.
- Rutilo, 1. błyszczyć jak złoto, arma rutilare vident; 2) przech na-
- dawać kolor rydzawy, comae rutilatae.
- Rutilus, a, um, żółto czerwony, ignis, flammae; rydzawy, rudy, capelli; 2) Rutilus, i, m. Rzymski przydomek.
- Rutrum, i, n. narzędzie do przewracania: grabie, motyka.
- Rutūla, ae, ż. ruta.
- Rutūli, orum, m. lud w Lacyum, którego główne miasto było Ardea; w licz. poj. Rutulus, Rutulczyk; także przym. do Rutulów należący, rex.

S.

- S. jako skrótowiec = Sextus; S. C. = senatus consultum; S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus; Sp. = Spurius.
- Saba, ae, ż. miasto w Arabii szczęśliwej; stąd: Sabaeus, a, um, Sabejski, tycczący się Sabei; poet.: Arabski, thus, i Sabaei, orum, m. mieszkańcy Sabei,
- Sabae, lub Sabad-, patrz Sabaz-
- Sabarcae, arum, m. lud w Indyach.
- Sabāte, es, ż. miasto w Etrurii; stąd: Sabatinus, a, um, do tego miasta odnoszący się.
- Sabāzia, orum, n. święto na cześć Bachusa, który stąd nazywał się Sabazius.
- Sabbāta, orum, n. siódmy dzień w tygodniu, dzień odpoczynku u żydów, szabas, w ogóle: dzień świąteczny.
- Sabelli, orum, m. szczep Sabinów, Sabelowie, w licz. poj. Sabelczyk, Sabinczyk (o Horacyuszu, który miał posiadłość wiejską w krainie Sabińskiej); stąd: a) Sabellus;
- b) Sabellus, a, um, tycczący się Sabinów.
- Sabinus, i, m. Sabinczyk; Sabini; orum, m. Sabinowie; Sabinae, arum, ż. Sabinki, dawny lud w Italii; stąd: Sabinus, a, um, Sabinowski, rzeczow. Sabinum, i, n. wino Sabińskie; 2) Sabinus, i, m. imię Rzymskiej rodziny.
- Sabis, is, m. rzeka w Galii Belgijskiej.
- Sabulum, i, n. piasek.
- Saburra, ae, ż. gruby piasek okrętowy, onerarias multa saburra gravatas.
- Sacae, patrz Saces.
- Sacous, i, m. wór, miech.
- Sacellum, i, n. kaplica.
- Sacer, sacra, sacrum, święty, nie-tykalny (w przeciwieństwie do profanus); poświęcony bóstwu jakiemu; z przyp. 2 lub 3, insula sacra deorum; mensis sacer Manibus; Cereri sacrum Polypoeten; stąd: Sacer mons, w krainie Sabińskiej; via Sacra, w Rzymie prowadząca przez forum do kapi-

tolium, *rzeczow.* sacrum, i, *n.* a) przedmiot święty, świątynia, spżęty, posągi, i t. p., sacra procuranda tradunt, miejsca i przedmioty święte oddają pod opiekę; sacra ex aedibus proripuisse (posągi); ofiara, sacrum accendere, cremare; poet.: s. coelestia, poezya; b) obrzędy religijne, Graeco sacro; sacrorum religio; arcanum sacrum Cereris vulgare, wyjawić tajemnice religijne Cerery; i t. p.: sacra publica, gentilitia, communia i t. p. sacrum lub sacra facere alicui; 2) poświęcony bogom podziemnym, śmierci: przeklęty, bezbożny, fatalny, obumierzy, ohydny, caput Jovi (Stygio) sacrum esset; is sacer esto; auri sacra fames.

Sacerdos, ōtis, *m.* i *ż.* kapłan, kapłanka; w appozycyi: regina s.: sacerdotes viri.

Sacerdōtium, ii, *n.* kapłaństwo, godność kapłana, sacerdotia mandare; sacerdotium inire.

Sacrae, ae, *m.* w licz. mn. Sacrae, lud koczujący w Azji północnej od Greków Scytami zwany.

Sacramentum, i, *n.* przysięga, perfidum s. dicere, krzywo przysięgać; contra religionem sacramenti; szczegół. przysięga zaciągającego się do służby żołnierza: alicuius militiae sacramento obligare lub milites sacramento rogare lub adigere; sacramentum negligere złać przysięgę; dicere sacramentum lub sacramento; 2) w znaczeniu sąd: złożenie pewnej summy przy rozpoczęciu processu, pod warunkiem, że w razie przegrania sprawy ta summa przepada, multae sacramentum; stąd: sprawa czyli proces cywilny, w którym dawano zakład pieniężny, iusto sacramento contendere cum

aliquo; sacr. alicuius iustum iudicare; stąd: sacramento contendere, zakładac się.

Sacrāni, orum, *m.* lud w Lacyum; stąd: Sacranus, a, um, należący do Sakranów.

Sacrārium, ii, *n.* miejsce, gdzie składano świętości, przedmioty religijnie czczone; kaplica, świątynia.

Sacrātus, a, um, święty; poświęcony. templum; rite s. pecudes.

Sacrifer, era, erum, *s.* świętości nosiszący.

Sacrificatio, ōnis, *ż.* ofiarowanie.

Sacrificium, ii, *n.* ofiara.

Sacrifico, i. ofiarować, składać ofiarę, apud aram; suem.

Sacrificōulus, i, *m.* ofiarnik; rex s. kapłan sprawujący ofiary, które dawniej sprawowali królowie.

Sacrificus, a, um, ofiarujący, czyniący ofiary, rex; 2) do ofiar należący, ofiarny, ritus, dius, poet. **Sacrilegium**, ii, *n.* świętokradztwo; w ogóle: znieważenie świętości, obrzędów religijnych, sacrilegii damnare.

Sacrilēgus, a, um, świętokradzki; *rzeczow.* świętokradzca; w ogóle: znieważający świętości, obrzędy religijne, bezbożny, zbrodniczy.

Sacriportus, us, *m.* miasto; a) Wolsków; b) nadmorskie na wybrzeżu Tarentyńskiem.

Sacro, i. poświęcić, ofiarować co bóstwu, deum sede, bożkowi świątynię zbudować; alicui aras; aquilam, currus; w ogóle u poet.: okazać, oddać, przyznać, honorem alicui; przeznaczyć, telis Evandri sacrarunt; miratur nihil nisi quod Libitina sacravit (uwielbia tylko poetów już niezjących); stąd: uświęcić, nietykalnym zrobić, foedus; lex sacrata; prawo, które przestępca groziło najsurowszą karą; 2) podnieść do godności bóstwa, —

- przenoś. unieśmiertelnic, uwiecznić, aliquem i aliquid.
- Sacrosanctus**, a, um, święty. nie-naruszalny, nietykalny.
- Sacrum**, patrz sacer.
- Saece**, patrz sec-.
- Saepe**, przysł. często, stop wyż. saepius, częściej, najwyż. saepissime, bardzo często, najczęściej.
- Saepe numero**, przysł. częstokroć.
- Saepe**, saepio, saet-, patrz sep-, set-.
- Saeve**, przysł. srogo, okrutnie.
- Saevio**, saevii, saevitum, 4. srożyć się, wściekać się, okrutnie postępować, medio in certamine Mavors; animis ignobile vulgus; fortuna; anguis, lupus, panthera; mare ventis.
- Saevitia**, ae, ż. srogość, okrucieństwo, zapalczywość, saevitiam adhibere, exercere in aliquem; ostrość, hiemis.
- Saevus**, a, um, srogi, okrutny, wściekły, zjadły, ostry, o przedmiotach żyw. i nieżyw.; 2) straszny, Aeneas s. in armis; Hector; tridens; funera, u poet.
- Saga**, ae, ż. patrz sagus.
- Sagacitas**, atis, ż. moc, bystrość, narium (węchu); 2) przenikliwość, erat ea sagacitate, ut decipi non posset.
- Sagaciter**, przysł. mocno, bystro (o zmysłach a zwłaszcza o węchu), odorari sagacissime; — przenoś w odniesieniu do umysłu: bystro, dowcipnie, przenikliwie, pervestigare.
- Sagaria**, is i Sangarius, ii, m. rzeka we Frygii i Bitynii; stąd: Sagartitis, Ydis, ż. do tej rzeki należąca, nympha.
- Sagatus**, a, um. płaszczem żołnierskim lub podróżnym odziany.
- Sagax**, acis, mający węż mocny, canis; także o słuchu: canibus sagacior anser; — przenoś. przenikliwość, dowcipny, przezorny, ad pericula perspicienda; mens; u poet. i późn. pis. z przyp. 2, także: z tr. bezok. s. rerum; videre.
- Sagina**, ae, ż. karmienie, tuczenie; jako skutek: tłustość, corporis, ventris, u późn. pis.
- Sagino**, 1. karmić, tuczyć, aliquem; saginati corporis belua; — przenoś. caede saginatus; sanguine reipublicae, napojony, nakarmiony; exercitus inter haec flagitia saginatur.
- Sagio**, Ire, tropić, wężem dochodzić; przeczuć, przenikać.
- Sagitta**, ae, ż. strzała, impellere nervo, wypuścić z cięwiwy; conjicere; 2) gwiazdozbiór.
- Sagittarius**, ii, m. łucznik, strzelający z łuku; 2) gwiazdozbiór, strzelec.
- Sagittifer**, era, erum, noszący strzały, pharetra; strzałami uzbrojony, Geloni.
- Sagittipotens**, tis, władający strzałami; rzeczow. strzelec, jako gwiazdozbiór.
- Sagitto**, 1. strzelać z łuku
- Sagmen**, Inis, n. to co zabezpiecza nietykalność, np. trawa z ziemią wyrwana w ręku kapłana zwanego Fetialis, zawierającego przymierze z nieprzyjacielem.
- Sagulum**, i, n. gruba zwierchnia suknia, płaszcz podróżny i żołnierski.
- Sagum**, i, n. płaszcz podróżny i żołnierski; stąd: sagum (saga) sumere, być w gotowości do boju; także: ad saga venire; est in sagis civitas.
- Saguntum**, i, n. i Saguntus, i, ż. miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Saguntinus, a, um, należący do Saguntu i Saguntini, orum, m. Saguntynowiec.

- Ságus**, a, um, przepowiadający, wróżący; *rzeczow.* saga, ae, ź. wróżka, czarownica.
- Sais**, is, ź. miasto w niższym Egipcie; stąd: Saïtae, arum, m. Saïci.
- Sal**, sãlis, m. i n. w licz. mn. sales, m. sól: poet.: woda morska, morze, stant sale Tyrrheno classes; spumas salis aere ruebant;—przenoś. a) dowcip, żart, sal et facetiae; sales urbani; sal niger, uszczypliwość; b) delikatność, dobry smak, tectum plus salis quam sumptus habebat.
- Salácia**, ae, ź. bogini morza.
- Saláco**, ōnis, m. samochwał, junak.
- Salámis**, inis (4 przyp. ina); i Salamína, ae, ź. wyspa i miasto nad odnogą Saronicką, przy Attyce, gdzie panował Telamon ojciec Ajaksa i Teukra; 2) miasto na wyspie Cyprze założone przez Teukra. Stąd: Salaminius, a, um, Salaminiński i Salaminii, orum, m. mieszkańcy Salaminy.
- Salápia**, ae, ź. miasto w Apulii nad rzeką Aufidus; stąd: Salapini i Salapitáni, orum, m. mieszkańcy Salapii.
- Salárius**, a, um, solny, tyzczący się soli, annona, dochód z soli; Salaria via, droga z Rzymu do Sabiny wiodąca, którą sól sprowadzano; *rzeczow.* salarium, ii, n. podarunek; płaca, strawne, u późn. pisarzy.
- Salassi**, orum, m. lud Alpejski, mieszkający w okolicach dzisiejszej Sabaudyi.
- Salax**, ácis, jurny, lubieżny; 2) pobudzający do jurności.
- Salebra**, ae, ź. miejsce nierówne, trudne do przebycia, qui queritur salebras;—przenoś. styl niegładki, chropowaty, Herodotus sine ullis salebris, quasi sedatus annis fluit; trudność mowy, ora-
- tiq̄ haeret in salebra; nunquam in salebras incidisset.
- Salcorósus**, a, um, nierówny, chropowaty, sterczący, trudny do przebycia.
- Salentini**, orum, m. lud Kalabrii; in Salentinis, w krainie Salentyńskiej; stąd: Salentinus, a, um, należący do Salentyaów.
- Salernum**, i, n. miasto w krainie Piceńskiej.
- Saliaris**, e, patrz Salii
- Saliátus**, us, m. godność kapłanów Marsa zwanych Salii.
- Salictum**, i, n. miejsce zarosłe wierz- bami, wierzbina.
- Salientes**, ium, m. patrz salio.
- Salignus**, a, um, wierzbowy.
- Salii**, orum, m. zgromadzenie 12 kapłanów, ustanowionych przez Numę, którzy corocznie w marcu skacząc i śpiewając pieśń na cześć Marsa obnosili po mieście tarcze ancilia zwane; w tym dniu odbywały się także świetne uczy. W Tyburze byli pod tém nazwiskiem kapłani Herkulesa. Stąd: Saliaris, e, Saliarski, carmen; —przenoś. okazały, świetny, wytworny, quum epulati essemus saliare in modum.
- Salinae**, arum, ź. kopalnie soli, żupy solne; salinae Romanae, przy ujściu Tybru; 2) miejsce w Rzymie przy bramie zwanéj porta tergemina, gdzie się znajdowały składy soli; —przenoś. zarty, dowcipne zwroty, parum diligenter possessio salinarum mearum a te defenditur. [mek.
- Salinátor**, ōris, m. Rzymski przydo-
- Salinum**, i, n. solniczka, pater- num splendet in mensa tenui salinum.
- Salio**, salui (ii) saltum, 4. skakać, o żyjących i nieżywych istotach: de muro; in aquas; sal lub mica

(salis) soliens. sól ofiarna, która pryska, kłedy jest rzucona w ogień; o gradzie: salit horrida grando; także o wodzie: wytryskać. być w szybkim ruchu, dulcis aquae saliens rivus; stąd: *rzechow.* salientes, ium, *m.* wody wytryskające, fontanny; 2) przech. parzyć się, łączyć się, salitur ovis.

Saltunca, ae, *ż.* dziki lub celtycki nard.

Saliva, ae, *ż.* ślina.

Salix, icis, *ż.* wierzba.

Salient-, patrz salent- [ski.

Sallustius, ii, *m.* dziejopis Rzym.

Sallyes, um, lub Salyi, örüm, *m.* lud w Gallii narboneńskiej.

Salmacis, Idis, *ż.* źródło w Karyi i nimfa tegoż nazwiska; -przenoś. zniewieściaty.

Salmoneus, ei lub eos, *m.* syn Eola, brat Szyzfa, ojciec Tyrony, król Elidy; stąd: Salmōnis, Idis, *ż.* Salmouida (Tyrona, matka Neleusa i Peliasa).

Salōna, ae, i Salōnae, arum, *ż.* miasto portowe w Dalmacyi.

Salpa, ae, *ż.* gatunek ryby morskiej.

Salsamentarius, ii, *m.* handlujący marynatą.

Salsamentum, i, *n.* rosół z solonej ryby; 2) ryba marynowana

Salse, *przysł.* dowcipnie, dicere.

Salsus, a, um, solony, słony, vada, fluctus; fruges, farrā; Salsum flumen, rzeka w Hiszpanii betyckiej; gryzący, ostry, sudor, robigo, poet.; -przenoś. dowcipny, homo facetus atque salsus; multa salsa Graecorum.

Saltatio, ōnis, *ż.* tańczenie, taniec.

Saltator, ōris, *m.* tanecznik.

Saltatōrius, a, um, taneczny, orbem saltatorium versare, w kolo tańczyć.

Saltatrix, icis, *ż.* tanecznicza.

Saltatus, us, *m.* taniec

Saltum, *przysł.* przynajmniej, eripe mihi hunc dolorem aut minus saltem; non s., ani nawet.

Salto, i. tańczyć, eleganter; przech w tańcu, w pantominach przedstawiać, wyrażać, carmina, Cyclopa

Saltuosus, a, um, lesisty, lasem zarosły, regio, loca

1 **Saltus**, us, *m.* skok, skakanie, saltum dare, skoczyć; taniec, saltu imitatus agresti.

2. **Saltus**, us, *m.* górzyste miejsce lasem zarosłe, Pyrenaeus i Pyrenaei, (trajns (Alpy); silvae aut -saltus; montes saltusque; 2) pastwiska w lesie, saltibus in vacuis pascent; 3) miejsce trudne do przejścia, wąwozy, saltus Thermopylarum; 4) folwark z pastwiskiem, do saltu agroque deicitur.

Saluber, bris, bre, i zwyczaj. salūbris, e, zdrowy, pomagający do zdrowia, ager, somnus; zbawienny, przydatny, justitia; consilia, dixi sententiam saluberrimam reipublicae; 2) zdrowy, nie chory, corpora.

Salubritas, atis, *ż.* zdrowość, loci; -przenoś. czystość, poprawność, Atticae dictionis.

Salubriter, *przysł.* zdrowo, z dobrym skutkiem dla zdrowia, refrigerari salubrius: zbawiennie, pożytecznie, leges latae salubriter; bellum trahi s., rozsądnie, przezornie, bacznie, u późn.

Salum, i, *n.* głębia morza, procul ab insula in salo navem tenuit; poet. w ogóle: morze, fit sonitus spumante salo; ruch morza, a stąd chybotanie się okrętu, salo nau-seaque confecti; miejsce zdalne do zarzucenia wotwicy niedaleko brzegu, in salo ad ostium portus in ancoris stetit.

Salus, ūtis, *ż.* zdrowie, dobry stan zdrowia, medicinā ad salutem reducere, uzdrowić, wyleczyć; stąd: a) dobre powodzenie, pomyślność, szczęście, domestica, aliena, communis; periculum salutis, niebezpieczeństwo utraty życia; id quantae salutis fuerit, jak dalece to było zbawiennem; restitutio salutis meae, przywrócenie mojego szczęścia, (przywołanie z wygnania); stąd: Salus, bogini zdrowia i powodzenia; b) często: ratunek, ocalenie, sine spe salutis; suae salutis causa; salutem ferre alicui, afferre alicui lub alicui rei; kogo lub co wyratować, ocalić; salutis auxilium ponere in aliqua re, szukać w czem sposobu ocalenia; salus posita est in aliqua re; salutem sibi reperire; desperare salutem lub de salute; fuga salutem petere i t. p.; 2) pozdrowienie, salutem nunciare, ascribere; salute data (lub accepta) redditaque, pozdrowiwszy się nawzajem; Anarcharis Hannoni salutem (dom. dicit); salutem dicere foro et curiae, pożegnać się, wyrzec się.

Salust-, patrz Sallust-.

Salutaris, e, zbawienny, zbawczy, pożyteczny, salut. litera, głoska A, znacząca absolvo, uznając za niewinnego; z przyp. 3. lub z ad i prz. 4. hominum generi cultura agrorum est sal.; illud ad firmandam vocem est salutare; *rzeczow.* jako przydomek Jowisza, zbawca.

Salutariter, *przyst.* zbawiennie, ko rzystnie, armis uti.

Salutatio, ōnis, *ż.* pozdrowienie, ukłon; 2) składanie uszanowania, odwiedziny, dare se salutationi amicorum; ubi salutatio defluxit, literis mo involvo.

Salutator, ōris, *m.* składający u-

szanowanie, zwłaszcza zrana, osobom znakomitym.

Salutifer, era, erum, zbawienny, zbawczy, zdrowie przynoszący, puer (o Eskulapie), poet.

Salute, *l.* pozdrawiać, Tironem salute nostris verbis, pozdrów od nas; deos, cześć słowami okazywać; składać uszanowanie, sunt honorabilia, salutari, deduci; odwiedzać, venit salutandi causa; z podwój 4. przyp. tytułować, nazywać; na str. bier. z podwój. 1. przyp. cur ego poeta salutor.

Salve, *przyst.* zdrowo, w dobrym stanie, sattu' salve? czy dobrze?

Salve, tryb. rozk. od salveo.

Salveo, ěre, być zdrowym, być w dobrym stanie, mieć się dobrze; zwykle jako formuła przy powitaniu: salve, salvete, witaj, witajcie; jubeo te salvere, pozdrawiam cię; oznacza uszanowanie religijne: salve vera Jovis proles, witaj synu Jowisza; używa się także, gdy się ze czcią i uwielbieniem wspomina o jakiej osobie lub rzeczy: salve magna parens frugum Saturnia tellus; przy pożegnaniu: salve, bądź zdrów, żegnaj cię.

Salvus, a, um, zdrowy, nieuszkodzony, nieznaruszony, zachowany w całości, ocalony, salvo jure amicitiae, bez nadwężenia prawa przyjaźni; s. honore, bez ubliżenia czci; s. officio; salvo me, dopóki jestem zdrów albo dopóki żyję; salvus rebus, gdy rzeczy są w dobrym stanie; salva res est, jeszcze rzecz nie stracona; przy zakleciach i mocnych zapewnieniach: ne salvus sim, si-, niech zginę, jeżeli-.

Samaría, ae, *ż.* kraina i miasto w Palestynie; stąd: Samaritae, arum, *m.* Samarytanie.

Samarobriva, ac, *ż.* miasto w Galii belgickiej.

Sambucus, i, *m.* bez, drzewko.

Samē, es, i Samos, i, *ż.* dawne nazwisko wyspy Cefalonii i jej głównego miasta; stąd: Samaei, orum, *m.* Samejczycy.

Samia, orum, *n.* patrz Samos.

Samius, a, um, patrz Samos.

Samnium, ii, *n.* kraina w Italii; stąd: Samnis, Itis, należący do kraju Samnitów; *rzeczow.* Samnita; w licz. mn. Samnites, Samnici, także: szermierze opatrzeni w broń Samnitów.

1. **Samos**, lub -us, i, *ż.* wyspa na morzu Ikaryjskim; Threicia S. = Semothrace; stąd: Samius, a, um, tyczący się wyspy Samos; S. senex, vir lub samo Samius (Samijczyk, Pitagoras); Samii, orum, *m.* Samijczycy i Samia, orum, *n.* delikatne naczynia gliniane Samijczyków.

2. **Samos**, i, *ż.* patrz Same.

Samothrāca, ae, i Samothracia, ae, *ż.* wyspa na morzu Egiejskim; stąd: Samothraces, um, *m.* mieszkańcy Samotracyi.

Sanus, i, *ż.* patrz Samos.

Sanabilis, e, dający się uleczyć, vulnus. [porum.

Sanatio, ōnis, *ż.* uleczenie, cor-Sancio, sanxi (rzadko sancii), sancitum i sanctum, 4. postanowić, uchwalić, legem; nadać ważność, uświęcić, foedus; umocnić, utwierdzić, utrwalić, acta Caesaris; dignitatem alicujus; legibus, iurejurando aliquid; także: zakazać, pod karą, zabronić, poena, supplicio, ignominia aliquid: Solon capite sanxit, si quis, zagroził karą śmierci; silentium periculo vitae, nakazać milczenie, grożąc niebezpieczeństwem utraty życia.

Sanote, *przysł.* święcie, ciele, se

gerere; dokładnie, ściśle, sumienie, tabulas servare; observare a liquid; s. habere aliquid, skromnie, uczciwie z kim się obchodzić.

Sanctimonia, ac, *ż.* świętość, świętobliwość, deorum religio est s.: sumiennosc. pocziwość.

Sanctio, ōnis, *ż.* w prawach: obstrzenie; w przymierzach: zawarowanie, zastrzeżenie.

Sanctitas, ātis, *ż.* świętość, nietykalność, tribunatus; 2) pobożność, deorum cultus religionumque sanctitates; 3) uczciwość, nienaganność, quanta sanctitate gesserit bellum.

Sanctus, a, um, święty, nietykalny, nienaruszalny; tribuni plebis: jura patriae sanctorum quam hospitii duxit; officium; 2) święty, szanowny, poetae nomen; 3) święty, pobożny, sumienny, pocziwy, czysty, nieskazony, sanctus et innocens, viri sancti et religiosi.

Sancus, i, *m.* także: Semo (Sancus) lub Fidius Sancus, bożek Umbrów i Sabinów.

Sandix, Icīs, *ż.* i Sandyx, ūcis, *m.* i *ż.* gatunek czerwonej farby.

Sane, *przysł.* rozumnie, rozsądnie; zwykle jako partykuła służy do potwierdzenia, zaiste, w rzeczy samej, rzeczywiście, sane vellem: beneficium magnum sane; stąd w odpowiedziach: tak, w istocie i owszem; przystając na co, przyzwalając: fruatur sane, pozwałam, nie sprzeciwiam się, niech używa: sit hoc sane leve; sint falsa s.; z tryb. rozk., tylko, no, nuż, age sane; także: bardzo, nader, niepospolicie, nadzwyczajnie, przy słowach i przymiotnikach: sane quam sum gavisus; s. perturbatur; res s. difficilis; nihil s., wcale nic, zgoda nic.

Sangarius, *it*, *m*. patrz Sagaris.
Sangualis, patrz Sangualis.

Sanguinarius, *a*, *um*, okrutny, krwi pragnący, juvenis.

Sanguinosus, *a*, *um*, krwawy, ze krwi, imber, guttae; krwią zbroczony, caput, manus, humus: czerwony jak krew, sagulum; poet.: połączony z rozlewem krwi, krwawy, rixae, caedes; — przenoś. krwi chciwy, Mavors.

Sanguinolentus, *a*, *um*. zakrwawiony, pełen krwi, pectora, czerwony jak krew, color; — przenoś. okrutny, dręczący, litera.

Sanguis, *inis*, *m*. krew; często: pokrewieństwo, ród, paternus maternusque sanguis; sanguine conjunctus; e vilissimo sanguine; stąd: poet. potomstwo, procię tela manu, sanguis meus; regins s.; przelew krwi, morderstwo, zabójstwo, exercitum sine sanguine in dedicationem accepit; odio civilis sanguinis; fraterni sanguinis insons; sanguinem facere, krew przelewać, zabijać; — przenoś. rzeźwość, siła, moc, amissimus succum et sanguinem; sanguine abuti; impendere sanguinem; integer aevi sanguis, także o mówcy i mowie: verum sanguinem deperdebat; majątek, pieniądze, de sanguine aearii detrabere; sanguinem provinciae mittere.

Sanies, *ei*, *z*. posoka, ropa, krew zepsuta; poet.: jad, sanies manat ore trilingui; colubrae sanies vomunt.

Sanitas, *atis*, *z*. zdrowie, zdrowy stan ciała i umysłu; rozsądek, rozsądne postępowanie, przytomność umysłu, sanitas animorum; ad sanitate reverti, redire, se convertere; także: o mowie rozsądnej, należycie urządzonej.

Sanna, *ae*, *z*. dziwaczne wykrzy-

wianie ust, szyderstwo przez to okazane; stąd: sannio, ōnis, *m*. wykrzywiający usta dla szyderstwa lub rozśmieszenia, trefniś, śmieszek, arlekin.

Sano, *i*. uzdrawiać, leczyć (o ciele i umyśle), stąd: do rozumu przyprowadzić, quae ad sanandas eorum mentes pertinere arbitrabatur; uspokoić, pocieszyć, animos consolatione; epistolae me sanarunt; przywrócić do dobrego stanu, poprawić, partes aegras reipublicae.

Sanguālis, *o*, do Sankusa należącego, avis (omignat, ptak poświęcony Sankusowi).

Santonēs, *um*, *i* Santoni, orum, *m*. lud w Gallii akwitaniańskiej.

Sanus, *a*, *um*, zdrowy na ciele i umyśle, stąd: rozsądny, homo s.; sanae mentis; satisne sani essent, czy byli przy zdrowym umyśle; sani oratores, rozsądni, rozważni; nie zepsuty, wolny od wad, ego sanus ab illis vitiis, poet.: atcosowny, przyzwoity, genus dicendi; w dobrym stanie będący, republicae: male sanus, nie przy zdrowym rozumie, nierozsądny, nieprzytomny na umyśle. [do połowy]

Sapa, *ae*, *z* moszcz wywarzony

Sapaei, orum, *m*. lud w Tracji.

Saperda, *ae*, *m*. gatunek małej ryby morskiej.

Sapiens, *tis*, mądry, rozumny, roz-

tropny, rozsądny, vir, populus; actas, vita, consilium, contentio; rzeczow. mędrzec, filozof.

Sapientor, przysł. mądrze, roztropnie, rozumnie, facere, temporibus uti, interpretari.

Sapientia, *ae*, *z* mądrość, roz-

tropność, przezorność, homines casu et sapientia praestantes; mater omnium bonarum artium; sapientia est; znajomość, rerum.

- Sapientipötens**, tis, celujący mądrością, rozumem.
- Sapinius**, a, um, Sapiński, tribus Sapia, okolica w Umbryi (może od Sapis).
- Sapio**, sapui, 3. mieć smak w sobie smakować, także mieć zapach, pachnąć, z przyp. 4. unguenta crocum sapiunt, mają zapach szafranu; 2) czuć smak, palatum sapit; — przenoś. być mądrym, mieć rozum, pojmwować, quum primum sapere coepisset; także. recta sapore.
- Sapis**, is, m. rzeka w Umbryi.
- Sapor**, ōris, m. smak, poma sapore tristi; także: przysmaczki, łakocie, gallae admisce saporem, poet.; w licz mn. rzeczy pachnące, wonności, jussos asperge sapores, poet.; — przenoś. smak, rozsądek, homo sine sapore; także: dowcip, vernaculus.
- Sappho**, us, z. poetka liryczna z miasta Mityleny, wyspy Lesbos.
- Sarcina**, ae, ż. brzemię, ciężar, łomok, legionem cum sarcinis adoriri, napaść w pochodzie; sarcinas colligere, zabierać się do pochodu; — przenoś. ciężar, brzemię, kłopot, publica rerum, rządu, poet.
- Sarcinarius**, a, um do ciężarów należący, jumenta.
- Sarcio**, sarsi, sartum, 4. naprawiać, latać; — przenoś. nagrodzić, damnum: usuram temporis; powetować, detrimentum acceptum; 2) szczegól. o budowlach: sartus (et) tectus, w stanic do mieszkania zdatnym; sarta tecta exigere, uważać, aby budowle były w dobrym stanie utrzymane; sarta tecta aedium tueri; — przenoś. Curium sartum et tectum integrumque conserves.
- Sarcolum**, i, n. i sarculus, i, m. motyka, graca, findere agros sarculo.
- Sardes**, i Sardis, ium, ż. miasto w Lidyi; stąd: Sardinus, a, um, należący do miasta Sardów, i Sardiniani, orum, m. mieszkańcy tego miasta.
- Sardi**, orum, m. Sardowie, mieszkańcy wyspy Sardynii; stąd: a) Sardus, a, um, do Sardów należący, Sardönus, a, um, Sardynski i Sardous, a, um, Sardynski, u poet.; b) Sardinensis, e, Sardynski, tyczący się Sardynii i Sardinenses, ium, m. Sardynczycy.
- Sardiniani**, patrz Sardes.
- Sardioa**, ae, z. miasto w Mezji niższej
- Sardous**, Sardus, patrz Sardi.
- Sartasa**, ae, ż. włócznia bardzo długa Macedończyków; stąd: sarissophöros, i, m. żołnierz taką włócznią uzbrojony.
- Sarmata**, ae, m. Sarmata, w licz. mn Sarmaci, mieszkańcy krainy sąwnej Sarmatia, ae, ż. która część w Azyi. częścią w Europie leżała; stąd: a) Sarmaticus, a, um tyczący się Sarmatów, mare, mo rze Czarne; przyst. Sarmatice, po sarmacku, zwyczajem Sarmatów, loqui; b) Sarmatis, Idis, ż. Sarmatka. rodem z Sarmacyi.
- Sarmentum**, i, n. gałąź, latorośl; w licz. mn. chróst, fasces sarmentorum; arida sarmenta.
- Sarnus**, i, m. rzeka w Kampanii.
- Sarpëdon**, önis, m. syn Jowisza, król Licyi.
- Sarra** i Sara, ae, ż. nazwisko pierwotne Tyru miasta w Fenicyi; stąd: Sarräus, a, um, Sarränski, w ogóle: Tyryjski.
- Sarrastes**, um, m. lud w Kampanii.
- Sarrio**, 4. plęc. nie w Afryce.
- Sarsura**, ae, ż. miasto w Byzace.
- Saserna**, ae, m. imię Rzymskie.

Sat, przysł. = satis, dosyć, dostatecznie, tantum, quantum sat est; sat prata biberunt; s: bonus; non sat idoneus pugnae; s. diu; sat est i s. habuit z tryb. bez., non sat officium te tuum fecisse.

Satāgo, ěre, zadosyć czynić; 2) mieć wiele do czynienia, być w trudnym położeniu.

Satelles, ųtis, m. i ż. odbywający przy kim straż przyboczną, halabartnik; sługa, s. Orci, Charon; s. Jovis, orzeł; w licz. mn. orszak; w ogóle: towarzysz, uczestnik w złém, audaciae, sceleris.

Satias, ātis, ż. nasycenie, sytość, jam vini s. est; stąd: obrzydzenie, kliwosć, alicujus rei.

Saticūla, ae, ż. miasto Samnitów; stąd: a) Saticulānus, a, um, do Satykuli odnoszący się i Saticulani, orum, m. Satykulanie; b) Saticulus, i, m. mieszkaniec Satykuli.

Satietas, ātis, ż. nasycenie, sytość; 2) przesyćenie, kliwosć, przykrzenie sobie w czém, cibi, vos dominationis eorum satietas tenet.

Satin, = satisne, patrz satis.

Satio, ųnis, ż. nasycić, zaspokoić, usmierzyć, famem, sitim; — przenos nasycić, zaspokoić, desideria naturae; sitim cupiditatis, aviditatem legendi; se auro i satiari aliqua re; stąd: przesyćić; na str. bier. sprzykrzyć sobie co, być przesyconym, numerus agnoscitur, deinde satiat; satiatus z przyp. 6 lub 2 poet.

Satio, ųnis, ż. zasiewanie, sadzenie.

Satira, ae; ż. utwór poetyczny mieszanej treści; szczegól. poemat uszczypliwy, sunt quibus in satira videar nimis acer.

Satis, przysł. dosyć, łączy się z przymiotnikami, przysłówkami i słowami, s. consequi; satin est id ad- (= satisne), s. gnarus: sa-

tis honeste; de hoc s. lub sed s. de hoc; satis agere = satagere; czasem: jako przymiotnik neodm. kładzie się w znaczeniu, dostateczny, wystarczający, mianowicie przy rzeczownikach, abstinentiae hoc erit satis testimonium; satis consilium haberem; fortunam dies habuit satis; także: satis est mihi aliquid; s. est aliquid ad rem; poet.: in poenas non s. unus eris; często: s. est, si-; satis habere; s. habere, si-, poprześćać na tém, jeżeli-; z przyp. 2. s. argenti, praesidii, eloquentiae, causae; s. est, z nast. tryb. bez., quibus non fuit satis consules spondere, którzy nie byli zadowoleni tém, że-; s. habere, z tryb. bezok. s. habere se defendere, ograniczyć się, poprześćać na obronie, tylko się bronić; w znac. sąd. s. accipere, otrzymać dostateczną rekojmię; 2) stop. wyż. satius, lepiej, korzystniej z nast. tryb. bez., satius esse in Asia, quam in Europa dimicare; z 4 przyp. i tryb. bez.: s. putaverunt in urbe eam comprehendere.

Satisdātio, ųnis, ż. danie rekojmi. **Satisdo**, dēdi, dātum, 1. dać dostateczną rekojmię, kaucyę, z prz. 2. damni infecti; stąd: satisdato, przez daną rekojmię.

Satisfactio, fēci, factum, 3. zadosyć uczynić, zaspokoić, officio suo; alicui aliquid petenti; cumulate voluntati; mandatis; histriones satisfaciebant; w szczegól. a) wierzyciela zaspokoić, zapłacić mu, uiścić się z długu, alicui; de visceribus suis; ipse satisfacit; b) satisf. de injuriis, nagrodzić szkodę, krzywdę; albo należyło się niewinnici, albo przeprosić, prosić o przebaczenie, alicui.

Satisfactio, ųnis, ż. zadosyćuczynienie, zaspokojenie, usprawiedli-

- wlenie, niewinnienie, przeproszenie.
- Satius**, patrz *satis*.
- Sator**, *ōris*, *m.* zasiewający, zaszczeplający; — przenoś. twórca, ojciec, hominum sator atque deorum, Jowisz; sprawca, litis.
- Satrāpes**, *ae*, lub *is*, lub *satrapa*, *ae*, *m.* rządzca prowincyi u Persów, satrapa.
- Satrapia**, *ae*, *ż.* prowincya u Persów rządzona przez satrapę.
- Satricum**, *i* *n.* miasto Latynów; stąd: *Satricāni*, *ōrum*, *m.* mieszkańcy tego miasta.
- Sātur**, *a*, *um*, nasycony, syty, pulus; *conviva*; z przyp. 2. *atiliūm*; *omnium rerum*; obfity, żyzny, pełny, *Tarentum*; *praesepia*, poet.; o kolorze: *mocny*, *vellera hyali saturo fucata colore*; — przenoś. o utworze piśmiennym zawierającym rozmaitości.
- Sātūra**, *ae*, *ż.* naczynie, półmisek pełen rozmaitych owoców, *lanx satura* lub samo *satura*; mieszani-
na, stąd *quasi per saturam*, w mieszaniu, bez ładu.
- Sātūrae palus**, jezioro w *Lacynum*.
- Saturēja**, *ae*, *ż.* i *-jum*, *i*, *n.* cząbr, ziele.
- Saturējāntis**, *a*, *um*, oznaczenie jakiegos miejsca w *Apulii*, stąd: *caballus Saturejanus*, koń stamtąd pochodzący.
- Saturitas**, *ātis*, *ż.* nasycenie, sytość, — przenoś. obfitość, dostatek, *saturitate copiaeque omnium rerum*.
- Saturninus**, *i*, *m.* Rzymski przydomek.
- Saturnus**, *i*, *m.* pierwiastkowo u Rzymian bożek uprawy roli, zasiewów, mąż Ziemi, *Ops*, bogini płodności i urodzajów; później uważany jako *Kronos*, bóstwo Greków, ojciec *Jowisza*, *Plutona*. *Nep-*
- tuna* i t. d. Za jego panowania był wiek złoty; *Saturni stella* lub samo *Saturnus*, planeta. Stąd; *a*) *Saturnalis*, *e*, tyczący się *Saturna*; *rzeczow.* *Saturnalia*, *ium*, *n.* uroczystość na cześć *Saturna* obchodzona w grudniu przez dni kilka, na pamiątkę szczęśliwego panowania jego w *Lacynum*; *δ*) *Saturnius*, należący do *Saturna*; *rzeczow.* *Saturnius*, *ii*, *m.* przydomek *Jowisza* i *Plutona*; *Saturnia*, *ae*, *ż.* przydomek *Junony*; także: miasto dawne, zbudowane przez *Saturna* na górze *Kapitolinśkiej*, gdzie potem *Rzym* był założony; 2) u *Fenicjan* bożek Słońca: *Moloch*.
- Satūro**, *i*, nasycić; — przenoś. zaspokoić, zadowolić, *perfidiam*; *crudelitate* *suam odiumque*; *honoribus saturati*.
- Satus**, *us*, *m.* zasiew, sadzenie drzew, szczepienie; — przenoś. ród, plemię, *Hercules Jovis satu editus*.
- Satyra**, patrz *Satira*.
- Satyriscus**, *i*, *m.* mały *Satyr*.
- Satýrus**, *i*, *m.* *Satyr*, towarzysz *Bachusa*; w licz. mn. *Satyr* późniejsi znaczyli też samo co *Panes* i *Fauni*; 2) szczególny rodzaj poezyi teatralnej u Greków, w tych dramatach *Satyr*owie twórczyli chóry.
- Sauciatio**, *ōnis*, *ż.* zranienie.
- Saucio**, *i*, ranić, kaleczyć, także: śmiertelnie ranić, zabić; — przenoś. *humum vomere*, krajać, orać.
- Saucius**, *a*, *um*, skaleczony, zraniony, *fugit saucius aram taurus*; — przenoś. *malus saucius celeri Africo*, maszt uszkodzony, *zepsuty*, strzaskany; *tellus saucia vomeribus*, ziemia zorana; *trabs saucia securi*, poet.; *dotknięty troską*, *gravi cura s.*; *zasmucony*, obrażony, *animus s.*, u poet. i w ogóle u późn. pis. pijany, *mero saucius*

- Sauromâtes, i, -ta, ae, m. Sar-mata.
- Sav, patrz suav-.
- Saxatilis, e, przebywający na ska-lach, między skalami.
- Saxetum, i, n. miejsce skaliste, kamieniste.
- Saxeus, a, um, kamienny, umbra saxeae, cień od skały.
- Saxificus, a, um, zamieniający w kamienie.
- Saxifragus, a, um, łamiący skały.
- Saxones, um, m. Saksonowie mie-szkający nad Elbą w teraźniejszym Holsztynie.
- Saxosus, a, um, opoczysty, ska-listy, valles, montes; poet.: Hypa-nis saxosum sonans (między ska-lami).
- Saxulum, i, n. nie wielka skała.
- Saxum, i, n. opoka, skała; w ogó-le: wielki kamień, głaz, saxa la-tentia, skała pod wodą, s. silix, krzemień; s. quadratum, ciosowy kamień; w szczegól. Saxum, ska-ła Tarpejska w Rzymie, z której spychano złoczyńców, ut praeci-pitaretur de Saxo; Saxum rubrum, skała poświęcona na górze Awen-tyńskiej.
- Scabellum, i, n. ławeczka, pod-nózek; 2) narzędzie muzyczne, wydające ton jednostajny za przy-cisnieniem nogą; przy niem tań-cowano w teatrze.
- Scaber, bra, brum, niegładki, chropowaty, robigo.
- Scabies, eī, ż. szorstkość, chropo-watość; 2) wyrzuty chorobliwe na ciele; — przenoś. chętko do czego, luci.
- Scābo, scābi, 3. drapać, caput.
- Scaea porta i Scaeaē portae, bra-ma Troi ze strony zachodniej
- Scaeva, ae, m. Rzyński przydomek.
- Scaevola, ae, m. (małkut) przy-domek rodu Mucyuszów.
- Scaevus, a, um, lewy.
- Scalae, arum, ż. schody, drabina, milites positus scalis urbem ascen-dunt. [gijskiój.]
- Scaldis, is, m. rzeka w Gallii bel-
- Scalmus, i, m. osada wiosła, gwóźdz wioslowy.
- Scalpellum, i, n. i -us, m. narzę-dzie chirurgiczne do puszczania krwi lub odjęcia zepsutej części ciała.
- Scalpo, scalpsi, scalptum, 3. skro-bać, drapać; 2) wyrzynać, ryc na czym za pomocą dłota, sepul-cro scalpe querelam, poet.
- Scalprum, i, n. narzędzie do kra-jania, nóż szewcki, ogrodniczy, lancet; dloto snycerskie, sc. fa-brile.
- Scalptor, ōris, m. snycerz, rzeź-biarz.
- Scamander, dri, rzeka w Troadzie.
- Scamnum, i, n. podnózek, stołek, ławka; poet. scamna regni, tron.
- Scando, scandi, scansum, 3. wstę-pować, wlażyć, wchodzić, in ag-gerem, in domos superas; przech. malos. scandit fatalis machina muros.
- Scandula, lub scindula, ae, ż. gont.
- Scantinius, a, um, nazwisko Rzym-skiego rodu.
- Scantius, a, um, nazwisko Rzym-skiego rodu; Scantia silva, las w Kampanii.
- Scapha, ae, ż. czółno, łódź.
- Scaphium, ii, n. naczynie do picia.
- Scaptia, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd: Scaptius, a, um, tyczący się miasta Skapcyi.
- Scapula, ae, m. przydomek rodu Korneliuszów; stąd: Scapulānus, a, um, do Skapuli należący.
- Scapulae, arum, ż. barki, plecy.
- Scapus, i, m. lodyga, pień, od-ziomek.
- Saufėjua, i, m. imię Rzymskie.

Soarus, i, m. ryba morska wybor-
nego smaku.

Scatōbra, ae, ż. źródło, wytryska-
jąca woda; poet. w ogóle: woda.

Scatō, ēre, i scato, ēre. wytry-
skać, largifius fons scattit; poet.:
obfitować, pontum scatentem bel-
luis.

Scaturigo, Ynis, ż. w wielkiej ilo-
ści wytryskająca woda.

Soaurus, i, m. mający wydatne,
sterżące kostki u nogi; 2) Rzym-
skie przezwisko

Scelerate, *przył.* zbrodniczo, fa-
cere, bellum suscipere.

Scelerātus, a, um, zbrodniczy,
zbrodnią splamiony, zbezczeszco-
ny, przeklęty, haniebny, terra:
Sceleratus vicus; Sc. campus, miej-
sce w Rzymie; scelerata sedes lub
sceleratum limen, miejsca pobytu
niecnotliwych w krainie podzie-
mnej; bezbożny, złośliwy, prze-
klęty, homo, insania belli; amor
habendi; scelerata arma capere;
chytry, zdradliwy, Proteus; *rze-
czow.* sceleratus, zbrodniarz w stop.
najw. sceleratissimus, największy
zbrodniarz; poet.: szkodliwy, frig-
us.

Scelēro, i. skalać co zbrodnią,
manus.

Scelēste, *przył.* zbrodniczo, bez-
bożnie, facere.

Scelēstus, a, um, zbrodniczy, bez-
bożny, szkaradny; *rzeczw.* zbro-
dniarz; scelestissimus, największy
złoczyńca.

Scelus, ōris, n. przestępstwo, zbro-
dnia, scelus in se concipere, su-
scipere, admittere, committere, ede-
re, scelere se obstringere, popeł-
nić zbrodnię; scelus expendere,
ponieść karę za zbrodnię; 2) lotr,
niecnota, zbrodniarz, abin' a me
scelus.

Scena, ae, ż. ciennik, miejsce dla

uchronienia się od upalów złone-
cznych drzewami osłonięna; w ta-
kich ciennikach w czasach najda-
wniejszych przedstawiano wide-
wiska teatralne, stąd: scena, miej-
sce w teatrze grających aktorów,
in scenam prodire; — przenoś. wi-
downia działalności publicznej,
mianow. forum, scenae servio,
występować w działaniach publicz-
nych; maxima oratori scena videat-
ur concionis, największa sposo-
bność odznaczenia się na zgroma-
dzeniach ludu.

Scenious, a, um, sceniczny, tea-
tralny, ludi; *rzeczw.* aktor.

Scenitae, arum, m. mieszkający
pod namiotami, Sc. Aethiopes, lu-
dy koczujące w okolicy oazy Am-
mońskiej.

Scepsis, is, ż. miasto w Myzji,
stąd: Scepsius, a, um, do miasta
Scepsis należący, z tego miasta po-
chodzący, Metródorus Sc., także
samo Scepsius, Scepsyjczyk.

Scep̄trifer, era, erum, berło no-
szący.

Scep̄trum, i, n. berło królów i
tryumfujących = scipio; — prze-
noś. władza królewska, panowa-
nie, sic nos in scēpra reponis?
sceptra Asiae tenet.

Schēda, i scida, ae, ż. kawałek,
okrawek; karta książki.

Schēdūla, i scidūla, ae, ż. kartka.
Schoeneus, ei, i eos, m. król Beo-
cyci, ojciec Atalanty; stąd: a)
Schoenēis, Ydis, ż. od Scheneusa
pochodząca, Atalanta; b) Schoe-
nēius, a, um, Schenejski, S. vir-
go lub samo Schoeneia = Atalanta.

Schola, ae, ż. wypoczynek, prze-
rwa pracy, zwłaszcza wolne od za-
trudnień urzędowych chwile; w cza-
sie wypoczynku przedsięwzięte uc-
zone badanie, rozmowa, odczyt,
wykład naukowy, scholas Graeco-

- rum more habere; scholam explicare, wyklądać przedmiot naukowy, vertes te ad alteram scholam, do innego przedmiotu naukowego; 2) zwolennicy lub stronnicy jakiego filozofa, lub nauki, clamabant omnes philosophorum scholae; 3) szkoła, miejsce rozpraw naukowych, homo de schola.
- Scholasticus**, a, um, tyczący się szkoły, szkolny, szczególn. należący do retoryki; *rzeczow.* scholasticus, uczeń, nauczyciel, retor.
- Scola**, scidula, patrz sched-.
- Sciens**, tis, wiedzący, świadomy, sciente Tiribazo, za wiedzą Ti; 2) biegły, umiętny, obeznajmiony z czém, samo sc. lub z przyp. 2 scientem belli, scientissimus reipublicae gerendae; quis Pompejo scientior fuit? poet.: z tr bezok.
- Scientior**, *przysł.* umiętniej, biegły, dicere; cantare; nemo in eo genere scientius est versatus
- Scientia**, ae, *ż.* znajomość czego, biegłość, regionum; linguae; artium; divina ejus in logibus interpretandis scientia; de omnibus.
- Scilicet**, *przysł.* zapewne, w istocie, bez wątpienia, naturalnie, rozumie się, non facies fidem scilicet; także: z 4 przyp. i tryb. bezok. scilicet me facturam, rozumie się, że zrobię; z nast. tamen, sed tamen, sed; me quidem species quaedam commovit, inanis sc., sed commovit tamen; 2) mianowicie, alio tempore, tunc sc. quum tibi—; respondit id, quod necesse erat, sc.; 3) w sposobie mówienia ironicznym: tak, właśnie też, ego istius pecudis consilio scilicet aut praesidio niti volebam.
- Scilla**, i squilla, ae, *ż.* gatunek raka.
- Scio** = scisne, patrz scio.
- Scindo**, scidi, scissum, 3. rozciąć, rozerwać, rozłupać, quercum cuneis; navis scindit aquas, porze;— przenoś. sc. dolorem, odświeżać, odnawiać; se scindere lub scindi, rozdzielać się, scinditur incertum studia in contraria vulgus.
- Scindula**, patrz scandula.
- Scintilla**, ae, *ż.* iskra, silici scintillam excudere;—przenoś. ne qua scintilla deterrimi belli relinquatur.
- Scintillo**, 1. iskrzyć się.
- Scintillula**, ae, z. iskierka;—przenoś. virtutum quasi scintillulas.
- Scito**, scivi, i scii. scitum, 4. (scisse=acivisse), wiedzieć, mieć wiadomość, aliquid; quod sciam, (ilo wiem); z 4 przyp. i tryb. bezok. lub z samym tr. bezok.; ze zdan. względ.; de aliqua re; ut scitis, nihil facilius scitu est; umieć, rozumieć, aliquid lub z tryb. bezok.; scire Graece, Latine; dowiedzieć się, ex aliquo lub de aliquo; quum videro te, scies.
- Scipiades**, ae, m. z rodu Scypionów; jeden ze Scypionów.
- Scipio**, ōnis, m. laska, buława; sc. eburneus, laska, którą nosili viri triumphales; także dar szczytny, który Rzymianie królom obcych narodów posyłali; 2) Scipio, imię familijne rodu Korneliuszów.
- Sciron**, ōnis, m. rozbójnik morski koło Attyki, którego Tezeusz zabił.
- Scirpeus**, a, um, z sitowia zrobiony; *rzeczow.* scirpea, ae, *ż.* z sitowia upleciony kosz wozowy.
- Sciscitor**, 1. badać, dochodzić czego, dowiadywać się, de victoria; sententiam ex Vellejo; z zapyt. de Domitio sciscitare, ubi sit.
- Scisco**, scivi, scitum, 3. dowiadywać się, wypytywać się; 2) uchwalić, legem: quac scisceret plebes:

przyjąć projekt do prawa, rogationem; w ogóle: postanowić, nakazać, ze spój. ut lub ne i trybem łącz.

Scissus, a, um, rozdarty, rozcięty, rozstrzępiony, scissa comam, poet., mając rozpuszczone włosy; — przenoś. vox scissa lub genus vocis scissum, pizerywany.

Scite, przysł. biegle, umiejętnie, loqui; rationes ita perscriptae sunt scite; wytwornie, coli, ubierać się; exornare convivium, urządzić biesiadę.

Scitor, 1. dowiadywać się, wypytywać się, zapytywać, badać, aliquid; aliquid de aliqua re; aliquid ex aliquo; ab aliquo; scitatum oracula Phoebi mittimus.

Scitum, i. n. postanowienie, uchwała, populi, plebis.

Scitus, a, um, biegły, świadomy, obznajomiony; poet.: z przyp. 2 vadorum; lyrae; scitum est, jest to myśl dowcipna.

Scitus, us, m. postanowienie, uchwała, plebis scitu, przez postanowienie ludu.

Scobis, is, f. trociny, opilki.

Scodra, ae, f. miasto w Illiryi; stąd: Scodrenses, ium. m. mieszkańcy tego miasta

Scodrus, i, m. mons, wschodnie pasmo gór rozciągających się w Illiryi i Dalmacyi.

Scomber, bri, m. wrzeciennica, ryba morska.

Scopa, ae, f. różeczka, latorośl; w licz. mn. scopae, arum, gałązki, miotła; przysłówie: scopas dissolvere, wprawić w nieład; scopae solutae, nieporządnym, roztrzępanym człowiekiem.

Scopas, ae, m. snyderz z wyspy Paros; 2) Tessalczyk, równoczesny z Symonidesem.

Scopulosus, a, um, skalisty, pe-

len skal, mare; — przenoś. niebezpieczny, scopuloso loco versari.

Scopulus, i, m. skała wyniosła; poet.: sc. Mavortis, Areopagus w Atenach; infames sc. Acrocoraunia, skalista góra, przylądek w Epirze; — przenoś. twardość, nieużytość, nieczułość, scopulos gestare in corde; niebezpieczeństwo, rationes ad scopulos appellere.

Scordisci, orum, m. lud w Tracji.

Scorpio, ōnis, i scorpium, lub -os, ii, m. niedźwiadek, jadowity owad; 2) gwiazdozbiór, niedźwiadek; 3) machina wojenna do ciskania kamieni, strzał i t. p.; 4) ryba morskakolczasta.

Scortator, ōris, m. nierządnik, wszetecznik.

Scortaeus, a, um, skórzany; rzeczow. scortea, orum, n. rzeczy zrobione ze skóry. [rzadnica.

Scortum, i, n. nierządnik, nieSoreo, are, chrachać, chrząkać.

Scriba, ae, m. pisarz przepisywacz, używany do pióra, sekretarz, habuit eum (rex) ad manum scribae loco.

Scribo, scripsi, scriptum, 3. wyrzyć, wyrzącać, naznaczyć, lineam; litteram, scribetur tibi forma et situs agri; stąd: a) skreślić, odrysować, opisać, aliquem; scriberis Vario; b) pisać, na piśmie wykladać, spisywać, libros, historias, poemata; leges, senatus consultum; alicui lub ad aliquem, lub z 4 przyp. i tryb. bezok; pisać, na piśmie postanowić, ogłosić, z podwójnym przyp. 4, aliquem heredem; aliquem tutorem liberis suis; aliquem consulem; c) wpisać w poczet: zaciagać żołnierzy pod chorągiew, milites; quatuor millia peditum et sexcentos equites; wysyłać na osadę, colonos scri in

aliquam urbem; stąd: scribe tui gregis hunc, policz go do swoich przyjaciół; poet.; *d*) na piśmie żądać, aliquid lub ze spoj. ut lub ne i tryb. łącz. albo samym tryb. łącz. si quid ad me scripseris; scr. ut in Italiam venire; scribit Labieno, veniat; *e*) w znaczu. sąd. dicam scribere, zapoznać na piśmie; *f*) alicui numos, przekazać do wypłaty; scribe decem a Nerio, pożycz 10,000 sesterców od Neryusza.

Scribónius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Scrínium, ii, *n*. drewniane schowanie na papiery, księgi i t. p. ne me Crispini scrinia Lippi compilasse putes; calamum et chartas et scrinia posco; 2) w czasach cesarstwa: archiwum, scrinii magister.

Scriptio, ónis, *z*. pisanie, rem tenuem nec scriptione dignam; 2) pismo dla sprawy, nulla res tantum ad dicendum proficit, quantum scriptio; 3) pismo, dzieło piśmienne, impulsi sumus ad philosophicas scriptiones.

Scriptito, i. często pisać, pisywać, scribas vel potius scriptites.

Scriptor, óris, *m*. pisarz, zapisujący, przepisujący, sekretarz, poet.: scr. librarius; 2) pisarz, autor, artium bonarum; Trojani belli; Satyrorum; rerum; Livii scriptoris ab aevo; legum, prawodawca.

Scriptulum, i, *n*. linijka.

Scriptum, i, *n*. linia na tablicy do grania (na warcabuicy), ludere duodecim scriptis; 2) pismo, utwór piśmienny, rozprawa, dzieło, multa contra scriptum dicere; scriptum relinquere, scriptis actionem mandare; de scripto dicere orationem; quum videtur scriptoris voluntas cum scripto ipso dis-

sentire, nie zgadza się z tém, co napisał; 3) pisanie, in scripto esse crebrior; 4) polecenie na piśmie, scripto istius vetabatur.

Scriptura, ae, *z*. pisanie, scriptura aliquid persequi, pisać o czém; często: *a*) rzecz napisana, pismo, genus scripturae, rodzaj pisma, sposób traktowania przedmiotu; mendum scripturae, błąd, omyłka w piśmie; *b*) podatek, opłata z państwisk, z utrzymywania trzód, vectigal ex scr.; qui pro magistro est in scriptura.

Scriptus, us, *m*. obowiązek, urząd pisarza. scriptum facere, być pisarzem.

Scripulum, i, *n*. 288 część funta, argenti.

Scrobis, i scrobs, is, *m*. i *z*. dół, jama.

Serofa, ae, *z*. maciora, świnią.

Seruleus, a, um, ostrokamienisty, chropowaty, przepaścisty.

Scrupulosus, a, um, pełen ostrych kamieni, chropowaty, e scrupulosus cotibus; — przenoś. *a*) rzecz ściśle biorący, skrupulatny; *b*) trudny, zawily.

Scrupulus, i scrupus, i, *m*. ostry kamyk; — przenoś. niespokojność, niepokojąca wątpliwość, scrupul, scrupulum, qui dies noctesque stimulat ac pungit, ex animo evellere.

Soruta, órum, *n*. stare drobiazgi, starzyzna, rupieci.

Scrutator, óris, *m*. badacz, szpierzacz.

Scrutor, i. szperać, przeglądać, przetrząsać, szwiedzać, omnium domos; naveq; loca abdita; u późn. pis. scrutatus, w znaczu. bier. zbądany; — przenoś. *a*) wyszukiwać, argumenta; *b*) śledzić, mentes deum, arcanum, poet.

Sculpo, sculptsi, sculptum, 3. wy-

kalać, wyrzynać, ryc, dłótem wyrabiać, ex saxo sculptus; sculptus ebur, wyrobił posąg z kości słoniowej; in cuius gemma ancora sculpta esset, była wyryta.

Sculptilis, e, wyszywany, ryty, opus dentis Numidae, wyrób z kości słoniowej. cerz.

Sculptor, ōris, m. rzeźbiarz, snyderstwo, ae, ż. rzeźbiarstwo, snyderstwo, rzeźba. [blazen.

Scurra, ae, m. śmieszek, trefniś, **Scurrilis**, e, śmieszny, blazeński.

Scurriliter, przysł. blazeńsko, plocho.

Sourror, ōri, blaznować, figlować, śmieszyć; 2) pochlebiać, przymilać się, metues scurrantis speciem praebere, professus amicuni.

Scutale, is, n. rzemień procowy, czyli denko, na które się kamień lub kula kładzie u procy.

Scutatus, a, um, tarczą opatrzony; rzeczow. scutati, orum, m. żołnierze używający tarczy.

Scutella, ae, ż. czarka.

Scutica, ae, ż. bicz z rzemienia.

Scutra, i scutula, ae, ż. misa.

Scutula, ae, ż. walec, cylinder.

Scutulum, i, n. mała tarcza.

Scutum, i, n. tarcza podłużna, używana od piechoty Rzymskiej.

Scylacœum, i, n. miasto w niższej Italii; stąd: Scylacœus, a, um, do tego miasta należący.

Scylla, ae, ż. skała stercząca na morzu Sycylijskim, niebezpieczna dla żeglujących, naprzeciw wiru zwanego Charybdis, stąd przysłowie: incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdin, z deszczu pod rytnę. Według bajecznych powieści Scylla była córką Forkusa, przemieniona w skałę. Druga Scylla była córką Nizusa króla Megary; stąd: Scyllaens, a, um, do Scylli odnoszący się.

Scyphus, i, m. kubek, kielich, inter scyphos, w czasie pijatyki.

Scyros, i -us, i, ż. wyspa na morzu Egejskim, siedziba Likomedesa; stąd: a) Scyrias, ōdis, ż. do wyspy Scyros należąca, puella (Deidamia, córka Likomedesa); b) Scyrius, a, um, Scyryjski, membra (Pirrusa syna Deidamii i Acbillasa).

Scytala, ae, i -s, -s, ż. walec, u Lacedaemonczyków tajemniczy sposób pisania: na walcu obwijano pasek ze skóry długi, wązki i następnie pisano na nim list w podłuż walcu; po rozwinięciu ukazały się głoski porzucane i ten tylko mógł je złożyć, kto podobnej grubości walec posiadał.

Scythae, ae, m. Scyty, w lic. mn. Scythae, ludy koczujące północno-wschodnie, stąd: a) Scythia, ae, ż. Scytyja kraj; b) Scythicus, a, um, Scytyjski; c) Scythis, Idis, ż. kobieta ze Scytyi; d) Scythissa, ae, ż. Scytka, kobieta ze Scytyi.

1. **Se**, przym. bez, se fraude esto, w najdawniejszych zabawkach łaciny; stąd: w złożonych wyrazach, bez, securus, bez troski; oddzielnie, seponere, odkładać na stronę, oddzielać.

2. **Se** = semi, w wyrazach złożonych.

3. **Se** = sex, w wyrazach złożonych.

Sebēthos, i, m. rzeczka w Kampanii; stąd: Sebēthis, Idis, ż. do Sebotu należąca, nympha.

Sebum, i, n. bój.

Secedo, cessi, cessum, 3. ustępować, oddalać się, pójść na stronę, z przym. a lub de i przyp. 6; z in i przyp. 4. lub samo sec.: de coetu; plebs a patribus secessi: in sacrum montem; in abditam partem aedium; secedant improbi.

Secerno, crēvi, crētum, 3. odłączyć, oddzielić, odosobnić, z przyim. a lub ex i 6 przyp., Europam ab Afris; e grege; poet. z samym przyp. 6. populo; — przenoś. wyłączać, oddzielać, wyjmować, hos homines; animum a corpore; sua a publicis consilia; i poet.: publica privatis; brakować, odrzucać, frugalissimum quemque; odróżniać, blandum amicum a vero; poet.: iniquum justo; honestum turpi.

Secessio, ōnis, ż. uśtąpienie, oddzielenie się, buntownicze odowanie się, oddalenie się, ab stis; in Aventinum montem.

Secessus, us, m. oddzielenie się, odejście; osobność, zacisze, ustronie, est in secessu longo locus; carmina secessum quacrunt.

Secus, patrz secus.

Secūdo, clusi, clusum, 3. zamknąć w miejscu osobném; w ogóle: oddzielić, odłączyć, flumen a monte; terram solis lumine; nemus seclusum, antro seclusa relinquit.

Seco, secui, sectum (także: secaturus), 1. ciąć, rozciąć, odciąć, tergora in frusta; kosić, aristas, pabulum, poet.: wycinać, wyrzynać, obrabiać (jak sculpere), marmora, dona secto elephanto; odjąć część ciała, Marius quum secaretur; rozdzielać, terram; poet.: orbis sectus; ranić, secuerrunt corpora repros; ścinać, niszczyć, glacies plantas; — przenoś. rozdzielać, causas in plura genera i poet.: lites, res magnas, rozstrzygnąć; poet.: przejeżdżać, przebiegać, przelatywać, przepływać, avis secat aethera; auras: aequor puppe; curro medium secat agmen; via secta; — stąd przenoś. spem sec. mieć, życie nadzieję.

Secrētio, ōnis, ż. odosobnienie, oddzielenie.

Secrētus, a, um, odłączony, oddzielony, odosobniony, domus, arva; — przenoś. tajemniczy, artes; consilium; cogitationes; *rzechow* secretum, i, n. miejsce odosobnione, ustronie, samotność, in secreto cum aliquo esse, być z kim na osobności, sam na sam; u poet. w licz. pojed. i mn., secretum petit; secreta Sibyllae; stąd: secreto na osobności; — przenoś. tajemnica, secretorum omnium arbiter; stąd: secreto, potajemnie, skrycie.

Secta, ae, ż. sposób życia, prawo, zasada, natura habet quasi viam et sectam, quam sequatur; hanc sectam rationemque vitae; 2) we względzie politycznym: stronnictwo, zwolennictwo, qui M. Antonii sectam secuti sunt; pod wzgl. nauk.: szkoła, sequi sectam philosophorum.

Sectātor, ōris, m. towarzysz, należący do orszaku; stronnik, zwolennik.

Sectilis, e, rozcięty, rozłupany podzielony, ebur, poet.

Sectio, ōnis, ż. siekanie, krajanie rozcinanie; 2) rozdzielanie lupi praedae; 3) sprzedaż publiczna majątku osób na wygnanie skazanych lub potępionych sądownie i t. p.

Sector, 1. ciągle chodzić za kim, towarzyszyć, należeć do orszaku, praetorem circum omnia fora; być posługaczem, Chrysgonum sectatur; — przenoś. uganiać się za czém, robić o co zabiegi, praedam; sectantem levia nervi deficiunt; mitte sectari, nie badać; 2) w znaczeniu nieprzyjaczem: ścinać, przesładować, gonić, ut pueri eum scitentur; poet.: apros, leporem.

Sector, ōris, m. odrzynacz, rzeźmieszek; collorum, zbójca; 2) na-

bywca na sprzedaży publicznej rzeczy skonfiskowanych, sector Pompeji, nabywca majątku P.

Sectura, ae, *ż.* miejsce, gdzie co wycinają, wykopują, acrae, kopalnie miedzi.

Secūbo, cubi, āre, leżeć osobno. Secularis, e, co lat sto przypadająca, ludi; carmen sec. wiersz w czasie obchodu stułetnich igrzysk śpiewany.

Secūlum, i, *n.* wiek ludzki, pokolenie, secula hominum; w odniesieniu do długiego życia człowieka, seculis effeta senectus; stólecie; przeciąg stóletni, tak w znaczeniu właśc. (duobus seculis ante), jak w ogóle, o długim przeciągu czasu (secula plurima); ludzie żyjący w jakim wieku, ich zwyczaj, obyczaj, duch czasu, hujus seculi error; reliquorum seculorum iudicium; fecunda culpa secula; timuerunt secula noctem.

Secum = cum se (od sui).

Secundāni, ōrum, *m.* żołnierze drugiego legionu.

Secundārius, a, um, drugi z porządku; co do wartości: podlejszy.

Secundo, āre, szczęście, sprzyjać, pomagać, dii incepta secudent; eventus.

Secundo, *przysł.* powtórę; po drugi raz.

Secundum, 1) *przysł.* następnie, stąd: po drugi raz. 1) *przym.* z 4 *przyp.* przedmiotu w przeciwstrzeni: blisko, podle, przy, secundum flumen iter facere; vulnus s. aurem; s. mare i t. p. — przenoś. z kolei, zaraz po, secundum vocem vultus plurimum potest; heres. s. filiam, dziedziczący po córce; pod względem miary: stosownie, podług, s. naturam fluminis; s. naturam vivere; w znac.

sąd.: na czyją korzyść, decernere s. aliquem; 2) w czasie: po upływie, s. comitia; s. hunc diem; s. haec lub ea, potem.

Secundus, a, um, następny, najbliższy, drugi, w odniesieniu do czasu, liczby, i kolei; Pannonia s. niższa; mensa secunda, drugie danie, wety; heres secundus, dziedzic, podstawiony w drugim miejscu, który obejmuje dziedzictwo, gdy pierwszy umrze; partes secundae, druga rola; — przenoś. w odniesieniu do stopnia, allo; najbliższy, drugi, honor, persona; albo: niższy, gorszy, pośledniejszy, panis; secundus ab aliquo; najbliższy; poet.: haud ulli virtute secundus, nikomu w mezwie nie ustępujący; 2) pomyślny, o biegu wody i pędzie wiatru przyjaznym żegludze, defluit secundo amni; secundo Tiberi defertur; secundis ventis; vento secundissimo; Aquilone secundo; stąd: poet. s. vela, przyjaznym wiatrem wzdęte; o wozie: curru volans dat lora secundo; — przenoś. a) *życziwy*, voluntas in aliquem; z adewalający, przyjemny, z *przyp.* 3. leges secundissimae plebi; b) *szczęśliwy*, pomyślny, odpowiadający życzeniom, auspicia, proelium, victoria, res, fortuna, casus, consilium i t. p.; *rzeczow.* si quid secundi accidisset, coś pomyślnego.

Secūre, *przysł.* bez troski, bez kłopotu, bezpiecznie.

Securifer, era, erum, noszący topór, halabardnik.

Securiger, era, erum, uzbrojony toporem, halabardnik.

Secūris, is, *ż.* siekiera, topór; jako godło najwyższej władzy nosili liktorowie przed najznakomitszymi urzędnikami topory i pęki różg, stąd: wyraz securus oznacza naj-

wyższą władzę państwa Rzymskiego; sumere, ponere securus, poet.; Gallia securibus subjecta; poet.: Romana securis;—przenoś. szkoda, strata, cios, securim infligere reipublicae, zadać cios; także: securim injicere petitioni; securi Tenedia, ze zbyt dużą surowością (podobnie jak na wyspie Tenedos)

Securitas, ātis, ż. wolność od trosk, spokojność umysłu, securitatem appello vacuitatem aegritudinis; 2) bezpieczeństwo, opieka, ut provincias omni securitate muniret, multum securitatis conferre.

Securus, a, um, wolny od trosk, spokojny, ab aliquo, ze strony czyjej: de aliqua re, o co; także: z przyp. 2 poet. Teucri securi pelagi atque mei; o przedmiotach niezwyrodnym. swobodny, spokojny. quies; vota secura repulsae, poet. 2) bezpieczny, locus, tempus, possessio; securus intrat.

Secus, n. nieodm. = sexus, płęć.

Secus, przysł. inaczej, secus est, non (haud) secus, nieinaczej, tak samo, z nast ac, atque, quam (jak): longo s., daleko, zupełnie inaczej, non multo s., mało co inaczej, prawie tak; recte an s., bene aut s., aut beate aut s., stąd: źle, ne quid s. scriberet, si s. acciderit; s. existimare de aliquo; 2) stop. wyż. secius (sequius) inaczej, non s. quam lub ut; zamiast minus, z poprzedzającym przeczeniem: nihilo s., niemniej lub neque eo secius, pomimo to jednakże: quo s. = quo minus.

Secutor lub **sequutor**, ōris, m. idący za kim, pewien rodzaj szermierzy.

Sed, spój. lecz, ale, jednak; po zdaniu przeczącym: lecz, owszem, non modo (solum, tantum)- sed

etiam (et, quoque), porów etiam i modo.

Sedāte, przysł. spokojnie, z umiarkowaniem, dolore ferre; loqui. **Sedātio**, ōnis, ż. uspokojenie, aegritudinis, animi, maerendi.

Sedātus, a, um, uspokojony, spokojny, powolny, sedatiore animo scribere; amnes; oderunt sedatum celeres; sedato gradu in castra abeunt (powolnym krokiem).

Sedēcies, szesnaście razy.

Sedēcim i **sexdecim**, szesnaście.

Sedeoūla, ae, ż. krzeselko.

Sedeo, sēdi, sessum, 2. siedzieć, in solio; sellis eburneis: ad latus praetoris; teatro; in equo, w szczególności a) siedzieć, zasiadać, mieć posiedzenie, miano wiec o sędziach, mortis altiores sedetis; hinc iudex inter illos sedit;—przenoś. o przedmiotach niezwyrodnym: a) siedzieć, tkwić mocno, głęboko, in scuto telum; b) o sukniach; leżęć, przystawać, przylegać; c) opasać, osiąść, fronte sedent nebulae; 2) z wyobrażeniem trwałości: siedzieć gdzie długo, przebywać, in villa totos dies; in interiore parte aedium; Corcyrae; ad aquas; uno in loco diu; na wojnie: być nieczynnym, Arretii ante moenia; ad Trebatum; sedendo et cunctando bellum gerere; circa castella;—przenoś. u poet. a) osiąść, ogarniać, okryć, pallor in ore sedet; o uczuciach, namiętnościach: utrzymywać się, być niewygasłym, vetus in pectore sedit amor; b) tkwić mocno w umyśle, mihi animo fixum in motumque sedet; idque pio sedit Aeneae.

Sēdes, is, ż. miejsce, na którym się siedzi, krzesło, ława, tron i t. p. coelestes sedibus altis sedent; in sede regia; 2) posada, grunt. turrim convellimus altis se-

- dibus; totamquo a sedibus urbem eruunt; incubuere mari, totumque a sedibus imis una Eurisque Notusque ruunt; 3) z wyobrażeniem trwałości: siedlisko, siedziba, mieszkanie, miejsce pobytu, reverti in suas sedes; sedem stabilem non habebat; także o świątyni: sedes fundatur Veneri.
- Sedile**, is, *m.* miejsce, na którym się siedzi, krzesło, ława, vivo sedilia saxo; gramineoque viros locat ipse sedili.
- Seditio**, ōnis, *ż.* rozłączenie, rozdzielenie, poróżnienie, niezgoda; 2) bunt, powstanie, rokosz, seditionem concitare, conflare; seditio animi, popędlliwość, gniewliwość.
- Seditiose**, *przysł.* buntowniczo.
- Seditiosus**, a, um, buntowniczy, civis; wystawiony na niespokojność, vita.
- Sedo**, i, sprawić, żeby eo osiadło, opadlo, pulverem; — przenoś. usmierzyć, uspokoić, jejunia, sitim; discordiam, seditionem; ventos, tempestatem; ugasić, incendia; położyć koniec, bella; wy-począć, lassitudinem.
- Sedūo**, duxi, ductum, 3. odwo-dzić na stronę, aliquem; 2) od-dzielać, odłączać, seducit terras brevis unda duas; quum frigida mors anima seduxerit artus, poet
- Seductio**, ōnis, *ż.* odprowadzenie na stronę.
- Seductus**, a, um, oddalony, seductas despectat terras.
- Sedulitas**, ātis, *ż.* pilność, staran-ność.
- Sedulus**, a, um, pilny, starowny, troskliwy, apis, nutritrix, mater, spectator; stąd: sedulo, a) pilnie, troskliwość, starannie; b) umyślnie.
- Sedūni**, ōrum, *m.* lud w Helwecyi.
- Sedusti**, orum, *m.* lud w Germanii.
- Segēs**, ātis, *ż.* zasiew, pole zasiane, seges respondet votis agricolae; — przenoś. a) poet. wielkie mnóstwo, telorum; b) powód, przyczyna, źródło, suae gloriae.
- Segesta**, ae, *ż.* miasto w Sycylii, zwane inaczej Acesta; stąd: a) Segestani, orum, *m.* Segestanie; b) Segestenses, ium, *m.* Segestensowie, mieszkańcy Segesty.
- Segmentum**, i, *n.* odcinek; w licz. mn. złote obramowanie, okazyje u sukien kobiecych.
- Segnis**, e, gwałny, leniwy, opie-szały, ad persequendum; in bella; ociężały, signior equus annis; z tryb. bez. dextra signis dare vulnera.
- Segniter**, i segne, *przysł.* opieszale, gwałnie, leniwie, omnia age re; signius irritant animos, słabiej działają na umysł, słabsze czynią wrażenie.
- Segnitia**, ae, i -es, āi, *ż.* gwałność, lenistwo, opieszałość, quae tam se-ra moratur segnities?
- Segontiaoi**, orum, *m.* lud w po-ludniowej Brytanii.
- Segovia**, ae *ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej (wątpliwe).
- Segrēo**, 1. odłączać od trzody, w ogóle: oddzielać, wyłączać, od-dalać, aliquem a numero civium; a republica; liberos a se; ut se-gregaret pugnam, przerwał walkę, rozłączył walczących.
- Segusiani**, orum, *m.* lud w Galli-i Lugdunęjskiej.
- Sejungātus**, a, um, rozłączony.
- Sejūgis**, e, sześcioprzędny; rzeczo-vejuges, ium, *m.* zaprzęg sześciokonny.
- Sejunctio**, Gais, *ż.* oddzielenie, od-lączenie.
- Sejungo**, junxi, junctum, 3. od-dzielać, odłączać, se ab aliquo; Alpes quoq Italiam a Gallia se-

jungunt; przenos. bonum, quod non possit ab honestate sejungi; sejunctum est a re proposita (nie należy do rzeczy); 2) odróżniać, morbum ab aegrotatione.

Sejus, i, m. inię Rzymskie.

Selectio, ōnis, ż. wybór.

Seleucia, i Seleucēa, ae, ż. nazwisko kilku miast: w Babilōnii, S. Babylonia; w Syryi, Sel. Pieria; w Cylicyi, Trachea.

Selibra, ae, ż. pół funta.

Seligo, lēgi, lectum, 3. wybierać, exempla; selecti judices, wybrani od pretora sędziowie do rozstrzygnięcia spraw kryminalnych.

Selinus, untis, ż. miasto nadmorskie w Sycylii; 2) miasto w Cylicyi, później Trajanopolis nazwane.

Sella, ae, ż. krzesło, mianowicie: krzesło rzemieślnicze, nauczycielskie (katedra); sella curulis lub samo sella, krzesło ozdobione słoniową kością, którego najprzód królowie, a później urzędnicy wyżsi używali.

Sellisternium, ii, n. uczta wyprawiana dla bogów, patrz lectister-nium.

Sellula, ae, ż. krzeselko; stąd: sellularius, ii, m. rzemieślnik.

Sema-, patrz semia-.

Semel, przysł. raz, quod his s. tantum contigerat; causam capitis s. dixit; neque vero hoc s. fecit, sed et saepius; 2) raz, już, semel emptam retinere; quod semel annuisset; et s. emissum volat irrevocabile verbum; ut lub ubi s., skoro tylko, kiedy już, ut s. isto accessit fervor capiti; ut s. gloriam consequutus sum, non destiti-; ut s. Gallorum copias vicerit; 3) kiedyś, ia apertum a. discrimen res evadere esset; si s. animum tuum prospexerit; 4) raz, najprzód, z nast. iterum, deinde, item i t. p.; 5)

zarazem, natychmiast, vitam s. finirent; s. absorbere placentas; raz na zawsze, ut fundus s. indicaretur.

Semēlē, es, i -a, as, ż. córka Kadmusa, matka Bachusa; stąd: Semelōius i Semelēus, a, um, do Semeli odnoszący się.

Semen, inis, n. nasienie; manu spargere, condere humo, committere sulcis; poet.: pierwiastek, żywioł, non bene junctarum discordia semina rerum; ród, plemię, pokolenie, regio semine orta; przyczyna, powód, źródło, belli, malorum omnium, flammae, discor-diarum; latorośl, zraz, płonka, szczep,

Sementifer, era, erum, plenny

Sementis, is, ż. sianie, zasiew, właśc. i przenos. sementem facere, zasiewać, przysłowie: ut sementem feceris, ita metes, jak sobie posiecielesz, tak się wyępisz; poet.; 2) zboże dorastające.

Sementivus, a, um tyczący się zasiewów.

Semerm-, patrz semierm-.

Semestris, e, sześciomiesięczny,

Semesus, a, um, na pół zjedzony.

Semi, pół (używa się w wyrazach złożonych).

Semiadapertus, a, um, na pół otwarty.

Semiagrestis, e, na pół wiejski, na pół dziki.

Semianimis, e, i -mus, a, um, na pół żywy, na pół umarły.

Semiapertus, a, um, na pół otwarty, porta.

Semibarbarus, a, um, na pół barbarzyński, rzeczow. na pół barbarzyńiec.

Semibos, bovis, m. pół wołu.

Semicaper, capri m. pół kozła, Pan, Faunus.

Semiscrematus, a, um, na pół spa-

- Semitrismus**, a, um, na pół spalony.
- Semicubicalls**, e, półokciowy.
- Semideus**, a, um, półboski, rzeczow. półożek, półbogini.
- Semidoctus**, a; um, na pół uczoney, niedouczony.
- Semiernis**, e, i -mus, a, um, na pół uzbrojony.
- Semifactus**, a, um, na pół zrobiony, nieokończony.
- Semifer**, era, erum, na pół zwierzęcy, w połowie zwierz, jak Centaur.
- Semigermanus**, a, um, na pół Niemiec.
- Semigravis**, e, na pół obciążony, na pół pijany.
- Semigro**, 1. wyprowadzać się, wynosić się skąd.
- Semihomo**, Inis, m. pół człowieka, pół zwierzęcia, jak Centaur: 2) dziki człowiek.
- Semihora**, ae, f. pół godziny.
- Semilacer**, era, erum, na pół poszarpany, rozdarty.
- Semiliber**, era, erum, na pół wolny.
- Semilix**, ae, m. nakształt ciury (ze wzgardą).
- Semimas**, mäsris, m. na pół samiec; 2) trzebiony
- Seminarium**, ii, n. szkoła drzewek; — przenoś. equites seminarium senatus.
- Seminator**, oris, m. który zasiewa; — przenoś. twórca, omnium rerum; sprawca, malorum.
- Seminex**, nęcis, na pół żywy.
- Semino**, 1. zasiewać; — przenoś. rodzic, wydawać, quod non sua seminat arbor.
- Seminudus**, a, um, na pół nagi.
- Semiplacentinus**, po części Placentczyk.
- Semiplenus**, a, um, do połowy napełniony, niezupełny co do liczby, stationes.
- Semiputatus**, a, um, do połowy, nie należycie obcięty, vitis.
- Semiramis**, is lub mis, f. żona i następczyni Ninusa króla Assyryjskiego; jako imię pospolite, c- znacza osobę oddaną rozkoszy.
- Semiréductus**, a, um, do połowy nachylony.
- Semiréfectus**, a, um, w połowie naprawiony, classis.
- Semirütus**, a, um, na pół zburzony, urbs, murus; castella; semiruta, orum, m. gmachy, mury na pół zburzone.
- Semis**, semissis, m. i semis, nieodm. połowa jakiej rzeczy: jako pieniądz, połowa assa: jako miara, połowa łanu. pola, agri: w licz. mn. szósty procent.
- Semisepultus**, a, um, na pół pogrzebiony.
- Semisomnus**, a, um, na pół śpiący.
- Semisupinus**, a, um, w części, na pół w znak leżący.
- Semita**, ae, f. ścieżka; — przenoś. zawód, sposób życia, fallentis semita vitae; sposób pisania, Aesopi semitam feci viam, rozszerzyłem, rozwinąłem przedmiot przez Ezopa obrobiony.
- Semitalis**, e, do ścieżki należący, znajdujący się na ścieżce.
- Semiuncia**, patrz semuncia.
- Semiustulatus**, a, um, na pół spalony.
- Semiustus**, a, um, na pół spalony
- Semivir**, viri, m. pół człowieka, pół zwierzęcia; 2) zniewieściany.
- Semivivus**, na pół żywy, semivivum recreare; — przenoś. słaby, umdlały, obumarły, voces.
- Semnones**, um, m. lud w Germanii wschodniej.
- Semötus**, a, um, oddalony, odległy, daleki, locus a militibus; tarda necessitas leti semoti, poet.
- Semöveo**, mövi, mötum, 2. usu-

- nać, oddalić, własc. i przenosić. a-
liquem a liberis; voluptatem.
- Semper**, przysł. zawsze.
- Sempiternus**, a, um, ustawiczny
nicustanny, wieczny.
- Sempronius**, a, um, nazwisko
Rzymskiego rodu; lex Sempronia,
prawo pochodzące od Semproniu-
sza: Sempronianus, a, um, Sem-
proniusza dotyczący się, senatus con-
sultum clades.
- Semuncia**, ao, ż. pół uncyi, 24-ta
część assa, pieniążek; jako waga;
24 część funta, s. auri; 24 część
jakiej całości, np. dziedzictwa: fa-
cit heredem ex deunce et s; — prze-
noś drobnostka, fraszka, bona e-
jus semuncia venierunt (za niską
cenę, za bezcen).
- Semunciarius**, a, um, pół uncyi
wynoszący, fenus semunciarium,
pół procentu rocznego.
- Semurium**, ii, n. pole w bliskości
Rzymu, gdzie była świątynia Apol-
lina.
- Sena**, ae, ż. miasto w Umbryi;
stad: Senensis, -e, Seneski.
- Senactium**, i, n. miejsce gdzie się
senat Rzymski zgromadzał.
- Senariolus**, i m. mało znaczący
wiersz sześciomiarowy.
- Senarius**, a, um, z sześciu rzeczy
złożony; versus s. lub samo sena-
rius, wiersz sześciostopowy.
- Senator**, ōris, m senator, członek
pierwotnie ze stu osób składają-
cego się senatu Rzymskiego, (pa-
tres majorum gentium). Znaki ze-
wnętrzne senatorów były: szerokie
obszycie purp:rowe przy tunice,
(latus clavus), na obuwiu wyszy-
ta głoska C. oznaczająca centum,
która przypominała pierwotną liczbę
senatorów
- Senatori**, a, um, senatorski; rze-
czow. senatorius, ii, m. należący
do składu senatu, senator, homi-
nes nobiles cum paucis senatoriis.
- Senatus**, us, m. senat, w Rzymie,
którego przedmiotem było nara-
dzanie się i czuwanie nad dobrem
państwa, odbywał swoje narady
najprzód pod przewodnictwem kró-
lów, a potem konsulów; princeps s.,
którego censor najprzód wymie-
nił przy przeczytaniu listy sena-
torów; 2) zebranie samo albo na-
rada senatu, senatum habere, zgro-
madzić senat, mittere lub dimit-
tere, rozpuścić, rozwiązać posie-
dzenie; datum alicui senatus, otrzy-
muje kto posłuchanie w senacie.
- Senatus consultum**, i, n. uchwa-
ła senatu jednoznaczna, za zgo-
dą wszystkich; senatus auctoritas,
uchwała, względem której zaszła
jaka protestacya.
- Seneca**, ae, m. imię familijne ro-
du Anneuszów.
- Senectus**, a, um, stary, zestarza-
ły; rzeczow. senecta, ae, ż. sta-
rość, non turpēm senectam de-
gere.
- Senectus**, ūtis, ż. starość, zgrzy-
bialość, sędziwość, homines se-
nectute confecti; vixit ad sum-
mam senectutem; cruda viridisque
s.; starożytność, oratio plena li-
teratae senectutis, człowiek sędzi-
wy, senectus operosa semper a-
gens aliquid, poet. siue włosy; —
przenoś. powaga, surowość, te-
tryczność, obducta solvatur fron-
te senectus.
- Senensis**, e, patrz Sena.
- Senescō**, senui, 3. starzeć się; 2)
słabnąć, ustawać, przez wiek lub
z upływem czasu tracić dzielność,
żywość, opes Athenensium senes-
cere, siły słabną; civitatem otio
senescere; hiems senescens; 3) zaj-
mować się czem długo, starzeć
się przy czem, accusandis homi-
nibus.

- Senex**, sēnis, stary, sędziwy, stop. wyż. senior. starszy; *ręczono*. senex i senior starzec;—przenoś wytrawny, senior oratio, quam aetas illa ferebat.
- Seni**, ae, a (2 przyp. licz. mnog. senum = seniorum), po sześć.
- Senidēni**, ae, a, po szesnastu.
- Senilis**, e, właściwy starcowi, tycający się starca, prudentia, ruga, vultus, anni.
- Senior**, patrz senex.
- Senius**, a, um, stały; *ręczono*. starzec; senium, ii, n. starość i to co jest z nią połączone, słabość, osłabienie, upadek sił;—przenoś. cierpkość, posepność, inhumanae senium depono Camenae, poet.; cierpienie, troska, tota civitas confecta senio est.
- Senōnes**, um, m. lud w Gallii Lugduńskiej; w licz. poj. Seno, Senończyk; 2) lud w Italii wyższej pochodzący od pierwszego.
- Sensim**, *przysł.* powoli, zwolna, nieznacznie, s. senescit dolor; dissuere amicitias.
- Sensus**, us, m. uczucie, amoris, doloris; zmysł, videndi; 2) myśl, sposób myślenia, vultus sensus animi plerumque indicant; sensus communis; eodem sensu esse; sensus suos alicui aperire;—przenoś: a) rozum, poznanie, przytomność umysłu, sensum communem auferre; sensum excutere alicui; animal quod sensu caret; mero sensibus victis; b) myśl, znaczenie wyrazów, pojęcie, is verbi sensus.
- Sententia**, ae, ż. myśl, zdanie, mniemanie, życzenie, sententiam mutare; in sententia manere, perstare; ex sent. podług życzenia; de sent. alicujus, podług czyjego zdania; meā sententiā, podług mnie; 2) głos, zdanie, kreska przy głosowaniu senatorów i ludu na zgromadzeniu, wyrok sędziów, wyrocznia bogów, sent. dicere, dare, ferre; populus Romanus sent. non tulit; ex senatus sententia; ex collegii sent.; ex animi sententia, z przekonania, z należytym wyobrażeniem rzeczy, szczerze, wiernie; 3) pojęcie, znaczenie, treść, in eandem sententiam loqui; zdanie, okres, de singulis sententiis disputo; myśl uderzająca, pamiętna, ważna, acutaę crebraęque sententiae.
- Sententiola**, ae, ż. krótkie zdanie.
- Sententiōsa**, *przysł.* treściwie, z obfitością myśli; 2) dowcipnymi zwrotami, saepe sententiose ridicula dicentur.
- Sententiōsus**, a, um, pełen myśli, zwłaszcza dowcipnych.
- Sentina**, ae, ż. stek na spodzie okrętu;—przenoś. stek, motłoch, zbiór najgorszych ludzi, reipublicae, urbis.
- Sentinum**, i, n. miasto w Umbryi; stąd: Sentinas, ātis, m. i ż. rodem z Sentinu
- Sentio**, sensi, sensum; 4. czuć, suavitatem cibi; famem; ponieść klęskę, szkodę, uczuć boleśnie, exposuit, quid ipse ad Ataricum sensisset; Philippos; invidiam; także: ora senerat vastationem; 2) we względzie umysłowym: a) czuć, poznać, doświadczyć, wiedzieć, zrozumieć, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. baz. sentit animus se moveri; lub ze zdania. wzgl., ex quo fonte hauriam sentio; b) myśleć, mniemać, sądzić, idem; alia atque antea; recte, humiliter; mirabiliter; cum aliquo, trzymać się czyjej strony, być czym stronnikiem; adversus aliquem, być przeciwnikiem; z podwójnym 4 przyp., aliquem bonum civem, poczytywać, uważać kogo za dobrego obywatela; *rze-*

- czow. sensa, orum, n.* myśli, wyobrażenia, *sensa mentis verbis explicat*; 3) zdanie swoje objawić, głosować. *s. lenissime.*
- Sentis, is, m.** cień.
- Sentius, a, um,** imię Rzymskiego rodu.
- Sentus, a, um,** ciernisty, chropowaty. nierówny, *loca senta situ.*
- Seorsus i seorsum, przysl.** osobno, oddzielnie, *s. ab rege; s. hoc ab illo.*
- Separabilis, e,** dający się oddzielić.
- Separate, przysl.** osobno, oddzielnie.
- Separatim, przysl.** osobno, oddzielnie, *compluribus locis s. gladios obruit; z przyim. a i przyp. 6. nihil accidet ei s. a reliquis civibus.*
- Separatio, ōnis, ż.** oddzielnie, rozłączenie.
- Separatus, a, um,** rozłączony, osobny, oddzielny, *privati ac separati agri apud eos nihil est; różny, separatis temporibus.*
- Sepāro, 1.** oddzielać, rozłączać, *aliquem lub aliquid z przyim a i przyp. 6.; poet.: aliquid aliqua re; — przenoś. suum consilium a reliquis; virtus per se, separata etiam utilitate, laudabilis; ut idem separetur Cato (aby był wyłączony).*
- Sepelio, sepelivi i sepelii, sepulturn, 4.** pogrzebać, pochować: — przenoś. *a)* zniszczyć, zgubić, do upadku przyprowadzić, *patriam, famam;* ukończyć, położyć koniec, *bellum;* ukoić, *dolorem;* *b)* poet.: *sepultus,* pograżony, zatopiony, zanurzony, *invadunt urbem somno vinoque sepultam;* stąd: *custodo sepulto,* gdy stróż był uspioy.
- Sepes, is, ż.** plot, ogrodzenie, *segeti praetendere sepem;* w ogóle: *zapura, zamknięcie.*
- Sepia, ae, ż.** płaz morski wydający z siebie czarną farbę.
- Sepimentum, i n.** ogrodzenie.
- Sepio, sepsi, septum, 4.** ogrodzić, opasać, otoczyć, *aliquid (aliqua re) wlaśc. i przenoś. urbem muris; domum custodibus; urbem praesidio;* stąd: *okryć, osłonić, natura oculos membranis vestivit et sepsit.*
- Seplasia, ae, ż.** nazwisko ulicy w Kapui, gdzie sprzedawano perfumy.
- Sepōno, pōsui, positum, 3.** odkładać na stronę; — przenoś. zachować na co, odkładać, przeznaczać z *przyp. 3. lub z przyim. ad, in i przyp. 4. dla wykazania celu, aliquid senectuti; tempus ad aliquid agendum;* 2) oddzielać, wyłączać, *de mille sagittis unam;* poet.: — przenoś. oddzielać, *a ceteris dictionibus eam partem, quae;* poet.: *inurbauum lepido dicto (odróżniać); 3) oddalać; — przenoś. rozpedzać, curas,* poet.
- Sepse, = se ipse.**
- Septem, siedm; septem illi (dow. sapientes), także: qui septem appellantur** (o siedmiu mędrcach Grecyi); *S. Aquae,* w krainie Sabińskiej koło Reaty, gązie się kilka strumieni łączy.
- September, bris, m.** lub *mensis S* wrzesień.
- Septemdecim, patrz septendecim.**
- Septemfluus, a, um,** siedm ujść mający, *flumina Nilii.*
- Septemgeminus, a, um,** siedmioraki, *Nilus; siedmiokątny.*
- Septemplex, pllcis, siedmioraki, clipeus, siedmiokórna, siedmioma skórami powleczone tarcza.**
- Septemtrio, patrz septentrio.**
- Septemvir, i, m.** w liczn. mn. *septemviri,* zgromadzenie siedmiu mężów do wymiaru i rozdziału gruntów w osadach czyli koloniach;

- porów. epulo; septemvirālis, e. tyczący się siedmiu mężów; *rzczo-*
czow. w licz mn. septemwirowie
 i septemvirātus, us, *m.* godność
 zgromadzenia siedmiu mężów, sep-
 temwirat
- Septenarius, a, um, z siedmiu zło-
 żony; versus, siedmiomiarowy
- Septendecim, siedmnaście.
- Septeni, ae, a, po siedmiu, siedm.
- Septennium, ii, *n.* czas siedmio-
 letni.
- Septentrio, ōnis, *m.* w licz. mn
 septemtriones lub septem triones,
 siedm gwiazd pod biegunem pół-
 nocnym składających gwiazdozbiór
 wielkiego niedźwiadka (ursa ma-
 jor); stąd: północ, ad septentio-
 nes vergere, in s. spectare, esse
 contra s.: septentrionalis axis, bie-
 gun północny; także: wiatr półno-
 cny; czasem się rozdziela: septem
 subjecta trioni, poet.
- Septies, *przysł.*, siedmkroć.
- Septimius, ii, *m.* nazwisko Rzym-
 skiego rodu.
- Septimus, a, um, siódmy; *przysł.*
 septimum, po raz siódmy, s. consul.
- Septingeni, ae, a, po siedmset.
- Septingentésimus, a, um, siedm-
 setny.
- Septingenti, ae, a, siedmset.
- Septingenties, *przysł.* siedmset
 razy.
- Septirēmis, is, *ż.* okręt o siedmiu
 rzędach wiosel
- Septuagenarius, a, um, z siedm-
 dziesięciu złożony, aetas, wiek,
 przeciąg życia. obejmujący lat
 siedmdziesiąt.
- Septuagēni, ae, a, po siedmdzie-
 siąt.
- Septuagesimus, a, um, siedmdzie-
 siąt.
- Septuages, *przysł.* siedmdziesiąt
 razy.
- Septuaginta, siedmdziesiąt.
- Septum, i, *n.* zagroda; w licz. mn.
 septa, orum, *n.* miejsce ogrodzo-
 ne na polu Marsowym, gdzie lud
 Rzymski odbywał sejm.
- Septunx, uncis, *m.* siedm dwu-
 nastych części jakiej całości.
- Sepulcrālis, e, grobowy tyczący
 się grobu, ara.
- Sepulcrum, i, *n.* grób, condere se-
 pulcro; 2) grobowiec, onerare
 membra sepulcro; ara sepulcri;
 pomnik, nagrobek, s. exstruere;
 sepulcra legere; summam incide-
 re sepulcro; poet.: cienie zmar-
 lych, placatis sepulcris.
- Sepultura, ae, *ż.* pogrzeb, sepul-
 tura aliquem afficere, pogrzebać,
 sprawić pogrzeb, corpus ad se-
 pulturam dare.
- Sequāna, ae, *ż.* rzeka w Gallii;
 stąd: Sequani, orum, *m.* lud w Gal-
 lii osiadły w miejscu, gdzie dziś
 Burgundya.
- Sequax, ācis, szybko następujący,
 chętnie pośpieszający, equus, ca-
 preae; poet.: undae, szybko pły-
 nące, wylewające się; fumus,
 wszędzie wciskający się, przeni-
 kający; flamma, szczyjący się.
- Sequester, stra, strum i sequester,
 stris, stre, pośredniczący, paco s.
 za pośrednictwem pokojn, poet.;
- rzczo.* sequester, stri i stris, *m.*
 pośrednik.
- Sequior, ius, pośledniejszy, gor-
 szy, mniejszy, quod sequius sit,
 coby było gorszego; nihilo s. nie-
 muij, równie.
- Sequor, sequūtus lub secūtus, se-
 qui, iść za kim, za czem, nastę-
 pować, towarzyszyć, aliquem; ca-
 stra alicujus; aliquem ad bella,
 pod czyjém dowództwem pełnić
 służbę wojskową, towarzyszyć
 w boju, w wyprawie wojennj;
- 2) udać się dokąd, Formias, Epi-
 rum, Italiam; udać się w pogoń.

ścigać w duchu nieprzyjacielskim, neque prius sequendi finem fecerunt; exercitus, qui cum consule sequebatur; także: dum feras sequitur. Stąd: 1) przenoś. *a)* o czasie i szeregu zdarzeń: następować, sequitur hunc annum nobilis caede Caudina pax; mors ejus confestim secuta est: secutum est Macedonicum bellum; sequenti tempore; et quae sequuntur, i tak dalej; varii eventus sequebantur, pojawiły się, miały miejsce; w mowie: sequitur, ut doceam, idzie zatem, abym okazał; sequitur illa divisio, wynika ten podział; z 4 przyp. i tr. bezok., illico sequitur esse causas; być skutkiem, następstwem, poena sequitur damnatum: poena s. scelus; *b)* dostać się komu jako własność, jako dziedzictwo, urbes captae Aetolos sequerentur; heredes monumentum ne sequeretur; *c)* stosować się, być powolnym, posłusznym, ipse (ramus) volens facillique sequetur, poet.; telum non sequitur, tkwi mocno, nie daje się wyciągnąć; także u poet.: verba provisam rem non invita sequentur, znajdują się łatwo wyrazy, będą na pogotowiu; nec vox nec verba sequuntur, glos i mowa ustaje; z łatwością wypływać, non quaesitum esse numerum sed secutum; 2) przenoś. *a)* następować, iść za czém, gloria virtutem tanquam umbra sequitur; także: meminit post gloriam invdiam sequi; poet.: dicta sic voce (odpowiadać); *b)* naśladować, iść za czyim przykładem, trzymać się czyjego zdania, exemplum, factum, sententiam, leges, consilium, mores Grajorum i t. p.; *c)* starać się o co, ubiegać się, mieć co na względzie, amicitiā alicujus; o-

tium; fortunam magis quam amicitiam; amoenitatem et salubritatem; mores gentis.

Sequit-, patrz secut-.

Sér, Seris, *m.* w licz. mn. Seres, Serowie, lud w Azji wschodniej słynny z wyrobów jedwabnych; stąd: Sericus, *a, um,* tycczący się Serów.

Sóra, *ae, ź.* zamek, zapora.

Serapéum, patrz Serapis.

Serápío, onis, *m.* Greckie imię własne kilku osób.

Serápis, is, i Idis, *m.* bożek Egipcyan; stąd: Serapéum, *i, n.* świątynia Serapisa.

Sére, *przysł.* późno; serius ocus, czy prędzej czy później.

Serenitas, átis, *ź.* pogoda, coeli;—przenoś. ser. fortunae, dobre powodzenie.

Seréno, *l.* wypogadzać, coelum tempestatesque;—przenoś. spem fronte, wypogodzonym czołem zwiastować nadzieję.

Serénus, *a, um,* pogodny, wypogodzony, coelum, regio coeli, ver, aestas; *rzeczow.* serenum, *i, m.* pogoda; w licz. mn. aperta serena, poet.;—przenoś. wypogodzony, frons; vultu ridet fortuna sereno, poet.

Seres, patrz Ser.

Sergius, *a, nm,* nazwisko Rzymskiego rodu.

Séria, *ae, ź.* naczynie na oliwę, wino i t. p.

Sericus, *a, um,* patrz Ser.

Series, éi, *ź.* ciąg, szereg, następstwo czego nieprzerwane, właśc. i przenoś. annorum, temporis; potomstwo, digne vir hac serie, poet.

Serio, patrz serius.

Seriphos, lub-us, *i, ź.* jedna z wysp cykladyskich; stąd: Seriphus, *a,*

um, należący do Seryfu; *rzeczow.* mieszkaniec tej wyspy.

1. Serius, patrz sere.

2. Serius, a, um, poważny, szczerzy, bez żartu, bez zmyślenia; serio na prawdę, bez żartu, *rzeczow.* serium, ii, n. rzecz prawdziwa, nie żart; in serium vertere; w licz. mn. seria, rzeczy poważne, prawdziwe, sed tamen amoto queramus seriā ludō, żart na bok usunawszy mówny na prawdę; per seria et ludos.

Sermo, ōnis, m. rozprawa, multa inter sō variō sermone sērobant; mówienie o czym, wścib, pogłaska, vulgi, hominum; s. illius temporis; rozmowa listowna, s. litorarum; 2) dzieło piśmienne; 3) satyra, Bionis sermonibus et sale nigro; 4) mowa, wyrażenie, wysłowienie, s. delicatus, festivus, elegans; sermonis elegantia; fuit in Catulo s. Latinus; 5) dyalekt, jęsyk, sermo, qui natus est nobis, język ojczysty; także: patrias, domesticus; s. Persarum; s. Graecus, Latinus.

Sermocinatio, ōnis, ż. postać krasomowska, gdy się wprowadza osobę mówiącą.

Sermocinor, 1. rozmawiać, mówić, gadać, cum aliquo.

Sermoculus, i, m. mówienie, gadanie, gadanina.

Sero, serui, sertum, 3. wiązać, łączyć, stąd: sertus, a, um, spleciony; loricae sertae, pancerze z łańcuszków; — przenoś. colloquia cum aliquo, rozmawiać, multa inter sō variō sermone; certamina s. toczyć spór, klócić się; orationes populares s. prawić.

Sero, sēvi, sātum, 3. siał, sadzić, frumenta; hordea campis; satae messes, arbores; *rzeczow.* sata, orum, n. zasiewy; — przenoś. a)

wydawać, rodzić, genus humanum; satus, urodzony, splodzony, pochodzący od kaga, s pryp. ō, sanguine divum; stirpo divina; Nereide; matre terra; ō) rozsiawać, rozsiewać, rozszerzać, zrzęcać, być przyczyną, rumores, epitionem, crimina, discoridias; balla ex bellis; wprowadzać, noceres; 2) obsiewać, obsadzać, agrum loca; jugora sunt sata.

Serw, patrz serus.

Serpēns, tis, m. i ż. wąż; 2) gwiazdozbiór zwany inaczej anguis lub draco.

Serpentigēna, ae, m. i ż. z węży urodzony.

Serpentipes, pēdis, mający nogi podobno do wężów.

Serperastra, orum, n. narzędzie do wyprostowania krzywych kolan u dzieci; przenoś. (w żarcie) o ludziach, którzy śniących trzymają w karchach.

Serpo, sarpsi, serptam, 3. czolgać się, pełzać, anguis per humum; 2) nieznacznie się rozszerzać, powoli się posuwać, wciskać się, vitem serpentem fetro amputans cōtēret ars; flamma serpens omnia incendio haurit; — przenoś. rozchodzić się, serpit per omnium vitas amicitia; consuetudo, rumor, malum; poet.: pisać stylem niskim, serpit humi tutus nimium timidusque procellae.

Serpyllum, i, n. macierzanka.

Serra, ae, ż. piła.

Serranus, i, m. przydomek rodu Attyliuszów.

Serrula, ae, ż. pileczka (do pilowania), dentata.

Serta, patrz sertum.

Sertorius, ii, m. imię Rzymskiej familii; stąd: Sertorianus, a, um, Sertoryański, duces, milites, bellum.

Sertum, i, n. zwykle w licz. mn. sarta, ortum, n. i sarta, ae, ż. wieniec, sartis redimire; spicea sarta.

Serusa, i, n. sorwatka.

Serus, a, um, późny; *rzeczow.* serum, i, n. późna pora, diei, noctis, rem in serum trahere; stąd: *prześl.* sero, późno, w późnej porze; także poet.: serum i sera, późno, narcissum sera comantem; 2) opóźniający się, nie rychło co wykonywający, serus abi; poet.: o seri studiorum, późno biorący się do nauki; 3) o rzeczach, które się nieprędko spełniają, portenta, spes; 4) niemłody, platanus, ulmus, a poet.; 5) długo trwający, bellum; 6) za późny, spóźniony, Calendae, poenitentia, aestimatio; poet.: venis serus; *prześl.* sero, za późno: przysłowic. sero sapiunt (Phryges).

Serva, ae, ż. patrz servus.

Servabilis, e, dający się uratować, ocalić, caput nulli servabile, poet.

Servator, oris, m. zbawca, wybawiciel, zachowawca, reipublicae; capitis.

Servatrix, icis, ż. wybawicielka.

Servilis, e, niewolniczy, tyżący się niewolników, pochodzący od niewolników, jugum, vestis, tumultus, munus; literae; terror; indoles.

Serviliter, *prześl.* niewolniczo, facere aliquid

Servilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Servilia, prawo od Serviliusza pochodzące.

Servio, servivi i servii, servitum, 4. słabyć, być niewolnikiem, apud aliquem tab alieni; s. servitum, być niewolnikiem: o domach, polach i t. p.: mieć służebność, eae (sedes) serviebant; omnia (praedia),

quae serviebant; — przenoś. a) słabyć, być przydatnym, dogadzać, amicum; auribus alicujus; iracundiae; vultus, qui maxime servit; b) zwracać na co uwagę, mieć o czem staranie, dbać o co, valetudini, privato compendio; bello, paci, gloriae, famae, dignitati, magnitudini virtutum, rei familiarum, pecuniae i t. p.; stosować się do czego, tempori; incertis rumoribus; personae, pozostać wiernym charakterowi.

Servitium, ii, n. niewola, stan niewolniczy, ducere in servitium; s. alicui imponere; — przenoś. amoris: 2) niwolnik, servitium in scenam immisum; także w licz. mn. servitia concitare; servitiis collectis.

Servitudo, Inis, ż. niewola, poddaństwo tak pojedynczych osób, jako też państw, in servitute venire; s. exuere; civitatibus injungere; 2) uleganie, posłuszeństwo, muliebris, żony względem męża; officii, zobowiązanie się do posłuszeństwa; 3) na domach, polach i t. p. ciężce pewne obowiązki, fundo servitute imponere.

Servius, ii, m. Rzymskie przedmi.

Servo, i. ochronić, ocalić, uratować, navem ex hieme; ut octoginta (naves) sorvari vix potuerint; reliquiae exercitus servatae sunt; quo ex iudicio te ulla Salus servare posset; aliquem ex periculo; populum s.; Romanum imperium s.; servatae a peste carinae; 2 zachować, utrzymać, intervallum; ordines; institutum; legem; amicitiam; poem cum aliquo; dotrzymać, dochować, promissa; iusjurandum; jura induciarum; fidem (słowa); fidem iurijurandi cum ho-

ste; trzymać, odbywać, vigiliās, custodias, praesidia; pilnie uważać, mieć w pamięci, diem; 3) zachowywać na przyszłość, oszczędzać, fructus; se ad tempora, ad majora; durate et vosmet rebus servate secundis; 4) zwracać uwagę, pilnować, czuwać, pomaria; pilnie się przypatrywać, sidera; s. de coelo, uważać na pioruny i błyskawice (o augurach); mieć się na baczeniu, zapobiegać czemu, serva, uważaj! servarent, ne qui nocturni coetus fierent; strzedz, pilnować, aliquem libera custodia: s. limen, przebywać, zostawać w domu; także: vestibulum; silvas et flumina.

Servūla, ae, ż. młoda niewolnica.
Servūlus, i, m. młody niewolnik.

Servus, i, m. niewolnik, serva, ae, ż. niewolnica; — przenoś. s. cupiditatum; *przymiot.* servus, a, um, niewolniczy, służebny, s. capita, niewolnicy, imitatores servum pecus; ulegający służebności, praedia serva.

Sesama, ae, ż. sezam, roślina.

Sescuplex, i sesquiplez, icis, zawierający półtora razy tyle, półtorny, półtoraczny.

Sesēlis, is, ż. zebrzyca, roślina.

Sesqui, *przym.* półtora, s. major.

Sesquialter, a, um, półtora razy tyle zawierający, półtorny.

Sesquimōdius, ii, m. zawierający półtory miary modius zwanéj.

Sesquioctāvus, a, um, zawierający czego ośm i pół.

Sesquipēdalis, e, półtory stopy zawierający; — przenoś. długi, vcrba.

Sesquiplez, patrz sescuplex.

Sesquitercius, a, um, trzy i pół zawierający, intervalla.

Sesilis, e, do siedzenia zdalny, tergum (equi).

Sessio, ōnis, ż. siedzenie, status,

iucensus, sessio, accubitio; 2) posiedzenie, pomeridiana; 3) miejsce do siedzenia, tot locus sessiones; 4) siedzenie, długie gdzie bawienie, Capitolina.

Sessito, āre, często siadać, przesiadywać.

Sessiuncūla, ae, ż. małe posiedzenie, towarzystwo.

Sessor, ōris, m. siedzący, in theatris; 2) mieszkaniec, sessorēs veterēs urbe eiecit.

Sestertius, a, um (od semis tertius pół trzecia, numus lub samo sestertius), wyraża się w skróceniu przez HS. t. j. IIS. pieniądz srebrny zawierający w sobie 2½ assa czyli ¼ denara, około 10 groszy; przyp. 2 licz. mn. sestertium lub sestertiorum; sestertium, ii, n. znaczy sumę, wynoszącą tysiąc sestercyów, sexcenta sestertia, sześćset tysięcy sestercyów; gdy stoi przysł. liczebny na ies zakończony, wtenczas liczbę daną trzeba przez sto pomnożyć, więc decies sestertium znaczy milion, sexagies s. sześć milionów, centies s. dziesięć milionów, centie octogies, ośmnaście m., s. quadringenties, czterdzieści m., millies sto m., neque in sestertio centie affluentius vixit, mając dziesięć milionów sest.; — przenoś. num. sestertio lub sest. numo, za małą sumę.

Sestianus, Sestius, patrz Sextino
Eestoz i Sestus, i, ż. miasto w Tracji; *przym.* Sestas, a, um, z Sestu pochodzący.

Sēta, ae, ż. szczecina, sierć, także: ludzkie włosy najczłone, hirtae setae; 2) włos u wędki.

Sētia, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd: Setinus, a, um, tyccący się miasta Secyi.

- Setiger**, era, erum, okryty szczytną; *rzeczow.* setiger, dzik, u poet.
- Setosus**, a, um, mający na sobie szczytnę, aper.
- Seu**, patrz sive.
- Severe**, *przysł.* ostro, surowo, stanowczo, vindicare; aestimare lites; contemnere voluptatem.
- Severitas**, ātis, ż. surowość, srogość, iudiciorum, imperii, animadversionis.
- Severus**, a, um, surowy, strogi, in improbus; acerbe severus in filium; lex, iudicia; poważny, genus dicendi; pilny, custos; ostry Falernum.
- Severus**, i, m. imię Rzymskiej rodziny; S. mons, góra w krainie Sabinów.
- Sevōco**, 1. odwieść, odwołać, aliquid:—przenoś. zagarnąć dla siebie, de communi, quidquid poterat, ad se in privatam domum sevocabat; odłączyć, oddzielić, odwracać, animum a voluptate, a republica, a negotio omni.
- Sex**, sześć, sex septem, sześć lub siedm.
- Sex**, skrócenie przedimienia Sextus.
- Sexagenarius**, a, um, zawierający sześćdziesiąt; *rzeczow.* sześćdziesięcioletni.
- Sexagēni**, ae, a, po sześćdziesiąt
- Sexagēsīmus**, a; um, sześćdziesiąty.
- Sexages**, *przysł.* sześćdziesiąt razy
- Sexaginta**, sześćdziesiąt.
- Sexangūlus**, a, um; sześciokątny.
- Sexenarius**, a, um, składający się z sześciuset.
- Sexcenti**, ae, a, po sześćset.
- Sexcentēsīmus**, a, um, sześćsetny.
- Sexcenti**, ae, a, sześćset; 2) w ogóle: liczba nieograniczona, bardzo wielka, sexcenta praeterea, bardzo wiele prócz tego.
- Sexdecim**, patrz sedecim.
- Sexennis**, e, sześćioletni.
- Sexennium**, ii, n. przeciąg lat sześciu.
- Sexies**, *przysł.* sześć razy.
- Sexprimi**, orum, m. sześciu najznakomitszych.
- Sextans**, tis, m. szósta część całości, jako pieniądź: szósta część assa; jako waga: dwie uncje; dziedzictwa, in sextante sunt.
- Sextarius**, ii, m. szósta część miary zwanęj congius; miara prawie kwartę wynosząca.
- Sextianus**, patrz Sextius.
- Sextilis**, mensis lub samo sextilis, is, m. szósty miesiąc w roku, zaczynając od marca, sierpień.
- Sextius**, i Sestius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* odnoszący się do Sekscyusza, Aquae Sextiae, Rzymska osada w bliskości Massylii; stąd: Sextianus, a, um, od Sekscyusza pochodzący, dicta.
- Sextūla**, ae, ż. szósta część uncji, siedmdziesiąta druga część calości (assa); $\frac{1}{12}$ dziedzictwa.
- Sextus**, a, um, szósty; *przysł.* sextum, szósty raz, Marius sextum consul.
- Sextus**, i, m. Rzymskie przedimie.
- Sextusdecimus**, a, um, szesnasty.
- Sexus**, us, m. pleć.
- Si**, *spój. warunkowy.* jeżeli, gdyby, si obsides dentur, se pacem esse facturum; si qua pios respectant numina; 2) przy porównaniach: ac si, perinde ac si, proinde ac si, jak gdyby, również jak gdyby, in eo honore apud vos esse, ac si incoleret; 3) w zdaniach przypuszczalnych: gdyby nawet, przypuśćmy, że: często z nast. tamen, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret; 4) ma moc życzenia: oby, si nunc se ostendat; o mihi

praeteritos Jupiter si reformat annos; 5) w zapytaniach zależnych i zdaniach wątpliwych, czy, czyby, quaesivit, si liceret; conati si possent; Hannibal cum quinque navibus Africam accessit, si forte Carthaginenses ad bellum proficiscerentur, Hannibal z pięcioma okrętami do Afryki się zbliżył, dla sprobowania czyby-; także: equitatum ostentare coeperunt, si ab re frumentaria Romanes excludere possent; b) quodsi, jeżeli więc, kładzie się na po zatkę okresu dla połączenia myśli następnych z poprzedzającymi, quod si tibi unquam visus sum foris.

Sibilo, *äre*, świsłać, gwizdać, syczeć: przech. wygwizdać, wyszydząć, populus me sibilat.

Sibilus, *a, um*, syczący, gwizdzący, sibila ora.

Sibilus, *i, m.* syczenie, gwizdanie, sibilus aliquem consecrari, conscindere

Sibusates, lub Sibuzates, *um, m.* lud w Gallii Akwitańskiej.

Sibylla, *ae, ż.* wieszczka i kapłanka Apollina, w Italii, szczegł. sibylla Kumejska za czasów Tarkwiniusza. Tęj ostatniej przypisują tak nazwane Sybillijskie księgi, chowane w Kapitolium, których się radzono w gwałtownych potrzebach państwa na rozkaz senatu, w przytomności urzędników do tego przeznaczonych; stąd: Sibyllinus, *a, um*, Sybilliński.

Sic, *przysł.* tak, takim sposobem, sic incipit; sive sic est, sive illo modo; przy porównaniach: z nast. ut, quemadmodum, tamquam, quasi, sic te commendavi, ut diligentissime potui; przy zapewnieniach i życzeniach: sic z nast. ut lub samo, sic te dira potens Cyprī—regat; sic deus adjuvet, ut nemo

constitit in litore; przy okazaniu przymiotu, znaczy taki, sic est vulgus, sic est vita hominum; przy wykazaniu skutku, następstwa: tym sposobem, w takich okolicznościach, w tém położeniu, tak więc, stąd: sic Eumenes—talem habuit exitum; sic Numitori deditur; dla wskazania warunków i ograniczenia: sic-ut z tryb. łącz., tak-iż; sic-ne, tak-aby nie; sic-si, pod warunkiem-jeżeli, wtedy, gdy; dla okazania stopnia: tak, tak dalece, zwykle, z nast. ut i tryb. łącz.

Sica, *ae, ż.* sztylet; 2) mord zdradziecki, hinc sicae, venenanasuntur; sicae quaestiones.

Sicano, *orum, m.* szczep Iberyjczyków na zachodniem pobrzeżu Italii, który się stamtąd do Sycylii przeniósł; stąd: u poet. a) Sicania, *ae, ż.* w ogóle Sycylia; b) Sicanius, *a, um*, Sycylijski; c) Sicanus, *a, um*, Sycylijski.

Sicartus, *ii, m.* rozbójnik, zbójca, morderca bandyta; accusare aliquem intersicarios, oskarżać o morderstwo.

Sicce, *przysł.* sucho; — przenoś oschle, bez ozdoby, dicere.

Sicco, *äre*, schnąć, usychać.

Siccitas, *ätis, ż.* suchość; susza, posucha, siccitate et inopia frugum insignis annus fuit; 2) o ciebie niezakatarzonem, niezaflegmionem, corporis;—przenoś. w mowie: brak ozdoby, oschłość, orationis.

Sicco, *l.* suszyć, vellera, herbas, u poet: a) wypijać, wypróżniać, calices; b) doić, oves; c) wyssać, ubera.

Siccus, *a, um*, suchy; poet.: si-gna, gwiazdozbiór nie zachodzący w morze; in sicco, na miejscu suchem; s. dies, dzień pogodny; oculi, bez łez; siccus, inanis, spr-

gniony, poet. trzeźwy, consilia stecorum; forum mandabo siccis; nie nabrzmiały, (o ciełe); — przenoś. o mówcy: jedrny, zwiezły, oratores Attici sani et sicci.

Sicilia, ac. ż. wyspa na morzu Śródziemném; stąd: a) Sicilis, idis, ż. Sycylika, rodem z Sycylii; b) Siciensis, e, należący do Sycylii, Sycylijski.

Sicilius, i, m. czterdziesta ósma część całości (np. assa).

Sicūris, is, m. rzeka w Hiszpanii Tarrakonońskiej, wpadająca do rz. Ebro: dziś Segre.

Sicubi, = si alicubi, jeżeli gdzie.

Sicūli. orum, m. Sykulowie, część Sykanów. która do Sycylii przeszła; stąd: Sycyllijczycy, w licz. poj. Siculus, i, m. Sycyliczyk; *przym.* Siculus, a, um, Sycylijski.

Sicunde, = si alicunde, jeżeli skąd, s spes se ostendisset.

Sicut, i sicuti, *przysł.* tak jak, podobnie jak, jak, z nast. ita, item, sic i t. p. lub samo a) w porównaniu, me sicut alterum parentem observat; sicut foret lacessitus; sicut pleraque, sic et hoc; b) w przytoczeniu przykładu: jak, jak naprzykład, sicut quum nunciatum esset; c) tak jak, co do położenia, stanu, okoliczności, sicut eram, fugio sine vestibus; d) lubo, chociaż.

Sicyon, ōnis, ż. miasto w Achai, na granicy Argolidy; stąd: Sicyonius, a, um, tyczący się Sycyonu, Sycyoński, calcei, gatunek miękkiego obuwia.

Sida, ae, ż. miasto w Pamfilii; stąd: Sidetae, arum, m. mieszkańcy tego miasta

Sidēreus, a, um, pełen gwiazd. gwiazdami pokryty, coelum; poet. iderei ignes, gwiazdy; także o

słońcu, positus sub ignibus Indus sidereis; — przenoś. jasny, lśniący, clipeus.

Sidicini, orum, m. lud w Kampanii; stąd: Sidicinus, a, um, należący do Sydydynów.

Sido, sidi, lub sēdi, 3. osiadać, spuszczać się na dół, siadać, columbia super arbore; — przenoś. opadać, nebula campo; pograżać się, tonać, navis, rostro percusso, coepit sidere.

Sidon, ōnis, ż. miasto w Fenicyi; stąd: a) Sidonius, a, um, Sydoński, Fenicki; b) Sidones, um, m. Sydonowite; c) Sidonis, idis, ż. (ō lub ō) z Sydonu, do Sydonu należąca, concha; *rzeczow.* Sydonka, Dido; d) Sidonius, a, um, (ō lub ō) Sydoński, Fenicki; *rzeczow.* Sidonia, ac, ż. okolica Sydonu i Sidonii, orum, m. mieszkańcy Sydonu.

Sidus, ōris, n. wszelkie ciało niebieskie świecące, gwiazda, słońce, księżyc; pora roku, hiberno sidere, w zimie; grave s.; que sidere terram vertere conveniat; klimat, tot sidera emensae ferimur, u poet.; sidus = sideratio, położenie gwiazd jakoby mające wpływ na los człowieka, notent sidera natalicia; haud secus quam pestifero sidere icti pavebant; w licz. m. niebo, ad sidera ferre, wynosić pod niebiosa; niti wznosić się bardzo wysoko; sub sidera lapsae, uleciawszy w górę; vertice sidera tangere lub ferire, być szczęśliwym, wzniesić się nad los śmiertelnych, mieć wielkie znaczenie, u poet.; — przenoś. o pięknych oczach, spectat geminum sua lumina sidus i w ogóle: o pięknej postaci, u poet.; stąd: ozdoba, zaszczyt, sidus Fabiae, Maxime, gentis; s. ac column Macedonum; terrestria sidera flores.

Bigóum, i, n. przyładek i port w Troadzie; stąd: Sigúus, i Sigéius, a, um, Sygejski, należący do Sygeam, freta, litora, campi, tellus.

Bigillária, orum, n. posążki, figurki z wosku, gipsu, gliny; stąd: miejsce w Rzymie, gdzie je sprzedawano; także: nroczystość w Rzymie, w czasie której przyjaciele nawzajem sobie takie figurki w darze posyłali.

Bigillátus, a, um, obrazkami, plaskorzeźbą ozdobiony, scyphi.

Bigillum, i, n. posążek, figurka, circus ornatus sigillis, rzeźba na pieczęci i sama pieczęć; s. annuli.

Signátor, óris, m. przykładający pieczęcie, pieczętujący, falsus, fałszujący testamenta.

Signia, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd: Signini, orum, m. mieszkańcy tego miasta.

Signifer, era, erum, niosący znaki, mający ha sobie znaki. a) orbis signifer, zwierzyniec niebieski, zodyak; b) niosący chorągiew wojсковą; *rzeczow.* chorąży; — przenoś. dowódzca, naczelnik, juvenutis.

Significanter, *przysł.* jasno, wyraźnie, dobitnie.

Significatio, ónis, ż. cecha, znamię, virtutis, artificii; okazanie, oznajmienie, objawienie, quo clamore significatio victoriae fieret; significatio fumo facta; rerum futurarum, okazanie czci, uszanowanie, populi Romani multitudinis; znaczenie, scripti; wyrażenie krasomówskie, dobitność.

Significo, l. dać znak, oznajmiać, objawiać, pokazywać, dać do zrozumienia, aliquid lub de aliqua re; aliquid voce, nutu; voce et manibus; gratulationem plausu; per literas; fumo et ignibus; ut eorum

ornatus neminem in his regem significaret; z 4 przyp. i tryb. bez., haec significat fabula dominum videre plurimum; 2) przepowiadać, futura; 3) znaczyć, oznaczać, uno verbo significari res duas.

Signini, patrz Signia.

Signo, l. naznaczyć, odznaczyć, nacechować, sonos vocis; in animo suam speciem; poet.: humum longo limbo; humum pede certo; coeli regionem in cortice; nomina saxo, wyróżnić; ceram figuris, wycisnąć na wosku, wyrobić figurę z wosku; rem carmine; zapieczętować, przyłożyć pieczęć, epistolam, librum i t. p.; bić pieniądze, pecuniam signo; aes, argentum, aurum signatum; pecunia signata; — przenoś. a) animo lub memori pectore aliquid; wrazić, wyryć, utkwić w umyśle, wbić w pamięć; b) = significo, odznaczyć, poet. fama loco signata; sacra cano signataque tempora fastis; et pater ipse suo superum jam signat honoro; c) poet.: spozstrzedz, poznać, s. ora sono discordia; videt se signari oculis, widzi, że na niego są zwrócono oczy.

Signum, i, n. znak, cecha, ślad, signum dare cantandi; s. pecori imprimere; nulla ad speluncam s. ferebant; signum est lub signo est, jest to dowód z 4 przyp. i tryb. bez.; 2) w znac. woj.: a) signa militaria lub samo signa, chorągwie, signa ferre, movere, tollere, convellere, wyruszyć w marsz; signa sequi i subsequi, postępować, utrzymywać się w szyku bojowym, signa inferre lub conferre z prz. 3. lub z przyim. in, adversus, contra i przyp. 4 lub samo inferre, uderzać na nieprzyjaciela; signa conferre ad aliquem, połączyć z kim

swoje wojsko; signa conferre cum aliquo, zetrzeć się, potykać się; także: collatis signis certare, dimittere, bitwę staczać; sub signis, pod bronią, w gotowości do boju; signa convertere, zwrócić się w inną stronę z wojskiem; stąd: oddział wojska, kohorta, octo cohortes reliqua signa; signa hostium turbare; *b*) dany znak od wodza, sygnał, signum pugnae itinerisque proponere, s. tubā dare; dare s. proelii committendi, recipiendi; s. pugnae, proelii, receptui dare; signo dato; s. canere, signa concinunt; signorum concentus; *c*) hasło, znak umówiony, it bello tessera signum; 3) posąg, obraz it. p. aereum, marmoreum, eburneum; pieczęć, annuli, sub signo habere; signo detracto; signa integra; znak na niebie, gwiazdozbiór, signorum ortus et obitus; s. leonis, capellae; quum sol peregit duodena signa; 4) znak, który co zapowiada, wróżba, medici signa habent ex venis.

Sila, ae, *ż.* las w krainie Brucyów.

[mili.

Silanus, i, *m.* imię Rzymskiej fa-

Silarus, i, *m.* rzeka w Lukanii.

Silentium, ii, *n.* spokojność, cisza, ruris, noctis: poet. tacitae per amica silentia lunae, w spokojnej nocy przy świetle księżycy; milczenie, s. tenere, zachować milczenie, milcząć; sil. facere, albo: sprawić milczenie, ipsa expectatio fecit silentium; albo: milcząć, zachować milczenie; — przenoś. bezczynność, przerwa, zawieszenie czynności, iudiciorum ac fori; vitam transire silentio; silentium otiumque inter armatos.

Silēnus, i, *m.* nauczyciel i nierozdzielny towarzysz Bachusa; 2) imię dziejopisa Greckiego.

Sileo, silui, 2. milcząć, de aliquo re, lub samo sil.; być w spokojności (o istotach nieżywych), silent loca late; omne stratum silet aequor; silet arduus aether; zamilcząć, fortia facta silendo; si chartae sileant, quod bene feceris; stąd: res siletur, silenda, rzeczy, które zamilcząć należy; silera verbum facere, ani słowa nie mówić; — przenoś. być nieczynnym, silent diutius Musae Varronis, Warron nie oddawna nie pisze; silent leges inter arma, prawa ustają w swęj mocy wśród boju; si quando ambitus sileat.

Siler, ěris, *n.* gatunek wierzby, molle s.

Silesco, ěre, umilknąć, 2) ucichnąć, uspokoić się, venti.

Silix, Ycis, *m.* i *ż.* krzemień, silici scintillam excludit Achaes; także: lapis s. i sarum s.; poet.: skała; — przenoś. nieużytość, zakamieniałość, nieczułość, dicam silices pectus habere tuum, poet. Silianus, patrz Silius.

Silicernium, ii, *n.* uczta pogrzebowa.

Siligo, Inis, *ż.* pszenica.

Siliqua, ae, *ż.* strąk, w licz. mn. siliquae, owoce strąkowe.

Silius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Silianus, a, um, do Sylusza należący, odnoszący się, negotium, villa.

Silo, ōnis, *m.* Rzymski przydomek.

Silus, a, um = simus, mający nos zadarty lub płaski.

Silus, i, *n.* Rzymski przydomek.

Silva, ae, *ż.* las, densa, vetus; silvarum dea (Diana); s. numina (Fauni, Satyri); ogród drzewami zasadzony, sad, signa in silva posita; domus, cujus amoenitas non aedificio, sed silva constabat; w ogóle: krzaki, zarośle, poet.: kwia-

- ty, ziola, intereunt segetes, subit aspera silva, lappaeque tribulique; — przenos. mnogość, obfitość, bogaty zasób, silva rerum sententiarumque comparanda est; omnis ubertas et quasi silva dicendi; virtutum et vitiorum.
- Silvanus**, i, m. bóg lasów i pól; w licz. mn. w ogóle: bóstwa opiekujące się lasami i polami, monticolae Silvani.
- Silvesco**, ere, 3. rozrastać się zbytecznie, wybujać, zdziczeć, quam (vitem) ferro amputans coercescet ars agricolarum, ne silvescat sarmentis.
- Silvester**, stris, stre i silvestris, stre, lasem zarosły, locus, collis, mons, insula i t. p.; leśny, z lasu wzięty, materia, cursus; dziki, belua, homines; wiejski, Musa, poezya pasterska.
- Silvia**, patrz Rhea.
- Silvicia**, ae, m. i ż. mieszkаниц, mieszkanka lasów.
- Silvula**, ae, ż. laszek.
- Silvius**, a, um, leśnista, leśny.
- Simia**, ae, ż. i simius, ii, m. małpa; — przenos. niedorzeczny naśladowca, małpujący.
- Similis**, e, podobny, stop. wyż. simillior, najw. simillimus, z prz. 2. lub 3. elegit corporo et statura simillimum sui, veri similis lubo vero s.; inter se; takżo z nast. ac (atque) ut si, tanquam si i t. p.
- Similiter**, przysl. podobnie, podobnym sposobem, z nast. ac (atque), ut si i t. p., similiter facere eos, ut si nautae certarent.
- Similitudo**, inis, ż. podobieństwo, inter aliquos, cum aliquo lub z przyp. 2. genus radicia ad similitudinem panis efficiebant, robili z korzenia pieczywo w podobieństwie do chleba; w licz. mn. rzeczy podobne, comparare; 2) porównanie; 3) naśladowanie, similitudini relinquere; 4) jednostajność, jednokształtność, omnibus in robis similitudo est satietatis mater.
- Similo**, patrz simulo.
- Simiolus**, i, m. małpeczka.
- Simius**, patrz simia.
- Simois**, entis, m. rzeka przy Troi.
- Simonides**, is, m. poeta liryczny z wyspy Ceo.
- Simplex**, plęcis, prosty, pojedynczy, natura animi; z niczém niepomieszany, haec simplicia, illa mixta; aqua, czysta; esca, bez zapraw; niepołączony, niezłożony, verba; jednorazowy, jeden, plus vice simplici, więcej niż raz; poet.: non a vulnus, nie jedna rana; — przenos. prosty, pełen prostoty, naturalny, rzetelny, homo, animus.
- Simplicitas**, atis, ż. pojedynczość, jednolitość, jednostajność; — przenos. prostota, naturalność, otwartość, aperit mentes s.
- Simpliciter**, przysl. po prostu, bez sztuki, sententiam referre, ludere; pojedynczo, samo w sobie, bezwzględnie, aut s. quaeritur, aut comparate; bez ograniczenia, aliquid defendere; szczerze, otwarcie, facere, aestimare, scribere, loqui, exponere.
- Simplus**, a, um, pojedynczy; rzeczow. simplum, i, n. pojedynczość.
- Simpulum**, i, n. naczyniako ofiarne do wina; przysłowie: fluctus excitare in simpulo, robić hałas z powodu rzeczy małej wagi.
- Simul**, przysl. razem, pospołu, s. esse, veniro; z przyim. cum i przyp. 6. necum s.; s. cum nuncio; u poet. z samym 6. przyp., simul nobis habitat; s. et, que, atque i t. p., s. aspectum et probatum est; nec minore consilio simulque fortitudine; simul- simul, już-już, częścią-częścią, tak-jako też, increpando s. temeritatem, s. ignaviam;

s. cui purgandi causa, s. ut im-
petrarent; simul ac lub atque, lub
simul ut lub samo simul, skoro
tylko, simul ac venerint; simul ut
ortum est; simul aliquid audiero,
scribam.

Simulatorum, i, *n.* wizerunek, obraz,
posag, podobieństwo, hominis, deo-
rum; opis, wystawienie, non in-
feram s. viri copiosi; udawanie,
naśladowanie, pugnae, belli, pu-
gnae navalis, virtutis; widziadło,
mara, widmo, s. pallentia visa sub
obscurum noctis; s. somni; s. va-
na timebam; cieni, auspicio-
rum simulacra.

Simulamen, inis, *n.* udawanie, na-
śladowanie, plangoris.

Simulans, tis, udający, naśladu-
jący, z przyp. 2. vocum s. ales.

Simulate, *przysl.* pozornie, zmy-
ślonym sposobem.

Simulatio, ónis, *ż.* naśladowanie,
podobieństwo, equitum specie et s.;
2) zmyslenie, pozor, obluda, simu-
latione nominis, zmyślając imię,
pod zmyśloném imieniem; per s.
amicitiae me prodiderunt; cum si-
mulatione timoris; per simulationem
vulnerum se recepit; ex omni
vita simulatio dissimulatioque tol-
lenda.

Simulator, óris, *m.* naśladowca, fi-
gurae; 2) ten, który co zmyśla,
udaje fałszywie, cujuslibet rei.

Simulo, i, robić podobnym, Mi-
nervam simulatam Mentori, która
przybrała na siebie postać Mentora;
simulata magnis Pergama; 2)
malować, przedstawiać, wyrażać,
u poet.: cupressum scis simulare;
acra Alexandri vultum simulantia;
z 4 przyp. i tryb. bez.; 3) naślado-
wać, Catonem, nimbos, fulmen;
4) udawać, zmyślać, spem vultu,
gaudia; z 4 przyp. i tryb. bezok.,
simulavit se furere; simulabat ac-

grum; sanum simula; simulatus,
a, um, zmyślony, udany, pozor-
ny, amicitia, sedulitas.

Simultas, átis, *ż.* niezgoda, zaj-
ście, niechęć, in simultate cum
aliquo esse, być z kim w nieporo-
zumieniu; simultates cum aliquo
exercere; sim. deponere.

Simus, a, um, płaskonosy,

Sin. spoj. jeżeli zaś, gdyby zaś
(zwykle z poprzedzającym zdaniem
warunkowém, w którym stoi si);
także dla większej dobitności: sin
autem; sin minus (lub aliter lub
secus), jeżeli zaś nie, przeciwnie,
w razie przeciwnym.

Sinapi, *n.* niedm lub sinapis, is,
ż. gorczyca.

Sincere, *przysl.* szczerze, otwarcie,
loqui, pronunciare, agere.

Sinceritas, átis, *ż.* szczerłość, rze-
telność, prawość.

Sincerus, a, um, prawdziwy, na-
turalny; — przenoś. szczerzy, rze-
telny, bezstronny, fides; rerum
gestarum pronunciator; 2) czysty,
a mianow. a) bez skazy, bez zepsu-
cia, zdrowy, właśc. i przenoś.
ne pars sincera trahatur; iudicium;
nihil erat in ejus oratione uisi sin-
cerum; b) niepomieszany, proclium
equestre; — przenoś. voluptas.

Sine, *przym.* rząd. przyp. 6. bez,
s. ulla dubitatione, bez żadnej
wątpliwości; non s. cura, pilnie,
starannie; non s. magna spe,
z wielką nadzieją; czasem się prze-
klada, vitiis nemo sine nascitur,
poet.

Singara, ae, *ż.* miasto w Mezopo-
tamii.

Singillatim, i singulatim, *przysl.*
pejedynczo, osobno, oddzielnie, de
unoquoque s. dicemus.

Singularis, e, pojedynczy, sam
jeden, homo, ubi aliquos singula-
res ex navi egredi conspexerant;

singulare certamen, pojedynk; imperium, potentia, dominatio, jedynowładztwo, samowładztwo; beneficium s., odrębne, oddzielne; — przenoś. szczególny w swoim rodzaju, osobliwy, odznaczający się, nadzwyczajny, niepospolity, ingenio atque animo singulares; singulari animo: species, virtus, opinio, fides i t. p.; w złej myśli: nequitia, impudentia, crudelitas.

Singulāriter, przyst. pojedynczo; 2) nadzwyczajnie, bardzo, diligere. Singuli, ae, a, patrz singulus.

Singulto, 1. Ikać, szlochąć; o konającym: rzeźać, chrapać; stąd: przech. animam, ducha wyzionąć; sonis singultatis, wydawszy jęki, poet.

Singultus, us, m. Ikanie, singultu pias interrumpente querelas; rżenie, chrapanie granic w pierśsiach konającego, longis singultibus ilia pulsata.

Singulus, a, um, pojedynczy, zwykle w licz. mn. po jednemu, legiones singulas posuit Brundisii, Tarenti, po jednym legionie; każdy, pecuniam in singulos pollicitus; describebat censores binos in singulas civitates; singuli singulos delegerant, każdy wybrał jédnego.

Sinie, is, m. nazwisko rozbójnika w Koryncie.

Sinister, stra, strum, stop. wyż. sinisterior, lewy, na lewej stronie będący; rzeczow. sinistra, ae, ż. lewa ręka; — przenoś. a) niezgrabny, przewrotny, opaczny, zły, mores, natura mortalium; poet. rzeczow. sinisterum, i, n. rzecz zła; b) niepomyślny, przeciwny, szkodliwy, signa, notus pecori sinister; c) w języku religijnym, o znakach wieszczby: strona wschodnia była uważana za pomyślną, zachodnia

przeciwnie; a ponieważ wieszczkowie Rzymcy przy braniu wieszczby obrócení byli twarzą na południe, Grecy zaś na północ, mieli więc pierś na lewej stronie wschód, a drudzy zachód; stąd podług wieszczbiarstwa Rzymskiego sinister znaczyło błogi, pomyślny, cornix, tonitrus; podług Greków, nieszczęśliwy, omen; avibus sinistris; fulmen.

Sinistre, przyst. na lewo; — przenoś. źle, złośliwie, przewrotnie, exceptum sinistre.

Sinistrorsus i sinistrorsum, przyst. z lewej strony, na lewo, sin. abit.

Sino, sivi, situm, 3. (osoba 3. tr. łącz. sinat i sinit; przesz. dok. tr. ozn. sii, stąd: sirim, sisset, sissent), dopuścić, dozwolić, dać wolność czynienia, z 4 przyp. i tryb. bez. Mb z opuszczeniem esse, neque inhonoros sinens, quorum; pontem intactum s.; non propius tectis taxum sine; poet.: z 4 przyp. sinite arma viris; non sinat hoc Ajax; lub samo s., Constantio sinente potius quam iubente; sine z tryb. łącz. pozwól, aby, niech, sine, adveniat; si dii siverint z nast. ut i tryb. łącz. niech bogowie pozwolą, aby-; także: ne Jupiter O. M. sirit; 2) imiest. situs, a; położony, złożony, pochowany, pogrzebiony, ossa ejus sub columna sita sunt, cujus-; także: super Numicium flumen; apud Anienem; b) leżący, znajdujący się gdzie, lingua in ore sita est; locus s. in media insula; cis Rhenum sitae gentes; — przenoś. voluptates in medio sitas esse dicunt; często: situm est, zależy, situm est in nobis; zależy od nas; in nostra potestate, jest w naszej mocy.

Sinópe, es, ż. miasto w Paflagonii; stąd: a) Sinopenses, ium, m.

mieszkańcy Synopy; 1) Sinopeus, ci, i eos, Synopejczyk, z Synopy; 2) miasto w Lacyum, później nazwane Sinuessa, ae. ż. stąd: Sinuessanus, a, um, tyżący się Synessy.

Sinum, i, n. i sinus, us, lub i, m. naczynie do wina, mleka

Sinuo, l. faldować, naginać, garbić, arcum: terga; serpons sinuatur in arcus, zwiija się w kłęby, poet.

Sinuósus, a, um, pelen zakrzywień, faldzisty, vestes, flexus (anguis).

1. **Sinus**, us, lub i, m. patrz sinum.

2. **Sinus**, us, m. zagięcie, zakrzywienie, obłączystość, wklęsłość i t. p. stąd: pukiel włosów, sustineat similes fluctibus illa sinus; o żaglach wdętych: sinus implere secundos; faldy sukni, nodo sinus collecta fluentes; zebranie w garść sukni czyli poły, sinu ex toga facto; poet. sama suknia, indue regales sinus; łono, zanadrze, cedo literas ex ipsius sinu; accipere in sinum; przysłowie: gaudere in sinu, cieszyć się w cichości; 3) zatoka, wybrzeże; — przenoś. część wewnętrzna, in sinu urbissunt hostes; o wielkiej miłości: in sinu est meo, bardzo go kocham; in sinu gestare.

Siparium, ii, n. mała zasłona w teatrze, mniejsza od kortyny; post siparium, potajemnie.

Siphnus, i, ż. jedna z wysp Cykladyjskich.

Sipontum, i, n. miasto w Apulii, stąd: Sipontinus, a, um, tyżący się Sypontu.

Sipylus, i, m. góra w Lidyi.

Siquando, spoj. jeżeli kiedy.

Siquidem, spoj. gdyby tylko. jeżeli właśnie; 2) ponieważ właśnie

Siremps (e) podobny, (wyraz staroświecki).

Siren, enis, ż. syrena, w licz. mn. sirenes, bajeczne dziwotwory z twarzą kobiecą na południowym pobrzeżu Italii, które żeglujących śpiewem do siebie wabiły i zatrzymywały: stąd: — przenoś, zwozdzielka, vitanda est improba siren, desidia; poet.; 2) Sirenum scopuli, trzy małe wyspy przy Kampanii, niedaleko wyspy Kaprei

-Sirit, patrz Sino.

Sirtus, ii, m. Syryusz, = canicula, gwiazdozbiór; poet.: s. ardor.

Sirmium, ii, n. miasto w niższej Pannonii.

Sirp patrz scirp-

Sirus, i, m. dół na przechowanie zboża.

Sis = si vis, jeżeli chcesz

Sisapo, onis, ż. miasto w Hiszpanii Betyckiej.

Sisenna, ae, m. imię Rzymskiej familii.

Sisto, stiti, i stēti, statum, 3. postawić, umieścić, aciem in litore: huc siste sororem; alicui jaculum in ore, utkwic, trafić, poet.; 2) se sistere, stawić się w sądzie, aliquem s. dostawić, przyprowadzić kogo do sądu, vas factus est alter ejus sistendi; vadimonium sistere, stawić się w sądzie na czas oznaczony; se alicui s., stawić się u kogo, przybyć; te vegetum nobis siste; 3) kogo albo co zatrzymać, powściągnąć, legiones, equos, impetum, fugam, vim hostium: pedem, gradum (wstrzymać kroki, stanąć), poet.: lacrimas, querelas, certamina, sitim; 4) coś chwiejącego się wzmocnić, ntwierdzić; — przenoś. rem Romanam, poet.; stąd: status, a, um, oznaczony, umówiony, dies, caerimoniae, sacrificium. II) nieprzech a) stawić się,

miłow w sędzie, Quintium non stituisse; b) stanąć, zatrzymać się, ad Myonnesum; ubi sistere detur, sistunt amnes, poet.; — przenoś. utrzymać się, trwać, rempublicam sistere negat posse; vix concordia sisti posse; nec sisti posse, ni-

Sistrum, i, n. brzękadło z miedzi, którego używali kapłani Izrydy podczas ofiar; używano go także na wojnie do dawania hasła, regina (Cleopatra) patrio vocat agmina sistro.

Sisymbrium, ii, n. rzeżucha.

Sisyphus, lub -os, i, m. syn Eola, brat Salmoneusa, król Koryntu; stąd: a) Sisyphtides, ac, m. Syzyfida, Ulisses, syn Syzyfa i Antyklei; b) Sisyphius, a, um, odnoszący się do Syzyfa, sanguine cretus Sisyphio (o Ulissiesie), albo Koryncki, opes. [wania.

Sithon, ōnis, m. syn Neptuna i Ossy, król na półwyspie Trackim; stąd: a) Sithon, ōnis, Sytoński, w ogóle Tracki; b) Sithonis, ōdis, ŷ. pochodząca z Tracyi; c) Sithonius, a, um, Sytoński, w ogóle Tracki i Sithonii, orum, m. Trackowie. [suchy, zeschnięty.

Siticulosus, a, um, spragniony,

Sitienter, przysł. z upragnieniem, chciwie, expetere.

Sitio, sitiri i sitiŷ, sititum, 4. pragnąć, czuć pragnienie, być suchym, o żyjących istotach i niezwyw.: o roślinach, polach, i t. p. herba, agri, tellus, hortus, stąd: poet. być gorącym w gorącym klimacie mieszkać, canicula sitiens; Afri-sitientes; — przenoś. być chciwym, pragnąć czego, sitiens virtutis; 2) przezch. pragnąć, pożądać czego, aquae sitiuntur, poet.; — przenoś. sanguinem, honores.

Sitis, is, ŷ. pragnienie, sitim col-

ligere, dostać pragnienia lub sprawić pragnienie; sitim explore lub exstingere, sedare, zaspokoić, ugasić pragn.; — przenoś. a) suchość, susza, wielki upał, siti findit Canis arva; deserta siti regio; b) zbyteczna żądza, chciwość, argenti.

Situs, a, um, patrz sino.

Situs, us, m. położenie, rerum, membrorum, locorum, urbis, castrorum, oppidorum i t. p.; poet.: pyramidum s. (budowa); 2) długie nieuprawianie, długa nieczynność roli, situ durescere campum; cessat terra situ; loca senta situ; 3) brud, pleśń, rdza, situ nidoris barba paedore horrida; canescunt tecta situ; — przenoś. nieczynność, niedbalstwo, ne pereant pectora nostra situ; senectus victa situ; także: sepulta ac situ obsita justitia, zapomniana, zaniedbana.

Sive i seu, spoj. albo, jeżeli, postulo, sive aequum est, oro; sive-sive lub seu-seu, sive-seu lub seu-sive, bądź-bądź, jeżeli albo-albo albo jeżeli; sive casu, sive consilio deorum; sive ad tuendam-venirent, sive detractarent i t. d; także samo sive lub seu, albo=vel, matri seu novercae.

Smaragdus, i, m. szmaragd, poet.: kolor szmaragdu, nitor smaragdi collo praeŷulget tuo.

Smaris, ŷdis, ŷ. ryba jakaś morska.

Smintheus, ei, lub eos, m. przezwisko Apollina (albo od miasta Smintha w kraje Trojańskiej, albo sminthos, mysz myszobójca).

Smyrna, ae, ŷ. miasto w Jonii; stąd: Smyrnaei; orum, m. Smirnejczy.

Sobii, orum, m. lud w Indyach przy rzece Acesines.

Sobrie, przysł. trzeźwo, umiarkowanie.

Sobrietas, *ātis*, *ż.* trzeźwość.
Sobrinus, *i*, *m.* *i* *sobrina*, *ae*, *c.*
 brat cioteczny, siostra cioteczna;
 wuj, ciotka.
Sobrius, *a*, *um* (od *se* *i* *ebrius*),
 trzeźwy, umiarkowany; *caret invidenda sobrius aulā*; -- przenoś-
 baczny, *memento sobria ferre pedes*;
 roztropny, orator.
Soccus, *i*, *m.* gatunek lekkiego ob-
 buwia, którego używali aktorowie
 komiczni; stąd poet.: komedia, *in-*
dignatur socco dignis carminibus
narrari coena Thyestae.
coer, *soceri*, *m.* teść; w licz. mn.
 rodzice żony lub męża.
Socia, patrz *socius*. [*consortio*
Sociabilis, *e*, towarzyski, zgodny,
Sociālis, *e*, towarzyski; 2) małżeń-
 ski, *amor*; *sacra*; 3) tyjący się
 sprzymierzeńców, *bellum* (ze sprzy-
 mierzeńcami); *lex*. *foedus*.
Socialiter, *przysł.* towarzysko.
Societas, *ātis*, *ż.* społeczeństwo, to-
 warzystwo, *nati sumus ad societatem*;
 inire, *conciliare societatem*;
 uczestnictwo, *venire in societatem*
laudum alicujus; przymierze, zwią-
 zek w dobrej lub w złej myśli,
fecit societatem cum rege Persarum;
applicare ad s. Atheniensium;
coire s. nullam sceleris; stowarzyszenie
 handlowe, *s. facere*, *gerere*;
s. publicanorum, stowarzyszenie
 dzierżawiących dochody publiczne,
magister societatis; także: *s. Bithynica*
Socio, *i*, pałączyć, stowarzyszyć, *vim*
rerum cum dicendi exercitatione;
 poet.: *carmina nervis*, śpiewać przy
 brzmieniu stron muzycznych; *ali-*
quem domo, przyjąć; także: do-
 puścić się czego lub zrobić wspólnie,
sociari parcidium poterit.
Socius, *a*, *um* (przyp. 2 licz. mn.
socium = *sociorum*). stowarzyszony,
 zjednoczony, wspólny, będący

w związku, mający w czem udział;
reztow. *socius*, *ii*, *m.* *i* *socia*, *ae*.
ż. uczestnik, współnik, uczestniczka,
 współniczka i t. p. poet.: *s. generis*,
sanguinis, *toris*, *krewny*; 2) sprzymierzo-
 ny, *classis*, *agmina*; *reztow.* *socius*,
 sprzymierzeniec. w licz. mn. ludy
 Italskie sprzymierzone z Rzymem,
 które były obowiązane dawać Rzymianom
 posiłki wojenne; 3) współnik w in-
 teresach handlowych, *s. rei pecuniariae*;
 pro *socio damnari*; z powodu
 przeniewierzenia się względem
 współników; stąd: *judicium pro socio*;
 4) w licz. mn. stowarzyszeni
 dzierżawcy dochodów publicznych,
Bithyniae; *scripturae*: *s. navales*;
 majątkowie i żołnierze morscy.

Socordia, *ae*, *ż.* gnusność, niedbalstwo,
 opieślność, ospałość.

Socorditer, *przysł.* opieślale, niedbale,
socordius.

Socors, *cordis* (od *se* *i* *cor*), nie-
 rozuunny, ograniczony na umyśle;
 2) opieślali, niedbali.

Socrates, *is*, *m.* filozof Ateński;
 stąd: *Socraticus*, *a*, *um*, tyjący się
 Sokratesa i *Socratici*, *orum*, *m.*
 uczniowie i zwolennicy Sokratesa.

Socrus, *us*, *ż.* świczka, matka męża
 albo żony

Sodalicius, *a*, *um*, do towarzystwa
 przyjacielskiego należący; stąd;
reztow. *sodalitium*, *ii*, *n.* a) to-
 warzystwo ścisłych przyjaciół; b)
 schadzka na przyjacielską ucztę
 składkową; c) związek tajemny,
lex de sodaliciis.

Sodālis, *e*, należący do stowarzyszenia,
 turba; *reztow.* towarzysz,
 kolega, *posulec*; poet.: *s. hienis*
Habrus; współbiesiadnik, *epular-*
bar cum sodalibus; współnik w złej
 sprawie, *spiskowy*; podobny, *s. in*
hoc morbo et cupiditate.

Sodalitas, *ätis*, *ä.* towarzystwo ściałych przyjaciół, homo summa sodalitate, mający wielką liczbę takich przyjaciół; 2) schadzka na ucztę przyjacielską; 3) w złej myśli: związek tajemny.

Sodes (= si audes. t. j. si audies), formuła używana w poufalej mowie: słuchajno, proszę, rescero. sodes.

Sogdiána regio, kraina w Azji między rzekami Jaxartes i Oxus; stąd: Sogdiani, orum, *m.* Sogdyanie.

Sól, *sölis*, *m.* 1) słońce; sol oriens, wschód; 2) światło słoneczne, ciepło, upał, s. nimius: ambulare in sole; sole tepescere nullo; stąd: sol, praca na słońcu, w przeciwnieństwie do umbra, cedat umbra soli, prawnictwo służbie wojskowej; także o mowach miewanych publicznie, procedere in solem; 3) u poet.: dzień, tres soles erramus: — 4) przenoś. o osobach znakomitych: Africanus sol alter. II) jako bóstwo, filia Solis Pasiphaë; Sol Mithres, bóstwo Persów.

Solámen, *is*, *n.* pociecha, ulga, mali.

Solánum, *i*, *n.* psianka, roślina.

Soláris, *e*, słoneczny, lumen.

Soláris, *a*, *um*, słoneczny, od słońca pochodzący, *rzeczow.* solarium, *ii*, *n.* zegar słoneczny, kompas; także: zegar wodny (clepsydra), jaki był w Rzymie na rynku, stąd: non ad solarium versatus est.

Solátium, *ii*, *n.* pociecha, ulga w dolegliwościach, studia rebus adversis solatium praebent: hoc est mihi solatio; ratunek, pomoc, ucieczka, annonae; poet.: aves solatia ruris; dicta ðuri solatia casus.

Soldurii, orum, *m.* lennicy u Galdów

Solea, *ac*, *ä.* sandał, pantofel; obuwie to Rzymianie przy stole składali, a brali po uczcie, stąd: soleas poscere, wstawać od stołu; 2) więzy na nogi, lignae soleae in pedes inductae; 3) gatunek ryby, płaszczka, ryba jęczysta.

Soleátus, *a*, *um*, mający na nogach obuwie zwane solea.

Solemn- i **solenn-** patrz **sollemn-** **Soleo**, *solitus* *sum*, 2. mieć zwycięczaj, z tryb. bez., pejerare; solet eum poenitere; ut solet, jak zwykle bywa; solitus, przyzwyczajony, lusciniis soliti impenso prandere cömpitas; porów. solitus.

Soler- patrz **soller-**

Söli i **Soloe**, orum, *m.* miasto w Cylicyi.

Solicit- patrz **sollicit-**.

Soliditas, *ätis*, *ä.* zsiadłość, gęstość.

Solido, 1. zgęszczać, ubijać, aream creta tenaci.

Solidus, *a*, *um*, mocny, tęgi, gęsty, stały, paries, terra, ripa;

lun; tori Herculis; *rzeczow.* solidum, *i*, *n.* grunt twardy, mocna posada; solida w licz. mn. gęste ciała, ściśle, twarde, zsiadłe bryły; 2) cały, niewydęty, lity, columna auro solida; fores ex solido elephanto; cały, zupełny, usura; ut decies solidum exsorberet (cały milion sesterców); stipendia, consulatus; solidae stant robore vires; viscera; — przenoś. *a)* czysty, szczery, prawdziwy, doskonały, istny, suavitas, libertas, laus, utilitas. justitiae effigies i t. p.; nihil solidius habere; *b)* stały, niewzruszony, niezachwiany, mens; in solido w bezpieczeństwie, esse; in s. locare; także: ex solido esse, być bezpiecznym.

Solistimum tripudium, nazywano w wieszczbiarstwie, gdy wieszczce ptastwo tak chciało obwytało po-

karm, że ten aż wypadal z dziobów, co było wróżbą szczęśliwą.

Solitarius, a, um, samotny.

Solitudo, Yinis, ż. samotność, pustki, pustynia, audistis, quae solitudo esset in agris; discedere in aliquas solitudines; collocare aliquem in solitudine; 2) osamotnienie, osierocenie, opuszczenie, brak pomocy, sol. alicujus; s. liberorum, viduarum.

Solitus, a, um, zwyczajny, *rzeczow.* solitum, zwyczaj, praeter solitum, nad zwyczaj; solito magis, więcej jak zwykle, solito blandior.

Sollum, ii, n. podniesione siedzenie, tron dla bogów, królów, attingit s. Jovis; regale; stąd: dostojęństwo królewskie, królestwo, solio sceptisque potitur; 2) wanna.

Solvagus, a, um, pojedynczo blakający się, bestiae: — przenoś. cognitio, dla siebie tylko, bez względu na korzyść drugich.

Sollemnis, e (od sollus = totus i annus), coroczny, co rok odbywający się, obchodzony, sacra; iter; stąd: a) uroczysty, religiones, ludii, epulae, verba; carmen; vota i t. p.; *rzeczow.* sollemne, ia, n. uroczystość, w licz. mn. ofiary, tumulo sollemnia mittere; b) zwykły, zwyczajny, opus, officium: *rzeczow.* zwyczaj, nostrum illud sollemne servemus; inter cetera sollemnia; poet.: sollemnia insanire (zwykłym sposobem).

Sollemnitas, atis, ż. uroczystość, obchód uroczysty.

Sollemniter, *przysł.* uroczyście, omnia peragere.

Sollers, ertis (od sollus = totus i ars), biegły, sposobny, agricola; Musa lyrae sollers; dowcipny, roztropny, descriptio partium; genus acuminis; chytry obrotny, Ulysses.

Sollerter, *przysł.* biegle, przemyślenie, coluit sollertius hortos.

Sollertia, ae, ż. dewcip, przemyśl, przeczorność, roztropność, judicandi; chytrość, fugienda est talis sollertia.

Sollicitatio, ōnis, ż. poduszczanie, podburzanie, namawianie.

Sollicito, 1. (od sollus = totus i cieo, cito), mocno poruszać; tellurem, orać; freta remis, robić wiosłami, płynąć; stamina pollice, brzękać, grać; spicula, poruszać, zachwiać dla wyciągnięcia; arcu feras, polować; mala copia aegrum stomachum, obciążać, osłabiać; — przenoś. a) wstrząsać, zachwiać, zakłócić, mieszać, statum quietae civitatis, pacem; b) niepokoić, nabawiać troski, animum alicujus lub aliquem; multa sunt, quae me sollicitant; Jupiter sollicitatus (rozjątrzony); c) podburzać, poduszczać, na swoją stronę przeciągać, uwodzić, civitatem lub aliquem; animos plebis; aliquem pecunia, donis (przekupić); z przyim. ad i 4 przyp. z ut lub ne i tryb. łącz., poet.: z, tryb. bez. dla wykazania celu

Sollicitudo, Yinis, ż. troska, umartwienie, kłopot, sollicitudinem alicui afferre, struere sibi s.: levare pectora diris sollicitudinibus, poet.

Sollicitus, a, um (od sollus = totus i cieo), mocno poruszony, wzburzony, mare; niespokojny, canes, lepus, nox (pełna niepokoju); — przenoś. niespokojny, 'stroskany, bardzo czem zajęty, civitas; animo sollicito esse; vicem alicujus (o kogo, o czyj los); de (ex) aliqua re lub aliqua re; pro aliquo lub pro salute alicujus; z nast. ne i tryb. łącz.; stąd: o tém, co nabawia niepokoju, troski. opes, a-

mor, fuga, metus: in vita tyrannorum omnia sollicita.

Solliferreum, i, *n.* (od sollus = totus), pocisk mały z żelaza.

Sollistimum, patrz solistimum.

Soloe, patrz Soli.

Soloecismus, i, *m.* błąd w połączeniu wyrazów pod względem grammatycznym.

Solon i Sole, ónis, *m.* jeden z siedmiu mędrców Grecyi, prawodawca Ateński.

Solonius, a, um, nazwa okolicy w Lacyum; irē in Solouium.

Solor, i. pocieszać, inopem; spes me solatur; sprawiać ulgę, łagodzić, amorem testudine, lacrimas alicujus; zmor.

Solox, ócis, *m.* seturki.

Solstitiālis, e, do przesilenia dnia z nocą należący, tempus, dies, nox; ortus solis; orbis, zwrotnik; stąd: a) należący do słońca, słonocznny; b) letni, tyczący się upałów, solstitiāli tempore.

Solstitium, ii, *n.* przesilenie dnia z nocą, mianow. letnie, czas najdłuższych dni; stąd: lato, upał, solstitium pecori defendite.

Solum, *przyst.* patrz solus.

Solum, i, *n.* grunt, posada, dno, podłoga, stopa u nogi, podeszwa u obuwi; poet. sklepienie nieba, astra tenent coeleste solum; zwykle: ziemia, ponere membra solo; solo aequare, zrównać z ziemią; a solo evertere; ad solum diruere: columbae viridi sedere solo; solum agri; s. patriae; s. natale; przysłowie: quodcumque lub quod in solum venit, co na myśl padnie; często: solum vertere, martare (o wygnancach).

Soluntinus, a, um, patrz Solus.

Solus, a, um, 2. przyp. solus, 3. soli, sam jeden; quaerit ex eo sebo, wypytuje jego samego (na

osobności, sam na sam); o mięscowości: loca sola, samotne, bezлюдne, puste; 2) *przyst.* solum, tylko, jedyńie; non solum, — sed (etiam), nietylko, — ale (nawet); non s., — sed ne quidem, nietylko, — lecz ani nawet; non s., — sed vix, nietylko, — lecz zaledwie.

Solus, untis, *z.* miasto w Syoylii; stąd: Soluntinus, i, *m.* mieszkaniec tego miasta.

Solūte, *przyst.* swobodnie, podług upodobania, moveri; bez trudności, łatwo, dicere; niedbale, milites s. agentes.

Solūtio, ónis, *z.* rozwiązanie; 2) wypłacenie, rerum creditarum: solutione impedita; 3) łatwo, swobodne wynawianie, s. linguae.

Solūtus, a, um, rozwiązany; stąd: a) wolny od długów, nieobdłużony, praedia; b) oratio, mowa niewiązana, proza: verba, nieskrepowane pewnymi formami; numeri, wiersze różnym wymiarem według upodobania poety pisane; o mówcy: solutissimus in dicendo; ad dicendum, sposobny, zdolny, odznaczający się łatwością wypowiedzenia; c) wolny, swobodny, animus; s. lege; niezmuszony, nieujety datkiem, veniebat soluti ad causas; w złej myśli: wyuzdany, rozwozły, risus; praetura, voluntas, libido; d) leniwy, opieszaly, gausay, s. et mollis in gestu; eo solutiore cura, z tym większą obojętnością; zbyt ulegający, lenitas. Solve, solvi, solūtum, rozwiązać, odwiązać, nodum: zwolnić, popuścić, frena; 2) solvere ancoram lub navem lub samo s., podnieść kotwicę, odpłynąć; także: s. a terra, e portu; versus s., zamieścić wiersz na prozę, poet; 3) zapłacić, wypłacić, pecuniam debitam, creditam; litem aestimatum

- aes alienum; lub samo s., qui pro vectura solerent; solvendo non esse, nie być w możności zapłaenia; 4) fidem s. dotrzymać słowa; beneficium, wywdzięczyć się; vota Jovi, wypełnić ślub uczyniony Jowiszowi: justa paterno funeri, ostatnią oddać posługę, sprawić pogrzeb; capite poenas, przyplacić życiem; — przenoś. a) uwolnić, aliquem cura et negotio; civitatem religione; aliquem legibus; poet.: nec Rutulos solvo (nie wyłączam); b) w zléj myśli: osłabić, aliquem lub membra alicujus; solvi morte lub samo solvi, umrzeć; c) rozwiązać, objaśnić, odgadnąć, captiosa; carmina; d) zgwałcić, zerwać, pacem, foedus; znieść, zniszczyć, morem; stać się bezwstydnym, pudorem.
- Somniculosus**, a, um, ospały, snem zmorzony.
- Somnifer**, era, erum, sprawujący sen; śmiertelny, venenum.
- Somnio**, i, mieć sen, marzyć, de aliquo; aliquid; 2) bredzić, mówić lub myśleć bezzasadnie.
- Somnium**, ii; n. sen, widzenie we śnie, somnii interpretatio; — przenoś. brednie.
- Somnus**, i, m. sen, spanie; poet.: somnos ducere. spać, albo uśpić; somno lub per somnum, we śnie; in somnis videre, marzyć; śmierć, somnus longus: ospałość, nieczynność, dediti somno, in somnum e vigiliis conversa civitas; poet.: noc, dies somnusque; primo somno, w pierwszym śnie, na początku nocy.
- Sonabilis**, e, brzmiały, dźwięk wydający.
- Sonax**, ācis, mocny dźwięk wydający, concha.
- Sonipes**, pēdis, m. wydający tentent nogami, u poet. o koniu.
- Sonitus**, us, m. dźwięk, tubae: trzask, Olympi, piorunu; flammæ; nostri sonitus nostros (in dicendo) piorunowanie.
- Sonivius**, a, um, wydający dźwięk szelest, s. tripodium.
- Sono**, sonui, sonitum (także: sonaturus) i. wydawać dźwięk, loskot. brzmieć, tympana sonucrunt; classica; szumić, mare, silvae; inani voce, czcze słowa wymawiać; plectro s., grać; nec vox hominem sonat, głos nie jest podobny do ludzkiego; femineum sonare, śmiać się po kobiecemu; raucum, chrapliwy głos wydawać; 2) opiewać, wspominać, te carmina nostra sonabunt; atavos s. (chelpić się), poet.: bella; na str. bier. sive mendaci lyra voles sonari; znaczyć, quid sonet haec vox.
- Sonor**, ōris. m. dźwięk, szcęk, szelest, szum, sonorem dant silvae: saeva sonoribus arma.
- Sonorus**, a, um, brzmiały, szumiący, huczący, flumina, tempestates.
- Sons**, sontis, winny, kary godzien, rzeczow. winowajca, złoczynca.
- Sontiosus**, a, um, ważny, znaczący.
- Sonus**, i, m. dźwięk, brzmienie; dulcis s. complet aures; sonus nervorum, chorda s. reddit; poet.: słowo, reddebat lub edidit ore sonos; o mowie: tunc mens et sonus relapsus; o głosie: s. cygni; — przenoś. sposób przedstawienia, sonis blandis adire.
- Sophēnē**, ēs, ē. południowo-zachodnia część Armenii.
- Sophistes**, ae, i sophista, ae, m. sofista, który ze zdau pozornie prawdziwych wyprowadza fałszywe wnioski, w ogóle: krętacz, matacz.
- Sophoolos**, is, m. tragicł Grecki,

stać Sophocleus, a, um, do Sofoklesa odnoszący się.

Sophus, a, um. mądry, rzeczow. mędrzec, u poet.

Sopio, 4. usnąć, aliquem. somno sopitus, lub samo sopitus, uspiomy; — przenoś. ignis sopitus, ukryty w popiele; virtus sopita sit; stąd: odjąć czucie, odurzyć, aliquem, quietus sopita, mocny sen; mero sopius, pijany.

Sopor, óris, m. mocny, głęboki sen, poet. w ogóle: sen; perpetuus, śmierć; także: ospałość, gnusność, animi corporisque; 2) środek sprawujący śpiączkę, napój śmiertelny, patri soporem dare medicos coegit. hostis

Soporatus, mocnym snem ujęty, Soporifer, era, erum, usypiający, sprawujący sen, papaver.

Soporo, 1. nadać własność usypiania, ramus vi soporatus Stygia; 2) usnąć, odjąć czucie, uspokoić.

Soporus, a, um, sen sprawujący, nox. Sora, ae, ż. miasto Wojsków; stąd: Soranus, a, um, Sorański, rzeczow. Sorańczyk.

Soracté, is, n. góra w Etruryi.

Sorbeo, sorbui, sorptum, 2. porywać, brać w siebie plyn, pochłonywać, flumina sorbentura terra; — przenoś. aliquid animo; odia, strawić, znosić cierpliwie.

Sorbum, i, n. jarzębina, jagoda.

Sordeo, sordui, 2. być brudnym; — przenoś. być w pogardzie, sordenti tibi munera nostra; cuncta prae campo sordenti.

Sordes, is, ż. często w licz. mn. sordes, ium, ż. brud, plugastwo; 2) odzież brudna, znak smutku, żaloby, nieszczęśliwego położenia, jacere in lacrimis et sordibus; sordes reorum: — przenoś. a) o ludziach, wyraz wzgardy: motłoch, gawiedz, apud sordem urbis et

faecem; podłość, stan wzgardliwy, hominis; fortunae et vitae; b) haniebne prowadzenie się, podłość, skąpstwo, chciwość, iudicium: domesticae; mens oppleta sordibus.

Sordesco, żre stawać się brudnym, contractatus (liber) ubi manibus sordescere vulgi coeperis. — przenoś. iść w pogardę.

Sordidatus, a, um, w brudnym, żalobnym odzieniu, maestum ac sordidatum senem.

Sordide, przysł. brudno; — przenoś. skąpo; podle, nikczemnie.

Sordidus, a, um, brudny, plugawy, poet.: wędzony, okopcony, terga suis; w brudnej odzieży, squalore sordidus; — przenoś. lichy, nikczemny, homo; perjurium Sorex, Ycis, m. gatunek myszy ostropysk.

Sorites, ae, m. = acervus, gatunek wnioskowania, gdy do poprzednich założeń coraz nowe się dodają i z nich dopiero wyprowadza się wniosek.

Soror, óris, ż. siostra, poet.: wyraz pieszczoty, przyjaciółka; w licz. mnog. Parki, tres sorores; Muzy, doctae s.; Furye, vipereae ciei Stygia de valle sorores, poet.

Sororicidea, ae, m. siostrobójca.

Sororius, a, um, od siostry; do siostry należący.

Sors, sortis, ż. los, losowanie, conicere aliquid in sortem, losować o co; sorte ducere, losem wybierać; sors mea exit; także: ut sors exciderat, jak los wypadł; sortibus de aliquo consulere, declararare; ci sorte provincia evenit; sorte agros assignare; extra sortem, bez losowania; sortes dejectae sunt in galeam; s. miscere, ducere; odpowiedź wyroczni, sors oraculi; responsa sortium; sortes Lyciae (Apollina Licyjskiego); dic-

tae per carmina sortes. sortem implere; — przenoś. *a)* udział, uczestnictwo w czem, in nullam sortem bonorum natus; *b)* los, przeznaczenie, dola, nescia mens sortis futurae, iniqua s. hominis: ultra vires sortemque senectae; s. mali incidit alicui, spotkało nie-szczęście; s. communis periculi; s. ferrea vitae, poet.; *c)* stan, okoliczności, stosunki, humana, mortalis; non tuae sortis homo; homo ultimae sortis; nemo, quam sibi sortem ratio dederit, illa contentus vivat; *d)* stopień, prior, secunda, prima sors inter sodales; *e)* urząd, sortis necessitudo; nunquam affuit, nisi sorte (z urzędu, z powodu urzędu); cecidit custodia sorti, poet.; *f)* kapitał dający na procent, sortem exsolvere.

Sortilégus, a, um, prorocki, wieszcz, Delphi; *rzeczow.* wieszczek.

Sortio, 4. losować; sortitus, a, um, wylosowany; stąd: sortito, *a)* przez losowanie; *b)* trafem, losem, z przeznaczenia.

Sortior, 4. ciągnąć losy, losować, inter se; 2) przeć. *a)* losować o co, losem wybierać, przeznaczać, provinciam, tribus; dicas (sędziów); — przenoś. *a)* wyszukiwać, wybierać, fortunam oculis; matrimonium poet.; *β)* rozdzielać, dzielić się czem, regnum in plebem; laborem; periculum, vices, poet. *b)* losem otrzymać, peregrinam provinciam; regna vini, poet.; w ogóle. otrzymać, dostać, amicum casu; mediterranea Asiae: o zwierzętach: praecipitia ingenia.

Sortitio, onis, ż. losowanie, wybieranie losem, provinciarum; praerogativae.

Sortito, patrz sortio.

Sortitus, us, m. losowanie.

Sosius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Sospes, pitis, nienaruszony, nieuszkodzony, sospites redierunt a bello; sospites ad suos restituit; pomyślny, szczęśliwy, cursus.

Sospita, ae, ż. wybawicielka, przydomek Junony

Sospito, āre, zachować kogo zdrowo, wybawić od zguby, progeniem.

Soter, ēris, m. zbawca.

Sotiates, lub Sontiates, um, m. lud w Gallii akwitańskiej.

Sp. skróc. = Spurius.

Spādix, icis, m. gałązka palmowa odłamana z czerwonawym owocem; stąd: *przym.* cisawy, kasztanowaty, poet.

Spādo, ōnis, m. rzeźnic.

Spargo, sparsi, sparsum, 3. sypać, rozsypywać, posypywać, numos populo; nuces; semina humo (siał); ciskać, miotać, rzucac, tela; rozciągać, manus, rozrzucac, arma per agros; corpora; se tote campo sparserunt, rozszerzyli się, rozsypali się po całym polu; se in fugam, rozpierzchnąć się w ucieczce; rozpędzać, aper spargit canes; sparsi barbari; rozdzielać, fratres; sparserat fama nomen per urbes Argolicas, sława rozniosła, rozgłosila; spargere voces in vulgus ambiguas, rozsiewać wieści; rozlewać, odorem iucundum late; omnia, quae gerebam, spargere me in orbis terrae memoriae; trwonić, marnotrawić, sparges tua prodigus, o budowlach: pluribus locis sparguntur, stoją w wielu miejscach, tu i owdzie; wszystko po większej części u poet.; z przyp. 6 posypać, humum foliis; — przenoś. aurora novo spargebat lumine terras; nox coelum sparsit astris, literae humanitatis sale sparsae;

2) skrapiać, polewać, zwilżyć, zmoczyć, corpus fluvialē lymphā; lacrima favillam amici; haustu sparsus aquarum ora fove; poet.; nakrapiać, pstryć, alas coloribus.

Sparsus, a, um, rozrzucony tu i owdzie rozproszony, sparsis tuguriis habitare; gens sparsa per orbem; crines lub capilli, rozpuszczone; 2) nakrapiany, pstry, anguis maculis sparsus.

Sparta, ae, i Spartē, es, ż. główne miasto Lakopii; stąd: a) Spartanus, a, um, Spartański, i Spartani, orum, m. Spartańczykowie; b) Spartiātes, ae, m. Spartańczyk.

Sparđus, i, m. gatunek ryby morskiej, złotoleszcz, płaszczka.

Sparus, i, m. ryba morska, złotoleszcz, płaszczka.

Sparus, i, m. i sparum, i, n. gatunek pocisku, sparo eminus percussus.

Spatior, i. przechadzać się, sub umbra; lentis passibus; 2) rozszerzać się, alae spatiantes, poet.

Spatiōse, przysł. obszernie, daleko.

Spatiōsus, a, um, obszerny, przestronny, rozległy, ogromny; w odniesieniu do czasu: długi, nox, tempus, aevum.

Spatium, ii, n. przestrzeń miejsca, rozległość, odległość, szerokość, długość, sp. non est agitandi; sp. locorum; liberum sp. dare; spatium aequo abesse; paribus spatiis; tanto spatium; s. itineris; sp. conficere; duum milium spatium; sp. hostis; sp. aquarum; sp. viae; sp. maris; tantum relictum erat spatium; in spatium, wzdłuż. Stąd: 1) w odniesieniu do przestrzeni: a) droga, podróż, dimidium spatium confecerat; medio in spatium; miejsce przechadzki, ad illa spatia nostra; spatia silvestria; przechadzka, duo-

bus spatiis tribusve factis: b) zawód, plac do gonitwy w cyrku; decurso spatium; equus ad campum sudabit spatium; quadrigae addunt in spatium, przysporzają kroku, poet.; przestrzeń, droga, którą przebiegają gwiazdy; — przenoś. zawód, sposób życia, przedmiot, którym się kto zajmuje, defensio-nis; gloriae; w odniesieniu do czasu: przeciąg, spatium omnis temporis; sp. diei; totidem dierum spatium; sp. annorum; sp. deliberandi; sp. non est ad aliquid; sp. dare alicui rei; nihil spatium conjiciendi alicui dare; sp. ad dicendum habere; brevi spatium; quum orit sp., utrumque praestabo; wymiar czasu w wierszu, trochaeus, qui est eodem spatium, quo choreus; 3) rzadko: sposobność.

Speciātim, przysł. w szczególności.

Species, ei, ż. wejrzenie, rzut oka, prima specie; zwykle: 2) biernie, widok, postać, kształt, sp. humana vera, horribilis, nova; sp. camporum, corporis, exercitus, auspiciorum, navium i t. p.: piękny kształt, piękność, corporis, armorum, vaccae; triumpho maximam speciem captiva arma praebere; sp. candorque coeli, także: obraz, posąg, sp. Jovis; obraz we śnie, consuli visa est sp. viri; sp. Apollinis per somnum oblata est; nocturna; wyobrażenie, własność, sp. boni viri; libertatis; optima sp. dicendi, ideal wymowy; gatunek względem rodzaju (genus), navium longarum sp.; często: pozór, majoris multitudinis sp. accidit hostibus; speciem defensorum praebere, specie alicujus rei, pod pozorem; sp. honesti habere; sp. scurrantis; sp. sapientis gerere; per sp., sub sp.; specie lub in speciem, z pozoru; ad sp., na pozór.

Specillum, *i, m.* narzędzie chirurgiczne do szukania głębokości rany.

Specimen, *fnis, n.* próba, dowód, inżynii: *sp. dare*; wzór, przykład, *ideal, innocentiae, prudentiae, humanitatis, salis, leporis, suavitatis.*

Specio, *spezi, spectum, 3.* widzieć.

Speciosae, *przysł.* okazale, nadobnie.

Speciosus, *a, um,* piękny, nadobny, *mulier;* znaczny, znakomity, *familia;* okazały na pozór, *vocabula, titulus; vera potius quam dictu speciosa.*

Spectabilia, *e,* widzialny, widomy, *corpus coeli; campus;* 2) godny widzenia, okazały, *auro sp. Niobe, poet.*

Spectaculum, *i, n.* widok, widowisko, *rerum coelestium; laetum; triste, luctuosum; locum spectaculo capere;* ad *sp. ludorum invitare i ad sp. venire;* *spectaculo alicui esse; sp. alicui praebere; sp. gladiatorium; sp. sceuae; spectaculorum apparatus; sp. apparatusissimum i t. p.;* 2) w licz. mn. miejsce, x którego się patrzy, *siedzenie w teatrze, resonant spectacula plausu.*

Spectatio, *ōnis, Ź.* oglądanie, patrzenie; 2) doświadczenie, próba.

Spectator, *ōris, m.* przypatrujący się, *rerum coelestium; widz w teatrze, spectatores plaudite; illecebris erat et grata novitate morandus spectator; znawca, oceniacz.*

Spectatrix, *icis, Ź.* przypatrująca się.

Spectatus, *a, um,* znany, doświadczony, *homo; duces virtute bellica spectati; dux spectatae virtutis;* 2) znakomity, *zaczny, vir spectatissimus.*

Spectio, *ōnis, Ź.* przypatrywanie się; 2) wglądanie, rozstrząsanie, *consules habent spectationem, maja prawo oceniać, czy można przypuścić wieszczbę.*

Specto, 1. *poglądać, patrzeć, przypatrywać się, aliquid; ludos, fabulam; ad Indos spectandos; spectatum veniunt; quum spectatum Indos iret;* 2) doświadczać, *probować, spectatur in ignibus aurum; stąd: przenoś. hunc igni spectatum arbitrantur; nobilitatem;* 3) o położeniu miejsca, kraju, domu: *leżąc w jakiej stronie, orientem, occidentem; castra; sepulcrum; ad orientem solem; ad (in) meridiem; ad fretum, in Etruriam, inter occasum solis et septentrionem; Belgae spectant in septentriones; poet. te adversum; — przenoś. a) starać się o co, mieć co na względzie, zmierzać, dążyć do czego, locum probandae virtutis suae; arma, fugam, tempus, rem, mores; ad suam magis gloriam quam ad salutem reipublicae; ad concordiam; plebs ad defectionem; także: rem spectare ad arma, ad seditionem; często: spectat aliquid eo lub huc, ut; quo igitur haec spectat oratio; hoc longe alio spectabat, atque, to zmierzało do czego innego zupełnie, niż; b) uważać, oceniać, aliquid ex aliqua re; aliquid in aliquo.*

Spectrum, *i, n.* zjawisko, strach, widmo.

1. **Spēsūla**, *ae, Ź.* (od *spes*) mała nadzieja.

2. **Spēsūla**, *ae, Ź.* (od *specio*) strażnica, *praedonum adventum significabat ignis e specula; poet. w ogóle: wyniesłość, montis; — przenoś. in speculis esso, czuwać, mieć bacność.*

Speculátor, *ōris, m.* będący na cza

- tach, szpieg; — przenoś badacz, naturae
- Speculatórius**, a, um, walezący do czat, navis lub navigium.
- Speculatrix**, icis, ż. przypatrująca się, wywiadująca się, Furiae speculatrices et vindices scelerum.
- Specūlor**, i. spojierać, przypatrywać się, in omnes partes, poet.; zwykle: przech. z przyp. 4 wybadywać, wypatrywać, czatować, omnia; alicujus consilia; także ze zdan. względ., ut specularetur, quae fortuna esset
- Specūlum**, i, n. zwierciadło; quoties in speculo te videris alterum, zobaczysz siebie zmienionego; in speculo lympharum vidit simulacrum suum, poet., w przezroczyściej wodzie, — przenoś. obraz, podobieństwo, wizerunek, infantes et bestias putat specula esse naturae.
- Speous**, us, m, i. n. jaskinia, grota; kanał podziemny, wodotok; — przenoś. przestwór, alvi, vulneris, u poet. [poet.]
- Speleum**, i, n. jaskinia, grota,
- Spelunca**, ae, ż. jaskinia, grota, alta, vasto immanis hiatus; vasto submota recessu; speluncis abdidit atris.
- Spercheos**, i -ios lub -us, i, m. rzeka w Tessalii; stąd: a) Spercheis, Idis, ż. tycząca się rzeki Sp. Spermionides, ae, m. mieszkający przy rzece Sp.
- Sperno**, sprevi, sprētum, 3. odłaczają, oddzielać; stąd: odrzucać, gardzić, lekce ważyć, aliquem lub aliquid; z tryb. bez. deferri, poet.: spretus, zasgardzony; non spernendus, zasługujący na uwagę, nie do odrzucenia, auctor.
- Spero**, i. spodziewać się, mieć nadzieję, omnia ex victoria; praesidium, victoriam ab aliquo; magna aliqua re meliora; tuae literae recte sperare jubent (mieć dobrą nadzieję); ut spero, jak się spodziewam de aliqua re: bene de aliquo; z 4 przyp. i tr. bez., sperare, se impetraturos, 2) bać się, lękać się, id quod non spero; haec spero vobis molesta videri; dolorem; at sperate deos memores fandi atque nefandi.
- Spes**, spei, ż. nadzieja, ufność, vera, inanis, falsa; z przyp. 2 libertatis; spes est in vobis, na was polega nadzieja; esso in magna spe, mieć wielką nadzieję; in spe esse, spe niti, duci, teneri, spodziewać się; quod nulla habeo in spe, czego się wcale nie spodziewam; adolescens summae spei, bardzo wielkich nadziei, wiele obiecujący, poet.: przedmiot, na którym polega nadzieja, spes gregis; sp. fidissima Teucrum; 2) nadzieja uosobiona, jako bogini u Rzymian; 3) obawa; spe omnino serius, auxiliorum.
- Sphaera**, ae, ż. kula; o kołowym biegu ciał niebieskich.
- Sphinx**, Spingis, ż. dziwotwór w kształcie kobiety.
- Spica**, ae, ż i spicum. i, n. i Spicus, i, m. kłos; 2) gwiazda w konstellacji Panny.
- Spiceus**, a, um, kłosiany, sarta, mennis, u poet.
- Spicilegium**, ii, n. zbieranie kłosów.
- Spico**, i. zaostrać (w kształcie kłosów); na str. bier. wypuszczać kłosy.
- Spicūlum**, i n. ostrze, kończatość pocisku, strzały; sam pocisk, strzała, spicula contorquent; infesto spiculo petit; curvo direxit spicula cornu; żądło, spicula exacutunt rostris, poet.
- Spicum**, spicus, patrz spica
- Spina**, ae, ż. cierni, kolec, także krzew ciernisty, kolczaty; 2) kolec u jeża, szczecina; 3) ość rybia,

humus spinis cooperta piscium;
4) kość pacierzowa, duplex agitur
per lumbos spina; — przenoś. *a)*
o żądach i troskach: spinas animo
evellere; *b)* w rozprawianiu
zbyteczna subtelność, coś rażącego,
nieprzyjemnego, disserendi,
particendi, definiendi.

Spinētum i, *n.* ciernisko.

Spineus, *a, um,* cierniowy

Spinifer, *era, erum,* ciernisty, któ-
ry wydaje ciernie.

Spinōsus, *a, um,* ciernisty, pełen
cierni, kolczaty; — przenoś. zbyt
subtelny, chropowaty, nieprzyje-
mny, zawily, oratio; genus disse-
rendi. [skie.

Spinther, *ēris, m.* przezwisko Rzym-
Spinus, *i, z.* tarnina.

Spira, *ae, z.* zakrzywienie, kłęb
zwijającego się węża, in spiram
se colligit anguis.

Spirābilis, *e,* oddychalny, powietr-
zny, corpus, natura; poet.: do ży-
cia służący, lumen coeli.

Spirāculum, *i,* kanał oddechowy.

Spiramentum, *i, n.* otwór, prze-
chód powietrza, spiramenta rela-
xat; pluca, spiramenta animae le-
tali vulnere rumpit, poet.

Spiritus, *us, m.* ciąg powietrza,
wianie, powiew, Boreae; 2) od-
dech, powietrze, aer spiritus duc-
tus; spiritum reddere; spiritus an-
gustior, krótki oddech; uno spiritu
volvi posse, jednym tchem; 3) duch
żywotny, życie, spiritum reddere,
effundere, auferre, adimere; ad
extremum spiritum, do końca ży-
cia; 4) dusza, morte carens spi-
ritus; dum spiritus hos regit ar-
tus, *u* poet.; 5) także o osobach:
carissimī sibi spiritus; 6) duch,
divinus, natchnienie bóstwa, duch
prorocki, entuzjazm, poetas quasi
divino spiritu inflari; także: uspo-
sobienie umysłu, tenuis *a.*, hosti-

lis; feroces; odwaga, spiritus fa-
cere, dodać odwagi; mianow. duch
wzniosły, wzniosłość myśli, regius
sp. i regii sp.; spiritum alicui af-
ferre; w złąć myśli: duma, wy-
niosłość, zuchwalstwo, magnos
sibi spiritus sumere; sp. alicui
incessit; spiritus patricii, tribu-
nicii; vir ingentis spiritus.

Spiro, *1.* wiać, powiewać, dać,
zephyri spirant; notus ab axe; a
Pontico mari; 2) oddychać, dum
spirare potero; poet.: ignibus sp.;
spirat e pectore flamma; spirantia
exta, parujące, ze świeżo zabitego
bydłęcia; freta spirantia, szu-
miące; stąd: *a)* życ, ab eo spi-
rante defendi; excudent alii mol-
lius spirantia acra, posagi, które
zdaje się, że są żywe; także: spi-
rantia signa; poet.; — przenoś.
videtur Laelii mens spirare in scrip-
tis; by być natchnionym, odzna-
czać się duchem poetyckim, quod
spiro et placeo, tum est; tragicum
spirare, odznaczać się wzniosłością
tragiczną; 3) woń wydawać, wy-
ziewać, thymbra graviter spirans;
ambrosiae comae divinum spirare
odorem; 4) — przenoś. byc
zajętym mocno jakim przedmiotem,
żyć w sobie myśl jaką, oddy-
chać czem, immane; majora; quae
spirabat amores.

Spise, *przyst.* gęsto, 2) powoli,
zwolna.

Spisso, *1.* zgęszczać, często co je-
dno po drugiem robić.

Spissus, *a, um,* gęsty, nubes; co-
ma; comae arborum; 2) powolny,
nierychły, exitus.

Splēn, *enis, m.* śledziona.

Splendeo, *ēre,* błyszczyć, jaśnić,
in mensa tenui salinum; — przenoś.
odznaczać się, być w świetnym
stanie, virtus splendet per se som-
pet.

Splendescio, splendi, 3 zaczynać jaśnieć, błyszczyć, nabierać blasku, vomer: coelum flammā; — przenos. sp. oratione.

Splendida, *przysl.* jasno, z blaskiem; 2) wyraźnie, zrozumiale, loqui: 3) okazałe, świetnie, ornare convivium; aetatem exigere.

Splendidus, a, um, jasny, błyszczący, candor; 2) wyraźny, vox, dobrze brzmiący, verba, nomen; — przenos. świetny, okazały, znakomity, homo, civitas; oratio; oques, vir.

Splendor, ōris, *m.* blask, jasność, auri, flammae; 2) czysty, przyjemny dźwięk, verborum; — przenos. świetność, okazałość, znakomitość, spl. ac dignitas vitae; equester; animi; także: ozdoba, ordinis.

Spolētium, ii, *n.* miasto w Umbryi: stąd: Spoleſtinus, a, um, Spoletyński i Spoleſtini, ōrum, *m.* Spoletynowie.

Spoliatio, ōnis, *ż.* rabowanie, złupienie, sacrorum.

Spoliator, ōris, *m.* łupieżca, rabuś, templorum.

Spoliatrix, icis, *ż.* ta, która zajmuje się rabunkiem.

Spoliatus, a, um, ogolcony, złupiony, wyzutny, biedny.

Spolio, i. obnażyć, aliquem: corpus; w ogóle: ogolocić, złupić, zrabować, aliquem aliqua re; fana, domos.

Spolium, ii, *n.* skóra ze zwierzęcia zwłeczona, zdarta, leonis, peducis; w licz. mn. szczegóły. broń zdobyta na nieprzyjacielu, binorum occisorum hostium: sp. caesorum legere; poet.: o zwycięztwie: spolia ampla referre; także: wszystko, co się nieprzyjacielowi zabiera, lup, zdobyz, sp. classium, agrorum i t. p.; w ogóle: wszelka

grabież, wydarcie komu czego, natura non patitur, ut aliorum spoliis nostras facultates augeamus.

Sponda, ae, *ż.* podstawa, wiązanie łóżka, sofy i t. p.; poet.: łóżko, sofa, se composuit spondā.

Spondalium, ii, *n.* wiersze, które śpiewano podczas ofiar.

Spondeo, spondidi, sponsum, 2. ślubować, przyobciywać uroczystości, zobowiązywać się do czego, aliquid (alicui); aliquid contra caput alicujus; pro aliquo (ręczyć); aliquid pro aliquo; de aliquo; sp. sibi, obiecywać sobie; animi (z pewnością się spodziewać); stąd: sponsus, a, um, przyrzeczony, zaręczony; *rzeczow.* poślubiony, oblubieniec, poślubiona, oblubienica; sponsum, zaręczenie; 2) rokować, zapowiadać co z pewnością, ingenium magnum spondebat virum.

Spondeus, i, *m.* miara w wierszu mająca dwie zgłoski długie.

Spongia, ae, *ż.* gąbka; 2) gatunek pancerza.

Spons, spontis, *ż.* chęć, wola (używa się tylko w przyp. 6) sponte, mca, tna i t. d. lub samo sponte; a) z własnych pobudek, dobrowolnie, sam z siebie, sua sponte conveniunt; także: magis populum quam sua sponte; sam przez się; b) bez pomocy, bez przyczynienia się czyjego; ignis sua sponte exstinguitur; non sua sponte sed eorum auxilio; c) sam w sobie, quae res sua sp. scelerata est.

Sponsa, ae, *ż.* patrz spondeo.

Sponsalis, e, tycający się zaręczyn; *rzeczow.* sponsalia, ium, *n.* zaręczyny, sponsalibus rite factis; 2) uczta z tego powodu, sp. preebui.

Sponsio, ōnis, *ż.* uroczyste przyrzeczenie, obietnica, w przedmiocie sądowym: zobowiązanie się, że

- ten, kto sprawę przegra, pewną sumę przeciwnikowi swojemu wypłaci, sponsonem facere cum aliquo; vincere sponsonem lub sponsonem, wygrać zakład; facere pacem per sponsonem; ślubowanie, sp. voti.
- Sponsor**, ōris, *m.* poręczyciel, pro Pompejo; de mea voluntate
- Sponsum**, i, *n.* = sponso.
- Sponsus**, i, *m.* patrz spondeo.
- Sponsus**, us, *m.* uroczyste zapewnienie, zaręczenie.
- Sponte**, patrz spon.
- Sporta**, ao, *ż.* kosz.
- Sportella**, ae, *ż.* koszyk z jedzeniem; 2) zimre jedzenie, ciasta i t. p.
- Sportilla**, ae, *ż.* koszyk z jedzeniem.
- Sprētio**, ōnis, *ż.* pogarda.
- Sprētor**, ōris, *m.* wzgardziciel, deorum.
- Spuma**, ae, *ż.* piana, spumas iu ore agere, pienić się; poet.: spumas salis aere ruebant.
- Spumesco**, ŗre, zaczynać się pienić, si spumescuut aequora remo.
- Spumeus**, a, um, pienisty, zapicniony, torrens, amnis.
- Spumifer**, era, erum, niosący, wydający pianę.
- Spumo**, 1. pienić się, pianę toczyć, aper; pocula spumantia lacto; 2) przech. pianą okrywać, spumata saxa, poet.; — przenoś. spumans ex ore scelus, tchnący zbrodnią.
- Spumōsus**, a, um, pienisty, pełen piany. undae.
- Spuo**, spui, spūtum, 3. pluć; 2) przech. wypluć.
- Spuroe**, *przyst.* nieczyste; — przenoś. brzydko, haniebnie, dicere.
- Spurocīta**, ae, i -es, ēi, *ż.* niechędóstwo, plugastwo.
- Spuroo**, 1. brudzić, plugawić
- Spurcus**, a, um, brudny, plugawy; 2) brzydki, niedobry, tempestas; — przenoś. sprosy, wszeteczny, haniebnny, heluo spurcissimus.
- Spurtus**, a, um, z nieprawego łóża; 2) Spurius, ii, *m.* imię Rzymskie.
- Sputatiliōsus**, a, um, wzgardy godzien.
- Sputum**, i, *n.* ślina, plwociny.
- Squāleo**, squalui, 2. być wyschlmy; o roli: leżeć bez uprawy, squalent abductis arva coloniis; być brudnym, fastigia turpi squalabant musco; być okrytym żalobą, squalabat civitas; 2) polyskiwać, lorica squalens auro.
- Squalide**, *przyst.* chropowato, bez ozdoby, squalidius defnire.
- Squalidus**, a, um, nieochędźny, brudno ubrany, obleczoney żalobą, reus; o mowie: bez ozdób, sed quia squalidiora sunt, adhibendus erit quidam orationis nitor.
- Squalor**, ōris, *m.* chropowatość; 2) brudy, nieczystość, homo squaloris plenus; brudna odzież, żaloba, vestis squalore obsita.
- Squālus**, i, *m.* żarłok, ryba morska.
- Squāma**, ae, *ż.* łuska; poet.: zbroja mająca blaski zachodzące na siebie naksztalt łuski.
- Squāmeus**, a, um, łuskowaty, anguis.
- Squamiger**, era, erum, łuskowaty, mający na sobie łuskę.
- Squamōsus**, a, um, łuskowaty, pokryty łuską, draco; squamoso corpore pisces.
- Stabiāe**, arum, *ż.* miasto w Kampanii; stąd: Stabiānus, a, um, należący do Stabii; Stabianum, i, *n.* posiadłość wiejska przy tém mieście.
- Stabilimen**, Ylis, i stabilimentum, i, *n.* ąrodek umocnienia utwierdzenia, regni.

Stabilio, 4. utwierdzić, umocnić, własc. i przenoś. stipites; rempublicam; leges.

Stabilis, e, mocny, mocno stojący, niechwiejący się, pes: pugna, kiedy się walczyły mocno trzymają w miejscu, nie ustępując na krok; — przenoś. stały, trwałe, niezmienny, amicus, animus.

Stabilitas, ātis, ż. mocne trzymanie się, wytrwałość, peditum in proeliis; — przenoś. stałość, trwałość, niezmiennność, amicitiae, fortunae.

Stabulo, āre, stać w oborze, albo mieć gdzie swoje stanowisko, Centauri in foribus (Orci) stabulant.

Stabulor, 1. stać na stajni, w oborze, mieć gdzie swoje stanowisko, siedlisko, pecudes multae stabulantur in antris.

Stabulum, i, n. stanowisko, miejsce zatrzymania się, a) zwierząt: stajnia, obora, łożysko, knieja; b) ludzi: gospoda, dom gościnny.

Stadium, ii, n. staję, miara długości wynosząca 125 kroków; stąd: zawód, przestrzeń do wyścigów.

Stagira, orum, n. miasto w Macedonii; stąd: Stagiritēs, ae, m. Stagiryta (Arystoteles ze St.).

1. **Stagno**, 1. (od stagnum), wylewać z brzegów, występować z koryta, effuso stagnante flumine Nilum; 2) być zalany, pokryty wodą, orbis stagnat paludibus; moenia oppidi stagnabant; 3) przech. loca stagnata paludibus.

2. **Stagno**, 1. zatrzymać, pozbawić ruchu, bitumine aqua stagnatur; — przenoś. wzmocnić, zabezpieczyć, se adversus insidias, u późn. pis.

Stagnum, i, n. woda stojąca, bagno, jezioro, kałuża; u poet. w ogóle: woda, stagna refusa radis; per maxima Nerei stagna; także: kanał, sztuczne zabranie wody.

Stamen, Inis, n. osnowa, nie podłużna na krosnach w tkaniu; pasmo; w ogóle: nić, przedziwo, stamina ducere versato fuso; torquere digitis, prząść; stąd: nić życia, przeznaczenie, st. fatalia; także: strona muzyczna, stamina doctō pollice sollicitat.

Stannum, i, n. cyna; 2) mieszanina ze srebra i ołowiu.

Stata mater = Vesta.

Statarius, a, um, stojący odbywający się lub działający, miles, który w walce mocno się trzyma na miejscu bez cofania się; comoedia, której treść jest łagodna, spokojna; stąd: statarius, ii, m. aktor występujący w takiej sztuce; także: orator st., spokojny, nieunoszący się namiętnie.

Statēra, ae, ż. waga.

Statielli, orum, m. lud w Liguryi; stąd: a) Statiellās, ātis, do Statycyllów należący, ager; b) Statiellātes, um, i Statiellenses, ium, m. mieszkańcy miasta zwanego Aquae Statiellorum lub Aquae Statiellae.

Statim, przysł. wnet, zaraz, natychmiast, primo statim adventu arcem recipit; z wyrazami: ac, atque, ut, quum, quam, simul ac, statim ut simultatem deposuimus; statim iturum, simulac tradidisset.

Statio. ōnis, ż. stanowisko, we wzgl. woj.: placówka, straż, stationes portis disposuit; equites ex statione; stationem agere, habere, in statione esse, być na straży i t. p.; w ogóle: miejsce pobytu, siedlisko ludzi i zwierząt, st. mea Athenis nunc placet; apibus st. petenda; miejsce zdane do zarzucenia koftwicy, port, zatoka, statio tutissima nautis; male fida carinis; — przenoś. stanowisko obowiązku, de statione vitae discedere; in statione manere; ut stationem tuen-

- dae reipublicae junioribus mandarent.
- Stativus**, a, um, do stania przeznaczony. praesidium (załoga); castra st. lub samo stativa; orum, n. obóz na czas dłuższy, habere stativa; także: stanowisko dla okrętów.
- Stator**, ōris, m. (od sisto), wstrzymujący, zbawca, przydomek Jowisza, hujus urbis et imperii.
- Stator**, ōris, m. sługa urzędnika na prowincyi.
- Status**, ae. ż. posąg.
- Statūmen**, Inis, n. to, co służy za podporę; w licz. mn. szpongi u okrętu = costae navium.
- Statuo**, statui, statūtum, 3. stawić, postawić, aliquid in vado; ante oculos: captivos in medio; crateras; robora legionum circa portus; wystawić, wybudować, statuum, tropaea, tabernaculum, tumulum, opera, urbem; — przenoś. utworzyć, ustanowić, regnum; oznaczyć, przeznaczyć, sibi finem consilii; finem gloriae, tempus colloquio; dies est statutus comitiis: statuto tempore; także: aliquid regem (obrać królem, osadzić na tronie, u późn. pis.); stąd: postanowić co względem kogo, zawyrokować, rozstrzygnąć, de aliquo; gravius in aliquem; contra aliquem; z nast. zd. pyt., neque possum statuere, utrum-; polecieć, ze spoj. ut lub ne i tr. łącz. statuerunt, ut nares conscenderent; statuitur, ne sit Creta provincia; powziąć zamiar, urzędziwić, postanowić z tr. bez. belli finem facere; decertare; lub z ut i tr. łącz.: wystawiać sobie, mniemać, z 4 prz. i tr. bez., laudem statuo esso maxumam; sibi expectandum statuit.
- Statūra**, ae. ż. wielkość, wysokość, wzrost
- Status**, a, um, *imiesl.* od sisto
- Status**, us, m. stanie, erectus, proste trzymanie się; illo statu statum fieri voluit, w tój postawie, w tym układzie ciała; st. minax, groźna postawa: statu movere hostem, zmusić do odwrotu; — często przenoś. stan, położenie, okoliczności, flebilis; vitae statum usque ad senectutem obtinere; quum in hoc statu res esset; nihil semper suo statu manet; de statu nostrae dignitatis est discedendum; stan pod względem urodzenia, agnationibus familiarum distinguuntur status; st. nullum habere, nie mieć już nic do stracenia.
- Stella**, ae. ż. gwiazda; u poet. gwiazdozbiór, także: słońce st. serena.
- Stellans**, tis, gwiazdzisty, nox, coelum; — przenoś. błyszczący, gemmae.
- Stellātis** campus lub ager, okolica w Kampanii; stąd: Stellatinus, a, um, tyjący się tój okolicy.
- Stellātus**, a, um, gwiazdzisty, obasypany gwiazdami; — przenoś. Argus, stooki; ensis błyszczący, u poet.
- Stellifer**, era, erum, gwiazdzisty.
- Stellio**, ōnis, m. gatunek jaszczurki.
- Stercōro**, 1. gnoić, nawozem użyźniać, agrum.
- Stercūlinum**, i, n. gnojówka.
- Stercus**, ōris, n. gnój, nawóz.
- Sterilis**, e, nieplodny, nieżyzny, ager, arena; sterilis diu palus aptaque remis; — przenoś. próżny, bezkorzystny, labor; także: urbes studiorum steriles; 2) pozbawiający żyźności, robigo, poet.
- Sterilitas**, ātis, ż. nieplodność, agrorum.
- Sternax**, ācis, zrzuający, equus.
- Sterno**, strāvi, strātum, 3. a) rozścierać, vestes; rozsypywać, aro-

zam; strata poma; b) położyć, powalić, corpora; quidam somno grati; se st. rozciągnąć się, rozłożyć się, in litore; także: na str. bier., sterni ferarum ritu; często: stratus humi, ad pedes i t. p.; poet.: membra sub arbuto stratus; c) wyciąć, pobić, silvas dolabris; omnia ferro; peccus ferro; caede viros; strati caede hostes; poet.: uspokoić, ventos; obalić, ariete muros, moenia; poet.: a culmine Trojam; — przenoś zniszczyć, znekać, afflicto se et stratos esse; corda pavor stravit i tak często u poetow; d) równać, gładzić, locum; aequor aquis (zam. aquarum); pontum, uspokoić wzburzone morze; wysłać równo, wybrukować, viam Appiam; clivum silice; emporium lapide; semitam saxo quadrato; *rzeczow.* strata, ae, ż. droga brukowana, u późn. pis.; uślać, posłać, lectum; triclinium; osiodłać, equum; e) u poet. i późn. pis. w ogół.: pokryć, okryć, foliis nemus; vicos floribus; solum telis; terram caesi stravere juveni; erant itinera strata sarcinis; omnia caede Persarum.

Sternuo, sternui, kichnąć; — przenoś. trzeszcząć, pryskać, lumen.

Sternutamentum, i, n. kichanie.

Stertinius, ii, m. filozof szkoły Stoików; stąd: Stertinius, a, um, do Stertyniusza odnoszący się.

Sterto, stertui, 3. chrapać.

Sthenelus, i, m. syn Kapaneusza i Ewady, jeden z Epigonów; 2) król Ligurów, ojciec Cyknusa. Stąd: a) Sthenelöjus, a, um, do Stenela odnoszący się; b) Sthenelöis, Idis, ż. od Stenela pochodząca.

Stigmatias, ae, m. piętnem naznaczony niewolnik.

Stilla, ae, ż. kropla.

Stillicidium, ii, n. woda kropłami spadająca z dachu, obap; 2) rynna dachowa.

Stillo, i, kapać, spadać kropłami, de ilice stillabant mella; 2) przech. wypuszczać krople, rorem ex oculis, płakać, poet.

Stilus, i, m. pal, słup; 2) narzędzie u dawnych ostro zakończone, u wierzchu zaś spłaszczone; ostrym końcem pisano na tabliczkach woskiem powleczonych, a płaskim zamazywano, czyli gładzono, gdy tego była potrzeba; stąd: saepe stilum veritas, często poprawiają; 3) pisanie dla wprawdy, stilus optimus dicendi effector; stilo formula oratio est; st. exercitatus; 4) sposób pisania; orationes paene Attico stilo scriptae; reliqua stilo majore dicenda sunt; 5) stili caeci, ćwieki ostre ukryte w ziemi, dla wstrzymania natarcia, zapędu jazdy nieprzyjacielskiej.

Stimula, ae, ż. przewisko Śemeli.

Stimulo, i, kłóc bodźcem; — przenoś. a) pobudzać, zachęcać, ad arma; stimulatus ira; avita gloria animam stimulabat; b) dręczyć, niepokoić, aliquem dies noctesque; stimulatus dolore.

Stimulus, i, m. kolec, bodziec, do poganiania zwierząt; parce stimulis, nie poganiaj; — przenoś. a) zachęta, pobudka, bodziec, stimulos alicui admoveo, subjectare; animus stimulis gloriae concitare; ingenio stimulos subdere fama solet; b) udrczenie, niepokój, doloris, amoris stimuli; 2) w licz. mn. = stili, patrz stilus, 5.

Stipatio, önis, ż. skupienie, zgęszczenie; stąd: natłok, mnóstwo, liczny orszak.

Stipator, öris, m. należący do orszaku, do straży przybocznej, Alexander praemittebat de stipatoribus.

bus suis, qui; także w znaczeniu wzgardliwem: Catilina omnium flagitiosorum circum se tanquam stipatorum catervas habebat; stipatores corporis; armiger Catilinae stipator corporis, signifer seditionis.

Stipendiarius, a, m, holdowni-
czy, oplacający daninę, civitates;
rzeczow. stipendiarium, holdownicy;
2) zółd pobierający, cohortes; sti-
pendiarium facti sunt.

Stipendium, ii, n. podatek. dani-
na, st. imponere, pendere lub
ferre, remittere, exigere; stipen-
dio liberari; kara, quod me ma-
net st. poet.; 2) zółd, placą dla
żołnierzy, stipendia militum; sti-
pendia merere lub mereri, służyć
wojskowo; honestis stipendiis mi-
litare, znakomity stopień w wojs-
ku zajmować; stąd: lata służby
wojskowej, wyprawa wojenna, sti-
pendia facere, primum stipendium
meruit; stipendio octavo fungi;
militis stipendiis confectis lub e-
meritis, którzy lata przepisane wy-
służyli.

Stipes, Itis, m. kół, pal, pień;
u poet.: drzewo.

Stipo, 1. napychać, natłoczyć, mel-
la; stąd: stipatus zgęszczony, ści-
śniony, skupiony, phalanx; Grae-
ci; poet.: pełny, curia patribus;
2) otoczyć, opasać, senatum arma-
tis; stipatus lictoribus; equitibus;
o licznym orszaku: stipatus choro
juventutis; satellitum turba stipan-
te; magna stipante caterva.

Stips, stĭpis, ż. składka pieniężna
na cześć jakiego bóstwa, ofiara,
dar, stipem Apollini conferre; jal-
mużna, st. cogere, zebrać; do-
chód, zysk, hortum exigua cole-
re stipe.

Stipula, ae, ż. źdźbło, łodyga;
słoma.

Stipulatio, ónis, ż. uroczyste zó-
bowiązanie się, przyrzeczenie, si-
ne ulla stipulatione.

StipulatioŃula, ae, ż. zdrobn. od
stipulatio.

Stipulor, 1. domagać się przyrze-
czenia formalnego; 2) przyrzec
formalnie, aliquid; także bier. sti-
pulata pecunia.

Stiria, ae, ż. sopol lodu.

Stirpitus, przysł. z korzeniem;
z gruntu, do szczytu, całkowicie,
extrahere.

Stirps, stirpis, ż. (u poet. także m.)
pień z korzeniem lub bez korze-
nia, młode drzewo, płonka, krzew.
Stąd: — przenoś. 1) o ludziach:
a) ród, familia, generosa; se or-
tum ab antiqua stirpe Teucrorum;
dzieci, potomstwo, potomkowie,
plemień, magna destirpe nepotum;
stirpem augere; neque stirps po-
test mihi deese; stirpem interime-
re; ex sua stirpe funus; st. ho-
minum sceleratorum; b) plemien-
nik, naczelnik rodu, familiam
a stirpe ad hanc aetatem ordi-
ne numeravit; 2) źródło, począt-
tek, przyczyna, malorum omnium,
virtutis; wrodzona własność, przy-
miot, Gallicos adhuc, nondum e-
xoleta stirpe gentis.

Stiva, ae, ż. kozica u pluga.

Sto, stĕti, stĕtum, 1. stać o żyją-
cych i nieżywot. istotach, często:
in aliquo loco lub ad aliquem lo-
cum: muros stare; signa stant ad
impluvium; classis stat in portu;
obstupui steterantque comae; stąd:
u poet. z przyp. 6 stant lumina
flammae, oczy zaplomienione; vi-
des, ut alta stet nive candidum
Soracte, bieleje od śniegu; kosz-
tować, z przyp. 6 centum talentis;
multo sanguine victoria stetit;
haud illi stabunt parvo hospitibus:—

Przenoś. pericula stant circa aliquem, zagrażają; stare a lub pro lub cum aliquo, należeć do czyjego stronnictwa; pomagać komu; także: in partibus alicujus: przeciwnie: adversus lub in aliquem, być czym przeciwnikiem; cum aliquo adversus aliquem; 2) z wyrażeniami określającymi; a) stać spokojnie, niewzruszenie, o ludziach, zwierzętach, okrętach, wodach i t. p. placidum stat mare; dia pugna neutro inclinata stetit; regnum fraterna stare concordia; dum stabat regno incolumis, dopóki miał powagę, znaczenie; b) dotrzymać słowa, nie ustępować z miejsca, in aliquo loco; in gradu stetimus, nie cofnęliśmy się; tkwić, stetit hasta medio tergo; inter ossa et costas; — przenoś. zostać, utrzymać się, utinam respublica stetisset, quo coeperat statu; respublica stat virtute sua; si stare non possunt, corrunt; stamus animis, jesteśmy stalymi, niezachwianymi; o aktorach i sztukach scenicznych: utrzymać się, podobać się, securus, cadat an recto stet fabula talo; być przeznaczonem, postanowionem niezmiennie, stat sua cuique dies; tempus agenda rei nondum stare; stat alicui sententia; z tr. bez., Hannibali sententia stetit pergere, Hannibal postanowił iść dalej; także: stat lub stat alicui z tr. bez., mihi stat alere morbum desinere; stare in aliquo lub aliquo, in Ascanio stat cura parentis, troskliwość ojca zwrócona jest na Askaniusza; utrzymać się, zostać przy czem, obstać, dotrzymać, in fide; suis iudiciis; decrete alicujus; promissis, pacto i t. p.; nakoniec: stare per aliquem, być na zawadzie, z nast. quominus, quin lub ne i tr. łącz

per milites non stetisse, ne vincerent, żołnierze nie byli winni, nie byli powodem.

Stoichades insulae, gromada wysp przy Gallii Narboneńskiej.

Stoicus, a, um, Stoicki, do filozofów zwanych Stoikami należący; rzeczow. Stoicus, i. m. Stoik; przysł. Stoice, po stoicku.

Stola, ae, ż. długa suknia, którą nosiły znakomite Rzymianki.

Stolide, przysł. niedorzecznie, niezgrabnie.

Stoliditas, atis, niedorzeczność, niezgrabność, głupstwo.

Stolidus, a, um, niedorzeczny, niezgrabny; 2) bezczynny.

Stomachor, i. dąsać się, gniewać się, być cierpkim, złościć się.

Stomachose, przysł. gniewliwie, cierpko.

Stomachosus, a, um, gniewliwy, eques; gniew lub niechęć objawiający, genus acuminis; literae stomachosiores.

Stomachus, i, m. kanał pokarmowy, często żołądek, jejunus, aeger, lassus, latrans; — przenoś. a) smak, ludj apparatusimi, sed non tui stomachi, nie podobają się tobie; b) gniew, niechęć, drażliwość, stomachum facere lub movere alieni, pobudzać do gniewu; in aliquem stomachum erumpere, wybuchnąć z gniewem.

Storea, ae, ż. mata ze słomy, sitowia i t. p.

Strabo, onis, m. zézowaty; 2) imię Rzymskiej familii

Strages, is, ż. (od sterno) wywrócenie, obalenie, wycięcie, tectorum, arborum; porażka, zniszczenie, strages edere, ciere; 2) grzyzy, rozwaliny, kupy, st. armorum.

Stragulus, a, um (od sterno) do pokrycia służący, vestis; pokrycie, kobierce, materace: rzeczow. stra-

- gulum, i, n. pokrycie na stół, sofę i t. p.
- Stramen**, inis, n. (od sterno) słoma; podścielka ze słomy.
- Stramenticius**, a, um, słomiany, ze słomy, casa.
- Stramentum**, i, n. słoma, mierzwa, podścielka, słoma na dach; 2) pokrycie, materac.
- Stramineus**, a, um, słomiany, ze słomy, casa; str. Quirites, postacie ludzkie, balwanki ze słomy, które corocznie topiono w Tybrze zamiast ludzi.
- Strangulo**, 1. dusić, aliquem: — przenoś. trapić, dręczyć, dolor, poet. (uryny).
- Strangūria**, ae, ż. zatrzymanie
- Strata**, ae, ż. patrz sterno
- Strategēma**, ātis, n. podstęp wojenny; 2) w ogóle: podejście, zdrada.
- Stratonicōsa**, ae, ż. miasto w Karyi; stąd: Stratonicensis, e, należący do tego miasta.
- Stratum**, i, n. (od sterno), pokrycie, posłanie, kobierzec, materac, łożo, membra stratis reponunt.
- Stratus** i stravi, patrz sterno.
- Strenue**, przysł. rzesko, ochoczo, szybko, skrzętnie, obrotnie, dzielnie, navigare, arma capero, domus aedificatur strenue.
- Strenuitas**, ātis, ż. rzeskość, obrotność, szybkość, dzielność.
- Strenuus**, a, um, obrotny, przedsięwzięczy, dzielny, szybko działający; str. inertia nos exercet, wielka gnuśność, poet.
- Strepito**, āre, szelest, szmer, dźwięk, łoskot i t. p., wydawać.
- Strepitus**, us, m. szmer, dźwięk, hałas, chrobot, łoskot, citharae, rotarum, majore strepitu castra moveri jubet.
- Strepo**, strepui, strepitum, 3. szelest, szmer, dźwięk, łoskot i t. p. wy-
- dawać, rauco strepuerunt cornua cantu: także: aures strepunt clamoribus, krzyk obija się o uszy; strepit murmure campus, szelest rozlega się po polu; przech.: haec quum streperent.
- Stria**, ae, ż. żłobkowanie, wydrążenie.
- Strictim**, przysł. ciasno, obcisło; stąd: krótko, ulotnie, pobieżnie, dicere: perscribere res gestas.
- Strictūra**, ae, ż. massa żelaza pod młotem.
- Strictus**, a, um, ciasny, janua, poet.
- Strideo**, i strido, stridi, ēre i ēre, syczeć, bellua Lernae horrendum stridens; stridentia tingunt aera lacu, poet.; szumić, str. silvae, mare; Aquilone procella; skrzypić, chrobotać, stridentia plaustra.
- Stridor**, ōris, m. brzęk, szcęk, ferri tractaeque catenae; świst, szum, Aquilonis; skrzyp, serrae, rudentum; sykanie.
- Stridūlus**, a, um, skrzypiący, plaustra; świszczący, telum.
- Strigills**, is, ż. drapaczka, narzędzie używane od Rzymian do wycierania ciała w kąpeli.
- Strigōsus**, a, um, chudy, equus: — — przenoś. o mówcy: oschły, mówiący bez ozdób.
- Stringo**, strinxi, strictum, 3. ścisnąć, ściągać, strictus nodus; stricta matutino frigore vulnera; stringebant vincula pedes, krępowały; 2) obcinać, obrywać, ścinać, folia ex arboribus, frondes, rubos; hordea, comas i t. p.: 3) gladium, ferrum str, dobyć oręża; poet.: stringitur jambus in hostes, poet.; — przenoś. rem ingluvie, strwnić; 4) u poet. i w ogóle u późn. pis.: lekko dotknąć, drasnąć, trącić, przebieść, przelecić, juga montium; ultima Asiae, summas uu-

das; metas interiore rotā; 5) lekko ranić, tela stringentia corpus; — przenoś. przejąć, wzruszyć, animum; skazić, pectora delicto; nomen

Strito, āre. zwolna postępować, chodzić.

1 **Strix**, strigis, ż. ptak nocny, sowa (kozodój).

2 **Strix**, strigis ż. żółbkowanie snycerskie.

Strôphades, um, ż. dwie wyspy na morzu Jońskim, gdzie przebywały Harpije.

Strophium, ii, n. chustka niowiat Rzymskich do pokrycia piersi.

Strophius, ii, m. król Focydy, ojciec Piladosa. [larz.

Structor, ōris, m. budowniczy, mu-
Structura, ae, ż. układ, uporządkowanie, budowanie, parietum; str. antiqua: 2) szyk wyrazów, str. verborum, carminis.

Strues, is, ż. kupa, stos, lignorum, laterum: 2) gatunek placków ofiar-nych; 3) oddział falangi.

Struix, Ycis, ż. stós, kupa, saxeae

Struma, ae, ż. wole u gardła.

Struo, struxi, structum, 3. składać jedno na drugie, lateres: poet.: arbores in pyram; alta congestos ad sidera montes; penum ordine longo; także: altaria donis dary na ołtarzach; 2) budować, murować, stawić, acervum, pyram; tuguria latere; domum, templa, aggeres; structum esse saxo; — przenoś. zamysłać, układać co skrycie, stawiać sidła, clam consilia recuperandi regni; insidias alicui; odtum in alios, ściagać nienawiść; quid struit? co knuje, co zamysła? 3) szkować, urządzać, porządkować, aciem, copias, armatos in campo; verba.

Struthio, onis, i struthio camelus, 1, m. struś.

Strýmo, i strymon, ōnis, m. rzeka w Tracyi; stąd: Strymónius, a, um, odnoszący się do Strymonu, w ogóle: Tracki.

Studeo, studui, 2. gorliwie się o co starać,łożyć staranie, zajmować się czém, z przyp. 3 pecuniaie, labori, virtuti; divitiis alicujus (starac się kogo z bogaci); poet.: z przyp. 2. non studet tui, nie dba o ciebie; z przyp. 4. id unum; hoc unum i. t. p; często z przyp. 4 i tryb. bez. gratum se videri studet; qui sese student praestare ceteris; także: ze spoj. ut lub ne i tr. łącz., studebat, ut excluderet; ne solus esset, studui; albo z tryb. bez. studeo scire, pragnę wiedzieć, audire; 2) we względzie naukowym: przykładac się, oddawać się, literis, alicui scientiae; 3) sprzyjać komu, rebus Atheniensium

Studiôse, przysl. gorliwie, usilnie, discere, audire.

Studiôsus, a, um, ubiegający się za czém, starający się o co, mający w czém upodobanie, z prz. 2 venandi aut. pilae; nemorum caedisque ferinae; florum; 2) chwile uczący się, oddany naukom, dicendi, literarum, doctrinarum, także w ogóle: uczący się, cohors, poet.; 3) przychylny, sprzyjający, mel; existimationis moae; victoriae.

Studium, ii, n. chęć wielka do czego, usilność, adere studio veri repertiendi; summo studio discere; skłonność do czego, wylanie się na co, suo quaque studio maxime ducitur, każdy się szczególniej powoduje swoją skłonnością; studis alicujus inservire. oddać się czym ulubionym zajęciu; st. partium, stroinnictwo; nauka, zajęcie się naukami, in studiis vitam egī; st. jaris, doctrinao; stu-

dia liberalia, civilia; studiis illis se dare.

Stulte, przysł. głupio, nierozsądnie. Stultitia, ae, ż. głupstwo, nierozzum, nierozsądek.

Stultus, a, um, głupi, nierozsądny, niebaczny; *rzeczow.* głupiec, stultorum plena sunt omnia.

Stupa, patrz stuppa.

Stupēfacto, fēci, factum, 3 (na str bier. stupeſco, factus, fieri), odurzyć, w zadziwienie wprawić; stupefactus, zdumiony, osłupiały.

Stupēo, stupui, 2. osłupić, tracić zmysły, czucie, quum semisomnis stuperet; zdumiewać się, przypatrywać się z podziwieniem, in Turno, in tabulis; poet.: z 4 przyp. domum stupet; stupendus podziwienia godny; capti (tribuni plebis) et stupentes animi, zdumieni; 2) stawać się bezczynnym, ustawać, zatrzymać się, stupentia membra, zdrętwiałe; stupuerunt verba palato; stupente seditione.

Stupesco, ěre, osłupić, zdumiewać się.

Stupeus, patrz stuppeus.

Stupiditas, ātis, ż. głupstwo, nierozzum.

Stupidus, a, um, odurzony, zdumiały, tępy, głupi.

Stupor, ōris, m. odurzenie, tępość umysłu, zdumienie; 2) nieczułość, odrętwiałość, linguae; sensus; in corpore.

Stuppa, ae, ż. zgrzebie, pakuley.

Stuppeus, a, um, zgrzebny.

Stupro, l. zgwałcić, zhańbić.

Stuprūm, i, n. zgwałcenie niewiasty, st. alferre, inferre lub offerre alicui, dopuścić się gwałtu; st. sustinere, ponieść gwałt; stupri consuetudinem habere cum aliquo.

Sturnus, i, m. szpak.

Stygius, patrz Styx.

Stylus patrz stilus.

Stymphāloſ, i -us, i, m. jezioro, rzeka i miasto w Arkadyi; stąd: Stymphalis, Idis, ż. należąca do Stymfalu, undae.

Styx, Stygis, i Stygos, ż. źródło w Arkadyi; 2) jezioro lub bagno w krainie podziemnej, na które zaklinali się bogowie, Stygius juravimus undas; vides Stygiam paludem, diſ cuius jurare timent et fallere numen; 2) poet.: kraina podziemna, piekło, aliquem ad Styga dare lub mittere; stąd: Stygius, a, um, odnoszący się do Styksu, piekielny, lucos Stygios aspicias; rex Stygius = Pluto; — przenoś. straszny, smutny, u poet.

Suāda, ae. patrz suadus.

Suādēla, ae, ż. bogini wymowy; także: naklanianie, namawianie.

Suadeo, suasi, suasum, 2. radzić, alicui; suadere sibi, przekonać się, nisi mihi ab adolescentia suasissem, gdybym nie nabrał przekonania; zwykle w znac. przech. namawiać, doradzać, legem, pacem; suadent cadentia sidera somnos (skłaniają do spoczynku); z tr. bez. suadebo incidere odores; ze spój. ut lub ne i tr. łącz. lub samym tryb. łącz., suades, ut petam; se suadere, Pharnabazo negotium daret.

Suādus, a, um, doradzający; *rzeczow.* Suada, ae, ż. bogini wymowy, namawiania, przekonywania.

Suasto, ōnis, ż. radzenie, mowa której przedmiotem jest doradzanie, zachęcanie, s. legis.

Suasor, ōris, m. doradzca, deditio-nis, legis; repulsis malis suasoribus.

Suasus, us, m. rada.

Suavilōquens, tis, przyjemnie mówiący.

Suavilōquentia, ae, ż. przyjemno mówienie.

Suavior, 1. całować, aliquem.

Suavis, e, przyjemny, miły, odor, sermo: *przysł.* suave, przyjemnie, suave resonat locus, poet.

Suavitas, ātis, ż. przyjemność, wdzięk, cibi, odorum; oris et vocis, sermonum, humanitatis.

Suaviter, *przysł.* przyjemnie, miło, loqui; quam s. voluptas sensibus blandiatur.

Suavitudo, ūnis, ż. = suavitas.

Suavium, ii, n. usta; 2) calus, suavium alicui dare.

Sub, *przym.* I) rządzi przyp. 6, na pyt. gdzie? pod, ossa ejus sub columna sita sunt; s. terra habitare; s. pellibus hiemare; vitam s. divo agere; poet.: silvis inventa sub altis (w lasach); vidimus obscuris primam sub vallibus urbem; także: ze słow. oznaczającymi poruszenie, sub jugo mittere; sub terra vivi demissi sunt; poet.: monte sub aërio; dla oznaczenia bliskości: pod, tuż przy, sub monte esse, considere; s. moenibus esse; s. septentrionibus positum esse (ku północy); poet.: Euryalumque Helymus sequitur, quo deinde s. ipso ecce volat — Dioces (tuż za nim); — przenoś. a) s. armis esse, manere, habere legiones pod bronią; sub onera esse; legionem s. sacris adoriri, napaść na legion obarczony łomokami; s. corona, s. hasta vendere; s. nomine pacis bellum latet; s. manu esse, być na doręczu; s. jactu teli esse, na donośność wystrzału; s. oculis, przed oczyma; s. sinistra Britanniam relictam conspexit. na lewój stronie; b) dla okazania podwładności: pod, sub aliquo agere, militare (pod czyjśm dowództwem, pod czyjśmi rozkazami); s. eo, s. hoc (pod jego pa-

nowaniem); s. rege (za panowania króla); s. imperio, regno, ditione atque imperio alicujus; s. tutela; c) u poet. i póź. proz. pod, na, przy, Bacchi s. nomine risit, uśmiechnął się na wspomnienie imienia Bachusa; s. hac conditione; s. specie venationis; s. belli denunciatione; 2) w czasie: przy oznaczeniu zdarzenia, które miało miejsce, a) a! b) jednocześnie z drugim, podczas, za, w przeciągu: qui s. divo Hadriano perpetuum composuit edictum; ne sub ipsa protectione milites oppidum irrumperent; b) albo w czasie zbliżonym, graniczącym, około, tuż przed, sub luce urbem ingressus; excesserunt urbe sub adventu Romanorum. II) z przypadkiem 4. przedmiotu: 1) w przestrzeni: na pyt. dokąd? pod, s. jugum mittere; — przenoś. a) sub sensum cadere; s. sensus subjectus esse; s. iudicium sapientis cadere; b) dla okazania podległości: pod, sub testatam redigere; s. legis vincula conjicere aliquid; c) przy oznaczeniu bliskości: pod, tuż przy, sub ipsum marum fons prorumpbat; sub montem; s. aciem succedere; arat finem s. utrumque colonus; sub ictum venire; s. manum submittere; 2) w czasie: mało co przedtém, pod, zaraz po, ku, około, sub ortum ferme lucis, prawie na świtaniu; sub noctem, pod noc, s. vesperum, ku wieczorowi; s. finem certaminis, pod koniec walki; s. haec dicta, zaraz po tych słowach; s. eas (litteras) statim recitatae sunt tuae.

Subabsurde, *przysł.* nieco niedorzecznie.

Subabsurdus, a, um, nieco niedorzeczny, zdrożny, opaczny, nie stosowny.

Subaccuso, 1. nieco obwiniać, ganić, discessum; aliquem.

Subactio, ōnis, ż. ukształcenie, ingenii.

Subagrestis, e, nieco wieśniaczy, mniej polerowny.

Subalāris, e, będący pod pachą, telum.

Subamārus, a, um, nieco gorzki, gorzkawy.

Subarroganter, przysł. nieco dumnie, hardo, zuchwale.

Subausculto, āre, podsłuchiwać, videntur subauscultare, quae loquor.

Subcent- patrz succent-.

Suboin- patrz succin-.

Subcislv- patrz succislv-.

Subcontumellōse, przysł. nieco obelżywie, aliquem tractare.

Suboresco, patrz succresco.

Suborissus, a, um, nieco kędzierzawy.

Subcubo i subcumbo, patrz succ-

Subdebilitātus, a, um, nieco osłabiony; zrażony.

Subdeficio, ěre, powoli ustawać na siłach.

Subdifficilis, e nieco trudny, quaestio.

Subdiffido, ěre, mniej ufać; nie-dowierzać.

Subditicius, a, um, podsunięty, nieprawy, fałszywy.

Subdo, dīdi, ditum, 3. poddać, podłożyć, ignes, saxa; z prz. 3. faces urbi, podpalić miasto; se aquis, zanurzyć się; calcaria equo, zwierać ostrogami; subditis calcaribus; radiis juga subdita matutinis, leżące w stronie wschodniej; stimulos ingenio, dodac bodzca; ignem seditioni, podlegać do buntu; alicui spiritus, dodac odwagi; alicui acriores ad studia dicendi faces, zachęcić; podbic, ujarzmić, u późn. pis.; 2) podstawić kogo w czyje miejsce, iudicem in lo-

cam alicujus; podstawić dla oszukania, aliquem in alicujus locum; subditus filius.

Subdōceo, ěro, poduczać.

Subdōle, przysł. nieco chytry, zdradliwie.

Subdōtus, a, um, nieco chytry, zdradliwy, podstępny, oratio.

Subdubito, āre, wątpić nieco, te subdubitare, qua essem — voluntate.

Subdūco, duxi, ductum, 3. wyciągnąć z pod kogo, zabrać, fidum ense capiti; usunąć, zabrać, oculis subduci; lapides ex turri; aliquid furto, ukraść; mensam, poculum; zatrzyć, vestigium; zwinąć, spuścić, vela; clam se; se de curriculo, usunąć się, wymknąć się; poet: se subducere colles incipiunt, zaczynają się zniżać, gnia dla oka; uprowadzić, wyprowadzić, odciągnąć, cohortes a dextro cornu; equites ex acie; copias in montem, in proximum collem; in urbem; milites in primam aciem; aliquem in concionem; subduci ex acie (notajmniej się oddalić); — przenoś. a. rationem, policzyć, zliczyć w jedno, obrachować, rozważyć; także: calculos, summam; subducta ratione, obrachowawszy, rozważywszy; 2) podciągnąć, podjąć, podnieść w górę, cataractam in tantum altitudinis; tunicas; 3) sprowadzić, ściągnąć na ląd, naves in aridum lub samo naves, classem.

Subductio, ōnis, ż. wyciąganie okrętu na ląd; 2) obrachowanie.

Subdūrus, a, um, nieco twardy.

Subēdo, edi, 3. podjadać.

Subeo, lvi, lub ii. Itum, Ire, podejść, wejść pod co, tectum, aquas, virgulta, cavum; aperta telluris; luna sub orbem solis subit; terram; schylić się dla dźwię-

gania czego, wziąć co na siebie, dźwigać, onus, lecticam; parentem humeris i feretro, u poet.:—przenoś. a) podpadać, dostawać się, podlegać, verba sub acumen stili subeant; b) być wystawionym na co, cierpieć, ponosić, doznawać, tempestatem, labores, periculum, dolorem, casum, poenas, iudicium, invidiam, cruciatum volantarium i t. p.; poet.: currum, dać się zaprządź; 2) nadejść, zbliżyć się, ad urbem; muros; napadąć, uderzyć po nieprzyjacielsku, Herbesum, moenia; o wodzie: podpływać, rozlewać się pod czém, ubi maxime montes Trasimenus subit; radices petrae: leni tractu;—przenoś. napadać, subeunt morbi; przypominać co sobie, subeunt verba, subit cari genitoris imago; subit illius tristissima noctis imago; subit cogitatio animum; subit Creusa et domus; spes animum meum snibat (spodziewałem się); z 4 przyp. i tryb. bez.; 3) wchodzić, wstępować, wlażyć; dostać się, collem, muros; eodem amne s.; adversum flumen, poet.: orbem medium Nox subibat (była północ); herbae subeunt, wyrastają; 4) zająć czyje miejsce, primae legionis tertia subit; poet.: furcas subiere columnae; subit argentea proles.

Suber, ěris, n. drzewo korkowe.

Subf- patrz suff-.

Subg- patrz sugg-.

Subhorridus, a, um, nieco szorstki, mniej wykształcony.

Subigo, ěgi actum, 3. podbić, pokonać, ujarznić, nationes, tertiam partem orbis terrarum; cuncta terrarum subacta; 2) zapędzić, naves ad castellum; poet.: ratum conto, popychać; przymusić, nakłonić, przywieść do czego, hostes ad de-

ditionem; fame ad deditonem; metu subactus; insidiis; z tr. bez. ambitio multes falsos feri subegit; zo spoj. ut i tr. łącz., potest subigere, ut se amet; 3) pędzić w górę, lembum adverso flumine, poet.; 4) uprawiać, obrabiać, arva aratris; glebas; ostrzyć, secures in coto, poet.; —przenoś. kształcić umysłowo, homines subacti, ingenium subactum.

Subimpudens, tis mniej wstydlivy.

Subinanis, e, nieco próżny, pusty.

Subinde, przysł. wkrótce potem; 2) raz po raz.

Subindo, ěro, przydać, dodać.

Subinsulsus, a, um, trochę niedorzeczny,

Subinvideo, ěre, trochę zazdrościć, alicui; 2) trochę nieawidzieć.

Subinvisus, a, um, nieco zniawidzony, apud aliquem.

Subinvito, l. poniekąd zapraszać.

Subirascor, irasci, trochę się gniewać, brevitati literarum.

Subiratus, a, um, trochę rozgniewany, alicui.

Subitarius, a, um, naprędcze brany, exercitus.

Subito, przysł. nagle, naprędcze, szybko, ex oculis s. fugit; s. copias contrahere non potuit.

Subitus, a, um, nagły, niespodziany, bez przygotowania zrobiony, oratio; consilia; rzeczow. subita, orum, n. rzeczy nagłe, niespodziane; ad subita belli retentae copiae, na nieprzewidziane wypadki wojny zatrzymane wojsko.

Subjaceo, jacui, 2. leżeć pod czém.

Subjecte, przysł. uniznienie, pokornie, subjectissime exponere.

Subjectio, õnis, ě. stawianie pod czém, sub aspectum, na widok; 2) podrobienie, testamenti; 3) dodanie, przytoczenie, rationis.

Subjecto, āre, podkładać, manus; stimulos alicui, klóc, dodawać bodźca, poet.; 2) podrzucać rzucac w górę, nigram alte subjectat arenam.

Subjector, ōris, m. podrzucający, podrabiający, testamenti, falszerz.

Subjectus, a, um, leżący niżej, saxis; Candaviae; wystawiony, aquiloni; — przenoś. poddany, podległy, ulegający, servitio; parcerre subjectis; 2) graniczący z czym, rivus castris subjectus; campus viae s.; insula ostio amnis s.

Subjiato, jecti, jectum, 3. podkładać, podrzucać, ignem, sublicas, scutulas, rotas i t. p. ignem lub ignes alicui rei; epistolam sub pulvinum lub pulvino; sub aspectum lub oculis aliquid; — przenoś. a) w ogóle: ea, quae sub sensus subjecta sunt, rzeczy, które podpadają pod zmysły; także: res quae subjectae sunt sensibus; bona sub praecone lub voci praeconis subjicere, wystawiać na sprzedaż publiczną; dodać, połączyć, sententiam sub voce lub rem voci; cogitationi suae aliquid; zrobić podziały, dzielić r.p. rodzaje na gatunki i t. p.; partes generibus; sub metum subjecta sunt pigritia, pudor i t. d.; perturbacionibus duae partes subjiuntur; b) poddać, podbić, hołdowniczym zrobić, aliquem lub se imperio alicujus; Babyloniam alicui; Gallia securibus subjecta; stąd: wystawić, narazić na co, navigationem hicmi, na burzę; mare est subjectum ventis; terram ferro, orać; scelus odio; 2) podsunać, pontéj przy czym postawić, tuż, obok położyć, zalożyć i t. p. subjecto ad mentum gladio; mactronem; często w znac. woj.: aciem collibus. castris alicujus; castra

urbi; castris legiones; także: aedes colli; podac, wręczyć, libellum alicui; — przenoś. podać, nastęrczyć komu myśl, natchnąć, wlać i t. p. consilia certiora; spem; quae dolor querentibus subjiicit; subjiciens, quid dicerem; quidquid subjiicit metus aut spes; 3) w górę podnosić, wyrzucać, tragulas inter currus; regem in equum; poet.: corpora saltu in equos, wskakiwać na konie; se s. lub subjici, wznosić się, alnus se subjiicit; laurus; 4) przytoczyć co w mowie, dodać, rationem; vix pauca subjiicio: quod subjiicit; tum risum abortum Scipioni et subjecisse; 5) postawić innego na czyjśm miejscu, integros vulneratis; podrabiać, fałszować, odmieniać, librum, testamenta; potajomnie poduszczać, podzegać, aliquem.

Subjugo, 1. podbijać pod moc, ujarzmiac, u późn. pis.

Subjungo, junxi, junctum, 3. zaprzęgać, tigros curru; — przenoś. podbić, ujarzmić, urbes sub imperium; provincias imperio alicujus; sibi res; poet.: nulli fas Italo tantam subjungere gentem; 2) umieszczać, dołączyć, puppis rostro Phrygias subjuncta leones; poet.; — przenoś. połączyć, omnes artes oratori.

Sublabor, lapsus, 3. upadać, spes Danaum; 2) wciskać się niezacznie, lues udo sublapsa veneno.

Sublate, przysł. górnle, wzniosle, dicere; dumnie, chępliwie, de se dicere.

Sublatio, ōnis, ż. podniesienie, wzniosłość, animi.

Sublatus, a, um (od tollo) podniesiony, clamor ad aethera, wznoszący się pod niebiosa; — przenoś. pyszny, nadęty, z przyp. u victoriā, z powodu zwycięstwa.

Sublęgo, lęgi, lectum, 3. zbierać co pod częm, sublegit quodcumque jaceret inutile, poet.; 2) podkradać, wykradać;—przenoś. podsłuchiwać, quae sublegi tacitus tibi carmina nuper; 3) podstawić, obrać kogo na czyje miejsce, in locum demortui aliquem; senatum.

Sublevatio, ōnis, ż. ułatwienie, ulga.
Sublęvo, 1. podnosić, podźwignąć, aliquem stratum ad pedes; se; sublevari ab aliquo; ab iis sublevatus murum ascendit; Aeneas terra sublevat ipsum; — przenoś. a) umniejszyć, ulżyć, złagodzić, laborem militum; pericula, inopiam, res adversas, offensionem, calamitates, fortunam; i t. p.; b) wesprzeć, dopomódz, causam inimici; fugam alicujus pecunia; alios; tantis implicatum rebus; vicinos, patriam (pecunia).

Sublica, ae, ż. pal, podpora.

Sublicius, a, um, na palach zbudowany, pons.

Subligaculum, i, n. fartuch.

Subligo, 1. podwiązać; 2) przypasać, lateri ense.

Sublimis, e, rzadko sublimus, a, um, wysoki, wzniosły, columna, cacumen montis; fastigium; wysoko będący, sublimis curru; sublimes in equis redeunt; sublimis abiit, wznosił się w powietrze; *rzeczow.* in sublime extollere, w górę podnieść; *przyst.* sublime, wysoko, a. putrescere; często: sublime ferri, wysoko się wznosić; — przenoś. wzniosły, wspaniały, znakomity, świetny, vir, mens, domus; sublimia cures; górny, szczytny, carmen, vcrsus. [niosłość.

Sublimitas, ātis, ż. wysokość, wy-
Sublimiter, *przyst.* wysoko.

Sublimus, a, um, patrz sublimis.

Sublino, lęvi, litum, podmazać, namaścić, lekko farbą pociągnąć.

Sublūceo, luxi, 2. trochę jaśnieć, przebijać się jak światło, crepuscula.

Subluo, lui, lātum, 3. podmywać, o rzekach: podrywać, odbierać, collis radices flumina subluabant; montem flumen subluabat.

Sublustris, e, trochę świecący

Submergo, mersi, mersum, 3. zatopić, zanurzyć, navem, homines ponto; equus submersus; submersas obrue puppes.

Subministro, 1. dostarczać, poddawać, dawać, wlaś. i przenoś. tela clam; frumentum; adjumenta atque ornamenta arti; auxilia hostibus.

Submisso, *przyst.* pokornie, uniżenie, skromnie, bez dumy, supplicare: submissus nos geramus; 2) łagodnie, powolnie, dicere.

Submissio, ōnis, ż. znizienie, spuszczenie, w przeciwieństwie do elatio; 2) łagodność, powolność, vocis, orationis.

Submissus, a, um, nachylony, znizony, nizki, vertex; submissiores, mający postawę więcej nachyloną; — przenoś. a) skromny, pokorny, oratio; civitates submissiores calamitate; tendere submissas manus; w złej myśli: podły, nikczemny, submissum vivere; ne quid humile, submissum faciamus; b) o mowie i mówcy: cichy, spokojny, powolny, łagodny, skromny, vox; orator; submissa dicere, ō małych rzeczach.

Submitto, mīsi, missum, 3. postawić, umieścić pod częm, podsadzić, — przenoś. poddać, animos amori; se culpa, dopuścić się wykroczenia, przewinienia; 2) cichaczem, potajemnie, posłać, aliquem; ad pupillae matrem submittebat; także w ogóle: posłać, nadesłać, subsidia alicui; aliquem

alicui subsidio; juventutem ad bellum; laborantibus auxilium; milites auxilio; 3) podnieść do góry; — przenoś. a) wydawać, rodzić, non monstrum submisere Colchi majus; b) hodować, vitulos, tauros, pullos equorum, monstrum; 4) zniżyć, se ad pedes, upaść do nóg; spuścić, fasces, clipeum; — przenoś. o mowie: multum s., słabo, niedosadnie mówić; złożyć, zwolnić, zaniechać, zaprzestać, furorem, poet.; unizżyć, se; se alicui; animum lub animos s., stracić odwagę; imperium alicui, zostawić, ustąpić, przyznać.

Submoleste, przysł. nieco przykro, nieprzyjemnie.

Submolestus, a, um, trochę przykry, nieprzyjemny.

Submorosus, a, um, nieco dziwaczny, zrzedny.

Submōtor, ōris, m. usuwający, robiący miejsce (o liktorach).

Submoveo, mōvi, mōtum, oddalać, odpędzać, odpychać, usuwać, aliquid; ex muro; ex agro; ab Alpibus in Italiam; a porta; a republica, a bello; patria, nostros longius; sub Albim fluvium; ultra Rhenum; copias procul amne; submoto Lysandro; szczegól. o liktorach, którzy spędzali lud z drogi dla zrobienia miejsca przechodzącym konsulom i t. p.; submove turbam; populum; submoveri jubet; submoto, gdy zrobiono miejsce; 2) litora, zabudować; — przenoś. wstrzymywać, improbos maleficio.

Submūto, āre, zamieniać, verba pro verbis.

Subnasoor, nātus, 3. wyrastać.

Subnecto, nexui, nexum, 3. przywiązać, przyczepić, velum antennis; podpiąć, cingula mammae; fibula vestem; — przenoś. u późn.

pis. przytoczyć co w mowie, dodać, fabulam; deinde callide subnectit.

Subnēgo, āre, po części zaprzoczać; odmawiać.

Subnixus, a, um, oparty na czem, solio alte subnixus. poet.: mitra mentum subnixus, mający podwiązaną; — przenoś. a) polegający na czem, ufny, auxiliis; pyszny, hardy, victoria.

Subnūba, ae, 3. współzalatnica.

Subnubilus, a, um, nieco pochmurny, nox.

Subo, āre, czuć popęd płciowy.

Subobscoenus, a, um, nieco brzydki, sprosny, na wszteteczność zakrawający.

Subobscūrus, a, um, trochę ciemny, breves et ob eam ipsam causam subobscuri.

Subodiōsus, a, um; trochę przykry, znieawidzony.

Suboffendo, āre, nieco zawadzić; uchybić, zawinąć, apud aliquem.

Subōleo, āre, trochę pachnąć, (hoc) subolet mihi, lub samo subolet, domyślam się, przeczuwam.

Subōles, is, 3. odrostek, latorośl; o ludziach: potomek, plemiennik, dziecię; w ogóle: potomstwo, s. stirpis; subolem producere, propagare; poet.: hircus s. gregis.

Subōlesco, āre, dorastać, podraść, juventutem subolescentem.

Suborno, 1. opatrzeć, obdarzyć, aliquem pecunia; a natura subornatus; 2) namówić w zamiarze szkodenia komu, falsum testem, accusatorem; quum adversus Charetem eum subornaret; aliquem in caput alicujus; aliquem in bellum; hominem subornatis, qui dicat; militem subornant, ut Syracusas perferat nuncium.

Subp, patrz supp.

Subrancidus, a, um, nagnily, przyśmiardły, caro.

Subraucus, a, um, trochę chrapliwy, vox.

Subrefootus, a, um, trochę naprawiony, pokrzepiony.

Subrémigo, ěre, robić wiosłami, płynąć za kim.

Subrępo, repsi, reptum, 3. podlażyć, wmykać się, wciskać się, sub tabulas; moenia; — przenoś. somnus in oculis subrepat, wkrada się.

Subrideo, risi, risum, 2. uśmieczać się, subridens mixta Mezentius ira. [sznio.

Subridicüle, przysł. trochę śmie-

Subrigo, lub surrigo, zwykle surgo, surrexi, surrectum, 3. wyprowadzić, podnieść w górę, subrigere aures, subrecto mucrone; 2) nieprzech. surgere, powstać, podnieść, e lectulo, lub samo s. ante lucem, cum die. humo, toro; poet.: ab Arpis Tydides (przybył, pokazał się): ad aetherias auras (przyjść na świat), o mówcy: powstać, podnieść się, wystąpić, ad dicendum; poet.: surgit ad hos Ajax; — przenoś. a) pokazać się, zaczynać się, surgit dies, sol, nox, ventus (powstaje), messis, pugna, discordia, ira i t. p.; b) powstawać, wznosić się, moenia, arx novae Carthaginis; lapidosos surgere montes; wzrastać, per spes surgentis Juli.

Subringo, ringi, nieco się gniewać, dąsać.

Subripio, patrz surripio.

Subręgo, 1. wybrać na czyje miejsce, nec collegam subrogasset in locum Bruti; collegam sibi; ad consules subrogandos.

Subrostrāni, orum, m. włóczący się cały dzień na placu publicznym koło mównicy rostra zwanęj, nowinarze, próźniacy.

Subrubeo, ěre, trochę się czerwienić.

Subruo, rui, rütum, 3. pedkopać, obalić, wywrócić, zburzyć, zniszczyć, murum (ab imo); arbores a radicibus; muros cuniculis; murum admotis testudinibus; subruta turris; — przenoś. libertatem; reges muneribus.

Subrusticus, a, um, zakrawający na wieśniaka.

Subscribo, scripsi, scriptum, 3. pisać co pod cęsm, podpisać aliquid, haec libello; status; z nast. 4 przyp. i tr. bez.; o cenzorze: istam causam s., napisać przyczynę, pod nazwiskiem tego, któremu daje nagane; o oskarżycielu: pod skargą napisać swoje imię, causam parricidii; podać skargę, in aliquem; subscripsit, quod is pecuniam accepisset i t. d.; o współoskarżycielu: skargę przez głównego oskarżyciela podaną podpisem swoim stwierdzać, neminem neque suo nomine neque subscribens accusavit; — przenoś. popierać, przystawać na co, potakiwać, potwierdzać, irae Caesaris; odiis; 2) wykazać, spisać, zapisać, numerum.

Subscriptio, ōnis, Ź. podpis; a) o cenzorze: uzasadnienie objawionej nagany, censoria, b) skarga sądowa na piśmie opatrzona podpisem oskarżyciela, porów. subscribo; podpisanie jakiego aktu z wymienieniem zawartęj w nim treści.

Subscriptor, ōris, m. oskarżyciel dodatkowy, który się na skardze przez kogo podanej podpisuje, accusatore Lentulo subscriptoribusque ejus.

Subsecivus, patrz subsicivus.

Subsęco, secui, sectum, 1. podcinać.

Subsellium, ii, n. ława, siedzenie niższe, szczegól. dla sędziów, o-

skarżycieli i obrońców; — stąd przenoś. sąd, accusat ad subsellia; homo a subselliis; versatus in utrisque subselliis, w sądach prywatnych i publicznych; judicatio longi subsellii, długie naradzanie się.

Subsequor, sequūtus i secūtus, 3. tuż, bezpośrednio, natychmiast następować, postępować, nostri neque signa subsequi poterant; aliquem furim; — przenoś. towarzyszyć, hos motus subsequi debet gestus; iść za czyjśm zdaniem, stosować się do czego, aliquem, libertus tuus suo sermone subsequutus est humanitatem literarum tuarum.

Subsiciuus, a, um, odcięty, tempora subsiciua, czas pozostały od głównego zatrudnienia; opera subs. robota podrzędna, dorywcza, wykonana w czasie wolnym od głównych zajęć.

Subsidiarius, a, um, odwodowy; pomocniczy, posilkowy, cohortes, acies, milites, naves; *rzeczow.* subsidiarii, orum, *m.* wojska odwodowe.

Subsidior, āri, być na odwodzie, posilkować.

Subsidium, ii, *n.* wojsko odwodowe, posilkowe, szczegól. żołnierze zwani triarii, najczęściej w licz. mn., subsidia et secundam aciem adortus; acies fulta subsidiis; 2) miejsce wojska odwodowego, legio in subsidio posita; reliqua signa in subsidio arcus collocat; 3) pomoc wojenna, posilki, zwykle w licz. poj. subsidium submittere, ferre; subsidio ducere, ire, venire; 4) w ogóle: wszelka pomoc, ratunek, nec tibi subsidio sit numen; subsidium senectuti parare.

Subsido, sēdi, sessum, 3. przysiądać, usiąść, o ludziach i zwie-

rzętach; 2) czatować na co, in insidiis, in eo loco; także: z prz. 4. devictam Asiam, poet.; — przenoś. zniżyć się, jussit subsidere valles; upokajać się, undae subsidunt; aqua subsidit; 2) osiadać, zatrzymać się, in via, in Sicilia.

Subsigno, 1 podpisać; wnieść do zapisu, praedia apud aerarium.

Subsulto, silui, 4. podskakiwać.

Subsisto, stiti, 3. zatrzymać, aliquem; 2) nieprzech. a) zatrzymać się, in itinere; tacita substitit unda; o okrętach: ad insulam Tauridem; substitit lingua timore; — przenoś. ustać, uspokoić się, substitit clamor, poet.; b) zostać gdzie, bawió, in eodem loco; biduum apud aliquem; paucos dies; diutius; c) opierać się, opór stawić, alicui, clipeo; quod neque anchorae funesque subsisterent, neque; — przenoś. wytrzymać, poddać, wystarczyć, sumptui.

Subsortior, 4. na nowo losem obierać, judices.

Subsortitio, ōnis, *ż.* powtórne wybieranie losem, iudicium.

Substantia, ae, *ż.* istota, byt, pateternorum bonorum, u późn. pis.

Substerno, stravi, stratum, 3. podścielać, podkładać, cinnama; na str. bier. leżać pod czem, substratus alicui; — przenoś. poddawać, omne corporeum animo; 2) wyścielać, nidos mollissime; viam glareā.

Substituto, stitui, stitūtum, 3. podkładać, podstawiać; — przenoś. przedstawiać, wyobrazać, substituerat; animo speciem corporis amplam; 2) stawic kogo w czyje miejsce, lub rzecz jaką w miejsce innej, ut alium in locum ejus substituerant; aliquem alicui; aliquem pro aliquo; aliquid pro aliqua re; aliquem rem criminis, zwalić

- na kogo winę; 3) stawić co przy czém, podło, w pobliżu, armaturas leres post elephantos.
- Substo, áre**, zostać, wytrwać.
- Substrictus, a, um**, szczupły, chudy, ciasny, ściągnięty.
- Substringo, strinxí, strictum, 3.** podwiązać, podciągnąć w górę, caput equi loro altius; poet. aurem substrine loquaci, nadstaw ucha gadule.
- Substructio, ōnis, 3.** fundament budowy; 2) budowa, substructionum moles; theatrum substructionibus maximis.
- Substruo, struxi, structum, 3.** fundament do budowy założyć, zgruntu budować, Capitolium; 2) brukować, wiać, glareć.
- Subsum, fui, esse**, być pod czém, leżeć niżej, nigra subest lingua palato, poet.; — przenoś. być w czém, ukrywać się, subest causa, ratio, suspicio; nihil doli, mali i t. p.; 2) być w bliskości, subest mons, classis, hiems, nox, dies, templa marí subsunt, nec vicina subest taberna.
- Subsuo, sui, sutum, 3.** podszyć, przyszyć poniżej, subsuta instita vestes, poet.
- Subtámen, inis, n.** watek, osnowa w tkanin; poet.: o nici Parca, unde tibi reditum certo subtemine Parcae rupere.
- Subter, 1)** *przysl.* pod, niżej, u dołu, esse; 2) *przym.* pod, z 4 przyp. na pyt. dokąd; z 6 na pyt. gdzie? subter fastigia duxit; subter imas ablata cavernas; s. testudine.
- Subterrotáneus, a, um**, zaskórny, morbus, wodna puchlina.
- Subterfugio, fūgi, fugitum, 3.** wymknąć się, unikać, uchronić się, uchodzić, periculum, poenam aut calamitatem.
- Subterlābor, lapsus, 3.** podsuwac się, podplynąć, z 4 przyp. fluctus subterlabere Sicanos; 2) umknąć, navis subterlabens.
- Subterraneus, a, um**, podziemny, specus.
- Subtersēco, āre**, przecinać u spodu.
- Subtexo, texui, textum, 3.** podełkać (o tkaczu); — przenoś. a) zawlec, zaciągnąć u spodu, nubes soli, poet.; b) okryć, coelum fumo, zacmić niebo dymem; 2) dotkać; — przenoś. dodać, dołączyć w mowie, origininem familiarum; z 4 przyp. i tryb. bez., subtexit fabulae huic legatos interrogatos esse.
- Subtilis, e**, cienki, szczupły; — przenoś. a) delikatny, wytworny, palatum; b) delikatny, przenikliwy, iudicium; sagax et admodum subtilis ingenio; c) ścisły, dokładny, gruntowny, descriptio, definitio, epistolae; odznaczający się dobrym smakiem, venustas; d) prosty, niewykwintny, dobitny, dicendi genus; oratio; także o pisarzach: subtilis oratione; disputator subtilis.
- Subtilitas, ātis, 3.** cienkość; — przenoś. a) bystrość, przenikliwość, dokładność, gruntowność, dobitność, disserendi, disputandi, sententiarum; b) naturalność, niewykwintność, orationis.
- Subtiliter, przysl.** cienko, delikatnie; — przenoś. a) dokładnie, gruntownie, przenikliwie, iudicare, disputare, scribere, numerum exsequi; b) poprostu, bezozdobnie, dicere.
- Subtimeo, āre**, lękać się nieco.
- Subtráho, traxi, tractum, 3.** wyciągnąć z pod czego, w ogóle: odjąć, usunąć, zabrać, wydrzcć, cibum alicui; pecuniam; hastatos ex acie; milites ab dextro cornu; dediti-

- cios; aliquem tormentis; aggerem cuniculis (zniszczyć za pomocą podkopów); impedimenta fuga clandestina; se subtrahere aspectui; także: na str. bier, subtrahitur solum, morze usuwa się pod wioślami, poet.; — przenoś. materiam furori; materiam consternationis; cui iudicio eum mors subtrahit; vires subtrahit ipse timor; se a curia et ab omni parte reipublicae; s. nomen lub aliquem, opuścić, nie wymienić, u późn. pis.
- Subturpiculus**, a, um, i subturpis, e, nieco szpetny.
- Subtus**, przysł. pod spodem, u dołu.
- Subtucula**, ae, ż. koszula.
- Subula**, ae, ż. sztydło.
- Subura**, ae, ż. jedna z najwięcej ożywionych ulic w Rzymie; stąd: **Suburānus**, Suburański, tribus, **Suburbānitas**, ātis, ż. okolica bliżka miasta.
- Suburbānus**, a, um, blisko miasta leżący, ager, fundus, rus; rzeczow. suburbanum, i, n. posiadłość wiejska blisko miasta, in suburbana amicorum deportare; suburbani, orum, m. mieszkający blisko Rzymu.
- Suburbium**, ii, n. przedmieście.
- Suburgeo**, ēre, przypierać, nagać, napędzać, proram ad saxa.
- Suburra**, patrs Subura.
- Subvectio**, ōnis, ż. przywożenie, dowóz, frumentii.
- Subvecto**, āre, dowozić, podwozić, nieść, saxa humeris; corpora cymba.
- Subveho**, veki, vectum, 3. przywozić, dowozić, dostawiać, Philippum adverso flumine lembis subvectum; poet.: curru subvecta per aera; ad arces subvehi; frumentum fluvio Arari; commeatu ex Samio; subvecta ponto agmina.
- Subvēnio**, vēni, ventum, 4. przychodzić, nadchodzić; 2) przynosić pomoc, ratować, pomagać, innocentiae; provinciae; subveniendum Adherbali censebant.
- Subvēreor**, ēri, trochę się obawiać.
- Subverto**, verti, versum, 3. wywracać, obalać, moles — przenoś. niweczyć, znosić, leges ac libertatem; decretum consulis; avaritia fidem, probitatem ceterasque bonas artes subvertit.
- Subvexus**, a, um, w kierunku ukośnym wznoszący się.
- Subvōlo**, āre, podlatywać, in coelestem locum.
- Subvolvo**, ēre, toczyć w górę, manibus saxa.
- Suocedāneus**, a, um, zastępujący miejsce; rzeczow. zastępca, u późn. pisarzy.
- Succedo**, cessi, cessum, 3. podchodzić, wchodzić pod co, sub umbras, tuniulo terrae, tectis nostris, poet.: tectum; wciskać się, zachodzić, quo mare longius succedit; — przenoś. a) brać co na siebie, oneri; b) poddać się, dominationi; 2) przystępować, zbliżać się, sub montem: sub primam aciem; ad montes; mnrns lub muros: tumulum, portis; ad castra hostium i t. p.; — przenoś. melius tempus succedit; 3) wchodzić na co, posuwać się wyżej, wzbijac się, wznosić się, in arduum; alto coelo, poet.; 4) bezpośrednio następować po kim w urzędzie, voluit ei succedere; in locum alij; quum in eum locum alij praetores successissent; pod względem miejsca: ad alteram partem succedunt Ubii; o czasie: aetas aetati succedit; pod względem znaczenia: magnitudini patriae; — przenoś. szczęścić się, powodzić

się, res nulla successerat; si ex sententia successerit; neque satis inceptis succederet; haec prospere succedebant

Succendo, cendi, censum, 3. podpałać, zapalać, turrem, aggerem, pontem, vimina, rogum, urbem; — przenoś. zapalić, amore alicujus succensus.

Succenseo, censui, censum; 2. gniewać się, zapalać się gniewem, alicipi; ze spój. quod, non succensendum ipsis, quod fidem conservare voluerint; z 4 przyp. i tryb. bezok.

Succenturio, 1. zaclagać żołnierzy na miejsce wysłużonych lub zabitych.

Succenturio, ōnis, *m.* niższy stopniem od centuryona.

Successio, ōnis, *ż.* następstwo, następowanie w urzędzie, w spadku i t. p. wstąpienie na czyje miejsce, in locum alicujus; — przenoś. voluptatis.

Successor, ōris, *m.* następca w urzędowaniu, w dziedzictwie i t. p.; poet.: succ. studii, naśladowca; Junius s. Maji; novus est successor habendus (o tarczy, która miała zająć miejsce dawniejszej).

Successus, us, *m.* zbliżanie się, przysuwanie się, nadejście, hostium, equorum; 2) następstwo, ciąg, continuo totius temporis successu, przez cały przebieg czasu, u późn pis.; — przenoś. powodzenie, pomysłność, szczęście; successum artes non habuere meae; prosperos successus dare orsis tanti operis; pleni successibus anni; successu exsultans; s. improborum plures allicit.

Succidaneus, patrz succedanens.

Succidia, ae, *ż.* poleć.

Succido, cidi, cismus, 3. podcinać,

odcinać, ścinać, frumenta, arbores, herbas curvamine falcis; flos succisus aratro; femina poplitesque. crura equis.

Succido, cidi, 3. upadać, in mediis conatibus aegri succidimus, poet.

Succiduus, a, um, upadający, zniżający się, genu, poples, poet.

Succinctus, a, um, uzbrojony, przygotowany do czego, gladio, cultro, ferro; avidae succincta rapinae.

Succingo, cinxi, cinctum, 3. podpasac. podkasać, succinctus, podpasany, podkasany, krótką suknią odziany, Diana; poet.: succincta comas pinus, ogolocona z gałęzi; 2) przypasać, uzbroić, pugione, pharetra i t. p.; — przenoś. otoczyć czem, succinctus armis legionibusque; Carthago succincta portubus; poet.: Scylla feris atrum canibus succingitur alvum.

Succino, ěre, przyspiewywać, wtórować; — przenoś. odzywać się na co, succinit alter, poet.

Succisivus, patrz subsicivus.

Succlāmatio, ōnis, *ż.* okrzyk.

Succlamo, 1. wolać, krzyczeć, alicui, z 4 przyp. i tryb. bezok. quum succlamasset, nihil se mutare sententiae.

Suoco, patrz suco.

Succresco, crēvi, cretum, 3. u dołu lub obok wyrastać; — przenoś. vident succrescere vina, widzą, że wina przybywa; orator succrescat aetati, niech zasłynie w tym czasie; gloriae seniorum succrescere, brać udział w chwale przodków.

Succumbo, cubui, cubitum, 3. upadać pod czem, uledz, dać się pokonać, non enim cum quoquam arnia contuli, quin mihi succubuerit; s. oneri, doloribus, senectuti, somno, culpae; stosować się do czego, tempori.

Succurro, curri, cursum, 3. podbiegać, przybiegać, przybywać, szczegól. z przyp. 3. dawać pomoc, afflictis semper succurri; non ignara mali, miseris succurrere disco; 2) przychodzić na myśl, illud etiam mihi succurrerat; ut quidque succurrit i t. p.

Succus, patrz succus.

Succussus, us, m. wstrząśnienie.

Succutitio, cussi, cussum, 3. wstrząsać, wzruszać, succutitur alte currus, podskakuje wysoko.

Suco, ónis, m. wysysacz, zdzierca, tichwiarz.

Sucula, ae, ż. świnka; w licz. mn.

Suculae, hyady, gwiazdozbiór.

Sucus, i, m. sok, stirpes e terra sucum trahunt; masć, olejek, s. pinguis olivi, oliwa; lekarstwo, napój, pocula suci amari; truczna, s. veneni; 2) smak dający się czuć w jedzeniu, piscis suco ingratus; ova suci melioris; — przenoś. moc. jedrność; amissimus sucum et sanguinem; szczegól. o mówcach i mowie: retinebant sucum Periclis: s. orationis.

Sudarium, ii, n. chustka do ocierania potu, chustka od nosa.

Sudatio, onis, pocenie się.

Sudes, is, ż. pal.

Sudo, 1. pocić się, potnieć; z prz. 6. być zmoczonym, zlanym, s. sanguine litus; także: sączyć się, kapać, balsama sudantia ligno, poet.; — przenoś. pocić się, pracować usilnie, sudandum est his pro communibus commodis; 2) przech. wydawać z siebie kroplami, quercus sudabunt mella; arborea balsama sudant.

Sudor, óris, m. pot, quum sudor ad imos manaret talos; sudor iit per artus; sudorena excutere; — przenoś. trud, wielka usilność,

stilus multi sudoris est; multo phaleras sudore receptas.

Sudus, a, um (od se i udus), suchy, pogodny, s. ver; *recto* sudum, i, n. pogoda, si erit sudum.

Sueo, ére. być przyzwyczajonym.

Suesco, suévi, suétum, 3. przyzwyczajając się; w cz. przesz. dok. suevi, jestem przyzwyczajony, zwykłem, quod suesti. jak zwykłeś, jak masz zwyczaj.

Suessa, ae, ż. miasto 1) Aurunków w Kampanii: Suessa Aurunca. stąd: Suessanus, a, um, tycczący tego miasta; 2) Wolsków w Lacjum: Suessa Pometia.

Suessiones, um, m. lud w Gallii belgijskiej.

Suetus, a, um (od sueo) nawykły, wezwyczajony, z przyp. 3 lub z tryb. bez. his ego suetus; equi curru succedere sueti.

Suèvi, orum, m. lud Germanii, Swewowie, w licz. poj. Suevus, i Sueva, mieszkaniec, mieszkanka Swewii (Szwabii).

Sufes, étis, m. Sufet, najwyższy urzędnik w Kartaginie.

Suffarraneus, a um, dowożący zboże.

Suffero, ferre, nosić, utrzymywać; — przenoś. podolać, wystarczyć, nec claustra, nec ipsi custodes sufferre valent; ponosić, poenam alicujus roi.

Suffes, patrz sufes.

Sufficiens, tis, dostateczny, wystarczający, vires.

Sufficienter, przyst. dostatecznie.

Sufficio, fēci, factum, 3. podkładać, opus, fundament do budowy założyć; sufficiunt lanam medicamentis, zanurzają w farbie, maczają, farbują; poet: oculos suffecti (angues) sanguine et igni, węże mające krwią nabiegłe oczy i zaognione; 2) dostarczać, da-

- wać, własc. i przenoś. Danais vires; ipsa satis tellus sufficit humorem; 3) wybierać na czyje miejsce, censorem in locum demortui; collegam suffici censori; Haadrubale imperatore suffecto; suffectus consul (w przeciwnieństwie do konsula wpierw obranego); — przenoś. o pszczołach: reges et parvos Quirites sufficiunt, poet. II) często nieprzech.: wystarczać, być dostatecznym, podobać, alicui lub adversus aliquem; alicui rei lub ad aliquid, lub in aliquid; często samo sufficere: non sufficiebant muri; quoad sufficere remiges potuerunt; z tryb. bez. być w stanie, być w możności, nec obniti contra, nec tendere, poet.
- Suffigo, fixi, fixum, 3.** przybić, przypiąć, aliquem cruci, in cruce lub in cruce.
- Suffimen, inis, n.** i suffimentum, i, n. kadzidło.
- Suffio, fivi i fii fitum, 4.** kadzić, thymo; często: przech. okadzać, okurzać; suffitus, okadzony, u poet.
- Suffitio, õnis, ż.** kadzenie.
- Sufflāmen, Inis, n.** hamulec.
- Sufflātus, a, um, wzdęty; —** przenoś. dumny, nadęty, scientia.
- Sufflo, 1.** dąć; przech. nadymać.
- Sufflōco, 1.** (od faux), dusić; — przenoś. urbem, ogłodzić, głodem wyniszczyć.
- Sufflōdio, fōdi, fossum, 3.** wykopać poniżej, specum, zrobić loch podziemny; podkopać, murum, sacella, moenia cuniculis; Alexandria est suffossa; z pod spodu przekłóć, equos (telis); ilia.
- Suffragātio, õnis, ż.** sprzyjanie, pomaganie ubiegającym się o urząd na wyborach
- Suffragātor, õris, m.** sprzyjający, pomagający na wyborach. glosujący za kim.
- Suffragatōrius, a, um,** tyżący się glosujących za kim, amicitia.
- Suffragium, ii, n.** odłamany kawałek, skorupka, której starożytni używali do dawania głosu na zgromadzeniach, stąd: a) glos, kreska, s. inire, ferre, glosować; in s. mittere, poddać glosowaniu; testarum suffragia, sąd skorupkowy, ostracyzm, testularum suffragiis e civitate ejectus: — przenoś. glos przychylny, zdanie, pochwalenie, suffragio tuo rhetorem; supplex populi suffragia capto: b) prawo glosowania; suffragia dare; s. alicui impartiri.
- Suffrāgo, Inis, ż.** przegub w posledniej nodze zwierząt czworonoznych.
- Suffrāgor, 1.** glosować za kim, glosowaniem pomagać ubiegającemu się o urząd, suffragandi libido; w ogóle: pomagać, zalecać, popierać, alicui lub alicui rei; suffragante aliquo, za czym poparciem, wstawieniem się; suffragante fortuna, za sprzyjaniem losu.
- Suffringo, ẽre, podłamać, złamać, crura alicui.**
- Suffugio, fūgi, fugitum, 3.** uciekać pod co, in tecta: także: z 4 przyp. uchodzić przed czym, sensum, tactum.
- Suffugium, ii, n.** przytułek, miejsce schronienia się.
- Suffulcio, fulsi, fultum, 4.** podpierać, porticum columnis.
- Suffundo, fūdi, fūsum, 3.** podlewać, lać pod co; 2) oblewać, zalewać, wylewać, mero suffuso, sanguis cordi suffusus; poet.: o puchlinie wodnej: intumuit suffusa venter ab unda; — przenoś. s. ore ruborem i rubore suffundi, zarumienić się, poet.; rubor mihi

suffunditur, rumienie się; palloſ suffanditur, blednieje; z przyp. 6. zwilżyć, napełnić, okryć czém, to-pido suffundit lumina rore; la-crimis oculos suffusa nitentes; lin-gua suffusa veneno; rubra suffu-sus lumina flamma; także: sales suffusi felle; animus nulla male-volentia suffusus.

Sugamber, patrz Sygamber.

Suggéro, gessi, gest m, 3. podda-wać, podkładać, flammam costis aheni, poet.; — przenoś. invidiae flammam ac materiem criminibus; 2) dostarczyć, dać, apparatus; tellus alimenta suggerit; — przenoś. do-dać, przydać, ratiunculam huic sen-tentiae, questus; sprawić, ludum Druso (zamydlić oczy); 3) zaraz przytoczyć, zaraz co po czém po-łożyć, bezpośrednio kogo po kim wymienić, Horatium Bruto.

Suggestum, i, n. miejsce wznie-sione, z którego mówiono do ludu, illud suggestum ascendens.

Suggestus, us, m. miejsce wznie-sione, z którego przemawiano do ludu, de suggestu inquit; miejsce, na którym zasiadał pretor, excel-so in suggestu jura reddentem.

Suggill- patrz Sugill-.

Suggrandis, e, nieco wielki,

Suggrunda, ae, ż. obdaszek, ko-niec dachu wydatny od ściany dla spływania deszczowej wody.

Sugillatio, ōnis, ż. siniak; —prze-noś. znieważenie, obelga, consu-lum.

Sugillo, 1 pobić kogo, porobić si-niaki; — przenoś. znieważyc, wy-rządzić obelgę, viros spectatos.

Sugo, suxi, suctum, 3. ssać, u-bera; — przenoś. wyssać, nabrać w siebie, errore cum lacte nu-tricis.

Sui, *zaimiek zwrot.* siebie, przyp. 3. sibi. 4 i 6 se lub dla wzmocnie-

nia *se*; przyim. cum przekłada się: secum; dodaje się przyrostek met, znaczący sam dla większej dobitności: semet, sibimet; ad se, do siebie; do domu; apud se, u siebie, w domu, devertit Clodius ad se.

Suilo, is, n. chlów.

Suillus, a, um, świni, wieprzo-wy. grex.

Sulcitani, orum, m. mieszkańcy miasta Sulci w Sardynii.

Sulco, 1. orać, brózdzić, robić brózdę, humum vomere; — prze-noś. serpens sulcat arenam; marsz-czyć, cutem rugis; płynąć, rate sulcavimus undas; fragili ligno ae-quetor; vada cafinā.

Sulcus, i, m. brózda, s. imprimere; 2) dółek, jamka, rowek do sadzenia drzew, winorośli i t. p. tenui vitem committere sulco; plan-tas deponere sulcis; 3) rozdziela-nie się wody pod płynącym okrę-tem, infundunt sulcos, poet.

Sulfur, ūris, n. siarka.

Sulfuratus, a, um, siarkowany.

Sulfureus, a, um, siarczany, aqua Sullā, ae, m. familijne imię rodu Korneliuszów; stąd: a) Sullānus, a, um, Sullański, do Sulli odno-szący się; *rzeczow.* Sullani, orum, m. stronnicy Sulli; b) Sullaturio, Ire, naśladować Sulle.

Sulmo, ōnis, m. miasto Pelignów w środkowej Italii; stąd: Sulmo-nensis, e, do Sulmony odnoszący się i Sulmoneses, ium, m. Sul-moneńczycy.

Sulph-, patrz sulf.

Sulpicius, a, um, nazwisko Rzym-skiego rodu; *przym.* do Sulpicyu-sza naleśacy, horrea.

Sultis = si vultis.

Sum, fui, esse, być, zostawać, znajdować się, żyć, omnium qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt;

nollus sum, już po mnie, jestem zgubiony; suus cuique mos est, każdy ma swój zwyczaj; w odniesieniu do miejsca: Romae, Athenis, in aliquo loco; apud aliquem lub ad aliquem, Curio fuit ad me diu; ab aliquo loco esse, w oddaleniu być, mieszkać, leżeć; w odniesieniu do stanu i uposobienia, położenia, in aere alieno, in laudibus, in spe i t. p.; esse cum aliquo, ǳbcować, przestawać z kim; secum esse, być w samotności; est mihi aliquid cum aliquo, mam z kim do czynienia, mam stosunki; esse ab aliquo, należeć do kogo, być czym stronnikiem, zwolennikiem, est ab Aristotele; esse pro aliquo, być komu przydatnym: in eo esse, ut-, mieć co w myśli, być w gotowości, aby-; esse in aliquem locum, dostać się, in Syriam, in potestate; sunt qui-, znajdują się tacy, którzy-, z nast. tryb. ozn. lub łącz., podług tego, jak się co pewnego, lub przypuszczalnego tylko przedstawia: sunt quibus unum opus est; sunt, quos iurat; sunt, qui dicant; id est, hoc est, przy wyjaśnieniu myśli poprzedniej; być, mieć miejsce, solis defectio fuit; nec provocatio erat; stād: sic, ita esse, tak się mieć: sicut erat, w takim stanie, jak był; sit ita lub esto, niech tak będzie, dobrze, mniejsza o to; est, jest taki wypadek, trafia się, zdarza się, z nast. ut i tryb. łącz., est, ut vir viro latius ordinet arbusta sulcis; z tryb. bez. fuerit mihi eguisse aliquando amicitiae tuae; także: est, ubi id maxime valeat; est quod lub ut lub cur, jest przyczyna, powód do-, magis est quod gratuler tibi, quam quod te rogem; nihil erat, quod singulis de rebus

scriberem; nihil est, quod extimescas; 2) być czém, kim, gdy następuje predykat przymiot. lub rzeczow. lub wyrażenie przymiotne, magnus hoc bello Themistocles fuit; nos numerus manus, Iphicrates fuit talis dux; ejus aetatis lub ea aetate esse, być współczesnym, żyć w tym samym czasie; magno natu; tantis opibus esse; summi ut sint laboris, że są uzdatnione do bardzo ciężkiej pracy; magno animo esse, mieć wielką odwagę; esse ea fama et gloria, magna sagacitate, singulari prudentia, praecipua fide, eodem animo, eadem mente; qui nunquam aegro corpore fuerunt; magni esse, mieć wielką wartość; wiele kosztować, frumentum fuit tanti; ager pluris erat; magni erunt mihi tuae literae; parvi, nullius momenti esse; z przyp. 2. przy oznaczeniu uległości, właściwości: nalczyć, Gallia est Ariovisti; ejusdem, alienae civitatis esse; Pompeji totum esse; suarum rerum erant; być powinnością, obowiązkiem, udziałem, rzeczą i t. p. id arbitrium non mei consilii est; non mediocris industriae est; est hoc Gallicae consuetudinis, ut-; est adolescentis majores natu vereri: temeritas est florentis aetatis, prudentia senectutis; fuit meum lugere, moją rzeczą było, do mnie należało; tuum est videre; z podwójnym przyp. 3. sprawiać, przynosić, ściagać się, służyć do czego, esse alicui auxilio, praesidio, usui, salutis, lactitiae, calamitati, malo, perniciet, detrimento, turpitudini, invidiae, opprobrio, gloriae, impedimento, fraudi et damnationi; często: non esse oneri ferendo, nie być zdolnym do dźwignia ciężaru; non esse solvendo,

supplicium de aliquo; 5) podjąć się czego, przedsięwziąć, urbem ad obsidendum, bellum, laborem; 6) przyjąć, przybrać, przywłaszczyć, mores antiquos; vultus acerbos, arrogantiam sibi; auctoritatem; sibi partes imperatorias; sibi iudicium.

Sumptio, ōnis, *ż.* jedno ze zdań poprzednich w syllogizmie.

Sumptuarius, a, um, tyczący się wydatków, lex.

Sumptuose, *przysł.* kosztownie, z wielkim nakładem.

Sumptuosus, a, um, kosztowny, drogi, coena, villa, ludi; 2) rozrzutny, marnotrawny, wiele wdękujący, venio jam ad sumptuosos (homines).

Sumptus, us, *m.* nakład, wydatek, s. epularum; sumptum in rem impendere, facere, robić wydatki; sumptui ne parcas, nie szczędź kosztów; 2) rozrzutność, marnotrawstwo, inusitatae luxuriae sumptuumque.

Sunion i Sunium, ii, *n.* przyładek w Attyce.

Suo, sui, sūtum, 3. szyć, zszywać, w ogóle: spajać, aerea sutae, pancerz, poet.

Suopte, = suo ipsius.

Suovētaurilia, lub suovitaurilia, ium, *n.* (od sus, ovis i taurus), uroczysta ofiara oczyszczalna, nazwana stąd, że zabijano świnie, owcę i wola.

Supellex, supellectilis, *ż.* sprzęt domowy; — przenoś. amicos parare, optimam et pulcherrimam vitae supellectilem.

Super, I) *przysł.* 1) w przestrzeni wyżej, w górze, na wierzchu, decorant s. armis; s. e vallo prospectant; s. reponunt (vestes); — przenoś. a) nadto, s. poscunt; s. quam, więcej niżeli; satis superque dixi,

aż nadto powiedziałem; satis superque ditare aliquem; satis superque humilis, nadzwyczajnie; b) s. quam, oprócz tego, s. quam quod, oprócz tego że; 2) w odniesieniu do czasu: po czym, s. tales effudit voces; II) *przym.* z. przyp. 6. a) w przestrzeni: na, nad, s. naviturrim effectam; qui s. musculo struatur; ensis s. cervice pendet; s. arce sunt; za, s. Bosporo incole-re; — przenoś. względem, w przedmiocie, s. tali causa missi; s. aliquo re scribere, agere; poet.: s. urbe curas; s. sua laude molitur; b) w odniesieniu do czasu: podczas, nocte s. media, poet.; 2) z przyp. 4. a) w przestrzeni: nad, na, s. asseros coria inducuntur; s. aspidem assidero; s. corpus alicujus occumbere; s. caput regis volare; s. utres nare; aqua s. montium juga concreta orat; alii s. aliorum capita ruercnt: powyżej, situs s. Namicium flumea; erat s. ipsum, cubabat s. regem; około, s. Sunium navigas; za, dalej, s. Indos proferet imperium; s. Numidiam Gaetulos accepimus; — przenoś. przed, s. omnia, przedewszystkiemi; oprócz, s. ceteris honores locus in circo datus; s. ceteros sumptus; super haec; także: vulnus s. vulnus, rana po ranie; b) w czasie: podczas, s. mensam, s. vinum et epulas, u późn. pisarzy.

Superabilis, e, łatwy do przejścia, murus; — przenoś. łatwy do pokonania.

Superaddo, ēre, przydać, dodać. tumulo superaddite carmen.

Superator, ōris, *m.* zwycięzca, populi.

Superba, *przysł.* dumile, bardo, respondere, imperare.

Superbia, ae, *ż.* duma, pycha, na-

detość, in rebus prosperis superbiam fugiamus; z dobrej strony; duma szlachetna, poczuwanie się do własnej wyższości, sume superbiam quaesitam meritis.

Superbilōquentia, ae, ż. mowa natchowana dumą.

Superbio, ire, pysznić się, być dumnym, formā, honore.

Superbus, a, um, 1) ze złej strony: dumny, pyszny, nadęty, superbum se praebuit in fortuna; utrum superbiorum te pecunia facit; stąd: Superbus jako przydomek Tarkwiniusza; 2) z dobrej strony: znamienity, wzniosły, odznaczający się, Atridae; populus bello superbus; 3) o przedmiotach nieżywych: pyszny, wzniosły; arces; ostry, surowy, iudicium aurium, iura; vultus; dumny, gressus, literae; okazały, odznaczający się, wspaniały, świetny, limina civium potentiarum; conjugium; triumphus; postes auro superbi; wprawiający w dumę, victoria.

Supercilium, ii, n. brew; 2) jako skazówka gniewu, dumy, surowości; 3) skinienie, imperium Jovis cuncta supercilio moventis; 4) wierzchołek, tumuli, tramitis cli-vosi; infime supercilio, pod górą.

Superemineo, ěre, sterczyć, przewyższać, undas; victorque viros supereminet omnes.

Superficies, ěi, ż. wyższa część jakiej rzeczy; powierzchnia; 2) to co stoi na powierzchni ziemi: budowle, drzewa i t. p., aream praedaram habemus, superficiesem consules aestimabunt

Superfigo, fixi, fixum, 3. zatknąć na wierzchu, wsadzić, capita superfixa.

Superfluo, ěre, wylewać, zalewać, zbierać; — przenoś. obfitować,

nos superfluentes (w odniesieniu do wymowy).

Superfluus, a, um, obfity, zbyteczny, niepotrzebny, u późn. pis. **Superfundo**, fudi, fūsum, 3. wylewać na co, na str. bier. wylewał się, zbierać, Tiberi superfuso; fastigio operis; — przenoś. hostes superfusi, rzuciwszy się gromadnie, w wielkiej liczbie; superfudit se (regnum Macedonise) in Asiam, rozszerzyło się; laetitia se superfundens, radość zbyteczna, niepohamowana, także o szczęściu: superfudit se animo alicujus, zaślepią, ozamnia.

Supergrēdiōr, gressus, 3. chodzić po czym, ruinas, u późn. pis.

Supari, orum, m. patrz superus.

Superimminēō, ěre, sterczyć, wznosić się.

Superimpōno, pōsui, positum, 3. kłaść na co.

Superincido, ěre, spadać na co.

Superincubo, ěre, leżeć na czym

Superincoquo, ěre, kłaść się na czym.

Superinjeto, jēci, jectum, 3. narzucić, nakłaść na co, raras superinjice frondes.

Superinim-, superinp-, patrz superimm-, superimp-.

Superinsterno, strāvi, 3. pokładać czym. zaścielać, tabulas.

Superior, patrz superus.

Superius, patrz superus i supra.

Superjacio, jēci, jectum i jactum, 3. rzucić na co, membra superjecta; poet.: aequor superjectum; rozlane; 2) przersuwać przez co, scopulos superjecit undā pontus; — przenoś. przesadzać, przekraczać granice, superjecero quidam augendo fidem.

Superlātio, ōnis, ż. przesada, przesadzanie w mowie, veritatis (hyperbola).

Superlātus, a, um, przesadzony, verba.

Supermitto, mīsi, missum, 3. wrzucać, dodać, wlać, przymieszać, aquam potioni, u późn. pis.

Superne, *przysł.* z wierzchu, na wierzchu, mulier formosa superne.

Supernus, a, um, górny, zwierzchni; poet. niebieski, numen.

upĕro, 1. 1) nieprzech. a) wystawać, górować, capite, poet.; — przenoś. mieć przewagę, wyższość, brać górę, equitatu, copiis, virtute; superat sententia; tantum superantibus malis; b) pozostawać, quid suerāt? superēt modō Mantua nobis; vitā superare, przeżyć; także: poet. samo superare (alicui); c) być obfitym nad potrzebę, do zbytku, divitiae superant; superante multitudine; quom otium superat; 2) przech. a) przebyć, przejść, przepłynąć, przejechać, montes, Alpes, aequor; przewyższać, turris superat fontis fastigium; summas ripas fluminis; także: wleźć na co, wstąpić, summi fastigia tecti ascensu supero; uprzędzić, epistolam fama esset superatura; — przenoś. α) przewyższać, celować, omnes in re; omnes splendore ac dignitate vitae; consilio, justitia, eĕlegantia; doctrina aliquem; morum civilitate aliquem; omnes scelerē: urbem utilitate; β) pokonać, zwyciężyć, hostem acie, pugna, proelio, navali certamine; Vejentes bello; Asiam bello; często samo aliquem; quarum fletu et deprecatione superatus; γ) wytrwać, wytrzymać, przetrwać, vim tempestatis labore et perseverantia; omnia; casus; δ) przejeżdżać mimo, koło czego, objechać, opłynąć, Euboeam, insidias locatas.

Superpendens, tis, wiszący nad czĕm, superpendentia saxa.

Superpōno, pōsui, posĕtum, 3. włożyć na co, położyć na wierzchu, capiti decus; manum.

Superquam, patrz super.

Superscādo, ĕre, wstąpić na co, corpora.

Supersĕdeo, sĕdi, sessum, 2. siedzieć na czĕm; — przenoś. zaprzestać, zaniechać, unikać, z przyp. 6 lub 3. labore itineris; pugnae; verborum multitudine supersedendum est; z tryb. bez. loqui, castigare, certare, agere.

Supersterno, strāvī, strātum, 3. rozścielać z wierzchu, nakrywać.

Superstes, stĕtis (od sto), blisko stojący, naoczny świadek; dawna formuła prawna: utrisque superstitibus praesentibus; 2) ten, który przeżył kogo lub co, z prz. 3 lub 2 superstitum esse alicui; alterius vestrum superstes; non solū vitae sed etiam dignitatis meae.

Superstitio, ōnis, z. świętość, poszanowanie bogów, religia, templi; superstitione facile est liberari, quom sustuleris vim deorum; poet.: przysięga czyli jej nietykalność; 2) zabobon, anilis; superstitione captus.

Superstitiōse, *przysł.* zabobonnie, dicere.

Superstitiōsus, a, um, wieszcz, prorocki, vox, poet.; 2) zabobonny, philosophi.

Supersto, āre, stać na czĕm, z przyp. 3 ruinis; z przyp. 4 ossa superstabunt volucres inhumata.

Superstruo, ĕre, budować na czĕm.

Supersum, fui, esse, 1) być nad czĕm, sterczyć; — przenoś. pokonać, wytrzymać, podolać, labori, poet.; 2) pozostać, non multum aestatis supererat; bellum supererat; nihil virium superest; satis hostium superest; quod gerendis rebus superesset; non multum su-

peresse munitiois (nie wiele bra-
kuje do ukończenia warowni); su-
perest, ut-, pozostaje, aby-; quod
superest, wreszcie, albo: co pozos-
taje; szczegól. przy życiu pozos-
tać, unus superfuit ex tanta fa-
milia; ex proelio, ex pugna lub
samo superesse; z przyp. 3. prze-
żyć, temporibus, pugnae, patri;
3) być obfitym, zbytecznym, nad
potrzebę, do zbytku, verba mihi
superesse; fama Jovi superest; tan-
tum animi superesse sententiae;
stąd: być niepotrzebnym, neque
absit quidquam neque supersit.

Sup̄erus, a, um, górny, wierzchni,
na wyższym miejscu będący,
arae, vicinus, mare i t. p.; *rze-
czow.* superi, orum, *m.* bogowie
wyżsi, świat ziemski, ludzie na
ziemi żyjący, w przeciwieństwie
do świata podziemnego (inferi); 2)
st. wyż., superior, ius, a) w prze-
strzeni: wyższy, wyżej leżący, znaj-
dujący się, s. pars aedium; także:
domus, wyższa część domu: s. pars
collis, locus, miejsce wyższe, mów-
nica, superiore e loco concionari,
dicere; loca s. wzgórza; acies s. it. p.;
Moesia s., Mezya wyższa; *rzczow.*
superiora, w przeciwieństwie do
inferiora; — przenoś. α) wyższy,
mocniejszy, potężniejszy, superio-
rem esse, być zwyciężcą, zwycię-
żyć; superiores bello esse coepe-
runt, zaczęli brać przewagę w woj-
nie; superiozem discedere, odejść
zwyciężcą; populus superior factus,
wziął przewagę; superiozem
esse contra improbos; β) wyższy,
znakomitszy, celniejszy, honoris
gradu superior; loco, fortuna, fa-
ma superiores; superior factus or-
dine; quanto superiores sumus,
tanto nos geramus submissius; b)
w odniesieniu do czasu: przeszły,
poprzedzający, dawniejszy, upły-

niony, dies, nox, annus, tempus, ae-
tas, castra, vita, facinus, pugna,
bellum, proelia, adversae res,
crudelitas i t. p. addunt ad su-
periores totidem naves triremes:
duo superiores obscurissimo ge-
nere; *przysł.* superius, wprzód,
przedtém, wyżej; superior pod
względem wieku: starszy, Diony-
sius s.; superiorum aetas; omnes
aetatis superioris; 3) stop. najw-
a) supremus, a, um, bardzo wy-
soki, najwyższy, montes, najwyż-
sze szczyty gór; — przenoś. α)
największy, najokropniejszy, naj-
surowszy, supplicium, macies;
ventum est ad supremum, przy-
szło do ostateczności, poet; β) pod
względem czasu: ostatni, nox; so-
le supremo, przy zachodzie słoń-
ca, poet; szczegól. w odniesieniu
do końca życia: dies, hora, vox;
potio, honor; ignes i t. p.; poet.
supremo ore, konającymi ustami;
rzczow. suprema, orum, *n.* koniec,
śmierć, obchód pogrzebowy, osta-
tnia posługa; *przysł.* supremum
nakoniec, po raz ostatni, magna
supremum voce ciemus; b) sum-
mus, a, um, α) w przestrzeni
najwyższy, bardzo wysoki, jugum
lub cacumen montis; aedificiorum
fastigium; summus ego (in tricli-
nio); s. urbs, najwyższa część
miasta; s. mons, wierzchołek gó-
ry; s. temo, koniec dyszla; sum-
mas amphoras operit auro, z wierz-
chu: summa aqua, terra, powierzch-
nia; *rzczow.* summum, i, *n.* wy-
sokość, szczyt, a summo, z góry;
in summo, na szczycie; summa
petrae, wierzchołki; *przysł.* sum-
mum, najwyżej: — przenoś. naj-
wyższy, największy, najmocniej-
szy, najznakomitszy, najważniej-
szy, najglówniejszy, hiems; vis,
periculum, cruciatus; cura i t. p.

genus, magistratus, potestas, honor, studium, prudentia, aequitas, humanitas, spes, bonum, malum i t. p.; s. republica, całe państwo; s. salus republicae, powszechne dobro kraju; summae res, najwyższa władza; poet.: znakomite czyny; s. bellum; główna wojna; summo republicae, w największym niebezpieczeństwie rzeeczypospolitej; omnia summa facere, robić co tylko można; o osobach: najwyższy, najznakomitszy, vir, dux, imperator i t. p.; β) w odniesieniu do czasu: ostatni, najpóźniejszy, dies, terminus, sectus.

Supervacaneus, a, um, zbyteczny, pozostający od zwyczajnego użycia; opus, praca dopadkowa, dorywcza, wykonana w chwilach wolnych od zwyczajnych zatrudnień; ze złej strony: niekonieczny, potrzebny, nieużyteczny, daremny, sanguis, literae; oratio, defensio; pro supervacaneo atque inutili habere aliquem, de timore supervacaneum est disserere.

Supervacuum, a, um, zbytni, niepotrzebny, nieużyteczny, bezskuteczny, Bajas supervacuas facere; metus; honores; supervacuum est, z tryb. bez. illis supervacuum est pugnare; ex supervacuo, niepotrzebnie, daremnie.

Supervado, ěre, przechodzić, ruinas muri; munimenta.

Supervehor, vectus, 3. przejeżdżać, żeglować, powyżej lub około, praeter oram Italiae supervectus promontorium.

Supervenio, vĕni, ventum, 4. nachechodzić, wchodzić na wierzch; poet.: heres heredem velut unda supervenit undam, dziedzić nacheodzi na miejsce poprzedniego, jak; crura loquentis terra supervenit,

pokryła; 2) nagle napaść, alicui, a Camillo Gallis superventum est, niespodzianie K. napadł na Gallów; curru desilit atque semianimi lapsoque supervenit; niespodzianie przysięć na pomoc, lub w ogóle: nadejść nagle, supervenerunt legati, signa; munientibus supervenit Marcellus; huic laetitia supervenit Quintius; neque ita multo post et pedites supervenerunt; — przeto. nox supervenit alicui, zaskoczyła; supervenit casus ignaris.

Supervivo, vixi, 3. przeżyć, alicui, u późn pis.

Supervolito, ěre, często nad czym przelatywać, tecta, poet.

Supervolo, ěre, przelatywać nad czym, totum supervolat orbem; tremebunda supervolat hasta.

Supino, 1. w znak naginać, obracać, poet.: glebas, uprawiać, nasum nidore supinor, obracam nos na zapachy.

Supinus, a, um, w znak, w tył podany, nackylony, leżący, rotus corporis; ora; tendo supinas ad coelum manus, wyciągam zwrócone ku niebu dłonie; stertit supinus; jactus, rzut w górę; Tibur, na spadziści góry leżący, poet.; stoczysty, pochyły, vallis, collis; 2) wsteczny, w spak idący, cofający się, flumina in fontes cursu reditura supino; nec redit in fontes unda supina suos, poet.

Suppar, pĕris, prawie równy, współczesny, huic aetati suppare.

Supparum, i, n. i -us, i, m. ga-tunek żagla.

Suppeditatio, ōnis, ě. dostatek, obfitość, bonorum.

Suppedito, 1. znajdować się poddostatkiem, być, in hoc campo facile suppeditat omnis apparatus dicendi; obfitować, quibus nos

- suppeditamus, ille eget; wystarczać, manubiae vix in fundamenta suppeditaverunt; parare ea, quae suppeditant ad cultum; nec consilium nec ratio suppeditat: 2) przech.: dostarczać, pecuniam alicui; omnium rerum abundantiam; quod ipsis suppeditabatur; samo supp. alicui, pomagac, wspierac, quod Ciceroni suppeditas, gratum est.
- Suppêdo**, ère = paululum pedo.
- Suppêtiae**, àrum, ż. pomoc, posilki, milites suppêtias alicui mittere; suppêtias ire alicui, isc na pomoc, także: occurrere alicui, venire, proficisci.
- Suppetior**, 1. posilkowac, ratowac, alicui.
- Suppêto**, petivi i petii, petitum, 3. byc na pogotowiu, ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat; pecunia deesse coepit, neque, quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones; quum frumentum copiaeque aliae suppeteret; o wymowie: cui res non suppetit, verba desunt; — przenos. si vita suppetet (mihi), jezeli jeszcze żyć będe; si vita longius suppetisset; suppetunt vires; neo consilium sibi suppetere; suppetit fiducia; stąd: wystarczac, byc dostatecznym, castris locus suppetit; ut ambitioni, sumptibus copiae suppetant; — przenos. rudis lingua non suppetebat libertati; poet.: podolac, novis ut usque suppetas doloribus.
- Suppilo**, 1. kraśc, okradac.
- Suppingo**, pēgi, pactum, 3. wbić pod spodem; podbić czēm, podszyc, z przyp. 6.
- Supplanto**, 1. podstawic co komu pod nogi, aby się wywrócił, aliquem.
- Supplémentum**, i, n. uzupełnienie. szczegól. we wzgledzie wojennym, scribere legionibus supplementum; legiones veteres supplemento explere; terna millia militum in supplementum impetrata.
- Suppleo**, plēvi, plētum, 2. uzupełniac, dopełniac, szczegól. we wzgledzie wojennym, legiones; poet.: sanguine venas, znovu napelnic; — przenos. nagrodzić, zastapic, vigorem firmitate animi.
- Supplex**, plīcis, zginajacy kolana, stąd: proszacy z pokora, supplicem se contulisse ad alios; supplex te ad pedes abjiciebas; także: orat multis et supplicibus verbis; voce supplicis postulare; tendit ad vos manus supplices; *rzeczow.* vester est supplex; supplicibus tuis parcas; dei supplex.
- Supplicatio**, ōnis, ż. publiczne upadanie na kolana, polaczone z modlami dla uczczenia bogów, nakazane uchwalą senatu, bądź na podziękowanie za pomyślność w wojnie, bądź na odwrócenie klęsk i nieszczęść krajowych.
- Suppliciter**, przysł. pokornie, loqui; respondere; aram venerari.
- Supplicium**, ii, n. zginanie się kolan: mianow. a) upokorzenie się przed Bogiem, modły uroczyste i ofiary, precibus supplicisque deos placare; in supplicis deorum magnifici, domi parci; także: pokorna prosba, blaganie zwrócone do ludzi, Vagenses fatigati regis supplicis; b) ukłękniecie dla odebrania kary, poddanie glowy pod miecz, stąd: kara śmierci; w ogóle: kara ciężka, męczarnia, ad supp. dare aliquem, skazac na śmierć; sumere s. de aliquo, ukarac; s. dare alicui, byc ukaranym i t. p.
- Supplicio**, 1. pokornie prosic, blagac, zaklinac, neque Caesari so-

lum pro te supplicabo; szczegól. do Boga modły zanosić, cześć oddawać, ofiary czynić dla uproszenia łaski lub podziękowania, *Mario per hostias diis supplicanti; a diis.*

Supplōdo, plosi, plosum, 3. tupać, pedem nemo supposuit.

Supplōsio, ōnis, ż. tupanie, pedis.

Suppoenitet, nieosob. żal trochę czego, aliquem alicujus rei.

Suppono, pōsui, positum, 3. (poet. suppositus = suppositus) podkładać, podstawić, ova gallinis; ignem tectis; colla oneri; caput pedibus i t. p.: poet.: aliquem tumulo lub terrae, pochować, pogrzebać, suppositus, leżący pod czem, przykryty, ignes cineri doloso; — przenos. poddać, se criminibus; poet.: aethera ingenio suo; 2) poniżej do czego przyłożyć, poet.: falcem aristis (kosić); cultrum (zarzynać); — przenos. przydać, załączyć, generi partes; exempla; 3) postawić kogo lub co na miejscu kogo lub czego, aliquem in alicujus locum; operae nostrae fidem amicorum; fałszować, testamentum; impetum in eum faciebant, qui suppositus erat.

Supporto, 1. dowozić, dostawiać, frumentum ex Sequanis, in urbem, exercitui, navibus; ex Epipro iis omnia Samethraciam supportari jussit; com meatum, ligna, aquam i t. p.

Suppostus, patrz suppono.

Suppressio, ōnis, ż: zatajenie, za-trzymanie kryjomo.

Suppressus, a, um; cichy, vox; orator suppressior ut voce, sic oratione.

Supprimo, pressi, pressum, 3. cisnąć na dół; stąd: navem, po-grążyć w morzu, zatopić; 2) za-

trzymać, classem; hostem insolenter insequentem; poet.: voceni, milczć; fons suppressus, zatamowane; sanguinem; — przenos. a) wstrzymać, iter; powściągnąć, przytłumić, iram, aegritudinem; querelas; b) ukryć, zamilczć, pecuniarum; numeros; famam decreti; indicium.

Suppudet, nieosob. nieco się wstydzic, quod eorum me suppedebat, że się ich nieco wstydzilem.

Suppuro, 1. ropić, jątrzyć się.

Suppūto, 1. obrachować, obliczyć.

Supra, 1) *przysł.* a) w przestrzeni: w górze, na wierzchu, powyżej, s. et subter; także: w przeciwieństwie do infra; toto vertice s. est, całą głową wyższy jest od innych; — przenos. wyżej, ager fortasse trecentis aut etiam s. numerum milibus emptus; s. adjicere, podawać wyższą cenę, licytować, ut nihil s. posset (addi); że nic więcej dodać nie można; s. deos lacessere, jeszcze więcej naprzykrzać się bogom; s. quam, więcej niżeli; rem s. ferre quam fieri potest, przesadzać, rzecz większą przedstawiać, aniżeli być może; corpus patiens — supra quam cuique credibile est; b) w czasie: pierwój, przedtém, wprzód, uti s. demonstravimus; de quo commemoravi s.; quae s. scripsi; stąd: stop. wyż. superius, wyżej, dixi s.; 2) *przyim.* z przyp. 4. a) w przestrzeni: na, nad, corvus ei s. dextrum brachium sedit; accumbere s. aliquem, być u stołu wyżej od kogo; lignumque supra turba petulans insilit; saltu s. venabula fertur, poet.; powyżej, z tamtej strony, supra mare sexto decimo miliario; s. Pontum positae civitates; quae gens jacet s. Ciliciam; s. Suessulam; —

- przeszość, nad, s. caput esse, być nad karkiem, zagrażać; s. modum, s. morem, s. vires; s. leges se esse velle, chcieć być wvższym nad prawa; po, s. aliquid navigare, poet.; — przenoś. supra aliquem ire pietate, przewyższać; b) w odniesieniu do czasu: przed, przy, paulo s. hanc memoriā; s. septingentesimum annum; s. coenam; c) przy oznaczeniu liczby: nad, więcej niż, s. milia viginti.
- Suprascando, scandi, scansum, 3.** przestąpić, fines.
- Supremum, supremus, patrz superus.**
- Sūra, ae, ź.** łytka, w licz. mn. poet. golenie, suras vincire cothurno.
- Suroūlus, i, m.** gałązka, latorośl, płonka; — przenoś. surculum defringere ex jure civili.
- Surdaster, stra, strum, nieco głuchy, tępy słuch mający.**
- Surditas, ātis, ź.** głuchota.
- Surdus, a, um, głuchy, pozbawiony słuchu, canere surdis; surdis aurbus canere vana (praecepta); surdas aures pulsare, invocare, u późn. pis.; — przenoś. głuchy, nieczuły, leges rem surdam esse; s. posteritas; poet.: surdus ad munera; surdi in vota dii i surda vota; surdior freto; surdas clamabat ad undas; niepojmujący, nierozumiejący, in horum sermone surdi; narrare asello fabellam surdo; 2) nie dający się słyszeć, non orit officii gratia surda tui, poet.**
- Surōna, ae, m.** wódz naczelny u Partów.
- Surgo, patrz subrigo.**
- Surpīte, surpuerat=surripite, surripuerat.**
- Surroctus, patrz subrigo.**
- Surrentum, i, n.** miasto w Kampanii; stąd: Surrentinus, a, um, do Surrentu odnoszący się i Surrentini, orum, m. Surrentynowie.
- Surrepo, patrz subrepo.**
- Surrigo, patrz subrigo.**
- Surripto, ripui, reptum 3.** porwać, zabierać co ukradkiem, wykraść, aliquid (ab aliquo); filium ex custodia; de mille modiis unum; — przenoś. wydzierać, virtus surripi nunquam potest; surripere aliquem morti; ukryć, crimina oculis patris.
- Surrogo, patrz subrogo.**
- Sursum, przyst. w górę, na górę, sursum deorsum, w górę i na dół; 2) u góry, w górze, naves s sunt.**
- Sus, przyst. = sursum, używa się w połączeniu: susque deque ferre lub habere aliquid, nie sobie z czego nie robić, nie dbać, uważać za rzecz obojętną.**
- Sūs, suis, m. i ź.** (przyp. 3. licz. mn. suibus i subis), świnią; przysłowie: sus Minervam docet, uczy głupi mądrego.
- Susa, orum, n.** główne miasto Suzyany krajny Perskiój (Susiana regio); stąd: a) Susiani lub Susii, orum, m. Suzyanie; b) Susis, ydis, ź. tycząca się Suzy, Pylae, wąwozy, które Persydę od Suzyany oddziela.
- Susceptio, ōnis, ź.** podejmowanie się czego, causas; znoszenie, laborum dolorumque.
- Suscipio, cēpi, ceptum; 3.** podnieść, podźwignąć, dominam ruentem; suscipiunt famulae, poet.; zebrać, tepidum cruorem pateris; przyjąć kogo, aliquem in regnum, in civitatem, ab aliquo honorifice suscipi; ingenti honore susceptus est; szczegł. s. filium, przyjąć, uznać za syna; stąd w ogółe suscipere liberos, mieć dzieci, potomstwo; in lucem editi et suscepti

sumus, urodziliśmy się; 2) poet.: odpowiadać, suscipit Anchises; 3) — przenoś. a) wziąć na siebie, podjąć się czego, rem, causam, negotium, officium, legationem, praefecturam, speculatoris munus, imperium, aliquem corrumpendum pecunia, aliquid scribendum; aes alienum amici; onus officii, laborem; ściągnąć na siebie, narażać się na co, ignominiam, maculam, turpitudinem, culpam, poenam, molestiam, pericula; powziąć, consilium, odium erga lub in aliquem invidiam; inimicitias cum aliquo; przedsięwziąć, zacząć, bellum contra lub adversus aliquem; scelus in se, dopuścić się; votum, uczynić; b) przyjąć, sacra, religiones; consolationem; c) przystawać na co, zgadzać się, quae si suscipimus; quod in causa diffidillimum est, suscipiunt.

Suscito, 1. wzruszać, w górę podnosić, aliquem; poet.: terga telluris, poruszać pługiem, uprawiać; caedem, mordować; — przenoś. pobudzać, zachęcać, poet.: aliquem in proelia, in arma; 2) budzić, e somno aliquem; — przenoś. rozniecać, ignes sopitos, extinctos; injuria suscitatur ignes; ira vim suscitatur; spes suscitatur iras; se irā, wzbudzać w sobie gniew; tacentem Apollo suscitatur Musam, poet.

Susiani, **Susii**, **Susis**, patrz **Susa**.

Suspectus, a, um, podejrzany, podejrzenie wzbudzający, niepewny, quo quis callidior, eo suspectior; regi; suspectum aliquem super scelere habere; de aliqua re lub z przyp. 2.

Suspectus, us, m. spoglądanie w górę, ad Olympum; stąd: turris vasto suspectu, wieża nadzwyczajnie wysoka, poet.; — prze-

noś. podziwianie, szanowanie, bonorum, poet.

Suspendium, ii, n. powieszenie. **Suspendo**, pendi, pensum, 3. zawiesić, powiesić, arbori; in arbore; oscilla ex pinu; ab alto malo; de ficu; arcum humeris; se s. powiesić się, suspensus, zawieszony; poet.: suspensus tabulam lacerato = cui tabula est suspensa; vultum mentemque tabellā, z wielkiem zajęciem przypatrywać się; 2) podnosić w górę, wysoko postawić, prehensionibus tectum turris; tignis contignationem; murum furculis (podeprzeć); poet.: tellurem sulco (wzruszyć, spulchnić); postawić co tak, aby się lekko posady dotykało, suspensio pedes evagari, lub ferre suspensus gradus, z lekka się unosząc iść na palcach, poet.; stąd: wznosić budowlę na sklepieniu, na arkadach, balneolas; — przenoś. zostawić co w niepewności, w zawieszeniu, bez rozstrzygnięcia, rem medio responso; animos expectatione; expectationem alicujus, wstrzymać, przerwać, fletum, poet.; suspendere naso, patrz **nasus**.

Suspensus, a, um, zawieszony, wiszący, unoszący się, currus a. (in aqua), s. circuli; per mare suspensa ferret iter, poet.; — przenoś. a) od czego zawisły, zależący, ex bono casu; rationes suspensas habere extrinsecus, opierać swoje rachuby na okolicznościach zewnętrznych, szukać szczęścia i zaspokojenia w przedmiotach zewnętrznych, np. w bogactwach, dostojenstwach i t. p.; b) niepewny, wątpliwy, lękliwy, trwożliwy, animus, mens, expectatione, timer, res; suspensus animi; expectatione suspensus; plēbs; nox, poet.

Suspica x, ācis, podejrzliwy
Suspicio, spexi, spectrum, 3. spoj-
 glądać w górę, in caelum; coelum,
 astra; — przenosi. a) podejrzyc, mieć
 w podejrzaniu, aliquem; **Bor-**
nilcar suspectus regi et ipse sus-
piciens, patrz suspectus; b) wy-
 soko cenić, szanować, podziwiać,
 viros, nihil altum nihil magnifi-
 cum suspicere possunt; suspicien-
 dus, podziwienia godny.
Suspicio, ōnis, ż. podejrzenie, sus-
 picionem habere, mieć podejrze-
 nie albo być w podejrzaniu; ali-
 quem in suspicionem alicui ad-
 ducere, podać kogo w podejrze-
 nie; eique venisset in suspicionem,
 aliquid esse scriptum; neque abest
 suspicio, quin ipse sibi mortem
 consciverit; 2) w ogóle: domysł,
 suspicio est interposita; suspicio-
 nem habere; ut apud eas (gentes)
 nulla suspicio deorum sit.
Suspiciōse, przysł. podejrzliwie,
 loqui.
Suspiciōsus, a, um, podejrzliwy,
 mający podejrzenie, civitas, ali-
 quem suspiciosum facere; 2) po-
 dejrzany, wzbudzający podejrzenie,
 quod est suspiciosum, perspicu-
 um facere.
Suspicio, 1. podejrzyc, mieć
 podejrzenie, aliquid de aliquo; ni-
 hil alicui; ex aliqua re lub ali-
 qua re; często: z 4 przyp. 1 tr.
 bez. ea, quae fore suspicatus erat,
 facta cognovit; w ogóle: 2) do-
 myślać się, spodziewać się, valde
 suspicor fore, ut infringat im-
 probitas.
Suspiratio, ōnis, ż. i suspiratus,
 us, m. oddychanie; 2) wzdychanie.
Suspiritus, us, m. głębokie oddy-
 chanie.
Suspirium, ii, n. wzdychanie; poet.:
 suspiria trahere, wzdychać.
Suspiro, 1. ciężko wzdychać, ab

imis pectoribus; ze spój ne i tr.
 łącz.; z przyp 4 wzdychać za kim
 lub za czem, poet.

Susque, deque, patrz sus
Sustentatio, ōnis, ż. odwłoka, prze-
 włoka.

Sustento, 1. podpierać, podtrzy-
 mywać, u poet. i późn. pis. w o-
 gól., fratrem ruentem dextra; se
 armaque; animus corpus susten-
 tat; utrzymywać, żywić, fami-
 liam; — przenosi. a) wspierać,
 wspomagać, ratować, utrzymywać,
 amicos; aliorum auxiliis bella; se
 s. i sustentari, trzymać się, su-
 stenta te, ut potes; b) wytrzy-
 mywać, znosić, cierpieć, aliquid;
 aegre eo die sustentatum est; tak-
 że: aegre is dies sustentatur,
 z wielką trudnością broniono się
 tego dnia; nec ultra sustentaturi
 fuerint, nisi in tempore subventum
 foret; 2) wstrzymać, zatrzymać,
 powściągnąć, aciem; paulisper a
 rege sustentati; impetum a; —
 przenosi. wstrzymać, odwlec, rem;
 malum; aedificationem ad tuum
 adventum.

Sustineo, tini, tentum, 2. utrzy-
 mywać co, aby nie upadło, pod-
 pierać, trzymać, dźwigać, nosić,
 arma; spolia; se; amicum laben-
 tem; aër sustinet volatus avium;
 avis se sustinet alis; aliquid ma-
 nu; bovem; baculo infirmos artus;
 pons sustinetur fornice; saxi; co-
 lumnæ et templa et porticus sus-
 tintent; furcis spectacula sustinen-
 tibus; lapis albus pocula sustinet;
 także o drzewach: przynosić, wy-
 dawać, sustineant aliae poma; utrzy-
 mywać, żywić, aliquem; re fru-
 mentaria alimur et sustinemur
 sustineri pisce et herbis; poet.: ar-
 bor u. bram sustinet — przenosi.
 a) utrzymać, civitatis dignitatem
 ac decus; varietas negotiorum to-

ta jurisdictione sustinetur; b) poddać czemu, godnie odpowiedzieć, nomen consulis; tantum tribuendum, quantum sustinere possit; quaestionem; przyjąć na siebie, podjąć się czego, causam; tres personas (role); imperium; expectationem; wytrzymać, znieść, potentiam alicujus, imperia, poenam, incommoda, omnia i t. p.; szczególn. w wojnie: wytrzymać, oprzeć się, impetum hostium; vim hostium, incursiones, oppugnationem, numerum hostium, hostem i t. p.; często: samo sust. utrzymać się; sustineo z tr. bezok., Paris sustinet deseruisse Oenonen; non s. nie jestem w stanie, nie przeniosę tego na siebie, perdere blauditias; także z 4 przyp. i tr. bez. sustinebant tales viri, se literis credidiassa; 2) wstrzymać, zatrzymać, powściągnąć, equos incitatos, perterritum exercitum, agmen, signa; imperum; — przenoś. a) wstrzymać, odwlec, odłożyć na później, solutionem; rem in noctem: bellum consilio; se s. przebywać, bawić gdzie, me sustinui in Arcaeo fratris; b) wstrzymać, assensionem lub assensum; se ab assensu; me sustinebam, ne scriberem.

Sustuli, patrz tollo.

Susurrator, oris, m. szepcący, pomrukujący.

Susurro, i. szeptać, mruzczyć, szeleścić, szmer lekki robić, wydawać, pars quid velit, aure susurrat; lymphae susurrantis; o pszczołach: brzęczeć, tractim susurrant.

Susurrus, a, um, wydający szmer lekki.

Susurrus, i, m. szeptanie, mruczenie, szelest.

Sutillis, e, zszyty, spojony, spleciony, coronae, poet.

Sutor, oris, m. szewc.

Sutorius, a, um, szewski; rzeczow. były szewc.

Sutrinus, a, um, szewski; rzeczow.

utrina, ae, warsztat, sklep szewski.

Sutrium, ii, n. miasto w Etrurji; stąd: **Sutrinus**, a, um, do tego miasta odnoszący się, i **Sutrimi**, orum, m. Sutrynowie.

Suus, a, um, *zaim.* swój, swoja, swoje; jego, jój, sua manu scripsit; calamitatem suam propriam queri; incidit in eandem invidiam, quam pater suus (jego); indulsit illi quidem suus pater semper; dla większej mocy dodaje się met lub pte, suapte manu, własną ręką, suamet scelera, swoje własne zbrodnie; ipse suus fuit accusator, sam siebie oskarżył; injuria sua, którą kto sam sobie wyrządza; rzeczow. sui, swoi, przyjaciela, krewni, współobywatele. recurrere ad suos; plures opera forensi suos reddiderat; suum sui, n. i sua, orum, n. rzecz do kogo należąca, własność, ut ad suum quisque perveniat; quod suum non esset; 2) poterit esse in disputando suus, sam, o własnych siłach; sua erat, przy zdrowym rozumie, poet.; 3) przychylny, życzliwy, sprzyjający, pożądaný, utebatur populo suo; sui dii; sua loca; reddere aliquem suum; suo loco pugnam facere; suus ventus: suam occasionem rati; 4) przeznaczony, należny, właściwy, suum numerum habere; anno suo; tempore suo; sua cuique stat dies, poet.; suos cuique deorum sacerdotes praeficere; suo Marte pugnare, o jeździe walczącej z konia; suo jure.

Sybãris, is, i Ydis, ż. rzeka i miasto w Lukanii; stąd: a) **Sybaritae**, arum, m. Sybaryci znani

- z rozpusty; *b*) Sybaritis, Idis, *ż.* Sybarytka, nazwisko poematu.
- Sychaeus, *i, m.* mąż Dydony; stąd: Sychaeus, *a, um,* do Sycheusza odnoszący się.
- Syöphanta, *ae, m.* oszczerca, szalbierz, matacz, pieniacz.
- Syênö, *cs, ż.* miasto w niższym Egipcie; stąd: Syentes, *ao, m.* rodem z Syony.
- Sygambri, *orum, m.* lud Germański; stąd: Sygamber, *bra, brum,* do Sygambrow należący i Sygambra, *ae, ż.* Sygambryjka.
- Sylla, *ae, m.* patrz Sulla.
- Sylläba, *ae, ż.* zgłoska.
- Sylläbätim, *przysł.* po zgłosce, dictare, dicere aliquid.
- Symaethum, *i, n.* i Symaethus, *i, m.* rzeka w Sycylii; stąd: *a*) Symaethüs, *a, um,* dotyczący się tej rzeki; *b*) Symaethis, Idis, *ż.* należąca do Symetu; *c*) Symaethius, *a, um,* odnoszący się do Symetu, flumina, do Sym. wpadające.
- Symböla, *ae, ż.* składka pieniężna na ucztę. [godło.
- Symbölum, *i, m.* znak umówiony.
- Symphönia, *ae, ż.* zgodność dźwięków = concertus, koncert; stąd: symphonäcus, *a, um,* do koncertu należący, pueri lub servi.
- Symplögas, *ädis, ż.* w licz. mn. Symplegades, Symplegady, dwie wyspy skaliste na Bosporze Trackim, które podług bajecznych powieści niekiedy do siebie się zbliżały; ale po przejściu okrętu Argo, stały się nieruchomymi, nunc immotae manent.
- Sympöstum, *ii, n.* uczta, biesiada; tytuł pisma Platona.
- Synedrus, *i, m.* współzasiadający, członek rady, radny.
- Synephöbi, *orum, m.* młodzieńcy równi wiekiem, rówieśnicy; tytuł komedyi Cecyliusza.
- Syngräpha, *ae, ż.* rewers, zapis, weksel, alicui pecuniam per syngrapham credere.
- Synnäda, *orum, n.* miasto we Frygii wielkiej; stąd: Synnaden-sis, *e,* do tego miasta odnoszący się.
- Synödus, *ontis, m.* gatunek ryby morskiej.
- Synthösis, *is, ż.* połączenie, zbiór, dobór; sprzęty stołowe.
- Syracösa, *arum, ż.* główne miasto Sycylii; stąd: *a*) Syracänus, *a, um,* Syrakuzanski i Syracusani, *orum, m.* Syrakuzanie; *b*) Syracusius, *a, um,* Syrakuzanski; *c*) Syracösius, *um,* Syrakuski, *u* poet.
- Sýri, *orum, n.* Syryjczycy, mieszkańcy krainy zwanej Syria, *ae, ż.* w Azji, nad morzem Śródziemnym; w licz. poj. Syrus, Syryjczyk. Stąd: *a*) Syriäcus, *a, um,* Syryjski; *b*) Syricus, *a, um,* Syryjski, *u* poet.; *c*) Syrius, *a, um,* Syryjski, *u* poet. i późn. pis. w ogóle; *d*) Syrus, *a, um,* pochodzący z Syrii.
- Syrinx: syringis, *ż.* trzcina; stąd: Syrinx, nazwisko nimfy przemienionej w trzcinę.
- Sýrius, *a, um,* patrz Syri.
- Sýrius, *a, um,* patrz Syros.
- Syros, *i, ż.* wyspa na morzu Egiejskim; stąd: Syrius, *a, um,* pochodzący z wyspy Syros.
- Syrtis, *is, ż.* syrta, mielizna na morzu, miejsce niebezpieczne dla żeglarzy, szczegöl. przy pobrzeżu Afryki: Syrtis major, przy Cyrenaice; Syrtis minor, przy Byzaccie; stąd: *u* poet. o piaszczystych krainach leżących naprzeciw Syrt i Syrtica gens, lud tam mieszkający.

T.

T. skrócenie przedimienia Titus; Ti = Tiberius.

Tabae, arum, ż. miasto w Pareta-Tabella, ae, ż. tabliczka; 2) warcabnica, parva tabella cepit ternos utrinque lapillos; 3) malowidło, priscis sparsa tabellis porticus; 4) tabliczka do pisania, stąd: bilet, list, protokół, tabellis obsignatis agis mecum; 5) tabliczka, którą zawieszano na ołtarzach przez wdzięczność dla bóstwa, t. votiva; 6) tabliczka do głosowania przy wyborach urzędników; albo gdy szło o przyjęcie lub odrzucenie projektu do prawa, jedna z napisem UR = uti rogas, znaczyła przyjęcie; druga z głoską A = antiquo, odrzucenie projektu. Na sądach były trzy: jedna z głoską A = absolvo; druga z C = condemno; trzecia NL = non liquet, rzecz niejasna, nie mogę wyrokować.

Tabellarius, a, um, należący do listów; rzeczow. tabellarius, ii, m. posłaniec z listem; 2) tyczący się tabliczek do głosowania, lex.

Tabeo, ěre, topnieć, cerae; gnić, butwieć, psuć się, corpora; poet.: z przyp. 6. tabentes sale artus, członki zmoczone, z których woda spływała; także bez 6 przyp. genae tabent, łzami są zalane.

Taberna, ae, ż. chata, liche mieszkanie, pauperum tabernac; 2) warsztat rzemieślniczy, sklep, kram, tonsoris; libraria; argentaria; 3) gospoda, karczma, in tabernam devertere; 4) miejsce dla widzów w cyrku, in circo totas tabernas compararunt; 5) miejsce przy drodze Appijskiej, Tres Tabernae.

Tabernaculum, i, n. namiot, tab.

militare; t. statuere; 2) miejsce, które augur przed rozpoczęciem komicyków zewnątrz miasta dla brania wieszczby zajmował, t. capere.

Tabernarius, a, um, tyczący się chaty lub sklepu; rzeczow. kramarz.

Tabes, is, ż. roztopianie się, rozpuszczanie się, psucie się; stąd: opadanie z ciała, chudnienie, suchoty; — przenoś. zaraza, fenoris crescentis; 2) ciecz nieczysta, ropa, posoka, ściek psującej się, topniejącej rzeczy, sanguinis; veneni; nivis.

Tabesco, tabui, 3. topnieć, cerae, niszczyć, nędznieć, dolore, curis.

Tabidus, a, um, topniejący, nix; — przenoś. ustający, upadający, mons; niszczący zwolna, luos; vetustas, u poet.

Tabificus, a, um, powoli roztopiający, niszczący.

Tabula, ae, ż. deska, tarcica; 2) stół, stąd: wekslarnia, bank, tab. Sextiae; 3) tablica do gry, warcabnica, t. lusoria; 4) malowidło, tab. picta lub samo tabula, rozbił na morzu obnosili dla wzbudzenia litości tablicę, na której był przedstawiony obraz burzy; to malowidło zawieszali także w świątyniach; 5) tablica rachunkowa, novae t., nowy układ z wierzycielami; 6) protokół, spis, archiwum, t. publicae lub samo tabulae; senatus consultum inclusum in tabulis; testament; także: tablica do spisania praw, tabulas figere; tablica obejmująca spis rzeczy wystawionych na sprzedaż publiczną, ad tabulam venire, edesee; spis

- obejmujący imiona osób wywołanych z kraju; 7) karta geograficzna, Dicaearhi.
- Tabularius**, a, um, do archiwum należący; *rzeczow.* tabularius, archiwista, tabularium, ii, *n.* archiwum. (2) piętro.
- Tabulatio**, ōnis, *ż.* pokład, pomost; **Tabulatum**, i, *n.* pokład, pomost; 2) piętro, turris quatuor tabulatorum; 3) cokolwiek wznoszącego się nakszałt piętra.
- Tabum**, i, *n.* ropa, posoka, krew zgnila, atro membra fluentia tabo; 2) zaraza, trucizna, jad; corpora affecta tabo; infecit pabula tabo.
- Taburnus**, i, *m.* pasmo gór w Kampanii.
- Taceo**, tacui, tacitum, 2. milczeć, nie dawać się slyszć, tacere in his rebus, de rebus; — przenoś. tacet omnis ager; plectra dolore taceant; blanditias t.; loca tacentia lato (o krainie podziemnej); 2) zamilczeć, pokryć co milczeniem, aliquid; quod semper tacui; nec tacuissem vimen acanthi; tacenda loqui.
- Tacita**, ae, *ż.* bogini milczenia.
- Tacite**, *przysł.* milcząc, aliquid tacite habere, zamilczeć; 2) skrycie, perire, occidi.
- Tacito**, patrz tacitus.
- Taciturnitas**, ātis, *ż.* milczenie, testium; — przenoś. curiae; 2) zachowanie powierzonych tajemnicy, opus est fide et taciturnitate.
- Taciturnus**, a, um, milczący, małomówny, obstinatio, uporczywe milczenie; — przenoś. cichy, spokojny, ripa, silentia, ingenium statua taciturnius; 2) ten, o którym nic nie mówią, tineas pasces taciturnus.
- Tacitus**, a, um, 1) ten, o którym lub to o czym milczą, zamilczający, skrycie dokonany, assensio, consensus, indutiac i t. p.; tacitum aliquid tenere, relinquere, pati; non feres tacitum, nie dokażesz, żebyś milczał; *rzeczow.* tacitum, i, *n.* tajemnica, taciti vulgator, poet.; — przenoś. cichy, skryty, tajemniczy, sensus, iudicium, ira, vulnus, offensio; 2) ten, który milczy, milczący, me tacito, gdy ja milczę; t. concilium; os tacitum alicui praebere, nie mówić, nie odpowiadać; mirari secum tacitus; tacita tecum loquitur patria; contumeliam tacitus tulit; — przenoś. cichy, vox, fistula; rex, nemo; aqua expectatio; per tacitum lub tacito, w cichości, cichaczem; 3) Tacitus, i, *m.* imię Rzymskiej familii.
- Tactio**, ōnis, *ż.* zmysł dotykania.
- Tactus**, us, *m.* dotykanie, chordae ad quemque tactum respondent; wpływ, działanie, solis, lunae, coeli; 2) zmysł dotykania, tactus est corporis sensus.
- Taeda**, ae, *ż.* łuczywo, pochodnia używana w czasie obchodu weselnego; stąd u poet.: gody weselne, małżeństwo, dignari aliquam taedā.
- Taedet**, taeduit i tacsum est, 2. czuć wstręt, odrazę, być znudzonym, sprzykrzyć sobie co, taedet aliquem alicuius rei; aliquem z nast. tryb. bez.
- Taedifer**, era, erum, niosący pochodnię.
- Taedium**, ii, *n.* tęsknota, znudzenie, odraza, wstręt, taedio aliquem afficere; ipso belli taedium cepit.
- Taenarus**, lub -os, i, *m.* i *ż.* i Taenarum, lub -on, i, *n.* przyładek i miasto w Lakonii, w których bliskości podług powieści bajecznych było wejście do świata podziemnego; stąd poet.: Taenarus,

piekło, Styx et invis horrida Taenari sedes. Stąd: a) Taenarides, ae, m. pochodzący z Tenaru, Lacedemończyk, Hyacynt; b) Taenaris, Idis, ż. należąca do Tenaru, w ogóle: Lacedemona, soror T. lub samo Taenaris, Helena, poet.; c) Taenarius, a, um, Tenaryjski, w ogóle: Lacedemoński, u poet.; T. porta, wnieście do świata podziemnego; stąd: Taenarius, podziemny, valles, kraina umarłych. Taenia, ae, ż. przewiązka, tasiemka. Taesum est, patrz taedet.

Taet-patrz tet-

Tagax, ācis (od daw. tago = tan-go) złodziejski.

Tages, ātis, m. syn Jowialisa, wnuk Jowisza, nauczyl Etrusków sztuki wieszczbiarstwa.

Tagus, i, m. rzeka w Luzytanii.

Talaionia, patrz Talaus.

Talaria, e, tyczący się kostek u nóg, tunika, długa, do kostek spadająca; rzeczow. talaria, ium, n. a) do kostek spadająca suknia, aura refert citis talaria plantis; b) obuwie ze skrzydełkami, Mercurysza, Minerwy, Perseusza. przysłowie: talaria videamus, uciekajmy.

Talarius, a um, tyczący się kostek do grania, ludus, gra w kostki, albo miejsce tej gry

Talassio, ōnis, także Talassius, ii, lub Talassus, i, m. wyraz używany na godach weselnych od czasów Romulusa; 2) gody i bożek zaślubin.

Talaus, i, m. ojciec Adrasta, Eryfilii, Partenopea; jeden z Argonautów; stąd: Talaionia, ae, ż. córka Talaus, Eryfila.

Talea, ae, ż. kawałek czego odcięty, t. ferreae, kawałki żelaza używane u mieszkańców Brytanii zamiast pieniędzy; 2) taleae ferreis

hamis infixis in terram infodiebantur kołki drewniane w końcu ostrém żelazem opatrzone zakopywano w ziemi dla szkodenia jezdzie nieprzyjacielskiej, porów. stimulus.

Talentum, i, n. 1) jako waga u Greków talent wynosił 100 funtów Rzymskich, aurique eborisque talenta, poet.; 2) talent, jako summa pieniężna u Greków był różnej wartości w różnych państwach: Attycki znaczyl 60 min przeszło 7,500 złotych.

Talio, ōnis, odwet.

Talis, e, taki, używa się z odpowiednim sobie wyrazem qualis (jaki, jak), lub bez, quum esset talis, qualem te esse video; także z ac lub atque (jak), honos talis paucis est delatus, ac mihi. z ut lub qui i tryb. łącz., tales esse, ut jure laudemur; aliquid tale lub talo quid, coś takiego: nihil tale, nic takiego; talia fatur, tak przemawia; 2) tak wielki. tak znakomity, tales viri; lacrimans talem benevolentiam civium suorum accipiebat: tali dignitate praediti; ze złej strony: tak niegodny, tak poniżający, tak podły, is quum talem conditionem aspernaretur; pro tali facinore.

Talpa, ae, ż. u poet. także m kret.

Talthybius, ii, m. herold Agamemnona.

Talus, i, m. kostka u nogi, purpura usque ad talos demissa; poet. recto talo stare, podobać się; 2) kostka do grania (szescian), z dwiema stronami nieoznaczonemi, a na innych stronach były liczby: 1. 3. 4. 6. Rzucano ich cztery razem: rzut najpomyślniejszy (jacutus Veneris) był wtedy, gdy kostki padły stronami inną liczbą oznaczonemi, przeciwnie najniebezpie-

śliwszy (*jactus canis*), gdy padły wszystkie stronami mającemi jednokową liczbę.

Tam, *przysł.* tak, tak bardzo, do tego stopnia, z przymiotnikami i przysłówkami, t. multa, t. humilis, t. necessario tempore; t. vehementer, t. valde timore; także: z quam, nemo tam multa scripsit, quam muka sunt nostra; z nast. ut lub qui i tr. łącz., non essem tam inurbanus, uti eo gravarer, quam — tam przed stop. wyż. i najwyż., im — tórn, tam magis illa fremens, quam magis crudescunt pugnae; quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est (w tym razie stop. najw. tłumaczy się na język polski przez stop. wyż.); non tam — quam, nis tak bardzo — jak; nie tak jak raczej.

Tamaseus, lub -os, i, ż miasto na wyspie Cyprus; stąd: Tamasëus, a, um, należący do tego miasta.

Tamdiu, lub tam diu, tak długo, często następują tu wyrazy: quam diu, quoad, quam, donec, cum, dopóki, aż, beneficia tamdiu minnerat, quoad ille gratus erat; tamdiu, dum sentiat.

Tamen, jednak, wszelako, przecież, używa się: już to gdy w określonym poprzedniku znajduje się quamquam, quamvis, etsi, etiamsi, tametsi, licet, quum, si; już tak, że tych wyrazów domyślić się można; accusatus capitis, absoluitur; multatur tamen pecunia; si tamen, zwłaszcza jeżeli, jeżeli właśnie, wszakże, si tamen in illo (ponto) quondam concreta spuma sui, poet.

Tamenetel, *spój.* chociaż, lubo.
Tamësta, is, m. rzeka w Brytanii, Tamiza.

Tametal, *spój.* chociaż, lubo; 2) jednakże

Tamphiles, i, m. Rzymskie przezwisko; stąd: Tamphiliäus, a, um, do Tamfils należący, domus.

Tamquam, *przysł.* tak jak, niby, jakby, gloria virtutem tamquam umbra sequitur; tamquam ai tua res agitur.

Tanager, gri, m. rzeka w Lukanii
Tanägra, ae, ż miasto w Beocyi; stąd: Tanagraeus, a, um, do Tanagry odnoszący się.

Tanais, is, m. rzeka w Sarmacyi europejskiej, Don; 2) — Jaxartes, rzeka w północnej stronie Porajy.

Tandem, *przysł.* wreszcie, nakoniec, tandem desine; przestańże już: tandem jam; t. aliquando, przecież już, przecież nakoniec; w zapytaniu, dla wyrażenia mocniejszego uczucia: dla Boga! przebóg, quousque tandem patiemini fortissimi viri?

Tango, teđgi, tactum, 3. dotykać, dotykać się, terram genu; cubito stantem; chordas; 3) ruszyć, wziąć, teruncium de praeda; nullum agrum ab aliquo; 3) bić, uderzać, aliquem flagollo; zabić, quemquam oportuit tangi; razić, ugodzić, fulmine tactus; de coelo tactus; 4) poet.: zmaczać, skropić, nasmarować, corpus aqua; comas medicamine; tacta fumanti sulfure balat oris (okadzona); 5) przybyć, dostać się dokąd, provinciam; castra; domos; poet.: terminum (mundi) armis; 6) kosztować, żuć, saporem mellis; cibos dente, poet.; 7) graniczyć, być przyległym, villa tangit visum; civitas Rhenum tangit; fundi, qui Tiberim tangunt; 8) w mowio: dotknąć, przytoczyć, wspomnieć, napomknąć, leviter unumquodque tangam; Aristoteles ista tetigit; 9) poet.: podjąć się czego, przedsięwziąć, carmina; 10) wzruszyć, zrobić wrażenie na

umysle, aliquem; tetigit animum memoria nepotum; vota tetigero deos; tactus, przejęty, przeniknięty, cupidine, religione i t. p.

Tanquam, patrz tamquam.

Tantulus, i, m. Król Frygijski, syn Jowisza, ojciec Pelopsa i Nioby; stąd: a) Tantalides, ae, m. syn, wnuk, potomek Tantala; T. fratres, Atreusz, Tyestes; b) Tantalus, Idis i Idos, ż. pochodząca od Tantala, Nioba, Hermiona, Helena.

Tantidem, patrz tantusdem.

Tantillus, a, um = tantulus.

Tantisper, przyst. tak długo, do czasu, z nast. dum (dopóki), ut ibi esset tantisper, dum culeus compararetur, samo tant., tymczasem, videro, quid efficiat, tantisper hoc magni aestimo.

Tanto, patrz tantus.

Tantopere, lub tanto opere, z taką usilnością, tak bardzo, quod tant. didicisti; tant. desiderabam.

Tantulus, a, um, tak mały, tak mało znaczący; *rzeczw.* tantulum, i, n. tak mało, taka drobnostka, qui tantuli eget; t. morae; tantulum in suam rem convertere, tylko tyle.

Tantummodo, przyst. tylko; t. ne, byle tylko nie, t. Cnaeus noster ne Italiam relinquat.

Tantus, a, um, tak wielki, tak znakomity, vitia; urbes; homo t.; laetitia; w porównaniu kładzie się z odpowiedniemi sobie quantus, jak wielki lub u poet. quam, jak, nunquam vidi tantam (concionem), quanta nunc vestra est; non ullum pro me tantum cepisse timorem, quam ne-, często z nast. ut lub qui i tr. łącz., tanta modestia dicto audiens fuit, ut si privatus esset; nulla est tanta vis, quae non possit frangi; odwrotnie: tak mały, tak mało znaczący, cetera-

rum provinciarum vectigalia tanta sunt, ut iis vix contenti esse possumus; 2) *rzeczw.* tantum, i, n. a) tak wiele, alterum tantum, drugie tyle; t. effata; z przyp. 2. t. belli; t. praesidii; tantum auctoritatis, quantum vos esse voluistis; hujus tantum memoriae delatum est, ut- (tak wielka wartość; t. abest, porów. absum; w prz. 2. tanti emere, vendere i t. p., tak drogo; tanti esse, tak wiele znać; quum tanti se non esse dixisset; tanti fieri, tak wiele znać; w przyp. 6. tanto, o tyle, tém, tanto minoris venierint; tanto nos submissius geramus; ter tanto peior, trzy razy gorszy; tanto ante, post, daleko wprzód, daleko później; b) tak mała rzecz, tak mała ilość, taka drobnostka, t. navium; w przyp. 2 est mihi tanti, nie wiele u mnie znaczy; 3) przyst. tantum, a) tak bardzo, tak dalece, samo lub z odpowiedniemi sobie quantum lub z ut i tryb. łącz. t. auctoritate motus est, ut — jusserit; non tantum, nie tyle z nast. quantum lub quam, jak; b) tylko, non t.; sed etiam, nie tylko, — ale nawet; tant. non, tylko co nie, prawie, tant. non ad portas bellum esse; tant. quod, tylko co, qui tant. quod pervenerat, jubet; tant. quod non, tylko co nie, tylko że nie, tego tylko brakuje, żeby-; tant. quod hominem non nominat.

Tantusdem, tantadem, tantumdem lub tantudem, równie wielki, równie liczny; *rzeczw.* tantumdem, tyleż, itineris, viae; voluntatem tantidem, quanti fidem suam facit; przyst. tantumdem in latitudinem patero (tak daleko).

Tapes, etis, m. i tapete, is, n. lub tapetum, i, n. kobierzec.

- Taprobáné**, *es*, *z*. wyspa Indyjska.
Tapsus, patrz Thapsus.
Tapúri, *orum*, *m.* lud koczujący w Medyi.
Tarbelli, *orum* *m.* lud w Gallii Akwitańskiej.
Tarde, *przyst.* powoli, opieszale; *oliva t. cresceus*; 2) późno, trien-
 nio tardius triumphavit.
Tardigrádus, *a*, *um*, powoli cho-
 dzący.
Tarditas, *átis*, *z*. powolność, rach-
 powolny, brak pośpiechu, *t. in*
gressu; *pedum, navium*; powolna
 działość, *vezeni*; opieszalność, o-
 ciągnięcie się, *in robus gerendis* —
 przeność. tępość, niepojętność, głu-
 pota, *hominum, ingenii*.
Tardo, 1. opóźniać, zwlekać, *tard-*
dandum est nobis; 2) przekła-
 dzać, tamować, wstrzymywać, *pro-*
fectionem; *impetum hostium*; *po-*
lus, quae Romanos ad insequen-
dum tardabat; *tardari frigore*;
 z tryb. bez. *propius adire tarda-*
rentur
Tardus, *a*, *um*, powolny, ociaga-
 jący się. *homo*; *pecus*; *incessit*
passu de vulnere tardo; *tardis fle-*
xibus errat Miucius; *poet.* także
 sprawujący ociężałość, *podagra*,
senectus; 2) długi, *menses, nox*;
 długo czuć się dający, *sapor, poet.*;
 3) późno przychodzący, *zjawiają-*
cy się, poena, portenta deum; —
 przeność. tępy, nie obejmujący rze-
 czy, *sensus, ingenium*; *nimis in-*
dociles cogitant tardique sunt; *tard-*
us in cogitando; powolny, prze-
 zorny, ostrożny, *wyrachowany*.
Tarentum, *i*, *n.* miasto handlowe
 w niższej Italii: stąd: *Terentinus*,
a, *um*, *tyczący się Tarentu*, z *Ta-*
rentu i Tarentini, orum, m. Ta-
rentynowie.
Tarpéjus, *a*, *um*, nazwisko Rzym-
 skiej rodziny; *przym.* Tarpejski,
mons lub saxum, Tarpejska lub
Kapitolińska góra, z której spy-
 chano zлочyńców.
Tarquinii, *orum*, *m.* miasto w Etru-
 ryi: stąd: *a*) *Tarquiniius*, z *Tarkw.*
pochodzący, T. Priscus, T. Su-
perbus; *d. familii Tarkwiniuszów*
należący, Jomen; factio; *b*) *Tar-*
quinienis, tyczący się miasta
Tarkwiniów, ager; *i Tarquinien-*
ses, ium, m. mieszkańcy miasta
Tarkwiniów.
Tarracina, *ae, i Tarracinae, arum,*
z. miasto Wolsków w Lacyum;
 stąd: *Tarracinenses, ium, m. Tar-*
racynowie.
Tarraco, *ensis, z.* miasto w Hisz-
 panii; stąd: *Tarraconensis, Tar-*
rakonensis i Tarraconenses, ium,
m. mieszkańcy Tarrakony.
Tarsus, *i*, główne miasto Cylicyi;
 stąd: *Tarsensis, do miasta Tarsu*
należący, i Tarsenses, ium, m.
mieszkańcy Tarsu.
Tartarus, *lub -os, i, m.* w licz-
 mu. *Tartara, orum, n.* świat pod-
 ziemny, kraina umarłych; stąd:
Tartareus, a, um, podziemny, poet.:
straszny, specus, nox, vox (Furyj).
Tartessus, *lub -os, i, z.* miasto
 w Hiszpanii betyckiej; stąd: *Tar-*
tessus, a, um, należący do Tar-
tessu, litora (oceanu zachodniego);
Tartessii, orum, m. mieszkańcy
Tartessu. [akwitańskiej].
Tarusates, *ium, m.* lud w Gallii
Tatius, *ii, m.* król Sabinów; stąd:
Tatieneses, Tacyenowie, jedna
z trzech setni jazdy Rzymskiej,
utworzonych przez Romulusa.
Taulantii, *orum, m.* lud w Illiryi.
Taureus, *a, um, wolowy, byczy,*
terga.
Tauri, *orum, m.* lud Scytyjski;
 stąd: *Tauricus, a, um, Taurycki,*
Chersonesus (Krym); także: terra;
ara (Dyany).

- Tauriformis**, e, mający kształt byka.
- Taurii** ludzi, igrzyska obchodzone na część bogów podziemnych.
- Taurini**, orum, m. lud w Gallii Cyzalpińskiej; stąd: Taurinus, a, um, do Taurynów należący.
- Taurinus**, a, um, byczy, welowy.
- Tauris**, Idis, ż. wyspa przy Illirii.
- Tauroidis**, m. zamek w Gallii Narboneńskiej.
- Tauroménium**, ii, n. miasto w Sy-cylii, także: Tauromenon, poet.; stąd: Tauromenitanus, a, um, należący do Tauromenium; *rzechow.* Tauromenitani, orum, m. Tauromenitanie.
- Taurus**, i, m. byk, wół, 2) gwiazdozbiór, 3) narzędzie męczarni, zrobione przez Perylla.
- Taurus**, i, m. pasmo gór w Azji: Tauri Pylae, wawozy między Kapadocyą i Cylicyą.
- Taxo**, 1. (od tango) mocno się dotykać; 2) u późn. pis. taksować, oceniać; 3) dotykać kogo słowami, przycinać, obmawiać.
- Taxus**, i, ż. cis, drzewo.
- Taygète**, ōs, ż. córka Atlasa i Plejony, jedna z Plejad.
- Taygētus**, i, m. i poet. Taygeta, ae, ż. góry, między Lakouiką i Messenią z przyładkiem Taca-rum.
- Te**, przyp. 4 i 6 od tu.
- Teānum**, i, n. 1) Sidicinum, miasto w Kampanii; 2) Apulum lub Apulorum, miasto w Apulii; stąd: Teanenses, ium, m. Teanensowie.
- Teātes**, um, m. lud w Apulii.
- Teātesa**, ae, ż. córka Teutrasa.
- Tecte**, *przysl.* skrycie, potajemnie, 2) ostrożnie, non satis tecte declinat impetum.
- Tector**, oris, m. pokrywacz, tynkarz. [lepa, polewa.
- Tectoriolum**, i, n. mały tynk, po-
- Tectorium**, ii, n. lub opus tectorium, tynk, polepa. i vetus delitum.
- Tectosāges**, um, i Tectosagi, orum, m. lud w Gallii narboneńskiej.
- Tectum**, i, n. dach, forma tecta i a domiciliis habere: 2) — przenoś. dom, namiot, mieszkanie, świątynia, miejsce pobytu ludzi i zwierząt, ager incultus sine tecto; in vestra tecta discedite; tecta Scyllae; Triviae aurea tecta; tecta ferarum.
- Tectus**, a, um (od tego), pokryty, naves, scaphae; cuniculi, ukryte, podziemne; — przenoś. sermo ver-bis tectus, pod postaciami, allegoryczna: verba; pokryty, tajny, tajemny, cupiditas; amor; nieodgadniony, niezbadany, nieotwarty, ukrywający swoje zamiary. tecti ad alienos esse possumus; ostrożny, quis tectior? te videri tectissimum.
- Tegea**, ae, ż. miasto w Arkadyi; stąd: a) Tegeaeus, a, um, tytający się Tegei; poet.: Arkadyjska. *rzechow.* Tegeaca, Atalanta; b) Tegeates, ae, m. Tegeata, z Tegei i Tegeatae, arum, m. Tegeaci, mieszkańcy Tegei.
- Teges**, ōtis, ż. nakrycie, mata, rogoża.
- Tegimen**, tegūmen i tegmen, inis, n. lub tegimentum, tegumentum i tegmentum, i, n. pokrycie, zasłona.
- Tego**, texi, tectum, 3. okryć, zasłonić, odziać, corpus pallio; poet. ossa tegit humus, tumulus, ukryć, skryć, se latibulis; fugientem silvae texerunt; aliquem a conspectu alicujus; — przenoś. a) pokryć, ukryć, osłonić, zataić, flagitia parietibus; aliquid triumpho nomine; turpia facta oratione; aliquid mendacio; commissa, rem

curpissimam honesta praescriptione; *δ*) zasłonić, bronić, otoczyć opieką, is meam salutem textit; aliquid in re; legatos ab ira impetuque hominum; tectus innocentia; jure legationis; aliquid excusatione amicitiae; poet.: towarzyszyć, omnis eum stipata tegebat turba ducum; latus alicujus tegere. Tegula, ae, *ż.* dachówka, w licz. mn. dach.

[gim-
Tegumen, tugumentum, patrz te-
Tejus, patrz Teos.

Tela, ae, *ż.* tkanina, telam texere, retexere, exercere, tkąć; u poet.: osnowa tkaniny, radio percurrere telas; licia telae addere, tkąć; także: nawój tkacki, wał krosienny, barbarica; wełna, pūtris, poet.; — przenoś. robota, dzieło, ea tela textitur.

Telamo, lub -on, ōnis, *m.* syn Eaka, brat Peleusa, ojciec Ajaksa i Teukra, należał do Argonautów; stąd: *a*) Telamoniādes, ae, *m.* syn Telamona, Ajaks; *b*) Telamoni-
us, a, um, tycający się Telamona, *rzeczow.* Telamoniczyk (Ajaks), quo si Telamoniuss isset.

Telchines, um, *m.* dawni mieszkańcy Krety, którzy stamtąd przeszli na wyspę Rhodus, a następnie na Cypr, słynni ze sztuki obrabiania kruszców i czarodziejstwa. Telēboae, arum, *m.* lud w Akarnanii, którego część przesiedliła się na wyspę Kapree.

Telegōnos, i, *m.* syn Ulissesa i Cyrcey, założył miasto Tusculum. Telemachus, i, *m.* syn Ulissesa i Penelopy.

Telēphus, i, *m.* syn Herkulesa, król Mizyi; 2) współzawodnik Horacyusza.

Telēthusa, ae, *ż.* matka Ifisa.

Tellēnae, arum, *ż.* miasto w Lacyum

Tellus, ōris, *ż.* ziemia, grunt, powierzchni ziemi, sterilis; inarata Cererem reddit quotannis; 2) kraj, Gnoссия, poet.; 3) uosobiona jako bóstwo, Tellurem porco piabant. Telmessus lub Tolmissus, i, *ż.* miasto w Ińczy; stąd: *a*) Telmesses, ium, *m.* Telmessowie; *b*) Telmessicus, do Telmessu odnoszący się.

Telum, i, *n.* pocisk, strzała, włócznia; także: pugnial, miecz, topór; tela in aliquem emittere, immittere, intendere, conijcere; u poet.: róg wołu, pars caret altera telo frontis; o piorunie: arbitrium est in suo telo Jovi; — przenoś. pocisk, broń, isto telo tutabimur plebem; telis fortunae propositum esse; pobudka, bodziec, necessitas, quae ultimum ac maximum telum est; non mediocre telum ad res gerendas.

Temēnos, miejsce przy Syrakuzie, gdzie był gaj poświęcony Apollinowi; stąd: Temenites, ae, *m.* o posagu Apollina.

Temerarius, a, um, nierozważny, niebaczny, płochy, lekkomyślny, zbyt śmiały. humo, ratio, consilium, vox.

Temēre, przysł. płochy, bezzasadnie, nierozważnie i t p.: non (hau) temere est, to nie jest bez przyczyny, bez celu, to ma swoje znaczenie: non t., nie łatwo, non temere quivis a me ferret idem; nullus t. dies intercessit.

Temeritas, atis, *ż.* płochy, lekkomyślność, nierozwaga, zbytczna śmiałość, temeritas est florentis aetatis, prudentia senectutis; 2) nieład, nulla temeritas, sed ordo.

Temēro, i. skazić, zgwałcić, znievažić, splamić, fidem; temerata

- templa Minervae, zarazić, fluvios veneno.
- Temēsa, ae, i -ō, es, z. także: Tempsa, ae, ż. miasto Brucyów; stąd: a) Temesaanus lub Temēsūs, a, um, tyccący się miasta Temy; b) Temcsānus i Tempśānus, a, um, tyccący się tego miasta.
- Temētum, i, n. wino (wyraz staroświecki).
- Temnitea, patrz Temnos
- Temno, ěre, pogardzać, non temnere divos.
- Temnos lub -us, i, ż. miasto w Eolldzie; stąd: Temntes, ae, m. Temnita, z Temnos, i Temnitae, ārum, m. Temnici.
- Temō, ōnis, m dyszel; 2) wóz (gwiazdozbiór)
- Tempe, licz. mn n. bardzo przyjemna okolica w Tessalii; poet.: wszelkie miejsce odznaczające się przyjemnem położeniem
- Temperamentum, i, n. umiarkowanie, coeli, klimat umiarkowany; 2) średnia droga, średnia miara, środek, inventum est t
- Tempērans, tis, umiarkowany, powściągliwy, hominem temperantem cum dices, qui se in aliqua libidine continuerit.
- Tempēranter, przysł. powściągliwie, z umiarkowaniem, agere.
- Tempērāntia, ae, ż. umiarkowanie, powściągliwość, in victu; dicitatis; in praetermittendis voluptatibus.
- Tempērāte, przysł. wstrzemięzliwie, powściągliwie, z umiarkowaniem, agere, scribere.
- Tempērātio, ōnis, ż. umiarkowana własność jakiej rzeczy, średnia miara, coeli, caloris; przymieszanie czego w należytyu stosunku, acris (Corinthii); odpowiednie celowi urządzenie, rząd, reipubli-
- cae, civitatis; także: sol mens mundi et t. (organ).
- Tempērātor, ōris, m. ten, który czego z umiarkowaniem używa lub co należyte urządza.
- Tempērātūra, ae, ż. umiarkowana własność, u późn. pis.
- Tempērātus, a, um, umiarkowany, łagodny, esca, loca; — przenoś. umiarkowany, powściągliwy, poważny, spokojny, vim temperatam dii provehunt in majus: mens temperata ab insolenti laetitia, oratio temperator.
- Tempēri, patrz tempus.
- Tempēries, ei, ż. zachowanie miary w pomieszaniu rzeczy, temperiem dedit mixta cum frigore flamma; umiarkowana własność czego, coeli; aquarum.
- Tempēro, i. (od tempus), zachować przyzwoitą miarę, być w czém umiarkowanym, in aliqua re; z przyp. 3. panować, powściągać, wstrzymywać, sibi; manibus, linguae, oculis, irae lub animo, laetitiae i t. p., lub szanować, oszczędzać, sociis, templis; z przyp. 6. miarkować się w czém, lacrimis; risu; ab aliqua re, wstrzymać się od czego, a lacrimis, a caedibus, ab oppugnatione, ab injuria et maleficio; lub szanować, oszczędzać, ab sociis, ab his sacris; non temperare sibi z nast. quin i tryb łącz., neque sibi temperaturus existimabat, quin in Provinciam exirent, że się nie wstrzymają od wkroczenia do Prowincyi; 2) zachować przyzwoitą miarę w pomieszaniu, acuta cum gravibus, wyższe tony z niższemi, poculum; — przenoś. a) porządkować, urządzać, rompublicam legibus; disciplina regum salubriter temperata, u poet.: rządzić, kierować, res hominum ac deorum; ora frenis;

ratem; b) umiarkować, złagodzić, coelum; calores solis; mare (uspokajać), poet.; victoriam.

Tempeſtas, *ātis*, *ż.* czas, pewien okres czasu, *ea* tempeſtate; multis ante tempeſtatibus, daleko wprzód, przed wielą laty; 2) zwłkle: stan powietrza, pogoda, niepogoda i t. p. bona, certa, perfrigida, clara; szczególn. burza, z bliższem określeniem, *acerrimae*, *durissimae*, *immoderatae* i t. p.; orta subito tempeſte; t. *maritima*, burza morska; — przenoś. zaburzenie, nieszczęście, klęska, gwałtowny nacisk, *periculi*, *invidiae*; t. *popularis* i *populi*; *impendentem evitare tempeſtatem*; temp. *excitare*; także o osobach: *tempeſtas pacis*, burzyciel, niszczyciel (o Klaudyusza); temp. *macelli*, żarłok.

Tempeſtīve, *przysł.* wczesnie, w przyzwoitym czasie; 2) zręcznie, stosownie

Tempeſtīvitas, *ātis*, *ż.* czas stosowny, pora przydatna.

Tempeſtīvus, *a*, *um*, w czasie właściwym zdarzający się, czyniony; stosowny, dogodny, *nondum tempeſtivo ad navigandum mari*; *tempeſtīvum pueris concedere ludum*; *tempeſtivo*, w porze właściwej, poet.; *multa mihi ad mortem tempeſtiva fuere* (wiele chwil stosownych); — przenoś. dojrzały, *virgo*, poet.; *fructum tempeſtīvum capere*, w czasie właściwym korzystać.

Templum, *i*, *n.* przestrzeń określona laską augura przeznaczona do wieszczby: *ad inaugurandum templa capiunt*; *de templo descendere*; stąd: poet. wysokość, wzniosłość, *templa Parnasia*; szczególn. o miejscu poświęconem jakiemu bóstwu; stąd: świątynia; 2) w o-

góle. miejsce poświęcone przez augura, mianow. asyllum, schronienie, ucieczka; *kurya* czyli miejsce zebrania senatu, *curia templum consilii publici*; mównica. *excedere templo*, *templo a collega occupato*; 3) *templa coeli*, przestrzeń nieba, niebo; *Acherusia templa Orca*, świat podziemny; *nonne adspicis, quae in templis voveris*, do jakich świętych miejsc; — przenoś. *templa mentis*, kryjówek, tajniki myśli.

Temporārius, *a*, *um*, stosujący się do czasu, do okoliczności, *liberalitas*, *ingenia*.

Tempori, patrz *tempus*. [*mesa*. **Tempsa**, *Tempſanus*, patrz **Tempſ-** patrz **tent**].

Tempus, *tempōris*, *n.* czas, pora, *diei*, *anni*; *vernum, matutinum* i t. p.; t. *meum*, *tuum*, *legitimum* i t. p.; *ex ordine temporum*; *eo*, *eodem*, *primo*, *uno*, *omni tempore*, *iisdem temporibus*, *per haec tempora* i t. p., *ex tempore*, *wnet*, *naticy miast*; *tempore*, z czasem, w swoim czasie; *in tempus*, na czas; *in omne tempus*, na zawsze; *ad tempus lectus*, na czas niejaki, tymczasowo; 2) czas, sposobność, t. *habere*, *amittere*, *non dimittere*; *tempora eligere*; *quum tempus est visum rei gerendae*; *tempus est* z tr. bez. *facere finem*, *dicere*, *poscere*; *ad tempus occurrere*, w czasie właściwym; *ante tempus*, przed czasem; *suo t.* lub *samo tempore*, w czasie właściwym; także: *tempori* lub *temperi*, w stop. wyż. *temperius*; 3) okoliczności, stosunki, stan, *tempori servire*, stosować się do okoliczności; *temporis causa facere*; *orationes sunt temporum*; *temporum homo*; *ex*, *pro tempore*, *ad tempus*, podług okoliczności; szczególn.

stan niepomyślny, in hoc tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit, w tém położeniu; hoc tam turbido tempore; dubiis formidolosisque temporibus; omne meum tempus amicorum temporibus transmittendum putavi; 4) miara zgłoski; 5) skroń, zwykle w licz. mn. tempora fertur vinxisse corona: poet. twarz lub głowa.

Tempyra, orum, *n* miasto w Tracji

Tems-, patrz Temes-

Temulentus, a, um, pijany, upojony.

Tenacitas, ātis, *ż.* mocne trzymanie, unguim; — przenoś. skąpstwo, in purpura causam tenacitatis video.

Tenaciter, przysł. mocno, silnie, krzepko, premere; — przenoś. uporczywie, zacięcie, ugerere.

Tenax, ācis, mocno się trzymający czego, forceps, dens (ancorae); mocny, lipki, kleisty, tęgi, gęsty, gramen, cerae, passus; — przenoś. a) mocny, trwały, fides, memoria; b) skąpy, pater; z przyp. 2. t. quaesiti; c) stały, wytrzymały, t. propositi; d) w zléj myśli: uparty, zacięty, equus; 2) wstrzymujący, saculum; — przenoś. ochraniający siebie, oszczędzający, restrictos et tenaces fuisse.

Tenotēri, orum, *m.* lud Germański nad Renem.

Tenticūla, ae, *ż.* siéc, sidło, łapka, literarum, sofistyczny, wykrętny wykład prawa.

Tendo, tētendi, tensus lub tentum, 3. nateżać, naciągac, napiąć, wyprzeżać, arcum; stąd: barbiton, nastroić; retia, plagas, zastawiać sidła; — przenoś. alicui praetorium, rozbić, rozwinąć namiot; wyciągać, dextram, manus

supinas, manus lub brachia ad coelum i poet. coelo; podawać, dextram alicui lub ad aliquem; także w ogóle: podawać co komu, własc. i przenoś; na str. bier. rozciągać się, praecordia tendebantur; zwracać, kierować, najwięcej u poet., oculos pariter telumque; sagittas arcu; iter ad aliquem lub ad aliquid; quo tenderent cursum; przepędzić, sermone benigno noctem; 2) nieprzech. być pod namiotem, stać obozem, hic saerus tendebat Achilles; sub vallo; stać w szyku, w gotowości do boju, ante signa; zmierzac dokąd, dazyć, cursum direxit, quo tendebat; ad lub in castra: Romam; quo tendere pergant; poet.: prowadzić, via tendit sub moenia; — przenoś. a) do czego zmierzac, dazyć, mieć co na celu, eo tendit; ad reliqua alacri animo tendebamus; ad majora: z tryb. bez. usilować, starać się, componere leges, praevinire; poet.: aqua tendit rumpere plumbum; b) w duchu nieprzyjaz.: staczać walkę, vasto certamine tendunt; summa vi; albo słowami wieść spór, spierać się, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samo tendere.

Tenebrae, arum, *ż.* ciemność, stąd: noc, tenebris, w ciemności, w nocy; tenebris obortis, gdy się zmierzchno, gdy noc nadeszła; poet.: o krainie podziemnej, infernae, Stygiae lub samo ten.; miejsce ciemne, ukryte, więzienie, clausi in tenebris; 2) ślepotą, zaciemnienie wzroku w mdłościach, tenebrae oculis obortae; — przenoś a) nieznamość, ukrycie, zapomnienie, jacerent omnia in tenebris, nisi literarum lumen accederet; familiam e tenebris in lucem evocavit vitam in tenebris

trahebam (nieznany, w poniżeniu);
 b) zamieszki krajowe, smutny stan
 państwa, in illis reipublicae te-
 nebris.

Tenebricosus, a, um, ciemny, po-
 kątny, lichy, nikczemny, popina;
 libidines; niepojmujący, sensus.

Tenebricus, a, um, ciemny.

Tenebræus, a, um, ciemny, Tar-
 tara.

Tenedos lub -us, i, Ź, wyspa na mo-
 rzu Egejskiem; stąd: **Tenedius**,
 a, um, należący do wyspy Te-
 nedos i Tenedii, orum, m. miesza-
 kańcy tej wyspy.

Tenellus, i tenellulus, a, um,
 bardzo delikatny, młodziuchny.

Teneo, tenui, tentum, 2. trzymać,
 aliquid in manu; aliquid manu,
 dextrâ, laevâ, ore; res oculis et
 manibus tenetur, rzecz jest jawna,
 dotykalna; habenas; gubernacula
 reipublicae; kierować, zwracać,
 oculos in se; sub astra; dostać
 się w jakie miejsce, wylądować,
 osiągnąć, terram, regionem, por-
 tum; Diam tene; ad Mendin; —
 przeność. ingenio, virtute regnum;
 teneri res aliter non potest; ani-
 mo aliquid lub samo teneo a-
 liquid, objąć co w myśli, wie-
 dzić; 2) zajmować, ea provincia
 in circuitu tenuit i t. d.; arenae
 tenent magnam partem; — prze-
 ność. haec populos, haec magnos
 formula reges tenet, poet.; stąd:
 teneri aliqua re, zamykać się
 w czém, należeć do czego; 3) przy-
 trzymywać, zatrzymywać, tigna;
 ancoras; navem in ancoris; szczegó-
 l. w znac. woj. miejsce jakie zajmo-
 wać, bronić, suum locum; tumu-
 lum; praesidium; — przeność. za-
 trzymywać, zachowywać, memo-
 riam alicujus; memoriâ tenero,
 mieć w pamięci, przypominać so-
 bie, z nast. 4 przyp. i tryb. bez,

memoria tenetis — complures tur-
 res de caelo esse percussas; poet.:
 si verba tenerom; illud arte te-
 nent, mocno przy tém obsta-
 ja, z nast. 4 przyp. i tr. bez.; utrzy-
 mać się przy czém, auctoritatem;
 imperium in suos; causam apud
 centumviros (wygrać); t. leges su-
 as, utrzymać się przy swoich pra-
 wach; jura communia; z nast. ut
 lub ne i tr. łącz., dopiąć, doka-
 zać czego, plebs tenuit, ne con-
 sules — crearentur; 4) schwytać,
 pojmać, aliquem vinctum; ali-
 quem; teneri in manifesto peccato;
 także: teneri alicujus rei; — prze-
 ność. zobowiązywać kogo czém,
 leges eum tenent; lege, foed-
 ere, promisso, jurejurande, sa-
 cramento, vadimonio teneri; uj-
 mować czóm, zajmować, prze-
 jmować, mentes carmine; pueri
 ludis tenentur; oculi pictura
 tenentur; desiderio, studio auri,
 admiratione teneri; 5) utrzymywać,
 nutu suo; — przeność. aliquem in
 officio, in servitute; tribus rebus
 vita animantium tenetur; trwać
 w czém, nie odstępować czego:
 a) przech. cursum, podróż dalej
 odbywać, nie ustawać; poet.: in-
 ter utrumque tene, trzymaj się
 średniej drogi; — przeność. zach-
 ować, erdinem, silentium, modum
 verborum, fidem; propositum, nie
 odstępować zamiaru; b) nieprzech.
 trwać, utrzymać się, nie ustawać,
 imber per totam noctem tenuit; fa-
 ma tenet; 6) zatrzymywać, wstrzy-
 mywać, zachowywać, se Romae;
 exercitum in Campania; se quiet-
 um; se domi, pozostać, bawić
 w domu; se uno loco; se in ca-
 stris; se castris et paludibus; in
 vinculis teneri; hostem in angu-
 stis; tabellarios; vento teneri;
 powściągać, manus ab aliquo.

- poet.: — przenoś. wstrzymywać, hamować, powściągać, se ab accusando; se non tenere lub se tenere non posse, quin-; teneri non potui, quin tibi—deklararem, nie mogłem się wstrzymać, abym ci nie objawił; lacrimas, risum, dolorem, iram, iracundiam; także: zostawić przy sobie, zamilczyć, aliquid; non tenebo te pluribus, nie będę cię zajmował długo; 7) posiadać, mieć w swojej mocy: aliquid; captivi qui tenebantur a Carthaginiensibus; także: zamieszkiwać, primum locum aedium; urbem, regionem late i t. p.: poet.: tuta tenere. być na miejscu bezpiecznym; teneo te, już cię mam; w znac. woj. mieć w posiadaniu, obsadzić, locum praesidiis, oppidum, montem, portum, litora, insulam, aciem primam i t. p.; quae ab Hannibale tenebantur; władać, panować, królować, imperium; urbem oppressam servitute; summam imperii, dominatum, rempublicam, Orientem; tenente Caesaris terras i t. p.; stąd: qui tenent, panujący; także o dowódcy: exercitum pedestrem; alterum cornu: — przenoś. locum amicitiae apud aliquem.
- Tener**, tenera, tenerum, miękki, delikatny, radix, caules, ramus, arbor i t. p., także: aër; szczególn. u poet.: młody, młodociany, puer; arnus (wiosna); res tenerae, młode rośliny, zasiewy; a teneris, ut Graeci dicunt, unguiculis, od dzieciństwa; także: poet. in teneris; — przenoś. a) giętki, łatwy do powodowania, nihil est tam tenerum, quam oratio; tenerum in animis; animus: b) zniewieściały, pieścizotliwy, rozpustny, poeta, carmen, u poet.
- Teneritas**, ātis ż. delikatność.
- Tenebras**, i, m. siłenie się stolcowe.
- Tēnor**, ōris, m. ciąg, bieg nieprzerwany, uno tenore; hasta servat tenorem; — przenoś. ciąg, postęp jednostajny, uno tenore in dicendo fluit, nieprzerwanie, ciągle.
- Tēnos**, i -us, i, ż. jedna z wysp Cykladyjskich.
- Tensa**, ae, ż. wóz, na którym podczas igrzysk Cyrceńskich posagi bogów wożono.
- Tentābundus**, a, um, doświadczający.
- Tentāmen**, īnis, i tentamentum, i, n. doświadczenie, próba, cernunt mortalia tentamina nihil posse artes medentum; — przenoś. kuszenie, t. tui pepigi.
- Tentātio**, ōnis, ż. doświadczenie, próba: 2) napad (paroksyzm), morbi.
- Tentātor**, ōris, m. kusiciel.
- Tentigo**, īnis, ż. jurność.
- Tento**, 1. dotykać, macać, probować, aliquid manu, pollice, rostro, pede; 2) napadać; moenia scalis, loca, urbem, opera, munitiones, Achajam; dotknā, auctumnus exercitum valetudine tentaverat; scabies tentat oves; morbo tentari; — przenoś. a) próbować, doświadczając, na próbę wystawiać, se lub aliquid; lub z tr. bez. persuadere; ze spój. ut i tr. łącz. ut sibi Aegyptus daretur; z zapyt. zależ.: tentas, an possit capi; samo t.: ne tentando cautiorem faceret; starać się o co, auxilium laborum; t. coelestia, wznosić się pod niebiosa, starać się zjednać sobie wielką sławę; b) chcieć przeciągnąć na swoją stronę, kusić, nēcić, animos; iudicium pecunia; aliquid per Drusum; a multis tentatus; podburzać, nationes, Italiam.
- Tentoriolum**, i, n. mały namiot.

Tentōrium, ii, *n* namiot.

Tentus, a, um, patrz tendo lub teneo.

Tenuicūlus, bardzo szczupły, li-
chy, apparatus.

Tenuis, e, cienki, delikatny, sub-
telny, vestis, amictus, tunica, a-
cas, comae, capilli, vellus, col-
lura, aurum (nici złote); wazki,
szczupły, terra (międzymorze); al-
veus, fastigium, sulcus; agmen
militum i t. p.: czysty, przezro-
czysty, coelum, aqua; słaby,
skąpy, niedostateczny, mało zna-
czący, lichen, lumen, victus, ci-
bus, mensa; reliquiae, opes, prae-
da, oppidum; — przenoś. a) czu-
ły, przenikliwy, cura; b) prosty,
niezwykły, argumentandi ge-
nus; orator; c) słaby, ładajaki, va-
letudo, animus, sermo, causa,
initium, discrimen, spes, suspic-
io; d) w odniesieniu do urodze-
nia i stanu: nizki, tenui loco or-
tus; ordo, honores; homines; te-
nuiores, ludzie niskiego stanu.

Tenuitas, ātis, *ż.* cienkość, deli-
katność, wysmukłość, crurum; ten-
ipsa delectat; — przenoś. a) pro-
stota, oschłość, brak ozdoby, re-
rum et verborum; Lysiae; b) ubó-
stwo, niedostatek, hominis, ae-
rarii.

Tenuiter, przysł. cienko, delika-
tnie; — przenoś a) po prostu,
bez ozdoby, disserere; tenuius
tractantur; b) z lekka, colligere
argumenta: tenuissime aestimare.
Tēnuo, i, wycieńczać, uszczuplać,
ścieśniać, dentem aratri: armenta
macie; corpus tenuatum recreare;
via vocis est tenuata; se in undas,
przemieniać się w wodę, poet.; —
przenoś. a) osłabiać, zmniejszać,
vires; farrum; iram; b) poniżać,
tenuare modis tenuare par-
tis, poet.

Tenus, przym. z przyp. 2 lub 6.
zwykle się kładzie po wyrazie
rządzonym, aż do, aż po, Tauro
t. regnare; erurum t. — przenoś.
verbo tenus, trzymając się tylko
wyrazu, na pozór.

Teos i Teus, i, *ż.* miasto w Jonii;
stąd: Teius lub Tejus, a, um,
należący do miasta Teos, Anacre-
on; Musa, fides, utwory poet.
Anakreonta; rzeczow. Teji, orum,
m. mieszkańcy miasta T.

Tepefācio, fēci, factum, 3. (na
str. bier. tepefio, factus, fieri) o-
grzewać, rozgrzewać.

Tepeo, ēre, być ciepłym, tepens,
ciepły, letni; — przenoś. t ali-
quo, zakochać się w kim; 2) sty-
gnąć w uczuciach, seu tepet, sive
amat.

Tepesco, ěre, zagrzewać się.

Tepīdus, a, um, ciepły, letni;
poet.: notus, tepidum qui spirat;
2) stygnący, roigus, focus, poet.; —
przenoś. zmniejszający się, usta-
jący, ignes, mens.

Tēpor, ōris, *m.* ciepło umiarkowa-
ne, solis.

Ter, przysł. trzykroć; poet. w ogó-
le: wielokrotnie (patrz quater),
bardzo, t. amplus, felix.

Terōbinthus, i, *ż.* drzewo terpen-
tynowe.

Terōbra, ae, *ż.* świder.

Terōbro, i, świdrować, dziura-
wić, latebras cavas uteri (o ko-
niu Trojańskim).

Terōdo, fnis, *ż.* robak gryzący
drzewo.

Tereides, ae, patrz Tereus.

Terentianus, patrz Terentius.

Terentīnus, patrz Terentus.

Terentius, a, um, nazwisko Rzym-
skiego rodu; stąd: Terentianus,
a, um, należący do Terencyusza,
exercitus (wojsko pod dowództwem
Ter Warrona); Chremes i ver-

bum, znajdujące się w komediach Terencyusza.

Terentus, lub -os, *i*, *m.* miejsce na polu Marsowém, gdzie się odbywały igrzyska stóletnie (seculares); stąd: Terentinus, *a*, *um*, do tego miejsca odnoszący się, tribus.

Teres, *Ńtis*, okrągławo-podłużny, hastile, stipes, truncus; o częściach ciała: wysmukły, cervix; -- przenoś. czuły, delikatny, zdolny do wydania sądu o gładkości wymowy, aures.

Tereus, *ei*, lub *eos*, *m.* mąż Prokny, ojciec Itysa, król Tracyi; stąd: Tereides, *ae*, *m.* pochodzący od Tereusza, Itys.

Tergeminus i **trigeminus**, *a*, *um*, troisty, potrójny; honores, edylostwo, pretura i konsulat; tergemini fratres (o trojgu bliźniąt); Tergemina porta, jedna z bram Rzymu.

Tergeo i **tergo**, *tersi*, *tersum*, *Ńre*, i *Ńre*, ocierać, osuszać, oczyszczać, lumina lacrimantia.

Tergeste, *is*, *n.* miasto w Istrii; stąd: Tergestini, *orum*, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Tergiversanter, *przysł.* ociągając się niechętnie. [*się*, odkładanie.

Tergiversatio, *Ńnis*, *Ń.* ociąganie
Tergiversor, *1.* tyłem się obracać; wymawiać się, ociagać się, szukać wykrętów.

Tergo, patrz tergeo.

Tergum, *i*, *n.* grzbiet ludzi i zwierząt, *a* tergo, z tyłu; post tergum, w tyle; często: terga vertere lub dare, uciekać; terga dare hosti, uciekać przed nieprzyjacielem; terga caedere lub fodere, bić uciekających; terga alicujus videre, widzieć uciekającego; 2) tylna część czego, ad terga collis; castris ab tergo vallum obiectum; 3) powłoka pola, rzeki i mo-

rza, glebas cunctantes crassaque terga; 4) pokrycie, powłoka tarczy, t. clipei i sama tarcza; 5) skóra zwierząt, taurinum i tauro-rum; nigrantes terga juvencos; squamea terga (o wężu) poet.; 6) poet.: centum terga suum, sto świń, terga suis sordida, wieprzowina wędzona.

Tergus, *Ńris*, *n.* grzbiet; 2) skóra, tergora deripiunt costis; septem taurorum tergora, siedm skór, któremi powleczone była tarcza; 3) divisum t. juvenci, zamiast juven-cus; resecat de tergore (suis) partem exiguam (z wieprzowiny), poet.

Terina, *ae*, *Ń.* miasto Prucyów; stąd: Terinaeus, *a*, *um*, odnoszący się do tego miasta.

Termes, *Itis*, *Ń.* gałązka.

Termessus, *i*, *Ń.* miasto Pizydów; stąd: Termessenses, *ium*, *m.* mieszkańcy Termessu.

Terminatio, *Ńnis*, *Ń.* władc. oznaczenie granicy; 2) zamknięcie okresu; 3) określenie, wymiar w wierszu, aurium.

Termino, *1.* rozgraniczać, oznaczać granice, fana; agrum publicum a privato; ograniczać, zamykać w czém, sonos vocis paucis literarum notis; orationem (numero-se); -- przenoś. *a)* ograniczać, kros oznaczyć, skończyć, obliwione terminari; gloriam suam; bellum; *b)* oznaczać, określić, modum magnitudinis; bona voluptate, mala dolore.

Terminus, *i*, *m.* granica, de terminis contentio; -- przenoś. *a)* kros, ograniczenie, terminis aliquid circumscribere, describere; certos fines terminosque constituam; t. gloriae, adversus cupiditates; *b)* koniec, vitae, contentionum; 2) bóżek grom.

Terni, se, a, po trzech, po trzy; także: trzej, trzy; w liczb. poj. ternus, a, um, potrójny, terno consurgunt ordine remi, poet.

Tero, trivi, tritum, 3. trzeci, u poet.: bis frugibus area trita est (o podwójnym zbiorze); milia frumentis, młócić; crura pumice, gładzić, nacierać; radios rotis, toczyć, calamo labellum, grać na piszczałce; calcem t., iść w ślad za kim, ścigać; viam lub iter it. p.; często gdzie chodzić, jeździć; także: używać czego często, czytać, catillum Evandri manibus tritum; aliquid legere terereque; — przenoś. wprowadzić w użycie, oswoić, nomina novarum rerum consuetudō diutna terit; hoc verbum hesterno sermone satis trivimus; 2) rozcierać, rozdeptać, rozjechać, u poet., baccam, papaver tritum; via trita rotis; wycierać, zużyć, spotrzebować, silices; arma; trita ocella bovis; purpura, quae tritur; trita vestis; — przenoś. a) zniszczyć, strudzić, zużyć, se in opere longinquo; plebem in armis; b) spędzić, strawić, tempus, diem, aetatem in aliqua re; poet.: aevum ferro.

Terpsichōre, ēs, ż. muza tańców.

Terra, ae, ż. ziemia, orbis terrae, ład stały, iter Brundisium terra petere; terra marique; kraj, kraina, qui in hac terra fuerunt; abire in alias terras; świat nasz, ludzie, poet.: pace data terris; solvent formidiae terras; ubi, ubique terrarum, gdziekolwiek w świecie, nec usquam terrarum, nigdzie.

Terrac, patrz Tarrac.

Terrēnus, a, um, ziemny, z ziemi, terra; rzeczotw. terrenum, i, n. grunt, herbidum; 2) do ziemi na-

leżący, znajdujący się na ziemi, bestiae.

Terreo, terrui, territum, 2. straszyc, przestraszac, odstraszac, animos, aliquem aliqua re; territus hoste novo; aliquem ab aliqua re; aliquem z nast. ne lub quo minus i tryb. łącz. terruit gentes, ne—rediret; ut terreret, quo minus libere hostes insequerentur, uganiać się, ścigać, aliquem per totum orbem, poet.

Terrester, stris, stre i terrestris, e, ziemski, lądowy, na ziemi znajdujący się, animantium genus, exercitus, proelium.

Terrens, a, um, ziemny, z ziemi. **Terribilis**, e, straszny, terribiles visu formae; terribiliora facere.

Terriōula, ae, ż. i -um, i, n. straszydło.

Terrifico, āre, przestraszyć, przerazić, animos.

Terrificus, a, um, straszny, przerażający, sprawujący przestraszać, vates, caesaries.

Terrigēna, ae, m. i ż. z ziemi zrodzony, t. feri, fratres, poet.

Terripavium, -pudium, patrz tripudium.

Territo, āre, straszyc, przestraszac, urbes. [ległość.

Territōrium, ii, n. okolica, przy-Territus, a, um, przelękły, przestraszony, territus animi.

Terror, ōris, m. przestraszać, terrorem alicui injicere, inferre, afferre; aliquem in t. conjicere, przestraszyć; esse alicui terrori, być postrachem; totius anni fructus uno belli terrore amittitur.

Tersus, a, um, otarty, stąd: czysty, chędogi.

Tertianus, a, um, do trzeciego należący, milites, żołnierze trzeciego legionu; febris, co trzeci dzień przypadał.

- Tertio**, i tertium, patrz tertius.
- Tertius**, a, um, trzeci; poet.: w odniesieniu do świata podziemnego, tertia regna, numina; *przysz.* tertium i tertio, po trzeci raz, po trzecie.
- Terunotus**; ii, m. trzy uncye, trzy dwunaste części całości; jako pieniądz: $\frac{1}{4}$ assa; przysłowie: no t. quidem, ani szeląga, nic zgola; jako dziedzictwo: czwarta część, fecit heredem ex tertio.
- Tesca**, orum, n. puszca, pustynia, step, miejsce dzikie, niezamieszkałe, inhospita.
- Tessella**, a, ż. kamyk czworograniasty, np. do posadzki.
- Tessera**, ae, ż. sześcian, kostka do grania, jacere, mittere: tabliczka z napisem, a szczegól. z hasłem lub rozkazem wodza; stąd: hasło wojenne, it bello tessera signum; tessera per castra ab consule data erat.
- Tesserula**, ae, ż. sześcian, kosteczka, tabliczka.
esta, ae, ż. naczynie gliniane: dzbanek, garnek, urna i t. p. także: skorupa, stąd: testarum suffragia, sąd skorupkowy, ostracyzm u Ateńczyków; 2) skorupa ślimaka, żółwia, ostrygi; stąd poet.: sam ślimak, ostryga i t. p. non omne mare est generosae fertile testae; 3) poet. pokrycie lodowe, lubrica testa.
- Testamentarius**, a, um, do testamentu należący; *rzeczow.* testamentarius, ii, m. fałszerz testamentu.
- Testamentum**, i, n. testament, zapis, ostatnia wola, testamentum facere, mutäre, irritum facere, rumpere, obsignare, resignare; testamento aliquem adoptare, alicui aliquid relinquere; testamentum supponere, fałszować, podrzucać; testamenti factionem habere, mieć prawo robienia testamentu.
- Testatio**, ōnis, ż. wzywanie na świadectwo, foederum ruptorum.
- Testatus**, a, um, poświadczony, dowiedziony, jawny, oczywisty, voce praeconis libertas Argivorum; quo testator esset memoria.
- Testificatio**, ōnis, ż. dowód przez świadków lub świadectwo; w ogóle: okazanie, dowód, officiorum.
- Testificor**, i. wzywać na świadectwo, deos hominesque; 2) świadczyć, być świadkiem, ut statim testificati discederent; z nast. 4. przyp. i tryb. bez., testificantur illi Quintium non stitisse; w ogóle: dowodzić, wykazywać, amorem, sententiam suam; także: abs te testificata tua voluntas.
- Testimōnium**, ii, n. świadectwo ustne lub na piśmie, dicere testimonium in aliquem, świadczyć przeciw komu; ut ad ephoros sibi testimonium daret; w ogóle: dowód, dedisti iudicii tui testimonium; verba sunt testimonio.
- Testis**, is, m. i ż. świadek; — przenoś. testes rationes civitatum; poet.: vulnera sunt testes.
- Testis**, is, m. jądro.
- Testor**, i. świadczyć, być świadkiem, w ogóle: dowodzić, zapewniać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez.; testatus, także w znac. bier., patrz testatus; 2) świadczyć się kim lub czem, na świadectwo wzywać, deos hominesque; Jovem et foederis aras; 3) ostatnią wolę objawiać, testament robić, de qua is testatus non est.
- Testu**, nieodm. i testum, i, n. naczynie gliniane.
- Testudo**, Inis, ż. żółw; także: skorupa żółwia, testudine culti thalami, ozdobione, wyłożone szyldkretem; 2) narzędzie muzyczne:

lutnia, lira, saxa movere sono testudinis; 3) sklepienie wypukłe i w ogóle sklepienie; 4) w znacz. woj. dach obronny, poddasze, pod którym oblegający szturmowali do miasta, bili taranem w mury; dach czyli pomost z tarcz, które żołnierze nad głowami trzymając w ścieśnionych szeregach pod miasto obleżone zbliżali się.

Testula, ae, *ż.* skorupka; stąd: o sądzie skorupkowym: a Themistocle labefactus testula illa.

Testum, i, *n.* patrz testu.

Tete, patrz tu.

Teter, tetra, tetrum, brzydki, szkaradny, obrzydliwy, haniebny, właś. i przenoś. loca, odor; facinus, bellum, libido, discordia.

Tethys, yos, *ż.* żona Oceanu, matka bóstw rzecznych i nimf; u poet. morze.

Tetrádrachmum, i, *n.* srebrna moneta grecka wartości czterech drachm.

Tetrarches, i -a, ae, *m.* zarządzający czwartą częścią jakiego kraju; w ogóle: panujący, któremu nie służył tytuł króla.

Tetrarchia, ae, *ż.* kraina zarządzana przez tetrarchę.

Tétré, *przysł.* szepnie, sprośnie, haniebnie, facere.

Tetricus, a, um, surowy, ponury; *rzeczow.* Tetrica, ae, *ż.* góra przepaścista w kraju Sabinów.

Teucer, cri, *m.* i Teucus, i, *m.* syn Telamona, króla Salaminu, brat Ajaksa; 2) syn Skamandra z Krety, który osiadł we Frygii i był królem Trojańskim. Stąd: a) Teucris, Idis, *ż.* imię własne; b) Teucrus, a, um, tycający się Teukra albo Trojan; *rzeczow.* Teucra, ae, *ż.* Troja lub królestwo Trojańskie; c) Teucrus, a, um, do Teukra odnoszą-

cy się, w ogóle: Trojański i Teucrici, orum, *m.* Trojanie.

Teus, patrz Teos.

Teuthras, antis, *m.* król Myzyi, ojciec Tespiusa; stąd: a) Teuthrantēus, a, um, do Teutranta lub do Myzyi odnoszący się; b) Teuthrantius, a, um, tycający się Teutranta, pochodzący od niego, turba Teuthrantia = Thespiades.

Teutōni, orum i Teutones, um, *m.* Teutonowie, lud Germanów na północy, który z Cymbami napadł na państwo Rzymskie i był pokonany od Maryusza.

Texo, texui, textum, 3. tkać, własc. i przenoś. ea tela textitur, idzie o to, to jest w robocie; 2) spleść, powiązać, połączyć, zbudować, ułożyć, sepem, navem, basilicam, epistolas quotidianis verbis.

Textilis, e, tkany, pleciony, stragulum, dona; *rzeczow.* textile, is, *n.* tkanina, płótno i t. p.

Textor, ōris, *m.* tkacz.

Textrīnus, a, um, do tkania należący, tkacki; *rzeczow.* textrinum, i, *n.* warsztat tkacki, tkactwo.

Textum, i, *n.* tkanina; 2) rzecz upleciona, u poet.

Textus, a, um, tkany, pleciony.

Textus, us, *m.* tkanina; — przenoś. połączenie wyrazów, u późn. pisarzy.

Thabēna, ae, *ż.* miasto w Nubii; stąd: Thabenenses, ium, *m.* mieszkańcy Tabeny.

Thaiphali, orum, *m.* lud nad Dunajem.

Thāla, ae, *ż.* miasto w Numidyi. Thalāmus, i, *m.* pokój, izba, mieszkanie, Eumenidum; pokój sypialny; 2) łożo, łóżko, łożo małżeńskie; stąd: małżeństwo u poet., vita experts thalami, stan bezżenności; poet.: komórki pszczoł, ubi jam thalamis se composuero,

Thalassia, patrz **Talassio**.

Thales, ἄλις, *m.* jeden z siedmiu mędrców, rodem z Miletu, założyciel szkoły Jońskich.

Thalia, ae, *ż.* muza przełożona nad poezją komiczną; 2) nimfa morska.

Thallus, *i*, *m.* zielona gałązka, Amyclaeus (może gałązka mirtu).

Thamyras, ae, *i* **Thamyris**, *Idis*, *m.* Tracki poeta.

Thapsos *i* *ż.* półwysep *i* miasto w Sycylii; 2) miasto w Byzacenie w Afryce; stąd: Tapsitani, *orum*, *m.* Tapsytanie.

Thasus, lub -os, *i*, *ż.* wyspa na morzu Egiejskiem niedaleko Tracyi; stąd: Thasius, *a*, *um*, do Tazu odnoszący się, *i* Thasii, *orum*; *m.* mieszkańcy tej wyspy.

Thaumas, *antis*, *m.* ojciec Irydy; stąd: *a*) **Thaumantius**, *a*, *um*, do Taumanta odnoszący się, *virgo* (*Iris*); *b*) **Thaumantias**, *adis*, *ż.* od Taumanta pochodząca, *Iris* Th lub samo *Th*; 3) **Thaumantis**, *Idis*, *ż.* = **Thaumantias**.

Thean-**Theat**-patrz **Tean**-**Teat**.

Theatralis, *e*, teatralny, tyjący się teatru.

Theatrum, *i*, *n.* teatr, miejsce dla widowisk publicznych: 2) zebranie widzów, słuchaczy, *theatra* *reclamant*; *spissis* *indigne* *theatris* *scripta* *recitare*; 3) miejsce, zręczność, sposobność do popisu, *th. ingenii*; *th. magnum* *habet* *ista* *provincia*; 4) u Greków było to także miejsce dla zgromadzeń *i* obrad ludowych, *veniebat* *in* *theatrum*, *quum* *ibi* *concilium* *populi* *haberetur*.

Thēbae, *arum*, *ż.* miasto w Beocyi, nad rzeką Ismenus, miejsce urodzenia Pindara; stąd: *a*) **Thebais**, *Idis*, lub **Idos**, *ż.* do Teb odnosząca się; *rzeczow* **Thebais**.

tytuł poematu Stacjusza *i* **Thebaides**, *um*, *ż.* **Tebanki**; *b*) **Thebanus**, *a*, *um*, **Tebański**; *rzeczow*. **Thebanus**, **Tebańczyk** *i* **Thebań**, *orum*, *m.* **Tebańczycy**; 2) **Thebae** **Phthioticae** lub **Phthiae**, miasto we Ftyotydzie w Tessalii, później **Philippopolis** nazwane; 3) miasto w Cylicyi (albo podług niektórych w Myzyi) stolica Etyona, **Campus** **Thebes** lub **Thebe**; stąd: *a*) **Thebais**, *Idis*, *ż.* **Tebanka**, *z* **Teb**; *b*) **Thebanus**, *a*, *um*, **Tebański**; *rzeczow*. **Thebana**, **Tebanka** (**Andromacha**); 4) dawne główne miasto w wyższym Egipcie.

Thēbē, *es*, *ż.* 1) patrz **Thebae**, 3. 2) imię *a*) nimfy; *b*) żony Aleksandra władcy Tessalii.

Thēoa, *ae*, *ż.* pokrywa, futerał, schowanie.

Themis, *Idis*, *ż.* bogini sprawiedliwości, także: bogini wieszczby, stąd: *fatidica* **Th**.

Themiscyra, *ae*, *ż.* miasto *i* okolica przy Termodoncie.

Themistocles, *is*, *m.* wódz Ateński; stąd: **Themistocleus**, *a*, *um*, do Temistoklesa odnoszący się.

Thensa; *ae*, *ż.* patrz **Tensa**.

Theogonia, *ae*, *ż.* opisanie rodu bogów, tytuł poematu Hezydoda.

Theologus, *i*, *m.* rozprawiający o początku *i* naturze bogów, w odniesieniu do dawnych mętów; zajmujący się przedmiotami tyjącami się bóstwa.

Theon, *onis*, *m.* jakiś z uszczypliwości znany poeta; stąd: *dent* **Theonino** *circumditur*.

Theopompus, *i*, *m.* dziejopis Greci z wyspy Chios; stąd: **Theopompus** *i* **Theopompinus**, tyjący się **Teopompa**.

Therapne, *es*, *ż.* miasto w Lałanii; stąd: **Therapneus**, *a*, *um*, tyjący się **Terapny**, **Spartański**,

- marita lub nata rure Therapnaeo (Helena).
- Thericles**, is, *m.* sławny z wyrobita naczyń glinianych w Koryncie, stąd: pocula Thericlea.
- Thermae**, arum, *ż.* ciepłe kąpiele; stąd: **Thermae**, arum, *ż.* miasto w Sycylii, z powodu ciepłych kąpielii nazwane; **Thermitanus**, a, um, z Termi i Thermitani, orum, *m.* Termitanie.
- Thermodon**, ontis, *m.* rzeka w Pontcie, przy której Amazonki mieszkały; stąd: **Thermodontiacus**, a, um, tyczący się rzeki Termodontu albo Amazonek.
- Thermopylae**, arum, *ż.* wąwóz na granicy Tessalii przy odnodze Maliackiej, gdzie były ciepłe kąpiele.
- Theromëdon**, ontis, *m.* imię jednego z królów Scytyjskich.
- Thersites**, ae, *m.* syn Agriusa, jeden z najsłabszych Greków pod Troją, zabity od Achillesa.
- Thervirgi**, orum, *m.* lud Gotów w zachodnich.
- Thésaurus**, i, *m.* skarb, skarbiec, skład pieniężny, reposita pecunia in thesauris; zapas, magazyn, właśc. i przenoś. thesaurus rerum omnium memoria; quod lateat in thesauris tuis, w składzie pism.
- Thésëus**, ei lub eos, *m.* król Ateński, przyjaciel Pirytousa, mąż Aryadny, ojciec Hippolita, stąd: *a)* **Thésëus** i **Thésëus**, a, um, do Tezeusza odnoszący się; *b)* **Thesides**, ae, *m.* syn Tezeusza, w licz. mu. **Thesidae**, arum, Ateńczycy, poet.
- Thespieae**, arum, *ż.* miasto w Beocyi; stąd: *a)* **Thespias**, ädis, *ż.* rodem z Tespii; deae Th. lub samo **Thespiades**, Muzy; *b)* **Thespienses**, jum, *m.* mieszkańcy Tespii. **Thespis**, Idis, *m.* pierwszy tragic
- Grecki**, ignotum tragicæ genus invenisse Camoenæ dicitur **Thespis**.
- Thesprôtia**, ae, *ż.* kraina w Epirze; stąd: **Thesprotius**, a, um, tyczący się Tesprocyi, i **Thesprotii**, orum, *m.* mieszkańcy tej krainy.
- Thessalia**, ae, *ż.* północno-wschodnia kraina Hellady; stąd: *a)* **Thessalicus** i **Tessalus**, a, um, Tessalski i Tessali, orum, *m.* Tessalczycy; *b)* **Tessalius**, a, um, Tessalski, poet.; *c)* **Thessälis**, Idis, *ż.* pochodząca z Tessalii, *rzeczow.* Tessalka.
- Tessalönica**, ae, i -e, äs, *ż.* miasto w Macedonii; stąd: **Tessalonenses**, ium, *m.* Tessaloniczycy.
- Thessalus**, patrz **Tessalia**.
- Thestius**, ii, *m.* król w Etolii; stąd: *a)* **Thestiades**, ae, *m.* syn lub potomek Testiusa (jak Meleager, syn Altei, córki Testiusa); **Thestiadae**, synowie T. (Pleksypus i Tokseus); *b)* **Thestias**, ädis, *ż.* córka T. (Altei).
- Thestor**, öris, *m.* ojciec Kalchasa; stąd: **Thestorides**, ae, *m.* syn Testora.
- Thëtis**, Idis lub Idos, *ż.* córka Nereusza i Dorydy, żona Pelcusa, matka Achillesa; nimfa morska; poet. morze, teutare **Themiribus**.
- Theudória**, ae, *ż.* miasto w Atamanii.
- Theuma**, ätis, *n.* miasteczko w Macedonii.
- Thiasus**, i, *m.* taniec na cześć Bacchusa.
- Thirmida**, ae, *ż.* miasto w Numidyi.
- Thisbë**, äs, *ż.* nieszczęśliwa dziewczyna w Babilonie; 2) miasto w Beocyi, stąd: **Thisbëus**, a, um, do Tysby odnoszący się, columbae.
- Thoas**, antis, *m.* król w Cherso-

- neste Tauryckim, od Oresta, przy pomocy siostry Ifigeii kapłanki Dyany Tauryckiej zabity; stąd: Thoanthēus, a, um, do Toanta odnoszący się; poet. Taurycki; 2) król na wyspie Lemnos; stąd: Thoantias, ādis, ż. córka Toanta (Hipsypila).
- Thōlus, i, m. dach okrągły, kopuła, sklepienie. [aik.
- Thōrax, ācis, m. pancerz, napierś-Thorius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Thrāces, um, m. Trakowie, mieszkańcy krainy zwanéj Thracia, ac, ż. u poet. Thraca, ae, lub Thracō lub Thrēce, ēs, ż.; *przym.* Thrax, Tracki, Thrax Lycurgus; Thraces equi, poet; Thrax lub Threx, lub Thraex, szermierz uzbrojony Trackim orężem. Stąd: a) Thracius, poet. Threcius, a, um, Tracki; b) Threcidicus, a, um, do Traków należący; *rzeczow.* Threcidica, orum, n. broń Traków; c) Thrēcius, a, um, Tracki, sacerdos lub vates (Orfeusz); d) Thrēissa i Thressa, ae, ż. niewiasta Tracka.
- Thrax i Threx patrz Thraces.
- Thucōydidēs, is, m. wódz i dziejopis Grecki; stąd: Thucydidius, a, um, do T. odnoszący się, quum mutila quaedam et hiantia locuti sunt, germanos Thucydidos se esse profitentur, że są podobni do T.
- Thule, ēs, ż. wyspa daleka na północy, o której starożytni nie mieli dokładnego wyobrażenia, tibi serviat ultima Thule.
- Thunnus, patrz thyunus.
- Thur-, patrz tur-.
- Thūrit, orum, m. miasto nad odnogą Tarentyńską, gdzie niegdys było miasto Sybaris; stąd: Thurinus, a, um, tyczący się tego miasta, misit in Thurinum, w okolicę miasta Turyów; Thuriurum, m. Turynowie.
- Thus, patrz tus.
- Thyāmis, Idis, m. rzeka i przylądek w Epirze.
- Thyas, patrz Thyias.
- Thyatira, ae, ż. i orum, n. miasto w Lidyi.
- Thybris, patrz Tiberis.
- Thyēnē, es, ż. nimfa, która wykarmiła Jowisza.
- Thyestes, ae, m. syn Pelopsa, brat Atreusza, ojciec Egista (Agisthus), stąd: a) Thyesthōus, a, um, do Tyesta odnoszący się; b) Thyestiādes, ae, m. syn Tyesta.
- Thyias, ādis, ż. Bachantka; kapłanka Bachusa.
- Thyle, patrz Thule.
- Thymbra, ae, ż. cząbr, ziele.
- Thymbra, ae, i -ē, -ēs, ż. miasto Troady, przy rzece Thymbrios, zo świątynią Apollina, stąd: Thymbraeus, a, um, należący do Tymbry, Tymbrejski, przydomek Apollina. [tymian.
- Thymum, i, n. i thymus, i, m.
- Thyni, orum, m. lud Tracki nad morzem Czarném; stąd: a) Thyniācus, a, um, należący do tego ludu, graniczący z nim, siuus; b) Thynus, a, um, do Tynów odnoszący się.
- Thynnus, i, m. tuńczyk, ryba morska.
- Thynus, a, um, patrz Thyni.
- Thyōnē, ēs, ż. matka Bachusa czwartego; stąd: Thyoneus, ei, lub eos, syn Tyony, Bachus.
- Thyrō, ēs, i Thyrea, ae, ż. miasto i okolica w Argolidzie; stąd: Tyreātis, Idis, ż. pochodząca z Tyrei.
- Thyreum, lub -ium, ii, n. miasto w Akarnanii; stąd: Thyriōnesium, m. Tyryensowie.

- Thyrus**, i, m. laska obwinięta bluszczem lub liściem winném, godło Bachusa, nosiły ją Bachantki w czasie uroczystości na cześć tego bożka obchodzonych.
- Tiāra**, ae, ż. i tiaras, ae, m. zawój, turban.
- Tibarāni**, orum, m. lud w Cylicyi.
- Tibēris**, is, m. i poet. Thybris, Ydis, m. główna rzeka średniej Italii, uważana także za bóstwo; *przym.* Thybridas undas. Stąd: a) Tiberinis, Ydis, ż. do Tybru należąca, Nymphae; b) Tiberinus, a, um, tyczący się Tybru; *rzeczow.* król Alby, także rzeka Tybr.
- Tibērius**, ii, m. Rzymkie przedimie.
- Tibia**, ae, ż. goleń; — przenoś. flet, piszczałka, cantare tibiis.
- Tibicen**, cnis, m. grający na flecie; — przenoś. podpora, poet.
- Tibioinūm**, ii, n. granie na flecie.
- Tibris** = Tiberis.
- Tibrinus** = Tiberinus.
- Tibullus**, i, m. imię Rzymkie.
- Tibur**, ūris, n. miasto w Lacyum (Tivoli); stąd: a) Tiburs tis, tyczący się Tyburu; *rzeczow.* in Tiburti, w okolicy Tyburu; Tiburtes, um, m. mieszkańcy Tyburu; b) Tiburtinus, a, um, tyczący się Tyburu; *rzeczow.* Tiburtinum, i, n. posiadłość wiejska przy Tyburze; c) Tiburnus, a, um, należąca do Tyburu; *rzeczow.* mieszkawiec Tyburu, także założyciel.
- Tiburtus**, i, m. założyciel Tyburu.
- Ticinus**, i, m. rzeka w Italii (Tosino) wpadająca do Padu; stąd: Ticinensis, e, tyczący się rzeki T.
- Tifāta**, orum, n. góra w Kampanii.
- Tifernum**, i, n. miasto w Umbryi nad Tybrem, stąd: Tif. Tiberinum, 2) miasto w kraju Samnitów, przy górze Tifernus.
- Tifernus**, i, m. góra w kraju Samnitów. (muzyków.)
- Tigellius**, ii, m. nazwisko dwóch
- Tigillum**, i, n. mała belka.
- Tignārium**, a, um, tyczący się drzewa do budowy, faber t. cieśla.
- Tignum**, i, n. drzewo zdadne do budowy, belka (w licz. mn. także: tigni, m.).
- Tigranocerta**, orum, n. miasto w Arzacentie w Armenii.
- Tigris**, Ydis lub is, m. i ż. (w prozie m.), tygrys; — przenoś. okręt, na którym był odmalowany wizerunek tygrysa, secat aequora Tigri, poet.; 2) Tigris, m. rzeka w Azji.
- Tigurini**, orum, m. lud Helwetów w dzisiejszym Kantonie Zurychskim, który się nazywał pagus Tigurinus.
- Tilia**, ae, ż. lipa.
- Timaeus**, i, m. 1) dziejopis Grecki w Sycylii; 2) filozof, należący do szkoły Pitagorasa, od którego Platon nazwał jedną ze swoich rozmów.
- Timagēnes**, is, m. retor za czasów Augusta.
- Timanthes**, is, m. malarz Grecki.
- Timāvus**, i, m. rzeka w krainie Wenecyańskiej.
- Timefactus**, a, um, przestraszony.
- Timeo**, timui, 2. bać się, lękać się, quom tamdiu timuissent; fraudem, perfidiam; casum proclii; z tryb. bez. coenare olus; z 4 prz. i tryb. bez.; z nast. ne, ne non lub ut i tryb. łącz., porów. ne; 2) nieprzech. obawiać się, być troskliwym, być niespokojnym o kogo lub o co, quom inter se timeant, gdy się jeden drugiego obawiał; timere alicui, bac się o kogo, aby mu się co złego nie stało; de republica; de suo periculo nihil timebat.

Timesco, timui, 3. przestraszyć się. Timide, przysł. bojaźliwie, lękliwie, dicere de aliquo; ostróżnie, senex res omnes timide golideque ministrat.

Timiditas, stis, ż. bojaźliwość, nieśmiałość, ingenua.

Timidus, a, um, bojaźliwy, lękliwy, ad mortem; in labore militari; poet.: z tr. bez. lub z przyp. 2. perire; procellae; 2) ostrożny, mater timidi flere non solet.

Timóleon, ontis, m. wódz Koryncki; stąd: Timolcontem, i, n. publiczna na cześć jego wzniesiona budowla, Gymnasium.

Timon, ónis, m. imię Greckie; szczegól. znany jest Tymon z Aten odznaczający się dziwactwem i nieważnością ludzi.

Timor, óris, m. bojaźń, obawianie się czego. z przyp. 2. przedmiotu obawy; timorem alicui injicere, facere, incutere, nabawić strachem, nastraszyć, magno in timore esse, bardzo się obawiać; timorem eripere. uwolnić od bojaźni; mitte timorem, nie lękaj się; z nast. ut lub ne i tr. łącz. porów. spój. ne; 2) poet. przedmiot, który wzbudza postrach, Cacus timor silvae.

Timótheus, ei, m. syn Konona, wódz Atenski; 2) muzyk z Miletu.

Tinctilis, e, wsiąkły w co, virus.

Tinea, ae, ż. mól, tineas pasces taciturnus inertes, (książka) stanie się pastwą mólów

Tingo, tinxī, tinctum, 3. zmoczyć, zrosić, skropić, szczegól. farbować, tunica sanguine tincta; w ogóle: zanurzać w czém; aera stridentia lacu; summa pedum vestigia in undis; rzeczow. tincta, orum, n. rzeczy farbowane; — przenosząc odbić. okrasić nadać kolor, ora-

tor sit mihi tinctus literis; Laelia patris elegantia tincta.

Tinnio, 4. dźwięk wydawać; 2) brzęczeć pieniędzmi, płacić gotowizną, expecto, ecquid Delabel-la tinniat.

Tinnitus, us, m. dźwięk, brzęczenie, tinnitus cie.

Tinnulus, a, um, brzęczący, dźwięk wydający, sistra, aera.

Tintinnabulum, i, n. brzękadło.

Tinus, i, ż. gatunek wawrzynu.

Tiphys, yos, m. sternik okrętu Argo.

Tirésias, ae, m. ślepy wieszcz Tebański.

Tiridátes, ac, m. imię króla Armenii.

Tiro, ónis, m. świeżo do służby przyjęty żołnierz, rekrut; 2) nie-doświadczony w czém, nulla in re tironem ac rudem esse debere; 3) Tiro, imię Rzymskie, wyzwoleniec Cycserona.

Tirocinium, ii, n. początek służby wojskowej; 2) w ogóle: pierwsze doświadczanie czego, próba; 3) w znac. zbior. świeżo do służby przyjęci żołnierze.

Tiryns, this i thos, ż. miasto w Argolidzie, miejsce wychowania Herkulesa; stąd: Tirynthius, a, um, tyczący się miasta Tyryntu: rzeczow. Tyryntezyk, Tyryntka (Herkules i Alkmena jego matka).

Tisdra, ac, ż. miasto w Byzacenie w Afryce; stąd: Tisdritani, orum, m. Tysdrytanie.

Tisiphōnē, ēs, ż. jedna z trzech furyj, mścicielka mordu; stąd: Tisiphonēus, a, um, do Tyzyfony odnoszący się.

Tisse, es, ż. miasto w Sycylii; stąd: Tissenses, ium, m. mieszkancy tego miasta.

Titan, ānis, m i Titanus, i, m. Tytan, w lic. mn Titanēs i Ti-

tań, Tytanowie, najdawniejsze plemię bogów, synowie Urana i Ziemi. Stąd: a) Titaniŭcus, a, um, do Tytanów odnoszący się, dracones, ze krwi Tytanów powstałe; b) Titanis, Idis lub Idos, ż. Cyrce, córka Heliosa i Tytana; także: Tetyś, siostra Tytana; c) Titānius, a, um, tyczący się Tytana; *rzeczow.* Titania, Dyana, Latona, Cyrco, Pirra.

Tithónus, lub -os, i, m. syn Laomedonta, brat Pryama, mąż Aury, ojciec Memnoba; stąd: Tithonius, a, um, należący do Tytona, conjux T. lub samo Titonia, Aurora.

Titius, ium, m. i Titienses, ium, m. jeden z trzech najdawniejszych oddziałów (tribus) ludu Rzymskiego ustanowionych od Romulusa i setnia jazdy.

Titillatio, ōnis, ż. lechtanie.

Titillo, l. lechtać, sensus; — przeznós. ne vos titillet gloria.

Titio, ōnis, m. głownia.

Titius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* odnoszący się do Tycyusza, od niego pochodzący, lex.

Titubanter, *przyst.* chwiejąc się, wahając się, loqui de re.

Titubatio, ōnis, ż. chwianie się, wahanie się, niepewność.

Titubo, l. chwiać się, wahać się, mero somnoquo gravis titubare videtur; jākac się, blaeso titubet lingua sono; — przenós. a) wahać się, być niepewnym, co mówić, co począć, omnibus titubantibus; b) uchybić, cave ne titubes; si quid titubatam est; in quacumque parte titubatam sit.

Titŭlus, l, m. tytuł, napis, libelli; 2) zaszczytny tytuł, nazwa godności, consulatus; qui stupet in titulis et imaginibus; 3) świet-

ność, par titulo tantae gloriae fuit; captae urbis titulo cedere: titulo victoriae inflatus; 4) pozór przyczyna pozorna, pokrywka, sub titulo aliquid ferre: titulum praetendere; titulum alicujus rei praeferre.

Titurius, ii, m. imię Rzymskie.

Titus, i, m. przedimki Rzymskie.

Tityos, yi, m. syn Jowisza i Klary.

Titŭrus, i, m. imię pasterza.

Tlepŏlŏmus, i, m. syn Herkulesa, mąż Poliksy.

Tmarus, lub -os, i, m. góra w Epirze, przy której była Dodona.

Tmolus, i, m. góra w Lidyi ze źródłem Paktol; zwana także Tymolus; stąd: a) Tmolius, a, um, należący do Tmolu; b) Tmolites, is, m. mieszkantec tameczny.

Tocullio, ōnis, m. lichwiarz.

Tofus, i, m. kamień dziaństwowy, kruchy.

Toga, ae, ż. suknia zwierzchnia Rzymian, welniana, zwykle biała bez rękawów, noszona ją na sukni spodniej tunica zwanój tak, że prawe ramię było wolne; używano jój w czasie pokoju, stąd; cedant arma togae, poet; vir omnibus belli ac togae dotibus eminentissimus. Były rozmaite: pura, candida, praetexta, palmata, pul-la, ob. te wyrazy.

Togatus, a, um, togą odziany; Gallia togata = Cisalpina, ponieważ tam także togę noszono; *rzeczow.* a) togata, ae, ż. poemat dramatyczny u Rzymian treści narodowój, qui docuere togatas; b) togatus, człowiek cywilny, niewojskowy, immisti turbae militum togati; c) niskiego stanu, klient, wyzwolenciec (w czasach późniejszych).

Togŭla, ae, ż. mała toga.

- Tolēnus**, *i*, *m.* rzeka w krainie Sabinów.
- Tolerābilis**, *e*, znośny, do zniesienia, *conditio servitutis*.
- Tolerābiliter**, *przyst.* cierpliwie, *tolerabilius ferre aliquid*.
- Tolerans**, *tis*, znoszący, *cierpliwy, laborum*.
- Toleranter**, *przyst.* cierpliwie, *aliquid ferro*.
- Tolerantia**, *ae*, *i* *toleratio*, *ōnis*, *ż.* znoszenie, wytrzymywanie, *rerum humanarum*.
- Tolēro**, *1.* wytrzymywać, znosić, *labores, pericula, dubias atque asperas res; militiam; paulo jam longius tolerare posse parcendo; utrymywać, vitam colo; equitatum pabulo et hordeo; equos*.
- Tolētum**, *i*, *n.* miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: *Toletānus*, *a*, *um*, tyżący się *Toletu i Toletāni, orum, m.* *Toletanie*.
- Tollēno**, *ōnis, m.* zóraw studzienny; *machina* wojenna używana przy oblężeniach.
- Tollo**, *sustūli*, *sublatum*, *3.* podnosić, wznosić w górę, *saxa de terra, se a terra altius* (o roślinach), *aliquem humeris suis in coelum; aliquem in tribunal; aliquem in crucem; oculos; in murum funibus tolli; poet.: tolli in Sabinos arduos, udać się do górzystej krainy S.; tollere anulum; ancoras, odpłynąć; ignem, wzniecić, wzniesić w górę jako sygnał; tectum altius; freta, fluctus; szcze-gól. puerum t., dziecko nowonarodzone podnieść, a tēm samēm uznać za swoje; przyjąć kogo, wziąć z sobą, in currum, in lembum, aliquem rhēdā; tolle te mecum per undas; — 2) przenosić. a) wznosić, clamorem in coelum; vocem comœdia tollit; aliquem leu-dibus; laudes alicujus in astra, uwielbiać, ubóstwiać; cachinnum, risum t., śmiać się głośno; animos t., wynosić się, pysznąć się, porów. *sublatus; animum t. alicui, ożywić mężstwo, dodać odwagi; aliquem honoribus, wynosić na dostojęństwo; amicum t., pokrzepić, pocieszyć; b) przyjąć co na siebie, onus; ponieść, poenas; II) wynosić skąd, zabierać, uprzętać, statuas aeneas; pecunias e fano; frumentum de area; solem e mūdo; praedam, torquem aureum; signa, agrum; cibos; patinam tolli jubet; rzadko: odprowadzać, wyprowadzać, aliquem ab atriis Latinis in Galliam; exercitum a Galliarum praesidio; poet.: aliquem denso aëre, usunąć, wy-dobyć; w znac. wojen. signa t., wyruszyć w marsz; zniszczyć, zburzyć, sprzątnąć, aliquem e lub de medio, lub samo aliquem; Titanas fulmine; Carthaginem; nomen ex libris, zatrzeć, wykreślić; mendum scripturae, poprawić; 2) przenosić. odjąć, usunąć, odebrać, dignitatem, potestatem alicui: amicitiam e mūdo; luctum, dubitationem; suspicionem, errorem, spem, timorem, metum; szcze-gól. tempus, diem t., czas umyślnie zająć w celu przeszkodzenia; zniszczyć, wytepić, wykorzenić, dictaturam funditus e republica; decemvirem potestatem; legem; belli socialis reliquias; memoriam alicujus rei; deos t., zaprzeczyć istnienia bogów.**
- Tolōsa**, *ae, ż.* miasto w Gallii Narboneńskiej; stąd: a) *Tolosānus*, *a*, *um*, do Tolozy należący; b) *Tolosas, aris*, z Tolozy, *Telosates, ium, m.* *Tolozaci; c) Tolosensis, e, Tolozański.*
- Tolūtum**, *przyst.* klusem.
- Tomarus**, *patet Tamarus.*

Tomentum, i, n. to, co służy do wypychania materaców, poduszek.
Tômi, orum, m. i Tomis, Idis, ż. miasto w Mezyl niższej nad morzem Czarném: stąd: **Tomÿtae**, arum, m. Tomici; *h*) **Tomitânus**, a, um, należący do tego miasta.
Tomÿris, is, ż. królowa Scytów.

Tondeo, tōtondi, tonsum, 2. strzydz, golić, barbam, capillum; także: **tondere**, zamiast **tonderi**; — przenoś. u poet. **prata**, stipulas, kosić, ścinać; **comam hyacinthi**. obrywać, **corona** i **oliva tonsa**, naokoło obcięta; **ilex tonsa duris bipennibus**, obcięty, okzesany; **e-quos tondentes campum**, konie, które się pasły na polu.

Tonitru, patrz **tonitrus**.

Tonitruâlis, e, tyczący się grzmotu, libri.

Tonitrus, us, m. i **tonitruum**, ui, n. grzmot (w licz mn. **tonitrua**, **tonitruum**, **tonitribus**).

Tono, tonui, 1. brzmieć, huczeć, szczegół. grzmieć, **coelum tonat**. **fragore**; **porta coeli tonat**; **nieosob. tonat**, grzmi: — przenoś. o silnej piorunującej wymowie, **Pericles tonare dictus est**; **tonat eloquio**; 2) z przyp. 4. wolać, głośno wymawiać, **ter centum tonat ore deos**.

Tonsa, ae, ż. wiosło.

Tonsilis, e, dający się postrzygać, obcinać; 2) obcięty, ostrzyżony.

Tonsillae, arum, ż. gruczoły.

Tonsor, ôris, m. postrzygacz, golarz; stąd: **tonsôrius**, a, um, do strzyżenia, golenia odnoszący się.

Tonstrîna, ae, ż. golarnia.

Tonsûra, ae, ż. strzyżenie, postrzyżenie, **nec male deformet rigidos tonsura capillos**.

Tônus, i, m. natężenie; **ton**, akcent, przycisk, u późn. pis.

Topn-, patrz **tof-**.

Topiârius, a, um, tyczący się ogrodnictwa; *rzeczow.* **topiarius**, posiadający sztukę upiększania ogrodów; **topiaria**, sztuka ogrodnicza.
Topica, orum, n. główne źródła, względy, punkta, których zwykłyśmy się trzymać w rozwinieciu myśli, **patrz loci communes**; **tytuł pisma Cyceroa**.

Toral, âlis, n. pokrycie łózka, sofy
Torcûlar, âris, n. tłocznia, prasa; stąd **torculârius** i **torculus**, a, um, tyczący się tłoczni.

Toreuma, âtis, n. płaskorzeźba.

Toreuta, ae, m. płaskorzeźbiarz, rytownik, **toreutice**, ës, ż. sztuka wyrabiania dłotem, rzeźbiarstwo

Tormentum, i, n. sznur, powróż, **falces tormentis introrsus reducebant**; **praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt**; 2) **tortura**, męczarnia, **vi tormentorum adducti**; **tormentis excruciami**; 3) **troska**, **kłopot**, **suspensionum**, **fortunae**; **bodziec drażliwy**, **tormentum admohero ingenio**, poet.; 4) **machina wojenna do rzucania wielkich pocisków**, **kamieni** i t. p., **tormenta in muris disponit**, **collocavit**.

Tormîna, um, n. ból w ciele, klócie, rznięcie. [cio, rznięcie.

Torminôsus, a, um, cierpiący kló-

Torno, 1. **toczyć** jak **tokarz**, **wyrabiać** na **tokarni**; — **przenoś. versus male tornati**, **złe obrobione**, **niegładkie**.

Tornus, i, m. **dłoto tokarskie**, **popula fagina**, **quibus torno facili superaddita vitis**, poet.

Torône, ës, ż. **miasto** i **port** w **Macedonii**; **Toronae promontorium**, **przyładek Derris** przy **Toronie**; stąd: **Toronaÿcus**, a, um, do **Torony** **odnoszący się**.

Torôsus, a, um, **muskularny**, **mięsisty**, **colla boum**.

Torpédo, *Ynis*, *ř.* gnušność, ospałość, odrętwienie, tanta torpedo animos oppressit; 2) drętwik, ryba.

Torpeo, *řre*, zdrętwieć, stracić czucie, w odniesieniu do ciała i umysłu, vires, nervi; consilia.

Torpesco, *torpui*, 2. drętwieć, gnušnić, lingua, genae; ingenium secordia torpescere sinunt.

Torpidus, *a, um*, zdrętwiały, nieczuły, gnušny, torpidi somno.

Torpor, *řris, m.* odrętwiałość, stracenie czucia, torpor gravis illigat artus: similis morti pectora torpor habet.

Torquátus, *a, um*, ozdobiony łańcuchem; stąd: Torquatus, przydomek Manliusza; poet.: Alecto torquata colubris.

Torqueo, *torsi, tortum*, 3. kręcić, skręcać, obracać, włás. i przenosć. terra circum axem se torquet; poet.: capillos ferro, kędzierzawić; stamina pollice, przásć; saxa, tigna, obracać, porywać, unosić; aquas remis, spumas, żeglować; anguis tortus, w kłab zwinięty; 2) ciskać, miotać, hastas, jaculum in hostem; telum ad tempora; fulmina; poet.: Jupiter horridus austris torquet aquosam hiemem; 3) obrotem co zrobić, orbem; torquet medios nox humida cursus, doszła do połowy swojego biegu; 4) przekręcać, wykrzywiać, ora, vultus, oculos; — przenosć. verbo ac literã jus omne torqueri; 5) dręczyć, trapić. nekãć, convivam fame; tortus interlit; libidines torquent; dies noctesque torqueor; torqueri malorum memoria; labor et cura torquet; aliquem mero, upoić kogo, aby się od niego prawdy dowiedzieć; torqueatur vita Sullae, badajmy, roztrząsnijmy życie Sulli.

Torquis i **torques**, *is, m.* i *ř.* łań-

cuch na szyję dla ozdoby, aureus, torque sublato, detracto; torque donare aliquem; 2) wianek, wieniec, nexis ornatae torquibus a-rae; 3) jarzmo.

Torrefacto, 3. suszyć.

Torrens, *tis, gorący*, rozpalony, pałacy, flammae; — przenosć. porywający, bystry, aqua; torrentem undam levis innatat alnus; stąd: rzeczow. torrens, *tis, m.* potok, rapidus montano flumine torrens; fragosus, tumidus.

Torreo, *torruí, tostum*, 2. suszyć, piec, prażyć, przypalać, opalać, fruges, ferra, exta in verubus, solis ardore torreri.

Torresco, *řre, goreć*, palić się, piec się.

Torridus, *a, um*, wyschły, osuszony, suchy, fons, campi siccitate torridi; chudy, homo vegrandi macie torridus; — przenosć. zdrętwiały, pecora torrida frigore; membra t. gelu; 2) gorący, pałacy, zona, aestas; locus ab incendiis torridus.

Torris, *is, m.* głownia.

Tortilis, *e*, pokręcony, zgięty, buccina; poet.: aurum, złoty łańcuch.

Tortor, *řris, m.* dręczyciel, kat.

Tortuosus, *a, um*, kręty, wężykowaty; — przenosć. trudny do zbadania, zawikłany, ingenium; disputandi genus.

Tortus, *a, um*, skręcony, spleciony. torta redimitus tempora quercu, poet.

Tortus, *us, m.* zwijanie, kręcenie, serpens dat tortus, zwija się w kręgi, poet.

Tórus, *i, m.* poduszka, wezglowie, materac, sofa, łoże, często u poet., lucent altis aurea fulcra toris; siedzenie, ława z darni, dat to-

rum cespes, podniesienie ziemi, tori riparum, poet.; 2) obwód, pękatność wieńca; 3) muskuł, laceratorum tori; poet.: comantes excutiens toros, wstrząsając grzywą.

Torvus, a, um, ponury, surowy, facies; lumen (wejrzenie, wzrok; straszny, draco, angues, poet. przysłówkowo: torvum clamare; torva tueri.

Tot, *nieodm.* tyle, tak wiele, tot tam valida oppida; w połączeniu z quot, quot homines tot causae.

Totidem, *nieodm.* tyleż, tyle właśnie, z nast. quot i atque, jak, t. navibus atque erat profectus; poet.; totidem audiet, toż samo usłyszy.

Totiens, patrz toties.

Toties, *przysł.* tylekroć z nast. quoties, ilekroć, jak; poet. także: równie tak często

Totus, a, um (2 przyp totius, 3 toti), cały, pro Romanis tota Italia consensit; totius orbis dominus; naves totae factae ex robore; toti bello praefecerant; per totam urbem; często w przyp. 6. bez przyim. in, toto orbe, na całym świecie; tota Gallia, w całej G; toto praelio; totis castris: tota nocte i t. p.; — przenoś. totus mente et animo in bellum insistit, najmocniej; sum vester totus, jostem wam zupełnie oddany, do was przywiązany; totos Antiochi Aetolos fuisse; totum in eo est, ut-, na tém rzecz cała zależy, aby: ex toto, zupełnie; in toto, ogólnie; 2) = omnis, copiae, equitatus, vires; armenta; totis campis, vicis.

Totus, a, um, tyloraki, tak wielki, z odpowiedniem sobie quotus.

Toxicum, i, n. trucizna, którą zaprawiano strzały; w ogóle: trucizna.

Trabalis, e balkowy, do balek od-

noszący się, clavus; — przenoś. trabali clavo figure beneficium, utrwalić; 2) wielki jak balka, telum.

Trabea, ae, ż. okazała suknia królów Rzymskich, konsulów, augurów i stanu rycerskiego.

Trabea, ae, m dawny Rzymski pisarz komedyi.

Trabeatus, a, um, odziany suknią trabea zwana.

Trabes, i trabs, trabis, ż. balka, poet. w licz. mn. drzewo, lucus trabibus obscurus acernis; tr. fraxineae; 2) to co się robi z balek, okręt, trabe Cypria secet mare; dom, sub iisdem sit trabibus.

Trachas, antis, ż = Tarracina.

Trachin, inis i Trachyn, ųnos, ż. miasto w Tessalii stolica Ceyksa, miejsce śmierci Herkulesa; stąd: Trachinius, a, um, należący do Tr., heros Tr. lub samo Trachinius, Ceyks; Trachiniae, tytuł tragedyi Sofoklesa.

Tractabilis, e, dotykalny, dający się dotykać, poet.: mare nondum tr. nanti; tractabile coelum; — przenoś. łagodny, powolny, przystępny, wyrozumiały, virtus, animus.

Tractatio, ōnis, ż. dotykanie, zajmowanie się, trudnienie się czém, właśc. i przenoś. qui in armorum tractatione versantur: philosophiae, literarum.

Tractatus, us, m dotykanie, obrabianie, uprawa, zajmowanie się czém, właśc. i przenoś. artium, u późn. pis. wypracowanie piśmiennicze, rozprawa.

Tracticius, a, um, ciągniony wleczony.

Tractim, *przysł.* ciągle, przewlekająco, przeciągająco, susurrant.

Tracto, i. ciągnąć, włóczyć, tractata comis antistita, poet.; zwykle

dotykać, poruszać, obrabiać, czém się zajmować, mieć pod ręką, vulnera: lanam, gubernacula, arma, nosić: tela. walczyć; bibliothecam, pecuniam publicam; poet.: fila lyrae, brząkać, grać; ceram pollice; tractant fabrilia fabri. — Przenos. *a)* chodzić koło czego, zajmować się czém, zawiadywać, kierować, causas, consilia, orationem, animos; rempublicam; bellum; conditiones lub de conditionibus, układać się; personam, przedstawiać na scenie; *a)* rozmyślać, rozważać, definitionem; locos tractatos; *β)* rozprawić o czém, wykładać co, partem philosophiae; res tragicas comice; *δ)* obchodzić się z kim, aliquem; nimis asperum, summo honore, honorificentius; ne sceleratissime tractavit; plebem placidius; se, sprawować się, zachować się, ita me in republica tractabo; quo in munere ita se tractavit.

Tractus, a, um, ciągniony, wleczony, bez zawady posuwający się, oratio tracta et fluens; 2) pochodzący, wypływający, venae a corde tractae; sermo ab isto initio tractus; a natura tractum.

Tractus, us, m. ciągnienie, ciąg, szereg, arborum tractu equitatus hostium impediretur; rozciągłość, Syrtes a tractu nominatae; tr. muri, castrorum; stąd: kraina, okolica, hoc tractu oppidi erat regia; tr. Laurens; per tractum Belgicae et Armoricae; — przenos. przeciąganie, quanta haesitatio tractusque verborum; 2) dążenie, bieg, w ogóle: ruch, in spiram tractu se colligit anguis; longoque per aera tractu fertur; tractu gementem ferre rotam; tr. flammaram, wszystko to u poet.; tr. lunae; o rzekach: tr. aquarum; leni tractu

labi, subire; magno tractu recurrere; w odniesieniu do czasu: bieg, upływ, przeciąg, hoc tractu temporis; — przenos. o mowie: postęp, ciąg, tractu orationis leni; continuo orationis dante.

Traditio, ōnis, ż. podanie.

Trado, dīdi, dītum, 3. dać, oddać, podać, wręczyć, alicui aliquid, inter se per manus; alicui poculum, annulum, epistolam, literas, filiam, uxorem, aliquam in matrimonium i. t. p., aliquem asservandum; aliquem in custodiam, in vincula; poet.: z tr. bez tradam portare protervis ventis; w znac. woj. *a)* wydać, arma, urbem, Athenas, perfugas, captivos, alicui arma, vivum; ne Romanis traderetur; quum tradendum Romanis esset; aliquem in servitutem; ad supplicium; nihil finium (odstąpić); se, oddać się, alicui, se vivum; także przez zdradę, aliquem, imperium hosti; regnum servo; *δ)* oddać pod opiekę, powierzyć, aliquem de manu in manum alicujus; alicui legiones; aliquem traditis exercitibus proficere; — przenos. *a)* ustąpić co, przelać na kogo, possessionem Galliae, summam imperii, totam rempublicam, paternam provinciam; vice aliis tradita; alicui custodiam navium i corporis sui; alicui obsides custodiendos, oppida tuenda, sacra procuranda, agmen ducendum, provincias administrandas; wydać, wystawić, oddać, zostawić, urbem diripiendam militibus; cives Romanos barbaris; se, oddać się, se quieti, voluptatibus, in studium, in disciplinam; alicui: se totum; *δ)* uczyć, wykładać, aliquid juventuti; praecepta, initia operum; elementa loquendi; optimarum ar-

tum vias: *c)* podać potomności, przekazać, opes a majoribus traditas habere; opus posteritati fa-maeque; patrio more traditum est: hoc posteris memoriae traditum; traditum inde fertur, ut-; tradunt, piszą, powiadają, głoszą, z 4 prz. i tryb. bez., regem tradunt se abdidisse; traditur z przyp. 1 i tr. bez. justissimus fuisse traditur, powiadają, że był najsprawiedliwszym.

Tradūco, duxi, ductum, 3. przeprowadzić z jednego miejsca na drugie, hominum multitudinem trans Rhenum; equitatum in Galliam; biremes in interiorem partem; populum Albanum Romam; exercitum ex Gallia in Ligures; Antiochum in Europam; aliquem ad se; przeprowadzić przez co, Helvetios per fines Sequanorum; copias per angustias; także z 4 przyp. bez przyimka flumen, przez rzekę, pontem; — przenoś. *a)* przenieść, Clodium ad plebem; centuriones ex inferioribus ordinibus in superiores. *b)* przyprowadzić, doprowadzić, ex egestate in rerum abundantiam; animos a severitate ad hilaritatem risumque; *c)* nakłonić, naprowadzić, ad lub in suam sententiam aliquem; *d)* obrócić, zwrócić, haec orationem ad id genus; orationem traduxi et converti in increpandam fugam; curam in vitulos, poet.; 2) przeprowadzić celem pokazania, przeglądu, copias praeter castra; victimas in triumpho; traduc equum, mówil censor w czasie przeglądu do obywatela ze stanu rycerskiego, jeżeli nie miał przeciw niemu żadnego zarzutu; — przenoś *a)* wystawić kogo na pośmiewisko, uragać się, szydzić, aliquem per ora

hominum; *b)* czas przepędzić, strawić, przeżyć, vitam, tempus. otiosam aetatem; adolescentiam elegantem; munus extraordinarium **Traductio, ōnis,** ż. przewiezienie, przeniesienie z jednego miejsca na drugie; — przenoś. *a)* hominis ad plebem, przeniesienie do stanu plebejszów; *b)* zamiana wyrazów z jednego znaczenia na drugie z powodu związku wyobrażeń 2) przeprowadzenie w celu pokazania: — przenoś. następstwo wydarzeń, czasu. temporis

Traductor, ōris, *m.* przeprowadzający; — przenoś tr ad plebem, przenoszący do stanu plebejszów. **Tradux, dūcis,** *m.* latoroś winna. **Tragice, przysł** tragicznie, res comicas tragice tractare.

Tragicus, a, um, tragiczny, ty-czący się tragedyi: — przenoś *a)* wzniosły, orator poet. spirat tragicum satis. *b)* smutny, straszny, okropny, scelus, ignes.

Tragoedia ae ż tragedya. — przenoś *a)* styl górny, mowa wzniosła, tragoedias agere in nugis *b)* wielka wrzawa, quantas tragoedias excitat

Tragoedus, i. *m.* aktor tragiczny. **Tragūla** ae, ż gatunek pocisku u Gallów i Hiszpanów. który opatrzone był rzemieniem (amentum; dla nadania większej siły czutu **Trāha** i trahea, ae z wózek bez kół, jak sanie, którego starożytni używali do mlócenia zboża.

Trāho, traxi, tractum, 3 (poet. traxe zamiast traxisse; 1) ciągnąć, wlec, o ludziach, bydłach roboczych i przedmiotach nieżywo-nych. currum. onera, impedimenta; equos loris; aliquem pedibus. tractus per urbem; tractus circum Pergam; ad supplicium trahi lub samo trahi; trahi exsulem, ino-

pem i t. p.; aliquem lub aliquid secum: liberos; vulneratos; vestem i t. p.; wlec ze znużenia, corpus fessum, genua; prowadzić z sobą, mieć w swoim orszaku, turbam prosequentium; exercitum gravem spoliis; o rzekach: unosić, saxa secum; limum arenamque et saxa ingentia fluctus trahunt; poet.: traherent quum sera crepuscula noctem; quae mox ventura trahuntur (zbliżają się); - przenoś. często z przyim. ad lub in i przyp. 4 ściągać na kogo, naco, przypisywać, stosować, decus ad consulem; crimen in se (przypisywać); pars melior senatus ad meliora responsa trahebat; aliquid ad religionem, in diversa, rozmaicie wykładać, objaśniać; także: skłaniać do czego, alius in aliam partem mente atque animo trahitur: aliquem in suam sententiam. in arma, trahi et duci: ad cognitionis et scientiae cupiditatem. trahit sua quemque voluptas; trahimur omnes laudis studio; pociągając za sobą; tantum trahit ille timoris, 2) najwięcej u poet. wciągać w siebie, auras ore; animum, spiritum; odorem naribus; amnem (pic), ignem (zapalić się); przybierac na siebie, squamas, figuram, faciem virilem, naturam alicujus rei; ruborem, colorem, cognomen. - przenoś. zabrać, zając, przywłaszczyć, regnum, decimas: poet.: aliquem in exemplum (naśladować). 3) z przyim. a, ex, de i przyp. 6. lub poet z samym prz 6: a) zabierać, wynosić, wywozić, wyprowadzać, aliquom a templo, de medio; praedam ex agris hostium, stąd: trahere et rapere lub rapere et trahere, plondrować, - przenoś. a) odejgnąć, odwieść, ab incepto

aliquem; gentem ad Macedonas; β) wziąć, otrzymać, doznać, mieć, cognomen ex aliqua re; majorem ex pernicie et peste reipublicae molestiam; b) wyciągać, wydobywać, aquam e puteis; poet.: ferrum e corpore; tractum a vulnere ferrum; manu cuspidem; tela haerentia viscere; - przenoś. vocem imo a pectore; gemitus e corde; suspirium penitus i suspiria; wyprowadzać, wywodzić, ex eo genere originem; nomen a vespere; sermonem ab initio; powziąć, consilium ex aliqua re; c) sprowadzić na dół, ściągnąć, lunam (de coelo) poet.; 4) szarpać, targać, rwać, corpus; - przenoś. trwonąć, marnotrawić, pecuniam: poet.: rozdzielać, sorte laborem, rozważać, zastanawiać się nad czém, belli atque pacis rationes; cum animo suo; 5) naciągac, napinać, arcum; rozciągac, trahuntur zonae extremae, poet.: stąd: prząść, vellera digitis, lanam, purpuras, data pensa, poet., - przenoś. przedłużać, vitam jumentorum carne, senectam, przewlekać, opóźniać, bellum, pugnam, comitia. rem in serum; res lentius spe trahebatur, przepędzać, trawic, noctem sermone, vitam in tenebris luctuque; vitam lux; vitam asperam in silvis; frustra laborem ingratum; b) ściągać, vincula galeae; vela; marszczyć, vultus.

Trajectio, ōnis, ż. przeprawa. przejście, przebycie morza, rzeki i t. p.: tr. stellarum, przelatywanie gwiazd; verborum, przełożenie: - przenoś. a) tr. in alium, zwalanie na kogo innego; b) veritatis, przesada.

Trajectus, us, m. przeprawa, in Britanniam, 2) miejsce przeprawy, brevissimus.

Trajicito, jēci, jectum, 3. prze-
 rwać dokąd, przemieścić, prze-
 wleźć, przepędzić, vexillum trans
 vallum; antennas de nave in na-
 vem; telum; pecora in saltus;
 rzekęól. przez rzekę, górę i t. p.
 przetrwać, ex Sicilia exercitum
 Annianum; legiones in Siciliam;
 copias trans fluvium; exercitum
 Euphratem; Caesar equitum par-
 tem fluvium trajicit; se Alpes;
 także: samo trajicere bez se, prze-
 prawiać się, ex continenti in Afri-
 cam, in Italiam; ex Hispania in
 Mauritania; classe Aegimurum;
 ne classis ex Africa trajiceret;
 także: Aegaeo mari trajecit; 2)
 przeciągnąć, rudentem; 3) zarzu-
 cić, pontibus transjectis; — prze-
 wleźć, przemieścić, aliquid ex illius
 invidia in te; dolore capitis tra-
 jecto in cor; i nieprzechod. przejść,
 przemieścić się, przeskoczyć, trajec-
 turum id incendium velut ex con-
 tinentibus tectis in alteram tam
 propinquam provinciam esset; tra-
 jecturum id malum in coloniam;
 4) przejść przez co, przebyć, Tre-
 biam navibus; stąd: amnis trajec-
 tae, rzeka przez którą przepłynio-
 no; poet.: Aurora jam medium tra-
 jecerat axem, już odbyła połowę
 swej drogi; 5) przebić, przeszyć,
 femur alicujus lub alicui lancea;
 aliquem gladio, venabulo, sagit-
 ta; aliquid tormento, ferro; fe-
 mur tragula trajicitur; transjici
 aserpione, pilis; se tr., przebić
 się; tr. lora per talos spirantes,
 przeciągnąć; stąd poet.: trajectus
 lora per pedes; trajecto in fune
 circumstantum malo suspensit ab al-
 to; przelamać, przedrzeć się, pars
 magna equitum mediam trajecit
 aciem.

Trajictus, patrz translaticus.

Trajatus, a, um, patrz transfero.

Tralles, ium, ż. miasto w Karyi;
 stąd: Trallianus, a, um, tytający
 się miasta Tralles i Tralliani,
 orum, m. mieszkańcy tego miasta.

Traluco, patrz transluceo.

Trama, ae, ż. wątek tkaczy.

Trameo, patrz transmeo.

Trames, Itis, m. droga poboczna,
 ścieżka; poet.: droga, in tramite
 silvae; certo de tramite pellit;
 lot, bieg, cito decurrit tramite.

Tramigro, -mitto, patrz transmi-
 gro, -mitto.

Trānāto, 1. przepływać.

Trāno, 1. przepływać, ad suos, in
 insulam; letheas per undas; tak-
 że: tran. flumen, amnem, palu-
 dem; tranantur aquae; — przenoś.
 przelecieć, turbida tr. nubila;
 przeniknąć, wcisnąć się, genus
 igneum, quod tranat omnia.

Tranquille, przysł. spokojnie, vi-
 tam traducere; dicere.

Tranquillitas, ātis, ż. spokojność
 (powietrza, morza), cisza, profici-
 sci bono gubernatore ac tranqui-
 litate; — przenoś. spokojność, ani-
 mi, vitae; u późn. pis. tytuł cesa-
 rzów, tr. tua, vestra.

Tranquillo, 1. uciszyć, uspokoić;—
 przenoś. animos; quid pure tran-
 quillet, co prawdziwą zapewnia
 spokojność; rebus tranquillatis, po
 przywróceniu spokojności.

Tranquillus, a, um, spokojny, ci-
 chy, mare, serenitas; rzeczow.
 tranquillum, i, n. spokojny stan
 powietrza, morza; stąd: tranquillo
 lub in tranquillo, w czasie ci-
 szy; — przenoś. spokojny, uspo-
 kojony, cichy, łagodny, vita, ci-
 vitas, plebs, animus, literae (do-
 noszący o spokojności); a princi-
 pio vitae tranquillissimus; nihil
 non tranquillum et placidum agens;
 seditionem facere tranquillam; rzeczow.
 tranquillum, i, n. spokoj-

ność, rempublicam in tranquillum redigere; *przysł.* tranquillo, spokojnie, cetera tribuni tranquillo peregere.

Trans, *przym.* z przyp. 4. 1) z tamtej strony, trans Anienem fluvium conederant; 2) za, rediens tr. Euphratem; tr. mare currunt; po za, tr. caput jacere, poet. **Transabeo**, abii, bĭtum, abire, przejść po czym, przejechać; 2) przebić, przeszyć, ensis transabit costas, poet.

Transactor, ōris, m. kończący rzecz przez układ, umowę, rerum.

Transadigo, adēgi, adactum, 3. przebić, przekłóć, ensis transadigit costas; poet. hasta horum unum transadiget costas.

Transalpinus, a, um, Zaalpejski, za Alpami będący, Gallia, Galli, nationes, bella.

Transcendo, scendi, scensum, 3. przestąpić, przejść, in Italiam; in hostium naves; 2) przech. przejść przez co, macerā, muros, fossas, valles, Caucasum vel Gangem; — przenoś. a) przekroczyć, naruszyć, ordinem aetatis, naturae, moris; b) przewyższyć, aliquid, u poet.

Transcribo, scripsi, scriptum, 3. przepisać, nomina in socios, przełać, przekazać, przenieść długi; — przenoś u poet.: tormenta in aliquem; scepra colonis, przenieść; także: matres urbi; spatium vitae alicui, ustąpić komu; 2) wpisać, spisać, testamentum in alias tabulas; tabulas publicas.

Transcurro, cucurri i curri, cursum; 3. przebiegać, przejeżdżać dokąd, in castra; — przenoś. przejść, hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam; 2) biegać po czym, juga montium; poet.: coelum transcurrit nimbis; — prze-

noś. cursum suum, swój zawód; 3) przejeżdżać мимо, przebiegać, płynąć koło czego, praeter oculos, poet., lub samo transcurrere.

Transcursum, us, m. przebieganie; — przenoś. w mowie: transcursu lub in transcursu, przebiegając w krótkości.

Transdanubiānus, a, um, Zadunajski, za Dunajem będący, regio.

Transdo, -duco, patrz trado, -duco. **Transena**, ae, ż. kratki, quasi per tr. aspicere.

Transeo, ivi, lub Yi, Itum, Ire, I) nieprzech. 1) przechodzić dokąd, per corpora; Cimbros e Gallia in Italiam transisse, ad Italia n; e suis finibus in Helvetiorum fines; in Graeciam, in Africam; ad adversarios, ad aliquem, przejść w sposobie zbiega; także: ut ad se transiret; a patribus ad plebem; ad deos transisse creditus est; — przenoś przemienić się, in humum saxumque, poet.: wpływać, wpadać, Mosa in Rhenum transit; przechodzić, odnosić się, ad honestatem dictorum et factorum; imperium transit ad aliquem; in sententiam alicujus, być jednego z kim zdania; in alia omnia, zupełnie się różnić; 2) przechodzić przez co, per media castra; — przenoś. prznikać, quaedam animalis intelligentia per omnia permanat et transit; 3) o czasie: upływać, mijać, tempus transit; dies legis transiit; II) przech. 1) przechodzić przez co, przeprawić się, paludem, flumen, Euphratem, mare, Alpes, Pyrenaeum; Rhodanus vado transitur; flumen erat transeundum; Alpes transitae; poet.: transit equum cursu; poet.: rota transit serpentem; vim flammae, Formias; tr. iter, odbyć podróż; także: quod die-

- bus quinque hostis transiro posset; także bez 4 przyp. transire conantes; ut transeuntes cum praeda exciperet; — przeność, przestąpić, przekroczyć, terminum; modum; fines verecundiae; fines aequitatis et legis; oprzeć się, pokonać, facile; mówić w krótkości nie zgłębiając rzeczy, leviter transire et tantummodo perstringere unamquamque rem; w odniesieniu do czasu: przepędzać, trawić, vitam, annos; 2) przechodzić mimo czego; w czytaniu: pomijać, opuszczać, multa; tr. silentio, przemilczeć, pokryć milczeniem.
- Transféro**, transtūli, translātum i tralātum, transferre, przenieść z miejsca na miejsce, castra trans Peneum; castra ultra eum locum; castra Baetim (za rzekę B.) signa (ex statione); pecunia Athenas translata est; hastam, gladium in dextram, wziąć; captivos ex Germania; ingentes eo copias hominum; aliquem in parricidarum coetum; concilium Lutetiam Parisiorum; se tr. udać się, se inde Cyzicum, se ad aliquem, se in aedem; poet.: aliquid in novam speciem, inną postać nadać; in tabulas, wnieść, umieścić, zapisać; także: przetłómaczyć, przełożyć z jednego języka na drugi; istum locum totidem verbis a Dicaearcho transtuli; aliquid ex Graeco in Latinum; — przeność.
- a) przenieść, zwrócić, skierować, skłonić, bellum in Africam, in Celtiberiam; ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses; bellum a portis nostris ad illorum urbem; disciplinam in Galliam; terrorem ad aliquem; omnem carsam in se lub orientem in aliquem (zwać); sermonem alio; animum ad accusandum; amores alio, poet.; se ad artes; se in annum proximum, rok następny zostawić sobie do ubiegania się, starania się o urząd; b) zastosować, definitionem in aliam rem; in magistratus, curationes, sacerdotia; używać wyrazów w znaczeniu przenośnym, verba, quae transferuntur; verba translata; 2) obnosić, coronas in triumpho.
- Transfigo**, fixi, fixum, 3. przebić, przeszyć, aliquem lub aliquid gladio, ferro, hasta, veruto, pilis; scutum, pectus, corpus; poet.: hasta transfixa, włócznia na wskroś przeszła.
- Transfiguro**, 1. przekształcać, przeobrażać.
- Transfodio**, fodi, fossum, 3. przebić, przeszyć, alicui latus; poet.: pectora duro transfossi ligno.
- Transformis**, e, zmieniający swoją postać, transformia corpora habere.
- Transformo**, 1. przekształcać, przeobrażać, se in vultus aniles.
- Transfrāto**, 1. przepłynąć przez morze.
- Transfuga**, ae, m. i ż. zbieg, który przechodzi do wojska nieprzyjacielskiego.
- Transfugio**, fugi, fugitum, 3. zbiedz, uciec (o wojskowych); — przeność. ab amicitia, opuścić.
- Transfugium**, ii, n. ucieczka, zbiegostwo.
- Transfundo**, fudi, fūsum, 3. przelewać; — przeność. przelać na kogo, przenieść, omnem amorem in aliquem; wprowadzić Persarum mores in Macedoniam; studia liberaliora et transfusa latius.
- Transgrédior**, gressus, gredi, przechodzić dokąd, per montes; inde ad Iudaeos, ad Africam; in Europam; per saltus in Italiam; ad deos; 2) przechodzić przez

Transmitto, misī, missum, 3. 1) przesyłać dekad, przeprowadzać, classam in Kubocam; exercitum, legiones; — przenoś. wprowadzić, Asia opibus suis vitia Romam; przenieść, bellum in Italiam; powierzyć, zostawić, bellum alicui; poświęcić, suum tempus temporibus amicorum; 2) przepuszczać, przeprowadzać przez co, equum per amnem, exercitum per fines; — przenoś. transmissum per viam tigillum (poprzek drogi położona); 3) puścić mimo, pominąć, zaniechać, aliquid, u późn. pis.; II) przechodzić, przejeżdżać, przepływać, przelatywać przez co, navibus Sunium, Iberum, maria; poet.: campos cursu i tr. cursum; sinus transmitti oporteret; także: sin ante transmisisset; transmittere Uticam a Lilybaeo; ex Corsica in Sardiniam; — przenoś. quantum Balearica funda potest medii transmittere coeli, poet.; opuścić, zaniechać i t. p. u późn. pis.

Transmontāni, ōrum, m. ludy za górami mieszkające.

Transmutō, āre, zamieniać, przemieniać, transmutat (Fortuna) incertos honores.

Transnato, -no, patrz tranato, trano.

Transnūmēro, āre, wyliczyć, przeliczyć.

Transpādānus, a, um, za rzeką Padem znajdujący się, rzeczow.

Transpadani, ōrum, m. ludy mieszkające za Padem.

Transpōno, pōsui, pōstum, 3. przeprowadzać, exercitum in Italiam; 2) przesadzać, u późn. pis.

Transporto, 1. przewozić, przeprowadzać, exercitum navigiis in ultiora; Harudes in Galliam; exercitum in Graeciam; copias secum; quietem ratibus, iumenta, legio-

nes; także: milites navibus flumen (przez rzekę); exercitum Rheasza.

Transrhenānus, a, um, zarenani, za Renem znajdujący się, Germani; rzeczow. Transrhenani, ōrum, m. ludy za Renem mieszkające.

Transso-, patrz transc-.

Transsillo, patrz transilio.

Transsulto, āre, przeskakiwać, ex equo in equum.

Transsuo, sui, sūtum, 3. przebijając, przesywać, exta transsuta verubus, poet.

Transtibērinus, a, um, za Tybrem znajdujący się; rzeczow. Transtiberini, ōrum, m. ludy za Tybrem mieszkające.

Transtrum, i, n. belka poprzeczna; 2) ława dla robiących włóslami na statku, zwykle w licz. mn. viri considite transtris.

Transulto, patrz transsulto.

Transuo, patrz transsuo.

Transvectio, ōnis, ē. przejazd, przeprawa, Acherontis (przez A.).

Transvōho, vexi, vectum, 3. przewozić, przeprowadzać, navis placstris, milites, exercitum; na str. bier. przeprowadzić się, in Africam; Corcyram; poet.: caernla cursu (przez morze); 2) obwozić, obnosić, arma spoliisque carpentis; na str. bier. przejeżdżać, szczegól. o obywatelach stanu rzyckiego, przejeżdżających przed cenzorami w czasie popisu ut Idbus Quinctilibus equites transvehentur.

Transverbōro, 1. przebić, przekłócić, bestiam venabulo; pectus.

Transversārius, a, um, poprzeczny, w poprzek położony, tigna.

Transversus, a, um, poprzeczny, ukośny, ab hac regula non licet transversum digitum (unguem) ducere, nie wolno wcale; — przenoś. cuius in adolescentiam incipit transversa fortuna, los nie-

- przyjazny; ecce autem de transverso Caesar rogat, niespodzianie; transversa, przysłówkowo, tr. tueri, zczem spoglądać; venti tr. fremunt, z boku.
- Transvōlo, 1. przelatywać po czém, przebiegać, przejeżdżać prędko, in alteram partem; Alpes, Oceanum; 2) przelatywać, przebiegać mimo, aridas quercus; — przenoś. pomiąć, opuszczać, nie zważać na co, transvolat in medio posita, poet.
- Trapōtum, 1, n. i -us, i, m. i trapes, ētis, m. tlokarnia do wyściskania oliwek.
- Trapēzus, untis, ż. miasto w Pontie.
- Trāsīmēnus, i, m. lacus lub samo Tr. jezioro w Etruryi, przy którém Hannibal odniósł zwycięstwo nad Rzymianami; stąd: Trasimenus, a, um, Trazymeński, litora.
- Trav-, patrz transv-.
- Trebellius, a, um, nazwanie Rzymskiej familii.
- Trēbia, ae, ż. rzeka w Italii wyższej.
- Trēbōntus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Trebūla, ae, ż. miasto: 1) w krainie Sabinów z przydaném nazwiskiem Mutusca; 2) w Kampanii; stąd: Trebulanus, a, um, do Trebuli odnoszący się; rzeczow. Trebulanum, i, n. posiadłość wiejska przy Trebuli.
- Trecēni, ae, a, po trzystu.
- Trecētōsimus, a, um, trzechsetny.
- Trecenti, ae, a, trzysta.
- Trecenties, przyst. trzysta razy.
- Tredēcim, trzynaście.
- Tremebundus, a, um, drżący, manus, membra.
- Tremēfacio, feci, factum, 3. sprawić drżenie, wstrząsać: na str.
- biern. drżec, nutu tremat, Olympum.
- Tremendus, a, um, straszny, wzbudzający postrach, tumultus; scepra Jovis; oculi.
- Tremisco, ēre, zaczynać drżec, lekkać się czego, sonitum pedum vocemque; z 4 przyp. i tryb. bez. telum instare tremiscit, poet.
- Tremo, tremui, 3. drżec, lekkać się czego, secures dictatoris; poet. sonipes tremi artum, koń drży, drżą członki jego.
- Tremor, ōris, m. drżenie, gelidus tremor cucurrit per ima ossa, zimny dreszcz wskróś przejął; terrorem pallor et tremor consequitur.
- Tremūlus, a, um, drżący, manus; migocący, flamma; 2) poet. sprawujący drżenie, frigus.
- Trepidanter, przyst. ze drżeniem, trwożliwie.
- Trepidatio, ōnis, ż. niespokojność dająca się na kim spostrzeżać, skwapliwie krzątanie się koło czego, necopinata res plus trepidationis fecit; inter primam trepidationem.
- Trepide, przyst. bojaźliwie, skwapliwie, bez namysłu, castris trepide relicta.
- Trepido, 1. być niespokojnym, skwapliwym w działaniu, rzucać się, być w bojaźni, totis trepidatur castris; pastorum trepidantium circa advenam, którzy się zbiegali, skupiali się na okolo przychodnia; tr. formidino, metu; equo trepidante, gdy koń był spłoszony; poet. z tryb. bez.: trepidate defendere viros, pospieszajcie z obroną; — przenoś u poet.: pectus tropidat, drży serce; aqua trepidat cum murmure per rivum, plynie szybko z szalestem; trepidant flammae, drżący raz-

ceją; tsepidaant pennā, rozbuja-
lewi skrzydłami.

Trepidus, a, um, zaniepokojony, trwożliwy, Romanos terror per castra trepidos agit; z przyp. 2 trepidi rerum suarum, będący w obawie o swoje interesa; — przenoś. in re trepida lub in rebus trepidis, w okolicznościach wzbudzających obawę, w niebezpiecznym położeniu; literae i nunciū, list, wiadomość wzniecająca obawę; poet.: pes, krok niepewny, chwiejący się; es, vultus, drżąca; unda, w ruchu będąca; ahēum, wrzący; venae, pectus, mocno bijące.

Trēs, tria, trzej, trzy, tribus primis verbis (dixi), zaraz na wstępie.

Tressis, is, m. trzy assy.

Tresviri, orum, m. zgromadzenie składające się z trzech mężów do różnych czynności: tr. epulones, patrz epulo; do rozdzielenia ziemi w osadach czyli koloniach; tr. reipublicae constituendae (Antonius, Lepidus, Octavianus), patrz triumvir.

Trevēri, i Treviri, m. lud w Galii belgijskiej, którego główne miasto było Augusta Treverorum; *przym.* equites Treveri.

Triangūlus, a, um, trójkątny; *reczow.* triangulum, i, n. trójkąt.

Triarii, orum, m. gatunek piechoty Rzymskiej, który stanowią trzecią linię tylną w szyku podczas bitwy; byli to żołnierze celujący wiekiem i doświadczeniem; przysłowie: res ad triarios rediit, przyszło do ostateczności, do największego niebezpieczeństwa.

Triarius, ii m. Rzymski przydomek.

Triballi, orum, m. lud Tracki w Mezji niższej.

Tribocci (Tribōci, Tribūci), orum, m. lud w Galii belgijskiej.

Tribuarius, a, um, tyżący się oddziału zwanego tribus, crimen. **Tribūlis**, is, m. należący do téżo gminy czyli oddziału zwanego tribus, tr. tuus; tribulibus gratissimum esse.

Tribūlus, i, m. kotwiczka ostra żelazna. Rozrzucano je dla tamowania postępu wojska nieprzyjacielskiego, a szczególniej jazdy; 2) krzew ciernisty.

Tribūnal, ālis, n. miejsce wzniesione w kształcie półkola, na którym urzędnicy wyżsi, zasiadając na krześle zwanem sella curulis, czynności urzędowe sprawowali; poet.: omne forum quem spectat et omne tribunal (niżsi i wyżsi).

Tribunatus, us, m. trybunat, godność trybuna ludu lub wojskowego, z dodaniem: plebis lub militum; czasem samo tr.

Tribunicus, a, um, tyżący się trybunów, od nich pochodzący, collegium, potestas, vis, intercessio, comitia, candidatus, seditio, nes, leges, honor; *reczow.* tribunicius, ii, m. były trybun.

Tribūnus, i, m. trybun, naczelnik gminy zwaney tribus; 2) tr. Celerum, naczelnik jazdy, która stanowiła straż przyboczną króla i składała się pierwiastkowo z trzech setni; 3) tribuni aerarii, dodani do pomocy kwestorowi, którzy wzięte od niego pieniądze, komu należało, wypłacali; 4) tribuni militum lub militares, naczelnicy wojskowi, których było sześciu w każdym legionie i z kolei po dwa miesiące legionem dowodzili; 5) tribuni militum censulari potestate, trybunowie wojskowi z władzą konsularną, w miejscach konsulów wybierani w latach

- od 310 do 387 po założ. Rzymu;
- δ) tribuni plebis lub samo tribuni, trybunowie ludu, obrońcy plebejuszów przeciw patrycyuszom.
- Tribuo**, tribui, tribūtum, 3. dać, nadać, okazać, udzielić, udarować, wyświadczyć, własc. i przenoś. suum cuique; alicui denarios, pecuniam, pacem, honorem et gloriam, tantum dignitatis, gratiam, beneficia, bona; salutem i t. p. multas immunitates civitatibus, silentium orationi, zachować się cicho w czasie mowy, dać komu głos do mówienia; voluntatem beneficiis, okazać życzliwość za dobrodziejstwa; misericordiam alicui; 2) dozwolić, przyznać, alicui priores partes; quod nulli Romanorum tributum erat; alicui plurimum, omnia, liczyć na kogo bardzo wiele, zupełnie; in vulgus, każdemu przysługiwać się; ordini republicanorum liberalissime, dogadzać, sprzyjać; 3) przypisywać, quum eam (observantiam) officio, non timori neque spei tribui viderent; aliquid culpaе suae lub alicujus; aliquid precibus alicujus; id virtuti hostium; casus adversos hominibus, secundos fortunae suae; neque hoc quisquam illi tribuebat superbiae, nikt mu tego nie pocztywał za dowód dumy; także: quod illi tribuebatur ignaviae; 4) poświęcać, tantum temporis; undecim dies rebus; non nihil temporis literis; omnia reliqua tempora aut literis aut Atheniensium reipublicae; aliquid reipublicae, poświęcać coś dla dobra publicznego; także: amicitiae, valetudini i t. p.; 5) podzielić, tr. rem in partes; in tempora.
- Tribuo**, us, Ź. jeden z trzech oddziałów ludu Rzymskiego za czasów Romulusa (Ramnes, Tities, Luceres); od czasów Serwiusza Tulliusza jeden z trzydziestu oddziałów, na które lud Rzymski był podzielony
- Tributarius**, a, um, podatkowy, tyczący się podatku, necessitas; tabulae, pismo z przyrzeczeniem pieniędzy albo ich przysłaniem; 2) podlegający obowiązkowi płacenia podatku.
- Tribūtum**, przysł. podług podziału na tribus.
- Tribūtio**, ōis, Ź. podział, aequalis.
- Tribūtum**, i, n. podatek, danina, facere, pendere, dawać, płacić, indicere, nakazać; poet.: arbor fert tributa domino.
1. **Tribūtus**, a, um; podług tribus urządony, comitia, zgromadzenia, w których lud podzielony na tribus głosował.
2. **Tribūtus**, a, um, *imięst.* patrz tribuo.
- Triocae**, arum, Ź. brednie, fraszki, wykrety; 2) zawady, przykrości.
- Trioca**, ae, Ź. miasto w Tessalii.
- Triocni**, ae, a, trzydzieści, po trzydzieści.
- Triiceps**, cipitis, trójgłowy.
- Triocsimus**, a, um, trzydziesty.
- Triohila**, ae, Ź. chłodnik, altana.
- Triocies**, przysł. trzydzieści razy.
- Triocipitinus**, a, um, przydomek rodu Lukrecyuszów.
- Triolintum**, li, n. sofa na trzy osoby u Rzymian, na której na pół leżąc jadali; 2) izba jadalna.
- Tricor**, 1. używać wykretów; niezrozumiale, ciemno mówić.
- Tricorpor**, corporis, trzy ciała mający, forma tricorporis umbrae, (o Geryonie)
- Triospis**, cuspidis, trójkończaty.
- Tridens**, dentis, trójzęby, trójkończaty; rzeczow. trójząb.

- Tridentifer, i tridēntifer, a, um, trójzab kuszący.
- Triduum, i, n. przeciąg trzech dni, tridui spatium; via, podróż trzydniowa; triduo, przez trzy dni.
- Triennia, ium, n. uroczystość na cześć Bachusa, co trzy lata obchodzona.
- Triennium, ii, n. trzy lata, przeciąg trzech lat, triennio, przez trzy lata; proximo tr. w następnych trzech latach.
- Triens, entis, trzecia część całości, trzecia część dziedzictwa; jako pieniądz: trzecia część assa.
- Trientius, a, um, za trzecią część dany, ager.
- Trierarchus, i, m. przełożony nad okrętem o trzech rzędach wiosel.
- Triëris, e, mający trzy rzędy wiosel, navis tr. lub samo tr., okręt o trzech rzędach wiosel.
- Triëtërius, a, um, co trzy lata powtarzany, sacra lub orgia lub samo trieterica, orum, n. uroczystość na cześć Bachusa obchodzona co trzy lata.
- Triëtëris, Ydis, ż. ce trzy lata obchodzona uroczystość.
- Trifariam, przyst. na trzy strony, trif. adortus castra; na troje, dividere dispertire.
- Trifaux, faucis, trzy paszczęki mający, Cerberus latratu trifauci haec regna personat, poet.
- Trifidus, v, um, rozszczepany, rozdzielony na troje, flamma.
- Triformis, e, trójkształtny, dea; potrójny, mundi regna triformis.
- Trigeminus, patrz tergeminus.
- Trigesimus, patrz tricessimus.
- Triginta, trzydzieści.
- Trigon, ónis, m. piłka do grania.
- Trilibris, e, trzyfuntowy, trzy funty wazący.
- Trilinguis, trzy języki mający, os (Cerberi).
- Tritax, licis, trójaitny, trójdrociany, lorica.
- Trimestris, e, trzymiesięczny.
- Trimetros, i, m. z wyrazem versus lub samo tr. wiersz trzymiarowy.
- Trimus, a, um, trzyletni.
- Trinacria, ae, ż. najdawniejże nazwisko Sycylii (mająca trzy przylądki); stąd: a) Trinacrius, a, um, Sycylijski, Aetna; unda; b) Trinacris, Ydis, ż. Sycylijska, terra; samo Trinacris, Sycyilia.
- Trini, patrz trinus.
- Trimobantes, um, m. lud w Brytannii.
- Trinōdis, e, trzy sęki mający, clava.
- Trinus, a, um, trzy; troisty, potrójny (zwykle w licz. mn.), castra, literae.
- Trio, ónis, m. wół od jarama; w licz. mn. obie niedźwiedzice na niebie, gwiazdozbiór, patrz septentrio.
- Triōsola, orum, n. miasto w Sycylii; stąd: Triocalinus, a, um, do tego miasta odnoszący się, in Triocalo, w okolicy Tr.
- Triōpas, ae, m. król w Tessalii, ojciec Eryzychtona, który stąd nazywa się Triopëios, i, m.; a córka jego Mestra Triopëis, Ydis, ż.
- Tripartitus, a, um, na trzy części podzielony, causa; przyst. tripartito lub tripartito, trojako, ze trzech stron, urbem aggredi; na trzy części, dividere.
- Tripedãlis, e, trzystopowy, trzy stopy długi.
- Tripertitus, patrz tripartites.
- Tripes, pëdis, trójnożny, trzy nogi mający, mensa.
- Triplex, plëcis, potrójny, post: tripedae, trzy Parki; rzeczow. triplëx, trzy razy tyle, ilość trzy razy większa, equiti datum; w licz. mn.

- triplices, um, *m.* pugillares ze trzech tabliczek złożony.
- Tripliciter, *przysł.* trojakim sposobem.
- Triplus, a, um, trzykrotny.
- Tripölis, is, *ż.* (trzy miasta), 1) kraina w Tessalii z trzema miastami; 2) miasto w Tessalii z dodatkowem imieniem Secca; stąd: Tripolitanus ager, okolice tego miasta; 3) kraina Arkadyi z trzema miastami (Kallia, Dipona, Nonacris); 4) kraina w Afryce, przy małej Syrcie z trzema miastami (Oca, Sabrata, Leptis), zwana także Tripolitana provincia; 5) port Fenicyi i miasto, zamieszkanie przez osadników trzech miast (Sidon, Tyrus i Aradus).
- Triptölömus, i, *m.* z miasta Eleusis syn Celeusa i Metanoiry, wynalazca rolnictwa; przysłowie: Triptolemo fruges dare, tłusty poleć smarować.
- Tripüdio, äre, tanczyć, skakać; — przenoś. cieszyć się zbytecznie, in funcibus reipublicae exultantem ac tripudiantem.
- Tripüdium, ii, *n.* uroczysty taniec z bronią kapłanów Marsa zwanych Salii i w ogóle dzikich narodów; 2) w języku augurów: wieszczba powzięta z ptastwa, mianowicie, gdy ptastwo wieszcze tak chciwie chwytalo ziarna, że te wy padały z dziobów; było to dobrą wróżbą.
- Tripus, pödis, trójnożny, o trzech nogach; *rzeczow.* trójnog, na którym siedząc kapłanka Apollina w Delfach ogłaszała wyrocznie; stąd poet.: o wyroczni Delfickiej, mittitur ad tripodas; także: dar zaszczytny, donarem tripodas praemia fortium Grajorum.
- Triquetrus, a, um, trójkątny, insula (Brytannia; także: Triquetra = Trinacria, Sycylia; stąd: triquetrus, Sycylijski, praedia.
- Trirémis, e, trzy rzędy wiosł mający, navis; *rzeczow.* triremes Romanae.
- Triste, *przysł.* smutno, resonare; dotkliwie, surowo, respondere.
- Tristicöulus, a, um, nieco smutny
- Tristificus, a, um, zasmucający, voces.
- Tristimönia, ae, *ż.* smutek.
- Tristis, e, smutny, zasmucony, homo; oderunt hilarem tristes, tristemque jocosus; 2) surowy, ostry, judex, vultus; ponury, posepny, navita (Charon); 3) smutny, ciemny, Tartara; tristi palus inamabilis unda; 4) przykry, cierpki, w odniesieniu do smaku i zapachu, sapor, succus, lupinus; anhelitus; 5) zasmucający, bolesny, niieszczęśliwy, literae nunciique, tempora, dies, funus, sors, eventus i t. p.; poet.: szkodliwy, zgubny, triste lupus stabulis.
- Tristitia, ae; *ż.* smutek; stąd: surowość, cierpkość charakteru, tristitiam compescere, finire; 2) niepomyślne, smutne okoliczności, temporum.
- Tristius, *przysł.* stop. wyż. od triste.
- Trisuleus, a, um, trzema brózdami rozchodzący się; trójkączaty.
- Triticeus, a, um, pszenny
- Triticum, i, *n.* pszenica.
- Triton, önis i önos, *m.* syn Nep tuna i Sabacyi, bożek morski; w lic. mn. w ogóle: o niższych bożkach morskich; w żarcie: isti piscinarum Tritones (lubownicy sadzawek rybnych); 2) jezioro i rzeka w bliskości małej Syrty w Afryce, gdzie Minerwa miała się urodzić; stąd u poet.: a) Tritoniäcus, a, um, tyńczący się Minerwy, arundo, piszczałka wy na-

leziona od Minerwy; b) Tritónis, Idis lub Idos, ż. Trytońska, Pallas Tr. lub samo Tritonis; stąd: Tritonis, do Minerwy odnosząca się; c) Tritonius, a, um, Trytoński, Pallas; także: virgo lub samo Tritonia; 2) jezioro w Tracyi, także Tritoniąca palus zwane.

Tritúra, ae, ż. młócenie za pomocą maszyny tribulum zwanej.

Tritus, a, um, starty, stąd: a) utarty, udeptany, via; zużyty, zszarżany, vestes, subucula; b) uczyszczany, zwyczajny, via, iter; — przenoś. często używany, powszechnie znany, tr. sermone proverbium; faciamus hoc proverbium tritius; wprawny, wykształcony, aures.

Tritus, us, m. tarcie, lapidum tritu.

Triumphalis, e, należąco do tryumfu, tryumfalny, ornamenta tr. lub samo triumphalia, oznaki tryumfującego; provincia, po którejz wojowaniu wódz tryumf otrzymał; porta, przez którą tryumfujący wjeżdżał do Rzymu; imagines, popiersia, wizerunki tych, którzy tryumfowali; senex, który był zaszczycony tryumfem.

Triumpho, 1. tryumfować, odbywać wjazd tryumfalny, de Numaninis, z powodu pokonania N.; Cato ex Hispania triumphavit, po odniesionem stanowczém zwycięztwie nad H.; triumphari de eo non poterat; — przenoś. tryumfować, brać górę, amor de vate triumphat; cieszyć się, radować się bardzo, de aliqua re lub samo tr.; 2) przech. nad kim tryumfować, kogo zupełnie pokonać, bis triumphatae utroque ab litore gentes, poet.; zdobyć co, aurum, u poet. i późn. pis. w ogóle.

Triumphus, i, m. tryumf, uroczysty wjazd do Rzymu, dozwolony od senatu wodzowi po odnie-

sieném stanowczém zwycięztwie, triumphum agere, tryumf odbywać, de Liguribus, z powodu pokonanych L.; także z przyp. 2, Bojorum, zamiast de Bojis; ex Etruria; — przenoś. tryumf, zwycięztwo, ex aliqua re; de se ipso.

Triumvir, viri, m. tryumwir, jeden z trzech mężów, którzy wspólnie jaki urząd sprawowali; 1) triumviri coloniae deducendae lub agro dando (assignando) lub agrarii, do zaprowadzenia kolonii i rozdzielenia tamże gruntów; 2) tr. capitales lub caeris lautumiarum, przełożeni nad więzieniami; 3) tr. auro, argento, aeri, flando, feriundo, tr. menniczni; 4) tr. reipublicae constituendae (Antonius, Lepidus, Octavianus), którzy po wstrząśnieniu porządku i rozprzężeniu władz objęli władzę najwyższą w celu przywrócenia ładu; 5) tr. epulones; patz epulo; 6) tr. mensarii, patz mensarius; 7) w miastach wolnych i osadach (w municypiach i koloniach) trzej mężowie sprawujący władzę najwyższą.

Triumvirālis, e, odnoszący się do tryumwirów, flagella (triumvirorum capitalium).

Triumvirātus, us, m. urząd trzech mężów, tryumwirat.

Trivia, patz trivius.

Trivialis, e, zbyt pospolity, gminny, u późn. pis.

Trivicum, i, m. miasteczko Hirpinów.

Trivium, ii, n. miejsce, gdzie się trzy drogi schodzą, rozstanie dróg; w ogóle: ulica, miejsce publiczne uczęszczane od gminu.

Trivius, a, um, znajdujący się na rozstaniu dróg, czczony tamże; rzeczow. Trivia, ae. Dyasa lub

- Hekate; stąd: Triviae lacus, jezioro w Lacyum.
- Troas, patrz Tros.
- Trochaeus, i, *m.* miara w wierszu dwuzgłoskowa, — o.; także oznaczano czasem tym wyrazem miarę trójzgłoskową tribrachys zwaną, 000.
- Trochlea, ae, *ż.* machina do podnoszenia ciężarów, winda.
- Trochus, i, *m.* obręcz żelazna, na której były nanizano pierścienie, narzędzie do gry, brząkadło.
- Troes, um, *m.* patrz Tros.
- Troezén, énis, *ż.* miasto w Argolidzie z portem, stolica Pitteusa; stąd: Troezenius, a, um, do Trezeny odnoszący się.
- Troglódýtae, árum, *m.* mieszkający w jamach, jaskiniach; lud Etyopii.
- Troicus, patrz Tros.
- Troilos, lub -us, i, *m.* syn Pryama.
- Troius, patrz Tros.
- Troja, Trojanus, Trojuga, patrz Tros.
- Tromentina tribus, jedna z gmin wiejskich tak nazwana od pola Tromentum.
- Tropaeum, i, *n.* znak odniesionego zwycięstwa (pierwiastkowo było to drzewo poobcinane, na którym zawieszano broń zdobytą; później słup z kamienia); w ogóle: zwycięstwo, victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo; — przenoś. pamiątka, pomnik, znak, necessitudinis atque hospitii; ingenii.
- Trophonius, ii, *m.* 1) brat Agamedesa, budownik świątyni w Delfach; 2) bóg wieszcz, którego wyrocznia była w jaskini przy miście Lebadyi w Beocyi; stąd: Trophoniánus, a, um, do Trofomiusza odnoszący się, narratio.
- Tropious, a, um, zwrotny, do obrotu należący; 2) niewłaściwy, przenośny, u późn. pis.
- Tropus, i, *m.* niewłaściwe, przenośne użycie wyrazu.
- Trós, Tróis, *m.* syn Erychtoniusza, wnuk Dardana, król Frygii; często w ogóle: Trojańczyk, Tros, Rutulusve; optata potiuntur Troes arena. Stąd: a) Trója lub Tróia, ae, *ż.* miasto we Frygii; tak nazwali także zbiegli po skończonej wojnie Trojanie parę miejsc, gdzie wylądowali i osiedli; mianowicie w okolicy Laurentyńskiej w Italii i w Epirze; — przenoś. rodzaj gonitwy konnej u Rzymian; b) Tróius, Tróus i Tróicus, a, um, Trojański; Troas, ádis lub ádos, *ż.* do Troi należąca; *rzczyw.* Trojanka lub kraina Troada; c) Trojánus, a, um, Trojański i Trojanij, orum, *m.* Trojanie; d) Trojúgena, ae, *m.* w Troi urodzony, *rzczyw.* Trojańczyk.
- Trosmis, 4. przyp. Trosmin, *ż.* mfa-sto w Mezji.
- Trossúli, órum, *m.* późniejsze nazwisko jeźdźców Rzymskich, od miasta Trossulum w Etruryi, które zdobyli bez pomocy piechoty; — przenoś. trossulus, wytwornis, modnis.
- Trous, patrz Tros.
- Trucidátio, ónis *ż.* zabój, rzeź, morderstwo, pecorum, civium.
- Trucido, l. zabijać, mordować w pień wycinać, aliquem ferro pecora; — przenoś. zajadać, serpisces, seu porrum et caepe trucidas, poet.; a Servilio trucidatus. złajany, z błotem zmieszany; fenore aliquem, zgubić, zrujnować. przywieść do upadku.
- Trucülente, lub -ter, *przyst.* nie-ludzko, srogo, surowo.

- Truculentus**, a, nm, dziki, nie-ludzki, surowy, truculentior ursā. **Trudis**, is, ż. drag okuty na końcu żelazem do popychania okrętów na mieliznie.
- Trudo**, trusi, trusum, 3. silnie popychać, wypychać, napędzać; własc. i przenos. apros in plagas; trudi ad mortem, ad supplicium; truditur dies die, czas upływa; poet.: o roślinach: wypuszczać pączki, rozwijać się, pampinus trudit gemmas, poet.
- Truentum**, i, n. miasto Picentyńców, zwane także Castrum Truentinum.
- Trulla**, ae, ż. (zdrob. od trua, warzecha), mała warzecha; 2) naczynie z rączką do czerpania wina i rozlewania do kubków, vas vinarium ex nna gemma praegrandi; 3) fajerka, trullis ferreis ignem prae se portabant.
- Trullum**, lub trullium, ii, n. miednica.
- Trullisso**, āre, tynkować.
- Trunco**, 1. obcinać, olus foliis; w ogóle: ogolacac, aliqua re.
- Truncus**, a, um, obcięty, ułomny, pozbawiony jednej lub wielu części, corpus, pinus; animalia truncata pedum, poet.
- Truncus**, i, m. pień drzewa, trunci enodes; poet.: drzewo; tułów, kadłub człowieka; poet.: odcięty kawał czego, np. mięsa, szynki; — przenos. a) balwan, kłoc, wyraz wzgardy, o człowieku bez czucia, in ejusmodi truncus; b) główna przyczyna, aegritudinis.
- Trutina**, ae, ż. waga, szala; — przenos. ocenianie pod względem naukowym, pensantur eadem scriptores trutina.
- Trutinor**, ari, ważyć, brać co na wagę.
- Trux**, trūcis, dziki, straszny, ocu-
- li, vultus; o dźwiękach: przerażający, przykry do słuchania, cantus, classicum; o wiatrach: ostry, przerażający; — przenosi o obyczajach i umysłem usposobieniu: zuchwały, uparty, animus; o mówcy: gwałtowny.
- Tu**, zaimek, ty; dla większej dobitności przybiera te lub met, ut tute scis, jak ty sam wiesz; tūbimet.
- Tuba**, ae, ż. trąba, clangor tubarum; — przenos. pierwszy sprawca, podżegacz, belli civilis.
- Tuber**, ěris, n. guz, nabrzmiałość; — przenos. gruby bład, ne tuberibus propriis offendat amicum; poet.
- Tubero**, ōnis, m, imię Rzymskie
- Tubicen**, inis, m. trębacz.
- Tubilustrium**, i, n. uroczyste poświęcenie trąb używanych do ofiar.
- Tubulus**, i, m. rurka.
- Tubus**, i, m. rura.
- Tueo**, ěre = tueor.
- Tueor**, tuŃtus lub tūtus, 2. oglądać, przypatrywać się, wpatrywać się, aliquid, własc. i przenos.; 2) zwykle: mieć staranie o kim lub o czem, czuwać, vitam corpusque; se ac suos; ut nos liberosque tueare; in se tuendo, w staranności o swoje dobro; valetudinem; w szczegól. a) utrzymywać budowę w dobrym stanie, templa; aedes sacras; b) trzymać utrzymywać, obsadzać, portum, praesidia, urbes, regiones victas, colonias, oram maritimam; mare; si amicis oppida tuenda tradidisset; Hispaniam legionibus; oppidum praesidio; — przenos. dignitatem suam, gloriam paternam, personam principis civis; ut summa rerum tradita esset tuenda eidem (pod zarząd); c) bronić, strzedz

aliquem, se (aliqua re); fines ab excursionibus hostium; impedimenta, castra, Gallias; mare ab hostibus: domum a furibus: rempublicam; — przenoś. causam alicujus; salutem alicujus periculo vitae; salutem suam ab aliquo.

Tugūrium, ii, *n.* chata, chałupa.

Tuitio, ōnis, *ż.* ochranianie, bronienie, pieczołowitoś, sui.

Tull, patrz fero.

Tullius, a, um, nazwisko Rzymskiej familii; stąd: a) Tullianus, a, um, tyczący się Tulliusza; *rzeczow.* Tullianum, i, *n.* więzienie w Rzymie, wybudowane za panowania Serwiusza Tulliusza; b) Tulliola, ae, *ż.* imię zdrobn. od Tullia.

Tum, 1) *przyst.* a) wtedy, nisi forte ei tum arma dedimus; u późn. pis. tum temporis; b) nadto, potem, dalej, expone igitur primum, — tum; 2) *spój.* z poprzedzającym: quum, ubi, postquam, si, si sciens fallo, tum me Jupiter —; tum — tum, już — już, tak — jak, i — i, nietylko — ale, tum Graece, tum Latine.

Tumefācio, fēci, factum, 3. (na str. bier. tumefē, factus, ferī) wzdymać.

Tumeo, ēre, być wzdętym, nabrzmiałym, spuchłym, corpus tumet veneno; pedes tumentes; — przenoś. t. animus irā, unosi się, zapala się; rabie fera corda tumet; animus sapientis nunquam tumet, nie nadyma się; tumens inani superbia; laudis amore, być bardzo chciwym chwały; tument negotia, bella, zagrażają, wzdymają się

Tumesco, tumui, 3. zaczynać wzdymać się, stawać się nadętym, puchnąć, colla, mare, — przenoś. zapalać się gniewem, ora cum

mente tumescunt; wszczynać się, powstawać, operta t. bella.

Tumidus, a, um, wzdęty, nabrzmiały, Nilus, mare; membrum; — przenoś. nadęty, szumny, serdo; zagniewany, corda: tumido deligit ore; poet.; burzliwy, niespokojny/ ingenium; 2) wzdymający, Euri, u poet.

Tumor, ōris, *m.* puchlina, nabrzmiałość, cum manus in tumore est; oculorum: wyniosłość ziemi, pagórek, tumor loco permansit; — przenoś. wzburzenie umysłu, gniew, duma, animi; grożące zaburzenie, t. rerum.

Tumulo, 2. pogrzebać, pochować, pokryć mogiłą, nec sim tumulandus ab illa.

Tumulōsus, a, um, wzgórzysty, pełen pagórków, locus.

Tumultuārius, a, um, naprędce zebrany, milites, exercitus, manus, cohortes; naprędce obrany, dux; dorywczó, nagle stoczony, pugna; naprędce założony, castra. Tumultuatio, ōnis, *ż.* miotanie się, niespokojność, rozruch.

Tumultuo, 1. wszczynać rozruch, zamieszanie, tumultuans, burzliwy, buntowniczy, niespokojny, legiones.

Tumultuor, 1. być niespokojnym. Tumultuose, *przyst.* zgiełkliwe, z hałasem; tumultuosius pervagari.

Tumultaōsus, a, um, zgiełkliwy, niepokojący, nuncius.

Tumultus, us (także: i), *m.* zgiełk, hałas, wrzawa, sine strepitu ac tumultu aliquid facere; vatem magno tumultu protrahit; zamieszanie, rozruch, zaburzenie, powstanie, sedato Istrico tumultu; — przenoś. niespokojność, mentis.

Tumulus, i, *m.* pagórek, terreus; mogiła. grobowiec, ad Achillis

tumulum; tumulum inanem constituere; grób, tumulo componere, condere.

Tunc, *przysł.* 1) wtody, wtenczas; tunc temporis, u późn. pis.: 2) wtody dopiero, więc, sin is virilem sexum non reliquisset, tunc deligebatur, qui proximus esset propinquitate.

Tundo, tütüdi, tunsum lub tūsum, 3. bić, kuć, tłuc, tympana; terram pede; tunsac fruges, mlócone; — przenoś. dokuczać, nagabac, assiduis hinc atque hinc vocibus heros tunditur, poet.; przysłowie: eandem incudem tundere, jednym przedmiotem ciągle się trudnić. [(Tunis).

Tunes, étis, *m.* miasto w Afryce
Tunica, ae, *ż.* suknia spodnia Rzymian i Rzymianek, pierwiastkowo pojedyncza, z krótkimi rękawami, którą wkładano na gołe ciało: później noszono dwie, z których wierzchnia u senatorów miała szerokie obszycie purpurowe, latus clavus; u stanu rycerskiego węższe, angustus clavus, patrz clavus.

Tunicatus, a, um, odziany spodnią tylko suknią tunica zwana, bez togi; stąd: o ubogiej klasie ludu, tunicatus popellus, także: *rzeczow.* tunicati.

Tuor = tneor, u poet.

Turba, ae, *ż.* nieporządek, zamieszanie, rozruch, quanta in turba viveremus; maximas in castris effecisse turbas dicitur; 2) mnóstwo, tłum, orszak, aliquem videre in turba; t. deorum, ducum; motłoch, gawiedź, forenses turbam in quatuor tribus conjecit; 4) poet. i w ogóle u późn. pis. mnóstwo, t. rerum, jaculorum, arborum, que-relarum.

Turbamentum, i, *n.* środek, powód zakłócenia.

Turbāte, *przysł.* nieporządnie, bezładu, omnia agere.

Turbātio, ōnis, *ż.* zamieszanie, nieporządek, rerum.

Turbātor, ōris, sprawujący zamieszanie, niepokojący, vulgi; powód, podnieta, belli.

Turbātus, a, um, zmieszany, poruszony, przerażony, zatrwożony, aliqua re.

Turbide, *przysł.* niespokojnie, burzliwie.

Turbidus, a, um, mętny, aqua; burzliwy, niespokojny, mare, freta ventis turbida; tempestas, Auster; tempus; powikłany, rozczochrany, w nieładzie, coma, poet.; *rzeczow.* turbidum, i, *n.* stan rzeczy niespokojny, in turbido, w czasie niespokojnym, wśród zamieszek; o osobach: niespokojny, pomieszany, przerażony, zagniewany, porywczy; poet. turbidum, *przysłówkowo*: turbidum laetari, doznawać radości zakłóconej niepokojem.

Turbo, 1. mieszać, wprawiać w nieład, poet.: turbatus capillos; ordines, aciem, equos; equites modo dice primo impetu turbavere; burzyć, mącić, mare ventorum vi; 2) zaniepokoić, zawichrzyć, zakłócić, cuncta tumultu, conciones, auspicia; pacem, omnem ordinem consilii, officia militis, animum sollicitudine, mentem i t. p.; jam turbatis rebus, w zakłóceniu, w zamieszaniu; ne quid ille turbet, żeby nie robił niepokoju, zawichrzania; quum res turbatae essent, gdy był niepokój; także: si in Hispania turbatum esset, gdyby wybuchło powstanie, zaburzenie; Aristoteles omnia turbat, miesza razem; spem t., niszczyć nadzieje; poet.: nieprzech. turbant ostia Nili, mieszają się, są niespokojne; tur-

bante tumultu, gdy było zaburzenie; 3) o istotach żyjących: przerazić, przestraszyć, aliquem lub animum, mentem alicujus, equos; porów. turbatus.

Turbo, *nis*, *m.* wicher, wiatr gwałtowny kręcący się w trąbę, adversi rupte turbine venti confligunt; venti terras turbine perfiant; u poet.: kłęby dymu, skręt wody, prorumpit ad aethera nubem turbine piceo; fert aequore Turnum turbo; przy ciskaniu: wywijanie, zakręt wirówy pocisku, praecipitem immani turbine adigit; turbine hastam torquere; turbine saxi; turbine fertur, w biegu wirowym; — przenoś. odmęt, zamieszanie, miserarum rerum; in turbinibus reipublicae; mentis turbine agar; także: burzyciel, tu turbo ac tempestas pacis; 2) cyga. kraglica, bąk, zabawka dla dzieci; poet.: o krętym kształcie, turbine crescit (buccina) ab imo; wartaczka, którą wkładają na wrzecziono, aby się lepiej obracało, poet.

Turbulente, *i* -ter, *przysł.* niespokojnie, burzliwie, omnia gerere. **Turbulentus**, *a*, *um*, pomieszany, nieporządny, nieuporządkowany, concursio atomorum; 2) o powietrzu i wodzie: wzburzony, mętny, zmacony, tempestas, aqua; 3) pełen zawikłań, zawichrzony, respublica, annus, tempus; 4) także w znaczn. czyn.: sprawujący zamęt, errores; wzbudzający niepokoje, cives, conciones.

Turdetāni, *ōrum*, lud w Hiszpanii betyckiej; a kraj jego Turdetania, *ae*, *Ź*.

Turdūli, *ōrum*, *m.* lud w Hiszpanii betyckiej; stąd: Turdulus, *a*, *um*, do Turdulów odnoszący się. **Turdus**, *i* *m.* drozd.

Tureus, *a*, *um*, kadzidłowy, dona, grona.

Turgeo, *tursi*, *2wz* zdymać się, być napeczniałym, nabrzmiałym, frumenta in viridi stipula turgent; turgentia ora; — przenoś. o mowie i mówcy: być nadętym, napsuszonym, szumnym, professus grandia turget.

Turgesco, *ēre*, *2wz* zaczynać się wzdymać, pęcznić; — przenoś. pysznić się, nadymać się, sapientis animus nunquam turgescit.

Turgidus, *a*, *um*, nabrzmiały, spuchły, nadęty, membrum; vela vento; — przenoś. o pocię: nadęty, szumny, t. Alpinus.

Turrianus, *a*, *um*, patrz Turius.

Turias, *ae*, *m.* rzeka w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Turiensis, *ae*, do tej rzeki odnoszący się.

Turibulum, *i*, *n.* kadzielnica.

Turicrēmus, *a*, *um*, kurzący się kadzidłem, arae.

Turifer, *era*, *erum*, wydający kadzidło.

Turilēgus, *a*, *um*, zbierający kadzidło, Arabes.

Turius, *a*, *um*, nazwisko Rzymskiego rodu, stad: Turiānus, *a*, *um*, do T. odnoszący się.

Turma, *ae*, *Ź*. oddział jazdy składający się z trzydziestu żołnierzy; w ogóle: gromada, mnóstwo, feminea; in turma statuarum equestrium.

Turmālis, *e*, do oddziału turma zwanego odnoszący się; *rieczw.* turmales, *ium*, *m.* żołnierze z tegoż samego oddziału; statuae turmales, gromadnie postawiane.

Turmatim, *przysł.* oddziałami, szwadronami, Pompejani se turmatim explicare coeperunt.

Turnus, *i*, *m.* król Rutulów.

Turōnes, *um*, *i* Turōni, *orum*, *m.* lud w Gallii lugdunueńskiej.

Turpe, *przysł.* = turpiter.

Turpioŭlus, a, um, nieco szpetny, brzydki.

Turpificātus, a, um, który się stał szpetnym, haniebnym, animus.

Turpillus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Turpis, e, brzydki, szpetny, aselus; niekształtny, pes; także: nieprzyjemnie brzmiący; — przenoś. brzydki, haniebnym, sromotny, ohydny, bardzo nieprzystojny, vita, repulsa, formido, fuga, luxuria; *rzeczow.* turpe, is, n. hańba, rzecz brzydka.

Turpiter, *przysł.* brzydko, ut turpiter desinat in pisces mulier formosa superne; — przenoś. nieprzystojnie, nieprzyzwoicie, haniebnie, recte an turpiter factum; se in castra recipere.

Turpitudō, inis, ż. brzydkość kształtu; — przenoś. hańba; sromota, ohyda, turpitudinem fugae delere; nemini erat turpitudini.

Turpo, i. zeszpecić, cicatrix frontem: splamić, zboczyć, capillos sanguine; — przenoś. zhańbić.

Turrāntus, a, um, imię Rzymskiej familii.

Turriger, era, erum, dźwigający wieże; przydomek bogini Cybeli, która przedstawiana była z koroną na głowie mającą kształt wieżyczek.

Turris, is, ż. wieża, zamek; szczegól. w użyciu wojennym: a) wieża warowna, strażnica na murze otaczającym miasto lub twierdzę; b) przy oblężeniach: wieża drewniana, ruchoma na kółkach, zwykle o tyłu piętach, ile trzeba było, aby przewyższyła mury obleganego miasta nieprzyjacielskiego.

Turritus, a, um; wieża lub wieżami opatrzony, obwarowany, moenia; także: Cybele turrita, patrz

turriger; — przenoś. wysoki, scopuli, poet.

Turtur, ūris, m. synogarlica.

Tus, tūris, n. kadzidło, accendere, ferre tura altaribus; mascula tura, gatunek kadzideł używanych do ofiar; poet.: tria tura, trzy ziarna kadzidła.

Tusci, orum, m. Tuskowie, mieszkańcy Etrury; in Tuscos, do krainy Tusków; stąd: a) Tuscia, ae, ż. kraj Tusków, Etrurya; b) **Tuscus**, a, um, do Tusków należący, Etruski.

Tusculum, i, n. miasto w Lacyum; stąd: a) **Tusculānus**, a, um, do Tusculum odnoszący się; *rzeczow.* **Tusculanum**, i, n. posiadłość wiejska Cyclerona przy Tusculum; stąd: quaestiones lub disputationes Tusculanae, badania naukowe Cyclerona, które napisał w swej posiadłości T i Tusculani, orum, m. Tuskulanie; b) **Tusculanensis**, e, tyżący się Tusculanum, diec, czas przepędzony w Tusculanum **Tussio**, ire, kaszlać.

Tussis, is, ż. kaszel.

Tutāmen, inis, n. i tutamentum, i, n. obrona, środek zabezpieczający.

Tuto, patrz tu.

Tute, *przysł.* bezpiecznie.

Tutēla, ae, ż. utrzymywanie jakiego miejsca lub budowy w dobrym stanie; chowanie, hodowanie zwierząt, u późn. pis.; szczegól. a) piecza, opieka, aliquem tutelae populi commendare; opiekun, obrońca, Priapus t. hortorum; t. navis, posąg opiekującego się bóstwa, umieszczony na okręcie, poet.; zostający pod opieką, Deliae tutelae deae, którzy jesteście pod opieką Dyany, poet.; b) opieka względem małoletnich, pupillum fraudare, qui in tutelam, (ipsius)

- pervenit; majątek małoletnich, le-
gion.
- Tuto, *szczęść bezpiecznie.*
- Tuto, 1. = tutor, bronić.
- Tutor, 1. *oszczędzić, zachowywać, za-
bezpieczać, osłaniać, aliquid; Vol-
sci eo tutabantur vallo; se ab ali-
cujus ira; quo pacto Plautus tu-
tetur partem amantis ephebi, jak
zachowują rolę w sztuce teatral-
nej: wstępnywać, starać się od-
dalić, usunąć, pericula, inopiam.*
- Tutor, *ōris, m. obrońca, finium;
populi Romani; 2) opiekun, tuto-
rem instituere filiorum orbitati;
tutor sum liberis.*
- Tutus, a, um, zabezpieczony, wol-
ny od niebezpieczeństwa, bezpiecz-
ny, ad aliqua re, aliqua re, ad
aliquid, adversus aliquid, często
samo tutus; *rzeczow. tutum, i, n.
bezpieczeństwo, in tuto esse, in
tutum pervenire; in tuto colligare
re; tuta tenebam, zajmowałam
miejsca bezpieczne; 2) ostróżny,
przezorny, serpit humi tutus; tu-
tiora consilia.*
- Tuus, a, um, twój, *zaim. dżert.,
stoi także bez rzeczownika, in tau-
to numero tuorum, w tak wielkiej
liczbie twoich przyjaciół: si pro-
desse tuis voles; desiderio tuo,
z tęsknoty do ciebie; stosowny,
przydatny, dogodny, tempore tuo
pugnasti.*
- Tyāna, orum, n. miasto w Kap-
padocji; stąd: Tyanēus, a, um,
tyczący się tego miasta. [Syryi.
- Tyba, ae, ż. miasto na granicy
- Tybris, = Tiberis.
- Tycha, ae, ż. część miasta Syra-
kuzy, gdzie była świątynia bogi-
ni szczęścia (τυχη).
- Tydeus, *ēi i čos, m. syn Eneu-
sza (Oeneus), ojciec Dyomedesa,
stąd: Tydides, ae, m. syn Ty-
deusza, Dyomedes.*
- Tympānum, i, n. bębenek z brzę-
kadkami używany szczególnie przy
obzędach religijnych na cześć
Cybeli; — przenoś. koło z desk
zbite, po którym ludzie lub by-
dła chodzą, w ruch je wpra-
wiają i za jego pośrednictwem
obracają ciężary; koło bez szpic,
jak u taczek.
- Tyndāreus, *ei, m. syn Ebała
(Oebalus), król Sparty, mąż Ledy,
ojciec Kastora, Polluksa, Hele-
ny i Klitemnestry: stąd: a) Tyn-
darides, potomek Tyndara; w licz-
ran. Tyndaridae, Kastor i Pollax;
fortissima Tyndaridarum, Klite-
mnestra; b) Tyndaris, Idis lub
Idos, ż. córka Tyndara, Helena
lub Klitemnestra; c) Tyndarius,
a, um, tyzczący się Tyndara.*
- Tyndāris, Idis, ż. miasto w Sy-
cylii; stąd: Tyndarītānus, a, um,
należący do tego miasta i Tynda-
ritani, orum, m. Tyndarytanie.
- Tyndarius, a, um, patrz Tyndareus.
- Typhōeus, *ēi, lub čos, m. jeden
z gigantów; stąd: a) Typhoius, a,
um, tyzczący się Tyfeusza; b) Ty-
phois, Idis, lub Idos, ż. należąca
do Tyfeusza, Aetna.*
- Typhon, *ōnis, m. gwałtowny wiatr
wirowy.*
- Týpus, i, m wizerunek, figura,
obraz.
- Tyrannice, *przyst. po tyrańsku,
okrutnie.*
- Tyrannicus, a, um, tyrański,
okrutny, paene tyrannica facere.
- Tyrannis, Idis, ż. rząd samo-
władny, tyrannidem occupare; tak-
że: kraj zostający pod takową
władzą.
- Tyrannoctōnus, i, m. zabójca ty-
rana.
- Tyrannus, i, m. samowładzca,
prawy monarcha: tyrannus fuerat
appellatus, sed justus; 2) samo-

władzca nieprawy, przywłaszczył władzy.

Týras, ae, *m.* rzeka w Sarmacji.
 Tyrins, Tyrinthius, patrz Tiryntus.
 Tyrinus, Tyros, patrz Tyrus.
 Tyrrhēni, orum, *m.* Tyrrenowie. Etruskowie; stąd: *a)* Tyrrhenia, ae, *ż.* Etrurya; *b)* Tyrrhenus, Tyrrēnski. Etruski; *rzeczow.* Tyrrhenus, *i*, *m.* mieszkaniec Etruryi.
 Tyrrhidae, arum, *m.* synowie Tyrusa, pasterza króla Latyna.

Tyros i Tyros, *i*, *ż.* handlowe, padmorskie miasto w Fenicyi; stąd: Tyrius, *a)* Tyryjski, należący do Tyru i Tyrii, orum, *m.* Tyryjczycy; *b)* a ponieważ Tyr sławnym był z purpury, stąd: Tyrius, purpurowy, amictus, vestes, colores; *c)* ponieważ Kartagina (Tyria urbs) była założona przez Tyryjczyków, stąd: Tyrius, a, um, = Kartagiński, z Kartaginy i Tyrii, orum, *m.* Kartagińczycy.

U.

U jako skrótowiec: U. c. = Urbis conditae; a. U. c. = ab Urbe condita; u. r. = uti rogas.

Uber, ubēris, żyzny, obfity, bujny, seges spicis uberibus; fruges; ager, solum, arbor; rivus; z przyp. 6. lub 2; — przenoś. obfity, bogaty, praemia, fructus; obfity, płodny, zasobny, uberrimae artes; uber et fecundus orator; quis uberior in dicendo Platone? haec pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribant.

Uber, ubēris, *n.* wymię, pierś, ubera ducere, ssać; poet.: żyzność, urodzajność, uber agri; także: rola, rarum vitibus aptius uber erit.

Uberius, *przysł.* (stop. najw. uberime) żyzniejszy, bujniejszy, uberius provenit ista seges; — przenoś. obficioj, obszerniejszy, uberius disputare.

Ubertas, ātis, *ż.* żyzność, plenność, bujność, agrorum, terrae; mnogość, dostatek, frugum; — przenoś. obfitość, utilitatis, obfita korzyść; ubertates virtutis, obfite do szczęścia środki, które cnota podaje; pełność, obfity zasób, in dicendo.

Ubi, 1) *przysł.* gdzie; dla dobitno-

ści kładzie się z przyp. 2. loci, terrarum, gentium, ubi terrarum, w jakim kraju, w jakiej stronie świata; ubinam gentium sumus? ubi ubi, gdzie tylko, gdziekolwiek; kładzie się także w odniesieniu do osób i rzeczy zamiast in quo, in qua, apud quem i t. p. capiunt navem, ubi vectus fui; est, ubi id valet; 2) *spój.* skoro, kiedy, ubi primum, skoro tylko, ubi galli cantum audivit.

Ubicumque, *przysł.* gdziekolwiek, na jakimkolwiek miejscu; wszędzie.

Ubi, orum, *m.* lud Germanów najprzód na prawym brzegu Renu, a później na lewym mieszkający Ubinam, *przysł.* gdzież.

Ubique, *przysł.* wszędzie, na każdym miejscu.

Ubiubi, patrz ubi.

Ubiuis, *przysł.* wszędzie, na każdym miejscu.

Ucalēgon, onis, *m.* nazwisko jakiegoś Trojańczyka.

Ucūbis, is, miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Ucubenses, ium, *m.* Ukubensowie.

Udus, a, um, mokry, wilgotny, oculi, genae; uda pomaria rivis.

Ufens, tis, *m.* rzeczka w Lacyum;

stąd: Ufentinus, a. um, odnoszący się do téj rzeki, 2) nazwisko dowódcy Ekwów.

Uloóro, 1. jairzyć, owrzodzić, obypać wrzodami ranic, ulceratus morsu serpentis.

Uloerósus, a, um, wrzodowaty; — przenoś. rozpalony miłością, jecur.

Uloisao, ére, mścić się, karać, na str. bier. quidquid ulcisci nequitur; ultus, pomszczony, irae graviter ultae.

Ulolsoor, ultus, 3. mścić się za kogo, patrem, avos Trojae; 2) mścić się nad kim za co, karać, aliquem; aliquem pro scelere, pro injuriis; scelus, injuriam alicujus, privatas injurias; crudelitate[m] victoriae; mortem alicujus, ultum ire temeritate[m].

Ulcus, éris, n. wrzód, — przenoś. quidquid horum attigeris, ulcus est, czegokolwiek się dotkniesz, wszystko niedorzeczne. [betycki.]

Ulia, ae, ż. miasto w Hiszpanii

Uligo, inis, ż. (od uveo) wilgotność ziemi, humus uligine laeta.

Ulixes, is (także Ulixei) m. Ulisses.

Ullus, a, um, *zaim* 2 przyp. ullius (poet także: ullus), 3. przyp. ulli, jaki, jakiś, neque ullus i żaden; *rzeczo*. ullus, ktoś, ullum, coś, nemo ullius nisi fugac memor, nikt o niczém inném nie myślał, jak; necessarius magis in quibusdam, quam in ullo amabilis imperator, jak w jakim względzie.

Ulmus, i, ż. wiąz.

Ulna, ae, ż. łokieć, część ramienia, także ramię, ulnis attollere aliquem, poet; 2) łokieć jako miara.

Ulpius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu

Ultr, ultra, ultrum, używa się tylko ultrā. ultrō, zobacz te wyrazy; 2) stop. wyż. ulterior, ulterius, dalszy. bardziej oddalony,

z tamtéj strony leżący, ripa, portus, pars urbis: Gallia; *rzeczo*.

ulteriores, dalsi mieszkańcy; ulteriora, rzeczy dalsze; — przenoś. ulteriora peti, dalej sięga, więcej żąda; 3) stop. najw. ultimus, a, um, najbardziej oddalony, ostatni; a) w odniesieniu do przestrzeni: fines terrae, nationes; *rzeczo*. ultimi stabant; ultima

Orientis, Indiae i t. p.; in ultima Italia, w ostatniej, najdalszej części It.; b) w odniesieniu do czasu i kolejnego następstwa: tempus, dies, epulae, antiquitas, spes, discrimen, senatus consultum, origo gentis i t. p.; *rzeczo*. ultimum orationis, koniec; ultimum vitae, omnium; ultima exspectato; *przysł.* wreszcie, nakoniec, aż do końca

ultimum, po raz ostatni; c) najwyższy, największy, najgorszy, crudelitates, periculum, poenae, supplicium, discrimen, auxilium, desperatio, perniciis, scelus i t. p.; *rzeczo*. ultimum, i, n. ostateczność, najwyższy stopień, ultimum periculi, inopiae, ultimum bonorum (najwyższe dobro); ultima

audire, experiri, pati. ad ultima propelli. ad ultimum demens; najlichszy, najniższy, najposledniejszy, laus; ultimae sortis, ex ultima plebe; *rzeczo*. in ultimis militum; in ultimis laudum esse.

Uterior, patrz ulter

Uterius, patrz ulter i ultra.

Ultimum i ultimus, patrz ulter.

Uligo, ónis, ż. zemsta, matorum; ad ultionem fraternalis necis. aby się zemścić za; ultionem exigere ab aliquo, mścić się nad kim.

Ultor, óris, m. mściciel injuriarum, conjurationis.

Ultra, 1) *przysł* a) w przestrzeni: z tamtéj strony, dalej, moveri, proicere: w stop. wyż. ulterius abi-

re; -- przenos. dalej, z nast. quam, jak, quod ultra quam satis est petitur; b) w czasie: dłużej, differre, interpellare: w stop. wyż. non tulit ulterius; ulterius ne tende odii: 2) *przym.* z przyp. 4. a) w przestrzeni: z tamtej strony, za, Albis fluvius longe u. Rhenum est; insulae u. Britanniam in Oceano sitae; ultra quem castra ponere; u. temonem; b) w czasie: dłużej nad; u. późn. pis., 3) w odniesieniu do liczby i miary: więcej niż, nad, consument bella u. CL. milia hominum; u. vires; u. exsilii poenam, więcej niż wygnanie. Ultrix, Icis, *ż.* mściwa; *rzeczow.* mściwielka.

Ultrō, *przysł.* na tamtej stronie, zwykle: ultrō citroque, lub ultrō et citro, z obu stron, tu i tam, quum ultrō citroque legati mitterentur: cursare ultrō et citro; ultrō citroque commearē; 2) dobrowolnie, chętnie, bez musu, z własnych pobudek, ultrō suam offerens operam; u. polliceri, se offerre; 3) nadto, nawet, misericimus u.; ultrō tributa, dobrowolna składka.

Ultrārae, arum, *ż.* miasteczko w Lacyum; stąd: Ultrāranus, a. um. należący do U.

Ulūla, ae, *ż.* sowa.

Ululatus, us, *m.* wycie. krzyk żalony, ululatus impievēre nemus; femineo ululatu tocta fremunt.

Ulūlo, l. wyc. krzyzcć żałośnie. visaeque canes ululare per umbram; nympheae; wyjąc, żałośnie krzyząc przyzywać, aliquem: aedes ululant plangoribus femineis, głośne narzekanie rozlega się.

Ulvā, ae, *ż.* porost, trawa lub trzcina na bagnie.

Ulysses, patrz Ulixes.

Umbilicus, i, *m.* pepek; -- prze-

noś. a) koniec walca, na który starożytni nawijali swe księgi, ad umbilicum adducere, dokończyć; b) środek czego, punkt środkowy, Siciliae, Graeciae; c) gatunek ślimaka.

Umbo, ōnis, *m.* wypukłość, wydatność, np. na tarczy, stąd: poet. tarcza, nec sufficit umbo ictibus.

Umbra, ae, *ż.* cień, przysłowie: umbras timere, lękać się bez potrzeby, także: timere umbram suam, bać się swego cienia; 2) drzewa cień dające, ruris opaci umbras falce premere: inducite fontibus umbras; 3) miejsce ocienione, u. Pompeja, portyk; tonsoris, golarnia; 4) cień, nieodstępny towarzysz, luxuriae: 5) gość nieproszony, locus est plurius umbris; 6) często: w licz. poj. i mn. cień zmarłego, duch, stąd: miejsce pobytu, kraina umarłych, poet. ire per umbras; 7) opieka, obrona, ucieczka, umbra auxilii vestri tegi possumus: sub umbra amicitiae latere; 8) życie spokojne, zaciszę domowe, cedat umbra soli; 9) cień, pozór, gloriae, libertatis; sub umbra foederis acqui servitute pati. II) jakaś ryba.

Umbraeculum, i, *n.* miejsce ocienione, altana; -- przenos. miejsce spokojne, ustronie w przeciwieństwie do życia publicznego, doctrinam ex umbraculis eruditorum in solem produxerat; 2) parasol.

Umbraeticus, a, um, w cieniu znajdujący się; -- przenos. żyjący w zaciszu domowym, nie biorący udziału w sprawach publicznych, u. późn. pis.

Umbraetilis, e, przebywający w cieniu; -- przenos. vita u. życie miękkie, gnuśne w zaciszu domowym, w wygodkach prowadzone; oratio, szkolna, niepraktyczna.

Umbri, orum, *m.* lud średniej Ita-

li; stąd: a) Umber, bra, brum, Umbryjski. b) Umbria, ae, ż. kraina Umbrya.

Umbrifer, era, erum, cienisty, dający cień. nemus.

Umbro, 1. ocieniać, cieniem osłaniać; — przenoś. zakryć, uwieńczyć, tempora quercu, poet.

Umbrōsus, a, um, cienisty, zaciemiony, jugum, ripa, silva, vallis, cavernae (ciemne); 2) cień dający, cacumina, salix.

Umquam, patrz unquam.

Unā, przyst. razem, pospołu, qui una fuere; una cum notione deorum: poet.: z przyp 3. Pallas huic filius una.

Unanimitas, ātis, ż. jednomyślność, zgodność zdań, fraternia.

Unanimus, a, um, jednomyślny, zgodny.

Uncia, ae, ż. dwunasta część całości, np. assa, dziedzictwa i t. p.

Unciarius, a, um, dwunastą część w sobie zawierający, fenus, jeden od sta miesięcznie, t. j. dwunasty procent rocznie.

Uncinātus, a, um, haczysty.

Uinctio, ōnis, ż. namaszczenie.

Uinctor, ōris, m. namaszczeni.

Uinctūra, ae, ż. namaszczenie.

Uinctus, a, um, namaszczone, stłuszczone; sol, zostawanie na cieple słonecznym po namaszczeniu się; rzeczow. unctum, i, n. jedzenie przyprawne; — przenoś. bogactwo, piękny, okazały, świetny, wytworny, accedes siccus ad unctum, ubogi do bogatego, poet.; ita palaestritas defendebat, ut ab illis etiam unctor abiret; unctor consuetudo loquendi.

Unctus, a, um, zakrzywiony, zagięty, aratrum, dens, lemiesz u pług, motyka; hamus lub aera, wędka; unco alligat ancora morsu, poet.

Unctus, i, m. hak, kruczek, bosak

Unda, ae, ż. wał na wodzie, fala, balwan, unda superverit undam; amnis spumosis volvit undis; w ogóle: woda, Sicula; circumtulit socios pura unda; undis contrarius ignis; — przenoś. natłok, napływ, mnogość, unda salutantum, poet.; zamęt, burzliwość, undae comitorum; poet.: undae civilis; adversis rerum undis.

Unde, przyst. skąd, a) względny, w odniesieniu do wyrazów inde, ibi, eo, eodem, albo do rzeczowników oznaczających miejscowość, unde necesse est, inde initium sumetur; Lampsacum (ei donatur) unde vinum sumeret; w odniesieniu do osób: zamiast a quo, a quibus, fore, unde discerem, neminem; b) pytający: unde dejectus est Ciinna? poet.: undo domo, z jakiego domu, rodu, unde unde, skądkolwiek; — przenoś. dla oznaczenia źródła, przyczyny, powodu: skąd, z czego, z tej przyczyny, unde patet, unde intelligitur; verbum excidit, unde quisquam posset offendi.

Undécies, przyst. jedenaste raz.

Undécim, jedenaste; undecim viri. zgromadzenie jedenastu mężów w Atenach, któremu dozór nad wzięciem i wymierzanie kar za ciężkie przestępstwa były poruczone.

Undécimus, a, um, jedenasty.

Undécumque, przyst. skądkolwiek.

Undělībet, przyst. skądkolwiek, wsząd.

Undēni, ae, a. po jedenaste. [więc.

Undenōginta, osmdziesiąt dzie-

Undeocōginta, siedmdziesiąt dzie-

więc.

Undequadrāginta, trzydzieści dzie-

Undequingēsimus, czterdziesty

dziewiąty

Undequinquaginta, czterdzieści

dziewięć

- Undesexaginta**, pięćdziesiąt dziewięć.
- Undetrigésimus, a, um**, dwudziesty dziewiąty.
- Undetriginta**, dwadzieścia dziewięć.
- Undvicésimus, a, um**, dziewiętnasty.
- Undeviginti**, dziewiętnaście.
- Undique**, *przyst.* zewsząd, ze wszęch stron, Sicilia undique cincta periculis; wszędzie, amens undique dicatur.
- Undo**, 1. rzucać fale, burzyć się, fretum;— przenoś. wznosić się nakształt bałwanów, flammis volutus undabat ad coelum vortex; undantia ahena, wrzące kotły; lora, zwolnione, popuszczone; z prz. 6. być pełnym, być czem okrytym, undantem buxo spectare Cytorum.
- Undósus, a, um**, falisty, pełen fal, acquer.
- Unelli, orum, m.** lud w Gallii lugdunenskiej.
- Unetvicésimāni, orum, m.** żołnierze dwudziestego pierwszego legionu.
- Ungo**, lub unguo, unxi, unctum, 3. namaszczać, zaprawiać, maścić, caules oleo; oluseula lardo; 2) posmarować, skropić, zlać, tela; unctae carinae (pice) zalane smolą; unctis manibus.
- Unguen, uis, n.** maść, olejek, balsam.
- Unguentārius, a, um**, tyżący się masci; *rzeczow.* unguentarius, ii, m. sprzedający wonności, olejki i t. p.
- Unguentum, i, n.** maść, olejek do namaszczenia się, balsam, unguento delibutus, affluens, oblitus.
- Unguicūlus, i, m.** paznokieć, a teneris unguiculis, od dzieciństwa.
- Unguis, is, m.** paznokieć, pazur, szpony: przysłowie: ab imis unguibus ad verticem, od stóp do głowy; ad unguem, dokładnie, decies castigavit ad unguem, porów. tener i transversus.
- Ungūla, ae, ž.** kopyto u zwierząt; poet. o koniu: ungula rapit currus; omnibus unguulis, wszystkimi siłami.
- Unguo**, patrz ungo.
- Uniće**, *przyst.* jedynie, szczególnie, nadzwyczajnie, bardzo, diligere: poet.: un. securus.
- Unioōlor, ōris**, jednobarwny, jednej maści.
- Unīcus, a, um**, jedyny, szczególny w swoim rodzaju, osobiwy, niepospolity (na dobrą i złą stronę).
- Uniformis, e**, jednokształtny, jednostajny.
- Unigēna, ae, m. i ž.** z jednego rodu, poet.: jedynak.
- Unimānus, a, um**, jednoręki.
- Unio, ōnis, ž.** jedność; 2) r. m. perła duża, u późn. pis.
- Unitas, ātis, ž.** jedność, mundi, u późn. pis.
- Unīusmōdi**, jednaki, materia.
- Universe, przyst.** ogólnie, powszechnie, loqui.
- Universitas, ātis, ž.** powszechność, całość, generis humani; rerum un. lub samo universitas, świat cały.
- Universus, a, um**, cały, wszystek, quum bellum universae Europae inferret; w lic. mn. universi, ac, a, wszyscy razem, w połączeniu, universos pares esse posse, dispersos perituros; universum, i, n. całość, świat cały; 2) powszechny, do ogółu odnoszący się, pugna, victoria, odium, requies; in universum, powszechnie, w ogóle.
- Unquam, przyst.** kiedyś, omnium eorum, qui unquam fuerunt, saevissimus; non unquam, nigdy.

Unus, a, um, 2. przyp. unus (u poet. także unŭs), 3. prz. uni, jeden jedna, jedno, *rzeczow.* ktoś, jeden, z przyim. de lub ex i 6 przyp. lub z przyp. 2. unus e lub de multis, lub unus multorum, jeden z tłumu, z gminu; 2) jedyńy, jeden tylko, sam tylko, unus omniino superfuit ex tanta familia; ut unus post hominum memoriam cognomine Justus sit appellatus; Ubii, qui uni (jedni tylko) miserant; in una virtute; ut unus maxime floreret, on jeden najwięcej słyńal; rem unam esse omnium difficillimam, rzecz najtrudniejsza ze wszystkich; ad unum omnes, wszyscy co do jednego; Pompejus plus potest unus, quam ceteri omnes, więcej sam jeden Pompejusz może, niż wszyscy inni; 3) jeden i tenże sam, jednako- wy, uno partu cum aliquo edi, urodzić się razem z kim, w jednym czasie (o bliźniętach); uno tempore; uno (unā) die; una aestate; uno animo, jednomyślnie; una vox; unus omnium sensus; exiŭtus unus et idem; in unis aedibus; unis moribus; in unum, na jedno miejsce, convenire, confluerre, cogere; 4) nieozn. jeden, jakiś, unum ex Romanis provocavit; unum ex his, ex proximis, ex filiis, ex civitate; ab novissimis unus miles; una vallis; sicut unus paterfamilias; tanquam unus manipularis i t. p.; w połączeniu z wyrazami: quisque, quilibet, quivis, quidam, quisquam, aliquis, quis; nemo unus, nikt zgoła; nullus unus, żaden; unus et (atque, aut, vel) alter, unus alterque, jeden i drugi, jeden albo drugi, ten albo ów.

Upilō, ōnis, m. owczarz.

Upūpa, ae, ŷ. dudek.

Urīnia, ae, lub ū, ōs, niebieska, muza Astronomii.

Urbāne, *przyst.* po miejsku; grzecznie, delikatnie, agere cum aliquo.

Urbanitas, ātis, ŷ. życie miejskie, desiderium urbanitatis; 2) w obejściu się: delikatność, grzeczność; 3) w mowie: przyjemność, żart delikatny, dowcipny, urbanitatis color.

Urbānus, a um, miejski, z miasta należący do miasta; *rzeczow.* urbani, orum, m. mieszkańcy miasta; 2) w postępowaniu: delikatny, wykształcony; ze złej strony: bezczelny, frons, bezwstydn, śmiały; 3) w mowie: delikatny, dowcipny; *rzeczow.* trefniś, Moenius urbanus haberi coepit.

Urbigōnus, a, um, nazwisko powiatu Helwetów; U. pagus.

Urbīnum, i, n. miasto w Umbryi; stąd: Urbinas, ātis, z Urbīnu.

Urbius clivus, Urbijski pagórek w Rzymie.

Urbs, urbis, ŷ. miasto, urbs Roma lub Romana, Rzym; często samo urbs znaczy Rzym, gdy zaś mowa o Grecyi, znaczy Ateny; ad urbem esse, znajdować koło Rzymu, mówiono tak o wodzu, który odniósłszy znakomite zwycięstwo, oczekiwał pod murami miasta, dopóki mu senat nie dozwolił wjechać tryumfalnie; anno urbis lub anno urbis Romae lub anno urbis conditae, w roku od założenia Rzymu.

Uroeus, i, m. dzbanek, nalewka.

Urēdo, Inis, ŷ. zwarzenie roślin od zbytecznego upału lub zimna.

Urgeo, lub urgueo, ursi, 2. popychać, pędzić, naves in Syrtis; retro flumen; ścigać, nastawać, trepidumque pedem pede fervidus urget, poet.; szczegól. w znac. woj. nacierać, nastawać, aliquem,

alas, frontem; aliquem a tergo; hostes urgebant; — przenoś. a) o miejscowości: graniczyć, stykać się, być bardzo blisko, vallum urget utrimque latus nemoris, poet.; urbem urbe alia premere atque urgere, w bliskości jakiego miasta drugie budować; b) doku-
 czać, nękać, dać się komu we znaki, przykrzyć się, morbus urget; urgens malum, senectus; populus militia atque inopia urgebatur: urgeri fatis acerbis, poet.; w rozprawianiu, spioraniu się, za-
 pytywaniu, nacierać, interrogando; rustice; c) przebywać, bawić gdzie ciągle, nieodstępować czego, gorliwie się czułym zajmować, przyspieszać co, forum; altum; propositum; occasionem; poet.: arva; iter; lub z tryb. bez.: urges summovere maris litora.

Urina, ae, ż. mocz, uryna.

Urinator, ōris, m. nurek, od urī-nor, āri, zanurzać się.

Urna, ae, ż. naczynie do czerpania wody, do chowania pieniędzy, argenti; na popioły; do składania tabliczek przy losowaniu, omnium versatur urna, serius ocuis sors exitura—; Minos movet urnam.

Uro, ussi, ustum, 3. palić, ogniem niszczyć, urere picem et cerasi t. p.; urere hominem mortuum; ignis urit domos; urere agros, urbes; urere atque populari regionem; o lekarzach: id (quod reliquo corpori noceat) uri scarrive patimur; o malarstwie za pomocą ognia: tabulam coloribus urere; picta ustis coloribus puppis; osuszać, przypalać, dopiekać, palić, najwięcej u poet.: terras, solum; sitis urit herbas; sitis guttur lub fauces nrit; cisnąć, gnieść, calcus, si minor, uret; na str. bier.

uri, marznąć, ustus ab assiduo frigore Pontus; Scythiae continuus frigoribus uruntur; — przenoś. d) o namiętnościach: zapalać, rozpa-
 lać, rozogniać, aliquem; na str. bier. zapalać się, pałać; e) niepokoić, dręczyć, trapić, nękać, eos bellum urebat; pestilentia urens urbem; febribus uror.

Ursa, ae, ż. niedźwiedzica, u poet w ogóle: niedźwiedź; 2) gwiazdozbiór dwojaki: ursa major, lub Erymanthis, lub Maenalis, lub Parrhasis; ursa minor lub Cynosurus.

Ursao, ōnis, miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Ursaonenses, ium, m. mieszkańcy tego miasta.

Ursus, i, m. niedźwiedź; poet.: poscunt ursum, walki niedźwiedziów w Cyrku.

Urtica, ae, ż. pokrzywa.

Urus, i, m. tur.

Uscāna, ae, ż. miasto w Illiryi, stąd: Uscanenses, ium, m. mieszkańcy Uskany.

Uscēta, ae, ż. miasto w Byzacenie w Afryce.

Uscudāna, ae, ż. miasto w Tracyi.

Usipētes, um, m. i Usipii, orum, m. lud w Germanii przy rzekach Lippie i Renie.

Usitāte, przyst. zwyczajnie, podług zwyczaju, loqui.

Usitātus, a, um, używany, zwykły, majorum exemplo multis in rebus usitatum.

Uspiam, przyst. gdzieś.

Usquam, przyst. gdzieś, usquam terrarum lub gentium, gdzieś w świecie; gdzieś w jakiej rzeczy, w jakiej okoliczności, neque esset usquam consilio locus; 2) dokądkolwiek, quam usquam se moveret.

Usque, przyst. aż, w odniesieniu do miejsca, czasu i działań, w po-

łączeniu z przym. a, ex, aż, od, aż z tudzież ad, in, aż do, trans, aż za, usque a Dianio ad Sinopem; usque ex ultima Syria; u. in Pamphiliam legatos misissent; u. in adventum ejus tenuit urbem; trans Alpes usque; także: z samym 4 przyp usque Romam, Ravennam usque; Tarsum usque; usque Danubium; u. późn. pis.: usque pedes; terminos usque; w połączeniu z przysł. usque quaque, wszędzie, na każdym miejscu, zawsze, w każdej rzeczy; inde usque repetens, przypominając sobie od owego czasu; usque eo, tak długo, u. eo timui, ne quis dubitaret, donec; usque eo, ut, tak dalece, do tego stopnia, że; usque eo non, ut, tak mało, iż; nakoniec: samo usque, ciągle, bez przerwy, ire, morari, poenas dare, u. poet.

Ustica, ae, ż. pagórek w krainie Sabinów.

Ustor, ōris, m. pałacy.

Ustulo, l. opalać, przypalać.

Usucapio, cēpi, captum, 3. nabyć prawo własności mocą używalności jakiej rzeczy przez czas prawem określony; i usucapio, ōnis, ż. nabycie tym sposobem prawa własności, fundi usucapio.

Usura, ae, ż. używanie, vitae, lucis, longi temporis; 3) procent, lichwa, aes alienum multiplicandis usuris crescere.

Usurpatio, ōnis, ż. używanie rzeczy jakiej, doctrinae; abstinere, usurpatione vocis alicujus; 2) przedsiębranie, itineris; 3) wspomnienie, przytoczenie, civitatis.

Usurpo, l. używać, solam lauream; proemia; jus, libertatem, officium; genus poenae; nomen; quod vulgo usurpant, co jest w powszechnym użyciu stąd: usurpatus mos,

przyjęty; 2) wziąć w posiadanie, nabyć, uzyskać, possessionem; imperium, titulum regis, honores; 3) używać czego w mowie, wspominać, soleo id crebris usurpato sermonibus; także qui sapiens usurpatur, którego nazywają mędrcem.

Uusus, us, m. użycie, używanie, usus privatus, publicus; rerum necessarium, fontium, vini, libertatis; usum aurium intercipere; usum oculorum auferre; usus et fructus lub usus fructusque lub usus fructus, użytkowanie; usus (et) auctoritas; formare boves in usum agrestem; 2) doświadczenie, wprawa, ćwiczenie się, usus ac disciplina; usus quotidianus, frequens, assiduus; usus virtutis, artis; usus rerum nauticarum; belli; naves non euudem usum celeritatis habebant; vir usu (belli) praestans; usu aliquid didicisse; res posita in usu militari; habere magnum usum in re militari, in castris; imperator nullius usus; usu manucque; usus Britanniae, w Br.; 3) zwyczaj, usus superiorum temporum; 4) traf, wydarzenie, si usus veniat; usu venit; zdarza się; quod usu venerat; quod nunquam antea usu venerat; quod ei usu venit; quid homini potest turpius usu venire? ne usu veniret; quod usu memoria patrum venit; 5) obcowanie, zażyłość, domesticus, familiaris; usus mutui; inter nosmet vetus usus intercedit; conjunctus magno usu familiaritatis; 6) pożytek, przydatność, exiguus, magnus; ex usu esse; ex usu Galliae accidis; sagittarum nullus usus erat; auxilii ejus vix ullus usus erat; magno usui esse (alicui); 7) potrzeba, usus provinciae, belli, vitae,

ad usum belli; stąd: usus est, potrzeba; rzecz potrzebna kładzie w przyp. 6 nunc viribus usus; naves, quibus usus non est; 8) sposobność, usus est lub adest, nastęrcza się sposobność.

Ususfructus, us, m. patrz usus.

Ut lub uti. I) przyst. jako, jak, samo lub z odpowiedniem sobie sic lub ita, tak, tak też; w przytoczeniu przykładów: quae tactu intimo sentiant, ut dolorem, naprzykład ból; przy wykrzyknieniach: ut me malus abstulit error! jakież mię zaślepienie opanowało! ut quisque ze stop. najw. — sic (ita) ze stop. najw. im więcej-, tém bardziej-, colendum esse ita quemque maximo, ut quisque maxime his virtutibus erit ornatus; ut si, z tryb. łącz. jak gdyby, ut si bono animo fecissent; przy zakłęciach i przysiędze: ita — ut, tak — jak, ita velim mihi deos propitios, ut commoveor; tak jak, podług tego jak, w miarę tego jak, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet, jak na Tebańczyka, ile od Tebańczyka wymagać można było; ne militibus quidem, ut defessis, studium ad pugnandum deerat; ut tunc erant tempora, jak na tamte czasy; w połączeniu ze słowem esse, ajunt hominem, ut erat furiosus, respondisse; Darius ut erat sanctus ac mitis; ut est captus Germanorum. II) spój. 1) z tr. ozn. najczęściej z cz. przesz. dok. jak, gdy, skoro, ut haec audivit; dla wzmocnienia dodaje się primum, skoro tylko, ut primum potestas data est; 2) z tryb. łącz. dla oznaczenia: a) zamiaru, aby, azeby, czasem z poprzedzającym ideo, idcirco i t. p.; ut in regnum posset restitui, dimicavit; b) skutku, następstwa, że, tak iż, iżby,

często z poprzedzającym sic, ita, tam, adeo, talis, tantus i t. p., adeo pauper, ut collatis a populo numis sumptum habnerit sepulturae; ceterarum provinciarum vectigalia tanta sunt. ut iis vix contenti esse possimus; c) w znac. subjektu po wyrazach: mos est, aequum est, certum est, verum est, manifestum est, verisimile est, iż, si verum est, ut populus Romanus vicerit; także po wyrażeniach nieosob. accidit, fit i t. p., iż, accidit ut una nocte omnes Hermae dejecterentur; d) po słowach: velle, optare, imperare, jubere i t. p. aby, optavit, ut in currum tolleretur; e) po słowach oznaczających obawę: metuere, timere, aby nie, że może nic, videris vereri, ut epistolas illas acciperem; f) przypuścmy, że, dajmy, że, pozwólmy, że, choćby nawet, ut omnia contra opiunionem acciderent, tamen i t. d. g) oznacza życzenie: oby, ut dolor pariat, quod jam diu parturit; h) często także: nam ut omittam Philippum, omnium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit, pominawszy, że pominę.

Utrumque, przyst. jakkolwiek, jakimkolwiek sposobem, etc. se videri volet: iter etc. tolerabile, dosyć znośna; etc. ferent ea facta minores; 2) gdziekolwiek, jeżeli tylko, etc. vos mecum eritis, poet.

Utens, tis, używający; utentior, używający obficie, lepiej się mający.

Utensilis, e, zdalny do użytku, szczególn. w gospodarstwie; rzeczow. utensilia, ium, n. sprzęty, zapasy gospodarskie, żywność.

Uter, utris, m. miech skórzany; na przenoś. o człowieku próżnym, -

dętym, crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Uter, utra, utrum, 2. przyp. utrius (poet. także: utriusque), 3. przyp. utri, *zaim. a) pytający*, który z dwóch, uter nostrum; uter utri anteferendus videretur; *b) nieoznaczony*, jeden z dwóch, którykolwiek z dwóch, ut eligas, utrum velis; si uter volet.

Utercumque, utracumque, utrumcumque, którykolwiek z dwóch, *zaim. nieoz.* utracumque pars vicisset.

Uterlibet, utralibet, utrumlibet, którykolwiek z dwóch, utrumlibet elige.

Uterque, utrąque, utrumque, 2. przyp. utriusque (poet także utriusque), 3. prz. utriusque, obaj, obie, oba, *przym. i rzeczow.* uterque utriusque insidiatur, jeden na drugiego robi zasadzki; in utramque partem, na obie strony; w obu zdarzeniach: in utramque partem disputare, mówić za i przeciw; także z prz. 2. uterque nostrum, uterque consulum; w licz. poj. jako wyraz zbiorowy z predykatem w licz. mn. utraque (femina) festinant; w licz. mn. dla wykazania dwóch stronictw, quoniam utriusque Socratici et Platonici esse volumus; także: utrorumque Dionysiorum, zamiast utriusque Dionysii; duae fuerunt Ariovisti uxores: utraque in ea fuga perierunt.

Uterus, i, m. brzuch, żywot; poet.: przestwór, wnętrze, utero recusso insonuere cavae cavernae, o brzuchu trojańskiego konia.

Utervis, utrąvis, utrumvis, którykolwiek z dwóch.

Uti, *przysł.* patrz ut; 2) tryb. bez. od utor.

Utica, ae, ż. miasto w Zeugitanie w Afryce; stąd: Uticensis, e, ty-

czący się Utyki; *rzeczow.* mieszkanie Utyki.

Utilis, e, pożyteczny, korzystny, przydatny, z przyim. ad i prz. 4. ad nullam rem; z przyp. 3. fraxinus utilis hastis; poet.: z tr. bez. tibia choris adesse utilis; utile est z tr. bez. nunquam utile est peccare; *rzeczow.* qui miscuit utile dulci.

Utilitas, ātis, ż. przydatność, pożytek, korzyść, utilitatem afferre, parare alicui; utilitatem capere ex aliqua re: servire alicujus commodis et utilitatibus.

Utiliter, *przysł.* pożytecznie, korzystnie.

Utinam, o gdyby, oby, bodaj, z tryb. łącz. utinam a primo ita tibi esset visum; utinam ne lub non, oby nie, bodajby nie, illud utinam ne vere scriberem.

Utique, *przysł. a)* koniecznie, pewno, zaiste, utique scribito; *b)* osobliwie, zwłaszcza, szczególnie, illud utique scire cupio; 2) = et uti (ut), i aby, i jak.

Utor, usus sum, uti, używać, rządzi przyp. 6. utantur suis bonis oportet; uti castris, prowadzić wojnę; pace, palaestra, używać pokoju; także: si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset; 2) żyć czém, żywić się, posilać się, ut sit, qui (zam. quo) utar; lacte et herbis; libentius cibo; largiore vino; 3) mieć z kim zażyłość, Trebonio multis annis utor; majoribus; aliquo familiariter, intime; 4) używać, mieć, posiadać, portu; adversis ventis; rebus omnibus optimis; pari fortuna. familia optima; alicujus hospitio; libertate, felicitate, prudentia, fortitudine, virtute i t. p. valetudine bona, improspere; prosperitate

vale tudinis; patre diligente, aliquo doctore, aliquo adjutore; gubernatoribus peritis; quibus amicis esset usus: melioribus fatis;

5) potrzebować, ambitione nihil uterer; ea nihil hoc loco utimur. Utpôte, *przyst.* mianowicie, zwłaszcza, jako, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato; utpote qui ne belli quidem in me iura servaveris; inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum carpentes iter; ut. quum, zwłaszcza, gdy.

Utrarius, a, um, noszący wodę w skórzaném naczyniu.

Utrimque, lub utrinque, *przyst.* z obu stron, multis utr. interfectis.

Utro, *przyst.* w którą z dwóch stron, nescit, utro potius ruat.

Utrôque, *przyst.* na obie strony, na jedném i na drugiem miejscu.

Utrubique, lub utrobique, *przyst.* na jedném i na drugiem miejscu, Eumenes utrobique plus valebat, na morzu i na lądzie.

Utrum, *przyst.* czy, z nast an, ne, czy, annon, anne, necne, czy nie, utrum ea vestra, an nostra culpa est? utrum pluris patrem matrem-

ne faceret; utrum proelium committi ex usu esset nec ne; utrumne czy też; także: sano utrum bez nast. an, ne, quaeram utrum emeris et quo modo.

Uva, ao, ż grono, gronko jagod, szczegól. winogrono; poet. winorośl; wino; — przenos. rój pszczół: osiadających na drzewach i tworzących jakby grono.

Uveo, ěre, być mokrym, wilgotnym, uvens, wilgotny.

Uvesco, scěre, wilgotnieć, stawać się wilgotnym; — przenos. pić, podochocić sobie, seu modicis (poculis) uvescit laetius

Uvidus, a, um, wilgotny, mokrý, — przenos. pijany.

Uxellodunum, i, n. miasto Kardeków w Akwitanii.

Uxii, orum, m. lud między Persydą i Suzyaną.

Uxor, ōris, ż. żona, małżonka; poet.: olentis uxores mariti, kozy.

Uxorius, a, um, należący do żony, res, dos, vestis; 2) zbyt przywiązany do żony, nadskakujący, o Eneaszu względem Dydony; u. amnis, o Tybrze (uważanym za bóstwo) względem Ilii; poet.

Uzita, lub Uzitta, ae, ż. = Uscota.

V.

V. jako znak liczebny = quinque, quintus.

Vaccalus, i, lub Vahalus, is, m. zachodnia odnoga Renu.

Vacatio, ōnis, ż. uwolnienie od czego (od służby wojskowej, od podatków i t. p.) ab administratione belli lub z przyp. 2. militiae, muneris; vacationem habere; usus est aetatis vacatione, był uwolnionym od służby wojskowej

z powodu wieku; także: vacatio adolescentiae.

Vacca, ae, ż. krowa.

Vacca, lub Vaga, ae, ż. miasto a) w Byzacyum w Afryce; b) w Numidyi; stąd: Vaccenses, ium, m. mieszkańcy tego miasta.

Vaccael, ōrum, m. lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Vaccinium, ii, n. roślina, mądrzowiec; 2) borówka.

Vaccinus, a, um, krowi.

Vacerra, ae, ż. słup.

Vacillo, 1. chwiać się, chybotać się, wahać się, własc. i przenoś. ex vino (o pijanym), legio vacillans; literulae, głoski drżącą ręką pisane; res vacillat, interes niepewny.

Vacivus, a, um, czczy, prózny.

Vaco, 1. być próżnym, niezajętym, niezamieszkanym, być wolnym od czego, z przym. a i przyp. 6 lub samym 6 przyp. pars oppidi, quae circuitu fluminis vacabat, która nie była oblana; być wolnym, nieobsadzonym, opróżnionym, regnum vacans; nullius philosophiae locus vacaret; — przenoś. a) być wolnym od ciężarów podatkw i t. p. muneribus, munere militiae; milites ab opere vacabant; b) być niezajętym, mieć czas wolny, si forte vacas; z prz. 3. mieć czas wolny na co, przykładać się do czego, philosophiae; sermoni alicujus, mieć czas do słuchania, przysłuchiwać się; także poet.: in nullum mea mens grande vacavit opus; nieosob. vacat lub vacat alicui, jest czas wolny; dum vacat; hactenus indulsisse vacat; ut tandem curare corpus exanimam amicis vacavit; c) w ogóle: być wolnym, być dalekim od czego, obchodzić się bez czego, armis utrisque, nie należeć do żadnej z dwóch stron wojujących; cura et negotio; studiis; populo; także: ab opere, a metu et periculis; nullum tempus ei unquam aut a forensi dictione aut a commentatione domestica vacabat.

Vacuofacio, feci, factum, 3. (na str. bier vacuefio, factus, fieri), wypróżniać, wyludniać, subsellia vacuefacta sunt; novis (civibus)

possessiones bello vacuefactas divisit, posiadłości wyludnione, pozabawione właścicieli skutkiem wojny; domum novis nuptiis, wyprzątnąć dom z powodu nowych zaślubin.

Vacuitas, atis, ż. próżność, czczość; 2) wakowanie urzędu; 3) uwolnienie się od czego, doloris; ab angoribus.

Vacuina, ac, ż. bogini wycieczki, której rolnicy czynili ofiary po żniwach; stąd: Vacuialis, e, odnoszący się do tej bogini.

Vacuum, a, um, próżny, niezajęty, niezamieszkały, pusty, z przym. a i przyp. 6 lub samym przyp. 6. pars Galliae vacua ab exercitu; vacua defensoribus moenia; także z przyp. 2. pozabawiony, оголоcony z czego, ager frugum vacuum; rzeczow. vacuum, i, n. czczość, próżnia, in vacuum se poterunt extendere rami; nieobsadzony, opróżniony, niezajęty (urząd, uniejsce i t. p.) possessio regni, regnum; venire in vacuum, zostać dziedzicem dóbr nie mających właściciela, poet.; także: vacua (mulier) volna, niezamężna; 3) wolny od ciężarów, podatków i t. p. ab omni sumptu munerum; 4) wolny od zatrudnień, mający czas wolny, quoniam vacui sumus; si es animo vacuo, jeżeli masz czas; stąd: o miejscach wycieczki, Tibur, Athenae, poet.; vacuum est; jest pora, jest czas pó temu, można, z tryb bez; 5) próżny, nieużyteczny, do niczego nie przydatny, tollens vacuum verticem; 6) w ogóle: wolny od czego, daleki, curis, molestiis; cupiditate et gloria; a culpa; animus v. a talibus factis; hora nulla v. a furto, a scelere; poet z przyp. 2., operum; crimi-

- nis; animus v., bez trosk; także: v. ac solutus; v. animo; poet.: niezajęty miłością, cantamus vacui: v. pectus; 7) poet. o miejscowości: obszerny, porticus: otwarty, przystępny, aedes Romanis vatibus.
- Vada, orum, *n.* miasto w Liguryi; 2) Vada Volaterrana, port w Etruryi.
- Vadimónis lacus, jezioro w Etruryi.
- Vadimónium, ii, *n.* zobowiązanie stawienia się w sądzie na czas oznaczony; v. alicui imponere, pozывать kogo do sądu, zobowiązać, aby się stawił w sądzie; v. promittere, przyrzekać, że się stawić będzie w sądzie; v. sistere, stawić się w sądzie; 2) czas, termin stawienia się przed sądem: v. constituere; v. obire; ad v. venire; v. deserere, nie stawić się na czas oznaczony.
- Vado, vasi, 3. iść, udać się, ad aliquem; vadite et haec mandata referte; in scyphum, do wypicia.
- Vador, 1. zobowiązać kogo, aby przyrzekł, że przybędzie do sądu na czas oznaczony, accusator vadatus est reum; respondere vadato debebat.
- Vadósus, a, um, pełen brodów, miałki, niegłęboki, mare; ostium portus; annis.
- Vadum, i, *n.* bród, mielizna, woda płytka, exercitum vado transducere, wbród; Rhodanus nonnullis locis vado transitur; u poet. w ogóle: wody, rzeki lub morza, vada salsa; rates transiliunt vada.
- Vae, *wykrzyknik* smutku, żalu, niestety! biada, vae victis, biada zwyciężonym.
- Vaen-, patrz ven-.
- Väfer, väfra, väfrum, chytry, przebiegły, wykretny, somniorum interpretres; in disputatione; z prz. 2. v. juris.
- Vafre, *przysł.* chytrze, wykretnie przebiegle.
- Vaga, patrz Vacca.
- Vage, *przysł.* tu i owdzie błakając się, jak włóczęga, vage effusus.
- Vagina, ae, *ż.* pochwa, gladius in vagina reconditus; vagina eripere ensem; — przenoś. powłoka w zbożu, która kłos otacza przed jego wydobyciem się, vaginis pubescens includitur.
- Vagio, 4. kwilić się.
- Vagitus, us, *m.* kwilenie się, płacz niemowląt.
- Vagor, 1. błakać się, tulać się, nie trzymać się jednego miejsca, Germani latius vagabantur; aves; stellae; — przenoś. błakać się, nie wiedzieć co począć, quorum animus vegetur errore; rozszerzać się, rochodzić się, ea fama vagatur.
- Vägus, a, um, błakający się, nie trzymający się jednego miejsca, koczujący; o żywych i nieżywych istotach, Gaetuli; aves, stellae, luna, venti; — przenoś. rozwlekły, zbyt obszerny, genus orationum; niepewny, zmienny, niestały, fortuna, sententia; nieznaczone, nieokreślony, pars quaestionum
- Vahalis, is, *m.* patrz Vacalus.
- Valde, *przysł.* mocno, bardzo, expectatio v. magna; v. vehementer dicere; valdius oblectat populum.
- Valedico, ěre, pozdrowiać, żegnać się z kim.
- Valens, tis, mocny, silny, krzepki, zdrowy, rzeźwy, membris valens; sensus; — przenoś. a) potężny, silny, tam valenti resistere: quo valentiori postea congregentur; b) skuteczny, pomocny, dzielny, dialecticus; causa; fraus va-

lentior quam consilium meum; ad letum causae valentes.

Valenter, *przysł.* mocno, silnie, spirare.

Valentini, orum, *m.* mieszkańcy miasta Vibo (Valentia) w krainie Bruttów.

Valeo, valui, valitum, 2. być mocnym, silnym, być w stanie, módz, viribus ad luctandum valere; dextrae valent ad caedendum; quia plus valeo; quid valeant humeri; nec valere manus educere telum; 2) być zdrowym, rzeźwym, mieć się dobrze, bene, melius, optime; v. corpore, pedibus; na początku listu: si vales, bene est, ego lub equidem valeo; także w skróceniu: S. V. B. E. E. V. lub E. Q. V.; przy pożegnaniu: vale lub valeas, bądź zdrów, żegnaj cię; także w gniewie: vale, idź precz; valere jubere, lub dicere, pożegnać, pozdrowić; — przenos. a) mieć wpływ, znaczenie, znaczyć, odznaczać się, zdołać, módz, tantum, multum, plus, plurimum, satis, minus valere aliqua re, np. pecunia, multitudine, equitatu, peditatu, pedestribus copiis, navibus; opibus, armis, potentia; ingenio, dicendo, eloquentia, virtute i t. p. także: multis magnisque meritis apud aliquem; auctoritate plurimum apud exercitum; apud quem ut multum gratia valeret; ut plus, quam collegae, valeret; se hic plus valuisse, quam ducis prudentiam; multum valet in re militari fortuna; ut lex valeret, aby miało powagę, znaczenie; ad aliquid lub u poet. i w ogóle późn. pis. z tryb. bez mieć moc do czego, być w stanie wykonania; in aliquid v., mieć wpływ na co, in se, in omnes, opinio valet in vulgus; id

responsum quo valeret, ta odpowiedź, do czego zmierzała, co znaczyła; hoc eo valebat; ut-; b) o wartości pieniężnej: mieć wartość, dum pro argenteis decem aureus unus valeret; c) o słowach: znaczyć, mieć znaczenie, verbum quod idem valeat.

Valerius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; tabula Valeria, miejsca przy forum, wekslarnia, bank nazwany od konsula M. Waleryusza Messali; stąd: Valerianus, a, um, do Waleryusza odnoszący się i Valeriani, orum, *m.* Waleryanie, żołnierze L. Waleryusza Publícola.

Valesco, 3. sił nabierać.

Valetudo, Inis, ż. stan zdrowia, z bliższem określeniem: bona, optima, minus commoda, incommoda, adversa, mala, tenuissima; prosperitas, infirmitas valetudinis; samo valetudo, już to: choroba, słabość, niemoc, valetudine affectus; valetudine exercitum tentare; valetudinem simulare, valetudinis simulatio, propter valetudinem vectus iumentis; per causam valetudinis remanserat; jużto: pomyślny stan zdrowia, valetudini parcere, servire; valetudinem amittere.

Valgus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.

Valgus, a, um, krzywonogi.

Valide, *przysł.* mocno, silnie, bardzo.

Validus, a, um, mocny, silny, taurus; zdrowy, nec dum ex morbo satis validus; frui paratis valido mihi Latoë dones, poet.; silny, potężny, przemagający, manus numero valida; rem Romanam validiorem ducibus, quam-; u późn. pis. z przyp. 2. sevi validior.

Vallâris, e, wałowy, do wału na-

- leżący, corona, wieniec dawany temu, który pierwszy wdarł się na okopy nieprzyjacielskie.
- Valles i vallis, is, *ż.* dolina.
- Vallo, 1. wałem otoczyć, oszańcować, okopać, castra; — przenoś. obwarować, uzbroić, wzmocnić, aliquid i aliquem.
- Vallum, i, *n.* wał, szaniec, okop, vallum circumjicere; castra vallo fossaque munire; — przenoś. ość u kłosów, v. aristarum.
- Valvus, i, *m.* pał, kół, szczegóły do oszancowania obozu: palisada, duplex, caecus; v. contra hostes.
- Valvae, arum, *ż.* podwoje, valvas aedis obstruxerunt.
- Vandali, orum, *m.* Wandalowie, lud Germanii.
- Vanesco, vanui, 3. zanikać, wiaść. i przenoś. incipiunt vanescere nubes; amor.
- Vangiones, um, *m.* lud Germanii nad Renem.
- Vaniloquentia, ae, *ż.* czcza gadanina, chępliwość.
- Vaniloquus, a, um, próznomówny, kłamliwy, chępliwy.
- Vanitas, atis, *ż.* próżność, czczość, brak rzeczywistości, veritas vanitati cedit; v. opinionum, przesąd; 2) czcza gadanina, kłamstwo, chępliwość; 3) bezkorzystność, bezskuteczność, itineris.
- Vannus, i, *ż.* opalka.
- Vanus, a, um, czczy, próżny, arista; imago (cień); bezładny, magnitudo urbis; vanior acies hostium, rzadszy; przerzedzony, acies vana et exhausta: — przenoś. a) czczy, bezzasadny, res, sermo, oratio, responsa, metus, gaudia, spes, fides, religio i t. p.; próżny, daremny, fałszywy, bezskuteczny, ictus, tela, preces; rzeczow. vanum, i, *n.* rzecz próżna, daremna, bezskuteczna, nihil haustum ex vano velim z fałszywego źródła, bezzasadnie ad vanum et irritum redigere, zuweczyć; vana deferre, rzeczy płonne, bezzasadne, nieprawdziwe: poet.: vana tumens, pełen próżnej dumy; z przyp. 2. vana veri, złudzona, omamiona, u poet. i w ogóle u późn. pis.; b) próżny, kłamliwy, chępliwy, haruspex, gens, ingenium.
- Vapor, oris, *m.* wyziew, para, aquarum; poet.: dym, turla; 2) ciepło, upał, semen tepefactum vapore; poet.: ogień, lentus carinas est vapor.
- Vaporarium, ii, *n.* łaźnia, kąpiel parowa.
- Vaporo, 1. napełniać parą, dymem, templum ture.
- Vappa, ae, *ż.* wywietrzałe, zepsute wino; — przenoś. nikczemny człowiek.
- Vapulo, 1. być bitym, smaganym; 2) być pokonanym od nieprzyjaciół; 3) być karconym, omnium sermonibus.
- Vara, ae, *ż.* sztuka drzewa poprzeczna dla ukrzepienia czego; 2) soszka, widły. [cyi.
- Vardaei, orum, *m.* lud w Dalmacji.
- Varia, ae, *ż.* miasteczko w krainie Ekwów.
- Variatio, onis, *ż.* odmiana, rozmaitość.
- Variico, 1. rozkraczać.
- Varioosus, a, um, z nabrzmiałymi żyłami.
- Variosus, a, um, rozkraczający nogi.
- Varie, przysł. rozmaicie, rozmaitym sposobem, id varie nunciabatur; v. bellatum est, z odmiennym na przemian szczęściem.
- Varietas, atis, *ż.* rozmaitość, odmiennosć ludów, kolorów, tonów, owoców, stanu powietrza i t. p. —

przenos. *a)* v. rerum, v. voluntatis, sententiarum; v. in disputando, różnaitość mniemań, poglądów, sposobów zapatrywania się; także: tanta sunt in varietate; *b)* zmienność, niestałość, bellum in multa varietate gestum est, z bardzo różnaitem, odmiennem na przemian szczęściem; in quo fortunae varietas est animadversa; varietas exercitus.

Vario, 1. urozmaicać, zmieniać, odmieniać, pstrzyć, nakrapiać, mięnić, mówiać o kolorach, (sol) variat ortum maculis; corpora caeruleis guttis; rem prodigiāliter; capillos positu, poet.; także: vocem; calores frigoraque; vices, zmieniać się kolejno, poet.; — przenos orationem, sententias; responsum, consilia, różnaitę odpowiedzi, rady dawać: quae de Marcelli morte variant auctores, piszą różnaitę: także: certo variata memoria actae rei; variante fortuna eventum, gdy los zrządził wypadek odmienny; variatis hominum sententiis, gdy zdania były podzielone, różnaitę; *b)* pod względem usposobienia i nastrojenia umysłowego: wpłynąć na czyją zmianę, variabant secundae adversaeque res non fortunam magis quam animos. 2) nieprzech. być odmiennym, różnaitym, odmieniać się; — przenos. *a)* variant timores; variante hominum partim dolore partim gaudio; variante victoria, fortuna; si lex nec causis nec personis variet, tłumaczy się odpowiednio do sprawy i osób; haec quamquam et opinionibus et monumentis literarum variarent, chociaż o tym przedmiocie podania i pisma nie zgadzają się; ita fama variat, tak jest wieść odmienna; *b)* pod względem uspo-

sobienia umysłowego: chwiać się, wahać się. być zmiennym, fremitus variantis multitudinis; ibi quum sententiis variaretur; variant sententiae.

Varius, a, um, różnaity, różnorodny, odmienny, co do koloru: pstrzy, różnofarbny, nakrapiany, autumnus purpureo varius colore; lynces: w licz. mn. u późn. pis. różnaitę, rozliczne, civitates, proelia, bella; — przenos. *a)* różny, niepodobny, różnaity, oratio, sermones, cogitationes, studia, motus animorum i t. p; fortunae varii eventus; varium bellum, z różnaitem, odmiennem na przemian szczęściem prowadzona; v. victoria, przechylaające się już to na jedną już na drugą stronę; quales sint dii, varium est, różnaitę o t. m. mniemania; także o osobach, odznaczające się różnaitością, wielostronnie wykształcony. Plato varius et multiplex et copiosus fuit; *b)* niestały, zmienny, varius in omni genere vitae fuit. **Varius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Varro, ōnis, m. Rzymskie przezwisko, stąd: Varroniānus, a, um, do Warrona odnoszący się.

Varus, a, um, skrzywiony, rozłożysty, cornua; krzywonogi koławy, hunc varum distortis cruribus; — przenos. różny, odmienny, niepodobny. zwisko.

1. **Vārus**, i, m. Rzymskie przezwisko.
2. **Varus**, i, m. rzeka w Gallii.

Vas, vadis, m. rękojmia, poręczyciel. mianowicie w znac. sądown. w sprawach tak kryminalnych jako i cywilnych, ten, który za kogo żaręcza, że na czas oznaczony stanie przed sądem, vas factus est alter ejus sistendi, ut, si ille non revertisset; moriendum esset

- psi; illo datis vadibus qui rure extractus in urbem est.
- Vas**, vasis, *n.* w licz. mn. *vasa*, *ōrum*, *n.* naczynie, *v. argentea*, *Samia*; 2) bagaż wojskowy, *v. colligere*, wyruszać z obozu, *conclamare*, dać znak do pakowania, do wyjścia z obozu.
- Vasārium**, *ii*, *n.* na zakupienie sprzętów pieniądze, które otrzymywał urzędnik udający się na zarząd prowincyi.
- Vasculārius**, *a*, *um*, wyrabiający drobne naczynia ze złota, srebra.
- Vasculum**, *i*, *n.* naczynko, małe naczynie.
- Vastatio**, *ōnis*, *ż.* pustoszenie, *agrorum*, *domorum*.
- Vastator**, *ōris*, *m.* pustoszyiciel, *Arcadiae vastator aper*; 2) *v. ferarum*, myśliwy.
- Vaste**, *przyst.* obszernie, rozlegle, *modno*, *vastius insurgens impetus undae*; bardzo otwierając usta, *loqui*; *ne vastius diducantur verba*.
- Vastificus**, *a*, *um*, pustoszący, *bellua*, *poet.*
- Vastitas**, *ātis*, *ż.* opustożalność, pustynia, *quae solitudo esset in agris*, *quae vastitas*; spustoszenie, *vastitatem a templis depellere*.
- Vasto**, 1. pustoszyć, niszczyć, burzyć, *omnia igni ferroque lub ferro ignique*; *agros*, *urbes*, *fana*, *provinciam*, *Sardiniam*; także: *Macedones*, *Graecos* (t. j. ich kraje); *ōgolacāc* = *vacuefacere*, *fines civibus*, *pecore*; *agros cultoribus*; *forum*; u późn. pis.: *quum triginta milia lectissima regis a quinque milibus Romanorum vastata essent* (były zniesione, zniszczone); — przenoś. *mentem excitam conscientia*, *oblacāc*.
- Vastus**, *a*, *um*, pusty, bezludny, *ager*, *urbs*, *regio* i t. p.; *mons v. natura* et humano cultu; *urbs a* defensoribus vasta; 2) spustoszony, zniszczony, *solum*; *poet.*: *haec ego vasta dabo (vastabo)*; 3) nadzwyczaj wielki, obszerny, ogromny, *mare*, *Oceanus*, *planities*, *solitudo*, *silvae*, *iter*, *crater*, *belua*, *corpora*, *clamor*, *fluctus*, *antrum*, *campus*, *hiatus* i t. p.; w odniesieniu do wymawiania: twardy, chropowaty, litera; nieprzyjemny, niekształtny, *oratio* (z powodu wielu samogłosek); — przenoś. *nienasycony*, *animus*; niezmierny, *potentia*; *δ*) nieukształcony, nieokrzesany, dziki, *homo*; *sunt quidam vultu motuque corporis vasti atque agrestes*; *omnia vasta esse*.
- Vates**, *is*, *m.* i *ż.* wieszcz, przepowiadacz; wieszczka; 2) poeta (jako natchniony od bóstwa).
- Vaticānus**, *i* *poet.* *Vaticānus*, *a*, *um*, *Watykański*, *mons*, *collis*; *montes V.*, góra *W.* z przyległościami; *V. ager*, pole w bliskości góry *W.*
- Vaticinatio**, *ōnis*, *ż.* przepowiadanie rzeczy przyszłych.
- Vaticinator**, *ōris*, *m.* przepowiadacz, wieszcz.
- Vaticinor**, 1. przepowiadać, prorokować, *aliquid*, także z 4 prz. i tryb. bez. lub samo *vat.*; 2) poetycznie opiewać, *carminibus*; 3) marzyć, oddawać się marzeniom, niedorzeczności prawić, *eos vaticinari atque insanire*.
- Vaticinus**, *a*, *um*, wieszcz, tyżący się wieszczby, *libri*.
- Vatinus**, *a*, *um*, nazwa Rzymskiej familii; stąd: *Vatiniānus*, *a*, *um*, odnoszący się do *Watyniusza* i *Vatiniāni*, *orum*, *m.* żołnierz *Watyniusza* (który był *legatem Cezara*).
- Vē** (jako przyrostek dodaje się na końcu wyrazu), albo, *ve — ve* = *vel — vel*; *plusve minusve*, *mniūc* albo *więcej*: *duabus tribusve horis*.

- Vê**, dodają się na początku wyrazu i znaczy albo zaprzeczenie, zmniejszenie, vesanus, vecors; albo powiększenie, vegrandis.
- Vectilius**, mons, góra w Lacyum.
- Vecordia**, ae, ż. utrata rozumu, obłąkanie, szaleństwo.
- Vecors**, dis, bez rozumu, obłąkany, wścickły. [tanuii.
- Vecta**, ae, ż. wyspa koło Bry-
- Vectigal**, âlis, m. cło, opłata, dochód publiczny i prywatny; przysłowie: parcamonia est magnum vectigal, oszczędność jest wielkim dochodem.
- Vectigâlis**, e, do dochodów należący, pecunia v. lub tributum, podatek; equus, przynoszący dochód; 2) opłacający podatek, opłata cła lub poboru ulegający, holdowniczy, civitas, agri; Suevos sibi vectigales facere; vectigalem aliquem habere.
- Vectio**, ônis, ż. jechać, wozienie, quadrupedum; vectiones efficere, ułtwić.
- Vectis**, is, m. dźwignia, drąg do podnoszenia; sztaba żelazna do wylamywania; rygiel do zasuwania bramy lub drzwi, centum aerei claudunt vectes, poet.
- Vecto**, i, wozić, przewozić; aliquid plaustris; corpora viva nefas Stygia vectare carina; na str. bier. być niesionym, jechać, vectari equis, jechać konno, carpentis, na wozach; ante signa vectabatur, przejeżdżał.
- Vector**, ôris, który wozí, nosi, asellus; 2) ten co jest wieziony, zglużący lub jadący na koniu, na wozie, gubernatores a vectoribus admoneri solent; vector regit equum.
- Vectôrius**, a, um, służący do wozienia, navigium, statek przewozowy.
- Vectûra**, ae, ż. wiezienie, dostawa, przywóz, describere vecturas frumenti; qui pro vectura solveret.
- Vêgeo**, êre, być rzeźwym, czerstwym.
- Vegêtus**, a, um, rzeźwy, czerstwy, rzeski, te vegetum siste; vegetus ad munia surgit, poet.; v. mens, ingenium.
- Vegrandis**, e, niewielki, farra; 2) bardzo wielki, macies.
- Vehemens**, tis, gwałtowny, porywczy, çanis, lupus; se vehementem præbere in aliquem; nimum es vehemens feroxque natura; exordium, genus dicendi; silny, bardzo wielki, clamor.
- Vehementer**, przyst. gwałtownie, agere, incurcare aliquem: bardzo, vehementer etiam atque etiam te rogo; erit mihi vehementissime gratum; quæres nos vehementissime fefellit. [moc.
- Vehementia**, ae, ż. gwałtowność.
- Vehiculum**, i, n. wózek, statek przewozowy, juncto vehiculo vehi; v. Argonautarum.
- Vêho**, vexi, vectum, 3. wieźć, nieść, unosić, equus dominum vehet; triumphantem albi vexerant equi; humero vehere; aqua vehit; navis v.; navem in qua fuerat vectus; ventosa per aequora vectos; flumina vehunt aurum, limum; poet.: dum coelum stellas, dum vehet amnis aquas; quod fugiens hora vexit; na str. bier. vêhi, być niesionym, jechać, plynąć, in lecticula, vehiculo, curru, jumentis, in navi, navi, in equo, equo i t. p.; także: Nilo vehi; rzadko: vehens, jadący, quadrigis; vehi, poruszać się, dalej postępować, sex motibus vehitur; — przenoś. temere in pericula vehi, wpadać.

- Veji, orum, *m.* miasto w Etrurji, stąd: *a)* Vejens, tis, należący do Wejów, *rzeczow.* mieszkaniec tego miasta, w licz. mn. Vejentēs, Wejentowie; *b)* Vejentānus, a, um, należący do Wejów. Vejentanum, *i. n.* wino Wejentanskie
- Vejōvis, is, *m.* bōżek Rzymski, później za bóstwo świata podziemnego uważany; z powodu *ve* = Jowisz jako dziecię. Ovid. Fast. 447.
- Vel, *spój rozłącz.*, albo, lub, vel-vel, albo — albo, vel socius, vel minister consiliorum; ut vel defendam vel taceam. 2) często ma moc łączenia i znaczy *i*, jako tóż, varitcr pietate vel armis egregius; vel — vel, częścią — częścią; już to — już, scribenda putavi, vel quod — vel quod; 3) nawet, choćby tylko, cognos vel mediocri familiaritate cognovisset; vel illo ipso iudice: vel regnum malo, quam liberum populum; per me vel stertas licet: et unum vel adversus omnes satis esse; 4) często przy *st.* najw. vel maxima laus, bez zaprzeczenia największa chwała; fructum vel maximum cepi; vel maxime, jak najbardziej; vel tuum iudicium serva, przynajmniej; 5) zwłaszcza, szczególniej. osobliwie, est tibi ex his ipsis, qui adsunt, bella copia, vel ut a te ipso ordiare
- Velabrum, *i, n.* miejsce w Rzymie, między górą Awentyńską i Palatyńską. gdzie sprzedawano oliwę, ser, cascus Velabrensis.
- Velāmen, ōnis, *n.* okrycie, suknia, velamina Proce deripit ex humeris.
- Velamentum, *i, n.* okrycie, odzież; w licz. mn. velamenta supplicum, gałazki oliwne z przepaską welnianą, które zwykli byli nosić błagający o miłosierdzie, o pokój.
- Velārium, *ii, n.* zasłona, opona w amfitearze dla ochrony od upału słonecznego.
- Velati, patrz velo.
- Véles, Itis, *m.* zwykłe w licz. ma. velites, żołnierze lekko uzbrojeni, którzy zwykłe nacierając na nieprzyjaciół drażnili ich i niepokoiili, a następnie szybko cofali się; — przenos. scurra veles, ten, który kogo uszczypliwiemi słowami drażni.
- Velta, ae, *ż.* nazwisko części góry Palatyńskiej; 2) miasto w Lukanii (zwane inaczej Elea); stąd: *a)* Veliensis, e, należący do Velii i Velienses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta; *b)* Vellnus, a, um, tyczący się miasta Velii.
- Velifer, era, erum, żagłonośny, carina, poet.
- Velificatio, ōnis, *ż.* żeglowanie, kierowanie żaglami, mutata velificatione, zmieniwszy kierunek żagłów.
- Velifico, *1.* nieprzech. żeglować; 2) przech. przepłynąć statkiem, u poet.
- Veliflor, *1.* żeglować; — przenos. z przyp. 3. gorliwie się zajmować, wspierać, dopomagać w czém, alicui, honori
- Velinus, a, um, patrz Velia.
- Velinus, *i, m.* rzeka i jezioro w kraju Sabinów; stąd: Velina tribus lub samo Velina, oddział ludu Rzymskiego w okolicy zwanej Velinus.
- Velitāris, e, należący do żołnierzy zwanych velites, hasta, arma.
- Velitor, *1.* harcować, ucierać się, walczyć podjazdowo.
- Velitrae, arum, *ż.* miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Velitornus, a, um, do Velitrów należący.
- Velivólans, tis, *i velivólus*, żagłolotny, rates, poet.; — przenos. o morzu: po którym okręty szyb-

ko pływają, despiciens mare velivolūm, poet.

Vellaunodūnum, i, n. miasto w Gallii Lugduneńskiej.

Vellavii, ōrum, m. lud w Gallii Akwitańskiej.

Vellėjus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Velle, vellem, patrz volo.

Vellico, i, skubać, szczypać; — przenoś. szczypać słowami, przemawiać, przyganiać, quod vellitet absentem Demetrius.

Velliocasses, lub Velocasses, ium, m. lud w Gallii Belgijskiej, późniejszej w Lugduneńskiej.

Vello, velli i vulsi, vulsum, 3. skubać, rwać, targać, alicui barbam; aurem; także: oves; 2) wyrwać, wyskubywać włosy, welnę i t. p.; także: postes a cardine, wyrwać drzwi z zawiasów; hastam, de cespite; telum; rozrzucać, vellere vallum, munimenta; castris vellere signa, z chorągwiemi wyruszyć przeciw nieprzyjacielowi.

Vellus, ōris, n. runo, wlna z owiec, vellera lanae; vellera potentia sacum; vellera motis trahe-re digitis, prząść; 2) skóra owcza, i w ogóle: skóra z innych zwierząt; vellera ferina, cervina, poet.; 3) — przenoś. i poet. o jedwabiu; vellera foliis depeccant tenuia Seres; o obłokach delikatnych: tenuia lanae vellera per coelum ferri.

Velo, i, zakrywać, okrywać, osłaniać, caput; capita amictu; tempora myrto; aliquem pennis; pan-no duplici velat; otaczać, zdobić, delubra deum festa velamus fronde: Palatia sortis; 2) velati, orum, n. żołnierze, którzy razem ze zwanymi accensi zastępowali miejsce poległych w boju.

Velocasses, patrz Velliocasses.

Velocitas, ātis, ż. prędkość, chyżość, szybkość, equi, corporis.

Velociter, przysl. szybko, prędko, velocissime moveri.

Velox, ōcis, prędki, szybki, chyży, żywy, juvenes levitate corporis veloces; navis, jaculum, cervi; nihil est animo velocius.

Velum, i, n. żagiel, zwykło w licz. mn. właśc. i przenoś. vela pandere, rozwinąć, rozpiąć; contrahere lub subducere, zwinąć; vela dare ventis lub in altum, płynąć, odpłynąć, vela dirigere ad-, płynąć dokąd; velis profugere, rozpiąwszy żagle uciekać; vela facere, płynąć rozpiąwszy żagle; pandere vela orationis, obszerniej rozprawiać; voti contrahere vela tui, powściągnij twoje chęci; 2) zasłona, pokrycie, opona, tabernacula carbaseis intenta velis.

Velut, lub veluti, przysl. jak, jako, samo lub z odpowiedniem sic, ita, vitam ne transeat veluti pecora; velut hereditate relictum odium; 2) przytaczając dla objaśnienia jaki szczegół: jak naprzykład, velut crocodilus; velut iste chorus; 3) velut si lub velut, właśnie jakby, velut si coram adisset, velut cognosceret; velut explorata victoria.

Vēna, ae, ż. żyła, medici signa habent ex venis; venas incidere; — przenoś. a) ciąg, kanał wody, venae fontis intercisae; b) żyła kruszcu w kopalniach, aeris, argenti, auri; c) środek, wnętrze, periculum in visceribus ac venis reipublicae inclusum; poet.: vulnus alit venis; benigna ingenii vena, zdolność poetycka.

Venabulum, i, n. oszczep łowczy, lato venabula ferro.

Venafrum, i, n. miasto Samnitów

- w Kampanii; stąd: Venafrānus, a, um, tyczący się tego miasta.
- Venālicius**, a, um, na sprzedaż wystawiony, do zbycia; szczegół. o niewolnikach; stąd: *rzeczow.* venalicius, ii, *m.* handlujący niewolnikami.
- Venālis**, e, na sprzedaż wystawiony, do zbycia, hortos venales habere; *rzeczow.* venales, ium, *m.* wystawieni na sprzedaż niewolnicy; — przenos. sprzedajny, dający się przekupić, habere fidem venalem.
- Venaticus**, a, um, do polowania należący, łowczy, catulus.
- Venātio**, ōnis, *ż.* polowanie, łowy; 2) zwierzyzna, tam multa et varia venatio.
- Venātor**, ōris, *m.* myśliwy; poet.: v. canis, pies gończy; — przenos. v. naturae, postrzegacz, badacz przyrodzenia.
- Venatōrius**, a, um, do polowania należący, galea.
- Venātrix**, icis, *ż.* łowczyni; poet.: v. Diana; v. ursae.
- Venātus**, us, *m.* polowanie, myśliwstwo, saltus venatui aptus.
- Vendibilis**, e, łatwy do przedania, pokupny, fundus; — przenos. przyjemny, lubiony, orator, oratio.
- Vendico**, patrz vindico.
- Venditatio**, ōnis, *ż.* wystawianie na sprzedaż; — przenos. chępliwość.
- Venditio**, ōnis, *ż.* sprzedaż, bonorum.
- Vendito**, 1. wystawiać na sprzedaż; Tusculanum; 2) przekupywać, decreta; — przenos. zachwalać, zalecać zbytecznie, ingenium; se alicui, przypochlebiać się, nadskakiwać.
- Venditor**, ōris, *m.* sprzedawca, przekupień; — przenos. dignitatis vestrae, zdrajca.
- Vendo**, dīdi dītum, 3. sprzedawać, aliquid grandi pecunia; vendo meum non pluris, fortasse etiam minoris, nie drożej, może nawet taniej; judicia quae ex empto et vendito fiunt; z powodu kupna i sprzedaży; 2) wydzierzawić, sprzedać więcej dajacemu (przez licytację), decumas; bona civium auctione; 3) przez przekupstwo zaprzedać, aliquid; se v., zaprzedać się, se trecentis talentis regi; — pizenos. zachwalać, zalecać zbytecznie, Ligarianam praecclare vendidisti.
- Venefica**, patrz veneficus.
- Veneficium**, ii, *n.* zaprawianie trucizną; trucizna; quaestio veneficii; 2) czarowanie, czary.
- Veneficus**, a, um, jadowity, tyczący się trucizny lub trucia; *rzeczow.* veneficus, i, *m.* truciciel; 2) czarodziejski, *rzeczow.* czarownik, czarownica.
- Venenatus**, a, um, zaprawiony trucizną, jadowity, caro, sagitta; vipera, anguis; szkodliwy, muncera; jadowity, uszczypliwy, jocus poet.; 2) czarodziejski, virga.
- Venenifer**, era, erum, jadowity, mający truciznę.
- Venēno**, 1. zaprawiać jadem, trucizną; — przenos. jadowicie szarpać kogo językiem, obmawiać.
- Venēnum**, i, *n.* sok, ciecz, a mianow. a) venenum malum, venena mala, trucizna, zwykle samo venenum alicui praebere, infundere, parare; sumere; — przenos. a) pus atque venenum, mowa złośliwa, jadowita; b) zepsucie, zguba, discordia ordinum est venenum urbis; c) czary, venena non valent convertere humanam vicem 2) farba, mianowicie szkarłatna Assyrio fucatur lana veneno; piękny, compositis ora linit venenis.

Veneo, venīri lub zwykle veni, ventum, ire, być wystawionym na sprzedaż, być przedanym, wypuszczonym w dzierżawę; szczególn. być wdzierżawionym przez licytacyą.

Venerābilis, e, czcigodny, szanowny.

Venerabundus, a, um, szanujący, przejęty uszanowaniem.

Venerātio, onis, ż. cześć, uszanowanie, poważanie.

Venerātor, ōris, m. czciciel, domus vestrae.

Venerens, a, um, patrz Venus

Venērōr, 1. czcić, cześć wyrządzać, deos, simulacra, templa; 2) prosić, błagać, deos multa (bardzo błagać); poet.: si nihil horum veneror; stąd: venerandus, a, um, czci godny, bier. veneratus, czczone, blagany, Ceres, u poet.

Venētī, orum, m. plemię Trackie w Paflagonii, które się z Antenorem przeniosło do dzisiejszej krainy Wenecyańskiej; stąd: Venetia, ae, ż. kraina Wenetów; 2) lud Gallii Lugdunenskiej; stąd: a) Venetia, ac, ż. kraina Wenetów; b) Veneticus, a, um, do Wenetów odnoszący się.

Venētus, a, um, modrawy.

Venia, ac, ż. łaska, wzgląd, skłonienie się do czyjej woli, veniam petere ab aliquo, orare, dare; bona venia lub bona cum venia, za łaskawem pozwoleniem; 2) przebaczenie, pacem veniamque impetrare ab aliquo, veniam ac pacem alicui dare; dare veniam et impunitatem; errati veniam impetrare; veniam erroris petere.

Venilia, ae, ż. nimfa, matka Turnusa; 2) żona Janusa.

Vēnio, vēni, ventum, ire, 1) o żyjących istotach; a) przychodzić, przyjeżdżać, przybywać, istinc;

ex urbe; a rege, Carthagine Romam; Delum Athenis; ad aliquem: ad Sullam in Graeciam; ad urbem, ad curiam, ad flumen; in castra, in theatrum, in Syriam; in conspectum; inter alios venit Attalus; qui successor Crasso veniebat; poet. bez przyim. tumulum (do); często nieosob.: venitur, przychodzi się; ventum est; przy wskazywaniu celu: ad lub in colloquium: ad hoc spectaculum Romam; ad se oppugnandum; subsidio lub auxilio, na pomoc; pabulatum, adjutum alios, auxilium postulatum, questum, oratum; z tr. boz.: speculari; —przenoś. w mowie: przejść, przystąpić do czego, vides, quo progrediente oratione venturum me puto; a fabulis ad facta; ad recentiores literas; ad propositum: venio nunc ad Datamem; venio nunc ad istius morbum et insaniam; przyjsć do jakiego stanu, położenia, dostać się, wpaść, popaść, in (fidem ac) potestatem alicujus; in deditionem; in calamitatem; in periculum, in invidiam, in odium, in contemptionem; in sermonem, in amicitiam, in spem obtinendi regni; usque ad administrationem reipublicae; in partem alicujus rei, otrzymać udział w jakiej rzeczy; in cruciatum, być wystawionym na męczarnie; b) w duchu nieprzyjacielskim: najeżdżać, wkraczać, wpadać; przedrzeć się, ad aliquem: ad urbem, ad Italian, Ravennam usque; usque ad urbis portas cum bello; in Italian; adversum patriam cum exercitu; obviam v., cum magnis copiis lub cum exercitu v.; veniri ad se existimantes; —przenoś. wystąpić, contra alienum pro familiari et necessario; contra iniuriam; contra ami-

c) existimationem; e) poet.: pochodzić, Bebrycia de gente; 2) o istotach niezwyotnych: a) wschodzić, sol veniens; b) być dostarczoným, przywiezioným, sprowadzoným, pszyslaným, nadejsć, frumentum Tiberi venit; dum tibi literae meae veniant; c) pokazać się, dobywać się, lacrimae venientes; veniens in corpore virtus; stad: wyrastać, ródzić się, ipsae (arbores) sponte sua veniunt; veniunt felicitus uvae; u poet.; — przenosć. powstawać, wynikać, wypływać, majus commodum ex otio meo quam ex aliorum negotiis reipublicae venturum; d) o czasie: przychodzić, nadchodzić, zbliżać się, dies venit; cura venientis anni; venisse tempus victoriae; e) z przym. in i prz. 4. quod in buccam venerit, co ślina do ust przyniesie; venit mihi in mentem, przychodzi mi na myśl; venire in proverbium, pójsć w przysłowie; f) zdarzyć się, przytrafić się, spotkać, si quid adversi venisset; si quando similis fortuna venisset; quid homini potest turpius usu venire?

Venor, 1. polować, venatum ire, exire, proficisci, udać się na polowanie; 2) przech. polować na co, leporem, feras; — przenosć. starać się usidlić kogo, zwabić, viros; viduas avaras; ubiegać się za czém, laudem; ventosae plebis suffragia.

Venter, tris, m. brzuch, żołądek, non minus animo quam ventre delectari; 2) żywot macierzyński; — przenosć. wydatność, pękatość czego nakształt brzucha, crescit in ventrem cucumis, u poet.

Ventidius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Ventilo, 1. powiewać czém, wywijać w powietrzu, aura comas;

frigus v., chłodzić wachlarzem; — przenosć. podniecać, podburzać, illius linguā, quasi flabello seditionis, illa tum est egentium concio ventilata.

Ventito, 1. przychodzić często, uczęszczać.

Ventosus, a, um, wietrzny, pelen wiatrów, aequora, mare, folles; poet. także: lekki, chyży, equi, alao; — przenosć. chępliwy, ubiegający się za próżnością, plochy, lingua, poet.; niestały, zmienny, plebs, ingenium, imperium.

Ventriculus, i, m. żołądзецzek, v. cordis, komórki serca.

Ventus, i, m. wiatr; przysłowie u poet.: verba in ventos dare; profundere verba ventis, na próżno mówić; ventis tradere aliquid, puścić w zapomnienie; non videt ferre sua gaudia ventos, nie widzi, że jego radość jest płonna; — przenosć. venti secundi, pomysłność; alios vidit ventos, niepomyślność, nieszczęście; v. popularis, sprzyjanie ludu; quicumque venti erunt, okoliczności; omnes rumorum et concionum ventos colligere, środki pobudzające; ventorum moderator, ten który na zgromadzeniach ludu daje komu pomoc w otrzymaniu urzędu.

Venucula, uva, ae, ż. gatunek winogron, które długo chowano w garnkach, stad: venucula convenit ollis.

Venum, patrz 2. venus.

Venundo, dědi, dātum, 1. = venum do.

1. Venus, venēris, ż. wdzięk, pękatość, powab, szczegól. w dzieciach sztuk, u poet. i w ogóle u późn. pis.; 2) Venus, bogini wdzięków, miłości, żona Wulkana, matka Kupidyna, Eneasza; 3) miłość i osoba ulubiona, poet.; 4) planeta.

- Stąd: Venereus lub -ius, a, um, do Wenery należący, V. servi, którzy czynili posługi w świątyni Wenery erycyńskiej w Sycylii; *rzeczow.* venereus, i, m. szczęśliwy rzut Wenery w grze kostkowej, patrz talus; = jactus Venēris; — przenoś. wszeteczny, rozpustny, venercae res, amor, voluptates i t. p.
2. Venus, us lub i, m. predaż, używa się zwykle tylko w 4. prz. venum dare, sprzedawać, venum ire, iść na predaż, być przedanym.
- Venūsta, ae, ż. miasto Samnitów w Apulii; stąd: Venusianus, a, um, należący do Wenuzy i Venusini, orum, m. Wenuzynowie.
- Venustas, ātis, ż. piękność, wdzięk budowy ciała, powab, muliebris; — przenoś. wdzięki krasomówskie, dowcip, żart delikatny, dicendi vis summa venustate conjuncta; przyjemność, delikatność w objęściu się, affluens omni lepore et venustate.
- Venuste, *przysł.* pięknie, delikatnie, venustissime respondere.
- Venustus, a, um, powabny, piękny co do budowy ciała: — przenoś. w mowie i objęściu się: przyjemny, delikatny, sermo urbanus et venustus; venustae sententiae; facilis et valde venustus.
- Vepallidus, a, um, bardzo błądy.
- Veprecūla, ae, ż. mały krzak cierniowy.
- Vepres, is, m. i ż. cierń, zwykle w licz. mn. hirsuti secuerunt corpora vepres.
- Ver, vēris, n. wiosna; primo vere, na początku wiosny; — przenoś. v. aetatis, młodość; ver sacrum, ofiara z pierwiastków plodów wiosennych; ver sacrum facere.
- eragri, ōrum, m. lud w Gallii narbouński.
- Verax, ācis, rzetelny, prawdę mówiący, oraculum.
- Verbēna, ae, ż. zwykle w licz. mn. gałązki poświęcone lauru, mirtu, drzewa oliwnego, któremi kapłani zwani fetiales przy zawieraniu pokoju i przymierza, tudzież przy rozstrzyganiu sporów z obcemi narodami głowy swoje wieńczyli; używano ich także do wieńczenia ołtarzów i przy ofiarach.
- Verber, ēris, n. uderzenie, bicie, castigare aliquem verberibus; v. remorum, robienie wiosłami; ventorum, impet wiatrów; lapidum, rzucanie, trącanie, odbijanie się kamieni; — przenoś. łajanie, v. linguae; 2) narzędzie do bicia: różga, bicz i t. p.; ictu verberis increpuit; instant verbere torto; poet.: rzemień u procy.
- Verberātio, ōnis, ż. bicio, smaganie; — przenoś. karcenie, łajanie.
- Verbēro, 1. uderzać, ćwiczyć, virgis; ense, ciąć; aquila aethera verberat alis, wzbija się w powietrze; vineae grandine verberatae, zniszczone; Mutinam tormentis, rozbijając mury Mut. użyciem machin oblężniczych; — przenoś. karcieć, łajać, gromić, orator istos verberabit.
- Verbēro, ōnis, m. zasługujący na chłostę.
- Verbōse, *przysł.* wiać słowami, obszernie.
- Verbōsus, a, um, obfity w słowa, zbyt obszernie tłumaczący się.
- Verbum, i, n. słowo, wyraz, w licz. mn. verba facere, mówić, przemawiać, rozprawić, mieć mowę; verba dare alicui, oszukać; verba sunt, czcze wyrazy, bez rzeczywistości; verbo, pozornie, w przeciwieństwie do re ipsa; także:

ustnie, nie na piśmie; uno verbo, jedném słowém, krótko mówiąc; ad verbum, o lub de lub pro verbo, słowo w słowo, dokładnie, dosłownie, ad verbum exprimere; verbum pro verbo reddere, także: verbum verbo reddere; verbi causā lub gratia, na przykład: meis, tuis, suis, alicujus verbis, w mojem, twojem, jego, czyjém imieniu; w grammatyce: verbum, słowo, część mowy, odmieniająca się przez czasy, ut sententiae verbi finiantur

Vére, przyst. prawdziwie, rzeczywiście, rzetelnie, słusznie, quod proprie vereque dicitur; verissime judicabat, sprawiedliwy, trafny sąd wydawał; vere contendere, słusznie utrzymywać.

Verécunde, przyst. przestrzegając wstydu, wstydliwie, skromnie, verecundius hac de re loquor.

Verécundia, ac, ż. bojaźń pochodząca ze czci i uszanowania, verecundiam deorum habere; v. parentis, actatis; skromność, wstydlivość, obyczajność, custos omnium virtutum verecundia est.

Verécundior, ări, wstydzić się, verecundantem incitabat.

Verécundus, a, um, wstydlivy, skromny, obyczajny, decet verecundum esse adolescentem; umiarkowany, verecundior in postulando; orator erit in transferendis verbis verecundus; poet.: v. rubor lub color, rumieniec od wstydu.

Verendus, a, um, czci godny, szanowny.

Véreor, verítus, 2. lękać się, obawiać się, bella, reprehensionem; vim; także: z tryb. bez. committero; 2) szanować, utrum eum amici magis vererentur, an amarent; metuebant eum servi, verebantur

liberi; cuius sic asperitatem veritus est, ut-; także z przyp. 2. ne tui quidem testimonii veritus; 3) być troskliwym, niespokojnym o co lub o kogo, z nast. ne lub ut lub ne non i tryb. łącz. (porów. ne pod c); vereri se, no circumveniretur; vereor, ut prodesse possit; eo minus veritus navibus (o okręty); de qua (Carthagine) non ante vereri desinam, quam-; poet. z 4 przyp. i tr. bez. iudexque vererebar, non omnes causam vincere posse suam.

Vergiliae, ărum, ż. gwiazdozbiór: siedm gwiazd, dźdźownice.

Vorgo, versi, 3. nachylać, skłaniać zwracać ku jakiej stronie, z przyim in i przyp. 4; 2) o położeniu: leżec ku-, rozciągac się, z przyim. ad lub in i 4 przyp. vergit ad septentriones; 3) o czasie: quo propius nox vergit ad lucem, im bardziej się zbliża koniec nocy, u późn.; — przenoś. przechylać się, być skierowanym, nisi Bruti auxilium ad Italiam vergere, quam ad Asiam maluisse, mus. II) prech. nalać, wyspacamoma in sinus, poet.

Vergobrētus, i, m. najwyższy urzędnik u Eduów.

Veridicus, a, um, prawdomówny.

Verisimilis, e, prawdopodobny.

Verisimilitudo, inis, ż. prawdopodobieństwo.

Veritas, ătis, rzeczywistość, prawda, magna est vis veritatis; loqui ad voluntatem omnia, nihil ad veritatem; vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat; rzetelność, szczerosc, otwartosc, rustica; sprawiedliwosc, prawosc, iudiciorum; ad tuam fidem et veritatem confugit.

Vermiculatū, a, um, sposobem mozaiki robiony.

Vermioŭlus, i, m. robaczek.

Vermino, i verminor, 1. mieć robaki.

Vermis, is, m. robak.

Verna, ae, m. i ż. niewolnik urodzony w domu swojego pana; 2) krajowiec.

Vernaŭlus, a, um, domowy, wojski, krajowy, festiuitas, sapor. vernilis, e, niewolniczy. podły. verniliter, przysł. niewolniczo, podle.

Varno, are, wiosenną przybierać postać, odmłodnić, humus verat, u poet. i w ogóle u późn. pisarzy.

Vernŭla, ae, m. i ż. zdrobn. od erna jako przym. domowy, wojski, u poet. i w ogóle u późn. pisarzy.

Vernus, a, um, wiosenny, tempus, flores.

Vero, ōnis, m. = veru.

Vero, przysł. w istocie, rzeczywistość, prawdziwie, est vero fortunatus; w odpowiedziach: tak, i owszem, vero ac libenter quidem; prowadzi do czegoś ważniejszego: nawet, zgoła, neque proprium crimen nec vero aliud ejusmodi; enim vero, zaprawdę, zaiste; 2) spójnik (nie kładzie się na początku zdania), zaś, quartam vero partem; inimici vero ejus.

Weromandŭl, orum, m. lud w Gallii belgijskiej.

Verōna, ae, ż. miasto w Gallii padańskiej.

Verres, is, m. wieprz.

Verres, is, m. przyzwisko Kajusza Korneliusza; stąd: a) Verrius, a, um, do Werresa należący i rzeczow. Verria, orum n. święta ustanowione w Sycylii przez Werresa; b) Verrinus, a, um, należący do Werresa, jus (Cyceron mówi dwuznacznie: jus tam nequam

esse Verrinum, w odniesieniu do verrinum jus, patrz niżej verrius); rzeczow. Verrinao, arum, ż. mowy Cycerona przeciw Werresowi.

Verrinus, a, um, wieprzowy; v. jus, polewka wieprzowa.

Verro, verri, versum, 3. ciągnąć, włożyć, caesariem longa per aequora; zmiatać, sprzątać, favillam; quidquid de Lybicus verritur areis.

Verruca, ae, ż. brodawka; — przenoś. wada, mały błąd, uchybienie, postulat, ignoscatur verrucis illius.

Verrucosus, a, um, mający wiele brodawek; 2) przydomek Kw. Fabiusza Maksyma Kunktatora.

Verrucos, are, wziąć obrót, haec bene verrucos populo, nichil wczmą szczęśliwy obrót.

Versabilis, e, ruchomy; — przenoś. zmienny.

Versatilis, e, który się łatwo obraca, kręci, acies; — przenoś. obrotny, umiejący się zastosować do okoliczności, ingenium.

Versicolor, ōris, mieniący kolor, plumae versicolores columbae; pstry, różnofarbny, vestis.

Versiculus, i, m. wierszyk, epistolae; wiersz poetycki, versiculi euntes mollius.

Versificator, ōris, m. składający wiersze, poeta u późniejszych pisarzy.

Versifacio, i. pisać wiersze.

Verso, i. (od vertere) często co obracać, kręcić, toczyć, versant me in litore venti; so versare lub na str. bier. versari, kręcić się, rzucić się, versabat se in utramque partem; mundus versatur circa coeli axem; — przenoś. a) o losie: zmieniać, fortuna omnia ver-

bat; fortuna in contentione et certamine utrumque versavit; wstrząsać, omnium versatur urna; *b)* rozważać, roztrząsać, rozbierać w myśli, myśleć o czym, in animis aliquid secum; in pectore lub pectore aliquid; secum versare lub samo v. ze zdau. zależ. versate diu, quid valeant humori, quid ferre recusent; eadem multis modis; verba (tlómaczyć): także: zmieniać, suam naturam; zwracać, animum in omnes partes, per omnia; mentem ad omnem malitiam et fraudem; se illuc; se huc atque illuc; knuć, dolos, dirum nefas; *c)* starać się zjednać kogo dla siebie, usposobić, varie militum animos castigando adhortandoque; muliebrem animum in omnes partes; 2) gonić tu i owdzie, oves (paść); currum in gramine (jeździć); na str. bier. być, znajdować się gdzie, bawić, przebywać, żyć, własc. i przenoś. in Sabinis; apud praefectos regios; in clarissima luce; cum aliquo; apud aliquem; inter aliquos; inter aciem; intra vallum; in aliquo loco; ad solarium; versari alicui ante oculos, in oculis omnium; alicui ob oculos; versatur magnus error (zachodzi, jest); versari in periculo; in errore; zajmować się jaką czynnością, sztuką, umiejętnością, oddać się czemu, mieć w czym udział, zawiadować czym, in caede, in rapinis, in bello, in imperiis, in magistratibus, in artibus ingenuis; in veri investigatione; inter arma et studia i t. p. 3) niepokoić, nie dać spoczynku, dokuczać, trapić, aliquem; impetratae multitudinis nunc indignatio nunc pudor animos v.; animos spe, metu; odiss domos, wzbudzać nienawiść; 4) przewracać, aliquid,

P. I. W.

globas lignonibus, terram, u poetów.

Versum, patrz 2 versus.

Versura, ae, *ż.* obracanie, kręcenie, przewracanie na drugą stronę; 2) pożyczanie pieniędzy, versuram facere, zaciągając pożyczkę; versuram solvere lub dissolvere, zapłacić dług pożyczonemi skąd inąd pieniędzmi.

1. Versus, a, um, *imięś.* od verro lub verito.

2. Versus, lub versum, *przysł.* i *przym.* ku, kładzie się po imionach, którym się dodaje ad lub in, ad Oceanum versus proficisci jubet; ad Gercinam versus; in Italiam versus navigaturus erat; in lapide ad meridiem v. conseedit; in forum versus; przy imionach miast zwykle samo versus: Narbonam v., Massiliam v., Romam v.; także meridiem v., versus eadem.

3. Versus, us, *m.* ciąg, szereg, remorum; in versus distulit ulmos; w piśmie: wiersz, primus v. legis; multis milibus versusum: wiersz poetycki, versus Virgilianus; v ille Homeri; versus facere. non amplius quaternis quinque versibus.

Versute, *przysł.* chytro. dicere.

Versutia, ae, *ż.* chytrość, przebiegłość.

Versutiloquus, a, um, chytromówny, wykrętny, poet.

Versutus, a, um, obrotny, przebiegły; chytry, przewrotny.

Vertex, icis, *m.* wir, zakręt, dat sonitum torto vertice torrens; 2) wierzch głowy; poet. głowa, toto vertice supra est; sublimes feriam sidera vertice; 3) biegun kuli świata; 4) w ogóle często: szczyt, wierzchołek, Aetnae: — przenoś.

30*

vertices dolorum, najdotkliwsze bóle.

Verticōsus, kręcący się, wirowaty.

Vertigo, inis, ż. kręcenie w koło, obracanie, coeli, poet.

Verto, verti, versum, 3. zwracać, obracać, se vertere lub verti lub samo vertere, jako nieprzech. obracać się, zwracać się, wracać, z przyim. ad lub in i przyp. 4; verti me a Minturno Arpinum versus, vertere iter retro, cofać się, nazad wracać; gradu verso, pede verso, cofnąwszy się; cardinem vertere, drzwi otworzyć; 2) w znac. woj.: aliquem in fugam vertere, zmusić do ucieczki; także v. aciem, agmina, poet.; v. terga, tył podać, uciekać; podobnie: se v. i versus omnes in fugam; 3) pod względem położenia: rozciągać się, znajdując się, leżeć gdzie, ab oriente ad septentrionem; stąd: versus, leżący, znajdujący się gdzie, skierowany dokąd, mari ad occidentem verso; amnis nunc ad fontes nunc in mare versus exercet undas; 4) odmieniać, zmieniać, Auster in Africum se vertit; — przenoś. iussa; mentem lub aliquem (czyj sposób myślenia) u poet.; verti lub vertere jako nieprzech. zmienić się, fortuna jam verterat; versa et mutata in pejorem partem sunt omnia; 5) zmieniać miejsce pobytu, wynieść się, wyprowadzić się skąd, v. solum, szczegól. o wyгнаńcach; przemienić co na co, aliquid in aliquid; se vertere lub verti, przemienić się, in aquam se v.; se in omnes facies, przybierać na siebie-wszelkie kształty; verti in parva animalia; poet.: formam (pod względem kształtu) vertitur oris antiquum in Buten; przekładać piśma, tłómaczyć, Platonem anna-

les ex Graeco in Latinum sermonem; verti etiam multa de Graecis; 6) — przenoś. a) zwrócić na co, skierować, versa Romam res; summa curae in Bostarem versa erat; in quem tum omnis civitas versa erat; także: periculum in creditores a debitoribus verterat; verterat periculum in Romanos; poet.: cognomen in risum (w śmiech obrócić); obrócić, użyć na co, ex illa pecunia magnam partem ad se; litem in suam rem. przypisać, omnium secundorum et adversorum causas in deos; uważać za co, uznać, poczytać, in prodigium, in religionem, in contumeliam, in crimen, vitio i t. p.; pod względem skutku: wyjść na co, obrócić się w co, alicui in invidiam, in perniciem. in seditionem; quod bene vertat; factum est versus in laudem; b) posunąć kogo, doprowadzić, unieść, verti ad caedem; in admirationem versus rex; 7) skręcać, toczyć, lumina; na str. bier. kręcić się, vertitur coelum; stąd o czasie: ubiegać, upływać, septima jam vertitur aestas; intra finem anni vertentis; anno vertente iter confecerat, w ciągu roku; na str. bier. u poet. kręcić się gdzie, uwijać się, być, verti in mediis catervis; verti inter primos; — przenoś. zajmować się czem, circa hanc consulationem verti; vertebatur in eo, utrum — an-, szło o to, czy — czy-; in eo res vertitur, na tém rzecz polega; puncta saepe temporis maximarum rerum momenta verti; id totum vertitur in voluntate Philippi; 8) przewracać, terram aratro lub ferro lub ligone; Massica rastris; freta versa lacertis, poet.; cadus non ante versus, naczynie, z którego nie nalewano (pełne), poet.;

- crateras v., wypróżniac, 9) wywracać, obalać, burzyć, aiíquem vi, fraxinos, arces, moenia ab imo; fluxas res Phrygias vertere fundo; omnia secum i t. p., u poet.; — przenoś. vertit ad extremum omnia.
- Vertumnus, i, m. bóg przemian pór rocznych; opiekun handlu. Przy jego posagu w Rzymie na rynku sprzedawano książki, Vertumnus Janumque liber spectare videris; poet.: Vertumnis natus iniquis, człowiek niestały.
- Veru, u, n. rozeń; 2) pocisk, pugnans mucrone veruque Sabello.
- Verum, spój. przeciwstawia i zapewnia razem, rzeczywiście zaś, ale jednak; po zdaniach przeczących, non modo (tantum, solum), -verum lub verum etiam, nie tylko, -ale nawet, non modo in causa, verum in aliquo honesto praesidio spem collocasset; używa się także, gdy przerywamy ciąg mowy, przechodząc do innego przedmiotu, ale, verum praeterita omitamus.
- Verumtamen, spój. ale jednak.
- Verus, a, um, prawdziwy, rzeczywisty, niezmyślony, gloria, virtus, timor, dolor, amicus; *rzeczow.* verum, i, n. prawda, a vero longissime abesse, być bardzo dalekim od prawdy; si verum fateri volumus; 2) zgodny z rozumem, słuszny, sprawiedliwy, verum est, jest rzecz zgodna z rozumem, słuszna, z nast. przyp. 4 i tryb. bez. lub ze spój. ut i tr. łącz. metiri se quemque suo pede verum est.
- Verūtum, i, n. gatunek pocisku.
- Verūtus, a, um, uzbrojony pociskiem.
- Vervex, ūcis, m. skop.
- Vesānia, ac, ż. szaleństwo, nierozum, extimui, ne vos ageret vesania discors.
- Vesānus, a, um, wściekły, szalony; — przenoś. gwałtowny, okropny, fames.
- Vesola, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd: Vescius, a, um, do tego miasta odnoszący się; *rzeczow.* Vescini, orum, m. Wescynowie.
- Vescor, vesci, brać pokarm, jeść z prz. 6. Numidae lacte et ferina carne vescuntur; rzadko z przyp. 4.; pecus ad vescendum apta; vescendi causa; — przenoś. używać, voluptatibus; poet.: aura aetherea, oddychać, żyć.
- Vescus, a, um, drobny, szczupły, cienki, farra, frondes.
- Vesēris, is, m. rzeka w Kampanii.
- Vesevus, patrz Vesuvius.
- Vesica, ac, ż. pęcherz.
- Vesicula, ae, ż. pęcherz mały.
- Vesontio, ōnis, m. miasto w Gallii.
- Vespa, ae, ż. osa.
- Vesper, ēris i vesper, eri, m. gwiazda wieczorna; 2) wieczór, primo vespere i primā vesperi (dom. hora) w pierwszej godzinie wieczornej; ad lub sub vesperum, ku wieczorowi; w 6 przyp. przysłówkowo: vespere lub vesperi, wieczorem; późno; przysłowie: quid vesper serat, incertum est; poet.: quid vesper serus vehat, sol tibi signa dabit; 3) zachód, strona zachodnia.
- Vespera, ae, ż. wieczór, ad vesperam, ku wieczorowi.
- Vesperasco, vesperavi, 3. zmierzchać się, vesperascente coelo, nad zmierzchem.
- Vespertinus, a, um, wieczorny, tempus; si vespertinus te oppreserit hospes; 2) zachodni, regio.
- Vesperugo, Inis, ż. = vesper.
- Vespillo, ōnis, m. grabarz wieczorny, nocny, dla ubogich, których zwłoki wieczorem były grzebane; 2) Rzyński przydomek.

Vesta, ac, *ż.* córka Saturna i bogini Ops, wyobrażająca ogień, bogini szczęścia domowego, czczona od Trojan a później od Rzymian; — przenoś. jej świątynia, V. arsit; ogień, ter liquido ardentem perfudit nectare Vestam. Stąd: *Ve*² stalis, e, tyżący się bogini Westy; sacra, w dniu 9 czerwca obchodzona uroczystość na cześć Westy; virgo V. lub samo Vestalis, dziewica Westalska, Westalka, kapłanka Westy; było ich z początku cztery, później sześć; strzegli ognia nieustającego w świątyni Westy; poet.: Vestales oculi, niewinne.

Vester, vestra, vestrum, wasz, wasza, wasze; *rzeczow.* de vestro impendite, z waszego majątku; odio vestro, z niechęci ku wam.

Vestibulum, i, *n.* przedsionek; w ogóle: wstęp, wejście, urbis, castrorum, sepulcri; vestibulum exsomis servat, wstęp do krainy podziemnej; in vestibulo Siciliae, na wstępie do Sycylii; — przenoś. początek, wstęp mowy, vestibula honesta ad causam.

Vestigium, ii, *n.* ślad nogi, stąpienie, vestigia facere, ponere, iść, wstępować, wchodzić; figere premere, zatrzymać się; vestigiis aliquem sequi lub consequi, iść w ślad za kim; podobnie: vestigiis instare; także: ślad zwierząt, avium, ungulae; trop; 2) stopa, podeszwa, a vestigio ad verticem, od stóp do głowy; także: vestigia verberum, ślady, znaki; — przenoś. o naśladowaniu: vestigia alicujus persequi; vestigiis ingredi patriis; cecha, znak, znamię, po których można co odkryć, urbis, itineris, fugae; proelii, humani cultus, servitutis, sceleris, avaritiae; 2) miejsce, gdzie się zostaje,

stanowisko, eodem vestigio manere; in suo vestigio mori malle quam fugere; także: in vestigiis hujus urbis; — przenoś. a) stanowisko, siedlisko, in animi notione tanquam in vestigio reponere aliquid; b) moment, vestigium temporis; stąd: e lub ex lub in vestigio, natychmiast, eodem vestigio, w tymże momencie.

Vestigo, āre, śledzić, szukać, alite vestiga oculis; causas rerum; 2) wysledzić, znaleźć, perflugas.

Vestimentum, i, *n.* suknia, odzież, calceos et vestimenta mutavit; vestimenta dabat pretiosa; 2) pokrycie, lectus vestimentis stratus. **Vestini**, orum, *m.* lud w Italii; stąd: Vestinus, tyżący się Westynów.

Vestio, 4. odziewać, minus bene vestitus; te muricae tinctae lanae vestiant; vestitum esse pellibus; — przenoś. okryć, terra vestita floribus; montes vestiti silvis; zasadzić, Taburnum oleā; osłonić, natura oculos membranis vestivit; przyozdobić, inventa oratione v.

Vestis, is, *ż.* suknia, odzież, veste aliquem contegere, spoliare; vestem mutare, odmienić odzież albo przywdziać żalobę; 2) pokrycie, kobierzec, vestis stragula lub samo v., tincta super lectos canderet vestis eburnos.

Vestitus, us, *m.* odzienie, suknia, vestitum mutare, przywdziać żalobę; ad vestitum suum redire, złożyć żalobę; 2) — przenoś. pokrycie, vestitus viridissimus riparum; vestitus densissimus montium; ozdoba, concinnitas sententiarum vestitu orationis ornata.

Vesulus, i, *m.* góra na granicy Liguryi.

Vesuvius, ii, lub Vesevus, i, *m.*

góra wulkaniczna w Kampanii;
przym. Vesevo jugo.

Veterānus, a, um, stary, dawny, hostis; milites vet. lub samo veterani, starzy, wysłużeni, doświadczeni żołnierze; stąd: legio v., składający się z żołnierzy wysłużonych.

Veterasco, veterāvi, 3. starzeć się.

Veterātor, ōris, m. doświadczony, biegły w czém, in causis privatis; 2) stary frant, szalbierz.

Veteratōrie, *przysł.* chytro, po szalbiersku, dicere.

Veteratōrius, a, um, chytry, przebiegły, ratio dicendi.

Veterinus, a, um, do pociągów należący; stąd: veterinarius, a, um, odnoszący się do bydła pociagowych, roboczych, medicina, sztuka leczenia bydła, weterynarya.

Veteris, *przyp.* 2. od vetus.

Veternōsus, a, um, letargiczny; ospały.

Veternus, i, m. starość, 2) spiaczka; 3) gnusność, lenistwo, nec torpere passus sua regna veterno.

Vetitum, i, n. zakaz, rzecz zakazana, nitimur in vetitum; contra vetitum.

Veto, vetui, vetitum, 1. zakazywać, zabraniać, nie pozwalać, z tryb. bez. (czyn. lub bier. jak przy sł. jubeo); lub z 4 *przyp.* i tryb. bez., castra vallo muniri vetuit; vetuit ad eum quemquam accedere; ze spój. ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. cur vetas, ne quis velit; vetabo, sub iisdem sit trabibus, u poet. i późn. pisarzy w ogóle; także: z 4 *przyp.* osoby lub rzeczy: vetuit me tali voce; vetare bella, majora i t. p.; na str. bier.: ut a praefecto morum Hasdrubal cum eo vetaretur esse, że Hasdrubalowi było wzbronione; acta

agimus, quod vetamur vetera pro-verbio (dom. agere); vetor fatis; poet.: terrae vetitae; samo veto używane od trybunów ludu jako oznaka ich sprzeciwienia się; lex jubet aut vetat; si vetat auspicium. tanii.

Vettōnes, um, m. lud w Luzy-Vetulus, a, um, podstarzały, gladiator, equus, cornix; *rzeczow.* vetulus, staruszek, vetula, starszka.

Vetus, vetēris, stop. wyż. veterior, najwyż. veterrimus, stary, parentes, senatores, naves; dawny, consuetudo; fama veterum malorum; vindicare veterem injuriam; *rzeczow.* a) veteres, um, m. przodkowie; u późn. aut.: dawni starożytni pisarze; b) Veteres, um, ż. dawne sklepy wekslarskie na rynku w Rzymie.

Vetustas, ātis, ż. starożytność, historia nuncia vetustatis; contra omnia vetustatis exempla; 2) długotrwałość, dawność, possessionis, quae vetustati condita mandentur; quae mihi videntur habitura etiam vetustatem; dawna zażyłość, przyjaźń, conjuncti vetustate, officii, benevolentia; magna est vis vetustatis, consuetudinis; długie doświadczenie, ingenio, vetustate artificio tu facile vicisti; 3) potomność, de me nulla unquam obmutescet vetustas; si fidem tanto operi est latura vetustas.

Vetustus, a, um, dawny, od dawna trwający, mos; hospitium; 2) starożytny, scriptores; 3) przestarzały, multo tamen vetustior et horridior ille

Vexatio, ōnis, gwałtowne wzruszenie, wstrząśnienie; 2) przykrość, vulneris; zapalenie, corporis; 3) dręczenie, zle obchodzenie się z tim, sociorum.

Vexator, *ōris*, *m.* dręczyciel, naruszający spokojność, reipublicae, urbis.

Vexi, patrz *veho*.

Vexillarius, *ii m.* chorąży; w licz. mn. *vexillarii*, w czasach cesarstwa, żołnierze wysłużeni, którzy od zwykłych robót żołnierskich byli wolni, mieli swoją chorągiew i stanowili część legionu.

Vexillum, *i, n.* chorągiew wojskowa; 2) żołnierze należący do jednej chorągwi, *vexillum centum octoginta sex milites erant*; 3) chorągiew czerwona, którą nad namiotem wodza rozwijano jako znak do boju, *vexillum proponere, tollere*.

Vexo, *1.* mocno poruszać, wstrząsać, *venti vexant nubila*; *rates*; — przenoś. trapić, dręczyć, *sollicitudo vexat impios*; niepokoić, *hostes*; rabować, pustoszyć, *fana, agros*; niszczyć, *psuc*, *civitates mores*.

Via, *ae, Ź* droga, gościniec, *militaris, Appia*; także: ulica, przejście, *sacra*: *per omnes vias in forum curmtur*; — przenoś. *a)* droga, *viam aperire potentiae, luxuriae*; *de via decedere*; *b)* sposób, środek, zrzętność, *habet certam viam*; *via agendae rei*; *viam fraudis inire*; *unam viam salutis esse ratus*; *c)* metoda, prawidło, sposób, *vitae*; *per omnes vias leti discendi*; *viā, porządkiem, metodycznie, dicere, disputare, progredi*; 2) droga, podróz, *viam facere, podróżować*; *v. multorum dierum*; *fessus de via*; *de via languere*; *inter viam, podczas podróży*; *via bidui, tridui, podróz dwudniowa, trzydniowa*.

Viarus, *a, um*, tyżący się drogi, *lex* (w przedmlocia poprawienia dróg).

Viatricus, *a, um*, podrózny, do

drogi należący; *reclow.* *viaticum*, *i, n.* *a)* pieniądze na podróz; *b)* pieniądze żołnierskie oszczędzone w czasie służby, lub ze zdobyczy.

Viator, *ōris, m.* podrózny; 2) rodzaj sług publicznych przy urzędnikach wyższych.

Vibex, *icis, m.* siniak, pręga, blizna, szram, znak od uderzenia.

Vibius, *ii, m.* imię Rzymskie.

Vibo, *ōnis, Ź* miasto Brucyów, dawniej Hippo zwane, *Vibo Valentia*; stąd: *Vibonensis*, do *Wibony* odnoszący się; porów. *Valentini*.

Vibro, *1.* nadawać ruch drżący, chwiać, wstrząsać, *membra, vestes, crines*, u poet.; 2) ciskać, miotać, wywijając rzucać, *hastas, sicas, tela, jaculum, fulmina*; *vibratus ab aethere fulgor*, poet.; 3) drzeć, drgać, *tres vibrant linguae*; 4) o przedmiotach blask wydających: *migotać, iskrzyć się, lśnić się, vibrans gladius*; *mare, quia a sole collucet, albescit et vibrat*; — przenoś. o świetnej, silnej, piorunującej wymowie: *Demosthenis non tam vibrarent fulmina, nisi numeris contorta ferrentur*; *oratio vibrans*

Vibullius, *a, um*, nazwisko Rzymskiego rodu

Viburnum, *i, n.* kalina.

Vicānus, *a, um*, mieszkający na wsi; *reclow.* mieszkaniec wsi.

Vica Pōta, także *Vica et Pota*, *ae, Ź* bogini zwycięstwa.

Vicārius, *a, um*, namiestniczy, zastępujący miejsce, *fides amicorum*; *reclow.* *a)* zastępca, namiestnik; *b)* podwładny niewolnika, *vicarius est, qui servo paret*.

Vicātim, *przysl.* ulicami, porządkiem ulic, *ambire*; po wsiach, *habitare*.

Vice, *vicem*, patrz *vicis*.

- Vicenarius, a, um, zawierający dwadzieścia.
- Viceni, ae, a, po dwadzieścia vicenos annos permanent.
- Vicesimarius, a, um, tyżący się dwudziestą częścią.
- Vicesimus, a, um, dwudziesty; *rzeczow.* vicesima, ae, ż. dwadziesta część jako podatek, opłata.
- Vicētia, ae, ż. miasto w wyższej Italii.
- Vicies, *przyst.* dwadzieścia razy.
- Vicinālis, e, sąsiedzki, ad vicinalem usum.
- Vicinia, ae, ż. sąsiedztwo, bliskość miejsca: poet. sąsiedzi, videt hunc vicinia tota; u późn. pis. podobieństwo.
- Vicinitas, ātis, ż. sąsiedztwo, bliskość miejsca, in Umbria atque in ea vicinitate; sąsiedzi, princeps vicinitatis.
- Vicinus, a, um, sąsiedzki, blisko mieszkający. znajdujący się, terra vicina mihi: *rzeczow.* sąsiad, sąsiadka, omnes vicini oderunt; — przenoś. blizki, nadchodzący, zbliżający się, mors; podobny, zbliżony, dialecticorum scientia vicina eloquentiae.
- Vicis, jako przyp. 2. vicem przyp. 4. vice. 6; w licz. mn. przyp. 1. i 4. vices, 3. i 6. vicibus, r. ż. zmiana, kolej. in vicem, lub in vicem lub samó vicem, na przemian, jeden po drugim, wzajemnie: per vices, kolejno, z kolei; 2) u poet.: los, zmiana losu, regis, fortunae; tuam vicem saepe doleo; także w odniesieniu do walki: vitare vices Danaum, unikac bitwy; 3) wzajemność, wzajemnienie się, wzajemna przysługa, zawdzięczenie, vicem officii praesentis: reddere vicem meritis i vicem referre, poet.: vicem saevitiae reddere, wywzajemnić się za okrucieństwo; 4) miejsce, urząd, obowiązek, powołanie, czynność, ne sacra regiae vicis desererentur; missis in vicem earum quinque milibus, na ich miejsce; fungar vice cotis; 5) strona, suam vicem officio functus, ze swojej strony; 6) raz, plus vice simplici.
- Vicissim, *przyst.* znowu, na odwrót, versique vicissim Rutuli dant terga: calescere vel apricatione vel igni, aut vicissim umbris aquisve refrigerari; wzajemnie, hanc veniam petimusque damusque vicissim; age fare vicissim.
- Vicissitudo, Inis, ż. zmiana, kolej. fortunae; wzajemność, officiorum.
- Victima, ae, ż. bydle na ofiarę przeznaczone, ofiara; — przenoś. so victimam praebere, stać się ofiarą.
- Victimarius, ii, m. ofiarnik, posługacz przy ofiarach.
- Victoall, orum, m. szczep Wizygotów nad Dunajem.
- Victor, ōris, m. zwycięzca, Romani ex ea pugna victores excesserunt, jako zwycięzcy: często w appozycji: victor exercitus. — przenoś. ten, który cel swój osiągnął, victor propositi; v. Sinon; 2) Victor, Rzymski przydomek.
- Victoria, ae, ż. zwycięstwo tak w wojnie, jako też i w innych względach, victoriam referre ex hoste; victoriam gloriosam consequi; 2) Victoria, bogini zwycięstwa i jej posąg.
- Victoriatus, us, m. pieniądz srebrny z wyobrażeniem bogini zwycięstwa, wartości pół denara.
- Victoriola, ae, ż. maly posąg bogini zwycięstwa.
- Victrix, Icis, ż. zwycięzycielka, victrices Athenas fore; *przymio-*

tnik, victricia arma, bron zwycięzka, victrices literae, z doniesiem o zwycięstwie.

Victus, a, um, *imiesz.* od vinco.

Victus, us, m. (od vivo) sposób życia, qui eum a pristino victu deducerent; 2) żywność, pożywienie, pokarm, arma quaeque ad victum pertinebant; quotidianum victum removeri iussit; victu uti; victum quaerere, rogare.

Victulus, i, wioseczka, miasteczko.

Vicus, i, m. ulica czyli plac zabudowany domami, Cyprius, Tuscus; 2) wieś, miasteczko, V. Augusti, V. Julius.

Videlicet, *przysł.* zapewne, oczywiście, naturalnie; 2) w znaczeniu ironicznym: rozumie się, naturalnie, homo v. timidus et permodestus vocem consulis ferre non potuit.

Viden = videsne, poet.

Video, vidi, visum; 2) widzieć, bene oculis, longe, longius, acriter; poet.: obudzić się, jamque videnti tempora pingit, przebudzonemu; ujrzyć; zobaczyć, spostrzedz, aliquem lub aliquid lub z 4 przyp. i tr. bez.: aliquem z imiesł. cz. teraźn.; widzieć, dożyć, doczekać się, ex multis diebus, quos in vita celeberrimos laetissimosque viderit; neque in tanta multis annis cujusquam ex sua stirpe funus vidit; suo toto consulatu somnum non vidisse; clarissimas victorias aetas nostra vidit; — przenoś. a) o innych zmysłach: mugire videbis terram, usłyszysz, poet.; w odniesieniu do umysłu: widzieć, spostrzedz, pojąc, aliquid animo v. lub samo videre; aliquem lub aliquid in somnis, per somnum, per quietem; somnia v., mieć widzenie we śnie; in futurum; plus; z nast.

4. przyp. i tr. bez.: vidit se magno fore periculo, nisi-; etsi non equum locum videbat suis; ze zdaniem względnym: quum, quid potissimum vitarent, non viderunt; b) na str. bier. zdawać się, mieć pozór, uchodzić za co, nisi ad severitatem propensior videretur; quod utile videretur; quae quibusdam admirabilia videntur; hoc longo alio spectabat, atque videre volebant; z tr. bez. lub z prz. 1. i tr. bez. lub z 4 przyp. i tr. bez., amens mihi fuisse videor; non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem; si tibi videtur, jeżeli jesteś tego zdania, jeżeli to uważasz za dobre; tibi si videbitur; ubi visum est i t. p. quum tempus est visum rei gerendae; quae visa sunt; często przy ogłaszaniu rozporządzeń senatu lub urzędników używano słowa videor, ażeby pokazać skromność w zdaniach i uniknąć niepowagi rozkazującego tonu: majores nostri voluerunt, quae jurati iudices cognovissent, ea non ut esse facta, sed ut videri pronunciarent; consul adjecit senatus consultum, Ambraciam non videri vi captam esse; pronunciat Sthenium literas publicas corrupisse videri; 2) przypatrywać się, oglądać co; — przenoś. rozważać, roztrząsać, brać pod rozwagę, ipse viderit; aliquid lub ze zdaniem względnym albo pytającym: nunc ea videamus, quae contra disputari solent; vide, quo me inducas; de aliqua re; 3) zobaczyć się z kim, videbis hominem; postarac się o co, przysposobić co, aliquid videamus cibi; ut prandium nobis videret; — przenoś. mieć co na celu, zmierzać do czego, majus quiddam; Camillus in utraque

vestra fortuna suam gloriam videt; troszczyć się o co, mieć o czém staranie, dbać o co, negotia mea videbis; videndum sibi esse aliud consilium; ze spój ut i tr. łącz. ut navem idoneam habeas, diligenter videbis; także: videris, quemadmodum his satisfeceris; ze spój. ne i tr. łącz. uważać, strzedz się, obawiać się, mieć się na baczności, videndum est, ne obsit benignitas; hoc vide, ne contumeliosum sit.

Vidua, ae, ż. patrz viduus.

Viduitas, ātis, ż. owdowiałość.

Viduo, 1. pozbawiać, ogolaczać, urbem civibus; foliis viduantur orni, poet

Viduus, a, um, pozbawiony czego, wyzuty, z przyp. 6 lub 2 lub z przyim. a i przyp. 6 u poet. lucus viduus a lumine Phoebi; pectus amoris; 2) owdowiały, owdowiała; *rzeczow.* wdowiec, wdowa; nieżonaty, niezamężna; 3) o drzewach, do których winorośle nie są przywiązane, arbor, poet. patrz caelebs.

Vienna, ae, ż. miasto w Gallii narboneńskiej.

Viētus, a, um (poet. także: viētus), zwiędły, skurczony, zmarszczony, membra.

Vigeni, patrz viceni.

Vigeo, vigui, 2. być czerstwym, silnym, rześwym, zdrowym na duszy i na ciele, vigent in corpore vires; viget aetas; vigere memoria; — przenoś. być w stanie kwitnącym, świetnym, być sławnym, mieć powagę, dum stabat regno incolumis regumque vigebat conciliis; magnae viguere Mycenae; vigeabant studia rei militaris.

Vigesimus, patrz vicesimus.

Vigil, vigilis, czuwający, nieśpią-

cy, czujny, canes, custodia; *rzeczow.* stróż, vigiles ejus loci; — przenoś. oculi, lucernae, ignis curae, u poet.

Vigilans, tis, czuwający, czujny, oculi; 2) pilny, troskliwy, przeznorny, consul.

Vigilanter, przysł. czujnie, bacznie. starannie, troskliwie, administrare provinciam.

Vigilantia, ae, ż. czuwanie, niezmordowana pilność, troskliwość.

Vigilax, ācis, czuwający; — przenoś. curae, ciągle niepokojące.

Vigilia, ae, ż. czuwanie, niespanie, Demosthenis vigiliae; 2) straż nocna, vigiliās agere: v. nocturnae; 3) czas odbywanej straży nocnej, u Rzymian czwarta część nocy, stąd: prima, secunda i t. d.; 4) żołnierze na straży będący, v. crebras ponere, dispone, circuire; urbs vigiliis munita; — przenoś. troskliwość, pilność, czuwanie nad czém, ut vacuum populum Romanum metu nostra vigilia redderemus.

Vigilo, 1. czuwać, nie spać, usque ad lucem; ad multam noctem; de multa nocte; ad ipsum mane; — przenoś. a) lumina vigilantia (światło na wieży z latarnią); curae vigilantes, troski ciągle niepokojące, poet.: b) czuwać nad czém, mieć staranie, być troskliwym, pro aliquo; ze spój. ne i tryb. łącz. vigila, ne tuam causam deserās; 2) poet. przech. nieśpiąc czas przepędzić, noctes vigilantur; czuwając wykonać, vigilati labores; quae vigilanda viris.

Viginti, dwadzieścia.

Vigintiviri, orum, m. zgromadzenie dwudziestu mężów ustanowione od Juliusza Cezara do rozdzielania gruntów w Kampanii między ubogich obywateli; stąd: viginti-

- virātus, us, *m.* urząd dwudziestu mężów.
- Vigor**, ōris, siła żywotna, żywość, dzielność, igneus est illis vigor; animi, ingenii; iuventas et patrius vigor.
- Vilis**, o, tani, frumentum; — przenoś. małej wartości, lichy, mało znaczący, obojętny, o żyjących i nieżywotnych przedmiotach, si tibi vile est mori; inter vilia habere; poet.: łatwy do nabycia, phaselus, poma.
- Vilitas**, ātis, *ż.* taniość, niska cena, annonae; in vilitate, przy niskich cenach; annus est in vilitate, w tym roku jest wszystko tanie; vilitas in vendendis, taniość w przedawaniu; — przenoś. a) mała wartość, nikczemność, corporum; b) lekceważenie, sui.
- Viliter**, przyst. tanio; — przenoś. vilissime natus, z niskiego bardzo rodu.
- Villa**, ae, *ż.* dom wiejski, posiadłość wiejska, folwark; 2) Villa publica, dom rządowy na polu Marsowém.
- Villico**, āre, zajmować się gospodarstwem wiejskiém.
- Villicus**, a, um, do posiadłości wiejskiej należący; *rzeczow.* villicus, i, *m.* dozorca gospodarstwa wiejskiego, włódarz; villica, ae, *ż.* dozorczytni, szafarka.
- Villōsus**, a, um, kosmaty, kudłaty.
- Villūla**, ac, *ż.* mała posiadłość wiejska.
- Villus**, i, *m.* długa sierć zwierzęcia, kudły.
- Vimen**, inis, *n.* pręt, różga, gałązka giętka, lentum; poet.: rzecz uplecciona, kosz, quernum.
- Vimentum**, i, *n.* = vimen.
- Viminalis**, e, wydający giętkie pręty, gałązki przydatne do wyplatania; stąd: Viminalis collis, jeden z siedmiu pagórków Rzymu, od rosnących tam dawniej krzewów wierzbowych tak nazwany.
- Vimineus**, a, um, z gibkich gałązek, pręcików zrobiony, viminea tegumenta galeis imposita; crates.
- Vin** = visne, od volo.
- Vināceus**, a, um, winny, od wina; *rzeczow.* vinaceum, i, *n.* jąderko winnej jagody; także vinacea i vinacum, wytłoczyny z winnego grona.
- Vinālis**, e, winny, tyżący się wina; Vinālia, ium, *n.* uroczystość, podczas której wino Jowiszowi ofiarowano, 22 kwietnia i 19 sierpnia.
- Vinārius**, a, um, winny, należący do wina; *rzeczow.* vinarium, ii, *n.* naczynie do wina.
- Vincibilis**, e, łatwy do pokonania, dający się zwyciężyć.
- Vincio**, vinxi, vinctum, 4. wiązać, przewiązać, otoczyć, foenum, pedes soleis; sura cothurno alte: tempora novis floribus; poet.: boves vincti cornua vittis; 2) krępować, manus post terga; aliquem vinctum reduci iussit ad dominum; qua vinctum ante se Thyum agebat; tribus catenis vinctus; — przenoś. ująć, zmorzyć, vinctos somno trucidandos tradidere; krępować, vitis (vinum) olim vinctura linguam, poet.; oczarować, linguas et ora, poet.; zobowiązać, skrępować, vinctus obsequio; ejus religioni vinctus; wzmocnić, zabezpieczyć, oppida praesidio; o mowie: spajac, ściśle połączyć, nadać tok przyzwoity co do szyku wyrazów, sententias, verba; membra orationis numeris; poema vinctum; ograniczyć, ukrócić, powściągnąć, utrzymać w porządku, severis legibus aliquid.

Vincō, vici. victum, 3. zwyciężyć, otrzymać zwycięstwo, pokonać, omnes gravi proelio; urbem pugnando; aliquem in certamine; victus, pokonany; — przenoś. *a)* opanować, stać się panem czego, u poet.: viribus ramum; aequora: o pochodniach: noctem flammis, rozpędzić ciemność nocy; o drzewie: multa secula durando, przetrwać; o urodzaju: proventu horrea, przepelnić stodoły; vivendo vici mea fata, żyłem zbyt długo, nad zakres dni mnie przeznaczonych; victus somno, sopore, zmorzony snem; ubi aera vincere summum arboris haud ullae jactu potuere sagittae, żaden rzut strzał nie mógł przewyższyc szczytu drzewa; *b)* pokonać, przewyciężyć, animum, rationem, naturam studio, difficultates, invidiam, iram, superbiam i t. p.; vincit dolor consilium; spes metum i t. p.; o osobach: zmiekczyć, zmienić czyje myśli, do ustępstwa skłonić, zniewolić, aliquem; victus consilio, victa literis; victus patris precibus; także: aliquem z nast. ut i tryb. łącz.; często: victus, powodowany, uniesiony, amore, ira, poenitentia, officio, necessitate i t. p.; poet.: victus animi, uniesiony żądzą; *c)* przewyższyć, celowac, terrae magnitudinem; o pińonem, exspectationem omnium; omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate et celeritate ingenii, superiores gloria; ceteros eloquentia; aliquem pulchritudine, studio, odio; *d)* dowieść, przekonać, z 4. przyp. i tryb. bez. id me cupere, dicendo vincere non possum; ea, z nast. zdaniem względnem; hoc, z nast. ut i tr. łącz.; 2) nieprzech. mieć wyższość, przewagę, zwyciężyć w wojnie; v. acie, bello

proelio lub samo vincere; poet.: bella, Olympia (na igrzyskach Olimpijskich); przez co, jakim sposobem: elephantorum auxilio, operibus, virtute i t. p.; u późn. pis.: vincendo per bella gravissima usque ad Oceanum Britannicum processit, gdy w ciągu walk uporczywych otrzymał przewagę; w sporze sądowym; wygrać (o powodzie: iudicio, sponsione v.; o pozwanym. iudicium, sponsonem) stąd także: vicit in consilio sententia, zdanie wzięło przewagę; vicit in senatu pars illa; vicimus, wygraliśmy, dopięliśmy zamierzonego celu, spełniło się nasze życzenie, cui si in urbe tuto esse licebit, vicimus; vicisti, przyznaje ci słuszość, dobrze mówisz.

Vincūlum i **vinculum**, i, *n.* to co służy do wiązania, przewiązka, powróż, lina, nodos et vincula linea rupit; tunicarum vincula relaxat; kajdany, vincula levare; więzienie, in vincula conjicere, ducere; e vinculis publicis effugere; — przenoś. *a)* to co hamuje, powściąga, więzy, hamulec, ex corporis vinculis evolare; v. cupiditatis, *b)* związek, spójnia, molit pennarum vincula, ceras; vinculis propinquitatis conjunctus; v. fidei; beneficium et gratia sunt vincula concordiae.

Vindēlici, orum, *m.* lud Germanii nad Dunajem na północ względem Retów.

Vindēmia, ae, *ż.* winobranie; poet.: winogrona, coquitur vindemia saxis.

Vindemiātor, ōris, *m.* utrzymujący winnicę, trudniący się winobranieniem, winiarz.

Vindemiōla, ae, *ż.* małe winobranie; — przenoś. grosz ciężko zapracowany, omnes meas vindemiō-

las eo reservo, ut illud subsidium senectutis parem.

Vindemitor, = vindemiator.

Vindex, icis, m. i ż obrońca, wybawca, wybawicielka, oswobodziciel, oswobodzicielka, aeris alieni, injuriae, periculi, libertatis, majestatis, nisi dignus vindice nodus inciderit, jeżeli nie zajdzie ważna przeszkoda, niebezpieczeństwo wymagające odpowiedniego wybawcy; 2) mściciel, mścicielka, Furiae vindices facinorum; v. conjuratōnis.

Vindicatio, ōnis, ż. sadowe dochodzenie, poszukiwanie prawa do jakiej rzeczy; obrona w tym przedmiocie.

Vindicatae, arum, ż. sadowe poszukiwanie prawa do jakiej rzeczy, lis vindiciarum; 2) wyrok sędzięgo w tym przedmiocie.

Vindicio, i, sadownie dochodzić jakiej własności, domagać się czego prawnie, np. wolności niewolnika; stąd: wyzwolić ze stanu niewolniczego, in libertatem; aliquem ad suos; aliquem ab aliquo; w ogóle: a) domagać się, upominać się o co, przywłaszczać sobie co, nonnulla ab imperatore miles, pl'urima vero fortuna vindicat; Chii suum (Homerum) vindicant; videor id meo jure vindicare; omnia pro suis; decus belli ad se; sibi regnum; Syriam sibi; albo: uwolnić, oswobodzić, patriam a servitute in libertatem; b) wziąć w opiekę, bronić, zachować, aliquem a verberibus, ab unco, a crucis terrore, a molestia, a labore, a periculo i t. p. se de aliquo; domum suam a solitudine; terram a populationibus; ab hac necessitate vos fortuna vindicat; 2) karać, dolum malum legibus; maleficia acerrime, seditionem;

consensionem improborum; conjurationes; stąd: vind. in aliquem; także: samo vind., nisi vos vindicatis; mścić się, conatus perditos alicujus; patris mortem; injurias suas manu; ad injuriam socieri vindicandam: interitum alicujus; in quos eo gravius Caesar vindicandum statuit: in illo injuriam soluti foederis; offensas suas ense.

Vindicta, ae, ż. zemsta, facilis vindicta est mihi; 2) oswobodzenie, uratowanie, vitae hujus; libertatis; 3) obrona, legis; 4) pręt, iaska, którą pretor dotykał się niewolnika przy udarowaniu go wolnością.

Vinea, ae, ż. winnica; — przenoś. dach ochronny, którym żołnierze przy dobywaniu miasta osłaniali się od pocisków nieprzyjaciół.

Vinetum, i, n. winnica; przyalowie: vineta sua caedere, sobie samemu szkodzić.

Vinitor, ōris, n. winiarz, zajmujący się winobranie, maturaevinitor uvae.

Violentia, ae, ż. nieumiarkowane używanie wina; pijaństwo.

Violentus, a, um, pijany, winem upojony, także: oddany pijaństwu; furor v., jako skutek; medicamentum v., zaprawione winem.

Vinosus, a, um, pijany, upojony winem; także: oddany pijaństwu; convivia v., gdzie się pije wiele wina.

Vinum, i, n. wino; 2) picie wina, pijatyka, in vino tempus consumere; per vinum, ad vinum.

Viola, ae, ż. fiolek; poet: kolor fioletowy, tinctus viola pallor.

Violabilis, e, mogący być zgwałconym, znieważonym, non violabile numen.

Violaceus, a, um, fioletowy.

Violarium, ii, n. miejsce, gdzie

- rosną siołki, poet.: siołki; irri-
gum bibant violaria fontem.
- Violatio**, ōnis, *ż.* zgwałcenie, znieważenie, templi.
- Violator**, ōris, *m.* gwałciciel, znieważyciel, juris genitum; templi.
- Violens**, tis, gwałtowny, niepo-
wściągniony.
- Violenter**, przysł. gwałtownie, po-
rywczy, quaestionem exercere; re-
tortis violenter undis.
- Violentia**, ae, *ż.* gwałtowność, po-
rywczność, hominis; dzikość, ead-
em violentia vultu.
- Violentus**, a, um, gwałtowny, po-
pędliwy, burzliwy, Eurus, amnis,
ira, impetus.
- Violo**, i. pustoszyć, niszczyć, ne-
mus securi: urbem; zgwałcić,
zhańbić, zbezczęścić, znieważyc,
jus, loca religiosa, amicitiam;
quum a Dionysio violatus esset;
osławić, existimationem absentis;
razić, aliquem, oculos; kaleczyć,
ranić, violavit Penthea thyrsos: far-
bować, ebur ostro.
- Vipera**, ae, *ż.* żmija, u poet.: waż,
jaszczurka: — przenoś. człowiek
niebezpieczny, in sinu atque in
deliciis venenatam illam viperam
habere.
- Vipereus**, a, um, żmijowy, wężo-
wy, carnes, fauces: poet.: żmije na
sobie mający, vipereum crinem
vittis innexa cruentis.
- Vipsantius**, a, um, imię Rzym-
skiej familii.
- Viri**, viri, *m.* 1) mężczyzna; 2) mąż,
małżonek; 3) w wojsku: zwykle
w licz. mn. viri, piechota, omnem
ripam equites virique obtinentes;
stąd: viris equisque, całą siłą;
4) mąż z towarzyszącymi przy-
miotami mężstwa, dzielności, sta-
łości. mocy charakteru, plane vir;
si vir esse volet; si quid in Flac-
co viri est; vir virum legit, wy-
- biera sobie podobnego; 5) poet.:
w licz. mn. ludzie.
- Virago**, Inis, *ż.* dziewica mająca
coś męzkiego w charakterze, bel-
co metuenda virago (o Palladzie).
- Virbius**, ii, *m.* przydomek Hip-
polita i jego syna.
- Virens**, tis, zieleniejący się, mons
ilicibus virens; — przenoś. kwi-
tnący, młodzięcnicy, świeży, rzeźwy.
- Vireo**, ěre, zielenić się, być zielo-
nym, fronde virere nova: — prze-
noś. być rzeźwym, czerstwym,
dum virent genua.
- Vires**, ium, *ż.* patrz vis.
- Viresco**, virui, 2. zielenieć, - sta-
wać się zielonym, gramina.
- Virētum**, i, *n.* miejsce zarosłe tra-
wą, okryte zielonością, vireta ne-
morum.
- Virga**, ae, *ż.* gałązka, latorośl,
zraz do szczepienia; 2) różga do
bicia; w licz. mn. virgae, pęki
różg przy toporach, które nosili
liktorowie, porow. fascis; virgis
caedi; 3) różyczka czarodziejska,
aurea; tetigit summos capillos vir-
ga; — przenoś. pręga, pasek ko-
lorowy na materyi, na sukni, pur-
pureis tingat sua corpora virgis,
poet.
- Virgatus**, a, um, pręgowaty, w pa-
ski, virgatis lucent sagulis.
- Virgētum**, i, *n.* krzak.
- Virgeus**, a, um, z chróstu, z prę-
cików zrobiony.
- Virgiliae**, patrz vergiliae.
- Virgilius**, ii, *m.* imię Rzymskiej
familii; stąd: Virgiliānus, a, um,
należący do Wirgiliusza, versus.
- Virginalis**, e, dziewiczy, panień-
ski, habitus et vestitus; verecundia.
- Virgineus**, a, dziewiczy, panień-
ski, vultus, rubor; sagitta virgi-
ginea (Dyany).
- Virginitas**, atis, *ż.* panieństwo

- Virginius, a**, nazwisko Rzymskiej rodziny.
- Virgo, Inis, ż.** dziewica, panna, filla virgo, córka niezamężna; u poet. także: młoda mężatka, virgo felix, o Pazyfai; — przenoś. a) Virgo, panna, gwiazdozbiór; b) Aqua Virgo lub samo Virgo, woda czysta i bardzo zimna przez M. Agryppę rurami sprowadzona do Rzymu, której źródło przez dziewczynę było odkryte.
- Virgūla, ae, ż.** różeczka, laseczka; divina, czarodziejska
- Virgultum, i, n.** krzak: chrościna, stąd: virgultus, a, um, krzakami zarosły, consedit in valle virgulta nemorosaque.
- Virgunculā, ae, ż.** dziewczeczka, pani-nieczka.
- Viridārium, ii, n.** ogród dla rozrywki, dla przechadzki.
- Viridis, e,** zielony, zielonawy, trawiasty, żółtozielony, viridissima gramine ripa; viridi se gramine vestit; mons v.; o morzu, rzekach i o tém co się w nich znajduje: modro zielonawy, virides aquae; v. Mincius; v. Nereidum comae; *rzeczow.* viride, is, n. zieloność; w licz. mn. viridia, zielone drzewa, rośliny, ogrodowina; — przenoś. świeży, czerstwy, rzeźwy, juvena; cruda deo viridisque senectus, u poet.; *rzeczow.* viridiores junioresque, u późn. pis.
- Viriditas, ātis, ż.** zieloność, pratorum; herbescens viriditas; — przenoś. czerstwość, rzeźwość, żywotność, senectus auferit viriditatem.
- Virido, āre,** zielnić się, być zielonym; viridans, zielony; także: viridari, stawać się zielonym, poet.
- Virilis, e,** męzki, stirps, sexus; 2) pars v., uczestnictwo, obowiązek, udział, część, która na każdego w szczególności przypada; stąd: est aliqua mea pars viril., mam w tém udział, mam obowiązek; pro virili parte, ile pojedyńcza osoba wykonać może, pro v. parte defendere; — przenoś. silny, mężny, dzielny, wytrzymały, ingenium; animi matrona virilis; parum virile, nie po męzku.
- Virilitas, ātis, ż.** moc, siła męzka.
- Viriliter, przysł.** po męzku, odważnie, stale, facere.
- Viritim, przysł.** na każdego z osobna, ile każdemu przypada, agrum viritim distribuere; 2) szczególnie, osobliwie, quod legeret tereretque viritim publicus usus, coby czytali podając sobie z rąk do rąk.
- Virōsus, a, um,** pełen szlamu, nieczystej wilgoci; mający mocny zapach albo śmierdzący.
- Virtus, ūtis, ż.** siła, dzielność męzka, animi virtus corporis virtuti anteposatur; 2) w wojnie, w niebezpieczeństwie i w ogóle: w trudnym, przykrém położeniu: męstwo, waleczność, odwaga, śmiałość, stałość, v. rei militaris; v. bellandi; virtute princeps; nisi virtute et animo restitsem; 3) w spokojnych okolicznościach: cnota, cnotliwość, cnotliwe postępowanie, szlachetny sposób myślenia, oderunt peccare boni virtutis amore; omnes rectae affectiones virtutes appellantur; 4) — przenoś. o zwierzętach i przedmiotach nieżywotnych: dobroć, zdatność, moc, arboris, equi virtus; navium; 5) Virtus, jako bóstwo u Rzymian.
- Virus, i, n.** wilgoć kleista; 2) jad, właś. i przenoś. malum virus serpentibus addidit atris; virus acerbatis.
- Via, ż.** (w przyp. 2. vis, 3. vi, w 4. vim, w 6. vi, w licz. mn. vires i t. d.), siła, moc żyjących

1 niezwywych istot, equorum, morbi, fluminis; 2) gwałt, gwałtowność, hostium, tempestatis; flammæ; vi lub per vim, gwałtem, siłą; — przenoś. mnóstwo, mnogość, wiele czego, jumentorum, canum; ranunculorum, telorum, lacrimarum; auri argenteive, pulveris; 3) w l. mn. vires, siły wojenne, wojsko, satis virium ad certamen; — przenoś. a) moc, siła, wpływ, działanie, skuteczność, orationis, oratoris, ingenii, conscientiae; vim maximam habere ad aliquid; b) znaczenie, istota, natura amicitiae, virtutis; znaczenie wyrazów, myśl, nominis, verborum; quæ vis vocibus subjecta sit.

Viscatus, a, um, lepem namazany.

Viscera, patrz viscus.

Visceratio, ōnis, ż. podarek dla współstwa w mięsiwie.

Viscum, i, n. jemiola, krzew; 2) lep z jemioli na łowienie ptaków.

Viscus, ōris, n. zwykle w licz. mn. viscera, um, n. wszystko, co jest pokryte skórą w zwierzęciu, mięso, tergora deripiunt costis et viscera nudant; v. boum; solida taurorum viscera traxit; — przenoś. a) dzieci, potonastwo, diripiunt avidae viscera nostra ferae; b) wewnętrzna część jakiegó rzeczy, montis; reipublicae; itum est in viscera terrae, poet.; inhaeret in visceribus malum; haerens visceribus nobilissimae civitatis; c) pieniądze, majątek, v. aerarii; de visceribus tuis.

Visendus, a, um, wart widzenia.

Visio, ōnis, ż. widzenie, patrzenie, oglądanie; 2) widzenie, obraz fantastyczny, adventitia; 3) wyobrażenie, veri et falsi; doloris.

Visito, i. nawiedzać, odwiedzać kogo, visitasset eum Carneades.

Viso, visi, visum, 3. widzieć, o-

glądać, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis; undique visendi studio Trojana juvenis circumfusa ruit; 2) nawiedzać kogo, zwiedzać, quemdam volo visere; Octavii domus quum vulgo viseretur.

Visum, i, n. rzecz widziana; 2) obraz fantastyczny.

Visus, us, m. wzrok, zmysł widzenia, obire omnia visu; 2) rzecz widziana, widok, zjawisko, inopino territa visu.

Vita, ae, ż. życie, vitam degere, agere, vivere; vita frui, żyć; e vita discedere, e vita lub vita cedere, vitam ponere, amittere, umrzeć; 2) wyraz pieszczoty: mea vita! moje życie! 3) dusza, cień, tenues sine corpore vitae, poet.; 4) sposób życia, v. rustica; serpit per omnium vitas; 5) żywot, opisanie życia, zyciorys, vitae virorum, imperatorum.

Vitabilis, e, wart unikania.

Vitabundus, a, um, unikający, castra hostium; ipse quasi vitabundus per saltuosa loca incedebat.

Vitalis, e, żywotny, potrzebny do życia, utrzymujący życie, auras vitales carpere, oddychać, żyć, quod vitale sit, co życie utrzymuje; — przenoś. vita vitalis, prawdziwe, rzeczywiste życie, poet.

Vitatio, ōnis, ż. unikanie, chronienie się, doloris, periculi.

Vitella, ae, ż. miasto Ekwów w Lacyum.

Vitellus, a, um, nazwisko Rzymskiej familii; stad: Vitellianus, a, um, tyżący się Witelliusza.

Vitellus, i, m. cielátko; 2) żółtko w jaju.

Viteus, a, um, z winorośli, z winnych jagód; poet.: vitea pocula, vino.

Viticula, ae, ż. mała winorośl.

Vitiġineus, a, um, z winorośli.
 Vitiġigo, inis, *ż.* plamy na skórze, wysypka.

Vitilis, e, upleciony z pręcików.
 Vitiġigic, are, przymawiać, przynaganiać, czernić, klócić się, pieniać; stąd: vitiġigátor, óris, *m.* pieniacz, oszczerca, potwarca.

Vitio, 1. zepsuć, uszkodzić, lues vitiaverat auras; curis vitiatum corpus amaris, poet.; 2) sfałszować. senatus consulta; vitiatam memoriam funebribus laudibus esse reor; 3) zniweczyć, auspicia; v. diem, przez obwieszczenie złowrogich przepowiedni (obnunciatio), uznać dzień jaki za niewłaściwy do odbywania czynności publicznych; 4) zgwałcić, zhańbić.

Vitióse, przyst. błędnie, opacznie, concludere; 2) bez należytej wieszczby, przeciw wskazaniu wieszczby, leges ferre.

Vitiósitás, átis, *ż.* skażenie, wada, zepsucie.

Vitiósius, a, um, zepsuty, skażony; 2) v. consul, nieprawnie, bez należytej wieszczby obrany; 3) występny, zepsuty moralnie, zły, vitá; mox daturos progeniem vitiósiorem

Vitis, is, *ż.* winorośl; także: gałązka z winorośli; u poet. i w ogóle u późn. pis.: laska albo pręt z winnej macicy, którego używali setnicy w wojsku; przestęp, roślina, alba, nigra.

Vitisátor, óris, *m.* zasadzający winorośle.

Vitium, ii, *m.* wada, zepsucie, uszkodzenie, in corpore; in tecto, in parietibus, aquae capiunt vitium; v. castrorum, niekorzystne położenie; 2) uchybienie przeciwko wieszczbie, tabernaculum vitio captum; navigare vitio, żeglować, nie poradzawszy się wieszczby; 3) prze-

szkoda, comitiorum solum v. est fulmem; id igitur obvenit vitium; — przenoś. występnek, wada, przestępstwo, wykroczenie, alicui vitio dare; virtus est fugere vitium.

Vito, 1. unikać, chronić się, strzedz się, wlaść. i przenoś. tela; suspiciones; sapiens, vitatu quidque petitu sit melius, causas reddet tibi; ut vitemus oculos hominum, si linguas minus facile possumus; se ipsum v., nie być zadowolonym z siebie samego; z nast. ne i tr. łącz., także: z tr. bez. poet.

Vitreus, a, um, szklany, ze szkła; — przenoś. poet. a) jasny, błyszczący, przezroczysty, unda, ros; piękny, Circe; b) kruchy, a stąd: niestały, fama.

Vitricus, i, *m.* ojczym.

Vitrum, i, *n.* szkło; 2) farbownik, roślina, so Britanni vitro inficiunt.

Vitta, ae, *ż.* przepaska na głowę kapłanów, kapłanek, poetów, dam Rzymskich; zdobiono nią także bydłęta ofiarne i ołtarze; osoby błagające o opiekę, o miłosierdzie przewiązywały nią różeczki trzymane w rękę, vitta comptos praetendere ramos; praeferimus manu vittas; stąd: vitátus, a, um, ozdobiony przepaską.

Vitúla, ae, *ż.* krówka nie mająca jeszcze roku, jałowka.

Vitulária via, ae, *ż.* droga koło Arpinum miasta w Lacyum.

Vitúlinus, a, um, cielecy; *rzeczno.* vitulina, ae, *ż.* lub orum, *n.* cielecina.

Vitúlus, i, *m.* ciele, ciołek; mówi się także o młodych koniach, wielbłądach, wielorybach.

Vitupërábilis, e, naganny, nagany godny.

Vitupërátio, ónis, *ż.* nagana in

vituperationem venire, cadere, vituperationem subire; vituperationes effugere; eam rem tibi vituperationi fore.

Vituperátor, óris, *m.* ganiiciel.

Vituperium, ii, *n.* nagana.

Vitüpéro, 1. ganić, przyganiać, consilium; przysłowie: v. coelum, ganić to, co wszyscy chwalić powinni.

Vivárium, ii, *n.* zwierzyńiec, sadzawka; — przenoś. excipiunt senes, quos in vivaria mittant, wabią, przynęcają starców, aby ich na wędkę złapać (z nich korzystać).

Vivax, ácis, mocno, długo utrzymujący się przy życiu, Phoenix, pater, anus, heres vivacior; 2) długo trwały, apium, silva vivacis olivae; gloria; carmine sit vivax virtus; 3) ożywiony, sulfura, pałace się silnie; 4) ożywiający, semina rerum vivaci nutrita solo

Vivesco, vixi, 3. nabywać życia, stawać się żywym.

Vividus, a, um, pełen życia, ożywiony, silny, gemma (pączek); bello vivida dextra.

Vivirádix, icis, *ż.* płonka do sadzenia z korzeniem

Vivo, vixi, victum, 3. (poet. vixet = vixisset), żyć, w szczegól.: a) z bliższem określeniem, a mianowicie: cum aliquo, obcować, mieć przyjaźń, zażyłość, cum eo conjuncte vixit; familiariter cum aliquo; quibuscum conjunctissime vixerat; secum v., żyć tylko dla siebie, sobą się tylko zajmować; z oznaczeniem miejsca: żyć gdzie, znajdować się, przebywać, mieszkać, Syracusis, in Thracia, in Pompejano; z przyp. 6 przedmiotu, który służy do życia, utrzymywania się: żyć czem, żywić się, piscibus atque ovis; carne, lacte, cortice, raptu lub ex raptu; vivi-

tur parvo; v. de lucro, żyć z czystej łaski; z oznaczeniem sposobu, jak się żyje: bene, naturae convenienter, luxuriose, sapienter, omnium odio; vivo miserrimus; vivite fortes; sic vivitur: in tenui pecunia; in servitute; in literis; sub rege; наконец rodzaj przysięgi: ita vivam, ut maximos sump-tus facio, niech tak żyję, jak to prawda, że-, nie wam si-, niech nie żyję, jeżeli-; b) żyć, używać życia, mieć czas swobodny, quando vivemus; stąd. vive, vivite, przy pożegnaniu, bądź zdrów, bądźcie zdrowi; żyj szczęśliwy; c) trwać, nie ginać, ejus mihi vivit auctoritas; vivunt scripta; vivit sub pectore vulnus, poet.; także: o drzewach, roślinach: vivit vitis, utrzymuje się; o ogniu: palić się, bene vivitis ignes, poet.

Vivus, a, um, żywy, żyjący, ut Cato vix vivus effugerit; qui quum tantum ausus sit pro mortuo, quid pro vivo non esset ausus? dla niego za jego życia, gdy żył; także: quum vivus filio regnum tradidisset; vivo dederam, post fata reposco; vivo Attico, za życia At.; utroque vivo, za życia obudóch; Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, póki Hannibal żyć będzie; me vivo, póki ja żyję; poet.: vivus per ora feretur, żyć będzie w ustach wszystkich, wszyscy o nim mówić będą; — przenoś. a) o obrazach i posągach: do żywego podobny, vivos ducent de marmore vultus; b) viva vox, mowa ustna, viva voce, ustnie; poet.: żywy, plantaria, arundo, virga, cespes, radix; pływający, flumen; świeży flos; ożywiający ros; lucerna, pałaca się; sulfur, saxum, sanguis, calor, naturalny; amor, trwała; c) rzeczow

vivum, i, *n.* ad vivum persedit imber, wskrós, do żywego, poet.; ad vivum resecae, do żywego; stąd: neque id ad vivum resedo, nie biorę bardzo ściśle: kapitał, de vivo est aliquid resecaudum; nihil detraxit de vivo

Vix, *przyst.* ledwie, z trudnością, vix teneor, quin accurram; 2) z nast. quum, za ledwie, tylko co, vix ea fatus erat, geminae quum forte columbae venere volantes: z nast. et, vix agnovit, et compellat; vix dum lub vixdum, tylko co, vixdum epistolam legeram, quum-; 3) prawie nie, vix aut ne vix quidem.

Vocábulum, i, *n.* wyraz, nazwisko.

Vocális, e, głośny, dający się słyszeć, Orpheus, nympba, t. j. echo; ne quem vocalem praeterisse videamur, krzykacz; vocalis (dom. litera), samogłoska.

Vocátes, um, *m.* lud w Gallii akwitańskiej.

Vocátus, us, *m.* wołanie, zwolywanie, zapraszanie.

Vociferor, i, głośno wołać. krzyzczyć, wrzeszczyć, ze zdaniem pyt.: vociferari Decius, quo fugerent: aliquid lub z przyp. 4 i tr. bez.: Pontifex vociferari vicisse Romanos; stąd: vociferatio, ónis, *ż.* krzyk, wrzask.

Vocito, i, często nazywać, Demetrius, qui Phalereus vocitatus est, nas Graeci stellas Hyadas vocitare suerunt.

Voco, i, wołać, nomine quemque vocans; szczegól. a) poet. wzywać, prosić, zaklinać, deos; deos votis: divos in vota: deos auxilio; uprosić, imbrem votis: także: ventis vocatis, wyjednawszy sobie wiatry pomyślne; b) często: nazywać, na str. bicr. nazywać się, quam (urbem) ex nomine suo Romam

vocavit: qui Tarquinius vocaretur, quae si tu alio nomine vis vocare: infantem nomine matris vocavit; c) zapowiadać, przepowiadać, pluviam vocat cornix, poet.; 2) odwoływać, milites ab operibus; powoływać do czego, wzywać, przyzywać, ad vota et preces; ad arma; ad libertatem: ad se; aliquem in concionem; senatum lub in senatum, zwolywać senat; ad consilium zwolywać na radę wojenną; pozywać, pociagać, powoływać do sądu, in jus, in iudicium; zapraszać, ad convivium, ad coenam v. lub samo vocare, eos vocabat, quorum mores a suis non abhorrent: v. domum; — przemość, wzywać, pobudzać, ad bellum gerendum; ad studium; in spem me vocas, robisz mi nadzieję; wyzywać, divos ad certamina; także: hostes ultro lub hostem: przyprowadzić kogo lub co do pewnego stanu, położenia, aliquem in partem, wciągnąć, przypuścić do uczestnictwa: in commune, obrócić na wspólny użytek; narazić, in discrimen ac periculum, in suspicionem, in odium aut invidiam; in crimen, obwinąć; ad exitium, zgubić; aliquem ad calculos, obliczyć się z kim, albo powołać do obrachunku; amicitiam ad calculos, w stosunkach przyjaźni rachować się zbyt ściśle pod względem tego, co się otrzymało i wyświadczyło wzajemnie; aliquid in dubium, powątpiewać, powziąć o czem wątpliwość; in disceptionem, poddać pod rozstrząsanie.

Vocónius, a, um, nazwa Rzymskiej familii; jako przym.: do Wokoniusza odnoszący się, lex.

Vocontii, orum, *m.* lud w Gallii Narbonenskiej.

Vocūla, ae, ż. słaby głos; 2) ton; 3) wyraz, mowa, w znac. wzgardl.: obmowa, szyderstwo: *incurrere in voculas malevolorum*.

Vogesus, patrz Vosegus.

Vola, ae, ż. dłoń.

Volaterrae, arum, ż. miasto w Etrurii; stąd: *Volaterrānus*, a, um, tycający się miasta Wolaterry; *Vada V.* port Wolaterry; *rzeczow.* *Volaterrani, orum, m.* Wolaterranie.

Volaticus, a, um, ulatujący; — przenoś. niestały, zmienny, *furentis ac volatici (hominis) impetus*.

Volatilis, e, skrzydlaty, latający, *bestiae* (ptastwo); *puer* (Kupidyn); — przenoś. a) ulotny, prędki, *ferrum, telum*, u poet.; b) przemijający, *actas*, poet.

Volātus, us, m. lot, latanie, *aër sustinet volatus alifum*.

Volcae, arum, m. lud w Gallii Narboneńskiej, podzielony na *V. Arecomici* i *V. Tectosages*.

Volcātius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Volēmus, a, um, dłoń napelniający, *pira*.

Volens, tis, chętny, stąd: przychylny, życzliwy; *volentia alicui*, rzeczy miłe, przyjemne komu.

Volg-, patrz vulg-.

Volito, 1. latać tu i owdzie; — przenoś. a) unosić się, przesuwac się, przebiegać, *respiciunt atram in nimbo volitare favillam*; *infinita vis innumerabilium volitat atomorum*; *hinc aliae (stellae) volitant*; b) o ludziach: a) bujać, wałęsać się, in foro, ante oculos; przejeżdżać tu i owdzie, *mediis in millibus ductores auro volitant ostroque dacori*; poet.: *per ora virum*, przelatywać z ust do ust, być przedmiotem mowy powszechnej, być chwalonym; b) występować z chlubą, wynosić się, in-

solentius, volitat ut rex; wysoko sięgać, być próżnym, wielkie rzeczy przedsiębrać, *homo volitans gloriae cupiditate*; c) o stanie duszy: po trudach odpocząć, myśl przerwać, być bez trosk.

Voln-, patrz vuln-.

Vōlo, 1. latać, poet.: *volantes*, ptaki; — przenoś. a) najchęćiej u poet. leciąc, unosić się, *volat vapor ad auras*; *ventus*; *fulmina per imbres*; *hasta per aëra*; *tela utrimque*; *navis*; *fama*; *verbum volat irrevocabile*; *curae laqueata circum tecta volantes*; b) o ludziach: leciąc, śpieszyć, *volat passu alite virgo*.

Volo, volui, velle (*sis = si vis*), chcieć, życzyć sobie, mieć chęć, żądać, z nast. tr. bez. idem *Stoicus esse voluit*; z 4. przyp. i tr. bez.; *jucundum se esse volebat*; z imiesł.: *velle se purgatum*; si sibi *purgati esse vellent*, gdyby się chcieli przed nim uniewinnić; ze spój. ut i tr. łącz.: *volo, ut mihi respondeas*; lub z samym tr. łącz.: *vellem mihi rescripsisses*; z 4 przyp.: *id quod voluit; nihil minus, quam-; si quid vellent; alicujus causa (omnia), życzyć komu wszystkiego dobrego; velle aliquem, chcieć z kim pomówić; velit nolit, scire difficile est, czy chce, czy nie chce, trudno się dowiedzieć; refer animum sis (zam. si vis) ad veritatem*; 2) rozkazać, postanowić, *aliquid lub z 4 prz. i tryb. bez.*; stąd formuła zwykle używana przy podawaniu wniosków na zebraniu ludu: *velitis, jubeatis*, ut *Cicero*-, jako zapytanie: czy lud to przyjmuje, uważa za dobre, zgadza się na to; 3) mniemać, twierdzić, utrzymywać, *aliquid lub z 4 przyp. i tr. bez.*: *quod minime illi voluit; ego volo in virtute vim esse quam ma-*

ximam; si vultis, 4) quid sibi vult (res?) co to znaczy?; dic, quid vult concursus ad amnem; quid sibi lex, ant quid verba ista velent; quid haec sibi dona voluerunt?

Volo, ōnis, *m.* ochotnik w wojsku.

Volsci, orum, *m.* Wolskowie, lud w Lacyum; in Volscos missi, do krainy Wolsków; stąd: Volscus, a, um, tycający się Wolsków.

Volsini, orum, *m.* miasto w Etruryi; stąd: Volsiniensis, e, należący do tego miasta i Volsinienses, i, ō, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Volsus, a, um, *imiest.* od vello.

Voltinius, a, um, Woltyński, tribus Voltinia; stąd: Voltinienses, ium, *m.* obywatele należący do tribus Voltinia.

Voltumna, ae, *ż.* bogini Etruryi. Volturnus, patrz Vulturus.

Voltus, patrz vultus.

Volūbilis, e, obrotny, potoczysty, toczący się, kręcący się, buxum; amnis v. labitur in omne aevum, poet.; — przenoś. a) oratio, potoczysta; orator, płynnie, wprawnie mówiący; b) niestały, zmienny, fortuna.

Volūbilitas, ātis, *ż.* obrotność, łatwość do ruchu kołowego; poet.: zaokrąglenie, capitis; — przenoś. a) potoczystość, płynność, v. verborum; wprawa i łatwość do płynnego mówienia, v. linguae; b) niestałość, zmiennność, fortunae.

Volūbiliter, przysł. potoczysto, płynnie, funditur volūbiliter oratio.

Volūcer, volūcris, volūcre, lotny, skrzydlaty; rzeczow. volucris, is, ptak; — przenoś. a) unoszący się w powietrzu, fumi, nebulae; chyży, szybki, lotny, sagitta, arundo, currus, equus, nuncius; somnus, tictum; nihil est tam volucre

quam maledictum: b) niestały, zmienny, dies, fama, fortuna.

Volūcra, ae, *ż.* gąsienica.

Volucris, is, *ż.* patrz volucer.

Volūmen, Inis, *n.* wszystko, co się zwija, skręca, zwój; stąd: książka,

dzieło piśmienne (bo u dawnych książki były zwijane na walec), annosa volumina; magnitudo voluminis; sexdecim volumina epistolarum (Ciceronis); 2) kłab, krag, nigri volumina fumi; o wężu: septem volumina traxit; sinuat immensa volumine terga; per magna volumina labens; także: juncto volumine serpunt; zagięcie, zakrzywienie nóg w biegu konia, sinuet alterna volumina crurum, poet.:

obrót, obracanie się, krążenie, siderum.

Volumnis, a, um, imię Rzymskiej familii.

Voluntarius, a, um, dobrowolny, chętny; miles v. lub samo voluntarius, ochotnik; v. mors, samobójstwo.

Voluntas, ātis, *ż.* wola, chęć, wola, z własnej woli, chętnie, dobrowolnie; ex lub de mea voluntate, podług mego życzenia; 2) sposób myślenia, usposobienie serca, vulgi mutata est voluntas; confisus municipiorum voluntatibus; celans qua voluntate esset in regem; szczegóły: życzliwość, przychylność. sprzyjanie, mutua; tua erga me vol-; v. provinciarum erga Caesarem; quae vostram voluntatem indicent; voluntate Campaniae ornetur; 3) zezwolenie, przyjęcie czego, potwierdzenie, mea, tua, sua, ejus, omnium voluntate; huius voluntate cognita; ut eorum voluntate perpetuo imperium obtineret; non vi, sed suorum voluntate; 4) zamysł, zamiar, przedsięwzięcie, nisi in eo occultasset vo-

luntatem: a qua voluntate deterritus; hanc mentem voluntatemque suscepi: profectio voluntatem habuit non turpem; 5) ostatnia wola, testament, testamenta et voluntas mortuorum; 6) u późn. pis. a) wola, rozkaz, postanowienie, rozporządzenie, sine aliqua v Trajani; quum honores ex sua voluntate praestaret; b) znaczenie, myśl, nominis, legis.

Volūpe i volup, *n.* rzecz przyjemna, ucieśzna (znajduje się tylko w dawnéj łacinie).

Voluptarius, a, um, 1) tycający się rozkoszy, disputatio; 2) sprawający rozkosz, possessiones; 3) oddany rozkoszom, homo (Epikur); 4) sposobny, zdolny czuć rozkosz, sensus; 5) disciplina *v.*, zasady Epikura; *rzeczow.* voluptarii, orum, *m.* Epikurejczycy, zwolennicy zasad Epikura.

Voluptas, atis, *ż.* rozkosz zmysłowa i umysłowa, voluptatis verbo omnes, qui latine sciunt, duas res subjiciunt, laetitiam in animo, commotionem suavem jucunditatis in corpore; voluptate perfundi, frui, in voluptate esse, używać rozkoszy; z 4 przyp. i tr. bez. cepti voluptatem, tantum virum fuisse in republica; wyraz pieszczoty, care puer, mea sola voluptas; w licz. mn. rozrywki, wesole zabawy, widowiska; 2) Voluptas, jako bogini w Rzymie.

Volusenus, i, *m.* imię Rzymskiéj familii.

Volutabrum, i, *n.* miejsce tarzania się świń, kałuża.

Volutabundus, a, um, tarzający się; — przenoś. in voluptatibus, zatapiający się w rozkoszach.

Volutatio, onis, *ż.* obracanie się, tarzanie się.

Voluto, i, obracać, tacać na atro-

nie bier. obracać się, tacać się, volutare genibus, czolgać się; volutari ad pedes, rzucać się do nóg; — przenoś. a) o głosie: rozszerzać, szerzyć, posuwać dalej, per atria; vocem volutant litora, głos rozlega się na brzegach; verba confusa volutant (se); flumina volutant caeca murmura, głos przytłumiony wydają, szumią; b) volutari, zatapiać się, in omni decore; in omni genere flagitiorum; c) volutare, rozważać, rozmyślać, roztrząsać, aliquid in animo, secum animo, cum aliquo; poet.: aliquid inter se; secum corde; tristi cum corde; d) zajmować, zatrudniać, animam iis tacitis cogitationibus; stąd: volutatus, ocytany, oswojony, biegły, in veteribus scriptis; in quibus (scriptoribus) te video volutatam.

Volva, ae, *ż.* macica.

Volvo, volvi, volutum, 3. tacać, obracać, kręcić, związać, flumen lapides in mare volvens; flumen volvit vortices; saxum; oculos per singula; se volvere lub volvi lub samo volvere, toczyć się, obracać się, sol circa terram volvitur; volvitur leto, pada trupem; volvimur undis; lacrimae volvuntur inanes; ignis edax vento volvitur, ogień niszczący siłą wiatru posuwa się; 2) czytać, libros Catonis; 3) orbem, robić koło; — przenoś. a) wprawiać w ruch, nadawać bieg, pronos volvere menses (o bogini księżyca); tot casus volvere, przetrwać, wytrzymać: volvi lub nieprzech. volvere, upływać, volventibus annis, volvendis mensibus, w ciągu lat, miesięcy; volvitur annus, upływa rok, poet.; ut idem in singulos annos orbis volveretur; ten sam był bieg wypadków; b) mówiąc o losie (u poet. i późn.

pis. w ogóle): przeznaczyć, dopuścić, zrz dzić, sic volvere Parcas; o Jowiszu: volvit vices, kieruje zmianami wypadków; temere humana negotia volvi agique; c) o mówcy: nadać mowie potoczność, zaokrąglać okres, celeriter verba; sententias facile verbo; quo melius cadat aut volvatur oratio; d) rozważać, roztrząsać, rozmyślać, żywo się czem zajmować, aliquid animo suo lub in animo lub secum; sortem alicujus sub pectore; secreta cogitationes intra se; plurima per noctem, poet.; veterum monumenta virorum; fatorum arcana; e) żywić w sobie namiętności, fluctu irarum sub pectore; poet.; scire ingentes jam diu iras eum in pectore volvere

Vomer i **vomis**, *ĕris*, *m.* lemiesz.

Vomica, *ae*, *ĕ*. wrzód zropiały; — przenoś. człowiek szkodliwy.

Vomis, patrz **vomer**.

Vomitio, *ōnis*, *ĕ*. 1 **vomitus**, *us*, *m.* wymioty.

Vomo, *vomi*, **vomitum**, 3. **vomitować**; 2) przech. u poet. i późn. pis. w ogóle: wyrzucać z siebie, *stuppa vomens fumum*: salutantum vomit aedibus undam; *flammas*, zionąć ogniem; *animam*, wyzionąć ducha.

Vopiscus, *i*, *m.* przydomek Rzymskie.

Voracitas, *Ātis*, *ĕ*. żarłoczność, obżarstwo.

Voraginōsus, *a*, *nm*, przepaścisty, pelen toni, topieli.

Vorāgo, *Inis*, *ĕ*. przepaść, wir, topiel, otchłań, submersus voraginibus; — przenoś. przepaść, otchłań, *immensa vorago et gurges vitiorum*; o osobach: marnotrawca, patrimonii.

Vorax, *Ācis*, żarłoczny; 2) pochłaniający, Charybdis; *ignis voracior*.

Voro, 1. pożerać, połykać; — przenoś. pochłonywać, *rapidus vorat aequore vortex*; chciwie i prędko co czynić, *v. literas*, chciwie czytać, uczyć się.

Vors-, **vort-**, patrz **vers-**, **vert**.

Vos, *za m. wy.*

Vosĕgus, *i*, *m.* pasmo gór w Gallii, Wogezy.

Voster, patrz **vester**.

Votivus, *a*, *nm*, ślubowany, słubem przyrzeczony, poświęcony, *tabula*; *tura*; *sanguis (victimae)*.

Votum, *i*, *n.* ślub bogom uczyniony, *facere*, *nuncupare*, *suscipere*, *concipere*, ślub uczynić; *solvere*, *reddere*, *exsequi*, wywiązać się z uczynionego ślubu czyli uroczystego przyrzeczenia bogom; — przenoś. życzenie, pragnienie, *hoc erat in votis*, tego sobie życzyłem; *an venit in votum Attallicis ex urbibus una*, czy jest przedmiotem życzenia, poet. **Vōveo**, *vōvi*, **vōtum**, 3 ślubować, poświęcać, *alicui aliquid*; *se* lub *capita sua* pro republica; z nast. 4 przyp i tr. bez: ze spój ut i tr. łą z; — przenoś. życzyć, pragnąć, *elige*, *quid voveas*; *quid voveat dulci utricula majus alumno*; z ut, i tr. łą z.

Vox, *vōcis*, *ĕ*. głos (żyjących istot), *voce* mittere, *emittere*, głos wydać; *premere*, *supprimere*, zamilknąć; *tollere*, głośno mówić. — przenoś. *voce* comoedia *tollit*, (o stylu wzniosłym); krzyk, krzyczenie, *venantum vocibus conterritus*; *voce opus est*; 2) dźwięk, ton, brzmienie narzędzi muzycznych, *septem discrimina vocum*; 3) wymawianie, *rustica et agres is*; akcent, przygłos, *acuta*, *voce* in verbo ponere; 4) język, mowa. Graja sive Latina voce, poet.: *quum civem ex voce cognovisset*; 5) słowo,

przemowienie, tulisse ad coelum manus dicitur cum hac voce; vox populi Romani ma estate indigna; voces contumeliosae; carpi nostrorum militum vocibus; me exanimant voces; vox violenta nulla audita i t. p.; 6) wyrok, formula, qua voce et senatus consulto; u poet. często formula czarodziejska, sidera excantata voce Thessala; voces sacrae; Marsae; deripere lunam vocibus; 7) zdanie, donec verba, quibus voces notarent invenere; negabat ullam vocem inini-ciozem potuisse reperiri, quam i. d.; 8) u poet.: poselstwo, rozkaz.

Vulcanus, i, m. syn Jowisza i Junony, mąż Wenery, bożek ognia i obrabiania kruszców, stąd poet.: ogień, Vulcanum spargere tectis; Vulcanum naribus efflant tauri; Vulc. furit. Stąd: Vulcanus, a, um, do Wulkana odnoszący się, Wulkanowi poświęcony; acies V., ogień.

Vulgāris, e, pospolity, zwyczajny, codzienny, powszechnie znany, opinio, consuetudo, usus; lichy, ladażaki, nihil tam vile neque tam vulgare est; jejunus stomachus raro vulgaria tenet.

Vulgātor, ōris, m. rozgłaszający, taciti.

Vulgātus, a, um, rozgłoszony, upowszechniony, fama vulgata per urbem; pospolity, navis.

Vulgo, l. udzielać wszystkim bez wyłączenia, rozciągać do wszystkich, aliquid; munus ab civibus in socios; vulgati contactu in homines morbi; commercium vitiorum in exteris gentes; facinus per omnes; summum imperium cum infimis; quum orta licentia a paucis in omnes se repente vulgasset; Virgilius rem non vulgat; nle chco, aby każdy bez wyjątku

brał w tem udział. 2) pospolito-wać, poniżyć, nec multitudine com-potum ejus doni vulgari laudem; vulgari cum privatis, pospolito-wać się; rozpowszechniac, rozsie-wać. roznosić, rozgłaszać, ali-quid; sermonibus vulgari; ita fa-mā vulgare; vulgavit fama z przyp. 4. i tr. bez.

Vulgo, przysł. pospolicie, zwy-czajnie, powszechnie, wszędzie, vulgo loquebantur: v. totis castris testamenta obsignabantur; v. hominum opinio socium me adscri-bit laudibus tuis; literas, quas v. ad te mitto.

Vulgus, i, n. rzadko m. lud, lu-dzie bez różnicy, publiczność, magis historicis, quam vulgo notus; in vulgus edit, Mithrobarzaem suo jussu profectum, rozpuszczają-wieść, że-: także: spargere voces in vulgum ambiguas: 2) gmin, pospólstwo, motłoch, sapientis judicium a judicio vulgi discrepat; vulgus, uti plerumque solet, ingenio mobili; proci żołnierze, v. militum: Alcibiades ad exercitum venit Atheniensium ibique praesente vulgo agere coepit; 3) mnóstwo, gromada, tłum, v. densum (umbrarum); v. incautum (ovium). **Vulneratio, ōnis, ž.** zranienie; — przenos. narażenie, naruszenie, uszkodzenie, vitae, famae, salutis.

Vulnĕro, l. ranić; — przenos. obrażać, trapić, aliquid voce, ver-bis; no aures vulneret nuncius; animos.

Vulniferus, a, um, raniący, zada-jący ranę, chalybs.

Vulnus, ōris, n. rana, v. dare, in-fligere, inferre, -zadać ranę, acci-pere, być ranionym: — przenos. u poet. w odniesieniu do przed-miotów uleżyjących: nadpsucia

nadwreżenie, uszkodzenie, skaza, dat vulnera ramis (picus); ornus vulneribus evicta; ab acutae vulneris falcis frondes defendite; aratri; 2) cios, pchnięcie, ukąszenie zadające ranę, vulnera inter se jacitare. miscere; cadunt (pereunt) per mutua vulnera; nec ferunt vulnera membris; diversa vulnera pati; corpus invictum ad vulnera; elusa vulnera sentit; crepitant sub vulneris malac; strzał, pocisk, illum infesto vulneris insequitur; haesit sub gutture vulnus; także: vulnera dirigere; — przenoś. uszkodzenie, uszczerbek, cios, fortunae; vulnera reipublicae imponere lub inurere; vulnera gloriae alicujus inferre, zaszkozić sławie, przynieść uszczerbek; zły stan majątkowy, długi, vulneribus suis mederi; przywary, błędy, vulnera nova facere; in moribus; boieść, smutek, zgryzota, accepit gravissimum patrens vulnus morte filii; także: celans, quantum v. accepisset; inconsolabile vulnus mente gerit tacita; aeternum servans sub pectore vulnus; i tak często u poet.; niespokój, troska, vulnus alit venis; animo grave vulnus habebat.

Vulpéoŭla, ae, ż. liszka.

Vulpes, is, ż. lis, przysłowie: vulpes jungere (o rzeczy niemożebnej), wilkiem orać; — przenoś. aniżi sub vulpe latentes, chytre, zdradliwe, poet.

Vulsin-, patrz Volsin-.

Vulso, ōnis, m. Rzymski przydomek rodziny Manliuszów.

Vultioŭlus, i, m. nieco groźna twarz, mina, Brutus vulticulus to deterret.

Vultuoŭsus, a, um, twarzy, miny surowej, pełen przesady w poruszeniach twarzy. [pieżny.

Vultur, ūris, m. sęp, ptak dravultur, ūris, m. góra w Apulii.

Vulturius, ii, m. = vultur; — przenoś. wydzierca, chciwy.

Vulturnum, i, n. miasto w Kampanii, przy rzece Vulturnus, i, m.

Vultus, us, m. układ, rysy twarzy, mina, moestus, fictus, simulatus; super omnia vultus accessere boni; instantis tyranni; vultu terrere: v. multa minantis; v. sumit acerbos; vultus indicat mores; imago animi vultus est; 2) w ogóle: oblicze, twarz, tollens ad sidera vultus; stercore in vultum et pectus ab omnibus appetitus; cadere in vultus; — przenoś. u poet.; widok, zjawienie się, pokazanie się, vultibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris; b) postać zewnętrzna jakiej osoby lub rzeczy, unus erat toto naturae vultus in orbe; vultus capit illa priores; Inachidos vultus mutaverat in juvencam; quos-induerat Circe in vultus et terga ferarum; o morzu: v. salis placidi.

Vulva, patrz Volva.

X.

X jako znak liczby = decem, decimus; na monecie: X znacząco denar zawierający dziesięć assów: XCCCC = denarius quadringentis.

Xanthippe, es, ż. żona Sokratesa.

Xanthippus, i, m. 1) ojciec Peryklesa; 2) wódz Lacedaemończyków w czasie wojny Punickiej.

Xanthus, lub -os, i, m. 1) = Scamander; 2) rzeka w Licyi; 3) rzeka w Epirze.

- Xenippa, orum, *n.* kraina w Sogdyanie.
- Xenium, ii, *n.* podarunek dany gościowi.
- Xeno, ōnis, *m.* filozof Epikurejczyk z Aten, przyjaciel Cyncerona.
- Xenocrātes, is, *m.* filozof z Chalcedonu, uczeń Platona, po Speuzyppie przewodniczył Akademii.
- Xenōphānes, is, *m.* filozof z Kolofonu, należał do szkoły Elcackiej.
- Xenophon, ontis, *m.* uczeń Sokratesa, Ateńczyk, wódz i dziejopis; stąd: Xenophontēs lub -ius, *a, um*, do Ksehofonta odnoszący się.
- Xerxes, is, także: i, *m.* nazwisko dwóch królów Perskich, znakomitym jest szczególnie pierwszy, syn Daryusza Histaspas i Atosasy.
- Xiphias, ae, *m.* ostropysk, ryba morska.
- Xyniae, arum, *ż.* miasto w Tessalii przy jeziorze Xynias.
- Xystus, i, *m.* i xystum, i, *n.* u Rzymian: otwarte miejsce w ogrodach przy domach wiejskich do przechadzki i do rozmów, quum ambularem in xysto; quum pauca in xysto locuti essemus; u Greków: pokryta kolumnada, gdzie się zapaśnicy w zimowej porze ćwiczyli.

Y.

Y. głoska, używana w takich wyrazach, które są wzięte z języka Greckiego.

Z.

- Zacynthos, lub -us, i, *ż.* wyspa na morzu Jońskiem; stąd Zacynthius, *a, um*, do Zacynthu należący, stamtąd pochodzący, adolescentes.
- Zalaeus, i, *m.* uczeń Pitagorasas, prawodawca Lokrensów w Italii.
- Zama, ae, *ż.* miasto w Numidyi, gdzie Scypion pobił Hannibala; stąd: Zamensis, *e*, tyczący się miasta Zamy i Zamenses, *ium, m.* mieszkańcy tego miasta.
- Zancle, ōs, *ż.* dawne nazwisko miasta Messany w Sycylii; stąd: Zancleus lub Zancleus, *a, um*, należący do Zankli.
- Zela, ae, *ż.* miasto w Pencie.
- Zeno lub Zonon, ōnis, *m.* grecki filozof pochodzący z miasta Citium na wyspie Cyprus założyciel szkoły Stoików; 2) grecki filozof ze szkoły Elcackiej; 3) grecki filozof ze szkoły Epikura, nauczyciel Cyncerona.
- Zephýrium, ii, *n.* zamck na półwyspie Cylicy.
- Zephýrus, i, *m.* wiatr zachodni = Favonius; u poet. w ogóle: wiatr, voca Zephyros; Zephyros audis spirare secundos.
- Zerynthus, i, *ż.* miasto w Tracyi z jaskinią Hekaty; stąd: Zerynthius, *a, um*, należący do tego miasta.
- Zeta lub Zetta, ae, *ż.* miasto w Byzaccnie w Afryce.

Zétes, ae, m. brat Kalaisa, syn Boreasza.

Zethus, i, m. syn Jowisza, brat Amfiona.

Zeuxis, is lub Idis lub Ydos, m. malarz z Heraklei.

Zingiber, eris i zingiberi, n. imbir.

Ziobéris, lub Ziobetis, m. rzeka w krainie Partów.

Zoitus, i, m. grammatyk, drobiazgowy, złośliwy krytyk dzieł Homera; stąd w ogóle: ostry przyganiacz.

Zóna, ae, f. pas. przepaska, którą używały dziewice; 2) pas,

w którym noszono pieniądze, qui zonam perdidit, który stracił pieniądze; — przenoś. pas Oryona (gwiazdozbiór): pasy czyli strefy, które ziemię na pięć części dzielią od bieguna do bieguna.

Zonárius, ii, m. robiący pasy, trzosi.

Zopýrus, i, m. fizyognomista za czasów Sokratesa; 2) imię Persa, który przez okaleczenie się dobro wolne Daryuszowi do zdobycia Babilonu dopomógł.

Zoster, éris, m. przyładek, miasto i port w Attyce.

SKRÓCENIA

UŻYWANE W TYM SŁOWNIKU.

bez. bezo. = bezokoliczny.

bier. = biernie, bierny.

cz. = czas.

czyn. = czynne.

dom. = domyślnie, wyraz domyślny.

im. = imię.

imiesł. = imiesłów.

licz. mn. = liczba mnoga.

licz. poj. = liczba pojedyncza.

łącz. = łączący.

m. = rodzaj męski.

ż. = rodzaj żeński.

n. = rodzaj żeński

nieosob. = nieosobiste.

nieozn. = nieoznaczony.

nieprzech. = słowo nieprzechodnie.

poet. = poetycznie. u poet., u poetów.

porów. = porównaj.

późn. pis. = późniejszy pisarze.

przech. = słowo przechodnie.

przenoś. = przenośnie.

przestarz. = przestarzały

przesz. = przeszły.

przym. = przymimek

przym. = przymiotnik.

przyp. = przypadek.

przysł. = przysłówek.

rzeczow. = rzeczownik.

skróc. = skrócenie

sl. = słowo.

spój. = spójnik.

stop. wyż. = stopień wyższy.

stop. najw. = stopień najwyższy.

szczegól. = szczególnie.

tr. = tryb.

ułam. = ułome.

właśc. = właściwie.

wzgl. = względny.

wykrz. = wykrzyknik.

zaim. = zaimek.

zdrob. = zdrobniały.

znac. polit. = znaczenie polityczne.

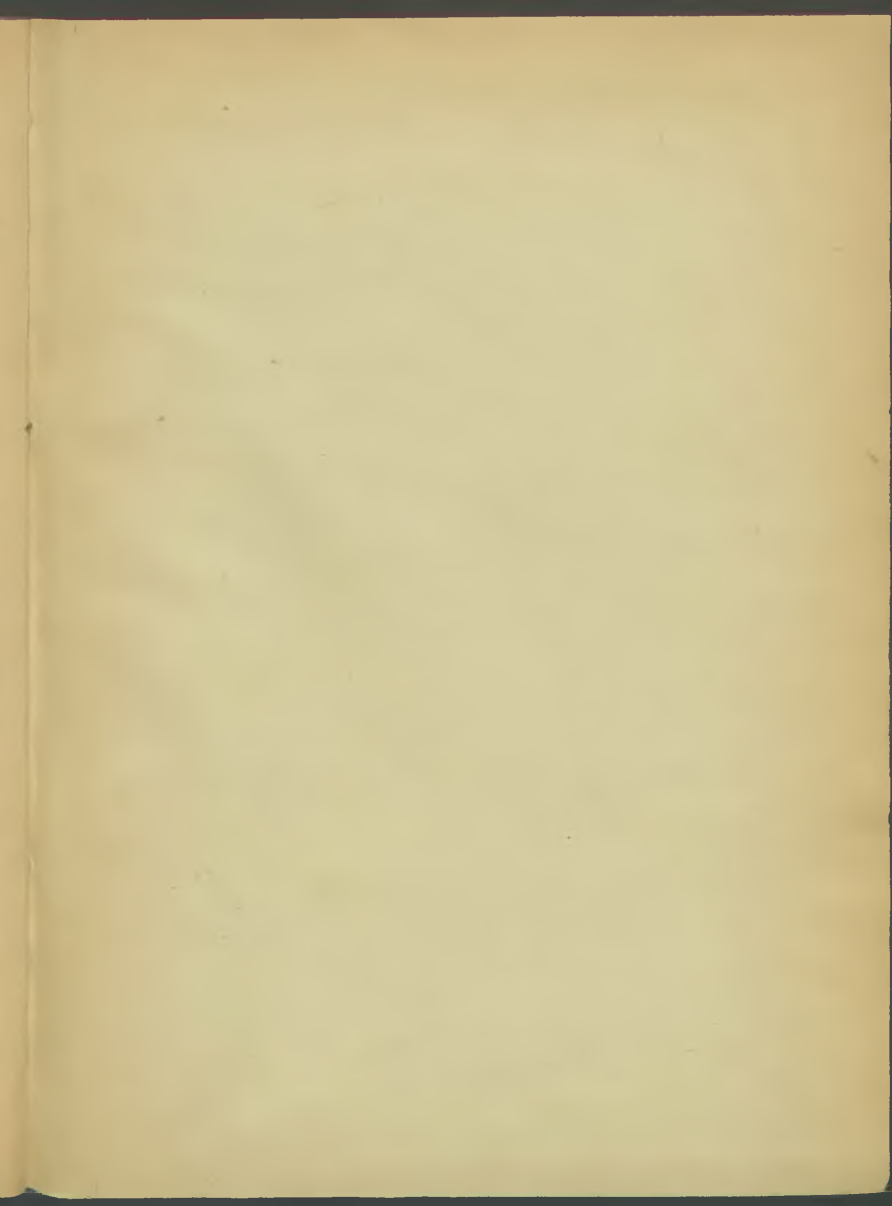
znac. sąd. = znaczenie sądowe.

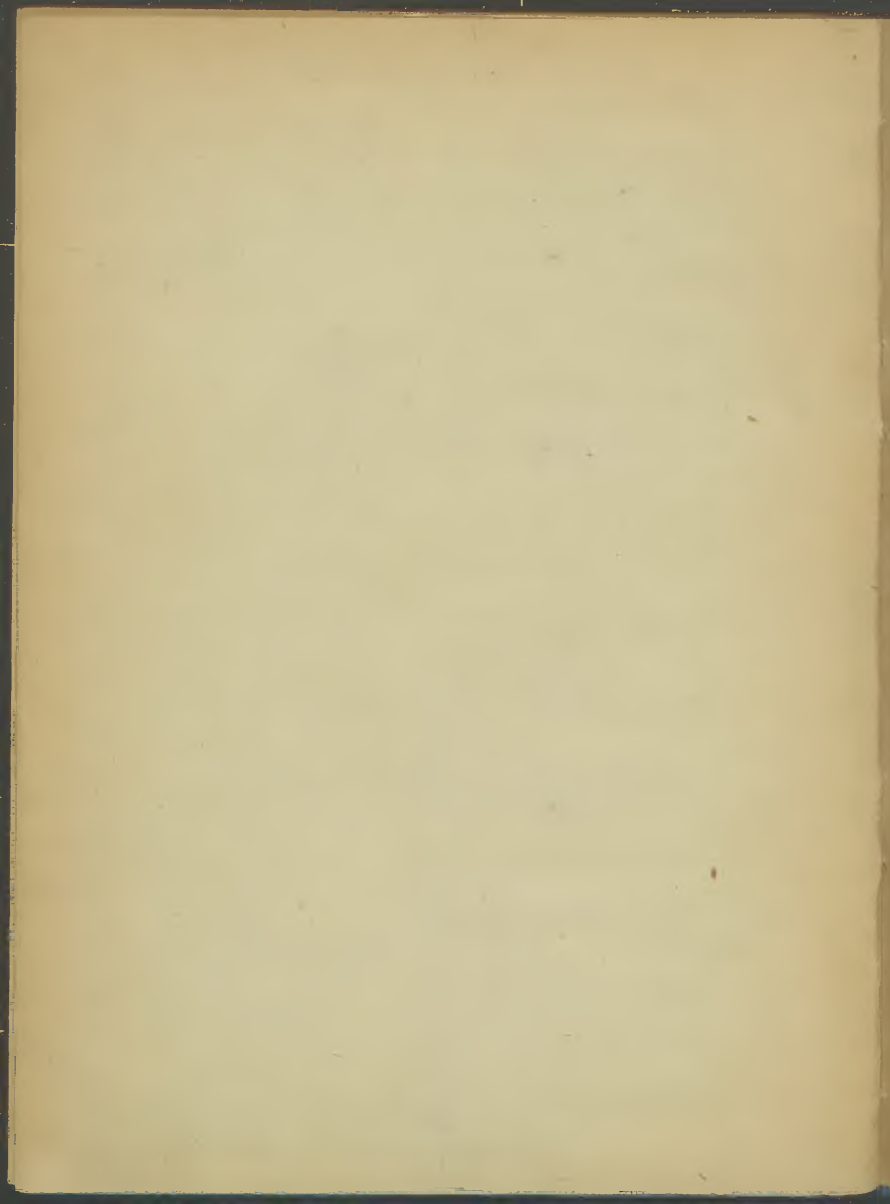
znac. woj. = znaczenie wojenne.

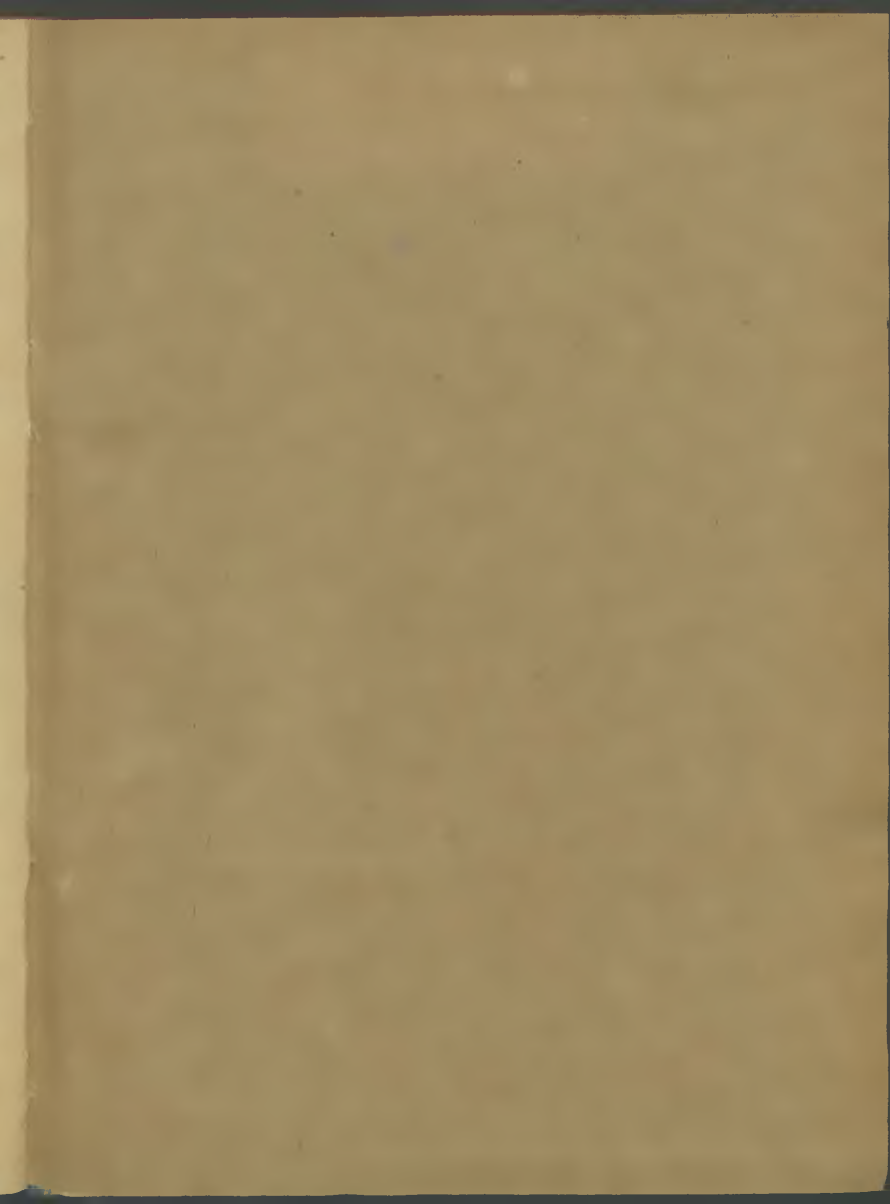
zd. zależ. = zdanie zależne.

liczby: 1. 2. 3. 4. połączone przy słowach oznaczają formę, do której słowo uależy.

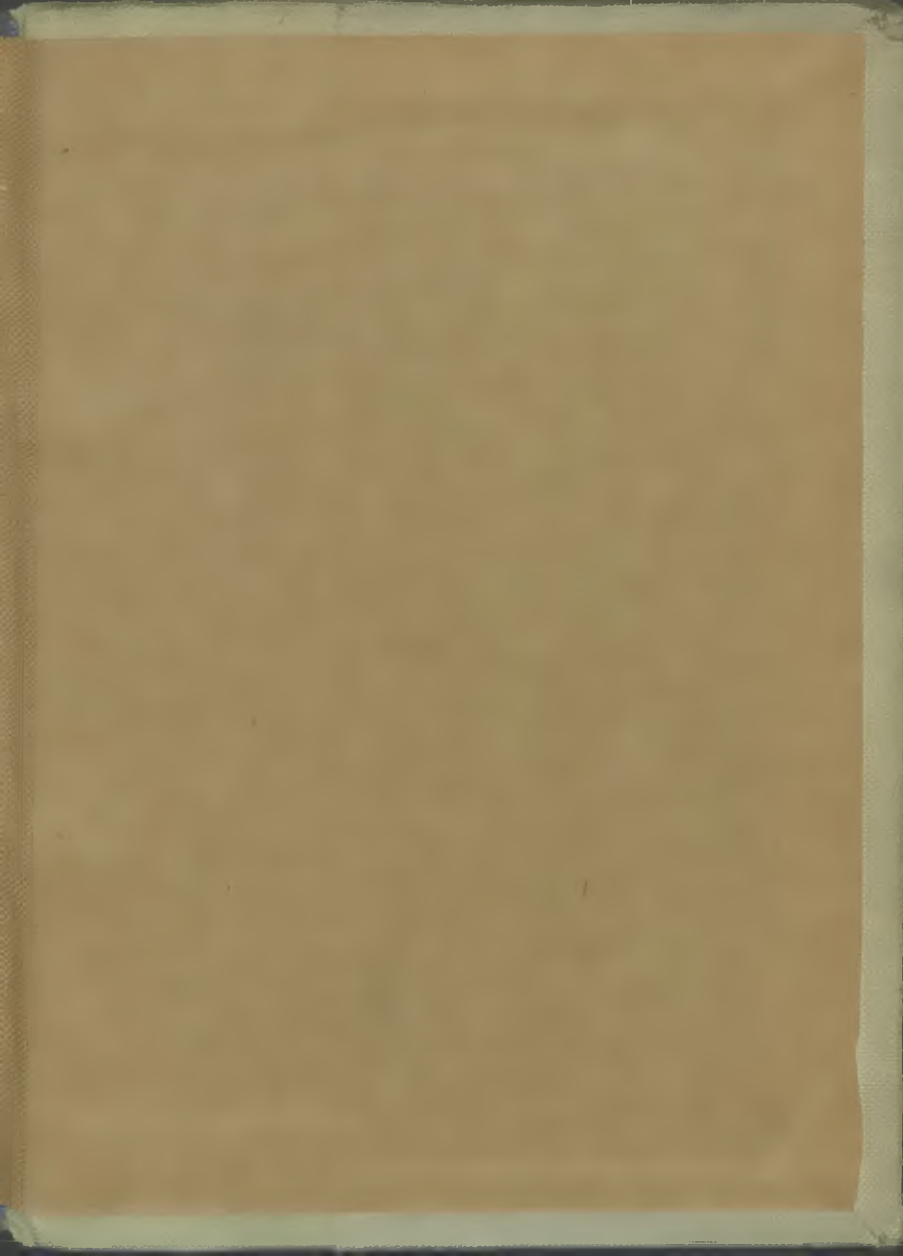

30-

Biblioteka Główna UMK

300050530118

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

24

1341418

Biblioteka Główna UMK

300050530118